

6-88

JOSEPHI LAURENTII MARIÆ DE CASAREGIS

J. C. GENUENSIS COLLEGIATI,
Rotæ Florentinæ Auditoris, & pro S. Reg. Cels.
Confiliarii Justitiæ,

DISCURSUS LEGALES DE COMMERCIO,

In quibus fusissimè tractantur Materia concernentes

Affecuraciones.

Naves, Naula, & Naulizationes.

Jactus, Avarias, seu Contributiones.

Prædas, & Prædationes.

Societates, & Decoctiones.

Accommodas, & Implicitas.

Cambia Nundinaria, & Maritima.

Giratas literarum Cambii, & Chirographor.

Et alia ad Universam Mercaturam pertinentia.

TRACTATUS DE AVARIIS QUINTINI WEYTSSEN
in novam methodum ab Auctore nostro ad faciliorem usum accommodatus: nec non
tractatus ipsius, IL CAMBISTA ISTRUITO; CONSULATUS MARIS, cum
ejusdem explanatione. Et Elucubrationes, ac Resolutiones ad Statuta Januæ de
Decretis, ac de Successionibus ab Intestato.

QUIBUS OMNIBUS IN HAC SECUNDA EDITIONE
à pluribus præli mendis expurgata, accessere primæ ditissimæ
Additiones, & aliz plurimæ Additiones, & Adnotationes
ejusdem celeberrimi Auctoris nunc primum editæ.

UNA CUM LOCUPLETISSIMIS INDICIBUS, ET SUMMARIIS
denuò correctis, & ampliatis, Argumenta, Materias omnes Discursuum de Commercio,
Tractatus de Avariis, Cambista Instruiti, Consulatus Maris, & Elucubrationum, ac
Resolutionum ad Statuta Januæ &c. continentibus.

TOMUS SECUNDUS.

VENETIIS, MDCCXL.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DECEMBER 1901

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

I N D E X ARGUMENTORUM.

DISCURSUS CXXI.

Jamen. Avaria, seu Contributio.

AN Avaria, seu Contributio debeatur, quando ob culpam Navarchi Navis facta est peste suspecta, ita ut nullibi propter hanc suspicionem admittitur. Qua occasione agitur de Avaria, seu Contributione vera, & propria, vulgo *Avaria Grossa* nuncupata, necnon ex quo modo ea distinguatur ab impropria; Item discutitur plures casus, in quibus Avaria propria debetur, vel non.

DISCURSUS CXXII.

In eadem Causa.

Agitur de pluribus Casibus, in quibus Magister Navis tenetur ad refectionem damnorum sua culpa, aut negligentia Navi, & Mercibus illarum.

Explicatur culpa lata, levis, & levissima, & differentia unius ab altera.

DISCURSUS CXXIII.

Librum. Pindicationis Aferium, seu Pretii.

AN Mercator, qui res, aut merces bona fide ab alio emit, tenetur illas abique sui pretii refectione vero Domino restituere, late hic agitur, ubi plures declarationes, & limitationes pro hujus materiei elucidatione afferuntur.

Agitur etiam de rebus, vel mercibus à Piratis emptis, an scilicet illis restitui debeant vero Domino.

DISCURSUS CXXIV.

In eadem Causa.

Mercator, qui emit bona fide, vel in solum, vel in pigus recepti ab altero Mercatore res, vel merces ad alios spectantes, an tenetur eas, vel illarum pretium veris Dominis restituere hic proponimus, & regulariter affirmativè resolvitur; sed plures declarationes, & limitationes ad materiam deducuntur.

Et similiter discutitur an creditori liceat solutionem, vel satisfactionem sui crediti procurare in præjudicium aliorum creditorum à suo debitore, qui non esset solvendo, vel esset decoctus, vel decoctioni proximus.

DISCURSUS CXXV.

Librum. Pecuniaria, seu Mandati.

Mandatarius, vel Commissionarius siquid habuerit mandatum à suo Correspondente vendendi merces solum pecunia presentis, & numerata, potest eas vendere etiam dilato pretio, quando non reperit emptores, qui presentis pecunia eas emere velint. Quod tamen procedit si mandatarius non poverit abique detrimento Negotii, vel mercium prius certiorum facere suam Correspondentem, & responsum ab eo expectare.

Qua occasione magistratraliter traditur in quibus casibus valeat mandati fines excedere, tum etiam in quibus tenetur excedere, imò contra mandatum agere.

Ad validitatem Ratificationis sufficit, quod ratificans excedit mandati, scientiam habuerit de substantiis Contractus, vel Negotii ratificanti, licet eam non habuerit circa qualitates accidentales, vel quoad ea, quæ non poterant reddere deteriores conditionem Ratificantis.

Fides omnino præstari debet Libris, literis, & compunctis Mandatis, Commissionariis, aut Instrucentis, coramque assertionibus per eos in eisdem Libris, & Literis, & compunctis factis circa gestionem, vel administrationem, aut bonum, vel malum successum Negotiorum, vel mercium suorum Correspondentum, nisi per ipsos contrarium probetur.

AN, quando credi possit Mandatario, seu Commissionario alleganti impedimentum aliquod, ob quod non possit exequi Mandatum sui Correspondentis.

Casus. de Commercio. Tom. II.

DISCURSUS CXXVI.

In eadem Causa.

Larissimè agitur cum suis distinctionibus, & declarationibus ad intelligendum plurimorum Textuum articulus ille admodum difficilis, an nempe Mercator commendans apud suum Correspondentem aliquam personam, vel ei suadens ad contrahendum cum illo, vel ei credendum res, aut pecunias, efficiatur illius fidejussor. Mandans alicui, ut credat alteri res, & pecunias, tenetur actione Mandati erga mandatarium, etoque magis si scripsit, vel dedit mandatum hiis verbis, *il tutto sopra di me, aut a mio rischio, aut a mia conto, & similibus.*

DISCURSUS CXXVII.

Venta Assicurazioniis Cambii Maritimi.

Affecuratio, vel Cambium maritimum factum super Navis an intelligatur factum domesticæ super corpore Navis, vel etiam super mercibus in ea existentibus.

Explicatur formula apodixæ Genueñsis assicurazioniis.

DISCURSUS CXXVIII.

Librum. Complimentum Societatis.

Societas finita per mortem unius Socii, ad quem pertinere administratio Negotiorum inchoatorum, & ut dicitur *la fratric*, ostenditur.

DISCURSUS CXXIX.

Cydonia Assicurazioniis.

Affecuratio quando tenetur de culpa Navarchi.

Affecuratio facta super mercibus, an debeatur etiam super pretio ex mercibus reddito.

DISCURSUS CXXX.

Librum. Conversus Creditorem.

Securum laicale mandans, quod Creditores omnes super bonis Debitoris decocti per se, & libram concurrere debeant, nulla inter eos servata prioritate, vel antiquitate Hypothecæ, comprehendit Contractus iustos, forentes, & Personas Ecclesiasticas.

Statutum quando valeat de bonis suorum subditorum extra territorium positum disponere.

Index quando debeat in decisionem attendere Statutum alterius loci, vel Territoris.

DISCURSUS CXXXI.

Jamen. Literarum Cambii Maritimi.

Mandati excoctus, quando censetur ratificatus à Mandante.

Et commendans personam aliquam an censetur pro ea fidejussore.

DISCURSUS CXXXII.

Jamen. Traditionis Mercium.

Venditionis Contractus ob non secutum adimplementum, vel traditionem mercium tempore præfixo, an valeat rescindi: & negativè resolvitur in nostro casu.

DISCURSUS CXXXIII.

Librum. Sequelæ.

Mercator, si suo Correspondenti mandaverit suam pecuniam, quæ apud illum remanet, in aliquo negotio collocare, an Correspondentis possit illam in suo negotio ponere. Et quomodo, & ex quibus actibus etiam tacitis, vel conjecturalibus deprehendi valeat, quod id à Correspondenti executionis faciat demandatum.

DISCURSUS CXXXIV.

Librum. Assicurazioniis Navis.

Affecuratio an teneatur ad summam affecuratam, si sequatur sinistram ob mutationem itineris factam à Magistro Navis, ad explicationem textus in l. qui *si sales. C. de Nivis. lib. 11.*

Explicatur clausula apponi solita in Apoca Assicurazioniis.

nis, vulgo *di portu navigare innanzi*, & *in dietro a destra*, ed *a sinistra*.

DISCURSUS CXXXV.

Nullus Compensatio.

An Compensatio inter Mercatores ipso jure indicatur, & an si ex valore de debito proprio cum alieno credito, quando Compensationis tempore Mercatores non erant decocti.

Item quando imminet decoctio vel aliud periculum amissionis crediti, eo compensatio à lege ipso jure indicatur, nullo hominis facto concurrente, ante inonemum ipsius decoctionis, vel periculi imminenti, quomvis compota debiti, & crediti fuerint separata in libro à Mercatore annotata, quod inter Mercatores dicitur *in conto a parte*, & licet creditum, vel debitum esset in diem.

Ignorantia Juris, quando exaltet.

DISCURSUS CXXXVI.

Nullus, Navium Bellicarum, & Mercantium.

De Jurisdictione Principis in suo Mari, & Portibus; illaque exerceri valet nec ne super Navibus Bellicis vel mercantibus, aut Piraticis habentibus Literas Patentes alterius extranei Principis; necnon super Navibus Mercantibus Piratarum.

Et demum agitur de Navibus, Nauis, & Vectorsibus, qui de jure gaudent privilegio securitatis, seu Salvi conductus Civilis, & Criminalis.

DISCURSUS CXXXVII.

Liburni. Dominii super Sarcinis Lantarum.

Mercator si de mandato alterius aliquid mercium genus emerit, an illico emptarium mercium Dominium transeat in Mandatorem, & quando secus?

Dominium mercium, an transeat in illum, de cujus mandato merces Multonia, aut Naviculario traduntur. Explicatur Clausula *per conto di N. & a disposizione di N.* frequenter adhiberi solite à Mercatoribus.

Mandataris quas personam repræsentat in emendo à se ipso, aut ab aliis merces, à suo Correspondente commissas.

DISCURSUS CXXXVIII.

Jamen. Literarum Cambii.

Giratus an Cedula Cambii exigere possit per tractas quas de Acceptatione mandant facta, & si ita trahendo sibi præjudicat, adeoque decocto possit Acceptante, ei non competer amplius regressus contra Giratorem, & alios obligatos.

Mora in transmittendo procella quando præjudicat, nec ne.

DISCURSUS CXXXIX.

Remota Nominationis seu Contractus pro Persona nominanda.

In Contractu nominationis an licet nominandi nova pacta, & conditiones adicere.

Collatio quando dicatur sequuta, & ex quibus argui possit, quod nominans sibi tantum acquirere voluerit, non vero personam nominandæ.

Nominatio, quando non sit simplex nominatio, sed potius verus Pignoratitius contractus, licet dicatur. Periculum rei venditæ pendente conditione cum redimendi, an pertineat ad Emptorem, vel Venditorem.

DISCURSUS CXL.

Liburni. Prestit.

Explicatur Editum Liburni super Contractibus firmatis à Proximitis, & à Parentibus non subscriptis.

Mandatum ex contractu præsumitur, & ex quibus. Remedium, aut actio subsidaria *l. si me, & Titium*, & aliarum similium de *in rem verso* quando locum sibi vindicet.

Ex contracta Procuratoris, qui non exhibuit mandatum, non obligatur Principalis erga alterum contractentem, & si procedat, quomvis contrahens cum Procuratore extrajudicialiter habet oñitium Mandati.

DISCURSUS CXLI.

Liburni. Affecuratio.

Affecuratio, qui juxta Apodixam affecuratiois Libur-

nensis tenetur etiam de Barataria Navarici, an teneatur quoque de facto ab eodem Navarico commissio.

DISCURSUS CXLII.

Liburni. Affecuratio.

Affecuratio stipulatio commissio non dicitur, nisi probetur per affecuratum extremis in hoc judicio necessariis, similiter tempore, & risico.

Pro sinistro in causa affecuratiois Navis, non sufficit docere de casu Maris silversio, quando constat, Navem de tempore contractus fuisse infestam, & corruptam; sicuti non sufficit pro risico ostendere valorem Navis æquipollentem summe affecurate, quando valor abortus, & consumptus probetur ab antecursoribus affecuratioibus.

DISCURSUS CXLIIL.

Liburni. Literarum Cambii.

Litteræ Cambii, quomvis acceptæ sint Adjecto solutioni, seu Procuratori Remittenti, nequit Adjectus, aut alter nomine, aut tamquam Cessionarius Remittentis agere pro solutione dictarum Literarum contra Acceptantem, quando Remittens habet penes se pignus, sibi pro sua cautione datum à scribente, multoque magis si Remittens à Scribente fuerit satisfactus.

DISCURSUS CXLIV.

Parmensis Societatis, seu Pseudaria.

Socii alicujus Rationis, an, & quando remaneant obligati ultra sortem, quam habent in negotio propter Contractus ab eorum Influentem, vel Administratore initos, & an teneantur notificare Correspondentibus Capitali, aut sortem Societatis.

Societas an renovata consecratur cum eodem Capitali, quod in ea ab initio implicatum fuerat, si Socii habuerint noticiam consumptionis Capitalis, & tamen permiserint nomen eorum ab Iustore in Negotiis expendi, vel si fuerint negligentes in persequendo debitis temporibus statum Societatis.

Mercator, vel Socius alterius Rationis an, & quando vocatur investigare capitalia, qualitates, & conditiones Infinitos, vel Administratores alicujus Societatis, & quid si transmissæ sint litteræ oblatorie indefinite, an excusetur, & quid si dictæ Litteræ scriptæ sint ante stipulationem Societatis.

Litteræ Oblatorie transmissæ Mercatoribus absque subscriptione Sociorum ab Administratore, vel eorum Iustore, an obligent prædictos Socios.

Scientia, & patientia in rebus prejudicialibus, an, & quando sit sufficiens ut se sola prejudicium inferre, licet dicatur cum suis limitationibus, & declarationibus.

DISCURSUS CXLV.

Massiliensis Societatis.

Si Socios post dissolutionem Societatis permiserit ejus nomen expendi, & continuari ab aliis Confociis, tenetur etiam ipse pro omnibus negotiis, & Contractibus ab illis post solutionem Societatem cum Mercatoribus initis.

Quod procedit etiam in Hæreditibus Socii Defuncti, ejus Pupillis, & Minoribus habentibus tamen Tutores, vel Curatores, qui si permiserint impotenter nomen Defuncti à Confociis superfluis expendi, ultra Patrimonium Defuncti, ipsi quoque oblati remanent erga omnes, qui cum dictis Confociis superfluis contraxerunt.

Socii, si ab initio oblatoria circulariter litteras Mercatoribus miserunt, finita Societate teneantur per similes litteras Mercatoribus solutionem Societatis denunciare.

DISCURSUS CXLVI.

Nullus Societatis.

Societas per mortem unius ex Sociis dissolvitur, non obstante pacto etiam jurato, inter Socios inito, quod deberet continuari Societas post mortem.

Continuatio Societatis post mortem Socii dicitur nova Societas, etiam si adesset præceptum Socii Defuncti de continuanda Societate, quod procedit, cum

Heredes præcepto Testatoris obtemperare tenentur, quam si in eorum voluntate esset illud non acceptare; ideoque Hypotheca Creditorum, qui contraxerunt cum hac Societate post mortem constituta, non possunt metiri eorum ius Hypothecæ ab initio antiquæ Societatis, sed à die mortis; qua post mortem Socii per Heredes illius capta sunt continuatio Societatis.

Heredes quando tenentur obtemperare præcepto Testatoris de continuanda Societate, non obligantur bonis propria, sed ea tantum, quæ fuerunt Testatoris; scilicet si non tenetur iustum Testatoris observare, nam tunc si continetur Societatem, non tantum bona Testatoris, sed etiam propria illius remanent obligata.

Declassatio, quæ fit per heredes aliquos Socii continuandi Societatem Defuncti, non retrotrahitur ad tempus antiquæ Societatis, quia illa declaratio dicitur nova Societas, & hoc procedit non obstante pacto in prima Societate appolito per Socios, quod volentes Heredibus aliquos Socii Defuncti, debeat continuari Societas.

Dissoluta Societate, illa adhuc durat pro complendis negotiis jam capitis, quod vulgo dicitur continuatio Societatis per *lo fralcio*, sed fieri non possunt amplius nova negotia.

Dilacione à Societate, an, & quando unicuique Socio permissum sit.

DISCURSUS CXLVII.

Florentina Pecuniaria.

Socio, aut participi Socii aliquis Socii, qualis contra eandem Rationem actio competat.

Quando Socii unius Rationis, iidem sunt alterius Rationis, inter eos admittitur compensatio debiti, & crediti procedens tam ab una, quam ab altera Ratione, quantumvis diversis.

Mortuus Socio aliquis Societatis, an habeat actionem contra Societatem, præcipue quando Socius eandem pecuniam sibi mutaram, Societati tradidit.

DISCURSUS CXLVIII.

Florentina Cambiaria.

Pactum computandi etiam solitas provisiones ad favorem Creditoris appositum in Contractibus Cambiariis, qui Florentini sunt, defenditur ab Usuraria pravitare: Quia occasione explicatur per totum Formulæ Apodixæ Cambialis ad usum Florentinum.

DISCURSUS CXLIX.

Florentina Cambiaria.

Magistraliter explicatur natura Cambiorum Florentinæ vulgo *Martorelli*, & alibi *cella Riccia*, & in quo vere consistat realitas Cambiorum, ac demonstratur nihil ad realitatem Cambii pertinere literas itas, & reditus vulgo *d'andare*, & *di ritorno*.

Similiter magistraliter ostenditur, an, & quando *Scarfaccia* Feciarum probent realitatem Cambii.

DISCURSUS CL.

Florentina Redditionis Rationis.

Administratores, hæres, seu Executor, an absque Libere rationem Administrationis reddere valeant.

Et an fiat eorum Juramento quoad Librorum amissionem.

Oculatio Librorum per Heredem quando non presumatur falsa.

Inventarium quando reddatur nullum ex omissione rei non descriptæ.

DISCURSUS CLI.

Florentina, seu Libornæ Hypotheca.

Sanctum concedens Fideiussoribus Hypothecam, an comprehendat Correes debendi, Consumatores, vel huiusmodi principia: et pro altero obligatos, licet debitum, pro quo se obligaverunt, ad alterum spectet.

Acceptans literas Cambii an vere, & proprie sit scriptentis fideiussor, & an frui possit privilegio *Statuti Florentini lib. 2. Rub. 33.* fideiussoribus, vel accessorie obligatis hypothecæ concedendis.

Creditor an teneatur etiam contra se omnia jura, & actiones cedere nemini fideiussori, vel accessorie obligati.

Casarez. de Commers. Tom. II.

gato, verum etiam Correo debendi, aut cuiuslibet alii principaliter, & in solium obligato.

DISCURSUS CLII.

Romana Literarum Cambii.

Acceptans tenetur irreparabiliter literas Cambii à se acceptatas persolvere Presentanti, qui tamen Scribentis, aut Remittentis creditor sit, absque eo quod ab Acceptante opponi possit Scribenti exceptio non numeræ pecuniæ, aut alia quælibet, quod processu etiam post Acceptationem secuta fuerit Scribentis decoctio.

Et brevitate temporis absque aliis conjecturis, & presumptionibus non deducitur proxima, aut occulta Mercatoris decoctio. Nec decoctus, nec proximus decoctioni dici potest Mercator, quando committitur in Foro habetur pro idoneo. Traditur regula proximam, aut latentem Mercatoris decoctionem cognoscendi.

DISCURSUS CLIII.

Pisana Solvendi.

Probatio solvendi per Debitorem factæ ex quibus habeatur, & an sufficiat extrajudicialis Confessio Creditoris facta absente parte.

Quando conatus de debito creato in scriptis, an requiratur quod solutio probetur à Debitore per publicam scripturam, vel Instrumendum, vel Testes debeant esse rogati ad audiendam Confessionem Creditoris extrajudicialiter factis se à Debitore aliquid recepisse. Testis singularis, contrarius, & inhabilis plene probat quando aliunde administratur.

DISCURSUS CLIV.

Florentina Tetraclia.

Stante Statuto prohibente rem communem immobilium non posse alienari nisi in Consortem, an sufficiat rem fuisse alienatam in Consortem, etiam ex minima parte, ita ut illa tetraclia, vel advocat nequeat à Consorte ex majori parte. Declaratur Theorica Baldi in *l. 1. §. 4. C. de comm. serv. Manuifica.*

Statutum Florentinum concedens tetracliam vicio, vel Consorti, procedit solum in vero vicino, ac Consorte majores confines habente.

Præventio quando prælationem tribuat vicino in materia tetraclia.

DISCURSUS CLV.

Florentina Pecuniaria.

An unus ex Sociis possit etiam post dissolutionem, vel finitam Societatem à Debitore communi non solum portionem suam, sed etiam Portionem Crediti ad alios Socios spectantes exigere, discutitur, & affirmativè resolvitur eum suis tantum declarationibus ad materiam. Et similiter an teneatur omne id quod exegerit à Debitore communi aliis Sociis pro eorum ratis communicare, cum suis pariter declarationibus.

Socius exigens per sua industria creditum Sociale difficultate executionis non tenetur aliis Sociis eorum communicare, sed solum valorem, quem poterat tale Creditum valere.

Creditores anteriores non advocant à posterioribus Creditum à Debitore alteri creditum, quamvis nondum exactum, quando inter Debitorem creditum, & Creditores posteriores secuta fuit compensatio.

Compensatio secuta non licet amplius Debitum, vel Creditum simul cum aliquo Creditore, vel Debitore compensatum eum aliis Creditis, vel Debitis compensare.

Cessio nominum Debitoris rescinditur concurrente latione ultra dimidium, quæ tamen excluditur, quando credendum, vel nomen Debitoris cessum sit difficultatis executionis, nam hoc casu nomen cessum minoris pretio valet, quam debiti cessi quantitas.

DISCURSUS CLVI.

Libornæ Literarum Cambii.

An Dator Literarum Cambii in casu, quo veniant protestari, astringi possit à remittente ad ei restituendam eandem pecuniam, quam ipse pro valore Literarum numeravit, an vero ad solvendum interesse reditus, prout commodius sit eidem remittenti.

DISCURSUS CLVII.

Florentina Congrua Dotis.

Fideicommissa Transversalia, Ascendentalia, tam Paterna, quam Materna, vel Avia, an, & quando, & quomodo pro dotibus constituendis teneantur, latissime cum suis distinctionibus, limitationibus, & declarationibus discutitur.

Pater, Mater, alique Ascendentes Materni teneantur tantum ad limites necessarios, non congruatis dotare neprem, vel aliam descendentem, que necessitas cessat, quando nepes, vel filia invenit virum. Possessor Fideicommissi Ascendentalis tenetur dotare ad limites congruatis, non necessarios, quando ultra obligationem Ascendentis, qui si viveret, tenetur congrue dotare, concurrat etiam propria obligatio dotandi in ipso fideicommissi possessore.

Retractio condonationis fructuum Dotalem ad initium usque contracti Matrimonii non procedit, quando Dos post sequens Matrimonium fuit ex aequitate aucta.

DISCURSUS CLVIII.

Janus, Successio.

Statutum loci bonorum in materia Successionum attendi non debet, sed jux commune, quando tam Defunctus, quam Persona ad Successionem aspirantes non sunt subditæ Statuto, sed extraneæ, & reprobatæ D. Palma contrarium firmans. Statutum nostrum Janus de success. ab intest. comprehendit bona etiam extra suum Territorium sita, & ita Janus servandum, secus in alienis Territoriis.

Quamvis ad intelligentiam Statutorum Janensium de famis. dandæ. nec non de success. ab intest. & de extrinsec. intelligi debet, et etiam de jure reddend. declaratur.

DISCURSUS CLIX.

Florentina Redditionis Rationis.

Juramentum in litem non datur contra Administratorem ad effectum liquidandi statum administrationis, quando sine dolo Inventarium, & liberos oem confect. Status Administrationis quomodo in hoc casu probetur.

DISCURSUS CLX.

Janus, Legati Redditi Legatum.

Legata pia, ao. & quando diminutionem patiuntur, quando vires hereditatis non sufficiant ad integram legatorum solutionem.

Testator a quo legatus censetur adimere voluisse eam ratam, seu portionem, quam postea alteri legavit. Actio, seu conditio indebiti quando competit, nec ne Legatus pro pensione illius ratæ, que indebitæ ab aliquo Legatario exacta fuit.

Negligentia Administratorum, seu Officialium quando noceat eis, quorum bona administrant.

DISCURSUS CLXI.

Aretina Grati.

Procurator, vel Mandatarius, quando consistat de presentem mandato, censetur emere pro Mandante licet contrahat nomine proprio, & dominium rei empta transiit in mandantem absque alia traditione, si res empta Procuratori, vel Mandatario tradatur.

Empto quando facta censetur pro se, vel Procuratorio tantum nomine; ubi explicatur dictio per N. latine pro, & altera a cons. de N.

In venditione rerum, quæ in numero, pondere, & mensura consistunt, ad transferendum dominium in emptorem, an requiratur mensuratio, numeratio, vel ponderatio, & quando prædicta tam respectu Emptoris, quam Vendoris habeantur pro secus.

Creditor an propria auctoritate rem hypothecam possit occupare.

Creditor anterior an possit vocare pecuniam à posteriori Creditore per communem Debitorem ipsi solutam, & bona sile consumptam.

DISCURSUS CLXII.

Florentina Evictionis.

Peregrinus, subtilisque maxime casus hic discutitur,

nempe si per unum fratrem vendita fuerit alius duobus fratribus suis terra pars bonorum subjectionem perpetuo vinculo majoratus saltuari inter omnes descendentes masculos eorumdem trium fratrum, & promissa fuerit per fratrem venditorem per se, sedque hæredes evictione dictæ suæ tertie partis; an evictis omnibus dictis bonis per unum majorem natum masculum defendentem ex dicto fratre venditore, hæredes dicti fratris venditoris teneantur erga hæredes, & defendentes masculos aliorum duorum fratrum emptorum ad evictionem pro dicta tertie parte tantum, vel pro toto, & integro valore omnium dictorum bonorum; & resolvitur dictos hæredes venditoris teneri pro toto, & integro valore bonorum, licet evictionis promissio loquatur de tertie parte bonorum, quia in subiecta materia individue tertie pars juxta geometricam proportionem præfertur omnia, & singula dicta bona, sive totum, & integrum eorum valorem.

DISCURSUS CLXIII.

Janus, Lucr.

Statutum Domicilii Viri, non Uoris attenditur, quoad lucrum dotale, quamvis in domicilio Uoris dotale instrumentum stipulatum sit, ubique postea Vir habitaverit, si non habuit animum domicilium acquirendi.

Lucro dotali non censetur per Marium renunciatum promissa dotium restitutione cum clausula prout de jure.

Explicatur Statutum Janus de Casu executivis.

Exceptio Lucri dotalis an opponi possit per Marium ad formam dicti Statuti adversus instrumentum contra se executioni demandatum.

DISCURSUS CLXIV.

Libanus. Revocationis Mandati Litterarum Cambii.

Dux Litterarum Cambii ab ordine S. P. per le valuta cambiata non potest ob non solum sibi valorem a receptore eorumdem Litterarum, mandatum revocare in prejudicium Girarii post Giraram Litterarum in alios factam, attento maxime Capitulo secundo ordinamenti Libani super Cambiis.

Hypotheca incipit non à die recognitionis, sed à die, qua Apocha conclusa fuit.

Recognitio Apochæ ad formam, & Scriptoris C. qui potest, in sign. habeant, fieri potest alio xquipollenti modo, per quem antea suspicio tollatur.

DISCURSUS CLXV.

Serranen. Appellationis.

Latissime agitur de multiplici mixtura peritorum cum possessorio. Primo nempe de illa, quæ de sui natura oritur ex quibuslibet iudicis possessoriis. Secundo de ea, quæ à partibus, vel à Judice in sententia fit eorum incidenter, aut consecutive. Tercio de illa, quæ fit principaliter; & denique de effectibus diversis cujuslibet ex prædictis mixtibus.

DISCURSUS CLXVI.

Florentina Salviani.

Domicilium Patris an transeat ad filium, & ex quibus inferatur Domicilium Patris fuisse per filium constitutum.

Testator præsumitur se conformare potius cum Statuto ubi vixit, & testando decrevit, quam originis, illiusque dispositio extenditur etiam ad bona extra territorium posita; latissime cum suis distinctionibus, ac declarationibus res enucleantur.

Promittens Dotem sub falso foppositum, an, & quando remaneat respectu Vici obligatus ad totam dotem constitutam non obstante quacunque erroneitatis exceptione.

Statutum concedens probationem libris Mercatorum, & hypothecam pro credito resultant ex partibus, intelligitur de libris, & partibus intra Territorium Statuentium descriptis, & non extra. Explicatur Statutum Florentinum lib. 4. fol. Rubr. 14.

DISCURSUS CLXVII.

Florentina Melioramentorum.

Melioramenta magni valoris, aut quantitatæ semper

reficienda sunt. Hæredit ullemi condutoris livellaru, non obstante pacto, quod illa in casu finitæ linet, vel generationis devolvatur ad Dominum directum una cum bonis livellaris.

An, & quando idem procedat, vel non, in casu præfixe emphyteutis concessæ pro modico pretio.

DISCURSUS CLXVIII.

Alibagant. Fructuum.

Fructuum liquidatio, uti diffinitio probationis, sit per conjecturas, & præsumptiones arbitrii Judicis.

Fructus Olivarum uno anno sales esse pinguis, altera vero, vel tenuissimos, vel omnino vacuus, ut ali-qui existimant; contrarium tamen est verius.

Si incertum sit an annus vacuus fuerit fructibus Olivarum, vel pinguis, quid presumendum de jure.

DISCURSUS CLXIX.

Jamen. Immissio, sive Afficiatio.

Contractus mutui simulati sub emptione, & venditione licitus est, nec est de usuraria pravitate suspectus quando pensio creditori convenita, & soluta, correspondet legitimo interesse, & Creditor mercator est, eique interesse solvi debet ratione lucri cessantis, & damni emergentis.

Ex contractu usurario, & simulato, adhuc debetur interesse luci cessantis, & damni emergentis, & tunc solum fructus imputantur in sortem, quando sunt excessivi, non vero si sint rationabiles, & legitimi; concurrente præcipue observantia Contractus, & acquiescentia Debitoris, qui sponte, & ultro usuras persolvit, & bona fide Creditoris, qui fructus tantquam licitos, & legitimos percipit, ac consumpsit. Sub nomine Pensionis intelligitur Contrahentes voluisse stipulati non usuras, & accessiones illegitimas, sed tantum justum, & rationabile Interest.

Simulatio licita est de contractu ficto ad contractum licitum.

DISCURSUS CLXX.

Liburnen. Pecuniaria.

Excussio debitoris principalis, quoniam tempore facta esse debet, ut legitime per Creditorem facta dicatur ad finem agendi contra subsidiarie obligatum.

Et an creditor creditori deponens de diligenti per eum contra debitorum factis.

Et quando ad hunc effectum dicatur, constare præcipe de inopia Debitoris: latissime cum suis distinctionibus, ac declarationibus res enucleatur.

DISCURSUS CLXXI.

Jamen. Hypotheca, seu Prælatio.

Mutui in refectionem, seu conservationem cujuslibet rei præferre in re refectione, seu conservata omnibus aliis creditoribus habentibus anteriorem, sive expressum, sive tacitum hypothecam: Amplissime cum suis declarationibus, limitationibus, distinctionibus conclusio declaratur, ac explicatur. Insuper ostenditur hoc privilegium non procedere contra Dotem, seu Domarium propter nuptias, seu licrum dotale, quando concurrunt temporis posterioritas, & dotis creditum est anterior; latissime res perpenditur ad ornatum, ac explicatioem textus in *l. his consequenti dicitur de equalit. Dotis.*

Augmentum Dotis à Sponso Sponsæ factæ an, & quando gaudeat privilegio prælationis Doti concessio adversus vires Creditores.

Mulier in bonis post Magistrionum à Viro, vel alio pro Dote obligato qualis, præferat quibuscunque Creditoribus, etiam hypothecam anteriorem habentibus.

Creditor anterior, qui ultra res sibi specialiter obligatas, habet etiam generalem hypothecam in bonis debitoris, non potest agere generalem hypothecam, nisi prius ostenderit consequi non posse ex speciali pigore, quod sibi debetur: Amplius conclusio multis modis, deinde in quibus casibus non procedat, latissime, ac eleganter ostenditur.

DISCURSUS CLXXII.

Nallus Concordia Debitoris cum majori parte Creditorum.

Latissime agitur an, & quando major pars Creditorum in concordia iniis cum Debitore communi, vel in Inducis ei concessis præjudicare possit minori parti Creditorum, & an illæ delationes concessæ Debitorei transigant ad ejus hæredes.

Et an major pars Creditorum post unum accordium cum Debitore, possit iterum accordium cum eodem Debitore inire in præjudicium minoris partis Creditorum: Item an Debitor, qui vult venire ad concordiam, teneatur prius ostendere statum patrimonii sui, vel sufficere tantum illius Assertio, quod penes se nihil aliud reperiatur.

Item plura alia moribilia ad materiam colliguntur, ut patet ex summario.

DISCURSUS CLXXIII.

Liburnen. Affecuratio.

Navaculus, seu Magister Navis non potest procurare affecuracionem mercium. sita à Mercatoribus traditarum, nisi habeat ad id speciale mandatum: nec talis Affecuratio sustinetur in vim clausulæ *per se, & per cento di chi spetta*, nisi constet, quod Domini Mercium præcedenter mandatum dederint de se affecurari faciendo, vel quod principes ratificaverint affecuracionem ante initium, & re integra.

Explicatur lue clausula Affecuracionis *per se, & per cento di chi spetta.*

DISCURSUS CLXXIV.

*Nallus, Interceptio, vel Depredatio, aut visita-
tione Navium in Mari alieno.*

Naves extere an, & quando possint ab aliis Navibus inimicis depredari, quando reperiuntur in Mari, aut Portibus, vel sub Arcibus militariis arcibus Principis communis Amici, & an possint ab Officialibus prædicti Principis visitari, & molestari ob suspicionem, quod delatant res prohibitas, & quid in casu, quo habeant salvum Conductum, vel libere in Portu receptæ fuerint à Principe ejusdem Portus, vel ab ejus Officialibus.

DISCURSUS CLXXV.

*Nallus, Jurisdictionis Consilium Navium extere in Ter-
ritorio alieni Principis.*

Jurisdictionis, sive contentiosa, sive voluntaria an, & quomodo in alieno Territorio prorogari possit, & an, & quando requiratur consensus parium expectus, vel tacitus, & similiter an necessarius sit pro illius prorogatione consensus Principis alieni territorii, vel sufficere tacitus.

Jurisdictionis prorogata extra Territorium dicitur eadem Jurisdictionis, quam quis habet in proprio Territorio.

Consules exterozum Principum qualem Jurisdictionem habeant quas suos nationales in alienis ortis Maritimis, & an illum habeant à proprio Principe, vel ab illo Territorio, in quo resident: de qua Statuta seu leges servare teneantur in decidendis causis suorum Nationalium: & ab eorum sententiis an deat appellatio ad eorum proprium Principem, vel ad illum loci, in quo resident.

DISCURSUS CLXXVI.

Liburnen. seu Jamen. Sarcinarum Carta.

Actio redhibitoria competit emptori contra venditorem, & contra mandatarium actio ad interesse, seu merces venditæ, vel emptæ non sint bonitatis, seu qualitatibus promissis in Contractu, quoniam in eis non ad-
sit aliquod vitium, seu defectus.

In Periculum electionis, & relatione, quæ requirantur ad effectum, utroque electio, seu relatio sit legitima.

Identitas Mercium ex quibus probetur, & excludatur. Mercatores consentire approbasse negotium gestum ab eorum correspondentibus, seu mandataris, quando tace-
runt, & non reclamaverunt: & quando requiratur nec ne ultra tacuerintem aliquis actus positivus, & quod tempore necessarium sit ad inducendam approbationem ex tali taciturnitate.

Jus quæsitum Mandataris ex taciturnitate mandatarium,

an tolli possit per subsequentem eorum contradic-
tionem.
Judei an, & quando possit, ex moribus extrajudiciali-
bus judicare.

DISCURSUS CLXXVII.

Præsentis Pecuniaria, seu Depositi.

Liberatio, seu Quietatio amplissima, ac effrenatis ver-
bis per omnes ex Transigentibus alteri facta, com-
prehendit etiam debitum procedens ex causa Deposi-
ti siue regularis, siue irregularis, & omne id quod
debetur actione reali.
An, & quando Tertius, cujus favore factum fuit ab
aliquo Depositum Pecuniarum, vel serum agere pos-
sit contra Depositarium, & qua actione.
Item depositum Pecuniarum factum favore tertii sit nec
ne quandoque revocabile ad libitum Deponentis,
& quid in deposito facto pro solvenda Dote.
An, & quando actio acquiratur tertio absenti ex sti-
pulatione, vel pacto aliquo, seu mandato adjecto
ad illius favorem à contrahentibus in eorum con-
tractu.

DISCURSUS CLXXVIII.

Florentina Cessionis.

Cessionario debeatur fructus crediti Cambiarii sibi cessi,
quando Cessio facta fuit transitive: plures conjec-
turæ referuntur pro cessione translativa.
Litigiosum vitium quando in Cessione non procedat.
Possessor à Creditore hypothecario conventus, si sem
melioravit, offendo rei diminutionem liberatur, de-
ductis tamen melioramentis à se factis: Et que me-
lioramenta deduci debeant, & quomodo in hoc ca-
su probentur.
In materia Evictionis attenditur pretium rei iuxta tem-
poris sequæ evictionis, non autem celestas con-
tractus.
An augmentum intrinsicum proveniens ex tractu tem-
poris cedat in Beneficium Creditoris, & non pos-
sessoris.
Melioramenta non compensantur cum fructibus, quan-
do possessor illos percepit jure Domini; locus si ra-
tione tantum bonæ fidei.

DISCURSUS CLXXIX.

Nallius, Concessus Creditum.

Contractus quo loci inter Mercatores absentes ad in-
vicem contrahentes, dicitur celebratus.
Contractus gestus à Negotorum gestore, vel à Corre-
spondente excedente fines mandati, si postea à Mer-
cantore ratificetur, an dicatur gestus in loco ratifican-
tis, vel in loco contractus ab initio gestu: latissime
res enucleatur.
Venditor habens fidem de pretio cum reservatione domi-
nii, vel specialis hypothecæ in re vendita, donec
pretium fuerit solutum, præfertur creditoribus ante-
rioribus expectant hypothecam habentibus, etiam pri-
vilegiatis, & ex causa Dotis, siue reservatio domi-
nii, & hypothecæ appositæ sit ex pacto in Instru-
mento, siue appositæ censetur per dispositionem Sætu-
rum.
Status loci contractus, vel Judicii, quando atten-
dendum sit traditur, & probatur Status loci con-
tractus attendendum esse, quando agitur de condi-
tionibus appositis in Contractu Status vero loci
Judicii, quando agitur de qualitatibus contingentibus
post contractum ex negligentia, vel mora.
Debent quando dicatur proximus deconditioni, & ex
quibus circumstantiis deducatur pro validitate, & in-
validitate Contractus, &c.

DISCURSUS CLXXX.

Florentina Jurisdictionis.

De suprema auctoritate, & Jurisdictione DD. Suprafin-
daciuram Florentiæ super omnes administratores tum
Ætatis publici, & privati Serenissimi Magni Ducis
Etruriæ, tum aliorum bonorum ad quæcumque Ci-
vitates, Communitates, Collegia, Menses Pios, ali-
que loca publica spectantium.

DISCURSUS CLXXXI.

Afflicana Concessus.

Minor, vel filius familias exerceans Mercatum valide
obligatur ex suis contractibus, licet in illis non in-
terveniant solemnitates Status, & licet contractus,
vel obligationes non respiciant Mercatum.
Præsentis si ille minor, vel filiusfamilias se palem ges-
serit pro patre familias, & in contractu à se gesto
juraverit se esse majorem, & fortius si ex aliquo
contractu obtineatur in iudicio solvitionem contra suos
debitores.
Minor, vel filiusfamilias, an, & quando contrahere
possit societatem absque Status solemnitatibus.
An & quando aliqui assumpti in socios publici Appal-
tus à Principalibus Appaltatoribus, vel conductoribus
remaneant obligati erga Fiscum, vel Cameram
Principis.
Socii, vel subconductores admissi à Principali Appal-
tatore seu conductore possunt à Domino in solidum
pro pensionibus conveniri.
Socius administratur tenetur reddere rationem.
Societas, & administratio societatis potest ex conjec-
tis probari, & hic plures enumerantur conjecturæ,
ex quibus illa probatur.
Socii, vel Intiores inter ipsos tenentur pro rata, &
quod carum tantum respectivo sibi commissis.
Lucrum dotale quando componitur cum legato testico
per uxorem Mariti, & an, & quando per Maritum
videtur in instrumento dotali eodem loco renun-
tiationis, item an talis renunciatio loci dotalis præ-
judicet creditoribus Mariti.

DISCURSUS CLXXXII.

Londoniæ, seu Liburnæ, Senæque.

An secutis amplissime per Principem concessa Merca-
toribus forensibus veniant ad habendum in ejus
Dominio, vel aliquæ ejus Civitate, tum pro eorum
personis, & familiis, quam bonis, & mercibus,
comprehendere valeat illas res, seu merces, quæ ex
aliena pecunia, vel furto alibi substatæ, comparatæ
fuerint ab aliquo se consentente ad habendum in
civitate dicti Principis cum asportatione dictarum
mercium ex re, seu pecunia aliena, vel furiva ac-
quisitarum.
Qua occasione late discutitur, quando pretium succedat
loco rei alienæ, vel furivæ, & è contra, ita ut
agi valeat utili actione rei vindicationis contra
pretium rei alienæ vel furivæ distractæ, vel rem ex
pecunia aliena, vel furiva comparatam, siue pretium
illud, siue res comparata existat penes ipsum furem,
vel non Dominum, siue penes Tertium, & in præ-
judicium etiam Creditorum antessorum, cum omni-
bus distinctionibus, ampliationibus, limitationibus,
declarationibus per sua principia relatis, nec non
cum conciliatione plurimarum legum, quæ in hac
materia, tamquam se contrarie, & pugnantes, ad-
ducuntur, vel possunt.

DISCURSUS CLXXXIII.

Nallius, Hypotheca.

An, & quando pretium succedat loco rei hypothecæ,
& per debitorem distractæ, ita ut contra illud agere
valeat Creditor cum eadem hypotheca, quæ sibi
super re obligata competeat.

DISCURSUS CLXXXIV.

Afflicana Pecuniaria.

Mandataris si omnia gessit de consensu mandantis per
litteras sibi præfixas, nullatenus dici potest excessisse
fines mandati.
Quantitas si est in obligatione, bona vero in execu-
tione, pro faciliore nempe modo solvendi indica-
ta, debitor in quantitate semper teneatur debitum
solvere, & non in bonis.
Valor frumenti, vini, & hujusmodi quando probetur,
neque attendi debet tempus messis, vel recolitionis.

DISCURSUS CLXXXV.

Jamæ, Redditionis Rationis.

Mercator filius suis pupillis plures reliquit rotores, alte-
ri tamen ex eis unum negotii sui complementario admi-
mini.

ministrationem solum decrevit cum hoc onere, quod in cambiis creandis, vel pecuniis investendis nihil agere valeat, nisi cum consilio, & interventu alicuius ex Conscriptis; quæritur in hoc casu an de male gestis per dictum Tuncorem administratorem, alii Conscriptos, quibus non fuit data administratio, io solum tenentur, vel solum de consilio præstato quasdam cambiis, & pecuniarum investimenta, & resolvuntur magistratraliter plures questiones cum suis distinctionibus in hac materia eadem.

DISCURSUS CLXXXVI.

In eadem Causa.

An ex sola censentio temporis cursu cum cessante solutionis opponi valeat contra debitum censentiarie exceptio, & cum ea præsumptio iurata, vel solutionis, satisfactiois, vel remissionis, aut quilibet alius de mandato; & similiter an ex solo cursu 30. vel 40. annorum cum solutionis cessante opponi possit debiti præscriptio; resolvitur hæc materia cum pluribus casuum distinctionibus, suisque declarationibus.

DISCURSUS CLXXXVII.

Florentina, seu Ferrariorum Pignorum.

Si Mercator alienas merces alteri in pignus dederit, an poterit illarum Dominum contra pignoratitium actionem vindicationis agere, or eas sibi adhuc aliquæ pretii refusione restituit, vel contra emptorem ad vindicandum pretium adhuc io ejus manibus existens, si fuerit per dictum pignoratitium alienatæ. Materia iterum acta ad majorem enumerationem *disc. 124.*

Indemque discutitur an Creditor pignoratitius præteriri debeat super rebus, quas per mutuatam pecunia habuit in pignus; & de omnibus aliis creditoribus hypothecariis anterioribus, qui utilitatem publici commercii, ad dissolutionem *disc. 120. & disc. 123.*

Creditor hypothecarius posterior, & est Mercator, præferatur aliis creditoribus anterioribus hypothecariis, qui non sint Mercatores.

Creditor ex causa depositi cum hypotheca, licet esset posterior, præteriri debet aliis creditoribus anterioribus hypothecariis ex ratione duplici juris privilegii, & de sic omnes alii Creditores duplici juris privilegio muniti, licet posteriores, præferuntur omnibus aliis creditoribus habentibus tantum privilegium antioris hypothecæ.

Explicatur Statutum Florentinum in Rub. 10. de Creditibus Cessantium, & sequitur in lib. 3. & alterum Curie Mercatorie Rubricæ 2. de Cessantibus, & Fugitibus lib. 3. nec non reformatio super eo emanata die 11. Aprilis 1713. & Occurrendo.

DISCURSUS CLXXXVIII.

Lucana Societas.

Societas inter plures ab initio pro limitato tempore inita, quæ cinctabatur sub Nomine N. & sociorum non est amplius eadem, sed ova societas, si post illud tempus fuit prosequuta, seu continuata, quamvis sub eodem nomine: & propterea erga creditores creatos post tempus primæ societatis solum remanere debent obligati, qui eam societatem continuaverunt usque quo fuerit palam dissoluta, neque ab hac obligatione eximii possunt illi, qui postea etiam ab eadem continuatione societatis absque ulla notificatione publice data Mercatoribus præteriri exteris recesserunt.

Explicatur Lucanum Statutum Mercatorie Curie quasdam societatis materiam.

DISCURSUS CLXXXIX.

Nallius Pignus, aut Falsitatis Mandati.

Quomodo in favore publici Commerci, vel Mercatorum res, seu merces improprie furivas, nempe per trusum ablatas, non tenentur Mercator restituere nisi sibi restituito pretio, secus si res essent proprie furivæ nempe per furtum propriam à Domino substractæ; Ideo hic magistratraliter traditur, quale sit Furtum proprium, & quale improprium, & successive proceditur ad questiones io hac materia magis inter Doctores controversas, & distinguuntur singillatim, etiam per casuum enumerationem; Furta propria ab impropriis, ita ut sciantur in omni casu convincibili quando Mercator teneatur, nec ne res, vel merces alienas ab eo em-

ptas, vel in pignus receptas, vel alia modo in eum perventas restituere vero Dominum cum refusione, vel sine refusione pretii.

Materia pro Mercatoribus nullissima, rursusque à Nobis acta ad majorem explanationem *disc. 124. & 125.*

DISCURSUS CX.

Nallius Rursus Acceptationis Mandati.

Mercator an teneatur mandata, five ordines ab aliis Mercatoribus extitis, five suis Correspondentibus sibi datos ad peragenda, & tractanda eorum negotia acceptare, & exequi, latè hic discutitur cum suis amplificationibus, ac limitationibus.

Item latè agitur de negligentia Creditoris Cambii, vel ejus Girararii io præstato, vel exigendo literas Cambii, vel protestando, ac denunciando infra legitima tempora scribenti eorum io adimplementum, ac de effectibus talis negligentie, ac aliis quamplurimis hæc materiam concernentibus.

DISCURSUS CXCI.

Florentina Præterita Exemplum.

Immunitas debita Patrio ob onerum duodecim liberorum à quibus oneribus tum liberer. Illo mortuo an daretur in filijs, & an extendi valeat ad bona, quæ post patris obitum filii acquisiverant, ad extensionem celebris Textus in L. si quis Decurio 22. Cod. de Decuriis. lib. 10.

Considero cuilibet Regionis, & Principatus principalem attendens in regulatâ hujusmodi Immunitate, quantum temporibus Florentinæ Reipublice viguerit, quantum temporibus Principatus, ubi de huiusmodi invariabiliter observata testifandi gratia ad sola bona paterna supplicantibus filijs post mortem Patris. Plura adducuntur de referendis juxta solum Principis referentibus intelligendis.

Observantia Immunitatis declarat Immunitatis concessionem, & per quod tempus continentes in solutione onerum proprio juri præjudicent. Indebitam in materia gravaminum & collectarum quando sit per teperemtem plenè, & concludenter probandum, quando non.

DISCURSUS CXCL.

Liberorum Sequenti.

An Mercator, qui fecit punctum suo Negotio, dici debeat decedens, & quando.

Creditor Chyrophariarum, qui prævenit in exequendo, aut sequestrando præteriri debet ceteris omnibus creditoribus Chyrophariis.

Declarat, & limita hæc materiam in pluribus casibus, de quibus in præfati Discursu.

An Creditor Chyrophariarum, qui prior obtinuit Sententiam condemnatoriam contra suum debitorem acquirat prælationem ad exclusionem aliorum Creditorum.

Creditor de jure novissimo non potest mitteri in possessionem omnium bonorum sui debitoris, sed pro mensura tantum sui crediti, & ideo illius introductio in possessionem sibi tantum prodest, & non aliis Creditoribus.

Et missus Creditor io possessionem acquirit super rebus, in quibus missus fuit, ius reale, nempe hypothecam, vel pignus Prætorium, & propterea super eis præferri debet omnibus aliis creditoribus, tum Chyrophariis, tum hypothecariis posterioribus.

DISCURSUS CXCLII.

Londoni. Mutationis Flagitii.

Navis conducta ab aliquo mercatore ad vendendas suas merces in aliquem Portum an, & quando possit alios Portus, seu loca inter navigandum five ad dextram, five sinistram existens evadere; & quando debeat iter, seu viam destinatum in attingendis aliis Portibus mutare.

DISCURSUS CXCLIV.

Florentina, seu Pignus Juris Privilegii concessi.

Quando dicitur lex generalis Principis, Et quando illa deroget legibus particularibus, vel privilegiis antecessentibus.

Quamplurime afferuntur, & examinantur conjecturæ, ex quibus arguitur in Principe mens derogandi per posteriorem legem prioribus legibus, seu Privilegiis.

D L.

DISCURSUS CXCV.

In eadem Causa.

Idem est quod in precedenti Discursu.

DISCURSUS CXCVI.

Jansen. Recambii.

Explicatur diversis generis Recambiorum, & demonstratur quomodo ea efformentur in Traditis, remissis, & revalentis, & in quo eorum sequatur, vel non, novatio primi Cambii.

Explicatur etiam Retorum, & quomodo illud efficiatur, & in quo diversitas sit à Recambio vero. Demonstratur in quo differat Recambium Recurse ab aliis Recambiis, & Retorno.

DISCURSUS CXCVII.

In eadem Causa.

Mandatum inter Mercatores quando, & ex quibus conjecturis praesumatur, Mercatores an, & quando mandata à suis Correspondentibus accepta valeant per alias tertias personas exequi facere.

Referuntur varia negotiorum gestorum genera, eorumque diversae Naturae, & effectus explicantur.

Mandantes alicui Negotia aliena geri, utiles Negotiorum Gestorum in iure censentur.

Fideiussio non potest extendi de contractu ad alterum contractum, neque de una re, vel persona ad aliam; In qua materia quamplurima notabilia adducuntur exempla.

DISCURSUS CXCVIII.

In eadem Causa.

De Recambio laetè hic agitur, & praesertim quomodo illud ex precedenti Tradita, vel Cambio contrahatur, & ex quibus conjecturis inferatur fuisse inter Mercatores contractum.

Mandatum datum ad negociandum cum certis personis, an & quando extendatur ad contrahendum etiam cum aliis diversis; Ex qua plura notabilia in materia Mandatorum, vel Ordinum traduntur, & praesertim an illa possint alio modo per mandatarium exequi.

Plenissime, & Magistraliter agitur de alienorum negotiorum Gestoribus, vel utili actione negotiorum, materia, quae frequenter Mercatoribus obviari sit, ideoque ad Mercatorem utilissima; Et demum an, & quando Mercatores valeant contractus, & Cambia cum se ipsis facere in vim duplicationis plurium personarum.

DISCURSUS CXCVIX.

Liburni. Præsum, seu Interest.

Agitur de Lege, quae viget, & observatur Liburni, quae disponit Europaeum Mercem non statim solventem eorum pretium pati debere interesse medietatis unius aucti pro quolibet centenario, & mense. Et firmatur in Decisione, dictam Legem nec adhiberi, nec passim comprehendere Mercatores externos, qui non committantur Liburni. Probatur, arbitrum, de quo in casu, non esse Mercatorem Liburni. Dantur signa, & indicia, ex quibus cognoscatur, an Procurator in contrahendo gesserit rem propriam, vel sui principalis. Si quis habet iustam credulitatem, se nihil alteri debere, licet postea condemnetur, non debet esse obnoxius solutioni alicuius interesse. Et probatur in casu dicta iusta credulitas ex pluribus facti circumstantiis.

DISCURSUS CC.

Curtanen. Evictionis, seu Regressus ad Bona divisa.

An, & quando Permutanti, vel Dividenti ob evictionem passum in bonis suis per divisionem, suae permutacionem obveniens debeat regressus ad alia bona, quae pervenerint Commutanti, vel Dividenti, licet ab illis fuerint in Tertium alienata, ita ut non teneatur ille agere contra Creditorem, qui pretium ab emptore dictorum bonorum recepit.

Bona subdivisa, & Tertio deliberata in vim sententiae nolle, vel noverit iniuste possint per Dominum à Tertio vindicari, absque eo quod Dominus teneatur contra pretium de mandato iudicis Creditori solummodo agere.

DISCURSUS CCL.

Jansen. Pecunia data ad usum Debitoris.

Plenè discutitur, an sit validus vel Invalidus ille contractus, qui Genus celebratur, in quo datur, seu ma-

natum alicui pecunia, cum obligatione eam restituendi in tot tant infra aliquot annos una cum lucro decem pro Centenario, & cum pacto, quod mutuator subite debeat periodum vice Mutuarii, ita ut per mortem Mutuarii extinguatur omne debitum, quod de tempore illius mortis adhuc solvendum superesset. Explicatur Statutum Generale de Securitatibus §. Securitates 1. & §. Non possunt fieri.

DISCURSUS CCII.

Messanen. seu Florentina Cambiorum.

Discutitur materia realitatis Cambiorum, pleneque agitur de Nundiarum Libris, vulgo *Scarfaccio di Fiera*.

Mercator an possit obtinere lucrum cessans, quando est exclusus à consecutione Cambiorum, ex quo non giraverit super Cambiis summam, quam ad Cambiandum recepit.

DISCURSUS CCIII.

Florentina revocationis Mandati.

Actus, Contractus, vel iudicium initum, sive initum cum Procuratore, quamvis à Domino revocato validum, seu validum est, quoties Iudicium, actus, vel contractus gestus sit antequam Procurator seiverit, se revocatum fuisse.

Quae conclusio procedit etiam in praesentatione, vel reintegratione Beneficii facta à Procuratore Patroni, vel resignantis.

Limita seu declarata hanc materiam juxta diversos casus, de quibus in praesenti Discursu.

DISCURSUS CCIV.

Florentina Causarum de Iudicio Sissi, & Iudicium solvendo.

Fideiussor de Iudicio Sissi, & Iudicium solvendo datus à Reo, an si in prima Instantia Reus fuerit absolutus, teneatur pro illa summa, in qua idem Reus condemnatus fuerit in secunda Instantia? Res valde controversa est in casu quo prima Sententia fuerit appellabilis, & de facto fuerit ab illa appellatum. Sed in casu Decisionis, in quo prima Sententia transierit in iudicium, absolute deciditur pro omnimoda liberatione fideiussoris, licet contra dictam priorem Sententiam impetrata fuerit Revisio, & in gradu Revisionis Reus fuerit condemnatus. Filiosimiliter an, & quando valide obligatur ex fideiussione, non obstantes Statuto Florentiae declarante irritas obligationes Filiorum Familias?

DISCURSUS CCV.

Liburni. Sequestri super Aterricis.

Sequestria Judicialia, vel extrajudicialia facta pro summa veram debitum excedente, an sint in totum nulla, vel saltem valida pro parte verè debita, & quid si Creditori esset impossibile veram summam exprimitur, quia credendum esset illiquidum, vel incertum, & in hoc casu quomodo fieri debeat sequestrum?

Sequestrans an teneatur in totum, vel pro rata tantum summa non debitor ad damna, expensas, & interest se favore sui Debitoris, seu sequestratarii.

Et quae veniant sub appellatione damnorum, & expensarum in subiecta Materia?

Merces, vel Bona iuste, vel iniuste sequestrata, quae servando servari non possunt, si pereant an id cedat Damno sequestrantis, sequestratarii, vel sequestris?

DISCURSUS CCVI.

In eadem Causa.

Equites D. Stephani possunt Mercatorem exercere, & illam profuturo gaudent omnibus Privilegiis propriis Religiosis, & omnibus aliis de Jure Communis Militibus concessis, & an id procedat etiam in Equitibus Heterosymitanis Religiosis, Militibus, & Nobilibus.

Declatur, & latissime exornatur Capitularis Deliberatio Sacrae Militaris Religionis D. Stephani edita die 19. Aprilis 1695. disponens quod antequam relaxaretur cunctis contra Equites dicti Ordinis debet eisdem assignari terminus quindecim dierum ad solvendum, & an Executio obtemperans absque previa dicti termini assignatione valida sit, vel invalida?

Declatur Statutum Mercanarum Civitatis Florentinae lib. 2. Rub. 8. delle Esenzioni, & conciliatur cum praedicta Capitulari deliberatione.

Actus

Actus gestus contra Sententiam, vel Legis dispositionem quando sit nullus, nec ne?

Pro validitate confirmationis, Sequelæ quæ requirantur?

DISCURSUS CCVII

Nullus Sequelæ.

Creditor an, & quando possit in vim Judicis, seu Instrumenti habentis vim Rei Judicis plures executiones facere, tam Reales, quam Personales, simulane, vel successivè in bonis, & Persona respectivè sui Debitoris, & ab una Executione possit ad aliam conflare.

Debitor an, & quando teneatur ad omnes expensas dictarum executionum, seu ad expensas unius tantum? Et quid dicendum in terminis Statuti Mercatoris Civitatis Florentiæ lib. 2. rubr. 8. delle esecuzioni & fin.

Plura Sequelæ, vel Executiones an possint pro eadem summa replicari super Mercibus, vel rebus etiam in valore summam debitam excedentibus, ad effectum ut Debitor caveat, & ne Judicium reddatur elusivum.

DISCURSUS CCVIII

Nullus Concordia.

Creditorum, qui gaudent de jure singulari quadam prerogativa, vel privilegio, non teneantur concurrere ad accordium factum à majore parte Creditorum cum eorum communi Debitore. Alii vero Creditores simpliciter tantum de jure Privilegiant ad standum dicto accordio cogi possunt, quod tamen recipi moderationem, vel declarationem, quæ hic traditur.

Creditorum, à jure singulariter Privilegiati, qui non teneantur accordio concurrere, non faciunt onerum, quod suas personas, neque partem pro suis creditis in calculando numero, & Creditis aliorum Creditorum, qui ad accordium concurrere teneantur.

Creditorum hypothecarii quomodo accordio concurrere debeant.

Creditor, qui simul est debitor communis Debitoris de accordio pacificens, non tenetur accordio concurrere, quia est compenatio compensatio.

Concordia, seu accordii Judicium si agatur coram Jure seculari, eorum eodem Jure teneatur etiam Clericus Creditor comparere.

Expendit hoc Judicio nullus ex Creditoribus possit contra Debitorem particularia Judicia, vel executiones promovere, quod procedit, licet prius in Judicium esset terminatum, sed penderet appellatio, vel introducta à Creditoribus, vel à Debitore.

Creditor, qui habuit à Debitore aliquam conditionem meliorem, in quo de jure puniatur, & quid dicendum in eam quo debitor callide, vel dolose induxerit suos Creditores ad accordium?

DISCURSUS CCIX

Devisio in Florentina Fideicommissi de Scalandranis.

Creditorum debitoris decedenti immixtissimi sunt in possessionem bonorum Fideicommissi, in quo Decedens succedit, ut durante illius vita valeant eorumdem bonorum fructus percipere ad consumum eorum creditorum.

Decedens non potest hereditatem, vel Fideicommissum, vel alia lucra sibi obvenientia, seu decata in præjudicium suorum Creditorum repudiare? Quinimo dari potest Curator Decedens, ut istius nominem tam hereditatem, quam Fideicommissum isti Decedens decata adire debeat, & omnes ac quascunque etiam actiones ipsi quomodolibet obsequenter, tam in iudicio, quam extra moveat, ac exercere valeat.

Merces debitoris decedenti nullatenus potest jura, vel lucra seu hereditatem ad eodem Decedens non agnitas, sed tantum ad heredem transmissas in præjudicium Creditorum renouari, sed ea, vel eas tenetur omnino adire.

Explicatur Sinecismus Florentinum lib. 2. rubr. 39. circa stipulationem Notarii pro absentibus, & ignorantibus.

Nec non Provisio anni 1477. 39. Maji emanata circa repudiationes hereditatum factas à Debitore fallito.

Item altera reformatio anni 1582. 20. Aprilis circa Debitores fallitos.

Exponitur differentia, quæ vertit inter Fallitos, vel Decedentes, ac cessantes.

Agitur quoque de Jurisdictione sex subrogatorum Curie Mercatoris quoad bona Fallitorum.

Et quamplures notabilia ad hæc materia conferentia traduntur.

DISCURSUS CCX

Liburnæ Repudiationis Hereditatis.

Repudiatio five renuntiatio Hereditatis jam à Debitore facta in præjudicium suorum Creditorum oihil valet.

Repudiatio verò Hereditatis nondum aditæ, vel alterius ejuslibet Jura querenti à Debitore de jure fieri potest, & valet in præjudicium etiam suorum Creditorum.

Quæ tamen conclusio patitur suas declarationes, & limitationes hic late traditas.

Præcipuum non valet repudiatio Hereditatis non aditæ, five alterius hujusmodi Juris querendi, quando est simulata, vel collusive facta.

Et hæc simulatio, vel collusio ex conjecturis comprobari potest, quarum plurimæ in hoc Discurso ad opportunam causam recitentur.

DISCURSUS CCXI

Liburnæ Præda.

Dominium Navis prædæ, & Mercium in ea existentium cujus sit, ex quibus probatur.

Merces, quæ ad regiones Infidelium adportantur, an possint jure prædari.

Mercium pertinentium ad Schismaticos Subditos Turcarum, an sit licita depredatio latissime explicatur, ubi refutatur, & dilucidatur doctrina P. Angel. Mar. Ferricell. de Missis. Apoll. tit. 5. quæ. 214. n. 7. & Pont. de Potest. Præ. tit. 1. n. 11. & Admiral. dec. 374. n. 41.

Prædator an sit condemnandus ad restitutionem rerum in jure occupatarum, cum damnis, & interesse à prædator passis, vel solum in quantum ipse prædator factus est occupator, doctæ, & late discutitur.

DISCURSUS CCXII

Liburnæ Præda Navis.

Catholicos inter, & Turcas perpetuum bellum inditum censetur: unde non solum Turcarum bona licet prædantur, sed, & Christianorum qui illis adhaerent. Adhuc Imperio Ottomanico quomodo probetur.

Christiani Catholici subditi Imperio Turcarum, non ex tantum quod subditi sint, prædari possunt, & redigi in servitutem.

Bona fides, & jura credulitas, quod Navis prædæ ad Turcas pertineret, operatur, præiudicium non tamen, nisi quatenus factus fuerit occupator.

DISCURSUS CCXIII

Liburnæ Depredationis.

Navis Christiani Græci ritus, ceteroquin Catholici, licet morte Turcico edificata, eorumque vestigio maneat sit, accipere nequit à Christianis capi.

Prædator quando dicatur iustus, & quando injustus; quibus de causis excusetur à dolo & delicto, & per consequens à refectione damnorum, & interesse? Quomodo iniquitudo damna probentur, & an debeantur à die iniquitatis depredationis, five à die morte juis.

DISCURSUS CCXIV

Florentina Præda Præda.

Navis Capitanei Catholici, & Catholicorum arma, merces, & alia omnia in Navi existentia jure, & legio me præda non possunt, etiam si aliqui ex Turba Nauica Turca, vel sibi Turcarum essent, & merces ad Turcas pertinerent. Dominium Navis cui spectet, & quomodo probari possit.

Merces Turcarum, Hebræorum, aliorumque Infidelium an de jure semper prædari possint; & quid accordum de illis Græcorum Schismaticorum: ubi data opera de diversis speciebus Schismatici mirabiliter differunt, reprobat, seu ad veram intentionem redactis Auctoribus. Ferricell. de Missis. Apoll. Tit. 5. quæ. 215. n. 7. Card. de Luc. de Regal. disp. 170. per tot. & Rosa Nostri in Liburnæ. Depredat. 14. Septembris, 1716. habita proxime supra Disp. 213.

Referuntur, & interpretantur jura mentem plurimum R. Celf. C. 10. III. Felicissimi Recordationis, & JOHANNIS GASTRONI I. Epist. Diel. 15. Octobris Anno 1720. directæ Ministro Residenti pro Sua R.C. in Insula Melitana, & Instructio generalis diei 4. Julii Anno 1732. data ab eodem Ministro Melitensis sub Auspiciis Magni Ducis Hetruræ.

Prædator literis Patentibus, & Vexillo Regiæ Celsitudinis Magni Ducis Hetruræ munitus, quam potestatem habet super suis Militibus, & Piratis an dare possit inimicia Fidei, & promissionem securitatis an Promissiones hujusmodi, & Salvi Coadjuvatus à Ministro Principibus sine facultate, concessi validi sint, Navique opulentur pro sua allocatione mercium, aliarumque rerum: adeo ut contrarios effectus illorum, violentus, & spoliatus prædator teneatur ad restitutionem rerum omnium Depredatarum, Damnorum, & interesse.

DISCURSUS CCXV.

Jamen. Affecutionis 22. & 30. Aprilis 1733.

Affecutionis Contractus habet executionem parvam, neque admitti potest contra eam aliqua exceptio, que referri debet ad Judicium Originis: juxta præsertim Statutum Genæ; Hujusmodi Conclusio limitatur, & non procedit in aliquibus casibus, de quibus in præfenti Discursu.

Et sola possibilitate notitiae casus finitri in loco ubi facta Affecutio arguitur in Affecutione notitia casus finitri.

Quomodo reguletur tempus ad arguendam prædictam possibilem notitiam, tam respectu iuristarum maritimi, quam terrestrius; Ubi adveniat quod notitia finitri probari potest præsumptionibus, conjecturis, vel verisimilitudinibus.

Et hæc ad confirmationem nostrorum Df. 6. & 11.

DISCURSUS CCXVI.

Lithuæ. Pecuniaria.

Datio in solutum facta per Debitorem de Fundaco, seu Taberna mercium alicui Creditore cum retrovenditione ejusdem Fundaci, vel Tabernæ ab eodem Creditore, potest immediate eidem Debitori facta, cum reservatione Domini, an dicatur simulata, seu potius pro vera haberi debeat: quia occasione demonstratur; Quamvis requisita concurrere debeant pro simulatione inducenda, & quibus modis excludatur.

Et similiter, data veniente prædictorum actuum, five contractuum inter Creditorem, & Debitorem, agitur: an & quando Pactum dictæ reservationis Domini per Creditorem ad sui favorem appositum afficiat valeat alios Creditores, qui post dictam retrovenditionem cum Domino seu Inhabite ejusdem Tabernæ contractum: vel quando idemmet Reservationis Domini Pactum, tamquam in se eadem Statutorum Locum contractus appositum, pro nullo, & irritum haberi debeat: vel quando non obstant ratione publici Commerci, & Bonæ Fidei inter Mercatores inviolabiliter servande, alios Creditores, etiam novæ Rationis Fundacis cum eisdem Mercibus primæ rationis create, afficiat.

Hypotheca conventionalis in dicta Retrovenditione pariter conventa quid operetur, rotuente Reservatione Domini, vel ex Statuti prohibitione, vel ex capite Publici Commerci, & Bonæ Fidei; An ejus anterioritas præjudicare possint Creditores Novæ Rationis Fundacis, vigore Statuti Florentini consequentibus hypothecæ Creditorem cessantem, Fugitivorum, & Decedentium; ubi in proposito disputatur; An Patet Filius Cessantis, & Decedendi, & ipse cessans, & Decedens ad mentem *Rain. conf. 123. tom. 5. vel simplex fidejussor filii dicatur ex verborum sententia Decli conf. 268. per rat. Strac. de Decedendi. part. 4. sub n. 25. & Rotæ Florent. in Florent. de Adimaribus dicti 3. Novembris 1580. Lib. motio. 50. a car. 328.*

Et demum an Hypotheca conventionalis exercebitur sic contra Tertium super mercibus Fundaci, vel aliter Tabernæ, etiam quando, sedulo pacto explicito subrogationis, novæ merces defacto subrogentur in Taberna, five per Debitorem hypothecantem, vel ejus hæredes, five per eundem Tertium, singularem successorem effectum.

DISCURSUS CCXVII.

Afulana Præfata Validitatis Obligationis.

Contractus Minorum uniti fine solemnitatibus Statuti Afulani sunt nulli, quamvis facti fuerint pro præstatis alimentis, vel Dote; nisi tamen ageretur de alimentis vel Dote necessaria, scilicet de alimentis, vel Dote, quæ, vel quam minor de jure præstare teneretur. An & quando Contractus Minorum, videlicet Cambii, & similibus muniti juramento validi sint, licet non intervenire solemnitates Statuti: in qua materia examinatur, & experienter Statuta Afulana.

Constitutum ab obligationem habet alendi, & dotandi Constitutum.

Constitutum ex proximioribus quis dicatur, & qui Proximiores intervenire possint Contractibus Minorum.

Cambii realitas quibus conjecturis, & demonstrationibus defumipossit, etiamsi defumipossit, five Literæ lras & Redires, vulgo dell' Andata, e Risorso.

DISCURSUS CCXVIII.

Florentina Cambii.

Cambiorum platealium, & mundanaleum materia hæc explicatur, & quomodo conficiendi sint calculi Cambiorum cum limitato interesse methodicè resolvitur.

DISCURSUS CCXIX.

Florentina annu legati in Adversæ Florentinæ.

Hypotheca quæ compete pro legato, & hypotheca quæ competit pro debito, sunt ejusdem naturæ, & utraque aliquando partialis, & dividua, ad explicationem Text. in L. 1. C. commun. de legat.

DISCURSUS CCXX.

Eadem super Liquidatione.

De Florenti originis, ethymologia, materiæ, pondere, figure, speciebus, & valore. Supposita dupliciter Monetæ ejusdem nominis, legatum solvendum ne sit in Moneta missiori, aut peiori. Moneta deperdita, reprobatæ, aut alterata in valore intrinseco, quomodo regulanda sit solutio facienda in Moneta nova diversâ ab antiqua.

DISCURSUS CCXXI.

Eadem super Sententiæ Curia Ecclesiastica.

Sententiæ late in Curia Ecclesiastica an decendant quod Florenti legati essent de Sigillo, aut de largis; & an dictæ Sententiæ obstant D. Comit de Galis.

DISCURSUS CCXXII.

Pisana Transfessionis.

De validitate, & iustitia transactionis initæ super Statuto Pisano prohibente conjugii relinquere alteri conjugii; & an dictum Statutum comprehendat bona extra territorium, pro cuius questionis dilucidatione materiæ Statutariæ habilitationis, & inhabilitacionis, plenè discutitur.

DISCURSUS CCXXIII.

Romana Pecuniaria.

Veritas, & realitas Cambii ex quibus probetur, & simulatio excludatur. Cedens jura talia qualia, & dummodo, &c. non teneatur præstare bona de vera, & multo minus anteriora.

DISCURSUS CCXXIV.

Afulana Præfata Nullitatis Alienationis.

Obligatio maritis nuptæ, & in minori etate constitutæ facta pro alienatione rerum dotalem est nulla, quando est facta absque solemnitatibus Statuti Afulani lib. 2. Rub. 2. & Confusionis Aggidiane; nil relevante, quod aliud Statutum lib. 2. Rub. 2. reddat validas alienationes rerum dotalium factas à Marito, & Uxore communiter, vel à Marito cum consensu Uxoris, & contra illas ullo modo possit dici de nullitate, five dos constituta fuerit in quantitate, vel in specie, vel in fundo.

Tolluntur incompatibilitates dictorum Statutorum, & recipiuntur fidejussoribus à Marito præstiti, tamquam variis exceptionibus laborantes.

Probatum, quod dicti nullitas alienationis bonorum dotalium deduci potest à Muliere etiam vivente Marito absque Testium examine, sed sola facti veritate inspecta.

Præsentia filiorum majorum 14. annis, juxta Statut. Afulanum potest autorizare contractum Patris ad obligandum impotentis.

Creditoribus debet prius excutere Debitorem principalem, & postea fidejussorem, etiam si se obligaverit principaliter, & insolidum, ita disponente dicto Statuto Aful. lib. 2. Rub. 33.

DISCURSUS CCXXV.

Responsio pro Veritate in Florentina seu Lithuæ.

Præfata solutis Præfati Mercium, damnum, & Expendium.

Mercatores curam habentes expediendi merces alienas, vulgo *Spedizionieri*, qui agere teneantur, & in quo consistit eorum officium: Et quando ex culpa, dolo, aut defectu etiam Nautieri, multorum, vel hujusmodi pro quoniam merces transmittuntur eiga suos correspondentes tenentur: Et quid in casu, quod dicti Expeditionarii five Nautieri substituerint eorum loco alias personas.

Navicularius alterum substitvens sine consensu Mercatoris Expeditionem an teneatur de facto substitui, quævis substituitur juxta consuetudinem Plateæ, & probatur, ac periculum eligat. Et quid si substitutus de consensu five tacito five expresse dicti Mercatoris.

Industria Navicularii quando electa dicatur, atque de mercurio custodia teneatur. Plura de naufragio, & quando non ex culpa, sed casu accidisse censetur.

Navicularius, quando mercium naufragio submergitum pretium, damna, & expensas Domino refundere teneatur. Expendium, & declaratur lex Consilium Maris Pisarum anni 1593.

DISCURSUS CCXXVI.

Florentina, seu Braxien. Naufragii.

Habet in præcedenti Discursu.

JOSEPHI LAURENTII MARIE
DE CASAREGIS

J. C. GENUENSIS COLLEGIATI,
Rotæ Florentinæ Auditoris, & pro S. Reg. Cels.
Consiliarii Justitiæ,

DISCURSUS LEGALES
DE COMMERCIO.

ARGUMENTUM.

AN Avaria, seu Contributio debeatur, quando ob culpam Navarchi Navis facta est peste suspecta, ita ut nullibi propter hanc suspicionem admissa fuerit. Qua occasione agitur de Avaria, seu Contributione vera, & propria, vulgo Avaria Grossa nuncupata, necnon ex quo modo ea distinguitur ab improperia; Item discutuntur plures casus in quibus Avaria proprie debetur, vel non.

SUMMARIUM.

- 1 Avaria Grossa definitiva.
- 2 Leges Romanorum loquuntur tantum de Avaria, seu Contributione propter jactum rerum, aut Mercium.
- 3 Tamen extensa fuerunt à Doctores ad omne aliud damnum Navis, aut Mercibus confectum. Ibid.
- 4 Avaria non debetur ob damnum ex causa mere fortuito preventum, & n. 6. 11. & seq.
- 5 Avaria non debetur si esset utilitas, ob quam damnum voluntarie illatum fuit, & n. 13.
- 6 Neque debetur ob damnum, quod à tempore, fulmine, vel vi Principis Navis passa fuit, & n. 8.
- 7 In materia Avarie servanda sunt hodie constitutiones Consularis maris, non leges Romanorum, & de ratione.
- 8 Avaria propria, & non impropria debetur.
- 9 Peste suspicio inter casus mere fortuitos adnumeratur.
- 10 Declaratio ordinis maritima Gallie lib. 2. n. 7. de Avariis art. 2. & art. 7.
- 11 Legis, vel Constitutionis non modo verba consideranda, sed ratio, & effectus.
- 12 Damnum Navis inferri potest, ut ab imminenti majori damno, & periculo ea cum mercibus liberetur.
- 13 Quidquid agitur post datum casum fortuitum non amplius ex Consilio, sed ex necessitate agitur.
- 14 Avaria non debetur quando Navarchus iter diversum, vel iterum in deo portu trahere coactus fuit rescindendi causa instrumenta Navis.
- 15 Item non debetur ob improprias Navis factas post ea. Casares, de Commercio. Tom. II.

sem finitum, & si Mercium conservationem respiciat.

20 Promissio conditionalis non adimpleta conditione evanescit.

21 Promittens aliquid solvere promississe intelligitur, quatenus de jure teneatur.

22 Promissio erronea quomvis jurata nihil valet.

23 Promissio vi extorta est rescindenda.

Jansen. Avaria, seu Contributionis.

DISCURSUS CXXI.

UT facilis, dilucidusque prima questio resolvatur, etiamque hujus rei occasione hujusmodi materia magistraliter agatur, sub initio mihi præmittendum esse video, quid sit Avaria, seu Contributio illa vera, & propria, vulgo Grossa nuncupata, & à simplici, impropriaque diversa.

Sciendum est itaque Avariam Grossam esse Contributionem proportionem rerum servatarum rescindendi causa damni voluntario alicujus factio alterius rebus illis, ut ab imminenti periculo cetera evaderent, quemadmodum totidem fere verbis constitutum est in l. 1. & 2. §. Si confectio in fin. & §. Si Navis in principio, & l. cum Arbor. 3. ff. ad l. Rhod. de jactu ibique DD. & maxime Pothius, & Pinn. ipsius Pothii commentatur, & van Leven. Addit. ad Quintin. Welfen de Avar. n. 34. 35. impress. post meum Tract. de Commercio. Karich. ad Jus Marium. Hanseatic. tit. 8. Nos plene disc. 19. fere per tot. & disc. 45. n. 2. de Commercio. Illi autem Juris Romani, Rhodique textus, etiam loquuntur de damno ob jactum rerum, merciumque illarum, fuerunt tamen interpretationis causa à Nostris Juris Professoribus jure merito extensi ad quodcumque aliud damnum, quod in similibus casibus, sive terra, sive mari voluntarie datum fuit, ut res aliorum servarentur, Pothius ad l. 1. m. 1. ff. ad l. Rhod. de jactu. Pinn. ad eundem Pothium in l. 2. §. Si conservatis sit. A. fol. 206. ff. ad l. Rhod. Karich. ad Jus maris. Hanseatic. tit. 8. art. 4. vers. nam et si, Marquard. de jur. Mercat. lib. 3. cap. 4. num. 3.

Diximus in illata Avarie definitione damnum, ob quod Contributio facienda est, tale esse debere, ut voluntarie sit illatum, id est aliquo voluntario hominis factio, qui illud elegerit ut res aliorum servarentur; itaque consensum esse scripsimus; Nam si damnum aut Navi, aut Mercibus concigerit ex casu tantum fortuito, nullo hominis voluntario factio, consensuque concurrente, nulla tunc Avaria, seu

A contri-

ibi de impensis extraordinariis, & damno ob communem metum, aut velorum militatorem tolerato, quemadmodum ibi est expressum d. l. 2. §. 1. ibi & les dépenses extraordinaires faites, & le dommage souffert pour le bien, & Salut Commun des Marchandises, & du Païs, & sont Avaries Grosses, & communes, & ideo secundum sua commune loquor de Avaria Grossa, quare cum in nostra specie impensae extraordinariae, & laesum damnum non eum finem habuerint, ut mercibus conferantur, sicut est & nobis plene demonstratum, aliena & nostris terminis omnino est Galliae dispositio, & potius eis aptatur Italia sub eodem, art. 7. contenta, qua statutum est, impensas in diuturniorum ministeriorum conductionem factas & Magistro Navis, qui fuerit vi Principis in navigatione decerta, fecendas esse ab ipso magistro, si Navis suae locatio vulgo *Noleggio* non ad certum tempus, sed de incense ad mensis, sed ad viaggium facta fuerit; quia si mentem, & rationem ejus constitutionis spectemus, appropinquat ad speciem nostram tradenda videtur, ut in simili tradit, *Marquard. de jure Mercet. l. 2. cap. 1. n. 39.* Cum revera diuturnus nostrae Navis error, diuturnaque permanentia in Portu Telonensi non omnino aliud fuerint, quam Navis in mari decessu vi Principum facta, quae eam & suis lignis ob suspicionem peris depulerunt.

Minusque altera Magistri Navis valet obiectio, quae inquit Nautam asserit consilio vulgo *Germinamento* in Navi habito cum ministeris, & vectoribus, ex quo praetendit ipse Navarum fuisse, per omnes deliberatas oras Hispanicas deferendas & renavigandum fore, ut alibi invenire possit portum, seu locum in quo ad purgationem, vulgo *Quarantena*, recipitur, & per consequens, quod ob talem deliberationem communiter in Navi captam evagatio huc illic per mare, & denum diuturna permanentia in Portu Telonensi non mera fatalitas, sed voluntas, & electioni quoque Navis magistri tribuenda sit.

Huc enim obiectio dupliciter respondetur, primo consilium hujusmodi operari tunc dumtaxat, cum nullum adhuc Navi damnum evenit, quia semper deliberatio aliquid damnum, aut noxium Navi inferendi eo semper tendere debet, ut Navis, & merces ab imminente, vel majore damno, aut periculo liberetur ad *retr. in l. 2. §. Si conferuatis in fin. ff. ad l. Rhod. de jact. l. 2. §. 1. ad Targa ponderat. marit. c. 76. Nos diff. 19. fere per tot. Verum cum consilium capiat postquam casus fortuitus, aut damnum evenit, ut in specie nostra factum est, postquam scilicet jam suspitione peris notata erat Navis, & repulsa ab ois Hispanica, adeoque desperata jam omni ad portum admissionem errare coacta, & in mari degere, aut ad Provinciae infestios perire Portus appellere, ibique consistere, non est consilium illud utilitatem spectandum, imò irridendum, & ineptum, quia consilium capere de eo quod post casum fortuitum fieri debet ex necessitate, non est agere per consilium, & electionem, sed consilium in necessitate fingere, & simulari, quemadmodum sapienter advertit, *Targa ponderat. marit. c. 76. §. Da quanto sopra, & melius §. Di qui è per te.* quapropter post consentientiam alicujus finitri non consilium, sed vulgare incitare debet discernit *salvus qui salvos, perdit qui perdit, materna lingua, „chi salva salvo, chi perde perde, „desumpsum ex l. 2. §. Si conferuatis, c. l. 5. l. 6. l. 7. ff. ad l. Rhod. de jact. Targa ponderat. marit. cap. 45. num. 11. & cap. 76. §. Da quanto sopra, & §. Utinam.* qui ait hoc obtinere non obstante consilio, & per Nos diff. 48. num. 60. & 61. & alibi de Commercio.*

Ut haec magis confirmetur ponamus Navis matum aliquod, aut artemonem, aut aliud instrumentum rupum esse navigationibus necessarium, & refectionis causa eam ad Portum aliquem appellere debuisse, quo casu si nulla debetur Avaria ob impensas, & damna, quae Navis tulerit, tum in divertendo, ac prolongando itinere, tum moram in devio Portu trahendo, tum denique in refectione Navis, cum haec omnia fortuito evenire ad testem expressum l. 1. *Nervis 6. ff. ad l. Rhod. de jact.* ubi Navis ad Tyberis ostia tendens farscendi rupel mali causis fuit iter suum divertere, & Hypotam usque (cujus Ecclesiam rexit D. Augustinus, quaeque hodie Bona nuncupatur, & in Africa litoribus sita est) navigare, ibique consistere, donec fe posset mari committere, & *Pto. ad dictum leg. l. 2. §. 1.* & alii supra laudati §. Ex abunde praeter. Ita ridiculum esset si Magister Navis consilium cum Ministeris, & vectoribus habuisset super necessitate, quae premebatur ab itinere indiluto in Portum aliquem divertendi refectionis Navis causa, talique consilio velle casum fortuitum involuntarium convertit.

Cajet. de Commercio. Tom. II.

re, adeoque juris regulas elucorias reddere cum damno Dominorum mercium.

Et quavis in hoc casu videatur Navarum Navim voluntatis ab infinito itinere diversisse, alio eum docens, ut eam revertere propriis impensis, atque ita à periculo liberaret, quod evitare non potuisset, si ruperit instrumentum velut destinatum Portum evagasset, adhuc tamen Avaria non debetur, ut enim debeatur de eo damnum constandum est, quod sponte à Magistro Navis datum fuit, ut eam ab imminente periculo liberet, non vero quod casu meri fatali Navi acciderit, neque de illius partem impensis, quas Navarum post Casum fortuitum ad subeundum adiecit, ut Navim reddat apertam navigationem, aliqua ratio habenda est, cum enim hujusmodi impensa ejus conditionis fuit, ut spectaret ad Navis magistrum, utpote ex proprio more obligatum ad parandum, exhibendumque primum, ac deinde mendam navim in statu semper apto navigationi, non debent Avariae tribui, & si sponte sint à magistro Navis factae, & quoque mercium conservationem respiciant, quemadmodum ex textu in d. l. *Navis 6. de l. 1. Pinnas* argumentum sit. *d. l. 1. §. 1. & post eum Nos diff. 19. in add. n. 35. de Comm.* Aliud enim est damnum, quod eligitur, ut Navis liberetur ab imminente periculo, aliud vero impense, & quidquid subire cogitur Navarum pro ea praestanda à futura periculisque evitare non possit, nisi firmiter instructa esset.

Infirmissima vero omnium est obiectio illa, quae contendit Magister Navis debere Avariam, quia illi, ad quos haec res pertinet, peremerunt fe soluturos, quicquid Avariae solvendum esse judicaretur; Ex hac promissione inferens, consentisse eos saltem generaliter, in supradicto casu Avariam debere de eorum mercibus.

Cum enim haec promissio fuerit conditionalis, idest si Avaria de jure deberetur, promissio illa vim suam evagationis producere potest; Quoniam si judicatum fuerit d. Avariam non deberi (quemadmodum proculdubio credidit) ita evanescent promissio illa, ut si nunquam intercedisset, prout iuxta testem in l. qui *Roma 122. §. Augustinus ff. de verb. obligat.* decum est in *Ret. Jan. apud Penter. decis. 29. n. 4. Capon. diff. 362. n. 14. & in individuo Ansd. de Mercator. diff. 98. n. 10. vers. neque certis, & n. 21. & 22.*

Et in dubitabilioribus terminis, cum quis fe aliquam summam foremorum promittit, sub tacita conditione promissio illa facta censetur, quatenus ad eum promittens de jure teneatur, vel summa de jure debeatur, *Ret. cor. Dich. det. 89. n. 2. lat. Cyriac. contr. 313. n. 6. 7. & seq. Amos. resp. 21. n. 4. & plenè Ansd. de Mercator. diff. 31. n. 3. cum pluribus ab eo allatis; & quatenus etiam dici possit talem promissionem non esse conditionalem, sed absolutam, nihilominus, cum per errorem aut sub falso praedicto, quod Avaria de jure deberetur, facta voluimus, ut & ex jam dictis constat, & ex dictis in secundo articulo melius apparebit, ubi non solum non debet Magistro Avari mer. sed & ipsam mercatoribus damnum facere contentum esse demonstratum fuit, nullatenus curanda est, nulliusque momentis, etiam si iurjurandum firmata fuisset *Ansd. de Comm. diff. 31. n. 25. & 26. Palm. alleg. n. 57. n. 2. plenè diff. 119. n. 4. & seq. de Comm.* Praeterea quod vi extorta est eadem promissio, cum illi, ad quos merces pertinebant, sine illa promissione in Telonensi Portu à manibus Magistri Navis recuperare merces non potuissent, adeoque jure invalida est, aut saltem elidenda, ac rescindenda exceptione aut actione quod metus Causa l. 2. & *ret. l. 1. ff. de eo quod mer. caus.**

ARGUMENTUM.

Agitur de pluribus Casibus in quibus Magister Navis teneatur ad refectionem damnum suum culpa, aut negligentia Navi, & Mercibus illarum. Explicatur culpa lata, levis, & levissima, & differentia unius ab altera.

SUMMARIUM.

- Magister Navis teneatur ad omnia damna ejus dolo, vel culpa Mercibus obvenia.
- In tali casu nec navium praetendere possit.
- Magister Navis non solum teneatur de dolo, sed etiam de lata, levi, & levissima culpa.
- Culpa committitur tam faciendo, quam non faciendo.
- Culpa & negligentia aut imprudencia praevincit dolo, sed dolo a malo agitur animo.

A a

& Cul-

- 6 *Culpa lata delum non inducit.*
 7 *Culpa lata excusatur.*
 8 *Culpa levis, & levissima excusantur, & numer.*
 9. 10. 11.
 12 *Magister Navis est culpa reus si damnum per negligentiam, aut ignorantiam non evitavit.*
 13 *Item si navigationem ab suam negligentiam, vel imperitiam sollicitus non perficit.*
 14 *Testes administrati, & omnes majores praefecti sunt aliis paucioribus.*
 15 *Magister Navis lata peste infecta, seu suspecta fugere tenetur, spreto etiam consilio nautarum, & vectorum, & n. 16.*
 17 *Magister Navis dicitur culpatus si alium ab eo pro necessitate cognoscit ad evitandum naufragium non fecerit remanentibus ariam navis, ac vectoribus.*
 18 *Item de culpa tenetur, & negligentia nautarum ac vectorum, si illam ingredi permiserit.*
 19 *A culpa non excusat spes, seu opinio evitandi damnum, quod probabiliter evenire debet.*
 20 *Culpatus ad damna tenetur licet malum non habuerit animum.*
 21 *Magister Navis tenetur ad damna illata mercatoribus ex mutatione itineris.*
 22 *Item servare cogitur qui in pragmate, vulgo Castello di partenza si saltum expavit, & n. 24.*
 23 *Capitanei ad hostium praefidium, & equis laudandum tenentur si signum ad hoc significandum viderint expugnatum.*
 25 *Ob pestis timorem potest Praefectus civitatem deferere, Imperator militum, & excoha lacum, & n. 26.*
 27 *Magister Navis propter pestem in Navi potest eam deferere.*
 28 *Item viatores ad suspicionem pestis possunt velligia publicum subducere, merces a roste temere divertere.*

In eadem praecedenti Causa.

DISCURSUS CXXII

Alii quæsum utrum videlicet Magister Navis jure teneatur ad refectionem omnium damnorum, quæ in illa sunt, ad quos merces pertinebant, propter postis suspensionem, qua factum est, ne Navis in Hispania Portibus accideretur, respondens in ea sum opinione, ut etiam Magistrum Navis procul debito teneri ad refectionem eorumdem damnorum, & præterea ad restitutionem nautarum.

Eandem quemadmodum ceterissima Juris regula est, quod si aliquid malum, hoc adversum Navi, & mercibus acciderit ob ignorantiam, negligentiam, aut aliam culpam Magistrum Navis, non modo Avariam ille petere nequeat, sed etiam obligetur ad restituenda damna ob hanc causam allata Dominis Navis, & mercium, ut copiose confirmat Stracc. de Navis. Navibus & navigat. part. 3. per tot. Marquard. de jure Mercat. lib. 3. cap. 4. n. 32. & seq. Vinn. ad Pek. in l. 2. §. Si quis ex Præsumptis l. 2. fol. 236. Targ. in ponderat. maritim. cap. 60. in fin. Nos plenè diff. 19. n. 31. & 32. usque ad fin. & diff. 23. per tot. & præsertim a n. 65. usque ad 90. tom. 1. de Comm. Neque præterea petere potest Nauta. Nos plenè diff. 23. n. 16. & seq. & ibi in addit. n. 85. & si qui exegerit jure tenetur ad ea restituenda mercatoribus tamquam indebitè exacta conditione indebiti mercatoribus competere. Et hoc juris est, quæcumque sit culpa Magistrum Navis, quia ex lata non solum culpa, sed ex levi, & levissima quoque ille tenetur, Targ. d. cap. 60. in fin. & Nos cum multis aliis diff. 19. n. 33. & diff. 23. n. 62. & 63. Quare cum in casu nostrum Navis suspecta de peste effecta fuerit ob culpam etiam gravem D. Bianchi Magistrum, qui a nostris lata dicitur, ille nedum ad Naulorum etactorum restitutionem, sed ad refectionem quoque omnium damnorum mercatoribus aliorum proculdubio tenetur.

Quod Magister Navis gravissima sua culpa effecerit, ut Navis in suspensionem pestis iacideret, est satis superque comprobatur a quinque rebus ad infamiam mercatorum examinatis, a quorum depositionibus constat Magistrum, cum ad Insulas Succades veigo di Horres perveniret, monitum fuisse, ne ultra Massiliam ventus iter prosegueretur, quia ibi pestem adesse detectum erat, bisque præterea de hac re certiorum factum fuisse,

scilicet pones, loquim vulgo Bordeni, & rucis agniti Massiliæ, voluisse tamen has negotia die 30. Julii Anni 1750. Ingredi Portum Massiliensem, & insuper dictum ad locum ubi saluti tuende praefecti solent, rucis ab his monitione ne vellet ad agendum, & cum Civitatis ulum habendam admitti, aliis non potuisse amplius per eos in illius discessu lictas potentes de salubritate testantes, quas vocant, merse conosci, quia decem jam diebus probabantur hujusmodi lictas dare, cum declaratione fuisse pestem per Civitatem grassari, cum hac ei nuntiarentur, subilici, & abstinere aliquodis à Civitate, imò Navem reverfus, & nautis, & vectoribus patetis impedimento, quinque diebus de admissione, & ingressu in Civitatem inter eos actum fuit; verum tandem die 5. Augusti Magister Navis intravit in Civitatem, ibique eronetatis pelus quinquaginta orietariam Saccis, quos Janua advehendos Massiliam conduxerat, rebusque suis aliis actis, nullis literis patentibus ab Officialibus Sanitatis acceptis, præter quandam Epistolam Officialibus Hispaniarum more solito directam, qua eis nuntiabatur pestem Massiliæ detectam esse, ut se tueri possent opportunitati cautionibus postmodum discessit, & Alane verus vulgo Alarante iter arripuit, sed verò cum non pervenisset ab Officialibus suis non tam ab ingressu prohibitus, quam à quadragesaria, vel ulteriori experientia, seu expurgatione, eique fuisse indiditum, ne ultra progrediretur, quia in universa Hispania eam eodem modo erat explodenda.

Cum itaque ex his constet, Magistrum Navis per summam imprudenciam ad proprias res expediendas Massiliam attingere voluisse jam pesti infectam adeoque Navium in eam conditionem adducere ut esset ab omni Portu excludenda, non levis solum culpam, aut levissimam illum commisisse sed & latam necessario est inferendum.

Et ut melius intelligatur Magistrum Navis late culpæ reum esse, præmonendum est culpam, quæ tam faciendum, quam non faciendum committitur, Card. de Lac. de locat. diff. 11. n. 4. Nos diff. 23. n. 62. de Comm. esse quodvis aut ab imprudencia provenit, aut à negligentia, aut à fœderia alicujus, & in hoc differt à dolo, quia doli ab improbo maloque animo agentis procedit ita docet Parlat. quæst. diff. 132. num. 4. §. 6. Et quemadmodum imprudencia ista, aut negligentia major, aut minor esse potest pro eorum varietate, quæ illam circumstant, ideo Doctores nostri sapienter illam per tres gradus distinxerunt, quorum summum culpæ late tribuunt, medium levi, infimum levissimæ; quidquid enim majus, aut imprudentia, aut negligentia potest excogitari culpam in dolum committente non potest, ut idem Parlatorem prosequitur d. loc. n. 89. & seq.

Verum quia diversis Juris effectus gradus illi culpæ sunt producere, sunt enim obligationes alie solus late culpæ, alie etiam levi, & nonnullæ domum etiam levissimæ, operæ pretium est declarare quid culpæ late nomine, quid levi, quid levissimæ significetur; Culpa lata est ejus diligentia nullius, aut verius ea negligentia, aut ignavia est, per quam quis ea non intelligit, aut non facit, quæ ab omnibus, aut a majore parte hominum intelligitur, aut fiunt, L. lata culpa 223. ff. l. eodere diem 13. §. Poli. ff. de verb. signif. l. 2. §. Lata ff. si mens. sol. mod. diver. leg. si procuratorem §. Poli. ff. mandat. Parlat. d. diff. 122. n. 9. Cyriac. contr. 266. n. 32. & contr. 358. n. 18. & 39. Strach. juv. res. 89. n. 6. cum seq. & cum innumeris, quos allegat Alvar. Pegaf. res. foren. cap. 3. n. 74. tom. 1. & Nos diff. 23. n. 39. & seq. de Comm.

Levis culpa est negligentia eorum qui ab homine mediocriter diligenti eisdem conditionis, ac perfectionis omitti non solent, Rebuff. in d. leg. lata culpa vers. ad hoc Cyriac. contr. 358. n. 36. & contr. 433. m. 16. Parlat. d. diff. 132. num. 11. Turr. de Camb. diff. 3. q. 10. n. 44. Strach. d. res. 89. n. 21. Pegaf. d. cap. 3. n. 75. & nos d. diff. 23.

Levissima culpa est negligentia eorum, quæ diligentissimi sumi dumtaxat homines negligent eisdem conditionis, ac perfectionis, Rebuff. in d. l. lata culpa vers. levissima Cyriac. d. diff. contr. 358. num. 35. Parlat. d. diff. 132. num. 12. Strach. d. res. 89. num. 13. Angell. Barbof. ad cap. unic. de Comm. numer. 3. Pegaf. d. l. cap. 3. num. 76.

Cum itaque Magister Navis etiam lapsus de peste Massiliæ monitus, & ab Officialibus Sanitatis præsertim de non obtinere.

obtinendis literis presentibus illius Portum ingredi, terram petere, ibique agere atque consortium cum Civitate voluerit, & evidenti pestis periculo, se, ovinque totam exponere, atque ita se ab omnibus vitandum redde-
re, optime *Riminald. Jun. cons. 210. numer. 42. & seq.* quae carit nullas prudens lesisset, & eo minus qui nauticum proficeretur, cum natura ipsa doceatur de-
clinare mali, damnaque, & maxime pestis adeoque mortis certae pericula, nemo quippe negaverit fuisse illum non modo levius, aut levissimae culpe reum (quod nobis in praesentia sufficeret) sed, & laet ac lenissimae.

- 12 Et in praesentia terminis, culpe reum esse Magistrum Navis, qui damnatum, aut finitimum, quod Navi accidit, cum posset, per imprudentiam, aut ignaviam non evitaverit, docet *Strauc. de Navis. & Navib. part. 3. num. 5. in med. & num. 21. ubi addit, plusquam ad amem nostram, culpe semper esse reum Magistrum Navis, qui cum navigationem instituit scelerate perficere possit, perficere non possit ob impedimentum, quod supervenerit* 13 negligentia, aut imprudentia eius praedocet; idemque confirmat *Arvola de commerc. nov. cap. 18. numer. 12. & Not latit. dist. 23. & in additione de Commercio.*

Necque Magister adeo culpe reo profusus geminas illas speculationes ab eo in medium allat; Prima videlicet se in Portum, & Civitatem Massiliam ingressum fuisse, non modo nautis, & vectores expresse assentionibus, sed etiam explorata valitudine Civitatis ut tres testes summarii ab eodem Magistro examinari deponunt; Secunda, quod non obstante eius ingressu in Massiliam crediderat se esse post absolute totam quadragesariam probationem in Hispaniarum portibus advenitendum.

Neutra enim in facto, & in jure subsistit. Non prima quia à Dominis mercium quique Testium depositionibus est conclusum: probatur contrarium, videlicet Magistrum neglectis de peste monitis voluisse nullo nautarum, & vectorum consensu, sed proprio arbitrio ingredi Civitatem privati commodi causa, quod ei erat obvenerat ex vectura Oryzarum, necnon propriis familiaris causa vivende; quod est confirmatum ab authentico testimonio Officialium Sanitatis Massiliæ, ex quo constat usque à die 21. Julii declaratum fuisse publicam auctoritate Massiliam pestis infectam esse, quare alienum profusus à veritate est, imò impossibile, quod fuerit dicto Magistro Navis sub die 30. Julii affirmatum tunc Massiliam optime salubriter fuisse, & multo minus id affirmari potius sub die quintae Augusti, qua fuit dictus Magister ad libere cum Massiliensibus agendum, & usum cum illis habendum, & similiter improbabile penitus est, quod Nautæ ac Vectores eorum assensum praestiterint Magistro ingredi Civitatem, atque ita se se periculo pestis exponere, aut saltem ab omnibus vitandum reddere cum magno eorum damno, nullaque maxime vectorum, quibus nihil Massiliæ agendum erat, utilitate, cum omnes Hispanie directi essent, omnibus expedito ex liberis ab omni suspitione, atque adeo ab omni probatione quadragesaria immanes appellere. Quæ ita se habuisse apertis demonstratur Iudicio Confessum, quod ad Telonenium Portum reversus Magister fuit, nam in tota itineris narratione per eum facta in d. consilii nulla mentio est illius consensu à Nautis, & Vectoribus praestiti, & notitiae quam haberet Magister, valuerunt Massiliensium; Quinimodo omnia committuntur, quæ ante, & post ingressum Massiliam eveniunt. Cum tamen nulla huius narrationis poterit, aprior, & opportunior occasio esse quam illa consilii, ut Magister sine indemnitate in postremum melius consulere posset. Denique consensus ille eo etiam improbabilius est, quod non sit à Scriba Navis in suo Carnuario descriptus minuscule ei a Vectoribus nullo, aut Domino mercium subscripserit, ut faciendum esse praescribit *Ordin. Maris. Galliarum lib. 3. art. 3. tit. 3.*

Praeterea ex eo falsi arguitur depositio trium testium adversariorum, quod si vere retulissent Magistro Massiliensibus bene valere, falsum esse deberet, quod ab istis testibus affirmatum Magistram Navis de peste Massiliensis morboque consilium habuisse com Nautis, & Vectoribus de ingressinga, vel non ingressinga Massilia, quibus Consilii haberi nulla alia causa esse potuit, quam suspicio Massiliæ venis pestiferis. Denique personales exceptiones trium testium spectande sunt, quorum alter nautam agebat in Navis, alii & si viatores appellentur, *Cajares. de Commercio. Tom. II.*

erat de Familia Magistri, & Navis sumptibus alebatur.

Cum igitur testes nostri, & plures sint, & aliis probationibus à divocentur, aliisque fortibus administris, & conjecturis, sunt longius amittendi testibus adversarii paucioribus, improbabilis affirmantibus, atque contraria, & notis exceptionibus personalibus, ut est à *Rat. nostris Florentina decisum in Libris. Pecuniaria seu mandati 31. Martii 1734. coram me.*

Verum & hoc admisso, quod negatur, habitum esse consilium, & Nautas, ac Vectores deservisse ingressingam esse Massiliam, tamen excusatio Magistri jure non probatur, cum enim omnibus aliis navigationis periculis esse deberet, non cogebatur eorum sententiam, tam imprudentem, tamque temerariam sequi; & omnes periculo pestis ac mortis exponere, qui enim loca infecta peste non fugit, sed ingrediens amens habetur, aut ad desperationem reducitur, aut temerarius, qui Deum tenet jura ea, quæ de hac re disputat *Hieronymus de Rebus obs. 36. num. 9. & seq. part. 1. Nos dist. 117. num. 12. & 13. usque ad 18. ubi probaturibus habet locum habere, & si sola suspicio, aut metus pestis adesset, ut in similibus terminis iudicis, quem Magister Navis tamquam peritior aliis haberet per necessario ad imminens naufragium evadendum, non cogi cum sequi contrariam Vectorum, aut Mercatorum sententiam, sed ea neglecta, ad iustum faciendum obligari, nisi culpe velit argui, docent *Korich ad Jus. Maris. Hincf. sic. 8. art. 1. Quintin. Weinfr. de Aver. 4. 26. & ibi Add. Pk. ad l. 2. vers. q. l. laro fol. mibi 198. & ad l. cum arbor. 3. num. 3. & fol. 239. 240. & utrobique *Pinnas add. cum ad l. 2. lit. A. vers. quod si sibi, cum in altera l. cum arbor. lit. P. Nos dist. 19. num. 7. & 8. de melius num. 13. quæ culpa à Magistro committitur non solum in assentione sententiae, & deliberationi per imprudentiam, aut ignorantiam à Vectoribus aut Mercatoribus capta, cui se potius opponere deberet, & contradicere, verum etiam quam Magister de illorum culpa aut negligentia teneat, cum cum posset impedire quærit *Gratian. cap. 678. num. 29. 30. & seq. Cress. Pignat. part. 2. obs. 67. per tot. Nos dist. 23. num. 28.****

Alia Magistri replicatio, quod videlicet speraverit fore se ad probationem quadragesariam advenitendum in Hispania Portibus, etiam si hac ejus probent opinio, nihil prodest, cum propter illam liber non sit à Culpa praecedenter admittenda per ingressum in Portum, & Civitatem Massiliensem, & hoc solum efficit, ut minores culpe reus habeatur, quod pariter se esse in Hispaniis aliquatenus recipiendum.

Praeterea quod hac ipsa Magistri Navis opinio ejusdem gravissima culpa fuit; Culpa enim est sperare, se posse hoc impetrare non modo sine Literis Patensibus de Sanitate eo tempore, quo Massilia, & tota Provincia posse infecta esse, verum etiam dum literas habet à Tribunali Sanitatis Massiliæ, quibus Hispaniarum Ministri certiores sunt de peste Massiliæ grassante egregie *Riminald. Jun. cons. 210. cum pluribus seq. cum tam temeraria, atque imprudens opinio in animo majores hominum partis, multoque minus prudentium, & de navigatione peritiorum nullo modo poverit insidare, atque adeo, & levem, & latam culpam continere jura ea, quæ de talibus culpis superius enarravimus praescribit *Strauc. de Navis. & Navib. part. 3. num. 26. & in terminis Magistri Navis hac eadem sunt in Add. ad Buzari. dec. 5. num. 20. & apud Nos d. dist. 23. fere per tot. & maxime a num. 34.**

Et quavis hac Magistri Navis opinio, si probatur, possit ejus dolum excludere, & fraudandam animam, non tamen apta est cum à damnorum refectione liberare, cum hujus refectionis obligatio non à malo animo damnum inferenti, sed à sola negligentia, & imprudentia producat, prout superius adnotatum est, ut affirmant *Tib. lit. D. convul. 6. numer. 37. Scapp. ad Aterlin. Pignatell. cent. 2. cap. 11. numer. 5. & 6. Ansd. de Commercio. dist. 39. num. 18. & 19. & seq. Nos plenè dist. 54. num. 63. 64. 65. & dist. 119. numer. 81. de Commercio.*

Necque hic subsistit Culpa Magistri, sed duo praesens sunt, quibus ad refectionem damnorum Dominis Mercium illarum idem obligatur. Primum in eo est, quod cum in programmae Januæ publicè expostio ostenderit, se recta via Navigatorum ad Oram Hispanicam, non poteras

- inter enim Navigationem Massiliam attingere, quare quoniam promissionem, & contractum ita obligationem
21. defuerit omne damnum reficere cogitur Mercatoribus ea diversione illam ut per textum in l. qui Fideles 5. C. de Navicularis lib. 11. animadvertunt Stracc. de Navic. part. 3. n. 6. Hevia de Commere. Naval. cap. 11. n. 7. C. cap. 12. n. 8. Lennin. conf. 7. n. 6. C. seq. There in expendi. dec. 182. n. 2. vers. affecutores Navis n. 3. Masfrill. dec. 182. n. 30. Kueich ad Jus Maris. Hispan. ad art. 15. Rot. de affecur. notab. 52. n. 184. Nos diff. 23. n. 48. Quia consensu etiam ab aliquibus ita accipitur, ut Magister Navis divertere nequeat ad Portum, & loca remota, secus ad vicina, quae intra infinitam navigationem ceperunt, ut cit. à nobis dictum in una Libran. affecurationis Navis, C. Nihilominus quidquid sit de hac controversia in genere à Doctoribus agitata, ea cessat in casu nostro, ubi Magister publicè promissit festum iter acturum, & in Hispaniam recta via iterum iuxta alias superius auctoritates liquet hodie eo magis spectandum, quod foleant Magistri Navium cum iter navigandum Portum aliquem licet vicinum attingere meditarentur, id in programmate vulgo *Cartello de portencia* expresse commemorare; quare si hoc non expressest, videtur promississe se non diversuros, quod autem tale programma publice expositum indicat inviolabilem promissionem in Magistro Navis circa ea, quae sunt in illo expressa docet textus in l. usit. in fin. ff. Fur. adstricti nautae l. sed et si populus 11. §. Proscripsit ff. de iust. ult. ibique Gloss. & omnes interpretes, & in individuo propter utilitatem, quae in locis maritimis inolevit, ita servandum affirmat Terga ponderat.
23. *Maritum*. cap. 26. Notabil. 15. & melius notabil. 34. Et quomodo modum se obligat ad Hospitium praestandum, aut locandos equos, qui publicè aliquam tabellam, vel signum ad hanc significandum exponit, ita Magister Navis equum servare, quod hoc programmate se futurum expositum Stracc. de Navic. part. 5. §. Quae si possit per tot. Greg. Lopez ad L. Hispan. part. 3. tit. 8. L. 16. gloss. de materia. Rot. de Navic. numer. 30. 31. Marquard. de Jur. mercat. lib. 2. cap. 5. numer. 36., egregie Pothius ad L. 1. numer. 7. cum seqq. ff. de Navic. cap. 4. §. Abund. C. ibi Vini. Hevia de Commere. Naval. cap. 4. numer. 6. & hoc procedit in omnibus, qui aliquod officium exercent, arguunt. lib. 3. §. tametsi ff. de Recept. archier.

Noque audienda est Magistri replicatio, quod nullatenus erat necessaria huiusmodi expressio in programmate per eum expositum, quia Mercatores Januenses sciebant, vel scire debebant Portum Massiliensem ab ipso necessario attingendum fore, quoniam Magistri cujuslibet Navis Gallicae, ut erat nostrar, Italia solventes versus Hispanias juxta Galliae ordinationes tenerent Portum aliquem Provinciae appellere, ut ibi solitas litteras patentes jus suum, & facultatem navigandi de conferentis consequantur vulgè *le Patenti delle Spedizioni*, & ideo in casu nostro inferrebat Magistrum non sponte, sed coacte Massiliam attingere.

Respondetur enim falsum esse, Magistros omnes Navium Gallos Janua, aut aliunde Italia solventes attingere debere ea de causa Provinciam Portum aliquem, cum enim jus illud ad biennium per dictas litteras patentes concedi solet, non ad singulas navigationes, scire non poterant Domini mercium, opus fuisse Magistro in eo tenere ad Hispanias pro dictis patentibus obtinendis aliquem Portum Provinciae inter navigandum petere; ideoque debent Magister in programmate exponere sibi Massiliam fore attingendam iuxta vulgarem formulam *culla Scala di Massilia*, ut acceptum à se peditum in Gallias jus navigandi delivret, atque ideo novum sibi esse illi impediri pateret, quoniam autem hoc non modo omiserit, sed contra expressest se recta via in Hispaniam navigaturum, Domini Mercium causam deinde estimandi, Magistro hanc in Provinciam diversionem esse necessariam. Adeoque iniquum est illos publico programmate falli, ut in similibus terminis à me firmatum est in una *Parmen. Societatis per tot.* Est autem hoc adeo verum, ut sepissime Magistri Navium de facto Italia Hispanias potant nulla in Provinciam diversione.

Secundo, quia admissa hujus diversionis necessitate pro impetrandis dictis litteris patentibus à Magistratu rebus maritimis in Provincia incumbente, certum est cessasse in Magistro talem obligationem postquam comperit Civi-

ratem illam peste infectam esse, neminem enim latet, quod tumor pectus iustissimam causam praebeat legibus non patendi, quinimodò nulla lex est, quae possit, aut velit in hoc timore jubere, ut plene affirmat Hieronym. de Resis part. 1. observ. 36. Nos diff. 117. numer. 12. C. 13. usque ad 18. de Commere. in ut possit Praefes Civitatem deferre, Imperator militem, excubias locum, ut Nos, & de Resis superius allat. & Magister Navis navem ipsam. Terga ponder. Marit. cap. 69. per tot. & in similibus terminis licet merces a recto itinere divertendo Publicanis Vexigalia subducere dicit Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 4. numer. 5. Quare si D. de Blanchis Navis Magister fuit Massiliam ingressus, & contractum cum Massiliensibus tenuit, id sponte ab eo factum est, quod magis comprobatur ex eo, quod à Ministris ipsi Sanitatis ejus Civitatis monitus fuit ne ingrederetur, sed ut iter alio teneret, minantibus ulceris si litteras patentes ei non daretur; hoc tamen duntaxat iustum praebebat excusationem à necessitate attingendae Galliae ad dictas patentes impetrandas.

Denique culpae reas est quicumque fuerit hujus Navis Magister, quia cum postquam exclusus fuerit à Portibus Hispaniae, Liborni, & Januae, & monitus à Dominis Mercium ut Tumenem navigaret, ubi procul ab his Navis, & Merces ad probationem quadragenariam admittit fuissent, ut evenerat alii Magistri simili infornio distractis, noluit hoc consilium capere non modo invisis illis mercium Dominis, sed expresse istis, & Vexitoribus contra protestationem, Tumenem redire voluit, ubi intentum, quoniam quod Massilia fecerat, postus grassabatur, & ubi coactus est subsistere donec Provincia tota à peste liberaretur.

Neque valet Magistri replicatio, se non potuisse Tumenem navigare timentem videlicet ne Navis iam fessa, artemoneque rupto tante Navigationi fuisset, non est enim huiusmodi probatum, neque namque probabitur Navem eo tempore, quo Tumenem inter ei favebant, adeo fessam fuisse; contrariumque potius apparet, quia ejus deterioratio à diuturna in Teloniorum Portu permanentia provenit, in quem ingredi inivit Ministeris Navis, & Vexitoribus voluit, quae ob hanc causam tumultum excitaverunt.

Quam ob causam coacti etiam fuerant Domini mercium, eo Navium aliam mittere ad exonerandas ab altera merces, & in novam anvehendas ne proficiat ibi perirent.

ARGUMENTUM.

An Mercator, qui res, aut merces bona fide ab alio emit, teneatur illas abique sui pretii refectione vero Domino restituere, inter hic agitur, ubi plures declarationes, & limitationes pro hujus materiz elucidatione afferuntur.

Agitur etiam de rebus, vel mercibus à Piratis emptis, an scilicet illae restitui debeant vero Domino.

S U M M A R I U M.

1. *Emptor rei foratae non tenetur illum restituere Domino, quando fuit emptor bona fide, nisi prius emptori per Dominum restituatur pretium.*
2. *Sec. contrarium firmatur, & assignatur ratio ibidem.*
3. *Quod praedict. & si emptor in publicis munitis rem foratam emerit num. 3. declaratur numer. 4. & 8.*
4. *Limita quando praestitit cautionem de re forata vendenda num. 5.*
5. *Vel aliunde Dominus rei habuerit scientiam rei sua vendenda, & non contradixerit ibid.*
6. *Item limita quando rei forata non existit penes emptorem num. 6.*
7. *Qua limitatio praedicta etiam in quocumque bona fidei possessore, penes quem res aliena amplius non existit, & num. 7.*
8. *Domini rei foratae non potest agere contra illum emptor.*

emptorem, sed solum ademptum tertium possidere in quem ab emptore alienata fuit.

Socii si per tertium possidem furtis confusum, vel confusa, aut commissa num. 10.

9 Dominus rei furata potest etiam agere contra emptorem, licet illam amplius non possideret pro eo tantum, in quo ipse, dedula tamen pretio furi soluto, expensis, & lucro ex sua industria fidei comparato, effectus fuisset lesus.

11 Item potest agere tam contra primum emptorem, quam contra quoscunque alios, si fuit rei furata ab eis deo confusum, vel alienata.

12 Et similiter contra eum, in quem titula lucrativa pervenit, licet illam amplius non possideret, intelligit si falsus effectus acquireret ex illa re lesus fuisset ibidem.

13 Dominus rei furata, in casibus in quibus habet etiam actionem contra primum emptorem rei, non habet super eo potestatem illius Crediticulis illius, qui habet debitum pretium.

14 Empior rei furata non tenetur vero Dominus eam restituere absque sui pretii restitutione, si adit statutum, vel Lex disponit, quod illa bona fide emptor aliter non restituatur.

15 Neque tenetur si eam emerit à Pirata barbara, vel infidelis Nationis.

Amplius etiam si illam emerit à Pirata amico, vel Christiana gentis n. 16.

Intelligit si id falsum furtis ab emptore non animo pro se lauri faciendi, sed ad commodum Domini, ibid. & n. 21.

Socii si mala fide, vel animo sacrificandi, que casu tantum expensas repetere poterit numer. 17.

Quomodo cognoscatur hanc malam fidem, vel animam adfuisse in emptore, notatur num. 18. & 19.

Et an sufficiat ad illam malam fidem evitandam sola protestatio emptoris, quod intenderit rem illam emere ad commodum veri Domini, num. 19. & 20.

21 Sed omnino tenetur ad restitutionem rei aliena emptor à Pirata si quis eam emerit, quam adhuc remanebat vero Domino spes eam recuperandi, vel redimendi.

22 Dominus rei furative si cum restitutione pretii illam ab emptore bona fide recuperaverit, non potest deinde pretium à se solum ab illo repetere.

Liburnen. vindicationis Mercium, seu Pretii.

DECISIO AUTHORIS

E T

DISCURSUS CXXIII.

Cum ad favorem Dominorum Grenuod, & Cooper hypothecata fuisset, per D. Davidem Cayrel aliqua Sacchari quantitas ci obvenit cum Navi denominata *Caval Marine*, primum ex Porto Granie, & successively ex Nannetensi Portu proveniente, in qua Sacchari quantitas pro aliqua portione interesse habebat D. David Vais Nunes, qui prospera vigore actionis rei vindicationis à dictis DD. Grenuod, & Cooper modo recuperare concessit supradictam Sacchari portionem sibi tangentem, & introducto defensorio iudicio in Curia Civitatis Liburni prodit Sententia Domini Gubernatoris illius Civitatis dictorum DD. Grenuod, & Cooper absolutoria, que tandem post longam, & acerrimam Causam discussionem fuit à me in grada appellationis in omnibus, & per omnia confirmata.

Antequam tamen præcisio nostri casus terminos expendamus, præmittendas esse oportet aliquas juris regulas, ac conclusiones cum fuis declarationibus, & distinctionibus, ad hoc ut facilius exolvantur dubitationes, que in huius Causæ progressu excitatae fuerunt, & diluamur omnia illa æquivoca, que in aliis similibus Causis nostrorum Doctorum culpa nasci possent, nam ab istis si fallor non fuit usque adhuc funditus, & quantum opus erat examinata hæc materia, alias inter Mercatores frequentissima, & non parum utilis

Casus, de Commercio, Tom. II.

ad evitanda, & componenda tor Jurgia, & litig, que inter ipsos quoties excitantur.

In primis enim præmittere debet, quod non parum à nostris Doctoribus hæsitatur, an illi qui rem, vel mercem furatam bona fide emit, illam vero Domino restituere teneatur, absque eo quod ab ipso pretendere possit pretium per eam venditori solum. Nam multi opinionem negativam emptori favorabilem viriliter tuerentur ratione publici commercii, ut videtur ex *Adenoch. de præsump. libr. 3. præsump. 29. numer. 30. Costa de sol. & Jur. ignorantia distincti. 79. num. 6. & seq. centur. 2. Cardin. de Luca de Regal. libr. 129. numer. 4. Baglivi. decis. 40. numer. 12.* Alii verò affirmativam contra emptorem sustinent Sententiam minimè obstantibus ejus bonæ fidei, & ratione publici commercii, ut per text. in leg. incipiens *Cod. de furtis, & l. si mancipium Cod. de rei vindicant.* firmant *Farinac. de furtis quest. 177. num. 44. Marquard. de re Criminali. cap. 14. num. 126. & Gracius de iure belli libr. 2. cap. 10. numer. 1. & seq. & ibi Addentes D. meus Auditer Benfin, in Banniment. Univers. Eccles. cap. 54. numer. 28. Anfeld. de Commercio. disp. 28. num. 1.* cum pluribus aliis ab eisdem citatis, quæ affirmativa opinio in furtis, quæ propria dicuntur, in sensu veritatis communior, & verior reputatur, nam ratio ipsa ad favorem negativæ opinionis allata, eo fortius militat ad favorem affirmativæ, cum enim furtum tam Republicam præjudicet, publicamque quietem, & tranquillitatem perturbet, publica utilitas exposit, ut omnia, que tendunt ad illa facilitanda, penitus removeantur. Cum igitur ratio publici commercii superata remaneat à publica utilitate, ob quam omnino impedienda fuit furta tam perniciofa Republicæ, minimè illa attendenda venit, quæ quidem prudentissima consideratio priores Legislatorum nostros movit, (non obstante ratione publicæ utilitatis à libertate Commerci resistentis, quam tamen haud ignorantes) ad abstinentiam, & indistinctum statucendum, quod rei furata Dominus illam ab emptore, vel à quocunque alio illius detentore vindicare possit, talique lege attentata eundem opinionem communiter tenuit major

Doctorum nostrorum Calculus, à quibus nequidem admittitur sustineri posse errorem, ac Mercium furatarum venditionem, etiam si furum commissum fuerit in publicis mandatis, sed quod illas etiam emptor vero Domino libere restituere teneatur, absque eo quod pretium pretendere possit, *Adenoch. de præsump. l. 5. præsump. 29. num. 22. Montil. de rolli. quest. 179. num. 34. last Farinac. de furt. quest. 177. numer. 29. cum seqq. Penimol. decis. 103. addit. 1. num. 11. Marquard. de iure Mercat. libr. 2. cap. 9. numer. 70. & seq. Vespignan. de empt. consult. 4. num. 3. D. Benfin. Sen. in Banniment. general. Eccles. cap. 54. num. 14. lastimè Reynald. de re crimin. libr. 2. cap. 14. & 19. num. 17. & num. 213. cum sequentibus, & idem fatetur Cardin. de Luca disp. 58. num. 2. de Fraud. licet ipse contrarium sentiat ut ibi dicat, & repetit eodem disp. numer. 21. præter fin. & in disp. 115. num. 9. de Regal. idem fatetur, licet ibi iterum dicat contrarium sentire.*

Hoc tamen solum procedit inter rei furatæ dominum, & illius detentorem; at verò inter primum emptorem, qui immediatè mercem à fure acquisivit, & secundum emptorem, qui à primo emptore illam redemit, res haud ita se habet; Nam secundum emptor, qui mercem furatam Domino restituere conatus fuit, contra primum emptorem per restitutionem contractus agere poterit, illamque obligare ad pretium ei solutum si refundendum sit doctè de more advertunt *P. Gabriel Vaquez. qvis. moral. tractat. de restitut. cap. 9. §. 2. dub. 4. per tot. Layman Theolog. Moral. libr. 3. tractat. 4. cap. 17. §. 3. numer. 25. Sabell. in summ. verb. emptio num. 27. vers. & si ille in fin.*

Prædictis nunc adimplendas esse mihi necessariam videtur varias limitationes à DD. nostris allatas contra præmissum generalem conclusionem ex d. l. incipiens *C. de furtis, & aliis desumptam.*

In primis enim supradictæ generalis conclusio minime procedit, quando venditionem præcesserint edicta, vel proclamata publica, quibus publicè notificata fuerit rei, aut mercis furatæ alienatio, vel in casu, quo emptor probaret, Dominum supradictæ rei, vel mercis furatæ, illius venditionis scientiam habuisse, *Farinac. de furt. quest.*

A 4

quasi. 117. part. 3. num. 44. & 45. Fontanel. dec. 218. & 219. Caldero in addit. ad dec. 41. num. 75. Pijpignem. de emp. & vendit. consulti. 4. num. 12. 13. & D. Auditor Bousin. Jun. in addit. ad Bousin. Sen. in Bannim. Gener. Stat. Eccl. cap. 54. n. 31. Reynald. de re Crimin. tom. 2. cap. 14. §. 19. n. 232. & 238. Idemque procedit, quando quis scienter rem propriam, vel sibi hypothecam in tertio alienari patitur; Nam si quis actum rei sue, vel sibi aliquo modo hypothecam prejudiciale impedit potest, & tamen absque illa contradictione illum sustinet, omne jus, quod supra predictam rem habebat, amittit. Afort. consulti. 78. per tot. Steban. Jun. resolut. 180. num. 9. 10. & 67. 68. & 71. & optiori DD. plena manus allegati a Stopp. ad Merl. Pignorat. Comm. 2. cap. 58. num. 13. & per totum, ubi magistraliter hac materia tractatur.

6 Secundo haud militat supradicta conclusio, quando res, vel merx furata amplius apud primum emptorem non reperitur, vel quia ab ipso vendita bona fide, quia ab initio illam emit, in tertio alienata fuisset, aut consumpta, vel quia, si exempli gratia res furata in pecunia, vel frumento, aut similibus consistat, consueta, & admittit fuisset cum alia simili pecunia, vel merce. P. Leyman. Thesaur. Moral. libr. 3. tract. 4. cap. 17. §. 3. per tot. Gabriel Vassquez. opus. moral. tractat. de restit. cap. 2. §. 2. dub. 4. Grav. de jur. Belli lib. 2. cap. 10. §. 3. 7. & 8. ibi Add. Leonard. de usur. quasi. 95. n. 50. 51. plenè Anselm. de Commercio. dist. 28. numer. 3. 4. 5. Card. de Luca de emp. dist. 13. num. 1. & Vespignem. de emp. consulti. 4. num. 14. & 15. D. Auditor Bousin. Jun. in addit. ad Bousin. Sen. in Bannim. General. Stat. Eccl. cap. 54. num. 30. latè Fontanel. de pall. nuptial. claus. §. 2. glo. 8. part. 7. num. 1. cum plurib. seq. & 607. neraliter, quod quilibet bona fide acceptor, vel possessor, qui bona aut res alienas, vel pecunias consumpsit, non teneatur eorum valorem vero Domino, vel cui indebitè dedit, aut solvit restituere nisi factus fuerit locupletior, doctè firmiter Leonard. de usur. op. 95. n. 53. Christen. decisi. Belgic. decisi. 8. num. 8. optime Larr. decisi. Crimen. Sen. decisi. 86. num. 3. Cardin. de Luca de hered. dist. 18. numer. 11. & 12. & Ursul. de translat. quasi. 24. num. 10. Larr. R. P. Diss. in Decret. ad moral. scientiam tract. 10. numer. 498. ad 462. ubi etiam explicat casus in quibus quis dicatur, vel non factus locupletior.

8 Quinvis autem in casu, quo res furata non amplius apud primum emptorem, sed apud tertium reperiretur, non procedat ut jam dictè supradicta conclusio, hoc tamen solum intelligitur inter rei furatae dominum, & primum emptorem apud quem res ipsa amplius non existit, non autem inter dominum, & rei furatae possessorem, qui à primo emptore illam redemit; nam Dominus rem suam à tertio apud quem invenitur, vindicare potest, cui tamen Tertio pretium, quod solum solvatur restituere debetur à Venditore, ut supra notavi in §. Hoc tamen solum procedit, &c.

9 Hoc autem animadvertendum est, quod si primus furatae mercis emptor ultra pretium solutum, & expensas in eadem merce negocianda factas, aliquod lucrum ad se penitus fuisse, quod de tempore detecti furci adhuc existeret, vel immediatè, aut mediatè illud in aliam rem si bene aliquo modo mihi pervenisset, teneat idem emptor Domino restituere totum id, in quo ex dicto lucro factus fuerit locupletior, deducitis artanem, ut dixi, pretio, & expensis ut supra factis, & deducto etiam lucro, quod ejus industria, & labore adeptus fuisset in negocianda dicta merce. Itaque si totum lucrum ex ejus sola industria in illa negociatione, processerit, nil penitus restituere Domino tenebitur, ut optime de distinctione firmant supradicti legales, & morales auctores, inter quos Vassquez. opus. Moral. de restit. cap. 9. §. 2. dub. 3. & 4. per tot. Leyman Thesaur. moral. libr. 3. tractat. 4. cap. 17. §. 3. per tot. Pannin. in addit. ad decisi. 103. n. 21. & seq. Anselm. d. dist. 28. per totum de Commercio. Sabell. in verbo empti n. 17. Leonard. de usur. quasi. 95. num. 54. 53. 54. & seq. Grivius de jur. Belli lib. 2. d. cap. 10. §. 2. & §. 5. & ibi Add.

10 Amplectentes nunc hujus secundae limitationis examen clara apparet ejusdem iustitia, & ratio est, quia sicuti rei furatae Domino nulla preterquam rei vindicationis competens actio; Quae est realis, & ejusdem rei praefectoria, ita cum illa apud eum, qui rem à luce bona

fide emit, amplius non existat, Dominus contra dictum emptorem supradicta actione reali agere non potest, sed illam dirigere debet contra dicti rei possessorem, & casu quo res confusa, aut confusa fuerit, nulla penitus actio eidem competet Card. De Luca de regal. dist. 129. num. 6. & D. Anselm. de Commercio. dist. 28. & dist. 93. num. 5. & seq. cum aliis supra citatis.

Attamen si rei furatae emptor illam dolo consumpserit, vel in tertio alienaverit, potest habere furti scientiam, tunc ad pretium restitutionem doctè actione Domino conveniri poterit Bart. in l. Imperator. 72. §. Cum autem num. 2. vers. sed tenebatur ff. de legatis 2. Card. De Luca de regal. dist. 129. num. 6. & seq. Leonard. de usur. quasi. 95. num. 55. & 64. Gail. de Pignorat. observat. 11. num. 6. Anselm. de Commercio. dist. 28. num. 4.

Item animadvertendum est, quod si quis rem, vel mercem furatam à fure titulo lucrato acquiriverit, illamque in tertio alienaverit, actione personalis teneatur illius pretium Domino restituere, si apud eum adhuc existat, nec illud consumpserit, aut ab eodem pretio quantumvis consumpto aliquod perciperit locrum, id est, ut communiter dicant, furti fuerit locupletior. Bartol. in l. qui a debitor ff. qui in fraudem locupletior. Grav. de jur. Belli lib. 2. cap. 10. §. 8. Anselm. de Commercio. dist. 28. n. 11. ob legale axiomam, quod nemo cum alterius iustitiam locupletari debet. Ex hac tamen pretii restitutione facienda ille deducere potest omnes expensas à se factas in negocianda re furata, & lucrum, quod ex rei industria proveniret, ut supra explicavi in §. Hoc autem animadverti.

Hic est, quod ista doli, aut argutias respectivè actiones, tum ex regula, quod nemo cum alterius iustitia locupletari debet, tum ex ceteris text. in l. fime, & Titium ff. si certum petatur provenientes, & Domino rei furatae competentes in casibus mox praedictis contra pretium existentis adhuc penes eum, qui dictam rem furatam consumpserit, vel in alios alienaverit, cum sint merè personales, nullum ad favorem ipsius Domini super eodem pretio perducere possunt posterioris privilegii in prejudicium aliorum Creditorum illius, penes quem pretium rei furatae reperitur; ita ut si tam à rei furatae Domino, quam ab aliis illius Creditoribus super dicto pretio rei furatae iudicium concurrens intentaretur, qui potiores erant in tempore, praeter debitorum, Card. De Luca de credit. dist. 26. num. 5. & per tot. Anselm. de Commercio. dist. 93. num. 5. cum seq. Sals. ad. L. de pign. credit. cap. 24. num. 20. part. 2. D. Auditor Bousin. Jun. in addit. ad Bousin. Sen. in Bannim. General. cap. 54. num. 37.

Tertia supradictae conclusionis limitatio ea est, quando aliquod Principis Privilegium, Statutum, aut Lex dispoñat, quod qui bona fide rem furatam emerit illam Domino tamen pecuniæ restitutione reddere non teneatur, Farinac. de furt. quasi. 177. num. 33. Cyprian. contr. 176. & 177. per tot. Leonard. de usur. quasi. 95. num. 44. & seq. Vespignem. de Pignat. dist. consulti. 4. numer. 9. Card. De Luca de emp. dist. 13. num. 4. & de usur. dist. 72. num. 5. distas D. Auditor Bousin. dist. consulti. 4. num. 32. Pannin. in dist. addit. ad dec. 103. num. 13.

Quarto dicta regula limitatur à Piratis barbaris, & à infidelis Nationis, cum qua bellum publicè, vel tacite sit inditum, emptor tamen mercis ab eisdem furatae Leonard. de usur. quasi. 95. numer. 37. 38. latè Cyprian. Larr. consulti. 97. num. 19. ac & seq. n. num. 23. Vespignem. de emp. consulti. 4. num. 12. Gail. rescript. 15. numer. 95. Bassili. dec. 40. numer. 12. & seq. Card. De Luca de feud. dist. 58. num. 18. Reynald. Oper. Crimen. cap. 54. numer. 234. & 235. & ego ipse in tract. de Commercio. dist. 24. num. 1. tom. 1.

Quæ limitatio locum sibi vindicat etiam si res furata à Pirata esset à Piratis amicis, & Christianis gentis, demumodo emptor bona fide, & non malo animo pro se lucificandi, sed ob observandum tantum ipsius rei Domino illam recuperaverit, Leonard. de usur. dist. quasi. 95. num. 39. 40. 41. & 42. Card. De Luca de regal. dist. 58. n. 19. & de usur. dist. 5. numer. 17. Sabell. in prax. Universi. & Computat. sub n. 11. vers. & ubi vult comprare, & non in tractat. de Commercio. n. 1. dist. 24. num. 3. si autem bona fides deest, tenebitur emptor rem à dictis Piratis recuperatam Domino restituere adhuc eo quod pretium per eum solvatur pretendere possit, ut firmatur à praedictis DD. & capere tantum poterit expensas, quas necessario, & probabiliter Dominus ipse fecisset ob rem suam à Piratis recuperandam, Grav. de pur. belli lib. 2. cap. 10.

- negis. 10. num. 9. & ibidem in *Addit. lit. L. & Graven. addition. num. 48. & libr. 3. cap. 10. vers. poterit veniri & ibi Graven. add. num. 35. Lonsard. de usur. dist. quest. 95. num. 44. & seq.*
- 18 Ex quibus autem hæc bona, vel mala emptoris fides dignoscatur, cerè, & absolute firmari minime potest, cum ex facto potius, quam ex jure quæsitio hæc pendat, nam præcipue ad eorum circumstantias, personarumque qualitates animadverti oportet, & ideo Judicis arbitrio penitus committitur illius decisio, ut rectè
- 19 advertit Lonsard. de usur. d. quest. 95. n. 41. qui etiam firmat minime sufficere præcedentem redimentis protestationem, quod ipse à Piratis tem furacram, haud ad sui favorem redimere intendit, sed ut Domino tantum utile gerat negotium, nam hoc protestatio redimenti suffragari tantum poterit pro simplici conjectura ad dignoscendum ejus animam, & hanc opinionem uti veritatem tenere Metwch. de præsump. lib. 5. præsump. 29. n. 17. cum aliis allegatis per Reynald. oper. crim. lib. 2. cap. 14. §. 19. num. 233. quamvis ille alios contrarios firmantes congerat, qui erroneo submeruerat, minime interpretari posse ex conjunctis intentionem, nisi etiam expressa agentis protestatio concurret, nam idcirco legalibus regulis, & conclusionibus repugnaret, à quibus animi interpretationem conjecturis etiam probari admittitur.
- 20 Haud igitur, quod aliqui per D. Audierem Bonum in loco præfatis numer. 34. relictis materiæ consulentes firmarunt quod si merces à Piratis, vel Barbare, & Infidelis, vel Christianæ, & amice gentis sine spe ulle, vel saltem difficillime recuperationis furate fuerint, tunc teneatur indultum Dominus reorum eorum pretium redimentis refundere, absque eo quod inquiri debeat an ille Dominus utile negotium gerendi animam habuerit; sed cum Doctores omnes tam apte signant, quoniam eorum in hac materia sequaces summa cum attentione perlegerim, inveni distinctionem ut supra à me factam inter fures unius, vel alterius gentis veritorem esse, & ab omnibus communiter amplectant, ut videtur ex suprà citatis DD. & ab aliis ab eisdem relictis.
- 21 Possa igitur, & pro indubitata admittam prædicta distinctione in necessariam descendit consensum, quod qui à Piratis amice, & Christianæ gentis alienam mercem redemerit, à Domino pretium pretendere minime poterit, nisi utile negotium eidem Domino gerendi, remque ipsam ei refutandam intentionem probavit, quamvis Dominus nullam, vel saltem paucam spem ejusdem mercis recuperandæ habuerit, eo quia minus pretendere poterit pretium, in casu quo spes aliqua Domino adhauserit rem suam recuperandi absque ullo pretio, quod procederet cum emptor tali casu utile negotium Domino gerendi intentionem in illa redimenda habuisse probaret, Natta conf. 436. num. 2. §. 6. Alciat. de præsump. rep. 3. præsump. 29. n. 4. vers. fuit secundo Card. de Luca de fraud. dist. 38. n. 18. & 19. Sabell. in præsump. univers. §. Conspicere num. 11. vers. & si avesset Joseph. Astili. Add. ad decis. Giacardi. 29. num. 8. vers. quando emptor, Spada conf. 149. num. 6. tom. 1. & alii supra citati in §. Quo limitatio.
- 23 Quia demum, & ultima limitatio prædictæ regulæ à DD. alia ex est, quando furate mercis pretium à Domino perfolvum fuisse et qui illam bona fide emit, nam tunc minime potest Dominus pretium ab emptore solum pretendere, Farinac. de furs. quest. 177. num. 47. Reynald. observat. Crimin. lib. 2. cap. 14. §. 19. num. 233. & Panimol. in Addit. ad dec. 103. num. 18. Adangul. de usul. quest. 170. num. 42.

A R G U M E N T U M.

Mercator, qui emit bona fide vel in solutum, vel in pignus recepit ab altero Mercatore res, vel merces ad alios spectantes, an teneatur eas, vel illarum pretium veris Dominis restituere hic proponitur, & regulariter affirmative resolvitur; sed plures declarationes, & limitationes ad materiam deducuntur.

Et similiter discutitur an creditori liceat solutionem, vel satisfactionem fidei crediti procurare in præjudicium aliorum creditorum à suo debitor, qui non esset solvendo, vel esset Decoctor, vel decoctioni proximus.

- 1 Furtum improprium committere dicitur, qui de re sua Cura, vel administrationi, aut fidei commissæ præter, aut contra Domini intentionem, vel mandatum disponit, & num. 20. & plura afferuntur exempla num. 2.
- 3 Mercator emit, vel pro suo credito in solutum, vel in pignus recipiens rem alienam ab altero mercatore non tenetur eam restituere vero Domino, & num. 6. & 15.
- Amplius num. 4.
- Sed si Mercator à quo emit, vel recipit solutionem, vel pignus rei alienæ, esset decolus, vel decoctioni proximus num. 5.
- 6 Creditor procurans satisfactionem à debitor, quem decoctorem timet, aut suspicatur, non dicitur fraudem committere, licet aliis Creditoribus damnum afferat, & num. 2. 14.
- Amplius etiam debitor de tempore solutionis, vel satisfactionis data creditori esset non solvendo num. 9.
- Limita prima si falsus debitor iam decolus, vel decoctioni proximus ibid.
- Limita secunda si creditor satisfecit debitori pecunia à Tertiis ad cambium, seu mutuum capere, vel Trallem alicui facere, ut eam ea solveret num. 10. 11. 12.
- Eoque magis prædicta limitatio si creditor Tertiis satisfecit ad dandum cambium, vel mutuum suo debitori num. 13.
- Limita tertia si Creditor aliquam extorsionem, vel concussionem fecisset erga suam debitorem, pro consequendo qui creditur, num. 21.
- 7 Aliis gestis ab aliquo ad consulendum sua indebitum, vel commodo non potest usquam alii gestis in fraudem Tertiis, licet damnum Tertiis afferat.
- 15 Creditor si rem, vel mercem à suo debitor in solutum receptam alii vendiderit, vel transulerit, pretiumque exegerit, non tenetur pretium Domino rei restituere, & num. 19.
- 16 Dominus Rei potest agere etiam adversus eam, qui pretium rei sue habet in manibus, titulo lucrato, vel absque ulla titulo, & num. 17. 18. ubi notatur perperam casus.

In eadem præcedenti Casu.

D I S C U R S U S CXXIV.

IN præcedenti discursu de Furtis propriis, seu de Mercatoribus qui res vere, & propriè furtivas committunt ad terminos I. incivilem Cod. de furtis late tractavimus. Nunc autem de re, aut merce committente, ac dolo à vero domino ablata verba faciamus, vel de furtis improprie, circa quæ locum habere prædictam I. Incivilem, sicut etiam in trullis, eorum subinet Reynald. de re crimin. lib. 2. cap. 14. §. 19. num. 249. cum seq. & hæc furtis plerumque locum habent in rebus, vel Mercibus alienis fidei, vel administrationi, aut curæ commissis, videlicet in rebus, seu Mercibus Navarchis, vel Vectricibus aut Mallionibus consignatis, ut eas alicubi ferant, vel in meribus, & rebus à Mercatoribus ad suos correspondentes, procuratores, vel amicos transmissis, aut traditis ut eas vendant, vel in rebus alicui sub economia, administratione, cura, hypotheca, depositione concessis, de quibus rebus, seu meribus respectivè Navarchus, Mulio, Vector, Correspondens, Curator, Oeconomus, Administrator, Depositarius, Hypothecarius, Mandatarius, vel Impulsor præter veri domini intentionem, vel contra illius ordinem, vel mandatum alienaverit, vel quomodolibet disposuerit. In istis autem improprie furtis, vel rebus dolo, ac fraudulenter extorris favore libertatis publicæ commercii premunere pro indubitabili regula oportet, nullam rem, aut mercem dominicam rei vindicationis actione illarum restitutionem minime præterdere posse, nisi prius per eum perfolvatur pretium, vel pecunia mutuata, vel quicquid aliud datum aut creditum restituerit illi, cui respectivè vendita, vel hypothecata, vel in solutum data, vel permutata merces fuerint, datumque hic de tempore venditionis, vel in-

seclorum donationis, vel hypothecae, aut huiusmodi nullum habuerit scilicet, rem aut mercem in eum peruentam ad alios proprietatis, ac dominii titulo spectante, ut in praefatis terminis edocet, *Boff. conf. 340. n. 3. cum seq. Card. de Luc. de Regal. disp. 115. num. 9. & 6. & signatur num. 7. & disp. 120. num. 4. & seq. Targ. in ponderat. Marit. capit. 74. §. Al. contrarius se aut, fol. 306. Sabell. in Summ. Lit. E. verbo capitis num. 57. Pignorat. de Emption. & Vendit. consult. 4. num. 12. vers. facto limitatur Sord. conf. 528. per tot. & signatur a num. 38. ad num. 44. & plenè Nos in Cambiis. infra. cap. 4. num. 43. & seq. & de Commercio. disp. 76. num. 4. & seq. & disp. 120. num. 7. cum pluribus ibi citatis, qui sufficiunt, merces amentoreo pignorat, licet sint alienae, non posse a veni Domino vindicari, quod procedit tantum in mercatoribus, & non in aliis personis, ut declaravi in d. disp. 120. ubi docuimus, quod si Mercator rem alienam suo Creditori in solutum dedit, vel vendidit, cum ipso pretium compensando, rei dominus nullam intrent potest actionem contra dictum Creditorem, qui bona fide illam emit, & pretium in sui crediti extinctionem retinuit, ut in his terminis plenè statum Sord. d. conf. 528. per tot.*

Affumendo nunc Casum nostrae Decisionis, & examini, Domino Vais Nunes minime competere posse rei vindicationis actionem ab ipso contra dictos Dominos Greenwood, & Cooper interuentam absque ulla hesitatione censuimus; Cum enim non de foro proprio, sed de impropio in praesenti agatur, quia factum proprie commissum minime fuit à Domino Cayrel circa portionem illam, quam habebat Dominus Nunes in Saccharis per dictam Cayrel dictis Dominis Greenwood, & Cooper suis Creditoribus hypothecatis, cum facultate etiam libera, illa pro eorum satisfactio vendendi, prout de facto ab ipso immediate vendita fuisse, sed factum improprium quia portio illa Saccharorum ad Dominum Nunes spectans apud dictum Cayrel reperiebatur uti administratores negotii inter ipsos communis, in quo dictus Cayrel pro maiori, pro minori autem portione d. Nunes intercedit habebat.

Nec asseri quidem potest, quod Domini Cooper, & Greenwood cum iudicia dicti Domini Nunes locupletarentur ex dictorum Saccharorum retractu, quia absque istis nulla spes illis erat eorum crediti satisfactioem aliter recipiendi ut firmavi in meo Cambiis. infra. cap. 1. num. 28.

Hic enim obiecto duplex occurrit responsio; Prima quia quoties Creditor fuit crediti solutionem, vel satisfactioem consequitur, minime dici potest cum eum alterius iudicia locupletari, ut in praefatis terminis huius difficultati respondens Sord. conf. 528. num. 20. & 21. & Angeld. de Commercio. disp. 43. num. 27. 28. 29. & Nos disp. 56. num. 57. num. 2. de Commercio.

Secundum quod in casu nostro oecumque verificatur, quod DD. Cooper, &c. eorum creditum amissuri fuissent, nam etiam absque Saccharis eis à D. Cayrel consignatis, pro affectatione dicti crediti alias hypothecae, ac merces ad dictum D. Cayrel spectantes detinebant, quae post dictam Saccharorum consignationem à dictis DD. Cooper &c. dicto D. Cayrel reditus fuerunt, aliasque pecuniarum summas ac merces eidem tradiderunt, quod minime fuisset absque dictorum Saccharorum consignatione; Immo etiam pro affectatione suorum creditorum dictas hypothecae in manibus hanc habuissent, ex hac tamen minime deduci potest, quod satisfactioem non fuissent consecuti; Nam obligare poterant dictum Cayrel ad creditum solvendum, & satisfactioem consecuti essent, vel in pecuniis, vel in aliis mercibus, quae apud dictum Cayrel reperiebantur, quibus ipse alios creditores satisfecit, ut ex facto probatur.

Nec ad rem nostram attinet, quod firmavi in meo Cambiis. infra. cap. 1. num. 28. Nam ibi locusum fuit de mercibus, vel pecuniis offerantur, & inconsiderate alicui juri notorie decedat, & pro decedat ab omnibus habito tradit ab eo, qui illius decedentem ignorabat, quo casu creditori nulla penitus res remanebat satisfactioem consequendi à dicto decedente, qui merces, vel pecunias receperat; Verum in casu nostro res non ita se habet, nam agitur de eo, qui non solum minime pro decedente habebatur tempore consignationis dictorum Saccharorum, verum etiam alia bona, ac mer-

ces habebat tam apud dictos DD. Cooper pro eorum Creditorum Cautione, quam apud seipsum, quae erogare poterat pro satisfactioe debiti, quod cum dictis Cooper &c. habebat; Iam neuiquam in hoc casu dici poterat, quod absque dictis Saccharis pro parte ad dictum D. Nunes spectantibus, eorum creditum d. DD. Cooper &c. indubitate amitteret, neque ex hoc fieri illatio, quod cum d. DD. Cooper &c. satisfactioem sine consecuti super dictis Saccharis ad dictum Nunes spectantibus, cum ejus damno, ac iudicia sine locupletati contra iuris regulam doctrinam à communi illo dictorio juri naturalitatem, quod nemo debet cum alterius iudicia locupletari.

Neque ulla probet amissionem, quod DD. Cooper &c. valde solliciti fuerint, ut eis à dicto Cayrel dicta Sacchara traderentur, quae paulo post ab ipso vendita, & alienata in tercio fuerint, & illorum pretium in ipsorum Libris calculum fuerit in favorem dicti Cayrel, antequam ab emptoribus pretium teiperent, ex quibus, & huiusmodi aliis actibus fraudem aliquam in DD. Cooper &c. arguere puerzendebar Dominus Nunes, vel quia de proxima decedente dicti Cayrel timerent, vel quia band ignorarent dicta Sacchara per aliqua portione ad dictum Nunes spectare.

Ex his etenim, & similibus aliis actibus nullatenus argui potest dolus in eo, qui vere est creditor, & praeterea cum agitur de Mercatore publico in multa estimatione habito, & boni nominis, uti sunt Domini Cooper &c. Nam hi omnes actus sollicitudinem indicantes ab eis ante etiam aliqua, & industria gestu non solum pro satisfactioe obtinenda, verum etiam illa obtenta pro maiori eorum cautione, vel tuitione in casu decedentis sui debitoris ab omni molestia, seu lite per alios creditores contra se forte movenda, uti à creditore in eum tantum finem proprii Crediti satisfactioem obtinendi servandique directi, neuiquam dici possunt doli, ac fraude, & in alterius praedictum gestu, quamvis de facto tercio tantum asserant, ut in nostris praefatis terminis nunc huc obiecto respondens Sordus loco supracitato Conf. 528. n. 8. vers. & dicit hoc casu, & n. 34. 35. 36. & 37. quem refert, & sequitur Gratian. cap. 391. num. 26. & 27. & ibi De Luc. m. 19. & plenè Rub. ad Dec. 16. n. 72. & seq. par. 8. rec. ubi quamplures alios asserit DD. & Gab. consult. 87. n. 35. Rec. de decet. No. 7. par. 41. n. 120. & 121. & generaliter loquendo, quando aliquis in sui utilitatem, & commodum operatur, nunquam dolus, aut fraus aliqua in eo praesumi debet, quamvis actus ab ipso gestu in tercio praedictum redundet, Sord. conf. 300. n. 27. & 28. Atmeh. conf. 107. n. 9. Rub. ad Dec. 16. n. 72. par. 8. rec. Atmeh. consult. 217. n. 23. & seq. Cancell. allegat. 34. n. 13. Gratian. d. cap. 391. n. 26. & ibi De Luca n. 19. & Nos in resolut. 16. n. 9. & 10. post Adm. ad Statut. Grana. elegantissime Salgad. Labyrinth. Cred. par. 4. c. 17. n. 32.

Ultraquasque etiam dicti DD. Cooper &c. aliquam habebant causam mendiandi, aut dabiandi proximam dicti Cayrel decedentem, nihilominus licet poterant tota arte, industria, ac sollicitudine eorum crediti satisfactioem repetere, taliter tamen dubitantes, aut metus dolum in creditore minime valet inducere, sed omnino probanda est in Creditore scientia certa, & indubitata proximae decedentis illius, à quo satisfactioem sui Crediti curavit, quae probatio fore impossibilis reputatur, ut optime de more firmat Sord. in d. conf. 528. n. 40. 41. 42. & 43. & post eum Gratian. cap. 391. n. 25. & ibi De Luc. Adm. m. 19. Mens. consult. 179. num. 41. Rec. de decet. No. 40. num. 18. Rec. Episc. digne. Solled. cap. 144. n. 21. egregie Tomad. resolut. Civil. tom. 1. cap. 78. num. 15. 16. 17. & 18. cum aliis à me allegatis in Cambiis. infra. cap. 1. num. 16. & Rota Roman. dec. 1. num. 23. & dec. 2. num. 1. post dictum Cambiis. infra. egregie Res. cor. Atmeh. Dec. 147. per tot.

Imò asseri etiam potest, quod etiam Creditore non solum aliquod dubium, sed plenam haberet notitiam debitorum suam amplius solvendo non esse (nisi tamen iam decedat, vel notorie decedenti proximus esset) & tali scientia non obstanti fuit crediti satisfactioem ab eo exegisset, nihilominus excoho hac validissimis rationibus in iure sustinentur absque ulla doli, vel fraudis umbra, quamvis creditores tercio praedict. Textus est caput. de l. Populus 24. ff. qui in frau-

- fraudem Creditor.* & ibi gloss. in verb. ut venirent, quoniam eleganter explicat *Horamam. Pistor. lib. 3. quest. 20. n. 2.* & affirmat *Episcop. Rocc. cap. 114. n. 18.* & seq. *egregio Tendat. resp. civil. cap. 72. n. 15. 16.* & 17. lib. 1. *Sard. consil. 328. num. 36. in fin. de Nos in Cambij. infra. cap. 1. num. 32.* & 33. ubi materiam laus explicat contrarias auctoritates declarando; Quod autem minime locum haberet, quando probaretur Creditorem, qui notitiam habebat debitorem suum solvendo non esse, illum fuisse ad pecuniam ab aliis in mutuum, vel ad Cambium accipiendam, vel ad alium corresponsalem tradendam ut cum ex pecunia sic mutua, vel tracta facta ei solveter, nam tunc dolus, & fraud adesset, & ideo conveniri posset creditor ad pecuniam restituendam illi, qui ipsam ejus debitori mutua verat per *stat. expressum in l. Servus tuus 20. ff. de dolo malo. ubi Servus tuus cum tibi deberet nec solvendo esset, ubi tuus tuo pecuniam mutuum a me accepit & tibi solvi.* ubi *Labeo ait de dolo malo aditum in d. dandum. Episcop. dist. Rocc. diff. cap. 144. num. 22. Seminaria. contras. 27. n. 54. cum seq. lib. 1. & in terminis Creditorem, qui a suo debitore jam non solvendo affecto tractum super alios reportavit, optime facit *De Luca de Cambij. dist. 23. num. 16.* & melius *dist. 33. nu. 4.* cum valde differat satisfactioem sui crediti obtinere in mercibus, vel pecunia, que jam apud debitorem existunt, quamvis creditor haud ignoret ipsum solvendo non esse, & illam exire in pecuniam, quas debitor sui creditoris arte, & industria motus a tertiis in mutuum accepit, ut explicat idem *Episcop. Rocc. d. cap. 144. n. 22.* & 23. Quod eo magis procedit, quando Creditor tertiis fuisse ad pecuniam mutuandam suo debitori, cum ipse jam sciat eum non esse solvendo, non solum ex argumeto & formae deducto ex dicto textu, verum etiam ex aliis rationibus plena manu concessis in una *Liburni. Precanaria, seu Admanti 31. Martii 1724. coram Me.**
- Adiacetur potestatem ad favorem dicti Domini Nunes, quod Dominorum Cooper dec. Creditum haud ascendebat ad pretium Saccharorum eis traditorum, & quod adhuc apud eos aliqua dicti pretii quantitas existeret.
- 14 Hoc autem obiectum omisit etiam non paucis facti circumstantiis altiores indagare requiruntibus, & a variis calculis procedentibus, quibus dicti DD. Cooper dec. penitus se emittunt, evanuit animadvertendo, quod DD. Cooper dec. post Saccharorum consignationem eis a dicto Cayrel factam se obliigarunt ad solvendum Domino de Chins Liburnensi debitum, quod dictus Cayrel cum ipso cooperaretur pro pretio saponium; Unde parum refert DD. Cooper dec. immediatas esse dicti Cayrel Creditores pro toto Saccharorum valore, dum pro residuo onus in se assumperunt cum consensu, & voluntate dicti Cayrel, Domino de Chins ejusdem Creditori satisfaciendi, quod equidem non fecissent absque praecedenti hypotheca, & Saccharorum consignatione, optime *Rey. consil. 540. n. 3. cum seq. & in praefata nostri casus terminis consilium, Adm. consil. 179. n. 41. & Sed omnia amoverat, & nu. 42. & 43. in cuius casu sententiam favorem reportavit, ut adversariis in fine dictae suae consultationis.*
- 15 Animadvertendum est etiam, rei vindicationis actionem Domino Nunes folum competere posse, si dictorum Saccharorum portio ad eum spectans apud dictos DD. Cooper dec. adhuc existeret; Aliter quando, ut in casu nostro apud creditorem amplius res aliena non reperitur, sed ab ipso cum consensu sui debitoris jam fuit alienata, & illius pretium in compensum sui crediti perceptum, tunc Domino rei nulla actio competere potest adversus Creditorem, qui pretium in sui crediti extinctionem recepit, ut optime docent per text. expressum in *l. qui Per 49. ff. de fortis, & in l. si quis Uleri §. Si Titius, ff. de iudic. Anfeld. de Commercio. dist. 28. n. 3. & 4. ff. de litem per tot. d. dist. 93. nu. 6. 7. & seq. *Polignan. de empt. & vendit. consil. 4. nu. 14. 15. lib. 1.* & 17. qui in terminis dubitationibus pretii rei proprii furtive, & in terminis alienae loquuntur.*
- 16 Et quamvis contrarium ego ipse sustinuerim in *dist. 75. de Commercio. n. 17. & 25.* necnon alii etiam DD. qui allegari possent, anamen pro clariori huius casus explicatione animadvertere oportet, quod aliquando pretium in locum rei venditae, & consumptae succede-

re potest, praesertim si pretium titulo lucrativo apud aliquem reperitur; Ut exempli gratia, si quis cum alienam donasset alicui, qui postea illam vendidisset, & pretium apud se retinere, in quo equidem casu Dominum rei contra illius pretii posterorem competit adio rei vindicationis, quia *Nemo debet cum alterius jolura loqueretur, ut docet mactianum distinguendo edocent *Roc. Romana cor. Celf. dec. 340. n. fin. & cor. Baratt. dec. 874. n. 89. Card. de Luc. dist. 129. n. 6. de Regum. lib. 1. & Ruc. par. 18. rec. dec. 86. n. 5. & in dec. 272. prima confirmatoria, & D. Anfeld. d. dist. 28. n. 11. de Commercio.* vel absque ullo titulo rei alienae pretium aliquis detinere, itaut ad eum refundendum possit construngi, ut exempli gratia si pretium non adhuc emptore solum fuisse venditori dicti pretii Creditori, vel ab ipso depositum fuisse, aut apud Venditoris procuratorem reperiretur, in his tamen casibus Dominum rei furtive talis actio contra pretium competere, ut firmant *Rocc. respon. 25. per tot. lib. 1. Anfeld. d. dist. 28. num. 11. de Commercio. De Luc. d. dist. 129. n. 6. de Regalib. & litem de Credit. dist. 26. n. 6. 7. 8. & seq. & dist. 35. d. num. 39. usque ad 50. Fontanelli. de post. nup. claus. §. gloss. 8. par. 7. n. 32. fol. mibi 133. tom. 2. Roc. dec. 439. par. 18. tom. 2. rec. de pioni Nos in Cambij. infra. cap. 8. num. 13. & seq. & dist. 36. n. 56. de Commercio.**

Idemque procedit etiam in casu, quo, pretium apud emptorem rei propriae, vel improptie furtive reperiretur, & emptor Creditore ejusdem venditoris fuisse, nisi tamen inter eos expressa, vel tacita legalis compensatio interveniret, quia in hoc casu pretium rei furtive, de quo compensatio nulla facta fuit, semper ad Venditorem attingit, & sic ab emptore absque ullo titulo detinetur, ut in similibus terminis firmavimus in *d. cap. 8. n. 15. 16. & 17.* & hic est praefatus casus de quo scripsi in hoc *Tractatu dist. 75. de Commercio.* ubi solum agebatur, an sequuta Venditoris decodione posset ab emptore fieri in sui favorem compensatio ad hoc ut minime teneretur in iudicio concursus Creditorem in massa deponere dictum pretium, quod contendebatur non fuisse ante decoditionem ab ipso compensatum, circa quam disparationem melius materiam plures casus distinguendo explicavi in discursu Magistratibus in *d. cap. 8. n. 15. 16. & 17.* ubi ad opportunitatem Causae tantum scripsi; Aliter quando rerum, merciumque alienarum pretium a Creditore in sui crediti extinctionem jam receptum fuit ut in casu nostro fecerunt DD. Cooper dec. tunc minime potest rei Dominus ullam intertine aditionem contra Creditorem, qui illud recepit, & apud eum titulo oneroso sui crediti exiit, ut punctualiter advertit *Sard. d. consil. 328. numer. 19. & 20. 21. & 45. Card. de Luc. d. dist. 129. num. 6. in fin. de Regalibus, & Anfeld. d. dist. 28. & 93. ubi supra, & Nos in dist. 36. num. 57. de Commercio, & alii quamplures Auctores supra relati.*

A D D I T I O.

Ad oam. 1.

Furta impropria sunt in rebus creditis alicuius fidei, 20, & custodiz, vel cum administratione, vel absque, quas postea ille, qui credite fuerant res ad aliquem usum, vel effectum voluit a domino in proprium usum convertere, laud doctores *Carpani. in prax. crimin. par. 2. quest. 85. per tot.* ubi enumerat omnes personas, quas enunciavi in principio huius mei Discursus, *Reynald. de re crimin. par. 2. cap. 14. num. 13. & seq. lantius Sabell. in verb. Fursum num. 3. vers. improprie usque ad n. 4. egregie Calda ad pragmat. 11. de vend. & emptum. par. 1. num. 112. cum seq. optime *Scamaler. de iustis. Carcerator. lib. 1. §. 13. cap. 3. n. 20. cum plurib. seq. fol. mibi 175.**

Ad num. 6.

Secus procedit conclusio de qua sub num. 6. si fuit 21 facta aliqua extorsio, vel concessio a Creditore erga suum debitorem pro consecutione sui crediti, ut est *Text. express. in l. Papilius 24. ff. qui in fraud. r. ditor. Horamam. Pistor. lib. 3. quest. 20. n. 6. & seq.*

ARGUMENTUM.

Mandatarius, vel **Commissarius** licet habuerit mandatum à suo **Correspondente** vendendi merces solum pecunia presenti, & numerata, potest eas vendere etiam dilato pretio, quando non reperit emptores, qui presenti pecunia eas emere velint. Quod tamen procedit si mandatarius non poterit abique detrimento **Negotii**, vel mercium prius certiorum facere suum **Correspondentem**, & responsum ab eo expectare.

Qua occasione **Magistraliter** traditur in quibus casibus valeat mandati fines excedere, tum etiam in quibus teneatur excedere, imo contra mandatum agere.

Ad validitatem **Ratificationis** sufficit, quod ratificans excessum mandati, scientiam habuerit de substantialibus **Contrahis**, vel **Negotii** ratificati, licet eam non habuerit circa qualitates accidentales, vel quoad ea, quae non poterant reddere deteriores **Conditionem** **Ratificantis**.

Fides omnino praestari debet **Libris**, **literis**, & **computis** **Mandatarii**, **Commissarii**, aut **institutoris**, eorumque **affectionibus** per eos in eisdem **Libris**, & **Literis**, & **computis** factis circa **gestionem**, vel **administrationem**, aut **bonum**, vel **malum** **successum** **Negotiorum**, vel **mercium** **suorum** **Correspondentum**, nisi per istos contrarium probetur.

An, & quando credi possit **Mandatario**, seu **Commissario** alleganti **impedimentum** aliquod, ob quod non poterit exequi **Mandatum** sui **Correspondentis**.

SUMMARIUM.

- 1 **Mandatarius** excedens fines **mandatamenti** ad **refolutionem** **damni** **mandanti** illati.
- 2 **Mandatarius** vendens **merces**, seu **res** **mandantis** **minori** **pretio**, vel **habita** **fide** **pretii** **contra** **expressum** **mandatum**, **teneatur** ad **damni** **refolutionem**, & **num.** 20.
- 3 **Ratificatio** sanat **excessum** **mandati**, quia **equiparatur** **ipsi** **mandato**.
- 4 **Ratificatio** non valet, si **claram**, & **specificam** **scientiam** **excessus** non habuerit **ratificans**, & **num.** 5.
- 5 Sufficit tamen **scientia** **substantialium** **qualitatum**, quae **Conditionem** **ratificantis** **posse** **reddere** **deteriorem** **num.** 7.
- 6 **Venditor** non **teneatur** **certiorare** **emptorem**, nisi de **substantialibus** **qualitatibus**, quae illum **posse** **retrahere** **ab** **emptione**.
- 7 **Ratificatio** **trahitur** ad **qualitates** **etiam** **ignoratas**, quando **constat**, quod **ratificans** **voluerit** **alium**, **utrumque** **ille** **fit**, **ratificare**.
- 8 **Mandatarius**, qui **vendidit** **merces** **sub** **fide** **pretii** **Mercatoris** **habito** **committente** **idoneo**, non **teneatur** ad **damni** **refolutionem**, si **postea** **Mercator** **deceverit**.
- 9 **Acceptas** **Litteras** **Scribentis** **Decessit**, vel **proxime** **decessit**, non **teneatur** **solvere** **Litteras** **acceptatas**.
- 10 **Testes** **plures** **numero** **proferuntur** **pactionibus**.
- 11 **Proferuntur** si **sint** **conjecturiae** **administratae**.
- 12 **Testium** **ingens** **numerus** **supplet** **defectum** **Juridici** **examinis**, & **alium** **quicumque**.
- 13 **Et** **attenta** **cunctis** **multitudine** **non** **redditur** **Juridici** **Notitiam**.
- 14 **Res** **Notoria** **non** **requirit** **ordinem** **Judicium**.
- 15 **Testes** **aliunde** **administrati** **pleni** **probaunt**, **etiam** **non** **formari** **examinati**.
- 16 **De** **utilitate** **examinis** **dicere** **nequit**, qui **eodem** **modo** **testes** **examinaverit**.
- 17 **Plures** **casus** **disponuntur**, in quibus **mandatarius** **teneatur** **ut** **ne**.
- 18 **Mandatarius** **potest** **excedere** **fines** **mandati**, quando **excessus** **trahitur** ad **utilitatem** **mandantis**.
- 19 **Mandatarius** **non** **teneatur** **mandatum** **executioni**

mandare, quando ob **improvisam** **rerum** **mutationem** **casus** **contigit**, in quo **executio** **mandati** **esset** **mandanti** **damnosa**.

Mandatarius, quando ob **impedimentum** aliquod non **potest** **mandatum** in **forma** **sibi** **praecripta** **exequi**, **teneatur** de eo **movere** **mandantem**, & **responsum** **expellere**. **Aid.**

23 **Intelligi** si **negotium** **merum** **pariatur**, aliis **potest** **mandatarius** **agere**, prout **prudencia** **sua** **videbitur**, & **num.** 34.

24 **Legati**, **Oratores**, vel **Capitanei** **dato** **aliquo** **impedimento**, ob quod non **possunt** **Ordines** **Principis** **servare**, **possunt** **agere** **quicquid** **circumvidebitur**, dummodo **tempus** non **habent** **monendi** **Principem**, & **responsum** **expellendi**.

25 **Fallum** **siquidem** **declarat** **voluntatem** **praevidentem**.

26 **Culpa**, seu **delictus** **inquiri** non **debet**, quando **casus** **substantialis** **sine** **culpa**, & **dolo** **contingit**.

27 **Dammum**, quod **potest** **contingere** **etiam** **sine** **culpa** **illius**, qui **dammum** **causam** **dedit**, **hond** **nece** **culpae**.

28 **Mandatarius** **teneatur** **probare** **impossibilitatem**, vel **impedimentum** ob quod non **potest** **exequi** **mandatum**. **Declarat**, ut **num.** 29. & 30. & 31.

29 **Affertionibus** **Mercatorum** **factis** in **Literis**, **computis**, & **aliis** **circa** **administrationem** **rerum**, & **mercium** **suorum** **Correspondentium** **standum** **est**.

30 **Mandatarius**, si in **casu** **ignorato**, & **non** **praevisio** **aliquod** **prudens** **expedienti** **accepit**, **nullam** **ex** **hoc** **praedictum** **sentire** **debet**.

Librum. **Premier**, seu **Mandati**. L. 1717

Veneris 31. Martii 1714.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CXXV.

Super **pretensione** **Liburni** **promota** à **DD.** **Joseph**, & **Jacobo** **Duran** **Barcinonensibus** **una** **cum** **D.** **Petro** **Hoiquel** **Hamburgensi** **mediante** **ipsum** **procuratorem**, quod **nempe** **venditio** **Sarcinarum** **quatuor** **telarum** **pro** **conficiendis** **calcestris** **lanceis**, vel **phameis** **vulgo** **nuncupatarum** **Tralices**, **dolorum** **infimil** **quatuor** **cerarum** **pro** **tribus** **quartis** **partibus** **eisdem** **DD.** **Duran** **pertinentium**, & **pro** **alia** **quarta** **parte** **dicti** **D.** **Hoiquel**, quam **fecerunt** **DD.** **Franciscus**, & **Petrus** **Fornes** **Liburnenses** **D.** **Sabatho** **Levi** **cum** **dilatione** **trium** **mensium** **ad** **solutionem** **periti**, **executa** **fuerit** **contra** **mandatum** **praedictorum** **DD.** **Duran**, & **Hoiquel** **Principalium**, ac **dominorum** **dictarum** **mercium**, **sicut** **residuum** **pretii**, quod **etiam** **non** **ponit** à **d.** **D.** **Levi** **ex** **causa** **ejus** **decoctionis** **post** **venditionem** **praedictam** **subsequente**, **ante** **veto** **expirationem** **dicti** **trimestris**, non **posse**, **neque** **debet** **in** **eorum** **dammum** **cedere**, **sed** **dictorum** **DD.** **Fornes**, qui **suorum** **Principalium** **transgressi** **sunt** **mandatum**, **super** **hac** **in** **quam** **pretensione** **favorabilem** **sententiam** **reportarunt** **Altores** à **D.** **Gubernatore** **Liburni**, & **Causa** **coacta** **me** **posmodum** **in** **gradu** **appellationis** **reproposita**, **aeque** **manu** **discessit** **in** **totum** **revocandum** **fore** **primam** **Sententiam** **existimavi**, **declarando** **insuper**, quod **dammum** à **decoctione** **dicti** **D.** **Levi** **proveniens** **subi** **debet** à **dictis** **DD.** **Principalibus**, & **Dominis** **mercium** **secundum** **eorum** **respective** **ratas**, & **per** **consequens** **lucidae** **ad** **DD.** **Fornes** **committuntur** **vulgo** **flumina** **tam** **in** **computo** **currenti** **DD.** **Duran**, quam **Hoiquel** **partibus** **pretiorum** **in** **eorum** **credium** **respective** **ex** **causa** **dictae** **venditionis** **conscriptas** **pro** **eo**, quod **adhuc** **erat** **debitum** **ratio** **hanc** **dicti** **D.** **Levi**.

Unicum, & **praecipuum** **fundamentum**, cui **nitetur** **pretensio** **DD.** **Duran**, & **fociorum**, **erant** **sistere** **per** **eos** **seripe** **sub** **de** **2. Januarii** **1712.** **Barcinonae** **Dominis** **Fornes** **Liburnensibus**, **cum** **quibus** à **dictis** **DD.** **Duran**, & **Sociis** **limitabatur** **DD.** **Fornes** **ut** **suum** **pretium**, **tum** **modus** **illius** **solutionis**, **tempus** **in** **pecunia** **presenti**, & **numerata** **his** **praecisis** **verbis** **intendendi** **desi** **pagando** **de** **contractu**, & **non** **à** **fidere**: **Unde** **cum** **DD.** **Fornes** **dictas** **merces** **venderint** **D.** **Levi** **cum** **dilatione** **trium** **mensium** **ad** **solutionem**, **atque** **ideo** **1** **mandatum** **excesserint**, **ipsi** **jure** **metuo** **omne** **dammum** **ex** **propria** **transgressione** **maquas** **suis** **debent**, **ut** **dis**

diffide probavi diff. 119. num. 4. & seq. num. 2. & in
notis terminis venditionis factae sub fide future so-
lutionis, & pro minori pretio contra mandatum Do-
mini alicui venditionem mercium factam ordinantem
Jus de Heredia de Commercio, Terr. lib. 1. cap. 4. n. 18.
& 20: Rot. coram Ludov. diff. 23. num. 4. & coram
Coccin. diff. 200. num. 5. Rot. de Mandat. num. 193.
Rota Janu. de Mercat. dec. 9. n. 12. & seq. & dec.
203. num. 14. & 15. De Luc. ad Galin. de Procurat. in
append. ad par. 3. nu. 14. Ludov. consil. tit. de Pro-
curat. consil. 46. ampliat. 31. & dec. Peruff. 33. num. 7.
verf. primo enim fultis, Gratian. diff. cap. 29. num.
43. Arias de Absa var. refol. lib. 1. cap. 50. num. 12.
& seq. Manric. de Tuti. & Ambig. lib. 4. tit. 21.

Verum consideravi tale fundamentum per Actores do-
ctum locum sibi non vindicare in causa praesenti, quia
postquam fuerint per dictos DD. de Fornes admoniti
dicti DD. Duran de Venditione praefatarum mercium
ab eis facta Mercatorum boni nominis, & crediti po-
tius totum Liberni emporium cum dilatione trimestris
ad solutionem praestitit, ex quo non poterunt alios in-
venire, qui dictas merces cum praesenti numerata pec-
cunia emerent, ut constat ex Epistola per dictos DD.
de Fornes scripta sub die 9. Aprilis 1721. eisdem DD.
Duran, & Sociis, ubi „ Con il tempo al Pagamento
di tre mesi, il tutto fidato a buona Casa da poter-
si ne vivere con tutta quiete, vediamo, che per Si-
gnori faranno conveni del nostro operato, e che li
„ tutto farai di sua intera soddisfazione „ Rationem ra-
tificaverunt, & approbaverunt dictam venditionem,
cum sequenti eorum littera responsiva die 11. Maji
eiusdem Anni, ubi „ per l'apressa, che per Signori ci
„ dicano, che rispetto li ordini li dardano da vendere
„ alcuni capi di Adernazze, e che il medesimo ha con-
„ fermato il Signor Pietro Huiquel di Amburgo, ave-
„ vamo effettuata la vendita della Cera a dotati 21.
„ il Conto, le Tole da manfrasi a pezzi 3. 5. la
„ Pella, e le bande flagate lire 32. il conto le dis-
„ pende, e le dette sempre a lire 30. il Conto, con il
„ tempo di 3. Mesi, in che non aviamo, che replica-
„ re, et. ed ora attendiamo con sua prima il Conto
„ del detto preadato di detti tre generi, e per Signori
„ ti ne passeranno tre quarti al mio Conto corrente, e un
„ quarto al detto Signore Huiquel „ Quod etiam fuit
in aliis subsequentibus litteris per eodem DD. Duran
confirmatum: Stant itaque hae ratificatione, & ap-
probatione dictorum DD. Duran, & sociorum qui-
cumque sumas, & convalidas fuit excessus, vel trans-
gressio, quin commissi DD. de Fornes in exe-
quendo mandata sibi à dictis suis Principibus dato
circa venditionem suam mercium: Imo tantum viam
habet in iure Mercatoris subsequuta approbatio, vel
ratificatio, quantum habet ab initio illius mandatum,
itaque utilitas, vel damnum negotiationis non minus ad
Mercatorem spectat, cum illam approbet, quam cum
illam à principio fieri mandavisset, Mans. consil. 187.
num. 30. 31. & consil. 192. numer. 16. 17. & consil.
437. num. 10. 11. Rot. de Mandat. mot. 39. num. 220.
Rota Janu. de Mercat. dec. 76. num. 3. 5. 6. & dec.
119. num. 2. 3. Rota Romana coram Panphili. dec. 582.
num. 3. & coram Coccin. diff. 1533. num. 9. 10. & in
recenti. dec. 82. numer. 7. pars. 6. & dec. 11. num. 17.
pars. 11. & Ego in diff. 30. num. 71. & diff. 37. num.
4. tem. 1. de Commercio, & in terminis punctualibus ra-
tificationis venditionis Harneff. ad il. Hyspan. l. 48.
glor. 4. tit. 5. fol. 5. numer. 6. num. 2. Jus de Heredia de
Commercio, Terr. lib. 1. cap. 4. n. 20.

Noque obstat DD. Duran non innotuisse personam
Emporis à DD. de Fornes non individuatam, ideo-
que non potuisse eorum ratificationem sibi aliquid
praejudicium producere, quia ut ratificatio actus ra-
tificationis praesudicet requiritur, quod ille ante ratificatio-
nem omnium qualitates actus ratificandi scientiam
habeat ad lato tradita per Gratian. cap. 753. num. 16.
& seq. Mans. consil. 386. num. 2. & seq. Rota Ro-
mana coram Ludov. dec. 311. num. 15. Rot. Episcop.
Seldi. diff. cap. 132. num. 10. & Rota coram Cavalier.
dec. 612. num. 27. & seq.

Quoniam obiectum tantum procederet si nunc age-
retur de invaliditate approbatione DD. Duran quoad
Personam D. Levi emptoris, qui illis non innotuit,
verum quia DD. Fornes non intendunt se valere ra-

tificatione suorum Principum, nisi in paribus, in
quibus eorum mandatum excessum, ideo illi facile
superque est novitasse suis Principibus eas qualita-
tes excessum suum tangentes, ut explicat Episc. Rot.
d. cap. 122. numer. 11. ubi „ regulare est ad effectum
in testa per Adversum ultra mandatum ratificetur, „
quod debet probari scientiam praesentis excessus „ De his
terminis loquuntur omnes auctoritates in contrarium
adductae, nam quoad personam emptoris nulla potest
in eis necessitas illam individuatam, ut valere possit
ratificatio dictorum suorum Principum, quia circa
illam non habebant mandatum limitatum, sed adque
ab initio illud iam receperant liberum, & absolutum
cuiuslibet vendendi ut in simili casu advertit Caspold.
consil. 87. num. 18. locus vero esset dicendum quan-
do mandatum habuissent DD. Fornes vendendi alicui
determinatae personae, & pro determinato pretio, in
quibus terminis quomodocumque excessum non solum
fuisse quoad modum vendendi, sed etiam quoad va-
riam personam emptoris, consensit ita de utroque fa-
cere debuissent dictos DD. suos Principales.

Ultraquod minus praedicta obiecto locum ha-
beret etiam DD. Fornes nullam penitus vendendi
mandatum ab initio recipientes, quia Doctores, qui
pro validitate ratificationis volunt in ratificante prope-
tate praecedentem scientiam omnium qualitates actus
ratificandi, non intelligunt loqui, nisi de qualitatibus
substantialibus, nam quod alias qualitates, quae non
respicunt substantiam, sed essentialia actus, vel con-
tractus, neque possunt deteriori reddere conditio-
nem ratificantis, nullatenus in ratificante est necessa-
ria earum praecedentis scientia, ut illius ratificatio va-
lida sit ut in casu, quo contrahebat ratificare debent
necum tacita fuit persona alterius contrahentis,
sed etiam alia diversis supposita, firmat Anfeld. de
Commercio diff. 30. nu. 24. ubi „ tam etiam quia so-
perabundans existisse substantiam contractus approba-
tionem, & dammodo prout hic conditio confirmatur non
fuerit facta deterior, mutata enim persona validita-
tem, & approbationem contractus non tollit, & ante
eum mirabiliter, Rot. Rom. dec. 247. num. 2. 3. 4. ro-
tam Err. & Terr. de Camb. diff. 2. quesi. 13. num.
61. cum seq. Nec non argumento datus in l. 1. §. Pro-
mulgam, & ibi gloss. verbi fortiter, & juxta Pan-
dectas Florent. deserviant ff. de Dolo meliorem in mo-
dum probant Strach. de assignat. gloss. 7. num. 1. 2.
3. 4. Jus de Heredia de Commercio, Naval. lib. 3. cap. 14.
num. 16. Rot. de assignat. not. 46. numer. 194. 195.
Surd. diff. 265. num. 49. ubi in fortioribus terminis
venditoris, quod nempe ipse non teneatur certiorare
emptorem nisi de qualitatibus substantialibus rerum,
quae illam retrahere possunt ab emptione, & fa-
ciunt tradita per Rot. Rom. in Adversis, ad Card. de
Luc. de Credit. diff. 30. num. 13. & 14. Cum itaque
in casu nostro admoniti fuerint dicti DD. Duran de
tota substantia contractus venditionis à DD. Fornes,
solum per illos praeterita persona Levi emptoris, cuius
Personae individuation non erat de substantialibus con-
tractus, neque de qualitatibus, quae facere possent de-
terioriorem conditionem DD. Duran, quippe quia nihil
eis scire innoterat, an Levi, vel alius esset emptor suarum
mercium, sed solum interesse debebat, quod
emptor esset vere mercator tantae fidei, & crediti, ut
procul à dubio de conditionis, quinimo tranquillo ani-
mo viverent, proet ita quoque admissam in notifica-
tionem fuit per litteram scriptam sub die 9. Aprilis ad-
dictis DD. de Fornes „ ubi „ il tutto fidato a buona Ca-
sa da potersi vivere con tutta quiete „ Ideo ob so-
lum ignorantiam personae Levi emptoris nullatenus de
iure possunt dicti DD. Duran, & socii praedictam
suam ratificationem, & approbationem tanquam nullam,
& invalidam impugnare.

Equae magis id procedit quando ex casus circum-
stantiis apparet ratificationem voluisse omnino actum,
utrumque ille esset, ratificare, quia tunc ratificatio
trahitur etiam ad qualitates ignoratas, ut docet, et
egregie notat Gabriel. consil. 145. num. 14. verf. rament
verius est quem sequitur cum aliis Anrech. consil. 561.
num. 27. & 28. & seq. ac num. 37. & seq. mirabiliter
Paul. de Capt. consil. 216. num. 3. pars. 1. Rota in refol.
prae. de Testam. cap. 26. numer. 244. prout in
casu nostro ubi ex pluribus subsequentibus respon-
sionibus

vis literis dictorum DD. Duran etiam constat eos voluisse omnimodo ratificare dictam venditionem, quia multis unquam desiderium, & sollicitudinem fiscalium personarum emptoris habere docuerunt, quod est signum manifestum, quod in nihil eorum interesset, ut proprium est mercatorum principaliter interesse securitati, & idoneitati personarum, cum quibus contrahere volunt, neglecta penitus quacunque particulari personarum affectione.

Certum igitur cum sit in nostro casu (ut inferius videbimus) Levi emptorem fuisse de tempore venditionis in Foro Liburnensi tali in existimatione, ut contrahentibus cum eo dubitandi locum non lineret de aliquo minus prospero evenire, vel deficientia illius rationis Banchariarum, quamvis inopinata praefer omnium expectationem illius decoctio post tres cunctis menses supervenerit, damnum ideo, quod ad eadem decoctionem reddebatur, nullatenus DD. Fornes imputari debet, sed totum subire debent DD. Duran dictarum mercium Domini, ut in terminis punctualibus venditionis mercium factis ab administratore, Procuratore, aut huiusmodi persona mercatori pro idoneo committere habito de tempore venditionis, & imposterum inopinata ante diem solutionis preli decoctio, affirmant Strach. de Mercat. tit. Mandat. num. 36. Parif. conf. 156. num. 31. Rec. de Mandat. Not. 31. nu. 41. & 42. & nov. 35. nu. 48. & resp. 35. num. 6. & 7. & melius etiam Senatus Mantuae quod ad Mant. decif. 72. num. 34.

Adversum praedicta omnia vim non parvam videbatur inferre hac subsequens facti consideratio, videlicet, quod quamvis DD. Fornes mercium venditionem fecerit Levi de tempore, quo adhuc pro idoneo, & solvente ille communiter reputabatur, successiva tamen ratificatio DD. Duran, & sociorum non supervenit, nisi post sequentiam, ac decretam decoctionem praedicti emptoris, quare ex defectu consensus talis ratificatio profusur conrute videtur. Etenim si DD. Duran, dum ratificatur, notitiam habuisset decoctionis dicti Levi, non approbavissent unque transgressionem, seu mandati excessum per dictos DD. Fornes commissum ad late tradita per Card. de Luc. dist. 1. per tit. de Societas. Offic. et in similibus omnino terminis literarum Cambii ab mercatore acceptatarum, quando scribent erat proxima decoctionis, vel actualiter decoctus de tempore earum acceptationis. Non abunde in tractatu materia lingua conscripto capis titulus il Cambii Instruit cap. 2. num. 1. cum seq.

At huiusmodi obiectio neque in facto, neque in iure habebat quippe subsistentiam; Non in facto quia manifeste refutabatur ex fide sex mediatorum Cambii, & triginta quinque mercatorum Liburnensium dictum Levi emptorem aliquibus etiam diebus post ratificationem dictorum DD. Duran permississe in primo ejus credito, & confirmatione penes totum mercatorum Liburni Forum, & quorumvis adversum huiusmodi fidem altera contraria nonnullorum mercatorum opposuerunt, & amplius subingeretur primam tanquam extrajudicalem, nullatenus esse attendendam, nihilominus quoad primam opposicionem optine fuit responsum, quod minori numero longe major numerus testium ad favorem DD. Fornes testimonium praevalere debet secundum Rotam Romanam coram Rich. dec. 48. num. 3. & dec. 97. num. 19. & dec. 378. num. 4. & dec. 621. num. 19. & dec. 647. num. 6. 7. Cyriac. contrav. 48. num. 11. & dec. 494. num. 11. part. 1. rec. Principio quia testes DD. Fornes praeter eorum majorem numerum administrati sunt ex diversis urgentissimis conjunctis non infra recensendis Rot. coram Rich. dist. decif. 97. num. 19. & decif. 621. num. 39. & Cyriac. contrav. 513. num. 30. Adrian. decif. 714. num. 17. & part. 15. rec. decif. 185. num. 33. & decif. 596. num. 6.

Eoque magis non est attendenda depositio testium in contrarium adductorum, quia praeter omnem inverisimilitudinem, etenim licet aliqui ipsorum attestentur per aliquos dies ante diem 11. Maji dictum Levi deficiente ab integra sua existimatione, & credito, tamen constat ex Processu eosdemmet plura negotia, & contractus cum dicto Levi usque ad dimidium ejusdem mensis Maji inivisse. Quid vero ad DD. Vitalem, & Giavannum idem attestantes pariter constat eosdem

sub die 5. ejusdem mensis Maji non modo vendidisse dicto Levi dolla duodecim Sacchari cum dilacione quadimestris ad pretii solutionem, verum etiam sub die 20. sequenti accepisse ab eodem Levi Cambialem litteram petentem 176. R. 4. cuius valor deinde ab eisdem DD. Vitali, & Giavanni solutus fuit sub die 14. ejusdem mensis; Et similiter quoad D. Philippum Gulielmum Haipens alterum contrarium testem, ipsi sub die 12. ejusdem mensis cambium petentem 300. pro Florentia cum dicto Levitratavisse. Respondeo vero D. Amerighi Bouter alterius ex contrariis testibus notandum est, quod ipse tanquam minister, & Complementarius rationis Banchariae D. Anselmi Fajolaret solutionem fecit ad favorem DD. Duran, & contra vero idem D. Anselmus Principali conrariarum omnino deposuit in favorem omne DD. Fornes, & denique DD. Franciscus Damianus, & Jo. Dominicus Cattedelli, qui prius in favorem DD. Durano fidem fecerunt, se postea ab eis retraxerunt, aliamque contrariam ad favorem DD. Fornes subscripserunt.

Nec pariter relevat, quod depositio testium a DD. Fornes producta sit informis, atque extrajudicialis.

Primum quia ingens ipsorum numerus supplet defectum examinis Juridici, & alium quolibet, ad satisfactionem de quatuor vel quinque Testibus firmat Rot. post Zach. quaf. Medit. decif. 76. num. 17. Cyriac. contrav. 513. num. 19. usque ad 32. Rot. Romana coram Reys decif. 353. num. 5. 6. & decif. 466. num. 8. & punctualiter in Florentina nullitatis executionis 15. Julii 1717. & Cuius sententia, coram D. Audite Ventraria. De Luc. de Judic. dist. 32. num. 38. immo sacra huius multitudinis Testium Factum reddidit Judici veluti notorium, Coram. conf. 333. num. 7. lib. 1. Ruyat. conf. 111. num. 21. lib. 1. Adfeard. de probat. consilij. 1082. num. 10. 11. usque uti res notoria non requirit ordinem iudicarium, punctualiter Salgado de Reg. Præcl. part. 1. cap. 2. num. 107. & part. 3. cap. 14. num. 47. Salazar. de Jur. Indiar. lib. 2. cap. 27. num. 89. Pareza de infram. edit. tit. 6. refolut. 8. num. 41.

Secundo quia in casu nostro adminicula videlicet, fortia, & conjecturae diversae concurrunt; Multa effective negotiationes, & solutiones factae a Levi usque ad medietatem Maji 1721. ut constat ex ejus libris, a fide, & libris publicorum mediatorum, cum quibus administratis Examen Testium quamvis informis, & extrajudiciale plenam atque perfectam probationem facit, Rot. coram Cuccin. decif. 905. num. 5. 6. D. Auditor de Comitibus in decif. Senec. 36. num. 20. Rot. coram Adrian. decif. 714. num. 15. 17. 18. Rota Romana decif. 61. num. 15. & sequa part. 10. recit. Borden. collat. 44. num. 136. etiam ipse in discor. 30. num. 32. de Commercio. & Rota Romana penes D. de Comitibus decif. 113. & 5. num. 11. praeterim numero cum magno eorundem testium attento Rota Romana decif. 494. num. 4. part. 1. rec.

Tertio quia cum pars contraria simili testium fide extrajudiciali usa fuerit, non potest ipsa alterius pars attestaciones extrajudiciales pariter impugnare ex regula, Quod quisque juris, & punctualiter Rot. coram Rich. decif. 347. num. 7. & Coram Uvalde decif. 331. num. 9. Cardin. de Lenta de Judic. discor. 32. num. 25.

Et tandem quia fides praestanda est (usque dum contrarium non probetur) assertioni DD. Fornes, qui suis literis certificavit DD. Duran, quod Ratio Bancharia Levi, qui venderetur ipsorum merces, adeo integra fruebatur existimatione, & credito penes omnes ut quisque cum ea contrahentes quiete vivere possent, ut inferius ostendunt in §. Ultra quod; Tanto magis, quod talis assertio adminiculatur tam ingenti numero testium, negotiationibus continuatis a Levi ad medietatem usque mensis Maji, & fide publicorum mediatorum secundum exploratas regulas juris.

Neque, ut dixi, procedit obiectio in iure, quoniam admissio etiam, quod ratificatio DD. Duran intercessisset post decoctionem Levi, negari silem non potest, quod non licet modo ab eadem ratificatione argui, qualis fuerit usque ab initio voluntas DD. Duran in casu, quod DD. Fornes venditionem mercium numerata pecunia facere non possent.

Sed ut melius id intelligi valeat distinguendi sunt quatuor casus; Primum est quando Mercator mandatum exequitur diverso modo cum praesidio, & damno sui Correspondentis; Secundus quando diversimode mandatum exequens utilitatem potius affert Correspondenti. Tertius quando Mercator mandatum exequi omittit, quia ob imperitiam temporum contingens, vel reorum mutationem, quae à mandatis exequiari, vel praevideri non poterat, aliquis casus contingit, in quo mandati executio esset mandanti damnosa. Quartus quando à Mercatore nullatenus mandatum Correspondentis exequi potest modo, & forma per eam praescripta.

In primo casu indubitabile est, quod Mercator transgrediens mandatum tenetur ad refectionem damni Parisiensi. conf. 91. lib. 1. & ego in diff. 119. num. 24. & alibi in *trattat. de Commercio*, in secundo autem casu neque propter excessum redargui, dum talis excessus in utilitatem, & lucrum venturū sui Correspondentis. Bald. conf. 334. vers. praetera praesupponitur, & in fin. lib. 1. & ego in d. diff. num. 66. In tertio, & quarto casu advertendum est, quod si negotium propter dilationem temporis non patitur praesidium, Mercator tenetur prius correspondentem advertere de eo, quod inopinate evenit, vel de impedimento, ex cuius causa nequit mandatum exequi in forma praescripta, atque expectare ulteriora ejus mandata Parisiensi. conf. 91. num. 14. in rod. lib. 1. Gail. de pace public. lib. 1. cap. 4. n. 31. quem sequitur Ramon. consil. 40. num. 13. ego luculentissime in diff. 119. numer. 63. de Commercio. Sed si negotium pati nequit temporis dilationem sine aliquo evidenti, vel probabili praesidio Correspondentis, tunc potest Mercator agere prout suae prudentiae videbitur, misericorditer Bald. conf. 334. num. 1. vers. item rei erat peritura lib. 1. Card. Tufch. lib. 1. consil. 40. num. 9. optime Falconer. Art. 33. a. num. 4. usque ad finem tom. 4. ego in diff. 22. num. 31. & seq. diff. 69. num. 13. & seq. & diff. 119. numer. 56. de Commercio. Gail. de pace publica lib. 1. cap. 4. numer. 29. & 30. ubi amplius in Capitaneis, & Legatis, Oratoribus, & Commissariis Principum.

Cum finis itaque nos in quarto casu, quia DD. Fornes cum non inveniant dictas merces vendere in pecunia numerata, existimantur bene, & prudenter agere vendendo illas cum aliqua temporis dilatione ad solutionem Levi tunc temporis optatum suam, atque existimacionem, & in Liburnensi, & in ceteris Italiae Emporiis adhuc sustinenti; Eo tamen difficultatis Causa reducitur, an nempe bene se gesserit DD. Fornes vendendo dictas merces sub fide antequam notitiam impedimenti dedisset DD. Duran, & ipsorum responsiones recepissent cum deliberationibus eorum negotium tanquamen-

Atque hic modo apposite obviari venit in favorem Dominorum Fornes aucta ratificationis Dominorum Duran, quoniam supervenisset post actum, vel proximum deprecationem Levi; Nam sicuti ex tali subsequenti approbatione bene in jure arguitur, quod etiam in casu, quo interitum venditio in pecunia praesenti non inveniretur, voluntas mandantium usque ab initio erat permittendi venditionem fieri posse sub spe, aut fide futuris pretii numerationis cunctis personis, quae pro idonea ad solutionem communiter reputaretur ex eis juxta conclusionem dictante, quod ex facto sequenti praecedens voluntas declaratur, aut inferre per text. in l. sed Julian, n. 5. Proinde ff. ad S. C. Maced. & ibi Bartol. Bald. Angel. & Bar. in l. cetera 43. §. Sed si paravis ff. de leg. 1. Sord. conf. 374. num. 24. Mant. de Tercit. lib. 6. tit. 23. n. 3. optimè ad propositum Marcbiam. conf. 6. n. 37. 38. & seq. Ateneo. lib. 1. de praesumpt. quæst. 19. n. 10. & lib. 6. praesumpt. 35. num. 28. & seq. Adalfard. de Probat. concl. 95. n. 7. & ad abundantiam ego in diff. 56. n. 27. com. a. cum plurimis ibi allegatis. Praeterea in nihilum attendi debet defectus, vel culpa DD. Fornes in eo commissis, quod non deducunt noticiam DD. Duran de impedimento jam dicto, neque expectantur eorum praecisas responsiones; Nam etiam moniti fuissent de tali impedimento, nihilominus facultatem vendendi sub fide de pretio eisdem DD. de Fornes concessissent; Culpa enim fere mora non potest alteri promitteri, quod prius agere, incipere, vel monere tenetur, imponi aut eo, qui idem praeter fecisset, vel non fecisset, quoniam ab initio fuisset monitus, & in-

timatus optimè Sord. conf. 374. num. 23. cum seq. Bar. conf. 241. per tot. & praeterea num. 3. Rodolphus. in prax. Judic. part. 1. cap. 13. num. 607. atque in idem collimante altera Juris conclusionem communiter accepta, nempe si damnum, aut acciden obvenisset etiam sine intervento defectus, aut culpa illius, qui causam damni dedit, tunc defectus, aut culpa nullum in jure parit effectum, neque praesidium affert culpato, per vulgat. text. in l. fin. §. 1. ff. ad l. Rhod. Pezaz. refel. forens. cap. 3. num. 33. Sord. der. 87. num. 9. 10. Rot. dec. 57. num. 27. & dec. 64. num. 26. post Abb. de inconstat. Ab Ecclesijs obsequi. part. 1. obsequi. 126. num. 16. & ego in diff. 1. num. 83. de Commercio.

Opponebatur ulterius pro parte DD. de Duranis, quod de tali impossibilitate vendendi dictas merces in pecunia praesenti, & numerata non constituit nisi per simplicem assertionem dictorum DD. de Fornes refectionem ex ipsorum literis scriptis eisdem DD. de Duranis, quod unque non sufficit, quia debet illa conclusionem probari secundum auctoritatem Rot. Janen. de Mercat. dec. 174. numer. 13. quam sequitur sum in diff. 119. num. 57. de Commercio.

Pro resolutione obijci praemittere necesse est duo impedimenta genera dici posse, alterum negativum, positivum alterum; Quando agitur de secundo, constitens in facto aliquo positivo E. G. non solutionis Navis à Porto, praesolutionis viarum propter lacronum, vel hostium incurfiones, maris procellosi, vel hujusmodi, tunc qui tale impedimentum adducit in propriam speculationem tenetur illud probare, sed tertius expressi in l. commentus 14. ff. de re milit. & in l. non exigimus 2. §. Si non propter. ff. si quis Cautioibus, & in his praecis terminis loquitur Rot. Janen. d. dec. 174. ubi allegat auctoritatem Bar. super praedictis textibus & ego quoque eandem decisionem Janen. sequens in d. diff. 119. num. 57. Contra vero in casu impedimenti negativivi, ut in casupraesenti, in quo DD. Fornes aserunt non invenisse, qui emerant pecunia illis numerata, sufficit Mercatori hujusmodi impedimentum adducere, ut punctualiter affirmat Paccian. de Probat. cap. 46. num. 1. & 2. juncto num. 23. atque idem mirabiliter confirmat Rot. conf. 430. Alex. conf. 41. num. 9. tom. 3. & ibi Addeus Stracc. de Mercat. tit. Alaudan. num. 39. & tit. de Navis. num. 19. & plenè cum aliis citatis Havia de Commercio. Terrest. lib. 1. cap. 4. num. 23. Stracc. de Commercio. §. 2. glof. 5. num. 369.

Ultra quod in his materiis secundum particulares leges, & consuetudines Mercatorum, qui ratio in propositis, quam in aliorum negotiis non solum in Iohannem, Testibus, aut aliis cautionibus, vel probationibus se muniri adeorum operationes iustificandas, sed negotiantur eorum solita bona fide, & sinceritate, quinimo persape summa taciturnitate, & considerant itandum esse ipsorum assertionibus in literis, libris, aut rationibus emissis, quoad ea, quae sibi ipsis accidit, atque similiter egisse, & procuravisse in negotiatione, atque administratione honorum, & mercium suorum Correspondentium; Cor. conf. 319. num. 12. 14. 17. lib. 3. Strac. de affectu. in introd. ad eandem tractat. num. 73. cum seq. Cypre. Laer. consil. 21. num. 17. Rot. coram Duran. dec. 268. num. 43. Felu. de Societ. cap. 38. num. 17. & seq. Rot. coram Emilex dec. 527. num. 9. 10. de Lat. de Regal. diff. 115. num. 5. & sub n. 9. vers. & hoc etiam, & diff. 149. num. 5. Cyprian. cor. 395. per tot. & contr. 486. num. 38. & contr. 505. num. 41. & seq. & ego in diff. 30. num. 82. de Commercio.

Dicendum paulo ante, & nunc repetam magis opportune, quod Mercatoribus, quando non possunt demandare executioni ordinem sive mandatum suorum Correspondentium in forma ipsius praescripta, nec tempus permitti restituere, atque expectare eorum responsiones sine periculo certo, vel probabili deteriorationis Negotii, tunc exequi datur mandatum eo modo, quo ipsorum prudentia videatur. Quod si ita est ex hoc etiam capere poterunt DD. Fornes vendere dictas merces DD. Duran cum dilatione ad pretii solutionem.

Etiam cum propter retardacionem Navium Hollandiae interea aucta fuerint praedictarum mercium pretia, cumque etiam ad notitiam DD. de Fornes perveniret, quod alius earundem Navium Hollandiae inter mercibus onusta perveniret erat Liburnum, ut de facto accidit, negari quippe non potest in talibus circum-

similantibus non bene se gessisse dictos DD. Fornes vendendo predictas merces sub fide Levi tunc apud Mercatores omnes optima estimatioe, & credens pollent, aliter si prius advertere voluissent DD. Duran de impossibilitate vendendi cum pecunia numerata, atque ipsorum responsiones expectare periculum erat de eventu in contrarium, nempe de amissione occasione, quae in promptu erat propter cunctationem Navium Hollandiae vendendi ipsorum merces pretio magis utilis, vel lucroso, punctualiter *Bald. dist. conf. 334. numer. 1. vers. item res erat peritura libr. 1. & Card. Tufch. lib. Ad. conclus. 40. numer. 9.*

ARGUMENTUM.

Latissime agitur cum suis distinctionibus, & declarationibus ad intelligentiam plurimorum Textuum articulis ille admodum difficilis, an nempe Mercator commendans apud suum Corresponsorem aliquam personam, vel ei suadens ad contrahendum cum illo, vel ei credendum res, aut pecunias efficiatur illius fideiussor.

Mandans alicui, ut credat alteri res, & pecunias, tenetur actione Mandati erga mandatarium, etque magis si scripsit, vel dedit mandatum hisce verbis, *il tutto sopra di me, aut a mio rischio, aut a mio conto, & similibus.*

SUMMARIUM.

- 1 Fideiubere dicitur, qui aliquem commendat, ut res, vel pecunia tradatur, vel maneat, & numer. 2.
- 2 Commendator firmatur, numer. 10. & seqq.
- 3 Mediator, Procurator, vel Commisarius commendans aliquam personam non censetur fideiubere pro Persona commendata, & numer. 4.
- 5 Mercator non intelligitur fideiubere nisi adsit clausula stare del credere, & nisi recipiant mercedem pro fideiussione numer. 6.
- 7 Constatudo Contractus inter mercatores attenditur.
- 8 Mercatorum iudicio standum est circa verborum vim, & intelligentiam, & numer. 14.
- 9 Commendans, si id faciat per modum simplicis narrationis absque animo se obligandi, non habetur tanquam fideiussor.
- 10 Suadens, & commendans aliquam personam in nihilo obligatur, licet suasio, vel commendatio respiciat effectum alicuius certi negotii. Amplius etiam si suasio recipiens sine tali commendatione res suas non fideiussor numer. 11.
- 12 Commendans si in commendando nō sit non fuerit dolus, non tenetur tanquam fideiussor, sed si vero sit dolus se gessit.
- 13 Limita tamen si is, qui suasionem recipit sine tali commendatione res suas commendato fideiussor numer. 13.
- 15 Commendans si nō sit fuerit verbis imperantibus obligationem, vel mandatum fideiussor tenetur numer. 16. & 20.
- 16 Praesertim si fuerit dictum sopra di me, vel a mio rischio, vel a mio conto, vel a mio nome numer. 22.
- 17 Declaratur varia DD. opinionēs.
- 18 Commendans, si commendatio sit generalis, & nullam certam commissionem respiciat, non dicitur fideiussor, sed si vero sit commendatio certum negotium respiciat.
- 19 Amplius etiam in casu quo certum negotium non fuerit expresse commendatum, sed tacite numer. 20. 21.
- 23 Commendans habetur tanquam fideiussor, si persona commendata sit ejus Administer, Infuctor, vel Agens.

In eadem procedenti Casu.

DISCURSUS CXXVI.

A Grosiores DD. Defensores Dominorum de Durania rationum momenta in praecedenti deducta contra se admodum urgere, se se conflagrare ad alterum Juris fundamentum praetendentes DD. de Fornes ex eo quod affirmaverint bonam, & idoneam rationem Bancariam Levi, se se pro illa fideiussorem constituisse, etque magis quia DD. Duranis dicta Ratio Levi penitus ignota erat, neque DD. Fornes per literas eam significarunt, quando notitiam illis dederunt de dicta venditione, iuxta diffusi firmata per Ratam nostram Florentin. apud D. de Comitibus decis. 21. praesertim a numer. 6. cum plurib. seqq.

Sed firmius censui, hujusmodi inspectionem extraneam esse omnimode a casu nostro; Quoniam ipsa procedit quando aliquis Mercator commendat apud suum Corresponsalem aliquam tertiam personam, & ipsi suadet, ut ei fiat, ac credat pecunias, vel res, in quibus praecis terminis loquitur *dist. decis. 21. Dem. de Comitibus, & omnes auctoritates ab ipso recentis.*

Verum in casu nostro DD. Fornes non ut Tertii scripserunt DD. Duranis ut gratiam rem facerent alicui Tertie Personae in commendationem existentem ipsi suadendo, ut crederent ei quantitate pecuniae, vel mercium, in quo caso vere dubitari posset, an quis taliter scribens in favorem alicuius personae Tertie intelligat pro ipsa fideiubere, nam adeo vehementer delinqueret, quod amicus commendatus summam recipiat, vel rem de qua indiget, verosimiliter videatur intellexisse se pro amico fideiussorem facere ut tali pacto facilius ille a suo Corresponsali effectum commendationis obtinere valeat; Sed praedicti DD. Fornes in negotio DD. de Duranis se gesserunt ut ipsorum Mandatarii, aut Commisarii, aut Racommandatarii, atque ideo cum non intellexerint in venditione mercium facta Levi rem gratiam ipsi facere, sed tantummodo utile negotium agere pro suis Principalibus, quia cum non invenirent, qui merces in numerata pecunia emerent secundum mandatum expresse, neque expedias Naves haberent, ut eas temeriter Bancarionum ad dictos DD. de Duranis ex causa Pestis tunc vexantis Provinciam, propter quam Commercio cum Hispania erat interdictum, disjicerent reddē consuetaque agere vendendo illas sub hac precii Levi, qui palmis, & publice idoneus, & pro solvendo reputabatur, unde in his facti circumstantiis nequit habere locum, nisi quod in terminis Mandatarii excedentes mandatum, vel in terminis ratificationis (qui proprie sunt nostri) superius ad abundantiam deduxit, atque probavi.

Et revera quemadmodum mediatores per quancumque commendationem, aut persuasionem personae, vel negotii, quod agant, vel tractent, nunquam intelliguntur fideiussores se fecisse alicui parvum, quia ipsi principaliter intelligunt agere, vel interponere proprium ministerium ad favorem utroqueque Contractuum ad effectum, quod contractus inter eos compleatur, ut limitando contrarium conclusionem probat cum plurimis auctoritatibus ipsemet D. de Comitibus in d. Florentina dec. 21. numer. 34. 35. & ego in decis. 31. numer. 41. & seq. de Commercio.

Ita si DD. Fornes, qui uti Mandatarii, vel Commissionarii nihil aliud sibi proposuerunt, quam accomodare proprium ministerium ad utilitatem, & lucrum suorum Principalium, quibus inserviebant in transactione Negotii ad terminos mandati, atque etiam ultra mandatum, quando ita requirit aut necessitas, aut maior congruitas, vel lucrum negotii, ut superius probavi secundum diversos casus expostos, dici debet eorum intentionem nullatenus fuisse fideiubendi pro Levi, cui principaliter nec inserviebant, nec placere non interdicant, punctualiter *Bald. in conf. 366. m. 1. vers. & quia iste Guido lib. 5.*

Immo sicuti athena universali Mercatorum praxi, quando Commissionarii, aut Mandatarii volunt se deponere pro Emptoribus mercium peritiorum suis corresponsalibus, solent clare id exprimere vulgare clausula stare del credere imputando in debitum Corresponsalis duo pro singulo contractus pro mercede sua

- huc fideiussionis Anfal. de Comm. difp. 98. num. 53. *Manf. confil.* 194. num. 25. & 26. & *Rota Lucen. poff.*
- 6 *Atregrad. Jur. dec.* 2. num. 16. & 17. Cum inque in causa nostro DD. Fornes id non exprefcit Dominis Duran, neque pariter illi talem fideiufforiam cautionem petierint, manifefte idem refutat DD. Fornes notuiffe fe facere fideiuffores Anfal. de Comm. difp. 50. num. 36. & 37. & *Rota coram Cerro dec.* 42. num. 29. *num. feg.*
- 7 Quorum in confirmationem addenda effe fides Mercatorum in Proceffu exhibita in his præciis noftris terminis anteaftantiam, quod fecundum eorum ftylum, vel confuetudinem verba literarum, quas DD. Fornes fcripferunt DD. Duran nullam fideiuffionem, & obligationem ipforum Fornes præferunt, cui quidem Mercatorum iudicio ftandum effe omnino, quando agitur de vi, & intelligentia verborum, *Ladevif. dec.* 126. n. 7. *Rota coram Cerro decif.* 42. num. 18. & *decif.* 169. num. 7. *num. feg. part. 10. recent. de Luc. ad Gratian. cap. 500. num. 14. verf. Apices juris Card. de Luc. de Camb. difp. 30. num. 5. & ego in multis difp. de Comm.*
- 9 Atque id multo magis procedit in cafu noftro, in quo clare videtur DD. Fornes non commendare, neque approbare Levi, nifi per modum fimplicis narrationis de eo, quod ab ipfo gefum fuerat circa merces ad utilitatem, & lucrum Dominorum Duran, que commendatio nunquam potefit inducere aliquam obligationem in commendante, ut doctè obferuat *Asterend. contro. jur. lib. 14. cap. 43. num. 5.*
- Quando tamen efficitur in terminis quæftionis promouæ ab Advocatis dicerem non effe absolute verum, quod is qui commendando aliquam perfonam fuadet alteri ad ei credendum res, vel pecunias, evadat fideiuffor; Nam io hac materia procedendum effe cum diffinitione, videlicet.
- Aut fuadens, & commendans fervavit terminos fimplicis fuafionis, & commendationis fine aliis verbis, ex quibus erui poffit exprefse, vel virtualiter obligatio aliqua, vel promiffio, tunc commendans, & fuadens nullo modo remanet obligatus, quævis commendatio, vel fuafio refpicat effectum alicuius negotii certi, ut per *text. expref. in l. eleganter 7. §. Final. & l. feg. & l. quod venditor 38. §. de dolo mala* mitaliter probant *Chriftin. decif. Belg.* 111. per tot. volum. 1. *Faber. Inftit. de mandatis 5. Tunc tantum num. 5. & 6. Imol. in cap. Fraternitatis in fin. de Clericis non refident. Rodilla de Politic. lib. 3. num. 52. lte. D. fol. mibi 171. Pergrin. de Jure Fisci lib. 6. tit. 5. num. 38. in fin. Viduan. de Contrall. tit. 7. de Fideiuff. num. 14. *Asterend. contro. jur. lib. 14. cap. 43. Belluga in Specul. Princip. rubr. 31. 3. Quævis num. 16. 17. & 18. Joſeph. Ludovic. decif. Luc.* 33. num. 4. 5. & 6. *Capfal. conf.* 437. a num. 34. ufque ad 48. *Gutierrez præfatis.* 99. lib. 1. quæft. 132. num. 8. & 10. *Amaya ad l. 7. num. 5. verf. quomodo procedit Cod. de Decurion. Ju. de Hered. lib. 2. cap. 26. num. 39. & in cor. Philipp. 2. part. 5. Navigantes num. 2. & 16. *Asterend. conf.* 179. per tot. *Thor. in compend. dec. Neap. part. 1. verb. fideiufforem* *Laudan. Scopp. ad Gratian. decif.* 69. num. 13. & *feg. præfatis sub num. 16. & etiam***
- 11 quævis qui fuafiones recipit fine tali commendatione, & fuafione non res fuas fideiuffor commendato *Chriftin. d. decif.* 111. num. 16. volum. 1. atque egregie *Faber Inftit. de mandatis 5. Tunc tantum num. 5. & 6.*
- 12 Id tamen procedit quando in fuadente, & commendante nullus erat dolus, alter fi fuafio, vel commendatio fiat cum malitia, vel dolo, tunc obligatus remanet fuafor, & tenebitur ad actionem doli, ut explicant *Tertius, & citati Doctores, & fimiliter obligatus remanebit fuafor in cafu, quo ipfe occidat, vel remittet commendaverit, atque approbaverit perfonam aliquam, de qua nullam noticiam habuiffet, ut per *text. in l. Julianus §. 1. verb. non debuit ff. de alioz. emp. affinit. Henric. de fideiuffor. cap. 8. num. 25. id intelligas femper, quando qui recipit dolofus, aut semeras commendationes, & fuafiones non aliter enodiffet pecunias fuas, vel merces, ut in dubio præfumendum effe contra dolofum, & culpoſum fuaforem; Sed fi conſideras, quod nomine fuadente adhuc conſideras, & creditiffet res fuas, tunc fuafor quævis do-**
- 13 ſoſus non remanet obligatus *Chriftin. d. decif.* 111. num. 9. *juncto num. 16. vol. 1. & in his terminis in Cafert. de Comm. Tom. II.*

telligendi ſunt omnes Doctores; qui loquunt ſunt de caſu, quod Perſuaſus non contraxiffet, ſi commendationes, & perſuaſiones non recepiffet.

Sed ſi Mercator ultra terminos ſimplicis perſuaſionis, & commendationis ſcripſerit verba præferentia, aut virtualiter habentia vim promiſſionis, vel obligationis non ſolum ſecundum proprium, & literalem eorum ſenſum, ſed etiam ſecundum leges, & conſuetudines Mercatorum, quibus, ut dicti, ſtandum omnino effe ex punctualiter aſſeritis à *Card. de Luc. difp.* 30. num. 4. & 5. de *Camb. Felix. de Societ. cap. 29. num. 75. & Putras dec.* 16. per tot. lib. 1. Tunc Mercator de propriis tenebitur uni fideiuffor illius, qui habito præciſe reſpectu ad commendationes, & fuafiones res ſuas, vel pecunias aliis crediti per *text. expref. in l. ſi literas C. mandati, & l. fin. C. quid cum eo qui in aliam poſſet. & l. ſi vero non remunerandi §. Cum quidam ff. mandati, & l. Lucius 25. ff. de fideiuff.* & in his præciſis terminis ex his textuum declarationibus loquuntur *Rudolphi conf.* 47. per tot. *inter conf. univerſ. Germania part. 2. in cujus caſu Mercator ſuis literis non ſolum perſuaſerat, fed etiam petierat expreſſim à ſuo Correfpondenti, ut crederet, quoddam mercium genus cuidam perſonæ, cui inſuper dictus Correfpondentiſ ſcripſerat antecederet nolle credere, & in his quidem terminis tanquam anteaſtantiæ *Conf. Rudolphi. ſequendo loquuntur Capitanus Marquard. Henric. & Roſener. atque in illiſdem Card. De Luca de Camb. difp.* 30. per tot. & *de Credit. difp.* 90. & *Gomez var. reſol. cap. 13. num. 4. verf. item quæro quomodo citat D. de Comitiſus in laudata ſua deſignat.* Imo idem *Card. De Luca* de more prudenter non admonet quæſtionem hanc magis factum, quam ſus reſpicere, quoniam pendet ex ſeruatione, ſecundum facti particularis circumſtantias, voluntatis commendantis, & ſuadentis an ſimplicis approbationis, & commendationis fines exceſſerit.*

Advertendum hinc effe ad dilucidationem materiæ, & ad æquivocationes tollendas, quod aliqui Doctores, qui in contrarium allegari poſſunt, loquunt ſunt inſpectis conſuetudinibus, aut particularibus legibus, ut in aliquibus Germaniæ Provinciis teſtibus prædictis Doctores transmontanis, & in Regno Neapolitano, ut referunt *Cephal. conf.* 437. num. 36. & *Ladevif. in d. dec. Lucen.* 33. num. 7.

Alii diverſimodè deciderunt ob æquivocationem capteam ſuper intelligentia *text. in l. cum offendimus 4. §. Fin. ff. de fideiuff.* & *l. 1. §. Divus ff. de Adagijs. comm. mendiis, & l. fin. C. eod.* & aliis ſimilibus legibus, quæ loquuntur in caſibus particularibus, videlicet Pupilli, Minoris, Fidei, Republicæ, & Univerſitatis, Eccleſiæ, vel aliarum perſonarum, ſive corporum, quæ in jure habent ſimilia privilegia, aut denique Magiſtrum, vel perſonam à Principe electam ad approbandos fideiuffores, ut optimè advertunt ſuperius à me citati *Dos Otters in §. Aut fuadens.*

Ex aliis demum confuſionem terminos unius quæſtionis cum altera, credidit procedendum effe cum hac diffinitione, nempe quod ſi fuafio, vel commendatio facta, præcipuè medianibus literis, nullum contrarium certum, vel negotium reſpiciat, tunc talis fuafio, vel commendatio, utpote generalis nequeat obligare fundemum, aut commendatorem ad fideiufforem; Secus vero ſi perſuaſio, vel commendatio magis ſpecificè facta ſit; Ut nempe moveatur animus alicuius ad inendum aliquod certum negotium cum aliqua perſona, vel ad ei credendas res, vel pecunias.

Verum hæc diffinitio vera in jure nullatenus effe quando agitur tantum de ſimplici perſuaſione, approbatione, vel commendatione, quoniam, ut ſuperius vidimus in §. *Aut fuadens* regulariter non tenebitur fuafor, nec commendans niſi in caſu doli, vel fraudis, vel temeræ Commendationis, quævis alicui fuadeat ad contrahendum aliquod certum negotium cum perſona commendata, vel ad ei credendum res ſuas, vel pecunias per textus puociales, & Doctores ibi allegatos; Locum ſiquidem ſibi vindicat talis diffinitio quando ſumus extra terminos ſimplicis commendationis, aut perſuaſionis, videlicet cum per qualdam literas credentiales, verè, absolute aliquod mandatum, committitur, vel requiritur, quia ſi mandatum, aut requiſitio effe generalis, vel ut ſi mandaretur plenam fidem habendam effe tali

- determinare personæ, vel requireretur, quod ejus affectionibus credatur, vel omnis opera pro eo impendatur, vel favore, aut auxilium ei præstetur in quocunque illius negotio, vel quid simile, in his omnibus casibus prædictæ literæ nequeunt sententiam obligare, mandatum quavis & commissio, vel requisitionem contineant, ratio est, quia averta eorum generalitate minus scribentis verè non est mandare velle, vel committere, sed potius officiosum interponere commendationem apud cum cui ipse scribit, ut per textum expellum in l. si verò 12. §. Cum quidem mand. ibi, non obligabitur mandari, cum commendanti magis homini, quam mandandi causa scripta est docent penes innumeri allegati à Gomez. var. resol. tom. 2. cap. 13. de Fidejuss. num. 4. vers. item quare, & ibi Adden. Jo. de Aylon. num. 6. Altimar. de Nullitat. contr. tom. 3. quest. 30. num. 167. & quest. 31. num. 215. & seq. & 906. & 911. & Dominus de Comitibus in d. dec. 21. num. 1. & seq.
- 10 Si vero in mandato negotium aliquod speciale, vel certum exprimitur, nempe ut dentur, aut munentur res, vel pecunie, vel contrahatur talis, & talis pactio, vel quid simile, tunc tenetur scribens absque dubio actione mandati, ut superius probavi in §. Sed si Mercator, cum textibus, & DD. quibus addi possunt alii allegati ab Altimar. Add. ad Gomez. var. resol. lib. 2. cap. 13. de Fidejuss. num. 6. & ab Altimar. de Nullitat. contr. lib. 3. quest. 30. num. 167.
- 11 Acque id non solum procedit in casu, quo per literas mandatum, vel commissum expressè fuerit negotium extatum, sed etiam quando tacite, vel implicite, ut E. G. si aliquis mandavisset suis literis, vel requisivisset à suo Corespondenti, ut plenum fidem haberet suo Agenti, Institori, Operario, Ministro Apothecæ, vel rationis Bancarier, quia in tali casu quavis literæ videantur generales, Autenta tamen qualitate talium personarum intelligi debet per Scribentem, quod ipse à Corespondenti requirit aliquod pertinens ad illud negotium, vel Apothecam quam exerceat, aut exerceat facit per dictos Ministros ad textum notabilem in l. quicumque 5. §. 4. Sed, & cum falso vers. plane si affirmaverit, & ibi gloss. verb. Institaria ff. de institor. actio. & per authoritatem ejusdem ita assumunt Barro. in l. Lucius Titius 25. n. 1. vers. fallit si ex qualitate ff. de Fidejuss. Rec. de liter. Camb. Nisak. 43. num. 122. vers. contrarium vero Strach. de affectu. Gloss. 11. num. 39. Genua de Script. privatis. lib. 3. tit. de Liter. Credentia. num. 10. 11. & seq. & num. 19. Trecentiaque. Par. resol. lib. 3. resol. 18. vers. hac conclusio Carpoen. dicit. Saxon. dec. 126. num. 30. & 21. Muscard. de Probat. concl. 638. num. 4. & concl. 1006. numer. 19. & precipit totum ad procedit, quando scribens in suis literis subjunxit illi
- 12 *tutto sopra di me, vel a mio rischio, & pericolo, aut a mio contento, vel a mio nome, vel quid simile, quia tunc tales clausule obligant Scribentem, etiam in literis credentia- libus, generalibus, & in quolibet alia quavis scripta in terminis simplicis commendationis, vel persuasionis Barro. in d. l. Lucius Titius 25. n. 1. vers. item fellit. ff. de Fidejuss. Genua de Script. privatis. lib. 3. de Lit. Credent. n. 15. Rec. de liter. Camb. Nisak. 43. n. 122. in fin. Strach. de affectu. gloss. 11. num. 35. & plures alii quos citat Altimar. de Nullitat. contr. lib. 3. d. quest. 3. num. 220. & 221. & quest. 31. n. 908. & Henning. de Fidejuss. cap. 17. num. 104. & 117.*
- Et ita utraque, &c.

ARGUMENTUM.

Affectatio, vel Cambium maritimum factum super Navi aut intelligatur factum tantum super Corpore Navis; vel etiam super mercibus in ea existentibus. Explicatur formula apodixæ Genuensis affectationis.

SUMMARIUM.

- 1 Affectatio intelligitur facta tantum super Corpore Navis, non autem super mercibus in ea existentibus, contrarium num. 7. & seq.
- 2 Conveniens appellatio non continet contentum, & num. 6.
- 3 Dicitur super significat tam locum; quam subiectum, sive materiam, & num. 4. §. 5. & 19.

- 7 Affectatio intelligitur facta, non solum super Navis, sed etiam super mercibus.
- 8 Qualitas Affectationis multum valet pro interpretanda Affectatione.
- 9 Argumentum à communiter contingentibus multum efficitur & in Jure.
- 10 Confutatio regionis attenditur ad intelligentiam Contractus.
- 11 In materia Affectationis Mercatorum Judicio standum est, & num. 12.
- 12 Testes aliunde administrati plene probant, etiam non fuerint examinati.
- 13 Testibus dependentibus de falso proprio major fides adhibetur.
- 14 Testium numerus supplet defectum extrajudicialis examini.
- 15 Judex super confutatione notoria potest se extrajudicialiter informare.
- 16 Amplia etiam per solam famam num. 17.
- 17 Affectatio intelligitur facta tantum super Corpore Navis, quando verba affectationis directa sunt in ipsam Navem.
- 18 Indirecta locutio omnia comprehendit, quæ sub universali dispositione venire possunt.
- 19 Affectatio Cambii maritimi est affectatio præcedentis affectationis.
- 20 Affectatio habens relationem ad Cambium maritimum intelligitur facta juxta naturam precedentis Cambii maritimi.
- 21 Scientia præsumi debet, quando ignorantia non est verisimilis.
- 22 Ignorantia necesse est, qui neglexit scire, quod debebat.
- 23 Subscriptum sive Apodixia, vel Scriptura sibi præjudicat, licet ignoraverit contentum in dicta Scriptura, & ex quo ratione.
- 24 Affectatio intelligitur facta etiam super mercibus, quando verba affectationis referri non possunt ad Navem.
- 25 Verba sunt referenda ad id cui magis conveniunt, & probabilior adaptantur.
- 26 Verba improprie accipienda sunt, ut voluntati Testatoris serviantur.
- 27 Interpretatio verborum semper sumenda est, quæ voluntati contrahentium sit accommodata, licet verbis non conveniant.
- 28 Verba semper intelligi debent, ut explicitum voluntatem contrahentium non destruant.
- 29 Effusio magis attenditur, & substantia, quam sonus verborum.
- 30 Interpretatio quilibet tribuenda est verbis ad evitandam contrarietatem.
- 31 Apoc. mercatoris impressa magis attenditur, quod verba per partes superaddita, quam quod illa contenta in formula impressa.

Formula Affectationis Cambii Maritimi.

DISCURSUS CXXVII.

Dominus A. Mercator Venetus ad Cambium maritimum tradidit Patroni NN. Fratris summam petiarum seu illius valorem in Zecchini 1550. monete Venetæ sub hac stipulationis formula.

Calla presente confessiamo, e dichiariamo noi qui sottoscritti NN. tatti Portaveroli, e Compagni della Tartana, &c. facendo anche per nome di altro nostro fratello a nome, ma come fosse presente, ed accettante in vigore dell'unità fraterna, con cui indovisi affime conviviamo, o rati concordemente con scambiato affenso negoziato colla Tartana Nefia tatti, che uno, e più fosse affente di presenza dalla medesima, di aver ricevuto dal Sign. A. in affectivo romanipecte... per capitale a rischio maritimo sopra la detta Tartana per il presente viaggio, che intraprendiamo colla Benedizione del Cielo, per la con obbligazione di corrispondergli il solito partito Cambio de' 20. per Cento, per l'andare, e ritorno qui promettendo al salvo arrivo della Tartana Nefia acquiescere puntualmente, e senza minima contraddizione al medesimo Sign. A. la somma suddetta di Capitale, ed il suo Cambio maritimo in ragione come sopra. Dichiarando non aver esse A. veruna partecipazione o obbligo di partecipare per un danno, o pregiudizio, né del Capitale, né del Profitto

caſi di greſa (che Dio non voglia) che per occaſione di Barreſia, e fortuna di Mare ſi faceſſo di parte. e di tutto il carico, che fuſſe ſopra la Tartana ſuddetta; Reſpon- do ſui Signor A. per parte eſpreſſo, ed accordato alla condi- zione degli aſſecuratori in caſi ſimili fuori di ogni avaria, e greſa interviene della medefima.

Postmodum dictus D. A. fe medio ejus Correfponſoris aſſecurari fecit à quibdaſ mercatoribus Genuenſibus ſuper dicto Cambio maritimo, & illius fruſtus ſum cum omnibus pactis juxta conſuetam formulam apodixae aſſecura- tionis in mercatorio Foro Genuenſi vigentem.

Et ſucceſſive quum ſequatur fueſet ſiniſtrum dictæ Tartanæ, necnon mercium, & rerum in ea exiſtentium, ſuit ab Aſſecuratoriſbus contentum ſe pro neutro ſiniſtro obligatos eſſe; Nam cum eorum ſecuritatiſ promiſſio reſpiciat tantum cambia maritima contracta ſuper rebus, & mercibus in dicta Tartana oneratis, nulatenus valet illa tenendi ad Cambium maritimum ſuper corpore ejuſdem Tartanæ à dicto Veneto mercato contractum.

Hæc enim Aſſecuratorum contentio nunc occaſionem præbet ut duo diſtinda veniant; Primò videlicet tale Cambium maritimum fuerit necne à dicto Mercatore Veneto contractum tam ſuper rebus & mercibus in dicta Tartana oneratis, quam ſuper corpore ejuſdem Tartanæ, aut verò ſuper corpore tantum dictæ Tartanæ; Secundo an verò dicta ſecuritatiſ promiſſio ſuſta per dictos Aſſecuratores Genuenſes reſtringatur ad cambia maritima tantum ſuper rebus, & mercibus oneratis in dicta Tartana, aut omnia, & quælibet cambia ſive ſuper corpore Tartanæ, ſive ſuper rebus, & mercibus in illa oneratis contracta, amplectatur.

Quoad primam inſpectionem videbatur in favorem Aſſecuratorum reſpondendum quia ex verbis dictæ Cambialis apocæ ibi *a riſque maritime ſopra la detta Tartana* apparet cambium maritimum prædictum contractum fuiſſe ſuper corpore tantum dictæ Tartanæ; Quæmodo- 1 um enim ſub appellatione contentiſ regulariter non comprehenditur contentum, ita ſub appellatione Navis, vel Tartanæ non poſſunt comprehendere res, & merces in ea exiſtentes, ut in terminis aſſecuratoriſ ſuſta de Navi quod Aſſecurator non teneatur niſi de caſu ſiniſtro Navis, & non mercium, vel tenet de ſuper exiſtentium 2 ex quo appellatione contentiſ propriè non comprehenditur contentum ſignatur. *Santera. de aſſecurat. & Spont. ſect. part. 4. num. 72. ſigſe in ſin. Marquard. de jur. merc. c. lib. 2. cap. 13. num. 20. cum ſplurib. ſeq. Jo. de Hevia lib. 3. de commerc. maritim. cap. 14. num. 6. & Ricc. de aſſecurat. notat. 16. num. 46.*

Contrarium tamen non obſtantibus prædictis reſol- vendum putamus in caſu noſtro; Pro cuius comprobatio- 3 ne præmiſſum mihi eſt primò quod dictio *ſopra* in vol- gari oratione ſtare poſſit tam ad ſignificandum æque bene, & propriè locum, quam ſubjectum ſive materiam diſpoſitionis, ut docet Vocabularium Etruſcæ lingue à Furſure nuncupatum vulgo *della Croſſa verb. ſopra in princ.* ubi notatalem dictiōnem ſignificare locum, & ibi 4 *in §. Sopra circa & §. Preſtare, opigiſare, & ſeq.* denotare etiam materiam, ſeu ſubjectum, adducendo varia exempla, prout hanc duplicem ſignificationem habet etiam, ſi ſiſtanē ea dictio ponatur, nulla alia iotercedente diſtincta inter unam, & alteram linguam, niſi quod ſi ponatur in heina oratione, à diversitate caſus nominis, cui adſcribitur dicta dictio, ſtatim cognoscitur, ſi illa locum aut ſubjectum, vel materiam ipſam ſignificat, quia ubi debet locum ſignificare, poſſe ſe accuſativo poſtulari, ſi 5 verò ſubjectum, vel materiam ablativo requirit, & in- terdum cum præpoſitione de ut explicat vulgares Calepi- nus *verb. ſubier, & verb. ſuper, & aliter modicoſ longe exactior, & copioſior D. Faciolati d. verb. ſubier, & verb. ſuper & in Theſaur. lingua latine per Celium ſecundum Carmerum c. d. t. tam. 3. verb. ſuper & ibi verſ. ablativo pro de, P. Horat. Turſellii. de particul. latina orati- 6 onis cum additionib. D. Jacob. Thomæſ. & Jo. Conrad. Schovartz part. 2. cap. 316. num. 2. & num. 8.* quando verò dictio prædicta in noſtra vulgari oratione ponitur, in qua non habentur nominum declinationes, per quas diſtingui valeat una ſignificatio ab altera, & nomina prolata tam in nominativo, quam in accuſativo caſu eodem modo declinantur, tunc illa dictio æquè bene tam locum, quam ſubjectum, vel materiam apæ eſt propriè indicare, ut colligitur ex dicto vocabulario Accademæ à Furſure lo- 7 *Cafarej. de Commercio. Tom. II.*

eo ſupra laudato, & ita docent omnes Grammatici noſ- ſtræ Italicæ lingue, & melius uſus noſter loquendi omni- bus notus.

Conſiguitur in caſu noſtro ſtipulatio cambii maritimi ſequatur in vulgari oratione ibi *per capitale a riſque mariti- me ſopra la Tartana, &c.*

Ideo dictio ibi *ſopra ſubjecta* Tartanæ æquè bene, & propriè poſſit denotare illam, tanquam locum, ſeu continen- tem, in quo exiſtebant res, & merces, quarum riſicūſ aſ- ſumptum fuit per Cambiam, necnon tanquam ſubje- ctum ipſuſmer cambii maritimi, vel riſicūſ maritimi; Quod eo magis procedit, quia DD. Patroni NN. qui acceperunt dictas pecunias ad cambium maritimum habebant riſicūſ tam ſuper corpore navis, quam ſuper rebus, mercibus, & pecuniis in ea exiſtentibus, unde cum cambium mariti- mum prædictum ſit æquè bene, ac propriè referibile tam ad riſicūſ ſuper corpore Tartanæ, quam ſuper rebus, ac mercibus in ea oneratis, ut moſ vidimus, necnon indiſtin- ctè, & indefiniè per dictos Patronos inſum fuerit cum dicto mercatore Veneto, non debet reſtringi vel ad corpus Tartanæ, vel ad res, ſeu merces in ea exiſtentes.

Præſertim accedentibus in caſu noſtro validiſſimis con- ſequentiſ, ex quibus ad evidentiā colligitur talem fuiſſe mentem contrahentium, ubi certum dubium verſari po- teſt, an ſub continenſe comprehendatur contentum, tunc ex ſolis conſequentiſ comprehensionem ſuadentibus pro comprehensione regulandum eſt, licet regulariter ſtare in contrarium dijuda quod in dubio ſub continenſe 6 non comprehenditur contentum ex impropreiſ exten- ſionis, ut optime advertit *Rot. Roman. coram Carill. dec. 303. num. 4. & poſt eam Nos in diſc. 63. num. 8. & 12. de Commercio.*

Prima, & poſſiſſima conſequentia, quæ potius inter gra- dus probatoriſ recentior debet, illa eſt in caſu præſenti, 7 quod dictæ Tartanæ valor eſt longe minor pecuniarum ſumma ad Cambium maritimum dictis Patronis mutata, quare nomen Tartanæ extendi omnino debet ad res, & merces etiam in ea oneratas, & contentas, ne contractus huiſmodi cambi pro ea quantitate pecuniarum valoreſ Tartanæ excedente inutiliſ remaneat per optimūſ textum in *L. cum Tiberiana 34. & ibi Barriſ. de juriſ. & in pun- ctualibus terminis notant Marquard. de jur. mercat. lib. 2. cap. 13. n. 22. verſ. quæſitæ namque, Santera. de aſſecurat. part. 4. n. 63. verſ. quid etiamſ mercator, & melius n. 69. in ſin. & n. 70. & in ſimilibus terminis quod ex quantitate pretii optime arguatur qualitas contractus aſſecuratoriſ, & mens contrahentium tradunt *Rota Romana coram Lu- dovici. deciſ. 126. num. 9. & ſeq. & ibi Add. & Cor. 2. reſcent. deciſ. 88. n. 3. & Nos de Commercio. diſc. 1. in addis. num. 18. 3. & diſc. 68. num. 8. de Commercio, & quid verò comprehendatur in contractu land, & egregie Manric. de iuric. & ambig. lib. 4. tit. 9. num. 8. 9. & ſeq. Atrouch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 73. Sard. conſ. 13. num. 37. & quod ex quantitate pretii arguatur ſub continenſe con- ſentium etiam comprehendendi in punct. Manric. dicto loco citato num. 71.**

Secunda conſequentia elicitur ex qualitate perſonarum eo- rundem Patronorum, qui non modo erant Domini dictæ Tartanæ, ſed cum eadem jugiter navigabant pro eorum proprio interreſſe, proprias nempe merces lucillac ferendo, vendendo, iſtrumque emendo, negotia ſua agere ſole- bant, ut conſtat ex eorum conſeſſione emiſſa in eadem apocæ cambi maritimi in principio, ubi *con cai indiviſiſ aſſume corvoſoſmo, e tutti conſeſſeſ demerſe con cambiſvol aſſeſſeſ negotioſmo colla Tartana ſeſſa.* Unde quemad- modum in illo caſu Tartana, & merces confinebantur in- eum corpus, ſeu negotium diſtorum Patronorum, intelli- gi debet, quod dictæ pecuniæ ad cambium maritimum illis mutatae fuerint non ſolum ſuper corpore Tartanæ, ſed etiam ſuper toto negotio, quod unum cum ea ago- bant dicti Patroni, ut in ſimilibus terminis arguit *Rota Romana coram Carill. d. deciſ. 303. num. 6. 7. 9. 10.*

Tertia elicitur ex eo, quod, dum cambium mariti- mum contrahitur ſuper corpore Navis, vel alterius Na- vigii, moſ eſt inter mercatores expreſſe *ſuper corpore na- vis, navis, & aſſecuratiſ* cum igitur id expreſſum non fue- rit, non intellexerunt eam contrahentes de ſolo corpore navis, ut advertimus *d. diſc. 63. n. finali. & in caſu omni- noſ contermino Anſald. de Commercio. diſc. 50. n. 36. & 37. & Rot. noſtra Florent. in Liberum. Pecuniaria, ſeu man- dat. 31. Martii 1724. coram me.*

Quarta, imò probatio huiſmodi intelligentiæ ſuper-

nostris cambii maximo, deducitur ex consuetudine, & obsequio in foro mercatorio Venetiarum vigente, ubi communiter talia cambia contrahuntur, cum Douanis precipue Navis, & Mercium, sub eodem verborum formula, sine ulla suspitione, ac interpretata fuerant; Quamvis enim vim habeat ad intelligentiam contractus, & contrahentium mentis consuetudo regionis, docent *Advers. de test. & probat. lib. 4. tit. 9. numer. 3. Marquard. de jur. Advers. lib. 2. cap. 11. num. 56. vers. quare ex consuetudine loci* - *Rac. de affectat. not. 68. num. 247.* Necnon iudicium fuit intellectus eorum, qui simile negotium praticari solent, vocant *Carilli. d. cit. 303. n. 8. Rac. de affectat. not. 68. n. 350. & seq. & de iur. camb. not. 64. n. 176. & quod verba contractus, vel obligationis Mercatorum intelligi omnino debeant iuxta eorum stylium, seu usum, & eo modo, & sensu quo ipsi illa intelligunt, & explicant, quamvis diversimodè intelligenda forent, egregie advertunt *Gard. de Luc. de Camb. d. cit. 30. n. 5. & Rac. de iur. d. cit. 419. n. 6. & cor. Gregor. XI. d. cit. 126. n. 1. & seq. & not. 7. Rota Rom. part. 7. rec. dec. 154. n. 5. De Luca Melipontini ad Gratian. cap. 500. n. 14. vers. apud juris, & Rota Rom. part. 10. dec. 169. num. 7. cum seq. & semper dicit in meo *trattato de Commercio*, præsertim in hoc penultimo tomo tertio.**

Nec obstat quod de prædicta consuetudine, vel mercatorum Venetorum stylio appareat tantum per testes extrajudicialiter examinatos, quia cum illi ex pluribus in processu adhibitis amissionibus fuerint, & præcipue ab exemplis verum iudicantur eorum Venetiarum tabellulis emanatis prædictum stylium approbantis, plenum probatorum quibus lucum *Rot. Rom. eorum Coccin. d. cit. 905. num. 5. 6. & coram Aderiti. d. cit. 714. num. 15. & seq. & Rota Sarnen. coram D. Aud. de Comitibus dec. 36. n. 20. Borden. collat. 44. num. 136. & Not. d. cit. 30. num. 32. de Commercio, & alibi.*

Possumus quoque inter dictos testes adesse unum, qui contra somnium in eadem similes casus contingentes Venetis iudicavit ut observat *Cyriac. contr. 512. n. 30. & 32.* Item quoque plurimus est testium numerus ex quo supplet extrajudicialis examina dictorum *Cyriac. d. contr. 512. n. 31. Rac. Rom. part. 1. rec. dec. 494. num. 4. & coram Rota dec. 353. n. 36. & dec. 466. n. 8. & loc. Rota nostra Fiorentina in Fiorentina militaria executionis 15. Julii 1517. 6. Causa Sententia cor. D. Aud. Pontarino. Card. De Luc. de iur. d. cit. 32. n. 37. 6. Pro etiam; Tertio quia cum Venetis consuetudo hæc sit notoria, præsertim totius rebus iudicis alie emanatis, potest iudex desuper ea se extrajudicialiter informare *Rac. de mandat. not. 62. n. 132. & de affectat. not. 68. n. 249. Cyriac. contr. 512. n. 31. Anfeld. de Commercio, d. cit. final. & general. n. 47. & etiam per solam famam ut subdicit *Rac. & Cyriac. locis mox laudatis.***

Nullumque pariter obicem ingerunt auctoritates ab initio super laudate, nam illæ loquuntur in casu quo quis simpliciter affectavit aliquam Navem non æstimatam, seu per nulla certa, aut determinata pecunie quantitate, dirigendo verba sui obligationis in ipsam Navem, sub eorum appellatione, quemadmodum verum tantum corpus Navis, adeo non mirum, quod obligatio directæ ad Navem non valeat comprehendere nisi Navem proprie sumptam; Sed casus nollet est longè ab eo diversus, quandoquidem affectatores non affectaverant simpliciter Navem inestimatum, sed pecuniam datus à D. A. Veneto a *risica maximo supra la Tartana*, quæ verba vernacula hic lingua prolati non directæ in ipsam Tartanam, sed in riscum maximo non minus riscum super corpore Tartana, quam super rebus, & mercibus in ea oneratis comprehendere valent, ut supra ostendimus, neque in casu dictarum auctoritatum expressa sunt quæntas affectationis, neque pariter concurrunt æquiditas, & præsumptiones, quæ adiungunt in præsentem.

Cum itaque ex penultimis ad evidentiam usque appareat, quod Cambium maximo non solum sit initium super corpore Navis, verum etiam super rebus, & mercibus, ideo sequitur, quod affectatio Genue indistinctè posita facta super Cambium maximo in dicta Tartana contractum, tam ad dictum Cambium maximo super corpore Navis, quam super rebus, & mercibus porrigi debeat; Nam indistincta utpote arguuntur universaliter non potest restringi ad unum tantum, sed omnia, quæ sub universali dispositione, contracta, vel obligatione contineri possunt apta esse comprehendere ex vulgari juris.

Et absque ulla dubio in casu nostro, quia affectatio Cambii maximo, cum nihil aliud sit, quam reafectio præcedentis affectationis contentæ in eodem Cambio maximo Nos d. cit. 15. de Commercio, & sic cum habeat dependentiam, & relationem ad Cambium maximo præcedenter contractum, intelligitur facta fuisse ad terminos, & iuxta tenorem, & naturam præcedentis Cambii maximo initium super corpore Navis, quam super rebus, & mercibus, ut scilicet in puncto advertimus d. cit. 63. num. 3. 4. & seq. & num. 7. de Commercio, quod procedit sive habuerint affectatores plenam scientiam præcedentis Cambii maximo contracti Venetis cum omnibus illius qualitatibus, ut regulariter præsumi debet ad notata per *Laurent. dec. Avenion. 28. num. 8. & Cyriac. contr. 519. numer. 36. & Not. d. cit. d. cit. 63. numer. 7. 8. & 9.* sive non habuerint, quia id eorum negligentiæ tantum imputare debent; Nam anequam se subscribere apud affectatores Cambii maximo præstaret per correspondentem Mercatorem Veneti, vel publicum indistinctum, exquirere fere investigare debebant, an illud contractum fuerit super Tartana corpore, aut super rebus, & mercibus, aut super utroque subiecto, quare in eorum odium affectator per eos indistinctè, & indistinctè pro cambiis maximo firmata valere debet ac si fuisset prius fere certior de præcedenti cambio maximo cum ejus qualitatibus, vel videretur, & legissent ipsamque apocam, in qua illud contineretur ad latere, & aggregate utitur per *Castron. conf. 216. num. 3. lib. 1. Sard. consil. 150. numer. 23. cum pluribus seq. & conf. 518. numer. 48. Rub. in resol. probat. ad materiam ipsam. cap. 26. d. num. 239. usque ad 275. cum infinitis ab eorum Sard. d. cit. 265. numer. 4. 2. & seq. Sess. d. cit. 403. num. 30. cum pluribus seq. Luc. d. cit. 142. num. 9. & seq. Rota. conf. 69. num. 6. num. 2. & Not. in terminis fere præmissis cum pluribus aliis citatis d. d. cit. 63. numer. 9. de Commercio.*

Quomodo ex hoc incipio, quod affectatores Genues nulla investigatione, vel informatione præcedenti per eos sumpta crit substantiam, & qualitates riscæ, quod in dicta Tartana vere habebat dictus Mercator Venetus, se ipsoe, & simpliciter nullo adversarii dolo, vel errore decepti, sed scienter agentes subscribere voluerant apud affectatores, & affectatores non modo indistinctè, comprehendentes cambium maximo, verum etiam per amplissimam, ac universalem verba re omnes, & mercos, & effectus cuius generis oneratos, & onerandos in dicta Tartana, inferri omnino debet, quod affectatores prædicti eorum affectationis promissionem valere voluerint utrumque, vel quomodocunque esset Cambium maximo dicti Mercatoris Veneti, vel aliud quodcumque riscus riscum in dicta Tartana, ut mirum in modum ad verum omnino videndi, *Castron. in conf. 216. num. 3. lib. 1. & Rub. d. cit. cap. 26. num. 244. Anstoch. conf. 561. numer. 27. 28. & 29. & numer. 37. Gabriel. conf. 146. numer. 14. vers. veritas est lib. 1. Rota nostra Florent. in Libano, Pecuniaria, seu mandati 31. Aderiti 1724. 6. Ultrazampand. coram Ader. Et Rota Rom. penult. Card. De Luc. de Credit. in Aderiti. d. cit. 34. numer. 14. 15. 16. ubi in dubitabili casu de se subscribente Scriptura in qua spacia alia aderant.*

Hinc patet ex huiusmodi fecunditatis generalitate comprehendentes omne, & quodcumque riscum, quod habebat dictus Mercator Venetus in dicta Tartana, sive pro Cambiis maximo cuiuslibet generis, sive pro omnibus rebus, mercibus, & effectibus desuper oneratis, facili oritur responsio ad idem obiectum, quod scilicet in aliqua parte dictæ apud affectatores quondam legatur verba cambiis maximo super corpore Tartana non adaptabilia, sed tantum cambiis maximo super rebus, vel mercibus in Tartana oneratis, præsertim si illæ verba quod *currere voluit super illis generibus in dicta Tartana existensibus*, ideo fecunditatis promissio ampliori non valet ad cambium maximo contractum per dictum Mercatorem super corpore Tartana, sed restrictio sit ad illud tantum super rebus, & mercibus per eum oneratis in dicta Tartana; Quandoquidem huiusmodi obiectum statim evanescit non reflectendo ad præcedentia verba diffinitiva apud affectatores clare, & expresse comprehendenda riscæ cuiusvis generis, ex quo firmiter sequenda intelligenda sunt singula singulariter, ut conueniunt cum præcedentibus, neque oportet restrictio fecunditatis ad riscum tantum cambi

maritima super corpore Tartana contra mentem, & voluntatem contrahentium ex precedenti parte apodixæ refutationem; Opamē *Rot. cor. Ludov. dec. 384. n. 2. part. 16. recent. dec. 128. n. 14. & dec. 386. num. 6. & eorum Bich. dec. 603. num. 4. Rot. cor. Cetr. dec. 456. num. 14. & par. 9. tom. 1. dec. 332. n. 23. & Rot. cor. Olohan. dec. 22. num. 26. 27. & 32.* Tum quia sub illis verbis super illis generibus in navi existeribus, cum ex sine nominis, vel terminis transcendentes, seu universales, comprehendit recte possunt etiam cambia maritima super corpore Nautica tractata, & quatenus proprius, & naturalis consuetudine verborum sensus aliter se habet, etiam casu in casu nostro elare appareat sub initio dictæ apodixæ de promissione securitatis quoad omnia cambia maritima cujuslibet generis, vel qualitatis ut supra probavimus, debent ea verbaliter modo vel impropre etiam to-

28. interpretari, ne à precedenti voluntate expressa recedatur *Rot. par. 16. rec. dec. 81. n. 22. Seminias. contrav. 121. n. 43. Cusinas. conf. 43. n. 76. Cafil. quard. contrav. cap. 87.*
 29. n. 13. & seq. *Cyrus. contrav. 478. n. 28.* & quod semper sumenda sit ea interpretatio, ut mens contrahentium prius expressa sit, licet illa verba contra mentem non conveniant, notatis *Rot. cor. Duxetor. Jon. decif. 882. n. 14. Seminias. dicta contr. 121. n. 44. Atlantic. de latic. & ambig. lib. 2. tit. 7. num. 10.* ubi addit quod violentia etiam facienda est verbis & n. 18. Verba enim semper intelligi debent ut ante explicamus, & clarum parium voluntatem non destruant *Rot. cor. Emeric. Jan. dec. 194. num. 4. & Rot. nostra Florent. dec. 89. n. 25. tom. 2. cor. de Comitibus Atlantic. confil. 99. n. 3. tom. 9. Rot. par. 6. recent. dec. 63. n. 8.* ubi egregie subdit quod verba contraria menti contrahentium prius expressa potius haberi debent pro non apertis & quod magis attendatur effectus, & substantia quam sonus verborum monuit *Rot. cor. Olohan. dec. 10. n. 43. & dec. 44. num. 16.* ubi quod ad evitandam contrarietatem quælibet interpretatio tribuenda est verbis, & Nos in *disf. 57. n. 10. de Commercio.* & egegg *Rot. dec. 232. num. 9. 10. par. 10.*
 31. *rec.* Præterea pro veteri ejusdem objecti resolutione adverteendum est, quod formula apodixæ securitatis typis impressa, cui se subscripserunt dicti Genuenses Afflicta-tores à veterissimo usque tempore inventa fuit pro securitatis faciunda super rebus, mercibus, & effectibus oneratis, vel quatenus in Navi: Postmodum introductio cambiorum maximum usus mercatorum pro illis se affectu-ri facere volentes eademmet formula securitatis pro rebus, & mercibus tantum introducta etiam non ceperunt, nihil aliud enim antiquæ Apodixæ superaddentes, nisi sub illius initio hæc alia verba *super Cambiis maritimis relicta* in ceteris antiqua formula prout jacet, qui modus securitatis etiam ulque antiquissimam à Mercatoribus qui solum pro Cambiis maritimis se affecturari desiderant, communi-ter Genuæ servatur, quomodo non modo non est curatum, quod nonnulla verba dictæ antiquæ formulæ inopertite non bene conveniant cambiis maritimis, sed proprio rebus, & mercibus oneratis, & onerandis in Navi, sed principaliter, non sola transiunda est, mens, & intentio affectuatorum clare relictas ex verbis *super Cambiis maritimis, &c.* non impressis, quæ per eos superadduntur in dicta apodixæ impressa dum affectu-ri cambii maritima per ea, quæ in simili casu advertimus in *disf. 47. per tot. præcipue num. 4. 5. 6. & in punctualibus terminis tradit Ansd. de Commercio. disf. 6. n. 18. & ibi Rot. Romana ypsi discursum num. 20. & 21. & ibi disf. 10. in addit. num. 112. de Commercio. &c.*

ARGUMENTUM.

Societas finita per mortem unius Socii, ad quem pertinet administratio Negotiorum inchoatorum, & ut dicuntur à Stralicio ostenditur.

SUMMARIUM.

1. Societas, quoad capta Negotia, per mortem Socii non finitur, & num. 2.
 2. Societatis administrator, vel Infisor ea dissoluta persequere debet in absolutione negotiorum captorum, & ut dicuntur lo Stralicio.
 3. Admandum non finitur per mortem unius Socii quoad negotia inchoata.
 4. Mandatum, re non integra, revocari non potest, & num. 7.
 5. *Casarez. de Commercio. Tom. II.*

6. Admandum Infisoris, vel Administraturis durat etiam post mortem Predecessoris.
 7. Mandatum fidei Mandataris sine ejus confensu, non potest revocari, etiam si sit integra.
 8. Adinfisor, Infisor revocari non potest ab Administratore, sine omnium consensu.

Librenum Complimentis Societatis.

DISCURSUS CXXVIII.

Cum vigeret à multo tempore societas negotiationis feritico-um, &c. inter Titium, & Sempronium Fratres, evenit, ut morte Sempronii, qui Filios minores reliquit, societas dissolveretur. Quare Tutores dictorum minorum Titium rogaverunt, ut resumeret dictam Negotiationem de mandato etiam, & participatione suorum Nepotum minorum, adeoque eum ei incumbere administratio- nem, & directio ejusdem, resumptis Titius continuavitque negotiationem ad aliquot annos rursus, facta postea dissoluta ejusdem, quantum est, ad quem pertinet administratio negotiorum inchoatorum, Titio contentente, ab eo qui administrator, & director negotiationis fuerat, percipere administrationem reliquitur, nempe, quod dicitur lo Stralicio.

Præterea quæstioni respondendo in sensu veritatis mihi videtur posse affirmare iustissimum esse Titii intentionem. Nam etiam renuntiatio, quæ mihi proponitur, societas finita sit inter Titium, & Nepotes ejusdem, ut per totum iure societatis nova negotia geri non possint. Inde tamen non efficitur, ut absolvenda non sint, quæ erant constante societate inchoata, ut plene docet *Felic. de Societ. cap. 32. n. 14. & 55. Sprell. dec. 91. n. 57. & 58.* Quodque acci- nit ad hunc effectum pro constante habetur etiam post renuntiationem Societatis, *Corn. conf. 139. n. 11. volum. 1. Barfieri. conf. 321. n. 59.* & paulo post *ver. secundo morte Jo. de Hrovia de Commercio. Terrer. cap. 3. n. 42. Rot. Januæ. de Mercator. dec. 71. n. 7. & 8. Terr. Par. tom. 2. tit. 11. quæst. 5. fol. 359. n. 25.* Quare qui infisor fuit, aut administrator societas constantis, ea dissoluta in absolutione captorum negotiorum perfectæ, quod à Mercato-ribus dicitur, *Tirare la ragione per la stralicio ad Texum in l. nam, & servus 22. 5. Si vero Titio ff. de Negot. gest. & l. Tutores 28. ff. de administr. tut. vel Carer. ibique glossa juncto argumento, quod educitur ex textu in l. Tutor. tit. C. arbitri. tut. Terr. Par. lib. 2. tit. 1. quæst. 5. fol. 359. n. 25.* Est autem ratio quia, ut ibi dicitur in reli-quis connexis, & dependentibus à negotiis jam inchoatis nulla ratio habenda est temporis, quo sint peribenda, quam jam societas est dissoluta, sed temporis quo sunt inchoata, perinde ac si constaret adhuc societas adeoque res ita sunt exigende, ut constanter societas se habeant, in puncto *Roca Januæ. de Mercator. dec. 71. n. 7.* ubi expresse firmat administratorem posse, soluta societate ordina- re exactiones ipsi totius, quod ad illam spectat, ibi, *Et licet possit dici, quod illud mandatum, id est, quod dicitur ab administratore, esset factum post societatem, tamen durat effectus societatis, donec fuerit exhausta omnis id, quod pertinet ad societatem.* Hujusdemque tenoris sunt verbi *Gratian. cap. 71. n. 14. & cap. 276. n. 41.* Et Januæ-tem illam Decisionem secutus est cum alia *Hrovia de Com-merc. Terrer. cap. 3. n. 42. ibi, quomodo sit finita so- cietas, sunt tamen durat effectus, donec perintertia ad illam terminetur, finianturque.*

Est, & aliud non minus firmum fundamentum ob quod durare debeat in administratore, aut infisore facultas negotiorum administrande toto tempore, quod dicitur de lo Stralicio, etiam societas finita fuerit, est autem id, quia in rebus jam captis, id est juxta phrasin legalem, quando res non est amplius integra nunquam cessat mandatum, quodque ille persequatur omnia admodum de *Tacis. & Ambig. lib. 7. tit. 21. n. 4. & seq. Card. Alibi. de incomp. in Judic. quæst. 12. n. 56. & n. 77. & 78. Alibi. de Nullitat. contr. libr. 1. quæst. 31. n. 104. Benetius. dec. 49. n. 7.* Et eo magis hoc procedit in administratore, seu infisore negotiationis, aut societatis, quia horum mandatum est universale, *Gregor. Lopez in l. 20. tit. 13. part. 2. gloss. de Lac officio in fin. vers. limito etiam Guarterre. Prælit. quæst. lib. 3. quæst. 11. numer. 15. Sesse decif. 389. numer. 6. versic. & in infisorebus negotiationum Nos plene disf. 29. numer. 10. tit. 12. & 13. de Commercio.* Et ampli-us consideratio, quod talia mandata, sive particu- laria sint ad aliquem actum particularem destinata

gerendum, five universalis administratioibus, seu in-
 theoribus negotiationum, aut focicorum data fuerint,
 7 sunt irrevocabilia quousque, ut diximus, res non sit
 amplius integra, idest cum negotia capta sint *Tepar*,
ris, de *Procurat*, cap. 13, vers. *Procurator in extraju-*
dicialis, *Manric*, de *Tactu*, lib. 7, tit. 21, n. 4. & seq.
Benimend, d. des. 49, num. 7. *Card. Albit*, de *inconf*,
 1049, n. 36. & 77. & 78. *Altimar*, d. loc. cit. num.
 8 33-34. Ique facilius admittitur in mandatis ipsorum
Procuratorum, aut administratorum utilitatem con-
 temptibus, ut in casu nostro, *Tepar*, d. tit. de *Procur*, cap. 13,
 vers. *Procurator in extrajudicialibus*, *Manric*, de *Tactu*, §
ambig, lib. 7, tit. 21, n. 14. *Rota coram Burat*, des. 640,
 n. 12. *Card. Albit*, de *inconf*, quest. 12, n. 31. *Altimar*,
 d. loc. & in terminis nostris iustitioris, aut admini-
 stratoris negotiationis *Gurrier*, & *sej*, in locis adductis
Targa *myser Januen*, in *suis Pandectis*, *Morivim*, cap. 12,
 n. 33-34. & 35. preter ea, quæ ego late disputavi *disje*,
 9 81. de *Commerci*, ubi plenè sumavi ministrum removeri
 non posse sine consensu omnium sociorum, & in-
 teſſe habendum, adeoque in nostro casu sine suo con-
 sensu, & voluntate non potest Titius ab administra-
 tione removeri.

ARGUMENTUM.

Affecuror quando teneatur de culpa Navarchi,
 Affecuratio facta super mercibus, an debeatur
 etiam super pretio ex mercibus redactis.

S U M M A R I U M.

- 1 Affecuratus non tenetur pro culpa Navarchi, &
 num. 3. contrarium num. 7. & seq.
 Declara concisionem procedere, quando affe-
 curatus in eligendo Navarcham culpam commisisset
 eligendo magistrum imperium, aut male fi-
 dei, & eximiationis num. 4. & 6.
- 2 Affecuratus mercium non tenetur pro casu singulri
 factato in pecunia ex mercibus retracta.
 Contrarium num. 12.
- 3 Culpa Magistri prepositi tribuenda est ipsi affe-
 curato preposito.
- 7 Affecuratus tenetur de culpa Navarchi, quando affe-
 curatus elegerit Navarchum communiter bonum virum
 reputatum.
- 8 Barataria non potest probari ex aliis equivo-
 cis.
- 9 Alias quando ad causam licitam possunt referri,
 non sunt ad causam illicitam referendi.
- 10 Alias equivo-
 ci nihil relevant.
- 11 Animus faciens non est attendendus, sed ipsius
 factum.
- 12 Pecunia in Contractu affecurationis venit sub ap-
 pellatione mercium, & num. 13.
- 14 Statuta, & leges non procedunt in illis casibus,
 quibus eorum dispositio non potest convenire.
- 15 Statuta non comprehendunt illas res, in quibus
 difficultas sit servandum observantia.

Cydonia Affecurationis.

DISCURSUS CXXIX.

Cum D. Carellus Cydonius super Navi S. Felice a
 Stephano Pignatello Gallo gubernata onerasset pro
 nomine, & ut dicitur per *cento suo proprio*, certam olei
 summam, aliasque merces tra Navi Magistro lege dicta,
 ut illas Venetias veleret, ibique venderet, venditorum-
 que pretio alia mercium generica emeret, emptaque Cydo-
 niam reportaret; Curavit idem Carellus medio, ac ope-
 ra DD. de Sossini suorum Corresponsentium se affecura-
 ri super dictis Oleis aliisque mercium genere, tam pro itu,
 & mora Venetis, quam pro reditu ejusdem Navis ab eo-
 dem loco Cydoniam pro pet. 2800. quod cum executi es-
 sent Sossini, ut apparet ex apocha affecurationis Librari
 concessa, Venetias pervenit dictus Magister feliciter, Olea,
 aliasque merces ibi exoneratas vendidit, pretiumque rece-
 pit. Verum nulla mercium, & eorum, quæ gesserat
 redditu ratione Caffero, Venetis discessit, & pro Cydo-
 niam Melitam petiit. Sossini accepto rei nuncio Affecura-
 toribus finitum iocundandum curarunt, Baratariam
 videlicet a Magistro commissam, & petierunt pet. 2800.
 ab ipsis affecuratus etiam in casu Baratarie juxta apochæ
 affecurationis temorem.

Opponent Affecuratores, se non esse obligatos ad sum-
 mam affecuratum præstandam, his potissimum rationibus.
 Primo, quia dictus Magister prepositus electusque est in
 administratorem, aut inliorem, vulgo *sopraccarico*, dicta-
 rum mercium ab ipso Caffero, ideoque Affecuratores non
 teneri pro finitro ejus culpa confectio, eoque magis de
 Barataria ab eodem commissæ, ut per DD. à Nobis alle-
 gatos *disje*, 1. n. 73. *disje*, 10. *disje*, 66. n. 1. de *Commerci*.

Secundo, quia Barataria Magistri in Terra, non in
 Mari committit, *Adasfril*, des. 284, n. 67. Venetis videli-
 cet, ubi ille tanquam inlior, non tanquam Magister Na-
 vis merces vendidit, pretiumque exegit, cum Navi deici-
 de fogens, cum qua Melitam petiit.

Tertio, quia Barataria in pretio, non in mercibus eve-
 nit, & cum merces fuerint ab ipsis affecurata, tum pro itu,
 quam pro reditu super dicta Navi, non videtur eorum obli-
 gatio ad pretium extendenda, tanquam diverſum mate-
 riam, diverſumque subiectum in apocha affecurationis non
 comprehenditur juxta authoritatem *Gurrier*, *objer*, 73. n. 13.
 & 14. & seq. *Rota Rem. post Albit*, de *inconf*, in *Judic*,
 des. 57, n. 35. à Nobis alleg. *disje*, 1. n. 66. de *Commerci*.

Hæc tamen minime obſtatores conſtiterunt opinor Sossini
 nos bonam causam fore, & jure posse Affecuratores ad
 solutionem summam affecuratum compellere. Et quoniam
 Causæ difficultas in tribus illis objectis consistit, sola
 ad ea responsione jura Sossiniorum præferent.

Primo itaque ut respondemus, animadvertendum est,
 conclusionem ibi in contrarium allegatam, tum demum
 damnatam locum habere, cum Dominus mercium in eligen-
 do Magistro Navis in administratorem, & inliorem ipſum
 culpam aliquam commiſſet, velut si ab initio elegi-
 ſet imprudentem negotiorum & imperitum, aut male fi-
 dei, & eximiationis, quemadmodum *Nor* plenè expli-
 cavimus *disje*, 66. de *Commerci*, omnes enim contrarii Do-
 ctiores in hac materia loquuntur in terminis *l. cum pro-
 posnas*, C. de *Nautic*. *sen*, ubi disponitur, quod Affecura-
 tores non teneantur, quum finitrum ipſius Affecurati culpa
 contigerit; loque extenditur ad casum, quo finitrum
 culpa inlioris eveniret, aut administratores in sui locum,
 & ab Affecurato prepositi, quia culpa Ministri prepositi
 tribuenda est ipsi Affecurato preposito juxta *stat. in l. n-
 stig*, in *fin. ff. de rei vindic*, l. 15. *Adasfril*, *ff. de exerc. ali*.

Verum licet de jure non potest ullatenus præponeri
 tribui culpa Ministri, nisi cum ille in hujus electione ali-
 quam culpam admiserit, ita exemptio illa à Doctoribus fa-
 cta à casu *l. cum proposnas* id est culpe ipsius Affecurati ad
 illum culpæ Magistris, aut alterius ipsiusque locum habere
 non potest, nisi eam ab initio Affecuratus tenere ele-
 gerit, aut præponenti hominem imperitum, maleque fi-
 dei, quemadmodum late in illis terminis demonstravi-
 mus *Nos* d. *disje*, 66. de *Commerci*.

Quare contra, cum Affecuratus præposuerit in inli-
 torem, vulgo *sopraccarico*, petiam hominem, & dis-
 gentem, & communiter bonum virum reputatum; Ex-
 tant in Navi inire culpa hujus inlioris finitrum mer-
 cibus acciderit, aut morum depravatione facta, ab ipſo
 doctus aliquis, aut Barataria commissa fuerit, dici non
 poterit Affecurati culpa commiſſe finitrum, quod quan-
 tum ad eum pertinet, more casuale videtur, & ideo pos-
 set aptissime comprehendere in generalitate omnium fini-
 trorum in seſſis ab Affecuratoribus assumptorum, ut
 bene probavimus *Nos* d. *disje*, 66. de *Commerci*.

Ad secundum verò obiectum responſio veram non esse,
 aut saltem non posse concludenter probari Barataria-
 m Venetis commiſſe; Quia cum omnes actus Magi-
 stri circa merces gelli & detri possint ad directionem, & li-
 beram administrationem, quæ rei mandata erant ad dispo-
 nendum, vel ad illas vendendas, & in quolibet contractus
 deducendas, preſentumque earum recipiendum, eoque
 alias merces pro reditu commendas; donec igitur in Terra
 versatus est, non potest dici cum Baratariam commiſſe,
 ut in similibus terminis probat *Permagist*, *caus*, 174. n. 3.
 & 4. & generaliter obſervandum illam conclusionem, quod
 quando actus referri possunt ad causam licitam, manum
 sunt ad illicitam referendū *Cypriac*, *contrav*, 454. n. 19. *Sa-
 bell*, *verb*, *altus* n. 19. Tum etiam quia quousque actus
 quivoci sunt, nihil relevant. *Nos* *disje*, 30. n. 41.

Verum etiam si ex subſequenti differtur, ex dolosa inimeris
 mutatione malis animis depræditi possit, quem prius
 in terra Magister habuerit, præmeditatio, videlicet
 ejus, quod in Mari deinde deliquit, non est hoc atten-
 dendum, quia in jure donec animus, & prævaſentio in
 mente

mente retineatur, neque executioni mandari, non me-
poteat considerari, cum penitentia sequi possit; Quo-
re solus actus dolosus, unde damnum oritur, specta-
tur in l. si quis cum aliter 36. ff. de verb. oblig. l. com-
mer 17. §. Lucius Titius ff. qui in fraud. cred. l. in l.
non intelligitur §. Quando autem ff. de iure filij com-
muniter affirmant DD. & mire De Luca de Regal.
diff. 119. n. 21. 22. 23. & seq. & diff. 120. num. 2. 3.
& de Faudis diff. 1. numer. 20. Firmigil. conf. 399.
n. 14. in fin. Anald. de Comm. diff. 36. num. 4. §. 6.
& 7. & Nos diff. 23. num. 34.

Unde nisi in Terra Magister animum habuerit au-
fugendi cum Navi Melitana, prout fecit, & auferen-
di pecuniam, & merces comptas pro suo principali,
non potest inde inferri, commississe eum Baratarium
in Terra, sed solum illum ibi esse prameditatum, quare
ad effectum, de quo agimus, dumtaxat dici potest com-
missum ab eo esse Baratarium, quum actum discessit,
aufugit, mutavique iter. Et ideo non in terra, sed
in Mari a dicto Magistro Baratarium commissum esse
concludendum est.

Quod demum attinet ad tertium obiectum etiam
eius suppositione loquendo, quod Magister Venetius
descendens Melitam ipsam, pecuniam, non merces ab-
stulerit; Respondetur, juxta veritatem, & communem
Doctrinam opinionem appellatione mercium in
subiecta materia de qua agimus, etiam pecuniam no-
menatam comprehendit, ideoque assecurationem, & si
saper mercibus fuit generaliter celebrata, completi
etiam riscum super pecunia numerata, que in Navi
fuit onerata ab eo, qui se assecurati fecit, ut plen-

13. tuitur onerata ab eo, qui se assecurati fecit, ut plen-
tuitur potest animadverti ex mox diff. 1. num. 66. juncto
nam. 167. & 168. de Comm.

Neque obstat, quod disponit per Capitula Offi-
cialium Assecurationum, in Assecurationibus facien-
dam esse expressam mentionem pecunie numerate,
aliis quod ea non continetur sub generali mercium
appellatione. Idque ob multiplicem rationem.

Primo, quia in nostra epocha assecurationis expre-
se convenit inter Partes, assecurationem com-
prehendere debere omne genus mercium etiam illarum,
quarum expressa mentio facienda esset specialiter; Et
hoc pacto factis superque servatum est, quod de specia-

13. li mentione facienda dicta capitula constituerant, egre-
gie Perreg. conf. 30. n. 14. lib. 1. Societ. sen. conf. 3. n. 10.
lib. 3. Det. conf. 341. n. 1. Cur. juv. conf. 110. n. 32. Bar-
bos. de clausi clausi 55. n. 7. Secundo quia doctorum ca-
pitulorum dispositio nonnullis in iis casibus procedere po-
tuit, in quibus ab eo, qui se assecurati fecit, merces in
individuo exprimi possunt, quae nempe ab ipso, aut oner-
atae jam, aut onerandae essent, non vero iniunctis
causis, in quibus, quale riscum subeundum sit, quaeve
merces onerande sine a respondentibus eius, qui se fa-
ciat assecurari, in remotis locis degerint, ignoratur,
prout in casu nostro, in quo incertum erat, in qui-
bus mercibus erogandum Venetiis esset pretium mer-
cium ibi vendendarum, ideoque quod, & quale riscum
futurum esset in residuo Navis Venetiae Cydoniam;

14. Cum indubitata conclusio sit, Leges, & Statuta nun-
quam in iis casibus procedere, quibus eorum dispositio
convenire non potest, Cyriac. contr. 67. num. 25.
26. & 27. Surd. dec. 65. n. 9. Rot. Janu. de Mercat.
dec. 168. num. 18. & 19. & in similibus omnino ter-
minis, quod Statuta casus illos comprehendere non
possint, in quibus non solum impossibilia, sed diffi-
cilia etiam eorumdem sit observantia, Adanf. consule.
619. num. 18. usque ad fin. mirè Rot. Janu. apud
Palm. allegat. 192. num. 11. vers. & quidem a n. 12.
& 13. denique quia ista doctorum Capitulorum pars
Liburni in praesentia non observetur.

ARGUMENTUM.

Statutum Laicale mandans, quod Creditores
omnes super bonis Debitoris decocti peres,
& libram concurrere debeant, nulla inter
eos servata prioritate, vel anterioritate Hy-
pothecae, comprehendit Contrahus Juratos,
forenses, & Personas Ecclesiasticas.

Statutum quando valeat de bonis suorum sub-
ditorum extra territorium possit disponente.

Casares. de Comm. Tom. II.

Judex quando debeat in deciforiis attendere
Statutum alterius loci, vel Territorii.

S U M M A R I U M.

1 Statutum mandans Creditores concurrere per as,
& libram, non afficit Contrahus Juratos,
Contrarium verum num. 2.

2 Lex laicalis indiretè juramentum tollere potest.

3 Statutum determinans Concursum per as, & li-
bram continet publicam utilitatem.

4 Statutum dispotens, quod Contrahus, vel neg-
otia gesta intra aliquod tempus a Mercatore
ante illius decissionem consuevant simulata,
& in finem proxima decissionis emanata, non
habet locum, si probetur talem Mercatorum
ex importatio, post Contractum, vel Neg-
otium, supervenisse vere decissionem illius provocasse.

5 Statutum mandans concursum per as, & libram,
non comprehendit Personas Ecclesiasticas, &
Forenses. Contrarium verum n. 7. 9. 12. & 13.

6 Statutum licet dirigat verba in personam, ta-
men principaliter respicit bona, si principaliter
de bonis, non de personis disponere intenderit.

7 Statuta in rem directe comprehendunt Clericos,
& Forenses.

8 Clerici Negotiatores subiacent Laicalibus Legi-
bus circa Mercatorem.

9 Clericus cogi potest a Iudice Laico ad conceden-
dam dilacionem, vel firmendam concordiam
cum Debitore per maiorem partem Creditorum
Laicorum initam.

10 Statuta ob publicam utilitatem condita compre-
hendunt Clericos.

11 Statutes non possunt exercere Jurisdictionem in
bona extra territorium posita.

12 Statutum non comprehendit Contrahus extra Ter-
ritorium celebratos.

13 Statutum intelligitur semper dispotens de Contra-
hibus factis intra, non extra Territorium.

14 Statutum ligare, & inhabilitare pignus subditus
quoad bona extra territorium posita, quando
verba Statuti diriguntur in personas subdi-
tas, sicut si Statutum bona tantum principa-
liter respicit, & non personam subditorum.

15 Statutes nequeunt sub palliato forma verborum in
personam loquens direktionem alienam Jurisdictionem
violare, quando dispositio principaliter in effectum
respicit bona, & non personam subditorum.

16 Statutum loquens in personam subditi, vel ei prohi-
bendo, vel eum inhabilitando, valet etiam com-
prehendere bona in alieno Territorio posita, quavis
illius effectus circa bona subditi versaretur.

Declarare hoc procedere, quando Statutum expre-
sse etiam de bonis extra territorium positis dis-
ponere, sicut si de eis non disponat, n. 22.

17 Sequens qui primo injectus in bona Debitoris,
preferri debet omnibus Creditoribus, siue for-
ensis sit, siue subditus.

18 Statutum alieni Territorii, ubi bona sita sunt,
prevailere semper debet alteri Statuto subditi.

19 Bona mobilia dicuntur de Territorio Debitoris,
nisi per Principem, aut Statutum alterius loci, in
quo illa existunt, effectus fuerint de suo Territorio.

20 Statutum civis Civitatis reducere omnes Creditores
ad aequalitatem, non extendit vires suas ad bona
mobilia ubi existentia, tanquam immobilia effecta.

21 Iudicium universale concursus Creditorum, licet fiat
in loco Debitoris decocti, tamen Creditores circa
decisionem non ligantur Statuti loci, in quo sit Ju-
dicium concursus.

22 Clerici, vel Forenses litigantes in alieno foro, ligantur
Statuti illius fori, vel loci circa ordinatoria,
non vero circa decisoria.

23 In loco Judicii ex qualitate personarum circa decisoria
Iudicatur interdum secundum leges alterius fori,
& Civitatis.

24 Hypotheca, vel pignus, quae competit super rebus
in aliquo loco vigore illius legis, vel consuetudinis,
non amittitur, si res transferantur ad locum, in
quo non pignus creditur Hypotheca, vel pignus.
Maxime si translatio rerum fiat absque prejudicio
partium num. 31.

Et invito Creditore cui competit dicta Hypotheca, vel potioritas num. 32.

33 *Judex circa decisoria Judicare debet secundum Statutum loci Contractus.*

Declara procedere in his, quæ oriuntur secundum naturam contractus de tempore ipsius contractus, nullo falso extrinseco interveniente, sicut in his, quæ oriuntur post contractum perfectum ex negligentia, & culpam unius ex contrahentibus num. 34.

35 *In executionis attendi debet Statutum loci in quo fit executio, & num. 38.*

Declara procedere tantum in ordinariis, non in decisoriis, num. 37.

36 *Statutum quando disponit de rebus tantum in suo territorio positis; non autem de illis, quæ sunt extra territorium, Judex in decidendo servare debet illius dispositionem circa res; & bona tantummodo in territorio posita.*

Lucana Concurfus Creditorum.

DISCURSUS CXXX.

POst decretum in Civitate Lucensi actuale, sive proximam D. Josephi Latini decoctionem statim D. Bernardinus Gerboni ejus creditor de summa Florent. 400. per eum soluta per Faria Bolzani medio aliquorum suorum Correspondentium curavit quendam Telaram eadem ad dictum suum debitorem spectantem in Civitate Verone sequestrari; Hinc in Lucensi Mercatorum Curia exorta contentione inter dictum D. Gerbonum, & Syndicos pro creditorum dicti Latini universitate deputatos, ex quo pro parte Syndicorum predebatur dictum D. Gerbonum teneri dictas telas sequestratas Lucam translocare, casque ad manus dictorum Syndicorum pervenire facere, ut illarum cum aliis bonis equaliter inter omnes Creditores pro rata respectu eorum creditorum distribui deberent, nulla servata inter eos antioritate hypothecæ, vel potioritatis jura dispositionem Capitulorum, vel Secutorum Republicæ Lucensis, eos tam dictus Latini decoctus, quam dictus D. Gerbonus ejus creditor subditi sunt, verum pro parte ejusdem Gerboni in contrarium deducebatur, quod cum ille ex sequestro super dicto telaram Cado Verone factum, ibique per Judicem confirmatum omnibus Creditoribus dicti Latini decocti potior effectus fuerit, dum per Secutum, seu consuetudinem illius Civitatis ubique Venenarium Status invariabiliter observatum unicusque Creditori sive Civili, sive Forensi primo sequestranti super omnes alios jura prætensionis in re sequestrata largitur, nullatenus quippe tenebatur dictas telas in manu dictorum Syndicorum tradere ad effectum (ut ex adverso prearbitratur) illas æqualiter distribuendi inter omnes Creditores quidem Latini.

Super hac enim controversia de meo veritatis sensu sui a D. Gerbono requisitus, eui responso favorabili per me dato, sui insuper ad scribendum desuper ab eo enixe rogatus; Verum quia videram inter studenda materiam hanc à Doctorebus non bene digestam, quinimo inconditè involuereque pertactam, ideo mihi ex opportunitate hac illam magistraliter, extra limites etiam præsentis Causæ evagando, discutere proposui, cum distinctione casuum, & declarationibus desuper necessariis ad tollenda æquivoca, quæ alias in pluribus resolutionibus per Tribunalia capta fuissent.

Questionem igitur inferens per omnes sui partes examinandum isti mihi propono; An sub Statuto mandante, quod Creditores omnes super bonis debitoris decocti per æs, & libere concurrere debeant nulla inter eos servata potioritate, vel antioritate hypothecæ, compelebantur contractus jurati, personæ Ecclesiasticæ, & forenses, & bona extra territorium talis Statuti existentia.

1 Et primo quoad contractus juratos licet aliis per Romam Romanam fuerit tenet opinio, quod hujusmodi contractus jurati non compelebantur ut ex decis. 179. part. 9. rec. sum. 1. actamen communior est in contrarium, ut cecedendo à dicta prima decisione sumamv eadem Rota de anno 1647. in sequenti decisione emanata in eadem causa impetita post de

Ben. de juramen. decis. 68. per tot. & successivè in aliis casuum contingentiis, ut videre est penes Bich. decis. 435. num. 8. 9. & decis. 627. num. 11. & remotioni tempore penes Ubald. decis. 466. & dec. 550. quas refert, & sequitur Card. De Luc. de Credit. disp. 10. num. 6. cum seq. & de Dote disp. 143. num. 63. & 64. & D. Ansaldo. de Commercio. disp. 12. num. 48. & 49. Idque positum ex duabus rationibus per dictas decisiones, & auctores adductis, omissis aliis incongruentibus, & meo intellectu non quadrantibus, quarum prima illa est, quia hujusmodi Statutum non dispendit à juramento, neque adifici, fuit infringit actus, vel contractus committit, quoniam quoad debitorem juramentum tenentem in eorum firmitate, sed tantum est conditum favore alicuius Creditorem tali vinculo juramenti non adstrictorum, unde propterea stant bene simul, ut juramentum adhuc officiat debitorem jurantem, suamque quoad eum plenam faciat operationem, & tamen non officiat verum, cui ex actus jurato debitoris præjudicium refertur; Secundi vero ratio quod hujusmodi Statutum non infringit directè juramentum appositum in contractibus, sed per modum indirectum, inducendo præsumptam probationem; quod contractus antea iniiti per Mercatorem ante illius decoctionem, licet illius juramento muniti essent doli, vel fraudulenti, seu simulati, quo posito de consequenti juramentum corruat, non per directam resistentiā Statuti, quod se opponat juramento, vel ab illo dispendet, sed ex ipso defectu, vel vitio naturali contractus per talem præsumptionem Statutariam comprobato, & sic de vitiosa natura ipsius contractus, non autem ex operatione Legis Laicalis, ut docet, & eleganter tradit in puncto De Luc. d. disp. 10. num. 7. & numer. 11. & 12. de Credit. & in consilii. legal. observat. 142. per tot. & disp. 85. num. 10. 11. & 15. & de Dote disp. 143. à num. 59. 60. & seq.

Advertendum tamen est, quod hæc ultima ratio Judicio meo locum tantum habere potest in Statuto restringente creditum, seu Contractus Creditorum concurrentium super bonis decocti ad aliquod præcedens determinatum tempus, intra quod verosimilis esse possit dicta præsumptio fraudis, vel simulationis in Mercatore postea decocto, in quibus terminis loquitur Card. de Luc. locis mox supra laudatis; Secus vero in Statuto restrictivo loquuntibus de omnibus contractibus, vel creditis à decocto antea creatis adhuc ulla temporis restrictione, quia non videtur tunc Statuentes respectum habuisse ad inducendum talem præsumptionem, sed ex alia ratione publicæ utilitatis, & commercii, ut advertit Rot. coram Ubald. decis. 466. in fin. & decis. 627. num. 5. coram Bich. & decis. 503. num. 14. 15. part. 14. rec. & D. Ansaldo. de Commercio. disp. 14. num. 44. & Rota Rom. decis. 76. numer. 9. part. 15. rec.

Et in omnem casum, quomodoque Statutum loquatur, vel eum tali restrictione temporis, vel sine, illa non inerat in eis casibus, in quibus per Creditores probareur in contrarium, quod nempe de tempore coram eorum actum Mercator postea decoctus erat in plena sua fide, & credito, & quod imò illius decoctio processerit ex subsequentibus informis, vel temporum calamitatibus, ut patiet advertit idem De Luc. in consilii. legal. observat. 142. penes fin. & de Dote disp. 85. num. 15. num. 59. & 62. vix Statutum enim, & per ea, quæ latius firmavi in meo Cambi. in fraito cap. 1. numer. 7. 8. & seq. & cap. 5. & disp. 75. num. 7. 8. & seq. de Commercio, quia præsumptio licet à Statuto, vel lege oriatur, cedere semper debet veritati, vel concludentibus aliis præsumptionibus, vel alio quocunque modo de jure legitimo in contrarium probata, nos latè loci mox supra citati.

Quo vero ad alterum punctum, an hujusmodi Statutum comprehendat personas Ecclesiasticas, & forenses, utpote non subditas illius jurisdictioni, super quo pro non comprehensione illarum alias firmavi Rota Roman. in decis. 629. num. 23. & seq. coram Bich. & decis. 371. num. 4. part. 15. rec. & vice versa pro earum comprehensione contra easdem Rota decisiones tenuerunt Card. De Luc. de Credit. disp. 10. num. 29. & seq. & disp. 130. n. 9. & in consilii. legal. observat. 142. & D. Ansaldo. de Commercio. disp. 11. n. 28. & 29.

Nos per hujus questionis vera resolutione advertendum primo duximus, quod hujusmodi Statuta mandantia, quod Creditores nulla admitta inter eos anterioritate hypothecae, vel prioritate concurrere debeant super bonis, & rebus decodii per nos, & libram, principaliter respiciunt, & efficiunt ejusdem decodii bona, seu principaliter quoad ea versantur, quia principalis Statuentium intentio ea est, ut bona decodii per nos, & libram aequaliter, & proportionaliter ad ratam Creditorum distribuantur, & licet aliqui Statuta videantur dirigere verba in Creditores, attamen cum eorum dispositio respiciat principaliter bona decodii, ut distribuantur inter Creditores per nos, & libram, adhuc dicuntur concepta in rem, & non in personam optime Redempti. conf. 91. numer. 35. Redempti. var. cap. 11. numer. 16. 17. optime, & latissime *Maffard. de general. Stat. interpret. concl. 6. numer. 180. & seq. Thesaur. Jur. quest. 2. num. 7. & quest. 4. num. 4. libr. 2. Gratian. cap. 164. numer. 11. & 12. Mart. Medic. decis. 53. num. 23. 24. Rot. divers. decis. 304. par. 1. Giovinetti. conf. 49. numer. 7. Jurd. conf. 367. num. 15. & conf. 343. numer. 8. 9. Allegrad. Jun. contr. 100. num. 14. 15. lib. 2. & plenissime *Bellet. de jure accresc. cap. 10. quest. 2. per tot. Honded. consil. 10. num. 27. lib. 2. Merlin. dec. 333. num. 22. & 546. & late Nos ad Statut. Janua de Success. ab intest. in rubric. num. 25. 26. & seq. fol. 94. Card. de Luc. dist. 5. numer. 120. de success. & Rot. Lucen. in decis. 247. num. 4. & seq. & dec. 248. n. 1. tem. 3. & D. m. Audier de Comitibus decis. 73. num. 26. & fore per tot. & in puncto, quod Statutum disposens circa distributionem bonorum decodii inter illos Creditores faciendum respiciat bona, & non personas, affirmat *Simon. de Praes. consil. 92. num. 9. juncto conf. 87. numer. 25. & 26. in eadem Causa emanato, & in terminis omnino similibus Decian. conf. 81. numer. 58. vers. praefertim cum libr. 4. Tondat. quest. Civil. par. 1. cap. 33. num. 1. 2. 3. & seq. quem adhuc effectum adaptando huic simili Statuto mandati distributionem bonorum decodii aequaliter inter Creditores relict, & sequitur *Rota nustrain Liburnen. Concurfus Creditorum 15. Julii 1695. & Quod verò dicebatur, coram Martino ex lib. Motuor. 174. & cor. 636.****

Quo posui inadvenit sequitur (quidquid in contrarium firmaverit *Rota Romana*) inhabilitate inquam sequitur tam personas Ecclesiasticas, quam forenses hujusmodi Statutis in rem conceptis ligati, quia illa non afficiunt Clericum, vel forensium personas, sed principaliter, & de directo bona temporaria laicorum decodiorum intra suum Territorium existentia, & eorum jurisdictioni supposita, ut docet *firmant Cyriac. contr. 176. num. 14. 15. 16. & 17. Allegrad. Jun. contr. 100. numer. 14. 15. lib. 2. Gutierrez. praes. quest. 156. num. 4. usque in fin. Mart. de Success. par. 1. quest. 13. art. 12. numer. 30. cum seq. usque ad 40. Robert. Merant. dist. 8. per tot. latissime *Maffard. de Stat. interpret. consil. 6. num. 180. 181. 182. & 183. Ansaldo. consil. 95. per tot. Gratian. cap. 164. numer. 11. & 12. Honded. consil. 10. numer. 25. libro 2. Mart. Medic. decis. 53. num. 24. & 25. latissime Card. de Luc. dist. 5. numer. 7. & sec. per tot. Redempti. conf. 69. num. 9. 18. & conf. 91. num. 34. & seq. Scopp. in Cod. Fabr. de Sacrosan. Eccles. explanat. 44. per tot. & praecipue n. 14. 15. & 16. & Mart. de Jurisd. parti. 4. contr. 1. cap. 4. num. 20. Gallia conf. 76. numer. 13. & seq. *Antenor. de Donat. reg. lib. 1. part. 2. cap. 10. num. 65. cum seq. Sabell. resol. 68. nu. 4. cum seq. & cum infinitis allegatis Rot. Lucen. decis. 147. num. 3. & seq. & numer. 14. & 15. cum seq. & numer. 22. & sec. per tot. & dec. 249. numer. 2. & 14. num. 3. Gob. de Success. Statut. obviator. 9. numer. 7. 8. & Nos latissime in tractatu nostro vulgariter incipito *Il Cambiata Infratta cap. 7. numer. 1. & 2. & ad Statut. Janua de Success. ab intest. in rubric. numer. 25. 26. & 45. & 94. cum seq. & alibi, coque magis hoc procedi, si ageretur de Clerici negotiationem, seu Mercataram exercitibus, quia tali casu cum amittitur Privilegium exemptionum, non minus subiacent quoad mercatum spectantia Legibus laicalibus, quam ipsamet laici, optime *Gregor. Lopez. ad ll. Hispan. parte 1. tit. 6. l. 49. numer. 3. vers. las transgozas Boer.*****

Act. 148. fol. num. 4. Strach. de Mercator. part. 3. & 8. & 9. sic. quando in caus. mercator. procedendum sit num. 17. Card. de Luca in misell. Ecclesiastic. dist. 2. numer. 37. fol. num. 48. & dist. 5. num. 150. & 24. & dist. 8. num. 9. ex qua ratione obligari possunt per Judicem Laicum ad concedendam dilacionem, vel suspendendum concordium cum debitor per majorem partem laicorum creditorum initam *Borsin. in suppl. ad 57. in fin. operis fol. 603. tom. 2. vers. tenentur tamen Maffard. dec. 79. num. 5. Strach. de Mercator. part. 3. num. 9. & Rocc. de decodii Mercator. num. 194. Ansaldo. conf. 38. num. 17. Sanfelice. dec. 303. numer. 1. & seq. par. 2. Paschal. de pact. pasc. part. 2. cap. 9. numer. 20. & Salgad. de reg. proceli. part. 4. cap. 14. numer. 103. & 104. & per hanc juris principia optime procedi opinio Card. de Luc. & Analdi strenuam, & notavimus supra, hujusmodi Statuta reducentia omnes Creditores ad aequalitatem super bonis decodii concurrentes, comprehendere quoque forenses, & personas Ecclesiasticas.*

Ex alia quoque ratione talis opinio sustineri potest, quia cum hujusmodi Statuta, ut supra docuimus, sint condita ob publicum utilitatem, & conservationem, vel bonum regimen Reipublicae, ideo quoque personas Clericorum saltem in vim rationis directivae afficiunt *Amator. de Donat. reg. lib. 1. part. 2. cap. 10. n. 75. cum seq. Salgad. de reg. proceli. par. 1. cap. 1. praesul. 3. numer. 57. cum pluribus seq. & Nos plenissime ad Statut. Janua de Success. ab intest. in rubric. & numer. 16. usque ad 45. & 5. 13. & numer. 5. usque ad fin. fol. 239. & me citato Palm. Neq. inter dec. Lucen. tom. 3. dec. 247. num. 9. 10. Scopp. in Cod. Fabr. tit. de Sacros. Eccles. explanat. 44. per tot. praecipue num. 14. 15. & 16. & in puncto talium Statutorum ipsamet *Rota Romana* alias eandem veritatem agnovit in dec. 446. n. fin. coram Uheld. per subsequentes decisiones confirmata.*

Quo verò ad alia bona stabilia decodii extra Territorium Statuentium sua medum forentes, & personae Ecclesiasticae hujusmodi Statuto non ligantur, sed neque ipsamet personae ipsi Statuentibus subditi, ratio enim est quia Statuentes nullam possunt exercere jurisdictionem circa bona, quae extra suum territorium sita sunt, ut pluribus etiam exemplis adductis latissime docent *Bellet. de jure accresc. par. 3. cap. 10. quest. 2. sec. per tot. Mart. de Success. par. 13. artic. 12. n. 1. usque ad 30. Honded. consil. 1. num. 18. Rota cor. Merlin. dec. 333. & decis. 546. per tot. *Donat. de Success. Stat. quest. 7. per tot. Maffard. de Stat. interpret. consil. 6. n. 123. & 124. & pluribus citatis late Nos ad Stat. Janua de Success. ab intest. in rubric. num. 55. 56. 57. & seq. fol. 100. & in punctualibus terminis, quod sequitur decodione aliquos Mercatoris omnia illius bona existentia extra Territorium debeant inter Creditores disperdi juxta distributionem ordinatam ad Saummo loci, in quo eadem bona reperiuntur, & non secundum alteram ordinatam ad Statuto decodii firmat *Simon. de Praes. consil. 92. numer. 8. & 9. & Decian. conf. 81. num. 57. & 58. vers. praefertim cum illa libr. 4. Quod magis procedit si credita, vel contractus fuerint initii extra territorium Statuentium ad larem tradita per Allegrad. Sen. consil. 36. per tot. & Rot. cor. Buratt. dec. 57. & ratio est, quia Statutum intelligit semper disponere de contractibus factis intra, & non extra Territorium suum, ut patet Allegrad. & Buratt. mox citatos, in similibus terminis tradunt *Thes. consil. 545. num. 5. lib. 5. & Rot. Florentina in Florentina Salviani 22. Septembris 1744. coram Dom. Peregrino & Etenim aggredendo, & seq.****

Neque dici valet, quod Statutum valide inhabilitare, vel ligare possit personas subditi eas quoad bona extra finem Territorium existentia, quia id locum habet dumtaxat in Statuto personaliter tantum loquente, nempe, quando illud verba suae dispositionis prohibitive, vel inhabilitacionis dirigerit in personam subditi illam inhabilitanda, vel ei prohibendo aliquem actum, vel contratum fieri, ita ut bona subditi tamen intra, quam extra territorium Statuentium sua, veniant tantum in consequentiam, & accessorie ad eum, qui fuit principaliter ipsi personae subditi prohibitus, vel consecutivus ad inhabilitacionem personae, licet ei factum, secus verò in casu, quo Statutum 18

- principaliter considerandum, vel respectum habuit ad res, seu bona, five ejus effectus principaliter versatur circa res, vel bona, licet juxta materialiter verborum sonum Sermo videatur in personam Subditi directus, ut doctissime, & magnifice explicans *Adaeard. de general. Stat. interpret. conclus. 6. num. 121. vers. non est etiam considerabilis. & numer. 132. & seq. usque ad num. 132. Adelin. decis. 353. num. 25. 26. & 27. Dand. decis. 1. num. 16. Bellin. de jur. accresc. cap. 10. quest. 2. num. 59. 60. & 61. junctis numer. 71. & 72. lib. 3. & D. mens de Comitibus decis. 73. num. 19. & 23. juncto num. 26. Aronell. de loco legal. lib. 2. cap. 15. num. 12. usque ad 14. & latè Nos in Commentar. ad Statut. Janu. de success. ab intestat. in rubr. numer. 94. 95. & 96. fol. 107. quoniam cum nos sumus in casu Statuti Lucensis, cujus dispositio, vel effectus principaliter versatur circa res, & bona decodi Creditoribus distribuenda, licet loquatur in personam Creditorem, ut supra firmatum fuit, ideo illud est defectu positum, vel jurisdictionis vires fusa protrudere non valet ad res sitas in territorio Veronensi, & adeo hoc verum est, quod si Statutum etiam expresse disponent de bonis extra suum Territorium suis, adhuc servari non deberet tanquam nullum, & invalidum ex defectu potestatis immittendo manum in merces alienas, & licet verba dirigeret in personam Subditi, quia nullatenus licium Statuentibus sub pallia, vel affectata forma verborum in personam Subditi directorem alienam jurisdictionem violare quando eorum dispositio principaliter in effectus respicit, atque afficit bona, & non personam Subditi *Roland. à Valle conf. 80. num. 29. penes finem. & num. 3. lib. 4. Gerardin. conf. 49. numer. 3. & seq. & latissime articulo per partes discusso, juriis, & Doctores hinc inde allegatis, & perpendis, resolutis ulterius omnibus objectionibus firmat doctissimus *Bellin. de jure accresc. cap. 10. quest. 2. num. 35. cum pluribus seq. quem cum ceteris per me allegatis sequitur fui in meis Commentar. ad Statut. Genoa. de success. ab intestat. in rubricam n. 94. 95. & seq. Aronell. de loco legal. lib. 2. cap. 15. num. 12. & seq.***

- Et quatenus etiam placeret minus veta nonnullorum opinio tenendum, quod quoties Statutum loquitur in personam Subditi, vel ei prohibendo, vel cum inhabilitando valet etiam comprehendere bona, & res in alieno Territorio sitas, quamvis illius effectus circum res, & bona Subditi versentur; Advertendum tamen efficit quod opinio procederet tantum in casu, quo Statutum expresse esset de bonis extra Territorium suum existentibus disponent, sicut vero in casu, ut in nostro, quo Statutum nullum de rebus, vel bonis Subditi extra suum Territorium sitis mentionem facit, ut eleganter tradunt *Gerardin. conf. 49. num. 18. Roland. à Valle conf. 80. num. 40. vers. Secundo responderetur lib. 4. & cum innumeris citatis Adelin. de legibus lib. 3. tit. 1. quest. 18. num. 103. 104. cum seq. Rara Ramena coram altero Adelin. dec. 353. n. 18. & inter vellestall. Rot. Lucen. à D. Palm. Nip. dec. 247. num. 41. Bellin. de jur. accresc. cap. 10. quest. 2. num. 34. & 35. lib. 3. & Nos in Commentar. ad Statut. Genoa. de Succi. ab intestat. in rubric. n. 93. cum pluribus aliis per me citatis Terr. var. quæ sit in Adelin. part. 2. quest. 57. tit. 12. num. 48. com. 3. fol. 115.*
- Postremum esset obiectum ex quo Verone, necnon in toto Venetiarum Statu adfectu consuetudo, vel Statutum, quod expresse, & specialiter disponit, quod in rebus, vel bonis sequestratis per aliquem Creditorem, quamvis forenses, præstentur omnibus ille five Subditi, five forenses, qui primo sequestrum in bona debitoris iniecit, de quo Statuto seu consuetudine Veneta memoratur *Ador. conf. 79. Torniel. conf. 21. Gob. consule. 27. rem. 2. de Prat. conf. 92. in nihilo obstantes altero Statuto Lucensi, et sequente in personam Creditorem Subditorum, & licet ipsum (quod fortius esset) expresse disponent etiam de bonis Subditi extra suum Territorium sitis; Ratiocinetur quia cum Statutum aliquod, quamvis loquatur in personam, ac etiam de bonis Subditi extra Territorium sitis expresse disponat, concurrat cum altero Statuto alieni Principis, & Territorii de bonis Forensium etiam*

expresse contrarium disponente, suadendi, seu præstendi, aut prævalere semper debet Statutum alieni Territorii ubi bona sita sunt, alteri Statuto Subditi, argumentum Textus in l. Pupillus de tutor. & curat. Tiracquit. de Primog. quest. 46. num. 28. & Brannen. in d. l. si tamen 15. ff. de testam. tutel. m. 3. Gerardin. conf. 49. num. 18. vers. vel & secundo Alex. conf. 128. num. 4. vers. Item, & 3. respondens libr. 1. Roland. à Valle conf. 80. num. 40. 9. Item respondens *Adaeard. de general. Stat. interpret. conclus. 6. n. 131. & per ceteros innum in modum Borden. col. lib. 41. num. 137. & 138. lib. 2.*

Major difficultas insurgit in casu quo succum mobilia, vel merces decodi sequestrate in altero loco extra Territorium Statuentium existentes, ubi consuetudo, vel Statutum illius loci, ut in Statu Venetiarum, primum sequestrantem licet forenses, postea reddunt in re sequestrata; In qua questione, seu casu resolvendum efficit sentio, quod Statutum illius Civitatis, seu loci tribuens aequale jus Creditoribus super bonis decodi non potest extendi ad bona, vel mobilia, existentia in alieno Territorio, ubi viget alterum Statutum, seu consuetudo concedens sequestranti posteriori super omnes Creditores, quia licet regulariter bona mobilia sequestrantur personam debitoris, & ideo illa censentur de loco ipsius debitoris, *Bellin. de jur. accresc. cap. 10. quest. 2. nu. 145. 146. & 147. & quest. 3. numer. 114. & seq. & Nos ad Stat. Jan. de Success. ab intestat. in rubric. numer. 63. atamen quando per Principem, aut Statutum alterius loci in quo illa effluat, super eis expresse dispositum fuit, & sic effecta fuerunt de suo Territorio, habentur tamen mobilia, ut punctualiter in his terminis sequestrati firmavi in meo *Cambista Instruit cap. 7. per tot. quoniam sequitur, quod Statutum alterius Civitatis reducens omnes Creditores ad aequalitatem non potest vires suas ad talia mobilia alibi existentia, tanquam immobilia effecta, porrigere, per auctoritates ibi punctualiter laudatas, & cæteras supra mox relatas Quo verò, & in puncto Simon. de Prat. conf. 92. num. 8. & 9. juncto conf. 87. num. 25. & 26. emanato in eadem Causa, & Decian. conf. 81. num. 57. & 58. lib. 4.**

Neque penitus obstat, quod judicium universale concursus Creditorum fiat in loco debitoris decodi, ubi viget tale Statutum, quia cum hujusmodi judicium universale nulla alia ratio fiat, quam ex eo quod unico Judicio cognoscantur, & decidentur jura omnium Creditorum, ideo ex hoc in nihilo debent diminui Creditorum jura, sed ea in decisiore remanent integra, & illa, prout illis ante tale judicium de jure comprehendant, ut ex auctoritate *Salgadi* hujusmodi obiecto respondendo firmavi in meo *Cambista Instruit cap. 7. num. 13. & 14. locus enim Judicii, vel forum in quo illi venit nullatenus efficit, quod jura Partium in decisiore cognoscantur, & decidentur secundum illius Statuta, ideoque forensis, vel Clericus quamvis litiget in alieno loco, vel foro judicari debet prout de jure communi, quia talibus Statutis in decisiore non ligantur, *Sperell. conf. 135. num. 46. junctis num. 106. & seq. Concial. ad Stat. Eugab. in prelat. num. 37. 38. 39. & 40. & alleg. 72. num. 5. & 6. Adaeard. de Stat. interpret. conclus. 6. num. 195. & seq. Clarin. contr. 205. num. 115. Mans. consule. 209. num. 6. Constant. ad Stat. Urb. in prelat. num. 120. Thomat. decis. 6. numer. 23. & Bellin. in suis disquis. clerical. part. 1. tit. de exempt. Cleric. ad Statut. Secular. 5. 3. num. 14. 15. & 16. Ridolphin. in pract. part. 1. cap. 7. numer. 28. Neque novum pariter in jure est, quod in loco Judicii sæpe sæpius circa decisiore judicandum sit etiam juxta leges, & consuetudines alterius Civitatis, vel foci, *Gob. consule. 27. num. 8. 9. rem. 2. Adaeard. de interpret. Statut. concl. 6. num. 195. Concial. alleg. 72. num. 7. & in terminis, quod in loco Jacti circa decisiore judicandum fit juxta Leges, vel Statuta alterius loci, ubi initus fuit contractus, latè *Adaeard. de gener. Stat. interpret. conclus. 7. num. 74. & 75. & n. 80. & 81. latè pluribus citatis Gob. d. consule. 27. n. 5. 6. num. 1.****

Minusque refert, quod Telæ Verone sequestratz ad instantiam D. Gerboni de ordine Magistratus ex-

portandæ, vel exportare jam sint ad Civitatem Lucen-
tiam, ubi aiebat ut iudicium, & sic cum re-
pente in Territorio Lucensi attendi debeat illius Sta-
tutum, & non illud Veronæ.

Nam respondetur, quod per istam Telarum trans-
lationem de loco ad alium non amittitur hypotheca,
vel potestas, quæ jura contraria sunt in priori loco
vigente aliquas consuetudines, vel legis particularis
eo vigentis, licet in loco, ad quem tunc transfructu
nulla hypotheca, vel potestas pro illis Creditoribus com-
petere, vel abjunctio compellat, ut firmari in *disc. 43.*
n. 20. & *seq. usque ad 27. de Commercio, & in meo Cambi-
is Instituta c. 7. n. 11. & seq. & Gob. conf. 27. com.*
2. per tot. Eoque magis in casu nostro, cum quia il-
la telarum translatio fuit demandata per Magistratum

abique ullo præjudicio partium, & præsertim penes
potestatis, quæ potest de jure competere dicto
D. Gerboni ob sequestrem per eum factam Veronæ
super dictis telis *Marsfeld. par. resolut. cap. 138. n.*
1. & *seq. lib. 2. Adm. de Clausul. par. 1. Claus. 158.*
nam. 2. *Rat. cor. Pat. dec. 91. n. 17. Roman. impress.*
Ridolphin. in prax. cap. 9. n. 149. & 150. part. 2.
tum quia dicta translatio cum sit cognita, & involun-
taria respectu D. Gerboni Creditoris, qui illud jus
reale potestatis Veronæ acquisivit super omnes Credi-
tores, non efficit quod dicta Tele nunc dici debeant
32 in Territorio Lucensi, quinimo semper de Territorio
Veronensi cendi debent, quemadmodum illic adhuc
existunt, per ea quæ tractat in terminis *Abbas cap.*
quid *Clericus 9. n. 34. & 35. de for. compe. &*
post cum Decian. profl. Crim. lib. 2. cap. 35. numer.
42. Cremen. singul. 81. & Marsfeld. de Gener. stat.
interpret. conclus. 6. n. 194.

Neque pariter obstat, quod Juxta debeat etiam cir-
ca decisoria judicare secundum Statutum loci contra-
ctus, & sic secundum Statutum Lucense, ut tradunt
communiter Doctores penes *Marsfeld. de gener. Statut.*
interpret. conclus. 7. numer. 74. & alibi laud. do-
ctores Pergin. conf. 89. per tot. lib. 4. Rat. Gen. de
est. 100. ex eo quod contrarius dicitur contrariis
de secundum leges, & consuetudines ejusdem loci,
licet id non exprederit in contractu, quia hæc con-
clusio procedit tantum in his, quæ oriuntur secundum
mutam contractus de tempore ipsius Contractus nullo
facto extrinseco occurrente, sicut in his, quæ o-
riuntur post contractum perfectum ob negligentiam
factum, vel moram à debitore commissam, quia in
his non attenditur locus contractus, sed ille in quo
negligentia, vel mora commissi fuit, ut eleganter ex
doctrina Bartoli communiter accepta, explicat *Rota*
Rom. coram Corrin. dec. 133. numer. 4. & seq. Mars-
feld. d. conclus. 7. n. 36. & 75. & cum pluribus
allegatis firmat Rota Romana part. 17. dec. 175. nu-
mer. 11. magistrat. Pergin. conf. 89. lib. 4. An-
tonel. de loca legal. lib. 2. cap. 15. n. 62. & 68. &
plenissime in Florentina Salvatori 22. Septembris 1724.
5. Nec applicabile motum cum aliis *seq. coram D.*
meo Pergine in qua causa fuit etiam illius Con-
clusio, ideoque dicta Conclusio non adaptatur casui no-
stro ubi agitur de iis, quæ obveniant post contra-
ctum, scilicet ob supervenientem deceditionem, vel
negligentiam, aut moram dicti D. Larini debitoris,
ut in puncto ita firmat *Simon. de Prat. consil. 92.*
num. 8.

Et si adhuc replicaretur, quod cum hæc mora, seu
negligentia ex deceditione superveniente proveniens com-
missa fuerit in Civitate Lucensi, attendi debet etiam
circa decisoria illius Statutum, vel saltem ex quo exe-
cutioni distributionis bonorum decediti satisfacienda est,
cum in executivis attendi debeat Statutum Loci, quod
fit executio *Marsfeld. de gener. stat. interpret. d. con-*
clus. 7. n. 70. & 79. Nam quoad primam hujus
objectionis partem (scilicet ex præmissis occurrit respon-
so, etenim cum Statutum Lapanum super distribu-
tione bonorum inter Creditores faciendâ non extendat
virtus suas, ut supra vidimus, ad res extra solum Ter-
ritorium sitas, sed tantum disponit circa res, & bo-
na, quæ sunt ejus jurisdictionis subiecta, non possit
36 Juxta in decedendo servare illius dispositionem, nisi
circa res, & bona intra Territorium Lucense repe-
ta, ita quoad alia bona, sive mobilia, sive immo-
bilia extra Territorium existentia, de quibus non lo-

quunt, nec loqui possit dictum Statutum, circa quæ
dejure attendi tantum debet Statutum loci, ubi exis-
tunt; Quo vero ad alterum objectionis membrum,
neque est attendenda responsio, nam statim ea sub-
ministrat ab eodem *Marsfeld. lib. num. 80. & 81.*
ubi declarat prædictam conclusionem dictam in exe-
cutivis servari debere Statutum loci, ubi fit executio,
procedere tantum in his, quæ respectum ordinem Ju-
dicii executivi, nempe ordinariæ, secus in his, quæ
respectum merita, seu decisoria Causæ, & *Concil. ad*
Seate. Engh. lib. 2. rubric. 3. numer. 25. Quinimo
eadem conclusio optime Casui nostro adaptatur, quia
cum executio in nostro casu per sequestrem factam
super dictis telis, commissa fuit in Civitate Veronæ,
ideo secundum illius Statutum præsertim sequestran-
tem omnibus aliis Creditibus super se sequestrata Ju-
dicari debet ut in puncto firmat *Decian. conf. 81. n.*
38. tom. 4. & Gob. d. consil. 27. tom. 2.

A R G U M E N T U M.

Mandati excessus, quando censetur ratificatus
à Mandante.
Et an commendans personam aliquam censetur
pro ea fidejuberæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Mandatum interpretatur ab observantia deinde
facta.
- 2 Compensum per debitorem retentum, & postea Credi-
tore abique reclamante remissum, censetur à
debitore approbatum & n. 3.
- 3 Transmissio mercium diversæ qualitatis, & deter-
minatis Conditionibus ratificata censetur si non se-
quatur Mandantis contradiçtionem.
- 4 Maxime attendit Antecessorum consuetudine nu-
mer. 5.
- 5 Mandatum sciens excessum sui Mandati, & ei
non contradiçtionem, censetur excessum Procuratoris
approbare.
- 6 Recipiens Epistolam, & ei non contradiçtionem, cen-
setur eam approbare.
- 7 Commendans intelligitur in tempus gratiarum, quod
in futurum prohibetur, & n. 9.
- 8 Verba intelligenda sunt secundum substantiam mater-
iam licet impropriari debeant.
- 9 Aliis, vel nudis titulis penes eum esse potest, &
penes alterum utilitatem, & Dominium.
- 10 Mandati excessus impugnetur nequa à Mandante,
postquam illum ratificaverit.
- 11 Ratificatio equivocaliter mandata.
- 12 Procurator, seu Mandatarius commendans suo
Principalis autem Mercatorem, non censetur
pro eo fidejuberæ, secus si sit tertius persona.
- 13 Commendans, licet sit persona tertia, non
censetur fidejuberæ, nisi id delo fecerit, & ad-
sit expressa promissio.
- 14 Mandatum suscipere, vel recusare liberum est
Procuratori, sed suscipiens capitur executioni
mandare, alias tenetur ad damna, & inter-
esse, &c.

Januæ. Litterarum Cambii Maritimi.

D I S C U R S U S CXXXI.

IN sensu veritatis à Procuratoribus DD. de Moraf-
sis Unipersonarum requisitis, an in eorum com-
putum, & rationem, vel potius D. Pelosi Januensis im-
putari debeant transmissi litteræ Cambii Maritimi po-
titarum 600. post maturam, ac sedulam facti discus-
sionem contra DD. Pelosum respondendum, & ad
ipsum dictarum litterarum rationem, ad quem remissa
fuerant, pertinere, inconcussis, ac validissimis ratio-
nibus affirmandum, minime dubitavi.

Nam quævis sub præmissis litteris Anni 1707. & 1708.
scriptis à Dominio Pelosi ad D. Felicem Morafsum
valde dubitari consingat, an hic per litteras Cambii
Maritimi ad D. Pelosum liquidum ab eis mercibus
Retractum, vulgo *Nervo Ritrato*, tenuitate possit,
dum

duo ex eisdem literis; nil aliud argui queat ac deduci quam simplex facultas reliquum pecunie sue remittendi, vulgo *avanti*, quod regulariter aut per pecuniam numeratam cum Navi, aut per literas puri, & veri Cambii, non autem maritimi exequi solet, quod varios, ac diversos in se continet contractus, ut ex *disf. 14. & alibi*, qui sub simplici facultate concessa mandatorio remittendi, nequaquam comprehendi intelliguntur.

Nihilominus cum in nostro casu, & subsecuto deinde literarum commercio, & principio ex habita inter partes computorum discussione clare, & evidenter deprehendatur, quod post receptam dictæ remissionis factæ à D. Moraffo per literas Cambii Maritimi ceterationem, minime D. Pelofus reclamaverit, nec contraxerit, ex hac subsecuta ejus acquiescentia, & silentio, recte concluditur, quod facultas ab eo concessa liquidam sibi pecuniam quantitate remittendi, per literas etiam Cambii Maritimi, posset executioni demandari: cum in iure subsecuta observantia optimum præbeat argumentum voluntatis Mandantis interpetrandi, quamvis verba mandati naturaliter, & propriè illam nequaquam significare valent, ut per *Nos in tract. de Commere. disf. 30. num. 29. & 30. & melius disf. 80. num. 22. & seq. & Rota Florentina in Liberrum. Pecuniaria, seu Mandati 31. Martii 1734. §. E qui appanto fol. 8. eam Me.*

Sed dato etiam, & concessio, quod verba mandati in nostro casu talem voluntatem Mandantis excluderent, negari tamen nequit, quin silentium, atque acquiescentia D. Pelofi veram præferente ratificationem ac approbationem includant dictæ remissionis, quamvis cum excessu mandati extiterit.

Quod revera deducitur primò, & cetero computo à D. Felice Moraffo ad quo transmissio, in quo D. Pelofus aliquarum remissionum per literas Cambii Maritimi debitor declaratus, ac inscribitur, & præcipue illius, de qua agitur; ex quo cum contra illas namquam aliquid oppositum, ac reclamatum fuerit à D. Peloso, optima, atque efficax dicti computi habetur, ac insurgit approbatio, ut in prædictis terminis *Rota eam Duran. dec. 416. numer. 6. & eam Cist. disf. 264. num. 9. & cor. Ansd. dec. 8. num. 8. & Pegaz. res. for. cap. 3. num. 746. & Nos plene in disf. 30. n. 61. & seq. de Commere.*

Quæ propositio quamvis aliquam patiatur difficultatem juxta aliquorum DD. opinionem, quando computum recentem fuerit, absque in quod illa Creditori data fuerit responsio, tamen recipiendissima, ac iustissima esse videtur in nostro casu, ob acceptationem dictarum literarum Cambii Maritimi habita per D. Pelosum, & ob plures responsivas missas literas ad D. Moraffum absque ulla reclamazione; ac dictæ remissionis oppositione ab eo facta, juxta distinctionem à nobis traditam in *disf. 30. num. 32. & 53. de Commere.* & in fornicibus terminis, quod approbata, & ratificata sit mercium transmissio, quamvis diversæ qualitas, & deterioris sint conditionis, quando dictarum mercium absque ulla Socii, aut Mandantis contradictione receptio sequatur, affirmat *Sabell. Verb. Societas num. 40. & de peculiariter ob consuetudinem, ac Mercatorum usum procedit, ut animadvertit Res. in d. dec. 416. eam Duran.*

Secundo pariter deducitur, ac habetur ex Epistola responsiva dicti Dom. Pelofi dec. 22. Junii 1713. per quam de dicta remissione certior factus, eam immediate recepisse, & se idoneo tempore reimbursementem absque ulla oppositione curatum fuisse, quæ fieri ab eo debuit in casu, quo eam nolisset approbare, cum inique cum omiserit, sola sciencia excessus, & silentium à D. Pelosi mandantis ratificationem illius, ac approbationem inducunt *Rec. de Mandat. Notab. 13. & de liter. Camb. not. 40. num. 110. Res. Gen. dec. 18. num. 5. vers. sed data nullius, & disf. 162. numer. 2. & disf. 120. num. 1. & dec. 133. num. 2. Ansd. de Commere. disf. 25. num. 17. & disf. 30. num. 23. & disf. 62. num. 7. & Res. cor. Priol. dec. 35. num. 13. & in rec. disf. 202. num. 24. part. 12. & Nos plene in disf. 30. numer. 61. 62. & 63. de Commere. Sabell. in Samm. verb. Casella num. 3. quod in magis procedit, ex eo quod deinceps dictarum literarum acceptationem curavit, ex quo clarior propostio insurgit ap-*

probatio, *Nos discursu 30. numer. 64. & alii supra 7 relati.*

Nec opinatur, quod Dom. Pelofus in eisdem literis volenti imposterum D. Moraffo similes remissiones agere per literas Cambii Maritimi inducitur, quod eas exequeretur cum Hypotheca rerum sibi metipsum mittendum.

Ex hac etenim declaratione, futurum tempus respiciente, non solum nequit aliquid præsumi protestatio, aut contradictio circa præteriti temporis excessum, sed fortius, ac evidenter illius deprehensum approbatio, ut in similibus terminis *Cypriac. contr. 473. num. 1. & seq. Rec. res. 76. num. 43. & 44. tom. 1. Borden. coll. 27. num. 55. & 56. tom. 2. referens insuper Tiraguel. de retrall. convention. §. 1. gloss. 2. numer. 48. vers. sicut post tempus, ubi quod, quando aliquid in futurum prohibetur, quoad præteritum tempus concessum intelligitur, & Bald. conf. 68. in fin. vers. præterea interim libr. 1. & conf. 407. penes fin. vers. quia statum libr. 3.*

Idem emergit ex subsecutivis literis responsivis conscriptis die prima Augusti, & §. & 15. Septemb. Anno 1713. ab eodem D. Peloso: ex quibus non solum illi dictæ Remissio per eum oppositum fuisse, sed etiam prædictum excessum mandari propria tunc iustitiam ratificare deprehenditur, quamvis per eandem litterarum iterum eundem imposterum remittendi modum D. Moraffo iniquum, quod ut supra demonstratum est, magis, magisque præterite remissionis approbationem indicat.

Animadvertente ulterius dignæ sunt plures aliæ dicti D. Pelofi litteræ, quibus postquam omni cura, ac solertia dictarum pecuniarum eorum reimbursement à D. Suarez dictarum literarum datore exigendaram Dom. Moraffo committitur, absque ulla contrariumque propter mandati fines prætergressis protestatione emissâ, cum qua sibi reservasset regressum contra dictum Moraffum, quod insolvidum, ac insolventem habetur inter Mercatores, quibus pecuniare, ac propriam eam protestationibus abundare, quò sibi cautius prospiciamus, & ab omni præjudicio, sese reddant immunes. Ex quo profecto datur intelligi, quod nequaquam D. Pelofus agnovit, vel propter approbationem excessus mandati, seu propter ejus præcedentem intentionem, quod mandatum remissionem quoque per literas Cambii Maritimi comprehenderet, fuisse D. Moraffum absque sibi obligatione devinctum.

Et quamvis ex Epistola verbis die 2. Januarii An. 1713. exarata, ibi, *attendere quod, ob visam a vestris concessio Sig. Gio. Suarez, mentre per vostro dicarato vi provvederò il prestito, onde non ca a Voi a farvene rimborso alla stessa del prestito seguita di pectore etc.* videtur, quod cum D. Pelofus foret de protestatione sollicitus, haud sibi amplius imputari, ac in ejus præjudicium cedere debebat dictæ litteræ Cambii Maritimi riskum, sed potius in damnum D. Moraffi, ad quem propterea dictæ reimbursementis cura pertinebat.

Nihilominus cum ex præcedentibus literis exclusio præteriti excessus mandati haberetur, aut vigore interpretationis ei adhibita à D. Peloso, aut expresse approbationis dicti excessus, quando re vera iste contigerit, & cum primæ cum sequentibus litteris conciliari semper debeant fuisse inter eas idoneæ, & comparabiles, non possunt dicta verba Epistolæ de die 2. Januarii longe tempore posterius præcedentibus approbationis excessus, intelligi in sensu contrario, sed in uno ex duobus sequentibus comparabilibus. Videlicet, quod D. Pelofus intellexerit scribere dicta verba Moraffo, tanquam suo Correspondenti, & Mandatario, & per consequens, recte procedit, quod ei significaverit, quod attenta protestationis scriptura eam provisâ adimpleverit id omne, quod pro parte sua tenebatur, ut à D. Suarez dictæ Cambii litteræ Datore reimbursementis pecunie sue peti posset, minus itaque, & cura postea erat D. Moraffi tanquam sui Correspondenti, & Mandatarii illam à dicto D. Suarez repetendi, & exigendi. Et re vera sicuti post approbationem excessus mandati, non poterat D. Pelofus Moraffo scribere, nisi tanquam suo Correspondenti, aut Mandatario, ita eadem verba tali sensu intelligi debent, ut in similibus, & prædictis terminis firmavit *Rota Florentina cor.*

cor. me post meum Traditum de Cambijsa dec. 8. n. 24. & melius num. 28. aut quod intellexerit scribere dicta verba propter opinionem, quod actionis exercitium propter dictas litteras reimbursementem contra Suarez ad alium non spectaret nisi ad D. Morassium, qui ab initio litterarum Cambijsa contraxit cum dicto D. Suarez, quousvis illius commodum, aut incommodum fore utilitas, & riscum spectaret ad dictum D. Pelosium, tanquam Mandatarium; Et ita se referens dictus D. Pelosius in scribendo ad exercitium actionis propter litteras predictas reimbursementem, recte convenit, quod eo modo scripserit; Talis tamen scribendi forma laud excludit, quin commodum, & incommodum, aut utilitas, aut periculum litterarum imputandum sit ei, ad quem verè spectat; Cum in iure non repugnet, quod ad unam personam tantum spectet actio postulandi reimbursementem, ad alteram vero commodum, & incommodum contractus, ut firmari in similibus terminis plene in dicta dec. 8. num. 25. & seq. post tractatum, de Cambijsa inferitur.

Sed quando etiam dictarum litterarum verba sentum à contraria parte præsumunt, continere, & inducere, nequaquam attendi debent, nam eam demonstrationem fuerit, quod excessus mandati à dicto D. Pelosio præcedentibus suis litteris ratificatus fuerit, nihil ei opusculatur, quod posteroribus suis litteris ejus ratificationem postea impugnaverit, cum id nequaquam ei post excessus approbationem conceditur videatur *Res. Gen. de Mercat. dec. 33. num. 4. & dec. 76. num. 4. in fin. & Res. Rom. dec. 352. num. 23. & 24. part. 30. De Lus. ad Gratian. cap. 699. num. fin. §. Plerique domum*; Et sicuti Mandati non licet, quod à Mandatario ordio, & mandato principalis gestum fuerit, impugnare, ita excessum, quem olim ratificatione confirmavit, non potest repetere: Quia ratificatio, & approbatio excessus de jure equiparatur mandato, & idem operatur, perinde ac si in Mandatario, qui fines mandati excedit, mandatum adhiisset ad agendum

33 in quo mandatum prætergressus est: plene, *Rota Florentina in Libren. Pecuniaria, seu Mandati 31. Martii 1724. §. Ada tal fundamentum, cor. Ato*. Invalide etiam omnino videntur altera dicti Pelosii prætenso, videlicet, quod Dom. Morassius tanquam fideiussor teneatur, eo quod pluribus litteris Dom. Pelosio fuisset, quod executivè eum cogeret ad solutionem Dom. Suarez debitorem dictæ litteræ petiarum 600. ad Cambijsa Martium, sed potius ei aliquam temporis dilationem concederet, dum propter nonnullas pecuniarum summas, vel mercium genera ad ejus manus perventura, securus D. Pelosius de solutione esse poterat.

Hæc etenim prætenso sibi locum vindicaret, quando commendationes, & consilia provenirent ex tertia persona, non vero quando commendans est Procurator (prout in caso nostro erat Dom. Morassius) illi cui commendat; Nam sicuti ad procuratorem spectat cura, & administratio Negotiorum sui Principalis, ita in commendando nil aliud agere intendit, quam officium suum procuratoris accommodare in utilitatem sui Principalis, non autem præsumendum est, quod in suadendo, & commendando (prout erat fœdalis procuratoris officium) voluerit personam inducere fideiussor, ut facilius sequitur in tertia persona, cui nequaquam cura incumbit ogeeptum illius, cui aliquem commendat, ut distinguendo finiat Rota nostra Florentina in *Libren. Pecuniaria, seu Mandati 31. Martii 1724. §. Debita qui con se sequitur, & §. Ed in vero, cor. Ato*.

Sed etiam quando versarentur in terminis tertiæ personæ, ex ejus tamen consiliis, & commendationibus, laud posset aliqua propria obligatio, & fideiussio induci, ois adesset, vel expressa illius promissio in eadem sua commendatione, vel frans, & dolas ejusdem, ut in fortioribus terminis firmavit *Rota Florentina in dicta Libren. Pecuniaria, seu Mandati 31. Martii 1724. §. Debita qui con se sequitur, ubi per variatissimum distinctiones plene hæc materia discutitur*.

Nec plecter D. Pelosio opusculatur, quod D. Morassius fidei obligatus, eo quod neglexerit agere contra D. Suarez pro solutione, hanc ærenis ordinibus à D. Pelosio ei injunctis, quinimo ei semper dilationes, & moras concessit. Nam hoc procederet quando evi-

derent constare, quod D. Morassius emendum fideiussor agendi contra dictum Suarez pro solutione *Res. Gen. de Mercat. dec. 23. num. 29. 30. Stat. de Commercio. gloss. 2. §. 5. num. 373. vers. 2. respondens Sord. dec. 304. no. 4. & §. Rec. de Mandat. mens. 26. Gelsi. de Procuratoribus part. 1. cap. 7. num. 79. & 80. Sed cum contrarium deprehenderet ex litteris dicti D. Morassii respectibus, in quibus ipse potius D. Pelosio efficacibus rationibus prederet suadebat ne dictum Dom. Suarez debitorum ad solutionem cogere; Quapropter comprehendit nequit, qua ratione prociui possit contra Dom. Morassium actione mandati directæ ob mandati inobservantiam, cum dictum Mandatum nequaquam suscepit, & cum D. Pelosius ejusque consiliis, ac suggestionibus acquiescit, ut colligitur ex secuto impofterum ejus litterarum commercio, &c.*

A R G U M E N T U M.

Venditionis Contractus ob non secutum adimplementum, vel traditionem mercium tempore præfixo, an valeat rescindi: Et negativè resolvitur in nostro caso.

S U M M A R I U M.

- 1 Diffis in circa ad quantum tempus se extendat, & non, §.
- 2 Diffis in circa recipi ampliationem, & moderationem ex Judicis arbitrio.
- 3 Diffis Inconveniens ex propria ejus natura significat sui intervallo tempore immediatum.
- 4 Impletur tempus debet regulari secundum prudenti Judicis arbitrium cum ea celeritate, quam patitur subiecta materia.
- 5 Interpretatio, que elicitur ex natura rei subiecta, est intrinseca, & necessaria.
- 6 Contractus Venditionis rescindi nequit ob defectum, vel adimplementum consensu in mora pactorum dictum.
- 7 Emptori competit alio pro rescissione damni ab eo adimplementum facti.
- 8 Venditionis Contractus ob non adimplementum rescindi nequit nisi ad sit passum resolutionem in caso non secuto adimplementum.
- 9 Venditionis resolutionem in caso adimplenti non facit rescissio nequit Contractum Venditionis, si adimplementum sequatur in tempore, quo vendum damnum aliquod passus sit emptor.

Janus, Traditionis Mercium.

D I S C U R S U S CXXXII.

ANNO 1725. die 10. Maji Vita Blanes Florentinus cum Janus dederet, Dominio Carolo de Franceschis vendidit octo Crocorum farcinulas seu corbes, quos Liboni habebat, tradendos intra dies quindecim, aut viginti circiter dicto Franceschio ad Portum Maris ejusdem Civitatis Janus, pro quarum pretio promissit idem D. de Franceschis accipere aliquot penas retarum, vulgo *Sangalli* æstimatas in quadam summa inter eos conventa; Blanes illam mandavit Amico Librenensi, ut curaret promptè Janum super navigio aliquo dictas Crocorum corbes transnittere: Verum cum nullum navigium eo promptu esset Janum iurum, coactio facta est tantummodo de quatuor dorum coribus sub die 29. ejusdem Maji, cæterorum verò quatuor sub die 3. Junii. Præterea prime quatuor, tempestatibus impeditibus, Janum advenire oon ante diem 3. Junii, & cætera die 10. ejusdem mensis.

Ex hoc facto quid sentirem in sensu veritatis interrogatus, utrum scilicet non facta intra tempus conventum traditione dictorum Crocorum venditorum, compellendus sit D. Franceschius ad eos recipiendos, an verò resolvendus sit contractus; Stridum respondeo, adimplementum esse contractum, adeoque cogendum D. Franceschium recipere dictas octo Crocorum corbes, & pro earum pretio tradere dictas penas, vulgo *Sangalli*, etiam si tradidit dictorum Crocorum facta non fuisset intra dies viginti.

2. Nam tempus viginti dierum convenit fuit cum additione illa in *circa* super qua dictione est à Do-
 3. doctoribus acriter disputetur, quousque aut citius, aut
 tardius porrigatur, aliis ad sextam partem, aliis ad
 decimam, aliis ad quantam, aut in plus, aut in mi-
 nus expresso termino extendendum esse opinantibus,
 quorum opiniones etiam potius simpliciter, quoniam
 juris prudentiam sapiant iuxta *Card. de Luc. de Fidei-
 commis. dist. 30. n. 12.* idem de illa nulla est habenda
 ratio, cum de verior, & sanior, & communior
 opinio sit, extendi posse dictionem illam in *circa* us-
 que ad terminum illum sive breviorum, sive longio-
 rum, quem in subiecta materia, & casus circumstan-
 tiis, ob quas contrahendum mens est melius conjectu-
 rantur, ac aperitur, iudicis rectè arbitrium assecuratur,
Alex. cons. 87. in fin. lib. 7. Cypri. digest. 76. n. 30.
Rota dec. 415. n. 8. & dec. 401. n. 30. part. 13. &
 4. *dec. 95. n. 14. par. 16. & dec. 46. n. 5. & dec. 185. n. 9. par. 19. Refol. in causa Parmen. Stat. art. 3. n. 91. in fin. & Add. ad Borari. dec. 732. n. 3. & Rota Florent. dec. 47. n. 30. cor. de Comitib. & melius pre-
 ceteris Card. de Luc. de fideicommiss. dist. 30. n. 12.*
 cum idem de dictione *subre*, vel *invenienti* dicatur,
 quæ est natura sua significet tempus immediatum, &
 abique ullo temporis medio intervallo iuxta *Phanor.*
 5. *de momento temporis, Jov. de solemn. in contrall. mi-
 nor. gloss. 15. §. 1. n. 55. & 56. Barbos. de dist. 155. n. 2. 3. 4. & dist. 388. n. 1.* nihilominus à subiecta ma-
 6. teria, & casus circumstantiis sua accipit regulam,
 & determinationem iuxta *Seac. de Comm. §. 2. l. 1. §. 1.*
 7. *Barbos. d. dist. 155. n. 11. & dist. 388. n. 12. Narbon. de arat. ann. 14. quest. 18. n. 12. Palma Neq. alleg. 382. n. 21. Rot. dec. 62. n. 15. &*
 8. *26. Ob. dec. 156. n. 3. par. 18. n. 1.* Ideoque ab arbi-
 9. trario iudicis *Adnach. arbit. cas. 9. n. 5. Rot. de tem. cap. 26. n. 31. par. 2. Adach. consil. 10. n. 44. & 45. Panimol. dec. 86. adnot. 1. n. 16. & seq. Palm. Neq. d. alleg. 382. n. 21. Arnet. de tempore legal. lib. 1. cap. 4. n. 3. Rot. dec. 103. n. 32. par. 15.* Et ideo al-
 quando secundum subiectam materiam potest extendi
 ad multos menses, longumque tempus *Gratian. cap.*
 10. *378. n. 18. & seq. Adach. consil. 12. n. 16. & 17. Narbon. de arat. dist. 14. quest. 18. n. 12. Giorda cons. crim. 86. n. 18. voss. interduum tres dies Decian. cons. 3. n. 121. & 125. Panimol. dec. 36. adnot. 1. n. 19. Palm. Neq. d. alleg. 382. n. 21. Rota d. dec. 62. n. 16. par. 18. tom. 2.*

Unde cum in casu nostro ageretur de venditione
 mercium, quæ Liburni Januam mittenda erat, &
 sic cum necessaria esset dilatio, tum pro scribendo
 Liburni mandato distas merces transmittendi, tum etiam
 pro earum operatione, & navigatione ex Portu
 Liburnensi ad Januensem, quod quidem tempus incertum
 erat, operatio enim sua promptior, aut tardior
 pendet à copia, aut defectu navium, quæ statim
 mari sine committenda, & iter brevius, aut longius ab
 adverso, secundum mari, ideo in casu nostro contra-
 hentes ob talem incertitudinem temporis ad hunc ef-
 fectum configurationi distarum mercium addiderunt di-
 ctionem in *circa*, quia comprehendere intendebant seu
 brevius, seu longius tempus, nempe quale, quantum-
 que ab apta ineptæ occasione, & contingencia respo-
 dere seriem, incertorumque casuum pendere debebat,
 sequè ita quia in casu nostro contingentia navium,
 adversariorum tempestatum necessario tulit, quod di-
 11. citur octo Crocorum sarcine, seu corbes configari non
 potuerunt, nisi aliquot diebus post terminum in con-
 tractu expressum exactis, non potest spectata vidi-
 12. tionis in *circa*, quæ talem interpretationem in casu no-
 13. stro recipi à subiecta materia, à partibus rescindi con-
 tractus. Atque hæc interpretatio, quæ à subiecta ma-
 14. teria manat, & à casus circumstantiis, à Doctoribus
 nostris pro intrinseca, & necessaria habetur *Adach. de tact. tom. 1. lib. 3. tit. 12. n. 4. & tom. 2. lib. 22. tit. 25. n. 3. & 15. & latissimè Casill. quotid. contr. lib. 5. cap. 87. n. 1. & 2. cum seq. Rota Florentina in Florentina evulsionis 31. Julii 1735. §. At verò in fin. coram Ade.*

Verum admissio quod configuratio distarum mercium
 suo tempore facta non fuerit, quia dictum in *circa* com-
 prehendere solum potest quætor, aut quinque dies præ-
 ter terminum expressum viginti dierum, Nihilominus

cum configit inadimplendum in mora paucissimo-
 rum aliorum dierum, non est procedendum ad rescis-
 sionem contractus, proæ animadvertit *Rot. Rom. apud Borari. dec. 110. n. 19. Rot. Episc. cap. 148. n. 12. O-
 falsch. dec. 71. n. 45. n. 51. cum seq. & n. 65. Nos dist. 59. n. 30. & 31. & in terminis Rot. Luc. apud Pessig-
 15. nantem de emp. & vendit. consil. 58. n. 9. & 10. & seq. & Rot. Rom. dec. 281. n. 4. & n. 12. 13. post dec. de Salvian. Ref. consil. 68. n. 33.*

Quinimo addendum mihi præterea esse videtur,
 quod etiam Blanes videri non possit, aut ob imposse-
 niam, quæ, ut supra diximus, ex fortuitis tantum ca-
 16. sibus accidit, aut negligenda sua, contractum, idem
 configurationem prædictam tempore præscripto nulla-
 tem implerit, tamen ad rescissionem contractus agi
 non potest, cum demonstraverit, se promptum facien-
 17. de configurationi, Dominico Francechello solum com-
 petere potest rescissio damni, quod est passum esse pro-
 18. baret ob inadimplendum in tempore dictæ configura-
 tionis, ut plene probat *Rot. Rom. dec. 281. post Paci-
 fic. de Salvian. & Rot. Lucen. apud D. Pessigian. consil. 58. n. 26. sive ad 31. Altygrad. consil. 45. n. 49. 50. 51. lib. 2. & Altmar. de nullit. contr. rader. 1. par. 2. q. 15. n. 71. Nos plene dist. 59. n. 32. cum plurib. 9
 seqq. Idque multo magis procedit, cum in contracta
 deest pactum resolutivum [ut in casu nostro] idem
 quod si non configuraretur præscripto tempore merces
 prædictæ, venditio resolveretur, ut perpendit *Rota Luc. apud D. Pessigian. d. consil. 58. n. 17.* Quod sita-
 19. le pactum adfuit, adhuc non noceret, cummodo ob-
 lata esset mercium configuratio tempore, quo nodum
 20. damnum aliquod sentiret emptor *Rot. Romana d. dec. 281. n. 4. & 11. & 12. & Rot. Luc. apud D. Pessigian. d. consil. 58. n. 12.**

ARGUMENTUM.

Mercator, si suo Corresponsali mandaverit suam
 pecuniam, quæ apud illum remanet, in
 aliquo negotio collocare an Corresponsalis
 possit illam in suo negotio ponere. Et quomo-
 do, & ex quibus actibus etiam tacitis, vel
 coniecturalibus deprehendi valeat, quod id à
 Corresponsali executioni fuerit demandatum.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
- 2 Alius semper debet interpretari, quod delictum ex-
 eludat, & bonam fidem includat.
- 3 Mercator quando soli alienam pecuniam propriam,
 intelligitur quod pecunia Dominum ad partici-
 pationem sua negotiationis admiserit.
- 4 Cessio etiam ex solo facto presumitur, & dicitur
 cessio tacita.
- 5 Mercatoribus subintelligitur emere, & vendere, & à
 se ipsis ad cambium accipere possum.
- 6 Venditor, qui res, & merces in genere vendidit,
 proprias, & quas habet, intelligitur eorum ven-
 didisse, & n. 7.
- 8 Socius novus admittitur ab uno ex Sociis alienis
 Rationis, de consensu aliorum consociorum pot-
 est Administratores, & alias consocias societa-
 tis componere.
- 9 Et Socius ita admittitur habetur tanquam si ab
 initio fuisset Socius Rationis.
- 10 Socius in quacunque rei communis minima parte
 habet suam ratem, & portionem.
- 11 Socius, vel condominus si rei communis partem a-
 lienat, tota pars rei alienata in eius assigna-
 tionem cedit, reliqua verò pars spectat ad alterum
 Socium.
- 12 Quod fortis procedit quando agitur de credito,
 aut quantitate communi, quæ de sua natura di-
 visionem patitur.
- 13 Epistola scriptæ sibi præiudicat, quamvis illam
 alieno nomine, & pro aliis exaraverit.
- 14 Sequens rerum, aut pecunie in uno loco factum
 casit Dominum rei, aut pecunie, quamvis for-
 sentem, & absentem iudicium subire in loco fa-
 cili sequenti.

Liburni. Sequenti.

DECISIO AUTHORIS.

ET

DISCURSUS QUAMVIS CXXXIII.

D Omnis Joseph Gaudius Januensis Appellum Tabacchi condusit Venetus Anno 1707. mense Aprilis ob declarationem ei factam à Joanne Antonio Genaro cum participatione pro decem in pondus vulgo per dicti in 24. Coram Rationis illuc sub nomine Corfanejo, & Granello canteoris, cujus idem Dominus Gaudius ex eo usque tempore erat Complimentarius, & in viam dictæ conductiois, & tamquam dicti Appellus conductor Generalis illi Senensis. Reipublice centum milia scuta præmarè mutavit cum futuro dictæ conductiois debito compensanda, cum interesse interea quatuor cum dimidio pro centenario.

Deinde cum dictæ Rationi eodem anno compertum fuisset D. Salvettum Grimaldum Januensem de facili ad fructum aliquam pecunie quantitatem daturum, illa per literas manu D. Gaudii sui Complimentarii exaratas eodem impetit, ac fuisse ut in partem dictæ conductiois, ac Societatis veniret: Quamobrem D. Grimaldus efficacibus dictarum literarum rationibus inductus, propositæ novæ negotiatiois usque ad summam 3800. scutorum, dictæ Rationi adimplementum iungendum, quæ variis, ac diversis temporibus ad ratam pecuniam D. Grimaldi, quæ identidem ad eius minus perveniebant, de partita in partem illud executioni demandabat, ut id ex pluribus semper D. Gaudii exaratis literis clarè, ac manifestè dependendur. Anno tandem 1711. per Epistolam dicti D. Complimentarii certior factus fuit ab ipsa Ratione dictus Grimaldus de reinvestimento ejus pecuniarum usque ad summam dictarum scutorum 3800. de qua summa scriptura fuit in libris exarata ab ipsa Ratione, ubi descriptus, & habitus fuit D. Grimaldus tamquam creditor, ac paticeps predicti negotii.

Cum verò post aliquantulum temporis dicta Ratio Corfanejo, & Granello per decedentem defecisset, dictus D. Grimaldus iusticialiter Janus convenire promittere existimavit pro dictis scutis 3800. ac fructibus decursis, & non solum dictum D. Gaudium, & pro ipso curatorem ei ob absentiam à Patria assignatum, quotiens penes illum, tamquam conductorem, & Appellatorem Generalem, & principalem, cum semper D. Officii administrationem gessisset, ingros partita, ac magnæ pecunie quantitas reperiebatur ad dictam Rationem pertinens ob participationem, quam in ea habebat dicta Ratio, & societas, & favorabilem ab illa Rota sententiam esse consecutus, propter cujus executionem aliquibus electibus dicti D. Gaudii existentibus penes DD. Huigens, & socios sequentium Liburni imposuit: Ubi rursus ab illo Iudice rationibus dicti D. Grimaldi peremptis, iterum condemnatus fuit D. Gaudius ad ei solvendum cum effectibus predictis ibi sequestratis dicta scuta 3800. & eorum fructus & in executionem dictæ condemnationis idem sequestrum confirmatum fuit. Quæ Sententia à me deinceps quoad substantiam in gradu appellatiois confirmata fuit diversè tamen Juris principis, ac rationibus.

Pro validissimo hujus meæ Decisionis fundamento opinatus sum, quod cum dicta Ratio Granello, & Corfanejo scriptis D. Grimaldi conductorum scutorum 3800. summam jam fuisse in dicta conductioe Appellus ex publica inscriptione collocatam, in qua dicta Ratio, tam magnam participationem habebat, intellexerit vendidisse, & cessasse tantam ratam dictæ participationis ad quantum ascendebat dicta summa, ac quantitas scut. 3800. Quod re vera ex ipso dictæ Rationis facto constiterit, quoniam cum illa reinvenit, & sub dicti D. Grimaldi pecuniam dictæ participatiois negotio per eum destinatum addidit, & propriam cum descriptione ejusdem D. Grimaldi in libris tamquam creditoris, ac paticeps dictæ negotiatiois, & cum subsequenti solutione eidem singulari apois facta quatuor cum dimidio pro centenario tamquam fructum ex ipso Appellu perceptum, nil aliud ex his inde consequitur, nisi quod talis vere, ac ingenuè ejusdem Rationis mens fuerit, ac intentio, aliquo al-

firmandum esset quod dicta Ratio cum falsitate, ac simulatione, ac dolo se gesserit, quod sane, ingenue quæ mercatorum fidei obnoxium esset, ac contrarium: quod nequaquam fieri, pressum, aut excogitari possit, quia semper in quolibet actu, præsertim inter Mercatores, ita mens agendis debet interpretari, ut quoad fieri possit, semper dolus excludatur & bona fides illibata, ac integra servetur, ut plene, ac sapienter probat *Concil. allegat. 88. n. 2. q. 4. & n. 25. ab. 57. Cyprian. com. 131. n. 47. & seq. & in proximis terminis videlicet, quando Mercator sibi alienam pecuniam propriam quod tunc præsumi debeat, cum voluisse pecuniam Dominum admittere tamquam suæ negotiatiois socium, ac participem ad excludendum dolum, & enaliam fidem, quæ ex indebita alienæ pecuniarum usurpatione oritur, firmant *Marcabron. conf. 6. n. 43. Socin. Sen. conf. 87. n. 8. vers. præterea quod lib. 1. de malum ad rem conferunt, quæ habetur apud Salgad. Labyr. Credit. par. 3. cap. n. 87. 88. & seq. & melius n. 155. & 156. & Paulat. dissent. ad. numer. 25. vers. sed restituenda.**

Neque id arduum, atque absolum videri debet, quoniam si verum est, prout verissimum habetur quod datur in Jure cessio implicita, seu tacita, qualis est, quæ ex solo factoprehenditur, & conjicitur, ut docet de more antemodivæ Galliar. de revocatis, cap. 4. n. 34. post eum *Oliva de Cess. tit. 1. q. 3. n. 15. Palm. allegat. 302. n. 84. vers. namque respondet. & n. 85. ita ad rem nostram negari minime valet, quod ex facto tam claro dictæ Rationis Corfanejo, & Granello præsumi nequeat, quod ejus voluntas re vera fuerit vendendi, seu cedendi pro dictis scutis 3800. quæ in vi præcedentis ordinis dicti Grimaldi reinvestitis, vel collocatis debebant in dicto negotio, tantam ratam prope portionem, quam in eo habebat, quod foret inter Mercatorem procedit, quibus non tam permissum, quam etiam mos est sibi metipsis vendendi, vel à semetipsis emendi, & ad Cambium accipiendi nomine suorum Corresponsalium & ex vulgo dicunt *de forei societati in se stessi, ut demonstravi in meo diss. 76. n. 18. & diss. 120. n. 34. & 35. Cripp. dec. 581. n. 5. p. 3.**

Praeterea animadvertendum est quod sicque solem in genere dicta Ratio certiores reddidit Dominus Grimaldus de adimplemento dictorum scutorum 3800. in negotio dictæ conductiois, & mutationis aliquæ illa specifice modi, personæ, aut aliter circumstantiæ executione, ita ex hoc ejus facto absque dubio præsumi debet, quod ex pro dicta summa rationem ratam propria participationis cedere voluerit ad Text. in l. domus 74. ff. de legat. 1. Card. de Loc. de legat. diss. 11. n. 5. & 6. & diss. 13. n. 2. & quavis dictus Textus & Eminenti. De Luca loquente de legatis, id nihilominus procedit etiam in materia contractuum, & principaliter venditionum, ut animadvertunt *Gomez. var. res. tom. 2. cap. 11. de qualis. contract. sub n. 8. & Nonne conclusio vers. unum tamen est juxta alios vers. & idem est in contractibus, quæ sequuntur Alimari. de nullis. contract. lib. 1. q. 8. n. 124. Barrii de Success. lib. 9. tit. 2. sub n. 1. & Secundo casu vers. quod dixi, idem Socin. Jan. in l. si in signis n. 97. ff. de verb. obligat. *Admir. de tacit. & ambiguis lib. 3. tit. 11. n. 35. Sord. conf. 319. n. 12.**

Cum itaque ex premis abunde probatum sit quod D. Grimaldus à Ratione Corfanejo, & Granello ob predictam cessionem admittis fuisse in participem in dicto Appellu pro summa dictorum scutorum 3800. cum scientia, & patencia dicti D. Gaudii, de qua scientia neque dubitari, quia D. Gaudius non solum erat, ut supra diximus, dictæ Rationis Complimentarius, sed ipse semper quoad tractatum, & conclusionem dictæ negotiatiois, & tam antea quam postea enim D. Grimaldo continuè literarum commercium habuit, Ideo legitime inferitur quod D. Grimaldo, ac ejus heredibus competat ratio conveniendi predictum D. Gaudium, tamquam Conductorem principalem, & Administratorem dicti Appellus pro reductione sui capitalis scutorum 3800. ac fructuum non solumorum, quos ille habet penes se cum alia majori summa pertinentem ad dictam Rationem, ut in terminis docent *Fonarelli. dec. 235. n. 2. & 5. Theaur. q. for. lib. 3. q. 88. n. 9. 10. Gratian. op. 547. n. 23. & seq. & ibi de Loc. n. 9. apud quem vers. eligantur Gratian. *Oliva de cessione**

*Item cit. 3. quæst. 3. num. 16. 17. & 18. ex ratione, quæ ipsi adducunt, quia quando quis assensum est in socium allicui negotiorum ab aliquo socio cum consensu consocii (qui consensus ex sola scientia, & patientia educitur) consideratur novus socius admittitur, tanquam si à principio primorum sociorum socius fuisset, quapropter et negari nequit actio conveniendi socium principalem, qui admittitur, ut ibi administrationis ratio reddatur cum restitutione sui Capituli, & fructuum *Trombert. de Societ. cap. 11. n. 12. & 31. Ansaldo. de Contract. dist. 80. n. 4. Rott. de Societ. à n. 36. aliter ad 41. Rott. Ep. cap. 100. n. 26. & 27. Altimer. de nullis. contrall. tom. 2. quæst. 25. n. 376. & 277. & 291. & optimè Rot. Jansen. de Mercat. decis. 183. n. 5.**

Nec refragatur, quod D. Gaudius jam dixit Ratio-
10 ni, aut ejus credentibus persolverit legentem summam ad compungum participationis, quam illa habebat in dicta conduzione, & ideo extinctum fuerit pro rata debitorum dictorum sociorum 3800. Nam quemadmodum D. Grimaldus participans pro rata dictorum sociorum 3800. in dicta Rationis participatione habet in quacumque minima ejusdem participationis parte portionem suam pro indiviso, secundum Auctoritatem *Palin. Sen. caus. 25. numer. 11. Hermessil. ad ill. partit. l. 55. tit. 5. part. 5. gloss. 5. num. 7. tom. 2. fol. mihi 259. prima impressio Manf. caus. 102. num. 21. 22. & 23. & seq. Altimer. de nullis. contrall. tom. 2. quæst. 25. num. 176. ita cum dicta Rationi dicta summa persoluta fuerit, aut ejus Creditoribus, existit remansit pro rata altera summa dictorum sociorum 3800. spectantium prædicto D. Grimaldo.*

Quandoquidem, omisso pro nunc quod attenta scientia D. Gaudii quod dicta scuta 3800. in portione dictæ Rationis comprehensa spectaret ad D. Grimaldum, non poterat ea per D. Gaudium persolveri, nisi prædicto D. Grimaldo, quia administrator restituere,

11 si prædicto D. Grimaldo, quia administrator restituere, aut persolvere nequit uni ex sociis portionem illam, quæ ad alterum pertinet socium; Respondetur quod obiectum procederet si Dominus Gaudius tantum persolveret quod in totum, aut in partem etiam ratam dicti D. Grimaldi abstrinisset sed cum nos videremus in casu, quod pater dictum D. Gaudium ad huc in præsens reperitur summa longe major, quam sit summa dictorum sociorum 3800. & fructuum ad D. Grimaldum spectantium, nonnisi igitur id quod ante nunc à dicta Ratione Corisano, & Grimaldo, aut ab ejus Creditoribus post illius decoctionem exactum est, computari debet pro sola rata, quæ vere ad dictam Rationem pertinet, juxta admirabilem textum æquitate in l. Marcellus b. Resque ff. ad S. C. Trebell. qui licet loquatur in alienatione alicujus rei fideicommissio subiectæ facta ab hærede gravato, tamen secundum communem DD. opinionem amplius etiam, & generaliter procedit in sociis condominiis, & hujusmodi, *Hondel. cens. 92. num. 63. & seqq. lib. 1. ubi in fine dicti consilii per extensum refert decisionem Rota Romana, Felix de societ. caput. 28. num. 9. Cabred. decis. 146. num. 3. & omnium latissimè Herrach. vtr. 109. per tot.*

12 Præterea cum agatur in nostro casu de quantitate, & nullo magis de quantitate in duas partes distincta in unam videlicet sociorum 3800. spectantium pro sua rata participationis ad D. Grimaldum & in alteram pro residuo spectante ad dictam Rationem, & cum talis quantitas de sui natura communione aliquam recipere nequeat, affirmari nequit, quod dicta Ratio super rata quantitativa Domini Grimaldi haberet aliquam minimam partem, ut doctè considerant *Bellon. de Jure accret. cap. 5. quæst. 8. num. 13. Cord. de Loc. de fideicom. dist. 111. num. 3. Tor. var. quæst. tom. 2. decis. p. 1. quæst. 23. tit. 12. n. 16. 17. & 18.*

Insuper Domini Grimaldi defensores insistebant quod quavis affirmari posset in contrarium quod scuta 3800. propria non fuerint à prædicta Ratione ejus participationi in Appellu prædicto, & ita ille band esset socius, & participes D. Gaudii, nihilominus geminas alias ob causas teneatur in ea persolvere dicto D. Grimaldo; Quamvis prima est quod cum dictus D. Gaudius tanquam dictæ Rationis Complementarius in literis contrarium scripsit D. Grimaldo semper asseruerit illius summam sociorum 3800. fuisse in Negotio dicti

Appellu collocatam, tamque ad manus conductorem dicti Appellu pervenisse, quoniam erat dictus D. Gaudius Principalis, & Administrator, propterea ex his sub præjudicium intulerit, nempe quod fidem suam adstrinxerit, & in proprio etiam obligationem erga D. Grimaldum contraxerit ad text. in l. Fidejuss. b. Pater. ff. de Figur. & l. non putatis ff. Si quis suam rem ff. de bonor. possess. contra Tabul. Scopp. ad Merlino. Fignat. quest. 2. c. 32. n. 5. & 14. Merlino. de Pignor. lib. 2. q. 59. n. 10. & seq. in fin. per tot. Altera vero ratio est quod factum de proprio teneatur in vim actionis de dolo, eo quod eisdem literis ejus manu tanquam Complementarii exaratis affirmaverit D. Grimaldo reinvestmentum dictorum sociorum esse factum, cum illi compertum bene esset id falsum esse. Vt cum huc geminata ratione aliquid difficultatis pareretur, propterea eorum discussione posthabita, saltem duæ causæ finem imponere propter rationes primi puncti, tanquam clariores validioresque, & Mercatorum usus magis congruas.

Oppositum tandem fuit à Dominis Defensoribus D. Gaudii præsens sequestri iudicium ob defectum iurisdictionis viro nullatenus laborare, nam cum dictus D. Gaudius non foret abfens, sed etiam fortis esset, neque his Tribunalibus subiectus actione personali à D. Grimaldo, aut ejus hæredibus pro solutione dictorum sociorum 3800. cum valore rerum sequestratarum conveniri minime poterat; Nam huic objectioni occurrerit *Rot. nostra Florent. in Libano. Sequestri 10. Septemb. 1700. quæ est impressa inter decisiones Locenses recollectas per Palinum dec. 349. tom. 4. & ego ipse in Tractatu Cambiæ Infrascriptæ cap. ultimo, ubi pluribus rationibus probatur quod hodie attem etiam rerum mobilium, & venalium sequestro agi possit actione personali contra Debitorem abfentem, & non subdum coram Judice loci, in quo securum est iudicium, &c.*

ARGUMENTUM.

Assicurator an teneatur ad summam assicuratam, si sequatur finitum ob mutationem itineris factam à Magistro Navis, ad explicationem textus in l. qui fideles. C. de Nautic. lib. 11. Explicatur clausula apponi solita in Apoca Assicuratoris vulgo di poter Navigare innanzi, & in dietro a destra, ed a sinistra.

SUMMARIUM.

- 1 Navis non potest sequestrari iter dicere, neque ad dextram, neque ad sinistram, nisi egerit necessitate, & num. 16.
- 2 Mutatio itineris non dicitur secuta, quando deflexio fit pro attingendis locis propinquis, sive si fiat ad loca remota, & num. 3.
- 3 Via recta dicitur non tantum ea, quæ recta quasi Linea sit, sed ea etiam quæ per obliquum, & per ambages, secus si obligatio itineris fiat nimis late, atque remoto, n. 5.
- 4 Navis quando dicitur iter mutasse secundum formulam Assicuratoris.
- 5 Magister Navis data libertate facultate attingendi quemcumque Portum, & Navigandi ad dextram, & sinistram, intelligitur restricta ad Portus, qui in ipsa Navigatione reperiantur, non autem ad loca devia, & remota, & nn. 8. 11. & 13.
- 6 Portus vicini non mutant Navigationem.
- 7 Loca devia dicuntur ea, quæ sunt præcià à via, & à destinata Navigatione, & num. 2.
- 8 Magister si loca, & littora devia attingit, dicitur plures Navigationes fecisse.
- 9 Verba Clausulae quovis generalis restringi debent ad verisimilia, præsertim si abjurdum per illa induceretur.
- 10 Verba, quovis universalia, intelligenda sunt juxta rerum Cursum Ordinarium, non verò extraordinarium.
- 11 Navis dicitur mutasse iter, quando attingit Portus remotus.
- 12 Assicurator non tenetur risso secuta ob mutationem itineris factam à Magistro Navis.

- 19 *Perba, quamvis generalia, nemquam comprehendunt Casum, de quo fieri debet specialis mentio.*
 20 *Affectionis Premium denotat, quæ loca, seu Portus attingere debeat Magister Navis.*
 21 *Confectura navigationis servanda est.*
 22 *Navigatio fieri debet, prout solent alii navigare ratione temporis, & locorum.*

Liburnen. Affectionis Navis.

DISCURSUS CXXXIV.

TITUS Magister, & Dominus Navis Perla Liburni se affecurari curavit super corpore, & instrumentis ejusdem Navis pro ita ex Liburno Gentium, & Portum Gratiz, & hinc pro reditu Liburnum.

Qui post operationem varium mercium in Portu Liburnensi parum Nannetum, parum Portum Gratiz advehendum, Nannetum veritas atrepto itinere feliciter ad oras minoris Brissanicæ pervenit, conducoque ibi altero alius Regionis Ductore sive exploratore vadum, vulgò *Piloto da Terra*, ut mos est ingreditur flumen Ligerim, per quod Nannetum navigavit, inque ad fluvionem, in quo Navigia mercibus exonerari solent, in ipsi Fluminis oris naufragium fecit, ejusdem Ductoris, ut Magister ait, imperitia.

Ob hujusmodi finistram contendit Magister affecutus sibi ab Affecuratore esse solvendam suamam in affecurationis apodixia contentam; & contra verò per Affecuratos opponitur, quod cum à recto tramite iter Magister diverteret per centum, & sexaginta miliaria circiter, dici debeat fuisse per dictam Navis Magistrum mutatum iter, sive viarum, per quam mutationem itineris de Jure ad nihil Affecuratos tenentur, non obstat pado expresso in ipsa Apoca affecurationis, quod liceat sive ad dexteram, sive ad finistram deflectere, & quicumque Portum attingere, aut onerandæ, aut exonerandæ causa Navis, ut ex dicta Apoca apparet, ibi *Passendo il sopradetto Vagello toccare in qualunque altro luogo, e navigare innanzi, e indietro a destra, e a sinistra a piacimento del Padrone, e fare tutti i suoi bisogni, correndo sempre il rischio l'Assicuratore suddetto in suddetta Mercanzia di Mare, di Fuoco, &c.*

Ego facti serie quid Juri quaeritur? Ex quoque arbitror, Affecuratos non esse compellendos ad solutionem summarum affecurationum per infra-scripta rationum momenta. Certum etenim est, quod antiquius super dispositione textus in l. qui f. scilicet 3. c. de Naval. lib. 11. hoc excitatum fuit dubium, posset ne videlicet Navis destinatum iter agens ab uno ad aliud locum, Portus omnes, locave, quæ intra viam sive ad finistram, sive ad dexteram reperirentur, ad eam arbitrium attingere? Et nonnullis videbatur juxta dispositionem illius textus, quod si Navis nullo impedimento teneretur, nullaque contraria necessitate premeretur, recta via semper navigare deberet, nullumque ei esset arbitrium iter divertere, sive ad dexteram, sive ad finistram, neque aliquem Portum attingendi, inque eo morandi, ut observat Strach. de Nave, part. 3. numer. 6. *Hevia de Commercio, Navis, cap. 11. nu. 7. & cap. 12. num. 8. Leon. conf. 7. num. 6. & seqq. Thor. in compend. det. part. 2. vers. Affecurati Navis il 3. Mastrilli. det. 182. nu. 3.* & modernioribus temporibus hoc fuit opinio Karich ad Jus maritimum *Flaustationis* ad art. 15. ibi *Boni Nautici est quem ce-*
lerrime iter suum, & quidem recta via, & cursum
conficere, non veritatem, vel deviam, vel etiam Portum
alias, quam ad quas Navis destinata, festinare, vel ap-
pellare. Idemque voluit Rocc. de affecur. notat. 52. numer. 184. Verumtamen alii crediderunt, dispositio-

fi, in quo Navis oras, portusque vicinos, aut patum remotos à suo itinere recto attingeret, adeo ut in primo casu Navim iter mutasse adhibebant Doctores; in altera vetò negabant; Nam deflexio ad dexteram, aut ad finistram pro attingendis locis non admodum remotis, iis nequaquam videbatur itineris mutationem præferre, sed una, eademque navigatio, unumque iter, juxta sententiam *Adrian. Socini*, quem sequitur Strach. de Navigation. numer. 15. & 16. idemque iustitice comprobatur à *De Pieg. ad Weisf. de Avaris sub numer. 73.* impetis. post iterum tractatum de Commercio. ubi ait unam viam unamque navigationem esse repurandum cum eam, quæ recta tenetur, tum eam, quæ fit oblique, & non sine aliqua circumfusione, ibi *Et recta quidem via est non tantum illa, quæ recta quasi linea ducit, & ad-*
magis domum ducit, sed ea etiam, quæ per obli-
quam, & per amplexus, &c. Sed cum circuitus, & obsequatio itineris sit nimis late aqua remota, nunquam eadem via tenenda videtur potest, fed certa est mutatio itineris, atque deviatio, ut prosequitur idem auctor, ibi *Et si circumfuso est circuitus per*
longos recessus hinc inde quædam deviatio, sub-
gent, quod idemque Adelschm. & idem Modelinus
vetus Jurisconsultus in l. non solum 12. §. Annus autem ff. de excusar. inter. rellam, & obliquam viam non opponit, sed pro eadem accipit, ac circuituam, & deviationem studiosè quæritur recta opponit via. Et infra, & devia quidem injusta sunt arbitrio privato per longos recessus; obliqua verò itinera, & per ambages circumfusione usitata non conficiuntur, cumque utentis opinione, ac voluntate, sed populi ratione consuetudine; totum verò hoc, auctor *Geddes ad l. itinere 3. ff. de verb. signif. num. 115. & seqq.*

Verum si ut hoc unice dubium, vel controversia tolleretur, an Navis, quæ aut ad dexteram, aut ad finistram loca Portusque vicinos, aut non admodum remotos attingeret, & multo magis si ibi aliquemdiu moram traheret, videtur debeat iter mutasse nec ne, consuetudine fuit introduitum, ut formulæ affecurationum pactum superius in facti specie relatum adjuvantur, ut opinor inanimadvertit ius à *Strach. de affecur. gloss. 14.* non propterea dici poterit subverbis pacti quantumlibet generalibus contineri facultatem liberam Magistro attingendi quicumque Portum locumve, etiam si recta via atque navigatione multum distet, ut explicat idem Strach. de affecur. gloss. 14. numer. 3. *versit. sequitur ergo ex præmissis verba illa generalia in quocumque locum, seu Portum intrandi ad dexteram, & finistram navigandi restringenda ad loca, seu Portus, quæ in ipsa navigatione reperiantur, non autem devia, idest eos*
Portus, qui sunt in ipsa navigatione, qui juxta a-
uctoritates modo allatas de Pieg. & Strach. de Navigat. sunt illi, qui cum vicini sint, non mutant ipsam navigationem, & ideo optime dicuntur in ipsa Navigatione reperiri; sed non devia illa scilicet, quæ procul à via, & recta navigatione sunt, nempe omnia loca illa, Portusque multum à recto itinere destinato remoti. Ista solum doctrina, atque explicatio Strach. in dict. gloss. 14. omnino comprobatur à *Rota Florentina apud Menach. decis. 1. numer. 25. & à de Pieg. dict. numer. 73.* & in illis locum terminis locorum Portuumque vicinorum, licet in suo casu eadem generalitas verborum, & clausularum non debeat, loquuntur *Rota Romana apud Balderr. cit. de affecur. decis. 8. numer. 17.* ibi *Quamobrem cum*
Peris Caccimbi sit intra iter præsum navigationis
passulum a recto cursu desiliendo, cum sit, quæ
sequuntur. Quinimodo ad hoc comprobandum notat
Strach. de Navigat. numer. 16. in fin. quod si Navis attingeret Portus, qui non essent in ipsa navigatione, sed loca devia, idest remotissima à recto itinere, & si hoc fecisset expressa Partium voluntate, nunquam dici posset, quod Navis unum fecerit viarum, sed plura, ibi *Et in re dubia alii ex*
conventionem Magister Navis littera devia festinari
debet, putarem ex hoc dici debere plures naviga-
tiones.

Et quod verba dicti pacti quantumlibet ampla, & generalia restringenda sint ad comprehendendos dumtaxat vicinos Portus, aut non admodum distantes

à recta navigatione, quia pactum illud introductum fuerit ob illam unam causam tollende controversiæ, quæ circa hoc frequenter excitabatur, est plenè à me pridem ostensum in specie similis clausula *disc. 47. de Commercio. tom. 1.*

Insuper si verum est, quod verba, & clausula, quamvis generalis, & generalissime restringi debeant ad sola verosimilia, præsertim cum aliquin absurdum aliquod, aut inconvenientis, aut inverisimile per illa

- 14 inducitur *Craquet. conf. 3. numer. 13. & 14. Sord. conf. 237. num. 21. Ojaleh. dec. 169. num. 14. & segg. Aliegrad. in contr. 82. num. 15. & 18. tom. 2. Barbos. axiom. 212. num. 39. & 45. quodam majus inconveniens, aut res minus verosimilis posset unquam excogitari, quam quod in sensu adeo generali, & effrenato essent accipienda verba dictæ conventionis, ut continerent libertatem, & amplam potestatem artingendi sive ad dextram, sive ad sinistram quencumque locum, & Portum, quamvis remotum, ac remotissimum, quo fieret, ut Afflictores per multos annos essent obnoxii Maris periculo, cui alias, inspecta recta navigatione Navis à loco discessit ad locum destinatum paucis hebdomadis, aut mensibus absolvenda longe breviori tempore detineretur. Præterea verba, quamvis universalis, & ampla, sunt semper intelligenda jura rerum cursum ordinariam, non verò extraordinariam. *Dec. consil. 430. numer. 7. & 8. & sequens.**

Hæc omnia ad casum nostrum modo adaptando, conclusimus non potuisse dictam Navem *Perla* cujus viamque etiam ex Liburnis ad oras Græciæ destinatum.

- 16 veluti Nannetis Portum navigare, nam cum ille Portus à recta via tendente ad oras Græciæ per centum sexaginta miliaria circiter distet, & sic nimirum remotus sit, necnon ad eum navigatio admodum periculosa, ut est notorium ob plurima vada, & loca salebrosa, & difficultates, quæ ostenduntur, præsertim in ipso Fluminis Ligeris vestibulo, & gemino utendum sit siliis regionis Ductore, vulgò *Pilari di terra*, una nempe ab Infula Calonezo ad Divum Nazarium, indeque altero per dictum Flumen usque ad dictum Portum, vel oneratorium meicum locum, vulgò *Caricatore*, talis diversio, & navigatio versus dictum Portum præ vera mutatione itineris habetur, juxta auctoritates supra allegatas, & præsertim: *Socii. Sen. conf. 33. num. 8. & 9. lib. 1. Ruc. de Afflictor. n. 59. & Sirack. de navigat. numer. 15.* qui unanimes affirmant, quod si Navis ad extraneos actus cum magno intervallo diversæ sit, tunc dicitur mutasse viam, quod conclusio appropinquat casui nostro accommodatus, quia negari non potest, quod prædicta Navis *Perla* navigando versus Nannetensem Portum adeo remotum, & periculosum, ad extraneum actum cum magno intervallo non fuerit diversæ, ob quam mutationem itineris cerè non tenentur Afflictores, ut omnes tenent Doctores.

- 18 His addo, quod autem notabili, & singulari navigatione Nannetem facta, quæ remota valde est, & obliqua à recta versus Græciæ oram via, & periculosa adeo plena, & rognus ex parte extra Mare per longum Fluminis intervallum, quod enavigare necesse est, adeoque donati terrestribus Gubernatoribus tendenda, ut paulò ante dicebamus, procul dubio expressa hujus diverituti commemoratio facta fuisset à contrahentibus in formula affecutionis, quæ cum facta non fuerit, consequitur Portum Nannetem non esse comprehensum in verbis conventionis, de qua disputatur, et si sint generalia ad textum in *l. item apud Liburnum 15. §. Alii Præter. ff. de injur. Alii. conf. 27. num. 8. & 9. Ancheran. conf. 295. numer. 5. & segg. Cyriac. contrav. 416. numer. 40. & contrav. 414. numer. 26. & in similibus tenuiss. Ruc. de afflictor. notab. 22. num. 67. & seg. Meza dec. 3. num. 11. & segg. Alimiar. de nullitat. contratt. rubr. prima quest. 26. num. 49. & Nos dicit. pr. num. 117. tom. 1. Eoque magis, quod commemoratio facta est Portus Januensis minus remoti, minusque periculosi.*

Præterea spectandum est premium affecutionum, quod in casu nostro majus non fuit eo, quod solvitur, quando rectè ex Liburno navigatus ad Portum Græciæ abique Nannetem artingendo. Est autem hoc validissimum argumentum pro excludenda ab intentione

ne contrahentium hujus Portus comprehensione *Sperren. de afflictor. part. 3. num. 34. Not. disc. 1. num. 183. de Commercio.*

Denique mos, & Sæptus navigationis est respiciendus, quæ à Magistris Navium fieri solent, si enim mos non est eorum artingendi aliquem Portum, quia procul nimium à via sit, & periculosus, is artingi non potest, nullatenus obstantibus generalibus verbis, quibus conventio concepta est, in omnibus enim consuetudo navigationum servanda est, *Merend. lib. 23. cap. 50. num. 14. & de Viag. ad Weissen. de Avar. num. 73. Menat. decis. Florent. 1. num. 25. Locen. de Jure Maris. lib. 2. cap. 3. num. 19. verfi. item si Magister Navis optimè Hevia de Commercio. Naval. cap. 11. numer. 7. & 8. & cap. 12. numer. 2. cum seg. Videndum etiam Serac. de Navt. par. 3. sub no. 4. verfi. naviger quævis, ubi ait, quod navigari debet prout solent alii navigare ratione temporis, & locorum.*

ARGUMENTUM.

An Compensatio inter Mercatores ipso jure inducatur, & an fieri valeat de debito proprio, cum alieno credito, quando compensationis tempore Mercatores non erant decoditi.

Item quando imminet decoditio, vel aliud periculum amissionis crediti, an compensatio à lege ipso jure inducatur, nullo hominis facto concurrente, ane momentum ipsius decoditionis, vel periculi imminuentis, quamvis compura debiti, & crediti fuerint separarim in libro à Mercatore annotata, quod inter Mercatores dicitur in *Consi. à porto*, & licet credidum, vel debitum esset in diem.

Ignorantia Juris, quando excuset.

S U M M A R I U M.

- 1 Compensatio propriis debitis cum credito alieno non permittitur.
- 2 Limita inter Mercatores.
- 3 Intelligit ante decoditionem, sicut postea.
- 4 Decoditio seu decoditionis proxima nil agere potest in præjudicium forum Creditorem.

- 5 Decoditas, vel Decoditionis proxima non valet partitas scriptas immutare, seu ut vulgo dicitur floccare, vel aliquid aliud annotare vel scribere in libro.

- 6 Decoditis compensare nequit creditum cum altero credito, quod post suam decoditionem Debitori suo obvenisset.

- 7 Declara quando de vera causa, aut vera solutione legitime conficit.

- 8 Compensatio præambula ante imminuentem causam decoditionis intelligitur ipso jure facta in præjudicium etiam aliorum Creditorem quamvis hypothetice monitorum.

- 9 Compensatio inducitur ipso jure inter Mercatores data hunc inde crediti, & debiti contraria.

- 10 Lex inutiliter, & elapsoria nunquam censetur disponere.

- 11 Compensatio de jure fieri non potest de credito in diem cum credito puro.

- 12 Contrarium firmatur, quando unus ex Mercatoribus decodit, quia tunc propter decoditionem Creditum in diem fit purum num. 12.

- 13 Contra Debitorem suspensum, & decoditum agi potest ante diem.

- 14 Mercatorum legibus standum est in materia Mercatorum.

- 15 Compensatio fit de credito puro cum alio per Mercatorem retento in compa præterit vulgo à parte fieri semper accessit contra Debitorem, quando datur casus imminuentis decoditionis.

- 16 Valutas prima intelligitur mutata, si res incidit in casum, in quem verisimile sit dispendium aliter dispendium.

- 17 Valutas in mandante mutata censetur mutata facta.

flata Procuratoris. Card. de Luc. de Credit. diff. 46. n. 27. & diff. 47. m. 15. & seqq. declaratur ibid. & seq.

18 *Animus, seu voluntas in debitorum expressa non compensandi differt a caso, quo defuit, seu non adfuit in eo voluntas compensandi.*

19 *Compensatio fieri nequit ipso iure quando in debitorum expressa voluntas adfuit non compensandi, sed casu voluntas simpliciter non adfuit.*

20 *Voluntas ad ignorata, vel incognita non pertrahitur.*

21 *Sund. decif. 191. reuocatur.*

22 *Solvere suum, & sibi nocere voluisse nemo presumitur.*

23 *Alius sine compensationis exceptio non praesumitur compensandi, quae antea ipso iure a lege facta fuisse, quia talis exceptio operari non debet contra intentionem agentis.*

24 *Reus excipiendo non censetur adducere quod est contra ipsum, & aliorum foveat.*

25 *Ex illa contradicentis, vel impugnantis aliquid ad eius praedictum inferri nequit.*

26 *Opponentis intentio est sui suum defendendi, non autem sibi nocendi.*

27 *Exceptio non videtur fateri quod ex sua exceptione inferri valet.*

28 *Quae indulla sunt ad diminutionem ius aliorum non possunt iuris argumentum ad illius favorem inducere.*

29 *Quae in aliorum favorem indulla sunt in eius odium retrogradi non debent.*

30 *Ignorantia iuris praesumitur in Mercatoribus.*

31 *Compensationem inter Mercatores ipso iure non induci, nisi factis hominibus concurrente tenent nonnulli.*

32 *Ignorantia iuris excusat quando apparuit propter aliquam causam fuisse ipsi ignorans.*

33 *Amplia prima quando agitur de damno vitando, vel de lucro jam quasto amittendo.*

34 *Amplia secunda quando agitur de iure inter Doctores controverso.*

35 *Lites ignorans potuerit peritiores consulere, quia ipso peritiores errare etiam potuissent.*

36 *Quod procedat etiam ageretur de lucro capiendo.*

37 *Compensatio, quae ipso iure, requirit, quod debitum, & creditum hinc inde sit compensabile, demandando non repugnet in contrarium expressa voluntas illius in casu favorem lex compensationem operetur.*

38 *Compensatio de consuetudine Mercatorum inducitur, quoniam debitum, & creditum de iure non sit compensabile.*

39 *Compensatio a lege ipso iure inducitur, modo creditum, & debitum sit compensabile, de consuetudine tantum Mercatorum, & non de iure.*

Nullus Compensationis.

DISCURSUS CXXXV.

Quicumvis de iure communi fieri non permittatur cum credito alieno propter debiti compensationem, *Allegat. Sen. conf. 59. num. 30. lib. 1. Amas. resol. 17. num. 3. De Ponce conf. 95. num. 12. lib. 2. Gratian. displic. forens. cap. 948. num. 1. & seq. & ibi De Luc. additiorum. num. 7. Salgad. Labyrinth. Credit. par. 3. cap. 6. & Unio. num. 17. Gutierrez. de compensat. lib. 3. quest. 13. num. 29. Berjan. cod. tract. cap. 3. quest. 14. num. 13. & 14. Gob. consil. 130. n. 7. & 8. lib. 1. & Rota nostra Florentina dec. 10. n. 20. coram D. meo Audivere de Comitibus, & Rota Romana in Romana Penitentiaria quoad partitam sc. 1156. 4. Martii 1730. Minus releuante, cor. Falconerio, & dec. 473. n. 13. & seq. coram Caprara cum aliis lata manu per nos allegatis in diff. 75. m. 29. 30. lib. 2. de Commercio.*

Autem inter Mercatores sua publica commercii utilitate, ne necessitate suiui sustentae de aequitate feruari debet stylus ubi eis universaliter introductus compensandi cum proprio debito creditum, seu pretium alienum exempli gratia si Petrus Mercator esset Francisci debitor, etique vendidisset merces alienas penes se existentes, potest Petrus suum debitum proprium

cum pretio mercium ad alios spectante compensare, & sic mediante dicta compensatione proprium debitum cum Francisco extinguere, ut late firmavi in diff. 76. de Commercio. & in meo Cambiis Instruere cap. 3. num. 32. in fin. Cardus. De Luca de Regal. diff. 115. numer. 5. & 6. numer. 9. & Et hoc etiam cum pluribus ibi citatis.

Id tamen procedit de plano quando Mercator in venditione alienarum mercium non expressit nomen Dominorum, ad quos merces spectabat, nec non compensatio per eum facta fuit tempore habili, nempe tempore, quo adhuc in foro mercatorio durabat quacredendum, & bonum nomen, nam post illius decoctionem sive proximum, sive adualem aequas commercii amplius non patitur praedictum compensationem inter Mercatores fieri, quia id potius malum fidem faperet, ut appositum, & punctualiter aduertimus in d. diff. 76. in princ. & melius in Liburnen. vindictarum mercium seu pretii §. Alioquin prodati super diff. 124. numer. 78. nec non pariter optimeque declarat Cardin. De Luca de Credit. diff. 47. numer. 15. lib. 1. & 17. & de Regal. diff. 26. numer. 7. last. Gob. consil. 130. n. 17. 18. 19. & 20. Peri in suo tractat. imitatus. in Negociante part. 4. cap. 28. §. De compensationis. Recit. de decal. rub. 100. n. 305. Rec. Gen. de mercat. credit. 8. Roder. consil. 40. n. 45. & seq. Salgad. Labyrinth. Credit. part. 3. cap. 6. §. Unio. numer. 55. & seq. Paph. resol. 121. n. 31. & seq. Rot. post Crm. de consil. decif. 160. num. 11. & seq. Epifop. Roci. cap. 147. num. 7. ac alii per nos allegati diff. 75. num. 23. de Commercio. & ratio vere est in promptu, quia decoctus, vel decoctionis proximus tamquam civiliter mortuus in praedictum suorum Creditorum nil agere valet ad tradita per me plena manu in tractat. del Cambiis Instruere cap. 1. feri per tot. & per hanc eandem rationem nulla declaratio, coactio, vel partita a Mercatore post ejus decoctionem fuit proxima, sive adualem in libris Cambiis fieri, aut scribi potest in alterius favorem, vel damnum, neque pariter scripse immutari, seu ut vulgo dicitur *firmare*, vel aliquid aliud adnotari, vel scribi, Bald. consil. 432. lib. 1. & consil. 400. lib. 3. Rec. Gen. dec. 184. Strach. de Mercat. tit. de decal. part. 3. n. 30. Adlanen. dec. 11. num. 62. lib. 1. & egregie Amas. resol. 57. num. 6. eoque minus compensari creditum cum altero credito, quod post suam decoctionem debitori suo obvenisset Card. De Luca diff. 26. num. 5. vers. bene verum de regal. & Gob. de consil. 130. num. 17. quidquid sit cum de vera causa, vel numeratione, aut vera solutione legitime consistit, cum tunc valeret obligatio, & vera solutio, Amas. de resol. 57. n. 6. in fin. & Nos in Cambiis Instruere cap. 1. num. 4. & 11. & num. 25. 26. & cap. 4. num. 2. & 3.

Et adeo vera est io jure predicta inhabilitas, seu impotencia compensandi, quae cum in Mercatoribus post eorum decoctionem, quam in aliis post eorum boni status mutationem, unde efficiuntur non solvendo, quod lex ipsa generaliter ex aequitate introduxit, dum alicui imminet tale damnum, vel detrimentum, quod ipso iure absque ulla factio hominis compensationem praesumit sive praeventiva, ante nempe imminentem casum decoctionis, vel mutationis status facta intelligatur in praedictum etiam aliorum Creditorum, quoniam anteriori hypotheca muniturum, ut late, egregieque docet Gob. de consil. 130. per tot. & praeterea a num. 14. usque in fin. & Rota Romana dec. 183. n. 8. 9. 10. & dec. 409. par. 9. rec. quarum prima est repetita penes Salgad. Labyrinth. Credit. diff. 149. & secunda penes Alerius. de Pignor. credit. 124. Sectae de Commercio. §. 2. gloss. 5. a num. 434. ad 438. Hodiern. ad Sord. dec. 117. num. 19. Affili. contr. 41. n. 26. & seq. Carol. Amas. De Luca ad Franc. dec. 53. n. 5. & Nos plene diff. 21. num. 13. 14. & num. 20. vers. & licet rem. 1. & diff. 76. num. 9. & 15. num. 2. de Commercio. & decif. 4. n. 12. 13. 14. post meum tractatum Cambiis Instruere, & Rot. dec. 657. n. 2. & seq. par. 19. rec. Rot. 2. & in Romana Penitentiaria, seu integrantis §. Adm. 1719. §. Praeterea eum, cor. Cario, & dec. 473. n. 24. coram Caprara, quod penitentem procedit inter Mercatores ex quocumque particulari usu, vel stylo favore Commertii introducto semper, & quandocumque dato hinc inde crediti, & debiti concurrit ipso iure compensatio inducitur, ut notat eadem

*Rosa post Salgad. Labyrinth. Credit. d. decif. 149. num. 6. & illi mos citari. & Nos d. dift. 21. numer. 20. verf. & licet tom. 1. & dift. 76. numer. 9. & 17. tom. 2. de Commercio. & d. decif. 4. num. 12. post meum cras-
10 Rat. Cambista infraius alias fit adhuc post decoctionem, vel mutationem status alicuius personæ fieri possit huiusmodi compensatio, dici debet fuisse per legem iniussit inueniunt, & introductum remedium prædictæ præambule, seu præuentionis compensationis ipso iure, absque nempe aliquo ministerio hominis, quod sane tamquam absurdum non est dicendum, quia lex iniussit, & eiusmodi nunquam censetur dispoñere Alih.
10 conf. 20. numer. 11. & laud pluribus aliis citatis Barbos. axiom. 136. numer. 14. 15. & 16. & Rat. Lucen. tom. 5. dec. 438. num. 9.*

Verum quoad hanc compensationem ipso iure à lege inductam maior difficultas versatur circa casum in quo Mercator, qui postea decessit, fuisse alicuius creditore purus ex una causa, ex altera vero debitor in diem, cum dilatione nempe ad solvendum; Nam primo ad
11 peccu non videtur in hoc casu locum habere posse dicta compensatio, quia sicuti regulariter ad effectum compensandi exiguntur hinc inde credita pura, & liquida, ita de credito puro cum credito in diem compensatio non est de iure admissibilis, ut per textum expressum in l. in diem 7. cum concordantibus ff. de compensat. tenent Berjan. de compensat. capit. 2. quæst. 4. Gattier. end. trallat. lib. 5. quæst. 2. num. 21. & seq. Gratian. capit. 224. numer. 25. Mench. consil. 12. numer. 57. & consil. 102. numer. 8. & 148. & consil. 393. numer. 31. Sabell. resol. 56. num. 27. Urreol. consil. 61. numer. 34. & Rat. decif. 44. numer. 5. & 6. post Merlis. de Pignor. & opinio coram Emeric. Jun. decif. 1365. numer. 6. & alii per Me citati d. dift. 75. num. 25. de Commercio.

12 Contrarium tamen testifundum fore possumus, quia ante momentum, vel eodem momento quo Mercator decoquit, non reperitur in imminente statu decoquendi illius creditor, quauvis in diem efficiatur purus creditor, ac si non esset in diem, unde ejus creditum, tunc temporis non minus fit compensabile cum suo debito, quam si fuisset usque à principio puri, & sine dilatione contractum, ut in puncto advertunt Scacc. de Commercio. 2. gloss. 5. num. 437. & Rodriguez. de consens. credit. part. 2. artic. 1. numer. 56. Suarez. de Paz. in prax. part. 4. lib. 1. cap. 14. num. 56. obquam rationem magis commands Doctorum opinio adeo firmavit quod creditor quantuvis in diem tam post imminetentem, quam post decoctionem sui debitoris actualiter sequutam possit contra eum agere, siue in concursu aliorum Creditorum, siue non; etiam ad assequendum proprii crediti solutionem, vel satisfacionem, deducto tamen interuallum temporis interese, vel cambio, Rat. de decif. meo. 51. num. 153. & seq. Rot. Gen. de Mercat. decif. 107. per tot. Card. De Luc. de Credit. dift. 112. numer. 6. Peri Jovann. in sua trallat. si Negozianti part. 4. cap. 28. tit. delle Compensazioni, & Rosa coram Caprara decif. 380. num. 8. & hæc opinio est fortius retinenda ob universalem Mercatorum
14 stylum, & consuetudinem desuper vigentem, de quo testantur Scacc. & Peri locis supra laudatis, nec non fides per celeberrimos totius fere lœtæ, & extra mercantiliæ fota facta, ac producta in Causa Gerbault, & Salvetti, in qua emanavit Decisio in calce præsentis discursus inserta, quibus fideles Mercatorum tamquam legi scriptæ, in materia mercantili omnino standum
15 est Bald. conf. 400. numer. 10. lib. 5. Socin. Jun. conf. 27. num. 22. vel 2. Rot. Jan. dec. 7. num. 11. Rot. Roman. coram Greg. dec. 126. num. 3. coram Duran. dec. 368. num. 12. & post Borden. dec. 63. num. 17. & dec. 23. n. 11. & dec. 183. n. 9. per 9. rrr. & laud Terr. de pall. furor. factif. lib. 3. cap. 10. num. 60.

Idem similiter dicendum omnino est in credito per Mercatorem in computo separato tenento ut vulgo dicitur in conto à parte ad effectum illud non compensandi cum aliis paritatis ab eo debitis, sed in suo vigore retinendis (quod vulgo dicitur vivo, & arefo) ut illud adhuc fructificum, vel cambiorum productivum continuaret, ratio etenim est, quia licet à principio usque ad casum imminens decoctionis sui debitoris appareat in huiusmodi creditore de ejus expressa voluntate non compensandi, tamen statim ac datur, vel
16

imminet casus decoctionis, vel deteriorationis status sui debitoris, unde efficiunt non solvendo, & sic casus irreparabilis damni pro dicto creditore præsumitur primam voluntatem fuisse per eum in contrarium mutatam, compensandi nempe suum creditum cum proprio debito ad effectum effugiendi damnum, quod alias non facta huiusmodi compensationis pati deberet in concursu aliorum creditorum potiorum, vel anteriorem hypothecam habentium, ut mirum in modum tradunt in his terminis Alciat. de præsumpt. regul. præsumpt. 16. num. 5. Mench. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 37. num. 35. & seq. Adanf. consil. 299. n. 19. & Rosa Romana coram Falcernio tit. 16. de fideicom. decif. 68. n. 8. & in simili casu quod mæzato statu Procuratoris dicitur statim mutata voluntas in mandante, Golin. de Procerat. part. 3. cap. 5. n. 45. & seq. & ibi De Luc. Jan. add. nu. 8. Mench. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 37. num. 38. & seq.

Neque obstat Card. de Luca de Credit. dift. 46. n. 23. & dift. 47. num. 15. 16. & 17. ubi contrarium videtur firmare, quia ipse alioquin vir doctissimus, ac omni laude meratissimus supposuit, quod voluntas prima in Creditore non compensandi ante casum imminens sui, & irreparabilis damni mutata non fuerit in contrarium, non advertingo ad prædictam juris præsumptionem pro voluntatis mutatione duplicantem; Quamobrem opinio contraria ejusdem Cardinalis de Luca dumtaxat procedere potest in casu, quo constaret in Creditore de continuatioe primæ voluntatis eorum post sequutam decoctionem, vel mutationem status sui debitoris per novos, & ultiores actus ab illius expressis portendit, ut etiam explicat Sard. dec. 191. num. 17. n. 20. præterea respondetur quod etiam in casibus, in quibus compensatio fit ipso iure nulla facta, illa oppositio per debitorum non fit debitorum invito; Beneficium enim non consistit in invitum. In talibus autem presenti debitor qui nunc allegat compensatio-
17 nem, negat autem voluisse compensare, ideo non potest contra ejus expressam voluntatem induci, aut præsumi indulta compensatio, & ita quoque Scacc. de Commercio. 2. gloss. 5. numer. 432. verf. 1. veram opinionem n. ibi, & de contraria voluntate non constet Mench. conf. 460. nu. 6. n. ibi nam responderet Doctores legat quando ipse non negat, velle sui compensationem, sed tacet nihil opponendo, diversum est in casu nostro in quo negat velle sui compensationem, & in his quoque terminis loquitur Rosa ter. Damasc. Jun. dec. 311. num. 3. & 4.

Pro majori tamen hujus materie declaratione admonendum censemus admodum differe casum in quo adhuc in debitor potivus animus, seu voluntas expressa non compensandi à casu quo defuit, seu non adhiit in eo voluntas compensandi, ut videmus, & notat etiam Mench. d. conf. 460. nu. 6. & Card. De Luca d. dift. 46. & 47. de Credit. Nam in primo casu non potest ipso iure fieri compensatio, quia in invitum
18 lex beneficium suum nequaquam imparietur ut superius dictum fuit, in secundo vero casu ob solum defectum, seu non assensum voluntatis debitoris lex non impeditur quod minus ipso iure compensationem inducere valeat, ut sequitur in casu, quo à debitor ignoratur suum creditum compensandum, & tamen lex in hoc casu licet propter ignorantiam, quam habet debitor dicti sui crediti non habeat assensum voluntatis debitoris non deficit ad illius favorem sui debiti cum dicto ejus creditio compensationem ipso iure inducere laud, & egregie Rot. Romana coram Cerr. decif. 208. num. 20. usque ad 35. & Confal. decif. Lucen. 11. num. 15. Berjan. de compensat. cap. 1. quæst. 6. nu. 16. & 17. Gattier. end. trallat. lib. 1. quæst. 12. nu. 25. & 26. & quod
19 lex non habeat tali casu assensum voluntatis debitoris minime valet; Nam quoad ignorata, vel incognita voluntas nullatenus porrigitur ad latè tradita in terminis compensationis per Nos dift. 32. num. 15. 16. & 17. de Commercio. Altagrad. conf. 9. num. 21. & 22. lib. 2. & Rot. postquam. ad Statut. Urb. dec. 167. numer. 11.

Quapropter nusquam putavimus absolutè veram prædictam Sardis resolutionem in ea parte decif. 191. ubi ille firmavit, quod in casu suo non potuisset per legem ipso iure induci compensatio, quia ex subsequenti compensationis exceptione per debitorum proposita
20 satis

factis conditabat in casu suo fuisse antea in eodem debitor expressam, ac positivam voluntatem non comprehensam; Nam ibi *divinus* est casus tantum maris suppositus quod ex sola subsequente compensationis exceptione huiusmodi expressa voluntas pro tempore antecedenti illi ei valeat, quod factum omnino est, nam in recto, & vere arguendi modo nil aliud ex dicta exceptione postea deducta inferri potest nisi quod prius in debito non actor animus, aut voluntas compensandi, & sic quod delicti assensum ejus voluntatis, qui delictus, ut non assensum voluntatis non est apta, ut mox supra demonstravimus, impedire, quominus lex compensationem ipso jure inducere valeat; Quamobrem ut locum habeat predicta Sordis illatio hoc amplius probari debet, quod nempe debitor, qui opposuit compensationem non ignorans hanc acquiritivam legis provisionem inducentis ipso jure, & absque facto hominis ad ejus favorem compensationis; At ubi de tali assensu non constat, tunc minime inferri valet ex sola exceptione compensationis postea deducta fuisse anteriori tempore in debitor voluntatem expressam non compensandi, quia praesumitur huiusmodi exceptionem fuisse propositam ob ignorantiam, quam debitor habebat de predicta acquiritiva legis provisione; Nam si ille scivisset jam antea ad sui favorem ipso jure inducendam fuisse compensationem, non equidem amplius illam opposuisset tanquam faciendam, sed tanquam factam, id etenim sensus est manifestum, quia cum principalis intentio debitoris excipientis de compensatione sit ut relevetur a damno, ab omissione nempe sui crediti, non debet interpretari, quod fuerit per eum nimium infans, ac insipienter opposita compensationem cum scientia dictae acquiritivae juris provisionis, sed cum illius ignorantia ne ducatur voluisse sibi nocere, & suum jactare, & perdere, egregie *Rat. part. 2. rec. decis. 662. num. 8. & pluribus citatis D. mens de Comitibus decis. Florent. 22. n. 17. Rat. d. decis. 27. num. 6. tum quia ne taliter interpretetur actus sui compensationis exceptio, ut operari debeat contra intentionem agentis juxta juris regulam de qua in l. legatus uniuslibet ff. de leg. 1. & l. non omnis 19. ff. de reb. caduc. & l. ubi ita 27. ff. de donat. caus. mortis Castill. quod. contr. cap. 40. n. 10. cum seq. & R. P. Nid. de regul. jur. in 6. regul. 63. num. 12. 13. & 14. ubi etiam magis precise subdit, quod reus excipient non censetur adducere quod est contra ipsum, & actori faver, in idem colligente altera juris regula, quod si quis venit contradicendo, vel impugnando, non potest ex illo actu aliquid ad ejus praerjudicium inferri, quia principalis intentio oppositoris nuncupat esse velle sibi periculis iudicii parere, sed juxta suum quemodolibet factum, rectumque iuri, vel eo modo, quem proposuit, vel alio fidei jure melius competente, ut egregie itatit *Rat. coram Ubald. decis. 1. num. 3. lib. 1. & prosequitur P. Nid. ad dicit. reg. 63. num. 2. cum pluribus seq. tum**

27 altera regula, quod qui excipit fatetur nullatenus videri id quod ex sua exceptione inferri valet per textum in l. non nisi ff. de except. & cap. exceptionem 63. de regul. juris in 6. & cap. Venerabilis de except. *Cyriac. contr. 35. num. 9. & contr. 175. numer. 15. & latet P. Nid. in d. cap. exceptionem num. 2. & 3. cum pluribus seq. de regul. jur. in 6. live etiam altera quod ea quae inducenda sunt ad diminuendum juxta actoris non debent, nec possunt augmentum juris ad illius favorem inducere, *Cyriac. contr. 35. num. 10. & latissime Castill. quod. contr. cap. 40. num. 15. cum pluribus seq. lib. 4. live denique altera quod quae in favorem aliquis introducta sunt eo ejus odium retrogredi non possunt ut in casu simili adducit *Peguer. dec. 74. num. 4. & Castill. d. cap. 40. num. 14.***

Eoque magis pendenda juris ignorantia praesumenda est in Mercatoribus, qui solent in jure esse idiotae, *Cyriac. contr. 164. num. 18. Allegrad. conf. 80. num. 13. lib. 1. Rec. Episc. cap. 126. num. 37. & 38. & indubitate quando agitur de materia, sui articulo legali inter Doctores admodum controverso, prout est iste compensationis, de quo agitur, ubi Doctores quamplurimi concordi tenentur, quod nempe compensatio etiam inter Mercatores ipso jure nullatenus inducatur, sed ut illa inducatur semper factum hominis requiri debeat, ut videtur et ex *Rat. Gen. de Advocat. decis. 15. num. 19. & decis. 170. num. 10. & 19. An Casarez. de Commert. tom. II.**

*devel. contr. 219. num. 7. & seq. Passib. refel. 121. no. 24. Paulus. differt. 80. no. 87. Salgad. Labryrin. Cred. part. 2. cap. 26. num. 28. & seq. Rec. Episc. cap. 147. num. 22. cum aliis relatis per *Allegrad. de compensat. cap. 1. qu. 6. & per Nos decis. 21. num. 20.**

Neque obstat potest quod ignorantia juris non valet excusare huiusmodi excipientem de compensatione facienda.

Nam pluribus mediis tollitur obiectum, & primo pro responsione advertendum est, quod casus allegatus ignorantia juris neminem excusat, quatenus de jure praesumitur a nemine jus ignorari. Verum ubi talis juris praesumptio in altera potentiori suffocatur, & vincitur, ut verè appareat per agentem jus fuisse ignorantum, tunc licet aliquis per ignorantiam juris aliquid egerit, excusari debet, ut magis dilucet explicans *Passerius. in cap. ut animarum 2. cap. 1. art. 17. num. 348. de consil. in 6. R. P. Nid. de reg. jur. in 6. reg. 13. §. 2. nu. 40. & 41. & egregie Rota Romana dec. 662. num. 8. & 9. part. 2. rec. Barboz. axiom. 113. n. 7. & 8. & D. mens Audis. de Comitibus decis. Florent. 22. num. 17.*

Cum itaque in casu nostro adversus predictam praesumptionem juris, quae regulariter praesumi deberet excipientem de compensatione facienda civilis, quod ipso jure per legem inducebatur compensatio, dimittit validior praesumptio ignorantia, ex quo non praesumitur aliquis adeo fatuus, & infans ut voluerit jactare suum, ideo dicendum est compensationem esse opponentem de praedicta acquiritiva legis dispositione ignorantiam habuisse, ut punctualiter subdunt *Passerius. Nidus, & Rot. Roman. locis citatis.*

Secundo respondetur, quod quoties agitur de damno vitando ut in casu nostro, vel de lucro jam acquisito amittendo semper juris ignorantia excusat *Cyriac. contr. 164. n. 20. & contr. 327. n. 88. Rec. Episc. cap. 126. n. 34. & 35. Angel. de Confess. lib. 2. quesi. 10. n. 69. vers. fed verum Strabon. jun. refel. 192. in addit. n. 36. Matricia de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 25. n. 16. tom. 1. & lib. 16. tit. 18. n. 14. & 15. tom. 2. & mirò, ac doctè *Allegrad. conf. 94. n. 42. & 43. Altilia. refel. 5. nu. 25. & 26. latet cum pluribus aliis citatis *Bonden. collat. 43. num. 82. & 83. lib. 2. Altmar. de nullit. contrat. tom. 1. quesi. 9. num. 59.***

Tertio quia praedicta juris conclusio non procedit quando agitur de jure inter Doctores nimium contro- *34* versio *Passerius. d. cap. ut animarum 2. quesi. 1. art. 17. nu. 349. de consil. in 6. Rat. part. 18. rec. decis. 637. nu. 6. & 7. Allegrad. conf. 15. n. 37. re. 2. & Rota post Baldacc. ad Ramon. dec. 94. num. 3. *Bonden. d. collat. 43. nu. 81. tom. 1. & sic in casu nostro, ubi ex contraria opinione ro Doctorem supra relata in 5. Enque magis agitur de materia admodum controversa, quae controversia Doctorem attenta excusatur etiam si excipientis de compensatione non consultaret peritior, quia peritiores etiam errare, vel saltem haesitare possunt, *35* *Rota penes Baldacc. d. decis. 49. num. 3. & 4. & *Bonden. d. collat. 43. num. 83. ubi amplius subdit, quod ignorantia juris inter Doctores multum controversa *36* excusatur etiam si tractantur de lucro capiendo, quanto ergo magis in nostro casu ubi agitur, ut diu de damno vitando?****

Modo succedit pro supplemento hujus materiae altera notabilis questio in casu quo nempe Petrus Mercator elset proprio nomine creditor Francisci ex causa Cambii necnon vice versa ejusdem Francisci debitor pro pretio venditionis mercium ad alios externos Mercatores spectantium, quorum tamen nomen non fuit per Franciscum in venditione expressum, ac scilicet data decoditione Francisci, vel illius impotentia ad solvendum omnibus suis Creditoribus compensatio crediti proprii dicti Petri cum dicto suo debito pretium mercium ad alios spectantium ipso jure in limine, seu momento ante decoditionem Francisci inducatur.

Hec enim questio à nemine Doctorum facta fuit, quia tam omnes supracitati, quam alii qui allegari possunt loquuntur, ut vidimus de compensatione ipso jure inducenda inter creditum, & debitum hinc inde proprium ad effugiendum irreparabile damnum, quod eo non factam compensationem alteri obtineret, Intantumque eandem questionem nos quoque reliquimus in dicto nostro *disq. 76. de Commert. numicet in eo latè scriptissimus de questione an inter Mercatores de jure fieri*

valent compensationis de debito proprio cum alieno creditore procedente ex pretio alienarum mercium venditarum, quo loci tunc propter acquisitionem, & publicam commercii utilitatem, tum etiam ob consuetudinem ubique Planetarum mercantiliam vigentem pro affirmativa flectimus, dummodo tamen per Mercatorem vendentem non fuerit expressum nomen eorum ad quos spectabant merces, verumtamen ibi quæstionem egruam ad effectum tantum tendere compensationis iam facile tempore habili, quo nempe Mercatorum hinc inde penes Mercatorum Forum aditus eorum bonum nomen, & credendum retineant, sed in casu nostro proposito, quo non fuit facta huiusmodi compensatio ante decoctionem, sed post decoctionem Francisci an ea nihilominus ipso jure absque ullo facto hominis lege indulta fuerit per momentum ante decoctionem Francisci pro reparatione damni Petri, quod alias ei resisteret, quæstio hæc est diversâ, & admodum ab altera distat.

Verumtamen iisdem Juris principis, quibus resoluta fuit prior, de qua actum fuit in *l. nostro diff. 76*, præfens quoque absolvenda mihi videtur in favorem compensationis.

Item quædammodum in casibus specialibus, vel privilegiis, in quibus ipso jure absque facto, vel hominis ministerio licet inducere potest compensationem, aliud requiritur, ut talis operatio legis cum effecta sequatur, nisi quod in potentia hinc inde debitum, & creditum sit compensabile, neque actus repugnet voluntas in contrarium illius, cujus in favorem lex operari debet compensationem, ex pandualliter traditis per *Card. de Luc. de credit. diff. 46. num. 13. & seq. & diff. 47. num. 15. & seq. Scacc. de Comm. §. 2. glof. 5. n. 432. & seq. Gait. de credit. cap. 4. quest. 7. num. 358. & seq. de compensat. cap. 1. quest. 6. num. 13. & seq. & latè Rota Romana decis. 183. num. 12. & seq. & decis. 409. num. 20. & seq. per. 9. recent. ita in casu nostro quæstionis superius propositæ lex eundem prout compensationis effectum producere debet cum ibi similiter creditum, & debitum Petri in potentia est compensabile, non quia id quod debet Petrus Francisco pro pretio mercium ad alios spectantium de jure sit compensabile, sed quia compensabile in vim consuetudinis universalis Mercatorum effectum fuit, ut latè probavimus *diff. 76. de Comm. & latius in Liburnæ vindicationis mercium in hoc eodem Tomo III. neque similiter repugnat voluntas Petri in contrarium.**

Uterius in corroboratorem addimus, quod scilicet tempore habili ante decoctionem, nempe Francisci, expressè fieri potuisset in suis libris per dictum Petrum compensatio crediti proprii cum eo quod debet Francisco ex causa prealinarum mercium, quia tum juxta consuetudinem Mercatorum, quam de acquisitione dictum debitum Francisci est compensabile cum credito proprio, ad latè per Nos tradita locis mox superscriptis; Ita fieri potuisset per legem ipso jure, quia licet tantum supplet factum, vel ministerium hominis statim, ne debitum, & creditum sit, vel de jure communi, vel de jure universalis consuetudinis Mercatorum hinc inde compensabile; Et ita fuit decisum in *Liburnæ præfata reivindicatio 4. Maji 1746. a D. Nardi Liburni Auditore*, cujus Decisio modo sequitur.

Decisio D. Auditoris Nardi de qua fit mentio in fine præfatis Discursus.

LIBURNEN.

Præfata Reivindicatio

Sabbat. 4. Maji 1746.

SOTTO il giorno del 3. Dicembre 1745. la Ragione di Giuseppe Gerbault, e Compagni presso dal Signor Carlo Salvetti la somma di Pezze tremila in Contanti, col patto di darli Lettera nella prossima Fiera di Apparizione a 192. per cento: e dipoi nel 17. del suddetto mese, per mezzo di Sebastiano Domanici pubblico Sensale, gli vendè due Balle di Sete di Calabria, imperanzati netre di sconto, Pezze 719. 6. 5. Ma siccome nella fine di Dicembre venne a mancare per Fallimento la detta Ragione di Giuseppe Gerbault, così non potendo più dare la Lettera per Fiera, il Sig. Sal-

vetri nel 31. Dicembre fallò a' suoi Libri il Conto di Fiera, e dette debito in Contante a Giuseppe Gerbault di Pezze 3015. 1. 6. importare, secondo il prezzo allora corrente in Livorno, delli scudi d'oro Marchi, comprati dal Sig. Salvetti per Pezze 3000.

Giunse a notizia della Sign. Principessa della Rocella il Fallimento di Giuseppe Gerbault ec. a cui finì nell' antecedente mese di Giugno avea inviare le suddette, ed altre Balle di Sete, con ordine di ritirarle per conto della medesima, fece fare il 11. Gennaio Mandato di Procura nell' Signori Francesco Damiani, e Compagni, e per mezzo loro convenne giudicialmente il Sig. Salvetti alla restituzione delle Sete vendute, ovvero al pagamento del prezzo, secondo il conto, che Gerbault avea trasmesso alla Sign. Principessa con Lettera del 24. Dicembre.

Imperocchè essendo state vendute un giorno avanti la morte di Giuseppe Gerbault Primo Compimentario di detta Ragione, e come dicevano i Signori Damiani, in tempo, che quella già si era resa insolvente, anzi per tale comunemente creduta, la vendita si doveva riputare, come se fatta non fosse, e conseguentemente essere stato lecito alla Sign. Principessa valersi dell' azione, chiamata da i Dottori Reivindicatoria per ricuperare, benchè fossero passate in potere del Sign. Salvetti, come decise la Rota di Genova nella dec. 171. seguita dal Rotto resp. 25. num. 2. Vol. 37. E quando non fossero più in essere al tempo del nostro Giudizio, avesse potuto smentire non dirigere l' istessa azione contro il prezzo, per ragione della surrogazione già considerata dal mio Sig. Audire Casariego nel Trattato de Comm. diff. 75. num. 27. Tanto più, che il Sign. Salvetti ben consapevole, come soggiungevano, del cattivo stato, in cui si trovava la Ragione di Giuseppe Gerbault, non ad altro fine avea procurato la compra delle Sete, che per coprirsi, se non di tutto, almeno di buona parte del suo Credito, come avviene lo Scat. de Comm. §. 2. Glof. 5. num. 445. ed il Sig. Audir. Casariego nel soprascritto Discorso 75. num. 15.

Supposta poi la validità della vendita, passavasi i Difensori della Signora Principessa ad impugnare con quattro eccezioni, ricavate dalle seguenti circostanze di fatto, la compensazione, che il Sign. Salvetti diceva esser già seguita del prezzo delle Sete col proprio Credito. La prima, che il debito era di quantità, ed il credito di Cambio per Fiera. La seconda, che il Signor Salvetti era Creditore in proprio della Ragione Gerbault, ed all' incontro debitore più sotto alla Signora Principessa del prezzo delle Sete, mentre per conto della medesima gli erano state vendute. La terza, che dovendo Giuseppe Gerbault dar Lettera nella fermata di Fiera di Apparizione, il Credito di detta Lettera, ridotto poi a quantità, non era esigibile prima della fine del mese di Gennaio: e di più benchè il Signor Salvetti avesse comprato le Sete a moneta pronta, non potea essere altrettanto al pagamento del prezzo, se non il dì 3. Gennaio, in cui scadeva il termine de' quindici giorni dal giorno della fatta consegna delle Sete, a tenore del Bando concernente i Pagamenti de' Cambi, e Mercanzie, pubblicato in Livorno l' Anno 1718. La quarta finalmente, che quando il Signor Salvetti contrappose ne' suoi Libri il Credito di Fiera al prezzo delle Sete, già si era scoperto il Fallimento di Giuseppe Gerbault, che vale a dire in tempo nel quale non era più in sua facoltà di compensare esiziano in pregiudizio de' Creditori anteriori di Gerbault, non che della Signora Principessa proprietaria delle Sete di modo tale, che se chiedevano di dette eccezioni era bastante a rigettare l' allegata compensazione, a più forte ragione doveva escludersi con tutte assieme, e particolarmente colla terza, e colla quarta, come conclude il lodato Sig. Audir. Casariego nel menovato diff. 75. per 101.

Non ostante però queste, ed altre ragioni da ritirarsi in appello, sono stato di sentimento doverli assolvere il Sig. Salvetti dalla restituzione delle suddette due Balle di Sete, non meno che dal pagamento del loro prezzo: imperocchè essendosi valsi i Signori Damiani ne' nn. suddetti dell' azione reivindicatoria, dovevano poi provare, che le Sete fossero

attività della Signora Principessa della Ruccella, almeno dal tempo del nostro Giudizio, come disse la *Rota di Genova decif. 22. num. 9. & decif. 34. num. 37.* particolarmente, perchè senza la prova del dominio mai potea competere loro l'innentata ragione di servidicazione *l. in rem alibi 23. ff. de reinducat. ad vii la glie. Mafcard. de Probat. concl. 336. num. 37. Alvar. in prax. part. 4. diff. 3. nu. 47. 48. Mafcard. conf. 10. num. 2.* la qual prova però se li rese impossibile in riguardo della vendita fatta da Giuseppe Gerbault, mediante la quale il dominio della Sete restò trasferito nel Signor Salvemini, ed egli fattosi debitore a Gerbault Venditore, secondo i Testi chiarissimi nel *l. vendita infit. de rer. divif. nella l. quod vendidi, ff. de contrah. Empt. Barbof. in l. si cum Dotum §. Finali. ff. de sol. Matr. Mafcard. conf. 10. num. 9.* ed in specie la *R. Rom. dec. 107. n. 13. post Adelin. de Pignor.*

Nè per essere state vendute le Sete dalla Ragione di Giuseppe Gerbault quattordici giorni avanti il soprafatto di lei fallimento può mettersi in dubbio la validità della vendita, essendo ormai proporzionale riverentissima, che la sola circostanza del prossimo fallimento non è bastante a render nulla qualunque disposizione, e Contratto fatto dal fallito, mentre non sia accompagnata dalle altre circostanze, e congetture annoverate da i Dottori, e particolarmente dal *Confessum. ad Stat. Urb. adun. 26. numer. 38. & segg.* colle quali resti provata ad evidenza la frode usata dal fallito con piena partecipazione ancora del Compratore, o di qualsiasi altro contrattante con detto fallito, come richiede il Testo nella *l. Qui autem §. Sciendum, e nella l. ai Prator. §. Quid Prator. ff. que in fraud. Cred. e forma il *Adelin. de Pignor. lib. 4. §. 135. n. 8. & 9. Goh. conf. dec. 89. n. 8. & 9. tom. 1. Altim. de nullit. contr. rubr. 1. q. 12. n. 292. & segg.* E giova osservare a carico de' Signori Damiani la prova della frode in forma, che escludesse la presunzione contraria *l. n. in prin. ff. que in fraud. Cred. l. penult. Cod. eodem tit. Mafcard. de Probat. concl. 814. & 815.* così non dovevano competere, tanto più che li tratti di vendita fatta pubblicamente, all' uso Mercantile, a prezzo giusto, e per mezzo di Scalfale approvato, la quale non si può, nè si deve rescindere per la sola circostanza del prossimo fallimento, come più volte è stato giudicato da questo Tribunale; Ed ultimamente fuoto di 19. Febbrajo prossimo passato per la validità della vendita fatta fra il 29. Dicembre dalla Ragione Gerbault, ec. alli Sig. Giuliano Ulivieri, e Fratelli di 64. Spore di Zibibbo.*

Di modo tale, che poco avrebbe giovato alla Sign. Principessa la prova della notizia giunta al Signor Salvemini, dello stato dubbioso, in cui si trovava la Ragione Gerbault alla morte di Giuseppe, anzichè avendo egli acquistato le Sete con titolo oneroso, in ogni caso dovevano i Signori Damiani provare la frode certa, e indubitata scienza del Fallimento di detta Ragione *Surd. conf. 528. num. 37. Gratian. differe. 391. nu. 12. & segg. Rota de Decret. rub. 40. nu. 117. Rota diff. Jur. cap. 145. n. 11. Mafcard. conf. 179. n. 41. La Rota di Genova dec. 184. n. 18. vers. sed. & in similitudine, non servendo il soprafatto, che ne avesse avuto *Surd. l. conf. 528. n. 40. Palma Nip. alleg. 74. n. 54.* ed altri riportati dal *Confessum. ad. adun. 26. n. 90. e 91.* ma restò sola di mezzo ogni ombra di frode, o collusione col sussistere in primo luogo, che se il Sig. Salvemini avesse ereditato prossimo il Fallimento di Giuseppe Gerbault, quando comprò le Sete, non avrebbe tralasciato di mettersi a coperto di tutto il suo Credito, come poteva fare agevolmente colla compra d'altre Mercanzie, delle quali non ne mancava a Gerbault, eiam in genere di Sete, come colla dal l' Investimento giudiciale degli Effetti ritrovati ne' Magazzini di detta Ragione fallita, oltre quelle, che dagli Atti di questo Fallimento apparisce aver continuato a vendere fino a tutto il dì 29. Dicembre. Ed in secondo luogo, che od la malattia, nè la morte di Giuseppe Pruno Complimentario fosse fermata il corso del Negozio alla di lui Ragione, anzi lo concionò, e l'avrebbe proseguito nello stesso Stato, e Nome, sotto la direzione del Secondo Complimentario, il quale però non mancò di darle l'opportuna notizia agli Amici, e Corrispondenti del Negozio, mo-*

Casarez. de Comm. Tom. 14.

dante più, e diversamente scritte, come a nome della medesima Ragione, in occasione della Morte di Giuseppe.

Quindi vedendo a mancare l'Azione Reivindicatoria, nemmeno si poteva sostenere il Giudizio mosso da Signori Damiani coll'azione nata dal Contratto della vendita delle Sete; Imperochè avendole vendute Gerbault nel suo proprio nome, e senza esprimere il Mandato della Signora Principessa, come colla dal partito del Senale in Anzi prodotta, il Contratto restò talmente radicato nell'istesso Gerbault, che l'azione al prezzo contro del Signor Salvemini non si poteva sperimentare dalla Signora Principessa, ancorchè le Sete fossero di sua ascendenza, ma solamente da Giuseppe Gerbault, che ne aveva fatto l'acquisto, o pure da i Deputati alla di lui Ragione fallita, secondo il Testo Literale nella *l. Quomodo C. si corr. putat. il Bartol. nella l. si Pupilli §. Sed si ergo, & §. Unde domus ff. de acqu. 281. e ne' nostri termini precisi ferma il *Dec. conf. 9. n. 5. ibi. Unde alio fin acqui. sua illis de Coppenhagen, & iterum sine nomine Dr. biverum Pisanorum, quibus crediderunt, & Merca. raribus Lucanis nullo modo obligati sunt, licet eorum officio bona, ed il *Geri Spin. conf. 85. numer. 15. ibi. Quia quomodo nomina creata fuerint ex venditione mercium suarum, cum tamen venditor solus fuerit per D. Alphonsum eius nomine proprio, & tamquam de rebus propriis, alibi quæstia fuit D. Alphonsus, non autem D. Andrea Dominus mercium, Altim. de nullit. contrah. rubr. pr. part. 2. quæst. 15. n. 443. Anselm. de Mercat. diff. 30. num. 31. La Rota di Genova dec. 101. nu. 13. vers. quia Niclaus, e presso il mio Signor Aud. Cafarez nel diff. 3. n. 58. de Mercat. l'istesso Sig. Audit. nel addit. al 2. diff. 92. e nel diff. 76. num. 2. non ostante, che la vendita delle Sete li abbia a dir fatta in vigore dell'antedetto Mandato della Sig. Principessa, per quello, che notai il *Casarez Lett. conf. 21. n. 25. Rota Jan. dec. 129. n. 8.* poichè essendo l'obbligazione contratta dal Sig. Salvemini totalmente separata, e distinta da quella, che antecedentemente aveva contratta Giuseppe Gerbault colla Sig. Principessa, come avvenne il *Dec. nel sopracitato conf. 7. numer. 3. vers. & se putat, ne segue ancora, che se la Sig. Principessa voleva valersi dell'azione nata dal Contratto della vendita, doveva prima riportare la Cessione delle Ragioni da Gerbault, o da i di lui Deputati, come prescrive il Testo nella *l. Puffio §. Finali. C. de acqu. vel em. poss. e meglio nella l. Quomodo. C. si corr. putat. e nella l. si Marius C. de diffidat. Pign. la glie. nella l. Quid Procurator 268. vers. potest parati ff. de Procurat. Giu. a Sand. de Alien. Cef. cap. 5. num. 9. Dec. conf. 133. num. 3.* Ed è anche opinione costante de' Mercanti, i quali la stimano così necessaria, che non volendo, o non potendo più valersi della persona del Mandatario, per la risoluzione del prezzo delle Mercanzie vendute di lor conto, si fanno assegnare il Nome del Debitore dall'istesso Mandatario, s'è in idato di poterlo fare, o s'è Fallito, da i Deputati al di lui Fallimento, come, tralasciai gli esempi di altri Fallimenti, vedesi essere stato praticato in questo della Ragione di Giuseppe Gerbault, e Compagni dal Signor Filippo Guglielmo Haigens per Paolo, e Giuseppe Mongio di Messina; Dal Signor Gio: Valente Berardi, per Giuseppe Ferro di Napoli, e per Lazzaro Mongiardino di Lisbona; Dalli Signori Rannier Felice Galperi, e Compagni per Tommaso, e Fratelli Carli de' Amherdars; Dalli Signori Jacopo Finocchietti, e Figli per Marco Antonio Marrana di Genova; Dalli Signori Heirmons, e Lamperier per Giuseppe Reraani d'Hambugo; E fino dagli istessi Sig. Francesco Damiani, e Compagni per Agostino Piccolo di Messina.****

Senza che faccia alcun' ostacolo il Testo nella *l. Quid Procurator 68. ff. de Procurat.* secondo il quale pare, che il Padrone non abbia bisogno di cessione, ogni volta che il Procuratore fa Contratti colla Roba dell'istesso Padrone, mentre gli permette agire contro del terzo, colle ragioni acquistate dal Procuratore, ancorchè questi non gliene volesse rendere, come da quelle parole, *ibi. Quid Procurator ex re Domini mandatum non refragant singulare invito Procuratore*

C 4 Dmi.

Dominus pater pater si da cui prende il suo principio l'altro Testi nella l. Juliano §. Si Procurator ff. de ali. emp. legenti dal Capella Theolog. dec. 130. dal Contr. tom. 2. Par. cap. 24. n. 204. ed altri appreso l'Olea de Cess. jur. tit. 4. quest. 9. n. 6. Imperocchè se si dovesse ammettere la proposizione appoggiata alla lettura del Testi nella detta l. Quod Procurator, non vi sarebbe Contratto fatto dal Procuratore colla roba, o sopra la roba altrui, in cui il Padrone non acquiesce le Ragioni contro del Terzo Contratto, giacchè quel che fa il Procuratore consiste tutto nella roba, o sopra la roba del Padrone. Al che ripugnando la Ragione, ed i Testi peneultissimi di sopra allegati, i quali non danno al Padrone nemmeno l'azione utile per singoliani Contratti, senza la Cessione del Procuratore, come nota il *Manit. de Tact. lib. 14. tit. 24. n. 14. Contr. var. par. 3. cap. 30. n. 143.* ed esplicitamente *Oia. a Sand. de ali. emp. cap. 5. n. 9. e 13.* converrebbe leggere il Testi suddetto colla negativa, che va refutata dopo la parola *perere*, secondo l'avvertimento del *Cajus, in comm. ad respons. Papinian. in explicat. d. l. Quod Procurator*, figurato dal d. *Oia. a Sand.* al mentovato cap. 5. n. 14. se non fosse la spiegazione, che i Dottori danno alla detta l. *Quod Procurator* con adducita al caso, nel quale il Procuratore contratta la roba altrui *Procurator nomine*, e rigettarla totalmente nell'altro caso, in cui il Procuratore nel contrattare la roba del Padrone spende il proprio suo nome, e stipula a favore suo, e così distinguendo fermato l'*Alberic. l. Angul. ed il Caffren. nella dist. l. Quod Procurator ff. de Procur. il Barrol. il Bald. e con più chiarezza il Brummens. nella d. l. Juliano §. Si Procurator ff. de ali. emp. e l'ammesso il *Cyrac. contr. 338. n. 10. Torre de Camb. dist. 1. q. 15. n. 26. & dist. 3. q. 7. n. 8.**

Nè oltà tampoco, che Giuseppe Gerbault notasse al suo Libro di *Ricovero, e Mandare* la vendita delle controversie Balie di Seta a fronte della Partita di tutte le Sete consegnategli nel primo Giugno da Padrone Antonio Sappet, o più tosto dal Signor D. Placido Prefetto d'ordine della Sig. Principessa della Roccella, ed alla medesima poi ne 24. Dicembre le trasferisse il Conto distinto col nome del Compratore; Quasi che in tal forma venisse fin d'allora a cederli le ragioni acquisite contro del Sig. Salvetti, come in calo di simile dichiarazione argomenta il *Cyrac. alla contr. 338. n. 13.* figurato dal *Sig. Aud. Cafareg. de Comm. dist. 5. n. 90.* Poichè se è vero, come non può dubitarsi, che la dichiarazione, o consegna di ricapito dee essere presa secondo la mente di chi la fa. *Carol. Ant. de Luc. Labyrinth. cess. jur. via 14. §. ubi n. 9. Tradizio*, dovevano i Signori Damiani far costare altronde, che Gerbault notò la vendita al suo Libro, e ne trasferisse il Conto col fine preciso di spogliarsi di tutte le ragioni acquisite, e quelle cedere alla Signora Principessa, come insegnano il *Menich. de prof. lib. 3. pref. 140. Olea de cess. jur. tit. 2. quest. 3. n. 22. De Luc. Labyrinth. cess. jur. via 14. n. 9.* ed in questi termini parla il *Cyrac. alla contr. 338. n. 1.* & 14. ed esser ne risultata esclusa la vera causa, per la quale registrò la vendita al suddetto Libro, cioè, per buona regola di Scrittura, e colla trasmissione del Conto far poi costare alla Sig. Principessa il della vendita delle Sete, e del prezzo, e della spese occorse, al ancora del nome del Compratore, che stava a suo rischio, in quella guisa appunto, che fanno quei Mercanti, che servono a commissione, dopo fatta la vendita delle Mercanzie, per conto de' loro Corrispondenti, lo che farebbe stato bastante per distruggere la tacita cessione per quel, che nota il *Cajus. contr. tom. 2. cap. 23. n. 32. & 33. Olea d. quest. 3. n. 21. & 24. Manic. conf. 470. n. 9.* Ma reito sotto ogni difficoltà dalla Lettera de' 24. Dicembre, colla quale Gerbault trasferiva il Conto alla Sig. Principessa ivi *ed ora ne ha intesto il Conto, che lo farà ricomprare, ed in solita di averli passarmi Scrittura a noi, e sulla dichiarazione fatta in più del Conto trasferito al N. R. suo Padre 696. 14. 7. da B. R. dello qua* *li vi abbiamo dato credito infino all'imborso* non avendo quelle parole *passarmi Scrittura a noi, et vi abbiamo dato Credito*, che dimostrano bensì il pensiero di Gerbault di confermare la figura di Mandato

appreso la Signora Principessa l'uno alla assunzione totale del prezzo, ma insieme di tenerli tuttavia obbligato il Sig. Salvetti al Pagamento del prezzo, mentre le fosse stata sua volontà di spogliarsi della detta azione, e quella trasferire nella Signora Principessa, nella trasmissione del Conto della vendita, avrebbe scritto alla medesima, e tal Partita passasse in *Debito del Sig. Salvetti*, consultando, come deve, ad effetto d'indurre la Cessione abdicativa *Menich. l. 3. pref. 140. n. 6. Granat. disp. 90. n. 20. e 21.*

Stabilita dunque dalle premesse la necessità nella Sig. Principessa di farsi cedere da i Deputati Gerbault il nome del Debitore, tirano colla vendita delle Sete, bastava al Sig. Salvetti, per riportarne l'aboluzione, l'opporre la mancanza di detta Cessione nel presente Giudizio, come in termini dice la *Rota de Genova decis. 10. num. 6. & Et primo.* Ma di più vietò da considerarsi, che quando i Signori Damiani Procuratori della Sig. Principessa l'avessero ottenuta, o da Giuseppe Gerbault, o da i Deputati alla di lui Ragion salita, sarebbe stata affatto inutile, perchè fin dal tempo, che la Signora Principessa fece Mandato di Procura nella Signori Damiani, ed essi intimarono al Signor Salvetti le di lei pretese, non era già seguita la compensazione, e con essa estinto ancora il debito del prezzo, ugualmente che il Credito di Fiera, come rispose la *Rota Rom. decis. 107. num. 10. post Merit. de Pign. & eam Curia. decis. 1343. nu. final. il Signor Audit. Cafareg. de Comm. dist. 75. num. 3. in fine.*

Senza che alla medesima resistenza facesse venuti dell' eccezioni proposte da i Signori Damiani; Non la prima, mentre non è proibita la compensazione della specie colla quantità, sempre, che la specie, in riguardo dell'impotenza del Debitore, venga ridotta a quantità, come appunto nel presente caso, in cui non potendo aver più luogo la dazione della Lettera per la prossima Fiera a causa del Fallimento della Ragione Gerbault, entrò subito il prezzo, che allora erano valutate li scudi d'oro Marelli; Dimodochè la compensazione non venne a farsi colla specie, ma col prezzo, o sia stima della specie medesima, come insegnano il *Cyrac. contr. 441. num. 13. Schaff. Aetlic. de comp. pr. q. 20. Cipicallat. dec. 21. n. 11. & 12. Almarced. dec. 100. n. 3. Baran. de Compens. capit. 2. quest. 31. nu. 5. Torr. Par. lib. 2. Adicell. par. 1. quest. 30. tit. 12. n. 36. & 37.*

Non la seconda, perchè se è lecito al Compratore compensare il prezzo della roba comprata con quel che il venditore gli deve per altra causa, *l. si ex vendit. C. de compens. Baran. d. cap. 2. q. 15. n. 8. Guirivert. de la Fiera de compens. lib. 5. q. 5. n. 3. rom. 2.* Ciò procede ancora nel caso, che la Mercanzia appartenesse ad altri sia venduta dal Mandatario, o Concesso a suo proprio nome, particolarmente quando la questione è tra i Mercanti, come per Sentenza di questo Tribunale del 10. Aprile 1717. in appello al Sig. Jacopo De Gualgues la compensazione del prezzo di due Balie di Panni, che la Ragione Lochner, e Seitz gli aveva venduto quattro giorni avanti il di lei Fallimento d'attinenza de' Signori Berthon, e Barthon di Lonsard; E per altra de' 19. febbrajo 1725. ab Inc. fu ammessa al li Signori Gianbano Uivieri, e Fawelli quella del prezzo delle 64. Sperte di Zibbio, che erano del Signor Marchese Giuseppe Maria Serra di Napoli, le quali Sentenze ne i loro rispettivi tempi furono anche confermate da i Signori Consoli di Mare di Pisa, cioè la prima sotto di 13. Agosto 1717. e la seconda sotto di 11. Aprile 1726. poichè non essendo tenuti i Mercanti a ricercare la condizione di chi fecero contratta, anzi dovendo sempre credere, che il Negozio appartenga a chi glielo propone, o glielo fa proporre in nome proprio, conforme richiede la ragione, ed il favore del pubblico Commercio, con ogni fondamento equivocabile vien loro permessa la compensazione anche in quei casi, ne quali per disposizione di ragione comune non si dovrebbe ammettere, come osserva il *Card. de Luc. de Regal. dist. 215. n. 7. & dist. 224. n. 4. Card. Ant. de Luc. de plural. bon. Leg. cap. 8. n. 7. in fine, ed esplicitamente il Sig. Audit. Cafareg. nel dist. 76. n. 5. 6. 7. & 8. de Comm.*

Molto meno la terza, poichè per quel che apparso

zione al debito del prezzo delle Sete, il pagamento del quale veniva a scadere il dì 2. Gennaio, e da avvertirsi, che trattandosi di dilazione concessa per benignità della Legge a i Compratori delle Mercanzie contrattate a simenza pronta, per sempre più comodo del Debitore, come dichiara il Bando del 1718, §. 4. Che per maggior comodo, nè anche in stretto rigor di ragione poteva imporre al Signor Salvetti la compensazione col credito di Fiera L. sicum milier. §. Finali. ff. de compens. Oim. in §. Bona fidei num. 46. vers. quod intelligi. Infiti. de all. Gersan. de compens. cap. 1. quod. §. num. 17. §. cap. 2. quod. §. num. 10. come fu giudicato non averlo potuta imporre altri dieci Signori Giuliano Olivieri, e Fratelli, con tutto che avessero comprato a Zibibbi un giorno avanti il Fallimento della detta Ragione Gerbault.

Per quello, che poi appartiene al detto Credito di Fiera, non vi ha dubbio, che se la Ragione di Giuseppe Gerbault si fosse mantenuta nell'istesso stato, il Sig. Salvetti non avrebbe potuto compensarlo col prezzo delle Sete prima della serratura della Fiera d'Apparizione, almeno senza la volontà di Giuseppe Gerbault. Ma non avendo potuto più dare la Lettera per detta Fiera d'Apparizione, il Credito del Signor Salvetti diventò liquido, e puro in quell'istante, che la Ragione di Giuseppe Gerbault venne a mancare di credito, e per operazione della Legge restò anche compensato col prezzo delle Sete, come in un caso assai rimarcabile per gli effetti, che produsse il Fallimento del Debitore compensato, disse la Rota Romana nella Romana Pecuniaria 2. Decembris 1624. §. 14. Decembris 1626. coram Coccia. mentre secondo il fatto in essa rapportato, il Credito di Mario Farnese Compensante consisteva in prestazione d'opera, per consumazione della quale abbisognavano ancora sei Anni alla Ragione di Ottavio, a forma del Contratto di Locazione; Ma perchè il Fallimento di detta Ragione rese impossibile la futura prestazione dell'opera, la Rota ebbe per rescisso il Contratto di Locazione, e che perciò l'opera dovuta si fosse convertita subito in debito di quantità compensabile, con quella, che la Ragione d'Ottavio avanzava da Mario Farnese per altra causa, ed ammette la compensazione fatta ipso Jure dalla Legge, come per modo retroattivo, come si può vedere nella dec. 1592. §. de dec. 1669. coram Coccon.

Niente perciò rilevando, che se il Signor Salvetti voleva essere uborioso dalla Ragione Gerbault, della giusta importanza dei suoi Marchi processibili in Fiera d'Apparizione, come soggiungevano i Signori Damiani, bisognava che aspettasse il tempo della Serratura, per raggiungiarli al prezzo, che fece la detta Fiera; Poiché fa bene, che la Ragione Gerbault fosse tenuta alla reintegrazione de i danni cagionati per l'inadempimento della promessa Lettera, ma non segue poi, che non fosse lecito al Sig. Salvetti recitare il contratto di Cambio per Fiera, e contrarsi, come fece, del prezzo, ch'era stato fatto della fiera d'Oro Marchi per la prossima Fiera fino al dì 31. Dicembre; Anzi resta l'opposto si deve dire a cagione del Fallimento della Ragione Gerbault seguiti in detto giorno, che la rese impotente a reintegrarlo de' suddetti danni, come fermato il Mantiv. de Tatin. lib. 26. tit. 7. num. 5. vers. dicendum est. L. rona allegat. Fyfrab. 26. num. 34. Summius. contr. 165. num. 30. Ubiol. conf. 64. in tertio append. numer. 36. Rota coram Bich. decis. 500. numer. 23. §. decis. 541. num. 24. e ne' nostri precisi termini de recent. dec. 183. num. 24. part. 9.

Finalmente si rese di nessun valore la quarta eccezione, con avvertire, che l'obietto procedebbe, quando per ammettere la compensazione vi abbisognasse la volontà, o l'opposizione della parte, secondo la Dottrina del Barro. nella L. verum. ff. de compens. e degli altri Dottori riferiti dalla Rota nella sopracitata decis. 183. numer. 3. part. 9. Lo che non può dirsi nel caso presente, nel quale la compensazione restò indotta dall'istessa Legge non solamente in vigore della consuetudine, e stile inveterato de' Mercanti, di che ne fa piena fede il Sig. Audis. Cefarey. nel Tractato de Comm. dist. 21. n. 20. vers. §. licet. §. dist. 76. n. 9. 15. e nella dec. 4. n. 72. dopo il Cambiata Infirmis; Ma ancora in riguardo del danno, che ne risultava al Signor Salvetti sempre, e quando gli fosse dovuta attendere l'opposizione della parte, come ferma il Gob. Confiliat. decis. 30. num. 14. Guirrieri

de Compens. lib. 4. quod. 22. num. 58. la Rota Romana nella decis. 183. num. 9. e 10. part. 9. §. post Adversum. de Pignori. decis. 124. numer. 18. id il Sig. Audis. Cefarey. nella detta decis. 4. num. 15. e 24. di materia tale, che la contrapposizione, che il Signor Salvetti fece a' suoi Libri nel 31. Dicembre del Credito che Fiera, al debito del prezzo delle Sete fu un raggiuglio di Serratura, per comprovazione di ciò, che aveva operato la Legge.

In ultimo era stato opposto da' Signori Damiani, che se i deputati Gerbault potevano essere altresì, com'erano tenuti a ceder loro il nome del debitore del prezzo delle Sete Ror. Jamen. decis. 137. num. 2. Olee de conf. Jur. tit. 4. quod. 9. numer. 4. in ogni caso, trattandosi di cessione necessaria, non avrebbe potuto nuocere alla Signora Principessa l'eccezione della compensazione, che sarebbe stata a Gerbault cedente, come distinguendo la cessione necessaria dalla volontaria tiene l'Olee, e fanno gli addetti al medesimo de conf. Jur. tit. 6. quod. 11. refel. 41. num. 1. secondo l'Imperio di Giovanni dell' Anno 1735. ma quando l'obietto non fosse già risultato colla dimostrazione dell'insufficienza dell'eccezione portata da' Signori Damiani per abbattere la compensazione; In ogni caso vi sarebbe sempre rimasta da considerare, che quantunque la nostra cessione si possa dir più tosto volontaria, che necessaria, avmo riguardo al principio del Contratto, che fu volontario De Luri de labyrinth. conf. Jur. via 14. numer. 20. Olee de conf. Jur. tit. 1. quod. 3. num. 37. e 38. Nulladimeno per quello che appartiene all'effetto della cessione, cioè se il Debitore ceduto possa difendersi dal Cessionario coll'eccezione della compensazione, non si fa verun caso della distinzione tra la volontaria, e la necessaria, come vien positivamente rigettata dal Brownian. nella d. l. in rem suam ff. de compens. e nel tractat. de conf. alt. cap. 6. num. 17. Berfon. de compens. cap. 3. quod. 6. num. 6. Dimodochè resistito la proposizione di ragione, secondo la quale la compensazione, che osta al Cedente, osta ancora al Cessionario, come si può vedere appresso il Borsagiani. de trans. et ass. 29. n. 7. Olee de conf. Jur. tit. 6. quod. 11. numer. 22. Causas. var. part. 1. cap. 6. numer. 81. Guirrieri. de compens. lib. 3. quod. 170. num. 13. usque ad numer. 35. ne segue ancora, che la cessione, che si fa facile da i Deputati Gerbault alla Signora Principessa, o a i Signori Damiani suoi Procuratori, sempre s'intenderebbe fatta colla sua causa, e peso, come in termini conclude il Geri Spin. conf. 85. numer. 16. in fine n. ivi. Cessario, sua per D. Alphonsus fieret, intelligitur nulla cum sua causa, e onere, ita quod exceptiones, qua Cedenti non obstant, etiam Cessionario obici possunt. e commente il Grassi. de except. except. 16. numer. 37. Salzagad. Labyrinth. credit. part. 3. cap. 6. §. Unic. numer. 22. Berfon. d. cap. 3. quod. 6. num. 27.

L'ISTESSA DISPUTA fu fatta nel caso del Sigg. Giavarini, e Vitali, che è quello appunto figurato da i Dottori, e particolarmente dallo Scaccia de Commercio §. 2. gloff. 5. n. 436. e 437. dal P. Guarano alior Cefare de Affili. contr. 28. num. 49. dal De Luri. de decis. de Franch. obf. 53. numer. 3. e nel Labyrinth. decis. Jur. via 38. sub numeri. 5. per dimostrazione dell'aggravio, che riceverebbe la buona fede del Commercio, ogni volta, che il Creditore, sapendo d'esser curo nel fidare al suo Debitore, non potesse poi valersi della compensazione per riparare al proprio danno; Imperciocchè avendo a ritirare i Signori Giavarini, e Vitali dalla Ragione di Giuseppe Gerbault feci 2084. 47. e 4. d'Oro Marchi, che nel dì 8. Agosto 1735. gli avevano dato per Fiera Santi, stimarono di loro convenienza l'adire alla compra di trentacinque oncie Zuccheri di Liabona, che fu loro proposta prima della serratura di Fiera Santi, e restò poi fermata nel 24. Ottobre a prezzo, che in tutto importavano Petre 3680. e 17. colla dilazione di mesi quattro al pagamento; d'onde i Sig. Giavarini, e Vitali confederarono ad accordare alla Ragione di Giuseppe Gerbault nel dì 31. Ottobre il trasporto di feci 1435. 9. e 8. d'Oro Marchi in Fiera nova d'Apparizione della Parità di Scaci 2084. 17. e 4. Marchi, stanzà la sicurezza, che gli somministrava la detta Compria notata nel 15. Novembre giorno della Consegna, colla suddetta dilazione, mentre il pagamento degli Zuccheri cadeva il dì 15. Marzo, e quello degli feci

Anno 1433. d. 9. d. Marchi, nome sopra trasportati, Soderini alla fine di Gennaio. Ma avendo succeduto nell'istesso del mese di Dicembre il Fallimento della Ragione Gerbault, i Signori Simbaldo Corboli, e Compagni, ec. di Firenze, a i quali antecorrevano le suddette Casse di Zanchero, benché fossero informati del Credito de' Signori Giavarini, e Vitali con Gerbault, vollero nondimeno convenirsi direttamente, per mezzo del Sig. Dott. Gio: Giuseppe Giuliani loro Procuratore al Pagamento dell'intero prezzo in forma di Penze 3600. 16, e 11. secondo il conto dato dalla Ragione Gerbault.

Per abbattere poi la compensazione allegata da' Signori Giavarini, e Vitali fino alla contorrenza quantita di penze 2808. 6, e 6. quanto importava il Conto di Fiera subito ne' 28. Dicembre, e contrapposlo al prezzo degli Zuccheri, si valevano i Signori Corboli dell'istesse eccezioni portate da i Difensori della Sign. Principessa della Roccella contro del Signor Carlo Salvetti, con aggiungerli però un'altra circostanza di fatto per prova convincente, come dicevano, della mala fede de' Signori Giavarini, e Vitali fin dal tempo della fatta compensazione. E questa era, che ne' 20. Dicembre furono avvisati della penitenza degli Zuccheri dal Sig. Giovanni Compagni Complementario del Signor Simbaldo Corboli, da cui era stato spedito a Livorno, subito che seppe la morte naturale di Giuseppe Gerbault, come si raccoglie dalla Lettera del Sign. Compagni, scritta ne' 21. Dicembre al Sig. Simbaldo Corboli.

Io però stimai di nessun valore anche questa eccezione al pari dell'altre, rilevate da' Signori Damiani per la Signora Principessa della Roccella, anzi nell'esaminare il tenore della Lettera del Sig. Compagni, che fu prodotta dal Sign. Dottor Giuliani, parvevi, che questa venisse a confermare maggiormente tutto ciò, che ho detto di sopra nel dimostrare la sussistenza della compensazione allegata dal Sig. Salvetti; Poiché dalla detta Lettera apparisce in primo luogo, che il Sign. Corboli stimò di necessità la Cessione del nome del Debitore per farsi riconoscere Proprietario degli Zuccheri venduti da Gerbault, alli Signori Giavarini, e Vitali, ed a questo fine principalmente spedì a Livorno il Sign. Compagni, come dal seguente Capitolo, in cui parlando di Francesco Gerbault Complementario di detta Ragione, così scrive, *Intanto egli mi morì da per se stesso la Parola degli Zuccheri, sopra la quale la interpellai per la cessione del Credito, a quello mi disse, che saria stato pronto, ma che se si fosse penetrato un tal passo, quello saria stato il modo di farli perdere il credito, e la fede.*

In secondo luogo, che i Signori Giavarini temettero per abbasso, come pure ne dubitò fortemente anche il Sig. Compagni di aver essi acquistato l'azione di compensazione prima, che il Sig. Simbaldo Corboli si fosse fatto cedere il nome del debitore. *ivi, io tale stato dunque si firmò proprio d'informarmi con Giavarini, e Vitali per farli sapere, che la Parola degli Zuccheri comprata da detto Gerbault era d'assenza di codesta sua Casa, e che per questo si temettero di considerare la medesima per Creditrice; Ad qua che torna male si è, che i medesimi avanzano per altra dipendenza da penze 3600. in circa, sopra di che mi ristrinsi a dire, che gli portavo questa notizia, e fu intimazione, perchè gli fossero di regola segretamente per tutti quei casi, che si fossero potuti dare, ed il Signor Giavarini mi promise, che dopo il proprio interesse averrebbe avuto tutta la mira per il vantaggio, e per l'indennità di codesta sua Casa.*

In terzo luogo, che la morte di Giuseppe non aveva fatto mutare di stato alla Ragione Gerbault, *ivi, Ad si fero, che ve ne abbia da essere il comodo, giacchè il Nigrazo s'andava tirando avanti nel grado di prima, con la direzione del Signor Francesco Frasselli del Desfumo, che da un anno in qua poco, o nulla vi attendeva per le sue indisposizioni, ne alcuni di questi Nigrazanti, che possono anche esser suoi Creditori, ha avuto il minimo pensiero finora di fare alcun passo, ed anche appreso a molti parmi di vedere, che la Casa seguita in buon concetto, sabbene alcuni dicono, che possedere qualche debiti a Genova, e degli Effetti spogliati in Francia; Ad il Giavarini, e Soderini me ne ha detto molto bene.*

In ultimo è da notarsi l'istrazione, che il Signor Simbaldo Corboli dovette dare al Signor Compagni con Lettera del 19. Dicembre dopo d'essere stato raggiunto della sentenza decretata da Francesco Gerbault nel condiscendere alla richiesta cessione, come si raccoglie dal seguente capitolo, *« E passando ad accusarle la sua gentilezza del 19. fante, gli dire, che in seguito del dissenso fatto dalla Trame ho subito ricercato se il Cajo, e dettoli, che procuri d'intendere come da per se, se ne abbia più in essere, per potere entrare in qualche trattato, ma fra quelle mostrarmi, non ve ne ho saputo vedere. Gli ho detto ancora, che senza, se ne suoi Mezzanoni si ritrova altri generi di facile digestione, che si potessero incettare, e contrattare con refuso di Pagamento, e contrapporre in tal caso agli Zuccheri. » Donde se ne deduce, che intanto il Sig. Simbaldo Corboli fece desistere il Signor Compagni dalla domandata cessione, in quanto che rivolse il pensiero all'incetta di Trame, ed altre Mercanzie col fine di farsi debitore del prezzo nell'atto della Compra, ed in tal forma afficciare il proprio credito.*

Dai quelle parole poi, *« che si potessero incettare, e contrattare con refuso di pagamento, e contrapporre in tal caso agli Zuccheri, »* si comprende, che anche secondo l'opinione degli Signori Corboli, e Compagni, succedendo il Fallimento della Ragione Gerbault, *« che fuo ogni credito in diem si sarebbe reso puro, e come gli altri ugualmente solvibile, che compensabile, come pure di questo sentimento sono lo Scar. de Commercio. l. 2. glof. 5. num. 437. Rota Decret. Mercat. num. 51. num. 154. Summa de Pacto in prax. part. 4. lib. 1. cap. 14. numer. 5, e 6. il quale arresta d'aver ottenuto per Sentenza Rodriguez de concurs. Cred. part. 2. artic. 2. num. 56. e la Rota di Genova decif. 107. in fine, mentre però il credito sia certo, e non dipenda da veruna altra condizione, che da quella della destinazione del giorno al pagamento, come in termini più forti vuole il Merito de Succ. Leg. part. 4. quest. 18. artic. 4. num. 65. l'Avvocato Moriconi presso il Massi, in suppl. de Dec. caus. 100. num. 45.*

Questa però non è opinione particolare de' Signori Corboli, e Compagni, ma de' i Mercanti della Piazza di Livorno, confermata loro dallo stile inveterato di questo Tribunale, di non fare alcuna differenza ne i Fallimenti de i crediti puri, a quelli in diem, ed insieme alla consuetudine, e sentimento degli altri Mercanti delle più celebri Piazze, cioè di Lione, di Genova, di Venezia, di Napoli, di Milano, di Torino, e di Bologna, il giudizio de' quali tanto più di fede attendete, quanto che ha per oggetto la facilità delle contrattazioni, e l'equità Mercantile, stata sempre considerata da i Dottori in questa materia, come può vedersi appresso il Berjan. de compens. cap. 1. quest. 20. num. 35. e cap. 3. quest. 10. num. 38. il Cardus de Luca de Credit. dist. 46. numer. 15. Martineau. decif. Sen. exom. 60. n. 40. la Rota Romana nella Bononini. Pecuniaria 5. Adm. 1681. cor. Matteo, presso il Baldus. ad conf. Ram. decif. 20. n. 3. tom. 2. nella dec. 657. n. 2. par. 19. tom. 2. reventier. e coram Capras. decif. 473. num. 23. tom. 2. alla quale debbo avere ogni riguardo, particolarmente nel caso presente, in cui è certo, che rigettandosi la compensazione, i Signori Giavarini, e Vitali resterebbero troppo delusi nel fido fatto alla Ragione Gerbault, ec. degli frondi Marchi 1435. p. 8. trasportati in Fiera nova a contemplazione della già stabilita compra delle trentacinque casse di Zuccheri di Lisbona, che gli rendeva sicuri dell'imborso: mentre sarebbero obbligati a pagare alli Signori Simbaldo Corboli, e Compagni il prezzo degli Zuccheri comprati, ed essi resterebbero allo scoperto dell'importare di detti frondi Marchi con manifesta violazione della pubblica fede del commercio, la quale merita d'esser conservata illesa, più tosto che vulnerata, come anima dell'istesso commercio, secondo l'avvertimento del De Luc. de pluralit. bon. cap. 7. m. 7. in fin. e del Card. de Luc. de Dec. dist. 166. num. 65. parimente in fine, e ne i nostri precisi termini lo Scar. de Commercio. l. 2. glof. 3. sotto il num. 437. Carl. Ant. de Luc. in Labregia. cels. par. vola 38. num. 5. il Sign. Aud. Cafareggi in tutto il dist. 76. de Commercio. e nel Comb. Instruat. cap. 5. num. 17.

Onde a me parve, che non apporrei alcun' ostacolo

to la notizia, o fia intimazione, che il Signor Compagni pretese di fare a i Signori Giavarini, e Vitali prima, che contrapponessero ne i loro libri il credito di Fiera al prezzo degli Zuccheri; Poichè ad ogni peggio questa avrebbe potuto fare la sua operazione sopra l'Avanzo del prezzo, che restava nelle mani di detti Signori Giavarini, e Vitali senza veruna causa, a i quali perciò nulla premeva farne il pagamento alla Ragione Gerbault, o a chiunque avesse ella ceduto il credito: ma non già rispetto alla quantità di detto prezzo, corrispondente al Credito di detti Signori Giavarini, ec. imperocchè essendo di troppo loro importanza valersi dell'eccezione della compensazione, alla quale restava soggetto, per essersi dallo sborso, è indubitato, che quando pure il Signor Sigibaldo Corboli avesse riportato la cessione del nome del Debitore, e di poi fatta l'intimazione nelle consuete forme di ragione, non avrebbe potuto questa trattenere la compensazione, che operò la Legge a favore de' Signori Giavarini, ec. allorchè la Ragione Gerbault si rese impotente a pagare in Fiera di Apparizione gli studi 1445. 9. e 8. d'Oro Marchi, come rispondendo all'oggetto ferma il Carleval, de Judio. lib. 1. tit. 3. diffus. 17. numer. 7. ed egregiamente l'Affili, contravv. 28. num. 44. & contravv. 42. numer. 25.

Nè dovrà ciò parere strano sempre, che si rifieta non esservi alcuna ripugnanza, né contraddizione, che il Debitore, al quale non è permesso pagare al Cedente dopo l'intimazione, o contestazione della lite, possa nulladimeno opporre al Cessionario la compensazione. Salg. Labyr. Cred. part. 3. cap. 6. §. Unid. à numer. 47. ad 52. Olta de off. Jur. tit. 6. quest. 11. sub numer. 28. Ed in oltre, che subito che la Ragione Gerbault diventò creditrice de' Signori Giavarini, e Vitali, mediante la vendita, e consegna degli Zuccheri, l'azione al prezzo da ella acquistata si rese immediatamente compensabile, e ad ogni richiesta, ed ininteresse de' Signori Giavarini, ec. in riguardo dell'antecedente lor credito, estinguibile secondo la dottrina dell'Angel. mila leg. §. quis in rem suam. ff. de Procurat. del Bald. e degli altri Scrittori nella leg. Eius Cod. de compensat. Affili. dista contravv. 28. num. 38. 39. 40. e 41. Dimodochè non potendo poi, come in fatti non poteva passare, se non con questa astutissima passiva Tindar. de Compensat. artic. 7. sub numer. 3. Lamy. conf. 82. num. 9. Affili. dista contravv. 28. num. 43. Christian. Lys de Alien. & Nominibus conf. cap. 32. membr. 6. numer. 9. Branneman. de off. alb. cap. 6. num. 3. Torre de Camb. diffus. 2. quest. 70. non 27. ne segue ancora, che l'ius di compensare acquistato da' Signori Giavarini, ec. non gli poteva esser levato da veruno senza il loro fatto medesimo leg. id. quod nostrum. ff. de reg. jur. e ne' nostri termini Cancr. varior. part. 2. cap. 6. numer. 83. vers. quid Jus. Affili. contravv. 41. numer. 11. & contravv. 42. numer. 30. & sequ. Salg. Labyr. Cred. part. 3. cap. 6. m. 22. Besan. de Comp. cap. 3. quest. 6. numer. 28.

Per le quali ragioni, oltre quello, che è stato largamente dedotto a favore de' Signori Giavarini, e Vitali dal Sig. Avvocato Giuseppe Ricci nella sua stampata Consultazione, sono stato di sentimento, che nel detto caso fosse luogo all'opposta Compensazione.

Et ita, &c. Utraque, &c.

ARGUMENTUM.

De Jurisdictione Principis in suo Mari, & Portibus; Illaque exerceri valeat nec ne super Navibus Bellicis, vel militaribus, aut Purtilis habentibus Litteras Patentes alterius extranei principis; Nec non super Navibus Mercantilibus Privatorum.

Et demum agitur de Navibus, Nautis, & Vexillis, qui de jure gaudent privilegio securitatis, seu Salvi conductus Civilis, & Criminalis.

SUMMARIUM.

1. Mare omne quod adiacet Territorio terrestris alicuius Principis est de illius Jurisdictione, prout suum Territorium terrestris.
2. Et super suo Mari, vel Portibus potest Princeps Jurisdictionem tam Civilem, quam Criminalem exercere.
3. Ideoque videtur ibi Gabellas, & Peditalia velutibus merces imponere.
4. Nec non Navigationes permittere, aut prohibere, vel quasvis alias leges statuere; Est contrasaltum fuerit, Navem arripere, & merces confiscare.
5. Item potest delinquentes in Navigiis in solo Portibus, seu Mari punire.
6. Item tenetur Magister Navis cuius Principi, vel Judici illius Portus, vel Marii presentari.
7. Similiter potest Princeps pro Debitis Civilibus Navem arripere, & sequestrari facere ad insolvendam Creditorem, & nom. 8.
9. Princeps non potest in exercitum, vel bellicam Classi aliam Principi existentem in suo Territorio, vel Mari, aut Portibus suam Jurisdictionem exercere, sed ipsa sua resides penis supremum Ducem, vel alios Officiales della Classi terrestris, aut maritimae.
- Et de ratione ibid.
10. Quid procedat etiam in una tantum Navis militari, vel Piratica, quibus Armatores dummodo habeant Litteras Patentes sui Principis.
- Et de ratione ibidem & nom. 12.
11. Quoniam flos Infingia, vel Paxilla primi, secundi, & tertii Ordinis, vulgo di prima, secunda, & tertia Portata, & nom. 16.
12. Magister Navis Mercantilis nullam habet Jurisdictionem in Nautis, aut Gratem sua Navis, sed quoniam tantum Oeconomicam Potestatem, & disciplinam, & nom. 15.
13. Licet habeat Infingia, aut Paxillum alterius Principis.
- Et de Ratione, nom. 17.
14. Navis Mercantiles deferentes species, vel res ad aliquem Principem, vel Republicam spectantes gaudent de jure Privilegio Salvi Conductus Civilis, & Criminalis.
15. Nec non quae armatae, seu arma, seu milites, seu Principium Legatos vehant.
16. Item Navis illa, vel Navis, aut Praetores, qui fruges, Fenum, Oleum, frumentum, & legumina, vel aliarummodi ad aliquem Civitatem, seu Portum transvehunt.
17. Referuntur plures Civitates, in quibus per statuta Navibus deferentibus praedicta Villalia Salvi Conductus Civilis, & Criminales expresse conceduntur.
18. Statutum, si Salvoem Conductum, vel aliquid aliud Privilegium, seu remedium conceditur, non censetur alius Salvoem Conductus, vel Privilegium de jure communi competentia denegare.
19. Declara dummodo Statutum non loquatur per verba taxativa, vel alio modo ceteros Salvos Conductus, vel Privilegia de jure competentia expressis excludat.

Nullus, Navium Bellicarum, & Mercantilium.

DISCURSUS CXXXVI.

Et Andem provis Jurisdictionem, qua Princeps in Territorio suo Territorio positus, cuius habet in Mari eidem suo Territorio Territorio adiacente; Nam totum illud Mare, quod suo Territorio usque ad centum miliaria, non interruptum ab Jurisdictione alterius vicini Principis, adiacet, non minus reputatur suum proprium Territorium, quam tota Terra, in qua ipse regit, & dominatur. Vinc. de Franch. decis. 142. numer. 6. & ibi De Lat. Add. numer. 5. Offalt. 155. numer. 2. 3. & sequ. Salsella. decis. 419. numer. 18. lib. 3. Branneman. in leg. Classis alicuius Cod. de Classis, lib. 11. Cavaican. de Brach. Reg. part. 4. numer. 91. Iacintine, & egregie Salozan. de Jur. Ind. tom. 1. lib. 2. cap. 6. num. 22. & lib. 3. cap. 3. n. 35.

com pluribus sequentibus, *Antunes, de Donat. Reg. part. 3. cap. 8. per totum, & præsertim n. 47. Garz. de expens. & maliorat. cap. 21. num. 34.* Idque locum habet tam in materia Criminali, quam Civili *Antunes, loco citato numer. 14. & numer. 47.* cum pluribus ab eo laudatis.

3 Ideoque in viam talis Jurisdictionis potest Princeps Gabellæ, & Vectigalia in Mari suo, suisque Portibus imponere, easque à venientibus mercibus per mare fuam exigere *Officij. decis. 115. numer. 4. Antunes, de Donat. Reg. part. 3. cap. 8. numer. 26. & num. 34. vers. Idque Princeps. Solorzan, de Jur. Indiar. tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 35.* inibi quoque navigationes permittere, vel prohibere, vel alias quascunque leges statuere, etiam adversus præscripta factum fuerit, Naves arrestare, & merces confiscare vales *Solorzan. loc. citat. & n. 70.*

5 cum pluribus ab eo laudatis. Potest insuper omnes, & quoslibet delinquentes in Navibus, vel Navigiis existentibus in illius Portibus, vel ejus Mari dicto loco

6 Territorio adiacente punire, quinimo Capitaneus, seu Magister Navis, vel cujuslibet Navigii tales delinquentes eidem Principi, vel ejus Judici præsentare ut per eum juxta illius leges puniantur *Gregor. Lopez, ad ll. Hispan. partid. 5. tit. 9. l. 2. num. 3. gloss. 4. ovire de Juazar. Jo. de Nova in Cur. Philipp. part. 3. §. 4. & de Commercio. Naval. lib. 3. cap. 4. num. 7. Rec. de Navib. nec. 8. num. 17. 18. & Jo. Antunes, de Donat. Reg. part. 3. cap. 8. numer. 47. epimè Targa in suis ponderat. maritim. cap. 100. Cavalcan, de Brach. Reg. part. 4. num. 91. & Consulat. maritim. cap. 160.*

7 & 161. Pariterque pro debitis civilibus ad instantiam Creditorum potest Naves sequestrari, vel arrestari facere argumento tenus in l. 1. Cod. de Navib. lib. 11. ubi et eo quod per modum Privilegij excipiuntur, & eximuntur omnialiter Naves ab arrestis, & sequestris Creditorum, satis constat firmari regulam in contrarium, & punctualiter *Adon. consilij. 275. num. 3. & 6. 7. & Kovich. post tract. de Jur. maritim. Havre. qu. 27. vers. quod arrestum. Hermojil, ad ll. Hispan. l. 54. gloss. 1. num. 20. vers. & comprehenditur per argumentum.*

9 Quam verò de exercitio, vel bellica Classe, seu militarium navibus agitur, tunc tota jurisdictionis super exercitum, vel Classem refertur penes Principem, aut ejus Ducem, quamvis exercitum, vel bellica Classis existeret super alieno Territorio, vel Mari, quia et belli consuetudine ea jurisdictionis, quam habet Rex, seu Princeps, aut illorum Duxes super exercitum, vel Classem prorogatur, & extenditur de suo ad aliorum Territorium, tam quia absque tali Jurisdictione exercitus, vel Classis conservari, & consistere non posset, tum etiam ex aliis rationibus de quibus apud infra-scriptos Doctores; Quamobrem omnes, & quoscunque militum sue, vel terrestris, vel maritimæ milites, & homines etiam in alieno Territorio delinquentes, Princeps, vel illius Dux qualibet poena, etiam capitali ple-ctere valet, vel quoscunque alios jurisdictionis actus erga eos exercere, ac si in proprio Territorio manerent, ut mirum in modum tradit Bald. in l. castles populus num. 97. vers. juxta hoc queritur, & ibi Bartol. num. 46. & Adden. Cod. de Summ. Trinit. Alberic. in l. Praefectus no. 1. §. de offic. Praefecti. Urb. Idem Bartol. in leg. Populus, & Territorium, & ibi egregie Add. litt. A. & litt. B. §. de verb. signific. Bald. in l. 3. in addit. vel 2. littor. numer. 3. & ibi Alberic. num. 2. §. de Offic. Praef. laud. Gregor. Lopez, ad ll. Hispan. partid. 3. tit. 4. leg. 7. num. 4. litt. H. gloss. non indignus, in terra Tierra. Jo. de Nova de Commercio. Naval. lib. 3. cap. 3. numer. 16. & in Cur. Philippic. part. 1. §. 4. num. 25. in fin. Rec. de Offic. rubr. 16. de Offic. Praefecti. Classi. numer. 51. fol. mibi 418. impressa. Neapol. Targa in suis ponderat. maritim. cap. 100. §. In ordine a che. Stader. de sent. & re Judic. gloss. 7. quæst. 4. special. 2. num. 172. vers. limita undecimo. Cresp. Valdarr. part. 1. observat. 15.

10 num. 41. & numer. 210. Quod etiam locum habet in una tantum Navi bellica, vulgò de Guerra, vel ad

11 Piraticam faciendam cataphracta, vulgò Armatare, dammodo habeat speciales litteras Patentes ab aliquo Rege, vel Principe signatas, per quas vexillum, vel insignia hujusmodi Navis dicantur primi ordinis, vulgò di prima Portata, vel saltem lincras Patentes à

Ministris de mandato Regis, vel Principis concessas; ob quas insignia, vulgò dicantur di secunda Portata, juxta explicationem traditam à Targa notum in jure maritimo perissimum nolle fore Ponderationis maritimæ cap. 12. numer. 9. in. Nam quemadmodum in una tantum Navi bellica, vel ad usum Piraticæ cataphracta non minus adit militum, sive militum militum sui Ducis jurisdictioni subiecta, quam militum unius bellicæ Classis suo Principi, vel magno Duci, ita quoque non minus ex eodem jure jurisdictionis Ducis unus bellicæ, vel Piraticæ Navis extra suam mare territorium, ac extenditur ad alienum Portum, seu Mare, quam Jurisdictionis Magni Ducis aliusque bellicæ Classis; ulla enim babeat diff. inter majorem, & minorem multitudine gentis militaris, neque in hoc est advertendum, an illa in unum tantum corpus, vel exercitum nita sit, vel in plures acies, seu corpora divisa habeatur, dammodo oamquodque 13 membrum gentis militaris multitudinem, vel universitatem sub jurisdictione aliquis Ducis reitocet, per ea quæ tradit ultra Doctores mox citatos Add. ad Bartol. in leg. Populus, §. Territorium lit. A. §. de verb. signific. & præsertim Targ. citat. cap. 100. §. In ordine in medi.

Quæ tamen nullatenus procedunt in Navibus met- 14 entibus Privatum; Nam Capitaneus, seu illarum Magister nullam habent jurisdictionem in gentem focurum Navium, sed quandam tantum Oeconomiam Potestatem, vel disciplinam, quæ usque ad levem castigationem pen. corrigenda insolentia, & male morata vita, seu licentia Navium, & Vectorum, quemadmodum eam tenet Pater in filios, Magister in Discipulos, Domus in Servos, vel familiares, ut egregie ex pluribus Doctores punctualiter advertit Stephen. Clairat. Auctor Gallicus in ejus libro cujus titulus Les Us, & Consuetudes de la Mer Sur les Juremens d'Oléron, §. 12. numer. 1. & 2. fol. mibi 42. nova Karthagenensis impressio (licet suspecto suo nomine tale opus edidit) nec non Targa dille cap. 12. numer. 17. & 22. Gregor. Lopez, ad ll. Hispan. partid. 7. tit. 8. lib. 9. gloss. Patri filium, & gloss. castigar. litt. E. & quod hæc oconomica potestas, quæ penes aliquem refertur, non sit aliusque jurisdictionis, sed tantum privata auctoritas, vel potestas, qua ille res suas familiares gubernat, familiamque suam, & domesticos, vel hujusmodi sub disciplina boni regiminis tenet, & moderatur laud. doctore comprobatur evocando hanc materiam Frago, de Regimin. Christiana Republica tom. 1. in introduction. Promissal. §. 1. à numer. 4. usque in fin. & ideo cum in dictis Magistris, 15 seu Capitaneis Navium mercantium deficiat fundamentalis jurisdictionis, penitus actum est de illius prorogatione in Mari, seu Portibus aliorum Principis extranei. Et reverà Auctores omnes supra laudati agentes de militia, sive exercitio, aut bellica Classe, aut Navibus militariibus se faciunt super ordinaria, vel delegata jurisdictione, quam habent Imperatores, vel Duxes etiam de consuetudine Belli in militiam suam Territrem, vel Navalem. Cresp. Vald. part. 1. observat. 15. numer. 41. & specialiter id notat Add. ad Bartol. loc. mox citat. litt. A. per hanc mirabilem verborum expressioem, "Id, Quod licet quis non habeat Territorium, si tamen habeat Possessionem in certis Personis, propter illas Personas dicitur habere Territorium, & similiter licet magis pressum Bald. in l. 3. in addit. vel 2. Littor. num. 3. in ibi & Universitas non minus labores Jurisdictionis, quam fando."

Nihilque refert, quod Magister Navium mercan- 16 tium aliquis Principis Vexillum, vel insignia deferat cum solitis litteris Patentibus Officialium Maris ejusdem Principis; Ea tenent insignia, quæ, vulgò dicuntur di terza Portata, ut tradit Targa dille cap. 100. nullam jurisdictionem conferunt in dictos Navium Magistros, sed tantum inserviant ad significandam, vel Magistrorum, ac Naviarum nationem, vel dedicationem seu voluntariam, seu naturalem subjectionem Principi illi, cujus insignia geruntur. Targa dille capite 12. numer. 9. & 10. & capite 100. Et adeo id verum est, quod hujusmodi Magistri reos, vel delinquentes in Navi poena aliqua, citra levem correctionem, plectere non possunt, sed eos 17 Judici

Judici competenti exhibere, & prout tenentur, ut supra demonstravimus.

Dux superius, quod regulariter Navis mercantiles pro debitis civilibus fructuari, vel arrestari possunt ad instantiam Creditorum, hic tamen est advertendum id non procedere in illis Navibus, quae legali Privilegio securitatis tam Criminalis, quam Civilis possidentur ut sunt illae omnes, quae species, vel res ad Principem, vel Rempublicam personae transferunt, sive annorum in exercitum, vel Bellicam Classem ferendam suscipiant, sive arma, sive milites, sive Principem aliquem, sive Principis Legatos ad alios Principes vehunt, vel reducant, sive quidvis aliud ad Rempublicam pertinent, ita per textum in l. nallam vim 1. juxta vulg. Pandect. § lib. 3. juxta Pandect. Flor. Cod. de Navibus. lib. 11. juncta leg. § Publicanus § 1. & altera leg. lotaria velligatium § 9. Si res exercitus, § de Publicanis nec non leg. omnibus militibus § 1. & leg. 4. Legatus § Cod. de velligat. tradunt Karib. p. 59 juxta maritim. Hystoric. quod. 27. vers. ad talibus autem optime Brannem. in d. lib. 3. nallam vim Cod. de Navibus. lib. 11. ac latè, egregieque Christij. volum. 5. in Codic. lib. 11. decis. 58. numer. 8. 9. 10. & 11. Nec non in Navibus, ac Nautis, qui annonas, fruges, vionum, oleum, frumentum, & legumina, vel alia victualia ad aliquam Civitatem, vel Portum transvehunt, ut per text. in leg. fin. § 3. ff. de monet. & honor. & dist. leg. nallam vim Codic. de Navibus. lib. 11. affirmant Pechius in d. l. ultim. Karib. d. quod. 27. & Brannem. in d. leg. nallam vim C. de Navibus. lib. 11.

In pluribus autem Civitatibus solent per Principem, aut Statutum hujusmodi Salvi-conductus expressè concedi ad dirimendas omnes difficultates, ut Genue per Statutum de Salvis Conductibus § Quicunque; In Catalonia ut refert Fontanell. decis. 333. per eorum, ubi fuit decusum per hujusmodi Salvos Conductus eo quidem posse Dominos mercium, neque Naves illas venientes de fuga suspectos jurari; Et in pluribus aliis Civitatibus quas refert Karib. dist. quod. 27. vers. perque meritis plerique, & in Hispania Joan. de Hevia de Commercio. Naval. cap. 2. num. 24. Solum remanens questione, ubi Statutum non expressisset omnes praedictos Salvos Conductus, vel securitates, quibus de jure gaudent Naves mercantiles, ac eorum Magistri, vel Nautae, aut Vectores, sed aliquos tantum, intelligi ne debeant alios non expressos fuisse per Statutum exclusos; Super qua questione negativè respondendum censio ad tradita per Mascard. de General. Statutor. interpretat. consilij. 32. num. 4. & numer. 21. Cephal. consilij. 138. numer. 50. lib. 1. & per ea quae in controversiis casibus firmavi supra in dist. 6. in addit. num. 46. lib. 1. Et in puncto quod per Statutum concedens aliquos Salvos Conductus, vel securitates non intelligatur ceteri omnes denegati, qui de jure competunt, affirmant Atesch. de Arbitrar. lib. 2. cemar. 4. cap. 337. num. 3. Torr. ad Stat. Reg. in Criminal. rubr. 7. numer. 1. folio mihi 673.

Quomodo tamen Statutum non disponat per verba taxativa, aut simili alio modo expressa quotlibet alios Salvos Conductus, vel securitates a jure elargitos excludat, ut inquit Torr. loco mox super laudato,

ARGUMENTUM.

Mercator si de mandato alterius aliquod mercium genus emerit, an illico emptionum mercium Dominium transeat in Mandantem, & quando secus?

Dominium mercium, an transeat in illum de cuius Mandato merces Muljoni, aut Naviculario traduntur.

Explicatur Clausula per conto di N., & a disposizione di N. frequenter adhiberi solite à Mercatoribus.

Mandatarius quae personas representet in emendo per se ipsum, aut ab aliis merces illi à suo Correspondenti commissas.

S U M M A R I U M.

- 1 Faltis Series.
- 2 Traditio rei vendita fallia Procuratori habetur perinde ac si fallia fuisset ipsi Principali.
- 3 Traditio Mercium fallia de Committenti mandante, Muljoni, aut Naviculario, censetur fallia ipsi Committenti, & num. 18. 19.
- 4 Mercator in transmittendo suas merces illi qui eas commisit, duplicem personam repraesentat, unam venditoris, alteram Procuratoris in eas emendo, & à se ipsis recipiendo.
- Declaratur ut num. 20.
- 5 Dominium rei venditae transire nequit, nisi prius rei vendita ponderata, aut mensurata sit.
- Declaratur, & limitatur n. 6. & 7.
- 8 Clausula per conto, & altera à disposizione di N. probant Dominium rei transmissa in N. & numer. 9.
- Limitatur, & declaratur numer. 21. 22. 24. 25. 27. & 28.
- 10 Dominium transferri nequit, nisi tria requisita concurrant, videlicet simul, voluntas Partium, & traditio realis, aut per modum verum, aut fictum.
- 11 Minister, seu Procurator substituitur alterum, reprobando nequit de mala substituti electione, si in substituitendo intervenit consensus tacitus, aut expressus interesse habentium.
- 12 Mandatum juxta Correspondenti à Mercatore datum, non praesumitur variatum, nisi clari probetur.
- 13 Solutio, & traditio rerum non praesumitur fallia ante tempus.
- Molteque magis, quando alter ex Contrahentibus, cui solutio, aut traditio rerum fieri debet, ex parte sua non adimplevit id ad quod tenebatur num. 14.
- 15 Mercator solens cavere, & cum summa diligentia negotia sua peragere.
- 16 Alius semper refertur debet ad causam necessariam, non voluntariam.
- 17 Observantia voluntatem partium interpretatur.
- 18 Discretio Mandatariorum modis diversam voluntatem Mandantis inducit.
- 19 Mandatum datum à Domino tradendi alteri suas merces, sufficiens non est ad transformandum eorum Dominium, si Mandatum ab illi traditio non exequatur.
- 20 Dominium rerum potest esse penes unum utilitas, aut commodum, aut incommodum, & periculum Contrahentis stare potest, penes alterum numer. 26.
- 21 Periculum mio, & nostro possunt secundum subiectam materiam, administrationem, & non Dominium importare.
- 22 Mercator quando Committenti natus merces tradere, solens merces commissas onerare ad computum, & risicum Committenti, ut alteri tradatur, cuius fidem sequuntur.

Libertem, Dominii super Sarcinis Lanarum.

DECISIO AUTHORIS.

E T

DISCURSUS CXXXVII.

Recurantibus DD. Bernardo Senié, & Sociis Liburnensibus, quoad nonnullas Lanarum Sarcinas cum Ratione Sejaoa ab eis negotiatis, conventio ab aliis Creditoribus iniuncta cum dicta ratione accedere, quamvis isti personarum, & Crediti duas tertias partes, ab Ordinibus Mercatorum requisitas ad cogendum alios Creditores renoeque, excederent, Perillu- stris Magistratus Mercatorum benignitate sua hunc juris articulum, ex quo totius Causae momentum pendebat, mihi commisit, videlicet: an Lanarum Sarcinae aote dictae Rationis decoctionem, in Dominium dicti Domini Senié, & Sociorum transferantur, adeo ut eis competere rei vindictio, aut actio eas recuperandi à Creditoribus ratione proprietatis, non autem Crediti.

Post

Post maturam propositæ difficultatis discussionem, et menti nostræ arripit, ac prevailuit opinio, quod nequaquam dictarum Lanarum Dominium translatum fuerit in dictum Dominum Senié, & Socios, quibus tamen iura talia qualia propter crediti reservavimus, in solutionem suam consequentur, iuxta formam concordie per dicti Magistratus Decretum confirmate.

Quo verò à rationibus, quibus nostra Sententia innititur, exordiamur, ut elatior hujus causæ veritas eluceat, facili duximus, prius quidquid in contrarium per strenuos D. Senié defensores oppositum fuisse, recensere, & adversariarum argumenta in locum, ac in medium proferre, quibus per eos secuta Domini translatio asserbatur.

Et primò præsentia Domini translatio confirmabatur ab Adversariis ex mandato diei 17. Martii 1721. à Nativitate per dictam Rationem Sejanum, seu Sabathum ejus Complimentarium, Drellio è Civitate Grostien in juncendo in favorem dicti Domini Senié, cujus verba referuntur: *« Delle Lane, che di mio vi trovo, vi piederà a disposizione del Signor Rer. »* nardo Senié caritate al presente Padron Paolo Lazzarini, mentre che dal detto Signor Senié vi venisse dato per approvata la consegna. *« Sub quo deinde mandato expressa dicti Domini Senié habetur approbatio. »* E per noi vi compiacere caricare la suddetta Lane sopra il Navicello del Padron Paolo Lazzarini alla nostra consegna, con mandato Polizza di Carico.

Post receptum hujusmodi Mandatum cum approbatione dicti D. Senié, fuit Dominus Drellius de operatione dictarum Sarrinarum super Navigio Lazzarini sollicitus, illudque executioni proximum demandavit, ut ex Apodicta operationis clarissime deprehenditur.

« A 29. Marzo 1721. in Grostio. Il Magnifico Padron Paolo Lazzarini ha caricato in questo fesso di Grostio per conto del Sig. Bernardo Senié Balle 68. Lane per consegnarle a Sabato N. e delle Marche, e qualità infraferite. »

Et pariter sub die dictæ Operationis dictus D. Drellius sequentibus litteris Domino Senié respondit.

« Dal Padron Paolo Lazzarini mi è stato il di me recedente consegnato un vostro ordine di dare al medesimo Lane, che avevo di attenzione di Sabato N. ... onde in esecuzione di tale ordine vi restano spediti n. 68. Balle di Lane ben condizionate. »

Ex tota igitur præmissi facti serie, ex expositione inferrebat, quod dictarum Lanarum traditio facta fuisse Domino Senié per dictum Lazzarinum ejus ad dictas Lanarum recipiendas Mandatum; Nam cum per dicti Sabathi N. ... Mandatum constaret de operatione Lanarum tradendarum Lazzarino Navato ad dispositionem D. Senié, & evidenter à dicto Senié haberetur approbatio ejusdem operationis in sui commodum per Lazzarinum faciente, nec dubitari contingeret de executione talium Mandatorum, operationis scilicet, & traditionis Lanarum fuisse Lazzarino pro Domino Senié, ut expressè ex apodicta Operationis, & Epistola monitoria, vulgò *« Avviso »* Domini Drellii deprehenditur, ac resultat, inficiari nequit, quod traditio Lanarum facta per Drellium Lazzarino Navato eo Mandatum D. Senié, haberi debeat, perinde ac si ipsi D. Senié facta fuerit, cum traditio facta Procuratori in Jure idem robur, & effectum fortiaur, tanquam si ipsi fieret Principali, ad textum in *leg. traditio, l. Ultimo. ff. de acquir. rer. Dominio l. 1. §. Per Procuratorem cum gloss. ibi in verb. acquirat, & leg. communis 42. ff. de acquir. vel amittend. possess. Ecce de Atandis, numer. 108. & respons. 19. numer. 1. & seq. tom. 2. Rot. Genem. decis. 173. numer. 17. & Nus plem in diss. 36. numer. 21. & seq. tom. 2. & in prædictis terminis mercium consignatarum Musoni, aut Magistro Navis de Mandato Committentis Gratian. cap. 300. numer. 22. 20. & 21. & ibi Carol. Ant. De Luc. num. 11. vers. & contraria, Card. de Luc. de Empt. diss. 5. num. 6. & diss. 6. num. 9.*

Addabant ulterius ab Informantibus Domini Senié in confirmationem secus translationis Domini, quod idem Dominus Drellius exequendo prædicta Mandata Sabathi, & Senié duplicem personam representabat, utnam tanquam Procuratoris Sabathi, & alteram parti-

ter dicti Senié Procuratoris. Uti Procuratoris dicti Sabathi, ejus officium erat dictas Lanarum tradendi, & onerandi ad dispositionem Domini Senié: tanquam verb illius Procurator debebat eas per se ipsum recipere, ex eas onerare, & traderet dicto Lazzarino; Quare utroque mandato exequo, negari nequit, quod consignatio, & traditio dictarum Lanarum facta non fuisse Domini Senié per personam Drellii Procuratoris dicti Senié, ut in similibus terminis, quod Correspondentis in transfundendo alteri proprias merces de illius mandato duplici personæ vices expleret, venditoris scilicet in vendendo proprias merces, Procuratoris verb committentis in emendo, & eas per se ipsum recipiendo plenè firmavimus in diss. 38. in addit. num. 51. & seq. tom. 1. de Commercio.

Nec refragatur, quod dictarum Lanarum non secuta fuerit ponderatio, quapropter eorum Dominium ex dicto Sabathi N. in dictum Senié mediante persona Drellii, aut Lazzarini Naviculari minime transierit. Card. de Luc. diss. 5. num. 5. de Empt. & vendit. & diss. 23. n. 4. & 5. de Credit. Rec. Episc. cap. 134. n. 2. lib. 2.

Primò quia inter Mercatores, juxta eorum usum, & consuetudinem, haud requiritur expressa, & formalis mensura, aut ponderatio ad effectum transferendi Domini mercium venditarum, sed sufficit talis qualis implicita mensuratio, aut ponderatio, que habetur per notitiam, seu computum à Commissionario transmissum, ut optime animadvertit idem Card. de Luc. de Luc. de Luc. de Empt. & vendit. & melius diss. 23. ex numer. 6. sive ad fin. de Credit.

Secundo quia semper verum non est, quod Dominium rerum consensum in pondere, numero, vel mensura transferri nequeat sine præcedenti mensuratione, ponderatione, vel numeratione: quapropter animadvertendum est, quod eatenus mensuratio, aut ponderatio ad perfectionem venditionis necessaria est, quatenus absque illis incerta remaneret venditio, prout exi- gr. sequitur in venditione centum modiorum tritici, qui centum stadiorum prædii, que absolutè imperfecta remanet, neque in alium transferri Dominium, cum ante mensurationem incertum sit qui modis præcisè, vel stadia vendita sint. At quando mensuratio, & ponderatio ad nil aliud requiritur, quam ad declarandum integritatem pretii quantitatem, quod quavis implicitè, vel in se ipso fit certum, explicite tamen haberi nequit sine tali mensuratione, vel ponderatione, ut exempli gratia, Si quis vendidisset totam Triticum Horrei, vel Vinum cellæ vinariz decem aureos pro quolibet modio, & duos aureos pro quolibet cado; Hoc enim casu cum certum sit, de quo tritico, & Vino agatur, & notum utriusque fit pretium, cum mensuratio requiratur tunc solum ad integritatem pretii paribus demonstrandum absque mensuratione, vel ponderatione transferri potest rei venditæ Dominium in alium, ut perdoctè docent Episc. Rot. diss. fesseli. cap. 134. numer. 1. sive ad num. 17. tom. 2. De Luc. ad Gratian. cap. 300. numer. 14. vers. quod conditioem tacitam, lue Altimar. de Contrah. null. parti. 1. quest. 8. fesseli. numer. 5. & p. fol. mibi 277.

Cum in secunda igitur distinctionis non parte versemur, eo quod non in genere dictarum Lanarum secuta fuerit negotiatio; sed præcisè illæ, que consignatæ, & oneratæ fuerint, comprehenduntur in Contracta cum certo penarum pretio pro singulo librarum dictarum Lanarum censuario firmam à Mensuratione, & ponderationis defectus minime obstat potest translationi Domini in Dominum Senié mediante persona Drellii, aut Naviculari.

Allegabant ulterius DD. Informantes pro D. Senié, quod ad computum ipsius onerare fuisse dictæ Lane, ut constat ex ipsa Operationis Apodicta, ubi, *« ha cariato in questo fesso di Grostio per conto del Signor Bernardo Senié »* que Clausula per conto dictarum Lanarum censuario pones D. Senié demonstrat Copiar. decis. 153. num. 2. ubi per conto di N. quid verbè importet, & vide infra nos diss. 161. num. 22. & seq. ubi latè, & in diss. 44. num. 4. & in addit. num. 60. & quod talis operatio facta fuerit in executionem mandati dicti Senié his verbis exactis *« a disposizione del Signor Senié »*, ex quo pariter bene inferitur in eundem Senié Dominium secutum fuisse translationem Ansaldo. de Mercat. diss. 87. num. 36. & seq.

His tamen non obstantibus, quamvis prima fronte magni ponderis, ac momenti adversariorum argumenta esse videantur, nihilominus omnibus causis circumstantiis mature discussis, ac petitis sitimur tenui dictarum Lanarum Dominium non fuisse in D. Senie translatum, et Juribus, ac rationibus infra adducendis.

Et primo prout debet in facto quæritur dictæ Lanæ cum alia quantitate longè majori negotiorum fuerint à Sabatho, cum D. Senie in permutationem diversarum Mercium, & pecuniarum, & quod in tali negotiatione præ cæteris conveniunt fuit, quod dictus Senie statim Sabatho merces in permutationem promissas traderet, ac consignaret debet, quo vero ad pecunias ipsæ eas tenebant eisdem Sabatho persolvere in ultimæ configurationis actu, quæ imposuerunt suo tempore erat facienda de residuo omnium Lanarum negotiarum in quantitate, ut diximus, longè majori illis, de quibus disputatio contingit, & ulterius quod periculo D. Senie dictæ Lanæ ex Grosso Liburno transvehentur.

His ergo præmissis fundamentis omnia adversariorum, quibus prætexta Domini translatio innitebatur, mole sua corruunt, faciliq; negotio refelluntur.

Primum Adversariorum argumentum desumptum ex mandato Sabathi Drestio dato onerandi dictas Lanæ ad dispositionem D. Senie super navicula Lazzarini, & postea ab eodem Drestio executioni demandato, nullius ponderis est, ac momenti: Quoniam sicuti ad transferendum Dominium tria requiruntur necessaria de jure requiruntur, scilicet scilicet, partium voluntas, & realis traditio, aut per modum verum, aut scilicet ejusdem rei cum recipere debentur *Novi in diff. 44. numer. 13. & 18. de Commere.* ex dicto mandato nequaquam talis voluntas in dicto Sabatho potest inferri, multoque minus ex subsequenti ejusdem mandati executione justificari valet prætexta D. Senie Lanarum traditio mediante persona Navicularii Lazzarini.

Non inferitur voluntas, quia sicuti Sabathus navigationis pericula subire noluisset, quod in dictis Lanis Grosso Liburnum transvehendis, potuisset contingere, sed potius per pactum expressum voluit, quod ei succederet D. Senie, ita etiam in transvehendis dictis Lanis Liburnum, fuit de cautionibus sollicitus, ad hoc ut eorum periculum eoquaq; ei imputandum foret: Idcirco cum suo mandato dicto Drestio dato, mens Sabathi, & voluntas solummodo fuit approbationem exigendi à D. Senie circa operationem tantum Lanarum (quas ad eas commodum, & damnum, vulgò per suo consue transmissi à dicto Drestio ipse Sabathus ordinavit) super Navigio Magistri Lazzarini, ne inquam à D. Senie posset illi culpe defectus, aut negligentie nota infligi, casu quo in itinere riscum, vel Bararra super dictis Lanis contingeret, nam quando in electione personarum, vel Navis, super quæ decreta est meritorium oneratio, consensus accedit habentium interesse, tunc omnis negligentie, aut malicie, & imprudentis electionis cessat disputatio *Moneta. dec. 73. num. 23. Aterius. ad Reverser. decis. 206. in fin. Et reverta quod hæc fuerit Sabathi mens, clare, & evidenter ex dicti mandati tenore colligitur, si in genuino, & perfecto verborum sensu inherendum sit: » ibi » *delle Lanæ, che di mia vi trovavo, vi piacerà a disposizione del Sig. Senie caricarle al presente Padron Paolo Lazzarini, mentre che dal d. Sig. Senie vi venga qui feste approvata tal consegna.* » Quæ verba in suo recto, & perfecto significato, nil aliud important, quam simplex Mandatum Drestio injunctum onerandi Lanæ super Navi Magistri Lazzarini ad dispositionem, & voluntatem dicti Senie, nempe, si eidem ita videbatur, modo etiam sub eodem Mandato expressa illius habebatur approbatio ejusdem operationis, sed ex dictis verbis hæc datur inferri (proxi prætextu dictus Senie) quod intentio dicti Sabathi fuerit transferendi in se dictarum Lanarum Dominium.*

Quod verò id veritati consentaneum sit, demoustratur ex Literis Sabathi Drestio paulo ante scriptis, in quibus agendo de simili mandato operationis Sarcinarum 30. ad computum ejusdem Domini Senie, expresse cum monuit, quod à Magistro Navis Apodiziam operationis dñ. Lanarum erigeret tradendum Liburni prædicto Sabatho, & quod eandem agendi formam præ oculis habere teneretur in executionis im-

posterum omnibus aliis mandatis, quæ sibi injungeretur pro futuram Lanarum reddito, prout ex Epistola colligitur » ibi ».

Da' miei Samuel, e Nipoti di Siena vi è stato fatto consegnare costì a mia disposizione Baile 100. circa Lanæ, oltre quelle tenute del Cerco, et. avendovi a Conto fare ordine oggi per questi Signori Senie di Baile 30. delle medesime, l'andrò facendo in appello del resto; Piacemmi però fare la di carica per qui a me diretta, per poterle le consegnare a peso a detto Senie, e così farete per tutte in avvenire fine a nuovo ordine, ed avvisate il seguire.

Cum igitur ex præcedenti Epistola expressa, & clara habebatur Sabathi voluntas, quod in mandatis imposterum per eum dandis per operatione Lanarum ad riscum, & computum D. Senie non intendebat ob talem operationem, & configurationem per eum navicularii fieri demandatam, dare, & configurare Lanæ dicto Senie, & per consequens in eam eorum Dominium transferre; Præsumi nequaquam debet, quod ejus voluntas in sequentibus illius mandatis fuerit immutata, nisi manifeste contrarium probeatur, ut firmavimus in his terminis in *diff. 119. numer. 72. & 73. de Commere.*

Uterius animadvertendum est, quod sicuti Sabathus de tempore, quo tale mandatum Drestio dederat, non tenebatur tradere Lanæ, non solum quia talis traditio peragebatur ad secundum conventiones post multoties mensium lapsum, sed etiam quia ex parte dicti Senie mandatum fuerat contrarium adimplementum fecutum, et quod de eo tempore nondum omnes merces Sabatho traderat, prout tenebatur in viam permutationis, multo antea eas configurare; Quamobrem præsumendum est illam ante tempus traditionis faciendæ dictarum Lanarum, multoque minus eas adimplementum partis contrarie eas dicto Senie tradere noluisset *Alexand. consil. 210. numer. 3. vers. & quod ille Littera lib. 7. Angel. consil. 127. in fin. Pacion. de Locat. capit. 37. numer. 38. & 39. Ric. cor. Aurais. dec. 108. numer. 10. tom. 1. & Card. De Luc. diff. 159. numer. 72. de Dote; Quod præcipue procedit inter Mercatores, qui in Negotiationibus cauti, atque attentè procedere solent Sarmen. de Affirmat. part. 3. numer. 17. quem sequitur Fontanel. decis. 304. num. 19. in fin.*

Atque hinc validior, & fortior emergit conclusio, quia si Sabathus non tenebatur (quando Drestio dedit prædictum mandatum) tradere dicto Senie dictas Lanæ ad effectum transferendi in eum dominium illarum, præsumi nequit voluisse id executioni cum prædicto ejus Mandato demandare, sed potius operationem committere cum approbatione D. Senie, quæ necessaria erat ad omnem futuram disputationem tollendam in casu, ut viduimus, alienius in contrarium eventus, cum de Jure actus semper debeat ad Causam necessariam, namquam ad voluntarium 16 referri *Novi in diff. 21. num. 16. & diff. 32. num. 18. de Commere.*

Validissimum tamen argumentum ad probandam talem fuisse voluntatem Sabathi, nobis suppeditat obfer-
vantis, quæ immediatè post prædictum Mandatum dicti Sabathi in præxi deducta videtur. Etenim statim ac prædictum Mandatum fuit à Drestio receptum, onerate quidem fuerunt Lanæ ad commodum, & damnum, vulgò per tenore dicti Senie, quia Lanarum periculum & interesse ad eum verò spectabat, sed cum pacto, quod traderentur dicto Sabatho secundum ejusdem voluntatem in præcedenti epistola expressam, de verbo ad verbum relata. Liburni Portum affectus Navicularii Lazzarini Lanæ tradidit dicto Sabatho secundum expressa in Apodiziam operationis, quæ eas in fuis cellariis reposuit, nec usquam (quod peculiari dignum est consideratione) reclamavit contra dictam configurationem D. Senie, nec judicavit se opposuit aut contra Drestium, aut contra Sabathum, quod agere debuisset D. Senie, si à prædictis injustè bona fides commercii violata fuisset; Causa autem ponderis, & momenti sit observanda ad voluntatem partium interpretandam, supervacuum est authoritatibus comprobare, cum id explorari juris sit, & habetur tamquam opinio ab omnibus Do-
ctori.

dicibus sine ullo diffidio passim, & communiter recepta.

Additur demum, quod quatuor Sabathus anno praecedenti in Civitate Grossi voluit effectui tradere aliquas Lanarum parvas, ad effectum ut in eam eum Dominum transference, dum tunc tempus consignationis jam periret, mandata dedit Domino Drellio in terminis omnibus diversis, importantibus proculdubio veram Lanarum traditionem, & translationem Domini in dictum Senie, uti apparet ex mandato diei 9. Augusti 1720. „ibi „tutte le Lane, che vi trovate di mia attinenza, vi compiacete consegnarle al Sig. Bernardo Senie, e loro ordine S. P. in una, e più volte, con darmi avviso distinto di tutto il seguito, & similiter ex altero Mandato diei 23. Septembris 1720. „ibi „in virtù di questo mio ordine vi piacerà consegnare all'ordine S. P. del Sig. Bernardo Senie tutte quelle Lane, che avete di mia attinenza con darmi distinta nota. Quibus additur etiam alterum diei 11. Octobris ejusdem Anni 1720. „ibi „In virtù di questo mio ordine vi piacerà consegnare alli Signori Bernardo Senie, et. e a chi vi ordineranno i medesimi tutte le Lane, che vi saranno pervenute a mia disposizione con darmi distinta avviso. Quare cum de presenti videatur, quod Sabathus circa controversas Lanarum Sarcinas, de quibus nondum venerat traditionis tempus, attento etiam non adimplemento, atque inobstantia Domini Senie diversimodè se gesserit à praecedentibus mandatis, eo quod non dederit circa Lanarum, de quibus casu disceptatum, mandatum directum tradendi eas in Civitate Grossi Domini Senie, &c. ut ad ejus ordinem S. P. sed eas tantum onerandi, ut transvenerent Liburnum, & traderentur Sabatho; Quare ex hoc discretivo mandatorum modo observato à Sabatho, facili arguitur, quod ejus voluntas quoad mandatum controversas Lanarum respiciens, haud erat eas tradendi D. Senie ad effectum transferendi in ipsum eorum Dominum, ut in similibus terminis rationatur *Rat. Roman. decis. 228. numer. 21. part. 13. rec. & post de Luc. de Testam. in Matijis. decis. 5. num. 8. & Rota nostra in Collet. Transalpinis 12. Septembris 1713. curam D. Audis. de Comitibus. 6. Perisij quia & ferè in praedictis terminis Anald. decis. 6. numer. 9. de Mercat. & Rat. Roman. apud Paulat. differ. 36. tom. 1. decis. 2. numer. 16.*

Ultra voluntatis defectum in dicto Sabatho tradendi Lanarum D. Senie per Navicularium Lazzarinum, deficit etiam actualis traditio, & realis consignatio, quia praedictae Lanarum oneratae, & consignatae fuerunt à Domino Drellio praedicto Lazzarino, ut transvenerant, & traderentur Liburni Sabatho eorum Domino, non verò D. Senie, talisque fuit Navicularii obligatio, ut constet ex Apodicta onerationis diei 20. Martii, & 5. Aprilis 1721. „ibi „

„R. Magnifico Padron Paolo Lazzarini ha caricato sopra il suo Navicello chiamato SS. Pietro, e Andrea Balle 8. Lane affittate, e ben condizionate per conto del Sig. Bernardo Senie per consegnarle al Sig. Sabato N. „R. Padron Andrea Cordelli di Livorno ha caricato sopra il suo Navicello chiamato SS. Pietro, e Andrea Balle 8. Lane affittate, e ben condizionate per conto del Sig. Bernardo Senie per consegnarle al Sabato N. „

Ex quemadmodum Navicularius, seu Malio nihil aliud sunt, quam instrumentum, quo res ad eorum manum perveniunt, quibus ob loci distantiam possibiles haud est eorum traditio, ita quocumque D. Drellium, penes quem reperiebantur Lanarum dicti Sabathi, eas tradit Naviculario, ut eidem Sabatho consignarentur, singitur quod Drellius immediate eas tradat Sabatho medio Navicularii interposito, per textum in *leg. qui autem 14. §. Confratres, & leg. & licet 15. ff. de constit. pecunia & ibi mirabiliter Barol. in d. §. Confratres numer. 2. vers. quarto nota & seq. cum aliis Responsis, Angel. de Persu. conf. 44. numer. 1. circa med. & punctualiter Nos supra cum aliis citatis decis. 44. num. 15.*

Ex hae usque enarrata de facili colligitur inspicillitas casui nostro conclusionem ex adverso allatarum, videlicet quod traditio rerum, vel mercium facta Procuratori, habetur perinde ac si Domino Principali fa-

cta fuisset, quia, ut vidimus superius, in nostro casu, non solum defuit in d. Sabatho voluntas tradendi Lanarum, sed ipsarum earum traditio D. Senie, quia ex traditione facta per D. Drellium Naviculario, inferri nequit, quod D. Senie Procuratori facta fuerit, dum Drellius eas tradidit Naviculario ad finem, ut transvenerentur, & traderentur Sabatho; atque ideo in hoc casu Navicularius haberi debet tamquam simplex instrumentum Drellii, qui nisi medio, vel instrumento eas tradidit, & consignavit d. Sabatho.

Pari autem ratione cadit alterum fundamentum representationis plurium personarum, quae consideratur a Doctoribus in Contrespensione de mandato alienius Mercatoris pro eis emittit, officio fungitur Procuratoris tam in emendo, quam in recipiendo res emptae pro Mandante, & ita merces receptae ab eo tamquam Committentis Procuratore, habentur perinde, ac si emptae, & receptae fuissent ab ipso Mandante, sed in nostro casu nequit haec pluriarum personarum representatio considerari in Drellio, videlicet Sabathi in tradendo Lanarum, & dicti Senie in illis recipiendo.

Quoniam à Sabatho nequaquam fuit Dominum Drellio tale mandatum, nec tacitum, nec expressum injunctum, videlicet tradendi sibi ipsi ipsi representantem personam Domini Senie dictas ejus Lanarum, nec à Domini Senie ordinatum fuit, quod pro se dictae Lanarum reciperentur, quibus mandatis deficientibus vera, & legitima traditio cum Domini translatione haberi nequit, ut optime observat *Rat. eorum Penia decis. 6. numer. 8. tom. 1. impress. Penes, & Nos in decis. 44. numer. 15. sed solum mandatum, ut vidimus, restringebatur ad onerationem Lanarum ad dispositionem dicti Senie (hoc est quodcumque ipse voluerit) super Navigio Magistri Lazzarini, & quando talis oneratio sub eodem mandato à Domini Senie approbata remaneret, quia translatio dictarum Lanarum è Civitate Grossi Liburnum contingere, & fieri ad ejus riscum debebat, in eo, prout à nobis consideratum fuit superius, voluntas expressa Sabathi mandantis erat, quod dictae Lanarum sibi ipsi traderentur, idcirco in Apodicta Onerationis obligatus fuit Navicularius Lazzarinius, quod post ejus incolumem adventum eas traderet dicto Sabatho, ut id fuit plene à Drellio, & à Naviculario executioni demandatum, non obstat, quod D. Senie sub mandato sibi tradito à Sabatho, praeter ejus approbationem, addiderit pro sui arbitrio, incipio dicto Sabatho, quod deberent onerari à Drellio, ut sibi traderentur Liburni, quod consulo à Drellio factum fuit, quia Drellii officium erat voluntatem Sabathi sui principalis exequi, non autem illam D. Senie.*

Nec refragatur, quod in mandato quod Drellio datum fuerat à Sabatho, apposita fuit clausula *à disposizione del Sign. Senie*, quia haec clausula non importat translationem Domini ut punctualiter *Rat. Genov. apud nostr. Trallat. de Commercio, decis. 44. numer. 9. & sequentibus, & num. 12. sed solum denotat mandatum cum libera per teor. in leg. Lucius. §. Creditur ff. mandator. Paris. conf. 107. numer. 36. vol. 3. Golin. de Procurat. part. 4. cap. 1. num. 20. Cenc. de Conjuris quod. 67. num. 31. & Rat. eorum Seraphin. decis. 541. num. 4. & apud Paulat. differ. 36. tom. 1. decis. 2. numer. 16. & Nos in decis. 44. num. 10. & 11. & ita cum dictum fuerit à Sabatho tale mandatum cum libera dicto Senie quoad onerationem solum Lanarum, videlicet circa Navicularii approbationem, Onerationis tempus, & quantitatem Lanarum onerandarum (quod sane optimo jure peractum est, nam cum dictas Senie in vim praedicti pacti subire deberet periculum Lanarum, & Civitate Grossi Liburnum vehendarum) idcirco Sabathus quoad onerationem voluntas, & dispositioni dicti D. Senie obtemperare, & obsecundare debebat.*

Sed tale mandatum cum libera nullatenus extendi poterat ad hoc, ut traditionem Domini Senie dictarum Lanarum operaretur ad effectum transferendi in ipsum Dominum in prejudicium dicti Sabathi, & conerit expressam ejus voluntatem superius demonstratam Cenc. de Conjuris quod. 67. num. 31. in fin. & Rat. post eum decis. 482. num. 4.

Et quamvis responderi possit (quod nequidem ad 3 mittimus) quod Domini Senie cum dicto mandato

cum libera committere Drelio potuisset traditionem Lanarum suo nomine Naviculario faciendum, nihilominus cum tale mandatum nequaquam executum fuerit per Drelium, eo quod eas oneravit, & tradidit Naviculario ad finem reddendi illas Sabbatho, cui re vera tradidit fuerunt, affirmari nequit, quod Lanarum traditio secuta fuerit in manibus dicti Senie, ut punctualiter probat Regium Siciliae Tribunalium apud Atilanem, *decis. 11. numer. 10. & 11. part. 1. quem sequitur Jansen. decis. in nostro tractat. de Commere. decis. 44. num. 14. & 15.*

24. Nec opus est, quod interduum verba *alla vestra dispositione* vim habeant dominium demonstrantem, ut monet *Asfeld. decis. 87. numer. 36. de Commere.* nam id procedit quando subiecta materia, cui aspietur, id exigit, & coherere omnia requisita necessaria ad translationem Domini. In casu autem nostro deficit voluntas Sabbathi, & traditio Lanarum in manibus dicti Senie, quae sunt duo requisita necessaria ad transferendum Dominium, ut punctualiter respondendo huic objectioni observat eadem *Res. Gener. apud nostrum Tractatum de Commere. decis. 44. numer. 12. & 13. & probat idem Asfeld. dicto decis. 87. na. 38. & 39. & ut ad rem nostram observat Gratian. cap. 730. numer. 2. 3. 4. 5. 6. & seq.*

Nec meretur accedi fundamentum ex Apodicta operationis deductum, ex qua deprehenditur, quod dictae Lanae oneratae fuerunt à Drelio per *Conto Dom. Bernardi Senie*, in qua enim clausula *a Conto* presumendum est, quod Lanarum Dominium spectet ad dictum D. Senie secundum auctoritates supra in obiecto relatas.

25. Obiectum enim procederet, quando ex facto contrarium non erueretur, sed sicut in casu nostro ad evidenter demonstratum est, tam ex dicta operationis Apodicta, in qua expressè iungitur Naviculari traditio in manibus Sabbathi, quam ex aliis circumstantiis, quod non solum Sabbathus nunquam voluntatem habuerit dictarum Lanarum Dominium transferendi, sed etiam quod nec illarum traditio fuerit secuta, idcirco ex clausula per *Conto del Signor Senie* praefata nequit in illum Domini translatio, sed dicendum est, quod apposita sit ad significandum solum interesse, quod in dictarum Lanarum operatione habebat dictus Senie, & ideo periculum quod subire poterat, ut punctualiter in simili casu conciliationis clausulae per *Conto* animadvertit *Senar. Mem. apud Memm. dec. 72. numer. 42. vers. quod littera Com. numer. 43. atque etiam quia notum esset D. Senie, quae essent illae Lanae, quae ejus periculo onerabatur, quod necessarium erat, ne fraudibus anfra praebetur juxta monitionem *Res. Rom. decis. 571. numer. 15. & 16. part. 3. rec. & Nus in decis. 4. num. 52. vers. in casu legitur de Commere.**

- Et revera sicut novum in Jure non est, quod Dominium, aut totum remanere possit solum penes unum, & totum commodum, & incommodum, & periculum contractus apud alterum *Grotius. cap. 730. numer. 49. & cap. 970. Salazar. Labyrinth. Credis. part. 1. cap. 35. numer. 11. & Res. dec. 57. numer. 2. & 3. part. 14. & Nus in decis. 5. numer. 28. & 29. & magis in individuo, quod Dominium tunc vendit, & non dum tradit sit apud Venditorem, quavis utilitas, & commodum, & incommodum, aut contractus periculum, aut rei venditae sit Emptoris, secundum textum in *l. servi emptor. ff. de periculo, & commodum venditae Praetor. conf. 33. n. 69. Altiograd. Sen. conf. 9. numer. 27. 28. 29. & 30. & numer. 33. Borden. collat. 49. numer. 32. & melius numer. 115. 120. & 121. tom. 1. Manfrill. ad Capyc. Laur. dec. 196. numer. 6. & 7. Sanchez. de Praetor. par. 1. quest. 31. n. 30. Orsell. consil. 5. numer. 72. & seq. & ibi in prima Append. n. 7. & Nus in decis. 38. numer. 14. & 15. & decis. 56. n. 19. ita cum ratione periculi, & interesse spectantis ad D. Senie, poterit rectè D. Drelius dicere in Apodicta operationis per *Conto del Sig. Bernardi Senie* io hoc finis simplicis interesse, & non Domini, propter subiectam materiam, haec clausula interpretanda est *Manfrill. ad Capyc. Laur. dec. 72. numer. 43. uti***
29. patet interpretatur clausula *a vestra dispositione* in sensu simplicis administrationis, ut vidimus, & verba *meo, & nostro* quavis de sui natura Dominium si

gnificent, interdum ex causa subiectae materiae solum administrationem importare *Nus in decis. 44. numer. 22. & 23. Res. res. Corvin. dec. 481. numer. 3. cui corespondent illae, quae congruit Gratian. cap. 730. numer. 2. & seq. & decis. 411. numer. 7. part. 13. recent.* quibus auctoritatibus insufficientia, etiam argumentis deprehenditur, ex quo praevidetur à D. Senie inferri pro fe Dominium, eoquod Lanarum periculum ipse subiret.

Praeterea Mercatores, aliquid transmittunt aliquod 30 propterea Mercium genus aliquo committenti sibi non bene cognito, solent quidem mercem onerare ad compescum, & periculum Committentis, sed ut alii Responsales amico consignentur, ad hoc ut ab eodem mercem mandanti postea tradatur, & in actu traditionis, pretium mereum, vel cautio recipiatur: Quare juxta communem Mercatorum consuetudinem Clausula per *Conto* postulat secundum subiectam materiam, & mandatariis mentem, ad periculum, & interesse ferri, quod quis habet super mercibus, non verò ad Dominium, quod habere ille nequit, quando requisitum deficit traditionis mercium, &c.

A R G U M E N T U M.

Girarius an Cedula Cambii exigere possit per tractas, quas de Acceptantis mandato facit, & si ita trahendo sibi praesudicet, adeo ut decocto postea Acceptante, ei non computat amplius regressus contra Girantem, & alios obligatos.

Mora in transmittendo protesta quando praesudicet nec ne.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli suppositum.
 - 2 Girarius habet regressum contra Girantem, quando littera girata non solvantur.
 - 3 Novatio prima obligationis non inducit, nisi per expressam Perarii voluntatem, aut per aliam omnino incompatibilem.
 - 4 Qui de mandato alterius trahit, nequit dici Tractus, sed Procurator illius pro quo trahit.
 - 5 Novatio non presumitur, quando tam inducenti valde esset praesudicialis.
 - 6 Novatio non inducit ex alibus ad majorem cautelam, & securitatem vestis.
 - 7 Novatio non inducit ex variatione circa modum solutionis.
 - 8 Novatio non deducitur ex alibus ad adimplementum, & executionem prima obligationis tendentibus.
 - 9 Mora in transmittendo protesta praesudicet litteras Praesentatis.
- Limita, quando protesta fuisse inutilla numero 10.

Jansen. Litterarum Cambii.

D I S C U R S U S CXXXVIII.

Tertius Utilitatis tradit Cambialem litteram petariam 1000. ad ordinem Sempronii Romani supra Cajum Venetum ab eo nempe subsecundo Venetius; Sempronius cum cessit, seu giravit Lucio Jansenio. Lucius scribit Cajo, ut litteram praedictam acceptet: Cajus Lucio respondet, quod de valore ejusdem litterae sibi Venetius tractam faciat, quoniam quamprius illi per eum adimpletetur. Lucius statim tali responso recepto, praedictam tractam supra Cajum exequitur, antequam illius solutionis tempus labatur, oee non immediate post elapsam solutionis tempus protestum emittit, eodemque tempore Franciscum, tam de tracta secuta, quam de levato protesto certior reddidit. Franciscus Lucio responsum statim illum interpellat ad sibi transmittendum dictum protestum, ad Lucium illud transmittere reatardat sub fide, aspe, quod Cajus tractam praedictam adimpleverit. Deinde innotuit Lucio de non adimplimento dictae tractae, protestum misit Francisco sicut cum fua valentia, & interea post paucos dies Cajus Venetius, do-

D contin.

ecis. Franciscus recepta epistola Lucii cum dicto profectione, pecunia sua restitutionem Romae petiit à Sempronio, cui pretium gratiae persolverat. Sempronius illam remisit sub colore, quod Lucius primam obligationem propter tractum praedictum Cajo factum novaverit, & quod à mittendo Romam profectionem retardaverit.

Hac igitur facti serie praenata, ac exposta D. Petri Pauli Varesii viii in Mercatorum Negotiis apprimè versati, opinionio in favorem Lucii per eum firmè adhæret.

Et re vera debitari non valet in nostro casu, quod iussu competat Francisco regressus contra Sempronium primum girantem, cum literæ supra Cajum redierint Lucio Januensi prorethane, ut firmari in meo *disc.* 35. num. 3. & 9. tom. 2. de Commercio.

In nihilum refragante, quod extincta remanserit prima Sempronii obligatio propter ejus novationem, quod asseruit sequens, & facta à Lucio cum tractu per ipsum Cajo factis.

Quoniam novatio primæ obligationis affirmari nequit, quod contigerit, nisi per epistolam Partium voluntatem habuerit, quod ipse novationem facere, primæque obligationi derogare voluerit, aut per alium omnino primæ contrarium, & obnoxium, ut est hodie concors DD. Sententia ex autoritate tenens in l. finali C. de Novat. *Mart. Aledic. exam.* 41. num. 1. 2. 3. & seq. ac n. 9. *Alfeld. det.* 67. n. 3. & *Ret. rit. det.* 213. num. 8. *part.* 19. *Cord. de Lat. diff.* 67. *num.* 2.

Expressa non tantum novandi voluntas in nostro casu, quin imò in contrarium adest, & deprehenditur expressa voluntas; Quo vero id patet, sciendum est, quod Lucius tractum fecit Cajo ad computum, & riscum Francisci girantis absque ejus obligationis remissione, & relaxatione, nisi in casu sequenti dictæ tractæ adimplement, ut ex dicti Lucii litera clausissimè resultat sub die 7. Decembris 1640. dicto Francisco Roma scripta, cum non ei inter cetera, significabat, quod in sequenti Hebdomada ei transmittentur profectione, ut de illis se valere possit pro reimbursemente pecunie suæ à Sempronio obtinenda, quæ ex hoc patet, quod Lucius non intellexerit, non solum pro se novare, quia cum ejus epistola se clare expresserit, praedictum tractum facere ad commodum, & riscum Francisci, & ideo tractæ impuante non fuit Lucio, sed Francisco, nam quando traditor de mandato alterius, ipse dicitur Dominus tractæ, pro quo sit ipsa tractæ. *Sammixat. totor.* 180. n. 1. & 2. & *convers.* 181. num. 9. 10. & 11. *Alfeld. diff.* 5. n. 33. & *Nor in diff.* 57. n. 1. de Commercio.

4 Nec etiam intellexerit per Francisco, & in ejus damnum, & praesudicium novare, quia eodem tempore, quo Lucius Cajo tractum fecit, fecit Francisco vel se profectionem elevare, ne ei aliquid praesudicii contingat, & possit illius vigore agere contra Sempronium pro sua reimbursemente, alias, si Lucius novare intellexisset in praesudicium Francisci, obstat hoc loci expressa illius voluntas, quam ostendit in transmittendo ei profectionem ad hunc praesudicium effectum, ne ladanur in reimbursemente sibi à dicto Sempronio debita, cui expressit Lucii voluntati altera non minus evidens, & clara Francisci voluntas accedit, qui respondendo Lucio tractas approbat, licet ei injungat, ut quamprimum, ab eo sibi praesudicium profectionem, ut promissit, transmittatur ad finem agendi contra Sempronium.

Praeterea quod novatio nunquam presumitur, quando per eam grave praesudicium irrogaretur, quia impudens tunc reputari deberet hujusmodi novationis 5 Authores, quod nequaquam est ferendum *Martizmed. Exam.* 41. num. 56. & *disc.* 67. num. 22. 23. & seq. & num. 29. & 30. prout in Casu nostro, in quo Lucius, & Franciscus tenent, & sine causa per se ipsos privarentur suis respectivo reimbursementibus contra eos, qui de Jure tenebantur, multoque magis, quod Lucius tractum non fecit ad sui arbitrium, & voluntatem, sed de mandato Caj: quomodo enim sicut ei alia mens, & intentio in hoc non fuit, quam faciliorem Cajo solutionem reddendi, ad effectum, ut proximus illa haberetur in unitatem, & beneficium omnium, etiam interere habendum: ita affirmari nequit, quod 6 novare voluerit, nam quod ad majorem cautelam, &

securitatem sit, novationem nequaquam inducit, *Mart. Aledic. Exam.* 41. num. 59. & *det.* 67. num. 33. de plenè *Salgad. Labyrim. Credit.* par. 3. cap. 11. num. 78. 79. & num. 94. & 95. *Urceol. decif.* 44. num. 14. 15.

Nec affirmari valet, quod tractatum actus, cum sit incompatibilis, effectum novationis inducat, cum quia ipse tractæ in nihilum primæ obligationis substantiam immutat, sed solum solutionis modum, quod licet Januæ fieri deberet, placuit tamen Lucio pro sui presentia ad Caji requisitionem, & ad finem illam promissus, & nam consequendi, quod Cajo per medium dictæ tractæ eandem solutionem Venetiis faceret, 7 ut affirmant *Mart. Aledic. Exam.* 41. num. 60. & *det.* 67. n. 44. & 45. *Urceol. de Transf. quest.* 73. num. 11. *Gravian. capit.* 509. num. 16. & seq. & ibi *De Luc. n. 3. Adm. consulu.* 378. num. 7. *Ret. rit. det.* 213. num. 25. *part.* 19. & *coram Emis.* *decif.* 1316. num. 10. tum quia indubitati Juris est, 8 quod per quemcumque novum actum, aut obligationem securam, non inducatur primæ obligationis novatio, quocumque constet, quod novus actus gestus sit ad effectum illius adimplementum, ut executionem consequendi *Mart. Aledic. Exam.* 41. num. 64. & *Capp. Larr. det.* 38. num. 41. & 42. *Amar. refel.* 57. num. 18. *Epif. Rec. disp.* Jur. capit. 182. num. 28. *Alfeld. de Commercio. diff.* 98. num. 41. *Salgad. de Credit.* par. 3. cap. 11. num. 81. *Urceol. de Transf. quest.* 73. num. 10. 11. & 12. *Idem det.* 44. num. 14. & 15. *Amar. Refel.* 57. num. 18.

Major, & sanior difficultas considerari possit, si Lucius requisitus de ceteri ei profectioni transmissio, 9 id executioni non demandasset, & ex mora aliquod Sempronio praesudicium contigerit, iuxta per Nos firmata in *diff.* 54. de Commercio.

Sed sicut ex facto cognoscitur, quod Lucii mora in mittendo profectionem Francisco Romæ non fuit Titio Ulißipponensi, & per consequens neque Sempronio, neque Francisco praesudicialis, ut doctè, & sapienter animadvertit, ac considerat Dominus Varesius, atreque longo circuitu, quem explicit debet profectionem Janua Romæ, Roma ad Urbem Ulißipponensem, & pro redim ex ibi Ulißipponensi ad tam Venetiarum, qui quidem circuitus tantam temporis dilationem sibi exerebat, ut Titius Ulißipponensis eo tui non posset, nisi post Caji decedionem: ita quilibet profectioni mora, imò totalis ejus deficientia in multa haberi debet consideratione *Nos in diff.* 54. num. 38. & num. 42. & num. 48. de Commercio. & supra in *Commissa Instruit* cap. 6. utilitate de hac materia agitur, &c.

ARGUMENTUM.

In contractu nominationis an liceat nominandi nova pacta, & conditiones adjicere.

Collusio quando dicatur sequuta, & ex quibus argui possit, quod nominans sibi tantum acquirere voluerit, non vero personæ nominandæ.

Nominatio: quando non sit simplex nominatio, sed potius verus Pignorationis contractus, latè discutitur.

Periculum rei venditæ pendente conditione tam redimendi an pertineat ad Emptorem, vel Venditorem.

S U M M A R I U M.

1 Emptio facta per personam nominandam, facta nominatio, retrahitur ad eam intra stipulationem.

2 Dominum rei acquirunt nominata ab initio stipulationis Contractus initii pro persona nominanda.

3 Emptio facta per personam nominandam, sequuta nominatio, non licet nominanti in contractu emptianis nova pacta, & conditiones adjicere. *Contrarium n. 7. & 9.*

Declaratur tamen procedere contrarium opinionem, quando

quando nominatus non recuset nominationem in alteram, & innovatam recipere non. 8.

4. Emptio facta pro persona nominanda tota transfit in nominatum cum omnibus honoribus, & oneribus nihil remanente penes nominantem.

5. Emptio pro persona nominanda, & ista nominatio unicus est contractus, & non diversus.

6. Contractus emptio inus pro persona nominanda, si nova continet pactum, non remanet amplius in terminis para nominationis, sed importat novum Contractum venditionis.

10. Contractus venditionis dicitur alteratus, si variatum sit pretium, nam illud dicitur de substantialibus Contractibus.

11. Contractus natura dicitur mutari in alium contractum, quomodo variatum non sequatur in partibus substantialibus, sed sufficit, quod contingat in partibus etiam naturalibus Contractibus.

12. Nominatus an habeat ab initio animum emptioem faciendi pro se, & non pro nominato, ex consuetudine colligitur.

13. Et quilibet etiam debillioris consuetudine sufficiens.

14. Nominatio vera dici nequit, si pretium variatur, & nova pacta, & conditiones adiunguntur.

15. Pactum precedentis tunc mera liberalitas nominati parit effectus diversus de pactis proximis, & contemporaneis nominationi.

16. Apocha privata facta post nominationem secretam, attenta postdata suspicione habenda est, ac si facta fuisset ipso tempore nominationis.

17. Apocha dicitur suspecta de postdata, si facta fuerit priusquam, quando nominatio facta fuerit per instrumentum publicum.

18. Collisio dicitur sequuta in nominatione, si sequatur immutatio status nominationis.

19. Contractum non fuisse factum pro persona nominata refertur ex observantia, & si nominatus per longum tempus rem possedit, & fructus, & persone exigit.

20. Emptio dicitur facta pro persona nominata, si constet, quod ex eius pecunia facta sit pretii solutio.

21. Animus, & intentio agentis colligitur ex aliis subsistentibus.

22. Emptio dicitur facta pro nominato si post nominationem secretam nominatus absque ulla causa concedat nominanti aliquod tempus ad redimendam bona empti etiam cum sui preiudicio.

23. Conditio restricta ad certum tempus, post illud impleri non potest.

24. Periculum rei vendita pendente conditione eam redimendi, non spectat ad habentem potestatem redimendi, sed ad eam, qui retrovendere promissit.

25. Periculum interitus, seu peremptionis rei sub condicione vendita pertinet ad Venditorem.

26. Collisio dicitur sequuta in contracta nominationis, si quis contra naturam contractus subire debeat periculum rei vendita.

27. Nominatus in contractu inito pro persona nominanda, secuta nominatione, non tenetur prestare restitutionem.

28. Pactum retrovendere idem significat, ac reddere, vel restituere.

29. Pactum conventum, ut pretio restituta res vendita ad Venditorem revertatur, vel ei restituatur, differt a pacto retrovendendi.

30. Venditor non amittit sui redimendi, licet efflaxerit tempus ei datum ad redimendum si contractus ex contrariis appareat Pignoratitium.

31. Super rei empti pro persona nominanda, si constet, quod sit acquisita persona nominanti, praferri debent Creditores ipsius nominantis.

32. Emptor siue rei possessor si ex propria pecunia dimittat Creditores Venditoris, in illorum iuribus succedit sine essione, & pacto ad effectum restituendi bona empti.

Romana Nominationis, seu Contractus pro Persona nominanda.

DISCURSUS CXXXIX.

TITULUS DE ANNO 1650. emit à Valerio domum cum apotheca, & furno situm Romæ in Platea Navona pro pretio scutorum 3000. pro persona quocumque tempore declaranda etiam transiitio Anno, & Valerius venditor recepit in diversis partiis, ac pluribus temporibus à Titio emptore secuta mille in computum dictorum scutorum trium mille, ordinavique eidem emptori solvere nonnullas parvas Lucio, & Cajo creditoribus ipsiusmet venditoris, quibus dicta bona hypothecata reperiebantur.

Postmodum de Anno 1656. idem Titius declaravit in actis publici Tabellionis se integrè dicta bona acquisivisse de computo, ac de mandato Sempronii, & de illius propriis pecuniis in forma soluta, &c. qui deinceps dictis Lucio, & Cajo solvit residuum dictarum partiarum, quas Valerius venditor ordinaverat solvi per dictum Titium emptorem, atque ita residuum dictorum scutorum trium mille, pretium integrum prout supra dictorum bonorum.

Deinde tam Sempronius declaraturus, quam Titius declarans invlere hinc inde apocham renoris sequentis.

1660. à Aprile in Roma.

Essendo vero, che Titio abbia dichiarato in favore di me Sempronio l'acquisto di una Casa con Bottega, e Forno posta in Piazza Navona, come in atti del Notaro N. al quale, &c. Quindi è, che per far cosa grata al detto Titio, dico, e dichiaro, che se fra il termine di anni dieci prossimi avvenire mi faranno pagare, e fatti pagare dal detto Titio, e da persona per lui fidei due mila ottocento detta moneta, dico, e dichiaro, prometto, e mi obligo di retrocedere detto stabile, come sopra, al detto Titio, e alla Persona, e Persone, che esso dichiarerà fatto di questa, etiam passata l'anno, salvo però sempre, che mi faranno pagare i suddetti fidei 2800. dichiarando, che seguendo detta redenzione, sia detto Titio obligato a pagarmi li miglioramenti nulli, e necessari, che avessi fatti in detta Casa a giudizio del Periti, ed attesa detta facilità, che li faccio detti anni dieci, come sopra (succeedendo, che Dio non voglia) in detta Casa qualsivoglia finitimo fornito in detti anni dieci, come sopra, in tal caso vado a fure, e rifugio di detto Titio, ed esso sia obligato a reintegrarmi, come anche in caso, che detto Casa mi fosse evitata per qualsivoglia persona, in tal caso il detto Titio per quella parte sarà obligato a reintegrarmi in tutto, e in parte come sopra, ed in fede si obligano l'uno, e l'altro come sopra, etiam facto obligo di spoteca in ogni miglior forma, &c.

In preteritis Sempronius, qui ob lapsum iam tempus decem annorum redemptionis prescripserat dictam domum pacificè possidere, à Creditoribus Titii molestias paucis, pretendentibus, quod in vim circumstantiarum in premissa facti narratione expresserunt, ac in dicta apocha contentarum sub dicto declarationis nomine simulatè contractui appositò ac effectum evitandi duplicis Gabelle solutionem, stipulatus realiter fuerit merus Contractus emptiois, & venditionis inter Titium declarantem, & Sempronium declaratarium, ut inde inferri valeat, quod, cum Titius sibi ipsi, ac de propriis pecuniis dictam domum usque ab initio acquisivisset (quavis in primo Contractu affirmaverit se illam à Valerio emitte pro Persona declaranda) in eo propterea radicanum fuerit dictæ Domus Dominium, ab ipso postea translatum, medio declarationis predictæ in personam Sempronii; Quo in caso, sicuti illud Hypothecis creditorum Titii declarantis, siue vendentis fuisset obnoxium, ita locum habere possent eorum pretenso ab ipsis promota contra Sempronium ejusdem Titii Successorem.

Post serium, maturumque examen per nos habitum super tota premissa facti specie, illiusque omnibus, ac singulis circumstantiis, credimus in sensu etiam porre, ac meæ veritatis nominationem Sempronii per Titiam factam nullatenus fore putam, ac simplicem nominationem, sed novum dictæ Domus pigno-

D 2 ratio-

rationis Contractum per annos decem duratur, prout liquido constabit ex rationibus inferius recensendis.

In cuius assumpti comprobationem præsumendum est, quod in terminis veræ, ac simplicis nominationis contrahens per Personam nominandam nullum alium characterem induit nisi puri organi, sive mediæ, aut executoris personæ nominandæ, ita quod totus Contractus ipsi tantum tribui debeat, habeaturque, ac si ab initio per eundem stipulatus fuisset, juxta celebre conf. Dec. 543. *al. terzo. Hermosill. ad l. 48. gloss. 1. numer. 10. & seq. plenè Salgad. Lahyr. Credit. par. 2. cap. 13. per tot. Conf. de Censib. quest. 67. numer. 15. & seq. Flobern. ad Sord. dec. 226. Palma Nipos allegat. 281. num. 8. & seq. De Loc. de Empion. disp. 29. per tot. & de locat. disp. 26. numer. 6. cum seq. & Nos in disp. 3. de Commercio. & ibi in addit.*

Unde sequitur, quod usque ab initio stipulationis Contractus pro Persona nominanda Dominium, & possessio rei emptæ statim acquisita fuerit nominato Decius d. conf. 543. *Rot. Rom. dec. 494. num. 3. par. 13. rec. Palm. Nipos allegat. 279. num. 1. Salgad. d. cap. 13. numer. 40. & Rot. par. 19. dec. 163. per tot. & latè Borden. in Adfess. Juridic. decem. 58. numer. 1. & seq. & Rot. post Borden. callid. tom. 1. dec. 97. numer. 2. & 3. & eorum Corr. dec. 724. & Epist. Rocca disp. Jur. cap. 154. numer. 3. & 4. Nec nominanti in sua nominatione licitum est in minuta etiam parte aliquâ addere, sive immutare circa pacta, conditiones, & gravamina, multoque minus licitum est variare pretium Decius d. conf. 543. *Ladovis. dec. 227. num. 3. Rimond. Jun. conf. 591. n. 21. & 22. Cæter variat. par. 1. cap. 11. numer. 68. vers. submissa. Niger de Lavdem. tom. 2. quest. 2. numer. 63. & seq. & Rot. Rom. par. 19. recent. dec. 163. numer. 18. & 21. Cum transiit immediate Contractus post sequatur nominationem eundem formæ, & modo, quo fuit à nominante stipulatus, & cum omnibus honoribus, & oneribus, juxta propriam phrasim à Doctoribus nostris adhibitam Dec. d. conf. 643. *Flobern. ad Sord. dec. 226. & Rot. Rom. d. dec. 163. numer. 21. par. 19. recent. Cardin. De Loc. de Empion. disp. 29. numer. 2. & Nos in d. disp. 5. de Commercio. In vim potissimum hæc vivissimæ rationis, quod cum agatur de verâ, & pura nominatione, nulla proinde etiam minima differentia intercedere debeat inter nominationem, & Contractum pro nominantem gestum Salgad. Lahyr. Credit. par. 2. cap. 13. numer. 29. *Niquetol. allegat. 21. num. 89. & 90. & allegat. 20. numer. 86.****

Unde in omnibus his casibus, in quibus constabit de variatione, sive alteratione pactorum, aut conditionum, aut pretii inter nominationem, & nominationem hujusmodi nominationem nunquam veram, & simplicem nominationem sapient, sed potius illic naturam vestier univ. venditionis, aut locationis, aut pignorationis, sive cujuslibet alterius univ. contractus, prout melius facti circumstantiæ, ac subiecta materia palam faciunt, *Rota Genov. de Mercat. dec. 14. numer. 50. 51. & 52. Rota Romana dec. 163. numer. 20. 21. 22. & 23. par. 19. Card. De Luca disp. 26. numer. 3. 4. 6. & sequenti de Locat. & Rocca Epistop. disputat. Selli. cap. 39. numer. 17. & Nos in d. disp. 31. numer. 37. de Commercio. Et quævis Rota Romana in dec. 556. numer. 9. & seq. par. 18. recent. per Nos relata in dicto nostro d. disp. 5. numer. 86. assertæ, permittunt esse nominanti ad ejus libitum nova pacta, conditiones, aut gravamina in nominatione apponere: ac tamen fatetur hujusmodi nominationem solum procedere, & subsistere in præjudicium nominati in casu, quod ipse non renuat illam ita alteratam atque innovatam acceperat; Quapropter nunquam verificabitur talem nominationem valere posse in terminis veræ, ac simplicis nominationis, prout optimè considerat, & explicat alia Dec. 163. numer. 21. par. 19. recent. evocationis dictæ dec. 556. par. 18. ac etiam Card. de Loc. d. disp. 26. de Locat. Eoque magis quod pretium fuit variatum, sive alteratum, quod est pars substantialis venditionis, prout subiungit d. dec. 163. Quævis ad immutandam naturam alitque contractus in alium contractum non requiritur, quod variatio in par-*

tiis substantialibus sequatur, sed sufficiat, quod ea sequatur in partibus naturalibus tantum contractus *Poffiden. de Empion. & vendit. par. 2. dub. 14. num. 39. 40. 41. & 42. & dub. 15.*

Uterius præsumendum est, quod, cum nominatio sit materia conjecturalis, ex ipsis tantum conjecturis percipi facillimè possit, nominationem habuisse ab initio in animo emptionem facere pro se ipso, & non pro nominato, *Ambaran. conf. 127. n. 1. & seq. Advatic. de tacit. & tacit. lib. 4. tit. 22. n. 10. Card. De Loc. de Locat. disp. 26. n. 3. 4. & 5. Palm. Nip. alleg. 281. n. 19. & Rot. Rom. dec. 163. n. 2. par. 19. rec. & Nos in d. disp. 31. n. 35. de Commercio. & præsertim in hac materia nominationis, ubi cum ut plurimum à Partibus veritas, ac eorum animus ad possibile occultari soleat, ad effectum fraudandi veritos crediores, ita quælibet conjectura, ac etiam delatioris fusiore, & satis est, quod sint tales ad suadendum Justiciæ, à cuius arbitrio ipse omnino dependet, fictionem, ac simulationem à nominante in præjudicium tertiorum adhibitam, ut diffusi, & magistraliter cum innumeris Doctoribus probat *Pela d. disp. 38. num. 22. 23. & 24. & cum plurim. seq.**

Premissis igitur prædictis omnibus ad demonstrandum modò, quod in casu nostro nominatio per Titium facta personæ Sempronii vigore Instrumenti à publico Tabellione de Anno 1656. stipulari, verâ, ac simplex nominatio nequaquam fuerit, sed potius novus contractus, solummodo sufficeret animadversio privatæ Scripturæ sequente inter dictos Titium, & Sempronium, in qua adest pactum, sive promissio Sempronii nonnisi retrocedendi, sive restituenti Titio nominanti intra annos decem dictam Domum cum apotheca, & furno mediante solutione ab eodem Titio ipsi Sempronio faciendæ scutorum mille octingentorum, una cum aliis novis pactis, & conditionibus, ut inferius ostendetur, unde attentæ, & variatione pretii, & additione novorum pactorum, & conditionum, nominatio Titii nequid dici verâ nominatione, sed alter contractus pignoratitius cum venditione eorundem bonorum pro pretio scutorum 1800. nisi infra dictos decem annos eadem facta à Titio fuerint soluta Sempronio.

In nihilum relevante, quod ex eo quia d. privata apoca facta fuerit de anno 1660, & sic ex intervallo post quatuor nempe annos circiter à die prædictæ nominationis, pactum retrocedendi dicta bona, cum pretii diminutione, utpote procedens ex mera liberalitate Sempronii nominati, pariat in Jure effectus diversissimos à pactis proximis, ac contemporaneis nominationi, *Card. de Loc. de Feud. disp. 69. n. 5. Gratian. cap. 786. n. 13. & seq. Rot. cor. Gregor. dec. 492. n. 9. & par. 10. rec. dec. 192. n. 39.*

Quoniam hujusmodi obiectio procederet, si concludenter constare posset, dictam privatam apocam vere fuisse factam de anno 1660, sed cum ex nullo teste munia sit, minimeque quovis alio modo corroborata, summa, ac maxima adest suspicio postdatæ, dum ad fraudandos, decipiendosque ternos creditores facile dolari potest eandem fuisse factam de ipso tempore sequente nominationis absque adnotatione diei cum intentione illam deinceps appendendi, prout melius oportunitas, ac utilitas postularent; Unde, anentia hujusmodi postdatæ suspitione, dicta privata apoca habenda est contra Titium, & Sempronium cum si facta fuisset de ipso tempore nominationis, prout omissis generalibus conclusionibus in terminis omnibus similibus affirmat *Adal. de Empt. & Vendit. cap. 7. numer. 74. concurrentibus præcipue in casu nostro tot fortissimè conjecturis mox inferius à nobis referendis in probationem secundi fundamenti, ex quibus non solum postdatæ suspicio mirum in modum augeatur, verum etiam clara oritur probatio falsitatis postdatæ, nec non infimul simulatæ nominationis.*

Ex conjecturis quoque in casu nostro evidenter resultat prædictam nominationem Titii ad favorem Sempronii non fuisse veram nominationem, sed novum contractum, & hoc est secundum fundamentum, cui assumptum nostrum innititur.

Et prima eruitur reflectendo, quod sola, & pura nominatio facta fuit per Instrumentum publicum, Apoca verò in qua cernitur variatio pretii, nec non additio plurimorum

anorum pactorum, ac conditionum sequuta fuit privatum, & separatim inter easdem partes, ex quo resultat integerrima ratio dubitandi non solum de simulatione, ac collusione, sed etiam quod dicta apochia fuerit facta privatim intus tantum in ea adnotandi postulat ad maiorem Partium utilitatem, five commodum in fraudem, ac prejudicium Creditorum nominantis punctualiter *Mand. de emptio. & vendit. tit. 7. n. 30. vers. terra presumpcio sol. miki 220. & n. 24. Tiracell. de retrall. conuersion. in pref. numer. 12. 13. & 15.*

Secunda oritur a qualitate Titii nominantis, qui inhabilis reperiebatur ad ejus debita perficienda; Cum hoc satis abunde resoluatur ex eo quia ipse post empionem dictorum bonorum per integrum cursum annorum sex modum non habuit extinguendi debita perfectio, utpote collata in computum pretii, & ulterius obtineret curatorem dilationem decem annorum pro facienda Semprenio solutione dictorum scutorum 1800. quam solutionem nihilominus adimplere nunquam acquisivit *Gair. de Credit. cap. 2. tit. 8. numer. 369. & feg. Card. de Loc. d. dist. 26. numer. 8. versif. & his pro collusione de Locat.*

Tertia deducitur de longo tempore annorum sex decursum a die empionis usque ad diem nominatiois Semprenio, intra quod tempus idem Titius dicta possidet, eorumque fructus, seu pensiones exegit *Ror. Rom. d. dec. 163. numer. 8. part. 19. recent. eoque magis, quod in Instrumento nominationis Titius fuerat eturbarationem scutorum 1000. in computum perit fuisse factum de pecuniis Semprenio, unde inverisimile omnino redditur, Semprenium per tantum temporis spatium negligere voluisse se ipsum recognoscere in dominum dictorum bonorum cum periculo amittendi dicta summa 1000. jam ab eo exburata, ut punctualiter adveniret *Atterd. contr. lib. 21. cap. 3. & 7. Card. de Loc. d. Locat. dist. 26. numer. 8. vers. quinto etiam, & Ror. Rom. d. dist. 163. n. 8. part. 19. recent. & Ror. Jansen. dec. 14. n. 64. vers. decimo.**

Quarta resultat Titii voluntate, ejusque subsequenter delictorio habendi dicta bona ob procuratam ab eo pacti appositionem, volendi nempe ea redimere, eoque sibi a Semprenio retrocedere faciendi, per quod pactum pariter designatur, Semprenium nunquam habuisse in animo deinde acquirere, quia post nominationem non adeo proclivis fuisset in simili pacto incuendo, seque obligando illa Titio retrocedere debere, ex quo patet, quod usque ab initio Titius dicta bona pro se ipso, & non pro Semprenio acquisivisset; Etenim ex subsequentibus actibus optine agentis animus, acque intento colligitur, *Rocca Episcop. disp. ar. Selett. cap. 96. numer. 22. & plenè Ror. Florentina in Libamen. Pecuniaria, seu Mandati 31. Martii 1724. §. E qui apparet, coram me, & in postis punctualibus terminis mittitur *Ror. Gen. dec. 14. n. 39. Cefal. consil. 460. n. 33. & feg. Givro. ad consuetud. Medice. cap. 10. dist. 10. numer. 4.**

Quinta desumitur ex inverisimilitudine, quod scilicet Semprenius nominatus absque ulla causa, ac sine aliquo motivo post ejus nominationem superveniret, volens erga Titium exercere actum tam grandis liberalitatis in eum concedendo diuturnum tempus decem annorum ad redimendum dicta bona cum iactura scutorum ducentum in damnum ipsiusmet Semprenio.

Scita, quæ potius transit in evidentem probationem sequente simulationis, consistit in ponderando, quod si verum esset dicta bona fuisse a Titio acquisita ad favorem Semprenio, dictumque Semprenium, post quatuor annos ex simplici actu proprie liberalitatis independenti a nominatione promittere voluisse ea infra decem annos dicto Titio retrocedere pro pretio scutorum 1800. si hoc inquam, prout exadversò pretenditur, verum esset, non videri quomodo periculum ignis, & ruine, aut quodlibet aliud infortunium, quod intra dictos annos decem super dictis bonis contingere posuisset, per Semprenium pacifici posset illud cedere debere in damnum Titii contra omnem æquitatem, ac Justitiam, quoniam cum hujusmodi promissio, sive pactum sit semper conditionale, utpote dependens a conditione potestativa illius, qui mediante pretii restitutione voluisset redimere, ut per textum in

*l. 2. ff. de pact. inter emptor. & vendit. docent Tiracell. de retrall. lignager. §. 36. post gloss. 3. ad fin. cit. numer. 41. & 12. Mant. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 31. numer. 48. & 49. & melius tit. 32. numer. 3. totum periculum, & riscum, tali conditione pendente, spectare non debet ad habentem potestatem redimendi, sed ad eum, qui retrocedere promissit *Adalval. conf. 34. per tot. & in terminis venditionis conditionalis, quod omne riscum, & periculum cunquibet ruina, & damni pendente conditione, in bonis venditis coningibilis esse debeat venditoris, affirmant per textum in l. necessario vers. quod si pendente, ff. de periculis. & commod. rei vendit. Altiograd. Sen. conf. 9. numer. 9. & melius conf. 13. n. 1. & feg. lib. 1. Mand. de Emptio. & vendit. tit. 8. numer. 2. vers. tertia exceptio, Possidon. eod. tractat. dub. 12. numer. 13. tit. 14. 20. 22. & feg. lib. 2. contr. dist. 2. per caus. 6. per tot. Unde ex hujusmodi injustissimo pacto quod periculum rei venditæ, aut retroceditæ subeundum fit ab eo, qui alias attenta natura contractus eidem non esset obnoxius, jure arguitur Contraheus nostri collusionem, ac fraudem, recte *Mand. de Emptio. & Vendit. cap. 7. numer. 30. §. Tricifima presumpcio, & Celer. conf. 29. numer. 7. 8. & 43. 44. cum feg. lib. 1.***

Septima fundatur super infinita evictionis promissione, quam ad sui favorem contra omnes Jax, ac Justitiam exigere voluit Semprenio a Titio, quia si subsisteret Semprenium usque ab initio emisse dicta bona a Valerio, mediane organo, ac persona Titii nominantis, posteaque eundem Semprenium de Anno 1660. per pactum separatum, & independenti a sua nominatione, atque ita per actum meræ fide liberalitatis promississe Titio dicta bona retrocedere, scilicet Titius in hoc casu nunquam figuram venditoris gessisset, sed solummodo emptoris, si intra annos decem dicta bona a Semprenio redemisset, quo casu etiam ob naturam contractus potius Semprenius se obligare debebat favore Titii ad omnem evictionem, ita cum hujusmodi evictionis promissio per Semprenium voluita ad sui favorem valde iniqua, ac omnino irrationalis existat, ab eo nihil aliud inferri potest, quæ evidens, ac palpabilis inter easdem partes collusio, & simulatio, prout in nostris punctualibus terminis *Ror. Rom. part. 18. rec. dec. 356. numer. 2. per Nos relata in dist. 5. numer. 8. de Commercio, & Card. de Loc. d. Locat. dist. 26. numer. 8. vers. Sexto quia, ubi loquimur in terminis relevationis indebitæ a nominante promissæ ad favorem nominati.*

Denique advertendum est, quod Semprenius in sua promissione non usus fuit verbo retrocedere, sed verbo retrocedere dicta bona Titio, quod verbum cum sit compositum a verbo cedere, quod in nostro vulgari idiomate significat dare, aut concedere juxta Vocabularium della Crusca in verbo cedere, & P. Mangini Jesuitam in sua Regia Oratoria, & a dictione retro, nihil aliud dictum verbum retrocedere in casu nostro significare valet, quam retrahere, quod in latino idiomate significat reddere, vel restituere *l. 94. ff. de verb. signific. ibique Rebuff. Commentator. Catvoin. in Lexicon. Jur. verb. reddere, n. ibi, reddere quod significat retrahere, & quod accepit a restituere, n. Quæ, cum Semprenio addidit verbum retrahere, siue restituere, quod propriè adaptari nequit verbo retrocedere, sed contractus pigoratio, præsumendum est, attentis perfectum a liis fortissimis conjecturis ultra eas species recentibus, Titium verè intellexisse hypothecare, atque in pignus tradere Semprenio dicta bona a Valerio empta cum pacto eadem restituendi, si infra decem annos eadem solverit summas scutorum 1800. sibi mutuatorum, & remanendi dicta bona vendita Semprenio, si dicta scuta a Titio restituta non fuerint, ut in punctualissimis terminis ratiocinatur *Corn. cons. 47. n. 2. vers. postteriam dari tertio responsa lib. 2. Cagnol. in l. 2. n. 32. de Pact. inter emptor. & venditor. Mant. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 31. n. 3. vers. a postteriam, & melius, ac magis diffusè lib. 8. tit. 20. n. 6. & feg. & n. 32. ibi, quia ex illis verbis datur intelligi venditionem non valere nisi transacto tempore præstito, & illud verbum restitutor magis etiam arguit mutuum, quam venditionem, Quamvis sum etiam in sensu, quod quavis lapsi jam sint decem Anni Titio pactum ad restituendum**

tionem dictorum scutorum 1800. nihilominus, cum ex predictis conjecturis appareret, contractum fuisse principaliter pignorationis, Titius etiam post decemum dicta bona recuperare valeat medio solutionis dictorum scutorum 1800. *Dei. cas. res. 84. numer. 11. § 12. seq. tom. 2. § Martini. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 31. num. 34. & 43.*

Postremo ex predictis concludendum venit, quod cum nominatio per Titium facta persone Sempromii non sit vera nominatio, sed versus pignorationis contractus, prout patet ex superioribus allegatis conjecturis, nec non ab omnibus predictis pactis contractus pignorationis optime conveniendis, ac vetæ nominationi omnino repugnantibus, dicta domus cum apotheca, & furno, utpote à principio à Titio sibi ipsi acquisita ejus Creditorum Hypothecis affecta remaneat, plenè *Palm. allegat. 279. 280. 281. Card. De Luc. de Locat. dist. 26. per tot. Saldan. in Labyr. cred. part. 2. cap. 13. num. 1. & seq. aliique Doctores citati hic in principio, hoc tamen intelligitur pro summa tantummodo scutorum mille, & non pro aliis scutis 3000. soluti à Sempromio poenino creditoribus venditoris, pro quibus de Jure compellitur ipsi Sempromio remeio eorumdem bonorum vigore rationum compensationis ipsi creditoribus ab eo dimissis cum propriis suis pecuniis, etiam negligens fuisse in non reportanda ab eisdem cessione juri, five in non promuniendo semetipsum pacto subingressione in eorum locum) Inducitur enim ex sanctione notruarum legum quoad effectum remittendi tantum, & non agendi ipso jure ad favorem possessoris, qui creditores dimittit, non minus dicta cessio, quam subingressio predicta, *Gratian. dist. 269. n. 8. Andreol. contrav. 548. n. 12. Arias de Alesia var. resolut. lib. 1. cap. 17. num. 12. & seq. Caneor. var. resolut. lib. 2. cap. 6. numer. 44. resolut. item limita. De Luc. de Credit. dist. 1. num. 4. & dist. seq. 2. numer. 2. Mansi. consil. 107. sub numer. 22. tom. 3. Ansaldo de Commercio, dist. 36. numer. 8. cum pluribus sequenti. Oles de Cess. Juris. tit. 4. quest. 1. numer. 25. Bertrach. Var. decif. 27. numer. 1. Rota coram Pamph. dist. 68. numer. 4. & ibi Add. numer. 5. & coram Baratt. dist. 430. numer. 3. & ibi add. numer. 10. & coram Olibon. dist. 129. numer. 13. & coram Emeria. Jan. decif. 476. numer. 4. & in revent. dist. 135. num. 7. part. 6.**

ARGUMENTUM.

Explicatur Editum Libri super Contractibus firmatis à Proxenetis, & à Partibus non subscriptis.

Mandatum ex Conjecturis præsumitur.

Remedium, aut actio subsidiaria l. si me, & Titium, & aliarum similium de in rem versis quando locum sibi vindicet.

Ex Contractu Procuratoris, qui non exhibuit mandatum, non obligatur Principalis erga alterum contrahentem, & id procedit, quavis Contrahens cum Procuratore extrajudicialiter haberet notitiam Mandati.

S U M M A R I U M.

- 1 Contractus invalidus ab initio sustinetur per exceptionem et à partibus datam.
- 2 Contractus in Scriptura, seu Instrumeto invalido concurrens probari potest per alias probationes de Jure considerandas, & n. 3.
- 3 Fides Proxenetæ majorem vim non habet, quam habeat fides alicuius Testis, sed quando aliunde est administrata plene probat, & n. 5.
- 4 Præcipue inter Mercatores num. 6.
- 5 Juratus, aut Mendicari Mercatorum possunt esse testes in Causis rerum Principalium.
- 6 Ratio offertur num. 8. & 9.
- 7 Mandatum sicut Constitutio probatur.
- 8 Referuntur quædamque consilia pro mandato inducenda, & n. 12. & 13. usque ad n. 22.
- 9 Remedium, seu Actio subsidiaria l. si me, & Titium, & aliarum similium de in rem versis quando locum sibi vindicent nec ne, & n. 24.

25 Actio Contrahentis acquiritur, & non illi, qui non intervenit Contractui, quomodo omnes interesse Contractus ab hunc pertineant.

26 Ex Contractu Procuratoris, qui non exhibuit Mandatum, non obligatur Principalis, sed solus Procurator.

27 Et id procedit primum in Causa, quo Contrahens cum Procuratore fecit extrajudicialiter mandatum Principalis num. 27.

28 Solutio præsumitur falsa pro eo debito, cuiuscorrespondent solutio.

29 Aliter magis quando solutio fiat ad lapsum, seu ut vulgo dicitur scilicet ipsius solutonis n. 29.

30 Solvens Creditori tertii Debitum dicitur proprium debitum persolvere, si idem pro eodem debito esset obligatus erga eundem Creditorem Debitorem.

31 Index in Causis Juris, vel fidei ambigui potest in Judicando medium viam tenere, & n. 32.

32 Præcipue in Causis Mercatorum num. 33.

33 Index potest sibi reservare moderatorem sua Sementia ob probationem per partes impotenter faciendam.

Liburnen. Prælii.

D I S C U R S U S CXL.

TRIBUS pactis tribus tantum exceptionibus contrahitur Gabriel Medina fe eximere à solutione prælii sex Sarcinarum Corii Hibernis per D. Joannem Pieri periti.

Prima, quod non erat legitime probata venditio dictarum Corii Sarcinarum, cum de illa tantum constaret per simplicem fidem Giradelli Proxenetæ, quæ Contractus probationem non inducit, cum per Editum Liburnense exigatur, quod in venditionibus mercium pretium petiarum 1000. excedentium, fides promeretur non adhibetur, nisi etiam fuerit à Contrahentibus signatus.

Secunda, quod non constabat de traditione dictarum Corii Sarcinarum facta Medine emptori, seu alteri de ejus mandato.

Tertia denique, quod prædictum dictarum Corii Sarcinarum ab Isach Segni, ad cuius manus ipse quidem pervenerunt, perfolutum fuerit mediante valore plurimum litterarum Cambii traditionem D. Pieri à d. Segni.

Post maturam autem præmissarum exceptionum discussionem de invaliditate, ac insubsistentia daturæ exceptionum primò expostionum factis mihi constare visum fuit, Quoniam ex probationibus in Processu detectis deprehendebatur non prædictarum sex Sarcinarum venditionem factam Medine, quam eadem traditionem Isach Segni in vim ordinis, aut mandati præsumpti dicti Medine sequantur fuisse. Quæverò adteriam sentiet, cum ex variis factis circumstantiis emerget, & ambigua redderetur decisio: an Cambiales litteræ à Segni dæe in compenso currenti prædicti Domini Pieri cum dicto Segni vigente ponende essent, an verò ad computum prælii dictarum sex Corii Sarcinarum referende; ideoque in tali fluctuatione medium viam sententes, fuimus in voto, valorem dictarum litterarum, illarum scilicet, quæ ita perfolute fuerit, dividendum fore, dimiduum nempe ad computum prælii dictarum sex Sarcinarum contrapondendum, & aliud dimiduum in compenso currenti dicti D. Pieri inferendum esse; Insuper reservando consilium mutare juxta majores probationes impotenter per utramque partem circa id exhibendas.

Rationes verò, ac fundamenta, quibus nostra hæc decisio innititur, veritas præcipue, ac Justitiam secundum ingenium mihi immensitatem conformes, ac consentaneæ mihi multum esse videntur.

Ex primum quod venditionem amittit, de qua dubitari contingit, censetur, quod si peterebodie à D. Pieri, quod cogerebatur Medine ad observandum Contractus venditionis, posuisset per Medinum subscriptionem partium à prædicto Editio Liburnensi requisitis defectus opponi, cum venditio de qua agitur, valorem petiarum mille excedat: Verum cum in nostro casu venditio facta executionem sortita sit per effectivam dictarum sex Sarcinarum traditionem prius ponderatarum sequentem cum solita deditione, vulgò Tara, juxta Mercatorum consuetudinem, ut ex publicis Libris Dobanæ Liburnensis clarissime constat, aliisque Scriptis

vis in Processu exhibitis igitur ea amplius impugnavit
nequit, cum Contractus, licet ab initio invalidus et
iam ob consensum defectum, mediante subsequenti ex-
tensione validus, approbatusque per Contrahentes effi-
ciatur. *Maresius. Par. rescript. cap. 81, num. 14. lib. 1. Alagrad. Sen. conf. 1. num. 18. 19. & 20. Rot. coram Prae. in Personis excoisialis 20. Olib. 1595. qna of dec. 438. num. 6. lib. 1. Ad majorem insu-
per confirmationem fuit per D. Pierium multorum
Mercatorum Libentium fides exhibita testantium,
quod quoad Contractus, praecipue venditionum, jam
ex parte venditoris perfectum, nunquam de genera-
li illius Emporii consuetudine servatae fuerint praedicti
Edicti constitutiones, & contractus medio Prosecula-
torum firmata executioni mandante, perinde ac si fue-
rint a Contrahentibus subscripti.*

Deinde animadvertendum fuit, quod licet dictis Edictis
caveatur, ne supra pretium petarum mille fides
procurari adhibeatur, quando Contractus a Contrahen-
tibus subscriptus non sit, non autem ob id prohibetur,
quin aliunde de validitate Contractus constare
possit per probationes juridicas, ut firmavi in meo *diff. 6. n. 18. 19. 45. & 46. de Commere. Evidens enim
& clarissima est ratio, nam hujusmodi leges, seu e-
dicta nunquam abolitionem ipsius Contractus in se
continent, sed ipsi instrumentum fidei adiungunt, eoque
persecutionis sollemnitate non sit consensum, idcirco
quocumque aliunde per alias probationes de Jure
concludentes Contractus iustificetur, de illius robore,
ac validitate nequaquam contingit dubitare, atque ita
unanimes assensum prae teritis expressis in *Leu in
Instrumentis ff. de fidei. lib. 1. l. cum res C. de prob.
& l. passum 17. C. de pactis Narr. consil. 609. num. 23. Tiracord. de Rerall. l.ignat. gl. 1. §. 2. num. 2. & seq. Paruta de fidei. edit. lib. 1. tit. 1. ref. 3. §. 1. a. n. 35. & §. 2. num. 76. & 77. Sord. conf. 144. num. 13. Fournel. de Pelli. claus. 1. a. n. 5. & claus. 6. gl. 6. gl. 3. part. 7. a. num. 75. Bur-
gill. conf. 23. a. n. 5. & 7. Nequard. alleg. 27. n. 28. Otta de cass. tit. 8. quesi. 3. in fin. & Nae ad
Strat. Jan. tit. de Derr. §. 3. n. 20. fol. 55. igitur
si in causa nostro hac venditio judiciali ipsius Citadeli
procuratoris testimonio probatur, qui licet de Jure na-
turalium testis sanguine officio gl. 1. in l. haec non
fulcrum C. de Testament. Dec. conf. 17. n. 4. Al-
agrad. Sen. conf. 30. n. 80. & 88. & conf. 72. n. 2. lib. 1. Farinae. de testib. quesi. 158. num. 149.
Rot. cor. Prae. dec. 372. n. 2. lib. 1. Mans. consil. 319. num. 27. neminem quoad administratio, vel con-
junctura circumdare est, plenam probationis gradum con-
stituit, ut post multos citatos docet *Berachio. Par. 24. Rot. post Card. de Luc. dec. 38. n. 96. de Te-
stam. in Mansi. praecipue omni ambiguitate remota
in casu inter Mercatores veritatem Belmari. dec. 39. num. 13. & 14. Rot. Jaenen. dec. 171. num. 4. 5. & 6. locum sibi minime vindicat praedicti Edicti con-
stitutio.***

Quod autem dicti Proseculi Testimonium conde-
mnat administratio, & conjunctura plenam probationis
gradum constituens, satis liquet ex Processu, & prae-
cipue ex Diario, vulgo *Giornale*, ponderum Dohane
Libentensis, in quo tanquam capitor dictarum sex
Sarcinarum Medina inscribitur, insuper deprehenditur
etiam ex altero Libro ponderis, & mensurae Dohane
in quo pariter dicti ponderis debimus eadem Medina
adscribere, quod debetur deinde a Patre dicti Medi-
nae emptoris extingui fuit: ita insuper accedit judi-
cialis Jacobi Marini Belli Depositio, qui testatur se de
mandato dicti D. Cimedeli Proseculi Donum dicti
Medinae transfuisse ad eum significandum, ut pretium
Coriorum à D. Pieri emptorum acceptum mineret,
& à Medina responsum retinuit, fecturum, qui pre-
mio receptus, quod consensum alteri Odoardi Cori-
i depositione, qui pariter testatur se Medinae notam
ponderis Coriorum, de quibus displicuit, tradidisse,
eoque attente, ac diligenter perstruxit Medinae res-
pondisse perfectum illam ac exactum esse, ac penes
ipsum retinuisse & quamvis praedicti Odoardi Cori-
i sit D. Pieri Rationarium, non tamen de Jure pro-
hibetur pro suo Principali Testimonium ferre, ut in
terminis Jurem Mercatoris intercessionem statu-
it *Rot. cor. Duran. dec. 368. n. 41. & seq. Rot. Jo-
Cafary. de Commere. Tom. II.*

*mark. dec. 31. n. 10. & dec. 301 per tot. De Lucide
Credid. diff. 139. n. 15. & 16. Granian. cap. 374.
n. 10. Paulus. diff. 55. art. 3. n. 39. & 40 coque
etiam si eis amplius non inferrentur Syad. conf. 96.
n. 13. lib. 1. Burati. dec. 349. n. 6. Rot. cor. Em-
mer. dec. 262. num. 18. ea adimplant rationes, quod
Mercatorum proprium fit negotia fecerit, & occultis 9
peragere, eoque fortius, si in nostro casu tot con-
jecturis, & administris fulcitur Belmari. d. dec. 39.
n. 14. & 44. & part. 28. rot. dec. 532. n. 7. &
part. 19. dec. 189. n. 23. & dec. 596. num. 6. pio-
re D. Profr. Pisanus Archiepiscopus Praefat. inquisit
Doltrina, ac Sapientia in Pifana Septuaria 19. Julii
1709. apud Rotam Lucensem impressa tom. 5. dec. 459.
num. 22. & alii in supra relati.*

Eadem enim facilitate, secunda rejicitur exceptio. 10
Nam quavis constet, quod Coria, de quibus disputa-
tur, Medina minime tradita fuerint, sed dicto D.
Segni, atque cum mandatum de Jure ex solis et-
am conjecturis deducatur *Melita. Pignat. contrav. 78. com. 1. & ibi Scapp. n. 3. Capp. Larr. consil. 90. Lander. dec. 111. & ibi add. & dec. 275. Mart.
Arb. Examen 35. n. 11. De Luc. de Cambis diff. 13. n. 3. & de Confibus diff. 24. n. 3. Alerius. dec. 692. n. 82. & alii quamplurimi citati per Alimari.
rubr. 1. quesi. 30. num. 105. & 106. itaque ex va-
riis facti circumstantiis in nostro casu concurrentibus,
Jure optimo conjicitur à Medina pro recipiendis Cori-
is praedicti Mandatum dictum fuisse concessum,
quamvis Judicis arbitrio remissi sit, restit perpende-
re, an conjectura, & praesumptiones concurrentes sul-
ficient nec ne ad praestandum mandatum, *Melita.
exam. 35. & ibi add. Verum cum in causa nostro pluri-
mus, & quidem eandem habuerint nullus nobis
dubitandi de praedicti concessione mandati locus vide-
tur esse relictus.**

Prima conjectura emoritur ex magna familiaritate, 11
ut inordinatae Segni erga Medinae, cujus opera se-
pissime ille utebatur in propriis negotiis peragendis,
singisque Cambialibus, qui frequenter ex eodem
Medina girare, seu indolere fuerunt, *Anfeld. de Camb.
diff. 13. num. 4. & de Regalis. diff. 115. num. 5. &
de Confibus diff. 24. num. 3. Alimari. de Nu-
llius. contrav. rubr. 1. §. 30. n. 198.*

Secunda, quia eadem die immediate postquam Co-
riorum venditio cum Medina perfecta fuit, publicè
dictus Segni per illis accipendis se consultat ad D.
Jackson promptuarium; laeo cum à veritate abho-
ceat, quod dictus Segni, qui à promptuario Coelo-
rum abierat, divinare poterit horam, ac momentum
fuit venditionis dicti Medinae, afferendum id dictam
Segni, id cum scientia, ac mandato ejusdem Medi-
nae epist. Rot. in *Mansi. dec. 31. num. 11. ad
Card. de Luc. de Dote, & cor. Rivas dec. 380.
sub numer. 8. vers. Siquidem Doltrina. Et qui al-
iquid agit, quod verifimiliter, nisi à Domino scire
poterat, Mandatum habere praesumit, prout con-
tingit in scripturis, rationesque Principis exhibente. 12
*Add. ad Duran. dec. 294. lib. 2. De Luc. de Fi-
delit. diff. 23. num. 8. coque magis cum, nisi tale
mandatum administraret, dictus Segni adaccessum
nota iuri deberet, eoque publice dicta Coria Me-
dinae ejus familiaris, aut D. Pieri fuisse ausus. Ad
vicendum igitur nam grave, ac nefarium crimen in
persona dicti Mercatoris Segni, apud omnes bonos,
& inviolabile fides haberi, constantem praesumendum est.
Felic. in cap. nonnulli §. 6. Sum. & alii num. 7.
vers. Secunda videtur obfiste de Refrigr. Alerius.
de Tacit. libro 7. tit. 6. num. 9. Mart. Medis.
exam. 35. num. 108. Scapp. ad Alerius. cap. 98.
num. 3. cum. 2. & optimè Rot. cor. Rich. dec. 71.
num. 13. 14. & 15. & quod regulatorem praesum-
tur mandatum, quando non est veritatis, quid
ob aliquo sine mandato gestum fuisse firmant *Al-
card. de Probat. consil. 1171. num. 4. & 8. Cyriot.
cons. 307. num. 52. & in Mart. Medis. in ad-
dit. ad exam. 35. in fin. Damart. Jan. dec. 543.
num. 58.***

Tertia, quia post factam Coriorum traditionem 16
dicto Segni minime apparet, Medinae eandem tra-
ditionem à Domino Pieri postulasse, nec de ea

- unquam fuisse conquestum *Cyrus. ann. 505. n. 58. & contr. 426. num. 59. & 60. Res. per. Dupont. de inf. 186. numer. 10. & cor. Rich. deff. 155. num. 23. & quae magis quod publicè notum, ac manifestum erat, dictum Segni prædicta Coria recepit, quod pariter Medice competens esse debebat. *Plas. in 1741. Comp. deff. deff. cap. 1. n. 19. & 20. in 1741. numer. 213.**
17. Quarta, quia venditio non ad Dominiæ Pieri Mentorensis, eorumque prudentem, solertemque, tam magnam Coriorum quasque, tunc dicto Segni tradidit, nisi sibi plene noverim esse, illum à Medici mandatum pro dictis Coria recipiendis habuisse, idque fortis precepit, si summa cautiona, de cautela, ratio habuerit, quia, alium est Dominum Pieri in hac negotiatione, præcipue, cum pollicitus Coriorum pretium sine fideiussore credere Medici, ex quo, eandem se eruditer dicit intelligi, quàm pferendum, investigatum, ac inventum sit, quod sine mandato, ac præcedenti ordine Medici prædicti Coria tradere, ac continere voluerit dicto Segni, qui eo tempore, & loci hominis, & jam apud Mentorenses jacturam fecerat, eoque erat alieni gravatus reperiendus, ut oportet ad rem nostram, sciocitatis. *Res. cor. deff. deff. 116. num. 30. deff. 275. num. 30. & 31. Adm. deff. deff. 35. num. 96.*
18. Quinta, quia post Coriorum traditionem, factam dicto Segni, transiit illa à Cittadello, procreata ad Medici non totis pendens tunc, sua solita dedicatione coram dicto *Cittadello. in 1740. numer. 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.*
19. Sexta, quia cum dictis Cittadinis per Bellium suum juvenem denunciasset Medici, quod veniret, vel mitteret aliquem ad Coria recipienda, dictus Medici respondit, eam primum nullum fore, quæ cum deinde ad recipienda prædicta Coria dictus Segni comparuisset prædictum dicti ipsius tale mandatum à Medici habuisse. *Res. cor. deff. deff. 186. num. 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.*
20. Septima, quia hæc Coriorum traditio in libris D. Pieri scriptis esse Medici, quod falsissimum esse, nisi Segni mandatum ad ea recipienda habuisset, & quævis libri in scribendis favorem non prebent, magnum tunc prestantum mandatum administrare prebent, prædictis *Card. de Luca de Comm. deff. 13. num. 4. per res.*
21. Octava, quia in Libro ponderatoris Dohane pro debitore ponderis Medici descriptus fuit, quod eodem haud contigisset, nisi sequi fuisse dicto Segni Coriorum per Medici traditum, quod servatus de consuetudine Dohane, & ponderatorum Libanensium.
22. Nona, quia debitor dictæ ponderationis à Banco dicti Medici perfolutum fuit *Sammarini. deff. 5. n. 13. per res. cor. deff. 116. num. 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.*
23. Nunc autem ad tertiam exceptionem progredientes, tota diffinitione, super qua validissime à patribus dicti, hactenus paginam fuit, veritate in nobis, jussuque scientiæ, pro quo compo, aut in quod comparatum dicit fuisse à dicto Segni littere Cambialis D. Pieri, videlicet una priusam 900. pro Neapoli sub die 4. Novembris 1720. altera pro Venetis perierunt 400. sub die 8. ejusdem Mensis, alia insuper pro Neapoli perierunt 353. 100. & 5. sub eadem die, ac mensis, ultima denique pro Venetis perierunt 446. 4. & 10. sub die 15. dicti mensis, quarum litterarum valor ad summam perierunt 1479. 13. & 3. addens.
24. Ex parte dicti Pieri allegabatur prædictas litteras à dicto Segni datas fuisse in sui carceris compari contrapositionem, ut de factis et libris prædicti D. Pieri in istas exhibitis contrapositionibus insipientem in parte crediti dicti Pieri, & licet in compo eundem dicti Pieri, nequaquam dictorum Coriorum credendum apparet, illa minime asseruntur esse dictas Cambialis litteras esse licet exempto referendas, neque magis illi adversatur, quod Segni pro dictis Coria dicta

- Pieri debitor non erat, nam cum ipse Coria dicta Medici vendidisset in eorum dictorum ipsam solam Medici accepisset, quævis eadem potest de eius mandato dicto Segni tradidisset, Igitur si Segnus non erat debitor Pieri pro pretio Coriorum, non poterat ipse illum tamquam Debitorem in compo currenti inscribere, nec asserimus potest, quod Segnus litteras Cambiales dicto Pieri perfolvens incensuram habuerit dictam, et quævis, quod cum eo nequaquam contraxisset, ut patet ex his contrapositionibus.
25. Supra dictum agere est, probandum non ad ostendendum, dictum Segni non fuisse debitorum D. Pieri pro pretio prædictorum Coriorum, dum nullus unquam inter utrumque Contractus, intercessit, ex quo aliqua dicta Segni in favorem Pieri citari potest obligatio.
26. Et quævis DD. consentiant quod ex acquirenti & si me, & Titium, si se cert. petat, contra cum agi possit, in cuius potestatem res aliena pervenit, de ista ipso iure lucrative retineatur, in quod illis pretium summe perfolvent, licet inter eos nullus contractus fuerit celebratus, tamen hæc dicta acquirentia, aliqua, similis de in rem vixit ad terminos h. et qui 5. Fin. C. quod cum eo de nostris DD. cum commendata pro bona Commerci distinctione, facti sunt solammodo subsidiales, scilicet, quia experiri nequeunt, nisi in casu, quo quis ad quædam res, sua pecunia perierat, neque Creditum à suo Debitore emergit, cum quo iustitiam contraxerat, ut eximenter asserunt *Burd. deff. 420. num. 1. & 2. & de Alimento. lib. 2. Privileg. 48. num. 5. Girard. cap. 107. num. 26. Gell. de remedi. subf. remedi. 12. per res. Rec. Episc. cap. 100. num. 7. & 8. Arfald. de Adversaria deff. 116. num. 13. & deff. 44. num. 20. & 21. deff. 45. num. 22. & deff. 46. & deff. 47. num. 34. Res. cor. deff. 40. num. 46. in fin. & per. 16. res. deff. 9. numer. 14. de Luc. de Credit. deff. 72. numer. 2. & deff. 79. numer. 4. & de deff. 156. numer. 32. Urrut. consulti. 14. numer. 2. plene Calvin. de equi. lib. 1. cap. 32. per res. & Res. cor. Gregor. deff. 116. numer. 1. & per. 10. inque addit. & Nos in deff. 56. numer. 36. & 57. de Commercio. Res. Flor. in Florentina Petruaria 14. Septembris 1720. 5. Ultima coram nos, la vobis similibus actionibus agere contra eos, cum quibus non constante, debet prius, usque talia subsidia evidenter probare, *Res. Roman. cor. deff. deff. 116. per res. & addit. & Calvin. de equi. deff. cap. 32. num. 14. & de deff. supra res.**
27. Parva itidem debitor, ac nominem obiectum debitoris, Medici non nullum in prædictis Coria interesse habuisse, quantum ex non pro de ipso, sed pro Segni contractibus, & ideo cum in tali negotio officium procuratoris dicti Segni expleverit, ad nullum perfolendum, etiam, aut saltem Segni cum eo eadem Contractus principaliter remanet obligatus.
28. Nam quod primum oppositio patris manifestis error est ex solo interesse actionem deducere velis, quam non repugnat quod dictis contractibus inhaerentibus prout Contractibus, & non illi acquiescat, qui in Contractu interesse habuit, seu ad quem totum contractum, & de incompensato pertinet Contractus, per ea quæ plene formam in deff. 9. num. 27. & per. de Commercio. & per. de Commercio.
29. Quid vero ad alteram obiecti partem, prout ita confirmantur per DD. recepta diffinitio, aut Mençio, qui pro alio contractu mandatum contrahendi pro alio ad notum alterius contractibus exhibuit, tunc ipse non obligatur, sed solum Principale, cuius notum contractus, aut Mençio suo nomine contraxit, non exprimens, vel exhibendo mandatum, neque alterius nomine, & tunc ipse tantum obligatur, & non ille, pro quo vix contrahere intendit, & à quo contrahendi mandatum receperat per res. in h. et qui 5. Fin. C. quod cum eo de Luc. ad Galin. de Procurator. per. 5. cap. 1. numer. 4. & per. de res. Res. cor. deff. deff. 116. per res. Calvin. de equi. cap. 32. in fin. lib. 2. Arfald. consulti. 496. numer. 13. D. Arfald. de Commercio. deff. 30. num. 31. & 32. Hadrian. consulti. 39. num. 20. Optimo de Luc. ad Gratian. cap. 38. numer. 17. & per. de deff. 9. numer. 34. & per. de Commercio. Cum in fecerit

de ipsius distinctionis parte versetur, eo quod Medina in stipulationis emptionis Coriorum nullum aliud præter suum nomen expresserit, idque ex hoc contractu nulla actio D. Pieri contra dictam Segni oriri possit.

37. Quod etiam procederet quævis probari posset D. Pieri extrajudiciali notatione habuisse, quod Medina pro Segnio emerit, quia in casu nostro evidenter apparet Dominum Pieri personam tantum dicti Medine in suo contractu contempsisse, nulliusque ad personam Segni respectum habuisse, ut constet ex concisione negotiationis contracte per Citradellum Prosecurum, & ex fideiussione facta tantum pro Medina ab ipso Prosecurum, & clarius ex libris ipsius Pieri, & ex aliis Doctores, in quibus Medina tantum nominata, & descriptus fuit Debitor ut per 122. cap. 1. in l. cum qui 13. C. si corr. potat. & gloss. Adversus in l. si Populi. §. Sed nisi ff. de negot. gest. articulus. post deiff. 182. alleg. 1. num. 1. alleg. 2. vers. 2. & Anselm. de Comm. deff. 30. num. 31. & 32.

Contra autem pro parte Medine vixit conjectura adducebatur ad demonstrandum animum tam dicti Segni, quam D. Pieri fuisse, quod predictarum litterarum valor inferretur pro Coriorum solutione.

38. Primum etenim conjectura, quæ quidem magni ponderis videbatur, erubebat ex æquitate, quæ admodum etiam in solidis, & quadratisque, vulgo rati, inter valorem dictarum litterarum Cambialium, & Coriorum premium recipiuntur. Rot. Roman. deiff. 132. num. 24. part. 6. rec. & post Zarob. de obligat. Comm. deiff. 109. numer. 84. cum multis aliis relatis per Rot. deiff. deff. 144. num. 7. & Rot. eorum Ludov. deiff. 311. num. 3. & eorum Domin. Jan. deiff. 543. num. 39. & deiff. 786. num. 9. Anselm. deiff. 75. numer. 10. Stepp. ad Adm. Pignorat. numer. 1. cap. 77. num. 10. Adm. deiff. 26. num. 7. Rot. post Adm. de Pignorat. deiff. 228. numer. 22. & Rot. deiff. 350. num. 2. Rot. Pieri. eorum D. Audit. de Camisib. deiff. 51. numer. 204. cum hoc amplius, quod ultima littera petiarum 246. 4. & 10. que cum precedentiibus litteris fontem Coriorum admissum æquabat, data fuit à Segni sub nota, ut apud Mercatores Liburnicos l'apportu sibi ab eodem Pieri transmissis, non quia iste aliqua premeretur necessitate ad dictam litteram recipiendam pro emenda dicta quopitate Venetias, sed pro illa Liburni negotianda, ut immediate cum dictis DD. Hingens evenit, cum quibus tam cambiavit, ejusque valorem recipit observando etiam, quod dicta littera ejusdem Segni propria non fuit, sed tam habuit à Raced Libarogenti, quod equidem demonstrat necessitatem, quæ fuit in dicto Segni illam recipiendam ab eodem Raced, utque sine maxima necessitate à tertia persona predictam litteram Segnius non receperit, Atque hæc necessitas, si non ad nullam argutionem referri possit, quæ Segnius adstringebatur cum Venetias remittere, ne cum Liburni negotiari, ut valorem ipsius in pecunia retraheret, quia ut diximus, à Segni Cambiata fuit cum D. Pieri sine retributione valoris in pecunia, & à D. Pieri fuit cum DD. Hingens Cambiata pro pretio in pecunia soluto, multoque minus predicta necessitas referri possit ad argutionem solvendi D. Pieri, qui excepto Coriorum pretio non erat Creditor Segni, sed potius Debitor hanc parvam quævisque in compositione, idque persequendum est, dictum Segni cum predicta littera appartenat à D. Pieri, cum admissum dictorum Coriorum pretio correspondens predictam Coriorum compositionem extinguere voluisse.

39. Adhibetur ultimum quod Segnius dictas litteras D. Pieri dare cepit, subito post lapsum mentionis solutionis Coriorum præstiterunt, ut in simili rationatur Rot. Rom. part. 4. num. 1. deff. 507. num. 3.

Tota autem hæc conjecturalis ratiocinatio D. Raynerii Mazzanti nullatenus confirmatur, cui per D. Pieri dictas litteras, sibi pro Neapoli à Segni datus, girare fuerunt, nam Dominus Mazzanti in suo examine juridico restat, quod post anticum Segni de coditionem, se consilii Dominum D. Pieri cum requirendo, ut suo Conspectui Neapoli scriberet, quod in casu, quod non fuisset predictæ litteræ acceptæ, nec solutæ, eas acceptare, & complete faceret pro honore tantum fuit ratæ, ut rediret prestatæ ob pre-

dictam Segni deconditionem, cui D. Mazzanti requisitioni respondit D. Pieri, quod sua non intererat, quod litteræ prestatæ redirent, nam quod solutionem Retroi dictarum litterarum adstringeretur, hanc ei deficeret regressus contra Citradellum, & Medinam; Ex qua quidem responsione arguatur, quod si pro dictarum litterarum reditu Dominus Pieri haberet regressum contra Citradellum, & Medinam habere, ex hoc datur intellegi dictas litteras à Segnio in dictorum Coriorum compositionem datas fuisse, pro quorum satisfactioe cum Medina, quam Citradellus tenebatur.

Obstat denique non videatur ex conjectura præsumi posse, litteras datas à Segnio D. Pieri cessare in compositionem, & extinctionem pretii Coriorum, quando Segnius cum D. Pieri non contraxerat, & per consequens ex hujusmodi contractus defectu non tenebatur ad solvendum premium Dominus Pieri; Nam responderet quod cum esset pro dictis Corioris Segnius Medine Debitor, & Medina Debitor Pieri, idcirco quoviscunque Segnius persolvit D. Pieri premium dictorum Coriorum, tunc proprium debitum solvere, atque extinguere dicitur, ut animadvertit Rot. eorum Cavalier. deiff. 460. num. 2. vers. nihilominus, & in similibus terminis Ronden. callat. legal. 49. num. 71. & seg. com. 2. Adm. deiff. 543. num. 1. & seg. Utetel. in addit. ad dec. 84. post tract. de translat. Rich. deiff. 340. num. 6. & Rot. recent. deiff. 213. num. 3. part. 10. Thomas. deiff. 302. num. 3. & 23. & deiff. 217. num. 14.

In hoc strenuo rationum conflictu, in quo ad favorem D. Pieri indubitate Juris regular, & pro Medina præsumit, & quidem efficaces, conjecturæ decernunt, Lancers. deiff. 840. per tot. num. 3. præter alias animadvertentes, hinc inde per partes excitatas, quæ magis difficultatem augerant, cum duo antequam fluctuaret, interea modum viam elegit bonificando Medine dimidium pretii litterarum D. Pieri à Segnio duratum, illa tantum excepta, quæ per solutionem non fuit completa, & e contra condempnando Medinam ad solvendum D. Pieri reliquum predicti pretii ad tradita per Barbey. anxiem. 145. num. 3. Thefaur. dec. 29. De Adm. de fin. regand. cap. 101. Gratian. cap. 820. num. 27. Cest. de remed. subd. 1. remed. 60. num. 14. & 15. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 11. num. 50. & de rescript. remed. 3. num. 755. Lencil. deiff. 13. numer. 11. Borr. deiff. 239. num. 3. Adm. de ratiocin. comput. 9. numer. 6. & 7. Cress. Paid. observat. 23. num. 210. & seg. Adm. deiff. 73. num. 1. Rot. cor. Domin. Sen. deiff. 111. Sabell. in præf. universat. & Giudici numer. 51. cum aliis relatis per Rot. Lencil. apud Confalt. dec. 23. 4. num. 39. quæ gestis loquuntur, ut in nostris terminis, in casu, qui Rot. vult ambiguis videbatur ob concurrentiam contrarium præsumptionem contra regulam Juris militancium, & in similibus terminis Rot. Rom. eorum Penn. deiff. legal. deiff. 1506. & 1539. & cor. Domin. Sen. dec. 111. per tot. Cress. Paid. observat. 23. num. 210. 211. & 212. ubi asserit, quod hæc forma judicandi, quævis nuncupetur Judicium ratiocinatum, tamen cum tot, tamque legitis consensum, nullo modo in dubium casuum, decisione est prætermittenda, idemque confirmat Borr. deiff. 539. num. 3. & Elshar. de nativ. comput. 6. numer. 7. quod eo spectat in causis Metastorum, quæ per Judicium ex æquitate sunt absolventes, ac decidente, ut monuit Dec. in l. cum 33. præfatus C. de impub. Thefaur. deiff. 89. num. 1. vers. præfatus cum qui iudicat ex æquitate, & deiff. 200. sub num. 4. ubi et fortis melius in hoc opinatum conflictu dicendum debere Judicem, qui ex æquitate iudicat, modum viam eligere.

Et etiam, non quidem sine ratione, attenta hanc probationum dubietate nobis in fine hujus Sententie reservamus pro modum conditionis resolutionis, augere, vel diminuire D. Pieri quantitatem in ejus favorem iudicium, quando impotenter per partes elatus probaturus proprie intentionis fundamentum, ut in similibus terminis id receptum fuit per plura Tribunaia, de quibus apud Adm. deiff. 66. per seg. Grammat. deiff. 58. numer. 10. & 11. Garb. deiff. 60. num. 17. & seg. Gratian. cap. 183. & ibi De Lot. num. 11. Cyrie. contr. 180. num. 45. & seg. & De

De Luz. ad Franch. decif. 392. sub num. 4. & ad tradita per Paleron, de translat. quæst. 3. numer. 11. Censil. Borell. consil. 77. num. 7.

ARGUMENTUM.

Affecator, qui iuxta Apodixiam affecationis Liburnensis teneatur etiam de Barataria Navarri, an teneatur quoque de furto ab eo-dem Navarcho commissio.

SUMMARIUM.

- 1 Furti definitio.
- 2 Barataria definitio.
- 3 Barataria plures casus refringit, & num. 4. 5. 6. 8. & 17.
- 4 Circumstantia fraudis, deceptionis, ac fuga Navarchi concurrunt furtum in Baratariam commutat.
- 5 Fugitivus dicitur, qui in loco immuni latitat, quomodo in Territorio, vel Civitate non aufertur.
- 6 Fugitivus dicitur etiam, qui moratur in loco, in quo fugiendi committitur habet, & n. 12.
- 7 Navarchi merces ad locum exonerationi destinatum tradidisse non dicitur, si ibidem pro meritis exonerandis non immoratur, & numer. 15.
- 8 Officium suum non adimplerit, qui illud, quomodo incipiam, ad finem non perducit.
- 9 Fuga Navarchi Barataria reus constituit.
- 10 Affecator teneatur pro restitutione damni meritis illati.

Liburnæ Affecationis.

DISCURSUS CXLI.

Cum ex Apodixia Liburnensis Affecationis, cuius tenor est penes Monachum in principio Decisionis Florentinae primæ, habeatur, quod Affecator teneatur equidem de Barataria, nunquam vero de Furto à Navarcho commissio: queritur in prædicta Causa, an Affecator teneatur de furto, quod à Navarcho suis commissum.

- Ad propositæ igitur difficultatis resolutionem, præmittendum est, quid sit Furtum, & quid Barataria.
- 1 Furtum ergo nihil est, quam rem alienam absque consensu Domini occultè subripere *Farinac. de Furtis quæst. 166. num. 2. Corrad. decif. 106. num. 15. & seq.* At quando furtum aliqua fraudulenta machinatione, fraude, ac deceptione, fugaque furtis committitur, tunc secundum communem loquendi usum, hoc furtum Barataria nuncupatur, ut in prædictis terminis *Strach. de Affecator. gloss. 31. num. 1. & 2. vers. rursus fuge.* ibi „rursus fuge Stribum, aut Adagipram Navis merces corripisse, supposuisse, averfisse, se, imposturam scisse, vel collusionem in necem Domini mercium“ idemque testatur *Ursula Joffin.*
 - 2 Criminal. lib. 3. tit. 10. num. 104. ibi „alia datur Barataria inter Navarcho solita exerceri, & verificatur, tunc quando concurrat delinquentia, & collusione præordinata ad Casum cum dolo, & numer. 105. ibi „& signatur quando Gubernator Navis cum Navarcho aut meritis affirmatur assiguit prædicto animo fraudandi“ idemque affirmat *Baldus. de Affecator. decif. 13. n. 5. & D. Audis. Boscia. ad Navarcho. cap. 47. n. 55. lib. 2. & opinio pro omnibus Rot. registr. Florentina apud Admach. decif. 1. ubi Magistraliter Affecationis Apodixiam, quæ sit in Emporio Liburnensi, discutens, ac perpendens ad finem demonstrandi differentiam, ac discrimen, quod inter utrumque Casum, videlicet inter furtum, & Baratariam Navarchi, intercedit, firmat præcipue num. 29. quod Navarcho Baratariam committat, quando merces cum fuga furatur, ibi „quæ quidem multipliciter inferri in hoc Passagio: Primo ex fuga, quæ in fuga latet Barataria“ *Strach. d. gloss. 31. sub num. 4. dam. vale Affecatores tenent de fuga, damnum Barataria non sit excepta, ex quo datur intelligi, quod Barataria comprehendit fugam, quatenus exclusiva Barataria, fuga etiam censetur inclusa“ & ultarius progrediendo**

d. Rot. num. 34. opinionem *Strach.* per hoc superius relatum d. vers. rursus fuge confirmata videlicet, quod furtum committitur à Navarcho cum fraude, deceptione, ac collusione, absque dubio Barataria nuncupatur, ibi „Nam in huiusmodi rebus (Verba prædictæ Rotæ referuntur) imposturis, & collusionibus cadere Baratariam, idemque mirabiliter Majori verborum apparatu repetit num. 44. præcipue attenta communi loquendi Etrurie consuetudine“ ibi „Serrande Barataria in Etruria continet, non solum permutacionem delusam, sed quancunque imposturam“ (scilicet fraudem, deceptionem, & collusionem) & rursus quædam, ex qua is decipitur, qui fidem sequitur est decipientis, quam Accademici Florentini in eorum Vocabulario Baratariam, non aliter latine dixerunt, quam deceptionem, fraudem, imposturam, prout Antiquiores Baratariam pro impostura acceptam ex *Boccat. &c.* concludendo insuper sub num. 45. his pergrandibus verbis „ibi „Sic patet cum in moribus eius trajiciendis fidem navarcho sequamur, scilicet vel cum Piratis conveniant, vel naufragium delati procuraverint, quod (verba autem quæ sequuntur majori animadversione digna sunt) quid aliud simile contra fidem admittit Barataria dicitur, ac refertur ex prædictis.

Ultimus eadem Rota progreditur ex num. 47. usque ad num. 62. ad ostendendum differentiam, quæ inter furtum simplex, & furtum qualificatum ex aliqua circumstantia fraudis, deceptionis, ac fuga Patroni, & aliarum similium, intercedit: Inferendo denique, quod quilibet hanc qualitatem furtum in Baratariam commutat, & quod furtum, de quo loquitur Apodixia affecationis, Liburni fieri consuevit, dici nequeat commissum, nisi quando res ex Navi per Patronum occulte auferatur absque fraude, deceptione, & collusionis intermissione, absque eo quod fugam arripiat, in reliquis scilicet Navarcho vires suas adimplendo, itaque ad destinatum Portum prosequendo, ibique merces exonerando, etiamque dominis tradendo.

Deveniundo nunc ad præmissarum conclusionem applicationem, concludendum est in nostro casu, quod delictum Caroli Simi Navarchi nequeat furtum, sed Barataria denominari, eo quod teneatur non solum occultè, sed etiam intente, & imprudenter furatus fore, & fraude ultimus, collusionem, ac præmeditationem usus fuerit: Tale enim furtum prædictis nosse Navarcho, arcas, Sarcinæque aperiendo, commisit, & signa Sarcinarum, ac numerum, ponderaque adulteravit: Insuper dictas Sarcinas, & Arcas rebus deterioris conditionis, nec non etiam lapidibus, & cæcis replevit: Quodque etiam majori animadversione dignum est, omnem quantitatem Lanarum Sarcinarum per eum tradendum è Navi ad terram misisse finxit, cum re vera præcedenter per eum dictæ Sarcinæ diminutæ fuissent, earumque numeros, ac signa variaverit, ac immutaverit, fraudulenterque assensu dictas Sarcinas ex se ipsis discrepetas, ac reclusas, Lanæque pariter, & cuspi larnina per se ipsa dispersa, ad effectum eas promissæ, & inordinate è Navi exonerandi, & sic furtum suum fraudemque, & collusionem occultandi.

His omnibus insuper accedit, prædictum Navarcho cum semper procul cum sua Navi à Pila, & ut vulgò dicunt *Adulo*, permansisse, etiam expleta purgatione, vulgò, *Quarantina*, nec unquam è Navi descendisse, ac deinde de repente discesse, absque ulla mercium, siquæ reddita ratione, quod ubili à fuga differri, quinimo ob talem proventum rationem habendus est prædictus Navarcho, perinde ac si fugam arripuisset, quicunque enim in loco immuni latet, habetur pro fugitivo, quomvis is vera non aufugerit è Civitate, vel Territorio *Farinac. de Indis. & Tort. quæst. 47. num. 8. Calderi. decif. 67. num. 9. tom. 2.* item fugitivi consensus, qui nec reudent, nec Domino Copiam sui faciunt, omnesque qui, qui in loco morantur, in quo ad sui arbitrium libertatem, & commodum fugiendi habent *Cassialp. de Debit. solv. & fugit. quæst. 1. numer. 5. & 6. Bald. in l. 1. num. 14. C. de edict. allien.*

Com igitur Carolus Navarcho semper cum sua Navi procul à Pila, vulgò *Adulo*, permanserit, nec unquam

quam in terram descendit animo fugiendi, mercesque auferens (propter evidentem ejus animum minus ostendit) Inficari potest, quin etiam à principio, & semper fuerit fugitivus, vel saltem post ejus discessum, ad fugam immediate potest eum rebus, ac mercibus secutam *Sancern. de Affecurac. part. 3. num. 68. Adonac. dicta dec. Flor. 1. num. 22.*

Nec retrahatur, quod Navarum loco mercium exonerationi apto appelleret, si ante illarum exonerationem fecerim, fugam arripuerit: cum iusta juris regulam, non dicatur venisse, qui non stetit, affirmari nequeat eum perverisse, ac merces ad locum destinationis amissas, quando pro mercibus exonerandis in solent loco nequaquam moratus est, contra Mettratorum intentionem, qui de declarationi mercium exoneratione unice solliciti fuerunt *Jafsen. in L. qui ante Karolus num. 3. ff. de Verb. obligat. Adusl. conf. 122. per 1st. Card. Thuf. libr. V. tit. 75. numer. 1. & seq. Cyriac. contr. 167. num. 19. altera etiam adimplenda juris regula, quod officium suum adimplere non videatur, qui illud, quanvis inceptum, plene, ac in totum non expleat, per ea quae firmavimus in disc. 23. num. 29. & seq. & in praedictis terminalis, quod merces ad locum per Navarum tradidit non censentur, si eandem exoneratio ibidem non habeatur, firmat *Ruin. conf. 212. num. 3. vrf. unde non dicitur Thuf. lib. V. tit. 75. numer. 9. Adusl. d. conf. 112. numer. 1. & seq.**

Cum ex praemissa igitur, & ad satisfactionem habemus deductis, evidentem de fuga Navarici constet, ejusque fugiendi animus clarè, ac manifestèprehendatur, quis etiam tam injustus rerum estimator, tam juris ignarus, ac imperitus, qui non intelligat, ex hac rerum fuge qualitate, praedictum Navaricum, non simpliciter furti, sed Baratarie reum constituat, ut superius per relatos DD. demonstratum est, ac praesentem per auctoritatem Rote nostrae Florentinae penes *Adonac. dec. 1. num. 32. 29. & 30. quam refert, & sequitur Manf. conf. 421. num. 15. & 16. Roco. Ep. disp. 97. num. 15. Ursula Justit. Crim. lib. 3. tit. 10. num. 105.*

Pro praesentis autem resolutionis Coronide illud majores praeter ceteris adinadversione dignum est, quod quoquecumque fraude, ac Navarici deceptione in alium, ac diversum usum ab eo, ad quem fuerant per Doctorum destinatae, merces convertuntur, tunc Barataria semper regulariter committitur *Thor. in compend. decif. Neap. part. 2. Verb. Affecuratori primo. Ursula Justit. Crim. lib. 3. tit. 10. numer. 106. Manf. consule. 421. num. 16. vrf. ma mi caso, Roco. Episc. cap. 97. num. 16.*

Hactenus per nos deducta, illas merces tantum cum barataria à Navarico solibus respiciunt: quo vero ad merces per ipsum traditas, quae deterioris conditionis repperit fuerint, dubitandum non est, quin Affecuratori per refectione, ac emendatione damni ipsi mercibus illati teneantur, cum insequodcumque periculum, casum, & infortunium, tam culpofum, quam casuale susceperint ad tradita per Nos in plurib. disc. de Commercio. & per *Roc. Florent. quod Adonac. decif. 1. num. 36. 37. & 38.*

ARGUMENTUM.

Affecuratio stipulatio commissa non dicitur, nisi probatis per affecuratum extremis in hoc Judicio necessariis, sinistro nempe, & risico Pro sinistro in casu affecurationis Navis, non sufficit docere de casu Maris adverso, quando constat, Navem de tempore contractus fuisse infectam, & corruptam: Sicut non sufficit pro risico ostendere valorem Navis quopollentem summae affecuratae, quando valor aborsus, & consumptus probetur ab anterioribus affecurationibus.

S U M M A R I U M.

1 Affecuratio obligationi sit locus, probato sinistro, ut ex duobus extremis in hoc Judicio necessariis.

2 Singulum probatur, ex quo Navigium feliciter

non pervenit ad locum destinationis, & quando propter ventum, seu tempestatem datum passum illud sit, seu ad litus destitum, & equalum fuerit.

3 Singulum probatur dicitur, tam ex submersione Navis, quam ex destitutione in terram, in qua Navis perierit.

4 Affecuratori, probato adverso caso, non permittitur allegare aliam causam non prosequuti itineris, & damni pass, nisi plenis probationibus demonstratur.

5 Affecuratio non sustinetur absque risico, altero extremo in hoc Judicio necessario.

6 Valoris praesentis militat pro summa certa in obligatione dedolla.

7 Affecuratum obligatum fallis dicitur locus probatis extremis in hoc Judicio necessariis.

8 Alteri non probatur res absolveretur.

9 Affecuratio incumbit onus legitime, & concludenti probandi, casum singulum Navigii affecurati evenisse.

10 Singuli probatio facienda est in eodem loco, vel viciniore per Consularum cum attestazione Testium, qui casus interfuert.

11 Omisso altius soliti, facilius, & necessariis, praesentis suspicionem, & praesumptionem damni non sequitur, seu mali Juris.

12 Infortunium etiam sine Consulari probari potest alio modo, & per testes.

13 Aferio Adagistri Navis non sufficit ad probandum singulum in praedictum Affecuratum.

14 Ventorum vis inter casus fortuitos enumeratur.

15 Ventorum, vel aquarum magnitudines, & tempestates in mari, inter casus fortuitos enumerantur.

16 Extremis probatis media praesumuntur.

17 Aderio, qui aliter fuit, & nunc inter, praesumitur, medio tempore continuasse.

18 A tempore praesentis, praesumitur ad praeteritum, & futurum.

19 Et à praeterito ad praesens.

20 Maxime in corruptibilibus, per se semper tendentibus ad destinationem formae, & tunc à per destructionem successorem causa conservatur.

21 Bestia vendita, & mortua, intra breve tempus paucorum dierum post venditionem, praesumitur, fuisse morbofa tempore venditionis.

22 Infortunium refertur debet causa antiquiori originali, certa, & intrinseca fragilitatis, & viciis Navis, non causa incerta ventis fortuitis.

23 Infortunium potius referendum est causa naturali Navis, quam causa accidentalis, & extrinseca ventorum.

24 Effluus tribuens est Principaliter causa potentioris, & majoris altitudinis.

25 Ventorum vis, aquarum impetus, tempestates, & similia solent frequenter in Mari evenire.

26 Affecuratori non tenentur, quatenus infortunium praesentis, vel ex culpa Navarum, vel ex vitio intrinseco rei affecuratae.

27 Affecurator non tenetur de periculo rei affecuratae, quatenus illud ob culpam Domini Navis, vel ipsius Adagistri evenit.

28 Affecurator tenetur solum de periculo futuro, vel habente causam de futuro, secus habens causam de praeterito, & à vitio rei affecuratae de tempore contractus.

29 Redhibitoria locus est pro restitutione pretii, probata vitio latenti rei vendita de tempore contractus, & ante contractum.

30 Alia redhibitoria habet locum, non tam in animalibus morbofa, & viciis, quam in quibuscumque aliis rebus, & in quibuslibet contrahitis oneroso.

31 Et si venditor sciverit, siue ignoraverit vitium.

32 Affecuratio contractus est contractus emptionis, & idem regulis regulatur.

33 Alia remanet inefficax ob vitium rei affecuratae, & ob destitum causa finali.

34 Alia nulla certa dicitur ad petendum id, quod in obli-

in obligariis fuit deductum, ab defectu conditionis, sub quo contractus initus fuit.

- 35 Probatio æquiva non relevat.
- 36 Probatio, ut non dicatur sufficiens, sufficit sola possibilis in contrarium.
- 37 Sententia præsumitur lata ex probationibus in Processu deductis.
- 38 Sententia recipit interpretationem ab aliis.
- 39 Sententia facta statim quoad alias, quando concernit eandem rationem decidendi.
- 40 Stylus, & consuetudo probatur ex attestations Curialium.
- 41 Probatio sufficiens elicitur ex multis administratis infimali iustitia.
- 42 Retagratibus oppositio fieri non valet, quando iura partis adversæ exceptionis non sunt recognita.
- 43 Affecurati, tamquam alteribus, incumbit onus probandi eorum intentionem plenissime, & debitis solemnitatibus.
- 44 Res convence sufficit vincere per non per Altorum.
- 45 Et sufficit offuscare, debilitare, & reddere dubias aliorum probationes.
- 46 Etiam ex eius parva nihil probaverit.
- 47 Affecurati non sustinentur ultra periculum, quod currunt affecurati.
- 48 Affecuraciones plures super eodem risico fieri non possunt.
- 49 Valor ex subhaftatione desumptus præsumitur verus, nisi contrarium concludenter probetur, & numer. 75.
- 50 Valoris melior ratio haberi non potest, quam per subhaftationem.
- 51 Tempore omnia consensunt.
- 52 Res etiam solide materia longo usu aeternatur, seuferunt, ac recipiunt valores diminutionem.
- 53 Aestimatio fieri debet cum omnibus suis qualitatibus iactis, & extrinsecis, vitiiis, & avariis.
- 54 Valor diminuitur ad ratam ætatem.
- 55 Pretium probatur ex communi hominum estimatione, & non ab æstimatione singulari, neque à iudicio, & opinione sola venditoris, seu interesse habentis.
- 56 Copia plus non est erodendum, quam originali.
- 57 Pretium rei propria determinari non valet à venditore ratione æstimationis, & interesse in re propria, & num. 55.
- 58 A valore de præteritis atque non potest ad presens, sicut è contra.
- 59 Mobilia in dies variantur, deteriorantur, & consumuntur.
- 60 Periti non possunt indicare qualitatem rei de presenti, si secundum tale tempus presens rem non inspecerunt.
- 61 Valor per Peritos probari non potest, nisi secundum tempus inspectionis.
- 62 Mobilia æstimari debent secundum tempus presens.
- 63 Periti tenentur disceptare de qualitatibus rei pretium diminuentibus.
- 64 Valoris probatio non refertur ex solo tractatu non effectuato.
- 65 Testes probant contra indacentem.
- 66 Probationes imperfectæ,ungi non possunt ad faciendum aliquem gradum probationis.
- 67 Valeri ex subhaftatione desumpti affixi iustitia veri pretii, & valoris, & præsumptio, si non iuris, & de iure, saltem iuris.
- 68 Pretium rei concludenter non desumitur ex subhaftatione.
- 69 Contrarium, & contraria opiniones conciliantur.
- 70 Pretium ex subhaftatione desumptum admittit probationem in contrarium.
- 71 In subhaftationibus cessat datus, & suspicio fraudis.
- 72 In subhaftationibus non potest dari de lapsu, & deceptione ultra dimidiam iusti pretii.
- 73 Nisi probata iniustitia pretii, & defecto de veritate in contrarium.
- 74 Solemnitatibus debitis adhibitis in subhaftationibus, nefas est dubitare de validitate, & iustitia pretii retracti.
- 75 Subhaftatio sequita mediante Iudicis Decreta,

& aliis formalitatibus à Jure præscriptis concludentissimi probas iustitiam pretii rei subhaftata.

- 96 Valor pretii à Iudice determinari, quando aliqua adesse debet.
- 77 Præsumptio aliunde non roborata æditi veritatis notoria in contrarium.
- 78 Affecurati in iudicio absolute loca est, non probatis requisitis in hoc iudicio necessariis, videlicet iustitia, & risico.

DECISIO, ROTA FLORENTINE

In Libentem Affecurati.

Mercurii 31, Iulii 1726. Coram D. Collega meo Aud. Calderono.

E T

DISCURSUS, CXLII.

Navis Veneta, nuncupata Sancta Margharita, directa à Capiteano Francico Taulignan, nationis Gallicæ discessura per transvehendos meribus à Portu Rachie ad Portum Amstelodamum, affecurata fuit Liborni, mediante D. Carolo Salveto pro D. Josepho Guerriero Mercatore in Civitate Venetiarum, per DD. Georgium Jackson, & alios Mercatores Libornenses, qui iura consuetudinem formam omne periculum in se suscepunt, tam corporis dictæ Navis, quam Armamentorum, ac aliorum iuxta ætorem Apoc. infrascripti tenoris, *carrendo semper* *pre risico li Affecuratori di ogni cosa di Mare, di fuoco, di getto a Mare, di rapresaglia, robbieria di amici, e di nimici, e di ogni caso, periale, furto, senna, disastro, impedimento, e sassa sinistro, ancorchè non si potesse immaginare, intervenisse, e soffrì se intervenuto, etiam di Baratteria di Padroni, di salvo di Strica, e Dogane per infino a che faranno sciariche in terra a salvamento, nel luogo di chiaro di sopra.*

Quia vero Navis solus velis à dicto Portu Rachie iter arripuit versus locum destinatum, & vix perventa intra breve spatium navigationis in Oceanum propè Promontorium nuncupatum Caput Sancti Vincentii, superveniente vento Boreali contrario, coacta fuit versus velis patendo vento ad evitandum periculum submerisionis, iter desistere versus Insulas fortunatas, vulgò *Canarie*, ac se recipere in Portum Sanctæ Crucis, ubi iocunde fermato, & facta, inflatione D. David de Comibus Navis Nauticatore, & dicto D. Capiteano Francico Taulignan, legitima recognitione, & vilitatione ejusdem Navis, illa fuit repta, & declarata innavigabilis auctoritate Consilii dictiloci. Ex hoc non proprio evenit motus D. Carolus Salveto nomine, quo supra D. Joseph Guerrieri, provocavit in Iudicium coram DD. Consulibus Maris Civitatis Pisum DD. Jackson, & alios Affecuratores pro solutione summæ promissæ in Apodixia.

Et in tribus Iudiciis expertis coram eisdem DD. Consulibus causa non consequuta exitum, qualem Actor optabat, dum in primo Iudicio propter defectum probationis finisti, absoluti fuerunt Affecuratores ab observatione Iudicii, in secundo integram causam ille non obtinuit ex defectu probationis valoris Navis affecurate, & in tertio patitur succubitus propter defectum probationum, absoluti Affecurati, salvo jure Actoribus melius probandi, profectum fuit instantiam pro revisione, qua obtenta à Regali Celsitudine Clementissimi Domini Nostræ, & devoluta causa ad nostrum Auditorium, plenissime fuit per nos victoria causæ adjudicata Affecuratori, quos absolvendos fore ab impeditis, iudicavimus.

Actor intempionem suam desumebat à dicto allegato infortunio venti Borealis, cui attribuebat causam non profecti itineris ad Portum destinatum, nec non dilatacionem aliquarum tabularum, & declarationem innavigabilitatis ejusdem Navis, ex quo adverso evenire prætendebatur probarum finistram, unum ex duobus exitibus necessariis in hoc Iudicio, ut fieret locus æstimationi, ad tractata per Episcop. Rocc. distm. Jor. Selsl. 97. num. 4. Franc. Rocc. de assecurat. notabil. 64. §. fess. D. mem. Casarez. de Commercio

Commerc. difp. 1. num. 36. & numer. int. & feqq. & 66. Rot. Januæ de Mercator. difp. int. num. 1. & 5. Senatores Catholici apud Fontanell. dec. 243. num. 11. Rotam noſtram coram D. meo Audit. Urbani mecum conſiſſe in eadem caſu in Liburnis. Cambis Maritimi, & Affecrationis 6. Septembris 1730. num. 7. & feq. Rot. Romana, coram Mantica difp. 297. num. 5. & feqq. coram Dunoæ Jun. difp. 400. num. 1. & feq. coram Emerix Jun. difp. 434. num. 1. & difp. 515. num. 1. & 10. coram Anſfeld. difp. 41. num. 1. & apud Baldacc. difp. & res Judic. difp. 7. numer. 1. tit. 1. de affecrat. & poſt eam ad conſ. Ramen. tom. 2. difp. 23. num. 1. & tom. 4. difp. 21. numer. 1. & in rec. difp. 34. numer. 1. & feq. difp. 151. numer. 1. & difp. 158. num. 1. & feqq. part. 6. & difp. 420. num. 3. part. 16. & difp. 400. num. 4. part. 17.

Etiamsi de locali naufragio non doceretur, ſententia forma obligacionis cum generalitate verborum, cum ad hunc effectum probandi ſiſtrum ſufficiat, quod Navigium ſeſciter non pervenerit ad locum deſtinatum, quodque propter ventum, ſeu tempeſtatem, damnum paſſum illud ſit, ſeu, quod ad litus deſectum, & expulſum fuerit L. 1. C. de naufrag. lib. 11. n. 10. ſi quando naufragio navis expulſa ſuit ad litus n. 1. tam deſecta, & ibi gloſſa verbo tam deſecta, ff. ad l. Red. de jelli. prim. De Heria de Commercio. Naval. cap. 14. num. 25. Senatores de Commercio. part. 1. quaſi. 1. num. 140. juſticio num. 147. verſ. per ſolida Santera. de affecrat. part. 4. n. 43. ubi quod equiparatur ſubmerſi Naviſ, vel deſecti in terram, ex qua Naviſ perierit, Senatores de Commercio. gloſſ. 27. num. 7. Rot. difp. Jur. Seleſti. cap. 97. numer. 7. & feqq. D. mens Joſeph Cafarez. de Commercio. difp. 1. num. 56. & 57. & num. 119. & difp. 70. & numer. 5. uſque ad 9. Maſtil. difp. 197. numer. 1. & feqq. Baldacc. difp. & res Judic. tit. de affecrat. difp. 10. num. 9. & difp. 11. numer. 5. D. Auditor de Comitibus difp. Florent. 61. num. 29. Rot. coram Dunoæ Jun. dec. 466. num. 2.

Adeoque cum probum dicti caſu adveriſ ſit certa, non ſit permiſſum Affecrationibus allegare aliam cauſam non preſequuti incerta, & damni paſſi, niſi illa concludentiſſima, & pleniffima probationibus demonſtratur, ad omnia per text. in l. 2. C. de naufrag. lib. 11. Senatores de Naviſ, & Naviſ. part. 2. n. 6. Girib. eſtrou. 32. num. 13. & 14. & Thomas. dec. 93. numer. 5. & feq. & generaliter Paton. de locat. cap. 29. num. 66.

Aliud verò extremum riſici in hoc judicio pariter neceſſarium, & ſine quo ſubſiſtere non poſſet affecratio, Senatores de affecrat. gloſſ. 10. num. 17. in ultima ſalſi ſpecie verſ. in priorem tamen Sententiam, Rot. Januæ de Mercator. difp. 3. num. 26. difp. 5. numer. 10. circa fin. & feqq. difp. 36. numer. 9. & difp. 102. numer. 4. D. mens Cafarez. de Commercio. difp. 40. num. 1. & 2. & difp. 5. num. 24. & difp. 10. num. 15. & difp. 13. num. 2. & 3. Rot. in rec. difp. 371. num. 1. & 3. part. 3. & dec. 47. poſt numer. 2. part. 7. non deſecare afferebatur ab eodem Affecrato, illudque deſecmbari à valore equidem Naviſ valde majori ſummiſſiſſe affecratio.

Et ad valoris probationem afferebatur, primò eſtimatio Naviſ judicio mediatorum in Apodixis ſecuritarum Venetiſ celebratiſ, qui in Ducatiſ viginti mille Veneti� illam æſtimarent.

Secundò adducebantur æſtimationes pluriſum aliorum Mercatorum in ſimilibus Contractibus deponentium de juſticia precii determinandi à mediatoribus.

Tertiò afferebatur commiſſio D. Ferdinandi Longini penprietariſ Naviſ directæ D. Capitaneo Nicolao Burcharviſ, vendendi eandem Navem pretio petiarum tredecim millium in Alicantiſ, & in Hiſpania, cum concurrentibus adminiculis ad hoc etiam conſertiſ judicium venditoris.

Quarò allegabatur æſtimatio Magiſtri Joanniſ Jacomachi, & Bernardi Muti fabricatorum Navium informamrum qualitatibus ejuſdem Naviſ.

Quinò adjuſgebatur æſtimatio habitus in Civitate Melphitaniſ cum D. Commendatore Emmanel Zunoro empicionis ejuſdem Naviſ, proxi ex Scriptura de die 23. Marti 1719. per petis ſecdecim mille quingentis,

Scitò denique, præciſivè ab his probationibus, afferebatur, nunquam eſſe dubitandum de valore promiſſiſ, pro quibus ſuit ſtipulata affecratio, ratione præſumptionis militantiſ ſum ſumma certa in obligatione deducta, juſta opinionem Senatores de affecrat. part. 3. num. 42. & 43. Senatores de Camb. 5. 1. quaſi. 1. num. 169. verſ. primus caſus, Molin. de Juſt. & Jur. tom. 2. de Contrall. diſp. 507. num. 8. D. Cafarez. de Commercio. difp. 1. numer. 101. & 102. & difp. 7. num. 11. 12. & 13. Fontanel. dec. 244. num. 15. Rot. Januæ apud Bellon. dec. 5. num. 11. verſ. ſecunda, & penes Baldacc. dec. & res Judic. tit. 1. de affecrat. & 13. D. Auditor Jacob. de Comitibus difp. Florent. 64. num. 29. 30. & 32. Rot. Roman. poſt Baldacc. ad Ramen. dec. 23. num. 6. & coram Anſfeld. difp. 41. num. 10. Rot. in rec. dec. 420. num. 17. & 18. part. 16. & difp. 400. num. 12. part. 17. & difp. 38. num. 2. & 5. part. 19. tom. 1.

Sicque verificatiſ extremiſ neceſſariſ in hoc Judicio, juſtabatur, quod factus eſſet locus obligacioni Affecrationum, ut in terminis ſimiliſ conventioniſ, Rota Januæ de Mercator. difp. 3. per tot. & apud Baldacc. dec. & res Judic. tit. 1. de affecrat. dec. 10. num. 9. dec. 15. num. 14. & difp. 13. num. 4. reſp. apud D. mens Joſeph Cafarez. de Commercio. difp. 10. D. Auditor Jacobus de Comitibus dec. Florent. 64. numer. 1. & feqq. tom. 1. Cord. De Luca de Credit. difp. 106. num. 11. & 12.

Hiſ tamen non obſtantiſ, in contrariam judicavimus, ſententiſ, ſententiſ, Adorem deſecit in legitiſ, & concludentiſ probatione extremorum neceſſariarum in hoc Judicio, quibus deſicientiſ, vel alteri coram, inter de planiſ vulgaſſimiſ juris regula, quod Adorem non probante reſus abſolvitur, l. qui accuſare 4. C. de eadem. l. Altor. quod affecrat. C. de Probati. Barboſ. Azim. 10. tom. 2. Bonten. Collati. Legal. 23. numer. 2. & 3. tom. 1. & collati. 30. num. 1. tom. 2. Conciat. allegat. 52. numer. 13. allegat. 53. num. 2. & allegat. 72. numer. 34. & 35. Androl. controu. 163. num. 13. Torr. Par. lib. 2. Miſellan. part. 1. dec. 8. n. 50. tit. 12. fol. 616. Rot. Lucen. recollati. per Palm. Nip. dec. 361. num. 30. tom. 4. Rot. coram Celſo dec. 329. num. 12. & coram Rorer. difp. 248. num. 1. & difp. 380. num. 1. & in rec. difp. 409. numer. 6. part. 1. & difp. 428. num. 2. part. 4. & dec. 441. num. 8. ead. part. 4. tom. 2. & difp. 2. n. 3. part. 14. & dec. 209. num. 37. part. 19. tom. 1. & in puncto affecrationiſ, Rot. Genueſ. coram Baldacc. inter dec. & res Judic. tit. de affecrat. dec. 3. num. 3. & in una Genueſ. affecrationiſ die 21. & 27. Februariſ 1697. apud D. Cafarez. de Commercio. & Mercator. difp. 12. num. 14.

Quoniam enim ad primum requiſitum ſiniſtriſ, indobiſtatiſ juris eſt in hoc Judicio ordinariſ, quod Affecratio incumbit onus legitiſ, & concludentiſ probationiſ ſiniſtrum Navigiſ affecratioſ eviſſe, Tarza Ponderat. Maritim. cap. 33. numer. 7. Rocc. reſ. poſt. 28. num. 13. & 14. lib. 1. & de affecrat. novat. 58. lib. 2. Rota Genueſ. de Mercator. dec. 3. n. 3. & feqq. eadem Rota Genueſ. apud Baldacc. tit. de affecrat. difp. 2. num. 5. 6. & 7. inter dec. & res Judic. & difp. 3. num. 1. & apud D. Cafarez. de Commercio. difp. 12. num. 11. & 12. & difp. 13. numer. 14. idem D. Cafarez. difp. 1. num. 36. D. mens Auditor Jacobus de Comitibus difp. Florent. 61. numer. 14. & feqq.

Et quod legitiſ probatioſ faciendiſ ſit in eodem loco, vel viciniſ per conſueſum Conſulatum cum æſtimatione teſtiſ, qui caſu interfuerunt, juſta præxiſ traditam à Rota in d. l. 2. C. de naufrag. lib. 11. & recentiaſ per Epifcop. Roccia diſp. 97. num. 2. Anſfeld. de Commercio. difp. 70. num. 15. D. Auditor de Comitibus difp. Florent. 61. num. 19. D. Cafarez. de Commercio. & Mercator. difp. 23. num. 12. Rota noſtra in diſſiſ Liburnis. Cambis Maritimiſ, & Affecrationiſ 6. Septembris 1720. num. 64. coram D. Urbano Rot. Roman. coram Anſfeld. difp. 41. num. 5. & apud Baldacc. ad Ramen. dec. 21. num. 2. tom. 4. & difp. & res Judic. tit. 1. de affecrat. difp. 6. num. 2. difp. 7. numer. 1. & 4. & difp. 8. num. 8. & num. 2. & dec. 17. num. 12. poſt Urzoi. de tranſlat. difp. 66. num. 1. & in rec. dec. 369. num. 12. part. 19. tom. 1.

Quæ tamen forma fuit omiffa in præfenti, licet ipfe Gubernator Navis hoc facere commodè pœfflet in Portu Sanctæ Crucis Infule Tenerif, cui Navis appulferat, examinando teftes, qui præcisè super eodem cafu deponere valebant, an ex informis veni contrarii cafus dectiorationis Navis eveniffet, ex qua omiffione actus foli, facilis, & neceffarii, oritur

11 fufpicio, & præfumpcio, quod præfentem damnum Navis non acciderit ex dicta caufa, ut obfervant Concil. allegat. 12. num. 10. Epifc. Rocc. difpar. Jur. 141. numer. 16. tom. 2. *Gemma de Scriptur. privat. lib. 1. quæft. 6. num. 30. fol. mibi 49. Alagon. deff. Florent. 90. in fin. D. Cafarez. de Commercio. diff. 104. numer. 49. 30. & 51. Rota coram Gregor. XV. deff. 188. num. 5. & 10. & in rec. deff. 359. numer. 3. part. 6. & deff. 345. num. 25. in fin. part. 15. & deff. 282. num. 5. part. 16.*

12 Non obftante, quod alio modo, etiam fine confultatione, probari pœffit informium, & per teftes in fubfidium, *Amnell. de loca legat. lib. 2. cap. 6. num. 27. & 28. Franc. Rocc. de Nav. & Navib. notab. 95. num. 245. Epifc. Rocc. diff. 97. num. 2. Anfald. de Commercio. d. diff. 70. num. 16. D. Audis. Cafarez. de Commercio. diff. 1. num. 38. & feqq. Rot. Jansen. apud Baldac. deff. & res judic. tit. 1. de affecur. deff. 6. num. 2. deff. 10. num. 2. & deff. 13. num. 1. Rota noftra Florentina coram D. Audis. Jacoba de Comitibus deff. Florent. 61. num. 20. tom. 2. & coram D. Manlio Urbana in d. Libanen. Cambiis Mvritimi, & Affecurationis 6. Septembris 1720. num. 43. & 66. & Rota Romana cor. Emeric Jan. deff. 435. num. 1. coram Anfald. d. deff. 41. num. 6. & poff. Urcol. de tranf. d. deff. 64. numer. 1. & poff. Baldac. ad Roman. tom. 4. det. 21. num. 2. & apud eundem Baldac. deff. & res judic. tit. 1. de affecur. deff. 8. & deff. 15. & in rec. deff. 430. numer. 8. part. 16. & d. deff. 269. numer. 6. part. 19. tom. 3.*

Chia ad illud probandum in noftra cafu affecuratum folum affecuratio, feu depofitio Gubernatoris, vel Magiftri Navis vulgariè nuncupati il Pileta deponentis, quod Navis, completo curfo Mediterranæ in ingreffa Oceani propè Promontorium Sancti Vincenii ob fupervenientiam venti Borealis, impedita fuit iter difciperum profectui Amfledonum verfus, & coacta fuit iter defletere verfus Infulas Canariæ, ibique fe recipere ad evitandum Navis iudicium, & præcipue propter dilatacionem aliquorum membrorum ejufdem Navis, qua mediante per quifdam timulas nuncupatas Felle aqua ingrediebatur.

13 Quicquid enim fit, an fufficere fola affecuratio Magiftri Navis ad probandum finitum in præjudicium Affecutorum, ut negativè refpondet de veriori opinione per l. quærit C. de naufr. lib. 11. Rot. Gemma de Mercator. deff. 3. n. 7. Rocc. de Navib. & naufr. notab. 95. num. 247. & tit. de affecur. not. 39. num. 201. Rota Jansen. de Mercator. dec. 3. num. 17. D. mens Audis. de Comitibus deff. Florent. 61. num. 20. Rot. in rec. deff. 349. num. 24. part. 19. tom. 1.

Quatenus etiam de finitro confutare dicere ob folam dilatacionem membrorum, & obingreffum aquæ per timulas, five ex atteltatione Magiftri Navis, five aliunde, hoc tamen non fufficit ad probandum verum informium neceffarium ad hunc effctum, cum frequentiffimè in Navigationibus hoc evenire folet, ut Navis etiam ex levi accidenti, & fine advertente Maris, in aliqua parte pariterem dilatacionem, & aquam recipiant per timulas, quibus tamen facile à Nauis provideri folet remediis utitatis, quando Navis naturaliter, & in fui effentia, & fubftantia fit perfecta, & robufta.

14 Et fi enim vis ventorum inter cafus fortuitos enumeretur, hoc intelligitur de vento furente, de quo Virgil. lib. 10. *Æneid.*

15 *Quid tempeftatem Regem, ventusque furem.*
Ed de vento violento, de quo Lur. lib. 5. & de venetis, & aquis magnis, ex quibus Navis fubmergit, & jactura naturaliter fequitur *Derog. de Avaris poff. D. mens Cafarez. de Commercio. num. 24. fol. 22. "ibi" aut tempeftate gravi oborta "Rot. in rec. d. dec. 349. num. 32. part. 19. tom. 1.*

Ideoque cum hic cafus non acciderit, & Navis obfequendo vento, perveniffet proprio afflatu ad Portum Sanctæ Crucis, & difficultas confiftit in fola caufa dilatacionis membrorum Navis, & interruptionis itineris; An fcilicet propter impetum venti contrarii, an verò propter alium caufam præcedentem feneftræ, & fragilitatis Navis hoc eveniret, prout prætendebatur ab Affecutoribus, qui afleverabant ufque ab initio, & ante fufceptionem itineris, corruptam effe Navem, & proflus ineptam Navigationi, vifum oculis fuit infiftendo fuper hac infpeccione, cafum adverfum contigiffe etæque, & præcedenti Navis infectioe.

Conveniebant enim Affecurati, & Affecutores in vetuftate Navis navigationi antea continud expofitæ per fpatium viginti duorum annorum, de quo ulterius conftabat legitimis documentis, prout ex fummario Affecutorum num. 26. fol. 28. & num. 43. fol. 54.

Non controvertentur quoque, quod Navis antequam daret vela ventis à Porta Rachis, per Cadix, à quibus iter fumenndum erat, plura Maris, & tempeftatibus difcrimina fufpice cum non exigua ejufdem Navis deterioracione inter dictos Portum Rachis, & Cadicem, quod etiam probatur Epifcopis Magont, & Genilis Miniftrorum D. Guerris fcriptis fub die 19. Decembris 1719. & 29. Januarii 1720. eidem D. Guerreiro Ceffionario, & Creditori proprietarii Navis.

Puriter probatum fuit per atteltationes juratorum Peritoorum nuncupatorum vulgariter *Calefati* in eodem Summ. num. 1. fol. 1. qui ante incæptum iter vocati fuerunt de mandato dictorum Magont, & Genilis ad recognofcendum statum Navis, quod illa effet in pluribus partibus tabefacta, corrupta, & difrupta, & in tali ftatu confluita, ut proflus effet inhabilis, & non apta navigationi, etiam per brevè fpatium itineris, ut his præcisè verbis depofuit Magifter Fortunatus Francifcus Hinaya Calafatus Hifpanus, *effone, che avendo la riconofciuta, trovavami, che "le taffure della detta Nave mancavano di fteffa in "differenti luoghi, & che le due travere fra li due "precinti erano saltate fuori, & per la più parte marce, "di maniera che li chiodi non fi potevano tenere, "che il detto Comparare vedendo la Nave si mal- "trattata, dichiarò, che non era in ftato di fare il "viaggio in Olanda, & che non fi imbarcherrebbe per "andare a S. Luca diftante cinque, o fei leghe da "gaffa Baja, & che la fuddetta nave affettava- "re bifogno di effe rarenta."* Cujus relatio eorum eodem Confule pleniffimè fuit juramento confirmata à Magiftris Diego di Mendezza, & Joſeph de Ryviera pariter Calafatus Hifpanus eodem Summ. num. 1.

Idem Navi perventa in Portum Sanctæ Crucis, & ita recognita infestibus D. Capitaneo Tulligian, & D. David de Comitibus per quatuor vifitationes folennes de mandato D. Confulis ejufdem loci, adhibitis in omnibus tribus peritis elictis ex officio ab eodem Confule, apparuit iifdem concorditer referentibus cum eorum juramento, illam effe in peffimo ftatu, principaliter propter corruptionem feritum toto fundo, prout in ultuna recognitione "ibi "perchè il fondo è quasi tutto marcio, ci hanno ratti "dichiarato, effere in un cattivo ftato, & non poter "navigare, perchè il fondo è quasi tutto marcio, & "che tutte le fue membra hanno accenfimento, il che "gli fa fare una gran quantità di acqua, & trovan- "do, che quello Porto non è capace di poterla ac- "comodare, & che quando fette in un Porto di Eu- "ropa, cofterebbe più, che la Nave non varrebbe "per metterla in ftato di Navigazione." eodem Summario Affecutorum num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. a fol. 2. ufque ad 9.

Unde ex his confilio non tam aneta à die inchoati itineris à Porta Rachis, per Cadix, quam poftea de tempore, quo Navis ingreffa fuit Portum Sanctæ Crucis, quod illa effet corrupta, & devaftata, 16 & omnes ferè tabulæ, fue membra ut vulgariè dicitur *Marcie*, erinde fequitur, quod etiam de tempore affecurati cafus talis effet, ex regula, quod probatis extremis media præfuntur, l. fin. §. Non videtur.

detur, ff. quibus mod. pign. vel hypothec. Barbof. axiom. 145. num. 1. *Adfcar. de probat. concluf. 1301. num. 7. de ferd in terminis Sord. decif. 146. num. 14.*
 17 ubi quod morbus, qui alias fuit, & nunc inest, praefumitur medicum quoque tempore contraxiffe, *Ret. in rec. decif. 136. num. 4. pars. 19. tom. 1.*

18 Et ex altera regula, quod si praefentis praefumitur ad praeteritum *Atemch. de praefump. lib. 1. praefump. 24. d. num. 41. Eoverd. in Topica Jur. argument. d. tempus. in temp. num. 19. & 20. Marfenti. Var. refol. lib. 11. cap. 55. num. 9. & 20. Ret. in rec. dec. 560. 17. num. 9. & feqq. Sammaritus. contrav. 147. num. 4. tom. 2. Ret. in rec. decif. 11. numer. 17. pars. 10. & dec. 630. pars. 18. tom. 2.*

19 Et praefentem in corruptione per fe femper tendente ad delitionem formae, & totius per destructionem fucceffivam caufe conservativa, ad tradita per Philofophos, & praecipit per *Suar. difp. 38. mer. fell. 11. Conim. in qu. 17. artic. 5. Spinal. difp. 2. Seld. 1. Horrad. difp. 1. fell. 8. Serbelli. de vitu, & interit. difp. 2. quafi. prim. de gener. art. 6. quid fit corruptio §. 70.*

20 Quod in praefentis claritas comprobatur, ftante brevitate temporis, quod intereffit ad fe fufcepti itineris ad eam finitima, fua ingreffus aequarum in Navem, prout dicitur de Belta vendita, & motua intra breve tempus paucorum dierum poft venditionem, quae praefamitur, fuiffe morbofa tempore venditionis, *Boer. decif. 323. num. 12. Adfcar. de probat. concluf. 92. Ludovic. decif. Perfon. 118. Cabal. conf. 179. Paul. Chriftin. decif. Belgic. 97. num. 11. Savell. in Summ. §. Periculum numer. 3. & §. Fanditi. num. 39. & in prae. §. Bavi. num. 5.*

21 Ex praefupposita, & indubitate in ferie tot probationum, originaria, & notata in fragilitate Navis, & ejus internea ineptitudine ad navigandum, neque doctis concludenter de infornio gravi, ex quo per fe folum Navis fuerit fubmersa, aut fubftantialiter difrupta, fed de fola fuperveniencia, & occuria venti Borealis, cujus primis afflictus illa obtemperando iter deficiat, illudque dignit verius Infulas Canarias, ad quas fere incolumia pervenit, & cum fola dilatare aliquorum membrorum, ex hoc colligitur, quod infornium non fuerit tale, ut providentia humana evitare non poffet, fed, quod finilimodo ovaginio fuerit protracta ob Navis iohabilitatem, propterea totum damnum referri debeat caufe antiquiori, originali, certe, & intrinfece fragilitati, & vetulitati Navis, fecus vero caufe incertae ventus fortuiti, *l. fin. ff. de poffeff. hered. petit. l. veniant. §. Cum praediximus ff. de petit. hered. l. in finibus ff. fin. regand. l. emancipatum, ff. de Senator. l. item veniant. §. Cum praediximus, ff. de petit. heredit. Juo. de folemnit. in contralt. minor. gloff. 11. §. 4. n. 42.*

22 An referendum fit potius caufe naturalis vitii Navis, quam caufe accidentalis, & extrinfece ventorum, ad textum in *l. qui detem. §. Hereditatem in fin. ff. de Cofren. pecul. Atemch. de praefump. lib. 3. praefump. 39. num. 48. Clarin. contr. 34. num. 6. lib. 1. Toff. prall. concluf. lib. H. concluf. 147. num. 1. Boer. dec. 114. num. 6. Stralim. Jur. refol. 133. num. 13. Juo. de folemnit. in contralt. minor. gloff. 12. §. 8. n. 37. Terr. Var. Jur. quafi. lib. 2. quafi. 9. num. 9. tit. 6. fol. 62. Ret. in rec. decif. 167. num. 9. pars. 14.*

23 Poffimum, cum vitium intrinsecum infectionis, & corruptionis reputandum fit pro caufa potentiori, & majoris activitatis ex perdictis, qui propterea principaliter effectus est tribuendus, ex munici per Cyrias. *contrav. 394. numer. 67. Atemch. de praefump. lib. 3. praefump. 29. num. 49. & Dominum meum Bonfin. ad Baumann. general. in appendic. l. ad cap. 27. n. 33.*

24 Quibus praemiffis, coortur fundamentum Aftoris, quod fufficit Affecuratio, probare calum Maris adverfum ex fupra adductis in §. Alter qui praefumitur in his, quae frequenter evenire folent, ut venorum vi, aequarum impetus, tempeftates, & fimilia, ad tradita per *Giurh. obfervat. 32. numer. 13. & 14. & Thomae. decif. 93. num. 5. & feqq.*

Nam hac conftitio procedit, quando de calu, &

tempeftate Maris fufficiens, & conventionaliter conflat, nec in contrarium pateat de alia caufa potentiori, & urgentiori, cui impugari poffit infornium: quoniam enim ex alia caufa, veluti ex culpa Naumarum, five ex vitio intrinseco rei affecuratae, & habente causam de praeterito provenire infornium, prout pleniffime apparet in praefenti, non dicitur, 26
 coftantiae de infornio ad hunc effectum neceffario, & Affecuratores non tenentur, *Reimold. Karthe. in Juo. Maritim. Henfca. tit. de affecurat. pag. 6. verf. Aff quia circa fin. n. ibi §. sic ex talis mercium re. n. Affecuratio, quia talis calum fortuita ad numerat; Non vero tenetur, si mercis vitio prius corrupta, vel culpa Magiftri Navis non bene recordata, depravata, aut non servata fuerint* *Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 13. fol. numer. 38. verf. diverfum vero Jus de Pisc. in obfervat. ad tradita de Avarii pag. 18. D. Auditor Cajares. de Commercio. num. 24. ad med. verf. eorum pag. 22. ubi quidlibet eorum si merces propria & intrinseco vitio corrupta, & vitata fuit, illa Jus Dominum peribit; Neque illud damnum Affecuratores facere, reficere, & reparare tenentur.*

27 Fortius, quando cum vitio concurrit, etiam culpa Affecurati, vel ejus Procuratorum, prout in cafu nostro, in quo, antequam Navis exiret à Porta Cadice, detecta erat inhabilis, & valde periculosa juxta profectionem difcursum Peritorum, qui illam corruptam in partibus fubftantialibus manifefterant; Si enim Navis erat inepta navigationi, non debebat DD. Salverit, & Getreizo, seu eorum Procuratores illam itineri exponere, quod fit fecerunt, & ob id effecta est procul innavigabilia, deterioratio procellis ab eorum audacia, & culpa, ideo cedere non debet damno Affecuratores ad textum apertum in *l. cum praeparat §. C. de nautic. fener. n. ibi §. amiffum & mortuum detrimentum, quod non Marina tempeftatis difterminat, sed ex praecipiti avaritia, & intollit de* *historis audacia actidiffe affecuratur, adhibiti sibi iuris publici ratio non permittit* *Odd. conf. 31. num. 18. & feqq. Samson. de affecurat. part. 4. numer. 16. & feqq. Rec. Seldi. difp. Jur. cap. 98. num. 1. Scacco de Commercio. §. 1. quafi. 1. num. 154. de Hircia de Commercio. Novel. cap. 14. num. 24. & 25. de Pisc. loco fupra telato num. 69. Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 13. fol. numer. 38. verf. cum ex fello Magiftrill. dec. 197. num. 11. part. 2. Aleta dec. Sord. §. 3. num. 10. & 11. Chriftin. dec. 47. n. 5. & 6. Rec. de affecurat. notat. 24. num. 67. & de Navib. notat. 31. num. 139.*

28 Affecuratores enim tenentur folum de periculo futuro, vel habente causam de futuro, fecus habente causam de praeterito, & à vitio rei affecuratae de tempore contractus, *Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 13. num. 27. optime Magiftrill. decif. 284. num. 56. §. 60. pars. 3.*

29 Quod generaliter locum habet in contractu venditionis, in quo, probato vitio latenti rei venditae de tempore contractus, & ante contractum, actio non competit ad pretium, & si illud fuerit folutum, locus est redhibitoriae, pro restitutione, ut fcribit *Ulp. in l. redhibere. ff. de Reddit. editi. Gomet Var. refol. tom. 2. cap. 2. num. 48. verf. & refolutioe dico Cyrias. contr. fereff. 55. num. 58. Antonelli. de tempore. legal. lib. 2. cap. 31. num. 1. & lib. 3. cap. 20. num. 2. Capen. contr. fereff. 37. num. 5. & feqq. & num. 10. & feqq. ac per tot. Clarin. contr. 113. num. 5. Zach. quafi. medit. legal. lib. 1. tit. 3. quafi. 1. num. 2. & 3. & ego ipse in refolut. 42. num. 9. & per tot.*

30 Quorum Doctorem tradidit procedit, non folum in Animalibus morbofis, & vitiosis, verum etiam in quibuscunque aliis rebus, & in quolibet contractu onerato, juxta *l. si praediam. §. Item obfervatur. C. de Reddit. & ibi Bald. Hoderum. ad Sord. dec. 146. num. 4. §. 6. & 7. Guzman. de civil. quafi. 61. num. 3. & num. 48. Capen. contr. 37. num. 6. 7. & 8. & num. 16. Carrea refolut. 160. num. 3. & 4. & refolut. 185. num. 2. 3. & 4. Goh. conful. dec. 194. numer. 20. & 21. & feqq.*

31 Et five venditor fciaverit, five ignoraverit vitium, cum non interit, an emptor decipiat ignorantia, an caliditate venditoris, juxta *l. 1. §. Conf. ff. de Redit. editi. & ibi Capen. n. 13. Sord. dec. 146. num. 5. d. acc.*

- Cleric. d. contrav. 113. n. 6. Paviol. dec. 35. n. 2. Urrol. confil. forens. 53. num. 10. & 11. Carran. decif. 30. num. 10. & 11. D. Pélipian. de emp. & vendit. confil. 16. n. 6. & ego ipse dicit refut. 42. n. 17. tom. 1. Menfen. de cauf. executivis prout. 2. num. 5. Adoffrill. dec. 187. num. 10. & decif. 194. num. 22. Manf. confil. 421. num. 10. Stace. de Commere. §. 1. quæst. 1. num. 129. Rot. in rec. decif. 369. num. 2. & decif. 373. num. 6. part. 19. tom. 1.*
- 32 Quod confert etiam Nostræ hypothefi, cum affe-
curacionis contractus fit contractus emptionis, iisdem-
que regulis regular, ad tradita per *Giorh. obfer. 73. num. 6. verf. alii. Anfald. de Commere. & Mercatur. difc. 12. num. 4. D. Cafareg. de Commere. & Mercatur. difc. 1. num. 90. & difc. 3. num. 1. & difc. 10. n. 42. & difc. 70. num. 9. Epifcop. Rote. difc. Jur. cap. 97. num. 3. Altimar. de Nullis. Contrail. rubr. 1. part. 1. quæst. 26. num. 9. Fontanel. decif. 243. num. 14. Baldac. dec. & res iudic. tit. 1. de affecurat. decif. 1. num. 1. decif. 10. num. 11. & decif. 13. num. 45. & decif. 15. num. 3.*
- 33 Idemque inefficax remaneat ob vitium rei affecura-
te, prout ceteri contractus, & ob defectum caufæ
finalis contrahendi, ratione deſueta ex textu in l. ex
empto. §. Si quis Vaginam, ff. de aſſ. emp. cum quo
Carena d. refut. 160. num. 5.
- 34 Seu propter defectum conditionis, ſub qua contra-
ctus inſtus fuit, quia non purificata, nulla actio or-
ta dicitur ad persequendum id, quod in obligatione fuit
deductum, prout in terminis noſtris *Rot. Genæ de
Mortis. dec. 3. n. 3. & feqq. & n. 5. & eadem Rota
Genæ apud Baldac. dec. & res iudic. tit. 1. de affe-
curat. dec. 2. num. 5. 6. & 7. ubi quod obligatio al-
lucrationis fit conditionalis, & eadem Rota Genæ apud
D. Cafareg. difc. 12. n. 13. & difc. 13. num. 14. 15. &
16. de Fervia de Commere. Neval. cap. 14. numer. 25.
Santeri. de affecurat. part. 3. n. 19. Fontanell. dec. 243.
n. 23. & Rota Romana poſt Zuſſi. de Legitim. Proceſſ.
dec. 88. num. 1. & feqq. & alibi paſſim, & in rec. dec.
369. num. 1. part. 19. tom. 1.*
- Quæ conditio purificata non dicitur per deficien-
tiam, & iſtucuram rei affecurate ex cauſa, & vicio
de præterito, & quando affecuratori concludentes non
docet de caſu adverſo ex cauſa certa de futuro per
probationes univocas, & non equivocas, per regu-
lam, quod probatio æquivoca non relevat, *Barboſ.
Axiom. 191. n. 3. Sabell. refut. 92. num. 11. & 12.
Gramiſ. difceſſe. Forenſ. 980. n. 14. Rot. cor. Duran. Jun.
dec. 899. n. 4. coram Carill. dec. 233. n. 8. cor. Aſtril. de
dec. 382. n. 4. in fin. & coram Cerro dec. 525. n. 3. &
coram Seraphin. dec. 1103. num. 2. coram Duran. dec.
337. num. 38. & in rec. dec. 402. num. 21. & dec. 520.
num. 69. part. 14.*
- 36 Ex quod ſola poſſibilitas in contrarium ſufficit ad
hoc, ut probatum non dicatur ſufficiens, *Rote. Seleſt.
diſpar. cap. 111. num. 42. Camil. Aſtril. conf. 43. nu-
mer. 16. Gaur. confil. 27. num. 50. Rota cor. Ladorif.
dec. 359. num. 2. Cerr. dec. 565. num. 13. in recuſ.
dec. 466. num. 9. part. 19. & poſt Mel. obſervat. dec.
75. num. 6. & dec. 121. num. 17.*
- Præſertim quia hic per ſententiam dicti D. Conſu-
liis fuit declarata Navis innavigabilis, nulla facta men-
tione de infortunio Maris, & nulla præcedente Con-
ſultati, neque examine telium ſuper caſu adverſo, ac
ſolam deducta in actis veſtigata, fragilitate, & cor-
ruptione Navis in partibus ſubſtancialibus, ex quibus
propterea ſolum modo lata præſumitur ſententia de-
claratoria innavigabilitatis, & non ex cauſa adverſita-
tis Maris, de qua nulla fuit ſcilla meoſin, *Rot. cor.
Duran. dec. 60. n. 44. in fine cor. Emeris Jun. dec. 122.
n. 4. dec. 194. n. 5. & dec. 247. n. 1. & in rec. dec. 64. n. 14.
part. 9. & dec. 32. n. 2. part. 15. & dec. 469. num. 49.
part. 19. tom. 1. ubi quod ſententia recipiat interpreta-
tationem ab actis.*
- 37 Quæ ſententia, etiamſi lata inter Capitaneum Nav-
is, & Nauſazatorem, facit ſtatum quo ad alios, quia
concernit eandem rationem decidendi, & ſtatum Nav-
is, de quo diſputatur, *Angel. de Conſeſſ. lib. 1. quæſt.
7. offit. 3. n. 45. Palm. Nep. allegat. 14. n. 27. tom. 1. &
alibi. 346. n. 37. tom. 4. D. Audier Jacobus de Com-
mibus dec. Flereſ. 17. num. 6. & dec. 33. §. 1. num. 24. &
§. 2. num. 37. Rot. coram Penſinger decif. 114. num. 14.*
- coram Nimer. decif. 1. num. 7. & poſt Zacch. de obligat.
Camerat. dec. 178. num. 8. & in rec. dec. 352. num. 3.
part. 3. & dec. 161. num. 20. part. 9. tom. 1. & dec. 21.
num. 5. part. 19. & in Menſel. ad Cord. De Luc. dec.
29. num. 7. tom. 16. & in terminis ſimilibus ſententia,
firmavit Anfald. de Commere. & Mercatur. difc. 70.
num. 21. D. Cafareg. difc. 1. num. 82. D. Audier de
Commibus decif. Flereſ. 64. num. 23. & 24. tom. 1.
Rota coram Ubaz. dec. 99. num. 7.*
- Non obſtante, quod aliqui ex teſtibus, & peritis
non fuerint formiter examinati ſuper prædictis, ne-
que eorum aſſertiones iudicialiter recognita, necnon
quia in Tribunali DD. Conſulum Maris Civitatis Pi-
ſarum adeſſe conſentio, & ſtylus non recognoscen-
di aſſertiones, vel examinandi teſtes, niſi hæc re-
cognitio expreſſe petatur, ut ex ſide Curialium illius
Civitatis, quibus in hoc deſertendum eſſe, tradunt Ri-
dolphi. prax. part. 1. cap. 2. num. 85. Tilmart. dec. 97.
num. 6. & 7. Affili. dec. 253. n. 4. Oſafib. dec. 22. n. 17.
Swerel. Vol. 3. num. 7. & feqq. poſt Rembold. Conſtant.
ad Statut. Urb. adme. 15. numer. 43. & 44. & adme.
44. art. 5. n. 317. Rot. dec. 484. n. 6. & ibi Alden.
n. 2. cor. Greger. & decif. 109. n. 5. & 6. cor. Zorat.
& decif. 8. num. 4. poſt Salgad. Labyrinth. Credit.
- Verum etiam quia eorum depoſiti roborata eſt ab
examine telium in Inſula Tenerif, & concurrenter
alia admiſſa in proceſſu deducta pro fragilitate, & in-
habilitate Navis, ex quibus inſummi iunctis ſuffi-
ciens probatio eluciat *Cord. De Luc. de Jadic. difc.
32. num. 6. Add. ad Greger. dec. 214. ſub lit. B. verſ.
tamen Rota coram Carill. decif. 166. numer. 6. in
rec. decif. 122. ſub num. 7. verſ. que ſides part. 1. & in
addit. ad Cord. De Luc. dec. 16. n. 16. & 17. tom. 9.*
- Ac etiam quia jura partæ adverſe non ſunt pariter
recognita, unde fruſtra de huiusmodi defectu, ac
impeditione poterat fieri oppoſitio *Rota coram Ca-
prara decif. 662. num. 10.*
- Atque denique, quia hæc rigorola probatio in hoc
Judicio Ordinario potius referenda eſt Affecuratis,
quibus uti Actoribus pro ſolutione ſumme affecuratez
incumbit onus pleniusſimæ, & debitis adhibitis ſole-
mnitatibus probandi eorum ioremotionem, non bene in
terminis noſtris in l. i. Ceremoniarum. 6. Miſſam. ff. de
Carbon. Bald. in l. i. Divo Pio. 5. Si ſaperetbas. ff. de
re Jadic. Rote. de affecurat. notab. 38. num. 193. 199.
& 200. D. Cafareg. de Commere. difc. 12. numer. 1.
& 6. Rota Janen. de Mreſat. diſc. decif. 3. num. 9.
& apud D. Cafareg. de Commere. & Mercatur. difc.
13. num. 7. & ſerè per tot.
- Secus verò attribuenda eſt Affecuratoriſ, quibus
ut reiſ conveniſſis ſufficit vincere per non juſt Affe-
curati, *Cancil. conf. 1. num. 1. & feqq. & num. 55. poſt
tratt. de Flereſ. Benden. colluſi. legal. 23. num. 2. & 3.
tom. 1. & colluſi. 30. n. 2. & 3. tom. 2. Rot. in rec. difc.
700. n. 6. part. 4. tom. 3. dec. 116. num. 1. part. 7. dec.
113. num. 9. part. 8. & decif. 351. num. 19. part. 10.
dec. 348. num. 3. part. 11. dec. 685. num. 9. part. 18.
tom. 2. & dec. 54. n. 8. part. 19. tom. 1.*
- Eſt ſufficit obſcurare, debilitare, & reddere dubias
Aſſertorum probationes, prout ex *Can. grave 11. quæſt.
3. Rot. Lucenſ. dec. 165. num. 24. Cancil. d. conf. 1.
num. 55. poſt tratt. de Flereſ. Benden. colluſi. 30. n. 3.
tom. 2. Rot. Rom. in rec. dec. 664. n. 7. part. 1. & dec.
438. num. 3. in fin. part. 3. & dec. 250. num. 10. part.
11. & dec. 466. num. 18. part. 19. tom. 2. & in ter-
minis noſtris Rota Janen. apud Baldac. decif. & res
iudic. tit. de affecurat. decif. 2. num. 6. & 7. & dec. 3.
num. 3. ubi etiam ſi Affecuratori nihil ex ſua parte
probaverit, cum tæo ſufficit vincere ex non juſte
Actoris, & dec. 6. num. 11.*
- Explicit verò examine primi extremi neceſſarii in
hoc Jadicio, & adſumenda ioſpectionem ſecundi
cauſa rituum, viſum ſunt in hoc quoque, Actorem de-
ſumum eſſe probatione ſufficiens, & neceſſaria ad hunc
eſſectum, cum deductis affecuracionibus anteceden-
tibus Venetiſ firmatis Cambiis maritimis, ac pretio
retracto ex ventioſione Navis in ſumma penarum 7000.
circiter non juſtificetur valor Navis, qui æquipollens po-
ſterioribus affecuracionibus in controverſiam deductis,
verum potius ille appareat ipſi ſcortis, ut neque ad-
queat primas affecuraciones, ideoque non valeat af-
fecuratio, quod non ſuſtinetur ultra periculum, quod
currunt

curant Affecurati. *Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 4. quæſt. 77. num. 16. Anſeld. de Comm. d. diſt. 70. num. 23. Altimar. de nullitat. contratt. tom. 4. rubr. 1. part. 2. citat. quæſt. 26. num. 148. Rota Joſeph. apud Baldacc. deſig. & res judic. tit. 1. de affecurac. diſc. 1. n. 31. & dec. 6. n. 9. & 10. quos omnes cum aliis reſect. D. Auditor Jacobus de Comitibus in d. dec. 61. num. 32. tom. 1. Rota noſtra apud Maſſ. conſult. 519. n. 9. & in d. Liburnis. Cambi Maritimi, & affecurac. 6. Septembris 1720. num. 96. cor. D. Auditor Urbano, & Rota Rom. in rec. deſig. 47. per tot. part. 7. & apud Baldacc. ad Ramon. dec. 21. n. 15. & 20. tom. 4.*

Ratione committitur recepta, quod plures affecuraciones ſuper eodem riſico fieri non poſſunt, ne affecuratus ejuldem rei duplicatam pretium conſequatur, ut obſervat Giord. obſervat. 83. num. 28. *Strac. de affecurac. gloſſ. 3. in fin. & gloſſ. 29. numer. 8. Card. de Luc. de Credit. & Debit. diſt. 106. & ſeqq. Rec. diſpoſ. 97. numer. 30. Altimar. de nullit. contratt. tom. 4. rubr. 1. part. 2. quæſt. 26. numer. 148. D. Cafarez. de Comm. diſt. 1. num. 89. & 90. D. Aud. Jacobus de Comitibus dec. Florent. 61. num. 31. tom. 1. Rota Joſeph. de Mercat. dec. 55. num. 3. & num. 7. & ſeqq. & apud Baldacc. deſig. & res judic. tit. 1. de affecurac. dec. 6. nu. 9. & 10. & Rota noſtra in citata pleniffima Liburnis. Cambi Maritimi, & affecurac. 6. Septembris 1720. cor. D. meo Audite Urbano.*

De tenuitate verò valoris Navis affecurata, ac arma-mentorum ad ejus uſum ſatis conſtat ex ſubſtaſtatione ſolemni per plures dies, & vices in loco publico ejuldem Navis in Portu Sænzæ Crucis auctoritate Conſulatus dicti loci, ubi fuit ſubſtaſtata, & deliberata pro ſolis penis 2587. 1. inſtantibus D. David de Comitibus 49 Naulizatore, & D. Francisco Tauſignan Capiteano Navis, qui valor præſumitur verus, uſi contrarium probetur. *Ceter. de præcep. exequat. part. 3. cap. 9. numer. 111. & 115. ubi ait non poſſe haberi aequorem rationem æſtimationis, quam per ſubſtaſtationem, Gratian. diſpoſ. forenſ. cap. 545. num. 14. Mantie. de caſit. lib. 4. tit. 20. numer. 8. Straban. Jan. reſoluit. 115. numer. 42. & ſeqq. tom. 2. Accarſ. diſc. 31. numer. 6. Rota Lacin. deſig. 55. num. 14. & 34. tom. 1. recolleſt. per Palm. Nique. Poſſ. de ſubſtaſt. quæſt. 49. num. 15. & ſeqq. Maſſ. apud Paul. diſſertac. 50. deſig. 2. numer. 4. tom. 1. Rota curam Merſin. dec. 695. numer. 1. & 2. & dec. 705. num. 2. & 3. & in rec. deſig. 648. numer. 1. part. 1. & dec. 411. num. 10. part. 5. tom. 1. & dec. 53. n. 2. & ſeqq. & deſig. 73. num. 21. part. 17. & dec. 668. n. 6. part. 18. tom. 2.*

31 Quæ præſumpſio in præſenti augeatur, & corroboratur à veritate, & fragilitate ejuldem Navis, quæ uſi à tempore conſumpſa, juxta illud Ovid. lib. 4. de Pontis.

*Tabida tranſiſit ferrum, lapideæque rotæ,
parvi pretii illa eſt æſtimanda, prout de rebus ſimilibus, quæ etiamſi ſolide materie, longo uſu amittuntur, 32 ſeneſcunt, ac recipiunt valoris diminutionem, ut docet Sord. deſig. 64. circa finem Caſſil. de uſufruct. capite 17. numer. 31. & ſeqq. Cardin. de Luc. de Servit. diſt. 54. num. 12.*

33 Quod in æſtimatione valoris in ſpecie eſt conſiderandum, cum res æſtimari debeant cum omnibus ſuis quantitatibus intrinſecis, & extrinſecis, vitiis, & oneribus l. ſiquis 16. Cod. de reſcind. vendit. Cyprian. contr. 222. numer. 69. 70. 71. & ſequentiſ. & num. 421. num. 1. 2. & ſequentiſ. Alſcholar. de Fratribus part. 1. cap. 38. numer. 46. Joſeph. de Solormino in contratt. minor. gloſſ. 22. §. 118. num. 53.

34 Et cum ſuis ſuperſticiis, & ſpinelliſ, ex quibus valor diminuitur ad ratam, licet res alias conſiderata plus valeret, ut tradunt Auguſt. in leg. pretia rerum §. 3. ſub nu. 1. & in puncto Alex. ſub n. 1. ff. ad l. ſalcidiana. Cyprian. contr. 160. num. 62. & 63. & d. conſeq. 222. n. 72. & contrar. 421. n. 3. & 4. & ſeqq.

Non attentis deductis in contrarium ad probandum valorem in maiori ſumma ad effectum offendendi riſicum pro poſterioribus Affecurac.ionibus.

Quia primum effectum ab æſtimatione mediatorum nullus eſt roboris, quia eorum aſſertio uſi regulata à ſolo, & abſoluto arbitrio Guæritei affecurati habentis intereſſe ſuper Navi tamquam Ceſſionarii, ſeu Credit.itoris Longini proprietarii, aſſentibus, ignorantibus, & non conſenſentibus Affecurac.ionibus, nullum proda-

Cafarez. de Comm. Tom. 14.

cere poteſt effectum ex noſtiſſima propoſitione, quod prædictum ex communi hominum æſtimatione probatur, 55 non autem ab æſtimatione ſingulari, neque à Judicio, ac opinione ſola venditoris, ſeu ejus Ceſſionarii ratione propriis intereſſe leg. pretia rerum §. 3. ubi DD. ff. ad leg. ſalcidiana Hermym. de Reſu obſervat. cap. 75. numer. 25. Hermym. ad Gregor. Lopez. ad ll. partitior. gloſſ. 4. & 5. lib. 3. tit. 5. part. 5. numer. 21. fol. 410. Poſſ. de ſubſtaſt. inſpect. 49. numer. 73. Rot. poſſ. eundem deſig. 44. numer. 13. & curam Rich. deſig. 475. n. 5. & cor. Anſeld. dec. 93. n. 13. & in recent. deſig. 198. numer. 8. part. 15. & deſig. 20. n. 15. part. 18.

Secundum obiectum deductum ab æſtimatione æſtimatorum Mercatorum circa juſtitiam ſolus pretii præſcribendi à mediatoribus nullius eſt quoque ponderis, dum dicta æſtimationi uſi generalis, & præſuppoſita juſtitie pretii determinanda à mediatoribus, qui ex proximè dictis nullum gradum probationis faciunt, exinde ſequitur, nullam quoque probationem facere æſtimationem dictorum Mercatorum per regulam, quod non plus copie credendum ſit, quam originali, ad text. in cap. littere ex quadam 17. de Teſtib. Hender. conf. 82. numer. 58. lib. 1. Calvini. de equit. lib. 1. cap. 30. numer. 17. Cynical. alleg. forenſ. 84. numer. 23. & poſſ. vrald. de hered. conf. 3. numer. 24. Rot. curam Celf. deſig. 178. num. 3. & dec. 408. num. 8. & in rec. dec. 105. n. 7. part. 17.

Tertium deſumpſum à commiſſione Ferdinandi Longini proprietarii directæ Capiteano Nicolao Barchavich vendendi Navem pretio petarum treſdecim millium, patet nullus eſt momenti, cum pretium rei propriè determinari non valeat à venditore ratione æſtimationis, 57 & ioterſe in re propria ex ſuperius citatis in §. Quia primum.

Quantum deſumpſum ab æſtimatione Magiſtri Joannis Jacomati, & Bernardi Muri nihil pariter relevat, quia deponunt de pretio corporis Navis de tempore conſtructionis, & de tempore ſeparationis ejuldem Navis occasione præcedentis iuneris pro Bello Sereniffimæ Reipublice Venetæ contra Tarcas, quæ nihil probat, quia 58 à valore de præterito argui non poteſt ad præſens, licet e contra i Cyprian. contrar. 261. num. 12. & num. 13. Amat. Variar. reſoluit. 61. num. 19. & 20. Gratian. diſceptat. Forenſ. 766. numer. 40. & 42. Mantie. de Teſtib. lib. 4. tit. 20. numer. 51. Poſſ. reſoluit. 17. num. 48. Urſcel. deſig. Forenſ. 33. numer. 26. Fontenell. deſig. 382. num. 9. Rot. in rec. dec. 73. num. 7. part. 16. & deſig. 656. num. 6. part. 18. tom. 2. & deſig. 668. numer. 40. part. 19. tom. 2.

Præſertim in mobilibus, quæ in dies variantur, deteriorantur, & conſumantur i Joſeph. de Solormino in contratt. minor. gloſſ. 12. §. 18. numer. 60. Pacuv. de Locat. part. 19. numer. 149. & ſequentiſ. & numer. 183. & 184. Gregor. Lopez. ad Leges Partitior. gloſſ. 5. l. 16. tit. 5. part. 5. numer. 19. fol. 781. Conſtantin. ad Stat. Urb. adnot. 46. art. 3. num. 245. & ſeqq. Rota Florent. inter recolleſt. per Palm. Nique. dec. 318. num. 56. tom. 4. & Rota Rom. apud Baldacc. ad Ramon. deſig. 23. n. 13. & 14. tom. 2.

Et multo magis in navigiis continuo expoſitis infortuniis, tempeſtatibus, ventis, & aquis, ad quem præterea effectum neceſſaria erat ocularis inſpectio de tempore petitiio ultimi iuneris, de quo agimus, itaque ex inſpectione de præterito rei nunc æſtimanda non potuerunt periti juſticiare illius qualitatem de præſenti, ſi ſecundum tale tempus præſens rem non inſuperantur, Conſtant. ad Stat. Urb. adnot. 46. art. 3. n. 245. & ſeqq. Pacuv. de Locat. & emend. cap. 19. num. 68. & 69. & ſeqq. Rota cor. Dumz. Sen. dec. 283. numer. 20. & poſſ. Poſſ. de ſubſtaſt. dec. 53. n. 5. & 6. ubi quod valor per peritos non poſſet probari, miſi ſecundum tempus inſpectionis, & dec. 100. n. 6. poſſ. 1. volum. conf. Ferriac. & in rec. deſig. 270. n. 6. part. 14. & in terminis æſtimationis mobilium, idem Conſtantin. ad Stat. Urb. adnot. 46. art. 3. n. 244. & ibi Rot. dec. 706. n. 4. cor. Pen.

Et non ſolum inſpicendi erant, & diſtingueri conſiderandæ qualitates rei æſtimandæ, ſed tenebantur Periti deponere de omnibus qualitatibus, & circumſtan-tiis, & præſertim de qualitatibus rei pretium dimi-nuendis, quæ demenda ſunt à rei valore, Alſegrad. conf. 102. numer. 70. tom. 2. Amat. reſoluit. 61. numer. 19. & Conſtantin. ad Stat. Urb. adnot. 46. artic. 2.

arvix, 26. numer. 68. *Hermosil. ad Gregor. Lopez. ad leges Particularum gloss. 6. l. 56. tit. 5. part. 5. numer. 86. fol. 709. & ibidem numer. 85. Rot. coram Ludovico. dec. 553. numer. 11. & coram Pamphilo. dec. 63. numer. 11. & 25. & in rec. dec. 139. numer. 6. & 7. part. 16. & decis. 277. numer. 1. & 20. part. 19. tom. 1. & in *Admiral. ad Card. De Luca dec. 72. numer. 9. tom. 13. cum aliis supra citatis in 6. Quod in affirmativum.**

Quintum pariter de tractatu cum D. Commendatore Emanuel Zamora, nihil officit, quia ex solo tractatu non effectivum nulla refutatio probatur. Doctores enim in contrarium allegati loquuntur in casu contractus perfecti, ex quo regulariter educitur presumptio pro iustitia pretii, *Admiral. de sociis, & ambig. lib. 4. tit. 20. num. 31. Cyriac. contr. 123. numer. 4. Grat. discept. forens. cap. 723. numer. 16. Rot. in rec. dec. 154. numer. 4. part. 10. dec. 248. n. 9. & fereq. part. 11. dec. 249. numer. 8. part. 16. dec. 174. n. 22. & fereq. part. 17. & apud *Consilios. ad Struv. Urb. dec. 169. numer. 7.**

Indubitanter, quia idem D. Commendator Zamora foverit examinationem ad infantiam DD. Salvem, & Guereiri respondit interrogatoria fol. 47. 52. & 55. & 193. exclusim fuisse ab eo contractum propter falsificationem vini intrinseci ejusdem Navis, quae depositio plenè probat pro diminutione valoris ejusdem Navis contra dictos DD. Salvem, & Guereiri illum inducentes, *Add. ad Burar. dec. 298. lit. B. Rota coram Duenae. Jan. dec. 812. numer. 12. Rota in rec. dec. 61. numer. 4. dec. 132. numer. 20. & decis. 348. numer. 24. part. 17. & dec. 801. numer. 9. part. 18. tom. 2. & dec. 429. numer. 14. & dec. 479. numer. 19. tom. 2.*

Sicque rejectis probationibus in contrarium deductis, uti nullum juris fomentum habentibus, quae uti per se omnino imperfectae, neque insimulungi possunt, ad faciendum aliquem gradum probationis, iuxta regulam, de qua *Pacina Nipus alleg. 47. n. 104. tom. 1. Borden. collat. legal. 36. numer. 100. tom. 2. Baldus. ad Ramon. in observat. ad cons. 9. numer. 10. & ad cons. 22. numer. 7. volum. 1. Jovius de solemn. in contrah. minor. gloss. 4. sub numer. 173. Scapp. ad Gratian. dec. 36. numer. 43. ego ipse refel. 13. numer. 28. & refelut. 85. numer. 13. Rot. coram Cotto dec. 152. numer. 21. & in *Nicopolitana Fabrica Veneris 22. Junii 1701. coram Atois impress. post meam refel. 10. numer. 30. fol. 60. tom. 1.**

Sequitur indubitata consequentia, quod in sua plena similitudine, & virtute remanent probatio ab Assuratore fundata in subfalsatione, cui pro iustitia veri pretii, & 67 valoris assilite fortissima, & vehementissima juris praesumptio, si non juris, & de jure, saltem juris, ut asserunt *Admiral. de subfalsat. quæst. 38. numer. 18. & 19. Afon. de execut. 5. 6. cap. 14. numer. 16. ubi quod sit praesumptio iustitissima, Sylva cons. 26. numer. 16. ubi quod sit praesumptio violenta, Pessum. de subfalsat. impress. 49. numer. 16. & fereq. & numer. 38. & 39. ubi quod sit praesumptio saltem juris.*

Quicquid adversus hujusmodi praesumptionem adduceretur, quod habet probationem non sit conclusiva, & necessaria, cum plerumque, seu aliquando saltem res de 68 liberentur viiiori pretio, ut noscuntur iidem *Admiral. de subfalsat. quæst. 48. sub numer. 24. & quæst. 56. numer. 7. & quæst. 76. numer. 1. Admiral. dec. 247. la 2. part. 3. Franc. dec. 54. numer. 12. & passim.*

Quia etiam hae probatio desumpta à subfalsatione non sit necessaria, & indubitata, ut admitti etiam 69 *Pessum. de subfalsat. impress. 49. numer. 7. ex hoc non excludit dicta vehementissima praesumptio refutata à subfalsatione, & procedit praesumptio iustitissimo respectu exclusionis contrariae probationis, hoc est, quod non taliter probetur ex subfalsatione iustitia pretii, ut non possit probari contrarium, prout fit distinguendo conciliant *Admiral. de probat. consil. 935. numer. 3. Afon. de execut. di. 5. 6. cap. 14. numer. 5. Admiral. de subfalsat. di. quæst. 38. numer. 18. & 19. quæst. 39. numer. 8. Pessum. de subfalsat. di. impress. 49. numer. 68. 69. 70. 71. & fereq. Rota coram Cavalero. dec. 87. numer. 3.**

Ceterum semper firma, & inconcussa permanet nostra conclusio communitur à Doctores recepta, quod valor desumptus à subfalsatione praesumitur verus, ut supra probavimus auctoritate tot Doctorum, & Tribunalium.

Ac quod talis praesumptio pro subfalsatione sit magna, & vehementissima, atque tam magna, & tam

ta, ut faciat cessare omnem, docti, & fraudis suspitionem, *Fabien. de Atois. de empt. & vendit. quæst. 1. in rubr. sub sub materia numer. 86. Pico. dec. 89. numer. 4. lib. 1. Gabr. de empt. & vendit. consil. 1. na. 63. Gratian. discept. forens. cap. 7. numer. 10. Afon. de execut. 5. 6. cap. 14. numer. 6. Admiral. dec. 247. numer. 13. part. 3. Pessum. de subfalsat. in impress. 49. numer. 23. & numer. 41. Rota Lucen. rescript. per Palm. Nepot. decis. 55. numer. 16. tom. 1. Rota Roman. in recent. decis. 648. numer. 1. part. 1.*

Imò etiam operaretur, ut non possit dari de lectione, & deceptione ultra dimidium iusti pretii, ut de usagis communi teneantur *Admiral. decis. 248. la 2. numer. 1. part. 3. Guidapap. quæst. 22. in fin. vers. si res minoris Fabian. de Atois. de Empt. & vendit. quæst. 5. in rubr. subfalsat. mater. numer. 817. in fin. Pessum. de subfalsat. impress. 49. numer. 26. 27. & 28. Strabian. jun. rescript. 115. numer. 42. 43. & fereq.*

Nisi per conclusionissimas probationes doceatur de iniustitia pretii, & de veritate contrarium, *Admiral. de subfalsat. quæst. 38. numer. 18. & 19. Pessum. de subfalsat. quæst. 49. n. 4. Admiral. apud Paulut. differ. 1. decis. 2. numer. 44. Rota coram Admiral. decis. 695. numer. 1. & fereq. & dec. 705. numer. 2. & 3. & in rec. dec. 63. numer. 2. & fereq. part. 17.*

Fortius in nostra facti specie, in qua pro iustitia pretii concurrunt tot solemnitates adhibite in subfalsatione, ex quibus plenissimè connotetur probatio emanans à subfalsatione, nempe plures visitationes Navis cum Peritis, qui ante subfalsationem diligenter de mandato D. Consulis illam inspicerent, prout in *Summaria numer. 3. 4. 5. 6. & fereq. altissima facta non tam Copiosus Navis, quam armamentorum, & aliorum instrumentorum, Summ. numer. 39. fol. 48. Decretum D. Consulis pro venditione, & subfalsatione in locis solitis, servatis solitis formis, Summ. numer. 9. fol. 9. subfalsatio, & deliberatio per plures dies praemissis solitis editis, & servatis formis debitis, & solitis Summ. numer. 13. 14. 15. 16. 17. & 18. Sententia ejusdem D. Consulis convocatis convocandis declaratoria, & approbatoria dictae subfalsationis, & pretii ab ea retracta *Summ. numer. 11. & 12. Denique declaratio Judicialis DD. David de Comitibus, & Capitanei Francisci Tassignan inter se habentium super Navi acceptationis pretium retractum absque ulla reclamazione, quibus solemnitatibus adhibitis nefas esset dubitare de validitate, & iustitia pretii retracti à subfalsatione, *Admiral. de probat. in verbo affirmatio consil. 655. numer. 1. ubi de affirmatione per subfalsationem in loco publico per plures dies Afon. di. 5. 6. cap. 14. na. 6. Grat. discept. forens. cap. 7. n. 10. Admiral. dec. 247. la 2. n. 23. part. 3. Pessum. de subfalsat. impress. 49. n. 40. 41. 42. 43. 44. & fereq. ubi unanimiter concludunt, quod ex subfalsatione facta Judicis auctoritate, & cum Judicis Decreto, seu coram Judice, & Magistrato, ac adhibitis ceteris formalitatibus à jure praescriptis, conclusionissimè probetur iustitia pretii rei subfalsatae, ac omnis suspensio purgetur, & omnes occluduntur propter praesumptionem militentem pro Judicis Decreto, & Magistratus auctoritate, cum quibus concordant *Admiral. de subfalsatione. quæst. 19. numer. 2. & 5. & quæst. 35. numer. 4. & 5. Rota in recent. dec. 648. numer. 1. part. 1. & coram Burat. decis. 632. numer. 3. coram Admiral. dec. 695. numer. 6. ubi auctoritate Bartol. in l. si quis ex Pamphila numer. 3. ff. de legat. 3. concludit, quod quantumvis aliqua subfalsatio dubietas, potest Judex ex Officio hujusmodi valorem statueret.****

Ex quibus coarctat etiam obiectum de summa certa in obligatione deducta, quia, cum sit simplex praesumptio aliunde non corroborata, cedere debet veritati notoria in contrarium provenienti ex fortiori, & patenti probazione, *Fonsanell. decis. 65. n. 4. Pessum. de subfalsat. impress. 49. numer. 70. Pacium. de locat. & vendit. cap. 19. numer. 33.*

Et si iustitia dicti pretii persistere in suis viribus pro solis petitis 3578. 1. retracta à subfalsatione, non sufficiens per satisfactionem anteriorum assessorum in summa petitarum 7000. exclusim remanet etiam risum pro assessorationis posterioribus, quae sicut in controversia, sicque undequaque ex defectu requisitorum in hoc Judicio necessarium locum esse absolutoria DD. Jackson, & aliquam Assessorato-

rum censuimus, prout in similibus terminis *Rota Jurum*, coram *Bald.* inter *decif.* & *res indicat.* *titul. de affectu. decif. 2. numer. 6. dicta decif. 3. numer. 3. & decif. 6. numer. 11. & apud D. Cafarez. de Comm. & Mercat. dicta dist. 12. num. 14.*

A R G U M E N T U M.

Litteræ Cambii, quamvis acceptatæ sint Adjecto solutioni, seu Procuratori Remittentis, nequit Adjectus, aut alter nomine aut tanquam Cessionarius Remittentis agere pro solutione dictarum Litterarum contra Acceptantem, quando Remittens habet penes se pignus, sibi pro sua cautione darum à Scribente, multoque magis si remittens à Scribente fuerit satisfactus.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli Series.
- 2 Creditor, qui penes se pignus Debitoris retinet, agere nequit contra Debitorem, nisi ei prius pignus offerat.
- 3 Acceptans litteras Cambii, nec nomine proprio, nec nomine alieno Scribentis nullam exceptionem opponere valet.
Declara. & limita. ut num. 4.
- 5 Exceptio doli mali oritur ab ipsa actione ab Attore promissa.
- 6 Creditor si morem gerendo sua debitori principalis callide devotus ab eo solutionem consequi in fraudem, vel damnum fiduciarium, vel Corruptorem debendi, perdat actionem contra fiduciarios, aut alias Corruptores debendi, & n. 8.
- 7 Item dicitur, si Creditor rem Debitori, qua sibi poterat satisfacere, restituit ad effectum conveniendi fiduciarium, aut alios obligatos.
- 9 Affilio affilium addere omni jure prohibetur.
- 10 Per solutionem factam Creditori ab uno ex Debitoribus, omnes alii pro eodem debito obligati, liberantur.
- 11 Solutio duplex per non potest.
Quod procedit, quomodo secundo solutio ab eodem Debitore non petatur, sed ab altero obligato, qui habere regressum contra illum, qui idem debitor solvisset, n. 12.
- 13 Creditor ad quem bona Debitoris pervenerunt, praesumitur sibi de illis satisfecisse, usque dum eorum rationem non reddat.
Qua praesumptio multo magis procedit, quando Creditor petens dubitare de solutione consequenda, numer. 14.
- 15 Littera Cambii ex generali consuetudine, & per legem particularem Liburni, habent executionem paratam.
- 16 In Judicio executivo Litterarum Cambii nulla exceptio admitti potest.
Quod intelligitur quoad exceptiones turbidas, & litigiosas, non vera quoad faciles, & claras numer. 17. & 19.
- 18 Contra Litteras Cambii oppositi potest exceptio doli mali.

Liburni. Litterarum Cambii.

DECISIO AUTHORIS.

E T

DISCURSUS CXLIII

S Alomon Raccì Venetus sub die 6. Novembris septem litteras Cambiales dedisse petarum 3345, s. valore contentes, cambiatas eum D. D. N. N. solvendisque partim ad eorum ordinem S. P. & partim ad ordinem S. P. Dominorum Vitalis, & Giavarini Liburnensium à D. Tordoli pariter Liburnensi, cui dictarum Litterarum tradidit directæ fuerunt.

Dictus Dom. Tordoli prædictas litteras sub diversis diebus acceptavit licet Debitor non esset, sed pro ingenti pecunie summa ejusdem Raccì trahentis Crediti-
Cafarez. de Comm. Tom. II.

tor, indeque ejus decoditione audita Dominus Tordoli earundem litterarum solutionem recusavit, idcirco prædictæ litteræ Venetas protestatæ redierunt.

Ideo Dominus Cofinus de Sera primum dictorum Dominorum N. N. veluti Procurator, deinde verò ut ipsorum Cessionarius ratione cessionis ei lute pendente factæ à dictis Dominis N. N. ad compungum ejus, pro quo ipse eorum Creditor remanebat, coram Tribunali Liburnensi de dictarum litterarum solutione Dominum Tordoli requisivit ob eandem acceptationem ab ipso factam, favorabilemque à Domino illo Governatore, prævio ejus Auditoris voto, sententiam obtinuit, quæ in totum in appellationis Judicio à me fuit revocata, dictisque Dominus Tordoli à solutione dictarum litterarum absolveretur.

Verum enim verò cum nostri Judicii, primo omnino contrarii rationes hoc loci exponende sint, ac recensendæ, permittendum est in factis prædictis Dominos N. N. pro eorum cautione, ac pignori effectus aliquos, mercedeque recepisse in casu, quo prædictarum litterarum solutio nequaquam sequeretur, ut luculenter ex Instrumeto ab eisdem summo, & in actis exhibito deprehenditur.

Quæ cum ita se habeant, nequaquam profecto prædictis Dominis N. N. penes se pignus retinentibus, ex quo commoda illis propriè crediti satisfactio porrigebatur, de jure contra Dominum Tordolum pro earundem litterarum reditu agere permittebatur, nisi prius d. pignoris sequuta fuisset obligatio, qua deficienter prædictis Dominis doli mali exceptio rectè valet opponi, ut habetur text. in *leg. apud Celsum d. Item queritur si unioes ff. doli mal. accept. & in terminis postulat. inter Sera. conf. 160. num. 3. & vers. & optimè Negasant. de Pignor. part. 7. numer. 3. numer. 10. Merlin. eodem tractat. lib. 4. quest. 105. num. 15. & Not. plene in tractat. Cambialia Instr. cap. 5. quæ quidem exceptio aequè contra dictum Dominum de Sera militat, quia aut is pro Procuratore, aut pro Cessionario habetur, personam semper in hoc Judicio dictorum N. N. repræsentat *Vulgar. Juris.**

Nec refragatur, quod post sequutam litterarum acceptationem, nullam exceptionem tam proprio, quam scriptis nomine valeat Tradarius opponere, ob archaisimam consuetudinem Pecunie obligationem, pro qua, tractam acceptant, teneant ad illius solutionem per eos, quæ plenè firmavimus *dist. 53. num. 6. & 7. de Comm. deo* ideoque licet talis exceptio à Raccì contra Dominos N. N. adduci posset, seu contra ipsorum Procuratores, seu Cessionarios, minime tamen à d. D. Tordoli, qui litteras acceptavit, opponi valet.

Verum prædicta conclusio in illis tantum exceptionibus procedit, quæ primam tantum remittentis actionem possunt infringere, ideoque sibi locum in aliis minime vindicant, quæ natura sua finalis ferunt tam primam actionem remittentis, quam novam illius, qui pro scribente se obligat, prout est Acceptans, qui se debiorem pro scribente constituit; Cum autem hujusmodi procul dubio qualitas sit doli mali exceptio, quæ ex continua pignoris retentione post dictarum etiam acceptationem litterarum per dictos Dominos N. N. facta exoritur, inficiari neque, quoniam ea aequè, ac iustè fuerit per Dominum Tordolum Acceptantem opposita juxta Theoric. *Bald. in rubr. Codic. de constitut. pecun. num. 10. vers. item*, commendatam à *Racc. Epist. disp. Jur. cap. 22. num. 21.*

Et quæ quid unquam naturali rationi obnoxium magis, ac infestum in his humanarum rerum contradiçtionibus excogitari posset, ac fingi, quam ex dolo fraudisque sua utilitatem quemque, ac commodum percipere, alteri vero ex ea præjudicium, atque incommodum retardare? Quicunque igitur fraude, ac dolo operando utitur, prout censetur, qui solutionem exigunt, cum penes se ipsos pignus retineant, juxta *Authorit. Negasant. & Merlin. superius relat.* semper doli mali exceptione rejiciunt, cum semper hæc ab eadem radice, videlicet ab eadem actione, dolo, & fraudulenter innotata exoritur, *Zorger. de Except. part. 3. cap. 13. numer. 9. & 10.*

Insuper cum abunde, tam ex compitis extractis à 6 Libris, quam ex Scriptis privatis, aliisque Instrumētis in actis exhibitis de ocolia intelligentia constet, ac tractatus, qui inter Dominos N. N. & Raccì

eam intercedebat, ex quo facili negotio comprehenditur, nullam aliam auctoritatem D. D. N. N. mentem, ac animum fuisse, quam Racca utilitati consulere, ejusque rebus favere in prejudicium D. Tordoli Creditus ejusdem Racca in magna pecuniarum quantitate, nam exigentes illi à Dom. Tordolo pecuniam, eidem Racca pignus reddidissent, super quo ipsi afferebantur, prout actum est ab eis quoad testium, quod ex mercibus, & effectibus pignoris acceptis, omnia eorum credito prius compensata, adhuc in eorum manibus remanserunt, iuxta computum, ac rationum solidationem inter eos initam, atque in Processu exhibitam, & cum id à legibus, bonisque moribus prohibeatur per text. *apertum in l. 1. §. 1. ff. de doli malo*, & ibi *gloss. in Verb. adhibentem*, & ad rem nostram punctualiter *Heringius de Fidejussor. cap. 20. §. 15. numer. 19. & 20. Minime* inquam, ac rationabile videtur, quod actio hac arte inde intentata à dictis D. D. N. N. per eorum Procuratorem, seu Cessionarium contra D. Tordolum effectum, ac robur suum fortior: Nam si verissimum in Jure est, quod si quis sui debitoris tantum apud se retineat, quantum ex eo Creditum suum consequi possit, sed ob restitutionem illius proprio Debitori factam, dolose, ac fraudulentè solutionem consequi omiserit ad effectum, alterum conveniendi pro eodem debito obligatum, Creditum suum amittit, & per consequens, actionemneque contra alterum obligatum, ut docet *Aterlin. de Fignor. lib. 3. quest. 57. numer. 9. a me relat. in dist. 120. numer. 22. de Commercio*, verum etiam neque contra ipsum Debitorem, cujus res penes se retinebat, si dolose, sive ob propriam culpam eas amiserit, sive causa fuerit, quod perierit. *Surd. conf. 290. numer. 33. usque ad numer. 34. & Nos per text. in leg. debitor. 14. & ibi gloss. in Verb. retineantur in ibi, nisi apposta doli mali exceptio* & ibi *D. D. ff. de Negot. gestis aliunde relat. per Nos in dist. 120. numer. 24. & cap. 5. Tractat. Cambij. dist. 12. ex præcipua tantum ratione, quod fraud. seu doli non opitulatur ei, qui illam in alienum prejudicium commisit, sed auctori suo solum prejudicialis debet esse, ac damnosus, ut in puncto *Hering. de Fidejussor. cap. 20. §. 15. à num. 19. usque ad n. 21. Ita pariter ex eadem rationemine D. D. N. N. malo animo meliorande earum conditionis Racca tunc decodit, poterunt molestias inferre D. Tordolo, qui magnam pecunie jacturam fecerat ob dicti Racca decoditionem, cumque convenire pro Literarum acceptatarum solutione, nam assilio assilio adideretur, tandem ultimas, seu favendo auctori, aut pro afflictionis suæ, à quo omnes naturales, civiles, divinzque leges maxime abhorrent, ex divinis ibi afflicti te, non assilum te ultra, & in *Levitic. 25. cap. Nolite confingere comensales vestros, ex Canonicis cap. penult. de Cleric. Agrot. & cap. cum preceptis in fin. 7. quest. 1. ex Civilibus leg. tam dementis, & ibi gloss. litt. M. de Episc. audient. & plenè *Rebuff. conf. 26. numer. 1. & sequent.****

At oon in hoc tantum mea sententia suam est fundamentum, nam ulterius ex facto constat, (quoad omnem difficultatem) quod D. D. N. N. &c. solidatis deinde inter eos omnibus computis, & dictum Racca, comprehensis illius prædictarum literarum Retoris, pro residuo eorum crediti, quod ex dicta computorum solidatione resultavit, multas merces, ac effectus ex illis, quos apud se retinebant, in solum à dicto Racca receperunt, ut apparet ex Instrumentis juridicè ex ipsis Libris Dominorum N. N. extractis, & ex senpura transactionis inter eos postea facta, & in Processu exhibita.

Si per talem igitur solutionem actiones omnes extinctione fuisse, que dictis Dominis N. N. contra D. Tordolum comprehendunt, prout sequit dubitari; Nam quando unus ex pro eodem debito obligatis Creditori solvit, sicut in totum creditum extinguitur remanet, ita alii omnes obligati ex quacunque ipsorum obligatione ipso jure liberantur. *Decius in l. bona fides ff. de reg. juris. Salgad. Laybrin. Credit. part. 1. cap. 18. numer. 8. 9. & sequa. Aterlin. de pignor. lib. 3. in quest. 1. num. 2. & sequent. Scopp. ad Gratian. dist. 117. num. 26. egreps. Nidus de regal. jur. in 6. Decret. regal. 83. numer. 2. & num. 26. & Nos in dist. 42. numer. 14. de Commercio*, igitur sine ulla ratione,

ac additione D. N. N. five eorum Procurator, aut Cessionarius contra Dominum Theodolum egerunt, & quia pariter nullo modo ferri potest, multumque bonæ fidei obstat, ac repugnat quod geminata solutio pro eodem debito exigatur leg. bona fides in ibi, bona fides non paritur, ut his idem exigatur ff. de regal. jur. & regal. 83. de regal. jur. in 6. Castald. consil. 16. numer. 21. & consil. 127. num. 1. tom. 1. Que legum dispositiones, non modo procedunt in casu, quo bis idem ab eodem debitore exigere præterea dicitur, sed etiam quando ageretur pro solutione rursus contra alterum pro eodem debito obligatum, aut habentem causam à primo Debitore, qui jam solvisset, vel cui contra primum Debitorem regressum competere, ut monet gloss. in dicta leg. bona fides in fin. & ibi *D. D. omnes ff. de regal. jur. & plenè Nidus dist. regal. 83. numer. 21. in 6. Guillelm. Meynerius in dict. leg. bona fides ff. de reg. jur. prout in nostro casu contingit*. Quotiam D. D. N. N. postquam ab ipso Racca eorum originario debitore de Retoris dictarum literarum fidei satisfieri curant, agunt nunc contra Dominum Theodolum obligatum pro eodem debito, quique à prædicto Racca causam habet, & ipse ad solvendum damnatur, certe ei regressum contra Raccam competere, idcirco Racca bis idem debitum persolveret contra Juris dispositionem, ut supra ostensum fuit.

Præterea addi potest, quod quamvis dicta datio in solum non subsisteret, tamen cum appareat magnam mercedem, ac effectum quantitatem ad Racca spectantem ad manus D. D. N. N. antea petivisse pignoris, & eorum cautionis loco una cum plena venditio prædictas merces facultate illis elargita, & ex pretio ex dictis rebus retrahendo illi satisfaciendū, ideo tali casu præsumendum prædictos D. D. N. N. sibi satisfecisse, solum usque dum rationem non reddiderit, plenè *Surd. conf. 290. numer. 33. Salgad. Laybrin. credit. part. 1. cap. 29. & sequentibus, Urbel. conf. 29. numer. 13. cum seqq. Rot. Roman. decis. 102. num. 6. part. 13. recent.* que præsumptio peculiariter locum habet, quando creditor dubitare poterat, quin à suo debitore solutionem exigeret. *Rot. dist. decis. 102. num. 8. prout in casu nostro quo D. D. N. N. non solum dubitarent, sed de mala etiam conditione Racca plenam notitiam haberant.*

Parvi denique titoris, ac momenti objectum duximus, quod contra literas Cambij nulla exceptio adduci valeat, nam cum ipse privilegio executionis parata potiantur, non solum de consuetudine generali omnium Platearum, sed etiam ex lege particulari Librini, ut specialiter de ea constat ex Epistola scripta sub die 4. Martii 1681. Pius, de mandato S. R. Celsitudinis à D. Panciurati à secretis ejusdem S. R. Celsitudinis, iniquis tenoris, *Nel resto le Polize di Cambio in tutto le Piazze hanno l'esecuzione parata, ne si possa in conto alcuno ammettere contraddizioni, né litigi, e chi vorrà farli convertire, che paghi, e poi regresa, e si faccia sentire quanto li piace* immediate absque ulla contradictione solvi debent. Quotiam tam hac generalis consuetudo, quam dicta lex peculiaris Librini intelligenda sunt semper præiure de jure, videlicet, quod loquuntur tantum de illis exceptionibus, quæ turbide essent, multamque discussionem, & indaginem requirerent. At si eas, & faciles apparent, nec magna discussio indigenter, tunc Juxta etiam in Judio executionis brevissimum esse admittit debet, ut punctualiter *Rota de Liter. Camb. numer. 235. 246. 249. 250. 251. & seq. & in terminis punctualibus de exceptione dicti mali propolita contra literas Cambij executioni demandatas Marquard. de Jur. Mercator. lib. 3. cap. 11. num. 43. Nos in tract. Cambij. dist. cap. 5. num. 39. & generaliter in tractat. de Commercio. dist. 11. numer. 8. cum aliis ibi relatis quibus addimus Barbagal. post prax. Rit. M. Curie Sicil. freg. 87. num. 28. & quod talis mens pissima, rectissimamque notam M. Ducis semper auguit, atque invicta Principis fuerit, ex veris dictis epistole clare colligitur, nam ad eas exceptiones tantum, quæ in de contradictionibus, hæreticæ longas pati possunt, illa se referunt, ibi *ne si possint in aliquo casu ammittere contraddizioni, litigi, &c.**

ARGUMENTUM.

Socii alicujus Rationis, an, & quando remaneant obligati ultra sortem, quam habent in Negocio propter Contractus ab eorum Institore, vel Administratore initos, & an teneantur notificare Corresponsionibus Capitale, aut Sortem Societatis.

Societas an renovata censetur cum eodem Capitali, quod in ea ab initio implicatum fuerat, si Socii habuerint notitiam consumptionis Capitalis, & tamen permiserint nomen eorum ab Institore in Negocio expendi, vel si fuerint negligentes in persequendo Debitis Temporibus statum Societatis.

Mercator, vel Socias alterius rationis an, & quando teneatur investigare capitalia, qualitates, & conditiones Instititoris, vel Administratoris alicujus Societatis, & quid si transmissa sint Littere obligatorie indefinite an excauescent, & quid si dicte littere scripte sint ante stipulationem Societatis.

Littere Obligatorie transmissae Mercatoribus absque subscriptione Sociorum ab Administratore, vel eorum Institore an obligent praedictos Socios.

Scientia, & patientia in rebus praedjudicialibus, an, & quando sit sufficiens ex se sola praedictum inferre, late discutitur cum suis limitationibus, & declarationibus.

SUMMARIUM.

- 1 Socii tenentur in solidum pro Contractibus ab eorum Administratore positis.
- Declara tamen procedere intra limites tantum Capitalium ab eis in Negocio implicatorum, non autem obligantur in aliis propriis bonis, numer. 2.
- Maxime si in Capitalibus Societatis posuissent se ad nihil aliud teneri velle, quam adimpletum tantum Capitale numer. 3.
- 4 Socius quando voluerit se obligare ultra Capitale posuissent in Societate, deducitur ex factis circumstantiis.
- 5 Verba posita in executivis restringi debent ad litteras partis dispositivas.
- 6 Societas finitur consumptione Capitalibus igitur Societatis, & numer. 16.
- 7 Societas intelligitur renovata cum eodem Capitali, quod in ea ab initio posuissent fuerat.
- 8 Explicatur textus in l. sed estis Papillus tit. 5. Praescriptum ff. de insti. alii.
- 9 Socius, qui permittit consumptionem totae Societatis Capitali, ab Administratore nomen suum publice expendi, in aliis etiam bonis suis Corresponsionibus valide obligatur, & n. 36.
- Contrarium numer. 18. & 19.
- Prima opinio est verior, & communior, numero 20.
- 10 Bona fides est primum mobile, ac Spiritus vivificans commercii.
- 11 Favore Commercii a regulis Juris recedendum est, si bona fides Commercii laederetur.
- 12 Mercatores solum propria negotia diligentissimi peragere, & n. 52.
- 13 Continuatio nominis societatis semel finita iustam praebet causam contrahentibus credendi renovationem ejusdem societatis, & ista creditur obligat confusam ad observantiam Contractus per Institorem initum, & numer. 57.
- 14 Negligentia unus cum alterius negligentia compensatur.
- 15 Culpa major quando cavetur in uno, non debet attendi minor culpa alterius.
- 16 Contrahens cum Institore habens à Sociis limitatam facultatem contrahendi non habet socios obligatos, si Institur in contrahendo excesserit suam facultatem, quia Contrahens tenebatur Casere, de Commere, Tom. II.

investigare qualitates, & conditiones debitoris Institoris, & Societatis, & n. 21.

Declara hoc non procedere primo quocumque contrahens potuit credere diversimode n. 17.

Secundo declara, quando bona fides commercii violaretur, numer. 22.

Tertio, quando socii post capitalium consumptionem ad negligentiam in non persequendo Bilancium debitorum temporibus, nomen suum expendi permiserint numer. 23.

Quarto, quando transmissa fuerint litterae obligatorie indefinite, tunc enim contrahens, nec capitalia societatis, nec conditiones Institoris investigare tenetur numer. 44.

24 Socius in renovatione societatis non obligatur ultra Capitale, quod fuerat primum in societate positum.

Contrarium numer. sequ.

25 In Societatis renovatione intelligitur repetitum idem capitale, quod fuerat in erectione societatis positum.

26 Societas regulariter non renovatur absque aliquo Capitali.

27 Societas renovata censetur, quando illa finita, nomen societatis expenditur à sociis, & intelligitur renovata cum patris, & conditionibus in prima oppositis.

28 Scientia, & patientia in praedjudicialibus non est sufficiens ex se sola aliquid praedictum inferre, praesertim, quando scientia habet in sui favorem juris assensum.

Fallit prima, quando per scientiam, & patientiam impediri poterat alius ab aliis in sui damnum commissus numer. 30.

Fallit secunda, quando in tolerante argui potest aliqua frans in praedjudicium Tertii numer. 31.

Fallit tertia, quando agitur de favore libertatis, ac utilitate publica, n. 32.

33 Frans, & collapsio quomodo esse possit in socia scientie terminationem societatis, & tamen permittente nomen suum expendi.

34 Mercatura respicit publicam utilitatem, & dicitur quintum Republica, & Mundi elementum, & numer. 35.

37 Litterae tantum obligantur, non autem capitula societatis noviter erecta attendi debent à Mercatoribus forensibus.

38 Usus Mercatorum prevales Juris communi.

39 Culpa, & negligentia notari non potest, qui juxta Mercatorum styli operatur.

40 Conseruendo Mercatorum etiam de Jure Communi attendi debet.

41 Socii qui ab initio indefinitam societatem contraxerunt, tenentur ultra sortem in propriis bonis, quomodo deinde societas limitatur ad certum capitale, nisi de patris modificationis societatis Corresponsales certioraverint.

42 Socii obligantur ultra sortem societatis, quomodo limitata, si transmissa sint litterae obligatorie indefinite Negotii erectionem continentes.

43 Culpa commissiois major est culpa omissionis.

45 Limitatio societatis ad certa Capitalia multum nocet progressui nova Rationis.

46 Pactum discutiendi magis comprehendit societatem, & communionem durare.

47 Obligatoria subscripta declarant qualiter Societatis.

48 Revocatio Societatis, vel ejus dissolutio publice notificari debet, ne contrahentes cum uno ex Sociis, vel Institore decipiantur.

49 Alius celebratus ab initio ab eo, qui non habebat facultatem, sustinetur, si ei, qui illum a principio erit, superveniat facultas.

50 Litterae Obligatorie necessarie à Sociis transmittendae sunt, quae forenses Mercatores alliciantur ad contrahendum cum nova societate.

51 Scientia praesumitur, ubi ignorantia non est verificabilis.

53 Mandatum quando praesumatur praecessisse, & numer. 54. 55. & 56.

58 Praepositi, seu Socii tenentur pro culpa Institoris, seu Socii commissae, & n. 62.

Præcipue si culpa commissa sit ab Infinitore circa officium suum, & in utilitatem præsentis scientiæ, & patriæ n. 59. & 60.

61. *Infinitore occultantur Libres societatis, vel renouent rationem reddere, præsumunt capitalia dilla Societatis adhuc vigere, aut in mercibus, aut in pecunia, aut in nominibus debitorum.*

62. *Præsumitur, vel socius tenetur pro culpa ab Infinitore, vel socio commissa non solum ad mensuram capitalium societatis solvere damnum inde resultant omnibus Creditis Societatis.*

63. *Perum etiam ad mensuram lucrorum, que præsumuntur ex occultationem Librorum, & ex non redditionem rationum n. 64.*

Et quidem in ea quantitate in qua solent proficere alii Mercatores, similia negotia exercentes numer. 65.

Vel saltem ad rationem esse pro singula centenario numer. 66.

Quod intelligi si ageretur de veteri Negotio, seu Taberna, sicut in nouo Negotio, vel Taberna de recenti aperta numer. 67.

Parmentis Societatis, seu Pecuniaria.

DISCURSUS CXLIV.

- Quaenamvis certum, indubitatumque in Jure sit, omnes socios alicujus Rationis in solidum tenere obligatos propter contractum ab eorum consocio administratore, siue eorum Infinitore, seu Complementario iuxta communem Doctorum sensum, inser quos *Rot. Roman. coram Merlin. decis. 606. & decis. 619. Ansaldo. de Commercio. decis. 37. numer. 7. & decis. 98. numer. 67. Merlin. consil. 13. numer. 11. 45. 46. & 47. & consil. 54. numer. 31. & 193. numer. 19. & 23. Altissimi. de nullis. contract. rubr. 1. part. 2. q. 25. num. 261. & 307. Terr. Parier. quæstion. tom. 2. tractat. 11. de Mercat. quæst. 1. numer. 4. 5. 6. 7. & quæst. 2. numer. 13. & seq. Merlin. de Pignor. lib. 2. quæst. 76. per totum. Rot. apud Merlin. resol. 207. numer. 8. lib. 2. & mouit Rot. Romana in Romana Pecuniaria 6. Martii 1713. & Refutabat, coram Dem. Ansaldo. & Nos in disp. 20. numer. 8. de Commercio. Attamen rectè inferri non valet, prout multi erroneè putarunt, socios etiam obligari iura forem, quam habent in societate; Sicut enim aliqui solidarii non minus est verificabilis iura, quam extra limites Capitalium, ita ab ea, tamquam à principio equivoco, huiusmodi consequentia non potest deduci. Unde magis communiter à Doctoribus nostris voluitur fore, quod in societatibus particularibus, ac limitatis, videlicet institutis cum sola assignatione quorundam Capitalium, quamvis infolidum Socii obligentur ex contractibus eorum Infinitoris, seu Complementarii, hoc semper intelligatur intra limites tantum Capitalium ab eis in negotio implicationum, nunquam tamen in aliis eorum propriis bonis, prout inherendo consilio 332. numer. 4.*
3. Ancharam huius materie Antesignani, firmarunt Ferranelli. decis. 505. numer. 14. & per totum ac decis. 506. num. 9. cum seq. ac per tot. Rot. Jan. decis. 14. numer. 132. Osajeli. decis. 150. in fin. Thesaur. iunior in addit. ad decis. 136. Patrii sui Duncetti. iun. decis. 402. numer. 18. latissimè Rot. Romana decis. 125. numer. 17. & 18. post Urcul. de transact. ultime editionis Genouens. Rot. Romanen. penes Refutac. ad Roman. tom. 4. decis. 60. Terr. var. quæst. tom. 2. tractat. 11. de Mercat. quæst. 1. num. 8. Card. de Luca de Credit. disp. 87. numer. 1. Capon. discip. cap. 361. numer. 11. Altissimi. de nullis. contract. rubr. 1. part. 2. quæst. 25. numer. 262. & 268. & 301. Merlin. de Pignor. lib. 2. quæst. 76. per tot. De Luc. ad Gratian. cap. 279. per tot. Rot. Roman. ad Card. de Luc. de Credit. in Manifi. decis. 28. numer. 16. De Luc. ad Marin. resol. 207. in fin. lib. 2. & plenè Rot. Romana in Romana Pecuniaria super referentiis 26. Januarii 1709. & de capitalis socialibus cum aliis 46. Septembris & 8. Maii 1711. & Admissa. & 49. Seq. & 2. Martii & Peseo quippe 1714. cor. Crispe.
3. Quod quidem eo magis videretur, si in Capitalis socialibus per socios pactum fuisset se ad nil aliud teneri velle, quam ad simplex totum capitale. Capon. discip.

361. num. 11. cum seq. & Terr. var. quæst. tom. 2. tractat. 11. de Mercat. quæst. 2. n. 11.

Ex quamvis prædicta regulariter verissima sint, tamen limitationes, & ipsas verissimas, quas nos præsumimus recipimus. Et primò huiusmodi doctrina non procederet, si facti circumstantiæ Iudicis animum iudicarent ad contrarium credendum, sicut docet de morte adycti Card. de Luc. de Credit. dist. 87. n. 11. & alior. De Luc. ad Marin. resol. 207. lib. 2. in fin. & quamplurimi alii Doctores superius citati.

Quapropter particulissimum Iudicis onus est articulo considerare Instrumentum, & capitalia societatis pro vera indaganda mente contrahentium, & præcipuè an Societas iuxta primò, & principaliter fuerit super aliquo negotio indefinita, siue in genere à partibus expresso, & subsequens Capitalium in limitatis summis assignatio non fuerit facta, nisi pro incipienda, & executioni demandanda Societate, quo in casu nulli dubium, quod huiusmodi assignatio neque alterata, neque restringere valet ipsius negotii naturam prius indefinita per socios expressi Nati. consil. 182. num. 2. & seq. & plenè ad nostrum propositum Decian. resp. 63. numer. 47. & sequentibus tom. 4. Curt. Jan. consil. 56. numer. 3. lib. 3. Sord. consil. 243. num. 40. & 41. Dm. consil. 413. numer. 8. Cancr. Variar. Junior. cap. 20. numer. 196. lib. 3. de Franc. decis. 6. numer. 6. Rota coram Coccin. decis. 1021. numer. 48. & coram Emerici decis. 1014. numer. 11. & decis. 1042. numer. 4. Sicut etiam punctualiter animadversit Fontanelli. decis. 104. numer. 25. quamvis in eius factè specie contrarium decium fuerit, quia nempe ex fociis Capitalis diversimodè constabat; Neque super hoc plerumq. immoretur, quia, si (sicut adnotari etiam in intro discursu tom. 24. & 25. de Commercio. tom. 2.) expellit capitalium, an obligationem, siue substantiam potius adus, quam ipsius executionem respiciat, sit materia tantum conjecturalis.

Secundò prædicta doctrina minus etiam procedit, si jam consumptis omnibus, & singulis societatis capitalibus, atque ita finita, ac terminata societate ob peremptionem rei (ut ex textu in leg. verum 64. §. Societas in lib. 2. Societas solvitur ex personis, ex rebus, ex voluntate, ex alione, adeoque siue bonitas, siue res, siue voluntas, siue alio interitus, distrahatur videtur societas v. §. pro Socio Mallin. decis. 86. numer. 2.) Socius administrator, Infinitor, seu complementarius negotium coëtinuasset scientibus, ac patribus aliis consociis, quia per huiusmodi continuationem intelligitur tacite fuisse renovatam, ac prorogata societatem cum eisdem finibus pactis, ac conditionibus, & sic cum alio novo limitato capitali, à primo non dissimili ad textum in leg. cum quæritur. §. Qui implet, §. locas, & in leg. si quis Mancipius. §. Si impub. in fin. §. de insti. alior. Rec. de Societ. Mercat. nos. 9. num. 25. & seq. Mercabram. consil. 6. numer. 34. Marin. resol. 207. num. 6. lib. 2. ac quamplurimi alii Doctores ab eis citati, & Rota Romana post Marin. dist. resol. 207. numer. 10. Antonelli. de temper. legal. lib. 2. cap. 47. numer. 36. §. Hoc tamen Societas, vers. ut quia bona, Ansaldo. de Commercio. decis. 98. numer. 60, 68. & 69. Rot. decis. 151. numer. 24. 22. & 23. part. 10. res. & melius decis. 66. numer. 10. & 11. post Terr. de post. favor. success. & punctualiter in nostris terminis, quod nempe intelligatur renovata societas cum eodemmet capitali, quod in ea ab initio posita fuerat Bald. consil. 448. numer. 2. & 3. lib. 4.

Et prædicta non solum procedunt in casu, quo socii, quamvis prius habuissent notitiam, & scientiam de consumptione, & deficientia capitalium, nihilominus patientiam præstidissent eorum nomen ab iustitio, re in negotio semper, & continuè expendi, sed ultetius procedunt, si ipsi nimis negligentes fuissent in investigando, ac percurando debitis temporibus mediante stitutum, ac bilanciorum revisione statum societatis, & negotii.

In quorum comprobationem consideranda prius est Iudicibus dispositio Textus in leg. sed est populus 11. §. Prescriptum, §. de insti. alior. ubi sanctè, pieque à Valgiano summo amatore bonæ fidei, quod semper in commercio enubere debet, & nos in Cambioli. dist. cap. 3. num. 24. & 25. fascicula fuit, quod, 8 quant.

quantumvis publicatis jam, & ad publicum in aliqua tabella ante fundatum, seu apothecam expolitis legibus, pactis, & conditionibus, cum quibus electus fuit negotii Insitor, nihilominus, si eadem tabella ob cursum temporis, vel ob pluviam, vel ob aliquod aliud informium demigrata, & fortius si foret ab aliquo subleata fuerit, ita quod prædictæ conditiones & pacta certis amplius, & legi non valerent, adhuc, inquam, Dominus apothecæ ab emendis contractibus per Insitorem stipulatis obligabitur, quantumvis contrarius, ac repugnans omnino foret Institutionis legibus, ac pactis notificatis jam, ac publicatis, & hoc non propter aliam rationem, nisi quia Præponens occasionem alicujus erroris præbere non debet adventoribus, & sic tabellam renovare tenetur, ne se excusare possint allegando iustè deceptos in credendo conditiones prædictas, & pacta non amplius vigere ob sublationem scilicet, aut deturpationem ejusdem tabellæ.

Ad normam igitur hujusmodi textualis dispositionis idem, & cum majori iustitia bene concludendum venit, videlicet, quod etiam ab initio per socios inter ipsos in privati capituli variaz conditiones stabilitæ sint, five pacta limitativa præsertim tempus societatis, attamen, si per confocios Insitorem, aut per alium Complimentarium continuè, & publicè expendatur nomen Societatis, sicut Correspondentes iustè credere poterant durationem, aut renovationem societatis, aut pacta limitativa fuisse innovata, ita æquum non est, ipsos, qui bona fide contraxerunt, fraudari propter confociorum negligentiam in expendi publicè eorum nomen permitiendo post societatis terminationem, quæ quidem negligentia longè major est ea, quam in apotheca D. Vulpianus considerat.

Et reverè bona fides, libertate commercii, impedit ipsos primum mobile, ac vivacissimas spiritus adeo venerari debet iuxta *Marquard. de Mercat. lib. 2. cap. 11. num. 93.* quem secuti sumus in nostro Cambiæ Instru-
cto cap. 1. numer. 1. ut potius attendende minimè sint omnes, ac singule Juris regulæ, quoties in quomodolibet ledi, & obstruere contingeret, prout plene demonstravimus in nostro *tractat. de Comm. diff. 76. ut in nostro Cambiæ cap. 5. num. 17.*

Prædictæ igitur ita se habentibus, quomodo toleranda erit in sociis hujusmodi negligentia adeo lesiva bonæ fidei, ac libertatis commercii?

Illa etenim socii Correspondentibus apertè est iustum causam præbere credendi societatem adhuc vigere, aut saltem eam fuisse renovatam, cum Mercatores semper præsumantur eorum negotia attende, ac diligentissime peragere *Santem. de Mercat. part. 3. numer. 17.* ita valet eisdem socios obligare ad observantiam contractuum omnium per Insitorem interitum etiam post terminatam jam, ac solutam societatem *Ror. Roman. decis. 151. numer. 20. vers. sunt præmissa, & numer. 23. part. 10. recent. Torr. de pati. factu. success. lib. 3. cap. 10. numer. 58. & in Benen. societatis seu candelæ Angeli 28. Junii 1719. §. Verum præfata candelæ Corio Ror. de Societ. Mercat. not. 79. numer. 163. & Nos diffusè in nostro Cambiæ Instru-
cto cap. 5. numer. 24.*

Ac esto etiam, quod similis negligentia in illis quoque Mercatores concurrat, qui cum Insitore, sive Administratore societatis contraxerit, attamen, cum hac valde minor sit altera sociorum, præsertim si de exteris, ac forensibus Mercatores ageretur, in illa ipsi socii longe negligentioribus optulenti non valet, & per consequens omne damnum pati debent, ut in puncto ex majori, vel saltem æqualis negligentia concursu idem determinat *Card. de Luc. de Regal. diff. 115. numer. 12. Ansaldo de Comm. diff. 39. numer. 14. & seq. Nos in diff. 34. numer. 47. de Comm. & magis diffusè in nostro Cambiæ Instru-
cto cap. 1. numer. 38. & seq. & cap. 2. numer. 43. ubi addimus Dec. in conf. 241. numer. 4. vers. & quia major videtur, qui firmat,*
quod ubi in uno major culpa concurrat, attendi non debet minor culpa alterius.

Utiurque in maiorem prædictorum corroboracionem animadvertendum est, quod contrahentes cum Insitore, cui ab initio per socios limitata facultas tradita fuit in contrahendo, administrandoque eorum negotia, ceteros de Jure non excusantur, quatenus

prædicti tenentur investigare qualitates, & conditiones electionis Insitoris, aut complementarii, ad tradita per Fontanell. & per Doctores à me superius citatos. §. Attamen rectè, sed, sicuti quovismode contrahentes iustè poterant credere diversimode, ita quod nequeunt de negligentia commissæ in non prius perferenda qualitate, & conditione illius, cum quo contraxerunt, prout Insitorem regulam limitando cum magna Doctorem cetera, post *Seminari. controvers. 143. numer. 21. cum sequentibus* firmari in meo Cambiæ Instru-
cto cap. 1. numer. 27. ita concludendum venit, quando Correspondentes cum socio Insitore, aut complementario contraxissent, ipsi præstata occasione ab alia confociis, ac eorum culpa, vel negligentiam existimandi societatem adhuc durare *Torr. de pati. factu. success. lib. 3. cap. 10. n. 58.*

Unde patet, Doctorem opinionem, (præterquam Fontanellæ, de quo mox sermo erit) communiter admittentium, socios ultra eorum capitale non obligari, quando ab initio societas influens fuit cum limitatione quorundam capitalium, procedere tantum in casu, quo culpa, ac gravis negligentia sociorum in permitiendo eorum nomen semper expendi in negotio absque ulla libtorum revisione, ac Bilanciorum requisitione non interverit, quæ quidem negligentia, itaque penitus incelsa, nunquam in Mercatores præsumenda.

Respondendum modo est punctuali auctoritati Fontanellæ *decis. 508. numer. 13. & seq. lib. 3.* ubi acriter sustinere præterit, confocium in casu limitate societatis, cum certis videlicet, ac limitatis capitalibus influente, nunquam ultra eadem erga creditores obligari, quantumvis succurrat post ipsorum capitalium consumptionem suum nomen expendi permittit.

Et quantumvis in dicti Auctoris reproboationem, nec non *Rota Romana in Romana Pecuniaria super rebus 8. Maji 1711. §. Fin. coram Crispo,* quæ ab eo illo examine non sequuta fuit, animadvertere tamen sufficeret, eandem adversari communiori, atque in præxi receptiori opinioni, ac firmate per *Ansaldo de Comm. diff. disto. 98. numer. 60. 68. & 69. & per alios per me superius citatos in §. Secunda prædicta*, vel saltem generales Juri communis regulas ab eo allegatas in Mercatores maxime minimè procedere, quoties bona fides, libertate commercii etiam loquiter vulneraretur, prout pariter superius adnotavi, ubi præcipuè firmavi legalem illam regulam procedentem à leg. qui cum alio, §. de regul. Jur. quod scilicet unusquisque tenetur scire conditionem, & qualitatem illius, cum quo contrahit, aliis omni damnum inde resultans ipse solus ob eas incurram pati debet, eam, inquam, regulam inter Mercatores soli locum non vindicare, quando in eorum contractibus major rigor legis, quam æquitas attendi deberet, sive quando bona fides, candore commercii obfcuraretur quamplurimos allegando Doctores in meo Cambiæ Instru-
cto cap. 1. à numer. 13. usque ad 31. quod etiam proculdubio in casu nostro contingeret; Mercatores enim fraudarentur, ac in damno essent ob negligentiam sociorum, qui Negotii Bilancium debitis temporibus non percurrerent eorum nomen post Capitalium preemptionem continue expendi permittent, quare in nostris prædictis terminis huic eadem regulæ respondendo *Ansaldo de Mercat. diff. disto. 98. numer. 63. usque ad 64.* ipse etiam observat, & considerat fraudes, ac abfusa omnia, quæ in dampnum publici commercii oriri possent; Nihilominus ad ostendendam insubsistentiam rationum Fontanellæ, quibus eas opinio imitatur, eas modò lubet singulantes perpendere.

Ex illis ad tres tantum reducantur; Quarum prima est, quod quantumvis ob patientiam, ac tolerantiam sociorum in non contrahendo eorum nomen ab Insitore expendi, renovato, ac protogano societatis jam finitæ præterderetur, attamen isti protogatio, sive renovatio semper intelligi debet cum eisdem pactis, conditionibus, & qualitatibus in primo societatis contractu stabilitis, & sicuti in primo contractu ob pactum, quod omne riscum, & periculum cadere debeat damno societatis, socius obligatus non remanet ultra ejus capitalia in societate existentia, ita neque etiam obligari debet in ejusdem renovatione, sive protogatione.

Sed hoc argumentum, pace tanti viri, ac celeberrimi Jurisconsulti, nullam videtur habere subsidenciam, etenim, si ipse nihil aliud allere intelligit, nisi quod in renovatione, five perrogatione societatis censendum sit repetitum etiam pactum predictum quod *scilicet omne risum, ac periculum scilicet debeat ad societatem*, hoc ei libenter concedimus, sed opus etiam erit, & ab ipso concedi, quod in eadem Societatis re-

35 novatione intelligatur repetitum novum capitale non impar primo capitali limitato, ut punctualiter firmat Bald. in cons. 448. num. 2. & 3. lib. 4. & sic nunquam dici poterit, socium, cuius nomen expenditur etiam post finem societatem, prout in casu nostro
36 propter consumptionem primarii capitalis punctualiter Rest. de Societ. not. 27. num. 60. non teneri ultra primum capitale, sed potius in vim ipsius argumenti constabit, eundemque obligari ad limites etiam secundi capitalis in renovatione societatis repeti.

Sed si contrarium Fontanellam dixisse pratereretur, quod scilicet socius in renovatione, five societatis, pro rogatione non intelligat in ea ponere aliud capitale, sed in ea continuare intendat cum primo tantum capitali jam penitus percepto, hoc male ex pluribus rationibus assereretur. Et primo quia impossibile omnino est, so-
37 cietatem renovari posse aliquo aliquo capitali Ansaldo de Comm. disc. 87. nu. 17. Alimmar. de nullis. contr. lib. 1. quest. 25. num. 47. Antoni. de temp. leg. lib. 2. cap. 47. nu. 36. vixit. hoc tamen sententia, Rest. Rom. cor. Adulm. decis. 86. n. 2.

Secundo, quia pactum, quod *nam periculum, & risum esse debeat societati*, ridiculum proleto esset, utpote appositum in renovatione cuius societatis abique capitali infisteret.

Tertio huiusmodi societatis renovatio esset iniusta, & iniqua, quoniam socii lacram tantum pratererent abique risico aliorum pacare in nova societate.

Est quoque maioris insubstentiae secunda ratio per Fontanellam allegata numer. 14. quod scilicet, quamvis socius fiat, patiturque ab alio consocio infistore, aut complementario, post capitalium preemptionem ejus nomen expendi, huiusmodi tamen scientia, ac patientia non fit apta eidem aliquod prejudicium inferre, nisi infistore in expendendo ejus nomen expresse illam velle etiam obligare in aliis suis propriis bonis: Quoniam per hanc rationem supponitur, quod socius, qui post scientiam consumptionis capitalium, & sic post scientiam solute jam societatis, ejus nomen ab infistore expendi permiserit, malivolius renovare noluerit societatem cum alio simili capitali, quod quidem falsissimum est: Communiter enim Doctores nostri firmanunt, ut supra ostendimus, quod si post finem aliquam societatem illius nomen adhuc expenditur, intelligitur alia renovata societas, & si
38 prima limitata fuit cum certis conditionibus, pactis, & capitalis, censetur & eodem modo similiter renovata secunda, ac per consequens atenta tali tacita renovatione socius ultra primum capitale jam in prima societate consumptum iure in aliis suis bonis obligabitur ad transcurram secundi capitalis non minoris primo tacite positi in secunda societate.

Tertia denique legalis ratio à Fontanella numer. 15. adducta, à qua, eundem sequendo, movetur etiam Rota Romana, ea quidem est, quod in rebus valde
39 prejudicialibus scientia, & patientia non fit ex se sola sufficiens aliquod prejudicium inferre, & praeteritur quando in scientia, ac patientia adest certitudo in ejus semper favorem vigere illud jus, quod sibi à lege, aut pacto praecedenter iniuncto competet.

Sed ista conclusio, quamvis regulariter vera sit, intelligenda tamen est cum sequentibus limitationibus, & ipsa etiam verisimilis.

Et primo locum non habet, quando per scientiam,
30 & patientiam impediri poterat actus, ab aliis in sui damnum commissus, ita per leg. fiduciar. l. 6. Codic. Mandat. docem Bartol. ad leg. qua Datus numer. 23. §. solut. Martin. & ibi Barboz. num. 159. Cassan. ad consensu. Barzand. rubr. 3. §. 8. vixit. abique consensu. §. Fidei. lib. 7. cap. 80. vixit. fiduciarium, Gratian. cap. 68. numer. 16. tom. 1. Aduerch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 99. num. 15. Attendit. de pact. lib. 2. cap. 4. quest. 2. num. 37. Perper. de resorat. emplog. quest. 16. num. 39. Rejental. de fidei. cap. 9. cunct. 73.

num. 7. 15. Statuten. Jun. centur. 2. refol. 180. num. 21. Sabell. in Summ. verb. tacitum sub num. 3. & 4.

Secundo, non procedit, quando in tolerantia argui
31 potest aliqua collusio, & fraudis in prejudicium tertii. Statuten. refol. 180. num. 15. tom. 2. & in addit. num. 25. Gallat. de remat. libr. 5. cap. 11. num. 50. doct. & plenè Stopp. ad Adelin. Pignatelli. cap. 58. numer. 8. centur. 2. Andreal. contrav. 349. num. 6.

Tertio, nec etiam procedit, quando agitur de favore, utilitate, ac libertate publica, Aduerch. de praesumpt. libr. 6. praesumpt. 99. num. 30. Statuten. Jun. in addit. ad refol. 180. num. 9. & seq. tom. 2. Adgarch. de probat. consil. 417. numer. 20. Stopp. ad Pignatelli. cap. 58. num. 17. & seq. centur. 2. Gallat. dicto loco num. 49. Andreal. contrav. 349. num. 6.

Et alie omnes, ac singula limitationes ad ungulam proleto adaptantur ad propostium nostrum: Adaptatur prima, quia certissimum est, socios scilicet posse impedire alii consocio infistore malum usum ejus administrationis, cum etiam sola proclamata, ac circularis epistole sufficient ad certiorandum Mercatores de terminatione Rationis, ac Societatis.

Similiter applicatur secunda, quia argumentum fraudis, ac collusionis socii non ignorans terminationem Societatis, & malivolius ejus nomen expendi non contradicendum, videtur satis abundè huius, hoc etenim ab eo fieri potest cum intentione, ut semper in suo sit, expectandum videlicet prius eundem negotii ad effectum illud acceptandi, aut impugnandi, prout melius illius utilitas, vel damnum fundebatur, ultra collusionem, ac fraudem, quam ad hanc eundem propostium confiderat Ansaldo de Mercat. d. disc. 98. numer. 62.
33 vixit. reflectendo quod alius.

Adaptatur denique etiam tertia, quia indubitissimum est, mercatorum respicere publicum animum ad favorem Republicae, certumque patet esse ad violationem bonae fidei impediri libertatem commercii. Strymon. de jur. maritim. cap. 2. num. 54. & 55. Theofan. de Republ. libr. 4. cap. 8. numer. 2. & Fallmerqui, l'electeur. cons. 52. numer. 86. Borden. callist. tom. 2. callist. 19. num. 205. Pignat. ad Statut. Ferrar. tom. 1. lib. 2. rubr. 14. numer. 1. & seq. Hrovia. de Commere. terrestr. lib. 1. cap. 1. num. 24. penes fin. Baroll. de Reg. Cathol. praesumpt. cap. 8. numer. 18. & 19. Solerian. de Indiar. Gubern. tom. 2. libr. 5. cap. 1. numer. 60. Ansaldo. de Mercat. disc. ultim. general. numer. 4. & 5. Quotiesmo tantum est publice utilitatis commercium, ut iure nuncupetur quantum Republicae, Mundique elementum, Leumell. decis. Ferrar. 43. numer. 12. Borden. callist. 19. num. 205. tom. 2. Ansaldo. de Mercat. disc. ultim. general. numer. 4. Unde referent Marquard. de Jur. Mercat. cap. 2. num. 14. Serenissimus noster Magnus Dux Euxinae Primus, Politicorum omnium facile Princeps, asseruit consecraret duo brachia corporis Republicae utique esse commercium Terrae, ac Maris.

Firmato itaque, socius in sciendo, patiendoque eo-
36 rum nomen ab infistore expendi, procul omni dubio remanere obligatus, cessat per consequens alia pars rationum Fontanellae, deducta ex regula quod scientia, ac patientia nullum occurrat prejudicium, quando cum non laet adhuc suum Jus sibi ducere: Dum socii, ut supra visum fuit, non solum eorum jus non durat, sed Jus toto celo commercium restituit à predicta eorum scientia, ac patientia productum.

Subjungendum tandem est, socium etiam teneri ultra ejus capitale in casu, quo aliarum Planetarum Mercatoribus societates transfunderet epistolas oblatorias, ac invitorias ad negotium, in quibus nulla mentio facta fuisset capitalium per socios positum, sed tantum sermo indefinitus habuit fuisset de cessione negotii, & ratio est, quia tunc Mercatores, qui ita invitati fuerunt, non tenebant aliunde investigare capitalia socialia, neque qualitates, & conditiones societatis: Etenim non tantum de universali Mercatorum
37 stylo, ac consuetudine attendi solammodo debent oblatoriae epistolae, quoadmodum testatur celeberrimus Peri in suo Negotiarie parv. cap. 3. delle obbligazioni del Compagni, & Terminatione la compagnia, ubi
„ altre per indovinar l'obligazione per il tutto, ed in
„ solidum basta, che si spenda pubblicamente il No-
„ me, se non riverenci contrattando con loro i parti, „

„e conditioni, che sono tra essi passate,“ prevalente illo peditio ipsi juri communi, etiam contrarium disponentes, ad firmata per Nos in nostro Cambiella Instruendo cap. 3. num. 27. Nulla enim culpa, aut negligentia notari potest, qui juxta mercatorum stylium operatur. Fontanelli, dec. 453. n. 20. & seq. Verum etiam de jure communi adhuc attendenda sunt juxta sensum Roci. de Societ. num. 153. Rot. Rom. decif. 151. non. 1. 2. & 3. & numer. 10. 17. 18. & 20. cum seq. usque in fin. quæ est repetita apud Salpad. Labyrum. Cred. decif. 30. & optimè decif. 66. num. 2. & per tot. post Torr. de pact. fut. succif. & decif. 25. num. 5. 6. Probata autem, & num. 6. in Mantiff. ad Card. de Luca de Cred.

Et tertia Juramento Doctorum nostris fuerunt in sensu, nullam essentialem differentiationem, habito respectu ad tertios, intercedere inter unam societatem ab initio indefinitè erectam, & deinde per socios circa ejus durationem, vel alio quovis modo limitatam, & aliam à principio ad certum tempus, vel cum aliis qualitatibus limitatam, in qua socii oblatores, sive investitorias epistolas transmississent, quæ nil aliud notificarent, nisi indefinitam aliquam negotii erectionem inter eos sequutam. Quoniam quoad Correspondentes solius notam solummodo desumere ab oblatoris epistolis, idem profecto est, societatem ab initio fuisse indefinitè limitatam, & eidem ab initio indefinitè notificatam, etiam si inter socios verè limitata fuisset sive ad certa capitalia sive ad certum tempus, & sicuti in primo casu indefinitè societatis ab initio instituta & deinceps limitata, socii in solidum tenentur, ultra capitale in ea positum, in aliis etiam eorum propeis bonis, nisi Correspondentes certioraverint de novis pactis modificatis, ac limitatis societatis noviter inter ipsos stipulatis, prout juxta punctualiter Ulpiani dispositionem in l. fed. est. papillus. §. 1. De quo palam, ff. de Institor. actum. Item Rota Roman. in Romana Pecuniaria super reservatis 26. Junii 1709. coram Scott. & Peri irreverentia, & §. seq. & §. final. & notat in eadem Romana Pecuniaria super reservatis 2. Martii 1714. coram Crispo. §. Quod fundamente motuum. Ita penitus dicendum est in secundo casu, cui punctualiter à Doctoribus applicatur eadem textualis

dispositio Ulpiani, prout videtur est ex auctoritate Roci. de Societ. Mercat. Notab. 73. num. 153. vers. quod limitata. & num. 154. Rot. Rom. dista decif. 151. numer. 10. & 11. usque ad 23. part. 10. recen. confirmata ab altera decif. 66. per tot. impress. post Torr. de pact. fut. succif. & a dec. 25. num. 5. & 6. in Mantiff. ad Card. de Luca de Cred.

Quoniam non solum pari, sed fortiori etiam ratione similiter decidendum venit tam in secundo, quam in primo casu; In hoc enim socii tantummodo negligentes in non commoendando Correspondentes de novis pactis limitantibus societatem antea indefinitè contractam, & sic tantum de omissione tenentur; In secundo autem casu de vero, ac positivo acta commissionis redarguendi sunt, (quæ culpa sane major est culpa omissionis. Dec. conf. 241. n. 4. vers. & quia Ad-

per videtur) notificando videlicet per hortatorias, ac invitatorias epistolas, societatem fuisse indefinitè institutam, ex quo quemadmodum indubitè oritur Correspondentibus juxta causam ita credendi, ita existimari ab onere, quod ceteroquin habuissent, perquirendi societatis capitalia, ut plenè adnotavi in meo Cambiella Instruendo cap. 5. n. 25. & cum aliis Doctoribus superius citatis §. In quorum comprehensionem, & §. Prædictis igitur. Immo ipsi male, & contra Mercatorum communem stylium egissent, si post receptionem hujusmodi oblatoriarum epistolarum, indagare voluissent pacta, & qualitates societatis; Quoniam, quando ipsi in prædictis epistolis non fuerunt commoendati de socialibus pactis, intelligere debent, socios hoc voluisse omittere ob aliquod justum, ac rationabile motivum, ac inter cetera, & ne impelleretur eorum negotia progressus, cui malem nocere solet limitatio societatis ad certa capitalia, nam Mercatores ut plurimum non sunt proclives ad contrahendum cum hujusmodi limitatis societatibus, ob suspitionem possibiles consumptiones capitalium socialium, ut optimè ad hunc propositum observat excellentissimus Peri in suo Negotiarum loco superius citato, & Rot. Rom. d. dec. 66. n. 4. post Torr. de pact. fut. suc-

cessif. & per me allegata in dist. 76. n. 3. 6. 7. & 8. de Commercio, & in meo Cambiella Instruendo c. 3. n. 32.

Applicando modo ex omnia per me usque nunc extarata, indubie censio primam limitationem optimè adaptari casui, super quo requisitus fui de mea opinione; Ex Instrumendo etenim societatis inquit inter D. Rosari, & DD. Comitibus Calvi, & Guastalla ceterè refutata, negotium aromatarium sub administratione D. Rosari fuisse ab ipso indefinitè erectum, & summas ab ipsis respectivè postas per capitali hujusmodi negotii, stare consecutivè, videlicet pro inchoando, ac executioni demandato dicto negotio, & non pro illo taxando, sive limitando, ut videre est ex illis verbis „ibi „titolo para, mera, & vera societatis inter eosdem DD. Comitibus Guastalla, Calvi, & Rosari centralite, & inquit, easque ad effectum implicandi in uno capitali vulgo di Druggeria „& melius ex verbis quinti capitali „ibi „che la suddetta Società da ora durare per anni dieci già cominciati il giorno di 2. Novembre 1717. e da finire, et. e che non poss. „sa rompersi detta Società, ni separare il medesimo capitale, se non in caso (che il Sig. Adria non voglia) „refrattate intanto detto capitale, che non si spartire pa- „zore, e soddisfare i Creditori, et. „ex quibus cum liquidò constet, quod hujusmodi societas, stante pacto expresso, per decennium durare deberet, reservata, ac salva facultate ab ea recedendi in casu tantum peremptoris capitalium ob exorbitantiam debiti, faciliò comprehenditur, eam durare debuisse eorum post consumpta capitalia, nisi expressè soluta fuisset vigore facultatis prædictæ, Ansaldo. de Commercio. decif. 51. n. 16. & per consequens capitalia non fuisse posita ad finem eam limitandi, taxandique, sed ad finem eam inchoandi, ac executioni demandandi.

Concurrens præcipue in causa nostra observantia professionis negotii etiam post capitalium peremptionem, utpotè sufficientissima ad Partium mentem interpretandam, ut omnino omnibus de ea generaliter loquentibus, in terminis punctualibus societatis docet Rot. Rom. dec. 169. numer. 44. & seq. part. 17. rotent. Ansaldo. de Commercio. dist. 51. num. 19.

Hinc mirum in modum oritur etiam applicatio textus in l. fed. est. papillus. §. De quo palam, ff. de Institor. actum. de quo abundè superius sermonem habuimus, nam, sicuti in casu consumptionis capitalium ob nimiam debitorum molem, expressa Partium diducta requireretur, quæ sequi non poterat, nisi post, in progressu scilicet ejusdem negotii, ita temerari socii eam notificare Correspondentibus, ad hoc ut impellerent cessante negotiari cum Iustissime Gomez, Var. res. lib. 2. cap. 5. de Societ. n. 6. vers. unum tamen est, & ibi Aylon. Additionarum Roci. de Societ. notab. 70. n. 146. & not. 77. n. 159. vers. fatus est, & in respons. 17. num. 4. & §. lib. 1. de Marin. res. 207. num. 3. tom. 2. De Luca de Regal. dist. 115. num. 8.

Quo verò ad secundam limitationem deducam à negligentia, sive scientia, ac scientia sociorum in permittendo post consumptis capitalia eorum nomen capiendi, de eo loqui præsertimur, eo quia mihi, non quantum opus est, facti senes innocentes, unde omnes applicationes illius Dominis Advocatis relinquæ, qui in loco præsentis Judicii reperiuntur.

Tertia, ac ultima limitatio procul omni dubio, se difficultate adaptatur. Constat enim in facto de oblatoris epistolis D. Sebastiano Thomæ Nozzoli, aliis, quæ creditoribus, ac ceteris litisconsortibus transmissis, in quibus nulli sit mentio, sive notificatio legittime qualitates socialium Capitaliorum, ex quibus infra in præfatis pretenditur societatem fuisse ab initio limitatè contractam.

In nihilum refragare responsione, prædictas epistolas fuisse conscriptas per duos menses ante erectionem societatis cum Dominis Comitibus Guastalla, & Calvi, die nonæ decimæ Septembris anni 1717. Cum Instrumendo societatis fuerit stipulatum die 2. Novembris ejusdem anni.

Respectu enim D. Comitibus Guastalla societas jam incæpta erat eadem die conscriptionis dictarum epistolarum oblatoriarum, ut constat ex libro D. Rosari Instruendo, simulque participis dicti negotii in computo currenti dicti D. Comitibus Guastalla, ubi in quo ordinatur die prima Novembris anni 1717. pro quo modicè

moderate adnotare fuerunt libris 400. restituitur ex lucris antea factis in Bilancio facto ascendente ad summam librarum octingentarum, antequam in tertium socium admitteretur D. Comes Calvi, cuius associatio facta fuit de immediate sequenti post dictam reparationem, & hæc sunt verba præcia pariter in dicto computo scripta.

Avers primo Novembri 1717. lib. 400. per utile riparatæ nel Bilancio in lib. 800. e ripartite a metà, prima entrasse il Signor Conte Calvi.

In cujus comprobationem refertur, quod in omnibus epistolis tam oblatoriis, quam in ceteris ab his D. Rosari conscriptis duobus mensibus circueantem dictum Instrumentum diei secundæ Novembris, in omnibus, inquam, mentio semper fit de Domino Comite Guastalla, tamquam socio dicti Negotii, in nibulum refragante, quod in eodem Instrumento legatur, societatem initum fuisse inter Rosari, ac DD. Comites Guastalla, & Calvi, quia per dictum Instrumentum non tollitur, quin prius societas fuit contracta inter Rosari, & Comitem Guastalla; immo non propter aliam rationem dicta die secundæ Novembris stipulatum fuit Instrumentum prædictum, nisi ad effectum renovandi societatem, cum tertio socio, videlicet cum D. Comite Calvi.

Sed etiam, quod prædictæ oblatoriæ epistolæ scriptæ fuissent ante stipulationem societatis, nihilominus cum eadem stabiliata, fuerit dicta die secundæ Novembris inter omnes, ac singulos tres socios, ipse repetandus sunt, ac si scriptæ fuissent à dicto Rosari post societatis stipulationem; Etiam ad actus, siue contractus validitatem in iure factis est, quod ei, qui illum à principio absque facultate eger, eadem potestatem suppetiat, ad plenissime probata per Rosarium Florentinum penes Dircetorem dicti. 8. n. 6. cum pluribus seq. *Bellum. conf. 17. num. 60. & seq. Mantica. de test. lib. 14. tit. 28. num. 7. & non minus plenè, quam docet Salgad. de retem. bull. par. 1. cap. 10. num. 2. sive ad 10.*

Denique non obstat, quod prædictæ literæ oblatoriæ transmissæ sint sine subscriptione D. Comitis Guastalla Confici, adeoque presumantur absque ejus scientia, & consensu transmissæ.

Nam sicuti pro aliquo nova Ratiois directione solemus, & necessarium est, quod usque ab initio à sociis, vel ab eorum Institute literæ oblatoriæ mittantur aliisum Placitarum Mercatoribus, quod aliamur, & inventum cum nova Ratioe, ad negotiationes incedamus, ut testatur *Pari in re Negotiorum. part. 4. cap. 3. in præf. It.* cum Mercatoribus competum fuerit prædictas literas fuisse semper per D. Rosarium sine subscriptione D. Comitis Guastalla transmissas,

Jure optimo prædicti Correspondentes etedite poterunt dictum Rosarium habuisse mandatum, ut illas scribendi, vel saltem scriptas fuisse cum scientia D. Comitis Guastalla, qui cum verisimile non sit, quod ignoraverit id, quod pro conficta dictæ novæ Ratiois directione per D. Rosarium agere nebat, præsumi debet in eo prædictarum literarum scientia, nam quando ignorantia aliquis rei est inevitabilis, tunc de jure scientia præsumitur, egregie *Fornell. dec. 504. n. 19. & 20. Cyriac. contr. 519. n. 36. Soff. dec. 403. n. 30. cum seq. Leo dec. 143. n. 9. cum seq. Rott. resp. 69. num. 6. item 2. & Nos plenè in discursu 63. num. 8. & 9. de Commercio, & in puncto literæ scripi ab uno socio tantum *Rot. part. 19. recent. dec. 93. num. 9. ad 11. quod præcipue procedit inter Mercatores, qui negotia sua diligentissime peragunt Fornell. d. dec. 504. n. 19. & 20. Sannet. de assurtur. par. 3. num. 17. & quod mandatum presumatur, quando**

invenibile sit, quod quis sine mandato confici aliquid fecit excusatur *Nos in dec. 5. num. 15. post nostr. Tract. del Camb. Instr. Et quando prædictæ literæ non fuissent etiam de Mandato Domini Comitis Guastalla transmissæ per Dominum Rosarium, dicendum nequum esset D. Comitem negligisse id, quod diligenter fieri soler à Mercatoribus in nova Ratiois directione, videlicet literas oblatorias transmittere, verum quod Rosarius socius dicti D. Comitis, & Institutor dicti Negotii, in scribendo dictas oblatorias literas illimitatas absque scientia, vel mandato ejusdem Comitis grave commisit delictum, quia tali pacto cum dolo se*

versatus fuisset erga Mercatores extraneos, nec non erga ipsosmet D. Comitem Guastallam contraveniendo pactis socialibus, quod cum præsumi utique nequeat, affirmari debet Dominum Comitem ad explorasse per D. Rosarium ejus Institutorem, per ea que firmavi in *dicta mea dec. 5. num. 14. & ad tradita in proximis terminis per Anfeld. diss. 51. num. 17. & 18. idque foret, cum prædictus Comes nullam aliam literam oblatoriam per se scripserit, nec ullæ ex illis, quæ fuerant per Rosarium scriptæ, sese inquam subscripserit *Nos dec. 5. num. 16. & 17. quim ino cum tot actus, Instrumenta, redditiones Ratiois, Scripturæ, Societatis renovationes, & alia inter Rosarium, & Dominum Comitem intercesserint, non tantum ex his præsumi debet in D. Comite scientia literarum per Rosarium missarum, ut in puncto literæ scripi ab uno tantum socio, quod in altero presumantur illius scientia, & patientia tradita *Rot. dec. 93. num. 9. sive ad num. 13. part. 19. recent. & facit tradita per Cyp. Larr. consil. 103. num. 18. cum seq. quin etiam fuisse per eum mandatum injunctum D. Rosario, ita eas absque ejus subscriptione transmittendi, per ea que firmavi in d. dec. 5. ex num. 10. cum seq.***

Ex his igitur inquam cum Mercatores, qui fere per dictas Literas Oblatorias illimitatas per Rosarium scriptas invitati ad contrahendum cum ejus nova Ratioe, vel Negotio credere poterunt fuisse dictas literas aut ad mandatum, aut cum scientia D. Comitis missas, hæc eorum credulitas efficax est ad effectum habendi sibi prædictum Comitem obligatum, ut testatur *Torr. de Path. furor. socer. lib. 3. cap. 10. n. 58. per l. fin. ff. de exercit. ali. & Nos in Tract. del Camb. Instr. cap. 5. num. 44. & seq.*

At quando etiam D. Rosarius dictas Literas Oblatorias illimitatas absque certi capitalis expressione sine mandato, & scientia dicti D. Comitis scripserit, nihilominus dictus D. Comes teneatur erga Mercatores pro culpa Domini Rosarii ejus Instititoris, & Administratois à se propositi *l. sed et si Pupillus 6. Præscriptum ff. de Inst. allian. Barr. in l. 1. §. Familie ff. de Publican. & conf. 79. n. 3. Giovannin. resp. conf. 43. num. 48. Rot. Gen. de Mercat. dec. 14. num. 16. & 17. quam cum aliis sequitur Brannen. in l. casumque §. 4. h. ff. de Inst. allian. Berlich. dec. 253. n. 1. & 3. Felit. de Societ. cap. 31. num. 45. Rec. de Novibus num. 32. & seq. 36. & 37. & num. 44. 45. Marquard. de Mercat. lib. 1. cap. 8. num. 19. 20. 21. Cyriac. contr. 459. num. 30. plenissime *Givich. dec. 88. per tot. Salgad. Lalyr. Credit. lib. 1. cap. 9. num. 28.* quod absque dubio procedit quando culpa, & dolus ab Institute committitur præcipue circa Negotium, cui præpositus fuit, aut si socii præponentes aliquid utilitatis et culpa Instititoris perciperent, aut si culpa commissa fuerit ab Institute sciente, & patiente Præponente *Hermosil. ad l. parit. l. 7. gloss. 2. tit. 1. n. 9. 10. & 11. Gratian. dec. 36. num. 19. Anfeld. diss. 29. num. 2. quæ omnia etiam adapeantur casui nostro, tum quia Rosarius vere deliquit circa officium suum, scribendo literas oblatorias contra pacta socialia, tum quia D. Comes Guastalla utilitatem percipit ex Negotio, cum quo sine dictis Literis oblatoriis non contraxissent Mercatores foemtes, tum quia ille Literæ fuerant scriptæ cum illius scientia, & patientia, ut superius probatum fuit.**

In vin etiam alterius irrefragabilis fundamenti D. Nozzoli competit jus agendi contra DD. Comites Guastalla, & Calvi pro solutione ejus crediti, quod habet cum dicto Rosari. Cum etenim in casu nostro ab deficientium socialium liberum, & præcipue libri introitus, & exitus, ab ipso Rosari cum exportationum, liquere non possit de statu dictæ societatis, minime per consequens utrum Capitalia ejusdem ob aliquod infortunium fatale perierint, aut in totum, vel in aliqua parte adhuc exstant, siue prodigè dilapidata fuerint, aut arbitrariè in alios usus convertita à dicto Rosari Institute, supervacanea penitus, ac inutilis est questio, an scilicet socii teneantur ultra eorum capitale respectivè in societate possum; Quoniam, cum verisimile sit, quod, occultante Institute libris, ac renuente rationem reddere sine administrationis, præsumi non solum debet, capitalia adhuc

- 61 *salutem*, aut in mercibus, aut in pecunia, aut in omnibus debitorum *Carden. De Luca de Tutor. diffe.* num. 27. *& diffe.* 19. num. 9. *Rut. Gen. de Mercat. ad.* 234. num. 2. *& diffe.* 173. num. 11. verum enim institorius usurpare est, & furari voluisse Creditorem *Carleval. de Judo. lib. 1. tit. 3. diffe.* 9. m. 13. *Adm. Eccliar. de ratifica. cap. 21. num. 3. Girib. de* 15. num. 10. in *fin. Anfal. de Commert. diffe.* 37. m. 13. *& melius* num. 22. necessariò proinde inferendum est, quod, cum socii de jure obligentur ob culpam, & dolum, & ad fraudem eorum Institores per totum, & Doctores mox supra citatos lib. 28. ideo DD. Comites Guastalla, & Calvi non solum teneantur ad mensuram capitalium adhuc existentium, sive futurorum, & ad dilapidatorem à dicto eorum institore Rosati, solvere omne damnum inde restitutus singulis Creditores societatis, & negotii, sed etiam populus & De quo palam, & s. *Profratrum ff. de instit. alior. & Procuratoris in princ. ff. de instit. alior. penultimè* *Rut. Gen. de Mercat. & diffe.* 14. num. 17. *verf. & de* 15. *institoris*, verum ad mensuram etiam lucrorum, quae similiter praesumentur ob non exhibitum lib. 28. *& ob non redditionem rationis administratio-* 64 *nis Negotii. Rut. Gen. diffe.* 173. num. 11. *Rut. resp.* 35. num. 6. *& seq. tem. 1. & de Societ. notab.* 94. num. 136. *Felic. de Societ. cap. 20. num. 12. & cap.* 24. num. 37. *& cap. 31. m. 66. & quidem in ea quantitate* 65 *institoris, in qua solent proficere alii Mercatores familia negotia exercentes Jo. de Heredia de Commert. terrestr. lib. 1. cap. 3. numer. 16. Vel saltem ad rationem octo* 66 *per singulo centenario Cyriac. centrov.* 395. num. 25. *& 26. quae tamem taxatio non est facienda per iudi-* 67 *cem in casu quo ageretur de initio aliqujus negotia-* *tionis, seu Tabernae, ex quo Mercatores, vel socii* *sui illius initio fecerit minus lucrari, ut advertebat idem* *Cyriac. & centrov.* 395. num. 10.

ARGUMENTUM.

Si Socius post dissolutionem Societatis permiserit ejus nomen expendi, & continuari ab aliis Consoeis, tenetur etiam ipse pro omnibus negotiis, & Contractibus ab illis post solutam societatem cum Mercatoribus initis, Quod procedit etiam in Hæreditibus Socii Defuncti, etsi Pupillis, & Minoribus habentibus tamen Tutores, vel Curatores, qui si permiserunt impoliterum nomen Defuncti & Consoeis superfluitibus expendi, ultra Patrimonium Defuncti, ipsi quoque obligati remanent erga omnes, qui cum dictis Consoeis superfluitibus contraxerunt.

Socii, si ab initio obligatorias circulares literas Mercatoribus miserant, finica societate tenentur per similes literas Mercatoribus solutionem Societatis denunciare.

S U M M A R I Z E M.

- 3 Socius, si post solutam societatem permixto nomine suum expendit, sibi prejudicat.
- 4 Limita in casu, quod societas soluta fuerit ob lapsum temporis à Sociis ab initio prefati.
Sed hoc limitatur tantum procedit, quando is, cuius nomen expensum fuit, post allegare aliquam ipsam causam, propter quam ignorabat nomen suum expendi num. 3.
- 5 Hæres socii defuncti, si non habet notitiam de expensione Nominis defuncti per Socios superfluitas soluta, non obligatur, & num. 10.
- 6 Socius vero si Hæres habebat scilicet, quod nomen socii defuncti expendiretur à Conscio, tunc etiam obligatur num. 5. & num. 26. & de Ratione num. 27.
- Quod procedit, licet Hæresdes essent Pupilli, vel minores, si habuerunt Tutorem, vel Curatorem num. 30. & num. 30.
- 6 Sola credituras Mercatorum, quod nomen alienius expendatur à Sociis de illius consensu, sufficit ad excusandas Mercatores. an cum Sociis cum

traxerunt, licet verè non adaffer Societas, vel
affer soluta.

- 7 *Sola scientia, & patientia Mercatoris in permittendo nomen suum expendi in aliqua negotiatione post dissolutionem dissolutam sibi praeiudicat.*
- 8 *Non sufficit, quod ipse aliquod mercium dederit Mercatoribus forensibus, quod ea aditus daretur nom. 2.*
- 11 *Responsa obque commercii utilitate sufficere non possit, & nom. 43.*
- 12 *Socius, si post finitam societatem permittit nomen suum expendi in nova Societate, censetur in eadem cum aliis sociis perseverare. Eoque modo si commisit aliquis alius positivus, quod iactata solus voluntas habetur.*
- 13 *Heres socii defuncti tenetur notificare dissolutionem Societatis, si Societas ab initio, & Litera oblativa fuerint illimitata, & nom. 14.*
- 14 *Assensus sufficiens alius privati, vel secreti gesti inter socios, ex quibus constaret fuisset ab eis Societatem dissolutam n. 15, & nom. 44.*
- 15 *Neque sufficit notificatio facta uni tantum Mercatori, quia debet fieri omnibus nom. 32.*
- 16 *Nequidem expressa dissolutio Societatis, nisi indicialiter à Sociis sibi invicem intimata nom. 34.*
- 17 *Neque sufficit conventionalis fideiommisum à Sociis inter eas clam censetur nom. 42.*
- 18 *Et hoc procedunt, tam quoad Mercatores praesentes, quam absentes, circa quos requiritur intimatio in scriptis, vel per Literas, secus quoad ipse Socius nom. 34.*
- 19 *Denuntiatio dissoluta Societatis per mortem Socii debet fieri omnibus Mercatoribus, etiam modernis, licet ab initio inire Societatem non fuerint illis transmissa Litera oblativa, & nom. 17, & 35.*
- 20 *Ex petitiis extralitis à Libris Mercatorum, etiamque literis creditum probatur.*
- 21 *Causa Mercatorum de Jure suo summopreciosa, & iudicium executionum per eis temari possit.*
- 22 *Societas per mortem socii solvitur, neque ad Heredes transit, nisi de eorum consensu iterum infusa sit.*
- 23 *Presbyteri de Jure Canonico Mercatorum exercere prohibentur.*
- 24 *Limita in Presbyteris hereditas, qui negativum desponsu continuant alterius ministerio nom. 29.*
- 25 *Minores sine solemnitatibus societatem inire non possunt.*
- 26 *Limita nom. 27.*
- 27 *Societatis renovatio non presumitur, nec non plures alias hoc reconvenerit, ex quibus et exclauditur, & nom. 24.*
- 28 *Renovatio prima societatis inducitur, statim ac Socii permittunt post dissolutionem Societatem eorum nomen expendi, vel continuari in negotiis. Et prout dabitur, quando contrarium aliqui posterius alius, hic reconvenerit novam Societatem inducentem nom. 31.*
- 29 *Contrarius, vel negotiationes ab uno ex Sociis extra sferam socialis negotii gesta alias Confocias non obligant.*
- 30 *Mandatum, quod de Jure habens socii ad invicem, intelligitur quoad ea duntaxat, quae ad ipsam Societatem pertinent.*
- 31 *Verba in Negotio suo rinnovato eoio il nome di N. con governo, e facoltà di dar receipto a qualsivoglia negozio in litteris oblativis solite apponi per Mercatores invicem aliquam Societatem, adeo lata sunt, ut nullum negotium excludant.*
- 32 *Generi negotiorum antea expresso, per speciem subsequenter additam, non derogatur.*
- 33 *Et de Ratione ibidem.*
- 34 *Renovatio negotii presumitur facta cum omnibus qualitatibus antiqui.*
- 35 *Secus si ex litteris oblativis contrarium apparetur nom. 41.*

Adglossis Societatis.

DISCURSUS CXLV.

Vigebat olim Liburni quidam societas, seu Ratio crecta sub nomine, vel nominibus DD. Joannis Soufflini, & Caesaris Bainsi, quae de anno 1687. ob mortem dicti Domini Joannis dissoluta fuit, eodemque tamen tempore altera per q. Dominum Joannem Baptista Soufflinum fratrem, & heredem dicti D. Joannis sub eodem nomine Joannis Soufflini, & sociorum fuit renovata, cui finis impositus fuit anno 1694. & rursus altera sub eodem nomine Joannis Soufflini per dictum D. Jo. Baptista, & Hieronymum ejus filium emancipatum, nec non D. Joannem Expellii instaurata fuit, quae de anno 1697. terminavit, illiusque tamen reliquiarum absolutio, vulgo *stralcie*, continuavit ad annum usque 1699.

Sub eodem anno 1697. altera pariter crecta fuit societas sub eodem nomine per dictum D. Hieronymum Soufflinum filium & heredem d. quondam Joannis Baptista, & DD. Aloysium Gargianum, nec non Joannem Expellii, quae finem habuit de anno 1699. cui successit altera crecta die prima Januarii anni 1700. sub eodem nomine Joannis Soufflini, & sociorum, per dictum D. Hieronymum Soufflinum, & DD. Joachim, & Joannem Baptista ejus germanos fratres, nec non Alexandrum Expellii, & Aloysium Gargianum, quae terminavit anno 1703. sub cuius fine sub tempore die 1. Januarii 1706. iterum altera instaurata fuit sub istismet quoque nominibus per dictos DD. Joachim, & Joannem Baptista fratres de Soufflinis & Aloysium Gargianum, quae duravit usque ad diem 5. Augusti anni 1727. quo tempore per decedentem defecit.

Post hujus decedentis casum statim insurrexerunt Creditores hujus ultimae decessitae Rationis pretendentes dictum D. Hieronymum, easque totum Patrimonium sibi fuisse, & esse de jure obligari.

Super qua praetensione pro veritate consultus ad eorum favorem respondendum fore existimo: Nam praeterea eorum rationibus infra deducendis per illos oppositis assistere competere deprehendi.

Item cum appareat ex praemisso scito dictum Dominum Hieronymum Soufflinum in aliis praecedentibus societatibus fuisse Socium, & in qualibet earum expendisse nomen Joannis Soufflini a seculo pro nomine, & signo proprio omnium Societatum per eum respiciendearum, tenebatur de tempore ultimae Societatis modo decessitae, quae idem nomen semper usque in finem eantae continuavit, denunciare externis Mercatoribus dissolutionem praecedens, vel praecedentium Societatum, ut eis innosceret, quod per dissolutionem praecedentium Societatum illenon remanebat amplius Socius ultimae Societatis per alios renovatae sub eodem nomine, & ideo cum id omiserit patiendo semper idem nomen, quo ipse utebatur, ab aliis Sociis expendi, teneatur de proprio, ac si continuasset in ultima Societate erga Mercatores, qui sub fide ejusdem nominis contraxerunt *Racc. de Societ. res. 9. num. 25. ab. & 27. Rota Jansen. decif. 97. num. 1. & num. 13. in fin. Ansaldo. difc. 98. n. 60. 61. & 62. 68. & 69. Rot. Rom. par. 10. res. dec. 30. n. 2. n. 18. n. 19. & 20. repetita post Targh. dec. 30. n. 2. & 3. & n. 18. 19. & 20. post Targh. de Pall. fur. succif. dec. 66. n. 10. & 11. & Rota Romana in Romana Pecuniaria, seu Transfessionis 17. Junii 1701. §. Ar non fu erit cor. Ansaldo. & 15. Decembris 1702. §. Et nihilominus, coram Storto, & in Bononiam pecuniaria, seu causa Angeli 28. Junii 1719. §. Perum, & §. Non astante, coram Corio, & Rot. Roman. in Romana Societatis 19. Junii 1645. §. Nam quicquid fu cum seq. coram Ghislerio quae est impetita pones *Marin. in resol. cap. 207. lib. 2. num. 10. 11. & num. 12. praeterea in fin. confirmata per aliam decisionem in eadem causa edita sub die 2. Martii 1646. coram eodem Ghislerio, quarum decisionum terminis Ansaldo. d. difc. 98. num. 68. & Nos laici in *Parmensis Societatis seu Pecuniariae §. In quorum Comprobationem cum seq. num. 8. & seqq. difc. 145.* hinc praecedenti.**

Nec relevat, quod ex apoca sociali diei primae Januarii anni 1700. appareat pactum quod societas con-

tracta per dictum D. Hieronymum cum aliis consociis durare tantum deberet per annos tres, & per alios tres annos in casu quo per quatuor menses ante finem primae triennii per aliquem ex sociis non fuerit facta ejusdem societatis dissolutio ad novitiam sociorum, cumque etiam in fine anni 1705. ea dissoluta fuerit per consensum sociorum, & altera sub die prima Januarii 1706. crecta fuerit, in qua dictus D. Hieronymus Soufflinus noluit amplius continuare, ut constat ex dictis non nisi capitulis dictae Societatis anni 1706. ideo dictus Hieronymus nullatenus obligatus remanere posset, & contrahibus initis ex nova societate, in qua noluit amplius remanere, nil penitus attento, quod ipse non denunciaverit Mercatoribus dissolutionem praecedentis societatis, quia cum ista fuerit inita a principio cum limitatione temporis, non tenebatur illius dissolutionem notificare, nam Mercatores cum ea contrahentes investigare tenebantur ejusdem conditionis, & qualitates, cum quibus illa inita fuit, praeterea in casu nostro, ubi nullae fuerint mixtae Mercatoribus forentibus litterae obligationis juxta deducta per *Castrif. conf. 104. libr. 2. per res. per Rot. Roman. par. 10. decif. 151. numer. 5. & seq. & num. 12. cum seq. & Marin. in resol. cap. 207. num. 5. lib. 2. laud. Racc. de Societ. numer. 146. cum seq. & num. 151. 152. 153. & laud. Ansaldo. difc. 96. num. 33. cum plurib. seqq. & Nos difc. 39. in addit. num. 18. de Commercio.*

Objectionem namque procedere posset, in casu, quo ille, cujus nomen etiam expensum fuit post dissolutionem societatem, scire non potuisset suum nomen in renovatione alterius societatis expendi, & sic minime notari de illius patientia, aut permissione quod illud expenditur in nova Societate, ut exempli gratia, in eo qui esset abens, vel in remotas mundi partes se contulisset ut considerat *Rot. Jansen. decif. 97. num. 12. vers. non abest*, ed magis, si dement, aut fatuus evasisset, ita ut ei innosceret non potuisset continuatio societatis post tempus praefixum, vel aliquo alio modo allegare posset ignorantiam sui nominis ab aliis Sociis novae Rationis expendi, vel si ageretur de aliquo socio Insultore, vel complementario, aut administratore aliquis Tabernae, vel negotii caseus sub suo nomine, & non nomine sociorum, qui socius insitit, & complementarius post dissolutionem societatem continuasset idem nomen suum expendere, vel ageretur de herede illius, cujus etiam nomen posset expensum fuit ab aliis consociis superfluitibus, & haeres nullam haberet scientiam de societate sui Auctoris defuncti, ut est casus, in quo scripsit *Castrif. difc. conf. 104. vel in herede pupillo, vel minore non habente Tutorem, vel Custorem.*

Sed in casu nostro, ubi constat, quod D. Hieronymus verè socius, & parietatur, quod idem nomen Joannis Soufflini, cujus erat haeres, per se iugiter expensum in omnibus praecedentibus societatibus, continuaretur imposterum per socios ultimae societatis renovatae de anno 1706. usque ad annum 1727. Neque de tali scientia, & patientia dicti Hieronymi dubitari valet, tum quia erat notoria apud omnes talis nominis expensis continuatio, tum, quia dictus Dominus Hieronymus quamplurimas epistolas sub eodem nomine l. dictis sociis recepit, & ad eos scripsit, & misit eisdem responsorias litteras sub eodem nomine, & erat frater sociorum novae societatis, nec non in ipsa habebat interesse, ut opinor, & quodammodo considerat *Rota Romana in dicta Romana Societatis de Ruinis 19. Junii 1645. coram Ghislerio post Marin. resol. 207. num. 11. & seqq. lib. 2. confirmata ex altera decisione edita in eadem causa sub die 2. Martii 1646. coram eodem Ghislerio*, Socius enim, ut dicebatur, qui post dissolutionem societatem, sive per lapsum temporis in apoca sociali patisset, sive per aliam quamlibet causam, permittit nomen suum ab aliis palam expendi, & continuari, semper adstrictus remanere erga Mercatores, qui contraxerunt cum eo, qui eorum nomen expendit juxta veritatem, & communem Doctorum sententiam supra relatorum §. Et enim, qui secundum duplicis sequentis casus diversitatem ex diversis ratione in quolibet eorum militante movetur.

Nam si versaremur in casu, quo ex facti circum-

stan-

Ratio verè appareat, quod Societas notaverit amplius post prædictum tempus societatis finem in societate manere, & verè ab ea se subtrahit, tunc si officiantur permissis suam notam expendi, tenebatur ob rationem tantum sui culpe, vel negligentia, ob quam non debet aliquid præjudicii inferri mercatoribus, quia cum potuerint credere ex continuatione talis nominis palam expensi abique ulla contradictione, aut denunciatione illius, cujus nomen expendebatur, quod Societas fuerit per eum post finem tempus denovo instituta, non debent sui tali fide, & credulitate adeò fundari, utpotè procedente à facto illius, cujus nomen palam expendi passus fuit, defraudari, & iacturam tertium suarum contra requiritur publici commercii pati, ut punctum tradunt *Rot. Jan. de Mercat. decis. 97. num. 1. & n. fin. vers. secus Per Rocc. de societ. Rot. 9. num. 25. ab. & 27. & not. 79. numer. 163. & omnes reperi per Rot. dec. 151. num. 2. & 3. & num. 20. vers. vel præscriptum, & numer. 23. & post eodem n. 6. Minus relevans par. 10. rot. & Rot. post Marin. resp. cap. 207. num. 12. vers. & in omnem eventum, & ibi De Luc. Add. numer. 3. Card. De Luc. diss. 75. num. 11. de credit. & De Luc. de plural. homin. capit. 42. num. 3. Ansaldo. de commercio diss. 98. numer. 68. & 5. Nec ea, vers. tum quia & Rota Romana in Romana pecuniaria, seu translativa 17. Junii 1701. §. At non sit erat & 5. Equæ libentius, coram Ansaldo, confirmata die 15. Decembris 1702. §. Et nihilominus coram Scoto, & in Bononiensi pecuniaria seu cautela Angeli 28. Junii 1719. §. Non attenta, coram Corio, & Non tunc in dicta Parmensis Societatis §. Tertia ratio num. 29. cum plurib. seqq. ubi quod sola*

7 scintilla, & patientia Mercatoris in permittendo nomen suum expendi in aliqua negotiatione etiam post dissolutam Societatem est præjudicium, quo locuturam refellimus *Fuianell. decis. 502. libr. 2. contrarium tenentem, & singulis illius rationibus abundè respondimus, & quod sufficit ad obligandum socium, licet dissoluta fuerit societas, quod ipse aliquid motivum dederit Mercatoribus futuribus credendi, quod ea adhuc duraret, vel renovata fuerit, tradit Torr. de pall. f. in. cess. lib. 3. cap. 10. n. 58. & Nos tunc in d. Parmensis Societatis §. In quorum comprobationem cum plur. seqq.*

Et hanc procedunt, etiam quando heredes socii defuncti cum scientia, & patientia permiserunt expendi illius nomen in societate jam dissoluta, & licet heredes essent minores, vel pupilli, dummodo interveniat scientia, & patientia eorum Tutorum, vel Curatorum, ut punctualiter decisum fuit in dicta Romana Pecuniaria, seu translativa 17. Junii 1701. coram Ansaldo, & confirmata in altera 15. Decembris 1702. coram Scoto, & egrèssè in Bononiensi Pecuniaria, seu cautela Angeli 28. Junii 1719. coram Corio, & ad usum per De Luc. de alienat. diss. 34. numer. 10. & De Credit. diss. 75. num. 6. & aliter De Luc. ad Marin. resp. cap. 207. num. 2. §. lib. 2.

Neque prædictis obstat *Castrif. cons. 104. libr. 1.* ubi fulminat, quod hæredes socii defuncti non teneantur de contrahendis gessis post dissolutionem societatem, quia ipse loquitur quando hæres ignoravit per defunctum fuisse institutam societatem, ut se bene explicat sub num. 3. & alibi, & in his terminis loquuntur alii, vel intelligi debent, si qui allegari possunt Doctores in contrarium firmantes, alios loquentur contra communem Doctorum opinionem, & contra requiritur, & utilitatem publici Commerci, sine qua

12 Reipublica sufficeret inquit ut ponderat d. Decisio Romana, in d. Bononiensi Pecuniaria, seu cautela Angeli 28. Junii 1719. §. Final. cor. Corio.

In casu verò, quo post dissolutionem societatem, si ve per lapsum temporis præfixi, si ve per aliam causam, non apparet in socio expressa voluntas non renovandi societatem, vel se ab ea extrahendi, tunc si ille permittit nomen suum expendi in nova societate, tunc intelligi debet illum voluisse eam renovare, ac in eadem cum aliis sociis conversare, eoque magis, si actus aliquos egerit, ex quibus conjectari

13 illius possit hæc tacita illius voluntas, *Bruterman. in l. si quis Mancipis §. 2. & 3. ff. de iust. allion. tunc Marin. resp. lib. 2. cap. 207. num. 6. & ibi Rota Romana. num. 10. & 17. Card. De Luc. diss. 75. num. 7. Ansaldo. de Commercio. diss. 98. num. fin. Rot. Rom. de-*

cess. 169. num. 42. part. 17. & post Torr. de pall. futur. success. dec. 66. numer. 10. & 11. & alii Doctores, & decisiones supra laudate in §. Etenim cum apparet de Nos tunc in Parmensis Societatis.

Fortius hæc omnia quinimo abique dubio procedunt in casu nostro, ubi usque à principio, ut ex præmissis factis constat, Societas capta fuit, & illimitata abique temporis præfixione à D. Joanne Soufflini sub ejus proprio nomine, quo mortuo renovata, & instituta fuit anno 1687. per Dominum Joannem Baptistam Soufflinum filium fratrem, & dictum Hieronymum filium dicti Joannis Baptiste sub eodem primo nomine Joannis Soufflini cum literis oblatoris generaliter conceptis quovis mercantiliu Platearum transiundis, in quibus præsertim nulla aderat temporis limitatio, quæ Societas cursum de anno 1694. fuit simpliciter abique illius literis oblatoris renovata ab ipse DD. Joann. Baptista, & Hieronymo adjuncta D. Jn. Expelli, iurumque simili modo de anno 1697. per dictum D. Hieronymum adjuncto altero Socio Lodovico Gargiano sub eodem nomine Joannis Soufflini.

Quo posito indubitatè sequitur, quod patrimonium tum Joannis, tum Joannis Baptiste ejus fratris, tum D. Hieronymi filii ejusdem Joannis Baptiste fuit obligatum omnibus Creditoribus, qui contraxerant cum dictis Societatibus: Quod enim Patrimonium Joannis, ex ea ratione, quia Joannes Baptista ejus frater, & hæres, nec non Dominus Hieronymus ejus nepos, & pariter hæres dicti Joannis mediante persona dicti Joannis Baptiste renovaverunt, & semper continuaverunt Societatem sub eodem nomine Joannis defuncti. Etenim si in casu, quo hæredes socii defuncti permittunt, ac perunt veterem Societatem continuari sub eodem nomine defuncti, tunc patrimonium, vel hereditas dictorum etiam obligata remanet erga creditores, qui post mortem socii contraxerunt, ut ex auctoritatibus supra allegatis finiamus, eo magis in casu nostro, quo ipsi heredes renovaverunt, & continuaverunt sub eodem nomine defuncti Societatem: Quo verò ad patrimonium eorumdem hæredum, qui continuaverunt dictas societates, res est plana, ideoque non indiget computatione.

Eoque magis id procedit attento, quia usque à principio Societas Joannis Soufflini fuit illimitata, eaque postea renovata post illius mortem per Joannem Baptistam, & Hieronymum sub eodem nomine Joannis pariter fuit illimitata, & cum literis oblatoris abique illa temporis præfixione omnibus Mercatoribus casualiumque mercatorum Fosti denunciata, quare si in aliis Societatibus de anno 1700. & 1706. per dictum Hieronymum privatim postea renovavit, & nemini extorci Mercatoris notificari tenebatur ipse per literas circulares omnibus Placitis Mercantibus præconizante, & notificante dissolutionem præcedentium Societatum, & novarum erectionem, ne sub fide illarum cantentium semper sub antiquo nomine Joannis, Mercatores contra-

13 hentes decipi valerent, ut advertent de Alderis. d. cap. 207. num. 5. in med. Rocc. de Societ. nu. 159. in med. De Luc. de plural. homin. cap. 42. num. 3. Rota Rom. post Card. De Luc. de credit. in Mancif. dec. 30. num. 15. & tunc Non in dicta Parmensis Societatis, & punctualiter in sermone Societatis flex limitate, vel cum aliis novis pactis, & conditionibus renovare per hæ-

14 redes alicujus Socii defuncti sub continuato nomine Socii defuncti firmavit *Rota Rom. in Romana pecuniaria, seu translativa 17. Junii 1701. §. Equæ libentius coram Ansaldo, & melius in altera decisione illius confirmatoria 15. Decembris 1702. §. Et nihilominus coram Scoto, ac egrèssè, & laus in Bononiensi pecuniaria seu cautela Angeli 28. Junii 1719. §. Peram & 3. Non attenta, cum §. seq. quibus in locis per dictas decisiones firmatur nequidem relevare focus quoad Mercatores exteros actus iudiciales, vel protestationes emissas inter illos ad invicem in Civitate ubi morantur, 15 quia tales actus non possunt esse noti Mercatoribus exteris, prout idem quoque comprobatur *Rot. Rom. post Marin. resp. cap. 207. num. 12. libr. 2. & plenè Rot. decis. 151. feri per tot. part. 10. rot. & penes Torr. dec. 66. similiter fore per tot. & prædictum num. 13. cum seq.**

In nihilo refragante, quod moderni Creditores adversus dictum Hieronymum, vel ejus hæredes interagentes non sint illi Mercatores, vel negotiatores, seu consocios.

responsales, quibus ab initio transmissæ fuerunt prædictæ litteræ oblationis circulares, & prædictis ipsi alias litteræ circulares super dissolutione procedendum, & renovatione aliarum luminatæ, & cum novis pactis inita transmittere opus non fuit; Quæmadmodum enim etiam moderis Creditores modo agentes de tempore dictarum oblationum litterarum non aderant, aut negotiationem non exercere, adhuc de infam antiquis heredis oblationis ubique Platearum mercantiliū divulgatæ notitiam habuerunt, ex quo illarum scientia, per traditionem de Mercatoribus in Mercatoribus successivè venientes transmissa fuit, & per consequens societati sub nomine Joannis Soufflini, ac aliis sequentibus sub eodem nomine privatim renovata per Joannem Baptillam, & Hieronymum de Soufflini crediderunt, ita & illi denotari debuit dissolutio dictarum precedentium Societatum, & renovatio alterius per dictum Hieronymum successivè erecta de anno 1700. necnon ultimæ renovatæ fuit eodemque nomine per alios confocios dicti Hieronymi sub anno 1706. si non per litteras ipsi particulariter directas, saltem per continuas alias generales epistolas in Plateas transmittendas, seu per edictorum affixionem in locis publicis, & Mercatorum Foris, ut contrahentes incerti dissolutionis dictarum societatum scirent habere potuissent, prout punctualiter respondendo tali obiecto advertit Rota Romana in dicta Banoniæ pecuniaria, seu cautela Angeli 28. Junii 1719. §. *Parum refragatur, eorum Causa.*

Sequitur decisio Rote Romane citata in præfati Discursu.

Decisio R. P. D. Corii.

B O N O N I E N.

Pecuniaria, seu cautela Angeli

Luna 28. Junii 1719.

Inter cetera, quæ exercebantur negotia à quondam Petro Maria de Landis, illud extitit nuncupatum *di Candetta*, præcisè consistens in recipiendis, transmissendis mercibus, quæ ab uno ad alterum distinguuntur Emporium, & Mercatorem, quod idem Petrus Maria moriens suis certis conditionibus iure legati reliquit Joanni Mariz, & Hyacintho de Landis ejus Patruelis jam publicè in Civitate Bononiæ mercaturam exercentibus. Hi autem Legatarii illud non minus renovare volentes, quam antiqua eorum negotia continuare, & dilatare cupientes, sub die 7. Octobris anni 1653. confutata litteram oblationum omnibus ferè Mercatoribus, & Negociatoribus Platearum Italice in hunc, qui sequitur modum dederunt. *Il negozio finora continuato con nome del Signor Pietro Maria, e Cesare Landis, ha avuto il suo debito fine con soddisfazione di tutti, e mediante la morte di Pietro Maria nostro Cugino, s'è rinnovato con nome di Giovan Maria, e Giacinto Landi con governo, e facoltà tale di dar ricapito a qualsivoglia onerato negotio, e ricevendo voi nel numero dei nostri principali Amici, ci pare bene di darvene parte, accio potiate ad ogni vostra occorrenza prevalervi dell' opera nostra, che in particolare è di ricevere, e spedire merci con ogni vantaggio, e diligenza possibile, e per le compræ, e vendite, e controvendite per le mezzæ se risposte con la solita provvisione di due per cento, che ne farete nota come conveniente resti tale obbligo reciproco, come farete anco di non credere ad altra mano, che a quella di noi nominati.*

Ad hæc usque tempora continuatim expendi nomen mor dictæ Rationis *Giovan Maria, et Giacinto Landi*, cum Correspondentes omnes, merces non minus, quam pecunias crediderunt, non oblatæ, quod prius Instutores jam potidem decederunt, relicta post se filius, & respectivè nepotibus, nempe Joanne Baptista, Joanne Maria, & Bernardino. Cum autem anno 1715. dicta Ratio decederet, illius Creditores egerunt coram A. C. de Genibus contra bona dictæ Rationis, tuncque nonnulli illorum mandata pro eorum creditis reportaverunt, Joannes Maria, & Bernardino se se opposuerunt illorum executioni, allegantes cautelam Angeli in vim asserti conventionalis subcommissi inter ipsos ordinati; Sed cum prædictus A. C. de Genibus tandem cautelam quoad

omnes Creditores non afficere declaraverit, hinc de legata mibi per Tribunal Signaturæ Justitiæ referentibus cum clausula *S. P. quoad posteriori Joanni Baptista, & in reliquis S. Q. E.* alterius suspensiva appellatio debum hodie propoluit, ac mandata *A. C. forent exequenda, seu prius oblatæ cautela Angeli, cui affirmatio quoad primam partem, & negati ve quoad secundam Domini responderunt.*

Quandocumque pro eo, quod respectu primam resolutionis partem, parum immorandum erat super qualitate, & quantitate crediti Actorum, quod ex legitimis documentis, extractions partitularum, & epistolarum sub subscriptione Joannis Mariz, & Hyacinthi Landi comprobantur noscebatur, ut dixit Rota in Banoniæ, seu Anticiana Pecuniaria 13. Julii 1704. §. *Validitas, eorum bon. mem. Adm.* necnon super competentia Judicii executivi, in quo mandata reissata extiterunt, quia actioni hujusmodi locum faceret favor publicorum Mercatorum, inter quos summarissimè, & levato velo procedi consuevit ad text. in l. 1. Cod. de Nautrag. lib. 11. & late tradunt consensu per Reverendiss. Anfaldum de Comm. & Mercat. in diff. general. §. num. 7. ad 12. Rot. Januæ. dec. 9. num. 39.

Quin obijci valuerit, quod dimissis per Joannem Baptillam nonnullis bonis, ipsi Creditores illa administraverint, quodque ad manus Nummulariæ Rationis illorum de Melferis deventerit una *Bolla d' Orsoglio*, de qua teneatur rationem reddere. Quod enim perituri ad dicta bona, ultra quod ea sunt sub sequestro Creditorem Instrumensariorum, placuit responso, quod de illorum pretio habenda erit ratio in consignatione faciendi inter omnes dictos Creditores. Respectu verb dictæ falme *d' Orsoglio*, apparuit Dominis de illius pretio tractato ex venditione sequenti in Civitate Lugduni fuisse redditam plenissimè rationem à præfatis de Melferis, dum de dicto anno 1715. transmissis partiis dicta Ratio de Landis eas approbavit mediante epistola, de qua *Summaris Creditorem num. 11. litt. B. & C.* & de facto idem Joannes Baptista in statu Creditorem ab eo efformato descripsit dictos de Melferis Creditores libris 1591. unecutq. Bononiensis fere coarquantur dictam credendum *A. Summar. nu. 9. litt. B.* quod sane non existit, quoties ratio de eadem falma non fuisse reddita.

Totum itaque momentum cause in eo versabatur, quod credita licet afficeret valuerint Joannem Baptillam, qui etiam Complementarii annus exercebat, adhuc nullo pacto allegabilia essent contra Joannem Mariz, & Bernardino fratres, qui hoc assumpsum sustinere conabantur sub eo fundamento, quod nulla inter ipsos, & Joannem Baptillam verificaretur Societas, ob quam isti ex facto quod Joannes Baptista teneri valuerint, quia Negotium, seu Ratio fuit nomine Joannis Mariz, & Hyacinthi olim cantans, ita per eorum obitum ministerio Juris expiraverit, ut nequaquam ad ejus Heredes sine eorum novo consensu transire valuerit ad litterales. Text. in l. *non potest, & L. ad ea ff. pro Socio*, cum aliis late censumtis in Romana Pecuniaria, seu Reintegratoria 23. Januarii 1719. a §. *Item scripto, & feg.* & in ejus confirmatoria 3. Adm. ejusdem anni §. *Thymidm autem, eorum Adm.*

Illorum autem novus consensus penitus lo hypothetici desiderabatur, quia quidquid egerit Joannes Baptista, aliam proprio Marte scribendo epistolam de anno 1696. aliquibus Mercatoribus, significando negotia complenda fuisse in potestatem sub directione epistolam Joannis Baptista, id nihil interit aliis fratribus, quorum respectu æquæ deficit super asserta renovatione voluntas, & potestas. Potestas quidem, quia alter eorum, nempe Bernardino, erat Sacerdos Presbyteratus Ordine insignitus, ideoque negotiationem exercere prohibitus ex Sacrament Canonum censura, de qua *Fagnan. in cap. 1. num. 79. ne Cleric. vel Monach. & in cap. secundum, infra. eodem tit. cum aliis per Roman in Romana Pecuniaria 14. Martii 1712. §. Confabulata, eorum R. P. D. meo Alma Urbis Governatore impress. post respons. 6. Partitell. lib. 2. Alter nempe Joannes Maria erat in minoræ ætate constitutus, qui prater eorum Societatem sine solemnitatibus initiare non poterat ex sumas per Felic. de Societ. cap. 4. n. 14. Adm.*

Mortis, de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 12. n. 1. & tit. 13. num. 2. Rota dec. 56. num. 12. post Terr. de pall. futur. success. Voluntas autem defunctus pariformiter defunctus autem ex divisione inter ipsos fratres sequuta de anno 1699. quo negotium alii Condota assignatum exiit pro portione solius Joannis Baptiste; Tum ex Fideicommissio conventionali procedenti anno 1698. inter ipsos Fratres inito; Tum ex declaratione super hoc judicialiter emissa de anno 1701. à Joanne Maria Sommo. ipse n. 4. per quos actus excludi dicebatur voluntas continuanda, seu renovandi Societatem, quae cum ipsis non bene comparatur, immo adversatur, quod praesumi non debet ex generaliter deductis per Rot. in Romana Testamaria Marchia super Creditis Martini Baldinotti 8. Martii 1717. 5. litesque, coram R. P. D. meo Crispe.

Vetum praefata omnes Theorice, licet in se, & in abstracto venissent, inapplicabiles potius remanebant praefatae hypothese, in qua dum, ut supra notatum fuit, Negotium, Ratio, seu Societas renovata fuit de anno 1693. cum iuris oblatoris datus à Joanne Maria, & Hyacintho ad quoscunque fere Italici Mercatores, idemque nomen continuò expensum fuit etiam post obitum dictorum Joannis Mariae, & Hyacinthi, qui nunquam correspondens notificatus exiit, in his unique circumstantiis dissolutioni Societatis, quae per obitum Socii ita de iure inducitur, ut nunquam transeat ad haeredes, inefficax remanet, quo minus illi teneatur favore eorum Creditorum, qui penitus ignari de Societatis dissolutione, suas pecunias Societati sine ulla temporis constitutione ab initio notificatae, ac sub eodem nomine continuatè crediderunt ad notata per Caffren. in l. 1. §. Non autem, numer. 3. ff. de exercit. ad. & conf. 104. numer. 1. tom. 2. & magis in specie distinguendo dictum fuit in dicta Romana Testamaria, seu Reintegratio 23. Januarii proximi prateriti, §. Final. confirmata 5. Adj. §. Jam enim, coram Ade. Nulla quippe acqui, bonique, aut iustissime ratio postulata, quod infelici Correspondens generalibus literis invitati, omnique culpa expertes, sub bona fide publici commercii existerent, quando omnis culpa imputari debet Haeredibus Sociorum, qui si iuris effectus Societatis dissolutionem per obitum Socii operantur, guardere voluissent, eandem dissolutionem ceteris omnibus correspondens per consimiles circulares epistulas denunciare tenebantur, iuxta regulam edocentem unumquodque dissolvendum esse comodo, quo sua colligatur, ut solidae probare Faber in pendit. sua legi sed §. Pupillus, §. De quo palam, voss. nemo invitus §. de infist. ad. Diverso. comment. Juris Civil. eodem tit. cap. 2. in fine, Gomez. var. refol. lib. 2. cap. 5. sub num. 6. Rocc. respon. 17. sub numer. 4. & §. 5. de Societ. mercat. notab. 70. num. 146. & seq. tom. 1. Card. De Luc. de Credit. diff. 75. num. 9. & diff. 140. numer. 3. optimè Rota in Romana Societatis de Reintegr. apud Terr. de pall. futur. success. diff. 66. num. 9. & 10. in recent. dec. 51. num. 25. parti. 10. & dec. 233. num. 8. & seq. parti. 15.

Quotum igitur voluntatis, quotum potestatis contiouandi inspectionem assumere, qui in his terminis incepta procius reddebatur, quia si haeredes continuare non poterant, aut volebant, non ideo excusabantur negotii, & Societatis terminationem denunciare ex istis motu deductis; Et de cetero quicquid sit de potestate, qui tamen respectu Joannis Mariae, in his eamquam minori deficiente, non item deat in Curante, epus confensus, five expressus, five taciti in permittenda negotiorum continuatione, fuit suae ad obligandum illius bona, Duard. de Societ. lib. 2. cap. 3. parti. 3. num. 29. Rot. post Juv. de contrall. minor. dec. 53. num. 16. in Romana Pecuniaria, seu Transfinitio 15. Decembris 1703. §. Certum, coram Eminentiſſimo

29 Saceri, & quoad Bernardinum Clericum, nec clare militibus contra ipsum asserta prohibito, dum non agebatur de mercimonio omnino voluntario, sed obveniente ex hereditate paterna, & ministerio alterius continuato, ut bene advertit Card. De Luc. de iur. diff. 42. num. 5. voss. Secunda quia.

Certum est, quod voluntas nullo modo controversari potest; Ea enim non tantum efficitur ex permissione, quod idem nomen negotii, five Rationis Imper expensum fuit, Rocc. de Societ. Advercat. notab. 79. n.

263. tom. 1. Felic. de Societ. cap. 41. n. 1. & seq. Michaler. de Fratrib. parti. 2. cap. 41. n. 5. & seq. Caffre. Larr. dec. 26. n. 26. Rot. dec. 151. n. 20. par. 10. reuou. Sed clarius ex ipsa circumstantiis divisionis, & dissoluit in obiecto relatis. Si enim in divisione sequuta anno 1699. capitale Negotii cum omnibus lucris, usque suis factis assignatum fuit in portione Joannis Baptiste, & è contra Joannes Maria, ac Bernardinus æquivalentiam in reliquis bonis obtinuerunt, id quod importat participationem lucrorum Societatis tam ex parte ipsius Joannis Mariae, dum etiam in aetatem annorum 28. quoniam ex parte Bernardini jam Clerici à viginti retro annis; Ac praeterea si toties dictus Joannes Maria de anno 1701. Societatem, in Foro Mercatorum didixit, cerè certius ex his, festis quacunque questione potestatis, voluntas continuandi interabatur alvargit, ut in terminis primae propositionis tradunt Socin. Sen. conf. 87. num. 12. & seq. lib. 1. Michaler. de Fratrib. parti. 2. cap. 41. n. 11. & 36. Juv. de contrall. minor. gloss. 25. §. 3. num. 108. & seq. Rot. post eundem dec. 53. nu. 8. & seq. & in terminis secundae expendunt Felic. de Societ. cap. 39. nu. 2. Ursol. consil. for. cap. 7. n. 2. Caren. refol. 227. nu. 6. Ansd. de commerc. & merc. diff. 51. n. 16. Rot. dec. 410. n. 2. cor. Priol. & dec. 233. sub n. 6. parti. 15. recent.

Hinc continuatio per omnes Fratres voluit requirit obesse epistola anni 1696. pariter in obiecto relata. Tum quia uni tantum Mercatori conscripta fuit, & tamen quatenus novationem contineret, debuisset omnibus Correspondentibus dirigi, ut in puncto Rot. in d. dec. 151. n. 31. par. 10. reuou. Tum etiam quia si ut dictum est de anno 1699. omnes Fratres universum Negotium dividerent, & de anno 1701. Joannes Maria Societatem dissoluit, nimirum sane in terminis implicat, quod eadem Societas per dictam unicam epistolam manserit procedenter dissoluta.

Non attenta replicatio, quod saltem à d-ctis annis 1699. & 1701. debeat dici inter ipsos terminata. Didi enim actus, tamquam secreti, & clandestini gossi inter ipsos Fratres, nullum innuuntur praedictum Mercatoribus, etiam ex post expenso nomini antiquae Rationis credentibus, ut prater supra deductos late firmat De Marin. lib. 2. refol. 207. nu. 12. tom. 2. Rot. post Salgad. lalyr. credit. dec. 30. num. 2. & 18. & in Romana Pecuniaria, seu Transfinitio 17. Junii 1701. §. At non sic erat, coram Reverendissimo D. meo Ansd. & 15. Decembris 1703. §. Et nihilominus, coram Eminentiſſimo Cardinali Saceri; Nil relevante, quod dissoluta fuerit judicialiter facta, & in actis reproducta, nam quid sit inest Fratres, quibus tantummodo facta exiit interpellatio, quantum ad Creditores, & Correspondentes, five praesentes in Civitate Bononiae, five absentes, & alibi commorantes, necessaria erat intimatio expressè in scriptis, & respondenda per literas denunciatio, ut posset de omnibus certiores fieri, ut omittis generalibus, praecise Rota post Terr. de pall. futur. success. dec. 66. num. 9.

Parum retrahente, quod moderni Auctores non essent de illis Negociationibus, seu Correspondentibus, quibus ab initio de anno 1693. transmissae fuerunt circulares epistolae oblatoriae, & proinde istdem alias super dissolutione transmissae opus non fuerit. Quammodum enim, & si moderni Auctores de tempore conscriptionis literarum Nummulationem non exercerent, adhuc per easdem literas in Placitis divulgatae notitiam habuerant renovatae Societatis sub nomine Joannis Mariae, & Hyacinthi de Landis, cui postmodum crediderant, ita & his denunciant debuit dissolutionis notitia, si non per literas ipsas particulariter directas, saltem per consimiles alias generales epistulas in Placitis transmissas, seu per Edictorum affixionem in locis publicis, & Mercatorum Foris, prout fieri debere ad hoc, ut contrahentes incerti scientiam dissolutionis Negotii habere queant, movent relati §. 5. Fernu in fine, & bene consonant De Marin. d. refol. 207. n. 4. tom. 2. Rota Janu. dec. 14. num. 31.

Majorem sibi plausum non promerente altero obiecto, quod Fratres de Landis convicti instatise super puncto mordicus allegare dissolutionis Societatis desumpserunt ex eo, quod literae oblatoriae dicti anni 1693. respicerent limitatum Negotium alii Conducta, subinde inferendo, quod dum credita eorumdem Actuum

rum originem non haberent à mercium transvectione, sed velut proficiscencia ex literis cambiis, respectent mercaturam cambiarum, idem supposita etiam continuatione Societatis ad commodum Creditum cum antiquo Negocio, seu Ratione contrahentium, adhuc pro didis debitis ex facto Joannis Baptiste obligari non valuerit ob passim receptum regulam, quod contractus ab uno et Sociis gessu extra sphaeram socialis Negotii, alterum Socium non afficit, de qua *Antiarum. conf. 332. num. 3. & seqq. Peregrin. 1091. 118. n. 10. lib. 5. Felix. de Societ. cap. 14. numer. 45. Terr. de pall. futur. succell. lib. 3. cap. 10. n. 41. Thesaur. quest. for. 30. n. 1. lib. 4. Urcul. de transact. q. 39. num. 33. Rot. Jansen. dec. 54. num. 103. Mutuum enim*

37 mandatum, quod Socii habere dicuntur, semper intelligitur, quoad ea demandat, quæ ad ipsam Societatem pertinet, ex adductis per *Gravian. difcept. 279. n. 4. Monach. decif. Bann. 51. num. 12. Rot. dec. 402. n. 8. & per tot. coram Duvet. Jan. dec. 298. num. 4. & seqq. part. 4. recet. & dec. 102. post Saigad. labyrin. Credit. & in Romana Penultima per referentis 26. Junii 1709. coram Eminentiſſimo Cardinali Scoto.*

Æque enim infelix huc secundum distictionem apparet Dominis, ejusdem insubstitutorum illud deprehendentibus ex tenore eorumdem literarum oblatoriarum, dam enim illa ita conceptæ erant, *„ il negocio et. i. „ e rannoato col nome di Gio: Maria, e Giacinto* 38 *Landi con governo, e facoltà tale di dar receipte „ a qualsivoglia onerato negozio „ impossibilit evadatur allegata restrictio ad solum negotium di condotta, quæ non bene comparatur cum generalitate verborum, se pretendendum ad quamlibet aliam honestam negotiationis speciem, non minus inspecta importantia verbi Negotii, quod est generale, ut tradit *Scarr. de commerc. §. 1. quest. 1. numer. 6. & 7. Favia de commerc. Terrer. lib. 1. cap. 2. num. 3. quam alterius distictionis qualsivoglia, quæ pariter est universalis, conueniente reſcripti restrictionem, ex adductis per *Barboſ. diſt. 317. num. 1. & seqq. & diſt. 320. pariter num. 1. & seqq. cum aliis per Rot. coram Orriben. decif. 265. numer. 26.***

Secreta animadversio, quod renovatio Negotii præsumi debeat facta secundum qualitates antiquæ Negotii exercitæ à Petro Maria de Landis legente, quod restrictum erat ad solum Mercium transportationem; Signauerit quia eadem quoque litteræ oblatoriæ afferunt generalitatem paulo inferius restringere videantur, ubi *„ accio potiate ad ogni vestra occorrenza, valueri dell* 39 *opera nostra, che in particolare à di ricevere, e spedire merci con ogni vantaggio, e diligencia possibile.* Hæc namque postrema verba tamen abest, ut possit censeri valere ad limitandam universalitatem negotiorum, ad quæ præcedenter Mercatores externi invitabantur, ut immo potius eundem generalitatem comprehendere ope illius accomodatissimæ interpretationis, ac si scribentes distinxerint, quod eorum opera præcipue versabantur in transportatione mercium, sed generaliter porrigebatur ad aliam quancumque honestam negotiationis speciem ex percurrente regula, quod subsequens qualifcat expresse specie, hanc derogat præcedenti generi, sed demonstrativè, & gratia majoris declarationis apposita censetur juxta *theoricam Barbol. in l. quæſum. §. Si quis fundum. ff. de fund. instrull. Rot. coram Emmer. Jan. decif. 1273. num. 8. & alios citatos in Caurim. jurisdictionis 26. Junii 1702. §. Etiam obſervum, eorum el. mem. Card. Caprera.*

Indeque nil facit allegata præsumptio renovationis negotii cum qualitatibus antiqui, quia si ea semper veritati credere debet, ut generalibus omnibus in his terminis observat *Felix. de Societ. cap. 41. n. 28. Rot. Jansen. de Aſſecur. dec. 71. num. 2. inalleghabile remanet in præſenti, quo contrarium convincit non mi-* 41 *nus literarum tenor et. moraxobſervatis, sed reliquis quoque eorum contextus, directio, & executio; Si namque superaddidum fuit „ E per le compe, e vran- diæ ci contremiamo per le mæzzæ riſpoſte con la ſolita „ proviſione di due per cento, che ne farate uoa como „ vi contereate reſſa tal obbligo reciproco „ Si deluget eadem litteræ transmissæ fuerint quampluribus Negotiatoribus solum Nummulariam exercitibus, & rursus si tam à conferentibus dictas litteras, quam etiam ex post aliis quoque negotia exercita fuerint,*

prout alter ex Reis conventis falsus fuit in supra relato clandestino actu distinxit, in quo profectus fuit *distingere dictum Negotium, seu Rationem Bancarum,* quibus unquam dubitare poterit, quod landis præsumptio penitus proligetur, quodque ad oculum eruat per comprehensionem in literis oblatoriis plurimum negotiorum, sine qua & transmissio etiam ad Camplores, & reciproca obligatio certe ratur incertum, superflua, & inepte temerenter, & pro qua sola sufficeret substantia observantia, quæ fidelissima dicitur interpretis consimiliconque contractus, ac in eis contentorum, ut aliis relatis dictum fuit in *Romana Fratrū Ducatum 27. Martii præſenti præteriti, §. Nove alla, coram Aſe.*

Hinc descendendo ad secundam resolutionis partem, qua rejecta fuit cautela Angelii à Reis conventu allegata in vim conventionalis fideicommissi ab ipsis per contractum initii de anno 1698. per quem Astores, ceterosque posteriores Creditores excludere conabantur ad regulam *Text. in l. qui prior, C. qui per. in pign. hab.* basis ejusdem resolutionis solidabatur in eis, quæ huc usque dicta sunt; Dato quippe, quod negotium communis Mercatorum contrarium dici debeat ad præjudicium Fratrum Fratrum Reorum conventorum, quibus foret, & clandestini ad divisionis, & distinxit suffragari nequeat contra ignaros Creditores, ne bona fide suas pecunias negotio, seu Rationi credentes ex firmis sub §. *Non artema,* statim quoque conſequatur, quod minus juri possent assertio conventionalis fideicommissi, quia illud nondum rationem privare pactionis retinet, & ideo laud aptum est obesse Negotiatoribus, qui publica commercii libertate freti, & ante fideicommissi constitutionem invitati contraxerunt, ut egregie ratiocinatur *Faber in pandect. sua leg. §. qui Mancipii, §. si impub. verſ. deciditur, ff. de insti. ali. & in puncto fideicommissi conventionalis Castald. consilii. 119. n. 4. & seqq. Rota coram Reverendiſſimo Anfaldi decif. 43. num. 20. & coram Priol. dec. 465. num. 7. in recet. dec. 3. n. 6. & seqq. & decif. 426. n. 1. & seqq. part. 13. recet.* Actum alias effect de publica utilitate commercii, sine quo Respublica sustineri nequit ad *text. in l. prima, ff. de exercit. ali. & leg. §. qui Mancipii, §. Si impub. ibique Faber verb. Papilli ff. de insti. ali. ff. facile permitteretur, ut feceris huius conventionibus Creditores publica fide ducti ad exponendum eorum pecunias supplantarentur, ut præter latè superius congestos, ponatur *Rot. coram Beninsega decif. 185. num. 17. & monite citata decif. Reverendiſſi. Anfaldi 43. sub n. 14. id quod ultra superabundat ad destructionem allegati tituli, sine quo cautela Angelii servari non valet, ut passim respondit *Rota, & signatur in Viterbien. Decis. & Cautela Angelii 11. Februarii 1718. §. Final. coram R. P. D. meo Herrera.***

Eadem coram Eodem.

QUOD JOANNEM BAPTISTAM.

Lana 26. Junii 1719.

Rescribente juxta fidei seriem in altera mea hujus diei Decisione recentiam, Tribunali Signaturæ Justitiæ adversus decreta ab A. C. edita relaxationis mandatorum ad instantiam Creditorum Rationis jam extantibus sub nomine Joannis Maria, & Hyacinthi de Landis, necnon moderationis Causæ Angelii à Fratribus de Landis reis conventis allegatis, in devotum tamen quoad portionem Joannis Baptiste, oportuit consensuoneque Dominorum sensum exquirere sub alio opportuno debito, ac *consistere de re judicata, seu potius obſervare Cautela Angelii, cui affirmativè quoad primam partem, & negativè quoad secundam respondere non habuerunt.*

Omnis namque rationum momenta, quæ penes ipsos Dominos fuissent iustitiam præcedenti Judicati contra Joannem Mariam, & Bernardum Fratres de Landis, ut in dicta contemporanea Decisione, fortius magis impropie perurgent contra Joannem Baptistam, qui indubitanter administrationem socialis negotii gessit, ejusque nomen expendit, ac proprium debitum occasione emulsionis bonorum apertè falsum fuit. Ut proinde aliquo non concurrente lesionis motivo, quod locum facere potuisset restitutioni in integrum,

negrum, metied constare diceretur de re iudicata, ut
 saepius dicit Rota, & signatur decif. 81. num. 1. &
 seqq. eorum Reverendissimo Anfaldo, & in Romana
 Spoliis 3. Junii 1718. §. Quandoquidem eorum Mte.

A R G U M E N T U M.

Societas per mortem unius ex Sociis dissolvitur,
 non obstante pacto, etiam iurato, inter
 Socios inito, quod deberet continuari so-
 cietas post mortem.

Continuatio societatis post mortem Socii dici-
 tur nova Societas, etiam si adesse præce-
 ptum Socii defuncti de continuanda socie-
 tate, quod procedit, tam si Hæredes præ-
 cepto Testatoris obtemperare tenerentur,
 quam si in eorum voluntate esset illud non
 acceptare; Ideoque Hypotheca Creditorum,
 qui contraxerunt cum hac societate post
 mortem continuata, non possunt metiri eo-
 rum Jus Hypothecæ ab initio antiquæ so-
 cietatis, sed à die modernæ, qua post mor-
 tem Socii per Hæredes illius cepta fuit con-
 tinuatio Societatis.

Hæres quando tenetur obtemperare præcepto
 Testatoris de continuanda Societate non obli-
 gatur bona propria, sed ea tantum, quæ fue-
 rint Testatoris; Socius si non tenetur Jus-
 sum Testatoris observare, nam tunc si con-
 tinuaret societatem, non tantum bona Testato-
 ris, sed etiam propria illius remanent obligata.

Declaratio, quæ fit per Hæredes alicujus Socii
 continuandi societatem Defuncti, non
 retrahitur ad tempus antiquæ societatis,
 quia ista declaratio dicitur nova societas,
 & hoc procedit, non obstante pacto in pri-
 ma societate appposito per socios, quod vo-
 lentibus Hæredibus alicujus Socii Defuncti,
 debeat continuari Societas.

Dissoluta societate illa adhuc durat pro com-
 plegendis Negotiis jam capsis, quod vulgo di-
 citur continuatio societatis per lo stralcio, sed
 fieri non possunt amplius nova negotia.

Discedere à Societate, an, & quando unici-
 que Socio permittum sit.

S U M M A R I U M.

1 Societas morte unius ex Sociis dissolvitur, nec
 transit ad Hæredes.

Non obstante pacto etiam iurato, quod transire
 debeat ad Hæredes num. 2. 3. 33. & 50.

4 Secus vero si conventum sit, quod societas per
 mortem alicujus ex Sociis durare debeat,
 quoad alios Socios superstitibus, & num. 49.

5 Societas per Testatoris præceptum ab Hæredibus
 continuanda, non dicitur eadem societas, sed
 nova, & num. 28. 34. & 46.

Quod procedit tam si Hæredes non tenentur
 præceptum Testatoris observare num. 9.

Quam si deberent illud acceptare num. 10.

Vel si Hæres fuisset minor, vel Pupillus, & de
 ratione num. 11. & 12.

6 Ideoque pro contrahendis per Hæredes initiis, non
 virtute antiquæ, sed novæ societatis agendum est.

7 Aliis, & Juri agendi, & Hypothecæ incipit à
 die renovationis societatis, & non ab initio
 primæ societatis, & num. 29. & 47.

8 Hæres potest renuntiare præcepto Testatoris de con-
 tinuanda societate, quando est in sui favore.

11 Jussus, seu mandatum Testatoris de continuanda
 societate censetur à Testatore collatum etiam
 aliis Sociis superstitibus.

13 Hæres quando non tenetur adimplere præceptum
 Testatoris de continuanda societate, si conti-
 nuet societatem, non tantum bona Testatoris,
 sed etiam propria obligat.

Secus si tenetur observare præceptum Testatoris,
 nam tunc non bona Hæredis, sed Testatoris
 tantum remanent obligata num. 14. & num. 15.

Casareg. de Commercio. Tom. II.

Quod tamen procedit si adierit hereditatem cum
 beneficio Legis, & Inventarii, & si declara-
 verit continuare societatem in eam tantum præ-
 cepti Testatoris num. 16.

17 Ex quibus Causis societas dissolvitur.

18 Socius recedens ante tempus, vel sine iusta causa,
 à societate, alias Socii à se liberat, non ta-
 men ipse ab aliis Consociis remanet liberatus,
 & tenetur sibi ante omnem, quod post so-
 cietatem ab eo illegitimè dissolutam superveniret.

Quod tamen procedit si damnum superveniret ex
 novis Negotiis, secus vero si illud processerit à
 Negotiis jam capsis ante dissolutionem illegitimè
 societatem num. 19.

20 Socii ex quibus causis legitime possunt à societate
 discedere, & num. 21. & 22. & 23.

23 Creditur si agere vellet contra Debitorem sui De-
 bitarii prius ostendere debet Creditum Debita-
 ri sui Debitoris esse clarum.

24 Debitum, & Creditum per contrapositionem par-
 ticularum extinguuntur, quæ non sunt Palliæ, &
 & num. 57.

26 Decisiones iuxta filium Rota supponenda sunt, &
 num. 52.

27 Restrictio facultatis Complimentarii non præjudi-
 cat Correspondentibus cum eo contrahentibus, &
 ignorantibus restrictionem, sed talis restrictio
 attenditur inter Complimentarium, & Socii.

30 Hypotheca purificata conditione retrotrahitur ad
 tempus appositæ Conditionis.
 Declara si conditio esset casualis, secus si volun-
 taria, & pæssativa num. 35.

31 Societas non dissolvitur per mortem Socii, sed
 durat quousque dimissi Creditariis fieri pos-
 sit Capitalium, & lucrum divisio.

Intellige quoad negotia capsa, seu ut vulgo dici-
 tur Stralcio, secus pro novis num. 37.

32 Societas quando post mortem Socii dicitur du-
 rare, quando ipse Socius defunctus mandaverit
 per heredes suos continuari.

36 Nova Societas, & non continuata primæ Socie-
 tatis arguitur ex nova forma, & scriptura
 facta à Sociis, & num. 31.

Item ex novo Complimentario, & aliis num. 38.

39 Dissoluta Societas Capitalia ipso jure dividun-
 tur in Socios, & Creditores particulares cu-
 juslibet Socii statim acquirunt super portione
 divisæ sui hypothecæ, non amplius resolu-
 bile, licet ipse Socii cum eisdem Capitalibus
 novam Societatem inirent, & num. 40. 48. & 53.

41 Negotium alicujus Mensæ nummularie, seu Te-
 berne, tanquam Corpus universale, non im-
 mutatur, neque dissolvitur per mutationem per-
 sonarum, & idcirco ab herede etiam transit.

Intellige vel ubi agitur de Societate publicorum
 Festigationum num. 42.

Vel circa negotia jam capsa, seu prætoria, quo-
 rum commodum, & incommodum heredes es-
 senger nequeunt num. 43.

Vel quando quis aliam Socium admittit, vel sub-
 rogat in locum alterius Socii num. 44.

Vel tandem procedit ad favorem correspondentium
 Ferventium ignorantium persone mutationem, vel
 mortem socii ob non denotatam eorum dis-
 solutionem Societatis, vel negotii ob mortem ali-
 cujus Socii, vel mutationem persone num. 45.

53 Societas quando differt à negotio nummulario.

54 Creditores unius negotii, vel Societatis separan-
 tur à Creditorebus alterius negotii, vel Socie-
 tatis, & unusquisque satisfactor debet in illo
 negotio cum prælatione aliis Creditorebus alterius
 negotii, etiam anterioribus.

56 Pecunia soluta nisi Creditore sub cautione de re-
 sistendo anterioribus, ac posterioribus habetur
 et si extaret.

58 Compensatio crediti, & debiti ad sistendum cor-
 sum usurarum solo ministerio legis inducitur.

59 Cum aliquid prohibetur, omnia prohibentur, quæ
 sequuntur ex illa.

DISCURSUS CXLVI.

- P**ro competo apud Doctores omnes habetur, quod Societas non est ad heredes transitoria, sed iure etiam unius ex pluribus sociis finitur, ut per text. in l. aliane, §. morte, ff. pro Socio, 4. solvitur, Instit. de Societate, aliisque contextibus firmat Riminald. Jan. conf. 52. num. 114. Gratian. cap. 852. numer. 1. & 2. & seq. & ibi De Lac. Add. Giurh. ad consuetud. Messan. cap. 5. gloss. 3. num. 5. Eschobar. de rationibus, cap. 6. num. 39. Cypre. Larr. decif. 189. num. 10. & 17. & ibi Mansfrell. Add. num. 3. 4. 5. & seq. Olea de reb. fidei. Jur. & alian. tit. 3. quæst. 3. num. 5. Francifc. Palm. consil. 27. num. 1. & Rot. Roman. decif. 56. num. 1. & seq. post Torr. de pall. futur. success. Felice de Societ. cap. 32. n. 1. Atlantic. de iuris. & ambig. lib. 6. tit. 20. num. 12. Mansfrell. decif. 135. num. 26. Adarin. resp. cap. 207. num. 2. & 3. lib. 2. & ibi in fin. num. 9. & De Luca Additur, & latè per ceteros Torre de pall. futur. success. lib. 3. cap. 10. numer. 1. & seq. & in var. Jur. quæst. tom. 2. tit. 11. de Mitterat. quæst. 5. n. 9. fol. mibi 358. licet inter Socios adit pactum, ut ad heredes transiret, quia tale pactum est de jure invalidum, Cypre. Larr. d. decif. 189. num. 18. & ibi Mansfrell. add. numer. 6. & latè Torr. de pall. futur. success. dist. cap. 10. numer. 11. & seq. & d. 3. quæst. 5. numer. 25. & 26. quævis esset juramento munition, Torr. d. cap. 10. num. 17. & seq. & d. quæst. 5. num. 26. Mansfrell. ad Cypre. Larr. decif. 189. num. 17. Secus vetò si pactum diceret, quod secuta morte aliquis Socii illi durare debeat quoad alios Socios superfluites Trembert. de Societ. cap. 6. numer. 16. Torr. de pall. futur. success. d. cap. 10. n. 22. vers. fin. Felice de Societ. cap. 32. n. 16.
- 5** Ex quo Juris principio etiam sequitur, quod si Testator mandavit Societatem per heredes suos continuari, adhuc per acceptancem hereditatis non diceretur continuata prima Societas Testatoris, sed nova per heredes instituta, Rot. de Societ. nov. 92. numer. 192. & 193. latè Felice de Societ. cap. 32. num. 32. cum plurib. seqq. Atlantic. de iuris. & ambig. lib. 6. tit. 24. numer. 29. & 30. Cypre. Larr. decif. 189. num. 17. & seq. & ibi Mansfrell. Add. num. 18. & 19. Francifc. Palma consil. 27. num. 3. & 4. Gratian. cap. 852. num. 16. & 17. Neal. de trans. cap. 38. num. 3. vers. fin. plenè Torr. de pall. futur. success. lib. 3. cap. 10. num. 13. & 14. & in var. Jur. quæst. tom. 2. tit. 11. de Mitterat. quæst. 5. num. 28. fol. mibi 359. & pluribus citatis. Altimar. de nullit. contract. rubr. 1. part. 2. quæst. 25. n. 604.
- 6** Itaque ob contractus inchoi, fidei negotia capta per heredes post mortem Socii defuncti non virtute antiquæ sed novæ Societatis ab hereditibus in vim præcepti Testatoris contrahi agendum sit Gratian. cap. 852. numer. 16. & cap. 962. num. 52. Rot. part. 57. decif. 169. num. 43. Mansfrell. ad Cypre. Larr. dec. 189. num. 18. & 19. & ab ipso tantum renovatiois hæ Hypothecæ sumunt initium Mansfrell. loc. citat. n. 19. & plenè Rot. Rom. in Rom. pecuniaria 23. Januarii 1719. coram Cario, & in illius confirmatoria 5. Maii 1719. cor. eod. ann. cor. eodem.
- 7** Et quamquam prædicta procedere tantum videantur in casu, quo iustus Testatoris de continuanda Societate per heredes factus fuisset in favorem tantum hereditum, ut in dubio presumitur. Nam si socii tali casu heredes possint et remanere Gregor. Lopez ad ll. filij. partid. 3. tit. 10. l. 9. gloss. per la muerte vers. fextudo linita. Dec. conf. 441. n. 3. & conf. 442. n. 25. & 26. Felice de Societ. cap. 32. n. 38. In de Hævia de commercio Terræ. lib. 1. cap. 3. n. 3. Riminald. Jan. conf. 636. n. 6. Rot. cor. Cerro dec. 735. n. 4. & 5. Michaler. de fratribus cap. 43. n. 31. Ita continuatio Societatis per eos accepta, tanquam proveniens à libera eorum voluntate, & assensu, qui etiam acceptare non poterant, verè dici non valet continuatio Societatis, sed illius renovatio, ut aperit tradit Felice de Societ. cap. 32. n. 38. & ad latè firmata per Rot. Rom. in Rom. pecuniaria 23. Januarii 1719. cor. Cerro, & in illius confirmatoria 5. Maii 1719. cor. eod. & Rot. par. 17. dec. 169. n. 32. & d. d. n. 41. 42. & 43.

Nihilominus eadem procedit in casu, quo heredes tenebantur acceptare, & exemptioni demandare præceptum Testatoris de continuanda Societate, ut in casu, quo tale præceptum non fuisset in hereditum favorem, sed in favorem sui fideicommissi, vel Coosociorum, vel alterius tertii personæ à Testatore scriptum, ut in casu, quo Testator filios suos præferebat Pupillis, vel minores institueret, ex quo illi tenebantur semper de jure obtemperare præceptis Patris defuncti, & ratio est, quia socii ad continuandam antiquam Societatem, novus exigunt aliorum fidei sociorum superfluitum consensus, is impossibile est, quod à Testatore fieri possit, quod Societas antiqua post mortem suam continuetur cum Sociis, ut optimè notat in puncto Felice de Societate cap. 32. num. 37.

Verum si post mortem Testatoris fuerit per Socios superfluitus continuata antiqua Societas, & per heredes aditus fuerit illius hereditas, tunc sine dubio dici debet renovatum fuisse Societatem, quia heredes cum ipso actu additionis iussim Testatoris de continuanda Societate, qui contravenire non possunt, dicuntur acceptasse, & sic consensum pro renovatione Societatis alius Sociis præstasse, & ad similitur procedit non aditus hereditate, vel illegitimè, aut nulliter aditus, rum quia socii iustas, seu mandatum Testatoris de continuanda Societate censetur à Testatore tollatum etiam aliis sociis superfluitibus post ejus mortem, ita idem Socii consensuendo post mortem Socii defuncti antiquam Societatem tanquam illius mandata cum se ipsi dictam Societatem renovasse censentur, ut mirè tradit Socin. Sen. conf. 72. n. 12. & 13. lib. 3. Alex. conf. 215. num. 4. & 5. lib. 6. Michaler. de fratribus part. 2. cap. 15. num. 46. Tum quia per additionem hereditatis postea quocumque tempore supervenientem consensus hereditum pro renovatione antiquæ Societatis intelligitur præstibus ab initio usque mortis Testatoris, ex quo aditus hereditatis semper retrahitur ad tempus mortis Testatoris.

Quare attentis hæ rationibus antiqua Societas per socios superfluites accedente tali Testatoris iussu semper dici debet retri, & rectè per viam renovationis continuata, ac etiam in casu quo heredes Testatoris essent Pupilli, vel minores licet incapaces ad præstandum consensum pro renovatione Societatis, quia Socii superfluites continuantes Societatem ex mandato sibi injuncto à Testatore de illa continuanda post illius mortem, nullo indigent consensu Pupillorum, vel minorum, neque illorum Tutorum, aut Curatorum, dum sufficit consensus, quem ipsi Socii tanquam mandatum post mortem à Testatore relinqui per Pupillis, vel minoribus, præstant; ut egregiè subdit Alex. d. conf. 215. num. 5. lib. 6. & ita in puncto firmarunt Decian. respons. 22. num. 12. & seq. lib. 3. Riminald. Jan. conf. 636. num. 4. 5. & 6. Dec. conf. 441. num. 3. 4. & 5. & conf. 442. num. 25. & 26. Michaler. part. 2. cap. 40. num. 45. Neal. de transmissio. cap. 38. num. 3. & Torr. de pall. futur. success. lib. 3. cap. 10. num. 13. & 14. & reprobat Felicio contrarium auctore idem firmavit, licet quodammodo involuntè, aut non adeo bene explicata materia, Rot. Rom. part. 17. recent. decif. 569. num. 31. & 32. decif. 212. num. 1. 2. & 3. usque ad num. 8. & decif. 303. num. 6. 7. & 8. part. 9. decif. 284. num. 26. & part. 12. decif. 91. num. 38. & 39. & in Romana pecuniaria, seu transmissio 17. Januarii 1701. 5. Parumque coram Senio confirmata ex altera decif. edita in ead. causa cor. eod. & in Romana pecuniaria 23. Januarii 1719. Obvisio namque coram Cerro.

Notanda tamen est possima differentia quæ versatur inter casum, quo heredes non tenebantur observare præceptum Testatoris de continuanda Societate, & alterum quo tenebantur adimplere; Primo enim casu si heredes continuant Societatem pro debitis, & contrariis ab eis inchoi, non remanent obligati bona in quibus fuit per Testatorem institutum Fideicommissum, sed tantum bona propria ipsorum hereditum, vel Testatoris, quæ in heredes libera transierunt, & ideo omnia lucra, & damna negotii ad ipsos heredes pertinent, Rot. Rom. dec. 169. a num. 31. usque in fin. part. 17. rec. In secundo verò casu heredes non obligantur bona propria, sed tantum Testatoris, & etiam bona ab eo per Fideicommissum relicta Rot. coram Emerio Sen. decif. 23. & decif. 24. per tot. & part. 13. rec. dec. 320. & part. 18. decif. 212. & decif. 303. & cor. Cerro decif. 735. & propterea tali casu omnia lucra, vel damna à negotio, vel Societate provenientia spectant ad hereditatem

Testatoris, eaque augeat, vel diminuat, *Rat. Rom. dec. 67. num. 3. & seq. post Torr. de pall. futur. success. & cur. Cerr. dec. 755. num. 1. & par. 13. recent. decif. 340. num. 1. & 2. & par. 18. decif. 412. & decif. 303. per tot.*

- 16 Quod tamen intelligendum est, dummodo heredes adveniant hereditatem cum beneficio Legis, & Inventarii, & de declaraverint consensu Societatem in vim tantum precepti Testatoris, fecus verò si ultra qualitates hereditariam, proprias suas personas etiam adfuerint, vel simpliciter hereditatem Testatoris adveniat, quia tunc teneretur etiam de proprio erga Creditores societatis per debitis, & contrahibus per eos initis post mortem Testatoris *Rat. Rom. cur. Emerit. Sen. decif. 23. num. 4. & decif. 34. num. 3. & seq. & par. 13. rec. dec. 330. n. 12. & seq. & cur. Cerr. dec. 755. num. 8. & par. 18. dec. 412. num. 9. & 10. & dec. 305. num. 9. & 10. Mansuet. ad Cypri. Laur. dec. 189. num. 20. & 21. & ad last. tradita per Michaler. de fratribus part. 2. cap. 15. num. 40. cum seq.*

- 17 Quamplura alia circa dissolutionem Societatis tam ex causa mortis, quam ex aliis causis addi possunt, verum quia haec materia frequenter à DD. acta est, tader animam meam illa transcribere, & ideo me remitto inter alios ad Felic. de sociat. cap. 32. 33. & 34. Trambetz. ad. trall. cap. 6. Rec. cod. trall. not. 90. cum seq. Jo. de Heredia de commerc. lib. 1. cap. 3. per tot. lenissim. Michaler. de fratribus part. 2. cap. 38. 39. & 40.

- Hoc unum tanquam magis opportunum advertere censeo, quod nempe si socius illegitimè, vel ante tempus à Sociis conventum absque aliqua iusta causa, societatem dissolvit, vel ab ea recedit, alios Socios à se liberat, non tamen ipse ab aliis consociis 18 remanet liberatus, ideoque omne damnum, quod post Societatem ab eo illegitimè dissolutam supervenerit, ipse solus in odium, & poenam suae transgressionis subire debet, & non alii Socii, licet lucrum erit inter omnes commune *Adol. de contrah. diff. 414. num. 15. & plenè Rat. Rom. decif. 123. num. 4. par. 13. rec. & decif. 374. num. 7. par. 15. Michaler. de fratribus part. 2. cap. 37. num. 17. & 18.*

- 19 Declara tamen id procedere, quando damnum obvenit ex novis contrahibus, seu negotiis, fecus verò si illud processerit à negotiis jam capsis ante illegitimam Socii dissolutionem, vel à causa eam procedente *Rat. Roman. part. 19. recent. decif. 93. numer. 19. & 20.*

- 20 Plures legitime causae dantur in Jure, per quas potest Socius à societate recedere, de quibus agunt Felic. de sociat. cap. 33. & 34. Jo. de Heredia lib. 1. cap. 3. a. num. 34. cum seq. Michaler. de fratribus part. 2. cap. 37. per tot. Rec. de sociat. not. 90. num. 18. & seq. Trambetz. de sociat. cap. 6. & alii de materia

- 21 agentes, ad quas pauciter me remitto. Unam tamen minus speciali animadversione dignam subjicio, videlicet cum in aliqua societate, vel negotio adesset iustitia, absque eo quod illa spes lucri superet, quinimo ita res tradita sit ad statum, quo major imminet iustitia, Michaler. de fratribus part. 2. cap. 37. num. 20. & melius cap. 43. n. 29. & 30. & per ea quae tradit Felic. de sociat. cap. 35. num. 31. & Trambetz. eodem trall. cap. 6. num. 59. ubi firmat, si res ad statum sterilizatus redderetur, Societas dissolvi potest *Paulat. differt. 97. num. 119. ubi dicit, quod Tutor, vel Curator res tenentur desistere negotia Testatoris, quando vident in illis adesse iustitiam, licet Testator mandaverit illa post mortem suam continuari debere.*

Sequuntur definitiones S. R. R. Romanae Marius citate in presenti meo Discursu.

R. P. D. C. O. R. I. O.

R O M A N A

Pecuniaria, seu Reintegrationis.

Lana 23. Januarii 1719.

Satisfactioem crediti, quod vigore Rei iudicatus Rotalis canonisari obtineatur contra Rationem Boni Cafarej, de Commercio, Tom. II.

etiam olim, & de anno 1691. creditum sub nominibus Benedicti Candalph, & Caroli de Rubis sub Accommodanti Ducis Baldinotti ex causa fortis Cambium creatorum ex pecunia, quae Marchio Baldinuocius de anno 1693. uni Complementariis dicitur Bancarie à semetipso ad Cambium receperat, ut latius videre est in dec. in Rom. Cambium diti 15. Adaj, & 3. Julii 1705. cor. bon. mem. Ador. Reportare fatigent idem Marchio Baldinuocius, qui bona, & capitalia praefata nummulariorum hand facile habet usque reperire, eo mentis aciem vertit, ut hoc obtinu, quod Dux Baldinuocius peccaverat contra legem in electione Bancariae praestitutae de non extrahenda ex capla sociali aliqua capitalis portione, petere ex Iuribus Bancariae suae Debitricis ejus reintegrationem adversus eundem Ducem, ejusque Pacemionium, prout de facto ab A.C. obtinuit pro summa sc. 17065. Quo circa ad reclamationem Ducis, ejusque Creditorem delegata per Signatorem Justitiae appellationis commissione cum clausula de appellatione: debium in hodierna Audiencia propolui, An, & à quo tempore, & in qua summa competat reintegratione Mentis Nummulariae Bancariae, de qua agitur, itant sit relaxandum mandatum, quod nega- 22 rit in omnibus fidei refolutorum.

Et quidem pluribus decidentis ratio visa est fundamentis. Primo enim in salutaribus penitus deficiere videbatur Baldinuocius, qui ad effectum agendi contra Debitorem suae Debitricis, clarissime per contras docere obstrigebatur de creditis Bancariae contra Ducem Baldinuocium ad stat. in l. 2. C. quando Fidei, vel Privatum cum aliis late adductis in Romana Pecuniaria 16. Decembris 1712. & Termino eodem Eminentiſſimo Card. Sento, & 22. Janii 1714. Et quomodo coram R. P. D. mo Falconerio, & 8. Aprilis 1715. & Et merito cor. R. P. D. mo Crispa, & in Romana Diti 9. Decembris 1715. & Frastra demum coram Eminentiſſimo Sento. Et tamen licet illud iustificare contendit ex quo contra capitalia societatis praefatus Dux extraxit de capla sociali ingentes pecuniarum summas, & signanter de anno 1678. scut. 10865. & de annis 1694. & 1695. duas alias paritatis alteram scut. 12. mil. alteram scut. 5. mil. nihilominus in his nequaquam Baldinuocium peccasse contra legem societatis, quo ita explicata fuerat, Che durante il Negocio niſſano degli Interſſati poſſa levar porziano alcuna del Capitale, ma ciò debba eſſer fatto ſotto che ſarà il Negocio, dandoli però ſecondo al detto Signor Carlo Roffi di poterſi valere ogni anno di ſcudi 300. mossa in conto degli Uſſi, ſe ve ne faranno, e non offenda. 23 vno, debba in fine della Ragione bonificare quel tanto, che per tal conto reſtaſſe debito, e ſo gli anni uſſiſſimi vorranno anche gli altri Interſſati a prender qualche rata degli uſſi fatti, poſſano farlo, e d'accede tutti tre prendere di tali uſſi per i zimi uguali = aperte convincebatur, dum loquendo de prima paritatis scut. 10865. hac nequaquam escorporata fuit intuius Capitalis, sed imo dictam summam Dux Baldinuocius, uni tercia, & privata pecunia sub mundinalibus uſuris ad Cambium à dicta Bancaria recepit, ut inter Partes non controvertebat.

Quemadmodum igitur ex his ob non verificabilem spiritum Legis, seu praedicti Capitalis societatis, nulla Bancaria competere poterat reintegratione adversus Ducem, ita, & creditum ejusdem nummulariorum verificari nequit ratione contracti Cambii, quia illud una cum fructibus decurſis contrapositionem legitur in Libris Bancariae alia paritatis in creditum Ducis descriptis, per quum sanè contrapositionem penitus extindum remanſit, juxta Doctrinam Amel. in l. 1. ff. de solut. cum qua pestrantur Socin. Sen. conf. 65. sub numer. 3. Vol. 4. Admoch. conf. 121. numer. 43. Censal. dec. Lacerf. 11. num. 16. Rat. coram Catal. decif. 165. num. 1. & decif. 272. num. 27. par. 17. recent. non obſtante reſponſione, quod id factum cenſeri debeat ad persequutionem Scripturae, & ut dicitur „ per via di Partes poſſarare “ nam dum ex fide Scripturalis habetur, quod pro hac rata diminutum remanſit creditum Ducis, quoad capitalia, id unique penitus excludit obſectum, & verum probat extindionem, ut prout mox deducta tradit Card. De Luc. de Regal. diff. 115. num. 14.

Sermonem autem dirigendo ad duas alias parvas ab eodem Duce de annis 1694. & 1695. extractas, hæc malitiosius excoorporate dici valent contra legem Societatis, ad effectum saltem, ut creditum Bancarie continere valeant, dum est receptus fuisse à Baldinotto „In conto de sui Capitali, ad utili 4 ad hoc, & alie quamplures parvae similiter in hanc causam recepte noscuntur ab aliis Confociis; Unde in necessarium consequentiam promanabat, quod vel nullatenus peccatum fuerit contra capitula socialia, quia confitio, quod verè tunc temporis adesset utilitas, ut *Summaria Marchionis Fideles* num. 9. extracto licet promissis verbis adscripta sublinebatur ex causa utilium, quæ ex lege Socialis conventionis superius transcripse, ita permixta legitur: Vel saltem dum omnes Socii suas portiones receperunt, inefficax remaneret pactum in Capitalis socialibus appositum ad hoc, ut nomine Bancarie, quæ hodie ab aliis confociis representantur, conveniri non valeat. Dux pro reputatione pecuniarum, ad quam alias pari jure teneretur omnes Socii, qui idcirco de communiconsensu à pacto prædicto recedere valuerunt, ut generalibus omnibus responsum fuit in *della Romana Cambium inter has Partes edita* 15. *Adaji* 1705. §. *Pariter cor. bon. mem. Adato*.

Obversabatur secundo actioni per Baldinnocium promota, quod quatenus etiam aliquod Bancarie contra Ducem verificari valuerit, adhuc ipse hoc jura Bancarie uti non valeret, ex ea perstringentissima facta circumstantia, quod (ut supra iunctabatur) originarium, ac directum ejus creditum derivat à Cambio à se sui complementario Bancarie cum semetipso contracto de anno 1696. cum autem in datione hujus complementi expressa prohibitio, seu conditio apposta fuerit, ne per quemcumque Contractum obligare posset personam, & bona Ducis Baldinnocii; Facta etiam expressione illorum Regni Neapolis, quæ ab ipsamet societate præcedenter excoorporata erant, nefas est dubitare quod Baldinnocius per acceptationem complementi eidem conditioni, seu prohibitioni se subiecit, itaque pro ejus credito persequi non valeat effectus præcedenter ad datum complementum excoorporatorum, quibus omnino congrue acceptata prohibitio, quam servandam fore à Baldinnocio de statu Nummularie non ignaro, quique facultatis suis concessit terminos transire non poterat latissime probat *decis. inter has Partes edita in d. Rom. Cambium* 15. *Adaji* 1705. *cor. bon. mem. Adato*, quæ licet à Sententia postmodum pronuntiata appellatur fuerit, de stylo tamen supponenda venit, ut passim in similibus Causis respondit *Rot. cor. Duxat. Jan. decis.* 124. num. 2. *cor. Michie dec.* 53. num. 5. & aliis congestis in *decis.* 77. numer. 66. *coram R. P. D. moe Duxat.*

In nihilo officiente, quod Baldinnocius in præfenti non ageret directe, & Jure proprio contra Ducem, ejusque patrimonium, sed Juribus Rationis Bancarie ejus Debiticis, cui mox allata exceptio opposi non valeret; Quandoquidem cum idem Baldinnocius bene noverit suas limitatas facultates eo directas, ne ab ipso alii effectus colligi possent, quam actu existentes in Mensa Nummularia, ut bene indicat exceptio Bonorum Neapolis, quæ à Bancaria derivabant, simulque perspicue siverit extractionem paritarum, de quibus agitur longe ante fecerat in causam Capitalium, & utilium, per quam pecunie extraxit effectus fuerant de patrimonio Ducis. Utique in his circumstantiis recipiendo tanquam complementarius Bancarie pecunias ad Cambium à semetipso eas recepte dici debet, non inveniunt capitalium jam præcedenter à Bancaria excoorporatorum, sed contemplatione duxerat eorum, quæ actu in mensa Nummularia exhibebant de tempore accepti complementi, ut distinguendo casum, uti actum fuerit cum Correponsalibus hæc omnia ignorantibus, solide advenit *Rot. in d. Rom. Cambium* §. *Pariter non obstat cor. bon. mem. Adato*. Et proinde pro credito de contracto nequaquam ipse exaudiri potest, allegando, quod ad sui præjudicium excoorporatio, sive appropriatio fieri non poterat, ne alias inducere consequatur, quod si directè interdicere contra regulam *Text. in l. fide oportet. §. Si mater, ff. de Tutor. & curat.*

Et tertiò demum æquè valide obstitit quod ubi etiam creditum Bancarie non defecit, neque inextinguibilis actionis contra personam, & bona Ducis concurreret ex mox animadvertis, causam adhuc Creditorum Ducis modo computantem in tuto posuisset anterioribus temporibus, quam pro eorum creditis obtinerent adversus Baldinnocium, qui nedum ceteris posteriori effecti inspicio contractum cambi anno 1696. stipulato, sed quatenus etiam uti posuisset Juribus Bancarie utique defunctæ non valuisset (ut sibi blandiebatur) anterioritatem ab anno 1671. quo Bancaria erecta existit, sed ab anno duxerat 1682. quo per obitum alicuius ex Sociis, nempe Caroli de Rubis, dissoluta prima Societate, secunda inter ejus hæredes, & Baldinnocium renovata existit: Cum enim absolutissimum in jure sit, quod per obitum socii expectet, & terminetur societas, quodque si inter defuncti hæredes, ceterosque superfluit continetur, eadem adhuc nova reputetur, ut in terminis primæ propositionis sunt *Textus expressi in l. Salutar. Instit. de societ. l. Socium* 61. l. *Adione, §. morte, ff. pro Socio. Michiel. de fratribus* part. 2. cap. 40. in principio. *Rot. in Intercomm. Cambium* 16. *Adaji* 1710. §. *Totius controversia, coram R. P. D. moe Falceterio*, & in terminis secundæ est *text. in l. adeo* 60. ff. *pro Socio. Franc. Rec. de societ. meab.* 97. num. 188. & *segg. Adamic. de soci. lib. 1. tit. 24. num. 29. Capon. disp. 36. nu. 16. & seq. num. 3. Torr. de pall. fut. succ. lib. 3. cap. 10. num. 11. Card. De Luc. de Regal. disp. 90. num. 6. Rot. coram Celsi. decis.* 345. num. 5. & *segg.*

Inde manifestè deducitur, quod Baldinnocius, qui secundæ crediti societati nequaquam ullum titulum ab antiqua, cum qua non contraxit, mutare valet, sed duxerat agere, & jure defunctæ à se renovacionis ejusdem, ut in puncto docet *Grat. disp. 312. numer. 16. & disp. 852. num. 16. & 17. Admfred. obferv. ad Cypri. Lar. decis.* 189. num. 18. *Rat. decis.* 169. num. 41. & *seq. part. 17. rec. & post Rodriguez de concursu Credit. decis.* 33. a num. 2. & *segg.*

Quin adversus hæc elementaria juris principia, quibus expressè quoque famulabatur specificum pactum in Instrumento societatis appositum „ibi „Che in caso, che essui a morte prima del suddetto „e sua ipso fatto socita, e dissolte questa Compagnia senza alcuna dichiarazione „insurgere javerit ex sublequentibus verbis mox citati capituli „ibi „Se però fra essi Eradi del Defunto, e gli altri In-teressati viventi non si stabilisca diversamente con dichiarazione espressa in scritto facto li presenti „a Capitali, e con altra Scrittura „Inde aspiendo, quod auctora spontanea voluntate hæredum Caroli, continuata dici debet eadem societatis, quæ certo certius ex Juris dispositione ita terminatur, ut hæredes defuncti cogi nequeant ad continuandam, nulla autem Juris dispositio prohibeat, quod ipsimet hæredes volentibus continuari non possit: Securæque hæredum defuncti declaratione hypotheca ad commodum Creditorum successivè contrahentium usque ab initio erectæ societatis defumatur, quia eventus conditionis, quod scilicet hæredes defuncti declaraverint, retrorahitur eorum declaratio ad tempus appositæ conditionis ad *text. in l. poter, ff. qui poter. in pign. habeant. Rot. cor. Cavaier. decis.* 343. num. 2.

Eo vel maxime, ubi pro continuacione ejusdem societatis urgeret præfata necessitas, quæ in casu probati contendebatur ex eo, quod licet tunc temporis in Bancaria existerent ingenia nomina Debitorum, erat adhuc non exigua ære alieno subiecta, quod impedimento esse videbatur omnimodæ dissolutioni societatis, quæ etiam post mortem Socii duxat debet, donec dimissis Creditoribus negotii, fieri possit Capitalium, atque laborum divisio ad *text. in l. heredes Socii ff. pro Socio. Grat. disp. 376. num. 41. Rota decis.* 269. num. 26. & *segg. part. 16. & dec. 312. num. 4. part. 18. rec.*

Objeção namque præventivè satisfactum fuit sub §. *Et servit*, iterumque clarius respondetur, quod certo certius jura haud denegant facultatem hæredibus Socii prædefuncti continuandi societatem per ejus obitum dissolutam, sed momentum residet, an hæc eadem facultas ex parte hæredum ica se tentat, ut omni-

ut omnimodam importet continuationem antiquæ, seu prius renovationem modernæ Societatis, & in hoc themate quicquid sit in terminis præcepti de continuanda Societate in iunctis à Socio moriente hereditibus, qui eo casu, haud dicuntur directè, & ex persona propria succedere Societati, sed tamquam representantes personam defuncti, ut sub hac distinctione peribit procedunt DD. consilii decisi. 112. n. 3. & 4. & dec. 303. n. 6. & seg. part. 18. tom. 1. rec. In reliquis utique casibus certum videtur, quod facultas ab hereditibus etiam in viâ pacti initio Societatis appolita, quibuscumque verbis explicata importare semper dicitur novam Societatem, ob eam vivissimam rationem, quod quemadmodum pactum quodcumque super continuatione Societatis inter Socios initum, licet superfluit Societate afficere valeat, infirmum adhuc improbum, & inefficax reputatur respectu hereditum Socii prædefuncti, ut in specie viciliter sufficiunt Bald. conf. 448. num. 1. & 2. lib. 4. Admire. de tacit. lib. 6. tit. 26. nam. 12. Terre de poss. futur. success. lib. 3. cap. 10. nam. 13. Grivet. decisi. Dolan. 8. num. 16. Rot. cor. Celsi. d. decisi. 345. num. 3. & seg. & in ejsus confirmatoria apud Terr. decisi. 56. nam. 2.

Ita & dum explicatio huiusmodi facultatis voluntaria omnino consideratur quoad heredes, quorum nullum factum, aut declaratio requiritur ad effectum inducendi extinctionem, seu dissolutionem Societatis, quæ per mortem Socii non obstante quolibet pacto operante dissolvitur, perneceesse concludi debet, quod eadem facultas, quatenus expliciter importet novum consensum hereditum, à quo eorum obligatio inesse deducitur, & per consequens subsistat novam, & diversam Societatem, ut præter deductas sub §. *De seriis demum bene persequitur Rot. d. decisi. 169. num. 41. & segg. part. 17. recent.*

Neque enim ullo pacto sufficere potest quod consensus ab hereditibus postmodum præstatur ad initium primæ Societatis retrorahatur; Retroractio quippe tunc derivat administrari quoties agitur de obligatione sub conditione casuali, quæ donec ea perficitur, nunquam expirat, sed suspensa manere dicitur, prout loquuntur auctoritates in objecto allegatæ; Secus autem ubi primæ obligatio ministerio Juris ex post extincta remanet, & simul agitur de conditione potestativa, ac dependente, ut in casu à libris, & voluntario consensu hereditum, qui operativus duntaxat dicitur ex nunc, & à momento, quo præstatur, non autem apud esse valere ad operandum signanter in rebus præjudicium revivificationem Societatis non suspensæ, sed penitus extinctæ, prout explicando text. in l. *Prior*, §. *qui putat*, in pign. habent. tradit *Negusan. de pignor. membr. 2. quinta pars* nam. 9. & 10. vers. *sexdecima*, amplissime, & communiter distinguunt *De Post. conf. 134. num. 6. & segg. lib. 3. Admire. de pign. & hypothec. lib. 4. tit. 2. quæst. 22. num. 3. & seg. Cels. de retroract. cap. 8. cap. 50. num. 6. part. 400. & cap. 19. nam. 18. part. 410. Facien. de locat. cap. 14. §. 2. num. 9. & 10. Card. De Luc. de date distruct. 79. num. 4. Rot. coram Duvos. Jun. decisi. 169. num. 4. & 5. & decisi. 467. num. 6. & 7. & decisi. 715. num. 9. & 10. part. 18. tom. 2. recent.*

Quid verò ad convincendam extinctionem primæ, & renovationem secundæ Societatis ulteriora quæve argueantur? quando ex cætero, nedum litera pacti inter Socios imi præsto efficit, ea quippe tantum loquens de continuazione, sed diversum stabilimentum, novamque requirunt scripturam, ubi „ *Si statim blisq; diversamente con dichiarata offesamente in „ scritta fatta li presenti capitoli, o con altra Scrittura „ ra a parte* „ opus non est, ut ex sensu juris de-
35 societas in renovationem, quæ de se clarissime indicat, ut dicit *Rot. decisi. 133. num. 2. & segg. part. 15. recent.* Sed in eo hac, alitque rationibus in puncto hujus Societatis pro renovatione aliis respondit nostrum Tribunal in *Romana hereditatis* 17. Janii 1695. §. *Justi etiam*, cor. *clar. mem. Card. Thauris.* & 11. Martii 1697. §. *Premissa* & segg. coram *Eminentiss. Priolo*, & 18. Janii 1700. à §. *Nec relevare*, coram *eadem*.

Quæ sanè decisiones ita supponende veniant, ut locum fortasse non facerent responsioni posttræe partis obijæ, crux ex quadam necessitate continuandi *Casarez. de Comm. Tom. 11.*

negotium, seu Bancariam; Ex tamen ista necessitas, vel omnino deficit, ex quo de tempore obitus Caroli credita Bancaria longe superabuit, quæ debuit, vel quatenus ex causa extinctionis Creditorem concurrerit aliqua necessitas continuandi per *fratulo*, huiusmodi continuatio, pro qua tempus sex mensium in capitulis præscriptum fuerat, verificari potest duntaxat, quoad negotia cepta, quæ ante activè, quam passivè transierunt in heredes Socii prædefuncti, dum eorum inchois, non antecedit, quo tempore alius consummatur, sed inspicitur tantum, quo tempore fuerit inchois, iuxta sensum auctoritatum in objecto allegatarum & inter has partes firmavit *Rot. in Rom. Thesauraria Admoria super Creditis March. Baldinucci* 8. Martii 1717. §. *Tam verò*, cor. *R. P. D. meo Crispi.* Secus autem pro novis negotiis inchoandis, quibus mox adducta ratio non congruit, ut in specie hujus Societatis respondit *Rota in d. Romana hereditatis* 11. Martii 1697. §. *Non relevante*, coram *Eminentiss. Card. Priolo*. Quocirca cum Socii de anno 1684. unum ex Confociis dimiserint, novum Complementarium deputaverint, ac per successivum spatium quindecim circiter annorum nova fuerint inita negotia, novæ cambia activa, & passiva contracta, in-
38 tæpium sanè videtur in his terminis allegare continuationem per *fratulo*, sed imo clarissime renovatio Societatis educitur ex consensu per *Reverendiss. Ansald. de Comm. & Admire. decisi. 51. num. 7.*

Magis non refragante, quod supposita revinditione penne Societatis, adhuc dum secunda renovata existit cum istis capitalibus, ratione huiusmodi transfusionis testè Baldinucci pro credito dicto secundo tempore acquiritur contra Bancariam experiri post jura sue obitricis, & agere potest reintegratio. Præter quod enim objectum procederet respectu duntaxat penne adierit extradiotionis fuit. 10865. non autem respectu aliarum, quæ secus fuerunt post dissolutionem primam Societatem, nihilominus undique cessat, quia assumptum renovationis Societatis cum istis capitalibus deficere videtur, nedum ex aperta facti circumstantia, quod scilicet Minevera de Rubens heres ex parte Caroli Socii prædefuncti suum capitale detraxit, sed ex juris quoque dispositione, quæ velut suo Ministerio inducens dissolutionem Societatis per obitum Socii ab eo momento prævia compensatione cuiuscumque debuit, præsumitur intellectualem quandam divisionem capitalium, & utillum inter Socios, ut per text. in l. *ea que*, C. *famil. Erici. probat. Crates. conf. 159. numer. 8. lib. 1. Admire. decisi. Lucen. §. numer. 35. Rot. decisi. 280. num. 5. & 6. coram Rembold.* per quam ita super portione intellectualiter divisa quaeritur jus, & hypotheca Creditioribus indifferenter socii, ut ad eorum præjudicium considerari amplius nequeat identitas Capitalium, neque illa posterior obligatio fit ne-
40 trotrahibilis, sed ad omnes effectus semper nova reputatur societas, iuxta optimum text. in l. *si quid*, §. *Si Servus*, §. *pro Socio*, *Admire. de tacit. lib. 6. tit. 26. num. 12. Cypre. Larr. decisi. 189. num. 18.* & in specie fuit dictum in *d. Romana hereditatis*, §. *Non relevante*, coram *Eminentiss. Priolo*.

Atque hinc iterum non uger, quod Societas sit quid distinctum & mensa nummularia, quæ reputatur tanquam corpus universale, & per mutationem personarum non immutatur, sed imò heredes socii succedunt tanquam participes commodi, & incommodi ad text. in l. *verum* 74. §. *in hereditum*, §. *pro Socio*, & promiscue tradunt *Card. De Luc. de credit. decisi. 75. num. 7. Rot. coram Bich. decisi. 114. num. 8. decisi. 15. num. 9. part. 19. recent.* Conclusio quippe procedere unique valet, aut ubi agitur de societate publicorum vectigalium, quæ de ejus speciali natura est transitoria ad heredes, iuxta l. *lata* firmata per *Admire. de tacit. lib. 6. tit. 26. à numer. 8. & plurib. segg.*

Agit si de societate privatorum agitur, ubi vel res sit de negotiis capitis, quorum respectu heredes socii commodum, vel incommodum effugere nequeunt, prout signanter est text. in l. *Perum*, §. *pro Socio*, & loquuntur *decisi. 269. num. 7. part. 16. recent.* vel ubi quis in locum unius Socii voluntarie recedens sub-
44 roga, vel denum ubi res esset cum Creditore externo

idem habente de nomine Bancariz ei ob non denegatam mortem Præpositi, seu ejus dissolutionem, 43 quo sane casu expendit idem nomen Bancariz obijcere non valet evocationem ejusdem, ut est casus dec. 151. num. 24. part. 10. *reperit*. Ceterum præcisè ab his circumstantiis locum habere nequit ut prout in præfati hypothæsi agitur de negotiis noviter institutis, & quidem cum Baldinaccio plenius informato de obitu Caroli de Roheis, & de novis contradiçtionibus inter Socios, & hæredes gestis; in quibus permixtis sustineri nequaquam potest idem nomen Bancariz, sed sicut nova dicta contradiçtio Societas, nova etiam dici debet Bancariz, præsertim quia questio non est de nomine respectu, seu de solo præjudicio expendenti, sed agitur de præjudicio tertii, quum posterior solcepta obligatio apud esse nequis subiret periculo vocacionis pecuniarum ex superius firmatis.

Et ita ex motivo deficientis Crediti inextinguibilis actionis, & posterioritatis hypothæcæ censuerat DD. Sub acerrimo Partium contradictorio, &c.

R. P. D. C O R I O,

R O M A N A

Pecuniaria, seu Reintegracionis,

Febr. 3. Mæsi 1717.

RElati ad Sacram Auditorium controversia super reintegracione Bancariz olim nomine Caudalchi, & de Rubeis cantantis, inter Marchionem Baldinaccium assertum Creditorem ejusdem Bancariz, & Ducem Baldinottum, sive ejus Creditores, favore ipsius Marchionis primo coram A.C. definita, dubium propositum sub die 23. Januarii proxime præteriti, An, & in qua summa competere reintegracione Mæsi 17. Januarii 1717. *memor. Card. Taurisio*, & 11. Mæsi 1697. *de Præmissis*, & *segg.* coram Eminen. Frisco, & 18. Junii 1700. *de Nre revocato*, coram eodem, quæ quidem decisiones notum de hyllo supponendo sunt, ut frequenter respondit *Ror. dec. 315. num. 6. part. 16. rev. & in Romana Cambij 7. Aprilis 1710. & Præmissis*, coram Reverendis. Aldrovandis, sed vix optimis rationibus innixta, ac per subsecutam causæ expeditionem, & superentem rem judicatam plenariæ executioni demandata, non finita, ut locus esse posset eorum expetite revocioni, ne aliis lis jam cunctis restaretur, quod moniti cum speciali commissione sessionis in integrum fieri vales, ut dixit *Ror. in Romana fideicommissi de Balducci 18. Aprilis 1704. & Nre quidem*, coram ben. mem. Mæsi.

Majoris proinde momenti non erat, quod societas reputetur quid distinctum à negotio sociali, seu universalis, quæ nonnisi juris est, consistens in universalitate nominum Creditorum, ac Debitorum, ad tradita per Bartol. in l. Cum Parer, & *Mæsi num. 9. ibique Castren. num. 3. ff. de legat. 2. Reverendiss. Ansaldo. de commerc. & mercat. diff. 98. num. 59. in fin.* Unde inferebatur, quod dissoluta licet per obitum Caroli societas, solum non manifeste sociale negotium, cujus effectus, & capitalia in renovatum societatem transierint, & proinde si negotium continuaret, eoque Marchio Baldinaccius pecunias creditæ, super bonis, ac capitalibus ejusdem Negotii, præferendus sit quibuslibet etiam anterioribus Ducis Baldinotti indifferenter Creditoribus, qui ipsi, & non nomenclaturæ crediderunt, per ea, quæ juxta *reperit. in l. Procuratoris, & Si plures, ff. de tribus. ad tradiderunt Ror. de decisi. Mercat. nov. 8. num. 258. Merlin. de fidei. lib. 4. tit. 1. quest. 41. ex num. 23. & *segg. Card. De Luc. de credit. diff. 11. num. 11. Ror. coram Eminen. Jun. dec. 663. n. 9. & in Romana Pecuniaria 27. Junii 1712. & Sim in casu, coram R. P. D. Mæsi Urbis Gubernatore.**

Jam enim in decisione, quæ revidetur, casum à casu distinguendo prævaricari animadvertimus, quod continuatio socialis negotii juxta distinctionem in obiecto propositam pro duplici tantum effectu considerari valet in sociis omnibus privatorum, vel scilicet ad hoc, ut hæredes defuncti Socii participes remaneant commodi, & incommodi quoad negotia jam cepta, vel ubi

cum supposito per defensores Baldinacci infirmum, quod in præfati non sit faciendum distinctio primæ, & secundæ societatis, ex quæ hæredes Caroli Socii defuncti, & si de jure dissolutionem Societatis allegare valuerint, adhuc illam non allegantes, si societati stare magis proficuum putaverint, inde dici debet, quod non facti initia nova Societas, sed quidem antiqua continuatur; Præsertim, quæ statim Bancariz de tempore obitu Socii, hoc ipsum exigens videretur, Si namque per obitum Socii, ita lege operatio, expirat Societas, ut hæredes Socii prædefuncti, neque ex particulari pacto in primordio initæ Societatis appolito ad ejus continuationem adstringantur ex clara dispositione *reperit. in l. nemo potest, & l. si frater, ff. Idem respondit il primo, ibique gloss. in verb. idem, ff. pro Socio*, idque procedit cum illi pactum fuerit in jureamento firmatum, ut reprobandum singulare opinionem Fabri *de solutor. iustis, de fidei. tradunt Aym. conf. 875. num. 2. ad fin. Sord. conf. 20. num. 67. Joseph Ludov. consilij. 53. pref. Sed hoc fallentia*, cum aliis adductis in decisione, quæ revidetur *de Objectione namque*, jam clare patet, quod cum isdem hæredes Socii prædefuncti societas perici nequit, nisi eorum accedente novo consensu, qui dum equè præstari, ac non præstari valet, non impedita interim legis operatione, quoad dissolutionem primæ ejusque consecratos effectus, operariis esse non valet nisi à die, quo præstari condingat, & per consequens moniti novam societatem constituat, ut latè persequitur eadem prima decisio *de Nre, & segg. & signanter de Qua senti*, ubi obviatur ius asserere necessitati erute ex statu Bancariz, quæ utique attendi valet pro perfectione negotiorum cepit, secus autem pro novis, ut hic instituantur.

Et in specie his omnibus occurrente pro renovatione hujusmodi societatis resolvit *Ror. in Romana hereditatis 17. Junii 1693. & Jussu etiam, coram clar. mem. Card. Taurisio*, & 11. Mæsi 1697. *de Præmissis*, & *segg.* coram Eminen. Frisco, & 18. Junii 1700. *de Nre revocato*, coram eodem, quæ quidem decisiones notum de hyllo supponendo sunt, ut frequenter respondit *Ror. dec. 315. num. 6. part. 16. rev. & in Romana Cambij 7. Aprilis 1710. & Præmissis*, coram Reverendis. Aldrovandis, sed vix optimis rationibus innixta, ac per subsecutam causæ expeditionem, & superentem rem judicatam plenariæ executioni demandata, non finita, ut locus esse posset eorum expetite revocioni, ne aliis lis jam cunctis restaretur, quod moniti cum speciali commissione sessionis in integrum fieri vales, ut dixit *Ror. in Romana fideicommissi de Balducci 18. Aprilis 1704. & Nre quidem*, coram ben. mem. Mæsi.

Majoris proinde momenti non erat, quod societas reputetur quid distinctum à negotio sociali, seu universalis, quæ nonnisi juris est, consistens in universalitate nominum Creditorum, ac Debitorum, ad tradita per Bartol. in l. Cum Parer, & *Mæsi num. 9. ibique Castren. num. 3. ff. de legat. 2. Reverendiss. Ansaldo. de commerc. & mercat. diff. 98. num. 59. in fin.* Unde inferebatur, quod dissoluta licet per obitum Caroli societas, solum non manifeste sociale negotium, cujus effectus, & capitalia in renovatum societatem transierint, & proinde si negotium continuaret, eoque Marchio Baldinaccius pecunias creditæ, super bonis, ac capitalibus ejusdem Negotii, præferendus sit quibuslibet etiam anterioribus Ducis Baldinotti indifferenter Creditoribus, qui ipsi, & non nomenclaturæ crediderunt, per ea, quæ juxta *reperit. in l. Procuratoris, & Si plures, ff. de tribus. ad tradiderunt Ror. de decisi. Mercat. nov. 8. num. 258. Merlin. de fidei. lib. 4. tit. 1. quest. 41. ex num. 23. & segg. Card. De Luc. de credit. diff. 11. num. 11. Ror. coram Eminen. Jun. dec. 663. n. 9. & in Romana Pecuniaria 27. Junii 1712. & Sim in casu, coram R. P. D. Mæsi Urbis Gubernatore.*

Jam enim in decisione, quæ revidetur, casum à casu distinguendo prævaricari animadvertimus, quod continuatio socialis negotii juxta distinctionem in obiecto propositam pro duplici tantum effectu considerari valet in sociis omnibus privatorum, vel scilicet ad hoc, ut hæredes defuncti Socii participes remaneant commodi, & incommodi quoad negotia jam cepta, vel ubi

ubi agitur cum extero Creditore de Societatis dissolutione penitus ignaro, qui proinde si Bancarie sub eodem nomine continuatur creditus, equi bonique ratio non postulat, ut deceptus remaneat iuxta terminos antedictarum in id allegatarum, lausque futurum in dicta decisione §. final. Ceterum præterit ab his circumstantiis, & ubi, prout hic, res sit non minus cum creditore de Societatis dissolutione optime informato, quam pro negotio de novo instituto, inemptum remaneat, quod dissoluta legitime societate, & jam inde secuta intellectuali saltem divisione portionum inter Socios, sociale negotium in abstracto consideratum perseveret adhuc in secundam Societatem transfusum, exemplumque ab hypothecis, quas creditores etiam indifferenter ab ipso momento dissolutionis Societatis acquirere valuerunt, ut ad rem ponderant *Aterlin. de pign. lib. 1. quæst. 13. per res. & signantur num. 4. Res. decis. 347. numer. 2. & 3. post Cens. de cens. & in Romana, seu Spolentana interdictis 18. Junii 1706. §. Nihil, coram bon. mem. Caffarelli*, quibuslibet subsequens Sociorum factum in continuatione, seu renovatione societatis obesse nequir, ut ponderatum fuit superiori §. *Hujusmodi*.

Nec pro destruenda efficacia hypothecæ quæsitæ Creditibus indifferenter Ducis Baldinucci super effectibus primæ Societatis juxta recurrere ad observantiam inde erutam, quod ipsi permiserint jura, & effectus Bancarie consignari illis Creditibus, quicumque ea contraxerunt post obitum Caroli; Vel enim, ut bene consideranti patet, hujusmodi allegata permissio ad ignorantiam Crediturum initio convocati concursus hanc omnia non bene callentium, eorumque officiantiam ad summum trahi valisset, potius quam recipi in linea observantia pro impediendo juris effectus, quoad acquisitionem hypothecæ, à dissolutione Societatis resistente, ut mox probatum erit; Vel desuper in eisdem oculum præjudicium patere apto verificante permissio, eo ipso quod omnes consignationes pecuniarum retractarum factæ noscuntur sub obligatione, & cautione rehusentis prioribus, & posterioribus, per quam pecunie consignata per evitandum quocumque præjudicio Crediturum, existeret adhiberentur penes Bancum Judicis, in regula de qua *Cassan. decis. 385. numer. 1. lib. 1. Card. de Luc. de credit. decis. 52. numer. 3. Fontanell. de pall. not. gloss. 8. part. 6. num. 42. Res. coram Aterlin. decis. 314. num. 4. cum aliis in Romana Status Zagerii 27. Martii 1705. §. Quod autem, coram bon. mem. Aterlin.*

Constat illa itaque ex hoc absorbenti motivo potestioritatis crediti persistente in decisis, non ideotamen aliqui ex Dodoribus neglexerunt reliqua fundamenta in prima decisione deducta, putantes adhuc quod nec verificaretur creditum Bancarie contra Ducem Baldinuccium, nec jure subsisteret actio à Baldinuccio interrata pro reintegrato; Dum enim reintegratio Bancarie exposcebatur contra Ducem Baldinuccium considerant in linea Debitoris eo eam legem in capitulis socialibus appositam, de non extrahendo capitalia, cui contraventum afferebatur, in quo præstat Dux de anno 1678. extraxit et capla sociali stut. 10865, & de annis 1694. & 1695. alteram summam simul confestim fecit. 17. mil. abunde jam constare videbatur, quod nulla ex assertis extractions facta dici poterat contra formam dictæ legis socialis, eo ipso quod prima facta noscitur à Duce non tamquam Confocio, sed veluti tercia persona ad cambium recipiente, & alie processerunt ex causa utilium, quorum exorporatio cum nulla conventionali lege vixit reperiretur, alique etiam socii similes portiones receperint, fundare multo minus poterat allegatam contraventionem, cui nititur actio Baldinucci pro reintegrato, ut ponderatum fuit in precedenti decisione à §. *Et quidem cum seqq.*

Responsione non atenta, quod respectu primæ extractions scutorum 10865. etio quod facta dici debet à Duce tamquam tercia persona pecunias ad cambium recipiente, effectus tamen rediit in idem, quia præstat Dux debitor remaneret erga Bancarium pro cambio, quod nequaquam extinctum dici valet juxta sensum decisionis, que revidetur per contrapositionem

partitarum factam de anno 1686. cum partibus utilium; eo ipso quod neque tunc utilia tamquam illiquida erant compensabilia, & quod magis est Dux Baldinuccius etiam post assertam contrapositionem cambiorum decursum Debitor inscriptus legitur usque ad annum 1693. unde arguebatur, quod contrapositio de anno 1686. facta fuerit dumtaxat pro scripturæ comodo, & ut dicitur "per via de partibus passare" nec ideo impoeret veram compensationem, & debet extinctionem; Respectu verbò aliarum extractionum pecuniarum à capla sociali oco verificatur, quod alii Socii similes fecerint exorporationes in causam utilium, quando & ipsi pro aliquibus pecuniis exorporatis debitores sub cambio constituti apparent.

Præter quod enim ad primam objecti partem responderi valisset, quod debitum cambii (quatenus adhuc vigeret) non fundaret actionem intentatam pro reintegrato ratione contraventionis legis sociali. Nihilominus dicendum videbatur, quod verè debitum cambii manifestè extinctum pro dictam contrapositionem factam de anno 1686. juxta ejus confirmat efficaciam, de qua sub §. prime decisionis, quemadmodum, & nuper *Rota in Adelsviana pœmoria 10. Martii currentis anni, §. finali, coram Aterlin.* cui obesse non poterat, nec ex factis circumstantiis, quod etiam ex post impetratus Dux debitor inscripserat repetitur in libris pro fructibus dicti cambii, dum de hac erronea calculatione consistet ex ipsius libris, in quibus dictæ partitæ contrasignatæ leguntur sub verbis "Per summa" Nec altera jura ponderatio, quod veram compensationem cum debito elaro, & liquido cambii impedire debuisset illiquiditas partitarum contrapositionum pro utilibus; Vel enim hæc asserta illiquiditas cessabat, ex quo dicta contrapositio facta fuit, nedum scientibus Sociis, sed quidem tempore opportuno, quo proximè fuerunt liquidata utilia spectanda ad Minervam de Rubis, ex cuius rata facile resultare valuit utilium portio ad alios spectans; Vel etiam confitro, quod in genere adesset utilia, sola illiquiditas, quoad quantitatem, apta non fuisset præpedire compensationem, que in casu ad solumdem cursum usurarum solo ministerio legis inducta existisset, ut optime advertit *Card. de Luc. de credit. decis. 46. n. 23. General. dec. Lucen. 11. num. 58. & 59. Res. post Aterlin. de pign. dec. 74. num. 21. & sequen. & coram Emeritis Jan. dec. 340. num. 3. & seq. & in Avinionen. concursus 6. Junii 1707. §. Reverso, & §. Non obstat*, ubi quod compensatio inducitur etiam ad præjudicium Crediturum anteriorum coram Eminenc. Cardinali Priolo.

Ad secundam verbò objecti partem urgebat semper, quod sociali lege utilium extractio non interdixebatur, & tamen quod alii quoque Socii similes utilium portiones receperint, innegabile evadere, ex quo exactionibus indubitanter ab eisdem factis, non alie leguntur contrapositio partitæ, quam promissæ pro capitali, & utilibus, cui idcirco causæ referenda sunt; Quod si aliquis ex Sociis, nempe Tarpigneus pro summa scut. 3600. se debitorem contineret sub cambio limitato, id eventis dicendum est, quia tunc agnatum fuerit, quod ad eam tantam utilium portio non spectaverit.

Et denique idem DD. autumabant æquè subsistere aliud fundamentum, quod Marchio Baldinuccius pro suo credito cambii sc. 8000. velut eius se ipso contracto de tempore, quo erat complementarius, agere nequeat contra bona Neapolis, & alia Ducis Baldinucci, eo quod limitatas facultates eadem bona non obligandi in dicto complemento datus, & respectivè acceptatas, ut innuit præcedens decisio à §. *Observabatur*. Parum attento, quod idem Baldinuccius in presenti non agat contra bona Neapolis, sue contrabona propria Ducis, sed contra Bancarium, & istius nomine contra eundem Ducem; Si namque iste circumspectus admittatur, jam patet quod ipse indirectè consequeretur omne id, à quo directè consequendo prius pactum expellitur à semperipso cum Duce stipulationem accipi debet, quod non est permittendum, ad regulam text. in cap. tamen de Procurat. & cap. cum quid de regul. jur. in sexto.

A R G U M E N T U M.

Socio, aut participi Socii alicujus Rationis, qualis contra eandem Rationem actio computat,

Quando Socii unius Rationis, idem sunt alterius Rationis, inter eos admittitur compensatio debiti, & crediti procedentis tam ab una, quam ab altera Ratione, quamvis diversis,

Mutans Socio alicujus Societatis, an habeat actionem contra Societatem, præcipue quando Socius eandem pecuniam sibi mutuam, Societati tradidit,

S U M M A R I U M.

- 1 Falli expofito,
- 2 Socius, aut participi Socii alicujus Societatis non habet actionem contra Societatem.
- 3 Sed folum agere potest ad rem, qua competit Socio principaliter aduersus alium Rationis Confectum, & num. 11.
- 4 Et in hoc caso potest Confectus contra talem Socium, & participem eorum negotii, omnes illas exceptiones obijcere, quas contra ipsum eorum Confectum habet.
- 5 Ratio offertur num. 5.
- 6 Quando quis alio nomine agit, plus juris habere non potest, quam habet ille, cuius personam repræfentat.
- 7 Socii unius Rationis quando eadem persona sunt alterius Societatis, inter illas duas Societates, aut Socios utriusque Rationis admitti debet compensatio.
- 8 Debitum, quod unus ex Sociis habet nomine proprio cum Ratione finita Societate, compensatur cum ejus credito Sociali.
- 9 Creditores alicujus Societatis non habent actionem contra portionem positam in Societate ab aliquo novo Socio adiuncto Societati.
- 10 Socius finita Societate, nil aliud præstare potest, quam id, quod liquidatis rationibus cum Sociis mediante compensatione, ac computorum exauratione, superest & num. 10.
- 11 Compensatio ipso jure inter Mercatores inducitur, Compensatio ipso jure fit, quando periculum adei creditum amittendi, num. 13.
- 12 Talisque compensatio locum habet etiam in præiudicium Creditorum anteriorum.
- 13 Mutans Socio alicujus Rationis aliquam pecuniam quantumvis, non habet actionem contra Societatem, quamvis Socius eandem pecuniam dederit Societati.
- 14 Adversus participem in Libris Mercatorum solutionem importat.
- 15 Actio de in rem verso non competit Mutanti alicujus Rationis Socio, quando participis decepta est in Libris in Creditum Socii, sed non mutantis.
- 16 Nec præditta actio locum habet, quando qui pecuniam recepit, nullam lucram ex ea percipit, Ampliatur num. 19.

Florentina Pecuniaria.

DECISIO AUTHORIS,
ET
DISCURSUS CXLVII.

Gemma Liborni erectæ fuerunt Societates, quarum una sub die 13. Junii 1698. sub nomine Raphaelis Vernacchie, & Andree Anonii Davanzati, in qua pro maiori parte Corporum participabat D. Marchio Bartholomæus Corsini, & fratres, ac D. Joannes Baptista Orlandini, quamvis in illa eorum nomen minime expenderetur: Altera vero de anno 1704. Kalendis Januarii sub nomine eorundem Vernacchie, & Davanzati, atque Dominici Petri Sancti, in qua pariter prædictus D. Marchio Corsini, ac Orlandini participabant, iniuncta cuilibet eorum

obligatione repugnandi intra trium mensium spatium eorum respectivè Capitula, iuxta ratas inter eos contractas. Verum cum D. Vernaccia Cocontractum Societatis eorum non posset, summam pecuniarum 3000. quanta importabat rata sui Capitalis ab eo in dicta Societate præstanda, à D. Francisco Perio requisivit. Cum vero D. Perio prædictas pecunias si remittere cunctaretur, interea dictus D. Vernaccia in libris Socialibus prædictarum summam pecuniarum 3000. inscribere ipse ad lux rante creditum, & ad debitum in suo computo curritum.

Composita igitur tali modo Scriptura D. Perio aliquam pecuniam dicto Vernaccio remisit, atque ita usque ad complendam promissam pecuniarum summam prosecutus est, quarum majori parte suam computum ostentans existit, illarumque residuum penes se retinuit, & successivè in calce apochæ socialis cum antea appositione declaravit fuisse prædictis pecnis 3000. libris remissis participem dictum D. Perium pro summa pecuniarum 3000. aliasque vero pecnis 3000. se ab eo in mutuum recepisse in sui prospectum computum cum interesse trium cum dimidio pro 100. ad effectum complendi integram suam Corporum ratam in prædicta Societate.

Finita tandem, ac explorata secunda Ratione Vernacchie, & Davanzati, & Petri Sancti propter didictam factam post triennium à Participantibus, ac per Stralium continuata, insurrexit dictus D. Peri, qui prædictos DD. Davanzatum, & Petrum Sanctum convenit, ut ab eis dictarum sui pecuniarum 3000. summa perfolveretur, sibi que perceptus fructibus ratio redderetur, & favorabilem à D. Auditore Bonifazio Sententiam confectus est, quæ deinde per DD. tres Auditores secundarium appellationem fuit revocata, hæc possimul ex Causa, quod D. Perio, neque creditur, neque Socius erat Societatis, sed solum Socius dicti Vernacchie unus ex Sociis ejusdem Societatis.

Verum prædicti tres D. Iudices in ipsa eorum Sententia prædictos Davanzatum, & Petrum Sanctum tamquam dictæ Societatis Administratores, & Compensationis condemnarunt ad reddendum omnium Capitalium Societatis Rationem D. Perio intra trium mensium spatium pro omni ejus interesse, et Rationis itam liquidato, quicquid dicto Perio de jure competere, traderetur.

In dictæ autem Sententie executionem cunctis tam primæ, quam secundæ Societatis revisis Libris, computum est ex Bilancio ex eis compositum residuum compute, quod ex corporibus dictæ secundæ Societatis Davanzati, Vernacchie, & Petri Sancti supererat, consistebat in uno tantum credito pecuniarum 18213. 4. 6, quod ipsa secunda Ratio habebat adversus primam Rationem, super qua summa D. Perio insistit, ut secundæ Societatis participes egerentur sibi ratam perfolvere, quæ ad illum pro dictis pecnis 3000. per Vernacciam pro sua Capitalium portione in secunda Societate implicata, pertineret.

Verum cum prædictus Vernaccia ingens summa ratione Cambiorum, aliarumque rerum debitor primæ Societatis remansisset, ac tanquam primæ Rationis Socius reneator pro rata suarum Capitalium prædicto pecuniarum 18213. 4. 6. debito contributionem erga novam Societatem, cujus pariter focus erat, præter alterum debitum, quod habet in computo currunt in secunda, seu nova Societate, ideoque prædicti D. Socii, ac participes secundæ, seu nove Rationis, qui primæ pariter Societatis socii erant, vel participes, nullam portionem super prædictis pecnis 18213. 4. 6. aut priori quantitate prædicto D. Perio competere optaverunt, sed tantum super residuo corporum, quod post omnes debiti, & crediti Vernacchie, tam in veteri, quam in nova Societate supputatas rationes, ac post eorum hinc inde debiti, & crediti factam compensationem, ad dictum Vernacciam adhuc pertinere apparuit.

Commisla proinde hujus Cause Decisione Domini Cosmo del Sera, & Siebaldus Corbali Nobilissimus hujus Civitatis viris, atque in iis, quæ ad Metacuram spectant, apprime versatis, multaque pariter illis adhibitis, quoad ea, tantum quæ ad juris articulos pertinentia ex utraque parte excitari possent: Unanimus nobis articulis opinio dictos Socios, vel participes prædictæ Societatis à pecnis per D. Perium abfolvendi.

Qno.

Quoniam cum in casu nostro evidenter constaret Dominum Perium ob dictas petias 5000. positas à Vernaccia pro suorum Capitalium rata, neque Socum, neque creditorem secunde Rationis fuisse, quia cum ipsa non contraxerat, sed dependebatur fuisse in parte, videlicet pro petiis 3000. Socium dicti Vernaccie inius ex Sociis dictæ secunde Rationis, in altera vero parte, pro aliis nempe petiis 2000. erodirent ejusdem Vernaccie ratione similis partem et mutuatæ, ut per Sententiam Dominorum istum judicium secundarum appellationum declaratum fuit: Et hoc tunc consequitur nullum Jus illi directæ, nullamque actionem contra dictam secundam Societatem, ac consequenter contra Socios Vernaccie competere ad textum in l. qui admittitur cum seq. ff. pro Socio. Rot. dec. 205. part. 1. recent. & Rota Fiorentina in Fiorentina præsentia Societatis 30. Augusti 1709. & Argos ex his, coram Farsetto, Ansaldo, de Commercio. diff. 90. numer. 3. & 5. Maria. resol. 230. num. 5. & seq. lib. 1. Cappel. Larr. consulti. 95. num. 9. & seq. Orléans. decif. 40. num. 46. & dec. 94. num. 18. Rota Episcopus cap. 100. num. 1. & seq. & Rot. cor. Rembold. dec. 280. num. 1. sed solum adversus dictum Vernacciam, aut eum tantum actionem, quæ ipsi Vernaccie adversus alios suos Socios prædictæ secunde Rationis esset competens per textum in l. ex contrariis 22. ff. pro Socio Rota Fiorentina in dicta Fiorentina Societatis 30. Augusti 1709. cor. Farsetto Rot. Romana coram San-Bisignano Alexandro Ollavo decif. 94. & decif. 205. part. 1. recent.

Cum ergo D. Peri indirectè contra secundam Rationem, seu illius Socios agere debeat ex persona Vernaccie, idcirco omnibus illis exceptionibus subiectus, quæ cometa prædictam Vernacciam militante, punctualiter Rot. cor. Orléans. decif. 94. num. 20. cum seq. & Rot. part. 1. recent. dicta dec. 205. numer. 4. Olla de Cess. tit. 4. quæst. 4. num. 15. & tit. 6. qu. 11. num. 2. & seq. & Rot. nostra Fiorentina in dicta Fiorentina præsentia Societatis 30. Augusti 1709. cor. Dom. Aud. Farsetto ex Lib. Mer. 138. à c. 687. & Et quomodo. Ea adimplantæ ratione, quia quæ sitentio nomine agit, namque plus Juris habere potest, quam habeat ille, cujus persona per eum representatur Gravian. discept. 70. num. 15. Rot. dec. 205. num. 4. part. 1. recent. & coram Riccio decif. 511. num. 18. Rota Episcopus cap. 100. num. 9. & Quintino, Gutierrez de compensat. lib. 3. quæst. 17. numer. 21. & non plene in discurs. 5. num. 60. usque ad 63. de Commercio.

Et quemadmodum contra Vernacciam, si ipse petias 5000. repetere vellet, compensatio summaturum, quæ tunc in prima, quam in secunda Ratione debetur est, à D. Socus, ac Participibus possit opponi, seu eadem compensatio, omnique alia exceptio neque poterit adversus D. Perium opponi.

Idque etiam procedit, quævis credendum Sociorum, ac participum secunde Rationis sit adversus Vernacciam tanquam unum ex Sociis primæ, non autem secunde Societatis, hæc geminas ob Causas, seu quia in casu nostro debetur Vernaccie, tanquam Socii primæ Rationis, commodum totius secunde Rationis, ac utilitatem respicit, in qua idem Vernaccia Socius est, cum absonum penitus ac irrationabile videatur, quod ille tanquam Socius secunde Rationis à Sociis primæ Societatis pecunias exigat, ut Sociis secunde persolvat, qui idem primæ sunt, cum per viam compensationis de facili quilibet Sociorum debeat, & credendum, quod respective inter primam, & secundam intercedit Societatem, valeat in se extinguere, ut docet docet Berjon. de Compensat. cap. 3. quæst. 9. numer. 5. & melius num. 21. & 22. Gutierrez, eodem tract. lib. 1. quæst. 3. num. 47. Alimiar. de Nullitate Contract. rubr. 1. part. 2. quæst. 35. numer. 152. & num. 163. vers. scilicet quærit, seu quia finita, & dissoluta Societate debitum, pro quo unus ex Sociis proprio nomine tenetur, cum suo Sociis credito, semper est compensandum. Berjon. de Compensat. cap. 3. quæst. 9. num. 7. Censul. dec. Luc. 12. n. 79. Gutierrez de Compensat. lib. 1. quæst. 30. num. 48. Alimiar. de Nullitate Contract. rubr. 1. part. 2. quæst. 25. num. 147. & 159.

Nil penitus refragante quod à DD. pro Perio in-

formantibus obiciebatur, videlicet, quod cum dicta Vernaccie petias 5000. pro suorum corporum rata dictæ secunde Societati contribuenda ille suppediavisset, rationi valde consonum sit, quod illa finita, & dissoluta, super residuo, quod, perlocutus Creditorebus Socialibus, superest Vernaccie, Dominus Perius nunquam alio creditori Vernaccie præferatur, nam cum dictarum petiarum 5000. Capitale finita secunda Societate ad suum principium redire debeat, considerandum est tanquam propria pecunia Peri, super quo perfectio nulla actio Creditorebus Vernaccie competi, per deudat per Cappel. consil. 345. num. 2. vers. præfatus ergo lib. 2. Rot. Romana dec. 91. num. 13. & seq. part. 19. & coram Rembold. dec. 380. num. 2. cum aliis per me relatis discurs. 18. numer. 4. & 19. de Commercio.

Pro convenienti hujus obiecti resolutione animadvertendum est, quod dictus Vernaccia, tanquam Socius secunde Rationis nullum reliquium sui Capitalis, autem finita Societate, nisi post difficultas cum Confociis rationes, consequatur Rot. d. dec. 205. part. 1. rec. Ansaldo de Commercio. diff. 37. num. 20. & diff. 92. num. 27. & laud. Arelan. de Figur. lib. 4. tit. 5. quæst. 195. Rot. dec. 534. num. 4. rec. par. 13. Buratt. dec. 58. num. 3. & dec. 595. num. 2. & dec. 633. num. 12. Giur. dec. 15. numer. 3. Dom. meus de Comitibus decif. Flor. 10. num. 25. & 28. Idcirco si nihil post computorum, ac rationum exequationem, Vernaccie superest, obiectum prædictum nullius sane roboris est, ac momenti.

Tota igitur difficultas ex computorum directione dependet, ut potius uno modo, quam altero in favorem Sociorum residuum, vel bilancium responderet, & præcipue in casu nostro, in quo agitur, an in intendendis rationibus, omnia etiam currentia computa inter eosdem Socios transacta considerata sint; Nam difficultas de facili solvitur, animadvertendo; & quod in supputandis rationibus, minime inter Socios cuiusvis computorum generis prohibetur compensatio, quando Societas est dissoluta, aut quando rationum supputatio semper eorumque Sociorum interesse respicit, ac utilitatem, & quod hæc compensatio, aut quælibet alia exceptio, quæ Socio obstat, si ipse cometa suam Rationis Confociam ageret, eodem modo obstat Socii creditori, cum ipse creditor contra confocium Rationis agere non possit, nisi ex Persona Socii, ut superius ostensum fuit, & punctualiter Rot. cor. Saraphin. dec. 1214. vers. & hoc dixerunt, & cor. Orléans. dec. 94. num. 20. 21. & melius Rot. nostra Fiorentina in dicta Fiorentina præsentia Societatis coram Farsetto. Quinimo eo ipso, quod finita fuit Societas, creditum, quod Vernaccia habere poterat, ipso jure sine ulla hominis cum debito, pro quo posita prima, & secunda rationis Socii tenebatur, compensatum fuit. Non modo, quia inter Mercatores in favorem Commericii compensatio ipso Jure inducitur Nec in disc. 21. num. 20. vers. & licet & disc. 76. numer. 9. & 15. de Commercio. Sed etiam, quia alii Socii, ac participes subiacent periculo ne amplius proprii crediti satisfactionem à Vernaccia consequerentur Gutierrez de Compensat. lib. 4. quæst. 22. numer. 52. Rot. post Salsad. dec. 149. num. 8. & seq. Gab. consil. 130. n. 14. & Nec in disc. 21. num. 14. de Commercio, quæ compensatio in præjudicium etiam anteriorum creditorum procedit. Nec plene in d. disc. 21. num. 13. & numer. 20. & Et licet versal. major tamen contraveniat.

Utque dubium ultetius removeret in factis observando, quod petis 5000. à Perio subministrata, cessare in extinctionem compui currentis dicti Vernaccie, videlicet debiti Cambiali cum Societate contracta, non vero in implicationem Corporum in Societate, propterea quidquid ei finita Societate superest, ad illum tantum; non ad Perium pertinebat, ut in eadem terminis animadvertente Baratt. dec. 514. n. 5. & sequenti Gravian. cap. 964. numer. 6. & sequenti relas. per Roccam Episcopus cap. 100. numer. 11. & 12.

Et quantum opponeretur, quod cum Vernaccia in libris Socialibus petias 5000. pro sua Corporum rata ad sui Creditum conscripserit, aliquamque similitam quantitatem in computo currenti ad sui debitum deferre fecerit,

fecerit, quod postea cum petitis 5000. à Perio suppeditatis extingendum fuit, nihil aliud id fuerit, quam fictio, sive solum Scripturae simplex directio, quam revera petitis 5000. postea Vernaccie à D. Peri remissae implicatae fuerint per Vernacciam in Societate; Id tamen parum opulante, cum hac fictio, seu Scripturae directio verae solutionis vim habeat, proinde se si Vernaccia predictas petitas 5000. in Societate implicasset, eandemque mutuas, aut ad Cambium à Societate receperisset, ut punctualiter probat *Secr. de Commercio. §. 2. gloss. 5. num. 35. Card. de Luca de Regal. diff. 113. num. 14. Rot. Genova. de Mercat. decis. 2. num. 3. & optimè Buzati. dec. 514. numer. 6. vers. & factum adnotata Rot. cap. 100. num. 12. & per ea qua tractant Bald. conf. 190. lib. 2. Ansaldo. de Commercio. discurs. 2. num. 36. & dec. 68. in addit. numer. 46.*

26 Neque demum prodest petitis 5000. non solum Vernaccie à Domino Peri remissas fuisse ad effectum praestitum eas in Societate implicandi partim in computum illius participationis, partim vero in computum ejusdem D. Peri, verum etiam eas fuisse reverts in Societate postas, & sic in utilitatem ejusdem Rationis veritas; Quapropter videtur erga Domino Peri saltem per actionem de in rem verso eundem Rationem teneri.

17 Primum quia verum non est illas fuisse in Societate collatas, quia cum ipsis debitor currentis D. Vernaccie extingendum fuit, ut optime ad rem nostram ratiocinatur *Rocca Episcopi cap. 100. numero 11. & 12.*

Secundo, quia quando obligatio, aut contractus defuit, prout in casu nostro, dum petitis 5000. ad Societatem nullatenus pervenire propter aliquem contractum inter ipsam, & Perium celebratum, tunc omnis alia actio, quae sine contractu, & ex sola legis aequitate conceditur, ut ea de in rem verso aut negotiorum gestorum, vel ex lege si me, & Titium ff. si centum petatur, aut alia similis, locum non habet, quando qui pecuniam, seu res alienas recepit, non fuit

18 factus locupletior cum alterius jactura *Card. de Luca de Credit. diff. 72. num. 7. & diff. 73. num. 4. & de Dote diff. 156. num. 3. Ansaldo. de Commercio. discurs. 44. à num. 9. usque ad num. 19. & diff. 45. num. 26. usque in fin. Nos in diff. 56. num. 56. & 57. plenè Rota nostra in Liburnen. prelii 30. Martii 1722. coram M.*

Si igitur in casu nostro alii Socii, ac participes Vernaccie non fuerint ex pecunia Peri locupletiores effecti, vel quia illa pro maiori parte ab infelicem Societatis exitum perierit, pro altera vero parte inferviret, aut servire debeat una cum altera pecunia aliorum Sociorum pro dimittendis, ac satisfaciendis Creditoribus communibus primae Rationis, vel demum quia, tamquam effecta propeia dicte secundae Rationis, subiecta remanserit compensationi faciendae cum altera quantitate pecuniarum, de qua Vernaccia adeat debitor erga alios Socios, & participes, tum primae, quam secundae Rationis; Idcirco D. Perio nulla contra secundam Rationem, aut Socios ejusdem, actio acquisitiva competere valet. Prout in punctualibus terminis obiecto satisfaciunt *Ansaldo. diff. 45. n. 26. in fin. Rot. cor. Samfisi. Alex. VIII. dec. 94. num. 18. & 19. & seq. Rot. Ep. d. cap. 100. num. 8. & Rota nostra in d. Florentina praeterea Societatis coram Farsetto.*

ARGUMENTUM.

Factum computandi etiam solitas Provisiones ad favorem Creditoris appositum in Contractibus Cambiariis, qui Florentiae fiunt, defenditur ab Usuraria privative: Qua occasione explicatur per totum Formula Apodixae Cambialis ad usum Florentinum.

SUMMARIUM.

- 1 Intelligentia Scripturarum Cambialium magis dependet à consuetudine Placearum, in quibus exarantur, quam ab Jure.
- 2 Cambiarum species distinguantur.

- 3 Debitor si non adimplet cambiandi onus; quod in se assumptum, tenetur ad Cambia, solum ratione lucri cessantis, & damni emergentis, & non, 30.
- 4 Nec tenetur praestare provisiones, seu summas cambiandi in unum sic creditor, & num. 15. & num. 31. & 32.
- 5 Creditor in Cambio limitato majus interesse consequi non potest, quam sit illi per debitorem conservatum.
- 6 Passum, quod in calculando Cambiis ex Nondinis productis comprehendere debeant Provisiones, validum est, & rationale, & numer. 30.
- 7 Creditor Cambii potest praetendere totum illud Cambium, quod producat ex Nondinis.
- 8 Certi lucri, seu interessi, aut Cambiitaxatio fieri potest in Cambio, quando Creditor Debitorem remittit totum id, quod super taxatum Cambium Nondina responderent. Imponatur *Ansaldo. diff. 65. cum, 37. & 38. & explicatur Card. de Luca. diff. 17. m. 2. de Camb. num. 30. vers. ni parva put.*
- 9 Contractus, & Passa dicuntur inter se Correspondiva, quando sunt in eadem Scriptura. Et quando unum immediatè alterum sequitur, & sunt inter se connexa n. 10.
- 10 Et quando pars nulli scindi nequit à parte judiciali num. 11.
- 11 Cambium cum limitato interesse non dicitur Usurarium, si ad se Correspondiva lucri remissio facta per contrahentes.
- 12 Aditum ad intermixtionem alterius Passi, aut Contractus extrinseci, modo sit Justus, & equalis, non redditur Usurarium.
- 13 Contractus quando equaliter, & laetum, & damnum effert potest Contrahentibus, semper dici Justus, & rationalis.
- 14 bona fides non parit, ut his precedentem debitor solvatur, & num. 32.
- 15 Verba, Scriptura, & Littera Mercatorum intelligenti debent, prout ab ipse intelliguntur.
- 16 In omnibus actibus attendendi debent substantia Voluntatis, non autem Cortex, & figura verborum.
- 17 Provisiones de Jure spectant ad Creditorem, nisi passum fuisset in contrarium.
- 18 Cambium certum ab initio taxari nequit.
- 19 In Cambio reali nullum dari potest lucrum certum, quia Creditor potest esse in damno, & debitor in lucro.
- 20 Explicatur Bulla Pii V.
- 21 Conventio de certo futuro lucro, vel interesse valet, dummodo aequale sit contrahentium periculum, & num. 24.
- 22 Consuetudo facit Contractum licitum, quod esset illicitum.
- 23 Cum in verbis nulla est ambiguitas, non debet admitti voluntaria questio.
- 24 Bulla Pii V. observari debet in materia Cambiarum.
- 25 Cambium limitatum an differat à currenti.
- 26 Qui potest plus, potest etiam quod est minus.
- 27 Contrahentes non prohibentur sibi dare, & firmare passu, quod alias de se esset injustum.
- 28 Passum in Cambiis limitatis, ut si currentia cambium importent minus, adhuc Creditori debeatur summa conventa, est Usurarium.
- 29 Et tanquam non attingent substantiam Contractus vitatur, & non vitatur, & reducitur ad parum Cambium Nondinarum.
- 30 Passum, quod creditor lucratur Provisiones, non obstat onere Cambiandi imponere Debitori, non solvitur.
- 31 Expressum, quod non requiritur, habetur pro consulto omisso.
- 32 Ad Judicem pertinet decidere an & quando passum appositum per Contrahentes intelligendum veniat, & de Jure solvitur.
- 33 Indebiti solutum per Debitorem Creditori computatur in Sortem.
- 34 Creditor, cui in aliquo excessu fuerant perfolata Cam-

Cambia à suo Debitore, non tenetur superfluum alteri juxta Cambium quantitatem, in Sortem imputare, ne minusculum patitur sua Sortis extinditionem contrarium n. 43.

43 *Debitur non potest impingere Causam, in quam conferant solutiones ab illa subita.*

43 *Interesse solutum indebiti ipso jure impatur in Sortem, vel est restitutum.*

44 *Creditor exigens, et conficiens bona fide fructus exactionis non tenetur ad eandem restitutionem.*

Contrarium non seq.

45 *Bona fides non excusat à restitutione Cambiorum illegitimè percipiorum.*

46 *Idemitas rationis ob concurrentia, non debet admitti diversae Juris dispositio.*

47 *Regula, vel modus calculandi Cambia limitata per Peritus Calculatoris, late traditur.*

Florentina Cambiorum.

DECISIO AUTHORIS.

ET

DISCURSUS CXLVIII.

COntraendosi per lo più in questa Città di Firenze le Scritte Cambiali col peso al Debitore di Cambiare, o di mandare in Fiena la somma datagli à Cambio, e col Cambio limitato con quelle precise parole.

Con condizione, che l'interesse non ecceda più di 5. per cento a capo d'anno compreso lo Provisivoni di Fiera, e di qui al solido di un terzo per 100. per ogni luogo, e facendo meno del sopraddetto interesse sia a prò del Debitore, e facendo da vantaggio dell'5. per 100. a capo di Anno, così accordato, non li debba pagare.

Fu altre volte sopra tal formula di contrattare fortemente disputato nella Causa degli Eredi del q. Sig. Cosimo Verghelli, e Signor Maria Rosselli, se il Creditore possa, o no godere le Provisivoni in aumento del cambio fino alli 5. per 100. nel caso, che le Fiere avessero prodotto meno dell'5. per 100. e finalmente fu giudicato per l'opinione negativa, come si scorge dalla Sentenza di questo Magistrato della Mercanzia fatta a Relazione degli Signori Auditori Vieri, e Nobili, da cui furono inoltre dati fuorimemori di quello loro sentimento, come si vede dalla loro decisione in *Florent. Cambiorum* 16. Martii 1708.

Quo vero cum seq.
Avea quella decisione turbate, ed illaquerate le coscienze di molti Creditori, e particolarmente di coloro, che già avevano rimborsato l'interesse, o il cambio ragguagliato coll' aumento di dette Provisivoni, e risvegliate molte Liti, e maggiori ancora erano per muoversi io danno non poco del commercio, e della quiete tanto pregiabile tra i Cittadini.

In questo mentre fui eletto per Arbitro, e Arbitratore di alcune differenze vertenti tra il Sig. Marchese Ottavio Guadagni, ed il Signor Cancelliere Spagnoli, fra le quali essendo stata promossa quella medesima disputa, ebbi occasione, anzi necessità di esaminare chiaramente la suddetta decisione, ma, non desogando punto all'alta stima, chej debbo avere, e che meritano quei celebri, e riguardevoli Signori Auditori non meno per la dottrina, che per la loro integrità, siccome non mi è parsa al mio debole intendere su buone ragioni fondata, così ho dovuto nell'accennata Causa compromettermi dalla suddetta decisione recedere, e diversamente giudicare.

E perchè la vera risoluzione di questo punto dipende più dalla vera intelligenza di quelle Scritte Cambiali, quali generalmente si sogliono in tal forma praticare, che dall' articolo Regie, alle quale difficilmente si può giungere senza qualche novezza più particolare della Piazza, e di simili Negozi, come avvisa il

1 Card. de Luc. in un suo discorso volgare 33. de Camb.

perchè fa di bisogno dichiarare primeramente qual contratto, o comitati fare intendano in esse Scritte le Parti.

Sappia per tanto, che per tal formula di contras-

tare il Cambio, che in dette Scritte si legge, altro non intende chi dà il danaro à Cambio ad un altro, che di prestarglielo, acciò se ne vaglia a suoi bisogni, e fin quel non è Cambio, ma un semplice, e puro mutuo; Ma perchè il Mutuante non intende tener ozioso il suo danaro, e indennità del Mutuante gli dà mandato, e facoltà di pigliare da altri, e anche da se medesimo l'equivalente somma, e quella negoziazione, e rigirate sopra i Cambj per le Fiere, o Piazze, finchè il Mutuante venga rimborsato del suo credito, secondo il prodotto dal traffico del danaro sopra le Fiere, o Piazze, o pure lo stesso debitore [come nel caso nostro] a tal effetto affame in se il peso di tal negozio, *Rot. Rom. pro et Spad. cons. 267. num. 24. tom. 2.* e quando poi ciò recoga, o dal Mutuante, o Mutuatorio veramente eseguito, sarà non vero contratto di Cambio, o vera negoziazione su Cambj, perchè o nell'una, o nell'altra maniera di rigira, e trasfuga veramente sopra i Cambj l'equivalente somma, così magistralmente il *Card. de Luc. nel disc. 27. §. La maniera obliqua colla seguenti de Camb. a cui fa ecco l'altro De Luc. nel tratt. de plural. homin. cap. 92. num. 2.* e noi nel *disc. 27. num. 11. de Commercio.* ma se non sarà effettuata questa negoziazione dal Mutuatorio, quando ne ha preso sopra di se il peso, all'ora, benchè in vero non vi sia intervento alcun contratto di Cambio, sarà egli tenuto nell'adimento a tutto quello, che hanno prodotto le Fiere, o Piazze verso del Mutuante non come Cambio, ma come danno, e lucro cessante, conforme ho fermato nel *disc. 27. §. 28. de Commercio.* e se l'obbligo di Cambiare sarà stato assunto dal Mutuante, e non sarà stato da lui adempito, in tal caso entra la questione, se sia dovuto almeno l'interesse del danno, o lucro cessante in luogo de' Cambj, la quale è stata da me trattata pienamente in varj discorsi del mio trattato *de Commercio.* a cui mi rimetto per non dilungarmi intorno a ciò, che non fa a proposito della presente controversia.

Avvertasi inoltre, che se le Scritte di questo Cambio non concessero altro che il suddetto mutuo, ed il panto di cambiare l'equivalente somma per le Fiere, o Piazze, il Debitore dovrebbe pagare tutto il Cambio corrente delle Fiere, o Piazze, cioè tutto che quelle avessero prodotto con di più le Provisivoni, quando però il peso di Cambiare fosse stato imposto al Creditore, altrimenti se il peso sarà stato incaricato al Debitore, allora questi sarà del tutto libero dal pagamento delle suddette Provisivoni *Card. de Luca de Camb. discurs. 10. num. 8. §. disc. 17. num. 3. e 4. §. disc. 17. §. 27. §. La maniera obliqua fin l'altro De Luca de plural. homin. cap. 92. num. 6. verso in fin. e* come pienamente ha fermato la nostra Ruota Fiorentina in *disc. Florentina Cambiorum* 16. Martii 1708. *§. Quo vero ad Provisivones, et seq. cum Auditor Vieri, et in Florentina Cambiorum* 21. Martii 1710. *§. final. cor. red.*

Ma se nelle Scritte di Cambio vi è il patolimitato a favore del Debitore, cioè, che l'interesse non ecceda più di 5. per 100. a capo d'anno, all'ora non può indubitabilmente il Creditore dimandare più di detti 5. per 100. benchè le Fiere avessero prodotto di vantaggio *Card. de Luca de Camb. disc. 6. num. 13. §. disc. 17. num. 2. §. seq. Mazz. compend. de Camb. cap. 28. §. Finalmente per. 1. Noi nel disc. 26. in fin.* E perchè la Bolla di San Pio V. sopra il Cambj espressamente dispone, che non si possa da principio fermare tralle Parti un certo interesse, perciò dopo tal panto per maggior cautela li vuole aggiungere, *e che facendo meno le Fiere di 5. per 100. sia a prò del Debitore.*

Premesso tutto ciò, tornando ora al nostro speciale panto, che si costuma in Firenze da me litteralmente riportato sul principio di questo mio decisivo discorso, per ispiegarne la sua sostanza: altro non importa se non che in conteggiare, o ragguagliare il prodotto dalle Fiere, o Piazze, si debbano comprendere, o calcolare le solite Provisivoni di un terzo per cento, dimanierachè se le Fiere senza le Provisivoni avessero prodotto il Cambio meno di cinque per cento, si debba aumentare il Cambio fino alli 5. per 100. alla

rata di quelle Provvizioni, che vi vorrà per arrivare fino a detti cinque per cento come per modo di esempio, se le Fiere avranno prodotto 4. e mezza. per cento si dovrà aggiungere alli detti 4. e mezzo un altro mezzo per 100. per far arrivare il conto alli 5. per 100. e così si dovrà fare, se avessero prodotto meno, aggiungendo sempre quello, che mancasse alli 5. per 100. perchè non si trapassi mai l'importare delle Provvizioni, il quale è stato posto dalli Contrattanti per limite a tale aumento.

Ora questo patto è stato da me stimato per valido, giusto, e ragionevole, e non usurario, ed eccome le prove incontrastabili.

Egli è certo, e certissima, che il Creditore dando a Cambio il suo danaro può giustamente pretendere tutto quel Cambio, che producono le Fiere senza ristingerli a un Cambio minore di quello, che faranno le Fiere, come ammette la suddetta decisione in *Florentina Cambium* 16. Martii 1708. §. *Qui videtur ad propositum*, & *leg. coram D. Auditore Vieri*, e nell'altra *Florentina Cambium* 21. Martii 1710. *coram eodem*, e perciò facendo le Fiere senza le Provvizioni sei, o sette, e più per 100. farebbe certamente obbligato il Debitore a pagarlo, mentre dunque il Creditore si induce a rilasciare al Debitore tutto quel più, che sopra li cinque farebbero le Fiere, può giustamente in corrispettività di questa remissione, la quale è senza dubbio apprezzabile, pattuire da principio qualche ricompensa verisimile, e congrua, come puntualmente ferma il dovissimo *Lexord. de usur. quast. 90. numer. 41.* qualunque zelantissimo flagellatore delle usure, & *Rat. coram Coccin. dec. 70. num. 3. e 4. in simili termini Rat. cor. Attilin. decis. 186. num. 6. & decis. 301. num. 1. & coram Ubaldo. dec. 118. num. 10. Card. de Luc. de usur. diff. 2. n. 5. & diff. 3. numer. 4. noi discursi. 14. numer. 12. vixi. verum quia de Commere.*

Che la remissione suddetta del più, che sopra li 5. per cento producessero le Fiere, sia corrispettiva al patto dell'aumento suddetto all'incirca delle Provvizioni, non sene può nel caso nostro dubitare, non solo perchè li detti patto sono nella medesima Scritta *Urbol. de transact. quast. 97. num. 26.* ma perchè uno seguita immediatamente all'altro, e sono tra di loro connessi, ed uniti *Attagrad. conf. 44. num. 25. lib. 2. Rota dec. 321. per. 4. & dec. 344. num. 3. e 4. per. 19. & Rat. inter recoll. a D. Palm. Nip. dec. 143. num. 9.* e molto più, perchè siccome il patto della remissione del soprappiù è pregiudiziale al Creditore, così l'altro dell'aumento a lui utile dee riputarsi corrispettivo alla detta remissione, cioè, che il Creditore abbia in tanto rilasciato il sopra più de' 5. per cento, in quanto gli è stato accordato dal Debitore per ricompensa in detto aumento, *Urbol. de transact. quast. 97. num. 21. & Rat. Lucen. inter recoll. a Palm. Nip. dec. 143. num. 60. tom. 2.*

Ma senza dubbio nel caso nostro, perchè prendendosi l'aumento suddetto come corrispettivo alla detta remissione del Creditore, il nostro contratto è giusto, e validissimo, altrimenti sarebbe senza tale corrispettività usurario, puntualmente la *Rat. Rom. dec. 304. num. 6. & dec. 556. numer. 5. in fin. part. a. recem. & cor. Attilin. dec. 186. num. 1. 2. e 3.*

Anche dunque tal corrispettività di patti, di leggieri si comprende non esser vero, che si faccia patire al Debitore, oltre il vero Cambio prodotto dalle Fiere, le Provvizioni, che non dee in modo alcuno pagare, anzi esser verissimo tutto l'opposto, cioè, che il Debitore le viene a guadagnare; Ma perchè il Creditore gli rimette il di più sopra li cinque per 100. perciò egli del risparmio medesimo delle Provvizioni, che fa nell'assumerli il carico di Cambiare, se oserà per ricompensare la remissione suddetta.

E qui fingiamo per meglio spiegarci, che il Debitore si fosse obbligato di pagare al Creditore tutto il Cambio corrente delle Fiere, e dopo qualche tempo per altra Scritta privata si fusse tra loro convenuto, che il Creditore non dovesse dimandare al Debitore più di 5. per 100. benchè le Fiere producessero di vantaggio, e che il Debitore per ricompensa di tal rilascio, prometteva avesse al Creditore, che facendo le Fiere meno della 5. gli avrebbe pagata quella rata,

che mancherà al compimento della cinque, perchè tal rata non ecceda mai l'importare delle Provvizioni; che egli risparmi, dimoierachè se per arrivare alli 5. per 100. vi volesse maggior rata di due, e due terzi per cento, che sono l'importare delle solite Provvizioni, questa maggior rata non sia dovuta; E siccome in questo caso non so io vero trovare alcuna ingiustizia, o usura nel contratto, perchè la rata incassa promessa dal Debitore fino al compimento della 5. per cento a limiti delle Provvizioni, essendo corrispettiva alla remissione di tutta quella maggior somma pure incerta, che sopra li cinque produrre possono le Fiere, il contratto resta ne' termini di una reciproca uguaglianza, e compensazione tra le Parti, anzi in maggior favore del Debitore, come ho mostrato, e dimostrerò meglio in appresso, così lo stesso dir si dee quando li detti patto reciproci si trovano fatti da principio nella medesima Scritta di Cambio, perchè nel mutuo stesso senza incorrere nell'usura si possono benissimo de Jure mutolare incidentalmente da principio altri patto, o contratti estrinseci, che vogliono le Parti, perchè li patto, o contratti estrinseci aggiunti, sieno giusti, ed uguali, dimanierachè non sieno più gravosi al Debitore, come pienamente, e decisamente al solito ferma con moltissimi Dottori Teologi, Legali, e Decisioni de i Tribunali il *Card. de Luc. de usur. diff. 4. num. 3.*

La Giustizia, ed uguaglianza di questo patto, o contratto non pare, che il Debitore la possa in modo alcuno controversare, non solo perchè quando il contratto si trova in grado di poter ugualmente apportare danno, e lucro a ciascuna delle Parti, è sempre ragionevole, uguale, e giusto, come per il Testo nella *1. Fideicommissi C. de transact. ferma il Card. de Luc. de Camb. diff. 1. num. 27. Anselm. diff. 65. numer. 33. de Commere.* ed altri da loro citati; Ma ancora perchè l'utilità di tal patto esubera più tosto dalla parte del Debitore, mentre solendo per lo più, come dimostra l'esperienza, le Fiere produrre più, che meno di cinque per cento, dedotte anche le Provvizioni, così è assai più facile con tal patto al Debitore il guadagnare, che il perdere.

La miglior riprova però della validità, e giustizia di questi reciproci patto, stimo di darla a vedere col riportare qui ora i fondamenti della decisione contraria della Signoria Auditori Vieri, e Nobili accennata da principio, colla quali furono da loro creduti isoteri di usura li suddetti patto, e nello stesso tempo dimostrarne la loro insufficienza, o falsi supposti, cui si appoggiano.

Tutte le ragioni adunque di detta Decisione contraria in questo solo discorso confondono, cioè, che quando il Debitore ha sopra di se pigliare il peso di Cambiare, non è tenuto in caso d'inadempimento ad altro che alli danni, ed interessi verso del suo Creditore, li quali non sono altro, che l'importanza de i Cambi, o sia il vero prodotto dalle Fiere, e così non li Creditore pretendere le Provvizioni, che non sono prodotte dal lucro del Cambio, ma dovute solo per mercede a chi ha il peso di Cambiare, e rigirare il danaro per le Fiere, o Piazze, onde se nel caso nostro il debitore avea il peso di cambiare, o abbia di se cambiato, o no sopra le Fiere, non dee in modo alcuno pagare le Provvizioni, perchè in tal modo non dovendole ad alcuno, che abbia per lui Cambiato, le viene a risparmiare, *Card. de Luc. de Camb. diff. 20. num. 8. & diff. 17. num. 3. e 4.*

E per dare maggior forza a questo argomento si aggiunge dalla detta decisione, che se il Debitore fusse tenuto a pagare le Provvizioni al Creditore, potrebbe darli l'assurdo di pagarle due volte, perchè nel caso, ch'egli facesse rigirare il danaro da un terzo, sarebbe tenuto di pagare a questo le Provvizioni, e le medesime anche al Creditore in vigore del patto suddetto, quale assurdo non debbessi giammai tollerare per la *1. bona fides ff. de regul. jur.*

Tutto questo ragionamento, benchè consenta io se cioè, che ne' suoi termini sono verissime, nulla però si adatta al caso nostro, poichè tutto vien fatto sopra più falsi supposti, ed in vero, chi così discorre, suppone, che il Creditore nel nostro caso pretenda di riscuotere le Provvizioni, come Cambi, o interesse de' Cambi,

Cambj, o lucri prodotti dalle Fiere, il che non è vero, perchè, come abbiamo sopra dimostrato, non solo non intende egli riscuotere dette Provvizioni come Cambio, ma nemmeno come Provvizioni, ma come ricompensa della remissione da lui fatta al Debitore del più, che sopra li 5. per cento potessero rendere le Fiere, il che è una cosa differentissima dal Cambio, o Interesse prodotto dalle Fiere, perchè nasce da un diverso panno, o contratto delle Parti; e se da Mercadanti la detta ricompensa viene nominata nelle Scritture Cambiali impropriamente con nome di Provvizioni, ciò deriva, perchè essa resta stabilita, e si fa dentro i limiti delle Provvizioni, che risparmia il Debitore in aver preso sopra di se il carico di Cambiare, dimanderà che le Provvizioni non sono flacc nominate, se non affine di regolare, e restringere la detta ricompensa, acciò non possa mai passare l'importanza delle dette Provvizioni risparmiate dal Debitore, oltrechè non è cosa nuova, nè insolita, che da Mercadanti per non saper ben distinguere la proprietà de' termini, si parli, o si scriva impropriamente, come di fatto si vede nell'altre parti di queste medesime Scritture Cambiali, dove ora si dice *dare*, o *accomodare* a Cambio quando veramente è tutto colla facilità di prendere a Cambio l'equivalente somma, e ritirarla sopra le Fiere, ed ora si nomina interesse quello, che veramente è Cambio, ivi, che *l'interesse non crederà*, &c. e molti altri esempi si possono addurre, i quali sono pretesi a chi ha qualche pratica dello stile de' Mercadanti, e perciò a quello effetto ho più volte avvertito ne' miei discorsi de' *Commercio*, che le parole delle Lettere, e Scritture de' Mercadanti non si debbono intendere come propriamente dovrebbero intendersi, ma secondo l'intelligenza, o senso, col quale le intendono i Mercadanti, e prima di me l'hanno più, e più volte avvisato il *Card. de Luc. de Camb. diff. 30. num. 5.* e la *Rota Romanorum Ludovici. dec. 116. num. 7. & coram Cerra. diff. 42. num. 18. & coram Barro. dec. 419. num. 6. 7. & part. 10. rec. dec. 169. num. 9. cum seqq. & De Luca ad Gratian. cap. 500. num. 14. vers. apices juris*, anzi proposizione non si generalmente ammetta de' Dottori, che qualunque siasi parlato, o scritto ne' contratti impropriamente, o da Mercadanti, o da qualunque altro genere di Persone, sempre debbi attendere la verità mente de' Contrattanti, e la sostanza de' loro contratti, e non la cortecia delle parole, o vocaboli *Atlantic. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 7.* con altri riferiti dal *Card. de Luc. diff. 24. num. 3. de Camb.*

Con ciò viene anche a risponderli all'obbietto afforzo del doppio pagamento delle Provvizioni, perchè nel caso figurato di sopra, che il Debitore facesse cambiare per mezzo di sette persone, non è vero, ch'egli verrebbe a pagare doppiamente le Provvizioni, e a colui che cambia, ed al Creditore, mentre, come si è detto, rispetto al Creditore non si pagherebbono dal Debitore come Provvizioni, ma come ricompensa della detta remissione del maggior Cambio.

E per chiarezza maggiore di quanto fin hora ho detto, supponghiamo, che si parli di una Scrittura di Cambio non limitato, ma corrente col peso di Cambiare dato al Creditore, e si fosse fra lui, e il Debitore espressamente pattuito, che le Provvizioni sieno tutte del Creditore, come di ragione debbono essere, quando non vi fosse un patto contrario *Rot. Roman. inter recedenti. ad ornas. Card. de Luc. de usur. dec. 15. & Rot. Florentina in Florentina Cambiorum 31. Martii 1710. §. Fin. coram D. Auditore Parti in lib. Auditor. 139. a car. 205.* e che circa l'Interesse, o Cambio il Creditore avesse rimesso al Debitore quel di più, che sopra li 5. per 100. produrrebbero le Fiere, e per lo contrario il Debitore per ricompensa di tal remissione nel caso, che le Fiere facessero meno di 5. per 100. avesse promesso di pagare al Creditore del proprio quel meno, che avessero fatto le Fiere dentro i limiti però dell'importo delle dette Provvizioni, e non più, dimanderà se per arrivare alli 5. per cento vi volesse più di quello importassero le Provvizioni, non sia il Debitore tenuto a suppliedo; In questo caso siccome non si può mai dire, che il Debitore paghi doppie Provvizioni, perchè le prime Provvizioni, che sono vere Provvizioni, le paga al Creditore, per-

chè egli ha avuto il carico di Cambiare, ed il pagamento fino a' 5. per 100. che paga i limiti dell'importo delle Provvizioni, non è Provvisione, ma ricompensa della remissione del maggior Cambio, che sopra li 5. fosse dalle Fiere prodotto, così nel caso figurato per dimostrare l'afforzo, non si può dire, che il Debitore paghi doppie Provvizioni, mentre le Provvizioni, che egli paga al Creditore, non sono Provvizioni, ma una ricompensa della detta remissione a lui fatta dal Debitore.

Nè punto può a quanto sopra ho detto ostare l'autorità dell'*Ansid. de Comm. diff. 65. dal num. 32. fino al 38.* ove in questi medesimi termini di Cambio limitato col carico al Debitore di Cambiare, e col patto insieme di doversi nel calcolare i Cambj conteggiare a favore del Creditore anche le folie Provvizioni, pare che egli assolutamente concluda al num. 36. 37. 38. che delle dette Provvizioni non se ne debba tener ragione alcuna a più del Creditore, non ostante il suddetto patto. Poichè questo Autore per altro da me sommamente venerato per il suo gran sapere, siccome ha ciò affermato per equivoco da lui manifestamente preso sopra la Dottrina del Dottissimo *Card. de Luca diff. 17. num. 2. 3. & 4. de Camb.* così non debbi della di lui autorità far conto alcuno.

Ed in vero il *Card. de Luc.* nel luogo suddetto non parla del nostro caso, in cui è stato convenuto di doversi comprendere nel calcolare i Cambj le folie Provvizioni, ma parla del semplice caso, ove fu limitato il Cambio alli 7. per cento, così facilmente in tal caso ha fermato, che avendo le Fiere prodotto meno della 7. per 100. non può pretendere il Creditore li 7. per 100. ma solo quello, che veramente hanno prodotto le Fiere, nè perchè sia stato da lui donato al Debitore quello, che sopra li 7. per 100. facessero le Fiere, può pretendere il Creditore, che facendo meno le Fiere del 7. venga suppliedo di proprio dal Debitore fino alla 7. per 100. poichè come dice benissimo il *Card. de Luc.* essendo al patto stato posto solamente a fine di limitare l'eccesso del Cambio a favor del Debitore, perchè non sia mai tenuto a pagare più di 7. per 100. quando le Fiere facessero di vantaggio non si può estendere tal patto al caso, che le Fiere facessero meno, nel qual caso non vi essendo alcuna patto si debbono calcolare li Cambj, *prout de Jure*, cioè, secondo quello, che veramente hanno esse prodotto, senza tampoco contare le Provvizioni, le quali non sono in vero un lucro prodotto dalle Fiere, ma spese dovute a chi ha il carico di girare il conto sopra le Fiere, ed in questi termini del *Card. de Luca* sono stato ancor io d'accordo con lui, come si può scorgere dal mio *Diff. 26. num. 21. de Comm.* e lo sono tuttavia, e lo sarò per sempre.

Ma quando siamo nel caso, che non solo è stato limitato dalle parti il Cambio, ma di più vi è l'altro patto da loro espresso, che in ragionare li Cambj si debbono comprendere le folie Provvizioni, per il qual patto, siccome ha chiaramente voluto il Creditore, facendo meno le Fiere del Cambio limitato, di contrari le dette Provvizioni per poter arrivare fino al Cambio limitato, così non può in tal caso esservi l'applicazione della dottrina del suddetto *Card. de Luca* che parla, come io diceva, del caso semplice, cioè, ove manca quell'altro patto, e così rimanendo nel caso nostro solamente la difficoltà del patto comprensivo delle Provvizioni si sciolse, o no, questa a mio credere resta del tutto sciolta coll'interpretazione da me sopra addotta, colla quale per salvare tal patto, comunemente praticato, dall'usura, come si dice, quando è possibile il farlo, ho dimostrata la verità, e vera, e verisimile intelligenza, che hanno avuto coloro, che sono stati autori di tali Scritture Cambiali, e di tal mio sentimento sarebbe stato certamente anche il *Card. de Luc.* se avesse dovuto scrivere nel presente nostro caso, poichè se egli in un caso assai più dubitabile, dove il Creditore aveva convenuto un Cambio limitato, con questo patto assoluto, cioè, che facendo le Fiere più del Cambio limitato, tutto il danno sia del Creditore, e facendo meno, tutto il danno sia del Debitore, si è avanzato fino a dire nel *diff. 16. numer. 10. vers. dicebam etiam de Camb.* ivi *Quod non esset perire ut in Calum in solutio-*

De hypothecis interdictis validitate, quia cum interdictis, quibus cambis interdictum imponitur possit, prohiberi non videtur concedendum super hypothecis interdictis inter concordiam, per quam uterque aequaliter potest se habere ad remanendum, & ad dampnum, dum Cambia possunt importare multo plus, unde prout debitor, ita reparetur comoditas compensandi cum damno, quoniam importare minus, quoniam quod potest non videtur ipsum idem faddem Auctore creda tal fondamento molto pericoloso nel caso suo, poiché con tal patto così assoluto, e libero il Creditore verrebbe ad assicurarsi per sempre un lucro certo senza mai correre il rischio di perdita nella Sorte principale contro l'espressa disposizione della Bolla di San Pio V. ivi [sono le tre stesse parole] Perum istud fundamentum nulli videbatur periculosum, quoniam ita esse sub sola verborum figura introducere Cambium fieri, atque dare in creditore pecuniarie lucrum semper verum absque periculo damni, & diminutionis Sortis principitatis. Molto più dunque, anzi senza alcun dubbio, o ritengo averebbe il detto Card. de Luc. sostenuto la validità del nostro patto nel caso nostro, ove sostanzialmente il punto di doverci calcolare le Provvisioni non importa, come abbiamo visto, che una ricompensazione lineare corrispettiva, e verisimile a quel di più, che rilascia il Creditore al Debitore, senza che il Creditore sia assicurato di un lucro certo, e sia esente dal pericolo della diminuzione della Sorte, come si dimostrerà in appresso.

Rimane qui ora solamente a scioglierli una difficoltà, che può farsi per la Bolla di San Pio V. cioè, che siccome per essa Bolla vien disposto, che non si possa da principio fissare il Cambio certo, conforme ancora alla mente della medesima ci avvisano i Dottori pienamente allegati dal Fiesco. Rocc. al cap. 96. num. 4. e dall' Altier. ad Revu. conf. 103. numer. 1. così non pare, che possa sostenersi il patto del detto supplemento fino all' 5. per 100. dentro i limiti di quanto possono importare le Provvisioni risparmiata al Debitore, perchè tal aumento sarebbe sempre un lucro certo. *Mattei. Compend. de Cambiis. cap. 28. §. Finalmente Anald. de Comm. diff. 67. numer. 32. iuncto num. 37. & seq.*

Questo dubbio; o difficoltà proviene altresì dalla mala intelligenza della detta Bolla, e poca pratica della materia; Poiché in quanto alla Bolla per ben intendere la santa mente di quel Sommo Pontefice, bisogna sapere, che il girare il danaro sopra i Cambi per le Fiere, o Piazze, è una negoziazione, nella quale il Creditore non solo non può guadagnare, ma scapitare ancora nello stesso Capitale, che si girare, come dottamente spiega il Card. de Luc. de Camb. diff. curs. 3. num. 9. e 10. & diff. 14. numer. 4. & diff. 16. num. 10. vers. verum istud Terr. de Camb. diff. 2. qu. 24. num. 33. & seq. e noi nel diff. 26. numer. 15. de Comm. perciò il Sano Pontefice per ovviare alle frodi con particolare sua Bolla proibì, che non si potesse né Cambi partire da principio un tal lucro certo; dimodochè il Creditore avesse sempre quel lucro patuito senza timore, o pericolo alcuno di scapitare nel Capitale, come spiegando in tal senso la suddetta Bolla comunemente insegnano il De Luca de Camb.

né l'altro poco fa citati, ed il Fiesco Rocc. al detto cap. 96. num. 4. con gli altri da lui allegati; Ma nel caso nostro, ove si lascia, che tutto il Cambio dipenda dalla buona, o mala eventualità della negoziazione del danaro per le Fiere, o Piazze, diminuirà il Creditore soggiaccia anche a tutta quella diminuzione, o danno di Capitale, che producano le Fiere, o Piazze, e che sostenga il supplemento fino all' 5. per 100. dentro i limiti delle Provvisioni è patuito, in quanto il Debitore vuole, oltre la natura della negoziazione de Cambi, un patto estrinseco a suo favore, cioè che il Creditore gli rimetta quel più, che sopra il 5. per 100. producano le Fiere, e che questo vinca, e corrispettivo patto di remissione, e supplemento come giusto, anzi vantaggioso, come ho dimostrato sopra, al Debitore, può benissimo inserirsi nel contratto di Cambio, nel caso nostro, cioè, non pare assolutamente, che possa in modo alcuno aver luogo la suddetta proibizione della Bolla, né li Dottori, che sopra di essa hanno parlato.

Ed in vero, se il patto del lucro certo, che si fa in guisa di transazione solamente sopra l'interesse, o frutto, o utile possibile di qualche capitale, fondo, o negozio, lasciata però la sorte al pericolo di tutto quello scapito, o danno, che per natura del negozio le può succedere, egli è un patto giusto, e giustissimo, purché il lucro patuito da principio sia proporzionato, o verisimile a quello, che può rendere il negozio, o fondo, o il capitale impiegato, secondo la comune sentenza abbracciata della Rota Romana de diff. 186. num. 6. coram Millin. Leonard. de usur. quest. 90. num. 41. Card. de Luc. de usur. diff. 3. num. 4. Rota de diff. 118. num. 10. coram Ubaldo. & coram Coccin. dec. 70. num. 2. e 3. Stacc. de Comm. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 8. numer. 79. & 241. Episcopus Rocc. cap. 96. num. 1. a. & 3. Cyriac. controu. 368. num. 19. & 24. Anald. de Comm. diff. 67. num. 28. & 29. Card. de Luc. de Societ. offic. diff. 11. num. 5. vers. primo caso, & diff. 12. num. 9. & in Summa numer. 5. e noi nel medesimo tract. diff. 44. numer. 9. e puntualmente nei Cambi, come nel caso nostro Tambrun. Oper. Moral. lib. 9. tract. 3. cap. 5. §. 7. numer. 12. 13. & 14. Stacc. de Comm. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 8. num. 241. vers. & in taxatione Cambiorum Rocc. per Farinas. conf. num. 2. dec. 331. num. 17. & Card. de Luc. de Camb. diff. 16. num. 10. vers. dicendum etiam, come non lo farà il patto, di cui trattiamo, il quale similmente si fa sopra il possibile lucro maggiore, che sopra le cinque per cento possono rendere le Fiere con lasciare correre alla sorte tutto quel rischio, o pericolo, che per natura del negozio Cambiario, le può avvenire? Anzi a maggior ragione questo nostro patto debbesi giudicare più giusto, che l'altro, perchè il nostro né meno contiene un lucro certo da principio, ma un lucro incerto, che dipende da quel meno di 5. per cento, che possono fare le Fiere, diminuirà questo meno può essere un quarto, o un terzo, o mezzo per cento, e di radissimo può arrivare a un per 100. secondo che ci dimostra la lunga esperienza, eziandio, a' di nostri più infelici de i passati, pericolo nella anche nel patto molto più vantaggioso al Debitore, mentre è assai più facile, che si dia il caso, che le Fiere producano più, che meno di 5. per cento.

Finalmente si aggiunge, che quando non bastassero le ragioni suddette a mettere in totale chiarezza la Giustizia del nostro patto, lo che giunge, bastano pur troppo a mettere in dubbio se egli sia, o non esserario sicché concordandosi con tal dubbiezza lo stile, ed offervanza universale qui in Firenze del suddetto patto, non si può mai giudicare, che esso sia usurario, come pienamente con molti, e gravissimi Autori citati, comprovava la Rota Fiorentina dec. 49. la 2. numer. 7. & seq. & numer. 20. dopo il Baldus. ad Rem. Covial. alleg. 1. num. 55. & alleg. 2. num. 55. Cont. de Confib. quest. 11. num. 5. & seq. Larrin. alleg. 23. num. 6. Giballin. de Usur. lib. 1. art. 2. Leonard. end. tract. quest. 89. num. 9. & Rot. Rem. dec. 213. numer. 31. 32. & seq. dopo il Salgad. Labry. Credit. in Rem. Cambiorum 16. Januarii 1699. §. Sed insuper coram Aucto.

Sequitur Decisio coram D. Auditore Hieronymo de Fieris a nobis in premissis discussa impugnata.

FLORENTINA CAMBIORUM

Sabbati 16. Martii 1708.

Hæreses quondam Domini Cosmas de Vergellis, ad quem iuxta recognitionem bonæ fidei diei 6. Augusti 1681. factum per Dominum Jacobum de Chivellis spectabat residuum Cambii scutorum 150. de quo in apoca diei 29. Januarii 1663. egerunt in Tribunali Mercatorum contra D. Mathiam de Rossella uti Donatarium universalem Domini Guidonis de Baldameris originarii Debitoris; sed Mathias sub fundamento, quod liquidatio Cambiorum ad rationem conventam quaque pro centenario fieri deberet non in fine Anni, sed pro singulis feriis abque compensatione unius cum alia, & quod ulterius ex calculo refecit.

refecandae veniunt provisiones solite dari scripturalibus, sive Mercatoribus, caput praecedens, quod ex solutionibus indubitanter factis, & excedentibus legitimis modum usurarum, sive cambiorum, adeo extenuata remanserit fors, ut ipse potius Creditor, quam debitor avarerit. Quia de commissa nobis ad referendum causa super modo conficienda liquidationem predictam, unanimis tenuimus illam faciendam esse ad rationem quinque pro centenarii in fine Anni, & provisiones ad calculo esse referendas; nec non quicquid foret solutum ultra legitimis modum, & redditum seriarum singularem Annorum simul sumptorum esse ipso iure imputandum in fortem.

Ratio resolutionis, quoad primum caput stetit in eo quod literaliter in apoca obligationis conventum legitur, quod licambi, rilaambi, provisorio, o sepio, non possit passere a capo d' anno feudi cinque per cento, si enim calculus ex conventionem partium fieri debet a capo d' anno, frustri queritur, an fieri debeat in singulis, sive pro singulis feriis seculis compensatione unita cum alia, vulgata l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat. 3.

Quia profecto terminus emendi non potest appositus dilationis solutionis, sed calculationi, cum repugnet huiusmodi intelligentiae praedicta verba de sui natura importanti calculationem, atque ipsius calculationis modum, non passio passere a capo d' anno feudi cinque per cento.

Nec relevant attestaciones plurium Mercatorum afferentium calculum fieri aliter non posse, quam pro singulis feriis abique dicta compensatione, alias prohiberetur Debitor extinguere ad libitum suum debitum in quacunque feria contra sanctorum a S. Pio V. in sua celebri Constitutione 118. §. 2. quae observatur in materia cambiorum ad firmata per Rotam in dec. 519. n. 10. & seqq. & dec. 557. num. 3. & seqq. coram Rich. & dec. 296. num. 10. & 11. coram Priol. & in recent. dec. 304. num. 3. par. 4. & decif. 126. num. 3. & seqq. par. 14.

Quoniam ea, quae dicuntur de observanda unaquaque feria de per se, procedere possunt, quando agitur de reponendo sub cambiis Capitale simul cum lucro feriae praecedentis, sive de recambio, ne alias debitor optinuerit contra ipsiūm maiori debito, quam par sit, ponendo scilicet sub recambio quantitatem maiorem, quam feria praecedens reddiderit, vel quando actualiter, & in effectu Debitor praedegresserit feria extinguere suum debitum, nam & eo casu gravius non debet ad rationem quinque pro centenarii, si illa feria tantum lucrum creditori non auferat; Secus verò est, quando agitur, ut in praesenti de debito negligenter extingueretur debitum per plures ferias, & annos, atque Creditor agat contra illum pro cambiis, hoc enim casu feriae singularem Annorum simul computari debent ad effectum conficiendi calculum, & videntur in cambis, & recambis ascendunt ad rationem conventum scutorum quinque pro singulo centenarii, & anno, ex ea quidem viva ratione, quod tunc praefata conventio de calculatione inebunda in fine anni, producere valet suam effectum abique lesione iustitiae, & sicuti Creditor praescribere ab eodem pacto poterat exigere à debitoribus ad rationem Cambii eurentis, in quo utique omnes feriae cupulabatur anni in simul compungantur, & ponitur ad ejus creditum quicquid adsumptum fuerit in unaquaque feria excrevit, quod multo magis maiorem quantitatem importare solet, quam cambis limitata, ita & item Creditor potuit gaudere cum suo debitor de cambio limitato ad rationem scutorum quinque pro centenarii, & Anno, sed habita ratione ad omnes ferias in simul conservatas in singulis annis, cum cambium limitatum continetur sub ordinario, sive entranti, ad animadversum per Cardin. de Luc. de Camb. discurs. 6. num. 13. discurs. 16. num. 9. & 10. & disc. 17. numer. 2. Ansaldo. de Comm. & mercat. disc. 65. num. 38. & novissima sitologia, quod plus, qui potest, possit etiam, quod est minus, de qua in l. non debet, ff. de regul. Jur. au- 29 theus, multo magis. C. de Sacrosanct. Eccles. & quod Augustin. Barbos. tract. var. axiom. 180. num. 2.

Quoniam ex hoc modo calculandi in fine anni prohiberetur Debitor in quacunque feria extinguere suum debitum, cum semper id ei liberum remaneat factis

computis de cambiis usque tunc decursis intra tamen limites, & proportionem summae conventae scutorum quinque, si forte feria, vel feria tantum, vel plura- 30 luri Creditori prodierint; Aut si cambis adminitrem quantitatem ascendere, in ea admissum summa, quam natura negotiationis in illa, vel illis feriis eadem Creditori delulerit; ita ut effectus sit, ut si debitor velit extinguere, non capiat Creditor plusquam ad proportionem scutorum quinque conventorum, si cambis, & recambis ad tantum ascendunt, vel excedunt, capiat verò minus, si minus feria, vel feria usque tunc decursae simul prodierint, non considerato eventu remanentium scutorum ejusdem anni.

Quo verò ad provisiones, quod scilicet ille possi non debeat in calculo ad effectum complendi, & legittimandi solutionem cambiorum usque ad integrum summam conventam scutorum quinque pro centenarii, moti sumus, quia agitur de debito, qui suscipit mandatum ad cambium, quique propterea non cambiando in executionem suscepit obligationem ad nil aliud teneatur, quam ad pura damna, & interesse favore sui Creditoris ad text. in l. si quis alius 27. §. qui suscepit, ff. mandati, & observat Casald. consil. 88. num. 4. & 3. Card. de Luca de Camb. disc. 7. num. 11. disc. 8. num. 3. & disc. 10. num. 2. & 3. Ansaldo. de Comm. & mercat. disc. 65. num. 75. & 76. Casald. pariter de Comm. disc. 27. num. 4. & seq. ben. num. D. Audis. Consil. Farfall. in celebri Florentina Cambiorum, seu decif. 314. num. 45. inter recoll. per Palm. Nipar. Rot. decif. 4. num. 4. 5. & 6. & dec. 7. num. 2. & decif. 10. num. 5. & seqq. post Salsum. Labby. Credit. in Romana Cambii 16. Junii 1697. §. Assamen, coram Ansaldo. inter recoll. per eandem Palma decif. 300. & in Romana Cambiorum 25. Junii 1706. §. Siquidem cor. And.

At inter damna, & interesse consideratur dumtaxat importanti cambiorum, quae percipit Creditor, si debitor cambiasset, & in quibus propterea idem Debitor damnum inulit Creditori non cambiando, non autem provisiones praedictae, quas non exsolvit, neque tenebantur exolvere Creditor, sed ipsam Debitor, si mandatum suscepit implevisset, & in quibus nullo modo Creditor praedictis damnis remansit, si cum petebat Card. de Luca de Camb. disc. 17. numer. 3. & 4. Ansaldo. de Comm. & mercat. disc. 65. numer. 36. & solenniter definitur Rot. in Romana Cambii 5. Maii 1694. 4. Cum etiam, & Ansd. seqq. & 16. Adm. 1695. §. Salsum, & §. Siquidem, & 28. Junii 1700. 6. Primo, & seqq. coram Molinas.

Et profecto, si Debitor in nostro casu teneretur ad provisiones, sequeretur considerabile absurdum, quod nimirum si collectivè cambiasset, bis easdem provisiones pati cogeretur, una scilicet vice respectu Mercatorum, vel scripturalium, quorum opera usus fuisset, & altera respectu Creditoris, qui illas lucrari intendere, quod nun est admittendum, cum memo circa idem duplici onere gravi debet, quemadmodum per text. in l. bona fides 58. de regul. Jur. observat in proposito Rot. in laudata Romana Cambii 28. Junii 1700. §. Tertia, cor. Molinas.

Minimè refragante, quod hae procedant praescribere à pacto in contrarium, sed posito pacto, prout hic, illud omnino servari debeat, cum videatur initium in quantum correspondivimus, & compensationem, quodammodo lacri cessante ipsi Creditori, qui possunt convenire de cambio ordinario, sive currenti, & non limitato, & insuper pecunias per se ipsum cambiare, & non mediante persona Debitoris, & sic uti opera benevoli mercatoris sine provisionibus, quas deinde consequi ab eodem debitor prohibitus non fuisset, ad adnotata per Card. de Luca de Camb. disc. 10. numer. 8. & disc. 17. num. 4. Rot. dec. 45. numer. 3. par. 4. rom. 2. & dec. 121. num. 17. par. 13. recent. & in omni casum, quando etiam cadere pactum super re inusta, adhuc veniret observandum, cum non prohibetur contrahentes sibi donare, & firmare pacto, quod alias de se esset injubum ad text. in l. juris gentium 8. §. Si promissor, ff. de pact. & in l. si quis fundum 10. in princip. ff. locat. & tradita per Capon. de pact. quatio 18. num. 14. Poisson. de locat. & vendit. cap. 49. numer. 21.

Siquidem cum Creditor se voluerit omnino liberari ab

ab opere cambi regularis, & iustificandi transmissionem specierum ad nundinas, eorumque credendum, vel requisita ejusdem cambi, & illas absolute supra dorsum Debitoris imposuerit, alienum est ab omni iustitia, & equitate, ut lucrum facere debeat provisionem sine ullo suo incommodo in damnum pauperis Debitoris, qui si cambiasset in executionem suscepti mandati totum onus, & incommodum sustulisset, stante vero hac enormi ingratia pactum praedictum in hac materia admodum suspecta usurarum habetur pro appposito ad effectum laerandi semper certum, ac determinatum summam, & plusquam in suis casibus negotio cambiaria produxerit, quod est usurarium ex affirmatis per Card. de Luc. de camb. dist. 16. num. 9. & 10. & dist. 24. num. 8. & 9. Sperrill. decif. 90. num. 21. & per Rot. dec. 118. num. 8. & seq. cor. Ubald.

33 Ac propterea reputari debet pro nullo, & non appposito, ac tamquam non attingens substantiam contractus violator, & non viciat, vel reducit ad potius interesse nundinarum, ut in terminis similis conventionis, Ansaldo, de Commercio, & mercar. discurs. 65. num. 31. & num. 36. & seqq. Rot. in Romana cambi 16. Maii 1695. §. Evidens, cor. Molines, ac melius, & latius in eadem 28. Junii 1700. §. si quidem cum plarib. seqq. coram eodem, & in fortioribus pacti nimirum explicari, & absoluti, quod Creditor laerari deberet provisionem, non obstante onere cambiandi super imposto Debitoris, solenniter definitum fuit per DD. quatuor Iudices delegatos in causa

37 Piffelli, & Gherardini sub die 27. Januarii 1694. ut ex Sententia data in Processu Dominorum de Rossellis fol. 33. & 34. In nihilo ideo suffragantibus praefatis possibilibus majoris lucris favore Creditoris, tam ex quo pacifici poterat de cambio currenti, quam ex eo, quod valuisse per se ipsum cambiari adhibita opera, benevoli Mercatoris, & sic lucrum facere provisionem, quia in hac materia suspecta usurarum, ubi tractatur de huiusmodi pactis de se à lege iustitiae difformibus, attenditur potius, ac praecise quod factum fuerit, non quod potuerit fieri, quodque non reperitur verbis expressum habetur pro consensu consilio, ut profertur Rota in dicta Romana Cambii 28. Junii 1700. §. Quoniam, & §. seq. coram Molines.

38 Neque pariter relevat, quod Partes possint deducere in pactum etiam id, quod Iustitiae legibus non responderet, quia ceteris omissis ea locum non obtinent in iustissimis pactis respectis in materia suspecta usurarum, quae potius, ne sub illorum velamine pallietur voluntas consequendi lucrum ex pura pecunia, five ultra id, quod iusta negotio cambiarii produxerit, habentur pro viciatis, & non apposis ex latè supra deductis, & allegatis.

Atque hinc non sive curandum de attestatione quorundam mercatorum unanimiter deponentium potest debere in calculo praedicti damnorum, & interesse, etiam provisionem, quoniam quicquid de facto servant, certum est, quod illorum attestationes in eo, quod concernit Iustitiam exactiois dictarum provisionum, non anenduntur, sed ad Iudicem pertinet decidere, an, & quomodo pactum intelligendum veniat, & sustineatur de Jure, sicuti praefer deducit Rota decif. 520. n. 17. cor. Bich. & dec. 52. n. 12. & seq. par. 7. rre.

39 Simili attestationi respondit eadem Rot. in dicta Rom. Cambii 16. Maii 1695. §. Praes cor. Molines, confirmata 28. Junii 1700. cor. rod. Constat debet habere rationem omnium feciarum in fine anni ac depremit ab eodem calculo provisionibus, de plano consequitur, quod quicquid ex causa dictarum provisionum solum fuit pro completa quantitate anensa sanctorum quibusque pro centenario, ad quem aliquando legitima negotio cambiarii non pervenit, sit, tamquam omnino indebitum, imputandum in sortem, atque ipso jure de tempore in tempus illam extenuaverit iuxta celebre Ulpiani responsum in l. si non forem 26. ubi gloss. & communiter scribentes ff. de condit. indebit.

Quo evitari valeat censura praefati textus, tum ratione bonae fidei ipsius Creditoris laudandae in eo quod Debitor, qui supra se omni cambiandi assumpsit, annuatim ignorantia Creditori cambia excessiva, exsol-

verit, ac si non sit aequum, quod idem Creditor, qui undequaque veritas fuit in omnimoda bona fide credens sibi solumam iuxta legitimam cambianonem riarum, cogatur deinde minutatim pati extinctionem Sortis, ejusque extenuationem ipso jure mediante impuante superfolati ultra iustum, ac legitimam quantitatem cambiarii, ad tradita in dicta Fiorentina cambiarii 18. Junii 1688. §. Di modo, & seqq. coram bon. mem. de Marinis impress. per Baldass. ad Ramon. decif. 49. par. 2. & per Rot. decif. 151. numer. 3. & seqq. par. 17. recent. Tum ratione cuiusdam solidioris Cambiarii firmato residuo in praefata summa scutorum 150. quae praetenditur initia usque, & de Anno 1695. quatenus non videatur debitor admittendus ad impugnandam causam, in quam cesserint solutiones, qui modum usque tunc praedictum tam serio, ac mature consilio approbavit per sent. in capit. quod fereb. 21. de regul. iur. in 6. & notata per Angell. Barbof. axiom. 169. numer. 16. Rot. dec. 286. num. 7. dec. 10. recent.

Quod enim attinet ad bonam fidem Creditoris Authoris DD. Auditorum (ultra quod ea confusa remanet ex quo ponit credere cambiis, quae sibi solvebantur, ascendere ad tantam summam, saltem unitis provisionibus ad tenorem pacti de quo supra) in hac specie ubi tractatur de retardando, seu impediendo cursu usurarum, neque illa, neque ignorantia Creditoris opulari valet, cum lex ipsa operetur, & favore Debiticibus, ut statim ea quid iniquit, & illegitimè solum est in ipsam sortem impurent, atque illam extenuent, vel superfoliatum sit in magna, vel in modica quantitate Aeterni de pignori. lib. 3. quaff. 6. numer. 15. Caffy. Laur. decif. 25. numer. 40. bon. mem. Dom. Auditor. Farfensis in allegato vno edito in Florentina Cambiarii seu decif. 314. numer. 12. inter recentia, per Palm. Nipoti. ubi recedunt à firmatis in eadem causa coram bon. mem. Auditore de Marinis, siveque executioni demandant, ut ibi in calce, Rot. decif. 409. numer. 33. & 34. par. 9. & decif. 281. numer. 2. & per tot. par. 16. & decif. 65. a numer. 1. ad 13. par. 18. recent. ubi pariter recedunt ab intermedia decifione 151. par. 17. defauper in objecto relata, & in d. Romana Cambii 28. Junii 1700. §. fin. cor. Molines.

Abique eo quod officiat excessum, de quo agitur, originem non ducere a Contractu illicito, & usuraria pravitare infecto, sed à contractu Cambii, quod est licitum & in foro approbatum, & sic petimur potius ad injustitiam, quam ad usuram, ac propterea cum ignorantia Creditoris veritatem circa factum ipsum, non scilicet ferit singulorum annorum ad tantum lucri confederem, & non circa Jus, five formam Contractus, eadem ignorantia, & bona fides juvare debeat Creditorem, eumque liberare ab imputatione ipso jure iuxta distinctionem traditam à Card. de Luca de Camb. decif. 17. numer. 4. discurs. 23. numer. 12. discurs. 28. numer. 15. 16. & 17. & discurs. 31. numer. 24. & sequenti ubi scriptis in eadem Causa, in qua propositi supra laudata decifio 63. par. 18. recent. & contra illam exclamar.

Etenim cum, ut dicebamus, praedictus excessus indubitanter sit quid ultra sortem, & latitudinem Negotiationis Cambiarum, licet intra limites pacti imit enter Partes, ideoque remaneat proflus sine ullo titulo & extra Naturam praefata Negotiationis, intrat proinde ipso jure ejusdem excessive quantitas solvendi imputatio in sortem ad evitandum cursum usurarum absque ulla distinctione, quoniam modum praefate obiecto respondendo solvendi firmavit idem bon. mem. Dominus Auditor Farfensis in dict. decif. 314. apud Pam. numer. 59. cum pluribus sequentibus reiecto inter alias Cardinali De Luca, de quo supra, Rota dicta decif. 63. par. 18. recent. quae, quicquid dixerit idem Cardinalis De Luca, suis plures confirmata, & approbata, ut videtur et apud Ansaldo de Commercio, & Mercar. discurs. 65. num. 29. & apud eandem Rotam dec. 891. & decif. 941. utrobique numer. 1. cor. Emeris Jun. & in Romana Cambii 5. Maii 1694. §. fin. coram Molines.

Respectu vero praedictae solvitionis, ultra quod ea solum deduci praetenditur ex illis verbis apoc de eodem Anno 1695. consistit in ibi „Ergo de li Signori

„Signori Bernardino, Ignazio, e Fratelli, ed Eredi
 „del quondam Signor Cosimo Pergelli refino Crediti-
 „teri fino al presente giorno in vigore della scritta
 „del dì 29. Genn. 1665. e mediante il pagamento
 „fatto questo giorno della somma, e quantita della
 „scritta 150. „ que tamen potius supponunt residuum
 „cambii in dicta quantitate, quam concludant facta
 „hinc iode computa dati, & recepti cum solidatione,
 „& residuatione, de qua sapia. Porro sicuti ex deductis
 „non attenditur pactum de lucrando provisionibus, si-
 „ve de illis computandis pro complemento summe con-
 „ventae in limitatione Cambiorum, adeo ut quicquid
 „super solutum fuerit ultra redditum seriarum, nullatenus
 „jovante praefato pacto, sit impurandum in fort-
 „tem, ita idem dicendum omnino est de solidatione
 „46 praefata, quatenus revera intercessit, & beneficiat
 „Creditores plus loci, quam legitima Cambiorum
 „circulatio eidem deferre possit, vigente eadem ra-
 „tione pro impositione illius plus ad text. in l. illud
 „quasim 32. ff. ad leg. Aquil.

*Diffuso a' alcuni Sign. Calcolatori, e Fierardi sopra
 il vero modo di calcolare il Cambio della Fiera
 limitatamente convenuto dalle Parti, secondo la
 formula della Scritta Cambiaria di Firenze.*

S'Incontra qualche diversità d'opinioni, anche
 nel modo di calcolare i Cambj limitati, cioè se
 47 l'utile si deva considerare separato, e distinto in se
 in ciascheduna Fiera, senza, che una abbia concessione
 con l'altra, conservando poi in capo all' Anno
 i frutti di dette quattro Fiere tenuti sospesi rispetti-
 vamente in ciascheduna di esse, e così distaccati uni-
 li poi tutti insieme non prima, che alla fine dell' An-
 no; O pure se l'utile di ciascheduna di dette quat-
 tro Fiere annuali debba ricambiarsi di Fiera in Fiera,
 dimodochè l'utile della prima faccia ricambio per la
 seconda, & sic de singulis fino alla quarta inclu-
 sivè, il che produce qualche notabile aumento,
 che nelle somme riguardevoli porta non piccola dif-
 ferenza.

E siccome in termini propri del Cambio deve ne-
 cessariamente concedersi, che altro non può conseguir-
 si se non quell' avanzo, che nasce dall' andata al ri-
 torno per ogni Fiera, qual di più con voce equivoca,
 e generica se gli dà nome d' Interesse, così la
 patuita limitazione di esso fatta in grazia del Debito-
 re non roglie la natura al Contesto, che pur sem-
 pre rimane nell' esser suo di Cambio per Fiera, perchè
 altrimenti si ridurrebbe in un semplice mutuo inca-
 pace di frutti: E perchè ne' casi, che calcolare si de-
 va a tutto cambio per Fiera senza limitazione veruna
 se gli dà come si deve il ricambio di Fiera in Fiera,
 così pare non cada minima probabile ragione di dubi-
 tare, che io simili guisa debba regolare anco il Cam-
 bio limitato, cui è lo stesso simile al corrente nella
 causa, e da questo il limitato sol negli effetti disto-
 gliasi per quanto piglia unicamente l'ulteriore im-
 portare dall' avanzo corso alla limitazione, in virtù del-
 la quale il Creditore condona, e rimette l'eccesso su-
 periore alla tassa convenuta, quando potrebbe lecitame-
 te configurare tutto l'intero Cambio prodotto in
 quattro Fiere, cioè a capo dell' Anno; confermando
 tal opinione del suddetto secondo modo di calcolare
 col ricambio di Fiera in Fiera gli appresso due fon-
 damenti.

Primo, perchè tal ricambio è patuito literalmen-
 te nelle Scritte cambiali, ove dice „ fra Cambj, e Ri-
 „cambi, ec. „ il che dovrebbe attendersi anco in vigo-
 re del patto.

Secondo, perchè tale deve essere la forma di fare i
 Calcoli, nè si può praticare diversamente anche ne' ca-
 si di cui si tratta, benchè di Cambio sia limitato per le-
 gitimare la percezione del frutto.

E quando al primo ad effetto, che tal patto sia ope-
 rativo, è necessario dare al medesimo quella retta ap-
 plicazione, che se gli conviene, quale senza dubbio è
 quella, che deva di Fiera in Fiera ricambiarsi, e per-
 ciò a bella posta è stato convenuto fra le Parti prima
 il Cambio, e poi con termine reterativo la parola ri-
 cambio, e vale a dire, che il Cambio di ciascheduna

Fiera debba nell'altra ricambiarsi, altrimenti sarebbe
 stato del tutto superfluo l' avere aggiunto alla parola
 Cambio l'altra del ricambio, che immediatamente
 succede; Poichè per fermarsi il puro Cambio d'ogni
 Fiera bastava dire solamente „ che i Cambj di quat-
 tro Fiere non eccedano il cinque per cento a capo d'
 „ Anno „ Ma perchè hanno inteso, e così voluto le
 „ Parti, che l'istesso Cambio d'ogni Fiera faccia Ri-
 „cambio per l'altra, perchè hanno saputo spiegate
 aver dovuto al Creditore non solo il Cambio di cia-
 scheduna Fiera, ma eziandio il Ricambio di esso,
 avendolo literalmente spiegato ove dicono „ fra Cam-
 „bj, e Ricambi non ecceda cinque per cento a capo d'
 „ Anno.

E perchè da' contrarij Opposizionisti moderni si sente
 la forza di tale obbietto, con tiracchiata sottigliezza
 s'ingegnano scannarsi con dare sfogo a quella para-
 la ricambio, quasi che deva intendersi di dover ricam-
 biare per l'anno nuovo l'interesse prodotto da quat-
 tro Fiere dell' Anno antecedente.

Ma a quell' obbietto poca replica basta, poichè
 manca d'ogni sostegno, benchè univoco ne' suoi
 principj.

Si perchè detto termine ricambio è posto, per parte
 convenzionale in quel luogo, che si tratta del modo
 di convenire della tassa limitata del Cambio anco d'
 un solo Anno, e per questo in comporre detta tassa
 annuale collegano due convenzioni distinte, che una
 del cambio, e l'altra del ricambio da osservarsi e l'
 una, e l'altra dentro al termine di un Anno, e
 però chiaramente si dice „ che fra Cambj (ecco la
 prima convenzione del cambio) e ricambi (ideli ri-
 cambi) dell'istesso cambio della Fiera antecedente, ecco
 la seconda convenzione del ricambio) non eccedano
 cinque per cento a capo d' Anno „ (ecco la prescri-
 zione del tempo circoscritta, e ristretta dentro al ter-
 cinto di un anno solo.)

Si ancora, perchè il ricambio dell' interesse dell'
 Anno scorso, che si risi per l'anno nuovo, non
 potevano le Parti aver avuto in mente di patuirlo co-
 me cosa superflua, e che non nasce dal patto, nè in
 vigore di esso acquisterebbe sussistenza veruna, che in
 tal caso si renderebbe frutto convenzionale sotto pre-
 testo di cambio, che non può rifruttare: E per meglio
 spiegarsi in tal materia, per le stessa confusa, si dice,
 che quando non è cambio per Fiera, ma puro interes-
 se convenzionale non si regge il ricambio per l' Anno
 nuovo neppure in vigore di patto, e se è Cambio,
 anche senza patto, si sostiene il Ricambio di sua na-
 tura, e la ragione è chiara, perchè nel Cambio, co-
 me è nel caso di cui si tratta, ciò che si dice interesse,
 o frutto, è per nostro modo d' intendere, ma la veri-
 tà è, che dipende unicamente da quell' avanzo im-
 portato dal ritorno, che fa il conto di ciascheduna
 Fiera con qualche accrescimento di più all' andata,
 quale accrescimento immediatamente anch' esso si so-
 stanzia io capitale, e come tale ricambiandosi, nuo-
 vamente rifrutta.

E se è vero, come è verissimo, l' espello di sopra
 comptava a maraviglia anco il secondo fondamento,
 che facendosi diversamente si prescinderebbe dalla for-
 ma solita giusta, e consueta che praticar si deve nel re-
 golamento de' Cambj, il di cui accrescimento come
 parte integrale del capitale impingua, per così dire,
 per causa del maggior prezzo della moneta, si rende
 indivisibile, e perciò anco inseparabile dal capitale,
 perchè tutto è capitale, e per tal motivo unicamente si
 regge l'interesse della moneta per se stessa sterile, ed
 incapace di frutto.

E quando di si volesse nel caso de' Cambj limitati,
 che non si dovesse tenere l'istessa regola del Cambio
 corrente per Fiera, ma di un'altra sorte di Cambio
 nuovamente inventato, che però si chiamerebbe Cam-
 bio Invenzionale cioè, che al capitale, che andò in fiera
 gli dovesse l'accrecimento non con la regola del Cam-
 bio per Fiera, che farebbe con il ricambio die Fiera
 in Fiera, ma per ragione dell' interesse patuito, e
 questo per causa della dilazione del tempo dal gior-
 no, che il Creditore lo diede, al giorno, che il De-
 bitore lo rende, per la ritenzione, e godimento nel
 corso di detti tempi intermedi della moneta, cello-
 rebbe

rebbe io tal guisa con il titolo legittimo del Cambio, il beneficio lecito del frutto, poichè questo nuovo modo sarebbe sotto titolo palliato di cambio dare un frutto per il prezzo dell'uso d'una cosa infruttifera com'è la moneta, che è appunto ove consiste l'usura, seguendo il precetto Evangelico: *Adsum dare nihil inde sperantes*, ne potrebbero in tal guisa percipere i frutti, ed i percenti restituiti si dovrebbero ogni volta, che i Contrattanti si fossero eletti a principio un titolo lucrativo per ragione di Cambio, e poi ritenere non dovesse come ritenere deve l'istessa natura del Cambio per Fiera, e tale presumer si deve l'interazione delle Parti per escluder ogni sospetto d'usura anche nel Cambio, che si dice limitato, qual limitazione è operativa solamente quanto al prodotto, mediante il patto, che lo riduce ne' suoi casi alla tassazione convenuta, ma non già quanto all'origine produttiva, che sempre gli persiste la qualità inalterabile di Cambio per Fiera, che si dice corrente; E perciò tanto l'uno quanto l'altro, cioè a dire, tanto il Cambio, che si chiama corrente, quanto il Cambio limitato, devono calcolarsi rispetto al modo ugualmente, perchè ambedue sono ugualmente cambi per Fiera, perchè amendue quant' all'origine ritengono con un'istessa scienza un'indistinta oscurità, e solo nell'effetto, maggiore se è tutto cambio corrente, minore se detto cambio è limitato, unicamente diversità.

Osservanzissimo

Alessandro Ricciardi Calc. e Fieraz.

In Gio: Battista Schiatti, concorre pienamente nel sentimento del suddetto Signor Alessandro Ricciardi, in comprobazione del quale, aggiunga, che nell'anno 1697. salvo, et. in una Causa da me sostenuta per gli Eredi del Signor Gio: Battista Landini contro gli Eredi del Signor Filippo Peri, attenti Sentenza favorevole del Signori Sei di Mercanzia a relazione della Signori Auditori Antonio Micheloni, ed Uffiso Alasfetti, con la quale dichiararono doverli attendere, ed osservare in casi simili il ricambio di Fiera in Fiera, come sopra s'è sopra, ed in fede mano propria.

In Geri Arz. Calcolatore, e Fierale, pienamente concorre nel sentimento del Signor Alessandro Ricciardi, per le ragioni da esso addotte, che lo credo incontrovertibili, ed in fede mano propria.

In Claudio Lorini fesso Ragioniere nel Magistrato de' Pupilli, fono dell'istesso sentimento del Signor Alessandro Ricciardi, non tanto per le ragioni giustificate da esso addotte, quanto anche per l'uso da me praticato nell'istessa forma in tutte le Relazioni per le cause in simili materie, che mi vengono commesse dai Tribunali, ed in fede mano propria.

In Gio: Battista Pini concorre nel parere, che per i Conti cambiali ad interesse limitato di un tanto per cento a ragione di anno, dovendogli mandare per le Fiere d'Italia per riconoscere se dette Fiere abbiano reso, e repentinamente tale interesse, dovendosi considerare i Cambi, e Ricambi in cislebana dalle quattro Fiere, che compongono l'anno e li deduce dal rigiro, ed effetto, che fanno tali conti per esse Fiere, come gli spaci, che si danno per l'andata, e ritorno, e come in prova chiaramente si può riconoscere, ed in fede mano propria.

In Gio: Luigi Landini Calcolatore, e Fierale, concorre pienamente nel sentimento del Signor Alessandro Ricciardi, ed in fede mano propria.

In Adriano Affi Calcolatore, concorre nel suddetto parere del Signor Alessandro Ricciardi mano propria.

In Tommaso del qu. Anton Camillo del Riccio Calcolatore, concorre nel suddetto parere del Signor Ricciardi mano propria.

In Nicola del qu. Andrea Bandini Calcolatore, concorre nel suddetto parere del Signor Alessandro Ricciardi, il quale con le solide ragioni, giustifica pienamente l'uso, che asserisce ed anche da me praticato, ed accordatemi da altri Periti Calcolatori in una quantità di contesi fatti ne' casi diversi, ed in fede mano propria.

In P. Meriano Bellini Calcolatore, concorre nel parere del sopradetti Periti, ed in fede mano propria.

In Gio: Angelo del q. Andrea Bandini fono del suddetto parere in quella guisa appunto, che ha così chiaramente dimostrato il Signor Alessandro Ricciardi, ed in fede mano propria.

In Agostino Rappi concorre nel suddetto parere del Signor Alessandro Ricciardi, ed in fede mano propria.

A R G U M E N T U M.

Magistraliter explicatur natura Cambiorum Florentiae vulgo Martorelli, & alibi colla Riora, & in quo verè consistat realitas Cambiorum, ac demonstratur nihil ad realitatem Cambii pertinere Literas ius, & reditus vulgo d'andata, & di ritorno.

Similiter magistraliter ostenditur, an, & quando Scartafaccia Feriarum probent realitatem Cambii.

Realitas Cambii potest etiam probari per Conjecturas, & quæ sine, largissime referuntur.

S U M M A R I U M.

1 Realitas sive essentia Cambii in eo consistit, quod Cambium veri factum sit pro alio loco distantem cum sincera intentione, quod ibi sequatur solutio.

2 Recambium legitime celebratur cum intervenit vera, & realis existimatio prioris Cambii, & realiter novum Cambium contrahitur.

3 Litera ius, & reditus, sive species vulgo d'andata, & del ritorno non sunt de substantia Cambii, sed de perfectione, & executione illius, & facilius illius probatione.

4 Cambium seu recambium potest absque Literis per alia quacunque media exquiri.

5 Cambii realitas probari debet per literas missas, & responsas vulgo dell'andata, & del ritorno.

Contrarium verum, cum iustificari possit per alia æquivalentia documenta, & conjecturas, num. 6. 8. 9. 10. & 31.

Referuntur Conjecturae pro realitate Cambii iustificanda numer. 11. 17. 18. 20. 23. 24. & sequenti.

7 Constitutio Pii V. de Cambiis non damnat Cambia tanquam fœda illa, in quibus litera absolute non consistunt, sed illa in quibus litera non consistunt, & pecunia repetitur cum lucro, in loco, ubi data fuit.

11 Liberulus, vulgo scartafaccio, probat realitatem Cambii, quando fuit conscriptus, ac missus ad nundinas a Comparibus, & in eo continetur Negocia, & Cambia ad alias personas spectantia, & in nundinis inter alios Mercatores, seu Compares stralata, & conclusa, & num. 12. & 38.

13 Liber, vulgo scartafaccio, non probat realitatem Cambiorum per Creditum cum se ipso celebratum, quæ vocatur vulgo Martorelli seu colla ricorta.

Et de ratione ibid. num. 14. & 39.

Contrarium, quando hoc Cambia remanent aliunde comprobata, numer. 15. 20. 21. 22. & 40.

16 Falsitas non praesumitur, quando nulla adeo perit Causa, vel utilitas in eam committenda & numer. 19.

Item excluditur ex inverisimilitudine, quod plures persone in illam conspire voluntatem numer. 18. & 25.

17 Cambii realitas iustificatur ex Computis transmissis ad nundinas, si recipiens non contraxerit. Item ex partium multipliciter assensu praesertim illarum distinctione in singulas ferias cum annotatione.

varietate temporum, & subordinata annotatione
num. 24.

Item ex solutione aliorum Debitorum num. 26.

- 23 Scriptura mortui habet presumptionem veritatis, cum nemo presumatur immemor salutis eterne.

- 27 Ex fructibus prius deducti debent expensa facta pro istis fructibus consequendis.

Item expensa pro cultura, & Custodia, seu conservatione ditorum fructuum facta, numer. 28.

Item expensa liti facta pro defensione bonorum numer. 29.

- 32 Testis contra inducentem pleni probat.

- 33 Testis contra detrahentem dare interrogatoria pleni probat.

- 34 Repetitis Testium dori solet expensae petitis, si consensit in terminis per Judicem assignatis exhibere Interrogatoria.

Contrarium veritas, quando intervenit longa, ac geminata contumacia repetere volentis numer. 35.

- 36 Ad salvandum Depositionem Testium deponentem de tempore cum disceptat in circa immemoriam aliquid de tempore.

- 37 In Literis Cambii en sufficiat, quod nomina Debitorum exprimentur in eis in Cista.

- 41 Nullitas non debet induci, quando a lege non fuit indulta.

- 42 Aliter presumitur gestus cum omnibus solemnitatibus, donec contrarium probetur ab eo, qui illum impugnat.

- 43 Maxime quando res est de solemnitatibus extrinsecis, & sumas in extrajudicialibus.

- 44 Presumptio implendi, & diligentia pro aliis temporibus locum habet, quando datur pro parte temporis implendum factum fuisse.

- 45 Lex ubi aperit non disponit in praeteritum, non censetur habere oculos retrō, sed tantum detere minare Casus futuros & num. 46.

- 47 Onus cambiandi quando impositum fuit Debitori, si ipse non cambiat, tenetur ad damna, & interesse Creditori, non tamen tenetur praestare provisiones, quas idem Creditor passus non fuit.

Secus si onus cambiandi injunctum fuit Creditori, nam tunc Creditor locator provisiones conveniat, quamvis invenerit Adlocatorem bonivolam, qui illas ei, vel in totum, vel in partem remisit num. 49. & 50.

- 48 Onus cambiandi refertur de jure penes Creditorem, quando aliud in contrarium non appareat.

Florumina Cambiorum.

Vulgo Martarelli, seu colla Ricorfa

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CXLIX.

DUDUM coram Nobis agitata Causa inter DD. Saminiates, & Guascones, & Dom. Philippum Eschium unum hactenus quoad D. Joannem Philippi Boscoli mediante Persona D. Alberti ejus Matris, & haeredit immediate quondam ejusdem Boscoli occasione cuiusdam Cambii in forte incurren 25. 27. 4. monente Panormitane, de quo idem D. Boscoli de anno 1652. 7. Aprilis se constituit debitorem erga Rationem Bancariam olim contentum Panormi sub nomine dictorum DD. de Saminiatis, & Guasconis, per Nos denique declarata fuit eadem Ratio Bancaria Creditrix notum de dicto capitali unciarum 25. 27. 4. verum etiam de omnibus cambiis, & recambiis à dicta die 7. Aprilis anni 1652. decursis, usque ad annum 1671. quo tempore dicta Ratio defecit, mandantes insuper in computo dictorum Cambiorum per Peritos calculatores inveno contraponi suis respectivè temporibus nimirum tractuum retraham, quon DD. Saminiatis, & Guasconi perceperunt à quibuscumque bonis ad dictum Bosculum spectantibus Cafarez, de Commercio, Tom. II.

bus, deducta tamen ex dicto tractuum tractatu tantum summa, quantum importabant expensae factae à dictis DD. Saminiatis, & Guasconis occasione cuiusdam litis per RR. Moniales S. Marthae Arceri, & S. Jacobii Vite Ghisellinae, & per eundem Creditores in defendendis dictis bonis ab eis administratis acriter sollicitae extitit fuisse.

Enimen, quoad primam nostrae resolutionis partem, quomodo enim ea unice dependet ab ea inspectione, an scilicet in casu nostro satis constaret de realitate Cambiorum per DD. Defensores D. Eschium opposita controversia. Nos itaque primum in quo verè consistat haec cambiorum realitas ostendere necessarium ducimus, & successivè ex quibus comprobationibus illa in casu nostro abundè resulset, demonstrabimus.

Praetertinus itaque ad Cambiorum veram essentiam, seu realitatem inducendum nil aliud requirit, nisi quod cambium verè & realiter factum fuerit pro alio distant loco, & cum sincera intentione, ut si quando solutio in illa Feria, vel Platea distant, pro qua cambium contractum fuit, & sine dubio talis realitas appareret, si in loco distant, pro quo initum fuit Cambium, de facto sequuta fuerit solutio, ut egregie tradit Concivis, nec non ex Nobili Collegio Doctorum, & Judicum Januae olim Collega meos doctissimus Raphael de Turri in celebri tractatu de Camb. diffus. 1. quest. 11. numer. 15. & Scarc. de Commercio. 6. 1. quest. 7. part. 3. limit. 5. numer. 6. & 7. gloss. 2. num. 76. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. quest. 6. num. 235. & similiter in recambis tunc veritas, & realitas intervenisse dicitur, cum mediante solutione in mandatis, vel Plateis solum virtuali, quae fit per directionem scripturæ à Procuratore Creditore plures personas ad id excludendum necessario representantibus, in illius satisfactione ad mandatis sibi transmissis exaratum, verè, & realiter debentur primi cambii extinctionum fuit, ac aliud renovatum, & sic deinceps de Feria in Feriam, vel de Platea in Plateam verè huiusmodi gyrus, seu circulatio pecuniae debita continuata fuit cum vera extinctione semper precedentis cambii, & integra alterius renovatione, ut latè hanc materiam agendo tradit dictus Turri de Cambii diffus. 3. quest. 1. per totum & quest. 3. numer. 5. & 6. cum pluribus sequentibus & quest. 7. num. 16. & 17. & quest. 8. num. 36. & Nec in diff. 26. num. 7. & 8. de Commercio. cum pluribus ibi citatis, & ut clarius constet à praxi latè exposita per Joannem Dominicum Perri nel suo Negozianti part. 2. cap. 11. per tot.

Hinc statim palam fit, quod licet cambii, nec non licet ius, & reditus, vulgo dell' andata, e ritorno, sive spacia non sunt de essentia cambii, neque ad substantiam Cambiorum, & recambiorum in aliquo pertinent, sed sunt tantum media, cum quibus perficiuntur, sive executioni demandantur Cambium, & recambium, vel illud majori facilitate probatur, ut optime docent Novar. in manual. confess. cap. 17. de usur. circa cambium num. 289. & in cap. novigenti de usur. num. 21. Duard. de Camb. §. 1. quest. 33. num. 8. & seq. & numer. 23. & seq. Scarc. de Commercio. §. 1. quest. 5. numer. 10. & 13. & quest. 7. part. 3. limit. 5. num. 6. & 7. gloss. 1. num. 76. vers. imò nec licet, Turri. de Camb. diffus. 1. quest. 11. numer. 14. 15. 16. & quest. 17. in princip. & diffus. 2. quest. 1. numer. 5. 6. & quest. 7. num. 23. in addit. ad dec. 33. post illius tractat. de Camb. lit. A. Saderin. respons. 20. num. 32. §. Primo lata vers. nec Licet Cambii, Du Puy de Arto. Littérar. Camb. cap. 5. in princ. Cusar. decisi. 4. num. 23. & 14. Card. De Luca de Camb. diff. 6. m. 7. latè Carrell. Diffus. Jurid. fol. 251. numer. 16. usque ad num. 52. & fol. 254. numer. 9. cum plurib. seq. & fol. 258. num. 4. cum plurib. seq. lib. 1. & plene Nos supra diff. 59. num. 10. 11. & seq. & adeo hoc verum est, ut in arbitrio Cambiferae omnino possum sit cambium, vel recambium, aut per litras, aut per alia quaecumque media sibi melius bene visa exequi facere, ut firmavi cum auctoritatibus desuper congestis in diss. diff. 59. num. 11.

Et quamvis haec verissima sint, & in comperto apud omnes, qui materiam hanc Cambiorum bene intelligunt, attamen fuit olim inter Doctores non modica controversia, an Licet Cambii, aut licet ius, & re.

Et redditus, seu species in Cambiis sine necessaria ad iustificandam seu probandam hanc realitatem Cambiorum, & recambiorum, quæ questio majus fomentum habuit à Bulla Sancti Pii V. in hac materia per eam edita ad effugandas iustas, seu tollendas fraudes, quæ sub specie Cambii à Mercatoribus committi possent, per quam Bullam videtur per iustificanda hoc Cambiorum, & recambiorum veritate, seu realitate requiri dictæ literæ, saltem redditus vulgo *del riarum* ut videtur ex *Ret. Florent.* dec. 478. num. 3. penes *Palm. Nep.* tom. 5. & *Card. De Luc. de Camb. disp. 5. & disp. 6. & disp. 12. n. 2. & alibi, Ret. Rom.* penes eundem *Card. De Luc. de Crep. dec. 1. 2. & 3. Turr. de Camb. disp. 1. quæst. 11. num. 14. cum seq. & alibi *Stact. de Commere. disp. 6. 1. quæst. 7. par. 3. limit. 5. per tot. & alibi *Roc. Episcop. cap. 25. nu. 1. & seq. Anas. resol. 27. num. 18. & seq.***

Verum in fractione, vel sapienter literata discussione hujus materie tandem apud modernos fere omnes Doctores melius de ea instructus prævaluit opinio, utpote in iure verior, & verisimilius principis, quod iste modus probandi transiitionem, ac circulationem pecuniarum per literas, quamvis frequentiori Sacre Rote Romanæ placito alias canonizatus appareat, non sit de forma substantiæ, & per consequens non excludat, nec Creditori admittat potestatem, ut in cæteris materiis, huiusmodi probationem faciendi aliis acquisitionibus documentis, vel conjecturis, quibus Index certus, aut persuasus reddantur de sinceræ, & reali Cambii, & recambi effectuione in mundanis, seu Platens, ut pluries sentivit *Rota Florentina*, & præsertim in *Florentina Cambiorum* 21. Martii 1710. coram D. Audatore de Pietri, & latius in altera *Florentina Cambiorum* 14. Januarii 1712. coram D. Auditore Banchino, quæ est inter dec. Lucen. dec. 478. num. 4. tom. 3. cum pluribus ad satisfactionem ibi citatis.

7. Neque verum est, quod ex verbis dictæ Constitutionis Sancti Pii V. colligatur, quod damnetur tantquam sicca illa Cambia, in quibus non fuerint constructæ literæ, sed ex tantum damari constet, si ultra defectum literarum reprodetur per Creditorem petenda cum interesse in eodem loco ubi fuit ab eo Debitori soluta, ut docet, & late respondendo dictæ Bullæ advertit *Turr. de Camb. disp. 1. quæst. 11. numer. 15. usque ad num. 16. Duard. de Camb. §. 1. q. 28. & egregie quæst. 33. & quæst. 35. num. 23. & seq. & quæst. 37. sed etiam admittit, quod ex verbis dictæ Constitutionis Patet huiusmodi probationem per literas fieri deduci posse, utamen notitia iudicis secundum materiam verborum sonum arguenda est mens illius Summi Pontificis, nam sicut ea fuit obvianda fraudibus, ne sub specie Cambii communium usurarum celebraretur, ideo literæ utpote motum, quæ motum ille credidit ad probandam Cambii realitatem, in Cambiis requiritur, ita omnes alii casus, ubi de talis realitate, licet nullis constructis literis, per acquisitiones probationes factis constaret, & sic eadem mens, & finis Pontificis haberetur, per illius constitutionem exclusi ceteri non debent, ut in similibus terminis alterius Bullæ ejusdem Sancti Pontificis quoad censuræ editæ cum pluribus auctoritatibus firmant *Episcop. Roc. disp. Sella. cap. 126. numer. 52. cum seq. & pandim in nostra constitutione super Cambiis Turr. de Camb. disp. 1. quæst. 11. num. 15. Stact. de Commere. §. 1. quæst. 7. limit. 5. num. 6. & §. 6. gloss. 1. n. 76. vers. *Imo nec literæ, & Card. de Luca de Camb. disp. 2. num. 9. & disp. 6. & 7. & alibi passim, & late Nos in disp. 59. numer. 12. 13. & 14. & generaliter in quacunque alia sanctione, Bulla, seu lege***

9. *Pela differri. 21. numer. 51. & Sadorn. respons. 20. numer. 34. & seq. laudant Anselm. de Commere. disp. 62. numer. 18. cum pluribus auctoritatibus, præsertim decisionibus ab eo citatis, & Rot. coram Falconer. de fide Instrum. & de edend. dec. 4. num. 2. 3. tom. 1. Stopp. ad Grav. dec. 54. num. 23. & 25.*

10. Cum itaque ex præmissis verum certumque sit, quod per realitatem Cambii, aut recambi non exigatur necesse literæ, neque accessus, neque reditus, sed ea utpote probari possint etiam per quodcumque probationis genus, ac etiam per conjecturas *Rot. nova in d. Florentina Cambiorum, coram D. Auditore de Pietri, §. Nihilominus, & in altera Florentina*

Cambiorum, coram D. Auditore Banchini impressi, inter dec. Lucen. dec. 478. num. 4. tom. 5. ex quibus animus Judicis juxta illius prudens Judicium quoad verum, & realem Cambiorum circulationem certus remaneat, restat propterea in casu præfati licet nullæ fuerint productæ per dictos DD. Saminianos, & Guasconos literæ sive ius, sive redditus, de realitate, ac veritate circulationis Cambiorum de Feria in Feriam per nos factæ usque ad annum 1677. ex sequentibus circumstantiis, & conjecturis arbitrio nostro adeo modum sufficienter constare judicavimus.

Primo enim, cum in casu nostro producti fuerant libri, vulgo per mercatores *scartafacci* appellati Rationis Banchinarum dictorum DD. de Saminianos, & Guasconos continuare singularem Feriarum cursu appendentes totum tempus, quod à die creationis prædicti Cambii interesse usque ad diem anni 1671. atque admodum nomen continentes nostri Debitores, & distinctam quantitatem illius debiti in singulis feriis extrinxi, simulque ex illius quemadmodum cetero regenerati, cumque etiam de accessu, seu transiitione horum librorum ad mundanas, eorumque redditus non ambigatur, unique illi vice literarum tantum, quam redditus funguntur, earumque efficaciam obtinent ad plene iustificandam realitatem Cambiorum, quemadmodum in puncto sententiae *Turr. de Camb. disp. 2. quæst. 17. numer. 34. Anselm. de Commere. disp. fin. & general. num. 163. Cardin. de Leth. in Summ. de Camb. num. 7. Rot. coram Bich. dec. 481. n. 1. 2. & dec. 557. n. 19. & in recent. dec. 304. vers. *unde satis est par. 4. tom. 1. & lapsus dictio articulo* significavit *Rota nostra Florentina*, & novissime plenius in *dicta Florentina Cambiorum* 21. Martii 1710. coram D. Auditore de Pietri, & in altera *Florentina Cambiorum* 14. Januarii 1712. cor. D. Auditor Banchino, quæ est inter dec. Lucen. recollect. à *Palm. Nepos. dec. 478. num. 5. tom. 5.**

In nihilo refragante quod huiusmodi scartafacci concludere soleant, quando in illis continetur negotia, quæ cum aliis Bancheris in mundanis actibus versant, nam sicut quoad ex quilibet Feriarum Bancheris in fine quodammodo ex negotiis ceteris in suis scartafacci tenetur extrahere Bilancium, illudque tradere in actis, & apud acta Cancellariæ Magistratus Feriarum deponere ad hunc finem, & effectum, ut per Consules, & Consiliarios ex his omnibus Bancheriarum Bilanciis infimul collatis unum posita universale Bilancium totius Feriæ efficiatur, ex quo quoque valeat, an Bilancia singulorum Bancheriarum recte procedant, & usquequo non inveniatur illud Bilanciare, Feria non complectit ut ex cap. 13. ordinationum Feriæ una cum additione facta sub anno 1609. 22. Octobris per Serenissimum Rempublicam Januensem impressi. post *Turr. de Camb. ita per necessarium consequentiam dicta scartafacci, quoad dicta negotia acta ad invicem inter Bancheris, plenam fidem faciunt, quia ex correspondentiæ per dictum Bilancium universale comprobata indubitate habetur veritas eorum, quæ in mundanis inter omnes Bancherios, tam quoad tractas, remissas, quam Cambia, recambia, aliasque negotiationes congerunt, alias si talis veritas non apparet, non possit fieri dictum universale Bilancium, sine quo Feriæ compleri, & claudi non possunt, ut super dicto cap. 13. addit. prædicta discurrendo, late advertit idem *Turr. de Camb. disp. 2. quæst. 1. num. 18. & quæst. 17. num. 53. 54. 55. & post cum Rot. dec. 481. num. 1. 2. & 3. & dec. 501. num. 11. coram Bich.**

Secus vero quando in dictis scartafacci continentur, ut in casu nostro, illa negotia, seu capia, vulgo nuncupata *Florentina Marerelli*, & alibi *culla rircusa* de quibus non solent, neque necesse est in mundanis dari Bilancium à Bancherio, nam quemadmodum hæc genera Cambiorum complerur cum uno tantum Bancherio ex facultate tradita à Debitorebus Creditori cambiandi etiam in se ipso, nempe per Tractas, & Remissas eadem, vel ejus Procuratori in mundanis directas, quas respectu mediante reduplicacione personarum acceptando, sibi que solvendo ipse extinguat primum Cambium, & in aliud renovatum remittit debitum ad locum, unde ordinata fore Tracta, & quemadmodum etiam iste simulacra

Tractat, & Remittit uni, & eidem Banchario factae inter se aequales esse debent; ita non est necessarium de illis in mundinis tradi Bilancium Cancellario Magistratus Feriarum, prout in aliis negotiis ad invicem explicatis, tractatis, & completis inter omnes Feriarum Bancharios requiritur, ut mox supra diximus, juxta dictum cap. 13. regularum Feriae, ob necessitatem formandi Bilancium universali totius Feriae, per quod cognosci valeat, an negotia omnia in mundinis conclusa ad invicem ab omnibus Banchariis exequantur, & singula singulis recte respondeant, ut egregie explicat *Torr. de Camb. disp. 2. quaest. 20. num. 12.* fecus verò, inquam, quando in scafactis hac Cambiorum computo, vulgo *Maricelli* continentur, de quibus non fuit datum Bilancium, & sic comprobata non fuerint ex aliis nummulariorum Bilancibus, atque ex dicto Bilancio universalis totius Feriae, sed fimpli, & quodcumque trium extra mundinas de facili in dictis scafactis supponi, ac effingi poterant, profectio non videtur hac scafacta quoad dicta computa, seu Cambia probationem talem sufficientem posse constituere *Torr. de Camb. loc. citat. & Rot. Florentina in dicta Florentina Cambiorum, coram D. Auditoris Borsini, impress. inter decif. Lucae. tom. 5. dec. 478. num. 6. & 7.*

Quandocumque in casu nostro hujusmodi obiectio procederet, si dicta circulatorio Cambiorum, & recambiorum in dictis scafactis tantum Rationis nummularius DD. de Saminiatis, & Gasconis descripta aliunde non remaneret comprobata, verum quia ad illius justificationem quamplura conueniunt conjecturae argumenta oppido efficacia ad fundendum Iudici illius veritatem, in cuius arbitrio penitus repositum est probationis pondus, ut punctualiter monet *Rot. Florentina in dicta Florentina Cambiorum coram D. Aud. de Fieris 5. Nihilominus* ideo non penitus de his, quae in obiecto pluries inculcata fuerunt, nullam rationem habuimus.

Primo enim loco advertendum est, quod cum dicta scafacta dictae Rationis DD. de Saminiatis, & Gasconis fuerint singulis Feriis à die creati Cambii, usque ad annum 1671. verè transmissa ad mundinas, ex quo continentur alia computa tractata, & conclusa in mundinis cum aliis Banchariis, seu eorum Procuratoribus ibi existentibus, quo posito profus incredibile sit, quod eodem tempore in ipsis scafactis, quae transmissa ad mundinas fuerant per computis aliorum Mercatorum, omisisset dicta Ratio Bancharia de Saminiatis, & Sociorum transmittere ad eandem mundinas dictum computum D. Boscoli, quia, cum ex tali omissione transmissio dicti computi eidem Rationi nihil utilitatis resisteret, quinimo maximi praedicti, nihilque maioris laboris, & impendii in illo transmittendo illa sentiret; utique praesumendum est, quod illud quoque dicti Domini Boscoli, quod in singulis scafactis singulorum Feriarum scriptum legitur, verè ad singulas Ferias fuerit transmissum, aliis praesumi debet falsitas absque ulla in-
16 terueniente causa, aut motivo, & ubi tam de facili ea evitari, vel absque ea obtineri potuisset per DD. Saminarios, & Gascones illud idem, quod ab eis exigebatur, & ubi demum illa redonderet in praedictum eam continentem, quod, utpotè à recta ratione tam alienum, non est dicendum, neque cogitandum, juxta late tradita ad propositum nostrum per *Menoch. de praesump. lib. 5. praesump. 20. numer. 47. 48. & 49. & conf. 231. num. 7. Farinac. de simulat. & falsif. quaest. 153. num. 203. per tot. & 204. & conf. 164. num. 15. lib. 2. Cravet. conf. 75. num. 14. Roland. conf. 38. nu. 39. lib. 1. Beraud. conf. 8. n. 4. lib. 1. Perr. Anul. conf. 95. n. 14. Rot. Roman. cor. Falconer. rir. de falsif. & simulat. dec. 6. num. 11. tom. 1. & Rot. ad Card. De Luc. de Testam. dec. 3. num. 6. & in proximis terminis *Rot. coram Merlin. dec. 636. num. 7. & coram Orto-*
*bon. decif. 29. num. 71.**

Secunda, & admodum efficax elicitur conjectura ex libris dictae Rationis legaliter tenitis, tempè ex libro
17 dictae Rationis vulgò nuncupato *Quaderno del Cambi*, in quo de die in diem reperiuntur omnia dictae Rationis negotia, & in specie hoc metipsum computum Cambii D. Boscoli continuatum de Feria in Feriam usque ad annum 1671. cum omnibus suis respectivè

recambiis in singulis Feris annotatis; nec non ex altero libro vulgò *maestre*, ubi similiter tale computum de Feria in Feriam per viam circulationis recambiorum cum suis Tractis, & Remissis ad mundinas, continetur apparet, quam conjecturam ex hujusmodi libris Creditoris deductam ad effectum adimolandi Cambiorum veritatem, vel realitatem optime approbat *Card. De Luc. de Camb. disp. 6. num. 8. & disp. 13. num. 5. alter De Luc. de plural. bon. cap. 92. nu. 5. in fin. Rot. cor. Priol. decif. 296. nu. 23. & part. 14. recent. dec. 126. nu. 19. vers. tum ex libris, egregie & coram Crisp. decif. 121. nu. 4. & 13. tom. 1. ab-*
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Tertia defensorum ex ea maxima inverisimilitudine, quod nempe res personae potissimum nobiles, & notoriae, ac probatae fidei dictum Rationem componentes, nec non tot illius diversi de tempore in tempus renovati Ministri, qui in libris ejusdem Rationis scripserunt tum in dictis scafactis, tum in libro vulgò *Quaderno Cambiorum*, tum in libro magistrali, vulgò *maestre* ad hujusmodi falsitatem nudum semel, sed & pluries, & pluries, & per tot annorum decursum committendam concurrebant, egregie *Strahan. Jun. refut. 34. num. 19. 20. 21. & 22. & Refut. 79. nu. 6. 7. 8. 9. & seq. & ibi Adden. Manf. confut. 569. n. 20. 21. & num. 23. Recc. conf. 102. nu. 27. Sord. conf. 132. num. 21. 22. ad 25. Anfeld. disp. 65. num. 16. & disp. 27. numer. 2. Farinac. de falsif. & simulat. quaest. 153. num. 216. & seq. & conf. 164. num. 13. lib. 2. & in puncto realitatis cambiorum *Rot. coram Royas dec. 439. num. 4.* quod longe magis quoad ministros inverisimile est censendum, quia nullam in parando tali crimine utilitatem pro se consequerentur. *Farinac. de falsif. & simulat. quaest. 153. numer. 204. Recc. conf. 102. num. 25. & 26. Menoch. de praesump. lib. 5. praesump. 20. num. 48. Manf. confut. 569. num. 21. ac*
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000*

Quarta validissima, imò per se solum concludens probatio, exurgit à stylo mercatorum Florentiae, qui non solum in cambiis, quae girantur cum ipsis, spacia, neque literas missivas scribere ad mundinas, sed etiam litterarum loco in suis scafactis,

sentis inroductum est, fitmaz *Adgen. decis. Floren.*
35. num. 9. & 10.

Quinta denum, quæ omnes prædictas conjecturas
funerum convalidat, deducitur ex morte omnium tam
Principum, quam Ministrorum dictæ Rationis de
Saminatis, & Gasconis *Strabon. Jan. laci supra re-
lar. num. 18.*, quia per mortem scientibus, vel socio-
rum maxima eorum Rationum Libri fides augetur,
principæ in casu nostro, ubi mori omnium etiam Mi-
nistrorum sequuta fuit; nam funerum inverisimile,
imò impium ferè esset si asseri deberet, quod omnes
immenses vires æternæ absque ulla declaratione falsi-
tatis à se in libris commissis in tertii præjudicium de-
cedere voluerint ad lapè æqueque tradita per *Genum de*

- 33 *Scriptur. privas. lib. 4. de libr. ration. numer. 16. cum
plurib. seq. fol. mibi 188. Christoph. decis. 143. numer.
9. cum seq. libr. 1. Secrin. Sen. consil. 187. numer. 16.
vers. non parum libr. 2. Cravetti. consil. 275. num. 6. &
7. Adgen. decis. Floren. 95. num. 6. Manf. consil. 10.
numer. 20. Rot. decis. 225. numer. 3. & 5. part.
40. & part. 17. decis. 314. numer. 6. 7. & 8. & eorum
Burati. dec. 130. numer. 2. 3. & dec. 632. num. 4. &
part. 17. rot. dec. 132. numer. 17. & part. 18. dec. 538.
numer. 22. 12. 15. & decis. 587. num. 24. & 25. & in
puncto Cambiorum *Rot. cor. Royas. decis. 439. num. 4.**

Sexta conjectura defumitur ex multiplicitate aliorum
similium Cambiorum, vulgo *Adversarii* in omnibus,
& singulis Fetiis per dictum Rationem de Saminatis,
& Gasconis continuatorum, sententia perfectum punctu-
ali eorum distinctione in singulas Fetiis cum an-
notatione temporum, ac subordinaia continuatione
tum in dictis scartafaciis, tum in aliis eorum Libris
Rationis exarata, quæ siquidem multiplicatas eo magis
illorum realitatem comprobant, cum non sit veri-
simile, quod eadem Ratio Bancaria, illiusque mani-
fieri per continuatas vires in falsitatem perferre
voluerit *Sacin. Sen. consil. 187. num. 16. & in puncto*

- 34 *Rot. coram Rich. dec. 557. num. 20. & dec. 565. num.
11. Card. De Luc. de Camb. dif. 6. num. 8. vers. se-
cundo registra, & Rot. Rom. dec. 126. num. 20. part.
14. retri.* nec non impudentes se exponere periculo,
quod de facili posset per aliquem ex suis Ministris illius
falsitas detegi, vel per aliquem ex suis debitoribus in
aliqua Fetiis in falsitate deprehendi *Becc. consil. 102. nu-
mer. 27. Sord. consil. 132. num. 20. in fin. & num. 21.
22. 23. 24. & 25. Rot. post Asterlin. de Pignori. dec. 17.
num. 10. & in terminis ferè punctualibus Adgen. consil.
569. num. 22. & 23.*

Quæ conjectura in immensum augeatur ex eo, quod,
quoniam plures alii debitores in dictis scartafaciis simili
modo descripti ex causa Cambiorum, vulgo *Marinelli*,
prout descripti sunt dictis D. Boscoli, solverunt
dicta Cambia absque ulla eorum contradictione, ut in
36 puncto hanc conjecturam considerat *Card. De Luc. de
Camb. dif. 6. num. 8. vers. secundo registra in medio,
& Rot. cor. Rich. decis. 565. numer. 11. & Non supra
dif. 6. num. 12. vers. item probatur.*

Quo vero ad alteram nostræ sententiae partem, quæ
declaratum fuit necidam reatuum fructuum exactio-
rum à dictis DD. de Saminatis, & Gasconis ex ho-
nis dicti D. Boscoli debitoris pro concurrenti quan-
titate compensatum fuisse cum expensis ab eis factis in
defendendo dicta bona à molestia, & lise contra eam-
dem bona promotæ à RR. Ministris Sancti Ma-
thæi, & S. Jacobi, & ideo per Peritos Calculatores
in Calculo dicti Cambii inueniendo ad computum dicti
Cambii contraponi tantum deberi residuum dicti re-
tractus fructuum, quod ex dicta compensatione, ut
supra admittitur, supererit, moti fuimus ad ita judican-
tum tum ex regula, quod ex fructibus semper prius
deduci debeat expensæ factæ pro consequendis fructibus

- 37 *fructibus. Gall. de fructib. diff. 2. art. 7. num. 5. &
num. 20. at 21. Asterlin. de pignori. libr. 3. quest. 45.
num. 27. Berfan. de compensat. cap. 2. quest. 19. nu. 7.
tum quia expensæ pro cultura, sive græla fructuum,
vel pro conservatione, seu custodia bonorum compen-
santur cum fructibus, vel in fructibus imputantur, ut tradunt
38 *Berfan. de compensat. cap. 1. quest. 6. num. 48. &
laci cap. 2. quest. 19. nu. 2. cum plurib. seq. Guzie-
ra. de compensat. lib. 2. quest. 6. nu. 90. Tremacine
de compensat. lib. 3. num. 24. vers. secunda, lib. 3. Gall.
de fructib. diff. 2. art. 7. num. 27. & 28. & in puncto**

expensarum liti factarum pro defensione bonorum *Lar-
rea decis. Granat. 88. num. 11. Garz. de expens. cap. 29
14. num. 27. Cyriac. contr. 61. n. 32. Pacum. de locat.
cap. 34. §. 1. num. 22. 26. & 28. & §. 3. num. 81. vers.
& multis magis Gall. de fructib. diff. 2. art. 7. nu-
mer. 28.*

Hæc mea Decisio fuit revocata in gradu Appella-
tionis per DD. Auditores Calderonum, & Urbanum,
diffinitæ tamen Domino Auditee Piccinini;
Sed deinde fuit in omnibus confirmata per alios Tres
Judices, nempe per Dominum Auditorem Finetti, &
DD. Advocatos, Rocam, & Giojam sub die 28. Mar-
tii 1733.

Sequitur decisio Rota Florentina coram
D. Auditore Hieronymo Viari.

FLORENTINA CAMBIIORUM

Sabbati 21. Martii 1710.

Dominus Comes Rodolphus de Bardis usque, &
sub die 3. Novembris 1665. dedit ad cartam Cla-
rissimo D. Senatori Laurentio de Confaris summam, &
quantitatem scutorum biscentium, quæ deinde ob resis-
tutionem eidem Comiti factam scutorum centum de an-
no 1667. & aliorum scutorum quinquaginta de anno
sequenti, flexis in solo residuo scutorum 50. Vix fun-
dum de anno 1702. præfatus Dominus Comite, Venera-
bilis Societas S. Nicolai Barons de Terra Verni,
egit contra dictum D. Senatorem in Tribunali Mer-
cantie pro dicto residuo sortis una cum cambii usque
ab initio proportionaliter decursis, quæ causa advocata
per Supremum Magistratum, Nobisq. ad referendum
commissa, unanimes censuram, cambium esse legitima-
m ab anno 1673. usque ad annum 1700, in quibus pro-
poreta una cum prædicto residuo Capitalis præfatum
Dominum Senatorem condemnavimus, reservatis Ju-
ribus dictæ Ven. Societati pro aliis Cambiis annorum
antecedentium, & pro augmento, quod exinde resis-
taret in cambiis dictorum annorum 25. sicuti & pro
aliis in petitione contentis.

Quod enim arriret ad sortem residualem in scuris
quinguentis, nulla fuit inter Partes altercatio, cum
ex resiliaret ex dicta Apoca Cambiaria diei 3. Novem-
bris 1665. in summa scutorum biscentium, de qua
*Proc. Adricis fol. 1. junctis in illius diminutionem
peractis solutionibus scutorum centum, & scutorum
quinguentis, sicuti nec pro parte Venerabilis Socie-
tatis pretendebantur cambia ab anno 1700. impossi-
bilia agnoscentes ingenuè sibi oblatæ Legem diei 31.
Augusti 1693. quæ ne mole adeo excrescentium usura-
rum pauperes debitorum opprimerent, moderatam
imposuit cambiis currentibus, atque cohibuit credito-
rum avaritiam intra limites septennii, prout latius in
eadem Legè.*

Tota difficultas residuæ circa legitimam aliorum
cambiorum, de qua tamen per totum dictum tempus
annorum 25. ab anno scilicet 1673. usque ad annum
1700. fuit constare visum fuit.

Licet enim ad probandam actualem transmissionem
pecuniarum ad nudinas regulariter exhiberi solent
saltem literæ, quas nuncupant rotis, quæ cum sint
responsivæ, & supponant literas missivas, ut vulgo
39 *dicuntur dell' andata*, apud correspondentes sufficientem
probationem circulationis cambiorum constituentur iuxta
receptam opinionem, de qua *Cardin. De Luca de
camb. dif. 6. numer. 4. & 5. & dif. 15. numer. 3.
Ansald. de commerci. & mercat. dif. 65. numer. 6.
Cassares. parier. de commerci. dif. 26. numer. 4. Rot.
decis. 304. num. 2. part. 1. retri.*

Nihilominus non est adeo abbreviata manus Judi-
cium, ut si illis consisteret per aliud genus probatio-
num æquè bonè, ac per literas de reali transmissione
pecuniarum ad nudinas pro realitate cambiorum judi-
care non debeant, probationes namque non sunt af-
fixæ certo modo, nec certis formulis, sed remissæ
sunt religioni, & arbitrio Judicantium, qui omnibus
in statuta Justitiæ diligenter appensis discernere de-
beant, an ad illa præponderantia, quæ in suis
respective casibus Partium intentionem dispositio-
num voluntariam, vel aliquod factum concludant,
ad tra-

ad tradita per Paul. de Caffr. in l. Lucius Titius num. 4. ff. de his, qui notantur infamia, & in l. admodum di num. 35. ff. de iure iuran. Dec. conf. 219. versus finem lib. 1. Rot. dec. 14. nu. 10. inter impressi. ad Card. De Luc. super consiliis leg. & ration. in Admiff. & decif. 16. num. 3. & decif. 254. num. 18. inter recollecti, per Palm. Nip. & in specie cambiorum dictum fuit in Florentina Cambiorum 2. Januarii 1645. §. Non tamen, & seqq. cor. Adoniam lib. Adm. 113. A 199. Gair. de ord. cap. 2. tit. 7. quæst. 6. num. 2355. Stat. de commerc. §. 1. quæst. 7. par. 9. lit. 5. num. 6. Turr. de camb. diffus. 2. q. 11. num. 15.

Quapropter cum in presenti literæ reditus paterentur exceptionem, quod fuissent per Procuratores in nundinis in alio subscriptæ, sicuti deponit Petrus Pambus Vaneus super nomen, qui uxor per dictam Voner. Societatem inductus, contra illam plene probat, ut pluribus cumulatim Rot. decif. 11. numer. 9. coram R. P. D. Anfaldi.

Domini non habuerant concludentem probatorem actualis transmissionis pecuniarum ad nundinas laurice in hoc casu ex liberulis illis, quos mercatores nuncupant *Scartafacci*, illi etenim ab anno 1675. usque ad annum 1700. fuerant transmissi ad singulas ferias, ad personas, quas pro tempore DD. de Bongugliemis de Florentia in suos Procuratores elegerant, absque eo quod usquam in hac diligencia cessatum fuerit, & ante millesimum fuerant in illis inscripta nomina singulorum debitorum cum suis distinctis quantitatibus, & si aliquando id non patiebatur angustia temporis, fuerunt transmissi una cum ipsi literæ, seu spaciis, sicuti testatur ex depositione fex Testium, quorum unus in specie, nimirum D. Sebastianus Casini, qui, ut admittit idem D. Senator, per plures annos versatus fuit in Banco DD. de Bongugliemis, & signanter cum anno 1692. usque ad annum 1700. scripsit in præfatis liberulis nomina debitorum, constanter asserit, se per spatium viginquaque annorum vidisse in illis continud inscriptum nomen, de quo præcitatur agitur, scilicet dicti Domini Senatoris Laurentii de Corsinis sub cifra L. C. que usque usque ad evidentiam ostendunt, quod continud fuerit transmissum computum ejusdem Domini Senatoris de Corsinis ad nundinas, ad Procuratores in illis constitutos per dictos DD. de Bongugliemis pro complenda legitima circulatione cambiorum, & quod adimpletis adimplendis exinde fuerit remissum ad Civitatem Florentiam ob non frequentem extinctionem, sive solutionem dicti D. Senatoris, quod idem solet expleri per literas missivas, & responsivas, sive, ut vulgo dicitur, *dell' andata, e del ritorno*, seu implicite per literas reditus tantum, sufficientes, ut supra, pro concordanti probatione legitimis cambiorum. His autem Testibus, quævis examinatis dumtaxat fuerit articulis dictæ Societatis in conuincationam præfati Domini Senatoris interrogatoria dare detestantis plena fides adhiberi debet, teste Bald. in cap. per totum num. 7. de testibus, Farinat. de testib. quæst. 63. numer. 73. Ferrentill. ad Baras. dec. 100. num. 28. & 29. Rot. cor. Ludovif. dec. 351. num. 46. & 47.

Non curato, quod idem D. Senator ex post propeptione eorumdem Testium insisterit, quævis enim ea regulariter indulgeri solet propriis expensis petentis, si omiserit in termino sibi per Judicem assignato exhibere interrogatoria, quemadmodum advertit Riddolph. in præf. judicialia pars. 1. cap. 1. n. 302. Capuc. pariter in præf. tom. 1. par. 1. cap. 1. n. 104.

Quando examen intervenit longa, & geminata conuincatione repetere volens; prout hic, ubi D. Senator non solum non dedit interrogatoria in solito termino sibi assignato, verum etiam, nec ullam fecit instantiam repetendi in alio termino dierum duodecim ei dato à Supremo Magistratu sub die 2. Septembris 1710. sub conuincatione publicationis examinis pro utraque Parte, immò nonnulli post ceptam discussionem ejusdem examinis coram Nobis, & post plures menses, nempe sub die 23. Januarii sequentis, itam etiam supputato tempore legitimi impedimenti Procuratores ejusdem Domini Senatoris, longa illius affurgit conuincatione, jus acquiritur alteri Parti, & non admittitur amplius talis repetitio, quæ ad evitandam tantum expeditionem reputatur in his circumstantiis adinventa, & cum pluribus relatis

diffinguit Cassian. ad Stat. Urb. adnot. 9. num. 62.

Nullatenus relevante, quod nimum crinacando dicta præfationum Testium, illi insisterent, vel de non præfata depositione circa tempus, quon videtur scribere scartafacia, etque transminere, nec indidivident terminum à quo, nec terminum ad quem, vel quod deponant inverifimilia, & respectivè contraria, ut D. Casar Ruota tertius Testis, qui examinatus de anno 1710. postquam super tertio, & quinto testatur fuerat le vidisse scartafacia D. Hyalarionis de Bongugliemis, eorumque scripturationem à quadraginta annis citra, seu per spatium quadraginta annorum, descendit ad D. Dominicum ejus filium, & super eo deponit se vidisse scribere ab eo scartafacia à triginta annis citra, quod implicat, cum & eodem tempore duo tennere non possent scartafacia super isdem negociis; Et primus Testis D. Antonius Cosci deponit de punctuâ scripturatione dictorum liberulorum ante transmissionem ad nundinas, quam D. Simbaldis Corbellus dicit, quod aliquando transmittantur scartafacia una cum spaciis; que non potuerant in illis propter angustiam temporis inscribi, que videntur inter se contraria.

Quoniam quod attinet ad individuationem temporis, seu termini à quo, & termini ad quem, illa falsis superque testatur visa fuit post dicto tempore annorum viginti quinque ab anno scilicet 1675. ad annum 1700. pro quo cambia diximus esse legitima, quia tam primus, quam quintus Testis deponit de hoc, & majori tempore, & secundus Testis, nempe D. Sebastianus Casini, qui scripsit in scartafaciis usque usque ad annum 1700. præcitè individuat super scripturatione visa, vel facta nominis D. Senatoris Laurentii Corsini per annos viginti quinque, jundis etiam mandatis Procuræ transmissis ad nundinas per dictos de Bongugliemis ad effectum complendi circulationem cambiorum.

Quo verò ad alias exceptiones inverifimilitudinis, & impossibilitatis, & contrarietatis, incipiendo ab hac ultima, que dicitur intercedere inter primum, & tertium Testem, potius visa fuit quædam minus diligens distinctio respectu dicti primi Testis, cum in substantia ambo concordent, quod cum scartafaciis transmineretur computum D. Senatoris.

Cessat autem omnis inverifimilitudo, & impossibilitas quoad depositionem D. Casarii Ruota, cum ille deponat de tempore cum dictione in citra, qua statuit ad salvandam depositionem Testium imminuitur aliquid de tempore per ea, que habet *Auspi. Barbes. trad. var. dist. 154. numer. 2. 3. 4. & 5. & numer. 8. Rot. decif. 24. numer. 3. coram Rich. decif. 722. numer. 7. coram Baras. usque adden. & decif. 52. num. 4. inter recollecti. ad Card. De Luc. de jurjur. in Manfif.*

Minus officit, quod nomen D. Senatoris in liberulis expressum non fuerit, quia cum fortasse per majorem honestate fuerit appositum sub cifra L. C. de reliquo individuantur Laurentium Corsini sufficienter illud inscriptum, & transmissum dici debet, & sicut non impediebatur Dominus Senator recognoscere suum debitum, ac illud pro sibi in feris extinguere, ita nihil detrahit hic modus legitimati Cambiorum, quicquid dicendum esset in casu, quo omnia nomina confusa, & in folle absque ullo peculiari signo fuissent transmissa sicuti perbellè *Rota dec. 1901. num. 12. & dec. 2202. num. 2. cor. Coccin. & his relatis in illa celebri Florent. Cambiorum, coram D. ben. nem. Audie. Farfetta, seu decif. 314. num. 27. inter recollecti. per Palm. Nip.*

Pariter non refragatur, quod hujusmodi scartafacia concludere soleant, quando in illis continentur negotia, que cum aliis in nundinis tradantur, quatenus respectu debiti, & crediti habent relationem ad alia scartafacia, & bilancia aliorum Bancheriorum, quibus si non correspondenter, fieri non potest generale bilancium, sine quo nundine non dicuntur complere *Anfaldi. A commerc. & merc. diff. gener. num. 163. Rot. decif. 481. num. 1. 2. & 3. & dec. 501. num. 11. cor. Rich. focus verò quando continentur hujusmodi cambia, que nuncupant *Atterrelli*, de quibus necesse non est dare bilancium, neque comprobantur ex aliorum Mercatorum bilanciis, cum quibus non tractatur, sed*

suppensis creditor luctatur provisiones conveniat, sicut non integrè omnes passus fuit, qui fortè repererit benevolam Mercatorum, qui illas in totum, vel in partem eidem Creditori remisit, neque debitori aliquod damnum exinde oritur, cum illi uni provisiones solvere debeat, vel Mercatori, vel creditori, sicut in puncto Cord. de Luc. de Camb. dist. 8. num. 4. & dist. 10. num. 8. & dist. 17. num. 4. Rot. in Romana Camb. 5. Adm. 1694. §. Parum coram Abolens, maxime quia inter Mercatores huiusmodi condonationes fieri consueverunt remanentis causa, quia in similibus contingens alter alteri idem, vel finis praticari solet, ut propterea eo magis integrè deinde expecti valeat à suis debitoribus, ad gradum per Rotam decif. 45. num. 9. & sequentibus part. 4. tom. 2. & decif. 121. num. 17. part. 13. recent.

ARGUMENTUM.

Administratrix, heres, seu Executor an absque Libris rationem Administrationis reddere valeant.

Et an stetur eorum Juramento quoad Librorum amissionem.

Occurratio Librorum per Heredem quando non presumatur.

Inventarium quando reddatur nullum ex Omissione rei non descriptæ.

SUMMARIUM.

- 1 Tutor, Curator, & Administratrix potest Rationem reddere sine Libris, & aliunde, quando sine ejus culpa Libri deperditi sint.
- 2 Administratrix non admittitur ad Jurandum super Librorum amissionem, sed debet eam conclusivè probare, quando constat de precedenti Librorum existentia.
- 3 Quod procedit etiam in ejus Herede & 4. Contrariam tenet n. 5. & seqq.
- 3 Libri Administratrix presumuntur fuisse in hereditate, & ad heredes pervenisse.
- 5 Amisso Libri probatur Juramento ejus, qui alias edere tenetur, concurrentibus Consecutoribus.
- 6 Communis Opinio Dilectorum, non est ea, qua est omni Jure deservita.
- 7 Sed qua magis Rationibus fundatur, quam majori Dilectorum numero, num. 9.
- 7 Constatudo iudicandi non inducitur ex erroneis Sententiis, vel Decisionibus.
- 8 Index debet illam opinionem sequi, quam Dilectores bene firmaverint.
- 10 Litis contestatio non inducitur ex sola Libelli oblatione, sed requiritur, ut litis etiam ventiletur.
- 11 Presumptio, quod Libri Administrationis apud Heredes reperiantur, est presumptio Juris, qua per aliam presumptionem contrariam eliditur.
- 12 Heres non presumitur velle occultare Libros, quando ex illorum occultatione nullum Commendam, ac utilitas sit redondat, & n. 27.
- 12 Precipue concurrentibus Consecutoribus, qua reconvincitur n. 26. & 28.
- 13 Dolus excluditur ex qualitate persone Nobilis.
- 14 Inventarium probat nil aliud fuisse in hereditate repositum, nisi quod fuit in eo descriptum, & num. 31.
- 15 Libri Administrationis comprehenduntur sub generali Descriptione Scripturarum facta in Inventaria.
- 16 Nullitas Inventarii non causatur ex descriptionem Scripturarum in genere factam.
- 16 Precipue si Administratrix sibi reservavit imperpetuum omnes Scripturas singularem tenentem, tunc enim superveniens illorum declaratio retrotrahitur ad tempus Inventarii n. 17.
- 18 Inventarium dicitur nullum, si mobilis descripta fuerint absque expressione valoris, & quantitatibus, & Suspendium, ne una res pro alia subreptor.
- 18 Contrariam tenet ex generali consuetudine, numer. 19.

20 Omnisque aliusque Rei in Inventario non esset, nisi evidenter probetur fuisse delatam.

Precipue si concurrant signa Dolus involuntaria, num. 21.

Quoniam sufficit pro validitate Inventarii qualibet Causa, vel Gradualitas, quod aliqua res non dehisceat descripti, num. 22.

23 Inventarium non redditur nullum ex omissione rerum, qua breviter consunt debent.

Item nec ex omissione rei modici Valoris n. 25.

24 Omnisque aliusque rei non variat Inventarium, nisi constet de precedenti rei existentia.

25 Dolo, vel culpa Testatoris adscribi nequit, si Executoris ab initio elegit, qui ab omnibus bona fidei reputabatur, si postea aliquid fraudis, vel Doli per eum committatur, sed potius adscribi debet Causi fortuito.

26 Refusio in Integrum competis Causa Pia insignita adversus amissionem Solemnis Inventarii hereditarium.

Florentina Redditionis Rationis.

DECISIO AUTHORIZ.

E T

DISCURSUS CL.

Juxta prudentissimum Supremi Senatus placitum super prejudiciali articulo prius decedendo Nobis commisso; An per heredem, five pro eos per DD. Executores quondam D. Neri Philippi de Claro absque Libris Administrationis, quæ circa hereditatem, vel bona quondam Capitanei Antonii de Generosis ab eodem Dom. de Claro tanquam illius post mortem Executoris cedente, gesta fuit, ratio reddi valeat, affirmativè respondendum esse diximus.

Quandoquidem pro indubitato habuimus in jure, quod ubi libri administrationis, vel quia non fuerint confecti, vel fuerint amissi circa culpam, vel dolum Tutoris, Curatoris, vel huiusmodi Administratrix, vel eorum heredum, exhiberi amplius non valeant, unique eis etiam absque libris reddenda rationis subsidium locum denegari minime debet, ut communiter tradunt Roma decif. 165. num. 15. part. 11. recent. Utrol. consulti. 55. numer. 10. & ibi in 3. append. numer. 1. & 10. 11. & 12. Rotæ coram Emerico decif. 151. numer. 3. Ansaldo. de Commere. dist. 37. numer. 44. & dist. 53. num. 28. Eminenti. De Luc. de Tutor. dist. 6. & dist. 17. Rotæ. Episc. cap. 143. num. 26. Rot. Rem. decif. 77. num. 4. part. 4. tom. 2. & decif. 648. num. 9. part. 39. rec. & cor. Corr. decif. 534. num. 9.

Neuquam refragante, quod ex facili apparet in casu nostro administrationis libros fuisse per dictum quondam Dominum de Claro confectos, ex quo inde emergat juris presumpcio, quod nedum predicti Libri extiterint, ac conservari fuerint usque ad mortem dicti Domini de Claro, nisi de eorum perditione, vel alio huiusmodi fortuito casu per veras, & conclusivè probationes, & non per juramentum eos exhibere debent in contrarium modo doceatur, ut licet tradunt Riolphus. in prax. part. 1. cap. 4. numer. 37. & 53. Paisell. exped. cit. 62. in adnot. numer. 5. & seq. Ab Ecclesiæ observat. 50. numer. 2. Add. ad Baratt. decif. 278. numer. 13. Duval. Jan. decif. 555. numer. 7. Bartachin. var. 8. n. 7. Rot. coram Straphin. decif. 1224. n. 2. Banden. collati. 42. num. 66. & 74. lib. 1. & Rot. Rom. in rec. decif. 115. num. 6. part. 17. & plenius D. Audis. Litis inter meos decif. de Commere. dist. 102. num. 14. & 15. Verum etiam quod illi remanserint in ejus hereditate, & ad majorem heredem pervenerint Pales. consil. 21. n. 76. & seq. Add. ad Greg. decif. 199. numer. 6. Paisell. dist. adnot. ad exped. 62. numer. 9. Rot. coram Cuccin. decif. 501. num. 2. & sequentibus, & D. Audis. Litis inter meos decif. de Commere. dist. 103. numer. 17. Quamobrem loquar, quod ipsorum administrationis heredes ad eundem Librorum exhibitionem, qua Defunctus obstringebatur, omnino teneantur, minusque sub pretestu casualitatis juramenti se ab eorum productione excusare valeant Adnot. de presump. lib. 1. presump. 77. numer. 3. & seqq. & melius lib. 6. presump. 61. numer. 10. & seq. & consil. 334. per totum Except. de ratione. cap. 10. n. 6. Capi.

Capp. Larr. decif. 113. numer. 13. & feq. Rot. coram Cavalier. decif. 545. & penes D. Audis. Calderon. ref. 96. num. 83. & feq. Anfald. de Commercio. dift. 66. num. 8. Ceffin. penes Manf. conf. 492. numer. 1. Bortachin. var. 8. num. 8. Rot. decif. 387. numer. 2. & feq. part. 11. & decif. 115. num. 5. part. 17. & decif. 103. num. 2. & feq. part. 18. & decif. 197. num. 18. part. 12. Add. ad Pamphil. decif. 238. numer. 1. cum aliis citatis d. noftr. difcuff. 102. n. 17.

- 5 Nam primum refponfum fuit, quod hæc opinio contra hæredes non videtur in iure poffe fuffineri, quia contra eam funt apertè gemini Textus, nempe in leg. alio Cod. de in liti. iuran. & l. fin. §. Paulus refpondit, ff. de fideiuf. & nominatim & hæred. tutor. & curat. de quibus nulla per Doctores, ac Decifiones in contrarium adductas mentio facta fuit, ut appone relictæ ad verbum Andrel. in contrav. 35. a numer. 14. usque ad fin. ubi propterea mordicus plures etiam citatis contrariis fuffragantur Sententiis, quam pariter fequuntur, Cyriac. contrav. 344. num. 79. Rot. coram Ludovif. decif. 199. num. 2. & coram Millin. decif. 51. numer. 2. & decif. 344. numer. 6. & 7. & cor. Benicafa decif. 499. num. 10. & cor. Scraphim. decif. 692. n. 10. Ab-Echl. obferv. 51. num. 20. & per tot. Manf. confult. 470. numer. 20. & conf. 471. num. 18. & 19. Panimoll. decif. 163. num. 38. num. 3. Card. de Luc. de Juri. dift. 28. num. 29. De Luc. ad Gratian. cap. 71. num. 10. verf. e contra, & num. 17. ac plene difcuffo articulo Rota noftr. Florent. in Florentina Confirmat. Temata Lib. Act. 105. a 397. quam refert & fequitur D. Audis. de Comis. in decif. 51. num. 13. & denique per ceteris lutiis in Florent. Exhib. Libror. fuper iuram. in liti. 17. Februar. 1719. coram D. Audis. Bellutis ex numer. 44. cum pluribus fequentibus usque ad numer. 36. quo loci, ultra ponderationes factas fuper Statuto nofiro Florentino, quod videtur ad favorem hereditum difponere, confiderat ab hac opinione, utpote in hac noftra Curia per plures res iudicatas canonizata, ac prædictis punctualibus Textibus innixa, nullatenus elle recedendum, licet prior contra hæredes videtur majori Authoritatem, vel Decifionem aliorum Tribunalium numero foleat. Nam ubi error juris, vel facti manifestè apparet, frustra queritur de majori numero Decifionum, vel Doctorum, qui erroneam fequuti fuerint opinionem, quandoquidem eis, licet effent innumeri, nullibi permiffum est fibi fingere, vel inducere communem opinionem, quæ efflet omni iure destinata, ut notat Dec. in cap. si datus de appell. paulo ante numer. 62. verf. & quia communis, eoque longe minus contra expreffam iuris, seu legis difpofitionem, ex traditis per Rot. decif. 214. numer. 6. per 166. recent. & Rot. Lucen. inter refullet. d. D. Palm. Nip. tom. 1. decif. 5.
- 7 Numer. 15. ubi quod ex erroneis decifionibus, vel fententiis oriri nunquam poffet aliqua confuetudo iudicandi in futurum, ideoque per ceteris melius comprobare Eminentiſſima tam pro dignitate, quam in ſcientia legali Cardin. de Luc. de Juri. dift. 35. num. 84. & 85. ubi docet, quod Doctores non funt numerandi numeratione arithmetica, fed ponderandi, ac videndi, fi aberrant à iuris noſtri principia, qua non licet unquam Profeſſoribus legum ab illis deviare, & ridiculum penitus eſſet, fi Iudex exca fide opinionem feque-retur, non confiderando, fi illam Doctores bene firmaverint, & ante eum Cyriac. contrav. 17. numer. 7. & contrav. 118. numer. 30. ac Rot. decif. 17. num. 4. & 9. part. 9. recent. quæ recellit à comuni, quam non invenit rationibus innixam; Etenim communis opinio illa dicitur, quæ melioribus rationibus fundatur, quam quæ fuper majori Doctorem calculo fundamenta collocavit Ciarlin. contrav. 106. numer. 51. Quare pro univerſali documento ſcriptum reliquit Senec. morum magiſter in eap. 6. de vi. bene quod nihil magis præſtandum eſt, quam ne peccatum ritu ſequamur anteaſſentum præceptum, pergentes non qua eundem, ſed qua iur. & rei, ut ad rationem, ſed ad ſimilitudinem omnium, aliſque primis exemplis, dum iis, quæ deſuper litiſ congeſſit doctiſſimus De Veſale de iudic. perfeſſi. rub. 14. annot. 1. n. 51. 52. & ſeq.
- Et quoniam inſuper docet, quod opinio Andrel. ſe fundans ſuper dicto gemino Textu, videtur procedere quando iis non fuerit conſulta eam deſinctor, & ſic eam applicari non poſſe caſui noſtro, ubi

in vita Domini de Claro fuit contra eum poſſentis petitionis libellus, ex qua dumtaxat petitione vigore Statuti Florentini litiſ conſeſſatio inducitur; Attamen de facili corrigitur obſtanti, advertendo in facto, quod poſt poſſentem libelli nulli aliud ab Actore in vita Domini de Claro actum fuit, inde ex litiſ conſeſſatio, quæ in vim Statuti Florentini oriri ſufficit eſſe ſola Libelli præſentatione contra Domineum de Claro, vim conſeſſationis nunquam habuit, vel ſtantiſſimæ, ac Actor poſt petitionem nitiſ non fuerit poſſentis, ut ad interpretationem d. Statuti Florentini optime, ac punctualiter notat Aſin. in præf. §. 17. cap. 1. verf. præcedens conſueſſio numer. 3. verf. præterea, & Farnell. decif. 274. numer. 7. 8. 9. & 16. Tiraguel. de rerall. lignat. §. 15. gloſ. 2. ſub numer. 9. verf. & idem cum parſi.

Secundo loco reſpondebatur, quod prædicta Doctorum opinio adminiſtratoris hæredibus contraria, locum habet dumtaxat in caſibus, in quibus nulla uſuget præſumptio in contrarium ad favorem ipſorum hæredum, ſecus vero ſi aliqua per eis militaret præſumptio, vel legalis, vel eſſe conſeſſatio in contingenti caſus concurrentibus eliciat, ratio quippe ea eſt, quod quemadmodum opinio hæredibus contraria ſuper ſola iuris præſumptione fundatur, ita per aliam poſitam iuris præſumptionem ea tollitur, vel ſaltem ita deſumit vires amittit, ut ab iurando ſe liberos non habere, hæres non amplius repelli valeat, prout punctualiter colligitur et ipſomet Aſenchio (altero ex Antiteſignanis contrarie opinionis) de præſumpt. lib. 6. præſump. 61. num. 3. verf. hic caſus, & melius num. 13. verf. præterea, & ſecundo reſponderetur, & plenius ex Cyriac. d. contrav. 344. num. 79. & ſeq. ac Rot. noſtr. Florent. in d. Florent. Exhib. Libror. cur. D. Audis. Bellutis num. 56.

Quæ ſane limitato optime adaptatur caſui noſtro, ubi ad favorem DD. Executorum militat altera iuris præſumptio, vel ſaltem ſat ſuperabundanter conſeſſaturalia argumenta prædictæ contrarie iuris præſumptionis excluſiva, per quæ de hac librorum non eſſentia penes Domineos Executores certe ſuaderetur intellectus.

Primo enim advertendum eſt in facto, quod hic non agitur de hæredibus, contra quos, uti intereſſe habentes in hereditate, urget præſumptio occultationis librorum, in quibus ſane terminis loquuntur omnes auctoritates pro præſumptæ eorum eſſentia penes hæredes adductæ, ſed de executoribus, quorum favore aliter de iure præſumendum; Nam proſus inverſimile videtur, quod aliquis ullo eorum commodi, ac utilitate velit ad alterius favorem, dolum, vel fraudem committere, ac de manumona iniquitatis anime Teſtatoris herediſ inſtitute ſuſfragari, ex emittis per Rot. cor. Aſen. decif. 757. num. 5. 6. & cor. Royas decif. 34. num. 2. & decif. 81. num. 2. & Non diſt. 6. num. 5. de Commercio, ac punctualiter Dom. Audis. de Comis. decif. 51. numer. 36. iuxta numer. 60. & Cyriac. contrav. 344. numer. 92. & 93. addita ulterius qualitate perſonalis DD. Executorum, inter quos adeſt Rev. Dom. Petrus Socci Sacerdos, & Prior Eccleſiæ Parochialis S. Lucie huius Civitatis, qui per optimis moribus, ac probæ vite integritate ad animarum curam meruit promoveri, in qua ſemper ſumma cum laude ſe geſſit.

Infpecta igitur huiusmodi digniſſima Executoris perſonalis qualitate, eo minus præſumi debet, eum cum propterea conſcientia detrimentum librorum prædictum occultare, vel ſubſtrahere voſſe, ut punctualiter docet Rota ad De Luca de Teſtam. decif. 20. in 2. numer. 21. & decif. 21. num. 3. Baldacc. ad Ramon. obſerv. 35. num. 36. & Dom. Audis. de Comis. decif. Florent. 51. n. 57. & in ſimilibus terminis Rot. Florent. in d. Florent. Exhib. Libror. cur. D. Audis. Bellutis num. 59.

Minimeque officere viſum fuit intereſſe, quod dicebatur habere dictus Rever. Prior Socci in dicta hereditate eo legatum uſufruſtuctuſ ejus vite durante relictus de quodam Prædiali ab hac Civitate paulum diſtante, quia vires Patrimonii Deſundi perquam longe exuberant credunt exadverſo penum, unde, quamvis eſſet ad ejus ſolutionem hæredes condemnati, nullo periculo dictum legatum amittentiſ dictus Rever. Prior ſubiaceret.

Accedente his omnibus Inventario Tutelati per di-
 ctum DD. Executores itam eadem die post mortem
 Testatoris condito, ex quo constat, nullam mentio-
 nem factam fuisse de liberis, sed de filiis, ac scrip-
 turis tantum, quas imposuerunt legere, ac distin-
 gere describere sibi reservaverunt dicti Domini Execu-
 tores; Episcopi sane Inventarium (quidquid sit inter
 heredes, & creditores, vel legatarios) respectu ta-
 men Tutorum, vel Executorum ad effectum reddend-
 e rationis absolve probat, nulli alius fuisse in heredi-
 tate repertum, nisi quod fuit in eo descriptum, ac
 late tradita per D. Aud. de Comitib. in *Pisana Im-*
miss. 10. Julii 1714. & in terminis docent *Rot. decif.*
165. numer. 15. & 16. part. 11. & post Mant. de
ratiocin. decif. 9. numer. 17. Adden. ad Pamph. de
cif. 97. num. 12. Ursul. consil. cap. 55. in 3. op-
pend. numer. 4. presertim sententia bona fama, & prohi-
bitio Tutorum Rota d. decif. 165. num. 17. part. 11.
revers.

Neglecta penitus contraria animadversione, quod
 attenta descriptione scripturarum in genere, defectuo-
 sam duplicatam debet prædictum Inventarium, vel ad
 minus, cum sui appellatione scripturarum in genere
 etiam libri comprehendi valeant, cessare non videatur
 juris prescriptio, quod inter dictas scripturas in gene-
 re annotatas in Inventario, adferant libri administra-
 tionis, prout ratiocinatur *Rot. post Card. De Luc. de*
Testam. dec. 45. num. 6. & 9.

Etiam quoad primam objecti partem dicebatur, ve-
 rum non esse, quod ob descriptionem scripturarum in
 genere factam, aliqua nullitas Inventario de jure cau-
 setur, in puncto *Rot. Rom. decif. 156. numer. 8. part.*
19. cor. Cocin. decif. 151. num. 9. & cor. Caprar. de
cif. 226. numer. 11. Andreol. controuv. 38. numer. 10.
& d. decif. 45. num. 9. post Card. De Luc. de Testam.
 Quid vero ad alteram (omissio, an scripturarum ap-
 pellatione comprehendi possint libri) placuit pro il-
 lius resolutionis facis convincens observatio, quod in
 casu nostro fuit reservatum DD. Executores singillatim
 describere omnes scripturas, quæ in genere in Inven-
 tario adnotantur, cujus reservationis vigore possunt
 ipsi quodcumque declarare etiam extrajudicialiter,
 quales fuerint dictæ scripturæ, vel an de libri inser-
 eas aderant, & talis declarationis actus retrotrahatur
 ad tempus Inventarii, & habeatur ac si à principio qua-
 litas omnium, & singularium scripturarum specificata
 fuerit *Menf. consil. 269. num. 39. Rot. post Card. De*
Luc. de Testam. dec. 21. num. 12. & latius D. Aud.
de Comit. d. decif. Florentin. 51. n. 68. 69. 70.
 itaque in casu nostro Adm. Rev. Prior unus ex executori-
 bus declaraverit nullum in hereditate reperisse Admini-
 strationis librum, per consequens dicendum est in
 vim retrotrahendi dictæ declarationis ad tempus Inven-
 tarii, quod inter scripturas in eodem Inventario
 in genere adnotatas, nullatenus fuisse Libros Admini-
 strationis.

Neque pariter obesse valuit hujus Inventarii altera
 præsentia ex adverso invaliditas, cum ex eo quod fue-
 runt Tabule pædæ absque Artificis expressione descrip-
 tæ, ac cætera mobilia absque pariter expressione va-
 loris, & qualitatibus ad tollendam suspicionem, quod
 una res pro alia subrogari posset *Baldac. tit. 4. de Dot.*
dec. 38. num. 2. 6. & seq. Rot. Rom. dec. 284. num. 4.
& seq. cor. Emeris Jan. & post De Luc. in Mantiff. de
Testam. dec. 2. num. 2. & seq. & in Romana Pecunia
Martii 1701. §. Quod autem cum seq. cor. Adm.,
 tum etiam quia omisi sunt quædam parva quantitas vi-
 ni exstans in possessu Villæ de Casavecchia.

Quoniam visum fuit hujusmodi objectum minus
 procedere nec in jure, nec ex generali consuetudine per
 ea, quæ late in hac materia ad satisfactum usque in-
 numeris auctoritatibus, ac decisionibus ejusdem Rote
 Romane, aliorumque Tribunalium concessit *D. mens*
Audit. de Comit. dec. Florentin. 51. num. 52. cum plurib.
seqq. ac num. 70. Quid vero ad vini omissionem longe
 minoris ponderis illud reputatum fuit, cum nemini
 lateat, quod omisso aliquibus rei in Inventario nulla-
 tenus nocet, nisi per conclusivissimas probationes
 doceatur eam fuisse dolosam *Rot. Rom. ad Card. De*
Luc. de Testam. in Mantiff. decif. 6. numer. 9. & seq.
& plenissime D. Aud. de Comit. d. dec. 51. num. 55.

cum plurib. seqq. quod neutiquam probari valet in ca-
 su nostro, ubi concurrunt potius ac ferre omnia signa ma-
 nifesta dolum excludentia, quæ referuntur in luo per
D. Aud. de Comit. d. dec. 51. num. 56. & plur. seqq.
 ad quem effectum sufficere, inquit, etiam quælibet
 causa, vel credulitas, ob quam opinari poterunt di-
 cti Domini Executores non esse dicti vini quantitatem
 in Inventario describendam, ut late profequitur *d. D.*
Audit. de Comitibus d. decif. 51. num. 44. & 45. ac
seq. ac numer. 64. & ea esse potius, quod licet ea vi-
 ni quantitas reperia, ut dicitur, in Villa di Casave-
 chia, ubi filii, & heredes Testatoris moram trahe-
 bant, erat destinata ad proprium eorum, & Familia-
 rum, ut ea credere poterunt, eam cumque brevi
 tempore consumendam in usus prædictos, nullatenus
 fore, & esse in Inventario apponendam, ut in simili
 omissione aliquorum vestimentorum, & suppellecti-
 lium, quia eorum pretium fuit conversum in expensis
 funerum, de quibus non fuit darum debitum in Inven-
 tario *Andreol. contr. 38. num. 12. vix qui quidem.*
 Ultraquomodo non fuisse adverso probatum casum no-
 strum existentia dicti vini, ut requiritur ad arguendam
 prædictam omissionem *Rot. decif. 6. num. 14. in Man-*
tiff. ad Card. De Luc. de Testam. in omnem denegand-
casum agitur de re motici valoris, cuius omisso num-
quam præjudicat Rota Roman. ad Card. De Luc. de
Fideicom. decif. 91. numer. 14. Andreol. controuv. 38.
numer. 3. vixit. & in rebus, & Rot. ad Card.
De Luc. de Testamentis decif. 21. numer. 4. & de-
cif. 91. numer. 14. de Fideicom. ibi de paucis mobi-
libus variis.

Quibus adhiplatur spontanea exhibitio ejusdem
 Scripturæ, vel Apodixæ facta per dictos DD. Exe-
 cutores, ex qua contra eos emerit probatio confes-
 sionis prædicti libri Administrationis; Etenim cum
 ipsi produceret dictam scripturam, ex qua convince-
 bantur de confessione, & præterea existentia dicti li-
 bri, signum evidens, quod non habuerint intentionem
 illam occultandi, prout arguit *Cyriac. d. contr.*
344. numer. 89.

In nihilo refragante, quod dictæ Scripturæ, vel A-
 podixæ exhibitio non fuerit spontanea, quinimodo cau-
 setur saltem casuative pro solidatione computi dictæ Ad-
 ministrationis.

Quia pro resolutione hujus objecti observandum fuit
 in facto, nullatenus verum esse, quod DD. Execu-
 tores per reddenda ratione administrationis bonorum
 dicti Capitanei de Georocis, & solidatione hujus-
 modi computi, haberint necessitatem produendi dic-
 tum Apodixam, qua constabat quoddam Creditum
 cambiarum ad favorem dicti Domini de Claro ad-
 versus d. Capitaneum de Georocis, nec non in calce
 ejusdem Apodixæ gemina confessio prædicti Credi-
 toris circa duas pecuniarum summas solitas ad com-
 putum prædicti ejus crediti. Nam etiam prædicta
 Apodixia in nihilo attenta, adhuc hereditas dicti D.
 de Claro remansisset creditrix dictæ ingentis quantita-
 tis. Imo magis, magisque ranti congruebat, ean-
 dem Apodixam occultari, quoadquidem etiam circa
 illam redditionis rationis calculo reformato hereditas
 dicti Domini Capitanei de Claro minus scuis 120,
 circiter creditrix apparebat, quæ ex calculo redditi-
 onis rationis per DD. Executores in actis exhibitio
 ubi computatæ fuerunt partem in dicta Apodixia con-
 tentæ; Propterea per sola dicta summa scus 120,
 in qua poterat argui creditum dictæ hereditatis de
 Claro, namquam intererat, dictam Apodixam pro-
 duci, ex qua constingeret possit dicti DD. Execu-
 tores ad exhibitionem librorum Administrationis, per
 quos (si verum esset quod supponitur ex adverso) he-
 reditas dicti Domini de Claro in creditoris locum de-
 bitrix ingentis quantitatæ remansisset.

Augeatur eo magis conjecturarum argumentum, ne-
 dum ex eo, quod dicti Domini Executores prompti,
 ac paratos sese exhibuerunt ad reddendam rationem
 cum probationibus, & scripturis acquiescentibus in
 jure rationi reddende cum libro administrationis, unde
 si verum id erit, veluti ex eo satis convincere-
 tur, quod nullam habebant causam occultandi libros,
 ita credendum interim est ex tali eorum prompti-
 tudine, & oblatione, quod libros exhibuerint, si eos
 habebant.

habere, quia si exitus huius eorum oblationi, vel subterfugio non responderit, idemmet D. D. Actoribus restituat effectus, nam dicti DD. Executores non minus damnationi ad interesse subiacentur in casu, quo absque libris administrationis non possent eum probationibus in iure equipollentibus rationem reddere, quin in casu, quo libros penes eos existentes producere recusassent, tale non est verisimile, quod dicti D. D. Executores voluerint libros occultare, ac simul offerre aliunde equipollenti modo rationem reddere, quo certe fit, ut occultatio libri eis profutura non fuisset, ut per similia ratiocinatur in tenuis nostris *Cyriac. contrav. 344. n. 85. 86. 87. & 88.*

- 17 Verum etiam ex alia validissima ponderatione, quod si DD. Executores quatuor argentea, ac pecunia notabilis valoris, & quantitas, quae facillime, nullo consilio, subtrahi poterant, in inventario fideliter describere non omiserunt, eo minus utique dictos administrationis libros sub oculis totius familie, & amicorum continuò etantes, & sic difficultati occultationis, noluerint abscondere, praesertim quia de tempore dicti inventarii statim eadem die post mortem Testatoris confecti ad eorum notitiam adesse non poterat quid in libris condideretur, vel an creditor, aut debitor ex eis Testator appareret. Quinimodo veluti ipse in Testamento adeo pio se affectum esse creditorem ingens quantitas pro computo dictae Administrationis, ita sub ejus fide, & pietate ducti dicti Executores talem eum credere debuerunt; Unde inverisimile est, quod sub tali credulitate viventes, dum Inventarium conscribebant, omisissent dictos libros in eo adnotare, si verè ad eorum manus pervenissent, quia in talibus circumstantiis, nedum tunc temporis adeat causa aliqua eos occultandi, sed imò adeo urgent motum eos inventiandi, ac latè tradita per
- 28 *Cyriac. dicta contrav. 344. numer. 85. & numer. 90. & 91.*

Pro tertia demum responsione, quae praeter ceteris nostram captivavit intellectum, deductum fuit, quod licet praesumi deberet, praedictos libros à dictis D. D. Executoribus fuisse subtrahendos, incongruum procius, ac ob omni ratione alienam videretur si ob eorum fidum illicitum denegari deberet hereditatem, siue pax animarum Testatoris heredi relinqueretur, via, seu modus reddendae rationis etiam absque libris à lege permixtus, ubi de aliena eorum subtrahitione, vel deperditione absque culpa, aut dolo ejus, qui rationem reddere teneatur, ut supra ostensum fuit, clarè consistat.

- Quod in casu nostro pia anima Testatoris heres instituta nullum dolum, vel culpam habeat in praedicta librorum subtrahitione, palmè est, pariterque adscribi non deberet dolo, vel culpe defuncti, si Executores, praesertim in mortis articulo, elegisset, qui probare, & integritati fidei ab omnibus repugnantur, & adhuc in praesens, Deo dante, in eadem estimatione haberetur, sed casui fortuito tantum, ex his quae in hunc terminis latè deduximus in *dist. 36. praecipuè à n. 14. usque in fin. tom. 1. de Comm. & Rot. nostra Florent. penes hunc nostr. tract. dist. 115. n. 3. 4. & seq. & num. 15.*

- In omnem denique casum pro tollenda quacunque amaritudine, ex abundantè allegabatur competere causae se pia instituta pecunia in integrum restitutionem adversus consensum solemne inventarium hereditarium, eoque fortius, cum deficiat in casu nostro tantum solennia, quia per D. D. Executores illud jam conditum fuit in forma iurialis *De Luc. de hered. discurs. 17. numer. 11. & dist. 20. numer. 12.* quo inventario solemniiter reperto procul omni dubio statim evanida redderet praesumptio existentiae perdiditorum librorum penes heredem ob aliam praesumptionem juris contrariam quae ex eodem inventario oritur, quod nempe alia bona, res, vel scripturae ad heredem non pervenerint, nisi dicto Inventario descripta *Astruc. de praesump. lib. 6. praesump. 61. numer. 6. Res. penes Cardin. de Luc. decis. 30. la 2. numer. 29. de testam. cum ceteris supra laudatis in §. Secundo loco.*

ARGUMENTUM:

Statum concedens Fideiussoribus Hypothecam, an comprehendat Correo debendi, constitutores, vel huiusmodi principaliter pro altero obligatos, licet debitorum, pro quo se obligaverunt, ad alterum spectet.

Acceptans Litteras Cambii an verè, & propter sit scribentis fideiussor, & an in sui privilegio Statuti Florentini lib. 2. Rubr. 33. fideiussoribus, vel accessione obligatis hypothecam concedentis.

Creditor an teneatur etiam contra se omnia iura, & actiones cedere nedum fideiussori, vel accessione obligato, verum etiam correo debendi, aut cuiuslibet alii principaliter, & in solidum obligato.

S U M M A R I U M.

- 1 Fideiussor propriè dicitur, qui alterius obligationi accedit.
- 2 Statum concedens hypothecam fideiussoribus, non comprehendit Correo debendi, vel alios principaliter obligatos, licet debitorum, pro quo se obligaverunt, spectet ad alterum.
- 3 Correo debendi, Constitutores, & huiusmodi principaliter pro altero obligati, non sunt propriè & verè Fideiussores.
- 4 Acceptans Litteras Cambii non dicitur propriè fideiussor, sed principaliter, & nomine proprio in vim propriae obligationis de consuetudine pecunia obligatus, & n. 6.
- 5 Acceptans Litteras Cambii improprie dicitur fideiussor, cum se pecunia constituit.
- 6 Constitutor in pluribus casibus essentialibus differt à fideiussore & nam. seq.
- 7 Exceptio non numerata pecunia non datur contra Litteras Cambii & n. 18.
- 8 Stylus, & observantia mercatorum in Cambiis facit ius.
- 9 Constitutus, & fideiussor in iure parificantur & numer. 11.

Contrarium verum n. 13. & 14. ubi Auctoritates in contrarium declarantur.

- 12 Extensio in aequaratis ut fiat, debet esse equiparata universali.

13 Creditor, nedum fideiussor, vel accessione obligatus, verum etiam Correo, aut cuiuslibet alii principaliter obligatus, qui pro altero, ad quem verè spectat negotium, solvitur, tenetur etiam contra se omnia iura, & actiones cedere, quando cessio ex necessitate, & non ex equitate fit.

Fallit Conclusio, si creditor cedens quod se retineat bona debitoris, nam tunc non tenetur cedere contra se ipsum, sed si bona debitoris sint apud ipsum debitorem, vel alium n. 16.

- 17 Inter Creditores habentes parum ritum aut Hypothecam, praesertim est, qui in possessione reperiuntur.

18 Acceptans Litteras Cambii non potest evitare eam solutionem, opponendo exceptionem inadimplentem, & quod verè debitor ad eum non spectet, & quod Litterarum valor non fuerit perfolutus.

Florentina, fra Liburnen. Hypotheca.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CLI

Pensionem pecuniarum decemum, quam Serenissimo D. Duci Massæ pro cuiusdam agri compascui conductione jamdudum DD. Virales singulis annis respondebant: Dominus Cosmus del Sera in communem ingens pecuniarum summam, de qua ejusdem D. Ducis ex plurimis numeris causis creditor erat, & usque ad illius integram extinctionem retinendam sibi per Sententiam D. Contentissarij Pissurum obtinuit assignari.

Post

Post hæc cum idemmet D. de Seta in manibus pariter haberet in modum cautionis, vel assignamenti dicti ejus crediti quantum litterarum Cambialium peractum 5100. scriptam sub die 5. Novembris 1716. à prædicto Dom. Duce, nec non sub eadem die à Domino Antonio Suardo, à quo solvenda erat (vulgo inter Mercatores *Tratta in lui*) acceptatam, aliud iudicium eorum nobis aut iudice Quarzeniorum S. Spiritus, & Sanctæ Crucis infinita adversus prædictum Dominum Suardum pro residuo duntaxat summæ in prædicta littera continetæ, quod doluisti solutionibus ad alius componi jam factis, ex calculo inter Partes inueniundo apparuit: Fuit primùm in hoc novo iudicio acriter disceptatum super liquidatione interesse, qua tandem per nostram sententiam, ab altera D. D. iudicem appellationis confirmatam in favorem dicti Dom. de Seta, penitus absoluta, iterum eorum nostro Tribunali comparuit dictus Dominus de Seta instantia, quod per nos approbaretur quidam calculus per eum exhibitus, & super reliquis ex eo resultantibus dictus Dominus Suardus condemnaretur. Verùm quia pro ipsius pars adversus petitionem hanc gemine propolite fuerunt exceptiones: Prima nempe, quod eadem Dominus Suardo sui Creditori eodem chitographio dicti Ducis ex causa dictæ Tractæ per eum adimplete, verum eam hypothecario in vim hujus Statuti Florentini, lib. 3. rubr. 33. concedentis fideiussoribus, vel accessoriis obligatis privilegium hypothecæ usque à die susceperit fideiussionis, vel accessorie obligationis prædicta assignatione annuæ pensionis penam auferentem à dicto Domino de Seta liberè traderetur; sed minus exceptio altera aditionem cedentium ad eam eisdem Tractæ solute, ut cum eam cessione defunctum hypothecam à posteriori publico instrumentum unio inter eundem Dom. Ducem, & Dominum Cosimum de Seta, sub die prima Septembris 1718. (in quo prævia comparatorum solidatione inter eos facta totum creditum dicti Domini de Seta redactum fuit ad summam duntaxat 1491. 12. 6. ac novatione cumulativa in dictum instrumentum obligationem hypothecæ, aliisque clausulis mutuum commutatum) valeat dictus Dominus Suardus regressum suum habere contra bona dicti Dom. Ducis ejus Principalis, & præsertim contra dictam annuam pensionem saltem pro rata in concursu ejusdem D. de Seta adhuc penè remanenti summæ æqualis creditoris.

Idcirco quoad primam exceptionem multum contigit disceptari, an dictus D. Suardus pro acceptatione dictæ Tractæ seu litteræ Cambialis personam fideiussoris, vel accessorie obligati induerit, ut ei competere possit privilegium hypothecæ fideiussoribus vel accessorie obligatis à dicto Statuto elargitum.

Post maturam denum hujus articuli discussionem per nos resolutum fuit, dictum Dominum Suardum verè, & propriè dici non posse fideiussorem, neque accessorie obligatum, ideoque prædicta hypothecæ statuta eum nullatenus sui debere. Etenim Statutum illud loquens de fideiussoribus, vel accessorie obligatis comprehendere non valet, nisi veros, & proprios fideiussores, vel accessorie obligatos, quorum appellatione quemadmodum veniunt duntaxat, qui ita accedunt alienæ obligationi, ut ab eis exigatur in defectu principalis debitoris non solvendi, eoque prius exculso, ut per textum expressum in *Artic. præfatus* cum tota sua materia *Cod. de fideiussor. optimè declarat Caball. in suo decis. consil. 161. numer. 78. Marten. de reat. & ambiguit. tom. 2. lib. 16. tit. 1. numer. 1. & sequentibus Marten. de fideiussor. capite 7. Ita comprehendimus possunt in dicto Statuto Correi debendi, vel hujusmodi principaliter, & insolidum obligati, licet debitorum, vel negotiorum, pro quo se obligaverunt ad alterum spectet, ut in puncto hujus Statuti nostri Florentini re funditus ex suis principiis, ac resolutione objectionum difficulta magistraliter firmavit tanquam Juxta Caball. in *dict. suo decis. consil. 161. per totum*, ubi amplius refert ita Florentinæ in aliis causis bis iudicatum fuisse & Caballum sequitur Terr. ad Stat. Pop. in *Civilib. rubr. 44. numer. 24. Girardin. ad Statut. Florentin. lib. 2. rubr. 33. vers. an dictum Statutum, & Rot. Florentin. in Cassina. Salviani 9. Martii 1679. & Minusque cum sequentibus eorum Palm. per quas quidem iteratas declinationes ita fuit inducitur in hoc**

Tribunali iudicandi consuetudo, ut ab ea recedi amplius non valeat: & generaliter, quod Correi debendi, Constitutores, vel hujusmodi principaliter pro aliena obligationi non sint verè, & propriè fideiussores, vel accessorie obligati, quia non alienæ obligationi accedunt, sed alienam propriam faciunt. *Recc. conf. 45. numer. 49. lib. 1. juxta quod fuit iudicatum per Senatorem Montis Ferrati Not. conf. 261. numer. 3. lib. 2. Rot. Roman. eorum Ludovici. decis. 564. numer. 22. Foderini. ad Sord. decis. 308. num 25. optimè Accif. de privileg. credit. regul. 3. ampliat. prim. numer. 52. & sequentibus latissimè Fontanelli. decis. 472. & 473. per totum, & Rot. Roman. part. 11. recent. decis. 77. numer. 9. & 10. Cum itaque Dominus Suardus ob acceptationem dictæ litteræ Cambialis verè, & propriè dici non valeat fideiussor, vel accessorie obligatus, sed principaliter, & nomine proprio in vim propriæ obligationis de constituta pecunia, ut pluribus citatis firmavi in *meo decis. 53. per totum præsertim numer. 6. de Commercio. quibus addo minum in modum loquentem Marquard. de jur. mercator. lib. 3. cap. 11. numer. 49. per totum. ideo sub dicto Statuto Florentino cum upore non comprehensum, privilegio hypothecæ ab eo concessio minime frui posse concludendum penitus est.**

Et quamvis nonnulli ex Doctoribus per me allegatis in *dict. discurs. 53. & qui pariter allegati possunt in contrarium*, acceptores hujusmodi litteras, seu Tractas ex modo eorum loquenti pro fideiussoribus habuisse videantur, tamen eos impropiè, & lato modo loquens fuisse propter aliquos juris effectus, in quibus Constitutores, five acceptores litterarum Cambialis dissimiles non sunt fideiussoribus, appropiè advertunt *Rot. Episcop. dyspater. fideiuss. cap. 92. numer. 11. Caldas Perreyra de emptio. & vendit. cap. 32. numer. 6. vers. Ex quibus, Marten. de fideiuss. cap. 9. numer. 3. & 12. 16. & Marten. de reat. tom. 2. lib. 16. tit. 1. numer. 40. & tit. 6. numer. 5. nam alius se opponere veriori, & communiter hodie receptæ opinioni reneui eos non esse verè fideiussores, sed Constitutores, ac præsertim per me plenè manu allegatos in *4. meo decis. 53. affirmant Du Poy de Arre Liter. Camb. cap. 8. numer. 1. Franch. instit. juris Cambial. lib. 1. sect. 3. numer. 1. & 17. Joan. Phoenfen les Loix, & les coutumes du Change cap. 10. numer. 26. & sequentibus, Marquard. de jur. Mercator. lib. 3. cap. 11. numer. 49. per totum. Armenzan. decis. 66. numer. 11. & sequentibus; quos eadem in pluribus etiam essentialibus differt, vel distingui à fideiussoribus plenè docent Episcop. Rot. cap. 9. numer. 1. usque ad 12. Marten. de fideiussor. cap. 4. numer. 4. & sequentibus, Schiffores. lib. 2. tractat. 9. quest. 4. per totum, reitans ab Ota de Cess. tit. 5. quest. 4. numer. 20. in fin. Henric. de fideiussor. capite 27. numer. 84. cum sequentibus part. 1. Terr. de Camb. dyspater. 1. quest. 16. & 2. numer. 36. usque ad 74. Alderis. de symbolis. contrail. tit. 4. cap. 8. numer. 12. licet Caldas Perreyra de emptio. & vendit. cap. 32. numer. 3. & seq. Marten. de reat. & ambig. lib. 16. tit. 1. num. 4. & inter cetera, quia principia in vim propriæ obligationis de constituta pecunia remanent obligati erga eos, quibus se debitorum constituerunt per Doctores supra citatos: quod procul omni dubio procedit in acceptationibus litterarum Cambialis, quia ob precipuum fidem, quam homines habere solent in Campis promissione, de stylo & consuetudine universali Mercatorum introductum est, quod ab hujusmodi Constitutoribus, per litterarum tempore Cambialium acceptationem effectus, nulla penitus exceptio opponi possit, quamvis de jure communi aliquam ad instar fideiussorum illis competere probatur, ut communiter tradunt Episcop. Rot. fideiuss. dyspater. cap. 92. sive per totum. Armenzan. decis. 66. numer. 18. Terr. de Camb. dyspater. 2. quest. 16. & 2. numer. 36. ad 74. Marquard. de jur. mercator. lib. 3. cap. 11. numer. 49. Du Poy de Arre litterar. Camb. capite 8. numer. 1. Franch. instit. juris Cambial. lib. 1. sect. 3. numer. 1. & 17. Jo. Phoenfen. ex Hollandic. in Galliam traditibus les loix, & les coutumes du Change cap. 10. numer. 26. & sequentibus, Savary le parfait Négociant lib. 3. cap. 6. & latè Not. cum aliis allegatis in *dict. 53. numer. 7. vers. An multis de Commercio. Sæpius enim & consuetudo universalis Mercatorum facit jus, ut omnis generalis spærum per me traditis in intro tractatu de Commercio, & in***

& in *Cambisla Anglica*, in puncto Cambiorum, cum aliis citatis affirmat *Rect. de litter. Camb. notab. 64. numer. 175, 176. & 177.*

Et quamvis per hanc universalem Mercatorum consuetudinem diversos penitus efficiantur huiusmodi Constitutores à fideiussoribus, vel accessoriis obligatis omnis erulet in casu nostro dispositio, nihilominus adhuc recentis terminis iuris communis in animo mercantur attendi, quae more potius scholastico ad accendendum ingenium, quam ad praedicam veritatis investigationem per Dominum Advocatum D. Suarid replicabantur, quod nempe illa communis DD. opinio denegans acceptatorem litterar Cambialis esse fideiussorem, ex eodem iuris principio, quo suam fatigat intentionem probare, expugnatur, & corrui: Quoniam admisso illius principio, vel fundamentum, scilicet quod huiusmodi acceptor sit Constitutor, ex consensu statim percipitur item esse fideiussorem, quia in iure Constitutus, & fideiussor pariterantur per eandem expressum, & magis clarum in *Leg. fin. Cod. de censuris. precum.* ex quo argumento participationis à dicto textu deducit legem novam pariterantur Hispanice dispositionem, non posse per creditorem ex intervallo cessationem fieri fideiussori, qui simpliciter solvit, locum etiam habere in Constitutoribus abstratis fuit *Felician. de cens. lib. 3. cap. 3. numer. 7.* quia, ut ille subdit, non est novum in iure, legem novam dispositionem quoad unum ex equiparatis locum habere in altero per textus ibi ab eo allegatos.

Quandocumque argumentum illud à participatione procedit, si participatio inter fideiussorem, & Constitutorem de iure facta fuerit generaliter, & per modum regulæ, secus verò si facta fuerit secundum quid, scilicet ob aliquem tantum effectum, nam in casu isto falsum omnino esset, quod dispositio per oam legem emanata quoad unum ex equiparatis, ad alterum extendatur, ut docet distinguunt *Cres. in leg. si consensu numer. 8. ff. solus. matrim. Diaz. de regul. juris regul. 439. vers. Tertia fallit. Mascard. de general. statut. interpret. concl. 4. numer. 100. Eversard. in loc. argument. legal. loc. à ratione legis numer. 32. Enger. cons. 49. numer. 39. lib. 1. Roland. à Pallo cons. 27. numer. 27. lib. 1. & cum pluribus citatis. Barbos. axiom. 14. numer. 4.* Cum igitur participatio in d. leg. fin. non appareat universaliter, & per modum regulæ, nova dispositio Statuti Florentini concedentis privilegium hypothecæ fideiussoribus, vel accessoriis obligatis amplius non valet ad constitutores, praesertim in acceptatoribus litterar Cambis, qui in pluribus essentialiter differunt à fideiussoribus, ut vidimus supra.

Quod autem dicta l. final. universaliter, & per modum regulæ Constitutores fideiussoribus non equiparet, sed quoad unum tantum effectum, de facili ab ejus lectura desumitur: Nam ibi sexus extendit divisionis beneficium, alias concessum ex Divi Hadriani Epistola pluribus fideiussoribus, ad plures Constitutores, quare in hoc tantum Constitutus dici debet fideiussoribus equiparatus.

Alii verò textus in *Arch. de duobus reis promiss. inter novell. consensu. 99. alias ceter. 7. tit. 9. in princip. & in Arch. de fideiussor. & mandat. 6. Quid autem rem in fin. qui ad hoc idem ab Informantibus pro Domino Suardo allebantur, nobis pariter visum sunt eorum incoherentem nullatenus comprobare, quandoquidem (omisso quod dicta novella 99. nullum mentionem facit de Constitutoribus) cum illa similiter extendat beneficium divisionis, alias pluribus fideiussoribus elargitur, ad duos, vel plures reos promittentes, eadem processus quoad illam militat responsio superioris dicta d. leg. finalis *Cod. de censuris. precum.* Alter verò textus in *Arch. de fideiussor. 6. Quid autem in fin.* nihil facit ad rem, quia solum agit de beneficio concessio debitoris dandi in solutum ejus bona creditori suo, quando non potest debitum solvere in pecunia, nec non de modo à creditore servando in recipienda satisfactione sui crediti in bonis debitoris, à quo tamen beneficio, & modo excludit Argentarios, circa quos disponit servari debere rigorem aliarum legum: Ex quatenus utique dici potest quod exceptio hac Argentarios relecti etiam deberet ad precedentes paragraphos dictæ *Arch.* ubi loquitur de beneficio exclusionis concessio fideiussoribus, mandatoribus, & aliis*

accessoriis obligatis, ita ut Argentarii (qui erant quidam membra, seu nummularii auctoritate publica creati, & ideo sicut apud omnes ad instar publici Tabellionis habentes) tamquam persone exceptæ ab aliis mandatoribus, & fideiussoribus in regula inclusi, censeri deberent ejusdem nature, & indolis, cujus sunt fideiussores, & alii accessorii obligati, cum exceptio debeat esse de regula ex vulgaris iuribus, adhuc non perciperetur, neque percipi valet, quid ad rem nostram facere possit dictæ *Authentic. dispositio*, quia admissioem, quod Argentarii tamquam excepti deberent esse de natura aliorum, qui sunt in regula, nil aliud in recto modo arguendi inferri potest, nisi quod predictus textus loquatur de Argentariis, qui accessorii se obligant ad alicujus favorem, nempe in modum fideiussoris, vel mandatoris, & huiusmodi, prout de facto sic explicat ibi glossa in eadem *Authentic. verbo moderno*, non verò de illis Argentariis, ut falsè ex adverso supponitur, qui se in forma constituti obligant, & ideo optime advertit *Rect. Episcop. d. cap. 2. n. 11. in fin. ex prædicto textu*, & glossa non posse contrarium probari.

Ex his quævis suis colligitur, quantum aberravit *14 Felicianus* in contrarium supra laudatus, atamen non omisso allegare *Oleam de cens. tit. 3. quest. 4. n. 20. in fin.* ubi adversus opinionem dicti Feliciani hanc indicat Schiffobergerum latè agnorem de materia.

Deveniendo modo ad aliam exceptionem cedendum aliorum per dictum D. Suarid propositam, cum pariter uxoribus insubstantem rejicimus.

Etiam licet verius, & receptius sit in iure opinio, quod creditur necum fideiussori vel accessoriis obligatis, verum etiam Correo, aut cuilibet alii principaliter, & insubstantem obligatio, qui pro altero, ad quem verè spectat negotium, solvitur, teneatur etiam contra se omnia jura, & actiones cedere, quando cessio ex necessitate, & non ex equitate facienda est *De Franch. decis. 260. & ibi Adonius antiqui, & moderni, Olea de cens. tit. 3. quest. 2. Iarigine Scherria. de jur. offendi. part. 2. cap. 2. per totum, Merlin. de pignus. lib. 4. quest. 70. Arias de Mesa var. lib. 1. cap. 23. Capper. Latr. decis. 32. & ibi Giffius, & Mansfield. Addit. Rot. Roman. circa *Artem. decis. 512. Card. de Luc. de credit. dist. 7.**

Tamen si bona debitoris reperirentur penes creditorem habentem alia jura anteriora hypothecaria, aut æqualia illis, quæ per eum cedenda sunt fideiussori, vel Correo solvendi, tunc in sui prejudicium, seu contra bona per se possessa, vel loco pignoris detenta, creditori cessionem facere non tenetur, ut per textum in l. 2. *Ced. de fideiussor. contrarium communem opinionem sic limitant, vel declarat Socrus. Senius cons. 206. num. 1. vers. Sequitur, & alius casus lib. 1. c. 1. cui communitè adherent in hac parte, secus in aliis De Franch. diss. decis. 260. numer. 7. vers. Et novissimè Scac. de Commerci. 6. 2. gloss. 5. numer. 89. vers. Verum, & hoc extensio Romana Impugnatio: ubi post eandem obligationem creditoris ad cedendum etiam jura contra se, ita immediate subdit, Verum & hoc extensio non modicè indiget explanatione. Nam Negusani d. numer. 3. part. 5. sub numer. 31. & 32. quest. 4. nescit adaptari Decii Consilium, & Additio ad illud Consilium, & Vincent. De Franch. decis. 260. num. 1. & seq. videtur in ea residere dissimulatio, ut extensio procedat, quando bona debitoris sunt apud fideiussorem vel alium, secus si sint apud Creditorem cedentem. Card. de Luc. de credit. dist. 7. numer. 11. cujus verba transcripsit Alter de Luc. in specul. res. quest. 27. numer. 4. & 5. Olea de cens. tit. 3. quest. 2. numer. 6. vers. Quod procedat. Et vera ratio est, quæ deducitur ex dicto textu in l. 2. ex quo major pars prædictorum Doctorem notandum tradit, quod creditor non tenetur quoad bona à se possessa, vel pro pignore detenta ibi æqualem facere fideiussori, vel Correo solvendum, non quod deinde altera ex suo proprio Marte assignata à Cardine de Luc. loco citato, ubi dicit, quod creditor non tenetur in tali casu actionem contra se cedere, non quia tunc cesset obligatio cedendi, sed quia præsupposita etiam cessio illa operativa non remaneret quoad bona per eum possessa ratione potioritatis, quæ, data paritate cause, competit reo, & possessori, quæ ratio quippe Card. de Luc. non est absolutè vera, quia juxta*

vetio-

veritatem, ac teceptionem Doctorum Sententiam Reut, & possessor in paritate causa procedens ab eodem fonte, vel origine nullum habet prioritatem erga alios Creditores, vel Confocios, vel Cohæredes, & hujusmodi, sed tenetur in bonis etiam a se possessor illorum consensum pati, secus si paritas conditionis, vel gradus ex diversis causis occurrat, ut late firmavi in meo disc. 120. num. 1. & seq. de Commercio.

Cum itaque in casu nostro Dominio de Sera ultra solutionem ad compositionem dictæ litteræ Cambii sibi jam factam, & alteram faciendam à dicto Domino Suardo pro commoda illius extinctione, adhuc pro residuo remaneat creditor cum Hypotheca in necabili summa dicti Domini Ducis, simulque possideat jura dictæ annuat pensionis, non tenetur contra se quoad dicta jura annuat pensionis actiones hypothecarias coactæ d. Dom. Suardo, ideoque exceptionem cedendarum per eum propositam jure iurisco rejiciendam fore arbitrari sumus.

Præterea verò ponderatum fuit, quod attente considerandæ, & stylo universi Mercatorum, cujus supra meminimus, nulla penitus valeat per acceptationem litteræ Cambii oppositio exceptio, licet esset realis, & in jure positissima, ut exceptio non numeratæ pecuniæ, seu valoris litteræ cambii non solui, aut non adimplementis, & hujusmodi, ut late firmavi in disc. 53. numer. 7. & 9. de Commercio, & in Cambiis infrastr. cap. 3. numer. 78. & ubi cum pluribus auctoritatibus ibi citatis, & aliis adductis supra in §. Et quomodo vers. quia ob præcipuum, quibus etiam addi possunt De Marcin. ad Revertier. disc. 431. num. 3. Marquard. de jur. mercat. lib. 3. cap. 11. numer. 49. per rat. & sic eo minus exceptio cedendarum, quæ in jure est minoris pondus,

ARGUMENTUM.

Acceptans tenetur irreparabiliter Litteras à se acceptatas persolvere Procuratori, qui tamen Scribeus, aut Remittentis creditor sit, absque eo quod ab Acceptante opponi possit Scribeus exceptio non numeratæ pecuniæ, aut alia quælibet: Quod procedit etiam post Acceptationem secata fuerit scribeus decoctio.

Ex brevitate temporis absque aliis conjecturis, & præsumptionibus non deducitur proxima, aut occulta Mercatoris decoctio, qui decoctus, nec proximus decoctioni dici potest, quando communiter in Foro habetur pro idoneo. Traditur regula proximam, aut latentem Mercatoris decoctionem cognoscendi,

SUMMARIUM.

- 1 Littera Cambii acceptata habens executionem paratam, & num. 31.
Neque hoc executio retardari potest exceptionibus aliterve indagatum requiritibus n. 32.
- 2 Acceptans Litteras Cambii tenetur eas solvere persolvere Presentanti absque aliqua turbida exceptione, & n. 30.
Quod tamen præcedit quando Presentans est Creditor Scribeus, aut Remittentis n. 28. 29.
- 3 Acceptans præsumitur acceptasse Litteras sub tacita conditione, si scribeus erit idoneus solvendi.
- 4 Mandatum datum a scribeus cassum, & intelligitur revocatum, si sequatur scribeus decoctio, & num. 5.
- 6 Acceptans non tenetur Litteras persolvere, si de tempore acceptationis, aut antea, secata fuerit scribeus decoctio, & n. 33.
Contrarium vero procedit, quando Scribeus decoctio sequatur post litterarum acceptationem, num. 7. & 34.
- 7 Affertur variæ num. 8. & seq.
- 9 Acceptans sit fidejussor Scribeus, quando hic non est Creditor Acceptantis.
- 10 Fidejussor non liberatur, quomodo sequatur mors naturalis, aut Civilis Debitoris principalis.
- 11 Acceptans non censetur litteras persolvere, quando

de tempore sua acceptationis scribeus in proximo statu decoctionis reperitur.

- 12 Decollis ab Allegatis conclusimenter probanda est.
- 13 Decollis longas preparationes habere solet.
- 14 Mercator dicitur in statu proxima aut latenti decoctionis solum in casu, quo reperit in Foro exsistimationem amittere, quomodo tandem idoneus solvendi non esset.
- 15 Decollis proxima non deducitur ex sola temporis brevitate, & n. 17. & seq. & n. 38.
Sed requiruntur etiam conjectura, & facti circumstantia num. 16.
- 18 Scribeus, aut Mercator non dicitur in statu proxima decoctionis, quando ipse Tralla ab aliis Mercatoribus acceptatur & numer. 20. & numer. 36. & 37.
Et si publicæ, & palam negotietur 35.
Et si si mercis ab aliis Mercatoribus credatur, numer. 29.
Nam in hiis casibus non dicitur exsistimationem amittere num. 21.
- 22 Mercator non dicitur proxima decoctioni, quando in Foro reperitur ab aliquo suo Correspondenti, & num. 23. 38. 39. & 40.
- 24 Decollis proxima probari debet aliis perculensibus temporis, in quo talis decollis desideratur.
- 25 Acceptans tenetur litteras persolvere, quando casus novus, & imprævisus dedit causam decoctionis scribeus.
- 26 Peris solitis ab Iudice pro sui animi instrutione, & ejus relationis fidem adducenda est.
Præcipui quando relatio falsa est audientibus paribus, & postea non contradicentibus n. 27.
- 29 Acceptans opponere non potest Presentanti litterarum, quod illarum pretium persolutum non fuisse scribeus a remittentis, nec alia qualibet exceptio per Acceptantem obijci valet.
Declinat tamen hoc procedere, quando Presentator gerit vires Terræ, videlicet quando est Creditor, aut habens litteras ex causa, aut titolo mercis d. num. 29. & num. 39.

Romana Litterarum Cambii.

Lunæ 4. Aprilis 1718.

Coram R. P. D.

ROVAULT DE GAMACHES,

E T

DISCURSUS CLII.

Litteræ Cambiales ducatorum 845. à Joanne Antonio Mazzoleni Mercatore Veneto die 17. Julii Anno 1715. scripse Carolo Josepho Bianchino Urbis Mercatori cum ordine illas solvendi Ignatio de Candidis pariter in Urbe Negotiatori, pro totidem cambiis cum Laurentio Grifono alio Veneto Mercatore, acceptans fuerant à dicto Bianchino die 3. Mensis sequentis Augusti. Postmodum verò cedente de solutionis per lapsum temporis, quem Mercatores vocant a nro veniente, cum earundem volentem ille solvere detrectaverit sub obtentu decoctionis Mazzoleni scribeus, coactum proinde fuit Ignatius in Iudicium vocare prælatum Bianchinum, coacta quem mandatum executionis ab Audit. C. de Gentilibus relaxari obtinuit, ut promissam solutionem dictorum ducatorum 845. impleat, quod inspecta illius validitate, & iustitia exequendum esse hodie Domini responderunt.

Iustitia namque dicti mandati, quæ sola impugnabatur, evidenti, & aperta residuit ex eo, quod Bianchinus acceptando hujusmodi litteras, ratione publici commercii paratam habentes executionem Bold. cons. 394. numer. 4. lib. 3. Gravian. discip. forens. cap. 569. numer. 23. Scacc. de Commercio, & camb. §. 7. glof. 3. numer. 4. Rot. coram Seraphis. disc. 562. num. 2. coram Emerix Jan. disc. 664. numer. 1. petinde est, ac si per solemnem stipulationem se se obligasset, Ideoque posthabitis exceptionibus quibuscumque alioquin indagatum requireretur, ad illarum solutionem compellendus est, L. qui cum primo, ibique glof. & Barr. ff. rem rat. habet. Ripa in L. admodum numer. 138. ff. de jur. Fidei. Paris. cons. 47. num. 15. lib. 1. Tur. de

- de Camb. disp. 1. quæst. 16. numer. 19. *Ret. post Zach.*
de obligat. Cameral. decif. 7. num. 2. *coram San. mrm.*
Alexand. VIII. decif. 118. num. 6. & in recent. decif.
345. num. 1. part. 3.
- 3 Nec obesse potest decoctio Mazzoleni Scribentis,
propter quam resoluta dicebatur Bianchini obligatio,
necum ex defectu consensus, qui in acceptatione dicta-
rum litterarum ab illo præstitus non præsumitur, nisi
sub ea tacita conditione, quatenus nempe Mazzolenus
esset speratæ revelationis idoneus, qualem jussu igno-
rantia deceptoris credidit Franc. Rocc. respons. 10. nu-
mer. 14. lib. 2. *Genus de script. privot. lib. 3. numer.*
78. tit. de liter. camb. *Castill. contr. jur. lib. 4. cap. 59.*
num. 11. *Gait. de credit. tit. 3. cap. 7. num. 2395. Ret.*
in recent. decif. 219. num. 1. part. 15. Verum etiam ex
defectu mandati de solvendo in literis Cambii continen-
tis. *Morlin. Pignaroli. contr. forens. centur. 2. cap. 11. nu-*
mer. 11. *Ret. decif. 18. numer. 7. ad amat. Card. de*
Luc. de aser. illud quippe per Mandantis, seu Scri-
bentis decoctionem, ipso jure sublatum censetur Car-
5 *lval. de judic. lib. 1. tit. 3. dispus. 6. numer. 37. Rocc.*
disput. jur. Scell. 94. num. 24. tom. 1. Samolin. contr.
27. & contrav. 169. ubi obique num. 11.
- Etiam decoctio Mazzoleni, qui litteras scriptas, cō-
ficere quidem potuisset, quod Bianchini subtrahendus
non esset ad solutionem perficiendam ob deficientiam
6 ejus consensus, & mandati, si illa prior in tempo-
re fuisset acceptatione ab ipso facta, quibus termi-
7 nis procedunt auctoritates in objectione allegatæ, &
probat etiam *Card. de Luc. distor. 25. numer. 4. de*
Cambii Ret. coram Coccin. decif. 2326. numer. 2. &
segg. At cum curandum litterarum acceptatio legatur
facta die 3. Mensis Anguli; Mazzolenus vero non-
nisi die 8. ejusdem Mensis decoctus, aliter plane di-
cendum est, in quo obligatio Acceptantis jam per-
fecta, & legitime contracta, dissolvi nequit ex subse-
quenti decoctione scribentis principalis debitoris, jux-
ta doctrinam *Saliceti. in l. final. ff. ad Conflit. Ma-*
cedon. quam commentarii sequuntur *Rocc. respons.*
32. num. 3. *respons. 17. numer. 1. lib. 1. Cypre. Lestr.*
consulat. 42. numer. 10. & seg. Scacc. de commerc.
& Camb. 5.1. glof. 3. quæst. 11. numer. 329. Amat. re-
solut. 47. numer. 20. & segg. Card. de Luc. de camb.
disf. 20. numer. 2. & distor. 25. numer. 6. Reverend.
disf. D. meus Ansheld. Decanus de Comm. & Mercat.
disf. 3. numer. 4. & dist. 4. num. 3. Franch.
decif. 303. per tot. Rota coram Emerix Jan. decif. 663.
numer. 3.
- 8 Et jure, meritoque, cum quia illa reputant casus
fortibus suæque naturæ cedens damno acceptantis Car-
lval. de judic. lib. 1. tit. 3. dispus. 6. numer. 35. de
Morin. *respons. 258. per tot. lib. 1. Tom etiam quia*
9 quotiescumque Acceptans litteras Cambii, ut in præ-
sentibus evenit, non reperitur debitor Scribentis, illico per
acceptationem evadit illius Fidejussor, juxta *Gloss. in*
authent. de fidejussor. 4. Final. verb. Argentariarum.
Vincen. de Franch. dista decif. 303. numer. 3. Ret. in
10 *recentior. decif. 219. num. 3. part. 15. Fidejussor autem*
ab obligatione sua solutus non remanet morte, si ve
naturali, si ve civili principalis debitoris, qualis in
jure existimatur decoctio *Auth. presente Cod. de fide-*
juss. Anna conf. 82. numer. 6. Gait. de credit. cap. 2.
tit. 7. num. 2424. & num. 2431. Rocc. respons. 4. num.
21. *Reverendiss. Ansheld. de commerc. & merc. dist. 3.*
num. 4. *Urcul. decif. 14. numer. 1. Ret. post differt. 21.*
Paulot. decif. 2. num. 2.
- 11 Minusque officit, quod per evitanda solutione lit-
trarum Cambii, non semper necessaria sit formalis de-
coctio scribentis, quæ præcedat illarum acceptationem,
sed sufficit decoctio etiam latens secum ferens
mutationem status personæ jam imminens, & proxi-
mam decoctioni postmodum detectæ *Castill. contrav.*
Jur. lib. 4. cap. 59. numer. 36. & 37. Ret. coram Du-
nozet. Jan. des. 940. num. 3. & in recent. dec. 345.
num. 5. part. 3. *dec. 219. num. 11. part. 15. & in Ro-*
manen. litterarum Cambii 26. Junii 1693. §. Si quidem,
coram Ansheld.
- 12 Nam cum decoctiones, ab Allegante ceteroquin
concludenter probandæ *Serv. de Decoll. part. 2. nu-*
mer. 184. *Rota coram Coccin. decif. 2041. numer. 4.*
coram Buratt. decif. 8. num. 8. in fin. longas habere so-
leant præparaciones *Almald. conf. 109. numer. 9. lib. 1.*

Ret. Jansen. decif. 168. num. 4. in fine, hinc non abs-
lucens decoctio, & deterioratio Datorum litterarum ad-
ministrat ad effectum liberandis Acceptantibus ab obliga-
tione re integra suscepta, nisi illa, quæ eidem Datori
omnem ademerit fidem in Foro aliorum Mercatorum,
& formalis decoctionis æquipollens, ne alias sub isto præ-
testa lsdatur publicæ negotio, & commercium, ut
observant *Card. de Luc. de Camb. dist. 25. numer. 8.*
Reverendiss. D. meus Ansheld. 4. dist. 3. numer. 3. ver-
sus. diximus in felle, & segg. Gratian. disceptat.
Verf. cap. 931. numer. 19. Constanin. ad Statut. Urb.
amot. 26. art. 1. num. 29. & 30. Ret. coram Coccin. de-
cif. 41. numer. 4.

Talem autem, tantamque fuisse deteriorationem sta-
tus Mazzoleni, tempore, quo Blanchinus illius litte-
ras Cambiales acceptavit, frustra delamii contendebat
ex brevitate temporis quippe, vel quinquæ diebus,
quæ inter acceptationem, & dictam formalem illius
decoctionem intercessit, quia breve tempus decoctioni
proximum, tametsi panchis aliis facti circumstantiis ar-
gumentum esse possit decoctionis Scribentis prius late-
ntis, ex traditis per *Ret. decif. 219. num. 1. & segg.*
per. 15. recentior. & in difficultiori casu, de undecim
nempe diebus *Rocc. respons. legal. metab. 37. num. 11.*
& segg. post tom. 2. de quindecim diebus idem Rocc.
respons. 10. num. 18. tom. 2. de mente Card. de Luc.
de Regal. dist. 115. numer. 11. & de duobus mensibus
Tondat. resolut. civil. 72. num. 4. Illam tamen in casu
de quo agitur, minime præstefet, Ret. enim hæc non
ex tempore dumtaxat, sed ut dictum est, ex communi
affimatione, quam Mercator in Foro retinet, motien-
da præcipue est, quæ tantum abest, quod latentem
hanc, & inevitabilem decoctionem Mazzoleni evincat,
ut positus illam penitus excludat; die namque 12. ejus-
dem mensis Julii Anni 1715. alie littere cambiales
Mazzoleni in quantitate suorum 1302. acceptæ fue-
runt a Joanne Antonio Mastone Mercatore Janensis;
ideoque tunc temporis pro idoneo, & integre fidei No-
gatiore ab illo reputantur ex animadvertis per Ri-
pari in *L. si veniri. §. in bonis. ff. de privil. credi.*
Sard. conf. 528. numer. 38. lib. 4. Stracc. in tradit.
de mercat. ritual. de decoll. part. 2. in princip. Gratian. dis-
cept. forens. cap. 391. num. 19. Constanin. ad Statut.
Urb. amot. 26. num. 29. & 30.

Præterea Franciscus Pater & Civitate Bergomi, ubi
Negotium Serici exercebat, die 23. & 31. dictis Men-
sis Julii Anni 1715. ingentem pecuniarum summam
Venerias misit eidem Mazzoleni filio solvendum per
litteras nuncupatas a *vissa*; Et denique Bernardinus
Millellus aque solers in eodem Foro negotiator, die
quoque ultima dicti mensis Julii, & festivo aenequam
hic in Urbe à Blanchino acceptarentur controversæ litte-
re Mazzoleni, munus dedit ipso Mazzoleni scuta bismil-
le, & sexcenta monete Venetæ, & nihilominus quicquid
illius nomen, & facultates in communi affimatione re-
vera collabescere inceperant, surade inobedientie fuisse-
rent, ut ope nulla ejus decoctio evitari posset, dubio
procul neque Franciscus Pater, & multo minus Mil-
lellus adeo considerabiles summas eidem creditissent, per
ea quæ tradunt *Scacc. in tractat. de Camb. 4.2. glof.*
3. num. 401. verf. aut decollis, Ret. cor. Dumas. Jur.
decif. 440. num. 4.

Ut etiam nullo numero habende sunt secreta con-
questiones, & sermones facti a dicto Mazzoleni, &
ab ejus Patre cum Millello, & Laurentio Rota, qui-
bus apparerant trepidationes decoctionis ipsius Maz-
zoleni non longe post secute. Quoniam si ex illis idem
Mazzolenus exclusus non fuit à publico Foro, & Carta
Mercatorum, undè verò ab ipso Millello, & ab aliis
communiter pro idoneo habeatur, ut ostendunt recentis-
sima facta verba potentiora, non est profecto cur jure
decocti, aut proximè decocturi contentendi foret, ut
tradit *Card. de Luc. de Camb. dist. 25. num. 8. ea vali-*
da ratione, quia Mercatores non semper retinent eundem
uniformem statum, ita ut si aliqui illis acciderent,
ex quibus per alios melius informatos conjici, aut sus-
picari quæz futura decoctio, vice autem versa in ge-
nerali opinione bonum hominem retineant, in hoc con-
sistit, ratio publici commercii non patitur, quod idem
dicantur civitate mortui, ut prosequitur *Card. de*
Luc. de Camb. cit. dist. 25. num. 8. & sequitur Re-
verendiss. D. meus Ansheld. Decanus dist. 4. num. 19. &
198.

fiqq. de commerc. & mercat. Rot. ad ornas. Cardin. de Luca de Camb. discurs. 18. numer. 13. & decif. 19. num. 9.

34. Quæ cum ita sint, vis ulla fieri non potest à Blanchino in duplici instrumento protestationis contra literas Cambii Mazzoleni, aut in Epistolis ab eo scriptis quibusdam Urbis Hebræis: Primum enim ex dictis Instrumentis, upote factum Venetiis ante patefactam illius decoctionem, certe non officiat *Reverendiss. D. moris Ansaldo de Commercio. & Mercat. discurs. 82. numer. 30.* Aliud vero ad rem non pertinet, cum celebratum fuerit Mediolani adversus literas Mazzoleni Patris, diversam rationem Bancariam, & in diverso loco exercendis, de cujus pariter imminenti decoctione cum loquantur nonnulli ex testibus adductis, confundi ille nequit cum Mazzolino filio, de quo fit sermo, ad *Text. in L. Papinianus ff. de minor. Epistola* demum dicti Mazzoleni solum probant illius decoctionem referendam non esse ad præsentem aliquam causam, ex qua illa inevitabiliter sequens fuerit, sed casui prioris inopinatus tribuendum ex eo, quod Personæ, quibus illa considerat, & quantum prædicto frenis, gravibus se se subjecerat usuris, ipsius spem, fidemque sceleratam, ut in eisdem epistolis consequitur. Quando vero casus novus, non prævidus, immediatam causam præbuit decoctioni, tunc ea non attemta, solutio literarum Cambii ab Acceptante promissa, dubio procul implenda est, ut advertit *Card. de Luc. de Camb. dist. disc. 25. num. 11.*

35. Illaque omnia, etsi per se spectata, firmissima sint, & pro publico commercio utilitate omnino servanda, potiori jure procedunt in presenti, quia Ignatius eras in quantitate futurorum 1340. 87. liquidus creditor Grifoni, cum quo controversie literæ Mazzolino cambiale fuerant, ut resultat Peritus negotiorum ab A. C. de Gemilibus pro sui animi instructione, & veritate assequenda electus, cui proinde defendendum esse monet *Roti. respons. legal. tit. de liter. Camb. notat. 64. n. 166. Rot. coram Cardin. decif. 2203. numer. 4. coram Emeria. Jun. decif. 29. numer. 1. & decif. 474. numer. 6.* Maxime quia adversus illius relationem, auditis pluries Partibus, editam, reclamatum non fuit. *Rota coram Merito. decif. 42. num. 3. & coram Benincasa decif. 362. num. 7.*

36. Quamobrem si dictus Ignatius considerari nequeat tanquam simplex negotiorum gesser, sicuti dimittatur miserabiliter, vel locrativo, executionem dictarum literarum Cambii decimatorum 845. perfecturas in gradum Mazzoleni scribentis, ut Grifoni Cambiantis penurias, sed rem propriam, & sicuti verè oneroso agere debeat, petendo à Blanchino acceptante solutionem valoris earundem literarum, hæc in hypothese ista, ab illo denegari nequit *Gaii. de credit. cap. 2. tit. 7. numer. 2583. Card. de Luca de Credit. discurs. 163. numer. 2. & 7. de Camb. in supplement. part. 2. discurs. 33. numer. 2. & 3. Reverendiss. D. moris Ansaldo. discurs. 5. numer. 26. de Commercio. & Mercat.*

37. Parvique refert Mazzolenum ex mandato Savini alterius Campoforis suscipisse premissas literas Cambii, ut nempe statim temporibus obtineret revelationem solutionis peripsum faciende aliarum literarum ei directarum ab eodem Savino. Unde inferrebatur contra formam mandati dirigere latius nequissime Blanchino dictas literas solvendas Ignatio, ex quo nondum essetis dies solutionis literarum Savini, illamque Mazzolenus non impleverat, nec deinde unquam implevit. Quippe neutra ex his exceptionibus Blanchinus se mueri potest, quia de illis nulla mentio fit in dictis literis; Atque etiam quia respectu Ignatii, upote tertii, & solventis causam onerosam, nullius essent momenti post absolutam earundem literarum acceptationem, juxta notata per *Bald. in L. fratre numer. 1. Cod. de non numer. pecun. Tur. de Camb. discurs. 2. quæst. 16. numer. 13. Reverendiss. decif. 451. in fine ibique Merito. num. 3. Rot. post Constantin. ad Statut. Urb. decif. 58. numer. 7.*

Sequitur Decisio præcedentis confirmatoria.

Die 17. Junii 1720.

CORAM EODEM.

Concessit Carolo Josepho Blanchino, aliisque suis Confortibus nova Audientia, adversus decoctionem dicti 4. Aprilis 1718. à me editam, qua firmatum fuit, literas Cambiales decimatorum 845. à Joanne Antonio Mazzolino Mercatore Veneto die 27. Julii Anni 1715. scriptas dicto Blanchino, cum ordine illas solvendi Ignatio de Candidis hic in Urbe, pro totidem cambiantis cum Laurentio Grifono, solvendas esse ab eodem Blanchino, ex quo ab eo, die 3. Mensis sequentis Augusti acceptate fuerant, prout hæc de causa R. P. D. de Gemilibus A. C. Locumtenens mandatum executionis contra eundem relaxaverat in releta quantitate decimatorum 845. Postmodum Causa hæc, licet semel, atque iterum sine resolutione propolita fuerit, hodie tamen, vocatis ad suffragium præstantum quinq. & sermo ex Domibus pro conferant. Turrim, responsum habui pro jam decifis.

Iterum enim animadversum fuit, Blanchinum per acceptationem dictarum literarum Mazzoleni paratam executionem habentium, obligari efficaciter remanisse ad illarum solutionem implendam *Salutem. in L. filius famulus la 2. ff. ad Senat. consult. Macedon. Barr. in L. qui enim primo ibique gloss. ff. rem ratam habent. Ripa in L. admandum numer. 138. ff. de Jur. Fidei. Paris. consult. 47. numer. 15. lib. 1. Scors. de Commercio. & Camb. 2. gloss. 9. numer. 7. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 3. discurs. 6. num. 35. Ansaldo. de Commercio. & Mercat. discurs. 4. numer. 3. Rot. coram Emeria. Jun. dec. 663. numer. 1. contra quippe illas acceptantem habent executionem paratam *Bald. cons. 394. numer. 4. lib. 3. Tur. de Camb. discurs. 2. quæst. 16. numer. 16. Gratian. discurs. Forens. cap. 369. numer. 23. minimè retarandum, exceptionibus requiritibus altiorum indagium Barr. in L. si Titius verset. & si lex de consil. pecun. Card. de Luca de Camb. disc. 22. numer. 2. Rot. coram Sen. Merito. Alex. VIII. dec. 118. num. 6.**

Abique quoque ipse Blanchinus se mueri possit exceptione latens, & præparata decoctionis Mazzoleni trahentis dictas literas, quæritudo post illarum acceptationem sequitur; Nam, ut sub hoc obtentu retardari possit solutio literarum Cambii jam acceptatarum, decoctio subsequens, referenda omnino est ad præsentem aliquam causam, ex qua eadem inevitabiliter processerit *Ansaldo. de Commercio. & Mercat. disc. 4. num. 17. Card. de Luca de Camb. disc. 25. n. 8. Alioquin enim, si immediate causæ tribus quæst, puta illi casui inopinatus supervenienti, qui Negotiatores per sepe expolitos esse advertunt *Gratian. discurs. Forens. cap. 391. num. 21. Manf. consult. 497. numer. 1. & Non enim, publicum commercium penitus turbaretur ut prosequitur *Card. de Luca de Camb. disc. 25. num. 11. Quod autem immediatam causam desideret decoctioni Mazzoleni casus inopinatus, colligitur ex eo, quod ille, ad ultimum potest usque horam, commercii omnium optimo, integræ fidei, & idoneus habitus fuit, cum semper, ut amplius testantur plures Mercatores Veneti, in Foro versatus cum pluribus publicis, & palam contraxit, ita quidem, ut Bernardinus Milleus pariter negotiorum Venetus, die octima Mensis Julii, & sic tribus antequam hic in Urbe à Blanchino acceptarentur literæ, de quibus agitur, ipse à Mazzolino directæ, eidem munus dedit ducatos bismilles, & sexcentos moneret Veneto, & nonnulli die 8. Augusti 1715. quo Foro cessit, desiste in eo versari; Pro decocto enim, licet proximè decocturo reputari nequeat ille, qui non latius, sed palam negatuium in Foro comparat *Gratian. discurs. forens. cap. 391. numer. 18. & 29. Constantin. ad Statut. Urb. anno. 26. artic. 1. numer. 20. & 30. Rota Januæ. decif. 168. per tot.****

Certius verò, quia in externis quoque emporiis dicti Mazzoleni nomen, & fama vigebat; Joannes namque Antonius Mattonius Mercator Januensis acceptavit die 12. Julii ejusdem anni 1715. alias cambiales literas dicti Mazzoleni scilicet 1302. quo fit, ut

pro idoneo Mercatore haberetur ad tradita per Ripam in l. si videri, §. In hunc num. 7. de pignori, credit. Sord. consil. 528. num. 38. lib. 4. Stracc. in trall. de Commercio, tit. de decessu, part. 2. in princip. Gratian.

37 *difficil. cap. 591.* num. 19. cum verisimile non sit, quod, si Mazzoleni, nomen, & fides aliquam jam cepissent, dictus Mercator ejus licet acceptasset Card. de Luc. de Camb. *diff. 25. numer. 7.* in citatis Franciscus pariter et Civitate Bergomi die 23. & 31. diei Medici Julii ingentem pecuniam summam Venetias misit, eidem Mazzoleni Fidio solvendam, & tamen si istum certis de causis providisset, nulloque pacto istum à decessione mutare possentis, dubio procul, hanc infirmitatem proprias pecunias exponere praeferens, ut consideras, decisio, quae revidetur, §. *Præterea.*

38 n. Frustra verò per præcipientem, & laetum decoctionis faciendam, amandabatur brevitas temporis quatuor diebus, quae intercessit inter occupationem litterarum cambialis, & formalem decoctionem, Extrema qualis facit decoctionem, & ex qua causa processerit, non est temporis brevitate judicandum est, sed potius ex communi assensione, quam Mercator in Foro citatus Martij, consil. 496. numer. 23. in princip. Card. de Luc.

39 *de Camb. diff. 20. n. 1.* minus enim communis assensio nominis, & fidei Mazzoleni zachadi valet.

40 securis conquisitionibus Patris cum aliis super timore decoctionis ejusdem Mazzoleni, Quoniam nullam animadvertentiam mercede eo ipso, quod ex illis Mazzolenus rejectus non fuit à cura Mercatorum Cardin. de Luc. de Camb. *cit. diff. 25. num. 8.* Itemque dicendum est de duabus promissionibus aliarum litterarum ipsius Mazzoleni; Cum hac in re pro decoctione indagenda, necesse non debeat quid suspicari potuerit per aliquos melius informatos de fide Mazzoleni, quando ceteri omnes cum idoneum separabatur; Non omnino enim animadvertere, quod una ex dictis promissionibus evenit post satisfactam jam dicti Mazzoleni decoctionem; ut dictum fuit in allegata præterea Decisione §. *ut eriam, & seq.* in qua præterea firmatur §. *Namque omnia* Candidum rimulo oneroso, petens solutionem valoris dictarum litterarum Cambialis; Itemque Blanchinastaceptas ad eam omnino compellendus est Gail. de credit. *cap. 2. tit. 7. num. 2582.* Card. de Luc. de credit. *diff. 163. sub n. 2. & n. 7. & de camb. diff. 23. num. 2. & 3. Anselm. diff. 2. n. 38. & diff. 3. num. 26.*

cidemalia, non admodum fidem substantialium depositioni.

9 *Pagertas non detrahatur fidei Testi, quando alias sit persona honesta vita.*

10 *Testis semper praesumitur honesta vita, nisi in contrarium probetur.*

11 *Testis defraudat suppletur ex numero majori Testium & ex administratio concurrentibus.*

12 *Unicus Testis plene probat, quando est aliunde administratur.*

13 *Confessio extrajudicialis facta absente parte non attenditur, quando constet de debito in scriptis, nam tunc ad probandum solutionem requiruntur aequalis scriptura Creditoris, vel Testes ad audiendum Confessionem regni. Contrarium verum num. 24. & seq.*

14 *Confessio solutiois licet per Testem non regatur probata, valida est, si administratio solutiois.*

Nisi patiam sit per contrabentes, quod in debiti cancellatio, seu solutio conficitur publica scriptura vel instrumentum n. 16.

17 *Inverisimilitudo non attenditur, concurrentibus in contrarium concludentibus probationibus.*

18 *Falsitas instrumenti non arguit falsitatem contractus.*

Pisana Solutionis.

DECISIO AUTHORIS.

E T

D I S C U R S U S C L I I I.

Super unico puncto nobis ex benignissimo Sax. Regis Celsitudinis Rescripto ad decidendum commissio, an nempe plene, & legitime constet ex Testium depositionibus alieno loco productis per D. Equitem Priorem Franciscum Poschum de quibusdam quæstione solutionibus, quas ipse in computum ejus majoris debiti ex Cambiis contractis quondam Dom. Lucae Francisci creditori suo fecisse praecebat; Nos demum post rem ad trutinum expentam affirmative in favorem dicti Dom. Prioris pronuntiandum fore existimamus.

Mori ad ita judicandum, quia per depositiones Domini Doctoris Ciani, & Petri Antonii Masi legimus examinatorum, atque inter se consensum de loco, & tempore suis superque constat de confessione dictarum solutionum per Dom. Julium Bianconum fratrem, ac heredem dictoquondam Lucae eorum iisdem Testibus emanata, quae licet sit confessio extrajudicialis, absente Parte facta, tamen cum ex non recedat ad obligandum, sed ad liberandum debitorem, sive ad satisfaciendum veritatem solutionum jam factarum, plenum probationis gradum in utroque casu etiam de jure civili constituit, ut pluribus citius latissime senuit Paul. Rub. in suis responsis. *prædict. caput. 23. à numer. 114. ad 128. Angel. de Confess. libr. 1. quest. 8. limit. 3. & limit. 8. numer. 1. & seq. et num. 20.*

Eoque magis attenta altera depositione Dom. Julii Mariae Morronis archiepiscopi pariter de simili confessione alio tempore facta per dictum D. Julium Bianconum, qui Testis, licet singularis, tamen non minorem probationem facit, quam si esset confessor de loco, & tempore cum aliis duobus Testibus, nam illius singularitas non versatur super unico facto, vel actu non reiterabili, sed super confessione solutionis semper multiplicabili quocumque tempore per creditorem, & sic de singularitate cumulativa, & non obstativa, ut punctuarius tradunt infiniti relati per Angel. de Confess. libr. 1. quest. 8. limit. 1. numer. 16. Rota decis. 87. numer. 4. part. 6. reversion. & eorum Emeric. decis. 1010. numer. 3. & decis. 1061. numer. 6. & in Reversionem. Subiuncti 4. Decembris 1713. §. Revers. etiam eorum Crispe, & Rota eorum Ubaldo decis. 189. numer. 7. part. 1. Sin rursus negari non potest, quod dicta singularitas alterius Testis cumulativa non sit forte, & validissimum administrum ad corroborandum aliorum Testium depositionem *Res. Roman. dicta decis. 87. numer. 3. part. 6.*

A R G U M E N T U M.

Probatio solutionis per Debitorem factæ ex quibus habetur, & an sufficiat extrajudicialis Confessio Creditoris facta absente parte.

Quando constat de debito creato in scriptis, an requiratur quod solutio probetur à Debitore per publicam scripturam, vel Instrumentum, vel Testes debeant esse rogati ad audiendam Confessionem Creditoris extrajudicialiter factis se à Debitore aliquando recepisse.

Testis singularis, Contractus, & inhabilis plene probat, quando aliunde administratur.

S U M M A R I U M.

1 *Confessio extrajudicialis, licet facta absente parte, plenum probationis gradum continet, si fundat ad liberandum debitorem.*

2 *Singularitas Testium administratio etiam administratur in Confessione extrajudiciali.*

3 *Testes singulares, si sint administrati, administratur ad probandum, & num. 7.*

4 *Positio habita praesumitur ex titulo praesumibili.*

5 *Testis, quomodo de Creditore deponat, si tamen solutiois alterius Testis administratio obstat, si aliquid deponitur, habetur ac si effectum dicti Testis confectis.*

6 *Testis licet de Creditore deponat, efficacissimum tamen semper administratur probat.*

7 *Contrarius Testium, quando versatur circa mo-*

part. 6. & decif. 39. numer. 6. 7. & 8. & decif. 197. numer. 10. 11. & 12. part. 7. recent. & coram Emerit. d. dec. 1010. num. 3. & 1061. n. 6. & in d. Revenantem. Salviani 4. Decemb. loco citato.

- Addito infuper pro altero convincentiffimo adminiculo, quinimo fassidentiffimo probatiffimo generiffimo factio ejusdem D. Julii Bianconi creditoris, qui ultro nec, & ex proprio motu ufque de anno 1710. fuper dicto fuo credito cambiario quandam tranfaccionem, fua compositionem fibi valde prejudiciale, & damnofam ab eo fubfcripam obtulit, & mandavit dicto D. Equiti Priori Pofchio, a quo fuit pariter acceptata, ex hoc enim magis convincitur, & elucet veritas dictæ confeffionis; Nam oia ex alio motivo dicta ultrotrans actionis oblatio adeo prejudicialis non videtur fuiffe facta, nifi qua vere agnovit dictus D. Julius ex notulis, vel fecundis reperitis in aliquo Libro, feu Scandafacio D. Lucae Telfaoris ejus Fratris dictas paritè fuiffe jam folutas, ut præfide tali anoxio habito per dictum D. Bianconem in oblatione prædictæ compositionis, feu tranfactionis deponant dicti tres Teftes, & primo inde Cianfus ad interreg. 7. ibi fola poffe dire, & nec in mio Studio il Sig. Giulio Bianconi alla mia prefenza, ed alla prefenza di mio Padre, & di Piero Antonio Adelfi diffe, & confeffo, che lui avea paffato la Scritta di tranfazione con il Signor Prior Francesco Pofchi, perchè avea riconofciuto che tutti i pagamenti contenuti nella Scritta del 1703. (inter quas folutiones erant adnotate etiam fumme, de quibus modo folutis concluditur) erant quelli veri, & farti fatti dal Signor Prior Pofchi; detto Sig. Bianconi diffe ancora, che i detti pagamenti lui avea ricevuti da figli, & fervafacci lafciafigli da Luca Bianconi fuo Fratello, idemque melius aperit ad interreg. 8. & 22. & latius fuper capitulo „ ibi „ effer la verità, come fino l' anno 1710. Giulio Bianconi fu fervente di Procuratore della ben. mem. del Dottore Gio: Cianfi mio Padre nelle Liti, che effe aveva coll' Illuftriffimo Signor Prior Francesco Pofchi, & faveffo nello Studio di detto mio Padre il diffeffo della Capitulazione, & della tranfazione feguita fra detti Colinganti, et. & dopo firmata il detto Giulio Bianconi diffe a mio Padre alla mia prefenza, che li pagamenti efpreffi nella Scritta del 1703. erano veramente tutti veri, & fatti dal detto Signor Prior, come in effa vengono enunciati, & diffe detto Giulio faperlo di certa data diverfo matrice, & ricordò lafciafi dal fuo già Luca fuo fratello, et. „ & ibi „ & per abbreviar tutte le dighe avea propofito al detto Signor Prior la detta tranfazione, il tutto il medefimo Giulio Bianconi diffe in quel tempo nel mio Studio, & di mio Padre alla mia prefenza, & alla prefenza ancora di Piero Antonio Adelfi, che venne in mio Studio, effe con il detto Sig. Bianconi.

Idemque proflus in fubftantia deponit Petrus Antonius Maffi alter Telfa confelfus fuper interreg. 7. 8. & 9. & fuper Capitulo, nec non fimiliter Dom. Julius Maria Morrona teftis fingularis fuper alia confimili confeffione alio tempore per Dom. Bianconem facta ad interreg. 3. „ ibi „ & che mi trovai un giorno dell' anno 1719. in circa nello Studio del Signor Dottor Lorenzo Battacci Procuratore in quel tempo del detto Bianconi, & mio ancora, dove era il detto Giulio Bianconi fecit, che detto Bianconi diffe al Signor Dottor Lorenzo Battacci, & alla mia prefenza, che avea propofito la tranfazione della Cappella al detto Signor Prior Pofchi fante, che avea riconofciuto, & i pagamenti, et. erano tutti veri, & fatti dal predetto Signor Prior Pofchi, & idem fuper Capitulo.

Pro altero etiam adminiculo non mediocriter momenti confiderabatur deponit Dom. Equitis Bayulivi Angeli Amerighi Roncioni, qui attestavit, quod dictus D. Luca Bianconi ei confelfus fuit habuiffe quandam Margaritarum lineam approximam pro fuis ducentum quadraginta in compunat ejus crediti, & hæc fumma eft una de illis modo conoverfis, & quavis poffea fua inferiori parte fui exanxius ex quadam animi fui fcrupulofitate fubdat, & mi pare, che mi difeffe in pagamento per detta fumma, atamen nihil id relevat, quia fufficit, quod dictus Lucas confelfus fuerit recepiffe dictam lineam Margaritarum pro dicto prelio, nam ficuti aderat nimis peremptoria magis

Cafarej. de Commercio. Tom. II.

crediti Cambiarii, de jure præfumiunt, quod ille dictam lineam Margaritarum receperit in compunat dicti ejus crediti ad latè tranfit per Rot. Roman. decif. 19. numer. 2. part. 15. recent. Salgad. Labyrinth. errat. libr. 3. cap. 2. a numer. 87. ufque ad 92. & Rot. poff. Poff. de manure. decif. 475. numer. 6. & Notæ de Commercio. decif. 31. numer. 7. & alibi; Attemta præfentum altera attestatione Petri Antonii Maffi fuper interreg. 8. 12. 13. & fuper Capitulo, quibus in locis ipfe pro certo deponit, quod dictus Lucas Bianconus ei falfo fuit habuiffe dictam lineam Margaritarum in folutum pro prelio fonorum 240. ad compunat dicti ejus Crediti, ex hac enim de credulitate tantum deponit fuper hac circumftantia ipfe, & taliter, quod præfumi debet, ne fi effet fuper dicta circumftantia confelfus cum dicto Maffo, ut perbebe firmat Franc. Palm. confult. 82. numer. 16. 17. præcipue cum dicta circumftantia non percutiat fubftantiam actus receptionis dictæ lineæ Margaritarum, fed tantum qualitatem, an nempe cum receperit Dom. Bianconus in folutum, & non folverit ipfe premium dicto Equiti Pofchio; Ultra quam quod Telfa licet etiam de credulitate deponat, tamen efficaciffimum femper præbet adminiculum Ludovif. decif. 427. numer. 5. Et quatenus etiam omnes teftes prædictæ exceptione fingularitatis laborarent, quod negatur, atamen concurrentibus prædictis adminiculis plene probarentur Rot. coram Adelfis. decif. 7. 376. numer. 6. & Rot. par. 6. decif. 87. n. 5. Angel. d. g. 7. lib. 2. num. 37.

Necque in nihilo obftare vifa fuit aliqua puercofa varietas, feu contrarietas in teftibus prædictis, quia neminem ex optime conciliabatur in factio per Informantes pro D. Priore Pofchio, ut ex facti fummario, verum etiam quia talia varietas, vel contrarietas cum verfareretur circa accidentalitatem tantum, nihil admittit fidei eorum in fubftantiali deponitione fuper meritis, & ideo nullatenus de jure attendenda Rot. coram Ludovif. dec. 351. numer. 29. & decif. 558. numer. 8. & n. 10. & decif. 248. numer. 13. & decif. 347. numer. 9. & 10. & coram Emerit. Jun. decif. 1010. num. 4. & decif. 1061. numer. 6. 7. & in d. Revenantem. 4. Decemb. 1713. coram Crifpe.

Minimeque pariter obicem ingerit alia exceptio perfonalis, quæ dabatur contra dictum Maffum ex causa fumme ejus paupertatis, quia omiffo, quod illa in dicto concludens non erat probata, ea non detrahatur fidem Velfi, quando alius fit perfona honefte vite, Rot. Rem. dec. 101. num. 5. & melius, ac latius decif. 175. numer. 14. & fup. par. 12. rec. & femper Telfis præfumiunt honefte vel probate vite, fi de mala illius vita, & conditione concludens non conflet, ut profequitur eadem Rot. dicta decif. 101. numer. 6. 7. 10 part. 12.

Ceterum hæc exceptio, vel quicunque alius defectus nihil pariter relevat, quia fuppletur ex numero majori Telfum, & adminiculis fupra recentiffis concurrentibus in cafo nostro, ut advertit d. dec. 175. n. 19. parte 12. & pleniffime Rot. noftre Fiorentina in Libanen. pecuniaria, feu mandati 31. Martii 1714. 4. Primieramente, & 5. in feconde luogo, coram me, & Rot. poff. Zarich. quæft. medic. Legal. decif. 76. numer. 17.

Et quatenus etiam in cafo nostro non adfuerit nifi unicum Telfum omni exceptione major, tamen adminiculatus ex aliis Telfibus licet aliquam exceptionem patientia, vel ex aliis adminiculis, ac præfumptionibus fapra ponderatis, plene probaret, quod in omni materia procedere firmavit Rot. coram Ludovif. decif. 247. num. 6. 7. & Rot. penes Palm. Neq. dec. 450. n. 22. tom. 5.

Abique eo quod hujusmodi præpofitionem veritati obftare minime valet diffidio per Informantes pro D. Biancono allata, & nimium per eos magnificata, quod nimirum confelfio extrajudicialis abfente Parte facta non meretur de jure attendi, quando confat, prout in cafo nostro, de debito creato io fcriptis, quo cafo ad probandum folutionem, vel requiritur æquivalens fcriptura creditoris, vel Teftes ad audendam dictam confeffionem rogati, ut per textum in authent. regali Cod. de reffibus defumpta ex auth. de reffib. 4. Et licet tradant ibi fciendos, & Adelfard. d.

de probat. conclus. 379. numer. 22. *Farinac. de testib. quest. 62. numer. 147. Angel. de Confess. lib. 1. quest. 7. effect. 2. num. 28.*

Quandoquidem, quicquid sit, an dicta conclusio etiam in abstracto sumpta amplius in praxi sequeatur, ut negat etiam in re criminali *Cencial. verbis configurat. fol. 13. n. 14. in fin. illa non procedit in casu nostro*, cum quia nostra confessio, licet per Testes non rogata probata, validissima est fidei ad ministris, ut 15 declarat idem ex adverso relatus *Angel. de Confess. d. g. 7. effect. 2. n. 37.* cum pluribus ab eo citatis, tunc quia dicta conclusio intelligenda est, quando in scriptis ita fuit celebrans contractus mutui, vel Cambii, ut non solum de creatione debiti per talem scripturam appareat, verum etiam ibidem de pacto, seu conventionem, quod in debiti cancellatione, seu solutione conficiatur publica scriptura, vel publicum instrumentum. 16 Tum, alias ad hunc effectum, de quo agitur, dici non potest consistere in scriptis de debito, utoprimè in puncto declarat *Affili. dec. 105. n. 4. & laud cum pluribus citatis idem Angel. de Confess. quest. 8. limit. 8. n. 10. §. Siquidem obijellum*, ideo cum de huiusmodi pacto non consistit in nostris apocis cambiariis, illa non est casui nostro applicabilis.

Denique, non obstant nonnullis inverisimilitudinibus ex adverso deductis contra predictas solutiones; & praeterea, quod apparent etiam ex quadam apoca anni 1703. subscripta à dicto g. D. Luca Biancono, quae fuit alias tanquam de falsitate suspecta à Iudice rejecta.

Nam quas inverisimilitudines ultra satisfactas responsiones datas in facto per DD. Informantes pro dicto D. Equite Pocheo, repetitum fuit eas nullatenus esse emendandas concurrentibus in contrarium tot validioribus, imo conclusivissimis probationibus per testes super veritate eductum solutionem superius fidei per dictum D. Equitem Pocheum, ut supra demonstratum fuit, per quas suffocantur, & in pulverem reducuntur praedictae siquae sunt contrariae loventi- 17 similitudines, ut particulatim considerat *Rot. Rom. coram Ludovisi. dec. 247. n. 1. 2. 3. & seq. & Rot. coram Caprera dec. 713. n. 20. lib. 2.* Quo vero ad apocam anni 1703. ponderatum fuit nihil omnino referre, quod ipsa tanquam suspecta pro falsa haberi debuerit ac debeat (cujus inuicem tamen coram nobis fuit exarata) cum in ea contentum, nempe solutiones pendentes, modo aliunde probate fuerint, ut vidimus per alias indebitas probationes, nam simul stare possent, quod continens sit falsum, contentum vero verissimum, & reale, ut in puncto contractus licet in aliqua scriptura falsa contentis, sed posita per Testes comprobati, adversus *Rotand. à Falle conf. 43. n. 14. & 15. lib. 3.* nec non etiam in consimilibus omnino terminis laudat *Nati. conf. 609. n. 22. cum plurib. seqq. & Nos ad Stat. Janne de Decret. à Senat. impetr. §. 3. verb. hac omnia num. 20. fol. 55.*

ARGUMENTUM.

Stante Statuto prohibente rem communem immobilem posse alienari nisi in Confortem, an sufficiat rem fuisse alienatam in Confortem, etiam ex minima parte, itaut illa retrahi, vel avocari nequeat à Conforte ex majori parte. Declaratur Theorica *Baldi in l. 1. nam. 4. C. de comm. serv. Monaciff.*

Statutum Florentinum concedens retrahum vicino, vel Conforti, procedit solum in vero vicino, ac Conforti majores confides habente.

Preventio quando prelationem tribuat vicino in materia retrahus.

SUMMARIUM.

1. Jus Retrahus competet vicino, vel Conforti habenti majores, ac digniores confides, & numer. 4.

Quod procedit etiam si Statutum concedat simpli-

citer Jus Retrahus conforti, aut vicino num. 2. & 16.

2. Lex una, seu Statutum declarat aliud.

3. Alienatio rei communis facta in minima parte Confortem impugnat neque à Confortibus majorem partem habentibus, & n. 6.

Declaratur tamen hoc procedere, quando Statutum simpliciter prohibet alienationem fieri non posse extra Confortes; Sicut vero si Statutum alterius disponat, quod ante alienationem requiratur vicinus, vel Conforti, tunc retrahum concedat, tunc appellatione confortis, vel vicini venit, qui pro majori parte coheret numer. 7.

Afferret ratio disparitatis inter unum, & alterum Casum num. 8.

9. Prohibitio simplex alienandi extra familiam non impedit, quin alienatio fieri valeat etiam in remotionem de familia.

Sicut vero si ultra prohibitionem appareat de vocatione aliquis generis personarum, tunc solum admittendi sunt ceteri de familia secundum ordinem proximioritatis num. 10.

11. Statutum Florentinum concedens retrahum vicino, aut Conforti intelligitur de Vicino, ac Conforti per majores ac laiores confides.

12. Communis opinio non dicitur illa, quae est omni Jure desinita, licet eam sequari fuerint innumeri Doctores.

13. Constatudo iudicandi non inducitur ex Sementis, & desimilibus erroribus.

14. Iudex seorsus debet illam opinionem, quam Doctores bene firmaverint.

15. Communis opinio illa dicitur, quae melioribus rationibus fundatur, quam majori numero Doctorum.

17. Alienatio rei communis fieri potest in minima parte confortem, quando ipse Conforti est per participationem Dominus, & n. 18.

Hoc tamen non procedit in terminis Statuti retrahum concedentis vicinis ob morum coherentiam num. 19.

20. Conforti etiam in minima parte potest retrahere.

21. Ratio dispositionis principaliter attendi debet, & sub ipsa omnes Casus ipsi adaptabiles intelliguntur comprehensi.

22. Vinculum gradus Materni est irrelevant in casu Statuti vocantis ad Successorem Fratres, vel Agnatus.

23. Retrahus de Jure non datur rationi confortii cum propriis.

24. In Equiparationis idem Judicium servandum est.

25. Statutum affirmativum quando disponit, quod retrahum competat vicino, vel Conforti, semper preferendus est, qui ex majori parte Conforti, vel vicinus apparet.

26. Preventio prelationem tribuit Vicino in materia retrahus, si Jura concurrentium sint paria, non vero quando quae preventio est de Jure inferior, ac minores confides habet, tunc enim preventio nihil operatur, & num. 27.

28. Creditio censuaria nulla preventio, aut gratificatio simulatur in prejudicium Confortis, seu vicini ad retrahum primo loco vocati.

Florentina Retrahus.

D. I. S. C. U. R. S. U. S. C. L. I. V.

IN Casu Retrahus coisulam domus per DD. de Saccharis adversus D. Abbatem de Nero incrementi, DD. meos Auditoribus de Comitibus, & de Veris, & mihi ad eam decidendum commissa, per DD. unanimis resolutionem fuit dictis DD. de Saccharis jus retrahendi dictam domum, à dicto Domino Abb. de Neco emptam, competere. Verum quia non fuit super dicta Causa extensa decisio, scripsimus à pluribus Capitalibus de hujus nostrae resolutionis ratione pluribus per alios DD. Auditores antea iudicatis contrarias requisitus fuit, ideo sollicitissima fundamenta, ex quibus modo censuerunt DD. aliter iudicare toti Curiae in praesenti Discursu palam facere proposui.

Quem.

Quemadmodum enim in concursu majoris Consortii, aut vicini, etiam agatur de retractu intentato post venditionem rei immobilis factam alicui minus vicino, vel consorsio, ille semper preferendus est, adeo minus vicinus, vel consorsio in concursu viciniore, vel magis consorsio tamquam extraneus intelligi debeat per Statutum exclusivum; ita, cum in casu nostro Dominus DD. de Scarlatis longe majorem, ac latiuscens murorum ex pluribus etiam lateribus coherentem cum domo terratenda habere constaret, quoniam alterum domum D. Abbatis de Nero, ipsam DD. de Scarlatis ius ad dictam domum a dicto Abbate de Nero terratendam facie competentem esse competit, & competere, ut concorditer firmant Gratianus, cap. 326. num. 2. cap. 346. n. 4. & cap. 743. num. 29. & cap. 874. n. 20. *Constitutum ad Stat. Urb. adnot. 24. n. 206. & 377. & seq. Cabald. consulti. 267. n. 1. & seq. Corradin. de Jur. Pralat. q. 24. n. 23. & seq. Ep. Rec. disp. 161. n. 1. & 2. & disp. 162. n. 1. Cabald. consulti. 187. n. 3. lib. 1. Sabell. rescript. 68. num. 18. & seq. Cyren. disp. 29. n. 18. & 24. Zasl. ad Stat. Favent. lib. 6. rubr. 15. numer. 45. Baldus, tit. de Pralat. dec. 6. num. 36. & in Calceana Rerall. 26. Januarii 1718. n. 9. & seq. cor. D. Audis. Calderanus Perreg. dec. 24. n. 4. & 13. vers. sed contra, & optime Rot. Jansen. in Jenu. Rerall. 28. Januarii 1704. §. Ultraquam quod cor. Notio.*

Quae sane juris consensio locum sibi etiam vindicat ad terminos nostri Statuti Florentini concedentes simpliciter ius retractus consorsio, aut vicino, & ratio est, quia cum Statutum passivam interpretationem recipiat à jure, intelligi debet, ut in concursu semper preferatur ille, qui majorem murorum coherentem habet *Rot. nostr. lib. murior. 25. à 259. §. Et primo. §. Et idem. & lib. 106. à 213. & recentius lib. 121. à 247. §. Attamen cor. ben. mem. Farfeta Jun. de suspensio in Calceana Rerall. 26. Januarii 1718. cor. D. Audis. Calderanus n. 5. cum seq. quod ipsius prius confirmavit Rot. penes Amon. dec. Flor. 24. n. 30. & seq. cumque hoc themaze concursus statim sequenti fuit *Consensus ad Stat. Urb. adnot. 24. n. 204. Rodericus vers. cap. 21. n. 5. & seq. coqueleto Adelf. ad consulti. Niquel. par. 12. q. 6. n. 13.* Nec non in longe durioribus terminis retractus conditi ad ornatum Urbis concessi per legem Ducalem, vulgo del comode editam de anno 1530. eadem *Rot. cor. dec. 79. per tot. quae quidem lex, licet non disponat in nostro casu praesentio, attamen ea inseruit ad interpretationem dicti Statuti juxta regulam, quod una lex, seu Statutum aliud declarat Adelford. de general. statuto. interpret. consulti. 2. num. 116. Grat. equit. 336. num. 10. tom. 3. & in similibus omnino terminis Card. de Luc. de Testam. disp. 30. numer. 17.**

Fortius in casu praesenti ex duplici utraque solidissima ponderatione; Altera quia dictis DD. de Scarlatis adspiciuntur multiplex parium communio in qualibet domus parte nobiliori, magisque principali, scilicet in toto prospectu, & conformatione utriusque domus à summo ad imum colligatur, eadem murorum structura, quae inde profertur in omnibus solariis, atque mansionibus magis decentibus per tunc tractum interiore iuncto quoque atrio, fere curte DD. de Scarlatis, ubi adstant parva ostia, nec non arcus incepti, & secundum atria pericula periculis in domo retractando. Tot igitur, & magis qualificari confines indubiam suspicantur praetentionem exclusivae ad alium consorsium ex unica tantum parte laterali, & cum domuscula longe minus decenti, cuius maxima pars inservit pro usu Remissae, vel ad decem habitationis usum minus apta *Rot. nostr. penes Venturini. decisi. 3. numer. 2. & seq. & apud Amon. dec. 24. num. 28. & seq. & lib. murior. 71. à 264. & lib. 121. & 247. §. Attamen cor. ben. mem. Audis. Farfeta Jun. Sabell. rescript. 68. n. 21. & seq. Constant. ad Stat. Urb. adnot. 24. n. 393. & seq. Card. de Luc. de servit. disp. 74. n. 18. disp. 96. ex n. 10. Episc. Roca disp. 161. n. 11. & disp. 162. n. 29. & seq.*

Neque praedictis adversari visum fuit theoreticum Bald. in l. 2. num. 4. C. de comm. serv. murum, firmantem alienationem rei communis factam in minime partem consorsium nequequam posse impugnari ab alio consorsio, de Commercio. Tom. 1. lib.

foribus majorem partem habentibus, quae sane Theorica eadem recepta videtur ut ex Benelli. cons. 76. n. 2. & plenè cons. 78. & cons. 79. fere per tot. Dec. rescript. 15. numer. 17. & seq. lib. 4. Femon. ad Stat. Urb. cap. 110. Venturini. decisi. 3. num. 38. & numer. 41. §. diversum, & Rota Banon. divers. decisi. 113. numer. 3. & seq. Fattinelli. rescript. 106. numer. 1. & 4. Rota. Isolan. cap. 162. numer. 34. & seq. Rot. coram Pat. decisi. 1114. numer. 2. Constant. ad Stat. Urb. adnot. 24. num. 192. Verum etiam ad speciem Statuti nostri fuit ab eodem Baldo, aliisque Doctoribus adaptata ut ex Decian. d. rescript. 15. numer. 11. lib. 4. Tiraguell. de retrall. §. 11. gloss. 6. numer. 11. Ger. Spin. in addit. ad dist. Stat. in vers. quod si principalis cum seq. nec non pluries ex Rota nostrae decisionibus, ut ex lib. murior. 29. à 13. & lib. 33. à 116. & lib. 61. à 264. & lib. 68. à 73. & lib. 76. à 93. lib. 96. à 13. lib. 116. à 621. & quod Venturini. decisi. 3. numer. 37. cum seq.

Etiam placuit DD. ex magis inter omnes solida responsio, quod dicta Baldi Theorica locum sibi vindicat dumtaxat in Statuto prohibentibus simpliciter alienationem immobiliū fieri non posse extra consorsio. Cum itaque Statutum Florentinum non te continet in his simplicibus terminis prohibitive alienationis extra consorsio, sed ulterius expresse disponit, quod ante alienationem invicetur, & requiratur consorsio, aut vicinus, eique retractum absolutè concedendo, quo casu sub simplici, & indefinita appellatione consorsio vel vicini carere intelligatur à Statuto secundum juris ordinem invitati; qui pro maiori parte, vel ex pluribus lateribus coherent, exclusi alius in eorum concursu pro minori parte subsistentibus, ut magistraliter *Rot. nostra penes Venturini. decisi. 3. numer. 38. & 41. & coram Farfeta. Jun. in Florentina Rerall. 30. Aprilis 1700. Francisc. Palm. consulti. 20. per tot. aliisque plene manus fuisse cumulat; & in hoc etiam etiam concordat per D. Abbatem de Nero scribentes. Et ratio differentiae, quae inter unum, & alterum casum versatur, ex eo oritur, quod in primo prohibitive alienationis rei extra consorsio, vel vicinus Statutem intendunt extraneos excludere, & sic respectu eorum tantum juri communi derogare, sed non respectu consorsio, vel vicinorum, circa quos non intelligitur alienare volenti vulnerata libera facultas, de qua de jure est competit alienandi, in quem de dictis consorsio, vel vicinis sibi placuerit, ubi itaque alienatio sequuta fuerit in aliquem ex consorsio vel vicinis, licet ex minori parte, huiusmodi Statutum satisfactum plenè videtur, ut bene notat Anchoren. cons. 371. numer. 1. Rot. coram Pat. decisi. 1114. numer. 2. & 1157. numer. 1. & Feron. ad Statut. Urb. cap. 110. numer. 12. quos sequitur Constant. ad Statut. Urb. adnot. 24. numer. 192. Secus autem in secundo casu, quia cum Statutum non sistat in simplici prohibitione, sed ulterius progreditur disponendo, quod consorsio, vel vicinus requiratur, & invicetur ad acquirendum, tunc ista subsequens expressa vocatio consorsio, vel vicinorum debet intelligi secundum ordinem juris, ut nempe qui ex maiori parte est consorsio, vel vicinus preferatur, ut per auctoritates supra recentissimas ostensum fuit, & in puncto Statuti nostri Florentino similis laed comprobatur. Francisc. Palm. consulti. 20. fere per tot. quem sequitur Rota Jansen. in Jenu. Rerall. 28. Januarii & 9. Februarii §. ultraquam quod coram Notio, & exemplo quoque prohibitive alienandi extra familiam, quae si simpliciter concepta fuit non impedit quin alienatio fieri valeat etiam in remotionem de familia per Tratum in l. unum ex familia, & leg. per §. frater, §. de leg. 2. At si ultra prohibitionem aliquo modo apparet vel expresse, vel tacite de vocatione, five fideicommissio ad favorem familiae, vel aliquas generis personarum, substat remanet facultas transferendi amplius bona in remotionem, sed totum administrandi fuit ceteri de familia secundum ordinem proximiorum de jure antea vocati, Perreg. de Fideic. 10. artic. 14. numer. 7. vers. ad fere Fajar. de substat. quod. 380. numer. 18. quibus 716. numer. 5. Bellan. Jun. cons. 1. numer. 39. & sequenti de Luca de Fideicommissis. disp. 55. numer. 11. Rota nostra penes Urceol. decisi. 22. ex numer. 10. & post Torr. de*

maiores. *decif. 30. num. 48. & seq. Rota decif. 439. num. 18. & seq. & num. 23. part. 13. & dec. 415. n. 8. vixit non obstat par. 14. rec. sane proinde sequitur alienam à casu nostro eique penitus inapplicabilem esse prædictam Baldi, ac omnium illius sectatorum Theoricam.*

- Ex quo optime quoque colligitur quantum aberraverint Doctores illi, ac Rota nostra decisionem inobsequio relatæ, quæ supponentes cum Baldi, quod Statutum Florentinum, vel aliud forte huic simile negativum tantum disponat, in eo hujusmodi falsum Baldi suppositum exca fide iniquè illius theoricam accommodari posse eadem, vel aliò finili Statuto autumant, eoque pariter quoad nostrum Florentinum de hujusmodi manifestò errore, ac supposito infallibilitatis convincunt, melius ad sensum hujus Statuti Florentini advertentes, *Randolf. var. regl. cap. 21. n. 5. & seq. Anselm. ad consensu. Nep. par. 12. q. 6. n. 13. Anselm. cons. 90. ex n. 38. De Lat. ad Gratian. cap. 742. n. 12. vixit vicinitas, & eadem Rot. nostra in lib. motiv. 25. à 259. sub tit. 17. Augusti 1564. & lib. 98. à 799. & lib. 21. à 247. in Florent. retrahitur 30. Aprilis 1700. cor. Farfeto Jux. quæ decisiones omnes, & doctores uno ore affirmantur, quod Statutum Florentinum non patitur alienari posse nec immobilis in remotior, vel minus confinet in concursa vicinior, vel magis ex pluribus lateribus confinis, sed ille admitti debeat exclusio penitus immotio, vel minori ex parte confine.*

- Ubi enim talis error juris vel facti apparet, proce in casu nostro, frustra queritur de majori numero decisionum, vel Doctorum qui erroneum sequi fuerunt opinionem, nam illi, licet esse lanueri, non possunt sibi fingere, live communem opinionem inducere, quæ effecti omni jure dedicata, ut notat *Dec. in cap. si deus de appellat. paulo ante n. 62. vixit & qui communi, vel contra expertam juris, vel legis aut Statuti dispositionem ex traditis per Gab. consil. 89. num. 9. Rot. dec. 214. n. 6. par. 16. rrr. & Rot. Lat. inter rescript. à Dom. Palm. Nyp. tem. 2. dec. 51. num. 15. ubi quod ex erroneis decisionibus, vel sententiis orti non possit aliqua consuetudo iudicandi in futurum. Idemque melius comprobatur Eminentissimus, iam pro dignitate, quam in scientia legalis *Card. de Luca de Judo. discif. 35. n. 24. & 89. ubi docet, quod Doctores non sunt numerandi numeratione arithmetica, sed ponderandi, & videndi si aberrant à juris nostri principia, quia non licet utquam Professoribus legum ab illis deviare, & ridiculum esset si Juxta opinionem sequebantur non considerando si illam Doctores bene firmaverint, & ante cum *Cyrill. contrav. 17. numer. 27. & contr. 118. n. 30. & Rot. dec. 17. n. 4. & 9. par. 7. rrr. quæ recessit à communi etiam opinione, quam non invenit rationibus innixam, quia communis opinio illa dicitur, quæ super melioribus rationibus fundatur, quam quæ super majori numero Doctorum fundamenta collocavit *Ciarlin. contrav. 106. nam. 51. Quare pro universali documento scriptura reliquit *Sotus marum Adalgis in cap. 1. de vit. deat. quod nihil magis persequendum est quam ne peccatum riu sequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundem eff, sed qua iure dicitur nec ad rationem, sed ad similitudinem virimus, aliisque penitus exemplis.*****

- Manusque inter ceteros obstat *Benelli. in cons. 76. 78. 79. scribens in casu Statuti Januæ. ad opportunitatem causa pro suis Clientibus, nam contra cum fuit decifum & pluries in aliis similibus causis, quæ Goniam in curia congerunt, ut in *Genov. retrahitur 30. Julii 1696. cor. Serapio & finali inter decifiones Baldi sub titulo de pretulione dec. 6. n. 36. & in *Genov. retrahitur dec. 15. & 22. Junii 1700. coram Galdia inter dec. Baldi. sub tit. rrr. & dec. 12. in princip. & melius in *Janov. retrahitur 28. Jan. & 9. Februarii 1704. & ultra quam quod cor. Nizio, & pro toto tempore meo advocatus in Patria numquam vidi, vel addidi amplius de hoc articulo disputari, sed pacifice contra *emph. Benelli. altera opinio semper admittit, iane modo Genovæ nefas propemodum esset contrarium tentare.*****

Alia duplici responsione prædictam Baldi Theoricam declinare contendebant Insuperantes pro DD. Scat-

latis; Altera nempe quod ea applicabilis tantum sit ad casum statuti disponensis de vero, & proprio Conforte, qui scilicet obtineat in eo dominii partem cum aliis communem, eamque, ut dicitur, quotativam, seu integram totius, itur infusa in omnes, & singulas portiones seu glebas, puta tertiam, quartam vel ultellimam, prout vere intra hujus casus limites fit continet idem Baldi & committit aliis auctoritates, quæ in eadem specie Statuti Baldi tulerunt, aut sequuntur, & signantur *Tirac. de detracl. lignagr. 6. 21. gloss. 6. numer. 11. & seq. Petrus in dec. 3. nu. 37. Adon. d. dec. 24. n. 11. Gratian. cap. 526. nu. 4. & cap. 842. n. 44. & cap. 874. n. 19. & 22. Card. Corradin. de palat. q. 14. n. 27. Dec. respons. 15. n. 11. lib. 4. Fatrinell. resp. 6. n. 3. lib. 1. Rot. cor. Prud. 1114. & dec. 1157. & par. 4. rec. dec. 17. n. 12. & omnium melius hunc Baldi sensum aperit Rota nostra pro parte D. Abbatis de Nero allegans in lib. motiv. 116. à 621. 6. quæ vixit ad effectum, & §. Pariter, & Clarus in §. nam omisso n. ubi, per hæc verba Baldi autem in d. l. 1. n. 4. Cod. de comm. serv. manumiss. in cuius autoritate omnes alii Doctores se fundant, loquitur in illo qui habet minorem partem in eadem, in qua alii maiorem habent, quæ tamen minor pars huius in singulis partes totius rrr, itane in qualibet gleba sit latere partem suam habet, quare Doctores Baldi doctrinam amplectentes ad illius mentem referendi sunt, quam optime declarat *Adelin. de contract. disp. 371. n. 7. Quinimo hoc idem colligitur ex glossatione ejusdem Baldi sibi missis facta in l. dadum n. 7. C. de contrah. emp. ubi propriam dictam explicando retrahitur, quod intelligitur conforte per participationem dominii, & idcirco ad Statutum Florentinum, quo convenit, quod non liceat alienare domos extra confortium, illud idem comprobatur *Gratian. d. cap. 526. n. 2. & decedendo firmat Rot. nostra lib. motiv. 17. à 260. lib. 95. n. 283. lib. 96. n. 12. vixit non etiam lib. 109. n. 11. Julii 1631. & Gers. Spin. in not. ad d. Stat. retr. 109. vixit confors.***

Verum casus noster cum sit valde d' rrr, quia non versatur in confortio, aut participatione domus retrahende, sed in simili communione iuri lateralis congiungentia domum venditam ab altera, per quam communionem metroom vicinus lateralis, cum toto communi nullum habet in tota domo confortium, cum de illius dominio non participet in aliqua portione quotativa, atque cum toto communia, ideo hanc Baldi doctrinam loquentem de vero tantum confortio per participationem dominii in ipsam revocanda nullatenus convenit terminis statuti remanens concessi vicinis ob muri intermedia, vel etiam solatis coherentiam tradiderunt *Rota coram Adelin. decif. 386. numer. 33. & sequens confirmata in decif. 412. numer. 5. & seq. Add. ad Buratt. decif. 320. num. 14. Petrus in decif. Flor. 3. numer. 11. & 12. Rot. nostra lib. motiv. 71. à 264. §. postremo, & lib. motiv. 96. à 13. §. minus obstat vixit, quæ respondetur, & lib. 176. n. 611. §. 2. & melius 4. quia vixit ad effectum, & lib. 122. à 325. quam referendo sequitur *Urcal. decif. Flor. 18. numer. 37. 40. & 43. quibus omnibus addendi Cardin. de Luca de servit. discif. 70. numer. 23. Zual. ad Stat. Puvencia lib. 6. rubr. 11. num. 48.**

Alterâ verò quod prædicta Baldi Theoria non videtur decidere casum concursus inter plures socios, seu confortes ex inequalibus portionibus ad retrahendum venientes, sed tantum simpliciter firmare videtur, quod confors etiam in minima parte possit retrahere, quia minimam trahit ad se maximum, quod unicus verificari possit non requirere alio ex majore parte conforte.

Utique tamen postrema responsio non leviem DD. pari videbatur difficultatem, ideoque super eis omisso ulteriori examine nihil fuit per DD. conclusum; Nam quoad primam dubitabatur, quod licet Baldi loqueretur in casu veri, & proprii confortii per dominii participationem, nihilominus illius doctrina dicto argumento ab identitate rationis procedere posset etiam in casu improprii confortii per communionem tantum metroom lateralem adherentis domo retrahende. In iure etenim sufficit quod eadem ratio dispositionis in uno casu considerata convenire valeat

alteri ab eo materialiter diverso, cum principaliter attendatur ratio, ita ut sub eadem ratione omnes casus ipsi adaptabiles intelligantur comprehendendi *Cravens. conf. 183. numer. 3. versis. alibi sentit. & Fajet. de subdit. quod. 678. numer. 7. Redens. conf. 36. numer. 35. & 36. Rota coram Baratt. decif. 253. d. numer. 4. ad numer. 9. Mart. de success. leg. part. 3. quod. 4. artic. 5. numer. 33. & 34. Mascard. de interpret. stat. consens. 4. numer. 104. & sequenti & consens. 5. numer. 27. & 28. Cancez var. capit. 8. numer. 13. 14. & 15. part. 1. Alegriad. Sen. conf. 58. numer. 38. & 39. & late in dicta Calceana retrahitur 26. Januarii 1718. numer. 34. 35. 36. coram Dom. Audiere Calderone. Etiam si Statuto disponente, quod res immobilis extra veros conforos non alienetur, verum esset, quod confori et minima etiam patre retrahere valeat, quia non minus ipse, quam aliter confori ex maxima parte comprehensus dicitur sub dispositione Statuti, ita quoque eadem ratio militare videtur in alio Statuto disponente ne illa alienentur extra vicinos laterales, quia non minus vicinus et minima parte continetur sub dispositione huiusmodi Statuti, quam aliter vicinus lateralis ex maxima parte, ut omnes Doctores in hoc sunt concordes, sola remanente questione, an in concursu plurium conforum, vel vicinorum preferri debeat ex maiori parte confori, aut vicinus alteri minus confori, aut vicino, cuius resolutio, ut vidimus, dependet à conceptione verborum, cum quo loquuntur fuit Statutum, an nempe per verba prohibitiva tantum, vel per verba affirmativa, sive dispositiva ad favorem vicini.*

- 32 Et licet in casu proprii confori alia considerabilis possit esse ratio, quod nempe propter condomini participationem influentem in totum rem, & in singulas partes, vel glebas ejusdem rei locum habeat regula, quod minima pars maximam trahat, tamen id esset penitus irrelevans, sicut et imperitens, vel irrelevant vinctum gradus materis in casu Statuti vocantis ad successorem fratres, vel agnatos, ut magistrat. later in *Favent. successione 2. Julii 1708. coram R. P. Dom. Alejandro, & Rota Fiorentina in Fiorentina successione 3. ardua. & seq. coram Domino Mariano.*

- Nam aut vis hujus retractus consistit in sola qualitate conforii, licet præcisa quacunque dispositione Statuti, ob solam participationem influentem in totam rem, retractus locum habere deberet in vi prædictæ regulæ, quod minima pars maximam trahat, & tunc hæc specialis ratio militans in confori vero, & proprio non haberet locum in Confori improprio per coherentiam scilicet murorum; Aut vero vis fit in Statuto huiusmodi retractus concedente, prout in eo dumtaxat fieri debet, quia de jure non datur retractus ratione conforii, etiam proprii, ad late tradita usque ad sanctitatem per *Episcop. Rocc. disposit. select. cap. 160. num. 1. a. 3. 4. & Constantin. ad Urb. Statut. advoc. 24. num. 1. & seq. & n. 188. & tunc sive Statutum loquatur de Conforibus propriis, sive impropriis, nulla profecto videtur assignabilis ratio differentie, cur in uno quam in alio casu aliud dicere debeat, cum in utroque statutarius retractus jus tribuat, vel eundem operetur effectum, ut qui minimam eiant partem, sive in Condominio, sive in coherencia habens maximam trahere valeat. Fortius quia in casu nostro per Statutum Florentinum Confori propriis equiparatur improprio, scilicet tanquam prælatione inter eos in concursu, quia sunt equiparatione attentæ eadem præcibus in exteriori iocetur ratio, idemque ideoque iudicium inter eos servandum est. Plenè per *D. Sever. penes tom. in dec. fentler. ad Card. de Luc. in respons. 2. edit. in celebri causa de Ricafolis numer. 222. cum seq. Givré. ad Consuetud. Arlesian. cap. 12. Gloss. 3. num. 12 & 13.**

- Ultra quod sensus omnium Doctorum, qui tradiderunt Theoricam Baldi procedere in casu Conforiis veri, & proprii, fectis in vicino, non fuit admittendi, quod illa procedat in casu Statuti affirmativè loquentis, seu concedentis retractus Conforibus, & fante tali Statuto adessent plures ex inæquali parte Conforites, sed eorum omnis tantum fuit declinatio illius doctrinæ, ut non recideret casum plurium vicinorum

rum ex inæquali parte concurrentium ad retrahendum rem venditam, fopes quo ipsi vel fcripserunt, vel deciderunt, quod unique negari non potest, ne viri adeo celebres, & docti de maioriis juris errore convincantur, cum certum in jure fit, quod ubi Statutum affirmativè loquatur in concursu fempè preferendus fit, qui ex maiori parte confori apparet, ut tradit *Ad. ad eundem Bald. in d. l. 1. c. de comm. fero. manum. lit. C. in verbo item nova casum. & Rot. nostra penes Venturini. dec. 3. num. 38. & seq. & cor. Farfetti in Florent. retractus 30. Aprilis 1700. in lib. mot. 127. d. 247. Episcop. Rocc. cap. 162. num. 1.*

Quoad alteram positionem considerant DD. quod Baldus expresse figurat casum in terminis, in quibus adfint plures conforites, & postquam firmavit poffe rem alienari in eum pariter qui habet minimam partem, respondet objectioni fibi factæ de confori maiorem partem habente, & amplius pro fingulari dicto id mediè tenendum monet; Quare videtur Baldus loqui etiam in concursu maioris confori, alias obiectum nimis faperet infiduciam, equique doctrina pro summo notabilis trahita, fana, ac fere ridicula redderetur, cum extra concursum maioris confori rationabiliter dubitari non poterat, quod res alienari non poffet etiam in minorem confori, quod de tanto viro, & legalis scientiæ Magistro acutiffimo dicere nunquam effè permittere. Idcirco Doctores omnes fupra laudati intellexerunt, & quidem rectè, Baldum loquuntur fuisse in casu concursu plurimum ex inæquali parte conforum, licet male applicaverint ejus doctrinam procedentem in casu Statuti negativè, vel prohibitive tantum disponentis ad alia Statuta affirmativa invinciam conforites, vel vicinos ad retractus.

Hic ita habentibus inane profori apparet preventionis refugium, ad quod recurrerent DD. informati pro dicto Domino Abbate de Nero, tum ex præcedenti promiffione de vendendo, tum pariter ex emptione poffea et facta, ex qua dicebatur tem non effè amplius integrum.

Etiam omiffis nonnullis aliis, quæ ad elidendum huiusmodi obiectum preventionis, tum in factis, tum in jure deducebantur pro parte DD. de Scarlatiis, obvia fempè recurrerent, & quidem indubitabilis refponffio, quod præoccupantis, five preventionis confitio vel in petitione, vel in promiffione rei vendende, vel etiam in ipsa emptione, ita demum attendibilis fit, ubi cætera jura, seu privilegia concurrentium fuit paria, ac fectus effè, quando, ut in præfenti D. Abbas de Nero confori in muro tantum pveniret dictos DD. de Scarlatiis meliores conforites, tum ob condominium in parte dictæ domus retrahende, quam ob majorem murorum, & ex pluribus lateribus coherentiam, quam habent cum eadem domo, ut late probant *Gratian. cap. 745. num. 17. & seq. Cynoch. difcept. 29. num. 25. Zaul. ad Stat. Favent. libr. 6. rubr. 11. numer. 47. Emin. Corradin. de jure prælationis quæst. 14. num. 21. Rot. decif. 475. numer. 15. part. 1. divers. Rot. Florent. penes Venturini decif. 3. num. 41. versis. quintus effè, circa fin. & lib. motio. 25. d. 259. & Neque videtur, ibi, quia preventionis, & præoccupantis tunc videntur vindicare, quando Partes reperiuntur in eodem gradu, qui ambo tenerentur ab uno, vel duobus lateribus, sed quando constare de difparitate, prout in terminis casus propofiti locum habere non potest & in dicta Florentina Retrahitis 30. Aprilis 1700. cor. Farfetti. versis. quod verè & Confiantin. ad Stat. Urb. adnot. 24. num. 294. & 383. & per cæteris latius Epifcop. Rocc. disposit. 161. n. 11. & seq. & difp. 162. num. 29. & seq. & Rot. Jan. in d. Jansen. Retrahitis 28. Jan. 1704. coram Nuncio. & in fimiis fpecie retractus fuper fundo cenfito competentis Creditori cenfuario, cuius favore nulla preventio, aut graduatim optulari in præjudicium Conforis, fuis vicini ad retractus itatutarium primo loco vocati, tradiderunt *Cenr. de conf. quæst. 66. num. 9. Gratian. cap. 866. n. 2. & 3. Card. Corradin. de prelat. quæst. 16. num. 37. & seq. Sabell. refol. 68. num. 26. Confiantin. ad Urb. Stat. adnot. 24. num. 2. 8. Rot. nostra lib. motio. 96. d. 334. & nuper in causa Terra Solis Retrahitis 16. Decembris 1710. cor. D. And. Bugnino in lib. motio. 122. & 115.**

A R G U M E N T U M.

An unus ex Sociis possit etiam post dissolutam vel finitam Societatem à Debitore communi non solum portionem suam, sed etiam portiones Crediti ad alios Socios spectantes exigere, discutitur, & affirmativè resolvitur cum suis tamen declarationibus ad materiam.

Et similiter an teneatur omne id quod exegerit à debitore communi alii Sociis pro eorum raris communicare cum suis pariter declarationibus.

Socius exigens per sua industria creditum Sociale difficillimè exactionis non teneatur aliis Sociis totum communicare, sed solum valorem, quem poterat tale Creditum valere.

Creditorum anteriores non advocat à posterioribus Creditum à Debitore alteri cessum, quamvis nondum exactum, quando inter debitorem cessum & Creditores posteriores secuta fuit compensatio.

Compensatio secuta non licet amplius debitum, vel Creditum semel cum aliquo Creditore, vel Debitore compensatum cum aliis Creditis vel debitis compensare.

Cessio nominum Debitoris rescinditur concurrens latione ultra dimidium, quæ tamen excluditur, quando Creditum, vel nomen Debitoris cessum sit difficultis exactionis, nam hoc casu nomen cessum minori pretio valet, quam sit debiti cessum.

S U M M A R I U M.

- 1 Socius potest exigere à Debitore Societatis non solum portionem suam, sed etiam portiones aliorum Sociorum.
- 2 Quod procedit etiam dissoluta, vel finita Societate, & num. 4.
- 3 Et de ratione nam.
- 4 Reprobatur contraria opinio num. 6.
- 5 Limita si intercesserit inter Socios pactum contrarium, vel aliquis ex Sociis contradixerit.
- 6 Socius quicquid exigit à Debitore Societatis teneatur aliis Sociis pro eorum raris communicare, & num. 9. & de Ratione num. 10.
- 7 Reprobatur contraria opinio.
- 8 Socius exigens per sua industria Creditum Sociale difficillimè exactionis non teneatur aliis Sociis totum communicare, sed solum valorem, quem poterat tale creditum valere, & numer. 12. & 13.
- 9 Vel saltem ei debetur pro tali exactione aliquod premium num. 15.
- 10 Emptor rei furata non teneatur in revenditione ejusdem rei restituere lucrum, quod per sua industria fecit, sed tantum justum illius pretium.
- 11 Socii non obligantur ultra capitalia ab eis in Societate posita.
- 12 Compensatio admitti non valet, nisi ad mensuram debiti, & crediti inter easdem personas reciprocè ventantis.
- 13 Socius non potest proprium debitum cum credito Sociati compensare.
- 14 Fallit tamen si fiat compensatio dissoluta Societate.
- 15 Creditores Anteriores advocat à posterioribus nomina debitorum adhuc inexacta, & n. 22.
- 16 Fallit si inter Debitorem, & Creditores posteriores secuta fuerit compensatio num. seqq.
- 17 Compensatio fit ipso jure inter Mercatores, etiam in prejudicium Creditorum anteriorum hypothecam habentium.
- 18 Precipue si Creditor esset sub periculo amittendi proprium creditum num. 21.
- 19 Creditores Chirographarii non possunt aliiorem personalem motore contra alium Creditorem, in quem transierant bona communis debitoris pro illius bonis advocandis.

- 20 Avocatio pecunie datur ex equitate l. 6 m. de Titium quando illa remaneret cum damno unius pater alterum sine causa.
- 21 Nomen Debitoris cessum advocari potest à Creditore anterioribus, quando non datum fuit in solutum, sed cessum ex titulo pignoris tantum, aut simplicis cessione, nempe pro solvendo.
- 22 Creditor hypothecarius super nomine Debitoris cessi preferendus est aliis Creditorebus Chirographariis, & Hypothecariis posterioribus.
- 23 Hypotheca favore Creditoris inducitur ad solum destinationem bonorum factam à Debitore ad ejus favorem.
- 24 Pecunia soluta Procuratori Creditore posteriori, si non sit confusio, advocari potest à primo Creditore.
- 25 Solutio facta Creditori, postquam ab eo intentatus est Judicii universalis concursus, est nulla, nec Debitur liberatur.
- 26 Factum, & voluntas hominis cessare facit legis dispositionem.
- 27 Precipue quando factum seu hominis dispositio est contraria legis dispositioni n. 32.
- 28 Compensatio procedens secuta non potest à partibus aliquod prejudicium inferri.
- 29 Debitum semel cum aliquo Creditore, vel factu hominis, vel ipso jure compensatum, non est amplius cum aliis Creditis compensabile.
- 30 Debitur cessum non potest regulariter compensare credita, quæ ei supervenientes post cessationem illius debiti à jure Creditore in alterum factam.
- 31 Preferitur quando concurrat intimatio cessione facta à Cessionario Debitori cesso n. 36.
- 32 Debitores decelli non possunt propria debita cum suis creditis compensare in prejudicium aliorum Creditorum, sed venire debent in Judicio concursus.
- 33 Cessio nominum Debitorum rescindi potest ratione lationis ultra dimidium.
- 34 Nomen debitoris incerta, vel difficultis exactionis multo minus eo quod commiserit valet, & cedi, & emi potest.
- 35 Alii non personales interventarii non possunt contra tertium singularem successorem, vel Possessorem, in cujus dominium rei transierunt.
- 36 Alia, que datur ex l. 2. C. de rescind. vendit. non competit adversus tertium rei vendita possessorem.
- 37 Venditori non competit pretialis super re vendita, quando habuit fidem de pretio.
- 38 Precipue si bona fide rei transiit in tertium aliam personam ex titulo oneroso n. 43.

Finitio Pecunie.

D I S C U R S U S C L V.

Quamvis mihi propositis dubiis in sensu veritatis respondendo, quoad primum indubitatur censeo D. Antonium unum ex Sociis Rationis olim cantantis sub nomine Pauli nullatenus quidem teneri ad respondendam in arca communi dicte Societatis totam, & integram summam Florenorum 50000. pro illam exactam à Caxatena Camera ejusdem Rationis debentem, sed pretium dumtaxat, quod valere poterat dictum Creditum Florenorum 50000. de tempore, quo terminata fuit Societas.

Nam licet admisso, quod de jure rite & rectè valeat Socius à debitoribus socialibus paritas percipi debitis, neque pro sua portione, sed etiam pro portione ad alios socios spectantes integrè exigere, ut firmiter Castrenf. conf. 430. lib. 1. Rec. conf. 45. numer. 1. & seq. Pacin. de locat. cap. 36. n. 80. Carzan. decif. 11. num. 6. de Loc. de plurali. hom. cap. 49. num. 3. & seq. Cacer. var. resol. lib. 2. cap. 6. n. 204. Ludovif. dec. Lat. 35. num. 13. & 14. Anfeld. de Comm. discurs. 98. numer. 5. Alvia de Commercio lib. 1., cap. 3. numer. 31. Rec. decif. 240. numer. 1. part. 13. rec. & etiam dissoluta Societate secundum veritatem sententiam, tum quia mandatum à

reci-

- reciprocam inter socios de jure praesumptum durat quoad negotia capta quouique exactum fuerit omne id, quod ad Societatem pertinet. *Rat. Gen. decis. 71. num. 7. Cypre. Larr. consulti. 73. num. 10. De Luc. de pluralit. homin. d. cap. 49. num. 4. vers. Adhuc dicit. Giurh. ad consuetudines. Massan. cap. 1. gloss. 6. num. 27.* tum quia socii sociis tenentur quicquid a Debitore communi exegerit aliis Sociis communicare juxta eorum ratas Capitalium, ut mox probabitur, ita necesse sequitur, quod valeat integrum, & totum creditum exigere, aliis nequidem possit suam portionem consequi, quia impossibile est quod Socius consequatur suam portionem, nisi totum, & integrum creditum exigat, & sic propter istam connexionem tenent DD. quod valeat Socius etiam dissoluta Societate totum creditum a communi Debitore exigere, ut videtur et penes *Castrerj. cons. 430. numer. 2. vers. item contextus, & numer. 3. vers. Tertio sequitur lib. 1. Pacien. de locat. cap. 36. numer. 83. & seq. De Luc. d. cap. 49. num. 4. & seq. Caroc. de locat. cit. de re communi num. 46. Caroc. decis. 2. numer. 18. vers. id autem, & vers. fin. Unde si, Giurh. ad consuet. Massan. cap. 1. gloss. 6. numer. 27. in fine nisi adit inter socios pactum in contrarium, vel socius contradixerit, vel inuenerit debitori communi ne soluat portionem suam alteri socio ad integrum crediti exactionem agentis, ut tradunt *Rat. cons. 43. num. 2. & seq. Joan. de Heredia d. cap. 3. num. 31. lib. 1. Anselm. d. d. d. d. 98. num. 7. & 8. de commercio. quicquid dixerint Adagon. decis. 106. num. 5. & seq. Felix. de Societ. cap. 30. numer. 14. & 35. Roca. de Societ. num. 67. & n. 140. & 141. Cest. de Jur. & succ. ignorant. Centur. 1. dist. 11. n. 12. Anselm. d. d. d. 98. num. 6. qui amittuntur, quod solum durante Societate socius possit exigere totum creditum a debitoribus, fecit verò ea dissoluta. Nec non pariter admissio, quod debeat socius quicquid a debitore exegerit aliis Sociis pro eorum ratas communicare, ut per textum expressum in l. vtrum 64. §. Si cum tres, ff. pro socio, & in l. si quis putans. §. Sive autem, ff. de Comm. divid. alioque contextus firmant *Castrerj. d. cons. 430. sub num. 2. & 3. lib. 1. Rodriguez de concurs. Credit. part. 2. artic. 3. num. 20. Caroc. de locat. part. 3. sit. de re communi numer. 46. & 47. & decis. 109. numer. 31. Pacien. de locat. cap. 36. numer. 83. Franch. decis. 635. num. 4. & 5. & post num. 6. §. praelibit non obstantibus, ibique De Luca Add. num. 3. Rat. in recent. decis. 321. num. 1. & fecit per tot. part. 12. recent. *Adanf. consulti. 102. num. 24. & cor. Cest. dec. 110. num. 7. Card. De Luc. de Credit. d. d. 147. num. 2.****
- Nullatenus attenta distinctione tradita per *Felix. d. d. cap. 30. num. 56. Caroc. d. dec. 109. num. 31. Roca. de Societ. d. numer. 194. & 195.* qui id voluerunt procedere, quando debitor communis, à quo socius egerit inter sua portionem, non est solvendo, & eius quando est solvendo, ex quo alter socius valeat eodem modo suam portionem exigere, quia talis distinctio non est vera, & jure merito refellitur per *Castrerj. cons. 430. numer. cunctis lib. 1. Pacien. de locat. d. cap. 36. num. 84. & De Luc. de pluralit. homin. cap. 49. num. 6.* non solum per text. in l. Si quis putans. §. Sive autem, ff. de Comm. divid. & alios contextus adductos per *Castrerj.* verum etiam ob rationem, quia mandatum inter Socios ad invicem de jure praesumptum durat quouique omnia, & inargra Credita Socialia exacta sint, ut dixi supra per auctoritates ibi laudatas.
- Atamen in casu nostro cum exactio dictae notabilis summae admodum difficilis esset, & per maxima tantum dicti Antonii industria, necnon benevolentia mihi ditorum cum summo ejus labore, opera, ac impendio sibi comparata, sequuta faceret, non teneatur dictus Antonius cum integrè confociis ad eorum commodum ipa exactionem communium debitorum refundere, sed illius tantum partem, quam valere poterat dictum creditum Florentinum 30000. de tempore dissolutione Societatis, ut punctualiter tradit pluribus auctoritatibus coegressa *Olea de testi. sit. 6. quesi. 10. num. 15. & praeterea vers. & quomvis. Scant. de commerc. §. 2. quesi. 7. part. 2. ampliat. 19. num. 82. vers. intellige hanc restrictionem,*

& in similibus terminis, quod Socius excoffum lucrì 13 ab eo sibi partem per sua industria & labore, nec non suo periculo in asportandis mercibus absque ordine, seu scientia Confociorum ad loca longinqua, seu infideliem non teneatur communicare aliis Sociis. *Juan. de Heredia de commerc. Terrerj. lib. 1. cap. 3. num. 19. Roca. de Societ. Mercat. not. 63. num. 131. & 132. & similiter in dubitabili casu, quod non teneatur tempore rei furatae restituere lucrum, quod per sua industria fecit in revenditione ejusdem rei, sed tantum ipsam illius valorem, firmavi supra d. d. 123. numer. 9.* Aut saltem dicto Antonio pro dicta ejus industria, labore, & opera aliqua congrua recompensatio, vel premium arbitrio Judicis taxandam omnino debeat, ut advertimus in nostro d. d. 120. numer. 16. & 17. de commerc. in ejus comprobationem modo addimus auctoritatem *Manfredi. ad Cypre. Larr. decis. 60. num. 20.*

Pro resolutione modo secundi dubij praemittendum est, quod Paulus, sub ejus tantum nomine constituit Societas, teneatur in solidum erga omnes Creditores Societatis etiam ultra capitale per omnes in societate possum, Antonius verò, & Joannes alii confocii nomen non expendunt, licet teneantur pariter in solidum erga eisdem Creditores, non tamen teneantur ultra Capitalia ab eis in societate posita, utinsequendo inagistrali cons. 332. *Anthonian. tradunt committit Fontanelli. decis. 505. num. 14. & per tot. & decis. 506. num. 9. cum seq. & per tot. Rat. Gen. de mercat. decis. 14. num. 132. Ojash. decis. 150. in fine. Thebaur. Jun. in addit. ad decis. 136. Patris sui, Duvet. Jun. decis. 402. num. 18. Roca Romanen. penes Bald. ad Ramon. tem. 4. decis. 62. Terr. var. quesi. tem. 2. tract. 11. de mercat. quesi. 1. numer. 8. Card. De Luca d. d. 87. num. 11. de credit. Capen. d. d. 361. num. 11. Merlin. de pignoris. lib. 2. quesi. 76. per tot. De Luc. ad Gratian. cap. 279. per tot.*

Quo posito, censio absque dubio, quod quemadmodum Antonius uti Socius non poterat remanere debitor Titii Creditoris dictae Societatis in summa Florent. 30000. vigore cessionis sibi factae à Mervio, nisi pro ea portione eidem Antonio tangente super dictis Florentis 30000. unico capitali in dicta Societate spectante, ita Titius compensare non poterat totum dictum ejus creditum Florentinum 30000. quod etiam Cessionarius habebat contra Societatem cum Antonio Creditore in proprio et aliis causis dicti Titii, sed pro ea tantum rata, quae ad Antonium uti Socium spectare poterat super dicta summa Florent. 30000. quoniam compensatio admitti non valet nisi 17 ad mensuram debiti, & crediti inter easdem personas reciproce vertentis. *Berjon. de compens. cap. 1. quesi. 1. num. 10.*

Dat tamen circa id occurrunt objectiones, prima est quod cum Titius uti Cessionarius Mervii sit creditor Societatis praedictae, & de contra Antonius proprio nomine creditor ejusdem Titii, nequidem locus esse videtur dictae compensationi pro rata dictae summae Florentinum 30. mille ad Antonium uti socium spectante, qui regulariter non potest proprium debitum cum credito sociali compensare, ut alibi in meo tractatu de commercio firmavi.

Altera, quia cum dictum creditum Florentinum 30. mille, quod habet dictus Titius contra Societatem proveniat ex dicta cessione sibi à Mervio facta, qui postea decessit, adhuc inextincta reperitur, potest 19 illud advocari à Creditore dicti Mervii, & inter eos jura sententiam graduatorem in Iudicio concurrens emanatum distribui facere *Card. de Luc. de cred. d. d. 10. num. 36. & Nos in Cambisa Infrastr. cap. 4. n. 30.*

Neutraque tamen ex dictis difficultatibus locum habet in praesenti casu, non unique prima, quoniam de tempore, quo Titius debuit proprium, quod cum Antonio habebat, compensare introit cum credito, quod ille habebat contra Antonium uti socium, Societas erat jam dissoluta *Consul. decis. Luc. 11. num. 79. Berjon. de compens. cap. 3. quesi. 9. num. 7. Gutierrez de compens. lib. 1. quesi. 30. numer. 48.* cum aliis per Me casus in decis. 4. n. 7. post meum tractatu. *de Cambisa Infrastr.*

Minusque relevat secunda, quoniam pro indubitate praemissa, quod inter Mercatores fit ipso jure compensatio

facio etiam in præjudicium Creditorum anteriorem hypothe-
 27 pothecam habentium statim ac inter eos debui, & credendum recipere datur, ut ex *Rat. Roman. decis.* 183. num. 5. 6. *part. 9. rec. Baldus. ad Ramen. conf.* 36. num. 22. & Nos plenè *dis.* 21. num. 20. *usque in fin. de Commercio. & decis.* 4. num. 12. *post trall. nostram de Cambissa Infructu.* & sic cum debui, quod Titius proprio nomine habebat cum Antonio, fuerit ante decedentem Mevii etiam ipso jure compensatum cum rata dicti crediti focalis Florenorum 30. mille ad dictum Antonium uti uonem ex Sociis spectante, non potest amplius locum habere in causa nostro obiecta avocatio dicti crediti, quam præterebant facere creditores Mevii, quia compensatio, & exco, quoad effectum etiam excludendi avocationem crediti à debitori alteri cessi à pari procedunt, ut declarant iidemque Doctores in conseruam mox supra citati.

Et abique dubio prædicta compensatio ipso jure in præjudicium etiam Creditorum anteriorum habentium hypothecam à lege induitur, cum Creditor alias remaneret sub periculo amittendi proprium creditum, prout in casu nostro, ubi Titius abique illa compensa-
 32 tione amittit creditum sibi cessum à Mevio, ex quo istius creditores potuissent à dicto Titio illud avocare, ut punctualiter advenit *Rat. decis.* 183. num. 8. 9. 10. *part. 9. rec. Casar. Affili. contr. jur. cap. 28. numer. 49. cum seq. Baldus. ad Ramen. conf.* 36. num. 22. & *seq. Gob. consil.* 130. numer. 14. 15. & Nos *dis.* 21. num. 20. *in fin. de Commercio. & decis.* 4. num. 13. *post meum tractat. de Cambissa Infructu.*

Admissa itaque compensatio quoad dictam portionem tantum dictorum Florenorum 30. mille inter dictum Antonium, & Titium, omne id per consequens, quod facta dicta compensatio ex dicta summa Florenorum 30. mille superest per dictum Antonium restitui debet concursus Creditorum Mevii, quibus de jure competit avocatio dicti nominis societas ab eodem Mevio eorum debitor nullius dicto Antonio cessi, & nondum exco, super quo testis dictorum Florenorum 30. mille idemmet Titius uti creditor Mevii etiam concurrere poterit, ut tradunt *Card. de Luca de credit. dis.* 10. num. 36. *Salgad. Labyrinth. credit. part. 1. cap. 10. n. 42. & 47.*

Id tamen cum supposito, quod inter Creditores Mevii ad dictos Creditores anteriores hypothecari dicto Titio. Verum si omnes Creditores dicti Mevii essent chirographarii, & in manu tantum actione personali, in hoc casu procedendum foret cum hac distinctione, ut nomen societatis à Mevio Titio cessum datum foret in solutum, & tunc avocatio talis nominis nullatenus competere Creditibus Mevii, quia

34 Creditores Chirographarii non possunt actionem personalem movere contra alium Creditorem, in cujus dominium transiverunt bona, vel jura, uti nominis communis debitoris pro avocanda dictis bonis, vel nominibus alteri Creditori in solutum datus ad punctum tradita per Nos in *dis.* 56. numer. 47. 48. *de Commercio. & per Oltram de cess. jur. tit. 6. quest. 8. num. 39.* ideoque Titius vigore dictæ cessionis nominis focalis sibi à Mevio in solutum factæ agere possit contra hæredes Pauli, & Joannis, cum sociorum Rationis tantis sub nomine Pauli, vel contra eorum bona, & præsertim contra remanentia ejusdem Rationis bona, inter quæ adfuit portiones ad dictos Paulum, & Joannem spectantes super dicta summa Florenorum 30. mille exacta per dictum Antonium alterum socium à dicta Camera Imperiali, contra

35 quoniam, ut eas modo indebit sine aliqua causa retentionis datus actio saltem æquiva ex *L. si me, & Titium. ff. si certum perator, ut firmat Rota Jan. decis.* 191. per tot. & *Anselm. dis.* 3. num. 32. *de Commercio. & Nos dis.* 25. num. 2. *de Commercio. & in puncto nostri casus Dec. conf.* 255. num. 3.

In casu vero, quo dictum nomen non fuisset à Titio Mevio cessum ex titulo vere datiois in solutum, sed pignoris tantum causa, aut simpliciter
 36 sionis, nempe pro solvendo, cogi tunc potest Titius ad illud retinendum pro dictis duabus portionibus spectantibus ad dictos Paulum, & Joannem concursus Creditorem Mevii decodi, ut illis distribuantur juxta Sententiam gradatariam inter eos ferendam *Salgad. Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 10. per tot. in*

quo tamen concursus Judicio ipse Titius; atque illius hypotheca, vel pignore super dicto nomine præferendus esset omnibus aliis Creditoribus chirographariis, vel habentibus posteriorem hypothecam, ut declarat idem *Salgad.* loco mox citato num. 47. & *seq.* Ubi etiam docet, quod ob solam destinationem bonorum factam à debitore ad favorem creditores induitur hypotheca, quare Creditores, quibus destinata fuerunt bona à debitore pro illorum satisfactione tantum hypothecariis fore, & esse præferendos aliis non hypothecariis, vel posterioribus in hypotheca, firmavimus Nos *dis.* 44. num. 52. *de Commercio.*

Insuper advertendum est, quod quemadmodum cessio Florenorum 30. mille per Mevium Titio facta plus valet credito, quod habebat Titius contra eundem Mevium, ita Titius in eo suprapluri nullam aliam induere poterat personam, quam simpliciter procuratoris Mevii ad exigendum, quomobrem non potest modo illud supra plus amplius exigere, quia nedom per mortem naturalem Mevii exinde sequantur extindum fuit illius mandatum, verum etiam
 49 quia ob pendendum universalis Judicii concursus inter Creditores ejusdem Mevii omnia illius bona, jura, & credita corpori bonorum, eidemque concursus suorum creditorum restitui debet *Salgad. Labyrinth. credit. cap. 11. per tot. & Nos in Cambissa Infructu cap. 8. numer. 14.* adeoq. si Antonius, aut heredes Pauli, vel Joannis post Scientiam dicti Judicii Universalis concursus solvendi de proprio Creditibus dicti Mevii, quia prima solutio, quæ facta
 50 fuit per Titio, non esset de jure valida ad latè tradita per Nos in *Cambissa Infructu cap. 3. numer. 12.*

Quoad tertium quæstionem. Respondio, quodquavis Antonius pro Florenis decem mille sibi debetis à Mevio vigore obligationis ab ipso accollate pro Pupillis hæreditibus Martini, potest pariter allegare compensationem jam factam ipso jure à Lege cum ea rata Florenorum 30. mille, de qua ipse Antonius erat debitor Mevii uti Cessionarius immediati Seiani ob easdem rationes supra deductas in secundo quæstione circa alteram legalem compensationem, quam opponere potest Titius adversus Antonium. Nihilominus cum ex facto apparet, quod Antonius voluerit semper habere, & recognoscere pro suis debitoribus principalibus ipsum Martinum, nec non ejus filios pupillos, & hæredes post introducum etiam, & prosequutum judicium concursus Creditorum dicti Mevii, quomque id incompatibile sit, cum compensatione, nam alias ea adio, utpote solutiois vim habente, omnis obligatio, & debui, tam in Martino, tum in ejus hæreditibus cessasset, idem non potest modo Antonius ad ejus favorem allegare legalem compensationem Florenorum 30. mille ob ejus factum seu contrariam voluntatem impeditam. Factum enim, &
 51 voluntas hominis cessare facit Legis dispositionem, *L. si Marius. C. de procurat. Barbos. axiom.* 110. & in puncto compensationis *Surd. decis.* 191. num. 17. *de Loc. de credit. dis.* 46. & 47. & Nos supra latè in *dis.* 135. num. 17. 18. & *seq.* quod absque dubio procedit quando factum, seu hominis dispositio est contraria Legis dispositioni, ut latè plurius citatis doctissimè tradit *Pandrell. decis.* 117. num. 42. & 43. & in nostris punctualibus terminis compensationis *Surd. & de Luca* locis mox supracitatis, eoque minus potest Antonius uti debitor à Mevio Titio cessus composere credita contra ipsum Mevium acquisita pendente Judicio concursus introducti à Creditibus ejusdem Mevii, tum quia Antonius non
 52 valeat aliquod præjudicium inferre præcedenti compensationi jam ipso jure sequitur inter Titium, & ipsum Antonium, atqueam ille acquisivisset credita contra Mevium *Rat. Roman. curam Oblit. decis.* 55. n. 43. ex eo, quod debui ferat cum aliquo Creditore vel factio hominis vel ipso jure compensationem
 53 non est amplius cum aliis creditis compositibile, *Berfan. de compensat. cap. 1. quest. 16. num. 10. 24. & cap. 2. quest. 2. num. 24. & cap. 3. quest. 3. num. 17.* tum quia debitor cessus non potest regulatè compensare credita, quæ si supervenerint post cessionem illius debui à suo creditore uti auctorem factam
 54 *Berfan. de compensat. cap. 3. quest. 6. num. 31. præ-*

ferim quando concurrat aliquod requiritum, L. 3. C. de Novat. ut nempe intimatio cessationis facta à cessionario debitoris cessat. *Cesar. de Affiliat. contr. iur. cap. 28. num. 55. 56.* prout in casu nostro, ubi concursus

- 36 Judicium jam institutum à Creditoribus Mevii, in quo comparat etiam Antonius, longe validius est, quam simplex cessatio intimatio; nam denique quia quomodocumque post declarationem debitoris, et eoque magis post formatum concursus Judicium inter illius creditores amplius locum habere non valet aliqua compensatio, ita Antonius pro novis creditis postea acquisitis, vel quæ acquirere adhuc posset, ad Judicium concursus una cum aliis creditoribus dicti Mevii venire debet; in quo ipsi tantum dabitur gradus ille, qui dari debuisset illis, à quibus dicta nova eredita acquisita, & si gradus dicto Antonio per Judicem assignandus fuerit aliis Creditoribus Mevii posterior, utque ille interea tanquam debitor Mevian-
37 tioribus creditoribus ejusdem Mevii id, quod Mevio debet, solvere tenebitur, & pro suis creditis noviter ab aliis acquisitis insolentibus remanere, quatenus alia bona Mevii non supersint pro illorum satisfactio-
38 ne, prout latè demonstravi *dise. 75. num. 23. 24. de commerc.*

Modo ad quartam questionem respondendum deveniendo, licet videatur prima facie dicendum, quod cum Sejanus pro nomine cessio Florentinum 30. mille receperit à Mevio solam Florentin 14. mille, & sic cum fuerit latus ultra divisionem pretii, agere valeat contra Mevianum ad rescissionem, vigore L. 2. C. de rescind. vend., que pariter procedit in cessionibus, seu venditionibus nominum debitorum, ut firmat *Oliva de Cess. rit. 8. quest. 1. num. 23.* Verum, quia creditum, seu nomen debitoris cessum, vel in solutum datum, ut plurimum minori pretio valet, quam si debiti quantitas, quæ cedunt attentio incommodo, expensis, & periculo, vel saltem difficultate executionis, juxta quas, vel alias circumstantias in Judicio arbitrio positum est valorem dare, seu taxare pretium

- 39 nominis cessi, vel in solutum dati, quod secundum maiorem, aut minorem difficultatem, vel periculum executionis modo ad tertiam, modo ad divisionem, vel quantum summe cessæ, & ad minorem etiam quantitatem per Judicem redacti possent, plenè *Neguerol. alleg. 37. num. 68. usque ad 76. & seq. Canev. var. resol. part. 1. cap. 13. numer. 75. 76. Guzman. de evul. lorum. quest. 35. numer. 3. Giardi. decis. 117. numer. 3. Dian. part. 1. tract. 8. resol. 80. per tot. Cyprian. contr. vesp. numer. 21. 22. & contr. 170. numer. 16. Salgad. Libyris. Credit. part. 1. cap. 13. §. 2. num. 25. cum seq. Oliva de Cess. rit. 6. quest. 10. num. 5. cum seq. ubi ad materiam plures declarationes, vel distinctiones adducit.*

Ideo in casu nostro, ubi professio per maximam difficultatem, & impendio, quod requirebatur in exigendo nomen cessum, quantitas cessæ minus tertio parte valebat, dici minime potest, quod Sejanus ultra divisionem fuerit latus ad effectum rescindendi cessionem ad terminos dictæ L. 2.

- 40 Præterea, quomodocumque actiones merè personales nullatenus intentari possunt contra tertium singularem succedentem, vel possidentem, in cujus dominium res transierunt *Nos dise. 56. numer. 47. & 48. alique Doctores supra citati §. Ad tamen, & in puncto actionis competens pro rescissione contractus in vim dictæ L. 2. C. de rescind. vendit. firmat Canev. var. resol. part. 1. cap. 13. num. 51.* Ideo in casu nostro non possit agi contra dictum Titium pro rescissione dictæ cessionis, per quam in ejus dominium dictum nomen debitoris transiit, quoniam hæc rescissionis actio promovetur potius ad adversus Mevianum immediatum cessionarium Sejanum.

Multoque minus dicto Sejano pro Florent. 9000. residuo pretii nominis ab eo venditi, ac cessi competere possit aliqua pretiatio, seu potioritas super eodem nomine ad exclusionem aliorum creditorum Mevii, quia cum Sejanus solum habuerit de pretio dicti
41 nominis ab eo venditi, & sic transiit ejus dominium in dictum Mevianum Cessionarium, nulla Sejano competere potest pretiatio, seu potioritas super dicto nomine, quæ alias tanquam in re sua de jure illi competere poterat, *Nos supra dise. 56. num. 53.*

& seq. & in meo tractatu *Cambijæ Instruere cap. 1. num. 48. & 49.* quod eo magis procedit in hoc casu, ubi dominum dicti nominis in certam aliam personam, nempe de Mevin in Titium ex dicto titulo dationis in solutum transiit, quo casu, licet dici possit, quod Sejanus erga Mevianum non habuerit fidem de pretio dicti nominis, nihilominus eodem Sejano adversus Titium secundum Cessionarium, qui ex titulo omnino idem nomen à Mevio bona fide acquisivit, nullum super eo competit jus, vel actio, ad hæc tradita per me in *Cambijæ Instruere cap. 4. numer. 41. 42. & 43.*

A R G U M E N T U M.

An Dator Literarum in casu, quo veniant protestari, adfingere possit à remittente ad ei restituendum eandem pecuniam, quam ipse pro valore ipsarum literarum numeravit, an verbò ad solvendum interesse reditus, prout commodius sit eidem remittenti.

S U M M A R I U M.

- 1 Remittens non potest pretendere in casu protestationis, aut inadimplenti Literarum restituendum ejusdem pecunie, sed solum interesse reditus.
- 2 Emptor solvere cogitur pretium contractum, etiam tempore contrahendi pretium rei vendita immutatum fuerit edicto Principis, quod undum ad notitiam contrahentium pervenerit.

Librum, Literarum Cambij.

D I S C U R S U S C L V I.

Paucis ab hinc annis inter DD. Morgantium, & Giavarinum Mercatores Librumenæ nova perferat, & oblitata Lis fuit excitata, ut apparet ex *Meis dise. 59. 60. 61. de commerc. com. 2.* (in qua causis ego Morganti partes tuebatur) Primo alteri solvere volente de more interesse reditus literarum ab ipso datarum, quæ aut non impletur, aut protestationem passæ fuerant, Giavario contra insistenti pro repetitione ejusdem pecunie, quam Libri numeraverat pro valore dictarum literarum; nam ob magnam monetæ immutationem, quæ tunc temporis in Gallijs facta fuerat, commodius erat Giavario suam pecuniam redimere, quam interesse reditus sibi solvi.

Post longum inter Partes disceptationem Judicium demum fuit à DD. Consulibus Pisanæ Civitatis favore D. Morganti; etque Sententia Florentie confirmata fuit à Judicibus, ad quos causa, aut appellatio, aut revisionis jure fuit devoluta.

Jura, quibus hujusmodi Decisio nitetur hie repetere non est necessarium, cum latè à me extensa sint in aliis discursibus meis; illud dumtaxat dubium attingam, quod ultimò loco fuit excitatum, an cambium contractum validum esset, aut saltem reducendum ad rationem immutatae monetæ, cum jam de tempore, quo literæ in contractum dedactæ sunt, monetæ jam esset quidem immutata, sine tamen scientia Partium.

Quod dubium, & ipsum favore Domini Morganti fuit resolutum, cambium videlicet, & literas validas existisse maxime ob rationes, quas attuli in *dile meo dise. 61. de commerc.* Ad quas confirmandam modo addere libet decisionem fere in puncto Regi Senatui Granatensis apud *Larream decis. 11. numer. 59.* quam refert, & sequitur de *Luc. ad Gratian. dispert. cap. 260. num. 4.* ubi cum disputatum esset, an emptor solvere pretium ab ipso convenum cogendus esset, etiam si tempore contrahendi, Edicto Regio nondum tamen Partibus immutata, jam esset pretium rei venditæ immutatum, fuit unanimi consensu à Sapientissimo Senatu affirmativè resolutum, propterea quod edictum à Partibus esset ignoratum.

A R G U M E N T U M.

Fideicommissa Transversalia, Ascendentia, tam Paterna, quam Materna, vel Avia, an, & quando, & quomodo pro Dotibus constituendis teneantur, latissime cum suis distinctionibus, limitationibus, & declarationibus discutitur.

Pater, Mater, alique Ascendentes Materni tenentur tantum ad limites necessitatis, non congruitatis dotare neptem, vel aliam descendentem, quæ necessitas cessat, quando nepes, vel filia invenit virum.

Possessor Fideicommissi Ascendentis tenetur dotare ad limites congruitatis, non necessitatis, quando ultra obligationem Ascendentis, qui si viveret, teneretur congruè dotare, concurrat etiam propria obligatio dotandi in ipso fideicommissi possessore.

Retrotractio condemnationis fructuum Dotium ad initium usque contracti Matrimonii non procedit, quando Dos post secutum Matrimonium fuit ex equitate aucta.

S U M M A R I U M.

- 1 Simplex tractatus Dotis constituenda obligatio-
nem, & alienationem non parit.
- 2 Extensio non fit in Scriptura ad personam, de
qua Scriptura non loquitur.
- 3 Confessio adversus consistentem superlativum indu-
cit probationem.
- 4 Ad firmandum Dotis congruitatem tempus dota-
tionis attendi debet.
- 5 Filia ab initio congruis dotata non potest nullis
Patri facultatibus supplementum petere.
- 6 Dos Filia tradita non diminuitur si Patri fa-
cultates postea diminuantur.
- 7 Fideicommissa transversalia non possunt pro Do-
tibus alienari.

Nec ex eorum fructibus potest Dos constitui,
quando sunt consumpti num. 8.

Et quando isti fructus habendi essent in conside-
ratione, debet prius haberi ratio ad neces-
sariam dotantis substantiationem num. 9.

- 10 Mater, & alii ascendentes materni non tenen-
tur dotare filiam vel aliam descendentem jam
nuptam.

Et de ratione num. 11. & 12.

- 11 Privilegium Auth. res que an habeat locum fa-
vori mulieris jam nuptæ, & num. 14.

- 12 Fideicommissa ascendencia non tenentur pro con-
stitutione Dotis Feminarum alterius columbelli.
Limita si possessor fideicommissi ascendencia est
obligatus ad dotandum num. 16.

- 13 Patrus, & similes tenentur dotare nepem, vel
aliam descendentem non congruè, sed ad limi-
tes tantum necessitatis.

Contrarium num. 24. Intellige ut num. 25. & 27.

- 14 Quæ necessitas cessat post secutas nuptias
& num. 28.

Præcipi si illius viri aliqua Dos, & licet so-
nus, fuisset constituta num. 19.

- 15 Refelluntur contraria auctoritates tenentes pa-
trum non ad limites necessitatis, sed con-
gruè teneri ad dotandum nepem, & numer.
21. 29. & 30.

- 16 Causa Dotis, & Alimentorum æquiparatur.

- 17 Pro necessaria vita substantiatione panis, & aquæ
sufficit.

- 18 Patrus non tenetur dotare ad limites solius ne-
cessitatis, sed congruitatis, quando est heres
Avi, vel alterius Ascendentis dotantis, qui
si viveret, teneretur congruè dotare, & nu-
mer. 23.

Declara procedere, quando obligatio dotandi Ad-
scendentis arripitur cum alia simili obligatione
descendentis possessoris ejusdem fideicommissi nu-
mer. 26. & 27.

- 19 Dos constituta interdum ex æquitate augetur.

- 20 Usura decet non debetur pro Dote postea ex

æquitate aucta, & de ratione ibid. & nu-
mer. 38.

- 21 Retrotractio fundatur in æquitate.

- 22 Æquitate duo circa idem, & eandem personam
sapienter iniquitatem.

- 23 Retrotractio ad effectum condemnationis fructuum
Dotis, quando inducitur necesse, & num. 36.
& num. 37.

Florentina Congreg. Dotis.

DECISIO AUCTORIS.

Florent. 12. Augusti 1723.

E T

D I S C U R S U S C L V I I.

A DVERSUS D. Senatorem Franciscum Gondi upo-
rè quondam Domini Bernardi ejus Patris her-
edem beneficiarium ante Dominicum Officialium rebus
Pupillorem, Viduarumque gremio prepositorum
subsellia i D. Comite Paulo Maria de Ruellatis una
cum Domina Comitissa Maria Catharina ejus Uxo-
re, prædictis quondam D. Bernardi Filia, judica-
li certamine indichio, ut ille nedom ad integrum Do-
tis residuum, in vim assensu ejusdem literula, vul-
gò *Baglietta* in Ducatu Soco, monetæ Venetæ, aliis-
que scutis bis mille monetæ Florentinæ in tot præda-
tionibus annuorum scutorum ducentum promissis, ve-
rum etiam ad valorem mundi mulieribus iura hujus
Civitatis morem debiti, sumimus ad congruum ejus-
dem dotis supplementum prædictis Comitibus solven-
dum damnares; Præfatum DD. Officialium Pupillo-
rum, & Viduarum Tribunal super gemina eorum pre-
tensione nobis de jure responsuri causam commisit.
Quamobrem post accuratam illius discussionem omnes
intuitus fuimus in sensu absolventi a priori præten-
sione dictum Dominum Senatorem Franciscum, res-
pectu verò congruè Dotis taxationis subalterna pe-
nitæ, insequentes tantum viam æquitatis, censuimus il-
lum condemnandum esse, ultra summam scutorum
mille jam per dictum quondam Dom. Bernardum de
tempore matrimonii prædicti ejus filie solutam, ad
supplementum aliorum scutorum bis mille.

Etiam quoad primum nostræ Sententiæ caput mul-
tiplex fuit absolventi ratio; prima nempe, quia me-
morata literula speciem præstebat scripturæ omni-
modi informis, pluresque patebatur defectus, & signa-
ter diversitatis paginæ, & aramendi inter illius par-
tem interioerem, & exteriorem cum aliis latè ponde-
ratis ab informantibus pro D. Senatore; Altera quia
non redolebat veram Dotis promissionem, sed sim-
plicem tractatum seu obligationem Dotis constituendam,
quæ obligationem, & actionem non parit, ad tradi-
ta in puncto per *Mascard. de probat. cens. 368.*
num. 3. & 4. Tertia denique, quia in omnem casum
non loquebatur de persona præfati Domini de Ru-
cellatis, unde merito eidem objiciebatur vulgare Di-
citurum, scriptura de te non loquitur, de quo *Mor.*
Medic. exam. 24. num. 12.

Immo id expressè excludebatur ex pluribus facti cir-
cumstantiis de quibus in processu, & signanter ex epi-
stola sub die 15. Novembris 1698. scripta à dicto D.
Bernardo Gondi præfato D. Paulo, ex qua resutabatur
Dominum Paulum obesset quoad interesse Dotis,
ut vulgo dicitur *Carta bianca*, ibi, *e avendo ta-
le amabile trattato di qui all'anno goderò allora
dell'offerta fattami di avere carta bianca nella data
offerta, quale ora per allora accetto* Signum evidens,
quod antea scilicet sub die 18. Septembris 1697. quo
exarata apparuit dicta literula, convenia non fuerat
Dos in certa summa, & quod propterea de alia per-
sona scriptura loquebatur.

Similiter ex alia epistola præfati D. Pauli sub die
10. Aprilis 1699. directæ dicto D. Bernardo, in qua
fauit interesse Dotis remissum fuisse arbitrio suæ Re-
giz Celsitudinis, ibi, *E giacchè ancora comando
le dica intorno al particolare della Dotazione della
Signora sua Figliuola, io non saprei come scusarmi
dall'impegno del Serenissimo Gran Duca, nel quale
è rimessa la medesima* Si enim taxatio Dotis remis-
sa erat arbitrio suæ Regiz Celsitudinis, permittente di-
cendum

condem venit, quod nulla inter partes constitutio prece-
cessisset, cum tali casu superflua existisset interpositio
sue Regule Confutudinis, unde ex hoc de facili ad-
mittenda erat interpretatio, quod tenor dictæ inter-
tulæ de alia persona prædicaretur.

Ac denique ex computatione exhibita à dicto Do-
minio Paulo de anno 1703. in Iudicio concursus
Creditorum præfati D. Bernardi, in qua narrato
matrimonio contracto cum D. Catharina Gondi obsequè
illa Dotis constitutio in certa quantitate, instat
eandem Dotem sibi taxari Iudicis arbitrio, & pro ea
locum sibi de jure competentem fuisse Creditores præ-
fati D. Bernardi assignari, quæ sanè confessio, quod
nulla prececessisset Dotis constitutio, nullum dubitatio-
ni aditum relinquebat, quin de præfata literula nul-
la ratio habenda foret pro fundanda intentione ad
favorem præfati D. Pauli, cum adversus illum pro-
pria confessio superfluitatem induceret probationem ad
text. in cap. per tuos de probat. l. cum te. Cod. de
transact. l. generaliter, Cod. de un. numerat. pecun.
Bonon. collat. 4. num. 19. lib. 1. & collat. 7. nu-
mer. 82. lib. 2.

Quo vero ad alterum antræ Senentis caput Do-
tium supplementi taxationem respiciens quamplurima
pro parte D. Senatoris Gondi solusidit deducta fue-
re Junis fundamenta, ex quibus petperam, & ac peni-
tus injustam hujusmodi supplementi præsentationem per
dictos DD. Conjuges promotam fuisse demonstrabat.

Quandoquidem dicebatur primum, quoad bona libe-
ra à dicto quondam D. Bernardo Patre dictæ D.
Catharinæ in ejus hereditate relicta hujusmodi Do-
tium supplementum nullatenus deberi; Nam sicuti ad
regulandum firmandumque Dotis congruitatem atten-
di debet Dotantis status de tempore tamen Matrimo-
nii ex traditis per *Arfoid. de Commercio. diff. 71.*
num. 46. *Antonell. de bono legal. lib. 2. cap. 17. nu-
mer. 18. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 8. p. 1.*
part. prima, numer. 9. De Luc. de Dote diff. 144.
num. 14. D. *Anditer de Comitibus diff. Florent. 6.*
num. 13. *luc. Amas. resol. 43. numer. 3. & seq. & seq.*
Arfoid. de impug. quest. 54. num. 43. & seq. usque
in fin. (ubi declarat Caffrenf. in conf. 73. lib. 1.)
Consilium, ad Stat. Urb. aduoc. 35. numer. 36. &
adque. 39. num. 262. Martin. de legum. lib. 3. tit.
1. quest. 12. num. 27. Arfoid. consil. 640. num. 20.
5. Altera. Ita cum de tempore Matrimonii dictæ D.
Catharinæ, dictus D. Bernardus ejus Pater in Do-
tem ei dedisset scuta mille, ut ex receptis & docu-
mentis, de quibus in processu, quæ juxta vires illius
liberi patrimonii à mole deniorum propemodum ab-
horri, ut ex calculo Nubis præsentata, liquido appa-
rebat, tunc temporis pro congrua Dote obsequè du-
bio habebantur, non poterat modo dicta D. Catha-
rina ex bonis paternis postea auctis, aliquod suppl-
ementum petere Martin. de tacit. & ambig. lib. 12.
tit. 24. num. 8. Palm. nep. allegat. 313. numer. 13.
Baldac. in observo. ad Ramon. conf. 1. num. 17. Ad-
nock. de arbitrii cap. 149. num. 16. De Luc. de Do-
te diff. 144. numer. 14. Rota decif. 195. numer. 4.
part. 2. recitat. Amas. d. resol. 43. num. 5. Manzil.
de impug. d. quest. 54. numer. 43. cum seq. prout è
contrario diminuitis paternis facultatibus non dimi-
nuatur Dos, jam de tempore nuptiarum constituta
Boff. de Dote d. cap. 13. sub numer. 49. vers. deni-
que. Sabrell. refu. 90. num. 27. Manzil. d. consil. 640.
sub num. 20. 5. Altera. vers. ficut enim, & consil. 644.
numer. 10. Calvin. de acquit. lib. 2. cap. 137.
num. 50. Boer. decif. 62. num. 9. Sard. conf. 488.
num. 34. & seq.

Quo vero ad bona fideicommissaria dicebatur eni-
m, quæ apparabant supposita fideicommissis transversalibus,
non posse considerari ad effectum constitutionis Do-
tis, nec respectu proprietatis, nec respectu fructuum;
Non respectu proprietatis, cum illa species fideicom-
missorum non subjaceat censuræ famigeratæ *Auribus*,
res que, Cod. commun. de Legat. Covarr. var. resol.
cap. 6. num. 6. *Espar. de substit. quest. 531. n. 99.*
& seq. & quest. 532. numer. 38. Peregrin. de fidei-
comm. art. 42. num. 49. Boff. de Dote cap. 15. nu-
mer. 202. & seq. De Luca de Dote diff. 45. nu-
mer. 3. & diff. 145. num. 60. Ludovic. dec. Lucen.
28. num. 90. Rot. post Adria. de pignori. dec. 137.

num. 2. & seq. & post *Zacch. de obligat. Cameral.*
decif. 130. num. 4. vers. præcipi. Non enim respectu
fructuum, tum quia agebatur de Dote non in præfata
constitutione, sed de jam constituta, cuius supplemen-
tum petebatur, & jam decolleret fideicommissi pos-
sessor, unde fructus jam erant consumpti, ac pro-
pterea non considerabiles, optime ad rem *Palm. Nep-*
alleg. 314. num. 60. Martin. de tacit. lib. 12. tit.
21. num. 17. De Luc. de Dote diff. 144. num. 19.
Tum quia ab extantibus in omnem casum faciendæ
fuisse deductum ejus, quod necessarium existisset co-
decenni sublimitationi ejusdem Domini Bernardi do-
tantis *Palm. Nep. allegat. 313. num. 12. & d. alle-*
gar. 314. sub num. 60. vers. secundo quia, & vers.
non valet. Quæ præmissa deductione constitutio Do-
tis congrue nunquam excedere potuisset dicta scuta
mille.

Alia verò, quæ subjacebant fideicommissis ascen-
dentalibus, dicebatur non cadere in contingenti sub
dispositione d. *Auribus. res que Cod. commun. de le-*
gar. ex quo non agebatur de malitè habenda, sed
de jam nuptæ.

Et sanè quoad ascendentalia materna, vel avita,
quale erat illud D. Helene Sommai, res omni pro-
fus carere difficultate videbatur, nam sicuti præfata
D. Helena si fuisset in humanis pro præfato Dotis
augmento conveniri non potuisset, cum Mater, &
alii ascendentes materni non teneantur dotare Filium,
vel aliam descendendam jam nuptam, ex firmatis per
Boff. de Dote, cap. 15. num. 215. in fin. & n. 225.
Perr. de fideicom. quest. 8. num. 394. Peregr. de fi-
deicommiss. art. 42. sub num. 42. De Luc. de Dote
diff. 142. num. 55. in fin. ex ratione, quia similes
personæ solummodo dotare teneantur ad limites ne-
cessitatis, ut observant *Arfoid. in adnot. ad decif.*
94. num. 45. vers. emittendum tamen Rot. coram
Cavalier. decif. 294. n. 2. & in Manzil. ad de Luc.
tom. 16. decif. 13. numer. 12. & 13. D. Anditer
Brilat. in voca. edito in Florentina Dote de Anti-
maris dicit 15. Adm. 1714. 5. Etiam singillatim, quæ
necessitas cessat post nuptias jam contractas, ut bene
in proposito *Fontanell. de pact. nupt. claus. 5. gloss. 5.*
in fin. Michalov. de fratri. part. 3. cap. 33. num.
23. Rota Rot. in Bononien. Bonorum 15. Martii 1697.
impres. apud Berzaccin. voc. 55. num. 27. & in ejus
confirmatoria post De Luc. in *Manzil. d. decif. 13.*
num. 12. tom. 16. Rota nostra lib. mor. 49. fol. 317.
» ibi » Cum jam dicta Sorores nuptæ, dotatæ, &
» monachæ respellive fuerint, & sic postea extra ca-
» sum necessitatis à Dilectoribus considerantur » Ita mul-
» to minus conveniri possent videantur ejus bona fidei-
» commissi supposita post illius obitum, quæ nullo
» modo distrahi valent pro debito, quod non erat in
» persona Defuncti, ut inferius demonstrabimus in 5.
» Nec subsistere videbatur cum seq.

Quo vero ad alia fideicommissa ascendentalia pa-
terna, ultraquamquod possidebantur à Clarissimo D.
Senatore Nicolao de Gondis Patre præfati D. Sena-
toris Francisci Rei conveni, qui non erat in Causa,
pariter dicebatur non esse locum subsidii reme-
dio dictæ *Auribus*, quia licet ardua sit questio,
an tale remedium locum sibi vindicet ad favorem mu-
lieris jam nuptæ, in qua cessare videtur ratio privile-
gi, scilicet favor nuptiarum, & publica utilitas, cum
pro negativa fuit Antesignanus *Rot. in dicta aurib.*
num. 6. quem sequuntur *Corn. ibidem, & Salazar.*
num. 3. *Alexand. conf. 33. sub num. 2. vers. fortius*
lib. 4. Casanar. conf. 54. num. 30. & seq. Frideric.
Scott. respons. 4. num. 10. tom. 2. lib. 1. Adm. consil.
234. num. 3. & seq. tom. 3. Pignar. decif. 116. num.
8. & 9. Rot. coram Dancetti. Jun. decif. 615. num. 10.
Pro affirmativa vero iugere videatur major verba Do-
torum, quos referunt *Admich. de præsump. lib. 4.*
præsump. 189. num. 72. Espar. de substit. quest. 531.
num. 17. Clarin. contravers. 62. num. 1. lib. 1. Pere-
grin. de fideicommiss. art. 42. num. 39. De Luc. de
De diff. 145. num. 46. Rota Lucen. inter recollat. per
Palm. Nep. decif. 70. num. 34.

Tamen cum agatur in nostro casu de fideicommis-
so ascendentali non possessio à Patre dotante, sed à 15
Agnatu collateraliter, quod non subjacet districtioni
pro Dotibus Femininarum altius Columnelli, juxta
verbo-

verioem sententiam; quam sequitur à *Ponte conf. 43. num. 6. lib. 1. Adanf. conf. 308. num. 1. & seqq. & conf. 335. sub num. 10. Bald. de i. off. ad Ramen. conf. primo num. 92. Peregrin. de fideicommiss. art. 43. num. 55. de Loc. de Dote dist. 44. num. 13. & dist. 145. numer. 29. Rot. coram Mellin. decif. 193. num. 3. & 4. Frol. decif. 339. num. 22. & in Rom. Caus. 25. Aprilis 1701. & Prout, coram Atero, & cui pluribus in contrarium reprobatu habet *Rota Niftra, coram D. meo Audiere de Comitibus decif. Florent. 52. num. 14. & seqq.**

Quin argeat replicatio, conclusionem procedere in transversalibus, ultra Patrum, qui ex propria persona docere non teneant, fecus autem in Patruo, ut in casu nostro, qui sicuti ex propria persona, propriisque Bonis tenent nepotem docere, saltem ex quadam naturali non scripta aequitate, ita teneatur ex Bonis Fideicommissi ascendentalis in eum pervenit, prout limitando regulam, firmat eadem dec. 52. num. 17. coram D. meo Audiere de Comitibus, ubi concordantes.

Siquidem obligatio Patrum, aliarumque similiarum personarum ex solo motivo pietatis, & non scripte aequitatis ad docendum obligatarum, longe differt ab obligatione illarum, quae tenentur ex praecisa, ac expressa legis dispositione; Primae enim solam tenentur congruè nubere, aliae verò congruè nubere, & congruè docere, sed quia regulariter Maximonia non contrahuntur sine dote, ideoque etiam illae, quae solum nubere tenentur, onus habere dotandi, non principaliter, sed accessorie ad illud nubendi, & sic non quatenus exposcit solum Familiae, Regionis Confensu, & Dotantis facultates, sed quatenus exigat necessitas collocandi mulierem in Matrimonium cum viro digno, seu aequalis conditionis, unde profluat conclusio, quod Patruus, & similes tenentur ad suos limites necessitatis, *Michalor. de Fratris part. 3. cap. 3. numer. 24. & cap. 33. in fin. Atanf. conf. 234. num. 24. Novar. decif. 21. & numer. 3. Anfeld. in addit. ad decif. 94. sub num. 42. Perf. amittendum tamen Rot. decif. 381. num. 2. part. 1. recent. repetit. coram Cavalier. decif. 398. & decif. 249. num. 1. part. 2. & post Constantin. ad Statut. Urb. decif. 132. num. 2. & seq. & in Atanf. ad De Locum tom. 16. decif. 13. numer. 13. Rota Niftra lib. moris. 29. § 317. § Denegavimus prope fin. & in Florentina Dote de Anthuris 15. Maji 1714. §. Etiam, coram Bellario.*

Hoc posito inferrebat, quod si Dominus Catharina jam congruè nupta reperitur cum Viro Nobili, & aequalis conditionis, deo etiam, quod nullam consequuta fuisset Dotem, utique agere nequit pro ea consequenda adversus Patrum, quia post nuptias jam patet cessare necessitatem, ut in puncto firmant *Fentanel. de post. nuptial. claus. 7. Gloss. 3. in fin. Michalor. de Fratris. part. 3. disto cap. 33. numer. 23. Rota Romana in Romanen. Bonorum 15. Adai 1697. coram P. petes Ritrachin. vot. 55. numer. 17. & in ejus confirmatoria impressa post De Loc. in Atanf. lib. 16. decif. 13. numer. 12. Rot. Niftra disto lib. moris. 29. fol. 317. § Denegavimus in fine, ac per consequens multo minus agere valet postquam aliqua, licet tenuis, Dos fuit Viro constituta Rot. coram Mancared. d. dist. 319. numer. 15. & 16.*

Minime refragantibus auctoritatibus per Defensores Dominæ Catharinae in contrarium allegatis, nam in casu decif. 30. num. 9. & seqq. part. 7. recent. quae loquitur in terminis Dotis, Patruus condemnatus fuit ad praelandam nepoti Dotem pro Matrimonio spirituali iuxta solum Monasterium, sed ista non erat Dos congrua, habito respectu ad solum Familiae, Dotantis facultates, & Regionis consuetudinem, sed erat Dos merè necessaria, quia cum minori non poterat in Monasterium in tali Monasterio recipi, & sic patet Patruum ibi dotasse ad limites necessitatis, non autem congruitatis.

Aliae verò omnes loquuntur in terminis alimentorum, & licet probare videamur, Patruum teneri nepotes alere non ad meram vitæ necessitatem, sed iuxta honestam congruitatem, tamen vel non sunt applicabiles terminis Dotis, cum in pluribus alimen-

ta sint ipsa Dote favorabiliora *Rota curam Anfeld. decif. 2. num. 20. in recent. decif. 378. numer. 13. par. 18. & alibi passim.*

Vel supposito, etiam in hoc acquisitione omnimoda alimentorum cum causa Dotis, ut voluit *Rota dista decif. 30. num. 19. & seqq. part. 7. recent.* ac aliae in contrarium allegatae, potius teterentur, nam sicuti alimenta ordinantur ad vitæ sustentationem, ita Dos ordinatur ad nuptias, & sicuti alimenta praestari debent non pro necessaria tantum vitæ sustentatione, quo casu sufficeret parvis, & aqua iuxta dictam *Fieri de Bellapertica in auben. praefer. ex num. 5. Cod. unde Vir, & Usur retinuit à Rub. de testam. resolut. 25. nu. 35. Torr. var. Jur. quod. lib. 2. tit. 7. quod. 7. numer. 27. pag. 117. Revolut. decif. 146. num. 17. Rot. coram Celf. decif. 115. sub num. 4. sed pro sustentatione congrua; Ita Dos praestari debet non pro mera necessitate nuptiarum, quo casu sufficeret, mulierem etiam nobiliter ignobili Viro nuptias tradere, sed pro nuptiis congruis, scilicet cum Viro parvis conditionis, & sic patet tam in alimentis, quam in Dote congruitatem semper stare accessorie, vti consequitur, aut tanquam medium dumtaxat necessarium ad obtinendum respectivo suum sustentationis vitæ, & nuptiarum, ad quem, ea subsidiaria obligatio Patruorum, vti hujusmodi personarum à lege ordinatur, non verò tanquam principaliter debitum prout in aliis, qui tenentur congruè docere, & congruè nubere, & ideo in casu quo quis tenetur ad congruam alimentorum praestationem ex miserationis tantum, vel aequitatis causa, vti docent tradere ex quo tenentur tantum congruè nubere, non potest ad id compelli, quoties alendus alimenta alimentum haberet, vel congruè nubenda virum dignum, & aequalis conditionis sine deo invenisset, in altero vero casu ubi quis tenetur neque principaliter congruè docere, & congruè nubere, non liberatur ab onere congruè dotandis, licet nubenda Virum dignum, & aequalis conditionis sine deo, vel parva dote inveniret, & ex hac differentia inter unum, & alterum casum intercedente clausula percipitur illa conclusio per Doctores, ut supra tradita, quod Patruus, vel hujusmodi personae ad limites tantum necessitatis docere tenentur, ex qua nihil aliud datum fuit intelligi, quam quod Patruus non teneatur dotare nepotem, nisi in quantum exigat necessitas illum collocandi in Matrimonium cum aliquo Viro parvis conditionis, itam si cum parva, aut incongrua, vel etiam nulla dote talem Virum, cum quo eam nubere posset, Patruus vel ipsa nepes invenisset, ad nihil aliud solvendum nomine dotis vel congruè dotis ille à nepte conveniri posset; Et licet contingere possit, quod Patruus teneatur congruam dotem tradere nepoti, quia alius Vir dignus inveniri non valeat, id tamen non destruit, sed magis confirmat regulam nostram, quod Patruus tenetur tantum ad limites necessitatis, nam obligatio in tali casu congruè dotandi nepotem, sit collocatur in matrimonium cum Viro parvis conditionis, non procedit ex quo ipse tenetur principaliter congruè docere nepotem, sed accessorie, ex quo necessitas ipsa exigit pro ea dignè nubenda, quod aliter sequi non potest, & prout advertendum quoque est, quod si aliqui adin. DD., vel Decisiones contrarium firmant, quod scilicet Patruus, vel hujusmodi personae teneantur congruè docere nepotem, vel loquuntur, vel intelligi debent in his terminis, ubi nempe necessitas ita exigit.*

Nec subsistere videbatur replicatio, quod praedicta procedere possent, quatenus ageretur de Patruo dotante ex propriis bonis, fecus vero ex illis provenientibus ab Avo Dotante, qui sicut vivens congruè docere teneretur, non autem ad limites solius necessitatis, ita eodem modo teneatur haeres, in quem illius bona pervenerunt, cum tali casu non videatur docere nisi Patruus, sed mihi haerere, & possessor bonorum Avi, in quem onus dotandi, tanquam reale pertransivit ex sententia *Cassil. contr. for. lib. 2. cap. 66. num. 62. de Loc. de dote dist. 142. num. 51. Rot. dec. 30. per tot. part. 7. recent. & pluribus consensu D. Audiere de Comitibus decif. Florent. 52. num. 12. & in terminis, quod nepes agere valeat contra Patrum in vim dictae *Auben. res qua pro ejus rona**

ita non sunt subditi tali Statuto, sed extra-
nea, & num. 10.

3 Refertur contraria opinio, & reprobat, n. 10.

3 Bulla Summorum Pontificum in temporalibus extra
Statum Ecclesie si non uti leges, tamen
tamquam magistratus auctoritates attenduntur.
Declaratur num. 11. 12. & 14.

4 Statutum Januense mandat successionem regulari
juxta suum Statutum de successu, ab intest. in
bonis etiam extra Territorium suis, & num.
5. & 19. cum seq. & num. 24. Sed non est
in alienis Territoriis Principum servandum
num. 25.

6 Dicitur penitus, & verba in tota hereditate, vel
omnis bona nullam limitationem admittunt,
& comprehendunt bona Defuncti ubique Ter-
ritorum sua, & num. 2.

De differentia inter dictam verbum hereditas,
& verba tota hereditas, vel omnia bona nu-
mer. 16. & num. 20. & seq.

7 Hereditas omnis Defuncti in plures hereditates
nonnulli inopie dividit potest, & num. 9.

12 Jus civile ubi in temporalibus deficit, ad Can-
onicum est recurrendum, & viceversa.
Declaratur ibidem.

15 Examinatur, & declaratur Statuta Januæ de
femin. dotand. necnon de successu, ab intest.
& num. 16. ac num. 22. & 24.

17 Testatur si instituit heredes, qui tenet Statu-
tum Patrie sue de successu, ab intest. cum ser-
vari debet Statutum Defuncti, & non loci
bonorum, sed si Testator nullo facto testa-
mentis mortuus fuerit.

Januæ. Successionis.

DISCURSUS CLVIII.

FRequeritur in Januensi Civitate, ubi major pars
bonorum Civium ut plurimum in loca montium
extra Dominium Januense consistit, conningit dispu-
tari, an in bonis extra territorium Januensem sita
observari debeat Statutum Januense defuncti, vel lo-
ci bonorum, aut jus commune? Super qua questione
mihi firmavi neutrum attendendum fore Statutum,
non illud defuncti ex defectu potestatis, neque alie-
rum loci bonorum ex defectu voluntatis, quia non
debet præsumi, quod Statuentes loci bonorum pro-
videre voluerint familiis omnino extraneis, ut videre
est ex meis commentariis ad Stat. Januæ de successu, ab
intest. in rubr. num. 62. ubi plures Rote Romanæ
decisiones desuper laudavi.

Verum annis præteritis in causa vertente inter D.
Gherardum Spinalam, & D. Aureliam Viduam qu.
D. Philippum Spinalæ coram Alma Rota Januensi, ut
ex actis Jo: Stephani Steneri Notarii, idem excita-
tus fuit articulis, & sub die 5. Julii 1698. prodit
Sententia ad favorem dicti D. Gherardi, in qua re-
solvitur fuit Statutum Januæ, nempe defuncti, ob-
servandum esse.

Rationes enim, ex quibus ad ita judicandum mo-
ti fuerunt DD. fuit infrascriptæ.

1 Ex primo, quia assumuntur isti, veriorum saltem
in jure esse alicam contrariam Doctorum opinionem
indignitatem tenentem, quod si ve agatur de personis
omnino extraneis, five non, semper successio regu-
lari debet juxta Statutum loci, in quo bona reperitur-
tur, ut latè firmat me in specie testato Palm. inter
decisiones Lacusæ ab eo recoll. tom. 3. dec. 247.
quem videtur sequi Torr. variarum quest. tom. 3. in
mystell. part. 2. tit. 12. quest. 17. num. 29. tom. 3.
fol. mibi 114. & Rot. Florent. pariter inter easdem
Lacusæ ab eodem Palm. recoll. decif. 248. & 249.

3 Præsertim attenta Bulla Innocentii XI. registrata
penes Card. De Lac. in tradi. de Statut. successu,
quæ licet restricta sit ad Statum Ecclesiasticum, tamen,
si non vi legis, saltem tamquam magistralis
auctoritas inferre debet ad hoc, ut prævalere de-
beat hæc opinio alteri, quomodo ante dictam Bul-
lam Innocentianam contraria opinio fuisset commu-
nior ad tradita per Card. De Lac. de fruct. dist. 5.
numer. 17. & ibi in supplem. numer. 21. & in pun-

cto hujus Innocentianæ intrati. de successu. Stat. 4. 7.
num. 8. & D. Palm. & Torr. locis citatis.

Secundo, quia nulla adeit lex in corpore Juris Ro-
mani super hoc aliquid positive determinans, sed
diversitas opinionum introducta fuit à conceptu diversi-
modo formato ex proprio Doctorem Marre, unde etiam
adeptatur regula docens in materiis temporalibus,
ubi lex civilis non providet, recurrendum esse ad Jus
Canonicum, & viceversa, ubi Jus Canonicum non
providet, ad Jus Civile cap. 1. de novi oper. nunciat.

Terrio, quia sequendo contrariam opinionem fundatam
in supposito defectu potestatis Statuentium respectu
bonorum suorum in alienis Territoriis de directo
laderetur auctoritas, quam sibi competere au-
tumavit Senensis. Respublici nostra Jan. etiam adbo-
na suorum subditorum sine extra dominium, ut col-
ligitur expositis ex cap. de familia. demand. in prim.
ubi præcisè exclusit filias feminas à jure succedendi,
quando adsum fratres, in bonis in quæcumque mun-
di parte existentibus.

Quarto, quia Statutum Januæ. de successu, ab intest. 5
mandavit intestato decedenti succedi in tota ejus he-
reditate, excludendo penitus omnes alios in ordine
successionis ut legitur ibi in principio, juncto 5. in om-
nibus veris casibus, ex quo disponendi modus clare ha-
beatur Statutum voluisse amplecti omnia bona defun-
cti, ubicumque ea existerent, tum ob v. rba illa in
tota hereditate, que tamquam universalis, omnia re-
gulariter comprehendunt, & nihil excludunt, tum etiam
ob dictionem penitus, que nullam limitationem
admittit, idemque importat, ac indistincte, & in to-
tum Statut. decif. 447. num. 4. Rot. decif. 309. num.
4. part. 13. rec. & plenè Barbof. dist. 240. numer. 4.
& 5. & dist. 249. num. 1. & 3.

Neque dicatur illa verba in tota hereditate, dictio-
nemque penitus esse restringenda ad bona existentia intra
Territorium Statuti, attonda distinctione, quod
bona per diversitatem Territorii separata, ut plures
hereditates, & tanquam diversa patrimonium conside-
rari debeant.

Quia omnino, quod hereditas improprie & solum 7
per fictionem dividitur in plures hereditates, ut bene
advertit Rebuff. in l. nihil aliud 24. prop. aliquando,
ff. de verbor. signif. & opinio ad propostum arguit
Salpeter. in l. canonicæ populos num. 14. C. de Summ.
Tribus. cum aliis relatis à Surd. conf. 535. num. 18.

Respondetur universitatem dictorum verborum in 8
tota hereditate, ac etiam significationem dictionis pe-
nitent nullatenus posse restringi ad sola bona existentia
intra fines Territorii Januensis, cum id expresse re-
pugnet Statuto de extrajuris. intellecti. prohib. cap. 16.
lik. 1. ubi verba absque ulla restrictione, ac interpre-
tatione debent accipi in pura materiali significatione.
Certum autem est non posse verè ac proprie dici to-
ta hereditatem defuncti illa bona, que habet Januæ,
quando alia bona possideret Romæ, nec etiam
excluderetur penitus ab hereditate, qui non valens
succedere in bonis Januæ suis, admitteretur tamen
ad bona Romæ existentia, ut in punctis hujus Sta-
tuti admittit Rota Romana in una Januæ. successu. Ven-
neris 6. Aprilis 1685. coram Matabeo vers. haud
quidem.

Verum paucis ad hinc diebus eodem coram Me
ut arbitratore in alia causa eodem repositio dubio,
examinanda esse dixi prædicta fundamenta.

Et quoad primum, præcediv loquendo à Statuto 10
nostro Januensi, non potui quippe meum capitare
intellectum ad sequendum alteram contrariam opi-
nionem, quam improbo ferè dicto fategi firmare D.
Palm. loco supra citato, unde eo magis mihi vido-
batur residere debere in eadem sententia per me firmata
in dictis commentariis ad Stat. Jan. de successu,
ab intest. cum rec. decif. Rot. Rom. quibus addo dec.
245. part. 8. & coram Celf. decif. 404. num. 7. & dec.
412. num. 11. & 12. part. 16. & decif. 284. num. 4.
part. 17. & dec. 753. num. 6. 7. & 8. part. 18. tom. 2.
& addend. ad Pamphili. dec. 554. nu. 13. Caren. refel.
116. num. 6. laud. Ballen. de jur. accresc. cap. 10. quest.
3. n. 127. & seq. Benicell. conf. 58. n. 25. & lastimè
Gob. de successu. observ. 3. num. 7. & 8. ubi longissi-
mam Doctorum litem interitum & innumeratas deci-
siones omnium ferè Catholicæ Europæ Tribunalium
recu-

11 tetulit, neque argumentum à Bulla Innocentiana deductum procedere censuit, quia illa, tamquam emanata contra communem opinionem à Doctoribus, & tot Tribunalium decisionibus firmatam, dici debet correctoria potius Juris communis, quam doctrinalis ad punctualiter monita per *Rat. Rom. decis.* 530. m. 29. *coram Domet.* Jan.

Quò verò ad cap. 1. de *Nov. Opr. nunciat.* providens, quod in temporalibus in defectu Juris civilis recurrendum sit ad Jus Canonicum, & viceversa deficientie Jure Canonico ad Jus civile, respondendum quod illud capitulum trahi non debet ad leges, vel canonicas, vel civiles, quæ post Jus commune canonicum existens in decretalibus Gregorii IX. Bonifacii VIII. Clementinis Constitutionibus, Extravag. Joann. XXII. & communibus, vel Jus commune civile existens in Digestis, Novellis, Constitutionibus, Institutionibus, & libris 12. Codicis ab aliquo Imperatore, seu Papa sanctæ supervenierunt, & per consequens non ad illam legem Innocentianam tunc omnino ignotam nostro Imperatori Justiniano, ad ponderata in terminis per *Cardin. de Luc. disp.* 1. numer. 11. *vers.* & *quomodo*, & *num.* 17. quod loci declarat ipse dictum cap. 1. de *Nov. Opr. nunc.*

12 Ultraquæquod prædicta Innocentiana, & similes à Papa editæ ut Principe temporalis Status Ecclesiastici, non sunt recipiendæ pro Jure Canonico, sed pro lege municipalis, seu communis tantum pro toto Statu Ecclesiastico, ut ceteræ aliæ leges Regum, & Principum, nam illud verè Jus Canonicum dicitur, quod conditum fuit à Papæ, & commune postea factum fuit toto Orbi, Ecclesiæque universali, sicuti verò illud dicitur Jus civile, quod est commune pro toto Orbe, & non ceteræ leges à Principibus, seu Regibus editæ pro regimine eorum Statuum ex traditis per *Cardin. de Luc. de judic. disp.* 35. numer. 24. *vers.* *alterum est*, & *numer.* 46. & in relationibus *Curie Romanæ*, *disp.* 3. numer. 12. & adeo hoc verum est, ut hujusmodi particulares leges Papæ ut Principis temporalis, aliorumque Regum, & Principum in deficientia Juris civilis communis recipiantur tantum uni doctrinæ, vel auctoritatæ, non autem vi legis obligatorie, ut pluries insinuat *Cardin. de Luca in locis separatis in vers.* *cetera enim*, & alibi, quod quidem in nostro casu fieri non posse dicebam ex motivo, quod non deficiebat Jus commune (in quo etiam comprehenduntur omnes ampliationes, declarationes Doctorum super legibus Juris civilis ex rationibus earum interpretationibus, ad firmata per *Ale. in tractat. de success.* ab *intestat.* §. 8. *vers.* *tam femine numer.* 3. fol. 197.) super hoc articulo expedit dispositio.

13 Contra alia duo fundamenta deducta ex Statutis *De femine detand.* & *de success.* ab *intestat.* nonnullæ in contrarium urgere videbantur consideraciones.

14 Nempe, quod Statutum *Janen.* de *success.* ab *intestat.* semper interpretari debet non exorbitans, neque continens irrationabilitatem, quinimodò ad hoc evitandum debent restringi verba, vel impropriari non obstante Statuto nostro de *Entestatis, intellect.* *prohib.* contrarium regulariter mandante per ea, quæ deduxi in meo *tractat. de success.* ab *intestat.* §. 11. *num.* 25. 26. & alibi pluries, ex quo resultat, quod ea verba *totæ hereditatis*, quæ alias uti universalis importarent de sui naturæ omnia bona defuncti ubique sita, rationabiliter, & de Jure restringi debent ad bona intra dominium statuentium sita, de quibus solum disponere possunt statuentes, ut in simili Statuto, quod nempe verba *omnia bona* restringantur ad bona tantum intra territorium statuentium sita docuit *Gierb. ad consuetud. Medfan.* cap. 1. *verb.* *bona omnia* *gloss.* 2. *num.* 140. cum insensimè juxta morem allegatis *Bellon. de jur. accresc.* cap. 10. *num.* 95.

15 Necque officere videbatur *Rat. in dicta Janen. success.* 6. *Aprilis* 1685. uti punctualiter objecta, quia in casu dictæ decisionis vocato ad hereditatem emanavit ab ipso Testatore, licet ipse vocasset venientes ab intestato secundum formam Statuti *Janen.* de *success.* ab *intestat.* qui casus est longe diversus ab eo, in quo agitur de Statuti vocatione ad hereditatem, 17 nam in primo casu omnia bona ubique sita, etiam extra territorium statuentium comprehenduntur in vo-

catione, quia dispositionis effectus provenit à sola Testatoris voluntate, in cuius potestate sunt bona, de quibus disponit, sicut in secundo casu, quia vocatio provenit à Statuto, quod nullum Jus in illis bonis habet, & super quibus nihil statumè potuit juxta litem tradita per *Gierb. ad consuetud. Medfan.* d. cap. 1. *gloss.* 2. *num.* 120. ibique in *vers.* *priori casu*, & *num.* 126. *Bellon. conf.* 74. *num.* 121. & 127. & *Rota supra objecta in Janen. success.* 1685. *coram Mattheis* *vers.* *hereditatem*, & *fre.*

In nihilo obstant altero Statuto de *femine detand.* 18 ubi expresse legitur exclusæ filiae à Jure succedendi in bonis nedum Januæ, sed in quacunque mundi parte existentibus, quando adsumt fratres dictarum filiarum, quia hæc dispositio prædicti Statuti de *femine detand.* procedere debet, præsertim quando est correctoria Juris communis, dumtaxat in eo casu speciali, de quo loquitur Statutum prædictum, ad tradita punctualiter per *D. Palm. Jun. alleg.* 89. *num.* 16. & per me d. *tract.* de *success.* ab *intestat.* §. 15. *vers.* *preferendum primo num.* 2. 3. fol. 302. & in §. 13. *vers.* *sed omnia num.* 35.

Quinimodò ex ista dispositione expresse loquente in eo casu tantum de bonis extra territorium sitis, rectè arguitur, quod non intellexerant statuentes in ceteris aliis casibus successione, de quibus in Statuto, nonnullæ bona extra suum territorium sita comprehendere, nam sicuti in casu Statuti de *femine detand.* statuentes specialem exceptionem fecerunt de bonis extra territorium sitis, ita pariter tam fecerunt in alio Statuto de *success.* ab *intestat.* si voluissent ea comprehendere, & in similibus terminis Statuti ratiocinatur *Palm. Jun. in dicta alleg.* 89. *num.* 16. & factum tradita à me in *resol.* 10. *num.* 16. *post meum tract.* de *success.*

Verum reflectendo ad veritatem, prædicta in contrarium ponderata credebam, non posse rectè applicari nostro Statuto de *success.* ab *intestat.* ex quo statuentes etiam bona extra territorium sita comprehendere voluisse elare constat, ad hoc enim probandum nullatenus indigebam super eo simpliciter, quod Statutum disponit per verbum universale, & intellectuale, scilicet in Jure intellectuali consistens, nempe si invitaret ad hereditatem, & non ad bona defuncti, quo casu secundum unam opinionem Statutum extenditur ad omnia bona defuncti ubique terrarum sita, ut per nos *Franc. de Responsis conf.* 54. *sub titul.* de *testament.* *inter consil.* *Calderin. Alex. conf.* 16. *num.* 1. *Circa mod.* *volunt.* 1. & *conf.* 44. *num.* 4. *vol.* 3. & *conf.* 141. *num.* 18. & *seq.* *volunt.* 7. *Brus. de Statut.* *artical.* 8. *num.* 129. *Congreg. in tractat.* *quod stat.* *Medfan.* *quest.* 69. *in fin.* *num.* 216. & *Giorg. Statut. in simili tractat.* *quest.* 4. *num.* 39. & 57. *Per purat. conf.* 320. *num.* 13. & *seq.* *usque ad fin.* & *post eos Bellon. conf.* 74. *num.* 120. & *sequens*, quia semper mihi visa fuit altera opinio negativa verior, de qua per *Bellon. de Jur. accresc.* *quest.* 2. *cap.* 10. *n.* 95. ex eo quod universalis sermo ad ea trahi non potest, in quibus deest potentia, ut in bonis extra territorium sitis *Gierb. ad consuetud. Medfan.* d. cap. 1. *gloss.* 2. *num.* 120. ac ceteri omnes hanc opinionem foven- 21 tes, sed super alio quoque verbo universalis tota adjuncto alteri verbo *hereditatis*, cujus respectu mihi, & quidem rectè, persuadebam fuisse nentem statuentium comprehendendi etiam bona extra territorium sita, ut aliquis operetur dicta dictio universalis, & hinc intellectum super Statuto *Janen.* etiam admittit *Rota Romana in dicta Janen. success.* 1685. *coram Mattheis* *vers.* *hereditatem*, licet in casu suo alia, & quidem notabilis vigeat ratio decidendi, de qua supra in responsione per nos data ad dictam decisionem *sub §. Neque officere*.

Et hæc statuentium voluntas magis declaratur ex citato Statuto de *femine detand.* in cuius casu sicuti apparet statuentes corpusculum nullum habuisse comprehendendi bona extra territorium sita, ita dici debet in ceteris casibus successione, de quibus in Statuto de *success.* ab *intestat.* hanc eundem serapulum non habuisse statuentes, & sic Statutum de *femine detand.* adducitur per modum declarationis Statuti de *success.* ab *intestat.* & non ad effectum extendendi casum ad casum, ut ex adverso obijebatur, sed ad effectum excludendi unum ex altero, hæc etiam argumenti speciem rectè ap- 22

probant Doctores, de quibus fuit in *mea tract.* de success. ab intest. §. 12. vers. & parvi defuncti m. 21. & numer. 52. Glorib. ad consuetud. *Meftan.* capite 3. gloss. 14. num. 1.

- 33 Hoc ideo non obstat respondendum ponderationem in contrarium factam super differenda loquutione, de qua in prædictis duobus Statutis, quod nempe in uno expressè fit declaraverint flauerunt pro comprehensione bonorum extra territorium sitorum, secus in alio, quia satis est, quod flauerunt fuit vocabulo tota hereditas diversitè explicaverint intentionem suam ad tradita in puncto ejusdem objecti, reprobatò D. Palma, *Nus in d. tract. de success. ab intest.* §. 15. vers. præferantur primo n. 17, quibus addo Dec. cons. 11. n. 18.

- 34 His igitur pensatis judicavi Statutum Januæ omnia bona ubique sita comprehendere voluisse, & in terminis hujus Statuti Januæ post hæc scripta reperi ita consuluisti D. Joæ: Torr. var. quæst. part. 2. quest. 57. tit. 12. n. 40. cum seq. tom. 3. fol. mibi 115.

- 35 Dubium tamen remanet, an flauerunt nostris potuerint ita disponere quoad bona in alienis Territoriis sita, circa quam questionem, si causa successione agitur deberet in Curia Januensi ubi per aliud Statutum nostram de extrinseca intelligit prohib. sub §. nullus *Meftan.* juncto altero statuto de jur. reddend. prohibitum est super facilitate, aut potestate flauerunt questionem promoveri, neque opponi posse, ea omnino cessaret, si vero in locis alieni Principis, in quibus bona sita sunt, tale statutum non attendere de defectu potestatis flauerunt, ex latè traditis, per me supra in *Lucana concessas*, &c.

ARGUMENTUM.

Juramentum in liem non datur contra Administratorem ad effectum liquidandi statum Administrationis, quando sine dolo Inventarium, & libros non conficit. Status Administrationis quomodo in hoc casu probetur,

SUMMARIUM.

- 1 Juramentum in liem non datur contra Administratorem, qui non conficit librum, & Inventarium nisi præbetur illius datus.
- 2 Neque tale juramentum deferri potest ei, qui non est informatus de statu rerum, super quibus illud est deferendum.
- 3 Juramentum in liem, antequam detur, debet prius aliquoties Judici constare de quantitate verisimili, super qua est jurandum.
- 4 Status negotiorum, vel Administrationis liquidatur per Peritum de consensu partium electum.
- 5 Creditum in genere firmatur, quando ejus quantitas, standum est relationi Periti.
- 6 Liquidatio incrementi Judicis arbitrio remittitur, cum sit res difficultis probationis, & in ea leviores probationes, & conjecturae sufficiant.

Florentina Redditionis Rationis.

DECISIO-AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CLIX.

Non acquiescente Domino Doctore Antonio Francisco de Francinoti Sententiam præcedentem latè voto plurimum Dominorum Auditorum, fuit ab Illustri Magistratu Supremo adversus eas nova in integrum restitutio per eum obtenta, nobisque desuper re-laturis commissa.

In hoc enim nova restitutionis in integrum judicio ad id restituta fuit difficultas sive inspicio, in qua nempe summa debitor declarari deberet erga dictum Dominum Doctorem Antonium Franciscum D. Bartholomæum ejus frater, qui post obitum Domini Jo: Mariae eorum communis Patris absque ulla inventarij, & librorum confessione omnia capitalia negotiorum in ejus hereditate remansit administrare.

Et quoniam in tali casu ob impossibilitatem reddendæ rationis ex facto, & culpa dicti Domini Bartholo-

maxi administratoris procedentem dicebatur intrare illius condemnationem ad interesse liquidandum per juramentum in liem dicti Domini Doctore Antonio Francisci; verum testificantes DD. nec non parte merita, quod hujusmodi juramentum non poterat dicto Dominio Antonio Francisco reddi deferri, vel quia nullus considerari valeret debus in dicto Bartholomæo fratre Administratoris bonorum communium cum altero fratre, vel quia nullus ipse habere certam scientiam de quantitate capitalium, & lucrorum, seu vero statu dictorum negotiorum, ut in punctualibus terminis firmas *Rot. Roman.* coram Pampbil. decij. 193. per tot. vel quia dicto juramento semper preceudere debeat exactio Judicis, per quam declaratur usque in quam summam illud deferendum sit, ut sit effectus arbitrio Jurantis remaneret determinare affirmationem, seu quantitatem propriè interesse *Arsfeld. de Commert. dist. 73. numer. 25. Fontanell. decij. 304. num. 6. cum seq. Rot. Roman. decij. 339. num. 11. part. 13. recent.* cum aliis plene deductis per *Rotam nostram in Florentina exhibitionis librorum super juramento in liem 17. Februarii 1719. coram D. Auditorio Bellario*, & denique quia ponderatum fuit liquidationem dicti interesse resultare posse ex præcedentibus Bilanciis negotiorum, & libris confectis per Patrem defunctum, nec non alios computis, scripturis, notitiis, ac instructionibus cor. aliquo calculatore producendis, ideo DD. de consensu, & requisitione partium ad electionem Periti calculatoris utrinque consistentis pro eorum animi instructione processerunt, ut rimatis omnibus libris, bilanciis, computis, & scripturis, sumptibus opportunitè informati, tum ab ipsis partibus, tum ab aliis, & præsertim à Mercatoribus similia negotia tractantibus, nec non cæteris omnibus, quæ pro munere suo melius adimplendum videbantur opportuna, investigatis, auditisque etiam partibus cum eorum respectivè peritis calculatoribus reserter dictis DD. Judicibus usque in quam summam verè, aut verosimiliter saltem calculari valeret statum dictorum negotiorum, & sic debitor declarari dictus D. Bartholomæus eorum Administrator.

Abfolvis denique post biennij intercepationem his omnibus summa cum diligentia improboque fere labore per expertissimum Dominum Joan. Baptistam Schiastum Calculatorem electum, DD. juxta illius instructiones, tum medio plurium calculatorum, tum relaxationum, & informationum, tum orationum, quam in seipsum eisdem communicatorum, auditusque desuper eis altero Dominorum Judice collega Domino Bartholomæo Casagni expertissimo in hac materia professore, & ad hunc finem in co-Judicem addito, statum dictorum negotiorum mandaverunt firmandum fore, & esse in ea summam, quæ ex calculo per DD. ordinato in sententia resultavit; Quod autem standum sit Perito calculatori de consensu partium electi pro liquidatione statum aliquos rei, administrationis, & negotiorum pluries firmavit *Rot. Roman. decij. 526. num. 1. part. 4. recent. & part. 7. decij. 46. num. 7. & part. 18. tom. 2. decij. 570. numer. 9. & 10. & coram Celf. decij. 336. numer. 3. & seq. coram Emerit Jan. decij. 780. numer. 1. & passim*, & in puncto cæteris omisiss, quod firmato credum in genere / prout in casu nostro, quod creditum Domini Antonii Francisci resultat ex capitalibus negotiorum post mortem Patris per dictum Dominum Bartholomæum fratrem administratis / quoad crediti liquidationem standum sit relationi Periti de comuni partium consensu electi, decisum fuit per *Rotam Romanam in Romana pecuniaria de Davis 13. Martii 1617. coram Sacrate*, quam sequuta fuit altera *decij. 706. numer. 3. coram Ubald. & Rot. decij. 526. n. 1. part. 4. recent.*

Eoque magis id procedit, quis DD. maturè per eos perpenis dictis instructionibus ac relationibus Periti calculatoris, satis viderunt non posse ultra dictam summam ex calculo demandari in eorum sententia restitutam, quinimò ad minorem prædictorum negotiorum statum ascendere, & sic abunde de illius liquidatione in eadem summa constare eisdem visum fuit, quod unque in jure sufficit, nam fuit Judicis arbitrio liquidationis materia reposita est, nec non ex conjecuris, & congruentiis tantum Jodex quoad eam determinandum moveri potest, cum ea sit difficultis probationis, ut firmavit *Rot. decij. 54. numer. 4. & seq. part. 11. rec. Mexi.*

Maximè quia in casu nostro ipsæmet partes per earum privatum chirographum pro bono pacis inter eas tam necessitudine sanguinis conjunctas observande arbitrariè decidenti, vulgo *per stagio*, & *fratello*, Dominis amplam auctoritatem, omni etiam remissa forma, fuerunt elargitæ.

ARGUMENTUM.

Legata pia, an, & quando diminutionem patiantur, quando vires hereditatis non sufficiunt ad integram legatariorum solutionem. Testator à quo legato censetur adimere voluisse eam totam, seu portionem, quam postea alteri legavit.

Actio, seu conditio indebiti quando competat, nec ne Legataris pro repetitione illius rati, quæ indebitè ab aliquo Legatario exacta fuit.

Negligentia Administratorum, seu Officialium quando noceat eis, quorum bona administrant.

SUMMARIUM.

- 1 Si aliqua species, vel fundus fuerit per Testatorem prioribus legatus, si postea aliqua quæcunque species fuerit alteri relicta, censetur d. quæ à prioribus legataris adempta.
Amplius, procedere etiam de summa pecuniarum prius aliis legata aliquam illius ratam Testator alteri legaverit num. 2.
- Præcipuè si legata esset pecunia, vel quantitas de serie loco num. 3.
- 4 Legataris quævis vires hereditatis non sufficiunt ad integram legatariorum solutionem concurrere debent pro rata ad diminutionem.
Item si fuerit ab eis per Testatorem diminuta per ademptionem aliquæ portionis species legata, numer. 5.
- Idemque procedit in legatis piis num. 6. Contrarium num. 7.
- Declara tamen, ut num. 10.
- 7 Legata pia in generali diminutione, vel ademptione non veniunt, & num. 16.
- 8 Legata pia non patiuntur diminutionem simul cum præcipuis si vires hereditatis non sufficiunt.
Sed si legata omnia sola pia, nam tunc omnia pro rata diminutionem patiuntur, licet adesse legata magis pia num. 10.
- 9 Legatum solutum Republica in exonerationem, & locum Populæum dicitur pium.
- 11 Legatum pium relictum ad arbitrium Executorum magis attribui debet pietati Executorum, in quam arbitrium illud reponitur, quam pietati Testatoris.
- 13 Legatum relictum dicitur ad arbitrium Heredum, si Testator usus sit verbis si eis videbitur, & illis non arbitratibus, tamquam cessante conditione legatum evanesco, & n. 13.
Amplius etiam legatum conditionale solutum sit favore pia Causa, vel Ecclesia n. 14. & 15.
- 17 Determinatio unica respiciens plura determinabilia pariformiter ea determinari debet.
- 18 Relatio ad proxima, vel remota semper sit juxta rationem, vel ad normam versimilis mentis Testatoris, & n. 25.
- 19 In claris non est opus Conjecturis.
- 20 Verba relativa referuntur ad eam partem, in qua Testator eisdem verbis usus fuit.
- 21 Relatio non fit ad proxima, sed ad remota, quando verba dispositivis essent, & non illis interpretativis.
- 22 Testator dicitur ad totum summam respectum habuisse, quando ab eo antea fuerit tamquam unicuique corpus nominata fuit.
- 23 Dicitur Et commixtura, & relationem cum precedenti Oratione significat, quando Oratio sequens, sub cuius initio illa posita fuit, esset de per se imperfecta, sicut vero si esset perfecta, & relicta a suo particulari verbo, & n. 24.

Casarez, de Commercio, Tom. II.

26 Legataris si integrum legatum fuerit confectus ultra vires portionis, tenetur ceteris legataris restituere pro rata quicquid indebitè per eum exallum fuit.

Contrarium num. 28.

27 Legataris potest repetere solum per heredem alius legataris, quando hereditas non est solvendo pro omnibus.

28 Negligentia Officialium, seu administratorum non valet juris pauperum, vel cupulibet alterius pia Causa præjudicare.

Amo modernis Officialibus compitis Restitutio in integram adversus negligentiam priorum Administratores num. 39.

30 Negligentia Antecessoris non nocet illi, qui venit ex propria persona tamquam à Testatore vocatus.

Janen. Legati Redditi Locorum.

DISCURSUS CLX.

Sub Columna locorum centum à q. Nobili Viro Eliano Spinula q. Carotti Janæ insinua in Curatorio B. Illustrissime Domus Sancti Georgii, illius Filii, & heredes in executionem testamenti paterni conditi de anno 1472. die 16 Julii sequentem dispositionem descripti fecerunt; videlicet.

Dominicus, & Georgius Spinula filii, & heredes dicti q. Eliani volentes declarare obligationem superscriptorum locorum centum, de quibus se mentio in testamento dicti q. M. Eliani, de quo infra dicitur, dicunt, & declarant, quod dicta loca eorum provenientibus, cum locis de ipsorum provenientibus emendis, ac provenientibus locorum de provenientibus emendationum multiplicemur donec, & quo usque perveniant ad tantam summam locorum, quæ omni anno respondeant summam liberarum quadraginta mille, & si non inveniantur tot loca ad emendum, quæ darent tantum proveniunt, emanant in Civitate Janæ, & intra Civitatem tot Domus, quod earum pensiones, & locorum proveniunt attendant ad dictam summam liberarum 40. mille, quæ summa completa tunc quinque Prioris Monasteriorum N. N. cum majore nata herede, & descendente dicti q. Eliani possint, si eis videbitur (quod remittit in onere conscientiarum eorum) dare libras triginta mille dictorum proveniunt Gubernatoribus Republicæ, quatenus velint liberare Patriam ab avariis, & perniciis earum, quæ donatio fiat cum hac cautela, quod pro eo anni, quæ ipse liber triginta mille donabuntur, non licet parimentum, neque gravamen imponere Civibus; reliquis vero libras 10000. annuatim dispensari faciant in maritandis Puellis, in Pauperibus, tam Religiosis, quam Secularibus, ut eorum conscientias videbitur, & de predictis voces quatuor, quando omnes non concordant, possint dispendere, sicut melius videbitur, examinatis prius, & discussis ad ballottas, seu calculos albos, & nigros inter se quantum approbare volent; sed non licet dare pro dotibus singulis Puellis cum maritabuntur ultra libras quinque usque in centum secundum gradum, & conditionem Puellæ.

Et quod ille, qui erit major ætate eo anno singulo, quo cum dictis Prioribus dictum officium exercebit, habeat pro sua mercede libras mille dictorum proveniunt, quando erunt ad numerum liberarum 40. mille, in dictum est, dum tamen præfatis quinque Prioribus videatur idoneus, & quod dictum Officium diligenter exerceat, qui si diligenter non exerceat, cadat ab ipsa utilitate, quæ tradatur alteri in tempore, seu ætate succedenti, qui ordo in succedentibus perpetuo observetur.

A veteriori usque tempore, quo hæc completam multiplicum prædictum, reluctumque ad statum respondendi annuatim libras 40000. ad usque in præfens Domini Executores singulis annis à dicta Columna, seu Ministris eorumdem montium, vel locorum S. Georgii libras 10000. exegerunt, quorum novem mille pro maritandis Puellis, & Pauperum subventionem juxta piam Testatoris mentem per eos distribuit facere, & mille solute fuerunt majoritatem pro tempore ex linea masculina ejusdem Testatoris pro ejus mercede ab eodem Testatore relicta, alie vero triginta mille residuum dictarum liberarum 40000. semper

I 3. per

per Serenissimam Republicanam exacte fuerant, & in publicam utilitatem converte.

Super praemissa Testatoris dispositione, ac subsequenti Executorum facto, infra scripta dubia impenduntur exacta fuerant.

Primo nempe, si legatum annuum librarum mille scilicet majores annu ex defuncta masculina Testatoris pro illius mercede deduci debeat a legato librarum triginta millium Reipublicae Januarii relicto, vel a legato decem millium Puellae, & Pauperibus distribuentur, vel denique ab utroque pro rata.

Secundo, an postea, quod praedictum legatum librarum mille deducendum fuit vel a solo legato librarum 30000, vel saltem ab utroque pro rata, valeant inordini Domini Executores, seu dispensatores ad hoc proponere pro repetitione totius illius ratae, quae hactenus indebita soluta, vel exacta fuit a Serenissima Republica ad finem, & effectum illum quoque erogandi in institutionem Puellarum, & Pauperum subventionem ad mentem Testatoris.

Tertio, an ex longa nequissima antecessorum Executorum, qui hactenus solas libras novem mille in exactis suis Causis erogantes, aliquod praedictum illi introgare poterint.

Super quibus dubitationibus Nos pro veritate consulti, prout infra respondendum fore putavimus.

Quoad primum itaque dubium dicimus legatum librarum mille pro mercede majori anni relicto singulis annis deducendum esse a summa librarum 40000, ob quod illa diminutione legato librarum 10000 relicto Pauperibus, & Puellae maritandis, earumque propter deductionem credere debere in damnum, seu diminutionem tantum alterius legat Republicae relicti.

Et quoniam adversus hanc nostram resolutionem duo in jure regulariter admitti dimicare videntur, primum nempe, quod si Testator penus aliquam speciem, vel fundum pluribus legaverit, & deinde aliquam quotam, seu ratam ejusdem speciei vel fundi in favorem alterius disposuit, intelligatur hanc ratam, seu quotam, quam posita alteri legavit, adesse illi a prioribus legataris, eaque in ultimum transiisse, ut ex pluribus textualibus dispositionibus concludimus *Adm. de consell. alim. volens lib. 12. tit. 2. numer. 27. & 28. Cephal. cons. 67. n. 1. & 2. De Luc. de Legat. dist. 53. numer. 6. vers. pro herede autem Camerel. de legat. lib. 4. cap. 1. cons. 2. quest. 12. numer. 1. & seq. fol. 476. & cons. 3. quest. 1. numer. 9. fol. 477. Bellon. de jur. accresc. cap. 5. numer. 4. quest. 5. num. 4. & seq. quod procedi etiam de summa pecuniarum prius alius legata, aliquam illius ratam, seu quantitatem alteri legaverit Testator, ut textus est in *Leg. cum certum 9. in fin. ff. de adimod. legat. cum alius quos citat, & sequitur Camerel. loc. citat. quest. 13. num. 1. & Bellon. de jur. accresc. dist. cap. 5. quest. 5. num. 6. Velsa. de privileg. miser. person. part. 2. quest. 8. numer. 287. eoque magis immo indubitate, si esset legata pecunia, vel quantitas de certo loco, quia sicuti in hoc casu non amplius tamquam genus, sed species talis pecunia in jure reputari non debet, ideo tale legatum quantitatis non distingueretur a legato fundi, vel alterius speciei, ut docet, ac egregie sumant *Cancor. var. lib. 3. cap. 20. de legat. numer. 268. & seq. Bellon. de jur. accresc. cap. 5. quest. 5. num. 4. & juncto numer. 6. & 7.***

Alterum quod quoque vires Patrimonii Testatoris, vel rerum legatarum non suppetunt ad integram solutionem Legatorum, tunc omnes Legatarii pro rata conuenire debeant ad diminutionem proveniente ex ea insufficientia Patrimonii, vel rei pluribus legat, ita ut singulis legataris pro rata minus solvi debeat, *Salgad. Layrins. credit. part. 2. cap. 4. n. 2. Escher. post tract. de ratione, comp. 10. n. 4. & seq. Peregrin. de fiduciaria. art. 4. num. 60. Gomez. de legat. cap. 12. numer. 34. & ibi Add. Aylon. Caldas de nominat. employ. lib. 2. quest. 10. num. 40. de Luc. ad French. dec. 236. n. 1. Rot. dec. 87. n. 2. 3. & ibi Altman. add. Adm. consil. 137. num. 13. & seq. lat. Casill. quodam. consil. lib. 4. cap. 51. n. 20. cum seq. & idem procedere in casu si quo per redemptionem, & translationem alicuius portionis, seu partis rei prius alius legat sequuta fuerit legatorum diminutio, per textum expressum in *Leg. 2. §. 1. ff. de condic. indebit. ibique scribentes, docet Ca-**

Bill. quod. contr. lib. 4. c. 51. n. 20. & Quarto pro hoc parte, & pariter in legatis piis Escher. d. loc. n. 8. Gomez. var. tom. 1. cap. 12. n. 24. Casill. loc. cit. num. 23. versus fin. & pluribus citatis D. Anfeld. dec. 66. n. 19. quodquid sit in legato Missarum, vel alio simili, aut ubi vigenter circumstantiae, ex quibus contraria voluntas Testatoris colligi possit.

Attamen in casu nostro contrarium est concludendum, quia cum legatum librarum 10000. sit factum expressis in subventionem Pauperum, & in collocazionem Puellarum, & sic cum piis illud sit, non intelligitur diminui ex ademptione dictarum librarum 10000. ex summa lib. 40000. postea facta per Testatorem, ut per totum singulem in *L. Libertis quas testament. §. Post. ff. de alim. cib. leg. firmat punctualiter Adm. de consell. alim. volens lib. 12. tit. 2. numer. 24. cum seq. Cancor. var. lib. 3. cap. 20. numer. 354. Tirag. de privil. pia cons. privil. 19. Leonil. de privileg. pauper. part. 2. privileg. 213. vers. legatum 12. numer. 4. lat. Amosaz. de cons. piis lib. 1. cap. 13. numer. 33. 34. & 35. cum aliis seq. latissime de Angel. post tractat. de impens. dotal. in opuscul. de legat. piis numer. 193. cum pluri. sequentib. De Luc. ad French. dec. 612. numer. 17. Larr. dec. 61. numer. 45. usque in fin. & latissime Rub. resolut. praescrip. cap. 66. num. 208. 209. & seq. Cyp. Larr. consil. 71. numer. 55. & pluribus sequentibus Rota coram Cavalier. dec. 41. num. 6. & coram Ludovici. dec. 236. numer. 12. Cancor. var. resolut. lib. 3. cap. 20. numer. 354.*

Nec obicem ingerit, quod Doctores praedicti loquuntur in legato pio in concursu non pio, vel prophano, de quo casu non videtur profecto dubitari possit, quia iuxta opinioem magis veram, & communiter receptam etiam in casu, quo non est sufficiens Testatoris patrimonium ad solutionem omnium legatorum, legata tantum prophana in contributionem veniunt, & pro rata diminutionem patiuntur, secus vero legata pia, ut testatur cum innumeris laudatis *Rub. resolut. praescrip. cap. 66. numer. 196. cum seq. Leonil. de privileg. pauper. part. 2. privileg. 213. Novar. de privileg. miser. person. privileg. 23. Velsa. eodem tractat. part. 2. quest. 8. num. 288. 289. & seq. de Luc. ad French. dec. 236. numer. 4. & ad Gratian. cap. 646. numer. 7. Altman. ad Revit. dec. 87. optimè Amosaz. de cons. piis lib. 1. cap. 12. numer. 34. & seq. latissime de Angel. post tractat. de impens. dotal. in opuscul. de legat. piis numer. 128. & magistraliter doctrinarius Rev. P. De Rosta Jesuita in quadam juris allegatione impressa penes De Luc. ad French. dec. 612. a numer. 12. §. In hoc articulo, usque ad numer. 20. & infinitis relatis, Adm. consil. add. ad Cyp. Larr. dec. 12. numer. 5. 6. & seq. Rota Romana dec. 288. numer. 13. part. 12. recent. & coram D. Anfeld. dec. 66. numer. 20. ideoque etiam opinio non possit procedere in casu nostro, ubi dictum legatum piis concurrat cum altero legato facto Reipublicae in exonerationem, & levamen populum, quod legatum pariter dicitur pius, iuxta firmat per Tiraguel. de privileg. pia cons. in prescrip. num. 31. 32. & 33. Aduen. de presump. lib. 4. presump. 113. num. 22. 23. & 24. Diana resolut. moral. moral. part. 7. tract. 6. resol. 30. vers. decimo versis, & Dian. Coord. tom. 6. tractat. 8. resolut. 38. & Barbos. de jur. Eccl. unvers. lib. 3. cap. 27. numer. 21. vers. laus sempre vocabulo. Amosaz. de cons. piis lib. 1. cap. 2. numer. 35. & in punctualibus terminis, quod quando legata omnia sunt pia, debeant omnia pro rata diminutionem pati, licet adessent magis pia, tradunt Plater. de differenc. uniusque fer. verbo legatum, differenc. 2. numer. 2. Diana resolut. moral. part. 3. tractat. 5. resolut. 60. & Dian. Coord. part. 6. tractat. 9. resolut. 39. Amosaz. de cons. piis lib. 1. cap. 12. numer. 40. P. Novar. Jesuita quest. singul. disp. 2. de missi Casill. & legat. quest. 25. §. 3. numer. 32. excepto tantum legato Missarum, ut videtur etiam penes Amosaz. lib. 2. cap. 6. a num. 10. cum plurib. sequentib. & alius penes De Luc. ad French. dec. 612. numer. 15. & Anfeld. dec. 66. numer. 20. per speciales rationes in eo consideratas a d. Auctoribus, & praeterit a Plater. de prescrip. Eccl. tom. 3. dispensat. 69. numer. 6. & 7. cum seq.*

- Quandoquidem huiusmodi obiectum procedere potest, si legatum Reipublice factum esset ab initio certum, & purum, verum quia in casu nostro legatum illud pendebat omnino à duplici conditione, ab arbitrio tempore executionis non puro, sed conditionali, ut apparet ex illis verbis conditionaliter probatis, ubi *si* *et* *videbitur* (quod remitto ad opere consuetudinem *rum*) dare libras 30000. distillarum praeparatarum *in* *herbariis* *Reipublice*, & à voluntate eorumdem Gubernatorum, quatenus velint liberare Patriam ab avariis, & perniciosis eorum, ideo ante eorumdem conditionum adimplementum legatum nullam habebat substantiam, neque ideo dici poterat pius, neque prophatum, quo posito non est verisimile, neque praefandum, quod in ademptione librar. 1000. simpliciter facta voluerit Testator diminuisse legatum, certum, & posum relictum pauperibus, & puellis mandatis in concessu alienis legatis incerti, praesertim dependentis ab alieno arbitrio, & voluntate, quod imò de facili evanescere poterat ob defectum aliquis ex dictis conditionibus; quomodo enim talio potissima car legata pia non debeant pro rata in concessu prophatum ad diminutionem contribuere, et ex illi, quia ex verisimili voluntate Testatoris praesumi debet, quod ipse magis affectionem habuerit ad propriam utilitatem Animae suae, quamque magis dilexisset, quam personas extraneas, earumque utilitatem, ita ex eadem ratione concludendum in casu praesenti, quia per dictum legatum pius pauperibus, & puellis relictum tamquam certum, & purum, certum, & indubitatum utilitatem, vel suffragium animae suae comparabat, secus vero ex legato conditionali Reipublicae facta, quia tunc suffragium animae suae dependebat omnimodo ab aliena voluntate, ultraquamquod meritiu bonas legas, quatenus puritatem fuisse per conditionis adimplementum, magis attribui tunc deberet pietati executorum, in quorum arbitrium illud reponeretur, quam pietati Testatoris, ut in simili ratiocinatur *Amos*, de *caus. piis* lib. 2. cap. 6. n. 12.
13. Quod item dictum legatum Reipublicae factum per supradicta verba conditionalia, *si* *et* *videbitur*, non sit collatum in arbitrium patrum, & absolutum executorum, quo casu illis non volentibus, vel non valentibus arbitrii, recurrere possent ad arbitrium boni viri, sive ad Iudicem unum bonum virum, ut ille loco executorum arbitrareretur, sed in arbitrium conditionale, quo casu illis non arbitrantibus, tamquam cessante conditione legatum penitus evanescit, in puncto firmant magistratibus *Bartol.* in *leg. si sic*, ff. de *legat. 1.* & in *l. 1.* numer. 9. ff. de *legat. 2.* alique ferentes *Barry* de *success. lib. 2.* tit. 5. de *infirmit.* numer. 3. praecipit sub *verb. certum autem est*, & *sequ.* iuncto numer. 4. praesertim sub *verb. si conditionale sit*, & *penes bonum, vers. item his*, ubi etiam loquitur de legato ad meram conscientiam aliquis commissio. *Peregrin. de fideicommissis. art. 33. num. 65.* iuncto numer. 69. *Rota Romana curam Caval.* de *est.* 374. num. 2. *Grazz.* de *Success.* 6. *Lexicon.* quest. 48. numer. 2. p. & 10. *Comar.* de *legat. & fideicommissis. lib. 2.* quest. 4. numer. 2. & *sequ.* fol. 579. quod progreit etiam si legatum conditionale factum fuerit in piam causam, vel in favorem Ecclesiae. *Ursula* de *sepel.* *Eccles.* tom. 1. part. 2. dist. 31. numer. 25. *Mancic.* de *consilior. ultim. volun.* lib. 11. tit. 16. numer. 6. *vers. huius nec.* *Revis.* de *est.* 57. numer. 4. & 5. iuncto numer. 6. *Comar.* de *legat. lib. 2.* quest. 23. numer. 8. & 9. fol. 618. *lastinif.* *Kodolphus.* allegat. 75. *terti.* per *totum*, praesertim numer. 11. *vers. Testator enim*, & numer. 12. eoquo magis id procederet, si fuisset tale legatum communis sum non in arbitrium, sed in meram voluntatem tertii, vel executorum, quandoquidem licet illud tamquam pius iuxta veritatem, & communem Doctorum sententiam valium esset, tamen non erit ei locus, nisi volente tertio, vel executoribus, quia ad eorum meram voluntatem commissum fuit, ut tradunt *last.* *Trentacamp.* lib. 1. *vers. et de pia caus.* *refut.* 1. *Rob. praedict.* *refut.* de *testator.* & *ultim. voluntat.* cap. 30. numer. 51. *tum sequ.* *Cardin.* de *Luc. dist.* 45. numer. 9. & *discurs.* 80. numer. 5. *Secundo* in idem de *infirmit.* *Peregrin.* de *fideicommissis. artic. 33.* numer. 66. *Dian.* *requis.* *moru.* part. 7. *trallat.* 6. *re-*

folat. 20. *Dian.* *Coord.* tom. 6. *trallat.* 2. *refut.* 28. & *refut.* 29. & ceterum in casu nostro non evanuit legatum, quatenus (ut nobis in facto statimatur) ab utroque cum minori, tum maiori Reipublicae Janonensis consilio de illorum suprema, & plenissima potestate in hac parte dispositioni Testatoris nostri derogantibus praedictum arbitrium loco executorum usque adhuc explicatum fuit, adimplendo alterius singulis annis per aequipollens demandatum favore Patriae, vel Civium operum allevationem iuxta piam Testatoris mentem.

Praeterea ad coniecturandum, quod nonnec Testator pius legatum lib. 1000. talem dimensionem peti, ad evidenciam usque crevit argumentum, si consideremus, quod quoadmodum in casu, quo legatum conditionale liberatum 30000. ex defectu conditionis caditum remansisset, non esset usque omnino inverisimile praesumendum, quod Testator voluerit diminui legatum pius liberatum 10000. in damnum animae suae, ne scilicet sibi suffragium diminueretur, alteri vero exarcano pinguis hereditas acquireretur, ad tradita per *Altiner.* ad *Revis.* dec. 87. & *De Let.* ad *Franch.* de *est.* 236. numer. 4. & ad *de est.* 612. numer. 13. 14. & 15. *Olta* de *est.* tit. 4. quest. 5. numer. 20. *Larrea* de *est.* 61. numer. 44. & 45. *Asfeld.* de *est.* 66. numer. 20. ita quoque praesumendum est in casu praesenti, quo idem legatum liberatum 30000. propter adimplementum conditionum effectum suum habuit, nam sicuti utroque casus ab unica determinatione, unica nempe ademptione lib. mille facta à tota summa lib. 40000. prius inter legatarum distributa, & sub unica oratione existente determinatur, eodem modo determinari debet ex novissima juris regula, quod nunc determinari respiciens plura determinabilia pariformiter determinari debet, desumpta ex celebri textu in *l. jam hoc iure* 4. §. *Sed si alter puer*, ff. de *volunt. subit.* cum aliis contextibus, & Doctoribus rebus per *Vela* de *est.* 6. numer. 33. & *last.* *Fufar.* de *subit.* quest. 257. numer. 12. & 13. & omnium plenissime *Castil.* *quod.* *concr.* cap. 97. numer. 1. & *seq.* tom. 5. & *perbebe.* & *doctores* *Cress.* *Valdus.* *obfervat.* 41. numer. 40. cum plurib. *sequ.* *pari.* 2.

Nul penitus adversus praedicti fumigata regula, quod relatio facti debet ad proximam, & sic quodlibet mille, quas mandavit Testator de distributionibus, seu locorum proveniunt solvi majori nam ejus Familiae, citra hanc sint à dictis libris decem mille destinata in subventionem Pauperum, & Puellarum, de quibus mentionem fecit Testator in proxima praecedenti dispositione, & non à libris 30000. remotioribus à dispositione dicti legati liberatum 1000. percipit quia hoc legatum immediate connectitur, ac utitur medianis particulis cum antecedenti oratione, sub qua alteram piam legatum liberatum 10000. in favorem Pauperum, & Puellarum ordinatum fuit.

Quandoquidem obiecta juris regula locum obtinere minime valet in casu nostro, ubi ex pluribus argumentis, & coniecturis super recentibus apparet diversum fuisse Testatoris voluntatum; relatio enim ad proximam, vel remotam semper sit per rationem, vel ad nonnam verisimiliter mentis Testatoris *Sord.* *concr.* 200. numer. 26. & *confut.* 431. numer. 64. *Rot. Rom.* part. 2. *reventior.* de *est.* 238. numer. 4. & 5. & *pari.* 9. de *est.* 449. numer. 26. *Allegat.* *confut.* 42. numer. 39. & *confut.* 27. numer. 39. *lib. 1. Palm.* *Neg.* *allegat.* 392. numer. 3. & *egreg.* *Rota* *Florentina* *per* *de est.* *lanc.* *recollect.* 4. *D. Palm.* *Neg.* tom. 3. de *est.* 219. numer. 19.

Praeterea ex hac fortiori consideratione obiecto resolvitur, ex eo nempe, quod regula in contrarium allata locum obtinet in casu tantum, quo relatio aquivaoca, aut dubia flaret in oratione, locus omnino in casu quo indicatus fuisset terminus ad quem relatio fieri deberet, quia in casu non est recurrendum ad regulares juris interpretationes, ex vulgatis Juribus deducis ex *l. ille aut ille* ff. de *leg. 2.* & *Rot.* part. 19. de *est.* 419. numer. 6. & de *est.* 453. numer. 7. & de *est.* 457. numer. 4. & 499. numer. 20.

In specie autem nostra evidenter constat Testatorem voluisse relationem facere ad unum redditum, vel proventus locorum S. Georgii, nempe ad totam, & integram summam liberatum 40000. universaliter sumptam,

- ut erat colligitur ex dictis verbis, *in hacten pro sua mercede litterarum mille duntaxat proventus quando erant ad numerum litterarum quatuordecim mille, ut dictum est.* Quapropter non possum dicere litterarum mille referri ad litteras decem mille partem dictarum litterarum 40000, 30 ut punctualiter concordant *Rota Florentina inter de off. Rot. Lucen. recellit, d. Palm. Nique. tom. 3. de off. 219. numer. 20. & Rot. Rom. decif. 667. num. 6. coram Alerico. & alii per eam allegati, & facti tradita per Spad. conf. 21. numer. 14. libr. 1. & conf. 254. numer. 4. libr. . . . & quod non debeat fieri re-
31 latio ad proxima, sed ad remota, cum verba dispositionis ista, & non illis convenient, opinio *Baitell. de iuris. volent. decif. 22. numer. 27. Spad. conf. 21. numer. 71. lib. 1. & conf. 336. num. 4. lib. 2. & conf. 237. numer. 12. & Rot. Roman. decif. 346. numer. 8. part. 19. recent. & Baldace. tit. 3. de legatis, decif. 23. num. 26.**

- Quod autem in casu nostro Testator relationem fecerit ad omnes proventus litterarum 40000, ambigi quippe non potest, quia non simpliciter mentionem fecit de proventus, sed cum verbis relativis denotantibus totam summam proventuum nempe *litteras 40000, ubi dicitur proventus, quando erant ad numerum 40000, tunc enim dicitur ad totam summam respectum habuisse Testator quando ab eo universali-
32 ter tamquam unicum corpus nominata fuit, ut per belle de morte adventu *Bellon. de jur. archiep. cap. 3. quest. 8. numer. 13. Torr. var. quest. tom. 2. in Ad-
fessil. part. 1. quest. 23. tit. 12. numer. 18. fol. 151. 329. Cardin. de Luc. de fideicommissis, diffus. 187. numer. 3. in fin.**

- Atque ex his oritur etiam responsio ad alteram objectionis partem elicam in dictione, & quod quia ipsa attendi nullatenus debet, quando oratio per eam contexta tam ex veridicis intente Testatoris, quam per expressa verba relationem habet ad terminos remotiores, & non ad ea quae in precedenti proxima oratione posita sunt, ut mox demonstravimus, verum etiam quia dicta dictio, vel huiusmodi tunc operari valent contentantem, relationem, & dependentiam cum precedenti proxima oratione, quando oratio, vel periodus sequens, sub cuius initio illa posita fuit, esset de per se imperfecta, vel ex parte verbi, vel ex parte sup-
33 positi, vel appositi, secus autem dum periodus, vel oratio, prout in casu nostro est de per se ex omni parte perfecta, & recta à suo particulari, & dispositivo verbo, ut magistraliter tradit *Bartol. conf. 57. per tot. Peregrin. de fideicommissis, art. 16. n. 12. & Rota Romana decif. 537. num. 8. part. 19. recent. & Rota Florent. coram de Comitibus decif. 98. numer. 83. & in
34 punctualibus terminis dictionis, et, recent. *Episcop. cap. 42. numer. 23. & seq. Rota decif. 453. numer. 14. part. 19. & pluribus citatis Rota Florent. cor. D. de Comitibus decif. 98. numer. 83. & 83. Rota proce Torr. var. quest. tit. 2. de subsid. & fideicommissis, decif. 9. num. 3. & ipse Torr. tit. 4. de legatis quest. 1. n. 14. 15. & indubitate in presenti casu, ubi veridicis mens Testatoris omnino suadet relationem fieri ad totam summam litterarum 40000, praesertim ex maiori pre-
35 dilectione, quam praesumitur ille habuisse, erga Animam suam, ut laud supra demonstravimus. *Episcop. Rota, dicta capite 43. numer. 25. & de Comitibus dicta decif. Florentina, 98. numer. 84. & Rota Romana dicta decif. 537. num. 9. part. 19. recent. & Torr. locis citatis.***

- Quo vero ad secundum dubium, an competat dictis Executionibus actio repetendi dictas annuas litteras mille huc usque decursas, & plus debito singulis annis à Ministris Serenissime Reipublicae exactas, pro reintegratione dotium puellarum, & elemosynae Pauperum in omnimodum mentis Testatoris adimplementum, Censio affirmative respondeo, cum utique certum in iure sit, quod si quis aliquos legatarum, qui pro rata ad diminutionem legati constituitur, vel totam diminutionem parti teneatur, integrum legatum
36 emerget, actione conditionis indubiti adstringi ille valet ab aliis Collegataris ad ipsas restituendum pro rata quicquid indubiti per eum exactum fuit, *Peregrin. de fideicommissis, artic. 4. numer. 62. Gomez de Legat. cap. 12. numer. 21. & ibi Addeat Salgad. Labyrinth. Credit. part. 2. cap. 4. numer. 3. Castill. quodid. contr.*

lib. 4. cap. 31. numer. 21. & cum aliis citatis *Strahan. Jun. resol. 106. in Addit. numer. 104. & seq. libr. 2. quod procedit etiam huiusmodi actio conditionis in-
37 debiti per heredem, vel executores dictis collegataris cessat non fuerit *Bruteman in L. 2. ff. de condit. in-
debit. Gratian. discept. forens. cap. 648. numer. 13. & de Luc. Jun. num. 9. in fin. & item de Luc. in Lalyr. Cess. jur. Via. 139. numer. 3. Cappe. Laur. decif. 12. num. 3. & laud reprobat *Olea contrarium tenente firmat pluribus aliis citatis Strahan. Jun. resol. 106. in
Addit. numer. 104. cum pluribus seq.***

Ad tertium, & ultimum demique dubium negative responderetur, etenim indubitanum in iure est, quod negligentia, vel ignorantia administratorum Officialium, sive executorum non valet iuribus pauperum, puellarum, vel eujuslibet alterius pie Cause in aliquo prajudicare, ut opinio firmata in puncto *Rota Romana decif. 70. num. 11. & 12. part. 16. recent. Rub. Add. ad decif. 24. part. 3. recent. numer. 38. De Luc. de donat. num. 3. vers. attamen, & dif. 15. numer. 8. 29. vers. sed etiam quoniam *Gratan. de Ecclis. qua. 386. numer. 4. Episcopus Rota, diffus. select. cap. 149. numer. 31. ne dum quia pauperes, & puella incerte ex caritativo subsidio Testatoris subveniant, vel ipsius Defuncti Anima, pro cuius salute principaliter talis pia Causa fuit instituta, non valuerunt, neque valent agere, ut notant praedicti Doctores; Verum etiam quia
38 cum dicti Pauperes, Puellaeque veniant ex proprio iure, tamquam ex pia Testatoris dispositione vocata, nihil commune habent cum facto antecessorum, & ideo ipsum factum nullum illis praedicti producere valet *Rota. coram Caprara decif. 651. num. 16. De Luc. de servit. dif. 34. num. 5. Ferg. de Jurisprudent. part. 2. cau. 1. & 2. cap. 7. num. 7. 8. Episcopus Rota, diffus. jur. select. cap. 149. num. 43. & in omnem casum adveniens quodcumque praedictum, quod ex ignorantia, aut diutina negligentia antecessorum administratorum, vel executorum fuit pie Pauperum, Puellarumque causa interrupta fuisse demonstraretur, semper modicum executoribus bonae ejusdem pie causae competet in integrum restitutio, ut tradunt *Rota. coram Rich. decif. 33. numer. 31. & coram Caprara decif. 667. num. 4. & post Pacibell. de diffus. decif. 51. numer. 29. 30. & decif. 52. numer. 17. & laud pluribus citatis *Com-
fessio. ad Statut. Urb. tom. 2. adnot. 48. art. 1. n. 72. 73. & seq. Rota. Episc. cap. 149. n. 60.*****

ARGUMENTUM.

Procurator, vel Mandatarius, quando constat de precedenti mandato, censetur emere pro Mandante, licet contrahat nomine proprio, & Dominium rei empta transit illico in mandantem absque alia traditione, si res empta Procuratori, vel Mandatario tradatur. Emptio quando facta censetur pro se, vel Procuratorio tantum nomine; ubi explicatur dictio per N. latine pro, & altera a quibus
39 et N.

In venditione rerum, quae in numero, pondere, & mensura consistunt, ad transferendum Dominium in Emptorem, an requiratur mensuratio, numeratio, vel ponderatio, & quando praedicta tam respectu Emptoris, quam Venditoris habeantur pro secutis.

Creditor anterior an possit avocare pecuniam à posteriori Creditore pro communem Debitorem ipsi solutam, & bona fide consumptam.

SUMMARIUM.

- 1 Restitutio in integrum denegari nequit Concurrentibus malitiae, & involuntariae Sententiae.
 - 2 Sententia ratione interdicti dicitur nulla.
 - 3 Littera missiva, & responsiva inter Mercatorem probant mandatum.
- Nec non etiam illius acceptationem, & contrarium numer. 4.

Et vim obrem publicis Instramenti Sententia, seu rei iudicata, n. 5.

6 Procurator confessor contrahere nomine mandantis, etiam si id non explicet, quando confas de procedenti mandatis.

Ampla et etiam si Contrahens esset poffus nomine proprio n. 7.

Et statim Dominum acquirit, de cuius ordine, & mandato emit, n. 8. & 9. & n. 24.

Quomodo emptio nomine alieno facta sit de pecunia propria Procuratoris n. 10.

11 Annona frumentaria Civitatis continet publicam utilitatem.

Et habet executionem peractam n. 13.

Et finitur privilegium fiscalibus n. 14.

Qua multa magis procedunt, si Annona non faciat Attentionem, quomodo erat frumentum, modo id exequatur, quo pensio Civitatis consolatur n. 15.

12 Dominum in beneficium Civitatis, Fisci, Ecclesie, vel Principis etiam absque traditione transferitur.

16 Princeps dicitur Respublica Maritus & Pater Subditorum, & subsidarius obligatur tempore indigentia illis providere de frumento, aliisque vitualibus etiam de propria.

17 Pendo sacro nibili latius est, nibilque seditionis illo seione, ac famelicis.

18 Transferrantur frumentum, aliaque species annuarias ad Civitatem suae exempti a Gabellis, nec possunt molleseri pro debitis, etiam Cameralibus, siue in personis, siue in rebus tam in accessu, quam in recessu.

19 Dillio per latine pro non semper importat contemplationem persone, cuius intra alius geritur.

Contrarium verum num. seqq.

Dillio pro causam finalem denotat n. 20.

Et indicat alium emptiois fuisse saltum nemine illius, pro quo contrahitur n. 21.

22 Verba per conto di N. important, ut ipse N. dicatur Dominus, & principalis, & omne commodum & incommodum contrahit ad eum spectet.

23 Alius subsequens praesentia declarat.

24 Mandanti queritur alio adversus Mandatarium pro rei empti restitutione, quia praesentia emisit se variat praecedenti mandati.

25 Emptio quando non est facta expresso nomine Mandantis ad transferendum Dominium requiritur, quod siue consignatio Peritieri approbato, vel Precatio, Admonitio, vel Noveris.

26 In emptione rerum, quae consistunt in numero, pondere, & mensura, non transferitur Dominium in emptorem, nisi sequatur numeratio, & ponderatio, & periculum intereat est Venditoris.

Mensuratio, & traditio dicitur facta, & habetur pro facta, quando emptoris mora intercedit in recipiendo rei emptas n. 29.

Idemque procedit in edicium Venditoris, si per cum sitis, quomodo mensuratio, & traditio sequatur num. 31.

27 Pretium dicitur certum in venditione, si relaxatum sit ad illud, quod currit in publico Foro, vel loco emissi declarationis.

28 Consignatio Frumenti praecedere debet antequam ad aliquid emptor teneretur.

30 Venditor ad hoc, ut constituitur in mora tradendi rei venditas, etiam unica sufficit interpellatio.

31 Debitor non dicitur in mora, si post interpellationem elapsam sit tempus trium, aut decem dierum.

32 Traditio supplet defectum mensurationis in emptione non facta.

34 Patiensia habet vim traditionis possessionis, quando possessor ex parte sua adimplevit contractum.

35 Persimile quod est, semper praesumit debet.

36 Ex Scientia, & non contradictione Altius consensus praesumitur.

37 Dominium rerum supponitur translatum in eum, qui obrem licentiam expediendi, seu transmittendi rei emptas.

38 Confessio minoris emanata ad propagandam veritatem probat sine solemnizationibus.

Casare, de Commercio, Tom. II.

39 Creditor non potest propria auctoritate rem hypothecam accipere.

40 Possessio tenorem capi non potest propria auctoritate, quod tamen intelligitur, si possessio per vim capiat.

Fallit conclusio, quando confas fideiuratum nullum ius habere, vel quando invadens credebat se possidere, nam ista creditur etiam quae exceptionis opposita, illum excusat n. 41.

42 In furto duo capitaliter concurrere debent, dulus scilicet, & animus lucrificandi.

43 Furum non committit, qui rem auferit, cogitanti Dominum id esse permittentem.

44 Auxilium ferre peranti rem furatam dicenti esse propriam excusat, & tenetur damtaxat in subsidium excusis bonis principalis furis n. 45.

46 Creditor anterior etiam in pecunia proferri debet adversus posteriorem Creditorem, cui aliquid traditum, & solutum fuerit a comuni debitorum.

Contrarium verum, si posterior Creditor cum bona fide receperit, & consumpsit num. 47. & numer. 49.

48 Creditor anterior quando est simul hypothecarius, & privilegiatus veluti Fiskus, potest auferre pecuniam a posteriore creditore etiam bona fide consumptam.

Item quando Creditor posterior consecutus fuisse propriam Creditum ex causa lucrativa n. 50.

Necnon quando tempore solutionis per fuit omnino Creditorem diligentia, & tamen fuit posterior gratificatus n. 51.

Vel denum quando Creditor posterior per fraudem, & dolum suum Creditum recepit n. 52.

53 Frumentum ultra triennium durare non praesumitur.

Deciso Rata Florentina in Aretina Grani.

Veneris 6. Julii 1726.

COR. AUDIT. MANILIO URBANI,

E T

DISCURSUS CLXI.

Cum D. Eques Alexander Cimus della Fioraja fideiussor in cambio sectorum quatuorcentum in forte, creato anno 1704. a Joanne Baptista Fucci favore quond. Dom. Bartholomaei Subbiani, coactus fuerit illud solvere anno 1719. Dom. Antonio Tucciarelli, in quem uti verum, & legitimum administratorem Alexandri ipsius Uxoris, ac filiae, & haereditis quond. Joannis Francisci Lappoli Cessionarii precati Domini Bartholomaei creditus pervenerat, sibi debitum relevationem nancisci exceptam super bonis, seu hereditate dicti qu. Joannis Baptista Fucci principalis debitoris, illamque debitis praeferantem, ac prorsus decoctam repertis in concursu Creditorum efformato a D. Alexandro Fucci filio, & haerede beneficiario ejusdem Joannis Baptista, iudicium intruxit mense Julii 1722. cor. Supremo Senatu huius inchoate Civitatis contra Dominum Antonium Franciscum Mini, qui assertum fideiussorem, per occupationem quantitatis frumenti, & speciem existentis Angliarum in propriis horreis dicti Joannis Baptista tempore suae mortis secuta die 24. Septembris 1708. ut idem Dominus Mini, vel actione in factum ad interesse, vel conditione fustiva, vel de vi bonorum raptorum cogetur ad reportandum frumentum, & segetes ablatas, velut ad haereditatem dicti Joannis Baptista spectantes, vel ad deponendum illarum pretium, succedive distribuentum juxta dispositionem ejusdem Magistratus, qui die 11. Januarii anni 1723. Sententiam petitioni conformem protulit contra dictum Dominum Mini, videlicet illum condemnando ad reportandum in Oppidum Anglarum, infra terminum dierum triginta, totum frumentum ab eo, propria auctoritate ablatum, quod exhibetur anno 1708. tempore mortis Joan. Baptista Fucci in propriis horreis ejusdem Oppidi, siue ad deponendum pretium penes Cantariam Vener. Hospitalis S. Mariae Novae huius Civitatis ad dispositionem ejusdem Magistratus, & ad effectum illud consignandi postea cui de jure, una cum omnibus damnis, & expensis liquidandis, ut latius ex D. Sententia in Proc. fol. 78.

Agnoscent praeterea Dominus Mini se à dicta Sen-

I 4

tencia

tencia valde gravata, exposita coram eodem Magistratu illius nullitate, & injustitia, petit solutam restitutionem in integrum, cuius Causa Nobis tribus Iudicibus secundum appellationem commissa, sedulo rimatis iuribus hinc inde deductis, necnon etiam rationabilibus exhibitis ex parte hæredum qui Domini Antonii Felicis Catani, unanimiter censuimus, prævia restitutione in integrum, dicti Domini Franciscum Mini absolvendum fore, & esse ab impetru per dictum Dominum Equitem della Fioraja, prout absolvimus, reservatis iuribus talibus qualibus Creditoribus di Joannis Baptiste Fucci pro consecutione Grani, seu verius pretii contra hæredes dicti olim Domini Antonii Felicis Catani, & prout de jure, ex peculiari circumstantia, que notant post rationes motivas inferioris expendendas.

Satis enim consistit de lesione resultante ex præcedentibus sententiis nullitate, & injustitia, quibus conventibus restituitur in integrum denegari non poterat, L. 4. §. Condemnatus, ff. de re judic. Innoc. in cap. ex litteris sub n. 7. post mod. verif. quia in primo casu de restitu. in integrum, Res. cor. Emerix Jun. decis. 380. n. 2. & decis. 633. num. 1. & in recent. decis. 676. n. 3. part. 19.

Nullitas emergit, ex quo non petita per Dominum Equitem della Fioraja, quantitate certa frumenti, eaque nullatenus præcedenti probationi, seu liquidationi supposita, sententia condemnans ad reportandum totum frumentum in genere, seu ad deponendum illius pretium absque relatione ad certam quantitatem, remanet nulla ratione incertitudinis contra dispositionem Texti in leg. 1. & 2. Codic. de sentent. que sine cert. quantitat. præfer. & in §. Curare litigat. de alim. prout advertunt Castrenf. conf. 424. numer. 3. lib. 1. Succin. Jun. conf. 45. numer. 18. cum sequentiis lib. 1. Speculat. tit. de sentent. §. 9. Oyer. in dictis §. Curare numer. 21. cum sequentiis, Affyn. in prax. §. 3. cap. 29. Pax. Jordan. Instaur. canon. lib. 14. tit. 25. de sentent. numer. 62. & 63. pag. 511. Altirner. de nullit. sentent. rubr. 13. quest. 24. sub n. 42. numer. 44. & 57. Magan. decis. Luterf. 21. num. 7. Rota coram Coccin. decis. 1460. numer. 10. & 11. & in recent. decis. 139. numer. 3. part. 10.

Injustitia clarius infurgit, eo quia sententia condemnat Dom. Mini ad reportandum frumentum, seu ad deponendum illius pretium, quando ipse existens Angliarum anno 1708. uti Minister Dolanzæ non habuit penes se neque unum, neque aliud, solumque parvit mandatis quond. Domini Antonii Felicis Catani Ministri Annone lujus Civitatis, requirerens dictum frumentum emptum a Joanne Baptista Fucci uti procuratore, & cum pecuniis ejusdem Annone, mediante præscripta ejusdem frumenti transiissione, adhibito insuper consensu Domini Alexandri Fucci filii, & hæredis dicti Joannis Baptiste, prout infra; Unde Domini prius investigantes ad quem spectaret dominium dicti frumenti, advennerunt, illud pertinere ad Annontam, etiam inter latitudinem pecuniarum dicti Joannis Baptiste antea solutarum, tam ex præcedentibus, quam ex subsequentiis, adeoque de absolutoria debita eidem D. Mini non dubitantes.

Ex præcedentibus, quia ex pluribus Epistolis exaratis à qu. Juliano Piholei Annone principali Ministro mense Augusti, & Septembris 1708. de quibus in Proc. d. fol. 129. ad fol. 135. & directis dicto Domino Antonio Felici Catani, necnon ex quatuor testibus ejusdem, de quibus in Proc. d. fol. 143. & 145. constat, istum dedisse ordinem, frui mandatum, & pecuniis dicto Joanni Baptiste Fucci, ut frumentum emeret pro dicta Annona, dictumque Dominum Julianum totum approbasse, immò inculcasse ejusdem ordinis permanentiam penes dictum Fucci fol. 129. n. ibi „ Non Manchi &c. „ come pare di quello risultare di più effettuare al Fucci, „ tenendo ante con il medesimo sempre ordine libera di potere applicare a quei risentimenti gli si offerivano per i prezzi correnti “ fol. 130. n. ibi „ Ho inteso volentieri, &c. ed ha fatto benissimo a rimettergli le raccomandazioni, perchè impieghi tutta la sua attenzione &c. stando bene gli avesse somministrato altri soldi facente “ fol. 131. n. ibi „ P. S. gli tenga sempre l'ordine libero di mettere insieme ogni quantità, che gli si offerisca fra mano “

fol. 132. n. ibi „ e potrà mantenere le pratiche, che “
fol. 132. n. ibi „ col raccomandargli il prender “
roba buona “ & infra „ tenerlo sempre più impiegato “
in questo esercizio, acciò ci merita assai maggior “
somma, che sarà possibile “ fol. 133. n. ibi „ quanto “
alla provvista delle Segole &c. P. S. potrebbe veder “
re per mezzo del Fucci &c. “ & infra „ non si “
fardai degli Orzi, che gli possono venire fra mano, “
perchè anche di quelli ne abbiamo bisogno “ & fol. “
134. n. ibi „ tenendo sempre fermo tal ordine con il “
dette Fucci &c. osservando ancora le pratiche fatte “
per le Fave, e Segale, &c. “

Ex subsequentibus verò, quia Joannes Baptista Fucci mandatum suscepit infirmum, & pecunias in summa scutorum 2700. à supradicto Antonio Felice Catani, ad effectum emendi frumentum pro Annona, diff. Proc. fol. 49. & d. fol. 143. ad 145. immò antequam contractus emptioem concluderet, de quantitate, qualitate, ac pretio frumentorum certiores redderet eundem Dominum Catani, istiusque consensum expectabat, licet emptioem peractam, repositique frumenti in horreis Angliarum non multum carasset de illo tempore transiissione ad dictum Dom. Catani juxta obligationem suscepam, ut clarè colligitur ex Epistolis responsivis præfati Joannis Baptiste Fucci dicto D. Catani mense Augusti, & Septembris dicti anni 1708. ac ex quadam sua declaratione, de quibus in Proc. d. fol. 39. ad 32. & fol. 49. Ex Epistola 8. Augusti, n. ibi „ Di parte a P. S. come questo giorno ho comprato “
nel Mercato di Anghieri circa flaja dugento, ed “
anche ho fatto qualche partito, che a bocca dico il “
tanto a P. S. mi avrò fatto in devo venire per il “
denaro, perchè per Mercatelli ce ne sarebbe bisogno, “
ed anche se mi mandasse un centinaio di soldi per “
fare il Mercato Domenica, lo stimerò bene “ Ex declaratione inita die 14. ejusdem mense Augusti, in qua licet perpetuam irrepertis terminis venditionis loco emptioem, adhuc rectè colligitur, dictum Joannem Baptista Fuccium fuisse merum Procuratorem ad emendum pro Annona, & dictam declarationem emisse ad effectum designandi frumentum emptum, seu verius emendum, & pecunias receptas in dicta summa scutorum 2700. in hanc eandem causam d. fol. 49. & 30. n. ibi „ Io Gio: Battista Fucci, &c. “
confesso avere venduta fino a questo giorno, &c. Di. “
co aver fatto l'abbige di rimettere flaja tremila “
Grano al prezzo concordato “ & in fine die 17. Septemberis n. ibi „ E più ho ricevuto la Gio: Batt. “
fla Fucci altri ducati trecento, ducati in contanti “
dal Signor Felice Catani in due volte, per l'effett “
to di Grani comprati per lui in conto dell'Abbon. “
danza “ Ex Epistola 16. Augusti d. fol. 29. t. & 30. “
n. ibi „ Di parte a P. S. come questo dì 15. del “
corrente mese ho comprato nella Piazza di Anghia “
vi flaja dugento di Grano bianco a crazie 45. lo “
flajo, &c. sono in trattate di comprare sopra mille “
flaja di grano dal Vescovo del Borgo di San Sepol. “
ero, &c. per tanto ne dà parte a P. S. e mi avrò “
quello, che io devo fare, &c. Stare dunque atten. “
dendo da P. S. la risposta, &c. mi trattengo “
in Anghieri, il grano obbligato “ fol. 30. t. ex Epistola 9. Septemberis, n. ibi „ Gli dà parte come ho ser. “
mato le flaja facimento di grano dell' Eminenza. Cor. “
dinale Adartelli Padrone dell'Abbadia di S. Rar. “
tolomeo di Anghieri a crazie quarantafai “ & fol. 31. “
32. Ex Epistola 13. Septemberis, n. ibi „ Di parte, “
come sono in parola con gli SS. Uomini delle Monache del Borgo di comprare flaja cinquecento di grano di quella qualità della mostra, che gli portai, &c. “
il prezzo è a lire quattro, &c. dunque flajo atten. “
dendo la risposta, perchè Lunedì me lo vogliono “
dare nel Grano, e Adartelli bisogna, che io men. “
ga per il danaro, &c. “ Hujusmodi enim inter: missivæ, seu responsivæ inter Mercatores, seu negociatores, res nedum probant mandatum ad emendum frumentum, & similia, leg. si procuratorem §. 6. ubi glof. & DD. ff. de Procurat. leg. prima in princ. ff. mandat. Paris. conf. 19. numer. 1. lib. 1. Adanf. consult. 11. numer. 4. & 5. & seq. Gob. consult. decis. 69. numer. 18. Rota coram Aterlin. decis. 302. numer. 1. post Foffin. de mandat. decis. 402. numer. 4. & recent. decis. 197. numer. 8. part. 4. & decis. 137. numer. 1. & decis. 360. numer. 3.

num. 3. part. 12. nec non illius acceptationem, & ex-
 4 quationem, *Manf. d. consuli. 11. sub num. 9. vers. an-
 de sequitur. Rota dec. 355. num. 5. part. 10. & d. dec.
 157. num. 2. part. 12. verum etiam vim obtinent in-
 strumētū publicū, sententiā, seu rei iudicatz Rote.*

5 *responf. 12. n. 2. lib. 1. Gair. de credit. cap. 2. tit. 7. n. 3.
 3372. Gratian. difcept. for. cap. 300. n. 2. ibique Carol.
 Anton. De Luca num. 1. Anfal. de Comm. difc. 61.
 num. 2. Rota Jansen. decif. 142. per tot. Boer. dec. 333.
 numer. 8.*

Constitutum autem ex precedētibus, & subsequēti-
 bus de speciali mandato emendi frumentum pro An-
 nona, illiusque fulceptione, & executione pravo con-
 sensu, & approbatione dicti D. Antonii Felicis Ca-
 tani per effectivam frumentis emptionem, etiam intra
 latitudinem dictorum fructuum 7900. ut ex calculo,
 de quo in Processu fol. 38. hactenus non erat, quin
 Joannes Baptista Fucci in huiusmodi emptione fe-
 6 cerit Procuratorem Annonæ, etiam non expresse man-
 dato, nec nomine mandatus *Angel. & Bartol. in leg.
 quia in aliena 6. & Si is qui parabat ff. de acquir. her-
 edit. Sord. conf. 19. num. 18. 24. & n. 30. ubi bene di-
 stinguunt inter mandatum speciale, & mandatum genera-
 le ad negotia Altimar. de nullis. contr. rubr. 1. quæst.
 30. rom. 3. n. 46. ubi pariter in bene distinguit, & n. 63.
 & 64. & rom. 5. p. 31. fol. n. 490. & Terrius, Roderic. de
 ann. reddit. lib. 3. qu. 11. n. 80. cum seqq. ubi etiam di-
 stinguunt *Altimar. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 18. sub n. 6.
 Sed diversa cum seq. & num. 20. cum tribus seqq.
 & tit. 19. num. 6. Altimar. de præsump. lib. 3. præ-
 sumpt. 49. numer. 1. cum seqq. Hermosill. ad Lopez. lib.
 49. gloss. 1. n. 6. tit. 3. part. 5. tom. 2. Dominus meus
 And. Cafares. de Comm. difc. 43. num. 39. & difc.
 56. num. 2. latè Negual. alleg. 20. artic. 2. casu 1.
 num. 33. cum seqq. & casu 2. per tot. & casu 5. nu. 57.
 ubi etiam contrahat gestus effectum nomine proprio *Gair.
 consuli. dec. 69. n. 17. & 20. Manf. consuli. 11. nu. 14.
 22. & 23. Foderina ad decif. 304. Sord. num. 2. idem
 Sord. dec. 333. n. 8. Rota in recent. dec. 64. n. 3. & 4.
 part. 6. & dec. 157. n. 5. & 6. part. 12.***

Et per consequens proprietates, seu dominium di-
 ctorum frumentorum per Fructum Procuratorem em-
 ptorum transiit illic in dictam Annonam, seu di-
 ctum Dominum Antonium Felicem Catani illius Mi-
 nistrum, ut in puncto emptionis, & venditionis *Fruct.
 8 Rote. responf. 39. num. 2. & 3. lib. 2. Manf. de
 probat. consuli. 611. n. 10. & 11. Cald. de emp. & vend.
 cap. 20. nu. 17. Altimar. de tacit. & ambig. lib. 8. tit.
 11. num. 3. Hermosill. ad Lopez. 48. gloss. 5. n. 7. & 9.
 tit. 3. part. 5. tom. 2. Salgad. Layr. Credit. par. 2. cap.
 23. nu. 31. & cap. 24. n. 42. 43. & 51. cum seqq. Ad-
 dend. ad Galin. de procurat. part. 5. cap. 1. n. 4. Manf.
 d. consuli. 11. n. 14. 23. & 23. Sord. dec. 335. n. 7. &
 8. Rota Jansen. dec. 13. n. 17. & Romana coram Priol.
 dec. 25. n. 4. repetit. in recent. dec. 157. part. 12.*

Indubitante quando, prout in casu presenti, ipse-
 met Joannes Baptista Fucci, non iam innominatus declara-
 vit, & confessus fuit comparasse frumentum pro dicto
 D. Catani, & nomine Annonæ, ut in calce dicte
 declarationis, *Proc. d. fol. 50. ubi « E più ho ricor-
 » to, & per effetto di grani comprati per lui a con-
 » to dell' Abbondanza, &c. »* Etenim ficuti qui fa-
 ctur non contraxit proprio nomine, sed alieno, dicitur
 emere voluisse ad illius utilitatem, ut in puncto *Negual.
 9 alleg. 20. art. 2. casu 6. nu. 49. cum seqq. ita
 consilio per confessionem emens, quod frumenta
 empta fuerunt procuratorio nomine Annonæ, non modo
 eorum possessio, sed etiam proprietates, vel domi-
 nium per traditionem factam ementi ipso iure quan-
 tum fuit ipsi Annonæ, d. l. qui in aliena 6. Si is qui
 parabat, ff. de acquir. heredit. *quibus Paulus de Castro
 3. vers. sed. si dixisset, quid minus legit. l. 1. §.
 Per Procuratorem, ff. de acquir. vel amittenda posses-
 leg. traditio 20. §. ult. ff. de acquir. rer. dom. Hundi-
 conf. 39. n. 26. tom. 2. Paris. consuli. 611. num. 16. lib. 1.
 Altimar. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 18. n. 2. vers. &
 10 tamen si procurator nomine & nu. 18. vers. Ceterum si
 dixerit, & tit. 19. n. 5. Roderic. de ann. reddit. lib. 3.
 qu. 11. nu. 83. ubi limitat text. in l. si rei ex mandato
 meo, ff. de acquir. rer. dom. Negual. d. alleg. 20.
 art. 2. casu 3. num. 43. & 43. ubi conciliat iura exad-
 verso allegata 45. & 46. & casu 5. n. 51. cum seqq. ubi**

etiam si emptio nomine alieno fit facta de pecunia 10
 propria, *Rote. lib. 1. tit. de mandat. no. 108. & lib. 2.
 responf. 19. n. 1. & 2. Rota. Lutr. consuli. 21. n.
 14. latè Pola differt. 38. num. 14. vers. ut per traditi-
 onem, ubi quod dominium abique alia traditione trans-
 ferretur in mandantem, si mandatus illius nomine
 accepit, & pariter conciliat leges exadverso allega-
 tas, & num. 33. tom. 2. Manf. d. consuli. 11. num.
 12. & numer. 33. Carol. Anton. De Luca ad Gratian.
 difcept. 3000. num. 7. Rot. Jansen. dec. 13. n. 17. dec.
 127. num. 8. & dec. 237. n. 2. & penes D. And. de Ca-
 fares. difc. 5. n. 58. de comm. Rota nostra coram Ur-
 col. dec. 1. nu. 23. & Romana coram Durano dec. 16.
 n. 1. & cor. Alderis. dec. 103. num. 4.*

Præterquam quia in beneficium Civitatis, vel Reipub-
 liche, cuius nervus est frumentum, seu Annona, qua
 ad viam conservandam nihil convenientius est *Arifol. 11
 lib. 6. politic. cap. 8. & in qua constituta est publica
 utilitas, quæ (suprema) dicitur l. 3. in fin. ff. ad l. Ju-
 liam de annonæ, Perch. de aqueduct. cap. 7. quæst. 3. lib.
 1. n. 17. cum seqq. Paulus. differt. 92. n. 3. necnon in
 beneficium Fidei, Ecclesiæ, vel Principis, dominium 12
 etiam abique traditione transferretur, *Bald. conf. 337. n.
 5. lib. 1. Admoch. conf. 265. nu. 16. Gabr. de emp. &
 vendit. consuli. 2. numer. 16. lib. 3. Noal. de transmiss.
 cap. 39. n. 14. Pax Jordan. locubrat. canon. lib. 14. tit.
 11. num. 275. per tot. tom. 3. Lest. de iust. & iure lib.
 2. cap. 3. dab. 3. n. 16. vers. & Hermosill. ad Lopez. gloss.
 3. l. 7. tit. 4. par. 5. sub n. 14. vers. & limita pag. 329.
 Altimar. de nullis. contrah. tom. 4. rubr. 1. part. 2.
 quæst. 15. numer. 312. in fine numer. 313. & num. 738.
 Gratian. difcept. for. cap. 912. n. 11. & 50. Palm. alleg.
 14. num. 18. Ricc. collect. decif. collect. 1119. limit. 5.
 De Franch. dec. 23. in fin. vers. item dominum, Spo-
 rell. dec. 168. num. 27. & 28. Rota in recent. dec. 673.
 num. 4. in fin. part. 2. dec. 81. na. 7. par. 5. & dec. 630.
 num. 1. part. 9.**

Unde Annonam frumentariam Civitatis habere exa-
 13 quationem paratam dixit Rota in recent. dec. 39. n. 22.
 part. 11. & gaudere privilegiis fiscalibus, contra ea,
 quæ scripsit Card. De Luc. de regal. difc. 44. & Ep-
 iscopi. Rota difp. fisci. cap. 72. n. 38. & 9. magis
 communitur, ac solide firmant Zeul. ad Statut. Fa-
 14 vent. observat. ad rub. 14. lib. 4. n. 30. cum seqq. ubi
 ficit Card. De Luc. & Rota in locis citatis, *Constans.
 ad Statut. Urb. adnot. 60. art. 3. n. 248. ad 252. ubi
 pariter rejicit dictos Doctores contrarium sentientes,
 quos etiam rejicit Rota nostra decif. 50. nu. 13. & 14.
 coram Bluffis. D. meo Auditore de Comitibus, ubi in
 puncto animadvertit, quod Annona, seu Abundantia
 Civitatis, & Status Florentini tributa fuerunt privile-
 gia tacite hypothecæ antierioritatis, omnique privi-
 legia fiscalia etiam ex motu proprio Sereniss. Ferdi-
 nandi Secundi Magni Ezzuris Anno 1647. & nu-
 mer. 23. & 24.*

Extra difficultatem quando prout in casu isto An-
 nona non facit mercimonium, quamvis erat frumen-
 15 tum, illiusque Pistoribus distribuitur ceno taxato pretio,
 nam id facit, ut fiat panis Civibus vendendus, & ita
 consulari penurie Civitatis, vel Reipublice *Altimar.
 ad Revit. conf. 73. numer. 4. tom. 2. Molis. dec. tit. de
 gabelli. Scharan. lib. 12. quæst. univ. & numer. 12. ad 14.
 revent. dec. 277. per totam, ibique de Marinis, & in 16
 fortioribus terminis videnda Rota nostra d. dec. 50. n.
 28. cojas Princeps dicitur Marius, & Pater Subdito-
 rum, & sic subditus obligatus dicto tempore indige-
 re, illas providere de frumento, aliisque victualibus,
 ut in puncto de proprio. *Card. De Luc. de regal. difc.
 45. sub num. 4. & n. 8. & difc. 125. num. 9. non præ-
 termissa veteris ætate alia politica ratione, quod
 videlicet, nihil latius est sacro populo, nihilque je-
 17 junio, ac famelicis seditionibus, L. C. de frument.
 Urb. Constantine. lib. 11. Novar. ad pragmat. regu.
 rubr. de adnot. collect. 1. n. 4. Molis. de consuet. cap.
 18. num. 1. cum seqq. Constant. ad Stat. Urb. adnot. 60.
 art. 2. nu. 95. cum seqq. Preb. de aqueduct. lib. 1. cap.
 7. quæst. 3. n. 18. Ussil. concl. 111. in verbo Annona
 47. Paulus. differt. 92. n. 4. adeoque modum sibi con-
 ciliandi benevolentiam apud præteritum exemplo docuit
 Augustus, penes Tacit. lib. 1. in princ. sub numer. 2.
 ubi « Adilem domus, populum annonæ, cunctas dal-
 ordine etiam pollicetur. »**

Ob quas rationes, transportantes frumenta, blas-
das, aliasque species annonarias ad Civitatem non so-
luni de jure sunt exempti ab omni praelo, & gabel-
la, sed etiam non possunt molestari pro debitis etiam
Cameralibus, tam in accessu, quam in recessu, sive
in personis, sive in rebus, juxta textum in l. 1. *Cap. de*
Naviculario. lib. 11. Zund. ad Statut. Fovent. obsequi-
ad rubr. 41. lib. 4. numer. 9. cum seq. tom. 1. Consilant.
quod Statut. Urb. anno. 60. art. 3. numer. 279. Balmesid.
de collect. cap. 79. n. 15. in medio. §. numer. 16. Ursil.
quest. 111. verbo Annona numer. 45. tom. 1.

Non obstat, quod illa dictio per „ibi“ *comprati*
per lai, latine pro, non semper denotet emptorem
alieno nomine factum, sed importet aliquando con-
templationem persone, adeoque emptio facta sit nomi-
ne proprio, ad effectum eidem revolvendi ex *Ansid.*
de Comm. disp. 30. n. 18. §. 3. quia non omisso
quod iste Auctor in suo primo caso succubuit, ut ha-
beretur num. 2. quoque ibi dicebatur mandatum suffici-
piendi pecunias ad cambium fuisse precedenter con-
sumptum, nec ullatenus fuisse probatum dictas pecu-
nias fuisse receptas post dictum mandatum, & quod
in secundo casu Marchionis Pallavicini non satis con-
stabat de mandato emendi frumentum, imò quod in
facto docedat eo non indiguisse, sed solum consen-
sisse illius transmissioni, circa illum titulum domini,
verius est, quod ea dictio pro Catano, nedum de-
notet causam finalem, proximum, & immediatum,
quod est id, quod dicunt auctoritates ab Ansidio al-
legate, & signantur Sard. conf. 445. numer. 29. Gra-
tian. disp. forens. cap. 96. n. 26. §. 27. & cap. 924.
num. 24. Allegrad. conf. 39. d. num. 13. Rot. cor. Rich.
dec. 235. num. 1. verum etiam rectè indicet, actum
21 emptoris fuisse peractum nomine ipsius Catani, ut in
puncto docet Barr. in l. 1. §. Nunciatio, nam 17. ff.
de oper. nev. nunc. „ibi“ sed quid scilicet, ego facio hoc
pro tali respectu, idem est dicere pro Titio, & no-
mine Titii, & in l. fideicommissa, §. interduo, n. 2.
ff. de legat. 3. „ibi“ Item nota, quod dictio pro Ti-
tio, quia tantum est dicere facta pro Titio, quantum
nomine Titii, & sequitur Rota in recent. dec. 154.
num. 27. part. 8.

Efficacius quia Joannes Baptista Fucci non solum
usus fuit ea dictione per lai, idest pro Catano, sed
etiam addidit ea clariora verba „in conto dell' Abbanda-
menta“, quæ nihil aliud significant, quam adhibere
nomen Annone, nec aliud important, quæ Anno-
na dicitur Domina, & principalis, omnesque commodum,
& incommodum contractus emptoris ad ipsam
pertineat, ut de his verbis punctualiter traduct *Alti-*
mus de nullitas. contradi. rubr. 1. quæst. 10. num. 72.
tom. 3. Givich. obsequi. 105. sub num. 12. vers. quæ nihil
aliud. Hodericus contr. 39. r. 324. sum. Mans. d. consule.
11. num. 4. & num. 23. Gob. consule. decif. 69. num. 19.
decif. 72. num. 6. Rota cor. Cottin. decif. 1901. n. 12.
& coram Card. Caprara decif. 153. n. 2. late Peri in
sua Negot. par. 3. cap. 2. per tot. egregie Terr. de Camb.
disp. 2. quæst. 1. num. 51. ubi quod verbum per conto
*prolatum ab eo qui non habet mandatum sui cor-
respondens referat ad negotii gestionem, quibus omni-*
buss junctis dictis creditis libenter fuisse susceptis, &
emenda frumentum pro Annona, receptione pecuniarum
ad eundem effectum, & emptioem non explicis
ante approbationem dicti D. Catani Annone Mi-
nistri, in late superius ostensum est, satis superque
constat dictum Joannem Baptistam Fucci verè, & rea-
liter dictas emptiones, non fecisse nomine proprio,
sed nomine ejusdem Annone, & ad illius omnimodu-
um utilitatem.

Minus turbat, quod ea verba „comprati per lai
in conto dell' Abbandamenta“, legantur solum in fine de-
clarationis, de qua in *Proc. fol. 49. non autem in*
parte superiori, in qua adhibuit sui titulus venditio-
nis „ibi“ Confesso aver venduto fino a questo gior-
no al Signor Amos Felice Catani Ministro dell'
Abbandamenta in questo luogo, quia cum ex facti cir-
cumstantiis superius relatis clare colligatur perperam
irregulari in dicta declaratione terminum venditionis
loco emptioem pro eodem Domino Catano, præceden-
tia ejusdem declarationis juxta subiectam materiam à
subsequentibus declarantur Allegrad. consule. 22. num.

26. libr. 1. & conf. 79. num. 63. lib. 2. *Seminaria. contr.*
94. numer. 3. & 4. 12. Mans. d. consule. 11. numer. 3.
Sard. dec. 8. num. 21. Rota post Terr. de successi. in ma-
yor. dec. 1. num. 17. & seqq.

Auctoritates verò exadverso allegant super puncto
translationis domini non percipienti casum presen-
tem, ubi videlicet ex præcedentibus, & subsequentibus,
imò ex ipsamet confessione procuratoris com-
stat, emptiones legatum fuisse peractas nomine man-
datis, juxta auctoritates superius adductas. §. *Indubi-*
tanter, sed enunciant solummodo conferendum
Mercatorum, qui quavis emendo nomine alterius, ta-
men in emptioem non expiant, sed nomine proprio
emunt, quo caso mandanti quiritur actio adversus
mandatarium pro rei emptæ restitutione, quia præsu-
mitur virtute præcedentis mandati emisse, quemad-
modum loquitur *Parisi. conf. 47. num. 26. & 27. libr. 24*
1. Cypre. Larr. consule. 21. num. 15. & 16. Gratian.
disp. for. cap. 300. num. 17. De Luc. ad eum numer.
14. vers. solum est, vers. mandatarius, qui ambo in
hoc secundo casu non expresse emptioem nomine
mandantis, ajunt, quod ad transferendum dominium
requiritur, quod facti consignatio Portionis approba-
to, vel Procaccio, Mulioni, vel Naviculario, etique
addi possit Cardin. De Luc. de empt. disp. 5. n. 6. &
10. & de credito disp. 23. n. 9. & 10.

Neque refragatur, quod frumentum non fuerit men-
suratum, adeoque illius dominium ante mensuratio-
nem transire non potuerit in Dominium Catani, seu
Annonam, cum ea quæ consistunt in numero, pon-
dere, & mensura donec sequatur comertio, & men-
suratio non transiunt in dominium Emptoris, sed re-
manant in dominio Venditoris, ejus interum est
periculum juxta *Text. in l. 2. §. C. de peric. & com-
mod. rei vendit. leg. quod sapi. §. In his, ff. de con-*
trah. empt. Ansid. conf. 89. num. 2. & 3. tom. 15. cum
seqq. Natta conf. 263. num. 2. & 3. tom. 2. Hermosilla
ad Lopez leg. 24. glof. 1. numer. 1. titul. 5. part. 5. fol.
538. Petr. Barbos. in l. si mora 10. numer. 13. ff. solut.
Matrimon. vers. item Card. De Luc. de empt. & solut.
51. num. 6. & disp. 6. num. 7. de regalib. disp. 118. n.
3. & disp. 124. sub num. 2. §. quod scilicet, & de cre-
dit. disp. 23. num. 4. Mans. consule. 5. d. numer. 9. cum
seqq. Ansid. de commere. in eadem causa disp. 8. num.
13. & num. 30. & prius disp. 7. num. 2. Pacin. de lo-
cat. cap. 24. numer. 24. & 25. Altomar. de nullis. con-
trah. tom. 6. rubr. 1. part. 4. quæst. 39. num. 80. Cypre.
Larr. consule. 21. num. 13. De Rota consule. 68. num.
2. Gratian. disp. for. cap. 318. num. 1. cum seqq. ibi-
que Carol. Anton. De Luc. num. 1. & 2. item ad cap.
300. numer. 10. idem Gratian. decif. March. 191. ibi-
que Carol. Anton. De Luca, & Scoppa per tot. Post.
resol. 114. numer. 11. & 12. Epif. Rota disp. felici.
cap. 74. sub num. 10. De Luc. ad Franch. decif. 23. n.
3. Cypre. decif. 14. numer. 6. Rota Alaceraten. penes
Vincul. dec. 10. num. 1. & 3.

Quia ultra quod facta mensuratione, & traditio-
ne Procuratori, qui gessit actum nomine mandantis
ibi „comprati per lai in conto dell' Abbandamenta“
Proc. d. fol. 49. latum etiam dicitur facta traditio, &
mensuratio, ac dominium transiunt in mandantem
absque alia mensuratione, & traditione, juxta superius
firmata in §. Indubitanter, respondent etiam,
quod cum Joannes Baptista Fucci felle obligaverit to-
tum frumentum quantissem emptam transportare ad D.
Antonium Felicem Catani Annone Ministrum „ibi
Dicitur aver fatto l' obbligo rimettere fissa tremella
grano al prezzato concordato“ d. fol. 49. quod pretium
erat certum, utpote relatum ad illud tunc current in
publico foro, vel loco emittæ declarationis De Luc. 27
de alien. dicto disp. 3. sub numer. 9. vers. focus, Alt-
omar. de nullis. contr. tom. 4. rubr. 1. part. 2. quæst.
15. num. 89. & dictus Minister pariter suas adimple-
verit, solvendo eidem Fucci summam frumenti 2700.
utique Fuccius fuit in mora, quia tenebatur dictum
frumentum mensurare, & mensuratum tradere dicto
Catani Ministro, ut in fortioribus terminis venditoris
est Text. in lege ex empto 11. ff. de act. empt. & compen-
dit. Post. dicit. resolut. 114. numer. 15. 19. & 24. 28
eum seqq. Altomar. de nullis. contr. rubr. 1. quæst. 8.
fol. 1. numer. 151. tom. 3. Rota coram Cervo decif.
42. num. 16. Rota Genov. decif. 144. sub numer. 13.
vers.

- verf. fœderis rēfpondit. & num. 24. adeoque quomodo admodum, quando mora temporis intercedit recipiendi, & per annos fiat, quominus mensuratio, & tractatio loquatur, utraque habeatur pro facta in odium ipsius, juxta Text. in l. si emptorem 3. in fin. ff. de peric. & comm. rei vendit. l. Labeo 50. ff. de contrah. empt. P. Barb. in l. mora 10. fol. num. 13. verf. prædicta igitur ff. solut. Matrimon. Card. De Luc. de regalib. dist. 218. num. 4. & dist. 125. fol. num. 2. §. Quod scilicet, verf. nisi per illum, & num. 7. verf. ubi enim fiat per emptorem, & num. 31. De Rota consulti. 68. num. 12. & 22. Nota de contrah. tic. de empt. & vendit. in accidenti n. 28. verf. quod limita. Atque d. consulti. 3. n. 26. & 27. Cappe. det. 14. n. 18. Rot. in rec. det. 219. n. 6. & 7. part. 5. ita quando non fit per Domini Cantani emptorem, mandatum, quominus frumentum mensuratum recipere, cum esset semper paratus ad recipiendum, imò pluries interpellaverit dictum Fucci ad illud transmittendum Proc. fol. 63. quando uox interpellatio ad hunc effectum sufficit, in puncto Rota coram Cero d. decif. 42. num. 1. & ipse notari frumentum transmitti in odium ipsius non transmittenti haberi debet mensuratio, & traditio pro facta l. si quis vinea 4. & ibi gloss. & l. illud 17. ff. de peric. & comm. rei vendit. ubi n. Sed si per emptorem mora fuisset, deinde cum omnia in integro essent, moram venditori adhiberi, cum pater se exsolvere, equum n. est posterius marum venditori necesse, & l. si in per emptorem 33. §. quod si fundum ff. de act. empt. ubi n. deinde per lo faret, quominus solveret, De Rota d. consulti. 68. fol. num. 22. & 23. Epif. Rota dist. scilicet. cap. 74. num. 15. Gomez. var. resol. tom. 2. cap. 2. de empt. num. 32. erga fin. verf. secundum limitat. Altaner. de nullis. contr. n. 6. rubr. 1. part. 4. quod. 39. num. 81. Anas. decif. Ferrarior. 63. num. 5. præcipue cum à die emisse declarationis dicti Fucci alaplum esse tempus plurimum triginta dierum, non autem modicum trium, vel decem, in ea quod debitor non dicitur in mora l. promissor ff. de ad. consil. pecun. ubi n. sed modicum tempus statendum est non minus decem dierum, ut exalio celebratur, Bald. consulti. 157. lib. 2. Menoch. de arbit. lib. 2. cov. 1. ref. 7. De Rota d. consulti. 68. num. 33.
- Quatenus vero novus actus mensurationis, & traditionis fuisset per hypothesin necessariam, utique etiam ille dici deberet expletus ex transmissio frumentorum facta ad dictum D. Caroli Ministrum Annorum cum consensu, & approbatione Alexandri Fucci filii, & hæredis præfati Joannis Baptiste, nam quando etiam rei venditor ad mensuram suam facta vera, & actualis traditio aique mensuratione, & approbatio traditio supplet defectum mensuræ Decies in l. traditionibus num. 6. C. de pñis Caput. consulti. 643. n. 3. & 5. tom. 5. Anas. d. cons. 89. num. 36. & sub numer. 39. verf. nam prædicta, Paris. cons. 59. fol. num. 20. lib. 1. verf. ipsi loquuntur, Mantie. de rat. & ambig. lib. 4. tit. 17. n. 6. Gomez. var. tit. de empt. tit. 2. cap. 2. n. 32. verf. si vero, Menoch. de recip. post. remed. 17. num. 19. in fin. Hermysell. ad Lopez. l. 24. gloss. 1. n. 4. tit. 3. part. 3. fol. 338. Pacien. de locat. d. cap. 24. num. 26. & 27. Altaner. de nullis. contr. n. 6. rubr. 1. part. 4. quod. 39. num. 80. in fin. Gravian. discept. for. cap. 318. num. 27. 28. & 30. Carol. Ant. De Luca ad rum num. 3. Idem Gravian. det. March. 191. num. 7. De Luca ad eum sub n. 7. 6. venditor. Epif. Rota dist. scilicet. cap. 74. num. 13. tom. 1. Tbofaur. det. 197. num. 8. in fin. Drifill. ad Affili. det. 280. num. 2. verf. & infuper, De Luc. ad Franch. det. 23. num. 3. in fin. Rot. coram Seraph. decif. 264. num. 9.

- De traditione, seu transmissio perfecta frumentorum repositum in horreis Angliarum tempore moris dicti Joannis Baptiste Fucci ad dictum D. Antonium Felitem Cantani et illius ordo, ac de illorum integra receptione sequens patet ex ampla confessione emissa ab hæredibus dicti Cantani, de qua in Proc. fol. 66. de consensu dicti, & approbatione dicti Alexandri Fucci filii, & hæredis dicti Joannis Baptiste pariter constat ex acta ab eodem gestis die 26. Septembris 1708. de qua in Proc. fol. 35. ubi n. In Alessandro di Gio: Battista filia Fucci, in virtutem di questa mia da ampla avvertita n. al Sign. Anas. Francesco Atini, che spedisca tutti gli grani, e biade, che Gio: Battista mio Padre ha

comprato per servizio dell' Abbondanza, e quelli facciano condurre al Sign. Felice Cantani in Adone Passio, & Rem, da ampla autorità a detto Sign. Atini nel modo, che sopra, di spedire altri grani, e biade, che sono fuori di dette Piazze, come in mano del Abbonche di Santa Chiara, del Borgo San Sepolcro, & in mano et. n. ad altri, che si potesse aver notizia, che fossero stati incaperati, & comprati da detto Francesco mio Padre, et. n. qui bene concordat iudiciali del possino D. Anonelli Franciesi Mini in ejus examine liquet ad instantiam D. Equitis della Fionaja, fol. 20. n. in prin. ubi n. E ciò fuori con consenso, ed ordine d' Alessandro Fucci figliuolo di d. Gio: Battista, et. n. & consistet alia fides jurata, & recognoscia Domini Pasqualis Montanelli mœ temporis Cancellarii, test. A. Chauri D. Equitis Porngiani Vicarii Tanti Angliarum Instanz, claves horreorum, in quibus aderat frumentum, & quo agim, fuisse recuperatas in D. Antonio Francisco Mini, & Petro Almini Chulode post adventum dicti Alexandri Fucci ubi n. Furvo infelice nel mio Banco, come in deposito le chiavi, et. fin. che non fosse venuto il Capitolo di detto Fucci, che poi venuto dopo poco tempo vennero entrambi a ripigliare le dette chiavi n. Proc. fol. 182.

Ad hoc quod videtur fuisse alicuius momenti, quicquid adversus adeo liberum, & expulsum consensum opposuit D. Eques della Fioraja, quod videlicet Apoc dicti confensus sit falsus, & cum antialta, carere requisitis viginti Text. in l. scripturas C. qui prior. in sign. hab. præcipue cum dictus Alexander Fucci vix esset minor 18. annorum, & in ejus examine funder facta falsus fuerit dictam Apocam fuisse factam post quatuor circiter menses à morte Patris, & sic cum antialta longe post sequam asportationem frumenti, adeoque præjudicare non valeat extrinsecus dicti Joannis Baptiste Fucci, neque in vim recognitionis bona fidei, quia bona fidei, & falsitas sunt oppositæ, nec possunt simul concurre.

Etiam omisso n. quod dici possit, de retractatione facta post quindecim annos à D. D. D. Alexandro Fucci, quo ad antialtam donec fuit declaratoria emissa die 26. Septembris 1708. animadversum fuit, quod insulam comparatur, quod dictus Alexander non fuerit, ut ipse supponit, requisitus dicta die 26. Septembris de consensu pro dicta segetum transmissio, & quod fuerit requisitus, ac consensum præstiterit diebus proximè sequentibus ante dictam transmissio, saltem ostendit, vel alio modo, licet Dominus Mini ad incinerem camelam curaverit, dictum consensum jam præstatum postea redigi in scriptis, forsitan cum aliquo errore antialta, nam dictus Alexander præstatur consensum præstatum in substantia denegare non aude, illumque comprobare immediate, vel parat pro morem Paris, non solum ejus præsentia in loco Angliarum, scientia, & taciturnitas, seu perpetua acquiescentia, & observantia speculativa post dictam transmissio, ex quibus videtur ipsamque, pretio jam soluto, possessionem frumenti tradidisse, ut in durioribus terminis venditoris firmant Menoch. de recip. post. remed. 17. num. 19. in fin. verf. ubi venditor, Gravian. discept. for. capit. 318. numer. 25. & 30. Idem decif. March. 191. numer. 7. Holier. ad Surd. det. 64. num. 6. Seraph. decif. 264. num. 12. Affili. det. 4. libri 2. numer. 92. cum seqq. ubi quod etiam emptio sit conditionalis, alius rei data scienter et. n. cui deberet conditionaliter, transire in dominium illius.

Verum etiam mihi consulantur tunc Epistole ab eodem Alexandro conscriptæ dicto Antonio Felici Cantani, nempe 30. Septembris, quinta, ac sexta Octobris dicti anni 1708. de quibus in Proc. fol. 117. 118. & 119. In prima enim respondendum est sic circa la nota del Grano dei Magazzini di Angliari non glielo mando per non aver finito di misurarla n. ex u quoniam elare risultat ipsum perquisivisse, & manifestasse quantitate grani existentem in dictis horreis ante illius transmissio, cum fatis verisimile sit mensurationem tunc non adhuc completam ad suam finem perduxisse, cap. quia verisimile de præsumpt. cap. infirmum, & ibi Dicus de reg. jur. in 6. l. ad carum 5. ut. ff. de iustis. Castil. quod. contrav. cap. 63. numer. 2. cum pluribus seqq. tom. 3. Rota ad orat. Card.

*Cath. De Luc. super Confess. in Matris. decif. 33. n. 8. decif. 245. num. 12. & 23. part. 2. & decif. 677. n. 11. part. 19. quod magis apertè fecunda Epistola enarra-
ta post alios quatuor dies, ipsi idem repetit sub di-
versis ratione, nempe „ la meta del grano „ che di
„ presente si trova ne delagazioni non pùte mardo „
„ perche arado „ che il Signor Alini l'abbia informa-
„ to del tutto „ Cum autem D. Antonius Franciscus
Alini non fuerit present mensurationi frumentorum,
Bolivete penes se consignatione, & nequevis illor-
um quantitatem, ut ipse fassus fuit sub Interrogato-
ris fol. 23. r., non potuit de alio redire certiorum
Dominum Catani, nisi de consensu habito pro requi-
sita transmissione totius frumenti, ac segetum, qua-
rum pretium suis non erat (ut dict. Alexander prae-
via mensuratione rectè novat) pro adquisitione,
vel solidatione summae fucorum 2700. receptæ à Pa-
tre, ut ex Calcio, & fide Nobili, de quibus in
Prac. d. fol. 38. & 64. fortius, quia in eadem Epi-
stola etiam exoravit Dominum Catani, & ab eo re-
quirit ordinem directum Domino Mini, ut possit
recipere duodecim sextarios frumenti, existentes in di-
ctis horreis, coemptos ab ejus Patre ad effectum fe-
minandi obsequio in quod in nihilò deberet, aut con-
quebat fucis de reliquo „ ibi „ si ritrovare di Mo-
„ quardini fissa deduci di grano seme, il quale mio Pa-
„ dre requirit, l'aveva comprato per seminare a ca-
„ sa vostra, però la prego caldamente, che si digni di
„ fare una polizza al Lavato di quella al Signor Mi-
„ ni, ut in posta mandare a ripigliarla per semina-
„ re „ & di cuore la saluto „ quod bene demonstrat
ipsum agnovisse reliquum frumenti, ac segetum verè,
ac realiter pertinuisse ad Anthonem, adeoque pro
illius transmissione jam consensum præstasse, ut ul-
tra superius relatò in §. Etiam generaliter com-
muni, Adelfard. de probat. concl. 417. numer. 10. Me-
nech. de presump. lib. 3. pref. 133. numer. 7. Mans.
confess. 643. num. 24. Rot. in rec. decif. 388. numer. 8.
part. 17. & dec. 274. num. 15. par. 19.*

Ex tertia domum Epistola de 6. Octobris habentur
infra scripta verba, videlicet „ Gli do avviso, come per
„ la Die grazia „ ho ritrovato altri trentadue scudi in
„ tanti grano „ il quale si P. S. si contenta „ lo vorrei
„ spedire via le più Basse, siccome anche quelle fossero
„ la di Reverendi Comandanti Agente del Tolomei di
Firenze, che mi farà molte care „ & infra „ Del gra-
„ no del Cardinale Marcella, si gli piace „ crederò di
„ rimettere il denaro presso „ &c. „ & in fine „ Io
„ alere poi se gli fosse bisogno dei deboli usci della
„ mia fornina „ mi comandi alla libera, che sempre
„ mi troverò pronto per servirlo „ ex quibus patet
primo dictam Alexandrum tempore præteritis consen-
sisse, idem per decem dies ante hanc Epistolam fuisse
potius negotiatorem, quam pupillum, ut ipse in reco-
gnitione Apocæ dicti consensu se ostendit affec-
tavit, & secundo, quod si jam libenter se omnino servare
Dominum Catani; quoniam si adveniret etiam alia
quantitate frumenti impet à Patre, non esset in di-
ctis horreis Angliarum, proit à prefato Catani bene-
placium, seu licentiam pro illius expeditione seu trans-
missionem ad eundem cum propriis animalibus, ita et-
iam supponendo dominum dicti exani fuisse transla-
tum in eum, à quo dicta licentia expostularet, & ob-
tineretur, ex traditis per Rot. in rec. dec. 44. n. 9. part.
28. & in Liberrana Sylvarum 10. Martii 1698. & Con-
forme, & 25. Feb. 1701. §. Si itaque coram Alato,
cum aliis, quos refert, & sequitur Rota rursus coram
Alastofa. Dominus noster Auditor de Comitibus dec. 20. n.
12. quomodo dubitandum erit, ipsum non dedisse con-
sensum pro transmissione frumenti, ac segetum exi-
stentium in horreis Angliarum, quas prius recognovit
medante mensuratione, & de quibus non ausu expo-
suisse, nisi semarios duodecim pro semine.

Itaque parum fortè obijcere, Apocam dicti consensu
earentem requisitis dictæ legis servari, &c. fuisse fal-
sum, uti consensum cum anodato, & tempore minoris
aetatis dicti Alexandri, adeoque creditibus Patri
præjudicium aliquod inferre non posse, cum quia cum
dicta Apocæ continetur id, quod ante directos credi-
torum comprobavit ipsemet Alexander verus, & factò
post aliquos dies, à quo legitur emanare, de postea sus-
cepisse, ut super ostensum est, & in tota substantia fue-

rit ab eo libenter admittit, vix fuit experti consiliique fal-
sitate, quatenus etiam dici possit erronea, ob præsen-
tiam acrium aliorum dei, tum etiam quia, cum dic-
tus Alexander in eadem Apocæ consensu præstavit fal-
sus fuerit, frumentum, ac segetes existentes in dictis
horreis Angliarum fuisse emptas à Joanne Baptista Fuc-
ci ejus Patre ad utilitatem Annonæ ex illius pecuniis,
& hoc recognoverit bonam fidem in dicto actu emptio-
nis verè præstentem, ac de per se valido, permitten-
do ejusdem actus executionem, mediante traditione,
seu transmissione ipsorum frumentorum, rectè valuit
in declarationem veritatis dictum consensum præstare,
ac confessionem emittere, etiam sine solemnitatibus,
quidquid fecus dicendum esset si confessio fuisset tan-
tum obligatoria de presentem, ut bene distinguendo dif-
ferre Altagrad. conf. 5. n. 7. & seq. lib. 1. Angel. de
confess. tom. 1. lib. 2. q. 13. n. 80. & 81. & quest. 23.
n. 14. & seq. Constant. ad Stram. Urb. ann. 44. art.
5. n. 454. Pignat. rubric. 90. n. 25. verf. rursus, Joannis
de folema. in contrall. minor. gloss. 16. §. 7. n. 382. Rot.
Lat. inter recoll. per Palm. Nep. dec. 381. numer.
14. & 15. Dominus meus Auditor de Comitibus decif.
Flor. 78. num. 9. in fin. Adm. ad Gregor. dec. 188.
n. 11. verf. item confesso, Rota coram Arzuff. decif.
63. num. 37. & 38. repet. in recus. dec. 318. num. 31.
part. 10. & coram Caprea dec. 158. num. 15.

Taliter igitur comprobato dominio frumentorum,
de quibus agitur pene Anthonem, nec non in elaris
posita illicum transmissione ad D. Catani illum Mi-
nistrum, cum consensu expresso, & tacito Alexandri
Fucci filii, & hæredis dicti Joannis Baptiste de seque-
bant ea omnia, que pro parte D. Equitis della Fio-
raja, & suis, &c. contra Dominum Antonium Fran-
ciscum Mini edificata fueret super quibet actione ci-
vili, seu super condicione futura, vel de vioborum
raptorum fuit alia quacunque, juxta Text. in l. si
quis in eamdem 7. fin. final. C. unde vi l. extat 13. ff.
quod metus caus. leg. creditoribus 7. ff. ad l. Juliam de vi
privata l. pignoris C. de pignor. act. in 6. ita tamen
instit. de vi honor. rapit. ubi Instituit omnes, ac
juxta expensam per Olynth. tit. de all. in prin. 4. Allio
num. 14. Pergr. in prac. vitar. par. 2. sect. 3. fol. 38.
3. interfect. 12. num. 5. fol. 221. ac D. meum Audite.
Boschi in Bannum gener. cap. 70. num. 11. & 17.

Pactum enim DD. & jura firmitate, quod possessio
bonorum capi non possit propria auctoritate, intelli-
gi debent in casu, quo possessio rei per vim rapia-
tur, sive à ereditore, sive à Domino, & in his ter-
minis loquitur Text. ex adv. allegat. in 6. ita tamen
instit. de vi honor. rapit. „ ibi „ sed ne dum talia ex-
citantur, inveniantur viæ, per quas raptori impu-
„ ne jam extirpetur avaritiam, molus Divulsi/Con-
„ stantibus pro hac parte professum est, ut nemo
„ liceat vi rapere, vel rem mobilem, vel se movere
„ licet suam eandem rem existimat, &c. „ Alinger. cod. 4.
§. n. 4. in verbo vi rapere „ ibi „ hoc est possessionem
„ rerum apud alios existimant violentè invadere „
Olynth. ibid. numer. 1. & seq. Galfus Mans. in instit.
cod. §. n. 1. 2. & 3. D. meum Auditor Boschi in Ban-
num gener. cap. 70. n. 12. & 17. cum seq. ubi con-
cedentes, & insuper dicta jura, ultra multas limita-
tiones, quas patimur, relatas per Farinac. de furt. §.
175. num. 12. §. 18. num. 131 & 139. Foff. de mand.
obser. 13. num. 6. & per eund. D. Boschi. d. cap. 70.
num. 26. cum seq. & cap. 71. n. 2. & 3. non proced-
unt, quando, prout hic, constat, spoliatum nihil
ius habere, vel quando invadens credebatur se posside-
re, vel possessionem sibi quærentem per Procuratorem,
vel alio modo, nam tunc illa credulitas, etiam ope
exceptionis opposita illum excusat, latè Farinac. de
furt. d. quest. 175. n. 126. 129. 131. & 132. & prin.
quest. 174. num. 141. & 142. prout etiam excusat ta-
citurnitas, & consensus possessoris permittentis de te
controversia, tamquam de capitis hoc ab alio dispo-
niti, dictus D. Auditor Boschi d. cap. 70. num. 66. & 67.
ubi etiam quando exlat dolus.

Docemus autem Mini, ultra morem gestum D. Ca-
tani Ministrum Anthonem, qui prius demandavit eundem
asscuratorem frumentorum, & postea illorum trans-
missionem, ut habetur ex depositione Antonii Ma-
nucci, de qua in Prac. fol. 64. n. ibi „ che disse al „
Sig. Anton Francesco Mini, che invigilasse „ fol. 4.
luc.

« *Intestato la fidejussione de' grani, e biade esistenti in*
 « *Angliari, Ore. visus fuit nihil mali petegisse, nam*
 « *recepit clavibus hostiorum à Petro Almini Cu-*
 « *stode, illique depositis apud Curiam Angliari, ac post*
 « *Adventum Alexandri Fucci, cum ejus consensu suc-*
 « *cessive recuperatis, & restituis dicto Almino, intru-*
 « *mentum pervenire faceret ad Annonam, absque eo,*
 « *quod in alio se ingerisset, ut ex examine dicti Al-*
 « *mini, Proc. fol. 22. & 23. per tot. juncta depositione*
 « *Cancellarii Angliari, de qua in Proc. fol. 182. nullam*
 « *violentiam, nullam fraudem, nullum dolum adhibuit,*
 « *nullumque lucrum ex hoc facto reportavit, proinde*
 « *que nec rapinam, neque furtum commisit, aut com-*
 « *mittere potuit, cum ad huc effectum requiratur con-*
 « *tractatio fraudulenta rei alienae, invito Domino, lu-*
 « *crificandi causa, seu necesse sit dum copulativè con-*
 « *currere, dolum scilicet, & auium lucrificandi, L.*
 « *1. in fin. ff. de furt. & furtum, injuria, de oblig. que ex*
 « *delict. nascuntur; ibique illustrantur omnes, Farinac.*
 « *de furt. quest. 165. num. 3. & 6. quest. 166. num. 31.*
 « *cum seqq. ubi de rapina violentiam involvente quest.*
 « *168. num. 1. & quest. 174. num. 9. Cancell. verb. furtum*
 « *resol. 5. num. 2. Zanol. ad Statut. Ferrar. observat.*
 « *ad rub. 13. lib. 1. tom. 1. Ursula Justit. crim.*
 « *min. libr. 2. tit. 8. num. 1. cum seqq. & num. 210. cum*
 « *duobus seqq. Angel. de delict. cap. 57. n. 1. & 3. Dum*
 « *meus Audier. Benjin. in Bernini. gen. cap. 57. num. 78.*
 « *& duabus seqq. Dum meus Audier. Piccinini in Lucina*
 « *protesti furti poter. eandem cap. 54. append. 4. num.*
 « *2. & num. 15. Rota coram Ceteris, dec. 1810. n. 8. cum*
 « *seqq. in recent. dec. 132. n. 8. 9. & 10. part. 18.*

Quinimodo eidem Domino Munitatis, consueque erat
 ex predictis factis circumstantiis, & conjecturis proba-
 biliter credere in transmissione dictorum frumentorum,
 ac segetum concurrere potuisse voluntatem ejus-
 dem Alexandri Fucci, ut à nimis dura, & exorbitanti
 pretensione, ac conditione factiva exemptus remane-
 ret, juxta text. in l. inter amicos, 9. Redit dictum est,
 ff. de furt. ubi Ulpianus ait « *Redit dictum est, qui pu-*
 « *tatus sit Domini voluntate rem attingere non esse*
 « *furtum, quid enim dolo facit, qui putatus Dominum*
 « *consequitur fuisse, sive falsis id, sive vere putet. Is*
 « *ergo solus fur est, qui contrahit, quod invito Do-*
 « *mino se facere sinit, l. qui vas ap. ff. qui ex voluntate*
 « *habeat, ibique Gloss. & D.D. ff. de furt. 6. placuit, ubi*
 « *patet Gloss. & D.D. communiter, injuria, de obligat.*
 « *que ex delict. nasc. infra relatis, Farinac. de furt. 9.*
 « *174. num. 137. & 138. cum seqq. Gomez. varior. tom.*
 « *3. cap. 5. in princ. Cyriac. contr. 132. num. 42. Crotal.*
 « *resol. 5. verb. furtum, n. 1. 2. & 3. ad Statut. Eug.*
 « *lib. 4. rubr. 53. num. 10. & 11. Bassile. decif. 13.*
 « *sub num. 6. d. D. meus Audier. Benjin. d. cap. 70. num.*
 « *98. & in socioribus terminis apud frenetis illi, qui*
 « *furto rem alicujus subtrahit, habemus, quod si opem*

ferens ignoret, illud esse delictum excusatur, & dicta
 actioe furtiva non tenebitur, juxta textum clarum in
 l. proinde 6. ff. de condit. furt. ubi Ulpianus ait « *Pro-*
 « *inde, & si opem, & consilio alicujus furtum factum sit*
 « *conditio non tenebitur, & si furtiteneatur, ibique*
 « *Gloss. in verb. tenebitur, n. ibi n. hic non pervenit*
 « *rei ad eum, qui opem tulit, l. Bartol. in l. peculium 4.*
 « *ff. de opem, ff. de pecul. n. ibi, item debet scire, quod ferens*
 « *opem furto, non tenetur conditio furtiva Bartolin. in*
 « *reger. lib. 4. in verb. auxiliator ad furtum tenetur*
 « *ad penam furti, sed non tenetur conditio furtiva ad rei*
 « *restitutionem, nisi ad infamem pervenerit, Rayn. observ.*
 « *crim. lib. 2. cap. 14. §. 19. num. 181. & seqq. ubi quod*
 « *tenetur duntaxat in subsidium excusis bonis principi-*
 « *palium furtum, Ademorb. de arbit. lib. 2. cap. 349. n.*
 « *16. Farinac. de furt. quest. 168. part. 2. num. 53. Spe-*
 « *rell. dec. 64. num. 17.*

Ex predictis rationibus comprobantibus, dominium
 frumentorum fuisse penes Annonam, seu penes D.
 Catani illius Ministrum, & transmissiorem eorundem
 perarum fuisse cum consensu D. Alexandri Fucci,
 jure merito absolutus fuit Dominus Mini, & ex eisdem
 rationibus absolvenda erat etiam Annona, si-
 ve ablati fuerant heredes dicti Catani illius Mini-
 stri eam representantes ad causam jam admitti, im-
 mo absolvenda erant, etiam dictus Catani, vel An-
 nona non fuisset Dominus frumentorum, sed fuisset
 tantum creditor Joannis Baptista Fucci dictorum fru-

mentorum 1700. antea duntaxat transmissioe enu-
 ciatorum frumentorum in causam extinctionis hujus
 met Crediti sequuta cum prefato consensu dicti Ale-
 xandri, quatuordecim ab hinc annis à die iudicii; Nam
 etiam de rigore juris videretur concedendum avocatio-
 nem beneficium anteriori Creditori, praesertim hypothe-
 catio adversus posteriorem, cui fuisset à communi de-
 bitore quicquam transmissum, aut solummodo volentibus
 & rationibus deductis per Gai. de credit. cap. 4.
 quest. 11. num. 1296. & seqq. & per Rot. Genav. apud
 Cartar. dec. 19. num. 3. nihilominus ne commercium
 prohibeatur, omnia sint semper in incerto, & ne si-
 ribus impletis orbis universus, contrarius dicendum
 est, ut nempe quicquid solum, cessum, seu datum
 est in sojorum secundo Creditori, ante inhibitionem
 judicalem Creditoris anteriori, & ab eo bona sine
 receptum, & consumptum fuit, prout in presenti va-
 lidum, firmumque maneat, nec prior Creditore illud
 ullatenus avocare valeat ad celebretur decif. Ser. Conf.
 Neapol. apud Afflic. decif. 190. per tot. quum unani-
 mes lequuntur Sard. conf. 4. numer. 43. & seqq. & per
 tot. Pacific. de Salviano. interdict. in part. 3. cap. 3. n.
 241. 252. 256. & 258. Merlin. de pignus. lib. 4. quest.
 28. num. 13. sub num. 15. & per tot. Fournell. de pall.
 nuptial. clasif. 5. gloss. 8. par. 6. n. 33. & 34. cum seqq.
 fol. mibi 146. & par. 5. num. 22. cum seqq. n. 54. &
 63. tom. 2. fol. 152. & 156. & gloss. 3. par. 7. a num.
 58. cum seqq. Gai. de credit. cap. 4. quest. 11. n. 1299.
 & 1300. cum duobus seqq. n. 1319. cum seqq. & 1338.
 pariter cum seqq. Pignat. ad Statut. Ferrar. rubr. 133.
 num. 2. §. Declaratur, tom. 2. Colla de remedi. fidejuss.
 remedi. 37. illat. 2. n. 1. Peregrin. de iure Fisci lib. 6.
 tit. 6. n. 8. vers. in hoc perdifficili, Calopin. de acquir. lib.
 2. cap. 135. num. 23. & seqq. & lib. 3. cap. 281. num.
 7. Maur. de solut. cap. 68. num. 1. Bran. de cess. bonor.
 quest. 25. num. 1. & seqq. De Luca de credit. diff. 46.
 num. 6. & n. 12. & diff. 52. n. 3. & 7. plene Afflic.
 de commerc. diff. 60. num. 21. & annu. ad decif. 2. n.
 15. Marquest. varior. resolus. lib. 2. cap. 36. num. 1.
 & 8. Gratian. decept. forens. cap. 304. n. 1. & 2. ibi-
 que De Luca num. 3. & cap. 943. num. 8. vers. quare,
 Tremacing. var. lib. 1. tit. de iure Fisci resolus. 1. n.
 18. vers. secunda est opinio, Arias de Alcala lib. 1. cap.
 39. late Andreal. contr. 351. per tot. Bauden. collat. 43.
 num. 230. & 231. tom. 2. Thefaur. quest. forens. lib. 2.
 quest. 16. n. 7. 11. & seqq. De Maris. resolus. per lib.
 1. cap. 71. n. 2. Cappel. contror. 676. n. 3. tom. 4. Poffin.
 resol. 60. n. 1. & 2. Afflic. consil. 104. num. 1. & 3.
 tom. 2. Maur. var. Pisan. 48. num. 3. & seqq. Rot. Ge-
 noven. apud Cartar. decif. 19. num. 6. & Romanen. coram
 Rayn. decif. 226. num. 7. in recent. decif. 211. num. 15.
 decif. 95. numer. 9. par. 13. & decif. 134. n. 13. par.
 19. & in Piffien. juris radicandi 17. Decembris 1720.
 §. Secus autem coram me.

Conariis, quae allegari possent procedentibus, vel
 quando primus creditor hypothecarius esset quoque
 privilegatus, veluti Fiscus, & deos Peregrin. de iure
 fisci tit. 6. num. 8. vers. an in creditibus, & Maur.
 de solut. cap. 68. num. 12. vers. tertius, Fournell. de pall.
 nupt. clasif. 5. gloss. 8. par. 7. numer. 63. Soldad. labry.
 credit. par. 1. cap. 10. n. 83. Andreal. d. contr. 351. num.
 18. & 19. Thefaur. quest. fur. lib. 2. d. quest. 16. sub
 num. 14. ejus privilegio non fruitur alius creditor
 habens tantummodo priorem hypothecam, ut ait Af-
 flic. d. decif. 190. n. 6. vers. sed in causa, vel proceden-
 tibus, quando creditor posterior consecutus fuisset
 suum creditum ex causa iactura Fournell. de pall.
 nuptial. clasif. 5. gloss. 8. par. 7. num. 54. Maur. de solut.
 d. cap. 68. num. 13. vers. quartus, Afflic. de commerc.
 & mercatur. diff. 60. n. 60. Andreal. contr. 351. n. 29.
 Rot. in rec. decif. 45. n. 40. par. 10. vel quando tem-
 pore solutionis per suis omnium creditorum diligencia,
 & tamen sui posterior gratificatus, Fournell. de pall.
 nupt. clasif. 5. gloss. 8. par. 7. num. 50. & 31. Andreal.
 d. contror. 351. num. 21. vel dumtaxat quando creditor
 posterior per fraudem, & dolum, seu mala fide suum
 creditum recepit Maur. de solut. diff. cap. 68. num.
 12. vers. primus esset, Andreal. d. contr. 351. n. 23.
 & 24. Maur. var. Pisan. 48. num. 4. quae omnia à ca-
 su praesentis sunt penitus remotissima.

Frumentorum autem consumptio erat extra conten-
 tionem, tum quia Annona ideo illa erat, ut ostendat
 insula.

instantaneæ Populi simoniae, tum etiam quia à tempore illorum transmissionis ad tempus iudicii, iam effluxerant, ut dictum est, quatuordecim anni, & tamen frumentum in specie regulariter non praesumitur durare ultra triennium, ut post gloss. in l. 1. C. si adversus alicuius individualet farenti Negulare, de signat. membr. 5. part. 5. sub num. 12. Hermosill. ad Lopez gloss. 3. l. 8. tit. 1. part. 5. numer. 8. & num. 11. vers. quia ultra rem. 1. pag. 81. Zaul. ad Statut. Favent. observ. ad rubr. 41. lib. 4. num. 188. tom. 1. Pagnin. de locat. cap. 37. nu. 69. & 90. Saminiat. contr. 20. num. 38. Ciroc. discept. 77. num. 24. §. Sed ratio, Cyriac. controu. 226. numer. 4. tom. 2. Gratian. discept. for. cap. 24. numer. 70. cum seqq. & numer. 79. Garib. decis. 115. sub numer. 3. §. posterior, & numer. 6. vers. cum nec ultra, Sard. decis. 81. num. 1. Hadrian. ad eum num. 3. Rot. Genum. decis. 144. numer. 18. & Romana eorum Durano decis. 346. numer. 6. eorum Celfo decis. 344. num. 9. & 10. eorum Seraph. 1252. num. 2. eorum Argall. dec. 38. num. 7. eorum Cuccin. dec. 1006. n. 4. dec. 1101. num. 1. dec. 1121. num. 4. & dec. 1078. nu. pariter 4. & in recent. dec. 237. num. 8. part. 4. tom. 2. & dec. 107. num. 4. & 5. part. 18.

Ad istum in limine expeditionis Causa fuerunt ex parte dicti D. Equitis della Fioraja productæ nonnullæ fidei Testium super præsentia transmissione quantitatis frumenti, ac segetum à Mense Augusti 1708. usque ad obitum dicti Joannis Baptistæ Fucci embersantis dictam summam per eundem Fucci receptam ab Antonia, nempe dictorum suororum 1700. Proc. fol. 189. & 190. Et viceversa ex parte dictorum heredum dicti Catani fuerunt pariter exhibite fides aliorum Testium diuersitatis præcedentibus oppositæ fol. 193. & 194. ideo Domini suspendendo dictam absolutorem, referunt iura talia qualia in hoc, vel alio iudicio Creditoris q. Joannis Baptistæ Fucci contra dictos Heredes Catani pro consecutione grani, seu verius pretii illius, quod in posterum servandis probaretur transmissum ad eorum Authorem supra summam debitam Antonie dictorum suororum 1700.

ARGUMENTUM.

Peregrinus, subiectæ materię casus hic discutitur, nempe si per unum fratrem vendita fuerit aliis duobus fratribus suis tertia pars bonorum subiectorum perpetuo vinculo majorum saluati inter omnes descendentes mascululos eorumdem trium fratrum, & promissa fuerit per fratrem venditorem per se, suosque heredes evictio dictæ sue tertie partis: an evictis omnibus dictis bonis per unum majorem natum masculum descendemem ex dicto Fratre venditore, heredes dicti Fratris venditoris teneantur erga heredes, & descendentes mascululos aliorum duorum fratrum emporum ad evictionem pro dicta tertia parte tantum vel pro toto, & integro valore omnium dictorum bonorum, & resolvitur dictos heredes venditoris teneri pro toto, & integro valore bonorum, licet evictionis promissio loquatur de tertia parte bonorum, quia in subiecta materia individua tertia pars juxta geometricam proportionem præfesset omnia, & singula dicta bona, sive totum, & integrum eorum valorem.

S U M M A R I U M.

- 1 Gravamen reciproci fideicommissi inter Fratres non habetur in consideratione ob mutuum spem inter eos succedendi.
- 2 Stabilitas ad generandum quilibet semper præsumitur.
- 3 Casus remans non est habendus in consideratione.
- 4 Evictio dubia non consideratur, quando verisimiliter pendet potius ad unum, quam alterum casum.
- 5 Effectus volutus a causa contrahentibus, vel disponentibus in quacunque dispositione, obligatione, vel contractu attendi principaliter debet.

Et de ratione num. 6.

- 7 In quolibet actu necessaria omnia intelliguntur concessa, sine quibus alius subsistere non potest.
- 8 Alius omni meliori modo subsistere debet, sive directis, sive indirectis.
- 9 Verba conventionis, aut consilii dispositionis semper trahi debent ad possibilem, & sanam intellectum.
- Et ita intelligi debent, ut æquale sit contrahentium conditio num. 10.
- Et juxta modum, & significationem, quem partur subiecta materia num. 11.
- 12 Interpretatio deducenda ex natura rei, vel subiectæ materię, dicitur necessaria.
- 13 Appellationis partis contrahitur totum quando dictum non potest, quod magis de una parte videatur intellectum, quam de altera, ut evincitur inconueniens.
- 14 Verbum in una dispositione positum habens diversos respectus, si in eum eorum dispositio non potest verificari, nisi diversimodo, diversimodum intelligi debet, ut effectum suum secundum diversos respectus sortiatur.
- Et quævis subiecta materia non patitur, quod eodem modo idem verbum accipiat, diversimode interpretandum est, ut proportionaliter subiecta materia accommodetur nu. 15.
- 16 Fallum subsequens Arbitratur, vel Partium multum valet pro declarationis Laudo.
- 17 Uniformis dispositio uniformes effectus ferri debet.

Florentina Evictionis.

DECISIO AUTHORTIS,

ET

DISCURSUS CLXII.

STRICTUM, vel ablique divagatione ad plurima, que abunde in præcedenti instantia fuerunt deducta, in hac nova Audientia, seu iudicio restitutionis in integrum per nos procedentes præfens redacta fuit causa ad eum tantum articulum, nempequid evictionis obligatio per D. Octavium de Puccis assumpta in favorem DD. ejus fratrum Julli, & Alexandri restricta dici debeat ad tertiam partem tenentis vulgo vocatæ *Adone de Dei*, que individuo majoratui saluario post mortem respectu dictorum Fratrum incipiendo per D. olim Subdecantum Horatium de Puccis supposita fuit; assignatam cum aliis tertius partibus aliorum bonorum stabilitum à dicto D. Octavio in executionem liquidæ divisionis per Clar. D. Alexandrum Vedetorum sub die 14. Julii 1633. prolatis dictis duobus aliis suis fratribus sub correspondivo onere cuiusdam annuatæ, & vitalitiæ responsionis suororum duorum mille quatuorcentum per dictos fratres eidem D. Octavio solvente, vel potius ad totam, & integram dictam sententiam extendenda sit, itaut dictus Dominus Octavius, vel ejus moderni heredes nedium de evictione dictæ tertie partis, verum etiam aliorum partium ejusdem tenentis teneantur erga descendentes, & heredes dictorum DD. Julli, ac Alexandri, super quo quidem articulo maturata discussio habita ob partium hinc inde acerrimam disputationem, in eam denique devenimus sententiam, que D. Horatio Cerboni de Puccis totum, & integram dictam tenentiam Montis Deorum in vim dictæ evictionis obtinere certant, favorabiliter est.

Pro clariori movorum intelligentia, que nos ad hanc opinionem amplectendum impulserunt, nonnulla sunt præmittenda.

Et primo quod tertia pars omnium bonorum stabilitum spectans ad dictum Dominum Octavium assignata per D. Victorium arbitratorem in dicto ejus Laudo divisionis dictis aliis DD. Fratribus Julio, ac Alexandro componebatur ex diversis bonorum genere, ex bonis nempe liberis, fideicommissariis, nec non ex dicta tenuta Montis Deorum majoratui saluario inter descendentes dictorum trium Fratrum de Puccis subiecta.

Secundo, quod dictus D. Arbitrator indistinctum unicam tantum pretium, sive unicam tantum vitalitiæ præstationem suororum 1400. loco pretii favore dicti Octavii constituit pro cessione, vel assignatione perpetuæ dictæ tertie partis omnium bonorum stabilitum facta dictis DD. Julio, & Alexandro Fratribus de Puccis.

Ter-

Tertio, quod ex huiusmodi unica vitalia responsio-
ne clare constat, quod dictus D. Arbitrator voluerit
dicta bona stabilia quavis diversae qualitates, & na-
turae pro eodem aequali pretio xstimare.

Quarto tandem, quod non poterat ab Arbitratore
terra pars dictorum bonorum diversae qualitates ad uni-
forme pretium reduci, nisi mediante evictionis obliga-
tione per amplissimas clausulas dicti D. Octavio indi-
cta, quae profecto conuersionem bonorum gravatorum
cum liberis operatur, & licet haec evictionis obligatio
tanquam restricta ab Arbitratore ad factum Filiorum,
& descendendum D. Octavii videatur apta tantum
supplere, vel aequivalere gravamini defensionis inter de-
fendentes D. Octavii, focus vero alteri oneri reciproci
fideicommissi inter lineas dictorum singulorum DD.
Fratrium de Puccis, cui erant dicta bona pariter sub-
iecta, tamen reflectendum est, quod ob eam aequalem
spem, quam habebat unaquaeque ex dictis lineis succe-
dendi in dicto reciproco fideicommissio in alterius pre-
iudicium, illud vinculum mundi, seu reciproci fidei-
commissi non habetur in consideratione, & tervata
gravamen reciprocum cum dependat à mera even-
tualitate praedictus unius alteri lineae, aequa lance
compensatur cum eadem mutua inter eas spe succeden-
di ex dictis per Card. De Lac. de fideicommissi, dist.
141. num. 44. & seq. & de donat. dist. 61. num. 3. &
6. & per Rota. Episc. cap. 14. n. 22. & 27. & D. Au-
dient. de Comitib. dec. Flor. 13. n. 75. Odd. de resistit.
in integr. part. 1. quest. 4. artic. 6. num. 39. per text.
in l. de fideicommissi. C. de Transf.

Et propterea cum huiusmodi reflexione tertia pars
bonorum, quae erant vel fideicommissi reciproco linea-
li, vel maioratus saltuario inter descendentes maf-
culos maiores aetate dictarum linearum supposita, non
debeatur, ut optime servatum fuit à dicto Arbitratore,
minori pretio xstimari.

In nihilo penitus transigamus, quod dictus D. Octavius
de tempore dictae divisionis non esset adhuc uxoriatus,
alia vero Fratres uxorem, & Filios iam suscepissent,
quia cum ille tunc esset fordidissime aetatis, & pater
ceteris Fratribus longe junior, ac in sua plena, & libera
facultate ducendi uxorem, ex qua Filios suscepisse de
jure praesumendum erat, cum quibus habitis ad genera-
tionem praesumatur ex Sanchez de Matrimum, lib. 7.
dist. 103. m. 8. Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt.
90. n. 1. Rot. coram Coen. dec. 1914. n. 1. & pra
ceteris docet Zarbias quest. Medit. leg. lib. 1. tit. 2.
quest. 1. num. 44. & 59. ad Aristot. 2. phys. text. 77.
Ideo consensu mutuae potestate deterioris conditionis,
quam ejus ceteri fratres jam uxoriati, & prolem ha-
bentes, & quavis congerire poterat, quod filios ex
Uxore ducenda non generaret, nihilominus cum hu-
iusmodi casus esset adeo remotus, inno tenuissimus, ex
quo natura, ut plurimum prona ad generationem,
& propagationem contrarium suadet, non erat peni-
tus habendus in consideratione, prout cum verè non
habuit dictus D. Arbitrator vir in jure doctissimus,
ut in similibus terminis tradit Detian. conf. 1. n. 292.
Rot. Rem. cor. Ceprar. dec. 221. n. 11. & D. Aud. de
Casar. Complex in hac Causa dist. 38. n. 34. de Commer.
& in parit. Rota Rem. post Constantin. ad Searat. ubi.
dec. 94. num. 37. & dubius eventus non consideratur
quando verisimiliter propendit potius ad unum, quam
ad alterum Casum, & in similibus terminis casus no-
stri monet Natt. conf. 348. num. 39. 40. & id magis
procedit in casu nostro, quia eventus iam comproba-
vit, nam dictus Dominus Octavius ducta postmodum
Uxore, licet in aetate jam procreta, quamplures Filios,
& Nepotes masculos post se reliquit.

Ex quibus ita patet primo infensandum quippe
est, quod quemadmodum dictus D. Octavius iustum
valorem recepit pro sua tertia parte dictae Tenue
Montis Deorum à dictis duobus DD. ejus Fratribus
Julio, ac Alexandro, nec minus pro dicta tertia parte
Tenue, quam pro ceteris tertiis partibus aliorum
bonorum uniformem obligationem evictionis amplis-
simis verbis in se assumptis, adeo modo illius Filii,
Nepotes, ac haeredes, sive pro una, sive pro altera
tertia parte bonorum ad evictionem tenentur.

Et licet praedicti haeredes D. Octavii opinentur, tali
obligatione non obstruere, dictas duas tertiis partes dic-
tae Tenue Montis Deorum per eos evinci posse, quia

relinquendo alteram tertiam partem penes Filios, ac ha-
redes dictorum DD. Julii, & Alexandri satis videatur
adimpleram fuisse eorum obligationem evictionis restit-
uere tantum iuxta litteralem verborum tenorem, ut dice-
batur per eorum Dominos Advocatos, ad casum, quo
evinceretur ac tertia pars dictae Tenue, quae ab initio,
sive de tempore dicti Laudi spectabat ad dictum Dominum
Octavium, & ideo non amplianda ad alias duas tertiis
partes, quae spectabant ad DD. Julium, & Alexandrum.

Sed per DD. huiusmodi discursus istane perferunt,
licet primo aspectu aliquam veritatis speciem videant
praeferre, penitus insulsiabilis, utpote invincibili la-
borans equivoco, inventus fuit; Nam in subiecta ma-
teria maioratus saltuarii ponderatum fuit per DD. nul-
latenus hanc tertiam partem Montis Deorum assigna-
tam à dicto D. Octavio posse cum effectu ab Arbitra-
tore, & contrabentibus desiderato remanere perpetuo
penes successores, & haeredes DD. Julii, & Alexan-
dri, nisi eis pariter relictiis alius dubius tertiis parti-
bus dictae Tenue, quas evincere modo praetendi Da
Marchin Hincatus Josephi filius, & haeres dicti D. Octa-
vii sui major aetate inter omnes descendentes dictorum
DD. trium Fratrum de Puccis.

Aequivocum enim desuper directum in hoc residet,
quod nempe dicta tertia pars Tenue à principio de
tempore dicti Laudi, quo nondum super ea formatus,
vel incipiens erat Majoratus, consistebat in tertia parte
dictae Tenue naturaliter, seu materialiter sumpta,
nam alix duae tertiis partes ad alios duos Fratres si-
militer spectant, post verò majoratus incceptionem ea-
dem tertia pars in aliam proportionem naturam com-
mutata fuit, & iteo post illud tempus ea amplius non
consistebat in tertia parte dictae Tenue naturaliter
sumpta, sed in proportionem geometricè considerata,
resultante ab illa reciproca saltuaria successione ad ro-
tam, & integram dictam Tenueam Montis Deorum,
ad quam quilibet major aetate masculus ex dictis lineis
masculinis dictorum trium DD. Fratrum de Puccis vo-
catus fuit; Quae sane mutua saltuaria successio, licet in
tota, & integra Tenue, unicoque tamen lineae
tantum tribuit portionem, quantum importat tertia
pars tantum dictae Tenue continuè, & perpetuè pro-
gressiva in quolibet linea masculina, nempe defensivè
de masculo in masculum usque ad ultimum masculum
compositibet lineae masculinae dictorum Fratrum.

Et ut clarior per exemplum res comprehenderetur, po-
namus, quod dicta Tenuea Montis Deorum valeret fu-
ta tria milia, & sic ab initio quilibet dictorum Fratrum
posset tertiā partem tantum valentem mille, si D. Octa-
vius politica vendidisset aliis DD. Fratribus Julio, ac Alex-
andro suam portionem, in hoc casu Julius, & Alexan-
der omni jure, ultra duas eorum portiones ad eos pro-
prio nomine spectantes, retinere possent etiam tertiam
partem à D. Octavio Fratre emptam, & sic totam, &
integram Tenueam valentem futa tria milia, eodem
modo, vel idem effectus sequi debet in progressu Ma-
joratus, quia illa futa mille, quae ad D. Octavium
ab initio pro tertia parte dictae Tenue spectabant, aequi-
valent geometricè fenis milibus, quae per tempora
saltuariae successiois super rota, & integra dicta Te-
nura consequi possunt omnes descendentes masculi dicti
D. Octavii, nam alia duo milia per aequalia tem-
pora saltuariae successiois spectare debent ad alios Fra-
tres, Julianum nempe, & Alexandrum; Quamobrem
si dicta tertia pars dictae Tenue, quae ab initio spec-
tabat ad dictum D. Octavium, & erat mille futo-
rum, debet penes alios Fratres, & ejus descendentes
masculos perpetuè remanere, ita per consequens alie
duae tertiis partes in omnibus casibus, in quibus per
successionem saltuariam ille devolveretur ad descen-
dentes majores aetate D. Octavii, etiam apud existim
ejus Fratres remanere debent, quia omnia dictae res
partes dictae Tenue computatis tantum temporibus,
seu casibus saltuariae successiois, qui favere omniū
descendentium majorum aetate dicti D. Octavii dari pos-
sunt, non sunt, neque valent iuxta regulam geometricè
proportionis, quam mille futa, quae in effectu sunt
illa tertia pars dictae Tenue ab initio possessa à dicto
D. Octavio.

Praeterea pro majori explicatione hujus nostrae ratio-
cationis, licet cussit arithmetica, vel geomet-
ricam bene callentē evidens sit, singulus iterum, quoq;
dicta

dicta Tenua Montis Deorum non esset salutarum majoratum, sed fideicommissum tantum defensivo inter descendentes masculos lingule lineæ dictorum trium DD. Fratrum supposita, itaut ad unamquamque ex dictis lineis per defensionem fideicommissum mille scuta in dicta Tenua pro tertia parte spectarent, atque suam tertiam portionem valentem scuta mille D. Octavius postea vendidisset dictis DD. Julio, & Alexandro ejus Fratribus, nemo enim in hoc casu dubitare poterit, quin ad dictos DD. Julium, & Alexandrum, & eorum successores, & heredes omnes dictæ tres partes valentes in totum scuta tria millia, perpetuo pertinere non deberent, duo nempe nulla ad eos usque per propriam eorum vocationem in fideicommissum defensivo succedentes, altera vero scuta millia uti singulares successores dicti D. Octavii; Idem unique, quod in eo casu dicitur, & per DD. etiam Advocatos D. Marchionis Horatii Josephi admittentur, in altero majoratum salutaris, ubi versumur, idem dicendum est, quia inter eos nulla assignari potest differentia substantialis, quinimo eadem est ratio, referendo, quod mille scuta perpetuo permanentia in una linea requivalentibus nullibus, quæ in casibus tancum successioem in dicto majoratu salutaris pervenire possunt ad descendentes majores ætate ejusdem lineæ, ut supra demonstratum fuit.

Sitæque ex his clarè colligitur, quod in effectu DD. Julius, & Alexander, vel eorum heredes, & successores non consequerentur tertiam partem Montis Deorum eis assignatam à D. Octavio, sed longè minorem, nisi alia dux tertie partes apud eos perpetuo remanerent, necessariò inde sequitur, quod per dictum D. Marchionem Oratium Josephi Filium, & heredem dicti D. Octavii evinci illis non valeant, tum quia in quacunque dispositione, obligatione, vel contractu attendi principaliter debet effectus volitæ à contrahentibus, vel disponente *Sord. conf. 3. numer. 19. & 20.* ac pluribus citatis *Barb. axiom. 81. numer. 3.* ut ille uque, & non diversus effectus conseta eorum voluntatem sequatur. *Cerd. Tusc. lit. C. cunctis 48. numer. 1. Scudder. conf. 14. nu. 13. Reiger. in sui Theaur. Jur. verb. effectus in fin. Ansal. conf. 16. numer. 65.* tum quia in quolibet actus necessaria omnia intelliguntur concessa, sine quibus actus subsistere non valet *Barb. axiom. 156. numer. 3.* & in proximis terminis *Admon. contrav. 50. numer. 1.* ubi quod si voluit Testator bona non esse penes Filios, sed sorores, necessariò velle quoque videtur revocare, & tollere omnem modum, & dispositionem, per quam bona esse possint penes Filios, qui enim vult consequens vult quoque antecedens, quod mirum in modum applicatur casu nostro, ubi si D. Arbitrator voluit dictam tertiam partem Tenuæ non esse penes Filios, & Descendentes D. Octavii, sed perpetuò penes alios successores, & heredes DD. Julii, & Alexandri videtur revocasse, & abstinuisse omnem modum, & dispositionem Majoratus Salutaris, per quam dicta tertia pars esse posset penes Filios D. Octavii, actus enim omni meliori modo, quo potest, subsistere debet, siue directè, siue indirectè ut per *Tenz. in l. quærit ff. de reb. dub. prosequitur Admon. dilla contr. 50. numer. 1. vers. Frustratoria quidem.*

At verò in strictioribus terminis rem agendo considerari debet, quod cum obligatio evictions assumpta à D. Octavio pro tertia parte dictæ Tenuæ aliis Fratribus per eum assignata non respiciat casus, & tempora diversa, unum scilicet pro facto proprio ipsius D. Octavii, & ante effectum majoratum salutarium, secundum verò post ingressum dicti majoratus pro facto ejus filiorum, & descendens majorum ætate, qui vigore ejusdem majoratus in posterum evincere vellent dictam tertiam partem Tenuæ, idè eadem tertia pars Tenuæ, super qua eadè dicta obligatio evictions D. Octavii ex dicto duplici casu necessariò determinari debet, & quemadmodum in secundo casu respiciens dictam Filiorum, & descendens in majoratu salutaris succedere volentem dicta tertia pars verificari, vel intelligi non valet, nisi accipiantur in sensu, & modo dicte proportionis geometricæ, ut supra probatum fuit, nam alias dicta tertia pars sumpta in sensu in contrarium præstent in effectu reduceretur ad nonnam partem dictæ Tenuæ, ut edocet ars geometrica, & esset longè inæqualis pretio

per DD. Julium, & Alexandrum perfoluto, idè per consequens in dicto sensu, vel modo proportionis geometricæ ac accipi debet; Verba enim conventio-
nis, vel cuilibet dispositionis semper trahi debent ad possibilem, & sanum intellectum, ut docet *Admon. de tacit. lib. 2. tit. 4. numer. 25.* cum alios similibus per eum ad hanc proposum deductis, nec non ita intelligi debent, ut res dæze quævalent acceptis, vel magis quam fieri potest, æqualis sit conditio contrahentium *Admon. loco citato numer. 77. 82. & 83.* & denum juxta modum, vel significationem, quam paritur subiecta materia *Admon. de tacit. tom. pr. lib. 3. tit. 11. numer. 3. & 4.* ubi quod talis interpretatio deducta ex natura rei vel subiectæ materie dicitur necessaria, & tom. 2. lib. 22. tit. 25. numer. 3. & numer. 15. & super omnes latissimè *Castil. quot. contrav. lib. 5. cap. 87. numer. 1. 2. & seqq.* & in dubitabilioribus terminis, quod appellatio partis contrahentium totum, quando non possumus dicere, quod magis de una parte videtur intellectum, quam de altera, ut evitetur inconveniens *Castil. conf. 430. nu. 3. vers. non appellatio partis lib. 1.*

Neque obstat in casu nostro, quod Dominus Arbitrator de hac tertia parte Tenuæ, ac aliorum bonorum per unicam dispositionem, vel orationem utrumque casum, vel tempora complementem loquutus fuerit, quoniam non inconvenit, neque novum est in jure, quod idem verbum, licet positum in eadem, & unica dispositione, habens diversos respectus, si in uno eorum dispositio non potest effectum fortiori nisi diverso modo, diversimodò intelligi debeat, ut effectum suum secundum diversos respectus fortitur, ut punctum in terminis *Laod. tradit Craveri. conf. 967. numer. 9. 10. 11.* quem sequitur *Kinck. de contrav. cap. 2. numer. 133. opinio Crisp. Valder. observat. 105. numer. 36.* & generaliter plura allegando jura doctæ, & elegantem juxta morem *Vela differt. 6. numer. 23. 24. & latius differt. 34. numer. 46.* Quod enim subiecta materia non patitur, quod eodem modo idem verbum accipi valeat, diversimodò illud interpretandum est, ut proportionabiliter subiectæ materie accommodetur, prout prosequitur *Vela dicta differt. 24. sub numer. 24. & Rot. coram Curia, dec. 1788. numer. 32. & seq.*

Uterius hæc eadem D. Arbitratoris, seu potius, ut melius dicam, contrahentium intentio, ex eo quod vel dictum Laodum fuit à patribus postea homologatum, vel quia ipsemet Arbitrator in præmio professus fuit ad omnia in ejus laudo contents devenisse de consensu Partium consensu, uterius inquam hæc Arbitratoris, & contrahentium intentio ex pluribus etiam sequentibus facti circumstantiis clarè deducitur.

Ex primò ponderando, quod principalis eorum finis fuit, quod mediante omnium bonorum divisione inter eos facienda quilibet discordia, & litis occasio inter eos removeretur, ut ex dicto Laudo die 14. Junii 1633. & melius ex altero postmodum laudo sub die 6. Februarii anni 1637. quomodoque profus esset inverisimile, quod voluerint dicti tres fratres dictam tantum tenutam Montis Deorum semper indivisam in eorum filiis, & descendentibus tenere, itam alii modo duas tertias partes, alii verò tertiam partem illius possiderent juxta coningebiles casus successioem in dicto majoratu salutaris, quo nihil absurdum.

Secundò ex observantia, seu declaratione ejusdem Arbitratoris, & Partium, nam ille in secundo laudo divisorio die 6. Februarii à Patribus etiam homologato, procedendo cum supposito quod dicta tertia in vim primi laudi integrè remanere deberet in laeas, & descendens DD. Julii, & Alexandri, totam, & integram illam assignavit D. Alexandro, suisque hæreditibus, & successoribus in perpetuum, quod sane non congruit, imò incompatible esset cum altera interpretatione, & intellectu in contrarium præstentis, & præter alia incongruentia, vel impossibilita possimilè considerandum est pactum illud in secundo Laudo appositum, quo dicto Domino Alexandro, ejusque hæreditibus, ac successoribus libera facultas elargitur dictam tenutam quoqueque meliorandi, cum hac amplius conditione illius fore superaddita quod si unquam dicta tenuta fuisset evicta, D. Julius, nec non illius heredes, teneantur tali casu, præter alius

illius damni redintegrationem, ad omnia quoque melioramenta Dom. Alexandro, vel ejus heredibus, & successoribus reficiendum, licet ob legem appositam à majoribus Fundatore non essent repetibilia, & quod majore nota dignum videtur, illud est, quod medio, & opera etiam dicti Dom. Octavii dictum secundum Laudum divisionis inter DD. Alexandrum, & Julium emanasse fuit: Quamvis autem in jure efficaciam, & robur habeant ad declarandum primum laudum, subsecutus factum, vel gesta ipsius Arbitratoris, & Partium, latè probat D. Eques Mercati olim de Neronis in ejus decisione, vel motiva in hac causa edito §. *Talis autem prout cum seq.*

Tertio, quod quemadmodum pretium omnium bonorum per D. Octavium aliis suis fratribus assignatum fuit uniforme, ut supra in præmissis observatum fuit, ita uniformis effectus quoad omnia sequi debet, quare si omnia bona libera, & fideicommissaria tota, & integra remanere debent penes DD. Julium, & Alexandrum, ejusque heredes, & successoribus in perpetuum, ita quoque in perpetuum debet apud eos remanere tenuta Montis Deorum, *Admir.* de tact. C. ambig. lib. 1. tit. 4. num. 84. possimur quia talis uniformis effectus fuit expressè consideratus à dicto D. Arbitratore in dicto ejus laudo §. *Et fratribus suis, penes suos*, ubi ille professus fuit uniforme pretium, vel annum trispositionem loco pretii in dicta quantitate futurorum a quo solvendum dicto D. Octavio per eum constitutum fuisse cum supposito, quod bona omnia stabilia in perpetuum penes dictos DD. Julium, & Alexandrum essent remanenda.

Quarta, & ultimo, quia cum hac eadem nostra interpretatione processerint tres sapientissimi Judices usque de anno 1688. in alia causa veniente alim inter eundem Dom. Marchionem Horatium Joseph de Puccis modo pariter litigantem, & D. Joannem Laurenzium, & ejus fratres nepotes quondam Domini Alexandri de Puccis, ut ex eorum motivo apparet, de quo etiam meminit dictus D. Eques Mercati in dicto ejus citato motivo. §. *Fagat denique, cum seq.* ubi similiter ostendit quantum operetiva sit prodecisio etiam præsentis causæ prior dictorum Judicum decisio, sive in vim interpretacionis, sive in vim rei judicatæ super rei statu, quæ idem juxta parit quoad omnes, præsertim cum fuerit dicta veteri Decisio ab eodem D. Marchione Horatio Joseph in ejus favore obtenta.

Illud denique advertendum remanet, quod si verum esset, quod D. Arbitrator de tempore ejus Laudum non habuisset scientiam de hujusmodi majoratualuario super dicta tenuta Montis Deorum, quinimo eam credidisset subiectum fideicommissio dividuo, & descendivo in qualibet linea masculina dictorum DD. Fratrum Octavii, Julii, & Alexandri pro tertia respectivè eorum portione, ut rata fuit decisio, quæ revidetur §. *Peram ultra*, C. §. *Corum namque*, tunc certum, indubitatumque esset quod ad descendentes, & heredes D. Julii, & Alexandri tuta, & integra dicta tenuta spectare deberet, penes firmatum fuit supra §. *Præterea*, vel si detecto hujusmodi falso supposito dicti Domini Arbitratoris admitti nunc deberet dictus D. Marchio Horatio Joseph tanquam major ætate inter omnes descendentes mascululos dictorum DD. Fratrum Octavii, Julii, & Alexandri, saltem restituere teneretur D. Octavii, vel ejus heredes dictis DD. successoribus, ac heredibus DD. Julii, & Alexandri totum illud plus emolumentum, ac utilitas, quod cum tali supposito consequens fuit.

ARGUMENTUM.

Statutum Domicilii Viri, non Uxoris attenditur, quoad lucrum dotale, quamvis in Domicilio Uxoris dotale instrumentum stipulatum sit, ibique postea Vir habitaverit, si non habuit animum domicilium acquirendi. Lucro dotali non censetur per Maritum renuntiantium promissa dotium restitutione cum clausula prout de Jure.

Casarez, de Commere. Tom. II.

Explicatur Statutum Januæ de Casse executivis: Exceptio Lucris dotalis an opponi possit per Maritum ad formam dicti Statuti adversus instrumentum contra se executioni demandatum.

S U M M A R I U M.

1 Statutum Domicilii Viri, non Uxoris attendendum est respectu lucris dotalis.

Et illud domicilium tantum, quod habet de tempore contractus Matrimonii num. 2.

Quamvis postea maritus habitet in loco Uxoris. 3.

4 In concursu duplicis Domicilii Viri de tempore Matrimonii, illud tantum attenditur, in quo vir moratur.

5 Animus non acquiritur domicilium de tempore Matrimonii ex quibus colligitur.

6 Lucro dotali non censetur per Maritum renuntiatum, nisi constet evidenter in contrarium quamvis dotium restitutionem promiserit.

Et obijctio dubio cum restitutione promissa fuit cum clausula prout de Jure num. 7.

Præcisus quando inter contrahentes de bonis dotibus restituendis necesse, habita fuit discreta locuti num. 8.

9 Casus restitutionis dotium per virum faciendus non dicitur evnisse, si Uxor, viro premoritur, quia potius tunc dicitur evnisse casus eas lucrandi.

10 Exceptiones resistentes ex Visceribus Instrumenti, cujus vigore agitur, non censentur reiectæ, etiam si statum generalibus verbis omnes, & quascunque exceptiones rejiceret.

11 Qualitates ubi non convenient, neque diffinitio municipalis locum sibi vindicare debet.

12 Instrumentum non meretur executionem, si conditio in illo opposita purificata non sit.

13 Exceptio lucris dotalis debitum dotale ipso jure extinguitur, adeo ut de Uxoris amplius dici non possit, neque inter bona Viri reconferatur. Neque reiecta intelligitur à Statute, quamvis omnes exceptiones rejiceret num. 14.

14 Adarvis dorem lucratur quando Uxor suo libere ei promittitur.

15 Tenor Instrumenti dicitur tantum id, quod in verbis ipsius virtualiter resultat.

16 Lucrum dotale semper stipulatum censetur, quævis potius illud expressè non renunserit, cum contrahentes essent contrario pacto censentur voluisse, quod lucrum procedat ad formam Statuti.

Janen. Lucris Dotalis.

D I S C U R S U S CLXIII.

INeo Matrimonio de Anno 1716. die 10. Junii inter D. Marchionem Octavium Pallavicinum Mediolanensem, & D. Theresiam Spinulam Viduam q. Comitissæ Felicis de Mari Januensem convenit fuit de Dote pro ea qualitate, & quantitate, quæ de tempore primi Matrimonii dictæ Dominæ Theresiæ, jam Viduæ constituta fuerat cum his iterum pactis, ac conditionibus.

Et primo prædicta D. Theresia suo futuro Sponsio propriam feudum cum omnibus juribus, actionibus, ac bonis cujuscunque generis assignavit, quod cum omnibus bonis illic existentibus pro fundo dotali haberetur. Tradita tamen facultate prævio Cæsaris consensu illud durante Matrimonio vendendi, & alienandi cum hac tamen conditione, quod soluto Matrimonio D. Marchio Octavius ad integram pretii, aut feudi restitutionem omni exceptione, præcipue heredi, remota teneatur, exceptis tamen necessariis, ac utilibus melioramentis, ibi per Dom. Marchionem, Octavium factis, quorum eo casu habenda esset consideratio.

Insuper in composum prædictæ Dotis dicta Dom. Theresia tradidit summam futurorum 3000. adhuc per restitutionem suæ primæ dotis ab heredibus primi viri præstandorum.

Nec non etiam capitale fecit. 7000. Neapoli existens.

stena cum facultate illud vendendi, aut alienandi ad libitum predicti Sponsi, cum oere tamen restitutionis soluto Matrimonio dicti capitalis, aut pretii, quod ab eo exatum esset.

Similiter alterum capitale scuto. 3000. exigendum a matre dictæ D. Theresiæ post illius mortem.

Tandemque alia bona alioquin traditi, quæ per ipsam in altero proprio fructu possidebantur, cum pacto patet, quod in casu mortis eadem bona, aut pretium eorum restitueretur, quod D. Marchioni Octavio alienationis occasione contigisset.

Quas inde Dotes D. Marchio Octavius earundem restitutionis casu adveniente, his præcise verbis se redditarum promissit, *prout de Jure, & in omnibus, ac supra continetur, & interim pro quavis exaltatione, & alienatione, qua forte sequeretur casus, & securas facit super eis bonis presentibus, & futuris, vel super illis vel illis, prout melius dicit D. Theresia, & eius hereditas placebit, &c.*

Dissoluto autem his ab hinc mensibus per mortem dictæ D. Theresiæ Matrimonio, illius heredes ab intestato pro dicti dotalis instrumenti executione adversus D. March. Octavius infisterent ut formam Statuti Januensis de casu. *Exceps.* pro summa scutorum 3000. per D. March. Octavius in computum dicit ab hereditibus primi Viri durante Matrimonio exactorum.

Restitutioni tamen prædictæ summae D. Marchio validissimis frenis rationibus adversatur, eoque ab Jurisdictione Januensis se exemptum, semperque non tam antea, & de tempore initii Matrimonii, quam etiam postea, Domicilium Mediolani habuerit, ubi natus est, idcirco prædicta scuta 3000. se locasse arbitrat juxta Statutariam Mediolani dispositionem, auctore dictæ D. Theresiæ Uxoris sine sobole præmorientis, quodque etiam hæc illius exceptio in Judio quoque executivo admitti debeat ad formam Statuti Januensis intentato, in quo cavetur, quod nulle alie per Reum in tali Judio exceptiones opponi possint, quam solutionis, compensationis, satisfactiois, remissionis, & quietantie, modo de illis constat per publicam, aut privatam scripturam Creditoris manu signatam, aut extratam.

Super hac igitur D. March. Octavius præsentione in sensu veritatis confusus, post matrem reum animadversionem, rationabilem illam, ac juri consensuaneam esse debio procul opinor.

Nam cum verè constet prædictum D. Marchionem non solum Mediolani natum fuisse, verum etiam semper ibi Domicilium usque ad Uxoris mortem habuisse, inficiari nequit, quin respectu loci dotalis atque adeo deum sit Statutum tantum illius Civitatis, non Januæ, ubi Instrumentum dotale stipulatum est, iohanneque Matrimonium, ut unanimes fiant *Atgrad. Sen. conf. 28. n. 1. & n. 2. lib. 2. Adgr. de confus. bonor. quæst. 31. nu. 39. Carn. resp. 116. num. 1. & 2. & plenè Constant. ad Statut. Urb. ann. 33. n. 175. Res. post rem det. 94. Censid. ad Statut. Engub. part. 2. rub. 46. n. 13. & Res. Rem. part. 13. res. det. 98. n. 3. & post Zach. de obliq. Camer. decif. 272. num. 1. & seq.*

Cum ad effectum de quo agitur, sufficit, quod D. Marchio Octavius de tempore contracti Matrimonii domicilium Januæ Patriæ tunc mortis contraxerit, & quod à die nuptiarum Matrimonii usque ad obitum uxoris cum eis ibidem permanserit: nam sicuti quoad lucrum dotale, ut diximus, domicilium tantum viri de tempore Matrimonii, & non uxoris considerandum est, ita minime opinatur, quod vir Matrimonio securo non Mediolani, sed Januæ habitaverit, ut punctualiter obijcto satisfactione considerat *Res. post Constant. ad Stat. Urb. d. det. 94. & Cyrc. disp. 48. Galus de excep. part. 2. tit. 4. excep. 13. num. 26. & 27. fol. mibi 329. Adgr. de confus. bonor. quæst. 31. num. 40. & in fin.*

Comptum autem, notamque mihi est in sensu veritatis scribenti, quod si ab hereditibus dictæ D. Theresiæ probaretur prædictum D. March. Octavius de tempore Matrimonii non tantum Mediolani, verum etiam Januæ domicilium habuisse, vel de eo usque tempore, quo uxorem duxit, animus illic persequendi, novumque Domicilium acquirendi habuisse, tunc proleto quoad Dotes restitutionem Statutum Januense, non Mediolanense fuisse attendendum, nam in concursu duplicis domicilii viri de tempore Matrimonii illud tantum, id quo vir ipse moratur, inspicitur, ut doctè docent idem *Cyrc. & d. detif. 94. & alii superius relati.*

At quemadmodum id minime per uxoris heredes probatum est, nec probari potest, quinimo sicuti per D. March. Octavius elare, & evidenter in factis demonstratum est illius Genitorem, quamvis Nobilem ab origine Januensem, Patriam reliquisse, loque Mediolanum tulisse, ibique semper usque ad obitum habitasse, quibus omnibus ulterius ex parte D. March. Octavius addebatur se ibidem ortum fuisse, ac enitum, semperque ibi domicilium (prout in presentia) habuisse, adeo ut illic notorie, non forensiter, sed tanquam Civis, & Domiciliarius à Magistratibus publicis illius Civitatis haberetur. E contrario autem Januæ cum uxore degendo nunquam se in alio Januensis nobilitatis recessu permissit (prout mortis est omnium nobilibus e Patriæ nascitum) semperque animum à publicis inveniendis muneribus everte: Ex quibus omnibus profecto datur intelligi D. March. Octavius nunquam animum domicilium Januæ contrahendi habuisse, eoque minus de tempore 5 contracti Matrimonii, ut plenè in his terminis probat *Cyrc. d. disp. 48. d. num. 50. usque ad 70.*

Ita minime in nostro casu locum sui vindicæ adducta superius Doctorem limine in concursu duplicis Domicilii viri de tempore Matrimonii, nam nec illud habitacionis tantum considerandum esset. Minusque validissimis supra recensitis argumentis adversatur processa Dotum restitutio, cum ea ad terminos juris fit intelligenda: quibus ita se habentibus, nisi evidenter pactum contrarium resisteret, nunquam per virum hujusmodi lucro renuntiatio censetur, sed illud sibi in casibus à Statuto proprii domicilii concessis relevante *Mamm. de casu, & ambig. lib. 5. tit. 8. n. 13. Det. conf. 402. sub num. 4. Nat. conf. 103. n. 3. Roland. de lucro dot. quæst. 37. numer. 9. & seq. Res. Rem. prout Urred. consil. 10. numer. 32. & part. 15. res. decif. 98. num. 10. & post Zach. de obliq. Camer. decif. 272. num. 5. & Constant. ad Stat. Urb. ann. 33. art. 2. num. 159. & 176.*

Idque fortius extra omnem dubitationis aleam in nostro casu procedit, non solum quia expressè dotum 7 restitutio prout de jure promissa fuit *Res. Rem. decif. 89. num. 2. & 3. cor. Buch. Athel. resp. 5. num. 18. Ansd. de Comm. disp. 31. numer. 3. & 4. & in nostris præcisis terminis Affili. decif. 399. num. fin. ibique Adgr.*

Tum etiam quia respectu aliorum bonorum, aut capitalium dotium expressè inter partes de integro, & absque lucro, illorum restitutione conventum fuit, idcirco cum quoad prædictam summam scutorum 3000. nihil eorum sit ac expressum, de facili ex hoc discreto loquendi modo diversa contrahentium voluntas deprehenditur quoad illorum restitutionem ad terminos Juris peragendam, ut punctualiter in terminis discretivæ locutionis habite quoad diversa bona alicui persone assignata animadvertem *Res. coram Capar. decif. 535. numer. 2. & decif. 571. numer. 1. & 5. com. 2. & coram Emeris Sen. decif. 52. num. 1. & 2. Et tandem quia Dotum restitutio stipulata fuit à d. Marchione cum conditione "Prenendo il tempo della restituzione" quæ nunquam respectu scutorum 3000. purificata fuit, quinimodo cum D. Theresia præmorta sit vivo, casus omnino evocatus coarctat, videlicet eas minime restituendi, sed lucrandi, ut in præcisis terminis ratiocinatur *Carn. conf. 270. num. 2. lib. 3. & Det. conf. 402. n. 4. Nat. conf. 103. num. 8. Mam. de casu, & ambig. lib. 3. tit. 8. numer. 15. vers. & hoc quidem, & Res. Rem. decif. 98. num. 13. part. 13. res.**

Præmissarum autem conclusionum viro agnoscentes heredes D. Theresiæ illam evictore coarctante ope Statuti Januensis de casu. *Exceps.* quo casum reperiunt, quod

quod in causis executionis (prout ex de qua agitur) nulla alia per eorum conventionem adversus Instrumentum contra se executioni demandandum opponi possit exceptio præter eam solutionis, compensationis, satisfactionis, remissionis, aut quantævis, de quibus per publicum Instrumentum, aut publicam scripturam constat; Cum itaque lucri dotalis exceptio per D. March. Odavium opposita, nequaquam ejusdem generis habeatur, illa penitus rejici, aut per Judicem debet in ordinario Judicio reservari.

Ad objecti tamen resolutionem animadvertendum est primò dictum Statutum Januense de illis tantum exceptionibus loqui, quæ necessariò requirunt, quod per eorum conventionem opponantur ad effectum ut illas Judex admittere teneatur, ut clarè deprehenditur ex dicto Statuto §. *non possit* ibi *non possit aliquid opponere, nec aliquam exceptionem facere, nisi etc.* non verò de illis, quæ hujusmodi rei oppositioe nequaquam indigent, ejusmodi finit, quæ ex ipso Statuto, aut Instrumento per Creditorem productum nascuntur, & quæ ipso jure ejus actionem extinguunt, cum illas Judex magni facere debeat, licinè quæ sit Reo, cui per viam oppositionis prohibuitur est eas allegare, Judicem de iuncta hac fili obligatione commonefacere, & ut verbis Jurisperitorum utat, Judicis officium implorare, ut illas tamen habeat quantum ratio juris expostulat, ut mirabiliter docent in similibus Statutorum terminis *Andreas. eund.* 130. n. 24. *Secur. de commerc.* §. 1. *quasi.* 1. num. 356. 357. & 358. *Altegrad. sen. conf.* 55. num. 6. 7. 8. & 9. tom. 1. *Capit. alleg.* 23. num. 19. & 20. & melius num. 25. 26. 27. & 28. & ad *Stat. Erag. lib.* 2. rubr. 3. n. 3. & 72. *Gai. de Credit.* cap. 2. tit. 8. num. 3161. & *seq.* & *cap.* 3. tit. 1. num. 1074. & *seq.* *Valenzuel. conf.* 48. num. 27. & *conf.* 88. num. 59. tom. 1. & punctualiter in terminis Statuti ostendit de *Caus. exent.* *Palm. alleg.* 18. num. 37. & 38. & *Nes. disc.* 70. num. 40. & *disc.* 105. num. 34. de *Commerc.* *aliquæ inferius referend.* Quamobrem sicuti in casu nostro exceptio lucri promittit (piscus, nunc videmus) ab ipso Januensi Statuto, & ab eodem Instrumento per barrodes D. Theresie executioni demandau, quæ mole sua coarctat obiectum advertisementum.

Quod autem exceptio in casu nostro à prædicto Statuto de *caus. exentis* oriatur, clarè ex sola illius lectione colligitur, ex qua expressè deprehenditur, quod illa tantum Instrumenta possint executioni per Creditorem demandari, in quibus aderit tempus res in illis contentas postulandi, ac consequendū ibi *non possit ultra tempus decem annorum à die, quod ad adventum tempus petendi, seu consequendi quod continetur in dictis Instrumentis* Cum igitur per Nos superius demonstratum sit tempus dicta scuta 3000. consequendi nequaquam adventis, cum purificatione non sit conditum, sub qua de illorum restitutione promissum fuit, videlicet sub conditione *Penens. da il caso della restituzione, prout de jure,* & dubitari profectò nequit, quia hæc fit exceptio, quæ ab eodem Statuto promanet, quæ proprio nomine à officiis Jurisperitorum defectus qualitatibus nuncupatur, à Statuto de *Caus. exent.* in Instrumentis executioni demandandis requiritur, quo mediante defectu, Instrumenta nullam merentur executionem *Grass. de exent. pison. except.* 2. per tot. & in terminis Statuti Januensis *Palm. alleg.* 18. num. 2.

Ob eandem pariter rationem demonstratur, prædictam exceptionem unam ex illis esse, quæ nascuntur ex viciis quædam dotalis Instrumenti per barrodes D. Theresie contra D. March. Odavium executioni demandati; Nam cum restitutio scuto 3000. in prædicto Instrumento contenta condicionalis sit, videlicet tam à conditione legali, quam expressa dependens, cum de illius purificatione non constat, & in contrarium, hujusmodi Instrumentum viam executionem Statuti de *Caus. exent.* non meretur, ut affirmant *Grass. de except.* *except.* 33. num. 1. & per tot. *Rot. cor. Borat.* *decis.* 257. num. 10. *Altegrad. sen. conf.* 55. num. 31. lib. 2. & in terminis Statuti Januensis *Rot. Januensis penes Pentarum. decis.* 89. n. 6. cum *seq.* *Palm. alleg.* 18. num. 37. & 38.

Insuper animadvertendum est, quod exceptio lucri dotalis est exceptio, quæ debitum dotale ipso jure, *Cajares. de Commercio. Tom. II.*

extinguit, adeoque Dos uxoris amplius Creditum dici non valet, nec inter illius bona, sed viri recenseatur *Rot. pass. Urrael. conf.* cap. 10. num. 32. & 33. & cor. *Dunozet. Jun. dec.* 992. num. 5. & 6. & *egregio Tartagius de rebus. Statut. art.* 1. num. 64. 65. & 66. ideoque nunquam à Statuto rejecta intelligitur, 14 quamvis generaliter omnem exceptionem opponere prohibeat *Altegrad. conf.* 37. num. 7. in fin. & num. 8. *Gai. de Credit.* cap. 2. tit. 8. num. 3162. *Valenzuel. conf.* 48. num. 27. quod respectu fructuum quotidiè setvarat, quos maritus in restitutione Dotium Janus retinere potest, qui deducuntur etiam, quando Instrumenta dotalia vigore dicti Statuti de *Caus. exent.* executioni demandantur.

Additur ulterius Lucrum Dotale, nil aliud substantialiter esse, quam voluntarium socius Dotis, aut partis remissionem ab Uxore Marito tacitè, aut expressè concessam in casu, quo illa ei sine sobole promittitur; & sicuti debet remissio inter exceptiones expressè à dicto Statuto permissas recenseri in §. *Non possit* ibi *aut remissionem* Ita ob hanc rationem obiectum in contrarium altatum plene dissolvitur.

Nec item obici potest, quod Statutum requirit remissionem per publicum Instrumentum, aut publicam scripturam, quoniam cum in publico ostio dotali Instrumento de dotum restitutione pactum sit *prout de jure* ideoque tacitè, aut virtualiter conventum, quod Maritus ad formam Statuti proprii domicili dotem lucratur, videlicet in casu, quo ei Uxor sine liberis promittitur *Rot. Rom. part. 15. rec. decis.* 98. num. 10. & *Constitut. ad Statut. Urbis alleg.* 33. num. 159. & 176. *aliquæ supra relati.* Ita individuum concludendum est, quod hujusmodi remissio proveniens ex prædicto pacto, licet per legalem interpretationem tacitè, aut virtualiter iudicet, aut in eodem publico dotali Instrumento subauditò, verè, & realiter realis per publicum Instrumentum, aut per publicam scripturam, ut in prædictis terminis iuxta veriorum opinionem docent *Altegrad. conf.* 55. num. 28. 29. 30. lib. 2. *Carlov. de Judic. lib.* 3. *decis.* 3. num. 33. & *seq.* & *disput.* 5. per tot. *Gratian. cap.* 852. & numer. 24. cum *seq.* & ibi de *Lac. de idem de Lac. ad Franch. decis.* 325. *Add. ad Rot. Roman. part. 3. tom. 4. recent. decis.* 666. & numer. 154. cum *seq.* *Rot. Lucens. penes Palm. decis.* 147. *Altegrad. conf.* 181. num. 2. 3. ubi plures allegat, & plene, & doctè *Vela. decis.* 28. & num. 30. *affus ad 36.* quod adeo verum est, quod in favorem Mariti pactum prædictum lucrandi dotem tacitè, & virtualiter in Instrumento subintelligatur, quia à DD., & Tribunalium decisionibus communiter confirmatur, lucrum dotale non necessarium debitum, sed voluntarium esse, ob hanc potissimum rationem, quia tuncque partes in Instrumento dotali de eo mentionem non fecerunt, intelligi debet, quod eo pacifici voluerint iuxta illius Statuti dispositionem, quæ de jure esset attendenda *Rot. part. 15. recent. decis.* 98. num. 10. *Pacific. de Salvian. in spec.* 3. cap. 2. num. 339. & *coram Emis. sen. decis.* 144. num. 1. & 2. & *hæc Constitut. ad Statut. Urb. ar. 33. numer.* 159. & 176. quod valde in casu nostro procedit, in quo dotum restitutio expressè promissa est, *prout de jure etc.*

A R G U M E N T U M.

Dator Literarum Cambii all'ordine S. P. per la salute cambiata non potest ob non solum sibi Valorem à receptore eorumdem Literarum, mandatum revocare in præjudicium Giratarii post Giratum Literarum in alios factam, attento maxime Capitulo secundo articulationum Liburni super Camois.

Hypotheca incipit non à die recognitionis, sed à die, qua Apocha confecta fuit.

Recognitionis Apochæ ad formam, L. scripturas. C. qui potior. in pign. habeant. fieri potest alio æquipollenti modo, per quem antedatæ suspicio tollatur.

S U M M A R I U M.

- 1 Dator Literarum Cambii, an valeat post eorum giratum revocare mandatum de solvendo in prejudicium Giratarum, traditur remissive. Negativa opinio vtrius juxta municipalem Liburni dispositionem non sequitur.
- 2 Contra Creditorem morosum presumitur, quod satisfactionem suam fuisse consequutus, si eam petisset.
- 3 Creditoris negligentia in non exigendo propriam Creditam, non debet terri, sed ipsi tantum, prejudicium inferre.
- 4 Ignorantia decisionis in contrahente probata, quilibet contractus initus cum decessu sustinetur.
- 5 Dator Literarum all'ordine S. P. se obligat ad illarum solutionem cum respectu receptoris illarum, quam cuiuscumque Giratarum.
- 6 Obligatio datoris Literarum all'ordine S. P. intelligitur induta hac conditione, quatenus valeat Literarum a receptore eorundem Literarum solvatur.
- 7 Condicio favore Giratarum pro adimpleta haberi debet, cum per Datorem Literarum stetis, quin minus illa adimpleta fuerit.
- 8 Hypotheca incipit non a die recognitionis, sed a die, qua apocha confecta fuit, quia recognitionis retrahitur ad tempus confecta apocha, modo sequatur ad formam L. Scripturas. C. qui potior, in pign. habent, vel alio equipollenti modo num. 9.
- Contraria opinio rejicitur, & declaratur numer. 10.
- 9 Solemnitates Legis scripturas non sunt pro forma substantiales, sed sufficit autidatam excludi alio equipollenti modo.
- 10 Scriptura recognitionis sufficiens est, si fuit per duas testes subscriptas in calce ejusdem scripturae, & subscriptio testis promeriti recognoscatur per testes subscriptos.
- 11 Ubi imperfecta probatio recognitionis apocha reperitur, suppleri potest per juramentum Creditoris ad effectum etiam tollendi autidatam satisfactionem.

Liburnen. Revocationis Mandati Literarum Cambii.

DISCURSUS CLXIV.

- 1 Super ea questione admodum controversa, an dator Literarum Cambii scripturarum all'ordine S. P. per la valuta Cambiata valeat nec ne post eorum giratum in alios factum revocare in prejudicium Giratarum mandatum de solvendo vel valorem a receptore eorundem Literarum sibi non solum, omisso quocumque in terminis generalibus dixerit Rot. Rom. penes Card. de Luc. de usur. decis. 18. & decis. 19. & quicquid contra eam deduxerit in nostro diss. 48. & postmodum pro conciliatione opinionum ejusdem Rot. Rom. servaverim in addit. ad diss. 48. numer. 36. & in nostro tractat. li Cambiella instruita cap. 3. numer. 69. & 70. & cap. 4. numer. 5. in quorum compilationem addimus, Frank. instr. Cambial. lib. 1. sect. 2. tit. 3. numer. 34. fol. 301. censens in precedenti causa, qua fuit eadem questio Liburni evitata, ob particulares illius Mercatorii Fori ordinationes super cambiolorum materia editas, pro negativa respondendum fore.

Capitulum autem secundum dictarum ordinationum ita se habet.

« Che li Cambi per le Piazze devono essere passati, e ricevuti rispettivamente subito dopo corsa lettera, e non possa del Creditore darli maggiore dilazione di due giorni insieme di lavoro dal giorno della consegnata Lettera di Cambio, ed alla fine del secondo giorno al più tardi deve il Creditore incamminarsene prontamente per via effettiva, ed abbiano tali debiti l'esecuzione come le lettere di Cambio accettate, e scadute, come anche sia in suo arbitrio in luogo d'incamminarsi per via effec-

tiva di potere alla fine del secondo giorno intimare a di rigirare il debito per le Piazze, e Piazze, farne il ritiro effettivo per quanto gli piacerà fino alla soddisfazione. »

Attena itaque dicta municipali Liburni dispositione pro bono regimine commercii edita, qua literarum Cambialium Dator adstringitur ad petendum intra dies duos a die eorum configurationis solutionem vel satisfactionem eorundem literarum, aut ad totum debitum debitori, quod interest sibi debitum girata super Ferias, vel Piazze, quemadmodum si ille intra dictum terminum a receptore literarum Cambii suam satisfactionem petisset, utique eam consequutus fuisset, prout ita presumendum est contra morosum, & negligentem facere, vel adimplere ea, ad quae de jure tenetur juxta auctoritatem Camani in L. cum res legata. C. culpa. n. 2. 3. ff. de legat. 1. Dec. in L. quod n. 50. vers. si vorrime non confitetur, & ibi Rip. n. 31. Parpary. n. 21. & ubi ff. de reb. Credit. Menoch. de presumpt. lib. 3. presump. 138. n. 6. cum seq., quem sequitur S. abell. 5. Debit. n. 10. vers. & quod dicit Card. de Luc. de credit. diss. 89. fol. numer. 17. ita, cum in casu nostro omiserit, aut neglecterit satisfactionem suam a debitore petere, non potest amplius ille revocare mandatum de solvendo in prejudicium Giratarum, quia illius negligentia commissio contra legem eam obligantem ad petendum suam satisfactionem intra dictum tempus praefixum, non debet Terrio, sed solum tantum prejudicium inferre ad latè tradita per Girar. decis. 4. numer. 3. amplius, seq. & in proximis terminis Barz. dec. 72. numer. 7. usque ad fin. Gravian. cap. 537. n. 8. 9. & ibi Carol. Anton. de Luc. Additionator. Eoque magis, quia Giratarum, quando contrahit Giratum cum Giratore est omnino in bona fide, vel credulitate, quod a receptore literarum intra terminum a lege praefixum solutus, vel satisfactus fuerit scribenti illarum valor, vel saltem, quod ipse scribens loco solutionis elegerit debitum Receptionis per Ferias, vel Piazze girari facere, et quo videt, quod intra dictos dies duos per Datorem Literarum non fuerit valorem Literarum seu pretium petiti; Et sicuti haec bona fides, vel credulitas in dicto Giratorio causatur ex facto scribentis, ita eadem scribenti aequo favore publici commercii nocere debet, & contra optulanti Giratorio, ne sub hac fide contrahens remaneat in damno, per se in his terminis latè traditi supra diss. 144. numer. 8. usque ad 18. & numer. 47. & diss. 145. numer. 6. 7. 8. & in meo Cambiella instruita cap. 1. numer. 27.

Quod indubie procedit in casu nostro, ubi scribens dedit literas all'ordine S. P., vigore cujus clausulae se obligavit ad illarum solutionem, tam respectu receptoris illarum, quam respectu cuiuscumque Giratarum Casar. in specul. prerog. quest. quest. 3. n. 31. Rot. decis. 13. per tot. & ibi Altiman. in princ. & infra numer. 28. 29. Qua propter, quonies dicta literae fuerunt giratae non potest amplius ab illarum datore revocari mandatum de solvendo in prejudicium Giratarum, qui earum valorem solvit Giranti.

Nili refragante replicatione, quod cum obligatio Datoris literarum all'ordine S. P. intelligi debeat ex natura contractus induta hac tacita conditione, quatenus valor literarum a receptore eorundem literarum faciat sibi solutus, ideo illarum Girata fieri non possit, nisi cum hac eadem conditione, qua non adimpleta semper remanet mandatum de solvendo resolvibile etiam in prejudicium ejusdem Giratarum.

Nam tripliciter, quod quemadmodum literarum Dator poterat solutionem suam ab illarum receptore consequi, si illam intra dictum terminum bidui ad formam legis requisivisset, sibi, & non Giratorio attribuire debet damnum, quod ex sua negligentia, & culpa ei obveniret, quia conditio, seu modus favore Tertii, nempe Giratarum pro adimpleta haberi debet, cum per Datorem literarum stetis, quin minus illa adimpleta fuerit ex vulgari iuribus.

Neque replicari valet, quod ad formam ordinationis praedictae erant in arbitrio, & facultate Datoris literarum eligendi intra biduum, vel satisfactionem suam literarum, vel intimandi debitori earum valoris, quod ejus debitum ponet super cambiis, illudque per Ferias aut Piazze regrabat, quodquidem etiam si verum esset, quod Dator elegerit viam regrandi

debitum super Feriis, aut Placitis, id magis in favorem Giratarii refutatur, nam per hunc actum magis confirmatum remanet mandatum datum à Datore in suis literis solvendi *ad ordine S. P.* scilicet cupisquique Giratarii, & ratio est manifestata, quia statim ac Dator intra biduum eligi tenendi debitum receptoris literarum super cambiis intendit, & vult per consequens ejus Tractum omnino compleri, etiam si non fuisset ante diem cadentis solutionis sibi valor dictæ Tractæ per Debitorem solutus, aliis non potuisset eligere talem viam tenendi, & gyrodi debitum receptoris literarum super cambiis, quia non potest Dator velle ponere & tenere tale debitum super cambiis, nisi intendat complementum, seu solutionem Tractæ per eum ordinatæ erequi facere absque præcedenti solutione valoris dictæ Tractæ, ex quo solum oritur debitum dicti receptoris quod Dator potius gyrore eligi super cambiis, quam sibi per receptorem literarum solvi.

Quo verò ad aliud Creditum hypothecarium refutans ex apocha privata, super quo contenditur, an illius hypothecha incipienda sit à die consecrationis ejusdem apochæ, vel à die illius recognitionis, facili est hujus questionis solutio, nam hodie iuxta communem Doctorum opinionem firmandum est pro indubitato, quod ea incipere debet non à die recognitionis, sed à die, qua dicta apocha consecrata fuit, quia recognitio, licet sit longe posterior, in viam legis retrahitur ad tempus consecrationis apochæ, etiam in prejudicium aliorum Creditorum intermedium, quoniam creditum, & hypothecha apparet per instrumenta publica, dummodo tamen recognitio dictæ apochæ legitimè sequatur, vel ad formam *l. scripturas. C. qui potior. in pign. hab.* vel alio æquipollenti modo, per quem exalaret antedatæ suspicio, ut tradunt *Salgad. labyrint. credit. par. 2. cap. 31. n. 39. Gai. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1332. Vela differt. 21. n. 34. & seq. Faria ad Covarr. præf. quæst. cap. 32. num. 20. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 1. quæst. 15. num. 4. Gratian. difcept. cap. 391. De Luc. ad Gratian. decif. 93. num. 2. & 3. ad Gratian. cap. 501. numer. 17. Ger. Spin. conf. 27. num. 3. & seq. Ab Ecclef. observat. 51. per tot. pars. 2. Marefius. var. refut. lib. 1. cap. 79. num. 11. & 12. Rot. Romana in Romana pecuniaria 18. Martii 1715. coram Eminentijs. Falconeria, quæ est inter ejus impetras decif. 4. tit. de fid. instrum. tom. 1. hinc Anfeld. de commerc. diff. 82. num. 18. Rota nostra Florentina in Florent. Salviani 10. Junii 1718. coram D. Collega meo Audite Calderone num. 9. 19. & 20.*

Nil relevante altera Doctorum opinione, quæ voluit dictam hypothecam incipere debere à die tantum recognitionis, quia pugnat coarta communicatione, vel quia illa intelligenda est in casu quo recognitio apochæ facta fuisset per ipsammet Debitorem, vel aliquo modo non æquipollenti alteri expresse per dictam *l. scripturas*, nempe non sufficienti ad tollendam suspensionem antedatæ, ut explicat *Ab Ecclef. d. observat. 51. & Rota nostra Florent. inter rell. à D. Palma nup. decif. 431. numer. 39. 30. & 30. tom. 5. Jovius de contratt. minor. gloss. 22. §. 23. num. 160. juncto num. 163. vers. & anterioritatem, & numer. 168. vers. si constaret apocham.*

Quod autem in casu nostro recognitio apochæ facta sit tali modo, qui æquipollens alteri per dictam *l. scripturas* expresse, nullatenus dubitari potest, quia constat in facto, quod duo ex tribus testibus in calce dictæ apochæ subscripsi legitimè, seu formiter examinati deposuerunt tum de veritate senoris, vel contentorum in dicta apocha, tum etiam dici, quæ leguntur in principio ejusdem apochæ, nec non de simultanea præsentia, & subscriptione tertii Testis præmorum, subscripsi sub eadem apocha, qui sanè modus recognitionis facta superque habilis unque de jure, & æquipollens alteri *d. l. scripturas* reparatur, per *Gratian. decif. Maref. 94. per tot. & vbi Scapp. Add. numer. 34. & 35. & Carol. Am. De Luc. num. 2. Confal. dec. Luc. 43. num. 66. & 67. Ger. Spin. conf. 27. n. 5. & 6. Hader. ad Surd. det. 72. per tot. Rota Romana cor. Burat. decif. 844. num. 4. Palma nup. allegat. 32. num. 47. Ab Ecclef. observat. 51. num. 8. Jovius de contratt. minor. gloss. 22. §. 23. n. 168. vers. vel si duo testes, de Commere. Tom. II.*

per. Cyroch. difcept. 77. num. 61. Anfeld. de commerc. diff. 82. num. 21. & 22. & 24. Rote. difcept. juris cap. 111. num. 2. & cum pluribus citatis Vela differt. 21. num. 34. & seq. & Rot. Florent. inter rell. à D. Palma. nup. tom. 5. decif. 431. num. 16. & seq.

Disi satis superque dictam recognitionem apochæ in casu nostro fuisse, & esse factam ad effectum omnimodo tollendi antedatæ suspensionem, quia quamplurimi ex Doctoribus supracitatis sufficiunt quod etiam recognitio apochæ facta solum per duos tantum testes absque recognitione tertii Testis præmorum de jure sufficiat, & quod in omnem casum ubi imperfecta, vel simpliciter probatio recognitionis apochæ fieri tantum potest, illa suppleri poterit ex juramento ipsius Creditoris, hinciter tuncur *Jaf. conf. 129. num. 10. 16. & 17. & feri per tot. lib. 1. & lib. Add. ad Gratian. difcept. cap. 391. num. 9. Marefius. var. lib. 1. cap. 79. in fin. Rot. coram Scraphin. decif. 879. in fin. & penes Farinacc. in criminal. dec. 120. in fin. Ferrell. ad Burat. dec. 905. num. 10. Rota coram Cocin. dec. 1900. n. 8. Mell. observat. 25. num. 47. Rot. Romana coram Anfeld. in Romana Afflictionis 13. Januarii 1698. quæ est dec. 304. num. 11. vers. itaque in omnem casum inter rell. Luc. à D. Palma. nup. lib. 3.*

ARGUMENTUM.

Latissimè agitur de multiplici mixtura petitorio cum possessorio. Primò nempe de illa, quæ de sui natura oritur ex quibusdam judiciis possessoriis. Secundò de ea quæ à partibus, vel à Judice in sententia sit tantum incidenter, aut consecutivè. Tertio de illa, quæ fuit principaliter; & denique de effectibus diversis cuilibet ex prædictis mixturis.

SUMMARIUM.

- 1 In possessoriis iudiciis non datur appellatio saltem quoad effectum suspensionis.
- 2 Etiam de Jure Canonico.
- 3 Scitur quando iudicia possessoria habent mixturam petitorii.
- 4 Proin in causa devolutionis ob caducitatem.
- 5 Principali si cognitur fuerit pleni super proprietate.
- 6 Quas mixturas posse dari in iudiciis possessoriis, unam ex natura, alteram ex accidenti; quales sunt explicatur.
- 7 Quando de sui natura iudicia possessoria sunt mixta, semper admittitur appellatio, scilicet quando non sunt de sui natura, scilicet quando non agitur principaliter cognoscitur de proprietate, sed consecutivè, & incidenter numer. 9.
- 8 Et exemplatur num. 10.
- 9 In iudicio devolutionis ob caducitatem cognoscitur incidenter, sive consecutivè de titulo, ad effectum tantummodo possessoriis declarandi.
- 10 Sententia declarari debet secundum intentionem Agentis, vel libelli.
- 11 Ea quæ sunt consecutivè, & accessoriè non debent mutare naturam principalis.
- 12 Explicatur Scacc. qui contrarium videtur asserere.
- 13 In iudiciis possessoriis mixtura petitorii non inducitur ex libello vel probationibus falsis, & licet pleni concludentibus petitorum.
- 14 Proferitur si probationes fuerint falsæ ad effectum possessoriis, vel ob causam exceptionis à parte obiectæ.
- 15 Titulus quando adducitur in confessionem, vel ob effectum obtinendi possessorem, nunquam fit mixtura, sed fit principaliter.
- 16 Qua distinctio procedit etiam in sententia.
- 17 Dicitur & sic quid significet.
- 18 Sententia facta in possessoria non per viam simplicis provisionalis, sed per cedulam, spem definitivam habentem, facit mixturam petitorii.
- 19 Contrarium.

- 21 *Admissio appellacionis cum clausula*, si & quatenus in iudicio possessorio non reddat appellabilem sententiam ad utramque effectum.
- 22 *A Sententia habens mixturam possessorii, ac petitoris respella possessorii non potest appellari, sed executioni mandari.*

Serranen. Appellations.

DISCURSUS CLXV.

Omnis Sententia manutentiois bonorum emphiteuticorum ob declaratum caducitatem ab illis, D. Abbat Lomellino appellatum ex adverso fuit ad effectum nedom devolvendi jurisdictionem, sed etiam suspendendi iudicium per Reverendum Vicarium Serranensem, ex quo excitatum fuit dubium coram Reverendis D. meo, an perinde appellacioni sit locus ad effectum suspensivum?

Super quo requisivi a dicto D. Abbate absque processu prae manibus habito, ex quo ratiorem dependit tutus articuli resolutione petea, qua infra adducimus.

- Ad favorem illius deducere primo regularem, & pacificam conclusionem, quod in possessorio iudicio non datur appellatio, saltem quoad effectum suspensivum, prout praes obtinuit contra vicarium, & communione Sententiam DD. qui cum indolentia negaverunt, de qua testatur *Seac.* de appell. quest. 17. limit. 6. membr. 7. num. 16. 19. & 22. *Gratian. discept. 74. num. 5. & Farinac. in suo iudiciali. repet. quest. 18. n. 109. Morant. in suo fiscal. aur. par. 6. & quandoque appellatur n. 303. fol. mibi 439. Cynch. discept. 23. num. 52. & ita procedit iuxta communione, & magis receptam in Rota opinione, etiam de iure Canonico, praefata conclusio *Farinac. d. repetit. & loco n. 90. Atench. de adscript. remed. 4. n. 840. Pacific. de Salvian. Interdict. inquit. 4. cap. 2. num. 51. & 52. Pamph. dec. 551. n. 32. & dec. 650. num. 5. & 6. Urcel. consil. 30. num. 14. licet contrarium cum multis ab eo laudatis tenet *Astruc. de null. rubr. 5. quest. 2. num. 31. 32. & 33.***

- Vicariameo agnoscendo ex adverso iura tuentes hanc veritatem, replicabatur, & quidem bene in suis terminis, non versare oas in terminis mori, ac simpliciter possessorii, sed mixti, seu complicati per causam proprietatis, seu caducitatis declaratae, à quindubitatione est apud JJ. CC. dari appellacionem, quavis Sententia per separatam capita lata fuerit, quia appellabile erit natura in appellabilis, istudque appellabile reddit *Seac.* de appellat. quest. 17. limit. 6. membr. 9. num. 20. *Farinac. d. quest. 18. num. 79. & 83. Urcel. consil. 30. n. 24. Rot. dec. 198. num. 1. & 2. part. 13. recent. Raginell. de appellat. 6. 2. cap. 3. d. num. 729. Altograd. Jun. contr. 48. n. 79. lib. 1. Giord. dec. 701. per tot. dec. 196. n. 32. & dec. 239. post Pacific. de Salvian. & latè *Scopp. ad dec. Gratian. observ. 9. num. 1. 2. & 3. & Gratian. dec. 190. n. 1. & dec. 136. per tot. & in addit. Salgad. de Reg. protell. cap. 7. numer. 43. part. 2. & in terminis devolutionis ob caducitatem Altograd. conf. 25. n. 1. lib. 1. *Gratian. dec. 60. in addit. n. 4. Fulg. de divers. quest. emphiteut. 4. n. 1. Farinac. num. 61. 62. & 87. Fulg. d. quest. 2. num. 2.***
- 6 Pro responsione ad hac adversum duas mixtas species dari in huiusmodi possessorii, unam de sui natura, ut sunt iudicia, actus viz, iudicis, cadaveris inferendi, & similia, alteram ex accidenti, seu per voluntatem partium, vel iudicis, cum qua agendum censetur actor in libello causas proprietatis, ac possessorii, vel reus excipiendo, vel reconveniendo adorem super proprietate, aut iudex in sua Sententia artibus complere causas, ut docent *Farinac. d. quest. 18. num. 40. 41. 42. & 43. Raginell. de appellat. 5. 2. cap. 3. num. 645. Seac. in eadem tractat. quest. 17. limit. 6. membr. 1. num. 63.*
- 7 In prima specie mixturae communiter tenent Doctores dari appellacionem, quia plenè, ac aequè principaliter de simulo semper cognoscit debet atqueque possessorium determinetur, & sic licet Sententia non continet mixturam expressam, adhuc semper mixtum iudicatur possessorium, ideoque appellabile in utroque

effectum *Raginell. de appellat. 5. 2. cap. 3. num. 750. & seq. Atench. de remedi. remed. 5. num. 115. & 125. Atefence. var. resol. lib. 2. cap. 175. n. 43. & bene Scopp. ad dec. Gratian. observ. 9. num. 7. & 8.*

In secunda specie, in qua non verè verumur, quia 8 io iudicio possessorio ob devolutionem, & caducitatem intentum non adhiogatur, neque tenetur iudex plenè, ac principaliter de simulo cognoscere, sed incidenter, vel summarie, seu consequentivè ad effectum rationummodo possessorii declarandi, ut colligitur aperte ex *Fulg. d. quest. 2. num. 1. & 2. & ex dec. 557. num. 4. part. 4. divers. relata per extensum à Fulg. d. illo loco, & à Salgad. in proximi loco infra citando. Altograd. conf. 23. num. 2. Farinac. d. quest. 18. num. 61. 62. 85. 86. & 87. Gratian. in addit. ad dec. 60. n. 4. & Eminentiss. De Luca disc. 46. n. 2. de emphiteut. non datur appellatio, nisi aequè principaliter de proprietate in sententia pronuntiatur fuerit, & non per viam exaus, seu incidentis, vel ad effectum declarandi possessorii, ut bene explicat *Gratian. consil. 163. num. 50. lib. 2. Pacific. de Salvian. inquit. 4. cap. 2. num. 13. ita Scopp. ad dec. 9. Gratian. n. 10. ubi dicit, quod licet iudex pronuntiet talem ubi legitimum mansuetudinem, illa pronuntiatio non facit mixturam ad effectum appellandi, quia pronuntiatio super legitimatione facta sunt incidenter à iudice ob exceptionem illegitimationis à parte oppositae, & sic ad solum effectum declarandi possessorii, cuius sensus est *Rot. dec. 149. n. 5. cur. Priol. Puntrol. penes Urcel. in consil. 30. num. 55. 56. & 57. laudant, & bene Salgad. de reg. protell. vi opposit. appell. par. 2. cap. 7. n. 105. 106. 107. 108. & seq. Rot. dec. 237. n. 5. part. 9. recent. addens ad Gregor. XV. dec. 234. penes fin. vers. & ideo, & in terminis Sententiae declarantis immutabilem, atenta caducitate *Rot. dec. 857. num. 4. part. 4. divers. Card. De Luca de emphiteut. disc. 46. num. 2.****

Ratio huius conclusionis est, quia Sententia declarandi debet secundum intentionem agentis, & secundum illius libellum. *Aymon. Cravet. consil. 188. n. 1. & ante in consil. 45. num. 5. & conf. 23. num. 2. unde consequitur, quod si actum intenderit principaliter possessorium, licet iudex per exceptionem cognoscit super proprietate, super qua pronuntiet, intelligi tunc debet pronuntiatum secundum mentem agentis, videlicet ad effectum solum possessorii, & sic incidenter, & per viam casus, & doctrinam istam videtur satis innuere *Offic. dec. 47. per tot.**

Secunda ratio est, quia ea, quae sunt consequentivè non debent mutare naturam principalis, ut an huius terminis explicat *Salgad. d. tract. part. 2. cap. 7. num. 113. & 115.*

Et sic non obstant DD. in contrarium allegati, & principio *Seac.* in quest. 17. limit. 6. membr. 9. n. 20. & *Farinac. in repetit. iudic. quest. 18. num. 52. 55. & 87. quia eorum dicta per ea, quae dixi mox supra non procedunt, vel loquuntur quando aequè principaliter iudex pronuntiavit, absoluteque tam super petitorio, quam possessorio, ut videre est ex eodem *Seac.* in loco in contrarium laudato, ubi, ubi possessorium, & Dominum. "*

Neque pariter obstat in contrarium motivum adductum, quod ad effectum appellandi sufficiat, quod partes, vel in libello, vel medio probationum, plenam inducantur mensuram petitoris ex accidenti; nam ista conclusio communiter reprobat, cum certum sit, quod nec libellus, nec probationes, licet plenè factae, inducant mixturam ad effectum appellandi, si per appellacionem suspendendi iudicium à possessorio, ut clarè dicit idem *Offic. d. dec. 47. per tot. Seac. de appellat. quest. 17. limit. 6. membr. 9. num. 6. num. 59. Gratian. dec. 136. n. 3. Sperelli. dec. 87. num. 8. Scopp. ad dec. 9. Gratian. observ. 9. num. 4. & 5. Cynch. discept. 23. num. 61.*

Præcipue quando probationes factae fuerint ad effectum possessorii, vel ob causam exceptionis à parte obiectae, ut clarè desumitur ex dicto *Offic. d. dec. 47. Scopp. ad dec. Gratian. observ. 9. numer. 9. & 10. & Dec. conf. 188. num. 2. communiter approbato à Sacris Rota Tribunalibus, ut constat ex *Seraphim. dec. 452. num. 2. & dec. 243. part. 1. divers. & dec. 229. n. 4. & 5. post Pacific. de Salvian. Interdict. fut. dec. 278. num. 3. lib. 2. Cynch. discept. 23. num. 62.**

16. Et sic quando titulus adducitur, & probatur in consequentiam, vel ob effectum coloratum, & obtinendi possessionem tantum, cumquam si mixtura, focus si principaliter *Pacifici. de Salvian. interdict. inf. 4. cap. 2. num. 13. & miter Salvad. de reg. pro. tit. part. 2. cap. 7. numer. 107. 108. 109. 113. 114. & 115. & part. 3. cap. 12. numer. 112. Concord. de moment. possessio. limit. 2. & 9. num. 4. Adanf. consil. 243. numer. 13. cum seq. & numer. 18. & 19. Scopp. ad Gravian. decis. 9. numer. 11. Marin. ad Revera. decis. 175.*

17. Quia omnia dicta de probationibus, seu aditeratione iudicii, quia negabit ex identitate rationis non habere locum in Sententia? prout utrumque casum inter se pariteravit *Pontifical. penes Urcel. d. consil. 30. num. 56. 57. & 58. & alii Doctores à me supra allegati in §. Secundo casu.*

Ex his igitur hucusque deductis clarè concludendum est, quod probationes supposito quod ex se possint inducere mixturam, quod negatur, quia solum ea oriuntur à sententia, ut plenè probavi supra, quando deducitur, vel facta sunt in consequentiam, vel ad effectum possessorium, vel iudex ad effectum declarandi possessorium tantum pronuntiavit super proprietate, omnium in istis casibus concedenda est appellatio saltem ad effectum suspensivum.

Quod autem in caso nostro in Sententia incidenter Reverendiss. iudex pronuntiavit de dominio ad effectum scilicet declarande manutentionis deducitur ex verbis ipsius sententiae, ubi, *Illustriss. Dom. Ab. hanc manutentionem fore, & esse in possessione dictorum honorum, dominique directum cum utriusque consolidatum fuisse, & esse, & sic declarata caducitate per dictum D. Abbatem ob canones non factos, latus locum factum fuisse* quia domini declaratio

18 hic non fuit facta principaliter, ac de per se, sed in consequentiam caducitatis declaratae, & per viam causae illius, prout monstrat dictio, & sic, quae cum sit illativa, & expositiva, significat, ac declarat, quod praemissa ad aliam finem non fuerunt posita, quam ad effectum, qui consequitur à dictione, & sic, per Text. in cap. frequens in princ. vers. & sic de rescriptis. spolia. in 6. & plenè in similibus terminis facit doctrina *Ruin. consil. 184. num. 6. vol. 2. Gravian. de distinction. in distinction. 441. numer. 1. & Barbof. in distinction. 363. num. 3. ex hoc consequitur, quod si declaratio consolidacionis domini fuit facta à iudice ad effectum solum declarandi, quod caducitas declarata à D. Abbate Lomellino habere debeat locum ob canones non solutos, cuius declaratio, vel alia similis facta à Domino directo ad aliud non tendit, neque collimat, quam ad simplex possessorium, vel manutentionis iudicium, ut in casu nostro non dubitatur, prout mihi supponitur à Domino meo Coadiuvante, nullo modo dici poterit praedicta declaratio consolidacionis facta principaliter, sed accessorie, & consequenter, & ad effectum solum possessorium.*

19 Ponderabatur ulterius ex adverso, quod Sententia manutentionis non emanavit per viam decreti, vel simplicis provisionalis, sed per formalem sententiam, seu cedulam speciem omnino definitivae habentem, & per verba definitivae Sententiae, & in istis viis coadjuvabatur ad inducendum praedictam appellacionem ad utrumque effectum per tractata ab Urcel. in consil. 30. num. 18.

20 Sed frivola, ac inepta reputatur à Doctoribus hae oppositio, quia ius non debet intelli in verbis, neque verba mutare debent naturam possessionis, itaque vel per cedulam, seu definitivam, vel per provisionalem, seu decretum fuit Sententia, nihil penitus officiat *Pacifici. de Salvian. interdict. 4. cap. 2. numer. 59. Rot. decis. 34. num. 15. penes Foffi. de manut. cum pluribus ab ea citatis, & eadem in reall. observ. 106. num. 70. decis. 60. numer. 47. ceram Duran. & decis. 84. & seq. part. 7. recent. & in terminis terminis quibus quando fuit dictum per definitivam Sententiam Rot. dec. 2. numer. 13. 14. 15. 16. 17. cor. Regas. & Pontifical. post consil. 30. Urcel. numer. 52. 53. ubi in hoc eundem Urcel. recessit.*

21 Ultimo denique non officiat appellatio de facto interposita, & admissa à Reverendiss. Domino meo, quae admisso semper operari praetenditur effectum sus-

pensionis, quia respondetur id posse forsan procedere, quando admisso fuisset facta simpliciter à iudice, focus cum clausula saltem si & quatenus, ut in puncto huic obiecto occurrit *Pacifici. interdict. 4. cap. 2. numer. 56.*

Allegatur ulterius ad tollendum propositum in nostro 23 casu dubietatem punctualissimam doctrinam *Ojase. in decis. 47. per tot. ubi quaerens an in possessorio mixto, deducto scilicet cum proprietate, super qua cum probationibus factis prosequendum posita fuerit, liceat appellari, magistraliter distinguendo concludit, quod liceat appellari propter annexam causam proprietatis ac nam. primo respectu tamen possessorii appellacionem istam non suspendere illius effectum, sed executioni mandari posse, ita idem Author sub num. 5.*

A R G U M E N T U M.

Domicilium Paris an transeat ad filium, & ex quibus inferatur Domicilium Paris fuisse per filium continuatum.

Testator praesumitur se conformare potius cum Statuto, ubi vixit, & testando decessit, quam originis, illiusque dispositio extenditur etiam ad bona extra territorium posita: latissime cum suis distinctionibus, ac declarationibus res enucleatur.

Promittens Dotem sub falso supposito an, & quando remaneat respectu Viri obligatus ad totam dotem constitutam, non obstantem quacunque erroneitatis exceptione.

Statutum concedens probationem libris Mercatorum, & Hypothecam pro credito resultantem ex parvis, intelligitur de libris, & partibus intra Territorium Statuentium descriptis, & non extra. Explicatur Statutum Florentinum Lib. 4. sub Rebr. 14.

S U M M A R I U M.

1 Civilitas, seu Domicilium Paris tranfit ad filium. Et acquiritur dicitur pro filio, si Pater in loco Domicilii Frudum, vel Cappellem, & Sepulturam pro eisdem adquisiverit num. 2.

2 Ex Domicilio Paris inferatur ad Domicilium filii, concurrentibus consuetudinibus, de quibus n. seqq.

3 Domicilium acquiritur longeva habitatione cum Uxoribus, & familiis in loco domicilii. Item Matrimonio ibidem contracto num. 3. Possessione stabili num. 6.

4 Electio Sepulturae, & permanentia usque ad obitum num. 7.

5 Testator praesumitur se conformare potius cum Statuto, ubi vixit, & testando decessit, quam originis.

6 Et de ratione num. 9. Declaratur Auctoritates in contrarium numer. 10. 11. 12. 13. & 19.

7 Amplia conclusio procedere etiam quoad bona extra territorium posita num. 14. & de ratione ibidem.

8 Declaratur contraria opinio 15. 16. 17. & 18.

9 Domicilium quis possit foris in pluribus locis, & in uno loco vixit originem, & in alio acquirere incitationem.

10 Filia ex dispositione Romani Statuti non possunt competere de Dote in quacunque summa eis sit per partem constituta, licet dos succedat loco legitima, & minor sit legitima, nec possint supplementum petere.

11 Transmissio super falso scienter facta non infirmitur praetextu erroris, sed valida est, & subsistit.

12 Verba Notarii in instrumento apposta censentur adhibita de voluntate Partium.

13 Causa expressa praesumitur demonstrativa tantum apposta, non taxativa.

14 Expressio Causae falsae de praetextu falsae à sciente non vincit eius promissionem.

15 Ad irritandum obligationem praetextu erroris, non solum debet error concludenter probari, sed etiam, quod ubi contrahens errorem

agnovisset, non fuisset contrahendus eo modo, quo contraxit.

36 Legatum à Testatore factum de eo, quod ipse Legatario non debetur, non vincitur, si Testator sciverit se aliud Legatario debere, & remota legatit, & cum. 37.

37 Contrahens cum aliquo tanquam persona habili, non potest postea negare illum fuisse talem.

38 Promittens datum cum falso supposito non renactus obligatur.

Declara tamen procedere respuellæ Mæliæ, non autem respuellæ Viri, cui promissor remanet obligatus ad totam Dotem constitutam a 30.

Declarentur Authoritates in contrarium numer. 31. 32. 33.

34 Statutum concedens probationem libris Mercatorum intelligitur de descriptis in Territorio Statutum, non autem extra, & cum. 46.

35 In his que requirunt probationem Scriptura attenditur locus, ubi celebrata fuit, abicunque possimodum ea exhibeatur.

36 Hypotheca non datur, nisi fuerit conventa.

37 Statutum disponens idem, quod Jure commune, est utile, quia addit novam vinculum, & remedium.

38 Statutum loci, in quo alius gessit fuit, non autem originis contrahentium attenditur, quando actus de forma probatoria à Statuto indulta, que percipit alium à principio, & cum. 57.

39 Statutum concedens Hypothecam partiis in libris Mercatorum excipitur, intelligitur dummodo partia descripte sint in loco Statutum, & non extra num. 40. & 41. & seq.

42 Statutum contrahentibus procedas in omnibus suis dispositionibus pariformiter, & cum eisdem qualitatibus disposuisse censetur.

43 Accessorium sequitur astatum sui principalis.

44 Dispositio generalis, ubi non extenditur, ita nec etiam accessoria extendi debet.

45 Statutum loci contrahentis attendi debet, quando contrahitur, quamvis contrahens habeat plura domicilia.

46 Perbium cortex in Statuto non est attendendus, sed tantum inspicit debet intentio Statutum.

48 Differentius modus loquendi Statuti diversam illius voluntatem demonstrat.

49 Terra, seu loca commendata, & federata non veniunt sub nomine districtus.

50 Statutes non intelliguntur sub nomine districtus voluisse totum Dominium comprehendere, si expresse de aliis locis, & terris discretivum potest mentionem faciant.

51 Ex alia parte Statuti mens, intentio, & usus loquendi Statutum interpretatur.

52 Statutum loquens cum aliqua qualitate non predest, nisi verificetur dicta qualitas.

53 Statutum loci contrahentis attenditur in his, que oriuntur à principio ex natura contrahentis; Sic autem in iis, que oriuntur ex post facto, & post contrahendum, nempe ex mora, & contumacia debitoris, nam tunc attenditur locus, ubi est facta petitio.

54 Locus Judicis attendi debet, quando ad effectum probationis, seu Hypotheca requiritur exemplum ex post Judicis officio faciendum; Contrarium verius, quod exemplationis effectus referatur ad tempus accepti gressi num. 56.

55 Hypotheca datur partiis à die quo fuerunt scripta, non autem à die, quo fuerunt exemplata.

Florentina Salsolani.

DECISIO AUTHORIS.

E T

DD. AUDIT. ANTONII GABR. CALDERONI,
ET COMMÆ PEREGRINI REL.

DISCURSUS CLXVI.

Dominus Marchio Joseph Nerlius, licet origine Florentinus, Romæ condidit suum, cum quo

decessit Testamentum, in quo instituit heredem Marchionem Philippum fratrem, ea adhibita declaratione, *Que si debba assegnare alle Signore Costanza Felice Petronilla, e Paola mie Figliuole scadi 15000. per ciascheduna, e questi sono per loro Dote, e caso che si Monachasse qualccheduna di dette mie Figliuole, dopo aver fatto tutto quello, che conviene per Marcarci scende il suo grado, e tutto quello, che avanza, vadi all' Eredità, &c. e non possino pretendere altro dette mie Figliuole semine dalla mia Eredità.*

Defuncta, patit post obitum Patris, Constantia Felice Petronilla altera ex dictis filiabus, orta fuit controversia inter Marchionem Philippum heredem, ut supra, ex una, & Marchionissam Annam Mariam Millinam, Martem Filie predefunctæ, tam nomine proprio, quam Dominæ Paulæ alterius filie superstitis, ex altera parte, super successione in bonis prædictæ filie, & respectivè fororis præmortuæ, quæ controversia fuit primo Sacre Rote Auditorio delegata, & deinde amicablem in vim transactionis composita, in qua per omni, & toto eo, quod casu dicitur successiones pretendere possit dicta Marchionissa Millina, Marchio Philippus persolvere promittit scuta 3700. quo verò ad illa scuta 7500. dicta vigore ejusdem successiones Dominæ Marce Paulæ Sorori, nullum fuit in transactione factum verbum: imò idem Marchio Philippus petentibus fuit, quod per hujusmodi Transactionem non intelligeretur approbata successio in bonis filiarum.

Postmodum de anno 1703. Dominus Marchio Philippus, curavit nuptias tradere dictam Dominam Mariam Lautam unicam Neptem Domino Marchioni Cesari Raponio, cui pro Dote promittit scuta 22500. *Moneta in Roma libris, e franchi da ogni peso, e gabella; di modo che il Signor Marchese Cesare, e il Signor Filippo di lui Padre, debbano avere interamente la suddetta somma, cioè scudi 15000. lasciati alla detta Signora Maria Laura Paula dalla B. M. del Signor Marchese Giuseppe suo Padre nel suddetto suo Testamento, ad altri scudi 7500. dovutigli per essere succeduta alla metà della Dote consistente di scudi 15000. alla felice memoria della Signora Costanza Felice Petronilla sua Sorella, premura in età Pupillare, dopo la morte del detto Illusterrimo Signor Marchese Giuseppe suo Padre comune;* & ultra prædictam summam scutoz. 22500., promittit solvere alla scuta 1800. in augmentum Dots, sibi relaxata à Dominæ Marchionissa Anna Maria Millina in Transactione superdicta.

Mortuo tandem Domino Marchione Philippo de Anno 1712., non adhuc personis dictis scutis septem mille quingentis, & respectivè mille octingentis, inter creditoz. prædicti Domini Marchionis, fuit coram Magistratu Supremo discrepatum, quis esset præferendus in immisione petita super ejus Bonis di Penci, tunc tempore possessis, per Dominum Equitem Arrighem, an scilicet prædicti Dom. Jugales per summis superdictis, vel Dom. Jacobus Nerli, Creditor ingentis summæ ejusdem Domini Marchionis Philippi; & in prima instantia, uno ex Tribus DD. dissentiente, fuit resolutum, immisionem esse concedendam prædicto Dom. Jacobo Nerlio: Verum in gradu Requisitionis in integrum, examinato iterum articulo, DD. post maturam Cause discussionem, unanimi voto resolverunt, Sententiam fore, & esse revocandam, & immisionem concedendam prædictis jugalibus, non solum quia constabat de eorum credito, sed etiam de eorum prætatione.

Fundamentum resolutionis, quoad primam partem, fuit literalis obligatio, emissa per Dominum Marchionem Philippum in Apocha Matrimoniali, ibi, *Quando è, che l' Illusterrimo Signor Marchese Filippo Nerli, tanto come Erade del detto Signor Marchese Giuseppe suo Fratello, &c. quanto ancora come suo proprie diversamente, e congiuntamente, e así modo sarà più proficuo al detto Signor Marchese Cesare Raponio futuro Sposo, promette di pagare al medesimo, ed al Signor Filippo suo Padre per Dote, e a nome di Dote, per la medesima Signora Maria Laura Paula Nerli sua Nipote sc. 22500. moneta in Roma, libris, e franchi*

153

« da ogni peso, e gabella: di modo che il Sig. Mar-
« chese Cesare, ed il Sig. Filippo di lui Padre deb-
« bano avere intieramente la suddetta somma.

Et licet verba subsequencia „ibi „ tui fendi 1000.
 „ laiciari alla Signora Maria Laura Paola della S.
 „ M. del Sig. Marchese Giuseppe suo Padre nel sub-
 „ dicto suo Testamento, ed altri fidei 7500. denari-
 „ gli per aver succeduto nella morte della Ditta con-
 „ sule di fidei 10000. alla felice memoria della Sig.
 „ Calisto Felice Perronella, sua Sorella, permessa
 „ in età pupillare dopo la morte del detto Alibisimo
 „ Sig. Marchese Giuseppe Padre comune „ vicen-
 „ tino denotare causam, pro qua fuerunt promissa ita
 „ scuta 7500. que cum preterdictis erroribus, obligatio-
 „ nibus secuta, tamquam emissa sub falso supposito, non
 „ valeat ex Auctoritatibus in contraria decisione cumu-
 „ latis: Tameo modum a falsitate causæ deductum,
 „ visum fuit DD. coherere: Vel ex quo non subsistat
 „ in facto: Vel ex quo non procedat in Jure: Vel ex
 „ quo in contentis rationibus non sit allegabile contra Mari-
 „ am, æternam ad Doctem fidei arceffimam.

Aggrediendi utique factura, premittere placet, quod
 Marchio Petrus Nesti Pater, licet origine Florenti-
 nus, Romanus se transferens, obnoctum usque de an-
 no 1635. deseficiit inter Claves Romanas, & ibi per-
 petuo habitavit, & uti talis fuit ad officium Confe-
 ratoris pluries assumptus, quæ civilitas per Patrem
 quædam transit in filios, ut dicunt Baroni in l. libe-
 rar. §. Patria, ff. ad municip. de incol. Mandall. Affi-
 conf. 141. num. 9. & conf. 497. n. 8. Jaffon. conf. 217.
 n. 8. lib. 2. Decian. refp. §. n. 33. lib. 4. Cyriac.
 contr. 233. num. 4. & contr. 450. num. 21. Andreæ
 contr. 239. num. 64. Mart. de successe. legal. part. 4.
 quæf. 13. art. 1. num. 10. Rota decif. 459. num. 14.
 part. 19. num. 1. De Marin. ad Reverter. decif. 399.
 num. 8. Rovis. confil. 62. num. 3. in fin. & ibi Affi-
 mur. n. 9. lib. 2. Rota Epife. liflan. cap. 83. num. 3.
 ubi concedentes.

imo ad obtinendum animum, quod domicilium
Romæ contrahat effect perpetuum pro sua posteritate,
Feudum pro se, & suis descendendis acquisivit, nec
non Capellam, & Sepulchrum in Ecclesia Sancti Jo-
annis Florentinorum pro eisdem contraxit, ut bene
observat *Rot. dec. 94. num. 13. & sequenti passim*
Comm. ad Statut. Urb. Gratian. diffeptat. 392. nu-
mer. 1.

3. Ex domicilio autem Patria, faciliè inferius ad domicilium filii, in puncto *Rat. decif.* 172. num. 10. *par. 8.* concurrentibus præcipuè respectu ejusdem longævæ habitatione cum Uxtore, & familia, *Rat. post. Confav.* *decif.* 99. numer. 2. & *dec.* 137. num. 5. *part. 5.* *verec.* & *dec.* 172. num. 3. *part. 8.* *Ansd.* *decif.* 21. num. 5. *Astrol.* *decif.* 331. num. 3. *Menech.* de arbitrio. *lib. 2. cap. 86.* num. 5. *Rat. dec.* 261. num. 3. *part. 13.* *Surd.* *conf.* 371. num. 47. & *feqq. libr. 3. Riminald.* *conf.* 299. n. 10. *lib. 3.* & *D. Corrad.* *negot.* de Comm. *merc. diff.* 117. num. 2. Matrimonio ibi contracto cum nobili Rocmana, *Rat. dec.* 137. num. 7. & 9. *part. 5.*

recent. *Cyriac. conc.* 448. numer. 46. *Anfald. dec.* 21. numer. 3. & *coram Seraphin. decif.* 999. numer. 2. *Rota diversif.* dec. 150. numer. 1. & numer. 5. par. 2. *Riminald. Jan. conf.* 299. numer. 8. & *seq. lib. 2. Allegat.* conf. 6. 37. numer. 9. lib. 2. *possessione stabilitur, Rot. post Constant. diss.* dec. 94. numer. 12. *Gracian. dispic.* 592. n. 5. *Rot. dec.* 137. numer. 10. par. 3. recent. *Atenech. de arbitrio.* lib. 2. c. 86. nomi. 2. *Rot. coram Seraphin. decif.* 999. numer. 2. & *decif.* 150. numer. 8. par. 2. *Pacis Jordan. licturaz.* lib. 3. tit. 6. numer. 53. fol. 178. vol. 1. *Roland. conf.* 79. numer. 35. vers. & *taute magis lib. 3. & D. Comiden noster d. diss.* 117. numer. 1. *Eledione sepulture,* & *permanens usque ad obitum,* que omnia simul juncta, ad evidentiā probant, Marchionem Josephum continuare voluisse domicilium à Pane usque de anno 1635. contractum *Altagrad. conf.* 27. numer. 39. & *sequenti libr. 2. Rot. decif.* 137. numer. 10. & *seq. par. 5. recent. & decif.* 172. numer. 4. & 9. par. 8. *Gracian. dispic.* 592. numer. 5. *Rota post Constant. ad Straz. Urb. dispic.* 6. numer. 6.

Firmato ex his, quod Marchio Joseph, licet origine Florentinus, fuerit quoque Civis Romanus, effectus non minus ex electione, quam ex domicilio, in-

de fequiri, quod Doct. Filiabus definare in ejus Te-
flamento Romæ condito debeant regulari cum Stan-
to Romano, & non Florentino, à quo defumebant
filiatim caufæ D. de Nerlis, et conclusiones com-
muniter receptæ, quod Teltor dicatut le conforma-
re potius cum Statuto ubi vixit, & testando decellit,
quam originis, ut in puncto firmat *Confilant. ad Sta-
tus. Urb. annot.* 36. numer. 10. & *freq. Rota pñ* cum
decif. 6. num. 4. & *freq. & dec.* 7. num. 6. & *freq.*
Rodolph. alleg. 171. num. 26. Rot. cur. Americ. Jan.
dec. 346. num. 4. & *curiam Orthon.* dec. 113. num. 5.
& *pñ* de Lar. de *fideicommiff.* decif. 71. numer. 23.
Succin. Sen. conf. 79. numer. 12. & *seq. & numer.*
25. libr. 4.

Et quidem merito, quia voluntas Testatoris interpretari debet à consuetudine, & legibus loci ubi vixit, & ubi v. plurimum conversus est *Barral. in l. si ferus pium, §. fin. numer. 2. §. de legat. prim. in dñ. in quod dixi, vnde fuit, non intelligas ubi natus fuit, sed ubi conversus est* in quem sequitur *Socin. Sen. conf. 247. numer. 5. lib. 2. Sord. decif. 227. numer. 11. Rota decif. 101. numer. 6. & sequenti par. 17. & decif. 447. numer. 13. & sequenti coram Alerico Confess. ad Statut. Urb. decif. 6. numer. 4.*

Hinc non obstant authoritates in contrario moti-
vum cumulat, quia vel loquens quando Testamentum
fuit conditum à Forense extra locum originis,
et in his terminis verè loquens *Roman. in l. si non
perituri C. de Testam. num. 9. in fin.* ubi *si Unde
habet casum notabilem, quod in interpretanda du-
bita Testatoris voluntas, inspicitur confectio loci
originarius ipsius Testatoris, non autem confectio
loci, ubi ut forensis testatur. C. & Roman. lxx. ex-
plicat Accursius. de consuet. lib. 6. cap. 8. n. 13.*

Vel procedant ubi non agitur de interpretanda voluntate Testatoris circa successione[m], sed solummodo circa intelligentiam aliquos[que] verbi[rum] equivoci, ut bene observat *Rosa p[er] Confiant. ad Stat. Urb. dec. 7. numer. 10.* et in his terminis est motivum de quo lib. *Met.* 131. fol. 7. in causa *Pisii*. ubi disponebatur, de quo *fuit* intellexit Testator, an fuisset Romano, vel Florentino: de re[rum] it[em] decidit de Florentino, quia cum ipse in propriis libris ferep[er]at composuisse ad monetam fessorum de litris p[er]petui, juxta stylum Florentinum, inde ferebatur, quod in interpretanda eius voluntate debebat it[em] considerari *idius* Testatoris.

Veniunt recipiendi, quando habitatio fuit occasionalis sine animo acquirendi domicilium, prout est *Ror. apud De Luc. de testam. decif. 37. qaz hiet nom.* 12
 15. per quandam exorbitantiam dicat, quod in concursu duplicis domicili, veniat preferendum illud originis, tamen hoc dicit cum supposito, quod Testator redierit ad domicilium originis, ubi diu vixit, & obiit, vel quando in loco domicilii nullum erat Successor, qui tunc recurritur ad Statutum originis, *Succes. Sen. conf. 79. nom. 25. lib. 3. Sard. decif. 227. nom. 11.* 13

Conclusio naque, quod Testator disponendo, dicatur se conformare vultisse cum Statuto loci facti Testamenti, & non originis, est adeo vera, ne procedat etiam quoad bona extra Territorium sita, non in ratione auctoritativa ipsius Statuti, sed in ratione voluntatis Testatoris, que unica est, ut in individuo dicunt *De Luc. de success. diff. 4. num. 16. & diff. 6. num. 6. & de fideic. diff. 73. num. 8. Masf. consulti. 676. num. 70. & seq. & consulti. 678. num. 13. Antouell. de leg. lib. 2. cap. 9. num. 239. Ros. cor. Emerix Jon. dec. Bto. num. 2. & seq. cor. Priol. dec. 436. num. 9. Bellen. Jur. cons. 74. num. 127. & seq. Pret. de interpret. ult. vol. interpret. 1. dubie. 4. solut. 10. num. 3. in fin. Casill. contr. lib. 4. cap. 35. n. 16. Torr. var. lib. 3. part. 2. quest. 57. num. 36. & seq. tit. 12. fol. 114. & de primogen. lib. 2. fol. 200. num. 113. Rudolph. alleg. 171. num. 25.*

Non aucta replicatione, quod predicta procedere valeant, ubi in loco originis non adint Statuta contraria, quia tunc Testator censetur se uniformalle cum Statutis locorum, ubi bona sunt sita, juxta auctoritates in contrario motivo deductas §. *Non pariter in fin.* quia predicta conclusio procedit ab incertior, quo casu cum successu deferantur ex lege municipali, illa non.

non potest operari extra Territorium: Aliud autem est, ubi succeditur ex Testamento, & sic ex voluntate Testatoris, interpretata per Statutum; quia tunc licet illud non extendatur extra Territorium, tamen extenditur voluntas Testatoris, quæ tamquam unica, & individua semper est eadem, & ubique bona sine 15 fide, semper dominatur, ut respondendo ad objectionem farnat. *Manf. consulti. 676. num. 67. & seqq. Rot. cor. Præl. decif. 436. numer. 9. Adde, ad Buratt. decif. 834. num. 16. & seq. Rot. post Torr. de primog. lib. 3. dec. 59. numer. 10. cum aliis, de quibus supra in §. Farnat.*

Ex his conuenit quoque responso, quod non sit inconueniens, unam eandemque dispositionem recipere diuersam interpretationem ad diuersitatem rationem, deducam à contrarietate Statutorum, ubi bona sunt fidei; quia id procedere potest in compatibilibus, non autem in incompatibilibus, per ut est voluntas Testatoris in eodem instanti determinanda, quæ tamquam individua, non potest scindi, neque esse, & non esse; Nec applicatur decifio ex aduerso allata in Causa Fereni, in qua iuxta decifionem, seu Votum h. m. Domini Senatoris Poltri, fuit à S. R. C. decifum sub die 15. Febr. 1698. quod in bonis Romæ fidei, summe exclusæ faciunt numerum, & partem favore mascululorum ad agendam eorum legitimam. Secus vero quo ad bona in Territorio Florentino existentia; quia in illo casu quæstio non erat de voluntate, quæ tamquam individua debet ubique eadem esse, sed de potestate; nam Pater reliquendo certam summam pro legitima Marchionis Silvii, non potuit ei præjudicare in maiori quantitate, quæ sibi de jure compete- 16 rebat, & ideo ad dignoscendum, an legitima esset triens, vel semis, disputabatur articulus, an feminæ favore mascululorum faceret numerum, & partem, diuersimode decifus respectu bonorum in utroque Territorio existentium, iuxta diuersitatem Statutum, & propterea talis Decifio est omnino extranea à casu nostro, ut bene observat *Rot. post De Luc. de fidei. dec. 37. num. 16.*

Insubstantis pariter à DD. habita fuit distinctio inter Statutum interpretativum, & dispositivum, quam facere videtur *Rot. dec. 355. num. 30. & seq. part. 3. Manf. consulti. 677. numer. 19.* quia Statutum statim, ac declarat, dicitur disporre, & sicuti in hoc casu ratione voluntatis ubique procedit dispositio, ita eodem modo quando Testator reliquit Dotem Filiz, ta- 18 le legatum provenit ab una, & eadem voluntate Testatoris, quæ in eodem instanti non potest esse, & tamquam individua non potest scindi, ut respectu Bonorum Romæ existentium Doti dicatur relicta, uti fuit, & respectu bonorum sitorum in Dominio Florentino, legatum Dotis dicatur factum uti extraneæ, pro ut scribendo contra *Palm. respondet Anomal. quæ Manf. consulti. 676. num. 63. & numer. 68. & seqq. & ita à Rota Florent. fuit contra Palm. in illa Causa iudicata, cujus Sententia legitur apud Manf. post cons. 678. in fin.*

Agnoscentes defensores Domini de Nerlis difficultatem resultantem à dispositione iuris, recurrerant ad voluntatem Testatoris, se conformandi cum Statuto originis, & non domicilii, eam desumendo.

Primo ex quo Marchio Joseph Nerlis disponendo, se nominavit Florentinorum; sed hæc circumstantia, di- 19 citur apposta ad denotandum originem, non autem ad excludendum novum domicilium, seu Statuta ejusdem, cum quibus de jure presumitur se voluisse conformare, ut bene in his terminis farnat *Rot. post Consilant. ad Stat. Urb. decif. 7. numer. 15. & dec. 94. n. 23. & in rectoris. decif. 137. numer. 12. part. 5. & decif. 172. numer. 12. part. 8. Adde decif. Stilil. 81. numer. 12.*

Secundo foris insubstant, quod si Testator taxavit Dotes in summa scilicet 15000. cum declaratione, quod si filiz efficientur Moxiales, omne residuum ultra Dotem dari solitam Monasterii, pertineat ad ejus hæreditatem, inde sequatur, quod potius videatur se conformasse cum Statuto Florentino, quam Romano secundum quod, Dos succedendo loco legitimæ, debet transire ad hæredes ejusdem filiz, non autem redire ad hæreditatem Testatoris: Verum hujusmodi argumentationem non concludit, quia etiam ad terminos

Statuti Romani, potest Pater diversimodè filibus Dotes constituere, ut scilicet sit major in casu Matrimonii carnalis, & minor in casu Monacationis, nec filiz possunt consequi, sed Dos constitui in quantum- 20 que summa sit, licet succedat loco legitimæ; tamen non possunt filiz petere aliquid supplementum, sed debent esse tacite, & contentæ, ut disposuit prædictum Statutum sub Rub. 141. *Consilant. ad Statut. Urb. annos. 35. numer. 263. de Luc. de Statut. foref. super Bull. Innocent. 6. 19. numer. 11.* Unde Testator innotando Dotem in casu Monacationis ad commodum suæ hæreditatis, disposuit idem, quod disposuit Statutum Romanum.

Hæcenus firmata, excludunt à toto genere errorem, & probant substantiam, & veritatem obligationis factæ per Matchionem Philippum: Ceterum, ut plenius numerus refutaret iusticia notitia sententia, dicimus exceptionem prædictam erroneitatis præstare casu omnino esse irrelevantem in jure, quod facile credimus ostendi posse ex eo, quod Marchio Philippus erat consensu quæstionis, qui in successione Dotis relicta D. Petronille oriri poterat, an scilicet succederet loco legitimæ, nec ne, quod pendebat ab arbitrio, an esset attendendum Statutum Romanum, vel Florentinum, & nihilominus voluit Dotem in summa futuram 25500. constituere, & ad eam nomine proprio se obligare: Unde emergit, quod non sit allegabilis nullitas sub prætextu erroris; quia si non ignorabat posse se ab obligatione eximere allegando dispositionem Statuti Florentini, & non obstante voluit obligationem suscipere, tali casu, obligatio non per errorem, seu falsam causam, sed positum animo donandi suscepit, ut sunt *Text. in leg. Campani 47. ff. de oper. libert. leg. est divoris ff. de verb. oblig. leg. indebitum. Cod. de condit. indeb. leg. Non dubium. Cod. de Testam. Atomis. de testat. lib. 3. tit. 12. numer. 46. Adde, ad Gratian. decif. 137. numer. 3. Torad. resolut. civil. 199. num. 1. part. 2. De Luc. ad Gratian. discipulat. 324. numer. 4. & seqq. Cyriac. contr. 386. numer. 71.*

Sciens vero Marchionis Philippi indubitata refutatur, quia post mortem Marchionis Josephi, obiit quoque Domina Petronilla eius filia, & in Dote futuram 15000. ei à Patre destinata, præstendunt succedere pro æquali, tam Marchionissa Millina, quam Marchionissa Laura ejus filia, & respective Soror prædefunctæ, & Marchio Philippus constanter huic prætensionem se opposuit, quod facere non poterat, nisi in vim Statuti Florentini, nam si alias fuisset attendendum Statutum Romanum, nulla eadem poterat controversia: unde commissa Causa in Rota, Partes conveniunt ad concordiam, cum interpositione claræ memorie Emerix Sacre Rotæ Decani, cum expressa declaratione per D. Marchionem Philippum emissa, quod deveniebat ad Transfectionem, pro conservanda benevolencia cum prædicta Domina Marchionissa Millina, cum de cætero scires, ejus prætensiones nullatenus subsistere, & de facili adversus eandem posse se defendere, ut clare legitur in Transfectione, ubi 22 *Et quomodo Rulfrigi. Dom. Marchio Philippus Nerlis N. qui supra, creditur pro exclusione consilioris præstati juri dicit Domina Marchionissa Anna Maria, tam quod prædictum residuum lacri, quam ex capite præstati successione in bonis Filia bonum jus fore, & hereditatem B. Ad. Marchionis de facili defendere, nihilominus ad conservandam benevolencia, &c. Et cum expressa prætestatione, quod per hanc Transfectionem, ut supra factam, præstentem dicit Domina Marchionissa, quod præstam fuisse sionem prædictam filiarum in nullo canonizata conferatur, &c. Si igitur D. Marchio crederetur bonum jus fore pro exclusione Marchionissæ à successione prædictæ hæreditatis, ad id ut fuerit processum, quod præstentem prædicta per Transfectionem nequiter intelligeretur canonizata, hoc sequi non poterat nisi in vim Statuti Florentini: Idem irrelevantem omnino deprecatum responsum in contrario Motivo datur ad excludendum hujusmodi sententiam à c. 11. ex §. Neque, quæ sit expressio provenient ex hylis Novari, vel ex natura Transfectionis, in quaunque ex Partibus allegat optimum jus fore, ne dicatur Transfectio inita super re clara; vel in omnem casum*

causam expressiones hujusmodi referri debent ad aliam præsentationem lucri dotialis, non autem successione prædictæ, quia similes amissiones non tollunt vim nostræ fundamenti, si scientia desumpsi, nam verba Notarii in Instrumento apposita, censentur adhibita de voluntate Partium *Sard. consil. 129. numer. 21. & conf. 483. numer. 19. Adm. decif. Sicil. 81. numer. 6. Paulus. differt. 70. numer. 37. lib. 2. Andros. contr. 13. numer. 46. lib. 1. Decian. resp. 21. numer. 31. libr. 2.* quod vero de natura Transactionis sit, narrare præsentationes reciprocas, est quidem verum, sed hoc ipsum probat, quod Transigentibus habuerunt plenum, & individuum scientiam juris sibi competentem: Et ideo quod verba Transactionis, seu expressiones emisse per Marchionem Philippum, veniant referenda ad solam præsentationem lucris, est æquivoce manifestum, dum in Transactione æque principaliter actum fuit, tam de lucro, quam de successione in bonis filie prædefunctæ, ut patet legendi.

Minus relevat, quod Marchio Philippus exprimendo causam successione insubstantem, dicatur se voluisse consistere ad eandem causam, ita ut detecta ejus falsitate corruat obligatio, nec possit recurri ad aliam causam donationis, alias de jure nunquam presumendum: siquidem posita scientia in Domino Marchione Philippo circa incompetentiam successione, qui nihilominus voluit se obligare ad totam Dotem in summa Scutorum 25500. nedum nomine hereditario Josephi Fratri, sed etiam proprio & particulari, ut demotantilla verba, *In nome suo proprio divisionem, te, & congiuntamente, nel modo, che sarà più proficuo a detto Sig. Marchese Cesare Ruffini futuro Spouse*, nunc de duobus resultat.

Vel quod causa expressa sit demonstrativè tantum apposita, non autem taxativè, ut in individuo firmat *Rot. poff. Merlin. de leg. decif. 131. numer. 18. & seqq. De Luc. de Dot. decif. 156. numer. 29. versic. veram Rot. Florent. quod Dem. de Comitibus decif. 47. numer. 18. & seqq. Gravian. difceptat. 264. n. 7. & Constant. ad Stat. Urb. dec. 34. na. 16. & in Admiff. poff. De Luc. lib. 16. dec. 6. n. 10.*

Vel quod expressio causæ filiz de præterito facta sciente, non videt ejus promissionem, nec rituum donationis excludit per *Text. express. in leg. si divorcio 21. ff. de verb. obligat.* prom in puncto observat ibi *Donell. ubi sub num. 3. erga fin. rationem assignat* ibi *ibi. Ad autem hic sensum esse à promissione, ne falsa causa præterita noceret, ex eo apparet, quod qui causam adjectis donare voluit, quæ ratio à Paulo redditur in l. in summa. 6. Ad quoque supra de eod. dist. indeh. sed unde hic animus donandi colligitur? non tam colligitur aliunde, quem ultra se ostendit. Axioma enim de eo, qui nam causam adjectis, propter quam dare non cogetur, de eo cui liberum fuerit non dare. Certi autem juris est donari intelligi, quod nullo jure cogente conceditur leg. Donari supra de donat. Nec tantum ad eum, qui dicit aliquid, sed etiam ad eum qui promittit, hoc definitio pertinet.*

Que licet clara in se, adhuc clariora redduntur ex eo, quia ad irritandum obligationem præteriti erroris, non solum debet error concludenter probari, sed etiam quod ubi contrahens errorem agnovisset, non fuisset contrahendus, eo modo quo contraxit *Cyriac. contrap. 180. numer. 83. & seqq. Tundus. resol. civil. caput. 199. numer. 6. Rot. coram Seraphim. decif. 275. numer. 10.*

Sed re vera, quod Marchio Philippus voluerit liberalitatem exercere erga Neptem, constat ex eo, quod sciens se posse eximi vigore Statuti Florentini ab isto augmento, adhuc ad illud se obligavit, in puncto *Rot. dec. 326. numer. 18. & seq. & num. 20. & seq. & decif. 332. numer. 20. part. 11. & dec. 1. numer. 19. & seq. part. 8.* Item aliud augmentum in summa scutorum 1800. post ejus morem promissit, nec non variando obligationem uero hereditario debicam, eam nomine proprio assumpsit, nec non outu Gabellæ sibi acceptavit, quæ omnia demonstrant animum exercende liberalitatis erga Neptem, quam uti filiam diligebat ex traditis per *Gabriel. consil. 132. quest. 2. numer. 15. lib. 3.*

Pro ut patitur non procedunt ea, quæ dicebantur

de asserta decoctione Marchionis Philippi ad arguendam nullitatem obligationis ejusdem, quia prædicta decoctionis nulla in Actis datur probatio, imò de tempore promissionis jam Rev. Camera dimiserat possessionem honorum incorporatorum, nec non prædictus Dominus Marchio repositus erat communiter habitus ad contrahendum, ut constat ex documentis, de quibus in processu, & quod est amplius ipsemet Dominus Jacobus Nerlius contraxerat eodem Marchione Philippo, unde non possit nunc opponere, quod præcederet ad contrahendum ab eo gestum esset obstruatur, ut in puncto adversus *Goh. consil. 9. na. 65. & seq. Rot. dec. 85. n. 15. par. 15.*

Huc usque detecta ad oculum demonstrant, quod allegatus error, seu falsitas causæ, à qua dicitur obligationem Marchionis Philippi processisse, non verificatur in factis, neque etiam subtilis in jure; Tandem ut magis, atque magis appareat de insubstantia objecti, dicimus quod in omnem casum non esset allegabilis contra maritum, agentem ad Dotem sibi constitutam.

Si quidem licet promittens Dotem cum falso supposito, non remaneat obligatus, *De Luc. de Dot. diff. 154. numer. 30. versic. computabilis. Anselm. de Commercio, diff. 23. numer. 18.* Tamen conclusio procedi respectu mulieris, fovens causam lucrativam, non autem respectu Viri ex causa onerosa contrahentis, qui si fuit allectus à Promissore ad contrahendum Matrimonium cum tali Dote, non debet decipi, cum alias non contraxisset, & ideo non obstatne quoscunque exceptione erroris, remanet promissor obligatus respectu Viri ad totam Dotem constitutam, pro ut in individuo firmant *De Luc. de Dot. decif. 154. numer. 74. & melius decif. 156. numer. 29. Lestard. de aser. quest. 71. numer. 16. Cayre. Larr. dec. 38. numer. 43. & seq. Fontanell. de pall. class. 5. gloss. 8. part. 8. numer. 23. Pergrin. decif. Patavin. 43. numer. 1. & seq. Olca de cess. tit. 6. quest. 11. numer. 16. Dem. Ad. de Casaregis in tract. del Cambiata Instruino cap. 3. numer. 31. & propterea concludimus cum dilectum illo, quo in his terminis vident *Rot. dec. 1. numer. 23. part. 8. ubi. Vel illa assertio successione est vera, & cessat omnis litis: At emanavit, ut Dominus Dux induceretur ad contrahendum, & non potest Dominus eo Antonio suffragari propter bonam fidem, quatinus infamum contrahentibus exonerare debet, cum alias Dominus Dux non esset contrahens.**

Nil referente, quod deducitur in contrario motivo *fol. 12. ex 9. Denique, quod prædicta procedant quando in promissione juris processum per viam delegationis, & quando Debitor delegatus in se suscepit obligationem puram, non autem hujusmodi expressio certæ causæ, quæ si deinde erronea detegatur, corruat quocunque delegatio ad trahita per *Affili. resol. 37.* quia prædictæ responsiones in utroque supposito videntur.*

Non subsistit itaque prima pars objecti, quia vis conclusionis non consistit, an adit delegatio necne, sed in eo quod exceptio erroris, & falsæ causæ oppositi non valet à dotante contra Maritum alias non contrahentem, cum æquitas, & bona fides non patiatur, quod ipse decipi debeat, & in his terminis præcedendo etiam à casu delegationis, in puncto firmant Auctoritates prædictæ, & quidem merito, quia quantumvis in hoc casu non concurrat vera delegatio, tamen concurrunt omnes rationes, quibus delegatus non potest exceptiones falsæ causæ, erroris, vel ignorantie apponere.

Militat siquidem ratio *text. in leg. si donatus, §. Si quis indebitum, ff. de cond. caus. dat.* quod maritus bona fide proprium negotium gessit, ut bene explicat *Faber in ration. d. §. Si quis indebitum* ibi *Nec prinde mulier negotium gerit cum patre Dote, sed fæm, itaque nihil doli facit, propter quod doli exceptione repelli debet, tuncque abest, ut quicunque decipiat, ut decipietur potius sit exigere prohibetur, ut arguitur ex æquitate, aut omnino inducat, aut minus daturam habere cogitur.*

Concurrit etiam, quia differentia inter cessionem, & delegationem in eo consistit, quia in tantum Debitor cessus potest opponere contra cessionarium de nullitate obligationis, in quantum iste data nullitate debet cessi, non decipiatur, sed habet regressum contra cedentem.

credentem, non sic in delegatione. quia per obligationem suscepam a delegato, remanet delegans omnino liberatus, nec Creditor contra illum habet amplius actionem, & ideo si delegatus post obligationem suscepam posset opponere exceptiones, Creditor decrepatus remaneret, neque amplius contra aliquem regressum haberet, quia ratio admodum in praesenti verificatur; quia statim ac quod Marchio Philippus proprio nomine, & tamquam Debitor principalis Dotem promittit, est ad illam delegati, & si posset exceptionem falsae causae allegare, deciperetur Dom. Marchio Raponi, nec haberet regressum contra aliquem obligatum.

- Non procedit quoque secunda pars objecti, quia expressum causae non fuit per viam conditionis, quasi in se assumptum non solvendi Dotem in futurum
 33 23503. quatenus ejus nepoti fuisset debita successio in bonis Petronille fororis predefunctae; sed solummodo per modum demonstrationis, ut laet, & docet respondendo ad Affili. firmat motivum D. Audis, Piccinini, ad quod, ne scriptis scripta conficiam, transivisse me habeo.

Vesum quia Dominus de Nerlis etiam cum supposito, quod praedicti Jugales essent veri Creditores Marchionis Philippi, praetendebat eis praefari, sub motivo, quod ejus credum esset antea in tempore, & quod tamquam proveniens ex patris librorum a Marchione Philippo Romae conscriptis, & auctoritate Judicis exemplaris haberet hypothecam in vim Statuti Florentini lib. 4. sub Rubr. 14. ideo inter partes fuit acriter disceptatum, an Statutum praedictum procedere valeat in partibus librorum extra Territorium fluvientium descriptis, & DD. post maturam articuli examen, acerrime hinc inde Advocatis infortissimis, negativè responderunt, quia Statutum Florentinum circa tria disponit.

Primo, quod singulae scripturae librorum factae, &c. habeantur, & sint ut publica documenta Quarantigiz.

Secundo, quod nemini bona ipsius debitoris intelligantur esse, & sint obligata per ipsos.

Tertio, quod scripturae praedictae valeant executioni mandari tanquam preceptum Quarantigiz continentes, & ad voluntatem Creditoris procedatur contra hujusmodi debitos, & heredes eorum in personis, & rebus: unde ad partes examinando praedicti Statuti dispositionem, creditoris intelligenda esse de partibus librorum in Territorio conscriptis.

Etiam aggrediendo primam partem Statuti, quod eisdemque dispositi, paritas hujusmodi per Debitorem scriptas reparet, ut publica documenta, dicunt respicere probationem magis privilegiant ad eodem Statutum concessam, & ideo procedit communis, & ab omnibus recepta conclusio, quod Statutum concedens probationem libris Mercatorum, intelligatur de descriptis in Territorio Statuentium, non autem extra, ut in his terminis rejecto Corneo in conf. 319. lib. 3. erga fin. dicant *Genoa de Script. privo. lib. 4. de lib. Mercat. numer. 23. Stracci. de Mercat. tit. quomodo. in caus. Mercat. proced. privo. com. opin. 806. numer. 9. Adicard. de probat. conclus. 976. numer. 18. & seq. & communiter supradictam conclusionem sequuntur Jafon. in l. cunctis populi numer. 23. in fin. cod. de Summ. Trin. & fid. Cathol. Dec. in cap. Epistola n. 133. versio. facta de probat. Bald. in cap. cum dilectus numer. 5. ff. de fid. inst. Joann. Baptista & S. Severinus in leg. Omnes populi numer. 164. ff. de iust. & iur. Stat. de iudic. lib. 2. cap. 11. numer. 239. Ansfeld. de Commercio, de iur. gener. numer. 111. Sabell. in summo. in verbo Statutum numer. 38. versio. dammodo Carpan. ad Statut. Aledian. cap. 360. numer. 31. tom. 2. Concil. ad Statut. Engub. lib. 2. rubr. 74. numer. 2. & seq. Rofonen. de lib. Mercat. cap. 12. numer. 33. Indur. ad Sard. dec. 312. n. 4. & dec. 199. numer. 3. Pacian. de probat. cap. 63. numer. 41. versio. cum factis lib. 1. Landolf. conclus. 29. versio. amplia quae.*

- 34 Fundatur autem dicta opinio in illa solida ratione, quod in his quae respiciunt probationem, seu auctoritatem scripturae attenditur locus ubi celebrata fuit, ubiqueque possimodem ex exhibetur, ut dicitur DD. in l. Cunctis populi cod. de Summ. Trin. & fid. Cath. Pich. ad Statut. Urb. lib. 1. cap. 151. gloss. 2. nu. 36.

35

& in specie agendo de nostra questione obiter *Genoa de Script. privo. lib. 4. tit. de lib. Mercat. numer. 19. privo. com. opin. 806. numer. 3. Stracci. de Mercat. tit. quomodo. in caus. Mercat. proced. numer. 31. Adicard. de probat. conclus. 976. numer. 20. & seq. Indur. ad Sard. dec. 312. n. 4. Stracci. de iud. lib. 2. cap. 11. numer. 239. & seq. Ansfeld. de Commercio, diff. gener. numer. 108.*

Neque obstat replicatio, quod tunc Statutum ardeatur Territorio, ubi agitur de fide libris praestanda contra iuris dispositionem ad favorem scribentis, pro ut verè loquuntur auctoritates supra recensitae; secus autem ubi agitur de fide danda libris contra scribentem, qui attenta dispositione juris, semper debitor convincitur ex ejus subscriptione, & ideo Statutum ubique procedat, quia pro responsione stat inevitabile dilemma, quod.

Aut Dominus de Nerlis utitur beneficio Juris communis, cujus vigore creditor libris contra scribentem, & non habet hypothecam, cum illa, eoatenus, non deest nisi fuerit conventa. *Andrieu. contr. 91. numer. 6. & seq. Samitius. contr. 16. numer. 22. Rota interuniversalis. per Palm. decif. 168. numer. 19. & 235. numer. 3. Aledian. de pignori. lib. 3. tit. 1. quæst. 16. numer. 8.*

Aut insitit in beneficio Statuti, & tunc licet istud disponat idem, quod jus commune, adhuc datur conditio ex Statuto *Adicard. de Stat. conclus. 12. numer. 21. & seq. Cyriac. contr. 331. nu. 58. Concil. ad Stat. Engub. in praed. numer. 194. D. Capindex de Cafareis. ad Stat. Janua. in rubr. de success. ab intest. numer. 82. & in §. 8. numer. 2. & seq. fol. 186. auctoritas, cum non egeratur jurisdictionem Statuentium, ideo requiritur, quod libri sint descripti in Territorio, juxta auctoritates supra deductas, ex ea evidenti ratione; quia quando agitur de forma probatoria a Statuto induta, quae percutit adhuc a principio, attenditur Statutum loci, in quo adhuc gestus fuit, non autem originis contrahentium *Spad. conf. 302. numer. 3. lib. 2. Carleval. de iudic. lib. 1. tit. 1. dispar. 2. quæst. 4. n. 272. Concil. ad Stat. Engub. in praed. numer. 162. Manf. consulat. 430. numer. 1. & seq. Altograd. conf. 36. numer. 4. lib. 1. Rota decif. 238. numer. 3. part. 6.**

Quod tanto fortius procedit, quia jus commune solummodo praefertit, quod credatur libro contra scribentem; sed Statutum Florentinum aliquid amplius disponit, ordinando quod talis scriptura habeat vim publici instrumenti cum competentis hypotheca, ideo procedendo cum sensu paritatis, sicuti quando agitur de fide, concessa libris contra dispositionem juris, requiritur, quod sint scripti in Territorio, ita eodem modo dicendum est respectu hypothecae, quae non minus exorbitat ab iure, quam Statutum de fide danda libris ad favorem scribentis *Saccin. Sen. conf. 240. numer. 1. versio. dictum Statutum lib. 2.*

At haec licet in jure substantia, ed magis fortius veritatis suspiciunt, attenta mensae fluvientium, ex qua aperte colligitur a dispositis in omnibus Rubricis, quod intellexerint de libris in eorum jurisdictione descriptis: Nam in rubr. 11. de fid. addib. lib. *Mercat.* disponendo de probatione, lib. 1. *Omnes fieri. prava sit firma in eo, quod continetur in talis fieri. prava contra eum, qui sit scripsit.* non solum praestantur iuxta formam juris loqui de scriptura, confecta in loco fluvientium ex Auctoritatibus supra recensitis. Sed etiam praeservando recognitionem erroris, allegati a scribente, quem Statutum mandat recognosci per Consules Mercatorum Castillanae, seu illius Arm. unde esset ille, qui talem scripturam fecisset; probatur fluvientium intellexisse, de Scriptura, confecta in loco, ut bene observat *Altograd. conf. 36. numer. 15. & sequenti. lib. 1. Rota decif. 300. numer. 3. parte 2.*

In Rubr. ordo 12. disponit, quod credatur libro Mercatorum, composito per modum debiti, & credi in respective donis, & receptis, si per Consules fluv. Armis, & per Consules septem majorem Arrium Civitatis praedictae fuerit pro legali recognitus: Verum, quod fluvientes hoc per scripturam cum supposito, quod hujusmodi liber fuerit in Territorio descriptus, ad eandem deducitur ex eodem Statuto ubi *Et Do.*

minus Potestas, & Dominus Capitanei, & Defensor Artium, & Artificum Civitatis Florentie, & quilibet eorum propriis Juramentis propriis mensis sui rogatus, teneantur convocare Consules Mercatorum Calliditatis, & Consensum aliarum Artium, habentes libros, quibus publicè credidit ad scripturandum librum de receptis, & datis, & præcipere eis ad partem hanc, & etiam compellere illos cum effectum, quod infra certam diem per ipsos Dominos, vel unum ex illis statuant, ipsi debeant parere, & cum effectum compellere omnes habentes libros, & quibus publice creditur in acceptis, & datis, qui eis subsunt, quod ipsi debeant scribere in principia, & Prologo librorum ipsorum per scriptorem, ipsorum, cuius societas sit ille liber, & etiam nomen Capituli societatis, & dicitur: Hic est talis liber filii, & sociorum talis, & talis societas, nominando socios eius, & si distulendi non fuerint scripti, non debeat fides ipsi libris in forem, talis Mercatoris, vel Artificis etc.

Sequitur denique Rubr. 13. quæ loquitur de Campidoriis, & Mercatoribus, vel Artificibus de aliqua a. Artium, nec non de exhibitione libri dati, & accepti, qui iuxta sollemnitates requisitas in Rubr. antecedenti, debet esse retentus, & scriptus in loco statuentium, & verba semper facit de Proestale, seu Capitaneo Civitatis Florentie, aut de Consulibus Artis, & de sequestrando libro penes Consules illius Artis de qua hinc ille, à quo penetrat. Ex quibus omnibus clare deducitur, Statutum semper loqui cum præsupposito, quod agitur de liberis Mercatorum in Civitate nostra retentis, & conscriptis, ut ex *Rub. & Allegat.* supra innuimus.

Nec obstant argumenta in contrarium deducta, quod si Statutum sub Rubr. 13. non comprehendit subditos quoad exhibitionem librorum, mercatum excentem extra Territorium, sequeretur absurdum, quod Statutum sub Rubr. 14. obligaret ejus heredes si prædictam exhibitionem, non autem ipsum Mercatorem; qui supplicamus advertere, quod in vim prædictorum Statutorum, Mercatores absentes, & extra jurisdictionem negotiantes, non obligantur ad exhibendum, cum verba sint directa ad Consules Artis, ad Potestatem, seu Capitaneum Civitatis Florentie, sed quia mortuo mercatore in loco gestæ negotiationis, poterat dari casus, quod reliquisset heredes in districtu Florentino habitantes, ideo Statutum prævidendum hunc casum sub Rubr. 14. tales heredes obligavit ad exhibendum: sed quia agitur de libro extra jurisdictionem retento, & descripto, nulla in huiusmodi Statuto facta fuit mentio de hypotheca, ideo potius argumentum reoritur: Neque subsistit absurdum ex adverso consideratum, quia in tantum Statutum sub Rubr. 14. mentionem non facit de Mercatore in remotis negotiantes, in quantum illum supponit mortuum, & licet replicetur, quod poterat contingere Mercatorem prædictum ad Patriam redire, tamen hoc casum statuentes non prævidetur, sicut non prævidetur alterum, quod moriendo in remotis, reliquisset heredes subditos in districtu non habitantes, & ideo in huiusmodi casus non prævisi, remanet sub dispositione Jura.

Similiter non concludit alterum argumentum, quod nostrum Statutum concedat paritatem librorum vim publici Instrumenti Quarantigie, ergo comprehendat paritatem extra Territorium descriptis vigore Statuti sub Rubr. 42. ubi dicitur: *Et præstatum præceptum, & instrumentum, seu scriptura Quarantigie continetur ubique locorum, et etiam extra jurisdictionem Communitatis Florentie factum inter Florentinos, seu habitantes in Civitate Florentina, districtu, vel Comitatu, seu inter Florentinos, ac Forenses, etc.* quia hoc est supponere, quod est in questione, nam omnino negamus, paritatem extra Territorium descriptas habere vim publici Instrumenti Quarantigie, & ideo sua mole ruit argumentum prædictum.

Posito autem quod prima pars Statuti loquatur de probatione debiti, resultantis ex paritatis librorum in Territorio descriptis, inde sequitur, quod secunda pars ejusdem Statuti inductiva hypothecæ, tanquam consecutivæ apposita debeat intelligi remeio eodem themate, scilicet pro debito resultantis ex paritatis in Terri-

torio descriptis Cyriac. contr. 900. num. 65. *Cresc. de Faldur. observ. 22. num. 96. Terr. de Majorat. lib. 2. cap. 46. numer. 22. Rota dec. 243. numer. 4. & seq. decif. 144. numer. 6. & seq. decif. 691. numer. 7. & seq. part. 18. & dec. 272. n. 6. part. 15. Merf. consil. 106. num. 39. & consil. 697. numer. 59. Saminat. contrav. 143. numer. 14. & contr. 56. numer. 33. & seq.*

Et quidem merito, quia Statutum in una & eadem occasione simul complicata, & dependente principaliter disponit, quod paritatem librorum habeamus, & sint ut publica, & quarantigiana instrumenta, & secundario pro eorum implemento, & accessorie quod sint obligata omnia bona Debitoris; Unde videtur penitus impetrecabile, quod statuentes in ea parte, quæ loquitur de præstanda fide paritatis librorum, & quod habeamus tanquam publica instrumenta, senserint de paritatis in Territorio descriptis: In ea verb parte immediate sequenti inductiva hypothecæ, quæ accessoria est, intellexerint generaliter de omnibus paritatis etiam extra Territorium conscriptis *Barb. trac. var. axiom. 4. num. 4. Ronden. collat. 24. numer. 48. lib. 1. D. de Comitib. decif. Senen. 9. numer. 20. eorum Merf. decif. 31. numer. 2. & decif. 330. numer. 32. part. 3. recentior. & decif. 680. numer. 12. part. 4. tom. 3. Caffill. contrav. lib. 5. cap. 167. numer. 1. & seq. Valentuel. conf. 18. num. 74. & seq. lib. 1. alias sequeretur absurdum, quod paritatem in Territorio descriptis habentes, vigore Statuti, vim publicis Instrumenti, non haberent hypothecam, paritatem verb extra Territorium descriptæ, quæ ex prædictis non sunt publica instrumenta, haberent hypothecam.*

Si igitur principalis dispositio Statuti consistit in tribuendo fidem, & robur publici Instrumenti paritatis conscriptis in Territorio, obligatio bonorum Debitoris successiva, dicitur accessoria, & quali proveniens ex præcedenti acquisitione paritatum cum instrumentis publicis, & quarantigianis; Unde sequitur, quod sicut principalis dispositio trahi nequit ad paritatem extra Territorium descriptas, ita trahi non debet dispositio accessoria, & consecutiva, *Barb. axiom. 4. numer. 2. Rota decif. 454. numer. 8. part. 18. tom. 2. & dec. 133. n. 13. par. 14. & dec. 17. n. 41. par. 5. rec. & cor. Ludovif. dec. 418. num. 3. Sard. conf. 318. numer. 5. & seq. lib. 3. Caffill. contrav. lib. 5. caput. 168. numer. 12.*

Hinc extranea redditur questio de subdito contraheente extra Territorium, quod remanet subiectus legis sue Patriæ, & quod Statuta Florentina, in plurimum procedas etiam in contradietibus extra Territorium gestis, prout in lege Anni 1551. mandante donationes ubicunque per subditos celebratas ad Gabeliam Florentinam registrari, & in Statuto ejusdem Gabellicæ, per quod Florentini eam solvere teneantur de Contradietibus extra Territorium gestis, & in Statuto Communis lib. 2. Rubr. 42. per quod conceditur via extranea instrumentum, seu scripturæ quarantigianæ, licet stipulata fuisset extra jurisdictionem, & in lege super Accomanditis de Anno 1428. supponitur Mercatores in qualibet Mundi parte Mercatorem exercentes, & lege 1582. edita contra falsarios ubicunque de coctio secuta fuisset, quia quoad primam partem, obiectum nullo modo procedit: Tum quia Marchio Philippus Nerlius licet origine Florentinus, tamen ex domicilio in Urbe Romana contraheo, fuit quoque Civis Romanus effectus, ut supra latè probavimus in principio, & propterea quoad Contradietibus in Urbe, attendi debent leges, & Statuta Urbis, non autem Civitatis Florentinæ: ubi enim quia habet plura domicilia, originis, & habitationis, in ordine ad contradietibus subiacet legibus, & Statutis loci, ubi contraheatur, ut in puncto firmat vidend. *Rot. decif. 175. n. 18. & seq. part. 9.* Tum quia non agitur de Statuto, quod inhabilet personas ad contraheendum absoluit, vel simpliciter, sed de Statuto, quod disponit, & loquitur principaliter de forma probatoria, & fide præstanda paritatis librorum, quæ iuxta auctoritates supra cumulatas, debent esse descriptis in loco statuentium, inter quas *Serac. de mercat. tit. quomod. in caus. mercat. proced. numer. 42. Genua de script. priv. lib. 5. de lib. mercat. numer. 22. Angold. de commerc. diversif. gener. numer. 211. qui prædicta defenduntur*

ante ad eam Mercatoris subditi, qui extra Territorium libros, & parvas conscripserit; Unde cum Statutum principaliter disponat circa probationem librorum, quorum parvas voluit haberi per Instrumenta publicis, non est attendendus cortex verborum, an sint directi in personam vel contractum, sed inspicitur intentio statuentium, quae alia non fuit, quam dare libris vim probatoriam. *Rot. decis. 182. num. 3. pars. 2. divers. & decis. 175. numer. 12. & seq. pars. 9. & eorum Aterlin. decis. 601. numer. 8. & seq. & eorum Buras. decis. 27. numer. 5. & decis. 238. numer. 7. p. 6. Mans. consulti. 420. numer. . . . & seq. De Luc. de Dot. dist. 143. n. 43. Atergrad. conf. 36. numer. 4. & seq. libr. 1.*

Corroitur quoque secunda pars obiecti, quia in praesenti non agitur de questione potestatis, an Statutum possit obligare subditum alibi contrahentem, prout cum in littera obligant Statuta, & exempla in contrarium supra recensita, sed agitur de questione voluntatis, an scilicet voluerit, & ideo potius retorquetur argumentum, deductum à discretiva, quod ubi voluit dicit, ubi autem noluit omittit. *Baldus. decis. 32. n. 2. & in collectis per Palm. decis. 274. numer. 58. & decis. 304. numer. 12. pars. 19. Atergrad. conf. 83. numer. 58. lib. 2. Baldus. ad Ramon. dec. 4. n. 12. pars. 4. Rot. dec. 80. n. 16. pars. 19.*

Miseria pondetis visa fuit reflexio, facta super Statuto Mercantia libr. 2. Rubr. 5. ex eo nempe dicebatur, fuisse demandatam exhibitionem librorum extra jurisdictionem, seu dominium statuentium etiam deservientium, ad effectum transpositionis paritatem ex eis faciendo, ut arguebatur ex illis verbis, „e che detti Sei possono, et costringere tutti, a qualunque Mercantia, a Arrevisi della Città, Contado, e Distretto di Firenze, a di qualunque luogo a mostrare i loro libri, et. „ Et licet illud Statutum Mercantia, non loquatur de hypotheca, ad huc ex dicebantur suppleri ex altero Statuto Communis Florentinae huiusmodi hypothecam libris elargiente, quia Statutum Mercantia generaliter se remittit ad omnia Statuta dicti Communis, in iis, quae per illud disposita non fuerint.

Siquidem in primis nullatenus subsistit, ut ex adverso supponitur, quod illa verba „a di qualunque luogo „ Distretto di Firenze „ significare debeant loca extra dominium Florentinum existentia, ne alias remaneant superflua, etenim sub dominio Florentino, & Serenissimi Magni Ducis, existunt aliquae Terrae, seu loca

commendata, aut feodales, vel similia, quae sub districtu nomine non veniunt, ut ex *Ferron. ad Statut. Urb. cap. 197. numer. 75. 76. & 77.* ideo cessante superfluitatis argumentum, ad ista rationem extendi debent dicta verba „a di qualunque luogo „ & non ad loca forensia, & alienae jurisdictioni subiecta; Ultraquaque in casu nostro, clarè apparet, quod Statutum sub districtu nomine, nil aliud comprehendere intellexerint quam Territorium Civitatis Florentinae, ut elucit ex eodem Statuto Mercantia sub altera rubrica. 1. libr. 2. della giurisdizione di detta Corte „ubi, „ Statuirono, e ordinarono, che detta Corte, e rispettivamente suoi Ufficiali possono conoscere, e terminare tutte, a qualunque cause, et infra a qualunque Persona, Comune, Collegio, Compagnia, e Università della Città, Contado, e Distretto di Firenze, a di qualunque Città, Terra, Castello, Villa, e luogo suddito al Dominio Fiorentino „ Cum itaque in hac rubrica loquentes possentium per vim regulæ de jurisdictione Magistratus Mercantia, statuentes, post non „ men „ Distretto di Firenze „ expressè de illis locis, Terris, Civitatibus, & villis subditi dominio Florentino discretivam mentionem faciant, signum evidens est, quod his priori districtu nomine, totum dominium Florentinum, vel Serenissimi Magni Ducis comprehendere non intellexerint, ut in puncto sic rationemur De Luca de Regal. dist. 72. numer. 20. & de feud. dist. 132. numer. 13. & de benef. dist. 21. n. 12. & generaliter, quod ex alia Statuti parte mens, intentio, & usus loquentium statuentium interpretetur,

ad latè tradita per *Dom. And. de Casarj. ad Statut. Jan. tit. de success. ad inst. §. 12. & in definit. n. 52. & seq. fol. 230. & aliis pluries.*

Secundo loco respondetur, quod Statutum Mercantia se remittendo ad Statutum Communis Florentinae, secundum illud venit intelligendum, & ideo sic ut Statutum Communis, non concedit hypothecam, nisi per parvas librorum in Territorio descriptis, non autem extra, ut supra latè fuit probatum; ita dicendum est de Statuto Mercantia, relativè ad illud dispositionem.

In nihilo subsistente, quod agatur de hypotheca à Statuto inducitur in bonis existentibus in suo Territorio, & sic cessat defectus jurisdictionis, quia Statutum non concedit absolute hypothecam per debito resistentem ex quibuscunque parvis librorum, sed solummodo ex illis, quae iuxta ejus dispositionem haberi valent pro Instrumentis publicis, & ideo ad hoc ut procedat secunda Pars Statuti inducitur hypotheca accessorie appositae requiritur, quod verificetur prima, quod constat de debito ex parvis librorum probationem privilegiam habentibus, ut in Instrumenta publica, *Rot. dec. 345. num. 1. vers. Unde, pars. 4. divers. & decis. 100. numer. 16. pars. 7. recet. Cyric. contrav. 216. numer. 18. Marti. de success. legat. par. 3. quest. 1. art. 4. numer. 14.*

Nec est applicabile motivum in causa Zanchini, & Sforza 26. Novembris 1602. adeo ex adverso inculcatum, in quo Rota firmavit dari hypothecam ad formam Statuti sub Rubr. 97. libr. 2. ob mandatum susceptum, vel pecunias exactas extra Territorium; quia pro predicti Motivi intelligentia venit rependa distinctio, quod

Aur agitur de iis, quae oriuntur à principio, & ex natura ipsius contractus, prout sunt solemnitates in eo necessariae, de ejus interpretatione, viribus obligationis, & modo cavendi, & attenditur Statutum loci, ubi Contractus gestus est, non autem illud destinationis solutionis.

Aur agitur de iis, quae oriuntur ex post facto, & post ipsum contractum, nempe ex mora, & contumacia Debitoris, & attenditur locus ubi est facta petitio, iuxta distinctionem, de qua per *Majcard. de interpretat. Statut. cancell. 7. numer. 75. & Rot. Roman. par. 15. recet. decis. 175. num. 11. Carval. de judic. dist. 2. quest. 4. numer. 272. & seq. Barbos. de judic. in leg. heres absent. §. Proinde numer. 70. & sequenti Aterlin. de tact. libr. 3. tit. 13. numer. 14. & seq. Rot. dec. 764. numer. 2. pars. 4. divers. & in rec. decis. 164. numer. 10. & seq. pars. 19. & inter recoll. per De Luc. in Manfisi. de debit. decis. 42. num. 15. & seq. & decis. 43. numer. 2. & seq. Gratian. discept. 42. n. 41. & seq.*

Hac itaque supposita distinctione, in tantum in supradicto Motivo fuit concessa hypotheca ad formam Statuti contra Procuratorem constitutum, vel existentem extra Territorium, in quantum non agebatur de probatione contractus, sed de iis, quae oriuntur ex post facto, & post ipsum contractum, ob moram Florentinae commissam in restituendo exactum, quo casu attendendum esse Statutum loci ubi facta est petitio, dicunt auctoritates supradictae: sed in casu nostro questio est de parvis librorum ad effectum probationis, an scilicet illae habere valeant vim publici Instrumenti, inspecta ejus origine, ad quem effectum attendi debet Statutum loci, ubi fuerint scriptae, ut supra probatum fuit.

Neque valet replicatio, quod si ad effectum probationis, seu hypothecae, requiritur exemplum ex post officio Judicis faciendum, potius retorqueretur distinctio, & veniat attendendus locus iudicii, quavis agatur de materia probatoria, iuxta auctoritatem *Ruin. de qua in conf. 117. num. 10. & seq. lib. 5.* quia ut bene replicabant defensores predictorum Iugaliom de Raponibus, Juxta approbandam parvas, seu librum tamquam legaliter verum, & ordinando ejus exemplationem, si non concedit ex integro novam probationem, & hypothecam, quam non haberet in sui origine, sed solum declarata contenta in libro esse vera, & de eis fidem authenticam posse dari, & ideo prohibuimusmodi parvis datur hypotheca à die, quo fuerint scriptae, non autem à die, quo fuerint exemplatae, *Saccin. Semen. conf. 240. numer. 3. in 4. colum. versis. Tertio principalem libr. 2. Negus. de pignoris. part. 3. membr. 2. numer. 49. Gratian. discept. 203. numer. 9. & seq.*

¶ *seq. Sabell. refut. 66. numer. 12. & pluries dixit Res. Fior. Libr. Adm. 91. à car. 304. Lib. Adm. 42. à car. 163. Lib. Adm. 89. à car. 26. Lib. Adm. 90. à car. 165. Lib. Adm. 100. à car. 25. Lib. Adm. 107. à car. 51. Lib. Adm. 108. à car. 264. Lib. Adm. 120. à car. 124.*

Rationes, quibus fundatur supradicta conclusio, deducuntur per Socios. omnino videndum in *dist. conf. 340. n. 3. circa fin. lib. 2. &c.*

- 36 Primo „ ibi „ Quia cum dictum Statutum loquatur referendo se ad primum factum scriptura debiti, & tunc incipit hypotheca, & licet ad fidem authenticam habendam, requiratur, quod sumus extrahatur iudicis autoritate, tamen authenticatur referendo se ad tempus negotii gesti, sicut dicimus in exemplo extrahente autoritate iudicis, nam qui dubitat, quod authenticatur Instrumentum ex tempore alius gestum; quod enim sum sollemnitate, qua debet intervenire post actum, ut dicit Bartol. & tamen sollemnitate a quem validando secundum tempus alius gestum.

Secundo confirmat „ ibi „ Nam si forte scriptura in Trino Teste notata, ante recognitionem pariti, & Trino Teste, dicatur privata, & non faciat plenam fidem secundum Bart. Dec. tamen talis scriptura habet se respiciens ad tempus confessa scriptura, praevalet publicis Instrumentis, si postea pariti, & Testes recognoscant eorum subscriptores, pro ut habetur in dicta locutione scripturae; nam authenticatur, & approbat, non est aliud nisi declaratio scripturae, quod in ea contenta neque veritate eorum, qua continentur in scriptura, & sic etiam respectu temporis in ea contenti; declaratio autem non inducit aliquid de novo, sed magis in iudicium ostendit, & demonstrat, & idem semper trahitur retro ad tempus.

- 57 Ubi enim agitur de forma probatoria, quae respiciat actum ab initio, attenditur Statutum loci, ubi actus geritur, nec contrarium signat Reus, in *dist. conf. 117. numer. 10. & seq. lib. 1. n. 1.* imò potius distinguendo, confirmat nostram propositionem, quia quando agitur de probando contractum, vel actu celebrato extra locum iudicii, per aliquem modum probandi, oritur de tempore Contractus, & magis admittit esse attendendum locum contractus; quando vero agitur de motivo probandi, oritur ex contumacia, contracta in loco iudicii, & tunc dicit attendendum locum iudicii, quae distinctio mirabiliter consequitur in praesenti, in quo agitur de modo probandi, oritur de tempore actus, scilicet de tempore, quo fuit conscripta paritria in libro debitoris, & exhibito, & exemplo non tenet ad aliud quam ad ostendendum, quod in dictis libris castrata paritria tenoris, &c. legaliter tenet; Et adeo hoc verum est, quod si locus non adesset exemplationi paritrium in libris descriptum; quia forte Actor productionem ipsorum librorum, & non dictam exemplationem fieri petisset, nec non Reus coram Iudice Cause penes Acta illos realiter ultro produxisset, minuscule adesset locus declarationis super eorum legalitate, quia inter partes nulla cum desuper esset controversia, nihilominus quis in tali casu negabit, dictas paritrias librorum non habere hypothecam, tamque merendam non esse à die, qua factura in dictis libris conscripser, licet non fuerint exemplae, neque declaratio legalitatis per Iudicem desuper facta ne alius sequatur absurdum; quod plus tribuitur copia, quam Originali, quemadmodum in exemplo privatae Scripturae hypothecam continentem per Socium, ut supra citatum allato diceretur, si eadem scriptura producta fuisset absque ulla recognitione, quia pars adversa bonam fidem agnoscendo, non impugnasset eam non fuisse conscriptam à Debitore, & sub ea die, quae in ea denunciatur, quo casu utique certum est, quod dicta privata scriptura, licet non recognita, non caret hypotheca, & quidem merienda usque à die, qua illa Scriptura super debitorem conscripta, & ratio est, quia recognitio in tantum est necessaria, in quantum alter Creditor, contra quem illa producit, non vult eam habere per recognita in sui praesudicium, ne scilicet creditum suum posterius iudicetur.

ARGUMENTUM.

Melioramenta magni valoris, aut quantitas semper reficienda sunt Haeredi ultimi conditoris livellari, non obstante pacto, quod illa in casu finitae lineae, vel generationis devolvantur ad Dominum directum non contra bonis livellaris.

An. & quando idem procedat, vel non in casu propter emphyteusis contractus pro modulo proptio.

SUMMARIUM.

- 1 Dominus directus finita emphyteusi tenetur refundere emphyteusae pretium melioramentorum magni valoris, etiam si pactum fuisset, quod melioramenta ad Dominum devolvantur: & de ratione nam. 3.
- 2 Declara procedere in locatione, & emphyteusi propria nam. 4.
- 3 Contraria opinio refertur numer. 2. Declaratur numer. 3.
- 4 Dominus non praesumitur, licet dispositio esset amplissima verbis concepta, vel redderetur invalida, & superflua.
- 5 Et debet per verba advoca, & indubitata conclusionem probari nam. 2.
- 6 Pactum devolutionis melioramentorum rei emphyteuticae cum omnibus melioramentis ad Dominum directum equipollens pacto expresse devolutionis melioramentorum absque ulla reservatione pretii, & nam. 7.
- 7 Declara procedere in vera emphyteusi, non in casu locationis nam. 2.
- 8 Finita emphyteusi ob non solutionem Canonum an devolvantur omnia melioramenta, quomodo magni valoris, ad Dominum directum, remissio traditur.
- 9 Relatio fieri debet ad statutum, quibus bene adaptatur, nec facienda est ad omnia, quando agnoscitur potest ratio probabilis cur ad unum, & non ad aliud trahi debeat.
- 10 Praecipue si aliquod exorbitans à Jure, vel aliquod absurdum resultaret nam. 11.
- 11 Casus devolutionis Emphyteusae ob casum emphyteutae longe differt à casu devolutionis ob defectum Lineae.

Flaventina Melioramentorum.

DECISIO AUTHORIS.

ET

DISCURSUS CLXVII

Super dubio, ad quod postremum causa huc restringatur; An nempe Domus à Domina Margherita Sacchetti Averani una cum ejus filis masculinis locationem concessit Dom. Francisco Farli, ejusque in certum usque generationem, devolvi debeat post finitam locationem, cum omnibus melioramentis quantumvis magnae quantitas, & valoris per eundem conductorem factis, ne quidem eorundem melioramentorum pretio relictis, negativam placuit nobis sententiam amplecti, & propterea condemnantes Dom. Nicolaum Averanum, cum suo, quia nominibus ejus fratrum pro restitutione praedictae Domus nunc agentem ad illorum pretii solutionem, vel ad praestandam patientiam, ut valeat Domina Maria Penelope tamquam creditrix pro suis donibus ultimi conductoris ejus vicem dictam domum revocare ad effectum pensionis exigendi, easque [deductis illis, quae correspondere possunt parti meliorae] annuatim impetrandi in creditum dictorum melioramentorum usque ad integrum eorum satisfactionem.

Quae profecto super intelligentia pacti in contractu Emphyteusae appositum, quod bona Emphyteutica devolvantur ad Dominum directum cum omnibus melioramentis,

mentis, quantumvis magne quantitati, aut valoris, 1
diversa inter Doctores sunt opiniones, altera nimirum, quod post finitam Emphyteusim omnia melioramenta etiam magni valoris devolvantur quidem ad Dominum directum, sed ille teneatur non obstante huiusmodi pacto pretium melioramentorum Emphyteutae, vel ejus hæredi refundere *Palaeus de Jur. Emphyteut. q. 23. nov. 19. quem sequitur Caldas Perier. de ing. & vendit. cap. 27. numer. 21.* Altera verb, quod quantis, & quæcumque melioramenta, quæcumque 2
valoris ea sint, pertineant libere ad Dominum directum absque ulla refusione pretii *Gratian. cap. 934. numer. 17. & ibi de Lac. nov. 6. Cyroth. dist. 37. numer. 13. Fulgus de emphyt. tit. de var. caduc. quest. 1. nov. 28. Rot. Rom. curam Duran. dec. 339. n. 6. Urcel. in addit. ad dec. 58. §. quando ergo post v. d. de translat. cum aliis, quos lata manu adducit Episcop. Rot. cap. 69. n. 34. §. 494.*

Vicem quia hæc secunda opinio longe majori Doctorum numero fuit, apparet, ideo inferrebat Informes pro Averano, quod attento huiusmodi pacto ex illius Instrumento Emphyteutis refundantur, omnia melioramenta etiam magni valoris nulla pretii refusione ad eum revolvit deberent.

Attamen rediētes ad rationem, ex qua pro hac opinione ad favorem Domini directi moveatur Doctores, consensum eorum doctrinam non posse applicari ad casum nostrum vere locationis, sed alteram quippe eorum pro refusione pretii tenentium.

Ratio enim favorabilis opinioni Domino directo, in eo duntaxat consistit, quod nimirum huiusmodi pactum habeatur pro parte pretii, ideo Dominus directus absque eo nequaquam conceditur pro modico canonis ejus bonam Emphyteusim. Verum hæc ratio videtur tantum procedere in casu, quo Emphyteuta usque ab initio contraxit melioramenta facere promissis, secus in casu simplicis pacti, quod melioramenta finita Emphyteuti devolvi deberent ad Dominum directum, nam sicuti hoc simpliciter tantum pactum interve-

niente non est adstrictus Emphyteuta facere melioramenta magni valoris, sed est in ejus libero arbitrio meliorandi, & non meliorandi, ideo est imperceptibile, quod ab initio contraxit melioramenta dependentiam altero arbitrio Emphyteutae considerari valeant pro parte pretii, ut docet diligendo tradunt *Rot. Luc. dit. an. q. 82. vers. fin. & Negar. enim, & Caldas Perier. in dist. tract. de compr. & vendit. cap. 27. n. 22.* sed quidquid sit de hac opinione, procul omni dubio illa ratio locum nunquam habere potest in casu locationis, de quo agimus, quia cum Colonos, vel conductores solvere teneant Domino directo pensionem correspondentem fructibus rei sibi locati, nihil per consequens ex concessione rei in locationem acquirat, pro quo tale pactum adeo fide grave, pro parte pretii repugnans sit, ideoque in locationis contractu, vel irrationabiliter contra omnes Juris regulas admitti debet per huiusmodi pactum voluisse Conductorem omnia melioramenta, quantumvis magni valoris, donare Domino directo, vel illud divetimento ad mentem Juris rationis, & æquitatis interpretari; quod nempe effectum suum operetur in eo duntaxat, quod omnia melioramenta quantumvis magni valoris devolvi quidem debeant ad Dominum directum, ita conductores ea tollere non valeat, secus vero, quoad effectum ea

4 hanc ad hunc pretii refusione, & ad hoc terminos locationis, vel Emphyteutis improprie concessæ pro canonis fructibus rei, vel paulo minus, correspondente, quæ equiparatur vere locationi ad hæc tradita per *Matr. de solut. cap. 33. nov. 82. 83. & 84. Clarus. com. 180. nov. 33. Manfr. Cap. Laur. dec. 120. numer. 15. Paton. de Locat. cap. 14. §. 3. numer. 7. 8. interdicta, vel quidem certe applicata doctrina Palaeus dist. quest. 45. nov. 19. & sequacium inter quos *Pembir. de conf. emphyt. dist. 3. sect. 1. numer. 3. Fragor. tom. 3. dist. 10. §. 4. numer. 6.* plausum apud omnes meretur, cum ipse insinuat indubitabili, nec non rationi, & æquitati consue juris regule, quod omnis possibilis interpretatio fieri debet, nequis dicatur voluisse per donationem jactare suum, quæ 5 quidem regula pariter procedat, licet dispositio esset verbis ambigua concepta, vel redderetur invalida, & inefficax, & superflua per ea, quæ læt quid*

Manfr. de probat. cont. 355. nov. 1. cum pluribus sequentibus Manfr. consil. 2. nov. 8. n. 6. & 10. perferim cum agitur de nobilitate summa Manfr. consil. 275. numer. 35.

Neque in hoc sensu à nemine videtur impugnari *Palaeus*, nam Doctores omnes, qui contrariam opinionem tenebant, loquuntur in casu proprie emphyteutis, ubi pro modico canonis refusi concessa, quo casu sicuti consueverunt tale pactum haberi debere pro parte pretii, ita voluerunt omnia melioramenta ad Dominum directum spectare absque pretii refusione.

Quinimo in hoc casu locationis doctrinam *Palaeus* fuit pluries amplius *Rot. Rom. in dec. 305. numer. 2. part. 16. & in dec. 351. numer. 10. tit. 1. & seq. part. 17. & dec. 193. numer. 12. & 13. part. 18. rucemur.*

In nullo refragante, quod pro D. Averano iterum per Informes inculcabatur, quod nempe factum devolutionis rei Emphyteuticæ cum omnibus melioramentis etiam magni valoris ad Dominum directum æquipollat alteri pacto expresse devolutionis melioramentorum absque ulla refusione pretii ex auctoritate *Nigr. de except. cap. 8. n. 99. vers. consulerem tamen.*

Quandoquidem, omisso quod nulla id comprehendit auctoritate, illius opinio certe procedit in casu vere emphyteutis, de quo ipse loquitur, ubi huiusmodi pacta considerari valent pro parte pretii, secus vero id locum habere nunquam potest in casu locationis, ubi per tale pactum nihil aliud induceretur, quam donatio, nunquam presumibilia, nisi adiut verba expressa, ex quibus illa necessario inferatur, ut supra animadvertimus fuit.

Hinc pariter minus officit, quod nisi pactum prædictum importaret devolutionem melioramentorum absque pretii refusione, remaneret superfluum, quare ad 7
evitandum hæc superfluitatem illud intelligi debet citra ullam obligationem in Domino directo refundendi pretium ex *Guam. dec. 75. in fin. & Urcel. in addit. ad dec. 58. in fin. post v. d. de translat.*

Nam eadem semper recurrit responsio, quod id procedit in vera, & propria emphyteuti, in quibus quippe terminis loquuntur prædicti Doctores eo eam rationem, quod tale pactum habetur tamquam pars pretii, secus in locatione, ubi alias sequenter inconveniens, nimirum donatio nunquam presumibilia per hanc levem superfluitatem coniecturatur, vel argumentum, sed per verba univoca, & indubitata concludentissime probanda per auctoritates superius adductas, & prout in puncto advertit *Rot. Lucen. antiquior dist. vers. d. dec. 82. vers. fin. §. sed data etiam.*

Omnis denique nobis visa fuit cessare amaritudo ex eo, quod in casu nostro pactum devolutionis domus ad Dominum directum cum omnibus melioramentis non percutit nisi casum, quo emphyteuta esset in mora solvendi livella, seu pensiones, ibi „ *Che se desti Six. Farfi Livellari cessaffero nel pagamento per due annate, & se vero fuaffero tanto debite, che im-* „ *parti fendi fessantadas, in tal caso detta Casa risur-* „ *ni nelli suddetti Signori Locatori d' detti nomi, & 2* „ *intenda ricaduta con tutti i miglioramenti, ancorchè* „ *cessaffero, & ne possano pigliare il possesso di propria au-* „ *torità, anzi piacendo a loro, fessimo finire la terza* „ *generazione predetta. Etiam per hoc pactum nil aliud intellexerunt contrahentes, quam evitare illum involuntarium juris dispositionem, quam agunt Doctores, an finita emphyteuti per culpam emphyteutæ, nempe 9
ob moram commissam in solubione canonum, omnia melioramenta, quantumvis magni valoris, devolvantur pariter ad Dominum directum, super qua questione videtur possint innumeri citari penes *Altimum de nullitat. contr. part. 2. quest. 18. numer. 122. De Lac. ad Franck. dec. 191. & ad Gratian. cap. 394. Berlich. consil. part. 2. consil. 46. numer. 49. & 50.**

Et quantumvis in contrarium replicaretur idem pactum extendi, aut repeli debere ad casum etiam extinctionis tertie generationis per sequentia verba „ ibi „ *E siccome finira la terza generazione predetta* „ satis forsque omisit aliis, quæ dici possent, nostrum expectavimus intellectum ille tam obvia juris regule, quod eorum repetitio, vel relatio rei non debeat, nisi 10
ad ea tantum, quibus æque bene adaptantur, vel

conveniens, five non omnium est faciendæ repetitio, vel ad omnia relatio, cum assignari potest aliquo probabilis ratio, cur ad unum, & non ad aliud illa trahi non debeat licet *Præcur.* conf. 30. n. 46. *afque ad 53. Scayn. dec. Bonon. 81. n. 13. cum pluribus seqq. Hartam. Piffier. quæst. 5. n. 50. 51. 52. par. 2. Palm. alleg. 47. num. 10. 11. 12. & allegat. 50. n. 34. & 35. Rot. dec. 536. n. 80. par. 14. recent. & decif. 151. n. 30. & seqq. par. 5. tam. 1. recentior. Gobbi. consil. 9. n. 46. Fumanell. dec. 347. num. 7. tom. 2. Rot. post Farinac. de ult. voluntat. dec. 27. num. 7. Ameres. de majorat. 11. part. 2. quæst. 6. nam. 356. & Rot. recent. part. 19. tam. 2. dec. 483. num. 18. & post Baldum. ad Roman. decif. 3. nam. 13. Eoque magis id procedit quando per resolutionem, aut repetitionem induceretur aliquod exorbitans à jure, vel aliquod retuleretur inconveniens, aut absurdum, vel denum aliquod nimis odiosum *Scayn. decif. Bonon. 81. numer. 13. cum pluribus seqq. Cassil. quæst. contro. lib. 2. cap. 4. n. 105. Lea dec. Valen. 93. n. 27. & 31. Adian. de Prærogat. lib. 3. cap. 5. nam. 56. Ademich. conf. 117. n. 46. & nos latè in comment. ad Statut. Genovæ tit. de Decretis à Senatui impetr. 6. 7. nam. 26. & seqq. fol. 65. Cum itaque in casu nostro adeo notabilis veritas differentie ratio inter causam devolutionis emphyteuticæ ob culpam emphyteutæ, & alterum ob defectum linearum, ut videre est penes de Luc. ad Gratian. capitul. 399. & ad Franch. dec. 191. Manfreid. ad Cypre. Latr. decif. 120. num. 1. & seqq. Berlich. consil. 46. num. 49. & 50. quoinus prædicti omnes sequerentur irrationabiles effectus, tum maxime exorbitantæ à jure, tum inconveniens, aut absurdum, vel denum dispositionis, seu pacti nimium odiosæ emphyteutæ si fieret hæc repetitio, vel relatio prædicti pacti ad casum etiam deventis serie generatæ, certe ad hunc duntaxat casum debet referri, vel extendi pactum capiendi propria auctoritate possessionem Domus in locationem concessæ, cui quidem pacto immediate adhaerent illa verba „ sicuti finis (la terza generazione predetta) „ Non aliud vero pactum devolutionis omnium melioramentorum, quod è contra restringi debet ad casum moris debitoris in solvendo canonis, cui immediatè annexum apparet.**

ARGUMENTUM.

Fructuum liquidatio, uti difficilis probationis: hic per conjecturas, & præsumptiones arbitrio Judicis.

Fructus Olivarum uno anno solet esse pinguis, altero vero, vel tenuissimus, vel omnino vacuum, ut aliqui existimant: Contrarium tamen est verius.

Si incertum sit an annus vacuum fuerit fructibus Olivarum, vel pinguis, quid præsumendum de jure.

S U M M A R I U M.

- 1 Liquidatio fructuum uti difficilis probationis sit etiam per conjecturas, & præsumptiones.
- 2 Et remittitur arbitrio Judicis, habita consideratione fundi, & ceterarum circumstantiarum.
- 3 Imò sufficit sola conjectura antecedentis, vel subsequæ redditus.
- 4 Sicuti taxatur valor à fructibus, ita etiam hi taxantur à valore.
- 5 Fructus Olivarum uno anno solet esse pinguis, altero vero, vel penitus vacuum, vel saltem tenuissimus, & nam. 6.
- 6 Adeo ut bivenium pro unico anno computetur ibid. & nam. 14.
- 7 Limita tamen hoc procedere ex accidenti injuria temporis, vel incuria Coloni, & nam. 11.
- 8 Ex redditu vicinarum Prædiorum deducitur etiam redditus prædicti adherentis.
- 9 A communiter accidentibus deducitur solitum.
- 10 Eventus, qui vere similiter dari non potest, censetur impossibilis.
- 11 Noværitas prevalere debet accidentalibus.

Casareg. de Commercio. Tom. II.

- 12 Et magis præsumitur, quod naturale, quam quod accidentale est.
- 13 In re dubia ad conjecturas est recurrendum.
- 14 A natura, quod generatur, regulatur ab eo, quod est plurimum eodem modo fit.
- 16 Et quod fecus procedit, non à natura, sed ab accidenti evenire dicitur.
- 17 Conjectura naturalis prevalere debet accidentali.

Alibi notat. Fructuum.

DISCURSUS CLXVIII.

Quantitatem fructuum Olivarum collectionis Anni 1614. ad quam agebat M. Jo. Augullinus Oddus, contra hæredes quon. N. Benedicci-Scotti satis superque liquidum apparere dicebat ex redditu anni 1613. liquiditè probato per estimum tunc temporis per peritos factum, & in actis productum, quia in comperto est apud Doctores, quod liquidatio fructuum, cum sit difficilis, imò impossibilis probationis, fieri possit per conjecturas, ac præsumptiones Bald. in l. 1. num. 22. C. de fruct. & lit. impens. Merlin. dec. 423. n. 1. & dec. 131. num. 6. post Merlin. de pignor. ac hypothec. Rot. dec. 337. num. 41. par. 5. res. uno quod sufficiat quædam consideratio æquis, ac generalis, quam Juxta debet habere secundum qualitatem suam, ac alias circumstantias, Pincen. de Franch. decif. 687. num. 3. Sord. decif. 293. num. 31. ideoque sufficiens est illa conjectura, quæ iudicatur à præcedenti, vel subsequenti reddere ejusdem prædicti liquidæ apparente, ut dixit in puncto Rot. dec. 343. num. 3. par. 1. rec. alias si de tali conjectura non apparet in casu nostro, recurrere possemus ad valorem resecutæ quem taxari possunt fructus à Judice, quemadmodum taxantur valor à fructibus, Bald. conf. 323. n. 5. lib. 2. Sord. decif. 293. n. 31. Ademich. de præsump. præsump. 9. nam. 26. lib. 3. Gall. de fructib. artic. 4. disp. 2. num. 16.

Nihil contra prædicta adducebant ex adverso Informantes, unum tamen opposuimus, videlicet, quod hodie non constat, an dicti fructus Olivarum pendentes dicto anno 1614. essent pinguis, ac plenus, vel frugaliore, seu defectivæ collectionis, quia arbores Olivarum habere solent in edendo fructus, vel intercapitulum totius anni omnino vacui, Aligrad. conf. 20. n. 1. lib. 1. Capitaneus de Baron. pragmat. 5. n. 32. & communiter Doctores, quos ibi allegant, vel saltem, ut præis edocet, tenuissimè redditus, & tale bivenium habetur pro anno, Capitaneus de Baron. in singul. num. 223. & pragmat. 1. num. 32.

Ad hujus objecti corroborationem considerabant, quod facta annorum retrograda computatione, videlicet ab anno 1613. (qui videbatur uberrimi redditus cum ad coibulas usque, seu quartas, vernacula lingua sic dictas, 560. Olivarum) ad annum 1614. reperiebatur, quod ille incurerat in cum annuam tenuem, ac depauperam, quæ uberrimam præcedere solet.

Sed manifestè tollitur obiectum.

Primo quia prædicta retrograda computatio annorum non est tuta, imò omnino fallax, quia arbores Olivarum, præcipuè si magna cum cura ab Olivetibus coluntur, de sui natura fructus per singulos annos reddunt, & alternatim procedit ex accidenti, à minori nempe cura Colonorum tantum, ut ex relictis pluribus Cultoribus scriptoribus, ac Professoribus docet Eruditissimus Aligrad. Sen. in conf. 20. numer. 3. per tot. lib. 1.

Eoque magis, quod per Instrumenta producta liquet fuisse sub anno 1614. nedum in Terris, ac Locis adherentibus, sed ubique uberrimum Olivarum redditum, ex quo argui debet, quod similis fuerit in nostro Prædio, prout ex redditu vicinarum Terrarum fructuum probationem effugiant Bald. in l. 1. n. 22. Cod. de fruct. & lit. expens. Sord. conf. 293. n. 31. & à redditu prædiorum in locis circumstantibus Cora. conf. 301. in fin. lib. 3. Pincen. de Locat. cap. 19. nam. 188. Rot. Rem. coram Seraphin. decif. 935. num. 3. & decif. 1673. num. 7. 8. quæ inter cetera movetur ex præsumptione, quæ à communiter accidentibus eruitur, Everard. in Topic. à communiter accidentibus, & Barbof. loc. 20.

Addito quoque, ad normam dictæ retrogradæ computationis.

L

taiso.

tenente annorum omnia annis, seu collectio vana, seu tenuis nostri Prædij cadere semper in annis, quibus omnes alie Terre adiacentes, & locorum, tam viciniorum, quam ubique, uberrimos Olivarum fructus edebant, & vice versa, quod verosimiliter contingere non possit, Ideoque non est ita judicandum, nam eventus, qui verosimiliter esse non possit, licet dari possit, judicatur impossibilis *Corn. consil. 217. n. 5. lib. 3.*

Insuper insinuaui, quod si cui præterea alternatio pinguis, & tenuis collectionis ab Oleorum natura non procedit, sed ex accidenti, quia hæc de sui natura singulis annis fragilis sunt, ut ostendi supra, quomodo iudicandum sit collectionem Olivarum factam anno 1614. tenuis fuisse potius, quam uberis redditus legitur si à natura est fructus per singulos annos edere, & ex accidenti alternare habere Oliveta, cur non presumendum potius singulis annis fructus edidisse, quam eos alternasse? Ita utique censere debemus si principia Jurisprudentie non ignoramus, quia si naturalia cum accidentalibus concurrunt, ex illis prævalere debent, *Tabor. loc. comm. lib. 12. cap. 3. axiom. 13. Thesaur. consil. 16. lib. N. & quod est naturale magis prævalere, in verbo natura in secunda addit. num. 5.*

Quibus etiam omnibus, non in causæ lesione, sed in gratiam validioris argumenti, circumscriptis, restringendo causam ad examen conjecturatum, quæ hinc inde dimicare videbantur, nihilominus Jus afflueret M. Odo contrinebatur.

Conjectura igitur, quæ ex adverso deducitur, est nominis accidentalitatis, quia à facto accidentalitatis desumitur, nempe à redditu Oleorum, qui anno 1613. fuit accidentaliter in nostro Prædij secundus, à quo deinde retrogradè ceteros enumerando usque ad annum 1614. inclusivè cum alteratione fructuum, prout supra diximus, calculando nempe de biennio in biennium uberrimè redditum una cum intermissione unius anni viciui, seu fragilioris conjecturæ insuper collectionem Olivarum factam sub dicto anno 1614. fuisse tenuem, quia hic annus ad normam dictæ computationis sub anno deparco cadebat.

Quod redditus anni 1613. fuerit accidentalitatis, probatur ex eo, quod præter naturæ legem erat, quia sub dicto anno generaliter non patiebatur fructus edere, sed anno 1614. ut probativius plene ex seculis examini, & aliis instrumentis; Natura enim generatioris regulari ab eo, quod in plurimum, & secundum plurimum eodem modo sit, *Galen. 14. Meth. Med. cap. 14. & cap. 24. Class. 7. Arist. 2. physic. text. 77. Zachias Medic. Legat. lib. prim. tit. 3. quest. 1. n. 44. & 59. & quod præter universalem naturæ legem nascitur, non à natura, sed ab accidenti est. Zach. d. tract. lib. 1. tit. 2. q. 2. n. 10. & q. 3. n. 37. 38.*

Nostra verò conjectura depromitur à facto penitus naturali, scilicet ab universali redditu omnium Olivetorum, nemum viciniorum, sed ubique existentium, tam anni 1614. quam anni 1614. quam conjecturam, ut supra docui, communiter pro validissima approbant Doctores; Unde ex his consequitur, quod cum hæc nostra conjectura sit naturalis, altera ex adverso deducta accidentalitatis, ea tanquam naturalis prævalere debet huic accidentalitatis, ut in puncto, *Franc. Molin. de riu. sup. lib. 3. quest. 85. num. 55. quem sequitur Barbos. axiom. 155. n. 4. vers. & naturalis conjectura.*

Ultimo tandem deposita apparet omnis difficultas, ex eo, quod nequidem in nostro casu constet probatum fuisse redditum anni 1613. ex quo prædicta contraria deducitur conjectura, fuisse uberem, & secundum, sed solum cum ad corbellas 560. Olivarum ascendisse, quæ secundum qualitatem fundi ignoratur, si uberi redditus correspondet. Imo contrarium liquet à quodam estimio, per quem Periti longe majoris redditus hunc fundum censuerunt.

ARGUMENTUM.

Contractus mutui simulati sub emptione, & venditione licitus est, nec est de usuraria pravitate suspectus, quando pensio Creditori conventa, & soluta correspondet legitimo interesse, & Creditor mercator est, eique in-

teresse solvi debeat ratione lucri cessantis, & damni emergentis.

Ex Contractu usurario, & simulato adhuc debetur interesse lucri cessantis, & damni emergentis, & tunc solum fructus imputantur in sortem, quando sunt expressi, non verò si sint rationabiles, & legitimi, concurrente præcipue observantia Contractus, & acquiescentia Debitoris, qui sponte, & ultro usuras percolvit, & bona fide Creditoris, qui fructus tanquam licitos, & legitimos percipit, ac consumpsit.

Sub nomine Pensionis intelligitur Contrahentes voluisse stipulari non usuras, & accessiones illegitimas, sed tantum iustum, & rationabile Interesse.

Simulatio licita est de contractu licito ad contractum licitum.

S U M M A R I U M.

- 1 In Contractibus pignoratiliis fructus imputantur in sortem.
- 2 Contractus emptiois pignoris simulatione resolvitur in pignus, vel in mutuum.
- Et ex utroque debetur interesse, num. 3. & 4.
- Et de ratione num. 5.
- 6 Contractus, quem contrahentes liciti potuerunt velle frustrifacere, non debet resolvi in mutuum gratuitum.
- 7 Mercator non presumitur, quod voluerit exigere sub specie pensionem usuras illegitimas, cum potuerit licitam interesse stipulari.
- Maximi etiam si certum interesse in stipulationem deducit num. 15. & de ratione ibidem.
- 8 Inter Cambium fictum, & mutuum simulatum sub venditione nulla intercedit disparitas.
- 9 Ratio ubi est eadem, eadem juris dispositio esse debet.
- 10 Supposita simulatione Contractus fructus imputari debent in sortem.
- Contrarius verus, ubi iusta ratio interesse contrahit, num. 11.
- 12 Simulatio licita est de Contractu licito ad Contractum licitum.
- 13 Mutuum cum pacto solvendi futurum, & plerale interesse, prohibetur non est.
- 14 Simulatio de Contractu venditionis ad Contractum mutui, cum pacto solvendi pensionem iusto, & soluto interesse correspondentem, licita est.
- 15 Simulatio illa non prohibetur, in quam maiorum utilitatem Creditor, nec majus damnum Debitor sentit.
- 17 Irrationabile est, quod Mercator, qui potest Mutuum expressis contrahere, amittat iustum in eo interesse contentum, eo quod mutuum non expressis, sed implicitis sub alio Contractu venditionis celebraverit, & num. 22.
- 18 Lucrum, seu interesse consequi negat à Creditori est sola enumeratione penione, vel dilatione temporis, nisi ratione lucri cessantis, & damni emergentis.
- Quod nedum de Jure Civili, sed Divino, & Canonico permittitur, num. 29.
- 19 Fructus imputantur in sortem, quando pensio in stipulationem deducitur, sicut expressa.
- 20 Simulatio venditionis adeo dicitur, quando Contrahentes, qui ex mutuo summam stipulatam liciti habere non possunt, simulati celebrare Contractum venditionis.
- 21 Ex Contractibus, qui sunt contra legem, nullum Beneficium percipi potest.
- 22 Contractus damnatus, velus usurario, & simulatione detectus, tamen iustum interesse Creditori debetur.
- Resolvi, & declarari Licetatus de Usuria qua. Ro. num. 28. & num. 30.
- 24 Interesse non debetur sine mora.
- 25 Solus, si adeo pactum solvendi interesse, nu. 25. & de ratione ibid.
- 26 Pactum appositum in Pensione solvendi pensionem, si postea venditio ab simulationem in mutuum resol-

refolvatur, debet refolvi in partem commutatorale mutuo.

Validius folvendi illud iustum intereffe, quod contrahens tanquam Adorator patitur, numer. 27.

31 *Sub nomine penfionis à Debitore Creditori promiffa venit id, quod verè intereffe, præcipue fi Creditor Adorator fit.*

Et de ratione nom. 32.

33 *Penfio fignata folio, & iuffo intereffe Regionis correfpondere debet.*

34 *Solidatio computorum cum longa obfervantia Debitoris facit præfumere omnia neceffaria pro iuffu Contrahentis interveniffe.*

35 *Debitur non præfumitur folviffe ufuras, fi illæ verè non fuiffent debite.*

36 *Acta inducitur fi poft dictarum ufurarum præfationem Debitur poftea in illarum folutione deficiat.*

37 *Pena adjecta Contrahibus reddit illas de ufura fufceptas, & non fufcietur, nifi quatenus intereffe.*

38 *Intereffe in fignationem fub nomine pena deducendum effe confuet.*

39 *Confuetudo femper efficit, ut Contrahis interpretetur licita.*

40 *Ad excludendas ufuras illicitas omnis poffibilis titulus præfumendus effe.*

41 *Conventio ufurarum in Contrahibus illicitis, & ufurariis non fufcietur, nifi appareat Contrahentis ufurarum nomine intellexiffe acceptiffione legitimas, & quod verè intereffe.*

42 *Conventio tacita intereffe in omnibus Contrahibus admittitur.*

43 *Confuetudo, quando effe dubium, an licita fit nec ne, excufat à refutatione fructuum bona fide perceptorum, & confuetorum.*

44 *In dubio pro excufatione ufurarum iudicandum.*

45 *Debitur ufurarum, fi eas conficiat fponit, & aliter folvas, non potefl illas à Creditore repetere.*

V O T U M

DD. CAROLI TASSORELLI, ET AUGUSTINI RICCI JJ. CC. JANUENSIUM.

Januæ. Immunitas, five Affociationis.

E T

DISCURSUS CLXIX.

V Editæ de anno 1641. per Alexandrum de Philippis, Petro Antonio Ardiflono portione prædicti *del Donego* pro duplis centum triginta tribus, idem Petrus Antonius dicto Alexandro incontinenti per feptuor contrahum eandem portione locavit ad annos decem pro annis duplia octo, cum facultate illam terra idem tempus redimendi, reliquam verò portione ejusdem prædicti vendidit eidem Ardiflono cum alio prædicto *della Columbara* de anno 1647. pro duplis 144. quam fimiliter eidem eodem modo locavit ad annos octo pro annis duplis 8. & dimidia cum facultate pariter infra dictum tempus redimendi.

Defuncto tam dicto Alexandro, quam dicto Petro Antonio, Petrus Baptista, Alexandri filius, ejusdemque heres, & Petrus Joannes filius, & heres dicti Petri Antonii facta narratione contentorum in dictis Instrumentis venditionum, & locationum, deveniunt de anno 1664. ad folidationem computorum, tam fuper refiduo dictatum penfionum, quam aliarum partiarum currentium fuper libris dicti Petri Antonii, ex quarum caufa inventus debitor dictus Petrus Baptista de lib. 3320. confeftionibus fimul cum dictis duplis 277. pretio dictarum tertiarum summam lib. 8367. 18. præmiſſis omnibus per partes prius veris declaratis, rogavit dictum Petrum Joannem, quatenus vellet pro dicta summa fuam confequi folidationem fuper portione dictæ terre *del Donego*, & refiduum ejusdem terre eidem remittere. Idem Petrus Joannes dictis precibus annuendo accepta in folutum portione prædicta pro pretio à petitis declarato in lib. 4000. ac etiam quibufcumque debitorum nominibus, & una domo pro lib. 1000. elegerit, reſtan-

Cofareg. de Commert. Tom. II.

tem partem ejusdem terre eidem Petro Baptista remiſit; falvis tamen fupradicta reſtanti parte circa aliquam novationem, juriſus prioribus dictorum Inſtrumentorum pro refiduo dictarum librarum 8367. 18. quod remanſit in summa librarum 3200. quas conventum fuit per dictum Petrum Baptista folverendas fore intra decennium tunc proximum in tot pagis libratum 200. cum intereffe interrim decurrendo ratione fructuum, & penfionum, ac ratione lucri ceſſantis, ac damni emergentis ac rationem quatuor cum dimidio pro ſingulo centenario, & anno, cum facultate eidem Petro Joanni poſſe dictum terminum non ſecuta ſolutione prædicta, capiendi propria autoritate poſſeſſionem dictæ remanentis terre diſmiſſe dicto Petro Baptista, illamque vendere in publica ſubſtaſta, & ſi plus debito fuerit vendita, teneatur dictus Petrus Joannes reſtituere dicto Petro Baptista, qui interrim illam tenere, & poſſidere conſtituit nomine, & vice dicti Ardifloni, & ad ipſius Ardifloni favorem remanere intelligatur dicta pars remanens, in vim dictorum Inſtrumentorum, & venditionum.

Anno poſtmodum 1670. 28. Septembris idem Petrus Joannes debitor Virgilio de Philippis eidem in ſolutum dedit creditum prædictum lib. 3200. cum fructibus decurſis à die 24. Maji tunc proximo præteriti adverſus dictum Petrum Baptista, qui exinde poſſe dictam in ſolutum dationem ſub 30. Novembri ejusdem anni facta agnitione debiti prædicti lib. 3200. ex vi Inſtrumenti celebrati dicto anno 1664. & circa aliquam ejusdem Inſtrumenti novationem dictum Virgilium dicto ceſſionario nomine recognovit in Dominum ejusdem terre, eique ſolvere promiſſit penſiones ad rationem 3. & 3. quar. pro ſingulo centenario, & ſic libratum 120. quotannis ſolvendas in pace, & ſine lite, & terminum ad ſe retinendum duratam adhuc tres annos cum dimidio dictus Virgilius ſub prædictis pagis, & conditionibus, de quibus in dicto Inſtrumento anni 1664. perorogavit dicto Petro Baptista ad annos 20. initiandos ſumma prima locatione, & pro dictis annis 20. dicta prima locatione ſumma locavit dicto Petro Baptista terram prædictam pro annua penſione dictarum lib. 120. ab eodem ſolvendam remota omni exceptione.

Perveniens ex titulo donationis habuit à Virgilio de Philippis juniore in M. Sindicum Inſtricti. Officij Pauperum juriſus prædicti dicto Virgilio fœpore contentibus, petuit, & obtinuit ſub die 7. Septembris 1712. in vim dictorum Inſtrumentorum à DD. VV. Illuſtriſſ. licentiam de ſe afſociari faciendo ad poſſeſſionem dictæ terre *del Donego* circa præjudiciu cujuſcumque tertii legitime poſſidentis, & intereffe habentis, prout de ſucto ſunt afſociantes.

Propterea adverſus dictam immiſſionem per Alexandrum de Philippis juniorem dicti Petri Baptista hæredem, queremonia, ſtudioque deſuper fuper juriſus hinc inde ad acta productis, proceſſu, reſtricta diſputatione cauſa fuper præcepta per dictum Alexandrum uſuraria pravitæ, qui afſectos fore æteteri contendebat prænarratos contrahit anno 1641. & 1647. geſtos cum dicto Alexandro ſenior ejus Avo, placuit DD. VV. Illuſtriſſ. ſub die 13. Februarii proximo præteriti nobis demandare, ut in ſcriptis, quam primum referrentur, quænam ſunt earum partes in providendo.

Nos itaque ut par eſt, hujusmodi juſſianibus celeri obſequio obtemperantes, omnibus per utramque partem, tam oremus, quam in ſcriptis eorum DD. VV. Illuſtriſſ. & prius etiam ſejanctum coram nobis aore hac deductis, ſedulo perpenſis, Carſis, ac Beatiſſimis Virginiſus nominibus prius ex corde humiliter iovicatis, referimus DD. VV. Illuſtr. partes (ſalva earum benigna cenſura) fore, & eſſe in confirmanda poſſeſſione terre *del Donego*, ad quam dictus M. Sindicus ſua afſociatus ad effectum illam vendendi in publica ſubſtaſta, pretiumque retrahendam pro concurrenti quantitate lib. 3200. una cum fructibus decurſis, & non ſolus ad dictam rationem lib. 120. juxta declarationem faciendam in ſe compenſandi, vel retinendi donec, & quouſque fuerit ex fructibus ejusdem ſatiffactus pro dicta ſumma lib. 3200. una cum fructibus prædictis decurſis, & non ſolus ad dictam rationem lib. 120. pariter juxta declarationem faciendam.

L 2 Quan-

Quandoquidem minime subsistere censuimus exceptionem predictam usurariae praeiudicis et eo in contrarium positam, quod contrahentes nullatenus contraxerunt venditionem, aut locationem agere voluerunt in dictis instrumentis anni 1641, & 1647, sed ex facti circumstantiis, & coniecturis manifeste apparet, quod sub istorum imagine verè interierunt contractus mutui, & pignoratitii, rei dominio apud venditorem, seu verius debitorem permanente, proutque fructus pignoris ad ipsum, & non ad creditorem spectantes forent immutare, neque aliud ex causa mori, cui nihil suspensum accedere potest, ultra forent peti posse ex gloss. in l. Emptione, vers. accipi, & ibi Bald. C. plus valere, quod agit. *Levard.* de usur. quest. 10, num. 29, quest. 11, num. 1, & prius quest. 7, num. 35., & quest. 8, num. 1. *Gabriel.* conf. 74, num. 3, lib. 1. *Adan.* conf. 164, num. 16. *Riminald.* Sen. conf. 431, num. 11, lib. 3. *Seac.* de commerc. 51, quest. 7, part. 2, ampl. 10, num. 30. *Abb.* conf. 76, part. 5, num. 2. *Manent.* de contr. livell. part. 1, num. 8. *Capall.* de simul. contr. num. 93, cum aliis in contrarium laudatis.

Nam adhuc ressumendo articuli examen in supposito praeterea simulationis contrarium, quam e contrario acciter impugnabat D. Scribens pro M. Sindico, hanc locum putavimus praeterea imputationi in sortem de pensionibus ab Ardissono exactis ex aliquo vitio praeiudicis usurariae, sed imbutas omni iure hoc imputandas prius in causam interesse, tam luci cessantis, quam damni emergentis in quantitate pensionum conventarum, pro ut tale interesse passum fuisse à dicto Ardissono non ambigebatur, & probatum exibat.

Etenim polita simulatione, vel contractus resolvitur in pignus, ut inquit *Salicet.* in l. Emptione. C. plus valere, & *Tiraquel.* de retrad. convent. in fin. *Abb.* conf. 76, num. 2, part. 1, vel resolvitur in mutuum, ut tenet *Levard.* dicta quest. 8, & promissum admittunt DD., qui ex adverso laudantur.

Si resolvitur in pignus, interesse deberi probant *Adan.* resolut. 172, numer. 9, lib. 2. *Favencel.* decisi. 91, num. 29., & dec. 208, num. 13, & de post. nego. etiam. 7, gloss. 3, part. 7, numer. 3, quem seq. *Levard.* de usur. quest. 98, num. 43, 46, de Lac. de usur. dist. 15, numer. 5.

Si verò contractus resolvitur in mutuum pariter interesse debet, late fulmineat *Seac.* de comm. §. 1, ampl. 8, n. 193, & seq., & num. 208, ampl. 20, n. 1, & 21. & quest. 7, part. 3, limit. 7, n. 4, & 15. *Grat.* conf. 49, n. 8, 9, lib. 2. *Gair.* de cred. cap. 2, tit. 7, quest. 2, n. 1769, & 1791., & seq. *Mastrill.* dec. 106, n. 39, de Lac. de camb. dist. 34, n. 10. *Palm.* dec. 57, n. 26, vers. sed si Novar. lib. 3, tit. de usur. conf. 20, n. 11, 12. *Seminat.* contr. 32, num. 3, & 4.

Ratio autem efficax ea esse videtur, quia cum Ardissonus emerit dicta bona, & ea successit locaverit eidem venditori pro pensione correspondente legitimo interesse summae exorbitante, & cum tamquam Mercator posset summam pro pensione exactam iuste pro interesse exigere, si contractus resolvitur in mutuum, vel pignus, promissio dictae pensionis ita accipi non debet, ut sit usuraria, sed ut stipulationem liciti interesse includat. *Seac.* de Comm. ampl. 20, n. 3, n. ibi. Quia licet contractus Cambii resolveretur in mutuum, immo esset, quod esset contractus mutui, & mutui expliciti, tamen si mutuator, ultra sortem mutuatam, intendit aliquid retribueri, mutuum sumi non debet in ea specie mutui, in qua accipitur esse usuraria, sed debet reduci ad illud mutuum, in quo accipitur esse usuraria, & ibidem numer. 21. *Gair.* de Credit. dicta quest. 2, numer. 1789, & ante dixerat *Gravian.* dicta conf. 49, numer. 9.

In idem eisdem terminis, suppositoque teneatis, qualitates scilicet creditoris, & non exsclivae pensionis, repugnat intellectus, quod contractus, quem contrahentes stipulando pensionem voluerunt, & licite potuerunt velle fructificum, resolvatur in mutuum gratuitum, ut notat idem *Seac.* dict. ampl. 8, num. 208, n. ibi. Quia hoc ipso, quod quis das simulat pecunias in societate officii, cessat, quod notat ea: mutui, quia societas est contractus lucrativus, & mutuo, est contractus gratuitus, ergo si illa societas resolveretur in simplex mutuum, resolveret foret foret consensu contrahentis, immo contra ejus mentem.

Et magis etiam repugnat, quod dictus Ardissonus publicus Mercator voluerit sub specie pensionum, usurari, accessioneque illegitima, & non licitam, quod potuit, interesse stipulari, *Sard.* conf. 337, numer. 50, vers. & ex qualitate. *Manent.* de contr. livell. part. 1, n. 63, n. ibi. Nihilominus, si contractus non posset indicari usurarius, quando aperti decem pro centena-rio promissa fuissent, ut supra ample probavimus, quia aliter vir bonus arbitrari non posset incepta conditum, & statu ante persona, multominus hoc modo de iniuria talis arguendus est.

Nec negotium facere credidimus, quod nonnulla ex iuribus per nos adducta procedentia in terminis Cambii ficti, non applicari praetenduntur ad casum praesentem simulati mutui sub venditione, nam omisso quod de uno, & altero contractu promissum loquuntur Doctores, & in specie *Levard.* quest. 80, in princ. & quest. 72, numer. 39. *Seac.* de Comm. §. 1, ampl. 8, num. 106. Nulla disparitas asseritur, nam addit erigere videbatur rationis scientiam, nam sicut, licet cambium fictum verè non sit cambium, sed mutuum, adeoque cambii genere non possit, conceditur, quod sub cambiorum stipulatione legitimum interesse deducitur censetur, ita licet simulata venditio non sit venditio, sed mutuum, & ideo venditionis fructus non pariet, atamen venit etiam concedendum, quod sub pacto solvendi pensionem pactum verè interesse includatur, ut ubi una est ratio, eadem juris militet dispositio, *Sard.* conf. 337, numer. 3.

Hinc non obtare via fuerunt intra, quae in contrarium adducebantur, quod scilicet supposito simulatione intraret de plano impurgatio in sortem ex *Manent.* Pa-10 rif. & aliis super in contrarium adductis.

Nam omisso quod predicti DD. loquantur in casu, in quo usurae praeiudicis transgredi non poterat propter pensionis in pactum deducit exorbitantiam, nullo modo tangere videntur pensum, de quo disputatur, dicunt enim DD. predicti, quod attempta simulatione quidquid solvitur, veniat in sortem impurgandam, sed non aperte, in idem sit facienda ubi ratio interesse concurrat, etenim non valere argumentum, ex contractu simulato quidquid solvitur, imparet in sortem, ergo etiam quando interesse concurrat dicebamus *Seac.* de Comm. ampl. 20, num. 26.

Unde clara disparitas determinatur, & auctoritates predictae inapplicabiles redebantur, objicimus etenim simulationem in casu nostro omni iure approbatam, nam cum sit licita simulatio de contractu licito, ad contractum licitum res, sic C. plus valere, C. Gair. de credit. cap. 2, tit. 7, quest. 2, num. 1773, & seq. *Bart.* consue. 63, lib. 1. *Seac.* de commerc. §. 1, quest. 7, ampl. 10, n. 29. *Favencel.* de simul. quest. 162, num. 43. *Levard.* de usur. quest. 1, num. 24. impugnari non poterat mutuum sub venditione, & successiva locatio cum pacto solvendi annuas duplas 7, cum enim mutuum cum pacto solvendi solitum, & plateale interesse sit licitum *Levard.* quest. 74, num. 30, & omni iure tam Canonico, quare Civili licita sit mutuo pen-13 sio interesse, sicut enim licita est venditio, potuit licite fieri simulatio predicta de contractu venditionis ad contractum mutui cum pacto solvendi pensionem ju-14 ro, & solito interesse correspondentem, ut proinde necessario attendi debeat, quod verè actum est, non quod simulatè conceptum, ut bene in terminis *Seac.* d. §. 1, quest. 7, part. 3, limit. 7, num. 4. *Gair.* ubi supra num. 1774, & seq.

Ex ultimas etiam depravata, aliqua intentio funderandi in Ardissono deprehendi non poterat, cum eorum, ut diximus, in eo concurreret ultra rationem luci cessantis in publico Mercatore, etiam ratio damni emergentis, nihil pravi argui poterit in eo, si idem interesse, & non ultra sub nomine pensionis in stipulationem, duxit, forte arbitrans magis sibi esse constatum, ut notat *Gair.* ubi supra n. 1793, & prout de ex simu-15 latione iniquitas non emergat, fuit maiorem utilitatem Creditor, nec majus damnum Debitor senserit, dam-16 nari predicta simulatio non potest, *Gair.* ubi supra num. 1779. De Lac. de credit. dist. 77, n. 8, n. ibi. ubi debitor est veram nihil referre, si ex aliquo mo-16 do Creditori profuerit, Debitori autem in substantiam non praedicta simulatio causa simulata. C.

Unde ita rationabiliter nobis videbatur, quod licet Ardissonus

formis posuimus contrahere mutuum expresse conuen-
tione interesse, quod patibatur ad sex pro centenario,
et quod idem mutuum, eo quia non expresse, sed im-
plicitè sub alio contractu celebravit, iudicari nunc de-
beat in ejus perniciem usurarium ad commodum Aus-
torioris, quem ille sic contrahendo nulla illicita, aut
detractione paditione adegit, sed humanitatem, et ex-
tremis magis exceptis moram solutionum, diutius, et mi-
nutas pagis patiendo interesse, quod patibatur sol-
uendo moderato, loco pecunie vilioris acceptum tol-
lendo, ut ferius facti manifestum facit, et quod nobis
irrationabile visum fuit, iniquum in auctoribus
terminis putavit. *Scacc. de camb. §. 1. quæst. 7. part. 3.*

27 *limit. 7. n. 4. ubi Ceteri iniquum videtur isto casu,*
et uterque esset simulator, et nihilominus unus ex
eis esset in lucro, alter in damno, juxta ampl.
30. numer. 1.

Sane, aliis res etiam ex mutuo Creditori damnum
non emergunt, vel in eo cessaret ratio lacri com-
pensativi, quod lacrum cessans appellamus, et lacrum
simpliciter ex sola ouatione pecunie, et dilatione
temporis intenderetur, quod est illud quod leges Evan-
gelicæ præcipiunt, mutuum dantes nihil inde sperantes,
ut notat *Gais. loco mox citato num. 1805.*

In casibus et contra, in quibus scribitur DD. in con-
trarium laudati, optine quidem procedit imputatio in
sortem, quia cum pensio in stipulationem deducta es-
set excessiva ad rationem 30. et ultra, ac etiam 30. pro
centenario, et in casu *Manent. Paris.* et aliorum, sta-
nim usurarius convincebatur illicita, nam quia mutuum
cum interesse ad rationem 30. vel alias excessivum,
sit illicitum, qui tenent *Manent. Paris. et Pegur. dec.*
33. jam ibi non poterat simulatio esse de contractu so-
luto, ad contractum licitum, et consequenter fiebat
planum quod contrahentes, cum ex mutuo summam
stipulatam, quam recipere emise intendebant, licite
habere non possent, vendicionem simularent, ne usura-
rii viderentur, ut egregie explicat *Gloss. in l. impri-*

30 *no, Cod. plur. valere* ubi *ibi, accepti decem et ex mu-*
tu sub usura, et obligati pignus, tu tamen ne di-
stentis usurarius, vel ne posses usuras petere jure ca-
pi oblatione scilicet scribi in instrumentum contractum

31 *empionis, et vendicionis interuenisse, et proinde*
cum isti contractus essent contra legem, nullam ex
eis percipi poterat beneficiam, *l. adquem, C. de leg. sed*
hæc ratio ad nostram thesam trahi nunquam poterit,
cum Aristidius tanquam Mercator posset interesse
exigere, et illud quidem, quod poterat exigere absque
ulla depravata intentione, siue excessu sine simulata
vendicione conuenient, ut ex *Sard. conf. 337. numer.*
30. et Manent. de censibus, libell. post. lib. 63.
sopra ostendimus.

32 Ex adhuc etiam in terminis prædictis, damnato vel-
ut usurario contractu, et simulatione detecta, Sacrum
Concilium apud *Magistril. decif. 106.* condemnauit
debitorem ad solvendum interesse ad rationem decem
pro centenario, prout etiam observat *Card. de Luc.*
de camb. dist. 24. num. 10. ubi eam vocat nimium do-
33 *ctum, et magistralem, idque etiam per concordium*
præstitum fuisse in casu *Manf. consil. 64.* qui in con-
trarium adducebatur, invenimus.

34 Nec movet, quod supposita simulatione contractus
vendicionis resolvatur in mutuum sine mora, ex quo
interesse non debet præstendebatur, ex *Leonard. quæst.*
80. num. 1. et seq.

Nam neque hæc secunda oppositio oppugnatio collabi visa
fuit conclusio superius stabilita, liquidum, et si Leo-
35 *tardi auctoritatem apud nos maximam, diutim redder*
audientia Fabr. Strac. Gais. et Magistril. pactum
solvendis interesse, quod morte æquivaleret, Leonard. qu.
74. num. 22. desumi respondebatur ex pacto solvendis
pensionem, quod funderi dicebatur jurius supra de-
ductis, et ratione, nam si venditio resolvebatur in
mutuum, quia erat simulata, illa quia erat simulata
locatio, debebat sub se habere suum proprium pactum
reale, et verum, et deinde cum pactum solvendis
pensionem, debebat resolvi in pactum connaturale
36 *mutuo, quod contrahebatur Scacc. de tammere. §. 1. d.*
ampl. 30. n. 4. non poterat intelligi de solvendo usura,
sed illud iustum interesse, quod contrahens, tan-
37 quam publicus Mercator verè patiebatur. *Grat. con-*
sil. 49. n. 3. lib. 2. Alexander. conf. 300. num. 4. lib. 6.

Casares. de Commercio, Tom. II.

Adolm. de contr. dist. 303. in fin. sicut. Scacc. de Com-
mere. d. ampl. 30. num. 3.

Sed ulterius visa est inapplicabilis conclusio per *Leo-*
sard. firmata dist. 94. 80. quærit enim ibi, an ex con-
38 *tractu usurario, et depravata intentione feneratori*
confecto interesse debeatur, et negativè concludit,
unde in suo casu contractum cerè usurarium suppo-
nit, de quo in nostro diffiniamur, et propterea expli-
cari debet in simulatione illicita, juxta casum, quem
figurat Gloss. in dista leg. Empionis, Cod. plur. valere,
et. Quando scilicet quis faciendo apertum mutuum,
quod sit illicitum timens, ne usurarius videatur, il-
lud facit alio contractu personarum, nullam tamen
trahi possit ad casum, in quo quis moderatam illud
interesse stipulando, quod aperto mutuo posset exi-
gere propterea indemnitati consilium, quod nedum Ca-
villi, sed Divino, et Canonico jure permittitur,
Gais. observat. 5. num. 15. lib. 2. Scacc. de Commercio,
§. 1. quæst. 7. part. 2. ampl. 2. n. 96. et 40. et omnibus
allatis Leonard. quæst. 71. num. 4.

Imo clarius ita intelligendum Conclusionem prædi-
ctam *Leonard. quæst. 80.* dicebatur ex alio loco ejus-
dem *Leonard.* quo se ad dictam questionem remittit, 39
tempore quæst. 72. numer. 39. ubi in his casibus in
quibus manifeste apparet intentio, et animus fene-
randi, nihil sub prætextu hujus illicitæ pactationis exi-
gi potest, etiam si Creditor probet sua interesse pecu-
nia illa caruisse, quia usura prohibita fuit, nec licet
nos in pactum deducere, cap. quia in omnibus de usur.
nisi ex subiecta materia, et qualitate Creditoris, et
aliis circumstantiis videantur contrahentes usurarium
nomine intelligisse accessiones legitimas, et id quod
usuri interest ut in specie *l. Curabit, C. de em-*
ption. et vendit. l. 2. Cod. de Dar. promiss. et Cap. Sa-
labrius de usur. et ex Jo. de Imol. et Alexander. tra-
dit in libro, de eo quod interdict. Jacob. Girald. Ande-
garen. cap. 6. fol. 139. Unde quando de depravata con-
trahentium intentione non constat, sed possunt videri,
sub nomine pensionis, non usuras, sed licitum in-
teresse convenisse, sententiam nostram non obstat,
probat videtur idem *Leonard.*

Quod autem in nostra facti specie sub nomine pen-
sionis contrahentes intellexerint id, quod vere interest, 31
et non usuras, satis ex dictis patere videbatur, et ul-
terius suaderet ex qualitate creditoris, qui erat Mercator
solipus negotiari *Gloss. in l. cum de in rem verso verb.*
prædictis in fin. ff. de usur. cum credi non possit, quod
32 *in præjudicium æternæ salutis, voluerit usuras, et ac-*
cessiones illegitimas, et non id, quod ratione interesse
consequi poterat, stipulari, ut jam sæpe repetimus Sard.
conf. 327. n. 50. et facit Caren. resol. 14. sub n. 12. ma-
ximè quando pensio stipulata solvo, et juxta interesse
33 *regionalis correspondet Grat. disto conf. 49. n. 2. g. lib.*
2. Alex. conf. 300. num. 4. lib. 6.

In hac enim rem conducit conventio in primo In-
strumento anni 1641. apostolica testificatione præti una
cum omnibus damnis, expensis, et interesse passis, et
quovis modo paciendi in casu casusvis liris, et evidenti-
34 *tis quodcumque, et qualitercumque sequende, et al-*
tera pariter conventio interesse apostolica in subsequenti
Instrumento anni 1647. pendente termino ad redem-
endum, facit longeva contractum observantia, et ratio-
nibus sæpius calculate, ita ut non solum contractus fuz-
rit eodem pacto renovatus anno 1644. sed etiam,
quod plus est, Virgilio de Philippis Creditorem Ar-
35 *chidoni fuit promissa ejusdem pensionis solutio, reda-*
cta tamen ab ipso ad rationem 3. et quartum pro
centenario, ut supra jam trigimus.

Ex proinde, ex hac observantia omnia processisse
necessaria ad iustificandum interesse censetur, ut ob-
36 *servat Rot. distif. 681. num. 4. 5. part. 18. de Luc. de*
usur. dist. 31. num. 18.

Faciunt repetitis solutiones, quas nedum debitor, 35
sed etiam heredes bonam fidem agnoscendo fecere,
Rot. distif. 168. num. 8. g. part. 18. et 337. numer. 4.
parte eadem, Rot. distif. 153. numer. 6. ad 18. part. 4.
tom. 2. ut proinde ex eis etiam mora inducitur censetur
36 *l. de in rem verso ff. de usur. Gratian. distif. 920.*
num. 14.

Nec non conducit, quod quovis pœniam contra-
37 *ctibus illis reddat de usura suspectus, tamen sustinen-*
tur, quatenus interest, Leonard. de usur. cap. 38. n. 13.

L. 3 quia

quia interesse sub nomine pœnæ in stipulationem deductum censetur, *Bald. in l. cum allegas in princ. C. de usur. Roman. conf. § 10. num. 8. q. 16.*

Et tandem omnino tollere amaritudinem vili sive
confutendo, quam in partibus esse, tam inter Laicos,
quam Ecclesiasticos, Communicantes, & Confraternitates,
et infinitis propterea confutandis contractibus
in scitis M. Syndicus docuit, ut proinde quamvis
contractum utriusque licitum non efficiat, autem
si sufficeret, ne contractus esset feneratorius, sub
pacto pensionis stipulatum interesse intelligere, sane
confutendo praestaret, ut ita contractus interpreta-
ri deberet, quia confutendo semper efficit, ut econtra-
tus interpretetur licitus Card. Mansi. de sacris lib. 8.
tit. 23. n. 24. ubi ubi. Sed his rationibus respondendi
potest, quod licet habent quaedam certum esse contractum
non esse feneratorium, diversum est quomodo ambigunt, quia
tunc confutendo videtur posse interpretari, ut si li-
citus, non autem feneratorius, & in terminis li-
ci de doliis ubi. Sord. conf. 327. num. 53. Gratian.
discept. 14. numer. 14. Cyprian. contrav. 68. numer. 24.
Navar. lib. 5. de asur. conf. 70. in fin. egeste Ras. ad
conf. Ramon. dec. 49. num. 7. & leg. rom. 2.

His equidem quatuorque mentem iterandi iustis
contrahentibus exclusam, & sub pacto solvenda
pensionis verum interesse stipulatum factis credendum
& tamen iis, ad salvandum contrarium, opus non
erat, sed lunc sufficere; quod posuerint sub dicto
pacto contrahentes de interesse intellexisse, ut ita con-
venit ad excludendum labem futuram dici debe-
re, cum parti adversæ hanc enim possibilitatem in-
cumbat elucidare. *Ret. decif. 338. numer. 21. parti. 35.*
ibi ubi. *Et quia ratio pro nris liciis necesse est*
proponere aliquem iussum titulum, & requisita Ca-
strens, eadem propter rationes necesse est contra li-
licitas excludere omnem suspitionem titulum, & quod
requisita Castrensis intervenire non possint; Pogh-
refel. 77. num. 25.

41 Minus etiam credendum subfideat dictam limitationem *Lezardi*, quæ 72. num. 39. procedit inter terminis legis *curari*, & capitulo *fallschreibr*; nam utrumque quod inepte restringitur limitatio ad dictas leges in quibus ultra considerari non potest, & etiam præscindendo à quocumque pacto, & mora, intereße permittitur, statim infringitur replicatio amplexuadvertendo, quod cum superius *numbr*, 38. dictis Auctor daret conventionem usurarium in causis illicitis, societariis, & locationibus usurariis, aliisque contractibus in fraudem usurarium celebratis, limitando inde conclusionem *num*. 39. *Niss*, ex subfida materia, qualitate credi-
tæ, & aliis circumstantiis apparere contrahentes,
41 10 usurarium nomine intellectisse accipere legimus,
15 & id quod verè interfuit, clarè ostendit, quod limitatio omnes contractus amplexatur, de quibus superius loquimur, ut scilicet sit de regula, aliisquequod restringatur ad dictas leges, in quarum specie finitula Creatoris, & circumstantiarum consideratione intereße à jure permittimus dicimus, & juxta quas exemplificando, & non restringendo loquumur fuisse Andæren, ubi subfide *Lezardi*.

Et quāvis in terra super dicto intellectu scrupulis esse non potest, adhuc si quis faceret, cessare deberet; et quo in **conclusis** concertationis per se claram tacitam interesse conventionem, et **Leonard** admissum, **con-**
42 **muni** admissi diebus, et **ex** coniecturis delecti
Rora dicit. 131. n. 9. par. 15. versf. & ex circumstantiis,
Liberty, 137. num. 6. par. 18. Cypre. Galois. contrav.
39. numer. 20. & cum **Leonard** concertant. *Gras* con-
40. numer. 8. 9. lib. 1. *Alexand* con. 200. num. 4. lib. 6.
Scaris, dicit. emp. 200. n. 3. *Adin*, de con. disp. 303.
in fin. num. 2. de *Loco* de nfr. dicit. 15. in fin.

41

Quoniam confutatio non excusat, tamen quando alii debent an licita sit nec ne, datur eis, quod inter obligatio ad restituendum percipitur, & bona fide consumptum, & omnibus transumptis latet Ros. ad conf. Roman. decis. 49. num. 6. & seq. per totum lib. 2. ubi declarato contractu illegitimo adhuc negata fuit imputatio in forum.

Ex omnibus superius exaratis, sicuti certum credidimus penitratior conatibus inspectis personas principalem contrahentem, ejusque heredem, quocumque usque labi carere, absquequoque fide negotium esset dubium, rebus desumere valere, ex regula, quod in dubio pro exclusione usurarum esset iudicandum Bald. in l. cum allegas in fin. Cod. de usuris Pagh. decr. 21. num. 15. Tiraguel. de retract. compen. in fin. num. 138. Paulus differt. 68. num. 8. Rat. decr. 36. num. 25. per 15. et decr. 153. n. 9. par. 4. tom. 2. libentius in sententiam DD. Vll. illustrissimis ab initio restatum inclinavimus inspecta persona Auctoris M. Syndici, nempe Virgilio de Philippis, cui Petrus Baptista debitor cessus, nulla Juris, aut facti ignorantia ductus, sed plenè de omnibus confensus spontè, et libèro solvere promissit, proindeque adversus ipsam Alexander Junior Modernus Contradictor dicti Petri Baptiste sine litiæ vix aliqua infirze exceptione, si que Patri compensisset, sui potest Fak. in Cod. l. 7. tit. 4. def. 1. de usur. et Cajan. de usur. quæst. 60. no. 27. Olas de reff. jur. tit. 6. quæst. 11. numer. 36. Leonard. quæst. 94. num. 77.

ARGUMENTUM.

Excussio Debitoris principalis, quoniam tempore facta esse debet, ut legitimè per Creditorem facta dicatur ad finem agendi contra subsidie obliorum.

Et an credatur creditori deponenti de diligentia per eum contra Debitorem factis.

Et quando ad hunc effectum dicatur constare
præcise de inopia debitoris: latilimè cum suis
distinctionibus, ac declarationibus res enu-
cleare.

S U M M A R I Z E M.

- 1 *Creditori incumbit onus excusationum solam fuisse eo tempore, quo venit dies petendi Creditum a Debitore.*
- Quo tempore classis non comparit ei Jus agendi contra alios subfidiarios obligatos num. 2.*
- 2 *Paupertas debitoris probari debet de tempore, quo fieri debet excusatio.*
- 3 *Paupertas debitoris ad effectum agendi contra subfidiarios obligatos non sufficitur ex simplici aliter fide.*
- Not sufficit probatio Paupertatis in genere, sed requiritur in specie, videlicet, quod debitor ad creditum, de quo agitur persequendum, idoneus non sit num. 7. & de rationibus num. 8.*
- Not probatur ex eo, quod debitor petierit alimentum pro alenda sua familia num. 9.*
- Præcipit si ea posset non obtinere num. 17.*
- Item non sufficitur ex eo, quod quis non vivat ex redditibus, sed de lucris sacrum per indignitatem ex labore comparatis num. 27.*
- 3 *Procurator in committendo nullum præiudicium parit Principali.*
- Produlius scriptura ad unum finem, non præiudicat productanti, quas diversum finem, & effectum.*
- 10 *Pauper dicitur is, qui non habet bona sufficientia pro se, & familia alenda.*
- Secus vero quoad debiti solvendum, nam si habet in bonis quantum pro debiti solutione sufficit tunc non dicitur pauper num. 11. 13. & 19.*
- 12 *Super exceptione per Iudicem in Iudicio repella non est licitum Partis se fovere.*
- 14 *Divitia probantur eodem modo, quo probatur Paupertas.*
- 15 *Testium ingens numerus sufficit defectum excommunicationis alias curæ excusationis.*

- 16 *Alimenta nequei negari non possunt à Patris.*
 18 *Paupertatis probatio sufficit, quod abundetur ad excludendum Aliter intentionem.*
 20 *Executio conventionalis debet esse omnino formalis, & excludere possibilitatem existentia aliorum bonorum.*
 21 *Creditori deponenti de diligentia per eum factis contra debitorem non est Creditum.*
Præcipue si assertio Creditoris sit indefinita, & non percutiat tempus, quo fieri debebat executio
nam. 22.
 24 *Iusta Causa in parte non tollit moram in alia parte.*
 25 *Protestatio, seu interpellatio moram ad hoc ut operetur, requiritur, quod ea fiat ab inopriis, vel à Proximate habente ad id speciale mandatum, & contra propriam personam debitoris.*
 26 *Depositi non liberum, sed cum conditione intrinseca non vitatur.*
 27 *Error cum errore compensatur.*
 28 *Causa iusta, & rationalis excusat à qualibet mora productiva interesse.*

Liburni, Pecunia, et

DECISIO AUTHORTIS,

Veneris 19. Augusti 1718.

E T

DISCURSUS CLXX.

IN nove Judicio Restitutionis in integrum coram Nobis ab Illustrissimo Supremo Magistratu ad referendum Delegatis iterum ad trutinam revocata fuerunt fundamenta Decisionis edite die 14. Decembris anni 1717. per DD. Auditores Neri Badia, & Bonifini super triplici petitione ab Iudith de Campos adversus Benjamin Zaccutum promota.

Quatenus autem ad primam diminutionis valoris intrinseci petierunt, ut vulgo dicitur, *d' Apri d' Agri* post debitum à Zaccuto contractum secuta, plene in totum resolutio capta ad favorem Iudith, Ideoque pro illius confirmatione respondere fuimus pares illissemus penitus rationibus moti, qui in prima Decisione plene, ac doctissime deduxit facere.

Quo verò ad secundam petitionis Caput, super quo fuerunt primi Relatores in Voto, quod Sententia Massurorum lata usque ad annum 1699. exequi debet contra Zaccutum etiam pro aliis petitis 735. s. o 3. dictæ monetæ, quatenus post emisset per dictam Iudith opportunas diligencias, vel excusationem contra Samuellem de Campos in eadem Sententia demandatum non fuerit ille amplius solvendo repletus.

Censuimus utique recedendum esse à decisis, & eorum loco abstinendum fore, & esse in hac parte dictum Zaccutum a petitis.

- Evenim cum ambigi non possit, quin excusatio hæc, utpote demandata in prima Sententia, in iudicatum nendum transacta, verum etiam expressè ex adverso acceptata requireretur, ad hoc ut aperiretur via agendi contra dictum Zaccutum subsidarie obligatum, prout abunde convincit ipsa Decisio, que revidetur, certum itaque est eam in Jure, quod eadem excusatio fieri debuisset saltem de tempore dictæ Sententiae, nempe de anno 1699. quo fuit per Massarios Liburni declaratum eam per Auctorem dictæ Iudith faciendum fore; Adcui namque incumbit docere executionem factam fuisse eo tempore, quo cessit, & venit dies agendi, sua petendi creditum à Debitore ex traditis per *Res. dec. 136. num. 5. par. 17. Niguel. allegat. 40. numer. 40. Spadax. Theaur. Fidei. diff. quest. 39. num. 42. & seq. Esfor. de fidei. quest. 332. num. 7. vers. varia est Res. Jure in Jansen. Restitutio. in Divinis die 18. & 26. Maii 1713. coram Adversariis Sbracci. numer. 60. alias eo tempore per negligentiam Creditoris transgressum non compent ei amplius Jus agendi adversus alios subsidarie obligatos *Ger. Spin. conf. 39. num. 14. & seq. optimè Bonif. apud Adav. de fidei. quest. par. 2. section. 10. pag. 8. 23. num. 8. 30. & 22. cum seq. Barz. decis. Bononien. 72. num. 4. & seq. Cyriac. contrav. 110. num. 6. Revit. decis. 43. num. 10. Niguel. allegat. 40. num. 57. & seq. Benden. collat. 1. Caseres. de Comm. Tom. II.**

20. num. 45. tom. 2. Card. De Luc. de Credit. diff. 94. num. 6. & diff. 96. num. 5. D. Anselm. de Comm. diff. 16. num. 21. & diff. 39. num. 26.

Verum DD. Informantes pro Iudith hanc difficultatem superare non valentes et variis documentis in Processu existentibus ostendere sagarunt, quod usque de tempore dictæ sententiae Massurorum, ac impostum usque in præsens dictus Samuel reprobatur in tali paupertatis statu, ut patere sine obligationi impositus esset, ideoque utpote inuitus, inquit prædicta excusatio omitti poterit.

Ad comprobandum eorum assumptum allegabant primis quandam Epistolam à Zaccuto conscriptam Algeri anno 1680. q. Ithac de Campos, alteram à quibusdam Rabinis ejusdem loci scriptam anno 1696. 20. Angusti Massariis Liburni, iidem fidem trium Mercatorum in dicta Civitate commorantium, & denique ben testes inoprimè coram Nobis legitime examinatos.

Itanem tamen disjucivimus fuisse illorum consensum, quia prædictis singulis documentis ferè perpenso nullum eorum aptum invenimus ad iustificandum Adricis intentionem; Nam super Epistola Zaccuti nil penitus poterat concludi, quia sicuti in facto apparet eam fuisse scriptam per 19. annos ante dictam Sententiam, ita nihil relevat paupertatis probatio, que ex eadem Epistola elici contendebatur; Illa namque percutere debet tempus anni 1699. quo prædicta excusatio fieri exagebatur. *Menech. de præsump. lib. 6. præsump. 25. numer. 11. & seq. Guirez. de iust. par. 3. cap. 46. num. 16.*

Neque etiam verum est, quod ex tenore dictæ Epistolæ appareat præsentia Samuelis incopia, quia Zaccutus nequaquam sanè scriptis eum inopem esse, sed tantum, quod ipse sub prætextu, & colore inopie à debiti solatione excusari petebat. *In quello tocca alla r. 1. sessione delle pette 995. che deve Samuel de Campos à V. S. & respo a risonante David Cern, dice che Samuel si scusa con dire, che non tiene per adesso, & che è a povero.* Longè enim inter se distant simpliciter asserere aliquem esse pauperem, ac asserere aliquem esse pauperem sub hac qualitate, quia nempe ipse se pauperem dicitur; Nam primo casu asserio potest consensu docere, secus in secundo, ut ex Sancto, ac infallibili Evangelio Nostro Joan. Cap. 18. ubi constat, quod nonnulli Judæorum Pontifices, Prædictores ipsius Iudith, & Sanctorum Consilii apud gentem suam reputati, legentes titulum Crucifixionis Christi Nostri Redemptoris redierunt ad Pilatum ita clamando: *Noi scribere Rex Judæorum, sed quia ipse dixit Rex fuit Judæorum.*

Quinimo si tota prædicta Epistola Zaccuti attentè legatur, contrarium omnino apparet, dictum nempe Samuellem tunc temporis fuisse solvendo saltem medio alicujus diligentie contra eum adhibito, vel in pecunia parata, vel ad minus in mercibus, ubi *Ci dice rimettere con prima occasione a cento di questo denaro una balla Pachette di Moscovia, & cento scendo Noi, che questo se si lascia alla lunga sarà mai più per fornire, faranno che David stringa la difficoltà, & che V. S. si faccia nelle migliori forme che si possa.*

Minnique ad Adricis intentum deservire valet alia Epistola trium Rabinorum, nodum ex eo, quod nec quisquam petuit tempus, quo excusatio prædicta fieri debebat; Verum quia tanquam simplex fides non merebatur de Jure allegari pro paupertatis justificatione, ut punctualiter tradit Episcopus. *Ros. disp. Juris lib. 2. cap. 108. num. 16. nulla penitus curata indulgentia Procuratoris dicti Zaccuti, qui per actum merè utronemque tanquam legitimam, & in forma probanti eam agnoscente voluit; Nam in committendis nullum præjudicium Domino Procuratore parere valet *Gr. prius ad Capp. Lorr. dec. 59. num. 11. & latè ampliando Materiam Altimar. de nullitat. tom. 2. Robr. 9. q. 27. num. 193.**

Alterà neglecta pariter contraria consideratione, quod productio dictæ Epistolæ ab ipso Zaccuto facta fuit usque de anno 1696. in alio Judicio, quia cum re vera appareat eam fuisse productam à Zaccuto ad alium finem, & effectum, non est ideo apta nocere productum, ut bene ponderat Decisio, que revidetur. *Ultimo quod.*

Reluctantes ulterius pro motivo undequaque in-

vincibili, quod ex dicta Epistola licet aliqua testificatio probatio paupertatis in genere, etiam nequaquam poterat probatio paupertatis in specie Verum quia in subiecta inani non sufficit loquere de paupertate Samuelis in genere, sed huiusmodi probatio requiritur in specie, nempe, quod adeo pauper ille esset, ut ad dissolvendum debtum, de quo agitur ob carentiam, vel insufficientiam bonorum prioris reperiretur impotens *Ruin. conf. 81. per tot. libr. 3. Gratian. discept. forens. cap. 660. numer. 17. & ibi Carol. Antonius De Luca Leoncl. de privileg. Pauperum pars. 1. question. 6. numer. 2. Rota Roman. coram Baratt. decis. 41. numer. 4. & coram Cotto decis. 343. numer. 1. & seq. & Dumas Junior. dec. 923. numer. 7. lat. optimeque eadem Rota Romana pars. 10. recent. dec. 283. numer. 5. & seq. Ratio est enim manifeste, quoniam potest aliqui censeri pauper habito respectu ad illius conditionem, statum, vel gradum & adhuc tunc bonis potiri, quod sufficienter ad debiti solutionem.*

Eoque magis hæc procedunt in Casu nostro, ubi paupertatis probatio per dictam Epistolam Rabinorum à Samuelis obtenta fuit tantum ad finem consequendi alimenta, quæ pro se, suaque Familia, præcedebat adversus Nepotem, ut scilicet in puncto rationatur *Rot. Roman. dicta decis. 283. numer. 10. & seq. part. 10. recent. Excom. dicta fuisse poterat, quod Samuel non haberet tota bona pro se, suaque alenda Familia sufficientia, quæ viceversa sufficienter ad dissolvendum debitum poterant 735. de quo agitur. Primo equidem casu ad effectum obtinendi alimenta verè ille pro paupere censendus erat iuxta antea notatam Rabinorum, ut punctualiter tradit *Ruin. dict. conf. 81. numer. 9. lib. 3. Secus in secundo, quia tunc ad effectum, ut aliquis pauper dici valeat, requiritur, quod non habeat in bonis quantum pro debiti solutione sufficiat, optimè idem *Exin. d. conf. 81. numer. 6. & Rot. d. dec. 283. numer. 5. par. 10. recent.***

Hic etiam addito, quod in primo iudicio coram Massarios Liburni arbitrio, in quo prædicta Epistola esibita fuit, velle per dictos Massarios habita fuit de ea consideratio; Nam ea non obstante adhuc mandavimus inter ipsi in eorum sententia, quæ transivit in iudicium, dicto Iliach de Campos auctore dictæ Iudith executionem contra dictum Samuelen fieri debere, ex quo sanè sequitur nequaquam posse dictum Iudith si per prædicta Epistola duntaxat, ad exemplum capitebatur exceptionis à Iudice jam tacite rejectæ, amplius se fundare, ut rectè ponderat prima Dec. 6. Ultra quod eam.

Non forent peritissimi altera contraria Algerinorum Mercatorum fides usque ad numer. decem in actis per Zaccutum exhibita, uno quidem ore attestantium, tam ex propria, quam communi omnium reputatione, & fama, quod dictus Samuel de anno 1699. reperiebatur in Statu habili ad solvendum usque in summam pecuniarum mille, quibus aliquidem testibus, licet nullam aliam rationem reddunt, plenam fidem adhibendum esse voluit, *Cravett. conf. 401. numer. 46. Manis. de iuris. lib. 16. tit. 17. numer. 20. & 21. Zacharia de Salaris quest. 308. numer. 21. Urzuel. consult. 2. numer. 16. Adhuc in tractat. Mori omnia solvit numer. 103. part. 1. qui licet loquatur circa probationem paupertatis, attamen bene procedunt, etiam in casu probationis divitiarum, quia modi omnes, qui habiles de Jure censentur ad probandum paupertatem, deserviunt quoque ad probandum divitias ad tradita per *Adjectard. de probat. cens. 326. numer. 13.**

Et quoniam contra prædictos testes summariè examinatos opponerent Informantes pro Iudith multationem perorale eadem præstare factum Procuratoris, qui sponte eos agnovit pro legitimè examinatis, istam iannoni Iuribus supra nãptate ad excludendam fidem aliterum testium prædicte Iudith, cessare nihilominus videtur hæc difficultas attento adeo ingenti numero testium, ex quo non solum prædicto Summariè examinatis defectu, sed ceteris aliis, quibus forte notari poterant, impleri absque dubio docuit, *Formact. de Testibus quest. 62. numer. final. Cyriac. conf. 312. numer. 31. lat. Sperelli. decis. 77. numer. 29. cum seq. Rot. coram Emmeris 180. numer. 3. ultra alios, quos congerit prima Decisio 6. Non istam.*

In omniem casum inspecta adeo ingenti Testium copia ex pluribus etiam sequentiibus adminiculata conje-

cturis, ab executione nempe per Massarios Liburni tunc demandata non obstante dicta Epistola Rabinorum illis conscripta, qui sanè eam minime decreverunt, nisi habita prius aliqua probabili informatione de statu, ac possibilibus dicti Samuelis, tum fortius ab acceptatione ejusdem executionis contra se decreta per eandem Iliach de Campos polimodum expressè facta, adhuc contraria illius acquiescentia, qui alias processu à dicta executione reclamasset, proutque se promissu exhibuisset ad probandum prædictam Samuelis inopiam, si adeo extrema publica, & manifesta, ut modo ex adverso pretenditur, tunc omnibus apparebat, tandemque ex eo, quod nullibi consistit dictum Samuelen obtinuisse alimenta ob sui paupertatem patetentem, quæ aliis de Jure negari non poterant à Patruo Nepoti ad latè firmata per *Rot. Rom. in decis. 194. per tot. 7. recent. quoniam sequitur Adh. ad Causil. de alimen. cap. 135. numer. 7. & Givich. decis. 5. pariter per totum. Censimus saltem dictis posse obiectam paupertatis probationem per ea quæ ferè punctualiter tradit *Ruin. dicta decis. 283. numer. 8. 9. part. 10. recent. cum innotis ibi allegatis, vel cum obumbrari, quod de Jure factis est ad excludendam Actotis interventionem Card. De Luca de fideicom. dist. 25. numer. 4.**

Ex his etiam cunctis tenent ad illa probatio paupertatis dicti Samuelis, quæ passim erant contentebantur ex depositione trini testis producta per partem dictæ Iudith, nempe quia illa est simplex fides à Procuratore duntaxat dicti Zaccuti absque speciali mandato recognita, verum etiam quia dicti testes nullatenus probant, nisi paupertatem in genere, ut clarè constat ex tenore eorum testimonii in ibi „ Cito Samuel de Campos *Excom. dicta interdictio di 20. annorum 2. id est semper in pre stato in una grandissima necessitate, & non in stato de a grado di pagare i suoi debiti* „ ex quo cerè nil argui valet, nisi quod Samuel impotens fuisset ad dissolvendum omnia, & quæcumque sua debita, secus debitum solum pecuniarum 735. de quo agitur; Probatio enim paupertatis in genere, ut supra diximus, non est sufficienti ubi illa eligitur in specie, ad effectum omnino excludendi in debitorum potentiam solvendi debitum, de quo est controversia per auctoritates supra laudatas, præsertim *Ruin. dict. conf. 81. lib. 3. fere per tot. Gratian. disceptat. 660. & Rota dicta decis. 283. numer. 4. & 5. part. 10. recent. Ex magis, quia prædicti testes nullam validam scientiam rationem reddunt; Nam prima per eos allegata, nempe „ Per alcuno diligente, che abbiamo potuto fare „ nihil penitus concludere videtur; Etenim cum istæ diligentiè exactissime, & cum formali discussione fieri debeant, ad hoc ut locus aperitur subsidialis obligationis, perferam, ut licet, quando obligatio subsidialis est expressè qualificata, & concepta sub conditione diligentiarum à Crediore prius agenda, ut adversus primam Decisio 4. *Deferenda autem, & latè tradit Jacob. Pelagati. penes Orter. de pascens cap. 49. numer. 315. 316. & seq. numer. 331. & seq.* Neque in facto appuere possit de qualitate illarum, quæ à prædictis testibus gestæ sunt, imò potius consistit eas tales quales fuisse per eos adhibitas, ut significat videtur verba prædicta „ Per alcuno diligente, che „ abbiamo potuto fare, id est prædicta testium fides utpote inefficax, & invalide rationi innixa nullatenus est attendibilis, prout in terminis relationis creditorem deponendum de diligentia per eos factis contra debitorem firmat *Rot. Romana coram Rayas dec. 312. numer. 9. Minusque convincit altera scientia ratio „ ibi „ Detto Samuel de Campos essendo visuto, & vive di „ presente lui, & la sua Famiglia senza nissun appontamento più della sua propria industria „ quia non percutit tempus anni 1699. quo fieri debebat excussio, & sic tanquam nuntius 1723, & indebitum non probat *Seminari. contrav. 44. numer. 8. Insuper nihil aliud verè concludit quoniam quod dictus Samuel non vivebat ex certis bonorum redditibus, sed de lucris tantum ob industriam suam comparatis* Itaque cum non excludat alia bona mobilia, pecunias, rei, merces, nomina debitorum, sive ante acquisita, sive quæ quotidie ex eadem industria ibi acquirantur; nullumque dici potest ex prædictis testibus probatum esse paupertatem in specie ad fundandam dictæ Adhuc intentionem, ut in puncto adducit *Ruin. d. conf. 81. numer. 3. & 9.***

de 9. lib. 5. *Admone. de reat.*, & *ambig. lib. 16. tit. 37. num. 22.*

Super aliis denique duobus testibus superius co-
eam Nobis examinatis nullam fieri posse infirmam
inventum; Nam ipsi deponunt de auditu tantum,
nullamque habuerunt notitiam de persona dicti Sa-
muelis, nec etiam sciennes tempus anni 1699. nul-
lamque aliam assignantes conclusionem scientie sa-
pientem.

Quo vero ad aliam Petitionem interesse ex iisdem
quoque fundamentis, cum quibus processit peritior
Iudicum Decisio confirmandam esse totum sententiam
Iudicis censuimus.

Minime refragante, quod sub sine propemodum
Causæ coram Nobis replicatum fuit per Infirmantes di-
ctæ Judith, quod nempe dictus Mach de Campos fla-
tium post dictam Sententiam Massariorum Liburni se
paratum obtulerit ad interim recipiendam eam sum-
mam petiunt 737. 5. 3. ad quam fuit condemnatus
salvo Jure augmenti monere, quod erat in controver-
sia, qua oblatione attenta fieri tenebatur Zacutus di-
ctam summam interim exhibere pendente dicta con-
troverfia super augmento; Ita ex eo usque tempore di-
ci debet in mora, cum eam non solverit, iuxta pun-
ctum testium in *L. qui solvitur 30. ff. de legat. 2. de
viti Bart. Castrenf.*, aliisque *seribentes, Gabriel. Com-
mun. consil. de expensis consil. 2. num. 8. Cresp. Val-
duran. observat. 47. num. 8. & seq. Canev. var. reso-
lut. part. 2. cap. 6. num. 27. & seq. & lucisimè Anell.
Amet. consil. 92. num. 5. 6. & num. 23. usque ipse fin. &
de ac interesse per totum temporis decursum usque in
actum tamquam morosus obligatus remanet.*

Obiectum namque cessat ex facto, quia predicta obla-
tio, ceteraque hinc inde protestationes emanant
tantum inter Procuratores longe absentes eorum Principibus;
Quamobrem illæ fuerunt irrelevantes, &
ineffectæ; Nam ad hoc ut requireretur, protestatio, aut
interpellatio more effectum operetur, requiritur,
quod ea fiat ab ipso Principali, vel saltem à Procura-
tore habente ad id speciale mandatum, & contra
propriam Personam debitorem, ut docet in puncto *Franc.
de protestat. consil. 4. num. 4. & 7. & considerat.
61. num. 7. & Rota Romana consil. 36. num. 13. part.
17. recent.* Et de facto si hujusmodi protestatio oblatio-
nis facta fuisset ipsi Zacuto, ille non minus paratus
fuisset dictam summam solvere, si scilicet revera paratus
omnino fuit illam ad formam sententis deponere, ut
ex deposito Algeri facto liquet constare.

Ceterum advertimus in facto, quod predicta obla-
tio Procuratoris de Campos non fuit simpliciter facta,
sed cum expressa reservatione Juris petendi postea au-
gmentum in sententia Massariorum omnium; E contra
verò Procurator Zacutus nunquam recusat dictæ sum-
mæ solutionem, sed tantum protestatur eam velle sol-
vere ad formam dictæ sententis oblique predicta ex-
pressa reservatio, cujus quidem solutionis modus fuit
omnino rejectus per Procuratorem dicti de Campos,
quare non potest in præsentem de aliqua mora argui di-
ctus Zacutus, si scilicet per illos adversariam, quo-
minus solutio foret.

Et licet per Infirmantes dictæ Judith replicatum fue-
rit, quod conditio predictæ reservationis sit intrinse-
ca nequiquam apud erat ad reddendam oblationem con-
ditionalem, & per consequens illa de Jure valeret op-
poni, ut ad terminos depositi firmant *Grazian. caput.
686. num. 8. & seq. Ret. decis. 229. num. 6. & seq.
part. 9. recent. & decis. 67. num. 77. & seq. part. 12.
& Ret. post. Post. de subast. decis. 187. num. 17.*

Attenim pro responsione ponderatum fuit, quod
Procurator Zacutus non recusavit acceptare dictam
conditionem, prout intrinsecè inerat, sed tantam ex-
pressionem prout elare constat ex geminatis responsioni-
bus factis oblationi, & processationibus Procuratoris
de Campos, in quibus se paratum semper præbuit
ad solutionem dictæ summæ ad formam dictæ sen-
tentis Massariorum; Cum itaque tota Contentio inter
Procuratores utriusque partis in hoc foveat. verba-
tur, quod scilicet unus dictam conditionem expressim
desiderabat, alter verò tantum, prout tacite inerat,
eam volebat, non videtur minus errasse Procura-
torem dicti de Campos non acceptando solutionem
sibi oblatam ad formam sententis, & sic cum ea com-

ditione, quæ tacite inerat, quàm Procuratorem Zaca-
cuti, recusando ejusdem conditionis exceptionem, ile-
que error cum errore ita compensatus nemini eorum de
Jure attribendus est per textum in *leg. si ambo. ff. de
compensat. aliisque tribus Juribus*, vel saltem necari
non potest, quod erronea, & divina infirmitas Procura-
toris de Campos in exigenda hac conditione ex-
pressa præ timore alicujus præjudicii, quod sibi obve-
nire credebatur ex acceptatione solutionis oblate per Procura-
torem Zacutus ad formam sententis, iustam occa-
sionem non præbuerit eidem Procuratori Zacuto simili
timore affecto solutionem denegandi sub dicta condi-
tione expressa, eoque tantum offerendi sub tacita,
prout intrinsecè inerat in ipso actu, quamobrem atten-
ta tam iusta, ac rationabili Causa dictus Zacutus à 28
qualibet mora productiva interest meretur de Jure ex-
cusari ex deductis per *Gob. consil. 14. num. 75. & 76.
& optimè Sanfelix. decis. 124. sub numer. 4. vers. Ter-
tio quod lib. 1.*

ARGUMENTUM.

Mutans in refectionem, seu conservationem
cujuslibet rei præfertur in refectione, seu con-
servata omnibus aliis Creditoribus habentibus
anterioriorem, sive expressam, sive tacitam hypo-
thecam; Amplius cum suis declarationibus,
limitationibus, distinctionibus Conclusio declarat,
ac explicatur, ac explicatur. Insuper
ostenditur hoc privilegium non procedere contra
Dotem, seu Donationem propter nup-
tias, seu lucrum dotale, quando concurrunt
temporis posterioritas, & dotis creditum est an-
teriorius; Jamisimè res penditur ad ornatum,
ac explicationem textus in *§. his consequens
Aob. de equalit. Dotis.*

Augmentum Dotis à sponso sponse factæ an, &
quando gaudet privilegio pralationis Doci
concesso adversus vici Creditores.
Mulier in bonis post Matrimonium à Viro,
vel alio pro Dote obligato quæsit præfertur
quibuscumque Creditoribus, etiam hypothecam
anterioriorem habentibus.
Creditor anterior, qui ultra res specialiter sibi
obligatas habet etiam generalem hypothecam
in bonis debitoris, non potest agere gene-
rali hypotheca, nisi prius constituerit confe-
qui non posse ex speciali pignore, quod sibi
debetur; Amplius conclusio multis modis,
deinde in quibus Casibus non procedat, la-
tissimè, ac eleganter ostenditur.

SUMMARIUM.

- 1 Mutans in refectionem, seu conservationem rerum
præfertur in re refectione, & conservata Credito-
ribus habentibus anteriorem, sive expressam, si-
ve tacitam hypothecam, & n. 2. & 3.
Amplius procedere etiam contra Anteriorem anteri-
orem hypothecam habentem pro dote n. 4.
Concurrunt variis, quando Dotis Creditum est an-
teriorius, n. 5. & n. 35.
Intellige tamen de Credito Dotis resistendo Ad-
versarij, scilicet de Dote constituta n. 6.
7 Privilegium pralationis, quod habet Mulier ad-
versus mutantes in refectionem, seu conserva-
tionem rerum, in multis Casibus non procedit,
de quibus remissio n. 8.
9 Mulier in bonis post Matrimonium à Viro, vel
alio Dote obligato quæsit præfertur quibuscum-
que Creditoribus etiam hypothecam anteriorem
habentibus, & n. 10.
Limita si concurrant due Dotes in bonis à Mari-
to quæsitæ, quia tunc servatur prioritas tem-
poris quæsitæ Dotis n. 11.
Vel præfertur ea dote, ex cujus pecunia illa bona
acquisita fuerunt n. 12.
13 Creditor anterior, qui ultra res specialiter sibi
obligatas habet etiam generalem hypothecam in
bonis debitoris, non potest agere generali hypo-
theca,

- shorta, nisi prius confisterit conseqni non posse ex speciali pignore, quod sibi debetur.
- Amplius* Concessio in multis Casibus, de quibus n. 14. 15. 16. 17. 18.
- Limitatur deinde in multis Casibus de quibus n. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 30. 31. 32.
- 22 *Eiusdem* specialis pignoris exceptio debet opponi ante litem contestationem.
- 33 *Admandari* exentio pro Credito posteriori non datur, quando concessa de Credito anteriori.
- 34 *Creditor* prior in tempore praefertur omnibus aliis Creditariis posterioribus.
- 36 *Dotis solutio ex Consequitur* probatur, & ex quibus habeatur, nec ne n. 37. & 39.
- 38 *Probetis* plenissima oritur ex tumulatis praesumptio.
- 40 *Augmentum Dotis* constitutum Uxori per Maritum non est proprium Augmentum Dotis, sed pura, & non privilegiata Donatio propter Nuptias.
- 41 *Augmentum Dotis* fruatur omnibus privilegiis Doti concessis.
- Et praeterea* privilegio praelationis, & prioritatis inter Creditores Mariti n. 45.
- Declara* tamen diamodo augmentum ab initio liberum, & pure constitutum, nec conferatur in tempore dissoluti Matrimonii n. 43. 45. & de ratione ibidem.
- 43 *Augmentum Dotis* per Virum Mulieri liberè constitutum transmittitur per Uxorem ad suos heredes, etiam Viri superstitis.
- 44 *Dos promissa in tempore dissoluti Matrimonii* nulla est.
- 46 *Donatio, qua* fectur per Maritum Uxori, utpote litem pignoris, & pro futuritate Dotis restituenda, non est amplius in usu.
- 47 *Donatio, in qua* succedit loco litem Uxori superstitis, & alibi Amplexus, alibi Augmentum, & alibi Donatio propter nuptias nuncupatur, non consideratur tamquam Dos, sive Augmentum, sed uti lucrum.
- Nec* ei privilegium praelationis competit in praediuicium Creditorem posteriorum n. 48.
- 50 *Donationi* propter nuptias, si sit anterior, competit praelatio adversus Creditores, quorum pecunia res empta, vel restituta fuit n. 51.
- Testis* tenens in h. his consequens Auth. de equali. Dotis erronea detegitur, ac rejicitur n. 52. 53. 54. 55. 56. & 57.
- 58 *Hypotheca non competit* Creditori ex Causa constitutionis, nisi sibi hypothecam reservaverit, & numer. 60.
- Secus* vero procedit in Creditore ex Causa reedificationis n. 61.
- Affertur* ratio disparitatis n. 62.
- 59 *Creditum* posteriori, & hypotheca delictum non praefertur Credito anteriori hypothecam expressam habenti.

Januarius. Hypotheca, seu Praelationis.

DISCURSUS CLXXL

TRAHIT inter omnes pacifica concessio, quod mutans in refectionem, seu conservationem Domus, Tabernae, Ranchi, Societatis, Mensae, Pagnimoniae, vel cuniuslibet aliorum rei praefertur in re conservata, seu refectione omnibus aliis Creditariis habentibus anteriorem, sive expressam, sive tacitam Hypothecam per text. in l. interduum, ff. qui pae. in pign. hab. Declam. resp. 198. numer. 23. & 24. & resp. 109. numer. 23. & seq. Marr. Adit. decis. 19. numer. 19. Paton. de Locat. capite 41. numer. 8. Gratian. disceptat. forens. cap. 616. numer. 16. Rec. resp. 33. numer. 1. lib. 1. Salsat. Labry. Credit. part. 3. cap. 9. n. 24. 25. 26. & seq. Niquet. alleg. 21. n. 81. cum seq. Card. de Loc. de Credit. dist. 15. n. 3. & seq. & latissime Constatum. ad Stat. Urb. annos. 30. numer. 209. usque ad 280. ubi conclusionem ad quos plurimos Casus ampliat. Sauflet. decis. 112. lib. 1. Ubi de refectione Navis, vel Teicrumum Rodriguez de Privileg. Credit. part. 1. art. 8. numer. 17. Ubi si quis locavit domum, vel Apothecam non simpliciter ad habitandum, sed ad res, vel merces conservandas, habet in

meritis, & in rebus praelationem contra alios quoscunque Creditores anteriores, & hypothecarios Constatum. d. error. 30. numer. 254.

Quam conclusionem licet nonnulli ex nostris Doctoribus viderint habere etiam locum contra mulierem anteriorem hypothecam habentem pro Dote, ut sunt Cepall. cont. 124. Bald. Novell. de Dote part. 10. numer. 3. Gratian. cap. 616. numer. 4. 5. & 6. Cypre. Lect. consil. 117. numer. 41. & 42. Ludovif. decis. Persf. de cl. 45. numer. 3. Aden. ad Baratt. decis. 62. numer. 9. Rec. respons. 33. numer. 17. & 18. Gale. de credit. cap. 4. quaeft. 11. numer. 1982. Anfal. de Commercio. dist. 84. numer. 6. & alii enclitici per Amar. resol. 3. n. 23. & Card. de Loc. de Dote dist. 166. n. 55. cum seq.

Nihilominus verior, & communis opinio est non procedere contra anterior Dotis Creditum, ut per textum expressum in h. his consequens Auth. de equali. Dotis firmatur Covar. var. resol. lib. 1. cap. 7. numer. 2. vref. prater hac off. & ibi Farin. numer. 47. & 48. Accofa de cantaria Creditariis res. 2. ampl. 3. numer. 26. & sequens. Gail. de Credit. cap. 4. quaeft. 21. numer. 1980. & seq. Faciet. de locat. & conduct. cap. 41. numer. 27. Rodriguez de privileg. Credit. part. 1. artic. 7. numer. 111. & seq. cum innumeris allegatis Constatum. ad Statut. Urb. annos. 30. n. 334. ubi plures allegat, & n. 320. & idem fatetur De Loc. d. dist. 166. numer. 56. licet aliquid reflectat in contrarium, per quod videretur ab ea opinione recedendum.

Id intellige tamen de Credito Dotis restituentis Mulieri, secus de Dote constituta, quia privilegium dicti h. his consequens competit tantum per restitutionem Dotis, ut expresse declarat Androl. contr. 164. n. 4. Fontan. de Peli. Nupt. claus. 7. gloss. 2. part. 1. numer. 7. 8. De Loc. de Dote dist. 166. n. 21. cum pluribus ibi citatis, qua occasione etiam notari debet, quod idem privilegium concessum Doti restituenti ex d. h. his consequens adversus mutantes in refectionem, & conservationem Rerum, non potest ampliari adversus alios Creditores habentes in specialibus Casibus similia privilegia prioritatis contra alios quoscunque Creditores anteriores, & hypothecarios, ut notat Gail. de Credit. c. 4. quaeft. 11. n. 1988. & seq.

Aliisque limitationes in quibus Mulieri non competat d. privilegium videre poteris penes Rodriguez de privileg. Credit. part. 1. art. 1. n. 46. cum seq. Card. de Loc. de Dote d. dist. 166. alioque Doctores.

Alterum privilegium praelationis datur Mulieri agenti pro Dote, ut nemp in bonis post Matrimonium à Viro, vel alio pro Dote obligato quaeritis, illa praefertur quibuscunque Creditariis, etiam hypothecam anteriorem habentibus, vel quia praefertuntur in Casu habiti acquirita ex pecunia Dotali, ut ad terminos Lq. in rebus Cod. de Jur. Dor. tradunt allegati per Anfal. dist. 85. n. 7. de Commercio, & mox infra scripti Doctores; vel ubi non intraret huiusmodi praesumptio, ex privilegio prioritatis, quod ei derivat ex L. si quis 24. ff. de Jure fisci, quae licet loquatur de fisco, extendi fuit per Doctores ad Dotem, ob equiparationem causae Dotalis cum causa fisci, ut iuxta magis communem opinionem, altera rejecta, firmant cum innumeris curias Androl. contrav. 9. numer. 10. & seq. latissime Rec. Epife. dispat. seculi. lib. 2. cap. 108. numer. 34. cum plurib. seq. Anfal. de Commercio. dist. 13. numer. 29. & 30. Constatum. ad Statut. Urb. annos. 30. numer. 322. & seq. De Ponte conf. 80. numer. 1. & seq. Peregrin. de Jure Fisci lib. 6. tit. 6. numer. 17. Martini. de satis. lib. 11. tit. 26. numer. 23. Canez. Par. part. 1. tap. 9. numer. 2. Accofa de Privileg. Credit. Reg. 2. ampl. 7. numer. 166. & seq. Rodrig. de concursu Credit. part. 1. art. 2. numer. 2. & 6. Pacific. de Salvium. Inspec. 3. cap. 2. numer. 495. & seq. Tranchedin. conf. 28. numer. 19. lib. 1. Boff. de Dote cap. 248. numer. 30. Sammonius. contrav. 17. numer. 39. & seq. Constatum. ad Statut. Urb. annos. 30. numer. 186. & seq. & numer. 322. & seq. Quam Sententiam tenent quoque Rota Romana, ut in decis. 328. numer. 19. part. 3. recent. & decis. 7. numer. 3. & seq. part. 12. & decis. 406. numer. 6. 305. numer. 6. part. 13. & decis. 248. numer. 2. part. 15. & decis. 331. numer. 15. & sequentibus & decis. 495. numer. 8. & seq. part. 18. & etiam Cerr. decis. 477. numer. 8. & Nino. decis. 17. numer. 5. & post de Loc. de Donat. in Martini. decis. 57. numer. 36. & in Remona Donna 6. Martij 1684. & de eadem Alver.

Albergo, & 2. Aprilis 1685. & secunda coram Roderico, & 24. April. 1686. §. penult. coram Interuente, ac demum amplexa fuit Rota nostra Florentina, & signanter lib. mor. 53. fol. 279. lib. 55. fol. 39. lib. 91. fol. 393. lib. 99. fol. 23. lib. 101. fol. 239. lib. 108. fol. 84. & ita decisum fuit à Magistris Populorum sub die 27. Junii de Voco Auditoris Gherardini in causa *Cusmi, & Tetti*, & antea fultori decisivè firmaverat *Cahal, conf. 17. num. 6. lib. 1.*

- 11 Quæ tamen non procedunt, quando in bonis potestæ quæstus à Martino concurrunt due Dotes, nam tunc servanda est posterioritas temporis cuiusque Dotis, ut tradunt *Negusan. de Pign. membr. 2. part. 5. numer. 22. Martini. de tacit. lib. 11. tit. 26. num. 37. Petr. Barb. in l. 1. part. 6. num. 25. vers. ultim. ff. solus. Maritim. Rodriq. de contrah. Credit. part. 1. art. 1. n. 17. vers. Rorlay Boff. de Dote cap. 18. numer. 90. Gai. de Credit. quæst. 11. n. 1652. Cæsar var. refut. part. 1. cap. 9. num. 34. Merlin. de Pignor. lib. 3. tit. 2. quæst. 61. per tot. Cardenal. de Judic. lib. 1. tit. 3. disp. 34. num. 17. ubi de ratione Confessæ. ad Stat. Urb. annos. 30. art. 3. num. 325. rom. 1. Nisi doceatur, vel verè, aut præsumptivè ex pecuniis alicujus Dotis bona acquisita fuisse, quia tunc in concursu dotum docum super hujusmodi bonis præferri debet Mulier, et cuius pecuniæ dotabilibus illa acquisita fuerint, ut per tot. in l. in rebus. Cod. de Jure Dot. & Auth. in exaltatione infantis. Dec. collat. 7. tit. 5. ad medium docuerunt ibi scribentes, & post eos *Alamici. de tacit. tit. 26. num. 42. & dñabus segg. Cæsar. lib. proxime citat. Gai. d. quæst. 11. num. 1653. Boff. de Dote d. cap. 18. n. 90. vers. tamen si solus, & Constantia. ad Statut. Urb. annos. 30. art. 3. num. 326.**

- Assumendo modo alteram materiam, quam debui in commingenda casus examinare quod dispositionem l. 1. Cod. de Pignorib. constituit in prunis certam, indubitatamque regulam ex dicto textu procedentem, quod nempe si prior Creditor habet rem, vel res aliquas specialiter obligatas, nec non simul generaliter omnia bona sui debitoris, neque agere in præjudicium posterioris Creditoris Hypothecæ generalis hypothecæ ad reliqua bona, nisi prius facta excussione confiteretur et specialiter pignori consequi non posse, quod fidei debetur, & ita per eundem textum communiter tradunt *Andreas. contrav. 256. Calvia. de Equit. cap. 30. Theodor. alleg. 39. latissime Prat. observat. 29. Farr. ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. numer. 1. Card. de Luc. de Credit. disp. 126. & 127. Pacifici. de Salvian. Interd. infest. 3. cap. 3. n. 69. & segg. Salgad. Layrinc. ordin. part. 2. cap. 5. n. 4. & seg.*

Quæ conclusio ad plures casus etiam ampliatur per Doctores.

- 14 Et primo, quod prius extitit debeat per Creditorem anteriorem nedum res ipsa specialiter obligata, sed etiam alius fructus, quia illi veniunt etiam sub speciali hypotheca Prat. observat. 29. num. 81. *Andreas. contrav. 256. num. 7. Ror. Florent. apud M-jon. decis. 124. numer. 4. de Franch. decis. 334. numer. 12. & Rota. in addit. ad Franch. decis. 5.*

- Secundo illam procedere etiam contra mulierem agentem pro Dote, icaque illa etiam teneatur prius excutere specialem hypothecam, ne præjudicium pariat posteriori Creditori, ut magis communiter, quidquid aliqui contrarium dixerint, tradunt *Pacifici. de Salvian. Interd. infest. 3. cap. 3. n. 75. de Franch. decis. 5. & ibi add. & præfatum De Luc. n. 5. Andreas. contrav. 256. n. 6. Theodor. allegat. 35. numer. 8. & Farr. ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. n. 11.*

- 16 Tercio procedere five res specialiter obligata possideatur per ipsum Creditorem, five per Debitorem, five per extraneum, five tertium *Gustier. per 50. num. 11. & 12. Adm. de Jure & Jure disp. 336. n. 35. Merlin. de Pignor. lib. 4. quæst. 21. n. 11. Farr. ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. n. 3.*

- 17 Quarto ampliatur, five in Instrumento Crediti generalis hypotheca precedat, & specialis subsequatur, five è contra. *Pacifici. de Salvian. Interd. infest. 3. cap. 3. numer. 76. Merlin. de pignor. lib. 4. quæst. 21. numer. 12. & pluribus citatis Farr. ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. num. 5.*

- 18 Quinto procedit conclusio, five posterior Creditor habeat hypothecam tantum specialem in aliqua re De-

bitoris, five generalem tantum super omnibus bonis *Adm. de Præm. lib. 4. cap. 7. numer. 21. Pacifici. lib. 4. contr. cap. 26. numer. 26. Merlin. de Pignorib. lib. 4. quæst. 21. numer. 11. Farr. ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. num. 4.*

Plures tamen limitationes patitur prædicta conclusio.

Et primo dictæ legis æquitas non procedit favore Debitoris, vel ejus heredum, quia introducta est favore 19 posteriorum Creditorem *Pacifici. de Salvian. Interd. infest. 3. cap. 3. numer. 83. Merlin. de Pignorib. lib. 4. quæst. 21. numer. 27. Faria ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. num. 7.*

Secundo si erodire anterior hypothecarius esset minus Instrumento Crediti cum clausula apponi solita, 20 quod specialitas generalitati non deroget, nam tali casu non intrat dispositio dictæ l. 2. Cod. de Pignoribus ut est verior, & communior Doctorum Sententia, quam latè tenetur *Castell. contrav. lib. 4. cap. 26. numer. 34. Gallus de Fructibus disp. 4. art. 3. nu. 107. Pacifici. de Salvian. infest. 3. cap. 3. numer. 88. Fentanelli. de post. Negotii. claus. 4. disp. 18. part. 2. numer. 86. Card. de Luc. de Credit. disp. 126. num. 20. & dñar. 127. numer. 6. latè Farr. ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. numer. 14. Alesia de privileg. credit. in præfation. ad rez. 3. numer. 38. & sequentibus, & omnium latissime Prat. observat. 29. per totum, de Franch. decis. 5. & ibi Adden. & ibi præfatum De Luc. observat. 5. licet contrarium firmare tentaverint *Calvin. de Aequit. n. 30. lib. 1. Rodriguez de Privileg. credit. part. 2. artic. 1. numer. 4. 5. & 6. Andreas. contrav. 256. qui omnes examinantur, & in hoc impugnantur à prædictis Doctoribus, & præcipuè à dict. Prat. observat. 29. & de Luc. ad Franch. d. observat. 5. vel saltem illorum contraria Sententia procedere potest, quando confaret et mensse contrahentium, quod generalis Hypotheca statet conditionaliter, vel subsidarie, nempe in defectum specialis hypothecæ, ut advenit De Luc. ad Franch. dict. observat. 5. numer. 3. & 4.**

Tertio non habere locum dum agitur per Creditorem anteriorem ex generali hypotheca contra tertios possidentes bona, qui non sunt Creditores, quia prædicta 21 l. 2. sicuti introducta est favore tantum posteriorum Creditorem, ad alios Casus, uti odiosa, trahi non debet *Andreas. contrav. 256. numer. 4. Faria ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. numer. 6. Merlin. de Pignor. lib. 4. quæst. 21. numer. 25. Fentanelli. de Post. supel. claus. 4. disp. 18. part. 2. numer. 85. Rodriguez de Privileg. credit. part. 2. artic. 1. numer. 43. & 44. de Luc. de Credit. disp. 126. numer. 20. vers. verum ubi cessante Sord. decis. 44. numer. 10. & ibi Hodierna. Pacifici. de Salvian. infest. 3. cap. 3. numer. 84. & 89. Calvin. An. de Luc. ad Franch. observat. 5. numer. 3. & 4. Sed hæc limitatio intelligenda est quoad tertios possidentes ex causa tantum lucrative, focus si bonis obligata possiderent ex aliquo titulo oneroso, ut declarant *Carroc. de excess. part. 2. quæst. 65. numer. 9. Merlin. de Pignorib. dict. loc. nu. 26. & lib. 5. quæst. 69. numer. 29. Card. de Luc. de Credit. disp. 126. numer. 20. vers. verum ubi cessante Sord. decis. 44. Farr. ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. n. 6. vers. sed dis. sentit Gall. de Fructibus disp. 4. artic. 3. n. 107. Calvia. de equit. lib. 1. cap. 30. n. 13. Andreas. dict. contrav. 256. n. 5. Gratian. cap. 38. n. 14. Rota nostra Florentina in Libernem. Requisitionis in integrum 6. Julii 1717. cor. D. And. Calderoni n. 19.**

Quarto limitari in Salviano interdictione voluerunt aliqui, sed contraria opinio, tanquam verior, & communior tenenda est, quam firmatur *Sord. decis. 44. num. 14. Merlin. de Pignor. lib. 4. quæst. 21. nu. 32. & seg. Pacifici. de Salvian. infest. 3. cap. 3. nu. 69. & 70. com segg. De Luc. ad Franch. decis. 5. n. 6. in fin. Andreas. d. contrav. 256. nu. 8. qui male supponit Pacificum contrarium concludere, quod non est verum, si sententia legatur.*

Quinto non procedere in casu, quo res specialiter obligata non est sufficiens ad solutionem totius Crediti anterioris hypothecæ creditoris indubitata firmare ex verbis ejusdem legis *Rodriguez de contrah. credit. art. 1. part. 2. n. 28. Pacifici. de Salvian. infest. 3. cap. 3. numer. 71. & seg. Farr. ad Covarr. lib. 3. var. refut. cap. 18. numer. 2.*

86 Sexto limitatur dicta equitas l. 2. in casu Instrumenti quarantagius, seu Cameralis, ut pluribus citatis notatur *Pacific. de Salvoan. interdict. infpec. 3. cap. 3. num. 86. & 87.* Verum limitatio ista mihi non videtur probabilis per eas rationes, quas contra eam adducit *Surd. decif. 44. num. 28. & 29.* quam videtur sequi *Merlin. de Pignori. lib. 4. quest. 21. numer. 56. vers. verum Sordas,* & latius *Andréol. contr. 256. num. 27.*

87 Septimo eadem equitas limitari solet in Causis Mercatorum, vel alias, in quibus proceditur de bono, & aequo, vel sola veritate inspecta, ut innuit *Cardin. de Luc. de Credit. diff. 126. num. 20. vers. attamen,* & latius *Pras. observ. 29. num. 89.* Verum neque limitatio ista vete procedit, ut tradit *Merlin. de Pignori. lib. 4. quest. 21. n. 54.* & reprobato d. Prato sustinet *De Luc. ad Franch. decif. 5. n. 7. Andréol. d. contr. 256. n. 8. vers. etiam ad se,* & id ex summa equitate, cui innititur d. dispositio *Legis 2. ad favorem posteriorum Creditorum,* abique ullo præjudicio, & damno anterioris, quæ equitas ideo magis servanda est in illis Causis, in quibus proceditur de bono, & aequo, & sola veritate inspecta.

88 Octavo limitatur quoties in Instrumento adest clausula *Compturvi*, cujus virtute creditor possessionem bonorum, quæ maluerit, persequi, & capere potest *Cogit. de remed. subd. remed. 11. n. 9. Thefaur. decif. 215. Prat. observ. 29. num. 86. 87. Strabon. ref. 71. n. 15.* sed tectio hæc limitatio refellitur à *Merlin. de Pignori. lib. 4. quest. 21. num. 28. 29. 30. & 31. Surd. decif. 44. num. 12. Andréol. contr. 256. num. 10. Carol. Ant. de Luc. ad Franch. observ. 5. n. 6.*

89 Insuper ad Materiam advertendum est, quod exceptio hæc excussionis pignoris specialis opposita est aze lris constitutionem, alias non efficit attendenda, si potest fieret *Surd. decif. 44. num. 20. & Cogit. de remed. subd. remed. 11. n. 4. vers. secunda queritur Prat. observ. 29. num. 88.*

90 Quid autem dicendum in Casu, quo Creditor anterior habet generalem hypothecam, & posterior item generalem, quæ tamen minus generalis est, ex quo debitor de tempore sequode obligationis minores res, seu bona possideret, quia post primam hypothecam generaliter constitutam ad favorem primi Creditoris bona alienaverat: abque hæc ratione existimo non posse cogi in tali casu creditorem anteriorem ad excutienda bona alienata ex sua generali hypotheca, ad effectum relinquendi alia bona non alienata, & hypotheca favore secundi Creditoris, quia dispositio dicitur *Legis 2. C. de Pignori. procedit* tantum in casu, quo anterior Creditor habeat hypothecam specialem, & generalem, ut in puncto firmat *Gutiérrez. conf. 50. n. 16. Tronçoni. var. lib. 3. de Pignori. ref. 5. n. 9. Molin. de Primis. lib. 4. quest. 21. n. 14. & seq. & pluribus aliis citatis Far. ad Ceter. lib. 3. var. ref. cap. 18. n. 9.*

91 Voluerunt etiam quædam ex Doctoribus nostris prædictam equitatem l. 2. C. de Pignori. ampliare ad casum, in quo aliqua anterior Creditor, ultra hypothecam generalem super indifferentibus bonis debitoris, habet obligatam, cõ indolent Principis, seu Regiam assensum, bona quoque differentia, nempe Primogenituræ, seu majoratus, aut bona feudalia, iteque talis Creditor teneatur, & cogi valeat suam satisfactionem in dictis bonis differentibus consequi, & sic relinquere Creditorem posterioribus alia bona libera, seu indifferentia, ut super eis se satisficere valeant. Quæ opinio in Regno Neapolitano prævaluit, ut videtur ex *pones Marin. ref. 16. n. 15. & ref. 58. num. 12. lib. 2. & de Luc. ad Franch. decif. 519. n. 1. & 2. & num. 4.* Verum apud omnia alia Tribusalia contraria opinio prevaluit, & acceptionem obtinuit, ex eo quod talia bona differentia semper intelliguntur tacite obligata in subsidium, in casu nempe, quo non sufficerent bona libera, vel allodialia debitoris *De Franch. decif. 519. Neapol. alleg. 4. num. 39. Cyriac. contr. 238. num. 33. lat. Cogit. lib. 4. contr. cap. 26. a. numer. 29. Add. ad Molin. de Primis. lib. 4. cap. 7. & omnium, latissime Salgad. Labyrinth. Credit. part. 2. cap. 5. per tot. Far. ad Ceter. lib. 3. var. ref. cap. 18. num. 10. Cardin. de Luc. de Credit. diff. 30. n. 3. & diff. 127. n. 3. & 9. cum pluribus ab aliis citatis.*

Sequitur decisio Rota Romana

I N

ROMANA PECUNIARIA,
SEU CAUTELE ANGELI
SUPER RESERVATIS.

Febris 3. Junii 1718. coram Herrera.

PRO credito scutorum duorum milium à Comite Jacobo de Albert relicturum debitorum Petro Gabriello Fabromatorio, in majori summa jam Creditio ratione sumptuum factorum, & operum impensatum in constructione Theatri Turris Nonæ, & Domorum adjacentium ad dictum Comitem spectantium; Nec non etiam pro fructibus recompenfatis inter Partes in certa quantitate conventis, & in considerabili summa scutorum mille quatuorcentum quinquaginta trium decurris; Partes Vener. Collegii SS. Nicolai, & Blasii ad Cæsarinos heredes jam dicti Gabriellii egerunt contra bona hereditaria præfati Comitis Jacobi debitoris interitus defuncti, Mandatumque executionis in Tribunali Eminentiissimi Vicarii Urbis pro utraque summa reportarunt, non obstante cautela Angeli per Comitem Antonium, alioque Fratres De Albert dicti Comitis Jacobi filios allegata ex iuribus Dotalibus Victoriarum eorum Maris; Quod Mandatum cum exequendum disisset R. P. D. meus Crispus, prævisi *Dominus Dreifemibus* coram eo editis 22. Februarii & 11. Junii Anni proxime præteriti; Ideo dictis fratribus De Albert iterum apud Signaturam Justitiæ reclamantibus, novam Commissionem impetrarunt Mibi directam cum clausula "Alteri qui ad legitimam" in cuius sequelam, consilio Dubio per Me proposito fuit die 4. Aprilis proxime decursi, Domini enim nequaquam inter se convenissent quoad capitale supradicti crediti, respectu cujus Causa novæ discussioni tunc fuit reservata, convenissent tamen quoad fructus, pro quibus ad legitimam executionem prædicti Mandati procedendum non esse responderunt, ut ex *Decisione sub dicta die coram Aze edita*; Unde nova contentione, quoad dictum capitale, inter Partes hodie instantia, etiam illius respectu ad dicti Mandati executionem procedendum non esse responsum fuit; Et ex ratione, quia, allegata per dictos fratres De Albert retentione controversarum domorum pro creditis anterioribus illique satis concludenter justificatis, utique non potest super eisdem Bonis decerni exequutio jam dicti Mandati pro credito posteriori, ut *super*, relaxati, jura vulgata ex *theoricam Angel. in l. A Dio Pio, §. Si super rebus numer. 1. ff. de re judic. de qua Ridelphus. in prac. part. 1. capitul. 9. numer. 23. & 14. Cardin. de Luc. de Jadic. diff. 40. numer. 19. Rota in nullis, seu Sublatis. cautela Angeli 14. Februarii 1716. 6. Pro adiungunt coram R. P. D. meo Crispo.*

Credita autem, super quibus allegata retentio per fratres De Albert fundabatur, sufficienter justificata fuisse convincit publicum Instrumentum donec celebratum usque de anno 1663., & præferens eorum creditum in fœcis viginti quinque usque, hoc est quinque mille pro residuo Dotis matris ab hereditate Comitis Jacobi Patris relicturum, viginti vero mille pro donatione, sive Augmento dotali à dicto Comite Jacobo in alia Matrionum Victoriarum unum constituto, & ab illius hereditate similiter consequendo; Quæ sunt credita cum sint longe anteriora creatio Patrum, utpote originem defuncti à simplicibus privatis apochis annorum 1695., & 1696., id est pro eis dicti fratres fuit præfati, nedum quia in tempore priores, juxta vulgatum regulam *Texas in l. qui generaliter, in l. prior, in l. creditor ff. qui per. in pign. lib. & in cap. qui prior de regul. per. in 6.* Verum etiam quia potiores, utpote Creditores ratione Jurium dotalium Victoriarum eorum Maris, pro quibus prelazio eis competit etiam adversus credita Alionis, licet provenientes ex causa constructionis, Avoc modificationis controversarum domorum, ad *text. literalem in §. His consequens Auth. de equal. lit. dot. &c. ibi "Unde volumus, ut si qui non retineant, aut etiam agrum emiser, non possit talia privilegia malitiose opponere"* per quæ ista tradunt *Bart. in l. interduum num. 5. ff. qui per.*

in Pignor. hab. Cavar. var. refolut. lib. 3. cap. 7. numer. 2. cum seq. Cypre. Larr. confutat. 127. num. 40. Amer. refolut. 3. num. 27. Gratian. difceptat. forenf. cap. 257. numer. 33. Alerlin. Pignatelli. controu. lib. 1. cap. 26. numer. 3. Gair. de Credit. cap. 4. in Appendic. numer. 120. Alerlin. de Pignor. lib. 3. quæst. 31. Card. de Luc. de Dot. difc. 166. numer. 56. Rota coram Buratt. difc. 223. num. 2. & in reuoc. difc. 328. num. 22. cum seq. part. 5.

Adversus utramque istud credendum, inherendo Dissensionibus antecedentibus Infantiæ, denud. iniungebant Scribentes pro Patribus; Et quidem respectu dictorum residualium fœuorum quique nullum, non constare allegabant de effectiva illorum numeratione, veluti pro obtinenda restitutione omnino docendum esse inculcabant; Sed irritis promissis constu. Quia licet de integrali dicti residui numeratione effectivè non appareat ex certo, & irrefragabili documento; De ea tamen sufficienter constare visum fuit ex validis, & urgentibus coniecturis, quarum medio illius solutionem, ad instar alterius cuiusvisque debiti, probati advenirent Fontanelli. de pœll. nuptial. clasf. 14. gloff. unic. part. 2. numer. 66. Card. de Luca de Dot. difc. 164. num. 1. Rota apud Alerlin. de Pignor. difc. 63. n. 1. coram Danz. var. difc. 823. n. 6. & in res. dec. 86. num. 6. part. 11.

Multiplices verò, & quidem urgentes coniecturas dictam numerationem fœuorum concurrere in præsentia vife sunt; Et quidem ultra præcedentem promissionem dotis in summa fœuorum viginti millium constituta, non impugnabatur effectiva, & prompta ejusdem dotis numeratio pro rata fœuorum quindecim millium; Quæ juxta cum successiva alimentacione Usuaris, & Familiæ, aliorumque onerum Matrimonialium sustentatione pro spatio triginta, & ultra annorum, absque eo quod Comes Jacobus maritus de retardata hujusmodi residui solutione unquam conquisitus fuerit cum dotis Promissore, Viro ceteroquin spectate fidei, & idoneæ solvendi, utique integram numeracionem convincit; veluti reflectendo ad hæcmet numero circumstantias pro verificatione solvendi integre dotis conclusionis Cavarum. var. refolut. lib. 3. cap. 7. numer. 6. Fontanelli. de pœll. nuptial. clasf. 14. gloff. unic. part. 2. numer. 33. Rota coram Pet. difc. 277. sub numer. 2. cum sequentib. coram san. memor. Gregorio XV. difc. 62. sub numer. 7. & dec. 468. numer. 9. cor. Duran. difc. 409. sub num. 22. cor. Priol. difc. 390. numer. 5. 7. 8. 9. coram Arzelli. difc. 43. numer. 22. coram san. memor. Jovic. X. difc. 105. numer. 7. cum sequentib. coram Cardin. Cero difc. 86. num. 4. & sequentib. in reuoc. difc. 24. n. 9. part. 3. difc. 160. num. 2. part. 7. difc. 436. num. 6. & sequentibus part. 9. rem. 2. & in Romana Salvatoris 30. Januarii 1704. & Verum coram cler. mem. Card. Capra. Ex cumulantibus quippe presumptionibus plenissima oritur probatio, ut dixerunt Beld. conf. 3. n. 4. lib. 3. Roman. conf. 7. numer. 3. Soccin. jun. conf. 39. nu. 14. lib. 2. Cyprie. controu. for. 291. numer. 21. Rota coram Coccin. difc. 297. num. 2. coram Bich. difc. 30. numer. 33. & coram Card. Cero difc. 86. num. 11. Quidquid esset tibi unica tantum coniectura, vel plures, sed minus efficaces concurrerent, ut in subjecta materia advenit Rota in res. difc. 336. numer. 4. in fin. part. 2. & cor. Card. Cero dec. 86. n. 11.

Majore autem, fereque univerfa oppositio versabatur circa alterum credendum fœuorum viginti millium à Jacobo viro, ut dictum est, Victorie sue uxori assignatorum in causam Augustini dotales, respectu cuius idem Scribentes pro Patribus acriter contendeabant nullum dictis Reis conveniri competere potestatis privilegium, utpote à Jure tribuendum ipsi tantum doti, ejusque vero augmento, quale proculdubio considerari non posse alicuius illud, quo pro retentionem allegant fratres de Alibert, quia cum tale Augmentum constitutum non fuerit per Mulierem, sive ejus Consanguineos, sed per ipsam Virum; ideo nequaquam reputatur verum, & proprium Augmentum dotis, nec illius pars dicitur, sed quocunque nomine à Patribus fuerit compellatum, semper resolvitur in parum, & non privilegium donationem propter nuptias, ut notari adveniebant per Cravero. conf. 830. num. 4. Sard. conf. 104. num. 16. 17. Menie. de tacit. & ambig. lib. 19. tit. 4. n. 5.

Adlin. de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 34. num. 4. Cavar. var. refolut. part. 1. cap. 9. tit. de Dot. & dotal. propter nupt. num. 88. Gratian. difcept. forenf. cap. 213. num. 1. & seq. Michæler. de fratrib. part. 1. cap. 29. num. 15. Rota cor. Alerlin. difc. 80. n. 4. & in Avenionem. Donarionis 24. Aprilis 1682. & Idæque etiam cor. bon. mem. Ursino.

Ni urgentibus, ut ipsi Informantes subnecebant, verbis illis in promissione controversi augendi adjectis, ubi *La detta Dote sua, e s'intenda augumentata ad altri fœudi venimilia; E in tutto non s'profici questo augmento dotalo debba esser di fœudi quarantamila;* Quoniam licet dotali, sive Augmentum à Viro ante Matrimonium, vel in ipso actu Matrimonii ita factum, ut Mulieri plenè acquiratur, & unicam summam, sive unicam ejusdem Mulieris Creditum cum ipsa Dote constituitur, & cum ea penitus confundatur, ejusdem dotis naturam assumat, illiusque qualitatem, & privilegia fortissimè, ex animadversis per Spad. conf. 220. sub numer. 4. vers. quod assem lib. 2. Torr. de pœll. furar. fœcess. cap. 13. sub num. 170. Cardin. de Luc. de Dot. difc. 141. num. 3. Rota in reuoc. difc. 795. numer. 4. part. 18. coram Covel. difc. 146. num. 4. in Romana Dote 3. Julii 1676. sub 5. Nam Dorem coram cler. mem. Card. Taya. & 2. Decembris ejusdem anni sub 5. Summa igitur cor. bon. mem. Victorio, & in Romana Confus 3. Decembris 1694. & Tandem coram bon. mem. Matus; Id tamen conditio non posse alicuius in caso, dum augmentum ab initio non fuerat liberè, & purè constitutum, itat eodem Matrimonio durante, Victoria uxor tantam Dorem in propriis dominiis, & bonis habere diceretur, quantum ipsa originaria constituit, & augmentum superadditum præferebant, sed erat res prolixior eventualis, dependens à conditione præmorientis ejusdem viri promittentis, ubi *In caso, che egli fosse morto;* Quæ spes, ultra ejus eventualitatem, & incertitudinem, jus etiam favore mulieris tribuebat de tempore, quo ob Matrimonii dissolutionem non intrabat, nec amplius dabatur nullus dotis, ut videmus fere verbis conclusa Card. de Luc. de Dot. difc. 27. num. 12. & advenit Rota in Avenionem. donarionis 24. Aprilis 1682. & Quod in caso coram bon. mem. Ursino, ubi *Donatio est collata in tempore dissolutionis conjugii, in quo cum cesset Dote, qua sine matrimonio esse non potest, reparetur, quod donatio tunc dici posse non videtur, & Dote pars, cum non eriam nulla sint partes;*

Non satisfacta, ut ipsi Informantes prosequerentur, responsione, quod à conditio adjecta sollemnio fuerit solutioni, non varent substantie ipsius donarionis, quæ ab initio para, & perfecta fuerat; Quoniam ultraquod contrarium manifestè præferebat alicuius litteram ipsius promissionis, clarius etiam id confirmari fuisset ab altera conventionem, qua stabilitum fuit *« Che in caso, che fusse stato lungo alla restituzionem della suddetta Dote, il medesimo Signor Giacomo sua solamento tenesse restitutor fœudi diecimila, e ritenerli per se gli altri diecimila. »* Ex qua stipulatione clarum fieri allegabatur, quod Matrimonio per obitum mulieris dissoluto, promissio donationis, sive Augmenti Dotalis prolixior evanida, & resoluta remanebat; Dum condonatus Jacobo viro superflui fœudis decem millibus, ipse nominatim ad restitutionem residualium fœuorum decem millium adhibebatur. Et tamen eorum est, quod ubi promissio dicti Augmenti in se fuisset libera, & non conditionata, jam d. Jacobus non tantum tenebatur ad restitutionem ipsius Dotes, verum etiam ad Augmenti præstationem favore hæredum ipsius Mulieris, ut in his terminis, relatis concordantibus, advenit Cardin. de Luc. de Dot. difc. 141. num. 5.

Præterquamquod ubi etiam dicta conventio respectet tempus solutionis, fere præstationis jam dicti Augmenti; adhuc tamen difficultatem ex hoc solutam non remanere subdebant; Dum sciam nulla est Dote promissa in tempore dissoluti Matrimonii, ad clarum Test. in leg. si Pater in fine, §. de Jur. Dot. ubi *Nova ita tamen dicendum est in persona mulieris, si mortis causa causa Dorem promissi, quia nisi Matrimonium contritus serviat, Dote nulla est;* Ita etiam nullum dici potest Dotes Augmentum, quod cum ipsa Dote statim non substantiatur, utpote quia collatum in tempore, quo

dos, ejusque ritus amplius non datur, ut bene in his terminis advertit Rota in dicta Avenionem, donationis 24. Aprilis 1682. §. Quod in casu, coram bon. memor. Ursino, ubi „ Quod in casu propositi evidenter reddi-
tur, et indubitabile, advertendo quod excocto, ac
sola summa donata est collata in tempus distulsi
in conjugio. „

Ex quibus sane omnibus interpellat idem Scriben-
tes pro Patribus concludant, hic non agi de proprio,
et vero Augmentum Dotale, sed de Donatione propter
nuptias; Si non de illa, quae antiquius per virum intro-
fuitur, et vocabatur tauren, utpote loco pignoris,
et pro sua securitate Dotis, ab eodem viro sive con-
stante, sive soluto Matrimonio refundenda; Juxta Text.
in authenticis, des. data Cod. de donat. propter nupt. quae
Donatio cum ipsa veritate fuit observata; et ab Ana-
stasio recessit, ut laud ponderant Hened. conf. 48. nu-
mer. 10. cum seqq. lib. 1. Sanchez de Matrimon. lib. 6.
disput. 1. numer. 1. Card. de Luc. de Dot. disp. 165. nu-
mer. 7. Rota post Fentim, ad Statut. Urb. decif. 135. §. Quod
etiam, et decif. 245. numer. 14. apud Zaccab. de Salar. in
rec. decif. 795. numer. 2. parti. 12. et in Verulam Dotis
30. Junii 1702. §. Praterquamquid cor. clar. mem. Card.
Caprari; Saltem de donatione illa, quae succedit loco
Lacri, Uxorii superflui constituti soliti, et hodierni
etiam temporibus usui frequentis, alibi Antefatum, ali-
bi Lucium, alibi Augmentum, alibi Donatio propter
nuptias, et alibi Dotarium compellatur, nec tamquam
Dot, sive Augmentum, sed uti lucrum consideratur,
ut bene advertit Cardin. de Luc. de Dot. disp. 165. sub
numer. 7. vers. secunda species; Et in praesenti casu de
facto ita consideratum fuisse deducunt ex convention-
e in eisdem Capitalis peculiariter adjecta „ ibi „ scilicet
„ pro, et de dicta Signora Sposa posse praeferre alteri
„ lacri de parte Dotale, conformis dispo. lo Statute
di Roma „ pro qua sane donatione nullum praeferentis
privilegium competere, maxime in exclusionem Credi-
torum potiorum notantur Cassill. contraverf. jur. lib. 3.
capit. 4. numer. 30. et seqq. Acq. de privileg. credi-
tori. parti. 1. artic. 1. numer. 154. cum sequentibus Mainard.
decif. Tholofan. lib. 3. decif. 20. numer. 3. Adden. ad
Gratian. decif. Alenach. 213. numer. 3. vers. si enim a
muliere, Merlin de Pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 50. nu-
mer. 10. Card. de Luc. de Dot. disp. 165. sub numer. 7.
vers. secunda species, et disp. 166. numer. 91. Rota in
rec. decif. 246. numer. 3. parti. 2.

Strenue quamvis hae promoverentur per Informantes
pro Patribus, Domini tamen superiussum procos exila-
marant illorum relevancie examen asserere. Quoniam
aut contravertit donatio censenda erat verum, et pro-
prium Augmentum Dotale, et illo casu res omni proce-
ssu difficultate vacabat, quia cum idem Augmentum in-
ducat naturam Dotis, et unum idemque fuit cum ipso
aucto, l. inter fecerunt. §. Cum inter, ff. de palli. do-
nat. leg. etiam Cod. de Jur. Dot. Card. de Luc. de Do-
nat. disp. 10. numer. 9. Rota cor. Duran. decif. 129. nu-
mer. 4. et coram Cuccin. decif. 2158. numer. 47. Ideo disposita
49 favore Dotis locum habent etiam quoad ipsum Aug-
mentum, pro quo idecirco idem conceditur potioritas
privilegium, ut gentilibus consistit in subiecta materia
litteraliter disposita Textus in dicto §. His consequens
Authent. de equalit. Dot. „ ibi „ Quasimodum est igitur
„ si malier praeferentis privilegium super antiquum Do-
„ tem, et Augmentum, in quo etiam hoc fermatur pri-
„ vilegium „ notaruntque Alenach. conf. 93. numer. 12.
lib. 1. Barfas. conf. 180. numer. 4. et seqq. lib. 1. Rimi-
nati. Jun. conf. 812. numer. 12. 17. Alenach. de tacit.
lib. 1. tit. 26. numer. 3. Cassill. contraverf. Jur. lib. 3. ca-
pit. 4. numer. 33. Cyriac. contraverf. forenf. cap. 551. n. 34.
cum seqq. Gratian. dispo. forenf. cap. 498. n. 36. Ciarlin.
contraverf. lib. 3. cap. 239. numer. 6. et seqq. Cardin. de
Luc. de Dot. disp. 141. numer. 5. Campo. eodem erasit.
parti. 1. quest. 61. et quest. 69. Rota in recen. decif. 795.
numer. 1. cum seqq. parti. 12. decif. 83. numer. 4. et seqq.
parti. 19. et in Romana Pecuniaria 30. Junii 1704. §.
Hinc praeferat cor. Reverendiss. D. Adinori.

Aut vero eadem donatio non Augmentum, sed Lu-
crum, sive Anteposuit, seu Donatio propter nuptias
dicenda erat, et illo passet calat jura Fratrum de A-
libert in tuto reposita dignoscantur, quia cum ipsi
pro isto credito sint longe anteriores credito Patrum,
ideo eis omnino praefereendi sunt, ad litteralem dispositio-

nem Textus in l. affidis. §. Hec autem Cod. quod
per. in pign. hab. ubi post praeferentem advenit hypo-
thecae aliorum Creditorum licet anteriorum Doni clar-
giam, et expresse in immediate sequenti authenticam
Quo iure extenditur etiam advenit Creditores, quodcumque
pecunias res empta, vel restaurata fuit, subnectatur: „
Hec autem, quoad Dotem tantum sanctimus, non „
ad ante nuptias donationem, quam suo tempore ser-
vire disponimus, et habere inter Creditores sui tem-
poris ordinemus.

Literali huius Textus sanctioni minimè contradi-
centibus dispositis in §. His consequens Authent. de equali-
t. dotis, et c. secundum quae Patres Auctores inhaeren-
do Decisionibus antecedentibus instantie annuabant pro
huiusmodi credito quamvis anterior nullam dictis Fra-
tribus de Alibert praeferentem competere; Quoniam li-
cet lectio dicti Textus, iuxta versionem Halaandrinam evul-
gatam per nonnullas fortassis maeis obvias impressiones;
Intentioni Patrum favere discederet, attamen verbus
illis „ Et si prior anteposuitis donatio invenitur „
Ante hanc dicta versio attendi nullatenus poterit, utpo-
te nimis distant a Graeca sua matrice, et originali lo-
catione, ejusque veris, et genuinis intelligentia, secun-
dum quam loco dictorum verborum „ Et si prior an-
teposuitis donatio invenitur „ legendum est „ si „
prior anteposuitis donationis invenitur „ quemad-
modum ultra dictam Graecam originalem lectionem,
quam ita cantare patetfacerent versiones a publicis non
exigui nominis Interpretibus Urbis expositae, legendum
esse monent Antiquissimus Bergunius Iudex a Pils, o-
cultissimus Avenius Cencilus, Henricus Asplius,
Dionysius Guisfredus, Carolus Annibal Faberius
in Basilic. tom. 4. lib. 29. tit. 1. de augm. dot.
et donat. propter nupt., etiamque privileg. capit. 3.
§. His consequens, Theophil. Antefor in §. Et alio-
lim Insignit. de alienat. Angel. de Pers. in eodem
§. His consequens. Auth. de equalit. dot. et c. Joann.
Lamellus in Basilic. univers. Jur. Roman. lib. 2.
tit. 5. capit. 40. Erroremque constanter Halaandrinam
versionis improbandum supradicti Faberius, et alio-
rum lectionem tamquam vulgum, suoque originali-
tatem consonam dicuntur Anterior Faber lib. 2. con-
junctur. cap. 11. sub numer. 9. „ ut „ Idem apparet
evidentius ex eo, quod Insignitius scribit de la-
cris negotiabilibus, ut in eis nullum praeferentis pri-
vilegium habeat malier adversus Creditores istos, „
si sint illi anteriores, id enim significans verba il-
la „ SI PRIOR, scilicet privilegia, ANTENUPTIALI DONATIONE INVENIANTUR, quae
vulgata lectio est longe rectior, quam Halaandrinam sic
habens; ET SI TEMPORE PRIOR INVENIAT-
TUR DONATIO ANTENUPTIALIS „ Merlin.
Pignatelli. contraverf. Jur. tom. 1. capit. 26. numer.
22. „ ibi „ Ille Textus mendosus legitur secundum le-
tionem Halaandrinam; Longe enim verior, et re-
cipitur est vulgata lectio, quae ex Graeco originali
desumpta sic habet „ SUFFICIT ENIM QUOD
A LUCRIS CADANT, SI PRIOR, scilicet privi-
legia de quibus sermo, ANTENUPTIALI DO-
NATIONE INVENIANTUR.

Est sane hanc esse rectam, germanamque dicti Textus
versionem, et intelligentiam, operae ultimum,
seruque interfragabilem, comprobatur remanere ex
ductus; Primum quia admittit contraria Halaandrinam in-
telligentia, secundum quam mulieribus nulla conceditur
praefatio pro donatione propter nuptias, quamvis in
tempore anteriori, inevitabili, et aperta sequeretur
antimonia cum antecedentem dispositis in l. affidis §. fi-
nal. et in Authent. Quo iure et c. immediatè subsequenti:
C. qui per. in pign. hab. quibus stabiliter remanet, quod
inter privilegia Creditores, qui ad rem emendam,
vel restaurandam pecunias mutuantur, et antierem pro
antenuptialis donatione agentem, temporis ob id sit fer-
vandus; Quam profecto contradictionem maximum
elles absurdum impingere Justianus ad. Legem Corderi-
tori, qui tanta cum solertia, et adhibe accurato studio
proceffit in editione ejus novi Codicis, quem, ut ab
antiquo abrogato distingueret Reperta Praetextibus nun-
cupavit, ut nulla quamvis minima contradicção inesse
universas illius Constitutiones notanda compingatur,
quemadmodum ipse protestatur in l. 2. §. Contrarium
Cod. de pign. Jur. medietan. „ ibi „ Contrarium au-

rem aliquid in hoc Codice positum nullum sibi locum vindicabit, nec invenietur.

- Secundo verbis enucleatis dictis Haloandronis verborum convincitur etiam ex inextricabili ejusdem Imperatoris testimonio in *Atheniensis de privilegio dicitur barietatis mulieribus non prestante*, &c. quod utpote editum 2. Kalendas Maji anno ejus Imperii XIV. est indubie posterius altero *Atheniensis de equalitate*, dat. emanato 21. Kalendas Decembris anno Imperii xxi. ibi enim in l. Quia igitur referendo Imperatoris auctoritatem disposita sic ait: *Quia enim decimus privilegium Mulieribus daturum, ut etiam prioribus Creditivibus praeferatur, & meliorem ordinem eas habere, & nec a tempore superatae in DONATIONIBUS AUTEM PROPTER NUPTIAS, SECUNDUM TEMPORA, PER QUE FAINT HYPOTHECAS HABERE omnibus in praesenti facimus manifestum per hanc Sacram nostram Legem, &c.* Hujusmodi fides ipsius Imperatoris testimonium nemo non scit quantum efficaciam obtineat pro persuadenda veritate, & genuina supradictae Legis intelligentia, ut in terminis simpliciter rubricae advertunt per *Text. in l. ante Cod. de capitatione. Civ. cons. etiam. lib. 11. Gloss. in l. 1. verb. restituitur, Cod. de licentia tertio pro- vocat, Alexand. cons. 1. numer. 7. lib. 4. Cur. Jan. cons. 107. numer. 2. Sord. consil. 163. numer. 12. Card. De Lac. de Jurap. dist. 30. numer. 19. Rota in rec. decif. 455. numer. 8. part. 4. & cor. san. mem. Alexand. VIII. decif. 169. numer. 17.*

- Jura Fratrum de Alibet validiora insuper reddidit pondératione, quod licet creditum Gabriellini proveniat ex causa constructionis, sive edificationis Theatri Turris Nonae, & domorum adiacentium, de quibus agitur, tamen cum idem Gabriellinus sibi expresse non caverit de speciali, & explicita reservatione hypothecae, prout omnino ad posteriorum obtinendam literaliter requirit *Text. in l. licet Cod. qui pot. in pign. hab. ibi* "Quod si pignori esse specialiter obligatum suum convenit" & advenit Bartol. ibidem sub num. 2. Diodor. Talden in Commentar. super Cod. tit. qui pot. in pign. hab. num. 4. & seqq. Flor. de Adm. variar. lib. 1. pars. 6. art. 3. num. 40. Berlich. consil. 65. num. 142. cum seqq. Gratian. distict. ser. cap. 690. num. 5. & seq. Haberh. de consens. cred. cap. 2. num. 3. & seq. Merlin. de pign. & hypoth. lib. 3. quest. 23. numer. 2. cum seq. Card. De Lac. de cred. discurs. 15. numer. 2. & seqq. Consil. ad Stat. Urb. annos. 30. numer. 239. Adden. ad Baratt. decif. 62. numer. 10. & 11. Rota cor. Ubald. sen. decif. 176. numer. 6. & seqq. & coram Emerio Jan. dec. 435. n. 6. Ioh. tamquam creditum posterius, & mere Chirographarium, omnique prolixus hypothecae destitutum, praeiudicium hand contendere valet cum credito valde anteriore, expectantem hypothecam habente, ex vulgari Juris, de quibus Androl. contr. 204. per tot. Merlin. Pignus. contrav. Jur. centur. 2. cap. 19. per tot. ibique Stepp. in febal. numer. 1. & seqq. Card. De Lac. de cred. dist. 31. per tot. Rota in recent. decif. 362. num. 3. cum seqq. & decif. 275. num. 9. & 10. part. 11. & in subiectis terminis Donationis propter nuptias advertit Richey. de prius. mulier. cap. 3. fol. 1. part. 1. num. 123.

- Quin loco necessariae huius specialis reservationis hypothecae haberi valet declaratio per Gabriellinum apponita in apocha anni 1695. in qua Jura omnia ipsi de iure competentia sibi reservavit super domibus, & aedificiis noviter construendis usque ad integram proprietatem crediti satisfactionem; Etenim ultra quod talis reservatio adjecta non legitur in alia posteriori apocha anni 1696. creditum Gabriellini praesentare in scitis mille; accedit etiam, quod reservationem hypothecae, quam talis conventio expresse in se non praesertit, multominus inducere valet sola praeservatio Jurium eidem Gabriellino competentium de iure; cum juxta illud, specialis conventio inclusa, talis hypothecae non deat favorem mutuantium pecunias ad emendum, vel constructionem ex Juribus supra notatis, nec ex dicta conventionem aliquid additum fuit illi, quae ipsa Jura dispositio secum fert ex vulgari notat per Card. De Lac. de Jurisdict. discurs. 14. numer. 3. Rota cor. Royas decif. 132. num. 6. & coram san. mem. Greg. XV. dec. 158. num. 3.

Prioritatem, quam ex dispositione distinet, in leg. licet Cod. qui pot. in pign. hab. ad sui favorem deservire non valentem, Partes alioquin frustra mutuae satisfecerant ex dispositis in leg. interdam, ff. eod. tit. Quia dispositio dicti textus suffragatur tantummodo reficiendo, non autem noviter in alieno fundo constructis, 61 quatinus fuit Gabriellinus eorumdem Patrum Auctor, veluti compingitur advertunt gloss. in eadem leg. interdam verb. crediderunt in fine, & in l. licet verb. commisit; Jansen. in l. Creditur num. 4. ff. de eorum pecun. Amari. rescript. 3. per totum Corneil. de Judic. tom. 2. dist. 28. num. 3. Acoft. de privil. credit. regul. 3. amplius. 3. n. 4. Rodriguez. de consens. Credit. part. 1. art. 7. num. 8. & seqq. Merlin. de pignori. lib. 3. quest. 5. num. 68. Cardin. de Lac. de cred. dist. 15. numer. 3. Passon. de locat. & condact. cap. 41. n. 17. Consil. ad Stat. Urb. annos. 30. numer. 239. Rota cor. Emerio Jan. decif. 435. num. 5. Quae sunt disparitates inter reficiendum, & noviter edificandum, etiam aspernantes aliquam primam facie involvere videntur, adque tamen ea penitus lapsa remanent, nequid ex auctoritate legis ita disponemus, ut per text. in l. praescript. ff. qui, & a quibus, in subiecta materia notavit Cardin. de Luca de Dot. dist. 196. num. 6. diciturque Rota. decif. 70. num. 5. & decif. 71. num. 3. dicitur collect. per Consilium ad Stat. Urb. Venum etiam ex egregia ratione, assignata per Cambon. de clausul. clausul. & specialiter obligatio, numer. 29. ubi "Ratio non deest hujus specialitatis, cur stillicite conveniatur" si, seu reficiendum privilegium tantum praestant, & non faciunt, refidet autem in favore publico, cuius interest ne ex destructis aedificiis Civitas deserviat fieri, eadem respici, adeoque Domini edificiorum ad hoc passus compelli, tam ramos compelli argueret ad nova aedificia construenda" ad text. in leg. praescript. ff. de off. Praef. & leg. singulari, Codic. de aedific. privatorum. Quam rationem prius approbaverat Rota. in l. in fundo 11. ff. de rei vindicatio. & post hos notavit etiam Acoft. de privileg. credit. regul. 2. ampl. 3. num. 5.

Sentiant Scribentes pro Patribus istorum efficaciam, idcircoque omni studio suadere conabuntur, creditum Gabriellini eorum Auctoritas non provenire ex causa novae edificationis, sed ex causa necessaria reparationis, dum etiam primitiva in eodemmet sua aedae Theatrum, cum domibus annexis, quae opera, & sumptus dicti Gabriellini in meliorem, sive elegantiorum tantummodo formam restitueret succum; Objectionem tamen cessare visum fuit ex facto; dum ex apocha inter Consilium Jacobum, & dictum Gabriellinum celebrata de anno 1695. apparet, dictas domos fuisse solo aquatas, novalesque desuper ex integro constructas, ubi "secundo si oblige pariter in subiecta Adstro Pictura Gabriellini de gustare, & eisdem la sequenti tre Cofetto & interius" Promittit de riseris tunc le muraglie dalli fondamenti.

Ex his igitur cum credita Fratrum de Alibet unilique justificata dignoscantur, illaque tum anteriora, tum etiam posteriora apparent credita Patrum, veluti meriti Chirographario, omnique prioribus hypothecae destitutum, ideo iure optimo ejusdem Fratris petita controversam domorum retentionem pro dictis creditis concedendum esse, & per consequens ad legitimam executionem mandati favore eorumdem Patrum relaxari procedendum non esse existimant Domini, post secundam causae propositionem, Partemque in iterum acerrimo contraditorio auditas, &c.

ARGUMENTUM.

Laxissime agitur an, & quando major pars Creditonum in Concordiis iniitis cum Debitore communi, vel in Induciis ei concessis praejudicare possit minori parti Creditonum, & an istae dilaciones concessae Debitori transeant ad ejus heredes.

Et an major pars Creditonum post unum accordium cum Debitore possit iterum alterum accordium cum eodem Debitore iniire in praejudicium minoris partis Creditonum: Item an Debitor, qui vult venire ad concordium, te-

neatur

neatur prius ostendere statum patrimonii sui, vel sufficiat tantum illius Afferio, quod penes se nil aliud reperitur.

Item plura alia notabilia ad materiam colliguntur, ut patet ex summatio.

S U M M A R I U M.

- 1 Referantur Auctores de hac materia laici agentes.
- 2 In concedendis iudiciis, vel conceditis cum Debitore faciendis omnes Creditores sunt citandi, & simul congregandi.
- 3 Necnon Creditores absentes numer. 7. sed distingue ut num. 4.
- 4 Contrarium servatur de consuetudine universali, numer. 5.
- 6 Creditores citati pro accordis, vel pro concedendis iudiciis debitoris, si non comparant habentur pro praesentibus, & consentientibus.
- 7 In numero maioris partis Creditorem, qui se accordis subscripsit, computantur etiam consentientes Debitoris.
- 8 Limita vere quoad Utorem n. 8. & 9.
- 10 Accordum firmatum per maiorem partem Creditorem se minori praedictis, debet confirmari per Iudicem.
- 11 Nec operatur, nisi sententia transacta fuerit in iudicio n. 11.
- 12 Per nisi Sententia fuerit inappellabilis, n. 12.
- 13 Ad hoc pars Creditorem potest iterum novam concordiam inire cum eodem Debitore, & ita praedictis numeri parti. Et de ratione n. 14.
- 15 Creditum multum minuitur per longam temporis dilationem.
- 16 Debitur quando teneatur necesse ostendere statum sui Patrimonii, si ad concordiam devenire velit cum suis Creditorebus, & n. 17. 19. 20. & 21.
- 18 Debitori offerenti si nil aliud in bonis habere credendum est, nisi in contrarium per Creditores probetur.
- 19 Concordia inita per maiorem partem Creditorem cum Debitore deesse deesse, & in tota se postea valida est, & praedictis minori parti Creditorem, & de ratione num. 23. Declara tamen ne num. 25.
- 20 Nisi recuperari possent bona Debitoris sufficientia ad satisfactionem Creditorem, licet Debitur latitaret, num. 24.
- 21 Creditur non potest obligari ad standum concordia, a maiori parte Creditorem firmata, quando eius creditum contrarium fuit paulo ante illam concordiam.
- 22 Creditur, qui est alterius Creditoris Procurator, si se subscripsit accordis Debitoris, intelligitur se utroque nomine subscripsisse.
- 23 Creditur, qui se subscripsit sub conditione, dummodo ceteri Creditores concordia adhaerant computatur in numero Creditorem consentientium.
- 24 Accordum initum per maiorem partem Creditorem, si non habuit effectum quoad alios Creditores, nequidem tenet pro maiori parte Creditorem, qui se subscripsit.
- 25 Creditores possunt recedere a concordia, quando Debitur illam non servat.
- 26 Intellige tamen de maiori parte Creditorem, non autem de minori n. 31.
- 27 Accordum solum Debitori non comprehendit debita futura.
- 28 Limita tamen in debitis conditionalibus, & habentibus causam de praeterito, num. 33.
- 29 Accordum solum per maiorem partem Creditorem habentem personalem tenorem aliorum non praedictis Creditorebus hypothecariis. Limita ut num. 35.
- 30 Nec Creditores fideiussores habentibus, num. 36. limita ut n. 37. & 38. Declara ut n. 39. & 40.
- 31 Quinquennales dilationes Debitori concessa non transeunt ad illius heredes.
- 32 Ad hoc pars Creditorem hypothecarium, que canonice cum Debitore, si habeat hypothecas anteriores praedictis numeri parti Creditorem posteriores hypothecas habentium, Sociis vero si na-

tor pars Creditorem habet hypothecas posteriores, & num. 43.

- 44 Creditores hypothecarii, licet posteriores, qui habent aliquam prerogativam prioritatis, vel prioritatis, non tenentur stare accordis inito per maiorem partem Creditorem anteriores etiam hypothecas habentium.
- 45 Pactum factum a maiori parte Creditorem non nocet Creditorebus privilegiatis.
- 46 Creditores, qui conveniunt cum Debitore, ut eis solveretur quinquaginta pro centenario, si alii Creditores superveniant, possunt advocare a primis Creditorebus pro rata quodvis eis solutum fuerit, remanente penes primos Creditores aliorum adversus Debitorem, ut eis solvatur id quod eis fuerit per talem avocationem diminutum, & numer. 47.
- 48 Creditores Decretorum debent esse omnes aequales pro rata debiti & bonorum reperiendorum & n. 49.
- 50 Creditur ex causa Dotis, vel ex pia causa tenetur concurrere ad accordum factum per maiorem partem Creditorem.
- 51 Distigue tamen conclusionem ut ibid.
- 52 Limita in Creditorebus ex causa personis Domorum, Depositi, rerum consilium, & mercatorum, num. 51.
- 53 Appellatio suspendit omnes executiones, tam in causa crediturii remittentis venire ad accordum, & appellantis, quam in causa debitoris appellantis propter derogationem iudiciorum, vel accordis.

Nullius Concordia Debitoris cum maiori parte Creditorem.

DISCURSUS CLXXII.

Quomodo modum pluries in hac materia quinquennalium dilatorum, seu concordia debitoris cum suis Creditorebus, vel maiori eorum parte inita, sive incedenda, tum consensu, tum iudicando exercendo respectu minus Advocati, & Iudicis mihi occasio contigit; ita ut plures de facili possem desuper discursus contrere: Verum quia cum nonnulli casus, & quaestiones super quibus scripsi, aut iudicari sint obvis, & respectabiles penes quamplures Auctores de hac materia laici agentes, inter quos Scopp. ad Cod. Fabri lib. 1. cir. 5. defin. 13. usque ad 18. Adignan. altercat. 62. per tot. Consilium. ad Statut. Urb. amor. 50. per tot. Mart. Berliab. a det. 235. usque ad 244. Urcul. de transact. quae. 85. per tot. & decif. 7. & decif. 35. ubi loquimur ad terminos Statuti Florentini Antiquae de denat. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. a numer. 77. cum seq. Stannard. de vis. Carterat. lib. 3. §. 1. cap. 1. 2. & 3. & seq. Card. de Lac. de Credit. dist. 152. per tot. Anald. de commerc. discurs. 11. & dist. 24. Farinat. in report. Iudic. quae. 95. per tot. Atrium. de pignor. & hypoth. lib. 4. quae. 136. Rot. Lucens. inter recessus. a Dom. Palma nep. decif. 51. tom. 1. Rec. de decif. a numer. 183. ad n. 227. Stracc. eod. tract. part. 6. & 7. Rodriz. de concursu Credit. part. 1. in proem. per tot. Pacific. de Salvo. Interditi. inq. 3. cap. 2. a n. 411. & omnium laudissimè Ludovic. Santilis a Aetio de Inductis Debitur. per 34. quaestiones. Quapropter in hoc discursu me restringam ad ea, quae mihi notabiliora visa sunt, vel non ita obvia, vel saltem magis consilia, aut controversia apud Doctores inventi.

Primo enim de iure communi comperitur est, quod tam in concedendis iudiciis, quam in remittendis debitoris aliqua parte debiti, vel in quolibet alia concordia cum eis incedenda omnes Creditores sunt in unum vocandi, simulque congregandi, alias accordum factum a maiori parte Creditorem minori parti nullatenus valet aliquod praedictum inferre, ne per text. in l. fin. C. qui bon. red. possunt, docent Gratian. c. 222. a numer. 3. & seq. Rec. de decif. n. 215. Salsad. Laybr. Credit. part. 2. cap. 2. numer. 69. cum seqq. Merlin. de pignor. lib. 4. quae. 136. numer. 8. Cardin. de Lac. de credit. dist. 152. Anald. de commerc. dist. 11. n. 6. & 7. Rodriz. de concursu credit. in proem. n. 32. laud. Stannard. de Fidei. Carterat. lib. 3. §. 1. cap. 2. numer. 1. & seqq. fol. mihi 411. Brich. dec. 236. n. 1.

Quo polito gravis orta fuit inter DD. in hoc controversia, an etiam Creditores absentes ad hunc effectum citari,

citatus, vel moneri debent: nonnulli enim putantur pro validitate injunctum concordare cum debitore citationem, seu monitionem absentium esse necessariam; alii vero contrarium, ut videre est penes *Berlich. decif. 236. numer. 1. cum fequentibus Salgad. Lalypint. credit. part. 2. cap. 30. numer. 67. cum pluribus fequentibus à Adelo quæst. 6. per tot. Rodrig. de concuf. credit. in pragm. numer. 37. & fequentibus Antonex de Donat. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. numer. 89. cum pluribus fequentibus Rec. de decif. numer. 213. & 216. Farinac. in repert. Judic. quæst. 99. num. 23.*

In hac tamen opinionum varietate hac tamquam æquior, & communis, & facilius magis congrua fequentia est diffinitio: Aut major pars Creditorum eft præfens, & concordia per eam cum communi Debitore conclusa fuit, & tunc talisq. accordum, vel conventio etiam Creditibus abfentibus, & non monitis, ita eos afficiat, ut rati, & rectè poterint obligari à Jufdice ad ftandum concordie: Aut vero major Creditorum pars non eft præfens, & tunc neceffaria eft omniño abfentium vocatio, quam diffinitionem magis communiter fequitur *Santil. à Adelo de induc. debit. quæst. 6. per tot. Antonex de Donat. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. n. 90. & feq. ubi refert ita fuiffe judicatum per Portugalliam Senatorem Farinac. repert. Judic. quæst. 99. numer. 23. in fin. Tiraquell. in trakt. res inter alios alla limit. 34. Scannard. de vifit. Carcerat. lib. 3. §. 1. cap. 2. num. 8. fol. 412. Berlich. diff. dec. 236. num. 9.*

Hodie vero ceffant hæc quæftiones, quia in præfentibus ubique Mercentium placatum non fervatur hujusmodi convocatio Creditorum: Solent enim Creditores feptuaginta in folio Accordi à Debitore fingulis eorum exhibitio fe fubfcribere, de qua confuetudine omnino fervanda teftatur *Rec. de decif. numer. 213. & 216. Anfald. de comm. d. difc. 11. numer. 7. & 8. Salgad. Lalypint. credit. part. 2. cap. 30. numer. 71. Antonex de donat. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. numer. 91. in fine Berlich. decif. 236. numer. 3. & 6. Pro illis vero locis, in quibus non prævaluit talis ufus, & adhuc fervaretur jux communi, advenire debet, quod fi Creditores abfentes, vel etiam præfentes in loco citati, vel moniti effent ad interveniendum, & non comparent, neque per fe, neque per Procuratorem, tunc haberi debent pro præfentibus, & confequentes *Fab. in Cod. lib. 1. tit. 9. deffinit. 21. numer. 9. Rebuff. de lit. dilat. annal. artic. 1. gloff. 2. numer. 53. & fequentibus Berlich. decif. 236. fab. numer. 8.**

In hoc numero majoris partis Creditorum non effe computandos confanguineos debitoris, qui fe fubfcripferunt illius accordum, voluit *Rodrig. de concuf. credit. part. 1. in pragm. numer. 37. ex quo fuit tales perfonæ fufpectæ, fed rectius in contrarium tenuit Stracch. de decif. part. 6. numer. 9. circa fin. Tiraquell. de utroq. revall. in pragm. numer. 44. Farinac. repert. Judic. quæst. 99. numer. 14. Molénum. Alencor. 62. nu. 3. cum pluribus citatis, & per Rec. de decif. part. 6. numer. 186. & in dubitabilioribus terminis, quod nempe ipfemet Uxor debitoris debet admitti ad firmandum Viri fui debitoris concordium, & fic in numero majoris partis Creditorum computari, tenet *Scannard. de vifit. Carcerat. lib. 3. §. 1. cap. 2. in fin. fol. 412. Molénum. Alencor. 62. numer. 3. in fin. ubi refert decif. Thori in 3. part. dec. verò, utrum, tamen quoad Uxorem mihi videtur durum affumpsum, ideoque mihi magis aridet opinio Cardinalis De Luca de Credit. difcuf. 252. numer. 16. contrarium tenendis ob rationes per eum adductas, & præcipuè ob rationem fumme fufpicionis, & non liberi affenfus, five propter nimiam affectionem, five propter mentis reverentiam, qui confiderari poffet in Uxore, prout vero quoad Uxorem inter illa fufpicio, quam ponderant *Gregor. Lopez ad L. L. filian. part. 3. lib. 6. gloff. a quella deve, lib. 6. & Rodrig. loc. cit.***

Notandum tamen eft, quod accordum, vel conventum, licet à majori parte Creditorum firmatum, ut minori parti præjudicet, debet prius citata parte diffentiente per Jufdicem confirmari *Antonex de donat. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. numer. 92. Anfald. d. Cafarej. de Comm. Tom. II.*

*difc. 11. numer. 9. Farinac. repert. Judic. q. 95. n. 24. Adelo de Induc. debit. quæst. 1. numer. 23. Berlich. decif. 236. numer. 10. Graian. difcept. cap. 222. numer. 26. Salgad. Lalyp. Credit. part. 2. cap. fin. numer. 73. & ufque quo fententia Judicis non fuerit in judicium tranfata, accordum non incipit effectum fuum foris Sanctius à Adelo de Induc. debit. quæst. 27. numer. 20. verf. in Convention. & numer. 21. Intelligit hanc concluf. circa tempus, & modum folutionis conventum, ut dicit hic citatus à Adelo. Verum quando fententia eft inappellabilis ftatim à die fententie accordum incipit vires fuas habere *Sanctius à Adelo dicto loco num. 20.**

Nunc mihi obvium venit dubium, an poft initum aliquam Concordiam per aliquos, vel per omnes Creditores cum debitore, fi major pars illius Creditorum pro rationabili causa aliam concordiam, feu accordum iterum cum eodem debitore inire duxerit, valeat minor pars Creditorum adstringi per majorem partem Creditorum ad fubfcribendum, feu adhaerendum dicto novo accordum, fuper quo dubio in contingencia Cafus affirmativè alias refpondi, & adhuc in eadem opinione remaneo ob eam rationem, quia facultas, qua datur de Jure majori parti Creditorum ad accordum in eundem cum debitore communi, non terminatur in primo actus, fed porrigitur ad omnes, & quascunque concordias, quas juxta varietatem temporum, & cafus major pars pro communi utilitate facere opportunum duxerit, ut in pundtualibus terminis firmat *Berlich. decif. 236. n. 8. & Lado. Santil. à Adelo de Induc. debit. quæst. 27. num. 12. & 13. licet ille loquatur de nova dilatione quinquennali per majorem partem Creditorum iterum concessa, & non de relictæ parte debiti remiffa, quia eadem eft ratio, nam per instantas dilationes idem præjudicium oritur minori parti Creditorum, quod eis prius per aliquam remiffionem debiti, quocumque per longam dilationem nedum magnum incommodum producat, fed etiam longe diminuitur Creditum, ut per textus expreffus in §. plus infit. de fidejuss. & §. Plus autem infit. de alim. & leg. §. cui 12. §. Admum in fin. ff. de Verb. fignificat. & l. folidum, ff. de foluat. tradit egregie Senator Loffianus coram Phæb. dec. 7. num. 12. 13. & 14. tom. 1. ubi etiam notat quod quampura majores incommoda patitur creditor ex longe retardata folutione, quam ex aliqua remiffione debiti *Bar. cor. Cur. dec. 36. n. 12. & pondum ad eum notum Rota Lutenf. decif. 31. numer. 9. tom. 1.**

Queritur etiam per DD. an debitor fi ad concordiam devenire velit cum fuis Creditibus, obtemperare prius debeat fuis patrimonii ftatim: in qua quæftione ita distinguendum effe arbitror, aut ipfe Debitor, qui majorem partem Creditorum trazit ad concordiam aliquam, intendo minorem partem ad ei adhaerendum obligare, & tunc exiftimo ftatim teneri patrimonii fui ftatim palam facere, & in hoc fenfu loqui videtur, vel intelligendi funt allegati per *Berlich. decif. 236. d. numer. 33. nam fi ex ftatu productio per Debitorem conflaret, quod ipfe preteriret in gradu fatisfaciendi fuis Creditibus, vel faltem meliorandi eorum conditionem, non teneretur minor pars contradicere ftare concordia à majori Creditorum parte fubfcriptæ quia effet irrationalis *Berlich. decif. 235. numer. 59. Rec. de decif. numer. 204. & 217. Farinac. repert. Judic. quæst. 99. numer. 9. Quod probandum tamen fuis Patrimonii ftandum erit liberæ, & inventario per ipsum Debitorem exhibitio, ac illius affirmatio, quod præter bona in inventario per libris defcripta, nil aliud fibi remaneat pro Creditorum fatisfactione, nil in contrarium per Creditores probetur, ut laet *Berlich. d. dec. 236. n. 42. ufque ad 54.***

Aut vero major pars Creditorum, qui videtur fuum Debitorem fugitivum, vel latitantem, omnia bona fua occultantem, & fic fe extra fperam pofitum confequendi fatisfactionem fuorum Creditorum, cum eo concordaverit, inftat apud Jufdicem, ut obligetur minor pars ad ftandum concordie per eos firmatæ, & tunc eo cafu infipide nimium, & perperam opponeretur, per minorem partem Creditorum, quod per debitorem, qui latiat, vel anfigit cum bonorum fuorum occultatione, prius educatur apud Jufdicem ftatus fui Patrimonii: quomodoque fi major

par Creditorum ex tali necessitate ducta ad aliquam concordiam, absque priori bonorum manifestatione facienda a Debitore devenit cum eodem Debitore, ne in totum Credium suum amitteret, non est rationale, quod huiusmodi oppositione per minorem partem impediri majori Creditorum parvi consecutio alicuius partis suorum Creditorum, & Ideo in huiusmodi posse minorem partem Creditorum obligari ad firmandum concordiam inique per majorem partem docent optimè *Affili. decif. 288. num. 3. vers. secundus casus est, & ibi Adden. & Ansaldo. de commercio. dist. 11. num. 11. egregie Rocc. de decif. n. 188. Anan. de denar. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. numer. 83. Farinact. repert. Judic. quest. 93. numer. 3. vers. secundus est Pacific. de Solvian. interdict. in April. 3. cap. 2. numer. 418. Merdon. de pignor. libr. 4. quest. 236. numer. de Laceroff. Sententia à Alfo de Indus. debit. quest. 2. numer. 35. & 36. ubi expressè monetur, quod si Debitus cessione bonorum suorum agere intendit, tali casu tenetur addocendum Creditores suum-Paritatem suam, secus in casu cuiusvisque accordii, vel conventionis, aut concessione indolentium dependentium à mea voluntate Creditorum, cum sit in libero partium arbitrio, ubi agitur de pactis, aut contractibus, uno potius, vel altero modo inter se convenire, adventum alterius, quod in toto iuris civilis corpore non reperitur lex aliqua in contrarium in hac materia dispositiva ubi (sunt verba dicti Authoris) in differt quare, quia in bonorum ingressu inventarium debet facere Debitus omnia bona sua Creditoribus indicande, ut videri in indicatorem concessione hoc non expresserunt leges Imperiales, quicquid in contrarium attenta legi Cassell. videtur disponere lex facta, & sequitur tit. 9. lib. 3. recopil. Hispaniar.*

Et adeo loci verum est, ut iuxta veriorum, & communiorum DD. opinionem concordia facta per majorem partem Creditorum cum Debitore, etiam dolose decedat, & alibi cum bonis in tuto positio, ita valida est, ut minor pars obligari valeat ad eam accedendum, ut late firmat *Berlich. dec. 235. numer. 61. & seq. & ante eum Paris. quest. 100. lib. 3. Atenech. de receptis. posses. remed. 15. num. 170. Cephal. conf. 51. numer. 30. Anan. de test. bonor. quest. 26. numer. 1. Strach. de decif. part. 6. numer. 20. Scannarol. de visit. Carcerat. lib. 3. §. 1. cap. 1. numer. 11. fol. mihi 410. cum pluribus aliis ab his Doctoribus citatis, & ratio est, quia semper concordia per majorem partem Creditorum facta, rationalis, & iusta est, quando expedire Creditibus habere aliquam partem, ne totum amittant, prout e contra invalida est, & irrationalis, si palam extarent, aut haberi, sequecupari possent bona Debitoris sufficientia ad satisfactionem Creditorum licet Debitus latitaret, vel suffugisset *Rocc. de decif. numer. 204. Strach. de decif. part. 6. numer. 18. & 21. in fin. Berlich. dec. 235. num. 90.**

Quæ tamen intelligenda sunt, si ageretur res inter majorem partem Creditorum, & minorem partem, ad eum finem, ut minor pars obligaret ad standum concordia, vel alias Debitus latitaret, vel fugitivus se retrahat à satisfactione quantitate per eum promissa, & sic ne in totum Creditores suum credium amittant, secus vero quoad Creditores, & ipsam Debitorem fugitivum, vel latitantem, & dolose decedunt, vel callide, & dolose simulatrem se esse pauperem, vel non habere bona sufficientia ad satisfactionem Debitorem, quia tali casu concordia, utpote per dolorem extorta, & de jure non valeret, ideoque Creditores ea non obstantia contra suum Debitorem etiam pro parte ei remissa agere, illamque molestare possent, quia frust. vel dolus nemini debet patrocinari, ut in his terminis tradunt *Rocc. de decif. numer. 220. Marquard. de jure Mercat. lib. 2. cap. 4. num. 13. & 18. Roca Jovindif. 17. numer. 13. Urcel. dec. Flor. 70. num. 19.*

Quando autem debitor contractum fuerit cum aliquo Creditore paulo ante concordiam firmatam a majori parte Creditorum, tunc talis creditor non potest à majori parte obligari ad standum concordia, ut firmat *Berlich. dec. 235. num. 42. & 49.*

Insuper notandum est, quod si aliquis Creditorum,

qui se simpliciter subscripsit: accordio debitoris, est alterius Creditoris procurator, intelligitur de utroque nomine subscripsisse, ut firmat *Rocc. de decif. numer. 235. & seq.*

Scire etiam oportet, quod si Creditor se subscripsit accordio, cum hac conditione, dummodo ceteri etiam accordio adhaerant, debet computari in numero creditorum consentientium, ita ut sufficiat, quod tot alii Creditores subscribant, qui cum dicto Creditore, qui eum prædicta conditione se subscripsit, faciunt majorem partem Creditorum *Rocc. de decif. numer. 199. & 200.*

Adventum pariter est, quod si accordium, vel dilatio quinquennalis concessa per majorem partem Creditorum non potuit habere effectum suum quoad alios Creditores, quia foret habuerunt iustam causam dissentienti, nequidem tenet pro majore parte Creditorum, qui se subscripsit *Anan. Adverb. in Sylva cas. ferris. cap. 61. quem sequitur Antonen. de donat. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. numer. 88. Et licet contrarium videatur firmare Urcel. decif. Flor. 25. numer. 14. tamen nullus ex Doctoribus per eum allegatis loquitur super hoc puncto, sed e contrario prolixius rem agitur, quare dicti Urcel. opinio nullatenus est sequenda.*

Addendum modo est, quod si debitor in aliquo concordium non servavit, tunc Creditores poterunt ab ea recedere, illamque non servare *Rocc. de decif. numer. 218. Farinact. repert. Judic. dist. quest. 93. num. 29. Idem tamen intelligi debet, cum majore pars Creditorum velit ab ea recedere, secus, si per aliquos Creditores tantum, ut late cum pluribus citatis firmat Urcel. de transact. quest. 85. numer. fin. Et insuper accordium prædictum non potest debita summa, nempe post accordium iterum à Debitore contracta, comprehendere *Berlich. dist. decif. 235. numer. 50. Anan. de donat. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. numer. 87. Sententia à Alfo quest. 20. per me. Iuxta tamen in debitis fuerint habentibus causam de præterito, ac in debitis conditionalibus existentibus de tempore accordii, licet post accordium fuerint illa purificata à Mel. loc. cit. n. 10. & 11.**

Alteræ consuetudo est regula, quando agitur de Creditibus hypothecariis, nam tunc accordium, seu conventio, licet facta per majorem partem Creditorum personalem tantum actionem habentium, nullatenus præjudicat Creditibus hypothecariis, quia nullum est dicto accordio commodum recipere Creditores hypothecariis, cum agere possint virtute hypothecæ ad exclusionem dictæ majoris partis Creditorum contra bona debitoris, vel adversus tertios possessores, penes quos bona debitoris existunt *Rodrig. de consens. Creditor. part. 1. in præm. numer. 39. Ansaldo. de Commercio, dist. 11. numer. 21. Urcel. de transact. quest. 85. numer. 15. Card. de Luca dist. 152. numer. 9. de credit. nisi adit flavum in contrarium, quod mandat Creditibus per æs, & Libram satisfieri, nulla evadenda hypotheca, vel potioritate Crediturum Urcel. de transact. dist. quest. 85. prout Florentie, ubi tale Statutum addit, super quo plene scripta *Cajetan. conf. 179. lib. 2. & similes Creditores, qui habent fidejussorem, non afficiuntur ab accipio, & conventionem facta per majorem partem Creditorum, licet compulsi fuerint per Judicem ad standum dicto accordio, quia nihilominus possent pro integra satisfactione eorum Crediti agere contra fidejussorem, vel eorum bona obligata, ut per textum expressum in l. si procederem 50. §. Lucius. ff. mandati tradunt communiter ibi scribentes, & Bruneman. in ead. leg. plenè *Berlich. dist. decif. 235. numer. 14. Rodrig. de consens. credit. part. 1. in præm. numer. 41. Urcel. de transact. quest. 85. in sub numer. 15. vers. hac eadem Fontan. decif. 472. numer. 20. Secus tamen dicendum, si Creditores habentes fidejussorem contra compelluntur Judici se libere, & ultroque subscripsissent accordio, vel tacite eadem consensum suum præstiterint, ut per eundem textum in dist. leg. si procederem §. Lucius in princip. ff. de mandati. rectorum fuit per Roman Romanam curiam Mellino decif. 343. & cor. Lud. dec. 216. & firmat Farinact. in reperi. Judic. quest. 93. n. 27. Berlich. dec. 235. n. 17. cum***

eum pluribus ab eo citatis, nam tali casu non potuerunt dici Creditores fideiussoris predictos amplius molestare, quod procedit etiam in casu, quo huiusmodi Creditores non per Iudicem, sed per speciale scriptum personam facient obligari stare concordia, eadem *Rot. Rom. cor. Mellin. & Ludovici. loc. supra cit. & Fontanelli. dec. 472. numer. 19.*

Advertendum tamen est, quod licet generaliter mox diversa, non possit minorum partem Creditorum habentium hypothecam, aut pignora, aut fideiussoris perjudicari, intelligi debeat quoad ipsas hypothecas, & pignora, & fideiussores tantum, itaque Creditores actiones hypothecarias, vel pignoratitias, vel fideiussorias semper agere valent contra bona, & fideiussores obligatos, non vero quoad personam ipsius Debitoris, cum quo initum fuit accordium eum maiori parte Creditorum, nam quoad ipsam personam Debitoris ipsi quoque Creditores habentes hypothecam, vel fideiussorias afficiuntur, & poterunt ab eis obligari ad standum accordium *Farinac. reperi. Iudic. quest. 95. numer. 13. & Rec. de decisi. numer. 266. Et licet etiam dicatur, quod maior pars Creditorum habentium personalem tantum non possit perjudicare Creditoribus hypothecariis, vel fideiussoris habentibus, id tamen non procedit quoad dilutionem, seu quinquennales, ut superiores indicia concessa per maiorem partem Creditorum debitori *Add. Mari. ad Glazariell. decisi. 1. numer. 26. ubi de Creditore Dotis qui tenetur etiam concurrere. Affili. decisi. 288. in fin. Rodrig. de privileg. credit. par. 1. in prim. numer. 41. circa Act. De Loc. de Credit. discurs. 152. numer. 19. Farinac. reperi. Iudic. quest. 95. numer. 10. & 11. Anselm. de Commercio, discurs. 11. numer. 12. Urcel. de transact. quest. 85. numer. 15. vbi ubi quod facta ad Actu quest. 28. per tot. ubi amplius dicit, quod maior pars Creditorum possit in prejudicium minoris Debitori maiorem dilutionem quinquennalem concedere, & hoc idem firmatur a Scannard. de Visis Carceris. lib. 3. §. 1. cap. 4. numer. 18. fol. 417. quodvis in contrarium firmaverit Berlich. decisi. 239. numer. 4. cum seqq. contra magis communem, quam ipse agnoscit sub numer. 1. Verum advertas quod istae quinquennales dilutiones sunt tantum personales, & ideo non manifestantur hzredes, sive simplices, sive beneficiarii debitoris *Rodrig. de concess. credit. in prim. numer. 17. Franck. decisi. 179. per tot. Et ibi Carol. Aug. De Loca Addictorum.***

In casu autem, quo omnes Creditores essent hypothecarii, quod maior pars Creditorum minor perjudicat, nulla attenta hypothecarum temporis antiquitate, indistinctis remissis Sacrum Consilium Napolitanum pones *Affili. decisi. 288. capis opinionem sequitur Rodrig. de concess. credit. par. 1. in prim. numer. 40. Verum reclusus in hoc casu tenenda est distinctio: aut maior pars Creditorum, quae convenia cum debitoribus habet anteriores hypothecas, & tunc ea praevalebit minoris parti Creditorum habentium posteriores hypothecas, quia minor pars nullum incommodum ex hoc pacto sentit; Aut habet posteriores hypothecas, & tunc non possit illis a Creditoribus praevalebit in gerere, ut contra *Affili. decisi. 288. quodvis opinionem, ita distinguendo tradidit Strach. de decisi. par. 6. numer. 13. Farinac. reperi. Iudic. quest. 95. numer. 12. Card. De Loc. de credit. discurs. 152. numer. 19. Rec. de decisi. numer. 205. Berlich. decisi. 237. & decisi. 238. quomvis ille referat in hac ultima decisione per numer. 6. contrarium fuisse decissum per Scabinos, nempe Senatores, vel Iudices, Lipsienfes, ob rationes pariter ibi relatas, quae verè non habent substantiam, ut videtur etiam penes *Ad. Dollerus, & Carol. Anton. De Loca Addict. ad Franck. decisi. 82. numer. 3. ubi in fin. ubi probat contra principalem rationem adductam per eodem Scabinos Lipsienfes, necnon penes eundem Berlich. decisi. 243. ubi omnes dictas rationes Scabinorum nullius reprobat.***

Et similiter Creditores hypothecarii, licet posteriores in hypotheca, si habent singularem praetogativam de iure prioritatis, vel prioritatis super alios Creditores hypothecarios, quomvis anteriores, non tenentur stare accordio a maiori parte Creditorum, vel *Casarez. de Commercio. Tom. II.*

hypothecariorum, vel non, firmum, ut latet tradit, & probat *Berlich. dec. 242. per totum.*

Verum quod Creditores personaliter tantum privilegiatos aliud dicendum est, quod nempe ipsi teneantur stare accordio a maiori parte Creditorum inito, in quo etiam remissa fuerit aliqua pars debiti, sed talis conventio, vel accordium non nocet eorum privilegio, ita ut nihilominus in eo, quod solvi debet consequentum fuisset, omnibus aliis Creditorebus chirographariis semper essent praevalebit *Strach. de decisi. par. 6. numer. 16. & seq. ibi Berlich. decisi. 241. per totum. Rec. de decisi. par. 65. n. 193.*

Nunc mihi speciem super hac materia casum addere remanet. Quidam debitor decedens vigore concordii remissa sibi a quamprioribus suis Creditorebus debiti medietatem, alteram medietatem, nempe 50. pro singulo centenario, in pecunia numerata intra conventa tempora solvenda, cum promissionibus omnes, & singulos eorum semper conservandi in dicta quantitate, vel summa ad praesentiam rationem ipsi soluta, data insuper per observantiam huius promissionis quilibet fideiussoribus; Deinde comparatur novis Creditorebus aequa conditio, & per eos reposito, si aliud superest, ex quo possit ipsis satisfieri, simul, & semel adherentur dictae concordiae, ac petuntur se paritari cum dictis primis Creditorebus, & solutiones revocari, pecuniaeque ab illis, licet iam exactae, ad rationem advocat: super quo casu quaesitum fuit a Paulo de Castro an ista novorum Creditorum petitio sit justa, & responsum fuit illam esse, & recte procedere, competere tamen dictis primis Creditorebus post avocationem pecuniarum, quam ad rationem pari conditi fuerint, ius agendi adversus debitorem, vel fideiussores, ut suppleant, quod eis fuisse per talem avocationem diminutum, non obstantem, quod dicti primi Creditores promissiones dictum Creditorum amplius non molestare, ut videtur etiam ex dicto *Casarez. consuet. 179. per totum lib. 2. quem sequitur Urcel. de transact. quest. 85. sub n. 15. vbi autem dicti Casarez.*

Quis non amplius addimus, quod aequum primi Creditores, a quibus per rata ab aliis novis Creditorebus solvetur advoca pecunia, agere possent contra debitorem, ut suppleant usque ad quinquaginta pro singulo centenario promissa, sed etiam novis Creditorebus comparari, qui eadem concordia consentirent, ut pariter ipsi usque ad eadem quinquaginta pro debito rem suppleant, & hoc ad servandum aequalitatem inter omnes Creditores, per ea quae tradit *Rec. de decisi. par. 34. numer. 105. & Berlich. decisi. 236. numer. 26. Salicet. Layrini. Credit. par. 2. cap. 2. numer. 83. Urcel. de transact. quest. 85. numer. 15. Imo plus dicimus, quod si aliquid aliud per quosdam Creditores pro supplemento rati pecuniarum ab eis advocat a debitoribus exatum fuisset, ab aliis etiam Creditorebus iocum: pro eorum rata avocari poterit ob eadem rationes deductas a *Casarez. in dicto consuet. 179. & per ea, quae tradit Rec. de decisi. par. 35. numer. 106.**

Pro ultimo tandem notandum est, quod Creditores etiam ex causa Dotis, vel pia causa ad accordium factum a maiori parte Creditorum concurrere debent, ut iuxta magis communem opinionem tenet *Rec. de decisi. par. 66. numer. 198. & latè Anselm. de Commercio. discurs. 14. numer. 8. & seq. vide de Loc. ad Gravian. cap. 222. numer. 5. Meriti. de Pignor. lib. 4. quest. 136. num. 14. & 21. Berlich. dec. 242. num. 12. & 13. per quos DD. distinguunt quod Creditores ex causa dotis vel ex alia causa privilegiata tenentur concurrere ad accordium tantum indiciarum seu dilutionis, sicut ad remissionem debiti, & ita in his terminis loquuntur *Rec. & Anselm. de dictis supra numer. 40. Scannard. de Visis Carcer. fol. mihi 42. numer. 10. 11. licet dicendum de Creditorebus ex causa pensionis, Demorum, Depositi, rerum comestibilium, Mercatorum, Vecturae, Salinariorum, & huiusmodi *Rec. loc. cit. par. 71. & 72. numer. 208. usque ad 214. Berlich. decisi. 235. cum sequenti. aliaque quaestiones vide penes Aimburch per me recentiores sub num. 1.***

A D D I T I O.

Ad num. 11.

- 32 Appellatio suspendit ne creditores renitentes, & appellantes contra debitores executionem proponant *Santius à Mele quæf. 15. numer. 22.* Et idem procedit in casu quo debitor propter denegationem induciarum, vel accedens appellavit; nam hoc casu etiam appellatio suspendit ac impedit omnes executiones creditorum contra debitorem qui appellavit *Santius à Mele quæf. 25. per text.*

A R G U M E N T U M.

Navarchus, seu Magister Navis non potest procurare affecurationem mercium sibi à Mercatoribus traditarum, nisi habeat ad id speciale mandatum: Nec talis Affecuratio sustinetur in vim clausulæ per se, o per conto di ebi spetta, nisi constet, quod Domini Mercium præcedenter mandatum dederint de se affecurari faciendo, vel quod principales ratificaverint affecurationem ante finitimum, & re integra.

Explicatur latè clausula Affecurationis per se, o per conto di ebi spetta.

S U M M A R I U M.

- 1 Riscum, & interesse est principale fundamentum Affecurationis.
- 2 Navarchus, seu Magister Navis habet mandatum generale à suis principalibus agendi ea, que pertinent ad Administrationem, & conservationem Navis, & n. 7.
- 3 Non vero quoad ea, que sunt extra sferam sui officii n. 5.
- 4 Non potest procurare affecurationem mercium super sua Navi impostarum n. 8.
- 5 Mandatum semper extenditur ad ea, que mandatoribus istis sunt, & ad ea, que tendunt ad conservationem, & persequutionem negotii, pro quo datur Mandatum.
- 6 Mandataris, Insitor, seu Complementarius habet generale mandatum, quoad ea, que conventioni sua Administrationi non vero quoad ea, que sunt extra sferam negotii, cui præponitur.
- 7 Navarchus debet fideliter observare leges, & constitutiones, que ei præscribuntur, dum ad Navis gubernium eligitur.
- 8 Socius, seu Insitor non potest procurare affecurationem Capitalium societatis, si ista non sit inter Socios conventum.
- 9 Mandatum extenditur ad ea omnia, que de more concedi solent, & ad ea, que communiter aguntur ab illis, qui simile mandatum habent.
- 10 Constituendo, vel usus excluditur per unum etiam alium contrarium.
- 11 Attestationes, seu fides extrajudiciales attenduntur, quando continent verisimilitudinem.
- 12 Mandatum alleganti incumbit onus illud probandi.
- 13 Mandatum semper restringitur ad alius, quorum iustitia videtur concessum, nec extenditur ad alius extraneos, quomodo verba essent generalia.
- 14 Adsecutorum iudicio standum est quoad ea, que ad Adsecutorum spectant.
- 15 Declarare præcedere quoad ea tantum que usum, & consuetudinem Mercaturæ respiciunt, non vero quoad ea, que ad Juris dispositionem pertinent, n. 10.
- 16 Verba frequentia, quavis generalia, restringuntur ad ea, que superius expressa sunt.
- 17 Illucio fieri non potest de uno casu ad alterum, quando Juris, vel facti discrimen aliquod intercedit.

- 19 Mercatores iudicium suum plerumque proferunt, ut morem gerant requiruntibus.
- 20 Attestatio non attenditur, quando ratio super qua ista fundatur, deceptiva erronea.
- 21 Mandati probatio debet esse clara, & debet per se concludere.
- 22 Affecuratio facta cum clausula per se, o per conto di chi spetta, quid agatur.
- 23 Et ad quom effectum fuerit introducta, numer. 23.
- 24 Verba in contrahibus apposta per contrahentes non debent remanere otiosa, neque superflua, sed debent effectum suum ferri.
- 25 Affecuratio facta cum clausula per se, o per conto di chi è spetta, tunc valida est, quando ostenditur quod persona, ad quas spectant mercæ affecurate, dederint mandatum præcedenter ad procurandum mercium affecurationem.
- 26 Secus si non constet de præcedenti mandato, numer. 26. Et de ratione istidem.
- 27 Allicio utilis acquiritur principali ex Contractu iniuste per Procuratorem, seu Insitorem, etiam si non est.
- 28 Limita in negotiorum gestione, ex quo contractus non acquiritur alio utilis principali, vel persona absenti, nisi mandatum esse, & subscripta Contractus ratificatione, numer. 29.
- 29 Negotiorum gestione dicitur is, qui sine præcedenti mandato pro persona absente stipulatur.
- 30 Affecuratio procurata ab eo, qui non habet ad id speciale mandatum, sustinetur, si principalis tam postea ratificaverit.
- 31 Declarare tamen deinde ratificationis principalis sequatur ante finitimum, & re integra, numer. 31.
- 32 Stipulatio Affecurationis requirit pro forma, quod operatio mercium fiat sub nomine Affecurati, & quod ad non vero dominium mercium spectet, quomodo facta sit Affecuratio cum clausula generali per conto di chi è spetta, & n. 33. & 34. Contrarium numer. 36.
- 35 Affecuratio Contractus non comprehendit personam, que in eo non sunt, nec nominata, neque expressa.
- 36 Affecuratio stipulatio, quando concipitur per verba, ut per alia à chi spetta, non est necessaria, quod operatio mercium fiat sub nomine Affecurati.

Likumen. Affecurationis.

DECISIO D. LAURENTII ANDRÆ

De Salvis, à Secretis DD. Consulum

Maria Pilorum.

E T

D I S C U R S U S CLXXIII.

LI Signori Baracchi, e Mucotti Mercanti nella Piazza di Livorno per conto loro, o di chi spettasse nel dì 5. Dicembre dell' Anno 1712. col premio da essi dato di due e un quarto per cento si fecero assicurare da Signori Fratelli Jackson Inglese anche essi Mercanti in detta Piazza per la somma, e quantitas di Penze 1900. da uno sopra Corpo, ed Anzani della Nave nominata S. Michele Capitano Patrio Campese, per il viaggio, che detta Nave era per fare da Livorno a Marsilia.

Soccessivamente in dì 5. Gennaio di detto Anno la Nave suddetta intraprese il suo destinato viaggio, e giunta in dì 7. del medesimo mese nell' acque di Ventimiglia discesa dal terreno circa dieci leghe, fu depredata dal Capit. Laurent Comandante la Nave Corsale Spagnuola nominata Galea di Spagna Sant' Antonio.

Pervenuta in Livorno la notizia di tal sinistro, detti Signori Baracchi, e Mucotti, per mezzo del Tribunale di quel Signor Governatore l' incaricarono a detti Signori Fratelli Jackson ricercandogli a pagargli a suo tempo a mente de' Capitoli di Giurata della Città di Firenze detta forma assicurata, ed in appresso firmo.

stimolati da più atti d'Intimazioni, e protetti contro di essi fatti da essi Signori Fratelli Jackson, e dal Decreto proferito da quello Magistrato sotto il dì 6. Febbrajo di detto Anno all'istanza de' medesimi Signori Fratelli Jackson, presentandosi in questa Cancelleria la loro principale domanda, colla quale dopo la rappresentazione del fatto conclusivamente dimandarono, e fecero istanza, che detti Signori Fratelli Jackson fossero condannati al pagamento della suddetta somma assicurata, ed a giustificazione della loro intenzione producessero l'ordine Originale dattoli da detti Capit. Campbell di procurare detta sicurezza toccata da detti Signori Fratelli Jackson, ed il Testimoniale di detto finistro fatto dal medesimo Capitano in Monaco.

Ma insistendo detti Signori Fratelli Jackson in dette intimazioni, e protetti fatti contro detti Signori Batocchi, e Mucotti, s'opposero a detta domanda, ed all'incontro dimandarono, e fecero istanza, che detti Signori Batocchi, e Mucotti, e detto Capitano Campbell, che allora si ritrovava in Livorno dichiarassero prontamente appressi gli atti a chi attendesse detta Nave prima, che fosse depredata, e che producessero in atti i Documenti opportuni, per comprovare le dichiarazioni, che da essi ne venissero fatte.

Onde introdottosi così fra dette Parti il Giudizio avanti quello Magistrato, e quivi proseguendo col ricorso de' Mercanti domandato da detti Signori Batocchi, e Mucotti flante la dichiarazione fattasi in Atti da detti Signori Batocchi, e Mucotti sotto il 9. Maggio 1713, che la suddetta Nave prima, che fosse depredata, attendesse al Signor Francesco Linch di Dublino, o ad altri, che potessero essere interessati, e per li quali detto Signor Linch facesse le veci, tutta la disputa si ridusse nell'ipotesione, se detta sicurezza fosse valida, o no per essere stata fatta per ordine, e conto di detto Capitano Campbell, senza che questi ne avesse commissione, o ordine espresso da detto Signor Linch, o altri proprietari di detta Nave, circa la quale avendo le parti detto, e addotto le loro pretese ragioni, e giustificato in Atti quanto loro poteva occorrere, finalmente tenuti le solite Sessioni pubbliche, e segrete a pieni Voci di quello Magistrato, e Signori Mercanti di ricorso sotto il 6. Giugno di detto Anno 1713. fu proferita Sentenza definitiva, colla quale detti Signori Fratelli Jackson rimasero assoluti dal pagamento di detta somma assicurata, e venne ordinato ritornarsi detta sicurezza, e restituirsi da' medesimi Signori Fratelli Jackson i premi ricevuti a riserva di mezzo per 100. da ritenersi dagli stessi Signori Fratelli Jackson a memento del dispoſto de' Capitoli di sicurezza della Ruota di Firenze.

Ed il motivo di così giudicare fu perchè avendo detti Signori Batocchi, e Mucotti colla suddetta dichiarazione confessato in Atti, che detta Nave assicurata, prima di essere stata depredata, attendesse a detto Signor Francesco Linch di Dublino, o ad altri, che potessero essere interessati nella medesima, e per li quali facesse le veci detto Signor Linch, nè essendosi giustificato in Atti, che il predetto Signor Linch, o altri Interessi avessero dato ordine, commissione, o facoltà a detto Capitano Campbell di far fare detta assicurazione, parve a quello Magistrato, e Signori Mercanti di ricorso, che detta assicurazione fatta fare da detti Signori Batocchi, e Mucotti per conto, ed ordine del predetto Signor Capitano Campbell fosse fino da principio nulla, ed invalida come fatta per ordine, e conto di persona, che sopra detta Nave assicurata non aveva alcun interesse, nè correva alcun rischio, che è il primo, e principal estremo, che deve provare conclusivamente l'assicurato, e senza il quale non può fulsistere il Contratto di assicurazione, come fermato *Pelafchi, consilios. 64. numer. 3. Theſaur. quæſt. Farnc. libr. 4. quæſt. 77. ſub numer. 13. Giord. obſervat. 73. Merend. controverſ. ſar. libr. 23. cap. 70. num. 45. & ſequentiibus Sarrera. de aſſecurat. part. 3. ſub numer. 10. Strach. eodem tractat. gloſſ. 10. ſub numer. 17. verſ. in primis tamen ſententiam. Altman. de nullitat. contrat. rubric. 1. part. 2. quæſt. 25. numer. 66. tom. 1. Domin. Cafarez. de Commere. Tom. 16.*

mus Audis. Cafarez. de Commere. & Mercat. diſſ. 4. numer. 1. & 5. & diſſ. 13. numer. 1. & 3. Rius Jan. penes eundem diſſ. diſſ. 1. ſub numer. 37. Comm. diſſ. 181. numer. 3. Caſſili. diſſ. 73. numer. 1. Baldus. diſſ. & reſponſus. tit. 1. de aſſecurat. do. 6. numer. 9. & ſequentiibus, Rota diſſ. 571. numer. 1. & ſequentiibus tom. 2. part. 5. diſſ. 47. numer. 1. part. 7. & diſſ. 373. numer. 37. & ſeq. tom. 1. part. 19. reſcitur.

Nè per provare, che detto Capitano Campbell avesse avuto da i Parazionevoli di detta Nave la facoltà di farla assicurare, si erode sufficiente l'aver detto Signori Batocchi, e Mucotti giustificato, che detto Capitano Campbell avesse avuto da detti Parazionevoli il governo, ed amministrazione di detta Nave, in vigore della quale pretendevano detti Signori Batocchi, e Mucotti, che si dovesse intendere conferita a detto Capitano Campbell anche la facoltà di fare assicurare detta Nave dattagli ad amministrare, e Capitaneggiare, come cosa utile a detti Parazionevoli, e tendente alla conservazione di detta Nave, perchè il Capitano di una Nave subisce, che è proposto all'amministrazione, e governo dell'istessa, ha da i Parazionevoli il mandato a contrarre, ed obbligare detta Nave, ed a fare tutte le cose, che riguardano l'amministrazione, e conservazione della medesima a beneficio de' Parazionevoli preponenti, secondo si raccoglie dal *Feſi. in leg. 1. per tot. ff. de exercit. aſſen. Strach. de navt. part. 1. numer. 3. & ſequentiibus Joan. de Herv. de Commere. Naval. cap. 4. per tot. Locren. de ſur. Merit. lib. 3. cap. 8. ſent. per tot. Dominus Audis. Cafarez. de Commere. & Mercat. diſſ. 71. a numer. 1. & ſequentiibus. Il Targa nel ſuo Trattato vulgare Fondazioni Marittime cap. 10. numer. 3. & cap. 12. per tot. ed il mandato ſempre deve eſſerſi a tutte le coſe, che ſono utili a' mandanti, e che tendono alla perfezione, e conſervazione dell'atto, o negozio per cui è dato il mandato, come anellano riſpetto alla prima propoſizione *Saminus. controverſ. 32. numer. 27. tom. 1. Aſſad. de Commere. & Mercat. diſſ. 61. numer. 16. & ſequentiibus Dominus Audis. Cafarez. eodem tractat. diſſ. 36. numer. 15. & ſequentiibus, Rota diſſ. 428. numer. 16. tom. 2. part. 5. reſcitur. optime Falconer. diſſ. 33. numer. 4. cum ſequenti tom. 4. E riſpetto alla ſeconda per il text. in leg. nemo ex ſociis. ff. pro ſocio Bald. conſ. 130. num. 3. verſ. ſocietas autem libr. 1. Mentis. de test. & ambig. libr. 7. tit. 1. numer. 1. Saminus. controverſ. 33. numer. 61. & ſequentiibus tom. 1. Card. de Luca de credit. & debit. diſſ. 84. numer. 4. Pacini. de Locat. & condall. cap. 7. n. 19. & ſeq.**

Poichè eſſendoli avuto per certo appreſſo quello Magistrato, e detti Signori Mercanti di ricorso, che il procurare, e far fare l'assicurazione della Nave ſia una coſa eſſenziale, e non pertinente al governo, ed amministrazione della medesima Nave, a cui era preſſo il Capitano, e viſſa di ciò perdevano ogniforza le ſuddette propoſizioni, perchè ammeſſo ancora, che detto Capitano preſſo al governo, ed amministrazione di una Nave debba intendereſi, che abbia il Mandato a poter contrarre, ed obbligare i Preponenti per cauſa di detta amministrazione, ſiccome conſeſſo, che detto mandato debba eſſerſi a tutte le coſe utili a' Preponenti, o tendenti alla conſervazione di detta Nave; non per tanto ne faceſſe, che detto mandato poſſa, e debba contenere la facoltà di far fare l'assicurazione della medesima Nave, coſa eſſenziale, e non pertinente al governo, ed amministrazione dell'istessa, a cui è propoſto detto Capitano, ſentire queſti non meno, che ogni altro Inſtitore, e complementario propoſto all'amministrazione di una ſocietà, o negozio, in vigore della ſua propoſizione ha dalla Legge il mandato a fare tutte le coſe, che ſono dentro la ſfera, e natura dell'amministrazione, e negozio a cui è propoſto, ma non l'ha a farne alcune di quelle, che ſono eſſenziale, e che non appartengono a detta amministrazione, e negozio, nè circa queſte può contrarre, nè obbligare i Preponenti, ancorchè tendeteſſero in loro utilità, conforme in termini d'Inſtitore, o Complementario ſogliono per il Text. in l. tuncque 5. §. Non tamen omnes, & l. ſed, & ſi pugil.

papulis 11. ff. de infir. alien. cum concordant. Salsad. in Labyris. credit. part. 1. cap. 9. numer. 83. Grog. de script. priv. lib. 4. tit. de lib. ration. infir. numer. 34. & sequentibus Adelf. consilium. 104. numer. 1. & sequentibus Terr. de post. favor. success. lib. 3. cap. 10. n. 40. & 41. Anst. de Comm. & mercat. discurs. 143. numer. 9. & discurs. 46. numer. 13. & seq. Dem. Aud. Cafarej. ed. trall. discurs. 39. numer. 12. 27. & seq. rom. 1. Altimar. de nullit. contract. rubr. 1. part. 2. quæst. 289. & 300. Giur. decif. 188. numer. 9. Unvers. decif. Flor. 1. numer. 23. Rot. decif. 35. numer. 1. tom. 1. part. 19. rec. & in Adansif. ad Card. de Lac. super mater. de credit. decif. 26. numer. 4. & 5. Ed. in termini di Capitano di Nave per il Text. in diti. leg. 1. §. Magistrum Nolis. & 56. seq. & præcipue §. Non autem ex anni causa. §. de exercit. alien. ubi Petr. Pich. in comment. T. arg. ponderat. morit. diti. cap. 10. sub numer. 5. Marquard. de iur. mercator. & commerc. lib. 1. cap. 8. sub numer. 29. & seq. Locen. de iur. marit. lib. 3. cap. 8. §. 6. Giballin. de univers. rer. human. negotiar. lib. 3. cap. 1. artic. 10. vers. Non datur vero Dem. Aud. Cafarej. de commerc. & mercat. diti. 71. per tot. & signatur numer. 10. & seq. Jean. de lib. de commerc. Naval. diti. cap. 4. num. 19.

È con forma ragione si ebbe per certo che il procurare, e far fare detta assicurazione fosse una cosa estranea, e non appartenente all'amministrazione, e governo di detta Nave, a cui era preposto detto Capitano Campbell; Perchè l'amministrazione, e governo di una Nave a cui venga preposto un Capitano, se nell'atto della cui proposizione non appariva detta certa legge, quale allora deve osservarsi violabilmente, come dice Ulpian. nella detta l. 1. §. igitur, §. de exercit. alien. consiste nel tenere ben provvista detta Nave di ogni cosa atta, e necessaria alla navigazione, nel noleggiarla per i luoghi propri, e con utile de' parzionevoli, nel fare le spese occorrenti per il mantenimento, e risarcimento di essa, anche con prendere denaro ad interesse, ed obbligarla adatori di detto denaro, e nel fare tutto altro che concerne la navigazione, e conservazione della medesima Nave a pro de' Parzionevoli, conforme si deduce dalle autorità riferite di sopra nel §. Ne per provare; ed oltre a quelle bene l'osserva Schelling. alii. forens. capit. ad exercit. all. pag. mihi 135. Synagm. iur. univ. p. 3. lib. 29. cap. 9. de exercit. alien. Giballin. de univers. rer. humanarum negotiar. lib. 3. cap. 1. artic. 4. numer. 3. Non già riguarda il fare assicurare l'interesse, che hanno detti parzionevoli in detta Nave, che è una contenzione, che si può fare, e si fa dagli stessi Parzionevoli fuori di Nave senza ministero di detto Capitano, e però fuori della sfera di detta Amministrazione, e governo, a cui il predetto Capitano è preposto, secondo si ha presso l'autorità citate di sopra nel §. Poiché, e più precisamente Anton. Fab. rarian. lib. 14. in diti. leg. 1. de exercit. all. in §. non autem ad mod. Barbof. in collect. Codic. in leg. servus unus 1. sub numer. 5. de infir. & exerc. all. Strach. de asscurat. gloss. 10. numer. 16. dove dice, che l'istitutore, o Complementario può fare assicurare gli effetti della società, se così fosse convenuto fra Socj in iuri. & in societate comprehenditur casus iste; il che ben fa comprendere, che la società è una cosa estranea dal negozio, a cui l'istitutore, o Complementario è preposto. Marquard. de iur. mercator. & commerc. diti. lib. 1. cap. 8. numer. 33. & 46. Rota Jan. decif. 14. numer. 90. & 112.

Senza che casasse alcuna difficoltà la fede di più Capitani logiesi prodotta in atti da detti Signori Batacchi, e Muscotti, colla quale detti Capitani attestavano, e detti Signori Batacchi, e Muscotti pretendevano provare, che ritrovandosi i Capitani Inglesi in Paesi forestieri, e distanti dalla loro Patria, e da' Parzionevoli, era loro uso, e costume di fare assicurare le Navi da essi comandate, malintendemente nell'apparenza di roture di Guerra, e d'incontri di Corsali, o Nemic, e di qualsivoglia altro pericolo, e che in conseguenza stante tale uso, e pratica, il mandato dato a' Capitani di detta Na-

zione per l'amministrazione, e governo delle loro Navi, si dovesse estendere anche a poter fare assicurare dette Navi da essi comandate, per le proposizioni ben certe, che il mandato sempre si presume dato, o si chiedono a tutte quelle cose, che sono solite concedersi, e che sogliono comunemente praticarsi dagli altri, avveni simil mandato, dalle quali ne' loro casi affermano Strach. de mercator. tit. mandat. numer. 21. Cæsar. var. resolu. part. 2. cap. 5. numer. 169. & seq. Franc. Roff. resolu. 23. numer. 8. tom. 1. & de mandat. seu complet. notab. 92. in fin. Gelin. de procurat. part. 2. cap. 4. numer. 37. Unvers. de translat. quæst. 14. n. 7. Mans. consil. 187. numer. 11. & seq. Dem. Auditor Cafarej. de commerc. diti. 34. numer. 32. Rot. dec. 46. numer. 11. & 12. part. 14. recent.

Perchè collando a questo Magistrato, ed a detti Signori Mercanti di ricorso dell'olo, e pratica in contrario non meno de' Mercanti, e Capitani Inglesi, che d'altre Nazioni per le molte sicurtà sopra Navi, che sempre in tutti i tempi si sono fatte, e si fanno anche di presente in Livorno, ed in altre Piazze di negozio a commissione de' Parzionevoli, a se pure de' Capitani, con esplicita facoltà, o ordine a' medesimi jogiuno da detti loro Parzionevoli, parve, che detta fede non dovesse attendersi, né potesse fare alcuna prova per giustificare detto preteso uso, e costume de' Capitani Inglesi, mentre l'uso, stile, e consueto sempre restano esclusi, e sono privati, quando apparisce dalla pratica, ed uso in contrario, e non d'un solo, ed unico atto, come osservano Barbof. in l. semper in stipulationib. in fin. numer. 12. ff. de regul. iur. Surd. conf. 393. n. 24. Gratian. discept. forens. cap. 679. numer. 12. Sannicini. controvers. 14. numer. 81. Fencicelli. decif. 337. numer. 12. Rot. cor. Ludovic. decif. 162. numer. 9. & cor. Ottobon. decif. 271. numer. 22. & inter raccolte, per Palm. decif. 51. numer. 18.

Più francamente ancora si conorse a non fare alcun capitale di detta fede, perchè si videro all'incontro altre fedi d'altri Capitani di Navi Britanniche, e di molti Mercanti dell'istessa Nazione commoranti in Livorno, che attestavano direttamente il contrario di quello si conteneva nella suddetta fede, e se bene quelle come presentate dopo la seconda sessione contro la disposizione della riforma di questo Magistrato, non dovevano considerarsi, che come fedi, ed attestazioni mere sinjudiciali insufficienti regolarmente a far prova, tutta volta contendo cose, e fatti verisimili, e ben cognitivi, come sopra, si credè, che potessero, o dovessero reputarsi valevoli a provare, e ad abbattere la predetta fede contraria, come insegnano Add. ad Ludovic. decif. 214. numer. 3. Rot. coram Durand. decif. 416. numer. 3. & decif. 175. numer. 4. parte 3. & decif. 583. numer. 10. part. 4. tom. 3. & decif. 467. numer. 3. & 6. part. 8. & decif. 247. n. 4. & 5. part. 10. & decif. 93. numer. 6. part. 18. recent. Baldoni. decif. & re judic. decif. 15. numer. 32. & seq. de asscurat. Rot. Lac. inter raccolte, per Palm. Nip. decif. 93. n. 17. tom. 1. & decif. 161. numer. 9.

Così né pure si stimò, che stisse rimasto giustificato in atti, che detto Capitano Campbell avesse avuto da Parzionevoli di detta Nave, ordine, e mandato espresso, o almeno tacito sufficiente a compariarli la facoltà di far fare detta assicurazione, poichè essendo a peso di chi allega l'ordine, o mandato, che consista nel fatto di provarlo coincidentemente, conforme insegnano, e fermano Bald. in l. 2. Codic. si ex se inf. instrument. & in l. 1. in 2. opposit. Cod. de reb. alienis non alienand. Rocc. de mandat. seu complet. notab. 89. numer. 217. Surd. consil. 28. numer. 81. lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 677. numer. 34. & 41. & cap. 948. numer. 15. Pafin. resolu. 142. numer. 91. Domin. Auditor Cafarej. de Comm. diti. 30. numer. 2. & 8. Palm. Nip. alleg. 167. numer. 35. & alleg. 185. numer. 9. & alleg. 186. numer. 20. Rot. Rom. cor. Rich. dec. 66. numer. 5. & decif. 130. numer. 4. & in recent. decif. 124. numer. 7. part. 9. tom. 1.

Becò si apprese, che a concludere detto ordine, e mandato di far fare detta assicurazione, non fossero valevoli né i recapiti, né le circostanze, e presentazioni, che vennero prodotte, e rispettivamente dedotte da detti Sign. Batacchi, e Muscotti.

Non certamente i recapiti consistenti unicamente in una semplice Lettera scritta dal suddetto Signor Linch a detto Capitano Campbell sotto di 20. Dicembre 1718. stile vecchio, per le parole, che in essa si leggevano, *Je vi prego di maneggiare il mio interesse, se come se fosse il vostro*. Imperocchè essendo le dette parole hortatorie succellive a più, e diversi ordini dati precedentemente con detta lettera circa l'amministrazione, e maneggio di detta Nave, si vede, che quelle, secondo il loro senso letterale, e la natura dell'affare, che riguardavano, tendevano solamente ad animare, ed impegnare detto Capitano a bene eseguire il mandato, ed ordini già datili di bene amministrare, e maneggiare detta Nave, come se fosse stato proprio interesse, non già a dare, e conferire al predetto Capitano l'ordine, e facoltà di far fare l'affiduzione della medesima, come cosa estranea da detta amministrazione, e maneggio della Nave, e che però non potevano per quella concludere alcun ordine, o mandato, il quale, oltre alla prova chiara, lucida, e concludente per se stessa, che richiede, deve sempre restringersi alle cose, ed atti espressi, per i quali apparisca principalmente dato, e mai estendersi a cose, ed atti estranei, o diversi, ancorchè le parole consecutive siano larghe, e generali per le note regie di ragione, delle quali *Bers conf. 25. numer. 11. & segg. libr. 3. Sord. conf. 358. numer. 8. libr. 3. Adanf. confutat. 61. numer. 5. libr. 1. Rota coram Scraphin. decif. 831. numer. 5. Ludovic. decif. Persf. 117. numer. 15. & sequenti. Poffb. decif. Bonnin. dec. 77. numer. 65. & segg. Ret. Rom. dec. 73. n. 14. part. 25. rec.*

Nulla rilevando il parere di molti Mercanti della Piazza di Livorno prodotti in atti da detti Signori Baracchi, e Mucconi, col quale detti Mercanti affermavano sul fondamento della pratica Mercantile, che un ordine concepito colle suddette parole s'interpreti sempre liberamente dato per qualsivoglia sorte d'interesse, e che perciò il suddetto ordine dato da detto Signor Linch a detto Capitano Campbell dovesse estendersi anche a fare assicurare detta Nave, perchè sebbene comunemente viene ammesso da Dottori, e Tribunali, che nelle controversie, e cause riguardanti il Commercio, e la Mercatura debba starsi al parere, e Giudizio de' Mercanti secondo, che attestano *Ansald. de Comm. & Mercat. discuf. 72. numer. 25. & segg. discuf. gener. a numer. 41. & segg. Dominus Auditor Casares. eodem tractat. discuf. 56. numer. 3. Rota post Salgad. in Labyrint. credit. dec. 11. numer. 27. & coram Ansald. decif. 43. numer. 23. iust. impref. Rom. & decif. 52. numer. 11. & 12. part. 7. & decif. 290. numer. 12. par. 11. & decif. 58. numer. 16. nom. 1. part. 19. rec.*

Cib però si crede, che dovesse procedere, ed aver luogo quando si trattasse di cose concernenti mercanzie lo stile, e pratica Mercantile, ne quali termini parlano le sopra citate Dottrine, non già quando si trattasse, come si trattava nel caso nostro, di articoli di ragione, cioè, se il mandato ingiunto a detto Campbell d'amministrare, e maneggiare detta Nave dovesse restringersi alla pura amministrazione, e maneggio di detta Nave, e non estendersi in vigore delle suddette parole consecutive a comprendere anche la facoltà di farla assicurare, come cosa estranea da detta amministrazione, e maneggio, nel qual caso tengono i Dottori, che non si debbano attendere simili pareri, e giudizi di Mercanti, come professando ben distinguono, e fermano *Ansald. dell. discuf. 72. numer. 26. & dell. discuf. gener. numer. 45. & segg. Dom. Audit. de Casares. dell. discuf. 56. n. 4. & prius decif. 48. numer. 17. con infiniti altri riportati ne' luoghi qui sopra accennati.*

Maggiormente poi si stimò di non doverli fare alcun capitale di detto parere, al perchè s'osservò, che nel difetto del fatto, sopra cui si appoggiava detto parere non era stato espresso, che dette parole, *Je vi prego di maneggiare il mio interesse come se fosse il vostro*, non fossero assolute, ed indipendenti, ma consecutive agli ordini precedenti dati a detto Capitano Campbell circa alla semplice Amministrazione di detta Nave, il che si considerò, che potesse portare molte diversità di ragione, dovendosi sempre le

parole suffeguenti, e consecutive, ancorchè generali, restringersi agli atti, e ricordi sopra espressi, secondo osservano ne i loro casi per il *Teff. in leg. non est novum, ff. de legib. l. heres meus. §. 1. ff. de legat. 1. Menich. conf. 496. numer. 34. Sord. conf. 431. numer. 12. Barbof. axiom. 222. numer. 38. Sammarini. contr. 20. numer. 24. tom. 1. si ancora, perchè si riconobbe, che detti Mercanti nel difetto di detto loro parere si erano effetti a fare illazione, siccome detto Capitano Campbell in vigore delle suddette parole aveva legittimamente disposto il noleggio di detta Nave, così avrebbe potuto fondatamente farla assicurare, la quale non era ammissibile, tenere il noleggio di detta Nave era cosa pertinente all'amministrazione, e maneggio della medesima Nave commesso a detto Capitano, ed all'incontro l'affiduzione dell'istessa era una cosa indipendente, ed estranea da detta amministrazione: e maneggio, come si è di sopra comprovato, non potendosifare illazione da un atto, o caso all'altro quando vi è diversità di ragione, o di fatti, per il volgare assioma, del quale *Volgar. leg. Popiniano. ff. de Min. l. stipulans. & Sacramento. §. 100. si hoc nec diffisimilis. ff. de P. O. Lamelet. de assen. part. 1. cap. 12. limit. 2. numer. 3. Sord. conf. 150. numer. 34. & conf. 460. numer. 59. Gratian. discuf. forenf. cap. 516. numer. 6. & cap. 524. numer. 36. Cenci. variar. part. 2. cap. 1. numer. 131. Rota decif. 116. numer. 46. & decif. 218. numer. 28. & decif. 255. numer. 20. part. 2. retenir. onde essendo insufficienti le ragioni, ed argomenti con i quali detti Mercanti si erano mossi a fermare detto loro parere, ancora questo veniva a rimanere insufficiente, nè doveva farne alcun conto, secondo l'insegnamento del *Adanf. confutat. 234. numer. 6.***

E finalmente, perchè contro detto parere stavano le suddette fedi di altri Mercanti Britannici, e di Capitani della medesima Nazione, che oltre quanto sopra attestavano, che per qualsivoglia facoltà, ed ordine, ancorchè larghissimo, dato da Partionevoli a Capitani di maneggiare le Navi ad essi dato a comandare, o di disporre come loro piaceffe, mai si era inteso, ne s'intendeva, che fosse stata conferita a detti Capitani la facoltà di fare assicurare dette Navi, se quella non fosse stata espressamente concessa, quali fedi concludevano ogni prova, che si fosse potuta dedurre da detto parere, e facevano restare verificato ciò che di altri simili pareri dice l'*Ansald. de comm. & mercat. discuf. general. sub nom. 45.*

Nè anche le circostanze, e presunzioni; poichè quando ancora si fosse concludentemente giustificato, il che per altro non si era fatto, che il suddetto Capitano Laurete, seguita la depredazione di detta Nave, avesse levato a detto Capitano Campbell tutti i fogli, a l'Instruzione afferta datati dal predetto Signor Linch proprietario, siccome che detti Signori Fratelli Jackson avessero ritenuta una lettera afferta scritta da detto Signor Linch, ed inviata per mezzo del Signor Gio: Butler di Londra a detto Capitano Campbell, e contenente un attestato mandandoli ad effetto di sostenere la pretesa validità di detta assicurazione; Non per tanto da detti afferti fatti, sopra i quali si fondavano dette congetture, e presunzioni, ne sarebbe potuto inferire alcuna prova, che concludesse detto mandato, perchè in sostanza da detti Signori Baracchi, e Mucconi si pretendeva, che in detta afferta Instruzione vi fosse la commissione, ed ordine al detto Capitano Campbell di maneggiare detta Nave, come se fosse stato suo proprio interesse, e detto attestato con detta lettera afferta inerteza da detti Signori Fratelli Jackson era poi pervenuta a detto Capitano Campbell con altra lettera, ed assieme con quelle era stata prodotta in atti, nè da quelli si ricavava altro, che una semplice affermazione giurata di Michele Bodicin afferto già proprietario di detta Nave di non avere effo, nè altri per lui direttamente, o indirettamente fatto, ordinato, o procurato di fare veruna siccità sopra il corpo, ed attazzi di detta Nave fuori, che quelle, che aveva fatto, e procurato di fare detto Capitano Campbell in Livorno, e di aver dato al medesimo Capitano nell'atto della partenza dal Porto di Dublino la commissione, ordine, e facoltà, che in detta pretesa Instruzione, e già di sopra si è dimostrato, che simile ordi-

diue, e commissione ingiunto a detto Capitano Campbello dal suddetto Sign. Linch di noleggiare, e maneggiare detta Nave, come suo proprio interesse, non poteva contenere facoltà di far fare l'afficurazione di detta Nave come cosa estranea dall'amministrazione, e maneggio dell'istessa; Onde dai predetti affetti fatti non potevano ricavarli congruenza, e praxizione sufficiente a concludere il suddetto prestito ordine, e il mandato di fare afficurare detta Nave, dovendo la prova del mandato essere chiara, e concludente per

21 necesse, come fermato l'autorità citate di sopra nel 6. *Casi ne pare*; ed oltre quelle *Ursul. de transact. quest. 13. num. 20. & seq. Post. decis. Bonon. decis. 77. num. 65.*

Riconoscendosi dunque, e fermatosi, che detto Capitano Campbello non avesse sufficiente facoltà, e mandato a procurare, e far fare detta afficurazione, né in ordine alla sua preposizione all'amministrazione, e governo di detta Nave, né in vigore degli ordini dati da Partizionieri dell'istessa Nave, e che però detta afficurazione fatta d'ordine, e conto del medesimo Capitano Campbello fosse fino da principio nulla per difetto di rischio della persona assicurata, non pare che detta afficurazione fosse rimasta convalidata, o potesse salvarsi da detta nullità per virtù della Clausola per se, e per conto di chi spetta apposta nella scrittura d'afficurazione, in vigore della quale pretendevano detti Signori Barzachi, e Macconi, che per prova del rischio, altro non si ricercasse se non che si giustificasse, che si fosse l'effetto assicurato, e che chi li è fatto

22 afficciare indicasse la persona, o persone, alle quali intendeva tale effetto assicurato per la generalità di dette parole per se, o per conto di chi spetta, che sono acce a comprendere tutti quelli, che hanno interesse nell'effetto assicurato, come se fossero stati espressamente nominati, conforme sostengono Seracchi, *de afficurat. gloss. 10. per tot. Rocc. med. trall. notab. 94. num. 365. & seq. Ansaldo de commerc. & mercat. decis. 12. numer. 3. Sabelli in summ. num. 1. §. 43. verb. affirmatio num. 1. Altimari de nullit. contrall. rubr. 1. par. 2. quest. 26. num. 67. Dom. Aud. Casareg. disc. 4. per tot. Tior. in compend. det. par. 3. verb. assicuratio fol. 61. Rot. post Ursul. de transact. decis. 53. num. 14. & det. 285. num. 5. par. 6. decis. 217. in fin. tom. pr. p. 18. & decis. 369. numer. 42. & seq. tom. 1. par. 19. recentior.*

Imperocchè s'ammetteva da questo Magistrato de' Signori Mercanti di Ricorso, che in ordine a detta Clausola per se, e per conto di chi spetta possa sufficientemente giustificarsi il rischio, e rendersi valida l'afficurazione colla prova della precedente esistenza dell'effetto assicurato, e colla indicazione della persona, o persone alle quali veramente detto effetto assicurato

23 ateneva, perchè era ben noto, che tal clausola fu ritrovata da Mercanti, e messa in uso, ed abbracciata quasi in tutte le Piazze di negozio, affine di togliere l'eccezione del difetto del rischio, che in caso di sinistro, bene spesso si davano dagli Assicuratori quando appariva, che l'effetto assicurato spazzasse ad altri fuori, che alla persona, o persone, in favore delle quali cambiava l'afficurazione, secondo notarono anche i sopracitati Autori, e specialmente Seracchi, *della gloss. 10. sub num. 6. ad finem Ursul. dist. disc. 12. numer. 12. Dominus Auditor Casareg. dist. discurs. 4. numer. 1. & per tot. ed altresì si rifletteva, che se detta clausola non fosse stata operativa secondo l'intenzione de' Mercanti, che l'avevano introdotta, presto se ne sarebbe perso l'uso, nè se ne sarebbe presa la pratica, non essendo soliti i Contrattanti, e massime i Mercanti porre ne' loro contratti parole, che niente operino, e che siano oziose, o superflue, giusta la dottrina del Bald. in rubrica Cod. de contratt. *impunit. quest. 9. numer. 9. & in l. 1. §. qui mittit causa, Gratian. distict. forens. cap. 995. numer. 9. Altagrad. senior. consil. 100. numer. 39. Mans. consil. 387. numer. 17. Palm. Nip. allegat. 397. numer. 31. Barbof. axiom. 222. numer. 11. Rota Januensis. dec. 83. num. 6.**

Ma si diceva che proceda, ed abbia luogo quando insieme venga giustificato, che la persona, o persone alle quali veramente atenevano gli effetti assicura-

24 ti, precedentemente avesse dato ordine, o mandato

di fare assicurate detti loro effetti, come io ultimamente parlo lo Seracchi di sopra citato, *dist. gloss. 10. sub num. 7. ubi, Et hic subiungitur potest ad declarationem relatorum verborum*, o chi attenne, *si ille qui se afficcuravit fecit mandatum habuit à Domino mercium de assicuratione provandam, res admodum clara est*, cioè che allora colli del rischio, e che l'afficurazione vaglia, ed ortimamente la Rota *decis. 57. sub num. 3. vers. nec etiam post Card. Albit. de inconfess. in iudic. ubi, nec etiam debetur potest de legitimatio perfectiorum, ex eo quia in una ex apicis legatur per conto di chi spetta, Quasi Dominus non sint expressa, & sic interea, aliter enim se assicurat ut ostendunt ex mandato, seu litteris ad assicuratam datis ad sua correptionem ex responsionibus post expletum mandatum ad his redditus, non enim ex libris legali, ac mercantili more à mandantibus, & mandataris retentis.*

Non già poi quando non venga provato detto precedente ordine, e mandato, come ora era provato nel caso di cui si trattava, ne quali termini l'afficurazione fatta sopra effetti spertati ad altri fuori che all'assicurato, è nulla per difetto di rischio, non ostante che nel contratto, e scritta di afficurazione vi sia apposta detta clausola, e per conto di chi spetta, conforme già decise questo Magistrato con sua sentenza, confermata in grado di revisione, secondo si vede dal motivo de' Sign. Giudici delle seconde appellazioni della Città di Firenze impressi *penes Mans. consil. 319. num. 1. e per tot. tom. 6.*

E questo per la diversità delle ragioni, che militano tra l'uno, e l'altro caso, poichè nel caso, in cui colli del precedente ordine, e mandato di quelli, a i quali atenevano gli effetti assicurati, sta bene, che i medesimi interessati in detti effetti per virtù di detta clausola per se, o per conto di chi spetta, atea a significare detto precedente mandato, indicati, che siano, si debbano avere come se fossero stati espressamente nominati nel contratto, e scritta d'afficurazione, e che fatta detta indicazione sull'altro vi si ricerchi per prova del rischio, e per la validità di detta afficurazione, perchè concorrendovi il precedente ordine, e mandato, e quello venendo sufficientemente spiegato in vigore di detta clausola, e per conto di chi spetta, la stipulazione, che si faceva dal procuratore, o mandataro sopra gli effetti del cofinimento, o mandante assente, è valida, e per quella se ne acquista l'azione utile al cofinimento, o mandante senza necessità, che gli sia coduta, come assicurano, e provano per il *test. in l. Julianus 13. §. Si procurator, ff. de allion. emp. l. qui procurator 68. ff. de procurat. Mans. consil. 318. numer. 33. Gazman de civil. quest. 33. numer. 26. Galin. de procurat. part. 5. cap. 1. numer. 25. Olea de cess. iur. tit. 4. quest. 9. numer. 6. ed in termini di afficurazione D. Auditor Casareg. disc. 9. numer. 6. Laddove all'incontro nel caso, nel quale manchi la prova di detto precedente ordine, e mandato, la stipulazione, che si faceva da un terzo per un'assente s'incade fatta da detto terzo come gestore di negozio utile per detto assente, come avverte il *Giurisconsul. in l. si quis absens 2. ff. de negotiis gestis, l. si remanentibus 6. §. Si passus 2. & leg. qui passus 18. ff. mandati. Mercuriad. de iur. Mercat. lib. 1. cap. 8. n. 3. Altimari de commerc. rubr. 1. folium 3. quest. 6. numer. 2. tom. 1. Caputo. decis. Saxum. 140. numer. 15. e per questa non se ne acquista l'azione utile a detto assente, se non quando l'ha accettata, e ratificata, e quando glien'è data fatta la cessione, secondo si ha per il *test. in leg. 1. & tit. dist. tit. & Cod. negotiis gestis, Bro. conf. 164. numer. 4. & seq. vol. 1. Pintell. scilicet. observat. lib. 2. cap. 6. numer. 51. Gomez. variat. regulat. tom. 2. cap. 11. sub numer. 18. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 14. tit. 28. sub numer. 20. Olea de cess. iur. dist. quest. 9. numer. 33. Sard. decis. 229. numer. 13. & 14. Rot. decis. 476. numer. 12. coram Barrat. onde ne segue, che per la semplice indicazione di quelli, a i quali atenevano gli effetti assicurati, questi non possono averli come se da principio fossero stati nominati nel contratto, o scritta di afficurazione, come succede nel primo caso, essendo in questo secondo necessaria l'ac-***

25

tuazione, e ratificazione per le ragioni dalli suddetti Autori addotte.

Né si crede che potesse resistere, che nel caso di cui si trattava, costale, che i Parionevoli, o Proprietari di detta Nave avessero accettato, o ratificato detta assicurazione, nè si potesse dubitare della cessione delle ragioni di detto Cap. Campbell, o di detti Signori Batocchi, e Mucconi, giacchè questi agivano per detti Parionevoli, o Proprietari, e che però in vigore di detta clausola dovesse sottrarsi detta assicurazione almeno come procurata, e fatta da detto Capitano Campbell, o da detti Signori Batocchi, e Mucconi in qualità di gestori di negozio utile a medesimi Parionevoli, o Proprietari per la dottrina puntuale dello *Strac.* di *assurac.* diff. *Gloss.* 10. sub num. 7. « ibi » *Si veri mandatum suo habuit, sed fecit tamquam negotiorum gestor ratibatur subiecta acquireretur.* »

Poichè essendo detta accettazione, o ratificazione fatta molto tempo dopo seguito il sinistro di detta Nave assicurata, tale accettazione, e ratificazione non poteva suffragare per far passare in detti Proprietari l'azione utile di detta assicurazione stipolata da detti Signori Batocchi, e Mucconi, dovendo l'accettazione, e ratificazione seguire *re integra*, cioè avanti il sinistro tempo, e stato di cose, nel quale l'atto ratifico potesse validamente farsi, come per il *text.* in *leg. Bonorum ff. rem ratam habere*, proseguendo dottamente spiega, e ferma in punto lo *Strac.* diff. *Gloss.* 10. sub num. 11. « ibi » *Qui & post naufragium, & sic re non integra non potuerunt ratum habere* » & num. 15. *Rot. decif. 283. sub num. 5. in fin. par. 6. rec. Adolph. conf. 34. & conf. 59. Cella de revallat. cap. 7. in fin. ed in altri termini, e generalmente Roland. conf. 4. num. 11. & seq. vol. 2. Rec. resp. 60. num. 17. tom. 2. Alagrad. conf. 23. numer. 44. vol. 1. Tirapied. de revallat. lignag. 5. l. *Gloss.* 10. numer. 87. *Torr. de pass. fuisse success. lib. 2. cap. 13. numer. 138. De Audit. Casarez. diff. 37. num. 13. & seq. Rot. dec. 165. num. 9. par. 15. rec. & in Margg. ad Card. De Luc. super consilii. legal. decif. 3. num. 31. Cogh. de pignori. cap. 7. num. 3.**

E con le suddette distinzioni, e ragioni ben pare, che si potessero conciliare le tradizioni de' Dottori, e le decisioni de' Tribunali, che apparivano fra di loro contrarie coll'ascrivere, e riferire al caso nel quale vi sia detto precedente ordine, e mandato, o detta ratificazione *re integra*, cioè in tempo abile avanti il sinistro, i Dottori, e decisioni citate di sopra nel §. *Riconoscimento dunque*, e nel §. *Ma si diceva* afferenti, e rispettivamente fermanti, che in vigore della suddetta clausola *per se*, o *per conto di chi spetta*, indicati che siano quelli, ai quali appartenessero gli effetti assicurati, si abbiano, come se fossero espressamente nominati nel Contratto, e Scritta di assicurazione, e che null'altro vi si ricetta, oltre la detta indicazione per prova del rischio, e per la validità della medesima assicurazione, ed all'incontro al caso, che vi manchi detto precedente ordine, e mandato, o detta ratificazione *re integra*, si deono riferire gli altri Dottori, e Decisioni flanti per il difetto del rischio, e per l'invalidità dell'assicurazione quando costui, che gli effetti assicurati spettano ad altri, fuori, che ai nominati nel Contratto, e Scritta di assicurazione, non ostante detta clausola, e specialmente *Rec. notab. 45. num. 148. & seq. & notabili 94. num. 364. Rot. decif. 371. num. 14. & seq. par. 5. decif. 283. par. 6. decif. 363. num. 37. & seq. tom. 1. par. 19. rec.*

Senza punto curare, oltre le suddette ragioni, l'altre riportate da' Dottori, e decisioni di sopra citate, perchè si riconoscevano del tutto vane, insufficienti, ed inapplicabili, e certamente insufficienti in iure apparvero le ragioni, che si portano da' suddetti Dottori, e decisioni citate nel predetto Paragrafo *riconoscimento dunque*, cioè, che flante detta clausola *per se*, o *per conto di chi spetta*, null'altro si ricerchi per prova del rischio, e per validità dell'assicurazione se non che l'Assicurato indichi la persona, o persona, alle quali appartenessero gli effetti assicurati, perchè l'assicurazione possa contrarsi *super re aliena*,

e gli Assicuratori non possano opporre all'Assicurato il difetto del dominio, perchè essendo concepita con dette parole generali *per se*, o *per conto di chi spetta*, debba quella intendersi fatta a favore di tutti quelli, che avessero interesse in detti effetti assicurati, come se fossero stati espressamente nominati nel contratto, o Scritta di assicurazione, imperocchè trattandosi non d'assicurazione per via di commessa, ma di vera, e propria assicurazione, nella quale vi si ricerca per forma sostanziale l'esistenza dell'interesse, o dominio dell'Assicurato, sempre può dagli Assicuratori opporsi, che gli effetti siano di altri, e non d'interesse, o dominio dell'Assicurato, secondo, che premord in punto *Dam. Audit. Casarez. diff. 4. sub num. 5. & sub num. 10. ed anche non ostante*, che l'assicurazione sia concepita con dette parole generali *per se*, o *per conto di chi spetta*, quali benché generali, devono riferirsi a quelli, che precedentemente abbiano dato ordine, o mandato per detta assicurazione, o che l'abbiano ratificata in tempo, cioè avanti al sinistro, secondo il fermato di sopra, altrimenti sempre ne succederebbe, che si dovesse sollevare la questione su *super re aliena*, e che non si potesse dagli Assicuratori opporre il difetto dell'interesse, o dominio dell'Assicurato, per lo che si crede, che lo soprannominato, e mai abbastanza lodato *Sig. Audit. Casarez. diff. 4. sub num. 10. in fin.* il quale si fonda unicamente su questa ultima ragione, parlasse in termini, che vi fosse detto precedente ordine, e mandato, conforme pare, che si raccoglie dal discorso del medesimo *diff. num. 10. in principio* siccome altresì insufficienti, e rispettivamente inapplicabili comparvero le ragioni, che si adducono da' Dottori, e decisioni allegate di sopra nel Paragrafo, e colle suddette distinzioni *in fin.* per sostenere la proposizione contraria, cioè, che non ostante la suddetta clausola, e parole generali *per se*, o *per conto di chi spetta*, l'assicurazione non si sostenga per difetto di rischio quando costui, che gli effetti assicurati spettano ad altri, fuori che agli espressamente nominati nel Contratto, e Scritta d'assicurazione, perchè la stipulazione dell'assicurazione mai possa comprendere la persona, o persone assenti, che non siano espressamente nominate, in ordine alla disposizione *del Testo in l. si ita stipulatus 146. §. Grignani in fin. ibi » Persona nunquam nisi expressa sit* » *ff. de verb. obligat.* E perchè sia necessaria in ordine allo stile di tutte le Piazze, e per forma di detta stipulazione, che gli effetti assicurati cadano in Testa del nominato espressamente in detto contratto, o Scritta d'assicurazione ad effetto, che non segua l'assurdo d'etendersi l'assicurazione, e rischio da caso a caso, e da persona a persona, poichè essendo l'assicurazione concepita secondo il costume di quasi tutte le Piazze con clausola, e parole generali *per se*, o *per conto di chi spetta*, e dovendosi questa riferire a quelli, che precedentemente abbiano dato ordine, e mandato per detta assicurazione, o che l'abbiano ratificata in tempo abile avanti al sinistro, come si è fermato di sopra, per viene v'entra la disposizione del detto testo, che non ha luogo nelle stipulazioni, e contratti, che si facciano per conto, ordine, e mandato di altri, e del tutto rimane insufficiente, che sia di forma di detta stipulazione, e di stile di tutte le Piazze, che gli effetti assicurati entrino in Testa de' nominati espressamente nella Scritta di assicurazione, conforme bene osservò, e comprovò anche il suddetto *Sig. Auditore Casarez. nel detto diff. 4. sub num. 11. vers. Ceterum in rei veritate, vers. pro responsione num. 12.*

ARGUMENTUM.

Naves exterræ an, & quando possint ab aliis Navibus inimicis deprederi, quando repuntur in Mari, aut Portibus, vel sub arcibus militaribus alicujus Principis communis Amici; & an possint ab Officialibus predicti Principis visitari, & molestari ob suspicionem, quod deferant res prohibitas, & quid

quid in casu, quo habeant saluum Conductum, vel liberè in Portu recepte fuerint à Principe, ejusdem Portus, vel ab ejus Officialibus,

S U M M A R I U M.

- 1 In Mari adiacente Territorio alicujus Principis nemo potest aliquam Jurisdictionem exercere. Limita in Generalibus, Generalissimis, ac Ducibus alicujus classis Maritima, vel exercitus, nec non in Ducibus Navis militaris, & numer. 2.
- 2 Navis extra an in mari alicujus Principis possit ab aliis Navibus inimicis deprederi. Distigue, ut num. 4. & 11.
- 3 Navis inimicorum de Jure gentium, in quocumque Mari existant, deprederi possunt. Limita ut num. 10. & 12.
- 4 Mare, seu Territorium Principis communis amici securitatem prestat cuiuslibet in eo Naviganti, vel existenti.
- 5 Intelligi, quoad ea, quae explicantur per Jurisdictionis exercitum, & non ex facultate à Jure gentium concessa num. 7.
- 6 Delinquens si in alienum Territorium fugiat, an ibi securus sit num. 9.
- 7 Navis extra, etiam si sit hostilis, & communium inimicorum, scilicet Turcarum, vel Infidelium, si habeant saluum conductum à Principe, cujus Mare navigant, non possunt visitari, & molestari ab illius officialibus, etiam si sit intra centum miliaria, nec à Navibus alterius Principis, quomvis inimici, deprederi.
- 8 Navis extra dicuntur esse sub protectione illius Principis, cujus mare navigant, quando reperiuntur intra Portus illius, aut in mari, ita vicino, ut illuc tormenta bellica adigi possint. Et si deprederent ab inimicis, de Jure restituende sunt num. 13.
- 9 Navis hostiles usque in portum, & mare alieni Principis persequi, & deprederi possunt, si id fiat defensionis, & persecutionis causa. Declara num. 15. in fin.
- 10 Jus defensionis nullum limitem, seu Terminum assignat.
- 11 Navis amica, seu extra aliena Nationis visitari non possunt à Principe, in ejus mare intra centum miliaria reperiuntur, ab suspicionem, quod deserant res prohibitas, & de ratione num. 17.
- 12 Quod fortius procedit, si Navis in Portu liberi ad commercium admissa sit, & salvo Conductu secuta reddita sit num. 18.
- 13 Navis dicuntur admissa ad publicum commercium, ac sub fide publica pretegi, quando fixa ancoris in Portu reperiuntur.
- 14 Salvo Conductu Navi concessus per Officiales etiam contra legem dispositiones, validas est, Navique ospitalatur, quomvis Officiales à suo Principe puniri possint.

Nullus, Interceptionis vel Depredationis, aut visitationis Navium in Mari alieno.

DISCURSUS CLXXIV.

- 1 Pro regula communior in Jure recepta reperitur, quod nemo in Mari adiacente Territorio alicujus Principis possit aliquam Jurisdictionem exercere, ut late tradidi supra in discursu 136. per Doctores ibi plena manu congestos, quibus addo *Cressy. Valdaur. par. 1. obs. 15. num. 224. Galea inter decy. Baldac. sub tit. de assensu. decy. 4. numer. 16. & 17. & Altimar. de nullit. tom. 1. rubr. 9. quæst. 31. num. 52.*
- 2 usque ad finem, cum aliis per eundem laudatis: exceptis tamen Ducibus, Generalibus, vel Generalissimis alicujus exercitus, vel Classis Maritimæ, vel Ducibus, etiam alicujus navis militaris, nam isti in suos milites, gentem, & navis liberè Jurisdictionem, sive voluntariam, sive contentiosam, sive Civilem, sive Criminalem in alieno territorio, quod

occupant, tamquam in suo proprio exercere possunt; per rariores, & Doctores, quos pariter cumulaui in dicto meo discursu 136. quibus addendi sunt *Bellio. in trakt. de re militari cap. 18. num. 12. Salerzen. de Jur. Indier. tom. 2. lib. 2. cap. 25. numer. 63. egressi Falsius Constantinus in l. unie. num. 80. Cod. de Classis lib. 11. de hac materia latius agens, Cabell. resal. crim. centur. 3. cap. 294. num. 274. & 277. 380. Cressy. de Valdaur. obs. servat. 15. part. 1. num. 41. & latius num. 210.*

Nunc videndum an naves extrae unius Principis, quae reperiuntur in mari alicujus Principis, vel Regis communis Amici capi, seu deprederi valeant à Classe, vel navibus alterius Principis dictarum navium inimici.

In hac quaestione principaliter ita distinguendum est: aut naves istae reperiuntur in mari Principis communis Amici intra centum miliaria, extra tamen illius portus, & praedia, vel arcus militares, & loca, in tali distantia, ut illuc tormenta muralia, seu bellica adigi non valeant, & in isto casu praedia naves hostiles navigantes in dicto mari communis amici Principis molestari, & deprederi de Jure possunt ab aliis navibus hostilibus: quia haec molestatio, sive praedatio non sequitur vigorem alicujus Jurisdictionis, quam habeant naves alicujus Principis inimici, sed ex Jure tantum gentium, cujus vigore ipsis facultas competit molestandi, & deprederandi naves alienas Principis inimici in quocumque mari existentes *De Ponte de Parell. Praerog. tit. 11. de Tirremibus numer. 17. Cressy. Valdaur. part. 1. obs. servat. 15. num. 211. & late nos supra in discursu 24. num. 13. & seq. cum pluribus aliis Doctoribus à nobis laudatis.*

Neque obicem ingerit, quod territorium, vel mare Principis communis Amici prestare solet securitatem cuiuslibet in eo existentis, vel navigantis, ut per *l. praesens lege 5. Cod. de his, qui ad Eccles. confug. notat idem de Ponte disc. tit. 11. de Tirremibus n. 15.* quia id intelligi debet quoad ea, quae per Jurisdictionis exercitum, & non ex facultate à Jure gentium concessa, explicantur, ut diligenter pandualiter *Falsius Constantinus. in d. l. unie. num. 118. quem sequitur Cressy. de Valdaur. disc. obs. servat. 15. num. 212. ideoque regulariter in alieno territorio, seu provincia, quæ in propria delictum commisit, securus est quoad accusationem, & molestiam, seu punitionem criminis, ut pluribus citatis comprobatur Carleval. de Juri. tit. 1. disc. 2. num. 839. non tamen securus est, quia per Judicem, vel Principem Territorii, vel Provinciae alienae, ad quam reus confugit, interitum ex necessitate, interdum ex officio, vel Urbanitate tantum ad locum commissi delicti termini non valeat *Carleval. disc. loc. num. 800. cum seqq. & tamen ulla modo fieri posset de Jure talis remissio, si ex solo ingressu in alienum territorium reus eam securitatem consequeretur, quæ solum per saluum conductum à Principe alieni Territorii concedi solet.**

Hæc tamen non procederet si naves istae inimicae alterius nationis, vel Principis, vel naves eam communium inimicorum, ut sunt Turcarum, vel hujusmodi infidelium haberent saluum conductum, & liberum commercium à Principe, cujus mare navigant, nam tunc nullatenus intra centum miliaria illis molestari, vel recognosci, aut visitari, eoque minus deprederi possunt à Classe, vel navibus alterius Principis, quomvis inimici, quia nedium nullam habent Jurisdictionem ad agendi, verum etiam quia in hoc casu eis non assidit jus gentium, ut per plures validissimas rationes, quas ad evitandum inanis repetitionis vitium non transcribo, & Doctores allegatos late, doctoque firmant doctissimi *Falsius Constantinus. in dicta l. unie. num. 107. & seq. Cod. de Classis lib. 11. & Cressy. de Valdaur. disc. obs. servat. 15. a numer. 211. usque ad num. 247. & nos supra disc. 24. num. 17. vers. in quartis. Galea inter decy. Baldac. sub tit. de assensu. decy. 4. num. 12. & 15. & 17.*

Aut naves inimicae (& hæc est secunda pars distinctionis principalis) reperiuntur intra portus, vel sub praediis, vel arcibus maritimis alicujus Principis alieni, aut in mari, ita vicino, ut tela, tormentave muralia maritimæ arcis illuc adigi possint, tunc contra omne dubium dicte naves hostiles, eoque minus

- naves communis amici Principis recognoscere, visitari, & depredati sub quovis pretextu minime valent, quia dictae naves non minus sunt sub custodia, & protectione talis Principis, quam sunt illius subditi inter Civitatis muros existentes, optimus textus est in l. 3. §. fin. ff. de acquir. rer. domini. ubi in Quidam quid autem eorum experimus, eo usque nostrum esse intelligitur, donec nostra Custodia eorum per quem tractum, ac alia familia jura plenè, doctique ita concedit Cress. de Valdour. dicta observat. 15. num. 123. & seq. & num. 336. & melius 243. cum seqq. omnino in hac materia videndus; & si fuerint 13 naves praedictae depredate, restitui de Jure debent, ut improbo in hoc Fulvio Constantio, rectius latè defendit Cress. de Valdour. dicta observat. 15. à numero. 237. ad 243.

- Aliud dicendum foret, si naves unius Principis ab aliqua hostili Classe, vel Piraticis navibus ad certamen provocatae, aut oppugnatae fuissent; nam tunc licet his navibus provocatis, vel oppugnatis hostiles naves, vel Piraticos aggressores continuo persequi, & in eos excutere usque in mare, & portum alieni Principis, easque depredati, quia inhumani persequuntur, & excursio non sit animo vicinis, & alio territorio fines turbandi, sed vim hostis imminuentem à se propulsandi; Jus autem, ac necessitas defensionis nullum limitem, seu terminum agnoscere, omnique injuria carere videtur, ut tenent Besold. de Jur. Territor. cap. 3. num. 4. quem loquitur Loccen. de Jure maris, lib. 1. cap. 8. numer. 10. vers. quia, & hostilium, ubi refert, quod Gedanus anno 1459. Borussæ Magistri Classis usque ad Gothlandiam persecutus fuerunt, & naves quasdam ibi interceptas, etiam contra protestatione Rege Danie illius maris Domino. Nos verò credimus hos Gedanus excusari tantum posse ab injuria, quæ in persecutione hostilium navium usque ad Gothlandiam aliis diceretur illata Danorum Regi, egregie Alexand. cons. 44. numer. 48. lib. 2. & ibi Adden, lib. FF. quem loquitur Thys. lit. C. consil. 978. numer. 7. & 11. sed nullatenus à restitutione navium, quas ibi in portu non jure interceptas per ea, quæ tradidi mox supra, & laius in dist. 24. in addit. & in hoc sensu loquitur, & intelligendus est Besold. in contrarium citatus, si bene legitur.

- Quo verò ad ceteras naves, tam Principis, in ea 16 via mari intra eorum militaria reperiuntur, quam aliarum navium alienæ Nationis, seu ceteri Principis amicas, non possunt illæ ab illis recognosci, vel visitari, neque molestari ob suspicionem, quod depredate 17 res prohibitas, & ratio est, quia siquid ad convincendum talem delationem rerum prohibitarum, necessaria est inquisitio, investigatio, probatio, & ipsa navis, quæque oneris recognoscit, quæ sine jurisdictionis usui expediri non possunt; Ita cum nullas actus jurisdictionis fieri possint in alieno mari, sub obtentu dictæ suspensionis, non possunt naves in alieno mari essentibus ab aliis navibus amice visitari, ut latè, & egregie per plures rationes firmat Cress. Valdour. observat. 15. num. 214. cum pluribus seqq. & Anfeld. de Commercio. dist. 9. num. 10. 11. 12. & seqq. & Nos supra dist. 24. num. 16. ubi deploravi de usu maritimo in contrarium, seu abusu, ex quo nequam jurisdictioni Principis maris, verum etiam jus gentium laeditur.

- Eoque minus quilibet navis, postquam libere in aliquo portu recepta, ac admissa fuit ad commercium, vel salvo conductu redditæ fuerit secuta, non potest sub aliquo pretextu, vel ob suspicionem rerum prohibitarum ab ea delatarum ab ipsomet Principe illius Portus, vel per illius Officiales visitari, & recognosci, & molestari facere, sed illa servanda est. Fulvius Constantio, in d. l. amic. numer. 126. & seq. Cress. de Valdour. d. observat. 15. numer. 243. & melius 246. 247. 248. & 249. usque ad 250. ubi etiam refert in casu, qui fuit in Portu Alicante per Generalem maris Regis Hispaniarum visitata, & recognita extra navis, nec non invicta habere merces prohibitas, decisum fuisse per Supremum Consilium Aragoniæ, Rege approbante, illam fruari debere dictam navem.

Caveant igitur Officiales Maris, ne liberum Na-

vibus saltem conductum indaigent, neque eas libere ad commercium admittant in portu, nec non fiant etiam, quod eo ipso, quo Navis in portu suis anchoris invenitur, & existunt, satis probata reputantur earum admisso ad liberum commercium, & sub fide publica protegi: quapropter in navium receptione, & admissione, vel in eis concedendo saltem conductum, declarare debent quidvis eis non perminuendum duxerint, aliis nulla ex causa poterunt illæ amplius molestari, sed illis servari debeant, licet Officiales maris non possint per aliquem locum Principis, nec Provinciam, talem liberum saltem conductum eis largiri, vel ad liberum commercium in portu admittere, quia etiam illi in hoc deliquissent peccando contra Leges, puniri possunt à Principe, nihilominus admissio libera in Portu ad commercium, vel Salvo conductus libere per eos datus, servandus omnino erit, ut optime firmat Pegur. dist. 35. per tot. & Cress. de Valdour. observat. 15. num. 243. & 246. & c.

Cetera ad materiam vide quæ latè diximus supra in discurs. 24. & dist. 116. in hoc Tractatu.

A R G U M E N T U M.

Jurisdicção, sive contentiosa, sive voluntaria, an, & quomodo in alieno Territorio prorogari possit, & an, & quando requiratur consensus partium expressus, vel tacitus, & similiter, an necessarius sit pro illius prorogatione consensus Principis alieni territorii, vel sufficiat tacitus.

Jurisdicção prorogata extra Territorium dicitur eadem Jurisdicção, quam quis habet in proprio Territorio.

Consules exterorum Principum qualem Jurisdictionem habeant quoad suos nationales in alienis oris Maritimis, & an illam habeant à proprio Principi, vel ab illo Territorio, in quo resident; & quæ Statuta, seu leges servare teneantur in decidendis Casibus suorum nationalium; & ab eorum sententiis an detur appellatio ad eorum proprium Principem, vel ad illum loci, in quo resident.

S U M M A R I U M.

1. Index Ordinarius, seu delegatus ad universitatem Consensum non potest exercere Jurisdictionem contentiosam extra suum Territorium, & num. 4. similia ut num. 11.
- Amplius neque voluntarium, ubi aliqua causa cognita requiritur ob prejudicium tertii num. 2.
- Secus si nulla Causa cognitio requiritur, & agatur tantum de Jure intervenientium n. 3.
3. Jurisdicção, sive contentiosa, sive voluntaria Judicis ordinarii, seu delegati ad universitatem Consensum prorogatur de consensu Partium extra territorium, cum consensu Principis, seu Judicis alieni territorii, etiam tacito, & numer. 6. 34.
7. Consensus expressus partium requiritur pro prorogatione Jurisdictionis Judicis delegati ad Causas particulares extra suum territorium.
- Secus si agatur de prorogatione Judicis ordinarii, seu delegati ad universitatem Consensum, nam tunc sufficit tacitus num. 8. 9. & 10.
11. Index potest exercere Jurisdictionem inter suos subditos extra Territorium, quando in alieno Territorio viget talis consuetudo, & tunc non requiritur neque consensus Judicis territorii, neque Partium.
12. Consuetudo cum sit quid facti probari debet ab eo, qui eam allegat.
13. Consuetudo in qua differat à prescriptione.
14. Ad consuetudinem inducendam minora requiruntur, quam ad compendiam prescriptionem.
15. Ad consuetudinem inducendam plura quoque requiruntur sunt necessaria; Et ideo difficultas est probationis, ibid.

- 16 *Consuetudo succedendi jurisdictionem in alieno territorio non potest introducti absque scientia, & potentia Principis ejusdem territorii; Et reprobatur contrarium tenentes num. 17.*
Et hoc Scientia Principis debet esse vera, & non presumpta num. 18.
Neque sufficit scientia Officialium, vel Administrationis Principis ibid.
Secus si ageretur de consuetudine immemorabili, quia nulla scientia probari debet in Principe num. 19.
- 20 *Scientia non presumitur in Principe si agitur de alia, vel exercitio jurisdictionis facta in aliquo loco sui territorii admodum distant a sua residentia.*
- 21 *Pro complenda consuetudine requiritur cursus 30. aut 40. annorum.*
- 22 *Testes deponeutes super consuetudine debent esse talis etatis, ut de dicto tempore 30. aut 40. errorum bene deponeute valeant, deducta etiam etate pubertatis.*
Et deponeute valeant de pacifica observantia, & uniformi pro toto dicto tempore num. 23.
- 24 *Unicus alius contrarius, quinimo solus rumor sufficit ad impediendam consuetudinis perfectionem.*
- 25 *Delegatus Principis ad unam causam tantum potest extra territorium de solo partium consensu jurisdictionem delegatam exercere, nec requiritur consensus Judicis alieni Territorii.*
Declara tamen ut num. 26. & 27.
- 26 *Principi, si vel Index potest alteri etiam delegati in aliene territorio jurisdictionem suam dare, aut delegare, & de ratione num. 30.*
Rejicitur contraria opinio num. 28.
Secus si vellet Judicem dare in alieno territorio, & capere illum ad Judicandum inter subditos invicem num. 31.
- 27 *Index ordinarius, si per delegatum Principis in aliene territorio servare debet in Decretis Statuta sui Principis, in Ordinariis vero Statuta loci, in quo Judicat.*
- 28 *Consules externorum Principum non possunt in alienis eris maritimis jurisdictionem exercere, nisi accedat consensus Principis illius loci, in quo resident.*
Non tamen requiritur consensus partium, cum possint subditos etiam invicem judicare num. 35. & de ratione ibid.
- 29 *Consules si in aliene Territorio jurisdictionem exercent, illum dicuntur habere a Principe, a quo missi sunt, non vero a Principe Territorii, in quo resident.*
Rejicitur contraria opinio num. 36. ac declaratur num. 38. & 40.
- 30 *Consules intelliguntur electi a propriis Principibus non solum ad procedendas nationales in aliene territorio, verum etiam ad decidendas ibi eorum Causas.*
- 41 *Reservetur Jurisdictio, quam habent Consules exteri residentes Græcia, ac in regno Neapolitano.*
- 42 *Consules Gallie Nationis, quam jurisdictionem habeant in aliene Territorio, seu eris maritimis.*
- 43 *Consules tenentur Judicare Causas eorum Nationalium quas detestoria fecerunt eorum propria Statuta, & mores.*
Secus in Ordinariis, nam tunc servantur Statuta loci, in quo sic agitur num. 45.
- 44 *Consules habent jurisdictionem cumulatam cum aliis Judicibus ordinariis locorum.*
Nisi per Principes permisso, vel prerogata fuerit eorum Jurisdictio privative quoad alios Judices ordinarios num. 47.
Consules ipsi subditi sunt Judicibus ordinariis locorum ibidem.
- 45 *Appellatio a sententiis Consulum an detur ad proprium eorum Principem, vel ad illum Territorii, in quo resident.*

Nolius, Jurisdictionis Consulum Nationis extra in Territorio alieni Principis.

DISCURSUS CLXXV.

UT deveniam ea facilitate, qua deest, ad declarationem hujus materie, mihi plures sunt promittende magis veræ, ac recepte juri propositiones.

Et primo regulariter Judex Ordinarius inter locos Subditos non potest exercere jurisdictionem contentiosam extra suum Territorium, lætè *Stace, de sentent. & re judic. gloss. 7. quest. 4. sect. 2. num. 42. cum seq. plenè Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. quest. 3. numer. 53. Altimar. de nullit. rubr. 9. quest. 31. num. 1. & seq. Scialoja de fur. compet. cap. 2. numer. 61. & seq. & numer. 73.* Neque voluntarius, ubi aliqua causæ exigentia requireretur ob præjudicium Terrii, *Antonell. diste cap. 1. num. 33. & 35. Altimar. d. quest. 31. numer. 25. & seq. Colerzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 4. num. 26.* Secus dicendum si nulla requireretur causæ cognitio, cum ageretur de jure tantum intervenientium *Antonell. & Altimar. locis mox citatis Sciorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 4. numer. 85. & idem omnino dicendum est de Judice delegato ad universitatem Causarum, quia equiparatur Judici Ordinario, ut particulariter sumant *Antonell. de loc. legal. d. cap. 2. num. 71. & Altimar. d. rubr. 9. quest. 31. num. 17.**

Verum tamen est, quod hæc Jurisdictio, sive contentiosa, sive voluntaria Judici Ordinarii, ut Delegati ad Universitatem Causarum potest de consensu Partium patetgari de illorum loco, vel Territorio, ad locum extra eorum Territorium, etiam alieni Principis, dummodo accedat pariter consensus Judicis alieni Territorii, *Scialoja d. loca numer. 78. & cap. 12. num. 53. & seq. & numer. 65. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. num. 65. & seq. Altimar. de nullit. d. quest. 31. num. 44. Carleval. de Judic. disp. 2. quest. 8. sect. 2. num. 1146. vers. exemplum secundum, & vers. que prerogative, & num. 1148. & 1161.*

Consensus tamen iste Principis, seu Judicis loci in hæc prerogative de loco ad locum, sufficit enuntiatum, *Stace, diste loca num. 165. & 166. quin sequitur Altimar. diste quest. 31. num. 44.*

Quo vero ad consensum Partium, licet sic involverint nonnulli Doctores, sic distinguendum est, aut agitur de delegato particulari, nempe de delegato ad Causas particulares, & tunc requiritur expressus Partium consensus, ut per sextum expressum in cap. Statutum 11. 5. in nullo de rescript. in 6. communiter tenent egregie *Marant. in prax. Judic. par. 4. distict. 12. num. 4. in Addit. vers. non secundum, & par. 6. vers. & demum sententia numer. 75. 76. & 77. Scialoja de fur. competent. cap. 12. num. 65. Stace, de sentent. & re judic. gloss. 7. quest. 4. sect. 2. a numer. 134. junctis nu. 174. & num. 189. & 190. Carleval. de Judic. disp. 2. quest. 8. sect. 2. num. 981. & seq. ac præsertim num. 987. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. quest. 3. nu. 65. & seqq. Altimar. de nullit. tom. 1. rubr. 10. num. 7. & num. 11. & quest. 31. num. 44. in fin. & melius num. 46. si verò agitur de Judice ordinario, quo casu nullus est textus in contrarium, patet est in delegato particulari, ut mox supra vidimus, tunc sufficit etiam tacitus Partium consensus, quia regulariter in quacunque prerogative jurisdictionis iste tacitus sufficiens est, *Marant. in prax. Judic. par. 4. distict. 12. num. 4. in Addit. Stace, de sentent. & re judic. diste gloss. 7. quest. 4. num. 164. cum seqq. Squillant. de privileg. Cleric. cap. 2. num. 61. Metrell. lib. 3. disp. 7. cap. 2. numer. 9. Altimar. de nullit. rubr. 9. quest. 10. num. 5. Carleval. de Judic. disp. 2. quest. 8. num. 981. & idem dicendum est in delegato ad universitatem Causarum, quia iste equiparatur Judici Ordinario, & ideo simili omnino modo prerogative jurisdictionis, quo prerogatur ordinarius, ut eleganter trinit *Carleval. de Judic. disp. 2. quest. 8. sect. 2. num. 1164. Altimar. de nullit. tom. 1. rubr. 9. quest. 12. num. 2. & quest. 31. num. 47. Caldera dec. Cath. decis. 116. num. 5. lib. 3. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. quest. 3. num. 71. & 72. & si aliquis ex Doctoribus dicat, quod etiam in ordinario Judice, vel delegato ad universitatem Causarum requiritur con-***

consensus Partium, æquivocis equidem super tenu in dñlo cap. Statutum & In nullo de rescriptis. non advertingo, quod ipse loquitur de delegato particulari, nempe ad particulares causas delegat, ut bene notat Corneius de Juri. d. diff. 2. quest. 8. num. 987. & Astarant. in prax. Juri. part. 4. diffinit. 12. in addit. num. 4. & alii per me citati.

- 11 Verum prædictum non obstat, si vigeret in aliquo Territorio alieno consuetudo, quod aliquis Judex extraneus posset exercere Jurisdictionem inter suos subditos, tunc ea servanda est consuetudo, statim ab eo confirmata eam Judicis illius Territorii, & consensu Partium, tunc posset talis Judex Forensis illum exercere, ut notat Jaf. in L. ultim. num. 18. simia. 12. ff. de Jurisd. Scacc. de sentent. & re Juri. gloss. 7. quest. 4. spec. 2. numer. 171. Strach. in gemma in caus. mercat. proced. su. num. 10. Perreus de Jurisd. ordinat. & deleg. lib. 1. num. 58. Alsimar. de villis. part. 1. rub. 9. quest. 31. num. 49. lat. Flamin. de Ribis cons. 69. numer. 71. & seq. lib. 2. Card. De Luc. diff. 20. num. 13. de Jurisd. & diff. 22. numer. 12. in Adversis. de Juri. d. part. 4. centur. 1. cap. 64. num. 12. Astarant. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. in princ. Reviz. ad pragmat. Regni Neap. tit. de Jurisd. Judicium non extendi. Regni. 1. num. 20. & 11.

- 12 Hæc tamen consuetudo cum sic quid facti non habet locum usque quo conclusiones probata non fuerint ab eo, qui in ejus favorem illum allegat Astarant. de præsump. lib. 2. præsump. 8. num. 7. & seq. 122. num. 72. & seq. 192. numer. 3. & in trakt. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Veram cum consuetudo.

- De consuetudine tantum hæc verba facio, & non de prescriptione Jurisdictionis, vel ejus exercitio, quia cum de natura prescriptionis non solum sit jus acquirere, sed illud item ab aliis tollere, ut agendo de differente inter Consuetudinem, & prescriptionem veritatis nota Astarant. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Quod hæc. Cypri. Galen. lib. 2. centur. 2. cap. 1. num. 78. & 79. Add. ad diff. 20. numer. 1. cum seq. part. 3. recent. & egregie Card. De Luc. de Jurisd. diff. 34. numer. 28. & 29. Cumque in casu nostro solum agatur de jure novo introducto, vel permisso in favorem terræ extendendi Jurisdictionem in alieno territorio, non privative quoad Principem, vel ejus Ministros, aut Officiales, vel Judices, ideo remota prescriptionis Jurisdictionis alieni sunt à te, de qua nos in præcis agimus.

- 14 Et quomvis res vera in prescriptione Jurisdictionis, vel juri cum exercendi in alieno territorio, cum sit illa magis odiosa, & exorbitans majora requiritur ad illam introducendam, & probandam, præsertim citius saltem putamus, aut datus, vel quomodolibet alio modo apud ad causandam bonam fidem in prædictis, quam in acquisitione hujusmodi Jurisdictionis per consuetudinem, ut videre est penes Astarant. de Jurisd. part. 2. lib. 4. cap. 4. numer. 9. & 10. Oliva de Foro Eccles. lib. 2. quest. 7. per tot. & Astarant. de Jurisd. lib. 3. cap. 12.

- 15 Corneius, diff. 7. lib. 1. tantum quia plura etiam de jure concurrere debent ad introducendam legitimam consuetudinem, ideo ea inter DD. difficilia etiam probationis reputantur Astarant. de præsump. lib. 2. præsump. 8. numer. 8. & in trakt. de Jurisd. lib. 3. cap. 12. §. Verum.

- 16 Inter cetera autem requiritur ad legitimè justificandam hanc consuetudinem necessariam, primo, & principaliter probanda est scientia Principis cum illius patientia Capus. discept. 333. numer. 4. Rot. post De Luc. de Benefic. diff. 16. & in Adversis. de Jurisd. diff. 3. Rot. in recent. diff. 260. part. 17. Cypri. diff. 57. per tot. Astarant. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Requiritur quies Salgad. de reg. princ. part. 1. cap. 1. princ. 5. numer. 338. & 339. Reviz. ad Pragmat. Regni Neap. tit. de Jurisd. Judic. nec extend. pragmat. 1. numer. 26. Card. De Luc. de Jurisd. diff. 46. num. 5. vers. attamen advertebam, & hæc est communis Sententia, quicquid dixerint alii, de præsertim Oliv. de Foro Eccles. lib. 2. quest. 7. nu. 19. ut testantur in specie Astarant. de loc. citat. cum pluribus auctoritatibus ab eo laudatis: Præterea

- 18 hæc scientia debet esse vera, & non præsumpta, ma-

nique sufficere Scientia Officialium, & Ministorum ipsius Principis, ut prius consensimus tradunt Rot. d. diff. 260. part. 17. & de diff. post Card. De Luc. Cypri. d. diff. 57. per tot. & ibi Add. Astarant. de Jurisd. lib. 3. cap. 12. §. Requiritur ratio & seq. Corneius d. det. 7. num. 43. lib. 1. nisi tam ageretur de consuetudine, vel prescriptione immemorialis temporis, quia tali casu nulla cognoscit probatio hujusmodi Scientia in Principe, ut suble. Corneius d. det. 7. num. 46. & seq. Astarant. de loc. citat. debeat, quæ magis hæc Scientia in Principe probari debet in casu quo præcederetur jus extinc-tio di Jurisdictionem fuisse acquiritum in loco admodum distant ab Urbe, qua rebus Princeps, ut obicit Astarant. de præsump. lib. 6. præsump. 24. num. 39. & in puncto in trakt. de Jurisd. lib. 3. cap. 12. §. Requiritur ratio in fin.

Requiritur etiam ad complendum hanc consuetudinem cursus solutus 30. aut 40. annorum Astarant. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Requiritur tempus. & seq. & cons. 345. num. 21. vers. præsertim Card. De Luc. de Jurisd. diff. 3. numer. 5. & seq. de ut talis temporis sit conclusio, & relevans probatio, scilicet super eo indubia talis ætas esse debeat, ut de toto illius temporis decursu debeat depouere valent, delicta nempe ea impubertatis ætate, quia pullus de rebus tunc secutus præmorum habere possunt Card. De Luc. d. diff. 2. num. 3. & 6. Insuper deponere debent de pacifica observantia hujusmodi exercitio Jurisdictionis in alieno territorio, & semper uniformi pro toto tempore dictorum 30. aut 40. annorum, quod nempe contra eam gestum, vel dictum, aut audient in contrarium non fuerint, compunctum tantum ad hoc contentum, quicquid solus rumor ad impediendum consuetudinem pertinetionem sufficit Card. De Luc. d. diff. 2. num. 6. & 8. Astarant. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Requiritur quarta. Borden. vol. 14. numer. 194. lib. 1.

Major difficultas versatur quoad Delegatum à Principe ad unam causam tantum, in eo scilicet, an Delegatus ad unam causam possit etiam Territorium de solo Partium consensu abique altero consensu Judicis Territorii alieni exercere delegatam Jurisdictionem, Aliqui enim putant non esse talem alicuius Judicis Territorio alieni necessarium, sed tantum consensum Partium, Astarant. in prax. Juri. part. 6. verb. & d. non foras sententia num. 73. Scacc. de sentent. & re Juri. gloss. 7. quest. 4. spec. 2. num. 190. Scialoja de for. compet. cap. 12. num. 63. in fin. & numer. 67. sed rectius improbat Scacc. & Astarant. per eadem rationes, quæ restant, tam in occurrant, quam in Delegatus ad universalem Causarum, commentum Astarant. de loc. citat. lib. 2. cap. 1. quest. 2. num. 45. vers. sed contrarium, & quest. 3. numer. 70. Astarant. de nullis rebus 9. quest. 31. numer. 46. in v. ubi in materia.

Advertendum est, quod hæc procedunt, in casu, quo data fuisset illi in suo proprio Territorio à Principe Jurisdictio, sive ordinaria, sive delegata, & sic ageretur tantum de prorogatione ejusdem Jurisdictionis de loco Territorii ejusdem Delegatus ad Territorium alieni Principis, sed in casu, quo per Principem data fuisset alicui ejusdem extra suum Territorium Jurisdictio, alia questio est, in qua nonquiescerent, quod Princeps nemini decessit in alieno Territorio possit Jurisdictionem concedere, vel delegare, quia Jurisdictio non possit cedere in locum, ubi Princeps nullum habet imperium Georg. Obrecht. de Jurisd. lib. 4. cap. 4. num. 13. quem refert Scialoja de for. compet. cap. 2. num. 67. & cap. 12. numer. 61. in med.

Verum quod Princeps, sive Judex de Jure valeat alteri eam decessit in alieno, sive extero Territorio Jurisdictionem suam dare, aut delegare, rectius firmatur Astarant. in prax. Juri. part. 6. verb. & d. non foras sententia numer. 75. quem sequuntur (reprobato dicto Georg. Obrecht. Scialoja de for. compet. cap. 2. num. 67. & d. cap. 12. num. 65. Scacc. de sentent. & re Juri. gloss. 7. quest. 4. spec. 2. numer. 190. Astarant. de loc. citat. lib. 2. cap. 1. num. 43. & num. 69. & 70. & ratio est, quia eo ipso, quod Princeps tantum imperium, sui delegat Jurisdictionem

jurisdictionem alicui extra suum Territorium, non dicitur exercere imperium extra suum Territorium, quia quod concessio Jurisdictionis, quae fit alicui Personae, tribuitur potius naturae voluntarii contractus, qui sequitur inter Principem concedentem, & Perficiantem recipiendam Jurisdictionem, nam delegatio, seu mandatum Jurisdictionis non fit nisi volenti, secus dicendum si Princeps vellet in alieno Territorio Jurisdictionem dare, & simul cum invitus cogere ad judicandum inter Patres, aut subditos suos forte commorantes in eodem alieno Territorio, quia tunc diceretur imperium in alieno Territorio exercere, quod minime ei de Jure permittitur, ut hac omnia docet de more suo tradit *Joan. Anton. Bellon. de mandatis Jurisdic. cap. 1. quæst. 3. num. 3. num. 18. 19. & 20. & cap. 7. quæst. 1. numer. 14. 15. cum seq. & cap. 8. quæst. 2. num. 126. & seq.*

31 Præmissum ulterius est, quod Juxta five Delegatus, five Ordinarius alicujus Principis, licet cognoscit, & judicat in alieno Territorio inter subditos sui Principis, servare debet in Decisoria Sacra sui Principis, in Ordinaria vero Statuta Territorii, ubi Jurisdictionem exercet *Roland. à Valle cons. 48. lib. 3. cap. 12. num. 54. Spreti. decis. 85. num. 85. num. 5. & seq.*

32 Ex his ita præmissis infero primo ad materiam, quam agimus, quod Consules à Principibus alienis in Provincias, seu oras Maritimas alterius Principis missi ad ibi residendum, regendum, protegendumque subditos suos ibi existentes, eorumque res, & negotia, nec non ad cognoscendum, & judicandum eorum Causas, licet possint omnes auxilium, & protectionem eis præstare, quia hæc non sunt actus Jurisdictionis, nullam tamen possunt exercere Jurisdictionem, nisi accedat consensus Principis illius loci, in quo ipsi residere debent, ut per auctoritates supra allatas *lib. num. 3. servavimus, & in puncto Consulum Nationis externæ Adaffrill. de Magistrat. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 153.*

Et quamvis ibi dixerim etiam assensum Partium requiri, quando Juxta, five Delegatus, five Ordinarius judicat in alieno Territorio, tamen id procedit, quando agitur de Justice simpliciter dato à Principe inter suos subditos, nam licet ipse in tali casu intelligitur datus, ut judicat in suo proprio Territorio, & non extra, nisi ex consensu partium prorogaretur illius Jurisdictio extra Territorium, ideo si vellet judicare in alieno Territorio, requiritur partium consensus, ut etiam valeat extra Territorium inter eas judicare, & ita est sensus omnium Doctorum agens de prorogatione hujusmodi Jurisdictionis, secus vero quando per Principem externum datur expresse Juxta, qui debet judicare extra Territorium suum, ut ibi Consules, nam tunc inviti etiam cogi possunt subditi à suo Principe ad subeundum judicium cum suis Consulibus, dummodo accedat consensus Principis Loci.

33 Neque obstant nonnulli ex Doctoribus, qui renuunt, quod isti Consules admissi à Principe Territorii, ubi resident, & de causis assensu exercent Jurisdictionem inter suos Nationales, dicantur habere talem Jurisdictionem à Principe loci, & non ab eorum proprio Principe, à quo missi sunt, ut tradit *Adaffrill. de Magistrat. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 153. & ante cum Afflicti. ad Cassinam. Regi in Consil. cum suis num. 8. Secc. de sent. & re judic. gloss. 7. quæst. 4. sect. 2. num. 168. sed in hoc loquimur iuxta propriam, vel erroneam, quia Principes loci per talem ejus Consensum vere nil aliud agere intendit nisi tollere Consulibus Nationis externæ impedimentum exercitii eorum Jurisdictionis, quam habent in potentia, ut eam reducere valeant ad actum in suo Territorio; Quo impedimento ita per Judicem loci illis subdito actus per consequens fit exercitium Jurisdictionis eorumdem Consulium non potest quidem arbitri Jurisdictioni Principis loci, fed eorum propriæ Jurisdictioni, quæ tunc est per propriam suam Principem externam concessa, ut sensibus patet, nec non ex his, quæ docet, egregieque tradit ad propositum *Carleval. de Judicis differt. 2. quæst. 8. sect. 2. numer. 1166. jussus num. 1144. & seq. Crespi. Valden. observat. 15. n. 81. & similiter in aliis prorogationibus de loco Judicis**

ad locum alieni Territorii, in quibus nōdum requiritur consensus Judicis loci, sed etiam linguarum, re vera DD. omnes admittunt, quod hujusmodi Jurisdictio externi Judicis prorogata per consensum Judicis loci, & partium extra suum territorium non fit diversa, sed semper eadem Jurisdictio, quam habet Juxta forensis in suo proprio Territorio, ac si ille in suo proprio Territorio judicaret, ut laet fit *Carleval. de Judic. differt. 2. quæst. 8. sect. 1. numer. 972. cum seq. Scialoja de fore comper. cap. 12. num. 57. & alii supra citati; Quamobrem ad evidentiā patet Jurisdictionem in potentia, quæ tollere reducit ad actum, non esse, nisi Jurisdictionem, quam habet à proprio Principe ipse Juxta forensis, & sic consensus Judicis loci, & partium nihil aliud operari, quam tollere ei impedimentum, ut eam possit ad actum reducere.*

34 Propositio vult Afflicti, *Mastrill. & Secc.* procedere recte potest in casu, quo Consules electi simpliciter subditi à suo Principe absque ulla Jurisdictione, sed ad auxilium, vel protectionem tantum præstandam suis subditis in loco alieno degentibus, nam si pariter Princeps eos exercere Jurisdictionem, tunc talem Jurisdictionem vere dicuntur habere à Principe loci, & non à Principe externo, qui illos elegit, per ea, quæ ad alium propositum ponderat *Marian. Saccin. in cap. significasti 18. sub num. 35. quæst. 7. & de fore comper. Secc. de sent. & re judic. gloss. 7. quæst. 4. sect. 2. num. 168.*

35 Qui tamen casus ad praxim raro hodie est reduebilis, quia de consuetudine universali Consules isti Nationum, licet simpliciter electi ab eorum Principe, intelliguntur semper electi nōdum ad gubernandum, auxiliumque, & protectionem præstandam suis Subditis in alienis Territoriis, vel oris maritimis degentibus, verum etiam uti Judices ad eorum causas decidendas, ut observat *Targ. ponderat. maritim. cap. 96. per tot. Cumia ad ritus M. C. Regni Sicilia cap. 92. num. 1.*

36 Vel procedere potest in casu, quo Princeps loci impediret Consulibus propriam Jurisdictionem exercere, sed vellet eis suam conferre, cum quæ judicare debeant causas Personarum sue Nationis, ut servantur Gentis, ubi per Serenissimum Senatuum illius Reipublicæ conceditur aliquibus Consulibus Nationis externæ facultas per viam delegatōis cognoscendi, & judicandi omnes causas inter suos Nationales venientes, & ubi unus ex suis Nationalibus esset reus, cum hac tamen conditione, quod unus de Notario, Advocato, & executoribus Januensibus, & similiter in Regno Neapolitani similis facultas concessa fuit per Regem Federicum, & postea per C. M. etiam privative quoad alios Judices Neapolitanos omnibus Consulibus exterarum Nationum, & præsertim Ragusensium, ut videtur etiam penes *Reverter. decis. 326. per tot. & Franch. decis. 723. per tot. Carleval. de judic. lib. 1. diff. 2. quæst. 6. sect. 8. numer. 694. & ipsamet Adaffrill. de Magistrat. tom. 1. lib. 3. cap. 4. n. 154.*

37 Quo vero ad Consules Gallicæ Nationis hocunum ad exemplum omnium advertere debeo, quod Rex ille invictissimus Ludovicus XIV. gloriosissime recondens, quem extrema cum veneratione, & humillimo cordis affectu in persona nunc ejus Pronepotis gloriosissime Imperantis prosequi debeo, nōdum eo nobis, præclarumque jus Civitatis Parisiensis mihi in persona Patris mei largitum, verum etiam ob insignes Prædicatorum, plurimum Civitatem præsertim Arretari administrantibus, aliosque honores eidem collatos, ut ex diplomate S. M. Christi. diei 28. Aprilis 1661. in Regias Parisiensis Parliamenti tabulas relato, nec non ex altero Mōu proprio ejusdem S. Christi. M. diei 11. Maji prædicti anni, ac aliis etiam Literis Patensibus diei 27. Aprilis anni 1662. Quo verb, inquam, ad Consules Gallicæ Nationis Rex ille invictissimus in suo Codice Ludoviciano, cuius titulus, *Ordonnance des Lettres XIV. anni 1681. touchant la Marine vis. 9. de Consil. de la Nation François dans les Pais étrangers article XII. protestations*, & justissime statuit, quoad punctum Jurisdictionis, quod illius Consules in Civitatibus, seu oris maritimis aliorum Principum degentes, nulla alia Jurisdictione eos potiri debere, quam ea, quæ secundum consue-

consuetudinem loci, in quo resideat, eis haberi datur, vel ea, quam juxta Capitulationes emittit per Sacram Majestatem eorum Regis cum Principibus aliorum locorum, ubi resident, gaudere debent.

- Sciendum pariter est, quod hujusmodi Consules venientur cognoscere, & judicare causas eorum Nationalium quoad decissioni secundum eorum propria statuta, & mores, ut punctualiter docet *Comia ad Rit. Ad C. Sicilia cap. 92. num. 1. Magistr. de Adm. p. 1. lib. 3. cap. 4. num. 153.* locus in ordinariis, in quibus debent servari statuta, & consuetudines locorum, ubi iudicium, vel lis agitur juxta autoritates supra citatas *lib. num. 34.*

- Item hujusmodi Consules regulariter habere jurisdictionem cumulativam cum aliis iudiciis ordinariis locorum, ut omnis generaliter loquens, punctum notat *Comia loc. cit. num. 3. 4. 5. 6. & seq. & Stracchi de Adercat. tit. quomodo in caus. Adercat. procl. p. nam. 7. cum seqq. Oliv. de For. Eccl. part. 3. quest. 13. num. 31. vixit sed contrarium ubi etiam subdistinguit Consules iudicium Ordinarii locorum subiectos esse, nisi tamen per Principes locorum concessa, vel permissa, aut provocata fuerit jurisdictione*
- 47 privative quoad alios iudices Ordinarios, ut in casibus, de quibus *Reverter. de Adercat. 546. per tot. & ibi Addentes, & Carlew. de iudic. lib. 1. dist. 2. quest. 6. num. 694.*

- Pro ultimo maxime scire refert an hujusmodi Consules habeant in cognoscendo, & iudicando causas suorum Nationalium jurisdictionem ab eorum proprio Principe, aut Principi locorum, ubi resident, iuxta ea quae supra notavimus in hoc puncto, quia si habent jurisdictionem ab eorum proprio Principe prerogativam in Territorio Principis Locorum, ubi resident, tunc appellantur, vel recursus datur ab eorum
- 49 fementibus ad eundem proprium eorum Principem, vel ejus Tribunalia; Sicut si habent talem jurisdictionem a Principe locorum, quia tunc appellatio, vel recursus haberi debet ad Principes locorum, vel eorum Tribunalia ex notis juris, &c.

ARGUMENTUM.

Actio redhibitoria competit emptori contra Venditorem, & contra mandatarium actio ad interesse, si merces vendita, vel empti non sint bonitatis, seu qualitates promissae in Contractu, quamvis in eis non adit aliquid positivum virum, seu defectus.

In Peritorum electione, & relatione, quae requirantur ad effectum, ut eorum electio, seu relatio sit legitima.

Identitas Mercium ex quibus probatur, & excluditur.

Mercatores censentur approbasse Negotium gestum ab eorum Corresponsoribus, seu mandatariis, quando taceant, & non reclamaverint; & quando requiratur necne ultra taciturnitatem aliquis actus positivus, & quod tempus necessarium sit ad inducendam approbationem ex tali taciturnitate.

Jus quæsitum Mandataris ex taciturnitate mandantium, an tolli possit per subsequenter eorum contradictionem.

Judex an, & quando possit ex notitiis extrajudicialibus judicare.

S U M M A R I U M.

- 1 Actio redhibitoria competit emptori contra venditorem, etiam pro rebus mobilibus, seu mercibus vitiosis.
- 2 Amplius etiam contra Mercatorem merces minus bonae vendentem, num. 2. & num. 3.
- 4 Actio ad interesse datur contra Mandatarium, si emit merces minus bonas, vel si eas perperam vendit contra mentem mandantis, ut damnus ei Mandataris reficiat, & n. 5.
- 6 Actio redhibitoria, & actio ad interesse conceditur, si merces non sunt bonitatis, seu sapientie, & odoris, seu qualitatibus in contractibus

promissae, quamvis in eis non adit aliquid positivum, seu defectus, & num. 7. & 9.

Val quomodo per empti deservire non valet ad usum utilitatem per emptorem num. 10.

11 Periti debent eligi a iudice, alias eorum relatio non attenditur.

Non tamen eligi debent extrajudiciales, nec ad unum tantum partis requirere num. 18.

Et debet constare, quod ipsi sint in arte periti num. 12.

Et eligendi sunt de partium consensu, vel ex eorum consensibus num. 14.

12 Simplex assertio Notarii non probat.

13 Citatio requiritur in electione Peritorum.

14 Relatio Peritorum facta ad instantiam tantum unius partis, altera non citata, non valet.

17 Identitas mercium ex quibus probatur, & numer. 15.

Et ex quibus excludatur ibidem, & num. 32. & num. 26.

19 Verba non tanto modo non excludunt positivum mercium bonitatem.

20 Difficilis qualitas verificatur etiam in uno.

21 Vitium, seu defectus proveniens ex natura negotii non est attendendus.

23 Identitas in rebus mobilibus, & forme communis non presumitur, sed pluralitas.

Et quando pluralitas non presumatur, sed debeat ab allegante probari num. 24.

25 Adercat, seu signum probat mercium identitatem.

Falsi si persona, penes quem reperitur signum signata, esset suspensa num. 26.

27 Receptio Peritorum quando non requiritur.

28 Mercatoris tenetur approbasse Negotium a suis corresponsoribus gestum, licet extiterint fines mandati, quando taceant, & non reclamaverint, modo ultra taciturnitatem aliquis actus positivus concurrat.

Et contra istam approbationem non potest allegari error juris, neque falsi in contrarium, num. 31. in fin.

29 Actuum transmissio, quamvis reperta fuerint deteriora, approbata dicitur per Mercatorem, statim ac ille sine ulla reclamazione eas recepit.

30 Ad approbationem inducendam sufficit taciturnitas discretioris temporis conjuncta, licet nullus alius positivus interveniat.

Quinimo ubi agitur de utilitate publica, seu libertate, prout in commercio, sola taciturnitas sufficit absque aliquo actu positivo, ac temporis discretioris num. 31.

32 Scientia presumitur, quando ignorantia est inverisimilis.

33 Pars sunt scire, & nolle scire, vel scire debere.

34 Adercatore solliciti sunt in indagandis eorum Negotiis.

35 Adercatore an teneatur subito contradicere Negotio per suum corresponsorem gesto ad effectum, ne ducatur illud approbasse, vel quanto tempore expellere debeat num. 36.

37 Scientia requiritur in ratione pro inducenda tacita approbatione ex non facta reclamacione, & intra quod tempus hac scientia presumatur.

38 Adercatore qui tardis reclamans contra factum, aut extorrem sui mandatarii, vel Corresponsoris ubi agit, quia ex prioribus taciturnitate sui illi jam quæsitum est, quod per subsequenter contradictionem amplius solvi nequit, & num. 39.

40 De Consuetudine Mercatorum exigunt, quod Corresponsales citi sciatur a Mandante an negotium pro eo gestum accepit ad effectum sibi consulendi in causa contradictionis.

41 Culpa redargui non potest Mandataris, si secutus sit fidem publicorum Ministrorum. Et si in Negotio sui Principalis operatus sit eodem modo, quo operatus est in Negotio proprio num. 42.

Et

Et secundum Stylum Mercatorum num. 43.

44 Mandatarium non tenetur plus agere, quam quod ab aliis Mercatoribus in loco, ubi exequatur mandatum, observatum est.

45 Mandatum datum à Mercatore interpretatur ad modum ordinarium, & non extraordinarium illud exequendi.

Et de ratione num. 51.

46 Nova Periculum recognoscitur non conceditur quando petita est ad probandum tantum Judicium.

47 Juxta expellere non debet probationem quando credit, quod petita probatio fieri non possit.

48 Juxta ad evitandas lites, & vana circuitus moveri potest etiam ex certis, licet extrajudicialibus notitiis.

Præcipue quando non totaliter iudicatur ex notitiis extrajudicialibus, sed etiam ex aliquo facto, de quo constat ex processu num. 50.

49 Quod præcipue procedit in Judiciis superioribus, & Consiliariis Justitiæ Principis.

Liburnen. seu Januæ. Sarcinarum Carthæ.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CLXXVI.

EX mandato DD. Joannis Mariæ, & Antonii de Roveretis Mercatorum Januæ. centum octoginta quinque Carthæ Sarcinæ ab Appellationibus hujus Florentini Domini de Anno 1724. die 15. Augusti emit D. Joannes Philippus Huygens Liburnen. Mercator, etique ad Gades cum Navi Gallicæ nuncupata *la Galée* Magistri D. Antonii Lauri ad manus D. Nicolai Remondini illius commorantis, & Corresponsoris eorundem DD. Mandatorum transmissit.

Posterique sub eodem anno de mense Decembriſtibus de illorum ordine Sarcinæ 152. ejusdem Carthæ cum altera Navi Anglicæ D. Magistri Josephi Corniſch ad eundem D. Remondinum direxit.

Post anni, plurimumque mensium intercapedinem à die qua in Gadirana Dohana per D. Capitanem, seu Magistrum dicte Navis Gallicæ fuit consignata Dom. Remondino prædicta prima portus centum octoginta quinque Sarcinarum Carthæ, DD. de Roveretis medio eorum Procuratoris adversus D. Huygens, in Liburnensi Curia Liebellam portuerunt, quo enarrata mala qualitate Carthæ, tam primæ, quam secundæ portus, vel immodice illius deformitate à folio pro specimine vulgo *moſtra* à dicto Huygens sibi transmissio, juxta quod contractatæ fuerunt omnes dicte Carthæ Sarcinæ, petierunt, ut condemnaretur dictus D. Huygens pro quanto minoris valent nuncius dicte Sarcinæ Carthæ utentes illius inferiori qualitate. In quo primo Judicio prædictæ Sententiæ absolutio ad favorem dicti D. Huygens, que postmodum in altero appellationis Nobis devoluta per Nos confirmata fuit.

Quoniam enim in hac causa plures emularentur ab Informantibus pro Dominis Actoribus conclusiones, quod nempe pro rebus mobilibus, seu mercibus vicinosis competat etiam emptori contra venditorem actio redhibitoria, vel quanto minoris, *Cepul. in l. 1. in princ. & numer. 4. §. ff. de adil. edili. Fabian. de Adul. quasi. 6. princip. numer. 75. Tronaciniq. var. lib. 3. de empt. refel. 11. num. 1. Capon. contrav. 37. num. 13. 14. Baldic. ad Ramon. observ. 84. num. 55. Hermosill. ad L.L. Hyspan. in L. 65. titl. 2. num. 1. tom. 2. Paulat. differt. 55. art. 1. num. 70. & art. 3. num. 70. Rot. coram Adil. decif. 180. num. 1. repetita post a. volum. Farinac. decif. 156. latè Palm. alex. 3. num. 1. & seq. & in terminis, quod illa debeat contra Mercatorem merces minus bonas vendentem, Gomez var. lib. 2. cap. 2. sub num. 48. vers. item si quis vendat panem, & ibi Add. Pessigian. de empt. & vendit. consil. 6. num. 3. latè Paulat. differt. 55. art. 3. num. 72. Rota Romana decif. 612. num. 1. part. 19. rec. & post Paulat. dicta differt. 55. art. 6. decif. unic. num. 1. & a. & magis in punctualibus terminis contra eum qui vendidit merces deteriores*

illis, quas emptori indicaverat, aut vendidit merces in aliquo sacco, vel Capſa positas, ponendo in summo sacci, vel Capſæ merces bonas, & in immalas, aut bonas cum inferioribus pemicinis, Joan. Hevia lib. 1. de commerc. Terraf. cap. 12. num. 20. 21. vel actio ad interesse contra mandatarium, qui emit merces vicinosis, aut minus bonas, vel vicioreis qualitatibus contra ordinem, & mentem mandantis, prout est casus noster, ut damnum per Mandatarium restituit, Card. De Luc. de locat. diff. 12. num. 3. Paulat. dicta differt. 55. art. 4. numer. 67. 68. 69. & seq. Aufald. de commerc. diff. 48. num. 2. Joan. de Hevia lib. 1. cap. 12. num. 18. & seq. prout similiter eadem actio ad interesse mandanti datur contra mandatarium ad vendendum illius merces, si perperam, & contra mandatum idem mandatarium eas vendiderit, vel alienaverit Rot. Januæ. de Mercat. decif. 9. num. 4. 5. 6. & seq.

Neque, ut locum habeant hujusmodi actiones, requirunt, quod in mercibus venditis addit aliquod vitium, sive aliquis positivus defectus, sed sufficit in qualitate, seu bonitate, aut perfectione in contractu promissa alicujus gradus defectus, Bald. in L. si gradum num. 12. Cod. de evictio. Fab. de Adul. quasi. 6. princip. numer. 57. vers. item redhibitoria Paris. conf. 78. num. 10. 11. lib. 3. Adargil. de evict. quasi. 35. num. 13. & quasi. 26. numer. 1. Paulat. d. differt. 55. art. 1. num. 48. in fin. & art. 4. num. 166. 167. 168. Palm. allegat. 9. num. 7. quæ qualitas, seu bonitas, aut perfectio juxta respectiva rerum, aut mercium genera, considerari etiam debet, quoad saporem, odorem, sonum, colorem, novitatem, raritatem, & hujusmodi, ut latè, doctèque tradit Pessigian. de empt. lib. 3. dub. 9. & 10. & generaliter, quod sufficienter venditam non esse illius prædictæ qualitatibus, vel bonitatis, quæ fuit promissa, tradunt Paris. conf. 78. numer. 10. & 11. lib. 3. Cyriac. contrav. 55. numer. 61. Palm. d. allegat. 9. nu. 7. in fin. quem sequuntur Baldic. ad Ramon. d. observ. 84. numer. 52. vel aliquid additæ, vel abesse in mercibus venditis contra id, quod emptori venditor affirmaverit Hermosill. ad L.L. Hyspan. tit. 5. part. 5. l. 66. num. 30. vel tandem, quod contra eamvis voluntatem res empta deferre non valeret ad usum per eum volitum, vel destinatum Rot. Roman. coram Adil. decif. 180. num. 1. & Hermosill. loco citato.

Attamen prædicta omnia, tanquam penitus irrelevantia, in nulla habuimus consideratione, quoniam non constabat in casu nostro, quod qualitas dicte Carthæ esset inferior altera qualitate foliorum Carthæ, quæ pro specimine fuerant per Dom. Huygens ad DD. de Roveretis transmissa, nisi per quandam duorum Proxenorum Peritiam ex pluribus substantialibus defectibus nullam, & informem; Et primo quia non apparebat de eorum electione à Judice facta, ut est necessarium Pacino. de Locat. cap. 34. §. 5. num. 4. De Luc. ad Gratian. discept. 228. num. 4. Riddolphin. in prax. part. 1. cap. 8. num. 128. Rot. Roman. coram Emeric Jun. dec. 40. num. 10.

Et licet Notarius, in eodem actu recipiende relationis dictorum Peritorum, asserat, eos fuisse à Judice electos, id tamen nihil relevat, quia cum sola Notarii assertio, vel simplex fides de jure non probet, nullatenus ei est deferendum, ut punctualiter notant Stalban. refel. 114. num. 8. & Rot. cor. Gregor. AP. decif. 177. num. 6. Rot. divers. part. 2. decif. 283. & part. 5. rec. decif. 289. sub numer. 6. & coram Penn. dec. 261. num. 5. & coram Cavalier. dec. 322. num. 3. & dec. 609. num. 4. coram Merlin. dec. 157. num. 3. & coram Buratt. dec. 95. in addit. num. 8. Card. De Luc. de Cras. diff. 5. num. 3.

Secundo quia ne quidem constabat dictos Proxenos esse in arte Peritos Sper. dec. 178. num. 12. Sebell. in verbo Periti num. 1.

Tertio quia non fuerunt electi à Patrium consensu, vel ex eorum consensibus, ut per textum in L. hoc additæ §. his illud. C. de secund. nups. firmant Rot. cor. Corchin. dec. 183. §. n. 11. & Rot. part. 1. rec. dec. 531. n. 1. & post Paulat. differt. 29. dec. unic. n. 7. & coram Certe dec. 448. num. 3. & coram Emeric Jun. dec. 445. num. 5. Cyriac. contr. 395. num. 22. Fencan. ad Statut. Urb. cap. 197. numer. 28. 29. & 44. cum seq.

Quarto

Quinto quia dicti asserti Perici sine citazione dicti
 15 D. Huygens, vel legitime persone pro eo deputate,
 fuerunt electi *Ridolph. in prax. part. 1. cap. 8. n. 128.*
Ret. coram Cerro decif. 448. num. 3. A. Cyriac. d. contr.
395. num. 25. & seq. Rota coram Emerix Jun. dec.
445. num. 5. & coram Dantze. Jun. dec. 196. nu. 1.
& coram Benitoa decif. 266. num. 1. Baron. de citat.
quafi. 16. in addit. numero 130. & 142. rom. 2. Sperel.
decif. 54. De Lac. ad Gratian. cap. 228. num. 5. Pa-
ciet. de Locat. cap. 29. §. 5. num. 21. & 74. Anfeld.
de commerc. difc. 35. num. 25.

Quinto denique quia subsequens dictorum Prose-
 narius relatus facta fuit ad instantiam tantum D. Re-
 mondiini oumquam electa, ac inaudita altera Parte,
 16 Rota coram Emerix Jun. dec. 40. nu. fin. & dec. 1362.
 num. 12. & coram Feiring. dec. 47. nu. 5. & coram
 Cecin. dec. 1835. num. 11. *Sabell. in summ. verbo Pe-*
riti num. 3. in fin. Baron. de citat. quafi. 16. in addit.
num. 14. rom. 2. Sperel. dec. 54. num. 1.

Non constabat ulterius, quod plagula illa Carthe,
 cum qua Perici praedicti fecerunt comparationem dictae
 contraverse Carthae, effect de illis duobus quinquies-
 cibus à D. Huygens per specimen transmissis dictis DD.
 de Roveretis, neque comparationem sequantur fuisse
 cum omnibus Carthae facinis ascendentibus ad nume-
 rum usque 337, sed cum duodecim tantum facinis ex
 singula paruta, de quarum pariter identitate nequidem
 in facto apparebat.

Et quoniam admittere haec identitatem mercium,
 mobilium, ac etiam pecuniarum probari posse ex con-
 jecturis, & indicis, nempe ex signis, seu Marchis,
 17 iuncta brevitate temporis, ex qualitate personarum,
 Liberis Dohane, vel aliis iuxta subiectam materiam Ju-
 dicis animum capivimus, ut firmavi in meo difc.
 43. num. 47. & in addit. numero, 53. & difc. 74. de
 Commer. cui addo *Palm. allegat. 15. num. 4. & seq.*
& per tot. Caffald. confus. 93. num. 7. & seq. Ret. cor-
am Celf. decif. 340. per tot. Rota genes. Berach. vot.
98. per tot. repetita post Alibi. de inconst. in Ju-
dic. decif. 63. Cyriac. contrav. 299. numero, 7. 8. opti-
mè Rota decif. 186. num. 10. part. 1a. recent. & D.
Audit. de Comibus decif. 75. numero, 26. cum pluribus
ibi citatis tom. 2. Ret. coram Cerro. decif. 17. num. 6.
plene Gratian. difcept. forens. cap. 897. per tot. latè
Strahan. refol. 196. numero. an. cum seq. Ret. decif. 91.
num. 4. & seq. part. 1a. rec.

Nihil tamen minus DD. de Roveretis id suffragari
 nullatenus potuerat, nampositus ex circumstantiis
 in casu nostro concurrentibus nonnulla cernuntur indi-
 cia, aut conjecturalia argumenta, ob quae de haturum
 facinarum identitate admodum suspicari valet.

Et primum, quia D. Remondinus domi suae, sive
 in ejus mercatorio praeputarum omnes dictae Carthae
 facinas à publica Regia Dohana extractas per diuturnum
 temporis intervallum in ejus omnimodam pote-
 statem, & arbitrium retinuit, cum quo eas sperendi,
 carthaque variandi, eoque alia committendi, &
 quicquid ei liberis facienda, aliasque facinas cum iisdem
 involucribus exterius signatis rescindi, motam,
 commodumque simul facile habuit.

Secundo, quia neque D. Remondinus, neque dicti DD.
 de Roveretis, quoad primum Carthae partem nunc-
 quam autem motam, & quoad secundam per aliquod
 non parvum tempus spatium dicti D. Huygens de ma-
 la illius qualitate querimoniam duxerunt.

Tertio quia idem D. Remondinus variis in suis di-
 ctis, & depositionibus repetiit, nam in quodam as-
 serito capitulo ejus littere dicti 17. Septembris anni 1735.
 missae DD. Roveretis suis Principibus scripsit circa se-
 cundam partem dictae Carthae, illam nimium male
 qualitates reperisse "ibi" *"E mi dispiace, che non lo*
"può conferire a prezzo della sua qualità tanta
"mala" Postmodum in prima ejus scriptura dicti 30.
 Aprilis ejusdem anni penes unum ex Aduariis Gaditanae
 Curiae mutata omnimodo loquendi phrasi non am-
 plius asseruit eam, ut antea, esse nimium male qua-
 litatis, sed potius ordinariam "ibi" *"Un poco or-*
"dinaria, e le rifine dispiaci, come anche le mar-
"che, e la maggior parte della quadermeti di dentro
"restò nel mezzo, e nelli lati" In altera vero die
 25. Septembris ejusdem anni, circa eandemmet Car-
 tham à se inspectam, valde diversimode deponit per

Cassart. de Commer. Tom. II.

haec verba "E andando a riceverla, ed a confron-
 tare le misure della detta Cartha, si ritrovavano due de'
 18 detti Balloni con avaria, ed oltre di quistevano mol-
 to differenti, e lontani in bontà dalla qualità delle
 nostre" & per eadem res verba incontinenti em-
 dem fidem per suum familiarem mediorem Radam
 Orenam, à semetipso proprio tantum marie in Peri-
 tum electum, fieri curavit.

Quarto quia ex altera relatione, quoniam nulla, &
 infortui, ut supra vidimus, duorum Prosemenarum in
 Peritis electorum nequidem constare dictam Cartham
 fuisse tam longe inferioris, & diversae qualitatibus
 ab ea Carthae plagula pro specimen ejusdem Peritis à
 Doct. Remondino allata, quoniam dicti Perici (& si
 iusta cor & votum Domini Remondini electi, ut
 19 supponitur, cum fuerint extrajudicialiter ad istum tan-
 tum requisitionem à Iudice dati, prout advertit
 Anfeld. de commerc. discurs. 35. numero. 25.) nihil de
 mala qualitate dictae Carthae usi sunt affirmare in
 eorum relatione, quod est multum notabile, sed
 solum deponunt paulominus eam fuisse in perfectio-
 ne à plagula illa Carthae, quae fuit pro specimen
 eis tradita "ibi" *"Si fecero chiamare della tra-*
"vaglieri quale potessero andare a legare, e dispo-
"re detti Balloni, ed in vero vennero due Uomini,
"quali, conforme fu in comandato, tirarono fuori da
"diverse parti, e fero fino al numero di dodici Ballo-
"ni, e ognuna di dette marche, ognuna de quali fu
"disfatto, e riconosciuto dalli suddetti Don Raimon-
"de Geraldino, e Don Gio: Arias rifina per rifina,
"e vi trovarono, che nessuna era tanto fina, e ni me-
"no della marca ch'era quello della nostra, e que"
"verba" tanto fino" certum est, non excludere
 20 potivimus bonitatem, sed eam perfectionis gradum,
 quem habebat altera phlyra Carthae in specimen al-
 lata, ut in puncto tradit Giesagnum. confutat. 43.
 numero. 61.

Neque in nihilo relevat, quod in eadem relatione
 dicuntur, quod marcum Carthae facinarum etiam diver-
 sum ab altero, quo erat signata specimenis pagina,
 cum qua facta fuerat per Peritos comparatio, necnon
 amplius per eos addunt, quod aliqua facina Carthae
 erat in angulis damnificata, & commixta cum alia
 Carthae magis ordinaria, ita ut nulla Carthae fides,
 vulgo *risma* "reperita fuerit ejusdem qualitatis" "ibi"
 & *"E ne meno della marca, ch'era quello della nostra,*
 & *"e se ne ritrovò anche qualche Ballone, ch'era*
 & *"con molta avaria sopra li canti, e tutto frammi-*
 & *"schiato con carta più ordinaria, di maniera che non*
 & *"si ritrovò rifina, di quanto fu ne viderono, e regi-*
 & *"strarono, che fosse di una sola qualità."*

Quandoquidem, (praequamquod Perici loquun-
 tur de aliqua eorum facina "ibi" *"qualche Ballo-*
 21 *"ne"* quod verificari possit etiam in uno Giesagnum.
 confutat. 44. numero. 6.) nimis praedicta per eos rela-
 ta nihil omnino influere possunt ad intentionem DD.
 de Roveretis, quia cetera etiam aliquam culpam, vel
 fraudem DD. Appaltorum, & indolentiam D. Huy-
 gens partem poterant esse vera, & partem ita re vera
 esse debebant, iuxta naturam talis negotii. Quae enim
 poterant esse vera, sunt diversitas marcorum, & dam-
 num, seu vulgo *molta avaria* repositum in angulis ma-
 culis facinae; Nam prima nempe diversitas marco-
 rum, procedere possit ex diversitate adificiorum dictae
 Carthae, cum per unumquodque adificium construitur
 Cartha cum marco diverso ab altero, ut ita semper re-
 cognoscitur facinas quales faciunt Carthae Fabricatores,
 & per consequens nil relevare debet, quod facinarum
 recognitarum Cartha fuerit pariter diversa marci ab al-
 tera specimenis; Nam bene dari possit, quod duo
 quinquiescibus pro specimen transmissis dictis Dominis
 de Roveretis essent unius Fabricae, & paucae medietate
 ille recognovit per Peritos, essent aliarum Fabricarum;
 Et tamen rota Cartha, licet diversorum marcorum,
 fuisset ejusdem bonae qualitatis.

Quo vern ad damnum, sive *avariam*, id procedere
 possit ab avaria maris, prout reversa ita est, &
 prout ipsemet DD. Remondinus, & Rada medietate
 deponunt, quod nempe aliquae facinae per iter ma-
 ris aliquod damnum, seu avariam super angulis pas-
 se fuerant, ut videbatur ex tenore eorum structio-
 num mox infra referendo.

N

Circa

Circa verò alium defectum, qui te vera inesse debebat, ille est, quod Cartha commixta erat cum alia magis ordinaria, quoniam de natura talis negotii in singula Carthae stue vulgo *risime* apponuntur trini vitii scipi, vulgo *quaderni*, Carthae infimae qualitatis, & circum eam obtrixit, & amplius in unaqueque Carthae Sarcina quatuor stues Carthae mediocritas, & in angulis, ut plurimum commixtura, vulgo *mezzetti buoni*, ut idem sequitur in pluribus aliis mercium negotiis, quae iuxta mercatorum consuetudinem, dum venduntur, habere debent aliquam portionem infimae, vel inferioris qualitatis, quae nil mirum, si repetita fuit per Petros aliqua commixtio Carthae ordinariae, & aliquantulum etiam super angulis, aut ex alia parte obtrixit; Talem enim defectum, vel vitium, cum ex natura negotii proveniat, nullatenus esse attendendum advertit *Giovannem. conf. 43. numer. 36. & melius Rat. decif. 219. numer. 2. & seq. part. 3. res. & cor. Coccin. decif. 1824. & Nos decif. 34. numer. 3.*

Quotum quia ad effectum iustificandi damnum ex causa dictae male qualitatis Carthae, licet assereretur idem Dom. Remondinus in dictis suis depositionibus se centum quinquaginta duos ex dictis Sarcinis Carthae vendidisse eundem D. Joanni Antonio Morano pro Indis negotiatori ad rationem petiarum 30. Hispaniae pro singula sarcina 32. risinarum, quam venditionem postea adhibitum fuisse dissolvere, ex quo dicta Cartha reperta fuit male qualitatis, ut videre est, cum ex prima illius scriptura, & melius ex altera sub die 23. Septembris anni 1731. producta, ubi *se avendell' agguistati facendo la detta nostra al prezzo di pezzi 30, scudi di plata per ogni 32. risime, che compungono un intero Ballone dentro della Dogana di questa Città con Don Gio: Antonio Morano, per via di Don Alberto Rada, ed Orena mediatore di Lazzia del Commercio dell' istessa, e andando a riceverli, ed a confrontare le misure con la detta Cartha, si ritrovavano due di detti Balloni con avaria, ed oltre di questo erano molto differenti, e lontani in bontà dalla qualità delle misure, il che fu anche riconosciuto nulli altri, per il che la vendita fu essa disfausta, e fu obbligato a rigittarmi detta Cartha, per indi venderla al prezzo, che avevamo potuto.* Contrarium tamen penitus constat ex depositione ejusdem Domini Morani inducitur, & examinata ad instantiam ejusdem Domini Remondini sub die 6. Octobris ejusdem anni, quippe quia dictus Moranus cum ejus juramento deponit tractatum demonstrat habuisse cum dicto mediatore de emenda dicta Cartha, et cumque postea noluisse concludere, non ex quo illa positive esset male qualitatis, sed ex quo per ejus juvenem comparantem loquentem recognoscit illam esse inferiorem altera, quae fuit pro specimine indicata, indeque quia non erat de perfectioris Carthae Genuae constructa vulgo *Fioretto di Genova* ubi *Ed essendo interrogato a tenore della supplica disse, che essendo giunto a Casa di esso Testimonio un mediatore di questo Commercio a proporgli se comprerebbe una partita di Balloni di Cartha, de' quali fece portare la misura, al che gli rispose, che essendo Cartha Fioretta di Genova, e di buona qualità si farebbe il negozio, e si agguistarebbe, e che ad effetto di riconferma manderebbe un suo servo intelligente, come tui feppi, ed essendo portato a vedere detta Cartha il suo Giovanni Don Giuseppe dell' Alice, quale essendo ritornato manifestò egli, come il suddetto Mediatore, che avendo riconosciuto li suddetti Balloni di Cartha non concordavano alle misure de' Balloni, che furono aperti, colle misure, perchè era Cartha più inferiore, e non di Genova, per il che non si offerse il contratto, e l' istesso Signor Niccolò Remondinus vedendo la differenza, che vi era tra l' una, e l' altra, come anche lo stesso mediatore, ammansì dissero non dovev' acquistare ad effetto il detto Negozio.*

Sexto quia in facto etiam indubitate habetur, quod prima partita Sarcinarum 185. Carthae à Domino Huygens ad Remondinum transmissa, ab isto recepta fuerit de Mense Octobris anni 1724. neque ab eo tempore usque in diem 17. Septembris 1725. quia die ille quandam attestacionem d. Rade Orenae mediatoris misit

DD. de Roveretis, nunquam istos movit de mala affecta qualitate dictae Carthae; Ex quo factis plura profecto sequuntur nimium inverisimilia, & primum, quod dictus Remondinus per unius fere anni spatium teneat ad recognoscendam qualitatem Carthae primae partitae, prout fecit fereat quod secundum ab eo post plures menses receptam, et eoque magis cum jam vidisset in recognitione dictae secundae partitae, Cartham esse male qualitatis, & quatenus diceretur etiam dictam primam partitam fuisse per eum recognitam, eamque pariter inventam fuisse male qualitatis, non equidem fecisset per fere integrum annum ad monendum dictos DD. de Roveretis ejus Principales de mala illius qualitate, ex hac enim nimia inverisimilitudine cum argui debeat, quod dicta Cartha postea recognita per duos Petros à Iudice extrajudicialiter electos, vel non fuisset eadem, vel quod phytia illa Carthae pro specimine exhibita ejusdem Petris non fuisset ex illis quaque solus, quae fuerant à Don. Huygens transmissa ad manus Dominorum de Roveretis; Quamobrem illa contraria probatio identitatis Carthae, quae ab aliquo administrato, vel conjectura elici ex adverso pretenditur, penitus per dictam nimium inverisimilitudinem infirmatur, ut optime tradidit *Rota coram Coccin. decif. 2342. numer. 40. q1. Masf. cons. 143. numer. 38.*

Septimo quia nunquam fuerit per procuratorem DD. de Roveretis productum commercium, tam missivum, quam testimoniarium litterarum inter eos, & D. Remondinum habitum, ex quo valeat metius etui hujus negotii veritas, sicut pluries illud à Nobis requisitum fuerit, per quam sententiam magis argueretur contra D. Remondinum, & DD. de Roveretis suspicio, quod res aliter se habuerit ex vulgariis juribus.

His igitur omnibus per Nos in contrarium ponderatis, & praesertim, tam summa temporis longitudine, per quam Dominus Remondinus penes se sub silentio tenuit dictas Carthas Sarcinas, nec non qualitate illius partitae, quae ex circumstantiis non solum nota sit multum suspecta reddita fuit, potius adhibendum est in casu nostro juris regulari non praesumptionis identitatem in rebus mobilibus, praecipue in pecuniis, & mercibus, aliisque rebus formae communis, quarum multa, ac multa alia similia individua possunt facillime reperiri, sed pluralitatem, de qua regula apostolica, & magistraliter agi plures distinctiones in hac materia tradendo *Bartol. in tract. de testimo. numer. 30. & Rota post Farinac. tom. 2. decif. 7. Adolphard. de probat. tom. 2. consil. 1179. Salmat. cons. 59. numer. 1. & Rot. post Pacific. de Salvian. interdict. dec. 127. per tot. & post Albit. de inofficiis. in Jadic. dec. 63. n. 3. a. & plenè Grat. cap. 897. per tot. (quicquid sit in casu contrario, in quo nempe si ille qui receperit merces sibi transmissas ab aliquo Mercatore, negaret esse eadem, quae fuerant ab eo transmissae fidei assertione, quod alix ejusdem fuerint sibi transmissae; Nam sicut ille qui negat indentitatem, se fundat in duplici transmissione mercium, & sic super pluralitate factorum, quae non praesumitur, videtur, quod talem factorum pluralitatem ipse probare teneatur, ut voluit *Rota Jansen. decif. 7. numer. 14. versif. ad verum.*) Ex in proximis omnino terminis, quod licet Marcom, seu signum sit praesumptio, seu valida conjectura ad probandum indentitatem, & dominium in favorem illius, cuius est Marcom, vel signum ex traditis per *Strach. tractat. de Mercator. part. 3. num. 80. versif. ego vero.* Nihil tamen minus hac praesumptione cessat, si persona, penes quam reperitur Sarcina signata, esset suspecta, ut notavit egregie *Joan. de Fibria de Commercio. tractat. lib. 1. cap. 67. numer. 27. & ipsemet Strach. loco citato numer. 82. in fin.* Et revera maxime, seu possimè conjectura deducitur à Doctoresibus fere omnibus à nos supra basatis ad comprobandum indentitatem rei mobilis, vel mercis, vel pecuniae, atque non sunt, nisi brevis temporis, & qualitas personae integritate fidei, & nominis, penes quam res mobilis signata, aut marcata existit, quae penitus exulit à casu nostro.*

At non solum hic nostrae decisionis fundamenta, nam admittit etiam identitate solis pro specimine transmissi, & sarcinarum Carthae, adducit alia longe validiora

(rema-

remanere dicenda, ex quibus Nobis visum fuit hanc causam in tuto posuimus.

Nam primo, posito etiam, quod duo Perici supradicti fuissent legitimè electi, & eorum peritia, ac successive relatio legitimè quoque emanasset, adhuc ex nihilo concludere posset, nisi quoad duodecim tantum farcinas pro singula partita dictæ Carthæ, quæ ex eadem relatione constaret, quod alie 313. Sarcinæ ex toto numero dictarum Sarcinarum transmissuræ à D. Huygens dicto D. Remondino, non fuerint viduæ, neque recognite, insuper nequidem, quoad ipsasmet farcinas inspectas videretur concludere, cum quia possibile est, quod Singula illa Carthæ pro specimine dictis Peritis tradita, cui fuisset ex illismet duobus quinque foliis à Domino Huygens dictis DD. de Roveretis pro specimine transmissis, ita forent, aut per eorum consensum, aut frequentem contradictionem ad maiorem existimem perducta, ut facta illius comparatione cum alia Sarcinarum Carthæ, de facili affirmare poterant Periti, quod Carthæ reperta in Sarcinis non erat tam exilis, quam altera in specimine allata, & similiter, imò facilius dari posuit, quod ex dictis duobus quinque foliis Carthæ per Dom. Huygens pro specimine Gentium transmissis, unum maris exite, à DD. de Roveretis selectum, fuerit transmissum dicto D. Remondino, unde pariter idem affirmare poterant dicti Perici in eorum relatione: Et demum, quod in tanto temporis decursu, qui in libera potestate dicti Remondini remanserunt omnes predictæ farcinæ, selecti fuerint ex alio genere Carthæ, vel etiam ex toto numero earundem farcinarum ascendente ad Sarcinas 337. aliqui vicini Carthæ scapi, vulgo *quaderni*, qualitatibus paulo minus bonæ, & in summo cuiuslibet fluvii Carthæ superimpofiti, & ita refectæ fuerint cum istis involutis signatis, predictæ 12. Sarcinæ Carthæ pro singula partita, quas recognoscit insinabat per Peritos, quibus 27 possibilibus, vel singulo eorum in contrarium attentum, recognoscio Peritorum nihil relevat, & penitus contrit de Commis. decis. Florent. 28. num. 37. Nasta conf. 27. n. 30. Urcel. decis. 21. n. 61. Rota coram Cerra decis. 565. n. 13. & decis. 804. n. 3. & decis. 738. n. 3. Palm. allegat. 352. n. 15. tom. 4.

Neque obstat, quod contra ultimam ex dictis possibilibus, quod dictæ duodecim Sarcinæ Carthæ pro singula partita, fuerint per Peritos acce illarum recognitionem hinc, istinc casualiter selectæ ex toto numero farcinarum 337. quia id nullatenus constat in factis; Nam in dicta eorum relatione non legitur, quod ipsi Periti viderint, & recognoverint adductæ in eo loco totum numerum dictarum Sarcinarum, quatinus penitus id excluditur ex eadem relatione, quia in ea dicitur duntaxat repertum fuisse multum portionem dictarum Sarcinarum, ita ut, si rursus multa portio de foddatis Balloni di Carra, quæ multa portio potest etiam verificari in dictis 24. Sarcinis, quæ fuerunt per Peritos recognite, neque pariter verum est, quod ipsi ordinaverint extrahi dictas farcinas, quas casualiter eligebant, sed dicta relatio tantum impersonaliter loquitur non enotando à qua persona fuerit ordinata extractio dictarum duodecim farcinarum, ita ut, si fecero chiamare delli Travagliatori, quali, lo portero andare a legare, e disfare delli Balloni, ed in vera memoria due Uomini, quali, confermo me lo comandato, ritorsi fuori da diverse partite, e fu fino al numero di 12. Balloni di eguale di dette marche, imò ex hoc impersonaliter loquendo modo, quod magis iuncto inordinata, & extrajudiciali via procedendi, ut supra vidimus, magis augetur suspicio, per quam ideo magis debilitatur probatio dictæ Peritæ.

Secundo est etiam, quod omnia, per Remondinum legitimè gesta, & probata fuissent itaque de qualitate minus bona minime dubitari posset, adhuc nos rati fuimus, D. Huygens nequaquam actione mandati teneri erga dict. DD. de Roveretis ad aliquid damnum eis reficiendum.

Etiam, quoad primam partem 185. Sarcinarum hoc videretur indubitatum, quoniam, tam dictis Dominis Remondinis, quam dicti DD. de Roveretis nunquam conquiesci fuerint cum dicto Domino Huygens de mala, aut minus bonitate dictæ primæ partitæ Carthæ transmissæ, unde sequitur, quod illam approbaverit.

Cassat. de Commercio, Tom. II.

Nam factis in iure coniecturis est, quod si quis, & præcipue Mercator, taceatur, & non reclamaverit, intelligitur ex hoc approbasse negotium, quod à suis correspondantibus pro illis gestum fuit; licet excoherere mandataris correspondentes in exequenda contradictione rei, vel negotii eis demandandi, dummodo aliquis possit alius ultra taciturnitatem, prout in casu nostro ubi plures, concurrat, insimul. Rot. par. 2. diversis decis. 811. per tot. & præterea numer. 26. & iuxta per Nos late cum pluribus auctoritatibus hinc inde firmata in dict. 30. à num. 61. per plures seq. & alibi, quibus addo Duran. decis. 416. num. 6. & 20. Strahan jun. resolut. 180. numer. 22. cum seq. & ibi Add. tom. 2. & in puncto, quod dicitur per mercatorem approbata, & ratificata mercium transmissio, quamvis reperta fuerint deteriores, & diversæ qualitatibus statim, ac ille sine ulla contradictione, vel reclamazione eas receperit, Nos supra dict. 131. num. 3. 4. 5.

Quæ conclusio etiam procedit in casu, quo taciturnitas diuturnius temporis conjuncta fuerit, licet nullus alius actus positivus interveniret. Aterlin. Pignatelli. contrav. forens. cap. 7. numer. 16. & ibi latius Scopp. Add. numer. 22. 23. usque in fin. & idem Scopp. ad eandem Aterlin. centur. 2. cap. 18. num. 16.

Quinimodò, cum sola etiam taciturnitas absque aliquo actu positivo, ac diuturnitate temporis sufficiat ad consensum, vel approbationem inducendam, ubi agatur, vel de utilitate publica, vel libertate, idcirco inter mercatores illa satis superque est, quia in materia mercantili agitur de utilitate publica, & libertate commercii, ut plene per nos firmatum fuit supra dict. 144. num. 31. usque ad 36. & tantæ est efficacia in iure hæc approbatio à lege præsumpta in eo qui tacet, ut contra eam juris, vel facti error allegari non valeat, late Sard. conf. 349. num. 45. 46. & seq.

Neque hæc evitari valent sub obtentu, quod D. Remondinus, & per consequens DD. de Roveretis nullam aue recognitionem diei 8. Octobris à Peritis factam scientiam habuerint de minibi bonitate dictæ Carthæ, nam quia nimium inverisimile est, quod per integrum annum steterit Dominus Remondinus ad recognoscendam qualitatem Carthæ dictæ primæ partitæ, augeturque hæc inverisimilitudo ex quo in facto habetur, quod secunda partita Carthæ paulo post ejus receptionem à dicto Domino Remondino recognoscita fuit, & de tali recognitione monitis etiam reddidit dictos Dominos de Roveretis suos principales; Cum itaque talis ignorantia sit nimium inverisimilis, præsumi debet scientia in dicto Remondino, ut in his fere terminis nostris, Cyriac. contrav. 319. num. 36. & contrav. 533. num. 9. Aliograph. conf. 94. numer. 22. lib. 2. Rot. nostra Florent. decis. 417. tom. 19. & 31. inter resolut. à Palm. Nip. tom. 5. & nos punctualiter cum aliis citatis dict. 63. num. 8. 9. de Commercio. & latius dict. 144. numer. 51. & 52. & dicam infra & Nil penitus, & per consequens etiam in dictis DD. ejus Principibus, cum pariter inverisimile sit, quod non fuerint moniti à Domino Remondino illorum mandataris, quinimodò id præsumendum ex vulgari jure, & aliis punctis infra allegandis in §. Nil penitus. Maxime cum noluerint commercium literarum in actis exhibere; Tunc quia cum talis ignorantia effect crassa, & lapsa, & affectata in nihilo relevaret DD. Remondinum, & de Roveretis, cum patia in iure sunt scire, & nolle scire, vel scire debere, ut late, & doctè tradit Solerius de Jur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 7. à numer. 42. cum pluribus sequentibus Rota. conf. 69. num. 6. tom. 2. Leo decis. 142. numer. 9. & pluribus seq. Scff. decis. 403. numer. 30. cum seq. & plene Rota nostra Florent. decis. 417. numer. 26. cum pluribus sequentibus inter recolectas à D. Palm. Nip. tom. 5. & punctum nos dict. 63. n. 9. & latius in dict. 144. n. 51. magis effect crassa, supina, & affectata in dictis DD. de Roveretis, de quorum principali interesse agebatur, si nunquam contra communis mercatorum mores, qui semper solliciti sunt in indagandis eorum negotiis, ut diximus in dict. 144. n. 52. scire curavissent à D. Remondino qualitatem à Carthæ.

Insuper ex attestatione dicti DD. Radæ Orenæ innotatoris diei 25. Septembris 1735. ex adverso producta constat, quod dictus Dominus Remondinus scientiam habuit de qualitate Carthæ dictæ primæ partitæ, quia in dicta attestatione (sic Deo permittente) dictus Ra-

da mediante deponit, quod sub eodem tempore, quo fuit recognita secunda partita dictæ Carthæ, fuit etiam recognita altera prima missionis, ubi *« E l' stesso fu »* necesse recognoscere nella partita della prima marca, *« che parimente era contrattata, e per la stessa ragione fu disposta il contrattare, e vendere. »*

Quo vero ad primam partem dictæ Carthæ idem proferas dicendum est, quia illa recepta fuit per dictum Dominum Remondinum sub die 1. Februarii 1725, & succedente usque ad diem 17. Aprilis 1725. sub qua scriptum fuit capitulum ejusdem litteræ à Domino Remondino dictis Dominis de Roveretis, & sic per duos menses cum dimidio alterius à die receptionis d. Carthæ absque ulla contradictione, & reclamacione contra dictum Dominum Huygens eadem Carthæ retenta fuit, quæ porro retentio per injusmodi tempus facta fuit superque est ad inducendum in terminem approbationem dictæ Carthæ; Nam juxta unam Doctorum opinionem tenetur Mercator in continui contradicere negotio per suum correspondentem gesto, alias diceretur illud approballe, *Bald. in Leg. fin. Codic. ad Macedon. Bartol. in Leg. cum sum. ff. rem ratam habere Rip. in Leg. admodum num. 138. & ibi Coras num. 73. de Jur. Jurand. Martijellus, sing. 22. & ibi add. Menoch. de confess. cap. 4. num. 4. Sirac. de assecurat. gloss. 11. numer. 47. Franc. de preest. considerat. 14. num. 8. & seq. vel saltem, juxta aliam venetorum opinionem, post tale tempus juxta qualitatem negotii arbitrio Judicis pendendum,*

intra quod de re, vel negotio gesto per suum correspondentem se certiorari fieri, sibi que consulere poterit, an tale negotium sibi expediat nec ne acceptare *Carote. de excess. humer. part. 2. cap. 6. num. 65. vers. & scientia Ancharam. quest. 48. numer. 3. 6. 7. part. 1. Cancr. variat. resolut. cap. 22. numer. 20. part. 1. Gratian. dispensat. forens. cap. 693. numer. 38. & ibi de Luca numer. 13. Menoch. de preest. lib. 3. presump. 65. num. 13. 14. Franc. de preest. consid. 14. numer. 11. in fin. Rot. decis. 811. num. 36. & seq. part. 1. divers.*

Cum itaque in casu nostro essentibus à die receptionis d. secundæ partitæ sarcinarum Carthæ duo menses, & dimidium alterius, non potest debitari, quin in ea dictum tempus pomerit dictum Remondinus recognoscere qualitatem dictæ Carthæ, eamque notificare dictis DD. de Roveretis, ut contradicere, vel approbare possint missionem dictæ Carthæ.

Nil penitus refragante, quod pro inducenda hujusmodi tacita approbatione ex non facta contradictione, & reclamacione contra dictum Dominum Huygens, requiritur probatio scientie, tam in dicto Remondino, quam in dictis DD. de Roveretis, quia illa scientia præsumitur, quando essent prout in casu nostro, tamen tempus intra quod Dominus Remondinus potuerit dictas sarcinas recognoscere, & scribere dictis Dominis de Roveretis, & illi potuerint reclamare, & conqueri per litteras cum dicto Domino Huygens de mala qualitate dictæ Carthæ repta, ut punctualiter tradunt *Carote. de excess. humer. part. 2. cap. 6. num. 65. vers. & scientia Menoch. de preest. lib. 3. presump. 65. numer. 13. & 14. & Rot. Roman. part. 1. divers. decis. 811. numer. 35. cum pluribus ab ea citatis, utraque quod hæc scientia asserat malæ qualitatis dictæ Carthæ, respectu dicti Domini Remondini, probatur per anellationem dicti Domini Rade inestimatoris mox supra relatam, nec non ex dicta capitula litteræ ab eo scriptæ sub die 17. Aprilis 1725. dictis DD. de Roveretis, & respectu eorumdem DD. de Roveretis ex eodemdem capitulo litteræ per eos in actis productis.*

Quinimmo attento dicto litteræ capitulo res caret omni difficultate, quia DD. de Roveretis post acceptam dictam litteram sibi à Domino Remondino scriptam sub die 17. Aprilis 1725. tacerunt, neque in tempore debuit, ut tenebantur, reclamaverunt contra dictum Dominum Huygens, & licet postea sub die 23. Junii ejusdem anni scripserint prius litteram dicto Domino Huygens, cum qua eis significasset malam qualitatem dictæ Carthæ, tuncque rogabant ex tali causa actionem movere contra Appaltatorem venditorem dictæ Carthæ, tamen d. Littera nihil eis relevat, tum quia non fuit scripta in tempore debito, nempe post silentium unius mensis, ac majoris temporis, quando per plures hebdomadas præcedentes persequutionem, & contradictionem suam scribere poterant, ut in puncto advertit *Arde-*

*ran. dicta quest. 48. numer. 3. Gratian. dispensat. forens. capite 524. numer. 31. Rot. Roman. part. 1. divers. decis. 811. numer. 14. & est Doctorum omnium communis sententia, quod si quis statim, ac pomerit contradicere, non contradixerit, censetur tunc temporis quo tacuit, & non contradixit, negotium approbasse, ut videtur est ex auctoritatibus mox supra citatis in 6. Quo vero ad primam vers. vel saltem, & ex tunc præterita ratiocinatio sequitur, ita fuisse juxta alteri pat. 11 jam acquisitum, ut per subsequentem contradictionem tolli amplius non valeat, *Gratian. cap. 524. num. 31. Cest. de re integ. dist. 62. numer. 1. Menoch. lib. 3. presump. 15. numer. 20. & 21. Franc. de preest. considerat. 14. num. 14. vers. & generaliter.* Tum quia dicta littera nullam continet contradictionem, vel quæmquam contra eundem Dominum Huygens, sed contra Dominum Venditorem, ex quo etiam sequitur, ut ipsius DD. de Roveretis namquam intellexerint habere pro suo debitore dictum Dom. Huygens, sed venditorem tantum, prout de jure, ut max infra in ultimo fundamentum demonstrabo, ita dici debet.*

Ex hæc penitissimum procedunt inter Mercatres, quia ex eorum universalis consuetudine tenentur receptis computis, litteris, seu mercibus statim eas considerare, vel recognoscere, ut ea brevitate, qua decet, se deliberare valeant, vel ad approbandum, vel contradicendum negotio per suos correspondentes gesto, quatenus non fuerit ab eis integrè observatum mandatum; Cum bona fides commercii exigere videatur, quod correspondentes, qui ut plurimum medio ministrorum aliena mercium, vel vendendum, vel emendandum negotia gerunt, promptè sciunt à mnadate, si se acquiescat nec ne negotio gesto, ita ut in casu hujus contradictionis illi statim considerare valeant, & eligere quicquid eis magis expedire videbitur, ut de tali consuetudine advertit *Rot. Roman. cor. Durand. decis. 416. numer. 7. & 20. & Nos supra decis. 131. numer. 4.*

Demum ponderatum fuit (& hoc est alterum non minus innumerabile nostrum Decisionum fundamentum) quod cum Dominum Huygens nulla culpa in transactione dictarum Sarcinarum notari possit, ideo recusandum est à refectione damni, quod ex asserta minori bonitate dictæ Carthæ d. DD. de Roveretis patetere possunt.

Ut autem clarè appareat de illius subsistentia, prescisci oportet, quod nemo in hoc Dominio Florentino potest Cartham construere, sed sola facultas construendi Cartham capsis generis per Serenissimum Magnam Ducem in publicum Appaltum concessum sub certis precibus cuiuslibet generi Carthæ constantis, ne ultra ea vendi possit, & ad obviandam fraudem futurum est quod quilibet Carthæ Sarcina per Appaltatorem ab ædificis extracta in loco publico reponatur, ut publici repositores ad hoc munus electi cum recognoscant, si juxta solitam qualitatem, aut bonitatem, & pondus secundum respectivè genera, illa constructa fuerit, ac per eos reperto, quod in solita respectivè qualitate, vel bonitate non deficiat, eam approbant, & signum hujusmodi approbationis super dorso cuiuslibet sarcinæ imprimunt, ut ubique Domini Erisio, quod illa transmittitur, constare possit de tali approbatione; Quo in facto ita permisso, licet Carthæ ad usum Genuesium empta à Domino Huygens, & postea per Appaltatores Liburnum transmissæ, non fuisse illius bonitatis, quæ fieri debet, & promissa fuit ab Appaltatoribus dicto Domino Huygens, nihilominus nulla redargui potest culpa Dominus Huygens, si abque eam revisendo credidit dictam Cartham esse illius bonitatis, quæ ad usum Genuesium esse debebat, immo plagulas, seu scopos Carthæ ab ipsis Appaltatoribus specimen ei traditos, dum sequi poterat fidem, & publicorum Appaltatorum, & Revisorum dictæ Carthæ, ut in punctualibus terminis, immo majorem præteritis difficultatem, sumant per text. in leg. si recte in fin. ff. de administrat. Tutor. Rot. de mand. arab. 81. numer. 187. & latè Salazarus de Jur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 7. num. 49. Dorian. conf. 83. numer. 26. lib. 5.

Utraquequod cum in casu nostro ageretur de ingenti numero Sarcinarum Carthæ, quæ continentur inter omnes, quasi centum triginta quinque millia vicinos scopos Carthæ, & illi penes immenso-

numerus quinque foliorum vulgo *quatercentis de cin-*
que folijs, non tenebatur cum tanto suo gravi extra-
 ordinario impendio, incommodo, vel ministerio
 suorum ad revolvendum tam infamem individuum
 Carthæ numerum, sed sufficit quod aliquando miserit
 ministros suos, ut assisterent aliquarum fascinarum
 Carthæ compositioni, ut dicatur munus suum man-
 43 datum recte adimplevisse, tum quia ipse fecit in ta-
 li negotio suorum Principalem, prout fecit in nego-
 tiis propriis ejusdem Carthæ ad oras Gaditanas per eum
 pariter transisse *Rota Græ. dec. 180. num. 5.* tum quia
 non est solutus inter Mercatores, qui ordines reci-
 piunt de emenda magna quantitate fascorum, vel
 fascinarum rerum confusentium in tam ingenti indi-
 viduum numero, omnes fascinas, omniaque indi-
 43 vidualia in fascinis, vel fascis essentia, sed aliquos
 tantum revivere. Mandatarius enim, qui operatur
 juxta stylum mercatorum nunquam potest dici in cul-
 pa, Nos supra *discurs. 144. numer. 39. & 40.* præci-
 piunt Liburni, ubi omnes Mercatores, qui hoc usque
 emerunt aliquem ingentem numerum Carthæ ad dictas
 Appaltatores pro ea transmittenda in Hispaniam,
 non consueverunt nisi ad summum aliquam portionem
 Carthæ revivere. Nam mandatarius non teneatur plus
 44 agere, quam quod ab aliis mercatoribus in loco, ubi
 acquiritur mandatum, observatum est, ut tradit *Strach.*
de mandat. numer. 41. vers. quod enim, & mirum
in modum Dec. conf. 430. num. 3. & seq.

Et talem interpretari debet fuisse mentem DD. de
 Roveretis in dando prædicto mandato de emenda dic-
 tæ Carthæ, nam mandatum semper interpretandum
 est juxta solam, & in puncto, quod commissiones, seu
 45 mandata data ab aliquo mercatore interpretari debeant
 ad ordinarium, & non extraordinarium modum illa
 exequendi advenit egregie *Dec. dicto conf. 430. num.*
7. 8. & seq. & Strach. dicto tit. mandat. numer. 41.
Nec. conf. 437. num. 33. Cephal. conf. 491. num. 24.
Majord. de statut. consilij. 5. numer. 161. quare con-
 tra ipsammet eorum mentem, & intentionem modo
 venire videntur DD. de Roveretis, si prætendunt, quod
 eorum mandatum de emenda dictæ Carthæ adeo extra-
 ordinario modo per D. Huygens adimpleri deberet.

In fine tandem, quinimo in limine propemodum fo-
 rende sententia fuit per Dominum Procuratorem DD.
 de Roveretis requisita nova Peritorum electio, ut
 per legitimum juris transmissum in Gaditana Curia re-
 cognitio dictæ Carthæ iterum fieret, & sic melius ve-
 ritatis facti per novam inspectionem constare posset.
 Nos vero non censuimus hanc instantie annuendum
 fore, quia cum non satis constaret in actis de identi-
 tate fascinarum Carthæ, minusque de identitate fo-
 liorum pro specimine transmissorum, cum quibus fieri
 debebat per Peritos comparatio, & quærentis etiam
 de ea constaret, cum nihilominus ceret apparet ex
 rationibus supra deductis D. Huygens ad selectionem
 46 damni nequaquam obligatum ire, & sic cum nihil
 omnino profutura altera Peritorum recognitio, erat
 quippe dicta nova Peritia tanquam cavillosa ad protra-
 hendum tantum Judicium petita de jure penitus dene-
 ganda *Tufch. Lit. P. consilij. 776. num. 28. latè Fon-*
tañell. decij. 383. num. 1. & seq. Cest. de remedi. subfid.
remedi. 101. numer. 8. Poffh. de manutent. observ. 101.
numer. 3. in fin. & Nos discurs. 99. numer. 79. & 80.
num. 2. de Comm. & in fortioribus terminis, quando
 47 *Judex verosimiliter credit petitam probationem fieri*
non posse, non est per eum expectanda probatio Ræ.
Roman. coram Cæsa. decij. 103. numer. 7. Addito quo-
que, quod per indubitatas literas ipsorum DD. de
Roveretis ad nos pervenit constabat saltem maxi-
mam dictæ Carthæ portionem fuisse per dictum D.
Remondinam distictam, ex quo modo redditur im-
possibilis nova Peritorum recognitio.

Neque obstat, quod dictæ literæ sint extrajudicia-
 les, & extra processum, quia Judex maxime ad evi-
 tandum litem, majores expensas, & vanos circums,
 moveri etiam potest ex certis, & indubitatis, licet
 48 extrajudicialibus notitiis, & præsertim ex confessionibus
 coram se à Parnab factis, ut pluribus citatis fir-
 mant *Cavale. decij. 13. num. 18. part. 4. Affili. decij.*
28. num. 5. & 6. & in Add. verb. in designis Giord.
decij. 14. num. 11. & decij. 17. num. 3. in fin. Alon-
Casarez. de Comm. Tom. II.

grad. conf. 24. num. 102. lib. 1. Torr. conf. 10. no. 16.
lib. 1. Adag. decij. Lucen. 30. num. 9. quam opinio-
 nem magis communiter esse receptam in Judicibus supe-
 49 rioribus, Auditoribus, aut Confissariis Justitiæ Prin-
 cipis constat ex longa Doctorum Cætera, quos refert
Doctissimus Alvarez. de Falaj. de Jud. perfect. rubr.
14. amor. 3. numer. 3. licet contrarios nonnullos alle-
 get *sub numer. 8.* & obique dubio quando non tota-
 liter judicatur ex notitia extrajudiciali, sed etiam de fac-
 to, cujus notitia extrajudicialiter habita fuit, aliquo
 modo constaret ex processu *Rat. Poffh. de manutent. dec.*
9. num. 32. prout in casu nostro, ubi jam apparet ex
 actis, quod solam aliquam portio fascinarum reperta fuit
 per Peritos in Cellario dicto D. Remondini, ut ex eo-
 rum relatione die 6. Octobris 1725. attenta etiam in-
 verisimilitudine, quod dicta Cartha post temporis adeo
 longi decursum modo amplius exstet.

A D D I T I O.

Ad num. 45.

Modus extraordinarius judicatus de jure impossibi-
 lis, *Barbof. axiom. 118. numer. Allegrad. conf. 51*
no. 30. Alimiar. de Contrah. rem. 1. fol. 439. n. 235.

A R G U M E N T U M.

Libertatio, seu Quietatio amplissimis, ac effra-
 natis verbis per unum ex Transigentibus alteri
 facta, comprehendit etiam debitum procedens
 ex causa Depositum, si regularis, si irregularis,
 50 & omne id quod debetur actione Reali.
 An, & quando Tertius, cujus favore factum
 fuit ab aliquo Depositum Pecuniarum, vel
 rerum agere possit contra Depositarium, &
 qua Actione.

Item Depositum Pecuniarum factum favore Ter-
 tii fit nec ne quandocumque revocabile ad li-
 bium Deponentis, & quod in Deposito fa-
 cto pro solvenda Dote.

An, & quando actio acquiratur Tertio absenti
 ex stipulatione, vel pacto aliquo, seu man-
 dato adjecto ad illius favorem à contrahenti-
 bus in eorum contractu.

S U M M A R I U M.

- 1 *Falsis Series.*
- 2 *Transactio verbis generalibus, & amplissimis con-*
cepta comprehendit futura, & incerta, &
alia non expressa, & extenditur ad quascun-
que causas, & præsentiones.
- 3 *Transactio, seu quietantia facta ex aliqua cau-*
sa, licet verbis generalibus concepta, restringi-
tur tamen ad terminos ejusdem causa. Decla-
ra. ut num. 6.
- 4 *Falsis tamen, quando Transigentis non possit ex*
hac restrictione consequi desideratum termina-
tionem omnium præsentium inter eos contractum
num. 5.
- 4 *Debitum ex deposito non intelligitur comprehensum*
in transactione generali inter partes.
- 5 *Contrarius veritas stante generali, & effrenata*
verborum conceptione, & amplius n. 11. & 9.
Declaratur Contraria Autoritates n. 10. & 11.
- 11 *Alitio utilis competit Creditori ad consequendum*
Depositum, licet extrajudicialiter factum ad ejus
favorem, & num. 48.
- 12 *Contrarius veritas, num. 50.*
- 13 *Declaratur Contraria Autoritates, numer. 51.*
- 13 *Favore Dotis acquiratur etiam absenti. Declara-*
ti num. 17.
- 14 *Depositum Rei, vel Pecunie factum ex Causa Do-*
tis non potest revocari, & num. 30. & de rati-
one dicto num. 14.
- 15 *Contrarius veritas num. 18. & 27.*
- 15 *Explicitatur, & declaratur contraria Autho-*
ritates, num. 19. 20. 21. 22. 29.
- 15 *Depositum factum favore absenti potest quandocum-*
que à Depositorio revocari, & de ratione ibid.

N 3 Decla.

- Declaramur Contraria Authoritates, n. 16.*
 33 *Das non est privilegiata nisi in Capibus à jure expressis, in ceteris vero actum jure communi.*
 33 *Mandatum datum ad solvendum Decem semper revocabile est, quando res est integra.*
Et an extinguatur morte mandantis, vel ab illius heredibus revocari possit, n. 24. 25. & 26.
 33 *Qualitas adhibita verbo significandi debet de semper verbi.*
 33 *Transfatio non recipit declarationem ab Observantia, quando illa est clara, & litteralis.*
Observantia indulta per alias saltem à Tutoribus moveri non necesse, sed adscribi debet eorum insensu, & imprudencia, n. 33.
 34 *Alitis non compertis ei, qui in Instrumento non est nominatus.*
 33 *Aliter per alterum inter absentes inuicem stipulatur, si deficiat Notarius acceptator.*
Quod procedit etiam de Jure Canonico, nisi agatur de persona publica, vel de collatione beneficiorum, num. 52.
Quamvis stipulatio sit Juramento confirmata n. 53.
 36 *Stipulatio facta de solvendo tertio non dat tertio actionem contra stipulatorem.*
 37 *Actio nullis acquiritur favore absentis adjecti ex pacto, mandato, & stipulatione alterius.*
Declara ad procedere quando stipulatio cadit super ipsa re absentis, cujus favore concepta est stipulatio, num. 38.
Vel quando alium sit inter Creditorem, & emptorem pignoris, ut licet deficiat absentis illud redimere, num. 39.
Vel quando super re nostra possident noster procurator, n. 40. & 41.
Vel quando extraneus super re nostra possidet ad nostrum favorem, vel ad sui tantum commodum, & utilitatem, modo Cessio hoc casu procedat, num. 42.
Vel si stipulatio concepta favore absentis fiat per stipulatorem super re, & pecunia propria ipsius stipulantis num. 46.
 43 *Creditoris venditoris, vel Donantis hac condicione, ut emptor solvat Creditoribus, de jure communi nullum jus habent in Emptorem, vel Donatarium.*
 44 *Preteritum in particularibus non succedit loco rei, & numer. 45.*
 47 *Mandatum datum ad certam Causam, & finem, non debet ad alteram extendi, siquidem extendi.*
 49 *Mandatarius non potest excedere finem mandati, nec illius obligationem alterare.*
 34 *Statutum disponens, quod alteri per alterum stipulanti possit, procedit, quando quis voluerit se alteri absentis directè obligare, non vero quando indirectè se obligaverit.*
 55 *Statutum non ligat Forenses, neque alios, neque passim ex defectu potestatis.*

Præfatio Pecuniaria seu Depositi.

Veneris 31. Julii 1725.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CLXXVII.

DOMINI Andreas, & Fratres de Deslis tanquam Donatarii Universales Domini Capitanei Antonii ejus Patris in Judicio conveniunt D. D. Tutores DD. Teresius, & Julius Sororum, ac heredum Domini Joannis de Deslis eorum Patris ad sibi restituentium petas mille ab octo regalibus eidem Domini Joanni in depositum traditis, nec non alias petas ductum indebitum per viam compensationis exactas per eundem Dominum Joannem à Francisco Galgano dicti Domini Capitanei Antonii vigice ejusdem Cambialis cedule à biennio super quibus predicti Actores à Domino Libani Gubernatore favorabiles sententias reportarunt, in quarum executionem, dicti Tutores summas predictas dictis DD. Fratribus de Deslis persolvere conficiunt fuisse.

Postmodum Nobis commissa Causa ab Illustrissimo Supremo Magistratu, tum restitutionis in integrum adversus dictas sententias per dictas D. D. Sorores de Deslis petite, tum aliarum preteritionum hinc inde inter eandem Partes venturum, eaque accurato examina discussa, tandem prævia restitutione in integrum dictis Sororibus concessa, nec non dictarum preteritionum revocatione, condemnavimus dictos DD. Fratres de Deslis ad restituendum dictis DD. Sororibus, tam dictam summam petiarum mille cum omnibus fructibus, seu interesse desuper decurso, & soluto à dictis Sororibus in summa petiarum 550. quam alteram petiarum 200. tamquam indebitum per eos exactas, nec non ad solvendum eidem DD. Sororibus aliam summam petiarum 240. indebitum præteritior exactam à dicto Domino Andrea pro parte crediti ab hereditate quondam Domini Marchionis de Borro, sive à Psa Donna Liburni in majorem summa debitorie, atque præcedenti cessione dicti Crediti per dictos DD. Fratres de Deslis facta dictis DD. Sororibus de Deslis in Instrumento transactionis inter eos inter.

Etiam quoad summam Depositum super qua fuit re vera inter Partes relictæ difficultas, & quicquid centum, ratio notæ restitutionis ea fuit, quia cum verba, tam Landi D. Huygens inter dictas Partes Arbitratorum emanata, quam etiam subsequentis transactionis inter eas inter, sint clarissima, universalissima, atque efficacissimo modo concepta, ita ut salva ratione totum ferocis nullum pati valeant restrictionem, ut videre est primo ex Laudo n. 101. *Con che detti Sigg. Andrea, & Fratelli Desli non possono mai più pretendere cui alcuna fatto qualsiasi titolo, colore delle dette Signore Eredi del Signor Giovanni Desli, ne dal detto Sigg. Capitano Antonio, ne da loro rispettivi essanti, e beni, siasi commi, proprii, o particolari, ma devono rinunziare a tutto in ogni più valida forma, come dovrà meglio esplicarsi nell'istrumento pubblico da farsi di questo agguistamento.* Secondo ex translatione n. 102. *Il prefato Signor Andrea, & Fratelli Desli si chiamano, e si confessano interamente contenti, pagati, e soddisfatti delle dette Signore Eredi per tutto quello, e quanto possono mai pretendere in qualsivoglia forma, o tempo dalle medesime come eredi del quondam Signor Giovanni Desli loro Padre, e della di lui eredità, e patrimonio, e ragione di negozio, siccome del patrimonio, effetti, e beni del Sigg. Capitano Antonio Desli loro Zio, tanto come Donatarii universali di detto Sigg. Capitano Antonio, quanto per qualsivoglia altro titolo, o causa pensata, o impensata, e che si richiedesse special menzione, che qui vogliono aver per espresso, & così intendendo, e volendo che le dette 300. mila parte pagate, e da pagarsi, o con le altre rimozioni, e cessanti sopra espresso aver ottenute, e conseguita tutto quello, e quanto possono mai dimandare, o pretendere dalle dette Signore Eredi, e loro Eredi, e successori, & così ibi. Dichiarando, che tutto quello, e li viene assegnato nel presente Instrumento, ed in esecuzione del lode di detto Signore Huygens s'è inteso, total compimento di tutto quanto se li deve, ed a loro si aspetta, e che per qualsivoglia causa, azione, o titolo possono pretendere del patrimonio ereditario, e negozi di detto quond. Sigg. Giovanni Desli tanto essi per titolo di successione ab intestato, che ex testamento, quanto per titolo, o ragione di società, o per qualsivoglia altra causa, azione impensata, quanto per qualsivoglia altra ragione, azione, titolo, o Causa al prefato Sigg. Capitano Antonio spocant.* & così ibi. *Item li medesimi Signori Fratelli Desli per medesimo modo, et. rinunziarono, e rinunzieranno, cedono, e cedono alle medesime Sigg. Eredi Desli presenti, et. tutte, e singole azioni, ragioni di qualunque sorte, reali, personali, dirette, utili, miste, o che competono, o possono competere sopra tutto il patrimonio, effetti, o beni di qualunque sorte, ereditari, azioni, o ragioni presenti, e future del Signore Capitano Desli loro Zio, tanto in vigore della donazione universale fattagli dal medesimo Signore Capitano Antonio per pubblico Instrumento del di 29. dicembre 1696. quanto per qualsivoglia altro titolo, o causa*

« *cosa pensata, e impensata spogliandosi in tutto, e per tutto di dette ragioni, ed azioni, le quali si trasferiscono nelle dette Signore Eredi, e loro er. & Donatari, in cui, e rinunziamo, e rinunziamo a favore delle medesime Signore Eredi, ogni qualunque azione, ragione, e pretesione di qualsivoglia sorte, sia eccitata, etiam incognita, e che abbia causa di preterito, o di futuro, che li possa mai competere sopra tutti gli effetti, e beni del quondam Signor Giovanni, e del Signor Capitano Antonio De' Defi, suoi comari, proprii, e particolari di ciascun di loro, perché così re.* » idem indubitatum est, quod pro dicta petis mille annos per Dominum Joannem De' Defi alias debitis et causis depositi dicti quondam Capitaneus Antonio uti comprehensum in dicta transacione, & per eandem transacionem extinctis, non possint amplius dictis Dominis Sorores, uti haeredes dicti Domini Joannis molestari, ut latissime in terminis boius querentis universalissime munite verbis, & clausulis adeo efficacibus, immo nequidem in amplissima loquendi formula conceptis latissime firmari Sord. decis. 176. per totum, & ibi Hodiern. numer. 10. & seq. Hodiern. conf. 49. per tot. lib. 1. Urcel. de transact. quest. 81. numer. 8. cum pluribus sequentibus, & num. 19. & seq. usque in fin. & consil. 99. num. 18. cum plurib. seq. & Rot. post Salgad. Labyrinth. Credit. decis. 25. num. 11. & decis. 26. num. 3. & pluribus seq. & fere per totum.

In nihilo reargante, quod cum in casu nostro transactio fuerit ex una causa tantum inita, nempe ex causa societatis universalis bonorum, quam dicti Domini Fratres de Defiis fuisse pretendebant inter dictum Dominum Joannem, & Dominum Capitaneum, adeo amplius, licet efficaciter, & amplissima clausularum, & verborum in dicto laudo, & transacione contenta, non valeat ad extraneas pretensores, vel res, ut debita ab ea causa profus independetia, & sic dictum debentur ex causa Depositi comprehendere Allegat. contrav. 82. num. 8. & num. 13. Cagge. Galea. contrav. 42. num. 18. decis. Sicil. apud Card. de Luca de fruct. decis. 33. numer. 119. Rot. in decis. 351. num. 5. & seq. part. 16. Sord. decis. 217. n. 13. Urcel. de transact. dicta quest. 81. num. 22. & sequ. Fumanell. decis. 379. n. 180. Bich. dec. 692. num. 36. Rot. Emritz in decis. 363. num. 2. Bich. decis. 332. Cyriac. contrav. 428. numer. 89. Fel. dissent. 47. num. 19. 20. Urcel. consil. 99. num. 18. Consil. contrav. lib. 4. cap. 42. numer. 42. & 43. Valer. de Transact. cit. 5. quest. 2. num. 17. & 18. Rot. decis. 119. n. 9. & 10. part. 13. Rot. & post Torr. de Pet. decis. 34. numer. 15. & post Salgad. decis. 25. num. 11. & per me. & decis. 26. num. 7. & 10. punctualibus terminis, quod debitum ex Deposito nunquam intelligatur comprehensum in generali, vel universalis transacione inita inter Partes firmant Sord. d. decis. 217. per totum quem sequitur Urcel. d. quest. 81. sub m. 22. vrs. sequitur Sordus Capell. cautel. 221. num. 14. Alarc. decis. 146. Causae de deposito. quest. 92.

Quandocumque in facto non subsistit, quod dictum laudum, & successivè transactio in illius executionem inita emanaverit ex causa tantum dictae pretensoe societatis bonorum, nam in processo dicti laudi prius notum narratur ab Arbitratore quod dicti D. Fratres un donatarii universales dicti quondam Capitaneus pretendissent modestam totius patrimonii quondam Joannis Defi ex causa dictae societatis omnium bonorum, verum etiam, quod dictae Dominae Sorores Filiae, & haeredes quondam Domini Joannis Defi obsequium dicti Domini Capitaneus Antonio pro omnibus pretensoibus, quae ei competere possent contra totum ejus patrimonium, & hereditatem dicti earum Patris petias 25000. cum hac etiam conditione, quod dicti Fratres de Defi remuotare deberent totum omnium Juribus, & actionibus, quas haberent, vel habere possent contra dicta earum bona, & paternam hereditatem, & quoadmodum dicta obligatio petiarum 25000. non fuit à dictis Domine Fratribus acceptata, ideo dictae Partes se libera remiserant dicti Arbitratore, ut ejus prudenti arbitratu finem imponeret omnibus eorum pretensoibus, patetque simul, & quietem inact eos finisset conciliasset, prout clare colligitur ex toto processo dicti laudum.

Casus de Commercio, Tom. II.

di « ibi. » E che li Sign. Reverende Giuseppe Maria, Andrea, & Filippo Fratelli rispettivamente, e « Figli del Signor Pasquino Defi di Prato Negocii, e Donatarii universali del detto Sign. Capitano Antonio Defi, et. pretendessero spartire a loro la metà di tutti gli effetti, e di tutto il Patrimonio del Signor Giovanni lasciato, come acquistati, e manutenti nella società di tutti i beni, contratta tra « detti Fratelli già da molti anni addietro, e sono al presente congiunta, et. al che esse (cioè le Sororelle, e Figlie del quondam Signor Giovanni Defi) « condescendero esserfior per mezzo di persone terze a i predetti Signori Giuseppe Maria, Andrea, e Filippo Defi di darle la somma di prece 25000. « da atto reali in contanti per tutto quello, che essi potessero pretendere, e se gli spettasse nel Patrimonio suddetto ne modi, e nomi, che sopra, e che fu « cessero rinunzia a loro favore di tutto il resto de « suoi diritti, ragioni, ed azioni sopra di quelle, « quali offerta non essendo accettata si ricorresse « anche le Parti alla Persona del Signor Giovanni Antonio Hugoni qui perimento negoziante, atteso « come soggetto di tale integrità, e prudenza volesse « interporri in tale affare per quiete, e servizio, e « degli uni, e degli altri con arbitrio allo stesso di « potere per tale effetto risolvere quello, che più opportunamente giudicasse accettato all'istimazione di questa pendenza. » Questo cum ex hoc toto processo dicti Laudi appareret dicti Dominum Arbitratorem non fuisse solum electum super pretensoe dictae societatis universalis omnium bonorum, sed etiam super obligatione petiarum 25000. fatta à dictis DD. Sororibus de Defiis pro omnibus Juribus, & pretensoibus dicti DD. Fratres Defi competentibus adversus Patrimonium, vel hereditatem quondam Domini Joannis Defi: Ideo dicti non potest, quod verborum, cum laudum, tum transacionis efficaciter conceptio restringi debeat ad causam tantum patense societatis universalis bonorum, immò cum dictus Arbitrator vigore dictae libere facultatis à dictis Partibus ei concessae equè bene poterit arbitrari, vel super pretensoe tantum dictae societatis universalis taxando ejus arbitratu aliquam summam, quam pro ea solvere deberet dicti DD. Sorores, vel super obligatione predicta declarando, vel summam oblatam, vel majorem dandam esse dictis DD. Fratribus Defiis pro omni eo, & toto, quod ipsi pretendere, & habere possent ab hereditate dicti quondam Domini Joannis, dicere debemus, quod ipse Arbitrator id fecerit, quia re vera illius laudi verba ita ad evidens praesertim videntur, ut ex tertio Capitulo ejusdem Laudi, ubi post assignationem pecuniarum, & bonorum factam dictis DD. Fratribus Defiis, ita demum concludit, « ibi « « Cum che detti Signori Andrea, e Fratelli non « passio mai più pretendere, et. alcuna foto qualsiasi titolo, e valore dalle dette Signore Eredi del Signor Giovanni Defi, né dal Signor Capitano Antonio, né da loro rispettivi effetti, e beni, scesi comari proprii, e particolari, ma devono rinunzia « re in ogni più valida forma, come doverà meglio « splicarsi nell'istrumento da farsi di questo stabilimento. »

Eoque magis quia si Dominum Arbitratorem non judicasset super dicta obligatione, sed super pretensoe tantum Societatis universalis, nec ipse, nec partes adsequi poterant eorum principalem intentum, finem scilicet, & terminationem omnium pretensoe, & differendarum inter eas venturum, ac possitum eam firmissimum pacem, & quietem, quae ab eis tam necessitudine sanguine conjunctis optabatur, ut in puncto ponderis Rota post Salgad. Labyrinth. Credit. decis. 26. numer. 6. & 7. & Urcel. de transact. quest. 81. numer. 18. 19. & 20. & consil. 99. numer. 20. & 23.

Sed etiam quod compromissum factum fuisse à Partibus super pretensoe tantum dictae universalis Societatis, nihilominus dictum depositum petiarum mille esset comprehensum in dicto compromisso, necnon sub ea portione pecuniarum, & bonorum, quae fuit assignata per D. Arbitratorem dictis DD. Fratribus Defiis pro omni eo toto, quod pretendere poterant adversus bonas, & hereditatem dicti quondam

D. Joannis, nam sicuti sub prætensione universalis Societatis inter DD. Fratres Capitanum Antonium, & Joannem de Deflis vertente comprehendebatur etiam dictæ petiæ mille depositaræ per dictum D. Capitanum Antonium in manibus dicti Joannis ejus Fratris, quia data tali universalis Societate ipsam quoque depositum petiarum 1000. esse debere utrique Fratri communis; ideo D. Arbitrator sub dicta assignatione pecuniarum, & bonorum per eum facta pro dicta prætensione universalis Societatis comprehendere certe interlexerit etiam medicamentum dictarum petiarum mille, quæ cadebat sub eadem prætensione, & sic per necesse sequitur, quod dictæ DD. Sorores non possunt pro dicta depositis amplius molestari, quia cum solutione pecuniarum, & assignatione bonorum ordinata ab Arbitratore extinxerunt, sive resisterint dictis Dominis Fratribus Deflis medicamentum dicti depositi, quæ solum poterat spectare ad dictos Fratres de Deflis; Nam altera medicamentum spectabat ad dictas DD. Sorores, uti hæretes dicti quondam D. Joannis, ut mox diximus.

Confitio itaque, quod compromissum, & subséquens Laudum amplectitur eorum depositum petiarum mille, ita dicendum est de transactione in executionem ejusdem Laudi emanata.

6. Uticuique postissimum observandum est, an verò, & realiter transactio iniita fuerit pro aliqua speciali causa, & ne super qua lis, vel controversia erat inter Partes *Cassens. conf. 333. num. in fine lib. 2. & in Libertate. præsentia mercedis 22. Martii 1731. cor. Audier. Petrarum fol. 3.* aut verò talis causa specialis in transactione expressa non fuerit à Partibus nominata nisi pro occasione tantum eorum transactionis, nam in primo casu, licet Partes successive devenierint ad aliquam universalitatem verborum, ætatem non debet transactio ampliari ad alias res, & differentias omnino extraneas, & in his terminis loquuntur omnes auctoritates in contrarium laudatæ, secus in secundo casu; Ad cognoscendum autem an causa, vel res, sit controversia specialis sit restrictivæ, vel occasionaliter tantum apposita, quædammodum non potest disceptari certi certa regula, quia id rectissime dependet à facti circumstantiis, ideo iudicis arbitrio est omnino remittendum est.

Nos itaque reflectentes in casu præsentis, quod Partes in pluribus partibus transactionis digresse fuerint ad verba adeo prægnantia, ampla, & effrenata, quæ salva ratione recti sermonis restrictionem ullam pati non possunt, quippe indubie censuram etiam dictum debuit ex causa dicti depositi inter partes controversiam sub dicta transactione cadere, & ex causa ejusdem transactionis, una cum omnibus aliis prætensionibus, & controversiis inter Partes vertentibus fuisse sopitam, ac extinctam, ut ponderata eadem amplitudine, effrenataque verborum conceptione, *Bich. decis. 332. num. 1. & seq. & Rot. cor. Falckenr. tit. 14. decis. 10. num. 3. & cor. Crisp. decis. 504. num. 4. quædammodum, imo fortius reperitur in nostro casu, ut ex eorum tenore supra relato, punctualiter tradant *Urcei. de transact. quæst. 81. numer. 18. & seq. & consuit. 99. num. 18. & plurib. seqq. & Rot. post Salgad. Labyren. credit. decis. 26. per tot. Sord. decis. 176. per tot. & ibi Holdier. eoque magis si concurrerit, prout in nostro casu, pluries repetito ejusdem universalissimæ, & effrenatæ loquendi, & verborum formulæ, nec non fias, ac intentio Partium obtinendi inter eas firmam quietem, & pacem, ut notavimus mox supra.**

- Hinc etiam ortus responso ad alios Doctores in obiecto allegatos, qui voluerunt debitum ex causa depositi nullatenus comprehendere in liberatione, vel quietentia generali, ex quo nunquam intelligitur remissio, aut relicta bona, contra quæ competere rei vindicatio, per textum in *l. Aurelius & Alodia. ff. de liberr. legat. & aliis contentibus, de quibus apud Doctores, nam hæc eorum opinionum locum minime obtinet in terminis transactionis, & quietentia factæ cum verbis universalissimis, & amplissimis, & pluries repetitis, & adeo undequaque effrenatis, ut salva ratione recti sermonis nullam penitus patiantur restrictionem, ut explicant nedum nonnulli ipsimet Doctores in contrarium adducti, nempe *Cepoll. dicta casu. 221. num. 16. vers. unde necessarium est, & num. 17. Sord. decis. 317. sub numer. 14. Verum etiam communiter**

alii Doctores, & in specie *Bera conf. 201. numer. 12. lib. 1. Corn. conf. 29. num. 1. & 2. egiçid Florent. conf. 49. numer. 38. & seq. lib. 1. Gratian. discept. forens. capit. 134. num. 35. & 36. Rot. coram Seraphin. decis. 320. n. 4. optimè Alenach. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 164. num. 12. junctis num. 15. & 16. Thysch. lib. 1. consuet. 326. num. 58. & 59.*

Ceterum Nos non sumus in casu, quo factum fuerit depositum regulare, ex quo agi possit rei vindicatione ad rem, vel pecunias depositaræ adhuc existentes, sed in deposito irregulari pecuniarum, quantum dominium sicuti transit in Depositarium, ita cessat rei vindicatio, quo casu non procedere terminos dicti textus in *l. Aurelius & Alodia, neque per consequens Doctores in contrarium allos loquentes tantum de Deposito regulari, aut de rebus, aut bonis contra quæ datur rei vindicatio, notat Alex. conf. 190. num. 14. lib. 2. & in puncto depositi irregularis cum suis terminis, & Doctoribus citatis *Dialæ. de Fario ad Censor. var. resol. cap. 14. num. 6. vers. sed his locis non erit mihi.**

Agnoscentes DD. Informantes pro Dominis Fratribus Deflis ex hoc capite insuperabilem Provinciam assumpsisse, se se ad aliud fundamentum convolvant, quod nempe cum dictis D. Joannes in eadem transactione expresse in se acceperit omnia debita communia inter eum, & D. Antonium erga Tertios contracta dissolvere, ideoque cum ad dictas DD. Sorores ut hæretes dicti quondam Joannis spectaret solvere dictas petias mille, sine dubio dictis DD. Fratribus Deflis illas, per eosdem tanquam indebitas solvas in causam Docti D. ... Perino viro D. Simonæ Nepotis dicti Capitanei Antonii, qui repetendi à dictis DD. Sororibus de jure competenti.

Quod hujusmodi depositum esset debitum commune probate fatigabam ex eo quod cum dictæ petiæ mille fuerint per D. Capitanum depositaræ penes dictum D. Joannem ejus Fratrem in causam Docti D. Simonæ ejus nepotis, tam deponents, quam depositarius obligari remanebant erga dictum D. Simonam, vel ejus virum ad solutionem dictarum petiarum mille, videlicet D. Antonius tanquam promissor dictæ Docti, & D. Joannes, quæ recipiendo depositum utili in ratione, quæ datur Creditori ad consequendum depositum ad ejus favorem, licet extrajudicialiter factum, per textum in *l. Publica, ff. de depositi, & ibi Bart. Gratian. discept. 8. num. 17. Sord. conf. 322. numer. 6. Negusant. de pignori. par. 3. princ. membr. 3. par. 2. numer. 29. Alenach. de pignori. lib. 4. quæst. 84. num. 128. Oles de cess. vir. 4. quæst. 9. num. 13. & Rota coram Romanicæ. decis. 95. num. 2. & 3. Rot. post Cenc. de censib. dec. 475. num. 2. & seqq. & si id procedit in abstracto, potissimum recipiendum in causa Docti donare, in qua speciale est ut queratur actio etiam absenti, ut per textum in *l. absenti, ff. de donat. firmant De Luca de Dote diff. 15. num. 1. Rot. coram Alenach. decis. 77. numer. 4. & 5. & post Zach. de obligat. Cameral. decis. 166. num. 2. & in punctualibus terminis, quod depositum rei, vel pecunie factum ex causa Docti non possit revocari, cum hujusmodi actio statim acquiratur mulieri, vel seniori Sponsio, licet absenti, tradit per textum in *l. Si ego 10. & si res, ff. de pur. datione Thysch. lib. 1. D. consuet. 213. num. 7. quem sequitur Alenach. de nullis. contrah. num. 2. rubr. 1. quæst. 21. num. 279.***

Verum hujusmodi fundamentum statim corrumpere visum fuit, quia ex simpliciter deposito voluntario pecuniarum penes aliquem factum, ut in casu nostro, nullum jus, vel actio acquiritur Tertio absenti, cujus favore factum, si sit depositum, ut communiter tradunt Doctores; Et ideo pecunia deposita potest à deponente quoad eundemque repeti à depositario, *Negusant. de Pignori. par. 3. princ. membr. 3. par. 2. n. 28. Kavet. decis. 13. n. 5. vers. primo quia Sord. conf. 150. num. 101. & seq. Alenach. de pignori. lib. 4. quæst. 84. n. 121. Rot. post eum decis. 103. num. 10. & in res. decis. 660. n. 1. & seq. par. 3. & dec. 439. num. 5. par. 12. Alenach. de nullis. contrah. rubr. 1. quæst. 21. num. 275. par. 2. Add. ad Berar. dec. 2. n. 15. Cenc. de censib. quæst. 111. num. 63. & Rot. post eum decis. 475. n. 9. 10. & 11. & in punctualibus terminis Rota Romana in Romana pecuniaria, seu reintegracione depositorum 15. Adaj 1711. coram Alodivando, & Alenach. consueq. confirmatoria alterius precedentis Decisionis in eadem causa emanante impressa in fine hujus discursus.*

- 16 Proceſſionibus auctoritatibus contrarii, vel in De-
poſito Judiciali, vel etiam extrajudiciali, in quo per
acceptationem ſimulanteſ, vel ſubſequentem Tertiū,
vel per Notarii ſignificatiōem, qui quādam fuſſet Ter-
tio, cujus favore factum fuit depoiſitum, ut optime ad-
vertit *Acta Romana in d. Romana pecuniaria, ſeu rei-
nſcriptionis Depoſitorum coram Alderando §. Quidquid
enim in fin.*
- 17 Neque obſtat, quod favore Dotis juſ, & actio et-
iam abſenti acquiritur ante acceptationem, quia Do-
ctores allegati loquuntur de promiſſione, aut donatio-
ne Dotis facta abſenti, quare ex hoc nihil aliud preten-
di poſſet, niſi, quod ex eodem depoiſito facto pro ſol-
venda dote dicte D. Simonis inducatur in D. Capiteano
Antonio tacita promiſſio dotis ad favorem D. Simonis
eius nepotis, vel probatio præcedentis promiſſionis
iſtiusdem Dotis, & ſic, quod ipſe ex tali promiſſione,
licet in abſentia dicte D. Simonis facta, teneatur ei
dotem dare, ſed nunquam ex tali ſimplici, & volun-
tario depoiſito facto ad ſui commodum pro faciliiori
modo ſolvendi dotem, quod eidem D. Simonis acqui-
ritur aliquod juſ, vel actio contra pecuniam depoiſi-
tata, & depoiſitum, ut egregie ponderat dicta De-
creta *Rota Romana in Romana pecuniaria, ſeu rei-
nſcriptionis depoiſitorum 15. Maji 1711. §. Quidquid enim
coram Alderando.*
- 18 Miſcuſque verum eſt, quod favore dotis ex depoiſito
acquiritur juſ, ſive actio abſenti ante illius accepta-
tionem, quia tamen tenus in obſecta *L. ſi ego §. ſi res
ſi. de depoiſ.* quam Doctores ad illius terminos loquen-
tes nihil agunt de Depoiſito, ſed de rebus donatis ſi-
milis, & traditis, vel ipſi Mulieri, ut nuberet tali viro,
vel ejus futuro marito, ut nuptias cum ea contrahere-
ret, quod caſu decidi tenet, & Doctores, nequidem
ante ſequitas nuptias revocari poſſe huiusmodi dona-
tionem expectantem ſolum adimplementum cauſe, pro-
pter quam data fuerunt res, nempe Matrimonii, vel
quia talis contractus ſit verè contractus dotis, vel don-
ationis ex cauſa dotis, & ſic nominatus, ut voluit
*Covarr. var. reſol. libr. 1. cap. 14. num. 16. præſer-
titer penes Jo. verſ. ſed erit ſi contractus*, quam
opinionem etiam late defendit *Beſſ. de dote cap. 2.
per tot.*
- 19 Vel quando eſſet innotinatus, ut late fuſſent *Bar-
boſ. ſi ſolus. Matrim. in rubr. part. 4. n. 37. ſiquis ad
44. quia in contractu innotinatus ſpeciali favore do-
tis non admittitur penſentia, ut contra Covarr. di-
cto num. 16. & num. 17. & Far. ibi Add. num. 69. &
70. pleniffimè ſignat per textum in dicta *L. ſi ego*, &
quamples Doctores allegatos idem doctiffimū *Bar-
boſ.* loco mox ſupra citato, quem loquitur *Card. De
Luc. de dote diſt. 137. num. 39.**
- 20 Eſſet itaque maniſeſtus error ſi præterderetur di-
ctam *L. ſi ego*, vel aliam faventem in cauſa ſpeciali
cauſam dotis ampliari ad omnes caſus, in quibus de
dote quaſſio eſſet, & ſic in cauſa noſtra ad depoiſi-
tum factum pro dote, quia ex veriori, magisque re-
cepta ſententia habemus, quod dos in jure non eſt ge-
neraliter privilegiata, niſi in cauſis expreſſis, in cate-
ria autem utitur jure communi ex *Beſſ. de dote cap. 8.
n. 14. Merſin. Pignat. contr. 2. contr. 59. late Add.
ad det. 460. part. 4. tom. 2. rec. 1. num. 39. Card. De*
- 21 *Loca de dote diſt. 83. nu. 5. & diſt. 156. nu. 3. & de
facto in mandato dato ad ſolvendam dotem etiam ad-
mittitur re integra revocabilitas, pro ut regulariter in
reſcriptis mandatis, quia nullus invenitur in jure tex-
tus, qui mandatum favore dotis irrevocabile reddat,
ut late docet *Barboſ. ſi ſolus. Matrim. in rubr. part. 4.
num. 40. in fin. verſ. ſiquis eſt expendendum, & n. 41.
tam ſeq. Covarr. var. reſol. libr. 1. cap. 14. nu. 16. &
ibi Far. Add. nu. 64. Merſin. de juſt. & jur. diſpoſ.
263. numer. 3. remanente tantum quaſſione an illud
duret poſt mortem mandanti, & ab hærede revoca-
ri poſſit, in qua quaſſione licet nonnulli Doctores
tenuerint, quod juxta illius naturam per mortem ex-
tinguatur, vel quod ab hærede revocari poſſit, ut præ-
ſerim voluit *Barboſ.* loco citato num. 41. ex illa ra-
tione, quod non invenitur tale mandatum pro dan-
da, vel ſolvenda dote in jure privilegiatum, attamen
ſecundum communem opinionem ſe fundantem ſu-
per dicto textu in *L. ſi ego §. ſi res*, qui communi-
ter interpretatur loqui de mandato dato futuro viro,**

ut ſecutis nuptiis convertat res datas in cauſam do-
tis mulieris, contrarium dicendum eſt, ut videre eſt
ex *Covarr. dicto loco citato*, ubi plures allegat, & 26
ibi *Joann. Uffell. Add. ad num. 16. verſ. favore dotis,
& Faria paſſier Add. num. 63. P. Merſin. de juſt. &
jur. diſt. 263. num. 3. Merſin. in pragmat. Sicil. pragmat.
1. titul. 1. num. 1. numer. 62. Galin. de procurat. part.
3. cap. 4. num. 15. & in panctio*, quod in depoiſito
pecunie facto pro dote mulieris revocari poſſit ad
libitum deponentis, tradit *Cardinal. Thuyſch. Lit. Di.
cunctiſt. 213. numer. 8. per regulam juris deducit
ex *L. 1. §. ſi depoiſito, & *L. licet, & alibi, ſi
depoiſit licet poſſet ſe conſultum ſuper textu in
dicta *L. ſi ego §. ſi res, ſi. de jur. dot. aliter id
eſſe verum, quod ipſum deponentem, ſecus quoad
illius hæredem, nam textus ille, nec ullus ex Docto-
ribus, ut vidimus ſupra, neque ex illis, qui allegan-
tur in dicto *Card. Thuyſch* loquuntur de depoiſito facto
pro dote, ſed de alio diverſo contractu, non meren-
te aliquam reſponſionem allegari & adverſo lauda-
to, quia ipſe obſtante allegat *Card. Thuyſch.* qui pun-
ctum in depoiſito pro dote facto contrarium determinat.****

Sed dato etiam, quod ab hærede deponentis pro do-
te pecunia non poſſet revocari depoiſitum juxta fal-
ſam aſſertionem *Card. Thuyſch.* adhuc id nullatenus
prodeſſet dictis DD. Fratribus Defiſ, quia iſti non
tranſegerunt cum dictis DD. Sororibus de Defiſ ſui
hæredis quondam Domini Capiteani Antonii deponen-
tis, ſed tanquam illius Donatoris univerſales inter vi-
vos, in quos ab eodem D. Capiteano donatore fue-
runt omnia, & quæcumque jura ſibi contra D. Joan-
nem ejus Fratrem competentia ex titulo univerſalis do-
nationis ceſſa, & tranſata, & ſic etiam juſ, & actio,
nem repetendi dictam depoiſitionem petiarum mille à di-
cto D. Capiteano Antonio facto penes dictum D. Joan-
nem ejus Fratrem, ut ad ſenſum patet.

Præterea (& eſt ſecunda reſponſio ad obſectum) ad-
vertendum eſt in facto, quod in accollendo dictis DD.
Sororibus debita communia ſenſerunt Patres tranſi-
gentes de illis tanquam debitis, quæ à principio eorum
creationis, vel ſociali, vel communi nomine à dictis
DD. Capiteano Antonio, & Joanne Fratribus de De-
ſiſ contracta fuſſent, itaque ex eodem contractu,
& eadem actione conveniri poſſent, ut aperte in-
dicant verba tranſactionis, ubi « *Deſidero per alios
i debitis contrari ſocialiter, & a nome commune de
detri Signori Giovanni, & Capiteano Antonio Deſiſi, &
e da dette Signor Giovanni Deſiſi in proprio eſſere in
teramente, & del tutto pagati da dette Signori Ere-
di di quali ſi accolleremo, ed accolleremo ſin ora ſorti i
debiti già detti* » quæ verba obſequio dubio perſone
tempus, quo ſimul, vel ſociali, vel communi nomi-
ne à dictis Fratribus de Deſiſ fuſſent debita contra-
cta, ſcilicet ipſum principium actus contrahendi, nam
qualitas adjecta verbo reſtringit ad ipſum actum,
& ſic veritatem debet de tempore verbi, ut per tex-
tum in *L. in delictis §. Extraneis ſi. de nex. action.
Hodiern. contr. 27. nu. 40. Hermeſſil. ad L. L. Hippan.
Gloſſ. 8. L. 8. tit. 4. part. 5. num. 18. Rot. coram Car-
tin. deſiſ. 1369. num. 63. & deſiſ. 1121. num. 67. &
coram Emerſin. jun. deſiſ. 278. num. 5. & in ſimilibus
omnino terminis ita deciderunt ſuis per *Rotam Noſtram
Florentinam Cambii inter DD. de Torrigliani, &
DD. de Zarra.* Debitum autem depoiſiti, de quo agi-
tur, non fuit ſocialiter, neque communi nomine ab
initio contractum à dictis Domino Capiteano Anto-
nio, & Joanne de Deſiſ, quandoquidem Dorab initio
D. Simonis à D. Capiteano ejus Patre unico
promiſſa fuit, & pro ea ſive ex promiſſione, ſive ex
ſignificatiōe convenit tantum poterat, & eorum, quo-
ad D. Joannem illud debitum non eſſet niſi ex poſt,
& ſeparatim, ac per accidens tantum contractum ex
dicto voluntario depoiſito, pro quo poterat in ſenſu
DD. Fratrum de Deſiſ dictus D. Joannes uti ad ac-
tionem conveniri.*

In nihilo denique relevante obſervantia, quæ per
Informantes pro DD. Fratribus Deſiſ deducitur, quod
nempe poſt dictam tranſactionem per Tutores
dictarum DD. Sororum de Deſiſ verifiſſimè infor-
matus depoiſitum dictarum petiarum mille fuerit di-
ctis DD. Fratribus de Deſiſ reſtitutum, quia cum ex
rationibus per Nos ſupra deductis ad evidentiā uſ-

que appareat, quod quietantia, & liberatio emissa in
transfatione, super qua cadere potest praesentia obser-
vantia Tutorum, astricta amplissima, & effectuatia ver-
borum conceptione fit adeo clara, & literalis, ne in-
dubie ideam dictam pecuniam depositatam complectar-
etur, ideo ab observantia dicta transfationem nullam de-
clarationem recipere valet, sed confectus Tutorum, &
quicquid ab eis gestum fuit, vel consultationis, vel
coram insititiae, & impenditiae tribuendum est.
32 *Ans. consil. 447. num. 21. Ret. decis. 697. num. 10.*
33 *part. 4. tom. 3. & decis. 363. num. 9. & 10. part. 19.*
*& apud Palm. decis. 3. num. 15. praesentem in prae-
dictum DD. Sotorum absentium Carena refolae. 102.*
num. 13. Ans. dilla consil. 447. nu. 21. & Ret. cor.
Baratt. dec. 129. num. 7.

DECISIO ROTÆ ROMANÆ

In Romana pecuniaria, seu reintegracionis
depositorum.

Veneris 15. Maji 1711.

Coram Aldovrando.

DE Voto Sac. Auditorii ad formam Decisionis edi-
ctæ 17. Decembris 1708. coram Reverendissimo
Domino meo Molines Decano protulit A. C. Senten-
tiam, in qua Hilarius de Anicia tamquam indebite pul-
satus ad instaurum Aconomi deputatus March. Decio
Azolinio pupillo pro reintegracione duorum deposti-
torum ab imperiis fuit absolutus, à qua, & si infra
decennium interposita fuerit appellatio, praesentem ta-
men fuit per Hilarium illam transfationem fecisse in rem
iudicatam ob defectum legitimi mandati Procure-
tis appellans; Quo circa delegata mihi appellationis
Causa subscripsi dubium „*An sententia lata de Voto
Rotæ sit confirmanda, vel infirmanda, seu potius an
confirret de re iudicata, vel de causis resistionis in in-
tegram*“ Super quo, exquisito ad praescriptum in
Commissione omnium suffragio, Domini, praetermis-
sa postrema ejusdem dubii parte, respondendum natu-
raturant „*Sententiam latam de Voto Rotæ esse confir-
mandam*“.

Validitas quippe hoc controversiam revocata non fuit;
iustitia vero solidè confirmabilis visa est in geminis
Fundamentis Decisionis Reverendissimi Decani, quorum pri-
mum consistit in omnimoda deficiencia actionis adver-
sus Hilarium, & alterum in eo, quod idem Hilarius
mandato distribuendi pecunias depositatas sibi commis-
so minime contradiceat, legemque depositi in singulis
partibus controversiæ ascendentibus ad fura 1758. ple-
ne observaverit.

Ex quidem firmissimum compertum est primum defe-
ctu actionis: Cupiens enim bonæ mem. Marchio
Pompeus Azolinus Decii Pupilli Pater, & haeres gra-
vatus clar. mem. Card. Azolinii liberare à nonnullis,
quibus premebatur, debitis, hereditatem Regine Sve-
conum eidem Cardinali et testamento delatam, mis-
tut recepta per interpositum personam Abbatis Orfo-
ni fura 20. millia à Monte Pietatis Bononiæ, eidem-
que dedit in pignus aliquas gemmas; Et quia Orfonus
promiserat gemmas prefatas ascendere ad valorem fura-
torum 20. mille, illaque infra sex menses redimere,
nec non solvitur persolvere elemosynam Monti debita-
m, pro majori securitate favore Montis fideiussurunt,
seque in solidum obligantur tres Equites Bononienses.

Illi autem Fideiussores, qui propterea indemnitati con-
cedere studebant, ante quam pecunie munus receptæ
transmitterentur ad Urbem, exarantur mandatum Proc-
uræ in persona Hilarii, cui praescripserunt legem eas-
dem pecunias erogandi cum consensu March. Pompei
in solvendi eis alieno, & legatis et indicandis,
quibus affecta erat hereditas Regine Sveconum cum
cessione jurius favore ipsorum Fideiussorum ad effe-
ctum solum iura prædicta experientis contra hereditatem
prædictam inferenda à dicto Sacro Monte Pietatis ex
causa dilla Fideiussorum, & non alias, aliter, nec
alio modo.

Ex quo finè Mandato Procure- per Hilarium ac-
ceptato, unde totum desumebatur fundamentum actio-

nis à Defensoribus March. Decii Pupilli, in hypothesi
etiam, qua Hilarius dici posset formam, legemque si-
bi injunctam excessisse, nulla exorta fuit actio favore
ejusdem Pupilli mediati heredis Regine Sveconum ad
effectum cogendi Hilarium pro praesentia reintegracio-
ne depositi pecuniarum per eum facti in Sacro Monte
Pietatis Urbis, & in Banco Sancti Spiritus ad prædi-
ctum effectum dimittendi Creditores, & legatarios Re-
gine; Quandoquidem Fideiussores Bononienses idem
mandatum exarantur eorum particulari nomine, &
pro eorum dumtaxat indemnitate, nulla adjecta expresse
stipulatione pro hereditate, vel hereditibus Regine,
quamobrem virtute illius questia tantum fuit actio di-
recta ipsi Fideiussoribus stipulantibus ad affectum agen-
di contra mandatarium ad hoc, ut doceat de adimple-
mento, sed nulla ex eodem mandato competit actio
hereditibus Regine, minisque illius Creditores ab-
sentibus, nemineque pro eis acceptante; Deficiente
enim, ut hic, obligatione Camerali confisido omnia
à Fideiussoribus, qui eorum tantum indemnitati con-
sultare voluerunt, quo casu nec etiam talis obligatio
aliis prodesse potest, ad tradita per *Grav. dispert. 723.*

à num. 1. cum plur. seq. Rota post Cenc. de Conf. decis.
33. num. 1. & seq. cum aliis in dicta decis. Reverendissimi
Domini mei Decani §. 15. Et deficiente etiam
Notarii acceptance pro absensibus in puris terminis
*hæret, in quibus versamur, alteri per alterum immi-
tari stipulant, & actio non acquiritur ad Text. in L.*
Stipulatio ipsa §. Alteri. ff. de verb. obligat. cum aliis
concordantibus hæc relatis in decisione Reverendissimi
Decani. §. Procedentes 8. quibus additur Ans. de
tacit. lib. 14. tit. 15. num. 3. & 4. tit. 27. num. 1.
Torre de pact. futur. succed. part. 2. cap. 43. numer. 1.
& 2. Cypri. Latr. decis. 44. num. 8. & 13.

Hujusmodique legale principium procedit etiam in
iis pacis terminis, in quibus veniunt pacis questio
absentis nimirum in stipulatione adjecta, vendita
namque, vel donata hereditate sub expresse pacto,
quod emptor, vel donatarius dimittat Creditores Do-
nantis, seu venditoris, nulla questio aucto directa,
vel utilis pacis Fideiussoribus contra emptorem, vel
donatarium Textus sunt *liberalis in L. ratio juris 2.*
C. de hered. vel all. vend. & in L. cum res filio 22.
C. de donat. quos optinuit ex causa Decisio Reverendissimi
Decani. 4. Quamvis 11. & §. seq. egræge Torr.
d. cap. 43. numer. 3. & seq. Olta de cas. jur. tituli. 4.
quest. 9. num. 36.

Non obstat, quod multoties in iure scriptum repe-
riant ex alieno etiam mandato, pacto, vel adjectio-
ne acquiri actionem favore adjecti, si non directam,
saltem utilem per alios Text. in *L. si res tuas 8. C. ad*
exhiben. L. quod Procurator 68. ff. de Procurat. & l.
si cum venditor 13. de pignorat. all. Bartol. conf. 71.
*numer. 1. Pro recta siquidem istorum iurum concilia-
tione advertebat Domini istos bene procedere, quan-
do stipulatio cadit super ipsa res absens, cojus favo-
re concepta est stipulatio. Nam Textus in *L. si res*
tuas 8. loquitur de Titio deponente penes Cajum rem
alienam cum pacto, quod eidem Domino restitueretur,
decebatque Dominus licet ex auctoritate competere actio-
nem utilem Depositi contra Cajum Depositarium.*

Textus in *L. si cum venditor* agit de pacto inter
Creditorem, & emptorem pignoris, ut liceat debito-
ri absenti pecunia soluta pignus suum redimere, ac
stantum, ut deur nullis alio debitori redimendi suum
pignus, quamvis Contractui inter Creditores, & em-
ptorem inito non intervenierit.

Ac demum in *L. quod Procurator* agitur de Proc-
uratore stipulante super res Domini, qui ex facto sui
Procuratoris actionem utilem acquirit *Olta de casum.*
jur. d. quest. 9. num. 6. Ans. de tacit. lib. 14. tit. 24.
num. 6. & 7. ex quibus manifestè colligitur non
*esse absolutè veram propositionem in abstracto sum-
ptam, quod favore absens adjecti acquiratur aucto*
*utilis ex pacto alterius, sed eam procedere cum de-
claratione, vel quando super res nostra pacificè notat*

Procurator, tunc enim sive sit, sive oobis stipulatur,
utilis actio nobis acquiritur, bene *Salgad. Labry. Cre-
dit. p. 2. cap. 26. num. 46. & 47. vel quando super res*
nostra pacificè extraneus, tunc enim si extraneus
contrahit ad sui favorem actio utilis nobis acquiritur
prævia cessione; Si verò in nostrum favorem pactum
conci-

concipiatur, & tunc utilis actio acquiratur etiam sine cessione, quemadmodum praefatus textus accurate explicat *Olea dicta quest. 9. num. 12. & seq.*

Hoc positum sit evidens, quod huiusmodi declaratio, seu limitatio, regulae superius consuevit non applicatur praefati casui, quia Fideiussores Bononienses non erant Procuratores, nec heredes, nec Creditores, & legatariorum Regiae, minusque pecuniae rataeque ex pignore, super quibus cecidit stipulatio erat propria eorumdem Creditorum, & Legatariorum, vel heredum, sed erat propria March. Pompei, unde ex adiectione Creditorum, & legatariorum in eodem mandato nulla potuit illorum favore acquiri utilis actio, ad latè firmata per *Salgad. dicto cap. 26. à num. 13. ad plur. seq. Arias de Mesa var. refel. lib. 3. cap. 50. num. 19. 20. 22. 28. & seq.*

Minimè autem, quo genitrix oppugnatore essent hereditariae Regiae Suecorum, quia non inde illorum pretium dici valet hereditarium, sed pecuniae ex oppugnatione retractae, & in stipulatione deductae ius liberum, & absolutum dominium March. Pompei oppugnationis transierunt, ex recepta sententia apud *Gloss. in L. qui vas. §. Fin. verbo non fortius, §. de Furt. De Lat. de credit. dist. 26. à num. 6. ad fin. R. P. D. Meus Ansaldo de commert. & mercat. dist. 93. num. 7. in particularibus namque pretium non succedit loco rei ad Text. in L. venditor. §. de heredi. vel est. vendit. L. si quis Ulvori, §. Titius, §. de Fur. Amat. refel. 4. num. 10. Aterlin. det. 78. num. 2.*

Hinc nihil commune habet cum praefati casus. *Barr. dist. conf. 71. num. 1. firmans favore absentis ex stipulatione alterius acquiri actionem utilem, loquitur enim de stipulatione, sive obligatione solvendi suscepta favore absentis per ipsum stipulantem superre, & pecunia propria ipsius stipulantis, & sic non tantum si absens, cui facta erat promissio ab ipso domino potuit actionem nasci, ut explicat *Castron. in L. Publia 2. num. 1. ad 3. §. de pignori, & in L. si tam venderet 13. num. 7. §. de pignori. ali. quae doctrina hic non quadrat, quia pecunia non erat propria ipsorum Fideiussorum Bononiensium, neque ipsi, aut Hilarius susceperunt se obligationem favore Creditorum, & legatariorum, vel heredum Regiae.**

Quae si procedant in casu, quo Fideiussores simpliciter mandassent Hilario dismissionem Creditorum, & legatariorum, quanto fortius procedere debent, quando illi expressis verbis declarantur, & explicatur eorum intentionis fuisse mandatum dare ad solum, & unicum effectum expediendi eorum iura contra hereditatem Regiae, quatenus contingeret illius

à Monte Bononia molestias subire ex causa Fideiussionis, & non aliis, aliter, nec alio modo &c. ex qua declaratione ad evidentiam evincitur mandantes gerere voluisse dampnatum proprium, & particularem negotium, non autem ad effectum propiciandi creditoribus, vel hereditibus Regiae, eiusque parandi actionem utilem contra Procuratorem ab eis ad certam, & limitatam causam constitutum, quemadmodum robustè probavit decisio Reverendissimi Decani, §. *Prodiuque 15. cum duob. seq.*

Mandis proficiente Hilario pecunias sibi Bononia transmissas deposuisse, in Banco Sancti Spiritus, & in Sacro Monte Pietatis Urbis, cum expressa lege dimittendi eosdem Creditores, & legatarios Regiae, ex quo saltem quàmvis dicatur actio eisdem Creditoribus, & legariis, cum speciale sit privilegium do-

positi, sive iudicialis, sive extrajudicialis tribuendi adiectis statim actionem utilem sine cessione deponentis *leg. Publia, L. si in apud quem, §. de pignori. Gomez var. refelut. tom. 2. cap. 11. num. 18. veris. Quinteri est casus, Grav. discip. fur. cap. 21. num. 21. Aterlin. de pignori. libr. 4. tit. 2. quest. 82. num. 128. Rota post Conc. de Conf. decis. 475. num. 2. & seq.*

Quidquid enim decedendum foret si depositum Hilario ordinatum, & iunctum fuisset in dicto mandato Procurator à Fideiussoribus Bononiensibus, & ipsi urgentes pro adimplemento; qui unum est, quod cum isti depositum nullatenus requirerent, non praesumitur, quod Hilarius pecunias deponendo voluerit in se assumere eam obligationem, quam ex promissa de jure non contraxerat erga Creditores, & Legatarios,

sed potius censetur depositum fecisse pro sua commoditate, & facilius adimplendi gratia mandatum sibi commissum à Fideiussoribus, quorum cum ipse esset nudus minister, & merus executor, non poterat transigere, & alterare legem, ac obligationem, quam ipsum mandatum de jure praeferebat per Text. in *leg. diligenter, §. mandat. Rec. diffin. iur. cap. 152. numer. 2. & 3. Rot. decis. 423. numer. 3. & seq. part. 3. recurre. unde, cum venisset in deposito voluntarie, ac extrajudicialiter facto, ius non fuit quantum Creditorebus, & legariis sine acceptatione *Castr. in L. delegare numer. 4. §. de novat. Sord. conf. 150. num. 102. & seq. Add. ad Barrat. decis. 2. num. 15. cum aliis in decis. Reverendissimi Domini mei Decani §. 31. Auctoritates verò in obiecto allegatae loquuntur, vel in deposito iudiciali, vel etiam extrajudiciali, in quo per acceptationem, vel per Notarii stipulationem creditoribus ius quæsitum fuerat.**

Praemissis, quae ad terminos Juris Civilis caute sunt, nihil obicit dispositio Juris Canonici, quia neque requiritur Canonica potestas, ut alteri per alterum utiliter stipuletur, & acquiratur, nisi sit persona publica, vel Parochus, vel agatur de collatione beneficiorum, ut probat Text. in cap. *Quemquam 2. de afor. in 6. Abbas Panormitanus in Prohemio par. 1. decretal. quod incipit Gregorius dividitur num. 25. & in cap. si eandem num. 6. circa medium vers. puto etiam de jure Canonico de fide *Idem. latè Jafon. in L. stipulatio ista 38. §. Alteri, num. 5. §. de verbor. obligat. Caneer var. refelut. part. 2. cap. 1. numer. 140. & seq. ubi quod est necessaria cessio iurium *Gomez var. refelut. tom. 2. cap. 9. num. 1. Gabriel. comm. consil. lib. 3. tit. de verbor. obligat. consil. 1. num. 67. & articulo magistraliter discussio explicatque iuribus contrariis P. Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 7. quest. 2. per res. ligandae nu. 21. & seq. imò nec suffragari iuramentum de veriori tradit *Arias de Mesa var. refelut. lib. 3. cap. 50. num. 13. & 14. nec dissentit *Olea de Conf. iur. tit. 4. quest. 9. num. 32. & 33. ubi refert opiniones invicem contrarias, & eas conciliat, & concludit requiri cessionem, ad hoc ut absenti quæretur actio de jure Canonico.*****

Neque utriusque Juris dispositio decerni valeat ex speciali dispositione Senatui Bononiensium disponentis alteri per alterum stipulari posse, non obstantem, quod sua non interit ut in *lib. 3. tit. de cess. bon. contra sum. Bonon. ibique *Admancetur. Lister. F. Poff. det. Bonon. 20. n. 18. Caccin. det. 435. num. 7. ultra quod enim juxta verba Senatus illud procedere videtur, quando quis se obligavit directe, non verò, quando, ut hic, respectu hereditatis Regiae nulla penitus concurrebat obligatio, & respectu Creditorum, & legatariorum Fideiussores non fuerunt directè stipulati ad pœndendum Creditorum, & legatariorum favore, sed ad pœndendum stipulantium commodum, ut in similibus terminis Legis Hispanicae tradit *Salgad. Labryrinth. lib. 3. cap. 26. numer. 40. praedicta Statutaria dispositio afficere quidem valet suos Subditos, at vires porrigere nequit extra jurisdictionem Statuennium contra Forenses, quos non ligat, nec activè, nec passivè ex potestatis defectu *Rota decis. 353. per tot. & decis. 526. numer. 6. coram Aterlin. & in rec. det. 228. à num. 21. part. 8. & decis. 412. num. 10. part. 26. & in Romana, seu Jansen. Legitima 14. Junii 1680. §. In facto coram cler. coram. Card. Mattheis.****

Actionem verò, quam Marchio Decius, &c.

ARGUMENTUM.

Cessionario debentur fructus crediti Cambiarii sibi cessi, quando Cessio facta fuit translativè: plures conjecturae referuntur pro Cessione translativa.

Litigiosum vitium quando in Cessione non procedat.

Possessor à Creditore hypothecario conventus, si rem melioravit, offerendo rei æstimationem liberatur, deductis tamen melioramentis à se factis: Et quæ melioramenta deducenda debeant, & quomodo in hoc casu probentur.

In materia evictionis attenditur pretium rei juxta tempus securæ evictionis, non autem celebrati contrahus.

Et Augmentum intrinsecum proveniens ex tractu temporis cedit in Beneficium Creditoris, & non possessoris.

Melioramenta non compensantur cum fructibus, quando possessor illos percepit jure Domini, secus si ratione tantum bonæ fidei.

S U M M A R I U M.

- 1 Cessionarius iustificare debet creditum Cedentis, & docere de Cessione sibi facta, ad effectum succedendi in locum, & jura Cedentis, & numer. 3. & 4.
- 2 Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem claram, & evidentem, & numer. 29.
- 3 Creditum eodem modo transit in Cessionarium, quo potius Cedentem prius reperiebatur.
- 4 Cessionario debentur fructus Crediti Cambiarii sibi cessi, & numer. 9. & 12.
- Non solum ante Cessionem, verum etiam postea decurrit numer. 10.
- Sive Cessio facta sit ex Causa lucrativa, sive onerosa numer. 11.
- 5 Cessionarius succedit in locum, & universum jura Cedentis.
- Eandemque in omnibus, & per omnia representans numer. 8.
- 6 Cessio dicitur facta translativa, quando translativa à Contrahentibus denominatur.
- Et quando in instrumentis Cessionis adjunt verba Cede, & translativæ numer. 14.
- Nec non etiam clausula Consequens, Ponens numer. 15.
- Et sit mentio fructuum crediti cessi numer. 16.
- 7 Cessionarius dicitur proprie ipse primus Creditor.
- 8 Compensatio ipso jure inducitur ad effectum sistendi cursum asportum.
- 9 Creditor, & Debitor sui ipsius nemo esse potest.
- Sive agatur in actione personalis, sive hypothecaria numer. 20.
- 10 Tertius possessor solvens Creditori anteriori ad effectum eximendi rem per se possessam à vinculo hypothecæ, capere potest Creditorem invitum ad cedendum sibi jura: & de ratione numer. 23.
- 11 Creditor non tenetur cedere jura sui debitoris.
- 12 Possessor agens ex jure sibi cessi à Creditore anterioribus contra alios compositores tenetur deducere ratam respectu corporis, seu rei à se possessæ.
- 13 Cessio facta pendente iudicio nulla est, & invalida.
- Declarata tamen non procedere, quando Cessio fiat ex causa necessaria, sicut si ex causa voluntaria, numer. 27. & 28.
- Vel si concurrat bona fides cedentis, & cedatur jure certum, & indubitatum, numer. 29. & 30.
- Vel si Cessionarius possidet in locum cedentis, & constitutus procurator in rem suam, numer. 31.
- 14 Alibi, statim ac ex parte Alterius sit litigiosa, non potest alteri cedi.
- 15 Litigiosum vultum procedit tantum respectu Rei, non autem Alterius.
- Declaratur contraria opinio n. 33. & 34.
- 16 Possessor à creditore hypothecario conveniens si rem melioravit solvenda rei affirmationem liberatur, deductis tamen melioramentis à se ipso factis, & numer. 18.
- Quomodo creditor ex dicta affirmatione integram creditum suum non consequatur n. 36.
- Secus vero si possessor rem non melioravit, nam tunc ratam creditum offerri tenetur n. 37.
- Augmentum intrinsecum pretii, seu valoris ex tractu temporis proveniens, cedit in beneficium Creditoris, & non tertii possessoris numer. 40.
- Diffinitio, inter Creditorem anteriorem, & posteriorem, ut numer. 68.
- Rejicitur contraria opinio numer. 41. & 42.

39 In materia evictionis attenditur pretium juxta tempus securæ evictionis, non autem celebrati contrahus, & numer. 43.

44 Emphyteusis est concessio ad meliorandum.

45 Emphyteuta non tenetur facere melioramenta majori valoris, & numer. 46.

47 Melioramenta non spectant ad Dominum directum, si in contracta emphyteusi casum non sit, quod ad ipsum pertinere debeant.

48 Ex pacto devolutionis melioramentorum ad Dominum directum ab Canonem non solum inferri neque ad devolutionem melioramentorum finita Emphyteusi.

49 Melioramenta quando dicantur probata, & numer. 50.

50 Tertius possessor hypothecaria conveniens deducere potest melioramenta necessaria.

Amplius etiam melioramenta utilia numer. 52.

Et voluntaria, si ex illis pretiosior, & nullius rei redditu sit numer. 56. & 57.

51 Melioramenta necessaria restituenda sunt etiam possessori male fidei.

52 Pro repetendis melioramentis necessariis sufficit tantum probare, quid fuerit impensum.

Secus in melioramentis utilibus, circa quæ attendi debet ad, quod est minus inter expensum, & melioratum numer. 54.

Quæ regula procedit etiam in melioramentis oneratis numer. 55.

53 Valoris bonorum variatio contingere potest ex augmento intrinseco causato ex cursu temporis.

Fallit, si constet de melioramentis factis, nam tunc hoc augmentum referendum est melioramentis, non vero beneficiis temporis numer. 60. & 61.

Precipue si nondum electum sit decennium numer. 62. & 63.

64 Melioramenta non compensantur cum fructibus, si possessor illas jure domini percepit, etiam utilia, & numer. 67.

Secus vero si eas percepit tantum rationi bonæ fidei, nam tunc tenetur illas cum melioramentis compensare numer. 66.

Et de ratione numer. 65.

Florentina Cessiois.

DECISIO AUTHORE,

7. Junii 1727.

E T

DISCURSUS CLXXVIII.

Judicio Concursum intentato à Creditoribus D. Equitis Ferdinandi Alexandri de anno 1721. D. Antonius Franciscus Boddì decimo loco gradus pro credito cambiario, & fructibus, nec non etiam pro expensis in lite factis, ad effectum prædictum creditum consequendi, in Salviano actionem adversus D. Bernardum Blasini emptorem cujusdam domus dicti D. Equitis Alexandri debitoris promovit, & deinde contra D. Hyeronimum Polenti emptorem emptorem, ac possessorem quorundam bonorum D. Eleonoræ Gambaccini Mariti prædicti D. Equitis, ac cum eo pro dicto credito cambiario in solidum obligate; Verum D. Blasini obrepta pendente iudicio à Domino Boddì dicti crediti cessioe mediante solutione fuit. 2042. iudicium successive de anno 1725. nomine cedentis adversus D. Polenti alterum possessorem bonorum pro dicto credito cambiario etiam obligatorum prosequutus fuit, obtinuitque coram D. Governatore Liborni declarari prædictum creditum cambiariam transisse penes se fructuetum, tam adversus principales debitores, quam etiam contra bona pro dicto credito hypothecata: quo vero ad domum per D. Blasini Cessionarium possessum pronuntium fuit deveniendum esse per Peritos ad ejus estimationem, attendendumque esse valorem de tempore præsentis, habito respectu ad Statum antiquum prædictæ domus, considerandumque esse etiam per Peritos valoris augmentum ex lapsa temporis causatum, deductis tamen melioramentis factis

clix

dis per Dominum Blasini in dicta domo, nec non etiam aeris penio, quod rursus de anno 1706. fuit per ipsum praeolum ad effectum super praedicta domo edificandis.

Verum iudicatio non acquiescit D. Potenti, cum novam iudicii alicui in hoc Appellationis gradu coram nobis subire voluerit, immo nos iuribus utriusque patris perpensis, ac discussis fauimus in voto sententiam iudicis à quo, utpote iustitiae, ac Aequitati consonam in omnibus, & per omnia fuisse, & esse confirmandam.

De extremis in hoc iudicio necessarius abunde constare nobis visum fuit, cum de credito D. Boddi cedentis, quod primum est, ac principale fundamentum Cessionis ad communem notam per DD. in L. si nomen ff. de hered. vel al. vend. cum aliis locis Cenc. de Censib. quæst. 72. sub num. 23. verum nec etiam Ludovici deff. 579. num. 1. & ibi Alderi. n. 4. Rot. deff. 114. n. 14. part. 7. & post Pacifici. de Salzman. Interdict. deff. 164. num. 6. & 7. nec non etiam de eius anterioritate, & hypotheca docuerit Dominus Blasini per In-Brumennum Cambiariam, quod facti probationem probatam Pacifici. de Salzman. interdict. 1. cap. 3. num. 4. & post eum Rot. deff. 13. num. 1. Palm. Neg. alleg. 281. n. 2. lib. 3. Andreus contr. 170. n. 1. Rot. post Alderi. de Pignori. deff. 30. num. 1.

Cessionem iurium translativam, quod est alterum necessarium requisitum, probaverit per instrumentum pariter ipsum Cessionis Rot. post Cenc. de Censib. quæst. 72. sub num. 23. §. in hoc autem, & post eum Rot. dec. 255. num. 3.

Quibus duobus extremis concurrentibus inspicere aequit, quin Dominus Blasini vere, ac legitime in locum, & universum Jus D. Boddi Cedentis successerit ad textum in L. 2. §. non solum, ff. de hered. vel al. vendit. Rot. coram Rich. deff. 585. num. 26. & Sard. conf. 333. num. 3. lib. 3. & sic cum praedictum creditum Cambiariam fructiferum esset penes Dominum Boddi cedentem, ac per eum cum translativè, non extinctivè cessum fuerit, ejusdem pariter naturae haberi debet, eodemque modo translatum in Dominum Blasini, quo primus penes ipsum cedentem reperiebatur, ut optime animadvertit Rot. deff. 440. num. 9. part. 14. recent. quomodo quomodammodo ante Cessionem ex praedicto credito fructus D. Boddi cedentis debebantur, ita illi post translativum Cessionem ad D. Blasini Cessionarium pertinere debent Palenzuel. conf. 134. num. 19. Cum cessionarius in universum jus, & locum Cedentis succedat Cenc. de Censib. dicta quæst. 67. num. 3. & quæst. 108. num. 21. & post eundem Rot. deff. 364. num. 4. Sperell. deff. 177. num. 47. Anfeld. de Commere. dist. 40. num. 27. Andreus. contr. 348. num. 1. Gratien. Astege. ferret. capit. 531. num. 38. & cap. 336. num. 21. eundemque in omnibus, & per omnia repetitur Cerr. deff. 770. numer. 1. Cenc. de Censib. quæst. 67. numer. 4. & in terminis Cessionarii Censui tradit Cenc. de Censib. dicta quæst. 67. numer. 9. & non solum antea Cessionarius, sed etiam postea decursus fructus ad Cessionarium pertinere firmant Rot. per. 14. rec. dec. 440. n. 8. Salgad. Labrynt. Creditum part. 1. cap. 26. §. unico num. 10. live Cessio facta sit ex causa lucrativa, live onerosa Cenc. de Censib. lib. 3. cap. 7. de pallis n. 21. 22. 23. 28. Palafiti. conf. 8. num. 6. part. 1. Hermosill. ad L. si filiam. 28. Gloss. 2. num. 56. tit. 3. part. 3. num. 2. Rodriguez. de annis Redditiis lib. 3. quæst. 7. num. 8. Cerr. deff. 518. num. 11. & in puncto, quod Cessionario debeantur fructus cambii, firmat Rot. coram Cerr. in dicta deff. 518. num. 11.

Translativè vero, non extinctivè fuisse D. Blasini dictum creditum cessum ex pluribus conjecturis, ac praesumptionibus, quæ ex ipso Cessionis instrumento resultant, aperte sine deprehenditur.

Primo quia Cessio de qua agitur, expresse ab ipsa contrahentibus non extinctivè, sed translativè demominatur, ut ex instrumento ibi « Cede, e dicte et. » translativamente non extinctivamente il detto suo credito » Igitur dissonandum est quod ex vere sit translativa, cum de voluntate partium volumus credere translativè aperte, ac manifestè resolut Rot. dec. 631. num. 13. Rot. Episcopus capit. 131. num. 13. Aymar. resol. 7. numer. 34. lib. 1. Carleval. de iudic. di-

ff. per. 35. num. 45. tom. 2. Cenc. de Censib. quæst. 102. num. 17.

Secundum ex verbis, quibus ipse Cessio concipitur ibi « Cede, e sede, trasferi, e trasferisco » quæ, cum 14 veram denotet domini translationem, translativam magis, quam extinctivam Cessionem importare videntur, Carol. Anon. de Luc. Spiciles. de Cess. Jur. quæst. 43. num. 8. Merlin. dec. 83. num. 2. Palm. alleg. 307. num. 2. Rich. deff. 631. n. 6. Cenc. de Censib. quæst. 103. sub num. 17.

Quibus optinatur altera praesumptio deducta ex clausula Potenti, & Cessionis appolita in Instrumento, 15 quæ huiusmodi Cessionis translativæ naturam mirifice confirmat, ut de prima tradit Carol. Anon. de Luc. Spiciles. de Cess. Jur. quæst. 43. n. 8. Rot. post Salgad. Labry. Credit. deff. 140. n. 6. Cenc. de Censib. quæst. 103. num. 17. & post eundem Rot. deff. 363. num. 2. de altera vero testatur Rich. Episc. cap. 131. n. 11. Rich. dicta deff. num. 17.

Denique cum de fructibus crediti principalis necesse habita fuerit per contrahentes, ut ex instrumento « Cede, e sede et. il detto suo credito di Capitale, e fruct. » si » translativam huiusmodi cessionem non extinctivam moxet Rot. cor. Merlin. dec. 666. num. 1.

Ad impediendam dicti crediti fructuari translationem in D. Blasini minime obstat videri, quod cum 17 ipse tanquam Cessionarius D. Boddi creditor effectus esset, tam D. Equitis Alexandri, quam D. Eleonoræ ejus Matris Palenzuel. conf. 31. n. 95. Rot. Jansen. de Mercat. deff. 104. numer. 11. Fontanelli. deff. 192. num. 2. ex altera vero parte tanquam possessor bonorum cedenti obligatorum debitor esset, sibi incipit tanquam Cessionario in hoc casu ob concursum crediti, & debui in eadem persona induta esset compensatio ad effectum sistenti cursui usuratum, quæ ipso jure 18 induitur Rot. Episc. cap. 146. num. 7. & 16. Carol. de Luc. de Camb. dist. 2. numero 21. Rot. deff. 409. num. 21. & seq. part. 9. rec. Fontanelli. de palli. Nept. class. 6. Gloss. 2. part. 6. num. 61. idcirco non potuisset Dominum Blasini à seorsipso tanquam debitor fructus exigere, repugnante joris dispositione, 19 quod nemo possit creditor, & debitor esse sui ipsius L. Uranus L. frater à fratre. ff. de condit. indebit. Sperell. deff. 177. n. 17. Rot. deff. 167. num. 10. part. 4. rec. De Luc. de pignoralis. hominis cap. 101. numer. 1. Rot. deff. 526. numero 7. part. 18. rec. Olea de Cess. Jur. tit. 4. quæst. 1. numero 3. live agatur in actione personali, live hypothecaria Rot. deff. 331. 30 num. 9. part. 18. rec.

Nam pro huiusmodi objecti resolutione animadvertendum fuit deficere unum ex principalibus requisitis ad indicendam compensationem per sistenti cursui usuratum, videlicet debitum ex parte D. Blasini, quia cum ipse liberè dictam domum emerit absque ullo onere satisfaciendi creditibus anterioribus, ostendendo crediti solutionem non dicitur propriam obligationem extinguere, quam non habet, sed potius mediane solutione acquirere jura debitoris debitorum, & ad hunc effectum posse cogere creditorem etiam iovinum 21 ad cedendum sibi jura, cum non debitum proprium, sed alienum videlicet Scherrin. de Jure offerend. part. 2. cap. 2. sect. 3. numer. 1. §. 7. quod nequam fieri posset si possessor diceretur proprium debitum persolvere cum à Creditore cedenda non fuit jura suo debitori Scherrin. loc. cit. numer. 3. Tertius enim possessor solvendo creditoriis anterioribus praesumitur velle tantum elumere rem à se possessam à vinculo hypothecæ, non autem debitorem liberare Olea de Cess. Jur. tit. 5. cap. 4. num. 28. Scherrin. loc. cit. num. 3. quare cum in D. Blasini debitum dicitur, 23 pro ut requirebatur ad effectum praesentis compensationis pro impediendo Usurarum cursu, affirmandum est legitimè praedictum creditum Cambiariam penes ipsum transisse fructiferam.

Ad hoc tamen teneri D. Blasini nobis visum fuit, quod nempe agere non possit adversus D. Potenti teum conventum per integra dicti crediti Cambiarii, & fructuum consecutione, sed teneatur prius deducere pretium, & valorem Domus à se possessæ, prout à Peritis estimabatur eo modo, & forma, quæ traditur in hac nostra sententia, cum possessor, qui solvat Creditori, & iustis ab eo cessis expensarum contra com-

possessores, teneatur deducere ratam respectu Corporis à se possessi, ut iustissime tradit Scherstin. *de Jure offerend. part. 2. cap. 3. sect. 2. num. 1. & seq. & ferè per tot. cum immensis Doctoribus ab eis relatis, & sic tantum à D. Polenti consequi debet quantum deductis pretio, seu estimatione Domus supererit ad complendam integram summam dicti crediti Cambiarii, & fructuum; neque ad effugendam hanc deductionem potius Dominus Blasini cum dictis juribus sibi cessis simul à se evincere dictam domum, & pro evincione agere contra bona possessa à D. Polenti, quia nobis inoppositum fuit, quod jura, quae habebat D. Polenti ad tuenda dicta bona per eum possessa, erant antea Juribus dicto Domino Blasini competentibus.*

Ad infringendam ulterius praedictam Cessionem addebatur ex parte D. Polenti, quod ipsi usque facta D. Blasini postquam contra eum Salviani Judicium fuit innotatum ex parte D. Boddii cedentis, & sic pendente Judicium manifestum nullitatis, ac litigiosi vitio laboraret ad text. in *L. sine pendente. & L. finali C. de litigios. Olea de Conf. lib. 3. quæst. 11. num. 3. & num. 17. Prat. discept. 35. n. 8. tom. 2. Rot. Rom. ad De Luc. in *Manzil. decif. 18. num. 14. lib. 7. Actio etiam statim ac ex parte actoris sit litigiosa, non potest alteri cedi Pergrin. de Jure fidei. lib. 4. tit. 6. de litigios. num. 19.**

Verum nullius momenti, ac roboris hujusmodi objectionem esse censuimus, nam vitium litigiosi procedit tantum in Cessionibus voluntariis, non autem necessariis *De Luc. de Conf. dist. 13. num. 2. Scherstin. de tertio veniens. ad Casp. in specul. 2. numer. 111. part. 2. cap. 2. idcirco cum Cessio relata à D. Blasini proveniat ex Causa necessaria, eo quod ipse ad effectum eximendi Domum à vinculo hypothecae coactus fuerit acquirere jura D. Boddii creditoris anterioris, dobatur nequit, quin etiam pendente Judicio praedicta Cessio de Jure fieri poterit, ut in pñcto observat Scherstin. & de Luc. loc. citatis animadvertendo ulterius, quod cum Cessio contineret jus certum, & indubitatum, prout erat illud Domini Boddii cedentis cum de illius credito constaret per publicum instrumentum, quod nos clarum facit, & evidenter *Rot. par. 13. det. 377. n. 9. & det. 156. n. 6. par. 12. rec. & concurrebat bona fides Cessionarii mediante solutione, quia Cessionem consequens est, si hunc requisitis concurrentibus reputari debet cessio validissima, quamvis etiam facta sit lite pendente *Perisse. de Salviani. in specul. 3. cap. 2. num. 506. Olea de Conf. jur. tit. 3. quæst. 11. num. 23. Scherstin. de tertio veniens. ad Casp. in specul. 2. caput. 2. par. 2. n. 118. Multoque magis, quod in nostro caso Dominus Blasini Cessionarius solus fuit in locum Cedentis, & consensum preceator in rem suam, nam tunc litigiosi vitium minime coarctari firmavit Scherstin. de tertio veniens. ad Casp. loco super citato numer. 115.***

cum nulla sequatur periculum variario, semperque adhuc persona D. Boddii Cedentis, quæ per D. Blasini Cessionarium representatur, neque connotat fieri iudicii mutatio, cum Cessionarius debeat postquam iudicium à cedente factum, ex quibus perfectio nullum præjudicium inferat reo, contra quem cessio obtemta fuit; Ultra quamquod praedictum vitium litigiosi non videbatur procedere respectu D. Boddii cedentis, & Actoris, cum illud principaliter tantummodo respectu rei procedat, ut declarat *Emmerichius de Luc. de Conf. dist. 13. num. 3. quamvis etiam Cessio facta per actorem eodem vitio litigiosi affici voluerit Olea de Conf. jur. tit. 3. quæst. 11. cum ejus opinio locum possit sibi vindicare in casu, quo actor malevolè opprimet causam adversarii alteri cessit, ut explicat *Cancer varior. refel. tom. 3. cap. 12. num. 68. Secus verò quando nullum ex praedicta Cessione reo præjudicium inferatur, prout hoc loci evincere videtur, cum ex hac Cessione nullum detrimentum Domino Polenti reo convenire obvenire videatur.**

Deviando modo ad alteram sententiae partem, qua mandatur fieri estimatio domus per D. Blasini possessæ juxta valorem præsentis emporis, habito respectu ad Statum illius antiquum, considerato etiam augmento pretii in introitu ex lapsu temporis proveniente, deductis tamen melioramentis factis per D. Blasini, videtur omnia ex parte validissimis juris principis confirmari,

Certissimum siquidem, & exploratum est in Jure, quod tertius possessor, quando rem ipsam propriis sumptibus meliorem, ac pretiosorem reddidit, à Creditore hypothecario conveniatur, poterit beneficio retentionis uni non solum pro meliorationibus, sed etiam pro tota re, soluta ejus estimatione, deductis tamen melioramentis *Scher. de Jure offer. part. 1. cap. 2. sect. 3. num. 14. Negusani. de Pignoris. part. 5. membr. 4. cens. 11. num. 21. Covar. varior. lib. 2. cap. 8. num. 2. & seqq. Magan. decif. Flor. 51. per tot. dicens magis communem opinionem *French. decif. 38. num. 2. referens ita decidit in S. C. & det. 456. per tot. Rof. consil. 27. num. 26. Cravet. conf. 98. num. 16. voss. 2. respondens *Manzil. de evict. quæst. 40. numer. 23. Aterlin. de Pignoris. lib. 4. tit. 2. quæst. 81. num. 1. quamvis etiam ex dicta ejus estimatione integrum creditum suum non consequatur *French. decif. 38. num. 2. & ibi De Luc. add. observo. 38. num. 4. Negusani. de Pignoris. membr. 4. numer. 21. Covar. varior. refel. lib. 2. cap. 8. numer. 2. Cyriac. contrav. 194. Sabell. refel. 21. num. 27. Contrarium siquidem procedit in casu, quo res per possessorem non fuisset meliorata, nam tunc totum creditum possessor offerre tenetur *Scherstin. de Jure offer. part. 1. capitul. 1. sect. 3. num. 13. De Luc. ad French. decif. 38. num. 1. Secus vero si fuerit meliorata *Guzman. de evict. quæst. 20. n. 8. ubi testatur de communis opinione, & quamplurimos refert, & quæst. 13. n. 73. Arias de Mesa lib. 1. varior. cap. 49. & hanc opinionem à contrariis defendit Aterlin. de Pignoris. lib. 4. quæst. 81. num. 22.******

Verum quoad res evictæ estimationem pretendebatur ex parte D. Polenti attendendum esse pretium prius per D. Blasini solutum pro emptione domus, & sic de tempore celebrati contractus, sed nobis placuit resolutio, quod prædictum de tempore præsentem, considerata tamen domus juxta æquum ejus Statum, ut punctualiter docet *Garcia de expensis cap. 18. n. 78. Manzil. de evict. quæst. 40. num. 25. 26. Magan. decif. Florent. 51. numer. 4. Cyriac. dista contrav. 194. Cenc. de Conf. quæst. 98. numer. 81. Scherstin. de Jure offerend. part. 1. caput 2. sect. 3. numer. 15. French. decif. 38. numer. 5. Augmentum vero intrinsicæ pretii, seu valoris ex tractu temporis proveniens in beneficium Creditoris, & non emptoris, seu tertii possessoris cedere debet *Scherstin. loc. super cit. French. decif. 38. numer. 5. & ibi De Luc. Add. observo. 38. numer. 5. & sic non esse deducendum per Perizon favore Dom. Blasini possessoris, quin imò ei imputandum ad effectum, quod minus pro reintegracione crediti Cambiarii sibi cessi consequi valeat à Dom. Polenti reo convento, quamvis primam estimationem, & pristinum valorem esse solventem, & augmentum pretii ex tempore causum possessori acquiri opinatus fuerit *Gajus Theofar. quæst. 71. numer. 5. cum hoc contra communem opinionem affirmet, ut plene demonstrat ex plurium Doctorum, ac Decisionum auctoritate dictus Scherstin. de Jure offerend. part. 1. capit. 2. sect. 3. num. 15.***

Et hæc opinio, quod res æstimari debeat de tempore præsentis deductis tamen melioramentis factis per possessorem, ultra juris dispositionem, habet etiam magnam æquitatem; Consultatur enim Creditori, qui habet pretium rei prout habere valet, & cui nihil aliud de pretio, & relevatur possessor, qui retinet rem, in qua forsitan ei caderet affectio ob meliorationes à se in illa factas, ut totidem ferè verbis præsequitur *Scherstin. de Jure offer. part. 1. cap. 2. sect. 3. numer. 15. in fin. Arias de Mesa varior. lib. 1. cap. 49. num. 3. French. decif. 38. num. 5. Nec desinamus.*

Difficultas tamen in nostro caso versari possit in decreto Statu antiquo dictæ domus, nam cum de anno 1713, à Domino Gregorio Alexandri fuerit dicta domus in emphyteusim D. Blasini concessa, deinde de anno 1717 eidem vendita, dubitari coningit an attendendus sit Status de tempore concessæ emphyteusis, vel de tempore secutæ emptionis, & nobis visum fuit, quod pro antiquo statu dictæ domus coconsiderandum, attendendus possitum sit Status, in quo prædicta Domus reperiebatur quando fuit de anno 1713, in emphyteusim concessa, deducto tamen aeris pretio, quod ante emphyteusim, & usque de anno 1706, fuit per D. Blasini perfolutum.

- Pro ejus resolutionis confirmatione sciendum est,
 44 quod quavis emphyteusis sit concessio ad melioran-
 dum *Palafio, de Jure emphyt. quest. 25. numer. 7. Cal-*
das Perira de emp. cap. 27. numer. 23. Garcia de ex-
prof. cap. 6. num. 12. emphyteusis tamen non tenetur
 45 ad melioramentum, quia sunt magni valoris *Parion, de*
locat. & censu. cap. 34. §. 2. num. 13. cum pactum,
quod emphyteusis teneatur meliorare intelligatur de me-
 46 *lioramentis parvis* *Parion, dista tract. cap. 34. §. 2. nu-*
mer. 15. Martens, variar. lib. 2. cap. 109. numer. 12.
 cum igitur Dominus Blasini de tempore emphyteusis
 melioramenta fecerit magni valoris in dicta domo,
 ut constat ex Processu, à 36. usque ad 81. nec in con-
 tractu emphyteusis cautum fuerit per Dominum dice-
 dum, quod ad ipsum finis emphyteusis melioramen-
 47 ta devolvantur, uique in hoc casu non poterit per
 dominum directum eorum haberi consideratio ad ef-
 fectum augendi pretium venditionis, cum prædicta
 melioramenta ad D. Blasini pertinere *Ret. dec. 193.*
num. 13. part. 13. & decis. 77. nu. 8. part. 17. rec. Pa-
lafio de Jure emphyt. quest. 25. num. 6. Roderic. collat.
35. num. 25. libr. 1. & apud cum alii innumerabiles,
 non refragant, quod in contractu emphyteusis con-
 ventum sit, quod melioramenta devolvantur ad domi-
 48 num directum ob Canonem non solum, & sic ob
 incursum caducitatem, cum ex pacto devolutionis me-
 lioramentorum ob Canonem non solum inferri non
 possit ad devolutionem melioramentorum finis emphy-
 teusis, cum penitus casus ab altero longe differat *De*
Loc. ad Gratian. cap. 324. Martens ad Corp. Lorr. dec.
120. num. 1. Berlich. concl. 46. num. 45. & 50.

Quo vero ad melioramentorum deductionem facien-
 dam in æstimatione dictæ domus res proferas omni di-
 fficultate ceteri videri, nam cum probatur finis Status
 49 antiquus dictæ domus ex annuis illius pensionibus,
 nec non etiam probatur sit in processu, quod impen-
 sum, & quid melioratum, utique his considerationibus
 videantur prædicta melioramenta justificari *Ret. decis.*
12. num. 16. part. 16. & decis. 300. numer. 11. part.
17. & decis. 307. num. 8. & decis. 366. num. 29. utra-
que part. 19.

- Hæc melioramentorum deductio non solum extendi
 50 debet ad melioramenta necessaria facta per D. Blasini
 bonæ fidei possessorem *Martens, variar. lib. 2. cap.*
109. num. 2. dum etiam illa male fidei possessori re-
 silienda sint *Guzman, de evict. quest. 20. num. 4. ve-*
 51 *rum etiam ad melioramenta inutilia, cum hæc habeant*
quamdam naturalitatem cum expensis necessariis *An-*
gel. de impens. art. 4. num. 1. Martens, de cap. 109.
num. 2. hæc sola differentia inter ea ventente, quod
 52 nempe tibi agitur pro repetendis melioramentis neces-
 sariis non tenetur meliorans probare, quid fuerit per
 53 eum impensum, & quid melioratum, sed tantum sub-
 sistit probare, quid fuerit impensum *Parion, de locat.*
cap. 34. §. 4. num. 19. Secus in melioramentis utili-
 bus, circa quæ attendi debet illud, quod est minus in-
 54 ter expensum, & melioratum *Dominus Auditor Cal-*
derani resolut. 65. num. 31. Arguel. dec. 26. nu. 58. &
59. Bich. dec. 129. num. 21. Merlin. dec. 546. num. 1.
& seq. quæ omnia locum habent etiam in melioramen-
 55 *tis Urbanis* *Pacum, de locat. & censu. cap. 34. §. 4.*
num. 32. §. 2. etiam in fine.

Melioramenta etiam voluntaria deducenda sunt,
 56 dum per ipsa res meliorata utilior, & pretiosior red-
 dita est *Angel. de impens. art. 4. nu. 67.* cum hoc ca-
 su naturam melioramentorum utilium assumant *Aug-*
ust. dista tract. art. 4. num. 68. quod Dominus per Do-
 57 minus Blasini possessa utilior, & pretiosior reddita
 sit, patet ad evidentiam, nam cum ipsa antequam præ-
 dicto D. Blasini fuisset in emphyteusim concessa, red-
 ditus esset petiarum totum 170. ut habetur ex iusti-
 ficationibus in Proc. deductis, nunc autem adscende
 ad redditum petiarum 320. ut probatur ex Proc. in-
 sciari nequit, quin re vera fuerit per Dominum Blasini
 58 meliorata, cum melioramentum probatio reci-
 piat veritatis fomentum ex augmento pensionis, & can-
 onum redditum *Angel. de impens. art. 6. num. 26.*
Ret. decis. 251. num. 17. part. 17.

Nec refragatur, quod prædictarum pensionum aug-
 mentum proveire poterit, vel augmento insinfecto-
 59 valoris dictæ domus ob lapsum temporis casato *Ret.*
decis. 545. num. 8. part. 18. vel quia D. Blasini illam

pro majoribus annis pensionibus locaverit, quia cum
 præcedenter constet de impensis per eum factis, &
 quidem magni valoris in melioranda domo, ut vi-
 sum fuit ex Proc. hoc annuorum fructuum incrementum
 referri debet ad melioramenta ab ipso facta, &
 non ad augmentum insinfecto bonorum proveniens 60
 ex tempore, cum effectus tribuendus sit magis cause
 naturalis, quam accidentalis, & extinfectæ, *L. qui De-*
tem §. hereditatem in fin. C. de liti. contrav. 14. num. 6.
lib. 1. Ret. decis. 167. num. 9. part. 14. Causæque po-
 tentiori, & majoris activitatis referendus *Cyprian. contr.*
394. num. 67. Atnach. de presumpt. pref. 29. num. 49. 61
 Utraquequod non potest hoc augmentum valoris
 stabilium præsumi ex lapsu temporis, cum nondum
 elapsum fuerit decennium, ex quo redditus domus
 erat petiarum 170. usque ad tempus quo actus fuit
 usque ad summam petiarum 320. idcirco affirmari ne-
 quit hoc augmentum ex lapsu temporis provenisse
 62 *Parion, de locat. cap. 19. numer. 153. Ret. decis. 114.*
num. 10. part. 17. sed stante temporis modicitate re-
 ferendum potissimum illud est melioramentum factum
 per Dominum Blasini *Rota decisum. 320. numer. 4.* 63
 part. 18.

Cui melioramentorum deductioni obstat non po-
 test, quod Dominus Blasini teneatur illa cum fructi-
 bus dictæ domus percipere compensare, nam cum ip-
 se tanquam emptor fructus dictæ domus jure Domini
 perciperet, non teneatur cum illis melioramentis à se
 64 ipso facta compensare *Guzman, de evict. quest. 20. nu.*
30. Argel. de impens. art. 12. num. 10. Martens, var-
iar. libr. 2. cap. 112. numer. 41. & 52. & ad hæc
tradita per R. Florentinam in Florentina Fideicom-
missi de Perazzi 13. Septemb. 1720. vers. fin. §. Par-
terius nihil efficit, eorum m.

Contraria liquidum opinio, quod fructus percipi à
 possessore compensandi sint cum melioramentis per ip-
 sum factis, procedit in casu, quo fructus percipi ef-
 fectus ab eo qui esset solum possessor bonæ fidei absque
 tamen ullo Domini titulo *Martens, loc. super cit. nu-*
mer. 37. Argel. de impens. d. art. 12. num. 12. qui cu-
 65 ranti tali casu ex æquitate tantum Possessor bonæ fidei
 facit fructus suos, ideo teneatur illos compensare cum
 melioramentis, quæ pariter ex sola æquitate ei resti-
 debant, cum alias de jure rigore cederent solo, 66
 ne simul, & semel admittantur duo æquitates omni ra-
 tioni inconsonæ, ut bene advertit *d. Rota Florentina*
loc. cit. cor. m. non autem quando in possessore ul-
 67 tra bonum fidem concurrat titulus Domini etiam utilis,
 cujus vigore, & non ex æquitate possessor factus
 fructus suos, ut punctualiter notant *Negaus, de pi-*
goribus membr. 4. part. 5. numer. 14. & Rota Flor.
Guzman. Argel. loci supra citatis &c.

A' D D I T I O.

Ad num. 40.

Nota quod si creditor amerie possideret totum sui
 68 debitum libi datum in solutum, & alter posterior of-
 ferendi jure sui vellet, debet ille non solum offer-
 re creditori anteriori totum creditum, verum etiam
 augmentum intermiscum rei, quod ex beneficio tem-
 poris res obtinuit. *De Loc. ad Franch. decis. 456. nu.*
6. Andros. contrav. 70. numer. 9. Coll. de partion. res.
quest. 65. numer. 3. & sequent. Martens, decis. 201. nu.
15. & seq. Castill. decis. 52. in addit. Thesaur. quest.
fur. lib. 2. quest. 65. numer. 8. Aterlin. Pignus. contrav.
93. numer. 11. cent. 1. & ibi Scapp. Rot. post alibi de
Incuss. decis. 6. numer. 18. Martin. resolut. 219. numer.
2. libr. 1. Taudet. Respons. Civili. 101. num. 4. libr. 2.
Martin. de Pignus. quest. 84. num. 6. libr. 4.

A R G U M E N T U M.

Contractus quo loci inter Mercatores abien-
 tes ad invicem contrahentes, dicatur cele-
 bratus.

Contractus gestus à Negotiorum gestore, vel
 à Correspondente excedente fines mandati, si
 postea à Mercatore ratificetur, an dicatur ge-
 stus in loco ratificantis, vel in loco Con-
 tractus ab initio gestus latissime reneascatur,
 Vea-

Venditor habita fide de pretio cum reservatione Domini, vel specialis hypothecae in re vendita, donec pretium fuerit solum, praefertur creditoribus anterioribus expressam hypothecam habentibus, etiam privilegiatis, & ex causa Dotis, sive reservatio Domini, & hypothecae appositae sit ex pacto in Instrumento, sive appositae censetur per dispositionem Statuti.

Statutum loci Contractus, vel Iudicii quando attendendum sit, traditur, & probatur Statutum loci Contractus attendendum esse, quando agitur de Conditionibus appositis in Contractu, Statutum vero loci Iudicii, quando agitur de qualitatibus contingentibus post Contractum ex negligentia, vel mora.

Debitor quando dicatur proximus decoctioni, & ex quibus circumstantiis deducatur pro validitate, & invaliditate Contractus &c.

S U M M A R I U M.

- 1 Contractus, vel negotium inter absentes gestum dicitur in eo loco, in quo ultimus consensus unitur.
- 2 Contractus emptio, & venditio inter absentes quo loco dicitur celebratus, si contrahentes primum in pretio dissentiant, deinde pro minori pretio conveniant, & num. 3. 8. & 9. & 31. & 32.
- 4 Venditio nulla est statim ac contrahentes in pretio dissentiant, & numer. 5. & numer. 69. & 70.
- Limita ut num. 6.
- 7 In lucrativis Contractibus in maiori summa semper inest minor.
- 10 Plures Casus effinguntur ad cognoscendum in quo loco celebratus sit Contractus, & quae pariter Contractus celebrati sint, & numer. 12. 13. 16. 27. 28.
- 11 Mercator si mandet suo Correspondenti, ut mercem pro se emat, & Correspondens accipiat mandatum, duas Generaliter percipitur, & quomodo, & quo loco dicatur ipsi Contractus celebrati, ibid.
- Et quid si mandatarius, vel negotiorum gestor non a certa persona, sed a se ipso emerit numer. 12. & 99.
- Et quid si Mercator mandati non declaraverit literis se velle directo emere a suo Correspondente, neque expressis dederit mandatum ad emendam num. 13. & seq.
- Et quid si Mercator habens aliquas merces requirat Correspondentem, ut eas emeret, & Correspondens nolens eas emere, proponas alium emptorem, quales Contractus celebrantur, num. 15.
- 14 Provisiones solvantur a Mercatoribus tantum pro mandatis executione, nec debentur Correspondentibus quando agunt personam venditoris, & num. 34. & 71.
- 16 Quales Contractus celebrentur quando Mercator pro altero Correspondente absente sine aliquo mandato, vel mandatum excedendo aliquem Contractum, & Negotium gerit, quod postea ab absente ratificatur, & num. 17. 18. & 19.
- 30 Contractus, qui a Mercatore absente ratificatur, non dicitur gestus in loco ratificationis, sed in loco, in quo fuit per gestorem illius Contractus celebratus, & num. 33.
- Amplia ut num. 25. 26. 27.
- Contraria opinio rejicitur, ac declaratur num. 21. 22. 23. 24.
- 29 Venditor, qui merces suas vendit habita fide de pretio, & absque ulla Domini reservatione, nullam habet prelationem in rebus venditis adversus Creditores emptoris, & num. 36. 37. 41.
- Limita nisi in loco Venditoris adesset Statutum, quod venditor praefertur debet omnibus Creditorebus num. 30. & 42. & seq.
- 35 Venditor in re propria pro pretio praefertur omnibus aliis Creditorebus, etiam anterioribus.
- 38 Venditio per traditionem mercium factam a Pro-

curatore sub nomine, & signo mandantis perfecta dicitur.

Ac transire verum Dominium in emptorem numer. 39.

Etiamsi facta non sit vera, & realis mensura, quando mercies apposta sunt a mandatario in ballis, & Sarcinis, & tradita sunt nauta, & venditori num. 40.

41 Conserudines Galliae reservant hypothecam specialem, & prioritatem favore venditoris super re vendita, etiamsi habita fuerit fides de pretio.

43 Conserudines Galliae, ceteraque Statuta vigentia in pluribus Principatibus reservantia Dominium, & specialem hypothecam pro pretio favore venditoris, etiamsi habita sit fides de pretio, dicuntur ratioabili, ut correctoria responsi Ulpiani in L. Procuratoris. §. Plane ff. de tribus. ult.

44 Statuta reservantia Dominium, & specialem hypothecam favore venditoris, donec ille fuerit satisfactus de pretio rei vendita, extant in Civitate Lucae, & in Statu Avinionensi, Mantuano, & Ferrarisiensi, ac etiam in Civitate Eugubii.

45 Venditor, cui reservatum sit Dominium, vel specialis hypotheca super re vendita, agere potest rei vindicationis adversus quoscumque Creditores pro consecutione pretii ab eis retrahit.

46 Venditor per reservationem Domini praefertur in re vendita quibuscumque Creditorebus, etiam anterioribus.

Item per reservationem specialem hypotheca numer. 47.

Et praefertur etiam in mercibus venditis numer. 48.

Nec non praefertur Creditorebus, Deis privilegiatis, & ex Causa etiam num. 49.

Et agere potest ratione reservationis Domini, modum contra Emptorem, verum etiam contra tertium possitorem Emptoris successorem, numer. 50.

Et agere potest extra territorium contra res venditas num. 51.

53 Hypotheca sequitur rem hypothecam, tamquam legem leprosum.

53 Argumentum valet a pacto ad Statutum.

54 Reservatio Domini, sive per pactum, sive per Statutum, idem operatur.

55 Statutum idem operatur, quod pactum, imo multo fortius operatur, quam pactum.

56 Locus Contractus attenditur quousque agitur de Conditionibus, & postea in Contractu initis.

Etiamsi Iudicium insinuator extra locum Contractus, & in alieno fore num. 57.

58 Contractus iudicatur secundum leges loci, in quo fuit celebratus, etiamsi Locus agatur in alio loco, & territorio.

59 Locus celebratus contractus attenditur, quando agitur de veribus Contractus, & locus iudicii, quando differtur de modo procedendi in Iudicio.

60 Locus Contractus attenditur, quando differtur de Conditionibus convergentibus in ipso contractum, & locus Iudicii, quando differtur de conditionibus contingentibus post Contractum ex negligentia, vel mora.

61 Etiamsi contrahentes essent Forenses.

62 Forensis ligatur Statuto loci Contractus.

63 Contractus dicitur celebratus in loco, in quo mandatum a mandatorio fuit acceptatum, & executioni demandatum.

64 Locus delicti a mandatorio commissi attenditur, & non locus, in quo fuit datum mandatum.

65 Locus attenditur in quem per literas transmittitur consensus.

66 Locus, in quo Procurator expeditio, & consignatio merces venditori, attenditur, & emptio, & venditio ibi dicitur conclusa.

67 Mandati forma est servanda.

68 Mandati forma non servata nihil alium dicitur.

- 73 *Emptor alione mandati tenetur ad pretium ab eo ordinatum, cuius Procacator plerumque emittit.*
- 74 *Utile per inutile in separabilibus non vitatur.*
- 74 *Qui negotium pro alio sine mandato gerit, efficitur de Mandatario negotiorum gestor.*
Et in gestione negotii reputatur pro Mandatario num. 75.
- 76 *Ratificatio retrahitur ad diem Contractus, & mandato equiparatur.*
- 77 *Ratificatio in negotii gestione retrahitur, & ratificatio trahit ad se Negotium, tamquam suum.*
At etiam in aliis specialia mandatum requiruntur num. 79.
- 80 *Ratificatio retrahitur ad diem alius gestis, ac si alius fuisset gestus a ratificante in loco, & tempore ubi gestus fuit.*
Non retrahitur tamen quando alius ab initio est ipse pars nullus, seu quando solum indiget consensu mandantis, seu ratificantis.
- 81 *Patitius Conf. 47. declarat.*
- 82 *Ratificatio habetur pro mandato speciali.*
- 84 *Tiraquel. de retractu Consanguin. §. 1. Gloss. 18. num. 66. §. 7. de 68. exponitur.*
- 85 *Lambert. de Contractu. ad fin. tract. quest. 60. num. 198. & seqq. declarat.*
- 86 *Rot. 10. rec. decif. 62. num. 18. & 19. part. 7. declarat.*
- 87 *Dominium Mercium venditarum habita fide de pretio non transiunt in emptorem decalium, seu proximum decolium.*
- 88 *Decolium quis sit, vel proximus decolium regula certa in iure non est determinata.*
- 89 *Decolium, vel proximus decolium dicitur ille, qui passus non fuit detrimentum casus fortuiti, & de tempore contractus probatur inops.*
- 90 *Decolium proximus an dicatur ille qui furo cessit per biduum, vel triiduum, seu post quatuor, vel sex dies, seu intra decem, vel post quindecim dies.*
- 91 *Decolium proximus quis sit remissum est iudicio arbitrio.*
Etiam declarat decolium iudicialiter post annum num. 92.
- 93 *Affirmatio communis nominis Mercatoris in foro excusanda argumentum decolium.*
Secus quando ex statu legitime probata consuetudine contrarium, & ex aliis publicis circumstantiis, num. 94.
- 95 *Venditor potest agere rei vindicatione adversus res venditas excentes, quando dominium in emptorem non est translatum.*
Et hypotheca adversus quoscunque Creditores, etiam anteriores, quando est respectum dominium, vel hypotheca, etiam specialis super re vendita, num. 96.
- 97 *Resolus est evocanda propter iniustitiam, Et sententia est revocanda num. 98.*

Nolius, Concurfus Creditorem.

DISCURSUS CLXXIX.

ANequam ad resolutionem cuiusdam peregrinæ controversiæ, que in casus coarctantia excita fuit, deveniam, primum firmandum est, quo loci inter Mercatores abentes ad invicem contrahentes, aut negotia mandantes dicatur initus contractus, vel negotium.

- 1 Pro huius materie declaratione præmittenda est regula ab omnibus recepta, quod contractus, vel negotium inter abentes gestum dicatur eo loci, quo ultimus in contrahendo assensit, sive acceptus, quia tunc tantum uniuersum ambo consensus: Exempli gratia, si Mercator Iansenius per litteras, aut per omnium alteri suo Correspondenti Venetiis commoranti vendere offerat aliquas suas merces pro certo quodam pretio, nempe pro seuus mille, & Correspondens Venetus emere acceptus, contractus, vel negotium dicitur gestum Venetiis, ubi recipiuntur litteræ aut nuntius, & sic ultimus consensus emptoris uniuersum cum illo præcedenti Venditoris, quia fingitur medium literarum, aut nuntii esse Venetus prefatus, ibique venditionem merciam cum Veneti Mercatore

concludere magistraliter Rot. decif. 393. numer. 2. part. 5. recent. Card. De Luc. de Credit. dist. 51. numer. 6. de alienat. dist. 47. numer. 2. de benefici. dist. 93. numer. 8. Pacini. de locat. cap. 16. numer. 38. & seq. Salgad. Labyr. Credit. part. 1. cap. 30. num. 19. & 20. Antonel. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. num. 233. & lucid. Dom. Auditor de Comitibus decif. Florent. 32. num. 53. 56. & 57. com. 1. & sic mandati contractus dicitur initus in loco, quo disinguntur litteræ nulliusve aliquo mercatoris, si aliter a quem disinguntur, eas recipi, & acceptæ mandantem. Antonel. disto loco in fin. De Luc. de Jurisdic. discurs. 71. numer. 4. Rot. de mandatis. numer. 163. Rot. Civ. decif. 161. num. 4. Mascard. de stat. interrupt. com. 7. num. 72. & 73. Dom. Auditor de Comitibus decif. Florent. 32. num. 51. lib. 1.

Verum si Venetiis Mercator non acceptasset emptorem pro mille, sed rescipisset se pro 800. tantum seuus emere paratum esse, & postea Iansenius pro dicto minori pretio sibi oblato venditionem facere acceptasset, tunc contractus venditionis diceretur perfectus Janæ, & non Venetiis, quia ambo consensus tunc uniuersum Genæ, tunc per consequens perfectus contractus respective venditionis, & emptiois.

In cuius assumpti comprobationem præmittere debet, quod statim ac Contrahentes in pretio dissentiant, nulla est venditio, textus est expressus in l. in venditionibus §. ff. de contrahen. vendit. & ibi scribentes omnes, Atlantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 4. num. 5. Adelin. de iust. & iur. diff. 340. num. 15. Altimar. de nullit. contrall. rubr. 1. part. 2. quest. 15. num. 64. Meriv. decif. 367. num. 4. §. 6. & 7. & in puncto, quod si unus offerret vendere pro centum, & emptor responderet velle emere pro quinquaginta, vel e contra, si emptor exhiberet quinquaginta & venditor vellet vendere pro centum, nulla fit venditio, ac si nullus contrahentium consensus intervenisset Hermosill. ad l. Hysp. com. 2. l. 20. gloss. 1. num. 1. cit. 5. part. 5. Gomez var. resol. lib. 2. cap. 9. num. 4. vers. quod tamen. Adelin. de iust. & iur. diff. 340. num. 15. Possidon. de emptio. lib. 1. dub. 3. numer. 7. quod si scilicet esset, si emptor vel interrogando, vel respondendo venditori centum pro pretio exhibuisset, & venditor pro 50. vendere intendere, nam tunc venditio in pretio pro quinquaginta valebit, quia minor summa inest in maiori, quando nullum præjudicium, quoniam utilitatem afferret contrahentibus, ut per text. in l. si decem §. locat. recent. Adelin. de iust. & iur. dist. diffus. 340. num. 15. vers. si tamen Venditor. Possidon. loc. cit. num. 83. Braveman. in l. in venditionibus §. ff. de contrahen. vendit. in fin. Hermosill. ad l. Hysp. 4. l. 20. gloss. 1. num. 2. & 3. prius in contractibus lucrativis, in quibus semper, & indistincte, sive ex parte interrogantis major summa, vel minor promittatur, sive ex parte respondens minor, aut major summa acceptetur, contractus in minori summa valet, quia in contractibus lucrativis semper in maiori summa inest minor, Gomez var. resol. lib. 2. cap. 9. num. 4. & seq.

Quo itaque posito, modo infero ad casum nostrum, quod si cui primus consensus venditoris Iansenius, missus per litteras ad emptorem in alio loco commorantem non potuit se unire cum alio emptorio Veneti, quia iste diffinit pretio seuorum mille, pro quo Venditor merces suas vendere volebat, inexistit primo consensu non potest dici facta venditio in loco emptoris, si huic primo consensu venditoris suum non accommodarem, statim ac per litteras illum recipit, & Quamobrem si emptor possiduum, ac etiam in insensu rescripserit venditori, quod ipse pro seuus 800. paratus erit ad emendum, & venditor receptis buismodi litteris acceptaverit, contractus tunc venditionis perfectus dici debet, quia consensus emptoris offerentis pretium seuorum 800. uniuersum cum altero novo consensu venditoris illud idem pretium acceptantis, sed Genæ, idem talis venditionis contractus dici debet Genæ inchoat, & perfectus, & non Venetiis, per ea quæ egregie tradit Sord. conf. 126. numer. 32. em. seqq. & dec. 70. num. 13. & 14. Angel. conf. 314. n. 4. & 5. Pacini. de locat. cap. 16. num. 46. Hermosill. ad l. Hysp.

Diffin. tom. 2. leg. 8. gloss. 1. nuper. 4. vers. idem Serdus, & optime faciat firmata per *Ansul. de Comm. diff. 6. num. 10.*

Quæ omnia tamen procedunt quando Mercator hic inde inter se per litteras, aut nuntium tanquam simplices, & principales Partes, vel contrahentes iure intelligunt aliquod negotium, vel venditionis, & respective emptiois contractum; Aliæ autem res est cum ipsi non sint simplices, & principales inter se negotia agunt, sed nunt tanquam simplex Procurator alterius, vel Procurator simul, & contrahens negotium gereret.

Exemplum primi casus est, quando Mercator alteri suo Correspondenti mandat, ut aliqua merces pro se emat, easque sibi transmittat, quo casu si Correspondens acceptis mandatum, & in illius executionem ab aliqua tertia Persona merces committas emat, duo perficiuntur contractus: Primus mandati inter mandantem, & mandatarium, & alter emptiois, & respective venditionis inter eundem mandatarium uti emptorem nomine mandantis, & venditorem, & ambo perficiuntur eo loco mandantis: Nam quoad mandati contractum ratio est, quia consensus mandantis per litteras iungitur cum ultimo consensu mandatarii in loco, quo mandatarius reperitur, & acceptis mandatum, eoque magis quoad alterum venditionis, & respective emptiois, quia mandatarius vere agit in loco, in quo & ipse, & venditor existunt, ut punctum tradunt *Ror. de mandat. not. 163. Salgad. Labrins. creditur. part. 1. cap. 30. numer. 19. & 20. Rot. Jan. de mercat. decif. 161. num. 4. Aroncel. de loco legal. lib. 2. cap. 1. num. 253. Card. de Luc. de iurisdic. diff. 71. num. 4. Mafcard. de Stat. interpret. concl. 7. num. 73. Marquard. de iure mercat. lib. 2. cap. 10. numer. 57. Nos diff. 9. numer. 21. & 22. de Comm. & D. Audier. de Comitib. decif. Florent. 32. num. 51. & seqq.*

Si vero Correspondens mandatarium (& hoc est exemplum secundi casus) non à tertia persona, sed à seipso merces emeret (quod iuxta universalem mercatorum stylium, de quo alibi diutius permittum est) tunc similiter duo interveniunt contractus, unus mandati inter mandantem, & mandatarium, & alter venditionis & respective emptiois inter ipsosmet mandatarium, uti venditorem ex una parte fuerunt mercium, & emptorem nomine mandantis ex altera parte, nampe uti ementem à se ipso nomine mandantis, ut punctualiter firmant *Gratian. de fign. furef. cap. 50. & ibi Card. Anton. De Luca numer. 11. vers. & contrarie. & numer. 13. Card. De Luca de emp. & vendit. diff. 5. numer. 6. 7. & 8. & de debet. diff. 23. numer. 9. & seq. Altmar. de nullis. contract. part. 4. quest. 39. numer. 120. Rot. curiam. Coccin. decif. 116. num. 1. & Nos diff. 38. num. 51. & seq. diff. 120. num. 34. & 35. de Comm. & in meo tradam vulgari li *Camilla iſtante cap. 8. numer. 3. 4. & seqq. post dictum meum tractatum decif. 7. num. 5.**

Nunc pro maiori declaratione hujus materie pone casum, in quo mercator in litteris non expresse declarat se velle directe emere à suo Correspondente, tanquam principali secum contrahente, neque pariter expresse desiderat mandatum ad emendum, sed simpliciter per litteras suas Correspondenti committit, seu ordiatur quod sibi transmittat, aut provideat sive per terram, sive per mare de aliquibus mercibus pro pretio currenti in Fora, ut plurimum loquuntur Mercatores litteræ; Dubium fore ortu potest in hoc casu, an Mercator, qui ita merces sibi transmittendas Correspondenti committit, intellexit contractum emptiois mercium simpliciter inter velle cum suo Correspondente, uti principali Venditore, vel potius in dare mandatum ad easdem merces pro se comparandas.

Sed ex præi potius mercatorum dubium de medio tollitur, nam per tales simplices commissiones, vel ordines intelligi debet datum fuisse mandatum ad comparandas merces, ut advertit *Card. De Luca. diff. 5. numer. 8. de emp. & vend. & diff. 23. numer. 10. de Credit. Card. Anton. De Luca. ad Gratian. discept. 500. num. 13. & Nos diff. 38. num. 51. & seq.*

Et adeo verum est, ut per Correspondentes acceptis talibus commissionibus mercium, & executionis demandatis, ultra pretium mercium, solum in compendiis danti debentur de provisionibus, quod clarius convincit tales commissiones de provisionibus, seu transmittendis mercibus simpliciter datas præferre mandatum de illis emendis, quo adimpleto, uti videmus, duo perficiuntur contractus, aliis retd non possent obtinere Correspondentes dictas provisiones, quæ solvantur tantum à Mercatoribus pro mandati executione, ut palam est, & diutius alibi, si agerent tantum personam venditoris, & non mandatarii, ut apparet in puncto advertit *Card. de Luc. de emp. & vendit. diff. 5. num. 8. vers. quod clarior.*

Tale vero dubium omnino collatur in casu contrario, nempe si Mercator habeat aliquas merces suas Correspondenti per litteras requireret, ut eas emeret, & Correspondens responderet se emere velle, quia in hoc casu clarum est, quod isti Mercatores nullam aliam personam iudicant, nisi respective principalem inter se contrahentem, emptoris nempe, & respective venditoris: Vnum si iste Correspondens acquiescit à venditore ad emendum, vel ob non indigentiam huiusmodi mercium, aut ob aliam rationem recusaret eas emere, sed proponeret aliam, loco sui, emptorem, & venditor acceptaret, tunc Correspondens, cujus modo venditor merces suas alteri emptori vendit, non aliam gerit personam nisi mandatarii, ut diutius nos facit in exemplo primi casus per nos adducti.

Ultimus denique casus est, quando nempe Mercator pro altero Correspondenti suo abente sine aliquo mandato, vel ultra mandatum, aut excedendo finis mandati aliquem contrahat, vel negotium gerit cum tertia persona, quod potest ab absente facilius, & in isto casu duo pariter interveniunt contractus, unus emptiois inter se, uti gerentem Mercatoris abentis, quia quoties vult abique mandatorum negotium gerit, negotiorum gestor dicitur ex vulgari iuribus, vel si habeat mandatum illud excedit, vel contra facit, de mandatorio statim negotiorum tantum gestor efficitur, *Alse. in l. fin. num. 3. vers. aut emus nemine C. de neg. gest. & ibi Salicet. sub no. 2. vers. sui autem nemini alius Epif. Rec. diffin. lib. 2. cap. 94. num. 1. pones fin. vers. restit. advertens. Rot. Janen. de Admou. dec. 23. m. 18. & alibi late Stecc. de Comm. & 2. gloss. 5. num. 364. 305. & 367. & ipsomet Mercator abentem, qui contractus licet ab initio ante ratificationem non sit, nisi quasi contractus & igitur infir. de obligat. que ex quasi contract. nascunt. & ibi Oynem, ac omnes infirmavit, & l. 2. ff. de neg. gest. & ibi fecientes, post tamen subseq. quædam ratificationem vim de naturam prorsus finem contractus mandati assumit inter gerentem, & illum pro quo negotium gestum fuit *Arduan. conf. 123. numer. 4. & seq. Paris. conf. 78. num. 12. & 13. lib. 3. P. Raymond. Nid. reg. 10. num. 30. & 31. de regal. iur. in 6. ut alibi in hoc tractatu demonstravimus, & infra dicemus, alter emptiois, & respective venditionis inter se, uti pro dicto Mercatore abente negotium gerentem, & tertium venditorem, qui pariter ambo contractus perficiuntur in loco gerentis, & non Mercatoris ratificantis, & ratio est, quia ille ratificationis consensus, licet emereat in loco ratificantis, & ibi videtur se iurare cum altero præcedenti gerentis consensu, qui venit à loco gerentis ad locum ratificantis, retrorahitur ad tempus, & ad locum, in quo fuit per gestorem initus contractus emptiois, vel aliud negotium pro abente, & ratio rationis est, quia consensus ratificantis non unatur in loco suo ad aliquem actum, seu contractum perficiendum, sed acceptandum contractum, vel negotium pro se in loco gestoris iam factum, ac si eodem tempore, & loco, in quo fuit per Gestorem negotium gestum, ipsemet ratificans esset præiens, ibi que contraxisset, ut egregie firmat omnium auctoritas *Cyn. in l. si pecuniam q. n. 2. vers. fin. ff. de neg. gest. & ibi* Sed in quarta genera negotii, scilicet in eo, quod**

meum est ratificatione, tunc oritur post ratificationem, non tamen ex ratificatione, sed ex gestione præcedenti, & ibi quia alius negotium gestum quasi natus est, que ratificatione facta oritur ex gestione & in-

1. & melius ibi. Dices in modo quis est effectus huius questionis? Respondo, quod magnus, nam in se, & quod ratione contractus qui foritur Forum in se. de Indic. l. numer. unde si dicamus, quod alio oritur ex raribilibus dicitur quasi contractum, ubi est ista raribilitas, si non dicitur quasi contractum ubi est gestio solita, & similiter ibi Barad. numer. 1. & 3. Bald. numer. 5. usque in fin. & post omnia communiter clarior, & prolixior, & mirum in modum Anchoran. conf. 123. numer. 4. & seqq. Carlew. de indic. lib. 1. tit. 1. dist. 2. quest. 4. numer. 279. Card. De Luc. de alienat. dist. 4. numer. 9. Juv. de solemn. in contrall. minor. gloss. 22. § 13. numer. 11. 12. & 13. Rot. decif. 82. numer. 3. 6. & 7. part. 6. rec. & part. 10. rec. dec. 244. numer. 11. & part. 13. decif. 433. numer. 11. Cof. de retrahat. cap. 2. numer. 13. & obsequi cap. 10. of. fell. 3. & cap. 8. cap. 8. numer. 1. & seq. Nat. conf. 126. numer. 6. & conf. 262. numer. 10. Gregor. Lopez ad II. Hispan. part. 3. tit. 2. lib. 32. in gloss. in a quilla terra, lit. K. Barbos. de reg. iur. in 6. reg. 10. numer. 11. & 12. P. Raymond. Nidus de reg. iur. in 6. d. reg. 10. numer. 31. & 32. Rec. respof. 7. numer. 11. lib. 1. Rot. part. 2. diversif. dec. 132. numer. 13. Thefaur. decif. 7. numer. 2. latē Scapp. ad Gratian. decif. 103. numer. 12. & seqq. Scapp. decif. 70. per tot. pariterum in numer. 12. & ibi Hodiern. numer. 3. & omnium latissime Altimar. de nullit. iudic. rub. 11. quest. 29. a numer. 59. ad 80. sum. 2.

31. Neque aliquam difficultatem ingerunt illi Doctores tenentes, quod ratificatio non trahatur retro ad tempus, & locum contractus, sed quo tempore, & ubi ea sequitur, ibi, eodemque tempore intelligi debeat initus contractus, & sic valet ex tunc, non ex tunc, ut per ceteros Tiraquell. de retrahat. l. i. gloss. 10. numer. 66. 67. & 68. Gratian. cap. 124. numer. 30. 31. & 32. & ibi De Luc. Add. numer. 9. Antonel. de loc. legal. lib. 2. cap. 15. numer. 63. & seq. Duran. decif. 15. numer. 10. 11.

Nam eorum opinio procedit in casu, quo insubstentia, vel nullitas primi actus, vel contractus postea ratificatio provenient, non ex illa causa dependenti a sola supervenientia consensu ratificantis, sed ex alia causa, ratio autem est, quia contractus initus a negotiorum gestore non est nullus, quia lex non improbat contractum factum a negotiorum gestore, quinimo illum expresse fieri permittit, & sic cum remaneat Jure permittente in Statu pendenti, donec accedat consensus, vel reprobatio Domini, pro quo factus fuit, statim ac sequitur ratificatio, ille consensus primus gestoris, Lege operante, de pendenti in absolutum transit, & efficitur absolutus, quia lex hodie in primo consensu gestoris adfuit consentium ratificantis, ut respondendo huic obiecto, sive declarando contrarios Doctores, advertunt magistraliter Anchoran. conf. 123. per tot. Rot. decif. 82. part. 6. per tot. P. Raymond. Nid. reg. 10. in 53. de reg. iur. in 6. ubi obsequi Scapp. dec. 70. numer. 22. & seqq. & ibi latē Hodiern. numer. 1. & seqq. Scapp. ad Gratian. decif. 103. numer. 12. 13. & seqq. Adm. consil. 439. numer. 16. & seq. Juv. de Contrall. minor. gloss. 22. § 23. numer. 76. Rota Rem. decif. 324. n. 16. part. 11. & in Pterbuen. Salsuani 20. Janis 1718. 5. Cuius quidem cor. Crispi. & fere per tot. & omnium latissime Altimar. de nullit. rub. 11. quest. 29. a numer. 57. & 58. aff. ad 73. vel

33. procedit in casu, quo lex communis non possit hanc fictionem retrorsum operari, prout in casu aliquis actus, vel contractus faciendi ad formam Statutorum, ut de coarctatu mulieris, vel minoris faciendo servatis statum solemnitatibus, vel de retractu ad formam Statuti, quia factus in Statu non intrat fictio, imo per statum intelligitur exclusio, ideo ratificatio postea facta non potest retrorossi per hanc fictionem a lege comuni iudicium ad tempus, & locum primi contractus, ita perbello se explicat Tiraquell. de retrahat. l. i. gloss. 10. numer. 73. Lamberegg. de contrall. minor. ad fin. tract. quest. 60. numer. 198. & seq. Antonel. de loc. legal. lib. 2. cap. 15. numer. 63. & seq. Duran. decif. 27. numer. 10. & 11. Gratian. cap. 124. numer. 30. 31. & 32. ubi dicit, quod si mulier ratificaverit contractum in loco ubi erat Statutum nullas solemnitates exigens a mulieri-

Casareg. de Commercio. Tom. II.

bis, sed servatur tantum Juxta communem, talis ratificatio retrorossi non poterit ad locum celebrati contractus, ubi requiritur ex Statuto talis loci solemnitates, & ita in his terminis loquitur De Luc. Add. ad Gratian. d. cap. 124. numer. 9.

Et hac sine dubio procedunt in Mercatoribus, qui aut habent mandatum, aut non habent, negotia suorum correspondentium semper agunt non expresse mandato, vel nomine eorum, quoniam negotia gerunt, nos dist. 76. numer. 5. sum. 2. & in puncto Mercatoris negotiorum gestoris Reiger. in Thefaur. Jur. verb. negotiorum gestor. in 2. Addit. nam. 2. in fin. Marquard. de Jur. Adm. lib. 1. cap. 8. numer. 4.

Quamobrem sequitur, quod contractus, vel negotia gesta non stant in statu pendenti, sed habent suum validitatis statum, & firmitatem in personis gestoris, etiam non ratificarentur ab eis, pro quibus vete gesta sunt, & quatenus ratificarentur, tunc solum eorum commodum, vel incommodum a die ratificationis incipit ad ratificantem pertinere, ut firmavit in dist. 37. numer. 7. 8. 9. & 19. & dist. 5. numer. 26. & 27. & alibi.

Que dictum in hoc ultimo casu procedunt etiam in altero omnino simili, nempe quando mercator negotium pro absente absque mandato, vel excedendo mandatum, gerendo, non a tertia persona, sed a semetipso merces emittit; etiam cum nihil omnino differat unus casus ab alio, ex quo idem Mercator duas personas repræsentat, unam negotiorum gestoris, & alteram tanquam tertiam Venditoris, ut supra vidimus, ideo per easdem rationes adductas in hoc ultimo casu, idem dicendum in presenti.

Deveniendo modo ad resolutionem contraventionis, que in facto consigit super casu, quo Mercator per litteras requisiverat aliquem absentem, ut sibi venderet aliquas merces pro certo, & præfatis pretio, & iste acceptus licetis accessit in suis litteris debitoris in majori pretio dicto Mercatore committente, ultra folias Mercatoris provisionis dictas merces transmissit, eodemque tempore per litteras admonendo committentem de transmissione, & de majore pretio dictarum Mercium, de quo illum consueverat debitoris, ex quo pro viisiori pretio ab eo oblato non poterat dictas merces videri: Hic receptis litteris per alterum Mercatorem emptorem tale negotium fuit per eum approbatum, & ratificatum, perventis mercibus in loco emptoris, & illis per alios suos creditores sequestratis, quæstion fuit, an Mercator illarum venditor, sit ceteris aliis creditoribus in dictis mercibus sequestratis præferendus: Dicebat enim Venditor se præferri debere super dictis mercibus, quia licet de Jure qui vendit habita fide de pretio, & absque reservatione dominii nullam habeat prælationem super rebus venditis, sed in iudicio concursus venire debeat cum aliis creditoribus, inest quos debet fieri creditorum graduatio, juxta temporem anterioritatem, vel æqualitas servati, si omnes sint Chirographarii, vel ubi stante aliquo Statuto creditorum omnes, sive hypothecarii, sive Chirographarii eamdem concurrere debent per æs, & libram, atque cum venditis dictarum mercium fidei cuncta fuerit in loco ipsius venditoris, ubi viget Statutum, aut consuetudo, quod venditor omnibus aliis creditoribus semper præferatur in re venditis, ac si expresse finis Dominium reservasset, vel præambulum hypothecam, & cum debeat in decisiis circa ea, que ab initio de tempore contractus oriuntur, Statutum servari per ea, que latē firmavit in dist. 43. numer. 19. & latius dist. 130. numer. 27. cum pluribus seqq. & dist. 166. numer. 33. & in Cambisa Instruio cap. 7. numer. 13. & 14. quibus addo Tournel. conf. 21. per tot. Antonel. de loc. legal. lib. 2. cap. 15. quest. 5. numer. 68. & seq. Juv. de solemn. contrall. minor. gloss. 22. § 23. numer. 15. Rot. Gen. dec. 38. numer. 3. & 4. Adm. consil. 209. numer. 18. & 19. Coccin. decif. 116. numer. 3. & 4. Rot. rec. part. 17. decif. 101. numer. 1. & seq. ideo cum omnibus Creditoribus præferri debere super dictis mercibus a se venditis.

Verum alii Creditores respondebant, quod hæc rationes locum habere non possint in casu præfati, quia contractus emptiois non intelligitur initus

in loco dicti Venditoris, sed in loco emptoris, uti
 37 servatur in consensu, quia cum consensus emptoris
 de emendis dictis mercibus pro minori pretio non
 fuerit acceptus à venditore, sed immo cum rescrip-
 serit ille pro majori pretio ad eum transmississe mer-
 ces, ideo iste novus consensus venditoris, missus ad
 locum emptoris in eodem loco emptoris unius dici
 debet eum altero eisdem emptoris eam habentis
 venditionem pro majore pretio sibi factum.

Super enim hoc dubio non protecti casus di-
 ctum venditorem bonum fuisse, & propterea
 omnibus aliis Creditibus super dictis mercibus ab
 eo venditis preferendum esse.

Nam licet primus consensus emptoris non ponat
 ut sit quicquid consensus venditoris, quia iste dis-
 sentit à minori pretio per emptorem oblato, & sic
 ex hoc capite dici non possit istum contractum respec-
 tive emptoris, & venditoris inane, seu peti-
 tum fuisse in loco venditoris, tamen cum iste ven-
 38 ditur, qui unum simplex venditor voluit assensum ven-
 ditionis, attento minori pretio sibi per emptorem ob-
 lato, & sic non deditur locum primo contractui, ad
 alios actus postea deveniendo, nempe ad transmissio-
 nem dictarum mercium accedendo in suis libris
 emptoris in majore pretio debitorum, dici necesse
 debet eum induisse aliam novam personam, nempe
 negotiorum gestorem pro dicto emptore, & ut go-
 storem illius à semetipso, ut venditor, novum em-
 ptoris contractum sub probabili spe habendi appro-
 bationem, seu ratificationem à dicto emptore, qua
 39 deinde obvenit, sicut iste novus consensus emptoris,
 nil aliud est, quam ratificatio alterius novi con-
 tractus emptoris facti à dicto venditore, uti gestore
 emptoris eum semetipso, uti venditore, quae per si-
 gnationem juris retrotrahitur ad tempus, & locum
 contractus, ideo iste novus contractus emptoris di-
 citur factus in loco venditoris, & non emptoris ex
 firmata supra in §. Qua diximus in casu, de quo
 mihi egimus.

Quod clarius convincitur ex provisionibus, de qui-
 bus dictus venditor consensit debitorum dictum em-
 ptorem in transmittendo ei merces, nam sine dicta
 representatione novae personae gestoris, sive novo
 contractu ab eo uti gestore emptoris eum semetipso
 fuisse, dicta provisiones non poterant in debitorum
 40 emptoris poni, ut docuimus supra. §. Et adeo hoc
 verum est &c. Ex ista fuit iudicatum per Rotam No-
 stram Florentinam de anno 1737. coram doctissimo
 Collegio meo D. Auditore Calderono, ne in illius
 elaborata decisione à me maxime registrata, quae
 in omnibus tunc praesentem discursum refert, & lo-
 quitur.

Liburnen. Pecuniaria.

Sabbati die 20. Septembris 1737. Coram Domino
 Auditore Calderono.

David Cayrel in celebri Emporio Liburni Mercator
 in hac verba Epistolam scriptam, sub die 14.
 Februarii 1731. Dominis Altruch, & Sociis Mercatoribus
 in Civitate Nemanus Regni Galliae ejus correspon-
 salibus.

Nel resto se vi trovare qualche asserimento di
 Draghetta, Caligi di Clisse, e che voi voglia-
 te darmene a parte senza la Carta per pagare in
 41 Aglio prossimo in moneta effettiva al prezzo Comuna
 gli pigliare, quando se ne fosse ancora dugento Pez-
 ze, perchè vogliate darmelo alla condicione di so-
 pra, rese franco di spesa a Bordeaux per tutto il
 prossimo Mese d'Aprile, in tal caso se lo potrete
 mandare, facendone l'indice al Sig. Ateneo a
 mia disposizione.

Et auctore tenore dictae commissionis transmissa
 fuerunt, & expeditae à Domino Altruch dictae com-
 munes, & consignatae Nautae pro transportatione ad
 Portum Liburni in quatuordecim cunctis in Epistola
 Domini Altruch, scriptae sub die 2. Junii 1731. tenore
 sequentis.

Non aviamo vostro Lettera da rispondere, il che
 ci causa maggior breccia; la premezza fermata per
 42 accompagnare la fattura di Vo. Belle Caligi alla

Delfina, che contengono 246 pezzi, asserendosi
 con l'imballaggio a prezzo 876. da otto reali, del-
 le quali vi piacerà darci credito, lo aviamo spedito
 se questa mattina per Tolosa, offrendo con 14. Bal-
 le per nostra conto per mandare a Bordeaux al Sig.
 43 guer Menoure, e di li a Nantes al Signor Pic-
 cro, e Giovanni Michel per esser caricare facendo
 il vostro ordine sopra la vostra Nave.

De qua expeditione certioratus David Cayrell illam
 in omnibus suis partibus approbavit, & ratificavit,
 prout per Epistolam ipsius sub die 20. Junii 1731.
 tenoris sequentis.

Ho ricevuto tutto alla volta in questa settimana
 na le tre carte vostre del 23. 26. passato, e 2. del
 44 corrente, per l'ultima sento con piacere, come
 avete spedito per via di Bordeaux alla Signori
 Michel di Nantes, Belle dieci Caligi fini alla
 Delfina, per conto dei quali ne ricevo fattura,
 per l'ammontare de quali vi darò credito di per-
 45 ze 876. da otto reali, per pagare fra sei Mesi,
 benchè passate li detti Caligi a ragione di prezzo
 tre, e mezzo la Pezza, prezzo molto alto rigo-
 46 ro di Cambio, stante che il mio limite era assai
 meno, ma non importa, voglio facilitare con la
 speranza, che voi ne praticarete l'istesso, e che
 mi accorderete alle medesime condizioni.

Pendente verò dicta commissio, & expeditione,
 & detecta insufficientia, & impostura David Cay-
 rellis in solvendo, non tam dictas Merces, quia
 caetera debita contracta cum Dominis Orlicus ex
 Nobilitibus Familiae Civitatis Lucae, & cum aliis
 pluribus creditoribus, sine pervenire dictae Merces
 in Portum Liburni, postea fuerunt sub sequestro à
 Capitaneo Nautae pro Cambiis mittimus, & ab aliis
 creditoribus ipsorum David Cayrell pro eorum cre-
 ditum, & introducto iudicio consensus super ejus bonis,
 & super dictis Mercibus, seu eorum pretio,
 coram Domino Gubernatore Liburni, acerrime dis-
 putata Causa inter dictos Creditores ex una, & in-
 ter Dominum Altruch ex altera parte, praesentem
 Dom. Altruch praesentem, & posteriorum super il-
 lis, tanquam propriis, non tam ratione Domini ob
 decedentem ipsorum Cayrell paulo post declaratum,
 quam ratione specialis hypothecae reservatae per con-
 suetudines Galliae Article 177. favore Venditoris
 super rebus venditis, donec fuerit de pretio satisfac-
 tus, Dominus Altruch succubuit, prout etiam à
 causa exiit in secunda Instantia, coram Dominis
 Consulis Majori in Civitate Pisauri, à quorum
 sententia interpositio recitata ad REGIAM CAS-
 TUDINAM CLEMENTISSIMI DOMINI NO-
 STRI, pro revisione, nobiscum delegata cognitione,
 an Revisio esset concedenda cum facultate etiam co-
 gnoscendi super Iustitia Sententiae Dominorum Con-
 sulum Maria Civitatis Pisauri, postea ad trutinam
 rationibus utriusque Partis; omnibus sufficienter con-
 stitutum fuit de injustitia dictae sententiae, ad effec-
 tum non solum concedendi petitam revisionem, verum
 etiam ad effectum illam revocandi, prout ipsam
 revocandum esse existimavimus.

Dominus Orlicus, caeterique creditores pretendentes
 trahere in consensum, & contribuentem Dominum
 Altruch, & illum, includere à praesentatione, & po-
 testate super dictis mercibus, fuit super eorum peti-
 tio, denegata, quod sicuti vera, & receptissima est
 Theorica de sumptibus à Barol. in l. si cum Deum. §.
 Final. ff. solut. Admum. quod Venditor in se pro-
 pria simpliciter vendita praestaret pro pretio aliis
 45 creditoribus, non ratione hypothecae, sed ratione
 Domini pones venditorem manens usquequo pre-
 tium fuerit solutum, quam sententiam, nam aequis-
 tam, & commensuram tenent per Text. in §. Ven-
 dita l. si de rev. dicit. & in l. Procuratoris, §.
 Plane. ff. de tribus. aliam. Barol. in dicta l. si cum
 Datum 23 §. Final. a. 10. ff. Admum. solut. & Admum.
 de signorib. & hypothec. lib. 4. tit. 1. quod. 41.
 numer. 1. & 6. Papen. in suis Arris. lib. 1. tit. 1. r. 3.
 de Hypothecis. Allegat. consil. 9. numer. 4.
 versio. Unde ex his tom. 1. Arris. consil. 10. a. nu-
 mer. 1. usque ad h. tom. primo. Cord. De Luca de
 credit. & debis. dist. 23. num. 6. & Joq.

- 36 Ita communi placito amplexa est in Foro limitatio, quod venditor pro pretio, cuius fidem habuit, nullum habere posterioritatis privilegium, in ipsiusmet bonis venditis in concursu creditorum Empitoris, ad hoc ab anterioribus vineatur, atque in hoc casu inhaerendum sit regulae, ut qui prior in tempore, esse debeat posterior in Jure, *Amat. Par. refel. cap. 3. numer. 40. & 41. Gratian. discip. forens. 911. n. 25. & 26. Merlin. de pignoris. & hypothec. lib. 4. quest. 41. n. 4. Cuyas. Laur. dec. 34. n. 16. Fontanelli. de pall. marital. class. 7. gloss. 1. part. 9. numer. 33. cum segg. Card. De Luca de credit. & debiti. disp. 23. n. 2. & disp. 26. no. 10. Constantin. ad Stat. Urb. cap. 128. annor. 30. art. 1. n. 8. tom. 1. & ego ipse in refel. 20. n. 1. tom. 1. part. 1. Sabelli. in Summ. discip. tractat. tom. 4. Lit. F. §. 7. n. 4. Adell. observat. forens. 25. numer. 50. & observ. 112. no. 13. Caffald. consue. 63. numer. 2. & 3. Ansfeld. de Commercio, & Mercator. disp. 56. numer. 3.*
- 37 Idemque procedit in venditore mercium, habita fide de pretio, qui nullum pariter privilegium habet circa merces, etiam extractas, ad text. Pulgar. in d. l. Procuratoris, §. Plani §. de tribus. alium, cuius haec sunt verba „ Sed si dedi merces meam vendendam, & extra, videamus, ne iniquum sit in tri-
buitur me vocari, & si quidem in traditum et abbi,
tribuitur locum habebit „ idem concursus, cum quo concordat Petrus Barbosa in l. cum Duem. §. Final. numer. 33. §. solut. Martimon. Gair. de credit. cap. 4. tit. 11. numer. 1211. 1214. 1215. & 1222. Merlin. de pignoris. & hypothec. lib. 4. d. quest. 41. numer. 4. Salgad. Labyrinth. erudit. part. 1. cap. 11. numer. 78. Card. De Luca de emp. & vendit. disp. 5. per tot. & ego ipse dista refel. 30. numer. 3.
- In quo casu limitationis nos versati asserunt habet fidei de pretio, prout ex tenore dictarum epistolarum David Cayrelli sub die 14. Februarii 1721. & ex tenore epistolae DD. Afruch, & Sociorum sub die 2. Junii ejusdem anni, ex quibus apparet, non solum de fide habita de pretio, sed etiam de acceptatione mandati per Dominum Afruch, & de illius executione, cum subsecuta traditione mercium, & iustarum venditarum, mediante consignatione facta Procuratori dicti David Cayrelli mandante, imo cum consignatione facta Nauze pro David Cayrello sub eius nomine, & signo, quo eundem operatur effectum, ac si consignatio facta esset personae ejusdem Cayrelli committentis, iuxta textus punctuales in l. traditio. §. Ultimo, ff. de acquiren. rer. domin. & in l. 1. §. Per Procuratorem cum glossa ibi in verbo acquirat, & l. commun. 42. ff. de acquiren. vel amittend. posses. Racc. de mandat. numer. 108. & resp. part. 19. numer. 1. & segg. tom. 2. Res. Jansen. dec. 13. numer. 17. Insigens noster Dominus Cafareg. de Commercio, disp. 56. numer. 21. & segg. & post tractatum del Cambista Instruere dec. 8. numer. 2. & in terminis Mercium traditarum Vettori, seu Nauze de mandato committentis Gratian. cap. 500. numer. 12. & 30. & 31. & ibi Card. Amat. De Luca, & Card. De Luca de emp. disp. 5. numer. 6. & disp. 6. numer. 9. D. Cafareg. in tractat. del Cambista Instruere, dista dec. 8. numer. 3.
- 38 Ac etiam operatur alium effectum translationis veri Domini in eundem emptorem Gratian. discip. forens. 500. numer. 17. & per tot. Card. De Luca de emp. & vendit. disp. 5. numer. 1. & per tot. & de credit. disp. 33. numer. 9. Idem Dom. meus Cafareg. in tractat. de Commercio, d. disp. 38. in addit. n. 51. & segg. & in tractat. del Cambista Instruere cap. 3. numer. 48. & 49. & dec. 8. numer. 7. & segg. post eundem tractat.
- 39 Etiam non consistit de vera, & testi mensuratione, & traditione facta Personae ejusdem Cayrelli, cum eo ipso, quo merces apponuntur in Ballis, & ponuntur in Sarcinis, ac traduntur Nauze, & Vettori cum solis notulis, & annotationibus in libris, & cum Apocis operatoris, censetur implicite facta mensuratio, quae sufficit, ut dicatur vera mensuratio necessaria pro translatione domini, prout de hac implicita mensuratione bene Mans. consue. 275. Card. De Luca de emp. & vendit. disp. 5. n. 6. & segg. & de credit. & debiti. disp. 23. numer. 20. Dom. Cafareg. in Cafareg. de Commercio, Tom. II.

erudit. del Cambista Instruere in dec. 8. n. 6. & in tractat. de Commercio, disp. 10. n. 38. & n. 121. Res. in recent. dec. 340. numer. 8. part. 18. tom. 1.

Ac proinde translatio dominio in David Cayrellum, super cuius Bonis ob ejus decessum interdictum est Judicium Concursus, nulla ratio amplius domini sit considerabilis in Domino Afruch venditore, & Commissionario, & sic merces venditae, ut translatum in dominium Cayrelli, hodie subiectae hypothecae creditorum, & procedendum sit cum regula prioritatis in tempore, seu per viam contribui cum Creditoribus Cayrographis, iuxta Textum in supradicta L. Procuratoris, §. Plani, ff. de tribus. alium, cum aliis supra relatis in §. Ita communi placito, & in enunciata mea refelut. 20. numer. 4. quibus addi possunt Salgad. in Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 11. numer. 78. Capis. Laur. decif. 24. numer. 16. Mans. consue. 10. numer. 9. 10. 11. & segg. Dominus meus Cafareg. in citato doctissimo tractatu de Commercio, in Addit. ad disp. 38. numer. 51. & disp. 56. numer. 53. & in tract. del Cambista Instruere cap. 3. numer. 49.

Quibus tamen non obstantibus in contrariam nos devenimus sententiam favore Domini Afruch, nam reassumpta praeterea limitatione in contrarium deducta à Domini translatione in David Cayrellum emptorem, visum fuit, rationem decidendi defumi non posse à subiectione Mercium venditarum hypothecae aliorum Creditorum propter obstatum Legum, & consuetudinum Regni Galliarum in dicto Article 177. indemnitas venditorum consensum cum reservatione domini, seu specialia hypotheca, donec, & quousque pretium rerum venditarum confectum fuerint, etiam si à Venditore habita fuerit fides de pretio, de quibus Legibus, & consuetudinibus tenor sequens „ Non obstantes ancora, che avessi da-
to tempo al pagamento, se le cose si trovano in
mano del Debitor sequestrate ad istanza d' altri
Creditori, il Venditor può impedire la Vendita,
e ad i preteriti sopra tali cose agli altri Creditori
e usa recepit in toto Reguo, & in Civitate Ne-
massi, testimonium facit egregius vir Consiliarius
Regius, & Procurator Generalis in Regno Tholo-
sa, cui, tanquam Officiali Regio testimonium fa-
cienti de re ad sumum Officium spectante, plena fi-
des est adhibenda, ad tradita per Allograd. Jur. con-
tror. 32. numer. 4. & 5. Libr. 1. Res. apud Ter.
Par. Jur. quest. part. 1. decif. 5. numer. 19. tit. 12.
lib. 1. & coram Benincaf. decif. 243. numer. 4. &
decif. 292. numer. 15. & coram Orloben. decif. 182.
numer. 11. & segg. & coram Ansfeld. decif. 22. numer.
23. & in recent. decif. 54. numer. 16. & decif. 63.
numer. 9. & decif. 275. numer. 2. & decif. 292.
numer. 2. & decif. 322. numer. 23. & decif. 359. nu-
mer. 12. part. 11.

Et de quarum Legum validitate, iustitia, & equitate generaliter ad corrigendum asperitatem responsi Ulpiani in dicta l. Procuratoris loquuntur Thefaur. quaf. forens. lib. 2. quest. 74. numer. 1. verfic. verum ego, Card. De Luca de credit. & debiti. post certam partem supplementi observ. 133. & Ansfeld. de Commercio, & Mercator. disp. 56. numer. 34. & segg. & in specie Papon. in suis Arrestis lib. 11. tit. 3. de hypo-
thec. ubi pluries pro venditore refert fuisse iudica-
tum in parlamento Tholodano.

In qua ratione aequitatis fundata sunt alia plera Statuta ejusdem tenoris rationabiliter condita in aliis locis, & Principatibus, prout de Statuto Lucensi Socin. Sen. consue. 176. lib. 3. n. 2. Allograd. cons. 9. numer. 40. & segg. lib. primo Mequm. decif. Lucen. 31. numer. 32.

De Statuto Avenionensi Herryon. de Lauren. decif. 96. in princip. Card. De Luca d. observat. 133. & in tract. de Dote disp. 81. sub numer. 6. & disp. 166. numer. 63.

De Statuto Manruano Marten. decif. 36. numer. 4. Thefaur. dista quest. 74. numer. 1. Persic. & Ideo, Sord. decif. 56. in princ. & decif. 139. pariter in princip. Cyriac. contr. 81. in princ. & contr. 463. n. 12. & 13. Card. De Luca d. disp. 166. numer. 64. de Dote.

De Statuto Papiensi Cest. remed. subsid. 12. numer. 15. & remed. 124. numer. 40.

Et de Statuto Ferracienſi *Pignori ad Statut. Ferrar. lib. 2. rubr. 24. num. 15. Borden. colluſi. 49. numer. 31. in fin. lib. 2.*

Ac denique omiſſis alijs de Statuto Eugubino, *Cenciel. ad idem Statut. Eugub. lib. 2. Rubr. 33.*

Ita, quod inhærendo rationi, & æquitate dictarum Legum vigentium ad favorem Venditoris ſuper re
45 propria, non ſit diſcordandum de privilegio competentis Domino Alfruch venditori pro vindicatione Mercium venditarum, ſeu pro confectione pæti ab eis retractati adverſus quoscumque Creditores, etiam privilegiatos, ratione reſervationis Domini, ſive ſpecialis hypothecæ juxta Cenſuram dictarum Legum, ut probant *Adagon. deciſ. Luca. 31. num. 52. Almagrad. Sen. conſ. 9. per tot. lib. 1. Gob. apud Borden. colluſi. 49. numer. 175. 176. cum ſeqq. volum. 2. Pignori. ad Statut. Ferrar. dicta Rubr. 24. num. 13. lib. 2. Anſald. de Commercio. diſc. 56. num. 3. Cenciel. ad Statut. Eugub. lib. 2. Rubr. 33. per tot. Card. De Luca de Credit. & debiti. poſt tertiam partem Supplementi in dicta obſervat. 133. & de Dote diſc. 81. numer. 6. & diſc. 166. num. 63.*

Proſe ſi ipſemet Alfruch Venditor ſibi ſpecialiter ex pacto reſervaviſſet dominium ſuper re vendita, quæ
46 reſervatione inſtituit in Foro receptum eſt, nemine deſecante, quod venditor obſtinet prioritatem adverſus quoscumque Creditores, etiam ſortiores, ex traditis per *Carleval. de Judio tom. 2. diſc. 8. ſiſt. 3. num. 67. cum ſeqq. Aſterlin. de pignori. & hypothec. lib. 4. queſt. 41. ante numer. 54. verſ. Duodecimſus caſus. Adidon. ad deciſ. 666. numer. 117. part. 4. tom. 3. recent. & ego ipſe dicta reſolvi. 20. numer. 3. part. 1. tom. 1. Salgad. in labyrint. Credit. part. 1. cap. 11. num. 14. & ſeqq. Adagon. deciſ. Florent. numer. 7. Gob. apud Borden. colluſi. 49. numer. 148. & 149. & ſeqq. num. 2. Caſſald. conſil. forenſi. cap. 93. per tot. Conſtant. ad Statut. Urb. adnot. 30. num. 1. numer. 3. 15. & 16. ubi in ſpecie ſuper mobilibus, Card. De Luca de Credit. & debiti. diſc. 6. num. 6. & Rot. coram D. noſtris. Jm. deciſ. 337. repetita deciſ. 328. part. 8. & deciſ. 104. num. 1. part. 13. recent.*

47 Sicubi ſi tibi reſervaviſſet ſpeciem hypothecæ, quæ eodem operatur effectum ut venditor remaneat prior, & prior, donec pretium fuerit ſolutum *Sardul. in d. leg. ſi cum Doto tom. 3. ſolud. num. 32. idem Gratian. diſcept. forenſi. 911. numer. 24. & 25. Gair. de Credit. & debiti. d. cap. 4. queſt. 11. numer. 1208. & 1218. ubi inquit, creditorum mercium virtute ſpecialis hypothecæ præſertim anterieus Aſterlin. de pignori. & hypothec. dicta queſt. 41. num. 5. Hoderin. ad Sard. deciſ. 56. num. 1. Amat. Panormi. reſol. 3. numer. 26. & 27. Caſſ. de privileg. Credit. reg. 2. amplexat. 4. num. 1. & ſeqq. Conſtant. d. annot. 30. art. 1. num. 6. ſol. 489. num. 1. & in citata mea reſolvi. 20. num. 4. & 5. tom. 1.*

49 Quibus modis bene temperatur Juſti Civiliſ rigor, & venditori conſultius adverſus Creditores quoscumque, etiam privilegiatos, & etiam ex causa Dots *Gratian. diſcept. forenſi. 670. numer. 3. Capol. caſtel. 134. vulgari. num. 1. verſ. ſuſtit quando Aſterlin. de pignori. dicta queſt. 41. numer. 51. Card. De Luca de Dote diſc. 166. num. 39. Juleſp. de Reſe conſil. 25. num. 18. verſ. nihilominus. Borden. colluſi. legat. 48. num. 3. volum. 1. Urceol. conſil. 5. num. 67. Rot. apud Borden. colluſi. 49. numer. 134. & 155. tom. 2. Anſald. de Commercio. & Mercat. diſc. 84. num. 7. Baldoci. dec. 37. numer. 7. ſu. de Dote Amat. Panormi. dicta reſolvi. 3. m. 16. & 27. part. 1. Conſtantin. ad Statut. Urb. annot. 30. art. 1. num. 6. in fine, & ego ipſe in dicta reſolvi. 20. num. 5. Rot. coram Cavaler. deciſ. 429. num. 3. & coram Capra dec. 615. num. 1.*

50 Ac ita etiam conſultum eſt Venditori, ad effectum, ut ei permittiſſum ſit agere, non tam contra emptorem, quam contra Tertium poſſeſſorem ejus ſucceſſorem, ut obſervant *Aſterlin. de pignori. lib. 4. dicta queſt. 41. num. 34. & 65. Pogli. reſolvi. 122. num. 2. & 3. & ſeqq. Gratian. diſcept. 523. num. 25. Urceol. dicta conſil. 5. numer. 63. & 64. cum alijs ibi citatis.*

51 Atque etiam, ut valeat agere ſuper rebus obligatis extra Territorium *Bald. in l. canites Populi. Cod. de ſumm. Trinit. in ibi unde poſſet, in qua Jure eſt*

certum, non ſolunt mutatione loci. Suerus in l. poſt rem Judicatum. ff. de re Judicat. 6. Circa Judicem videndum, pag. 135. de Ponc. conſ. 34. num. 9. Gair. de Credit. cap. 4. queſt. 11. num. 2263. ubi quod hypotheca ſequitur rem hypothecam tamquam lepra leproſum.

Et ſive per pactum, ſive per Statutum dicta Juris
53 Communiſ diſpoſitio correctis ſit, ſeu moderata, omnia à pacto ad Statutum valeat argumentum, & e contra *Barboſ. loc. commun. argument. Jur. loc. 105. Gratian. diſcept. 348. num. 28. Pacini. de Locat. cap. 63. num. 73. Adſtrilli. dec. 147. num. 59. Rot. cor. Greg. dec. 204. num. 23.*

Ut in ſpecie caſus noſtri, quod idem operetur reſervatio Domini, ſive per Statutum, ſive per pactum expreſſum proſitum ſit ad favorem Venditoris, optime ſignat *Almagrad. ſen. dicta conſ. 9. numer. 44. & 45. lib. 1. cum, quod valide fieri poſſet per pactum, poſſit etiam fieri per Statutum, & illud idem, quod operatur pactum, multo fortius operetur Statutum *Kun. conſ. 51. num. 13. Almagrad. dicta conſ. 9. num. 45. Rot. citam Adami. deciſ. 62. num. 9.**

Nihil refragante obſectio aliato pro creditoribus, quod Judicium hujus Cause pro executione Contractus, & pro ſolutione preſti intentatum fuerit coram Domino Gubernatore Liburni, ubi pender Judicium conſentus Creditorum ſuper bonis David Cayrelli communis deporitur, itaque non eſſe attendenda Leges, & conſuetudines Regni Tholofæ, ſed Leges, & Statuta Etruriæ, aut Jus Commune, à quibus nullum privilegium prælationis, vel potioritatis impatiuntur eſt venditori, qui habuit ſedem de premio.

Quia hoc non obſtante, recedendum non eſſe à diſpoſitione particulari dictarum Legum in Civitate Nemausi receptam Nos arbitramur ſumus, ex ratione, quod dictum privilegium pro ſecuritate, & cautione venditoris reſpectu merita causa, & deſumatur originaliter ab eodem Contractu celebrato Nemausi, & ſic obſervanda ſunt Leges loci, in quo inquit ſunt Contractus, quia contrahentes ad Leges loci Contractus reſpectu conſentior, pro ut ex ratione l. ſi fundus d. ff. de evolution. communis Doctorum calculo receptum eſt, & in ſpecie per *Sardul. in d. l. canites Populi. numer. 15. & 16. Cod. de ſumm. Trinit. & Fide Catholica. Torni. conſ. 21. per tot. qui ſuper ſimili Legge, ſeu conſuetudine Veneta reſpondit in caſu Mantuæ agitata, & deciſa ſecundum conſuetudinem Venetiæ *Coler. de præſcript. exequat. par. 1. cap. 3. num. 171. & ſeqq. Antonel. de loco Legal. lib. 2. cap. 13. queſt. 5. num. 62. & 69. Jov. de ſolvent. in contrali. minor. gloſſ. 22. 9. 23. num. 15. Rot. Jervan. de Aſterlin. dec. 38. num. 3. & 4. verſ. & ex maxime Gob. conſil. deciſ. 27. num. 1. & 5. & per tot. tom. 2. ubi patet Mantuæ in Judicio conſentus inter Mercatores Borgomeſes Judicari ſecundum dictam Legem Venetiæ *Cambrani. ad Stat. Urb. in præſid. art. 2. numer. 115. Dominus inter Caiat. de Commercio. diſc. 43. numer. 19. Manſ. conſil. 209. num. 18. & 19. tom. 3. Rot. coram Coccin. deciſ. 116. num. 3. & 4. & coram Seraphini. deciſ. 332. num. 1. & in recent. dec. 101. num. 1. & ſeqq. part. 17.***

Quæ conſuſio locum ſibi vindicat, etiam Judicium inſtituente extra locum Contractus, & in alieno Foro, *Alexander conſ. 58. num. 2. lib. 7. Sard. conſ. 483. numer. 3. Antonel. de loco legal. lib. 2. cap. 13. num. 64. Aſterlin. de reſolvi. & ambig. lib. 3. tit. 14. in fin. Gob. dicta conſil. deciſ. 47. num. 7. tom. 2. ubi quod non eſt novum, quod ſi in uno loco agatur, & tamen Contractus ſecundum Leges alterius Territorii pducitur.*

Communiquiſ etiam eſt diſtinctio, quod, ut diſſerent de modo procedendi in Juſticio, aut de Juribus Contractus, cui robur, & ſpecialis forma tributa eſt à Statuto, vel à contrahentibus, & in primo caſu attendendum ſit Statutum Loci, in quo Juſticiam agitur; In ſecundo vero caſu attendendum Statutum Loci, in quo ſunt celebrati contractus, ut diſtinguendo docent *Decian. conſ. 12. numer. 185. & 186. lib. 1. Alderani. Maſcard. de Stat. interpret. conſil. 7. num. 80. ſuſſer in fin. Adami. conſil. 209. num. 18. & 19. tom. 3.*

60 Cui distinctioni adscribitur altera, quod, aut distinetur de qualitatibus, & conditionibus contingentibus in ipso Contractu, & tempore Contrahendi, prout in presenti, & tunc inspicendum sit locus Contractus, aut de qualitatibus contingentibus post contractum ex negligentia, vel mora, & tunc inspicendum sit locus, ubi illa mora contracta est, prout ut ex *Bartholo in L. causis Populi Cod. de Summa Trinit. Salicet. ibidem num. 6. & Bald. num. 21. & Hoderi. ad Sord. dec. 312. num. 1. & 4. ubi in Terminis hypothecae exercititia causa Territorium.*

61 Et conclusio procedit, etiam Contrahentes essent forenses, *Ceter. de process. execut. part. 1. cap. 3. num. 171. & seqq. ubi dicit, quod contrahens, etiam forensis ligatur consuetudini loci contractus, adeo, ut fecundum illam consuetudinem actus videatur esse declaratus, quem refert, & sequitur Anton. de loco legal. lib. 2. cap. 15. quest. 5. numer. 68. & 69.*

In dubium verò revocari non potest in casu nostro, quin contractus fuerit celebratus, & conclusus in Civitate Nemausi, quia ex serie facti supra exposita, bene patet, quod David Cayrelli Liburni, moram trahens, direxit ordinem ad Dominum Alfruch comitensem in dicta Civitate pro transmissione Mercium, & quod ordo, seu mandatum fuit acceptatum per Dominum Alfruch, imo fuit in dicta Urbe executioni demandatum cum consignatione Mercium Navae ad formam ordinis Cayrelli committentis, ex quo sequitur, quod, cum Nemausi DD. Alfruch, & Socii receperint Epistolam, & Mandatum acceptaverint, & merces consignaverint Procuratori Cayrelli sub expresso nomine ejusdem, bene

62 dicitur ibi celebratus contractus, quia illic conjuncti fuerunt consensus mandantis, & mandatarii, & in dicto loco negotium fuit gestum, & venditio fuit conclusa, & executioni demandata, ut punctualiter in terminis mandantis, & Mandatarii, & loci, in quo contractus mandantarius Anton. de loco legal. lib. 2. cap. 1. numer. 232. in fin. Salicet. in Labyrinth. credis. part. 1. cap. 30. numer. 18. 19. & 30. ubi quod Contractus non censetur factus in loco, quo fuit datum mandatum, sed in loco, quo consensus contrahendum conjuncti fuerunt, & Procurator contractus, ac mandati executio facta fuit, afferendo exemplum mandati ad delinquendum, in quo casu attenditur locus, quo mandantarius perpetravit delictum

63 *Rot. Gen. decif. 161. num. 4. ubi quod in mandato attenditur locus, in quem per litteras transmissum consensus Card. De Luc. de Jurisdic. diff. 71. numer. 4. Francisc. Rec. de mandat. num. 163. vol. 2. & Dominus meus Auditor Jacob de Comitibus in decif. 32. Florent. num. 33. & 57. tom. 1. Rot. Joann. de Mercat. decif. 162. Dominus Casareg. de Commere. diff. 9. num. 21. & 22.*

64 Quod in individuo casus nostri locum habet in venditione Mercium facta à Mercatore loci, cui Merces fuerunt commissa à suo correspondenti absente, nam per consignationem earum sub nomine committentis remanet venditio perfecta, & dicitur inita in loco mandantarii, ut monet precise Card. De Luca de empt. & vendit. diff. 5. num. 8. ubi „ides ex „tunc contractus remanet perfectus, atque dominium „transfertur in emptorem „& diff. 6. in fine.

Non trahitur altero obiecto, in quo insisterent creditores, quod in presenti hypothese non agitur de mandato, sed de venditione directa, & immediate conclusa inter contrahentes, quodque sine agitur de mandato ad transmittendas Merces, sive de directa emptione, & venditione Mercium inter ipsos Mercatores, nullatenus consistit de unionis consensum in Civitate Nemausi, sed potius in Civitate Liburni, ubi Cayrellus approbavit emptiorem pretio solito per Dominum Alfruch.

Ex ratione quoad mandatum, quod non fuit per Alfruch illud fcriptum, & acceptatum in pretio taxam à Cayrello, dum Merces fuerunt expedite pretio majori, & ideo nihil actum, quia forma mandati non fuit servata *L. si diligenter f. mandati, Atantic. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 16. Bonac. de Contrah. diff. 1. quest. 1. punct. 6. num. 11. „ibi „nam quod „fuit contra, vel prater, vel citra formam Mandati „Casareg. de Commere. Tom. II.*

ti, non valet, nam aliud agere videtur „Onnet. de contrah. tradit. 13. diff. 45. de mandato feli. 4. num. 87. 88. & seqq. tom. 2.

Et sic etiam nulla dicitur in dicta Civitate inita, seu perfecta venditio, & respective emptio, stance dicto dissenso in pretio, quod est de substantia Contractus emptiōis, & venditionis, ut eleganter explicat Ulpianus in l. in venditionibus 9. ff. de contrahen. empt. & ibi scribentes omnes, *Atantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 4. num. 5. & Dom. meus Casareg. in magistrati diff. 179. numer. 4. & 5. de Commere. & Rot. curam Merlin. decif. 567. numer. 4. 5. & 6. & seqq. ubi quod deficiente pretio, tamquam de substantia sustineri non possit Contractus.*

Nam hoc quoque obiecto non obstante non censuimus, Contractum tam Mandati, quam venditionis Nemausi initum fuisse.

Quo enim ad primum non dubitavimus de mandato Cayrelli, & de acceptance Alfruch in substantia ejusdem mandati, quia statim, perventa epistola missiva Cayrelli ad Dom. Alfruch, merces commissa, in earum natura, & substantia fuerunt consignatae Procuratori Cayrelli, ac ad eum expedire, & transmissae ex superioris narratis, juxta tenorem, & formam commissionis, & fuit advocatum pretium ad debitum in libris D. Alfruch, & fuit certioratus Cayrellus mediante epistola responsiva D. Alfruch de transmissione, & de annotatione pretii ad ejus debitum, quae omnia convincunt reciprocam consensum, & acceptance Domini Alfruch, & praesentem cum idem Alfruch in suis libris, & computis ante expeditionem ultra pretium Mercium dederit debitum Cayrello de provisionibus, quod manifeste ostendit, & probat non solum Mandatum, sed etiam acceptance mandati, dum hujusmodi provisiones in specie obtineri non possent, nec possent à Correspondentibus, nisi in pretium negotii susceperit, & executioni demandati, ut docet Card. De Luca de empt. & vendit. diff. 5. num. 2. vers. quod clarius, Dominus meus Casareg. dicto diff. 179. numer. 13. & 14. de Commere. & mercat.

Non attenta dicta alteratione, & augmento pretii prater, & supra commissionem, quia cum servata fuerit forma mandati in transmissione Mercium committentis in earum naturali substantia, & in omnibus aliis qualitatibus essentialibus ostendentibus totum D. Alfruch exequendi commissionem, non dicitur deficere consensus Mandatarii, seu acceptatio Mandati, etiam si supra pretium praescriptum aliquid addiderit, & plurius emerit, quia consensio de acceptance in aliis partibus essentialibus, ita arguendus est coconsensus pretio, saltem pro rata taxata in Epistola Cayrelli, quia in majori summa minor continetur, qua ratione competere Mandatario actionem Mandati, à die suscepi Mandati, etiam si plura Mandantarii emerit, respondent de magis communi sententia Doctores juxta clarum responsum Proculi Juris Consulti translati ab Imperatore Justiniano in Inst. in §. si qui exequatur lib. 3. tit. de mandato 26. & ibi Gloss. & Pichard. sub numer. 3. vers. in concurrente vero quantitate, & Ottom. ibid. n. 3. ubi optine, & Angelus de Arrio in priv. ante num. 1. pag. 183. à tergo, ubi, quod utile per interit in separabilibus non viciatur, & Franciscus Baldovinus ibidem in Annot. pag. 580. Vers. Sed. diversa Schola, in illis verbis „Cum proposuisset Paulus, si pretium statui, „etque plaris emissi: quidam respondent Mandati „se habere alimen, etiam si paratus esset id, quod „excedit, remittere, subiecit Cajus, quod hoc perit. „nos. Sed Praetulus reitit eam expositam usque ad „pretium Statutum aliorum. Qua sententia facti bene „nignior est „& Fortius eodem tit. de Mandato numer. 9.

Quia conclusio si procedit in emptione à Mandatario inita cum tertio, eadem ratione locum habere debet in emptione facta à se ipso juxta stylum, & morem Mercatorum, quia nulla datur ratio differentiae.

Praeter quoniam quod sublati de medio mandato, & praesupposito fraudum sensum, & mentem creditorum, quod Alfruch differenter à minori pretio oblato, & ex hoc capite vigore mandati, dici non

posse Contractus iniuri, & perfectus in locum Mandatarii, nihilominus, cum ad alios actus postea Altruch deveniret, transmittendo Mercem, & accordando in suis Libris Cayrellum debitorum integri pretii, & provisionum, certum est, & indubitatum quod negotium fuit gestum pro Cayrello, & ad faciendam ei rem gratiam.

- 74 Et sic sequitur, quod deficiente etiam Mandato, sive per non acceptationem Mandatarii, sive ex eo quod nullum præcesserit Mandatum de emendo, & transmittendo Mercem, seu et ex eo quod non convenisset in pretio, datur tamen Altruch assumptus in se negotium, & nomine Cayrelli transmissit Mercem commillas, ille effectus fuerit de Mandatarii Negotiorum gestore. *Res. Jansen. de Mercator. dec. 23. num. 8. Statuta de Commert. §. 2. Gloss. 3. num. 364. 365. 366. & 367. Dominus meus Calareg. dicto diff. 179. num. 16. cum seqq. de Commert. & Mercat. Quid in gestione*
- 75 negotii proprie reputatur per Mandatario respectu illius, cujus negotium gessit. *Ancheran. conf. 123. numer. 4. & seqq. Paris. conf. 78. n. 12. & 13. libr. 3. Ornat. de contract. tituli. 16. disp. 47. tit. de negotiis gestis in princ. tom. 2. fol. 693. & Dom. Calareg. in dicto eleganti diff. 179. num. 16. & 17. cum pluribus seqq. usque ad fin. lib. 3.*

Ac etiam sequitur, quod, cum post transmissionem in substantia, & qualitate à Cayrelli experta, & post certiorationem Cayrelli de transmissione eorum, & de pretio voluit à D. Altruch, & notoritate in ejus Libris ad debitum Cayrelli, omnia gesta per Altruch fuerint ad eodem Cayrello expresse approbata, & ratificata, propterea ex tali approbatione, & ratificatione reputantur omnia peracta per Altruch gesta de mandato, & ordine Cayrelli, seu solum ad eo, ut ejus negotiorum gestione, vigore ratificationis, quæ per fictionem juris retrotrahitur, & Mandato equiparatur, ac operatur, ut Actus, & Contractus censentur iniuri, & perfectus ab initio in loco gestionis, cum consensu Domini, prout de ratificatione in negotiorum gestione autem omnes tradidit Cui, in leg. §i pecuniam 9. numer. 2. vers. fin. ff. de negot. gest. §i ubi n. Quia alio negotiorum

- gestorum quasi natura est, quæ ratificationis secuta oritur ex gestione & post Cynam Barrois in eadem l. §i pecuniam num. 1. per ea verba „ Quandoque habet rationem negotiorum gestum per alios, & tunc si quidem mandatum præcessit, licet non fuerit acceptum a Mandatario, tunc tamen si postea qui gerat, facta ratificatione oritur alio Adm. datur „ Et optimè Ancheran. conf. 123. numer. 4.
- 77 & §i ubi quod omnis gestio sine Mandato deficit à principio ex defectu potestatis, sed ratificatione facta Dominus eorum habens ad se illud negotium, tamen suam, & de ejus Mandato gestum, trahit. *Natis. conf. 126. sub num. 6. & Calvin. de acquit. lib. 2. cap. 159. num. 55. & Jovius de solemn. in contract. Altruch. Gloss. 22. §. 23. num. 13. & polcherrie Dominus meus Calareg. dicto diff. 179. numer. 16. & 17. cum pluribus seq. usque ad fin.*

- 78 Et de retrotrahione per ratificationem gestorum, tam in Terminis Mandatarii, quam negotiorum gestorum, habetur ex textu in cap. ratificationem de regul. Jur. in 6. „ ubi „ ratificationem retrotrahit, „ & Mandatum non est dubium comparari „ ibique Gloss. in verbo in contractibus, & confirmat alios egregios Textus in l. Filius Familias 7. in princ. C. ad Alacerden. causa de retrotrah. cap. 2. numer. 13. & cap. 8. cap. 4. num. 1. Altruch. Pignat. contr. 79. num. 1. & seqq. cont. 2. Calvin. de acquit. cap. 159. num. 55. lib. 2. Capen. discept. Forens. 86. num. 3. & seqq. discept. 290. num. 4. §. 6. & 12. Paulat. differt. 55. art. 4. num. 71. Ruc. respons. 7. numer. 11. tom. 1. Altruch. de pign. lib. 4. tit. 1. quest. 22. num. 70. 71. 72. & seqq. Surd. decif. 159. numer. 12. ubi quod procedit etiam in Actibus speciale Mandatum requiruntibus. *Hedder. ad Surd. decif. 159. num. 3. Scapp. ad Gratian. decif. 105. num. 12. scribentes Florentini in Dec. 169. numer. 12. apud Palm. decif. Lutet. Dominus Calareg. de Commert. diff. 30. num. 71. ubi Domino eorum habente actum ultra fines ejus Mandati, permittit est, ac si in excessu Mandatum quoque præcessisset, & discept. 37. nu-*

mer. 4. Dominus meus Auditor de Comitibus decif. Florent. 32. num. 24. Rota coram Gregor. dec. 525. numer. 4. & §. 3. coram Cerro decif. 103. num. 18. & decif. 129. num. 9. & coram Danusat. Jun. decif. 183. num. 8. & coram Capera dec. 61. numer. 13. & dec. 382. num. 10. & in recent. decif. 22. num. 7. part. 6. & decif. 244. num. 9. part. 10. & decif. 11. num. 17. part. 11. & dec. 179. num. 9. part. 13. & decif. 398. num. 7. part. 18. & decif. 422. numer. 13. part. 19.

Talis enim est natura ratificationis, ut retrotrahatur ad diem actus celebrati, & habetur, ac si consensus ratificationis à principio intervenisset in ipsius actus confectio, & ratificatus fuisset præfatus loco, & tempore Actus gestus, bene Surd. dicta decif. 231. num. 21. & 12. Cofa de retrotrah. cap. 8. cap. 4. num. 12. & seqq. & num. 16. & cap. 10. offit. 3. numer. 2. & 3. ubi quod retrotrahit operatur presentiam partis, nam ratificatio ex vi fictionis retrotrahitive fingit, ratificationem fuisse præfatum Actui ratificato. *Scapp. ad Gratian. dicta decif. 105. numer. 13. Ruc. dicto respons. 7. num. 11. tom. 1. Juv. de solemn. in contract. minor. Gloss. 12. §. 23. num. 13. ubi quod ad tempus Actus gestus ratificatio retrotrahatur. Capen. discept. 290. numer. 12. libr. 4. Rot. divers. decif. 132. numer. 23. part. 2. & in recent. decif. 244. num. 11. part. 10. que est coram Cerro inter suos decif. 279. numer. 9. in fin. & in recent. decif. 433. num. 11. part. 13.*

Quicquid fuerit appositum ad excludendum retrotrahitionem auctoritate aliquorum Doctorem asserentium, actum deservire spiritum, & essentiam à die ratificationis, quia omnia Jura in contrarium deducta procedunt in casu Actus originaliter nulli, & invalidi, in quo locum non esse retrotrahitionem, docet communis schola Doctorem, ea ratione, quia, cum Actus sui nullus, & non existens non sit ratificabilis, & sic subsequens ratificatio nullum inveniat principium legitimum conservabile, impossibile est et ex sequi posse retrotrahitionem, proptereaque ratificationem tali casu fortiori suum effectum, ex nunc, & actum omnino novum importare, attendendo solum tempus ratificationis juxta auctoritatem Jov. de solemn. in contract. minor. Gloss. 22. §. 23. numer. 131. & seqq. Altruch. Pignat. contror. 19. num. 7. & seqq. Contror. 1. contr. 106. num. 40. Contror. 2. Gratian. discept. Forens. cap. 124. num. 22. & cap. 470. num. 21. & seqq. & 993. numer. 4. Confessio. ad Stat. Urb. annor. 45. art. 2. num. 164. & seqq. Tomat. dec. 100. num. 13. & seqq. Surd. decif. 70. num. 16. & 17. & 22. & ibi Hedder. num. 1. & dec. 245. num. 5. & 9. Pofth. refel. 78. numer. 21. 30. & 31. Altruch. Sen. conf. 26. num. 15. lib. 1. Altruch. Jun. contror. 11. numer. 47. Anticell. de tempore legal. lib. 1. cap. 62. numer. 1. Baldus. ad Roman. conf. 37. num. 59. & 61. Card. De Luca de legitim. lib. 23. numer. 7. & 8. Capen. discept. 86. sub num. 13. & discept. 290. num. 16. Ruc. Episc. fidem. discept. 152. n. 6. tom. 2. Anticell. de tempore legal. lib. 1. cap. 62. num. 1. Rot. dec. 395. n. 10. coram Ledouff. & coram Bich. dec. 261. num. 4. & in rec. dec. 357. sub num. 2. part. & dec. 82. num. 5. 6. 7. part. 6. & dec. 14. num. 5. inter recollit. in Altruch. ad ornat. Card. De Luca de credit. & super censu. legal. dec. 3. numer. 31. & post Paulat. differt. 15. decif. 2. num. 4.

In hoc vero casu Nos non versamur, sed in Contractu valido in sua origine celebrato à Procuratore cum Mandato Domini, & curente solum consensu committentis in parva, & tenui parte pretii non ordinati in commissione, & Mandato, seu ad summum versum in negotiorum gestione, qui nomine alterius contractum iniit, in quo casu, cum ab initio actus non sit nullus in sui essentia, quia non peccat in forma, vel ob Jura resistentiam, sed solum indiget consensu unius ex contrahentibus, rectè fit retrotrahitio per ratificationem ad eum initium contractus, quia ratificatio invenit principium conservativum, & actus sustineat ex tunc juxta distinctionem communiter receptam in consulendo, & judicando, ut in puncto Cofa de retrotrah. cap. 4. cap. 4. numer. 16. Joan. Christoph. Gerwald. de ratific. tit. de Person. Judi-

Judicium Confusum. §. & primum numer. 13. pag. 408. *Gratiani, diff. cap. Paroli, cap. 124. numer. 23. & caput. 933. numer. 17. & caput. 963. numer. 5. & 13. Sord. decif. 70. numer. 24. 25. & seqq. & numer. 28. & 29. usque ad fin. & per tot. & ibi Hoderi, in observat. n. 3. Constantin. ad Statut. Urb. anver. 44. artic. 15. n. 351. & annot. 45. artic. 2. num. 267. & 268. tom. 2. Juri de solemn. in contrah. numer. Gloss. 22. §. 23. n. 77. optant. *Manf. consulti. 439. numer. 15. 16. 17. seqq. tom. 3. Rur. in recen. dec. 82. numer. 6. 7. & seqq. part. 6. & decif. 324. numer. 16. part. 11. & in Firsihen. Salviani Luna 20. Junii 1718. §. Cujus quidem coram R. P. Dom. Crispo, & per tot. ubi Rota Romana pertransit cum hac communissima distinctione.**

Qua distinctione tenent, auctoritates in contrarium adductæ nullatenus applicantur. *Paroli* enim conf. 47. non officit imo faver nostre opinioni, prout in numer. 30. & 31. ubi quod ratificatio Mandato requiratur, & retrahatur, & numer. 33. ubi quod ratificatio est ad instar Mandati specialis, ubi 83 speciale requiritur & numer. 95. & 96. in eorum impugnat retractionem, in quantum non constabat de ratificatione, ac de alia ejus nomine gesto. *Tiracoll. de ritratti. consensum. 1. gloss. 10. num. 66. 67. & 68. non obstat, cum ibi agatur de repute prescripto à Statuto Consanguinitatis ad retrahendum, nam Statuta regulariter intelliguntur de actu vero, & non ficto.*

Lambertus, de Contrah. ad fin. tractat. quest. 6. n. 798. & sequentibus, loquens de Contrahitu ipso jure nullo, quo casu nunquam retrahatur ratihabito, & ibidem ipse declarat, & eos quoque supra firmavit.

Rota quoque in rec. decif. 62. numer. 18. 19. & 86 sequentibus, part. 7. procedit in terminis similibus Contractus nulli, & invalidi in sui origine, ob restitutam consuetudinem Egidiane prescribentis in Statu Ecclesiastico certis solemnitatibus in contrahibus minorum, & mulierum sub pena nullitatis ipso jure.

Unde jura in contrarium adducta, non discordant à nostra sententia, immo conveniunt cum superiori distinctione communiter approbata, & ita admissa retractione ad tempus actus gesto, ac si contrahentes fuissent presentes, firmissima remanet resolutio, quod servande sunt Leges loci, in quo negotium gestum fuit, & non loci, in quo fuit confirmatum, & sic in suo robore persistit limitatio supra deducta, quod per reservationem hypothecæ juxta consuetudines Gallicæ, sufficiens provium sit Dominis Altruch, & Sociis adversus alios Creditores, etiam anteriores, & privilegiatos.

Quæ & si erubescant ad sustinendam posterioritatem D. Altruch, alia limitatio non minoris roboris concurret in favorem Domini Altruch, qua etiam inspicitur à nos fuisse ad ita judicandum, videlicet non translationem Domini in David Cayrellum mercium venditarius, non obstante fide habita de pretio, quia de tempore ordinis directi ad Dominum Altruch, seu paulo post commissionem, idem Cayrel erat decoctus, seu proximus decoctioni, que operaretur, ut Dominum non censetur transiitum in emptorem, & fides habita pro non habita habeatur in odium, & pernam doli, & fraudis, que præsumitur dedisse causam habende fidei de pretio, juxta individualem doctrinam Baldi in l. si cum Dote 23. §. finali sub numer. 2. vers. Quid dicimus ff. solute Matrimonio. Negof. de pignor. par. 5. memb. 2. n. 18. Gicardi. dec. 63. per tot. Aterlin. de pignor. & hypothec. lib. 4. quest. 41. numer. 14. Anton. de Marin. resolut. lib. 1. cap. 260. & in observat. ad Reverter. decif. 8. numer. 2. Persic. nisi tempore Contrahitis, Adlen. ad decif. 16. n. 116. & seqq. & num. 304. & seqq. par. 8. *Manf. consulti. 10. numer. 27. & 41. tom. 1. Valeron. de transact. tit. 4. quest. 8. num. 38. Recr. de decoct. Mercat. Nicolai. 42. numer. 123. & seqq. & num. 289. Amari. resolut. 3. numer. 45. Giardi. observat. 94. num. 30. 31. & seqq. ferè per tot. Caffald. consulti. 93. numer. 6. lib. 1. iuxta Rota nostra Florent. apud *Manf. consulti. 343. numer. 57. 58. & seqq. Dom. Cafarez de Commercio. diff. 38. numer. 55. & diff. 36. numer. 73. in fin. & diff. 73. n. 15. & n. 25. & in tract. del Cambio Altruch cap. 7. num. 18.**

De decoctione vero Cayrelli, seu Sazii ejus penam decoctioni, satis superque apparet, dum de virtute ejus negotii, & Parramoni ante contrahitum nunquam fuit datum documentum ab ejus Defensoribus, per eorum curiam dispositionis Causæ, neque de tempore Contrahitis, imo per Documenta exhibita per D. Altruch ostensa fuit illius impotentia.

Admittente enim partes, perspicuum esse, & notissimum, quod David Cayrel à Gallia in Ermeniam non inopè pervenerit, quodque pro simplici juvene receptus fuerit in negotio Bernardi Senii Mercatoris Liburnensis cum modico salario.

Paret etiam ex processu Altruch pag. 344. esse alieno gravatum dimississe Officium in fine Anni 1720. & vix dimisso officio, & servitio Bernardi Senii assumptisse Mercatum, prout constat ex supra enunciatâ Epistola scripta Domino Altruch die 14. Februarii 1721. quo brevi temporis spatio inveritibile, iuxta impossibile est acquisivisse opes sufficientes ad fundandum capitale necessarium pro negotio assumpto.

Certum quoque est, quod non elapsis paucis mensibus à die incceptione negotiationis impossibiles fuit propter insufficienciam persolvere Mercis emptas à diversis Mercatoribus, ac satisficere pluribus fideis eidem tractis, & protestatis, ac aliis pluribus debitis contrahitis, prout ex processu Altruch, pag. 38. 47. 51. 55. 174. 264. 280. 332. 320. & 342. & 364.

Ita quod nunquam fuerit locus debendi de ejus impotentia à principio usque ad finem ejus negotiationis, pro ut denique ab eorum fuit comprobatum, dum merces transmissæ à Domino Altruch vix pervenerunt in Portum Liburni posse fuerunt fidei sequestro à Capitaneo Navis pro Nautis, & Cambiis maritima, ac etiam ab aliis pluribus creditoribus pro eorum creditis, adeo ut ille coactus fuerit illum Foro publicè cedere per decoctionem formalem in Judicio declaratam, in quo Judicio ex descriptione ejus capitalis remanentis valori aperta, & detecta fuit summa egestas, & non solum de tempore declarate decoctionis, verum etiam de tempore Contrahitis iuxta cum Domino Altruch.

Ad probandum enim decoctionem certa regula non est in jure determinata, neque ad probandum quando quis sit proximus decoctioni, ut advertit *Card. de Luca de cred. & debet. diff. 10. n. 13.* & ideo, cum non doceretur pro parte David Cayrelli de ejus idoneitate, & capacitate ante Contrahitum, & quod à die inhi Contrahitis aliquod ille passus fuerat detractionem casu fortuito, & inopinato, & propter quod ejus substantia perierat, & factus fuerit non solvendo, sequitur, quod etiam ante Contrahitum fuerit in eodem Sazui, & quod eidem ob inopiam impossibile erat solvere pretium dictarum Mercium, quod fuit ad arguendum illum de eo tempore, aut decoctum, aut proximum decoctioni, prout ad hanc propositionem optime ponderat Rota nostra Florentina apud *Manf. consulti. 343. numer. 64. tom. 4. & Dominus meus Cafarez in citato discursu. 75. numer. 6. & numer. 18. versio. quia prima.*

Non obstante quod decursum fuerit spatium plurimum mensium a die Contrahitis, ad diem declaratæ decoctionis, quia ad hoc probandum, tempus non est præfixum, & à Jure præfixum.

Quoniam enim proximus decoctioni aliquando fuerit dictus ille, qui foci cessit post badium, vel triiduum, ut voluerunt *Sirac. de decoct. numer. 3. & 31. Niquetol. allegat. 16. numer. 33. & seqq. Rur. Florentina apud *Manf. dicta consulti. 343. numer. 4. seu post quatuor, vel sex dies, Dominus Cafarez. dicta diff. 75. n. 5. & 6. seu infra decem dies, Dom. Cafarez. dec. diff. 75. numer. 5. seu post quindecim dies, ut ait *Cardin. de Luca de Camb. diff. 25. numer. 12. & de Regalib. diff. 115. numer. 10. Domin. Cafarez. dicta diff. 75. numer. 5. & 6. Samini. contr. 27. numer. 59. Rota apud *Burati. decif. 9. numer. 2. & decif. 104. num. 5. & cor. Rich. decif. 191. num. 2. & la raten. dec. 299. num. 14. & 15. part. 15.****

Nihilominus juxta vicentem, & magis receptam sententiam arbitrio boni Judicis relictum est dignoscere, quatenus proximus decoctioni dicatur secundum circumstantias facti, que præbent validissimum, acque juri consensum argumentum proximitatis decoctionis. *Cardinal.*

levat. de Judic. tom. 2. tit. 3. differe. 6. numer. 34. Rot. Florent. apud Adanf. diff. consil. 343. numer. 69. Cardin. De Luca de credit. & debiti. diff. 10. numer. 13. & 14. & de Cambiis diff. 25. numer. 10. Valerius de transact. quafi. 8. sub numer. 39. & seqq. Anfaldis de Commercio. diff. 3. numer. 16. & 17. Dominus Cafareg. diff. diff. corf. 75. numer. 6. & seqq. & in specie de decoctione etiam post Annum, antequam circumstantiis denotantibus fraudem, & dolum Rot. Lucen. diff. 41. num. 4. post Balducc. ad Ramon. tom. 2. & Cardinal. De Luca de Cambiis diff. 25. numer. 9. & 10. & de credit. & debiti. diff. 10. numer. 12. 13. & 14. Rota nigra Florentina apud Palm. diff. Lucen. 143. numer. 45. & seqq. tom. 2. Rota Romana diff. 308. numer. 10. per. 13.

- Neque ad obtinendas dictas probationes circa illius statum decoctionis proximum, vel illius latentis decoctionis, vis fuit consideranda allegata contentum astatum Nominis Cayrelli in foro, super qua insistebant inniti auctoritate Rota coram R. P. D. Ravanti. de Gemachis, apud Dominum Cafareg. in tractat. del Cambiis Instruito diff. 1. & diff. 2. quia contrarium desumptum hinc ex subsequenibus epistolis Domini Afruch celeriter transmissis ab eo post expeditionem Mercium ad Capitanum Navis, adhuc iter agerem, ordine expresso eodem injuncto illas non consignandi Cayrello propter decoctam, & publicatam ejus deterioracionem, ac etiam apparuit ex tot, tantisque literis eodem tempore prolatas, ac etiam ex immediatis sequestris plurium Croicorum super eisdem
- 94 Mercibus, & ex ejus Statu legitime probato, justa superius narrata, quibus infimul concurrentibus, corruere in factis praeteritis estimacionem communem nominis Cayrelli in foro, & periculum probari imminenti, seu latentem illius decoctionem, bene docent Anfal. de Mercator. diff. 5. numer. 16. 17. & 18. D. Cafareg. de Commercio. diff. 75. per tot.

- Quibus jactis fundamentis visum fuit ad evidenciam relucere bonum Jus DD. Afruch, & Sociorum, siquidem attento non tam ultimo fundamento Contractus inito in statu proxima decoctionis, quam altero reservationis domini, & specialis hypothecae reservatae per consuetudines Galliae, sequitur indubitata conclusio, Dominium dictarum Mercium translatum non fuisse in David Cayrellum emptorem, ac nunquam fuisse abdicatum a Domino Afruch venditore, aut dictas Merces cum hac obligatione semper transivisse
- 95 affectas, siquae penissimum esse Domino Afruch prosequi Merces venditas exstantes, seu consequi pretium ex illis retractatum, aut remedium rei vindicationis ad textum in dicta l. Procuratoris, §. Plane, ff. de tribus. action. & jura individualium doctrinam Bald. in leg. cum Ditem 23. §. fin. numer. 2. vers. quid dicemus ff. solus. Matrimon. Atque de privileg. credit. reg. 1. Amplius. 13. numer. 3. Strahan. Jon. resolut. 149. numer. 26. tom. 2. Adanf. consil. 10. numer. 27. tom. 1. & consil. 343. numer. 47. tom. 4. Adanf. de evict. quafi. 41. per locum Gratian. differe. Forens. 967. numer. 2. & sequentibus Dominus Cafareg. in tractat. del Cambiis Instruito cap. 3. numer. 42. 43. & sequentibus, & in tractat. de Commercio, discurs. 75. numer. 16.

- Aur remedium specialis hypothecae super eis reservatae, quo Venditori succurrunt advenit quoscunque possideres ex adductis supra in §. Quibus modis, in §. ha etiam consilium, & §. Atque etiam.

- 97 Et sic constato de legitimitate dictarum sententiarum, consensuum, revisionem recte fuisse concessam Odd. de rescript. quafi. 79. numer. 11. & seqq. Strac. de re Judic. Gloss. 14. quafi. 11. numer. 59. Benden. Consil. 30. numer. 17. vers. si secundo modo, tom. 2. consil. 129. numer. 34. tom. 2. & consil. 392. numer. 2. tom. 5. Cyriac. contrav. 123. numer. 52. & contrav. 183. numer. 82. & 85. Adell. in obsequio, ad Castill. de aliment. cap. 8. numer. 10. Benden. collat. legal. 30. numer. 274. tom. 2. & idem Benden. apud Palm. Neque. dec. Lucen. 361. numer. 2. tom. 4.

- Et sententiam DD. Consilium Maris fuisse rescindendam, & revocandam, ut per Menoch. de arbit. Judic. quafi. 87. §. a numer. 12. cum pluribus seqq. Card. de Luc. de Judic. diff. 3. numer. 24. Alibi. de incompleto. in Judic. quafi. 37. numer. 324. & seqq. Rot. inter.

cent. diff. 32. numer. 30. per. 15. & in Adanf. ad Card. de Luc. de Judic. tit. 15. numer. 3.

A D D I T I Q.

Ad num. 12.

Idem quod diximus sub num. 12. hujus Discursus, habet locum etiam in negotiorum gestore, qui similiter potest a se emere pro absentem. Nos diff. 76. numer. 18. & in addis. per DD. ibi citatos.

A R G U M E N T U M.

De Suprema auctoritate, & Jurisdictione DD. Suprafindacorum Florentie super omnes administrationes tum Aerae publicae, & privati Serenissimi Magni Ducis Etruriae, tum aliorum bonorum ad quascunque Civitates, Communitates, Collegia, Montes Pios, aliaque loca publica spectantium.

S U M M A R I U M.

- 1 Sub appellatione publica pecunia, aut publicae rei, & interfecto, non comprehenduntur nuptiae, res, & bona, quae sunt de Patrimonio publico, & privato Principis.
- 2 Et ideo non veniunt res, & bona spectantia ad aliquam Civitatem, & universitatem numer. 2.
- 3 Intellige in sensu proprio, sicut lato modo, vel improprie numer. 4. & numer. 5.
- 4 Unde lato modo, vel improprie sub appellatione rei, vel pecuniae publicae comprehenduntur omnia id, quod non est privatorum, n. 6.
- 5 Item Hospitales, Gymnasia, Collegia, & huiusmodi numer. 7.
- 6 Nec non Montes Pii numer. 8.
- 7 Et alia Opera pia, seu legata relicta Civitati, Universitati, vel populo numer. 9.
- 8 Lex universalis non intelligitur legem particularem precedentem voluisse comprehendere, neque hanc derogare.
- 9 Lex universalis loquens de re, vel pecunia publica comprehendit etiam res, vel bona spectantia ad aliquam Civitatem, Communitatem, & populum, quando facta sit lex pro bona publica, licet hac bona dicantur improprie publica.
- 10 Atque quando lex loquitur cum amplissima verborum universalitate n. 12. & 13.
- 11 Lex, seu Statutum conditum ad evitandum fraudibus, vel ad impedienda delicta intelligitur factum pro publica utilitate.
- 12 Verbum publico vulgari sermone pronuntiatum comprehendit res, & bona improprie publica.
- 13 Verbo vulgari sermone prolato in Statuto, vel Legibus debent intelligi secundum communem, & vulgarem hominum sensum.
- 14 Bona, siue res omnes, quae sunt alicuius Civitatis, Universitatis, vel populi ad Principem dicuntur spectare ratione supremae praestantionis, vel administrationis, vel cura, & numer. 17.
- 15 Nomina possessiva meum, tuum, suum, apppellantur capibus Gentium.
- 16 Gentiva, & nomina possessiva meum, tuum, suum significant solum Dominium, vel possessionem.
- 17 Limita num. 23.
- 18 Verbum Interfecto, quid significet.
- 19 Verbum appertentem, quid significet.
- 20 Verbum res quid importet.
- 21 Lex, vel Statuta ab observantia optimam recipiant interpretationem.
- 22 Per aliam Jurisdictionis exercitum quoad aliquam speciem tantum, intelligitur universalis Jurisdictio exercita quoad omnes species sub Jurisdictione universali contentas.
- 23 Jurisdictio concessa alicui Magistratui contra aliterum

strum intelligitur etiam concessa contra istius subditos, & subalternos Ministros ad regula, si vinco vincemur, &c.

- 27 *Adajistratus sive Judex datus ad tradendum, vel auxilium prestandum alteri Judici non intelligitur datus nisi cumulative, vel subordinato.*
- 28 *Jurisdittio quoad aliquos alios spectare potest ad unum Judicem, & quoad alios ad Alterum.*
- 29 *Jurisdittio specialis concessa alicui Judici non derogat alteri universali competenti Superiori, vel Supremo Judici, & n. 31.*
- 30 *Jurisdittio licet alicui per Principem concessa verbis amplissima, & effrenata, nunquam intelligitur concessa privative quoad ipsum Principem.*
- 31 *Jurisdittio compatibiliter stare potest penes unum, tanquam supremum Judicem, vel Superiorem super omnes, & penes alium tanquam Judicem ordinarium, & subordinatum.*
- 32 *Lex condita ab homine publicum semper derogat legi antecedenti.*
- 34 *Jurisdittionem si quis habet pro eo, quod plus est, eam etiam habet in eo, quod minus est.*

Florentina Jurisdittionis.

Veneris 3. Septembris anni 1728.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CLXXX.

AVendo preteso il Magistrato de i Signori Nove Conservatori, e per essi li Signori Deputati sopra i Monti Pii, e il Signor Provveditore del medesimo Magistrato, e in conseguenza Procuratore Generale de i Ceppi di Prato, che li Signori Sopraffindaci non avessero autorità di rivedere le Casse del Monte Pio di Livorno, e di deni Ceppi di Prato, e farsi render conto del maneggio, ed amministrato delli loro Signori Officiali, ed Amministratori; ma che tale facoltà, o gius spettasse privatamente a' suddetti Signori Deputati, e Signore Provveditore de' Nove, fuoromi dall'Altezza Reale del Serenissimo Gran Duca commessa questa Causa, e Cause, nelle quali finalmente dopo un lungo dibattimento, e discussione delle ragioni portate delli Signori Avvocati delli suddetti Signori Deputati del Monte Pio di Livorno, e de' suddetti Ceppi di Prato, e dai Signori Ministri di detti Signori Sopraffindaci, fui di sentimento fermissimo, che li Signori Sopraffindaci avessero dalle Leggi, o Bandi fatti da S. A. R. tale facoltà, comedalle ragioni, che diedi in appello.

Per procedere con maggior chiarezza fa d'uopo il premettere le tre Leggi, o Bandi in quelle parti, sopra le quali è stata rispettivamente sostenuta, e negata dalle Parti, l'Autorità de' Signori Sopraffindaci.

La prima è del 26. Novembre 1549. nella quale così fu ordinato, che l'Ufficio de' quali darsi, e darvi debba anni tre prefissi fuori dal di della loro deputazione, e sia, ed esser l'intento di doverrivedere le ragioni da tre anni, in quali tutti i Camerlinghi, e Depositari, e altri Uffici, ed Officiali, e Ministri della Città, e Comado, e Distretto, o che maneggino per l'avvenire, o che abbiano maneggiato denari, e cose pubbliche; con quel che segue circa la loro autorità.

La seconda è del primo Novembre 1552. la quale in tal maniera comincia „Parando all'Illustriss. ed Eccellentiss. Sig. il Signore Duca di Firenze, che sia molto bono, e ragionevole, che ognuno renda conto delle amministrazioni sue, massime quelli, che hanno avuto a maneggiar denari, e altre cose pubbliche, e proprie, e particolari di Sua Eccellenza Illustrissima per comandare questa tutte Leggi così divine, come umane, e doverrende, che sono affai de' Ministri suoi, che hanno avuto per gli tempi grandissimi maneggi di denari, e di altre cose sue

E poi così prosegue in altra parte „ivi „I quali così da eleggerli s'intendano dover esser, e siano Sindaci, Sopraffindaci, e Ragionieri, essi ordinari, come Straordinari per Sindacare tutti gli infrascripti suoi Ministri d'ogni loro amministrazione, e per porre in saldo tutte le loro ragioni con tanta autorità quante ne abbiano mai avuta qualunque Sindaci, Sopraffindaci, ed altri Ragionieri, che a simili Uffici siano stati per i tempi deputati, e con quella autorità ancora, che ad essi se ne trovi per legge concessa, ed attribuita, ed in sostanza con quella tale, e tanta autorità, quale, e quanta ne convenga, e risolve in sua Signoria Illustriss. ed Eccellentissima „e più abbasso „ivi „e che possino giudicare ancora tutti i Camerlinghi, Provveditori, e Depositari di qualunque Adajistrato, ed università, ed ogni qualunque altra persona così privata, come pubblica, che abbia maneggiato denari, e robe di Sua Eccellenza Illustrissima così pubbliche, come private.

La Terza finalmente è del 16. Febbrajo 1665. assai più ampia di ogn'altra precedente tanto nella parte proemiale, quanto nella dispositiva, e primariamente nella parte proemiale, così dice „Intendilo „de la prefata Altezza Serenissima al provido, averlo „to governo delli suoi felicissimi Stati, e particolarmente all'osservanza di quelle Leggi, che da i suoi Serenissimi Predecessori, a dall'Altezza Sua premonzate riguardano, e conservano il pubblico bene, e però offesa appieno informata, che contro quello, che da ogni buon uso, e Legge si richiede, e contro l'effresse tenore di più ordini, e Provisioni, che in vari tempi, e specialmente nel di prima di Novembre 1552. sono emanate intorno alla Carica, autorità, ed obblighi de' Sopraffindaci di dovere „sempi debbiti, et. rivedere li Conti, ed Amministrazioni di tutti quelli, che in qualsivoglia modo, e per qualsivoglia Causa maneggino i pubblici interessi, e i propri, a privati dell'azienda, e della Cassa di S. A. Serenissima, et. e volendo prontamente in materia di tanta importanza provvedere opportunamente, et.

Perciò (ecco la disposizione) „Per rimuovere ogni dubbio, et. s'intenda primariamente sottoposta al detto Ufficio, e Magistrato de' Sopraffindaci ogni, e qualunque Persona di qualsivoglia sesso, grado, e condizione, che in qualsivoglia Magistrato, Ufficio, e Luogo pubblico, Arte, Scrittura, Collegio, a Università fatto qualsivoglia nome, carica, dignità, e provvista di Camerlingo, Ragioniere, Provveditore, Adajistrato, Depositario, Sindaco, Sopraffindaco, Deputato, Protettore, Operatore, Guardaroba, Maggior Duomo, Sopraintendente, con tutti quelli a predetti, e loro Uffici, e Cariche subalterni, e subordinati, abbia amministrato, amministri, o super amministrare pubblici interessi, o propri, e particolari dell'Altezza Sua Serenissima.

Per parte del Monte Pio di Livorno, e de' Ceppi di Prato, e de' Signori Nove, si opponeva, che le suddette tre Leggi non parlano, se non de' Ministri, o Persone, che avessero maneggiati, o amministrati denari, robe, o interessi pubblici, o privati del Serenissimo Gran Duca, quali sono solamente quelli, che toccano al suo erario, come, sono tutti quelli, che provengono da pubbliche entrate, o da Beni privati di lui, o sia dal Patrimonio privato dell'A. S. R. Peregrino, de' jor. Fisci lib. 1. tit. 1. numer. 3. & segg. de latè Annuar. de donat. Reg. part. 3. cap. 43. numer. 1. con plurib. segg. Altissimi ad Rois. conf. 60. num. 1. 2. & seg. lib. 3. Agor. ad Adic. tom. 2. 5. 16. de parit. quast. 1. numer. 1. & seg. & numer. 4. & 9. onde siccome questi Ministri, Officiali, o Persone, che maneggiano, ed amministrano li denari, o robe, o interessi de' Monti Pii, o de' Ceppi di Prato non sperano, nè al pubblico, nè privato Patrimonio dell'A. S. R. ma solamente all'Università, o Città di Livorno: e di Prato, in beneficio de' loro abitanti, così non si possono mai dire essere soggetti alla disposizione delle tre predette Leggi.

Che il denaro, o roba, o altro interesse, che spetta a qualche Comunità, Collegio, o Università, o Città particolare non sia pubblico, nè del Principe,

ma si consideri come privato, l'affirmano i Telli espressi oella *L. bona Civitatis* 15. nella *L. cum qui Pelligat*. 8. in fine. *de verb. signific.* e ivi tutti li Comenatori.

Si aggiungeva di più rispetto alli Monti Pii, che quelle Leggi qualunque fossero generali, e potessero comprendere li Ministri, ed Uffiziali, o sia Amministratori de' Monti Pii de' Ceppi di Prato, e altri simili Luoghi Pii, nondimeno essendovi rispetto a quell'altra Legge, o costituzione particolare del 1592. colla quale vien data a' Signori Deputati l'autorità di dirigerà, e soprintendere loro, e di rivedere in specie li Monti, Libri, e conti di quelli, che li amministrano, non si può mai dire, che la Legge generale del 1665. abbia voluto comprendere i Ministri ed Amministratori di questi Luoghi Pii, e così derogare alla Legge precedente del 1592. in virtù della quale essi restavano sottoposti specialmente a detti Signori Deputati *Gub. consular.* 110. *numer.* 34. *Nati. conf.* 162. *numer.* 41. *Rolland. à Pall. conf.* 5. *numer.* 27. *& seq. lib. 4. Allegat. conf.* 1. *numer.* 70. *lib. 2. Capituli. contr. lib. 5. cap. 89. numer.* 149. *Cyrias. contr.* 554. *numer.* 86. *& 88. lib. 4. Antonet. de demat. reg. lib. 2. cap. 10. numer.* 121. *Adams. de iacit. lib. 23. tit. 34. numer.* 18. *& lib. 24. tit. 4. numer.* 2. *Bich. dec.* 329. *numer.* 21. *Baldus. ad Ramon. obsequat.* 10. *numer.* 38. *Gamm. decif.* 142. *numer.* 1. *& decif.* 302. *numer.* 8. in fin. *Bonden. collat. legal.* 34. *numer.* 126. *& seq.*

Ma tutto ciò non ostante ho stimato, che nelle suddette Leggi, e particolarmente in quella del 1665. più ampia dell'altre precedenti vi restino inclusi anch'etali Amministratori, ed Uffiziali delli detti Monti Pii, e Ceppi di Prato.

Primieramente perchè quantunque nello stretto, e rigoroso suo significato le parole *publicum patrimonium*; vel *bona publica, publicum interesse* non comprendano, se non ciò, che veramente è del Principe, come tutto ciò che gli proviene dall'Entrate pubbliche, o dal suo proprio e particolare Patrimonio, pure non si può negare, che *late modo*, o impropriamente non si comprendano sotto tali parole anche quei beni, o danari, che spettano a qualche Città, Università, Comunità, Collegi, come l'insegnano moltissimi Telli nella *L. ficut 7. in print. ff. quod cuiusque univers.* *num. 4. l. 13. ff. de privileg. credit.* e oella *L. bona Civitatis* 14. *& l. inter publica* 17. *ff. de verb. signific.* e specialmente il *Rebuff.* nella *dist. leg. bona Civitatis in princip. & vers. quinto appide.* *& in verb. abusus.* *& in l. cum qui Pelligat.* 16. *vers. interdum publicum.* *& in dist. l. inter publica.* *& ff. de verb. signific.* *Agge. ad Alef. de erar. part. 2. §. 16. de panti quati.* 1. *numer.* 13. *Cobell. in Bull. regim. cap. 18. numer.* 2. *& 3. Berlich. consil.* 57. *num. 9. & 11. lib. 5. & decif.* 216. *numer.* 8.

E per dir breve, tutto ciò, che serve al bene, e beneficio del Popolo, de' Cittadini, della Città, o Università, tutto è pubblico, e si dee avere per pubblico secondo li testi espressi nella *L. ficut 7. ff. quod cuiusque univers.* *num. 4. l. 13. ff. de privileg. credit.* *l. 1. ff. de usucap. & leg. 2. Cod. de malefic. & mathematic.* *Tholofan. de Republic.* *lib. 1. cap. 1. numer.* 13. *& sequenti.* anzi tutto ciò che non è privato di alcuna persona particolare, ma comune al Popolo, che sia pubblico l'affirma il *Calvis.* in *Lexicon. Jur. verb. publicum vers. publicum quod non est privatum.*

Perciò tutti gli Uffiziali, Scuole, ed altri Luoghi da esercitarsi la Gioventù in Armi nobili, di meccaniche, perchè appartengono all'utilità del Popolo, Cittadini, e della Città si dicono pubblici, pienamente li *Talafan. de Republic.* *lib. 1. cap. 9. numer.* 11. *vers. fuerunt alii.*

Così ancora tutti li Monti Pii, e i loro danari,

colla quali si provvede alle necessità, e bisogni de' Cittadini, e de' Poderi dell'Università, e Città sono pubblici, e chiamati pubblici, *Klech. de erar. lib. 2. cap. 2. numer.* 5. *& 15. Cobell. de Bull. bon. regim. cap. 22. numer.* 22. *& 37. Leatard. de usuc. quati.* 22. *numer.* 28. *& sequenti.* *Massi. consular.* 120. *numer.* 16. *Robadil. in Politic.* *lib. 2. cap. 17. numer.* 735. 136.

E per la medesima ragione tutte le opere pie infi-

tuize, tutti i Legati di denaro, e beni lasciati per sollievo, e beneficio de' Poveri, o del Popolo, o Fanciulle, o Ragazzi, o Vecchi di alcuna università, o Città si dicono pubblici per li testi in *L. fiquid 120. & L. Civitatis* 125. *ff. de Leg. 1. Sorb. de aliment. tit. 3. quati.* 8. *numer.* 6. *& seq. meglio al tit. 8. privileg. 2. numer.* 18. *& seq. Leonilli. de privileg. Fausper. part. 2. privileg. 52. per tot. Mantie. de consell. ultim. volum. lib. 8. tit. 5. numer.* 1. *& sequenti.* *Nawar. de miserr. person. privileg. 6. numer.* 3. 4. *Rebuff. in Leg. 1. numer.* 2. *pene fin. Codic. ut nomen liceat lib. 10. Cobell. in Bull. bon. regim. cap. 25. numer.* 12. 13.

Restando da tutto ciò chiaramente provato, che nel largo significato, o impropriamente sotto la parola beni, e danari, o interessi pubblici possono comprendersi anche quelli beni, danari, e interessi, che spettano alle Comunità, Città, ed Università, e Collegi, quindi certamente ne segue, che essendo le medesime tre Leggi fatte generalmente per li ben pubblico, e per il provido, e retto governo de' felicissimi Stati di S. A. R., come particolarmente si vede dal promesso dell'ultima Legge del 1665. *«ivi, Dissolvendo la prefata Altezza Serenissima al provido, e retto governo delli suoi felicissimi Stati, e particolarmente all'effettuazione di quelle Leggi, che da i suoi Serenissimi Predecessori, e dall'Altezza Sua promulgate, e promulgate, e confermano il pubblico bene; si debbono effettuare anche a quelle amministrazioni de' beni, interessi, e danari che spettano alle Città, Università, Popoli, e simili, quantunque impropriamente, o late modo si possono nominar pubblici, come per il testo oella L. si quis in gravi §. Utrum de Senat. Consult. Syllan. ed altri conselli provamirabilmente il Casarensi. conf.* 194. *numer.* 2. *cap. 4. lib. 2. seguitato dal Robadil. in politic. lib. 2. cap. 17. numer.* 135. *& 136.* (il quale però lo cita nel *cap. 23.* secondo l'amica impressione) allegando ancora in prova di ciò altri simili Telli, egregiamente *Alex. conf.* 75. *num. 9. vers. sed hoc diffusio lib. 5. Cap. conf.* 55. *numer.* 3. *lib. 1. Desian. conf.* 38. *numer.* 6. *lib. 2. & conf.* 30. *numer.* 13. 14. 15. *Des. conf.* 65. *numer.* 3. *Roman. conf.* 105. *numer.* 2. in fin. *& numer.* 3. *& ibi Addebat. de sentent. conf.* 85. *numer.* 53. *Concil. ad Statut. Engob. lib. 2. cap. 45. numer.* 3. *& 4. late Ferraz. ad Statut. Urb. annos.* 371. *numer.* 3. *cum seq. e benchè la Legge suddetta non avesse ciò spiegato, si deve intendere effe fatta per l'utilità pubblica ogni volta ella provvede per rimuovere, o impedire, e leoprire i delitti, e le fraudi, come insegna il Concil. nel luogo citato *Conar. vers. resp. lib. 2. cap. 8. n. 62. Mascard. de Statut. interpret. consil.* 5. *nu. 31. Noi nel dist. 8. numer.* 4. *de commerc. Ferraz. loco citato. Gallin. de verb. significat. lib. 2. cap. 23. numer.* 80.*

E senza dubbio ciò procede quando le Leggi, Bandi, e Statuti parlano con parole amplissime, espressa, accompagnate da dizioni, o clausule universalissime, come si leggono tanto nella Legge del 1552. dove dopo di aver nominato un lungo numero di persone, che amministrano sotto varj nomi, finalmente così dice, e che possono sindacare ancora tutti i Camerlinghi, Provveditori, e Dispositi di qualunque Magistrato, ed Università, ed ogni, e qualunque persona, cui privata, come pubblica, che abbia mezzigiar, et, quanto all'altra Legge succedente del 1665. *«ivi, rivedere li Conti, ed amministrazioni di tutti quelli, che in qualsivoglia modo, e per qualsivoglia Causa maneggiano, et, ed ivi che per rimuovere ogni dubbio, ed apparente pretesto di concavere interpretazioni delle passate Leggi, Ordini, Decreti l'intenda primariamente sottoposti al detto Ufficio, e Magistrato de' Sopraffondaci ogni, e qualunque persona di qualsivoglia stato, grado, condizione, che in qualsivoglia Magistrato, Ufficio, e luogo publico, Arre, Scrivani, o Collegi, ed Università sotto qualsivoglia nome, Carica, Dignità, e preminenza di Camerlingo, Ragioniere, Provveditore, Magagniere, Depositario, Sindaco, Sopraffondato, Dipatato, Procuratore, Operajo, Guardaroba, Maggiordomo, Soprintendente, con tutti quelli a predetti, e loro Uffici, Cariche, subalterni, e subordinati abbia amministrato, o amministrato, o sia per amministrare.*

amministrare, ed ivi, non necessariamente dal Maggiore, e più degno, sino al Minore, ed infimo, benché in qualunque maniera privilegiato, e d'altre volte dichiarato immuno, ed esente dal rendimento de' Comi, mentre con nuovo, e special Riforma dell' A. S. non fosse pregressamente liberato dal render conto a detti Sopraddetti; Poiché comunemente vogliono i nostri Dottori, che quando le Leggi sono concepite con parole, e dizioni universalissime, e sfermate, allora elleno comprendano anche le cose, e casi, che possono venire nel largo, o improprio significato di tali parole

- 13 Barb. dist. 222. § 317. numer. 6. § 329. numer. 3. & 5. e in parziali termini di Leggi munite di parole ampie, ed universal, come le nostre *Rot. coram Carr. decif. 144. numer. 3. & par. 2. recentior. decif. 602. numer. 4. Rot. penes Palm. decif. 126. numer. 17. Cyriac. contrav. 384. numer. 5. Rot. coram Pungili. decif. 730. numer. 3. & penes Causanin. decif. 143. numer. 2.*

- 14 Dovendosi di più ritenere, che le nostre Leggi sono state effese nell'Idiota volgare, onde se la parola pubblica secondo il modo volgare di parlare comprende tutto ciò, che non è di private persone, e così non solo le cose, che spettano al Principe, ma anche quelle, che appartengono all'Università, e Città, ed al Popolo *Vocabul. della Crusca nella parola Pubbliche, & Poca. Facciolat. verb. Publicum si dice significare nel senso volgare, come l'uso comune di parlare richiede, e non nel senso stretto legale, l. libera. num. 50. §. Quod autem verb. Nom. & infra. ff. de legat. 3. l. habeo 7. verb. nec mirum ff. de suppl. legat. l. si de interpretatione ff. de legibus Cunctis ad Statum. Eugub. in pralud. numer. 126. cum seq. Spad. consulti. 16. numer. 9. & cons. 109. numer. 2. libr. 1. Cyriac. contrav. 378. numer. 40. Barb. axiom. 222. numer. 7. e che quando le Leggi sono in lingua volgare si debba attendere il loro significato del volgare, lo affermano *Maillard. de gener. Stat. interpret. consilij. 3. numer. 43. e pienamente Cunctis ad Statum. Eugub. in pralud. numer. 121. & seq. Atlantic. de consilij. libr. 3. tit. 8. numer. 9. Zand. ad Statum. Favens. tom. 1. r. libr. 39. libr. 3. numer. 25. cum seq. e puntualmente che il Pubblico, o Repubblica si debba intendere anche di tutte l'altre Città, e Università, e non solo del Principe, o della vera Repubblica, e così l'intende il comune parlar volgare *Caleau. quarto 2. num. 18. Rebuff. in l. bona Civitatis 15. verb. quanto si Civitas, & seq.***

- 15 Avvertasi inoltre, che le suddette Leggi non si restringono agli interessi, danari, e cose pubbliche, ma comprendono ancora espressamente gli interessi, e cose proprie, e particolari di S. A. R. onde siccome è vero, ed incontrastabile, che al Serenissimo Gran Duca appartengono per titolo, e causa di giurisdizione, o semplice Protezione, Amministrazione, e cura tutte le cose, e beni spettanti alla Città, Università, e Collegi, come ho pienamente provato nel mio *disc. 99. numer. 60. & seq. de Commercio, e che per tal ragione, e titolo può benissimo dirsi, che li beni, ed interessi delle Città, ed Università fessino, e siano di S. A. R. per il testo nella l. 3. §. fin. ff. de acquir. rer. dom. Opus. ed altri Minutoli del §. *Autem de verb. oblig. qua ex quibus entralit. nati. & l. verbum 181. de verb. signific. ed ivi pienamente Rebuff. nella leg. Papili. 239. §. Verbum suum verb. Inde sui amici Federic. de Sen. cons. 279. per tot. Thys. lib. N. consilij. 39. & consilij. 50. numer. 10. & lib. D. consilij. 600. numer. 1. & 2. Turr. de Camb. disp. 2. quest. 6. numer. 8. & sequentibus, Alesch. consil. 943. numer. 23. & *Maillard. consulti. 327. numer. 27. così non può negarsi, che la suddetta legge del 1665, e l'altra ancora precedente non comprendano letteralmente li danari, beni ed interessi della Città, ed Università, e per conseguenza i loro Amministratori, e Ministri, il che è tanto vero, che essi sono immediatamente eletti dal Serenissimo Gran Duca.***

- 16 Né si dica, che li genitivi, o li nomi possessivi, mia, tuo, suo, equipollenti agli genitivi, come avviene nel *Card. Thys. consilij. 39. numer. 9. lib. N. & consilij. 37. num. 14. lib. G. sogliono regolarmente secondo il proprio loro significato importare il dominio, o possedio, poiché siccome primariamente, che quando*

la Legge è concepita con parole ampie, sfermate, e accompagnate da dizioni universalissime, ed è fatta per comune, e pubblico bene, come le nostre del 1552. e 1665. allora tali nomi possessivi, o genitivi si debbono estendere anche al caso improprio, e largo significato comprensivo etiam di quelle cose, nelle quali si ha solamente il gius della giurisdizione, o sistema amministrazione, o protezione, o cura, dove si è provato diffusamente sopra intorno alla parola pubblica. In secondo luogo si risponde, che le medesime nostre Leggi parlano non solo de' beni, o danari, ma anche d'interessi, e cose di S. A. R. quali sono patole, o termini universalissimi, e trafradentali, ed improprie per proprio loro universale significato tutto ciò, che in qualche modo può spettare, ed essere di gius, o interesse di S. A. R. come del termine *Interesse*, si ha dalla *leg. amic. Cod. de jurat. qui pro eo quod interres*, ed ivi li Comestrazioni, & *Albaric. tanto sopra la detta l. unica quanto nel di lui*

Dizionario legale *verb. Interesse dicitur Faciolor. in Capelin. verbo interres*, che in volgare significa appartenere, il qual verbo appartenere di sua propria natura è di una amplissima, e lausissima significazione, e mancherà forse di esso verbo si comprendono diverse specie di pertinenze, e così anche tutto ciò, che è di gius, amministrazione, giurisdizione, protezione, e cura *l. verbum illud 181. ff. de verb. signific. ed ivi pienamente il Rebuff. ed altri Comestrazioni, e citata il termine cosa laivamente res si fa per indubitato da tutti, che esso significa qualunque fatto, gius, azione, bene, ed ogni altra essenza, che in questo Mondo si dà, e si ritrova, come oltre i Filosofi, letteralmente prova il testo della l. 5. §. l. 23. de verb. signific. ed ivi diffusamente il Rebuff. e *Cujac. e tutti li altri Comestrazioni, e individuali termini quando il genitivo di qualche persona appolla ad un termine universalissimo, o trafradentale, che può significare qualunque sorta di pertinenza, o interesse, non debbasi restringere ne' Statuti, o leggi a quelle cose solamente, delle quali si ha il dominio, o possedio, ma estendersi anche per proprio significato anche ad ogni gius, e cosa che può in qualunque modo spettare alla Persona appolla nel genitivo, mirabilmente il *Matzelet. consil. 107. n. 48. 49. 50. & 51.***

Ma quello, che più di ogn'altro toglie qualunque difficoltà, è l'osservanza provata pienamente dalli Signori Sopraddetti, colle quale hanno dimostrato per una serie di Anni, e Visite fatte ora in un luogo, e Città, ora in un'altra, essere stati da loro vivisti Liberti, Conci, e le Amministrazioni di diversi Monti Pii, e di altre Opere Pie erette a beneficio, e sollievo de' Popoli, e dell'Università, e Città, come in parziali termini di Leggi pienamente l'Antezze de' *donae reg. par. 3. capit. 43. numer. 48. & de Luc. de Jurisdic. dist. 107. numer. 9. Capon. disp. tom. 5. disp. 398. numer. 7.*

E benché non resti provata in specie nel caso nostro tale osservanza sopra il Monte Pio di Livorno, e Ceppi di Prato, oientendino, siccome la Giurisdizione dell' Signori Sopraddetti è universale sopra tutti li Ministri, ed Amministratori di danari, cose, ed interessi spettanti a S. A. R. e per conseguenza anche sopra i Ministri, ed Amministratori di danari i Monti Pii, e d'ogni altra Opera appartenente a qualche Città, Università, o luogo pubblico, così la Giurisdizione loro quantunque da essi esercitata solamente rispetto ad alcuni individui di una medesima specie, o ad alcune specie contenute sotto il medesimo genere de' Ministri, ed Amministratori, basta per indurre virtualmente l'esercizio, e possesso, e l'osservanza anche rispetto all' altri individui, o specie, sopra delle quali non si è cercata attualmente la giurisdizione de' Signori Sopraddetti, per le ragioni dotte innanzi, e addotte in questi termini dal *Surd. consilij. 333. numer. 45. con li sequenti, e dopo lui, il *Peñ. de Menue. observat. 73. numer. 190. con li sequenti, il *Card. Alibi dopo il *Card. De Luc. de Jurisdic. disp. 1. n. 93. Saldan. de supplication. part. 1. cap. 9. numer. 67. cum seq.****

Riducesi poi questa causa all'evidenza, se si considera, che siccome le dette Leggi, e particolarmente 16 quella del 1665. comprendono l'Ufficio de' Signori Nove e due

e tutti quelli ad esso subalterni, e subordinati, come dal primo §. che rimemorare della Legge chiaramente apparisce: e meglio ancora dalla Lettera scritta dal Signor Senatore Andrea Politi, per ordine di S. A. R. all'Ufficio de' Signori Nove, la quale così dice: «Avendo S. A. S. considerate le protestazioni, che ebbero fatto il 27. Aprile 1693. gli Antecessori della Signoria Vostra Illustrissima, che il loro Ufficio, e dipendenza da esso non fossero sottoposti a' Signori Sopraffindaci, per la revisione de' Conti, e che non dovessero detti Sopraffindaci avere la solita partecipazione del 33. per cento degli errori, che ritrovassero, e sentite tanto l'Illustrissimo Sig. Senatore Bartolomeo de' Sopraffindaci, e volendo affilare la ragione a' detti Signori Sopraffindaci in virtù della Legge del 16. Febbrajo 1665. ha comandato, che non ostasse la commissione fatta dall' A. S. all'Illustrissimo Sign. Audit. Fiscale sino fosse li 18. Maggio 1693. che si osservasse detta Legge del 1665. e che in ordine a quella potesse rivedere i suddetti Conti, ed avere la suddetta partecipazione, se da parte dunque alle Signorie loro Illustrissime, per comandamento espresso di S. A. S. perchè essi facessero eseguire, così per conseguenza debbono dirsi sottoposti a' detti Signori Sopraffindaci anche tutti li Ministri, ed Amministratori dell' Opere Pie, e Monti Pis istituiti, ed istituiti a beneficio della Città, ed Università, perchè quelli sono dipendenti, e sottoposti al detto Ufficio de' Signori Nove, e quando anche la detta Legge, e Lettera non espressamente, che li dipendenti, e sottoposti all' Ufficio de' Signori Nove fossero sottoposti alli detti Signori Sopraffindaci, nulladimeno ciò li dovrebbe intendere per la regola legale si viene vincentem re, multa magis vincam re, come applicandola a questi costui punitissimi termini firma il Federic. de Sen. conf. 163. numer. 3. in fin. perf. Non obstat, quod Delegatus legatus dal Card. Thys. vangel. 208. numer. 7. lib. IV.

Che tutte le suddette Opere Pie sieno sottoposte all' Ufficio de' Nove non si può mettere in dubbio, attesa l' ampia autorità conferita in vigore della di lui istituzione, e lo sconsentivano di buona voglia anche le parti.

E che siano almeno dipendenti, o subalterni al detto Ufficio de' Signori Nove Conservatori anche li Signori Deputati dal Serenissimo Gran Duca, oemmo non si può mettere in dubbio, poichè egli sono furono eletti da S. A. R. per rappresentazione fatale dalli Deputati, che prima dell' anno 1592. si facevano eleggere da medesimi Signori Nove Conservatori per suppiantare alla Provincia de' Monti Pii a loro sottoposti, acciò dalla medesima A. S. fosse loro conferito un nuovo, e particolare ordine, o norma per miglior direzione, e regolamento di detti Monti Pii, a degli Ufficiali, che gli amministravano, poichè come dice detta rappresentazione la revisione de' conti, e che se ne faceva dal detto Ufficio de' Nove, riusciva vana, e senza frutto. ivi. Perchè la revisione ne, che se ne fa qui ai Nove è vanissima, e senza frutto, et. Ma non fu tolta da S. A. R. la dipendenza, che dovevano avere nel resto i medesimi Signori Deputati al detto Ufficio de' Signori Nove, mentre dalla medesima loro istituzione dell' anno 1592. apparisce chiaramente, che li conti delle amministrazioni da loro revisti, li dovevano poi secondo l' ordinario dare al medesimo Ufficio de' Signori Nove. ivi. Sebbene li conti si renderanno per l' ordine al Magistrato de' Nove, e tal dipendenza maggiormente si conosce, se li riflette, che l' autorità di castigare, e condannare gli Amministratori, o Ministri de' detti Monti Pii, non fu conferita alli detti Deputati, ma fu lasciata come prima all' Ufficio de' Signori Nove, perchè solamente fu ordinato secondo la detta rappresentazione, che ville da' Signori Deputati le trasgressioni de' Ministri, o Amministratori, facessero condannare i trasgressori secondo li Statuti. ivi. E visto, che si abbia trasgressori alli Statuti si fare condannare secondo quelli i trasgressori. Sicchè da detta rappresentazione, e dal Referito del Serenissimo Gran Duca foto di essa non fu alli nuovi Deputati conferita se non l' autorità d' invigilare, soprintendere, rivedere con maggior diligenza i Libri, Pegni, e Conti della Amministrazione de' Monti Pii, e regolarli con maggiore ordine, a solo motivo

di aiutare l' Ufficio de' Signori Nove, ed agevolare loro la cognizione delle buone, e male amministrazioni de' Ministri, e non già per derogare all' autorità de' Signori Nove, a cui spettava l' approvazione, o disapprovazione de' Conti, e la condanna delle pene contro li trasgressori, come io termini del tutto simili discorre il Federic. de Sen. conf. 163. numer. 3. perf. non obstat, quod delegatus Aeterni, lib. 2. premissi. 18. numer. 9. Sord. conf. 56. numer. 30.

Nè implica in verun modo, che li Signori Deputati non abbiano alterincumbenza, e facoltà, che quelli di sopra espresse, e perciò furono solamente nominati Deputati, e che l' autorità poi, e giurisdizione di approvare, e riprovare li conti delle Amministrazioni, di decidere, e condannare, ed assolvere, sia solamente rimasta intera, ed illisa come prima appresso l' Ufficio de' Signori Nove, poichè de jure la giurisdizione intorno ad alcuni atti può spartire ad uno solamente, e rispetto ad altri atti può essere di altra persona, o Magistrato, come ferma la Rota di Roma alla decis. 184. numer. 13. par. 11. recentior. Cardin. De Luca de Jurisdiction. discurs. 1. n. 26.

Di qui nasce la risposta all' obiezione, che si faceva da' Signori Avvocati de' Signori Deputati de' Monti Pii, con dire, che la Legge del 1665. quantunque sia generale, non può mai aver inteso di derogare, e pregiudicare alla Legge particolare fatta per li Deputati de' suddetti Monti, colla quale viene data ad essi l' autorità speciale contro li Ministri, ed Ufficiali de' detti Monti Pii, e così nè meno emperdergli, mentre, come poco fa abbiamo visto, quella Legge particolare non costituiva detti Signori Deputati se non a certi atti concernenti un migliore regolamento de' Monti Pii, e loro Ufficiali, ma questo non derogava nel resto alla giurisdizione del Magistrato, o sia Ufficio de' Signori Nove, e siccome quello Ufficio e tuttavia sottoposto alli Signori Sopraffindaci con tutti li suoi subalterni dipendenti, o subordinati, come pure si è di sopra mostrato, così tutti i Ministri, ed Ufficiali de' Monti Pii, come dipendenti, e subordinati al detto Ufficio de' Nove restano sottoposti nella medesima maniera a' detti Signori Sopraffindaci.

Oltre di che si dee ritenere, che non solo l' autorità, e giurisdizione Universale de' Signori Sopraffindaci nasce dalla Legge del 1665. posteriore a quella particolare fatta intorno a' Signori Deputati di detti Monti Pii nell' anno 1592. ma anche da un' altra Legge Universale precedente alla suddetta particolare fatta nell' anno 1552. di cui abbiamo fatto menzione sul principio della Nostra Decisione, onde più tosto si dee dire, che per la nuova erezione de' suddetti Deputati non è stato punto derogato alla autorità, e giurisdizione del suddetto Ufficio de' Signori Sopraffindaci, e Magistrato di tanta maggior dignità, superiorità, ed autorità di detti Signori Deputati, come puntualmente per il titolo nella L. 1. Codice de Offici. Praefect. Urbis, ed altre Leggi, ed autorità prova li Cardin. De Luca discurs. 86. numer. 7. 8. de Jurisdiction. ottimamente Sord. conf. 56. numer. 19. & seq. e particolarmente al numer. 23. & 30. 43. Aeterni de Jurisdiction. part. 4. centur. 2. cas. 147. numer. 6. & seq. Sanfron. in prax. Jac. Jell. 18. numer. 2. & seq. & Jell. 25. numer. 32. Aeterni de Arbitr. lib. 1. quest. 40. Oltia de Foro Ecclesiast. part. 3. quest. 13. numer. 3. con li seguenti Aeterni. vol. 171. numer. 1. & sequenti Aeterni. dec. 152. numer. 3. & sequenti, & decif. 295. n. 5. Aeterni Aeterni. dec. 54. numer. 9. 10. Roland. a Valle quest. 80. n. 1. & seq. lib. 2. ed infiniti altri, che si potrebbero allegare.

E che molto meglio si comprova dalla stessa Legge del 1665. da cui si vede chiaramente, che il Serenissimo Gran Duca non ha mai inteso per alcun tempo di derogare alla Legge del 1552. ma di averla sempre per lo passato voluta in suo pieno, e totale vigore. ivi. Senza derogazione, ed in augmento d' ogni, e qualunque altra Legge, Decreto, o Referito, o Adm. proprio finora fatte in qualsivoglia tempo.

Anzi dirò di vantaggio, che essendo principio da verità incontrovertibile in jure, che quando il Principe concede ad alcuna Persona una giurisdizione, benchè con parole amplissime, e sferzate, non s' intende mai,

mai, che tal giurisdizione sia da lui data priva-
tamente rispetto alla sua persona, potendo essere asse-
mente compatibile il concorso dell'una, e l'altra giuri-
sdizione, cioè quella del Principe ereditaria con l'Al-
tra del feudatario, o concessionario, a quello come
Supremo Superiore, e Capo, a quello, come inferior-
te, e subordinato, secondo la comune sentenza di
Pietr. Barboz. in leg. 1. art. 4. numer. 109. ff. de Ju-
dic. e dell'altro Barboz. in cap. dudum 14. numer. 4. de
prehend. in 6. *Auctor. de donat. Reg. par. 2. a. ca-
pit. 8. numer. 14. & par. 3. cap. 44. numer. 32.
Roland. à Pall. consil. 1. numer. 137. & consil. 80.
per totam libr. 2. Grammatic. vnt. 28. numer. 4.
& sequenti. & conf. crimin. 6. numer. 23. Adell. ob-
servat. 32. per tot. così nel nostro caso appunto debbè
dire per la stessa comparabilità dell'una, e l'altra giuri-
sdizione, poichè la giurisdizione, universale concessa a
detti Signori Sopralindaci dal Serenissimo Gran Du-
ca in loro qualità come Sopracapi, e sommi Superio-
ri ad ogni altro, anzi per dir meglio, come rappre-
sentanti in tutto, e per tutto la stessa Persona di S. A. R.,
e con tutta questa supremazia, e sovranità di giuri-
sdizione, ed autorità, che a quella compete sopra
di tutti gli altri suoi Ministri, Giudici, Magistrali,
come si faerge chiaramente dal tenore della Leggendici
n. 1552. in vii. n. con quella autorità ancora, che ad
essi se ne trova per Legge concessa, ed attribuita, ed
in sostanza con quella tale, e tanta autorità quale,
e quanto ne convenga, e risiede in sua Signoria Illustris-
sima, ed Eccellentissima.*

Questa maggiore, o massima autorità, e sovranità
di giurisdizione ne detti Signori Sopralindaci molto
più apparisce dalla Legge del 1665. ove non solo è
cooesso loro di vedere i Conti di ogni, e qualun-
que Ministro, Esattore, o Amministratore, ma di
sivederli, quando già fossero stati visti, e faldati da
gli altri ordinarj superiori Deputati, giudici, o Ma-
gistrali con quella ampiezza di parole «*ivi. Etiam
che per avanti da altro Superiore, Ministro, Sindaco,
o altro qualunque Ufficiale li siano stati visti, revisti,
e faldati i Conti, perchè non ostante questa revisione,
e faldato fatto da qualunque Ministro avrete sopra di ciò
autorità, ordinamento S. A. S. vuole, che sia tenuto,
ed obbligato a rendere di nuovo conto a detti Sopralin-
daci, e che in quel caso solamente s'intende bene, e
tuttamente faldato la sua amministrazione, quando a
relazione de' medesimi Sopralindaci sarà stata dall' A. S.
per benigno Restretto approvata, e non altrimenti.*

Per lo contrario ne' Signori Deputati la giurisdizio-
ne, ed autorità conferita loro, risiede in essi come
Ufficiali inferiori, e subordinati, e con una autorità
ordinaria, e limitata ad una certa specie solamente
di direzione, ed incumbenza per il buon regola-
mento di detti Monti Pii, come si vede dalla loro in-
stituzione del 1592. egregiamente *Adenoch. de presump-
ti. libr. 2. presump. 18. numer. 28. e sotto lo stesso
numer. vers. decimo. & ultimo Grammatic. par. 28. num. 4.
& conf. crimin. 6. numer. 23. Roland. à Pall. consil.
80. numer. 13. lib. 2.*

Ma quando anche nel caso nostro non vi fosse la
Legge del 1592. anteriore alla istituzione particola-
re de' Signori Deputati alli Monti Pii, ma solamente
la Legge posteriore del 1665. non averebbe tampoco
inogo l' obbiezione suddetta fatta in contrario, perchè
presentemente non si tratta di voler comprendere li
detti Signori Deputati sotto la suddetta Legge del
1665. ad effetto di pregiudicare, o derogare alla
loro autorità conferita loro in vigore della Legge par-
ticolare del 1592. sopra i Ministri, e Amministratori
de' suddetti Monti Pii, ma solamente di mostra-
re, che li Signori Sopralindaci, come Sopracapi,
e sommi Superiori eletti da ogni altro, fra le altre
loro autorità hanno in vigore della detta Legge Uni-
versale del 1665. anche cumulativamente quella stessa
autorità, o giurisdizione, che hanno i detti Signori
Deputati con quella sola differenza, come si è visto
poco fa, che ne' Signori Sopralindaci ella vi si fa
come sommi Superiori, e rappresentanti la stessa per-
sona del Principe, e nei suddetti Signori Deputati
come inferiori, ordinarj, o subordinati, e per conse-
guenza essendo in questi termini, e secondo questa di-
versità rispetti, compatibili l'una, e l'altra giurisdizio-

ne, dett' una, e l' altra giurisdizione senza dubbio
ammessibili, e senza contrasto, come hò provato so-
pra al §. *Ani dirà*, è donamente indegna al suo so-
fio il Card. de Luc. de Jurisd. dist. 21. n. 27. 28.
de Luc. de plur. hum. cap. 139. numer. 51.

E quando anche non si potesse dire, che le suddet-
te Leggi del 1592. e 1665. non fossero tra loro com-
patibili, si dovrebbe più tosto dire, che quella del
1665. avesse certamente derogato all' altra del 1592.
per esser quella universale, ed amplissima, e fatta per
il bene pubblico, come si è visto da principio, secon-
do l'autorità del Card. Altit. dopo il Card. de Luca
de Jurisd. dist. 2. quæst. 9. numer. 2. & 3.

In maggior prova di ciò soggiungesi, che se a i
detti Signori Sopralindaci vien data l'autorità di ri-
vedere i Conti di qualsivoglia Amministratore, o Mi-
nistro, benchè siano stati tali Conti visti, e faldati
da altri Giudici, o Sindaci, o Depuati ordinarj,
che è una autorità suprema solo conferita a detti Si-
gnori Sopralindaci, non si può dire a buona ragio-
ne, che essi non abbiano cumulativamente anche quel-
la inferiore, che è stata data a detti Signori Depu-
tati, perchè a chi ha la giurisdizione per il più, non
se gli può mai negare per il meno, così pannoalmen-
te discorre il *Adenoch. de arbitrar. libr. 1. quæst. 40.
numer. 1.*

ARGUMENTUM.

Minor, vel filius familias exercent Mercaturam
valide obligatur ex suis contractibus, licet
in illis non intervernerint solemnitates Sta-
tuti, & licet contrahat, vel obligationes non
respicere Mercaturam.

Praeterea si ille minor, vel filius familias se
palam gesserit pro Parafamilias, & in con-
tractu à se gesto jurerit se esse majorem,
& fortius si est aliquo contractu obmuer-
it in judicio solutionem contra suos debi-
tores.

Minor, vel filius familias an & quando contra-
here possit societatem absque Statuti solem-
nitatibus.

An, & quando aliqui assumpti in socios publi-
ci Appalati à Principalibus Appalatoribus,
vel Conductoribus remaneant obligati erga
Fiscum, vel Cameram Principis.

Socii, vel subconductores admitti à Principi-
li Appalatore, seu conductore possunt à
Dominio in solidum pro pensionibus conve-
niri.

Socius administrator teneret reddere rationem.
Societas, & administratio societatis possit ex
conjecturis probari, & hic plures enume-
rantur conjecturae, ex quibus illa proba-
tur.

Socii, vel inferiores inter ipsos tenentur pro
rata, & quoad curas tantum respective sibi
commisissas.

Lucrum dotale quando compensatur cum le-
gato relicto per uxorem Mariti, & an &
quando per Maritum videatur in instrumen-
to dotali codem lucro renunciantiam, item
an talis renunciatio lucri dotalis praejudicet
creditoribus Mariti.

S U M M A R I U M.

1 Statutum Aflicum expresse permittit filio familias
exercenti Mercaturam posse se obligare, & con-
trahere absque solemnitatibus alias regulariter
necessariis.

Idem de jure praedicti, licet Statutum non expres-
se id disponeret numer. 3.

2 Mercator dicitur qui emat, & vendit vitum,
aleum, fruges, & similia.

4 Minor, vel filius familias exercent Mercaturam
posse contrahere, & se obligare in quocunque con-

contractu, licet illius obligatio, vel contractus inter non respiciatur Mercatorem, vel ex causa Mercatoris solus non sit...

Præcipue si se offerat cum iuramento esse maiorem, vel Patrem familiæ, vel alias se promittit fore, vel Patrefamilias gessit num. 5. 6. & 7. 18. 11. 12. 13.

Et fortius quando contra alios ex suis contractibus agit, & in iudicio obtinuit num. 8.

Et sine dubio quando Pater filiofamilias contractum ratum habuit num. 9.

6 Adversus, vel minoris obligatio licet facta sit absque consensu Proximiorum à Statuto requisitis valet, quando illa, vel ille se offerat coniuramento non habere proximiores.

14 Census creari potest cum Cedula Bancaria.

15 Admōr non potest sine solemnitatibus Statuti societatem contrahere.

Limita iurimōre industriae, faciat, administrante, tam propria, quam aliena negotia, vel habens publicas Appallas, aut dignitates, & magistratus num. 16. & 17.

18 Socii vel subcondutores assumpti à Conduttore, vel Appaltatore Principali publici officii ream possunt condensationem inficere Fisco, vel Principi remanent pro pensibus Appaltis obligari erga Fiscum, aut Comeram Principis, licet cum eo non contraxerint, & numer. 23.

Quod procedit licet socii fuerint tantum assumpti ad participationem lucti, & damni Appaltis, numer. 19. & 22.

Et sine dubio quando Principalis Condūtor, vel Appaltator habuerit animum à principio concedendi assiduum pro se, & sociis licet istas in condensatione non nominaverit, numer. 26. & 27.

Contrarium dicendum in causa privati assidui n. 20. 23. & 24. vel inter ipsos socios assidui, numer. 21.

28 Socii vel subcondutores alicuius Appaltis, vel assidui possunt condensationem assumpti à Principali condūctore semper in subsidium teneantur pro pensibus erga Dominum, quando Principalis Condūtor non est solvendo.

29 Socius administrator teneatur omnibus interessatis rationem reddere.

30 Proprietarius potest petere ab usufructuario redditionem rationis, licet ille adhuc vivat.

31 Societas, & administratio societatis ex quibus alicuius, vel Consuetudinis probetur, & numer. 32. 33. 34.

32 Administratores, vel socii quando presumatur solvisti de pecuniis societatis, vel ejus, cuius bona administravit, & non propriis.

Enumerantur consuetudines, ex quibus presumitur solutio facta de pecuniis ejus, cuius bona administravit sociis administratores, & non de propriis, & numer. 36. & 37.

33 Socii inter ipsos teneantur solum pro rata ad debita contracta, sicut quoad tertios contrahentes cum societate.

39 Influitur, si socii propositi ad diversas curas societatis non teneantur nisi pro rata, & unusquisque pro provincia sibi demandata à Proprietariis.

40 Societas inter ipsos plures intelligitur contracta pro virili.

41 Lucrum dotalē non compensatur cum legato relicto per uxorem Adorio, quando necessario illud debetur ex Statuto.

Sed si eras in potestate partium illud non convenit. ibid.

42 Explicatur Statutum Astulanum libr. 1., rubric. 4.

43 Merces qui promissit totam, & integram decem uxori restituere, videtur lucro dotali remunerasse.

Præcipue si renuntiaverit omni iuri, legam, & Statutorum auxilio num. 44.

45 Lucri dotalis renuntiatio fieri potest à viro in praedictum etiam suorum creditorum.

46 Adversus si pro parte dotali concessit promissori

tempus ad ius solutionem non potest pro parte vel ad illius ratam lucrum dotalē restituere, sed debet expellere dici solutionis adventum.

47 Merces teneatur pro rata lucri dotalis concurrere ad expensas funeris uxoris.

Responsum Iudicii Collegii Astulani in Causa Astulana Contractus.

ET

DISCURSUS CLXXXI

Plures partes in presenti Causa Concurfus Creditorum dispendenda sunt, quarum aliquae presentem, alie posterum examinantur.

Primum itaque pariter assumendo dicimus illam ponendam esse ad debitum Emigdio, quia cum ipse exerceat Mercatorem de tempore contractus obligationis, potius contrahere non debuit defectu filiofamilias à Statuto Afcali requisitis in contractu filiofamilias, cum huiusmodi casus excipitur in eodem Statuto, & de aliis Statutis huius finibus tradit Reverendiss. Afcald. de Commercio. diffus. gener. num. 88. & seq. & numer. 93. Rara in Bononiens. Pecuniaria 16. Maii 1687. v. preferim cor. Randinio, & longe post hoc scripta in lucem editus Vinciel. decif. 26. num. 1. & seq. ubi quod dicitur Mercatorem exercere qui emit, & vendit vinum, oleum, & fruges, & alia, & numer. 9. ubi quod hoc etiam procedit de iure praefendendo à dispositione Statutaria.

Et hoc quavis obligatio mercimonium non respiciat, & ex causa Mercatoris facta non sit Gratian. disceptat. 279. numer. 46. & sequentibus. De Luca de Alienat. diffus. 34. numer. 3. de Credit. diffus. 75. numer. 3. & 6. & diffus. 78. numer. 8., Pic. ad Statut. Urb. Gless. 7. numer. 29. & sequenti, Reverendiss. Afcald. de Commercio, diffus. general. numer. 88. & sequentibus, novissimè Dominus Confession. Noster ad Statut. Urb. anov. 12. numer. 138. Rot. in recentior. decif. 284. numer. 11. part. 9. & longe post hoc scripta in lucem editus Vinciel. decif. Marchia 26. numer. 6. seq.

Maximè quia contentum cum Emigdio filiofamilias non sciebat eum esse eilem, & ipse se esse Patremfamilias inespèdit assertit, & iuramento confirmavit, & se pro Patrefamilias gerebat, quoniam casu, ne proprius dolus ei fuisset, & Ludovici cum eo contrahens deceptos remanens, nullitas contractus ab Emigdio allegata non est admissibilis, ut in puncto huius Statuti Gratian. decif. 234. numer. 4. & numer. 18. & 20. disceptat. 667. numer. 2., & sequentibus, Afcald. decif. 284. numer. 3. Paulus. diffusi. 59. num. 71. & 72.

Et in terminis mineis, vel mulieris medio iuramento asserentis se non habere proximiores Gratian. decif. 234. numer. 2. & sequentibus, Paulus. diffusi. 70., numer. 40. Rot. post eum decif. 1., numer. 4., & sequentibus, & decif. 2. numer. 6., & in Leonzana Dotis 27. Aprilis 1695. 6. non obstat eorum Emerix, Personia Salvoeni 5. Martii 1694. Paragr. ceteram eorum Adioris, & in Romana Censis 21. Februarii 1687. Paragr. omisso enim eorum Cacia.

Maximè cum ex pluribus hic exclusi remanent frans, & deceptio, sed bona fide, & sincere probetur fuisse celebratum contractum publice, & palam cum particulari circumstantia, quod filiofamilias in contractibus ante, & post cum aliis Personis gessit similem assercionem repetiit, & nunquam cum solemnitatibus Statuti contraxit, in quibus terminis cum plures Personae presumendum non sit voluisse conspire ad fraudem committendam, contractus in Statu validitatis remanere debet Rot. post Paulus. diffusi. 70. dec. 1. num. 3. 6. & 7.

Et fortius quia Emigdio in alia Causa dictum instrumentum produxit, eoque usus est, illiusque vigore in iudicio obtinuit, propterea nullitatem quæstionem proponere non potest veniendo contra factum proprium, & contra instrumentum, à casus invaliditate utilitatem repetitur Gratian. diff. decif. 234. numer. 21., & sequentibus, ubi respondet obijcto, quod

quod confessio, quæ insurgit ex productione instrumenti non trahitur ad ea, quæ non probat instrumentum.

9. Clarius, quia Patet contractum ex pluribus actibus successivè gestis approbavit, & ratum habuit, quo casu nullitas contractus Filiifamilias non est amplius allegabilis, nil relevante si actus prædicti præcedant, vel subsequantur plene *Gratian. distict. 667. numer. 9. & plures seqq.*

10. Non obstat, quod Filiifamilias affertente fidei Patremfamilias, vel publicum Negotiatorem non credam *Maner. decis. 71. Gratian. decis. Marchia 234. Dand. consulti. 71. numer. 12. Paschal. de Patria Pater. part. 1. capit. 6. numer. 3. & seqq.* quia hoc non procedit quando concurrant supradictæ circumstantiæ, ut declarat idem *Grat.* aliisque auctoritates supradictas.

11. Tantoque minus obligatio Emigdis infringi potest ex hoc capite, quia illa fuit juramento vallata, quo casu Statutarius solemnizatus non subijcitur *Alexand. cons. 57. numer. 7. lib. 1. De Loc. de Dot. dist. 143. numer. 57. versio. sic dispositio. Rota decis. 721. numer. 12. coram Per. decis. 44. numer. 4. coram Burat. decis. 1238. numer. 14. coram Coccin. decis. 81. numer. 8. coram Amat. Decret.*

12. Quod militare debet etiam Civitatis Afulanae Sectaria fuerint a Summis Pontificibus in forma specifica confirmata iusta celeberrimè in ista Nostra Curia decisionem coram Thano, quia confirmatio in forma specifica dat quidem robur Statuti, sed illorum dispositionem non extendit. Unde, cum Statuta, quæ non faciunt mentionem de juramento ex defectu voluntatis regulatæ a potestate Statuentium, actus iuratos non comprehendunt, nihil in hoc operatur confirmatio in forma specifica *Rota coram Cels. decis. 558. numer. 14. & 15. Coccin. decis. 1951. numer. 28. & seq. & decis. 2239. Decret. Jun. decis. 642. numer. 15. decis. 288. numer. 35. & seqq. coram Bich. decis. 159. numer. 9. part. 16. & decis. 282. numer. 9. part. 17. rector. Epistop. Roci. dispensat. Jur. fidei. tom. 2. capit. 160. numer. 11.*

13. Nec turbat, quod Statutum Patrie requirit pro solemnitate substantiali in contractibus iuramentum, & sic illud adhiberi debuerit pro adimplenda forma Statuti, nec possit præterea contractum eximere a Statuti censura, quandoquidem oppositio caret facti substantia, quippe quia verum non est, quod Statutum nostrum *lib. 1. rubric. 1.* requirit in contractibus Filiifamilias iuramentum, sed illud solum exigit in secunda rubrica parte, in qua loquitur de minoribus, non in prima, in qua loquitur de Filiifamilias, & nulla in ea habita mentione iuramenti præscribit certas solemnitates, quibus adhibitis contractum reddit validum „ibi „*Contractus robur adiuv. nec firmatur.* Unde fin hac parte Statutum nullam mentionem iuramenti fecit, illud non comprehendit actum iuratum, quia confirmatio in forma specifica efficit, ut Statutum comprehendat actus iuramento firmatos, quando de iuramento disponit, non verò quando de iuramento non loquitur *Amat. Decret. decis. 641. numer. 15. Bich. decis. 288. numer. 35. & seqq.* aliisque auctoritates supradictas.

- Indebit etiam contravenire secundæ partis in eo consistens, quod cambium fuerit creatum ab Emigdis sine interventus pecunie numeratæ, quia interventus pecunie numeratæ est quidem necessarius in impositione Censuræ, non in cambio, quod creari potest ex credito præcedenti ex iuribus nonnullis, & *D. Cafarez. de numer. dist. 49. numer. 22. & seqq.*

14. Ex quærens necessaria esset, illa diceretur intervenisse ex credula bancharia, quæ habet viam numerationis pecunie, ut in fortioribus terminis pro subfinita creatione censuræ *Gall. de Fidei. dist. 4. artic. 3. numer. 58.*

15. Valida etiam dijudicanda est obligatio ab Emigdis ex Causa societatis contracta tempore, quo erat minoris ætatis, & consequenter talis parita pendens est ad ejus echitum, quævis enim vera sit regula, quod minor societatem contrahere non possit sine solemnizatus Statutarius, in specie *Rota in Romana Haridiana. 28. Junii 1694. §. minor. coram Adeline. & Pluerhien. Fideicommissi 35. Junii 1683. §. hoc autem. coram Albergata.*

Tamen cum agitur de contractu gesto à Persona iac. Cafarez. de Commer. Tom. II.

dulsiola, sagace, & quæ rerum humanarum experientia habebat, propæque, & aliena negotia gerebat, plures afflicti, & Appalus habebat, dignitates, & Magistratus exercebat, se obligare, & societatem contrahere potuit sine solemnizatus Statuti, ut firmant *Gratian. distict. 879. numer. 12. & seqq. & post plures, quos refert Rota in Viterbien. Censur. 23. Junii 1683. §. his accedit. coram Marchia. & in Bononiæ. Pecuniaria 16. Maij 1687. §. præsertim quia. coram Randinis.*

Iuncta præsertim qualitate Loci, & communis Patriæ, quæ ingenia, & Juvens solet producere sagaces, diligentes, indoliosos, apios ad negotia peragenda, & accuratissimos, in quibus sagacitas longè, latèque ætatem superat, ut in terminis consuetudinis Juvens Afulana *Gratian. distict. 879. numer. 14. & seqq. Danacet. Jun. decis. 123. numer. 4. & 7. & generaliter in rector. decis. 244. numer. 4. & 7. part. 6. De Loc. de Regalib. dist. 141. numer. 11. versio. ultima versio.*

Nec non considerata affectione quædam Emigdis iuramenta vallata se esse majoris ætatis, quo casu, ne fraus, & dolus eidem patrocinetur, admittendus non est ad impugnandum ex hoc capite contractum iuxta proximè laudatas auctoritates.

Respectu tertie partem dicimus creditores, qui interea intrinsece, & determinate negotiationis crediturunt, ceteris creditoribus esse præferendos.

Non obstat, quod Camera Afulana non haberet obligatam negotiationem, & socios per Emigdis in Appalus assumptos in ratione, quia cum Camera Afulana contraxerit cum Emigdis nulla habita, nec societatis, nec locorum mentione, idcirco non poterit adhesionem contra eos acquirere, cum non habuerit animum eos libi obligandi, præsertim quia societas versatur circa participationem lucri, & damni exinde eventuri, non autem consistit in Jure Appalus, quod unice refert penes Emigdis, qui Appalum conduxit, non autem penes socios Camere Afulanae ignotos, qui proinde nullum in substantia Appalus habent communionem.

Sed obiectum in nulla sui parte subsistit. Etenim verior, & receptior sententia est, quod in vectigalium conduccionem assumpti in socios post conduccionem, licet cum Fisco non contraxerint, nec in concessione fuerint nominati, nihilominus speciali Fisci privilegio teneantur ad solutionem pensionis via exequutiva eodem modo, quo tenetur principalis conductor, ut argumento *Text. in L. 1. ff. de loc. public. frond. firmat in puncto Angel. in dist. L. 1. quem loquuntur Rubei. in Consil. Regi. tom. 2. tit. de Mercatura Gloss. an. numer. 25. Gratian. distict. 336. numer. 41. & seqq. ibique de Luca numer. 25. ubi refert Tondus. resolut. Civil. 59. & distict. Girard. de Privileg. quæst. 84. numer. 397. quæst. 547. numer. 22. & seqq. Avenden. de Exequat. mandata. part. 13. capit. 12. numer. 16. egregiè videndos Carlew. de Judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. distict. 10. numer. 4. De Loc. de Locat. dist. 27. per tot. ubi dispone solum in socii, qui cum Fisco contraxerunt, teneantur in solidum, vel solum pro rata, pro qua fuerunt in socios admitti.*

Nec dicatur, quod Appalus, & jus privativum non fuerit subjectum, & causa productiva societatis, quia ad effectum, ut societas subijciatur obligationi solvendi pensionem, non est necesse, quod societas contrahatur super Jure Appalus, sed sufficit, quod post conduccionem sui fuerint admitti in socios, & ad participationem lucri, & damni præcedentis ex Appalus in puncto *Carlew. de Judic. dist. tit. 3. distict. 10. numer. 4. ubi ibi. Et dicendum est posse Fiscum contra istos socios conduccionem suam via exequutiva ad exigendum, quod debent ex prelo conduccionis, &c.* & in his pariter terminis loquitur *Angel. in dist. L. 2. alique sapientius adducti.*

Nec obstat auctoritates *Rota apud Marchesam. 30. part. 1. fol. 772. numer. 4. & decis. 213. coram Uald. & decis. 40. numer. 28. & seqq. coram Orsibon. quæst. vel loquuntur de admissione in socios super conduccionem rei privatæ, non autem rei a Fisco conductæ, ut est decis. 40. coram Orsibon. vel loquuntur inter Conduccionem Appalus, & admittos in socios, ut est decis. 213. coram Uald. & apud Marchesam. ubi supra.*

non augeri inter socios, & Fiscum, qui gaudet beneficiis supereminetis.

Et hac sufficienter pro objecti resolutione, verum ex abundantia supplicamus animadverti, quod Appalus conductus apparet pro societate, ita ut Emigdius accesserit ad ostendendum tanquam administrator, & infitor societatis, & animo conducendo Appalum favore societatis vigore conventionis inter eundem Emigdius, & socios inita.

¶ Hinc remanet inapplicabilis auctoritas *De Luc. de Regalib. diss. 90. numer. 12. & diss. 91. num. 14.* quia ibi considerat ius Appalus radicatum fuisse in Persona Appaltatoris, socios vero fuisse admissos ad lueri participationem; in hypothesi autem totum contrarium ostendendum est, quia clari probatur Emigdius accessisse ad ostendendum tanquam societatis administratorem, & infitorem, unde est impossibile, quod privatim ad socios Appalum acquisiverit, cum animam haberet gerendi negotium societatis, in puncto videnda *Rer. decif. 640. num. 2. tam plurib. seqq. part. 1. recent.*

¶ Nec obstat, quod Camera Afculana contraxerit cum solo Emigdio, quia fuerit ignota societas, adeoque ad ejus favorem nulla competat actio contra socios. *Rer. Jansen. decif. 14. num. 96. versu facto admissis. De Luc. ad Gratian. discept. 178. num. 2. versu ultioris. Ansaldo. de Comm. diss. 46. num. 20. & 31. Rer. decif. 146. num. 6. part. 18.*

¶ Sequitur obiectum procederet, si copetractus conclusionis initus fuisset cum privato absque societate, ac sociorum mentione, qui proinde locatorem client ignoti, in quibus terminis loquitur *Rota coram Orsibach. diss. decif. 40. num. 30. & seqq.* Verum cum agatur de Appalu conducto a Fisco, socii teneantur,

¶ quatenus non fuerit in contractu nominati, & Fisco incogniti, ut in his terminis firmat *Angel. loco superius allegato*, ducto argumentum a *L. 1. ff. de loc. public. fruen.* qui loquitur de subcontractoris Fisco penitus ignoto, palchre *Carvalho. de Jodic. diss. disp. 10. numer. 4. ibi. Et tales socii caratarios*, qui non contrahant cum Fisco, sed solum cum condempnatis *Ors.* & in his circumstantiis loquuntur ceteri supra laudati.

¶ Fortius quia sufficit ad hunc effectum Emigdius non habuisse animum sibi acquirendi, sed societati, cujus erat destinatus infitor, & administrator, in puncto *Rer. diss. decif. 640. num. 2. & seqq. & signanter num. 10. part. 1. recent.*

¶ Sed quatenus fuisset necessaria scientia societatis, ea non deficit in contingenti, quia novum est, quod memorata Camera Afculana non locasset Appalum Emigdio jam ere alieno oppresso, nisi scivisset societatem, & nisi respiceret ad socios Mercatores primi nominis, unde terroreretur auctoritatis in objecto adducte, ut bene admittit in his terminis *Rota coram Orsibach. decif. 40. num. 30. 31.*

¶ Et ad omne pejus est certum, quod Emigdio de cuncto, socii saltem in subsidium teneantur ad solutionem annue mercedis. *Carot. de Location. tit. de subloc. quest. 31. De Luc. ad Gratian. discept. 547. num. 9. versu. potest conveniri, cum aliis per Pacien. de Locat. cap. 32. numer. 30. & 51. & in quibus Bertacchio. de Gabell. part. 2. quest. 12. num. 26. Gratian. discept. 547. num. 24. De Luc. de locat. diss. 27. n. 3.*

¶ Alia pariter potest ad id debui Emigdio, quia cum ipse fuerit socius, & administrator Rationis Bencharie Lini teneat reddere rationem *Rer. coram Danetis. in Causa Afculana decif. 212. num. primo. & seqq. confirmatum eam Eodem decif. 313. num. 1. & seqq. & decif. 220. & decif. 259. num. primo. & seqq. & decif. 128. num. 1. & decif. 446. in princip. & post Almon. de Ratione. in Causa Afculana decif. 28. n. 1. & 2. & in alia Causa Afculana decif. 32. num. 1. & seqq. part. 19. & num. 6. & seqq. ubi quod potest petere restitutionem rationis etiam proprio animo vivente usufructuario.*

¶ Hac autem societas, & administratio probata remanet ex doctis Testibus de ea deponentibus, ex participatione negotii, ex instrumentis, & ex confessione Colligantium, que licet extrajudicialis plurimum prodest, & ex aliis actibus, & iudiciis, qui circa eas, & nomen societatis expleri non possunt, ut deci-

dendo in alia Causa Afculana respondit *Thomas. decif. 188. numer. 1. & seqq. Danetis. in Causa Afculana decif. 312. num. 2. ubi de depositionibus Mulicorum, confirmata decif. 328. num. 1. coram Eodem. & num. 4. & 5. & decif. 323. in princip. post Almon. de Ratione. decif. 28. in alia Causa Afculana num. 3. & seqq. ubi quod probatur etiam Testibus singularibus, quando sunt admissi, vel quando deponunt de diversis actibus, qui omnes concludunt id, de quo queritur, & in alia pariter Causa Afculana in recent. decif. 32. num. 3. part. 19.*

¶ Et sufficit, quod administrator merces receperit, illarumque pretium exegerit, non curato, quod fuerit deputatus pro gubernio scripturarum, non autem ad vendendum, ut huic objecto precise respondit *Rota coram Danetis. decif. 312. num. 4. confirmata coram eodem decif. 213. num. 1. & seqq. & dec. 220. & dec. 254. num. 1. & seq. & dec. 328. num. 1.*

¶ Itaque reddito rationis fieri debet detracta solum summa seutorum 1200. Cum alia scuta bis mille ab Emigdio posita in societate non sine propria, sed socialia, quod probatur remanet ex depuratione Emigdi in Administratorem, qui posita de precio ad societatem spectant, quam de pecuniis propriis solvisse presumit *Ludovic. coram. decif. 153. versu. fallit. 2. prope fin. & in alia Causa Afculana Rota coram Danetis. Jun. dec. 323. num. 3.*

¶ Potissimum quia littere Cambii factum conferre, non tantum sub nomine ipsius Emigdi, sed etiam alterius Confocii pro scuto bis mille ab ipso receptis absque specificatione quantitas mercatorum tradite ab uno, vel altero ex confociis, que descriptio sub communi nomine facta non fuisset, & specificatio quantitas reportata fuisset, si pecunie non sociales, sed proprie existissent, attenta praefata qualitate Personae ejusdem Emigdi viri dissolutissimi, & diligenissimi. *Almon. de Tacit. lib. 6. tit. 17. numer. 3. Almon. consil. 12. & consil. 80. numer. 5. Ayman. consil. 129. numer. 3. 6. & 8. Rer. coram Danetis. diss. decif. 323. numer. 3. & seqq. confirmata decif. 328. in princip. & numer. 2.*

¶ Accedente potissimum instantia facta ab aliis sociis, quod pecunie deponerentur donec inter ipsos fuisset terminata aliqua controversia de libro societatis provenientes, nec non a confessione extrajudiciali alterius ex confociis, ut plene *Rer. in diss. decif. 323. num. 9. 15. & 16. cor. Danetis. Jun. & num. 27. ubi quod hoc forum procedit si praedictae circumstantiae simuljunganter.*

¶ Quoad debitum seutorum mille Ludovicis ad illud teneatur solum pro rata, non in solidum, quia socii inter ipsos solum pro rata, non in solidum teneantur, quatenus teneantur in solidum erga Creditores societatis. *Almon. de Tacit. lib. 6. tit. 22. n. 7. Gratian. discept. 279. num. 2. & discept. 967. n. 35. Admon. consil. 410. num. 42. & 54. Danetis. Jun. in Causa Afculana decif. 456. num. 1. Adden. ad Gratian. decif. 302. num. 9. Rota Jansen. de Almon. decif. 46. num. 4. & dec. 79. num. 6.*

¶ Nec relevat, quod Ludovicus fuerit infitor tanquam deponens ad vendendum, & administrandum, propter quod erga socios proponentes in solidum teneatur, quia, cum ex liberato societatis ex confessione partis, et testibus, & enunciativis instrumentorum apparet ipsam fuisse deputatum tantum ad curam, & custodiam Capae, & Franciscus ad curam scripturae, unusquisque pro sibi demandata provincia teneatur non in solidum pro pretio tractato ex venditione rerum localium *Amat. Danetis. diss. dec. 456. in Causa Afculana num. 2. 4. & seqq. ubi. num. 7. respondet obiecto exactionis factae societate dissoluta Bellon. diss. decif. Jansen. 97. num. 2.*

¶ Quoad quantitates, societas, quando aliunde non constat, semper censetur contracta pro virili, & sic pro medietate *L. si non fuerint in princip. ff. pro Soc. Thomas. in Causa Afculana diss. decif. 188. numer. 2. & seqq. & num. 14. Rer. in recent. decif. 336. num. 4. part. 3. Almon. de Tacit. lib. 6. tit. 14. num. 1. Sord. dec. 258. num. 4. & 9.*

¶ Succedit alia pariter pro deprehensione lucri debitis ab herede, in quo articulo credimus aliud non esse debitum; licet enim Statutum Afculanum lib. 1. rubr. 4. lucrum

lucrum prædictum deferat Marito præmoriens Uxor abique filiis, in presentiarum tamen cum Uxor testamentum condiderit, & Maritus usufructum illaque bona reliquerit, tale legatum censetur compensatum cum lucro dotis et debito à Statuto; Partium quippe Statutum non remittit arbitrio, & voluntati Partium, an illud debeatur, vel non, fide iustis veris absolutis, & perceptivis n. 101. in *Tertia pars op. suis dotis in Maritum, vel eius heredes remaneat*, promissionem cum non sit in voluntate Partium illud convenire, vel excludere, dicitur debetum necessarium, cum quo intrat legati compensatio, ut distinguendo inter lucrum dotis, quando est debitum voluntarium, & quando necessarium *Ursat. consil. f. conf. cap. 36. num. 18. Zant. ad Statut. Favent. rub. 3. rubr. 25. num. 49. Consil. ad Statut. Eugub. lib. 3. rubr. 46. num. 15. Tavagl. de rebus. Statut. ar. rical. 9. numer. 18. & fess. R. decif. 79. numer. 22. & fess. part. 13. & decif. 348. part. 14. Conflamin. ad Statut. Urb. anno. 22. artic. 2. num. 164. & seq.*

Non obstat, quod nostrum Statutum augendo lucrum dotale à tertia parte ad medietatem per huc verba disponat, „Remaneat liberis, & absque sine aliqua diminutione non aliter legatis per eam factis „ cum qua dispositione tollens obligationem imponendi in casu, in quo lucrum sit maior, & ubi debent magis incommodum fecerit, multo minus obligationem imponendi voluisse censetur, quando lucrum est minus, & debitor minus onus fecerit.

Quandocumque augmenum lucri à tertia parte ad medietatem sit solum in casu, quo extierit filio, & postea defecerint, quæ casus fit favorabilior primo, in quo nunquam filii extierunt; in secundo enim casu, quo filii post natiuitatem, & existentiam defecerint, forsan stantes magis favere voluerunt Marito, qui maiora onera Maritoniis sustinuit mediante educatione, & alimonia filiorum, quod onus cum in primo casu considerari non possit, ex hac rationis diversitate de uno casu ad alium non valet illatio *L. Papinianus expl. ff. de miser.*

Et quando etiam non faisset relictum animo compensandi, adhuc non esset debitum, quia Maritus promissæ restitueret totam, & integram dotem; per quam promissionem censetur lucro sibi concessio renunciante *Belmont. dec. 23. n. 12. Zant. ad Statut. Favent. lib. 3. rub. 3. rubr. 25. n. 68. & 69. Consil. ad Statut. Eugub. dist. rubr. 46. num. 30.*

Fortius quia Maritus ulterius progressus est, dando Uxori regessum contra bona propria usque ad integram dotis restitutionem renunciando eum omni iuris, Legum, & Statutorum auxilio, quod stante in presentiarum Statutum de lucro dotis ei suffragari non possit *Roe. dec. 174. n. 2. & 3. par. 4. tom. 2. par. 2. Zant. ad Statut. Favent. lib. 3. rubr. 25. n. 70. Parparat. consil. 590. n. 1.*

Nec juvat dicere, quod talis renunciatio in præjudicium creditorum fieri non poterit, quia talis remissio lucri non potest dici alienatio, & diminutio, seu depauperatio Patrimonii, sed non acquisitio, quæ debitori permisa est, & propter hoc potest ipse in præjudicium creditorum lucrum repudiare *Turr. de Paul. lib. 2. cap. 46. n. 82. & 84. Cels. dec. 306. n. 18. Dec. conf. 260. per tot. Zant. ad Statut. Favent. dist. rub. 25. n. 72. ubi reprobat contrarium tenentes.*

Uterius dos in presentiarum partim in pecunia soluta fuit, & partim promissa certo tempore elapso, & post purificationem conditionis solutioni adjectæ, quo casu Maritus non potest retinere totum lucrum ex parte datus soluta, sed illa proportionabiliter detrahi debet ex parte dotis data expectata diei, vel conditionis adventu respectu partis promissæ *Rota post Salgad. in Labynt. Credit. dec. 14. n. 4. & fess. Zant. ad Statut. Favent. lib. 3. rub. 25. n. 18. & 19. Mansi. consil. 102. n. 1. & fess. & fess. per tot. in cuius sine registravit decisionem Rota Bononica.*

Et puncta cum hac diminutione lucri obligatione ejusdem Mariti concurrenti ad expensas funerum pro rata lucra dotis, ut disponit *Test. in l. in eum 16. & l. Celsus 22. ff. de religio. & sumptib. funer. Gregor. dec. 573. sub n. 9. Zant. ad Statut. Favent. d. rub. 25. n. 73. & per 13. rec. dec. 79. n. 26. lucrum dotis fere ad nihilum redigitur.*

Nulla fuit habita ratio de illis, quæ dicebantur circa yaliditatem Statuti, nam illud fuisse à pluribus Summis

Pontificibus in forma specifica confirmatum, solemniter decisum fuit in alia Causa Afulana coram Thano.

ARGUMENTUM.

An secarias amplissime per Principem concessa Mercatoribus Iorenibus veniensibus ad habitandum in ejus Dominio, vel aliquæ ejus Civitate, tam pro eorum personis, & familiis, quam bonis, & mercibus, comprehendere valeat illas res, seu merces, quæ ex aliena pecunia, vel furtio alibi substracta comparare fuissent ab aliquo se conferente ad habitandum in civitate dicti Principis cum apostatione dictarum mercium ex re, seu pecunia aliena, vel furtiva acquisitarum.

Qua occasione late discutitur an, & quando pretium succedat loco rei alienæ, vel furtivæ, & contra, ita ut agi valeat utili actione rei vindicationis contra pretium rei alienæ, vel furtivæ distractæ, vel rem ex pecunia aliena, vel furtiva comparatam, sive pretium illud, sive res comparata existat penes ipsum furem, vel non Dominum, sive penes Tertium, & in præjudicium etiam Creditorum anteriorum, cum omnibus distinctionibus, ampliationibus, limitationibus, declarationibus per sua principia relatis, nec non cum conciliatione plurimarum legum, quæ in hac materia, tanquam inter se contrariæ, & pugnantes, adduci solent, vel possunt.

S U M M A R I U M.

1 *Salvus Conductus, seu securitas concessa per Principem pro mercibus, & bonis aliquæ non comprehendit merces, & res furtivas, vel alienas repositas penes alienatum.*

2 *Debiti appellatione comprehendit non potest id, quod in allium rei vindicationis, vel quacumque alia actione rati restitui debet, seu vindicari potest.*

3 *Furtum committitur quando per falsas Literas Cambii pecunia exigitur.*

4 *Pretium non succedit in particularibus loco rei, neque à camera.*

Nec etiam pretium rei furtivæ succedit loco ipsius rei furtivæ num. 5.

Quod ex magis preceps si alia res ex pretio rei furtivæ fuisset comparata, quia nulla in re mendicio, seu per circulum acquisitæ admittitur subrogatio num. 6.

Limita tamen in casu subsidii, nempe quando res furtiva, vel aliena esset perempta, vel prescripta, vel difficultat vindicari posset à possessore, & debitor, seu fur non esset subrogatus n. 7. & 9.

Quæ limitatio procedit etiam in favorem cuiusvisque Personæ in jure non privilegia numer. 10. 16. 17.

Nec non in præjudicium Creditorum anteriorum num. 11.

Reprobatur, & declaratur Salg. Labynt. creditor. part. 2. cap. 24. num. 12. 13. & 14.

Reprobantur quoque Card. de Luc. disc. 26. de credit. & Ansaldo. disc. 28. de commerc. & Rodriquez de concursu, credit. part. 2. art. 4. num. 8. contrarium tenentes num. 15.

Et pariter limitatio prædicta procedit in mediata acquisitione eveniente ex pretio rei furtivæ, vel alienæ distractæ per furem, vel non dominum num. 27. 28. 29. 30. 31. & seqq.

Declaratur eadem limitatio num. 20.

Explicatur textus in l. qui val. 49. ff. fin. ff. de Furt. & l. si ex pecunia C. de rei vindic. & l. Quamvis 3. C. in quibus caus. Pignus, vel hypoth. qui videtur decidere in contrarium num. 26. & 28.

18 *Pretium, favore Pupilli, minoris, Ecclesiæ, & huiusmodi persone regulariter succedit loco rei, quando res alienata fuerit per illius Theorem, Curatorem, vel Administratorem; seu si fuerit alienata per extraneum.*

Es in casu alienationis facta per extraneum subrogatio pretii laevi rei non datur, nisi in subsidium, prout in ceteris Personis non privilegiatis ibidem, & num. 39.

- 31 Pretium rei furtiva, vel aliena quod reperitur per nos verum, ex parte, vel causa erroris nonquam succedit loco rei furtiva, vel aliena, neque in subsidium, & num. 22. & 24.

Sensu si ex causa luctationis num. 35.

- 32 Damna non solum compescit miles rei vindictario adversus pretium rei suae per alium venditam, sed altera personalis alia negotiorum gestorum.

- 33 Specialia plura ac, & quando circa idem passus concurrunt, & num. 33. 34. 35.

- 34 Pretii subrogatio loco rei aliena, vel furtiva sicuti est casus, vel alius a lege filius, ideo non habet locum in Statutis, & dispositionibus hominum. Limitatur primo, quando eadem viget ratio in casu filio, quam vero num. 37.

Secundo, quando alias vixerit aliquid absurdum, vel dolus per Statutum num. 38.

Tertio, in materia subrogationis num. 39.

- 40 Pretium rei aliena, vel furtiva si quis retinet, dicitur locupletari cum alterius iactura.

- 41 Qui locupletatur cum alterius iactura dolus, & fraudulenter dicitur.

- 42 Locupletari cum alterius iactura, tam a lege divina, quam naturali utrimque est.

- 43 Pretii subrogationem loco rei furtiva, vel aliena in subsidium lex civilis extenuat inducit, quatenus ita exigit naturalis ratio.

- 44 Fingere lex civilis non dicitur, quando deroganda alius per ipsum legem indultis, reddit ad sui primam naturam.

Londini, seu Liburni, Sequenti.

Jovis 10. Februarii 1728.

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CLXXXII.

Moxes Silvera de Martos Hebraeus sub die 3. Junii 1728. per quendam litteram falsam Cambii egerit à Domino Knox, & Nesbit Mercatoribus Londinensibus littera sterilis 741. 1. 4. per valore ejusdem littere Cambialis, & postmodum eadem die cum apriori parte ejusdem monetae, nempe cum libris 400. sterilis duas cambiales litteras petiarum 1860. recepit à D. David Martin Mercatore pariter Londinensi super Dominos Recanatos Hebraeos commemorantes Liburni solvibiles ad ordinem S. P. Jacobi Treve, à quo incompetenti sibi illas cedi, vel girari fecit, & sub nocte ejusdem diei à Londino aufugit, & se Liburnum consulit, ubi fuit admissus cum solius amplissima exemptione, & securitate omnem concessa à Serenissimo Magnifico Duce Ferdinandus II. Gloriosissime recordationis omnibus Mercatoribus, sive Christianis, sive Hebraeis, sive quovisunque alterius nationis, vel religionis, qui ad ibi, vel Pisis se habitandum conducerent non tam quoad eorum res, merces, & bona, ab omnibus, & quovisqueque debitis Civilibus, & Criminalibus sibi per eos contractis.

Frangem, & falsitatem dictae littere Cambialis sibi praedite interea detegentes DD. Knox, & Nesbit Regum mandaverunt DD. Lambert, & Charton suis Correspondentibus Liburni Commorantibus, ut perperam dictos DD. Recanatos Traditores D. David Martin, sub sequestro dictam summam petiarum 1860. ponerent, prout feliciter executioni fuit, cuius sequestris occasione loca orta inter dictum de Martos, & DD. Lambert, & Charton dictis Nominibus agentibus, praesentente altero sequestri nullatenus, & injussum ob dictum exemptionis, vel securitatis amplissimum privilegium à Contendentibus vero aliis illud ei nullatenus suffragari, fuit dicta controversia, seu lis à Tribunali Liburni ad se per Serenissimum Magnificum Ducem advocata, ac DD. Auditores Jacobo de Comibus, & Francisco Antonio Bonfano,

inbique cum omnimoda facultate, remissaque minime quacunque Judicii formula, & solemnitate, delegata, ut desuper quicquid pro iure consulendum fore crederetur, et referantur, Injunctum nobis insuper ceterisquidem Cause expeditione. Nos itaque in horum Superiorem mandatorum obtemperacionem solliciti, maturaque simul studio ad rei abolitionem incumbentes, auditis pluries partibus, tandem Sua CELARUM M. R. A. A. retulimus dictum sequestrum rite, & recte in dictam summam petiarum 1860. injectum fuisse, ideoque dictas DD. Lambert, & Charton dictis Nominibus cum fore, & esse libere relaxandum.

Ad ista referendum Nos moti fuimus quia cum dictum exemptionis, vel securitatis privilegium non comprehendat, nisi res, merces, pecunias, vel alia bona propria adiacentia, ut clare constat ex tenore ejusdem privilegii, ibi, *« P. Rendiamo ancora libero, sferito, e sicuro per le persone, beni, e Mercanzie nostre da qualsivoglia debito Civile, e Criminale, che da Voi » e da Vostra Famiglia fossero stati fatti fuori della Sua » e del Dominio nostro » &c. &c. cunctas res, & bona sunt subreptas, ideo pro dicta summa petiarum 1860. censuimus dictum securitatis privilegium dicto Hebraeo de Martos minime suffragari posse, ut in punctualibus terminis huiusmodi limitatis, licet amplius in verbis conceptis, firmam *Cassini, conf. 203. m. 5. lib. 4. & lussimii Pignatelli, conf. canon. consilii. 67. m. 17. consiliorum. seg. num. 5.* Tum quia honorum, & mercium libertas ex dicto privilegio concessa venientibus ad habitandum in Ezzuria, quoad eorum tantum debita civilia, & criminalia restricta leguntur, quorum appellatione illud solum comprehenditur, quod ex propria obligatione, vel contractibus, seu quasi per aliquem debetur, secus vero, quod in actione rei vindicationis, vel quacunque alia actione reali restitui debet, vel vindicari potest, ut per totum in *L. Aurelius 5. Aferia, ff. de liberat. legat. firmam Handed. conf. 49. m. 38. lib. 1. Ciceron. var. rescript. lib. 2. cap. 14. d. n. 1. & seg. & ibi plenius. Far. numer. 2. 3. 4. & numer. 5. 6. Alex. conf. 170. num. 6. lib. 2. nec non in superioribus terminis egregie *Surd. decif. 174. & ibi Adrien. per tot. Franc. decif. 714. per tot. & ibi Add. Scapula. de Salvian. interdicti. lib. 1. quaff. 4. & ibidem lib. 2. quaff. 23. per tot. & in punctis salvi conductus *Cassini, conf. 203. num. 5. versus fin. lib. 1.****

Quod autem in casu nostro praedicta summa petiarum 1860. sit furtiva, dubitari non potest, quia fuit per falsam litteram Cambii à dictis DD. Knox, & Nesbit extorta, ut punctum tenet *Rot. Roman. super Cassi. decif. 340. per totum. Revers. decif. 303. numer. 3. Anselm. de Commercio. dist. 39. numer. 20. Sane. de re Criminali. contrav. 37. numer. 1. 2. 3. & 16. & contrav. 38. numer. 20. sed Sane. sub numer. 20. videtur tenere quod non sit propter furtum, sed falsi deumtum, pecunia extorta falsis litteris, quod mihi non videtur verum, per ea quae late tradit *Pignat. de Furt. quaff. 170. part. 1. & part. 2. per tot. & Sabell. in ejus Relatioe facta Seren. M. Duci impressa in summa, post verb. Furtum numer. 18. cum sequenti.**

Et quoniam in conerarium per Dominos Informantes pro Hebraeo de Martos dicebatur non posse hanc Juris conclusionem in casu nostro procedere, quia non agitur hic de eadem pecunia furtiva subrepta, sed de alia pecunia, quae licet ex prima furtiva comparata sit, nihilominus non potest amplius dici furtiva, sed propria ipsius Furis, ex ea receptissima Juris conclusione, quod in particularibus Judiciis pretium non succedit loco rei, neque res loco pretii per secutum in *L. si ex ea Cod. de rei vindic. & alios contextus, de quibus apud Aderlin. Pignatelli, contrav. furtif. contrav. 2. cap. 67. numer. 19. & ibi Scapp. num. 5. & ad contr. 1. caput, 22. numer. 3. & Ricci. Episcop. cap. 150. num. 9. & non dist. 91. num. 33. ac alios agentes de hac materia, io nostris punctualibus terminis tenet expressum in *L. qui vas 49. §. Fin. ff. de furt. Cardin. de Luc. de Credit. dist. 26. per tot. Anselm. dist. 28. numer. 10. & dist. 93. numer. 5. 6. de commercio, Scapp. ad Aderlin. Pignatelli. contrav. 1. cap. 92. num. 4.**

Eoque magis cum praefens pecunia litterarum Cambii non sit immediata, sed mediata, pen-

nempe per circuitum acquisitionis, quia prima pecunia sortiva commutata fuit in aliam pecuniam, ex qua postea acquiritur fuerant dictae Licet Cambiales à dicto D. David Marcin solvibiles in Civitate Liburni, tenus est expressus in l. sed est lege 28. §. ff. de petit. heredi. & in l. quomodo 3. Cod. in quibus causis pignori. & hypoth. Alenari. decif. 33. num. 11. & 12. Gail. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1406. & seq. Foderici. ad Surd. decif. 15. num. 47. & 48. Cenc. de Confif. q. 67. numer. 25. vers. fed poffet in dubium, & post eum decif. 424. num. 3. 4.

Attamen cum dicta pecunia ab Hebreo de Mantos furto subtrahita medio littera falsæ esset jam consumpta, neque pariter ille sit in presentiorum amplius solvendo, & sic cum agatur in nostro casu in subsidium tantum contra dictas penes 1860. pretium dictarum litterarum Cambialium acquisitionem à dicto Hebreo ex dicta pecunia per eum furto subtrahita, idem prædicte penes 1860. producite à dicta pecunia sortiva in iure haberi debent, ac si ipse esset illius sortiva pecunia, quæ fuit per dictum Hebræum factum subtrahita à dictis Dominis Knox, & Nesbit Mercatoribus Angliis; Nam lex in casu subsidii semper, & indistincte 7 admittit subrogationem pretii loco rei, vel pecunie alienæ, aut furto subtrahitæ, & amplius non existentis, vel per omissionem consumptæ, aut peremptæ, aut diffinitionem vindicandæ à tertius, & viceversa subrogationem rei loco pretii, vel pecunie, & in vim dictæ subrogationis actionem utilem rei vindicationis Dominis rei, vel pecunie elargitur, ut sunt textus expressi in l. uxer Maria §. de donat. inter vir. & uxer. & l. prima Cod. de diffrañ. pignori. & ibi Gloss. in verb. habebit l. rei quæ 55. ff. de iur. dot. l. si igitur res 18. ff. de eo, quod metus causa l. si eam servum 25. ff. de reb. credit. & in utraque Lege glossa, & Doctores Castrenses, in conf. 62. & conf. 106. per tot. libr. 1. Gail. de Credit. cap. 4. quæst. 11. numer. 1394. cum seq. & numer. 1527. 1528. 1529. Rot. coram Barro. decif. 874. numer. 12. & seq. & coram Duran. decif. 62. numer. 1. & seq. & decif. 218. numer. 1. & post Cenc. de Confif. decif. 421. numer. 14. 15. & part. 11. recent. decif. 351. numer. 13. 14. & sequent. & part. 15. decif. 393. numer. 5. Cardan. De Loc. de Credit. dif. 35. numer. 57. Perier. de empt. cap. 11. numer. 2. August. Barbof. ad l. 1. Cod. reb. alien. non alien. num. 24. 15. & 16. ubi dicit, quod etiam hoc locum obtineret, licet rei non esset perempta, si esset difficultas illius persequendi, vel difficultas ea vindicari posset à tertio possessore, quod idem comprobatur à Perier. loco citato, & Gail. de credit. cap. 4. quæst. 11. nu. 1395. & seq. & Rot. coram Duran. dec. 212. n. 26. Nos dif. 42. ad fin. in punctibus nostris terminis Rota Emmae cor. Celf. decif. 340. per totam cum aliis decisionibus per eam citatis.

9 Et licet textus in d. l. rei quæ 55. ff. iur. dot. non videatur ad hunc propositum allegari posse, quia loquitur de pecunia dotali, & sic de casu privilegiato dotis favore, attamen non subsistit hæc consideratio, vel obiectio, nam ad dotis favorem non est à iure introductum, ut res cum pecunia dotali à marito acquisita succedat loco pecunie dotalis, quinimo aliud in iure regulariter determinatur, quod omne illa non subrogatur, ut constat ex textu expresso in l. ex pecunia, C. de iur. dot. sed pro dotis privilegio hoc tantum specialiter daturus fuit, quod nempe non obstantem, quod pecunia pro dote per mulierem viro tradita in dominium vii transeat, propterea res cum illa per virum comparata, non uxor, sed viro acquiratur, tamen in subsidium viro existente, vel effecto non solvendo, lex, speciali favore uxoris, domini pecunie dotalis, quod fuit in virum translatum, ita usque ab initio resolutionem inducit, ut pecunia dotalis nunquam censetur fuisse in viro dominio, qua talis domini resolutione per legem ipso iure inducitur, res ex ea pecunia dotali à viro acquisita haberi debet ac si ex pecunia propria uxoris acquisita fuisset, ex quo tantum promitte sequitur, & non ex directo uxoris favore, quod ipsi competat in subsidium utilis actio rei vindicationis concessa à d. l. uxer Maria §. 55. ac aliis legibus mox supra citatis, quorum virtute in subsidium pretium succedit loco rei alienæ distrahit à non vero Domino in favorem casualiumque 10 Cafares. de Commere, Tom. II.

personæ etiam non privilegiate, ut perbellè tradunt Gail. de credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1457. & 1482. & 1504. Adriani. Pignatelli. contr. forens. cenzur. 2. cap. 67. num. 35. & seq. C. de iur. dot. Marcin. ad Reuverer. dec. 202. num. 5. Rott. Epif. disput. iur. cap. 46. num. 35. vers. licet enim. Alenari. special. iur. verb. subsidium numer. 20.

Quæ omnia procedunt etiam in præjudicium Creditorum anteriorum hypothecam habentium, nam data in suis terminis ista subrogatione pretii loco rei, vel rei loco pretii per prælationis super omnes, & quocumque Creditores statim oritur ei, tanquam vero Domino rei, vel pretii subrogati, cuius favore in subsidium lex subrogationem inducit, Barbof. ff. solut. matrim. in rubr. part. 3. numer. 85. vers. & in his terminis Bruneman. in l. uxer 55. ff. de donat. inter vir. & uxer. latè Gail. de credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1460. 1476. & seq. Adriani. de pignori. lib. 3. quæst. 32. n. 3. 4. 5. & 6. Rot. coram Celf. dec. 340. per tota, & tertiæ ceteri omnes fupra laudati in §. Attamen cum.

Neque obstat Salgad. latyrini. Credit. part. 2. cap. 24. num. 20. & seq. qui firmare videntur quod in præjudicium Creditorum ista subrogatione admittenda non sit, tum ex autoritate Hermajille, tum ex eo iuris principio, quod æquitas, quæ uni suffragatur, non debet alteri nocere, nam hæc duo Salgadi fundamenta nullam habent substantiam; Etenim quoad auctoritatem Hermajille illa nullatenus est curanda, quia typè nullum adducit juris principium, vel Doctorem ad comprobandum suum assumptum, sed tantum se fundat super exemplo illius, qui rem habita fide de pretio vendit, quo casu certum est venditori, licet olim fuerit verus Dominus rei venditæ, tamen non quidem fuerit eademque rei sua ullum habere prælationem in præjudicium Creditorum anteriorum emptoris, quod profecto exemplum nihil ad rem nostram facit; Etenim enim in isto casu venditori lex noluit succurrere, quatenus ille in actu venditionis potuit sibi consilium cum pacto reservationis domini, aut præambula hypothecæ, sed in casu nostro lex Domino succurrit cum hac actione utilis rei vindicationis in subsidium, quia ipse nulla est in culpa, aut negligentia alienationis rei suæ per alterum, eo inscio, & invito, facta. Quo vero ad regulam, quod æquitas non debeat Tertio nocere, longe minus applicabilis est, quoniam illa procedit in casu æquitatis non scriptæ, scilicet in casu nostro, ubi æquitas est expressè scripta per plures leges etiam in præjudicium Creditorum, vel Tertri, ut ex textibus, & Doctores supra citatis demonstravi.

Præterea si bene perpendatur Salgad. ex eo colligitur sub n. 62. quod in tantum ipse renuit dominum pecunie excludi ab anterioribus Creditoribus super re ex ejus pecunia comparata, in quantum regulariter Dominus non habet nisi actionem personalem juxta textum in l. si ex pecunia 6. & l. si ut proponit C. de rei vindic. at in casu subsidii in quo Dominus ex æquitate, & beneficio aliarum legum habet utilem actionem realem, contrarium ipsemet firmat, ut videtur et in precedentibus num. 13. 14. & seq.

Denique Salgadi in suo themate non agit in recto de hac subsidiaria utili rei vindicationis actione, 14 nam etiam præcise ab ea loquendo præstendit in casu suo rem emptam ex pecunia majoras ad ipsam majoratum spectare, & non ad possessionem majoratum, qui eam emit, & id ex pluribus rationibus per eam eleganter adductis nihil commune habentibus cum hac nostra questione, ut observat etiam Cardan. De Loc. de Credit. dif. 26.

Itaque de medio sublata auctoritate, & rationibus Salgadi contrariis per consequens auctoritates Card. De Loc. dif. 26. decideri. Anselm. dif. 28. de Commere. & Rodriguez. de censur. Credit. part. 2. art. 4. n. 8. quod istam partem, ubi se fundant super doctrinam, & rationibus ejusdem Salgadi; Quo vero ad l. qui vult 49. §. fin. ff. de sortis, extranea juris fundamenta per eos adducta falsa deprehenduntur ex iis, quæ late per me infra in decursu hujus discursus decisivi deducuntur, 15 P 3 quam.

quantvis finis esset allegare *Ret. Roman. decis. 340. etiam Celsi* ubi in eadem causa, super qua *Cardin. De Luc.* uti advocatus tradidit dictum *dife. 24.* quem incaute sequutus fuit *Ansald. in d. dife. 28.* contrarium per dictam *S. Roman.* iudicatum fuit.

Quemadmodum igitur Textus, & Doctores omnes prædicti loquantur expresse in personis non habentibus in jure aliquod privilegium, ita etiam, & prorsus falsa designat altera nonnullorum DD. opinio, qui voluerunt hanc subsidariam subrogationem tantum personis in jure privilegiatis competere, nempe mulieribus, minoribus, pupillis, minoribus, fœtis, prodigiis, Ecclesiæ, Fisco, & hujusmodi, alias dici non possit tale remedium prædicta personis specialiter à legibus introduci, sed regulare, quare data specialitate in favorem dictarum personarum, quam omnes admittunt, magis comprobatur regula in contrarium, quod nempe regulariter nemini præter supradictas Personas in jure specialiter privilegiatas competere possit hujusmodi utilis rei vindicatio in subsidium contra pretium loco rei alienæ distractæ, vel viceversa, ut ita videntur ratiocinari, & concludere *Altomer. ad Rovi. conf. 38. num. 8. cum plurib. seq. lib. 2. Merlin. Pignat. del. d. centur. 2. cap. 67. num. 22. & seq. usque ad fin. & ibi Scapp. num. 8.* qui tamen latius agit matrem in additione quidem *Merlin. Pignat. ad cap. 92. centur. 2. Ret. post Cenc. decis. 165. numer. 10. Card. De Luc. dife. 26. num. 8. de Credit. Ansald. de Commercio. dife. 93. num. 10. Lencard. de usur. quest. 97. num. 13.*

Uque magis patet de infubstantia dictæ opinionis Doctorum se hallucinatum argumentum desumptum à speciali favore à Legibus etiam personis ipse ecclesiis, ex quo firmari videtur regula in contrarium, advertendum est, quod quemadmodum cuiuslibet ius denegat hanc utilem actionem rei vindicationis contra pretium rei alienatæ, & viceversa, ex quo noluit regulariter in particularibus pretium succedere loco rei, neque res loco pretii, vel pecunie, ita ei placuit illam specialiter chargi prædictis personis majorem miserationem, & auxilium ob imbecillitatem sexus, vel ingenii, aut pietatem respectu meritoribus, quo specialitatis favore ameno possunt personæ istæ privilegiatæ semper, & absolute hac utilis actione pretium tanquam loco rei, vel rem loco pecunie succedentem persequi, & vindicare, itant ista specialitas à jure introducta in eo tantum consistat, quod semper, & indistincte favore dictarum personarum pretium faciat loco rei, & viceversa, sive debitor, aut ille qui rem, aut pecuniam minoris, pupilli, prodigi, militis, Ecclesiæ, & hujusmodi distraxit, sit solvendo, vel non solvendo, quod locum minime habere potest in ceteris aliis personis non privilegiatis, quibus restitit prædicta regula in contrarium, à qua solum pro eis recedunt in casum tantum subsidii, nempe in casum tantum, quo ille, qui distraxit rem alienam, non esset solvendo; Quare ex prædictis corripit omnino argumentum contrarium existimatum, quod si omnibus hac utilis actio rei vindicationis de jure competere, nihil esset speciale pro dictis personis privilegiatis, sed regulare.

Quod adeo verum est, ut ipsimet Doctores contrarii, & alii hanc distinctionem communiter tradunt, quod nempe si ille, qui rem minoris, pupilli, prodigi, militis, Ecclesiæ, & hujusmodi distraxit, esset Tutor, vel Curator, aut Administrator tunc minori, pupillo, prodigio, Ecclesiæ indistincte competat hæc utilis rei vindicatio contra pretium loco rei alienatæ, vel viceversa, si vero esset extraneus nullum habens officium, vel administrationem circa res, vel personam minoris, pupilli, prodigi, fœtis, Ecclesiæ, & hujusmodi, tunc illi competere non possit hæc utilis actio, sive alia similis specialis hypothecæ prelativæ quoad omnes alios creditores, licet antea hypothecariorum alienantis contra pretium rei sue distractæ, vel alienatæ, & è contra, nisi in subsidium, nempe in casu, quo extraneus alienans non esset solvendo, ut videntur etiam *Gauz. ad l. Taur. in lib. 50. num. 36. Gait. de credit. cap. 4. quest. 11. num. 1531. usque ad 1530. latè agentem de materia Merlin. Pignat. centur. 2. cap. 67. nu. 23. cum plurib. seq. Altomer. ad Rovi. conf. 38. num. 8. & seq. lib. 2. Larrea dec. 92. per res.*

Ex qua distinctione negari perfectio non valet, quin

mirabiliter nostrum comprobatur assumptum, quod nempe favor hujusmodi personarum privilegiatarum in eo consistat, quod indistincte, & absolute in eam gratiam specialiter à jure introducta sit subrogatio pretii loco rei alienatæ, & è contra, in casu, quo per eam Tutorem, Curatorem, vel Administratorem res, vel pecunia sua fuerit distracta, live Tutor, Curator, Economus, Administrator, vel hujusmodi essent solvendo, sive non, quod non tepetitur concessum aliis quibusvisque personis non privilegiatis, nisi in subsidium tantum, juxta textum, & Doctores mox supra plene manu allegatos in *S. Aramen cam.* Aliis est omnino falsa dicta communis distinctio; Nam dato in sensu adversariarum, quod hoc privilegium subrogationis in casum subsidii non competat cunctique personæ, sed tantum Pupillis, hincobus, Ecclesiæ, Militibus, Fœtis, & hujusmodi, illud quippe competere non possit ipsis personis privilegiatis nisi in subsidium, sive agatur de alienatione rerum facta per eam Tutorem, Curatorem, Administratorem, sive per extraneos, quod penitus contrarium esset prædictæ communi Doctorum distinctioni.

Optimò ipsimet Doctores contrarii, & præ ceteris *Merlin. Pignat. d. cap. 67. centur. 2.* prælixerunt hanc agens materiam convictum de denique vident ex pontificali dispositione textus in *d. l. uxor mariti 55. ff. de donat. inter vir. & uxor.* expresse concedente hoc subsidium remedium utilis rei vindicationis personis etiam in jure non privilegiatis in casu, quo alienans non esset solvendo, & res esset præscripta, vel perempta, libenter fatetur *sub numer. 39.* illud etiam procedere in omnibus personis etiam non privilegiatis, quando tamen res, vel pecunia aliena nunquam antea fuisse in dominio alienantis, quam declarationem libenter amplectimur, neque à nemine impugnatur, quia re vera termini hujus nostre questionis locum tantum habent in casu, quo res, vel pecunia fuerit distracta, vel aliena distracta fuisse à non vero Domino, qui ex eadem pecunia aliena rem comparasset, vel ex re aliena vendita pretium retinere, & similiter in his terminis procedere rectè agi dictam *l. uxor mariti*, & alios contextus, docuimus *Barb. ff. solut. matrim. in rubr. part. 3. numer. 85. vers. item non solum in pecunia, & num. 86. in fi. Gait. de credit. cap. 4. quest. 11. n. 1474. & 1476. & seq. & 1503. & 1527. 1528. & seq. Merlin. de pupillis. lib. 3. quest. 32. num. 18. Bruckman. d. l. uxor mariti in fin. necnon alii Doctores supra laudati in *S. Aramen cam*, & c. seq.*

Quapropter hinc oritur, quod contra Tertium, qui acquisivit ex causa onerosa, & jacto titulo, nempe venditionis, aut dationis in solutum, rem, vel pecuniam alienam, non potest hac utilis actio agi in subsidium, si res, vel pecunia aliena per eum acquisita, esset perempta, vel confumpta, aut confusa, licet penes dictum Tertium reperiretur altera res, vel pecunia, quæ ex dicta re, vel pecunia aliena ab eo comparata fuisset, quia leges concedentes vero Domino, vel hoc subsidium remedium utilis rei vindicationis, ut ex *l. uxor mariti 55. de donat. inter vir. & uxor.* ac aliis cæcis supra in *S. Aramen*, vel aliud negotiorum gestorum, ut in *l. C. de distract. pignor.* & ibi *gloss. verb. pretium & verb. subiecti d. 2.* non adducit alium contextum *Ret. coram Baroni. decis. 874. num. 2.* procedunt tantum contra eandemdem, qui rem alienam distraxit, vel contra tertium possessorem ex causa lucrativa, ut mox dicam, penes quem altera res, vel pecunia rei distractæ reperiretur, quia in eorum tantum odium admissa fuit hæc subrogatio, secus contra tertium possessorem ex causa onerosa, ut in hoc reprobat *Gait.* rectè subnotat *Merlin. de pignor. lib. 3. quest. 32. num. 13. & seq. Altomer. confil. 104. numer. 21. & seq. Barb. ff. solut. matrim. in rubr. part. 3. numer. 85. vers. unde videndum est in fin. Card. De Luc. de Credit. dife. 35. num. 48. D. Ansald. de commercio. dife. 28. num. 2. & seq. & Ret. coram Baroni. decis. 874. num. 9. & per ea, quæ hæc delinimus supra in *dife. 123. & 124.* Nisi illi tertius possessor rem alienam, licet ex causa onerosa acquisitam, dolo desitit possidere, ut notat idem *Cardin. De Luc. d. dife. 35. num. 59. 60. 61. & Nos dife. 91. num. 41.**

25. Et quod est contra ea utilis actio rei vindicationis in subsidium competat etiam contra Tertium possessorum et causa locativa committatur assertum, *Gair. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1394. & seq. Negusent. de pignori. part. 2. membr. 4. num. 58. & part. 3. membr. 1. num. 48. Rot. coram Buratt. dec. 874. num. 9. Adarin. ad Reverser. decis. 202. numer. 1. penes fin. Card. De Luc. de credit. disp. 35. numer. 37. Merlin. de pign. lib. 4. quæst. 179. numer. 10. & ibi supra decis. 44. in fin. & disp. 11. numer. 44.*

26. Neque adversus prædictum utilem actionem rei vindicationis, quam firmavit eundem personæ etiam non privilegiate in subsidium competere, obstant textus in *L. qui vas 4. §. Fin. ff. de furt. & L. si ex persona Cod. de rei vindic. & alii contextus, qui allegari possunt, ex quibus expresse denegatur hæc utilis actio, ex quo in particularibus pretium non succedit, vel subrogatur loco rei furivæ, vel alienæ, & c. contra. Nam cum præstaturum legum, ac aliarum dispositio regulariter tantum procedat, nil commune habet cum limitatione nostra ab aliis legibus elargita in casu subsidii, nam sæpissime leges, quicquid pro regula possum fuerit, in certis casibus limitare solent, ut in puncto ad dictos textus in contrarium allegatos respondent Merlin. Piguetell. contrav. for. contr. 2. cap. 67. numer. 40. Rot. Rem. decis. 31. numer. 4. 5. & 6. part. 10. rec. & dec. 393. num. 3. part. 13. recent. Ateruch. de adipiscend. remod. 3. numer. 125. in fin. aliqui Doctores per me citati supra in §. *Attamen casu*.*

Firmata itaque ex veriori, & magis communi DD. opinione tali interpretatione super dict. *L. qui vas & L. ex pecunia*, & aliis contextibus, earumque inapplicatio ad casum subsidii, consequens per consequens auctoritates *Cerd. de Luc. de Credit. disp. 26. & Anfeld. disp. 28. & aliorum*, qui ad excludendum hanc subsidiiarum subrogationem, & actionem utilem se fundant super dictis textibus generaliter tantum loquentibus extra casum subsidii.

27. In nihilo pariter refragante altero obiecto, quod nempe in casu nostro non habet locum subrogatio pretii, vel pecunie in dictis liris cambialis contentæ loco alierum pecunie furto substractæ, ex quo non agitur de immediata, sed mediata subrogatione per circulum facta ob auctoritates supra citatas in contrarium.

Quandoquidem iuxta veteriorem, & magis communem Doctorum, ac Tribunalium opinionem semper, & indistincte subrogatio pretii loco rei, & viceversa, sive fit immediata, sive mediata in subsidium est adimittenda, ut locum habeat utilis actio rei vindicationis, ut uno ore, & constanter docent *Paris conf. 80. num. 29. lib. 1. Ateruch. de adipiscend. poss. remod. 3. n. 125. Rpt. Rem. coram Buratt. dec. 685. & melius in decis. 784. num. 9. 10. & decis. 874. num. 6. 7. & in confirmatoriis in eadem causa penes Duran. decis. 63. num. 3. 4. 5. & decis. 272. na. 1. & num. 20. & 20. quas sequitur altera *Rota coram Celf. decis. 340. in fin. Rot. post Cenc. de Censib. decis. 421. num. 14. 15. & 16. & part. 11. recent. decis. 351. n. 13. & 14. & seq. Fidiern. ad Surd. dec. 97. num. 12. 13. Pacien. de locat. cap. 33. num. 35. 36.**

28. Præterea si ad trutinam fundamenta contrariæ opinionis revocamus, reperiemus re vera insubsistentia. Tria sunt juris fundamenta, super quibus se fundat prædicta contraria opinio. Primo super textu in *L. quemvis 3. C. in quibus casu. pignori. vel hypothec. ubi dicitur*, quod licet furtis prædicti locati sint tacite obligati locari, tamen non esset obligata res, quæ in fructibus prædictis esset comparata. Secundo super ea receptissima Doctorum limitatione, quod nempe etiam in universalius iudiciis, in quibus licet regulariter datur de fure subrogatio pretii loco rei, & c. contra, attamen de jure ea tantum admittitur in pretio, vel re immediate acquisita, focus in re mediate, & per circulum comparata, ut nempe si ex pretio rei hereditarie factæ altera res acquisita, ista non succedit loco rei hereditarie, quia non est immediatè acquisita ex re hereditaria, sed ex pretio rei hereditarie per textum expressum in *L. sed etsi lege 8. §. 1. ff. de petit. heredit.*

29. Tertio, quia plura specialia circa id concurrere non possunt, ut de his tribus rationibus videre est penes ipsos auctores supra citatos in contrarium in §. *Enque magis*.

potest, ut de his tribus rationibus videre est penes ipsos auctores supra citatos in contrarium in §. *Enque magis*.

Vtrum nullum ex dictis fundamentis habet subsidietatem. Primum etiam deductum ex *d. l. 3. Cod. in quib. pign. vel hypothec. loquuntur*, vel debet intelligi regulariter extra casum subsidii, nempe extra casum, quo conductor non esset solvendo, ut punctum sic explicitum dictum textum *Ateruch. de adipiscend. poss. remod. 3. n. 16. num. 125. in fin. quem sequitur Fidiern. ad Surd. dec. 97. n. 12. & Pacien. de locat. cap. 33. n. 36. quam declarationem textus etiam tenet communis illa Doctorum opinio, quæ sustinet, quod res emptæ ex pretio fructuum rei locatæ in subsidium succedit loco fructuum rei locatæ, & sic illa remanet hypothecata locatori, prout erant ipsi fructus rei locatæ, ut facile est videre penes *Paris. de locat. cap. 33. n. 34. 35. 36. & Fidiern. ad Surd. decis. 97. n. 12. prout pariter eandem interpretationem communiter tradunt Doctores omnes per me citati supra in §. *Nepos adversus* super aliis similibus legibus hæc subrogationem regulariter in particularibus denegantibus. Quare ex his clare dignoscitur nimium audacter nulloque jure per *Gairum dicta cap. 4. quæst. 11. num. 1490. reprobentem fuisse Ateruchium* dum ille male suppositit *Ateruchium* sustinentem in casu subsidii etiam in particularibus pretium succedere loco rei, & c. contra, loquentum fuisse contra apertum textum in *d. l. 3. C. in quibus pignori. vel hypothec.***

Ad secundum fundamentum deductum per Doctores ad *d. l. Sed etsi lege 8. §. 1. ff. de per. heredit. similiter respondetur*, quod ejus dispositio procedit tantum regulariter, focus in casu subsidii, quia tunc res seu pretium sive fit immediatum, sive medietatem, semper quoad istum effectum, de quo agitur, succedit, vel subrogatur rei furto substractæ, vel alienæ distractæ in non Domino, ut latè, & magistraliter declarando dictum textum firmavit *Rot. Rem. cor. Buratt. dec. 774. n. 9. 10. & melius in dec. 874. per tot confirmata deinceps eorum Duran. dec. 63. & decis. 212. Rot. post Cenc. de Censib. decis. 421. n. 14. & 15. quas sequitur altera decis. 340. num. fin. coram Celf. & Card. De Luc. de Credit. disp. 35. numer. 46. & in his terminis mediata subrogationis eandem opinionem tenent Fidiern. ad Surd. dec. 97. n. 12. 13. Pacien. de locat. cap. 33. n. 35. 36. Ateruch. de adipiscend. poss. remod. 3. n. 16. n. 126. n. 127. ad 126.*

Quoad tertium elicium ex regula, quod plura specialia non possunt circa idem concurrere (omnisquod ista regula non est in jure pacifica, imò latè, & magistraliter eam impugnat per plures textus, ac innumeratos Doctores in contrarium citatos doctissimus *Robles de representat. lib. 1. cap. 12. num. 37. & 38.*) triplici responsione illud de medio tollitur.

Primo quia regula illa non procedit, quando eadem æquitas à lege introducta contra rigorem juris communis non minus interat in uno, quam in duobus specialibus, ut tradit *Ateruch. de præsumpt. lib. 1. n. 47. n. 8. & sic cum in casu nostro eadem inerat æquitas à lege introducta in casu pretii, vel rei comparatæ immediatè ex re vel pecunia furivæ, vel alienæ, quam in casu mediate acquisitionis, ut in puncto notat *dec. 874. n. 6. cor. Buratt. confirmata per alias sequentes eorum Duran. ideo inapplicabilis est casu nostro regula prædicta*.*

Secundo pariter non habet locum quando alterum speciale venit in alterius consequentiam, vel subordinatè, optimè *Barb. ff. solut. matrim. leg. 1. part. 3. numer. 46. penes finem Ateruch. dicto loco citato n. 9. & 10. & quæst. 43. numer. 2. Valentini. conf. 4. num. 16. Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 44. numer. 37. 38. Lorr. de antierof. cap. 10. num. 94. Card. De Luca de servit. disp. 70. numer. 13. prout in casu nostro, quia posito, quod immediatè res, vel pretium acquisitionis ex re furivæ, vel alienæ de jure loco istius subrogatur, in consequentiam venit, quod res altera, seu pretium mediatè, seu cum circulo acquisitionis succedat loco ipsius rei furivæ, vel alienæ, ut scilicet in puncto notat *Paris conf. 80. num. 24. vers. prout etiam obijctis. lib. 1.**

Tertio denique limitatur quando duo specialia procedunt ex diversis factis, vel somibus *Ateruch. dicta P 4. quæst.*

Tertio, quia plura specialia circa id concurrere non possunt, ut de his tribus rationibus videre est penes ipsos auctores supra citatos in contrarium in §. *Enque magis*.

Casarez. de Commer. Tom. II.

quasi. 47. numer. 3. & quasi. 47. numer. 1. lib. 1. de pre-
sumpt. Crif. Ulp. conf. 1. numer. 15. Larr. de arborib.
cap. 10. numer. 34. Aylen. ad Gomer. var. lib. 1. con-
fir. 2. numer. 39. quæ pariter singulis admodum ada-
ptatur casui nostro, quia plura specialia, quod istum
subrogationem provenientem ex pluribus factis. Nam
pretium immediate productum ex re fortiva, vel aliena
provenit ex primo facto alienationis, & res ac-
quisita ex illo pretio provenit ex altero facto nove
acquisitionis, & sic dicendum de successivis alienatio-
nibus, & respectu acquisitionibus.

- 36 In nihilo refragatur, quod ultimo loco opponeba-
tur per Informantes predicto Hebræo de Mattos, quod
nempe cum hæc subrogatio pretii loco realitatis, vel
fortive non sit, nisi hæc per legem ex æquitate in-
troducitur in casu subditi ad favorem veri Domini rei
à non vero Domino distracte, vel alienate, & sic
illa actio utilis rei vindicationis non sit nisi impro-
pria, quia oritur ex subditi dominio resultant ex dicta
dicta subrogatione, cum re vera pretium ex re aliena
vel fortiva elicitur, vel res vel pecunia aliena
aut fortiva comparata transferitur in dominium furis,
vel non Domini alienantis ad tradita in terminis per
Azo. de privileg. credit. reg. 1. amplius. 2. numer. 23.
& seq. quod itaque positum non potest dicta utilis rei
vindicationem locum habere in casu nostri privilegii, aut
securitatis per Sebastianum Magonum Ducum conce-
ssa, quæ proprie, & non impropre intelligi debet ex
notis juris.

Quandocumque, licet verum regulariter sit, quod in
statutis, legibus, & Constitutionibus, aut privilegiis
Principis casus sitis, vel improprie in illis non com-
prehendatur, statum dicta conclusio plures limitationes
patitur, inter quas sunt sequentes.

- 37 Primo enim id limitatur per Doctores quando ead-
em viget ratio in casu subditi, quæ in casu vero, nec
alia reddi possit rationalibus causa differentia. Adde.
de general. Statut. interpret. consil. 10. numer. 37.
Salad. lachrym. Credit. part. 1. cap. 32. numer. 37.
& sequenti.

- 38 Secundo, quando inducitur aliquod irrationabile,
absurdum, vel doctus, aut frons. Mascard. d. consil.
10. n. 36. & ante consil. 2. n. 81. & seq. Rot. Rom.
par. 1. divers. decis. 744. numer. 16. in fin.

- 39 Tercio, quando sumus in materia subrogationis per
legem communem inducitur. Mascard. loco citato. num.
47. Card. Thae. lib. 1. F. consil. 221. numer. 37. 39. 60.
Mascard. var. refel. lib. 2. cap. 80. numer. 7. 8. 9. &
seq. & n. 16. n. 17. latissime Bellon. de jur. accrescend.
cap. 9. q. 12. numer. 16. & seq. & n. 35. & seq. & numer.
39. & seq. Robles. de regrest. lib. 3. cap. 1. numer.
10. & 11.

- 40 Quamvis utaqueque limitatio nostro themati opti-
me adaptatur, nam quoad primam non potest dubi-
tari, quod ratio, propter quam nostrum securitatis
privilegium voluerit tantum affectare res, & bona il-
lius, qui venit ad habendam in hoc Dominio, &
sic excludere rem fortivam, vel alienam, non sit, no-
quis contra Divinam, & naturale præceptum alienam
rem occupet, & retineat, quæ ratio penitus eadem
viget in re, & pretio subrogato, quia retinere pre-
tium, vel rem ex pecunia respectivè, vel re aliena so-
quidum non est, nisi locupletari cum alterius jactu-
ra, quod eodem modo prohibendum est per idem jus
divinum, & naturale, dum locupletatio cum alterius
jactura in rei substantia nil aliud sit, quam rem alienam
rapere, vel occupare, ex latè deducit usque ad
finitimum per P. Raymond. Nid. de reg. jur. reg. 42.
n. 4. 3. 22. & 24. ubi allegat non solum quamplures
verus civiles, & canonicos, verum etiam plurimorum
Sanctorum Patrum, & ita in his serè nostris ter-
minis ratiocinatur Rot. cor. Burar. dec. 874. n. 6.

- 41 Quo verò ad secundam patuit nil dubium, quod si
privilegium securitatis intelligeretur nullo modo com-
prehendere hunc casum subrogationis, induceret absurdum,
fratrem, & iniquitatem, quia permitteret quicun-
que posse cum alterius jactura, & damno locupletari
contra Præceptum Divinum, & naturale, ut mos di-
xitimus; dolosus enim, & fraudator verè dicitur, qui
cum alterius jactura locupletari intendit perperam ex-
pressionem in l. plane. ff. de pet. heredit. & l. 1. & Et
an in populum. ff. de pign. l. si quis mandavit 17. §. Pro-

culus. ff. de inflit. alien. Natus. conf. 384. n. 22. & seq.
Barbof. axiom. 139. n. 1. vers. cum aliena rebus; & lo-
quimur P. Nid. de reg. jur. reg. 42. n. 4. §. 3. & 2. &
denique præ ceteris applicatur terminis, quia non veni-
mus in materia subrogationis à Legè inducitur.

Præsertim adverendum est, quod inspecto jure na-
turæ, & veritate facti res comparata ex pecunia fortiva,
vel aliena, vel pretium ex re aliena retractum,
non ad eum pertinere debet, qui rem, aut pecuniam
fortivam distraxit, quando non est solvendo, sed ad
eum, cujus erat prima res, vel pecunia distracta, ne
alias contra idem naturæ præceptum de alieno cum al-
terius jactura aliquis locupletetur l. jure natura ff. de
reg. jur. l. nam hoc natura §. ultim. ff. de emend. inde-
bit. l. si ipse res 18. ff. de eo, quod met. conf. l. ultim.
ff. de usucap. pro empt. egregie Castros. conf. 62. frè
per tot. præsertim num. 2. vers. item non dicitur non
solvendo usque in fin. & conf. 106. n. 4. vers. item non ab-
sque quod ultimo lib. 1. de lat. P. Nid. de reg. jur. reg.
42. n. 4. 3. 22. & 24. & pariter adverendum quod
hæc subrogatio extenat à legè civili inducitur factis,
quatenus præstatum naturæ principium erigit, ne cum

- 43 alterius damno aliquis locupletetur, ut clarè colligitur
ex textu in l. si ipse res 18. præsertim in fin. ff. de eo
quod metus causa, & notant in puncto Cald. Perey.
de empt. & vendit. cap. 11. sub num. 2. vers. non enim
sustinet, & in fin. vers. qui hoc casu, Paris. conf. 80.
num. 20. lib. 1. & Rot. Roman. eadem Burar. decis.
874. numer. 4. Quare si lex civilis ex æquitate in ca-
sum subditi subrogando respectivè pretium, vel rem
loco rei, vel pecunia alienæ illud dominium rei ex
pecunia aliena comparatæ, vel pretii ex re aliena re-
tractæ resolvit, valensque rei vindicationem concedit
adversus pretium, vel rem ex re, vel pecunia aliena,
sive fortiva acquisitam, nil aliud facit quam ad primo-
viam jus naturæ reducere, & revocare ea quæ de jure
positivo communi, vel civili introducta sunt, & id-
eo inducendo in tali casu subditi hujusmodi subroga-
tionem nullatenus fugit, sed veritatem, & justitiam
juxta naturæ præceptum detegit operando, quod res,
vel pretium ex alieni pecunia, vel re respectivè com-
paratum remaneat illius, ad quem juxta naturæ jus
realiter pertinebat, ut in his similibus terminis plenè,
doctores tradunt Alagrad. conf. 93. numer. 6. compa-
ris. seq. lib. 1. Mascard. consil. 442. numer. 1. cum plurib.
seq. Cyriac. contr. 207. numer. 37. & 38. Episcop. Rom.
cap. 182. numer. 35. & 36. egregie Bannaciar. Compens.
fund. ad cap. naturales de feud. deserv. quasi. 4. numer.
39. & 40.

ARGUMENTUM.

An & quando pretium succedat loco rei hypo-
thecaræ, & per debiorem distracte, ita-
ut contra illam agere valeat Creditor cum
eadem hypotheca, quæ sibi super re obliga-
ta competeat.

S U M M A R I U M.

- 1 Pretium regulariter in particularibus non succe-
dit loco rei hypothecaræ, quare Creditor super
ea non valet cum hypothecarum exercere, quæ si-
bi super re competeat.
- 2 Limita prima, quando res esset perempta, vel pro-
scripta, vel diffinitè vindicari posset à Ter-
tio possessori, & Debitur non esset solvendo.
Ampla limitatio ad casum, quo pretium re-
peteretur penus Tertium ex causa lucrationis. 3.
Secus si Tertius retineret pretium ex causa on-
erosi, ibid.
- 3 Declara, nisi rem hypothecatam dolo diffidit pos-
sidere, quia tunc nihil refert, quod illi habuerit
rem hypothecatam ex causa onerosi n. q. 1.
- 4 Limita secunda, in casu, quo debitor alienavit,
vel effugit tantum vel simul cum acquirentem rem
obligatam expressit, vel tacite per vim com-
pulsoriam, subrogatur pretium loco rei hypo-
thecaræ.
- 5 Extende limitationem istam ad casum etiam, quo
sub.

subrogatio loco rei obligata demandata fuisse per Principem, vel Superiorem num. 6.

7 Limita tertia, quando pretium non deberetur nisi pretium, sed tanquam interesse.

8 Limita quarta, quando res hypothecata fuisse districha de iudicio mandato pro satisfaciendis Creditibus, vel aliqua ex argenti causa.

9 Quibus limita ubi alias daretur inanis circumscriptio, qui evitari debet.

10 Limita sexta, quando res, vel merces hypothecata fuisse per aliquem sequestrata, & sequestrata ex vendidisse, nam tunc pretium ab illarum venditione per sequestrum retrahitur loco earundem rerum succedit.

Nolius Hypotheca.

DISCURSUS CLXXXIII.

IN precedenti discursu habet egiſſe de ſubrogationis materia quoad res alienas à Fure, vel non Domino districhas, ad nempe, & quando pretium in particularibus succedit loco rei furivæ, vel alienæ, vel contra; Nunc breviter videndum est, an, & quando pretium succedat loco rei propriæ per Dominum hypothecate, & deinde per eum districhæ, vel in alios alienatæ, & c. contra.

1 In qua equidem quaestione similitur constitutum est pro regula, quod pretium non succedat loco rei hypothecate, itaut Creditor hypothecarius nullatenus valeat super illo pretio eam hypothecam, quæ sibi prius super re competeat, amplius exercere Negatur, allegat. 1. num. 59. *Aterlin. de pign. & hypoth. lib. 2. quest. 51. num. 29. & 30. & lib. 4. quest. 179. numer. 8. & 9. Gail. de credit. dist. 4. quest. 11. num. 1378. & seq. & num. 1403. Adam. diff. 74. numer. 9. & 10. Card. De Luc. de credit. dist. 35. numer. 55. Epist. Ros. feleth. dist. cap. 130. num. 9. & 10. & laud. Nos dist. 91. numer. 33. & seq.*

Plures tamen patitur limitationes regula prædicta per Nos mox infra recensendas.

2 Et prima, quando ageretur de casu subsidii, nempe in casu quo res hypothecata, quam Debitor alienavit, esset precepta, vel precepta, vel diffinitur ea vindicari posset à tertio possessore, & Debitor non reperiretur solvendo, nam tali casu pretium absque dubio ex iuris æquitate loco dictæ rei succedit, quare contra illud eandem hypothecam, quæ sibi contra rem competeat, poterit exerceri, ut expressè determinat Glos. in l. 1. ff. de districh. pign. in verb. Possessores in fin. quæ ab omnibus approbationem obtinuit, ut videre est penes Barro. Angel. Ias. ceterosque scribentes in eadem l. 1. & Gabriel. conf. 37. num. 2. lib. 1. *Adem. de adquisend. poss. rem. med. 3. & num. 120. cum seqq. Sard. decif. 306. numer. 14. Gail. de credit. cap. 4. quest. 11. numer. 1394. & 1403. iuncto num. 1406. Patien. de locat. cap. 33. num. 35. & 36. Hodiern. ad Sard. decif. 97. num. 12. & 13. Adam. special. in Jar. verb. subsidium num. 57. & laud. Nos dist. 44. in addit. numer. 69. & dist. 91. num. 47. & 48.*

3 Quod procedit etiam si pretium non esset penes Debitorem, sed Tertium, dummodo ille Tertius illud retineat ex titulo, vel causa lucrativa, quia nempe ille Tertius rem hypothecatam ex aliqua causa lucrativa acquisivisset, eamque postea alteri vendidisset, & pretium illius recepisset; Nam aliter dicendum foret, si ex causa onerosa illud haberet *Adem. ad Regestr. dec. 202. Gail. de credit. loc. citat. num. 1394. & seq. Card. De Luc. dist. 35. numer. 57. de Credit. Aterlin. de pign. & hypoth. lib. 4. quest. 179. num. 10. Nepaus. eodem tract. part. 2. membr. 4. num. 38. & Nos dist. 44. in fin. & laud. dist. 91. n. 44. & seq. alique Doctores mox supracitati; In quo tamen advertendum est, quod si ille Tertius retineat pretium ex causa onerosa rem hypothecatam dolo distichasset possidere, tali casu pretium loco rei hypothecate per eum fraudulenter, vel dolo in alterum alienatæ succedet, suamque per consequens hypothecam creditor contra ipsum pretium, tanquam contra rem ipsam, exercere valebit *Card. De Luc. de Credit. d.**

dist. 35. num. 59. 60. & 61. alique DD. per Nos citati in d. dist. 91. num. 47. & seq.

Secunda limitatio est, quando vel Debitor ipse in venditione rei hypothecate, vel simul cum emptore, aut alio acquirente rem hypothecatam expresse convenit, quod pretium vel deponendum, vel reinvestiendum remaneret subrogatum loco rei hypothecate, sive tacite ex conjectura ad resultaverit, ut nempe si pactum inter eos fuisset, quod pretium rei hypothecate implicari deberet in aliis bonis, vel locus motum pro securitate emptoris, vel acquirentis dictam rem hypothecatam in casum ajuſtitiæ evidentiæ, vel ex aliis facti circumstantiis arbitrio Iudicis ponderandis, quia in talibus casibus procul omni dubio pretium sive reinvestitum, sive reinvestiendum habebitur loco rei hypothecate, atque hypotheca illa, quæ Creditori contra eandem rem competeat, exercibilis erit contra ipsum pretium, ut hæc tradunt *Gail. de Credit. cap. 4. quest. 11. num. 1381. & seq. & 1411. Sard. dec. 306. n. 12. Card. De Luc. de Credit. dist. 35. n. 62. Aterlin. de pign. lib. 2. quest. 51. n. 9. & 18. 26. & 27. & lib. 4. quest. 179. num. 13. Aterlin. Pignorell. centur. 2. cap. 67. n. 36. & Nos cum aliis citatis supra in dist. 91. num. 35. & seq. & num. 40.*

Quæ limitatio similiter, imò fortius procedit quando per Decretum Iudicis, Superioris, aut Principis subrogatum fuerit pretium loco rei alimentandæ, ut patet cum pluribus allegatis firmari in d. dist. 44. *Romer. 69. & dist. 91. num. 58.*

Tertia in casu, quo pretium rei non deberetur tantum pretium, sed tanquam interesse, quia interfectum de jure, vel de sui natura itar loco ipsius rei, quæ datur, restitui, vel præstari debet *Gail. de Credit. d. cap. 4. quest. 11. n. 1410. Rot. dec. 353. n. 4. part. 15. rec. Sard. dec. 306. num. 7. & 11. Rot. cor. Celf. dec. 383. num. 9. Aterlin. de pign. & hypoth. lib. 2. quest. 51. num. 41. & lib. 4. quest. 179. num. 14.*

Quarta, quando res obligata, seu hypotheca vendita aut districha esset de mandato Iudicis pro satisfaciendis Creditibus, vel pro aliquo alio opere adimplendo, vel ex aliqua urgente causa *Card. De Luc. de feud. dist. 98. n. 6. vers. ad hoc tamen, & de credit. dist. 17. n. 11. & dist. 35. num. 63. Constantin. ad Stat. Urb. annos. 30. artic. 1. numer. 35. Hodiern. ad Sard. decif. 306. num. 4.*

Quinta in omni casu, quo si ageretur contra possessorum rei hypothecate, Possessor regressum haberet contra pretium depositum, vel iam reinvestitum; Nam tunc ratione huius circumstantiæ evicandæ admittenda est hæc subrogatio pretii loco rei, contra quam exercibilis est eadem hypotheca, quæ adversus ipsam rem obligatam competeat *Card. De Luc. de feud. dist. 98. num. 6. in fin. & de credit. dist. 35. numer. 64. & 67. & Nos supra in dist. 91. num. 45.*

Sexta denique, quando res aut merces debitoris fuisset sequestrata ad instantiam alicuius creditoris hypothecati, & sequestrata ex vendidisset, earumque pretium penes se haberet; Nam pariter in hoc casu pretium loco rerum, & mercium districharum succedit, ideoque exercibilis est contra dictum pretium eadem hypotheca, quæ contra ipsas res, vel merces tenari poterat per dictum creditorem ex rationibus plene deductis per *Sard. dec. 306. per tot. cum sequitur communiter Doctores, & etiam est ratio, quia sequestrum non potest res aut merces penes se sequestratas alienare, ideo cum ex earum indebita districhione dicatur in dolo, vel fraude, aut mala fide, & sic dolo desitisse eas possidere, vel conservare, pretium indubio loco earum succedit *Card. De Luc. de Credit. dist. 35. num. 59. cum aliis citatis mox supra in §. Et prima.* Hæc enim postrema limitatio, propter quodammodo contrarietatem cum tertia, tamen pro majore explicatione materię, de ea distinctam mentionem fecimus.*

ARGUMENTUM.

Mandatarius si omnia gessit de consensu mandantis per literas sibi præſcripto, nullatenus dici potest excessisse fines mandati.

Quantitas si est in obligatione, bona verò in executione, pro faciliore nempe modo solvendi.

vendit indoluit, debitor in quantitate semper tenetur debitum solvere, & non in bonis.

Valor frumenti, vini, & huiusmodi quando probetur, neque attendi debet tempus messis, vel recollectionis.

S U M M A R I U M.

- 1 Mandatarius si mandati fines non exegit, ad nihilum tenetur.
- 2 Pro indebiti repetitione agi debet via ordinaria.
- 3 Dolus non arguitur in eo, qui libere, & palam operatur.
- 4 Confessus non minus ex verbis, quam ex facto colligitur.
- 5 Aliud pro alio solvi non potest quando electus est certis modis solvendi.
- 6 Debitor tenetur in quantitate, & non in bonis debitum solvere quando quantitas est in obligatione, bona vero in executione.
- 7 Valer verum sicuti valetur non bene probatur a precedentibus contrariis, sed ab ultimo.
- 8 Valer frugum, vel cibarium probatur ex fide publici Officialis Ammon.
- 9 Valer frumenti non est attendendus de tempore messis, & num. 11.
- 10 Lesio non consideratur in contractu, qui haberi potest, tam ad damnum, quam lucrum.
- 11 Contractus ob defectum consensus ab initio impugnari non potest ab eo, qui postea illum approbavit, neque per longum tempus reclamavit.

Afculana Peculiaris.

Veneris 8. Martii 1693.

CORAM R. P. D. FRIOLO,

E T

DISCURSUS CLXXXIV.

DE Commenda Sancti Joannis ad Templum vacante per obitum Raymundi de Turre provisus fuit Eques Augustus Piccolomineus, qui suum Procuratorem constituit Franciscum ejus germanum; Ille vero consulendo fratris negotiis, varias epistolas scripsit Aloyisio Cataldo, ut tamquam Nepos Commendatoris praeferendus, & venosius informatus de qualitate Commendae certiorum redderet Franciscum scribentem, & aliquam Personam proponeret, cui committi posset administratio ejusdem Commendae, & demum post varias literas hinc inde conscriptas, eidem transmissas fuerunt a Francisco scuta 500. ut illa erogaretur in beneficium dictae Commendae.

Post triennium revertis ab Insula Melitae Commendator Augustus in Curia Episcopali pulsavit Cataldum ad docendum praedictam summam erogasse in beneficium Commendae, vel ad restitutionem dictae scutorum 500. & non obstante exhibitione per Cataldum facta de Instrumento assensus, & subscriptus, & illius retrocessionis ad commodum Commendatoris, mandatum executionis obtinuit ab A. C. confirmatum, & a signatura Justitiae canonizatum cum clausula sine prejudicio ad effectum deponendi Verum obtemperavit per Cataldum a Sanctissimo Commendatione mihi directis cum obligatione de stando unice decisionis, consilii Domini meos sub dubio uniformi rescripto, an constaret de credito, itaque esset consignandum depositum, & cum in prima propositione habita sub die 23. Januarii praeteritum rescriptum fuisset, ut coadjuvarent probationes hinc inde, & exhiberetur Epistola scripta per Aloyisium Franciscum; his omnibus adimpletis, Domini consenserunt in hodierna propositione non constare de Credito.

Cum enim praedecessor Raymundus Praedecessor Commendatoris Augusti fecerit nonnullas imprestantias concordare vinitas in scuto 500. circiter, ut Conductores melius colerent Bona Commendae, & solverent etiam majorem assensum, & ex literis modo exhibitis apparet, Aloyisium de consensu Francisci erogasse summam scuto 500. in redemptionem

nam earundem imprestantiarum, dicendum est ipsam non excessisse fines mandati, & per consequens ad nihilum teneri, si obligationem, quam in se suscepit, plenissime adimplevit per Text. in l. si verum §. si mihi mandaveris, & l. qui mutam. §. sumptus, & l. inter causas ff. mandat. Jafon. in l. si servus ff. de legit. & Rota Januensis. det. 110. num. 1. cum seqq.

Hanc actionem ex tali causa tanquam infidelitatem agnoverunt etiam scribentes pro Commendatore; Ideoque in repositionis causae assensum novum genus defensionis, instabant sibi consignari depositum ex defectu consensus, & hoc probare conabantur.

Primo ob diversitatem rerum mutatarum, illi namque semper suppositum fuit has imprestantias consistere in quantitate scutorum 500. non vero in specie, quae alteratio facta fuisset ad suspendendam pecuniarum transmissionem, cum Franciscus motus fuerat ad illa exbursanda, qui in fine assensus totidem se recepturum sperabat.

Et secundo quia neque res mutatae ascendunt ad scuta 500. sed via consilium summam scuto 360. ex quibus excluditur contrarium consensus, cum nemo supponatur velle contrahere in proprium damnum, quando nulla aderat necessitas ita contrahendi.

Verum, & si haec omnia subsisterent, mutatio petitionis sufficeret ad detegendam incompertentiam actionis a Commendatore intentatae, quia cum Aloyisius non teneretur, nisi de proprio facto, etiam solutio scuto 500. fuisset indebita facta, & non doceretur de credito cum Assensu, nec tantummodo restitueretur Commendatori, pro repetitione soluti agi debuisset via ordinaria, Gravian. decis. March. 137. num. 14. Rota coram Gelfo decis. 359. numer. 1. & de recent. decis. 395. num. 6. pari. 5.

Sed praedicta nec etiam in facto subsistunt, nam praemittendum est, quod Aloyisius bona fide hac omnia gessit, non solum pluries scribendo, & rescribendo Francisco, sed etiam illam rogando, ut se transferret ad Civitatem Assisi, vel aliquem suum familiarem transmitteret, ut posset hac omnia oculis interiri, illi etiam exhibendo proprium Dominum, summario Commendatoris numer. 4. quod factum convincit ipsum non habuisse animum decipiendi, cum dolus argui non possit in eo, qui voluit negotium suum libere, & palam periclitari Rota coram Baratti. decis. 182. num. 23.

Praemittendum est etiam, quod in toto tantarum Epistoliarum commercio nil aliud conclusum fuit, quam quod Sorores de Turre reciperent assensum Commendae pro scuto 105. per primo Anno, & pro reliquis quinque ad rationem scutorum 145. & cum eisdem pactis, & conditionibus illam sublocarent aucto annuo Assidu in scuto 40. ex causa huiusmodi imprestantiarum, hac tamen conventionis adjecta, quod si Commendator pro dictis imprestantiis transmitteret Sororibus de Turre intra duos menses scuta 500. subassisset una cum augmento credere deberet commendo ipsius Commendatoris, talis enim contractus in nihilo videtur prejudicialis, quia pendebat ex illius arbitrio, vel continuare in primo Assidu, vel exbursando scuto 500. acquirere una cum augmento omnes actiones, quae ex causa subassisset habebant Sorores de Turre, & praecipue quia Franciscus Procurator Commendatoris de his omnibus certioratus per minutis per extensum transmissis, omnia grata laudavit, Summario hodiernum Aloyisii numer. 8. & 10.

Verum si posset considerari eidem minus, utilius credidit, redimendo praedictas imprestantias subingredi in Jura, & actiones Sororum de Turre, & ita sc. 500. pro imprestantiis soluta investiret ad rationem scuto, octo pro quolibet centenario, cum augmentum subassisset ascendebat ad annua scuta 40. dicendum est Franciscum utilia gessisse, & non potuisse ignorare ea omnia, quae modo apponuntur pro exclusionem consensus, cum illa literaliter videantur in ipse minus transmissis, antequam expedire fuisset litterae Cambii, ut colligitur ex summario Commendatoris numer. 15. & 16. Quapropter consensus non minus est verus, quam ex facto colligitur ad Textum in l. Paulus, ff. rem ratam habere, & cap. distit in fecan-

secundo de appella. Rot. decif. 812. numer. 19. cum sequentibus part. 1. diversis. & decif. 291. numer. 12. part. 9. recent.

Hic ita permittit, deveniendo modò ad objecta, non relevat pñum, quia bene submovetur ex minuta Instrumenti subfcriptis per extensum dari, eodem summario num. 15. & 16. ubi enim ex confessione subconditorum non solum coactas de quantitate, sed etiam de qualitate rerum mutaturarum, ac de modo illa restituendi, cum subfcriptum expresse dicant receptisse à Sororibus de Turre facta 271. *q. in contenti*, & ita cum emerent nec pecudes, boves, fenum, & paleam, aliisque res ad cultum spectantes, & ulterius fiteantur sibi tradita fuisse 50. rubra frumenti secundæ speciei judicialiter appretati in sc. 4. & bon. 80. pro quolibet rubro in totum ascendentia ad fcuta 111. non obstante, quod frumentum esset in specie refinctorum, quia cum Franciscus ex confessione deberetur emissum in dicta minuta poterit recognoscere quomodo, & quando eadem fcuta 500. erant Commendatario restituentia, sperare non poterat se totidem recepturam fuisse in fine affictus, cum ex lege adjecta in Instrumento convenit fuisse certus modus solutionis, qui operatur, ut aliud pro alio solvi non possit ad tradita per *Cent. de censib. quafi. 3. num. 4. quafi. 85. numer. 21. cum seq. Rot. in rec. decif. 42. num. 1. part. 1.*

Ex his etiam evidenter secundum objectum respiciens valore rerum mutaturarum, quarum enim in precedentibus affictibus impræstanzie consistenter in variis speciebus; In hoc tamen ultimo contractu ad duarum tantum redactæ fuerant, nempe ad dec. 271. & 40. & ad dictum frumentum.

Et quoad primam nulla cadere potest lesio in damnum Commendatarii, quia cum Pecudes, Boves, aliæque species supra enumerare non essent restituende, sed tantum repertiarum specialiter hypothecate pro restitutione dictæ fcuta 271. hæc summa ex Commendatario restituenda, cum ista venit sub obligatione restitutionis, bona verò cadere sub excoctione, ut scilicet facilius decar modus solutionis. Ideoque subfcripti tamquam Debitores quantitatesolvere non possunt in specie per *Tert. in l. cum à quo Cod. de solut. Soccin. Sen. conf. 214. post num. 1. lib. 2. Rot. conf. 65. numer. 10. lib. 2. Fontanell. de pñ. nupial. claus. 6. pñ. 3. part. 3. num. 55. & Nota coram Gregor. decif. 352. numer. 2.*

Non relevante, quod prædictæ species longè minis æstimantur in aliis affictibus modo non æquivalent pretio fcut. 271. quia cum forte tunc possent esse inferioris conditionis, illarum valor non est descendendus à precedentibus contractibus, sed ab hoc ultimo *Perge. de Jur. Fife. lib. 6. tit. 4. numer. 8. Rot. in recent. decif. 302. numer. 4. part. 17. eoque magis quia subconditores in d. Contractu non dicuntur species recepisse, sed fcuta 271. eorum quibus fuit illas emisse; Ideoque etiam si tantum non valerent, semper tamen tenerentur ad restitutionem summe mutaturæ ex superius allegatis.*

Verum hæc sufficerent ad sustinendum contractum, & ad illius iustitiam comprobandum, quæ semper est principale fundamentum, sed ad submovendum quantumque difficultatem fuit animadvertendum, quod in dicta fcut. 271. comprehenditur etiam novitas, hoc est *Adesit* sub illis verbis *et altere robe per loro servitio*, quæ valuerunt, & affiguntur Affictuarius in quolibet principio locationis prout in aliis locationibus comprehensæ fuerunt; Unde etiam si esset residua ratio non de pecunia, sed de ipsius speciebus, constaret, Aloyfium plenè satisfecisse suo muneri, dum iuxta æstimationem precedentem affictum iustificatur, Boves, Pecudes, & Paleam una cum novissimis ascendere in totum ad dicta fcuta 271. summario hodiernæ propositionis num. 2.

Non minus quoad secundam speciem consistenter in frumento, concludenter enim probavit Aloyfius illius valore non solum ex publica æstimatione officialis ad id depositi deponentis de Mense Maji venditum fuisse pro fcutis 4. & bon. 80. pro quolibet rubro, cuius fidei etiam pñe deferendum *Rot. coram Bar. decif. 931. num. 9.* sed etiam ex Judiciali illius appretatione facta in Instrumento affictus, quæ probat illius valore, & ad tale tempus referendum, cum attendi non debeat va-

lor currente de tempore messis, nempe de tempore vihoris æstimationis ad firmata per *Eschobar. de ratione. cap. 17. num. 21. cum seq. Rot. cor. Soccin. decif. 1006. num. 3. & in rec. dec. 343. numer. 2. & decif. 478. numer. 14. part. 9.*

Nec dicatur, quod Commendatario restituendum veniat frumentum, & non pretium, quia Franciscus totum hoc jam fecerat; Ideoque cum illius peritum posterit non minus augeri, quàm minui, talis incertitudo calculati non debet pro damno certo, & lesio non consideratur in contractu, qui haberi potest tum ad damnum, quædam ad lucrum *Alex. in leg. de fideicommissis. num. 2. Cod. de transact. Menoch. conf. 156. numer. 37. vers. secunda est ratio Sord. conf. 451. num. 90. & conf. 576. num. 10. cum aliis adductis per Cyriac. contravers. forens. contrav. 1. num. 35. & Gratian. cap. 27. num. 23. vers. cum non consideretur, & maxime in casu presentis, in quo credidit frumenti erat fructiferum usque ad rationem se. 8. pro quolibet centenario, quæ sit, ut eculumque damni possibilitas exclusâ remanet, alius finis tali incertitudine fructus sapienter aufertur.*

Ad ostendendum tamen excellentiam pretii in dicto frumento, duo valde exaggerantur, unum scilicet, quod frumentum dictæ valutatum in fcut. 9. pro quolibet rubro, alterum quod ad summam illius valor de mense Decembris 1686. & à mense Julii usque ad mensem Octobris 1687. tempus celebrati contractus, fuisset longè inferior, nempe in fcut. 2. & bon. 23. pro quolibet rubro iuxta fides datas. Verum, ultra quod æstimationes non percurant tempus in Instrumento enumeratum, neque destruant illas ab Aloyfio exstimates, primum enim cessare visum est ex minuta data in summario Commendatarii numer. 16. nam rubra 50. ibi valutatum in fcut. 240. & sic tantum ad rationem sc. 4. bon. 80. pro quolibet rubro, error vero fortis orti potuit ex mensura, quæ uteretur Cives Afulani, quæ distine fuisse, & hæc est rubrorum duorum; Quapropter non bene calculatum fuit de salina ad rubrum, sed si pretium unius salinæ dividatur, unique correspondens pretio duorum rubrorum. Secundum magis insubstans apparet, nam in eodem summario Commendatarii num. 16. datur attestatio Officialis, in qua de mense Decembris 1688. & ita eodem anno, quod frumentum appreciarum fuit inter dictas Sorores, & Colonos dicitur *« Che li Signori Scandaglieri hanno fatto le scandaglio del grano venduto a ragione di Sc. 2. e 23. il quarto, » sed postea subditur il quale quarto è di quattro quarte, » alla misura Afulana, ed alla Romana poi fa mezo, » et rubbia; » Ideoque ex hoc attestazione bene arguitur quod pretium integri rubri fuit Sc. 4. Bononien. 40. non multum distans à valore in Instrumento judicialiter expello, neque alius fides fuit attendenda, cum hoc post novam recollectas, de quo tempore valde minuitur pretium.*

Verum iustificata validitate contractus minus oblatre visum est alterum objectum, quod nempe Franciscus ignoraverit Aloyfium esse maritum utrius ex dictis Sororibus, & alterius Cognatum, ac cum illis coconvivere, quia si hoc scivisset, non iam libere se tenuisset illius arbitrio, sed illum considerandum tamquam Interestatum, cuius consiliaisset fraterno negotio.

Nam DD. dixerunt hoc minime pñe ad substantiam contractus; Aloyfius enim quæquamque maritus, tenebatur omnia rati, & rectè agere, prout fecit, semper certiorando de omnibus gerentibus Franciscum, & illius consensum prius exigendo, nec diversimode facere potuisset, etiam si fuisset extraneus.

Sed ulterius animadvertendum quoque fuit, quod cum saltem cognoverit Franciscus Aloyfium esse maritum Domitille ex Instrumento retrocessionis, illudque approbaverit statim per Epistolam, neque per bionium post nunquam ab eo reclamaverit; Illam minime posse dici Causam sufficientem ad inducendum defectum consensus, ex quo desumebatur usque à principio invaliditas huius Contractus.

Nec dicatur, quod nulla aliter necessitas illa celeriter concludenda hunc Contractum toriet ab Aloyfio exaggerata; datur enim in summario Aloyfii num. 16. Epistolam Josephi Sacerdotis, & Fratris utrius ex subconditoribus requirentis finalem resolutionem, etiam verò consideratur tempus, quo fuit initum Instrumentum Affictus, nempe die ultimo Octobris, clare patet; Ad tempus

tempus ferendi esset imminens, vel remotum, & per consequens, an urgeret etiam necessitas conclusionis huius tractatus, nec contra tale factum prevaleat possunt fides exhibite hinc pendente, & extrajudicialiter procurare.

Et ita Causa his propoſita, & utraque Parte ſemper Informante reſolutum fuit, &c.

ARGUMENTUM.

Mercator filiis ſuis pupillis plures reliquit Tutores, alteri tamen ex eis olim negotii ſui Complimentario adminiſtrationem ſolum decrevit, cum hoc onere, quod in cambiis creandis, vel pecuniis inveſtendis nihil agere valeret, niſi cum conſilio, & intervenſu alterius ex Conſultoribus; Quæritur in hoc caſu an de male geſtis per dictum Tutorem adminiſtrationem alii Conſultores, quibus non fuit data adminiſtratio, in ſolidum teneantur, vel ſolum de conſilio præſtito quoad cambia, & pecuniarum inveſtimenta, & reſolvantur magiſtraliſter plures quæſtiones cum ſuis diſtinctionibus in hac materia cadentes.

SUMMARIUM.

- 1 Tutorum plura genera enumerantur.
 - 2 Tutoris in ſolidum tenentur erga pupillas pro adminiſtratione, & geſtis etiam ab altero Conſultore, & licet inter ipſos tutela fuiſſet diviſa.
 - 3 Tutoris non adminiſtrantis, ſi conveniantur ad reddendum rationem, habent plura beneficia hinc remiſſioſa indicia.
 - 4 Tutor non tenetur de geſtis ab altero Conſultore quando diviſa fuit tutela à Teſtatore, vel Judo.
 - 5 Tutor honorarius quis dicatur.
 - 6 Tutoris, licet ſi non fuerit data adminiſtratio, tenentur in more, geſta, & adminiſtratione, ac rationes Tutoris adminiſtrantis inquirere, ut ſciatur ſi male ille gerat adminiſtrationem ſua tutela.
 - 7 Tutoris, & actura nam. 19. & ſeqq.
 - 8 Tutoris dati nativæ cauſa abſque adminiſtratione à Teſtatore tenentur inſtruire, & informare alios Tutoris adminiſtrantes de ſtatu, ribus, & negotiis Teſtatoris.
 - 9 Tutoris ſive honorarii, ſive dati nativæ cauſa, ſen quilibet alii adminiſtrationem non habentes, non tenentur de geſtis, & culpa vel negligentia aliorum Tutorum adminiſtrantium, ſecus ſi deſiderius in eorum reſpectivo officio, vel munere, & num. 10.
 - 10 Referuntur obligationes, & munera, qua habent de jure Tutoris reſiſti, vel dati abſque adminiſtratione.
 - 11 Tutoris dati ad proteſtationem tantum pupillarum quoniam dicuntur.
- Et iſti Tutoris ad nihil tenentur erga pupillas pro geſtis, & adminiſtratione aliorum Conſultorum, niſi de dolo poſitivo. Ibid.
- 12 Conſultarius, ſeu conſultor reſiſtus Tutoribus, ut cum illius conſilio omnia gerant ad nihil tenentur erga pupillas, niſi de dolo adhibito in conſilio.
- Amplius ad caſum, quo fuerit Conſultor etiam ſine reſiſtus Conſultor, abſque tamen adminiſtratione numer. 13.
- Limita, ſi fuiſſet reſiſtus Conſultor cum adminiſtratione num. 16.
- 13 De conſilio nemo tenetur niſi eſſet conſilium datum cum dolo.
 - 14 Dolo in Conſultorio debet conclamatiſſimè probari.
 - 15 Tutoris non tenentur ſequi conſilium conſultoris à Teſtatore reſiſti, licet Teſtator mandaverit nihil ſine eo agi poſſe per Tutorem.
- Secus ſi Conſultor eſſet ſine reſiſtus Tutor, tam in officio, quam in adminiſtratione n. 18.
- 16 Vir bonus, & dignus ſi quis credit, de jure excuſatur.

21 Negligentia, aut culpa imputari non poſſet illi, qui habuit juſtam cauſam concedendi aliquam perſonam idoneam, licet tenebatur de ea prius ſe informare.

Præcipue ſi iuſta cauſa credenda vera fuiſſet ex ſaſſo, & dato Partis contraria n. 22.

23 Tutoris tenentur de lata, & levi culpa, non autem de leviſſima.

Et de ratione. Ibid.

Janen. Redditionis Rationis.

DISCURSUS CLXXXV.

Nequaquam ad difficultatis punctum in hac Cauſa mihi propoſitum deveniam, præmitteſſe ſunt cum eorum declaratione aliquæ juris Concluſiones, ex quibus vera dependet illius reſolutio.

Advertendum igitur eſt primo, quod plures dari poſſunt Tutorum ſpecies, alii qui vere in omnibus, ac omni, tam in officio, quam in adminiſtratione Tutores ſunt, alii, qui honorarij appellentur, alii nativæ Cauſa, nempe pro aliorum Conſultorum inſtructione dati, alii verò ad ſolam proteſtationem, auxiliumque, tum Pupillis, tum etiam eorum Tutoribus præſtandam inſigniti.

Quæ autem in officio, & adminiſtratione ſine ſolus inſigniti ſunt Tutores, omnes inſolidum erga Pupillos tenentur pro adminiſtratione, vel geſtis etiam ab altero Conſultore, & licet inter ipſos Tutelam, ſeu Tutelæ munera Tutores diviſant, ut per textum expreſſum in Leg. Tres Tutores 56. ff. de Adminiſtrac. & pericul. Tutor. tenent omnes illi ſcribentes, ac de materia agentes Doctores, & præſertim Berſan. de Pupill. cap. 5. quaſi 9. à no. 44. uſque in fin. penes quem, & alios notantur beneficia, tum ordinis, tum diviſionis, tum Ceſſionis, atque utiliſ actionis, quæ poſſunt competere Tutoribus, dum conveniuntur ad reddendum rationem cum ſolutione reſiſti, quod ex redditione rationis apparebit, quorum non eſt modo noſtra inſpectio. Verum ſi à Teſtatore, vel Judice diviſa fuerit Tutela diſtribuendo unicuique ex Tutoribus officium, quod exerceri per eos debet, tunc unus Tutor tenebitur tantum de culpa, aut negligentia propria quoad munus ſibi demandatum, & non de altera ſui Conſultoris, ut prius per textum expreſſum in Leg. 2. Cod. de diviſion. Tutel. ſineam communiter Doctores, ſignificet Guſtorez de tutel. part. 1. cap. 15. numer. 6. Galvan. cod. tractat. lib. 2. tit. 26. num. 30. Cauſæ variæ. lib. 1. cap. 7. de Tutor. numer. 44. Res. Roman. part. 6. reſponſ. decif. 3. num. 18. Decian. reſponſ. 82. numer. 1. & ſeqq. ſum. 5. Harman. Piſtor. lib. 1. quaſi. 6. & ibi Add. Maſtrill. decif. 41. numer. 3. cum ſeq. Eugen. conf. 19. num. 1. lib. 1. Maſan. decif. Florent. 74. num. 6. Berſan. de Pupill. cap. 5. quaſi 9. numer. 45. Adcoſ. conſult. 470. numer. 16. & conſult. 471. n. 21. & 22.

Tutor verò honorarius juxta opinionem Galvan. 5 de tutel. lib. 3. quaſi. 30. numer. 7. & aliorum, qui allegantur à Berſan. de Pupill. cap. 5. quaſi. 10. numer. 1. ille dicitur, qui dator Pupillo non ut adminiſtrationem gerat, ſed ut Pupillus ab aliis Conſultoribus in honore magis habeatur ob illuſtrem qualitatem talis Tutoris, utque etiam ob illius reverentiam alii Conſultores ad obtemperandum tutelam magis incumbant, ſed juxta veterem ſententiam ille ita dicitur, qui ſine onere adminiſtrationis datur à Judice, vel à Teſtatore, ut firmat, & rectè Berſan. de Pupill. diſto loco num. 2. ſed quicquid ſit de hoc parum illi quaſitione, hoc unum 6 tamen eſt apud Doctores omnes pacifice ſine qua, quod huiusmodi Tutori, cui onus fuit data adminiſtratione, collata intelligatur cura invigilandi, & perquirendi ad inſtar Cuſtodis, vel obſervatoris, an ne ceteri Tutores adminiſtrantes bene, aut male ſe gerant in adminiſtratione Tutelæ, ut per Textum apertum in Leg. ſi plures 3. ff. de adminiſtr. & perit. Tutor. aliumque in Leg. ſi quis Tutor. ff. de rin. nupt. docent Cardin. Thoſe. lit. T. conſult. 444. numer. 4. Berſan. de Pupill. diſto capite 3. quaſi. 10. numer. 2. 3. 4. & ſeqq. Galvan. de tutel. lib. 3. tit. 3. num. 8. ceterique per eos laudati.

Qui autem dati ſunt ad informandum, inſtruumdumque alios Conſultores, quibus ſola geſtio, & adminiſtratio commiſſa fuit, de ſtatu, qualitate, & natura nego-

- negotiorum, & honorum Pupilli, ex quo notitia eorum omnium, & rationum Testatoris plene habent, Tutores notitia causa dati in iure appellatur, ut ex textu in *Leg. quod si forte. §. Si quidem, ff. de solut. Bruneman. ad L. 1. circa mod. Cod. de administrat. per tutor. Gualtieri de Tute. par. 1. caput 17. numer. 2. *Monum. de Tutor. caput. 7. num. 18. Cyp. Laur. consule. 58. numer. 11. Cardin. de Luc. de Tutor. diff. 5. numer. 7. & Berjan. de Pupill. cap. 5. quest. 10. num. 12. 14.**
8. Cum itaque isti Tutores honorari, & dati notitiae causa non sint in omnibus, & circa omnia electi Tutores, sed quoad munera, vel officia particularia, ut mox vidimus, nullatenus de mala gestione, & administratione Contrahentem tenentur, nam quando divisa sunt Tutela exercitia per Judicem, aut Testatorem, Tutor non tenetur de culpa, & negligentia sui Contrahentis, sedus veto si dicti honorarii, vel dati notitiae Causa Tutores in eorum respective munere defecerint, nempe si omiserint influere, notitias necessarias, & opportunas tradere Tutoribus, eosque consulere, eoque magis si male id fecerint, aut cum illis colluserint, vel si supine, & crasse neglexerint in moribus, & conversationibus Contrahentium inquirentes, epulque gesta observare, rationemque sibi in modum saltem extrajudicalem reddi facere, aut cum viderent male res versari, neglexerint suspensas allegare, & removere facere à Tutela, vel denique huiusmodi ad eorum officia pertinentia agere, quia tunc abque dubio tenerentur, licet in subsidium tantum, etiam de mala administratione suorum Contrahentium, ex quo si illi in suo respectivo officio non defecerint, mala illorum administratione sequuta non fuisset, Textus est expressus in *ditta Leg. si plures §. 1. & 2. ff. de administrat. per tutor. de ibi Commentatores Decian. resp. 85. num. 5. lib. 5. lutz. Eugen. cons. 17. nu. 55. & seqq. lib. 1. Gualtieri de Tute. cap. 17. numer. 5. cum seqq. Gualtieri. *idem tractat. lib. 3. tit. 30. numer. 5. 6. 7. 8. Cyp. Laur. consule. 58. numer. 6. 7. & seqq. & num. 13. 14. & seqq. Cardin. de Luc. de Tutor. diff. 4. numer. 21. & diff. 5. numer. 7. Rota Romana diff. 208. numer. 7. par. 16. revere. Berjan. de Pupill. cap. 5. quest. 10. num. 8. & 15. & 16. & Rota. *Adarch. eorum Florio pones. Adgiorum. Institut. Canon. lib. 4. tit. 1. diff. 10. §. Val quando, & §. seq. Clarissim. volum. 3. in §. lib. Cph. decis. 164. numer. 1. 2. 3.***
11. Ceteri vero Tutores, qui dati sunt principaliter protectionis Causa, puta in casu quo à privata persona ultra Tutores conjunctos, vel amicos, quibus pro qualitate Patrimonii, & status, sui conditionis Pupillorum Tutela congruit, dati fuissent aliqui Primates, seu Optimates primi ordinis, vel Cardinales, Principes, & huiusmodi Personae in summa dignitate constitutae, quibus viceversa tam agentia adeo magna differentia gradus inter eos, & Pupillos, tam etiam illorum occupatione in publicis negotiis illa nullatenus congruat, unde cum non videntur certe scripi à Testatore, nisi ad eum principalem finem praestandi eorum supremum favorem, vel protectionem tam Pupillis, tam eorum Tutoribus, nec non et etiam ipsis Tutoribus, & Ministris majore incutiente timore, & Rimulus ut bene se gerant, minusque sub umbra aliarum suarum alienis molestiis, & libus Pupilli subiacent, consequenter non dato positivo dolo, ad nihil eos teneri, praedictor de more advertit Cardin. de Luc. de Tutor. diff. 5. numer. 2. 9. quem sequitur Adgiorum. Institut. Canon. lib. 4. tit. 1. diff. 10. numer. 175. veris. efficaciter adducit.
- Sepe etiam solebat Testatores Tutoribus, quibus per eos commissa fuit administratio, praecipere in quibuscumque rebus, vel negotiis gravioribus aliquid agere valeant, nisi cum consensu, & consilio alicujus personae, de cuius industria, & prudentia multum confidat, quare non erit abs re de his Consultoribus aliquid etiam ultra opportunitatem praesentis Causae breviter dicere; Circa quos itaque advertendum est primo, an Consultor fuerit tantum ad consulendum
12. Testatore, vel Judice datus, aut simul, & semel Tutor etiam relictus; Nam primo casu ad nihil ille teneretur erga Pupillos, nisi de dolo in eius consilio adhibito, magistramque Cyp. Laur. diff. consule. 58. nu.

26. cum plurib. seqq. quem sequitur Berjan. de pupill. cap. 5. quest. 20. num. 10. 11. & regulariter quod de 13 consilio nemo tenetur, licet non bene res successisset, quando nullus adfuit in Consilio datus, habetur in *L. Consilii 28. ff. de res. Jur. Berjan. de Pupill. diff. quest. 10. num. 12. & ex his, quae late per me deducenda fuerunt in diff. 246. per tot. qui doli ultra minus nunquam perficiuntur, sed concludenter probari debet, 14 ut ponitur notat Cyp. Laur. diff. cons. 58. num. 21. & 25. Gratian. cap. 125. d. num. 10. per plures seqq.*
- In secundo vero casu ita distinguendum est, ut Consultor electus etiam in usu et Tutoribus est ab- 15 que administrationis officio, & tunc tanquam simplex Tutor abque administratione non plus tenetur potest, quam Tutor honorarius, vel notitiae causa datus, quia Tutor simpliciter relictus, nempe abque administratione intelligitur datus, vel aut honorarius, vel notitiae causa, ut supra per nos comprobatum fuit in §. Tutor vero honorarius. Tamen vero Consultor ad nihil tenetur nisi de dolo positivo in consilio adhibito, per ea, quae pariter diximus supra in §. Sage etiam.
- Aut vero Consultor datus fuerit etiam Contutor tam in officio, quam in administratione Tutela, tunc 16 sine dubio teneretur, quia cum simul, & semel fit Tutor, non minus ipse tenetur in solidum, quam ceteri Contutores, ut probavimus supra in principio §. Qui autem.
- Notari hic quoque debet alia maxima differentia, 17 quae intercedit inter casum, quo à Testatore aliquis datus fuisset Tutoribus simplex Consultor, ne scilicet sine eius consilio aliquid gerant, & gerere valeant, & alterum, quo simul, & semel datus fuisset Consultor, & Contutor tam in officio, quam in administratione, primo enim casu Tutores non tenentur sequi illius Consilium, secus in secundo casu, ut per textum expressum in *L. Titium 48. ff. de administrat. & per tot. 18 Tutor. firmant ibi Gloss. & alia Glossa in Addit. Gothofred. Jaf. Barrol. & ceteri scribentes, & laud. Cyp. Laur. consule. 58. num. 22. & seqq.*
- Quibus iam praemissis accedendo modo ad casum nostrum, ubi Testator post mortem suam Africanum olim Complimentarium ejus Negotii inter alios Filiorum suorum Pupillorum Tutorum, & unicum administratorem Patrimonii, ac hereditatis suae reliquit, collata ei amplius facultate prosequendi ejus negotium, cum hac tamen conditione vel onere, quod si aliquibus negotiis majoris momenti, & praesertim in creandis cambis, & pecuniis investendis nil agere valeret, nisi cum consensu, & interventu alterius Contrahentis, & ad resolutionem dubii mihi desuper proposti deveniendo, an nempe pro male gestis ab Africano Administratore alii Contutores participes tantum officii, & non administrationis obligati remaneant, profecto existimo eos ad nihil teneri erga Pupillos, nam quod ea, quae ille perperam gessit abque Contutorum consilio, certum indubitatumque est istis nihil eos teneri, neque pariter quod ea, in quibus eorum consilium intervenisset, quia fuerunt relictis Tutores officii tantum participes, & non administrationis, ad firmata supra in §. In secundo vero casu & §. seqq.
- In nihilo refragante, quod saltem uti Contutores 19 in officio participes tenebantur in moribus Africanii inquirentes, ejusque gesta, & rationes observare, & cum viderent eum male gerere, removere facere à Tutela, aut saltem ab administratione ex traditis supra in §. Cum itaque Quandoquidem cum Africanus tam in vitam Testatoris, quam postea bonis moribus semper affluerit, nullamque male vice conversationem egerit, quinimodo prudentiae, frugalitatis, ac moderationis continua argumenta ostenderit, itant committeret homo pietatis, optimae consilii reparetur, nec non in educandis, instruendisque Pupillis labori, & curae non pepercerit, eoque jugiter amore tamquam paternum fuerit prosequendum, atque propriam pecuniam in notabili etiam quantitate in dissolutiorem debitorum Testatoris saepe erogaverit, profecto in talibus circumstantiis non mereatur dicti Contutores deregari de aliqua omissione, & negligentia si gesta dicti Africanii in lucra non pertrahant non fuerint, vel computa, & rationes sibi docere non poterint, quia nullus homo, licet maxime prudens, ponisset eum pro suspecto habere, vel

de illius gubernio dubitare ad lucē tradita per Riminald.
jur. cons. 110. numer. 8. 9. & 49. Soderzan. de jur.
ind. tom. 2. lib. 2. cap. 7. & numer. 42. usque ad 50.
Salsad. Labyr. Credit. part. 2. cap. 4. numer. 30. &
segg. Rot. de mand. ut. 81. numer. 186. & 187. &
in similibus terminis, quod nulla possit negligentia, &
culpa notari ille, qui licet teneretur conditionem, &
quantiorem aliquas personas investigare, id facere omi-
serit, si habuerit justam, vel probabilem causam cre-
dendi illam fuisse idoneam, tradunt *Ateneo*, de pra-
sumpt. lib. 3. praesumpt. 88. numer. 15. & segg. Caggy.
Larr. contravers. 32. numer. 23. cum segg. lib. 1. Cesar.
Pererq. quest. quest. 41. numer. 15. versic. & ipse addit
Carleval. de iudic. tit. 1. disp. 2. quest. 4. numer. 244.
& segg. & Nos dist. 176. numer. 41. & in tractat. de
Causis Instruat cap. 1. numer. 27. & in puncto casus
nostri luculentē docet *Alcanio*, respons. 85. numer. 26. 27.
& pluribus sequentibus usque ad fin. lib. 3. ubi adducit
etiam textum notat. in Leg. si uelle 9. ff. de admi-
nistrat. & perical. Tutor. & faciunt etiam similia ad
excusandum Tutorem negligentem tradita per Ga-
lazar. de test. lib. 3. tit. 26. nota 29. vers. an autem
teneatur & numer. 30. Gratian. cap. 125. numer. 43.
& cap. 240. numer. 15. & Rot. Roman. coram Pavia
decis. 768. numer. 3.

Addit insuper, quod aliqui ex ipsismet Pupillis, qui
adhuc durantes Tutela didicerunt Tutorem quoad alios
Pupillos interius facti fuerant maiores, permiserunt per
plures etiam annos dicto Afsanio integram administrati-
onem pacifice persequi sine aliqua reclamazione, &
contradictione, cum quoad proprias personas, quam
ad alios Fratres suos Pupillos, vel minores, quare ex
hoc etiam magis creverat in dictis Centenariis iusta
causa credendi opinionem esse Afsanii administrationem,
nam nulla evagis iusta causa credendi dari potest, quana
ea, que oritur ex proprio facto ipsius Partis contrarie,
textus est in Leg. si, ff. de exercit. aliorum. *Torr. de
pact. fidei. success. lib. 3. cap. 10. n. 98. & Nos dist.
149. n. 17. & 57. de Commercio.*

33. Erquantur aliqua negligentia attribui posset dictis Tu-
toribus, non deberet illa reputari, nisi levissima, de
qua Tutores minimē tenebantur, cum eorum officium
non est voluntarium, sed necessarium *Pryer. in Leg.
si Curatorem Cod. de integ. res. minor. verb. sine
Curatore numer. 3. & 4. Canter variat. lib. 1. cap. 7.
numer. 163. Gutierrez de Tuel. part. 2. cap. 16. n. 9.
& punctum Decian. respons. 83. n. 40. usque ad 46.*

ARGUMENTUM.

An ex solo centenario temporis cursu cum ces-
satione solutionis opponi valeat contra debi-
tum centenaria exceptio, & cum ea prae-
sumptus titulus, vel solutionis, satisfactio, vel
remissionis, aut quilibet alias de mundo; Et
similiter an ex solo cursu 30. vel 40. annorum
cum solutionis cessatione opponi possit
debiti praescriptio; resolvitur haec materia cum
pluribus casuum distinctionibus, suisque decla-
rationibus.

S U M M A R I U M.

1. Centenaria exceptio opponi potest contra debitum,
quod consistit per Centum annos antea non fuisse
solutum.

Nos non contra pretensum annuum censum, vel alias
annuas praestaciones per antiquissimum tempus de-
cursum, numer. 2.

Limita, & declara numer. 3. & seq.

4. Praescriptio, vel centenaria, aut innumerabilis
exceptio, ut locum habeat contra debitum peri-
tum non sufficit solus cursus 30. vel 40. vel re-
spective centum annorum a die creationis debiti
cum cessatione solutionis.

Sed probari debet debitum fuisse peritum, & demer-
gatum, & derogatum per 30. vel 40. annos,
vel centum credentem se acquisivisse n. 10. 11.

5. Refristantur aliqua desinencia Fiorentina, & nu-
mer. 8.

6. Praescriptio, vel centenaria, vel innumerabilis pro-

bari debet cum mor. in tali regularis per eum,
qui illam allegat. & n. 7.

9. Praescriptio debiti probata remanet ex solo lapsu
temporis cum cessatione solutionis, immo creden-
ti incumbit probare solvutam per interruptionem
praescriptionis.

Contrarium formatur numer. 10. & seq.

12. Aliter, & Rens non debent ad imparia iudicari,
quare Aliter suam probare tenetur Affirmum,
Rens autem exceptioem suam.

13. Negativum non tenetur probare Rens, quando
simpliciter negat, sedus quando excipit, vel
replicat.

In eadem Causa.

DISCURSUS CLXXXVI.

Q Uo vero ad alterum dubium an Afsanici ad evi-
tandum solutionem annuorum censuum fecerint, 30.
per dictos haeredes Pupillos peritorum allegare valeat
centenaria exceptio, quam ipse deducit ex cessati-
one solutionis per lapsum centum annorum, ac
longioris etiam temporis decursu à die creationis cen-
sus usque in praesens, cum variis repositum Docto-
rum opinionibus, alias nempe pro centenaria stantes, al-
teras vero contra eam determinantes, & cum bene vi-
derim hanc opinionum varietatem processisse ex incon-
siderata casuum distinctione, ideo pro attingenda vera
hujus dubii resolutione, ita distinguendum esse omni-
no arbitror.

Aut agitur non de annuis praestacionibus, sed de ali-
qua pecuniarum summa mutata, vel ad cumbium da-
ta, aut legata, aut alio titulo debita, quae post centum
annorum cursum à Creditore, vel ejus haereditibus peti-
tur, & tunc indubitatum est posse debitorem se tunc
centenariae exceptioe, allegando scilicet solutionem,
vel remissionem debiti, vel alium quocumque melio-
rem titulum ex vi dictae centenariae praesumptionis, quia
cum in hoc casu centenaria exceptio, consistens in ne-
gativa solutionis per centum annos continuata, proba-
ta remaneat sicut in ac creditor post dictam summam si-
bi debeam ex instrumentum, vel apoca per centum an-
nos antea consecuta, dum per ralem petitionem ille con-
stituit sibi nunquam per centum annos eam summam
fuisse solutam, ideo nil dubii quin allegabilis sit in tali
casu dicta centenaria exceptio, & cum ea omni possi-
bilis iudicis extinctionis vel satisfactio debet, ut ma-
gistratus docet Rot. Roman. in *Atanag.* ad Card. de
Luce de dot. decis. 2. per totam.

Aut vero agitur de censibus, vel annuis legatis, vel
quibuscumque aliis similibus praestacionibus annuis, &
tunc iterum distinguendum est, aut praestaciones annuae
petuntur per Creditorem sunt annuum censum, vel ali-
qua, & tali casu similiter dicendum est debitorem, epus-
que haeredes per hujusmodi centenariae exceptioem se tueri,
& ac eximere posse à solutione dictorum annuorum
censuum, vel praestacionum, prout fuit conclusum in
praecedenti casu, ex eademmet ratione isti adducti, ut
pariet in puncto advertit Rot. Rom. coram Falconer.
decis. 12. numer. 15. sub tit. de Censibus & in Romana
Censu 17. Junii 1713. 4. Ultraquaque & seq. cor.
Senato. Si vero praestaciones annuae, vel annui census
petiti sunt intra annos centum, prout in casu nostro,
& tunc hujusmodi centenariae exceptio locus esse non
potest, quia cum centenaria negativa solutionis annuo-
rum censuum, vel praestacionum, ex qua tantum oc-
currit haec exceptio, non remaneat ex tali petitione Cre-
ditoris probata, ideo impossibile est, quod illa per do-
bitorem allegari valeat, ut punctim firmant Rota nostra
Florentina, coram D. meo Audite de Comitibus de-
cis. 106. numer. 12. Card. de Luc. de Censibus decis. 20.
numer. 9. & egregie Rot. Roman. coram Falconer. tit. de
censib. decis. 13. numer. 3. vers. omni est, ubi plures aliae
Decisiones concordantes *Paulat. differt. Ro. numer. 9. &
seq.* Quamobrem ubi agitur de censibus, aut quibuscum-
que annuis praestacionibus debitis ex aliquo antiquissimo
instrumentum per centum, vel plures annos antea cele-
brato, multum curius debet esse creditor in formanda
petitione annuorum censuum, vel aliarum praestacionum
decursum, quas ille ubi solvi pretendit à debitore;
Quoniam si petierit Creditor census, vel praestaciones
per centum annos decursas, tunc sicut poterit debitor
oppo-

opponere dictam censuram exceptionem absque eo quod probet censuram negativam solutionis, nam satis ad ejus favorem proba remanet ex tali creditoris petitione, vius judicialis confessionis habente, ut mox diximus; E contra vero si census, vel annuus praestations intra centum annos decursus tantum petierit, tunc si voluit debitor hujusmodi censuram exceptionem proponere, tenebatur dictam censuram negativam solutionis tamquam suae intentionis fundamentum probare, quae negativa alijs probari non potest, nisi probetur, quod alijs voluerit Creditor exagere, & debitor solutionem denegaverit, & supra centum annos se dixit derogationi Creditor acquieverit, ut tradunt, & firmas auctoritates omnes, & Decisiones supra citatas, & aliae infra citandae. §. Unde praecedendo, & §. seq.

Neque obstat si dicatur, quod hujusmodi onus probandi hanc negativam solutionis debitor subire non cogitur, ubi concurret lapsus centum annorum cum cessatione solutionis ex parte debitoris; Nam censuram unitam tali cessationi solutionis per se solam absque alia probatione sufficiens est ad probandum extinctionem, vel satisfactionem, aut remissionem debiti, ut dictum fuit in *Mensis Sancti Sabini consensu Creditorum* 24. Augusti 1717, §. quibus coram *Sebastiano Lomi* olim illius loci Commissario, confirmata 21. Aprilis 1718. §. Ideoque *Dilecti nostri coram D. Senatore de Cerretanis*.

Quandoquidem sicuti libenter admittimus, quod censuram apta sit ad producendum titulus omnes imaginabiles de mundo ad liberandum debitorem, faciatque praesumit omne id, quod necessitas exigit, ita constanter negamus, quod probari illa non debeat, sedum quia contra regulam *Gloss. in l. prima Cod. de Dot. promiss.* illi admittitur praesumptio praesumptionis, scilicet praesumatur illi est censuram praesumpta, verum etiam quia contra naturalem ordinem insisteret super causis, & effectibus censuram, absque eo quod ostenderetur causa, & principium productivum, quod nullo pacto voluerit Doctores, sed live agatur de praescriptione, live de censura, live de immemorabili, live de demum de consuetudine, semper ab allegante voluerit probari cum omnibus suis requisitis de iure necessariis, ut de praescriptione, quae cum sit facti, probari debeat sine *fact. utriusque juris in l. Examinati Cod. de Collat. cap. ex litteris in fine de probatio. lib. Caball.* hujus inelyt *Rota* olim Auditor consuls, 178. num. 1. & seq. tom. 1. *Palenari. conf.* 178. num. 30. & §. 1. *lib. 2. Tranchidin. consuls.* 75. num. 8. & §. 1. *lib. 2. Bander. consuls.* 48. num. 48. tom. 1. *Perr. Barb. de praescript. ad tit. Cod. de praescript. 30. numer. tom. 2. Alafcard. de Probatio. consuls.* 1213. num. 1. & §. 2. *Ateneu. de praescript. lib. 6. praesumpt. 33. num. 3. Almar. de Nullitatib. tom. 7. rubric. 3. part. 5. quest. 43. sub num. 43. 6. praescript. non praesumit*, ubi patet concordantiam, & de inmutabilitate, quae potior est censura, licet illi acquiesceret, quia

memoria hominum centum annos non excedit, quod non probata non juxta *Sambas. tom. 2. resolat.* 188. num. 40. & §. 1. *Tranchidin. consuls.* 43. numer. 40. tom. 3. *Baldus. ad Ramen. conf.* 24. num. 61. *Alafcard. de Probat. diss. consuls.* 1213. numer. 3. *Jovius de solennitat. in contrariis. numer. tom. 1. §. 16. §. 13. num. 26. Sperelli. decis.* 67. numer. 19. *Rota Roman. coram Emeriz Jun. decis.* 440. num. 7.

Neque adversus praedicta per nos firmata offere possunt auctoritates in praefatis contrariis motivis sparsim allegatae, quia ponneille loquuntur contra terminos nostrae questionis, aliae tantum probant, quod iuxta opinionem Doctorem hodie communiter receptam censuras omni extinctione, vel satisfactione, licet sit irreparabilis illius fons, vel capitale à Creditoribus, probari possit per praesumptiones, & conjecturas, quae questio est penitus diversa à praesenti, nonnullae denique praesentiam limitationem illam, ut scilicet probatio hujusmodi negativae solutionis, quae aliquam rem alleganti incumbit, faciendi non sit in censuram à Debitore, micine comprobant, sed questionem tantum agentes in terminis praescriptionis, ubi quis eam allegat ad evitandum debitum Creditori, vel alterius annuae praestations, disputant, quis teneatur probare extinctionem, vel solutionem, & quia non solutio sit probata ab ipso temporis lapsu, vel allegatio solutionis sit praescriptionis interruptio,

omnis in Creditorum refutandus ita *Mar. Antonin. varior. lib. 2. resol. 5. ex num. 14. Censor varior. resolat. part. 1. cap. 25. num. 41. Conc. de Censib. quest. 117. num. 7.*

Unde praecedendo à censura, easque titulis, 20 quae in proposito probationis nullum privilegium majus habet praescriptione, questionem expendens in terminis, in quibus eam examinant supra allegati Doctores, eorum opinio, ultra contrarios supra relatos in §. aut vero agitur, ubi signanter adducitur *Card. de Luc. Rota nupta, & Rota Romana*, alios habet contradicentes volentes, quod debitor annuat praestations, ut tantus sit praescriptione negativam solutionis debeat probare, ita tradunt *Franciscus Herculan. Persia. de proband. negativ. numer. 26. versic. secundo inferius inter tractat. Adign. tom. 4. pag. 14. Castill. contrav. Jur. lib. 6. de Tertius cap. 13. numer. 17. tom. 7. Episcop. Roca cap. 149. numer. 16. ubi plurimum, Rota in Romana consuls, & finalium 12. Martii 1714. §. ha minime versus medium coram Crispa.*

Ex rectius quidem sensisse videtur, nedum quia verum non est, quod per solum temporis lapsum non solutio refutet apta ad praescribendum, cum enim non solutio sit non eos, tamquam non factum, non possit tribuere possessionem aptam ad praescriptionem, sed ut talis evanescat, necessarium est, ut debitor fuerit interpellatus, & cum scientia creditoris, negaverit solvere, & hoc est non solum sufficiens ad inducendum praescriptionem *Prenar. conf. 1. ex numer. 388. ad 393. ubi quod absque hoc requisito praescriptio in negativis non inducitur, nec per mille annos Benelli. conf. 88. numer. 25. lapi Roca scilicet. dissol. diss. cap. 149. num. 18. & seq. ubi plures, Lencior. Gall. conf. 35. num. 46. & seq. Tranchidin. tom. 2. consuls. 44. num. 31. & seq. Roub. decis. 97. n. 7. ubi de lapsu centum annorum.*

Verum etiam, quia contraria argumentatio, quod Creditor allegans solutionem, tamquam se fundans in interruptione praescriptionis, hanc suam interruptionem fundare debeat, non reus praescriptionem, videtur contra aequitatem, tamquam actorem, & eum in necessitate probationis impare impare judicare, ita enim reveretur actor praescripti de iure de replicatione, & eo sufficeret allegare exceptionem praescriptionis, quod recte iudiciorum ratio non patitur, cum tam actor, quam reus æ quali gravetur onere probandi, alter actionem, alter exceptionem *Pacian. de Probat. lib. 1. cap. 51. num. 19. Alafcard. de Probat. consuls.* 1247. num. 5. & pulchre distinguendo, quod ubi reus simpliciter neget, quod probare non debeat negativam, quia nihil petit, sequi ubi replicet, vel excipiat, quia ita negando petit *Zabarel. conf.* 140. sub num. 12. versic. ad aliud de negativa. Tufchi. praesib. consuls. lib. 2. consuls. 769. n. 54.

Denique advertendum remanet, quod in casu contrariorum motivorum petiti fuerant census supra centum annos decursi, & sic cum censuram negativam solutionis ibi constaret ex eadem petitione creditoris, refutatio ad favorem debitoris optime capta fuit, non attentis iis, quae citra necessitatem, sed potius ad praepium examinationis motivorum iuxta morem, alioquin detestabilem, deducta fuerant.

Ex iuxta praedictas rationes, & iuxta fundamenta ita judicavi in causa Pupillarum, vel minorum de Gampeis contra Dominum de Chiarenti, qui pro evitanda solutione anquerunt censum à dicta Pupilla contra censum solum annuo petitorum, allegabat contra eos hanc censuram exceptionem cum cessatione solutionis à creationis censu.

Ex hac labori nostro finem imposuimus: Omnium ad sempiternam gloriam, & honorem Divinae Omnipotentis Triadis, & Domini Nostri Jesu Christi, ac Sacratissima Virginis Mariae ejus Matris eduae, ac saluti animae nostrae proficiat, pro qua humilissime, ac ex corde rogamus infinitam misericordiam Domini Dei Nostri, ut nobis cum vera, vehementissime petitorum nostrorum contritione mori concedat, ne ita me perdat iniquitas, quem fecit Omnipotens bonitas suae Amico.

A R G U M E N T U M.

Si Mercator alienas merces alteri in pignus dederit, an poterit illarum Dominus contra pignoratitium actione vindicationis agere, ut eas sibi abique aliquo pretii refusione restituat, vel contra emptorem ad vindicandam pretium adhuc in ejus manibus existens, si fuerit per dictum pignoratitium alienata. Materia iterum acta ad majorem exornationem *disc. 124.*

Idemque discutitur an Creditor pignoratitius præferri debeat super rebus, quas pro mutata pecunia habuit in pignus a debitore, omnibus aliis creditoribus hypothecariis anterioribus ob utilitatem publici commercii ad dilucidationem *disc. 120. & disc. 123.*

Creditor hypothecarius posterior, si est Mercator, præferri aliis creditoribus anterioribus hypothecariis, qui non sint Mercatores.

Creditor ex causa depositi cum hypotheca, licet esset posterior, præferri debet aliis creditoribus anterioribus hypothecariis ex ratione duplicis juris privilegii, & sic omnes alii Creditoribus duplici juris privilegio muniti, licet posteriores, præferuntur omnibus aliis creditoribus habentibus tantum privilegium anterioris hypothecæ.

Explicatur Statutum Florentinum in *Rubr. 10. de Creditoribus Cessantium, & fugitivorum lib. 3. & alterum Curie Mercatorum *Rubr. 2. de Cessanti, & fugitivi lib. 3.* nec non reformatorio super eo emanata diei 11. Aprilis 1713. §. Occorrendo.*

S U M M A R I U M.

- 1 Dominus rei, per alteram infido Domino pignoratitiam, cum vindicare possit a Pignoratitio absque refusione pretii, & num. 9. & 10.
 - 2 Nulla habita ratione publici Commerci num. 2. & 11.
 - 3 Contrarium firmatur inter Mercatores, tum eorum universali stylo attentis, cum etiam ad terminis Juris Communis num. 3. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. & 21. ubi de ratione.
 - 4 Stylus, vel consuetudo a Mercatores introductus pro majore libertate Commerci est rationalis, & ideo invariabiliter servandus.
 - 5 Stylus Mercatorum, quando est Judicii Mercatoris, non indiget probatione.
 - 6 De stylo Mercatorum potest Judex se extrajudicialiter informare.
 - 7 De stylo Dollaribus fidem faciendum est defendendum.
 - 8 Ratio, siue favor publicæ utilitatis, vel Commerci consideratus in aliquo casu extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publicæ utilitatis militat.
 - 9 Mercator, qui super pignore pecuniam suam mutavit, si non esset preferendus creditoribus hypothecariis, impediretur libertas publici Commerci.
 - 10 Dominus Mercium non potest illas vindicare sine refusione pretii a Tertio, in quem ex aliquo titulo interfecto alienate fuerunt per Netherum, aut Mediceum, aut alium, cujus fidei consignata fuerunt a Domino.
 - 11 Pignoratitio rei aliena minus malum est, quam illius venditio.
 - 12 Creditor duplici juris privilegio munitus, licet sit posterior, præferri omnibus aliis creditoribus anterioribus hypothecariis.
 - 13 Creditor hypothecarius, si est Mercator, præferri omnibus aliis Creditoribus anterioribus, & hypothecariis, & ibi de ratione.
- Amplius in Mercatore Florentino, qui habet vigere Statuti ex partibus Libri Debitoris hypothecæ num. 23.*

- 14 Creditor ex causa depositi, & hypothecam habens

præferri omnibus aliis Creditoribus anterioribus hypothecariis non Mercatores.

Amplius in Creditoribus hypothecariis aliquos Mercatores ex causa Cambii, vel mutui quomvis possidere num. 25.

Declara num. 26.

- 17 Leges Romanorum loquentes de antiquis Argentariis procedant etiam in Mercatores nostri temporis.

18 Privilegium datum antiquius a Lege deponemibus pecuniam penes Argentarios habet etiam locum in deposito factis apud modernos Mercatores.

19 Explicatur Statuta Florentina in *Rubr. 10. de Creditoribus Cessantium, & fugitivorum, & aliud Curie Mercatorum *Rubr. 2. de Cessanti, & fugitivi, & numer. 30. & sequenti ac numer. 38.**

21 Argumentum a lege derogata fieri non valet.

22 Statutum extendi non potest ob majoritatem rationis ad ea que sunt diversa, & num. 37.

23 Argumentum a majoritate rationis non habet locum in diversis, multo minus in correctoriis, & numer. 36.

Et pariter non procedit in privilegiis num. 34.

25 Statutum mandans in bonis fallis omnes creditores pariter esse debere fundatur super publica utilitate Commerci.

Florentina, seu Ferraria. Figuram.

Die Merc. 29. Martii 1730.

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CLXXXVII.

Domini Berrinus, & Minuti Mercatores Florentini quandam ferici farcinam, sibi a Simone de Cavaglieris Hebreo Mercatore Ferrariorum commorante pro ea vendenda transmissam, pignori dederunt D. Michaeli Vanni pro securitate ejusdem pecuniarum summe per eundem Vanni eis mutata, que ferici farcina fuit postmodum vendita per dictos DD. Berrinum, & Minutem Domino Chiavistello, juncto onere solvendi dicto Vanni pignoratitio dictam summam per eum eisdem DD. Berrino, & Minuto mutuatam, quorum de coditione postea secuta, contendit modo Hebreus Cavaglieri utpotè dominus dictæ ferici farcinæ pretium illius penes Dominum Chiavistellum emptorem adhuc existens, & loco ferici de jure subrogatum vindicare, per ea, que latè diximus in *disc. 182. per rationem*, cui requisitioni se opposuit Dominus Vanni pignoratitius, præsumens in vim pignoris sibi dictum premium deberi.

Iterum propterea in hac causa fuit coram me actis et disputatum, an Dominus rei per alterum, eo inscio, pignoratitiam præferri debeat, siue super re ipsa, siue super illius pretio adhuc existente penes rei emptorem, vel ipse pignoratitius, qui pro securitate pecunie mutuatam in pignus illam rem accepit.

Super quo juris articulo fuit similiter per nos resolutum ad favorem D. Vanni pignoratitii, per ea que latè firmavimus in *disc. 124. de Commercio*, non obstantibus his denud coram nobis ingeniosissime replicatis ad declinandam jura per nos in eodem discursu deducta.

Etenim quamvis admittebam, quod regulariter competat domino rei pignoratitio rei vindicationis contra pignoratitium, ut latè firmatum fuit per Rotam nostram Januensem coram Domino Belliuto in ejus de coditione emanata in causa Genitoris mei contra D. Odeavium Cenerionum, que est per nos impetita inter nostros discursus de *Commercio. disc. 106. num. 9. & alibi in nostris discursibus.*

Neque, ut addebant DD. Informantes pro Hebreo, à tali regula recedi possit sub colore publici commercii per tradita à me *disc. 120. & disc. 123. numer. 1. & seq. & in fortioribus terminis *Rut. Roman. penes eundem meum disc. 120. numer. 47.* ubi supra ratione publici commercii in contrarium allegata firmavit etiam super rebus à debitore alteri creditori pignoratitiam præferri debere creditoribus anterioribus hypothecam habentibus ad exclusionem pignoratitii, quamvis iste sub securitate pignoris pecuniam mutavisset, etiam debitor res pro-*

in *procuram*, nisi *pignore sibi procurasset* „ in quod primum partem, in qua jura juris communis regulum finem creditoris pignoratitium nullatenus praeterit anteriori creditori hypothecario bene citatur ab his, qui ad terminos juris fulsunt opinionem favore anterioris creditoris hypothecarii contra pignoratitium: quo verb ad alteram partem, ubi testatur praeteritum juris regulum contra pignoratitium durum videri mercatoribus, & se vidisse ab eis contrarium servari, bene pariter laudatur ab his Doctoribus, qui afferunt in mercatoribus praedictam juris regulam locum non habere, autem contrarium eorum stylo, quare, non mercatoribus adeo asperere, & absolute à *Constantino* loco supra citato numer. 381. & 382. vellicari. *Gai. Scav. Aruelli*, alioque, ex auctoritate *Stracchi* fulsentes opinionem favore pignoratitii, etiam creditoris posterioris, ex quo idem *Stracchi* contra pignoratitium expressè sententiam tenet. Quandoquidem cum dicti Auctores (si attendere legatur) praecipue loquantur in terminis mercatorum, & non ad terminos juris communis, idem jure merito ad eorum iocendum laudant in auctorem *Stracchi* in ea parte, qui ipse nodum profertur illem regulam juris communis pignoratitio contrarium nimium durum videri mercatoribus, sed istam vidisse ab eis contrarium in prael servari.

13. Et reverà *Gai. de Credit. d. cap. 4. quest. 2. n. 1067.* qui citat *Stracchi* de *Mercat.* expressè de Mercatoribus loquitur „ ibi „ *tertio adhibetur, nam creditur „ in pignore si fuerit Mercator, praefertur anteriori creditori in illo pignore, sic quod non negotiantis fau- „ dente „ Et similiter *Scav. de Mercat. & Camb. §. 2. gloss. 5. n. 438.* in hoc eodem sensu, & praecisè terminis mercatorum *Stracchi* allegat, & in iidem pariter *Aruelli* de *temp. legal. lib. 4. cap. fin. n. 103.* *Stracchi*, & *Scaccia* citat, huiusque pro mercatoribus *Cajus. convec. 67. numer. 15.* laudat *Gaium, Scav. & Stracchi*, licet postea ipse subdit hoc procedere posse etiam in quocunque alio creditore pignus habente in manibus per *l. populi ff. qui in fraud. creditor.* quod non est de jure verum, ut supra vidimus, & sic omnes alii super *Stracchi* pro pignoratitio creditore opinione firmantes intelliguntur sunt ad terminos ejusdem auctoritatis citati, nempe ad terminos styli, & praeis mercatorum tantum, quapropter nos in nostro *disc. 120. d. de Commere*, licet ibi principaliter discurrendo ad terminos juris communis fulsintur pro creditore anteriori contra pignoratitium posteriorum, attamen advertimus sub *num. 9.* alteram opinionem favore pignoratitii posteriori procedere tantum in casibus mercatorum.*

14. Enque fortius admiratione correptus fui de *Vander & Alesi*, alioquin J. CC. doctissimis, dum primum in suo *tracatu de pignori. indic. part. 1. cap. 31. numer. 49.* absolute, vel simpliciter dicit, quod male allegatur *Stracchi* pro opinione favorabili pignoratitio creditori posteriori, dum ipse ita distinguat reverbatur, aut ille adducitur à Doctoribus hunc articulum ad terminos juris agendum, utique male allegatur pro opinione favorabili pignoratitio posteriori, nam verè ipse contrarium de jure firmat, aut verò citatur in casibus mercatorum, & tunc opinè allegatur in favorem pignoratitii adversus creditorem anteriorem. Alter dum in suo *tracatu de privileg. credit. vel prefat. ad reg. 3. numer. 94.* asserit quod *Stracchi* loco praefato redarguit mercatores contrarium fulsentes, quod longe à veritate alienum est, quia *Stracchi* nihil aliud dicit, ut vidimus supra, esse, quod ipse videtur in praeli, mercatores pignoratitium creditorem, licet posteriorum, pignorem facere, quoniam alijs pignoratitium non creditur pignorem, nisi sibi pignore praecavisset, neque posset tunc, & rectè *Stracchi* mercatores redarguit, quia mercatorum styli, dummodo sit rationabilis, prout iste ratione libertatis commercii interdictum, est omnino servandus, quoniam sit contra jus commune, ut supra probatum fuit.

Dubitari tantummodo posset, an iste stylus verè inter mercatores reputetur, verum quia eundem *Stracchi* producit vidisse ita per mercatores usque de suo tempore praeterire, sed etiam notis hoc idem confirmari videmus Doctores omnes, qui eundem auctorem in hac parte pro equis mercatorum proponunt; praeterea quod de tali communis mercatorum usu fidem faciunt Doctores per nos supra citati in §. *Ultimum*

quod, ac praecipue super eodem more, & stylo addita etiam fide nostra, tum ob diuturnam experientiam, quam de mercatura habemus, tum ob extrajudicalem informationem desuper habitam.

Et quatenus, inquam, dici possit, quod de isto stylo mercatorum in specie legitime non constaret, adhuc pro creditore pignoratitio posteriori respondendum foret, dummodo causa inter mercatores ageretur. Et enim cum semper de jure ad favorem mercatorum vigat illa generalis equitas, seu ratio libertatis publici commercii adaptabilis ad omnes casus, in quibus aliis illius libertas impeditur, vel turbaretur, in vivo argumento desumpto ex textu in *l. 6. ff. de Offic. Praesid.* probant communiter *Alfonso*, de *curatorib. quest. 3. numer. 8.* *Philipp. Kuyfch.* de *jur. univers. lib. 5. cap. 22. numer. 77.* in *fin.* *Cleuch. conf. 37. numer. 360.* de *Philipp. differt. Fictal. 30. numer. 15.* egregie *Rocca Episcop. differt. Select. cap. 75. n. 11.* *Asfeld.* de *Commerc. differt. ultim. general. n. 3.* *Zam.* ad *Statut. Favore. tom. 2. lib. 2. Rubr. 1. numer. 9.* praeter ceteris plenius atque facius nos in *disc. 76. per tot.* & praefatum *numer. 12. cum seq. de Commere*, & generaliter quod favor publici utilitatis consideranda à lege in aliquo casu extendi debeat ad omnes alios casus, in quibus de jure militat idem publici utilitatis favor notat *Alex. in l. fin. numer. 9. vers. Pro tamen.* *Cod. de negot. 288. Paris. conf. 69. ter. per tot. lib. 4. Cajus. larr. conf. 157. numer. 35.* cumque certum sit, quod si mercator sub pignore mutans, vel cambio pecuniam praestat, non esset potior in rebus pignoratitii cuiusque alteri creditori anteriori hypothecario, impediretur, aut turbaretur mercatorum libertas, in sensibus patet, & praecisè ponderat *Berlich. consil. jur. lib. 1. consil. 29. numer. 51.* & post eum *Targ. ponderat. marinum. cap. 74. vers. Al contrario se uno in mod. Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 9. numer. 4.* *Paris. conf. 69. nu. 7.* & *seq. lib. 4.* ideo doctè, & solidissime vera jurisprudentia ducit Doctores, praeter usum, & mercatorum consuetudinem, ob dictam etiam rationem generalem libertatis publici commercii, in mercatorum praecipue causis magis stringentem, concludunt, quod mercator qui sub pignore mutavit, val cambio pecuniam dedit, sit in re pignoratitio de jure potior cuiusque alicui anteriori, & hypothecario creditore *Cardin. de Lit. de Credit. diff. 10. numer. 10. & 10. & diff. 22. numer. 18.* & alter de *Luc. ad Gratian. cap. 162. numer. 3.* & nullus ad *Franch. de reg. 708. n. 5.* *Scav. de Camb. & Commere. 4. §. 2. gloss. 5. numer. 438.* *Gai. de Credit. cap. 4. quest. 8. numer. 1067.* & *Bosch. d. conf. 540. num. 3. & 4. & 5.*

Et similiter ob eam rationem non turbande libertatis commercii in dubitabilibus terminis, nempe mercatoris, vel magistris navis, vel Vectoris mala fide alienantis, vel distrachentis, seu disponentis de rebus, aut mercibus sui respectivè Correspondentibus principalis contra illius mentem, seu ordines, quod alter mercator illarum emptor, seu acquireret ex aliquo titulo oneroso non teneatur vero dominus illas restituere nisi sibi praesolato tali pretio firmas *Cardin. de Luc. de regul. diff. 115. numer. 5.* & 6. ubi, licet contrarium faciat decisum in casu suo ob malam fidem emptoris probamus, amplius advertit sub *num. 13. in fin.* quod alioquin praedicta conclusio absque dubio admitteretur à iudicibus & *diff. 129. numer. 4.* & *seq. Sabell. in summ. vers. cap. 57. Pignus. de empt. & vendit. consil. 4. n. 12. vers. seuto limitari.* ubi loquitur etiam in casu de mercibus alienis à non vero domino venditis *Targ. in suis ponderat. marinum. cap. 74. §. 5.* *Al contrario se uno* ibi plura iudicata refert, & nos *disc. 76. numer. 4. cum seq. tom. 2.* & latius *diff. 124. numer. 2. de Commere. & in Cambis. Stracchi cap. 4. num. 42. & 44.* novissime impressionibus, ubi plures alias consensit auctoritates, quas non adduximus in prima impressione.

Quamobrem si in illis dubitabilibus terminis huiusmodi propositio procedat, ro magis iocum sibi vindicabit in casu nostro, ubi fides dicti Hebraei Cavagheni à DD. Bernio, & Minoro non roratur fuerunt distracta, sed tamen pignoratitio, minoris enim mali, vel praesudicij est rem realiter in alium transferre, quam solo pignori dare, *Gratian. cap. 580. numer. 5.* & 6. *Adrian. de pignoribus lib. 1. tit. 1. q. 3. numer. 14. & lib. 2. quest. 11. numer. 21. & quest. 42. numer. 78. & 93. 96.*

Aliud

Aliud nunc addendum superest juris modum, omnium solidissimum, ex quo multo certius credendum sperare, qui sub pignoris securitate pecuniam mutuo, vel cambio dedit, super ea pignora praeferi debere eumque simpliciter creditori hypothecario, etiam anteriori hypothecam habenti.

Etiam cum transeat abique dubio inter Doctores, quod inter creditores hypothecarios, si reperiant aliquis, in quo ultra taceam, vel expressam hypothecam, utilitas etiam, vel favor publicis concurrat, nempe hypothecam habentem assensum publici favoris, vel utilitatis, tunc iste utpote duplici privilegio, hypotheca licet, & publica utilitate munitur, licet esset posterior, praeterendum erit eumque creditori simpliciter prioris hypothecae privilegio potius, egregie *Ansd. de privileg. credit. in prefat. ad regul. 2. num. 6. cum seq.* & clarius in ipsam regul. 2. num. 30. & num. 31. §. *Addit. quae duplici Rodrig. edn. tractat. part. 2. art. 1. num. 121. Peguer. decis. 38. numer. 15. 16. usque in fin. Berlich. jur. consil. part. 1. consil. 66. n. 62.*

Proinde ex hoc inferendum quippe est mercatorem, qui sub pignore pecuniam creditur super re pignoriata potius esse quocumque alio creditore hypothecario anteriori, nam ille est duplici privilegio munitus, & pignore, & favore publici commercii, & utilitatis ad sui favorem militantis. Quod autem mercatoribus, tum de iure assitit publica utilitas, & favor commercii, nullatenus est ambigendum, ut late demonstrat *Ansd. de Commercio. disp. ult. & general. num. 4. Cyriac. contror. 176. num. 11. & plenius Nos cum pluribus allegatis in disp. 144. num. 34. §. de Commercio. tum etiam ex usu, & consuetudine, ut supra docuimus.*

Ex quo etiam aliud notabile, & proficuum sequitur, quod nempe mercator, qui sit alterius creditor ex partem in libro sui debitoris scriptis habentibus ex particulari lege, vel Statuto, ut Florentiae, hypothecam, praeferi debet quilibet alio creditori anteriori hypothecario non mercatori, quia mercatori, etiam posteriori creditori, ultra hypothecam sibi a Statuto elargitam, assitit amplius favor, vel utilitas publici commercii.

Idemque resolvendum est in casu, quo quis, sive mercator, sive non, deposuisset per viam irregularis depositi penes mercatorem aliquam pecuniarum summam, & pro illa vigore alicuius Statuti, aut Legis Municipalis deponens hypothecam haberet, nam ille utpote duplici privilegio munitus, videlicet hypotheca, & altero depositi privilegio ratione publica utilitatis commercii elargito ex leg. §. *si hominem §. Fin. cum l. seq. ff. depositi* deponentibus pecuniam apud mercatorem, pariter alteri eumque hypothecario anteriori creditori non mercatori super bonis omnibus depositarii mercatoris praeferi debet, verum si ille non deposuisset, sed cambio dedisset mercatori aliquam pecuniarum quantitatem, non videtur ei posse talem potioritatem competere adversus alios hypothecarios creditores anteriores, quia dicta l. §. *si hominem §. final. cum leg. sequenti* non elargitur privilegium praefationis, nisi ei, qui apud mercatorem pecuniam deposuisset, & sic non potest illud competere ei, qui pecuniam cambio mercatori dedit, cum oppide diversum sit deponere, & cambio dare.

Contrarium tamen verius esse puto, quia eadem ratio publicae utilitatis commercii sane dimicat, tam in casu depositi, quam in casu pecuniae ad cambium datae mercatoribus, ut firmat *Branneman. in d. l. §. si hominem in fin. Berlich. jur. consil. part. 1. consil. 64. num. 14. & ceteri per eos laudati* Utilitas enim publica, quae consideratur in dicta l. §. *si hominem §. final. iuncta leg. sequenti*, oritur ex eo, quod nimium necessarius est usus nummulariorum, & argenteorum, ut ex verbis dictae legis, ubi, *Idcirco propter necessarium argentarium usum ex utilitate publica*, quae ratio profecto omnino procedit in cambiis pro summa necessitate, quam habent homines cambiandi pecuniam de uno in alium locum.

Neque obicem ingerit auctoritas *Rodriguez. de privileg. credit. part. 1. art. 6. nu. 216. usque ad 218.* quia ille relinquat iudicium, hanc questionem, imò Doctores per eum ibi laudati sub num. 218. pro contraria opinione nullatenus ejus probant assensum, quia nihil aliud dicunt, ut cuiusque eo legem patere possit, nisi quod pro litteris cambi non datur hypotheca, quod ni-

Casarez. de Commercio. Tom. II.

hil commune habet cum hac nostra questione, nam aliud quippe est querere, an ei, qui cambio dedit privilegium praefationis competat vigore dictae leg. §. *si hominem §. final.* aliud si pro litteris cambi sibi a mercatore traditis habeat ille hypothecam.

Advertendum tamen est, quod extentio hujus privilegii per nos admissa ad favorem etiam illius, qui cambio dedit mercatori, intelligenda est de cambio directo, nempe de dando mercatori pecuniam pro ea habenda in alio loco, secus de cambio obliquo, seu pecuniam datam ad negotiandum super cambiis, etenim pro pecuniis datis licet facienda grata, ut sunt ille dare ad negotiandum super cambiis, vel sub aliquo interesse, aut usuris, non competit privilegium dictae leg. §. *si hominem §. final.* ut per eandem textum communem esse firmant *Branneman. super eadem leg. §. si hominem §. final.* ibique ceteri scribentes *Cassil. contror. lib. 3. cap. 16. per tot. Carleval. de iudic. tit. 3. disp. 28. nu. 28. & iustius disp. 31. Berlich. consil. part. 1. consil. 64. numer. 7. 8. & 9.*

Minimeque praedictis officere valet, quod dicta l. §. *si hominem, & l. 8. seq.* loquuntur de antiquis argentariis, quorum officium tunc temporis publicum erat, quandoquidem, quod in argenteis per legem Romanorum aeternius dispositum, hodie locum habet in mercatoribus, & nummulariis nostrorum temporum non dubitat, us docent *Ansd. de Commercio. disp. 72. n. 9. Card. de Luc. de Credit. disp. 25. per tot. Margard. de Jur. Mercat. lib. 3. cap. 10. numer. 16. cum seq. & Nos disp. 102. n. 5. 6. & 7. de Commercio. & in puncto hujus privilegii praefationis ex dictis legibus procedentes *Branneman. in ead. l. §. si hominem §. Penult. n. to. penes fin. ff. depositi*. Praeterea quod praedictae leges tam de argenteis publicis, quam de nummulariis privatis promiscue loquuntur.*

Ad evitandam denique difficultatem, quam ex rationibus huc usque per nos deductis intus sentiebant ipsi informantes pro Hebraro Cavaglieri, licet exterius, ut eorum mos est, illam dissimulabant, fabulantes subdebant, quod est de jure, vel de generali mercatorum consuetudine pignoratarius super re pignoriata praeferi debet eumque hypothecario creditori anteriori, statum de iure municipali Florentiae contrarium reperitur dispositum ex Statuto Communis Rebr. to. de Creditibus cessantibus, & fugitivorum lib. 3. Nam illius vigore omnes creditores decedunt, tum hypothecarii, tum pignoratarii, sive chirographarii pares efficiuntur, & in bonis debitoris decedendi per eos, & libram concurrere debent, sive in tributum veniat pro rata omnium reactivè fuerint creditores, nulla considerata inter eos posterioritas, sive hypothecae, sive pignoris, aut quolibet alio privilegio, vel praefatione; quamobrem si Statutum Florentinum denegat creditori pignoratario hanc potioritatem super rebus pignoris non praedictum alioquin inferiorum conceditorum, multo magis intellegendum Statutum denegare pignoratario sui retentionis pignoris in praedictum Domai, illud jure Domini vindicantis ab ipso pignoratario, quippe quia jure Domini longe potentius est jure crediti, & hypothecae; neque talis statuentium mens ob majoritatem rationis elicta in dicto Statuto ad favorem Domai vindicantis suam mala fide per alium pignori datam creditori suo, hodie cessat per alias posteriores municipales Leges Florentiae, nempe per Statutum Curiae Mercatorum Rebr. 12. de cessantibus, & fugitivis lib. 3. relatum per totum ad *Adanf. consil. 11. sub numer. 20. & alteram reformationem diei 11. Aprilis 1713. §. Occurrendo di. qui* vigore quarum municipalium legum consilium fuit pignoratarios creditores, necdum mercatores, sed etiam quocumque alios praefationes fore, & esse eumque creditori, etiam anteriori hypothecae potius, nam praedictae posteriores leges, cum loquantur tantum de creditoribus pignoratariis, quibus à debitoribus fuerunt pignori datae res, seu merces propriae, & non alienae, idem derogare non valent Rubrica ro. lib. 3. Statuti Communis Florentiae in ea parte, sub qua ex majoritate rationis etiam videtur concessum Domino jura vindicantis sui propriae ab altero non Domino mala fide pignoratari.

Nam obiectum istud propter nimiam suam fabulositatem ex semetipso benehabet, ut ex sequentibus pluribus responsionibus apparebit.

Q. 2

Ec

- Et primo procedendo etiam sub falso supposito, quod ex Statuto Communis Florentie disponente, quod pignoratitius non sit in pignore ponat, sed debeat rem pignoratitiam ceteris aliis creditoribus pro rata communicare, deduci valetur, ob majoritatem rationis, argumentum, quod teneatur illam vero domino restituere, cum sit potentius visu domino, quam juris creditorum, nihilominus cum dicto Statuto Communis, per aliud Statutum curie Mercantie, & legem postulationem anni 1713. super dispositione principali derogatum fuerit, ut supra notatum fuit, hinc sequitur illationem live argumentum, quod à dicta dispositione principali fieri penitentium, quodque cessatum, & sublatum fuisse, egregie Job. Taber, de loc. commun. verb. principio axiom. 1. per tot. & optimè confertur latè deducta per Salgad. de patene. Bullar. part. 2. cap. 26. a. num. 38. ad num. 45. & Nos plenè in Florentina, seu Pisana Jurisdictionis privativa competentis 31. Augusti 1726. §. Et quoadmodum, & §. Ratio autem cum §. seq. infra impressa.
32. Secundo respondetur, quod attenta maxima diversitate, quæ versatur inter jus creditorum, & jus domini, non potest ob majoritatem rationis extendi statum concedens creditoribus jus concurrendi per nos, & librum super rebus propriis debitoris decoditi, quæ fuerant ab eodem debitore uni ex creditoribus pignoratitiam, ad casum domini vindicantem ex jure domini res suas mala fide à debitore suo creditore pignoratitiam, ut bene notat Zand. ad Statut. Florent. tom. 2. libr. 3. rubr. 25. in addit. num. 18. verò imò etiam illud. Allegat. Sen. conf. 29. num. 32. lib. 2. Rot. recent. part. 6. decif. 346. num. 24.
33. Tertio quia dictum Statutum Communis Florentie efficiendo pares omnes creditores decoditi est contra jus commune, & universalem etiam consuetudinem mercatorum, quia reddit hypotecarios pares aliis creditoribus personalibus tantum, tum quia solit per potioritatem pignoratitiam, & ideo cum sumus in correctionis, argumentum etiam à majoritate rationis nunquam locum habere potest, ut egregie declarat Cephel. conf. 516. n. 85. 86. & presertim n. 88. & cum pluribus citatis Allegat. d. conf. 29. n. 26. tom. 2. Farinac. in fragment. part. 1. verb. extensio n. 73. & 75. Castil. quod. contr. sol. 3. cap. 171. num. 16. Molitor. de interpret. statut. conclus. 4. num. 31. 32. & 33. & num. 54. ubi presertim id procedere notat quando fletur extensio de persona ad personam, ut in casu nostro, quo extenderetur Statutum à personis creditorum ad personam domini.
34. Quarto quia similiter hujusmodi argumentum non habet locum in privilegiis Ric. collect. dist. part. 7. collect. 2802. & in prax. var. resol. capit. 17. Barbos. loc. commun. argum. loc. 69. numer. 5. & sic non potest procedere in casu nostro ubi statum intendit privilegiare creditores posteriores, aut inferiores decoditi, eos pares tendendo posterioribus, vel anterioribus hypothecariis.
35. Quinto, quia ratio propter quam Statutum Communis Florentie mandavit in bonis decoditi pares adjudicari debere creditoribus omnibus, fuit introductum propter publicam utilitatem commercii, ut scilicet omnes creditores, qui cum eo contraxerunt, communem sortem habeant, neque dari possit, quod aliqui ex eis integrum creditum, aliter verò nihil consequatur, ut monet Rich. decif. 627. numer. 4. & 5. Rot. recent. part. 14. decif. 503. num. 14. & 15. & nos dist. 130. num. 4. ratio verò, quæ fuit domino est adeo diversa, ut se opponat publicæ utilitati commercii, propter quam non permittitur domino vindicare res suas pignoratitias, concurrente bona fide in pignoratitio creditore, ideo, siue attenta diversitate rationis in casu nostro, argumentum à majoritate rationis silete debet, ut docent Rot. Lacer. coram Molitor. decif. 66. numer. 21. Allegat. conf. 29. num. 27. 28. 29. & 30. Zand. ad Statut. Florent. tom. 2. libr. 3. rubr. 25. in addit. num. 18. Farinac. in fragment. crimin. part. 1. verb. extensio num. 60. siue quia in casu nostro ratio, quæ militat favore creditorum, cessat in casu domini rerum pignoratitiarum, ut ponderat Farinac. in fragment. crimin. part. 1. verb. extensio num. 55. 56. tam seq.
36. Semo quia Statutum Communis Florentie emanatum ad favorem creditorum retorqueretur in odium, si extenditur ad dominum rerum pignoratitiarum, nam creditor pignoratitius, si tenetur in actione vindictoria restituere domino res pignoratitias, concurrentes cum

aliis creditoribus in aliis bonis debitoris decoditi, & sic creditores minus consequentur; itaque ne retorqueretur in odium creditorum quod fuit in eorum favorem introductum, non potest statum loquens de creditoribus ad dominum extendi, quod esset contra mentem statuentium.

ARGUMENTUM.

Societas inter plures ab initio pro limitato tempore inita, quæ cantabat sub Nomine N. & sociorum non est amplius eadem, sed nova societas, si post illud tempus fuit prolequinta, seu continuata, quamvis sub eodem nomine: & propterea erga creditores creatos post tempus primæ societatis solum remanere debent obligati, qui eam societatem continuaverunt usque quo fuerit palam dissoluta, neque ab hac obligatione eximi possunt illi, qui postea etiam ab eadem continuatione societatis absque ulla notificatione publice data Mercatoribus præsertim exteris recesserunt.

Explicatur Lucanum Statutum Mercatoris Curie quoad societatis materiam.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
 - 2 Alius continuatio illa dicitur, quæ in eodem statu, & terminis permansit.
 - 3 Alius novus dicitur non solum ille, qui ex integro fit, sed etiam qui aliquo modo augetur, vel diminuitur, vel innovatur sive ratione loci, vel rei, aut personæ.
 - 4 Societas pro limitato tempore contrahitur, si præteritur, vel tacite per illius continuationem, vel expresse in scriptis per alio tempore dicitur nova, & diversa, & num. 5.
 - 5 Societas præterita pro alio tempore, licet dici possit eadem societas, & non quod ipse socius nova, tamen quoad Creditores, & Tertios reputari debet pro nova.
 - 6 Alius præteritus pro alio tempore dicitur per solentiam juris idem alius quoad ipsos contrahentes præteritus, factus vero quoad Tertios numer. 8. & 9.
 - 7 Pro alio præterito debetur nova tabella quia nova alius dicitur.
 - 8 Pro renovacione, seu præteritione sive tacita, si non expresse alius societas eadem requiritur solennitates, quæ necessaria ab initio pro illa contrahenda interveniunt.
 - 9 Et similiter in renovacione, vel præteritione conditissimi, sive tacita, sive expresse per aliud tempus eadem solennitates sunt necessario iteranda, quæ ab initio intervenire debuerunt.
- Et de ratione num. 12.
Declara num. 13.

Lucana Societas.

DISCURSUS CLXXXVIII.

Præcelsissime pro bono Mercaturæ regimine quoad inveniendus societates disponit Lucanis Mercatoria Curie Statutum, quod de quacunque societate illuc contrahenda ad prædictam Curiam nostris delicti debeat in hac verba Cum exprimeretur ille nomen in ubi contrahitur, ille giorno, che averà avuto principio, o il tempo, che averà a durare, il Ministro Governatore, ed avendo compimento per esso, uno, o più, che firmano, e tutti i Compagni di quella nominati, o non nominati, e gli averà Interessi in quella, tanto per cagione di loro Missa, quanto per l'antaggio, che chi averà fatto per conto di loro Persone, e se alcuno dei Compagni non nominati fu fossero non liberamente, ma facto titolo, o nomen di accomandata, cioè con condizione di non poter perdere più della sua Missa, o vero con altra limitazione d'altra somma precisa, dichiarando in tal caso espressamente quanta sia la detta Missa, o somma, che il detto Compagno intenda di poter perdere.

Ala

Ata quoll, che al modo predetto non appariffero nella detta Corte dati, e defertiti, in qualunque modo fi fieno Compagni, o liberi, o vero per accomandata, o con altre condizioni, o limitazioni nella d. Compagnia, come di fopra, vagliamo, che tutti in un medefimo modo fieno tenuti per li fatti della d. loro Compagnia Infuldum, e claffero per il tutto, come di fopra, come Compagni liberi, non oftante, che appariffe alcuni di loro efter veramente entrati nella detta Compagnia fotto nome di accomandata, o fotto condizioni, o con limitazione, come di fopra, e queflo auerfa la pertinacia loro di non offerri dati in fcriptis, come di fopra, e per auerare quanto fi poffe, che neffuno fia fraudato. »

Iuxta tenorem prelatæ municipalis difpofitionis ad predictam Mercatoriam Curiam delata fuit quædam focietas inita Anno 1717, r. a. d. D. Cafare Benafai fub ejus nomine, & fociorum canetanda, per triennium duratura oia cum omnibus fociis, vel accomandantibus, nec non cum omnibus pactis, & conventionibus inter focios, feu accomandantes firmatis.

In fine poftmodum triennii aliqui ex dictis fociis, vel accomandantibus à dicta focietate recederunt, duo vero, qui fuerant DD. Carolus Controni, & Petrus Francifcus Benafai in eadem perfeveraverunt, nulla alia notitia de hac eorum continuatione eidem Curie portetia: In hoc enim tenum ftatu modo queritur, an pro toto eo tempore, quo in poftmodum ufque ad Annum 1729 duravit predicta focietas dicti D. Cafaris Benafai fub ejus proprio nomine, & alio appellativo fociorum, nempe fub nomine di Cafare Benafai, & Compagni remanferint erga Creditores, qui cum ea à fine dicti triennii ufque ad Annum 1729, contraxerunt, etiam obligati predicti DD. Carolus Controni, & Petrus Francifcus Benafai, & proinde eorum hereditates, bona, ac heredes.

Nos pro rei veritate defuper hoc dubio confulti affirmare refpondendum fore conftitimus, nam nimirum notia contra eos urget fua fente verba prædictæ municipalis difpofitionis, ex qua adeo ftictum quibuscumque fociis, vel accomandantibus, five expendentibus, five non, propellum nomen, injunctum fuit onus notificationis eorum focietatem, vel accomandantem predictæ Curie cum omnibus qualitatibus, pactis, & conventionibus, ac limitationibus, fuis quibus inter focios influita fuit eorum focietas, quare fi poft primam focietatem, que in fine triennii expiravit, altera per dictum q. Cafarem fub eodem fivo proprio nomine, & appellativo fociorum renovata fuit, perfeverantibus in ea dictis Dominis Carolo, & Petro Francifco abque ulteriori notificatione hujus renovationis ad predictam Mercatoriam Curiam delata, dignum videtur, & iuftum eft, ut illius fæctioni, injungenti omnibus fociis in hoc deficientibus obligationem in folidum, erga quoscumque Creditores in poftmodum ab eadem focietate creatos ipfa quoque fubfiftant.

Ni prius refragante, quod predictum Curie Mercatorie Statutum loqui videatur, vel faltem intelligi debeat difponere voluiffe circa focietatem, quæ ex integro inftituitur, locus de continuatione alicujus præcedentis focietatis, quæ nova dici non potest, & propterea in casu præfenti illius difpofitio locum fibi vindicare non valet.

Quandoquidem hic non agi de vera, & propria continuatione præcedentis focietatis plafquam manifestum eft, quia per recesum aliquorum fociorum à prima focietate hoc lapsum triennii finita, nullatenus dici potest fuisse per Dom. Cafarem primam focietatem poft triennium continuatam, fed alteram omnino novam inflanturam: vera enim continuatio alicujus actus illa dicitur, quæ in eodem ftatu, & terminis permancet leg. Divus, ff. de Offic. Præful. Rubric. in leg. notione 99. §. 1. ff. de verb. fignific. egreffe Rot. Rom. curam Falcener, fub tit. de Salvia. interdict. deif. 18. numer. 3. & Armenta periffimum, & numer. 4. Quamobrem cum focietas predicta non fuerit continuata cum iisdemmet perfonis, cum quibus fuit ab initio contracta, fed cum aliis tantum ex eis, nempe cum dictis DD. Controni, & Benafai, nunquam dici valet eadem pro fupercellitis temporibus continuata, fed penitus nova: Novum enim dicitur non folum, quod ex integro fit, & antea non erat, verum etiam fi aliquo modo augeatur, vel diminuantur, vel aliquo modo innovetur, five ra-

tionem loci, vel rei, aut perfonarum, optimè Engen. conf. 72. n. 2. & 9. lib. 2. Gabriel. Commun. conf. 10. de dilation. conf. 2. n. 25. & Baldacci ad Conf. Roman. obferuat. 25. n. 75. & 76. Salgad. Lalyrinz. Credit. part. 2. cap. 17. n. 15. & alii per eos citati.

Ob alteram infuper evidentiſſimam juris rationem focietas per dictos DD. Controni, & Benafai cum d. D. Cafare poft triennium continuata pro novareputari debet, quia nempe illa fuerit, primo inter omnes focios contracta pro limitato tempore triennii: Quoties enim focietas pro aliquo determinato tempore contrahatur, licet finito tempore à fociis, vel tacite per folum continuationem, vel expresse in fcriptis pro alio ulteriori tempore renovetur, aut prorogetur, nova pteorus dicenda est, per ea, quæ elegantè tradunt Decian. conf. 72. numer. 15. & 16. lib. 2. Niguerol. allegat. 21. numer. 24. & 25. plenè, & doctè Gabriel. Commun. conf. 10. de dilation. conf. 3. per totum, Burſan. conf. 320. numer. 27. lib. 2. Salgad. Lalyrinz. Credit. part. 2. cap. 27. numer. 59. cum pluribus seq. & Rot. Rom. curam Falcener. fub tit. de Salvia. interdict. deif. 18. numer. 3. & in puncto continuationis pteoris focietatis jam finitæ, textus est apertus in q. Item fi qui in fine Iustis, de Societ. & leg. §. quod 59. §. Si ferus ff. pro socio, & communiter firmant Felis. de Societ. cap. 45. numer. 31. & 32. Menoch. conf. 122. numer. 51. Gratian. difceptat. Forenf. cap. 962. numer. 11. & ibi Carol. de Lac. Add. numer. 5. Riminaldi. conf. 210. numer. 27. & seq. lib. 3. Cephal. conf. 473. numer. 40. aſque ad fin. & præmiſſum numer. 67. Burſan. conf. 320. numer. 1. & 2. Michalor. de fratribus part. 2. cap. 41. numer. 1. cum seq. & cap. 43. fere per tot. & Nos lætè in difp. 144. numer. 6. & 7. & difp. 145. numer. 11. & difp. 146. numer. 3. & 12. quartum authoritatum pars maxima loquitur de continuatione focietatis per lapſum temporis finitæ, ut ex eis facile est videre.

Et quatenus etiam per malam hypothefim ſupponeretur, quod continuatio focietatis, de qua agitur, eſſet eadem focietas, ut in caſu, quo durante adhuc primo tempore fuiſſet prorogata, id tamen intelligendum eſſet, quo ad ipſos tantum focios contrahentes, ſecus quoad creditores, & Tertios, nec non ipſum quoque Mercatoriam Curiam, exigentem officiatioſiſſimam cauſamque focietatis inter pro majori indemnitate, & ſecuritate eorum, qui cum ea contrahere debebant Gabriel. Commun. conf. 10. de dilation. conf. 2. numer. 24. Alen. deif. 31. numer. 16. Niguerol. allegat. 21. numer. 22. & Rot. Roman. curam Falcener. fub tit. de Salvia. interdict. deif. 18. numer. 7. Nam licet lex permittat, ut per 7 ſiſtentionem juxta quoad ipſos principales contrahentes, qui actum, vel contractum aliquem ad aliud tempus prorogant, actus, vel contractus prorogatus idem cum primo cenſeatur, ut per totum expreſſum in leg. ſed & ſi manente 5. ff. de præcar. notant Bald. conf. 436. numer. 1. verſ. præterea ſi volumus vel 1. Soccin. Sen. conf. 99. fub numer. 3. verſ. quiniſſo fortis 1. 3. Ber. deif. 284. numer. 2. Tiraquel. de retrat. convent. §. 1. gloſ. 7. numer. 40. verſ. nec interim: Nihilominus ratio æquitatis non patitur, quod hæc ſiſtio in præjudicium Tertii, vel in fraudem alicujus Statuti pro bono republicæ edicti locum habeat, ut advertunt Gabriel. Alen. Niguerol. & Rot. Rom. moſ ſupracitati.

Quod autem in caſu noſtro ſtatu fieret Lucenſi Statuto, & Creditonibus præjudicium inferrent, indubitatum eſt, quia non poſſet Mercatorie Curie, ejuſque medio palam fieri qualitas prorogationis focietatis jam ſiſtente, ac oſtendit prorogatio, fuit tacite, vel expreſſe facta, & per quantum tempore, quamobrem dari poſſet caſus, quod adhuc terminato tempore prorogato, & ſic finita focietate aliqui ex ſociis expendentibus proprium nomen continuarent quidem negotium, & tamen alii ſocii non eſſent amplius ob lapſum temporis prorogati erga Creditores obligati, & quemadmodum rectè per Doctores ex præmiſſis inferatur, quod ſi Statutum pro validiſſime actus exigere gebellum, non poſſet in fraudem hujus Statuti actus per aliud tempus prorogatus idem reputari cum primo, ſed penitus novus, ac diverſus, ut Decian. conf. 93. numer. 3. & Decian. conf. 72. numer. 15. verſ. dicia quod lib. 2. Alen. deif. 31. numer. 17. Niguerol. allegat. 21. numer. 22. Ita tandem illationem Statuti dictæ Mercatorie Curie Lucenſis applicando concludere

debemus, quod respectu illius Statuti exigentis pro bono Commercio de qualibet societate eadem Cuius cum omnibus pactis, conditionibus, modis, & qualitatibus noticiam deferri; societas preterea dici nullatenus valet eadem societatem cum prima, sed à prima diverſa, & omnino nova, alias fieri poſſet, ut diximus, fraus legi, & Creditorem præiudicium, quibus conſulere Statutum Lucendum prudentia unice ſtudui.

- Et adeo hoc verum eſt, quod prorogatio, ſeu continuatio, ſive expreſſa, ſive tacita prima ſocietatis, per lapſum temporis jam finitæ ſit nova ſocietas, ut conſtans, & communis Doctorum opinio aſſermet, quod in renovatione ſocietatis jam per lapſum temporis finitæ eadem ſolemnitates, quæ fuerant ab initio pro illa ex integro inſtauranda, necellariæ, iurari debent, ut videtur et penes *Atrecht. conf. 131. numer. 101. & ſeq. Adreus. de Tacit. & Ambig. lib. 6. tit. 26. numer. 26. Aſchabaler. de ſtatutis part. 2. cap. 41. num. 4. & 10. De Loc. de Altemar. diſc. 34. num. 2. & ceteros qui allegari poſſunt; Prox ſimiliter in prorogatione, ſeu renovatione conductionis per aliud tempus, ſive expreſſo, ſive tacite facta, *Mart. Adreus. eam. 59. numer. 14. & 22. Rat. Roman. poſt Poſſe. de Martis. diſc. 269. n. 8. Pacioni. de Locat. cap. 64. numer. 84. Caldas Perier. de reventat. employeuf. lib. 1. quaſt. 14. num. 3. & ſeq. D. Maſſa ad diſc. Carthar. obſerv. 91. numer. 23. & 24. Sperell. diſc. 91. num. 55. tom. 1. Jov. de Solemnis. in contralt. min. gloſa 16. §. 7. num. 101. & ratio eſt, quia reconductio, ſive renovatio conductionis, quavis tacita in vim continuationis ad invicem à partibus ſinicipiens tempore toleratur, vere ſicque novus contractus reſpectu locationis, & conductionis, ut advertunt ipſiſſimi Doctores, & præſertim *Berol. conf. 116. numer. 17. cum pluriſbus ſeq. Caldas Perier. de reventat. employeuf. lib. 1. quaſt. 8. num. 15. & quaſt. 3. numer. 1. & ſeq. & quaſt. 14. num. 3. Cardin. de Loc. de Feud. diſc. 4. numer. 24. Quapropter jure merito *Rat. Roman. de 335. numer. 15. part. 10. res. reprobanur à Pacione. ſec. ſupra citatus numer. 85. & 86. quia illa male ſuppoſitæ huiusmodi tacitam reconductionem per aliud tempus continuant non eſſe novam conductionem, & propter tale falſum ſuppoſitum perperam allegat *Caſtreus. Pic. ad Stat. Urb. & Tiraquell. expreſſe loquens de actu facto à muliere, vel tuncque necellariæ ſaltem conſuetudine, procedente, ſeu dependente ab altera precedenti obligatione legitimè per mulierem, aut minorem contracta, quod penitus ulapari non valet ad caſum reconductionis tacite, merè voluntariæ, utpoſt precedentis à nova libera, & independenciæ partium voluntate, & non ex aliqua neceſſitate precedenti influente in ſecundam, &c.*****

ARGUMENTUM.

Quemadmodum favore publici Commercio, vel Mercatorum res, ſeu merces improprie furтивæ, nempe per truſſam ablatas, non teneantur Mercator reſtituere, niſi ſibi reſuſo præſio, ſecus ſi res eſſent proprie furтивæ nempe per fur-tum proprium à Domino ſubtrahæ; Ideo hic magiſtrallyter traditur, quale ſit Fur-tum proprium, & quale improprium, & ſucceſſive proceditur ad queſtiones in hac materia magis inter Doctores controverſas, & diſtinguuntur ſingillatim, etiam per caſum enumerationem, Furta propria ab impropriis, itaque ſciatur in omni caſu contingibili quando Mercator teneatur, necne res, vel merces alienas ab eo emplas, vel in pignus receptas, vel alio modo in eam perverſas reſtituere vero Domino cum reſuſione, vel ſine reſuſione præſii.

Materia pro Mercatoribus utiliſſima, rariſſimæ quæ à Nobis acta ad maiorem explicationem diſc. 123. 124. & 125.

S U M M A R I U M.

1. De furto improprio favore publici Commercio non iuratur Domino verum fur-torum illius vindicare

tiam contra emplas, aut aliam titulo ancora-ſe eas poſſidentem, niſi reſuſo præſio.

Secus in Furto proprio num. 2.

3. Furto proprio deſinitio, & alius explicatio.

4. Furto improprio explicatio.

5. De explicationibus aliorum Legum Codicis, & Di-greſſum indiſtincti loquentium de Furto.

6. Fur-tum proprium committit Falſus Procurator, & ſic ille, qui ſe ſimulans eſſe perſonam veri Procuratoris, alienam pecuniam exigit, & num. 16.

Item ille qui ſingis habere mandatum, & non ha-bet, vel illud habet inſufficienti num. 7.

Amplius in falſo procuratore ut rem propriam num.

18. 19. 20. & 21.

Quod procedat etiam in caſu, quo procurator falſus, ſeu falſus Creſcitarius exigit pecuniam non à debitoribus, ſed à Procuratore, vel Adminiſtratore ipſius Debitoris num. 26.

Reſpondetur variis obſectis in hac materia, nu-mer. 8.

Declara. num. 10. & 11.

9. De iuribus medium dicitur, qui contradicito, verum quocumque, qui conſiſſe non probatur.

12. Contra voluntatem Domini ſemper præſumitur falſe à Furto res conſtituta.

13. Dominium pecunie ſanctæ à Debitori vere Procu-ratori, in locum non tranſit, ſed in Dominium mediæ Procuratoris, & a. 14. & 17.

Quod procedat non obſtante commiſſione, quam fa-cit Procurator de pecunia aliena cum propria, numer. 14.

12. Falſus Procurator, vel quilibet alius exigit vi-gere falſum ſcripturatum alienam pecuniam Fur-tum proprium committit.

13. Falſus Numerus pariter exigens pecuniam alie-nam proprium Fur-tum committit. Secus ſi Numerus, vel Familias miſus fuiſſet ab ali-quo ad deſerendum alteri præſium, autem, aut alius res numer. 33. & ſibi de ratione.

24. Fur-tum quoque proprium committit Procurator, ſi-cut Falſus, ſive verus, qui ſciens indebitum exigit, & num. 25.

27. Falſus Creditur ſi exigit ex falſa Caſa indebitum Fur-tum proprium committit, ſicui ſi ſe ſinxit eſſe aliam perſonam.

Sed contrarium indiſtincte firmatur n. 28.

Et de rationibus num. 39.

30. Furta impropria vulgariter Truſſa, vel Barattaria appellata quæpiſſima ſingillatim hic reſeruntur n. 31. & ſeq.

Et agitur variis cur impropria dicantur n. 32.

33. 34. 35. & 36.

Conſultantur plures Leges Digreſſum & Codicis, quæ videntur inter ſe contrariæ n. 33. & 34.

Nullus Pecuniaria, aut Falſitatis Mandati.

DISCURSUS CLXXXIX.

SUB falſo, aut ſimulato anſus Mercatoris ordine, ſeu mandato ab altero illius debitoribus, & correſponſali nonnullas merces in ſolumum quidam recipere, quas idem falſus Procurator, ſeu Inſitor poſtmodum alteri tertio Mercatori numerato præſio vendidit; Debitores autem, & Dominus prædictorum mercium eas tamquam furтивas ab emptore vindicare conſueverat; In hac caſus contingencia quid de jure ſtatuendum quæretur; & quomodo adminiſtrant diſtinctio per Nos ſuperius tracta in diſc. 124. iterumque confirma-ta in altero diſc. 162. quod tibi nempe agatur de re improprie furтивæ nullatenus valet ob publici Com-mercii favorem verum Dominus illam abſque præſio reſuſione à Tertio vindicare, in quem à ſure, vel triſtato-tore titulo onerato alienata fuerit, ſecus verò tibi a-genitur de re proprie furтивæ, atque diſcreptum admodum ſuit, an prædictus falſus Procurator, ſeu Inſitor in recipiendis nomine veri Creditores dictis mercibus in ſolumum, fur-tum proprium, vel improprium commiſſet, ſuper qua re, licet aliquid ſupra reſponſum in noſtris diſc. 123. & 124. ubi præſertim ſub ejus principio quæpiſſima compendioſe impoſuerunt ſalvo.

furtorum exempla tenuimus, ex quibus ad aliorum cognitionem de facili deveniri posset, tamen occasione hujus nuperime disputationis, super qua de nostro veritate sensu requisiti sumus, rem hanc pro nostro familiari studio alius inquirere, & excutere nobis complacuit, & quæ passim, & indigite, vel summariis ab aliis tradita collegimus in hunc discursum ad publicam nostrorum Ptolefforum utilitatem planius redegitur, ut in casibus in diem contingentibus sciat, ubi vindictionis actio à Mercatore contra Tertium pecunias suas, vel merces retinentem absque refusione pretii expectari valeat.

Pro inconcusso hujus nostri discursus fundamento præmittere debemus essentialia differentiam, quæ inter furtum proprium, & improprium, vulgo *truffa*, vel *barataria* appellatur, versatur, nam ex semel, ac bene intellecta ad restam suam decisionem procedi valeat.

3. Proprium enim furtum illud est, & communiter ita appellatur, cum sub ipsomet initio, quo res per aliquem invito ejus Domino amoveatur, vel subreptur, intervenit dolus ipsius amoveas & huic proprio furto solum convenit ex definitio, quam desumptam ex textu in l. 1. ff. de furtis communiter tradunt Doctores, quod nempe furtum est dolosa, seu fraudulosa contrahatio rei alienæ invito Domino.

4. Furtum verò improprium, quod vulgo, ut plurimum *truffa* appellatur, illud dicitur cum ab initio contrahationis, seu amotionis rei à Domino non intervenit fraus, vel dolus contrahentis, vel amoveas, sed dolosa contrahatio postea sequitur, videlicet cum ille, qui rem à Domino habuit, in alium usum contrahentes voluntatem, vel promissionem, vel fidem ei datam disponit, quare huic furto improprio nullatenus convenire potest definitio furti proprii mox recensita, nam in furto proprio verè intervenit de tempore amotionis contrahatio dolosa rei alienæ invito domino, quia statim, ac res contrahatur, seu à Domino amoveatur adest in amoveat fraus, & dolus, secus in furto improprio, quia statim, ac res contrahatur non adest dolus, sed ille post licitam contrahentium supervenit, ideoque in furto improprio, quando ille qui rem à Domino habuit in alios usus converterit contra voluntatem Domini, non bene, & proprie dicitur rem dolose à Domino fuisse amovam, quia jam contrahatio absque dolo sequuta fuit, sed proprie dici debet translatio, seu conversio dolosa rei alienæ, siue contrahatio dolosa non per viam amotionis, sed translatio in alios usus contra Domini voluntatem, vel fidem ei datam, & hanc differentiam essentialiam ad effectum distinguendi furtum proprium ab improprio, licet paucioribus verbis, egregie præ ceteris docent doctissimi *Carpano*, in *præf. crim.* part. 2. quæst. 85. numer. 1. & 2. *Hieronym.* *Calo super pragmat.* 11. de *empti. & vendit.* part. 1. num. 112. & 113. & 114. *Ant. Matth.* de *Furt. cap.* 4. n. 2. *Reynald.* *observat. crim.* observat. 14. in rubr. de *furt.* n. 13. 14. 15. & *plurib. seqq. Scammarol.* de *vitiis. Carcerat.* lib. 1. §. 13. c. 3. n. 20. cum *plurib. seqq.*

5. Ex qua præmissa cognitione verè, & proprie facti, quam ab illius definitione Nobis per Paulum J. C. in dicta l. 1. ff. de furtis primis tradita accepimus, facile est discernere ubi de furto proprio, & ubi de improprio Romanorum Leges sentiant, quatenus sepe sæpius de eo indistinctum sub titulis de furtis, ac de condictione furtiva, & alibi cum in Digestis, tum in Codice loquuntur fuerint. Advertendum est itaque, ut supra docuimus ad casum in quo unaquæque ex dictis Legibus disponit, & ubi constabit, quod contrahatio dolosa ab initio, invito Domino sequuta fuerit, tunc dicendum est, quod de furto proprio lex loquatur, ubi verò apparebit, quod non a principio, sed postea ex dolosa contrahatio interveniat, tunc dicendum est, Legem in eo casu de furto improprio loqui, & prout melius in progressu hujus discursus rem hanc per exempla declarantes demonstrabimus, & quatenus Romanorum Leges actione, & pena proprii furti, reos de furto improprio tenari seipsum disposuerint, id tamen nil tæret; Nam pro aliis dubiis, & quæstionibus decidendis multum prodest scire, & distinguere proprium furtum ab improprio, & præcipue ad effectum de quo egimus in nostris superioribus discursibus 133. & 134. & in præfens iterum agimus.

. *Casares. de Commere. Tom. II.*

Hinc inferendum est primo pro elucidatione hujus materie, quod si aliquis, puta Titius simulando se esse personam Caji, qui est verus Procurator Sempronii Creditoris, pecuniam à Sejo debitore dicti Sempronii debitam exigit, furtum proprium committit, nam usque ab initio Titius dolose contrahat pecuniam alteram invito Domino, ut per textum expressum in l. si vendidero 82. §. *Falsus autem procurator ff. de furtis* omnes in hoc conveniunt ibi scribentes, & *Hieronym.* *Calo ad dillam Pragmat. de empt. & vendit.* part. 1. num. 115. *Anton. Matth.* de *re crimin. tit. de furt. cap. 1. num. 6. Farinat.* de *Furt. quæst.* 168. n. 29. & *quæst.* 170. part. 1. num. 2. *Permagli.* *conf.* 466. num. 55.

Quod procedit etiam in eo, qui se fingens habere 7 mandatum, illud non habet, vel habet insufficiens, ut per textum in l. falsus procurator C. de *furs.* & d. l. si vendidero §. *Falsus autem*, & l. falsus creditor §. *Falsus Procurator ff. de furt.* & l. cum quis 38. §. 1. de *solut.* & l. si quis uxori 53. §. *Apud Labenium ff. de furtis*, & l. hoc ratio 3. §. *Sed est debitorem ff. de Donat. inter vir. & uxorem*, firmant pariter ibi scribentes, & præsertim *Farinat.* de *Furt. dillam quæst.* 170. part. 1. num. 1. cum *plurib. seqq.* & in *conf.* 178. num. 15. part. 2. *Sabell.* in *suas Relat.* num. 18. inserta in ejus summa post verbum *Furtum*, *Reverer.* de *tit.* 302. num. 3. *Cesari.* in *Specul. peregr. questum.* lib. 1. quæst. 8. num. 3.

Et quatenus videatur tam in primo, quam hoc secundo casu non invito debitore, sed spontaneo saltem procuratore pecuniam ab eo exigere, quia pecunia ab ipsomet debetore falso procuratori, vel creditori falso traditur, verum cum illa voluntaria pecunie traditio, vel solutio ex errore tantum procedat, quia creditus per debitorem sit, quatenus creditus hujusmodi procuratorem, aut creditorem verum esse, & non falsum, ideo dici non potest adfuisse in debitore voluntatem solvendi, cum erratis nullus sit consensus l. nihil confusui 116. §. *ultim. ff. de reg. jur.* quinimò addi potest, quod hujusmodi voluntas solvens non est nisi conditionalis, nempe sub conditione tacita, quod ille cui solvitur sit verus Creditor, aut verus Creditori Procurator, quomohomero semoto in debitore, ob errorem tantum solvente, tali consensu, vel voluntate, omnino sequitur hujusmodi pecuniam verè fuisse per procuratorem falsum, invito debitore exactam. Invenit enim 9 non ille tantum accipiendus est, qui contradicit, verum quoque qui ex animo sciens, præsentem consensisse non probatur l. *Filius Familias* 8. §. *Invitus ff. de procurat.* l. *Invitus autem ff. de servit. Urban. prædict.* & egregie textus in l. qui vas 49. §. *Petare ff. de Furtis* & *Gulio de procurat.* part. 1. cap. 5. numer. 72. vers. *dicatur etiam invitus*. Itaque huic eidem dubio similiter respondens advertit Jo. Otton. *Tabor. var. tractat.* tom. 2. in *racemat. definit. racemat.* §. fol. mibi 96. impress. *Litigiosus* §. ad l. falsus Creditor cum 96. *Sequentibus*.

Id tamen locum nullatenus habet, si præter actum tot solutionis expressæ ex alio in facto constaret, quod debitor voluerit in falsum procuratorem pecunie dominium transigere, ut pactionem haberet ex textu in l. falsus creditor 43. §. *Falsus procurator vers. quod si id ff. de furtis*, & in *Gloss.* & *scribentes*, prout in casu, quo debitor, quatenus cognoverit procuratorem falsum esse, vel non habere sufficientem mandatum, ei nihilominus solvere voluerit; ut tantumdem postea suo creditori solvat, vel cum liberare à Creditore faciat, siue in casu, quo supponendo procuratorem esse verum ei solvere voluerit cum eodem simili pacto, quod postea suo Creditori solvere promittat, vel à Creditore eum liberare faciat, vel contentum suum Creditorem reddat, vel alio denique modo, ex quo hujusmodi voluntas clare appareat, ut notatur per *Gloss.* in d. l. falsus creditor §. *Falsus procurator vers. procuratoris fiam ff. de furtis*, & *Farinat.* de *Furt. quæst.* 170. numer. 31. & ita absque dubio intelligendus est textus in d. l. *Falsus procurator* in ea parte, quæ pro hac limitatione communiter allegatur, quatenus ibi Scribentes se multum involverint, dum ex simplicis acta solutionis procuratori facta semper præsumi debet, quod voluerit debitor pecunie dominium non in procuratorem, sed modio procuratori in suum creditorem transigere, ut ex aliis textibus supra citatis in §. *Quod procedit* clare

- elate convincitur, & quod in dubio contra voluntatem Domini quamvis ignorantia presumatur res à Fide consecretata per tantum expressum in leg. qui vult 49. §. *Pitara ff. de furtis tradit Cencius. refut. Crimin. §. Furtum refut. §. num. 6. Wessing. conf. 314. numer. 73. part. 7. Sabell. in Relatio impresse penes ejus sum. post verb. furtum numer. 30. Nec non mirum in*
- 13 modum probatur ex altera Doctorum Communitate opinione firmante, quod per solutionem pecunie à debitor factam vero procuratori, pecunia soluta dominium non acquiritur verò procuratori, sed medio procuratoris ipsi Creditori, in quem debitor solvendo dominium pecunie transferre intulit, ut habetur ex leg. §. ego 25. ibique Gloss. verb. non acquirere ff. de Negot. gest. & in leg. §. procurator 13. & leg. traditio 20. §. 1. ff. de acquir. rer. domin. & probant Angel. in dist. lib. §. ego. & Calsen. in leg. falsus Creditor. 19. per tot. & postulat sub num. 8. vers. Quartus casus est Codic. de furtis; & ibi Brimmon. & alique egregiè, ut punctum Rois. conf. 143. sub num. 2. lib. 3. Hall. Felic. allegat. 32. num. 15. part. 7. Rot. Rom. post Sabell. Labyrinth. Credit. decis. 5. num. 7. & coram Ducez. Jun. decis. 553. num. 13. & 14. Anald. de Comm. decis. 30. numer. 3. nec non in similibus terminis tradit Alarc. de Tactis. & Ambig. lib. 8. tit. 12. numer. 3. & 9. Rot. Roman. part. 5. recent. decis. 398. num. 5. cum sequent. Nos denique ita in dist. 43. numer. 39. & 40. dist. 44. numer. 19. 20. 26. 27. 29. & dist. 46. numer. 21. 22. & 23. & ante dist. 5. numer. 58. & dist. 9. numer. 10. vers. aut contrariè, & nullus in Cambissa scribe cap. 8. numer. 13. cum pluribus sequentibus, & quavis contrarium tenet Permagist. in cons. 466. num. 8. & 9. ex quo, quod debitor procuratori solvens confert ex intentione solutionem fecisse, ut non eadem pecunia, si ve eadem species soluta debet creditori reddi, sed tantum, quia procurator solens pecuniam per alius exactam cum suis committere, non est illius dictum pecuniam attendendum, quia loquitur de directa contra peractis tenentis dispositione, & contra communissimam Doctorum sententiam, ex quibus manifestè habetur, quod per solutionem pecunie factam à debitore vero procuratori sui Creditori, non intelligitur dominium pecunie per solventem translatum ipsi procuratori, sed illius medio Creditori suo, neque diversâ intentione in solvente deduci potest, ex eo quod solvens procurator pecuniam exactam cum suis committere, ut ponderat idem Permagist. in cons. 466. num. 8. & 9. sequitur, nihilominus procurator ex ea commissione pecunie exactam cum propria soluta non acquirit illius dominium, sed dominium pecunie exactam, vel remanet penes debitorem solventem, si procurator est falsus, vel penes Creditorem, cui per ejus procuratorem verum fuit à principio acquiritur, ut egregie tradit Sard. conf. 4. num. 41. & Nos abundè in Cambissa scribe cap. 8. num. 13. cum plurib. seq.
- 16 Cum itaque compertum in jure sit, quod solvens pecuniam vero procuratori sui Creditori non habet animum transferendi illius dominium in procuratorem, sed in Dominum Procuratoris, necessariò idem dicendum est, quando per debitorem solvens pecuniam falso procuratori, quem debitor credit esse verum, cum ex parte solventis idem est animus tam in solvendo vero, quam falso procuratori, quem credit esse verum; Quamobrem eo minus falsitatis propter opio, quam tenet Permagist. in cons. 466. num. 55. & alii antiquiores ab eo laudant, quod in dubio presumendum sit, debitorem dum procuratori solvit, voluisse in eum dominium pecunie transferre.
- 17 Ultraquamquid imperceptibile est formari posse in prexi hanc questionem, ac nempe in dubio censetur dominium pecunie à debitor in procuratorem translatum, cum debitor alius tantquam sui Creditoris procuratori solvetur, nam quoties aliquid agitur cum uno vel alterius procuratore, nullatenus hujusmodi dubium dari potest, quia tunc contrahens, vel agens cum procuratore nihil penitus cum eo proprio nomine agere intendit, neque procurator pro se, sed animus quippe cum contrahens, vel agens aliquid cum procuratore, cum ipsius procuratoris est, ut omnis actio vel dominium, & possessio acquiratur mandanti, seu domino procuratoris tenus suae in Leg. l. 4. Per Procuratorem & Leg. Communis §. Procurator ff. de acquir. possibi.

& L. si procurator, 13. ff. de acquir. rer. domin. Hb. Rot. Felic. allegat. 32. numer. 15. part. 1. Rot. conf. 29. per totum lib. 3. & ibi Altimar. Additiones hact. Borden. collat. 7. numer. 49. usque ad fin. lib. 2. Rot. Roman. coram Emeris Jun. decis. 673. num. 2. & Nos dist. 21. num. 21. & 23. de Commercio. ac melius, quinimo punctualiter id comprobant alii ceteris, & auctoritates supra laudate in §. Et ita in eligenda.

Diximus huc usque de falso procuratore simplici, quid nunc statuendum in falso procuratore in rem suam, vel Cessionario falso, qui à debitor illius, cuius simulat se habere mandatum in rem, aut causam propriam, seu cessionem, pecuniam exegit? Maxima Doctorum pars fuit in opinione super hoc puncto, quod hujusmodi falsus procurator, vel Cessionarius exigendo pecuniam à debitor, propriam futuram non committit, ex quo videtur in eum translatum fuisse dominium pecunie à debitor solvente, & ita per leg. in l. falsus creditor 46. §. Falsus procurator verb. Procuratoris sum ff. de furtis, ac aliam Gloss. in l. Falsus Procurator 19. verb. committitur Cod. de Furtis firmaturae quamplures allegati per Farinac. de Furtis dist. quod. 170. numer. 29. in quo iam opinionem videtur ipse quoque inclinare ut numer. 30.

Verum hæc opinio Glossæ, super qua se fundant omnes in contrarium laudati, & qui laudari possunt, non mihi videtur vera. Primo quia sicuti indubitatum est in jure, quod si creditor falsus scietur exigere summas suas non debitas ab aliquo, qui credit se esse illius debitorem, furtum proprium committit, ut infra firmabimus; Ita procul dubium est de procuratore falso in rem propriam, qui in jure in omnibus pro creditore reputatur per totum in l. qui omnia 25. l. si qui in rem 34. l. Procurator 55. ff. de Procurat. l. sed si tantum 14. ff. de pallis Gaius. de procurat. part. 4. cap. 1. mo. 2. & Nos dist. 44. n. 30. de Commercio.

Secundo, quia cum dispositio status in dist. leg. Quoniam indistinctè loquatur de eo, qui nuntios suos non debitoris exigit, ibi, Quoniam furtum sit, cum qui indebitas summas sibi accepit, idem acquit bene ea adaptatur, & Creditori falso, & falso procuratori in rem suam, nec non Cessionario falso, & similiter textus in l. falsus Creditor ff. de furtis non minus adduci potest pro falso Creditori, quam pro falso procuratore in rem suam, quia cum ipse loquatur de eo, qui se simulat esse creditorem, comprehendere etiam videtur falsum procuratorem in rem suam, aut cessionarium, cum hujusmodi procurator vigore falsi mandati in rem suam, vel cessionis similis se esse Creditorem illius, à quo pecuniam indebitam exigit.

Præterea etiam respectu falsi procuratoris in rem suam militante eadem responsiones, vel rationes superius adductæ in casu simplicis falsi procuratoris, quod nempe ex parte solventis, si ve solvat falso simplici procuratori, si ve falso procuratori in rem suam, quem credit esse verum, nullus condiciendi potest animus transferendi in eum pecuniam Dominium, cum extraneis nullus sit consensus, nam quia semper intelligi debeat talis solutio sub hac conditione per debitorem facta, quatenus scilicet procurator in rem propriam sit verus, & non falsus.

Que omnes difficultates eo minus procedunt in procuratore, si ve simplici, si ve in rem suam, qui vigore falsarum litterarum, vel scripturarum, aut instrumentorum pecuniam alienam exigit iuxta firmata per Rot. decis. 302. num. 5. Casar. quest. 2. numer. 3. Rot. Roman. decis. 340. cor. Crispi. Sabell. in sua Relatione impressa, apud ejus sum. post verbum furtum num. 18. 23. 24. 25. & 26. & præcipuè in fin. n. 26. Nos dist. 182. num. 3. de Commercio. & cessante penitus in falso Nuntio, quia nemo ex Doctoribus dubitavit, quin ille exigendo pecuniam, vel rem alienam sui nomine alterius, à quo simulat, seu fingit se nullum fuisse, furtum proprium committit, ut per se ipsum expressum in l. si qui veri 53. §. Apud Labonem ff. de furt. & ibi Angel. & scribentes omnes Cyani in leg. falsus procurator n. 8. Cod. de furt. & ibi Barrol. num. 15. Permagist. conf. 466. num. 55. vers. Et hic casus, Farinac. de Furtis quest. 168. num. 27. & quest. 170. part. 1. num. 5. & conf. 178. num. 11. cum seq. & num. 15. lib. 2. numer. 5. Calæ ad pragmat. Reg. de emptor. & vend. part. 1. numer. 115. & similiter cessant in procuratore falso indebitum exigente, quia cum ex parte tenore

(solvens)

solvitur indebitum non possit esse animus transferendi dominium pecunie, quam verè non debet, idè procuratorem falsum, qui illum exigit, furtum proprium committere probantur in *leg. si vendidero §. Si res sit ff. de furt. l. quoniam 18. ff. de vendit. furtivo, W. G. conf. 314. n. 69. part. 7. Farinac. de Furt. quæst. 170. num. 6. tum quia scilicet dominium absque titulo de jure in alium transferri non potest, ita in procuratorem sive verum, sive falsum, vel quolibet alium dominium pecunie absque ullo titulo, sed ex errore tantum si soluta transferri non valet plenè Sabell. in sua relatione impressa in summa post verbum furtum num. 23. 24. 25. & 26. & Nos dist. 44. numer. 13. de Commercio.*

Notandum hic remanet, quod etiam quia animus de procuratore falso exigente à debitoribus pecuniam, locum sibi etiam vindicant in procuratore falso, qui non à debitoribus, sed à procuratore, vel negotiorum gestore debitoris pecuniam recepit Farinac. de Furt. dist. quæst. 170. num. 12.

Quo verò ad falsum Creditorem non deficiunt, qui putant illum exigendo scienter indebitum furtum proprium non committere, quando solvens non erravit in persona Creditoris, credendo nempe Titium esse Sempronium capitalorem suum, sed in causa, credendo se esse debitorem vel aliquam causam, quæ vera non erat, vel quando non fuit aliquod positivo dolo inducitur à falso Creditore ad solvendum indebitum, ut videtur etiam penes Vermigliol. conf. 446. nu. 39. & Farinac. de Furt. d. quæst. 170. num. 38. & 40. sed quod indistincte furtum proprium committit, si se straverit solvens in persona Creditoris, sive in causa, sive dolo fuerit inducitur, sive non à Creditore falso, firmandum utique est ob tenus claros, & apertos indistincte loquentes in *l. falsus creditor ff. de furtis, & l. Quoniam 18. de condit. furtivo, & hanc sententiam veriorè, ac communiori inter Doctores esse statuit Farinac. d. quæst. 170. num. 39. 40. 41. & conf. 144. num. 22. in med. & num. 33. lib. 2. Vermigliol. conf. crim. 446. num. 41. & id est duplici ratione, primo quia in debitoribus errantibus, sive in persona Creditoris, sive in causa nullatenus potest esse animus, vel intentio transferendi pecuniarum dominium in eas exigentes, cum errantia nullus sit consensus, ut latè ostendimus supra, ubi de procuratore falso alium fuit, secundo quia absque ullo titulo nequaquam dominium transferri valet, ut patet advertimus in §. Qua omnes difficultates vers. & singule considerantur, ubi de falso procuratore indebitum exigente sermone habuimus.*

In his enim questionibus, & casibus specielibus, qui inter Mercatores frequentius contingere possunt, ac in iure nostro difficultatem maximam præstant, planè jam vidimus furtum verum, & proprium committi, in quo Dominio, etiam Mercatori, suarum mercium, aut pecuniarum vindicta contra Tertium de jure competere potest, ad latè tradita per Nos in dist. 123. de Commercio. Nunc verò per eadem Mercatorum iuribus æque opportunum est certum, indubitatumque regulam tradere, ex qua facta impropria cognosci valeant, in quibus Mercatori contra tertium denegatur huiusmodi rei sue vindicta, ut per Nos firmatum fuit in dist. 124. & aliis.

Pro regula igitur constituere tunc furtum improprium committi, quando res, quæ data, seu cædita est alicuius administrationi, vel fidei, Curæ, vel Custodie in alium usum invito Domino per eam convertitur, & improprium quippe dicitur, tum quia non sequitur ab initio amotionem rei à Domino contrafactio dolo, tum quia illa contrafactio dolo, quæ postea sequitur in casu conversionis rei in alium usum invito Domino, non est vera contrafactio, sed dolo translatio rei in alium usum, quia fit amotio rei non à Domino, sed à semperipso, qui jam illum res penes se, vel sub administratione, vel fide, curâ, vel custodia habet, ad differentiam verè contrafactio, quæ fit immediatè per amotionem rei à Domino per eam, quæ egregiè tradit Carpov. in prax. Crimin. part. 2. quæst. 85. num. 1. & 2. Reynald. de re Crimin. part. 2. cap. 14. num. 13. & seq. & plenissimè Nos sub principio hujus discursus cum aliis ibi citatis.

Et propterea Malio, Vexor, Navaricus, Nuntius,

famulus, quibus tradit, & credite haurum merces, vel pecunie, aut alie res per illos ad aliquem deferentis, nec non Pignoratarius, Commodatarius, Fidei, Sarcinator, Inditor, Depositarius, Curator, Administratores, & quilibet alius, cujus fidei, vel Curæ tradita res fuit, intercepti, & convertentes merces, vel pecunias, vel alias res in alium usum, quando in illum, pro quo fuerunt sibi tradite, aut concessæ, vel eorum fidei commissa, forum improprium committunt, ut notavimus supra in dist. 144. num. 1. & 2. & ratio est quia contrafactio dolo non sequitur à principio amotionis rei à Domino, sed postea, & illa, quæ postea loquitur non est vera contrafactio, sed translatio rei, ut diximus mox supra in alium usum; Quæ sibi omnia furti improprie exempla referuntur à Carpov. dist. quæst. 85. d. num. 3. usque in fin. ejusdem questionis, & Reynald. loco citato, nec non Sabell. in verb. furtum num. 3. usque ad nu. 4. & Calad ad pragmat. Reg. de vendit. & emptio. part. 1. nu. 112. cum seq. Stearnard. de Visit. Carcerum. lib. 1. §. 13. cap. 3. n. 20. cum plurib. seq. fol. 175.

Neque obstat quod in pluribus Romanorum Legibus huiusmodi personas, quarum fidei, curæ, vel custodie res fuerint commissa, vel concessæ, reos de furtis notari, & actione furti teneri appareat, cum illas rei in alium usum convertunt, ut in Nuntio, aut famulo misso ad deferendum alicui aurum, vel argentum, de illud interceptum, loquuntur *l. firmandum de reo in 2. §. Titii centum ff. mandati l. si in cui §. de furtis, & l. si quis xuri §. Julianus ff. eod. nec non in Creditore pignoratario in alium, vel proprium usum convertente pignus *l. si pignori, & l. si in qui pignori ff. de furtis, nec non in depositario in alium usum depositum committente §. Furtum autem Inditor, de obliq. quæ ex delicto nascuntur, & similiter in commodatario præter usum deservatum recommodata habente d. §. Furtum autem Inditor, de obliq. quæ ex delicto nasci, & l. si peregre §. 1. & l. si in cui, & l. si in iuramento ff. de furtis, Item in Fallone, Sarcinatore vestimentis, quæ ad potenda, vel sarcinanda acceptis, diversimodè mence *l. Fallo, vel Sarcinator l. qui vas §. Si ego l. si pignori §. 1. vers. & si quis usum ff. de furtis.***

Quandoquidem prædictæ Leges, vel huiusmodi, quæ allegari possunt, non intelligunt prædictas personas in alium usum convertentes res sibi concessas, reos facere de furtis proprio, sed de furti improprio, & ita intelligendæ sunt, quævis de furtis simpliciter ibi loquantur, nam definitio furti proprii, quam suæ primordiale tituli Digestorum de furtis Paulus J. C. pro regula, ut bene ad illius naturam addiscendam, & distinguendam ab altera furti improprie iustitiam, consilio tradidit, nullatenus perdidit furtis, de quibus præmissæ Leges sermone habent, convenire potest, ut latè advertimus supra in §. Pro immerfali cum seq. & §. Pro regula igitur ad quos Nos remittimus, &c.

ARGUMENTUM.

Mercator an teneatur mandata, sive ordines ab aliis Mercatoribus exteri, sive suis Correspondentibus sibi datos ad petenda, & tradenda eorum negotia acceptare, & exequi, latè hic discutitur cum suis ampliationibus, ac limitationibus.

Item latissimè agitur de negligentia Creditoris Cambii, vel ejus Giratarii in presentando, vel exigendo literas Cambii, vel protestando, ac denunciando infra legitimam tempora scribendi earum inadimplementum, ac de effectibus talis negligentia, ac aliis quamplurimis hanc materiam concernentibus.

SUMMARY.

1. Mandatum de jure nemo acceptare tenetur.
2. Mandatarius, ob cuius negligentiam, vel culpam aliquis damnum sentit, tenetur illud mandare.
3. Litera Cambii non sunt de substantia Cambii.

4. Alter.

4. *Mercator si omittit facere, quod fieri solet ab aliis, est in culpa.*
5. *Mercator non potest recusare mandatum sibi datum ab altero Mercatore altero pro suis negotiis peragendis* & num. 9.
Præsertim attentis oblatoris literis transmissis ad alterum Mercatorem num. 11.
6. *Nauta tenetur recipere Mercet, & Vectores in suis Navibus pro illis aliis vehendis.*
Maxime si tabellam palam exposuerint pro illis invovandis num. 10.
Limita num. 11. & 12.
7. *Carpentes tenentur pariter recipere in eorum Hospitiis Peregrinos, & Hospites.*
Præsertim si expensarum aliquod signum ad eas invitandum num. 10.
Limita num. 11. & 12.
8. *Artifices quicumque sine Tabernariis non possunt ab eorum negotio adventures recipere neque recusare cum eis contrahere super rebus ad eorum artum spectantibus.*
Præsertim si ante Tabernam aliquod signum exposuerint num. 10.
Limita num. 11. & 12.
13. *In materia Commertii non attenduntur juris regulae, quando equitas, & bona fides aliud præsumunt Mercatoribus dilata.*
14. *Culpa non debet culposo nocere quando nihilominus absque illius culpa casus contigit.*
15. *Mercator non potest dici in proximo statu decipiendi de tempore, quo aliquas literas Cambii solvit.*
16. *Datur literarum Cambii pro valuta habita namquam liberator, nisi fuerint litera completa.*
Amplius licet furoris litera acceptata num. 17.
18. *Decedens illius qui literas Cambii acceptavit, cedit in dominum scribentis, & non illius cuius favore acceptata fuerunt.*
Et ratio est, quia dicta litera intelliguntur data pro solvendo, & non pro soluto num. 19. & num. 21.
19. *Creditor literarum Cambii, vel illius Giratarius si fuit negligens in persolvendis literis, vel presentibus non denunciaverit intra debitum tempus scribenti morositatem, seu rebellantiam illius, cui pro eis solvenda directæ fuerunt, nullam regressum habet contra scribentem.*
Etiamsi postea qui eas solvere debebat, decederet num. 21.
20. *Mora Cessionarii, vel Giratarii in exigendo ei non nocet, si debitoris scilicet facta sit tantum pro solvendo, & non pro soluto.*
Declara num. 23.
21. *Inter moram magnam, & parvam notabilis intercedit differentia, & diversus effectus ab eis prodantur.*
22. *Culpas dicitur, qui non exigit, dum exigere potuit à Debitore cesso, vel girato.*
23. *Creditor Cambii, vel illius Giratarius non potest se excusare ab omissione protesti, vel denunciationis non facta scribenti de rebellantia acceptantis in non solvendis literis Cambii subpretextu, quod scribens aliunde sciverit literas non fuisse completas.*
Et de ratione ibid.
24. *Dans literas Cambii Roma pro Hispania tenetur iuxta particularem stylum Romanorum Mercatorum ducere infra certum tempus de eorum solutione, alias reddere tenetur Creditori Cambii eorum valorem.*
Quod procedit in literis Cambii datis pro Hispania certa persona secus in literis datis aliò ordine S. P. num. 27.
25. *Judicium Mercatorum super eorum stylo est à Iudice in decidendo sequendum.*
26. *Creditor Cambii, vel ejus Giratarius tenetur elevari processum, & denunciare scribenti moram, atque inadimplentem literarum Cambii.*
27. *Mercator non potest dici proximo decedenti de tempore quo aliquas literas Cambii solvit, imo presumi debet ex solutione aliquarum tractarum, quod ceteras alias solvisset, si creditores tra-*

harum diligentes fuissent in exigendo.

31. *Decedens dici non potest Mercator de tempore, quo adhuc vivebat in bona opinione, & credito apud Mercatores.*

Nullius Rensata acceptationis Mandati.

DISCURSUS CX.

Nonnullis ab hinc annis à quodam Amico meo Mercatore, & Cambista experitissimo, dum simul de Cambiorum materia domesticè pro nostra potius animi recreatione sermonem habebamus, fuit mihi enarrantis sequens, & rarus quidem casus, super quo tunc temporis, utpote admodum dubio, nihil inter Nos conclusum fuit, sed serio magis examine indigere illum diducavimus.

Nuperrimè tamen, dum medicibus hunc secundum Tomum in lucem edere, mihi in mentem venit prædicti Casus enarratio, & ob illius raritatem mea me traxit voluntas ad illum accuratè discussendum, meumque postea verum, ingeniumque sensum aperendum, ut si forte alter casus similis in praxi occurrisset, labor hic, quicumque ille sit, eis proficere posset, quo necessarium desuper eo iudicandi munus obtingeret.

Casus ille ita erat: Titius Mercator Romæ commorans pro se, sive pro proprio suo Negotio (vulgariter inter Mercatores per *casa suo*) remisit Sempromio alteri Mercatori Lucæ degenti penias duodecim mille traças super Mutuum vigore literæ Cambii datæ a Cajo Taurino, jam ab eodem Mutio acceptatæ, quam postea duarum milium remisit dictus Titius associavit cum sua nunciante litera (vulgariter *d'avisio* nuncupata) cum qua mandavit dictæ Sempromio, ut illas suo adventiente tempore exigeret.

Sub die 11. Augusti pervenit ad dictum Sempromium teniffa prædicta, sive dicta cambialis litera petiarum 2000. cupis solutio cadebat sub die immediatè sequenti, ac cum ipse videret, quod sub Girata ejusdem literæ Titius sui Nominis subscriptionem per oblivionem omiserat, illam eidem Titio retromisit, ut suam nominis subscriptionem ad Calem dictæ Giratæ apponeret, & postea ita firmatam denub sibi transmitteret, proæ reverte executioni fuit. Verum ea die, qua ad dictam Sempromionem Giratarum præfata cambialis litera rediit cum dicta subscriptione, decem prædictis Mutui Tractariis, à quo eadem lucra solvenda erant.

Dubium quippe quod diu suspensum incertanque me tenuit desuper præmissa Facti specie in eo vertebatur, an nempe subsequens Muti decedio eedere debebat in præjudicium Sempromii Lucensis Giratarum utpote culposi in retromittendo literam Cambii prædictam jam à Mutio Tractario acceptatam, cuiusque etiam dies solutionis tunc imminerebat.

Mihi enim primo videbatur ulla notari posse negligentiam, vel culpa Sempromionis, ex quo dicta Cedula Cambii subscriptione Girantis carebat, & sic cum nullum haberet vigorem Girata, omissum poterat Sempromionis illius solutionem à Tractario requirere, quinimò si illam requisivisset, suum effectum non suscepisset consequutus, quia ob invaliditatem huiusmodi Giratæ ab eodem Tractario rejectus fuisset.

Et quamquam à Titio per monitionem literam injunctum fuerit Sempromio ordo, seu mandatum prædictas penias 2000. exigendi à Mutio, artem cum huiusmodi mandatum ob defectum prædictæ subscriptionis non fuerit ab eo acceptatum, nec quidem teneretur de jure illud acceptare, quia huiusmodi Procuratorum officium, nec ullatè, nec auctoritate publicum est. I. Filii familias R. S. Irenius ff. de procurat. l. Irenius 17. Cod. eod. utrobique Gloss. & Commentatores omnes Gail. observat. lib. 1. observat. 43. nu. 2. & seq. Mant. de tacit. & ambig. lib. 14. tit. 26. num. 26. Bruneman. d. L. Filii familias & L. Irenius 17. C. de Procurat. plenè Altimar. de nullit. rubr. 11. quest. 31. impossibile utique erat, quin ipse in aliquam negligentiam, vel culpam sibi noxiam incurreret, nam ut nocere valeat procuratori mandati transgressio, necessario requiritur, quod fuerit illud antea acceptatum ex valgius Iuribus.

Verum post diuinam, ac seriam considerationem super hoc difficultatis puncto per me adhibitam, opinatus

natus tandem sui, quod verò culpofus diffidendum se
pandit Semprenius ob exclusionem dictæ Cambi-
a Cedula ab eo non curatur, quapropter omne
damnum Ticio obvenit ob subsequenter Muti di-
conditionem ille subire tenetur, nam damnum illud
utique non obvenisset, si fuisset Semprenius diligens
in procuranda statim à Mutio dictæ Littere Cambii
solutione per totum expensum in L. cum propius
cum ibi notatis per scribentem C. de Nautic. Femur.
Palm. Sen. conf. 71. num. 16. & seq. Anfeld. de Com-
merc. diff. 39. num. 23. & Nos supra pluries in hoc
tractatu.

Nili penitus refragantibus in contrarium pondera-
tis; Nam quoad primum obiectum omnium subscriptionis
Titii Girantis, responderet, quod illa nullum præ-
bere potuit Semprenio iustum excusationis motivum,
ne dictam solutionem à Mutio procurare deberet, quia
defectui Giranti eque bene supplebat expensum man-
datum à Titio ei datum per litteram Arrivili ad exi-
gendam summam in dicta Cambiaria cedula conten-
tam, cum tantum valeat mandatum ad exigendam da-
tum in littera Arrivili, vel alia privata scriptura, quan-
tum valet ipsa Girata, nam Girata facta alioquin sim-
plicitate adjecto solutioni (ut in præfati caso erat
Semprenius) nil aliud est quam simplex mandatum
datum à Girante Giratorio ad exigendam summam li-
teræ Cambii, ut pluries adversi in hoc more Tractatu,
& in altero li. Cambiaria infraxit. Neminem enim
latet, quod est in facultate Mercatoris habentis Ce-
dulas Cambiarias sibi subvires in aliquo loco, eas
transmittere ad aliquem suum Correspondentem vel
cum Giratis, vel sine, nulla alia intercedente differen-
tia inter huiusmodi modos, nisi quod tibi absque Giratis
litteræ Cambii transmittuntur, deberet ultimus per aliam
separatam scripturam, sive epistolam, sive ordinem, si-
ve publicum instrumentum, mandatum ad litteras exigendas
conferri, ubi verò cum Giratis, ut est de more ordina-
rio Mercatorum, transmittuntur, nullo alio man-
dato indiget Giratorio pro exigenda littera Cambii si-
bi Girata, & sic clare percipitur, quod mandatum da-
tum per modum Girantis non inservit nisi pro facili-
tate tantum modo mandandi exclusionem litterarum

Cambii. Et revera quemadmodum ipfaret litteræ Cambii
ad aliquem favorem scriptæ, in quibus similia re-
spectivè ad exigendum ac solvendum continentur man-
data, non sunt de substantia, neque de præcisa ne-
cessitate ut Creditor Cambii pecuniam Cambiariam exi-
gere valeat, à quo in loco delictum solvendo facienda
est, sed debitor Cambii per alia media, quam per
consuetas litteras Cambii Creditori Cambii mandatum
ad exigendum, & correspondens sui mandatum ad
solvendum summam Cambiariam tradere potest, ut la-
teat monui supra in diff. 39. num. 70. & diff. 149. nu.
3. 4. & 5. iuxta Authoritates ibi puochaliter allega-
tas, quibus addi possunt, plenissime Carwell. diff. 151.
Juridic. lib. 1. fol. Adedist. 251. num. 16. usque ad 58.
& fol. 254. num. 9. cum pluribus seqq. & fol. 258. num.
4. cum pluribus seqq. Rec. Roman. coram Crisp. dec. 121.
nu. 2. 3. & in Romana Cambii 10. Januarii 2734. 5.
Perro coram Rotundi. de Gamaches. ita dicendum est
de litteris Cambii, in quibus continentur, ut supra
demonstravi, eadem duo mandata, unum nempe da-
tum ei, qui solvere debet litteras Cambii, & alterum,
cui facienda est illarum solutio.

Addo insuper quod in huiusmodi casum contingen-
tis, in quibus per oblationem à Girante fuerunt
Girata omnia, solent nihilominus Mercatores præ-
ferre litteras Cambii, necnon solutionem ab eo re-
quirere, super quæ Tractat fuerunt, finisque ad ob-
viandum omnimodum difficultatem, que oritur ex
parte solvere debitoris, solent amplius ei offerre pro-
pria obligationem conservandi sum in indempnem ab
otini molestia, & damno, quod ex tali solgione eis
4 unquam obvenire potest. Quare cum venisset ad fa-
vere Semprenius, quod à Mercatoribus fieri solitum
est: nullatenus potest à culpa, vel negligentia excu-
sare, quia Mercator pro culposo semper habetur quan-
do cum diligentiâ pratermittit, quam alii Mercato-
res adhibere solent. Rec. Sen. decif. 91. nu. 5. Anfeld.
de Commerc. diff. 39. num. 23. & Nos hoc eodem tra-
ctatu. supra diff. 94. num. 33. & 34. cum aliis ibidem
citatis.

Quo vero ad alterum obiectum quod nempe Sem-
prenius nulla inobstante culpa, vel transgressionis
mandata redargui valeat ex eo quod mandatum exi-
gendæ petiis anno. sibi cura littera Arrivili à Ticio da-
tum, non fuit ab eo acceptatum, miti illud similiter
nullam in iure habere subsistentiam visum fuit.
Nam Mercatores exercentes mercatorum officium non
possunt aliis Mercatoribus operam suam denegare quo
ad ea, quæ actum Mercatoriam respiciunt, & idèd
tenentur exterius Mercatorum ad eos recurrerunt, et
coque magis suorum Correspondentium merces, res,
vel pecunias excipere, mandataque ad eorum negocia
expedienda eis daps acceptare, ut clare ex pluribus tes-
tibus dispositionibus arguitur, & primo ex textu in
l. unica §. Caspo vers. Namque Visorem ff. furti ad
versus nautas. Ubi habetur, quod Nauta ætem Nauti-
cam exercentes tenetur merces, & Vectores in Na-
vibus recipere ad effectum illas, vel ipsos vehendi ad
Portum, seu locum destinationis, ut per illum Termum
ita communiter tradunt Rec. de Nautic. num. 29. jo.
31. Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 5. num. 38.
Pech. ad Leg. 1. num. 7. cum seqq. ff. de Naut. Caspo,
& Abul. & ibi Pinn. lib. E. & F. Earia ad Covarr.
var. resol. lib. 3. cap. 14. num. 6. Havia de Commerc.
Nautic. cap. 4. nu. 6. Strach. de Naut. part. 5. §. Quo-
ri potest, & Nos diff. 122. num. 22. 23. & similiter
quod non possint Caupones hospites, vel Penitentes
ad eorum Hospitium refugientes recitare disponunt
text. in dicta l. unic. §. Caspo in fin. nec non consti-
tutant Gregor. Lopez. ad Leg. Hispan. partid. 5. tit. 8.
Leg. 26. gloss. de manna Rec. de Nautic. num. 30. 31.
Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 5. nu. 36. Pech.
& Pinn. in locis supra laudatis Far. ad Covarr. var.
resol. lib. 3. cap. 14. num. 6. & Nos supra diff. 122.
num. & generaliter quod omnes aliquam ætem,
& apothecam venalem, vel aliud officium publici ex-
ercentes non valent adventores vel ad eos recurrentes
pro aliquo re vel negotio ad suam ætem, vel officium
pertinente rejicere, namque Pech. ad Leg. 1. num.
7. in fin. ff. de Naut. Caspo & Abul. Dec. in L. invi-
tus 197. nu. 5. ff. de res. Jur. Caroc. de locat. part. 3.
tit. de libertate ad materiam L. ne cui G. locat. quæst.
8. num. 12. cum seqq. impref. Pinn. nu. 1604. fol. mibi
254. quem sequitur cum aliis Earia ad Covarr. var.
resol. lib. 3. cap. 14. num. 6. in fin. Nec non denique
in terminis nostris, quod nempe Procuratores soliti
exerere procuratorium officium, operasque suas lo-
care nequeant ad eos consanguineos procuratores re-
sperare utantur unanimiter limitando regulam superius
in parte obiectiva per me adductam Gail. observat. lib.
1. observat. 43. nu. 2. & seqq. Brunnem. in L. Filias
familias B. §. 1. sub nu. 3. ff. de Procurat. & in L. Pro-
tus vers. idem de aliis C. end. Adfingit. observat. centum,
& observat. 32. num. 4. Altramar. de nullis. Induc. par.
21. quæst. 31. num. 359. cum aliis per eum laudatis.

Eoque magis hæc omnia procedunt, si Taberna-
rius, Hospes, Nauta, & quilibet alium similis aliquod
signum vel tabellam, sive programmat palmæ, & pub-
licè exposuerint, ut alios ad se suscipere respectivè ne-
gocia, vel ministeria invitarent, ut per textum ex-
pressum in L. sed est populus 11. §. De quo plane pro-
foram & seqq. ff. de Inst. alioquin, notant Dec. in di-
la L. Aedius 197. num. 7. ff. de rez. Jur. Pech. ad L.
1. num. 7. cum seq. & ibi Pinn. lib. E. & F. ff. de
Naut. Caspo & Abul. Terga ponderat. meritor. cap.
26. nu. 15. & nu. 34. Harprecht §. Utin. in fin. de obli-
g. que ex quasi delicti nasc. num. 8. Brunnem. ad L.
1. ff. de Naut. Caspo & Abul. & Nos lacè supra diff.
122. num. 25. prout sequuntur fuit in casu nostro,
ubi Semprenius per circulares placatas litteras, quibus
cum solente Mercatoris in aperione coram Nego-
tium vel Tabernæ, exterius Mercatores ubique Placata-
rum degentes, & specialiter ex-dom Titium ad locum
negotiorum invitaverat.

Prò declaratione tamen huiusmodi advertendum
primo est, quod nempe prædictæ obligationes quoad
prenominatas personas dicta respectivè negotia, vel
ministeria exercentes à Nobis supra recensitis licet
non habent, in casu, quo ipse obliquum iustum,
vel rationabilem causam ad istas obligationes se ex-
cusare possint Pech. ad dictam L. 1. nu. 7. cum seqq.
& ibi Pinn. Adde. lib. E. & F. ff. de Naut. Caspo &
fa.

Paul. Paris de Pou. de fidei. tit. d'arbitr. Adlocat. cap. 1. num. 21. & 22. fol. mibi 91. Gregor. Lopez. ad L.L. Hispan. parit. 5. tit. 2. l. 26. gloss. de moneta; Ffria de cambere. Navar. cap. 4. num. 6. in fin. ac alii supercitat, penes quos in specie de nonnullis iuris excusationem casus agitur.

72. Secundo pariter non procederet, ubi res, vel negotium Mandantis absque ullo periculo damno tantum in eam pati valeret, ut ille, cui mandatum expediendi negotium datum fuit, certiorum mandantem reddere posset de sua renitentia, vel recusatione mandati, simulque mandans post nuncium recusationis mandati receptum indemnitati sue consulere: subrogando alterum Mercatorem aequè idoneum ad suas commissiones, seu mandata exequenda, ad egregie tradita per *Paul. conf. 91. fol. nu. 14. vers. vel saltem re integra lib. 2. Alex. conf. 41. numer. 7. vers. Vel saltem lib. 3. & per Nos supra dist. 125. num. 22. quæ limitatio potissimum procedit ex communi Mercatorum usu, vel typo, & quidem libenter introducto, nam aliter nimium durum, periculosum, ac perniciiosum foret Commercio, si Mercatores cogi posset inviri ad mandata, negotiaque aliena indistinctim suscipienda, quare in hoc præcipue huiusmodi stylus, utpote tam rationalis, servandus est, utcumque si iuri communi contrarius, ut alibi pluries dicta in tractatu.*

Reflectendum est insuper per altera solidissima huius nostre resolutionis ratione, quod si Mercatores non tenerentur de jure acceptare aliorum exterorum Mercatorum ordines, quamplurima inter Mercatores fore que posset inconvenientia in maximum publici commercii damnum, exempli gratia, si Mercatores Naves suas, vel alienas à se conductas in aliquam præsertim remotam Mundi partem mitterent, vel cum Mercibus contingendis alium Mercatorem illi delegent, ut eas venderet, eorumque ex retractu alias compararet, ac fieri iidem Navibus oneraret pro illis ad alium destinationem Portum transvehendis, si Mercatores autem exteros nolisset huiusmodi mandata suscipere, vel similiter si ab aliquo Mercatore ad aliam exteriorem mitterentur licere Cambii, ut eas acceptare faceret, eorumque solutionem procuraret ab eo, super quem tractus fuerant, sed Mercator exterus tale mandatum recusaret, Utique Mercatores talia mandantes sub bona fide, quod per mandatariorum eorum mandata adimplenda forent, huiusmodi uniusque bona fide, & spe contra æquitatem, quæ est animi, vel primæ Commenci elementum, ut alias notavi, delati remaneret cum maximo eorum detrimento, vel ob expensas, Nautæ, Vedigalia, aliæque impendia patia tantum in eis, mox, ac redita vacuum Navium, vel ob decoctionem Tractatus postmodum conventum, vel

13. que cum indubium, certissime sit in materia Commenci, quod ubi huiusmodi dari possint inconvenientia, per quæ æquitas, seu bona fides à Mercatoribus emularet, vel turbaretur, vel in aliquo lateretur publicum commercium, debeant omnes juris regulæ liere, & eo eorum locum altera contraria recipienda sit determinatio, quæ Mercatorum bonæ fidei, & publici Commenci bono non repugnet, sed favere, ut egregie tradit *Card. de Luc. de regulis. dist. 115. num. 5. 6. 7. & 8. cum seqq. & dist. 129. num. 4. 5. Anselm. de Commenc. dist. 25. num. 37. & Nos supra dist. 76. & dist. 144. num. 10. 11. & in Cambiis Instructio cap. 5. num. 17.*

Propterea in casu præfenti serio opinabar, quod nullatenus posset Sempronius Titii mandatum, de quo agitur, respicere, sed tenebatur illud acceptare, eoque magis quia erat Sempronius Titii contrapostulans.

14. Neque obici valet, quod quamvis Sempronius requisivisset à Muxio pœndite Tractæ solutionem, nihilominus non fuisset illam consecutus, & propterea huiusmodi omissionis culpa non debet ei nocere ad litem tradita per *Episcop. Rocc. dist. Solent. cap. 129. n. 13. & cap. 151. num. 11. 12. Ab Ercell. part. 1. observat. 126. num. 11. in fin. & Nos supra in dist. 2. num. 83. & dist. 69. num. 10. dum Motius iam tunc reperiebatur in proximo decoquendi statu, quandoquidem de tempore solutionis dictæ Tractæ ille pœnes Lucensis Planæ Mercatores eodem pleno credito, eo quo a tota erat, fructuabat, & per plures dies etiam postea continuavit, nonnullis Cambii literas aliis Mercato-*

vibus solvit. *Rot. Rom. in Romana literarum Cambii 1. Decembr. 1724. cor. Ratio 5. fol. in calce præfentis inscripta, & postum notat Rot. Cor. Millin. dist. 147. num. 4. & seqq.* Præterea ubi etiam dubitari posset an solutio dictæ Tractæ sequuta fuisset, semper præsumendum est, quod si Sempronius illarum solutionem à Muxio requisivisset, eam obtinisset; Nam contra motuosum, vel culpofum, & omittentem agere id, ad quod teneatur, semper in dubio disjunctum est, quod, si ille partes suas adimplerisset, optaretur finem, & effectum suum fuisset consecutus *Fachin. contrav. lib. 8. cap. 101. Hermosill. ad L.L. Hispan. Leg. 9. tit. 2. parit. 5. gloss. fin. num. 2. in fin. & num. 3. pro: fin. tom. 2. & Nos latè super in dist. 72. num. 4. 5. 6. tom. 2.*

R. P. D. R A T T O

ROMANA LITTERARUM CAMBII

Febris 1. Decembris 1724.

LITTERÆ Cambiales duplicem Hispanicarum teneant, quas sub die 11. Januarii 1716. Josephus Garmia Ybanes per solutionem dedit Alphonso del Canro, & Octavio ejus debitori in Villa Martini ad l'Ordine S. P. Julii Cæsaris Quarantotto, à quo ipse Josephus æquivalensum futurum hic in Urbe receperat, post plures giratus pervenerunt tandem ad manus Henrici Gibs, & Joannis Potter Mercatorum Ulyssiponensium, qui postremo loco illas girarunt Artan, & Crean Negotiatoribus in Villa Martini.

Post dictarum silentium annorum fere septem, in quorum decursu nec Julius Cæsar Quarantotto originarius earundem Literarum Creditor, nec ullus ex Gibsianis notificaverat Josepho scribenti, quod eadem literæ non fuissent ab Alphonso completæ, circa finem Anni 1723. præfati Henricus Gibs, & Joannes Potter penultimi Giratores vocarunt in iudicium eundem Josephum scribentem in Tribunali A. C. pro obtinenda resolutione valutz dictarum literarum, & licet Judici ab A. C. deponato plures relaxare mandatum executivum contra Josephum scribentem, & promulgare sententiam adversus exceptiones, nihilominus commissis mihi appellationis casus cum clausula *figid: extendam* Domini mei sub congruo dubio in hodierna audientia consulti responderunt mandatum A. C. non esse extendendum.

Quamvis enim certa, & indubitata sit regula, 16 quod duas literas Cambiales pro valuta habita itam efficitur debitor, non liberandus, nisi postquam ipse literæ fuerint omnino completæ, ut firmant *Manf. consil. 19. num. 4. cum seqq. & consil. 532. num. 13. Scacc. de Commenc. & Camb. 5. 2. gloss. 5. num. 322. & seqq. Gail. de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 2381. Adrien. de Fignere. lib. 4. quæst. 190. num. 54. & seqq. Genua de scriptur. privar. tit. de Liter. Camb. quæst. 5. num. 2. & 3. Goh. consil. dec. 27. num. 1. Rota dec. 217. num. 1. & 2. coram Ludov. ubi Adden. num. 9. & dec. 716. n. 1 part. 3. recant.*

Eademque regula procedat etiam sequuta fuerit ac 17 cepazio literarum ab eo, qui directæ sunt, quia adhuc non inducitur liberatio scribentis, nisi sequuta solutione, & interim acceptans pro solvatore habetur ad tradita per *Manf. consil. 19. num. 4. & 5. & consil. 126. num. 32. Episcop. Rocc. dist. Jar. cap. 93. num. 21. & seqq. De Marin. var. resolut. lib. 1. resolut. 80. num. 4. Scacc. de Commenc. & Camb. 5. 2. gloss. 5. num. 322. & seqq. Gail. de Credit. cap. 2. tit. 7. n. 2381. Alimier. de Nullitat. tom. 4. rub. 1. part. 2. quæst. 24. nu. 90. Carol. Anon. de Luc. ad dec. 303. Franch. num. 7. Goh. consil. dec. 27. n. 22. num. 2. Rota Florentina apud de Comitibus dec. 41. num. 19. Rota nostra dec. 54. num. 1. cum seqq. cor. Cello. dec. 47. n. 1. & seq. part. 10. recant. & in Romana, seu Neapolitana Literarum Cambii 16. Martii 1703. 4. Adm. fuerunt, versis, & quidem, coram bon. mem. Omata.*

Indæque sequatur quod si post receptas Literas Cambii, illique à debitor acceptatas, idem debitor ex inopinato casu deconerit, huiusmodi decoctio non cedat damno creditoris Literarum, aut Giratorum, sed solo damno ipsius scribentis, ut prosequitur *Manf. consil. 19. num. 4. & seqq. & consil. 126. num. 33. & seqq. Alimier. de Nullitat. lib. 1. tom. 4. rub. 1. part. 2. quæst.*

- quæst. 24. n. 61. *Merlin. de Pignori. lib. 4. q. 147. num. 61. Gob. consulti. decis. 27. num. 2. & 4. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. n. 150. & seqq. & num. 164. Rota Florentina apud de Comis. dili. decis. 41. num. 17. Rot. nostræ decis. 426. num. 3. coram Burzio. & decis. 123. num. 3. & 4. part. 16. recen.*
- 19 Ea præsertim juridica, & fundamentalis adimplantæ ratione, quia huiusmodi litteræ giratæ, aliasque similes Schedæ, quæ à Mercatoribus recipiuntur, nunquam censuræ dantur, ac respectivè acceptæ pro soluto, sed pro solvendo, in modum, ut si debitor tractant non adimpleat, semper competat regressus adversus trahentem, seu scribentem, ut bene probat *Episcop. Rocc. disput. Jur. capit. 93. numer. 21. Merlin. de Pignori. lib. 4. quæst. 147. num. 58. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. à num. 163. & num. 166. Rot. Florentina. apud de Comis. dili. decis. 41. num. 18. Fontanell. decis. 124. numer. 7. in fine.*
- Huiusmodi tamen theoricæ in suis casibus exæquoque veræ, nequaquam vixisse sunt applicabiles præsentis hypothecæ: Quia cum præfati Gibs, & Poetæ, illoramenque Giratarii sequendo præfati Alphonsi dei Canto, & Ocampo, cui litteræ directæ fuerant, non obstante illarum inadimplemento per septennium acquieverint, & morositatem, seu reluctantiā debitoris non denunciaverint trahenti, ob huiusmodi supinam, & dolo æquiparabilem negligentiam, nullam amplius dirigere possunt actionem contra ipsam trahentem, ad quem effectum omnis est creditoris ostendit, debitas fuisse adhibitas diligentias pro consequenda litterarum exactiōne, eisdemque diligentibus omnibus eandem litteræ dux sunt pro solvendo, adhuc non competit regressus adversus scribentem, ut egregiè admonet *Adolf. consule. 127. numer. 17. 18. & seqq. Scacc. de Camb. §. 2. gloss. 5. numer. 234. & seqq. Tondus. respl. civil. quæst. 90. numer. 10. Altirner. de Nullitat. tom. 4. rubric. 1. §. 2. quæst. 24. sub num. 91. versic. bene verum Carol. Anton. de Luc. ad decis. 303. Franch. numer. 7. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. num. 162. Gob. consulti. decis. 27. num. 9. Rota Florentina. apud de Comis. dili. decis. 41. num. 24. cum seqq. Fontanell. decis. 124. num. 9. & seqq. & numer. 18. Pacinot. decis. 18. num. 18. bo. me. Arfald. in addit. ad decis. 68. num. 55. Periculum enim normis debitoris cedit in damnum morosæ, & culpam habentis, ut per litterales Text. in L. periculum 35. ff. si certum petatur prosequitur Rota Florentina. apud de Comis. dili. decis. 41. num. 27.*
- 23 Nequaquam televente, quod quando non constat de requisiis vetæ, & formalis delegationis, itane litteræ Cammii date, ac respectivè fateretur sicut pro solvendo, non autem pro soluto, non tamen litterarum scribentis, quamvis ex parte recipiendæ, vel Cessionarii aliqua insinuatæ mox, & negligentia in exigendo ad tradita per *Episcop. Rocc. capit. 93. numer. 22. Adolf. consulti. 126. num. 37. & consule. 332. num. 14. Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. cap. 64. num. 7. Merlin. de Pignori. lib. 4. tit. 5. quæst. 150. numer. 64. Gob. consulti. decis. 27. num. 3. Adden. ad Gregor. decis. 217. num. 9. in fin. Card. de Luc. de Camb. dist. 26. sub num. 2. versic. cumque circa finem Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. aris. 3. num. 168. Rota decis. 49. num. 9. post Pacific. de Salviani. & decis. 212. n. 5. & seqq. part. 16. rec.*
- 33 Conclusio namque procedere possit quando ageretur de brevi mora paucorum dierum, & de negligentia quodammodo excusabili, in quibus terminis loquantur notioribus superius adductæ, scilicet autem quando mora, & negligentia est nimis longa, & inexcusabilis, itaut postquam culpam redeat, prout in præsentis, dum Giratarii non per aliquot dies, vel menses, sed per septem annos continuos toleraverint Alphonsium complete debentem litteras controversas nulla facta denunciazione Josepho scribenti, super eo, quod debitor non adimpleverat litteras, in quibus circumstantias, cum mora, & negligentia fuerat adeo diuturnæ damnosa eidem scribenti, qui certioratus opportunè adhibere potuisset diligentias pro indebitæ consequenda, nullo modo dici valet excusabilis, ut ea non obstante competat regressus adversus scribentem, quemadmodum distinguunt moram, & negligentiam brevem, & excusabilem ab altera nimis longa, & culpa individualiter firmat *Gratian. disticte. forens. capit. 64. numer. 23. Carol. Anton. de Luc. ibidem num. 7. & ad decis. 303.*

Franch. pariter num. 7. Scacc. de Comm. & Camb. §. 2. gloss. 5. numer. 325. De Marin. respl. Jur. lib. 14. cap. 80. numer. 6. Adolf. consulti. 126. numer. 38. & 39. Terr. var. Jur. quæst. tit. 11. quæst. 3. numer. 16. Episcop. Rocc. disputat. Jur. capit. 93. sub numer. 14. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. aris. 3. numer. 158. Gob. consulti. decis. 27. numer. 8. & 10. Altirner. de Nullitat. tom. 4. rubric. 1. part. 2. quæst. 24. num. 65. & 67. Merlin. de Pignori. lib. 4. tit. 5. quæst. 150. num. 65. Cardin. de Luc. de Camb. dist. 26. numer. 6. cum seqq. Fontanell. decis. 125. num. 17. "Ibi " Sed quid si magna, & grandis fuit mora, & negligentia profectum distitit exactiōnem, & supportum debitorum non certiorando illum, qui litteras scripsit, " vas de recusatione ipsius debitoris? Existimo Iudicis arbitrio hanc culpam, & negligentiam cedere debere, non damno scribenti, sed ei, pro quo scripsit fuerat litteræ, &c. " Et sub numer. 18. ubi declarat actiones contrarias non loqui quando negligentia, & mora est longior, & exinde multum damnosa scribenti, qui certioratus fecisset suas diligentias, idemque admittit *Rot. dec. 213. num. 5. cum seqq. part. 16. rec. in obiecto allegata.*

Eoque robustius augebatur in casu, de quo res est, viæ, & efficacia longe mora, ac culpa negligentia Creditorum, attento quod Alphonsus debitor intra duos subsequentes annos à data controversarum litterarum Cambisium punctualiter complerit plures alias similes litteras in totum ascendentes ad duplas 3000. ut proxime manifestum reddatur, quod inadimplementum litterarum, quas dedit Josephus, non aliunde processu, quam ex culpa negligentia Creditorum, qui utique satisfactionem reportantes prout ceteri reportarunt, quatenus non fuissent negligentes, & fideles: Qui enim exiger potuit, & non exegit ab eo, qui suas multo maiores persolvit, excusari nequit à culpa negligentia, ut inquit *Ulpian. in l. datus 44. ff. Mandati* " id est " datus est, si quis nullis persequi, quod persolvere potuit, &c. & confirmant probata *Becc. cons. 105. sub numer. 26. Rota. cons. 45. sub num. 5. versic. nec ex eo lib. 5. Cyriac. contror. 103. num. 44. & in puncto Gob. consulti. 27. num. 8.*

Nec momenti videbatur, quod Josephus scribens in supplicatione computum facta circa finem anni 1716. cum Alphonsio debitor ad Urbem pervento scientiam haberet de non sequuto usque tunc implimento Litterarum Cambisium: Ultraquod enim existim Josephus fecisset litteras eo tempore non fuisse completas, non exinde tamen pulsare poterat eundem Alphonsium, illiunque urgere ad implementum, dum Giratarii remanebant in manibus eundem litteras: Adhuc omnis cessabat difficultatis umbra, quia scientia non sequite solutionis minime involvit obligationem præstandi perpetuum litterarum solvibilitatem, cum retardatio solutionis earundem evenire poterat ex convenientia eorum, quibus exactio fuerat commissa, quia quidem convenientia creditorum nullum interrogare poterat præjudicium scribenti ab omni culpa immunum, & bona fide sustulit, ut ratiocinatur *Card. de Luc. de Camb. dist. 26. num. 6.*

Multoque minus obesse poterat, vel quod diligentia non fuisset adhibenda ex parte Creditorum, sed potius fieri debuisset à scriptore litterarum ex eo, quod aggregat de litteris Cambisium, quæ sunt per Hispaniarum Regis commemorantur, quia in eisdem litteris per pactum expresse præfinitur remissum, ut plurimum trium Mensium ad solutionem faciendam, & aliorum duorum mensium ad descendendum in Urbem de solutione facta. In quibus circumstantiis cum scribens, qui est certus de persona, cui fieri debet solutio, expresse suscipiat onus docendi de sequuta solutione, namqueque

liberatur, nisi ostendat vel litteras fuisse completas, vel adhibitis diligenter non fuisse adinventum in loco adjectum, sed correspondens, cui solutio erat facienda, ut bene explicat *Card. de Luc. d. dist. 21. de Cambiis num. 5.* Secus tamen dicendum est quod aliud, & diversum genus litterarum Cambialium, quae sunt solvibiles „*all ordine S. P.*“ absque ulla expressa obligatione scriptionis docendi de sequuta solutione intra certum tempus praestitum, quo casu cum scribens, seu litterarum dator non sit certus de persona, cui facienda est solutio, nec assumat onus docendi de earumdem litterarum adimplimento, non ipse, sed Giratarii tenentur ad debitas diligencias, sine quibus nunquam competi regressus adversus scribentem, etiam si litterae datae, & receptae fuerint pro solvendo, juxta auctoritates superius cumulatam in §. *Subjuncti tamen*, & juxta inconcubum Mercatorum stylum, de quo dependebant publici Negociatores Urbis, ut in *summ.*

- 28 *Joseph num. 9.* quorum iudicium in hac materia ipsorum stylum concernente Sac. Tribunal sequi non designatur, ut alias professum est, & signatur *decis. 173. num. 3. coram Priolo, decis. 419. num. 6. coram Brutto dec. 126. num. 1. coram Gregor. decis. 636. nu. 12. coram Merlin. decis. 154. num. 13. part. 7. decis. 123. num. 3. part. 13. decis. 80. num. 4. part. 18. rec. decis. 18. num. 12. & decis. 19. num. 2. inter impressas ad ornatum *Card. de Luc. lib. 5. super materia de usuris, & Cambiis.**

Suppositae vero diligencie consistentes in duobus proceffibus, quarum primus factus apparebat die 30. Aprilis 1716. alter vero nimis serocine, videlicet die prima Martii 1721. nullius apparuerunt relevantur. Quidquid enim sit an primus proceffus adimpletus fuerit in forma valida, dum Notarius nullis testibus adhibitis, solum deponit diuise homini cuidam sibi obviam facto in domo Alphonsi, ut eum à Villa absentem consilium redderet se illic accessisse pro petenda satisfactione litterarum; Hoc unum erat certum, quod tam primus, quam secundus proceffus fuerunt in manica reventi, nulla facta eorum denunciatione Josepho scribenti usque ad tempus inchoati iudicii; Quando ad

- 29 effectum verificandis debitas diligencias Giratarii post praesentatas litteras si non porrocor illas exigere intra terminum usus, qui pro Hispaniarum Regnis complectebatur tres menses ab illatum data, debuissent statim certiorare vel scribentem, vel Originarium Creditorem, vel priores Giratarios, & litteras protestatas eisdem remittere, ut bene animadvertunt *Atanq. consil. 127. numer. 5. 6. & 7. Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. cap. 64. n. 7. in fin. & ad decis. 303. Franch. patet num. 7. in fin. Merlin. de Pignor. lib. 4. tit. 5. quest. 150. num. 66. Sect. de Commer. & Camb. §. 2. gloss. 5. numer. 346. vers. prime „ibi „Primo si ego do „tibi Scuto centum cambio, & tu facis litteras Cambi, tibi solvendas mihi à Petro, & Petrus interim solvi tibi Oro. Ego petro te cogere ad solvendum mihi diti „Bis Scuto centum, dammodo statim tibi scripserim, „tunc protestatione, quod non petui illos à Petro exigere „& num. 326. Adden. ad Gregor. decis. 217. num. 9. in fin. & ad Pampul. decis. 461. num. 9. Rota decis. 213. num. 8. & sub num. 10. vers. sed & Dominis. part. 16. recent.*

Et de facto si post praesentationem litterarum, & sequentem primum proceffum adversus Alphonsium, Giratarii certiorare fecissent Josephum scribentem de ioadimplimento earumdem, illaque remissis cum protestatione, ponisset unique scribens propriam consulere indemnitati, urgendo debitorem, principaliter deterior conditionis evaderet pro satisfactione obtinenda, & probabilitur satisfactus remansisset stante adimplimento aliarum litterarum majores summas, quas intra spatium duorum annorum subsequens iudicium idem debitor persolverit.

- 30 Atque hinc nullatenus attendenda foret exceptio, quatenus opponeretur, quod praedictae diligencias non fuissent probatae ob jam praecessissent deteriorationem status ejusdem debitoris, quia si ipse cum effectu ex post adimplevit alias litteras Cambiales, vantum est pretendere, quod adimplere non potuisset illas, de quibus est questio, ut in praedictis terminis advergit *Gob. consil. decis. 17. num. 8.* Quando praesertim ex pluribus testibus formetur examinatus constare, quod Alphonsius tunc temporis, & per duos subsequentes an-

nos existeret in bono statu, & optima opinione lapsus homines, ac palam negociabatur, quod satis est ad excludendum praedictam deteriorationem conditionis ejusdem, ut in propositio firmavit Rota in *Romana Litterarum Cambi 17. Junii 1720. §. Absque eo quod. coram R. P. D. meo de Gamaches.*

Et ita unica tantum Parte Jura sua promovente, altera vero saepius lacerata, congruo tempore expectata, sub diversis praetextibus dilationem petente, resolutum fuit.

ARGUMENTUM.

Immunitas debita Partii ob numerum duodecim liberorum à quibus oneribus eum liberet. Illo mortuo an duret in filius, & an extendi valeat ad bona, quae post patris obitum filii acquisiverunt, ad exornationem celeberris *Tex. in L. si quis Decurio 24. Cod. de Decurion. libr. 10.*

Consuetudo cujuslibet Regionis, & Principatus principaliter attendenda in regulanda hujusmodi Immunitate, quoniam temporibus Florentinae Reipublicae viguerit, quoniam temporibus Principatus, ubi de limitatione invariabiliter observata restringendi gratias ad sola bona paterna supplicantiibus filiis post mortem Patris. Plura adducuntur de resciscriptis juxta solium Principis resciscriptis intelligendis.

Observantia Immunitatis declarat Immunitatis concessionem, & per quod tempus continuantes in solutione onerum proprio juri praesudicent. Indebitum in materia gravedium & collectarum quando sit per repetentem plene, & concludenter probandum, quando non.

SUMMARIUM.

- 1 Calibatus & orbitas olim non erant sine pena.
- 2 Conjugia quibus praemissis fuerint postea procurata.
- 3 Pater habens duodecim liberos immunitas est ab oneribus tam personalibus, quam patrimonialibus.
- 4 Et ita post plenam discussionem decisum in Senatu Mantuano.
- 5 Mater quoad eadem immunitas pro suis bonis non ducitibus, & quae sui propria, & patrimonialia possidet, & de ratione.
- 6 Amplia ut hoc privilegium commune sit etiam ipsi fidelibus.
- 7 Quid in Clericis, & Presbyteris Graecis, & eorum filiis, & uxibus remissum.
- 8 Privilegium hoc mortuo patre an transeat ad filios est questio involuta.
- 9 Opinio affirmativa adest, & argumenta tam defendendum.
- 10 Negativam qui teneant, & quibus fundemur.
- 11 Prima praeterea si superstitis mater, & cum ea habitent filii.
- 12 Secunda ubi mater mortua sit.
- 13 Amplia ut solum sufficiens filius in communiore viore.
- 14 Contra quod communis sit circumstantia apta ad movendum Principem ad gratiam.
- 15 Et opinio negativa probatur verior in puncto juris non feg.
- 16 Et in hac Civitate recepta num. 23.
- 16 Femina ad hanc immunitatem assequendam aspirant.
- 17 Filius ante mortem non excusatur à tutela, vel more de novo defendendo.
- 18 Utilitas Reipublicae resistens ex procreatione liberorum non est sola ratio privilegii.
- 19 Filii emancipati, & qui in potestate non sunt praesentati ad excusandum parentem.
- 20 Et quae de causa hoc contingat.

- 31 *Quæ sint vera rationes hujus immunitatis, & an ea ducant in filios.*
- 32 *Filii succedunt in omnibus Patribus ubi ipse sit immunitus.*
- 33 *In sententiarum consiliis ea tenenda, quæ in Provincia vigent.*
- 34 *Privilegium immunitatis in sententia volentium transire ad filios an extendatur ad bona patris mortui per eisdem acquisita.*
- 35 *Sententia affirmans adducitur, & rejicitur & numer. seqq.*
Declarantur contrarium tenentes num. 30.
- 36 *Explicatur Text. in cap. quia circa, de privilegiis quod hinc casus non applicetur.*
- 37 *Pater mortuus filius non amittit immunitatem acquisitam, sed non est immunitus quoad imposta post eorum exitum.*
- 38 *Filii in hac immunitate nequeant esse melioris conditionis gentis sue.*
- 39 *Multiplicatio exemptionum est contra aequitatem, cum in non immunes onerabundant.*
- 40 *Mediolani adeo Statutum continentem paternam ipsam immunitatem in filiis.*
- 41 *Nova constitutiones eisdem Civitatis immunitatem tam Patri, quam filiis decernant in bonis possessionis quæ sitis.*
- 42 *Onera patrimonialia alia sunt variabilia, & incerta, alia perpetua, & uniformia.*
- 43 *Et hujus secunda species est nostra Decima, pro qua remanent affecta ipsa bona.*
- 44 *Pater duodecim liberorum non excusatur ab his perpetuis oneribus.*
- 45 *Et ita in Statu Ecclesiastico constitutum est.*
- 46 *Contrarium sentientes afferuntur, & de eorum rationibus num. seqq.*
Et in hac felicitissimo Demario gratia consuetudine immunitatis à Decimis concedi solet numer. 38.
- 47 *Prima tamen opinio magis argui in bonis post privilegium acquisitis num. 39. & 41.*
- 48 *Immunitatis hujusmodi privilegium requiritur expressa derogatio.*
- 49 *Bona transiens in Clericos, & Ecclesiam cum onere illius impesso.*
- 50 *Quamvis de jure divino, & humano immunitate gentium.*
- 51 *Conferendo non solum vera legis interpretis, sed lex ipsa est.*
- 52 *Et ad eam reverti debet in hac materia immunitatis duodecim liberorum.*
- 53 *Franciscus Pinus fuit Officialis major Reformationum.*
- 54 *Reipublica temporaria minus frequenter ipse Patribus fuit hoc immunitas elargita, & de ratione num. 8. & seqq.*
- 55 *Florentia tamen obtinuit se Consulem commendat Angulus Arretinus.*
- 56 *Qui legum secularis infamia accepit nondum incipit Principatu.*
- 57 *Privilegium Immunitatis ab numero duodecim liberorum tolli nequit nisi publico gravi argenteo necessitate, & de ratione.*
- 58 *Decima impoſita fuit ad solvendum debitum per universos cives jam concessum cum Monasterio Montis Graticularum.*
- 59 *Patres non excusantur à debito, & obligatione præcedentes contralla per superveniens Privilegium.*
- 60 *Quæ fuerit prima gratia facta filiis supplicantiibus pro confirmatione exemptionis paternæ, & qualis ejus formula.*
- 61 *Immunitas hoc fuit habita pro personali, & filiis de rigore non competens, & numer. seqq.*
- 62 *Afferuntur materialia exempla derogata confirmationis.*
- 63 *Confirmatione modo fuit derogata, modo concessa.*
- 64 *Lien hodie invariabiliter annuatim solum Regium munificentiæ.*
- 65 *Opinio volens de jure rigore immunitatem mortui Patris transire ad filios non fuit in hac Civitate recepta.*
- 66 *Præceptum non ignorat quæ sunt juris, nec in eis deſequitur.*

- 67 *Et quæ competunt ex iustitia omnibus æqualiter ministrat.*
- 68 *Et semper Principes de jure referre credimus.*
- 69 *Gratia confirmationem immunitatis paternæ, facta filiis semper limitata fuerunt ad bona paternæ.*
- 70 *Privilegia intelligenda, affirmanda, & declaranda sunt ex usu, & consuetudine.*
- 71 *Afferuntur plura rescripta generalia non solum dista limitatione intellecta, & exequuta.*
- 72 *Observantia probanda est in casu specifico.*
- 73 *Limitationis hujus probatur auctor Principis rescriptis suis.*
- 74 *Et limitationem voluisse probatur in casu presenti, Principi ubi sententiam dicit, filius omnis contravertit ibidem.*
- 75 *Conferendo Principi nota, & quæ ipse usus est, legem ipsam superat.*
- 76 *Magistratus Supremus apponens hanc restrictionem in executione gratiarum fidelis exequatur ostenditur.*
- 77 *Restrictio ad bona paternæ evasit contravertit, & implicita hujusmodi gratia usque de Anno 1632.*
- 78 *Privilegium, quantumvis amplius non referendum ad ea, quæ non solum concedi.*
- 79 *Et postea investituræ consuetudine particularis expressio requiritur ad ejus derogationem.*
- 80 *Referuntur sententia ad relationem Affirmatum Decimarum firmantes pro bonis à filiis post mortem Patris acquisitis immunitatem competere.*
- 81 *Reſponſiones tanquam præcedentes cum falso, & erroneo supposito.*
- 82 *Afferunt testimonium Auditoris Reformationum Alexandri Villarii assertentis de Anno 1645. nonquam gratias fuisse ad bona propria filiorum extensas.*
- 83 *Sententia non examinantes principale fundamentum, vel præcedentes cum falso supposito non sunt attendende.*
- 84 *Rescripta considerantur in triplici diverso statu, & qualis illi sit.*
- 85 *Patres immuniti ob duodecim libras suscepit subſtituentes aliquod numerum ceteri cives, ostendunt quoad illud immunitatem non suffragari.*
- 86 *Agere ad restitutionem Danti, Gabello, collecta, indichum pleni, & concludere probare debet.*
- 87 *Intellige si agatur de solutione voluntaria, & spontanea, non de necessaria, & coacta.*
- 88 *Coacta dicitur, quæ sit rigorosi Publicanis, & de re Exactoribus.*
- 89 *Sed si ab ipso ulla præstatione facilissima sub iussu Principis pacifice coactionata fuerit per multos Anni.*
- 90 *Gratia licet generalis tradenda non est ultra solum quævis contrarium specificum non exprimitur.*
- 91 *Pater immunitus continuus in substitutionem onerum per triginta, vel quadraginta annos sibi præjudicet in futurum.*
- 92 *Novitates sunt semper fugienda, uti Reipublica præjudicialiter.*
- 93 *Ufus primus, & ante omnia spectandus est in materia Graticularum, & Collectarum.*

Florentina Præsentis Exemptionis,
DISCURSUS CXCI.

Dominus Eques Nicolaus Ridolfi duodecim liberorum parente de Reipublicæ meritis ob tot virosque affectionem publicæ obtinuit præsentia solita immunitate donatus à Serenissimo Ferdinando II. Patre, quo defuncto pro confirmatione supplicantiibus filiis annuit idem clementissimus Princeps referendo „ Concedere durante la comunione di detto maschi „ in cuius gratiam executionem postquam per plurimos annos persolvissent decimam bonorum, quæ ultra paternam ipsorum acquisiverant, quasi erronee factum, & privilegium foret indefinitum, & illimitatum, iterum adrevocare ipsam Principem concedentem, præsentis immunitatis declarari in totum, & in parte facti sunt voti compotes per rescriptum „ Concedere durante la comunione, e „ più in essa siano ancora i beni propri del Senatore „

„Gin: *Francisco*, & *Fratrelli*, non *offante*, & *quanto al-*
la restituzione del pagato agli Ordini.”

Sed neque hac forte contenti eorum heredes, ter-
 tia obtenta gratia deducendi in Iudicium prætensem
 Decimarum soluturam restitutionem, frustra in Tribu-
 nali Iustinæ contenderunt super eo, quod denegatum
 fuerat in Clementina foro absolutio Decimarum Offi-
 cio, prout concedi voto absolvendum retinebimus, se-
 quentes in hoc Jns non scriptum, & consuetudina-
 rium hujus inclity Domini, ipsarumque Patrum obsec-
 rantiam; sed ne videamus à primo fonte alieni; &
 illorum manibus materiam aggeri, aliqua etiam de Jure
 scripto, & communi placuit attingere.

Quod ergo spectat ad Jus Commune tanto proli-
 desiderio Reipublice amplificande causa flagrant Legi-
 slatores, ut exlibatur, imò & orbitas ipsa suas
 olim habuerit penas tot. *Titul. Cod. de informand. pen-*

1 *causar. & arbitrar. & Decimar. falsat.* quo Jure abroga-
 to premisi procurata fuisse conjungit ad mortalita-
 tem nostram perpetua Scitipis successione compensan-

2 dim privilegia, vacationibus, immunitatibus ducis,
 de quibus late *Perr. Gregor. Tholofan. in Sintagma. lib.*

3 *9. cap. 6. per tot. Marti. Sarr. de Regimin. Regu. Pa-*
lar. cap. 4. §. 6. num. 30. ad finem Agg. de Arar. tom.

4 *2. §. 7. de Immunit. quæst. 1. ex num. 5. & seqq. inter*
quos possitimus illud l. si quis decurio Patet sit duodecim li-

5 *berum honorarigima numerum quiete dector. „quod*
numerus duodecim liberorum gentorem reddat exem-

6 *ptum, five ille Decurio sit, five non, five de perso-*
nalibus, five de patrimonialibus oneribus agatur. Fla-

7 *viar. Diaz. de Adena quæst. 21. num. 255. Novar. quæst.*
Forens. quæst. 75. n. 3. Robin. apud Atan. consulti. 494.

8 *num. 18. Capen. discipul. forens. cap. 398. n. 1. & seqq.*
Andræ. contrav. 283. num. 1. & 12. Cancell. allegat.

9 *36. num. 1. & seqq. Tendat. quæst. Civil. part. 1.*
cap. 26. num. 1. & seqq. Pasch. de Patr. post. part. 1.

10 *cap. 4. num. 9. & seqq. ubi Præter in add. Balmacede*
Colliell. quæst. 48. num. 5. & seqq. Danz. de Pagn. Do-

11 *llar. tom. 2. titul. de Patre anglo 12. Filiis cap. 1. in*
princip. & num. 10. & 11. Robras de Validis. legal. cap.

12 *63. num. 66. & seqq. Buison. apud Calvin. de Acqui-*
tat. lib. 2. cap. 128. num. 192. & seqq. & 199. Capli-

13 *blanc. de Offic. Baron. lib. 2. cap. 42. n. 3. Manfren. de*
Caus. Erecut. ampliat. 29. num. 131. & seqq. Klock.

14 *de contribus. cap. 13. fell. 3. num. 82. & seqq. Gall. de*
Erndlich. disp. 5. artic. 4. num. 111. §. nono. Patet Zach.

15 *de Salar. quæst. 6. numer. 1. & seqq. Barbat. de Aris.*
frust. part. 1. cap. 8. num. 63. Cobell. ad Bull. ben.

16 *regimin. cap. 50. n. 67. & seqq. Chaffan. ad Consuetud.*
Burgund. rubric. 1. §. 4. num. 56. & seqq. Agg. de Ar-

17 *rar. tom. 2. §. 7. de Immunitat. quæst. 1. num. 17. 18.*
29. & seqq. Altimar. de Nullis. tom. 8. rubr. 2. & 3.

18 *quæst. 1. sub numer. 50. §. Sic infens. ubi innumer. i.*
Mare. in digess. Novissim. decif. tom. 4. tit. Immunitas.

19 *cap. 7. Gannar. dec. 41. num. 1. ad num. 18. Theaur.*
decif. 267. num. 4. Sersille. decif. 391. num. 6. & seqq.

20 *& ibi in addit. num. 1. & seqq. Reverer. dec. 113. in prin-*
cip. de Lac. ad Franch. decif. 259. num. 1. & 2. & mag-

21 *no certamine discipulorum legi in una Casalen.*
quæst. Gub. tom. 2. ubi post ejus relationem factam Se-

22 *renissimo Duci censile. 68. in qua ex num. 7. & seqq.*
contendit, numerum filiorum Patrem non eximere ab

23 *ordinariis, & patrimonialibus, concessa Baron. Croye*
immunitate etiam quoad ordinaria, disputatque Pri-

24 *villegii iustitia fuit primo resolutum pro modificatio-*
ne, dissentiente Arizono, ejus relatio ibidem habet

25 *num. 1. & seqq. ejusque opinio postea fuit confir-*
mata scribentibus Antonio Viotio, qui privilegium pa-

tritioni genitrix obnoxia sit, à qua totius humanæ vi-
 tæ bene influendæ pendunt momenta, quare scilicet
 mulier quodlibet liberum habens exemplo maris excusa-
 ta à numeris personalibus sibi pro sua conditione
 imponenda ad laterum Text. in *L. penultima. Cod.*
de his, qui nam. liber. lib. 10. ita pariter à patrimo-
niaibus excusanda sit duodecim filijs procreatis An-
dreæ. contrav. 283. num. 10. Capen. discipul. 398.
num. 5. Atan. consulti. 496. num. 9. Cancell. ad Statu.
Engub. lib. 2. rubr. 63. n. 9. Mare. de Successib. legal.
part. 3. quæst. 1. artic. 4. n. 12. qui ita testatur iudica-
rum in Prætorio Neapolis, ferentem ad ejus Digess.
Novissim. dist. tom. 4. tit. Immunitas cap. 10. Danz.
de Pagn. Deller. dist. cap. 1. §. Sed an in matre, Klock.
de Arar. dist. cap. 13. fell. 3. ex numer. 101. & seqq.
Balmacede de Colliell. quæst. 48. n. 8. ubi plures Agg.
de Arar. tom. 2. §. 7. de Immunit. quæst. 1. num. 35. &
quæst. 8. per tot. Cobell. ad Bull. ben. Regimin. cap. 50.
n. 106. & seqq. Gall. de Frull. dispul. 5. artic. 4. num.
113. Theaur. Jan. in addit. ad decif. 267. lib. 2. E. Rize.
colliell. 1707. Joannes Andrea Niger in sua prima alleg.
apud Franch. post decif. 259. per tot. Idem Senat. Nea-
polit. apud Franch. dist. decif. 259. ex num. 1. ad 13.
& ibi de Lac. sub numer. 2. versic. eadem Immunitas,
Sersille. decif. 391. numer. 23. & in addit. §. Gaudet
etiam mater.

Quin ab hujus privilegii communiōne nec ipsi Ju-
 dazi, quamvis infidèles arcenent, cum illud causam ha-
 beat in natura positam, & in humanis actibus nulla
 sit implicantia, illos nobiscum participare, prout in
 Regia Camera Angustæ Taurinorum declam referit
Styl. de Judeis cap. 36. sub num. 20. & Serenissimo Da-
ci Mutine remisit Præf. Gobias, ejus relatio habet
consul. 67. per tot. tom. 2. de Clericis vero, & 7
Presbyteris Gracis, eorum filijs, & uxoriibus tractat
Agg. de Arar. tom. 2. §. 7. de Immunit. quæst. 10. ex
num. 9.

Quæstio, quæ gravis emergit, & hypothesi accommo-
 data, ea est, an patre defuncto privilegium transeat
 ad filios; nonnulli enim percurant datate animadver-
 tentes, immunitatem hanc ponis beneficium duci,
 quod privilegium, upotè quod non contra Juri com-
 munis tenorem specialiter concedatur, sed secundum
 legem ipsam correptivitate quadam Patrem remune-
 rantem ob tot liberos Reipublice procreatos, quæ
 prima ratio publici favoris in ipsis liberis viget, atque
 in eorum etiam penna, sicut pater magis cruciatur,
 & affligitur DD. in *L. quisquis Cod. ad l. Juliam Ma-*
jestat. ita in eorum quoque fructione magis solatur
post mortem permansit beneficio, quod ceteroquin
favotabile alias nimis contraheretur, cum regulariter
duodecim liberorum Genitores ad hunc statum perve-
niant senescentes, & quasi cunctis brevibus vitæ no-
cuerculo, ita post Atræque. cons. 486. aliorum Anteq-
signanus ratiocinatur Sarr. decif. 123. per tot. cum qua
Mantuan. Senatus decisione transiunt Rub. de Valid.
legal. cap. 63. num. 103. Zach. de Salar. quæst. 6. n. 2.
Klock. de Contribus. cap. 23. n. 96. & seqq. Cobell.
ad Bull. ben. Regimin. cap. 50. ex num. 85. & plurib.
seqq. Mare. in Digess. Novissim. decif. dist. tom. 4. tit.
Immunitas cap. 8.

Contra alii censere patre mortuo immunitatem ex-
 tingui; & quidem si Textus expendamus, licet in *L.*
si quis decurio nullam disponendi rationem afferat im-
 perator, indicatur tamen in alia *L. semper §. Demo-*
stratur §. de Jur. Immunit. ubi loquendo de patre fer-
decim liberorum per Alium Pentinacem referente Cal-
cellusam sancimus eam „non esse irratiocinabile, ut con-
cedamus filiorum educationem remitti tibi onera „pro-
ptus ut Pater tam oneroso filiorum numero perterritus
ita recitetur, & alliciant ad multoties, & mag-
nae familiae educationem, atque sustentationem, que
ratio cessat in filiis, nam multi multis se possunt ar-
ribus immiscere, & absque gravi incommodo sibi vi-
ctum quætere, nec ipsi duci possunt supra Crues alios
de Republica meriti, ad differentiationem Paris, qui in-
strumentum fuit, per quod ea augeretur, & immuni-
tatis data persone cum persona extingueret l. 1. l. sem-
per §. Immunit. §. de Jur. Immunit. ultra proprios li-
mites non protrahenda, ne Republica debitis sub-
sidij fraudetur, vel alii pauperiores magis onerati re-
maneat, atque ita ob difficultatem quæstionis plene
re-

26 *Etiamdemque ob causam videtur, quod immunitatem*

27 *condignè mereatur mater pro suis bonis non dotabilibus,*

28 *& quæ ipsa uti propria, & patrimonialia possidet,*

29 *icaut liberi dubius personis eodem tempore prodelle*

30 *possint, cum natura utrumque corpus ediderit, ut ma-*

31 *ter sit vicibus immortale, & alterum alterius au-*

32 *xilium egeat, & non sumere, & alterum contumpari,*

33 *quemadmodum aut Justinianus in l. Lex duodecim 14.*

34 *Cod. de legitim. heredit. nec minus liberorum educa-*

35 *tionem.*

referente Senatu Pedemontano nemine discrepante vi-
ta, & examinata Sardi decisione resolutum fuit, uti
refert *Thesaur.* filius in addit. ad *sum Genit.* ad det.
267. lit. F. & quod. 90. numer. 7. lib. 1. Sardinque
reprobatur ejus Additionator *Federici. dist. decif. 123.*
num. 1. & seqq. & per hac opinionem numerari possunt
Coff. Sinal. conf. 80. numer. 42. in fin. ubi quod ita ob-
servat *Trieb. Reg. Patr. Andr. contrav. 382. numer. 9.*
Manfion. de Conf. Exequutio. ampliat. 30. numer. 77.
verfic. *caj opinion.* *Caroell. noviter edit. ad Confutur.*
Medeolan. ad lib. 4. tit. de Jur. & Immunit. 12. libe-
rorum numer. 26. pag. 247. Fijah. de Collat. part. 4. tit. de
Immunitat. Nobil. nu. 94. inter etiam. Magn. tom.
12. cap. 3. fol. mibi 187. Hoff. in prax. tit. de Princip.
num. 135.

- 11 In hoc tam acuti diffidio quidam exceperunt casum
verò notum dignum, quod superviva mater, & una
simul cum ea habentis filii *Capon. conrov. 398. numer. 3.*
in princip. *Nesur. quod. forent. 75. sub numer. 5. &*
ita quod in fine. Remaquer. ad Cenciel. ad Statut. Ex-
gubini. lib. primo rubr. 63. numer. 18. Manfion. de Conf.
Exequutio. ampl. 29. na. 126. Pafchad. de Patr. Potest.
part. 4. cap. 4. sub num. 21. ubi ita Neapoli decretum
per Regiam Cameram, & alia plura iudicata congruens
Dava. de Pagna Deltor. dist. tom. 2. tit. de Paere enst.
12. Filiis cap. 2. num. 4. Agret. de arar. tom. 2. & 7.
de humanit. quest. 8. numer. 4. Hadicm. ad Sord. decif.
123. numer. 4. eque defuncta admittunt secundum opi-
nionem procedere, & immunitatem explicare *Altimar.*
de Nullitat. dist. quod. 1. sub numer. 30. & Conceditur
quoque, *Agret. de arar. d. tom. 2. & 7. de humanit. 2.*
2. n. 8. & quod. 8. numer. 8. Remaquer. ad Cenciel. ad
Stat. Exgubini. dist. rubr. 63. numer. 18. in fine. De
Manfion. ad Reverter. observ. ad decif. 113. numer. 5. ubi
quod non semel per Regiam Cameram ita iudicatum,
prout probant *Artoff. 54. 289. & 718. apud De Ale-*
ron. tom. 2.

- Quod diversis non placuit, & postea protrahum
est, ut sola sufficiat communio, qua durante inter fi-
lios familia patris per representationem dicatur con-
tinuare, & adhuc quæsi durare prima gravamina, cum
num. alterius onera, & omnes omnia numerosa fami-
lie ferre debeant *Manf. consule. 496. numer. 10. Calvini.*
de Acquisit. lib. 2. cap. 128. numer. 78. & 79. Bastionem.
apud eum numer. 198. Gall. de Fructib. dist. 5. artic.
4. num. 114. Capilane. de Offic. Baron. prag. 10. numer.
38. lib. 1. Cenciel. ad Statut. Exgubini. lib. 1. rubr. 63.
num. 5. Altimar. de Nullitat. dist. quod. prim. sub num.
50. verfic. conciliatio qd. ubi plures *Sanselici. dist. dec.*
391. numer. 15.

- Verum quidquid sit de hac communione circum-
stantia consideranda tem pen ea æquitate, qua tum
materiam, tum Principem decet, quasi in unum con-
servata familia reliquis superflua, & imago quedam
patris regimini, alias posita divisione omnino super-
vacuam videri displicere de nobilibus, qua propter
patrimonium imponitur, ut exclamatur *Thesaur. Jun. in*
sepo citat. addit. ad det. 267. lit. F. in princip. Exami-
nando controversiam in puncto Juris, & requirendo
genuum causam hujus privilegii ad effectum digno-
scendi an venditur in filias quod ea situdationis,
& ad reparandum gravamen Patri ex tota totorum nu-
mero refutans facit ratio, quod semini impitulentis,
qua nec belli nec pacis munia subire possunt, uti alia
congruens argumenta observat *Robin. apud Manf. con-*
sultat. 394. num. 19. & seqq. ac comprobare videtur
alter elegans *Text. in L. exequatur. 2. & Remisit ff. de*
exequat. T. mir. ubi qui enim antea detestarentur, his
non committuntur.

- Unde posito quod filii antea mortui patri excul-
tatione non præstent à vieta, vel munere de novo de-
ferendum, ita insitit *Pax. de exculat. Parent. inter Tract.*
Mag. tom. 12. fol. mibi 200. sub n. 36. & Tertia con-
clusio. ubi qua ratione constat, privilegium istud non
fuisse solum Patri quæsum eo quo ideo fuit utilis
Reipublicæ ex tota liberorum protectione, qua argu-
mento, & aliis eque frivolis decepti fuerunt citati
per Addition. *Alciat. & Cefia. & alii omnes, qui*
generaliter affirmant dare indistincte privilegium
istud Patri mortui filius, eorum namque communis
error manifeste reprehenditur ex prædictis. Sed quo-
nam etiam filii emancipati, & qui in potestate non
Cæsar. de Emancip. Tom. II.

sunt, profum ad eccusandum Parentem princip. *Titul.*
dist. de Exculat. T. mir. ubi „plurimum tamen pro-
per liberos, hoc in potestate filii, sine emancipati „
1. 2. & incolumes ff. de Excul. *Moner. Balmased. de*
Collat. quod. 48. numer. 24. Calvini. de Acquisit. lib. 2.
cap. 128. numer. 157. Cenciel. ad Statut. Exgub. lib. 1.
rubr. 63. numer. 5. Altimar. de Nullit. dist. quod. 1. sub
num. 50. & Juvant etiam. Cenciel. ad Bull. bon. Regi-
min. cap. 50. sub num. 70. & Amplia tertio. Agret.
de Arar. tom. 2. dist. 4. 7. de Immunitat. quod. 3. nu. 4.
quod alia de causa contingere non possit, quam ob hoc
filios Reipublicæ datus, quemadmodum appositæ notæ
super dicto *Textu Galfr. Alant. nu. 12. in fin. Har-*
prell. numer. 6. Idcirco admittendo ad constituendum
privilegium utriusque causæ concursus, educationis
scilicet, & publici favoris, certum est primam in fi-
liis cessare, aliam vero Patrem directè respicere, &
ad eum ordinari, per quem publica utilitas proveni-
t; liberis autem particulariter tantum abest, ut Jura in-
tellexerint prospicere, quod ubi primum pater evadit
immanis, ipsi in ejus oneribus succedunt juxta *Textum*
expectatum in *L. eas 6. Cod. de ilis, qui numero libe-*
rorum. lib. 10. „ ubi „ stat si in hoc numero atatis le-
gitima filius inventiatur, abradit statim pro suo pa-
tre numeribus applicetur; & patribus, qui filius, vel
filias quibus habuerint, promissa legibus immunitate
servanda.

Et hæc forte videtur opinio in hac inclyta Civi-
tate recepta, cum supplicantiibus Filiis pro confirmatio-
ne possim in informationibus fuerit Privilegii persona-
litatis Principi contestata, & ipse pro libit variaverit, at
modo gratiam concedendo; modo demagando, prout
infra in secundo articulo hæc dicemus, & in senten-
tiam conditum ea tenenda, qua in ea provincia vi-
guerit, & quam majores tutati sunt, sequendo exem-
plum Jurisconsulti in *L. Filias 14. „ ubi „ Sic enim*
inveni Senatus consuevit „ ff. ad L. Corn. de fals. Gob.
consule. 126. numer. 5. & 6. tom. 1. Barber. apud Cenciel.
consule. 68. numer. 37. tom. 2. Bastionem. apud Calvini.
de Acquis. lib. 2. cap. 128. numer. 262. Rota inter necessarii
ingress. coram Eminenti. Falcener. tom. 3. tit. 19. de Ju-
reparat. & Cappellet. dec. 41. n. 5.

At procedendo cum iis, qui voluerunt filios in com-
mune viventes immunitatem competere, adhuc
DD. Fratibus de Rodolfo hoc non sufficeret ad im-
munitatem, & una obstatulum superius aliud quære
non deficeret, tanquam in necessitate probandi, pri-
vilegium extendi ultra bona paterna ad ipsa quoque,
qua, Patre defuncto, filii acquisiverunt, pro quibus
bonis propriis factum Decime solutionem contendunt
indebitum, in quo articulo etiam ad acquisita per Fra-
tres immunitatem ampliatum *Calvini. de Acquis. lib. 2.*
cap. 128. n. 94. & 95. ubi quod ita Senatus declarave-
rit Bastionem. apud eum n. 196. & sub num. 205. & Si-
quidem verfic. etiam si post mortem.

Anchoratus enim, quas allegant, firmant Privile-
gium extendi etiam ad futura, & postea quæstia juxta
vulgatum *Textum in cap. quia circa, de Privileg. non*
bene applicatum filius, in quibus indubium eandem
vim, & efficaciam retinere non potest, sicut in Pa-
tre, per cujus mortem cessante origine productiva
conservaret ad summum immunitas in eo clara, &
extensio, in qua est tempore illius obitus, egressæ,
& notabiliter *Bald. conf. 112. sub num. 4. verfic. dici*
potest lib. 2.

Alias fierent filii melioris conditionis Genitorum suo,
qui mortuis natis, utcumque exemptionem jam radi-
catam, & acquisitam non amitteret, non tamen secun-
dum jus commune est immunitas quoad ea, qua post
eorum mortem imponuntur, uti ex veteri conclu-
dunt *Agret. de arar. tom. 2. & 7. de immunitat. quod.*
2. numer. 10. Altimar. de Nullit. tom. 8. quod. 1. sub n.
50. & Et dista intelligenda sunt; & contra filii mortui
Patre nova acquirentes à novis oneribus essent liberi, &
sic plus esset potentia in causato, quam in causa,
fonte, & principio, quod absurdum ponderare videtur
punctualiter *Andreas. d. contrav. 283. sub num. 18.*
„ ubi „ qui tamen filii non poterant evadere solutio-
nem mortui ipsorum post mortem Patris.

Tandem, cum, ut supra vidimus, ac merita æquitate
ita, ut filii perforce Patri indulto beneficio potantur,
geminarentur æquitates interea ampliatione, licetiam pro

potuit quatinus privilegia gauderent, & magis, magisque multipliciterque exceptio, quæ cum non unumquodque redimendæ, contra aquiratorem ipsam est, ut aliorum gravamine propria substantia salvetur h. 2. ff. ad Rhod. de Jall. n. ibi, *Equissimum enim est communis detrimentum fieri eorum, qui propter amicos res alienas non consequuntur, ut merces suas salvas habuerint*, atque ita in similibus terminis ratiocinatur Gob. consule, 68. num. 23. tom. 2.

Et sancti Calvis. & Buzionis, supra relati loquentes in terminis Constitutionum Mediolani, quo loci vigore Statuti, legis ministerio, paternæ ipsa immunitas ad filios transit, in eisque continetur, *hæc immunitas etiam post mortem patris perferretur aliis, & donec ipsi omnes duodecim liberi superstitibus fuerint, & in communione vivant* uti transcribit Caron. resolut. 189. in princip. & testatur Massey. de cons. executionis ampliat. 30. num. 75. Insuper municipalis dispositioni contenta ad bona vicaria, quæ propriis pecuniis sibi perpertinere filii, de qua Calvis. & Buzionis, taliter novis constitutionibus cuncta, & soluta sunt, ut nedum filius, sed ipsimet Patri in bonis postea quæritis fuerit denegata, quemadmodum examinandæ auctoritatem, & res iudicatas per Calvis. adductas narrat novissimè ingreßus Caronell. ad Cons. firat. Mediolan. tit. de iure, & immunitat. xii. liberat. scribens pro syndicis Mediolanen. no. 31. & 32. & sub num. 36. h. decessit ante, fol. 242. & scribens pro Universitate Novaræ n. 13. fol. 246.

Non multum quidem recedendo à dispositione juris communis, ad ejuş tramites distinxerunt primi nominis DD. onerum patrimonialium naturam in variabiles, & incerta, ac in perpetua, & uniformia, in qua ultima specie cum perpetuo, & invariabiliter remanent affecta, & hypochæca ipsa bona, cuiusmodi est nostra Decima, ad tradita per me Decis. Florent. 114. num. 2. & dec. 115. num. 7. & decis. 116. num. 34. & seqq. sic secundum eorum qualitatem, & naturam absque ulla excusatione per Patrem sui. Filiorum possiderantur *Costa Sicul. cons. 80. ex numer. 26. Novar. quest. Forens. part. 1. quest. 75. num. 6. Tardat. quest. civil. part. 3. cap. 26. n. 8. & 9. Gob. consule. decis. 68. numer. 21. & seqq. tom. 2. Platius post eum num. 20. & 21. Daza. de Pign. Doctor. & Vislor. Advocat. tom. 2. tit. de Pote. oner. xix. filius cap. 1. numer. 8. versic. penult. quæri. Cancell. ad Statut. Ragusi. lib. 1. rubric. 63. num. 21. Ages. de arer. tom. 2. §. 7. de immunitat. quest. 1. sub numer. 40. Altiner. de nullitat. tom. 8. quest. 1. sub numer. 52. Non extenditur, & ita in statu Ecclesiastico specialibus constitutionibus consilium est Cobell. ad Bull. bon. Regimin. cap. 50. num. 56.*

Quod etiam pleribus alijs probatur non sit, nec sine difficultate procedat huiusmodi limitatio ob generalitatem Jurium, quo huiusmodi Patribus honoratissimam quietem indulget, ob impendissimum favorem quem committere emserunt, excogitantibus nonnullis ad dissolvendum obiectum super oneris affectione in bonis ipsis, quod eodem tempore, quo huiusmodi gratiam inducuntur, si specialiter huic immunitati derogatum non sit, prout requiritur *Andreass. apud Ages. de arer. tom. 2. §. 7. de immunitat. post quest. 9. n. 9. & n. 22. Calyp. de equitat. cap. 128. num. 11. 7. laudis Rustionis, apud eum num. 225. hic casus intelligitur exceptus, nec prius sine bona collectibiles, quam immunita ex causa superaddita. Barb. apud Gob. consule. 68. num. 27. Arizian. ibidem num. 2. Senatus Consilium, post eum numer. 4. Kieck. de contribus, cap. 13. ex num. 109. ad 118. Cobell. ad Bull. bon. Regimin. cap. 50. num. 95. Thebaud. d. dec. 267. num. 13. & indulta Patribus exemptione à Decima in hoc felicissimè Domino, gratia consuetudine observatur.*

Tamen quod bona possit privilegium ad alios Civibus acquiritur fortius urget vinctum, cui adducta sunt, ejuş ratione quemadmodum ad Ecclesiam, vel Clericum transmissa in eos pervenit cum onere antea impresso, iuxta receptissimum maximonem, de qua Ego Decis. Florent. 114. num. 28. ubi plures, quibus addo Gob. consule. 40. per res. tom. 1. quævis ex Juris Divini, & humani dispositione immunitate gauderent cap. penult. & ibi glof. varb. decimo de consil. in 6. Anthon. statuat. Auth. statutus, Auth. novella Com-

munitas de Episcop. & Cleric. ita non diffinitur forte ab omnibus Patribus adificatum, sicut singulariter habetur decum apud De Marin. arrop. 185. tom. 2. n. ibi n. decretum, quod dicitur Sanctus pro bonis propriis sit immunitas, verum quod bona, quæ emittit à Civibus quidem Universitatibus possit immunitatem adipiscere, ex quo reperitur illa ab Universis, ita obligata pro debitis centralibus ante immunitatem consequantur Patribus omnibus contribus cum dicitur Universis, sicut alii Cicer. n. quæm resolutionem resert. & sequitur Altiner. de Nullit. dicit. tom. 8. quest. 1. sub num. 50. §. Sic non jurat, in fine.

Sed venientes ad Jus non scriptum, & consuetudinariam hujus inclinat Dominus, in qua possidit ratio resolutionis positæ est, ut pat erat, quoniam consuetudo non solum vera legis imitrix, at lex ipsa est h. de quibus l. distinetur l. cum de consuetudinibus l. cum magna ff. de legib. prævalent itaque municipalem Jus loci uti, quæ vel de Jure communi disposita sunt, vel per Doctores diversorum Principatum allegantur in materia plurimis difficultatibus obnoxia, variis diversis usus plena, atque ita pro tutiori resolutione ad consuetudinem consuetudinem docent individualiter *Rabin. apud Massey. consule. 494. num. 22. De Luc. Adfess. Eccles. disc. 49. num. 6. & 7. in fin. Agg. de Errar. tom. 2. §. 7. de immunitat. quest. 1. num. 22. Calvis. de equitat. cap. 128. num. 234. Cobell. ad Bull. bon. Regimin. cap. 50. numer. 96. in fine, & post difficultatem in puncto Juris controversiam ad consuetudinem se remittit Thebaud. sicut in fin. in hac materia celeberrimè addit, ad dec. 267. litt. F. in fine versic. nisi affirmas in locis, quod & facit Paschal. de Patr. Post. part. 4. cap. 4. sub num. 23. versic. saterat tamen. & laudè desultum fuit, itaque possidit fundamentum in supra laudata *Calyp. per ipsum Gob. consule. 68. num. 5. tom. 2. Platius apud eum numer. 32. Barbieri. ex num. 13. & seqq. Arizian. no. 4. & seqq. Gaudier. dec. 41. num. 6. & 7.**

Temporibus itaque, quibus Florentina Respublica floruit ipsi Patribus minus frequenter immunitatem elargiri, quam temporibus Principatus, testatur Franciscus Vinea in informatione de Anno 1557. facta perhibens Rinaldi de Rinaldis, itaque Officialis Major Reformationum, de quo dixi Ego tit. 9. num. 4. de Audier. Reformation. impress. ante tom. 2. mear. decis. n. ibi n. trusus, *che questa sorte di esenzione è stata più concessa dall' Eccellenza Vostra Illustrissima, che mai in altro tempo, dico quanto alla Patria, uti appareat ex originali existente in fidei negociorum Magistratus Supremi, cujus etiam transcriptum habetur in Archivio Reformationis filia 9. Senatus Laurencii Uimbardi fol. 392. n. E hoc in Firenze non si trovava, che questa sorte di esenzione fu più concessa al tempo della Repubblica, e a cui spesse, come dispi, commemorata tandem cum Florentie obtinuit le Consolore Angel. Arizian. ad §. 1. post. de excusat. Tardat. sub num. 2. versic. quia vidi de facto, quod testimonium præcitæ notant Thebaud. decis. 267. sub num. 4. versic. dicens, Cobell. ad Bull. bon. Regimin. cap. 50. numer. 68. in fine, qui Angelus uti refert Pascual. de Cler. leg. interpret. lib. 2. cap. 102. ad doctrinam manutinentem prædictæ legum facultatem insignia accepit anno 1422. & sic nomen incepto Principatu, quemadmodum consuevit ex notis per me tit. ult. in serie Magrar. Error. Duc. impress. ante tom. 2. mear. decis.*

Quia huiusmodi remittitur culpabilis sit, ex qua juxta quamplurimum sententiam privilegium hoc naturam habere onerosi conferente Patri beneficium in Patriam preste adeo numerofa, Patria verò immunitatem promittente, ut liberos procreet, procreatus belli, & pacis artibus imbuti, & ob hanc correptionem quidem quasi contrarius resisteret, qui sub 6. de publica inus non alter possit à Principe tolli, quam externa privilegia onerosa, publica scilicet gravi urgente necessitate, sicut de hoc specificè tradunt Cancell. allegat. 58. num. 16. Barbieri. apud Gob. consule. 68. ex num. 18. ad 21. tom. 2. Ages. de Errar. tom. 2. §. 7. de immunitat. quest. 1. num. 36. Andreass. apud eundem Gob. quest. 9. num. 16. & sub n. 22. versic. item dicitur concessum, & versic. inferor generali derogatio, & numer. 26. Rabin. de Faldis. legat. capit. 63. num.

num. 72. & 73. *Buttrino. apud Calvin. de Acq. lib. 2. cap. 128. numer. 163. & seqq. & num. 177. & 178. & seqq. Altomar. de nullitat. tom. 8. rub. 2. & 3. qu. 1. sub numer. 50. §. Iam eandem immunitatem, The-
seur. Jan. in addit. ad decif. 267. lit. D. Sanflit. decif. 391. num. 8. Senares Cafalen. in relatione edita pro Comitatu Coris impref. poff. dilt. Gob. tom. 2. poff. confult. 67. num. 7.*

Quoniam ad hunc prifcum majorem morem juftificandum in promptu adeft perurgens ratio perquirendam causam imponendis, quae jufti neceffitas folvendi debetur per univerfos Cives jam contractum cum 49 Montifilis Monis Graecularum in publicam causam, ac pro Reipublicae confervatione, & indigentia, hinc ab hujus rei alieni folutione excusari non poterant Patres doctores filius onufi, & ad diffolvendam an- 50 tecedentem obligationem privilegium fupervenientem adducere plenè *Tandar. refolat. civil. part. prim. cap. 26. num. 8. & 9. Gob. confult. 68. num. 21. & seqq. lib. 2. Capen. difcept. 90. num. 37. & difcept. 313. cap. 3. num. 37. & fcribentes occasione novae gabelle impo- fite poff. munimur Neapolitanum de anno 1647. quo tempore gabelle omnes fuerant fublatae. Perron. apud Capen. poff. confult. 398. num. 20. & difficultatem con- tatur ex facto evitare fcribens in contrarium *Audreffas apud Ager. de aver. tom. 2. §. 7. de Immunit. poff. quafi. 9. ex num. 26. Idem Ager. quafi. 1. num. 42. & quafi. 9. an. 6. in fin. Romagur. ad Conciat. lib. 1. rubr. 63. num. 21. Altomar. de nullitat. dilt. quafi. 1. sub num. 50. §. Sic non juvat. plenè De Marin. ad Re- verter. obfer. ad decif. 438. per tot.**

Sed iterum reafsumendo intereffum hujufce Immu- nitatis hiftoriam mortuus Pater quod attinet ad exem- ptionis continuationem in filios poff. exiftimam rati- onationem antiquior, quae fe offert grana, & quae affertur prima in variis fuccelfivis informationibus, 51 emanavit de anno 1557. ita concepta " *quafi a co- sa ftraordinaria, nondum Sive Excellema fe ce- contenta, monitricè fteranno infirme palamento, e fochi il minore abbia dicetto anni, e non altri- menti* "

Hoc autem talium concessionum primordium liqui- do fua forma patefacit, privilegij durationem in filijs quavis in communione viventibus ubi irregularem fuisse confideratam, & de rigore non competentem, quod exprefse, & literaliter etiam fubfequentibus tem- poribus declaratum habemus. Sic de anno 1635. oc- cafione precum Filioz Senatoris Prinziavalli Scula Principi repræfentatum fuit in informatione " *que- 52 sta offentione, come perfonale ceffa per la morte del Padre* " & non obftante communione, in qua vi- vere obuterant Supplices, Principes refcriptum " *Agli Ordini* ". Sicuti de eodem anno gratiam denegaverat in fimilibus terminis Filius Roberti Falconieri per re- fcriptum " *Non atero* ", neque ne longa refcriptorum collectione iterum agamus laudabiliter actum; fufficit allegare deducta de anno 1638. per ejus temporis Au- ditiorem Reformationem Alexandrum Victorium, qui informando preces fihorum Equitis Patri Bonamici Præfati Principi expofuit " *Sebbene in punto di ra- 53 gione fuffe la più vera opinione, e che tal privile- gio non duri dopo la morte del Padre, offendo con- cedito a lui per l'aggravio, che ha dell'alimentare tan- ti figli, e per beneficio fatto dal medefimo alla Pa- tria di ricompria di tanta fignificanza, refponfo di quefte ragioni può applicarli, perchè ante dopo di lui devano dal medefimo privilegio godere i fuoi figliu- li* " poftea varia exempla fubfentens modo denegat, modo benigniter indultit exemptionis, illaque diverfas refcribendi cum pofterius etiam viguerit, hincino- levis ftylus, & in confuetudinem abiit, ut quociefcum- que hi fupplices libelli offerrentur, exponerent femper 54 Miniſtri, fuiſſe in conceſſione variatum, ſicut & ex- poſitum fuit fupplicantiſſimis ipſiſ Filiis Domini Equitis Nicolai Ridolfi an. 1661. Quæ perantiqua præzis nec noſtris temporibus intermiſſa fuit, licet hodie inva- riabiliter annuere ſolet Regia moniſſimatio in be- neficiis ſuis excreſcens quaſi juſta verba relata in cap. 55 " *prudentes 1. de Donat. nifi in beneficiis ſuis creve- rit, nihil ſe præſtari poteſt* "

Sed ex hac irrefragabili diverſitate ex ſupra relatis, & aliis informationibus Jurisconſultiffimorum viro- rum *Cafarej. de Commere. Tom. II.*

confirmarum apertiffimè quod in primo Articulo dicebamus num. 14. & ſeqq. opinionem ſcilicet volentem de 56 Juriſ rigore immunitatem mortuo Patre tranſire ad fi- lios in communione viventes, hic non fuiſſe receptam, quæ enim de Jure ſunt non ignoſcat Princeps, nec in eis decipitur, ſicuti agens de Sereniſſimo Magno Etruriæ Duce dixi *Ego decif. Florent. 69. num. 2. & quæ compenſat ex juſtitia, omnibus æqualiter miſe- rat, & concedit, non magis uni, quam alteri Jura ſua cuique ſervando uni primus Juſtitia ſons Gelluvio, ad Carpen. Fipend. foreſ. part. 3. confult. 28. ad de- finit. 16. n. 1. Caracciol. ſpecul. Princip. lib. 4. cap. 2. verſic. non injuſti, in fine. Salern. de Jure Indiar. lib. 4. cap. 9. n. 50. & ſeqq. & latè deductum fuit per me vii Allectorem Monas Piratæ in Florentina Deputatum 26. Novembrij 1726. §. Principi enim. ſemperque Prin- 57 cipes de Jure reſcribere credimus L. 2. Cod. de diverſ. reſcript. L. ult. Cod. de Edict. cum aliis per Gan- tælex. in cap. cauſam m. 6. de reſcript. Maſſarill. de Ma- giftrat. lib. 3. cap. 4. num. 43. & 44.*

Quoties itaque ſuperſtitibus filiis Principi placuit aſſentiri, hos ſibi ipſe elegit, & præſcripti limites nunquam prætergreſſos, ut immunitas bona paterna non excederet ipſique Domini de Ridolfis, quamvis ite- ratè lætiffimis nec unum contrarium reſcriptum, nec 58 gratiam ad exemplum deducibilem aſſerre valere, quæ tamen exempla longiſſima ferie ducta uſque à prima gratia anni 1557. ſuper memorata plurima, & uniformi pro reſtriſione dabatur ex parte Offi- cii Decimarum, quibus nedum plenè concluſaſſe obſervantia negativa, & ex non facto, ſed affirmati- va, & poſitiva, quod immunitates conceſſæ filiis ita fuerint ſemper conſtantiſſimè abſque ulla interruptione coarctatæ, & limitatæ; obſervantium autem exiſti- ſſimam eſſe privilegiorum interpretem, etque licet ge- neralia ſecundum uſum, conſuetudinem, & poſſe- ſſionem fore intelligenda, æſtimanda, & declaranda docent communiter per notos Textus in cap. cum di- 61 lectus de Conſuetudine, cap. quod dilectus de Conſanguini- tate, & affinitate, L. fi de interpretatione l. minime ff. de legib. Larrea allegat. Fideiſ. 10. num. 2. alleg. 11. num. 10. & alleg. 58. num. 27. ubi citat Rocas Noſtrum Florentinum, & allegat. 92. num. 2. Fajard. allegat. Fideiſ. 1. num. 270. & allegat. 32. num. 113. & 114. & allegat. 33. numer. 1184. Gobio confult. 18. numer. 36. tom. 1. Klock. de Committat. cap. 19. num. 673. & ſeqq. & cap. 20. num. 92. & ſeqq. Balmaſſed. de Callit. quafi. 46. n. 7. verſic. in quo mutum, De Luc. de Regaliſ. diſſ. 47. numer. 9. & diſſ. 167. num. 8. & 11. Cotel. ad Bull. ben. Regimin. cap. 42. num. 60. Campell. ad Conſtit. Datar. Urbis. decret. 26. n. 31. & ab omnibus commendatæ memoriæ Auditore Fideiſ. Amilij Lucius poff. Girard. de Gabellis decif. 39. num. 9. & 10. latè Rot. Rom. poff. meam decif. Flo- rent. 33. & 34. n. 57. & ſeqq.

Quare Domini Fratres de Ridolfis undique do- ſticiat perſiſſimam, cui poſſent valde inniſi, cum procedendo juxta opinionem merito in hacinycta Ci- vitate receptam nec verum eſſet ipſiſ Jura Commune patrocinari, nec gratia, quam oppoſebant, ita lega- batur exarata, ut prædictam inveteratam, inconcuſ- ſam, uſitatamque rejiceret interpretationem, tanquam ita concepta " *concedefſe durante la communione de i ſopradetti maghi* " maxime cum ſimilita prout reſcrip- ta facta per eandem verbum " *Concedefſe durante la co- munione* " de anno 1616. fratribus de Bonis, de an- 62 no 1657. Laurentio Anconino, & fratribus de Gal- lis, de anno 1658. Jacobo, & fratribus de Vannuc- cis, atque proxima conceſſioni reportatæ de anno 1661. per Dominos fratres de Ridolfis, de qua di- ſcepebatur, imò & ampliora magisque univerſalia per ſimpler verbum, *Concedefſe*, non ſine reſtriſtione, & limitatione ad ſola bona paterna habuere eſ- ſectum, & farte exequuta, quo pacto ſpecificò con- cluſa remanebat obſervantia probatio etiam quoad 63 reſcriptum ipſum in quaſtione cadens, prout faciendum monent Larrea allegat. Fideiſ. 91. num. 4. Fa- jard. allegat. Fideiſ. 21. num. 107. & 117. ad 120. & allegat. 32. numer. 78. 79. & 80. Maſſ. confult. 360. numer. 35. & confult. 370. numer. 13. Altomar. de nullitat. rubric. 12. quafi. 1. num. 113. tom. 2. Rota Florent. decif. 22. numer. 24. coram me.

R. 2. Rot.

Est. Rom. inter nobilissimi impressi, coram Eminentiſſimo Falcenſi, Miscell. tom. 4. dec. 74. num. 12.

Eoque fortius ab huiusmodi stylo nobis recedere non dabatur, ex quo ageretur de usu, nroque Principi nostro, & ab illo approbato, sed cuius ipse auctor exiſtit amplius reſcriptis ſuis, cum non aliunde originem traxerit conſuetudo coarctandi gratias ad ſola bona paterna, quam ab ipſo Principe ſic volente, & iubente, prout uſque à priſcis temporibus uſa venit, cum de anno 1557. quo prima talium conſueſtione ad nos eſt fluxit memoria, Principi propoſitum fuit, *trattato deſſi per quelli medefimi beni, de i quali ſuo Padre e eſtato, e non per quelli, che di nuovo eſſi, o al- cuno di eſſi acquiſtaſſe*, & ab eo tempore impoſuit

64 continuis ſupremis placitis hæc limitatio ſic conſtituta; non deſiciente etiam ejus ſpecifica, & particulari ſcieſtia, & ordine in caſu noſtro indiſtincti ſiliorum Domini Equitis Nicolai Ridolſi, nam ſequis inter eos quibdaſum donationibus, revocataque in dubium diſſolutione continuationis, Principes per Senatorem Laurentium Corſini tunc Decimarum Proviſorem ita ipſis Dominis de Ridolſi conſulere dignatus eſt de anno 1699. *Comanda il Padre Sereniffimo le ſue ſue ſue per, che ſole, che il Sign. Cavaliere Gio: Fran- coſco, e Sig. Ottavio, e Sig. Ferdinando del quan- dam Cavaliere Niccolò Ridolſi continuiſſe nell' oſſer- vazione, che già fu conſeſſa al Cavaliere Niccolò lo- ro Padre, e continuaſſe dipoi in tutti li ſuoi figli riſpetto però a i beni pervenuti per la morte di lo- ro Padre, e tutto non eſtante la donazione et.*

65 quo pacto Principe ipſo in quaſitione propoſita ſenten- tiam dicente ſiles omnis controverſia, nobiſque ſola petita eſt obſequii gloria, uti ex Tercentio dicit *Rota noſtra in Florentina retratſus Caſtoli 24. Decembris 1712. §. Uno verbo coram Domino meo Audit. Fuen- ſen. & de eodem Senſentium Magno Duce noſtro in Florentina Commenda de Contris 13. Septembris 1715. §. Reſis ſiquidem coram Domino meo Audit. Bonifino Sen. & me uno eſt iudicium in eadem caſu 29. Julii 1718. num. 13. coram hoc. nom. Audit. Biſſatio, Eg- mer vi Aſſeſſor Montis Pietatis in Florentina Pecuniaria 12. Maji 1727. §. Neque hæc verſetur, & con- ſuetudinem Principi noſtram, & qua ipſe uſus eſt legem ipſam ſuperare, cui derogare valet, notat in hac noſtra præſentia limenſuſ materia Ardicenſ. apud Goh. poſt conſultat. 68. num. 9. & 14. tom. 2.*

Ergo ſicque exequitur huiusmodi gratiarum, in quoniam deſcit Supremis Magiſtratus, ſi reſcriptum obtemperat per ſilios Domini Equitis Nicolai Ridolſi ad- iecta limitatione ad bona paterna exequitur eſt eandem ſervans æqualitatem, quam omnibus uſus ſervaverat, cum huiusmodi conſueſtiones hæc habentes con- ditionem ordinariam, factæque eſt tanquam illis taci- ta, & naturalis, uſi patet ex phraſi, que in infor- mationibus uſque ad Anno 1623. jam invaluerat teſta- 68 te Laurentio Uſimbardi tunc Reformationis Audiſore ad preces ſiliorum Panzanini de Panzaninis *le grazie ſi ſacce in ſimili caſi ſi ſon ſempre iſteſſe, et. e per i medefimi beni, per i quali fu eſtatuato il Padre* in eandem formula paſſim ſacceſſivis temporibus adhibita.

Privilegium vero, quancumque amplius non referen- dum eſt ad ea, que non ſolent concedi, contra con- ſueſtudinem Principis, contra uſum regionis, quaſi il- 69 la duo poſſituna videntur, etiam in ejus intelligencia at- tendenda, de quibus Joſeph. in l. ſi ſervus plarium 30. §. final. ff. de legat. 1. *ante omnia uſus patris familias conſervando, deinde regionis, in qua verſatus eſt ex- quirenda*, itaque poſita inveſtrata conſueſtione quon- dam particularis eſpreſſio ad ejus derogationem videntur neceſſaria, juxta alia verba Text. in l. ſi quis in princip. 22. ff. de legat. 3. *ſed hoc ſtatuam habebit, ſi ſpeciatim dixerit prius valentis ſe pœmiſſiſſe*

70 *& ſimiliſſe ut legatarius plura legata accipiat*, eſpro- git *Lex. alleg. Fifeſal. 11. num. 9. in iſt. in qua ſem- per in Eſpagnia ex omnium Senatum decretis cam- in corporationem prædicta privilegia obtineant, ut ge- neralis exceptio à ſolutione Gabelarum ſolum proce- dat in venientibus rerum, qua ex proprio patrimonio, & cultura procedentes, non verò quando ex negocia- tione contractus fuerint, & miniſtri ſunt mutanda, & qua interpretationem coram habuerunt*, & num. 10. & 12. *Racc. ſeſtan. cap. 71. num. 28. & cap. 189.*

num. 21. *Copparell. reſolut. Fifeſal. 18. num. 19. Cap- blanc, de eſſe. Rom. pragmat. 8. cap. 63. num. 13. Cabell. ad Bull. ben. Regimini. cap. 2. num. 13. Sord. decif. 129. num. 19. in fine Franc. dec. 509. num. 2. ibi- que De Lac. num. 1.*

Propterea attendende potius viſe non ſunt ſenten- tiae, que ad relationem Aſſeſſorum Decimarum Cu- rini, & Fariſioſe adducebantur prolatae, nempe, de 71 Anno 1647. in caſu Laceradeſi, de Anno 1671. in caſu Marcellis de Anno 1676. in caſu Quararſi, & de Anno 1677. in caſu Freſtabaldi, & de An- no 1682. in caſu Nardi, firmantes pro bonis à Fi- liis poſt mortem Patris acquiſitis immunitatem con- cipientes.

Quandoquidem omiſſo particulari examine cujuſlibet caſus in ſuis propriis circumſtantiis, omnes in ea pa- tes, & æquales ſunt, quod cum Magiſtratus Supremus exemptionem in unoquoque reſtrinxerat ad bona pater- na, pronunciantur talia decreta irrita, & nulla, tan- quam immunitaria, & alienantia quod Principes manda- verat, quando è converſo hæc potius, quam limitatio contraria, etas modificatio conſona menti Principis, & 72 ex ejus tacita voluntate proveniens, tanquam non aliter indulgere conſueſi. Aliaque ejuſdem ſuprema con- ſueſtudo in nulla ex dictis relationibus legiſur conſide- rata, quæ modo antiquis & volutis gratiſi longo ordine probabatur, & tunc quoque deducta poterat, cum non multum remoto tempore à reſcriptis, ſuper quibus di- cte ſentenſiae emanarunt teſtatur fuerit Auditor Reformationis Alexander Viſionius in informatione pre- cum Jacobi, & Featrur de Paolis de Anno 1643. *ne mai ſi verde concedere, che ſi eſtenda ai beni acqui- ſati dei figli*, & per conſequens huiusmodi relationes,

vel principales fundamentum non examinaſſent, vel procedentes cum erroneo dictæ auſtentiſi ſuppoſito non erant trahende ad conſequentiæ L. quod vero 73 contra rationem ff. de leg. 1. ita, *quod vero contra ra- tionem juris receptum eſt, non eſt præſumendum ad conſequentiæ*, Baldetti. ad Roman. conſ. 70. num. 59. Saminiſi. contrav. 14. numer. 154. *Ret. cor. Bich. dec. 162. num. 23. cor. Ottob. decif. 224. in fine, & de- cif. 263. num. 9. & cor. Eminentiſſi. Falcenſi. tom. 2. lib. 19. de ſurepatronat. & Capiti. decif. 4. num. 8. & decif. 5. num. 6.*

Ultimo tandem eam reſcripta in triplici diverſo ſta- to ſolent conſiderari in lingua Principis, à qua pen- 74 det gratia, in ſcriptura, in qua conſiſtit teſtimonium, in executione, ex qua habemus commoditatem, uti ex Baldo ſeint adverbis *Borelli. libr. 2. de Maſtratu. Edict. cap. 10.* quod Principem jam parit qualis fue- rit ejus regalis ſenſus, quoad ſcripturam jam proba- vimus, ſimilia reſcripta ſemper cum dicta reſtrictio- ne fuiſſe inteſſeſta, quoad executionem ipſinet ſili Domini Equitis Nicolai Ridolſi decimarum perſolvunt reſpectu honorum acquisitionum poſt obitum Patris ab Anno 1661. uſque ad annum 1727. quin unquam auſi fuerint reclamare, & talis omniſi ſuſſeſationem re- nuere in ea pacifice continuantes ad iſtaſa errorum Civium, unde his replicata ſolutionibus, & frequen- 76 tiſſis actibus etiam ipſi conſtarebant ad corroborandam, & firmandam conſueſtudinem ſuper expendam, ejus- que facti ſunt partes, quomodocumque in hac noſtra exemptionis ſpecie ponderant individualiter *Perron. apud Capen. riar. diſſeſp. 308. ff. 7. §. 8. & Agg. de arar. tom. 2. §. 7. de immuni. quaſſi. 9. num. 5. in fine.*

Præterea procedendo cum generandiſſis regulis indubi- ti, ea eſt noxiſſima, quod illud non præſumatur, ſed ad allegante ſic plene, perfectè, & concludenter pro- bandum, itam ad effectum errandi reſtimationem ſola poſſibilitas, & verumtamen ſufficiat, quod aliquo modo debetum ſuſſiſſeſſe valuerit ad notam per D.D. in l. cum de indebitis ff. de probat. cap. fin. de ſolutio- 77 nibus, & in prædictis terminis repetitionis Collectæ Dacii, Gabellæ, ſimiliter De Lac. de regalib. diſſe. 68. num. 9. agens de noſtra Decima. *ben. nom. Aud. Urcel. in relatione ſacta Officialibus Decimarum in caſu R.R. Patrum 5. Spiritus 13. Maji 1692. §. Le ragione quanto al decimo*, & generaliter *Rota Florent. coram red. Urcel. decif. 10. num. 24.* cum aliis teſtibus per me dec. Florent. 33. num. 20. & ſeqq. & me quoque vocante in Florentina interrogio ſeu Pecuniaria 18. Ade- 18. Ade-

18. Augusti 1719. §. Præterea, coram Domino meo Audire Pater.

Non relevante, quod hoc procedat in debito votatorio, & spontaneo, non in solutione coacta, & necessaria, qualis est dicantur, vel que coacta sit, vel ad quam quis cogi possit ex lare traditis per Altimar. de nullum. tom. 3. rubr. 1. quæst. 6. fol. 2. num. 64. Rota Florent. in Florentina repetitione indebiti 4. Septembris 1693. n. 60. & seqq. coram Belluio.

Quoniam quidam sit de rigorosis Publicanis, & duris exactoribus, ad quorum iudicium competenter adpositus Prætor edictum de Publicanis, & Prædialibus, quibus quod solutum, est, coactè solum semper conscribi potest, uti persequitur Card. de Luc. de Regalis. d. dist. 68. n. 10. in casu nostro ipsius Fratres de Ridolfis decreto Supremi Magistratus exemptionem ad bona paterna limitanti sponte acquiescere, ejus exemptionem postea penitus coram Officialibus Decimarum, & continuantes in tot reiteratis solutionibus, quæ super enumeratis effluerunt anni absque ulla, vel minima profectione, vel reclamazione, quæ tamen facillima erat sub Clementissimo Principe, & quicquid ejus Ministris, sicut ad comprobandum solutionem spontaneam gravissimos ponderatos Leparelli, rescripti. fiscal. 120. ex n. 8. & seqq. et in puncto nonne Decimar. Rota Florent. coram Ursini. decis. 49. n. 11. 12. & 13.

Superfluum tamen videtur immorari super requiritis necessariis ad repetitionem indebiti, cum undique ex deductis deficiat tale suppositum, gratiosumque Rescriptum extendi non valeat ad bona per ipsos Fratres acquisita post genitoris mortem ex fundamētis hac usque relatis, & signanter quia gratis, licet generalis, trabenda non sit ultra solum, quoties contrarium specificè non exprimitur, ut probavimus variis censuris auctoritatibus in 2. artic. n. 69. quibus addo plenè confirmantem Cressi. de Faldura. part. 2. observ. 26. ex n. 30. ad finem. Fajard. allegat. Fiscal. 7. n. 10. versu. alia quæ Privilegia de Maria. ad Reverser. dec. 38. num. 6. & 7.

Quamquam supposita hac voluntaria per sexaginta annos Decimarum solutione alia ad evitandam restitutionem adducerentur subalternè, & ad abundantiam ex Urred. dista decis. 49. ex n. 14. & seqq. ad finem, cui consentiant in terminis Patris immensis continuant in sustentatione onerum per triginta, vel quadraginta annos tradita per Adden. ad Sanfelice. dec. 391. n. 7. in fin. ubi n. nisi solutio esset continuata per n. tria. Averum. n. Romagosa. ad Canciel. ad Statut. Engubini. lib. 1. rubric. 63. num. 24. ubi n. nisi solutio fuerit per legitimam spatium continuata per totos Text. in cap. accedentibus, cap. de Terra de Privilegiis, cum aliis per Agor. de arar. tom. 1. §. 2. de immuni. fiscal. in quibus insistere non oportuit.

Concludendo igitur, cum generalis consuetudo Principis non sine restrictione ad bona paterna obsecundare soliti expositum votis, cum specialia observantia intelligenda juxta hanc sententiam generalia rescripsit, etiam denique factum ipsum Dominorum de Ridolfis fuissent, quod declarare indebita tanto tempore absque ulla questione perfoluta, nil aliud importare poterat, quam novitatem publice rei periculosam, & Principis Erario prejudicalem suspicando etiam uberem materiam litigandi aliis, qui paria rescripsit obtinebant, ideo à solito unanimiter recedendum non duximus, & ita reutilibus sequentes monitum de quo Parrici. de Republica. apud Gonzalez. in cap. consuetudinis 9. de consuetud. lib. C. ubi n. Civitatis Statum diligenter, contrarium eo nihil militatur, nil agitur quod alienum, nonneque sit, sed eam viam ire peragat, quam moxeris instituerunt, quæque alienum vestigiis atria fuit, nonneque enim verum studium semper Republicam labesset foret, & in materia onerum, & collectarum spectandum primo, & ante omnia alia antiquum usus per Text. in l. missi Opiniones. ubi n. Consuetudine servata reponitur ubi scribentes Cod. de Exalt. Tribus. lib. 10. l. final. §. Sed & que ubi n. ex lege Civitatis sue, vel more n. ff. de Auctor. & bonor. uadon. Regl. lib. 2. observ. 52. numer. 18. & seqq. Episcop. Rota. cap. 85. n. 1. 2. 3. & 4. & num. 16. & 17. Peron. apud Capon. discept. foren. c. 308. in fin. Balmased. de Casarez. de Commercio. l. com. 11.

de Colletti. quæst. 48. n. 5. in fine Cabell. ad Bull. ben. Regimin. cap. 50. num. 252. Klock. de Contrah. cap. 2. num. 96. ubi plurimum & cap. 5. n. 110. & 115. Piv. dec. 255. num. 27. & seqq.

Et ita Utroque Parte acriter Informante, &c

Jacobus de Comitibus Affesor, & Relator.
Joseph Maria de Casarez Rota Auditor.
Jo. Benaventura Neri Rota Auditor.

ARGUMENTUM.

An Mercator, qui fecit punctum suo Negotio, dici debeat decoctus, & quando.

Conditor Chyrogapharius, qui prævenit in exequendo, aut lequellando præterit debet ceteris omnibus creditoribus Chyrogaphariis.

Declara, & limita hanc materiam in pluribus casibus, de quibus in præfati Discursu.

An Creditor Chyrogapharius, qui prius obtinuit Sententiam condemnatoriam contra suum debitorem acquirat prælationem ad exclusionem aliorum Creditorum.

Creditor de jure novissimo non potest mitti in possessionem omnium bonorum sui debitoris, sed pro mensura tantum sui crediti, & ideo illius immisio in possessionem ubi tantum prodest, & non aliis Creditoribus.

Et melius Creditor in possessionem acquirat super rebus, in quibus missus fuit, ius reale, nempe hypothecam, vel pignus Prætorium, & propterea super eis præferri debet omnibus aliis creditoribus, tum Chyrogaphariis, tum hypothecariis posterioribus.

S U M M A R I U M.

1. Sequestrum non tribuit Creditori chyrogaphario aliquam prælationem super re sequestrata, quando de tempore facti sequestri debitor jam fecerat negotio suo punctum redolens speciem decoctum. Secus si punctum factum fuerit non ab impotentem solvendi, sed ab earentem tantum pecunie prompta. ibid. & num. 2.

2. Decoctus non dicitur ille, qui fecit negotio suo punctum ab earentem prompta pecunia, sed qui fuit impotens ad satisfaciendum sui Creditori.

3. Inter Creditores chyrogapharios nulla datur prælatio, sed omnes pares sunt.

4. Creditor, qui fuit præ ceteris vigilans, aliis præferatur.

5. Vigilantia ad hanc effusum non est consideranda in Creditoribus, qui prius creditum in iudicio, vel extra petierit.

Negat in Creditoribus, qui prius Sententiam obtinuerunt. ibid.

Sed in eo, qui prius rem judicatum executanti mandaverit n. 6. ac n. 26. cum seqq.

Sive in eo, qui vigore instrumenti quærentiæ, aut huiusmodi executionem prius tentaverit numer. 7.

Et quandoque in eo, qui prius tantum sententiam obtinuerit numer. 10.

6. Paria in jure sunt executionem fieri in vim rei iudicatis, ac vigore instrumenti habentis paratam executionem.

7. Creditor, qui prius satisfactum in bonis debitoris obtinuit, non tenetur aliis Creditoribus pecunias exallas vel bona habita in solutum, communicare.

11. Sequestrum non videtur posse tribuere prælationem Creditori sequestranti.

Et de rationibus n. 12. & seqq.

Contrarium firmatur n. 15. & seqq.

13. Sequestrum est merum iudicii preparatorium, ideoque nullam potest producere præventionis effectum.

14. Sequestrum factum ad instantiam unius Creditoris prodest omnibus aliis Creditoribus.

- 16 *Missa antea Creditore in possessionem prodessit alii, licet non immisso.*
Et de ratione num. 17.
Contrarium num. 19.
- 18 *Creditor de Jure nullifimus. Anb. non potest miseri in possessionem bonorum debitoris, nisi ad mensuram tantum sui crediti.*
Idemque hodie editi missio non prodessit nisi ipsius Creditori immisso num. 19.
- 20 *Creditor missus in possessionem bonorum debitoris acquirit in istis bonis jus reale, seu hypothecam vel pignus prout tenet.*
Et sic talis Creditor immisus in dictis bonis preferatur alio Creditorebus cum chirographariis, tum hypothecariis posterioribus num. 21. 22.
Reprobatur contrarium commentis, num. 23.
- 24 *Creditor ex sequestrato nullum acquirit in bonis suo reale seu pignus, vel hypothecam in bonis sequestratis.*
Limita in casu consuetudinis, vel statuti contrarium differentis, num. 25.
- 26 *Creditor chirographarius qui prius executionem tentavit, vel sequestratus bona sui debitoris acquirit prelationem super alio Creditore chirographario, & num. 34.*
Et de rationibus num. 27. 29. 30. 31.
Amplius ut num. 32.
- 27 *Limita in pluribus casibus de quibus sub num. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 44.*
- 28 *Sequestratus est una species executionum.*
- 29 *Ab executione necesse debet iudicium inchoari.*
- 30 *Ratio ubi eadem est eadem debet locum habere iuris dispositio.*
- 30 *Creditoris interdictum a suo debitoris fugitione aliquis res seu pecunia, acquirat super eis prelationem ad satisfactionem aliorum Creditorum.*
Sicut respectu Creditorem hypothecarium, numer. 32.
- Debetur tamen a Creditorebus hypothecariis ali-quod premium alteri Creditori posteriori, qui res, ac pecunia a fugitivo debitoris intercepti.* num. 33.
- Et quales sit hoc premium. ibid.*
Explicatur Dilectis contrariis, & nostro diss. 130. num. 32.
- 40 *Creditor minor Negotiorum satisfactis, licet sequestraverit merces Negotii, non preferatur super meritis sequestratis alio Creditorebus ejusdem Negotii.*
Declara & limita ut num. 43.

Libertatem Sequestri.

Martis 29. Aprilis 1732.

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CXCL.

Agnoscentes DD. David, & Boetian sibi prom-
pam deferre modum satisfaciendi in pecunia suis
Creditorebus ab eorum Negotio interquieverunt, nem-
pe ut vulgo à Mercatoribus dicitur *fuere puto*, non
propter insufficienciam eorum Patrimonii, sed ob de-
fectum tantum prompte pecunie, nec non successivè
prævia extrajudiciali justificatione status eorum Nego-
tii per liberos, ac bñficia exhibita scilicet cum longema-
jori parte Creditorem, quinimo cum fere omnibus de
annali dilatazione ad solvendum, procegnibili ad aliud
tempus si opus fuisset, converterent, ac etiam de dis-
tributione pecuniarum, quæ interim de die in diem
in Capsum à retractu effectuum, vel exactionibus de-
bitorum introirent, inter Creditores, ad eam nempe
respectu eorum Crediti faciendam.

Dum hæc inter DD. David, & Boetian, nec
non suos Creditores agebantur, quinimo in ipso li-
mine concludenda prædicta conventionis D. Marchio
de Sylva alter ex eorum Creditorebus pro petitis 1600.
mandatam procuratæ Calerio misit, ut totidem peria
sequestrarentur penes D. Nicolaum Mariam Bonum
in majores summas detinendum: eorum Dominiorem Da-
vid, & Boetian, prout per D. Correspondentem,

de Procuratorem ejusdem Domini Marchionis de Syl-
va, post tamen conclusam dictam concordiam excep-
tum fuit, cujus sequestri causa ille petendæ sibi de
jore acquisitam fuisse prelationem super dictis petitis
1600. sequestratis ad exclusionem ceterorum Creditore-
rum Chirographariorum.

Super quo Juris articulo, quamvis hæctenus eorum
Me un Judge Appellationis à sententia D. Gubernat-
oris Liburni inter Partes disputatum cum supposito, 1
quod Pandam à dictis DD. David, & Boetian in
Negotio suo factum non intelligatur per speciem de-
fectionis prodesset ab insufficiencia patrimonii pro fa-
tisfactione omnino faciem Creditorem, ob quam de
cetero subita concedenda formandas esset universalis
concursum, quo nique casu non lazarat hæc ques-
tio, cum indubitatum sit in Jure, quod prævenienti
in sequestrando nulla acquiratur prelatio, ut in ter-
minis advertit *Ansald. de commerc. diss. 11. num. 16.*
de Non diss. 130. num. 6. *ead. tractat.* Sed ob exen-
tium tantum prompte pecunie, & sic in terminis quod
dicti Debitoris dici non valeret decochi, cum deco-
tus illi in jure non habetur, qui potest solvere, sed
qui ob inopiam, vel insufficienciam Bonorum non est
solvendo, & mole Creditorem cessat, lazarat, vel sui-
git, ut egregie declarat *Saraceni. de Decollis. part. 1.*
C. 2. *utrobique sub num. 2. & part. 2. numer. 4. Secus.*
de commerc. & camb. 5. 2. *gliff. 5. num. 173. §. Sed in*
hoc falli specie. Rati. de Decollis Mercator. nor. 1.
num. 1. 2. & 3. *Ansald. de commerc. diss. 5. num. 18.*
& *diss. 11. num. 16. 17. & Nos in Cambijsa Instru-
cap. 2. num. 38. Super quo, inquam, Juris articulo*
quamvis cum hoc supposito disputat, censui nihilomi-
nus nullam fuisse dicto D. Marchioni ex prædicto
sequestro prelationem acquisitam, non quia sequestrum
eum regulariter non tribuit, sed quia illud urgen-
tibus ceteris Creditorebus pro satisfactioe suorum Cre-
ditorum in nihil prævenienti in sequestratione potest
suffragari. Utque verò Decisio hæc nostra bene fun-
data compellatur, materiam hæc aliquo involutum
à suis veris Juris principijs Mihi repetere oportuit, ut
infra apparebit.

Ea quippe, quæ commemorat traditur Juris conclu-
sio, quod nempe inter simplices Chirographarios Cre-
ditores nulla detur prelatio, ita ut unaliquique nulla
temporis innox esse habita ratione, pro rata portione ad
bona debitoris communis concurrere, admittique debeat
L. cum ibi 10. L. 12. §. 2. *qui parat, in pignus hab.*
L. Procuratoris §. Si plures de tribus. *altium. Perri.*
dec. *Lafian. 16. num. 1. Strach. de decollis. part. ultim.*
num. 10. *Berlich. censur. præf. part. 1. censur. 71. nu-*
mer. 1. last Rodriguez. de censur. credit. part. 2. artic.
3. num. 2. 3. Ansald. de commerc. diss. 90. numer. 15.
Eat. Roman. in Admiss. ad Card. de Loc. de credit.
decif. 40. numer. 7. ac alii penes innumeris, qui alle-
gari possunt, committunt quoque limitant in Cre-
ditore, qui præ ceteris suis vigilans, nam iste per 4
sua vigilantia, vel solertia omnibus aliis est preferen-
das, ut sunt aperti textus, quos in diss. 120. num.
13. 14. allegavi; Hæc tamen vigilantia non est con-
sideranda in eo Creditore, qui prius creditum suum
in Judicio, vel extra eadem debitorum petiere, aut 6
condemnationem sententiam obtinuerit, sed in Cre-
ditore, qui prius executioni rem judicatum mandave-
rit, vel sententiam condemnationis aliquo modo ex-
ecutioni mandata suscepit, ut per terminum expressum in L.
in Judicio. 61. & ibi Gliff. de Decollis §. de re judic.
last, doctore docent P. Molin. de Jussu. & jor. diss.
336. num. 43. Atq. de privileg. credit. in præfat. ad
regul. 4. num. 27. cum plurib. seq. usque ad numer. 34.
& in præfat. ad regul. 5. num. 3. Rodriguez. de censur.
credit. part. 2. art. 3. num. 10. 11. Perri. decif. La-
fi. 16. n. 2. §. 4. 5. Sant. à Atri. in tractat. de indu-
dictis. q. 22. n. 6. & Nos supra in diss. 120. m.
vel in credito, qui prius vigore instrumenti qua-
rantiam, vel in forma Camere, aut hospitalitatis ha-
bens paratam executionem, aliquam contra debito-
rem executionem amoverit, ut punctum notat *Tar-*
dus. de præven. part. 1. cap. 32. num. 24. Cum par-
tiam sint in jure executionis boni vigore rei judicæ, vel
vigore Instrumetis habentis paratam executionem, ut
egregie observant Rodriguez. de censur. credit. part.
2. artic. 8. numer. 110. Atrian. de pignoris lib. 1.

quod.

- quæst. 22. num. 21. & seq. Berlich. præll. conclus. part. 1. conclus. 68. num. 7. Carpov. de Jurisprud. Farenf. part. 1. confis. 28. definit. 137. per tot. Bruneman. in L. cum apud veteres in fine Cod. de bonis auctor. Jud. possid. Thufc. conclus. lit. A. conclus. 382. num. 7. Eoque magis ille Creditor ad hanc effectum vigilans reputatur, qui prius solvitionem in bonis debitoris consequutus fuerit, quæpote istæ nulli alio Creditori pecunias pro credito suo exactas, vel res, aut bona in solvitionem obtenta communicare teneat, ut aperit dispositum textus in L. Qui autem 6. & Sciendum. L. Ais Pretor 10. L. Papillas 24. ff. que in fraudem Credit. L. si van expediat 6. & Si Papillas ff. de bonis auct. Jud. possid. Hartman. Piffur. libr. 3. quæst. 20. numer. primo & seq. 126. Berlich. præll. conclus. part. 1. conclus. 71. numer. 7. cum plurib. seq. Rodriguez. de censur. credit. part. 2. articulo 3. numer. 10. 11. Perreir. de dec. 16. num. 1. Anst. de privileg. credit. in præf. ad regul. 5. num. 3. verif. Præterea circa Adulm. de Justit. & Jur. disp. 536. num. 43. & per tot. & Nos de 120. num.
- 10 Quamvis mox dixerim nullatenus esse in Juratendum vigilantiam Creditoris, qui prius sententiam obtinuerit adversus debitorem ad effectum, ut ille censuris præfatis debeat, vellem, ut intelligis me loquutum fuisse de creditore, qui obtinisset aliquam sententiam condemnatoriam in genere, & in solidum erga debitorem (suum pro eo toto, quod sibi debetur, secus autem dicendum esset de Creditore, qui obtinisset condemnationem sui debitoris non in solidum, sed respectu tantum bonorum, quæ debitor possidet, nempe ad mensuram, & quantitatem bonorum sui debitoris, ut in actione noxali, vel tributaria, sive de peculio, aut usufructu, nam ille creditor, utpote magis vigilans in obtinenda ante alios sententia prædicta, tunc præponendus esset cæteris aliis creditoribus postea comparantibus per consequentia eorum quoque solvitionem in inter bonis communis debitoris, ut per textum in L. dicitur cap. 19. & in Gloss. in verb. occupantis ff. de re judic. L. si quis a multis 24. ff. de Novat. aliam. L. si ante 11. ff. de petal. & Gloss. in dicta. L. in judicari 61. verb. non prius ff. de re judic. egregie tradunt Perreir. de dec. Lujit. 16. num. 2. cum seq. & fere per tot. Sabell. a Jecis de ludec. debitor. quæst. 22. num. 6. 7. & Anst. de privileg. credit. in præf. ad regul. 4. in nov. 27. nique ad 34.
- 11 Et hæc de plano procedunt; difficilius tamen videtur illa quæstio, an simplex chyrographarius creditor, qui prius sequestrare fecit pecunias, vel res, aut merces sui debitoris pro asscuracione sui crediti, utpote magis vigilans omnibus aliis Creditoribus chyrographariis in rebus sequestratis præponendus sit; Primo enim intuitu videtur negativè respondendum, quia leges omnes concedentes prælationem ei, qui prior fuit in executione, loquuntur de executione intentata in vim rei judicæ, vel in vim instrumenti guarantee, aut in totam Camera, vel usufructu habentis similiter paratam executionem, prius res judicata, proptereaque locum vindicare non valent in tali sequestro obsecro ad effectum tantum asscurandæ creditorem, quia tale sequestrum dici non potest nisi impropria executio, ut punctum notat Tondus. de prevent. part. 1. cap. 32. num. 24. & Anst. de Commere. disp. 11. numer. 13. Coler. de præf. extor. part. 4. cap. 11. num. 83. Richard. Instit. lib. 4. tit. 6. de aliam. & Quædam aliamus 20. artic. 5. num. 83. tum quia, cum illud sit merum preparatorium suus summa super eo, quod posita in Judicio per sequestrantem deducendum erit, nullum per consequens effectum preventivum producere valet Tondus. de prevent. loc. citat. Sabell. verbo sequestrum num. 7. verif. quædam sequestrum, & in præf. erim. verb. sequestrum num. 5. Imo quod sequestrum factum ad instantiam unius Creditoris alius quoque prodesset voluerunt Cæpy. Extr. dec. 128. nu. 43. Tondus. allegat. 88. nu. 15. 16. cum aliis allegatis ab Altimar. ad Revit. dec. 91. verif. observat. secundo.
- 12 Sed prædictum non obstantibus nili contraria placuit sententia, nam prædicti Doctores omnes (omissis Baliquen. Cæsar. Sagad. citatis ab Anst. disp. 11. num. 13. de Commere. loquentibus in terminis à nostra questione penitus alienis, nempe Creditoris sequestrantis concurrentis super re sequestrata cum prioribus Cæfaret. de Commere. Tom. II.

ditoribus hypothecam habentibus, in quorum præjudicium certum est non posse ex sequestro acquiri sequestrantis aliquam prælationem per textum in l. Creditor ff. qui potior. in pign. hab.) Nam, inquam, prædicti Doctores omnes in contrarium supra laudati pro exclusione prælationis in sequestrante non ex alio suum dictum comprobant, nisi ex argumento L. cum una 12. ff. de bonis auct. Judic. possid. & Lege cum apud veteres 10. C. eod. per quas Leges sancitum est, quod primus Judicis Decretum, quo missus fuit unus ex Creditoribus in possessionem bonorum debitoris, omnibus etiam aliis prodesset debeat, licet isti hanc missionem in possessionem non perierint, tum quia præsumendum sit, quod Juxta in decernenda hac missione in possessionem bonorum debitoris habuerit intentionem prospiciendi non solum Creditori eam petenti, sed aliis etiam non petentibus, ut colligitur ex dicta L. cum una, tum etiam ob legis providentiam, quæ pro æquitate voluit ita disponere, ut omnes Creditores, qui fuit inter eos condicione pates, ut chyrographariis, hujus missionis, quamvis ad instantiam alicuius creditoris per Judicem decreta, participes esse debeant, ut clare habetur ex altera L. Cum apud veteres C. de bonis auct. Judic. possid.

Verum cum hæc omnia stare debeant, strenuo Jure novissimo Novellarum Constitutionum Imperatoris Justiniani, ut patet ex Arch. & qui jurat. Cod. de bonis auct. Judic. possid. delinquo ex collat. 5. Novell. 53. titul. de exhib. reit 5. Si vero semel, per quam Novellam non amplius permittitur Judici, vel Praetori usus ex Creditoribus immitti in possessionem omnium bonorum debitoris, sed per mensuram tantum quantitas ei debeat, ut advertentiam Gloss. in dict. L. cum una verb. ex Creditoribus in fin. ff. de bonis auct. Judic. possid. ad Bruneman. in L. 1. ff. qui bus ex caus. in possid. eorum, & in d. Arch. & qui jurat. C. de bonis auct. Judic. possid. Christin. de dec. Bels. sic. volum. 4. in Cod. libr. 7. de dec. 126. num. 4. Adulm. de pignor. libr. 1. quæst. 21. num. 1. Ideo nullatenus adduci possunt per quæstione prædictis questionibus prædictæ Digestorum, & Codicis functiones in d. L. cum una, & L. cum apud veteres, neque illarum rationes, ratio enim sive illa præsumptæ intentionis in Judice juvandi, seu consensu omnibus creditoribus per missionem unius in possessionem omnium bonorum debitoris, sive altera acquiraris à Lege consideratæ probationis omnium Creditorum rectè nunc procedebat, cum unus Creditor mitteretur in possessionem omnium bonorum debitoris, nam alias quippe visum fuisset non Jure Judicem procedisse, si mittere unum Creditorem in possessionem omnium bonorum debitoris, non intendisset omnibus Creditoribus prospicere, aut saltem æquari legem dedisse; quæ rationes hodie, cum immutatum sit Jus antiquum Digestorum, & Codicis per dictam Novellam 53. penitus cessant, quia si hodie non mittitur creditor in possessionem bonorum sui debitoris, nisi per mensuram sui crediti, non potest amplius præsumi in Jure intentio consulendi etiam aliis creditoribus, neque amplius acquies id fundere valet, imò nunc vertetur in iniquitatem, quod antiquitus æquum reputatum fuit, & quidem Jure ac merito, nam creditor, qui missus esset in possessionem bonorum ad mensuram tantum sui crediti, si adhuc lenitate missionis in possessionem eorum modo gaudere possent emnes alii credentes impolitum comprehens, deberet isti bona ad mensuram tantum sui crediti capta communicare, & sic non obstante ejus vigilantia, & solertia adhibita pro asscurando toto suo credito quod minimum pro eo per contritum haberet, cum alias si fuisset ei penitus sum, ut antiquitus de Jure Digestorum, ac Codicis in possessionem omnium bonorum sui debitoris immittitur tantum mobilia, quam immobilia, ac etiam nominum debitorum, ac aliorum quorumcumque bonorum, ut explicat textus in L. 1. C. de Prætorio pignor. vel nullam, vel saltem eo minorem jacturam passus fuisset, præcipit attento cumulo fructuum, quos ex bonis omnibus debitoris intertem perciperet. Quamobrem omnes isti Doctores advenientes ad hanc Juri veteris immutationem, atque ex novo constitutionum, seu Novellarum Jure à contrario sensu arguentes rectius senserunt missionem in possessionem bonorum ex

primo decreto iudicis obtentam ab uno ex creditoribus ad mensuram tantum quantitatis sibi debite, ei tantum, & non aliis creditoribus prodelle, ut post Gloss. in dila. L. cum apud veteres verbo commodatis C. de bonis auct. Jud. possid. & ibi expresse Caltrif. num. 2. vers. Item procedit, quem sequuntur Gregor. Lopez ad L. Hispaniarum partit. 5. tituli. 15. Leg. 9. gloss. 1. vers. entrega Bartol. in dila. L. cum una ff. de bonis auct. Judic. possid. & in L. si & Vir. ff. qui possit. in pignus. hab. Negaus. de pignus. part. 3. membr. 2. num. 10. versu. Tertio restringit. Aterlin. de pignus. libr. 1. quæst. 23. num. 16. nec non eleganter Almerenc. ad statut. Bonen. rubr. de vocand. in par. & non venient. 9. Ubi autem verb. debitorum quem sequitur Possid. de sub. hyst. infest. 19. num. 20.

Ex quavis ex his clatè vincitur, quod in præfata, attento Jure novissimo dicti Authentici diciampli non valeat, quod immisso unius creditoris in possessionem bonorum debitoris pro mensura tantum sui crediti proferat etiam aliis creditoribus non immisissis, sed ei dumtaxat, qui hujusmodi immisionem obtinuit, & sic hodie cesset argumentum, quod alias poterat deduci ex d. L. Cum una, & L. cum apud veteres ad probandum quod sequestrum factum ad instantiam unius creditoris aliis etiam prodelle debeat; Attamen, ut verum fatear, nequidem ex eodem novissimo Jure Authentici trahi potest alterum argumentum ad probandum nostrum assumptum, quod nempe sequestrum aliis non proferat, nisi ei pro quo emanatum fuit, & est ratio, quia cum per missionem in possessionem, quavis restrictam ad quantitatem sui crediti, acquirat Creditor chyrographarius immisissus sui reale, nempe hypothecam, seu pignus prætorium super bonis, in quibus fuit immisissus per Text. in L. 2. C. de Prætor. Pignus. & ibi scribentes præfatis Brunsmen. Negaus. de pignus. part. 3. in princip. versu. Tertium pignus est. Adinger. observat. centur. 1. observat. 28. Christin. de Belgic. lib. 4. in Cod. lib. 8. tit. 22. decis. 164. num. 3. Aterenc. de donat. Reg. part. 3. cap. 38. n. 50. & 51. versu. acquirat tamen Cuius de re integ. distinct. 15. numer. 2. 3. 13. 14. & laud. Aterlin. de pignus. libr. 1. quæst. 11. num. 43. & quæst. 17. num. 1. & seg. & num. 10. 11. 12. Rot. Roman. coram Duran. dec. 364. num. 6. & num. 8. & num. 34. Gail. de credit. capit. 4. quæst. 3. Ridolphin. præf. part. 1. cap. 15. num. 75. 80. Propterea non est mirum quod

12 Creditor immisissus in bonis debitoris ad mensuram tantum sui crediti præferri debeat ceteris aliis creditoribus chyrographariis, verum etiam aliis, qui post dictam immisionem hypothecam acquirerunt ob regulam Juris qui prior in tempore potior in Jure, & non minus procedere debet in hac hypotheca, seu pignore prætorio, quam in ceteris aliis hypothecis conventionalibus, ut mirum in modum communiter tradunt Negaus. de pignus. part. 3. membr. 2. num. 25. Brunsmen. in L. cum una 12. num. 4. ff. de reb. Auct. Judic. possid. Aterlin. de priusq. credit. in præf. ad regul. 3. numer. 87. 88. & in ipsa regul. 3. ampliat. 37. numer. 87. Gail. observat. libr. 2. observat. 25. num. 3. versu. nec interest P. Aterlin. de Just. & Jur. dispus. 528. numer. 3. Christin. decis. Belgic. volum. 4. in Cod. lib. 8. tit. 22. dec. 164. num. 6. 9. 11. Rodriguez de censur. Credit. part. 2. art. 1. num. 94. 95. cum pluribus ab eo citatis Duran. decis. 364. n. 11. & in terminis Aterlini hanc immisionem præfatis similis docent Berlich. dec. 24. per tot. & in præf. conclus. part. 1. conclus. 69. num. 1. & seg. ac n. 10. versu. Quoniam illi omnes Zanger. de excep. part. 2. cap. 1. num. 328. Celer. de process. execut. part. 1. cap. 3. num. 188. cum seg. Manic. de tacit. lib. 11. tit. 22. numer. 22. Pasieg. de Salvatio. infest. 3. cap. 2. numer. 497. Carpent. de Jurisprud. Forens. part. 1. Constit. 39. de finit. 1. & dignis. 43. licet non desint aliqui, qui coincident, vel se non examinata temperant ex missionem

13 ne in possessionem bonorum debitoris nullum Jus reale acquiri Possid. de sub. hyst. infest. 19. n. 17. ac ali laudat per Rodriguez. de censur. credit. part. 2. art. 8. num. 119. qui contrarium potius firmat in part. 2. art. 1. num. 94. & 95.

Cum itaque per missionem in possessionem bonorum acquiratur Creditori Jus reale, seu pignus prætorium super bonis, in quibus ille immisissus, & ideo

prælatio quoad alios creditores chyrographarios, neminem id procedere potest in eo qui simplex sequestrum in bona sua debitoris, cum sequestratus de Jure nullam hypothecam vel pignus vel aliud Jus reale acquirat in rebus simpliciter sequestratis, ut notant in puncto Berlich. in præf. conclus. par. 1. conclus. 69. num. 11. usque ad 12. & conclus. 73. num. 134. Carpent. de Jurisprud. Forens. part. 1. Constitut. 29. definit. 1. numer. 7. 8. Celer. de process. execut. part. 2. cap. 2. num. 67. cum pluribus seg. nisi per statum, aut consuetudinem aliquis Civitatis aliter dispositum fuerit ad tradita per Me in Cambilia Infrahis cap. 7. num. 1. & seg. & per Doctores Ultramonacos loquentes de sequestris, sive Arrestis in suis Provinciis, ubi per eorum statuta, vel consensum tribuunt Arrestantibus Jus reale, vel hypotheca ut supra advertimus; Quamobrem nostra questio, an nempe creditor chyrographarius, qui sequestravit bona sui debitoris præferri debeat aliis creditoribus pariter chyrographariis ab aliis Juris principis est resolvenda, quam à legibus loquentibus super materia immisionis in possessionem bonorum debitoris, adeo diversa, ut videmus, ab altera simplicis sequestrationis.

Quoad Me enim in hac questione nique semper opinatus fui, quod creditor chyrographarius, qui merces, vel pecunias sui debitoris sequestravit ceteris omnibus pariter chyrographariis creditoribus in eis sit præferendus, motus ex eo quod quemadmodum creditor, qui alios ejusdem conditionis, aut qualitatibus in executione prævenit, eis absque dubio oportet solvere, seu vigilantibus de Jure præponitur eis, prout tenus expressus est in L. in iudicari, & ibi Gloss. & Doctores ac alii supra per me allegati in princip. versu. Ita præferri debet, qui prius sequestrum iniecit in debitoris bona ex eadem ratione majoris vigilantie per eum adhibite in executione, cum sequestrum sit una ex speciebus executionum, ut argum. Textus in L. unie. Cod. de probib. sequestrat. firmat Tanchredin. in consue. 34. num. 30. 31. Celer. de process. execut. part. 1. cap. 2. num. 68. & num. 183. cum seg. Arment. dec. Gen. 68. n. 2. Berlich. in præf. conclus. part. 1. conclus. 73. numer. 2. Anfeld. de Commercio. dist. 98. numer. 18. Preb. de Jur. sistent. cap. 2. numer. 3. & Rodriguez de censur. credit. par. 1. art. 6. n. 48. Zaal. ad statut. Favent. lib. 3. rubr. 46. n. 1.

Nec quicquam penitus refragante quod textus in dila. L. in iudicari cum ibi Gloss. & scribentibus loquatur de executione coacta, vel intentata contra bona debitoris in vim Judicis, vel in vim instrumenti habentis paratam executionem, per extensionem Doctorem, ut supra vidimus; Quandoquidem in illis casibus, in quibus, aut per legem, vel statum, vel consuetudinem hanc executionem per viam sequestris ante sententiam, seu rem judicatam permittitur, debet similiter sequi idem vigilantie effectus, qui executioni factæ in vim Judicis à lege conceditur; Extensum enim prohibetur à lege sequestrum, quatenus nulla videatur licet, & æquæ executioni antequam Judicatum, & ideo regulariter traditur, quod ab executione nemo debeat incipere, ut per textum in L. unie. C. de probib. sequestrat. advertunt Doctores mox supra laudati; Quoniam igitur lex ab hac executione per viam sequestris incipere Creditori permittit, non video cur tunc non debeat hujusmodi vigilantia in sequestrando ejusdem virtutis estimari, eundemque prælationis producere effectum ac illa per Creditorum adhibita in executione intentata post rem judicatam; Nam sicut ratio dictæ L. in iudicari, quæ unice fundatur in vigilantia Creditoris in executione tentata contra bona sui debitoris, militat etiam in hoc casu sequestris, in quo similis vigilantia à Creditore adhibetur, quia, ut videmus, sequestrum non est nisi una ex speciebus executionum, quæ sit in bonis debitoris, idemque dispositio dictæ Legis procedere debet in casu sequestris L. Alud ff. ad L. Aquil. & in similibus terminis Alex. consil. 7. n. 1. 2. lib. 3.

Quod mirificè comprobatur à textu in L. in Prætor 10. §. Si debitorum ff. que in fraudem credit. Ubi licet agatur de casu executionis Creditori permixta necdum ante sententiam, & Judicis mandatum, verum etiam autoritate præfata, & privata contra Debitorem fugitivum, anamen non ibi denegatur, sed expresse conceditur prælatio illi Creditori, qui prius à Debitore fugi-

vo res, vel pecunias interceptis, super quo tenet nantes hoc privilegium prelationis ab ea Lege datum vigilantiæ dicti Creditoris intercepimus pecunias sui debitoris fugitivi, ita egregie sionant Gregor. Lopez ad LL. Hipser. part. 3. r. 13. l. 10. d. 1. 1. & 3. H. v. de Commercio. Terrest. lib. 2. cap. 27. num. 66. Rota de deced. not. 33. numer. 102. cum seq. Per. ad r. M. Car. lib. 2. r. 187. num. 10.

- 31 Quam denique sententiam, quod nempe presterendus sit sequestratus super rebus sequestratis extra omnes creditores ex eodem motivo vigilantiæ in præventiva executione sequestris, expressè tenetur, licet se non adeo bene examinata Decian. resp. 81. num. 58. Goh. consil. 27. na. 13. lib. 2. Taudet. de prævent. part. 1. cap. 32. numer. 42. penes fin. H. v. de Commercio. Terrest. lib. 2. cap. 27. numer. 66. & Sord. decif. 306. in princip. Anfal. diff. 11. num. 17. de Commercio. & Nos supra diff. 120. numer. 13.

- 32 Neque prædictis in minimò obstat prædictus noster diff. 120. numer. 15. Ibi firmavimus nullum Jus prelationis acquiri Creditori, qui res, aut pecunias sui Debitoris fugitivi interceptis, quandoquidem illi loquebatur in casu, quod aderant Creditores hypothecarii, & anteriores, quibus non potest à Creditore Chyrogaphario per quancunque præventivam executionem ab eo factam præjudicium aliquod inferri, & ideo tali casu rectè dixerimus, quod Creditor, sive Chyrogapharius, sive etiam hypothecarius teneatur pecunias à debite fugitivo ablatas aliis Creditores, & hypothecarios, & anteriores restituere, dummodo tamen ab his Creditores anteriores hypothecarii illi solvantur omnes expensæ factæ pro audendis, & recuperandis pecuniis, vel rebus à Debitore fugitivo, & alterius ali- quod præmium Iudicis arbitrio taxandum pro sua solertia, & labore, & periculo præstetur, ut per Authoritates in diff. meo diff. 120. numer. 17. relatis, quibus nunc addimus Manfell. ad Cyp. l. 1. diff. 60. numer. 20. Rot. Roman. coram Falceter. tom. 4. de Misellan. & prætermis. diff. 33. num. 10. ubi ad quantum possit hoc præmium sumi, notatur, & Nos supra diff. 24. num. 5.

- 34 Secus verò ubi ageretur, ut hic, de concursu tantum Creditorum simpliciter Chyrogaphariorum, nam tunc inter eos melior erit conditio præventivæ, vel præoccupantis, ut appositè advertimus in eodem Nostro diff. 120. num. 12. 13. & Rot. Roman. in Mantif. ad Card. de Luc. de Credit. diff. 40. num. 11. & Etenim quatenus per Nos ibi laudata fu. num. 16. 17.

- 35 Advertendum est in hac materia quod nonnulli ex Doctoribus existimant, quod diligentia, seu vigilantia unius Creditoris in præventiva executionem non sufficiat ad ei custodiam hanc prelationem, quando alii Creditores non possint reparari negligentes, ex quo credebant, vel iustum habebant causam erodendi debito- rem esse idoneissimum ad solvenda omnia sua debita, ut sunt Carac. decif. 109. num. 35. ac alii laudati à Berlich. præf. consil. part. 1. consil. 71. num. 12. vers. diff. 1. sed contrarium & quidem rectius firmitur latè, & egregie Hartman. Pijfer. lib. 3. quæst. 20. numer. 5. & Rot. decif. 147. numer. 5. coram Millin. ob rationes, & validissimæ Juris fundamenta per eos adducta, & in hanc sententiam videtur quoque ampliari ipse Berlich. loco mox citato.

- Hoc tamen Jus prelationis de Jure concessum Creditori Chyrogaphario executionem, vel executionem præventivam in pluribus casibus locum non habet.

- 36 Et primo in casu, quo executio contra Debitorem, vel executio facta fuisset de tempore, quo ille erat decedens, vel formatus jam fuisset universali Creditorum concursus Anfal. de prævent. Credit. in præf. ad regul. 5. penes fin. Bruneman. in L. Papillus 24. ff. qua in fraud. Credit. Anfal. de Commercio. diff. 11. numer. 16. 17. & fere per totum, Rot. Roman. coram Pensa decif. 338. numer. 3. & 7. & decif. 626. num. 3. im- pressum. Lugdan. & Nos supra diff. 120. numer. 11. & diff. 124. num. 5. 6. 7. 8. quo loci hanc limitationem plenè explicari.

- 37 Secundo in omni casu, quo ceteri Creditores non fuerint negligentes, sed simul, & semel interierint etiam pro consequenda eorum respectu creditorum satisfactio, ut per tenus expressis in L. si non esse.

decis 4. Si Papillus ff. de bon. Auth. Jud. post. & L. Papillus 24. ff. qua in fraud. Credit. etegre tradunt Caffrenf. conf. 447. num. 3. vel conf. 448. iuxta aliam impressionem lib. 1. Bruneman. in diff. 5. Si Papill. Rodriguez de concurs. Credit. part. 2. art. 3. numer. 22. Rot. Roman. coram Pen. decif. 636. per tot. num. 1. Lugdan. impress. & coram Adillin. decif. 247. num. 3. & melius decif. 280. per totum, ubi ampliat etiam id procedere in casu quo Creditor vigilans non habuisset scientiam de urgenia, vel instantia aliorum Creditorum, tamen etiam in casu, quo Debitor sponse alteri ex Creditores solvisset; Nam Debitor, cum omnes Creditores instant, non potest sponte alterum gratificare, ut per eundem loc. in diff. L. Papillus 24. ff. qua in fraud. Credit. & in Leg. si non expedierit 5. Si Papillus & Quid ab utroque ff. de bon. Auth. Judic. post. docent Bruneman. & alii super utroque textu scribentes Rodriguez loc. mox cit. Carac. diff. decif. 109. numer. 27. & 28. & elegantissimè Hartman. Pijfer. lib. 3. quæst. 20. numer. 3. vers. merito itaque & ibi Ad. quo loci amplius admonet id pro- cedere, licet de tempore gratificatus solvissent debitor fuisset solvendo, quod etiam approbat Rot. Rom. coram Adillin. decif. 147. num. 4.

Tertio in casu quo Creditor injustè emoxisset à De- bitore solutionem, nempe si per aliquam vim, aut con- cussione credidit suam ab eo accepisset, diff. L. Pa- pillus 24. ff. qua in fraud. Credit. & ibi DD. Caffrenf. diff. conf. 447. numer. 3. Berlich. in præf. consil. part. 1. consil. 71. num. 16. egregie Hartm. Pijfer. diff. quæst. 20. numer. 6. Rot. Roman. coram Millin. diff. decif. 247. in fin. Quæ tamen limitatio non procedit in Debitore fu- gitivo, nam rectè de jure permittitur creditori illum propria autoritate sistere, nec non pecunias, aut bona per vim etiam, ac extortitionem ab eo abipite, ut per totum in Leg. Ad Prear 5. Si Debitorem ff. qua in fraud. Credit. ita declarat Hartm. Pijfer. d. quæst. 20. numer. 7. Rodriguez de concurs. Credit. part. 2. art. 3. numer. 19. vers. hanc tamen extorcionem. Berlich. d. consil. 71. num. 17.

Quarto in casu Negotiationis, vel mercaturæ, ut no- tam Gregor. Lopez, ad LL. Hipser. part. 5. tit. 14. L. 11. gloss. qua venit num. 4. Jo. de H. v. de Commercio. Terrest. lib. 2. cap. 27. numer. 59.

Id tamen intelligi in aliquis speciali negotiatione, 43 exempli grat. Tabernæ Serici, aut vini, olei, vel tri- citi, & hujusmodi, quia Creditores omnes illius par- ticularis Negotii vel Tabernæ tanquam universum co- pus, seu tanquam focci credendi reputantur, prout advertunt prædicti Auctores, focus in Negotiatione, vel mercatura in universum exercita per Mercatorem absque speciali institutione alienus Negotii, vel Ta- bernæ, nam tunc absque dubio inter Creditores Mercatoris, qui universalem negotiationem exercuit, at- tendi debent communes regulæ prioritatis hypothecæ, vel prioritatis causæ, aut privilegii à Jure traditæ, & ratio est, quia hujusmodi Creditores contrahentes cum tali Mercatore universalem mercatorem exercente sibi obligare intellexerunt ab initio & illius personam, & universum patrimonium, nollemque respectum ha- buerunt ad illius particulares negotiationes, ut ele- ganter doctore declarat Caffrenf. conf. 286. numer. 3. lib. 1. & post eum Rot. Roman. coram Mil- lin. decif. 280. numer. 56. quæ est decif. 342. part. 4. divers. Cardis de Luc. de Credit. diff. 11. per tot. Aliaque limitationes pro brevitate prætermisissimas videre poteris penes Hartm. d. quæst. 20. lib. 3. & Rodriguez de concurs. Credit. part. 2. art. 3. & numer. 17. usque ad 22. Carac. decif. 109. Berlich. diff. consil. 71. n. 14. usque ad 20.

Ex his hactenus magistraliter deductis clarissime constat quam rectè, & rectè fuerit per nos reclusum in occurrenti casu contra Dom. Marchionem de Sylva, quod nempe nulla fuerit super penia 2600. sequestratis Et acquisita prælatio, non quia sequestrum fir de Jure incapax produxerit hunc prelationis effectum, sed ex eo, quod de tempore injecti sequestris nedium jam universi alii serè omnes Creditores, pro eorum satisfactio, sed etiam inveniunt concordium cum di- ctis DD. David, & Bonaxian sans debitoribus pro- ficiunt modo eam obtinendi, ad quam concordiam pariter subibendum fuit ipsam Dom. Marchio per seorsum constructus, ut laud ex quamplurimis au- thorita-

thorizabiles iuxta probavimus in tertia limitatione. Secundo in *amici casu*, & tunc in puncto casus nostri fecerat *Res. Roman. decis. 180. per tot. cor. Molin. & decis. 636. num. 2. coram Penna.*
Et ita, &c.

ARGUMENTUM.

Navis conducta ab aliquo mercatore ad vehendas suas merces in aliquem Portum an, & quando possit alios Portus, seu loca inter navigandum sive ad dexteram, sive sinistram existentia attingere; & quando dicatur iter, seu viagium destinatum in attingendis aliis Portibus mutasse.

S U M M A R I U M.

- 1 Explicatur textus in l. *qui fideles* §. *Cod. de Navicular. lib. 11.*
- 2 Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum, attingendo alios Portus vel loca à recta navigandi via multum remota, dicitur viagium destinatum mutasse.
- 3 Secus si attingat alios Portus vel loca non multum remota, neque insolita nam.
- 4 Navis postquam navigando ad destinatum Portum, attingere alios Portus sibi in navigatione obvios, vel illos, quos solent alia Navis attingere.
- 5 Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum destinatum, si pro aliis Portibus aliorum merces palam, & publice non contradicente primo Conductore intraverit, postquam illos Portus attingere pro ibi aliorum mercibus exonerandis.

Londinen. mutationis viagii.

DISCURSUS CXCI.

EA profecto notabilis quaestio, quam super dispositione textus in l. *qui fideles* §. *Cod. de Navicular. lib. 11.* agunt Doctores, an Navis conducta ad vehendas merces ad aliquem Portum, valeat alios Portus, aliasque loca inter navigandum sive ad dexteram, sive ad sinistram existentia attingere, sed debeat continue recta via usque ad destinatum Portum navigare, ita communiter per eos resolvitur, aut Portus, loca, quae in ipsa navigatione occurrunt sunt admodum à recta navigationis via remota, & in hoc casu non valet ea Navis attingere, alios dicentur iter, seu viagium destinatum mutasse, si vero Portus loca non sunt multum remota, neque insolita, & tunc ea attingendo minime dici valet iteriter, seu viagii destinatum mutationem à Navi fuisse commissam, ut laudè & peregrinamur tradit de *Vicq. ad Weissen de Avaris* §. 49. num. 32. *verb. de cursu* & juxta impressionem Florentinam post meum tractatum de *Commerc. num. 75. & Targ. in ponderat. maritim. cap. 52. narrat. 2.* & ego quoque ex auctoritate Socini, Siracchi, Gaddi, Roia nostra Florentina nec non Romane, aliisque Doctoribus firmavi in *disf. 134. num. 2. usque ad num. 12. de Commerc. & ibi in periculis meis discurs. ejusdem tractatus.*

Quo posito proinde sequitur, quod Navis praedicta per amorem appellata, sive D. Rogeros illius Capitaneus fuit, & rectè Dianii Portum, vulgo *Devia* pro oneratione aliquarum mercium ibi facienda attingere potuerit, quia à recta via navigandi non est ille admodum remotus, neque insolitus, imò vicinus & mercatoribus, & Capitaneis utilis.

Quod indubitate procedit in casu nostro, tam quia ex consuetudine navigandi modo ex Liburni ad Beitholium, vel Londinum solent Naves quoscunque Portus in ipsa navigatione sibi obvios non multum à recta navigandi via distantes (ut sunt qui in Oris Hispanis reperiuntur, inter quos Dianii, & Gibraltaris Portus) attingere, prout ex communis Capitaneorum sive Navarcorum fide Anglorum, sive Italicorum, sive Francorum, cum etiam ex maxima parte mercatorum, & publicorum Promotorum Liburni sincero testimonio comprobatur fuit, qui profecto communis usus in hac materia Navigationis omnino servandus est, & punctum firmiter Gaddens ad leg. *inter* 3. numer. 115. & sequenti

ff. de Verb. signific. & Siracch. de Navigat. part. 3. sub numer. 4. vers. Navigare dicitur, & numer. 15. 16. ac diffusi doctores de Vicq. ad Weissen de Avar. §. 49. verb. de cursu numer. 32. tum quia palam & publice facta fuit Liburni per dictum Capitaneum Rogeros oneratio mercium pro illis transferendis ad Portum Gibraltaris videndum vel scientibus ipsismet, qui modo dictum Navis appositum ad Dianii Portum tumquam illucum impagnare praesumunt, ex quo vel magis comprobatur praedictus usus attingendi loca non valde à recta via distantia, vel commodum tacitus consensus, qui licet regulariter non sufficiat, attamen favore commercii utilitatis publice privilegio de jure gaudemus utique sufficiens est ad parandum scienti, & tacenti praedictum, ne per me firmatum fuit in *disf. 144. numer. 32. & 33. & rursus in disf. 176. numer. 31. de Commerc.* tum denique ex aliis nimium urgentibus rationum momentis, non frustra hic repetendis, in hoc nostro casu specialiter concurrentibus, quae docet, solummodo de more per Dominum meum Egregium Advocatum Joseph Raccium in suo elaborato juris responso pro D. Capitaneo Rogeros congruenter, quare injustum prioris iudicii aperitissime convincere, ipsumque è contra firmissimam obtinendi à novis sapientissimis, ac integerrimis Iudicibus iustitiae suae complementum in animum ejusdem D. Capitanei injicere.

ARGUMENTUM.

Quando dicatur lex generalis Principis, Et quando illa deroget legibus particularibus, vel privilegiis antecedentibus. Quamplurimè asseruntur, & examinantur conjecturae, ex quibus arguitur in Principe mens derogandi per posteriorem legem prioribus legibus, seu Privilegiis.

S U M M A R I U M.

- 1 Lex, seu Statutum conditum de mandato Principis habetur pro lege ab ipso Principe prolata.
- 2 Praerogativa si fuit postea confirmata.
- 3 Et magis si talis confirmatio fuit facta in forma specifica, attenta commissione Principis data aliquibus deputatis, & n. 4.
- 4 Secus si fuit facta in forma communi, n. 5.
- 5 Clausula derogatoria non obstantibus apponi non potest nisi per ipsum Principem, vel de ipsius Principis commissione.
- 6 Lex publicatio à Principe ordinata arguit eam esse legem ipsius Principis.
- 7 Lex universalis dicitur quando fuit condita pro omnibus rebus Domini, & cum clausula derogatoria non obstantibus.
- 8 Per legem posteriorem, quovis generalem, & habentem clausulam derogatorem non obstantibus, non intelligitur antecedens privilegium, vel legi derogatum absque illius mentione derogatoria.
- 9 Principi quando lex praecedens particularis, seu Privilegium habet clausulam derogatorem ad futuras leges, & dispositiones n. 10.
- 10 Limita tamen quando concurrat conjectura contraria suadentes n. 11.
- 11 Item limita quando lex generalis posterior esset contraria, seu incompatibilis cum lege praecedenti particulari, vel privilegio, n. 12.
- 12 Lex generalis posterior habens clausulam non obstantibus derogat antecedenti legi particulari, seu privilegio, licet habens derogatorem ad futuras leges, quando ex conjecturis constet de Principis mente derogandi.
- 13 Quod magis procedit quando clausula derogatoria ad futuras leges apponitur in praecedenti lege particulari, vel privilegio, non refertur ad personam ipsius Principis sed suorum Officialium, & Ministrorum.
- 14 Clausula non obstantibus non sufficit ad parandum derogationem privilegii clausi in corpore juris communis.
- 15 Item non operatur derogationem privilegii alteri

recessi quando fuit apposta in aliquo Reſcripto ſolito à Principi ad inſenſum, & ſervorem aliquas perſonas particularis, vel aliquos Collegii, & Uniuerſitatis.

17 Jus more cœmentale, vel quod dependet ab aliena voluntate non habetur in conſideratione.

18 Ideoque ad illius derogationem non requiritur, quod de eo mentio fieri debeat, neque neceſſaria eſt illius derogatio, ut illi præjudicium fiat per alius Principis Reſcriptum.

19 Lex, ſeu Statutum conditum de commiſſione Papa ſeu Principis, licet dicatur Papale, vel Principis quoad poteſtatem, tamen quoad voluntatem attenditur menti Deputatorum.

Quod procedit licet talia ſtatuta ſine etiam poſtea à Principi confirmata n. 20.

Limita in caſu, quo de ſecundaria Principis voluntate conſideratur in decreto confirmationis n. 21.

20 Declaratur conſeſſio poſtea ſub n. 19. & 20.

21 Lex condita de Commiſſione Principis ab aliqua Arte, vel Uniuerſitate non comprehendit perſonas, quæ diſta Arti, vel Uniuerſitati ſubdita non ſunt, licet ſine ſubdita ipſi Principi.

Declaratur hoc conſeſſio n. 24.

22 Commendat, vel damnat, quod in conſequentiâ venit, non eſt in iure attendendum.

23 Lex, ſeu diſpoſitio poſtea in res, contractus, aut perſonas ſubdita diſponitur, in conſequentiâ aſſecti etiam non ſubdita.

24 Una, conſtante à quo alterum dependet, hoc etiam caſu ſari debet.

25 Lex poſterior ex quibus conſeſſuris arguatur priori Legi derogare, & n. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 41. 42. 46.

32 Utilitas maior publica prævalet minori.

33 Per gratiam non præſumitur impetratio, quod de ipſa obtinere poſſit.

34 Scientia præſumitur ubi ignorantia eſt nimium inverſimilis.

44 Et hoc inverſimilitudo ignorantia ex quibus arguatur, & n. 45.

47 Obſervantia etiam in aliſus more ſanctioris locum habet, & interpretationem operatur.

48 Ex obſervantia interpretatur natura, & qualitas Legis.

49 Obſervantia illa attenditur, quæ eſt proximior alicui, qui interpretari debet.

50 Inconſtantia in Principe non eſt præſumenda præſertim intra breve tempus.

51 Legi priori non præſumitur Princeps poſteaſſe derogare, quam magna ſollicitudine, amore, & ſtudio condidit.

52 Privilegio cœteris perſonis maxime dilectis, & qualiſcunque derogare Princeps non præſumitur.

53 Princeps ſepe aliquas Leges condit, quas utiles, & ſanctas credit, quæ poſtea in præi iocundis, & damnosa inveniantur.

54 Lex, quæ in præi inuoluit, & damnosa reperiatur, variari debet, ut ſit de medicina.

55 Quod alteri in conſequentiâ acquiritur ob jus, vel beneficium alicui principaliter conceſſum, non eſt in conſideratione habendum.

56 Principalis diſpoſitio, & non id quod in conſequentiâ venit de iure tantum attenditur.

57 Utilitatis, vel commodi ceſſario, quæ in conſequentiâ venit ab ſua principale alteri abſolutum, non habetur in conſideratione.

58 Conſeſſura maiores memore, & pondere prævalent minoribus, ita ut illa nihil omnino attendenda ſint.

59 Alias poſſeſſoris circa poſſibilitatem clauſulæ facti, non ſunt attendendi.

60 Alius ſequens animum, ſeu intentionem procedentem declarat.

61 Alius clauſulæ dicuntur, qui ſunt abſque ſententia alterius Partis.

62 Scientia redditur inverſimilis ob leuorem diſtanciam.

63 Scientia eſt præſumenda, vel turbatrix non præſumitur in eo, qui reclamare ſtatim, ac illius mentis ad eum peruenit.

64 Alias poſſeſſoris, qui caſum ſibi dederunt, non ſunt in conſideratione habendi.

Florentina, ſeu Piſana Juriſ privatiuſ conceſſi.

Veneris 31. Auguſti 1726.

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CXCV.

SUB diem 3. Octobris 1722. reſponſum fuerat Clauſtinae Penſitice per primos Judices Aſſeſſores ad ſuorem Artis Medicorum, & Pharmacopolarum huius Incluz Civitatis, & contra D. Rectorem Studi, & Collegium Medicorum Piſanum, ut ex eorum docto, ſeracique voto colligitur, per quod eidem Rectori, & Collegio Piſano nullum jus, vel facultatem competere examinandis, approbandis, admittendique Chirurgis in Territorio Piſano artum ſuam exercere volentes, ſed illud ad Artem Medicorum, & Pharmacopolarum Florentinæ privative, quoad omnes reſidere declaratum fuit. Cumque prædictum Piſanum Studium, atque Collegium deſuper novum obtinuiſſet audientiam, Nobiſque Cauſam committi, qua per me pharies ad tutinam ſimul cum DD. Collegiſ meis revocata, hodie tandem illa repropoſita DD. Interuſ in decus juxta rationes infra expreſſendas, non obſtaſtibus iis, quæ tam in prima, quam in hac ſecunda Inſtantia ſive oretur, ſive in ſeripeſ per DD. Informantes pro dicto Collegio, & Studio Piſano plenius, ac ſeruetius in medium deducta fuerit.

Quamvis enim ex prædicto Privilegio annu à Serenifſimo Magno Duce Coſimo Primo fuit Annum 1544. enlargio Studio, & Collegio Piſano huiſmodi jus, & facultatem cumulatim competere inſinici non valet, tamen ob poſteriorum legem ab eodem Serenifſimo Principe poſtmodum fuit annum 1548. conſentum dictis Privilegio detragam fuiſſe nullatenus DD. ambigunt.

Ueque mihi proſperè, aut facilitè vin de tali Privilegio derogatione facta per novam Legem anni 1598. conſtare obtingit, ſileo mihi primùm ejuſdem legis naturam, ac inſolentem exponere opus eſt.

Proinde advertendum eſt in factis, quod de Supremo Mandato Serenifſimi Dom. Magni Ducis Coſimi Primi per Conſules, & Conſiliarios Artis, vel Uniuerſitatis Medicorum huius Civitatis de anno 1548. nonnullæ fuerunt conditæ proviſiones pro bono Medicorum, & Chirurgie regimine, quæ fuerunt poſtmodum per eundem Serenifſimum Coſmum Primum etiam confirmatæ, & approbatæ ſub die 26. Aprilis ejusdem anni, & pro Legibus, aut Statutis dictæ Artis inſinuatibatur obſervanda conceſſa, ut conſtat ex illis libeo antiquiſſimo Legum, ac Statutorum in authentica forma productis, & in hunc modum ſub ejus ſtorem à Domino Fumanti Notario publico, & Cancellario dictæ Artis ſubſcripto, ibi, Tempore Joannis Laurentii Fumanti de Vicario Pſearii publici, ac Civis Florentini, nec non Cancellarii dictæ Artis, & Uniuerſitatis ex mandato Illuſtriſſimi Dom. Ducis Coſimi Adſeſſici Ducis, & Civitatis Florentinæ, & Senatus optimi Principis, & Domini noſtri obtemperare ſuper dictis proviſionibus ut ſupra in hac ſub die 26. Aprilis 1548. facta, & ordinata prius inter Conſules, & poſtea inter Conſules, & Conſiliarios dictæ Artis em Commiſſione ejus Excellentiæ Illuſtriſſime.

Inter proviſiones, ſeu leges prædictas mox infraſcripta apparet, quæ deſuper præſens venit differentia.

Per la preſente proviſione, & ſtatutum, & ordinatum in aſſumto, & più obſervatione di tale Statuto, ed ordine anticho, che nuno di qualunque ſtato, grado, e conditione ſi ſia ancoche ſia deſervito, e maritadato in detto Arte, poſſa, debba, audire, o preſentare in modo alcuno direttamente, e indirettamente per qualſivoglia cauſa medicare, o l'Arte, o Meſſiere della Addeſſione fare, o fare operare nella Città, Conſento, Diſtretto di Firenze, & Dominio di ſua Eccellenza, ſe prima non ſarà conſentente, eſaminato, ed approvato per ſufficienza, ed idonea veramente, e giuſtamente in tal Arte di medicare, o per Feſſico, o Ceruſico ſecondo che ſarà eletto, a eleggere ſortà, o nell'uno, o nell'altro, como idemo, e ſufficienza ſi trovarà per quattro Addeſſici Dottori nell'Arte della Addeſſione aſſai pravi.

præci, ad efferri a questo da eleggerli, e deputarsi per i Signori Consoli della presente Arce allora in officio essentibus forma pena, et non obstantibus, &c.

- 1 Cum itaque dicta provisio inter ceteras dictæ Arce condita fuerit ex emanato, & commissione expressa Serenissimi Magni Ducis, ibi, *fulla & ordinata prius inter Consules, & postea inter Consules, & Consiliares dictæ Arce ex Commissione quæ Excellentia Illustrissima profecto huiusmodi valere*, quin ea dici, vel haberi non debeat per lege ab ipsissimo D. Magno Duce prelatâ, ut tradantur communi voto *Ansaldo de Commercio, disp. 19, num. 10. & 11. Præf. Palm. conf. 13, numer. 2. & 12. Saminias, contrav. 29, numer. 39, egregie Capon, discept. 398, in 2, numer. 16, vers. recte dicuntur Rot. Roman. divers. part. 1, dec. 452, numer. 2. & part. 13, recent. dec. 54, numer. 11. & seqq. de penes Pacific. de Salvean, dec. 249, num. 10. & dec. 250, per tot. & dec. 251, pariter per tot. & part. 17, recent. dec. 281, num. 8. Card. De Luca de Dote disp. 22, num. 8. & Rota Nostra Florentina in Florentina Contributionis 1. Aprilis 1689, Lib. Act. 132, a cap. 711.*

- 2 Eoque magis cum fuerit insuper potius per eundem Serenissimum Principem confirmata, & pro lege una cum ceteris in dicto libro contentis prædictæ Arce tradita, ibi, *ex mandato Illustrissimi D. Ducis Cosmi Medicei Ducis, & Civitatis Florentia, & Senarum optimi Principis, & Domini Nobis obsecra Rot. Roman. part. 10, recent. dec. 298, num. 15, cum dash. seqq. Constantin. ad Stat. Urb. in prævid. num. 57, præsertim quia confirmatio in casu nostro facta fuerit in*

- 3 forma specifica attenta præcedenti commissione à Serenissimo Magno Duce data Consulibus, & Consiliariis dictæ Arce de concedendis, & ordinandis dictis provisionibus *Maresca, var. lib. 2, cap. 67, numer. 24. Rot. Roman. cor. Ludovici, dec. 297, num. 7. & ibi Add. numer. 13. & in recent. part. 6, dec. 115, num. 25. & cor. Orsibon. dec. 340, num. 7. & part. 19, dec. 93, numer. 17. & seq. & dec. 262, numer. 24. Card. De Luca de Iudic. disp. 31, num. 63, vers. Adhuc tamen, & facillime Constantin. ad Statut. Urb. in prævid. num. 48. & seq. Concili. ad Statut. Urb. in prævid. num.*

- 4 71, egregie in puncto aliquos provisiones relate à Ministris Nostris Serenissimo Magno Duci, & per eum approbata *Rota Nostra Florentina in dicta Florentina*

- 5 *Contributionis loco citato; quicquid sit si leges, aut statuta fuissent simpliciter in forma communi per Principem confirmata, ut videtur et penes Concili. ad Statut. Urb. in prævid. num. 92. Pignori ad Statut. Ferrar. lib. 1, rubr. 2, num. 5, tenentes in hoc casu, quod huiusmodi statuta, vel leges simpliciter, seu in forma communi per Principem approbata haberi non possint pro legibus, aut Statutis ipsius Principis.*

- 6 Et absque dubio, cum quia ultimas in casu nostro reperitur in fine dictarum provisionum Clausula derogatoria *non obstantibus*, quæ apponi non potest nisi per ipsum Principem, vel de expressa Principis commissione *Nati, conf. 185, numer. 9, tom. 1. Mart. de Clausul. part. 1, clas. 76, numer. 6. Barbos. de Clausul. clas. 82, num. 2. Augustini, conf. 3, num. 10, libr. 1. Barz. dec. 82, num. 117, numer. 33. & de Seylo nostræ Civitatis Sabelli, in præf. 5, Clausula num. 1. & R. Ferrarii num. 1, in fin.*

- 7 Tum quia ipsemet Serenissimus Magnus Dux anno 1566, expresse mandavit, ut Lex prædicta anni 1548, post publicaretur, ibique iugiter, ac invariabiliter observaretur ex quo magis constare Legem ipsius Principis esse adveniens *Alciati, conf. 2, numer. 30, vers. & de hac mens. libr. 9, Cyriac. contrav. 210, numer. 53. & 54. & ad tradita per Mosy, consili. 310, n. 27. Rot. Roman. dec. 452, num. 2, in fin. vers. & iussu observari part. 1, divers. & in rec. dec. 438, num. 54. & seq. part. 4, tom. 2. & part. 10, dec. 298, num. 17.*

- 8 Neque pariter hesitari valet, quin dicta provisio sit Lex universalis, quia condita fuit pro omnibus, & singulis Artium Medicinæ, & Chirurgie in toto Dominio Serenissimi Magni Ducis profecti volentibus, ut ex tenore illius evidenter apparet, necnon habet clausulam derogatoriam *non obstantibus*, & *D. meus Audit. Bonif. ad Bonavent. General. in supplem. Proem. num. 13. & in Florent. Jurisdictionis 6. Junii 1727. & Fratilis autem in fin. cor. end.*

Quibus itaque præmissis, quantumvis per DD. Informantes pro Reclorre, & Collegii Pisani diceretur, quod regulariter per posteritorem Legem generalem, & si habentem generalem Clausulam derogatoriam *non obstantibus*, & huiusmodi, non intelligatur antecedenti Privilegio, aut Legi particulari derogatum absque expressa illius mentione, & derogatione, ut firmant *Saminias, contrav. 192, numer. 29. Pacien. allegat. 41, numer. 26. Cyriac. contrav. 554, numer. 88. Rot. Roman. dec. 566, numer. 3, part. 19, recentior. tom. 2. & coram Regis dec. 140, num. 5. 6. & Rot. Senen. coram D. de Comisib. dec. 16, numer. 7. & latius Rot. Florentina cor. end. dec. 116, numer. 18, tam seqq. & coram Utrul. dec. 37, numer. 25. & seq. & latissime coram D. Bonif. in Florentina Jurisdictionis 6. Junii 1727. & Etenim cum plurib. 45, seqq. & 5. Neglecta replicatione, & egerge in *Pignori. Incompetentia 6. Nov. obstat quod verbi, & 6. Ad Terram 30. Marti 1618. coram Dignissimo Lib. Audit. 98. fol. 355. Repond. obfero. crimin. cap. 10, supplet. 1, n. 27. Antonia de Duns. reg. lib. 2, cap. 10, fol. n. 126, vers. ex quo infero, lat. Add. ad Rot. dec. 90, num. 177. & seq. part. 9, rec. & dec. 384, num. 1. & seq. & num. 15. & per tot. par. 4, tom. 2, recentior. & dec. 524, num. 6, part. 19. Bonten. collud. 38, numer. 296, tom. 2. & Rot. cor. Orsibon. dec. 46, numer. 6. 7. Eoque magis, quando præcedens Lex particularis, vel Privilegium clausula derogatoria ad futuras dispositiones, vel Leges manum reperiunt, quia tunc requiritur, quod in Lex generali posteriori, vel expressa, & individua mentio fiat de anteriori Lex particulari, aut Privilegio, vel constetneque ultra generalem clausulam *non obstantibus* alia simplicissima clausula equipollentes expressæ mentioni, & derogationi Legis, vel Privilegii præcedentis, ut subdant nonnullæ ex auctoritatibus mox supra citatis.**

Nihilò tamen minus cum in casu nostro concurrant efficacissime conjecturæ, ex quibus, ut infra videbimus, clare constat, quod per dictam Legem Universalem anni 1548, intellexerit Magnus Dux derogare Legi particulari, seu Privilegio Collegii, & Recloris Pisani, cessat omnino regula prædicta in contrarium adducta, ut punctum limitat *Capon. discept. Furci. discept. 398, in 2, numer. 11. 12. 13. & seq. & ferè per tot. tom. 5. Card. Alibi. post De Luca de Jurisdic. disp. 2, quæst. 9, num. 2. Sard. conf. 408, num. 14. & seq. & num. 31. Aduers. de præscript. lib. 6, præsumpt. 40, em. 35. Doctissimus Salazar. de Jur. Ind. tom. 2, libr. 3, cap. 1, num. 25, cum pluribus ab eo citatis *Præf. de Iudic. perfol. rubr. 9, annot. 11. & 1, num. 9. & seq. & Rot. Florent. in Florentina Jurisdictionis 6. Junii 1727. & Etenim quod coram D. Audite Bonif. in Idemque ex locum non habet ubi Lex generalis posterior esset absque aliqua interpretativa conciliatoria contraria, sive incompatibilis cum præcedenti Lex particulari, vel Privilegio (prout quoque est casus noster, ut infra pariter suo loco docebitur) quia tunc non minus in Principe, imò forius de clara voluntate derogandi apparere dicitur, textus sunt aperti in l. 27. ff. de legib. & l. præscriptum in fin. Cod. de appellat. l. fin. C. de iudic. vult. collud. l. Sanctum C. de testam. Dunsat. Jun. dec. 190, numer. 8. Velsa. de Iudic. perfol. rubr. 9, annot. 12. & 1, num. 8. Bach. dec. 554, numer. 16. & dec. 629, numer. 16. & in recentior. part. 4, tom. 2, dec. 15, num. 5, latissime Rota Nostra Florentina coram Dignissimo Dom. meo Audite de Comisib. dec. 116, num. 19, cum plurib. seqq.**

Et quatenus etiam ultra hanc conjecturam mentem 13 Principis requireretur in Lex universali expressa mentio, & derogatio præcedentis Legis particularis, vel privilegii, ubi illa, vel illud manifestum reperiatur clausula derogatoria ad futuras leges, vel dispositiones, ad hanc clausulam generalem *non obstantibus* in nostra Lex generali posterius apposita, fatis superque et apta Legi antecedenti particulari, vel Privilegio Collegii, & Recloris Pisani derogare, quia in Lex generalis talis clausula, quando jam ex conjecturis apparet in Principe de mente derogandi operatur effectum expressæ, & individua mentionis prioris Legis, vel Privilegii, juxta veterem, & receptiorem Doctorem opinionem, de qua uno ore testantur *Cassini, conf. 3, num. 5, libr. 1. Felin. cap. numerali numer. 3, vers. fallit, de referre. Roman. conf. 436, numer. 21. Dec. conf. 163, numer. 2. Sard.*

Stord. conf. 325. no. 8. *Thoudet. Rub. in fuppl. part. 4. claus.* 496. *Rot. Roman. part. 9. recent. decif.* 300. *num. 7. & seq. & coram Orléans. decif.* 46. *num. 4. & seq. egressi Capon. difcept.* 398. *la 2. num. 11. 12. 13. 14. & seq. German. de Indulu. 5. At irritum num. 91. & seq. Cavar. in Rubr. de reffim. 5. Quartum nostra quæstio Ateneis de præfump. lib. 6. præfump. 41. *num. 23. & 24. Solerzan. de Jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 1. num. 23. & 24. Gencul. ad reg. Cancell. reg. 8. glof. 36. num. 31. 32. 33. & seq. Garz. de Benefic. part. 5. cap. 1. num. 367. Rot. Roman. part. 1. recent. decif.* 106. *num. 3. & decif.* 666. *num. 3. & coram Coccin. decif.* 1059. *num. 38. ad 41. & decif.* 1060. *no. 9. 30. & decif.* 1591. *la 2. num. 10. juncto num. 7. & decif.* 1691. *num. 91. Rot. part. 4. recent. tom. 3. decif.* 670. *num. 30. Cabed. decif. Lufitan. decif.* 86. *num. 2. 3. 4. & decif.* 94. *num. 3. part. 2. Card. Altit. poff. Cardin. de Lec. de Jurifid. difcept. 2. quæf. 1. num. 2. Rot. coram Buratt. decif.* 390. *num. 3. & in res. decif.* 100. *num. 16. part. 5. tom. 1. & coram Emerit. Jun. decif.* 1204. *num. 11. & poff. Path. de Manerem. decif.* 47. *num. 3. Daras. decif.* 285. *num. 61. Anfeld. de Commer. difcepto. n. 19. 20. 21. Cyriac. comment. 236. n. 39. & contr. 399. n. 135. 136. Gratian. difcept. forenf. cap. 415. n. 18. & cap. 743. num. 22. & 23. Spad. conf. 127. *num. 4. tom. 3. Leonell. de Privileg. Pauper. part. 2. Privileg. 137. num. 3. Admet. de Commut. alium. volum. cap. 7. num. 184. Sabell. in Summ. 5. Claufula num. 36. & Rot. Rom. coram Dumas. Jun. decif.* 190. *num. 9. tom. 1. ultra alios Doctores allegatos in prima Decifione, quæ revidetur 5. Hac autem cum 54. fup. ubi etiam affignantur, plures rationes hujus conclufionis.***

14. Quæ fane conclufio quemadmodum in frufu omnium prædictorum Doctorem procerit etiam in cafu, quo claufula derogatoria ad fumas leges in antecedenti Lege, vel privilegio infera referunt ad ipfum Principem, idcirco nullam potè valere difficultatem, quando eadem Claufula derogatoria ad fumas leges non fuit per Principem exprefse appofita refpectu fuz Perfonæ, fed refpectu aliorum, nempe fuorum Miniftrorum, Officialium, Magiftratum aut fuorummodi, aut generaliter nulla fcripta fpeciali exprefione Perfonæ ipfius Principis, præter in cafu noftro, ubi ex verborum notitie Claufula manifeftè apparet eam fuiffe appofitam refpectu Rectoris, & cuilibet alterius, vel faltem lo genere, „ ubi „ *Nec „ Rector „ nec quovis alias contrapradicta difponere poffit „ nifi de exprefsa Sereniffimi Domini Ducis licentia „ uti eorum „ quos fua Excellentia ad hoc pecuniæ „ licenti nomine defignaverit „ Martine. var. refolut. lib. 2. cap. 38. num. 33. & feg. Gall. conf. 130. num. 32. & 61. Rot. decif. 114. num. 5. & fequenti part. 6. recent. Firon. de Juræpcur. allegat. 45. num. 5. & num. 17. cum feg. Rot. coram Emerit. Jun. decif. 1804. num. 13.*

15. Nihil refragantibus nonnullis Auctoritatibus in contrarium adductis, neque aliis, quæ allegari poffunt, cum quibus firmare prætendebatur non fufficere claufulam non obftantem ad inducendum derogationem prioris Privilegii alteri per Principem conceffi; Quoniam aliquæ loquuntur in cafu, quo agitur de Privilegio de jure communi competente Universitati, & etiam in coe-pote ipsius juris communis, ut deducit Gratien. cap. 41. *num. 13. Sarr. conf.* 315. *num. 8. poff. primi. verf. ubi tamen. Mart. de Clauf. diffin. clauf. 74. num. 2. Cabed. decif. Lufitan. 86. num. 2. 3. 4. & decif.* 94. *num. 1. part. 2. & Rot. recent. decif.* 1591. *num. 10. & 73. coram Coccin. Farinell. poff. prælat. de perfon. refpuf. 34. num. 5. & alii in prima Decifione hujus caufæ allegati 5. Exprefsa vero. Aliæ quædam plures non loquuntur in cafu Legis univerfalis, fed in terminis alicujus provisionis, vel refcripti facti ad inflantiam, vel favorem alicujus Perfonæ, vel Collegii, aut Universitatis tantum, vel ad illos terminos reftringi, vel intelligi debent, ut explicat Felin. cap. novell. de refcript. ampliat. 2. *verf. efl verum „ & fultentia 3. circa fin. Fagnan. diffin. cap. novell. 1. num. 39. cum feg. Ateneis. de præfump. lib. 6. præfump. 40. num. 25. & præfump. 41. num. 23. 24. 25. Theodof. Rub. part. 4. circa claufulas claus. 496. num. 6. & 13. & num. 21. de fere Doctores omnes fupra citati ut 5. Nihil tamen minus. Nonnullæ verò loquuntur in ca-**

fu confirmationis Statutorum, vel legum factæ per Principem in forma communi, ut iofra demonftrabunt, & in omnem eafdem fi aliquæ in fimilibus noftis terminis addent, vel loquentur contra communionem per Nos fupra firmatam, vel faltem non efficit cafus noftus adaptabiles, quia loquerentur retemis terminis quæftionibus eadentis fuper Privilegio habentis derogatorium appofitam refpectu Principis, qui nihil commune habent cum noftis hypothefi, ubi agitur de derogatoria appofita non refpectu Principis, fed aliorum inferiorum.

Denique ponderabatur, quod cum hoc jus, vel Privilegium Collegii, & Rectoria Pifani fit merè eventuale, dum dependet à mera voluntate, & arbitrio eorum qui medendi artem Pifis exercere volunt, ut egregie ponderat Saiged. *Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 37. n. 32. & num. 36. ad 41. & Rot. coram Benincela decif.* 314. *num. 10. oon requireretur, quod per Magnum Ducem de dict. Privilegio fpecialis, neque acquipollens derogatio fieri deberet Rot. coram Andrea decif.* 48. *num. 6. Add. ad Rurast. decif.* 576. *num. 11. & coram Pat. decif.* 257. *num. 2. & 3. lib. 2. & coram Benincela d. decif.* 314. *num. fin.*

Nec pariter obicem ingerit, quod Lex, five Statutum conditum de commiffione Pape licet quoad potestatem dicatur Lex, vel Statutum Pape, tamen quoad voluntatem attendi debet mens, feu voluntas conditotum, vel deputatorum, quibus à Papa, vel Principe Leges, vel Statuta condendi auctoritas elargita fuit, quærentem fi Magiftratus, vel Officiales deputati funt perfonæ laice, præfumentum non efl, quod ipfi volunt in Lege, vel Statuto per eos condito comprehendere caufas, vel perfonas Ecclefiafticas non fubditas aliorum jurifdictioni, juxta opinionem jupiter firmatam per Rotam Romanam coram Merlin. decif. 901. *num. 3. & latè coram Cero decif.* 542. *num. 3. 4. & Rich. decif.* 288. & coram Coccin. decif. 1951. *num. 27. & decif.* 282. *num. 9. part. 17. recent. & plenitè decif.* 377. *num. 18. cum feg. quam fequitur Poff. refol. 128. num. 15. & feg. quod procedit quavis talia Statuta, vel Leges fufficere potmodum in forma fpecifica à Papa confirmate Rott. Epifcop. cap. 160. num. 13. Confuevit. ad Statut. Urb. in prelat. art. 3. num. 166. 167. & 172. Rot. coram Rich. decif. 288. num. 35. & feg. & part. 17. rec. decif. 377. *num. 14. 15. Nili tamen lex condita per Magiftratus laicos de commiffione Pape expreflis verbis, vel acquipollentibus (ut fi dictum faciat in Lege pofita per Papam confirmata, quod ea fervetur in omnibus Curia) comprehendit caufas, & perfonas Ecclefiafticas in jure privilegatas, ut advertit Merlin. diffin. decif. 901. num. 5. & Rot. part. 1. diverf. decif. 452. & poff. Fentum. ad Statut. Urb. decif. 69. & Nic. videri facit, & cer. Cero dec. 542. num. 3. ubi quamplurimæ Decifiones concordantes, & decif. 773. num. 11. & coram Rich. decif. 288. num. 38. & Coccin. decif. 1951. *no. 35. 36. & part. 17. rec. decif.* 377. *num. 20. verf. exprefio vero Conftantin. ad Statut. Urb. in prelat. art. 3. num. 176. & feg. Card. de Lec. de Dote dif. 12. num. 10. ex qua conclufione inferre intendebat DD. Informantes pro Collegio Pifano, quod licet Lex anni 1548. condita fuerit ab Arte Medicorum Florentine, dici poffit lex Magni Ducis, attamen quodam mentem, & voluntatem, illa dicitur prædictæ Artis.***

Quandotidem cum prædictum omnium Decifionum cafus fit penitus diverfus à noftro, minime valet contra Nos urgere conclusio in eis unanimiter firmata, nam eadentis in fuo cafu, quo fuit per Papam laicalibus Perfonis collata facultas condendi legem, firmavit perpetuo Roma Romana, legem condendi per laicas Perfonas oon effe quoad Papæ voluntatem legem Papalem, fed legem Laicalem Deputatorum, quærentes perfonæ, & caufæ Ecclefiafticæ non erant fubditæ dictis Deputatis Laicis, fi fic per Rotam optimè inferretur præfumptus defectus voluntatis eodem ex parte Pape, cum nullatenus fit præfumentum eam in commiffione dicta perfonis Laicis condendi legem, voluiffe fub ea commiffione comprehendere facultatem condendi legem contra perfonas Ecclefiafticas dictis laicis de jure non fuppofitis, verum etiam ex parte Deputatorum laicalium, eo quod pariter non efl verifimile eos voluiffe comprehendere fub lege à fe conditis perfonas fuis regulariter non fubditas; Ultra quamquod ex aliis etiam validiffima ratione

tione nota fuit Rota ad ita decidendum, quia nempe in conferenda laici facultate concedendi legem semper debet intelligi voluntate Papam procedente tanquam uti Principem secularum, vel temporalem, ut videre est ex dictis Decisionibus superius laudatis, per quas eadem rationes amplius etiam tenuit eadem Rota sub lectionibus Ecclesiasticis non comprehendendi, licet eadem leges possent esse ab eodem Papa in forma specifica confirmatae, sed in casu nostro cessant penitus dictae rationes, quia praedicta Ars Medicorum Florentiae, cui data fuit à Serenissimo Cosmo Primo facultas concedendi provisiones praedictas, de sui propria, & originaria institutione, ordinaria, & universalis iurisdictionem habebat super omnes personas totius Status, & Domini Serenissimi Magni Ducis, quae medendi artem tum in Physica, tum in Chirurgia proficere vellet, & sic etiam super omnes Pisanos, quod nequidem per Informantes Collegii Pisani infirmabatur, dum & ipsi adimplerent ius, & facultatem approbandi Chirurgos ex Privilegio Magni Ducis Redtori quidem Collegii competentem non fuisse quoad dictam Artem privativè, sed cumulativè concessam, & propterea cum dicti Pisani esse non possent tales personae ut vestimentum non esset, quod tum Serenissimus Magnus Dux in commendata dicitur Arti Florentiae legum, vel provisionum editione, quam eadem Ars de illis cooptare non potuisset, locum habere non possent praedictae rationes Rote Romanae, & sic illius Decisiones à casu nostro sunt penitus extraneae.

- 23 Agnoscentes DD. Informantes pro Collegio Pisano huius argumenti soliditatem, nihilominus tamen impetuerunt replicantes, quod licet Pisani profiteri volentes Chirurgiae Artem essent suppositi dictae Arti Medicorum Florentiae, non erat tamen illi subditus Redtor Collegii Pisani, cui exaratum fuit Privilegium concedendi Pisani medendi licentiam, quare provisiones, seu leges per dictam Artem licet coactae ex mandato, & commissione Magni Ducis, & ab eodem confirmatae, non possent comprehendere dictum Rectorem eidem Arti non suppositum, ejusque Privilegio derogare, super quo nedom praedictas Rote Romanae Decisiones adaptare contendebant, verum etiam desuper allegabant Informantes praedicti uti punctualia *Alex. conf. 121. & 123. lib. 4.*

- 24 Sed vana reperta fuit huiusmodi replicatio, quia licet verum sit, quod Redtor Scabius Pisani, & Collegium Pisani non sit suppositum Arti Florentiae Medicorum, & sic non possit illius comprehendendi, neque ligari ex illius legibus universis, tamen quoad effectum de quo agitur, sufficit in casu nostro, quod omnes Pisani, vel Pisis habitatores volentes Chirurgiam proficere sint suppositi dictae Arti, itaque sub ejus legibus comprehendantur, & ligentur, nam statim data comprehensione omnium Pisaniarum sub lege, & provisione dictae Artis Florentinae jubente eo ad subeundum examen coram illius Medicis examinantibus, & ad obviandum ab eadem Arte medendi licentiam, licet in consequentiam sequatur, quod non valeant illi in amplius pro examine, & licentia medendi obveniente ad Collegium Pisani, seu illius Rectorem recurrere, si tunc debet privilegium ejusdem Collegii, ac Redtoris Pisani, & quodammodo et derogationem censuam, cum quoad effectum illud proflus inane reddatur; Id tamen non procedit directo à lege dictae Artis Florentinae, quae nempe Rectorem, & Collegium Pisani non comprehendat, & liget, sed tantum per indirectum, & jo consequentiam, quia Ars Florentina omnes volentes Pisis medelam exercere (quos rict, & recte illa comprehendit, & ligare poterat) obligavit ad subeundum examen coram suis Medicis examinantibus, medendi quae licentiam ab eis obveniens, quod quidem praedictum, vel derogatio cum per indirectum, vel per consequentiam tantum dicto Redtori, & Collegio Pisano onatur, nil penitus est in jure attendendum, ac si illatum non fuisset *dirigad. conf. 3. m. 23. lib. 1. Adrench. conf. 1172. num. 26. latet, & egregie Salgad. de reg. protell. part. 4. cap. 14. n. 15. usque ad n. 27. Pila dicitur. 27. n. 48. Barbol. axiom. 54. n. 4.*

- 25 Nec novum est in jure, quod lex, sive dispositio prolata in personas, seu res, vel contractus, in quas tamquam sui suppositas dirigi recte possit, per indirectum, & in consequentiam afficiat etiam illos, in

quos nullam jurisdictionem habet, ut optime docent *Card. de Lac. de Credit. dist. 10. num. 7. 21. & 22. & in consil. legal. obsequio. 142. per res. & de Dare dist. 83. n. 10. vix. dubitatum tamen, & dist. 142. a numer. 59. 60. cum seqq. & latè Nos dist. 130. numer. 3. & num. 6. 7. 8. 9. de Commere. Salgad. Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 27. n. 32. vix. non enim, & num. 36. & seqq.*

Quod magis, imò indubitè procedit in casu nostro, ubi dictum Privilegium concessum de anno 1544. à D. Magno Duce non fuit directè concessum dicto Redtori, & Collegio Pisano, sed Pisani, quia Monus Proprius Serenissimi Magni Ducis verba directè dirigit in Pisanos Artem medendi exercere volentes, eos nempe cogendo, quatenus praedictam Artem proficere velint, se Pisis examinari, & à Rectore licentiam potest, quoniam superveniente altera obligatione illis injuncta, nempe subeundi examen à Medicis Florentinis, & ab hac Arte licentiam petendi, cessare debet Privilegium, & commodum, quod Redtori, & Collegio Pisano dependenter oriebatur ex primo onere dato Pisani in vim dicti Monus Proprii anni 1544. pro ut perbellet ad nostrum propositum considerat *Salgad. Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 37. num. 32. vix. non enim Parafas, & melius num. 36. & 37. & seq. & latius inferius per Nos demonstrabitur in §. Quoad alteram partem, & seq. & in Discursu sequenti, &c. ubi aliud fundamentum Decisionis deducitur.*

Deveniendo modo ad conjecturas, ex quibus manifestissime deducatur voluisse Magnum Ducem priori Legi particulari, vel privilegio Collegii, & Redtoris Pisani per hanc posteriorem Legem anni 1548. derogare.

Pro prima conjectura testificatur, quod nova Lex 18 anni 1548. erat universalis pro toto Statu, & Domini Serenissimi Magni Ducis, necnon adhibito medio omnium Consulum, & Considerationis Artis Florentinae, & sic cum maxima consideratione condita, quod pro validissima conjectura tradit *Capon. della dispo. 398. la 2. num. 12.*

Secunda elucet ex publicatione dictae Legis, quam Pius Magnus Dux fieri ordinavit, nam ex publicatione Legis per Principem demandata per aliquo loco manifestè constat, quod ibi eam observari invariabiliter velit *Alciat. conf. 3. num. 30. vix. & de hoc mente Cyriac. contr. 210. num. 32. & 34.*

Tertia, quia Lex praedicta tum ex illius proemio, 30 quam ex natura ipsius, condita fuit ratione publicae utilitatis consistentis in conservatione subditorum omnium, & hominum salute, ejus curam agunt Medici, & Chirurgi, ne scilicet imperitia medendum assumerent, quod facile contingere poterat non praesens ex examine, & approbatione Artis Florentinae Capitalis totius Domini Eruici affirmare ex pignoralis Professores non modo theoreticam, sed plurimum Pisani, sed etiam praxim aptissime callentibus, de quo timore infirmitas aliorum Medicorum alibi, quam Florentinae examinatum per Domini Magnum Ducem conceperat, & io specie circa Pisanos clarè constat ex oraculo ipsiusmet Domini Magni Ducis, dum peneribus de Anno 1560. aliquibus Medicis Pisis laureatis, & examinatis, ibique Artem professitibus, ut eximerentur à subeundo Artis Florentinae examine juxta Legem praedictam anni 1548., id fuit per dictum Principem eis denegatum his lepidissimis verbis in ejus Rescripto contentis „ *Nelli studi passaro tal volta li Ciceronari all'erta, ed in Firenze vuole Sua Eccellenza, che i Medici siano Medici, e non Ciceronari, non solo per quelli di Pisa, quanto di altrove.* „ Causa autem publice utilitatis concurrente necessarium non esse io Legge generali specialem derogationem Privilegiorum etiam habentium derogationem, tradunt *Capon. discip. 398. la 2. num. 14. ubi reddit rationem* „ ibi „ *Et per legem generalitatemque dispositio semper habet derogationem specialem* „ immò derogationem derogatoria, & rursus ante num. 15. ibi ita e contra derogatio etiam generalis pro hanc publicè corrigi sui particulare, quod requiritur aliis specialem derogationem, & sequitur *Gall. conf. 130. numer. 63. Antonius. de Donat. Reg. libr. 1. cap. 11. num. 38. 59. & 60. Mancini. de Praesumpt. libr. 6. praesumpt. 38. numer. 25. Ror. divers. dist. 759. n. 1. part. 1. & in recent. dist. 174. num. 7. part. 1. & dist. 30. num. 12. & 13. post Girard. de Gabell. Rec. coram Barati.*

Bogart. dec. 176. in Addit. num. 17. Alibi, post Card. De Luca de Jurisd. dispic. 2. quæst. 9. num. 3. & Nos disp. 180. num. 33. de Commercio. ultra quos allegatos in prima Decisione hujus Cause §. Tunc quia.

31. Et quævis in contrariis subderetur, quod cum fuerit per hanc publicam utilitatem jam satis consultum in dicto Privilegio, vel Legè particulari condita de anno 1544. ex quo ordinatum fuit nullum ex Physicis in Civitate Pisana admitti posse ad medendum, nisi fuerit prius doctoratus in aliquo Medicorum approbato Collegio, nullumque pariter ex Chirurgis, nisi prius examine subito coram duobus Medicis Pisani Collegii, & licentia obtenta à Rectore Studii Pisani, dici non valeat, quod ex causa hujus publicæ utilitatis voluerit Princeps per dictam posteriorem Legem generalem anni 1548. dicto prioriprivilegio anni 1544. derogare; verum cum dicta posterior Lex generalis per plura efficaciora media pinguis, & securus tali hominum saluti consulat, ut docet in re tam gravi, præsertim quia mandata à profecti volentibus artem medendi exactum prius subeundum fore examen coram quatuor Medicis deputatis, qui solent esse ex peritioribus hujus loci Civitatis Dominantis, & licentiam postea à Magistratu totius Artis Florentinæ obtineri debere, qui pro munere suo totis viribus incumbit, ne ad medendum impetiri admittatur, cumque hæc securus via profecto tendat ad longè majorem utilitatem publicam, ideo collat penitus objecta reflectio.

32. Nam quomodo præsumitur Principem voluisse per Legem posteriorem generalem per utilitatem publicam conditam priori Legi parculari, vel Privilegio nullam contineri publicam utilitatem derogare, eodem modo præsumendum est voluisse per Legem posteriorem generalem majorem publicam utilitatem amplectentem derogare priori minorem utilitatem publicam habenti, quia major utilitas semper prævaleat debet minori, quinimo et conclusa longe majores utilitates minor non est in consideratione habenda. *Caball. cons. decis. 133. num. 17. lib. 2. cum ultra citatis in prima Decisione hujus Cause §. Tunc quia. & ut in puncto casus nostri adverteat Favennius, de respons. 34. n. 6. 7. 8. & 9.*

33. Quarta demum ex factis sequitur anno 1560. quo tempore cum post emissam publicationem dictæ Legis anni 1548. quatuor Medici Examinatores deputati ab Arte Florentina resistenti Serenissimo Magno Duci expeditum, & necessarium fore, quod omnes Medici, & Chirurgi extra Florentiam existentes in Dominio Regis Sæ Celsitudinis exceptis tantum medicis actu Pisani legitibus, comparere deberent coram Arte Florentina, etque Examinatores ad subeundum examen, fuerit eorum relatio sub die 2. Septembris ejusdem anni statim per Magnum Ducem approbata, ac amplius in illius executionem per capitulum conscriptum sub die 7. ejusdem Mensis ab Arte Florentina ordinatum Dom. Commensario Pisano, quod omnes Medici, & Chirurgi ad existentes, & medentibus intinui faceret, ut infra 30. dies comparere deberent coram quatuor Examinatoribus Florentie ad subeundum prædictum examen sub pena, &c. Quod per alias plures epistolæ successerit urgentius scriptis replicatum fuit eadem D. Commensario, juncto etiam ex onere publicari facienda Prius prædictam provisionem, seu ordinem dictæ Artis Florentinæ, neque videtur adversus prædicta omnia præcepta, intimationes, & Banimenta dictæ Artis, quævis pluries iterata, fuisse per aliquem ex Medicis, & Chirurgis reclamatum, ex quibus argui admodum potest bene innotuisse, tam Arti Florentinæ, quam Pisani, mentem Serenissimi Magni Ducis fuisse per dictam Legem anni 1548. derogatum Privilegio alias concessio Rectori, & Collegio Pisano, alioquin nec Ars Florentina tam audacter tot, & talia præcepta, intimationes, & Banimenta fieri non scripsisset, nisi fuisset contra de hujusmodi mente fidei Principis egregie *Cyriac. contr. 486. num. 59. 60. Neque Medici, & Chirurgi Pisani existentes, vel Rectori, & Universitatis Pisana tacite resistent, sed reclamarent per ea, quæ tradit in foribus terminis Aretinens. de presump. lib. 1. quæst. 89. num. 29. Cras. de judic. part. 1. cap. 103. num. 1. & 2. cum seqq. Nos disp. 140. num. 16. & 18. de Commercio.*

34. Quinta, quia similiter de anno 1578. 2. Decembris scri-

pta fuit ab eadem Arte altera Epistola Domino Pisano Commensario, qua ei injungebatur præcisus, ad urgentissimum eodem, ut se informaret, & inquireret an Medici, & Chirurgi Pisani existentes mederentur cum licentia, & Patentibus dictæ Artis ad formam dictæ Legis 1548. & reperit, quod illas non haberent, eos adstringere ad præstantiam fideiussionem in forma 200. de se præstantias coram eadem Arte, & solvenda quacunque condemnationis pena.

Sexta validissima elicitur ex facto anni 1599. diei 22. Maji, quo tempore cum super precibus Collegii Pisani requisitis, quod nemo Pisanorum eorumque Districtus atque licentia D. Rectoris Studii Pisani Artem medendi profiteri posset, Serenissimus D. Magnus Dux ordinasset, quod Ars Florentina Medicorum, & Pharmacopolarum diceret quicquid ei adversus prædictas preces occurreret, eadem Ars in Informatione per eam Serenissimo Magno Duci facta ita respondit: *Quanto a quello, che si propone dal Collegio di Pisa, che nessuno possa medicare in Pisa senza licenza del Rettore dello Studio, ed essendovi da due Dottori del Collegio, questa è cosa nuova, e che tende a torre la giurisdizione al Collegio di Firenze, al quale solamente, e non ad altri forendo gli ordini dell'Arte si aspetta dar licenza a chiunque vuole in pratica esercitare la Medicina nel felicissimo Stato di P. A. S. tanto come Fisico, quanto come Chirurgo, e però sono sempre deputati quattro Esaminatori di esse Collegio per approvare quelli, che trovano idonei, e sufficienti, e giornalmente vengono a questo esame tutti quelli, che vogliono medicare, e gli stessi Fisici, e Chirurghi Pisani, e se alcuno ha mancato, e medica senza l'approvazione di questo Collegio sia sotto la pena della Legge, e ne sarebbe dall'Arte castigato se ne avesse notizia, però speriamo, che P. A. S. non vorrà diminuire la giurisdizione, e reputazione di questo Collegio di Firenze, a questo è quanto, &c.* Ex hac enim responsione adeo constanter, & animosè facta per Artem eidem Serenissimo Principi, qui poterat de falsitate omnium expostitionum se certiorum reddere, necnon ab ipso Collegio Pisano, adeo ex dicta Informatione gravato reclamacionem attendere, & probationem in contrarium recipere, et credi, & præsumi debet eam auctoritatem, quam sibi absolutè competere Art Principi affirmabat, & Rectori, & Collegio Pisano abobscure denegabat, penes eam tantum, seu privativè ad Rectorem, & Collegium Pisano post conditam Legem anni 1548. refovisse, ut perbellet adversus *Cyriac. contr. 486. num. 59. & 60.*

Et revera in augmentum dictæ conjecturæ, quævis immediatè post hujusmodi Informationem Artis Florentinæ, Collegium Pisano facultatem obtinuisse à Sui Regia Celsitudine extendendi eas provisiones, quas magis proficias, & opportunas existimasset; atram in conspectu ejusdem Informationis multatius ante in Capitulis, vel provisionibus ab eodem Collegio pro Pisani Medicis, Chirurgis, & Pharmacopolis conditis, aliquid circa dictam præstantiam facultatem Rectoris Studii in concedendis licentias merendi disponere, non obstante tali favorabili opportunitate, quinimò contrarium fuisse dispositum constat ex sequenti Capitulo „ ibi „ Item ordinare, essentis i Fisici, e Chirurghi, i quali per ordine di sua Patente vogliono medicare infra un mese dal giorno della pubblicazione di questi ordini, siano obbligati presentare le loro Patenti al Cancelliere dello Studio di Pisa, il quale ne pigli nota con pagarli un gualto per Patente, altrimenti restino le Patenti invalide, e cadano nelle pene statuite dal Rettorato Fiorentino a quelli, che medicano senza Patente „ Nam ex hoc Capitulo clarè constat necessitas imponi per Collegium Pisano Medicis, & Chirurgis Pisani Artem suam profiteri volentibus, Patentes, sive licentias ab Arte Florentina obtentam, intra mensem Cancellario Studii Pisani exhibendi, & licet non expresse loquatur dictum Capitulum de licentia, seu Patentibus Artis Florentinæ, tamen de eis clarè colligitur loqui, tum ex eo ipso quod Capitulum disposuit, quod presentem intra mensem Cancellario Studii Patentes, & notam de eis idem Cancellarius faciat, quod alias esset superfluum, imò ridiculum, si de Patentibus Rectoris intelligi deberet, quæ per ipsum Rectorem conceduntur, & per eas Cancellarium, retentis penes se originalibus, expedit ita; tum quia per idem Capitu-

præjudiciales semper se continere, nullamque reclamacionem, & recursum ad Principem habuit, neque saltem aliquem protestacionis actum emisit, prout punctum considerando tantum iudicacionem, & secundum rationem *Altera d. conf. 323. num. 9. in med. & fin. Casanat. d. conf. 39. num. 23. cum plurib. seqq.* aliqui Doctores supercitat in §. *Deliber. ad augendum, &c.*

46 Ultimo tandem, quod penitus omnem tollit amaritudinem, & difficultatem, est observantia, ex qua apparet, quod ex anno 1548. quo promissa dicta Lex Universalis usque ad annum 1659. & sic per centum, & plures annos oculus ex Chirurgis Pisaniis à Rektore Studiis Pisani licentiam ibi mendendi obtinuerit, imo quod quamplurimum, & plurimum ex eis hoc temporis decursu, & in posterum successivis temporibus de anno in annum eam semper observauerit ab Ante Florentina, præsertim de anno 1560. proximiori dictæ Legi, ex qua observantia percul dubio interpretari debet, quod id processerit ex præambulo titulo, nempe ex supervenientia dictæ Legi anni 1548. postea derogatorie dicti Privilegii antea concessi Collegio, & Rektori Pisano *De Luc. de Regal. diff. 47. num. 9. de Jodic. diff. 33. num. 65. Rec. Episcop. Scell. diff. cap. 71. n. 36. 37. & 39. & cap. 78. n. 26. & 27. & cap. 187. n. 10. 11. Allegat. Jun. contr. 51. n. 14. Cyriac. contr. 141. num. 38. Adam. consil. 650. num. 23. & consil. 651. num. 24. 25. 26. & consil. 652. n. 23. Seminari. contr. 388. num. 24. cum seq. Rot. Roman. coram Buratt. dec. 87. num. 27. & seq. & coram Olshoven. dec. 161. num. 11. quam sane interpretationem ex observantia eliziam ædè etiam procedere in actibus mere facultativis firmant piers *Popst. de Macten. observ. 53. numer. 18. 19. 20. num. seq. & Rot. Roman. in recent. part. 2. decif. 365. per tot. & part. 3. decif. 543. num. 3. & coram Benincas. dec. 128. num. 11. & dec. 129. per tot. & in puncto interpretandi qualitates, & naturam Legis, vel civilis præambuli ex observantia subsequente Pisano, de Jur. Patr. allegat. 41. num. 25. 26. ubi plures auctoritates allegat & Rot. coram Benincas. decif. 98. numer. 4. Nec non in proximioribus nostris terminis, nempe in actibus continuo ommissa, seu in non factis, vel non factis diuturnis optime, & ferè in puncto casus nostri mirè tradunt *Rota Romana decif. 389. num. 16. part. 9. tom. 2. & dec. 137. num. 20. part. 12. & dec. 520. num. 15. part. 13. & dec. 184. num. 9. & dec. 258. num. 8. & decif. 613. num. 26. part. 18. & decif. 51. num. 25. part. 19. & quod ea per ceteris observantis attendenda sit, qui incepit à tempore proximioris actus, qui interpretari debet, prout nostra, qui incepit post paucissimos annos à die promulgationis dictæ Legi, & per centum, & plures annos continuata, nullatenus arceat remota, firmavit *Rota dec. 674. n. 22. part. 19. & cor. Zarati. dec. 22. num. 7. 10. & Rot. Episcop. cap. 190. n. 30. & in puncto observantia Legis proximioris Rot. coram Benincas. dec. 82. n. 3.****

47 Nil retragante, ommissa aliis levissimis, altera conjectura, que tanquam potissima in contrarium deducebatur, quod nempe invertibile omnino sit, quod intra tam breve tempus annorum quatuor à die dicti Privilegii concessi Collegio, & Rektori Pisano ad diem dictæ Legi Universalis decursum, Serenissimus Magnus Dux non sine nota maxime inconstantia, & levitate, quam in prudentissimo illo, & Sapientissimo Principe nefas esset cogitare, ut in alio proposito dixit *Rot. Roman. dec. 9. n. 26. part. 19. eidem Privilegio derogare voluerit, præsertim attenta summa sollicitudine, & amore, quo vigilantissimus Princeps ille Studium Pisatum à se maxime dilectum refluavit, & egregie legibus, amplissimique Privilegio decoravit, per ea, que ad hoc propositum ponderant *Spad. conf. 21. lib. 1. & Rot. post D. Scaerfont. elench. ad Cæcuper. tom. 1. decif. 15. num. 11. & ferè in puncto quod Princeps non prefumatur voluisse derogare antecedenti Privilegio concessio personis à se maxime dilectis, & gratis, & qualificatis tradunt *Gonzalez. ad Reg. Cancell. lib. 6. glof. 36. n. 70. ad 73. cum aliis ibi citatis Rot. part. 9. rec. num. 1. dec. 200. num. 13.***

48 Quandoquidem siquid sæpe coniungit medicinas dari, que bonæ, & utiles morbis creduntur, & postea ex experimento male, & damnosæ inveniuntur, ita plures Leges agitant per Principes fieri, que sanctæ, & iustæ reputantur, que in praxi postmodum inutiliter, &

damnosæ apparent, ut monet Imperator in *Arch. calar. 8. tit. 7. hoc consilium Novell. 111. in prin. & ibi glof. Accursi verb. quæ medicamenta*. Quamobrem videri non debet adeo insolitum, & inverisimile, quod cognito per Serenissimum Magnam Ducem ex experientia malo effectu in hac parte dicti Privilegii Collegio, & Rektori Pisano concessi, illi voluerit derogare, aliundeque novam Legem desuper condere, que secutior pro omnium subditorum medius Domini sui salute eredita fuerit, proor fit eodem tenore exemplo de medicina, que variari debet cum ab effectu malo damnosæ cognoscitur, ut elegantissime persequitur *Accursius loc. cit. » ibi » & fieri quædam mala datur medicina, quæ creditur bona, & hoc datur postea apparet, & alia est necessaria tunc medicina, ita & lex quandoque mala, quæ creditur bona, & cum post apparet est necessaria nova Lex, quam doctrinam, citatis etiam aliis *Solenz. de Jur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 30. num. 5. & num. 63. cum seq. laudando applicat ad finem casum, ubi minori spatio annorum quatuor Sapientissimus ille Hispaniarum Monarcha cuiusdam Legi suæ prius cum maximo studio, & maturitate condita derogaverat, aliisque prioribus contrariam ediderat.**

Quoad alteram partem contrariæ conjecturalis rationationis elicitæ ex magna afflictione, & sollicitudine, que Serenissimus Magnus Dux Cosmus Primus Pisatum Studium prosequabatur, respondetur, quod ea procedere possit, si principalis Magni Ducis intentio in condenda dicta ordinatione fuisset decorandi cum dicto Privilegio Pisatum Studium, & illius Rektorem, in quo consistebat æquivocatio contrarii argumenti, sed directæ, & principalis illius intentio fuit imposterum providendi circa Medicos, & Chirurgos, Artem mendendi Pisis exercere, vel exercere volentes, ut imperitii à medela excluderentur, propterea cum dictum Privilegium non fuerit cetera Rektori, & Collegio Pisano, nisi indirectè, & per consequentiam tantum acquisitum, ut infra plenus in secundo fundamento hujus nostre Decisionis demonstrabimus, nullatenus ex dilectione & sollicitudine, quæ Magnus Dux Studium Pisatum in ceteris afflicta, conjecturari valet cum animam non habuisset dicto Privilegio derogandi, si revera animam antea non habuit, siue principalem intentionem illud dicto Rektori, & Collegio Pisano concedendi.

Quemadmodum enim quæcumque utilitas, commodum, & beneficium, quod ob aliquam principalem dispositionem in alterum directè collatum, alteri indirectè tantum, vel per consequentiam resultat, non est de jure habendum in consideratione, qui disposens non habuit nisi animum faciendi, quod principaliter disposuit, ut cum pluribus iuribus allegatis laudat *firmat. Poles. diff. 27. num. 48. & egregie Cyp. Galen. contr. 71. num. 3. 4. lib. 2. ubi in specie notat privilegium, quod in consequentiam venit, nullatenus attendendum esse; nam de jure in omni actu amendi tantum debet principalis dispositio *Cassili. contr. quæd. cap. 156. per tot. Gonzalez. ad Reg. Cancell. lib. 6. glof. 45. §. 1. num. 35. Tiraguet. de Rerall. ligas. §. 30. glof. 1. num. 4. Sess. decif. 187. num. 64. ita per eandem rationem considerari non debet cessatio ejusdem utilitatis, & commodi proveniens ex subsequenti abolitione, vel derogatione principalis dispositionis in alium directè, ex qua alteri indirectè, & per consequentiam illa utilitas, vel commodum, aut beneficium obveniat *Sess. dec. 187. num. 64. usque ad 74. tom. 2. Allegat. Sen. consil. 31. n. 23. lib. 1. Aferuch. consil. 1172. n. 18. egregie Salgad. de Reg. prerog. part. 4. cap. 14. n. 15. usque ad 27.***

Ar liberaliter dato, quod prædicta contrariæ conjectura, necnon aliqua alia, que fuit in contrarium adducta, vim aliquam habeat, quid inter tantam conjecturam, & quidem longe validiorem copiam in favorem Artis Florentinæ militantiæ? Ubi enim res decidenda est per conjecturas, quis non scit, quod numero majores, & qualitate potentiores pauciores, & leviores ita præponderant, ut illa nullam habeantur in consideratione per rectum in l. *Divus ff. de interrump. rescript. Casanat. conf. 39. num. 60. vers. versio nostram D. meus Auditor de Comitib. decif. Senen. 11. num. 35. & dec. 17. num. 27. & dec. 25. num. 45.*

Minimeque visum fuit DD. officere aliquos istas quasi possessiones, tam in examinandi Chirurgie, quam

profiteri volentes, quatenus nempe illi teneantur ex dicta ordinatione examen subire, & licentiam petere a Rectore, ut minorum in modum in his fere terminis tradunt *Salgad. Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 37. num. 32. & num. 36. ad 41. Carleval. de iudic. tit. 1. diff. 4. num. 1. per tot.*

Advertendum quoque est, quod dicta posterior Lex generalis anni 1548. est contraria, seu incompatibilis cum dicta prima ordinatione anni 1544. nam ista expresse edicere permittit post examen eorum duobus Medicis Collegii Pisani subire, & licentiam obtinere a Rectore Studii Pisani tam in Civitate Pisarum, quam in ejus districtu Artem Chirurgiae exercere. Altera verò Lex generalis anni 1548. quae tanquam generalis, & Pisis publicata de ordine Magni Ducis ibi servari etiam debebat, ita disponit, quod nempe nemini Pisis liceret aliam medendi Artem exercere, nisi prius examen subiret Florentiae coram quatuor Medicis deputatis ab Arte, & licentiam ab eadem Arte obtineret, rursusque Pisis mederi posse eum sola licentia Rectoris Studii Pisani ut disponit dicta Ordinatio anni 1544. & cum ea mederi non posse sint contraria, vel incompatibilia, ideo indubitanter est, quod dicta Lex generalis anni 1548. in hoc erat, & est contraria, vel incompatibilis cum dicta antecedente Ordinatione anni 1544.

3. Et quemadmodum strata hac contrarietate pollutionis Legis Ratione de medio sublata fuit principalis dispositio dictae Ordinationis anni 1544. respiciens illos, qui Pisis Artem medendi exercere volebant, per textum in *L. 27. ff. de legibus, & peribelle firmant Cephal. conf. 601. num. 1. & 2. Alenchi. de praesump. libr. 6. praesump. 38. Rot. coram Bello. dec. 556. num. 14. & dec. 639. num. 16. & in recent. par. 4. tom. 2. dec. 15. num. 5. Palaf. de iud. perfol. rubr. 9. annot. 12. §. 1. num. 8. ita quoque per consequens cessavit omnis commodum, vel Privilegium Collegii, & Rectoris Pisani, quod consecratur, & dependenter proveniebat ab eadem principali dispositione respiciens modum tenendum ab illis, qui volebant Pisis de alibi medendi Artem profiteri. I. cum principalis 139. & ibi scribentes ff. de reg. Jur. iussimè Cessill. lib. 8. cap. 168. num. 1. usque ad 20. & num. 52. usque ad fin. Barbos. animi. 4. num. 12. *Salgad. de Rerum. Bullar. par. 3. cap. 26. cap. 43. 44. & 45. Alii. Mendell. conf. 371. num. 5. 6. Signorol. conf. 90. n. 16. 18. Tioch. lib. A. conclus. 75. numer. 1. & 2. & conclus. 76. num. 2. & P. Nid. de regal. Jur. regal. 42. num. 1. & seq. Cypiat. controu. 330. num. 15.**

4. Ratio autem perditionis est, quia cum Causa haec utilitatis, & juris consecratur Rectori, & Collegio Pisano acquisita, fuerit principalis illa provisio facta pro illis Artem medendi Pisis exercere volentibus, ideo ea causa sublata cessare debet privilegium tanquam effectus dictae Causae, ut in puncto Privilegii textus est in *Cap. sequenti. de decessu, & notat Archibar. consil. 394. num. 3. Tiracquel. in tract. conf. sent. caus. part. 1. numer. 210. & seq. optimè *Salgad. de recent. Bull. part. 2. cap. 26. num. 45.**

5. Tunc etiam quia eodem modo resolvitur, quo productum fuit accessorium, & consecratur, & sic fit accessorium, & consecratur potest fuit ob principalis creationem, ob destructionem principalis statim cessare debet accessorium *Salgad. de Rerum. Bull. part. 2. cap. 26. num. 43. & seq.*

Præterea si verum esset, quod de anno 1544. Pisana Civitas adhuc ligaretur Legibus, & Statutis Florentinae Civitatis Dominantis, prout firmat prima Decisio hujus Causae §. *hujus diffinitioni*, neque dissentiebat DD. Informantes pro Collegio Pisano (de quo valde tamen dubitabant DD., quia *Rota Neph. Florentina inter reuel. d. Dam. d. Palm. Nov. dec. 248. feb. num. 20. & similiter, & §. Quia praeditis*, quam sequitur *D. mens Auditor de Censibus dec. Florent. 16. n. 20.* asserit quod usque de anno 1494. Pisana Civitas à Florentina Republica obtinebat privilegium se gubernandi cum propriis suis Legibus, & Statutis, & in eorum defectum jura Romanorum Jura) Præterea, ut dicebam, si verum esset, quod Pisana Civitas de anno 1544. ligaretur legibus, & Statutis Florentinis, aliud neque rationis fundamentum ex eo resultaret in favorem Artis Florentinae, nam sicuti D. M.

Carleval. de Commercio. Tom. II.

Dux Cosmus Primus in dicta Ordinatione per eundem facta de anno 1544. pro bono regimine Artis medicæ Pisis exercende tunc processisset cum supposito, quod Pisana Civitas non esset ligata Legibus, & Statutis Florentinis, prout clare elucet ex prologo ejusdem Ordinationis superius jam relato, in quo suppositi Princeps ille mortalissimus nullum Pisan ex tempore super Arte, & exercitio medendi bonum regimen constitutum fuisse, dum ipse in concedenda dicta ordinatione ignorantie, & audacie, qua ibi medela exercebatur, in posterum frenum imponere, & saluti hominum consulere expresse profuerit, quod profecto non erat necessarium, si non fuisset exempti Pisani à Statutis, & Legibus Florentinis, inter quas aderat lex Artis, & Universitatis Medicorum, & Pharmacopolarum, quæ satisfacere pro bono regimine Artis medendi exercendæ consulere, in illa Ordinatione anni 1544. nulla penitus, & invalida ex defectu voluntatis in eo Principe dici deberet; Nam deficiente Principio supposito, occurrat quilibet illius Lex, seu Decretum *Solorzan. 7. de Jur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 20. num. 51. & 52. Surd. dec. 276. num. 1. iussimè Pilla diff. 7. num. 3. & diff. fere. 45. n. 24. & *Salgad. Labyrinth. Credit. part. 3. cap. 1. n. 28. & seq.* quia Princeps si non ignorasset Civitatem Pisanam fuisse subiectam Legibus, & Statutis Artis Florentinae suis superque bono regimine medela, & quoad eam alio modo exercendum consensibus, profecto dictam superfluum Ordinationem pro Pisano Civitate non edidisset, potissimum in tam grave damnum, & prejudicium auctoritatis, Legum, & emolumentorum perditæ Artis Florentinae, quapropter ex defectu voluntatis in Principe debet per injecta haberi dicta Ordinatione particularis, quod procederet etiamsi appositæ fuisset clausula *ex certa scientia, &c. & non obstantibus*, quia apud non sunt ad supplendum voluntatem Principis quando vere appareat in facto de Principis ignorantia, quia contrarium suppositum *Cap. 12. part. 2. de Offic. & potest. Judic. deleg. Adm. de Class. par. 1. clas. 77. num. 17. & 20. & 21. optimè Rot. Roman. in Mantif. ad Card. De Luc. de regal. dec. 7. num. 20. & 21. cum seq. & eadem Rota penes Marches. de Commissis. tom. 1. tit. de Commissis. ap. post. in Conf. presump. part. 1. §. 2. dec. 45. num. 4. & 5. fol. milii 639. & num. 9. fol. 140. Decian. conf. 4. n. 88. 89. 90. Fagnan. de Restitut. cap. novissimi num. 38. & 39. Rot. Roman. par. 4. tom. 2. decif. 484. num. 16. & 18. Rot. Rom. coram Principe dec. 102. num. 24. lib. 1. & par. 1. rec. dec. 666. num. 7. & par. 2. dec. 128. num. 4. & seq. & par. 13. dec. 54. num. 35. & 36. Emmanu. Genual. cap. cum olim 12. in fin. de Sentent. & re Judic. & Not. ad Statut. Genue. de Decretis à Senat. imper. fol. 50. n. 51. & seq. & in puncto quod Princeps concedendo Civitati inferiori aliquod privilegium non presumatur voluisse derogare Statutis, & Legibus Urbis sue Dominantis, quibus altera inferior Civitas sibi subiecta ligata fuisset, cum Leges, & Statuta predicta ignoravit, & si in concedendis movit Privilegium apposuisset clausula ex *Motu Proprio, non obstantibus, & ex certa scientia*, firmant egregie *Marches. de praesump. libr. 6. praesump. 39. & per tot. & post. cum Barbos. diff. 82. n. 17. Fagnan. d. cap. novissimi n. 39. de offic. & potest. Judic. deleg. Rot. Rom. coram Principe decif. 102. n. 23. & 24. tom. 2. ubi etiam dicit, quod semper præsumitur Princeps ignorare Statuta, & Leges suae Civitatis, licet presumatur scire Jura, & dispositiones Juris Communis, nisi in utroque casu contrarium probetur.***

Et ita, &c. utraque Parte acriter informans, &c.

ARGUMENTUM.

Explicantur diversa genera Recambionum, & demonstratur quomodo ea efformantur in Traditis, remissis, & revalentis, & in quo eorum sequatur, vel non, novatio primi Cambii.

Explicatur etiam Retorum, & quomodo illud efficiatur, & in quo diverfium sit a Recambio vero.

Demonstratur in quo differat Recambium Recursu ab aliis Recambiis, & Retorno.

1. *Retambium fit quies non completa Traſta, Creditur illius attingit Cambio à ſenſiſſimo, vel ab aliis ſumma æquivalentem cum præſenti nobis Cambio, & aliis expenſis in damnum debitoris, quod Retambium dicitur Retorſum inter Mercatores.*
2. *Quamvis requiratur, ut à Creditore traſta fieri poſſit hoc Retambium, ſeu Retorſum in damnum debitoris num. 2.*
3. *Retorſum licet fit Retambium, attamen in eo nulla ſignificatio notitia primi Cambii.*
4. *Aliud eſt Cambium contra Ricorda, in quo non ſignificatur notitia primi Cambii.*
5. *Retambium verum colla Ricorda quale fit explicatur, & in eo ſequitur notitia primi Cambii, & num. 6. 7. & ſequitur num. 6. 18.*
6. *Actum æquivalentem primi Cambii quod ſequitur per verum Retambium colla Ricorda extinguitur prima obligatio, hypotheca, & ſubſtitutio primi Cambii, & numer. 11.*
7. *Pro Retambio nota debetur tabella.*
8. *Explicatur verba conſervationis à Debito quibus nuntiat Mercatoris pro indicanda longo giro, & curſu Retambiorum.*
9. *Retambium Recorſu fit eſſe initium cum poſſe, quod Creditur per certa tempore recambiare debeat, neque Creditur durante illo tempore adſtringere debitum ad ſolutionem debiti.*
10. *Cambium nihil aliud eſt, quam ſolutio pecunie in uno loco pro alio habenda.*
11. *Verba, & per quomodo gli è venuto à mancare inter Mercatores qui ſignificatur.*
12. *Retorſum, vel Retambium cum ſe ipſo pro Retorſo ſacramento poſſe, niſi prævia ſolita præſtatione debitoris intimata de capiendo ad cambium ab indiſpenſabili Traſta.*
13. *Retorſum eſt gravium, quam ſimplex Retambium cum recorſu.*
14. *Retambium prius, quam Retorſum fuiſſe initium ex quibus compellitur arguatur, & num. 19. 20.*
15. *Ordo ſeu mandatum datum à Mercatore de ſolvendo alicui non probat ſolutionem fuiſſe ſequutam.*

Juram. Recambii.

DISCURSUS CXCVI.

Olim Dom. Auguſtinus de Franchis Mercator Annapienſis traſtam de ſumma Scutorum 2000. anni Marcharum in Nundinis Palchatis in Civitate Placentiæ Anni 1598. fecit DD. Gregorio Garbarino, Sorphano Juſtiniano, & Laurentio de Inveſta Procuratoribus D. Alexandri Juſtiniani Genueſis, qui ut luſtantiis ſibi à dicto D. Auguſtino factis obſcureſceret, mandavit dictis DD. ſuis Procuratoribus ſupradictæ traſte implerem, prout apparet à Spachio ejuſdem D. Alexandri, tenoris, prout infra.

All incontro Aggliſto de Franchi mia Cognato d' Anverſa ha traſto al mio Procuratore Scuti 2000. in Paolo, Bernardino, Stefano, ed Antonio Benveſſi ſoni, che Ferrante Borlamachi, quali ſorono contenti pagarli con dargliene debito ſopra di me, o prout vedervene qui dal Signor Poſtri, ſenſa gravario di Provviſione, che gli ſia pagare.

..Huic enim Spachio Alexandri reſpondente et Nundinis ſupradicti DD. Gregorius Stephanus, in hunc qui ſequitur, modum.

Sceti 1593. 17. mi rimanzione del Nigri noſtra Lettera alleganda à ſoldi 68. che con la ſpeſe, e Scuti 11. 9. 11. di Gabella il conto è pari, à quali Nigri abbiamo di Poſtro ordine al ſuddetto prezzo traſto Scuti 2000. per conto d' Aggliſto d' Anverſa per Scuti altrettanti ha traſto in queſta Fiera al voſtro Procuratore, che abbiamo pagare di voſtro ordine, e ſopra di voi, che preſo ſarete contenti farli pagare, ed imboſcare voi la ſuddetta rimenza.

Die 3. Julii 1598. dictus D. Auguſtinus Annapienſis cum ſuo Spachio ad conſenſum Procuratoribus dicti Alexandri Genetiſis directo, ordinavit, quod in Nundinis Auguſti quæpiemum in Civitate Placentiæ celebrandis

traſtam Scutorum 2034. 18. 9. anni Marcharum, iſſidem faciendam in ejus compunum à ſupradicto Alexandro Genueſe, compleret, prout infra.

In queſta Fiera d' Aggliſto vi farà per mia conto traſto da d' Anverſa noſtro di Genova Scuti 2034. 18. 3. di quali vi poterà farne promeſſe, e pagamento. ro al tempo, rivalendovene poi da lui medefimo, che per il pagamento vi farà buon ordine, riſolvendovi a ſuo luogo al ſepaſe.

Die 27. Julii ejuſdem Anni, idem Alexander ſuo Spachio ſimiliter mandavit ſupradictis ſuis Procuratoribus Nundinarum Auguſti 1598. in Civitate Placentiæ, quod cum obligatione quædamque proprie Perſone, Retorſum dicti Auguſtini, nempe dictæ Scuti 2034. 18. 3. hoc ſolventem modo ſolverent.

In oltre i voſtri di qui hanno pagato la Scuti 2000. che à ſoldi 68. la traſte di Fiera di Paſqua per conto d' Aggliſto d' Anverſa di mio ordine, e ſopra di me, e per queſto lo è venuto à mancare per eſſi d' hanno in queſta Fiera d' Aggliſto traſto per detto conto Scuti 2034. 18. 3. che vi poterà pagarli pure ſopra di me, con darme debito pure ſopra di me al detto Aggliſto, e vi valereſte qui da me ſenſa gravario eſſe conto di Provviſione, e ſolo della Gabella del Cany.

Successive die 7. Auguſti ejuſdem Anni reſponderunt ſupradicti Procuratores Nundinarum Auguſti dicto Alexandro Genueſi, eidem denunciaverunt eos adimpleviſſe ſupradictam traſtam Scutorum 2034. 18. 3. in his paucis terminis.

Dalla ſuddetta traſta in voi di Scuti 2036. 19. ne darette debito ad Aggliſto d' Anverſa, e ſon Scuti 2034. 18. 3. traſti li voſtri di coſti per ſuo conto, e tal voſtro obbligo, e con Scuti 2. 0. p. di Gabella il conto è pari.

Et in conformitatem Spachii ſupradicti eidem Alexandro inſimul tranſmiſerunt Literas, aut Cedulam Camii buxæ tenoris.

1598. addo 3. Aggliſto in Placentia Scuti 2036. 19. a ſol. 68. per Sc. d. 22. del preſente.

Pagare per queſta prima di Cambio à voi ſteſſo Scuti duemila tremilaſſe, e ſoldi 19. à ſoldi 68. per Scuto in Scuti d' oro in oro d' Italia da ſoldi 68. ovvero ſono alla metà di eſſi in moneta d' argento, conforme al Decreto contra Dio, e ponite per Ago ſticio d' Anverſa di voſtro ordine, e ſopra di voi. Addio.

Hæc ſuppoſita facti ſerie, de mea ſententia ſuper hoc debito ſequitur, an videlicet Traſta Scutorum 2034. 18. 3. facta à Ratione DD. Gregorii, Stephani, & Laurentii Genueſe ad ſuos de Feria ſub menſe Auguſti 1598. fuerit verum Recambium, & id ad effectum, de quo latius dicam infra.

Solum veritatem per oculos habens reſponſi ſupradictam Traſtam revera fuiſſe Recambium præcedentis debiti Cambii Scutorum 2000. concorditer ſinit, & conveni inter dictam Rationem ut ſupra DD. Gregorii, Stephani, & Laurentii Genueſium ex una, & Alexandrum Juſtinianum nomine, ſeu pro compoſito Domini Auguſtini de Franchis Annapienſis, debitoris principalis, cum renovatione ſubſequentiſſimæ D. Alexandri, ex altera Parte.

Sed ut majori, quæ fieri poſſet, claritate, atque ordine, ut optinuit J. C. dect, procedamus, atque ut inde ad evidentiæ uſque aſſumpti noſtri comprobatio reſultet, tria Recambiorum genera dari poſſe præmittimus.

Primum itaque contrahitur, quod non completa Traſta ab eo, in quem facta fuit, ipſum Creditur accipit Cambio à ſenſiſſimo, aut ab aliis ſumma pecunie æquivalentem Traſte non ſolunt cum præſenti utrius novi Cambii, expenſis præſtantia, Proſpectæ, Gabellarum, & provisionis, atque hoc mediante Recambio literas Cambiales obtinere efficit, ut debium, non in ea ſumma, in qua ab initio contraham fuit, ſed cum huiusmodi incrementis, redat ad locum, unde Traſta emanavit, expenſis tamen, & damno ejus, qui huiusmodi Retorſo ob dictam Traſtam in loco deſtinatæ ſolutionis non adimpletam, cauſam dedit, prout eleganter explicat *De Pay in traſter. lit. Camb. cap. 15. num. 5. & 7. Senec. de Comm. l. 1. q. 4. num. 38. 39. Rot. Genov. de Mercat. diſciſ. 143. n. 1. Rot. Rom. poſt Salgad. dec. 167. n. 2. 3. & dec. 107. num. 9.*

- num. 9. *Turr. de Camb. disp. 3. quest. 1. num. 46.* quod Recambium, Mercatorum Cambiz, Retorni nomine suis quidem congrui donaverunt.
3. Ceterum solutionis defectus, & debitoris mora de per se minime sufficere reputantur ad hoc, ut licet Creditori Tractat facere dictum Recambium, expensis, & damno debitoris, quia ulterius requiritur protectio solita cum imminutione, qua mediante Debitoris innotescat, se quamprimum ejus damno, & expensis supradictis acceptum Cambio paritatem equivalentem sibi in ipsum tractat. *Amar. resol. 27. num. 10. Scacc. de Commere. §. 1. quest. 7. part. 2. ampl. 8. num. 249. Rot. Roman. post Salgad. dec. 167. num. 1. & 2. & dec. 207. num. 9. & 13. & part. 1. rec. decif. 532. num. 2. & 3. & coram Rich. dec. 482. num. 12. & coram Damaz. jun. decif. 962. num. 9. & coram Penzinger. decif. 356. num. 3. & seq. plenè Ego met. decif. 27. num. 16. & decif. 28. num. 2. 3. de Commere. Galt. de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 1249. & 1630. & 1631.*
3. In hoc primo Recambii genere non extinguuntur, prout nemo non videt, primum Cambium, nec per consequens aliqua prioris debiti novatio conficitur, adeoque debitor primi Cambii maneat adhuc debitor, etiam si creditor milles recambiasset, quia recambiando cum alia Persona, præterquam cum illa Debitore, impossibile propterea est dari aliquam novationem, de cuius substantia omnino requiritur ejusdem debitoris interventus, & licet ille teneatur ad solutionem omnium recambiorum à Creditore contractuum cum aliis, præterquam cum debitore, hoc minime ex eo provenit quod idem directe ad illa solvenda teneatur, sed quia indirecte ad ea tenetur, ratione scilicet damni emergentis: Nam fuit in causa cum summam sibi debitam ab aliis creditoribus cambio acciperet, etiamque toties recambiasset. *Rot. Roman. post Salgad. decif. 16. num. 2. & 3. & decif. 207. numer. 9. & 10. Rot. Gen. decif. 143. in princ. & numer. 1. Scacc. de Commere. §. 1. quest. 4. num. 39. & quest. 7. part. 2. ampliat. 8. num. 255. & 261. per tot.*
4. Secundum Recambii genus conficitur, quoties ipse debitor ad hoc ut Tractat complex, aliud cambium cum alio contrahit, quam cum ipso creditore, & hoc novum Cambium, non simpliciter, & absolute Recambium vulgo ouncepatur, sed recambium, ut dicitur *colla Riveria*, non alia ratione, quam quia debitor ad alios recurrit, ut eidem dent nova Cambia tantam summam, quanta pro extinctione primi sufficit. *Turr. de Camb. disp. 3. quest. 20. num. 10. in fin. & disp. 3. quest. 1. num. 4. Card. Mazz. in ejus Compend. de Camb. part. 2. cap. 5.*
5. Tertium denique Recambium, quod proprie nuncupatur Recambium *di Riveria*, & *colla Riveria*, ex eo refultat, quod debitor impotens solvendi primum Cambium ad ipsum Creditorem recurrit, ad hoc, ut illud sibi restituat, & recambie eidem debitori pro aliis Mandatis novum debitum, quod nascitur ab hac extinctione primi Cambii, quam in semetipso conficit creditore, statim, ac nomine proprii debitoris sibi solvit. *Turr. de Camb. disp. 3. quest. 1. numer. 4. cum aliis seq. quest. Scacc. de Commere. §. 1. quest. 4. num. 40. & quest. 5. num. 85. & seq. Anfeld. de Commere. disp. 68. num. 17. 18. & disp. 69. num. 2. 3. 9. Car. Mazz. in suprad. compend. de Camb. part. 2. cap. 4. & 5. Ego met. plenè decif. 26. num. 8. & disp. 149. num. 1. & 13. de Commere. ubi videtur et per quæ origina, aut actus impotens, juris fisione creditor sibi solvat, & per consequens ovis Cambii inter ipsum Creditorem, ac debitorem renovatio sequatur, cum modo hujusmodi divergaro ad nostrum intentum minime proficia reputetur.*
6. Notabilissimus tamen pro hujus Cause decisione effectus, qui principaliter ab hujusmodi recambio refultat, est quod nempe supradictum Recambium cum ipso Creditore inritum ad debitoris instantiam, tamen et momenti, ac efficacie, ut debitum primi Cambii extinguatur, & aliud novum inducatur, non fecit, ac per actus distinctos, & separatos, verè, & realiter primum Cambium, pecunia numerata solutum fuisse Creditore, qui deinde iterum aliam pecuniam summam ipso debitori cambio dedidit. *Scacc. & Turr. de Camb. ubi supra, & Sacra Rota coram Rich. dec. 519. num. 23. & decif. 557. numer. 1. Mazz. de cap. 4. Anfeld. de Casarez. de Commere. Tom. II.*

*Commere. disp. 58. num. 17. & disp. 69. num. 2. 3. & 4. & seq. & dec. 23. in addit. num. 31. Rot. Roman. decif. 356. num. 6. part. 10. rec. & coram Crisp. decif. 131. num. 8. 9. & 10. lib. 1. Card. De Luc. de Camb. disp. 1. num. 14. Sard. conf. 540. num. 35. & seq. Ego met. latè disp. 26. num. 7. 8. & disp. 27. num. 11. 12. & disp. 149. num. 2. & metius num. 13. de Commere. Ubi attenda hujusmodi novatione emendiva, quæ prioris Cambii efficitur pro creatione Recambii, ad tradita per supra laudatos DD. quibus signatur additio *Turr. de Camb. disp. 3. quest. 20. num. 6. & seq. & disp. 3. quest. 2. 3. 4. 5. & 8. Epifop. Racc. cap. 182. num. 10. & seq. latè Sacra Rota in Romana Cambiorum 16. Januarii 1699. coram Adato impref. post meum disp. 49. num. 19. cum seq. usque ad fin. tom. 1. de Commere. in necessarium consequentiam emere per omnium obligationum, hypothecarum, & fidejussionum prioris contractus omnimoda extinctio. Anfeld. de Commere. disp. 69. num. 4. 7. 8. & seq. Rot. Roman. coram Cocin. dec. 1424. & dec. 1556. per tot. Saminat. contr. 183. num. 45. & seq. plenè in illa Romana Cambiorum, ubi supra Epifop. Racc. laudato cap. 182. num. 8. & plurib. seqq. Quod adeo verum est, ut pro Recambio, tamquam pro contractu novo, & penitus differenti, ac separato à primo Gabella solvenda sit. Anfeld. de Camb. disp. 69. num. 3.**

Hinc facili prolix negotio comprehenditur, quod 10 nomen illud, aut remissionis, de conversatione di Debiti, quem improprie Mercatores tribunt novationi Cambiorum, seu Recambii, nihil aliud importat, quam continuationem debiti, quod de Cambio in Cambium, & de Recambio in Recambium identidem à debitoribus creatur, donec usque ultimos Cambii, seu Recambii renovatione, debitum extinguatur, sed nunquam importare possit durationem primi Cambii, ac si unquam facta fuisset Recambio, cum, ut supra probavimus, quoties fit Recambium, primum omnino extinguatur, & aliud novum, & diversum cum hac primi extinctione celebratur, ut optime advertit. *Turr. de Camb. disp. 3. quest. 1. num. 5. cum plurib. seqq. & num. 10. 11. Card. De Luc. de Camb. disp. 1. num. 14. & disp. 17. & Ad. c. vers. Ad. quando Mazz. in Compend. de Camb. part. 2. cap. 5. §. 8. Ricambi propria Rot. Roman. decif. 390. numer. 3. & 6. part. 11. rec.*

Hoc Recambium, ut dicitur *colla Riveria*, aut 12 in pactum deductum fuit, aut non. Primo casu, quo scilicet, conventum esset quod Creditor pro certo, ac determinato tempore recambiare deberet, nequit Creditor durante dicto tempore adstringere Debitorem ad debiti solutionem, cum exeroquo à debitoris arbitrio, ac voluntate dependet solvendi statuto tempore idem debitum. *Peri in suo Negot. part. 1. cap. 17. vers. il fin. & Si avvertita sol. mibi 68. & Mazz. in suo Compend. de Camb. part. 2. cap. 4. & 5. Questia Riveria cum seqq. Sacra Rota coram Emerit. dec. 127. & dec. 154. & decif. 180. & coram Penzinger. decif. 315. & coram Carr. dec. 706. & dec. 737. Secus autem in secundo casu, quo scilicet usque ab initio minime conventum foret Recambium, tunc enim debitor, qui non habet, unde solvat debitum cambiarium, necesse est ad Creditorem recurrere, ut illud sibi recambiet, quod ad effectum perducitur statim, ac ab eodem Creditore, cui recursum fuit, finemque debitum primi Cambii solvitur, aliud est hanc solutione primi cum debitoris suo creando cambium pro proximis mandatis, vel alia Placita, ut supra demonstratum fuit.*

His præmissis, videndum omnino est pro decisione præsentis dispositionis, an Tracta Scutorum 1034. 18. facta à Ratione Genoux DD. Gregorii, Stephani, & Laurentii pro Nandinis Augusti, fuerit non solum verum Recambium debiti cambiarum antecedentis Scutorum 1000. debitorum ab Augustino Anserpium cum fidejussione Alexandri Justianiani, sed iterum Recambium iorum inter Creditorem, nempe supradictam Rationem Genoux, & debitorem, qui erat dictus D. Augustinus Anserpianus.

Quod verò supradicta Tracta verum Recambium extiterit, tam ostendibilissime facti circumstantiæ, quam termini præsentis casus, de quò agitur, omnino fundere videntur.

Sed quia clarior, quò fieri possit in hac materia à no-

stris parum intellecta ob eorum non solum, procedimus, ponderandum est in factis, quod antea Tracta Scutorum 2000. auti Marchatum facta pro Nundinis Paschalis in Civitate Placentiae de anno 1598. ab Augustino de Franchis Anverspensi in dictis DD. Gregorium, Sirphanum, & Laurentium, & ab isdem completa de ordine etiam Alexandri Justiniani Genues, & supra de se, id est cum ejus obligatione, ut si de possessione, fuerunt alia familia Scuta 2000. ab isdem DD. Gregorio, & Sociis pro eorum rebusfusione tracta in fuor, sive in eorum Rationem Genue de ordine ipsius Alexandri, & in compem dicti Augustini Anverspensi, prout dignoscitur a Spachin ejusdem Alexandri supra relato, ubi *Alf incontro Agostino d' Averfa ha tratto al mio Procuratore Scuti 2000. in Paolo Stefano Antonio Rivelli, di quali farete contenti pagarli con dargliene debiti sopra di me, & per provenderne qui da Signori Vostri senza gravare di provvisione, che li farò pagare*. Et insinuat a Spachio responsiva dictorum DD. Gregorii, & Socii, ubi *Scuti 7583. 17. vi rimettiamo del vostro. Vostre lettera allegando a soldi 68. — che con le spese, & Scuti 9. 7. 11. di Gabella il conto è pari, di quali Vostri abbiamo di vostra ordine al suddetta precto, tratto Scuti 2000. per conto d' Agostino d' Averfa per Scuti altrettanti ha tratto in questa Fiera al vostro Procuratore, che abbiamo pagati di vostro ordine, & sopra di Voi, che per farrete contenti farli pagare, & imborsare Voi la suddetta rimessa.*

Hec Tracta Scutorum 2000. quam faciunt de ordine Alexandri Genues, supradicti Gregorius, & Socii in fuor de Genue, inficari minime possit, quin sit cambium, dum DD. Gregorius, & Socii solvant in Nundinis Paschalis Scuta 2000. de ordine tunc Augustini Anverspensi debitoris principalia, quam de ordine Alexandri Genuesis, eadem recipiunt in Civitate Genue per organum suorum Genue, quibus remissa fuerunt. Cambium enim nihil aliud est in substantia, quam dare pecuniam uno in loco pro aliis habenda, prout pluries in meo Tractatu de Commercio, elegantius sententi me prius quampulcrum Auctores docuerunt, qui de hac materia magistratibus agnos, signarent autem Scuti de Commercio, §. 1. quod. 3. m. 3. & per tot. Du Fay de lit. Camb. cap. 1. n. 4. Torr. de Camb. diff. 3. quod. 11. per tot. & alibi passim.

Præterea in facto observandum est, quod supradicta Scuta 2000. tracta à dictis DD. Gregorio, & Sociis Nundinarum in fuor Genue de ordine Alexandri, & in compem Augustini Anverspensi, neque fuerunt ab Augustino, neque ab Alexandro soluta, quinimodo aperiè dignoscitur, quod Alexander curavit, ut dicti DD. Gregorius, & Socii Genue eadem in se ipsi extinguerent mediante solutione de illi sibi facta, etque traderent pro eorum rebusfusione in fuor Nundinarum Augusti de ordine dicti Alexandri cum ejus Cambio juxta precium, tunc temporis current inter Genue, & supradictas Nundinas Anguli Placentie in compem quidem d. Augustini, supra tamen d. Alexandrum, nempe cum ejus si de possessione, atque obligatione, ut apparet ab alio Spachio d. Alexandri directo ad DD. Gregorium, & Socios dictarum Nundinarum sub die 27. Julii 1598. ut supra laudato, ubi.

In oltre à Vostri di qui hanno pagato li Scuti 2000. che a soldi 68. le trasle di Fiera di Pasqua per conto d' Agostino d' Averfa di mia ordine, & sopra di me, & per questo li è tenuto a mancare per essi vi hanno in questa Fiera d' Agostino tratto per detto Conto Scuti 2034. 18. 3. che vi piacerà pagare pure sopra di me tunc darne debiti pure sopra di me al detto Agostino, & vi valeret poi da me senza gravare esse conto di provvisione, o solo della Gabella di Cambi.

Que secunda Tracta Scutorum 2034. 18. 3. quam faciunt DD. Gregorius, & Socii Genue in fuor Nundinarum in compem Augustini, & de ordine etiam ipsius Alexandri nihil aliud importat, quam novum Cambium, quod idem est, ac dicere verum, ac proprium Recambium tertii generis asperius indicati, nam Tracta Scutorum 2000. facta pro precedenti Cambio minime fuit in Civitate Genue soluta, & extinguita, ab Alexandro, neque ab Augustino Anvers-

pensi, sed à Gregorio, & Sociis Genue, uti resultat ex verbis dicti Spachii, ubi *Vostri di qui hanno pagato li Scuti 2000. che a soldi 68. le trasle di Fiera di Pasqua per conto d' Agostino d' Averfa di mia ordine, & sopra di me*. Et quia antea hujusmodi solutione Scutorum 2000. facta ab ipsi DD. Genue pro dicto Augustino Anverspensi debitoris principaliter obligati, & Alexandro ejus si de possessione, sibi ipsi, uni Creditibus, evaserant idem DD. de Genue totidem Creditores pro eorum mancari (tenemus, qui inter Mercatores significat rebusfutionem, aut remissionem, teste Rich. de off. q. 1. num. 26. & 28.) fuit ideo inter ipsos, atque dictum Alexandrum conventum, quod ipsi de dicto eorum mancari, nempe novo credito Tractum facerent in fuor Nundinarum cum Cambio tunc temporis currente inter Genue, & dictas Nundinas, prout etiam expressè apparet ab eodem Spachio Alexandri, ubi *E per questo gli è tenuto a mancare per essi vi hanno in questa Fiera d' Agostino tratto per detto Conto Scuti 2034. 18. 3.*

Et licet verum Recambium cum Recursa tunc efficiatur, atque extinguitur, quoniam debitor impotens completendi in loco destinato Tractum facti factum pro satisfactione primi Cambii, eandem solvendam curat ab ipso Creditore si de possessione concurrerit, uno eodemque tempore juris solutione pluribus actibus, id est, quod Creditore mutuum dei pecuniam debitori pro extinguendo primo debito cambiano, & quod debitor eandem enumeret, ac reddat Creditori pro satisfactione dicti debiti, & quod creditor successive tradat eandem pecuniam supradicti Debitori novo cambio, eandem recipiunt in alia Placet, & Nundinis, ut egregie explicant Ansaldo, de Commercio, diff. 68. numer. 17. & diff. 69. num. 3. & 9. & prius dixerat Suer. Rot. eam Rich. de off. q. 1. num. 23. & diff. 337. num. 1. & denique Nos eundem diximus diff. 26. 27. & diff. 149. num. 4. & 13. ita in necessariam consequentiam emittimus, quod pro vero Recambio cum recursa repudianda sit solutio dictorum Scutorum 2000. quam facientes erat à supradictis Gregorio, & Sociis Genue sibi ipsi Alexander Justiniani pro complemento primi Tracta facta in vim precedens Cambii ex Nundinis Paschalis Genue simul cum altera Tracta Scuti 2034. 18. 3. quem dictis DD. Gregorio, & Sociis de Genue fieri mandat idem D. Justiniani pro sequentibus Nundinis Anguli Placentie solvendam ab isdem DD. Gregorio, & Sociis de eisdem Nundinis Placentie pro computo dicti Domini Augustini Anverspensi, supra tamen eandem Alexandrum, nempe cum ejus obligatione, & ita idem Alexander de novo debito, quod contrahit cum dictis DD. de Genue pro satisfactione primi Cambii, verè init novum Cambium, seu Recambium cum ipsi DD. ex Genue ad Nundinas Anguli, pro precio illius Cambii, quod tunc inter Genue, & dictas Nundinas Anguli current.

Quin tunc est difficultas, que in præsentem excipiri possit, quod si licet cum supradicti Domini Genue sibi ipsi solvissent Scuta 2000. cum Recambio pro Nundinis proximè futuris Anguli non contraxerint hac Recambium cum eodem Alexandro pro eorum rebusfusione, sed novum Cambium, & Recambium cum se ipsi, eo sub obtentu, ut debitum cum omni incremento, expensis, & damno Augustini debitoris principalia, & Alexandri ejus si de possessione ad Nundinas rediret, quod Recambii genus sub vero, ac proprio nomine Recursi, tunc demum extinguitur, quoniam Creditore accipit Cambio à se ipso faciemus sibi debitum à proprio debitor, expensis, & damno ejusdem Debitoris, ubi Tractum ab eo non completum, ut supra §. Secundum abundè explicavimus.

Quia obijciunt proposita eliminare concurrentibus pluribus notabilissimis circumstantiis, ex quibus arguitur, quod dictum Recambium Scutorum 2034. 18. 3. non fuit Retorum, sed verum, & proprium Recambium cum Recursa factum cum consensu omnium Contrahentium, id est initium inter supradictos DD. Genue Creditores, & dictum Alexandrum, non solum nomine d. Augustini Anverspensi debitoris principalis, sed etiam ejus si de possessione.

Pro cujus adimpleti comprobatione animadvertendum est primo, quod supradicti Domini de Genue non poterant à se ipsi addeper cambio expensis, & damno

danno Augustini, & Alexandri respectivè debitoris, & fidejussoris, nisi pravia soluta profectione contra Alexandrum, ut supra probavimus, unde ne dicamus dictos Dominos Genue auctum proferus illicitum fuisse, omnino præsumendum venit, quod Recambium dictorum Scutorum 2034. 18. 3. fuerit Recambium verum, & proprium cum Recursu juxta tertiam speciem, de qua supra in §. Tertium Denique Ego met. dicit. 129. numer. 9. de Commercio, Marit. de Tacu. & Ambig. lib. 5. tit. 1. num. 22.

17. Secundò quod unice ex dicto Spachio Alexandri, statim eruitur, quod Tracta Scutorum 2034. 18. 3. facta fuit à DD. Genue per omni, & tunc eo quod iisdem deditur ab ivi. E per quillo l'è venuto a man- care per eff. Uodè necessarium concludendum est, quod supradicta Tracta importaverit verum Recambium insum cum dicto Alexandro. Quoniam juxta calculum à Penia efforatum, in dicta Tracta non comprehenderent nisi Scuta 2000. cum solo pretio Cambii tunc temporis currentis inter Genuam, & Nundinas Augusti in Civitate Placentie de anno 1598. E contra verò eorum defecere, & ut dicitur, *mentare*, per viam Retorai, majorem futurum importaret, quia in Retorai ultra Scuta 2000. & pretium novi Cambii, comprehendenda præterea sunt expensæ profectionis, Procectæ, & Provisionis, ut advenit *Da Pay de Camb.* cap. 15. numer. 5. & 6. præter alias Auctoritates supra allegatas §. Primum itaque.

Tertio addimus, quod si dictum Recambium factum fuisset per viam Retorai, Alexander minime cum ejus Spachio suis Procuratoribus Nundinarum denunciasset, quod dicti DD. Genue jam solverant Scuta 2000. sed, quod, cum Tractam adimplere ipse noluisset, debuit ad Nundinas redire, aut aliis similibus pñalibus usus fuisset, quibus regulariter Mercatores utuntur, & quando agitur de Retorai.

Quare, cum Alexander eidem suis Procuratoribus Nundinarum scripsisset, quod ipsi DD. de Genue solverant Scuta 2000. signum evidens est, quod tunc cum dicto Alexandro factum Recambium cum Recursu, tam nomine Augustini, quam proprio, dum similes loquendi formulae propriè convenire neque, nisi verò Cambio Recursu, in quo à Creditore solvitur, & exinguitur primum Cambium, atque in ejus locum novum Cambium, seu Recambium succedit, ut supra vidimus §. Tertium denique cum sepe. Eoque magis id demonstratur per Spachium Augustini Antæcipie diei 3. Julii 1598. in quo ipse scribens Procuratori Alexandri in Nundinis Augusti ejusdem Anni, eidem tantum significat, quod hoc dicta Nundinis tracta erant in ejus computum à dicto Alexandro Genue Scuta 2034. 18. 3. Marcharum, eidem ordinando, ut eadem Tractam acciperet, & postea suo adventante tempore solvat, necnon per illa revalescentiam ab eodem Alexandro accipiat absque eo, quod in dicto Spachio ne verbum quidem factum appareat debui antea, de quo expressè tandem meminisse oportebat, juxta optatum Mercatorum Syllum, si dicta Tracta inita fuisset per viam Retorai, & non Recambium cum Recursu.

18. Quamò, quia proferus inverisimile est, quod Alexander inter Patricios, ac Mercatores Genueses nemini secundis prestatari permississet dictam Tractam Scutorum 2000. ac de illa Retorai fieri non solum cum proprii honoris labe, verum etiam danno Augustini ejus Leyri, qui inverisimiliter in immensum credidit ex eo, quod absque ulla ejus incommodo eandem solvere potuisset, dum tam in Nundinis, quam in Civitate Genue, semper erat Creditor dictorum Dominorum Gregorii, & Sociorum, ac proinde in eorum manibus semper habebat aliquam notabilem pecuniam suam, ut in similibus argumentatur *Adrich.* conf. 1202. num. 4. *Sarra.* Res. decis. 100. num. 3. part. 19. & decis. 305. num. 12. part. 15. *Allolun.* resol. 49. n. 13. *Bonden.* collect. 38. n. 46. volum. 2.

19. Quamò, quia tam à Spachio Nundinarum Augusti dicti Alexandri, quam ab alio responsivo dictorum DD. Gregorii, & Sociorum dictarum Nundinarum, competere sit, quod Scuta 2034. 18. 3. fuerint tracta in computum Augustini, cum obligatione ejusdem Alexandri, unde si reverà dicta Tracta Retorai fuisset, minime pro ea complenda necessaria erat nova obligatio dicti Alexandri, quia jam idem pro Retorai

obligatus erat, sed non pro Recambio cum Recursu, nisi illius obligatio renovabatur, quantæ autem efficacie sit argumentum à superfluitate deductum plenissime comprobatur *Episcop.* Rec. cap. 194. numer. 84. & sequenti.

Secundò demum quia usque à primis Nundinis Palscia 20 suis fuit intentio, ac voluntas Alexandri quod sibi in Civitate Genue à dicto Dom. Gregorio, & Sociis debentem Scutorum 2000. impoherum recambium deberet, nam in ipso ordine per eum dato suis Procuratoribus, ut solverent Tractam dictorum Scutorum 2000. in eos faciendum ab Augustino Antæcipie, non addidit, quod à se revalescent eidem Dominus Gregorius, & Socii, sed à suis de Genue, neque promissit se eadem solvaturum, sed quod eadem ab aliis solvenda curabit, ut apparet ab ejus Spachio Nundinarum Palscia supra relato * ibi, *quali forse cenerai pagaria, e 4 provvederemo qui da Palsci, che li fare pagare* * Cui Spachio correspondet adumbratum id quod scriptum est Alexander in Spachio Feriarum proximè futurarum Augusti, ubi primum denunciavit suis Genue solvere Scuta 2000. deindeque eisdem ordinavit, quod solverent novam Tractam Scutorum 2034. 18. 3. & quia reverà eandem amplius recambiare volebat, sed extingueret de per se, non addidit, ut antea fecerat, quod se revalescent à suis Genue, sed à se ipso * ibi, *E se ne valerece qui da me* * & ita executione mandatum fuit ut constet à Spachio responsivo dictorum DD. Gregorii, & Sociorum Nundinarum Augusti, in quo consequens computum dicti Alexandri cum dicta Revalsa, quod vero ab hujusmodi discretivo modo scribendi Spachio Nundinarum, procedat contrahentium voluntas, citra dubitationis aleam admittunt *Anseld.* de Commercio. dicit. 6. num. 9. & dicit. 89. num. 31. *Res. Roman.* eorum Falcover. de Fidei commiss. decis. 9. sub num. 15. dec. 35. num. 11. decis. 37. num. 2. *Nec obliuere, & de Jurispr.* dec. 21. num. 16. dec. 29. num. 10. *de Præf.* dec. 4. sub num. 4. de Dor. dec. 20. num. 2.

Ex hacenus dictis ad evidentiam usque demonstravimus, quod nova Tracta Scutorum 2034. 18. 3. fuit verum Recambium cum Recursu insum inter DD. Gregorium, & Socios Creditores primi Tracta, & dictum Alexandrum pro computo dicti Augustini Antæcipie Debitoris principalis, unde necessario sequitur, quod minime subsistit fidejussio prebita in vim computum chirographi iniit fuis die 10. Julii 1598. à DD. Joanne Andrea, & Jacobo fratribus de Franchis per dicta prima Tracta Scutorum 2000. in favorem dicti Alexandri.

Quoniam cum penitus extinguitur propter Recambium primum Debitum Cambiarum, mediante reali solutione primi Cambii, que in actu creationis novi Cambii intervenit, corruunt propterea omnes fidejussiones, hypothecæ, & securitates, quibus illud primum debitum cambiarum futebatur, ita ut pro hujusmodi debito, utpote jam extincto, Debitores bona à metu primarum hypothecarum liberentur, neque fidejussoris, qui pro ipso inierunt, amplius remanant obligati, juxta Auctoritates individuales à me supra allegatas §. Notabilissimus namque in fin.

Transendum in præsentia effect ad alia fundamen- ra, quibus demonstrare quoque possem insubstantiam supradictæ Scripturæ diei 10. Julii 1598. à qua elici præceditur supradicta obligatio fidejussoria DD. Fratrum de Franchis non solum pro supradicta Tracta Scutorum 2000. sed etiam pro aliis Scutis 6000. auri Marcharum, unde illa tantum indicatæ sufficiat, cum jam deducta fuerint à pluribus Advocatis in eorum respectivè doctissimis Allegationibus, ne inutiliter videatur repetere, quod ab ipsis non minus ingenuè, quam solide dictum fuit, & præcipue circa Scuta 6000. quia non constato, quod dicti Alexander eadem solverit, aut solvenda curaverit dicto Augustino Franchi Antæcipiensi, per consequens nullum locum habere potuit fidejussio prebita à dictis Fratribus Franchi in favorem ejusdem Alexandri, in nihilum refragante, quod iidem Fratres de Franchis in supradicta Scriptura confessi fuerint, quod idem Alexander ordinaverit DD. 23 Sara, & Marino, ut eadem solverent dicto Augustino Antæcipie, quia hujusmodi confessio potest quidem comprobare ordinem, namque non fore effectivam, & realem solutionem, nisi id per alias probationes evinca-

vincant, ad effectum maxime, ut fidejussores dictum Alexandrum retribuire teneantur, ut latè per DD. Advocatos Dominorum meorum Principum ostensum fuit, auctoritatibus ab istis deductis, quibus utpote in nostris ipsissimis terminis addere juvat Rot. Roman. cur. Bich. decif. 481. num. 6. 7.

A D D I T I O.

Ad num. 2. & 3.

Secus si in emissione novi cambii, seu recambii fidejfer appositæ clausulæ præscriptivæ priorum juris, & fidejssorem, aliis quod novum cambium non intelligatur factum, *Adnotes decif. 2303. num. 19. tom. 3.*

A R G U M E N T U M.

Mandatum inter Mercatores quando, & ex quibus conjecturis presumatur. Mercatores an, & quando mandata à suis Correspondentibus accepta valeant per alias tertias personas eoque fieri.

Referuntur varia negotiorum gestorum genera, eorumque diversæ Naturæ, & effectus explicantur.

Mandantes alicui Negotia aliena geri, utiles Negotiorum Gestores in jure censentur.

Fidejssio non potest extendi de contractu ad alterum contractum, neque de una re, vel persona ad aliam; In qua materia quamplurima notabilia adducuntur exempla.

S U M M A R I U M.

1. Mandatum excedens, vel illud non rectè adimpletum, fidei, & amissionis violat.

Et idem in personis qualificatis, & sanguine consanguinitatis mandatum semper adfuisse presumi debet ne dicatur eas tale crimen voluisse committere num. 2.

3. Mandati qualitas facilius presumitur, quam ipsius mandatum.

4. De mandatis ubi in genere cessat, ibi presumi debet mandatarium illud non excessisse, licet de qualitate mandati non appareat, & n. 3.

6. Causa sapè supra tam loquendo, quam scribendo præ caute, vel effectui ponitur.

7. Mercatores solent improprie loqui, & scribere in suis Negotiis, & literis.

8. Perba semper in latè, vel improprie sensu sumenda sunt ad evitandum absurdum, vel inverisimile.

9. Peritas rei non pendet ab affirmativa; vel negativa hominum.

10. Mandatarius non potest de excessu mandati convinci nisi producantur literæ mandantis, ex quibus de vera qualitate mandati constare fiat.

11. Mandatarius mandatum sibi à suo correspondenti datum potest ab alia Tertia persona exequi facere.

Interque quilibet Tertius potest exequi mandatum, quod fuerit alteri datum. *ibid.*

13. Mandatarius potest contractum facere cum diversa persona ab ea, cum qua sibi mandans contrahere ordinavit.

13. Mandari excessus apponi non potest, nisi à Adamante.

14. Negotiorum gestorum varia dantur in jure genera, & eorum differentia, ac effectus notantur, & numer. 15.

16. Alitè Negotii gesti competis Gestori contra absentem eius Negotium gessit, licet gessum fuisset in ejus domum si fuit ab absente postea ratificatum.

17. Quod procedit etiam in negotio gesso contra expressam voluntatem absentis.

18. Alitè nullis Negotiorum gestorum acquiritur Tertius, qui Tractum alteri factum pro honore, vel militate scribens acceptat, & solvit.

19. Mandans alicui, ut pro altero solvat, reputatur in jure tamquam fidejssor.

20. Fidejssor sponte pro alio absente habetur in jure pro utili negotiorum Gestore, etiam propter competis alitè nullis Negotii gessi contra debitorem, pro quo fidejssor.

21. Probatio nihil concludit data sola possibilitate in contrarium.

22. Mercatores de eorum stylo accepto mandata pro negotio aliquo faciendum solent malitiose suis Correspondentibus scribere per eos negotium demandatum perfectum fuisse, licet adhuc illud non fuerint, & num. 23.

24. Fidejssio tamquam obligatio strictissimi juris non potest de uno contractu, re, aut persona ad alium contractum, rem, vel personam extendi.

25. Fidejssio facta pro meritis tradendis non valet, si illa fuerint jam tradita.

26. Fidejssio præstata pro debito, quod erat in vim præscripti, vel alio modo extinctum, nullius est momenti.

27. Fidejssio præstata pro falso debito, quod fuit pro vero à creditore suppositum nullatenus valet.

In eadem Causa.

E T

DISCURSUS CXCVII.

QUIA verò Creditores quondam Domini Augustini de Franchis Antuerpiensis negare nequebant, quod Recambium Scutorum 2034. 18. 3. verum non sit, & proprium Recambium cum Recursu initum inter Dominum Alexandrum Justinianum Genuensem nomine, vel per computo dicti Domini Augustini, & DD. Gregorium, & Socios de Genoa, ut exuberanter à me in antecedenti meo Discursu probatum fuit, ad altitum se convertere confugium, pretendendo nempe, quod dictum Recambium ex merito tam arbitrio dicti D. Alexandri initum fuisset, ac sine consensu, mandatorum dicti Augustini, quinimo contra mandatum ejusdem, quomobrem cum dictus Augustinus per deficientiam sui consensu, sive mandati, nunquam per dicto Recambio obligatus fuerit, novatio ejus debet Scit. 2000. que præceditur in vim dicti Recambi, locum habere non potest, & per consequens neque Fidejssorum liberatio.

In comprobationem hujusmodi eorum assumpi prædictum fuit per dictos Creditores Specium scriptum sub die tertia Julii 1798. à dicto Augustino Antuerpiensi Dominis Gregorio, Sociisque Noodinarum Procuratoribus Alexandri, in quo Specchio supponit quidem dictus Augustinus dictis Dominis Noodinarum, quod Tracta dictorum Scutorum 2034. 18. 3. per Retorno primi Cambii factenda erat ab Alexandro pro suo proprio computo, vel negotio, non autem à Dominis Gregorio Sociisque de Genoa, ut latè patet ex verbis dicti Specchi, " *ib. in quella Fiera di Agosto vi sarà per mio conto tratto da Alessandro vostro di Genova* " scudi 2034. 18. 3. ex quo necessarium sequitur quod Augustinus in præcedentibus suis literis Alexandro suo Levis mandaverat, ut compleret, aut compleri faceret in Noodinis à dicto suo Procuratore suam primam Tractam scutorum 2000., quam postea per viam Retorni ei recambiare deberet pro futuris Noodinis, alias si Augustinus significasset Alexander, quod dictum Recambium factum fuisset à DD. Gregorio, Sociisque de Genoa, hujusmodi scriptum fuisset in Specchio Dominis Gregorio, & Sociis Noodinarum, quod ab Alexandro traheretur pro suo proprio dicta Scuta 2034. 18. 3. sed à dictis Gregorio, & Sociis de Genoa.

Tota autem hæc ratiocinatio Dominorum Adversariorum quamvis videatur aliquam boni juris speciem præferre, facillimè sequentibus responsionibus dissolvitur.

Ex primò animadvertendum est, quod cum Dominus Alexander Justinianus non modo inter primos Mercatores, qui tunc Genue hæde, fama, atque divitiis pollebant, verum etiam inter primos Equites adnumeraretur, nec non cum esset Levit dicti Augustini de Antuerpia, verisimile non est, quod ipse sine præcedenti consensu, aut mandato ejusdem Domini Augustini solvere fecisset Tractam Scutorum 2000. in Noodinis Paschatis à dictis DD. Gregorio, & Sociis Noodinarum, velut Tertius, eoque deinde recambiare à dictis

dictis Dominis de Gequa nomine, vel pro compoto dicti Augustini, namque id fuisset violare fidem suo Correspondenti, & Leviro; Res adeo dissimulata veri, rectique Mercatoris nomini, & multo magis ab Equitis, & Leviri characteri aliena L. 1. in primo, ff. de consil. per. *Memie. de Tacit. libr. 7. tit. 12. num. 3.* Quare 2. attenta hac tam monstruosa inverisimilitudine necessario praesumendum est, quod dictus Dominus Alexander omnia egisset secundum mandatum ei datum ab Augustino ejus Leviro, & per consequens, quod solum primo Tracta, & subsequens illius Recambium, de quo agitur, factum fuerit in vim praecedendis mandati dicti D. Augustini, ut moxent *Memie. de Tacit. & Ambig. libr. 7. tit. 5. num. 1. q. 7. Rot. coram Rich. dec. 71. num. 13. & 14. num. 35. & 26. Mafcard. de Probat. concl. 1171. num. 4. & R. Cyprian. contr. 303. num. 52. & Not. diss. 144. numer. 53. & 54. de Comm. & de res. 5. num. 14. post nostrum Tractat. del Cambista illustris.*

3. Quod multo magis procedit in casu nostro, in quo non inficiatur, nec inficiari potest, quod Alexander non habuisset mandatum, ac instructiones praecedentes Augustini circa modum se diligendi in solutione primo Tracta. Igitur cum non disceptemus modo de existentia praecedentis mandati, sed solum de illius qualitate, scilicet si mandatum Augustini amplectere ad facultatem tam curandi solummodo Tracta etiam à Terrens, quam eam ab eisdem recambi faciendo per frequentes Nundinas, omnino credendum est, attenta maximè lapsu longissimi temporis, ut in casu nostro, quod, quam Alexander fecisset solvere à Dominis Gregorio, Sociisque Nundinarum dictum Tractum Sutorum 1000. tamque recambi ab eisdem de Genis, mandatum ipsum Augustini ad hac peragenda ille haberet, quia mandatum qualitas facilius, quam ipsam mandatum praesumit, optent *Ruin. conf. 35. num. 19. & 20. libr. 1. Cyprian. conf. 170. num. 27. & conf. 379. num. 60. & conf. 435. num. 41. Mafcard. de Tacit. & Ambig. libr. 7. tit. 12. num. 6. Mafcard. conf. 1254. num. 7. & ideo quando de mandato praecedenti in genere non dubitatur, sed solum si Mandatarius illud excolessit, semper praesumendum est, quod modum ampliaretur etiam ad illud peragendum, quod per Procuratorem executioni demandatum fuerit *Rot. coram Scraph. dec. 1124. num. 13. Galin. de Procurat. par. 1. cap. 5. num. 84. Rot. coram Ducez. sen. dec. 547. num. 37. & de res. 566. num. 19. & Rot. coram Sirh. dec. 71. num. 13. & 14. & generaliter quod excolessit quando in genere constat de permissioe, seu facultate praecedente, nunquam praesumendum fieri, affirmant *Rot. Remen. cor. Carr. de res. 388. num. 10. Scraphin. dec. 1189. num. 2. & Rot. post Saigad. Labyrinth. Crod. dec. 77. num. 3. & 6. & in part. 7. res. dec. 306. num. 26. & 27.***

Neque à Spachio Augustini de Anterperia sub die 3. Julii 1598. quo ipse scripsit Dominis Gregorio Sociisque Nundinarum, quod eis Tracta Sutorum 2034. 18. 3. fieri ab Alexandro, inferri potest quod cum ipso Alexandro conveniret esse Recambium pro Renoreo sui debiti, namque Augustinus certior reddidit ab Alexandro de Tracta, quae propter Recambium ei à Dominis Gregorio Sociisque Nundinarum fieri mandaverat, earens ipse Augustinus scripsit in dicto suo Spachio dictis Dominis Gregorio, Sociisque Nundinarum, quod Tracta dictorum Sutorum 2034. 18. 3. pro suo proprio tempore fieri ab Alexandro, quatenus Alexander procuravit, quae mandavit Dominis Gregorio, Sociisque, quod facerent dictum Tractum pro compoto ejusdem Augustini, etiam non raro accidit, quod in loquendo causa pro casu, seu pro effectu sumatur, ut moxent *Tec. in L. hoc jure 5. Non potest ff. de Donat. ibique Gloss. & Paul. de Ceter. alique Commentatores, idque adeo verum est, ut saepe saepe in discursu ea quae plurimum usantur, quinimo sub nomine Metonymiae pro eleganti sermonis illam docerent etiam Oratores, & Rhetorici.*

Verum si à Dominis Adversariis obijciatur, talem lectionem naturalem non esse, sed improprian, & ideo parum consentaneam simpliciter, sinceritatemque Mercatorum, respondit potest, lectionem improprian 7. inter Mercatores novam, & innotatam non esse, immo inter eos id non raro contingit, ut à me observa-

tum est *diss. 148. num. 16. & Tunc quae, & num. 17. 18. de Comm. & si est casus, in quo verba debeantur interpretari in sensu lato, aut improprio, in nostro indubitanter id locum habere debet, quia illa à mittendum esset in Alexandro turpissimum crimen falsitatis, supponendo, quod ipse scripsisset Augustino de Anterperia aliter quam verè egisset, quod ficti est omnino inverisimile, neque de jure praesumendum, manifestè in Alexandro Mercatore inter alios Genenses magni Nomini, ac opulentissimo, nec non Equitè praestitissimi Sanguinis, ita ob non adductum in eo notam adeo indecoram, verba Spachii dicti Augustini sumi debeat in sensu improprio, vel ampliori, quam fieri potest, ut in nostris terminis à me firmatum est in *diss. 133. num. 2. & seq. de Comm.**

Praeterea quatinus dubitaret ex facto constet, quod Recambium cum Tracta Sutor. 2034. 18. 3. initum non fuit ab Alexandro, sed à Dominis Gregorio Sociisque de Janua cum dicto Augustino per Intercessionem, & organum Alexandri, ut per Nos in praecedenti discursu evidenter probatum fuit, parum, nos nihil refert, quod Augustinus, vel improprie, vel per errorem Dominis Gregorio Sociisque Nundinarum in dicto suo Spachio sub die 3. Julii aliter scripsisset, nam quidquid ipse scripsisset, veritas facti, quae in contrarium habetur, praesidit inferre nequit; veritas enim ab hominum assertionibus, seu negatione, oculo modo pendet, ut in simili causa prudenter animadvertit *Ansd. de Comm. diss. 22. num. 16.* multoque minus valet dictum Spachium ab Augustino inficio Alexandro scriptum ad comprobandum, quod Alexander excolessit fines ejus mandati, nisi cum iuris iustis, & responsis patet, quod mandatum ei praecedente datum ab Augustino diversum fuisset, & ita quoque ab Alexandro acceptum fuisset, cum è contra in Alexandri favorem sit praesumptio, quod ipse praecedentes egisset secundum consilium, & mandatum Augustini, ut exhiberent jam supra probatum est, neque alio modo Provarer infidelitatis falsitatisque de crimine convinci potest, nisi exhiberetur literæ Correspondentis, ex quibus qualitas mandatorum dignosci possit, ut optime monet *Rot. d. dec. 1124. num. 13. coram Scraphin.*

Verum concessit etiam DD. Adversarii, quod Augustinus de Anterperia Alexandro Leviro suo mandasset, quod ipsemet predictum suum Tractum Sutor. 2000. adimplet, eamque sibi recambiret per sequentes Nundinas, potuit quae bene D. Alexander agere, quod hae mandata per alios, nempe per DD. Gregorium, & Socios Nundinarum Placentiae executioni mittere, nam mandatum diversè erequi potest, dummodo mandatum in substantia eandem effectum ab illo operum consequatur; igitur quam in casu nostro ambigi non valeat, quin Augustinus de Anterperia illi aliquid cupiebat, ois quod dicta sua Tracta completeret, eaque sibi recambiret per sequentes Nundinas, itaque quod D. Alexander operatus fuit, ut illud idem Augustinus consequeretur, licet per aliam Personam, ideo jure ac merito opposui nequit, quod ipse mandatum Augustini excolessit secundum Textum in nostris similis terminis expressum in *1. Final. & Mandatis ff. mandati ibique Gloss. cum omni Commentatorum schola, & ut egregie firmat *Rot. coram Carr. dec. 1247. num. 1. 2. 3. & Mafcard. de Tacit. & Ambig. libr. 7. tit. 15. a. num. 37. usque ad 38. & in nostris terminis punctualiter *Torr. de Camb. diss. 2. quae 13. num. 61. cum seq. Partum, aut nihil Mercatori referent, quod persona, cum qua ille intendebat contrahere, à suo Procuratore mutata fuerit, dummodo fuit finem, de effectu ipse obtinuerit, ut egregie ratiocinatur cuncti Doctores à me allegati in *diss. 125. num. 7. de Comm.****

Et quoniam dici potest, quod Alexander fines mandati excolessit, excepto hac solum à Mandante, non autem à tercio esset obijcienda *Cravet. conf. 748. n. 21. Mafcard. de Tacit. libr. 7. tit. 15. num. 51.* eoque minus ferendum est, quod in praesenti ab ipso Mandatario illa obijciatur, qui contra omnes prius regulas in suis favorem etiam propriam culpam allegare praetendit.

Praeterea etiam admittitur, quod Recambium factum ab Alexandro nomine Augustini ob defectum mandati subsistere non possit, nulla penitus DD. Adversarii

et hoc utilitas rediret, cum Contractus hujus Recambii æquebene defendi possit in viis utilis negotiorum gestionis, quæ de jure operatur, veluti si Recambium à Dominis Gregorio, Sociisque de Janua contractum fuisset cum ipso Augustino de Annuciis.

- 14 Ut clares tamen super hoc Articulo procedamus, opus est, quod inter varias Negotiorum gestiones, quæ à Doctores allegantur, duas premittam, una quæ ab ipsis nuncupatur *ipso gestu*, vel *ipso re*, aut *adire*, quia verbi ab ipso actu, sive ab ipso Negotio factio à Gestore statim perficitur quasi contractus, ex quo oritur eodem tempore obligatio, atque actio negotiorum gestorum tam directa, quam respectiva contraria Gestori, & absenti, pro quo contractus, aut utilis negotium gestum fuit, absque eo quod necesse sit expectare, atque habere ab ipso absente consensum, aut ratificationem, quia in hac negotiorum gestorum specie lex præsumit, quod absens sine dubio negotio, quod pro eo factum fuit à Gestore, consensisset, sapienter cavit, quod ex Negotio utiliter gestum statim, & simul oritur obligatio, atque actio reciproca inter Gestorem, ac absentem, cujus nomine negotium gestum fuit, veluti si ab initio absens negotio gestum suum consensum præstasset, & sub hac specie utilis gestio veniunt tantum illa negotia, quæ sunt absentibus absque dubio utilis, nempe ea quæ aliquod lucrum eis afferunt, vel aliquod damnum imminens avertunt, vel impediunt, vel textus est expressus in §. *Aprior infir.* de obligat. quæ ex quasi contraria. & firmant ibi *Omn. Hoerren. Vinn.* alique Institutione *Cin. in l. si pecuniam Cod. de Negot. gest. Resp. in tractat. ord. Judic. part. 1. tit. de Negot. gest. ac plene, & doctè P. Ommat. de Contract. tom. 2. tractat. 16. diff. 47. numer. 6. in fin. numer. 7. & 9. & num. 44. & 47. & 48. Cardin. de Luc. de Usur. diff. 5. num. 15.*

- 15 Altera species negotii gesti vocatur *ratihabitio*, quia, cum utilitas hujusmodi negotii gesti certa, & indubitata non sit, ideo requiritur in hac specie ratihabitio illius, pro quo gestum fuit, ad hoc ut inducatur, & oritur reciproce inter eos respectivè obligatio, neque actio, ut elicitur ex Magistrali *Glossa in l. si pignori §. 6. Quod ergo inquit in verb. ipso gestu ff. de Negot. gest. communiter approbata à nostris Commentatoribus, inter quos Cin. in d. l. si pecuniam Cod. de Negot. gest. quam doctrinam latè etiam tradit, & egregie explicat P. Ommat. de Contract. tom. 2. tractat. 16. diff. 47. de Negot. gest. sect. 1. num. 5. 6. 7. 8. & in specie à num. 13. usque ad 18. & optimè sect. 2. num. 28. 29. 33. 34. cum seqq. numer. 42. in fin. & num. 41. vers. aliud est aliterum, & sect. 5. num. 30. Immo quod 16 quæ et negotio gesto in damnum absentis, & postea per eam ratificatio oritur obligatio, & actio negotiorum gestorum *Ommat. de contract. loc. cit. sect. 2. num. 37. 38. & 39. & num. 49. usque ad fin. Bruneman. in l. sed an altera 10. num. 1. ff. de Negot. Gest. itaque Angel. per tot. Alex. in l. fin. num. 5. versic. aut emis. C. de Negot. gest. egregie Salicet. in dicta l. Final. num. 2. vers. fin. autem Cod. de Negot. gest. quod etiam procedit in casu quo negotium gestum fuisset contra præcedentem ex expressam voluntatem Absentis *Alex. in l. fin. num. 5. vers. Aut emis. Cod. de Negot. gest. ibique Salicet. numer. 2. versic. Sin autem nomine alius, & Nos in diff. 125. numer. 3. & diff. 179. num. 23. & 24. de Commercio.***

- 18 Igitur cum in casu nostro iudicatum sit, quod tam Alexander, quam Domini Gregorius Sociique de Janua negotium indubitanter utile gesserint pro D. Augustino de Antuerpia in solvendo illius Tractamentum per Nundinas sequentes Recambiando, ne in deditionem decideret, atque sui nominis eximiationem sidemque apud Mercatores ubique teneret, ut in pancho animadvertimus *Rat. Jan. dec. 6. num. 7. 8. & dec. 19. num. 4. & decis. 23. num. 17. Steuc. de Commercio. §. 2. Gloss. 5. num. 364. & 365. Terr. de Camb. diffinit. 2. quæst. 13. numer. 20. cum seqq. inficiari nequit quin Augustinus obligatus remaneret propter dictum Recambium ejus nomine gestum à Dominis Gregorio Sociisque de Janua, ad requisitionem D. Alexandri, qui etiam cum suo periculo obligatoorem suum, vel fidejussorem ad illorum favorem pro dicto Augustino interposuit, ne solutionem illius, Tracta-*

& Recambium per sequentes Nundinas ipsi restituerent, idque non alia ratione, nisi quia, cum lex usque ab initio, seu de tempore negotii gesti absentes consensum, supplet, contractus, seu quasi contractus statim eodem tempore, quo negotium absentes geritur, recipit perfectionem, & sic ex eo quasi contractus, ita absentes romanæ obligatus, ac si suum expressum consensum usque ab initio negotio gesto præstasset, per tenet, auctoritateque supra citatas.

Hinc pariter deducitur altera validi juris consideratio, propter quam clarius patet infalsitas, ac nullitas fidejussionis à Dominis Fratribus de Franchis præstite ad favorem Dom. Alexandri Justiniani. Namque ex eo, quod Dominus Alexander movit solvere Tractamentum 2000. per suos Procuratores Nundinarum, sed curavit, ut illa solveretur per computa, & nomine Augustini de Antuerpia à Dominis Gregorio Sociisque, ut constat ex illius ordine in Spacio ipsis dato præferente de jure fidejussionem per Textum expressum in l. final. §. *Mandatum ff. mandati.* Negari nequit quod Domini Gregorius Sociique tam de Fecia, quam de Janua in istis actibus unum Gestorum pro Domino Augustino de Antuerpia officio fungereant, & propter istam utilem Gestione non evaderent, ut supra probatum est, principales Creditores dicti Augustini, necnon Alexander fungeretur personam fidejussoris Domini Augustini in favorem dictorum Dominorum Gregorii Socio-rumque, propter quam fidejussionem voluntariè assumptam, etiam Alexander respectu ejusdem D. Augustini, in jure habuit tanquam utilis negotiorum Gestor, ut probant Gomez. var. lib. 2. cap. 11. num. 15. Altimar. de Nullit. Contract. tom. 3. quæst. 30. num. 643.

Quibus ita positis, sequitur necessitas, quod cum exinde Dominus Gregorius Sociique in eodem functione Gestorum permanerent, recambissent D. Augustino revaliam, seu Returnum debiti cum rennovatione fidejussionis Alexandri, primum debentem dictæ Tractæ Scut. 2000. fuit extinctum, & simul etiam prima fidejussio Alexandri, & per consequens etiam obligatio dictorum Dominorum Fratrum, qui fuerunt solummodo relevores dicti Alexandri pro dicta fidejussione ab eo facta, ut litteralis videtur et in eorum Chronographo sub die 10. Julii 1598. innuit pro majori claritate additur, quod quemadmodum D. Alexander nonquam fuit pro dicta Tracta Scutorum 2000. Creditore Augustini, sed solum ejus fidejussor in favorem Dominorum Gregorii Socio-rumque; ita, cum evanescit ejus fidejussio facta pro dictis Dominis Gregorio, Sociisque, remansit invalida omnino dicta relevo, quam DD. Fratres de Franchis dicto Alexandro fidejussori dictorum Dominorum Gregorii Socio-rumque præstiterunt.

Ad removendam hanc difficultatem ex adverso replicabatur, quod DD. Fratres de Franchis in dicta eorum revelationis obligatione non posuerunt in animo habere, nisi intentionem relevandi Dominum Alexandrum à nova fidejussione per eum facta ad favorem DD. Gregorii, & Sociorum pro novo Cambio, seu Recambio Scutor. 2000. factio Domino Augustino de Antuerpia, nam idem Domini Fratres de Franchis tempore dictæ eorum obligationis contractæ sub die 20. Julii 1598. certiores esse dicebant de dicto Recambio, quia jam tunc lapsus erat per mensem, & amplius terminis Returnorum Nundinarum Paschatis, quo tempore Recambium per sequentes Nundinas Augusti intra esse soleat.

Sed hæc ratiocinatio nullo modo consistere nequit, nam omnino nititur duobus falsis suppositis, quævis scilicet ab Adversariis nullatenus probantur.

Enimvero quoad primum suppositum, scilicet quod tempore dictæ obligationis DD. Fratrum de Franchis jam secutum fuisset Recambium, nisi aliud adducatur, nisi quod tunc lapsus erat terminus Returnorum 1. Quod etiam ex eo quod Debetori tempus solvendi Returnum jam decursum esset, inferri valeat, quod fuisset athen sequutum prædictum Recambium, atque in jure, neque in bona dialectica non video. Milui vero è contra compertum est secundum juris regulas, quod probationes concludentes esse debent, & quemadmodum possibile est, quod de tempore, quo DD. Fratres de Franchis in favorem D. Alexandri se obli-

obligaverunt, secum non fuisset dictum Recambium, ut probabilis est, dum Dom. Gregorius, Sociique Procuratores D. Alexandri in Nundinis semper habentes apud se magnam pecuniarum quantitatem ejusdem Alexandri, & sic tutissimi pro eorum credito semper existerent, non fuerint solliciti de perficiendo Retorno, five de eo recambium, nisi quando Alexandro visum fuerit, ideo aeneas hac contraria possibilitate, quae videtur verisimilior, probatio ab Adversariis ad dicta in jure nil relevat per regulam Juris, quod non probat hoc esse, quod ab hoc coniungit obis 1. Non hoc Cod. and. legit. Barb. axiom. 191. num. 1. 2. & generaliter quod probatio debeat concludere per necessitatem, non per possibilitatem, & quod quando aliter in facto haberi possit, probatio non concludit per necessitatem, reguli sunt adeo obvia, & vulgares, quod Doctorum allegacionibus non indigent.

Quinimodo si predicti Chirographi obligationis facti per DD. Fratres de Francis sub die 10. Julii tenore considerentur, potius necessarium dicendum est, quod neque ad talem diem dictum Recambium non adhuc factum erat, namque in eo literaliter mentio fit de Scut. 1000. tracta ab Augustino in Nundinis Palchata, & solvitis à DD. Gregorio Sociisque extendato Alexandri, nec non pariter ad dicta Scuta 1000. relevato rotundum Dominorum Fratrum de Francis suffraganeis, ut late patet ex ipso Chirographo ubi: *Conciacachi il Sig. Agostino de Francis sia Debitore di sei Signori Alessandro Giustiniano di Stradi 1000. Marchi, che esso Agostino tratta di Anversa al vostro Procuratore in Fiera passata di Pasqua del presente anno fatta in Piacenza, che di vostro ordine furono pagati da Gregorio Garbarino, Stefano, Giustino, e Lorenzo Isursa, et perciò per maggior sicurezza, e a contemplazione di detto Agostino, Noi Giovanni Andrea, e Giacomo de Francis di quando detto Signore Stefano ci obbligò come principali pagatori, affermandoci Noi in solidum, et pagare a voi, et fatto quello, e quanto, che per detta somma vi resterà Creditori di detto Agostino, et a' altri si usque de illo tempore Recambium incum fuisset, nulla equidem verba facta fuissent de prima Tracta dictorum Scutorum 1000. quae jam cum Recambio extincta erat, sed de Recambio, ut sensibus patet.*

Neque ex Spacio scripto ab Augustino sub die 3. Julii, cum quo D. Gregorio, Sociique Nundinarum esse nunciabat, quod in sequentibus Nundinis Augusti pro suo computo tracta erant ab Alexandro de Janua Scuta 2034. 18. 3. valet inferri, quod scilicet si Augustinus usque de die 3. Julii significaverat Dominis Gregorio, & Sociis Nundinarum Tractum Scutorum 2034. 18. 3. (quod admodum erat Recambium) peremerit idem dicendum sit, quod ipse longe ante dictam diem 3. Julii ab Alexandro de eadem Tracta continente Recambium certior factus fuisset, alias D. Augustinus non ita Alexander scripserit, si Recambium tunc temporis non adhuc contractum fuisset, & per consequens eo magis credendum est, quod ante diem 10. Julii, qua facta obligatio relevationis à DD. Francis de Francis ad Favorem Alexandri, secum esset dictum Recambium.

Similiter hoc argumentum parum concludit, nam simul stare potest, quod Alexander tempore redderet Augustino de Tracta Scutorum 2034. 18. 3. in Nundinis Augusti pro ejus computo factura, & quod verè Recambium cum Dominis Gregorio, & Sociis non esset adhuc contractum, præcipue intento Stylo Mercatorum, qui saepe saepius solent suis Correspondentibus supponere perfectum, executum Negotium ipsi demandatum, quoniam adhuc gestum non fuisse, sed tantummodo habere in animo illud exequi Capre. Lutr. consulti. 21. num. 8. Rot. Genue decisi. 168. num. 6. vers. Nam ex illis, & versis, Minus perit Nos, & num. 7. Thor. in Compend. decisi. Neap. verb. Adversarios in fin. Ansaldo. de Mercat. disti. 30. num. 41.

Si enim id duci potuit, præcipue intento Stylo Mercatorum, non nique, ut dictum est, inferri valet, quod ex nuncio dictae Tractae 2034. 18. 3. dato D. Augustino ab Alexandro (cujus Nuncii causa scripsit exinde Augustinus dictum Spachium dicto D. Gregorio, Sociisque de Nundinis) secum es-

set sub die 3. five 10. Julii dictam Recambium.

Eoque magis id admittendum est, ut concilietur illud, quod D. Alexander in dicto Chirographo dicto 10. Julii DD. Francis de Francis suscepit, cum altero quod suppositum Augustino de Anversia in suis epistolis prececedentibus. Nam quum non minus inverisimile sit, quod Alexander in dicto Chirographo supposuisset Fratres de Francis ejus credum esse Scutorum 1000. tractum in Nundinis Palchatis ab Augustino, si verum erat, quod tunc temporis jam fuisset illud extinctum medio Recambii, quam aliud suppositum ab eodem Alexandro factum in sua epistola dicto Augustino, quod nempe Recambium erat jam factum, si hoc verum non fuisset, non alio meliori modo talis inverisimilium inter se repugnantium concursus conciliari potest, nisi dicendo, quod quando Alexander significavit Augustino Tractum Scutorum 2034. 18. 3. quod erat Recambium factum de dictis Scut. 1000. mentem eum Tractum 2034. 18. 3. significavit, quatenus animam habebat dictum Recambium in posterum sciendum, sed quod tunc Recambium tunc temporis, quo dicta epistola scripta fuit Dom. Augustino effectum mandatum non fuisse ab Alexandro, nisi post dictum Chirographum dicti 10. Julii, prout racionatur Rot. Juv. disti. decisi. 168. in locis preallegatis.

At positum, non autem concessum, quod Recambium ante diem 10. Julii ad effectum jam esset perductum, quomodo deinde ab Adversariis probatur, alteram suppositum ab illis factum, videlicet, quod dicti DD. Fratres de Francis dictum Recambium nullatenus cognovissent: haec autem scientia concluditur probanda est per ostentat certissimas Juris regulas jam supra relatas. Cum itaque nec una, neque altera suppositio comprobatur, iterum concluditur, quod tota contraria ratiocinatio, cum qua contendebatur demonstrare, quod iotentio, atque voluntas Dominorum Fratrum de Francis fuerit subeundum pro Recambio, & non pro crediti Scutorum 1000. penitus corrumpitur.

Ita ab infatigabili Adversariorum interpretatione, predicto fideiussione, vel relevationis Chirographo vindicato, atque ad suam naturalem, & literalem intelligentiam restitutum, nunc videndum superest, an Dominus Frater de Francis in eodem Chirographo valde de jure obligatus remanserit.

In quo fane Articulo nulla mihi videretur adesse difficultas, quia sicuti Dominus Frater de Francis in dicto Chirographo promissum solum relevare Alexandrum à fideiussione per eum praestita ad favorem Dominorum Gregorii, & Sociorum pro solutione Scutorum 1000. quae tracta eis fuerant ab Augustino de Anversia, ita cum haec fuerint postea per Recambium extincta, nullum resoluta fideiussione Alexandri, verum etiam obligatio dd. DD. de Francis Relevatorum ejusdem fideiussionis Alexandri, ut uberius in precedenti discursu demonstravi.

Et quatenus etiam ex adverso probatur, quod de tempore dicti Chirographi factum fuisset dictum Recambium, tamen relevatio facta à Dominis Francis de Francis pro dictis Scutis 1000. cum ea sit stricte iuris, non potest extendi de contracta ad alium contractum, neque de una causa, re, vel persona ad aliam, & sic nullo modo non valet extendi ad Recambium dictorum Scut. 1000. ut docent Palenzuel. conf. 9. per tot. Salgad. Lohyrin. Credit. part. 1. cap. 9. & ex. 76. usque ad fin. & last Adar. de Fideiuss. part. 2. secti. 3. cap. 2. per tot. Almaraz. de Nullitas. contract. rub. 1. part. 2. in suppl. quæst. 30. num. 43. cum seqq. Ansaldo. de Commercio. disti. 21. num. 2. cum aliis ab eo citatis, & in lere similibus terminis, quod fideiussio praestita per tractandis mercibus non valet in casu, quo jam tradit fuisset Maur. loc. citat. n. 45. Salgad. loc. cit. num. 81. Gob. consulti. 81. num. 35. & in aliis terminis magis punctualibus fideiussionis factae pro debito, quod tunc in virtute prescriptionis jam repenitum extinctum Voss. Illust. quæst. libr. 2. cap. 33. num. 14. Barbos. in l. fuit 3. n. 208. & l. cum negotio 7. n. 56. Dec. de praescript. & similibus in terminis proportionibus, quod fideiussio praestita pro falso debito, quod a Creditore fideiussoribus pro vero suppositum fuit, nullius momenti sit, afferunt Consil. dec. Luc. 38. num. 24. & Jusitalem, usque ad fin. Capen. discipul. 113. num. 47.

ARGUMENTUM.

De Recambio latè hic agitur, & præsertim quomodo illud ex præcedenti Tracta, vel Cambio contrahatur, & ex quibus conjecturis inferatur fuisse inter Mercatorum contractum. Mandatum datum ad negotiandum cum certis personis, an & quando extendatur ad contrahendum etiam cum aliis diversis; Et quæ plurima notabilia in materia Mandatorum, vel Ordinum traduntur, & præsertim an illa possint alio modo per mandatarium exequi. Plenissime, & Magistratè agitur de alienorum negotiorum Gestoribus, vel utilit actione negotiorum gestorum, materia, quæ frequenter Mercatoribus obviam fit, ideoque ad Mercatorem utilissima. Et demum an, & quando Mercatores valeant contractus, & Cambia cum se ipsis facere in vim duplicacionis plurium personarum,

S U M M A R I U M.

- 1 Mercator mandans solutionem aliena Tracta, vel debiti alieni fopea di se confitetur se quoque debitorum vigore dille clausula erga eum, cui talem solutionem mandat.
- 2 Hac tamen obligatio mandantis huiusmodi solutionem fopea di se respellit principali debitori Tracta semper dicitur accessoria num. 17. & 19. Attente præcipue Statuta Genua num. 20. cum duobus sequentibus.
- 3 Solvens alicui de ordine alterius habet obligatum mandantem eque, ac principalem debitorem.
- 4 Cambii, seu Recambii contractus modo partim consensu perficitur. Nam Cambii littera, quibus Tracta ordinatur, non ad perficiendum, sed executionem tantum infertur num. 4. & 5.
- 6 Contractus plene probatur ab aliis id necessaria supponendis, & num. 7. & 8.
- 9 Recambii contractus ex quibus conjecturis inferatur, & num. 10. & seq.
- 12 Negatio inducitur à sola creatione, non ab executione notis contractus.
- 13 Adimplementum per equipollentiam de iure permittitur est, dummodo idem sequatur alteri Parti effectus.
- 14 Tracta non tribuitur trahendi, sed ei, qui illum ordinavit.
- 15 Falsum Procuratoris dicitur verè, & propriè Falsum Mandatum.
- 16 Verba à conto di N. intendunt rem, vel negotium ad eum spectare.
- 18 Obligatio alicuius, qui se tanquam principalem, vel fideiussorem, vel expromissorem obligavit, respectu debitoris principalis semper dicitur accessoria, & num. 19.
- 23 Mandatarius maxime nobilis, & consanguineus mandantis nunquam presumitur abuti voluisse mandato.
- 24 De Mandatis quando confiat in genere, presumitur mandatarius non excessivè fines mandari.
- 25 Mandatis abusus à solo mandante potest allegari.
- 26 Mandatum extenditur ad quosvisque casus etiam non expressos, in quibus eadem ratio concurrat, vel idem mandanti sequatur effectus.
- 27 Mandatum ad negotiandum cum certis Personis extenditur etiam ad contrahendum cum aliis diversis, licet non expressis.

Contra num. 28.

Declara num. 29. Et de ratione num. 30.

- 31 Mandata Mercatorum taciti comprehendunt omnia alia mandata necessaria ad peragendum id, quod iuxta eorum stylum fieri solet.
- 32 De stylo Mercatorum Index se potest informare.
- 33 Alie negotiorum gestorum datur illi, qui negotia alicuius gerit antequam mandata.
- 34 Alie negotiorum gestorum datur Mercatori, qui ab ipso mandato in computum alicuius contrahat aliquod cambium.
- 35 Alie negotiorum gestorum datur illi, qui solvit

litteras Cambii pro alio, cui eorum solutio fuerat ordinata, & num. 28.

- 36 Alie negotiorum gestorum contra solvendum huiusmodi litteras ordinatur etiam à Statuto Genua. Et de ratione huiusmodi actionis quare competat contra ordinatorem num. 36.
- 37 Alie negotiorum gestorum datur fideiussenti pro principali debitori, licet is fideiussorem ignoret.
- 39 Alie negotiorum gestorum competit gerenti contra eum, cuius negotium utiliter gessit, etiam si Gesserit ex mandato Terții illud utile negotium gesserit.
- 40 In Negotiorum gestione tres Personæ quondamque interveniunt.
- 41 Negotiorum gestio quare dicatur quasi contractus.
- 42 Negotium, quod utiliter alicui gerit pro alio cum Terții, ipso iure ratiocatur lex pro eo, in cuius favorem illud gestum fuit.
- 43 Negotium utiliter gestum debet approbari ab eo, pro quo illud gestum fuit.
- 44 Cambii, & Recambii contractus ex plurium formalium Personarum representatione quare sustinentur.
- 45 Negotiorum gestio potest cum sigillo ad utilitatem absentis contrahere.
- 46 Negotiorum gestio Procuratori equiparatur.
- 47 Mandatum speciale requiritur ad cambiandum cum sigillo.

Limita ut num. 48. & seq.

- 49 Cambium, seu Contractus à creditore, seu Procuratore initum cum sigillo valet.
- 50 Vel si pretium currentis non excedat. Idem.
- 51 Vel si initum fuerit pro minori pretio, quam currentis, & ita in maiorem utilitatem Domini, seu debitoris num. 50.
- 52 Mercatorum consuetudo universalis est cambiare cum sigillo.
- 53 Mercatorum Stylus in iudicando attendi debet, etiam si foret contrarius dispositioni iuris communis.
- 53 Contractus, seu Cambium, quod universaliter praticatur, pro iniquis, vel illicitis haberi non potest.

In eadem Causa.

E T

DISCURSUS CXCVIII.

SCIOEME la Scrittura contraria ad altro non tende, che à fare apparire, che il Ricambio delà Sc. 2034. 18. 3. per la Fiera di Agosto del 1598. non è seguito, se non tra il Sig. Alessandro Guastafiano, e li Signori Garbarino, e Compagni di Genova, così per rispondere in primo luogo alla medesima più convenientemente, andrò seguendo la traccia dello stesso Sig. Avvocato contrario, con ammettergli, che il Ricambio delà Sc. 2000. moneta seguisse tra l'Alessandro, e li Signori Garbarino, e Compagni di Genova, ma sub anche in questo caso toccare con evidenza, che lo stesso, e simile Ricambio seguisse pure tra il Sig. Agostino d'Anversa, ed il detto Alessandro, e in secondo luogo per restringere da ogni parte il Sig. Avvocato contrario dimostrerò à viva forza di ragioni, o che il Ricambio fosse convenuto tra li Signori suddetti di Genova, e detto Sig. Alessandro, come mandatario di esso Signore Agostino d'Anversa, o che lo facessero con se stessi li Signori di Genova come Gestori del medesimo Sig. Agostino, in maniera che dovrà dirsi, che in un modo, o nell'altro il Ricambio suddetto fosse fatto colà Agostino, e per conseguenza seguisse la novazione di suo primo debito, e il tutto in maggior comprovazione della mia seconda Scrittura.

Ma perchè esso Sig. Avvocato contrario altro non ha fatto così detta sua Scrittura se non che annabbarla, e render torbida questa mia incontestabile verità, acido belia, e limpida, come ella è, agli altrui occhi non apparisca, e con tale ardezza à lui naturale bensì, ma che non manca di sorpassare non poco i limiti del buon costume, cosa molto più difficile a chi per ministero professa la prudenza legale; Per tanto non curando punto quegli scoppi, che non

non potremo incontro venirmi, che da qualche invidia, o maligna esaltazione, al perchè mio stile è (come esser dice di ogni Uomo ben nato, e ben educato) di rispondere colle ragioni, e non co' motteggi, secondo il favellare insegnamento de' due Imperadori nella *1. quibus 6. C. de pofulato*, il ancora, perchè essi non possono nuocere a quella stima, che per grazia solamente d'Idolo mio sono nel Mondo guadagnata, con tutta la maggior piacevolezza dell'animo mi rivolgo a sfociar quelle toche, e in modo tale, che di leggeri possa comparire agli occhi di tutti la buona guisaccia, che assiste alla Signori miei Principali.

Ripigliando per tanto la vera serie di tutto il fatto, che apparisce dalli scoperti prodotti, e in miglior forma da me spiegati per rendere più agevole tumil presente mio discorso, comincio primieramente a far riflettere, che il Sig. Agostino de' Franchi d'Anversa dovendo far pagare nella Fiera di Pasqua in Piacenza del 1598. Sc. 2000. oro ancato a Signori Paolo, Bernardino, Stefano, ed Antonio Bonvisi, pregò intanto con sua lettera il detto Signore Alessandro Giuliano di Genova suo Cognato di volerlo ordinare alli suoi Procuratori di detta Fiera, quali erano il Sig. Gregorio Garbarino, Stefano Giulianini, e Lorenzo Lavrea, che compir dovevano la Tratta di detti Sc. 2000. che era per fare in detta Fiera all'indietro suoi Procuratori, non solo perchè così li dee supporre Mercadanti, ma perchè espressamente di tal richiesta ne consta per confessione di esso Signor Alessandro fatta nella partita di detti Sc. 2000. col suo Cambio, e spece di fubella addebitata al detto Signore Agostino nel suo Libro a carte 90. sotto degli 11. Agostio 1598. » ivi »

1598. al 11. Agostio.

Agostino de' Franchi del quondam Signore Stefano mio Cognato per Sc. 2036. 19. di Marc. in cui rimessi di Fiera d'Agosto da Gregorio Garbarino, Stefano Giulianini, e Lorenzo Lavrea loro lettera così in loro a fol. 68. d'ore, e sans veramente Sc. 2000. di Marc. che esso Agostino Tratte d'Anversa in Fiera pagata di Pasqua 1598. in Piacenza, che pagavano sopra di me, e come miei Procuratori, che esso Agostino me li richiese con sue Lettere, et. »

Ed appunto a seconda di tal richiesta il Sig. Alessandro ordinò prontamente alli suddetti Signori suoi Procuratori di Fiera di pagare la detta Tratta con darne debito al Sig. Agostino a rischio però, e pericolo, o sia coll'obbligo del medesimo Sig. Alessandro, che così importa la clausola sopra di me da lui inserita nel suo ordine, come ho spiegato nel mio disc. 44. num. 63. di Commercio, e nel mio Cambiella illustrato cap. 3. n. 3. 4. & 5. con segg. in tutto come consta dallo Spaccio di esso Signor Alessandro de' 26. Aprile 1598. » ivi »

All'incerto Agostino de' Franchi mio Cognato d'Anversa ha tratto al mio Procuratore Sc. 2000. in Paolo Bernardino, Stefano, ed Antonio Bonvisi con. » si con Ferrante Borlemacci qual farò contenti pagarsi con darliene debito sopra di me, e provvederòme qui da Signori vostri senza gravare di provvisione, che li fare pagare »

In conformità di tale Spaccio, ed ordine del Sig. Alessandro essi Signori Garbarino, e Compagni di Fiera pagarono li detti Sc. 2000. a Signori Bonvisi, e ne crearono debito il detto Sig. Agostino, come Tratte con l'obbligo dell'Alessandro non solo per il Mandato dato loro di pagargli, per cui testa de' iure obbligato egualmente col debitore principale il giurante *1. si litteras Com. mandari Gab. consulti. 90. num. 3. Angeld. de Comm. diff. 2. numer. 40.* ma perchè ancora nello stesso mandato esso fu espresso, che ne dovevano rigliar dar debito all'Agostino sopra di se, e successivamente in coerenza del medesimo Spaccio se ne rivalsero dalla Signori suoi di Genova, con farne Tratta a folli 68. per sculo per conto di detto Sig. Agostino, e sopra di detto Signore Alessandro, cui fu per ultimo ingiunto il carico di farla pagare, come tutto ciò si ricava dallo Spaccio di detta Signori Garbarino, e Compagni di Fiera responsivo al precedente del Signore Alessandro » ivi »

Stadi 7583. 17. vi rimettiamo da Nostri nostri

Lettera alleganda a folli 68. che colte sopra, e L. 9. » 3. 11. di Gabella il Conte è pari, a quali Nostri » abbiamo di vostra ordine al suddetto prezzo Tratto » Sc. 2000. per conto di Agostino d'Anversa per Sc. » di altrettanti ha Tratto in questa Fiera al vostro » Procuratore, e per poter farne contenti farli paga- » re, ed imbarcare via la suddetta rimessa »

A norma del quale Spaccio il Sig. Alessandro ordinò alli Signori Gregorio, e Compagni di Genova, che pagassero a se medesimi li detti Sc. 2000. tratti dalli Signori suoi di Fiera per ordine suo, e di conto del detto Sig. Agostino, e per il loro rimborso, danno successero similmente Tratta col suo Cambio da Genova per Fiera per conto di detto Sig. Agostino, e colli stesso suo obbligo, conforme apparisce dal seguente Spaccio del Signore Alessandro de' 27. Luglio » ivi »

In oltre i vostri di qui hanno pagato li Scudi 2000 che a folli 68. le scritte di Fiera di Pasqua per conto di Agostino d'Anversa di mio ordine, e sopra di me, e per quelle li è venuto a mancare per essi vi hanno in questa Fiera d'Agosto tratto per detrattore (cioè per conto d'Agostino d'Anversa d'ordine dell'Alessandro) Scudi 2036. 18. 3. che vi piacerà pagarli pure sopra di me con darne debito pure sopra di me al detto Agostino, e vi valerete qui da me senza gravare esso conto di Provvisione, e solo della Gabella de Cambi. »

Eseguiamo appunto li Signori Garbarino, e Compagni di Fiera ciò che loro ordinò il Sig. Alessandro in detto suo Spaccio, pagando a se medesimi li detti Scudi 2036. 18. 3. per rimborso li Signori suoi di Genova, con darne però debito all'Agostino, per di cui conto era stata fatta la Tratta, e con ritenere obbligato sempre il detto Signor Alessandro, e immediatamente se ne rivalsero con più la spesa della Gabella da detto Sig. Alessandro, da cui finalmente furono esenti in Genova mediante il compimento della Tratta di Sc. 2036. 19. facenti da detto Signor Garbarino, e Compagni di Fiera concegnati nella rimessa di maggior forma fattagli nello stesso tempo dalli medesimi per il suo avanzo, che egli avevano in mano, de' quali Sc. 2036. 19. esso Sig. Alessandro ne addebitò nel suo Libro il detto Sig. Agostino, come pure chiaramente tutto ciò risulta dall'ultimo Spaccio di detto Sig. Garbarino, e Compagni di Fiera, e dalla loro Cedola di Cambio a quello unita » ivi »

Sc. 2036. 19. vi rimettiamo da voi stesso, et. della suddetta Tratta in voi di Sc. 2036. 19. me darne debito al Sig. Agostino de' Franchi d'Anversa, e sono Sc. 2036. 19. 18. 3. trattenuti li nostri di vostri per suo conto, e col vostro obbligo, e con Sc. 2. - 9. di Gabella il conto è pari. »

1598. ad 3. Agostio in Piacenza Sc. 2036. 19. a folli 68. per Sculo.

A 22. del presente pagare per questa prima di Cambio a voi stesso Scudi d'oro 2000. et. folli 19. a folli 68. ovvero fino alla metà di essi in moneta di argento, conforme al Decreto, e potere per il Signor Agostino de' Franchi d'Anversa di vostra ordine, e sopra di voi. »

Dal premesso fatto si scorge bensì chiaramente non il giro, e la circolazione, che fra li Signori Garbarino, e Compagni tanto di Fiera, che di Genova, ed il Sig. Alessandro ha fatto il debito delli Sc. 2000. pagati in detta Fiera di Pasqua da essi Signori Garbarino, e Compagni d'ordine del detto Sig. Alessandro, ma rispetto all'Agostino d'Anversa, siccome ci manca, non si fa per quale fatalità, il carreggio seguito tra essi Signori Alessandro, ed Agostino, dal quale si potrebbe con pari chiarezza far vedere ciò, che tra loro era stato convenuto per far girare, e dar fine al detto suo debito, così per venirci in cognizione ci abbisogna procedere per via di argomenti, conghietture, e presunzioni legali affine di rinacciarielo.

E per venire alle streme, e finita più presto, che sia possibile col Sig. Avvocato contrario, voglio di buona voglia ammetterli, conforme desidera, che il Sig. Agostino d'Anversa non avesse dato altro ordine al Sig. Alessandro, che di far pagare in Fiera di Pasqua dalli Signori Garbarino, e Compagni suoi Procuratori la sua Tratta degli Sc. 2000. Marc. e che dopo tal pagamento gli dovesse l'Alessandro rimborsar quello

questo suo debito, ritornato che sarà in Genova, nella Fiera seguente d'Agosto, ammettiamogli ancora, che tanto il Cambio de' suddetti Sc. 2000. che li detti Signori Garbarino, e Compagni di Fiera trasferito in Genova per la loro rivalità de' suoi, quanto il successivo Ricambio de' medesimi da Genova per la Fiera seguente di Agosto sieno solamente passati tra il Sig. Alessandrio, e li Signori Garbarino, e Compagni, sì di Fiera, che di Genova senza intervento, consenso, o mandato dell'Agostino d'Anversa, e vediamo ora; se per questo debbono, o no li Signori miei Principali cedere l'armi, e darli per vinti?

E chi non vede, che concetto ancora tutto ciò al Signor Avvocato contrario, nulla in fine viene a stringere, e nulla affatto a concludere, poichè siccome possono stare insieme, che tra l'Alessandrio, e Compagni obbligato per la Tratta dell'Agostino, e li Signori Garbarino, e Compagni seguito fosse il suddetto Ricambio, e che per lo stesso debito un altro simile Ricambio fosse convenuto tra li Signori Alessandrio, ed Agostino, così la prova del Ricambio convenuto tra li Signori Garbarino, e Compagni, e il Sig. Alessandrio non esclude, che non possa essere seguito l'altro tra esso Signore Alessandrio, e detto Agostino.

Per farmi però più agevole strada all'argomento, con cui debbo convincere il Signore Avversario dua incontrastabili Conclusioni di ragionemmi convinte promettere. La prima è, che il Cambio, o Ricambio è un Contratto, che solamente si conclude, e perfeziona col puro, e libero consenso delle Parti *Turr. de Camb. disp. 1. quæst. 6. num. 8. & quæst. 11. num. 14. & 16. & disp. 2. quæst. 1. num. 3. 6. & quæst. 4. n. 23. Scars. de Camb. §. 6. gloss. 1. numer. 76. Crisophor. Franc. Inst. Cambial. lib. 1. sect. 1. tit. 4. num. 18. Du Puy de Aris liter. Camb. cap. 3. num. 30. e pienamente, ed egregiamente il Carov. *Disquisit. Juridic. ad libr. 5. Novar. Confut. Medial. tit. de Off. Abbas. & consil. Alteratur fol. 250. num. 11. tam fol. 254. num. 16. 17. 18. & per tot. & fol. 254. n. 6. usque in fin. & fol. 358. n. 4. num. 309. La seconda, che le Tratte, e Lettere di Cambio, colle quali si ordinano le Tratte, e il loro adempimento, sono atti, colla quali si dà esecuzione alli Contratti de' Cambi, o Ricambi precedentemente fermati, e conclusi, come puntualmente insegnano il suddetto *Turr. de Camb. disp. 2. quæst. 1. numer. 3. 4. 5. 6. & fol. 259. diffusamente il Carov. nel luogo sopraccitato, e Noi nel disp. 59. num. 10. 11. & disp. 149. num. 3. 4. de Commercio.***

Venendo ora a dimostrare, che il medesimo Ricambio della Sc. 2000. era stato ancor convenuto tra li Signori Alessandrio, ed Agostino mi valerà in primo luogo dello stesso spaccio dell'Agostino scritto sotto li 3. Luglio alli Signori Garbarino, e Compagni di Fiera Procuratori di detto Alessandrio, di cui tanto si è servito il Signore Avversario per provare, che l'intenzione dell'Agostino fu di voler contrattare tal Cambio, e Ricambio solamente coll' Alessandrio suo Cognato; Avvisò il Sig. Agostino per mezzo di detto suo Spaccio li detti Signori Garbarino, e Compagni, che dal Sig. Alessandrio suo Cognato sarebbero stati loro tratti Sc. 2034. 18. 3. con ordinare loro, che ne facessero pagamento, e se ne rivaldero dal medesimo Sig. Alessandrio; Se dunque scelse l'Agostino, che l'Alessandrio di Genova sarà per fare nella prossima Fiera di Agosto la Tratta de' detti Sc. 2034. 18. 3. ch'erano appunto l'importatore del Ricambio per detta Fiera della Sc. 2000. bisogna per conseguenza dire, che l'Alessandrio ne aveva prima agguistato il Ricambio con detto Agostino suo Cognato, il quale, come si è visto, si fu, e si perfezionò col solo, e puro consenso delle Parti; Imperocchè non essendo la Tratta altro, che una esecuzione del precedente Ricambio, come pure sopra si è provato, per necessario antecedente presuppose il Ricambio della suddetti Sc. 2000. seguito tra esso Alessandrio, ed Agostino d'Anversa; Che poi il Contratto si possa provare, e giustificare per mezzo di qualche atto accessorio, o consequivo, che necessariamente lo presupponga, non le ne può in giure dubitare, come per il Testo nella l. 2. *Cod. de pignif. Dut. comunemente fermato ivi la Gloss. Bald. Barrol. Brumen. e gli altri Commentatori Det. conf. 382. num. 20. vers. Et ad hoc bene fit;*

et, & melius conf. 682. numer. 10. Curios Jun. conf. 168. num. 3. penes fin. Mayhard. de Probat. consil. 368. num. 1. & 2. Christin. decif. Belgic. volum. 3. in lib. 5. Cod. tit. de Dotis promiss. dec. 132. num. 10. & latè Hoff. de Dut. cap. 9. 174. fino alla fine Sord. de Aliment. libr. 8. Privileg. 22. num. 31. in fin. & num. 52. la maggior parte de' quali decidono, che dalla promessa dell'interesse resta provato il debito principale, come presupposto necessario dell'interesse, il che è del tutto simile al caso nostro, dove appunto si tratta di provare dall'utile del Ricambio da Genova per la Fiera di Agosto ascendente a Sc. 4. 18. 3. sopra il primo debito de Sc. 2000. per necessario presupposto il nuovo Cambio di essi Sc. 2000.

E maggiormente si corrobora questo mio discorso dal riflettere, che il detto Spaccio dell'Agostino suppositivo per certo del detto Ricambio fra se, e l'Alessandrio non potrà essere scritto dall'Agostino, se non di consenso, e concerto dello stesso Alessandrio, col quale egli necessariamente doveva prima esserle inteso, affine di poter dar gli ordini alli Signori Procuratori di Fiera uniformi a quelli dell'Alessandrio, acciocchè il negozio, o debito suo di Fiera avesse quel buon fine, che egli desiderava, ed in fatti vide, che tanto l'Agostino nel suddetto suo Spaccio, quanto l'Alessandrio nel suo de' 27. Luglio scrissero del medesimo modo alli Signori Garbarino, e Compagni di Fiera; Scrisse il primo il preciso importare del Ricambio, la Tratta, che ne sarà loro fatta dall'Alessandrio, e la rivalità, che egli ne doveano prendere dal medesimo Sig. Alessandrio, il che si conforma in tutto coll'altro Spaccio scritto dall'Alessandrio, nè di tale conformità poteva scrivere il detto Agostino, se veramente l'Alessandrio non l'avesse di tutto ciò prima avvisato, e non se ne fosse con esso lui inteso, come lo simile caso raziocina la *Rot. Roman. decif. 380. num. 2. & Sequens coram Rota, e noi nella decif. 3. num. 12. 13. dopo il nostro Trattato del Cambiata sbrascato.*

Prende poi maggior vigore questa prova dal fatto stesso del Signore Alessandrio, cioè dal vedere, che egli ordinò alli Signori Garbarino, e Compagni di Genova la Tratta della detti Sc. 2034. 18. 3. per conto di Agostino, come mostrerò in appresso, ed essendo stata posta da lui essinta nel modo, che si vede dalla sopra riferiti Spacci, ne diede debito colla spesa di più della Gabella al detto Agostino, come pure dalla Partita del suo libro si legge, poichè questa medesima Tratta ordinata dall'Alessandrio per conto dell'Agostino, e la partita del Libro, sono Atti, che patimente presuppongono il Ricambio della detti Sc. 2000. per innanzi tra l'Agostino, ed Alessandrio per mezzo di Lettere convenuto, altrimenti non avrebbe potuto l'Alessandrio far trarre per conto dell'Agostino li Sc. 2034. e darglielo successivamente debito nel suo Libro colla spesa della Gabella pagata per il nuovo contratto di Cambio per la Fiera di Agosto, poichè l'Agostino senza averlo prima contrattato coll'Alessandrio non poteva esser debitore del Cambio, che sopra li Sc. 2000. correva da Genova in Fiera, nè meno della Gabella, se non si dicesse, che l'Alessandrio abbia voluto commettere un'usura illecita con gravare indebitamente di un Cambio, e spesa di Gabella l'Agostino, il che non si dee di jure presumere, anzi per escludere un atto così illecito, si dee maggiormente presumere, che fosse in vero precedentemente tra l'Agostino, ed Alessandrio seguito il Ricambio della Sc. 2000. anche particolarmente tutta la libertà, e facoltà, che aveva io se solamente Alessandrio di poterlo fare per il consenso già prestatogli dall'Agostino, conforme espressamente si argomenta, come si è visto dal detto Spaccio di esso Agostino de' 3. Luglio, e ce l'ammette ancora il Signore Avvocato contrario, secondo che in termini assai simili raziocina la *Rot. Roman. cor. Crisp. dec. 66. num. 11. & 12. tom. 1. & decif. 358. num. 7. & coram Ludovif. decif. 476. numer. 6. e Noi nel disp. 129. numer. 9. ed altri.*

Nè osta in modo alcuno, che la Tratta della Sc. 2034. 18. 3. che in esecuzione del Ricambio doveva fare dal Signore Alessandrio, non si veggia da lui eseguita.

Primitivamente perchè in quanto all'effetto della novazione del primo debito della Sc. 2000. della quale fu tratta, poco, e nulla importa, che siasi data, o no esecuzione al detto Ricambio colla Tratta dall'Alessandro, perchè la novazione nasce subito dalla creazione del nuovo contratto innovativo del primo, e non dalla sua esecuzione *Rot. Roman. cor. Cretin. dec. 329. num. 3. cum seq.* e così la novazione del primo debito della Sc. 2000. seguì subito, chetra l'Alessandro, ed Agostino per Lettere ne fu convenuto il Ricambio.

In secondo luogo, perchè siccome l'Agostino dalla Tratta, quantunque indirettamente fatta dall'Alessandro per mezzo della Signori Garbarino, e Compagni di Genova, e Compagni di Fiera veniva a conseguire lo stesso effetto da lui desiderato nel suddetto suo Spazio, cioè, che fosse compiuta, come fu veramente dalla Signori Garbarino, e Compagni di Fiera colla rivala dal Sig. Alessandro di Genova, potè benissimo quelli in esecuzione del Ricambio precedentemente tra lui, e detto Agostino convenuto fare detta Tratta indirettamente all'i suddetti Signori Garbarino, e Compagni di Fiera, poichè in Jure niente importa, che l'adempimento ed esecuzione di ciò, a cui uno è tenuto, sia fatta per un atto equipollente, dal quale l'altra Parte ne conseguiva il medesimo effetto *Everard. in Topic. argum. ab equipollentibus Cyriac. contr. 131. num. 68. Adanf. consulti. 51. num. 56. & Rob. Add. ad dec. 432. num. 86. part. 3. tom. 4. rer. aggregamine il Card. De Luc. de Credit. disc. 34. num. 4. & seqq.* e quì si additano pure mirabilmente le Autorità allegare nella mia seconda Scrittura al §. *Ad fin.* puntualissima al caso nostro.

In terzo luogo si risponde, che la Tratta della Sc. 2034. 18. 3. fu in vero ordinata dall'Alessandro alli Signori Garbarino, e Compagni di Genova, non solo, perchè ciò risulta chiaramente dallo stesso Spazio dell'Alessandro de' 27. Luglio, ma ancora dal fatto medesimo di detti Signori di Genova, li quali non trassero per suo conto, ma per conto di Agostino d'Anversa d'ordine, e sopra detto Alessandro, altrimenti se la Tratta suddetta non fosse stata ordinata dall'Alessandro non dovevano, nè potevano egino per il Ricambio della Sc. 2000. contrattare solamente coll'Alessandro, come vuole il Sig. Avvocato contrario, trarre per conto d'Agostino sopra di esso Alessandro, ma dovevano trarre assolutamente per conto di Alessandro, di cui andavano in seno del medesimo Signore Avversario per detto Ricambio solamente Creditori, e tal verità più manifestamente risulta da che li Signori Garbarino, e Compagni non avevano bisogno, anzi non potevano fare la suddetta Tratta, mentre si trovavano avere in mano dell'avanzo considerabile, dell'Alessandro, col quale potevano soddisfarli della Sc. 2000., e perciò convenì dire, che essi la fecero a seconda della volontà, ed ordini dell'Alessandro, e se ben si considera dovea il Signore Alessandro, per operare da peritissimo Negoziante, e Cambiella, comenar nel modo, che fece, cioè di far trarre dalla Signori Garbarino, e Compagni di Genova per conto di Agostino di suo ordine, e sopra di se, poichè con quella sola Tratta, che faceva fare in Fiera di suo ordine all'Agostino, e pagabile dalla Signori Garbarino, e Compagni di Fiera a se stessi, veniva l'Alessandro ad estinguere in Fiera il suo Ricambio colla Signori Garbarino, e Compagni di Genova, e a dare insieme esecuzione all'altro Ricambio convenuto coll'Agostino d'Anversa, che gli avea ordinato di trarre per suo conto in Fiera li suddetti Sc. 2034. 18. 3.

Laonde siccome la Tratta fatta da uno per ordine di un altro non è di chi la fa, ma veramente di chi l'ordina, come puntualmente fermato il *Seminari. contr. 180. num. 1. & a. & contr. 181. num. 9. 10. 11. tom. 2. Adanf. consulti. 497. num. 1. & 15.* e Nui con molti allegati al disc. 44. nell'Addizione n. 61. & disc. 37. n. 1. de Commercio, e nel *Cambiella Instruit. cap. 3. n. 1. & a.* e dopo di esso alla dec. 5. n. 4. così detta Tratta di Sc. 2034. 18. 3. ordinata dal Sig. Alessandro a detti Signori di Genova li dee avere come se fosse stata fatta dal medesimo Alessandro per le Autorità sopra citate, e per la conclusione di ragione, che il fatto del Proccuratore veramente, e propriamente si ha in Jure per fatto del mandante *l. certe §. Si Procurator ff. de procur.*

§. *Fin. Instruit. quod cum eo Rot. Gen. dec. 67. n. 2. Rot. Roman. decif. 337. num. 3. part. 3. rer. & dec. 392. num. 7. part. 5. & dec. 134. num. 6. 7. part. 2. Adanf. consulti. 21. num. 10. Clarin. contr. 43. num. 33. & 34. Noi disc. 56. num. 35. de Commercio.*

E finalmente è tanto vero, che la detta Tratta di Sc. 2034. 18. 3. fu di Alessandro, che per tale ancora d'isoleto li stessi Signori Garbarino, e Compagni, li quali erano infuocantissimi della mente di esso Signore Alessandro, e della natura del presente Negozio, e peritissimi nell'Arte de' Cambj, e per Tratta di Alessandro la compiono, altrimenti non l'avrebbero potuta pagare, perchè l'ordine dato loro dall'Agostino d'Anversa era di pagare li Sc. 2034. 18. 3. che dall'Alessandro di Genova saranno loro tratti, e perciò anche essi Signori di Fiera non rimettere ad appreso al detto Sig. Alessandro li detti Sc. 2034. 18. 3. con più Sc. 2. - 9. spesa di Gabella, che in tutto facevano Sc. 2036. 19. in onore del suo avanzo di Fiera con loro Lettera di Cambio data al suo Spazio già scrissuto le seguenti parole, e ponete per il Sig. Agostino de' Franchi d'Anversa di vostro ordine, e sopra di voi, le quali non possono essere più chiare per dimostrare, che tutto il Negozio, e circolazione delle rispettive Tratte, e rimesse seguite per occasione della Sc. 2000. fu sempre per conto bensì di detto Agostino, ma d'ordine, e coll'obbligo dell'Alessandro.

Tutto il detto fin qui, benchè sia cfrabante per annerire in sicuro la causa de' miei Signori Principali, pure per avvalorare vie più il mio discorso, e ridurre il Sig. Avvocato contrario ad un grado, che non sappia più a qual parte rivolgersi, quando egli non voglia fuor di ragione divagare; Palsio più oltre a dimostrare, che non volendosi ammettere, che il Ricambio della Sc. 2034. 18. 3. fosse doppiamente Agostino, cioè uno tra l'Alessandro, e li Signori di Genova, e l'altro tra l'Agostino d'Anversa, e l'Alessandro, ma fosse stato unico, questo fu indubitabilmente fatto tra li Signori di Genova, e l'Alessandro, o come Mandatario dell'Agostino, mediante l'ordine, o mandato da lui dato nelle Lettere, o come suo utile Geflore.

Ed in vero siccome chiaramente consta dallo Spazio de' 3. Luglio di detto Alessandro, essersi fatto fatto il Ricambio della Sc. 2034. 18. 3. convenne me di sopra provato, e che un simil Ricambio fosse fatto dalla Signori di Genova all'Alessandro, così non volendosi nel caso nostro ammettere due Ricambi della Sc. 2034. 18. 3. ma uno solamente, si dee necessariamente confessare, che il Ricambio di essa somma, che si vede fatto all'Agostino, sia quello stesso, che fu fatto dalla Signori di Genova all'Alessandro, e però dovendo essere lo stesso, si dee dire, che l'Alessandro nel farsi ricambiare li Sc. 2000. per la Fiera seguente d'Agosto dalla detti Signori di Genova lo facesse in vigore degli ordini dell'Agostino, o almeno come utile Geflore del medesimo, altrimenti sarà necessario ricorrere alli due Ricambi come si diceva, uno tra li Signori di Genova, e l'Alessandro, l'altro tra quello, e l'Agostino d'Anversa seguenti.

E perchè appunto a me non pareva cosa plausibile, anzi aliena dalla solita pratica Mercantile il doverli ammettere senza necessità la duplicità di tali Ricambi, quando ammettendosi un solo Ricambio venivano tutte le Parti ad ottenere il medesimo effetto, e fine da loro desiderato, perciò nella mia seconda Scrittura addattandomi alla detta pratica Mercantile, e a ciò, che era più verisimile presi l'assunto di mostrare non solo, che l'Alessandro non per se, ma per l'Agostino li facesse dalla Signori di Genova ricambiare li Sc. 2000. per la Fiera seguente di Agosto sopra di esso Sig. Alessandro, cioè colla continuazione del suo proprio obbligo verso de' medesimi, ma ancora, che si dovesse preferire in lui il mandato a poterlo fare.

Ed in fatti, che il Ricambio fosse fatto dall'Alessandro non per se, ma per l'Agostino d'Anversa non se ne può dubitare, perchè dal di lui Spazio de' 27. Luglio si vede, che egli fece trarre dalla Signori Garbarino, e Compagni di Genova li detti Sc.

Sc. 3074. rli. 3. per conto di Agostino con ordinare altri Signori di Fiera di pagarli con danne debito al medesimo Agostino sopra di se, essendo indubbiato, che le parole per conto di Agostino dimostrano, che il Ricambio, a la Tratta fatta in esecuzione del medesimo fessava in proprietà all' Agostino come debitore principale. *Per nel suo Negozio part. 3. cap. 2. Adm. dec. 72. num. 6. e Noi diffusamente con molti citati nei nostri puntuali termini disse. 44. in addit. num. 61. & disse. 161. n. 22. e ciò si rende manifesto considerato l'ordine, che dà l'Alessandro alli Signori di Fiera d'istavolarne debitore principale il detto Agostino, ed in oltre la clausola sopra di se, la qual clausola dimostra, che l'Alessandro si obbligava relativamente, ed accessoriamente per l' Agostino principale.*

- 16 *Debitore a favore de' detti Signori di Fiera, come puntualmente affermano Scacc. de Comm. §. 3. Gloss. a. pure seguitato dal Gair. de Credit. cap. 2. Numer. 2447. Saminias. contrav. 179. num. 8. e da Noi disse. 44. in Addit. num. 61.*
- 17 *Né qui punto giova l'indagare di qual natura, o forza sia quest'obbligo d'Alessandro, cioè s'egli in virtù di tal clausola si debba dire un mero fidejussore, o mandatore, o espromissore, o un altro principalmente obbligato, come il debitore principale, poiché questo esame non riguarda se non la persona del Creditore, ma rispetto all' Agostino debitore principale l'Alessandro si figura sempre di persona accessoriamente obbligata, perchè la qualità della più ampia, e più forte obbligazione afflitta da chi si obbliga per un altro, non può mutare la qualità, o natura intrinseca consistente nella correlazione della sua obbligazione all'altra obbligazione del debitore principale, dumanziache rispetto a colui, per cui l'altro si obbliga, si debba dir sempre questa sua obbligazione accessoria, o addizionale, perchè in forma non può mai dirsi, che si obbliga per un altro, non offrire obbligazione per un altro, e perciò qualunque si tratti di promissore, costituire, mandatore, o espromissore, o di qualunque altra simile persona obbligata, come il principal debitore, tali persone rispetto a coloro, per li quali si obbligano, si debbono avere come accessoriamente, o addizionalmente obligate, egreziamente li insegna il dottissimo P. Onnes. de Contract. num. 2. Traite. 18. diff. 32. num. 7. 8. 9. 10. 11. 12. e che generalmente colui il quale sia per un altro principalmente, ed in solidum obbligato, rispetto al Creditore si abbia come principal debitore, ma rispetto alla persona, per cui si obbliga la sua obbligazione si abbia come accessoria, lo fermò comunemente senza contrasto Bartol. in l. rei ff. de don. rei Capt. conf. 332. num. 1. Corn. conf. 124. num. 1. & seg. lib. 1. & conf. 318. m. 2. lib. 4. Crasius. conf. 77. sub num. 3. Rovignall. in d. l. Rei numer. 13. & seg. Gratian. discep. cap. 701. numer. 3. & cap. 970. num. 3. Rot. Roman. dec. 41. num. 10. part. 6. De Lot. de Fend. diff. 30. num. 3. & disse. 100. num. 2. & disse. 101. num. 8. ed altri pienamente citati dal Signor Mass. alla dec. 28. num. 76.*

- 18 *Com'è pur fuori totalmente di proposito l'allegare la disposizione del nostro Statuto di Genova libr. 4. capit. 12. de Societas. 6. Fin. ove espressamente ordina, che se alcuno farà qualche Tratta per conto d' altri sopra di se, e s' intende in virtù di tal clausola sopra di se obbligato come il Principale, ed in solidum, e che di più sia insieme obbligato, che non gli sia permesso di potere allegare, ne obiettare la nullità dell' obbligazione del debitore principale, o perchè questa fosse minore, o femmina, o altro inabile a contrattare, avendo in ciò voluto detto Statuto fare li Tracoti sopra di se, come sono de jure li espromissori, li quali, benchè coloro, per i quali si obbligano, fossero nottamente, ed inefficacemente obligati, ai rimangono verò de' Creditori validamente obligati Bartol. super dicto Nostro Statuto num. 8. & Torr. de Camb. disp. 1. quasi. 17. num. 24. giunto il num. 43. Scacc. de Comm. & Camb. §. 1. quasi. 7. part. 3. lib. 17. numer. 8. li quali unitamente parlano sopra li medesimo Nostro Statuto Ansaldo de Comm. diff. 17. m. 30. e con altri largamente citati dal Sig. Audis. Adde alla deriv. Coriar. absteras. 7. num. 34. & 35. poiché né il nostro Statuto, né tutti questi Doe-*

tori negano mai, che l' obbligazione dell' espromissore, quantunque rispetto al Creditore si debba considerare, come principalissima, e indipendente dall' obbligazione nulla del Principal debitore, non abbia correlazione ad un'altra persona, come Principale, cioè a quella, per la quale egli si è voluto obbligare nel caso anche che fosse nulla la di lui obbligazione, anzi espressamente confessano, che per espromissore s' intende colui, il quale è obbligato, o si è voluto obbligare per un altro, quantunque inefficacemente de jure obbligato, onde da ciò resta mirabilmente comprovato il mio assunto, che la clausola sopra di se è correlativa, importando di sua natura una obbligazione fatta da uno per un altro, sicchè nel nostro caso, se l'Alessandro fece la Tratta per conto d' Agostino sopra di se inerte, che l' Agostino fosse il debitore principale, e che egli si obbligava per lui a favore de' suddetti Signori di Fiera principalmente, ed in solidum, e come anche in vigore d' espromissione.

Se dunque dal premesso discorso chiaramente si vede, che l'Alessandro non contrattò detto Ricambio colli Signori di Genova si obbligava accessoriamente per Agostino, e che l' Agostino rispetto a lui doveva essere il Debitore principale, si dovrà necessariamente confessare, che l'Alessandro dovesse contrattare il detto Ricambio colli Signori di Genova, per l' Agostino d' Aovera, e siccome l'Alessandro non poteva farlo senza facoltà, o mandato di Agostino, perciò si dee presumere, che tal facoltà gli fosse stata precedentemente data dall' Agostino nelle sue Lettere, che in oggi non si possono vedere, per non dover ammettere nell'Alessandro sasso qualunque per nascita, e parente stretto d' Agostino, e uno de' principali, ed intergermi Negozianti, un atto illecito, come di volere obbligare per detto Ricambio l' Agostino senza, ch' egli fosse concorso col suo consenso, o mandato ad obbligarli, per le Autorità puntualmente addotte nella seconda mia Scrittura §. E primariamente alla quale aggiungo li Saminias. contrav. 32. num. 91. 92. & contrav. 33. m. 74. 75. 76. egreziamente la Rota dec. 154. num. 35. 36. 37. 38. part. 2. rec.

E indubbiamente ciò procede quando costa in genere, come nel caso nostro, della volontà, e consenso, o ordine di Agostino a farsi ricambiare il debito precedente della Sc. 3000. come chiaramente si vede dal di lui Spaccio de' 3. Luglio 1598. nel qual caso, benchè non si possa ora sapere accertatamente, se tal consenso, o ordine di Agostino fosse precisamente di contrattare il detto ricambio col detto Alessandro, o colli Signori Garbarino, e Compagni, pure ogni qualvolta che si vede che si tal ricambio contrattato dall'Alessandro per conto dell' Agostino sopra di se, bisogna indubbiamente dire, e presumere, che l' Agostino avesse dato tal facoltà, o ordine, o prestatto il suo consenso a poterlo fare, come egreziamente discorrono la Rota Roman. dec. 134. num. 35. 36. 37. par. 8. & dec. 38. num. 14. par. 16. Saminias. contrav. 32. num. 91. 92. e la Rota Fiorentina appresso li medesimo nella contrav. 33. num. 74. 75. e Noi disse. 80. m. 20. & seg. de Comm. oltre gli altri da me già allegati nella mia seconda Scrittura §. E che molto; E la ragione è, perchè l'ecceffo, o abuso degli ordini, e volontà del Principale mai non si dee presumere nel Mandatario, come soggiungono li stessi Domini; Oltre, che siccome un tal' ecceffo, o abuso non si può de jure allegare, se non dallo stesso mandante Rota Florent. pene Saminias. contrav. 33. num. 122. ed altri da me citati nella seconda mia Scrittura §. E ciò che più, così è del tutto intollerabile, che si verga in oggi opposto non da un Terzo, ma dall' Erede dello stesso mandatorio defunto, senza ribrezzo all' incolpare il suo Autore, e Padre di tale ecceffo.

Sentendosi dalla forza di tali ragioni superato, e convinto il medesimo Sig. Avvocato contrario, altro non ha saputo opporre, se non che collando dallo Spaccio de' 3. Luglio dell' Agostino d' Aovera la sua espressa volontà contraria, cioè di voler contrattare il Ricambio colli Alessandro, non possono mai aver luogo le dette prefezioni, ed argomenti conghieturali addotti in contrario.

Ultima sarebbe in vero tal risposta del Sig. Avvocato, se avesse il fatto, che gli assistesse, ed in vero dal

- 19 *mentre senza contrasto Bartol. in l. rei ff. de don. rei Capt. conf. 332. num. 1. Corn. conf. 124. num. 1. & seg. lib. 1. & conf. 318. m. 2. lib. 4. Crasius. conf. 77. sub num. 3. Rovignall. in d. l. Rei numer. 13. & seg. Gratian. discep. cap. 701. numer. 3. & cap. 970. num. 3. Rot. Roman. dec. 41. num. 10. part. 6. De Lot. de Fend. diff. 30. num. 3. & disse. 100. num. 2. & disse. 101. num. 8. ed altri pienamente citati dal Signor Mass. alla dec. 28. num. 76.*
- 20 *Com'è pur fuori totalmente di proposito l'allegare la disposizione del nostro Statuto di Genova libr. 4. capit. 12. de Societas. 6. Fin. ove espressamente ordina, che se alcuno farà qualche Tratta per conto d' altri sopra di se, e s' intende in virtù di tal clausola sopra di se obbligato come il Principale, ed in solidum, e che di più sia insieme obbligato, che non gli sia permesso di potere allegare, ne obiettare la nullità dell' obbligazione del debitore principale, o perchè questa fosse minore, o femmina, o altro inabile a contrattare, avendo in ciò voluto detto Statuto fare li Tracoti sopra di se, come sono de jure li espromissori, li quali, benchè coloro, per i quali si obbligano, fossero nottamente, ed inefficacemente obligati, ai rimangono verò de' Creditori validamente obligati Bartol. super dicto Nostro Statuto num. 8. & Torr. de Camb. disp. 1. quasi. 17. num. 24. giunto il num. 43. Scacc. de Comm. & Camb. §. 1. quasi. 7. part. 3. lib. 17. numer. 8. li quali unitamente parlano sopra li medesimo Nostro Statuto Ansaldo de Comm. diff. 17. m. 30. e con altri largamente citati dal Sig. Audis. Adde alla deriv. Coriar. absteras. 7. num. 34. & 35. poiché né il nostro Statuto, né tutti questi Doe-*
- 21 *rimangono verò de' Creditori validamente obligati Bartol. super dicto Nostro Statuto num. 8. & Torr. de Camb. disp. 1. quasi. 17. num. 24. giunto il num. 43. Scacc. de Comm. & Camb. §. 1. quasi. 7. part. 3. lib. 17. numer. 8. li quali unitamente parlano sopra li medesimo Nostro Statuto Ansaldo de Comm. diff. 17. m. 30. e con altri largamente citati dal Sig. Audis. Adde alla deriv. Coriar. absteras. 7. num. 34. & 35. poiché né il nostro Statuto, né tutti questi Doe-*
- 22 *rimangono verò de' Creditori validamente obligati Bartol. super dicto Nostro Statuto num. 8. & Torr. de Camb. disp. 1. quasi. 17. num. 24. giunto il num. 43. Scacc. de Comm. & Camb. §. 1. quasi. 7. part. 3. lib. 17. numer. 8. li quali unitamente parlano sopra li medesimo Nostro Statuto Ansaldo de Comm. diff. 17. m. 30. e con altri largamente citati dal Sig. Audis. Adde alla deriv. Coriar. absteras. 7. num. 34. & 35. poiché né il nostro Statuto, né tutti questi Doe-*

dal sopradetto Spaccio dell'Agolino altro non si ricava, se non che l'Alfandro dovea nella Fiera di Agolino trarre alli Signori Garbarino, e Compagni li Sc. 2034. 18. 3. per conto di Agolino, ivi *vi farà per nostra conto tratto da Alfandro vostro di Genova Sc. 2034. 18. 3.* il che siccome non prova necessariamente, che il Ricambio fosse dall'Agolino contrattato col Sig. Alfandro, e non colli Signori Garbarino, e Compagni di Genova, perciò non si può da detto Spaccio inferire ciò, che li desidera dal Sig. Avversario.

Chè la Tratta dell' Sc. 2034. 18. 3. che dovea fare l'Alfandro per conto di Agolino non provi concludentemente essere stato il Ricambio contrattato dall'Agolino coll'Alfandro, non se ne può dubitare, se si rifletterà, che la Tratta non è il Ricambio, come suppone il Sig. Avversario contrario, ma è uno de' modi, coll' quali si dà esecuzione al Cambio, o Ricambio già fatto, e perfezionato, e così può benissimo stare insieme, che l'Alfandro col precedente ordine, o consenso dell'Agolino avesse fermato per effo il detto ricambio, e che poi per adempimento, e pagamento del medesimo avesse l'Agolino convenuto coll'Alfandro, che egli facesse per suo conto la Tratta dell' Sc. 2034. 18. 3. nella Fiera di Agolino alli Signori di Fiera, anzi perchè li Signori di Genova avevano fatto il Ricambio all'Agolino coll'obbligo di Alfandro, per buona regola, e pratica de' bevi, ed intelligenti Cambisti, dovevano li Signori di Genova, per ritenere sempre l'uno, e l'altro obbligati, farla Tratta per conto dell'Agolino, a cui spettava principalmente il debito, e di ordine, e sopra dell'Alfandro, dal quale, come si vede, si poi nella suddetta Fiera effuso colla Rivalità, che fecero detti Signori di Fiera dal medesimo Alfandro.

Ma concedo anche all'Avversario, com'egli vuole, cioè che l'Agolino d'Anversa ordinasse all'Alfandro di Genova, che gli facesse pagare in Fiera da' suoi Procuratori li detti Sc. 2000. e che egli dovessero soddisfare in Genova il loro Ritorno, con crearsi un altro Ricambio per la Fiera seguente di Agolino, nella quale egli stesso lo dovesse fare estinguere colla Rivalità da lui medesimo in Genova; lo ridico, e confermo, che in vigore di tal mandato l'Alfandro poteva col suo obbligo far pagare da' Signori Garbarino, e Compagni, come Terzi, per Agolino d'Anversa li detti Scudi 2000. e contrattare il Cambio, o sia il loro ritorno di Fiera in Genova, ed il loro ricambio da Genova per la seguente Fiera di Agolino, poichè siccome il mandato de' juze li effende anche agli altri casi, quantunque non espressi, quando non vi può essere diversa ragione nel Mandante di non volerli, o per li quali egli viene a conseguire lo stesso effetto da lui bramato, come egregiamente per il testo espresso nella *l. Fin. 5. mandavit ff. Mandati iniquum il P. Ottat. de Contrah. tom. 2. tract. 13. diff. 44. sect. 4. num. 93. 94. Menie. de Tact. & Ambig. lib. 7. tit. 15. num. 36. 37. 38. Terr. de Camb. diff. 2. quest. 13. na. 61. colla seguenti, & Rosa Fiorentina. penes Saminat. contrav. 33. num. 151. Card. de Luc. diff. 24. na. 4. 5. de Credit. Così se l'Agolino, che in sostanza non desiderava se non che fosse fatta compiere dall'Alfandro la sua Tratta in Fiera di Pasqua, e che il Ritorno del suo debito in Genova gli fosse ricambiato per la Fiera seguente, e quindi alitrali fatto estinguere il Ricambio ricomasse il nuovo debito in Genova colla rivalità dal medesimo Alfandro, in modo tale, che l'Agolino non ne rimanesse debitore, che all'Alfandro, così dico, che l'Agolino veniva per l'appunto a conseguire quello identico effetto, il quale non era in sostanza altro, se non, che fosse pagata la sua Tratta, e gli fosse ricambiato il debito, in modo tale, che ne dovesse restar alla fine debitore ad Alfandro suo Cognato, si dee però dire, che il mandato di Agolino a tutto ciò li effendesse, e per conseguenza l'Alfandro abbia operato col mandato di Agolino, benchè abbia fatto rigirare il suo debito dalli Signori Garbarino, e Compagni di Fiera in Genova, e di Genova in Fiera, e che in similissimi termini di mandato dato a negoziare, e contrattare con certe Persone, li effenda il Mandato anche a negoziare, e contrattare con altre non espresse, quando vi*

sia la medesima ragione di farlo colle Persone non espresse dal Mandante, e che il Mandante venga adocconare lo stesso fine, ed effetto, puntualmente l'affirma la *Gloss. nella l. cum servus 63. verb. Jusserit de Contrahend. empt. Gratian. cap. 950. num. 15. Rot. Roman. cor. Carr. dec. 247. num. 2. Saminat. contrav. 32. num. 69. quem sequitur Altimar. de Nullis. Contrah. quest. 31. num. 329. Anfeld. de Commere. diff. 30. num. 3. giunto il num. 24. Card. de Luc. diff. 24. num. 4. 5. 6. 7. de Credit. Spad. consil. 191. num. 23. o 24. Terr. de Camb. diff. 2. quest. 13. num. 61. e Noi diff. 125. n. 7. de Commere.*

Ne a questa conclusione legale fa ostacolo il Testo 18 nella *l. cum servus 63. ff. de contrah. empti*, il quale pare, che espressamente disponga il contrario, e se con quello quale così fermarono la *Rotta Romana* per. 19. rec. dec. 535. num. 3. ed altri da Lei citati. Poichè la disposizione di essa Legge ha solamente luogo, quando dalle circostanze del fatto apparisce, che il Mandante non era per vendere, o contrattare con altra persona, se non con quella da lui indicata al mandatario, ma nel caso ove di tale precisa volontà del Mandante non costasse, può benissimo il Mandatario contrattare con altre persone egualmente, o più idonee di 29 quella, che è stata dal Mandante legata al Mandatario, come spiega la *Glossa sopra della ditta l. cum servus in verbo Jusserit*, ivi *alii non venditurus, alius cultibet vendere posset, licet unum nominasset dominus*, la ragione è, perchè in chi vende, o contratta non raccomandando altro animo se non di fare il suo negozio a suo maggior utile, e vantaggio, non gli dee importare, se il suo Mandatario abbia contrattato colla persona da lui nominata, o con altra, che il Mandatario ha stimato meglio per utile del Mandante, e perciò quantunque questi avesse ordinato al suo Mandatario di vendere, o contrattare con qualche certa persona, sempre si dee intendere tal persona essere stata nominata dal Mandante dimostrativamente, e non tassativamente, come mirabilmente dicono il *Gratian. la Rotta Rom. cor. Carr. Anfeld.* e gli altri sopra citati, il che particolarmente procede ne' Mercadanti, li quali come ognuno sa, non hanno ne' loro Negozj affezione alle Persone, ma badano principalmente alla loro utilità, e bisogno, e molto più quando sono in strettezza, ed angustia di pagare qualche debito in Fiera per sostenere il loro Credito, come era il Sig. Agolino d'Anversa, nel qual caso non è certamente da dubitarsi, ch'egli non intendesse di dare il mandato all'Alfandro estendibile ad ogni altro caso, e modo, perchè egli fosse provvisto del denaro in Fiera, o dall'Alfandro, o da altri, acciò soddisfar potesse al debito, che egli vi aveva colli Signori Beniviti.

In oltre debbo aggiungere, che ne' Mandati, ed ordini dati da' Mercadanti s'intende anche compreso qualunque altro ordine, o mandato a fare *aliquid* che per loro stile, ed uso è solito farsi, benchè non sia stato espresso *Capp. Lett. consil. 21. na. 8. 9. Spad. consil. 162. num. 6. tom. 3. Rot. Gen. de Mercat. decif. 149. num. 4. Card. de Luc. de Credit. diff. 24. na. 4. e Noi pienamente al diff. 34. num. 32. diff. 76. num. 16. & 17. & diff. 173. num. 10. de Commere.* onde se per stile, e pratica de' Mercadanti, particolarmente nelle Fiere (del quale stile, se ne può da se il Giudice informare da' Periti, e passionati Cambisti, come ho fatto in una *Ferrarien. Pignorum* 29. Martii 1730. la quale è il mio diff. 127. num. 4. 6. de Commere.) poteva benissimo l'Alfandro far pagare la Tratta dell'Agolino d'Anversa da' Signori Garbarino, e Compagni di Fiera, e farne fare da essi il Ritorno per conto dello stesso Agolino, e il Ricambio successivamente per la Fiera seguente di Agolino, ed il tutto sempre sopra di se, non si può tampoco negare, che l'Alfandro in tutto ciò, che ha operato per l'Agolino nella Carcolazione del suddetto suo debito secondo la pratica de' Mercadanti, e Cambisti, non l'abbia fatto con suo precedente ordine, o mandato, benchè non gli sia stato espresso.

Ma quando mai non si potesse presumere il suddetto Mandato, o che quello dato dall'Agolino non fosse estendibile a quanto per lui ha operato l'Alfandro (il che assolutamente si nega) non si potrebbe però, come avvertiva io nella mia seconda Scrittura, anche

in questo caso negare, che se l'Alessandro proceda mediante il suo obbligo, o sua Mallevadoria fatta per Agolino, che li Signori Garbarino, e Compagni compiranno la di lui Tratta degli Sc. 4000. oro Mare, e che egli ne facciano il suo Ritorno per Genova, e che glielo ricambiasse poi per la Fiera seguente, e che nella medesima Fiera egli stesso compilasse la Tratta del Ricambio di Agolino sopra esso Alessandro, e che finalmente se ne rivalessero da lui, affinché l'Agolino non ne rimanesse debitore, che affinché l'Agolino, come il tutto puntualmente essi Signori eleggessero, non abbiano li stessi Signori Garbarino, e Compagni operato tutto ciò come Gestori di Agolino, poiché colui, il quale fa, ed opera qualche cosa, o negozio, per un altro, o sia per conto di un altro, senza avere l'ordine di farlo, non può egli averlo fatto, se non come Gestore *ivi. ff. de Cui. de Negot. gest. Inst. de obligat. quae ex quasi Contrah. §. Agitur con tutti li loro Commercianti, e meglio di ogni altro, come incidentissimo, e praticissimo della materia.* Cambiò lo compiva il nostro *Torr. de Camb. disp. 2. quesi. 1. n. 51.* dove puntualmente a nostro proposito avverte, che se un Mercatante, o Cambista dice di fare qualche Cambio, o Negozio per conto di un altro, e non ha alcun ordine di farlo, allora egli lo fa come Gestore *ivi. ff. de Cui. de Negot. gest. Inst. de obligat. quae ex quasi Contrah. §. Agitur con tutti li loro Commercianti, e meglio di ogni altro, come incidentissimo, e praticissimo della materia.* Cambiò lo compiva il nostro *Torr. de Camb. disp. 2. quesi. 1. n. 51.* dove puntualmente a nostro proposito avverte, che se un Mercatante, o Cambista dice di fare qualche Cambio, o Negozio per conto di un altro, e non ha alcun ordine di farlo, allora egli lo fa come Gestore *ivi. ff. de Cui. de Negot. gest. Inst. de obligat. quae ex quasi Contrah. §. Agitur con tutti li loro Commercianti, e meglio di ogni altro, come incidentissimo, e praticissimo della materia.*

33. Qui risponde il Sig. Avversario più cose, primariamente, che non potevano li Signori Garbarino, e Compagni ingerirsi in questo Negozio dell'Agolino, e fare da utili Gestori, quando l'Agolino ne aveva data tutta la cura, e sollecitudine all'Alessandro suo Cognato, col quale intendeva di contrattare. In secondo luogo: che non era utile all'Agolino di avere per Creditore li suddetti Signori Garbarino, e Compagni, da' quali non poteva sperare qualche facilità, e convenienza, che per l'amicizia, e parentela poteva ricevere dal detto Alessandro, e per conseguenza cessando l'utilità del Negozio non possono essi Signori Garbarino, e Compagni considerarsi come utili Gestori. Terzo finalmente, che non si può trovare in Jure, che un vizio di utile Gestione l'assente possa rimanere obbligato ad un Contratto di Cambio, o ricambio senza il suo consenso, quando nelli Contratti è talmente indispensabile il mutuo consenso d' ambe le Parti Contraenti, che senza di esso non può mai darsi l'effetto ad alcun Contratto.

Replicando con quella moderazione di animo, che mi sono da principio prefitta alle suddette risposte contrarie, benché per la loro debolezza non lo meriterebbero, dico intorno alla prima: che qualunque l'Agolino avesse appoggiato tutto il suo Negozio della Tratta all'Alessandro suo Cognato, potevano benissimo li Signori Garbarino, e Compagni particolarmente a richiesta di esso Sig. Alessandro, come utili Gestori ingerirvi, e farlo nella stessa maniera, ch'era stato ordinato all'Alessandro, proposizione è questa non delle ricondite, ma delle più ovvie, che sieno in Jure, perché nasce dal testo espresso nella *mandat. 48. ff. de Negot. gest. ed ivi la stessa, e Bruneman. e tutti li Commentatori Spad. conf. 191. num. 24. lib. 2. Goh. conf. 90. n. 8. ed in termini assai puntuali a questo nostro proposito, cioè nel caso, che uno dia l'ordine di pagare le Lettere, che possa un altro come Gestore pagare *Scas. de Comm. 6. 2. p. 1. §. numer. 337. §. 364. §. 383. §. numer. 382. §. 383. Torr. de Camb. disp. 2. quesi. 1. n. 36. §. quesi. 13. num. 7. B. Bordin. ad Statut. Gen. lib. 4. de Compensat. §. Quando aliquis, li quali unitamente oltre le autorità di testi, e Dottori, allegano sopra di ciò li Capitoli della nostra Fiera, e la disposizione del nostro Statuto di Genova Ric. de Liter. Camb. m. 87. num. 222. cum**

36. *§. §. Ansaldo de Comm. disp. 17. num. 33. latè Altimar. ad Revis. consil. 71. num. 1. §. §. lib. 2. Du Fay de Art. lit. Camb. cap. 9. n. 11. come anche può*

l'Alessandro, come utile Gestore far la Mallevadoria per l'Agolino, acciò li Signori Garbarino, e Compagni senz'alcuna difficoltà s'inducesse a fare il Negozio desiderato dall'Agolino *L. Ex mandato §. 1. ff. Adandari L. Fideiussore pro alio ff. de fideiuss. L. 3. §. Final. cum L. §. ff. de negot. gest. Castren. conf. 244. num. 2. lib. 1. Gomez. par. ref. lib. 2. cap. 13. num. 1. Ansaldo de Comm. disp. 17. num. 23. con altri citati nel mio precedente disp. num. 20.*

Da ciò ancora nasce la replica alla seconda risposta del Sig. Avversario, poiché se de Jure è permesso ad un Terzo fare il Contratto, o Negozio ordinato ad uno, ad un altro suo Amico, o Corrispondente, di maniera che al Terzo, che lo fa, la Legge gli compartisce l'azione di utile negozio gestito, contro di chi ordinò il Negozio, perché ella giudica, che la cosa utile a colui, che l'avea desiderato, benché l'avesse ordinato ad un altro, come si è visto dalla detta *L. Adandari §. ff. de negot. gest. e da tutti li di lei Spoliosi Spad. conf. 191. num. 24. lib. 2. Goh. conf. 90. n. 8. non può mai dirsi, che li Signori Gregorio, e Compagni non debbano ripartirsi come Gestori, e che non abbiano fatto utile negozio all'Agolino, se in vece d'Alessandro, hanno operato tutto ciò, che di ordine di Agolino dovea fare l'Alessandro. Ed in vero ciò, che importa, e importa cioè al Mercante, che l'ordine suo sia eseguito, o compita la sua Tratta, o fatto qualunque altro Negozio da lui desiderato, e perciò quando la Persona, cui egli l'ha ordinato non vuole, o non si risolve di esserlarlo, sempre se gli fa una cosa molto utile, e grata, se da un Terzo viene eseguito, come ho dimostrato sopra al §. Replicando, ma quello è troppo manifesto nel caso nostro, perché non può negare, che li Signori Garbarino, e Compagni non facessero un grand'utile all'Agolino, con pagare la sua Tratta, con fargliene poi il Ricambio, affine di sostenere il suo decoro, e credito, e dargli comodo di pagare il suo debito. Potrebbe forse procedersi al riflesso contrario dell'Avversario se li Signori Garbarino, e Compagni si fossero ingegnati in eseguire gli ordini dell'Agolino quando li avesse voluti eseguire l'Alessandro, ma non avendoli questi voluto eseguire, ma richiederli li detti Signori ad eseguirli in sua vece, non è luogo a dubitare, ch'essi non li abbiano veramente, come Gestori, eseguiti.*

Ma non occorre, che sopra di ciò tutto mi affatichi; Poiché li Signori Garbarino, e Compagni per farla in tutto, e per tutto da utili Gestori dell'Agolino senza nel pagare la sua Tratta degli Sc. 4000. quanto nel loro Cambio di Fiera per Genova, e nel ricambio di Genova per Fiera, qualunque fatto per conto di esso Agolino sempre rimanero l'obbligazione dell'Alessandro, dimanché egli potessero sempre rivalersi dall'Alessandro, come alla fine fecero, e ciò anche a fine, che l'Agolino non ne rimanesse debitore, che all'Alessandro suo Cognato, ch'era il desiderio, come vuole il Signor Avversario, dell'Agolino.

Nè punto osta, che li Signori Garbarino, e Compagni s'ingerissero nel Negozio dell'Agolino, per ordine, e ad istanza di Alessandro, perché l'ordine, e mandato dato da Alessandro a detti Signori di fare quanto a lui avea ordinato l'Agolino, non impedisce, che li suddetti Signori Garbarino, e Compagni rispetto all'Agolino non siano, e che li debbano avere per veri utili Gestori *L. qui patella §. 1. ff. mandat. 14. Cod. de Negot. gest. Et ibi Glos. Bruneman. ed altri Commentatori L. de Prator §. 5. Ansaldo de Comm. ff. ind. Omnia de Contrah. tom. 2. tract. 16. disp. 47. fell. 1. num. 23.*

Intorno finalmente alla Terza risposta del Sig. Avversario, bisogna, affine di farne riconoscere la totale insufficienza, ch'io premetta qualche illustrazione di quella materia.

Sopposti dunque, che nell'utile Gestione spesse volte s'intervengono tre persone, cioè una, che è il Gerente, l'altra con cui il Gerente firma, e conchiude qualche utile Negozio, o Contratto; La terza è quella, per cui il Gerente stabilisce col detto Terzo l'utile contratto, o negozio, come si ha nella *L. fieri hereditaria L. liberum L. si liber homo L. si committitur adit. §. L. mandat. ff. de Negot. gest.* e come osservava benissimo il

P. Onas. de Contrah. tom. 2. tract. 16. disp. 47. fol. 2. num. 49. onde in tal caso il Negozio fermato dal Gerente col Terzo è indubbiamente un vero Contratto, perchè tra loro veramente vi concorre il mutuo, e simultaneo consenso atto, ed abile a produrre il vero Contratto, ma tra il Gerente, e colui, per cui il Gerente fa l'utile negozio, o contratto non v'interviene, nè può intervenire, se non un quasi contratto, perchè il consenso di colui, per cui il Gerente fa il negozio, o contratto a lui utile, non è vero consenso, ma un consenso solamente fittizio dalla Legge, come ho spiegato nel mio precedente disp. 41. n. 14. E però vero, che per mezzo di quello quasi contratto colui, per cui è stato fatto dal Gerente l'utile negozio, o contratto, rimane obbligato a stare allo stesso contratto, come se fosse stato da lui fin da principio fatto, o perchè per disposizione della Legge s'induce in esso ipso iure la ratificazione del Contratto utile fatto dal Gerente col Terzo, secondo il Testo nella *l. Pompeius la prima vers. q. quomodammodo, quod utiliter possit, & l. mandati ff. de Negot. gest. e così nella detta *l. Pompeius* s'oblighino *Bartol. Angel.* e comunemente gli altri Soffonisti, come ancora *Ju. Andr. in Addit. ad Syrac. tit. de obligat. & solut. in rubr. vers. fed. fac. alia quæstio. Cin. in l. si periculum num. 2. vers. et fin. Cod. de Negot. gest.* ed egregiamente il *Sacros. Ser. conf. 126. num. 2. lib. 4. ed il Schrad. de Contrah. tit. 28. num. 44.* o perchè colui, per cui dal Gerente è stato fatto l'utile contratto, e negozio sia tenuto de jure a ratificarlo, e ad accettarlo secondo la Chiota nella *l. Uterum 41. §. Patre Naturalis vers. si nec ratum ff. de legat. 3. ed ivi mirabilmente *Bartol. ed Alberic. seguitati dalla Rota Romana det. 401. num. 4. coram Burat. & det. 95. num. 21. part. 16. res.***

Pretenso ciò vengo ora a dimostrare l'insufficienza della terza risposta del nostro Avversario, con far solamente riflettere, che da noi non si pretende, che il Contratto di Cambio, e Ricambio sia da principio legato tra li Signori Garbarino, e Compagni, ed il Sig. Agostino, al quale stesso vi si ricercava certamente il consenso positivo dell'Agostino, ma bensì si è preteso, e si pretende con tutta ragione, che quantunque il detto Contratto di Cambio, e Ricambio non sia legato, se con tra suddetti Signori Garbarino, e come Gerenti dell'Agostino da una parte, e loro medesimi dall'altra, sia però esso Contratto di Cambio, o Ricambio divenuto poi proprio dell'Agostino, e perciò sia egli ad esso, e per esso obbligato, come fosse stato da lui fin da principio fermato colla suddetti Signori Garbarino, o Compagni, e ciò, perchè in virtù della Legge si dee intendere essere stato, o averli dalui per pubblico, o perchè de jure sia l'Agostino tenuto a ratificarlo, ed accettarlo, come poco fa si è provato.

Non rimane ora altro a risolversi, che una difficoltà promossa per ultimo dal Signor Avversario, cioè, che li Sig. Garbarino, e Compagni non potevano con loro stessi fare il suddetto Cambio, e Ricambio per il loro rispettivamente ritorno, e rivalenza, poichè, secondo l'opinione de' moderni, vi è necessario il Mandato, o espresso, o tacito del Debitore, e acciò si possa nella persona del Creditore far la rappresentazione di due persone diverse: cioè di Procuratore del Debitore, e quella dello stesso Creditore, colla quale duplicazione di persone solamente io oggi è sostenuto dalli Dottori il Cambio, o Ricambio, che fanno li Mercanti in se stessi, come si può vedere dall' *Ansaldi. de Comm. disp. 49. num. 6. & disp. 100. num. 22. Card. de Luc. de Camb. disp. 2. Rot. part. 17. decis. 413. num. 17. & 22. & part. 18. res. det. 225. De Luc. de Plural. hom. cap. 11. num. 3. & seq. num. 6. e Noi al disp. 26. num. 8. a 9. e infiniti altri, che si possono allegare.*

Questa difficoltà subito si risolve, perchè siccome la medesima rappresentazione, e duplicazione di Persone, non è solamente ammessa dalli Dottori in una persona, che sia Procuratore di un altro, ma in ogni altra Persona, che abbia un altro Ufficio, o Ministero dato dall'Uomo, o dalla Legge per un altro, e per conseguenza anche nella persona, che si assume il ministero di utile Gestore, così può benissimo l'utile Gestore di un altro contrattare con se stesso, come affermano *l. de off. in l. cum ipse, de tuerab. emp. ed ivi Bartol. Bald. Salazar. e comunemente tutti gli altri Dottori R. Cusarez. de Comm. Tom. II.*

*verrer. det. 78. per tot. De Luc. de pluralit. homin. cap. 83. per tot. Branneman. in l. si in emptum. 34. ff. de Contrah. emp. con altri da lui citati Rot. det. 232. a 3. par. 10. res. anzi debbono in ciò andar del paril Procuratore, e l'utile Gestore, perchè vengono da 46 Dottori tra loro affomigliati, e con tutta ragione, poichè tutti, e due fanno i negozi del Padrone assente, uno colla facoltà espressamente conferitagli dal Padrone, l'altro colla facoltà, e permissio della Legge, secondo la di lui prefusa volontà *rot. tit. Disp. & Cod. de negot. gest. ed in puncto Cuius. in l. 3. resp. Papin. ad l. mandat. 7. lit. E. dell'ultima stampa di Napoli tom. 4. Onas. de Contrah. tom. 2. tract. 16. disp. 47. in princip.**

Nè punto rileva, che per cambiare in se stesso non basti, che il Creditore abbia il Mandato in genere di prendere a Cambio, ma sia espresso, che l'abbia espressamente a poter prendere a Cambio da se stesso per le Autorità citate in contrario, alle quali anche s'aggiunge il *Physio Rucca cap. 101. num. 14. & seq.* così molto meno possa farlo il Gestore.

Poichè si risponde in più maniere a tale obbiezione, a primariamente si fa riflettere che nel caso nostro essendo stato dato dall'Agostino espressamente all'Alleanza il mandato di Cambiare anche in se stesso, potranno benissimo li Signori Garbarino, e Compagnie come Gestori fare il Cambio, e Ricambio, anche in se stessi, perchè quel Negozio, che viene ordinato dal Padrone a qualche Persona, può eseguirsi da un Terzo 48 come utile Gestore per la *l. Mandati 48. ff. de Negot. gest. ed ivi la Gloss. e gli altri citati sopra al §. Replicando. Prefumendo ivi la Legge, e che tal Negozio sia sempre utile al Padrone per essere stato da lui ordinato.*

In secondo luogo si risponde, che il Mandato espresso del Procuratore a contrattare con se medesimo è necessario solamente per sostenere un Contratto, o Cambio, che fosse stato fatto da lui con se medesimo a prezzi, e patti più rigorosi di quelli, che si farebbero trovati da Terzi, ma quando il Contratto, o Cambio fatto dal Procuratore con se medesimo si trova con tutta sincerità, buona fede, e retitudine, e alli prezzi convenientemente correnti alla Piazza, e legittimi, allora tal Contratto, o Cambio è di jure validissimo, come si fosse stato fatto col Terzo, quantunque il Procuratore non avesse il Mandato espresso a poter con se medesimo contrattare, come per li Testi nella *l. 49. cum ipse §. Cod. de Contrah. emptum. l. Papilius §. 5. Ultim. de Auctor. Tutor. Card. de Luc. disp. 5. num. 9. de empt. & vendit. & disp. 84. an. 6. & 7. de Credit. & disp. 28. num. 9. de herede instituiti Rot. Roman. decis. 223. num. 3. part. 10. res. & coram Cuius. det. 1346. num. 22. Reverrer. decis. 78. Rotal. Anton. de Luc. ad Golin. de Procurat. part. 2. cap. 5. num. 27. penultim. vers. rursus, & de plural. homin. cap. 83. n. 4. & num. 6. in fin. Cald. Pirrer. de Emptum. & vendit. cap. 17. num. 8. e diffusamente *Bortolan. de Claus. claus. §. plebs. 1. num. 6. cum seq. Altimor. de nullitat. Contrah. quæst. 31. num. 580. vers. limita si emat palam, & Rota Romana in Romana Damerum super negotio principalis 25. Junii 1722. §. Ultra cor. Lanetta, ed in puntualissimi termini il Terr. nell' *Annot. alla det. 31. lit. A. fino alla fine dopo il suo Trattato de Camb. e la Rota Romana nella det. 33. num. 7. dopo lo stesso Terr. la quale spiega le precedenti Decisioni 31. & 32. addotte in contrario, ed ivi dottamente il medesimo Terr. nella sua *Annot. lit. E. alla detta det. 33.****

E ciò indubbiamente procede quando il Contratto, o Cambio fatto dal Procuratore con se medesimo, è stato fatto con più vantaggio, ed utilità del Padrone, che se fosse stato fatto col Terzo, come è appunto seguito nel nostro caso, nel quale li Signori Garbarino, e Compagni si sono contentati di non prendere dall'Agostino alcuna provvisione, e egregiamente, e puntualmente il *Card. De Luc. disp. 13. num. 7. vers. Et in specialibus terminis de Camb. & Terr. in annot. ad det. 31. lit. A. fino alla fine dopo il suo Trattato de Camb.*

Terzo finalmente non procede l'obbiezione, atteso 51 l'uso, e costume universalissimo de' Mercadanti in contraccio, li quali sogliono fare in se stessi le contrazioni per li Cambi, e Ricambi, e particolarmente per li Ri-

- tutti, come se ne può rendere chi dee giudicare in questa Causa, » dalli Signori Procuratori di Fiera, e da tutti li Mercadanti, e Cambiisti di qualunque Piazza informato, del quale stile pure ne fanno fede il Terr. de Camb. disp. 1. quest. 15. num. 13. & in anno. ad dec. 31. lit. A. dopo il detto suo Trattato Ros. Gen. dec. 32. num. 3. vers. ar. pro maiori, Ansaldo. de Commere. disp. ultim. general. nu. 40. Gait. de Credit. cap. 2. tit. 7. numer. 1392. collis sequenti Scacc. de Commere. §. 1. quest. 5. nu. 83. sino alla fine, e collis sequenti De Luc. de plural. homin. cap. 11. numer. 3. & seq. e Noi nel disp. 76. num. 18. disp. 120. num. 34. & 35. ed altri nel mio disp. 196. numer. 1. fatto pure in questa Causa; Quale stile, e costume universale dee essere dal Giudice come una Legge inviolabile tra Mercadanti osservato, qualunque fosse al Gius comune contrario Ros. Gen. de Mercat. decis. 32. num. 7. Ansaldo. d. disp. ultim. general. numer. 40. & 41. Rocc. de liter. Camb. num. 175. e Noi nel disp. 131. num. 9. e meglio nel disp. 190. num. 13. de Commere. Ne può, come universalmente praticato essere mai giudicato per ingiusto, o illecito; Noi disp. 148. num. 35. con motivissimi noi ivi citati Ros. Rom. penes Salzed. Labyr. Credit. dec. 213. num. 31. & seqq.

ARGUMENTUM.

Agitur de Lege, quæ viget, & observatur Liburni, quæque disponit Emplorem Mercium non itam solventem eorum pretium pati debere interesse mediocritatis unius aurei pro quolibet centenario, & mense. Et firmatur in Decisione, dictam Legem nec activè, nec passivè comprehendere Mercatores externos qui non commorantur Liburni. Probatur debitorum, de quo in casu, non esse Mercatorem Liburni. Dantur signa, & indicia, ex quibus cognoscatur, an Procurator in contrahendo gesserit rem propriam, vel sui principalis. Si quis habet justam credulitatem, se nihil alteri debere, licet postea condemnatur, non debet esse obnoxius solutioni alicuius interesse. Et probatur in casu dicta iusta credulitas ex pluribus factis circumstantiis.

S U M M A R I U M.

- 1 Contrahens regulariter juxta Leges loci, in quo suis celebratas, licet forte contrahentes essent forenses.
- 2 Universitas subiecta alicui Principi non potest sine illius consensu promulgare Leges, aut Statuta.
- 3 Lex à Principe promulgata pro aliqua Universitate, non afficit nisi illos qui sunt de dicta Universitate.
- 4 Universitas est semper eadem, nec mutatur per mutationem Personarum.
- 5 Mercator dicitur ille, qui mercem emit, illamque postea vendit, non mutata eorum forma.
- 6 Legi non subit is, qui non habet qualitates à Legi volutas in suis subditis.
- 7 Ad mercatores solent proficisci, quo illos spes lucri movet.
- 8 Mercator in aliquo loco non acquiritur sine deliberato animo ibi permanendi.
- 9 Alter debet probare fundamentum sue intentionis.
- 10 Animus permanendi in loco, ubique acquirendi Domilium, sive incolatum deprehenditur ex translatione laris cum Familia.
- 11 Ex acquisitione stabili.
- 12 Rem ex decenniali habitatione.
- 13 Habitatio accidentaliter facta in aliquo loco prohi exercendo Mercatorum, non sufficit ad acquirendum incolatum illius loci.
- 14 Camelus prodest limitari in Mercatoribus Liburni, ubi pene omnes sunt Forenses.
- 15 Tamè distinguatur inter Mercatores Forenses, qui Liburnum accedunt animo ibi permanendi, & illos qui circa animam deferendi eorum domicilium, illos accedunt explorari aliquam Ne-

- gociationem. Primi acquirunt incolatum, alii non.
- 16 Animus permanendi in loco excluditur in eo, qui non coadixit domum permanentem, sed habitavit, ut vulgo dicitur, à doctina.
 - 17 Qua sunt extra Alia, sunt extra Animum.
 - 18 Tempus probandum est in specie, quando vis est in tempore.
 - 19 Enunciativa non probat, quando principaliter dubitatur de enunciatore, Ex simpliciter enunciativa non probatur civiliter.
 - 20 Observantia Judicialis valde predest ad effectum interpretandi Leges, & Statuta.
 - 21 Quando Lex requirit certam qualitatem in Contrahentibus unicus inspicitur, an Contrahentes qualiter illum habeant.
 - 22 Observantia Judicialis non oritur ex sententiis consuetudinibus.
 - 23 Sententia iustificari debet ex Aliis.
 - 24 Observantia probari debet in casu specificis.
 - 25 Observantia non bene oritur ex sententiis, seu Decisionibus, in quibus non fuit discussum id, de quo dubitatur.
 - 26 Observantia nisi magis repugnet, quam alium, & sententiarum dissimulat.
 - 27 Forenses fieri non ligantur Statuto Loci, ita non debent ab eodem jorari.
 - 28 Lex quæ non fuit abrogata, nec cancellata, debet omnino observari.
 - 29 Leges servari debent, non violari.
 - 30 Mercetis reperta in Navi hosti, & legitime depredata spectant ad Dominum Navis depredatam.
 - 31 Procurator in dubio presumitur voluisse contrahere pro se ipsis, non pro sui Principalis, sicut contrahendo non declaraverit, sese contrahere nisi alterius Procuratorem.
 - 32 Inter Mercatores totum facit bona fides.
 - 33 In Causis Mercatorum proceditur sola facti veritate inspecta, & neglectis iuris subtilitatibus.
 - 34 Enunciativa reperta in Libro Officiali publica basta, quod res subbasta perierit ex gr. ad Titium, non probat rem verè ad Titium perierit ob rationem, de qua hic.
 - 35 Argumentum ab experientia est validissimum.
 - 36 Contrahens cum Procuratore sciens illum esse talem, acquiri alium contra Dominum, non contra Procuratorem: & victoriam Domino, non Procuratori acquiritur alio adversus eum, qui scienter contraxit cum Procuratore.
 - 37 Procurator, qui in uno contractu circa unam rem sui Principalis Procuratoris nomen expendit, confert eodem modo voluisse contrahere circa alteram rem eiusdem sui Principalis, licet expressum Procuratoris non sit.
 - 38 Argumentum à discreta est validissimum.
 - 39 Limita domus ex eadem Scriptura, non ex diversa desumitur.
 - 40 Item limita, si adit diversitatis ratio.
 - 41 Argumentum à solis est fortissimum quando sumus inter eosdem Personas, & in eisdem circumstantiis.
 - 42 Idem iuris est de toto ad totum, quàm de parte ad partem.
 - 43 Procurator confert contraxisse pro Domino, non pro se ipsis, si in ejus Libris quæritur ex contractu retulit ad erratum Domini.
 - 44 Confessionem propriam impugnetur nemini licet.
 - 45 Si Procurator vendat rem Domini nomine ejus proprio, & sequatur emptoris decellio ante solutum pretium, damnus credit Procuratori, non Domino.
 - 46 Jallare summo nemo presumitur, quæ regula maxime procedit in Mercatoribus, qui solent esse diligentiissimi circa eorum interese.
 - 47 Verisimilitudo habetur pro ipsa veritate.
 - 48 Cessionarius condicio non debet esse melior, quàm conditio cedentis.
 - 49 Statuta, quæ in aliquo casu mandant à debito solvendum esse fructus etiam si non fuerit in mora, valida non sunt.
 - 50 Contrarium. num. 50.
 - 51 Statutum in forma specifica à Principe confirmatum, debet omnino observari, etiam si aliquid

quid continetur, quod sit juri contrarium.

- 53 Principi quod placuit, subditis obsequi tantum gloriam relinquit.
- 54 Adora alia dicitur irregularis, seu ex re, alia regularis, seu ex persona.
- 55 Statutum seu Lex edita pro Liburno precipiens solvi debere fructus a debitorum etiam non sit in mora, debet intelligi de mora regulari, seu de irregulari, qua semper est necessaria. Contrarium firmatur num. 93. & seqq.
- 56 Adora regularis nemini per legitimum interpellationem contrahitur.
- 57 Adora irregularis re ipsa, & sine alio hominis facto contrahitur.
- 58 Fructus seu interesse nunquam debentur sine debito rei mora.
- 59 Interpretatio illa est proponenda, qua mediante lex ab injustitia salvatur, & jura Juribus conceduntur.
- 60 Debitor non dicitur fuisse in mora solvendi si jussu creditoris, vel creditori potius se nihil debere, & ideo contra eum non potest intrare condemnatio ad fructus, seu interesse.
- 61 Compensatio aequivalens solutioni.
- 62 Res sufficit dubias reddere probationes Actoris.
- 63 Testis, licet unico, credendum est quando deponit de facto proprio.
- 64 Confessio Partis, praesertim geminata nulla potest haberi melior, & major probatio.
- 65 Conquestiones tempore congruae emissa circa deficientiam alicujus rei, si non probant deficientiam illius rei, saltem probant, consequenter credendum illam rem deficere.
- 66 Maxima solutio praesumptio oritur ex eo quod debitor esset dives, & solutus paulatim solvere alia sua debita.
- 67 Credulitas non censetur quando ea non est rationalis, sed celerata, & assensata.
- 68 Stylus multum deferri solus inter Mercatores.
- 69 Credulitas debitoris dicitur iusta, & rationalis, si in eadem credulitate fuerit quandoque ipsemet creditor.
- 70 Solutio non praesumitur per solam Creditoris acquiescentiam etiam longinquam: Maxime si creditum sit frustratum, ut n. 71.
- 71 Negligens nemo praesumitur in exigendo id quod sibi debetur.
- 72 Interesse alterius interesse à jure non permittitur.
- 73 Mercator non solent relinquere suas pecunias etiam, & infrascriptas.
- 74 Pro mora excludens in dubio est iudicandum.
- 75 Solutio etiam prius in causam fructuum, quam facta.
- 76 Solutio debiti antiquioris praesumitur si Creditor in alio recipiendi solutionem crediti recentioris, nihil de illo dixit.
- 77 Interitudo an quis sit debitor, liberat debitorem à mora, & ab onere solvendi fructus, siue illa incertitudo versetur in jure, siue in tempore, siue etiam in facto.
- 78 Probationum materia pendet ut plurimum ab arbitrio Judicis.
- 79 Solutio non probatur per probationes dubias, & equivocas.
- 80 Debitor credens habere aliud creditum cum suo Creditore compensabile cum suo debito non tenetur ad fructus pro suo debito, etiam postea declararet, vel non subsisteret suum creditum, vel illud non esset compensabile.
- 81 Debitor interpellatus ut solvat, si iustum habuit languendi causam, licet condemnaretur ad solutionem debiti, non tenetur ad fructus decursos post sibi factam interpellationem.
- 82 Si debitum non sit liquidum, nec facile liquidabile per solam operationem Arithmeticam, non debentur fructus, nec etiam à die mota litis, & numer. 83.
- 84 Petens plus debito non debet consequi nec etiam summam vero debitum.
- 85 Interpellatio pro summa verum debitum excedente, non constituit debitorem in mora, nec etiam pro summa vero debita.

Cesarej. de Commercijs, Tom. II.

86 Culpa amicus non debet alteri nocere.

87 Mendax convulsus in respondendo positionibus condemnari debet ad damna, & interesse favore alterius Partis.

88 Culpa cum culpa, & delictum cum delicto compensatur.

89 Quis falsitatem commisit circa Praescripti Causae, ponitur in amissionem ejusdem Causae.

90 Altera pars contra negantem scilicet Possessionem, est quod administrat altera Pars ad Beneficium Juramenti suppletorii.

91 Juramentum in Litem conceditur ei, qui sempiternam suam intentionem probavit.

92 Satisfactio, siue etiam falsitas Scripturae, non sufficit pro arguenda falsitate contractus in illa Scriptura contenti.

93 Interesse quando petitur in vim alicujus altionis, videlicet, ex contrahentium pacto, tunc illud debetur, nulla intercedente mora.

94 Ex statu quoquid nobis debetur, non minus in vim altionis, quam in vim pacti, debetur.

95 Statutum quicquid disponit quoad contractus, oppositum censetur à partibus in eorum contractibus, tamquam per pactum, licet illud contrahentes non expriment.

Liburnus, Frustrum, seu Interitus.

D E C I S I O E T D I S C U R S U S CXCI.

L Accessit in iudicio à D. Friderico Broegh Dominus Capitaneus Potenti pro solutione residui pretii quarundam mercium, quas dictus Dominus Fridericus illi vendiderat usque ad annum 1709. non negavit debitum, sed opposuit compensationem cum credito, quod ipse habere pretendebat contra dictum Dominum Fridericum in aequivalenti summa ex causa quorundam instrumentorum navium, quibus, ut ipse aiebat, reperta fuit deficiente quodam Navis, quam dictus Dominus Capitaneus eodem anno emittat à dicto Domino Friderico, eique integrum pretium perfolverat, antequam sequeretur traditio ejusdem Navis, quae tempore venditionis non habebat liberum commercium, seu ut vulgo dicitur: era in quarantena. Cum autem ipse delecerit in probando assertam dictorum instrumentorum deficientiam, tam à Domino Gubernatore Liburni in prima instantia, quam hodie in gradu recurrit à Magistratu Supremo, me referente, condemnatus fuit dictus Dominus Potenti, solvere partem summae petite à Domino Friderico, facta quadam deductione, de qua in sententia, & rejecta prioris oppositae compensationis exceptione, quae nunquam admittitur, nisi quando creditum, volentis compensare, est aequè clarum, ac illius debitum l. final. Cod. de compensat. Rot. decif. 268. no. 4. post Zach. de obligat. Cameral. decif. 235. num. 19. & 20. part. 2. decif. 214. num. 22. & decif. 179. num. 2. part. 14. decif. 245. num. 8. part. 18. rec. decif. 698. num. 7. cor. Caprar.

Quia verò Dominus Fridericus non contentus conquestione foris, seu capitalis, instabat etiam pro fructibus super dicta summa decursis ad rationem scutorum sex annorum pro quolibet centenario iuxta particularem Legem, quae viget, & observatur inter Mercatores Liburni, non aequali forte dimittebat super hoc puncto in una, atque in altera instantia, in quarum prima illos obtinuit, & hodie in illorum petitione succubuit. Nam praevia primae sententiae in hac parte reformatione tenali, Dominus Potenti à fructibus contra eam petitis fore, & esse abolvendum.

Sicut autem coram Me, tota scilicet inter Partes contentio restricta fuit ad dictos fructus (nam circa oppositam compensationem ipseniet Dominus Potenti agnovit sese indigere melioribus probationibus) ita requiritus fui de solis rationibus, quae secundum hanc meae resolutionis partem respiciunt, & libenti animo demandatum Provinciam assumpsi non solum, ut utrique Parti id flagitanti morem gererem, sed etiam, ut cognita resolutionis iustitia, ipsimet Merc-

actores Liburnensis Emporii faceretur, illorum Privilegiis omnino ex hac sententia præjudicium derivare, irritaque esse exclamaciones, quas sicut idcirco dictorum privilegiorum vulneratione hinc sequuntur exrebat aliter ex defensoribus dicti Domini Frederici.

Mortuus igitur fuit ad reformandam priorem sententiam in ea parte, quæ respicit fructus, ex eo quod licet clara, & perspicua sit Lex, quæ præcipit huiusmodi fructuum inuentionem, ut legitur in dict. Lege, seu in Additione illi facta anno 1682. „ibi „*deve il debito restar sospeso al pagamento di un mezzo per cento to il mese senza altra interpellatione, e cossatione in mora, per fino che sia soddisfatto il venditore*“. Eam tamen Legem casui nostro non congruere existimavi, tum quia illam nec emptori obesse, nec venditori prodesse, aptam censui; tum quia suppositas etiam utriusque contrahentis subiectione, nullam reperiri potui in Domino Polenti mirram, sine qua nunquam fructus, seu interesse debentur de quibus singulis fundamentis separatim agendo, tres erunt articuli præsentis decisionis, in quorum primo demonstrabitur, Dominum Polenti de tempore emptorum mercium, pro quarum pretio convenit, non fuisse subiectum Legi, quæ dictos fructus solvi mandat; In secunda probatur, Dominum Polenti, dictas merces emisse à persona, quæ ejusdem Legis beneficio juri non poterat. Ac demum in tertio agitur de excludendo moram dicti Domini Polenti: sit ergo

ARTICULUS PRIMUS.

In quo ostenditur, Dominum Capitaneum Polenti Anno 1709 non fuisse subiectum Legi, cupere tunc conveniat.

POTERD huiusmodi dispensatio, vel non fuisset omnino à defensoribus Domini Polenti promota, vel fuisset à me statim rejecta, si res esset de Lege à Principe, propterea ejus mora emissa, & publicata; similis enim Lege prærogativa, sacrilegium quodammodo esset dubitare, an sub illa comprehenderetur Dominus Polenti: jure quippe cautum habemus, Leges à Principe editas pro regulandis contrahentibus, ligare, & comprehendere omnes illos, ne dum qui ex Nativitate, vel ex Domicilio tali Principi subiectionem sortiti sunt, sed illas etiam, qui intra limites Jurisdictionis contrahunt, licet non subditi, sed Forenses existant. *Barb. in l. i. de iustis Papalis. num. 15. & 16. Coh. de summ. Trinici. & Fid. Catholici. Coler. de Process. exco. par. 1. cap. 3. num. 371. Antiqui. de loca legat. lib. 2. cap. 15. quæst. 3. num. 68. & 69. Jov. de Salsum. in contr. minor. Gloss. 42. §. 23. num. 15. Goh. consil. num. 1. & 5. Alcan. consil. 209. num. 18. & 19. Dominus meus Casares. de Comm. diff. 43. numer. 19. Rot. decis. 352. num. 8. coram Seraphin. decis. 116. num. 3. cor. Curtin. dec. 209. na. 1. & seqq. par. 17. recent. & Rot. nostra in Liburnens. Pecuniaria 20. Septembris 1727. num. 28. cor. Dominus meus Calderoni.*

Occasionem autem de hoc dispensandi pensavit animadvertit, quod agebatur de Lege, quæ vel solium absolute Lex dici potest, cum in rei veritate nil aliud sit, quàm quædam conventio iocita, & firmata inter Mercatores Liburni, cui in tantum accessit Supremi Principis approbative auctoritas, in quantum universitas Mercatorum utriusque eidem Principi omnino subiecta, debuit etiam facultate condendi Statuta, ne de quacumque Universitate, seu Civitate subdita loquentes, traxit *Barb. in l. Imperium. num. 8. ibique Det. num. 41. ff. de iurisdic. ann. Judic. Sord. consil. 152. num. 20. Alengrad. consil. 71. num. 3. & 4. lib. 2. & per tot. Lof. seu de iure Universit. par. 3. cap. 15. num. 3. Graff. de exception. except. 1. n. 1. a. & seq. Adden. ad Corpas. ad Stat. Mediolan. in prælat. na. 26. Cuvicel. allegat. 28. num. 6. Constantin. ad Statut. Urb. in prælat. art. 1. num. 9. & 10.*

Vel si Legis nomine dictorum Mercatorum conventio appellari velit, negari silem non possit, quin Principe illi causam suæ approbative auctoritatis robore adjuverit, quatenus eidem Legi præcedenter consentirent omnes Mercatores, qui ab illa officii, & ligati debebant, ut palam fit ex Regio Rescripto Anni 1673. „ibi „*flante il consensu di dette Nationi, approvati, e*

facciati, come si propone“ & ex altero Rescripto quod prodit in approbationem eujusdam additionis eidem Capitulis facta Anno 1681. „ibi „*flante il consenso de Mercanti, approvati*“ ac demum ex tertio simili Rescripto, quo mediante approbata fuit alia additio dictis Capitulis facta Anno 1684. „ibi „*flante il consenso de Mercanti, approvati*“ in quibus terminis, si fuerit in facto certum est, Mercatores de quorum consensu meminerunt singula mox dicta Rescripta, non alios fuisse nisi eos, qui in dictis respectivè temporibus mercatorum in Emporio Liburni exercebant, ut legitur in principium additionis anni 1681. „ibi „*alle prete de Mercanti di questa Piazza*“ & patet in principium alterius additionis anni 1684. „ibi „*per maggior beneficio del traffico nella Piazza di Livorno, e con il consenso de Mercanti della medesima Piazza*“. Ita est plusquam certum in jure, non nisi Mercatores dicti Emporii affici posse ab eadem Lege. Lex enim, quæ à Principe promulgatur non per modum regulæ, & provisionis generalis, sed solum per viam provisionis, particulariter respicientis aliquam universitatem, sive aliquam determinatam speciem personarum, non alios comprehendit, quam illos, qui sint ex illa specie personarum, vel de illa universitate, ut ad iterum sancitur in l. 2. Cod. de legib. & consuet. Princip. „ibi „*ne generalia jura sint, sed Leges fieri sint dominarum negotiis, atque personis, pro quibus fuerint promulgata*“ & in l. 3. in fin. Cod. eod. tit. „ibi „*ne ita, quæ specialiter concessa sunt quibusdam Civitatibus, vel Provinciis, vel Corporibus ad generalitatis observantiam perveniant*“ *Barb. in l. 1. in princ. ff. consuet. Princip. „ibi „Principum placita, &c. habent vim Legis generalis, nisi sint facta ad certas personas, quia has personas non exceduntur*“ *Consensu in dicta l. a. n. 1. & 2. & in dict. l. 3. in fin. Cod. de legib. & consuet. Princip. „Anald. consil. 14. num. 28. & 29. & consil. 16. num. 84. Knoch. de contrahib. cap. 11. num. 200. & seq. Cress. de Valdaro. obs. 1. quæst. 1. na. 185. & 186. Rot. dec. 177. num. 52. & 53. par. 3. recent. & dec. 512. sub num. 30. coram Crisp.*

Inter illos autem, qui Legi, de qua modò agimus, consentiunt, quique proinde sub illius dispositione comprehenduntur, ultro admittunt numerari posse etiam illos, qui Liburni Mercatorum exercebant de tempore publicationis dictorum Capitulorum, aliamque additionem, sed omnes illos etiam, qui eodem animo Mercatorum ibi exercendi, Liburnum succedentibus postea temporibus appulerunt. Rationi enim consentaneum est, Statuta condenda ab aliqua Universitate, quæque vim Legis ex superveniente Principis approbatione acquisiverunt, ultra illos, qui Universitatem componebant tempore illorum publicationis, non citra afficere, qui postea in eadem Universitate succedunt, cum Universitas sit semper eadem, nec mutetur per mutationem personarum l. si quis 5. final. ff. quod casusque Universit. num. l. proponatur 76. circa medium ff. de iudic. Sord. consil. 454. num. 26. Peregrin. consil. 3. num. 28. lib. 3. Laderch. consil. 42. num. 12. Knoch. de contrahib. cap. 17. num. 154. Capp. Galvot. com. 45. na. 43. lib. 2. Goh. consil. dec. 9. num. 18. rom. 2.

At nullo modo inter eos adscribi potest Dominus Polenti, qui tempore emptorum mercium, de quarum pretio nunc agitur, licet æquivaleret Mercator dicti posset, uti ille, qui emendo quicumque generis merces, illasque non mutata eorum forma vendendo, sese exercebat ad reat. in causis. quicquid vers. qui autem emptor reat. diffinit. 88. Farina. in fragmentis. crimin. lit. C. numer. 167. Galv. de Credit. cap. 2. tit. 7. quæst. 1. num. 1067. Stracc. de Commercio. part. 1. quæst. 1. num. 13. Canev. var. regul. par. 5. cap. 10. num. 23. Sord. decis. 313. num. 1. & seq. Concil. alleg. 58. num. 5. & ad Statut. Engub. lib. 3. rubr. 2. num. 3. Non tamen in sensu veritatis de eo dici poterat, quod esset Mercator Emporii Liburnensis; Et sic ob deficientem in eo huiusmodi qualitatem, nequaquam comprehendi potest sub hac Lege, quæ ut videmus, eos solum apta est ejus vi coactiva comprehendere, qui dicta qualitate pollebant *Barb. in l. 1. §. 1. Quod autem sit in quid in sum. publ. Alex. consil. 41. num. 5. lib. 4. Dec. consil. 18. num. 4. Sord. dec. 39. num. 1. Rot. dec. 257. n. 6. cor. Alcanic. dec. 223. n. 13. ex dec. 364. n. 9. cor. Priol. dec. 9. n. 4. post Card. De Luc. de regalib. Rot. Senen. dec. 18.*

decif. 18. num. 13. coram Dom. meo Audie. de Comitib.

Quod autem Dominus Polent tempore fequere emptionis non effe Mercator Liburni, fufum mihi fuit ex validiffima illa fadti circumftantia, quod ficut ille tunc temporis noodum dimiferat officium Capiteanei Navis, quod alique tunc in maximam rei fuz fuzilialis utilitatem exercuerat; ita nullibi domicilium fixum habebat, fed modò hoc, modò illic proficifcens quod illum fpez lucri vocabat, ut de Mercatoribus agens ait *Leorard. de Ufar. quafi. 74. num. 37.* nullibi dicitur morabatur, quam incepu negotiorum neceffitas exigebat. In quibus circumftantiis quemadmodum oon obftantibus negotiorum, quarum plurimas Janue, Venetiis, Neapoli, Lugduni, & mille aliis in locis perfonaliter exercebat, oon poterat proprie dici, quòd ille effe de Univerfitate Mercatorum Janue, Venetiarum, Neapolis, Lugduni; Ita ex eadem ratione dici non poterat de Univerfitate Mercatorum Liburni, licet in hoc etiam Emporio non unicam, fed plurimas negotiationes interpetatè concluderet: ad hoc enim, ut quis poffit dici de aliquo loco, neceffe eft, quòd ibi faltem acquifiverit incolatum, pro cuius acquisitione non fufficit accidentaliter in illo loco habitatio, fed omnino requiritur deliberatus animus ibi permanendi. *Rold. in l. Civis Cod. de Incol. lib. 10.* ubi quod animus debet effe fixus, & non vagus. *Alicat. in l. Pupilli §. Incolat. in princip. ff. de verb. fignificat. Relat. conf. 79. num. 57. libr. 3. Rot. dec. 279. num. 11. coram Ludovif. dec. 866. num. 11. coram Adrian. decif. 312. num. 18. part. 9. decif. 88. num. 3. part. 13. decif. 388. num. 5. & 6. part. 16. dec. 695. num. 6. part. 18. recens. dec. 75. nu. 19. cor. Baratt. decif. 743. num. 3. & 6. cor. Damasc. Jun.*

Qui fand deliberatus animus permanendi Liburni non fuit à Domino Friderico probatus in Domino Polenti, prout illi, nra Aftori incumbere debet, & ei qui dicte ff. de probation. l. Alter. Cod. ord. iur. Pacien. de Probat. libr. 2. cap. 11. num. 1. Borden. collufi. legal. 39. numer. 2. lib. 1. Rota decif. 446. numer. 8. part. 5. decif. 170. num. 13. part. 6. rec. dec. 193. numer. 34. coram Caprar. cum nulla fucione deducta ex illis iudiciis, ex quibus iniquitudo animus folet deprehendi, ut fune translatio latus cum familia l. 1. Cod. ubi Senator l. Civis Cod. de Incol. lib. 10. Paris. conf. 12. num. 20. & feqq. lib. 3. Ateuch. de arbit. lib. 2. caf. 86. num. 28. Rot. dec. 137. num. 6. & 7. part. 5. recens. tem. 1. acquifitio bonorum ftatutum l. Civis 7. Cod. de Incol. lib. 10. Gloff. in l. final. verb. inter abfentes Cod. de prefcript. long. temp. Gaill. prefcript. abfent. lib. 2. cap. 35. num. 8. Rot. dec. 193. num. 5. coram Priol. cum aliis in decif. 50. num. 8. cor. Falconer. de Juraprov. & aliis omiffis decennali in loco habitatio, de qua Rot. dec. 331. num. 5. cor. Adrian. decif. 104. num. 8. coram Roxat dec. 137. num. 5. part. 5. recens. decif. 21. num. 5. cor. Anfal. neque ad hunc effectum fufficit docitiffe de pluribus negotiationibus ab eodem Domino Polenti Liburni expletis, quia bene fequebantur, toset Mercatores Liburni referendos effe omnes, & fingulos illos Capiteaneos, & Magiftratos Navium, qui quotidie euntes, & redeuntes illum Portum attingunt, vel ibi vendunt mercas, quas alibi lucrando cufta emerunt, vel ibi emptum alias merces fuz fpe lucrando ex earum venditione alibi faciendi, quo tameo nil abfurdum poteft etrogari, ut tradunt loquendo in fpecie de Mercatoribus. *Adden. ad Roman. conf. 264. verf. 3. quare Paris. conf. 34. num. 22. lib. 3. Palafig. confult. 175. num. 25. Algard. de Probat. confult. 135. num. 23. Manf. confult. 60. num. 11. verf. fecundo principali Adden. ad Baratt. dec. 811. num. 8.*

Quæ confulio licet refpectu Mercatorum Liburni non admittatur ab Anfaldo ut ex optima ratione, quia illi penè omnes funt Forenfes, ut in ejus tractatu de Commercio, & Mercat. dift. 10. num. 15. dillogueodum tamen eft inter eos Mercatores, qui Liburnum tranferantur aliqno ibi permanentes, & quorum refpectu ego etiam admitto, oon procedere conclufionem, & inter eos Mercatores, qui fine animo ibi permanendi Liburnum accedunt, qualis de tempore contractus erat Dominus Polenti, quorum refpectu conclufionem admittit ipfe Anfaldo ut fe explicat. *loc. cit. eodem n. 15. ibi. " La detta confiderazione potrebbe forfo adattare a quella fpecie di Mercanti, che fi trauf-Cafare, de Commercio, Tom. II.*

rifcono in un luogo per poco tempo, con poco fondo, e fenza la loro Famiglia, e fenza ftabilimento di cafa pofitiva ".

Sed quod magis eft, talis animus in illo evidenter excluditur ex eo, quòd tempore contractus Dominus Polenti nullam Negocii Tabernam Liburni habebat, fed immò domo etiam carebat, quam inhabitaret; cum ex Aftis conflueret, illam amicitia caufa, quorics Liburnum petebat, folium fuiffe excipi à quodam Antonio Buterna, cum quo vivebat, ut valèdicitur a decina, folvens ei aliquid menfualie pro domo, & victu, in quibus terminis ambigendum non eft, io eo verificari pocius animum, ut antea, vagandi, quàm animum deliberatum ibi permanendi, ut bene ponderat Gloff. in l. 1. verb. incolam Cod. de municip. & orig. lib. 10. Alicat. in l. pupilli §. Incolat. in princip. ff. de verb. fignific. Rot. dec. 279. num. 12. ibique Adden. num. 26. coram Ludovif. & melius ead. Rot. decif. 125. num. 31. coram Orloben. " ibi. " Abfque eo, quid domum permanentem, feu etiam aliquam minimam menfualiam curatiam fubi comparaveris, dici neque, habere animum contrahendi in urbe incolamur.

In nihilum relevante, quòd Dominus Polenti in quodam publico Inftrumeto illorum temporum fuerit à Notario enunciatus, uti publicat Liburni Negotiorum; utraquequod enim nulla potuit haberi ratio Inftrumeti prædicti, ut io actus nequaquam producti. *Adren. in l. ait. Prator. §. Si Index verf. & pro hoc ff. de re Judic. Adden. ad Gregor. dec. 224. num. 6. Rot. dec. 404. sub num. 2. part. 1. recens. dec. 396. n. 17. coram Rich. placuit etiam altera folidio refponfo, quòd nempe illud percute tempus per plures menses pofterius emptione mercium, & tamen quando vis eft in tempore qualitas, de qua eft controverfia, probari debet de tempore præcio l. matrem 17. Cod. de probation. Gratian. difcept. Forefep. cap. 391. n. 21. Rot. dec. 337. num. 43. cor. Duran. dec. 106. n. 7. cor. Orloben. dec. 405. n. 1. cor. Emerix Jouten cum aliis in dec. 380. n. 7. part. 15. rec.*

Prætereaque cum agatur de fimplici enunciativa, abfente parte, & ad alium effectum emiffa in dicto Inftrumeto, nulla exinde poteft erui convincens probatio circa qualitatem ibi enunciatam, & de qua modo principaliter dubitatur. *Gloff. & DD. in l. primam Cod. de contrahen. & commut. ftipul. Rot. decif. 372. num. 3. coram Ludovif. dec. 7. num. 12. dec. 205. num. 4. & decif. 243. num. 9. coram Benicet. cum aliis concordantibus in dec. 31. num. 5. part. 18. recens. & aliis omiffis generalibus ita in paritè fimilibus enunciative probat Rembold. in Addit. ad vot. a. poff. fuas decif. num. 30. " ibi. " nec fufficit, quid aliquis contrahat, uti Civis Romanus, quia ex hac enunciative non poteft defumi fufficiens, & neceffaria probatio inculcar, non probata habitatio decennali in urbe cum animo nunquam recedendi " & per eadem fentè verba Rot. dec. 88. n. 3. part. 13. rec. cum aliis antiquioribus plene relatis per Adden. ad Baratt. dec. 75. num. 20. & 21. & dec. 123. num. 4. cor. Priol.*

Quæ cum ita fint, fruflra à Domino Friderico objiciebatur, quòd, cum agatur de contractu factu Liburni, id emberet ad hoc, ut Legibus illius Emporii fubjaceret ex traditis fupis in principio hujus articuli, manine quia ita aliis iudicatum fuit, non folùm à Domino Gubernatore Liburni, qui fub die 2. Septembris 1711. condemnavit Dominos de Nardis Mercatores Lucentes ad folvendum fructus eidem Domino Friderico Broegh pro pretio rerum ab illis Liburni emptarum, fed etiam à Magiftrato Supremo, coram quo fub die ... prodit Sententia, in qua Nobiliffimus quidam, & Præclariffimus Florentie Patrius, licet nil minus, quàm Mercataram exerceret, quia tamen conveniebat ex contractu Lirarum Cambii Liburni confucto, condemnatus fuit ad fructus favore Domini Angliis Mercatoris Liburni; ex quibus geminis Sententiis videretur oriri obfervantia judicialis, cui foler multum deferri in materia interpretationis Legum, vel Statutorum capis, cum diftictis de confuetud. l. fi de interpretatione Cod. de legib. Rot. dec. 157. num. 9. part. 17. dec. 75. num. 6. & feqq. part. 18. rec. dec. 558. num. 22. & decif. 704. num. 4. cor. Caprar.

Quod enim attinet ad primam objecti partem, illa penitus fubvertitur animadvertendo, quòd id, de quo in objecto, rectè quidem procedit refpectu illarum Legum, quæ

per viam regule generalis indicat sunt rei, vel contractus, vel personis in genere, & in his terminis loquuntur auctoritates, quas supra tenui, aliquae illis similes: ac non possit eadem facilitate admitti, respectu Harum Legum, quae indicat sunt solum personis habentibus certam aliquam qualitationem, ut eventus in casu nostro, in quo ex supra firmatis, Lex eos solum apta est comprehendere, qui sunt Mercatores Liburni. In hac enim hypothese non attento quo loco gestus fuerit contractus, solum inspicitur, an ceterahentibus habeant, vel non habeant qualitates à Statuto velut, & designatum ex notatis per *Honded. conf. 1. num. 18. lib. 2. Alagrad. conf. 29. m. 15. lib. 2. Spad. conf. 161. num. 12. lib. 1. Cyriac. contr. 216. num. 27. & 28. Borden. callu. legal. 25. num. 3. lib. 2. Sard. dec. 59. num. 1. Rot. decif. 1206. num. 10. coram Prin. dec. 1666. num. 10. coram Aldrin. decif. 223. num. 19. & dec. 364. num. 9. coram Priol. Minusque refragatur praeterea in contrarium observantia, de qua in secunda parte suprapositi objecti. Neutra enim ex illis Sententiis ibi enunciatis apta est huiusmodi observantiam inducere: non quidem illa, quae idem Dominus Fridericus obtinuit à Domino Governatore Liburni contra Dominos de Nardis Lucenies, quia, ut recognoscimus fuit et tenore ipsius Sententiae, illa producit, non aduersus ipsos Nardis, & solum per eis citatus fuit Curator, illis abentibus, à iudice assignatus, qui nedium causam viriliter non defendit, sed nec ipsis exceptiones generales opposuit: praetereaque lex Sententia, uti lata in consummatione Rectorum convensorum, non est apta*

12 firmare aliquem statum, ex quo eriri possit observantia Legis interpretativa l. si idem. ff. de sentent. glof. 14. quaf. 12. num. 47. Gremm. de exco. quaf. 39. num. 12. *Libro de citat. cap. 24. num. 195. Borden. callu. 21. numer. 16. lib. 2. Rota decif. 231. numer. 7. parti. 15. recent.*

Altera vero Sententia prolata à Magistratu Supremo, non meretur in casu praesenti allegari, quia ibi condemnatio ad fructus non habuit fundamentum Legum Liburni, sed plures ejusdem debitoris epistolas, quibus mediatus interitus sponsonderat creditores, sese huiusmodi fructus eis solvendum in premium dilationis, quam per solutione ejus debiti ab illo impetraverat, ut demolirabant illius Sententia acta, quae unice fuit attendenda pro ejusdem Sententiae justificatione *Rota dec. 643. num. 28. & seq. penes Poth. de Alouet. dec. 105. num. 11. cor. Gregor. dec. 181. num. 49. & seq. cor. Bich. dec. 7. num. 2. post Card. de Luc. de servit. praetereaque ex illa nihil ad rem no-*

14 strum patet inferri, cum observantia dicent probati in casu specifico *Sard. conf. 382. & 4. Rot. dec. 45. n. 6. cor. Gregor. dec. 650. num. 13. & 14. cor. Bich. dec. 219. num. 5. coram Call. dec. 169. num. 23. cor. Priol. dec. 38. num. 9. cor. Benincas. decif. 71. num. 24. cor. Anselm. dec. 355. num. 11. parti. 11. & dec. 304. num. 12. parti. 12. recent.*

Eoque minus ad effectum deservient observantiam, fundamentum aliquod constitui poterat super dictis duabus Sententiis, cum quia in eorum notitia fuit expressus Articulus, de quo in hac causa, ac interpretata Lex obliget eos, qui non sunt Mercatores Liburni, quo casu attendenda non sunt pro effectu observantiae ex traditis per *Niquet. allegat. 18. num. 3. Carleval. de iudic. lib. 3. disp. 5. num. 2. Soland. in Lohyria. Cretia. part. 3. cap. 1. num. 98. & seq. Rot. dec. 31. num. 11. cor. Falconer. de Jurisprudentia antiqua cum à Dom. Poletti fuisse, exhibita alia duae Sententiae Magistratus Supremi, una nempe dno 21. Maii 1728. in Causa Breggia, & Callagni, de altera dno 28. Junii ejusdem anni 1728. in Causa Mastiani, & Caccarelli, in quorum prima fructus non fuerunt concessi, sed simpliciter reservata fuit facultas alias decidendi circa ipsorum competentiam, & in altera fuerunt expresse denegati, hunc potest, nullum à Domino Friderico allegari posse observantiam, cui nil magis repugnans, quam actuum, & sententiarum diversitas, & dissimilitudo ad tenorem l. semper 34. ff. de regul. jur. Bartol. in l. 2. n. 2. ff. solut. matrim. Rota decif. 1552. num. 15. cor. Caccin. dec. 116. num. 6. cor. Call. decif. 55. num. 7. cor. Priol. dec. 40. num. 16. cor. Benincas. dec. 296. num. 49. cor. Caprari. dec. 228. num. 21. parti.*

25. dec. 81. num. 21. & decif. 907. num. 27. parti. 13. dec. 538. numer. 25. parti. 18. recent.

ARTICULUS SECUNDUS.

De quo probatur, Averre, de quibus in Causa, venditae fuisse à Persona, quae Lesio, vel Capitularum Liburni beneficium parari non possit.

Eadem sane rationes, quibus in praecedenti Articulo demonstratum est, Legem, seu Capitula Liburni eorum vi coactiva non obligare eos, qui non sunt Mercatores Liburni, convincunt etiam Mercatores externos, qui Liburni non resident, eadem Lex, vel Capitula parari non posse: Nimirum etiam à iure absonum est, huiusmodi Mercatores externos velle sentire commodum ex dicta Lex promissum, incommodum autem parari non velle, ut post *Senia. Jan. conf. 10. n. 12. lib. 4. Capital. conf. 451. numer. 98. alioquin ex eo allegatos, ita in pancho scripta Antoniaz de Domar. Reg. lib. 2. cap. 10. num. 63. & 64.*

At ne unquam de huius rei veritate dubitari posse contingeret, aliter providi Mercatores, qui anno 1673. huiusmodi Capitula Serenissimo Principi confirmanda proposuerunt, expresse protestati fuerunt, sese ad illorum completionem devenisse ad commodum solius Imperii Liburni, non autem, ut ex illis beneficiis aliquod sibi posset promittere Mercatores exteri, ut aperte legitur in eisdem Capitulis §. 10. n. 12. *Ita* *Et sive veniat à quibus deliberationi, expostitioni per* *inducere la punitiva à beneficio di questa Piazza, & 9* *non per addossarsi alcuno benchè minimo pregiudizio* *verso à Corrispondenti di fuma, a favor di quali non* *è interdum in detti obblighi più stretti di quelli, che* *si abbiano preferenzamente* „ Qua sunt clara, & *litterali declaratione, pro bati, & fundamenta eorum,* *que in hoc secundo Articulo dictum sum, sine vi-* *terioris probationis necessitate spondendum pro cer-* *to, atque invariabili est, Legem praedictam non pro-* *desse Mercatores exteri: hoc enim finem indubi-* *tabili verba mox tenet, cumque dispositio sub il-* *lis verbis contenta ostendit in sequentibus additioni-* *buz eidem Legi factis, passa fuerit alterationem, seu* *reformationem, remaneat in suo primario robore, &* *ob id debet omnino observari l. non dubium Cod. de* *legib. Rolan. conf. 69. num. 18. & conf. 80. num. 4. lib.* *2. Palenzani. conf. 123. num. 13. & conf. 141. num. 7.* *lib. 2. Larrea alleg. Fijal. 17. num. 31. lib. 1. Borden.* *callu. legal. 50. num. 66. lib. 1. & callu. 42. m. 36.* *lib. 2. Adm. conf. 12. num. 28.*

Iusto hac fundamento fieri duo probanda erant à Domino Poletti, ut dispositio contenta in dicto Capitulo X. sibi locum vindicaret in hac causa: Primum quod merces à se ipso emper, essent de proprietate aliquis Mercatoris exteri, secundo quod venditio facta fuerit nomine ejusdem proprietarii; ita cum in utriusque capienti probatione in satisfecit, debuit necessario fieri ejusdem Legis effectus, & sic liber esse à solutione petitorum fructuum, quia ad illorum solutionem non poterat in condemnari, quae eodem tempore utilis ex dicta Lex promissum extenditur ad commodum venditoris eorum, quod fieri non poterat citra manifestam ejusdem Legis violationem omnino *29* *prohibitum l. propriis ff. qui & quibus. Rolan. conf. 99. num. 47. lib. 2. Cacciar. conf. 45. num. 2. Scare.* *de appellat. quaf. 17. limita. 48. numer. 11. Borden.* *callu. legal. 15. numer. 78. lib. 2. Rota decif. 413.* *numer. 14. & 15. parti. 12. & decif. 314. num. 9. parti.* *19. recent.*

Et quidem facile admodum fuit Domino Poletti probare, quod merces à se emper spectarent ad Mercatorem externum. Id enim plerumque satis evidenter dedebatur ex parva extratta ex publico libro subhabitationum Liburni, ubi huiusmodi mercium venditio solentur legitur cum hac expressione §. vendita dila *Adm.* *canale della Nova nominata S. Croce, Capitano Gio.* *vari Regio, predica della Nova Grifone* „ quomodo cum Navi illa *Grifone* fuit dubio spectaret ad Dominum Hermannum §. anquet Mercatorem exteri, cujus erat Procurator Dominus Fridericus, consequens est, ad eundem *Wanpuren* spectare cum Na-

vin *J. Quare depredatum ab ipso Navi il Grifone*, quoniam merces omnes in ea reperiuntur in laud, & deinde nactus per Dominum Cafarej, de Commercio, in adnot. ad diff. 24. per 101.

Ita profectio fidei res habet, & nulla circa priorem extremum inter Partes aderat controversia, quae tunc redacta fuit circa aliud eorumque, procedente Domino Frederico, fidei vendidit has merces nomine ejus proprio, & viceversa Dominus Poleni fulsit, venditionem factam fuisse ad Dominum Fredericum, tamquam Procuratorem proprietarii mercium.

Quia in re favore Domini Frederici non parum prima facie urgebat, quod ipse praefatus mercres vendendas expulit non expressa nomine Procuratoris, ex quo de plura sicut videtur conclusio, quod in dubio Procurator, qui in contrahendo propriumque nomen, non autem nomen Procuratoris expendit, censetur, voluisse pro se ipso, & non per principalem contrahere

per secum in l. xi qui 7. §. final. Cod. quod cum eo, de Lat. ad Gell. de Procur. part. 3. cap. 1. num. 4. vers. & ratio, Anst. consil. 496. num. 13. Hodiern. contr. 39. num. 29. De Lat. ad Gratian. cap. 385. num. 17. & seq. cum aliis apud Dom. meum Cafarej de Commercio, diff. 140. num. 26. quod consilio

legimus admodum videtur in casu nostro, ex quo agitur inter Mercatores, inter quos totum operatur bona fides ex notatis per Stracchi de Mercator. tit. quando proced. fit in caus. Advicator. part. 1. num. 1. & seq. & procedunt sola facta veritate inspecta, & posthabitis iuris subtilitatibus. Bartol. in l. quantus ff. Mercator. Secum. Sen. consil. 207. nu. 4. lib. 4. Consil. ad Stracchi. Equib. lib. 3. rubr. 1. num. 6. Anst. de Commercio, diff. gener. num. 1.

Nihil tamen minus urgentius mihi visa fuerunt rationes, quae ad Dominum Poleni addebantur ad effectum suadendi, venditionem fuisse factam ad Dominum Fredericum nomine Procuratoris. Id enim primò convincebatur ex eo, quod paulo antequam Dominus Poleni emerget merces, pro quarum pretio factum est hoc Iudicium, emerit pariter sub hausta publica aliam Navem nuncupantem *S. Jacopo*, quae publicis hostibus fuerat expulsa cum expressione, quod illa esset *di armata del Sign. Consule di Olinda*. Et tamen devenimus postea ad pretii solvantem, & ad instrumenti confessionem super dicta venditione, videt Dominus Poleni, Navem praedictam pro medietate spectare ad Dominum Fredericum, qui tam in alia respectiva solutione medietatis pretii, quam in alia ostentata instrumentum, expressè declaravit, se dictam Navem vendidisse, uti Procuratorem proprietarii representat per Capitaneum ejusdem Navis, ut palam est ex dicto Instrumento. ibi *il Federico Bragh raccomandatarario*, & *il commissario del Sig. Giacomo Hojge Capitano della Nave il Grifone*.

Ex quo innegabili facto nemo non videt, Dominum Poleni, licet merces, quas ille postea emittit, fuisse venditionis exposte, uti antea ad Dominum Fredericum, potius tamen, illum debuisset enuntiabiliter dicitur, an re vera ad illum amittere necne) & an ille ex venditor nomine proprio, vel tamquam alterius Procurator, non solum quia hujusmodi enuntiatio, uti emissa à Ministris publicae haurit ad effectum facienda, quia esset debitor mercedis ex debita, non probat veram rei pertinetiam per regulam, de qua

Admich. consil. 260. num. 12. Rot. dec. 558. num. 2. cor. Cretoler. decif. 58. num. 7. cor. Dupes. Sen. decif. 75. num. 2. epr. Usual. decif. 653. num. 12. cor. Bich. verum etiam, quia iam experientia cum dicitur, hujusmodi enuntiatio ad hunc effectum non potest fieri. Jam enim sequitur erat contractatio Navis, quae licet à ministris haurit fieri in publica Tabella descripta, uti antea ad Dominum Consulem Hodiernum, in alio tamen pertinet, atque ad huncmodi contractum, cognovit Dominus Poleni, illum pro medietate spectare ad aliam, quam ad Dominum Consulem de medietatem illam, de qua aliquo modo significabatur, quod ad Dominum Consulem pertineret, fuisse ad hoc venditam nomine alio, & uti alterius Procuratoris, ut legitur in eodem Instrumento. ibi *il Sig. M. Tommaso Sticher Consule per la Signoria Stato di Olinda* in qua parte, cum *Raccomandatarario del Sig. M. Daniele Sanderlen*.

Sicuti quippe Dominus Poleni circa Navem à se ipso emptam viderat, & cognoverat modum, quo illi fuisse descripta in Tabella, ad nihil minus evadere, quam ad habendum certum notitiam nisi venditoris, ut nec posuit, nec debuit notitiam nisi venditoris mercium desumere ex descriptione, quam de illis fecerat Ministris haurit, sumendo argumentum ab experientia, quod in Jure est validissimum cap. quoniam fit. de inst. in 6. Bald. consil. 136. fol. num. 2. Rimini. consil. 657. num. 8. lib. 6. Syrd. consil. 132. n. 23. Barbof. de Lat. commun. lib. 45. Borden. collat. legat. 4. num. 74. lib. 2.

Si ergo aliunde quam ex modo, quod descriptus fuerant dictae merces à Ministris publicae haurit, argui, & conari debet, quis verè esset illarum venditor, nisi melius ad hunc effectum deservire posset, quam ipsemet, quod paulo antè præcederat Navis venditio. Proinde namque in illius venditione devenit ad nomen Domini Poleni, Dominum Fredericum esse Procuratorem Hermannii Wanquon, representant per Capitaneum Navis, ad quem spectabat tam Navis, quam merces, ita credendum est merces praedictas spectantes ad eundem Proprietarium, ad quem Navis spectabat, fuisse venditae vice, & nomine continentibus, caput nomine venditae fuerat Navis: quando enim contractum cum alterius Procuratore, hoc illam esse talem, tunc eandem fuisse tota qualitas Procuratoris, censetur, cum illo, uti tali contractare, & obligationem suam adstringere in gratiam solius continentibus, eadem propter ratione, quae in his circumstantiis solum continentibus, non autem Procuratorem sibi posset habere obligatum, ad tradita per Bartol. in l. si populi §. 1. num. 3. vers. praedicta, & num. 6. vers. ex praedictis ff. de negot. gest. Hodiern. contr. forcel. cap. 39. num. 28. Alimier. de nullis. contrall. rubr. 1. quod. 10. num. 45. Dom. meum Cafarej de Commercio, diff. 3. num. 38.

Argumentum possimul, quod actum Dominus Poleni novit Dominum Fredericum esse alterius Procuratorem, sed etiam novit, illius uti talem sibi paulo antè vendidisse Navem, de qua supra: ex quo consequitur, quod sicut ille Procuratoris nomen expendit in venditione Navis, quae erat pars depredatiois factae Navi il Grifone ita credendum est, illum non diverso, sed eodem nomine voluisse vendere merces, quae pariter parte ejusdem depredatiois ad eum principalem spectabant, licet in hac venditione Procuratoris nomen minime expressum, per ea, quae in valde proximo terminis debet tradit Bartol. in l. Procurator qui pro venditor in fin. ff. de Procur. Rota. consil. 94. numer. 9. vers. si eodem nomine Procuratoris omnia intelligantur §. fin. lib. 1. Hodiern. contr. 39. fol. n. 41. Alimier. de nullis. contrall. rubr. 1. quod. 10. num. 71.

Abque eo quod quidquam relevet, quod licet Dominus Fredericus nomen Procuratoris explicavit in alia vendendi Navis, ita illud etiam explicavisset in venditione mercium, si has etiam, uti Procurator vendite voluisset, iuxta argumentum desumptum à discreta, de quo in l. arca §. Sin autem Cod. de Caduc. tollent. Hodiern. consil. 2. num. 18. lib. 2. Borden. collat. legat. 9. num. 50. lib. 2.

Tale enim argumentum, quod in subiecta materia nequaquam urget, etiam si discreta crederetur ex eodem actu, ut quia in eodem Instrumento, in quo Dominus Fredericus vendidit Navem uti Procurator, vendidit etiam merces omnia expressione cuiusque qualitas, quia in his propriis terminis ostendit perfonas auctoritatis, quas maxime cum in §. Antimachio §. Meliori sane ratione meruit contineri, ex eo quia cum tam Navis, quam merces fuerint sub hausta publica exposte sine ulla expressione tituli Procuratoris, ut ita sit res ita sine auctoritate, uti habuerant initium, utrique venditio censeri posset facta nomine proprio Domini Frederici juxta auctoritatem, de quibus supra §. Qua in re, & etiam constat, venditionem fuisse factam nomine Procuratoris, quatenus Partes devenientes postea ad confessionem Instrumenti, in hoc Dominus Fredericus Procuratoris nomen explicuit, fortissimè inde emergit ratio coniectandi, quod si consilii debuisset Instrumentum etiam de mercibus spectantibus ad eundem, ad quem spectabat Navis, etiam in hoc Dominus Fredericus idem nomen Procuratoris expendisset, in quibus terminis vice argumenti à discreta, quod nuncquam urget, quando illud etiam percontatur ex obdura direct.

diversis, & separatis Adden. ad Gregor. decif. 301. numer. 18. in fin. Rot. dec. 229. n. 7. cor. Celf. dec. 179. numer. 21. par. 4. dec. 364. numer. 31. par. 19. rec. & quando considerari potest diversitas rationis, cur aliquis fuerit in uno adu omissionem, quod fuerat in alio expressum. Card. De Luc. de Fideicom. dist. 74. sub nom. 3. Rot. decif. 480. numer. 5. & 6. coram Coccin. Rot. Decem. dec. 6. numer. 21. coram Dom. meo de Commis. locum sibi hic propriè vindicat argumentum desumptum à solito, quod quando sumus inter eundem personas, & in eisdem circumstantiis, est validissimum, 40
argumento textus in l. cor. remissio ff. si corr. pet. Decian. conf. 46. sub nom. 36. lib. 2. & conf. 66. n. 18. lib. 3. Stracch. de Adicac. par. 2. numer. 29. & tit. de Naut. par. 3. numer. 28. cum aliis apud Casill. quod. contrav. lib. 5. cap. 80. numer. 3.

Ex quibus si nondum satis certum sit, D. Fridericum merces has vendidisse, uti Procuratorem illarum Proprietarii, omnem omnino submovere dubitationem subsequens factum ejusdem Domini Friderici. Ex ejus subscriptione libris in iudicio ad instantiam Domini Poletii exhibitis apparuit, has merces fuisse ab eodem semper uti alias, non uti effectas suas consideratas; itaque perferunt convincere ex Libro Copiacensis, ubi fornicat ex integro computum super venditione Navis S. Croce, & mercium in ea repositarum, & postea, detractis expensis, quæ fieri debebant occasione ejusdem venditionis, & præcipue provisionibus favore ejusdem D. Friderici, restititur valor rerum venditarum ad unicam summam pecuniarum 51235. eademque integra summa referunt ad creditum Hermannii Wanpunen hoc modo: « Si Sg. Hermann Wanpunen tutante la Nave Gri-
soni, &c. avere ... 23. Giugno 1710. per netto ri-
trato della Nave S. Croce, Capitano Giovanni Ro-
don, e del suo carico in mercanzia Prezzo 51235. »

Cum autem inest parvas, quæ consuntur dictam summam pecuniarum 51235. sine dubio adde etiam parvas pretii retracti, seu retrahendi ex mercibus venditis Domino Poletii, consequens est, ut ficti in creditum Hermannii Wanpunen posita sit à Domino Friderico tota dicta summa pecuniarum 51235. ita ad ejusdem Hermannii creditum posite fuerint etiam singule parvas, quæ dictam summam componunt, & sic etiam pretium mercium, quas emerat Dominus Poletii, ut sic singule partes conveniant cum toto integrali, quod ille composuit l. qua de tota ff. de reind. Remissal. conf. 277. numer. 25. lib. 5. Pila differt. 4. numer. 20. Rot. decif. 74. numer. 90. post Pacifica. de Sabian. decif. 98. numer. 16. & decif. 233. numer. 2. & 5. par. 17. recent.

Quod clarius, & inextinguibilis ostendit idem Dominus Fridericus, quatenus non cuentens remissio ad creditum Hermannii totam dictam summam pecuniarum 51. mil. posuit etiam à fronte illius summe in unum redactis singulas parvas, ex quibus illa componitur. Cumque inter has legatur expressa parva mercium venditarum Domino Poletii, non amplius argumentis egimus, ad effectum cognoscendi, quo nomine fuerint venditæ præfatæ merces, quia ex hoc facto resultat clara ejusdem Domini Friderici confessio, quod ipse voluerit nonnisi hoc debitoris acquirere pro Hermannio, 43
non autem pro se ipso, ut in puncto ponderat Rot. decif. 243. sub nom. 1. vers. quia in eja libris cor. Canaler. illicque propter non licet modo constatum sustinendo impugnat prædictam confessionem, quam tempore non suspexit, & in circumstantiis adeo congrua, & proportionata emittit cap. per tota de probat. l. cum precum Cod. de libral. caus. Raim. conf. 50. n. 53. lib. 2. Rocc. disp. jur. fellit. cap. 136. n. 21. & seq. Rot. dec. 781. n. 4. cor. Buratt. dec. 698. n. 14. cor. Caprar.

Idipsum etiam suadet animadvertio, quod D. Fridericus constituit Hermannium Wanpunen creditorem pro illa ad amissionem summa, qua eadem Navis, & Merces fuerint effectivè venditæ, detractis solammodo provisionibus sibi debitis, & aliis expensis, quas necessario subite debuit pro perditione Navis, & mercium venditione. Ex quo aliud fortissimum eruitur argumentum convincens, dictas venditiones fuisse factas nomine Proprietarii. Nunquam quæpi invenissimè est, Dominum Fridericum voluisse contrahere nomine proprio, & sic sese subijcere periculo amittendi rerum venditarum pretium, prout contigisset, si forte supervenisset aliquis emptor decedens, cuius præjudicium totum

in hac hypothetesi cessisset damno ejusdem Domini Friderici juxta regulam, de qua Scribentes in l. si numer. 4. ff. de hered. & ali. vend. & in l. servus emptor. ff. de peric. & comm. rei vend. Martine de Tatis. & consil. lib. 4. tit. 24. numer. 18. Gratian. distict. forens. cap. 523. numer. 17. & ex alia parte nullum pro hoc periculo, cui se subijciebat, lucrum procurasse, sibi appropriando aliquod pretii augmentum, prout practitari solent omnes illi, qui merces ab aliis emunt, illas postea nomine proprio revendunt, ut est cuique notissimum.

Ne ergo dicamus, Dominum Fridericum fuisse ad eo incursum circa rerum suarum administrationem, ut sine spe alieius loci voluerit se periculo amissionis pretii subijcere contra præsumptionem, de qua in l. cum de indebita Cod. de probat. quæ præsumptio fortis argit in bonis Mercatorum additio, qui solet in negotiis suis peragendis diligentissimè, atque attentè procedere Sane. de officiar. par. 3. numer. 17. Fontanelli. dec. 504. numer. 19. in fin. Dom. meus Caser. de Comm. dist. 137. numer. 15. & dist. 144. numer. 21. dicendum necessario est, illum in hoc negotio solum Procuratorem personam gessisse, prout supra probatum est, & suaderi postremum hoc argumentum desumptum à verisimilitudine, quæ pro ipsa venire habetur, cap. 47
quia verisimile. de præsump. Casill. quod. contr. lib. 5. cap. 63. numer. 1. & seq. Rot. dec. 245. numer. 22. & 23. par. 7. dec. 677. numer. 11. par. 19. recent. cum aliis apud D. Caser. de Comm. dist. 161. numer. 31.

Quæ si vera sunt, prout mihi videntur verissima, clara line descendit illatio, oculos ex hujusmodi contractibus decessit fructus à Domino Poletii in sui sæpe oppositæ Legis, quæ ut supra vidimus, nullo modo juratæ potest Mercatores ceteros, & sic non potest prodeste Hermannio Wanpunen, cuius nomine contractus hic factus fuit à D. Friderico.

Quin opposit illo modo possit peritorem fructuum fuisse à Domino Friderico promissam nos in beneficiam Hermannii Wanpunen, sed ad commodum sui ipsius, qui saltem ex post dimittendo eundem Hermannium ex propriis ejus pecuniis, effectus fuit Dominus contractus, & uti talis, cum ex alia parte ipse se Mercator Liburni, dignus sit, qui juvenit beneficio dicte Legis favore Mercatorum Liburni protegat.

Obvia namque emittit responsio, quod nempe cum Dominus Fridericus successerit in jura creditoris ex propriis ejus pecuniis dimissi, eadem prorsus ratione, qua probatum fuit, nullos deberi fructus creditore illi dimisso, palam fit nullos etiam posse deberi fructus Domino Friderico in illius locum succedens, ne melior sit cessionaria, quam creditoris conditio contra regulam, 48
« in qua in l. nemo plus juris ff. de regul. jur. & in l. emptor. Cod. de hered. adven. Rot. dec. 94. numer. 21. & dec. 129. n. 8. cor. Orbeon. dec. 149. n. 9. cor. Caprar. decif. 50. numer. 16. cor. Ansaldo. dec. 577. numer. 11. par. 14. recent.

Demonstrata ex deductis cum in precedenti, quim in hac §. inapplicabilitate Legis Liburni tam respectu emptoris, quam venditoris, possit jam decisioni finis imponi.

Verum quia adeo redundans est bonum jus, quod assistit Domino Poletii, ut etiam si Les Liburni quodvis in hoc casu attendi, nihil tamen minus secunda mora nulli deberetur ab eo fructus, ideo fit

ARTICULUS TERTIUS.

De quo probatur, D. Poletii non fuisse in mora solvendi.

Ad quem primo aspectu Provinciam videbatur D. Poletii assumptisse, quatenus postremo loco conabatur fundere, si non fuisse, nec esse in mora solvendi, licet solutionem differret per pluresquam 20. annos, & contendebat, necessarium esse hujusmodi moræ probationem, ad hoc ut debeantur fructus in vim Legis Liburni, quavis in ea aperte dispensator fructus solvendo esse « *senza altra interpellazione, e cessione in mora* ».

Sed cum feliciter probaverit necessitatem moræ, non obstantibus moræ relatis verbis dicte Legis, & strictius illam demonstraverit, non obstante lapsu annorum super 20. nullam in eo moram posse considerari, non potui, quin illum à solutione prædictorum fructuum absolverem etiam ex hoc tertio fundamento.

„le manebat due pezzi cannoni, e due vele, il che
„sfammarono, e rovinando suffocò, bisognò farli-
„ne l'abbandono „ &c. in alia diei 17. Martii immedia-
tè sequenti habetur „ *Arco d'oro, che recante la pre-*
„sa S. Giacomo, vi resta qualche distanza sopra la dis-
„ferenza dell' Inventario, e perciò non ne ha potuto
„esser dispoſto, e mandato il tutto di vendita „ qua-
moerem ſupponebat potius ſunt, quam probandæ con-
quæſiones à D. Poleni tempore congruo emiſſe, circa
quas adeo geminata ejuſdem D. Friderici conſeſſio, quæ
nulla maior, nec melior deſiderari poteſt probatio *cap.*
per mas. de Probat. l. cum à matre Cod. de rei vindic.
l. generaliter Cod. de non n. pecun. Cravet. conſ. 175. n.
2. Rot. dec. 464. num. 2. coram Priol. dec. 11. num. 2.
coram Eminentiſſ. Falconer. de reb. credis.

Huiusmodi autem conqueſiones teſtibus, & conſeſ-
ſione parvis veriſicatis ſecum ſervant neceſſitatem ſaten-
di, quod ideo illi fuerint à D. Poleni emiſſe, quia
re vera crederetur, in Navi empta deſicere illa inſtru-
menta: ſepoſita enim tali credulitate, vix, & ne vix
quidem credi poteſt, D. Poleni volveſſe conqueſti-
re, de cuius contrario ſciat, ſe poſſe ſtatim convin-
ci, ut in proximis terminis ponderant *Hundel. conſil.*
90. n. 20. libr. 2. Conſen. qd. Deſenſ. Judic. in Syndic.
lib. 2. part. 1. num. 10. Ciriſim. contr. Foreſci. libr. 2.
cap. 156. num. 42. Capry. Lett. conſult. 35. num. 22.
Raynald. obſerv. Crimin. tom. 2. cap. 14. num. 306. &
not. 77. num. 2. & ſeqq. verſ. „ma credo, che ſi tol-
„ta dalle conqueſtiſi immediateſſe ſatte „ Rot. dec.
188. ſub num. 1. verſ. item conqueſtiſi, & acclama-
„tiones coram Alerſio.

In eundem ſenſum collimat animadverſio, quod
circa illa tempora, non una hæc, ſed plures aliæ ſe-
quentes fuerant conſtractions inter Dominum Frideri-
cum, & Dominum Poleni pro pretio in totum peti-
tarum ſuprà 4000. (non comprehenſis penis 3000. antè
ſolutis pro Navi) ut conſtitit ex ipſis partitis productis à
Dominio Friderico. Cumque maiorem illam ſummam
partem diligenter ſolveſcit Dominus Poleni, iam ut re-
manere debitor in ſola ſumma petiarum 579. ut ex
exiſtens patet; hinc ſicuti à Domino Poleni effectuata
fuit ſolatio maioris partis debui ſe ex cauſa plurius
emptionum contracti, ita credendum eſt, illum effe-
ctuatorum debui etiam ſolutionem huius exigui ſum-
mæ, ſi ſeſe illius debitorum credidiſſet, præcipue cum
tunc temporis, ut non controvertatur, eſſet divitiis
affluens. In quibus circumſtantiis debitoris divitiis,
& ſolui punctualiter ſatisfacere ſuis creditoribus, de faci-
liſſe admittitur præſumptio, quod ſi minus diligens fuit
in aliquos debiti ſolutione, id contingit, vel quia vo-
re non eſſet debitor; vel ſaltem quia ſe debitor non

65 credebat, ex animadverſis per *Monach. de Praſump. lib.*
3. praſump. 135. num. 15. Ciriſim. contr. 280. num. 8.
Geb. conſult. 68. num. 13. Dom. meus Calderon. reſol.
75. num. 10. Rot. dec. 325. num. 19. cor. Pamphil. deſi.
ciſ. 124. num. 22. coram Alerſio. dec. 65. num. 3. poſt
Alerſio. de Pignor. dec. 41. n. 9. & dec. 86. n. 8. par.
11. & dec. 380. n. part. 14. rec. dec. 450. num.
10. coram Crispe.

Verum probe notens Dominus Poleni, parum ſibi
proſuturum fore, docuiſſe de tali ejus credulitate, niſi
ejusdem credulitatis juſtitiam, & rationabilitatem oſten-
deret, &c. ita, quæ in ſubſcripta materia novavi *Aufald.*
de Commercio. & Mercat. diſc. 34. numer. 53. Ad hanc
convincendum plura deduxi, quæ me ſumam reddide-
runt, cum habuiſſe juſtiſſimam cauſam illi credendi.

Ex primò per plurimum teſtium examines probavit ſty-
lum, qui univerſaliter vigebat inter Piratas Zelandos,
reſiſſimè Duci, aliſque officialibus Navis deſtrud-
tricis aliqua ex inſtrumentis navaliſſis repertis in Navi
depreſſata, & præcipuò, ut apud teſtes præſentiſſi „
La miglior guarna, e la miglior ancore, e una vela a
loro elezione „ niſi forte inter Dominum Navis, &
ipſos Officiales convenirent ſcribere, de his ſolvendo ali-
quam ſummam loco dictorum inſtrumentorum.

Quo ſtylo illi vigeat juncta etiam altera circum-
ſtantiæ, quod de tempore ſequitur conſtractions Navis,
hæc uni veniens e Regione, cujus inſpecta erat
ſalus, detinebatur ſub cuſtodia, ſeu, ut vulgò dicitur
„in quarantena „ nullique propterea patebat li-
ber ad eam acceſſus, ſi Dominus Poleni ſequens ſi-
dem eorum, qui ſibi reſtiterunt dicta inſtrumenta in

Navi, à ſe empta deſicere, de hac deficientia conſe-
quus fuit cum D. Friderico venditore nemo ſanè dixerit,
credulitatem ab illo conceperit circa dictorum inſtru-
mentorum deficientiam fuiſſe aſſectatam, & inſufi-
cientem, cum immò illa eſſet ſi non proſus rationa-
bilis, ſaltem valde excuſabilis, ut fundata in ſide teſ-
tium, quibus quicumque etiam ſolemnitèſſimè credidiſ-
ſet, ut deponibilis de re, quam probabiliſſimè redde-
bat, & veroliſſimè ſtylus ſupradictus, cui multum
deſecti ſolet inter Mercatores *Carn. conſ. 319. n. 11. 67*
lib. 3. Gen. de Script. Privata. lib. 3. tit. de Lit. Camb.
quæſt. 6. n. 16. Rec. reſponſ. q. n. 27. lib. 1. Capry. Lett.
conſult. 21. num. 8. Aufald. de Commercio. diſc. gen.
num. 41. D. meus Cafarej. eundem tractat. diſc. 76. nu-
mer. 16. Rot. dec. 50. num. 33. coram Nivet. dec. 123.
num. 3. part. 13. reſent.

Libentiusſimè eidem Domino Poleni parcendum eſt,
ſi in hac præconcepſa credulitate perſeveravit, poſt-
quam Dominus Fridericus audiis illius querimoniis
circa aſſertam rerum deficientiam, vix eas repen-
di, prout planè eas rejeciſſet, ſi certo ſcriſſet, nihil
omnino duci in Navi deſicere, quæ erant in Inven-
tario deſcriptæ, illas propius auribus excepit, & ea-
rum tenorem proprietario notificavit ope Episto-
larum, quarum ſuprà meminimus in §. *In alteriorem.*
Sicut enim hinc patet, ipſummet Dominum Frideri-
cum non habuiſſe pro impoſſibili dictarum rerum de-
ficientiam, ita excuſari debet Dominus Poleni, ſi per-
ſeveravit in ſua credulitate, in quam incidit idem
Dominus Fridericus, & contra quam niſi ſibi op-
poni aſſeruit, ut optimè in ſimilibus terminis ponderat
Ceph. conſ. 407. n. 35. & 36.

Credicque in immenſum D. Poleni bona fides ani-
madvertendo, quod Dominus Fridericus nequam, ut
mox dicebam, benignè excepit conqueſiones ab illo
promotas, ſed poſt illas ita excepit, nunquam am-
plius, vel judicialiter, vel extrajudicialiter illam in-
terpellavit ad ſolutionem reſiſſi pretii mercium, pro
quo ſolummodo promovit præſens Judicium poſt vi-
genti annos à die contracti debiti. Quæ adeo diuturna
creditoris acquieſcentia, licet à me non fuerit repu-
tata apta, & ſufficiens inducere præſumptionem ſe-
quentis compensationis, vel ſolutionis, cum ad hunc
effectum non ſufficiat ſola creditoris acquieſcentia etiam
per longiſſimum tempus protracta *Marſen. varior. 69*
reſol. lib. 2. cap. 67. n. 36. Andreol. contrav. 136. n. 2.
Curdin. de Luc. de Conſil. diſc. 30. n. 8. Conſentium.
ad Statut. Urb. adre. 48. num. 162. Paulier. reſol.
36. art. 1. num. 56. & diſc. 54. num. 33. Rot. diſ-
put. Jur. Scellæ. cap. 92. num. 42. Conſil. allegat. 8.
num. 15. Palm. alleg. 49. num. 18. Rec. dec. 174. nu-
mer. 20. poſt Conſentium. ad Statut. Urb. dec. 38. nu-
mer. 9. poſt de Luc. de Dot. dec. 184. num. 15. cor.
Ceſſ. cum aliis apud Dominum meum Andur. de Com-
mit. dec. Florent. 106. n. 14. & 15.

Maximè tamen ponderis apud Me illa fuit ad effe-
ctum conſiderandi rationabiliter credidiſſe Dominum Po-
leni ſe niſi debere. Videns quippe ille creditorum
poſt habitaſſe querelas circa deficientiam inſtrumen-
torum, obnoſcuiſſe, & nunquam amplius per tanti
temporis lapſum ſui crediti conſecutionem procurariſſe,
potuit juſtè credere, id contingit, quia re vera cre-
ditor ipſe verum, & ſaris ſuperque probatum dicto-
rum inſtrumentorum deficientiam reputavit, eum ex
communi hominum judicio nemo præſumitur adeò
negligens in obſervando ſuſtentionem ejus, quod ſibi
debeatur ex ſtigmatiſſi per *Sord. dec. 105. num. 1. & 3. 70*
Andreol. contrav. 57. n. 12. Card. de Luc. de Dot.
diſc. 67. num. 6. & diſc. 68. n. 5. Martimedi. dec. 85.
ſub num. 5. verſ. concurrat Rot. dec. 125. num. 12.
part. 10. dec. 87. num. 7. & 8. part. 11. rec. dec. 687.
num. 7. coram Caprar.

Nec placuit replicatio, quam dabant deſenſores Do-
mini Friderici, quod nempe ſi idè tamdiu diſſimileſſet
petere ſuum creditum, quam eum ſcleret illud eſſe fru-
ſtraſſum, ſclerbat per conſequens niſi ſibi deperire,
& juſ ſuum incommode, & ſalvum futurum fore, per
ea, quæ tradidit *Palm. Sen. conſ. 45. n. 17. Andreol.*
contrav. 136. ſub n. 2. verſ. cum taceat, aliique apud eam-
dem Dominum de Comit. dec. Florent. 106. n. 19.

Semper enim recurrat eadem diſtinctione, de qua
ſuprà, quod nempe hæc ratio effici, ut conſiderari

non valeat creditoris acquiescentia ad effectum indolendi presumptionem solutionis, vel extinctionis debet. Iuxta t. ruius, in quibus loquuntur auctoritates, de iuribus in objecto. At nullatenus eadem ratio apta est destrui iustissimam illam credulitatem, quam debitor perconcepit referendo humilissimam creditoris solentiam ad crediti deficientiam: Potissimum, quia Dominus Poletti ut Mercator, valde improbabile redderetur, sub spe exigui illius lucri, quod Dominus Fredericus sperare poterat, relinquendo in illius manibus hoc residuum pretii, parvipendens cum voluisse lucrum longè majus, quod posuisset retrahere ex eadem pecunia, si illam impiecerit in Negotiis mercantilibus: contra id, quod communiter praticare solent alii Mercatores, qui quoadvis vice alius tradendis usurarias pecunias, illas ab aliis accipiunt, ut illas impiecerit in negotiationibus majoris lucri, ut docet quotidiana experientia.

Cum ergo in hypotesi inquiramus non ex re vera Dominus Fredericus discessit procurare huius sui crediti satisfactioem, sed solum cum Dominus Poletti suum hoc debitum minime exsoluerit, curandum non est de eo quod posuit esse in mente creditoris, & solum attendi debet ut, quod fuit, vel esse ponit in mente, & in animo debitoris. Cumque sit potens ex supradictis credere, adeo diuturnum solumque creditoris non aliunde natus, quoniam ex eo, quod ille agnovit sui crediti deficientiam, hoc exarbitratur, ut pro iusta, & rationabili haberi debeat opinio, in qua erat debitor, ne tempore illius omnino ex hac causa debere, & sic ut nulli ab eo debeatur fructus iuxta auctoritates late supra congestas in §. *Probat ex his*.

Quid si Dominus Poletti attestis iis, qui inter eum, & Dominum Fredericum sequuta fuerant tempore proximae contractionis Navis, & Mercium, potuit rationabiliter credere, Dominum Fredericum idem acquiescere, & desistere ab ulteriori petitione residui pretii mercium, quia habuerit pro vera, & iustificata deficientia instrumentorum Navalium, ex qua oriebatur credendum Poletti qualem eundem debito contraponibile, meliori sane posteriorque jure posuit in eadem rationabili opinione se confirmare in visu eorum, quae successivis postea temporibus evenerunt.

Inter actus consequentium seria animadversio dignum est, quod Dominus Fredericus nunquam fuit judicialiter, sive extrajudicialiter inlatus pro aliquo conficendo ad compensum horum fructuum, nec etiam quando per plurimum annorum cursum summa ex dictis fructibus condita ad plura contineri petiarum afconderat; quod sane non eo aliam causam evenisse credere posuit Dominus Poletti, quoniam qui re vera nihil à se ipso deberetur Dominum Frederico, qui ut mercator fulcrissimus, si sese erudirent fortis, & fructuum agnovisset, non est illo modo probabile, nec verosimile, quod vice petendi fructus iure saltem quando ad summam valde conspicuam pervenerant, voluerit tacere, & contentus eandem summam constare fructibus relinquere otiosam, & infructuosam in manu debitoris, prout de facto otiosa erat, & infructuosa, cum à jure non permitteret consequi interesse
72 alterius interesse *l. nulla modo Cod. de Usur. l. si non forem in princip. ff. de condit. indeb. Seco. de Comm. & Camb. §. 7. Gloss. 2. numer. 39. & seq. Lestard. de Usur. quæst. 86. per tot. Transmissa. confutata. 1. numer. 32. & seq. Arjald. de Comm. diff. 67. numer. 30. Rot. Janen. dec. 87. sub num. 8. Rot. Roman. dec. 301. numer. 12. & numer. 20. part. 3. recent.*

Quia sola circumstantia desumpta ex negligencia creditoris in non petendo creditum, quod solum esse infructuosum, si tantum valet, ut quandoque ex illa inferatur presumptio sequæ solutioem, maxime in casu creditoris Mercatoris, & per consequens non solui diu tenere suas pecunias otiosas, ut in puncto ponderant
73 Parisi. conf. 137. numer. 14. lib. 4. Simon. de Prat. conf. 153. numer. 3. Seco. de Comm. & Camb. §. 1. part. 1. quæst. 7. sub num. 80. Rot. diffutata. Jur. Selecti. cap. 39. numer. 51. & equit. 155. numer. 6. Rot. dec. 823. numer. 8. coram Alerlin. dec. 50. numer. 8. coram Rich. dec. 449. cor. Emerit Jan. multo fortius ponderanda, & valutanda erat in casu nostro ad illum effectum magis, magisque comprobandi iustam, & rationabilem causam, qua movebatur Dominus Poletti ad creden-

dum se non esse debitorem, & sic ad solum consequendum effectum cum liberando à solutione fructuum, qui, ut videmus, non debeatur ab eo, qui non fuit in mora, & deinde ad hoc ut illi non debeatur, sufficit sola dubietas, eodem modo, quo illa exarbitratur pro exolutione moræ, quæ namquam existimatur, & in dubio per illius exclusionem est iudicandum *l. si for-*
74 *num §. Sequitur ff. de verb. oblig. Alex. conf. 23. numer. 11. lib. 7. Sord. conf. 97. numer. 15. Roder. collat. legal. 50. numer. 179. lib. 1. Adjectard. de Probation. concl. 1071. numer. 3. Alerlin. resolut. 64. numer. 20. & 21. Rot. dec. 143. numer. 44. post Alerlin. de Signat.*

Argumentum hinc negativo desumptum ex non facto Domini Frederici, accedit aliud positivum ex ejusdem facto promanans. Annu liquorem 1715. occasione casualis solutionis tunc temporis ei factæ à Domino Poletti, illam expensè retulit ad compensum quarundam fructuum Tabaci, quos illi nuper vendiderat, ut legitur in quietantia in actis exhibitis „ ibi „ 1715. d. 16. Novembre Jo. Fredericus Broegh ha ricevuto dal „ Sign. Girolamo Poletti Fructe 185. 12. 6. per Ta-
75 *bacchi venduti, e consegnati a me comari „ & „ tamen cum fructus maturati ex præstanti residuo pretii mercium venditarum anno 1709. adeo excreverint, ut anno 1715. excederent summam petiarum 500. quis non videt, longè melius fuisse Dom. Frederico ex dicta venditione Tabaci formare aliud creditum neque fructiferum, & solutioem prædictam referre in causam dictorum fructuum, prout etiam de jure in dictam causam referenda erat *l. in iis §. Imperator, & §. Apud*
75 *Adersham ff. de solation. Gravim. diffut. forensi. cap. 246. numer. 43. in §. Marinicid. dec. 35. numer. 2. D. neu. Casar. de Comm. diff. 50. numer. 51. Rot. dec. 142. numer. 28. coram Orbeon. dec. 1190. numer. 7. coram Emerit Jan. dec. 343. numer. 1. part. 14. dec. 243. numer. 15. part. 19. recent. dec. 15. numer. 11. coram Eminenti. Falconer. de Confutata.**

Si ergo Dominus Fredericus etiam in hac adeo congrua, & proportionata occasione omisit, vel petere suum antiquum creditum, vel illud saltem ad memoriam sui debitoris revocare, & nulla facta de hoc debito antiquiori mentione solutioem acceptavit in extinctionem debiti recentioris, dubitari amplius non potest, Dominum Poletti iustissimam inde posuisse deducere rationem sese confirmandi in ea opinione, & credulitate, qua ductus jamdiu putaverat se nullo modo esse debitorem Domini Frederici, ut ponderando dictam circumstantiam condicio crediti posterioris sine ulla protestatione circa creditum antiquum, in longè formosioribus terminis, & ad effectum longè darioerem tradunt *Confutata. ad Statut. Urb. anver. 48. art. 2. 76*
76 *numer. 244. Paul. diffut. legal. 36. art. 1. numer. 15. & 16. Adnotat. diff. Floren. 2. numer. 12. Rot. dec. 215. numer. 31. post Zach. de Oblig. Camer. dec. 355. numer. 3. cor. Caprar. dec. 671. numer. 13. part. 18. recent.* Et si tamen habuit iustam causam credendi, se non esse debitorem, sique in hac credulitate confirmatus fuit tam ex facto, quoniam ex non facto ejusdem D. Frederici, ut discursus habet finem principio conformem, consequens tandem est, nullus ab eo deberi fructus pro ista summa, quam se non debere existimabat, ut pluries supra dictum, & probatum est.

Quin obstat crediderim, præstatam conclusionem posse quidem procedere, quando dubietas debitoris provenit ex aliquo iuristico juris articulo expectante iudicis decisionem, in quibus terminis versantur fere omnes auctoritates in dicto §. *Probat*, relata: non autem posse procedere, quando dubietas versatur in modo facto, prout evenit in casu nostro, in quo ratio quæstionis versabatur circa existentiam, vel deficientiam instrumentorum Navalium: Cum enim inter factum, & non factum non detur medium, debuit Dominus Poletti certo scire, an dicta instrumenta verè necne dedecere; nec poterat super hoc verificari illa rationalis dubietas, quam considerant præstatæ auctoritates.

Ultraquæquod enim incertum liberat debitorem à mora, & sic ab onere solvendi fructus, si vult veretur in jure, si vult in tempore, si vult etiam in facto, ut prebent *Alerlin. conf. 94. m. 4. Cephal. conf. 407. numer. 32. Goh. confut. dec. 14. numer. 78. Sperell. dec. 40. numer. 74.*

Objecto soliditatis responderetur advertendum, illud posse forsan procedere, si Dominus Poletti succubisset in causa; eo quia ex parte Domini Friderici probata evidenter fuisset existentia illorum instrumentorum, de quorum deficientia si querebatur; tunc enim quia non poterant illa existere, quin illorum existentia esset ei nota, frustra si recurrit habuisset ad fraudandum Iudici, sese credidisset contrarium, & oemo Iudicum huiusmodi affectatam, & mendaciam credulitatem ad effectum, de quo agitur, approbasset, quia credulitas debet esse probabilis, & rationabilis, qualis in hac hypothesis non fuisset illa Domini Poletti, utpote qui allegasset, se credere id, cuius contrarium aperte sciebat.

Nullo autem modo meruit attendi praefatum obiectum in casu praesenti, in quo nulla facta à Domino Friderico probatione saltem concludendi circa existentiam dictorum instrumentorum, remansit, & adhuc remanet sub dubio, an illa vere existerent, vel desiderarentur. Et ideo in hoc dubio succubuit Dominus Poletti in utroque iudicio, quia erat Actor, & probationes ab eo adducere pro convincenda asserta deficientiam, non erant unquamque perfectae, & concludentes. In quibus terminis cum tota questio, quae inter partes agitabatur, versaretur in agnoscendo, an probationes cumulate à Domino Poletti concluderent necne oppositam ab eo deficientiam, posuit ille iurē, & rationabiliter credito sese esse in probatis, & hac ejus credulitas expectabat decisionem à Iudice, à cuius arbitrio, ut plurimum pender probationum materia.

⁷⁸ *Castron. in l. admodum 31. num. 39. ff. de iurjur. Metach. de arbit. cap. 90. num. 1. & per tot. Clarion. contr. 130. num. 65. Gob. consulti. 35. num. 18. Cypre. Larr. dec. 1. num. 36. Ret. dec. 14. num. 10. in Manuscript. ad Card. De Lac. in consulti. dec. 2. num. 12. cor. Eminentiſſ. Falconer. de Gabell.*

Et licet probationes praedictae congestae, à Domino Poletti tantum in prima, quam in secunda instantia, fuerint reputatae irrelevantes, & ob id fuerint in utroque iudicio condemnatus ad solutionem fortis principalis; non potest tamen exinde inferri, quod sint etiam irrelevantes ad effectum fructuum: Nimirum quippe diversa est ratio fortis, ac fructuum. Quoad fortem, cum clara esset obligatio Domini Poletti, non poterat se ab illius solutione aliter liberare, quin vel probando sequentem solutionem, vel probando aliam credam æque clarum, ita ut intraret compensatio, ad quos effectus non sufficiunt probationes dubiae, æque equivoces.

⁷⁹ *ex l. prima, & l. finali. Cod. de compensat. Sord. conf. 456. num. 4. & seq. Ret. dec. 337. num. 7. & dec. 352. num. 10. coram Cels. dec. 698. num. 7. cor. Caprar. dec. 2. num. 10. part. 16. recent. dec. 511. num. 8. cor. Emeriz. Jan. quest. 38. num. 36. in Manuscript. ad Card. De Lac. de Dote quest. 21. num. 6. coram Eminentiſſ. Falconer. de Solutione.*

Ille autem dubius, æque equivocus probationes, quae non sufficiunt ad probandum credendum, quod compensari praetenditur, embeant ad effectum obtinendi absolutorem à solutione fructuum, qui quando, prout hic, non penuriam in viam alicujus praeviae conventionis, sed solum in viam Legis, vel Statuti, illorum solutionem demandant in penam morae à debito contractu in solvendo, sufficit, rem quoque modo esse dubiam, ut excludatur mora, & per consequens non debeatur fructus, qui in sequentem moram penuriam, ut in puncto debitoris, qui solutionem sui debiti diluiter credens habere aliud credendum compensabile, quod postea declaratum fuit, non esse compensabile.

⁸⁰ *Honderd. conf. 38. num. 20. & seq. lib. 2. „ ibi „ satis esset ad excusationem à mora, cum verosimiliter credere potuisse se non teneri ad solvendum, sed posse debitum cum satisfactione compensare, & sic uti rationem pecuniarum exalterum pro suo credito „.*

Ex his ergo solidissimis rationibus tantum divisi, quam consensum consideratis credis, nullis à Domino Poletti deberi fructus non solum ante moram hanc, sed nec etiam à de hinc constare, quia cum ex superioribus deductis constet, dictum Dominum Poletti non sine probabilis fundamento potuisse credere, se non esse debitorem, nullam propterea habuit causam sese opponendi, & item sustinendi, ne jura sua relinquere indiffusa, ut probant auctoritates supra-

relatae, quarum pleraque loquuntur de fructibus deductis post Judicalem interpellationem, & praecipue Gob. consulti. dec. 14. num. 75. Ret. dec. 372. num. 1. & per tot. penes Palm. Ret. nostra in Pisana Interfess. 30. Januarii 1730. §. Prima est, circa Ad.

Quamquam verò ex duobus aliis æque solidis fundamentis absolvendum censui Dom. Poletti à solutione fructuum decurtorem pendente lite. Primum quia illius debium non erat liquidum, nec facile liquidabile per solam operationem Arithmeticam, quo casu haberi debuisset pro liquido etiam ad effectum condemnandi ad solutionem fructuum, ut conciliando auctoritates; quae videntur inter se contrariae, dixit Ret. in decisi. ⁸¹ 372. num. 9. penes Palm. sed pro sui plenaria liquidatione expectabat frequentiam Iudicis, qui declararet, an constaret de deficientia, si non omnino, saltem aliquem ex instrumentis navallibus, & praecipue illorum, quorum memoriam implevit D. Fridericus in ejus Epistolis, quas scribebat ad proprietarios mercium, à data autem huiusmodi debiti illiquiditate, inconcoctum est, fructus non deberi, nec etiam à die mortis litis. *Honderd. conf. 51. num. 24. & num. 33. lib. 1. Theſaur. quest. 71. num. 3. lib. 3. Leonard. de Usur. quest. 84. numer. 1. Gob. consulti. 14. num. 72. Fontanel. decisi. 206. numer. 2. Cypre. Larr. decisi. 133. num. 17. & 18. cum aliis in decisi. 372. num. 4. & num. 9. penes Palm.*

Secundo quia, licet Dominus Fridericus cerò sciret deficientiam aliquorum tomenorum Bellicorum, quam in propriis ejus libris adnotaverat, convenit tamen Dominum Poletti pro tota, & integra summa ejus debiti, nihil ei bonificando ratione dictae deficientiae, & solum ei bonificavit tenuissimam, æque ideo incongruam summam pretiarum 30., quando ex positionibus sibi datis à Domino Poletti timere incepit, sese à Iudice cogi forsan posse ad exhibitionem ejus Librorum, ex quibus detegi de facili posset rei veritas, prout illa in hac saltem parte post loquantur dictorum Librorum exhibitionem apparere. Quamobrem cum hinc constaret de excessiva peritioe à D. Friderico promota, debuisset ille aceri à consecutione etiam summae vere debite, juxta poenam contra penes plus debito saneitam in l. unica Cod. de plus pretio. At iniquis cum eo agendo factis mihi fuit illi accere à consecutione fructuum, quos forsan obtinere possidet à die per cum facta interpellationis, cum certi, & indubitati juris sit, interpellationem factam pro summa verum debitum excedente, apam non esse constituisse debitorem in mora, nec etiam pro summa vere debita. *Sord. conf. 142. numer. 6. Ger. Spin. conf. 75. num. 28. & conf. 69. num. 15. Gratian. discipuli. forens. cap. 43. num. 42. Leonard. de Usur. quest. 84. num. 30. Anſald. de Commert. disc. 34. num. 47. Menſ. consulti. 58. num. 11. Tranchid. consulti. 102. num. 3. & seq. Gob. consulti. 14. num. 75. Cypre. Larr. decisi. 133. num. 25. Ret. decisi. 228. num. 15. & seq. part. 1. ret. decisi. 119. num. 16. & decisi. 177. num. 4. coram Cere. decisi. 372. numer. 1. & seq. penes Palm. Ret. nostra in Libran. Pecuniaria coram Domino Bonifacio Patre Lib. Matino. 142. a 126. & in Pisana Interfess. 30. Januarii 1730. ad Incarn. coram Ad.*

Accedente potissimum, quod Dominus Fridericus in ipso iudicii principio, medio ejus juramento constanter negavit quidam positiones, quas utrobique libenter debuisset admittere, ut contineres materiam, cujus veritas ex ejusdem Libris postea apparuit, ut praecipue erat illa, quae concernebat conquisitiones circa alterum rerum deficientiam à D. Poletti interpositas paulò post sequentem Navis empitionem, & postea verificatas ex pluries memoratis epistolis ipsiusmet Dom. Friderici, quas scripsisse non poterat ipse ignorare. Cum igitur ob scienter denegatum à Dom. Friderico veritatem ipse incidere in perjurium, & Dom. Poletti constitutus fuerit in necessitate proterendi iudicium, ut aliunde probaret illum rei veritatem, quam ex ore Dom. Friderici non poterat erui, æqui, & bonique ratio non patitur, solvi debere à Dom. Poletti aliquid interesse decurtum pendente lite, cum quia nemo debet ex alterius culpa, & delicto pati aliquid damnum vulgus l. sancimus Cod. de puri. cum similibus ⁸² apud Bander. collat. legal. 15. num. 72. lib. 2. tum fortius,

fontis, quia si dictorum fructuum solutio demandata fuisset, debuisset eodem tempore condemnari D. Fridericus ad illos restituendos loco damnorum, & interesse, ad quod una cum expensis teneret erga alteram partem
 77 in, qui fuit convictus de mendacio, & perjurio in respondendo positionibus *Stace. de Judic. lib. 3. cap. 7. n. 761.* alique apud *Adichalar. de Posit. c. 21. n. 16.* Nullatenus demum relevante, quod etiam Dominus Potenti non omnino sincerum se se exhibuerit producendo quasdam parvas defensiones ex quodam opus libro non solum infirmi, & illegali, sed etiam valde suspecto, & sic culpe, & delictum unius cum culpa, & delicto alienius compensari possit, ad hoc nota per *Berjan. de Compensat. cap. 2. quest. 27. per eum* hoc etiam addito, quod suspicio, qua inficitur dicta probatio eruta ex dicto *Scartafaccia*, influere etiam debet in alias probationes ab illo adductas, ex regula, 89 de qua in *l. fraudem 45. §. Quamvis ibique Gloss. in verbo cadat ff. de Jur. Fisci.*

Cum enim ratione productionis documentum, ut supra, suspectum, condignam jam fuerit penam Dominus Potenti, qui percellit ab hac circumstantia potuisset fortasse admitti ad beneficium iuramenti supplementi, tum ob denegram a Domino Friderico veritatem *Jes. in l. nec quidem §. Ubi decrevit num. 17. ff. de offic. praesul. cum alius apud Adichalar. de posit. capit. 41. sub num. 16. vers. §. contra ipsum juratur in litteris*; tum quia credi poterat, eum implem falem probasse suam intentionem; quo casu iuramentum in litteris foret concedi ad *Gloss. in cap. final. verb. probationes. de iurjur. Atenech. de arbit. lib. 2. cap. 190. num. 2. Rot. decis. 6. num. 11. & decis. 124. num. 12. curam Atenech. decis. 200. num. 10. cur. Emerit. jur. decis. 1. num. 11. curam Eminentijs. Falconer. tit. de Spensal. Non erat ulterius cum eo edo crudel, & rigide procedendum, ut quia suspectus fidei esset altera ex tot probationibus, quas cumulavit in demonstrationem suae iustitiae, & rationabili credulitatis, sufficiens ob id remanere deberent aliae probationes; nam simul stare possent, quod Scartafacium, nisi consensu, sit suspectum, sit verum, quod in dicto
 93 Scartafacio continetur, sit, si non verum, falsum probabile, ut in longis fortioribus terminis ex *Rolan. conf. 43. numer. 14. & 15. lib. 2. dicit Dom. meas Cesarez. decis. 153. num. 17. & 18.**

Ex ista in accerto Partium contradictoria, &c.

Hieronymus Finetti R. A.

Resolutio per Dominum meum Auditorem Hieronymum Finetti Collegam meum, ac virum doctissimum in hac causa ad favorem Dom. Capitanei Potenti capta,
 93 nisi iustissima visa fuit tum ex his, quae in primo iuris articulo, tum ex aliis quae in secundo elaboratissime per eum deducta fuisse; At respectu tertii articuli, qui erat unicus in causa superfluous, & propterea ad ornatum potius decisionis, ut moris est, superadditus, multum dubitabile censeo, quod ibi per eum, quavis ingeniose, firmatum fuit, quinimod contrarium verum mihi in iure videretur, nam licet regulariter, ut debeatur fructus, seu interesse de iure requiratur mora regularis, vel irregularis, prout in decisione Domini mei traditur, tamen quando interesse petitur in vim alicuius actionis, prout ex contrahentium pacto, tunc illud etiam nulla intercedente mora debetur *Rot. Roman. decis. 118. numer. 6. part. 1. curam Ubald. ex suo iure per Nos comprobatum fuit in decis. 50. numer. 47. cum seq. & decis. 120. num. 28. & seq. cum pluribus authoritatis desuper utrobique congestis, & ideo quoque demonstrativimus, quod interesse debetum in vim actionis procedens est aliquo Partium pacto omnino debetur, licet debitor propter crediti illiquiditatem scire non potuisset, quantum suo Creditori deberet antequam illud liquidatum fuisset *Nos decis. 120. num. 27. 28. & 29.**

Quod dicitur de interesse debiti in vim pacti, idem dicendum est de altero debito in vim Statuti, vel Legis, aut consuetudinis municipalis, quia quicquid ex
 94 Statuto debetur, non minus in vim actionis debetur, quam in vim pacti *Sard. de Alim. tit. 3. q. 6. per Rot. Atenech. conf. 8. num. 20. vers. primo quia. Palm. Nep. alie. 103. num. 15. Rot. res. part. 9. decis. 398. num. 25. Ref. conf. 39. num. 32. & decis. 2. n. 48. & 49. post Paulat. differt. 123. tem. 3. ideoque a Pa-*

do ad Statutum valet argumentum *Urual. decis. Flou. 18. num. 12. cum pluribus ab eo citatis Zual. ad Stat. Favent. tom. 2. libr. 5. rubr. 4. numer. 67. Nos decis. 179. num. 53. & idem operatur Statutum, quidem Pactum *Urual. d. decis. 18. num. 13. & Nos d. decis. 179. num. 54. quinimod fortius Nos ibid. numer. 55. & Urual. d. decis. 18. num. 13.**

Addito etiam, quod quicquid per Statutum quoad contractus disponitur, intelligitur ab ipsis Partibus in eorum contractibus, tanquam per Pactum, appellatum, licet illud per Contractantes non fuerit expressum *Atenech. de Test. lib. 3. tit. 8. num. 4. & seq. & per tot. Rot. Roman. post Zach. de obligat. Camer. dec. 372. num. 4. 5. Atenech. conf. 584. numer. 3. & Nos decis. 163. num. 17. de Commer.*

ARGUMENTUM.

An, & quando Permutanti, vel Dividenti ob evictionem passam in bonis sibi per divisionem, aut permutacionem obveniens detur regressus ad alia bona, quae perveniant Conpermutanti, vel Condividenti, licet ab istis fuerint in Tertium alienata, itaut non teneatur ille agere contra Creditorem, qui pretium ab emptore dictorum bonorum recepit.

Bona subhastata, & Tertio deliberata in vim sententiae nullae, vel notorie iniustae possunt per Dominum a Tertio vindicari, atque eo quod Dominus teneatur contra pretium de mandato Judicis Creditori solum agere.

S U M M A R I U M.

1 Permutanti qui passus fuit evictionem in bonis permutatis datur regressus ad omnes vindicationis ad bona propria.

Limita in casu quo fuissent bona in Tertium ex titulo evictio alienata num. 5.

Declara hanc limitationem non procedere in casu alienationis ex titulo nullo, vel invalido n. 6.

2 Dividenti etiam ob evictionem passam in bonis sibi per divisionem obveniens datur regressus ad alia bona condividentis assignata, & n. 4.

Et de ratione num. 3.

Declara tamen, ut num. 5.

3 Bona subhastata, & Tertio deliberata per Judicem in vim Sententiae nullae, vel iniustae possunt per Dominum a Tertio vindicari, licet pretium bonorum de mandato ipsius Judicis fuerit credituribus solutum.

4 Sententia iniusta laesa, & contra ius clarum est nulla.

Neque movetur nomen Sententiae n. 9.

Neque pariter indiget revocatione n. 10.

5 In petitione, seu libello, quando post plenam factam narrationem potius Judex cognoscere quales, & quos actiones de iure competere alteri, si adfuerit solita clausula salutaris intelligitur per Alterum deducta omnes actiones sibi competentes, ac si fuissent expressae, & num. 12.

6 Sententia lata contra ius non desinit esse nulla, licet Judex habuerit intentionem recte iudicandi, vel ob ignorantiam nesciverit ex se suppleri in iis, quae de iure suppleri conveniunt.

Quod procedit, quatenus a Partibus non fuissent ante Sententiam, sed postea, eorum iura, vel exceptiones deducta num. 14.

Convenit Evictionis, seu Regressus ad Bona Divisa.

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CC.

IN Iudicio Concursum formato super Bonis, & hereditate quae Do. Doctores Marci Antonii de Laparellis, inter alios Creditores comparuit etiam Dom. Hieronymus de Laparella Junior, uti habet quond. Dom. Equitis Petri Parisi sui, petendo, ex Causa evictionis pulsae per eum Patrem super bonis, quae in Divisione sequuta

sequita inter se, & alios duos Fratres ei obvennerunt, ex aliis Bonis pariter in Divisione pro tertia parte obvenit dicto quondam Doctore Marco Antonio Fratri dicti q. Petri Senioia, & in dicto concorsu universalis possit, pro tertia parte ejusdem evictionis satisfieri, & reintegrari debere.

Emanavit de anno 1707. in dicto Judicio Sententia Graduatoria, in qua dicto Domino Honophrio Juniori vigesimus secundus tantum locus fuit per Judicem assignatus, & successivè fuerunt inter alia dicta hereditatis quondam Marci Antonii Bona subhallata ea, quæ S. Martini occupantur, & deliberala postea D. Equiti Philippo Sermini pro pretio Scutorum 385. solvendo Creditoribus dicti quondam Marci Antonii juxta prædictam Sententiam graduatoriam.

Post mortem dicti D. Honophrii agnoscens D. Petrus Junior ejus Filius, & heres notoriam injustitiam dictæ Sententiæ graduatorie, Judicium aliquid promovit adversus dictum D. Equitem Sermini, in quo petit se immitti in dictis bonis in eum pervenis vigore dictæ subhallationis, ac deliberationis.

Verum quia dictus D. Petrus in prima Instantia succubuit, ideo appellavit, & fuit per eum in hac secunda appellationis Instantia juxta Leges municipales Cortone peritum Consilium Sapientis, in quem de consensu Patrum sui Ego electus.

Devoluta itaque Causa ad meum Judicium cum toto Processu desuper constructo, & Patrum Allegationibus, nec non auditis pluribus eorum Procuratoribus, dentur post maturum examen respondendi Judici de Patribus revocandum fore, & esse primam Sententiam, & concedendum fore immisionem in dictis Bonis dicto D. Petro pro reintegracione ad ratam evictionis, per eum, aut ejus Patrem posse in bonis sibi in dicta divisione obvenitis.

1. Moxa ex eo quia, sicuti permittimus, qui passus fuit evictionem in bonis permutatis, competit regressus in vim actionis rei vindicationis ad bona propria in permutacionem alteri data, ut uno ore affirmant per textum expressum in l. 1. & 4. c. de rer. permutat. Franc. Stephan. dec. 44. Clapper. dec. 49. quæ. univ. Rot. Roman. coram Falconer. dec. 8. num. 8. de empirion. Rot. Roman. dec. 143. num. 8. part. 14. Almagil. dec. 34. num. 3. Cyriac. contrav. 233. num. 14. Almagil. Jun. contrav. 77. num. 2. cum seq. Card. De Luc. de Empirion. disp. 30. num. 2. Almagil. de Evict. quæ. 140. num. 6. Guzman. end. trallat. quæ. 39. per tot. Rot. Roman. dec. 109. numer. 1. & 2. part. 13. Iud. Gub. confus. 109. num. 1. & seq. & plenius consule. 135. numer. 4. §. 6. 7. 8. ita in casu nostro utique de jure concedi debebat dicto D. Petro Juniori utpote medio hæredi q. Dom. Petri Senioia hujusmodi regressus pro tertia parte evictionis prædictæ ad dicta bona titulo divisionis assignata ab eodem q. Dom. Petro Senioia dicto Dom. Marco Antonio ejus Fratri. Cum divi-

3. nihil aliud sit quam permutatio l. Communi dividenda §. Si debitor §. commun. divid. l. 1. c. commun. utriusq. jud. Barfat. conf. 173. num. 16. lib. 2. Almagil. conf. 91. num. 35. Michaler. de Fratrib. part. 3. cap. 39. n. 4. Guzman. de evict. quæ. 33. sub n. 6. vtrf. Quia divisio, Almagil. end. trallat. quæ. 114. num. 1. vtrf. Ratio est, Rota Romana coram Caprar. dec. 288. num. 4. & in puncto, quod Fratri dividentis secuta evictio in bonis sibi in permutacione obvenitis, detur regressus ad alia bona in divisione assignata alteri Fratri Barfat. conf. 173. num. 19. lib. 2. & alii Doctores ibi laudati.

5. Neque obstat, quod ille regressus ad bona propria non detur, quoniam illa in Tertium ex titulo oneroso fuerunt alienata, prout in casu nostro, ubi fuerunt in vim subhallationis deliberata, ac vendita dicto D. Equiti Sermini pro pretio prædicti Creditoribus dicti q. Doctores Marci Antonii solvendo, ut per Tertium in l. cum prædictis C. de rer. permutat. tradunt Cyriac. contrav. 189. num. 7. & contrav. 300. num. 11. 12. Card. De Luc. de Empir. disp. 30. numer. 4. cum seq. Caball. conf. 5. lib. 1. & Gub. confus. 135. num. 15. & seq.

- Nam omnino quod dicta opinio non est in jure pacifica, sed valde controversa, ut videre est penes innu- meros allegatos ab Altimar. de Nullat. contrail. rubr. 1. part. 2. quæ. 16. num. 54. §. Quæ conclusio, ea tantum procedit quando alienatio rei permutata facta in Tertium, sequuta fuerit ex aliquo titulo valido, sicut

si ex titulo invalido, & nullo, prout in casu nostro ubi dicta bona fuerunt subhallata, & deliberata dicto Dom. Equiti licitacioni in vim Sententiæ notorie injuræ, seu nullæ, ut punctualiter tradunt Salgad. de Reg. protell. lib. 4. cap. 14. num. 39. & num. 51. §. 2. utque ad 69. De Luc. ad Franch. dec. 120. num. 1. & seq. P. Affili. contrav. 33. num. 12. Giach. obfervat. 55. num. 15. Almagil. var. lib. 2. cap. 6. num. 5. 6. Rot. post Confessorin. ad Straz. Urb. dec. 183. num. 16. & seq. & coram Royas dec. 236. num. 10. & seq. & coram Rembold. dec. 388. per tot. & coram Penzinger. dec. 386. numer. 10. 11. 12. & dec. 320. numer. 6. & dec. 321. post Post. de subhall. & Rot. coram Adalines dec. 835. num. 1. & 2. & in Antoniana Spolii 9. Junii 1610. coram Sacro impressa penes Almarbesc. de Commis. lib. 2. fol. mibi 235. Almagil. de subhall. quæ. 153. num. 25. 26. 27. Rot. part. 2. rec. dec. 476. num. 3. 4.

Quod enim dicta Sententia graduatoria fuerit nulla ob notoriam injustitiam, & per consequens etiam subhallatio, & deliberatio dictorum bonorum, ambigi non potest, quia fuit per Judicem denegatus regressus dicto D. Petro Juniori ad dicta bona quondam Doctores Marci Antonii postea subhallata, & deliberata dicto D. Equiti Sermini pro solvendo illius Creditoribus pretio, sibi competens pro tertia parte reintegracionis evictionis pæse à D. Petro Senioia ejus Avio in bonis, quæ fuerunt ei assignata in divisione bonorum Patrum sequuta inter dictum Dom. Equitem Petrum Senioiam, & q. DD. Canonicum Franciscum, & Doctorem Marcum Antonium Fratres, contra apertissimam Jura superioris allegata in §. Almar. & seq. prout latissime docet Altimar. de nullit. Judic. rubr. 3. quæ. 29. text. per tot. Borden. collu. 6. d. n. 60. utque ad 73. & collu. 26. n. 75. tom. 1. & collu. 50. n. 269. 270. tom. 2. Rot. Rom. cor. Falcon. tit. de Decimis dec. 5. n. 2. Contrav. var. lib. 3. cap. 17. d. n. 49. utque ad 58. D. meus Auditor de Comitib. dec. Florent. 97. n. 33. & adeo et nulla, ac invalida Sententia contra jura lata, & de notoria injustitia laborans, ut nequidem mereatur nomen Sententiæ, ut prosequitur Borden. dicta collu. 6. numer. 71. & Dom. meus Auditor de Comitib. dicta dec. 97. num. 34. & neque pariter, utpote non effect in rerum natura, illa indiget revocatione Rot. dec. 233. numer. 2. part. 19. Rot. Roman. coram Falconer. sub tit. de Decimis dec. 5. num. 4. Rot. Roman. coram Altimar. dec. 281. num. 5. & coram Carr. dec. 166. num. 11. & part. 9. retenti. num. 2. dir. 354. num. 13. & Rot. cur. Arfeld. dec. 30. n. 3. Scopp. ad Gratian. dec. Almar. 197. n. 19. & 20. Nullatenus amentia replicacione, quod dicta Sententia graduatoria minime possit de hujusmodi injustitia notari ob regressum ad alia bona Patris alius Fratribus in divisione obventa dicto D. Honophrio un hæredi q. D. Petri Sermini à Judice denegatum, quia per dictum Honophrium non fuit talis regressus in suo Libello petitis, sed tantum actio evictionis, quæ ei competebat in vim promissionis de evictione à dictis Fratribus de Laparelli, sive in Instrumento divisionis stipulatz, nec non alia actio hypothecaria, quam credebatur sibi competere.

Quandocumque verum nullatenus est in facto, quod dictus D. Honophrius un hæres quondam Equitis Petri Paris sui non dederit in Libello aliam actionem sibi de jure competentem, scilicet rei vindicationis, sive regressus pro tertia parte ad bona obventa in divisione dicto quondam Marco Antonio Laparelli; Nam amentia tota serie facti ab eo Judici in suo Libello narrata, ex qua cognoscitur poterant omnes actiones, quæ ei de jure competebant, nec non clausulas in conclusionem ejusdem Libelli positæ ubi "o circa le case come sopra per mezo, domanda, o se istanza per P. S. Rivorren." dist. fassi ogni, e qualunque altra dichiarazione, o condannatione necessaria, ed opportuna, et. non si "sfringendo, et. deducendo, et. impiegando, et. o tut." et non solo, et. ma in ogni altro miglior modo, et. di cui debet in tali casu, quod fuerit etiam petita per dictum Libellum dicta actio rei vindicationis, sive regressus ad dicta bona, ut committentes firmiter Alex. consil. 208. n. 3. d. lib. 7. Rot. Gen. de Mercat. dec. 109. n. 5. Almagil. Jun. contr. 87. n. 12. Barbos. class. 77. n. 3. Pacific. de Salvian. inspel. 1. cap. 3. n. 7. 8. Almagil. contrav. 304. num. 12.

Quam-

Quamobrem nil penitus refragatur, quod non fuisse expressum penitus in Libello prædictus regressus, siue actio rei vindicationis, nam Judex, cui totum narratum fuit factum, ex quo cognoscere poterat competentia hujusmodi actiones, tenebatur cum hac actione, licet non specialiter propoſita ex ſemipſo Actoris iuſtitia ſupplere, ut in puncto ponderant *Alex. conf. 208. num. 3. in fin. lib. 7. & Coſt. de remod. ſubſid. in præſat. 8. num. 1. Menſ. conſult. 370. numer. 27. latè, & egregiè Aſenſ. de Praſumpt. lib. 1. quaſt. 53. per tot. Rot. Roman. dec. 807. num. 2. coram Aſenſis.*

- Neque injuſta, ſeu nulla ex capite notorie injuſtitie deſineſſe Sententia, ex quo Judex propter imperitiam, vel ignorantiam oſcivum ſupplere in iis, quæ de jure ſupplere tenebatur, quia ſicuti injuſtitia Sententiæ non pendebat a mala, ſed bona intentione, & deſiderio, quod habuit Judex in judicando, ſed meritis ex parte rei, nempe ex parte ipſius tantum Sententiæ continens in ſe juxta Partis, indebitè, ac injuſtè laſum, ut tradunt Doctores omnes ſuperius laudati ſub §. *Quod enim*, ideo etiam Judex crederet in conſcientia rite, & rectè judicare, obliſionem ejus ſententia aliquid contra jus, vel Legem conſcientia dici debet injuſta, & ſic etiam nulla, ut optime tradit *Nigr. de Except. cap. 12. §. 13. numer. 32.*

- Et adeo verum eſt, ut eo etiam in caſu longe dubitabili, quo Judex proferendo Sententiam injuſtam nullam penitus culpam haberet, ex quo non fuit attea per Partem deſonum juxta ſuum, ob quod injuſtitia poſtea apparuit, quæ prius Judici apparere non potuit, obliſionem talis ſententia continens in ſe injuſtam non deſineſſe ulla, & per conſequens nullum mandatum de ſubſtandis bonis Debitoris, nec non ſubſtaſum, & deſiderato deinceps ſubſecutæ, licet Judex ulla vocari poſſent injuſtitia macula, ex quo non poterat divinare jus, quod Partis aſſiſtebat, prout egregie in modum ſeruant *Rot. coram Remb. d. dec. 388. num. 1. cum ſeqq. & diverſ. part. 4. dec. 113. num. 1.*

Et ita, &c.

ARGUMENTUM.

Plenè diſcutitur, an ſit validus, vel Uſurarius ille contractus, qui Genue celebratur, in quo datur, ſeu mutatur alicui pecunia, cum obligatione eam reſtituendi in tot raris infra aliquot annos una cum lucro decem pro Centenario, & cum pacto, quod mutuator ſubire debeat periculum vite Mutuatarii, ita ut per mortem Mutuatarii extinguantur debita, quod de tempore illius mortis adhuc ſolvendum fuſſeſſet.

Explicatur Statutum Genueſe de ſecuritatibus & ſecuritates 1. & §. Non poſſunt fieri.

S U M M A R I U M.

- 1 In contrahendis magis attendi debet eorum ſubſtantia, & mens contrahentium, quam verba.
- 2 In Vitalicio Conſu ſi adeſt pactum reſtituendi pecuniam pro ſorte data, non poſſit reſolvi talis Conſu, niſi in Mutuum.
- 3 Alioquin talis Conſu cum hujusmodi pacto iuxta quaſtiones Doctores reputatur Uſurarius n. 5. Sed declaratur eorum Sententia cum diſtinctione hic adducta n. 6. & ſeq. & n. 10. & 13.
- 4 In Mutuo commiſſi poſſit circa Uſuram alter contrahens, ſive aſſecuratio, vel aſſumpſerit periculum in aliquem futurum eveniſum, vel quilibet alius dummodo de jure ſit licitus, & juſtus.
- 5 Ut in Cambio maritimo.
- 6 In Mutuo, licet de ſui Natura ſterili, ex pluribus cauſis licetum eſſe, & valde admitti poſſit.
- 7 Lucrum ceſſans, vel damnum emergens a principio in pactum deduci poſſit, & in certa quantitate laqueari præſentem, ſeu præſentem periculum aſſumpſit ab aſſecuratore.
- 8 Alius & ſuper reſpondens eſt ad ſtandardiſimum, Caſares, de Comm. Tom. II.

- 12 In Contrahendis aliquando ob imperitiam Notarii, vel Peritum atque improprie nominatur.
- 14 Mutuum admittitur cum altero contrahente aſſecuratio in ſuo interno poſſit eſſe licitus, ſed in ſuo externo ſemper diſtinctus debet Uſurarius.
- Contrarius firmatur, videlicet, quod etiam in ſuo externo licitus iudicari debet mutuum cum alio Contrahente mixtum num. 15. & ſeq.
- Et quibus in caſibus num. 16. 17. ubi de trino Contrahente.
- 18 Mutuum cum mixtura alterius contrahentis ſponſionis, vel aſſecurationis validum eſt, & licitum, & num. 19. 20.
- Et de ratione ibid.
- 21 Contrahens, ſi ambigat poſſit, quod ſit Uſurarius, non eſt pro Uſurario diſtinctus, ſi communiſſe in aliqua Civitate, vel Provincia præſentetur, & num. 22.
- 23 Interſeſſe, vel præſentem aſſecurationis exceſſum contentum non reddit Uſurarium Contrahentem, ſed debet exceſſus a Judge moderari, & n. 24.
- 24 In contrahente aſſecuratio vice bonis præſentem, ſive præſentem decem pro ſingulis centenario non eſt exceſſum.
- Et ſimiliter in contrahente ſcammone, ſive ſponſionis, vel hujusmodi num. 26. & 27.
- 28 Præſentem, ſeu præſentem aſſecuratio in, vel periculum ſuſcepſit in aliquem futurum eveniſum ſemper eſt juſtum, ſi juxta conſuetudinem loci taxatum ſit a Partibus.
- 29 Mutuum mixtum cum Contrahente ſponſionis non intelligitur prohibendum à Statuto Genueſi de Securitatibus.
- Et qua ratione ibid.

Jansen. Pecunia data ad vitam Debitoris.

E T

D I S C U R S U S C C I.

Sempernotius recepit à Titio libera 2000. quæ reſtituere promiſit eidem Titio una cum annuo intereſſe, ſeu Vitalicio ad rationem 10. pro ſingulo centenario, & anno, in hunc tamen ſolutionis modum, videlicet, ſub 334. ſingulo adventante ſextidii in computum, tam intereſſe Vitalitii, quam ſortis utque ad omnimodam extinctionem totius. Debiti, & cum hoc pacto etiam inter eos firmato, quod quandoque Sempronius decederet, illius obligatio, ſeu debitum pro omni reſiduo Capitalis, quod de tempore ſue mortis immanaturum adhuc ſuperſeſſet, extingueretur, ita ut Titius illud amittere debeat, prout ſequitur in pura Ceniſus Vitalitii.

Super qua facti ſpecie, poſt varias tam Theologorum, tum Juristarum ſententias inter ſe contrarias, de mea opinione in ſenſu veritatis requiritur, ad dicendum nempe an ille Contractus ſit de jure invalidus, vel Uſurarius, aut verò in jure juſtus, & ſubſiſtens.

Reſpondendum mihi equidem viſum fuit pro validitate, & juxta hujusmodi Contractus ex rationibus infraſcriptis.

Verum, quia ſententiarum diverſitas, quæ mihi tranſmiſſa fuit, provenit ex eo, quod non ſunt primarias per amatores Doctores Conſultantes bene agnitas, ac firmatas, ut necitatum erat, qualitas, aut natura hujus Contractus, ideo ut rite, & rectè ſuper ejus validitate, aut invaliditate decidi valeat, ante omnia id à Nobis demonſtrandum eſt, qualem nempe Contrachum, vel Contrachus reverſa Patere agere intelligatur, quavis ſortis, vel tpie ſineſſicet ſe explicaverit, vel Notarius ob ignorantiam, utramque iſte ſolet, non bene contrachum extendere, cum principè alter admettem Contrachentem, & Contrachus ſubſtantiam, & non ad verba advenendum ut, ut oportune admoſui ſupra in d. 148. n. 12. & 39. & alibi paſſim.

Premiſſo etenim quod Contractus, de quo agitur, haberi nequeat pro Ceniſu Vitalicio perſonali, ut male ſuppoſuerunt omnes qui deſuper eo conſultaverunt, ſed pro vero mutuo, nam quemadmodum repugnat naturæ talis Contractus Vitalitii quilibet reſpecto, ſeu reſtitutio Capitalis, ſeu pecunie, quæ ſortitur venditorem hujus.

huiusmodi Vitalitii Census ab emptore pro eisdem precio, ut statim tam Theologorum omnium, quàm Jurisconsultorum Schola, ita quoties in aliquo contractu, quantumvis à Partibus nominato pro Censu

- 2 Vitalitio, aut annua responsione ad alicuius vitam, reperitur pactum, quod imponatur Venditori onus restituendi Emptori pecuniam receptam, talis Contractus non est, nec esse potest, nisi verum mutuum, prout doctè ponderant *Lezard. de Usur. quest. 49. numer. 7. & num. 40.*, quem sequuntur commentarii Doctores, & præ cæteris *Torr. de Pall. lib. 3. cap. 9. numer. 17.* & latissimè tradit moderatus, & doctissimus *R. P. Ludovicus Nogar. Jssuata in suis question. Singul. disp. 4. quest. 1. numer. 1. & 2. seq. usque ad 20.* & melius quest. 3. numer. 12. usque ad fin.

- 3 Et quoniam hoc alterum pactum in dicto contractu apostitum, quod omnè decemtem Sempromia intra tempus præfixum ad restituendum in tot paghis de Trimestri in Trimestre distribui dictum Capitale lib. 1000. cum interesse Vitalitio ad decem pro singulo centenario, & anno, statim remaneat extincta quacunque obligatio dicti Sempromia, & sic annuat Titius omne restidum, quod superesset de tempore mortis dicti Sempromia, quod aliàs solvendum erat de successu trimestri in trimestre, si ipse supervivisset, incursari non posse, quod præter mutuum voluerint Partes alterum contractum agere, in quo Titius Mutuato assumpti in se periculum mortis Sempromia, amittendi scilicet, vel totum Capitale, vel alius restidum, quod subitè solvendum de tempore mortis Sempromia superesset, nihil tamen minus id non est efficiens ad reddendum in totum, vel Usurarium huiusmodi Contractum, quia de jure in Contractu mutui citra ullam labem usurarium concurrere, vel accumulati possunt alii Contractus, seu pacta, dummodo proba, & licita sine, ut abundè doctè de more probat *Card. de Luc. de Usur. disp. 4. per tot.* & Nos post eum *disp. 148. numer. 13.* & prout similiter loquitur in Cambio Marciano, ubi præter mutuum, intervenit Contractus assumptionis cuiusque periculi, quod super pecuniis alteri mutuant ad negotiandum concingere potest ad lucè tradita per Nos supra in *disp. 14. per totum.* & melius *disp. 18. numer. 3. & disp. 62. numer. 22. cum seq. Gratian. cap. 18. numer. 3. 4. 5. & seq. & latissimè Rott. Episcop. disp. Jur. cap. 98. lib. 11. 12. 13. & seq.*

Hæc itaque sententia, hunc videndum superest, an saltem iste Contractus Mutui, quoniam alteri pacto, quo se Mutuant subiecti periculo amittendi Sortem in casum mortis Mutuatarii, sit iustus, illicitus, sive usurarius ob responsionem litterarum decem pro singulo centenario, quas pro interesse Vitalitio Mutuatarius Mutuant solvere promittit.

- 5 Me enim non latet, quod quamprimum Doctores convenerint, quid si in aliquo contractu constaret, fuisse pro aliqua pecuniaria summa promissum aliquam annuam responsionem, vel censum, cum obligatione insuper debitori in iuncta restituendi eandem pecuniam illi, à quo eam habuit, talis Contractus esset illicitus, & usurarius, quoniam non sit Census Vitalitio, sed verum mutuum, quia cum mutuum sit de sua natura sterile, nullatenus potest ultra sortem mutuum, aliquid à creditore capere, ut punctim tradunt *Amard. de Usur. quest. 49. numer. 7. & num. 40. Cenc. de Crepit. quest. 10. numer. 7. & 26. Salgad. Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 20. numer. 12. & seq. Torr. de Pall. Futur. success. lib. 3. cap. 9. numer. 18.*

- 6 Quorum sane Doctrinae me nullatenus obijcio, quoniam rectè procedunt in iis terminis, in quibus ipse loquuntur, vel intelligi debent, nempe in casu puri, & simplicis mutui, ex quo nulla alia compere possit Mutuanti, nisi actio contra debitorem ad fidei tantum restituere faciendum pecuniam mutuatam,

- 7 et cum Mutuato, vel ex ratione lucti cessans, vel damni emergentis, vel alicuius periculi in se assumpti à debitore, vel alterius iusti tunc, sui periculi habet, tunc nemo est, qui inficietur, quia Mutuato perire possit quicquid ultra summam mutuatam, sibi ex prædictis causis, seu quolibet eorum debetur, ut latissimè docet doctissimus *P. Onor. de Contract. tom. 3. tract. 30. de Usur. disp. 107. d. feli. 1. usque ad feli. 13.* cum aliis abundè ab eo allegatis, ac aliis infiniti DD.

qui allegari possunt, quod adeo verum est, ut liceat illud in proportionata, ac veroficili summa in pactum à Partibus deducere, prout quod interesse lucti cessantis, vel damni emergentis lucè firmant *Amard. de Commercio. disp. 67. n. 3. usque ad 17.* cum pluribus ab eo citatis, & Nos *disp. 41. numer. 13. 13. 14.* & ibi in *Addit. n. 24. 25. & des. DD. Tafforelli, & de Ricciis, quæ est supra disp. 169. n. 24. & 25. cum 3.* & quod periculum amittendi sortem in se assumptum à Mutuante Nos supra *disp. 14. numer. 12. 5. Hinc profecto dicendum usque ad mut. 14. & num. 37. & melius disp. 18. numer. 3. & disp. 62. numer. 12. cum seq.*

Cum itaque talis conventio, & taxatio interesse, vel periculi assumpti periculi sit iusta, & licita, dici amplius non potest, quod contractus, de quo agitur, quoniam sit mutuum mutuum cum altero affecutionem, sive assumptionis periculi, & non census Vitalitio, sit usura labe infectus, ex eo quod Mutuant pepercit sibi solvi à debitore interesse ad rationem decem pro singulo centenario, & anno super dicto capitali lib. 1000. parum ob causam lucti cessantis, & parum propter periculum dicti periculi à se assumpti.

- Minimeque officere valet, quod in ipso contractu 10 non fuerit expresse dictum à Partibus eadem decem fore Sortem fuisse promissa per Mutuatantem, tam ex causa lucti cessantis, quàm pro precio dicti periculi mortis per Mutuantem in se assumpti, quinimò apparet ex præmissis fuisse sub nomine Vitalitii, quandoquidem id in primis non verificatur in facto, nam prædicta decem non fuerint à Contractibus simpliciter nominata pro vitalitio, sed modo alternative pro interesse, aut vitalitio, ibi „ ibi „ *si interres, à Vitalitij* „ & modo *interres Vitalitij*, ex quo dante illius Contractus, non habuisset dicta decem pro vero annuo censu vitalitio, quia non ita modo alternative, modo mutuum Vitalitium cum interesse illa nominasset, quinimò ex tali vocabulorum mixtura, cum qua ex decem nominaretur, satis comprehensum voluisse Partes, quod dicta decem interservire deberent, tum pro interesse lucti cessantis, tum pro annua responsione, sua mercede pro periculo vite Mutuatarii, quod Mutuant singulis annis subire debebat, cuiquidem annua mercede pro periculo vite promissæ, nomen quoque Vitalitii rectè tribui, ac adaptari posse nemo non videt.

- Secundo autem loco, respondetur, quod cum appareat in casu nostro, voluntatem Partium fuisse non contrahendi verum Census Vitalitium, quia et repugnat restitutio sortis, sed potius mutuum cum pacto, quod Mutuato prædictum periculum subeat, nempe amittendi sortem in casum mortis Mutuatarii, pro quo contractus, ut vidimus, fictum est pacis inter Partes, tam interesse lucti cessantis, quàm mercedem annuam pro dicto periculi assumptione, necessariam dicendum, vel præsumendum est, quod prædicta decem pro singulo centenario, & anno ultra sortem, nominis ex dicta iusta iustis promissa sunt, extradit per Nos *disp. 45. numer. 32. & disp. 49. n. 30. & disp. 129. n. 9.* & vort fere in terminis *Card. de Luca de Decis. disp. 158. n. 31. & de Legat. disp. 4. n. 9.* Quamvis Partes, aut Mutuatius, vel oblitantur, vel ob impetentiam cadere decem novissimè vitalitio contra mutui mutuantem, ut egregie advertit dicta Decisio DD. Tafforelli, & Ricci, quæ est supra *disp. 169. n. 67.* & melius *numer. 26. 27. 31. 32. & 40.* & post Baldicard. ad Roman. det. 48. la. 2. n. 16. & in ordinis similibus terminis, nempe in casu, quo unus mutuataverat alteri quendam pecuniarum summam, cum onere huius per pactum in quodam solvendi annuam censum super summa mutuatam ad rationem sex pro singulo centenario, & anno, quod non debet talis contractus, sive annuus Census promissus haberi pro Censu Vitalitio, licet sit fuerit à Partibus nominatus, sed pro interesse lucti cessantis, quia mens Contractuum fuit faciendo contractum mutui, & non census firmavit *R. Nogar. Jssuata in suis Adversis. quest. 1. sequi. disp. 4. quest. 3. de mutuo numer. 5. cum seq. & melius numer. 3.* ubi se remittit per compromissionem ejus assumpti ad ea, quæ superius plenissime scizipis in ead. disp. 4. quest. 1.

Quibus tamen videtur obviare Textus in *Cap. Naviganti. de Usur. ubi Gregorius IX. Summus Pontifex dicitur*

tanquam Usurarium illum Contractum, in quo quis mutuat, & simul eodem tempore periculum pecunie in se suscipit, & ratione suscepi periculi aliquid ultra formam a Mutuario sibi dari pacificatur.

Ad evacuandum hanc difficultatem, quae unica esse potest in hac materia, reflectendum est, quod Summus ille Pontifex non damnat illum Contractum, ex quo reuera non possit mutuator ultra formam aliquid, tum ratione lucri cessantis, tum suscepi periculi a mutuario recipere;

14. Sed quia, cum agatur de mutuo commisso, cum altero pacto, seu contrahit affectationis, & sic de materia de senore suspecta, Pontifex pensumendo pravam fuisse in Mutuante funerandi voluntatem sub colore alterius contractus, talem contractum in Foro externo, tanquam usurarium damnat, quare Doctores communiter advertunt, quod dari potest huiusmodi contractum, seu contractum in foro interno iustus, licitus, & validus esse, quia forte mutans non praestitit Mutuatium ad iocundum secum alterum Contractum affectationis, sed ipsimet Mutuatarius, vel sponse ab initio requisiverit, vel require fecerit per organum, ut mos est, alienus Mediatoris, vel se obtulerit sponse Mutuanti ad inendum dictum contractum mutui cum praedicto pacto, absque ulla pressione, vel coactione ex parte Mutuantis, utraque *P. Anton. a Spiritu Sancto in Direct. confess. sua ad Praecept. Decalog. tractat. 10. disp. 15. de Mutuo, & Usur. Sect. 9. numer. 608. & 609. eleganter Rainald. observat. crimin. tom. 2. ad cap. 16. §. 14. suppl. 1. numer. 19. 20. 21. usque ad 24. Palaf. det. 18. numer. 4. & 3. Card. De Lac. de Usur. disp. 1. per tot. & disp. 3. numer. 11. Idem non ex cessante, & numer. 12. usque ad fin. & Nos supra disp. 14. numer. 5. 6.*

15. Quoties itaque talis praesumptio prava voluntatis ex circumstantiis facti cessat, prout quando contractus, ut hic ostendit, super quo cadere potest senoris suspicio, est communiter, & de palam, nec non etiam a fidelibus Mercatoribus, vel personis qualificatis, & boni omnino relictus conscientie reputatis, practicatus, tunc non est dispensandus usurarius, quia altera praesumptio, quae oritur per exclusionem pravae voluntatis, & sic suspitionis usure suffocet, & tollit aliam per usura diligenter cap. 1. de praesumpt. l. si qui adulterii Cod. ad leg. Felici. de Adulter. Bald. in l. fin. in fin. Cod. de Probat. & Alex. conf. 103. numer. 7. vers. Præterea lib. 1. Et in nostris propriis terminis Card. De Lac. disp. 1. numer. 14. & disp. 2. numer. 12. & Tunc autem ut supra usque ad fin. de Usur. & late Rota Romana in Ferrarini. pecuniaria 26. Aprilis 1700. coram dell'Olmo, quae est decis. 213. numer. 31. 32. 33. 34. impressa post Salgad. de Confess. Credit. superius impressi Panet. & Nos disp. 14. in addit. numer. 37. 38. usque ad fin. & cum innumeris citatis comprobat Scacc. de Commert. §. 6. gloss. 1. numer. 48. & 49. & 50. Fagnan. in dicto cap. Naviganti sub numer. 28. de Usur. Linguis det. 19. quest. 14. in fin. & Rota Romana in Romana Cambium 16. Januarii 1699. coram Muto & Sed. insuper, quae est impressa superius in fine mei disp. 49. numer. 17. & 18.

16. Praeterquamquod non est pacificum inter Doctores, sive Morales, sive Legistas, quod vigore dicti Cap. Naviganti de Usuris mutuum cum affectatione admittatur praesumit debet Usurarium, quia quamplures, & gravissimi Auctores voluerunt, quod Pontifex in casu dicti Cap. Naviganti extensus tale mutuum admittit cum altero affectationis contractu damnari, quatenus ibi consistat de prava intentione Mutuantis, premendi nempe Mutuatium, ad secum inendum affectationis contractum, aliis in dubio occulta iudicasset summus ille Pontifex, fed contrarium, cum in dubio non sit praesumendum delictum, sive prava intentio funerandi, sed potius sumenda sit interpretatio, per quam ille excludatur, & salvetur contractus ab usura, ut, omnibus generalibus, in terminis terminantibus examinato per partes dicto Cap. Naviganti vocis viribus egregie doctissime ostendit Saverna. de Affectat. part. 1. n. numer. 5. usque ad finem, & post eum Gratian. cap. 589. numer. 3. & 4. Perier. det. Layis. 56. numer. 2. & 3. Far. ad Covarr. var. resol. lib. 3. cap. 2. numer. 43. Episcop. Rocc. disp. Jur. Casarej. de Commert. Tom. II.

cap. 98. numer. 12. & Barbagall. post Practic. super riu. Ad. Civ. Sicil. Singul. 87. num. 4. cum seq., & quampluribus ab eis laudatis.

Idemque comprobatur ex altera Doctorum opinione sustinente non esse usurarium iudicandum illum contractum, quem Trinum communiter appellant, ex quo de tribus contrahitionibus simul, ac eodem tempore gestis consistit, nempe pecunie datur Mercatori ad negotiandum cum affectatione capitalis, & certi lucri, cum oon debeat praestari, quamvis ibi similiter agatur de eadem materia suspecta, in damne pecuniarum prava voluntas funerandi sub specie trini contractus colorata, ut firmant cum innumeris laudatis Rainald. observat. Crimin. tom. 2. ad cap. 16. §. 15. suppl. 1. numer. 27. cum seq. usque ad fin. Far. ad Covarr. var. resol. lib. 3. cap. 2. numer. 36. 37. & seq. & pieosissime cum difficultate non solum ad partes huius tam celebris questionis, sed etiam infinitis Auctoritatibus adductis tunc Roder. penes Otter. de Palsis cap. 48. per tot. ubi in fine adduci per eundem duas Decisiones, unam nempe Rote Bononiensis, & alteram Senatus Mutuanti, nec non io specie relictis Card. De Lac. disp. 1. de Usur. & Episcop. Rocc. disp. Jur. cap. 99. qui contrarium sententiam fullimere saterant.

Nec non similiter, & fortius confirmantur ex altera veriori, & communiori sententia, per Nos supra relata, §. Et quomodo quod nempe cessari non debeat aliqua usuraria habere infectum unumquemque illud, vel Cambium, quod, ultra interesse ex titulo lucri cessantis, vel Cambii conventum, adnotans habeat alios contractus, dummodo alii contractus cum mutuo commisso inihi flet per iusto pretio, & ad limites iustitiae commutative; Quamadmōdum enim in illa mixtura mutui, & alterius iusti Contractus admittitur magis communiter per Doctores, quod possit conveniri Cambium, vel interesse per pecuniam mutuatam ob licitum Causam lucri cessantis, vel cambii absque eo quod suspicari possit de prava intentione Mutuantis, quamvis agatur de materia suspecta usurarium, ita admittendum io nostro contractus admixto de mutuo, & affectatione; Nam decem pro singulo centenario per Semproanium rite, & recte promitti poterant Ticio, partem ex titulo iusto lucri cessantis, & partem pro pretio affectationis, nec sunt excessiva, ut videmus infra, fed iusta iustitiae limites.

Addo insuper duas alias quoad istum nostrum, vel similem contractum, reperiunt Doctorum opiniones; altera nempe, licet admittat in eo contineri hanc mixturam duplicis contractus, scilicet mutui, & sponisionis pro periculo a Mutuante suscepi, tamen ex Causa scrupuli evitandi quicquid ultra formam promittit Mutuatarius, non attribuit mutuo, sed alteri affectationis contractus, seu periculo suscepi, ut videri potest penes Gratian. cap. 589. numer. 3. & seq. Molin. de Contract. disp. 318. numer. 5. & Scacc. §. 1. quest. 1. numer. 458. Episcop. Rocc. disp. Jur. cap. 98. numer. 12. & Secur vero cum pluribus, & pluribus per eos laudatis.

Altera verò opinio omnino negat lo hoc contractum mutuum comprehendendi, sed solum, & simplicem sponisionem, quamobrem quicquid ultra formam datur promittit pecuniam recipiens, non nisi pro pretio, seu pretio suscepi periculi promissum intelligitur, & communiter firmant Filiuc. tom. 2. tractat. moral. 37. cap. 2. numer. 33. & Accor. Instit. Moral. part. 3. lib. 5. tit. de Usuris cap. 6. quest. 2. & lib. 7. tit. de mutuo cap. 7. quest. 7. P. Stephan. in S. Gregor. lib. 2. de Contract. cap. 75. numer. 6. Gaglielm. Benz. de Usur. numer. 40. Rot. Januensis de Mercat. decis. 108. per tot. Tabien. in verb. Usura 15. numer. 11. Card. Trier. lib. 5. cap. 34. in fin. Jo. Baptista Corrad. quest. 128. Comis. resp. lib. 3. quest. 25. P. Anton. in Spiritu Sancto in Directis. Confessorior. seu ad praeccept. Decalog. tract. 10. disp. 15. de mutuo, & Usur. sect. 3. numer. 588. Navarr. conf. 15. sub numer. 3. lib. 5. de Usur. & conf. 29. numer. 4. vers. cum quia mutuum. Bonacc. de Contract. disp. 3. quest. 3. part. 5. numer. 4. Scacc. de Commert. §. 1. quest. 1. numer. 97. & Primus Contractus est, & nu. 98. Absque tract. 12. cap. 21. numer. 21. Binsfeld. cap. Naviganti quest. 5. conclus. 2. nec non Nald. & Fausl. ac alii laudati a Lenard. de Usur. quest. 23. numer. 54. & in P. Stephan. in S. Gregor. loco mox supra citato.

30 Neutra tamen opinio hunc Contractum reprobet, quinimo utraque ab origi usuraria pravitae illum defendit, & tanquam licitum recteque gestum admittit, recipitque, & quanvis *Leotard, d. quest. 23, sub eod. num. 54. & num. 56.* in contrariis sententiam ineligit, vel saltem super illius iustitia non parum fluctuare videatur, attemen periculis ab altera, quam communiter tenent alii longe majores numero, & adeo gravissimi Auctores, denique sub eodem num. 56. *Ceterum quia non audent ab ea discedere, nisi in casu, quo ex particularibus facti circumstantiis con- jecti possent fuisse in mutante pravitae cooperandi in- temeritatem.*

31 Et quatenus unquam ambigi posset, quid hic nos- ter Contractus esset illicitus, & usurarius, attemen ad tollendum hoc dubium, illumque ab hac criminis suspitione purgandum, & ut iustus, ac licitus dis- junderetur, sufficit, quod in frequentissimo usu positus sit, tam Genus, quàm in aliis Regnis, & Provin- ciis, ut testantur prædicti Auctores, nam communis usus contractus efficit ut pro iusto, & licito haberi debeat, quanvis dubitari possit illum de usuraria la- be peccare *Rota Roman. post Saizad. Lalypin. Credit. disp. 213, num. 31. & 32. usperimè impress. Venet. & post Baldac. ad Ramon. decif. 49. in 2. numer. 7. & Rot. Roman. in Romana Combustum 16. Januarii 1699. §. Sed insuper curam Astar. & Card. De Luc. disp. 1. num. 11. de Usur. & Nos supra disp. 14. num. 12. §. de istis nempe terminis, & disp. 198. nu- mer. 53. & propterea Cambium Maritimum, in quo pariter continetur huc mixtura contractuum sempe mutui, & affectationis, ex eo quia frequentissimum in omnibus Maritimis Emporiis celebratur, & continuo sineet, iustum, & licitum reputatur, ut laudat doctores advertit Episcop. Rocc. disp. Jur. cap. 98. §. m. 11. 12. 13. cum seqq. usque ad fin.*

Hoc nam advertendum mihi remanet, quod iuxta facti circumstantias dari possit, quod prædicta de- cerni pro centenariis, quæ, ut plurimum solent pro- mitteri in huiusmodi contractibus tum pro interesse, tum pro pretio, seu mercede suscepti periculi vitæ, sit excessiva; Vnum tamen est, quod ubi daretur talis excessus, nihilominus contractus nullatenus esset illicitus, neque usurarius, sed tantum ille moderati debere a Iudice, & ad minorem, & rationabilem summam reduci, siue excessus sit circa interesse lueri cessantis *Rot. cor. Ubald. decif. 118. num. 9. per. 1. & per Nos firmata supra in disp. 26. numer. 18. & 19. & alibi, siue circa pretium periculi suscepti a Creditore in casum mortis debitum, ut firmat cum pluribus citatis Olea de Cess. Jur. tit. 6. quest. 10. numer. 30. quem sequitur Terr. de Pall. Faur. suc- cess. lib. 3. cap. 9. num. 40. Gratian. cap. 389. nu- mer. 17. & 18.*

Quo verò ad præsentem casum nostrum si decem promissa pro singulo centenario sit excessiva necne, scire utique oportet omnes facti circumstantias, & præsertim qualitatem, statum Mutuatii, seu bonam, aut malam valetudinem, ut rectius desuper hoc puncto Iudicium proferre valeamus.

Nihil tamen minus loquendo etiam præcise a dictis circumstantiis, quæ, ut verum fatetur, debent potius inquiri, & considerari in Censibus Vitalitatis, quàm in contractu, de quo agitur, penitus ab illis diverso, quinimò similissimo contractui affectationis vitæ hominis, super quo quemadmodum communiter Do- ctiores sussistent, quod indistinctè, nulla nempe at- tentione differentia inter homines majores, vel minores ætatis possint pro singulo centenario ritè, & rectè decem respectivè promitti, & accipi, ut videre est po- tuisse Paul. de Cast. in L. Titio 107. sub numer. 3. ff. de verb. obligat. Dec. consil. 115. num. 2. Scacc. de Commercio. §. 1. quest. 1. numer. 88. vers. Et promissio- nem invicem Daard. de Camb. quest. 38. num. 10. P. Anton. a Spiritu Sancto in Director. Confessorior. seu ad Præcepta Decalog. tractat. 10. disp. 15. de mutuo, & usur. sect. 3. numer. 588. Rocc. respons. 23. num. 5. & de affectu. artic. 74. num. 276. & seq. Navarr. consil. 19. & consil. 25. Ursini. consil. 151. num. 33. & 34. & 35. egregiè Senar. Dolan. curam Grivoli. dec. 57. num. 27. Altomar. de nullis contract. rubr. 1. per. 2. quest. 26. num. 107. Rota Genoa de Affectu. decif.

108. n. 2. ita eadem decem pariter pro centenario in hoc nostro contractu promissa nullatenus valent il- lum usurarium reddere.

Quod autem Contractus noster affinitate alteri contractui affectationis vitæ non possit in dubium revocari; Nam Contractus affectationis vitæ tunc 26 perficitur, cum inter Partes ita contrahitur, puta, si Cuius intra annum morietur, Sejus dabit mihi decem, & si Cuius non morietur, dabo Sejo centum, & vice- versa, ut docent Doctores omnes max. supra laudati, & hoc est illud idem, quod in nostro contractu continetur, quia secundum Arithmetice regulam in eo nil aliud a Partibus in substantia stipulatum fuit, nisi quod Sempro- nius singulis annis solvere debeat Titio decem pro sin- gulo centenario usquequo non morietur, & e contra Titius amittat centum pro singulis decem, quæ pro- mittit Sempronius solvere Titio pro singulis centenariis, in casu, quo Sempronius morietur; Advertendo insuper quod longe utilior est Sempronii hic contra- ctus, quam alter affectationis vitæ, de quo loquuntur prædicti Auctores, nam Sempronius usque ab in- itio contractus recipit a Titio tot centenaria pro sin- gulis decem, quæ promittit solvere eidem Titio, & per consequens in istis decem, quæ pro singulo cen- tenario solvit Sempronius in fine quolibet anni, comprehendit etiam lucrum cessans, quod debetur Ti- tio, e contra verò in dicto contractu affectationis vitæ decem, seu centum respectivè promissa non exiguntur, nisi purificatio evenit, sub quo promissa fuerit. Quæ differentia est admodum notabilis, adeo ut si va- lidus, & licitus apud omnes est dictus contractus affec- tationis, eo magis licitus, & iustus noster dici debet.

Et demum in punctualibus nostris terminis, in ca- su nempe quod Titius tradiderit Sempronio centum cum hac Lege, vel pacto, quod si per annum Sem- pronius viveret reddere debeat Titio centum, & de- cem, si verò ille intra annum obierit, lucratur Sem- pronius, vel ejus hæredes illa centum, quæ habuit a Titio, & sic quod decem pro centenario non sint ex- cessiva, sed exigui reddi possint, sussistent Filiace. tom. 2. tract. 37. cap. 2. num. 33. Azor. Instit. Moral. part. 3. lib. 5. tit. de Usur. cap. 6. quest. 2. & lib. 11. cap. 21. quest. 2. Scacc. de Commercio. §. 1. quest. 1. numer. 97. vers. Præmissa Contractus, & num. 98. & P. Stephan. a S. Gregor. lib. 2. de Contract. cap. 75. numer. 6. Bonac- tin. de Contract. disp. 3. quest. 3. punct. 5. num. 4. Fañh. disp. 16. quest. 70. Mold. in verb. mutuum nu- mer. 16. Tahienf. in verb. usura §. 1. num. 11. Jo. Ba- ptista Corrad. quest. 128. nec non alii ab istis lau- dati, inter quos assent plures majorem etiam sum- mam, quam decem pro centenario, in hoc contractu admittentes.

Præterea quod iustum semper reputetur pretium af- 28 fectationis, vel periculi suscepti super aliquo futuro evento, quoties illud ex consuetudine loci, siue ab hominibus, qui talem contractum inierunt, sæpè sa- piens convenniunt fuerit, tradunt Sarmen. de Affectu. part. 5. num. 6. Pervir. dec. 56. num. 5. Cyriac. controu. 465. numer. 16. cum seqq. Ursini. consil. 151. nu- mer. 32. & Nos disp. 96. num. 30. cum pluribus ibi citatis; Ideoque cum Genus in his Contractibus com- muniter decem pro singulo centenario, ut perhibetur, conveniri solent, tale utique pretium non potest de excessivitate notari, sed pro iusto, & licito haberi debet.

Nec demum dubitari valet de validitate huiusmodi nostri contractus ob censuram Sarmen. Genuesis sub titulu de Statutis. §. Non possit fieri ubi prohibita sunt omnia vadimonia, parcia, vel affectationes, quæ sponsonis, seu scommisæ speciem habeant.

Primum, quia Statutum Genuefle loquitur de ca- su simplicis vadimonii, vel sponsonis, & ideo illius dispositio nullatenus procedere potest in hoc Contra- ctu, qui non est simplex vadimonium, sed Partium, sed est contractus mixtus, nempe mutuum cum alio pacto, vel contractu affectationis, siue suscepti periculi iuxta opinionem, quam uti venientes amplexi sumus; Statutum enim intelligi debet in casu sim- plici, non autem in casu mixto ex vulgari Juribus.

Secundo, quia Statutum Genuefle solum fieri ve- tat affectationes, ubi non erat ritum affectuati, se- cus ubi illud extat, ut ipsum Statutum se explicat in §. Secu-

Secu-

Securitates 1. „ibi, *Securitates non possunt fieri pro se, neque pro aliis, nisi ex eo risum, vel in mercibus, vel in Navibus, vel rebus quibuscumque assurantur mediante, vel immediate, principaliter, vel indirecte, & nisi pro quantitate, & valore risu.*

Quamobrem cum in cala nostro fiat asscuratio, ubi severa existat risum, quia sit super pecunia, quam usque ab initio Sempronius habuit a Titio, itaque Sempronius, vel ejus heredes liberi evadant a debito, seu restitutione pecunie, ideo non inerat prohibitio dicti Statuti, & propter hanc rationem sine ulla questione admittatur, & practicantur Genue asscuraciones super Cambiis Maritimus, ut adnotavimus in disc. 15. per tot. & ibi in *Addit. per tot.*

ARGUMENTUM.

Discutitur materia realitatis Cambiorum, plenius agitur de Nundinarum Libri, vulgo *Scartafaccia di Fiera*.

Mercator an possit obtinere lucrum cessans, quando est exclusus a consecutione Cambiorum, ex quo non gravetur super Cambiis summam, quam ad Cambiandum recepit.

SUMMARIUM.

- 1 *Pactum de non opponendo in Regno Siciliae a quolibet Guarentigetur.*
- 2 *Pactum de fidei libris, vel scripturis Crediturum super realitate Cambiorum, est invalidum. Contrarium num. 52.*
- 3 *Creditor in Cambiis representat triplicem personam, unam scilicet crediturum, aliam mandatarium debitoris, & aliam Commisarius.*
- 4 *In Cambiis celebratione de uno loco ad alium quatuor intervenerint debent persona, & eoque omnes referuntur in creditore Cambii, ejusque Corresponsali.*
- 5 *In Cambiis materia admittitur reduplicatio personarum, etiam in figuris oppositis.*
- 6 *Bancharum pro negotiatione in Nundinis utuntur moneta imaginaria, nempe fenus auri marcharum.*
- 7 *In Scartafaciis Feriarum notantur a Bancharum omnes Negotiationes.*
- 8 *Solutiones omnes in Feris sunt virtualiter, seu per dissolutionem Scripturae, aut per contrapositionem partium, nam. 9. & 15.*
- 9 *Species dicuntur littera della dell'andata, & del ritorno.*
- 10 *Eadem dicuntur basis, & fundamentum Scartafacci Feriarum.*
- 11 *Scartafaccia quando fungantur vice litterarum dell'andata.*
- 12 *Ex Scartafacci inspectione oculari iustificatur factum fuisse debiti transmissum in Nundinis, & nam. 30.*
- 13 *Cambium colla rictoris, quomodo in praxi celebratur, & an sit licitum? nam. 42.*
- 14 *Transmissio pecuniarum in nundinis probatur ex litteris dell'andata, & del ritorno, & numer. 22. 23.*
- 15 *Littera non requiruntur uti de substantia Cambii, sed ad effectum probationis, quod nempe Cambium fuerit verum, & realiter secutum de Loco ad Locum, & nam. 18. & 19.*
- 16 *Prohibitionem in materia non una sola scriptura species attenditur.*
- 17 *Litterarum exemplatio fieri potest ex Libris, & Scripturis Feriarum, tamquam originalibus, & certis.*
- 18 *Littera dell'andata manere solent penes mercatorem, ad quem directa fuerunt in Nundinis.*
- 19 *Cambium fuisse secutum probatur saltem ex litteris reditis, non tamen ad exclusionem principalis probationis, quod potest fieri per Librum nuncupatum lo Scartafaccia, vel per partem extractam ab eodem Libro, item una probatio sufficit, vel alia, & nam. 37. 38. 39.*
- 20 *Item probatur per testes, presumptiones, cancelluras, & arg. adminicula, juxta verorem opinionem.*
- 21 *Scartafaccia Mercatorum regulariter non faciens probationem, sed limitatur in Scartafacciis Feriarum, post completas Nundinas numer. 31. & 38.*
- 22 *Scartafaccia Feriarum repetantur Libri Publici.*
- 23 *Scartafacciis requisita quoniam dicantur, ad hoc ut dicatur Liber Legalis, & nam. 34.*
- 24 *Argentariarum, & Nummulariarum Libri plene fides praestatur.*
- 25 *Leges Feriarum sunt abique de consuetudine receptae.*
- 26 *Cambia cum scriptis non ponuntur in bilancio Feriarum, & quare? nam. 41.*
- 27 *Fraus a nomine presumitur commissa in Litterarum sui risu.*
- 28 *Cambia cum se ipsis gesta possunt probari cum Scripturis falsis a se ipsis, tamquam personis diversis.*
- 29 *Falsitatis sola suspitio non attenditur, sicut nec sola possibilis delinquendi.*
- 30 *Alia presumitur gestis eo modo, quo geri debuit.*
- 31 *In Scartafaccia quod est scriptum, praesumitur scriptum durantiis Feris, non eis finitis.*
- 32 *Scriptura cunctis vera in parte, praesumitur vera in totum.*
- 33 *Scriptura, seu littera praesumi debet, quod fuerint falsa tempore licito ad excusandam delictum.*
- 34 *In Advertentiis Nobilibus excelsa remanet qualibet suspitio fraudis, & falsitatis, & contra eas probationes esse debent laes mercedaria clariiores.*
- 35 *Scriptura Scartafacci praesumitur vera, quando cum ea correspondant partia Litterarum Mercatorum.*
- 36 *Littera in alio faciente dubitare, quod Scartafacium etiam fuerit missum abique eo quod scripta in se fuerint nomina debitorum.*
- 37 *Pactum, quod pro realitate Cambiorum stet Libris, vel simpliciter Scriptura Crediturum, cum jureamento, abique attenditur, excepta Curia Romana.*
- 38 *Pactum praedictum maxime attenditur in Regno Neapoli, & Sicilia, imo etiam de recenti in Curia Romana, ut e. nam. 55.*
- 39 *Contractus, quoad originem, abique interpretari debet, juxta Leges Locis, in quo fuit celebratus.*
- 40 *Pactum de fidei Libris, & Scripturis Crediturum attenditur etiam sine jureamento.*
- 41 *Mors augeat fidem Libris, etiamque cum habeat jureamenti iudicialis nam. 58.*
- 42 *Interesse lucris cessantis, & damni emergentis, quando agitur de Mercatoribus, & Locis iniquis mercantibus, debetur absque alia probatione requisitorum Pauli de Calisto.*
- 43 *Creditor excelsus a consecutione Cambiorum, juxta aequam opinionem, remanet excelsus etiam ab interesse lucris cessantis. Contrarium nam. 61. 62. & 64.*
- 44 *Clausula cum refectione damnorum, hoc apposta in Instrumentis Cambii operatur, ut non debetur Cambii, debetur tamen lucrum cessans.*
- 45 *Fenus pignoris computatur cum interesse lucris cessantis, & damni emergentis, quando illud debetur, & nam. 68.*
- 46 *In iudicio repetitionis indebiti unus est Aliter excludere omne possibile deprimi, arg. in Locis, ubi viget commercium, diffidit redditor cellis probatio, nam. 67.*
- 47 *Pactum de non opponendo in Regno Sicilia importat, quod debitor statim solvere debeat, reservatis exceptionibus, etiam privatis asararia non patens, ad aliud iudicium, ut in obligationibus in forma Camera, vel Guarantigia.*
- 48 *Pignus per lapsum longissimi temporis praesumitur delictum, quando ejus valor aequat, vel est inferior debito.*

Meffano. seu Florentina Cambiorum.

DISCURSUS CCII.

Deciso per me edes in causa DD. de Saminiatis, & Guasconi, cum Echiniis, quae est Discursus 149. superius impressus, fuit in gradu appellationis per alios duos DD. Collegas meos Rocco Audineros, revocata, diffiniente tamto autem D. Auditore Octavio Vasoli Piccinini; Cujus Decisionem, seu Votum mea infima impensa curavi, ex quo in ea magistraliter, quinimo in modum quodammodo practicae instructionis, pro mea opinione, quam ab experientia accepi, io foro nostro admodum necessaria, acta fuit hac materia; Sed postmodum eadem rursum per S. R. Cellitudinem tribus aliis Judicibus, nempe D. Auditori Hieronymo Finetti aliter Collegae meo, nec non DD. Advocatis Petro Antonio Gioja, ac Philippo Rocco commissa causa, fuit sub die 18. Martii 1733. a secundo loco decisa per eos recessum, & approbata, confirmataque undequaque praedicta mea Decisio 149. ut ex actis Philippii Cai Noerai, & Actuarii Caesarum Delegatarum apparet; itaque suum decorem foveri habuit causa haec, in qua Partes aequanimiter disage confiderunt.

Sequitur Decisio D. Auditoris

OCTAVII VASOLI PICCININI

Meffano. seu Florentina Cambiorum.

Veneris 9. Septembris 1739.

AVendo io dell' Anno prossimo scorso pubblicato, nella materna lingua, le motivie ragioni di un mio Voto in Causa Mercantile delegata di Livorno, ritrovatomi sullo adrucciolo, sono venuto a fare il medesimo in quest'altra Mercantile di Messina, più sotto, che di Firenze, stata da S. A. Reale parimente delegata agli Tre Giudici delle seconde Appellazioni, e nella quale, come in dett'altra, sono stato di sentimento contrario alli Signori Collegati. Il Fatto si è quello.

Il Signor Gio: Filippo Boscoli Fiorentino, abitante per occasione di Negozio, sono più di ottanta anni, nella Città di Messina, avendo un debito colla ragion cantante in detta Città, coi nomi di Vincenzio Boscoli, ed Aneto Francesco Guasconi, nella somma di once 175. tari 27. e grani 4. moneta di Sicilia, si obbligò per litramento pubblico, di ordine, e consenso degli suddetti, sotto li 2. Settembre 1650. di pagarli prontamente, ed ogni volta, agli Signori Afcanio Samminiati, e Niccolò Guasconi, famosi allora Negozianti di Firenze, e di Venezia, e della suddetta Ragione principali Interessi affetti, stipulante per essi li Notajo; poi, con altro litramento, li credè Procuratori, ed Agenti per la piena amministrazione degli Effetti, e Beni da esso posseduti a comune, nella Città di Firenze, con li detto Vincenzio suo Fracello, quale, per li propri debiti, aveva fatta avanti una simul Procura; consistenti li detti Beni in una Casa posta in Via Pandolfina, ed in due piccioli Poderi, l'uno posto in Magello, e l'altre in luogo, detto Ramaggio.

Non avendo il detto Gio: Filippo prontamente pagato detto debito, con ritrovarsi sempre in mora, e non essendo li frutti della metà degli suddetti Beni, forse a pena bastanti per compensare il detto dovuto a' Mercatanti soliti negozianti, diede in oltre con altro litramento, rogato parimente in Messina nel mese di Aprile 1652. a' medesimi Signori Samminiati, e Guasconi, la facoltà di pigliare altrettanto somma a cambio per qualivis Piazza, e Fiere, anche da se stessi, a uasi suoi danni, spese, ed interessi, sino all'intera soddisfazione di Dette, e Cambi, con che non potessero eccedere li Cambi la somma di sei per cento in capo d'anno, e li frutti de' Beni dovessero di tempo in tempo operar compensazione, essendo tutto il priore, quanto quell'ultimo litramento, stati mancati della clausola di *Garantigia*, o sia pazo esecutivo di non opporre, siccome di ogni altra più profuturose clausola solita porsi ne' Contratti, a timore del Contrario, altrimenti formula-

zio del Regno di Sicilia, del quale parlano, fra gli altri Siciliani, li *Grati, de' Excepti. in Pralud. num. 247. infim. num. 254. ad 257. & excepti. in Pralud. num. 47. ad 51. & excepti. 36. num. 11. ed il Causi. de' Donati. com. 1. dist. 2. parit. sul. 8. num. 21. Adianens. dec. Sicil. 13. num. 71. ad 74. lib. 2. Annot. 27. fol. 56. num. 3.*

Morto quasi subito dell' Anno 1653. il detto Sig. Gio: Filippo, lasciata dopo di se solamente una Figlia, nominata Alberta, e morta anche prima, senza figli, il detto Vincenzio, con essersi, per difetto de' mezzi, spero fopra detta Casa ao Fideicommissio a favore delle femmine, spogliati di li a poco detti Signori Samminiati, e Guasconi del possesso della medesima, rimasero unicamente in quello degli Poderi spettanti all'eredità libera di cialchedun de' Fratelli, senza poi essere stata mossa dalla detta Sig. Alberta altra pretesione, fuori che giunto l'anno 1671. io cui famosi da essa ricorso all' Illustrissimo Magistrato Supremo, dimandò di esser per metà immischiata nel possesso di detti Poderi, come erede del Padre, assieme colla restituzione de' frutti dal giorno della morte, alla qual dimanda essendosi opposti subito li detti Signori Samminiati, e Guasconi, afferendo quelli ritenere per li loro crediti, non andò il giudizio più avanti, e quantunque, per lo spazio di anni quasi cinquanta, e tutto il corso della vita di detta Sig. Alberta, maritata nel Sig. Andrea Echini, fosse stato più volte ricominciato, fattasi, per parte degli suddetti, la stessa opposizione, non rebo alcuna volta proseguire.

Dell' anno poi 1722. il Sig. Abate Gio: Filippo Echini suo figlio, ed insieme erede con gli altri Signori fratelli, avendo avuto in animo di ribatire la medesima lite contro Monsig. Girolamo, ed il Sig. Afcanio Guascone Samminiati, siccome contro il Sig. Abate Niccolò, e fratelli Guasconi, eredi, e Nipoti rispettivamente degli suddetti, vennero unitamente in sentimento di supplicare S. A. Reale, acciò si compiesse delegare ogni forte di differenza venente fra essi al Sign. Auditor Cafaregi, per doverle decidere formatamente, senza appello, e forma di giudizio, come così fu anche dalla Reale Altrezza benignamente accordato.

Infrutto per tanto avanti detto Sig. Auditore compendioso Processo, fu nuovamente replicato per parte degli detti Sig. Samminiati, e Guasconi, voler ricorrere detti Poderi per li loro crediti, specialmente per li suddetti di once 215. tari 27. grani 4. moneta di Sicilia, rimasti essendo dall' anno 1650. compensati, a forma di ragione, li frutti da essi stati perenti, con li Cambi, ovvero con li lucro cessante, e danno emergente dovuto alle persone solite negozianti: Con dopo avere detto Sig. Auditore esaminato il tutto, fu di sentimento di canonizzare la pretesione degli Cambi dall' anno 1652. sino all' anno 1671. che giudicò essere stata provata con li Scansafaci speditamente delle Fiere di Novi, da detti Sigg. Esedi, presentati, la trasmissione degli Spacci, o sia del cento del Boscoli in Fiera, assolvendo quanto alla pretesione del Lucro cessante, e danno emergente, ed ordinando formarsi io tal modo il calcolo de' frutti degli Poderi, pubblicando sul punto de' Cambi il Motivo, stato stampato dall' stesso tempo nel terzo Tomo del suo celebre *Trazzato de' Commerci. in ordine dist. 149.*

Tuttochè ragioni ci fosse di acquietarsi ad una tal sentenza, ne fu per parte detti Sigg. Echini dimandata subito a S. A. R. la revisione, quale essendo stata contestata, rebo delegata la Causa, com'è il detto da principio, agli Tre delle seconde Appellazioni, che però avendo, sospeso a' Cambi, revocata la detta Sentenza, e io solo all' incontro avendola confermata, persuaso per l'accennato tempo, non tanto della giusta pretesione de' medesimi, ma insino dall' anno 1650. tempo della fatta ricognizione del debito, della giustizia ancora del Lucro cessante, e danno emergente.

La massima difficoltà, sopra cui lungamente è stato fatto dalle Parti disordine, e che precipuamente ha mossa li miei Signori Collegati a invocare detta Sentenza, è stata quella, che li scansafaci di Fiera non facciano da se soli sufficiente prova del cambieto, non mostrandosi li Spacci, o Lettere, che si dicono ando-

andata, e ritorno dalla Fiera, ed almeno queste ultime, secondo viene ricercato dalla Bolla del Santissimo Pontefice Pio V. in ordine la 118. nel Bollario nuovo, riportata dallo *Scarc. de Camb.* §. 9. numer. 32. e dal *Turr. ord. trad.* diff. 3. quest. 1. num. 23. e secondo l'opinione, in cui dicasi riflettere la Rotta di Roma, più rigorosa di ogni altro Tribunale, per non doverli nelle materie sospette dell'usura, attendere il Libri, o Scritture del Creditore, e né meno li puri, asserzioni, o falsi di conti, che fossero stati fatti fra esso, ed il debitore, come sompiamente il *Card. De Luc. de Camb.* diff. 6. numer. 4. *vers. nihilominus*, & diff. 7. num. 3. l'*Anseld. de Commere.* diff. 66. num. 17. e 18. con infinite Decisioni della suddetta Rotta ivi riferite, fra le quali è celebre la 74. di *Richio*, *requis. dec.* 69. *part. 9. recent.*

Dovendo dunque nella risposta a questo principalissimo dubbio consistere tutte le motivate ragioni del mio contrario Voto, averli, senza altro, potuto riportarmi al pienissimo motivo del prefato Sig. Audace Casaregi, verissimo, per così dire, dalla nascita in simili Mercantili materie, ma perchè nell'esaminarsi la Causa, osservato attentamente l'istruimento del Cambio, e tutto il Fatto da principio, mi è parso, che in favore della detti Signori Eredi Samminiani, e Gualconci passano molti più altri fondamenti, oltre li stati di già detti, così nel fare detta risposta, ho creduto dover discorrere, non tanto degli uni, quanto anche degli altri.

Discorrendo per tutto della suddetta pretesione del Cambio, a fine di perfettamente intendere la materia, ed il modo, con cui viene a farsi dal creditore, per le facoltà attribuitegli dal debitore, il giro del debito per le Fiere, bisogna primamente, che il Professore, che legge, richiami alla memoria le tre diverse persone, che dal detto creditore, nella scena del Cambio, li rappresentano, una cioè di Mutante, l'altra di Procuratore, e Mandatario del debitore per pigliare in nome, e danno suo un'egual somma a Cambio in Fiera, e l'ultima di Banchiere; o Campore, terza persona, che effettivamente di la detta somma a Cambio a se medesimo, come Mandatario del debitore, servendosi per far ciò nel luogo della Fiera, del ministro, ed opera di un Mercante Corresponsale *Spad. conf.* 267. num. 3. 4. 9. & 10. lib. 2. ornamento il *Card. De Luc. de Camb.* diff. 2. numer. 2. & diff. 24. num. 9. l'altro *De Luc. de Plural.* cap. 92. n. 1. *Altimar. de Nullit. rubr.* 1. par. 2. quest. 24. num. 8. *Capp. Larr. dec.* 106. num. 13. *Farfet. Sen. nel suo Giampiero* appresso *Palm. Nep. dec.* 314. num. 36. la *Quarta avanti Sacrate* appresso lo *Spad. de conf.* 267. numer. 23. & 24. avanti *Astrolino dec.* 626. num. 10. *dec.* 379. num. 2. *part. 2. det.* 141. numer. 21. *part. 11: & dec.* 334. num. 5. & 413. numer. 15. *part. 13. e dopo le Collati del Rendano dec.* 35. num. 7.

Ancora conveni ridursi alla memoria, che, per quanto sia necessario alla celebrazione del Cambio da un luogo all'altro, l'intervento di quattro differenti persone, due, come resta ben chiaro, nel luogo del dato denaro, che si chiama a quo, e due nel luogo della Fiera, che si dice ad quem, quali vengono ad essere Corresponsali dell'altre, secondo il celebre *Consil. di Baldo 348. libr. 1.* allora, quando il creditore piglia il denaro a cambio da se medesimo, come Mandatario del debitore, tutte le dette quattro persone si ritrovano in esso, e nel suo Corresponsale *Omnia de Contrad. tom. 3. diff.* 88. num. 140. *vers. aliquando. De Luc. de Plural.* cap. 10. num. 2. & cap. 11. numer. 3. & cap. 12. num. 10. la *Rotta di Genova de Mercat. dec.* 1. sub num. 57. la *Rotta avanti Duvet. Sen. dec.* 69. num. 3. pienamente il Sig. Casaregi diff. 26. numer. 8. de *Commere.*

Parimente è cosa certa da supporre, che, qualora il creditore, o chi serve ad esso, sarà Banchiere, o Mercante, che a' debiti tempi tenga Banco, e Ministro nel luogo della Fiera, acciò faccia tutti li Negozi sotto suo nome, e non per quello li dice essere uno istesso Banco, quello di Fiera, e quello di Piazza, ma sono persone, e Banchi differenti; così li Signori Samminiani, e Gualconci di Firenze si dicono *Casaregi. de Commere. Tom. II.*

li Mercanti creditori, e li Signori Samminiani, e Gualconci di Fiera si dicono Mercanti Corresponsali, de quali si dice essere ancora il Libro dello Scartafaccio di Fiera, essendo tali finzioni, e reduplicazioni di persone, quantunque in figure opposte, dalle Leggi permesse, con ritrovarsi in una persona sola materiale, cioè del creditore, tutte quante le persone necessarie alla perfezione del Cambio *Spad. de conf.* 267. num. 10. lib. 2. *Turr. de Camb.* diff. 3. quest. 1. num. 17. & quest. 11. num. 23. *Gair. de Credit. cap.* 2. tit. 7. numer. 1474. & *segg. Carol. Anton. De Luc. de Plural. cap.* 10. num. 9. & cap. 12. num. 8. in fine, & num. 14. *Poff. der. Ban. 78. num. 18. & segg. & numer.* 23. la *Rotta avanti Sacrate* apud *Spad. de conf.* 267. n. 27. ed avanti *Rurata dec.* 603. num. 9. & 10. *spese in fin.* seppure dopo il suddetto *Turr. de Camb.* dec. 35. e nelle *recent. dec.* 393. num. 19. *part. 3. ove*, che Niccolò Pallavicino Gonzilomo, e Mercante Genovese rappresentava la persona di Niccolò di Genova, e l'alta di Niccolò di Massa, di Novi, e Fiera.

Si deve in oltre fermare altro indubitato supposto, che, quantunque nelle Fiere de' Cambi, dette comunemente di *Bifontane*, comochè dalla detta Città si trasportate in Italia dagli Signori Genovesi. *Peri nel suo Negozianti* *part. 1. cap. 22. Scarc. de Camb.* §. 2. *giuss. 4. num. 7.* e delle quali la Sede, nel Secolo trascorso, è stata, o Piacenza, o Massa, o Novi, ed in questi ultimi tempi Sestri di Levante, e S. Margherita Terre della Liguria, non si faccia negozio d'altro, che di denaro, e d'altra cosa non si tratti, che di pagamenti, nienteindimeno dalli Banchieri da tutte le parti ivi concorsi, realmente non si trasferisce, o trasporta costante di forza alcuna, servendosi per negoziare di una solamente immaginaria moneta d'oro, chiamata *Scudo di Marco*, di cui, 6 per ogni Fiera, è regolato il prezzo dal Magistrato di essa, come appresso il *Peri dell. part. 1. cap. 25. il Turr. de Camb.* diff. 2. quest. 17. num. 32. *vers. Ademerio*, & num. 53. ed il *Card. De Luc. ord. stralzar. diff. general.* 27. in fin.

Quindi anche il Banco di ogni Banchiere alla Fiera concorsa, non consiste, che nel menzionato Libro, chiamato lo *Scartafaccio di Fiera*, *Turr. loc. citat. num. 53. & quest.* 18. num. 14. in cui, durante la medesima, strettamente si leggano tutte le negoziazioni, che alla giornata si vanno facendo, spertanti all'istesso Banchiere, per interesse proprio, o come Procuratore, o per interesse di altri, *Turr. dell. diff. 2. quest.* 20. num. 2. & *segg. e dovendosi far pagamenti di denaro, tutto si fa virtualmente, e per mezzo di Scritture, Lettere, e Carte. Maxxi nel Compendio de' Cambi cap. 12. pag. 27. il Giampiero della Commemorazione de' Cambi quest. 1. num. 4. 5. & quest. 2. num. 13. *Gair. de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 1507. cum segg. il Card. De Luc. nell'Opera del Dottor Volgere lib. 3. de Camb. cap. 4. sub numer. 5. la Rotta dec.* 413. num. 23. *part. 13. & dec.* 126. numer. 28. *part. 14. e trattandosi di contestazioni, o sia pagamenti a se stessi, questi si fanno con il contrapporre solamente le parze, e con ac-* comodare nel detto Libro dello Scartafaccio la Scrittura, il *Giampiero dell. quest. 2. num. 13. Turr. de Camb. diff. 1. quest.* 17. num. 4. & *segg. & quest.* 20. numer. 3. il *Card. de Luc. dell. num.* 5. l'altro *De Luc. de Plural. cap. 12. numer. 9. la Rotta avanti Richio dec.* 519. numer. 5. 6. & *dec.* 365. num. 20.*

Essendo poi li principali discorsi sopra lo Scartafaccio, e sopra li Spacci, dovetti finalmente sapere, non esser altro li Spacci, che Lettere, quali si scrivono dal creditore, o Mercante al suo Corresponsale di Fiera, contenenti l'indicizio di tutti li suoi negozi, così tutte le Tratte, e rimesse, colla specificazione delle persone degli debitori, e creditori, e colla somma del loro debito, e credito, per conseguenza non contengono ordini di riscuotere, o pagare, e servono in vece della trasportazione formale del denaro in Fiera. *Peri nel suo Negozianti* *part. 1. cap. 33. vers. Spaccio, e vers. Li Spacci, Turr. de Camb. diff. 2. quest. 1. n. 10. Altimar. de Nullit. rubr. 1. part. 2. quest. 24. n. 149. Farfeti. Sen. in Pot. impress. apud Palm. Nep. dec.* 314. n. 24. & 25. le risposte poi, che si danno

a questi Spacci, o Lettere, sono quelle si dicono del *risorsa*.

- A tenore degli Spacciatorum, esattamente si scrivono nello Scaraffaccio del Corresponsale di Fiera, tutte le trame, e risposte, e tutti li nomi di debitori, e creditori, essendo perciò di Spacci il fondamento, e la base dello Scaraffaccio di Fiera. *Peri. d. d. cap. 37. in prin. Torr. de Camb. diff. 2. pag. 1. numer. 14. & quest. 27. numer. 53. vers. Quilibet*, e quando il creditore, o chi ad esso serve, sarà, come sopra, Banchiere, o Mercante, che, a' debiti tempi, tenga Banco in Fiera, e Mioistro, quale faccia da corresponsale, offrendo il costume di mandarli li Scaraffacci scritti, ed instrumi de' nomi de' debitori, e creditori, e di tutte le trame, e ci-
 12 melle, in tal caso una sola Scrittura viene a supplire per due, ed il Banchiere, o Mercante viene a rappresentar la fisica degli Spacci, siccome ottimamente allora, colla solita chiarezza di stile, il *Signor Aud. Benini* nella *det. 478. num. 3. & 11. appello. fo Palm. Nip.* risultando così sempre la prova della trasmissione dal debito in Fiera all'attuale inscrizione degli Scaraffacci medesimi, li *Card. de Luc. de Judic. diff. 30. n. 24. la Rota Nistra Lib. Act. 323. a car. 354. §. Et licet forte, ed avanti l'Avv. Ateriano Lib. Act. 213. a car. 199. §. Non tam negotiorum*.

- Avvi-prima tutti questi supposti in mente, il modo poi, con cui si fa dal creditore il puro del debito per le Fiere, viene ad essere di tal forte. Giorno il tempo della Fiera; egli s'indovina per sé, e non essendo Mercante, per opera d'altri, ad un Banco, e Banchiere Corresponsale, ed amico, come nel caso nostro, al Banco, e Mioistro degli Signori Samminiati, e Guasconi di Fiera; già trasmesso lo Spacci contenente al conto, e nome del debitore da esigere, così il nome, e conto del Boscoli di Messina, e Cayochè non ci sia alcuno, che per esso debitore paghi, come per ordinario succede, alla rimessa aggiunge la Tratta, per virtù della quale il Corresponsale rappresentando due diverse persone, nella figura di Procuratore del debitore, piglia in Fiera a cambio il denaro, che gli abbisogna, da se medesimo, come Procuratore del creditore, e contrandolo finalmente a se medesimo per estinzione del primo cambio, informa io quello modo ad un'altro, quale ingannamento dall'interesse, cioè da quello importa l'aggio dell'oro, e dalle consuete provisioni, e terna, e rimorso al lungo, donde venae la Tratta, per restar finalmente ivi compito, e quando questo poi non succede
 14 da per mancanza del debitore, si torna dal creditore a mandare di nuovo il conto in Fiera, e così successivamente, fino a che col proprio denaro resti una volta dal debitore estinto. *Onas. de Contr. l. v. act. 44. diff. 83. fell. 9. Rayneri. Sen. del Voto stampato appello il Palm. Nip. decif. 314. numer. 32. & segg. Giois. de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 1385. & segg. & 1447. Leonard. de Usur. quest. 26. il Card. De Luc. de Camb. diff. 3. num. 20. l'altro De Luc. de Maral. cap. 60. num. 6. & 7. Ansaldo. de Commercio. diff. 63. num. 63. e meglio nell' *avv. ad det. 23. num. 31. la Rota Nistra appello il Casaneo diff. 4. num. 45. & segg. & num. 70. & segg. e nella diff. 478. num. 3. appello Palm. Nip. la Rota avanti Bunes. Sen. diff. det. 69. num. 1. ed avanti Uvalde. det. 147. numer. 1. par. 3. & diff. 126. num. 2. vers. Hanc vero, usque ad num. 7. par. 14. il Sig. Cafaregi nel suo *Admon. diff. 149. num. 1. 2. & 13.***

- Tutta dunque questa solennità di pagamento, e celebrazione di cambio nuovo, non si fa in altro modo, che intellettualmente, e solamente accomodando, come sopra, nello Scaraffaccio la Scrittura, cioè avendo per cancellato, e cassato, mediante la contrapposizione delle parole, il conto del Debitore ivi riportato dalla parte sinistra, a tenore dello Spazio riservato, e notando con brevi, anzi brevissimi parole, di aver ritornato il debito novato agli medesimi, che fecero la Tratta, la qual pratica resta ottimamente accomodata dal nostro Perito *Azzati nel detto suo Compendio del Cambio diff. cap. 12. vers. Il secondo dal Giustiniano nel suo Trattato della Continuazione de' Cambi quest. 2. sub num. 1. e dalla Ro-*

ta nostra appello il *Casaneo diff. 4. numer. 72. n. 141. Etiam quando Debitum nomen in Calen- dario nominum expenderetur in Nondum, & se dicatur nello Scaraffaccio di Fiera, debitor, casingum- de ex adverso eius debitorum, ad ista causa, quod ea- dem summa debitor arguatur est Florentium ab eo sol- vendam, id quod aliud est, quam vero, brevi manu, " falsa solutio. Et."*

In tutti questi li Scaraffacci stati presentati dagli detti Signori Banchieri, si è trovato puntualmente scritto, e riportato con altri, il nome, e conto del Boscoli, e finalmente si è trovata accomodata, nelle dovute forme, la Scrittura.

Quantum poi al doverli prestare a' medesimi piena fede (ed ecco giunti al punto) questa viene ad essere cosa inabitata, e per volere tutto ben per-
 16 fuso, basta riflettere all'alta causa, per la quale dalla Bolla di S. Pio V. della Rota di Roma, e da altri, vengono rimate le Lettere, giudicandosi suffi- cienti anche le sole del riscontro, per supplir quelle l'altre dell'andata, sotto talora appello il Corresponsale, la Rota nostra avanti il Sig. Avv. Ateriano nel *det. impreso nel fine del detto Admon. & diff. 149. del Sig. Cafaregi al numer. 30. e per non dimenticarli, come di solennità del Cambio, ma per l'effetto sola-
 17 mente della prova, la Rota avanti Bunes. det. 557. num. 15. & 15. & det. 565. num. 7.*

Ciò si riterranno, acciò apparisca, mediante l'ordine dato del pagamento al Corresponsale in Fiera, non esser per farsi la restituzione del denaro mu-
 18 tuato, assieme con l'interesse, nel luogo medesimo, in cui è stato sborsato, commentando in tal maniera l'usura, ma bensì nel luogo destinato della Fiera, come dalle parole stesse della Bolla, e come scrivono l'Onas. de Contr. l. v. act. 24. diff. 88. numer. 20. Torr. de Camb. diff. 1. quest. 11. num. 15. Giois. de Credit. cap. 2. tit. 7. quest. 6. num. 2255. Rayneri. Sen. appello il Palm. diff. det. 314. num. 29. e per-
 19 ciò, mediante quelle del *risorsa*, resti giustificato, che dal Corresponsale sia stato accettato l'ordine, e tratta famali, con esser rimesso novato il debito. *Card. De Luc. de Camb. diff. 15. num. 4. vers. Quo- niam Fieri, in Rota avanti Paderger. diff. 95. num. 1. avanti Bichio diff. 357. numer. 15. & diff. 363. num. 7. det. 274. num. 6. par. 3. det. 32. num. 33. par. 7. & diff. 191. num. 18. & 29. par. 11. tutte due cose, che a dirittura risultano dall'inscri-
 20 zione dello Scaraffaccio di Fiera, come da Protocollo, e Scrittura originale. il Card. De Luc. de Judic. diff. 30. num. 25. la Rota nostra avanti Gualtero. Sen. non dovendo perciò attendersi una specie sola di Scrittura, quando si sono altre specie, le quali
 21 vengono a concludere la medesima prova, io punto la Rota avanti Bichio diff. det. 557. num. 16. & 17. ove dice attendersi la Scrittura anche delle copie degli Spacci.*

E siccome, se fossero state in oggi portate le Let-
 22 tere del *risorsa* firmate in Fiera dal Mioistro, sareb-
 bono un'arapiana prova, avvegnachè solennemente Scrit-
 tura, e Firma di Samminiati, e Guasconi di Fiera, in punto la Rota avanti Baratta diff. 603. num. 8. vers. Non debet, & num. 10. vers. Ex quo etiam ces-
 23 sat, ed avanti Ateriano diff. 457. numer. 2. così deve fare l'istella, e maggior prova la Scrittura dello Scaraffaccio delle istesse persone, per non starar più forte alla prova indiretta, per mezzo delle Lettere, che alla diretta, e per non desistere più all'rimpro-
 24 va, che all'originale, non contenendo in sostanza la Let-
 tere del *risorsa* altro, che una semplice certificazione, ed avviso di essere stata accettata, ed adempita
 25 la tratta, nella conformità, che si è notato nello Scaraffaccio, siccome mostra in non parola sola la Rota avanti Tolomeo diff. 951. in fine lib. 3. par. 3. de-
 26 vers. ed avanti Ateriano det. 636. num. 5. Perciò vuole il Card. De Luca, che le Lettere possano sempre estrarli dai Libri, e Scritture di Fiera, come da Scritture originali, e certe, e così tanto dal pubblico Li-
 27 bro del Bilancio, come dagli Scaraffacci di ciascun
 28 Banchiere, de Camb. in Summ. num. 7. de Judic. diff. 30. numer. 25. e nell'Opera del Dottor Valgare
 29 lib. 3. de Camb. cap. 3. num. 5.

Che se dalla Bolla resta fatta menzione solamente delle

delle Lettere, quello è, perchè scervendosi le persone lontane, per trattare affari, del mezzo delle Lettere, la prova, mediante le medesime, viene ad essere la più facile, ed ovvia per tutti i Creditori, non potendo, se non il Creditore Mercante, che abbia tenuto Banco, e Ministro in Fiera, avere a sua disposizione il libro dello Scartafaccio, come libro del Corresponsale, in quel modo non si possono avere, se non da Esso, i Spacci, o Lettere dell'andata, siccome osserva la *Ruota avanti Bichio nella detta dec. 365. num. 8.*

Dunque le Lettere s'intendono richieste, ed esecutione solamente della prova per Libri, e Scritture del creditore, e per pacis, confessioni, e salsi fatti con esso dal debitore, secondo infirma il *Card. de Luc. de Camb. diss. diff. 7. num. 3.* non già mai ad esclusione della prova principale per il Libro del Mercante Corresponsale, che avrà dato il denaro in Fiera a cambio, ed avrà pagato, dovendo così una prova, rispetto all'altra, in giudizio attendersi alternativamente, cioè, o Libro, o Lettere, in punto la *Ruota nella detta dec. avanti Tolomeo 951. in fine. vers. q. hoc. lib. 3. part. 3. divers.* che è la più antica decisione, che sopra ciò, fra le stampate, si trovi, e colla quale concordano l'altre *avanti Stravio dec. 946. num. 6. avanti Cerullo diff. 182. num. 3. avanti Adersio dec. 636. num. 2. dopo il Zaccab. de obligat. Cameral. de 212. num. 2. nelle recenti. dec. 45. numer. 1. part. 4. tom. 2. dec. 70. num. 2. part. 6. dec. 55. dopo la collat. di Banderio num. 3. vers. Preferim. & dec. 392. num. 7. part. 16.*

Essendo da avvertirsi, che sul punto, tante volte, dalla *Ruota* discusso della sufficienza delle Lettere del ritorno, sempre in tutte le Decisioni, ne' tempi meno recenti, resta allegata, per dottrina originale, la *dec. di Tolomeo*, specialmente *avanti Scratto* appello lo *Spada vers. 167. num. 16. vers. Qua ratio. lib. 2. avanti Ubaldo dec. 147. num. 2. par. 3. avanti Cocino dec. 2003. num. 1. avanti Peroglio dopo il Zaccab. de obligat. Cameral. diss. diff. 212. numer. 3. avanti Bichio dec. 191. num. 9. e nelle recenti. dec. 304. num. 2. in fine part. 4. tom. 1. & dec. 171. num. 1. part. 7.* siccome per originale resta allegata dal *Capp. Latr. diff. 106. num. 53.* e così tutte si devono intendere, basterà le Lettere del ritorno, in difetto cioè del Libro, o delle partite di esso.

Ogni qual volta dunque sarà stato provato, che sia andato l'ordine, e detto in Fiera, come resta sempre provato dallo Scartafaccio, secondo il detto da noi al §. *Essendo poi*, ed in oltre apparirà essere stato il medesimo accertato, e compiuto, mediante la corrispondenza fatta nel detto Libro delle partite, in nessun modo si ricercano le Lettere del ritorno, come prova indiretta, e che giova solamente in sussidio, il *Card. de Luc. de Camb. diss. 12. num. 2. e nella stessa causa la Ruota avanti Bichio diss. dec. 365. numer. 6. usque ad 10.*

Ma che più, se in oggi è conclusione certissima, e da tutti comunemente approvata, che senza contrariare al fine della Bolla, si ammettono prove inferiori a quella per il Libro del Corresponsale, purchè equivagiano alla prova per le Lettere, come farebbe quella per testimonii, e l'altra per presunzioni, congiuntive, ed amminicoli, il *Turr. de Camb. diss. diff. 1. quest. 21. num. 15. & in Addit. ad dec. 35. per lit. F. vers. Ed è contro. Card. de Luc. de Camb. diss. 6. num. 7. & diff. 7. numer. 5. la Ruota avanti Bichio dec. 557. num. 16. & 17. dec. 70. num. 4. part. 6. & dec. 592. num. 7. part. 16. e la Ruota nostra appresso il Sig. Cafaregi al detto diff. 149. num. 31. ed appresso il Palm. Nip. alla detta dec. 478. numer. 4. qual forte di difficoltà dovrà dunque esserci nel caso presente?*

E benchè la regola per altro sia, che li Scartafacci, o Seracci fogli de Mercatanti, come Libri, e Scritture inferiori, non facciano in giudizio piena prova *Atfalid. de Commere. diss. general. num. 155. & 162.* la medesima però si limita negli Scartafacci, o Seracci fogli di Fiera, dopo della quale terminata, facendo allora plenissima prova per la realtà del contratto, e per tutte le forti di negoziazioni in essi descritte, essendone la ragione, perchè non si può più allora variar

la forma, nè controscrivere, il *Turr. de Camb. diss. 2. quest. 1. num. 14. & segg. & quest. 17. numer. 54. 55. e nelle Addizioni dec. 35. dopo il medesimo, sotto la lettera F. il Card. de Luc. de Camb. diss. 17. num. 3. & de Credit. diss. 49. numer. 14. & de Judic. diss. 30. num. 25. ove, che li Scartafacci di Fiera si reputano libri pubblici, l'*Atfalid. loc. cit. numer. 103. la Ruota avanti Bichio dec. 431. num. 1. & segg. & dec. 501. num. 11. dec. 557. sub num. 19. & dec. 585. sub num. 11. dec. 198. num. 1. a. part. 11. & dec. 55. dopo le collat. di Banderio num. 3. in fine, la Ruota nostra diss. Libr. Adersio. 113. a. cor. 254. §. Nec patitur videatur obliare, & Lib. Adersio. 113. a. cor. 190. §. Et quomodo, quale è il suddetto Voto dell'Ambr. Marioni, oltre alcuni altri addotti dall'*Auditor Cavalcanti, in una Relazione fatta al Signor Capitano di Porto il 27. Maggio 1706. h. Anzi la Ruota Fiorentina, il Sig. Auditor Piri nel citato Motivo appresso il Signor Cafaregi detta diss. 149. num. 31. §. Demum, aggiunto il num. 40; ed il Signor Auditor Borsini appresso il Palm. diss. dec. 478. num. 5.***

E ben vero, che questo sempre s'intende, purchè li Scartafacci medesimi si trovino ben corredati, e forniti con tutti i requisiti, avendo in stesso osservato, e fatto osservare trovarsi tali questi stati presentati dagli Sigg. Samminati, e Guasconi, perchè sono tutti legati alla forma, che si legano li Libri, tutti sono coperti se non di cuoio, di cartapeccore, tutti cartolati, ed hanno scritto sopra il Nome, Cognome, e Marca degli Signori Samminati, e Guasconi di Fiera, in oltre l'Anno, e la Fiera, a cui appartengono, secondo la distribuzione, di quattro per anno, essendo tutti questi li requisiti riguardanti la sua forma materiale, de quali nelle Leggi di Fiera, che sono impresse dopo il *Turr. de Camb. al. cap. 4. nell'Addizioni, ed appresso il Peri nel fine della Parte prima del suo Negozio.*

Siccome in essi si trovano descritti dalla parte sinistra tutti li nomi de' Debitori, e dalla destra tutti li nomi de' Creditori, semplicemente suole le traze, e rimode, e tutte le negoziazioni state celebrate in Fiera, senza che si comoda, o sappia, essersi commessa falsità alcuna, che sono questi gli altri requisiti riguardanti la Scrittura, e de quali tutti uniti assieme diffusi nella *Ruota nostra nel detto Motivo di Marioni §. Sed hoc debet intelligi, usque ad §. Que requirunt.*

Dovendosi riflettere, come ne' Banchieri di pubblica Fiera, si ritiene anch'oggi l'uso degli antichi pubblici Banchieri, chiamati col nome d'Argentari, e Nummulari, secondo osserva il tante volte citato *Turr. de Camb. diss. 2. diff. quest. 17. num. 55. & 44. vers. Qui demum, & numer. 40. & 52. agli di cui perciò Libri si prefava, e si presta anch'oggi un'intera fede, come a Libri d'Officiali pubblici *Eschobar. de Rationib. cap. 11. per tes. Genes de Script. privar. lib. 4. tit. de Lib. Argentariorum. num. 20. usque ad 36. & de Lib. Camfor. num. 1. con segg. Ambr. refol. 57. num. 4. la Ruota avanti Cocino dec. 845. numer. 2. 3. & dec. 1034. n. 3. 4. 5. dec. 720. n. 10. part. 2. rec.**

E poi da avvertirsi, che, quantunque ne' casi di alcune Decisioni potesse disporre, tanto della Ruota di Roma, quanto della Ruota nostra, oltre il Libro, si sollaro anche le Lettere, o altre forti di prove, non è per questo, che non bastino separatamente, il Libro, o le Lettere, essendo state accumulate nelle dette Decisioni le prove di ogni forte, o per soprabbondanza, o perchè, secondo la qualità de' casi, avesse una prova bilogica di essere ajunta dell'altra, per ragione cioè di qualche eccezione, o difetto, secondo quello parimente osserva il *Card. de Luc. de Camb. diss. 15. num. 3. 4.* essendo per altro da detta prova per lo Scartafaccio, maggiore di quella, anche per mille testimonii, come appresso il *Adrianini nel detto Adersio §. Nec mirum.* E deve leggerli con cautela il *Card. de Luc. de Camb. al. diff. 6. num. 8. vers. Secundo*, ove dice, che per la realtà del contratto, facciano amminicoli li Registri, o Scartafacci, perchè ivi non parla dello Scartafaccio di Fiera, ma del libro denominato Registro delle Lettere, o Copia Lettere, dovendo intendersi, tanto a tenore delle Decisioni, che allega, quanto anche secondo il fermato da Lui stesso intorno lo Scartafaccio di Fiera, nel diff. 49. *de Credit. & diff. 30. de Judic. sopra allegau.*

Nè a fine di finire la fede al detto Libro, vale il dire, che accostumando li Banchieri non mettere nell'oro particolari Bilanci, che sono tenuti presentare al Magistrato di Fiera, li cambi con se stessi, in Firenze chiamati *Martorelli*, ed altrove *Cambi morti*, ma solo le negoziazioni vive, in tal modo venga a mancare quella prova, che, per la correlazione, e corrispondenza delle partite, si potrebbe avere dagli Scartafacci degli altri Banchieri, e dal Libro pubblico del general Bilancio di Fiera.

Perchè non dipende la fede dello Scartafaccio di Fiera principalmente da questa tal cosa, ma bensì, come si è sopra mostrato, dall'esser Libro pubblico, ed approvato dalle Leggi di Fiera ricevute per l'universo Mondo, siccome osserva il *Mariani nel detto suo mese 5. Nè rilevante*, ed in oltre per non poterli, finita la Fiera, variar più la Scrittura, la *Ruota avanti Richio* del. 481. num. 2. con altri sopra, la quale invariabilità ugualmente ha luogo rispetto alla Scrittura dei Cambi con se stessi, quando rispetto a quella con gli altri, siccome in punto osserva la *Ruota nostra nella detta descif.* dopo il disc. 149. del *Signor Cafaregi* num. 40.

E non è già, che si fa qualche proibizione di mettere ne' Bilanci li Cambi con se stessi, ma comechè il Bilancio, che si deve dare per ogni Banchiere, si dà a due effetti, l'uno, perchè si veggia, se si fa sbilancio per la parte del debito, l'altro perchè si venga a scuoprire, mediante il confronto con li Bilanci degli altri, se alcuno avesse commesso frode, o errore in altrui danno, nascondendo il mancamento *Torr. de Camb. disp. 2. quesi. 1. num. 18. & 24.* così ne' Cambi con se stessi, trovandosi sempre uguale la tratta, e la rimessa, dimodochè le partite non possono fare sbilancio, e ne meno potendo entrare la ragione della frode, perchè nessun suole commetterla in danno proprio, così non vi è necessità alcuna di metterveli *Torr. disp. qu. 1. num. 18. & quesi. 20. num. 2.* in quel modo appunto, che non si pongono nè meno le tratte, e rimesse da una istessa persona, quando coincidono in un istesso Banchiere, se vengono ad essere di somma uguale, benchè si tratti di negoziazione viva *Torr. disp. quesi. 1. num. 30.* ed in punto, che niente importi, per quello riguarda la realtà, che li Cambi con se stessi non si pongano nel Bilancio, l'altersivell *Card. De Luc. de Camb. disp. 1. sub num. 18. e la Ruota avanti Priolo* dec. 396. num. 30. & 31.

Nè serve il replicare, che mancando la detta comprovazione per li Bilanci, e trattandosi di materia sospetta dell'usure, la prova tutta venga a dipendere solo da confessioni, e scritture dell'istesso Creditore, per la rappresentanza di sua persona nel Ministro Corresponsale, con ridursi in tal modo il pagamento, e la credenziale del nuovo cambio, solamente ad un rigiro, e finzione, perchè l'istesso si può anche dire rispetto all'altra prova per le Lettere del ritorno, ed in fatti, che li Cambi con se stessi, servendo di Corresponsale il proprio Ministro, siano come una specie di arzigogolo, non ha avuto difficoltà dirlo il *Card. de Luc. nell'Opera del Dottor Valerio lib. 5. de Camb. cap. 1. numer. 8.* ma tanto egli, quanto gli altri dicono ancora, esser tal modo di negoziare lecito, e permesso, et che il voler mettere in disputa quell'uso, e questa comune pratica, non sarebbe altro, che un voler sovvertire l'universo Mondo, pienamente il *Gai. de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 1392. cum seqq. & num. 1462. cum seqq. Spad. conf. 367. numer. 32. lib. 2. l'Onnat. de Contrab. tractat. 24. disp. 88. §. 9. l'Amas. resolat. 37. num. 25. Card. Anton. de Luc. de Plural. cap. 10. & 11. & cap. 12. num. 10. la Ruota dec. 413. numer. 78. & 17. part. 13. Farjet. Sen. nel detto Voto appreso il *Palm. Neg. disp. 314. num. 34.* così nè meno è da porsi in dubbio, che in pregiudizio massimamente del Debitore, che ha dato al Creditore il mandato per pigliare in Fiera a cambio da se stesso, non si debba attendere le confessioni, lettere, e scritture fatte anche da se stesso, come rappresentante diversa persona, non ostante, che si tratti di materia sospetta dell'usure *Card. Anton. de Luc. de Plural. disp. cap. 12. num. 1. s'ajut. ad 10. la Ruota avanti Baratto* disp. dec. 603. in fine, *verf. Et quo etiam cessat*, avanti *Royas* dec. 437. num. 2. avanti *Richio* dec. 481. num. 4. &*

5. e meglio nella *dec. 519. num. 4. §. 6. e nelle resp. cent. dec. 126. num. 19. part. 14.*

Fatto tutto questo pedestal alle mie motive ragioni, di nessun poi fondamento viene ad essere la difficoltà stata promossa, che essendo soliti li Banchieri, a fine di supplire alli Spacci, e risparmiare al Corresponsale, ed all'esse Ministro, la briga di formare sopra li medesimi lo Scartafaccio, di mandarlo in Fiera a scritturare, e riempire di tutti li nomi de' Debitori, e di tutte le tratte, e rimesse, fingendo sia stato scritto il tutto nel Luogo della Fiera, come si è anche movevato di sopra; ed in quella parte, in cui stanno scritti li *Martorelli*, di mandarlo chiuso, e cucito, acciò nel viaggio non si veggano da tutti li furi d'altri, così non essendo state esibite le Lettere del ritorno, possa oggi esser necessario provare, che lo scritto degli Scartafacci presentati, sia veramente stato fatto avanti di mandargli in Fiera, per la facilità di poter scriverli dopo, e di fingere, che sia fatto il tutto avanti, inducendo per tal cosa la suddetta Decisione dalla Ruota nostra impressa nel fine del detto disp. 149. del *Signor Cafaregi*.

Interpochè, avanti di darli alcuna risposta, io dimando, se sia vero verissimo, che gli Signori Samminiati, e Guasconi abbiano tenuto, a' debiti tempi, Banco, e Ministro in Fiera? Se sia vero, come è verissimo, che li Scartafacci presentati siano Scartafacci di Fiera, mandati, e tornati dalla Fiera? Similmente se sia vero, che li medesimi siano senza difetti, e vizii visibili, e forniti di tutti li requisiti, tanto in ordine al materiale, quanto alla scrittura?

Dunque, a fine possa aver luogo tale oggetto, bisogna necessariamente siano fatti tutti questi supposti, cioè, che la collusione per istromento pubblico del Ministro, avanti di venire il tempo di ogni Fiera, con qualche spesa, sia stata, per il corso di tanti anni, in sua origine, un atto onoratorio; che la trasfusione degli Scartafacci in Fiera, o non sia stata fatta, o essendo stata fatta, benchè con qualche spesa, sia stata però fatta de' medesimi solamente bianchi, e senza essere stati nè tampoco li fogli cuciti, talmentechè da tutti si potesse quella tal cosa vedere; poichè, se fossero stati, per finzione mandati, cuciti, scrivendosi dopo, non si farebbe da nessuno scaturato ne' luoghi perforati (come da tutti oggi ocularmente si vede) dall'ago, e si conoscerebbe con troppa facilità il tutto; e per ultimo, che quando si farebbe potuto fare di ogni cosa a meno, si sia a posta dal Banchiere voluto comenterne, finita la Fiera, un'anticità, accomodando in casa, a modo suo, la Scrittura, e facendo, per una finzione compiuta, cucire anche dopo li fogli.

Prenteso tutto questo, la risposta all'istesso oggetto l'ha data prima di me il *Card. de Luca*, quale dice, che oggetti simili non si dicono legali, e *de camb. disp. general. 27. §. Questa è la più strepitosa, e mal fondata ragione*, aggiunto il §. *Antecedente*; poichè costando essere stato, a' debiti tempi, tenuto Banco, e Ministro in Fiera, esser puntualmente stati mandati, oggiviolti, li Scartafacci, ed essere in oltre li medesimi ben formati, e senza vizii visibili, non si attendono già le sole possibilità, e presunzioni d'antidare, o falsità, e però chi pretende siano stati mandati in Fiera bianchi, o che il Banchiere avesse l'uso di scritturare dopo, bisogna, che concludentemente lo provi, o si può trasfondere tal peso nella persona del Creditore, come in punto il *Card. de Luc.* al luogo citato, epri-ma nel disp. 1. num. 19. l'*Ansald.* de commero, *disp. 65. num. 14. la Ruota avanti Baratto* dec. 532. numer. 3. 4. 5. & 6. ove che gli sospetti di falsità non visibili, non aggravano in così alcuna il produttore, avanti *Aterline* dec. 636. numer. 4. & 5. avanti *Priolo* descif. 356. num. 20. & seqq. nelle *recent. dec. 422. num. 15. part. 1. dec. 544. num. 27. part. 4. tom. 3. dec. 26. n. 19. part. 5. & descif. 126. num. 17. part. 14. la Ruota nostra nella detta* dec. 478. appresso *Palm. Negot. numer. 12.* Bisognando in oltre riflettere, trattarsi di Scartafacci, per così dire venerabili per l'antichità, e che dal giorno, che è stata ultimamente ristaurata la line, avevano cinquanta, sessanta, ed insino settanta anni, molto ben conservati, e coperti di tanta polvere, quantà hanno di patina le Medaglie antiche di bronzo; parla assai bene a quello proposito lo *Strabon. Giun. rel. fol.*

fol. 34. numer. 19. & seqq. & refol. 79. numer. 4. & seqq.

Né a tale oggetto olla solamente la detta general regola, che non li attendono le sole possibilità di delinquere, ma ollano ancora diverse altre regole, e di più, nel caso presente, vi è la prova contraria.

Olla dunque primariamente la regola, che trattandosi di scrittura, e di atto, che doveva celebrarsi, o aver-
45 si per celebrato nel luogo della Fiera, trovandosi oggi essere fatto, si deve presumere fatto nel modo, e forma, e dalla persona, che sari doveva *Athenae. libr. 3. praesump. 49. Felf. dec. Bonon. 78. num. 34. & seqq. la Rota avanti Ubaldo dec. 90. num. 5. deris. 153. numer. 7. 8. & 9. part. 4. tom. 2. rec. ove, a fine massimamente d'elcludere l'usuraria pravia, dec. 254. numer. 2. part. 5. & dec. 154. num. 14. & 15. part. 7. ove molto bene al caso, ed in questo, che quanto si trova scritto, o contraferito nello Scartafaccio di Fiera, s'intenda in dubbio fuor del tempo, che durava
46 la Fiera, e non già dopo, il Card. de Luca de Credit. diff. 49. num. 15.*

Olla l'altra, che trovandosi li Scartafacci degli Signori Samonizati, e Qualconci, non solamente contenente del Cambi con se stessi, ma infinite alagnegoziazioni state fatte nel tempo della Fiera con diversi altri Banchieri, siccome tutti li negozi della Casa di Venezia, e di altri Ricorrenti, con di più la copia originale del Bilancio che si dà al Magistrato di Fiera, così restano verificato per una parte, che la scrittura sia fatta in Fiera,
47 deve presumersi fatta anche tutta l'altra *Athenae. libr. 3. praesump. 63. in Rota avanti Barone dec. 603. num. 4. in Rota nuova nella detta deris. 478. appello al Palm. Nep. num. 6.*

Olla in terzo luogo, che, trovandosi una Lettera, o Spaccio fatto, e dicendosi fatto in un tempo, sarebbe di pregiudizio alla persona, che l'ha fatto, o loco porterebbe il delitto, all'incontro fatto in diverso tempo, resterebbe esclusa ognuna di dette cose, in tal caso s'intende
48 sia stato fatto nel tempo, che era l'unico, come in punto lo *Spad. diff. conf. 267. num. 14. & 15. libr. 2. il Giem. de Scrip. privat. lib. 3. tit. de Lit. Camb. quest. 6. in Notabil. post. diff. quest. 1. Littera Cambii si decernatur, il Card. De Luca de Camb. diff. 34. num. 6. & 10. in fine la Rota avanti Pace dec. 121. num. 4. & dec. 232. in fin. libr. 3. dopo il Tur. de Camb. deris. 5. numer. 4. e nella detta dec. 26. num. 23. par. 5. recenti.*

S'aggiunge poi, e serve per una quarta contraria regola, trattarsi nel caso presente, di Banco, e Banchieri, non solo per tutta l'Italia, ma per tutta l'Europa famosi, che tenevano aperte più Case di Negozio in Firenze, Venezia, Messina, ed altre Parti, ed erano io oltre per ognuna, e nascevan Banchieri qualificati, come ambidue Senatori Nobili Fiorentini, perlochè, secondo l'opinione de' Dottori, deve stimarsi affatto remoto, in tali persone, qualsiasi sospetto, ed ombra di frode, ed inganno, anzi viene ad essere provato tutto il contrario, come per il Card. de Luca de Camb. diff. 6. num. 8. *verf. Terrib.* ove parla degli famosi Banchieri Acciajoli, e Marcelli di Roma. *Ans. confut. 369. numer. 20. Anald. de Comm. diff. 61. lib. 5. num. 16. la Rota avanti Donce. Sen. decisi. 60. num. 3. ove parla del Banco di Antonio Tempi di Firenze avanti Ciccino dec. 715. num. 3. avanti Merlino diff. dec. 636. num. 6. avanti Priolo diff. dec. 296. numer. 22. nelle recenti. diff. dec. 26. num. 19. & seqq. par. 5. ove parla degli Nobili Banchieri Fiorentini Scarsati, e Magalotti di Palermo, e ferma, che per poter darsi, nella data, sospesa una loro Lettera, si volevano prove più chiare della luce del Sole, e conghietture, che fossero della Legge, non essendo baltevoli quelle dell'Uomo diff. dec. 126. numer. 28. & seqq. & n. 24. par. 14. e dopo il *Campanin. ad Stat. Urb. deris. 174. num. 4.**

Concorre per ultimo la prova contraria, perchè la Scrittura degli suddetti Scartafacci corrisponde puntualmente in tutto, coll'ordine de' tempi, la Scrittura del Libro chiamato *Quaderno del Cambi*, e l'altra ancora del Libro chiamato *Adesora*, degli detti Signori Creditori, trovandosi perciò in essi Libri notato tutto quello, che, operando mercantilmente, dove essere scritto, e notato in corrispondenza delle negoziazioni fa-

te in Fiera, il Card. de Luca diff. diff. 4. num. 8. & 50 diff. 15. numer. 6. *verf. Et sit Libri.* la Rota avanti Donce. Sen. diff. dec. 69. num. 5. dopo il *Constantin. ad Stat. Urb. diff. dec. 174. num. 3. diff. dec. 126. numer. 19. verf. Tam ex Libris, & numer. 20. part. 14. ed avanti Crippa dec. 121. num. 4. & 5. ordinamente la Rota nuova nella *Florentina Realitatis, & Quantissimi Cambium 19. Oltobris 1638. Lib. Adm. 113. a car. 254. & 255. contrari.**

Quanto poi alla detta Decisione della Rota nostra appresso il Signor Casareggi diff. diff. 149. non si è la medesima mai fignato di dire quello, che se le vorrebbe far dire, non avendo mai in alcun modo generalmente affermato, che al Cacciatore, esibendo lo Scartafaccio di Fiera, sia tenuto provare, che sia stato mandato scritto in Fiera, ma perchè in quel caso furono prodotte le Lettere del *riserva*, che fu detto, essere state mandate di Fiera dal Ministro solerite in bianco, per doverli riempire in Firenze, un tale creduto difetto, fu la cagione, che fosse posta in dubbio anche la fede dello Scartafaccio, massimamente non
51 contenendo il medesimo altro, che delle contrazioni, perchè siccome le Lettere del *riserva* ben formate provano, per un antecedente necessario, che siano intervenute le Lettere d'andare, o gli Spacci, così non mandatisi dalla Fiera, che s'oggi fossero in bianco, può farsi un argomento contrario, che li Spacci non siano intervenuti, a che sia forse stato mandato lo Scartafaccio in Fiera bianco; atesa dunque una tal difficoltà, ed a fine di sopirla, si pigliò il Creditore l'assunto di mostrare, che fosse stato veramente mandato in Fiera lo Scartafaccio scritto, come molto bene si raccoglie dalla detta Decisione al num. 32.

Tutto il detto da noi fin'ora, tralascia molti altre cose, dovera intendersi detto in confermazione del Motivo del Signor Casareggi, per onore, e equitazione dello Scartafaccio di Fiera, ed anche per erudizione, e gusto degli Signori Banchieri, o Mercanti, non già perchè, a fine di giustificare il mio Voto abbisognassero tante, e poi tante ragioni, dovendo saperli, come offendo l'Istrumento, che dà la facoltà di pigliare a cambio in Fiera, celebrato, non in Firenze, ma io Messina, per conseguenza, secondo la consuetudine del *Pacte*, contiene il pacto, che per il cambio si debba stare al detto solamente, ed alla affermazione giurata degli Signori Creditori, «*in omnia damna, expensas, & interesse cambium, & rem cambium dicti de Boscalis, & forum, &c. de qui- bus damnis, &c.*» facendosi l'elezione di queste ultime parole, nella forma seguente, «*de quibus damnis fiat, & credatur sui, & simpliciter cum ramoneris dictorum Creditorum*» tanto, secondo quel-
52 lo si raccoglie del sopralloco simile affatto Generale del *Adesora, stampato in Venezia dell'anno 1619. al pag. 100. in fine, quanto ancora dal Formulatio, o sia Ceterario del Regno di Sicilia, per gli attestati fatti venire da Messina.*

Una tal forza dunque di parti, suoi che nella Corte, e Tribunali di Roma, altrove, e per tutto il Mondo, vengono comunemente approvati, ci operano, che per la realtà del cambio, si debba stare unicamente all'affermazioni, Scritture, e Libri del Mercante
53 Creditore, senza bisogno di altre maggiori prove, siccome osservano l'Amat. nella *diff. 27. numer. 30. in fine*, ed il Card. de Luca de Camb. diff. 1. numer. 9. diff. 6. num. 4. & diff. 15. numer. 5. e nell'Opera del *Doct. Vulgare lib. 5. de Camb. cap. 3. num. 4. l'altro De Luca de Plural. cap. 92. num. 5. venendo, più che in ogni altro luogo, tali patti abbreviati, ed ammessi ne' Tribunali della Città di Genova, e degli due Regni di Napoli, e Sicilia, come dalle due Decisioni
54 della Rota di Genova de' Mercatori. 78. & 134. num. 7. e rispettivamente numer. 3. dal famoso conf. 103. del *Reviv. num. 2. & 6. lib. 2. dall'Altimera nelle Addizioni al detto conf. num. 7. e nel Trattato de Nihil. rubr. 1. part. 2. quest. 24. numer. 301. & 303. dal Tapia dec. 27. numer. 6. s'usa ad 10. & de Jur. Regn. part. 4. tit. de Camb. num. 33. cum plurib. seqq. *Galie. de Credit. cap. 3. tit. 7. num. 1832. & seqq.* tutti celebri Dottori, e Consiglieri del Regio Consiglio di Napoli, li oltre dal suddetto Amato famoso Dottor Siciliano di Palermo alla detta refol. 27. num. 26. & 27. fino**

Euo al fine, ove afferma così esser stato, nella Corte di Palermo, giudicato a favore di Mercante Fiorentino.

Nè vi è già da dubitare, che, se bene quando il patto fosse stato celebrato in Firenze, non verrebbe forse da qualcheuno ammesso, essendo poi stato fatto in Sicilia, non debba restar generalmente da tutti canonizzato, per la ragione, che quando si disputa di cose riguardanti il tempo, e Luogo dell'origine del contratto, deve da per tutto essere il medesimo giudicato a misura delle Leggi, sotto cui si trova esser nato, ottimamente il *Roland. al conf. 100. num. 13. libr. 3. il Mascard. de Generali Statut. interpret. concl. 7. numer. 75. Manic. de Tacit. libr. 3. lit. 13. numer. 48. Anselm. de Loc. Legal. libr. 2. cap. 1. numer. 274. & 275. Allegrad. conf. 9. num. 27. lib. 1. e meglio di ogni altro, il *Messa in observat. ad desit. Genen. 26. Charter. num. 12. & segg. con altri addotti nella mia Libreria. Pecuniaria 20. Settembre 1727. §. Successivamente, con il §. seguente.**

Ma cheché sia stato, rispetto a' tempi passati, in questi ultimi tempi, anche la Rotta Romana, variando, ha approvato simili patti fatti in Roma da Mercanti, e canonizzata l'opinione del *Revio*, e degli altri, stati prima rigettati nella celebre *dec. 74. di Dichio*, come molto bene apparisce dalle due Decisioni emanate in *Romana Cambii 20. Januarii 1712. & 13. Maji 1713. avanti Crispo*, fra le sue *decis. 121. numer. 13. & 14. & dec. 201. sub numer. 12. rimasta forse la Rotta perfuasa della verità di ciò, che il Card. de Luca nemico alquanto de' rigori praticati dalla medesima, come nel suo *disc. 6. de Camb. num. 4. in fine*, ha lasciato scritto nella detta Opera del *Dottor Pelzer. libr. 5. de Camb. al cap. 6. num. 3.* cioè essere un gran fluore, che si ritrovino al Mondo persone, quali diano il loro denaro a cambio, ove si cammina colle superstizioni de' Giuristi poco pratici del Negozio, accadendo ben spesso, che dopo aver sovvenuto l'amico del proprio denaro, uno si trovi ricompensato con dispendiosa lite, facendo una dolorosa perdita del capitale.*

E quantunque alla forma del patto, oltre l'asserzione de' Creditori, si debba concorrere al giuramento, non possibbe prestarsi nel caso nostro, per esser oggi tutti morti, nientedimeno dovetti un tal patto attendere, senz'anche il giuramento, dice l'*Almar. ad Revio. dist. conf. 103. num. 11. & 31. e siccome, al detto di tutti, la morte ha forza d'accrescere la fede a' Librai, la Rotta avanti Baratto dist. dec. 603. num. 3. & 4. con altri addotti dal Sign. Cafaregi nel suo *Discorso 149. al num. 23.* così la medesima ha forza anche di giustiziar giuramento, il *Athenes. conf. 23. n. 9. il Gravian. disteg. forens. cap. 710. numer. 7. & 8. la Rotta nostra appello li. Adajon. dec. 95. num. 8. ed il Card. de Luc. de Fideic. dist. 182. numer. 12. vers. postimi.**

IN falsa supposizione poi, che non fossero, per l'accennato tempo, dovuti li Cambi, non per questo si renderebbe migliore, ma bensì peggiore la condizione degli Signori Eschini, perchè essendo stato il Boscoli, sino dall'anno 1650, che per Istrumento pubblico si accobbe debitore dell'once 215. tari 27. grani 4. sempre in mora di pagare, sarebbe in ogni caso dovuto agli Signori Samminiatii, e Gualconii l'interesse, in ragione di Lucro cessante, e danno emergente, a tenore della domanda stata fatta negli Atti, senza altra prova degli suoi requisiti di *Pauo de Castro* nella l. 3. §. de eo quod certo loco, poichè, quando si tratta di Mercanti famosi, e di Città, e Luoghi Mercantili, quali in specie si dicono li Regni di Napoli, e Sicilia, e le Città di Genova, e di Firenze, tali requisiti si hanno per notori, e provati, né si attendono le regole della Corte, e Tribunali di Roma, largamente il *Revio. conf. 103. num. 9. lib. 2. il Costa Siciliano conf. 11. num. 9. & segg. Scacc. de Camb. §. 1. quest. 7. par. 2. ampl. 8. num. 225. cum segg. Gai. de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 1736. cum plurib. segg. Leonard. de Usur. quest. 74. num. 43. Giuvagnon. conf. 46. numer. 11. & 34. libr. 1. il Cardon. de Luc. de Usur. dist. 12. num. 25. vers. Et alii, aggiunto il numer. 29. & dist. 37. num. 15. de Camb. dist. 24. num. 10. vers. istud Advi-*

sum, & de Credit. dist. 92. num. 20. & 27. quale in ogni luogo parla di Napoli, e di Sicilia *Almar. de Nullit. rubr. 1. part. 2. quest. 24. num. 201. Sammar. contr. 185. num. 28. & segg. rom. 2. Anfeld. de comm. dist. 65. num. 77. Muta dec. Sicil. 42. num. 35. Mart. Medis. dec. Senen. 14. num. 29. & dec. 15. n. 18. la Rotta di Luca appello il Palm. Nepes. num. 1. dec. 97. numer. 8. usque ad 16. il Messa Autore Genovese moderno nelle sue dec. di Luca dopo l'Offorio: alle dec. Genen. del Caruar. dec. 7. numer. 7. 8. & 9. & dec. 21. num. 9. & 10. la Rotta nostra pienamente avanti il Signor Auditor Calderoni nella Cosmopolitana Pecuniaria 8. Maji 1722. numer. 10. cum plurib. segg.*

E benchè, secondo l'opinione di alcuni Dottori, massimamente Teologi, e Scolastici, de' quali appello lo Sperello alla dec. 91. num. 90, ed il Farsetti nel sopraccitato Voto, fra le Impetie del Palm. dec. 214. num. 43. cum segg. escluso il creditore da conseguire i Cambi, si voglia escluso da conseguire anche il Lucro cessante, e danno emergente, a riserva di quando fosse stato dalle Parti contraenti dichiarato, che il contratto dovesse valere in ogni miglior modo, il Leonard. de Usur. quest. 99. e lo Sperello al detto numer. 90.

Una tale opinione però, posta quanto sopra, può difficilmente in pratica aver luogo, perchè, quando anche il Cambio, come secco, o per una ragione, o per l'altra, si riduca a semplice mutuo, sempre il Mercante, quello non può conseguire per un titolo, deve poter conseguirlo per ogni altro, che le si compia migliore, nè la facoltà di pigliare il denaro a Cambio in Fiera s'intende data dal Debitore, a fine di ristringere la propria obbligazione, ma bensì di far vantaggio al Creditore, e così cumulativamente, non restrittivamente, come molto bene tutto questo si raccoglie dallo scritto per lo Scacc. de Camb. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 8. num. 261. & part. 3. limit. 7. num. 3. cum segg. Gai. de Credit. cap. 2. tit. 7. numer. 1769. & segg. & num. 1783. usque ad 1795. Leonard. de Usur. question. 25. num. 70. & quest. 89. num. 47. Strahan. de Interesse libr. 2. tit. 7. quest. 1. num. 6. & 26. & ibi Adden. Obser. 1. num. 7. Revio. dist. conf. 103. nu. 7. libr. 2. il Costa Siciliano conf. 48. num. 2. & segg. & num. 18. vers. Item. Spada conf. 267. num. 13. vers. Nec est emittendum libr. 2. Castald. consulti. 228. num. 7. Rott. dist. Jur. cap. 96. numer. 20. Sammar. contr. 185. numer. 48. & 49. & contr. 185. numer. 26. cum segg. rom. 2. Card. de Luc. de Camb. dist. 4. num. 8. vers. sed talem quis, & dist. dist. 24. numer. 11. vers. Diversa. Anfeld. de Comm. dist. dist. 65. num. 77. & 78. Almar. de Nullit. rubr. 1. part. 2. quest. 24. num. 279. & 292. il Sig. Cafaregi de Comm. dist. 27. num. 8. la Rotta di Genova de Mercatur. dec. 37. & 78. utriusque sub num. 11. & dist. 134. num. 3. vers. Tum etiam quis. Tapia decif. 27. num. 12. & 14. Cypre. Lorr. dec. 106. numer. 29. & 71. la Rotta di Luca inter rescritti. per il Messa decif. 37. num. 8. & 9. la Rotta di Roma dec. 34. num. 13. par. 19. e la Rotta Nostra in una Flaminiana Cambiarum 13. Septembris 1644. Lib. Morio. 117. a c. 81. riportata letteralmente dall'Auditor Marini nella Decisione impetita dopo l'Observat. del Baldacc. ad Ramon. rom. 2. det. 49. la seconda sub num. 31.

Nè contro una così gran falange di Dottori, e dentro li suddetti termini, deve essere per niente con lo Sperello anello il Farsetti nell'accennato Voto, emanato contro la suddetta Decisione dell'Auditor Marini, perchè, oltre il dissimularli ivi dal medesimo la menovata Decisione della Rotta nostra del 1644. la verità poi è questa, che tanto Esso al num. 48. & 49. quanto lo Sperello al num. 91, concludono col dire, che nel caso loro non fosse fatta fatta domanda alcuna del Lucro cessante, e che, per ottenerlo, era necessario incamminarsi in altro separato giudizio.

Ma che accade ora fra maggiori dispute in astratto; quando la difficoltà resta tola col fatto, avuto cioè riguardo, che, a tenore del Formulario mentovato di Sicilia, in questa parte ancora, non dissimile dal Genovese, e secondo quanto parimente succede in tutti li Luoghi, ove le obbligazioni, ed Istrumenti si concepiscono colla forma di Camera, o Giraneria, con-

contenuti nel contratto suddetto di Cambio sul fine, nelle parti esecutive, la clausola, fra l'altre, Cum *reflione damtorum, interesse, & expensarum litis*, 3. *Et, Extra, &c.*, secondo la quale, posto, che non siano dovuti li Cambi, si dice fatta dal Debitore l'obligazione, e promessa di pagare il Lucro cessante, e danno emergente, come bene osservano il *Barbari*, conf. 68. num. 3. & *segg.* *Leonard. de Usur. quaest. 71. num. 19. Staibem. de Interesse lib. 1. quaest. 17. numer. 3. 5. & 6. Ojfeh. decif. Pedem. 129. sub numer. 12. Gob. consule. 33. num. 14. tom. 1. il Sig. Cafaregi de Commercio. diff. 28. num. 41. & 43. ove, a termini del Formulario antico, e nuovo di Genova, siccome a termini di quello di Sicilia, il *Coff. conf. 86. numer. 7. l'Amat. refol. 27. numer. 7. Amat. ad cap. Regn. Sicil. 189. num. 8. tom. 4. & post capit. 355. ad Pragmar. Res. Alphonf. faper Bull. tom. 3. num. 388. ed ottimamente nella dec. 52. fra le sue numer. 51. & 52. & dec. 84. sub numer. 45. Afchill. dec. 287. num. 54. & *segg.* *Giorb. dec. 114. num. 6.* e così molto ben li veritica, che la facoltà di cambiare si dica effe stata data solamente per maggior comodo de' Creditori, e cumulativamente, non giannu reftrittivamente, come in termini molto limiti *l'Anfald. diff. 65. num. 74. la Ruota avanti Cerro dec. 706. num. 8. & dec. 737. num. 4. & *segg.* *avanti Emerit Gian. decif. 180. n. 4. & dec. 569. num. 2. & 3.****

Ma qui non si fermano li fondamenti di fatto, perchè io oltre, nell'istrumento di Cambio, li contiene un'ampia dichiarazione, che non s'intenda fatta, esso mediante, alcuna sorta di novazione, nè pregiudizio io niente agli Signori Samminiat, e Gualconi, quanto alle ragioni reftrittanti, a loro favore, dall'antecedente istrumento di ricognizione di debito, che vale a dire, effere stata la detta facoltà di cambiare espressamente data in agumento, e solo per maggiormente favorire li Creditori. Sianzi dunque li Signori Samminiat, e Gualconi serviv di una tal facoltà, o no, contenendoli nel detto istrumento di ricognizione, la stessa clausola, Cum *reflione damtorum &c.*, ed a di lui sequela, effendo dal Boscoli data data a' suddetti l'amministrazione de' Beni per pagarli de' loro crediti, devono così sempre aver fatti suoi li frutti de' medesimi, se non con le ragioni del Cambio, con il titolo, e prime ragioni del Lucro cessante, come, esiziano non procedendo alcuna convenzione, o promessa, così in favore del pignoratario si osserva di ragione, sempre quando sia Mercatore, o altra persona, in cui concorra giusto titolo di poter pretendere un tale interesse, li *Adenoch. conf. 110. num. 54. & 55. Manric. de Tactis. lib. 11. tit. 8. num. 22. Guit. de Credit. cap. 4. quaest. 8. num. 1009. & *segg.* *Leonard. de Usur. quaest. 98. num. 45. 46. & 47. Merila. de Pignor. lib. 5. quaest. 46. numer. 40. & 81. de Merin. refol. capis. 172. numer. 4. 9. & *segg.* *lib. 2. Berfon. de Compens. cap. 2. quaest. 18. num. 50. & 51. Borden. Colluti. 14. num. 14. & 15. num. 1. il Card. de Luc. de Usur. diff. 9. numer. 3. & 12. Ojfeh. dec. Pedem. 143. num. 2. Thefsar. dec. 78. num. 4. la Ruota nostra avanti Arcanf. dec. 7. num. 7. 8. & 13. e quella di Roma avanti Duvot. Gian. dec. 42. num. 5.***

Per virtù di tante, e tante ragioni, nè è paruto, che ad evidenza resti giustificata l'una, e l'altra pretensione de' Causi, e del Lucro cessante, e danno emergente. Ma quando, per modo di falso supposto, potterli il medesimo in alcun modo di si torbide, tanto questa sarebbe cosa balzante, effendo li Signori Samminiat, e Gualconi Rei, e non Attori, a fine di rimancar vittoriosi, e che non debba aver luogo l'imputazione de' frutti in forte, ricercando per tal effetto, che l'usura sia chiara, ed incontestabile, nè altro però può dirli, che sia il presente giudizio, che giudizio di repetizione d'indebito, nel quale il peso viene ad essere della Parte Attrice, di provare conclusivamente, e di escludere ogni possibile debito, tale effendo la comune dilazione della Ruota, e dinanzi li Dottori, li *Card. de Luc. de Usur. diff. 12. num. 9. & de Camb. diff. 13. num. 6. diff. 34. num. 7. 8. Anfald. de Commercio. diff. 67. num. 15. & 16. il Signor Cafaregi. cod. crallati. diff. 26. num. 2. 3. la Ruota suddetta nella dec. 26. numer. 24. & *segg.* *part. 3. dec. 74. num. 29. part. 10. dec. 404. n. 1. & 5. part. 12.**

dec. 338. num. 18. & *segg.* *part. 15. dec. 281. num. 8. 9. part. 16. dec. 518. num. 8. & *segg.* *part. 18. tom. 2. dec. 6. dopo il De Luc. de Usur. num. 10. 11. & decif. 7. num. 12.**

E così dunque lontano, nel caso presente, che provaz si possa l'indebito, che anzi, secondo l'opinione di gravi Dottori, per escluderlo, basta solamente li tratti di frutti stati imbecossi con buona fede ne' Luoghi, ne quali fiorisce il commercio, e vi sono le occasioni frequentate d'investire, e di far guadagno, il *Card. de Luc. de Usur. diff. 12. numer. 31. vers. Aut vero agitur. Samminiat. contr. 32. num. 4. tom. 1. Baldus. ad Ramen. conf. 40. num. 32. tom. 1. Anfald. d. diff. 67. num. 24. la Ruota di Luca appresso il Palm. tom. 1. dec. 97. num. 20. vers. Qua omnia, la Ruota di Roma decif. 391. numer. 47. & *segg.* *part. 17. ove indubitatamente, trattandosi di pagamenti fatti per lo spazio di cinquanta, e più anni, ed infino esser bastevole, che il Creditore abbia avuto dal Debitore 68 la facoltà di pigliare a cambio da se stesso, a fine che non sia tenuto a render conto de' frutti del pegno, ha lasciato scritto il Borden. Adfelli. Juridic. docum. 29.**

Deve in oltre considerarsi, come effendo stata la presente Causa da S. A. R. delegata, per doverli giudicar formalmente, senza strepito, forma, e figura di giudizio, e ritrovandoli l'uno, e l'altro istrumento di ricognizione di debito, e di Cambio, munito del patto esclusivo *de non opponendo*, quale importa la Guaranigia del contratto, e fraternità con l'obligazione, che si dice, in forma di Camera, non può già mai che si trova in tal forma obbligato, aprir bocca, far giudizj preventivi, ed opporre sorta alcuna di eccezioni, nè pure quella dell'usura (salvo il caso reale la medesima in continenti provaz chiarissima) se non avrà prima subitamente pagato, ed adempito tutto quello, a cui si sarà obbligato, come io puoto di detto patto, il *Coffa Siciliano conf. 20. numer. 1. & 51. conf. 35. num. 12. & consil. 36. nu. 17. & *segg.* *il Grassi de Except. in Pralud. num. 252. & *segg.* *ove regilta le parole del patto medesimo, secondo l'estensione, quale contienli nel Formulario del Regno Caraf. Syll. term. Judicial. arbor. 31. num. 169. de Merin. refol. lib. 2. cap. 163. num. 8. Anichie. de Precent. Instrum. cap. 7. quaest. 2. num. 8. ove le suddette parole Affluens. dec. 13. num. 71. 72. lib. 2. Mata dec. 20. num. 15. Afchill. decif. 126. num. 1. Giorb. dec. 60. num. 9. Curat. decif. 4. num. 7. lib. 2. Caffill. dec. 123. num. 5. affue ad to. lib. 2. ove partimente le parole del patto, la Ruota avanti Ungo decif. 23. numer. 8. 9. & 11. repetit. dec. 671. part. 18. tom. 2. ove a termini dell'obligazione in forma di Guaranigia, che si pratica in Regno, siccome a termini dell'obligazione fomigliante in forma di Camera il Card. de Luc. de Camb. diff. 15. num. 2. & in Somma numer. 35. la Ruota di Bologna appresso l'Ursell. de Transf. quaest. 40. num. 40. la Ruota dopo il Zach. de Obligat. Camer. dec. 199. num. 27. 28. della decif. 74. num. 30. part. 10. avanti Duran. dec. 11. num. 24. avanti Caprar. dec. 565. num. 1. ed avanti Rayat dec. 457. num. 4. ove, che per di si provata l'usura, non serve opporre la falsità degli Spacci, effendo questa un'eccezione di troppo alta indagine.***

Finalmente merita riflessione l'effere passati più di settanta anni dal giorno della ricognizione del debito, e collazione del pegno, fino al giorno della presente istruzione sua, quando, se fosse stato luogo all'imputazione de' frutti in forte, sarebbe il credito rimasto effino cinquanta anni fa; Aggiungasi, che quanto alla metà degli Poderi spettante a Vincenzo Boscoli, nessuno mai ha cercato di ricuperarli, di modo che, per detta metà, è seguita, a termini di ragione, la decelazione del pegno, di valore certamente inferiore al debito; Partimente cominciati, io tempo di sua vita, dalla Signora Alberta, per l'altra metà spettante al Padre, di valore, se non inferiore, almeno non superiore al debito, più, e diversi giudizj, sentiti dare, ogni volta, dagli Signori Samminiat, e Gualconi risposta di possedere per li loro crediti, effendosi per ultimo acquistata, dovrà dirli, che anche per la parte sua, sia stato abbandonato il pegno, e seguita così la dazione tacita in solutum de' Beni in favor de' sud-

loddetti Creditore, secondo la magistrale dec. 2. n. mer. 5. dopo il Card. de Luc. de Usur.

Et ita ad Dei Omnipotentis laudem, & gloriam.

ARGUMENTUM.

Actus, Contractus, vel iudicium initum, sive initus cum Procuratore, quamvis à Domino revocato validum, seu validus est, quoties Iudicium, actus, vel contractus gestus sit antequam Procurator sciverit, se revocatum fuisse.

Que conclusio procedit etiam in presentatione, vel resignatione Beneficii facta à Procuratore Patroni, vel resignantis.

Limita seu declarata hanc materiam iuxta diversos casus, de quibus in presenti Discursu.

S U M M A R I U M.

- 1 *Falli series.*
- 2 *Alius, vel Contractus Procuratoris, licet revocatus, validus est, quoties gestus sit antequam Procurator sciverit, se revocatum fuisse, & numer. 32.*
- 3 *Resignatio Beneficii facta per Procuratorem revocatum, ante notitiam revocationis mandati, subsistit.*
- 4 *Idem dicitur de presentatione facta a Procuratore revocato.*
Limita, & declarata num. 19. & 25.
- 5 *Reprobatur Ceftr. conf. 57. & conf. 362. seu 362. libr. 2. & declaratur quibus casibus procedat, ut num. 6. & 16. & alius seqq.*
- 6 *Declaratur Tex. in l. si pater ff. de manum. vindict. & num. 9. & 12.*
- 7 *Declaratur Text. in l. 2. §. Si quis donaturus ff. de Donat.*
- 8 *Dammum patitur qui lucrum sibi ex contractu, vel quasi radicatum amittit, & numer. sequenti.*
- 9 *Presentatio quid sit, & numer. 65.*
- 10 *Patronus quare dicitur, quod non moraliter, sed casuarius debeat presentare intra tempus à Lege prescriptum.*
- 11 *Reprobatur Lambertinus.*
- 12 *Limita conclusionem de qua num. 4. si Ordinarius ante institutionem presentati, sciat, revocatum fuisse Procuratorem, qui presentavit.*
Sublimita, ut num. 20. & 21.
- 13 *Reprobatur auctoritas Ferentilli, & Albius, & numer. seq.*
- 14 *Argumentum de renunciatione ad presentacionem subsistit.*
- 15 *Reprobatur, ac declaratur cetera auctoritates adducta contra conclusionem, de qua num. 3. & numer. seq.*
- 16 *Provisus ab Ordinario vero praefertur proviso ab Ordinario putativo.*
- 17 *Amplia etiam ad presentacionem, quia presentatur à vero Domino praefertur presentato à Domino putativo patronatus.*
- 18 *Alius gestus à Procuratore, nomen Domini, dicitur gestus ab ipso Domino.*
- 19 *Card. de Luc. diss. 82. num. 11. de Jurapatron. laudatur.*
- 20 *Presentatio ab Ordinario admissa cum clausula si, & in quantum, non dicitur pura, sed conditionalis.*
Contra num. 36.
- 21 *Presentatio dicitur valida, etiam si non interveniat admissio Ordinarii, dummodo tamen fiat curam eo, vel Curia, ac Nuncio, & ad eius notitiam tantum.*
- 22 *Conditio, qua secundum ius opponi debet, nihil operatur, ac si non esset opposita.*
- 23 *Presentatio habet respectum ad Presentantem, ac Presentatum dicitur perfectus, & pura quoad irrevocabilitatem, etiam si admissa fuisset ab Ordinario, cum conditione introducta, vel sustineta.*

39 *Conditio casus, & alius reprobatur ad diem contractus etiam in preiudicium Tertii, cui fuit interitus ius quiescens.*

40 *Presentatio quando dicitur falla re adhuc integra.*

41 *Presentatio falla coram Ordinario, & cum acceptatione presentati dicitur perfecta completa, & consummata.*

42 *Alius sequatur post alium alium in aliqua suspensa substantiali interceptum, re non integra fallus dicitur.*

43 *Instituto non est de necessariis requisitis pro perficienda presentacione.*

44 *Alius dicitur perfectus, quoties eidem nihil superest à Patrius faciendum.*

45 *Presentacione rite sequuta non admittitur ulla variatio, tam in patronis Ecclesiasticis, quam in Laicis.*

46 *Ex sola presentacione, presentatus acquirere dicitur ius ad rem, & numer. seq.*

47 *Amplia, etiam si non sequuta fuerit institutio.*

48 *Reprobatur, ac declaratur auctoritas Rotator. Pen. de off. 1021. & numer. 50. & 51. & 55.*

49 *Procurator licet postea revocatus non dicitur falsus, donec sciverit revocationem sui mandati.*

50 *Iudicium initum cum falso Procuratore est nulum.*

51 *Secus initum cum vero licet revocato, nisi revocationis intimata fuerit Iudici, & Patri, ad hoc enim scientia extrajudicialis non sufficit.*

52 *Reprobatur dec. 453. num. 6. cor. Ludovis.*

53 *Auctoritatis Rota Romana quomodo deferendum.*

54 *Dubius infimus à patrono presentatus, nemini eorum acquirere ius ad rem.*

55 *Contractus, alius perfectus, ex sola possibilitate variationis, seu revocationis, infici nequit.*

56 *Variatio alius illius perfectionem seponit.*

57 *Ius in re potentius est iure ad rem.*

58 *Patronus post presentacionem unius licet postea accumulative variare, si tamen alterum cumulatim non presentaverit, non potest dici fuisse alteratum ius ad rem primo presentato acquirere.*

59 *Pro validitate resignationis Beneficii falla per Papam requiritur, ex parte resignantis ejus veritas, & formalis consensus.*

60 *Intellige iuxta stylum Dataria Romana, secus de jure communi.*

61 *Presentatio non dicitur alius perfectus, donec sequuta fuerit institutio presentati.*

62 *Distingue ut num. 67.*

63 *Matrimonium spirituale non contrahitur per presentacionem.*

Florentina revocationis Mandati.

ET

DISCURSUS CCIII.

Super Dubio hodierna die repositus, an ad Cappellaniam erectam in Ecclesia Parochiali Sancti Ambrosii hujus Civitatis Florentiae sub Titolo, & Invocatione Visitationis B. Maris Virginis ad Elisabeth de Jurpatronatus Laicorum influendum sit Reverendus Dominus Joannes Maria de Mazzuolis, aut Reverendus Dominus Sylvius Franciscus Maria de Mari; Responsum fuit per alios duos DD. Assessores in favorem Rev. Dom. Mari, ex quo prima Praesentatio facta de Persona D. Joannis Mariae de Mazzuolis fuerit nulla, & invalida, nam de tempore ejus Praesentationis fuit per Procuratorem Domini Lazzari Guidoni Patroni dicte Cappellanie, ejus primum mandatum ad illum presentandum erat jam revocatum, ideoque cum attendenda sit altera Praesentatio facta à secundo Procuratore de Persona predicti Reverendi de Mari; Hunc unicum, & non alteram in dicto Beneficio influendum fore DD. meis visum fuit.

In contrarium verò Nos invimus Sententiam, ex eo quia revocatio primi mandati ad presentandum Rev. Dom. de Mazzuolis, non fuerat ei intimata, neque patitur, de ei Procuratore tempore illius presentacionis.

donationis aliquam necessitatem habuerat; Quemadmodum
 item quicumque actus gestus regulariter à Procuratore
 se, licet revocatus, de jure eundem habet substantiam,
 robur, & validitatem, ac si illius revocatus sequuta non
 fuisset, eademque ad notitiam Procuratoris revocatio
 non perveniret ad textus expressos in *Cap. ex parte*
Declarati de rescript. & in l. si mandasset ff. mandati
& in l. inter causas ff. cod. & in l. 1. §. Sed ego ff. quod
visit. Bald. in l. 1. artic. num. 6. Cod. de Satisfact. Co-
firmat. conf. 9. num. 31. Sanchez. de Matrim. lib. 2. disp.
11. num. 6. Gomez. var. tom. 2. cap. 4. numer.
3. ibique Aylon. Add. num. 4. De Luc. ad Gratian.
discept. 128. num. 3. & discept. 127. num. 5. Rot. Ro-
mana coram Sirlo dec. 452. num. 41. & iustitiam cum
alio laudatis Abbe. de Insuperant. in Juri. quest. 12.
num. 93. & 95. Altomar. de Nullitat. in Contrah.
tom. 3. quest. 31. num. 1135. & in propriis, &
proximioribus terminis probat Textus in Clementin.
unic. de renuntiatio. ubi Pontifex determinat, quod ces-
satio, seu resignatio Beneficii facta per Procuratorem
ante notitiam revocationis Mandati valet, nec non ex
eodem Textu firmant Parisi de rescript. lib. 9. capit.
35. numer. 17. 28. 29. 30. Cald. Perier. de Emption.
cap. 15. num. 7. Tendat. quest. Benefic. cap. 26. num.
21. cum seq. Abbe. de Insuperant. quest. 12. numer. 97.
De Luc. de Benefic. disp. 38. num. 6. Rot. Romana dec.
130. num. 4. §. 6. per. 6. rec. Altomar. d. quest. 31. n.
1141. ita prima Presentatio facta de Persona dicti Ra-
verendi Dom. de Mazzolis à Procuratore penitus sui
mandati revocationem ignorante valida fuit, & pro-
pterea est, qui fuit primò Beneficiarius, & non Dom.
de Mari infusus in dicto Beneficio induci debet,
ut sumpto praeteritis argumentis ob idemtenere ratio-
nalis à praedicto Textu in dicta Clementin. unic. de re-
nuntiatio. punctualiter in terminis praesentationis facta à
Procuratore ante notitiam revocationis mandati tradunt
Clar. praeli. quest. cap. 9. feb. numer. 8. ibique egregie
Phar. numer. 54. Caldas Perier. de emp. cap. 15. num.
39. circa fin. De Luc. de Jurapersonat. disp. 62. numer.
23. Rot. Roman. part. 6. rec. dec. 130. num. 7. Add.
ad Barar. dec. 723. num. 21. Abbe. de Insuperant. q.
12. n. 116. Rebuff. de Benefic. Inform. Vicar. n. 214. &
Rota Nostra in Ploramina Beneficii 29. Augusti 1730.
§. Sed etiam coram D. Philippo Rea.

Quomodo in nullo potius obstat Causam, conf.
 57. lib. 1. iuxta veterem impressionem, & conf. 361.
 7 iuxta aliam, & conf. 362. iuxta alteram impressionem
 1. quem sequuntur Lamberti. de Jurapersonat. lib.
 2. part. 1. quest. 4. artic. 9. & Ludovici. dec. 452. nu-
 mer. 6. De Luc. ad Galin. de Procurat. part. 3. cap. 5.
 num. 17. Phisier. de Jurapersonat. lib. 5. cap. 6. n. 29.
 Nam opinio Causam non est in jure fundata, qui-
 nimo, utpote contraria nostre Juris regulae supra firmat-
 e, communiter à Doctoribus superius allegatis re-
 probata fuit, affirmantibus, quod ea non potest pro-
 cedere, nisi in casu, quo mandata, vel ejus secundum
 Procuratoris praevenerit Procuratorem revocatus in
 6 praesentando, ut advenit Add. ad Barar. dec. 723.
 num. 21. & Abbe. de Insuperant. quest. 12. num. 126.
 & alii supra laudati.

Uque etiam videmus, quod revera opinio Ca-
 usam rationes sit, expendenda est, anjura per cum
 adducta ad probandum suam opinionem aliquam ha-
 bere in jure substantiam, vel bene casu nostro ad-
 aptetur.

7 Ipse enim nulli alio juris fundamento innititur, ni-
 si Textibus in l. si Pater ff. de Manumiss. vindict. &
 in l. 2. §. Si qui donatus ff. de Donat. ex quibus
 quemadmodum inferit, quod quia à Procuratore revo-
 catus irrita sunt, quoniam illi mandati revocationem
 ignoraverit, his quoniam concurrentibus, nempe quod
 Procurator sit constitutus ad actus extrajudiciales, &
 actus qui gerantur per Procuratorem, sit talis, qui ex-
 plicari nequeat sine expressa Domini voluntate; Tercio
 quod revocatio non redundet in damnum pecuniarium
 Tertii, nec ipsius Procuratoris; Quirto, quod
 actus non sit de necessitate à Domino faciendus, ita
 cum putaverit Causam eadem quoniam requirit in
 Procuratore ad praesentandum concurrere, conclusit,
 quod praesentatio ab eo facta, licet revocationem sui
 mandati ignoraverit, nullatenus valet.

8 Verum decipere Causam primo existimando,

quod memoratus Textus in leg. si Pater loquatur in
 Filio Procuratore constituto ad servum manumiten-
 dum, quod est falsum, quia in eo Textu agitur de
 simplici Nuncio missio ad hoc proinde, ut servum vi-
 ce Domini manumitteret; Maxime enim evincit
 discrimen inter actum, qui per Procuratorem geritur,
 & actum, qui per Nuncium, vel Epistolam explen-
 tur; in primo casu actus est validus, & Procurator
 revocationem nescit, ut probant expressi Textus su-
 pra laudati, focus vero in secundo, quia si post
 munitis presentem, quoniam Nuncio, vel epistola
 recipiens non incitatur alios gestus facere, nullum
 habet validitatem, ut ita communiter distinguendo
 Textum praedictum cum aliis conciliant, & explicant
 Gomez. var. tom. 2. capit. 4. numer. 2. ibique Aylon.
 Addition. numer. 4. Sanchez. de Matrim. lib. 2. d. di-
 putat. 11. numer. 7. Gutierrez. red. errat. cap. 43.
 numer. 6. 7. Plea ad cap. final. part. 4. de Procurat.
 in 6. numer. 3. 4. 5. Thys. lib. P. sancti. 261. num.
 31. 32. Gonzalez. ad regul. Cancelli. 8. Gloss. 26. n. 16.
 17. & Gloss. 63. num. 42. & seq. Capon. disp. 159. ca-
 pit. 3. num. 10.

Nec non in eisdem quoque terminis loquatur aliter
 Textus in leg. 2. §. Si qui donatus ff. de Donat. ut
 ibi explicat Gloss. per. perferat, ac alii communiter
 scribentes, & opinio Gomez. d. cap. 4. num. 3. vers.
 Textus notabilis.

In altero similiter falsum Causam, quod nempe
 creditur praesentationem esse et illis actibus, qui sine
 expressa Domini voluntate nequeant expediri, nam a-
 ctus, qui ubique voluntate Domini non possunt expedi-
 di, sunt illi, in quibus transferatur aliquas pars in te,
 nempe possessio, aut dominium aliquas rei, ut infusus
 opportunitate loco laius demonstrabimus; & in his ter-
 minis loquatur Textus in l. 2. §. Si qui donatus ff.
 de Donat. à Castrensi allegatus, ubi revera agitur de
 transferendo actualiter dominio pecuniarum donationis
 titulo, & similiter aliter Textus ab eodem Castrensi
 adductus in d. l. si Pater ff. de Manumiss. vindicta lo-
 quitur de manumissione, ex qua servi dominum a-
 mittunt, unde hujusmodi actus non geritur ex Filii,
 sed ex Patris voluntate, ut eleganter declarat Plea in
 dist. capit. fin. de Proc. in 6. num. 17. & 18. hinc
 est, quod quando non agitur de transferendo aliquo
 iure in te, nempe dominio, & possessione aliquas
 rei, prout in praesentatione, per quam non transfer-
 tur, nisi ius ad rem, nempe jus, seu actio ad peten-
 dam infusionem, & cum ipsa infusione ius in te,
 nempe dominium, & possessionem Beneficii, aut a-
 lius gestus per Procuratorem, quoniam revocatum ali-
 que illius scientia, de jure validus est, ac si à Procu-
 ratore nondum revocatus gestus fuisset, prout infra plu-
 rimis probabimus.

Tertium quoque requiritum, quod quando non re-
 dundat revocatio in praesudicium Tertii, vel Procura-
 toris revocatus, actus per Procuratorem revocatum ge-
 stus non valet, nullam pariter in jure substantiam
 habet, cum quia ex textibus à Castrensi laudatis, &
 in quibus ille se fundat, hoc minime probant, cum ibi
 longe diversa sit decidendi ratio, tum quia male cre-
 ditur Castrensi, quod ille, cum quo solus Procurator,
 ex titulo lucrativo contrahit, vel actum lucrativum ge-
 rit, damnum aliquod per revocationem non sentiat,
 sed lucrum tantum amittat, & hoc quod revocatus non
 erodendat in praesudicium Tertii, quod est falsum, quia,
 qui lucrum, vel ius lucrativum jam acquisivimus, & ra-
 tionem ex aliquo contractu, vel quatuor contraria a-
 mittit, revera damnum in suo Patrimonio patitur,
 ut per leg. 2. §. Adversus ff. n. quid in loc. pub. leg.
 10. amplius §. Final. ubi Gloss. & omnes contraveni-
 ff. de legat. 1. Gloss. hospitalitatem in leg. 1. §. Si quis
 propter verb. per in Jure. restitutionem ff. de iuner.
 aliquis privat. firmant Surd. conf. 321. numer. 22.
 & conf. 440. num. 32. Cyriac. contraveni. 199. num. 9.
 & contraveni. 452. num. 58. & 59. Capell. conf. 319. n.
 30. volum. 3. & idem valet domus facta per Procu-
 ratorem revocatum ante scientiam revocationis manda-
 ti, quoniam donatio sit actus, vel contractus lucra-
 tivus ex parte Donatarii, quod non ex alia ratione pro-
 pcepit, nisi quia revocatio mandati esset in damnum
 donatarii, ex quo amittere lucrum, vel ius lucrativum
 ex contractu donationis jam acquisivimus, & eademem.

- 14 *Gomez, var. libr. 2. cap. 4. num. 3. & ibi Aylen. Addition. num. 4. Pat. Melin. de Jus. & Jur. disp. 363. num. 5. quod enim dicitur de donatione, neque bene militat in praesentatione, quia praesentatio non est nisi donatio quantum de arbitrio suo per Patronum Praesentatio largiunt, ut docet tradit Lamberinus. de Jur. patr. libr. 2. part. 1. quest. 1. art. 3. per tot. fol. mibi 414. & Franc. Aders. dec. 479. num. 2. quod omnia minime comprobantur in Auctoritate Rota Romana in Compellente Parochialis 14. Aprilis 1603. coram Lancelotto, & in Tallen. Capellania 2. Junii 1627. coram Pirovara, quas refert, & sequitur Ferrentill. in add. ad dec. 723. num. 21. ac Albit. de Inconflent. in judic. quest. 12. num. 176. quibus in locis reprobandum vel declarandum Castrensis opinionem dicunt, quod ejus opinio procedere tantum potest, quando secundus Procurator, vel Dominus praevenerit in praesentando Procuratorem revocatum, quia in hoc casu vera est ratio Castrensis, quod per revocationem nemini fit praesentatum, neque Procuratori revocato, ut patet, neque postea Praesentato ab illo, cum per mandatum ad praesentandum non effectum, & re integra revocatum per praevenerit praesentationem factam à Domino novae Personae, antequam primus Procurator revocatus alterum praesentasset, secus in altero casu, quo Procurator revocatus praevenerit Dominum in praesentando, quia cum tali Personae praesentatae fuit ipsa praesentationis iam acquisitum, & in ea radicatum, revocatio si valeret, damnus nique illi redundaret, quod tolerari in jure non permittitur.*

- Deficere quoque quantum requisitum, scilicet quando Dominus nullam habet necessitatem faciendi actum, quia licet Patronus non habeat physicam necessitatem praesentandi; habet tamen moralem, seu causativam necessitatem deveniendi ad actum praesentationis infra tempus à Lege praescriptum, alias per ea vice privatur jure, & fructu Patronatus, qui devolvitur ad Ordinarium, ut de simili necessitate causativa optine locumitur Capen. contro. 8. art. 3. num. 7. Allegat. Jur. contro. 67. num. 3. 4. 5. 13. Redolphin. allegat. 67. numer. 3. & seq. Baldus. ad Remon. observat. 85. num. 66. & seq. Terr. de Majorat. part. 3. quest. 15. num. 14. 15. 16. & num. 20. Res. post De Luc. de Fideicommiss. quest. 47. num. 9. to. 11. Cum igitur fundus contraria fundamenta Castrensis jure ac merito fuit per praedictos Doctissimos Jurisconsultos superius laudatos in §. In Contrarium in fin. communiter reprobant, & simul cum eo Lamberinus, qui non est, nisi simplex Castrensis opinionis relator, ejusque rationum, quas in jure omnino insubsistentes esse probavimus.

- Agnoscentes DD. Informantes pro Reverendo Domino de Mari hanc Castrensis Sententiam sustineri non posse, ad varias limitationes confluere, cum quibus saltem regulam supra positam effugere de facili credebant.

- Et primo dicebatur, quod licet regulariter gesta per Procuratorem revocatum, & revocationis initium valida sint, tamen in materia Jurisdictionis sufficit, quod notitia revocationis deveniat ante institutionem ad notitiam Ordinarii ex auctoritate Castrensis. d. conf. 19 36a. in fin. vers. Præterea revocato, Lamberinus. de Jurisdictione. libr. 2. part. 1. quest. 4. vers. 14. num. 5. fol. 494. quem sequuntur Ferrentill. Addition. ad Bernart. dec. 723. num. 21. in fin. & Albit. de Inconflent. d. quest. 12. num. 177.

- Veniens hoc Adversariorum assumptum ex Auctoritatibus praedictis minime comprobatur, quia Castrensis loco citato nil aliud firmat, nisi quod sufficit revocationem Procuratoris devenire ad notitiam Ordinarii antequam admittat Ordinarius praesentationem factam à Procuratore revocato juxta Textum Clement. unic. de renuntiis. ubi habetur, quod renunciatio Beneficii, vel Dignitatis facta à Procuratore revocato non valet, quando de tempore actus renunciationis revocatio Procuratoris jam devenit ad ejus notitiam, vel ad notitiam Superioris à quo recipitur, & admittitur renunciatio, & sic nemo non videt, quod nihil commune habet praedicta Auctoritas cum casu nostro, cum de tempore praesentationis, & illius admissionis Ordinarius ignorabat revocationem Procuratoris.

Pariter Lamberinus nihil ad propositum facit, quia

tenendo opinionem, quod post revocationem Procuratoris praesentatio sit nulla, licet non fuerit innotata Procuratori, hoc unum in hac materia subdit, quod nempe si institutio sequuta fuerit in Persona praesentata à Procuratore revocato, nihilominus valet institutio, quamvis talis praesentatio fuerit nulla, utpote facta à Procuratore revocato, & ideo adverte effectum ad hunc effectum, ut impeditur institutio, vel, si sequeretur, in illa non valet, quod notitia revocationis Procuratoris devenire ante institutionem ad notitiam Ordinarii, sed si Lamberinus contradidit hujusmodi praesentationem esse de jure validam, non utique affirmavit esse in tali causa necessarium, quod notitia revocationis devenisset ad Ordinarium ante illius institutionem, sed totum contrarium, nam quousque de jure valida est Praesentatio facta à Procuratore initio revocationis sui Mandati, ac si esset facta à Procuratore nondum revocato, nihil omnino refert, quod postea deveniat ad Ordinarium notitia revocationis, quia Ordinarius tenetur non obstantem tali notitia Praesentatum, utpote de jure rite, & recte praesentatum, instituere.

Quo verb ad Auctoritatem Ferrentilli, & Albiti quod eadem illius verba refert, nullum super eis potest fieri fundamentum, cum quia intelligendi sunt ad mentem Castrensis, vel Lamberini, quos unicus allegat; Etiam postquam ipsi Ferrentill. & Albit. firmaverint contra Castrensem, & Lamberinum, praesentationem factam à Procuratore revocato, initio tamen suae revocationis, esse de jure validam, id tamen his duobus casibus in postea limitant, primo nempe si Patronus, aut illius secundus Procurator praevenerit in praesentando Procuratorem revocatum, secundo quando revocatio primi Procuratoris pervenerit saltem ad notitiam Ordinarii Collatoris, quod est necessarium, alias enim fit ad Praesentationem primi Procuratoris sequeretur, institutio esse valida, in hac enim secunda limitatione quemadmodum non indicant Ferrentillus, & Albitus illius simplex Relator, tempus, in quo pervenire debeat notitia revocationis ad Ordinarium, vel de tempore admissionis praesentationis, sed ante institutionem, intelligendi sunt in hoc sensu, quo loquitur Castrensis, & Lamberinus, nempe quod, licet de tempore praesentationis, & admissionis non perveniret revocationis notitia ad Procuratorem revocatum, satis sit, quod illa saltem de tempore dictae admissionis, perveniret ad notitiam Ordinarii, in praesentatione scilicet, vel non sequatur institutio, & hic jura adverte, quod hac limitatio in hoc sensu accepta, est consentanea dictae Clementinae unic. de renuntiis. citatae ad hoc propositum à Castrensi, qui juxta illius dispositionem satis est, quod de tempore, quo sequitur renunciatio, & respectu illius acceptio, saltem Superior non ignoret revocationem Procuratoris; sed si post admissionem, seu acceptionem renunciationis talis notitia deveniat ad Superiorem, tunc tamen Collationem Beneficii renuncianti alteri factam, non dicit eadem Clementina, quod non valet renunciatio, ita ut non possit à Superiore in alterum conferri Beneficium, sed contrarium tali casu determinat; Quod enim dicitur in casu renunciationis, dici debet in casu praesentationis, quia utraque à Doctores, ut supra vidimus, parificatur, & sic, si de tempore, quo Ordinarius admittit praesentationem factam à Procuratore revocato habet scientiam revocationis, hujusmodi scientia satis est, ut dicatur praesentatio invalida, prout invalida, & nulla habetur renunciatio, si vero post admissionem talis praesentationis devenit notitia hinc ad Ordinarium, tunc tamen institutionem Praesentati, quae valida Praesentatio, sicuti est valida renunciatio, quamvis postea, ante collisionem Beneficii renuncianti Superiori habuerit notitiam revocationis.

Eodem similiter modo respondebatur aliis Auctoritatibus in contrarium allegatis, nempe Parisi. de resignat. rem. 2. libr. 9. quest. 26. n. 2. & seq. Lotter. de re Benefic. lib. 3. quest. 27. per tot. Tournai. c. Benefic. 26. num. 1. & seq. Card. De Luc. de Benefic. disp. 38. per tot. & hujusmodi, qui agentes resignationis Beneficiorum materiam ad terminos dictae Clement. unic. de renuntiis. tenebant, quod ad effectum ne valeat resignatio, sufficit ad notitiam Superioris, vel Papae, aut illius Officialium pervenisse revocationem Pro-

Pro-

Procuratoris concessi ad resignandum Beneficium, licet non fuerit talis revocatio Procuratoris innotata, quia ut mox diximus in responsione data ipsi Clemennae Unice, quod eorum dictum, aliquando in suis terminis verissimum, adaptari quidem posset casui nostro, si de tempore, quo Procurator coram Ordinario presentavit Rev. D. de Mazzuoli tunc presentem, et tamque acceptantem, Ordinarius d. revocationem non ignorasset; Nemo est contra ea dictis Authoribus ausus fuit asserere, quod si post sequentem resignationem in manibus Superioris, vel Papae noticia revocationis ad Superiorem, vel Papam pervenerit, resignatio non valeat, quinimo contrarium in hoc casu determinata, ex eo quod noticia ad Superiorem, tunc re non amplius integra pervenit, ex quo validissimo ratiocinio in angustis se positos sentientes Informantes pro Rev. D. de Mari replicabant, quod in materia Jurispatronatus semper dicitur integra, quousque presentatus institutionem suam ab Ordinario consecutus fuerit, quod erat manifestum equivocum per ea, quae inferius plene quoad hanc objectionem dicemus sub §. Altera quae cum seq. & melius in §. Neque valet.

Neque praedicta aliud ostendere videtur, quod nempe in concursu provisi ab Ordinario putativo, & alterius provisi ab Ordinario vero, debeat preferri provisor a vero, cum veritas, non obstantibus *l. Barbarius pervalere* debeat opinioni, vel errori *Cap. alleg. 89. num. 15. & ibi Adden. & Rot. cor. Buratt. dec. 479. n. 12.* quod conclusio etiam videtur procedere in hac materia praesentationis, nam si praesentatio facta fuerit à Bonis fidei Possessore tamquam Domino putativo Patronatus, & postea comparat ante institutionem verus Dominus, qui alterum praesentem, instituendus est ille, qui fuit à vero Domino praesentatus, ut per textum expressum in *Cap. Consultationibus 19. de Jurapat. firmant Doctores omnes, & plene Rot. Rom. cor. Anselmo impellita* peres *Fagn. de Jurapat. lib. 2. Canon. 22. cas. 4. num. 12. cum seq.*

Quandoquidem hic non agitur de duobus praesentatis à diversis Personis, nempe à Patrono vero, & D. Putativo, sed agitur de duobus Praesentatis ab uno, eodemque vero Patrono medio primi, & secundi illius Procuratoris, sola veniente questione, an Praesentatus à Primo Procuratore veri Patroni, licet postea abique ejus scientia revocatus, fuerit bene praesentatus, itaut excludi debeat alter postmodum praesentatus ab altero Procuratore ejusdem veri Domini, quae questio statim resolvitur ad favorem primi praesentati ex regula Juris supra allegata, quod gesta à Procuratore revocato ante scientiam suae revocationis, omnino valida sunt, quia *Lex* provide disposuit, quod ante intimationem, vel scientiam revocationis mandati habitam à Procuratore revocato nullum habeat effectum, & habeatur Procurator, ac si non esset revocatus, ut egregie notant Doctores omnes ad confirmationem praedictae regulae allegati, & ideo actus praesentationis ab eo gestus nomine veri Domini dicitur factus ab ipso vero Domino, ut punctum notant *Pivon. de Jurapat. lib. 10. cap. 3. num. 2. 3. Pivon. eod. tituli. lib. 2. alleg. 99. num. 2. & non à Domino putativo; Minusque per eandem rationem allegabile est exemplum praesentati à Possessore Jurispatronatus concurrentis cum Praesentato à vero Domino Patronatus, cum pariter casus iste in penitus extraneus est à nostro, ut inseruimus Romani Advocati, qui tale exemplum allegabant pro Decisione contra praesentatum à Procuratore revocato, in hoc ingenuè inbecillitate notari à Doctissimo Viro Card. de Luc. *dec. 82. num. 11. de Jurapat.**

Alteri, quae assererebat limitatio, quod nempe secunda praesentatio de Persona Rev. D. de Mari re integra facta fuerit, tum quia prima praesentatio Rev. D. de Mazzuoli, cum admitta fuerit ab Ordinario cum Clausula *fi, & in quantum de jure, &c.* non fuit perfecta, & pura, sed conditionalis *Ladov. dec. 417. num. 12. Barb. Claus. 149. n. 6. Rot. dec. 517. nu. 4. post Fagn. de Matruen. Pivon. de Jurapat. part. 2. lib. 9. cap. 1. n. 3.* tum etiam, quia adhuc de eo tempore nondum sequuta fuit institutio D. de Mazzuoli, nullius ponderis visa fuit.

Quandoquidem nulla ex rationibus supra in contrarium adductis apta est de jure ad inducendam casui nostro hanc limitationem.

Cassare, de Comm. Tom. II.

Etenim quoad primam deductam ex admissione primae Praesentationis conditionalis ab Ordinario facta priores occurrant responsiones.

Et primo responderetur, quod praedicta Clausula, quae fuit per Ordinarium pro cautela apposita suae admissioni, ad perseverandum nempe jus suum, quod forte ex admissione simplicis, ac absoluta deservit fieri posset, solum apta est ad qualificandum ipsam admissionem, secus praesentationem pure, & simpliciter factam à Patrono, ac acceptatam à Praesentato; Adus enim Praesentationis acceptatae à praesentato sui de per se, & de per se validas est absque admissione Ordinarii, nam ad ejus validitatem non requiritur admissio Ordinarii, sufficit enim quod ipse fiat cor. Ordinario, vel ejus Curia, vel Notario, vel etiam ad ejus notitiam tantum *Gaz. de Benef. part. 4. cap. 3. num. 12. Rot. part. 15. recent. dec. 176. num. 14. 15. 16. & part. 18. tom. 2. dec. 665. num. 8. & dec. 739. num. 2. & cor. Emerit. Jun. dec. 30. num. 5. Fagn. de Jurapat. tom. 2. canon. 3. cas. 4. n. 17.* immò praesentatio facta eorum Ordinario, vel ad illius notitiam, & acceptata à Praesentato, dicitur alius purus, perfectus, ac plene consummatus, ex quo jussu ad rem perfectam, & irrevocabili Praesentato acquiritur, ut mox infra laetè probabitur.

Ad supposito (& etis secunda responsio) quod dicta Clausula influeret in Praesentationem, tamen cum ea conditio, quae ex dicta clausula oritur, non est nisi conditio intrinseca, & de praesenti, cum se referat Ordinarius ad ipsum actum Praesentationis, prout de jure ipso tempore admissionis est, cum admittendo, si ipse est de jure validus, & admissibilis, cumque non admittendo, si non est admissibilis, & ideo cum talis conditio ordinem de praesenti, verum etiam intrinseca non suspendat, neque imperfectum actum reddat, alius remanet purus, ac perfectus, ac si dicta conditio non fuisset apposita, ut egregie firmant *Rot. respons. 134. num. 11. & Adon. consil. 381. num. 1. & seq. & in terminis dict. Clausula fi, & in quatuor Roman. cons. 301. num. 4. vers. nunc vero quoad casum, & num. 5. & ibi Adden. Mandos. l. 2. ubi loquitur in collatione Beneficiorum allegando *Dec. in l. Altes legimus num. 12. ff. de regal. jur. & in puncto ejusdem Clausulae applicat in admissione praesentationis ab Ordinario licquendo dictum cons. 301. Roman. firmantque Rot. coram Seraphin. dec. 699. repetita in part. 1. discur. dec. 687. Vincen. Grillentum. cons. 325. num. 6. 7. 8. & seqq. & generaliter, quod conditio intrinseca, nempe ea, quae est juri, & Legis consensus, vel secundum jus apponi debet, nihil operatur, ac si non esset apposita *Rot. part. 3. rec. dec. 483. num. 3. in fin. & part. 8. dec. 42. n. 11. & 12.***

Tertio denique responderetur, quod si etiam falsò supponeremus, quod admissio praesentationis esset conditionalis non conditio intrinseca, neque de praesenti, sed conditio extrinseca, & merè dependenter à futuro eventu, nec non talis admissio influeret in actum praesentationis, itaut pariter illa hujusmodi conditioe afficeretur, statim inter Contrahentes, nempe inter praesentantem, & praesentatum quoad irrevocabilitatem praesentationis diceretur perfectus, & completus, ac si esset purus *Rot. Roman. dec. 67. num. 13. post Pasqu. de Salvoian. Rot. coram Buratt. dec. 581. num. 12. & coram Merlino. dec. 568. num. 8. & egregie per ceteros Uroel. consil. 5. num. 56.* neque interim pendente conditiois purificatione posset uni ex Contrahentibus praesudicium inferri, nam jus, quod post hujusmodi contractum alteri fuisset acquiritum usque ad verificationem conditionis est immutabile, quia conditio, dummodo non, sit potestativa, sed casualis, aut mixta, postea verificata retrotrahitur ad diem contractus in praesudicium etiam evisumque Textu, cui fuisset interim aliquid jus quiddam *Rot. Roman. part. 4. dec. 539. num. 6. Satelli. resp. 23. num. 1. Salgad. Ladrin. Credit. part. 2. cap. 21. num. 4. cum pluribus sequenti. Antonex. de Denot. Reg. lib. 1. prelat. 3. §. 2. num. 8.* Cum igitur prima praesentatio acceptata à Praesentato sit certa, & irrevocabilis, licet sit condicionalis, nec non conditio legitime admissio per declarationem Ordinarii verificata retrotrahitur ad tempus illius praesentationis, certo omnino sequitur, quod quicumque alia subsequens praesentatio

præsentatio dici non potest re integra facta, quia ipsa succedit post primam præsentationem jam perfectam, & irrevocabili acquiruntur primo Præsentato.

- Neque valet secunda ratio, quod nempe re integra facta fuerit secunda præsentatio Rev. D. de Mari, ex quo de tempore illius præsentationis nondum fuerat R. Dom. de Mazzuoli primo præsentatus ab Ordinario institutus, nam ea manifestè equivoco mebat, quia stantebus actus præsentationis, & actus institutionis pro unico tantum actu individuam, idem ad tollendum equivocum sufficere distinguere actum præsentationis ab actu institutionis, quo posito verum erit, quod habito respectu ad actum institutionis secunda præsentatio facta fuerit re integra, nempe nondum secuta institutione, facit verò quoad primam præsentationem Rev. D. Mazzuoli.

- Quod secunda præsentatio habito respectu ad primam præsentationem dicitur in quia nullo non re integra facta, non est dubitandum, quia cum prima præsentatio Rev. Dom. de Mazzuoli facta fuerit cor. Ordinario præsentante, ac acceptante eodem Rever. de Mazzuoli, & sic cum illa fuerit perfecte completa, & consummata, ut firmius egerit Lamberini, de Jurispr. lib. 2. part. 2. quæst. 7. art. 1. in princip. fol. 829. & artic. 2. nam. 5. vers. sed ubi præstat actus fol. 833. Rite, in præf. Curia Archiepiscopi, Neapol. decif. 60. numer. 1. 2. part. 4. Litter. de re Benefic. lib. 2. cap. 6. nam. 36. vers. Quod est maxime, Pison. de Jurispr. allegat. 61. numer. 13. Garz. de Benefic. part. 4. cap. 1. numer. 31., idem alteram postea subsequutum dici non potest re integra, sed re non integra supervenisse, nam tunc dicitur aliquid fieri re integra habito respectu ad alterum actum, quando iste actus nondum est in aliqua substantiali parte incipiens, secus verò cum aliquid fit post alium actum, qui est in aliqua parte substantiali incipiens, eoque magis si ille fuit perfectus, & consummatus, quia tunc non integra factum dicitur, ut communiter docent Cass. de re integr. in præf. lib. 1. numer. 1. & seq. Alex. conf. 210. numer. 12. lib. 7. Cynac. contraversi. 224. numer. 40. Galin. de Procurat. part. 5. cap. 4. numer. 1. & seq. Adami. de Tacit. lib. 7. tit. 21. nam. 7. & Alibi. de Inconsuet. quæst. 12. nam. 77.

- Quæ omnia licet per rationem à suis juris principis ut supra deducam superabundant, minime quoque comprobantur ex punctuali Auctoritate Lamberini, de Jurispr. lib. 2. part. 2. quæst. 7. artic. 2. vers. Et si dicitur fol. 833. ubi ad obiectum quod præsentatio non possit dici actus perfectus, quia res non definit esse integra, & idem perfecta dici non possit, nisi sequatur institutione præsentati, ita doctissime more suo respondit: Aut respicitur ad provisionem totalem Ecclesiæ, vel Capituli, & tunc quoad hunc respectum actus non dicitur perfectus nisi post institutionem Clerici, vel Sacerdotis præsentati; si verò respectus habetur ad individuum actus, per quos deveniri debet ad provisionem totalem Ecclesiæ, seu Capituli, & quælibet de per se, nempe præsentationem de per se, & institutionem de per se, quælibet horum duorum actuum habet suam perfectionem, & sic præsentatio concurrentium requisitis necessaria ad eam perficiendum actus dicitur perfectus enim non sequitur institutionem.

- Eoque magis id procedit in duobus actibus, qui inveniunt inter diversas personas, ut in caso nostro, quia actus præsentationis sequitur inter Patronum præsentantem, & Clericum præsentatum, pro cuius perfectione requiritur id solum, quod ad complendum præsentationem de jure tantum est necessarium, quo completo nihil aliud inter Præsentantem, & Præsentatum superest à Paribus faciendum, ubi enim alius actus nihil superest à Paribus faciendum, actus dicitur perfectus ex regula, quam docet Tiber. animar. jur. in verb. Perfectum. Actus verò institutionis sequitur inter alias Personas, nempe inter Ordinarium, & Præsentatum, & ille perficitur per ea, quæ sunt necessaria ad perficiendum institutionem Præsentati.

- Et præterea antea hac (ola perfectione actus præsentationis, licet sequatur non fuisse institutionem, illa per necesse sequi debent effectus, qui ab actu perfecto præsentationis de jure sequi debent, & sic præsentatione sequens non datur amplius in Patroni Ecclesiasticæ ulla variatio, & in Patroni Læicæ variatio non privativè

ad personam primi Præsentati ex eo, quod tunc res 45
non dicitur amplius integra, ut docet Lamberini. loco citato, & Rot. Rom. cor. Adami. decif. 85. nam. 9. to. lib. 1. & cor. Falconer. tit. de Jurispr. decif. 47. numer. 15. & Pison. de Jurispr. alleg. 100. nam. 387. Et pariter post solum præsentationem acquirunt Præsentato jus ad rem Lamberini. de Jurispr. lib. 2. part. 2. quæst. 8. nam. 15. Garz. de Benefic. part. 4. cap. 3. n. 8. 9. 10. Pison. de Jurispr. lib. 2. cap. 7. n. 37. Litter. de re Benefic. lib. 2. quæst. 20. nam. 33. 35. Corradini. in Prax. Benefic. lib. 4. cap. 6. nam. 3. in fin. Rot. decif. 74. numer. 2. 3. & decif. 339. numer. 24. part. 16. & apud Pison. de Jurispr. alleg. 40. sub n. 48. Idem adeo verum, ut si aliqua obiecta fuerit à Papa grata derogatoria super Jurisprudentiam cum clausula dammodo non 47
fit alteri juxta quædam, gratia locum non erit, si sequens fuerit alicujus præsentatio, quamvis sequens non fuerit illius institutio, quia ex illa præsentatione juxta dicitur acquiruntur Præsentato Scraphim. decif. 1238. Grillen. conf. 125. n. 6. & apud ad 12. Add. ad Berard. dec. 651. nam. 10. Garz. de Benefic. part. 4. cap. 1. nam. 21. Rot. Rom. cor. Falconer. de Jurispr. decif. 28. numer. 3. 4. plenè Rota de curat. litter. Appellat. part. 1. capit. 5. nam. 112. 113. & 114.

Minusque subsistere vili sive Auctoritas Rota coram 49
Penna decif. 1021. numer. 3. ubi primo firmat ex decif. 110. imo, & quod coram Pat. lib. 2. prime impressionis Romane de anno 1612. quæ iusta alterum posteriorem impressionem Romæ de Anno 1620. est decif. 109. numer. 4. vers. Et quod ubi primo, inquam, firmat non esse necessariam institutionem revocationis Procuratori fieri, secundo, quod quatenus ea esset necessaria, facta esset, quod illa fiat ante sequentem institutionem per ipsum in l. licet C. de Procurat. & Bartol. in l. i. nam. 20. Cod. de Sacerdotibus, quia ex superscriptis auctoritatibus per Pennam adductis neutrum fæz Decisionis comprobare assumpimus.

Nam quoad primam partem illius Decisionis, advertendum est, quod si Penna ex d. decif. 110. cor. Penna firmata intellexit, ut ex adverso pretendebatur, quod non requiratur in Procuratore scientia fæz revocationis, ne valeat amplius actum gerere, & hoc non dixit, neque dicitur somniviæ Pennæ, quia ipse reverà non negat, quin fit necessaria in Procuratore scientia fæz revocationis ne valeat actum demandum gerere, sed solum dicit non esse necessariam, quod talis revocatio indecetur Procuratori, cum sufficiat, quod per aliquid quodcumque medium notitia fæz revocationis perveniat.

Quo verò ad alteram partem ejusdem Pennæ Decisionis: Textus in l. licet Cod. de Procurat. ab eo allegatus non loquitur de vero Procuratore, qui fuit absque illius scientia postea revocatus, sed de falso Procuratore ad hunc, & idem non erat dictum Textus neque adeo intrinsecus à casu suo per dictam Decisionem allegabilis; Maximum autem inter falsum Procuratorem, & Procuratorem verum, absque sua scientia revocatum, interest discrimen, nam verus Procurator, licet possit revocatus non potest dici de jure falsus, nisi postquam ipse severit revocationem sui mandati, ut advertit in puncto Farinac. de Fortis quæst. 170. nam. 2. juncto nam. 3. Jaf. in dila l. licet nam. 4. Cod. de Procurat. decif. Sicil. 4. nam. 24. Galin. de Procurat. part. 2. cap. 4. numer. 50. & probat apertè Textus, & Doctores in principio, per Nos ad firmandum nostram regulam laudati. Nec non ex eo probatur, quia Judicium interitum cum falso Procuratore est omnino nullum, ut decernunt Imperatores in d. l. licet, & firmat ibi Gloss. ceterique sentientes; a contra cum vero Procuratore absque illius scientia revocato est validum, nisi revocatio intentione Judicis, & Parit, itaque nequidem in Judicio sola scientia contrajudicialis sufficiat, ut voluerunt Cass. de retractat. cas. 38. cap. 8. n. 5. Franch. decif. 490. nam. 2. Galin. de Procurat. part. 3. cap. 3. numer. 53. & seq. & numer. 58. Alibi. de Inconsuet. quæst. 12. nam. 87. & 91. vel nisi saltem iusta alteram opinionem innumerat Judicis, aut Parit Altemar. de Nullit. in Judic. rub. 11. n. 79. 80. & seq. & de Luc. ad Franch. d. decif. 490. nam. 1. & seq.

Eoque minus allegari intererat per Pennam Bartol. in d. l. i. nam. 20. C. de falsis. quia ibi Bartolus

35 talis nihil aliud firmat, nisi, quod actus à Procure-
tore Actoris ad litem, qui fuit evocatus, nullatenus
valet, quando notitia fide revocationis jam ad eum
Adversarium, & Judicem pervenerat, quod, vel ni-
hil commune habet cum eo, ad cuius comprobationem
doctrina *Baroni*, per dictam Decisionem Pennæ allegat-
ur, vel potius *Bartholæi* à contrario sensu requirere
potest, nam quemadmodum in casu nostro de tempore
Præsentationis factæ de Persona R. de Mazzuolis coram
Ordinario notitia revocationis nondum pervenerat ad
Procuretores, neque ad Ordinarium, ita illius Præsen-
tatio valida dici debet.

Neque similiter obstat altera dec. 452. num. 6. coram
36 *Ludov.* quia sicuti ipse non innuit nisi Authoritati-
tem *Castrensis* dictæ conf. 562. & dictæ dec. 1021. coram
Pennæ, quas, vel tanquam juris principis contrarias,
vel super falsis doctrinis collocatas penitus insubstantes
fuit superque demonstravimus, ita de illa sui eodem
modo laborante nulla est habenda ratio.

Præterquamquod advertendum etiam est, quod in
causibus dictarum Decisionum coram Pennæ, & *Ludo-*
visio alia aderant fundamenta, & quidem principalia,
ad solidissima, que revera per Sacram Rotam Romanam
respective in utroque casu rectissime decisum fuit,
quibus inque possitimus fundamenta ibi concurrentibus
quemadmodum non oportet illam assensum questionem,
an nempe Procurator obsequio sui scientia revocatus po-
tuerit valide præsentare, ideo credendum est, quod,
& quantum de super hac superveniente questione à dictis
Decisionibus dictum fuit, fasile de errore tamdiu (ut
sæpe contingit, & sæpissime hunc improbum errorem
morem interpetando advertit *Card. de Luc.*) ex-
tensioris superaddidit ad ornatum, ut dicitur *Decisio-*
num, sed potius in deductis Sacra Rotæ Romanæ
Urbe, & Urbe Celebrissimi Tribunalis, quamobrem
illa, sive antiqua, sive media, sive moderna semper,
& existit protellata fuit pro reparatione sui nominis,
& auctoritatis Tribunalium, & Judicium cautela, quod
fuit Decisionibus neutriquam defector, nisi in iis,
super quibus principaliter actum, & decisum fuit,
& postillam fundamenta consilium, ut huiusmodi iuxta mo-
37 rem docet *Cardin. de Luc. de relatione Curie Romanæ*
diff. 32. num. 77. cum plurib. seqq.

Nullius quoque televarie compertum fuit alterum
obijciendum, nempe quod cum esset in facultate D. *Laz-*
zari Patroni presentando cumulativè aliam Per-
sonam, dici nullatenus valet, quod prima presentatio
Rev. Dom. de Mazzuolis fuerit actus completus, ac
perfectus, ex quo poneretur si aliquid jus acquiri,
nam sicuti in casu, quo duo essent simul presentati à
38 Patrono, nemini eorum jus ad rem acquiritur, quia
incertum est quis eorum ab Ordinario instituendus erit,
ut firmant *Ric. collect. 1661. Garz. de Benefic. part. 4.*
cap. 3. num. 12. 14. Piron. de Jur. Ecclesiasticis. dis-
cept. 140. numer. 40. & seqq. Pivon. de Jurisprudent.
lib. 2. cap. 2. num. 3. ita in præfati, quia ob possibi-
lem variationem Patroni incerta erat usque ad institu-
tionem ingressio dicti Rev. Dom. de Mazzuolis primo
presentati.

Quandoquidem falsissimum in Jure est, quod possi-
bilis actus, vel contractus variatio, vel revocatio
reddat illum imperfectum, nam communis Doctorum
opinio contrarium determinat, nempe quod actus,
vel contractus, licet, vel ex Legge, vel ex pacto pos-
sibiliter variationis, vel revocationis subjacent, nihilominus
est perfectus, purus, consummatus, & absolutus,
39 ac pro tali in Jure reputatur, ac si non esset re-
vocabilis, aut variabilis, ut probant insinuat laudati
per *Tiraquell. de retrah. compet. §. 2. Gloss. 1. num. 1.*
& num. 74. cum seqq. & sed per tot. Glossam. Gratia-
nus. cap. 126. num. 53. & 54. Derian. conf. 8. num. 80.
lib. 1. Pars. conf. 92. num. 22. lib. 3. egrege. Ato-
nacho. conf. 624. n. 13. vers. Respondetur secundo, quem
cum alius sequitur *Card. de Luc. de Servit. diff. 88.*
num. 4. & de Usur. diff. 2. num. 3. Rot. Roman. coram
Card. dec. 172. num. 9. & to. plenè, & eleganter Fal-
coner. de Donat. dec. 6. n. 8. usque in fin. & Episcop.
Rot. diff. 123. num. 12. & seq. & diff. 134. num. 1.
Rot. coram Suraz. dec. 677. num. 1. Quoniam ipsamet

possibilis variatio in Patrono præfata, ac supponit per-
fectionem primæ presentationis, quæ variari potest,
alias implicaret in terminis imperfectus actus, & illius
Castres. de Comm. Tom. II.

variatio, quia si primus actus, idest si prima presentatio
esset nulla, vel imperfecta, per aliam presentationem
postea à Patrono factam dici non posset, quod illa va-
riasset, sed quod nullius primam perficere pro altera
facienda, ut punctum, doctrinæ de more sic advertit
Lambercin. de Jurisprudent. lib. 2. part. 2. quest. 7. art. 60
2. sub n. 3. vers. sed solum considerari habet, & vers.
seqq. fel. mibi 821. & in terminis similibus revocabili-
tatis Rot. Episcop. diff. 123. num. 12. 13. 15. 16. &
diff. 134. num. 11. Cyriac. contrav. 239. num. 2.

Posita igitur tali perfectione primæ nostræ Præsen-
tationis Rev. Domini de Mazzuolis, licet esset variabi-
lis cumulativè tantum cum altera possibili presentatio-
ne, perneceffe sequitur, quod ex ea fuit eidem Rev.
Dom. de Mazzuolis acquisitum jus saltem ad rem, prout
in fortioribus, nempe quod per actum, vel contractum
licet sit revocabilis, seu variabilis, perfecte acquiratur
possessio, & Dominium, quod est jus in re utique po-
tentius, quam jus ad rem, uno ore affirmant Docto-
62 res omnes mox supra laudati in §. Quandoquidem, &
per ceteros *Rot. Roman. coram Falconer. r. de Donat.*
dec. 6. n. 8. usque in fin. & alii qui aliter possent si
tatio non haberem licentiam Auctoritatem invincere.

Nil refragantibus Auctoritatibus in contrarium ad-
ductis, loquentibus de duobus simul à Patrono pre-
sentatis, qui casus est longe diversus à nostro, ubi
à principio fuit tantum presentatus dictus Rev. Dom.
de Mazzuolis, & successivè dictus Dom. de Mari,
cujus presentatio fuit nulla, cum facta fuerit non cu-
mulativè, sed privative.

Nam primo casu usque ab initio pro presentatiorem
de duobus simul factam statim certa reddat incertum
eorum respectivè institutionis, & sic mirum non est,
quod ob talem incertitudinem non acquiratur pluribus
simul presentatis jus aliquid ad rem; in secundo ve-
ro casu tamen tantum ab initio presentati incerta est hic
incertitudo sive institutionis, quia non potest recte cer-
ta, nisi superveniat variatio, quamobrem cum sit in-
certa hæc possibilis variatio (quæ data, tunc solum
causatur, tam in primo, quam in secundo cumula-
tive Presentato incertitudinem eorum institutionis) ideo
noluit Lex, quod per istam possibilem tantum varia-
tionem impediantur in actibus, & contractibus subje-
ctis variationi, aut revocabilitati omnes eidem effectus,
quos producit actus, vel contractus puri, perfecti,
& absoluti, ut patet reflectum eandem auctoritates,
per *Rot. supra citatæ in dicto §. Quandoquidem.*

Quare concluditur, quod si Patronus in casu no-
stro actualiter variasset accumulando aliam Personam,
tunc per supervenientem hujusmodi accumulativè pre-
sentationis jus ad rem, quod ab initio erat perfectè acqui-
situm, variatum fuisset, ut sequitur in omnibus adhi-
bitis, & contractibus purificata conditione resolutiva
Legis, vel hominis, verum qui Patronus fuit variati-
onem non fuit usus, nunquam primo nostro Presentato
jus ad rem ab eo jam ab initio acquisitum alteratum
fuit, ut distinguendo unum casum ab altero advertunt
Corradin. in prax. lib. 4. cap. 6. num. 3. & 58. Rot. 62
apud Garz. de Benefic. part. 4. cap. 3. num. 14. & seq.
& bene Piron. discept. Ecclesiasticæ. 140. num. 10. 27. &
n. 29. cum. 4. Ref. de exco. lit. apud Piron. 1. cap. 3.
n. 122. Sperell. dec. 180. n. 29. 30. lib. 2.

Insistebam ulterius pro Rev. Domino Mari Infor-
mantem, quod ad similitudinem resignationis Beneficii
factæ à Procuratore revocato, in cuius causa, licet de
tempore publicationis per Procuratorem revocatum por-
rectæ pro admittenda resignatione, & admittit à Pa-
pa scientia illius revocationis non fuisset adhuc ad eum,
neque ad Papam, vel ejus Officiales pervenire, tamen
non decreverat perfectè resignatio Beneficii, quoniam suc-
ciat, quod talis notitia ad Officiales Papæ perveniret
antequam grana resignationis sit signata, & à Data-
ria expedita, insistebam inquam, quod ad similitudi-
nem hujus exempli idem discordium sit in casu pre-
sentationis, quod nempe quoniam admittit illa sit ab
Ordinario, tamen namquam dici debet perfecta quon-
iamque Presentatus per successivam institutionem Bene-
ficii ab Ordinario obveniret.

Respondetur, quod nullo modo dicta paritas inter
dictos duos casus, utpote inter se adeo longe diversis
procedere valet, nam in casu resignationis illi primus con-
sensu datus à resignante, vel ab ejus Procuratore con-
sensu.

tempore supplicationis Papae exhibere, est consensus imperfectus, de informis, & sine operatione, ac effectu, quin iuxta Constitutiones Pontificas, & regulas Cancellariae alter necessario exigitur formalis, & iuratus consensus resignantis, vel ejus Procuratoris in actu, vel limite signandi, & expediendi gratiam resignationis, sine quo novo formali consensu perfici non potest resignatio, quare mirum non videtur, quod prima admissio resignationis facta per Papam de tempore supplicationis perfecta non sit, cum deficiat tunc temporis ex parte ipsius resignantis ejus veritas, & formalis consensus, qui necessario iuxta Constitutiones, & regulas Cancellariae Papalis exigitur ad perficiendum actum resignationis, & sic admissio Papae, utpote cadens tunc temporis super actu informi, & carente consensu vero ex parte altera resignantis, inefficax remanere debet, ut punctum advertens *Tondus, resal. Benefic. lib. 1. cap. 26. n. 16. cum seq. de perfectione n. 19. & 20. Later. de re Benefic. lib. 3. quest. 16. n. 17. 18. 19. & seq. & m. 27. cum aliis pluribus seq. Gratian. cap. 191. n. 7. & seq. & ibi de Lac. Add. & egregit alter Carden. De Lac. de Benefic. dist. 38. n. 4. & 5. & seq. quorum Doctorum pars maxima advenit, quod aliter dicendum foret de jure communi, si regula, vel Stylus Datarum Romanarum non esset in contrarium, ut videtur est penes *Later. d. quest. 16. num. 13. & 34. Tondus. d. quest. 26. num. 22. Gratian. dist. quest. Form. d. cap. 191. num. 15. & seq. & alios supra citatos.**

In casu vero praesentationis, cum unicus, & simultaneus tantum consensus requiratur tam ex parte Praesentantis, quam ex parte Praesentium acceptantis, igitur statim ac illorum consensus simul uniantur cor. Ordinario, unus in praesentando, & alter in acceptando praesentationem. perficitur quoad istas personas actus praesentationis, qui non est nisi contractus donationis, ut supra videmus, prout in omni contractu id de jure sequitur.

Nisi refragante, quod praesentatus non remaneat per solam praesentationem de Beneficio provisus, sed requiratur pro illo plene consequendo subsequens Ordinarii institutio, & sic usquequo non facit institutum praesentatus res non videtur perfecta, sed integra *Equi. de Jurapat. par. 2. can. 9. c. 1. n. 3. & par. 4. can. 2. c. 1. n. 3. Pison. cod. tract. alleg. 1. n. 13. Lagoner. de Fructib. par. 1. cap. 31. & 32. n. 23. quia pro istius responsione sufficit advertere, quod totum negotium provisionis Clerici de aliquo Beneficio de Jurapatronatus Laicorum in universum sumptum non perficitur per unum tantum actum, & inter easdem personas, prout resignatio Beneficii, quae perficitur ex renunciatione à Papa, vel Ordinatio acceptata, sed ex duobus actibus distinctis, & inter diversas Personas gerenda uno omni praesentationis, & altero institutionis, qui duo actus, licet ad perficiendum totum negotium, seu totalem provisionem Clerici de Beneficio de jure Laicalis Patronatus necessarii sint, tamen sunt inter se distincti, & unusquisque de per se, concurrentibus suis respective requisitis, recipit suum perfectionem, quo posito absque dubio recurrit semper eadem distinctio supra per Nos tradita, ac punctualibus authoritatibus comprobata.*

67, quod nempe si respectus habetur ad solum actum praesentationis, res dicitur perfecta, & completa, & non integra, istius quoad personas praesentantis, & praesentati, inter quas ille perficitur producere debet omnes juris effectus, quos de jure pars quilibet actus, seu contractus perfectè gestus, ut probant Doctores longe serie allegati supra in §. *Quod secunda, & seq. & §. Et propterea*, si vero habetur respectus ad provisionem Clerici praesentati, & tunc res dicitur integra usquequo Ordinarii non sequatur institutio, per quam confectus Praesentatio Beneficium, & sic per in re, nempe Dominium, & Possessio Beneficii, & de hoc sensu loquuntur omnes Doctores in contrarium locuti.

Ad evitandum denique validitatem Praesentationis dicti Rev. de Mannoletti praesentantis DD. Insinuantes pro Rev. de Man causam hanc versari in casu Matrimonii Spiritualis, in quo, licet in casu non procedit regula, ut supra firmus, quod actus gestus per Procuratorem absque sua sententia revocatione validus sit *Alibi. de Juraperson. in Judic. qu. 12. n. 12. Verum cum falsum sit, quod per praesentationem Matrimonium*

68 spirituale contrahatur, prout docet *Lambertus. de Ju-*

raparum. lib. 2. par. 1. quest. 2. artic. 9. numer. 3. fol. 430. & lib. 2. par. 2. quest. 5. art. 9. per tot. fol. 430. Ideo non potest adpareri casui nostro limitatio praedicta per Informantes adducta. Et ita, &c.

ARGUMENTUM.

Fideiussor de Judicio Sisti & Judicatum solvendo datus à Reo, an si in prima Instantia Reus fuerit absolutus, teneatur pro illa summa, in qua idem Reus condemnatus fuerit in secunda Instantia? Res valde controversa est in casu quo prima sententia fuerit appellabilis, & de facto fuerit ab illa appellata. Sed in casu Decisionis, in quo prima Sententia transierat in Judicatum, absolute deciditur pro omnimoda liberatione fideiussoris, licet contra & priorem Sententiam impetrata fuerit Revisio, & in gradu Revisionis Reus fuerit condemnatus.

Filius Familias an, & quando valide obligetur ex fideiussione, non obstante Statuto Florentiae declarante irritas obligationes Filiorum Familias?

S U M M A R I U M.

1 Fideiussor de Judicio Sisti, & Judicatum solvendo debet solvere illum quantumvis, in qua fuit condemnatus ille pro quo fideiussit.

2 Idem procedit, etiam si ab illa Sententia appellaverit contra Caballum resili crimin. cap. 109. n. 20. & seq. & n. 3.

3 A Sententia lata in Curia Mercatorum Civitatis Florentiae appellatur ad alteram ex Judicibus Quartierum eisdem Civitatis.

4 Causa, quae semel ingressa fuerit Aulam Principis, non potest amplius cognosci à Judicibus inferioribus.

5 Quod quis semel approbavit, reprobare amplius non potest.

6 Fideiussor qui pro securitate Judicii accessit in prima Instantia, in qua fuit absolutus is, pro quo fideiussit, non amplius tenetur si Causa reformatur in gradu Revisionis.

7 Revisiois potest non suspendi executionem Sententiae, cum petatur Revisio.

8 Fideiussor pro securitate Judicii, quae mediante d. huius effugit carcerationem, datur quantumvis duraverit detentio carceraria.

9 Sed si res eo dormiat, ut debitor carcerari debuerit excarcerari, illius extinguatur fideiussoris obligatio.

10 Revisiois concessio, vel delegatio à solo Principi gratis deponitur.

11 Princeps non solus gratias concedere, quae sunt vero preiudiciales.

12 Princeps concedendo Revisionem, non est creditibile, quod volens praedicare fideiussori non auditum qui jam omnimodam liberationem furas consequutus.

13 Instantia perempta, statim liberatur fideiussor, quod accesserat pro securitate Judicii.

14 Et si Princeps Instantiam relaxaverit, quae est nova fideiussoria, nec egi potest ad iterum fideiussendum ille, qui prius fideiussit.

15 Fideiussor datus in prima Instantia, tenetur etiam in gradu Appellationis: Limitatur tamen in casu de quo infra n. 36.

16 Contra, quod immo non tenetur.

17 A diveris non fit illatio.

18 Appellatio suspendit executionem Sententiae, & ipsum Sententiam de medio tollit, perinde ac si lata non fuisset.

19 Appellatio interposita debet durare decem dies.

20 Et prosequi debet intra biennium.

21 Revisio potest peti iuxta privilegium de Jure Communi.

22 Instantia Revisionis, postquam fuit petita, est perpetua, nullaque tempore circumferibitur.

23 Argumentum à minori ad majus via affirmativa non est à jure permissum.

24 Revisiois Instans, qui ex quo credit fideiussorem prima Instantia teneri, etiam in gradu Appellationis.

tionis, infert illam rerum etiam in gradu Re-
velationis.

- 20 *Argumentum ab Appellatione ad Revisionem in subiecta materia procedit solum via negativa, id est, non tenetur in gradu Appellationis, ergo nec etiam in gradu Revisionis.*
- 21 *Argumentum a fortiori est in Jure validissimum.*
- 22 *Debet loquens contra communem aliorum sensum, attendi non debet.*
- 23 *Maxime si scribas, non in sensu veritatis, sed ad Casus opportunitatem.*
- 24 *Detractiones Rerum Romanarum, & aliorum Tribunalium, nullam faciunt Auctoritatem circa ea, quae dicunt solum incidere, & circa Casus necessarios.*
- 25 *Dulcio „in continenti „vel nullam, vel brevissimum patitur intervalum.*
- 26 *Ab una auctoritatem opinio, & valide inferor ad aliud.*
- 27 *Causa finitae dicitur ex praesentis dispositionis.*
- 28 *Sententia absolutoria Rei, vulnerat viam executionis, & post illam procedi debet via ordinaria.*
- 29 *Fideiussoris obligatio cessat cessante causa, ob quam suscipiatur.*
- 30 *Fideiussor datus in prima instantia, non tenetur in gradu Appellationis si in fideiussione adsumpta verba importanter restrictioem ad Iudicem primae Instantiae.*
- 31 *Idque procedit etiam si quis promittit se saluatum id quod iudicabit talis Iudex nomine illius expresso, quam si quis promittit se saluatum id quod iudicabit Iudex bonus, vel illius Curiae sine expressioe Nominis Iudicis.*
- 32 *Fideiussor potest petere liberationem, postquam diu sitis in obligatione.*
- 33 *Contrarius agitur a Filio familias sine Patris consensu, est nullus iuxta dispositionem Statuti Florentini.*
- 34 *Filius familias publice se gerens tamquam Pater Familias, non subiecit dispositioni dicti Statuti, & eius obligatio subsistit etiam sine Patris consensu.*
- 35 *Filius Familias vivens seorsum a Patre, & domum propriam eius nomine cadentem, habetur pro Patre Familias.*
- 36 *Item habetur pro Patre Familias, si contrahendo non Patris, sed proprium eius nomen publice expendat.*
- 37 *Item, si exercet aliquod officium Publicum, cuius virtute debet auctoritate coarctare contrarios Aduersum, & Aduersum.*
- 38 *Filius Familias, qui post mortem Patris tacite per quinquennium consetur satisficere obligationes a se vivente Patre susceptas, nec ideo potest amplius illarum nullitatem opponere.*
- 39 *Intellige tamen dammodo habuerit scientiam nullitatis seu obligationis.*
- 40 *Scientia nullitatis-indulget a Jure communi praefertur in Viri Deibet, & Concillaris.*
- 41 *Et fortius in viris si qualificato praefertur scientia nullitatis indulget a Statuto.*

*Florentina Cautio de Iudicio Sibi, &
Indicationem solvendo.*

DISCURSUS CCIV.

Ut fese eximetur Antonius Monsi ab imminenti executione, quam contra eum Perionam parabat D. Carolus Venerata Badii, sub die 13. Maji 1793. exhibuit apud Alia Curie Mercantie fidei-juramentum Domini J. U. D. Raphaelis Luzzi, qui in hac verba fuit obligacionem extensis *« L' Eccellentissimo Sign. Dottor Raffaello Luzzi, et volendo necessariamente obbligarsi, che il Sig. Antonio Monsi di Città di Castello possa evitare ogni, e qualunque esecutione, che pretendesse potersi far contro tanto come fuorileggi, che per qualsivogliata altra ragione, e dipendenza, niana reclusione, o Sig. Carlo Venerata Badii per qualunque somma, quantita di danaro, o preensione, e attia il detto Sig. Monsi gada del Beneficio concesso da questi Signori, il medesimo Sig. Luzzi promette, e prasserà che il detto Sig. Antonio Monsi sara ferma a ragione nella prefata Città di Lucca »* Tom. II.

fonte Corte, pagherà il giudice qualunque somma si
fua, o sarà, &c. altrimenti il detto Sig. Lotzi del pro-
prio promise, e promette osservare, e così si obbliga,
e si obbliga, &c. »

Instructio posita inter Partes Iudicio, prodita in prima instantia sententia, qua declaravit Antonium debitorem in folia scilicet 87. cumqueque absolvi ab omnibus aliis summis contra eum pericis. Reclamavit ab hac sententia Carolus Ventraria Creditor, & contra illum impetravit a S. C. R. Beneficium revocandi, cūque eod. reallumpto eod. novis Iudiciis Causa examine, condemnans fuit Antonius in conspectu, & considerabili summa scilicet 1017.

Infrast demum d. Carolus Ventura, pro huius secunda sententia executione coacta Raphaelem dequidorem, Ego, qui a Magistratu Conservatoreum Legum in executionem Regis recepti requisitus fui de meo voto, actui, dequidorem praedictum teneri ad solutionem sententiarum 89, de quibus in prima illa sententia, ipsiunq; absolvendum esse a maiori illa summa, ad quam in supradictis iudicio Revisionis Antonius debitor principalis fuerat condemnatus.

Modum ita referendi, quod primam partem, stetit in eo, quod pro illa summa, ad quam Antonius Monti condemnatus fuerat in prima instantia, censui venisse eam obligationem assumptam per Raphaelen de-
dejaurem, illumque adeo ad dicte summe solutionem omnino teneri l. stipulationes ff. de verb. oblig. l. si serva-
retur verbi ff. de verbi. ff. de nativ. Favor. Rat. dec. 479.
num. 2. post. Cens. de Censib. dec. 592. num. 1. cor. Ce-
sar. dec. 1039. num. 1. cor. Emerix Jun. dec. 3. nu. 1.
cor. Falconer. de Fideiuss.

Et licet ab aliquibus tantum roboris trahantur appellationes, et recursum ad prima sententia, ut fideiulior libertatis remaneant, necnon ad solomone ejus, quod iudicatur a secundo iudice, sed enim ad solomone quantitas declarare per primum iudicem, ut videre est apud *Cabel, resp. Crim.* cap. 109, n. 20. & seq. verior tamen aequae quippe mihi via fuit opinio aliorum, qui licet fideiulorem absolvant a debito declarato in secundo, vel ulteriori iudicio, illam tamen sententiam, comminatio volunt pro eo, quod in prima instantia fuerit iudicatum, quia de hoc iam commissa est stipulatio, ut in his prae-cipue terminis de aequitate, & veniori testatur *Secur. de Appellat.* lib. 3, cap. 2, §. 2. arg. 17. limit. 2. num. 79. *verf. Ge. reser. Tebsdorf.* de. 202. 17. 18.

Quo vero ad illam partem reformationis respicientis abolitionem fideiulariorum à maiori illa summa, de qua in secunda sententia, postrema decedendi ratio desumpsit, ex eo quod prima illa sententia, quae Antonianum principalem desiderium absolvit à plectique praetensionibus ab Adore promissis, illico transit in auctoritatem rei iudicatae, non quia sententiae Curiae Mercantiae sint ex eorum natura inappellabiles, cum unum ex non lateat ab illis regulariter appellari ab alterum ex iudicibus Quatuordecim huius Civitatis, ut late fuisse Urbes de-
scrib. 36. n. 13. & seq. et est cuique in Curia versanti no-
torium; sed quia cum partes ipsae recurrens habuissent ad Principem, & ab eo obtinuissent illam particulariter de
legari duobus solum ex illis, quae in Curia Mercantiae
tunc temporis sedebant, causa uia Aulam Principis fe-
mel ingressa, deferat esse ordinaria, & appellabiles, &
efficitur fausta delegata, & inappellabilis ad tradita per
Præf. de Nullis, ex describ. Jurisdic. n. 66. & seqq. Per-
fr. in Præf. lib. 3. cap. 9. n. 22. Adgen. deseri. Firenze.
90. n. 1. Respon. post de Luc. de Feud. arti. 1. n. 30.

Hujusque rei veritatem facere debet ipse actor, qui tentans à d. sententia appellare ad alterum ex Judicibus Quæstionariis, obtinuit quidem ab hoc appellationem admitti prævia declaratione „ *Non obstitisse, neque obfiste exceptionem incompetentiæ ex defectu jurisdictiōnis* „ At successu hujus Decreti revocationis prævia debuit conc. DD. Tribus Rota Audientibus, qui declaraverunt „ *Nullam doctam fuisse jurisdictiōnem Domino Judici Quæstionario* „ Cumque horum iudicio Actor ipse acquieverit, & relicta ob id via ordinariæ appellationis, recursum habuerit ad S. R. C. atque imperpetravit extrajudicialium Revisionis recursum contra dict. sententiam, non potest nunc in dubium revocare ejusdem sententiæ transiitum in rem judicatum ad regulam Testis in l. cum te Cod. de translat. Ad. ad Greg. dec. 453. n. 22. Rot. dec. 30. m. p. art. 19. rec.

Qua notabili facti circumstantia opportune premiffa, facili admodum mihi vila fuit caufe refolutio contra Aetherem. Quicquid enim dubitari poffet, fi prima illa fententia lata à duobus ex Iudicibus Curie Mercantiae, fuiffet de fui natura appellabilis, & ab illa fuiffet de facto appellatum (de quo tamen aliqua infra dicturus fum) cererem omnino, atque indubitabile effe, quod cum illa fententia non fuiffet fubjecta examini, quae extraordinarij, & grauius remedi reuifionis, ut non valuius, fideiufor, qui pro Aetheris fecuritate accellerat in prima illa Inflantia, non amplius teneret in gradu reuifionis, ut articulo ad partes difficulto, atque examinato egregie determinat *Pereira de reuifione. cap. 90. per tot. & princip. num. 9. & num. 23.* ubi premiffa, quod Iudicium reuifionis non fit ordinarij, fed folum extraordinarij fuperius Iudicio antecedenti, nec veniat in confequentiam Inflantiae, in qua fuit praefixa cautio fideiuforia, tandem concludit

7. quod abfoluta debeturi principali conueto per illam fententiam *Senatus Supremi, quae tranfit in rem Judicatum*, quauis poftea contra ordinarij remedium reuifionis concedatur fupplicanti, extendenda non erit fideiuforis praefixa obligatio ad nouam Inflantiam, & poftius diuerfim Iudicium Reuifionis, & confontant iplifum in puncto firmantes *Cabal. ref. crimin. cap. 109. num. 1. & 2. Hering. de fideiuf. cap. 20. §. 20. num. 26. & 27. Altimar. de Nullit. tom. 1. rubr. 4. quaeft. 25. num. 17.*

Cuius concludentis duplex, ni fallor, affignari poffet validiffima ratio. Prima effe, quod reuifionis petitiõ non fufpendit executionem rei Iudicatae *Palafio. confilij. 51. num. 28. Scacc. de appellat. lib. 3. cap. 2. quaeft. 19. remedi. 3. num. 27. in princ. Pereira de reuifione. cap. 9. num. 27. cap. 37. num. 14. & cap. 40. numer. 13. Ananias. de Donat. Reg. lib. 2. cap. 8. num. 34. & cap. 21. numer. 9. Cabal. refolut. Crimin. cap. 109. num. 4. Cypre. dec. 27. num. 12. & dec. 203. numer. 8. in fin. unde fit (inferendo ad rem noftam) quod ficuti, fi Antonius principalis debitor ob non reuerfum fideiuforem fuiffet à creditori in vim Statutorum Mercantili excohibitus mancipatus, flatum poli publicatam fententiam abfolutoriam, contra quam non competebat appellatiois fufpenfivae remedium, debuiffet in eifdem fententiae executionem excohiberi: Ita Bafidem in eifdem fententiae executionem fequi debuit liberatio fideiuforis, cuius obligatio uti fubrogata in locum incarcerationis Antonij, poftquam quidem durare quomodo duraffet illius incarceratione ex bene animadvertit per *Gratian. difcept. forenf. cap. 248. n. 25. Cyn. flentius. ad Statut. Urb. adu. 59. art. 7. num. 343. fed non potuit fand diuini fufiftere, quam fubfiftente eifdem debitoris incarceratione, ut ex regula fubrogationum, omiffis generalibus in puncto arguit *Penerius. confilij. 36. num. 66. & 67.***

Altera ratio, quae fuprapofitam concludentem animat, & vivificat, in eo flat, quod Reuifionis concessio, vel denegatio, licet ali foleat precedere aliquis caufe cognitio, nihil tamen minus à fola Principis gratia dependet, ut in puncto notavit *Pereira de reuifione. cap. 8. numer. 3. & feq. Ananias. de Donat. Reg. lib. 2. cap. 8. num. 31.* Cum vero apud Principes nil unquam fuerit antiquius, quam quod grauiore eorum confectionis favore alicuius emiffa, non fuit aliter tercio praepudicialis l. 2. §. *Aetheris, & §. Si quis à Principe ff. ut quid in loc. publ. cap. fuper eo de Offic. deleg. Vagnas. in cap. caufam que num. 12. & feq. de refcript. Rei. dec. 2148. num. 4. cor. Catin. dec. 362. num. 5. cor. Blich. decif. 64. num. 6. cor. Anfeld. decif. 707. num. 14. part. 12. rem. Mirum videri non debet, immo eorum Sanctae, & pie voluntati valde confequentium effe, quod indulgendo fupplicanti Reuifionis remedium, praepudicare noluit fideiufori non audito, faciendo illam reuincere in obligationem, à qua per fententiam in Iudicium tranfmiffam, fuerat iam liberatus, ut in his terminis ratiocinetur *Pereira de reuifione. cap. 90. num. 21. & ibi v. Abfolute cum verum**

13. *ff. Principem reuifionem concedendum. Tertio iudicio minime velle praedictum inferre, quoad liberationem fideiufori non quafum, & fua accelforia obligationis executionem ex fententia in rem Iudicatum tranfmiffa.*

Cui proinde fimile effe id, quod in hac eadem ma-

teria fequi poffum videmus in tertiois peremptionis Inflantiae, quae fecum fert liberationem illius, qui fidem fuam in gratiam alienis ex colligantibus, & pro fecuritate alterius interpoferatur l. *eximie meritis. Etique 14. glief. ff. iudic. fclv. Sanfclv. in prax. iudic. quae effe poffe ejus Decifiones fclv. 38. num. 16. Scacc. de appell. lib. 3. cap. 2. quaeft. 15. num. 358. Palafio. de Parr. Foreft. part. 2. cap. 8. numer. 20.* ille enim nunquam reuocandi in obligationem, licet poftea Princeps petentis Inflantiae, ut quocidie evenit, novam viam reftituit, idque ob fupradictam rationem, quia Princeps monificetur fuae credidit alieni indulgenti, nunquam perfumitur voluitis alteri praepudicare, ut in hoc praedicto calu *Palafio. de virib. part. foreft. part. 1. dill. cap. 8. d. nam. 203. & parib. feqq. Altimar. de Nullit. rubr. 9. quaeft. 36. num. 10. & 11. Concil. ad Statut. Englb. lib. 2. rubr. 20. num. 36. Conftantin. ad Statut. Urb. adu. 11. num. 162.*

Quae cum ita fint, fideiuforis liberationi ufque modo firmata, minime aduerfari credidi opinionem ibidem, qui tenent, fideiuforem datum in prima Inflantia teneantem in gradu appellatiois, ut infra undeviginti Doctores relati per *Cynac. controu. 225. num. 16. 12. tradunt Scacc. de appellat. lib. 3. cap. 2. quaeft. 17. limit. 2. num. 8. Gratian. difcept. forenf. cap. 348. numer. 24. Catin. var. refol. lib. 2. cap. 5. num. 121. & feqq. Card. De Luc. de Credit. dill. 99. numer. 4. Carpan. ad Statut. Medicin. cap. 111. num. 84. Coflentin. ad Statut. Urb. adu. 59. art. 7. num. 340. & feqq. Palm. alleg. 156. num. 14. & alleg. 157. num. 3. De Franch. decif. 320. per tot. itaque omnes addentes *Thefor. dec. 202. num. 11. Rei. dec. 551. num. 2. cor. Pen. dec. 84. num. 15. cor. Catin. dec. 56. numer. 15. cor. Pamphyl. dec. 28. numer. 10. in Martij. ad Card. De Luc. de Iudic. dec. 288. num. 8. coram Criff.**

Ultra quam quod enim hac opinio non tranfit fine contradidictoribus, cum immo contrariam exprefse fentiant novem fupra quadraginta Doctores collecti per eundem *Cynac. dill. controu. 285. numer. 20. & numerum quinquageftimum impleat ipfe Cynac. qui haec opinioni fe fubfcribit: Admiffa etiam per veriore prima illa opinione, funt adeo diverfi termini appellatiois à terminis reuifionis, ut ab uno ad aliud temerarium nequeat inferri l. *Papinianus ff. de minor. l. naturalium §. Nihilominus ff. de acquir. poffeff. Gratian. difcept. forenf. cap. 839. num. 20. Bondon. collat. legal. 16. num. 50. lib. 1.**

Atque hic omiffio, quod differant in hoc, quod Reuifionis petitiõ non fufpendit executionem fententiae, ut fupra vidimus in §. *Cynac. confulentis*, & effe notorium, appellatio autem dictam executionem nequa fufpendit, fed fententiam ipsam de medio tollit, perinde ac fi lata non fuiffet, ut ait *Bald. in rubr. Cod. de appellat. numer. 2. Fovancell. decif. 377. num. 15. Rei. decif. 113. num. 5. & feq. cor. Arguel. decif. 174. num. 3. & 4. cor. Celf. decif. 37. num. 18. & decif. 63. num. 33. coram Anfeld. Alia magis ad rem noftam ftringens differentia eo confiftit, quod appellatio interponi debet intra breviffimum tempus decem dierum *Aetheris. hodie Cod. de appellat. capir. quod ad confultationem 15. de Senen. & re Iudic. Rei. decif. 176. num. 2. part. 5. decif. 178. numer. 1. part. 6. recent. decif. 75. numer. 2. coram Caprera.* Et pro illius prole iurifone folum biennij tempus praefcribitur l. *tempora 2. Cod. de Tempore. & repar. applicat. Rei. dec. 178. num. 19. part. 10. decif. 104. num. 7. part. 11. decif. 215. num. 1. part. 18. recent. decif. 142. numer. 8. coram Caprera.* Ad victerfa Reuifionis, & longius Statutum effe tempus, nempe Biennium per illius praetione, & fupplacatione l. *ultra Cod. de fclv. Praefcl. Praer. Pereira. de reuifione. cap. 28. num. 1. Et poft poftreda fupplices preces pro illa obtinenda, praefclis particularibus aliquorum locorum conftitucionibus, nullum à iure determinatum effe tempus, itera quod ejus Inflantia finiri debeat, ut per tot. in *Anthen. fed etfi ibi Cod. de tempore. & repar. applicat. tradunt Palafio. confilij. 51. numer. 31. Pereira de reuif. cap. 36. num. 6.***

Cognita modo adeo fubftantiali inter Reuifionem, & Appellacionem differentia, nemo unquam dicat, quod ex quo fideiuforis obligatio duret in gradu appellatiois habentis Inflantiam brevem, & limitatam, durare

durare illa etiam debet in gradu Revisionis, cuius in-
stantia nullo temporis limite circumferitur: hoc enim
esset arguere à minori ad maius via affirmativa, quod
nequeum est à iure permittum ad tradita per *Jafin. in*

44 *l. qui de legato num. 3. ff. de legat. 1. Cui. Jun. Conf.*
136. num. 4. & Conf. 333. numer. 30. & seq. Sord. de
Aliment. tit. 9. quest. 1. num. 11. Rot. decis. 144. n. 24.
part. 12. recent.

35 Patet hinc manifestum æquívocum, in quod inci-
dit *Ansaldo. de Commert. disc. 91. numer. 13. & disc.*
98. numer. 15. ubi ad effectum firmandi fideiussorem
veniri etiam in iudicio Revisionis, id infert ab appella-
tione, quod argumentum, ut mox vidimus, est de ge-
nere probatorium.

Et licet hoc eodem argumendi genere, ab appella-
tione ne scilicet ad Revisionem usatus *Cabal. resolut. Cri-*
min. capit. 109. numer. 5. & Hering. de fideiussor. ca-
pit. 20. §. 20. numer. 28. quos ego supra sequutus fui
in *l. Quæ natusi*, ipsi tamen id facile ignoscere potest,
quia cum illi rucantur opinionem, quod fideiussor non
daret in iudicio appellacionis, in quo duratio esset cer-
to tempore præfixa, quatenus inde inferunt, quod
nec etiam daret in iudicio Revisionis, quod potest
perpetuum duracionem habere: utrunque argu-
mentum illud, quod dicitur à fortiori, quod est validissi-

37 mum, & in iure passim admitti solitum ad testum in
l. penult. Cod. de necess. heredi. Cephal. conf. 332. n. 43.
lib. 1. Dec. conf. 1. num. 160. libr. 1. Craven. conf. 390.
num. 7. Rot. decis. 165. num. 3. part. 16. recent. decis.
402. num. 7. cur. Emariæ Jun.

Sileat ergo authoritas *Ansaldo*, que unica contra
principale resolutionis fundamentum ab Egregiis Au-
ditors defensoribus asseratur, & non solum sileat
ob evidenter irrelevantem argumentum, quo utitur,
sed etiam quia ille uti unicus prævalere non debet
communis aliorum Doctorum sensus ad notata per

38 *Alfari. consuet. 81. numer. 51. Palm. alleg. 38. nu. 10.*
Card. de Luc. de testament. disc. 74. numer. 7. & de
fideiussoribus. disc. 143. numer. 5. Rot. decis. 73. num.
30. coram Ansaldo. de fortiori, quia suprapositam con-
clusionem firmavit, non in gratiam veritatis, sed ad
opportunitatem causæ, quam uti Advocatus roboratur,

39 *et ex pluries animadvertit per Carden. de Luc. de præ-*
ceptis de alien. disc. 21. numer. 13. de regular. disc.
39. numer. 3. & de iudic. disc. 35. numer. 7. Rot.
decis. 26. numer. 2. coram Falcover. tit. de fideiussoribus.
ac demum quia id potius obicit, & incidenter
dicit, quam quia super id constituitur sue defensionis
fundamentum: quod immò ex aliis longè fortioribus
motivis desumptis, in quibus terminis mediam consen-
sentes, sed nec ipse Supremorum Tribunalium deci-
siones in illa, que obicit, & incidenter proferunt,

40 aliquam facient authoritatem *Palm. alleg. 346. nu-*
mer. 31. Rot. decis. 498. numer. 30. coram Dumes-
sen. decis. 480. num. 31. coram Bich. decis. 285. nu-
mer. 12. & decis. 407. numer. 43. part. 9. recent.

Explosa dicti *Ansaldo* authoritate, que sola in com-
muni asseratur, manere tandem debet in causâ,
fideiussorem de iudicio sisti, & de iudicium solvendo,
post obtentam à principali debitorum absolutiorem in
prima instantia, non esse amplius obligatum per iudicem
in gradu revisionis, ut authoritas, ratione,
atque exemplo hoc iuris probaturum sit. Siquæ hæc
vera sunt sola juris censura inspecta, & ut dicitur
in abstracto, veriora sunt, immò verissima efficiuntur
in concreto casus nostri, tum ex Statuto Mercan-
tium, tum ex verbis, quibus concepta fuit formula
fideiussionis.

Et quidem ex Statuto Mercantie: Illud enim Li-
br. 2. Rubr. 8. post præmissam dispositionem, quod
in aliquibus casibus à creditore procedi possit exequu-
tivè nulum contra bona, sed etiam contra personam
debetoris, præbet etiam debitoris normam de se
liberandi à dicta exequutione, vel mediante actuali
deposito summe punitæ, id debitorum, pro quo pulsa-
tur, sit liquidum, vel mediante datione fideiussori-
is, si debitorum sit illiquidum. Ac demum conclu-
dit, quod si factum per aliquem debitorem deposito
ad forum Statuti, iudex pronunciet non constitu-
isse de credito, nec fuisse locum exequutioni, atque
hæc sententia transeat in auctoritatem rei iudicatæ,
iudicò, & in committenti reducta debeat depositum, ut

Casarij. de Commert. Tom. II.

loco citato ubi *« E promunziandesi alcune tali «*
« esecuzioni non si esser potute fare, e non valere, «
« o forte qualche altra simile, e equivoche forme, e «
« parole rievocandesi, passata che sarà la Sentenza «
« in cosa giudicata, tal deposito in continui si re- «
« stituisca a chi avrà depositato. »

Postea ergo hac literali Statuti dispositione, &
positum etiam pro innegabili, quod fideiussor, de qua
modo agimus, in ejusdem Statuti executionem fac-
tæ interpositus, ut aperte convincitur ex verbis in il-
lius præmio appositis *« ibi « acciò il Sig. Adm- «*
« si gada del Beneficj concessi da questi Statuti »
Certa hinc descendit illatio, quod sicuti, si ab An-
tonio Monni fuisset factum depositum, hoc ei debui-
set restitui statim à publicata Sententia primorum Ju-
dicum (quia hæc ex supra dictis statim assumptis
vires Rei iudicatæ) ut aperte innuunt ejusdem Sta-
tuti verba non relata, & iterum non inviteret repe-
tenda *« ibi « passata che sarà la Sentenza in cosa «*
« giudicata, tal deposito in continui si restituisca a «
« chi avrà depositato » que formula in continui
vel nullum omnino, vel saltem brevissimum patitur
intervallum *Jafin. in l. final. §. Mico Codic. de Ju-*
dic. Glof. in cap. quia propter verbo max. de rēst.
Majord. de Probat. consuet. 1084. numer. 10. cum
aliis per Borden. collat. legal. 26. numer. 108. &
sequenti libr. 2. Ita statim, & in continui post
dictam sententiam solutus ab obligatione remanere de-
buit fideiussor, quia cum fideiussoribus præstatum
in casu debiti illiquidis pariteretur à Statuto deposito fa-
ciendo in casu debiti liquidi, non debet unum ex
hæc paritatis remediis diutius durare, quam ste-
rum, iuxta argumentum, de quo in *l. finibus §.*
manumise. testam. Gratian. dispense. forens. cap.
298. numer. 70. Terr. var. iur. quest. lib. 2. Ad coll.
part. 1. tit. 12. decis. 8. num. 26. Rot. decis. 232. nu-
mer. 15. cur. Caprera.

Mistificæ autem comprobantur, & confirmantur
prædictæ ex verbis ipsi, quibus concepta legitur fidei-
jussio. In primis enim ex illius præmio evidenter
percipitur, idem Dom. Luzzi pro Antonio Monni
idem suam interpretasse, ut ille hoc medio evitaret
exequutionem, quam contra eum parabat presentis
creditor, ut ibi: *« Che il Signor Antonio Monni «*
« da Città di Castello possa evitare ogni, e qualun- «
« que esecuzione, che pretendesse potersi fare contro «
« il Signor Carlo Ferrara Radici » Quæ sunt verba,
aut posita in præmio, denotant causam finalem,
qua Dom. Luzzi motus fuerit ad fideiussendum *Grat-*
ian. dispense. forens. cap. 96. numer. 91. Caron. re-
solut. 104. numer. 9. Palm. decis. 170. numer. 11. &
decis. 272. numer. 16. Rot. decis. 331. numer. 5. coram
Orator. decis. 25. num. 9. & seq. coram Ordoz.
decis. 107. num. 6. part. 15. decis. 55. num. 20. & decis.
161. num. 4. & 9. part. 16. rec.

Eaque causâ finali præcognita, sicuti certum est,
quod illico post sententiæ absolutivæ transitum in
rem iudicatam, cessavit merus imminens exequu-
tionis, quia sententiæ absolutivæ Rei adeo vulnerat
viâ exequutivam, ut perentius Croditor, si ulterius
vetis iura sua experiri, id solum possit via ordina-
ria, ad hoc tradita per *Cent. de Consuet. part. 2.*
capit. 2. quest. 5. artic. 6. numer. 24. Gratian. discus-
sus. forens. cap. 765. numer. 42. Zanth. ad Galles
de oblig. Cameral. quest. 37. numer. 23. & sequenti,
ubi refert plurimas Rote Romanæ decisiones, quibus
addi etiam possunt *decis. 431. num. 3. & 4. coram*
Dumesen. Jun. & decis. 354. num. 3. & 4. part.
18. recent. ipse firmiter concludendum est, quod post
ejusdem sententiæ publicationem ipso jure cessaret
fideiussor ab exactione merus exequutionis, qui e-
dem fideiussoribus unicus causum præbatur ex bene au-
madvertis per *Hering. de Fideiussor. cap. 10. num.*
58. Cyriac. contrav. tot. m. 18. Alimari. de Nollis.
rom. 8. rubr. 2. & 3. quest. 1. sect. 1. num. 538. Sord.
decis. 260. num. 1.

Argumentum huic validissimo desumptum ex verbis
promissivis fideiussionis, aliud non absumit accedit,
quod oritur ex illius verbis dispositivis *« ibi « promes-*
« so, e promettere che il detto Sig. Antonio Monni sta- «
« rà fermo, a ragione nella presente Corte, e paghe- «
« rà il giudicare ». Si ergo id solum tendit fideiussor.

X 4 ris

ris obligationi, ut Antonius, *flarâ fermo a rapina* non nulla profertur *Certe*, quid amplius argumentis egerimus ad effectum concludendi fideiussoris obligationem extendi non possit ad Iudicium Revisionis? Quando etiam verificatur non in extraordinario revisionis iudicio, sed in iudicio ordinario appellationis, adhuc ob illam restrictivam ad presentem Curiam, *nona pre-*

- 36 *Judic. solv.* ubi *significatio eorum est*, ut, quod *Sempronius* *Judex* judicasset, *prostatore*, à cujus sententia petitor appellavit, & cum apud competentem appellationis Iudicem res ageretur desinere condemnata, quousque est, an stipulatio commissa esset? Respondit secundum ea, quae proponentur, non esse jure commissam, *Clandius*, *Idem in stipulatione addit*, quare in ejus locum substitutus erit, & in hoc conveniunt penè omnes illi, quos supra retuli pro opinione in terminis appellationis contraria fideiussori, & præcipue *Stace*, de *appellat. lib. 3. cap. 3. quest. 17. l. 1. uti. 2. num. 80. Gratian. discept. cap. 348. sub num. 2. Card. De Luc. de *Credit. disc. 99. numer. 4. Confessio. ad Statu. Urb. adu. 39. art. 7. n. 344. Affid. de Commercio. disc. 91. numer. 11. & 12. Vincent. De *Franch. decis. 320. numer. 4. Theaur. decis. 202. numer. 15.***

- Siquè aliquis dubitaret, expressionem Curiae non inquirere expressioni nominis Judicis, de qua solum agitur in dicta leg. cum apud, unde desumitur non firmata conclusio, melius quam ego respondere possum, huius obiecto punctualiter respondet *Fernand. dec. 238. num. 5. & 6. per haec verba*, *Et si dicatur, cum testam habere faciem solutorem, & exitum, ut loquatur, quando proprio nomine fuit Judex nominatus, qui non est casus noster, in quo non nominatur nomen proprio Judicis, sed nomen officii nominantur Consules, &c. unde videtur non incurrere dispositionem textus prædicti? Respondendo, eam distinctionem casuum verbalem facit esse, quam realem, quia ego non video, quid possit differre dicere, promissa fuisse his, qui declarantur per N. & N. Consules *Lupia Maris*, vel simpliciter per Consules, &c.*

- Augensque in immensum hac usque exposita rationum momenta ex ea facti circumstantia, quod Revisio non fuit ab Adore immediate, vel saltem paulo post primam sententiam impetrata, sed benignum S. B. C. Rescriptum illam concedens proditum iolum die 17. Aprilis 1723. & sic post viginti annos à die primae illius sententiae, quae prolata fuerat à die 15. Martii 1703. in qua sane hypothecae absurdum valde esset asserere, fideiussorem tamdiu debuisse fidei obligationis vinculo remanere; & quia ex hoc sequeretur etiam necessitas inferendi, quod fideiussori nunquam esset spes consequendi liberationem ob semper vigentem possibilitatem supervenire Revisionis, pro qua impetranda, ut supra vidimus, nullum à jure praefinitum est certum tempus. Ideo semper magis, magisque tenenda est opinio contra durationem fideiussionis in Iudicio Revisionis, in tremendo opinione contrariam incidatur in periculum reddendi perpetuam dictam obligationem, contra elementaria juris nostri principia, quod adeo abhorret à perpetua fideiussorum obligatione, ut amplius liberationem indigeat, postquam diu steterint in obligatione, ut ex text. in l. *Lucius Titius* 38. *vers. final. ff. mandat. tradum. Aetnach. de arbit. lib. 2. contrav. 1. cap. 41. numer. 2. Valis. consule. 36. numer. 2. Iterum de fideiuss. cap. 25. numer. 32. & sequenti *Maris*, de *Tacit. lib. 16. tit. 22. numer. 28. Canon variat. resol. part. 2. cap. 5. numer. 88. Fernand. de Pall. Niquel. class. 4. glof. 18. part. 3. numer. 13. Rec. discept. Jur. Solit. cap. 104. num. 2. Affid. decis. 247. sub num. 3. vers. secunda si diu steterit *Lerena* decis. 7. sub numer. 23. vers. vel si diu, *Ret. decis. 320. num. 1. coram Cavalier. Adden. ad Bursat. decis. 401. numer. 19.***

Abolita ex his expositione rationum comprobantium iustitiam nec principalis resolutionis, praeterea causa completio superflua facienda cum eadem obiecto, quod promovebatur à fideiussore, qui ad effectum se se eximensi etiam à solutione illius exigens summe, de qua supra in prima parte decisionis, tota

virtute continebatur, obligationem fideiussorum à se susceptam, fuisse prius invalidam, unde desinunt prius ejus Patris consensu, qui omnino, ita mandante Statuto hujus Civitatis lib. 2. rub. 110. & Reformatione edita anno 1471. requiritur in contrahendis filiorum familias ex tunc traditis per *Ursol. decis. Florent. 37. numer. 11. & seq.*

Verum enim verò, cum mihi ex actis constiterit, Raphaelem praedictum, tempore initae obligationis, publice, & palam se se posside aut Patremfamilias, jure, meritoque credidi, ejus obligationem, etiam sine Patris consensu subsistere, & subsistere, in summo argumens à textu literali in l. 3. ff. ad S. C. Macedon. ubi ita legitur, *si quis Patremfamilias esse credit non vana simplicitate deceptus, non-juris ignorantia, sed quia publice Patremfamilias plerique videbantur, sic agebat, sic contrahabat, sic mercibus fungebatur, cessabat Senatus Consilium*, tradit. *Bald. in l. 1. num. 1. 2. 3. & 6. Cod. ord. res. Alesand. de Praesump. lib. 6. Praesump. 55. numer. 29. Marci. de *Tacit. lib. 8. tit. 7. numer. 20. & 21. Sigald. Lohrprin. Credit. part. 2. cap. 9. num. 4. Res. decis. 82. num. 8. cor. Fried. decis. 774. num. 4. cor. Domesat. Jen. decis. 568. num. 3. cor. Birk. decis. 672. num. 1. & decis. 837. num. 3. & 4. cor. Emerit. Jus. cum aliis in decis. 9. num. 24. cor. Eminentiſſimo Falcornia de Testament.**

Porro circumstantiae, quae Raphaelem in statu potius Patris, quam Filiifamilias publice constabant, de pondera, & numero erant considerabiles. Ille enim fortior à Patre continuo habebatur, propriam, & distinctam habens familiam, semperque in annuati animarum computatione fieri solita à Parochis, tamquam Familiæ caput describebatur, etiam quando, ut non tardè eveniebat, ejus Pater Florentiam accedens in eadem Domo una cum Filio commorabatur, ut ex parvis Libri Parochi exhibitis in Processu. Ex quo non leve oritur argumentum, dictum Filium pro eo, quod respectu rerum suarum administrationem, uti Patremfamilias mercede considerari, et animadversis per *Puſchel. de viris. Carr. pœſſ. cap. 4. cap. 10. numer. 22. vers. Et i contra Carr. de Luc. de *Canall. & alior. decis. 37. numer. 11. Rec. discept. Jur. Solit. cap. 136. numer. 19. Zml. ad Statu. Favent. lib. 4. rub. 69. numer. 16.**

Accedunt, quod tam activè, quam passivè contrahendo notum quod ejus omen sine Patris intervenitu impendebatur; idque omo semel, aut bis, fed decies, & amplius contigit, tam in contrahenda pecunie *Proc. Rei à cap. 65.*, quàm in emptione rerum mobilium dicto *Proc. à cap. 67.* quàm domum in emptionem bonorum stabulorum dicto *Proc. à cap. 70.* Quapropter nemini amplius dubium esse potest, quia dictus Raphael merito ab omnibus haberetur pro Patrefamilias, ut expendendo praefatas circumstantias ponderat *Gratian. discept. forens. cap. 820. n. 3. Antonell. de Temp. legal. lib. 2. cap. 74. num. 5. 6. de Marin. ad Reversion. decis. 354. num. 4. De *Franch. decis. 10. num. 4. Menſ. consule. 52. numer. 17. Rec. decis. 14. num. 11. coram Duſſet. Sen. decis. 567. num. 4. & 5. part. 1. res. coram Birk. decis. 40. num. 5. seqq. cor. *Pealinger. decis. 112. numer. 3. part. 8. recent.***

At quod omnem periculis, siquæ adhuc esse poterat, dubitationem in hac facti circumstantia submovet, id potissimum fuit, quod Raphael tempore susceperat obligationis, non solum erat in legali facultate laureatus, sed quod magis est, jamdiu fungebatur publico munere Cancellarii Sancti Michaelis in Horto, cujus praecipuum Officium, ut est Coriae, & Civitatis notorium, consistit in certiorando mulieres, & minores circa contractus ab eis innotandos: in quibus terminis durum nimis, atque asperam visum fuit, eum, qui à Principe est destinatus ad aliorum contractus autorizandos, non posse potius sine Patris consensu contractus proprio ejus nomine celebrare, ut in puncto ad effectum suscipiendi contractum filii familias, Patris consensu, aliisque solemnitatibus debitorum firmavit *Ret. decis. 236. num. 7. 8. part. 16. n. unde abſurdum est, quod ille, qui alienas contractus solent autorizari, non possit sine Judicis decreto, & aliis solemnitatibus contrahere*, & decis. 87. num. 5. part. 15. ver.

Res autem tranſit in evidenciam ex eo, quod Raphael ab anno 1706. quo vivere desit ejus Pater usque

ad annum 1736, licet pluries in Iudicio laceratum occasionem habuerit opponendi huiusmodi nullitatem, nunquam tamen revera illum opposuit, quia attentis vicenariis radiaturat, & acquiescentia, propius adhibitis recipi amplius non poterat predicta serventia excepco, quia in his terminis etiam solum quinquennale silentium post mortem Patris erubatur, ut obligatio filiis familiaris, licet fortasse nulla in origine ob deficiendum patris confensus, praeiungatur ab eodem filio sui iuris effectu ratificatus, ad pluries firmata per Rot. dec. 535. num. 6. cor. Merlin. dec. 482. num. 17. part. 18. recent. dec. 157. num. 16. post Constantin. ad Statut. Urb. decif. 481. num. 43. cor. Crispo cum aliis apud Dom. meum de Commib. decif. Florent. 107. num. 36. & non possit prospera ab illo impugnari ad textum apertum in l. final. Cod. si maior facias.

Nullatenus relevante, tacitum habere ratificationem nullius esse efficaciam, nisi contra constet, ratificationem innotuisse defectus, & nullitatem actus, qui praetermodum ratificatus, ad notata per Gabriel. conf. 62. num. 27. & seq. ubi. 2. Gratian. disp. forens. cap. 513. nu. 11. & cap. 824. num. 52. Palu. alleg. 373. num. 23. Rot. dec. 646. num. 17. coram Avelin. dec. 98. num. 6. & seq. part. 11. dec. 300. num. 28. part. 18. recent. ab opere siquidem probandi in Raphaelis scientiam praedictae nullitatis obligacionis (si ea tamen aderat) tenebatur in hypothese Carolus Ventura, ex quo, ut videmus, dictus Raphael est Doctor utriusque iuris, & Cancellarius, & qui talis, sicuti non potest allegare ignorantiam eorum, qui proveniant iure contrarium. Nota decif. 20. num. 5. & decif. 44. num. 9. cor. Baratt. dec. 324. num. 9. part. 15. rec. dec. 667. num. 10. cor. Emerit. Jun. decif. 6. num. 6. cor. Falcoer. de Pension. ita cum periculum degenendi progreum ejus nuppiadum, neque allegare ignorantiam juris municipalis, a quo descendit dicta nullitas, ut in puncto animadvertit Rot. decif. 183. numer. 7. & 8. part. 18. recent.

Et ita, &c. Utraque, &c.

Hieronimus Finetti Rot. Aud.

ARGUMENTUM.

Sequestra Judicialia, vel extrajudicialia facta pro summa verum debitum excedente, an sint in totum nulla, vel saltem valida pro parte verè debita, & quid si Creditori esset impossibile veram summam exprimere, quia creditum esset illiquidum, vel incertum, & in hoc casu quomodo fieri debeat sequestrum?

Sequestrans an teneatur in totum, vel pro rata tantum summam non debite ad damna, expensas, & interesse favore sui Debitoris, seu sequestratarii.

Et quae veniant sub Appellatione damnorum, & expensarum in suspecta Materia?

Merces, vel Bona iuste, vel iniuste sequestrata, quae servando servari non possunt, si pereant an id cedat Damno sequestrantis, sequestratarii, vel sequestris?

S U M M A R I U M.

1 Sequestra judicialia facta pro summa debitum excedente sunt in totum nulla, & de ratione ibid. Adeque procedit in quocumque mandato Iudicis executionis reali dum. 2.

Et in Mandato adjudicationis num. 3.

Et in Mandato Captura de suspecto per Iudicem relaxato num. 5.

4 Argumentum valet a Mandato captura, ad mandatum sequestra.

6 Sequestrans bona Debitoris pro summa creditum excedente tenetur erga Debitorem ad omnia damna, interesse, & litis expensas, quae, & quas passus sit Debitor occasione dicti Sequestris.

Item procedit etiam in rebus, vel Mercedibus iniuste, vel nulliter signatis num. 7.

Si autem etiam tenetur ad omnia damna, & interesse si laceri cessante num. 11.

24 Tenetur alibi in iuribus ad satisfactionem alterius summa taxanda favore Debitoris arbitrio Iudicis num. 15. 16. 17. 18. ubi parva exempla referuntur, & num. 20. ubi quomodo arbitrium Iudicis debet regulari.

Nam Debitor propter sequestra realia iniuria afficitur num. 19.

28 Damnum appellatione venit Deterioratio, non iniuria, quam attritio, Atteritio sequestratarum, diversitas in Diminutione pretii ex lapsu temporis proveniente.

Et expensa, itineris, navigationis, cibarium, & reditus Debitoris ad Patrum num. 9.

Et omni id, quod qui non potuit laceri propter impedimentum sequestris, & ad satisfactionem illius litis num. 10. & 11.

Limina si Mercator, vel Artifex perit commodum abique sui praesentia per Procuratorem licet agere, & sequestrum liberare num. 13.

Et id quod non potuit Debitor solvere suis Creditibus, vel servis, vel operas prestare in aliquo Officio, vel Artebica num. 14.

13 Interfusi laceri cessante tazaris potest usque ad sex pro quolibet centenario.

21 Quilibet executio capta in vim mandati pro summa majore Debito, & non consummata per sublestationem, vel adjudicationem profectam sequestris pro summa verè debita.

Præcipue si facta sint in mercibus, & rebus dividiis num. 22.

Et in locis in quo in Iudicio executionis proceditur sola falli veritate inspicitur num. 23.

Vel inter personas, ut Mercatores, inter quas de Jure ex bono, & aequo proceditur, num. 24.

25 Sequestrans tenetur solum ad Damna, & expensas pro rata tantum summa non debita.

Præcipue in Dominio Florentino, attento Statuto Mercantiae lib. 2. Rubr. h. nu. 26. 27. 28.

Contraria opinio verior, & probatur num. 29. 30. 31. 34. 35. 36. 37. 38. 62. Rejiciuntur D.D. contrarium sentientes num. 32.

Declinatur Statutum Mercantiae predictum numero. 33.

39 Debitor, seu sequestratarius non tenetur sequestrum in suis bonis iniuste, vel nulliter factum removere, neque pro eo removendo diligenter facere.

40 Mercator, vel Bona iniuste sequestrata perent damno sequestrantis, sicut si sequestrum sit iniustum, nam tunc id cedit damno Debitoris num. 41.

42 Si res sequestrata, quae servando servari non possunt, pereant, perent damno sequestris, & de ratione num. 43.

44 Venditio rerum, seu Mercium sequestratarum facta a sequestra abique Decreto Iudicis, & citatione Patrum valet, si facta fuerit bona fide, vel pro pretio, quae communi mercede, vel res vendebantur.

45 Sequestrum, vel alia executio extrajudicialis facta pro majore summa non est in totum nulla, sed invalida pro rata tantum summa non debita, etiam si excedat Iudicis mandatum, & n. 46. Contrarium num. 47.

Conciliatur utraque opinio n. 48.

49 Sequestrum, seu quilibet alia executio facta pro summa debitum excedente est nulla in totum, quando creditum erat illiquidum, & incertum, & num. 50. ubi de ratione.

Contrarium veritas num. 51.

Rejicitur prima opinio num. 54. 55. 56. 57. 58. 59. ubi de ratione.

Sed sequestrum sive reale, sive personale fieri debet, ut debitor caveat de stando juri, vel iudicium solvendo num. 52. 53.

60 Deciso Autoris.

61 Confirmatio sequestris facta per Sententiam Iudicis nulla est, & invalida, si sequestrum factum fuit pro summa verum debitum excedente.

Liburni. Sequitri super Mercibus.

DECISIO AUTHORIS.
ET
DISCURSUS CCV.

EX multiplici nullitatem visio sequestra omnia, quae Liburni à DD. Fratribus de Benoniis in Mercibus D. Augustini P. Goddard Mercatoris Angli, & Equitis Sancti Stephani injecta fuisse, ac intra paucissimos dies illis ab eo postmodum Iudice confirmata per Nos denique uti Iudicem à Serenissimo D. Magno Duce potestremo Delegatum in confirmationem alterius Sententiae D. Auditoris Hieronymi Finetti prioris Iudicis revocatoria, cassata pariter, & revocata fuerunt, nec non successerit damnari iidem DD. de Benoniis ad emendationem omnium damnorum, quae dicto D. Equiti Goddard ob causam eorundem sequestrum impositum obvenirent.

Vtium quia in diutina huius Causae discussione, pleraque desuper hac materia quaestiones, quoniam saepius in praxi occurrentes, quam plurimum tamen in iure difficiles, excitatae fuerunt, ideo nos in hunc discursum pro Foti instructione ad varia tollenda aequiva, & inconvenientia, quae in maximum principum Mercatorum, & Mercatorum damnorum coniungunt, redegitimus.

Prima igitur quaestio sit, an sequestra facta pro summa, maiore vero debito sint in totum nulla, vel saltem pro parte debita, valida sint, ita ut ad damnata, quae debitori sequestrario obvenirent, teneatur sequestrans, vel in totum, vel pro rata tantum summa non debita.

- Super qua quaestione per communioem, & veriorum Doctorum Sententiam in iure receptam habetur, quod sequestra pro summa maiore vero debito sint in totum nulla propter individuationem Decreti Iudicis, cum
3. quod mandatur injeri sequestra, ut de quocunque Decreto, vel Mandato Iudicis executivo reali tradunt Riddolphin. in praxi. part. 1. cap. 6. num. 20. Mariscot. var. refel. lib. 2. cap. 6. nu. 1. & seq. Ab Etclis. observat. 147. num. 3. Carraz. dec. Januaz. 39. num. 9. Rot. dec. 411. num. 4. part. 5. rec. & dec. 302. numer. 12. part. 14. & dec. 601. num. 5. part. 18. & coram Duce. dec. 388. num. 3. & coram Carr. dec. 124. num. 1. & 2. & dec. 147. num. 3. coram Emerit. Jun. dec. 1353. num. 4. & post Constantin. ad Statut. Urb. dec. 184. num. 1. & post Zach. de obliq. Cameral. dec. 2. num. 17. & dec. 103. num. 2. Rot. Episcop. diffus. Jur. cap. 143. num. 31. Urcel. de Transact. quod. 97. num. 1. & seq. Poth. de subhast. observat. 12. ex num. 95. Barate. dec. 235. num. 4. & Rot. coram Abolins dec. 487. nu. 1. nuper ad 7. Paulat. diffusi. 50. art. 1. num. 122. cum seq. Card. De Luc. de Regal. diff. 122. num. 1. & Paulus ponderat. & Rot. post Nigr. de Subhastat. dec. 20. per tot. sic quoque in mandato adjudicationis relaxato pro maiori summa debiti *Moderna*, ad Sard. dec. 45. nu. 1. *Affin. de Exerct. §. 4. cap. 11. num. 1. Coll. de Ratione Rata quod. 26. num. 1. Bald. dec. ad Ramon. conf. 30. sub numer. 31. Andreal. contrav. 160. num. 1. cum seqq. *Admon. dec. Florent. 109. num. 3. Ab Etclis. observat. fur. 147. num. 1. Gratian. cap. 162. num. 33. cum seq. Rot. dec. 397. num. 1. & 3. part. 18. rec. & coram Rejatz dec. 280. num. 2. & coram Emerit. Jun. dec. 1353. num. 8. Rot. coram Ludov. dec. 198. num. 2. & coram Cavalier. dec. 84. num. 2. Nec non similiter in mandato Capturae de suspecto pro summa maiore debito per Iudicem relaxato
5. à quo indubie ad mandatum sequestri injure valet argumentum, quia utrumque à pari procedunt Carr. de Sequestr. vers. *secundo quæro* num. 49. late, & egregie Berguin. Cavalier. de Usufr. Malier. relitio num. 208. vers. nec est facienda aliqua distinctio. Rot. coram Barate. dec. 395. num. 4.) firmant communiter Curialop. de Debitore suspecto quod. 6. n. 29. Barz. dec. Bonon. 76. num. 6. Cancr. var. refel. part. 3. cap. 17. num. 338. Stannarol. de Visitat. Carcerat. lib. 3. §. 10. cap. 8. numer. 23. & seq. & omnium latissimè Paulat. diffusi. tom. 1. diffusi. 50. art. 1. num. 122. & seq. Rot. post Baldicci. ad Ramon. dec. 65. num. 20. tom. 4. Cenciel. ad Statut. Eugub. lib. 2. rubr. 3. num. 82.**

& Rot. Roman. dec. 81. num. 3. part. 15. rec. Fontanet. dec. 234. num. 15. Leo de Proport. part. 2. proposit. 28. num. 13. Constantin. ad Statut. Urbis anno. 19. num. 191. 192. & plurib. seqq. tom. 1.

Hinc oritur, quod sequestrans teneatur erga suum debitorem ad omnia damna, & interesse, & litis expensas, quae, & quas ratione huiusmodi nullae, vel indubie executionis debent passus est, ut punctualiter tradant Bald. conf. 108. & conf. 249. per tot. lib. 3. Strach. de Mercat. tit. quomodo in Caus. Mercat. procedat. partit. 3. part. ultim. partit. princip. num. 18. & 19. Ab Etclis. observat. forens. 126. num. 17. & observat. 201. num. 5. 6. de Florent. de Commercio. Terristr. lib. 2. cap. 30. num. 45. Gob. consil. 104. num. 32. Perr. de Ubi. de fratrib. part. 8. quod. 29. num. 30. Pogg. var. refel. cap. 16. num. 89. Cancr. var. part. 2. cap. 4. num. 13. & 34. Rodriguez. de Censur. Credit. part. 1. art. 6. n. 92. & 93. Berlich. consil. part. 1. consil. 73. num. 130. & consil. 77. num. 38. late Poth. de Jur. Siftend. cap. 13. per tot. Carroz. de sequestr. part. 3. quod. 8. per tot. Cenciel. ad Statut. Eugub. lib. 2. rubr. 3. num. 82. Anfeld. de Commercio. diff. 36. num. 44. & diff. 37. num. 3. Fontanet. dec. 97. per tot. Thefaur. dec. 67. per tot. & Rot. Roman. post Nigr. de Subhast. dec. 20. per tot. & Rota Nostra in Liburni. seu Florentina Nobilitatis Captaura 22. Junii 1673. §. Ex praedictis coram Farsetio, quae conclusio procedit etiam in rebus, vel Mercibus injunctis, vel nulliter pignoratibus Berguin. dec. 23. num. 30. part. 1. De Marfil. de Fidejuss. num. 298. & 299. & Brizian. in reposit. ad dec. Berguin. verb. sequestrum factum versus fin.

Quorum damnorum appellatio venit praeteritum deterioratio tam intrinsicca rerum, vel mercium sequestra, tatum, quam extrinseca consistens in diminutione pretii, inde ex lapsu temporis secuta in mercibus, vel rebus sequestratis Bald. in dicto conf. 249. lib. 3. & Ubi. de duobus Fratrib. part. 8. quod. 29. num. 30. Rodriguez. de Censur. Credit. part. 1. art. 6. num. 92. Berlich. consil. lib. 1. consil. 77. numer. 39. Berguin. dec. 23. numer. 30. part. 1. *Idem. Marfil. de Fidejuss. num. 298. & 299. Brizian. in reposit. ad dec. Berguin. in verb. sequestrum factum versus fin. Mar. Alot. dec. Panormi. 92. num. 12. nec non ex* pensae itineris, Navigationis, & Cibationis pro eo tempore, quo Debitor extra patriam, vel domum suam moratur, ac etiam reditas ad eandem Patriam suam Fontanet. dec. 97. num. 7. & seq. Thefaur. dec. 67. num. 4. §. Intrinsicca autem, & cum pluribus citatis D. Auditor de Comitib. dec. 17. num. 18. & Gob. consil. 29. n. 34. tom. 1. Rot. Rom. dec. 29. num. 14. vers. ubi habita part. 16. rec.

Damnorum quoque dicitur illud, quod quis non potuit cum sua arte lucrari propter impedimentum sequestri, ex quo debuit sequestri liti assidere Gob. consil. 29. num. 34., & cum infinitis laudatis firmis D. Auditor de Comitibus dicta dec. Senen. 27. nu. 15. cum seq. & sic fit Mercator, vel qui solitus est negociari, suiter impeditus per huiusmodi sequestra Mercaturam exercere, vel negotia solita facere, teneatur sequestrans, qui huiusmodi ei impedimentum injecit, ad omne damnum, vel interese lucri cessantis *Florentiss. ad li. Hysan. l. 8. tit. 3. part. 3. gloss. 9. fol. mihi Hysan. 110. tom. 1. Rot. resp. 18. 19. tom. 1. Anfeld. de Commercio. diff. 66. n. 17. Sabell. §. Interesse §. 5. 6. & 9. huiusmodi interesse taxari potest usque ad sex per singulo centenas Borden. consil. 20. num. 2. 3. & seq. tom. 1.*

Quae conclusio limitatur in casu, quo potuisset Mercator, vel Artifici absque sui personali assentientia, & cura aequae commode, vel sui facilitate per Procuratorem item agere, eumque instruere, & à sequestro liberationem Mercium suarum consequi D. Auditor de Comitibus dicta dec. 27. nu. 19. & 20. & similiter pro danno habetur, si propter sequestra non potuit Debitore suis Creditricibus solvere, vel servitia, ac operas Domino suo in aliquo officio, vel apotheca praestare Jo: Petr. Maligum. de Jur. Reim. quod. 341. Rodriguez. de Censur. Credit. part. 1. art. 6. num. 92. Berlich. consil. part. 1. consil. 73. num. 131.

Nec dum teneatur qui indubie, vel nulliter sequestrum injecerit in Personam, vel bona Debitoris, ut mor damnas, ad omnes expensas, damna, & interesse restituendum

- sequeſtra debitoris, verum quia ob ſequeſtra iniuria af-
 13 ſeitur Perſona illius, cuius bona ſequeſtrantur, ejus-
 que exiſtentiſſimo non parum leditur, ut tradunt Bald. in
 l. 1. n. 12. Cod. de probis ſequeſtris. Rodriguez de Con-
 ceſſ. Credit. part. 1. art. 6. num. 116. Butin. ad Sta-
 tut. Gen. lib. 4. cap. 1. §. 1. *Alie autem.* Maſſ. obſerv. ad
 Cartar. dec. 33. num. 15. Ideo ſequeſtratio aſſione quo-
 que injuriarum tenetur ad ſolutionem alterius ſumma
 iudicio arbitrio aſſumende pro injuria compenſatione de-
 bitore ob huiusmodi ſequeſtrum illata, ut ſunt Car-
 roc. de Sequeſtr. par. 3. quaſt. 16. Cancr. var. reſp. par.
 2. cap. 4. num. 34. Bald. cenſ. 249. lib. 3. Butin. ad
 Statut. Gen. lib. 4. cap. 1. §. 1. *Alie autem.* Berlich-
 cenſ. lib. 1. cenſ. 77. num. 38. cum plurib. & pluribus
 per eum citatis. *Ab Ecclieſia obſervat.* 201. num. 5. 6.
 part. 1. Paulus diſſert. lib. 1. diſſert. 50. artic. 1. num.
 39. & art. 3. num. 159. *Adſervat.* obſerv. quatuor. §. ob-
 ſervat. 69. num. 9. 6. ubi reſert Caſum in quo fuit
 pro recompensatione huiusmodi injuriæ per Cameram
 Imperialem, & Senatum, condemnatio ultra damna,
 27 impenſas, ac intereſſe quidam Mercator ad ſolvendam
 debitoris ſcicentiam autem, ſimileque etiam caſus reſer-
 vata Caler. de Proceſſ. execut. par. 2. cap. 3. num. 30.
 & Marquard. de Jur. Mercat. lib. 1. cap. 13. num. 46.
 Berlich. cenſ. lib. 1. cenſ. 77. num. 38. & num. 39.
 ubi reſert condemnatio exemplum in maiore ſumma
 ſumme ſequitur. In nibilo obſtante, quod hæc exempla
 per dictos Authores relata reperiuntur in caſibus ſe-
 queſtriſ personalis, quia ſeuſ illa inſeruntur ſolo ſumma-
 mento injuriæ, quæ ſolentur debitori, ita illa con-
 cludere debent in caſu ſequeſtriſ bonorum, vel Merc-
 19 torum indebiti facti, nam ſimile ob ſequeſtra realia
 debitoris aſſuſuſor injuria, & pro tali injuria eis
 quæ competit eodem aſſio inſeruntur, quæ com-
 petit pro ſequeſtro Personalis, ut ſummaſ mox ſupra
 per Authoritates illi punctualiter relatas, cum hæc ta-
 20 men differentia, quod ſicut in ſequeſtro personalima-
 jor ingeri videtur injuria, & moleſtia debitoris, quam
 in ſequeſtro reali; ita Jades ſequendo normam reſer-
 vati arbitrii non debet, cæteriſ tamen paribus, eodem
 menſura, quæ condemnatio illam, qui perſonam ſequeſ-
 tratur, ſeu capereſ reſert, condemnare ſequeſtrantem
 bona, vel merces debitoris.
- Hæc de plano procedere videntur, major autem diſ-
 ficultas inſurgit in altero Juriſ Articulo, an ſolites
 ſequeſtras tenentur cauſari pro rata ſumma excoſen-
 ſumma verè debita.
- Pro maſſa affirmativa opinione ita argui poſſet, nem-
 pe quod quemadmodum de æquitate ſequeſtratur, prout
 alia quælibet executio capta in vim Mandati excoſſivi
 21 pro ſumma maiore debito, & non conſummata, vel per
 Subſtaſationem, vel adjudicationem perfectam, in ju-
 re pro ſumma vere debita uique ſuſtinetur, ut ſum-
 mant cum innotuerit citatis D. Aud. de Comiſſis
 dec. Senen. 1. num. 8. & Maſſa ad Cartar. obſerv. 39.
 num. 22. Urſell. de Tranſact. quaſt. 97. num. 3. & Roſa
 poſt Conſultation. ad Statut. Urbis dec. 184. n. 6. eoque
 magis, imo abſque nullo dubio quando illa vel facta
 ſunt in Mercibus, ſeu rebus diviſis, ſeu recipienſi-
 22 bus ſunctionem in genera ſuo ſecundum Martell. reſ-
 poſitionem in l. ſi non ſervem §. ſi certum ſſ. de condit. in-
 ſtit. & ut advertitur dictis D. Aud. de Comiſſis. diſſa
 diſſ. Senen. 1. num. 12. & Ab Ecclieſia obſervat. For-
 reſ. 147. num. 21. & ſeq. Maſſa diſſ. obſervat. 39. n.
 14. 15. 18. 19. De Luc. de Dote diſſ. 58. num. 8. &
 de Judio. diſſ. 36. num. 24. Rot. Lucenſ. apud Baldum.
 ad Ramon. dec. 65. num. 20. tom. 4. Rot. Roman. in
 Maſſaſ ad Card. de Luc. de Judio. diſſ. 17. n. 8. Rot.
 Roman. poſt Conſultation. dec. 184. num. 7. vel in loco ut
 Florentia, in quo per Tribunalis in Judioſis præcipue
 23 executivis proceditur ſola facti veritate inſpecta D.
 Aud. de Comiſſis diſſa dec. Senen. 1. num. 12. An-
 dreu. controver. 159. numer. 4. Roſa poſt. de ſub-
 ſtaſ. dec. 86. numer. 10. & poſt Conſultation. ad Statut.
 Urbis dec. 184. ſub num. 10. vel inter Perſonas, ut Mer-
 24 catores, totæ quæ de jure et bono, & æquo procedi-
 tur omniſſis Juriſ apicibus, & ſubſtaſationibus, ut in
 populo Mercatoris oceanus Calvin. de acquiſ. lib. 1. cap.
 2. num. 6. in ſin. Caſt. de Portion. Roſa quaſt. 137. n.
 19. Conſultation. ad Statut. Urb. annor. 19. numer. 189.
 & 190. Urſell. de Tranſact. quaſt. 47. num. 4. & dec.
 Florent. 44. num. 12. & 12. ita per conſequens non

debetur damna, & impenſas niſi pro rata morumſu-
 ceſſas, pro qua miniſtratur ſequeſtrum, & ſic non pro
 ſumma verè debita, pro qua ſi non de Juriſ rigore,
 ſaltem de æquitate ſuſtinetur ſequeſtrum, vel alia que-
 libet executio, prout in puncto ſic arguendo conclu-
 dunt Caſt. de Portion. Roſa quaſt. 137. num. 17. & ſeq.
 Calvin. de acquiſ. lib. 1. cap. 24. num. 6. & 7. Andreu.
 controver. 359. num. 4.

Quæ fortis locum habent in Civitate, & Dominio
 Florentino, quia pendiſſa æquitas non ſcripſa compen-
 ſata ſuit per Legem ſcriptam mediante diſpoſitione Sta-
 tuti Mercatoris lib. 2. Rubr. 8. §. E ſi ſate, quævo-
 tur excoſutiones factas pro ſumma maiore veri Crediti
 ad ratam veri Crediti conſiderandas fore, & quod
 excoſumſ revocandas, imo ex hoc Statutaria ſanciones
 27 argui quodammodo poſſet, quod voluerit ſtanteſ
 pro rata veri Crediti non teneri Creditorem ad damnoſ,
 ex quo ſi mandaverit ſequi hæc æquitatem non ſcrip-
 tam ad effectum conſolidandi pro vera ſumma debita
 executionem factam ſuper bona debitoris videri per
 conſequens voluiſſe effectum, qui deinde reſiliſ, quod
 nempe liber evadit Creditorem ab obligatioſne damno-
 rum, & intereſſe, in qua eſſet, ſi nullitas, quæ ju-
 riſ rigorem juris pro excoſuſ contrahitur ſuper tota
 executione, non fuiſſet ſubſtaſa per æquitatem compen-
 ſatam, & conſideratam à dicto Statuto.

Additur ulterius, quod ſi executio facta fuiſſet pro
 ſumma tantum verè debita, nihilominus debitor eſſet
 in damno, quod ab ea executione juſta facta reſul-
 ſet, idè licet facta fuiſſet executio, vel ſequeſtrum
 pro maiore ſumma, non debet Creditorem reſſere niſi
 in damna, quæ paſſus fuit Creditore pro excoſuſ, non
 alia ærum paſſurus erat in caſu, quo non fuiſſet ex-
 coſio extenſiſ facta.

Sed omnino conſiderandum ſumendum eſt, ita, licet
 per æquitatem introductum fuerit, ut ſuſtinetur ſe-
 29 queſtra, aliorque executiones factæ pro maiore ſum-
 ma, quæ ſit veram debitam, non poſſet ſi jure re-
 rectè argui, quod creditor ad damna tantum pro rata
 excoſuſ tenetur erga debitorem, quia regulariter quo-
 quid per æquitatem, ſive à Lege, ſive à Seſo, vel
 conſuetudine introducitur, ſemper intelligitur fuiſſe
 conſenſum abſque nullo damno alterius Pars, ita ſi
 30 altera Pars eſſet in aliquo damno, illud ſemper ſenſi
 debeat, ut doctè de more tradim in vim pluriſumſ-
 tum, & Gloſa. in l. 1. ſ. de Legib. Salaz. Lalyrin.
 dec. part. 2. cap. 24. numer. 24. 25. 26. Marſenſ.
 var. reſp. lib. 2. cap. 125. num. 8. 9. & 10. De Luc.
 de Dote diſſ. 68. num. 4. Rodriguez de Conſueſ. Credit.
 part. 2. artic. 4. num. 7. 8. Oſaſſ. dec. 46. num. 15.
 verſ. nam licet Rocco. Episcop. Schell. diſpoſ. cap. 147.
 num. 32. & in puncto, quod hæc æquitas per quam
 31 moderno tempore ſuſtinetur ſequeſtra, vel executio-
 nes pro ſumma vere debita, introducta tantum ſunt
 ad inuſes circuitus evitandos, & diverſas inuſes Li-
 ces, & impenſas teleſandas, ſocus ad effectum ſuſ-
 tandi Creditorem à reſecutione omnium damnorum,
 & intereſſe, quæ interim paſſus fuiſſet Debitor, egre-
 gie advertit Salaz. Tiber. in præ. Judicior. cap. 17.
 ſere per totum omnino legendus, quem ſequitur Urſ-
 ſell. cenſ. 86. num. 18. verſ. Et prædicta, & miriſſe
 De Luc. diſſ. 58. num. 9. & diſſ. 61. numer. 4. de
 Dote. Urſell. de Tranſact. quaſt. 97. num. 3. & 4. &
 in dec. Florent. 44. num. 12. & D. Aud. de Comiſſis.
 d. dec. Sen. 1. num. 9.

In nibilo reſeſſantibus Authoritatibus Coſſe, Cal-
 vini, Hodierni. Andreoli in contrarium pro punctua-
 32 libus alatiſ, nam de Coſſa nulla habenda ratio, quia
 nedum ipſe ex proprio Marte loquitur, nullam affer-
 tendo Legem, vel Authoritatem, niſi Novissimam,
 qui nunquam ſonnavit dicere id, ad quod allega-
 tur, ſed etiam contra maniſſa Juriſ principia, quibus
 altera compuniſ Doctorum Sententia inſinuat,
 & ſimiliter Calvoſus, & Hodierni, multatenus ſuam
 aſtendendi, quia ambo pendet ab ore Coſſe, abſque
 ullo, ut dicit Juriſ fundamentum loquentis, & quan-
 vis Calvoſus, & Hodierniſ alios Doctores al-
 legent, nemo tamen ipſorum auſus fuiſſet dicere, quod
 male, vel offitanter ipſi ſupponeant, neque pariter
 habendos in conſideratione Andreoli, quia ipſequo-
 que loquitur abſque ulla Lege, & authoritate.

Minimeque penitus ex prædicta diſpoſitione Statu-
 ti Mer-

ti Mercantia expresse mandantis juxta modernam æquitatem confirmationem executionum pro summa vere debita, & eorum revocationem in excessu, effici valet à contrario sensu argumentum, quod voluerit Scantum liberare pro rata veri crediti, Creditorem à refectione damni à debitoque passu, quia quoties Lex, vel Statutum ab aliquo requiritur motivum ad unius favorem aliquid disponit, debet intelligi id fecisse absque ullo alterius Partis damno, vel præjudicio, ut mox supra vidimus per Auctoritates allegatas in §. Sed omnino, & in puncto ita hinc Argumentum in contrarium adducto, egregie respondet *Osafch. decis. Pedra. 46. numer. 14. vers. nec movet, & numer. 25. & ibi perferitur vers. Nihil licet si conceffum, & Major. refert. var. refut. lib. 2. cap. 125. numer. 10. Altiograd. Sen. cens. 25. numer. 16. lib. 2.*

Nulius quoque momenti reputanda est ea subtilis reflexio, quod respectu rati veri crediti eadem damna, que passus fuit debitor in rebus, vel movibus, super quibus pro majori summa, sequestrum, vel alia executione facta fuit, passurus erat etiam in casu, quo tantum pro summa debita facta fuisset executio, & sic cum vere nihil omnino seletur quoad ratam veri crediti, quod executio, sive sequestrum factum fuerit uno, vel altero modo, non debet. Quoad damna respectu summe vere debite Creditore diversimode dispensandi, sed æqualiter tam in uno, quam in altero casu à damnis absolvi, quia hæc ratiocinatio locum habet vindicare potest, quando per Creditorem conclusum probatur, quod difficultatum, & fere impossibile fuisset, quod in casu eadem executionis facta pro summa vere debita non posuisset debitor hujusmodi damna effugere, verum quia debitor, in illo casu, posuisset omne dampnum evitare, vel hæc assensionem prestando, vel solvendo verum debitum, propterea tota illa ratiocinatio penitus corruit, ut in hisce similibus terminis docent *Salpeter. in l. Edita 3. numer. 13. vers. Fui C. de edict. Stat. de Appellat. qu. 11. fol. numer. 33. §. Ad addita versus ha. & Rota Roman. part. 17. recent. decis. 82. numer. 2. & iter in puncto ponderant Card. De Luc. de Judic. disp. 36. numer. 24. vers. Tunc si ad se excipias, & Major. ad Cartar. decis. observat. 39. numer. 11. vers. Et quia pro majori.*

Minusque valet replicatio, quod si debitor potuisset, ut præcedebatur in casu nostro, perire si dejectionem pro tota summa, licet majori vero debito, pro qua sequestrata facta fuerint, & sic liberare res, vel merces à Sequestris, vel saltem diligenter facere insinuando apud Judicem, vel sequestris, ut veraciter non detractiones posses, sive intrinsecæ, sive extrinsecæ fierent, sibi debet imputare omne dampnum, quod ex sequestris ei obveniret, si dictam cautionem date omiserit, vel venditionem rerum, seu mercium non procuraverit, nam quodvis impedimentum ex facto Adversariæ Partis procedit, nemo tenetur illud removere, neque ulla diligentia, quantumvis postest pro eo removendo, facere Card. De Luc. de Censib. disp. 27. numer. 6. & de Benefic. disp. 36. numer. 3. Rota penes Terr. var. quest. 1. tit. 2. decis. 16. u. 18. fol. mibi 483. & Bunden. penes Ott. de Pascuis cap. 49. numer. 205. Poff. dec. Bonon. 39. numer. 113. 114. & seq. nequidem contra sequestrationem, vel Judicem, aut alios protestari Rot. coram Penna d. decis. 37. numer. 11. & Poff. d. decis. 39. numer. 115. & in puncto quod non tenetur debitor sequestrum in suis bonis insinuare, vel nullius factum removere, neque pro eo removendo diligenter facere tradunt Rot. coram Penna d. decis. 37. numer. 11. & Poff. d. decis. 39. numer. 114. & Pegaz. var. refolut. cap. 16. numer. 89. 6. Nec aliquid inferri fol. mibi 1067. lib. 2. quare si merces, vel bona sequestrata postea perierint, vel deteriora facta fuerint, omne dampnum imputabitur injulse sequestranti, & sic tenetur illud integre reficere debitor, cui sequestrum factum fuit, ut supra iam præbavimus, secus dicendum esset si sequestrum iuste, & rite injectum fuisset, nam tali casu, si sequestrare res perierint, vel deteriorata fuerint, non eodem in damno sequestrantis, sed damno debitoris l. Pigros §. de Pigorat. Alium. Carpan. ad Statut. Medulan. cap. 111. numer. 106. & 107. & laud. Poff. decis. Bonon. 21. numer. 27. & 28. 29. 30. 31. cum seqq. Verumtamen si agatur de rebus sequestratis, quæ servando servari non possunt,

sive essent cum tempore peritura, vel dampnum aliquod, sive deteriorationem passura, tunc si ille perierint, vel deteriorata effecta fuerint, id eodem damno Sequestris, quia ipse tanquam bonus Administrator tenebatur, officio Judicis implorato, vendere ne perierint, vel aliquam deteriorationem paterentur, & pretium servare, vel deponere, ut per Textum in l. si oleum 10. §. de dolo malo, & alios contextus communiter tenent Gail. lib. 7. observat. 148. numer. 3. 4. plenè Cyriac. contrav. 258. numer. 10. cum seq. & numer. 26. & fere per totam Rodriguez de Censur. Credit. part. 1. artic. 6. numer. 175. & seq. Ab Ecclis. part. 1. observat. 126. numer. 15. & seq. Terr. ad Statut. Pap. rubr. 7. fros stat. 7. in Civilibus numer. 62. & in fin. Hieronymus ad ll. Hispaniar. l. 8. tit. 3. part. 2. glof. 70. numer. 4. & 6. fol. mibi Hispaniar. impres. 211. Riddolph. in prax. part. 1. cap. 14. numer. 135. & quavis dixerim, quod debeant hujusmodi res, vel merces per Sequestrum vendi, implorato Judicio officio, ac etiam citatis partibus, ut docent Borell. in summ. decis. lib. 1. tit. 37. numer. 174. & 175. & alii mox supra citati, antequam si constaret, quod venditio facta fuerit bona fide, pro pectio nempe, quod committerent merces, vel res vendebantur, venditio valebit, licet absque decreto Judicis, neque citatis Partibus à Sequestre facta fuerit, ut per Textum expressum in l. 1. §. Licet autem vendi Communi §. de pectio, & commod. rei vendit. Rot. Roman. decis. 219. numer. 18. 19. part. 5. recent. & per ea, quæ laud. tradidit supra disp. 198. numer. 49. ad quem vos remitto.

Modo videndum remanet in ea omnia, quæ dicta sunt de Sequestris, & aliis executionibus factis pro summa majore vero debito procedunt in sequestris, vel aliis executionibus extrajudicialibus, nempe in illis, quæ sunt vigore alicujus passi executivi inter Partes iniiti sive virtute precarii, vel constituti, & hujusmodi.

In quo Joris Articulo videntur inter se adversari Doctores, quorum altera opinio consistit, quod sequestrum, vel alia executio extrajudicialis facta pro majori summa non sit in totum nulla, sed pro rata tantum summa non debet, & pro summa vere debita valida sit, quia cum nullum intercedat in executione extrajudiciali Judicis mandatum, ex cuius individuitate tantum nulla executio in totum rediit, ideo dicta individuitas cessante, nulla in totum esse non potest extrajudicialis executio, quod procedit etiam accesserit Judicis mandatum, quia hoc mandatum Judicis, cum solum accedat pro urbanitate, & superabundanter, non operatur quoniam tevera executio attribuitur pacto, vel conventioni Partium, ut pluribus citatis firmiter Cartar. var. refolut. part. 3. cap. 17. numer. 341. cum seq. Andrien. ad Surd. decis. 45. na. 10. Arelis. Fignarell. cont. 2. cap. 69. per raram, & ibi Scopp. Add. numer. 9. 10. Altimar. ad Rott. ad cens. 40. numer. 25. lib. 2. Altera vero contrarium omnino tenet, ut nempe, executiones, licet extrajudiciales, in totum sint nullæ, & hujus sententia sunt Gratian. discept. cap. 163. numer. 35. & seq. Baldus. ad Roman. cens. 80. numer. 32. Rot. Roman. decis. 397. numer. 1. & seq. part. 18. tom. 2. recent. & decis. 426. numer. 7. part. 19. volum. 2. & coram Arelis. dec. 621. vers. Et cessat. Flering. de Fidejuss. cap. 6. numer. 127. Surd. dec. 45. numer. 3. 4. & 12.

Sed in hoc Auctorum conflictu de facili ita possunt conciliari eorum diversæ opiniones, quod nempe prima procedat, quando executio extrajudicialis facta fuit, vel in rebus divisis recipientibus functionem in genere suo, vel in una re, quæ commodam parti possit divisionem absque damno debitoris, qui rem debet in solutum, ut bene colligitur ex celebri Textu in hac materia à Doctores ponderato in l. si non forem 4. Si centum §. de condic. indebit. præsertim ex verbis in illa *Nemo enim invitatus compellitur ad communionem*, & cum hac conciliatione rectè transeunt Doctissimus Arelis. Fignarell. dicto cap. 69. numer. 15. vers. Et tamem modo & D. Auditor Masfa ad Cartar. decis. observat. 39. numer. 9. 10. 11. & 12. & nonnulli alii ex supercatis.

Alteræ, quæ in hac questione, resolvenda remanet difficultas, ea est; an nempe sequestrum, sive alia executio facta pro majori summa vero digno de fructu Juris

Juris rigore in totum sit nulla, etiam in causa, quo Creditori impossibile erat, dum sequestrari bona, vel capere feci personam sui presentis debitoris, exprimere veram summam, vel quia creditum suum erat illiquidum utpote dependens a futura discussione partium, vel computationis solidatione, vel liquidatione alienus facti, seu interesse, pro quo debitor tenebatur, aut quia creditum esset internum, ex quo penderet ad redditione rationis, sive administrationis, vel societatis.

In qua questione, quamvis Senatus Catholonicus penes Fontanell. decis. 235. num. 17. 18. 19. & Cancr. var. part. 2. cap. 10. num. 18. tenuerit exprimendam fore aliquam summam, ne debitori nimium difficile sit invenire fidejussorem pro summa incerta, tamen veritas est in contrarium, quia Lex, quæ pro creditis illiquidis, vel incertis, permittit posse fieri sequestrem, vel in bonis, vel in persona debitoris, per necessariam antecedens suppositionem, vel dispositum, quod fieri debeat sequestrum eo modo, quo Creditor illud facere possit, & quemadmodum pro credito illiquidum, vel incerto impossibile est Creditori exprimere veram summam debitoris, ideo Sequestrem, sive personalem, sive reale debet tantum fieri, ut debitor caveat de stando jori, vel iudicatum solvendo in ea summa de qua constabit, ipsum post Sententiam esse verè debitorum; quinimo si illa exprimeretur, & esset in majori summa, quam verum debitum, erit in totum nullum sequestrem, vel capere ob individualitatem Decreti Iudicis; ut præter alios supra suo loco laudatos firmat opinio Cæhrenf. conf. 474. sub numer. 1. vers. similiter in alio loquitur Baldus usque ad vers. concluditur ergo part. 1. egregie laudatque Burgum, Cavalcan. de Usufructu. Adulter. rellat. numer. 208. vers. Aliis si pro majori summa usque ad 309. Baldus, ad Ramon. conf. 21. num. 23. Rui. post omnium Baldus. rom. 3. dec. 17. per tot. num. 10. & decis. 18. per tot. & præcipue num. 19. & 20. Fontanell. dec. 235. num. 17. cui in hoc tenet contra Senatum Catholonicum Scannard. de Vpisc. Cærensis. lib. 3. §. 8. cap. 2. num. 27. & seqq. Adul. ad Carrar. decis. 117. num. 5. 6. 7. Bertachin. var. dec. 129. Sabell. in summa verb. debitor num. 30. vers. Sed quod imo, & quamvis major pars horum Doctorum loquatur de capere, tamen eorum dictum procedit in sequestro reali bonorum, quia à Personali executione, seu capta, & ad executionem talem, sive sequestrum de jure valere argumentum, ut supra probatum fuit, & in puncto ista egregie respondet Burgum, Cavalcan. de Usufructu. Adulter. rellat. loco mox citato.

Neque obstat, quod aliqua expressio alienius summi difficultissimum erit debitori invenire fidejussorem pro liberando se à tali sequestro, quod pro absurdo consideratum fuit à Senatu Catholonicum.

Primo quia sibi imputare debet debitor, qui ex facto proprio, vel ex propria culpa se posuit in ista angustia, dum se suspensum, vel communem reddidit Creditori, & sic dedit causam sequestro, per ea, quæ tradunt Cravet. conf. 270. numer. 3. Adulter. de arbitrio. cas. 337. num. 20. Taber. axiom. jur. verb. impedimentum 4. 5.

Secundo, quia nullatenus probatur, quod difficultius sit invenire fidejussorem, ut simpliciter caveat tunciam de stando juri, & iudicatum solvendo, quam pro summa ex solo arbitrio Creditoris exprimenda, quæ etiam exprimi potest in notabili summa, ut magis difficulter debeat ad inveniendo non pro ea fidejussorem.

Tertio, quia Creditor impetens sequestrem contra suum debitorem in eisdem à jure permittit ad effectum, ut caveat, utitur jure suo, propterea non est habendum in consideratione difficultas inveniendo fidejussorem, quæ ob sequestrem ita factum illi convenit. l. si muli, & ibi ff. de legat. 1. & ibi Doctores laud. Solerzan. de Jur. Indiar. rom. 2. lib. 2. cap. 18. numer. 30. & id maxime procedit, quando creditum dependet à futura redditione rationis, nam si non debitor tunc tenetur ad factum redditionis rationis, ideo de jure pro adimplimento hujus facti potest obligari ad fidejussorem præstandum, ut caveat pro reddenda ratione, ut optime reflectunt Scannard. Rui. & Adul. locis mox supra laudatis.

Quarto, quia creditor se exponeret periculo exprimen-

quod resisteret in damnum debitoris, quia incideret in majorem difficultatem inveniendo fidejussorem, vel minorem summam, & sic non habendo fidejussorem pro tota summa, quæ sibi verè deberetur, quia esset absurdum, & ideo pro eo evitando verius, & æquius in jure est, ut sequestrum fiat non pro certa summa, sed ut debitor caveat modo quo supra mox dictum fuit.

Et hic ponitur finis huic articulo, et ejus subsistence indubitanter reor fuisse per Nos recte iudicatum, 60 quod teneatur DD. Frarres de Benetis ad omnia damna passa à D. Equite Goddard Anglo ob sequestrum ab illis facta super illius mercibus apud varios Mercatores Litueni existentes pro longemajori summa, quam esset totum Creditum, eoque magis, quia pro eadem excessiva summa fuerant positi dicta sequestra per Sententiam Iudicis confirmata, quare sequestrorum confirmationem eodem nulli huius visio laborare punctum dicit latè, & egregie Cavalcan. de Usufructu. Adulter. rellat. numer. 209. vers. & in eam sunt verba, usque ad numer. 20. Salsu. Thier. de modo procedi. in caus. que coram Audit. Camer. agunt. lib. 1. cap. 36. numer. 4. 5. Cancr. var. lib. 3. cap. 17. num. 345. vers. Quod adeo verum Brixian. in reposit. ad dec. Burgum. verb. sequestrem nullum quando, immo majoris detrimenti erat confirmatio, quia post dictam confirmationis Sententiam, quæ ob desertionem appellationis per incuriam Curatoris dicti Dom. Equitis factam, non poterat amplius ipse Dom. Equies medio fidejussoribus à dictis sequestris suas merces liberare, & quamvis in contrarium replicaretur, quod de equitate dicta confirmatio pro rata summa sufficeret, tamen eadem occurreret responsio supra data, quod dicta equitas quoad damnum restitutionem nihil DD. Fratribus de Benetis suffragatur; à de quemadmodum nedum ex dicto capite motus fuit ad decidendum in favorem dicti Dom. Equitis, sed ex aliis etiam iuris rationibus, ideo in sequenti decisio-

ne illas pariter, ut docet per meta veritas discussus, subiciam.

ARGUMENTUM.

Equites Divi Stephani possint Mercaturam exercere, & illam pronendo gaudere omnibus Privilegiis propriæ Religionis, & omnibus aliis de Jure Communi Militibus concessis, & an id præcedat etiam in Equibus Hierosolymitanæ Religionis, Militibus, & Nobilibus?

Declaratur, & laxissime eorumque Capitularis Deliberatio Sacre Militaris Religionis D. Stephani edita die 19. April. 1593. disponens quod antequam relaxaretur executio contra Equites dicti Ordinis debeat eisdem assignari terminus quindecim dierum ad solvendum, & an Executio obtenta abique prævia dicti termini assignatione valida sit, vel invalida?

Declaratur Statutum Mercantiz Civitatis Florentiz lib. 2. Rubr. 2. delle licenziazioni, & conciliatur cum prædicta Capulani Deliberatione.

Actus gestus contra Statuti, vel Legis dispositionem quando sit nullus, nec ne?

Pro validitate confirmationis Sequestri quæ requiratur?

S U M M A R I U M.

1. Executio ab omni abique prævia assignatione terminis à Statuto indulta ad solvendum, nulla est, & invalida.

2. Statutum disponens de Executionibus factis ad effectum solvendi, non comprehendit executiones, quæ sunt ad effectum cavendi, vel sistendi bona.

Limita num. 3.

4. Adul.

DISCURSUS CCVL

- 4 Miles Mercaturam exercens non gaudet Privilegio de Jure Communi Militibus concessio. Declara id procedere in iis Militibus tantum, quibus Mercatura prohibetur num. 5.
- 6 Equites Divi Stephani possunt Mercaturam exercere absque Nobilitatis iustura.
- Et Negotiationem profitendo gaudere omnibus Privilegiis à Statutis sine Religione eisdem largitis num. 8.
- Idem procedit in Equilibus Hierosolymitana Religionis num. 9.
- Et in omnibus Nobilibus, & Equilibus in extranea Civitate Mercaturam profitentibus, quomvis Negotio ibi Nobilitati derogaret, numeri. 9.
- 10 Privilegio confusus renuntiatur, quando quis se subiecit alicui Legi, vel Statuto incompatibili cum eodem Privilegio.
- Declara ut num. 11, & seq.
- 11 Declaratur, & constituitur Statutum Mercantia Civitatis Florentinae lib. 2. Rub. 8. de Electione cum Capitulari Deliberatione Sacrae Militaris Religionis Divi Stephani, & numeri. 12. 13. 14. & 15.
- 14 Statutum, seu Lex postea facta limitationem, vel modificationem continens habetur, ac si esset in primo Statuto id insertum.
- 16 Statutum loquens per verba affirmativa, vel dispositiva tantum, non autem prohibitiva, non importat nullitatem alius legis contra ordinationem Statuti, sed contraveniens puniri potest.
- Practici si observantia alias sit injuncta Judici, & non Partis num. 17.
- 18 Declaratur praedicta Capitulari Deliberatione Militaris Religionis Divi Stephani num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27.
- 19 Clausula ultimam ec. Catera de stylo Curie Florentinae inducit nullitatem alias alio modo gestis.
- 21 Reversum, & Decretum Principis declaratur à precibus eisdem per supplicantes portitum.
- 22 Observantia declaratur ad Statutum, seu Reversum quomodo in se clausulam irritantem alias alio modo gestis.
- 24 Relat. n. attenditur, & non reversum, & numeri. 27.
- 25 Alii non ruerit Statuti, vel Legis dispositio si nullus nec ne, & numeri.
- 29 7 non est assignandus Curatori absentis iterandum suum Principem, nisi per. Fallit Florentia, & Liburni attenta contraria consuetudine num. 30.
- 31 Sententia à Judice prolata non assignata termino Curatori absentis non valet.
- 32 Ad validitatem confirmationis sequenti necessaria est praecedens crediti liquidatio.
- 33 Iudex non potest procedere ad Executionem contra aliquem nisi prius praeterit liquidatio crediti.
- 34 Praetor debet etiam ea omnia, quae cum productis necessariam connexionem, & relationem habent.
- 35 Partiarum extrahit à Libris Mercatorum facta sine cautione Partis non valet.
- 36 Liquidatio Crediti fieri non potest sine Calculo dati, & recepti.
- 37 Sententia praescripta lata contra absentem, & sine assignatione termini ad faciendas suas defensiones, nullitatis vitio laborat.
- 38 Executio facta contra Debitorem, antequam veniat dies solutivus, nulla est.
- 39 Quando constitit de magna quantitate damorum, & interesse, potest quis condemnari ad praestandum aliquam partem eorum, licet adhuc non sint liquidata.
- Et ita observatur à Rota Florentina num. 40.

EX alio quoque emphasi nullitatis capite praedictam Sequetrorum confirmationem à DD. de Benotis obtentam undique injustam, & nullam iudicavimus, eosque prospera ad omnia damna, impensas, ac interesse post dictam confirmationem dicto D. Equiti Goddard causam cum majori integritate condemnavimus.

Uno tempore ex inobservantia deliberationis Capitularis Sacrae Religionis S. Stephani emanatae anno 1695, approbatae vigore gratiosi Rescripti per Serenissimum Magnum Ducem illi largiti, ex qua demandatum fuit, quod contra Equites dictae Religionis non valeat ad illam executionem procedi, nisi prius fuerit per Creditorem obtenta licentia à D. Auditore ejusdem Serenissimi Magni Ducis, & assignatus terminus dictis Equilibus dierum 15. ad solvendum, quia DD. de Benotis absque praecedente assignatione dicti termini, tam praedicta sequela injecerunt, quam eorum confirmationem à Dom. Gubernatore Liburni consequuti fuerunt, ut in puncto ex defectu assignationis hujusmodi termini pro nullitate executionis egregie firmas Barz. decis. Benen. 76. nu. 1. & seq. Rota in dicta Florentina in Liburnis. seu Florentina Nullitatis Capura 22. Junii 1673. 6. Ultrius coram Farfensis, & in Lucana Nullitatis Capura coram D. Benotio, quo est dec. 347. num. 41. inter scilicet. à D. Palm. Nip. & Dom. Adf. ad Carter. decis. 14. num. 23. cum seqq.

In nihilò relevantibus ista, quae in contrarium subintravit per Defensores DD. de Benotis objebantur.

Et primò nullitatem obstat quod dicta Capitularis deliberatio loquatur tantum de executionibus, quae sunt ad effectum solvendi, & non ad effectum cavendi, vel sistendi bona pro accusatione tantum crediti, vel pro assecuturo Judicium ne elusivum reddatur, vel saltem de eis tanquam loqui intelligenda sit, ut bene advertunt Garzerae de Juram. part. 1. cap. 16. num. 32. Sabelli. resol. 53. num. 15.

Nam obiectum procedens quoad sequela tantum à DD. Benotis facta, secus quoad eorum confirmacionem obtenta ad effectum praefatum solvendi, quare post injecta sequela, & sic assecuturo Judicium indubitanter timebantur dicti DD. de Benotis, antequam executiones Sequetrorum confirmationem ad effectum solvendi obtinerent, dictum terminum dierum 15. dicto D. Equiti Goddard concedere.

Nullius quoque potestis est altera obiectio, quod nempe dictus D. Equis Goddard debeat considerari non ut Eques, sed ut Mercator, ideoque non gaudere Privilegio dictae Religionis. Quod si, largitus Equilibus S. Stephani ad solvendum ad iustitiam aliorum Militum Mercaturam professionem, qui gaudere non possunt Privilegiis de jure Militibus concessis Bald. in l. vici. Cod. in quibus Causis militum. numeri. 1. Cacciaolap. de Debitore suspensi. quodsi princip. 9. num. 15. Caffar. peregr. quodsi. 35. num. 19. in fin. Cernoni. de Judic. lib. 1. num. 1. disp. 2. quodsi. 6. fol. 4. sub num. 471. Tondat. de Prevent. part. 1. cap. 28. nu. 9. Novar. de elect. Fori quodsi. 26. num. 7. vers. declarata Gratian. cap. 186. num. 24. Zarob. de Sors. quodsi. 91. numeri. 24. Barbos. ad l. emnes num. 2. Cod. in quibus Causis militum Sententia de Pistor. Correris. lib. 3. §. 4. cap. 6. num. 33. Caffar. de Privilegiis delecti. nu. quatuor. quodsi. 8. follem. 1.

Quandoquidem, omnia pro nunc disputatione, an Eques Sancti Stephani equiparari ita possint aliis Militibus, ut juris communis dispositio pro istis edita, in illis quoque locum habeat, responderetur obiectum procedere in aliis Militibus, quibus de jure iustitia fuit negotiatio, prospera, cum ipsi ex Mercatorum exercitum, Legem offendant, omnia Privilegia à Legibus illis concessa, iure ac merito sublati fuerint per textum in l. vici. Cod. Negotiatorum ne militum. lib. 12. & propter istam rationem ita omnes omnes Doctores in obiecto laudati. Verum cum in casu nostro non sit dictus DD. Equibus S. Stephani Mercaturae exercitum interdictum, quinoniam expressè permissum, dum ex Statutis dictae Sacrae eorum Religionis

ponis sub tit. 17. cap. 1. nulla alia arces eis prohibeant, nisi vires, & mechanicae, quae Nobilitati derogant, inter quas non debet in Italia praefertim Florentiae, Genus, Venetis negotio commutari, quia de particulari consuetudine, vel functione tam Nobilibus, tum Equitibus, Religionis etiam Hierosolymitanae, sive Iachura nobilitatis, vel Equitris Ordinis dedecore illa permittitur, ut laet tradit cum pluribus allegatis *Anfeld. de Mercat. diff. fin. & general. num. 75. q. 1. ad num. 82.* quo loci enumerat alias Civitates aut Italicae, tum extra Italiam existentes, in quibus tam Mercator, vel negotiatori permittitur, ideo per consequens, etiam in Nullis Equitibus prohibitione negotiationis, illa non imponitur, quominus gaudere debeant omnibus Privilegiis, quae à Senatu, vel Ordinibus Suae Religionis, vel Magni Magistri eius clausula fuerunt, ut persequitur idem *Anfeld. loco citato sub num. 79.* quod etiam procedit in Nobilibus, & Equitibus extra Patriam suam, in qua Negotio Nobilitati non derogat, Negotiationem profectibus, in illa nempe extranea Civitate, vel Provincia quavis in hac extranea Civitate negotio Nobilitati derogaret, ut punctum advertit *Gualter. prael. quae. lib. 3. quae. 13. c. num. 84. & praecipue num. 93. & 96.* de post. cum idem *Anfeld. diff. diff. general. numer. 80. & 81.*

Eandem pariter irrelevantem comperta fuit altera Adversariorum oppositio cum maiori subtilitate excusata, quod nempe, cum D. Eques Goddard propter assumptum Negotiationis exercitium statim se subiecit Statuto huius Curiae Mercantiae lib. 2. rubr. 8. *delle sfornazioni*, cuius vigore contra Mercatores etiam abique illa in certis casibus praecedente assignatione termino ad solvendum pro eorum concordibus executioni, sive realis, sive personalis inveniatur, videtur quod ipse pervenisse Privilegio dierum 15. Equitibus à dicta Capitulari deliberatione indulto renunciaverit. Nam alias non esset idem Privilegium praedicabile cum observantia dicti Statuti Mercantiae, cui sponte Doms. Eques Goddard se subiecit, pariter, vel promissionem executionem, & abique illa assignatione termino ad solvendum contra Mercatores debitorum concedentis ex tradita per *Gallieras. de Renunciat. lib. 3. cap. 6. numer. 17. & seq. & Centur. 1. renunciat. 6. n. 30.*

Nam iniquissimi argumentum renunciationis solum procedere posset, si accessit duo Fora distincta, unum nempe pro dictis Equitibus Sancti Sephani, & alterum pro Mercatoribus tantum, quod circa modum executionum, tum personalium, tum realium adversus dictos Equites, & Mercatores respectivè faciendam diversimode disponent, quo casu, si aliquis Eques S. Sephani Mercator efficeretur, tunc argui posset, quod ipse se subiecit Statuto Fori Mercatorum, & per consequens sequeretur, quod alteri Equitem Foro incompensabiliter circa executionem cum Statuto Mercatorum disponendi renunciaverit. Verum quia dictum Statutum Mercantiae rubr. 8. *delle sfornazioni*, non est conditum pro Mercatoribus tantum, sed generaliter, & indistinctum comprehendit, tum Equites S. Sephani Mercatores, quam non Mercatores, tum Nobiles, quam Praefectos, & quascunque personas subdistinguitque Extraneae, & sic, cum vigore dicti Statuti executioni fieri possit contra Equites, sive Mercatores, sive non Mercatores, Privilegium dilationis dierum 15. à Serenissimo Magno Duce, & Magistro dictae Religionis, DD. Equitibus indultum ad solvendum antequam contra eos ad executionem procedatur, stare non potest nisi eorum respectu, & favore in formam modificationis dicti Statuti Mercantiae sub rubr. *delle sfornazioni* abique etiam illa termino assignatione executioni permittentis. Immo cum hac modificatio per dictum Privilegium posita indulta ad favorem dictorum DD. Equitum de sui natura sit relativa ad dictam praecedentem Rubr. 8. Statutorum Mercantiae comprehendentem regulatior omnes subditi, & sic etiam dictos Equites, ut notat *Parisi. conf. 17. num. 19. lib. 1. & perbelte Carrar. dec. 67. num. 50. 54. q. 1. ad 57.* haberi ideo debet idem Privilegium, ac si esset insertum in dicta Rubr. 8. per viam favorabilis modificationis, vel limitationis scilicet dicto Statuto à Serenissimo Magno Magistro respectu suorum Equitum, prout inveniunt in modum advertit fieri in puncto *Rel. per am*

Rich. decif. 188. num. 9. 10. 11. Ratio autem cur Serenissimus Magnus Magister rigorem dicti Statuti Mercantiae pro Equitibus praedictis suae Religionis temperaret, nulla alia esse potest, nisi quod voluerit, ut cum maiori bonestate, & urbanitate dictae Personae adeo honorabili Charactere insignis in executionibus contra eos agenda tractarentur, quam non permittitur dictum Mercantiae Statutum, ut in similibus terminis ponderat *Rodolphus in prax. Judic. part. 1. cap. 14. num. 349. & 350. Scannard. de Pignat. Carcerat. lib. 3. §. 10. cap. 4. num. 24.*

Neque demum in nihilo relevabat, quod ultimo loco opponeretur per Defensores DD. fratrum de Bononiis, quod cum dicta deliberatio Capitularis approbata à Serenissimo Magno Magistro non loquatur per 16 verba prohibitoria, sed affirmativa, vel dispositiva tantum, abique expressa annulatione actus, non subintraret ideo nullitas executionum, sed actus tenet, & solum contraveniens panis potest iuxta exceptam distinctionem, quae communiter traditur super Statutis, vel Legibus, de qua *Bartol. in L. Non dabitur sub num. 16. ff. de Legik. Nova conf. 337. n. 6. Alex. conf. 24. num. 3. lib. 4. Caffrenf. confil. 16. numer. 9. lib. 2. Hondard. conf. 73. numer. 51. lib. 2. Altiqvad. Sen. conf. 86. numer. 5. & 13. lib. 2. Palm. Nap. alleg. 363. nu. 27. & seq. Gob. confil. 95. num. 35. Salsad. Laiprunt. Credit. part. 1. cap. fin. num. 38. Adanf. confil. 186. num. 24. Sanfelice. decif. 390. num. 9. & ibi in Addit. à Principe quando cum seq. & Nos diff. 71. num. 28. praecipue quando observantia actus non est à Statuto, vel à Legge iuncta Parti, aut Causae, sed iudici, vel alteri Executori *Brilmont. decif. 58. numer. 10. Adelfin. decif. Luc. 68. num. 10. Sanfelice. diff. dec. 390. n. 13. Palm. d. alleg. 363. n. 22.**

Quandoquidem revera nullatenus subsistit in facto, quod dicta Capitularis deliberatio edita die 19. Aprilis 1697. loquatur per verba tantum affirmativa, sed per verba negativa, & prohibitoria, ubi *« che prima, che siano esecutori in bonis, si dagni di comandare, che in avvenire non pagino, né debbano essere gravati senza prima esser loro assegnate qualche termine competente ad aver pagato, altrimenti, et. causa deliberationis Capitularis precibus Serenissimi Magni Ducis, & Magistri gratiosè annuendo rescipere cum terminis dierum 15. assignando dictis Equitibus antequam contra eos ad executionem in eorum Bonus procedant »*

Insuper quod omnem amaritudinem tollit, & hanc veritatem manifestè aperit, est clausula illa cetera *altrimenti, et. quae juxta hylum, & sensum huius Curiae praefert clausulam irritationis actus sub alio modo facti quod nempe si alter extorreo fieret in bonis DD. Equitum, quam disponit dicta Capitularis deliberatio, sit nullas & nullius momenti.*

Neque aliquem obicem facere videtur, quod Restrictum à Serenissimo Magno Duce, & Magistro dictae Religionis postea conditum pro confirmatione, & approbatione dictae deliberationis Capitularis non loquatur per verba negativa, sed affirmativa, neque adit in eo dicta Clausula *altrimenti*, ubi *« si assigni un termine di 15. giorni al Cavalieri dopo essere stata concessa la Licenza, e prodotta in Atti »* Nam secuti intentio Capitularis deliberationis in modum precum potius extenditur, abique dubio fuit consequendi Privilegium dictae assignationis dierum 15. cum annulatione executionis, & cum dicta clausula *altrimenti, et. expresse illam irritante, si alter actum fuisset, ita subiequentis gratiosum Resciperem Serenissimi Magni Magistri intelligi debet ad mentem Capituli Supplicantis, quia Decreta, vel Rescripta, interpretari, & declarari omnino debent juxta Partium intentionem, & supplicationem eo quantum naturaliter, & virtuale relationem, quam habet Decretum ad preces, ut per textum expressum in L. 1. Cod. de diversis Rescriptis. *Nova conf. 98. numer. 22. Cephal. conf. 77. num. 36. Altiqvad. conf. 33. num. 14. Rel. cor. Duacet. Jan. dec. 604. n. 7. Olafsch. dec. Pedem. 23. n. 44. & egregie in terminis magis dubitabilibus Carrer. res. solut. 75. num. 1. Adanf. confil. 174. n. 1. & 2. Palm. allegat. 302. num. 10. & Nos ad Statut. Genova tit. de Decret. à Senat. impetrand. in rubr. nu. 85. cum aliis à Nobis ibi relictis.**

Accedente ulterius his omnibus dictum observantia, ex qua constat, quod sæpe sæpius in contingencia plurium casuum fuerint declarate nullæ, & nullius momenti executiones factæ in Bonis Equitæ S. Stephani absque assignatione dicti termini; Quæ observantia est tante potentior, ut locum non relinquat amplius dubitandi quin dicta deliberatio Capitaliaris, nec non Rescriptum Serenissimi Magni Ducis sub ea emanatum huiusmodi clausulam irritantem sub se contineat, ex vulgatis Juribus.

- In nihilo penitus refragante, quod Epistola circularis impofterum post plures mentes scripta à Ministris dicti Capituli Judicibus pro notificatione, ac observantia dictæ Deliberationis Capitaliaris (à qua Epistola æquivoce sumptum prædicti DD. Defensores DD. de Benotus) referendo dictam Deliberationem Capitaliarem, loquatur per verba affirmativa „ibi „*Esse fensibile degnato il Serenissimo Gran Duca Nostro Signore, e Gran Maestro della Sacra, ed Altissima Religione di S. Stefano alle Prece del Capitolo Generale della medesima Religione celebrato questo presente anno in Pisa benignamente referire, che prima che siano rilasciate le esecuzioni contro i beni de i Signori Cavalieri di detta Religione, e dopo essere stata prodotta in Atti la solita Licenza di poterli convenire, si affegni loro un termine di 15. giorni ad aver pagati i loro Creditori. Io significo a V.S. la benigna risoluzione dell' Altezza Sua, accio sia eseguita in corso suo Tribunale, et.* „ quia, cum huiusmodi Epistola Ministri sit tantum relativa Deliberationis Capitaliaris, nullatenus est attendenda, cum solum attendi debeat relatum, & non referens ex notissimis Juribus.

- Ceterum ad emendatam adducere, quod etiam supposito, quod dicta Deliberatio Capitaliaris, ac dicta Epistola Circularis loquerentur per verba affirmativa, nequidem haberet locum alia in contrarium Bartoli distinctio; Primo, quia ad effectum ut actus gratus contra Statuti, vel Legis dispositionem, sit nullus, sufficit, quod Statutum, vel Lex loquatur per prius, ac posteriùs, quod nempe aliquid ante aliud fieri mandet non obstante, quod Statutum, vel Lex per verba affirmativa, & non prohibitiva, vel negativa loquatur, ut in casu nostro, ubi iam Deliberatio Capitaliaris, qualem ipsa Epistola Circularis illam referent tali modo disponunt, ut videre est in dicta Capitaliaris Deliberatione „ibi „*Senza prima esser loro assegnato un termine di giorni 15. „ & ex dicta Epistola Circulari „ibi „*che prima, che siano rilasciate le esecuzioni contro i Beni de i Signori Cavalieri di detta Religione, e dopo essere stata prodotta in Atti la solita Licenza di poterli convenire, si affegni loro un termine di giorni 15. „ prout committitur in puncto docent cum pluribus allegatis Barz. decis. Benot. 76. num. 1. & seq. Gab. consular. 95. num. 37. Ganacori. conf. 6. numer. 19. 20. Sperelli. decis. 40. num. 44. Arat. conf. 9. num. 43. in med. & num. 44. Ret. Nistra coram Urcel. dec. 58. num. 10. Sanfelix. decis. 390. in addit. verb. nisi prius cum sequenti, ac verbo dictis prius, & in terminis Sequestri Rimnald. Jan. conf. 804. num. 6. lib. 7.**

- Secundo, quia cum dicta Capitaliaris Deliberatio contraria sit Statuto Communis Florentie, vel Mercantie, nullum, aut minorem, iuxta respectu suos casus, terminum Debitori ad solventum assignanti censetur volita pro forma, quia idem neglecta per Creditores nulla, ac invalida remanet executio contra DD. Equites facta, ut generaliter in quolibet Legge, vel Statuto, contra, vel præter sua Commune, vel cum aliqua illius modificatione, seu limitatione disponente firmant. Atm. resol. 66. numer. 16. Manf. consuet. 241. numer. 21. Natta conf. 32. num. 7. Craven. conf. 182. numer. 10. Arat. conf. 9. numer. 43. & conf. 55. num. 11. Rimnald. Jan. conf. 804. numer. 4. & seq. lib. 7. Sanfelix. decis. 390. in addit. verb. quando Statutum, & verb. seq. Rata coram Daran. decis. 18. numer. 17. Coracioli. decis. 11. num. 2. Conciol. ad Statut. Eugub. in prelat. numer. 105., latè & egregie Rata Nostro coram Urcel. decis. 38. num. 10. & 12. cum pluribus ab eo citatis.

Ex his etiam patet Responsum, quoad alteram partem objecti, ubi ex adversis dicebant nullitatem executionis in casu nostro nullatenus induci, ex quo Epistola

Circularis per Ministrum scripta Judicibus non injungat Parti vel cause, sed Judici observantiam dictæ assignationis termini, cum quia dicta Circularis Epistola tanquam relativa dictæ Capitaliaris Deliberationis non est attendenda, sed ipsa Deliberatio Capitaliaris, quæ expressè tale onus dirigit in actum executionis, & Patrem, cum etiam quia æquidem verum est, quod huiusmodi assignatio termini per dictam Epistolam Circularem Judicibus injungatur, quinimodum in actum executionem tota dispositio per eandem Epistolam relata in actum executionis directæ est, ut patet ex illius verbis „ibi „*che prima, che siano rilasciate le esecuzioni contro i Beni de i Sigg. Cavalieri di detta Religione, s' assigni loro un termine di quindici giorni ad aver pagati i loro Creditori.*

Et quavis eadem Epistola possit enunciata dispositionem dictæ Capitaliaris Deliberationis in fine dirigit verba in Judicem, illa tamen nihil ad rem pertinet, quia ea verba, non sunt verba dispositionis, sed Ministri, cum quibus ipse emittit injungit Judicibus observantiam ejusdem Capitaliaris Constitutionis, seu Deliberationis, ut ex eadem Epistola clare constat „ibi „*Io significo a V.S. la benigna risoluzione dell' Altezza Sua, accio sia eseguita in corso suo Tribunale.*

Ultimum denique nullitatis caput, quæ infecta etiam erat prædicta Sequestro confirmatio, emanabat ex terminorum conculcatione, improboque, nec non infornu modo, cum quibus præcessum fuit in Causa: Nempe quia prius Curatori, qui D. Equitæ Goddard, tanquam abfenti, & Londini commoranti, fuit constitutus, nullis suis assignatis terminis ad certiorandum, & consulendum sum Principalem, ut necessarias Informationes, ac Instructiones pro ejus defensione recipere posset; Et quavis dictus terminus, non fuerit in casu nostro à Curatore petitus, prout illam petere debuerunt Doctores fere omnes de hoc termino loquentes, quos lata manu congerunt Altmar. de Nullit. rub. 11. quæst. 32. nu. 90. cum plurib. seq. & D. Mass. ad Curat. dec. observat. 84. n. 1. 2. & seq.

Attamen quemadmodum ex inventato stylo, ac observantia Curæ Florentie, & Liburæ semper soler per Judicem ex officio suo tantum, dictus terminus Curatori in ipso actu ejus electionis assignari, de quo stylo plenissimam fidem facit Rata Florentina penes recolect. à Damis. Palm. decis. 349. numer. 14. & 25. vers. sed insuper, ita cum Juxta contra dictum styllum, & consuetudinem illum in casu nostro omiserit, omnia dicta, & Sententia cum dicto Curatore inde secuta, remanent nulla, & nullius momenti, ut in puncto finit Masfuechi. in prælat. Citoli. pars. 3. in gloss. prohibendum nu. 63. vers. Et hoc quæ casu.

Secundo quia per DD. de Benotus nulla præcedens facta fuit in Actis legitima liquidatio eorum Crediti, quæ necessaria erat ad validitatem Confirmationis Sequestri, ut in puncto advertit dict. Rata Nostro Florentina in dec. 349. nu. 26. & 27. & quod generaliter de jure requiratur talis liquidatio antequam Juxta deventi valeat ad Sententiam, vel Decretum executionis tradant. Ansfeld. de Commere. dist. 38. num. 16. 17. latè ab Ecclesi. observat. 109. per tot. Conciol. ad Statut. Eugub. lib. 2. rubr. 3. num. 56. Giard. dec. 15. per tot. Pogh. de Subhast. inscript. 26. nu. 19. & 20. & 21. & Ret. post eum decis. 56. num. 12. & decis. 150. num. 1. post Adangil. ead. tractat. dec. 49. num. 4.

Nil penitus relevante productione duarum Literarum diversis, & longe inter se distantibus temporibus à D. Equite Goddard scriptarum, quæ in Actis facta fuit à dictis DD. de Benotus, una cum Patris extracis ab eorum Libris, ex eo quod nullum ex prædictis Documentis exhibitis probationis gradum constinebat; Altera enim productio duarum Literarum facta fuit, omnis omnibus aliis interratis Literis, cum quibus necessarium connexionem, & relationem habebant prædictæ duæ Literæ tantum productæ, ut bene advertit D. Mass. decis. Lucen. 14. num. 50. & seq. & altera Patrisarum, quia extracis fuerunt à Libris absque citatione Partis, ut in puncto confirmationis Sequestri ponderat dicta Rata Nostro Florentina inter re collectas à D. Palm. Nepot. decis. 349. numer. 26. & 27. rem. 4. præter quamquod dictæ Patris indigent

discussione, & Peritorum opera pro formando vero calculo dari, & accipi, sine quo non potest fieri legitima liquidatio Crediti *Rut. decif. 275. num. 13. 14. part. 5. recentior. De Loc. de Credit. dift. 114. numer. 6. & Rut. part. 10. recentior. decif. 86. num. 2. & coram Falterus. de Subhast. decif. 2. numer. 3. 4. 5. 6. & seq. nec non inter dictas Partitas extrahat aliquæ deficiant, quæ poni debebant in Creditum dicti D. Equitis.*

- 37 Tertio quia Sententia dictæ Confirmationis Sequeſtri inter breviffimum tempus dierum 15. promanata fuit, & fic tamquam percipiantur lata, maxime contra abſentem, & in longinqua regione commorantem, cui debebat dari congruus tempus ad effectum, ut poſſet ſuas defenſiones, ac jura per medium Curatoris deducere, dicta Sententia eſt nulla *Rut. coram Caprar. decif. 465. num. 19.*

- Alterum etiam ad comprehendendam nullitatem dictæ Confirmationis Sequeſtri per DD. Defenſores D. Equitis Goddard allegabatur juris fundamentum, quod nempe de tempore ejuſdem Confirmationis non adhuc venerat dies ſolutionis ejus Debiti, quo ſtante quantumque executio facta ad effectum ſolvendi, ut confirmatio Sequeſtri, nulla penitus eſt, preter egregie ſignat *Saxſilii. decif. 308. num. 6. 7. 8. & ſeq. ac decif. 310. num. 4. tam ſeq. ſib. 2.*

Verum quia punctus ille erat admodum controversus ob varia interpretationem, ſeu dubium ſenſum fuerat, ex quibus ille pendebat, nec non vice verſa pro ſtandam nullitate Sequeſtri neceſſum ſufficere, ſed abundare nobis viſa ſunt, quæ hæſtem plene deduximus, ideo hujus fundamenti examini prætermiſimus, ad ea nos animam remittentes, quæ ſuper hoc puncto à Doctiſſimo Collega meo Dom. Auditore Hieronymo Fimeri priore Jdice in hac Cauſa lato elegantique Calamo in ejus Decifione exaſa ſunt.

Quo verò ad ultimam noſtræ Sententiæ partem, in qua pro tunc condemnavimus dictos DD. Frates de Benetis ad ſolvendum dicto D. Equiti Goddard in contemptum dictorum damnorum, expenſarum, ac intereſſe quantitates ſuorum trium mille ſalvo jure majorum ſummarum, quæ poſt pleniorum illorum liquidationem impoſitum faciendam, per Nos declarabitur, non ſine ratione ita arbitratum fuiſſe putavimus, Etenim cum ex tota congreſſe damnorum, ac expenſarum à D. Equite Goddard in actis deducta, jencilis etiam iſi, quæ jam tunc ex Proceſſu reſultabant, factis agnovimus, quod eadem damna, expenſæ ac intereſſe, quantumvis aliqua res vera non adhuc concludenter liquidata, ac alia majori diſcuſſione, & examine digna, non poterant eſſe minora quantitate dictorum ſuorum trium mille, æquum, & juſtum aſſe cenſuimus, quod interion D. Equis Goddard prædicto fructu tam dicarum, ac diſpenſioſe Litis ab eo extra Patriam ſuſtente frueretur, quod temperamenſum, & arbitrium tamquam æquum, & juſtitiæ conſonum, in hiſce ſere terminis exapere etiam duxit *Rota Romana in Romana Hereditatis 17. Junii 1695. 4. Etenim tam coram Tauruſa modo impreſſa penes D. Terr. in Adamiſſa ad trallationem de Paſſis ſervat. Inceſſum. ſub decif. 27. numer. 1. & in alio ſimili caſu eodem Rut. coram Cuccia. decif. 2200. num. 5. quod etiam à Rota noſtra ſæpius obſervatum fuit, ubi agnovit ex majori ſumma petita aliquam ſaltem Actori indubitan deberi, demandando interion illum ſolvendam fore à Debitore convento in cauſam declarandam, &c.*

minis Statuti Mercantis Civitatis Florentiſis libr. 2. rubric. 8. delle eſecuzioni §. ſin. Plura Sequeſtra, vel Executiones an poſſint pro eadem ſumma replicari ſuper Mercibus, vel rebus etiam in valore Summam debitam excedentibus, ad effectum ut Debitore caveat, & ne Judicium reddatur eluſorium.

S U M M A R I U M.

1 Creditur poſſi plures auxvianes Reales, & Perſonales facere in bonis, & Perſona ſui Debitoris, & de una executione ad aliam convertere.

Et de ratione num. 2.

2 Principi ſi bona ſuper quibus facta eſt primæ executionis, ſint alii Creditibus hypothecata, vel invicuta num. 3.

3 Limita ſi variando executionem damnum notabile reſultaret Creditori num. 5.

4 Replicatio, vel variatio Executionis non poſſi fieri ſimulaneæ, ſed ſucceſſive.

5 Debitur non tantum ad omnes expenſas, quas Creditur fecit in ſingulis replicationibus, & variationibus executionum, ſed ad illas tantum unius executionis.

Diffiniendo num. 7. 8.

6 Declaratur Statutum Adreſſante Civitatis Florentiſis libr. 2. rubric. 8. delle eſecuzioni §. ſin. al. diſpoſitiones, quod Debitur non tantum, niſi ad expenſas unius executionis ad electionem Creditoris, & num. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

7 Executio Realis, & Perſonalis non poſſi fieri ante liquidationem Crediti.

8 Statutum intelligi debet, ut minus corrigat Jus Commune, & ut non contrariet abſurdum.

Et quod loquatur de alibiis de jure validis, & permiſſis num. 17.

9 Plura Sequeſtra, vel Executiones poſſunt pro eadem ſumma replicari ſuper Adreſſante vel rebus, etiam in valore ſumma debitam excedentibus.

Contraria opinio verior, & probatur num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26.

Reſolvitur fundamenta prima opinionis numer. 27. 28. 30. 32.

10 Creditur non poſſi mixti in poſſeſſorem omnium bonorum ſui Debitoris, ſed tot bonorum, quæ non excedunt ſumma ſui Crediti.

11 Adſi in poſſeſſorem ejuſdem eſt natura, ejus Sequeſtrum.

Et eſt magis adieſa, quam Sequeſtrum, numer. 23.

12 Sequeſtrum, & executio non poſſi fieri ſuper bonis Debitoris, nec alia Cautio ab eo preſtandi, ſi iſſe paratus ſit ad dandam Cautiorem, vel Pignus ſui Creditori, & num. 26.

13 Amplia etiamſi comparare poſſit alii Creditores anteriores ad advocandam pecuniam, vel pignus à Debitore datam num. 30. 31.

14 Jura non curant de incerti, & de novo eventus dependentibus.

Nullus Sequeſtri.

DISCURSUS CCVII.

A R G U M E N T U M.

Creditor an, & quando poſſit in vim Judicis, ſeu Inſtrumenti habentis vim Rei Judicatis plures executiones facere, tam Reales, quam Perſonales, ſimulaneæ, vel ſucceſſive in bonis, & Perſona reſpectu ſui Debitoris, & ab una Executione poſſit ad aliam convertere.

Debitur an, & quando teneatur ad omnes expenſas dictarum executionum, ſeu ad expenſas unius tantum? Et quid dicendum in ſpecieſus, de Commercio, Tom. II.

Cautum regulariter in Jure eſt, quod pro ſumma ſibi debita poſſint à Creditore in vim rei judicate, vel Inſtrumenti habentis vim rei judicatis in bonis ſui Debitoris plures executiones reales fieri, ac ultra Realem Perſonalem etiam executio in Perſona ipſius Debitoris Creditori permittitur, etiam ad ſui hancum, de una ompe ad aliam executionem ſe convertendo, donec ei conſequat ſis cum plena ſatisfactione ejus, quod illi debetur, ut late firmant Conſtantin. ad Statut. Urbis annotat. 58. per tot. Poſt. de Subhastat. inſpect. 27., ſeri per totam. Adſi. ad Curat. decif. obſervat. 105., per totam. Alibi. de incoſſum. Judic. quæſtion. 14., per tot. & quæſt.

quæst. 42, num. 1. & seq. Sabell, in verb. executio, §. Et quod in executione.

Neque ubi consilium esse potest si facta una executione super rebus Debitoris ex eis suam plenam satisfactio- nem sui Creditori consequi non valet. *Cogit de remed. sub- sid. 15. & de periculis a q. 228. per tot. & de integ. distill. 23. & Rot. par. 10. rec. det. 343. num. 22. & 25. Constanin, dist. anver. 38. num. 7. cum seq. Mass. dist. observat. 105. num. 2. penes quos Doctores iustis- simè de huiusmodi agitur, & oblique dubio hæc variatio executionis facta super bonis Debitoris ad ali- am, de iure procedit, quando bona; vel res super quibus facta est prima executio, sunt inenituta propter oppositionem aliorum Creditorum comparientis, vel propter anteriores hypothecas, & onera, quibus affecta sūt, vel alias huiusmodi casus Mass. ad Carrar. de off. 105. numer. 13. Constanin, ad Statum. Urb. an- ver. 38. num. 7.*

Tamen hæc replicatio, vel duplicatio plurium execu- tionum, nec non eorum variatio permittit Creditori simul eodemque tempore fieri non potest, sed succes- sive, quia post factum unam executionem debet Credi- tor tanto tempore expectare, ut videat si Debitore sui Debeti solutionem illi offerat, quod si postea appa- reat Debitorem esse contumacem, tunc altera execu- tio, vel Realis, vel Personalis replicari potest, & toties quoties durabilis Debitoris contumacia, ut explicat Alex. cons. 130. num. 15. 16. & ibi Add. lib. 4. & post eum Potho de Subhastat. in part. 27. n. 26. Altit. de Decretis, in Jud. 2. 14. n. 33. Card. de Luca de Juri- dict. dist. 15. num. 3. & dist. 40. num. 44.

Advertendum est etiam, quod si notabile damnum 5 sitis variando executionem Debitorei refutat, tunc non est ad libitum Creditoris tam effrenata variandi licentia concedenda, ut docent Constanin, dist. anver. 38. num. 43. Urcel. det. 38. num. 20.

Hinc aliud laboribus dubium, an Debitore subire de- beat omnes expensas, quas in singulis variationibus, & replicationibus executionum Creditor fecerit, super 6 quo dubio communiter firmant Doctores quod non teneatur Debitore nisi ad expensam unius executionis tantum, ut Thesaur. q. 7. num. 6. lib. 1. Urcel. det. 38. num. 16. Potho de Subhastat. in part. 27. n. 5. Cocciol. ad Stat. Eugub. lib. 3. rubr. 13. n. 5. infer. Mass. ad Carrar. det. 7. num. 64.

Hæc tamen conclusio solum procedit quando prima 7 executio efficit per subhastationem, & deliberationem, vel adjudicationem jam perfectam, & propter aliquam iustam causam, quæ tempore postea compareret cum Creditoribus, vel superveniret aliorum Tertii oppositio, seu bona, vel res, super quibus facta consummata execu- tio, essent quomodolibet intricata, Creditor variat- 8 fect dictam primam executionem jam perfectam ad al- iam convolvendo, secus autem in variationibus, re- plicationibus executionum, quæ sunt à Creditore ante subhastationem, & deliberationem, vel adjudicationem aliquos Rei, super quæ per eum tantum capta sunt executio, nam in isto casu expensas omnes singularem executionum Debitore subire debet, quia scilicet varia- tiones, & replicationes executionum factæ tantum à Creditore, ut dicitur ex primo Decreto, non tendunt nisi ad eum finem, ut Debitore per earum molestiam inducatur ad solvendum suum debitum, ita auctore consummata, in quam post singulas executiones incur- rit in non satisfaciendo Creditori, iustum & æquum est ut ad omnes expensas ejuslibet executionis capte, & non consummate teneatur, ut egregie distinguit The- 9 saur. q. 7. n. 6. lib. 1. et ad quem uti antesignanum se referre omnes Doctores supra modo citati Cocciol. ad Stat. Eugub. lib. 2. rubr. 13. num. 5. in fin.

Ad terminos autem Statuti huius Mercenarii lib. 2. rubr. 8. de Executione §. fin. quod dicendum sit, mo- do videmus.

Ad quem effectum promittenda est dispositio dicti Statuti, Statutum enim prædictum in prioribus ejus parvis Crediitorum vigare certarum Scripturarum, & Documentorum, vel contra aliquas certas Personas con- cedit facultatem, ante liquidationem eorum sui Credi- 10 tori faciendi præventivam executionem tam Personalem, quam Realem, quod contrarium quidem penitus est Juri Communi, ut notavi supra in Liberrum. Signifi- fieri super Adversus, & in prædicto huius Statuti Merc-

cenarii eleganter adversus Statut. de Stat. & de re ju- dic. gloss. 14. q. 10. n. 1. 2. 3. 4. & 5. & præcipue n. 6. cum seqq.

In quibusdam vero casibus permittit etiam Debitori dare cautionem, vel fidejussionem, vel Depositionem 12 pro liberando suam Personam, vel rem ab executione delapsæ à suo Creditore jam facta, & denum sub §. fin. ita disponit.

E quando ut Creditore pro configere illos credi- 11 to avera facta aliana delo fudatate effecutioni non 12 passa fuerit ut altera, se prima non avera facta con- 13 firmata la precedente, e facendone nandimono non se- 14 quia prima la detta confirmazione il Debitore non 15 debba sopportare la spesa, se non di una effecutione ad 16 electione mandimono di esse Creditore.

Premisso itaque tenore dispositionum dicti Statuti Mercenarii, advertendum est quod illud sub dicto §. final. absolute Creditori non probat aut eam con- firmationem primæ executionis ab eo obtinam, plures alias executiones fieri, quinimo eas permittit, quin 13 in Casu quo plures à Creditore factæ fuissent execu- tiones dispositi, quod Creditor prætertere non va- leat, nisi expensas unius tantum executionis ad illas electionem.

Quasi tamen potest, ad dispositio dicti §. final. ha- 14 beat indistincte locum in omnibus casibus, in quibus ad terminos ejusdem Statuti executio Personalis, vel 15 Realis contra Debitorem permittitur? Sed non super huiusmodi quæsitio inquiri credimus, quod dispositio dicti §. final. locum sibi vindicare tantum possit in eis executionibus, in quibus non permittitur Debitorei cau- sionem, vel fidejussionem præstare pro se liberando ab executione contra eum, vel in ejus bonis à Credito- re factam, secus in illis executionibus, in quibus De- bitori permittitur cum remissione cautionis, vel fidej- 16 sionis executionem resolvere; Ratio autem est, quia scilicet da Jure in casibus, ut prius permittit dicti De- bitori præstare cautionem pro se liberando ab execu- tionibus, prout ex. gr. in executionibus, quæ sunt vel ad effectum sustinendi bona Fœderum ne Judicium red- datur postea elusivum, vel ex Causa suspensionis hæc Debitorei, & occultationis bonorum, & huiusmodi, non possunt fieri plures executiones, sed una tantum ad mensuram Crediti, prout inferius probabitur in sequenti questione, ita dispositio dicti §. final. intelli- 17 getur debet ut illa loquatur tantum de executionibus in quibus possunt fieri plures executiones, nempe de illis, in quibus Debitore non potest mediū cautionis, vel depositi ab executione se liberare, tum quia Sta- tutum intelligi debet, ut minus corrigat Jus Commu- ne, tum etiam, ut non contineat absurdum, vel in- convenientes ex vulgari Juribus. Absurdum contine- 18 ret etiam executiones, in quibus à Debitore præstati possent cautio, vel fidejussio, vel fieri depositum pro se eximendo ab executione, nam quomodocumque Sta- tutum permittens Creditori ante Sententiam liquidatio- nem sui Crediti executionem facere in bonis, vel Per- sonis Debitorei resolvablem tamen cum cautione, vel fidejussione à Debitore præstata, nil aliud agere intellexit, nisi assecurare Creditori executionem sui Credi- 19 ti impofterum per Sententiam liquidandam, ideo si Creditore per unam executionem ad mensuram sui Credi- ti hæc allecurationem consequitur, ad irritationem sensum traheretur Statutum, si intelligeretur quod etiam plures executiones fieri possint in illis casibus, in quibus Statutum sollicitum tantum fuit de sola ad- 20 securatione Crediti, & non de illius solutione, id est ad effectum tantum, ut Debitore caveret, non verò ut solvar.

Præterea cum dictus §. final. disponens de pluribus executionibus ante confirmationem primæ executionis, intelligi debet, quod loquatur de executionibus, quæ de Jure pluries valide replicari possunt, igitur si de 21 Jure, præter primam, aliæ subsequentes executiones sint nullæ, & nullius momenti, in his casibus, in quibus permittam illi Debitorei præstare cautionem pro se liberando ab executione, ut infra demonstrabitur, ideo Statutum prædictum ad illos casus, in quibus cautio præstari possit à Debitore, extendi non valet, quia Statutum intelligi debet, quod loquatur de actibus de Jure validis, & permittis, ut egregie docent Olych, det. 3.

deijf. l. 42. n. 1. & seq. Sord. conf. 182. per tot. & deo. 74. num. 3. Fendel. conf. 66. num. 94. & seq. lib. 1. R. J. Janus. post. Adm. consula. 683. num. 13. Torr. var. quæst. lib. 2. tit. 9. quæst. 3. num. 41. in fin. Cyria. contr. 331. num. 46. 47. Carst. dec. 130. numer. 34. Benden. collat. 6. n. 83. tom. 1.

Huc usque vidimus ut, & quando possint fieri executiones in vim rei iudicæ, vel instrumenti habentis vim rei iudicæ, modò verò videndum, an executiones quæ sunt, non ut Debitor solvat, sed ad effectum tacitum assecurandi iudicium, vel ad effectum ut Debitor caveat pro Summa potest per Sententiam liquidanda, ut in Sequelstris Personaribus, vel Realibus, replicari possint pro eadem Summa debita.

In qua questione altera opinio fuit, quod eodem modo pro eadem Summa fieri possunt Sequelstrorum executiones in bonis Debitoris ex ea ratione, quia per primum Sequelstrum licet factum super re, vel pecunia æquivalente, ac etiam superante in valore Summam debitam, non potest dici plene consultum Creditori, cum dari possit casus, quod compareant alii Creditores anteriores, vel posteriores, & pecunia, vel res sequelstrata ab illis avocetur, ut firmat *Cancr. var. rescript. par. 2. cap. 4. num. 50. & tit. 1. ubi amplius refert his fuisse ex patrocinio iudicatum.*

Alteri vero contrarium omnino sufficit, quod nempe non solum replicari non valeant pro eadem Summa plura Sequelstra, verum etiam, quod nequidem possit unum Sequelstrum fieri super rebus, vel Meritis in valore summam debitam excedentibus, cujus opinionis fuit doctissimus *Barbosa de Bono conf. 162. per tot.*

Nec autem post matrum utriusque opinionis examen censuimus Doctores de Bono Sententiam tantquam in iure venientem tenendam fore propter solidissimas rationes per eum adductas, & præcipuè ex iuribus infra-scriptis.

Ex primo, quia sicuti de Jure *Authenticum* non potest amplius Creditor mitteri in possessionem omnium bonorum sui Debitoris, sed tot rerum, vel bonorum tantum, quæ non excedant Summam sui Crediti, ut hæc firmavimus supra *dist. 192. n. 18. & 19.* ita non potest pro eadem Summa Sequelstrum fieri super rebus, vel Meritis majoris pretii, quam sit Summa debita, nam missio in possessionem eisdem est indolis, & naturæ, cujus est Sequelstrum *Wyssembr. conf. 50. num. 1. per. 1. & N. dist. 192.* quinimo si non potest de Jure novissimè immitti Creditor in bona Debitoris excedentibus Summam debitam, eo minus potest Sequelstrum injici, quia est magis odiosa missio in possessionem, quam Sequelstrum *Carot. de Sequelstr. part. 4. q. 9. Coll. de proc. auct. par. 3. cap. 11. numer. 85. 86. Rodriguez de Concors. Credit. par. 1. art. 6. num. 34. in medio.*

Secundo quia cum Sequelstratio alias regulariter prohibita, de Jure tantum, vel Statuto, aut Consuetudine universalis in casibus suspensiois fuisse vel ad effectum sistendi bona Debitoris forensis permittit, ut per eum Creditori fit casum, ideo debet illa intelligi esse permittit, quatenus sit casum, & non iura, ut per plures textus ita punctim concludit *Barbosa dist. conf. 162. sub num. 1. vers. Sequelstratio ergo, & per tot. & idem comprobant R. Roman. par. 2. res. deijf. 654. num. 6. & cor. Rich. deijf. 438. num. 4. 5. Scanerol. de viciis. Carcerat. lib. 3. q. 8. cap. 2. num. 65. Adu. deijf. Sicil. 92. num. 5. cum seqq. & adeo verum est, ut si Debitor timens Sequelstrum, vel executionem aliquam in suis bonis, vel Persona paratus sit ad dandam cautionem suo Creditori, nulla fieri potest contra eum executio, & Sequelstrum, ut firmant *Ant. de Barr. & Juan. Andr. citati ab Antonio de Prado veteri inter Respons. diversor. antiquor. respons. 35. num. 9. Novizan. conf. 52. num. 29.**

Quoties igitur per primum Sequelstrum factum à Creditore super rebus, vel Pecuniis, aut Meritis Debitoris ascendentibus ad valorem sui Crediti causam est Creditori, non potest ille amplius aliud Sequelstrum replicare super aliis Debitoris bonis.

Tertio quia Sequelstratio, & Causa ad invicem se respiciunt, ideo si in casu quo à Debitore petereur relaxati Sequelstrum mediante pignore, vel deposito Pecunie, vel rei importantis valorem pretiis Crediti,

Casareg. de Commercio. Tom. II.

nulla alia enigi potest Causa à Creditore *Jafin. in §. Superest num. 9. Ioffin. de alimib. Negusant. de Pignori. part. 8. membr. 3. num. 27. vers. nec habet. Treutacinque varior. rescript. lib. 3. de folat. rescript. 10. num. 29. Paitel. expedit. Civil. 27. in annot. numer. 33. & 54. Thomet. deijf. 175. numer. 11. cum aliis, quos laudat *Paul. differt. 50. artic. 3. numer. 73. lib. 1.* ita non potest pro eadem Summa replicari aliud Sequelstrum, vel illud fieri ab initio super rebus, vel Meritis supra Creditum valentibus, ut punctualiter ita ratiocinatur *Byg. dist. conf. 162. sub numer. 1. §. Tertio quia.**

Neque urget *Authoritas Cancrili* in obiecto superius allata, quia ille nullam aliam *Authoritatem* ad comprobandum suam opinionem adducit, nisi *Jafsonem in l. 1. num. 23. ff. si quis Jus dicit. non obtemper.* qui contrarium firmat super eo, ad quod per *Cancrarium* allegatur, quia licet ipse *Jafson.* prius dicat, quod possint plura remedia executiva, vel executiones à Creditore intentari, postea tamen se explicando advertit id procedere, quando executiones sunt ad effectum, ut Debitor solvat, focus vero in Casu quo non potest fieri executio, vel Sequelstrum nisi ad effectum ut Debitor caveat, ut videtur etiam *Jafson. loc. citat. vers. dicit etiam singulariter Baldus.*

Eoque minus valet ratio per eundem *Cancrarium* assignata, quod nempe non potest per primum Sequelstrum, licet æquivalcat Credito, esse consultum Creditori, quia possint comparere alii Creditores posteriores, vel anteriores ad avocandam pecuniam, vel res Sequelstratas, quandoquidem illa ratio de Jure nullatenus subsistit, quia Jura non constant, nec erant de incertis, & possibilibus à mero eventu dependentibus *L. si litigatores, §. final. ff. de recept. arbit. l. non parat, 23. & L. non quemadmodum 35. ff. de Judic. leg. 1. §. 1. ff. de usur. & in terminis iure nostris ita firmant communiter Doctores, qui tenent quod factio depositi, vel dato à Debitore Creditori suo pignore æquivalenti Summæ debite, non potest prævendi alia Causa, vel fieri Sequelstrum, ut eum supra demonstratum fuit, quamvis dari possit, quod compareant alii posteriores, vel anteriores Creditores ad avocandam pecuniam depositam, vel pignori à Debitore datum, & similiter ad nostris assumpsit comprobationem facit, quod Debitor possit immobilia æquivalentia debito suo, non potest pro suspecto capere, neque illius Merces, vel res sequelstrari, licet compareat possint alii Creditores, five posteriores, five anteriores pro consequenda solutione eorum Crediti super dictis immobilibus à Debitore possessis, ut cum insinuerit citatus docet *Paulus. dist. differt. 30. art. 1. num. 30.**

Ultimo demum si permittit esse Creditori hæc licentia faciendi plura Sequelstra pro eadem Summa sub timore, quod compareat possint alii Creditores anteriores, sequetur inconveniens, nam Creditor sub hoc obiecto possit sequelstrare omnia bona sui Debitoris, quod esset omnis præjudicialis humano Commercio, ut ponderat *Byg. dist. conf. 162. num. 1. vers. tertio quia in fine.*

ARGUMENTUM.

Creditores, qui gaudent de jure singulari quadam prærogativa, vel privilegio, non tenentur concurrere ad accordium factum à majori parte Creditonum cum eorum communi debitor. Alii vero Creditores simpliciter tantum de jure Privilegiati ad standum dicto accordio cogi possunt, quod tamen recipit moderationem, vel declarationem, quæ hic traditur.

Creditores, à jure singulariter Privilegiati, qui non tenentur accordio concurrere, non faciunt numerum, quoad suas personas, neque partem pro suis creditis in calculando numero, & Creditis aliorum Creditorum, qui ad accordium concurrere tenentur.

Creditores hypothecarii quomodo accordio concurrere debeant.

Creditor, qui simul est debitor communis Debitoris de accordio pacificentis, non tenetur accordio concurrere, quia ei competit compensatio.

Concordis, seu accordii iudicium si agatur coram Iudice seculari, coram eodem Iudice tenetur etiam Clericus Creditor comparere.

Et pendente hoc iudicio nullus ex Creditoribus potest contra Debitores particularia iudicia, vel executiones promovere, quod procedit, licet primum iudicium esset terminatum, sed penderet appellatio, vel introducta à Creditoribus, vel à Debitore.

Creditor, qui habuit à Debitore aliquam conditionem meliorem, in quo de jure ponitur, & quid dicendum in casu quo debitor callide, vel dolose induxerit suos Creditores ad accordium?

S U M M A R I U M.

- 1 Concordia facta cum Debitore à maiori parte Creditorum non tenetur concurrere illis Creditoribus qui sunt de jure singulariter Privilegiati.
- 2 Et quales illi dicantur.
- 3 Creditores alii dantur, qui sunt in jure non singulariter, sed simpliciter tantum privilegiati.
- 4 Et isti cogi possunt ad standum concordia à maiori parte Creditorum inita.
- 5 Declara ut num. 5.
- 6 Creditores in jure singulariter Privilegiati, qui non tenentur accordio concurrere, non faciunt numerum quoad suas personas, neque pariter pro suis creditis in calculando numerus, & summa aliorum Creditorum, qui tenentur ad accordium concurrere.
- 7 Et de ratione nam. 7.
- 8 Creditores hypothecarii quoad personam Debitoris tenentur accordia à maiori parte Creditorum facta concurrere, sicut quoad ea quae respiciunt bona hypothecata.
- 9 Creditor, qui simul, & semel est debitor communis Debitoris faciens concordiam, non tenetur ad tale accordium concurrere, sed per viam compensationis potest integrum suum creditum exigere.
- 10 Concordia iudicium si agatur coram Iudice seculari tenentur etiam Clericus Creditor coram eo comparere, quia huiusmodi iudicium est universale.
- 11 Et pendente hoc iudicio nullus ex Creditoribus potest particularia iudicia, seu executiones contra Debitorem movere.
- 12 Et de ratione nam. 12. & 13.
- 13 Quod procedit etiam in casu, quo esset terminatum primum iudicium, sed penderet appellatio.
- 14 Sive talis appellatio interposita sit à Creditoribus, ex quo sententia primi Iudicis super concordia esset contra eos lata, seu interposita à Debitore, quia sententiam fuisse ei contrariam.
- 15 Si debitor aliqui ex suis creditoribus meliorem conditionem fecerit, ut se subfuderit concordia, talis melioratio non valet, sed nihilominus valida erit concordia.
- 16 Si vero Debitor callide, vel dolose Creditores suos induxerit ad subfrahendum accordium, nullius momenti tale accordium reputabitur.

Nullius Concordia.

D I S C U R S U S CCVIII.

IN argumentum eorum, quae diximus supra in diss. cap. 173. quoad materiam Accordii creditorum cum eorum communi Debitore, infrascripta addenda sunt notabilia.

- 1 Et primo notandum est, quod Creditores singularem quandam prerogativa, vel privilegio de jure gaudentes, nullatenus ad concurrendum accordio à maiori parte Creditorum cum eorum Debitore inito, de jure cogi possunt, ut lato calamo demonstrat Berlich.

diss. 224. per tot. cum pluribus ab eis citatis, ubi etiam enumerat huiusmodi de jure Privilegiatos, ad quem pro integra habenda eorum notione Vos remitto.

Alii vero Creditores, qui non singulari prerogativa, sed simpliciter tantum de jure sunt privilegiati, nempe personae tantum Privilegium habentes, quos pariter regit idem Berlich, in consil. Jur. part. 1. consil. 70. per tot. licet ad concurrendum accordio à maiori parte Creditorum factum cum remissione etiam alicujus partis eorum crediti de jure cogi possint, ut lae firmat Berlich, in diss. 241. per totum, atamen non amittunt in totum per tale eorum concursum in dictum accordium dictum eorum Privilegium, quia saltem illud operatur, ut in solutione illi praefertur debeat ceteris aliis Creditoribus Chirographariis, ut declarat Berlich, diss. 241. numer. 16. & innotamus Nos supra in diss. discurs. 172. num. 45.

Accedentes modo ad resolutionem illius questionis, an de jure communi pro calculando maiori parte Crediti, vel Creditorum, sive de jure aliquo municipalis, quod exigeret, tamen majorem numerum Creditorum, tum majores Crediti quos, ponenda sint in calculo credita illorum Creditorum, qui ob aliquod Privilegium singulare nullo modo tenentur ad accordium concurrere, Nos semper censuimus, quod huiusmodi Creditores, nec pro eorum Creditis, neque personis, partem, & numerum faciant, ideoque molantes poniendi sunt in calculo Creditorum ad effectum augendi Creditorum numerum, vel Creditum, ut videtur sentire Aduersus diss. 297. part. 5. quem sequitur Bruneman, leg. 8. numer. 9. de Palsis, & ratio est, quia in accordio Debitoris cum suis Creditoribus, illa tantum maior, vel minor pars dici debet, quae respectum habet ad Corpus illorum Creditorum, qui sunt inter se paris conditionis, quia pars debet congruere suo toto cap. quia contra 2. diss. 8. Dicunt, respons. 22. numer. 10. & non ad alios Creditores diversae penitus naturae, aliis totaliter Corpus, vel genus Creditorum constituentes, ut sunt illi singulari prerogativa de jure gaudentes, per quam exempti sunt ab omni concursu in huiusmodi accordium.

Quò verò ad Creditores hypothecarios, qui tenentur quoad personam Debitoris ad accordium cum eo à maiori parte Creditorum initum, secus quoad ea, quae respiciunt bona eorum favore hypothecata, ut distinguendo tractant Farinarius in Reper. Iudic. quest. 95. numer. 3. Roc. de Desall. Aduersus, num. 206. & Nos diss. 172. numer. 39. absque ulla dubio sciendum est, quod ipsi circa ea, quae respiciunt tantum Debitorem personam, ponendi debeant in numero Creditorum cum eorum creditis ad augendum tamen numerum Creditorum, quàm Creditum, nam quoad personam solius Debitoris non distinguuntur ab aliis Creditoribus Chirographariis, quantumvis intacta illis remaneant jura hypothecae ad persequenda bona sui Debitoris, ut advertunt idem Aduersus, & illi per Nos laudati in diss. discurs. 172. num. 39. & 40.

In casu autem, quo aliquis Creditor communis Debitoris, cum quo accordium à maiori eorum Creditorum parte initum fuit, esset simul ejusdem communis Debitoris debitor, non potest cogi ad concurrendum in dictum accordium, sed potest per viam compensationis integrum suum Creditum exigere, ut in puncto firmat Berlich, diss. 235. numer. 44. & optime faciens per Nos lae tractata super in diss. 172. & alibi.

Insuper advertendum remanet, quod si inter Creditores Communis Debitoris aliqui adfuerint Clerici, isti pariter comparere debent ante Iudicem secularem, coram quo univ ersale iudicium accordii agitur, & coram eo idem iudicium fieri, & terminari debet Assutill. diss. 79. num. 5. Adria. ad Sard. de diss. 26. numer. 4. & 5. Guzman. de Evid. cap. 7. numer. 47. Caracci. diss. 24. Nugent. allegat. 9. numer. 130. & Sanfelix, diss. 187. numer. 19. & doc. 305. Aleguian. altercat. 62. numer. 16. 17. Constant. ad Stat. Urb. anno. 50. num. 76.

Item adnotandum est in hac materia, quod sepe dispensationi locum dedit, quod penderet iudicialiter, vel concordia iudicio nullus ex Creditoribus potest

Judicia

Judicia particularia, vel executiones contra Debitorem promovere, sed superlegendum est, donec concordia, vel indicium judicium terminetur, per rationes adductas per *Sancti. à Mela de Induciis quest. 18. & præsertim*, quia cum hujusmodi iudicium sit universale, ut notat *Assequev. d. altercat. 62. n. 16. propter* 13 ex eo pendente siliere debent omnia alia iudicia particularia, ex tractatu per *Salgad. Labrym. Credit. par. 1. cap. 3. per tot.*

Ex hoc etiam deducitur, quod pendente appellatione à Creditibus, seu ab eorum parte interposita à Sementia concordia confirmatoria, non possunt Creditores appellantes executiones contra debitorem promovere, quinimo debet eis à Judice inhiberi, quatenus illas promoverent *Sancti. à Mela de Induciis quest. 15. per tot.* quod procedit etiam in casu, quo appellatio fuisse per Debitorem interposita à Sementia, quæ illi penitus indicia, vel concordiam denegavit *Sancti. à Mela dist. tract. quest. 26. per tot.*

Denique admonendum est, quod aliquando evenit, ut debitor decoctus, qui remissionem parati debuit, vel indicia à majori parte Creditorum desiderat, clancula pacificatur cum aliquo Creditore, faciendo illi meliorem conditionem, ut concordia per cum propositæ suis Creditoribus consentiat, quo casu hujusmodi pactum, tanquam factum in fraudem aliorum Creditorum, nihil valet, cum decoctus secuta decoctione alius agere possit in præjudicium suorum Creditorum, ut fecit in discursibus præcedentibus firmavimus, Creditor tamen sic pacificus videtur de Jure puniendus dumtaxat in eo, quod aliis Creditoribus exequatur per eorum in 1. *quo autem 6. §. Sciendum veris qui vero, & l. papillas 34. & utrobique scribentes ff. qua in fraud. Credit. & Caffranchi. conf. 179. per tot. libr. 3. & eleganter plures alios contritus postulator notat Rota in Collation. Joris Periti & Caffranchi. ad Stat. libr. 4. cap. 7. de Deco. & Debitur. non solvend. §. Si vero, & sicut tracta per Nos supra in discursu 173. numer. 48.*

Sed si callide, & per dolum debitor decoctus indicia Creditores ad secum accordium faciendum, tunc concordia, vel transactio nullus est momenti, & propterea debitor tenetur ad summi integrum debitum persolvendum suis Creditoribus, ac si concordia inita non fuisset *Rota Florent. decis. 7. numer. 19. totam Offici.*

Hæc procedunt de Jure Communi tantum, sed per Statuta Genue, & Florentinæ, ac aliarum Civitatum Mercatorum, sub aliis diversis modis, & pennis, cum contra Debitores decoctos, quam Creditores, dispositum reperitur.

ARGUMENTUM.

Creditoribus debitoris decocti immittere sunt in possessionem bonorum Fideicommissi, in quo Decoctus sit cedat, ut durante illius vita valeant eorundem bonorum fructus percipere ad computum eorum Creditorum.

Decoctus non potest hereditatem, vel Fideicommissum, vel alia lucra sibi obvenientia, seu delata in præjudicium suorum Creditorum repudiare. Quinimo dari potest Curator Decocto, ut illius nomine tam hereditatem, quam Fideicommissa ipsi Decocto delata adire debeat, & omnes ac quascunque etiam actiones ipsi quomodolibet competentes, tam in iudicio, quam extra movere, ac exercere valeat.

Hæres debitoris decocti nullatenus potest jura, vel lucra, seu hereditates ab eodem Decocto non agnitas, sed tantum ad heredem transmissas in præjudicium Creditorum renunciare, sed ea, vel eas tenetur omnino adire, Explicatur Statutum Florentinum libr. 2. rubr. 39. circa stipulationem Notam pro abfentibus, & ignorantibus.

Nec non Provius anni 1477. 29. Maji emanatus *Casserg. de Comm. Tom. II.*

ta circa repudiationes hereditatum factas à Debitore fallito.

Item altera reformatio anni 1582. 20. Aprilis circa Debitores Fallitos.

Exponitur differentia, quæ vertit inter Fallitos, vel Decoctos, ac cessantes.

Agitur quoque de Jurisdictione sex subrogatorum Curie Mercanæ quoad bona Fallitorum.

Et quam plura notabilia ad hæc materias contentia traduntur.

S U M M A R I U M.

- 1 Decocti Creditores percipere possunt fructus Fideicommissi ad illum spectantis quousque vicie Decoctionis.
- 2 Amplius, etiam si fructus aliamandi prohibito abella fuerit.
- 3 Fideicommissi æque ordinantur in contrahentibus, ac in Testamentis.
- 4 Filius alicujus probatur ex insinuatione, & nominatione ejusdem à proprio Patre facta in ejus Testamento.
- 5 Ador: ex heredum confessione probatur.
- 6 Et de ratione num. 6.
- 7 Identitas herorum probatur ex eorum expressione à Fideicommissente facta.
- 8 Fideicommissum probatur ex confessione alicujus natus contra eum, eorum etiam contra ejus heredes, & successores, & num. 9.
- 9 Clausula Constituit in contractis donatorum apposita, præfata Donatoris, & eorum descendens.
- 10 Maxime si adjecta fuerit clausula ex tunc n. 11.
- 11 Statuti Florentini dispositio libr. 2. rubr. 39. declaratur.
- 12 Notarius velis stipulatur pro filiis, & descendens alicujus.
- 13 Possit dari potest ex Legit. dispositione absque alio corporali actu.
- 14 Possit obvenire in vim Statuti, vel Clausula Constituit ad omnes juris effectus quousque insinuationis.
- 15 Donatorio competit alio in rem scripta pro abfentibus re sibi donata.
- 16 Curator Personæ decoctæ competit omnes actiones decocti competentes.
- 17 Intelligit, dum agat contra bona subiecta Fideicommissi ad favorem decocti. num. 19.
- 18 Decoctus potest Fideicommissum rescindere in præjudicium Creditorum.
- 19 Intelligit de Fideicommissi ante, non autem post decoctionem obvenire.
- 20 Et de ratione num. 20. & 21.
- 21 Curator abfentis potest eius nomine hereditatem quousque adire, & pro eius adoptione, aliamque omnes abfentis competentes exercere.
- 22 Debitor Fisci ex crimine possessionis ante, quam post condemnationem, eidem in querendipredicare.
- 23 Limita, nisi Fiscus eidem administrationem bonorum interdiceret, quia tunc Fiscus potest expersa Debitoris, quicquid in eum, interim obveniret, acceptare.
- 24 Salgad. cap. 14. per tot. part. 1. Labry. Creditur. declaratur, & num. 29.
- 25 Decoctionem species commutatur, & n. 27. & 28.
- 26 Statut. part. 3. de Deco. num. 37. & seq. declaratur.
- 27 Decoctor ab hoc, ut valide possit lucra sibi obvenientia in creditorum præjudicium rescindere, & necessaria est expressa repudiatio, quæ tacita non sufficit.
- 28 Limita in illis hereditatibus, in quibus non agitur pro expressa repudiatione habetur.
- 29 Item in his, quæ ex Statuti Florentini dispositione rub. 39. lib. 2. vel ipso jure ad heredes transmittuntur, & num. 33. 37.
- 30 Debitores commutantur, qui de ejusdem Statuti voluntate agunt, ibidem.
- 31 Legitime, & legitime ad heredes, revocabitur, tamen transmittuntur.

- 35 *Reputatio transmissio excludit.*
 36 Theaur. lib. 3. quæst. 74. *reprobatur.*
 38 *Lutra alieni obveniens quædam in eius partitione esse dicatur.*
 39 *Aliter aliquis debitoris neque in Creditorum servitium reputare illa lura in defensionem à jure transmissa.*
 40 *Intellige confessionem de qua numer. 30. damnata vere, & sincere fiat, non autem fraudulenta.*
 41 *Confessio enumeratur in probationem reputatiois fraudulenter facta.*
 42 *Frans, & Collatio arguitur ex inani rerum professione.*
 43 *Item, si Patet ad favorem filiorum reputat.*
 44 *Confessio etiam minus sufficit ad probandum fraudem in materia de per se suspensa.*
 45 *Accedens maxime causa collidendi.*
 46 *Decretis habet contra se omnes presumptiones doli, fraudis, & malicie.*
 47 *Consequentia valet, Decretis, ergo fraudator.*
 48 *Debet, qui in creditorum fraudem reputat benedicere, mortaliiter peccare.*
 49 *Amplius etiam ad Advocatos, & ita Consentes.*
 50 *Provisio anni 1497. examinatur, & n. 52.*
 51 *Legis dispositio cessat eius supposita deficiunt.*
 52 *Debitoris Cessantis appellatione qui nam comprehenditur.*
 53 *Debitor Cessans dicitur etiam latitante.*
 54 *Reformationis anni 1382. expenditur.*
 55 *Statutum loquens de Cessantibus non extenditur ad Dissolutum.*
 56 *Jurisdiclio sex subrogatorum Curia Adversaria quoad Decretorum bona perpenditur.*
 57 *Judicium divisionis tanquam individuum eorum ante Judicem peragendum est.*
 58 *Fideicommissi renunciant ex divisione singulis inter vocatos indignos.*
 59 *Et ex quibus aliis rebuslet numer. seq. & 65.*
 60 *Exilio pro aliquibus bonis expressis promissa non extenditur quoad alia, pro quibus promissa non fit.*
 61 *Exilio generaliter promissa non extenditur ad eam, que ex natura rei pertinetur passim.*
 62 *Renunciatio Fideicommissi nunquam presumitur, quous illud post mortem renunciantis purificatur in eius filios.*
 63 *Fideicommissarius potest petere, & avocare bona, ad eandem in casu Fideicommissi devoluta.*
 64 *Etiam absque refectione gratii, supposita scintilla Fideicommissi in decemorem.*
 66 *Possessor mala fidei ad fructum, & expensarum restitutionem tenetur.*

DECISIO

De Placentina Fideicommissi de Scalandronis.

Die 24. Maji 1678.

ET

DISCURSUS CCIX.

Non obstantibus oppositionibus DD. Antonii, & Sebastiani filiorum Nicolai de Scalandronis, de cunctis, ut iustum confirmatum iudicium apprehensionem Possessoris tertius partis pro indiviso bonorum ex Fideicommissu a. Bartholomæi de Scalandronis, ad favorem præfati Nicolai, & Joannis Baptiste, ac Hyacinthi de Scalandronis per mortem Præfati Benedicti alumnus fratris predicti, devolutorum, à Benedicti, seu à Curopertion præfati Nicolai decedenti factam, ad hoc tantum ut durante vita præfati decedens, idem Creditores fructus eorumdem bonorum in interest Creditorum satisfactionem perciperent, iuxta tradita à Cæsarensi. conf. 133. numer. 3. in fin. lib. 1. Salgad. in Lysbryns. lib. 3. cap. 15. opus. 4. Non obstantes qualiter etiam stricta alienandi prohibitio Salgad. ubi numer. 3. et seqq. plene etiam Admte. de Pignori. lib. 2. quæst. 6. numer. 31. Nec non dicta Fideicommissa per dicta tertius partis mensura cum præfatis Joanne Baptista, & Hyacintho esse dividenda, eisdemque singulis æqualem

portionem esse assignandam pro nobis voto declaravimus.

De Fideicommissis namque super dictis bonis à dicto Bartholomæo ad favorem Antonii fratris, ac Sebastiani ex dicto fratre Nepotis, & ejusdem Sebastiani filiorum, & descendendum masculinum, legitimam, & naturalium in infinitum inducitur, facta constituta ex Institutionem Donationis inter vivos ab eodem Bartholomæo sub die 21. Augusti 1599. factæ, nec in dubium revocari potest quoniam in contrariis etiam Fideicommissa, vel potius substitutiones sui similis, non secus, ac in Testamentis, ordinari possint ex textu in l. capite ubi scribitur innot. C. de Donat. que sub mod. Fufar. de Subst. quæst. 14. n. 8. & q. 308. n. 78. Cassili. contrav. Jur. lib. 3. cap. 19. n. 252. glo. per Mart. de Succ. Legal. par. 2. q. 3. art. 11. n. 4. & par. 4. q. 21. art. 9. n. 1. & seqq. Admte. de Legit. lib. 2. tit. 1. q. 19. n. 1. Rot. apud Seraphin. dec. 830. n. 2. & par. 1. dicit. dec. 488. n. 8. lito Rauden. conf. 11. numer. 3.

De Descendenda quoque, & filiatione legitima præfatorum Nicolai Joannis Baptiste, Hyacinthi, ac dicti Benedicti, & aliorum fratrium præfatorum à Sebastiani Donatorio quo ad hunc effectum dubium non poterat, cum de eis factis constet ex Testamentis dicti Sebastiani Patris, qui quidem tanquam filios instituit, & nominavit Bald. in cap. per suas n. 5. ubi Arerin. lib. 4. & Felin. n. 17. de Prob. Rot. dec. 347. sub n. 2. par. 1. nec. & per Ladgoy. dec. 349. n. 5. & ita Reiterum. num. 8. qui nec à dictis Antonio, & Sebastiani jussoribus in hac judicio intervenientibus negabatur.

Mox præter præfati Præfati Benedicti ultimi doli Bonorum Fideicommissariorum P. dictionis sine filio, plene apparebat ex confessionibus præfatorum Antonii, & Sebastiani, qui ejusdem P. Benedicti Hæredes Universales se se asserunt, & hereditas non viventis, sed mortui datur l. nihil aliud de Prob. signif. & l. heredes ff. de reg. Jur. cum similibus.

Idemque quoque prædictorum Bonorum à præfatis Antonio, & Sebastiani possessorum, ex quo dicto Fideicommissum esse supposita probatur ex expressione eorum in dicta Donatione à Bartholomæo Donante facta Bald. conf. 89. numer. 3. lib. 3. Capital. conf. 386. n. 29. Peregr. de Fideicom. art. 44. numer. 3. juncto Instrum. mento divisionis inter dictos fratres, in quo præfata bona se denominant in portionem dicti P. Benedicti obvenientes, quæ, & Fideicommissum seu majoratum à d. Bartholomæo instituto supposita esse præfati fratres asserunt, ex quibus nonnulli videntur, sed, & Fideicommissum substitutionis non tantum contra possessorum Riminaldi. Jun. conf. 33. numer. 281. Decim. conf. 96. n. 9. lib. 3. Admte. conf. 1111. n. 5. Rot. dec. 618. n. 15. & post alios citatos Bald. de Subst. quæst. 618. n. 11. Sed etiam contra eorum heredes, & successores, ut se se asserunt, quod dictum Benedictum, præfati Antonii, & Sebastiani, probari clarum videbatur l. non intelligitur 5. Tacite ubi Gloss. ff. de Jur. Fidei. l. cum à Matre C. de rei vindic. Rot. apud Ludovic. dec. 172. n. 1. & post Farinac. de ultim. volunt. dec. 150. numer. 4. 5. & 7.

Quibus Interveniens Gais constabat ad dictum Nicolai, Joannem Baptiste, & Hyacinthum ad præfatum Fideicommissum vocatos bona fuisse devoluta, & proinde eorum, & dicti Nicolai nomine ejus Creditores, seu eorum deputatos per tertiam censualem portionem in possessionem fuisse incurrendam ex Constituta Clausula in dicto Donationis Instrumento ad favorem omnium Donatariorum etiam specificè apposta, quæ necesse ad præfatos, sed etiam ad eorum Descendentes Donatarios in futurum suas vires exprimit, ut reprehendo Guid. Pap. dec. 512. Institutio tradit Carol. de Donat. conf. Admte. tract. 2. dist. 1. Spec. 17. a. 52. cuius opinio, quoniam videatur periculosa ex his que post Guozar. Spin. & alios citatos firmavit Rot. post observationem. Admte. dec. 132. n. 15. & 18. ubi in specie Curialium reprobatur, omnia tamen amaritudo removebatur tunc ex clausula ex nunc dicto Constituto adjecta ex Alex. conf. 82. sub n. 6. videri confirmatur lib. 2. Barr. dec. 49. numer. 29. Neapoli. respons. 387. numer. 1. & seqq. Thomas. dec. 16. numer. 9. Admte. de Clausulis par. 1. Claus. 20. numer. 2. vers. sed bene Paph. de Adam. qui etiam opiniones distinguit, & cons-

hinc observari, 20. num. 38. *Rot. decif. 549. num. 2. p. 1. diverf. de post eundem Poft. decif. 75. num. 1. & de decif. 150. n. 1. & feqq. decif. 299. n. 7. & 9. & decif. 300. num. 14. & plur. alias, &c.* Et hæc quidquid ex *Thef. Sylvan.* & aliis dicat *Givoguen. conf. 34. numer. 34. verior*, & receptor videtur opinio tum ex difpofitione Statuti Florentini lib. 2. rubr. 39. ex qua 13 Donatarius licet ignorans abique ulla ratihabitione ex Notarii, vel alterius fipulationis queritur, non tantum Jus quod irrevocabilitatem actus ex parte Donantis, fed & Dominium, & poffeffio rerum donatarum, ut clara funt verba Statuti, & cum indubium fit pro filius, & defendentibus etiam natiocinis poffe legime ad Notario fipulari ex traditis à *Bar. decif. 172. num. 5. & feqq. Menoch. conf. 1153. num. 13. 13. late Sord. decif. 322. n. 3. & feqq. Hermifil. ad leg. filip. lib. 4. par. 5. l. 7. glof. 4. n. 5. Rot. d. decif. 75. num. 1. & decif. 152. n. 1. & a. hinc refutabat quod hujusmodi poffeffio, ficut in natis, fic & in natiocinis, pro quibus Notarius exprefse fipulationis fuit, purificata condicione eorum vocacionis, & Statuti, & Legis etiam Minifterio, fuerit ipfo jure translata, cum verior, 14 & communis fit opinio verum, & scilicet poffeffione, & fine ullo corporali actus, poffe ex Legis difpofitione in alterum transferri, ex Bartoli opinione communiter approbata in l. raperes num. 2. C. de Epif. & Cler. Noal. de transf. caf. 39. n. 39. Garau. de Cont. poffeff. praelit. num. 12. & 25. & plurib. feqq. & art. 1. in hereditas d. l. 7. Anell. Amos. conf. 90. n. 15. plene Hermifil. d. l. 7. Glof. 3. n. 9. & noviffime Didac. de Faria in addit. ad Covarr. var. refol. lib. 2. cap. 14. num. 10. & feqq.*

Qua fiant poffeffione, tum ex Statuto mediante Notarii fipulatione; tum ex claufula Confitutis translata, dubium non fuperat, quin ficut dicta immifio fuiffet dicto Nicolao, & fratribus concedenda, prout à Nobis dictis fratribus fuit conceffa, fic & à Creditore dicti Nicolai alijscapæ, effet etiam confirmanda, cum talis poffeffio ad omnes Juris effectus intelligantur quæta l. mulier. ubi Glof. Bartol. ff. de rei vind. Baros. conf. 41. num. 11. lib. 3. Beltram. ad Ledovif. decif. 437. num. 2. & 5. Tomat. decif. 15. num. 4. & decif. 77. num. 6. & 7. lat. Poft. de Mann. d. observat. 20. num. 14. & plur. feqq. & Affili. decif. 299. n. 25. maxime impetrato Judicis officio, quo cafu non poterat talis immifio, etiam attentæ quocunq; opinioni denegari, ut ex *Menoch.* & aliis refolvit *Thefaur. decif. 38. fol. num. 5.*

Et tandem omnis umbra removebatur, nam cum dicti Nicolaus Antonius, & Sebastianus, ut fupra diximus, fuiffent heredes univerfales ultimi Donatarii, etiam nulla in dictis Nicolao, & fratribus translata poffeffione, ad prædictorum bonorum ab eis occupatorum detentionem, five reali fecundum nonnullorum, & forte veriorum opinionem, five personali, feu in rem fcripta fecundum alios, actione relaxanda eisdem fratribus, erant condemnandi ex tenui in l. quærit ubi fratribus. C. de Donat. que fol. mod. Pererin. de Fideicom. art. 51. num. 16. 17. & 78. Odd. conf. 48. num. 38. *Menoch. conf. 1153. num. 68. & feqq. Gratian. difcept. for. cap. 247. num. 4. & 5. Fabr. de Error. Pragmat. Decret. 47. error. 8. per tot. & error. 10. n. 20. in fin. plene *Adrian. lib. 1. controverf. 60. n. 7. & feqq. Hermifil. d. Glof. 3. n. 5. & 6.**

Quas actiones, & remedia abique dubio præfenti Curatoris Nicolai decodi exercere poterat, cum eisdem competant omnes actiones decodi competentes tam tempore perituras, quam non perituras; cum non solum custodia bonorum cano, fed, & ut Creditorebus facis fiat, confitui à Judicibus fuprogatis ad instantiam Creditorem fuerint Glof. in l. 2. ff. de bonor. author. Jud. poffeff. Bartol. in l. 2. ff. de Curat. bon. den. Alexand. conf. 4. nu. 4. & feqq. lib. 2. Bran. de conf. bonor. quæst. 18. in princ. num. 12. & 13. *Menoch. de Arbitrar. caf. 150. num. 31. Virgil. de Legit. perf. cap. 12. numer. 5. verfi. poffeff. Apiculi. in tutam. pauper. tit. 4. num. 83. ubi filius in add. num. 693.*

Nec fufficere in cafu præfenti putavimus, quod cum dictus Nicolaus decodus dictum Fideicommissum non agnoviffet, quod in præjudicium Creditorem facere poffet dicebatur ex l. qui autem in princ. ff. de his que in fraud. Credit. l. non fraudantur ff. de Reg. Jur. cum

concordant. nec etiam poffent dicti Curatores ad favorem Creditorem dictas actiones movere, cum eadem bona Fideicommissaria in bonis decodi non effent, quorum refpectu actiones tantum exerceri poterant ex traditis à *Menoch. conf. 1320. num. 26. laudatim Saldad. in Labyrinth. part. 1. caput. 14. d. num. 2. & per tot. Franc. decif. 101. numer. 30. Oles de Ceffi Jur. tit. 2. quæst. 30. d. nu. 7. ufque ad 35. plene *Torr. de Pall. Fuar. fuffeff. lib. 2. caput. 46. cum multis ab eis relatis.**

Nam fuppofita pro vera illa conclufione, quod Dominus in Creditorem detentum poffit jus querendum repudiare, quam, & Nos in abstracto veriffimum reputavimus, hæc tamen obfectio, in qua major didorum Antonia, & Sebastiani nervus confiftit, duobus refponfionibus cafui præfenti congruentibus refolvitur.

Prima quoniam erat, quia veriffimum non in fimplici Debitore, fed in decodo, rupto & latitante, ficut à Judicibus ad Creditorem Instantiam declarato: ante dicti Juris donationem, cum finem omnium fuorum bonorum administratio, inter quæ, & bona fura comparentur ex *Rot. Gen. decif. 83. numer. 10. fuerat interdicta*, & cum quo ad præjudicandum Creditorebus non haberet, ut dicunt prædicti, velle nec nolle, immò pro mortuo civitate haberetur *Seraphin. decif. 794. num. 19. Franch. decif. 55. num. 2. & 3. Merlin. lib. 2. controverf. 11. num. 13. Rec. de Decod. Notah. 4. nu. 11. Secus de Comm. 5. 2. glof. 5. n. 329. & feqq. ejus voluntas quoad hunc effectum poterat à fuis datus Conventibus, vel à Judice explicari, & fic Fideicommissa, legata, & his fimilia, in quibus acquiruntur animus requiruntur ab eis decodi nomine acceptari, unde obfistat obfectum de animi acquirunt defectu, fic ex *Commill. de Adic. & aliis noviffime deduxerunt Galip. in prax. part. 4. cap. 2. nu. 13. in fine, & num. 14. & Rec. de Decod. Notah. 44. & 45. num. 131. & 136. & feqq. & clarius *Notah. 85. num. 247.***

Nec incongruum videbatur, hinc actum tamen in debitoris voluntate repodum, ab ejus Curatoribus potius explicari, cum etiam à Curatore bonis abfentis dano, poffe ejus nomine paternam hereditatem optentam adiri, ejusque Nomine actiones pro ejus adpelleone competentes exerceri, tradiderint *Alexand. conf. 4. numer. 4. & 12. lib. 2. Fab. in Cod. lib. 6. tit. XI. diffinit. 39. tit. 12. diffinit. 21. & Valeran. de Transf. tit. 4. quæst. 5. num. 90.*

Sic etiam videmus, quod quamvis ex veriori opinione Fides ex crimine Delatoris tam ante condemnationem, quam post nulla inter ipsum, & alium privatum habita diftinctione, poffit in querendum Fisco præjudicare, ut docuerunt *Sanchez de Matrim. lib. 6. diffus. 4. num. 8. Arias de Mofa var. refol. lib. 2. caput. 41. num. 8. Giurib. ad confuetud. Affican. cap. 5. glof. 8. num. 11. Oles d. quæst. 3. d. num. 16. Saldad. d. cap. 14. n. 135. & Torr. d. cap. 46. d. num. 66. in delictis tamen, ubi res Debitori bonorum administratio interdicitur, hoc facere eidem non licet, fed Fiscus poffet querenda acceptare, cum in eum omnis Rei voluntas fit translata, fic *Gratian. difcept. foren. cap. 132. num. 14. Guenzin. de Confiff. conclus. 27. n. 21. Giurib. d. glof. 8. num. 12. in fine Pererin. de Jure Fife. lib. 5. tit. 1. num. 190. Adac. decif. 49. num. 41. Bellon. de Jur. Accreffe. cap. 7. quæst. 46. d. num. 46. & 60. & feqq.**

Et licet *Saldad. d. caput. 14. per tot.* & in fpecie 25 numer. 80. fuffineat Debitorem, qui confensum firmavit, quem bonis cedenti æquiparat, poffe in ejus Creditorem præjudicium bona querenda repudiare, quod & in decodo num. 84. ex Stracca ibi allegato procedere dicat, ejus tamen opinio in cafu noftro fuffineri non poffe videtur, cum decodum, de cujus fpecie agimus (cum tres sint de quibus loquitur *Decod. part. 2. num. 2. per tot.* fuit à bonis cedente, & ab illo qui non eft folvendo differat, ut agnovimus etiam *Franch. d. idem. 55. num. 4. Mare. var. 48. nu. 9. & 10. Rec. de Decod. Notah. 3. numer. 7. & feqq. Secus de Comm. 5. 2. glof. 5. num. 446. & fatis etiam differt ab illo Debitore, qui fecundum Hispanicæ Confitutiois Creditorem Confensum pro eorum folutione in Judicio facit, nam ille, quidquid agit, voluntariè ad evitandum ignominiam, & Carceres exequitur, ut testatur idem *Saldad. d. itat. part. 1. cap. 1. num. 6. 7. 8. & 5. 2. num. 35. & cap. 14. num. 4. At Decodus noftre fpeciei latens,**

fugientes, & Cellas inuicem ad Syndacum trahitur fraudulenter, & dolose reputatur, ad perpetuum infamiam damnatur, & etiam alia panis ex his Legibus municipalibus est peritissimus, unde non mirum si homini voluntate careret, mortuo acquiparetur, & omni-
moda administratione omnium bonorum suorum pri-
uaret, & praeerea sicut Fisco conceditur, sic, & talis
decodit Caratoribus ex supradictis deorari non debet
etiam quercitorum Debitorum nomine ad Creditorum
utilitatem acquisitioni, cum verum non sit Caratorum
utilitatem ad hunc tantum effectum bona decodit constitui,
ut eadem bona tempore decoditionis descriptis custodiant,
& conservent, ut opinatur fuis *Salgad. d. cap. 14. n.*
40. & *seqq.* Sed etiam mandatum habere dicitur, ut
Creditoribus ex Debitorum bonis satisfaciatur, & in hoc
sufficienti, & propterea omnes actiones cognoscere posse
super ex Bartol. Alexan. Bruu. Virgil, & alius proba-
vimus.

Ex praemissis obstat non potest *Stracc. de Decod.*
pari. 3. num. 37. & 38. *i. Salgad. allegatur*, qui se-
cundum Jura, quae ipse allegat, non loquitur in simili
decodit fraudulento, sed in simplici Debitore non sol-
uendo effecto, qui non est in ea causa, ut bonorum
suorum administratione possit decipi privatus, ut agnos-
cis etiam *Franc. d. dec. 55. numer. 4.* quem sequitur
Stracc. d. l. 2. §. 5. num. 446.

Ac eo libenter in hanc inclinavimus opinionem,
cum totis non confutis deum Nicolaum perstatum
Fideicommissum, & Donationem repudiasset, cum ad
hoc ne sibi, & Creditibus acquireretur, satis non
fuisse tamen, nisi repudiatio, & voluntas in ac-
ceptando expressit intervenisset, nam quidquid sit in
hereditatibus, & aliis Juriis, quae regulariter non
agnita non transmittuntur, & in quibus non agnitio
habetur pro repudiatione *L. cum antiquioribus C. de Jur.*
delict. Sord. dec. 140. num. 4. & seqq. §. conf. 253. sub
num. 32. Brillon. de Jur. Atroc. cap. 7. quod. 41. num.
51. In his tamen Donationibus, & aliis Juriis ex
contractu dependentibus, quae ipso Jure ex dicti Sta-
tuti Florentini dispositione sub. 39. lib. 2. illis, tam-
en ignorantibus, pro quibus, ut supra diximus, ex
impulsione Norazii, ut in casu praesenti, tam in Domi-
nio, quam in Possessione, absque eo quod ulla accepta-
tio, vel ratificatio foret necessaria, jus queritur, de cu-
jus similitudine Statuti validitate agitur *Canev. var. par. 1.*
cap. 8. num. 44. vers. quod maxime, & Salgad. in Lor-
yrius. par. 2. cap. 26. numer. 57. quorum licetorum,
licet conditionalium, utilitas per consequens una cum
studibus, tum ex ejusdem Statuti sub. 35. lib. 2. dis-
positione, tum ex Jura Communis praescripto ad heredes
transmittitur *§. Ex conditionalis testis. de Verbor.*
obligat. Sord. conf. 517. n. 3. Nodal. de transmiss. diste
cas. 39. num. 11. Cels. l. cum. 197. cas. 1. num. 35. &
cas. 5. per tot. Ruhl. de nepotatu. lib. 3. cap. 12. num.
20. Canev. var. par. 1. cap. 2. num. 205. & par. 3.
capit. 21. sub num. 95. Sicut, & in legitima, legat,
& aliis Juriis, quae ipso Jure revocabiles tamen qua-
runtur, & ad heredes possunt, ut quales cum facul-
tate repudiandi, quam ut querenda ex Juri dispositione
transmittantur *L. unicus §. Cum igitur, & §. Noviss.*
simil. Cod. de Cad. toll. L. si ita ff. de Cordit. & de
monst. Sord. conf. 123. num. 2. Nodal. d. cas. 1. num. 4.
cas. 8. num. 42. Cas. 10. num. 2. & 13. Brillon. de Jur.
atroc. d. quod. 41. num. 56. 83. 92. 95. & seqq. Cy-
rus. controu. 47. n. 9. Adm. dec. 49. n. 27. Arias de
Alca. var. lib. 3. cap. 42. n. 15. & seqq. Non satis sit
debitoris silencio, & non agnoscere, nisi etiam repudiatio
expressa intercedat, cum si non agnitio in his pro
repudiatione esset habenda, superflua foret Statuti dispo-
sitione ipso Jure acquisitionem deferrent, & cessaret om-
nino Juri transmissio, cum repudiatio transmissio

excludat *L. unica ubi Bald. n. 3. C. de his qui ante a-*
per. sub. Bartol. in l. vultu n. 21. ff. de acquir. hered.
Dir. conf. 445. n. 57. Nodal. de transmiss. cas. 8. n. 127.
Billon. d. g. 41. n. 30. Et sic in his Juriis, & Juriis,
& per consequens cum facultate repudiandi acquiritur,
& per consequens ad heredes ita transmittuntur, sed
non in hereditatibus, & aliis Juriis, & Juriis non
transmissibilibus, quodquid dicant *Theaur. lib. 3. q.*
74. & alii, ut necessaria sit expressa repudiatio, ut C.
creditoribus praescriptum fiat, est terra. opinus in l. 1. §.
Utrum, ibi, si libertas hereditatem non adiret, vel li-

gatum regulariter *ff. si quid in fraud. patr. & in l. Elibet*
et elegit ff. de bon. libere, & de traditum Cuman.
in d. l. qui autem num. 2. ubi Albericus no. 6. & Ang.
in prin. ff. de his qui in fraud. Zanch. in l. heredes
mei §. Cum ita par. 4. numer. 418. ff. ad Trebell.
Socian. jun. conf. 109. num. 6. lib. 3. Gratian. dist. for.
132. ad n. 39. & dist. 17. num. 31. Mart. vot. 224.
num. 4. Panucci. de Dec. Glor. 8. n. 21. Sord. d. conf.
253. n. 31. in fin. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 134. n.
10. & de legi. lib. 3. tit. 2. q. 29. num. 25. Celsill.
lib. 3. controu. cap. 112. num. 47. Cyrus. controu. 47.
num. 8. 9. Monac. d. dec. Bonon. d. n. 14. & Oddo de
Fideicom. quod. 19. & n. 38. 48. & seqq.

Et quamvis plerique Doctorum dicant hanc, & si-
milis lucra in patrimonio Debitoris non haberi, nisi
ad effectum ea transmittendi ad heredes, & per con-
sequens si debitor non acquirit, in fraudem Credito-
rum factam dici non posse, cum ejus Patrimonium non
sit diminutum, quia hoc dicunt ad eorum senectutem
repellendum, qui opinati sunt, hanc ita in bonis De-
bitoris esse, ut nec etiam possint repudiari, uti putant
Odd. d. quod. 19. n. 48. & Merlin. d. q. 29. quoniam
& nos verum non credimus, sed dicimus hanc in patri-
monio defuncti habenda esse revocabilem, idem cum fa-
cultate repudiandi, & propterea ex horum non acquisi-
tione non sufficere voluntatem indeterminatam Debit-
oris, sed expressa repudiatione opus esse, ut non acqui-
sita dicantur per Test. in dist. §. Utrum, & dist. l. Li-
beris elegit, & aliis Juriis, & Doctoribus supra
relatis.

Quae tamen supradicta propositio foret in herede
ipsius Debitoris, in quem talia lucra essent transmissa,
quae si ex horum acceptione nullum damnum peticeret,
omnino, & agnosceret esse obligatus, nec repudiare
in Creditorum perniciem valeret, ex alia interpretatione
Test. in d. l. Libere elegit, per quam fit traditum
Bartol. in d. l. si multi & tibi n. 3. ff. de legat. 1.
quem sequuntur Celsill. d. 1. Alexan. n. 6. Jafon. n.
27. Cuman. in d. l. qui autem n. 3. Alexand. conf. 113.
n. 5. & seqq. lib. 3. quoniam lib. ad Addente dicitur
nomini reprobo, & hanc fecit ut pariter Covarr.
hanc in Cap. Raynald. 18. §. 3. num. 31. vers. illud de
Testam. & n. 35. Sord. conf. 300. d. n. 30. vol. 1.
Nodal. d. conf. 1. n. 27. Brillon. d. q. 41. n. 68. & 69.
Cyrus. d. controu. 47. n. 9. & seqq. licet contra
praesentem Bartoli distinctionem, cum impugnando aliter
Test. in d. l. Libere elegit interpretantur volentem
Add. & Cyrus. Lorr. dec. 8. n. 18. 21. & seqq. & Cy-
rus de Alca. var. lib. 2. cap. 41. d. n. 19. 30. & 21.
quod tamen cum sit extra materias nostras et abun-
danti sit eisdem.

Secunda Responso, ex qua allegata conclusio, pos-
se scilicet Debitorem in perniciem Creditorum vellet ac-
quirere, elisa remanebat, erat, conclusionem quidem
veram esse, dummodo vere & sincere repudiatio fieret,
secus si fraudulenter, & simularet Debitor hoc agere, cum
etenim cum repudiatio *L. qui autem & tot. tit. ff. de his*
qui in fraud. Credit. cum concordant. fit fundata in non
praesumptione fraudis, metuit fraude interveniente ces-
sare etiam debet dicta dispositio, & per consequens
non obstante repudiatione possit Creditor in bonis re-
putatis satisfactorem obtinere tradidit Givk. d.
glor. 8. n. 12. Salgad. d. cap. 14. n. 123. Celsill. contr.
lib. 3. cap. 112. sub n. 50. vers. capita.

Fraudem autem, & simulationem in Creditorum
damnum in hac repudiatione intervenisse conjecit
evidenter probatur.

Prima quoniam erat, quia hac bona fideicommissa
suis pignora, & ab omni aere alieno, & aliocone
exempta, & libera ad praesentem Nicolaum decodit
erant devoluta, quae quilibet prudens nullo pacto repu-
diasset, unde ex hac tam patenti lucra amissione, ve-
rissimè satis est simulacrum fuisse praesentem repudiationem,
juxta id quod Lex praefinit, semper homines vo-
luntatem habere divites acquirendi, & summo ille ja-
lare, ita ut facere quod aliquis prudens non fecisset,
collationem arguit, & dolus. *Fachin. conf. 79. n. 26.*
lib. 2. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 53. num. 57. Ga-
leat. lib. 1. contr. 61. n. 45. & Givk. de Praecur. p.
3. cap. 6. num. 21. in fin.

Secunda, quia hac repudiatio facta fuit a Patre ad
favorem filiorum, ex qua sola conjecit simulatio-
nem.

non, fraudem, & collisionem inter eos in Creditorum periculum probari ex *Terra in l. pen. ff. de bon. liber. tradit. Bartol. in l. post. contrah. num. 3. ff. de donat. quem loquuntur ibid. Roman. num. 4. Alciac. num. 40., & alii committunt Bald. in l. si quis possit numer. 2. Cod. de bon. possid. Natt. conf. 443. num. 20. *Atenech. lat. conf. 226. d. num. 89. & 90., & plurib. seqq.* Et in puncto hanc solam conjecturam sufficere dixit *Salgad. dist. cap. 14. num. 130. & seqq.* Et quod unica tantum conjectura in materia suspecta, ut est periculum, satis sit ad simulationis, & collisionis probationem inductum dixit *Glof. in cap. audientes de Collat. decret. Cephal. conf. 759. num. 2. & seqq. Seraphin. dec. 763. num. 11. Cravent. conf. 997. num. 17. Afencas. dec. filio. 18. num. 15., & ex *Atenech. Majord. & alii. Amas. resol. 79. num. 14.* Accedente præcipue causa collidendi, & simulandi, quæ erat ne Creditibus satisficeret, quo casu ex unica tantum conjectura, nempe ex languinis conjunctione simulacionis, & doli probationem concordando opinioniones tradit *Atenech. d. conf. 226. num. 93. & post eum Salgad. d. cap. 14. num. 131. & c.***

Et quod materia de qua agitur satis esset suspecta deprehendebatur, quia agebatur de decotto repudiante, qui regulariter omnes doli, fraudis, & malicia presumptiones contra se habet; Decodientem à communiter accidentibus, sicuti sunt facies ad mendicandum, ita in Creditorum damnum, & fraudem solent collidere, bona incutere, & conturbare, ubi dando, aliter auferendo, & mille alia mala, & facinora perpetrando, ita ut apud omnes populi vulgari, & approbata sit conclusio, decoditor ergo fraudator, sic

Bald. conf. 400. num. 1. lib. 5. Seras. de decot. pars. 3. numer. 15. 18., & seqq. Rex. Gen. decif. 2. numer. 34. plene Ruz. eod. tract. de decot. morab. 3. & 4. & notat. 32. numer. 72., & seqq. & Stacci. de commercio. dist. 5. glof. 5. numer. 329. & 5. 7. glof. 5. num. 149.

Quare ex præmissis summa æquitate non minus quam iustitia moti in opinionem Creditoribus faventem unanimiter inclinavimus, prout etiam in dubio facere tenebamur, Judex enim non ita facili esse debet ad has debitorum repudiationes admitendas, quæ ut plurimum non nisi maximo admixto dolo sunt, & debitorum tales repudiationes facientes, tamen in foro loci possint esse ruti, in foro tamen conscientie mortales peccata, sic *Adrian. de Just. & Jur. dist. 435. num. 10. in fine Sanch. de decotum. dist. cap. 4. sub num. 9. ubi plene Gratian. dist. per. cap. 271. num. 26. Oles. de Conf. jur. d. tit. 2. quest. 3. item 35. Cypre. Larr. decif. 8. num. 12. Præcipue si Creditores sint ex causa onerosa Arias de Mesa var. dist. cap. 47. numer. 37. Quin immo & Advocati, & alii hanc repudiationem consilientes eodem letali peccato sunt interiti, & ad restitutionem tenentur, ut *Sanchez. cap. 4. num. 9. in fin. Carril. de donat. contemp. mar. tract. per. dist. 2. pars. 2. nu. 29. in fine Cypre. Larr. dist. dec. 8. num. 14. Oles. dist. quest. 3. sub d. num. 37. Et quibus ut minus periculosa omnino explodenda sit opinio *Bartol. cent. per. obfero. 16. aliter docentis*, quam etiam testis *Giz. add. decif. Cypre. Larr. 8. d. num. 35. & seqq.* quem loquuntur novissimè *Torr. de pall. fur. jur. lib. 2. cap. 46. num. 90.***

Nec præmissis resolutioni obicem facere poterat Provisio anni 1477. 29. Maji, quia ultra quod ea non loquitur in luctu ex contrariis questionibus, ut in casu presentis, adhuc cum dicta Lex emanasset ad fraudes, quæ in similibus repudiationibus in præjudicium Creditorum ut plurimum evenire solent, evitanda, ulla ex parte non est ex ea concessa facultas Debitoribus tales heredes repudiandi, etiam in casibus, in quibus repudiatio non inesset, sed duxerat ex ea dispositum est, quod in casibus, in quibus de Jure communi à Debitoribus fieri possunt hereditatum maternarum, & aliarum matrum, & his similibus repudiationes, illæ etiam à Celsantibus, prout infra declarabimus, fieri debeant infra tempus ab ea permissum, & cum solennitatibus ibi descriptis, & aliter factæ non suffragantur; cum ergo supra firmavimus decotto, & factis maxime fraudis, & simulationis Conjecturis intervenientibus, has repudiationes licite in Creditorum perniciem facere non posse, merito, & dictæ Legi Provisio locum

non habet cum cessante Legi supposito, & dispositum ab ea cessare necesse sit *l. moneta. ubi glof. C. de serv. fugit. Roman. fugat. 495. Dec. consil. 351. numer. 3. latè Sard. conf. 150. num. 78.*

Quinimo tantum abest, quod dicta Provisio obflacum faciat, cum potest profluere huic Causæ, cum ea loquatur de hereditariis mulierum, & aliis similibus, quæ regulariter non adeo non transmutantur, & tamen vult etiam in his non sufficere indeterminatam Debitoris cessantis voluntatem, & non agnitionem, sed necessariam ex repudiationem expellam cum solennitatibus ibidem præscriptis secundum ea, quæ supra diximus, & in puncto tradidit *Thof. lib. N. centul. 20. num. 2. & 3.*

Nec ex eo, quod has repudiationes cum doli simulationibus etiam à Celsantibus prædicta Provisio fieri posse decernat, hinc inferri licebit, quod etiam decoditi, & falliti, maxime fraudulenti, & doli possit simili modo tales hereditates repudiare, siquidem cessantis appellatio lata est, cum sub ea comprehendatur etiam illi debiores, qui ab aliquo citati ad iudicium præceptum in comparando, & solvendo cessant, & sunt commones et Scarios hujus Curie Mercantie, super quibus consuluerunt *Angel. conf. 61. & Roman. conf. 204. & 163.* Qui quavis latenter dicantur, & ob id in bonorum suorum possessionem missionem patientur uti contentas *l. Felicinus 4. Alud ff. quib. ex caus. in possid. & in l. cum quiritur ff. de Privileg. Cred. & etiam ex dictis Statutis, dispositione carcerari possint, non tamen falliti, & decoditi in materia nostra proprie sunt, qui à creditoribus ad Sinecram vocati à Judice sic declarati fuerunt, & prout ex considerat Reformation anni 1582. die 20. Aprilis edita, quibus, & gravissimas pœnas infligit, quæ cum illud nomen cessantis, quo videtur dicta Provisio, possit verificari in aliis debitoribus, quod & de mente ipsius esse ex proximo inquirere de puro debitoris dignoscitur *l. fin. ff. de hered. inst. l. cum hi ubi Bartol. in priv. ff. de transact. non est talis otiosa dispositio extendenda ad illos, qui etiam verè decoditi, & falliti sunt Cap. Odis, & cap. in pen. de Regul. Jar. in 6. Dec. conf. 563. numer. 4. Cora. conf. 224. num. 9. & seqq. vol. 2. & Decion. conf. 13. num. 52. & seqq. vol. 3. & juxta ea quæ supra late deduximus.**

Ex præmissis itaque, cum undequaque apparuisset iusta petitio Deputatorum, non minori iustitia probatur, & instantia Joannis Baptiste, & Hyacinthi fratrum prædictorum, qui per eorum portione immisionem in prædictorum bonorum possessionem petebant, quam eisdem per indiviso, cum facultate tamen bona prædicta cum prædictis Creditoribus dividendi concedendam censuimus, ut in nostro voto, non obstantibus exceptionibus tam Judicio incompetentis, quam renuntiationis prædicto Fideicommissio, quam ex divisione allegata resultare petebant, nec non petitæ coactionis ex subsecu hac evictione, quam ex persona dicti P. Benedicti D. Antonius, & Sebastianus petebant, quas dictis Jo. Baptiste, & Hyacintho non obstatè judicavimus.

Nam quoad Fori Curie Mercantie, & DD. Sex subrogatorum incompetentem cum in dubium revocari non posset eorum jurisdictionis in perquirendo bona, & facultates Decoditorum, & eorum possessionem per creditorum satisfactionem apprehendendo, ut clare disponunt Statuta Curie prædictæ, & cum prædicti deputati, seu Curatores dd. bonorum possessionem pro indiviso per portione, ad Nicolaum Decotum spectante de Mandato præfate Curie acceptissent per dicta portione verificanda, necesse etiam erat prædictos Joannem Baptistem, & Hyacinthum alios Fideicommissarios, cum quibus dicta bona erant dividenda, coram eodem Judice submittere, nam cum divisionis iudicium indivisum sit, & pro parte fieri non possit, coram uno Judice tantum, & non coram pluribus, tractandum est, ad text. in *l. prima, de quib. reb. ad eund. l. si filia agita, 5. fin. ff. Fam. eriscif. l. prima, ubi scribentes C. eod. tit. Bald. conf. 223. lib. 3. Caltrans. conf. 182. lib. 2. Affili. dec. 354. num. 13. Gratian. dist. fur. cap. 641. num. 1. & 3. Ciarlin. contrav. 34. num. 46. & Palest. de partit. ag. 7. num. 1. & 3.*

Nec

Nec obitare posse visa fuit doctrina *Anticarij conf. 370. Dec.*, & aliorum ex adverso citata, quia ex ea non probatur DD. Sex Curie Mercantia Civitatis Florentie esse Judices incompetentes contra Tertium bona Decediti in jure possidentem, ut supponitur, sed solummodo non posse eundem Tertium non citatum sua possessione privati, quae propositio nostrae conclusioni non refragatur, & aequivalet.

Secunda quoque exceptio praesentis renuntiationis Fideicommissi ex divisione refutata parum subsistentia habebat, quia ultra quam quod haec questio proprie cadit, quando res Fideicommissio suppositae inter plures Fideicommissarios dividuntur, non quando unus Fideicommissio subiecta, & alteri res libera assignatur, ut in casu nostro, prout etiam ponderat *Rauden. conf. 29. num. 80.*, adducit cum in divisione bonorum communium inter dict. P. Benedictum, Joannem Baptistam, Hyacinthum, Nicolaum, & alios Fratres facta, in dicti P. Benedicti portionem obvenissent dicta bona cum exceptione, quod essent dicto Fideicommissio supposita, nec eidem tacite, vel expresse fuisset ulla facultas à Convidentibus alienandi concessa, nec de evictione speciali, etiam in Fideicommissi casu fuisset promissum, ut necesse erat, nullo pacto praesumendum est praedictos dividendes voluisse praedicti Fideicommissio conditionaliter renuntiare ex *Bertol. in l. qui Roma, §. Duo Fratres, numer. 6. ff. de verb. oblig.*, & ibi *Odd. quæst. 6. §. 7. Pergrin. de Fideicom. art. 52. num. 24. & seqq. conf. 92. num. 2. lib. 1. conf. 55. num. 8. lib. 4. Fufar. de substit. quæst. 593. num. 4. & 174. Galer. de renunc. cren. prima renunc. 44. num. 31. & seqq. Sard. conf. 70. numer. 7. 8. & seqq. Rauden. dist. conf. 29. a. num. 70. Et eo fortius cum à Donatore fuisset strictissima alienandi prohibitio apposta *Atangil. de Evict. quæst. 114. num. 42. Odd. conf. 49. numer. 19. Cephel. conf. 296. num. 24. Giovagnon. conf. 9. num. 28. in fine lib. 2.**

Et licet in dicta divisione legatur duplex evictiois promissio, una specialis etiam ex causa Fideicommissi; altera vero generalis, non tamen hanc praesentem renuntiationem inducere poterat, cum specialis evictiois promissio solummodo referatur ad eam, quae cadet super bonis Sebastiani, & Catharinae Parentum, ut ipsi dividendes se explicaverunt, immo tantum abest, quod talis promissio possit officere, cum potius argumentum ex eo deducatur pro renuntiationis exclusionem, nam si super bonis Sebastiani, & Catharinae partes teneri voluerunt de evictione etiam ex causa Fideicommissi, ergo super bonis donatis à Bartholomaeo conzariis voluisse dicendum est, cum hoc non expresse, ut in simili arguit *Atangil. dist. quæst. 154. num. 33. & Fufar. dist. quæst. 593. numer. 182.* Generalis vero cum non fuerit facta specialibus verbis etiam Fideicommissi causa pro renuntiatione inducenda, non erat consideranda, cum re-
61 feratur ad eam evictioem, quae ex facto certaneo, non quae ex natura rei bene partibus dividendibus contra procedere potuisset *Atangil. dist. quæst. 114. numer. 14. & seqq. Fufar. dist. quæst. 593. num. 62. 66. & 176. Odd. in dist. §. Duo Fratres, Tom. 3. Tract. de Fideicom. quæst. 6. num. 39. Cyriac. contrav. 223. num. 19. 20. & seqq. Rauden. latè dist. conf. 29. num. 70. 72. & 73.*

Praemissis accedebat consideratio, quod dict. P. Benedictus tunc temporis Sacerdos erat, & nullus filius legitimus, & naturalis sperare poterat, quare sicut erat verisimile, quod ipse noluisset in suam partem accipere dicta bona sic gravata, sic & inverisimile est d. Fratres Convidentes, qui filios sperare poterant, noluisset dict. Fideicommissio conditionaliter per
62 mortem dicti Presbyteri Benedicti, necessario ad eorum, vel filiorum favorem purificando, renuntiare *Fufar. dist. quæst. 693. num. 78.*

Tertia quoque exceptio pro conquectione saltem in pecunia pro dicta evictione passa consequenda, ut aequalitas inter Fratres servaretur à praefatis Antonio, & Sebastiani, ut P. Benedicti haereditas proposita, quae materia propius ad casum nostrum accedebat, ipsa quoque nullum obicem ingerere posse praedictae resolutioni visa fuit, nam licet in partem praefati P. Benedicti obvenissent omnia bona Fideicommissio gravata, & in portionem aliorum bona libera, ex quo

tamen idem P. Benedictus expressam scientiam, & notitiam dicti Fideicommissi habebat, ac dicta bona cum hac qualitate absque ullo dolo, vel fraude acceptasset, cum Fideicommissio praedicta supposita esse, expresse fuisset in dicta divisione narratum, nunc ob ejus mortem ad favorem aliorum Fratrum purificata Fideicommissi conditione jure, & legitime poterant
63 praefati ejus Fratres superfluit dicta bona Fideicommissaria ad se devoluta petere, & invocare *Glof. in l. Familia in verbo pro parte, ubi etiam Bertol. Bald. & alii C. Famil. Ercell. latè Rocc. conf. 24. numer. 34. per tot. Pergrin. conf. 97. num. 1. & seqq. lib. 3. & de Fideicom. art. 52. num. 60. 67. & 68. Atangil. de Evict. quæst. 114. num. 2. & seqq. 7. & 78. Cyriac. contrav. 223. num. 22. & 23. & contr. 225. num. 16. 17. & seqq. Fufar. dist. quæst. 593. n. 71. & quæst. 599. numer. 15. & 22. Rauden. dist. conf. 29. num. 80. Caren. ref. 224. num. 7. 2. ref. 125. num. 4. vers. quod jure, & ref. 126. lib. num. 3.* etiam absque ulla pretii restitutione, quia quidquid dicat *Odd. dist. quæst. 6. num. 101. & 102. venior*, & receperit est opinio, quod habita scientia Fideicommissi ex parte accipientis bona gravata, non reneantur alii coheredes, & convidentes ad hanc pretii restitutionem, ut per *Rocc. dist. conf. 24. num. 38. & 39. Pergrin. dist. art. 52. num. 61. & 68. dist. conf. 97. num. 2. & Atangil. Fufar. Cyriac. & Caren. locis supracitatis.*

Sed omnis amaritudo removebatur, & fidei ad radicem questionis ponebatur ex clausula finali posita in dicto divisionis Instrumento, in qua dicitur Partes dividendes expresse declaraverunt per dictam divisionem nullum factum debere praedictum esse Instrumentis, Testamentis, Contrahibus, & Scripturis publicis, vel privatis in dicta divisione enumeratis, inter quae legitur enumeratum etiam praedictum Fideicommissum à dict. Bartholomaeo institutum, immo quidquid conzariis esset praedicti, id Partes pro initio, & infecto haberi voluerunt; ex quibus notum
64 Fideicommissum praedictum referendum intellegebatur, sed & omnis renuntiationis ipsius exclusio remanebat, ut per *Atangil. dist. quæst. 114. num. 43. Ber. dist. conf. 24. num. 33. Adagon. dec. Luc. 7. numer. 44. & in puncto Decian. conf. 3. numer. 128. vers. non lib. primo, &c.*

Et si ex praemissis non solum praefatos Antonium, & Sebastianum condemnavimus ad praefatos bonorum Fideicommissariorum possessionem d. Creditoribus, & Joanni Baptistae, & Fratribus relaxandam, quos & in eam immitti mandavimus, sed, & itane eorum mala fide ad omnium fructum, & expensarum relaxationem ex tradit. à *Dottor. in l. 2. C. de fidei. & lit. expens. &c.*

Et ita, &c.

*Cofmus Farfetus Rota Auditor, & Relator.
Petrus de Angelis Rota Auditor.
Commiffus Finetti Rota Audi.*

ARGUMENTUM.

Repudiatio sive renuntiatio Haereditatis jam à Debitore facta in praedictum suorum Creditorum nihil valet.

Repudiatio vero Haereditatis nondum adiectae, vel alterius cujuslibet Juris quarendi à Debitore de jure fieri potest, & valet in praedictum etiam suorum Creditorum.

Quae tamen conclusio patitur suae declarationis, & limitationes hic late traditas.

Praecipue non valet repudiatio Haereditatis non adiectae, sive alterius hujusmodi Juris quarendi, quando est simulata, vel collusiva facta.

Et haec simulatio, vel collusio ex conjecturis comprobari potest, quarum plurimae in hoc Discursu ad opportunitatem Causae recensentur.

S U M M A R I U M.

- 1 Repudiatio, seu renunciatio Hereditatis iam adita facta à Debitore in prejudicium Creditorum nil valet, & non. 199.
- 2 Repudiatio tamen juris quoadvisi subijcti etiam in prejudicium Creditorum, Hypothecariorum, & Fisci, ex Causa tam onerosa, quam lucrativa.
- Et de ratione num. 4.
- 3 Quod procedit in foro fori, non autem in foro conscientie.
- 4 Et etiam in foro fori illa opinio non ita generaliter intelligenda est.
- 5 Et maxime ea non procedit hodiernis temporibus, quibus Hereditates cum beneficibus legiti, & inventariis adiri solent.
- 6 Et illa nullatenus subijcti quando repudiatio est simulata, vel collusiva facta.
- 7 Simulatio, vel collusio probatur presumptionibus, & confutatur.
- 8 Fortius accedente Causa colludendi.
- 9 Repudiatio facta in fidei precum consensum presumitur simulata.
- Et de ratione num. 11.
- 10 Nemo presumitur iustus suum.
- 11 Simulatio repudiationis ex verisimilitudine arguitur.
- 12 Item ex emancipatione filiorum in ipso illa repudiatio facta ad eorum favorem.
- 13 Et ex cospicuitate repudians.
- 14 Et ex defectu aliterius causae, per quam repudiatio facta fuerit.
- 15 Simulatio ex unica presumptione argui potest.
- 16 Repudiatio candida, & sincera facta non afficit repudians in conscientia, sed si facta fuerit fraudulenter.
- 17 Maxime ubi Creditores sunt ex causa onerosa.
- 18 Advocati mortales putant, quosque consilium repudiationem Hereditatis in fraudem Creditorum.
- 19 Et hoc opinio est commendatione digna.
- 20 Iudex in dubio adhaerere debet opinioni, quo valet in foro conscientie.
- 21 Pars pro salute anime iuganda est tanquam tutior.

P A R S D E C I S I O N I S
R O T E F L O R E N T I N E.

Liburni. Repudiationis Hereditatis.

Sacrum 29. Novembris 1692.

E T

D I S C U R S U S C C X.

Alium proinde emergit dignendum principale presentis resolutionis caput superius in divisione materis connotatum, an scilicet huiusmodi repudiatio sustineatur in prejudicium Creditorum Francisci repudians.

Facillima autem acque indubitata ex adhuc observatis in primo Capite exurgit solutio in presentem, quod quia agitur de hereditate per beneficium, & ultra adita in dicto Instrumento Venditionis diei 29. Novembris 1685. ante dictam Repudiationem diei 2. Martii 1687. per quam bonnet intermediationem, redditus inappellabiles Articularum momentaneam acquisitionem, quoniam excaute DD. signantes quovis repudiatio non simpliciter, sed aliquam contemplatione legitur facta, de quo apud Tondus. *resol. civil. par. 2. cap. 133. a num. primo ad 7.* ubi loquitur alios colligit, plurimosque alios Circa de *Cess. for. civ. 2. quest. 3. last. a num. 38. ad 45. Saiged. Labyrinth. Credit. par. 3. cap. 14. num. 38. & numer. 124. De Luc. ad Gratian. cap. 132. num. 17. Castill. contrav. lib. 5. cap. 112. sub num. 50. Quia, inquam, agitur de hereditate adita, & sic iure per additionem quaesito, nullatenus tenet, ac valet dicta repudiatio Francisci in prejudicium ejus Creditorum,*

& quidem hypothecariorum, quam omni cessante repudiationis, seu verius renunciationis frange, quia hoc casu non est repudiatio, sicut solus ab acquirendo abstinens, sed est vera renuntiatio, scilicet alienatio, seu diminutio proprii, atque incorporatio Patrimonii, quae nullatenus tenet in prejudicium juris desuper Creditoribus Hypothecariis itaque dicta additio secus quaeritur, ut promissa predicta differant inter renunciationem, & repudiationem, de qua etiam apud *Lar. decif. Gratian. 55. num. 15.* colludunt ultra apertis text. à *L. prima, usque ad L. 6. ff. que in fraud. Credit. & L. prima, & secunda, C. eod. cum aliis concordantibus Tondus. *resol. civil. par. 2. dist. cap. 153. num. 1. Saiged. Labyrinth. dist. par. 2. cap. 14. num. 1. 2. 29. cum plurib. seqq. numer. 81. & ipsarum lere per tot. Adiff. de Consign. honor. quest. 36. num. 7. 12. 85. 91. & seqq. Gratian. dist. 132. num. 5. Sanchez de Matrion. lib. 6. cap. 4. num. 8. Fantarelli. de Pass. Negot. dist. 4. dist. 4. par. 5. num. 97. Corra. *resol. 202. num. 8. & 32. Arias de Adiffa *resol. lib. 2. cap. 41. num. 13. Andreal. contrav. 110. num. 4. & seqq. & per tot. ubi interpretando L. Parrem, & L. Debitorem, ff. que in fraud. Credit.* rejectis contrariis cum commotionibus firmis, quod Fideicommissarius non possit ante tempus à Testatore praefinitum, restituere substantiam Fideicommissum, quia non possit proprias Creditivibus prejudicare respectu juris quaeritur super ejusdem Fideicommissi usufructu Carvalhal. de *Judic. lib. 1. tit. 3. dist. 55. num. 2. Castill. contrav. lib. 5. cap. 112. num. 10. & 21. De Luc. ad Gratian. cap. 132. num. 14. 15. & cap. 171. a num. 11. ad finem, ubi idem dicitur et Andreal. loc. cit. & ad Franc. *observ. ad decif. 101. Buch. decif. 292. numer. 27. Franc. decif. 101. num. 4. & ibid. observ. De Luc. dist. 4. num. 11. & seqq. & num. 28. De Luc. de Credit. dist. 40. numer. 13. & dist. 137. numer. 3. Anselm. de Comm. dist. 85. num. 15. & seqq. cum aliis apud ipsos collectis, aliisque inferius notandis, adeoque non sit repetere Concordantes.*****

At quando per modum discursus, & sine prejudicio adhuc firmata conclusionis placeat praefindere ab hereditate adita, & renunciationi in terminis hereditatis repudiatae, non quidem potest additionem, sed potest simplicem delationem, non placeat ulterius procedere cum opinione etiam quod his quaerendum repudiari valet in prejudicium Creditorum etiam Hypothecariorum, & Fisci ex Causa tam onerosa, quam lucrativa, ut contra *Arias de Adiffa. conf. 101. per tot. Adiff. conf. 98. per tot. alioque quingentis apud Carvalhal. de *Judic. lib. 1. tit. 3. dist. 55. numer. 10. 15. & seqq. Argel. de Privile. Credit. in *probat. ad regul. 1. num. 46. & seqq. Mans. consil. 432. num. 15. & consil. 434. nu. 15. Andreal. contrav. 218. per tot. Roch. *respon. 83. num. 5. & 6. lib. 1. alioque plures seqq. firmarunt testantes de veriori, & communiori Franc. dist. decif. 101. ex num. 9. ad finem, De Luc. ibid. last. ex num. 3. & plures seqq., ubi expectat reprobat predictos, & alios etiam in foro conscientie ex ratione adducta num. 9. ne alias redargueretur tanquam variativa peccati Lex permittens huiusmodi repudiationem, & ad Gratian. dist. 132. num. 5. Corra. de *resol. 202. ex num. 10. ad fin., ubi pariter resolvunt contraria Castill. contrav. tam 5. dist. cap. 112. ex num. 43. Arias de Adiffa var. *resol. d. libro. 2. cap. 41. ex num. 7. ubi num. 27. concludit, quod licet in foro interiori videatur contraria opinio commendanda, in foro vero exteriori aliter numerum violare tot. in *L. qui autem 6. ff. que in fraud. Credit. Massin. de *consign. honor. dist. quest. 36. numer. 10. & seqq. Tondus. *resol. civil. par. 2. dist. cap. 153. ex num. 8. per plures seqq. novissimè Raman. *conf. rom. 1. observat. in cap. 5. num. 35. & seqq. mihi a cap. 88. ubi num. 27. declarat hanc opinionem bene procedente in foro fori, nullatenus vero in foro conscientie Adiff. *consil. 24. numer. 30. & seqq. numer. 60. & seqq. ubi alios plures.***********

Adhuc huiusmodi opinio licet verior, & communior, saltem in foro exteriori tanquam magis consensu generalitati Imperialium sanctioibus in dicta *lib. 2. tit. 6. lib. 30. ff. que in fraud. Credit. l. cum quidam 26. ff. de *Jur. Fisci. ut in aliis concordantibus, de**

- decif. 8. num. 13. Fortius ubi in casu nostro, Cre-
 19 ditores sunt ex Causa onerosa Arias de Adefa var.
 refel. dill. cap. 41. num. 27. Admodum Ramon. observat.
 in cap. 5. numer. 37. ubi a car. 88. conf. com. 1. Et
 20 ultra Advocat. & alii similem repudiationem con-
 sistentes eodem consensu astringuntur vinculo Lar.
 decif. Granat. 55. num. 26. in fine Sanchez & Grat.
 ubi supra, Olea dill. quest. 3. sub num. 37. Castil. de
 Donat. erall. prim. disp. 2. par. 2. numer. 29. in fine.
 21 Cypri. Laur. dill. decif. 8. num. 74. apud quem consilii
 tenentur ad restitutionem, vel saltem huiusmodi opinio
 secundum alios est commendabilis pro consummatione
 tutela, ut apud Arias de Adefa dill. cap. 41. num.
 27. & alios superius relatos. Et ex hoc inter-
 na salutis periculo contrarium opinionem reprobat
 Gualterell. ad Cypri. Laur. dill. decif. 8. num. 37. &
 sepp. novissimè secutus a Torr. de Pat. fur. succ.
 lib. 2. cap. 46. numer. 90. Et in dubio iudex semper
 22 debet ei adherere opinioni, que consensum salu-
 tati est, Fontan. decif. 134. num. 18. & sepp. par. 1.
 que tunc pars pro salute anime est eligenda cap.
 23 illud. §. Licet autem extra, de Cler. extrin. cum alius
 Barbo. exim. 78. num. 2. &c.
 Et ita utraque, &c.

Exeas Cavalentis Rota Auditor.

ARGUMENTUM.

Dominium Navis prædat, & Mercium in ea
 existentium cavis sic, & ex quibus probetur.
 Merces, quæ ad regiones Infidelium adspo-
 rantur, an possint iuste prædari.
 Mercium pertinentium ad Schismaticos Subdi-
 tos Turcarum, an sit licita depredatio la-
 titissimè explicatur, ubi refutatur, & distan-
 ciatur doctrina P. Angel. Mar. Verricel. de
 Missis. Apost. tit. 15. quest. 214. num. 7. &
 Pont. de Potest. Præf. tit. 11. num. 11. & Ma-
 strill. decif. 254. num. 41.
 Prædator, an sit condemnandus ad restituti-
 onem rerum iniuste occupatarum, cum da-
 mnis, & interesse à prædator palis, vel so-
 lum in quantum ipse prædator factus est lo-
 cupletior, doctè, & late discutitur.

SUMMARIUM.

Falsi species.

- 1 Testium assertioibus accedentibus depofitionibus,
 & filiis, etiam extrajudicialibus, & absque
 parva citatione falsis plena fides habenda est.
- 2 Alibi pro recuperatione rerum depredatarum com-
 petit contra violentum spoliatorem cuiusque
 possessori, vel alteri etiam mediocri interesse
 habenti.
- 3 Dominium ex sola possessione præsumitur in adium
 violenti rei aliena occupatoris.
- 4 Nauta cuius culpa, & falso Navis depredata
 est, potest molestari à Dominis rerum depreda-
 tarum.
- 5 Adversum petere non potest Nauta pro adspo-
 ratione rerum depredatarum, nisi recupera-
 tis, & restituti Dominis Adversis, seu pre-
 cia illarum.
- 6 Nauta, cui restituantur merces depredate, de-
 bet præstare cautionem de indemnitate servan-
 do depredantem à molestiis Dominorum Adver-
 sium.
- 7 Testibus pauperibus, vilibus, varie loquentibus,
 consensibus, comminationibus, habentibus inter-
 esse, & qui præiudicium formam habuerunt,
 nulla fides habenda est.
- 8 Testium depofiti, non sufficiunt ex numero,
 quando unus aliquam partem excepimur.
- 9 Navis Dominium arguitur ex Facilio inheren-
 tate.
- 10 Sæpius si non sit inboratum, sed simpliciter in
 Navi retentum, & num. 61.

- 11 Alienis præda non sunt imputanda, & Sufpi-
 ciones tamen non sunt attendenda.
- 12 Præsumptio, quod quislibet sit bonus, non militat
 in prejudicium tertii.
- 13 Bonus ex eo quod quisque præsumatur, non se-
 quitur, quod ipsius opera bona esse dicatur.
- 14 Fugere spoliatum, & invasum Navis armata,
 non arguit, quod Navis fugiens sit bona, sed
 fuga præsumatur propter metum arripit, &
 num. 59.
- 15 Fuga alia est voluntaria, alia casaria, & alia
 ignominiosa.
- 16 Fuga casaria omnem tollit suspensionem.
- 17 Fugere à manibus potentiarum, & persecutorum
 nobis est comaturalis.
- 18 Reversis spontanea suspensionem, remove omni
 suspensionem, que ex fuga arripit potest.
- 19 Redimere se à Piratis cuiusque licitum est etiam
 modis violentis.
- 20 Princeps dicitur Dominus Terrarum, & Juri-
 dictiois, non rerum subditorum.
- 21 Navigantes debent esse secuti à depredationibus.
- 22 Mare liberum cuiusque est, & usus ipsius ter-
 mini potest inhiberi.
- 23 Textus in l. unica C. de Lib. & ainer. cust. lib.
 12. explicatur.
- 24 Maris libertatem derogandam esse nulla Lex
 dicit.
- 25 Consuetudinis requisitum necessarium est, ut in-
 traductum ab aliis, qui sui habent Legem, con-
 tendam.
- 26 Testis deponeus de consuetudine etiam non in-
 terrogatus, tenetur reddere rationem sua de-
 positionis.
- 27 Consuetudo lapsa, abusus, & corruptela est,
 ideoque non est attendenda.
- 28 Consuetudo prædandi omnes Navigantes sine li-
 teris, seu patentibus, non excusat depredantem
 à restitutione rerum ablatarum.
- 29 Consuetudo vana, fictilis, & inconcludentes, nec
 simul contra aliquam faciem probantem.
- 30 Constitutio, & præsumptio ab alia contraria elin-
 ditur, & fortius debiliorem vincit.
- 31 Possidentibus præsumitur pertinere res possessa.
- 32 Jactare suam pro alia acrio velle præsumitur.
- 33 Mercetis solam committi custodia Proprietis, vulgo
 nuncupati locupletationem, cum nuncupatione li-
 terarum mercatoriarum.
- 34 Et hoc fieri solitum est etiam in Turcarum re-
 gionibus.
- 35 Mercetis in Navi existentes, quando non adsunt
 libera mercaria, & alia solita cautela, de quibus
 supra, præsumuntur esse Adversarii Navis,
 & aliorum suorum Navigationum.
- 36 Fugere in Navibus imagines Diavolum est mos
 antiquissimus navigationum.
- 37 Navis, Sancti Christiani nomine nuncupata,
 præsumitur pertinere ad Christianos, non ad
 Turcas, qui abhorrent talium, & nomen San-
 ctorum Christianorum.
- 38 Expensas, damna, & infelicitates nemo pro al-
 iorum interesse pati velle præsumitur, sed pro
 suo.
- 39 Iudex directione rationis, ad veritatem, debet
 liberari ovis, & effectum consularum, &
 præsumptionum.
- 40 Causas, & Titulos calumnias encyclicas mol-
 liores attendere, ibid.
- 41 Pontificum constitutiones in materia spiritali ad
 quoscunque Christianos ubiqueque degentes ex-
 tenduntur.
- 42 Arma, Ferrum, Navet, & alia ad usum Belli
 parata prohibentur deferri ad Turcas, &
 Infidelium regiones, quoad omni tempus, &
 eorum locum.
- 43 Arma, & alia instrumenta bellica adspiciantur
 ad Turcas, & Infideles, equiparantur re-
 bellibus, & transgredi, & iudicantur prædi-
 tores Reip. Christiane.
- 44 Et possunt spoliari Romæ.
- 45 Textus in cap. significavit de Iudiciis, & in Extra.
 titulus eod. quid disponat.

- 45 Villalia, merces, & alia subsidia prater usum belli, non prohibentur tempore pacis deferri ad Turcas, & Infideles, sed solum tempore belli.
- 46 Villalia sunt semper prohibita adportari ad Turcas, & Infideles.
- 47 Contrarium refutat Navar. probatur.
- 48 Villalia sunt semper prohibita adportari ad Turcas, & Infideles quando adportantur male intentione, & prave fide.
- 49 Christiani deferentes Villalia, & Merces ab una lora Principis Infidelis, ad aliam ejusdem Principis Regionem, probabiliter debitantes Principem infidelem in Christianorum perniciem illis uti velle, remanent abusu Censuræ Bullæ Canonæ Domini.
- 50 Textus in cap. Quotundam de Jure, & aliorum supra explicationum ratio offertur.
- 51 Excommunicati bona occupari non conceduntur.
- 52 Ligne pro Dominicis edificandis, non sunt de genere prohibitorum deferri ad Turcas, & Infideles.
- 53 Nauta cum Juramento afferenti se deferre Merces ad aliquem locum est credendum.
- 54 Christiani Orientales non prohibentur habere commercium de Americis, & Villaliis, & aliis rebus indifferentibus, cum Turcis, etiam tempore belli.
- 55 Falsa, maxime pro delicto arguendo, non perferuntur, sed sunt probanda.
- 56 Alium indifferentem intelligere debemus, ut culpam, & delictum excludat.
- 57 Testis de auditu auditus fidem non meretur.
- 58 Intentio Nautæ deferendi Merces ad aliquem locum probari potest circumstantiis, conjecturis, & præsumptionibus.
- 59 Nauta navigans tempore æstive, & hyemalis.
- 60 Jure Civiliis dispositio, non comprehendit subditos Imperii Ottomanæ.
- 61 Legis dispositio locum non habet, ubi non variatur Legis suppositum.
- 62 Schismatici Turcarum subditi possunt impune depredari, intellige, ut num. 68. 70. & 72.
- 63 Contrarium repræsentat Vattel. probatur.
- 64 Græcorum Schismaticorum bona, quomodo, Turcarum subditorum, non possunt diripi directè, sed tantum indirectè.
- 65 Et hinc opinioni standum est etiam in foro externo.
- 66 Verricelli opinio, de qua supra, declaratur, & num. 70. 72.
- 67 Depredatio est prohibita de Jure Communi, & Naturali.
- 68 Schismatici materiales haberi debent tanquam Catholicis.
- 69 Distinctio quocumque est universalis omnes comprehendens.
- 70 Episcopo restanti de illis, qua pertinent ad ejus manus, plena fides habenda est.
- 71 Episcopus datus in una Civitate est prohibitus est.
- 72 Limitatur dicta conclusio, quando in una Civitate adsint due nationes differentis ritus.
- 73 Catholicis Turcarum subditi, non possunt impune prædari, etiam aliquando subministrant Turcis auxilium.
- 74 Catholicorum Turcarum subditorum depredatio, non cadit in damnatum Turcarum.
- 75 Bullina Pont. de Potest. Præleg. Tit. 11. numer. 11. & Maltrai. Decid. 254. numer. 41. declaratur.
- 76 Judoï passim ipsi depredari, sunt & Turcæ.
- 77 Occupator violentus rerum alienarum tenetur non solum ad restitutionem rerum occupatarum, sed & ad restituendum omnia damna.
- 78 Causa iusta ad effectum inducendi bonam fidem debet esse approbata in Jure.
- 79 Credulitas iusta non excusat occupatorem, sed possitorem.
- 80 Acquirent rem alienam bona Fide, & Titulo non reprobatæ a Jure, non tenetur ad restitutionem, nisi in quantum scilicet est locupletis.

- 81 Bona fides excusari potest, etiam in causis iniustis, & renerariis.
- 82 Bona fides non iustificat alium, nec reddit licitam acceptationem, sed ad summum excusat a poenis, quibus subiacet scilicet illicitum, & reprobatum.
- 83 Culpa lata in pecuniariis acquiritur dolo.
- 84 Culpa levis, vel saltem levissima est, non investigare diligentissimè, an aliquid sibi liceat.
- 85 Culpa levissima civiliter puniatur cum restitutione damorum.
- 86 Juramentum in litteris datur spoliatis super numero, & estimatione rerum prædatarum.
- 87 Prædator debet deferre, seu transmittere res prædatas ad Portum Principis, a quo habet privilegia.
- 88 Juramentum in litteris datur spoliatis super numero, & valore rerum prædatarum in edium depredatoris.
- 89 Positiones probata per testes suspectos non convincunt de mendacio augentur dictis positionibus.
- 90 Fides, non creditur, ut ponitur, non sunt negativa simpliciter, sed qualificata.
- 91 Negens positionem veram, non panitur in foro fore.
- Et ita servatur in præxi Florentia.
- 92 Perjurus quando contravenit juramento profuso in aliquo contractu ad terminos l. i. quibus Major ab agendo non repellitur.

Liburnen. Præd.

22. Januarii 1662.

DISCURSUS CCXI.

Cum ad Piraticam contra Infideles exercendam Dom. Capit. Jo. Maria Cardus, se convertere vellent, à Sequenissimo Magno Etruriæ Duce Domino Nostro, ut sub ejus augustissimis Vesiliis, hoc sibi facere liceret, Diploma benignissime impetravit, eisdem tamen Pissimis Princeps strictissime inhibuit, ne Christianorum quorumcumque personarum offenderent eorumque bona, Merces, & Navigia quocumque modo directè, vel indirectè diriperet, quod & jurata promissione, & satisfactione præstata juxta Atmamentii Capitula Dom. Cardus confirmavit.

Sub his felicissimis auspiciis dictus Cardus Mare Egeum perfulcans Anno 1662. Mense Martii prope Thessalonicensium sinum in quendam Navim Pincum nuncupatam ejusdem Michaelis Facci Greci Chienfis fruentis, bordeo, Tigillis pro edium constructione, & ligneis Circulis pro dolis coerendis onabam, quæ à Civitate Thessalonicensium ad præstam insulam Chii transibat, incidit, in qua, ne dum ipse Michael Navarchus, sed & omnes alii Christiani erant Chienfis Ritus Greci, eamque dictus Cardus invadens sub prætextu, quod res Turcarum essent, depredatus fuit; illisque infelicibus Navigantibus partim in Insula Meios, & partim in Insula Seyros dimissis, Navem, & bona prædatis, pro ut eidem libuit, vendidit, & consumpsit.

Post aliquod temporis spatium Liburnum dictus Cardus reversus fuit, ad cuius quoque Portum deinde appulit dictus Michael, qui eorum illius Gubernatore præter vi, ac depredatione à dicto Cardo insule sibi illata conquisitus fuit, insiniquæ, ex quo Navis vendita, & bona direpta jam essent contempas; ad eorundem valorem sibi restituendum cum damnis, & mercede hac de Causa passis Dom. Cardum condemnari.

Confessus Judicialiter fuit D. Cardus, se quendam Navem, seu Pincum de Mense Martii anno 1662. prope sinum Thessalonicensium fruentis, bordeo, Tigillis pro edium constructione, & circulis pro dolis coerendis onatam, in qua omnes Vectores erant Christiani, diripiisse, sed tamen hoc ab ipso actum fuisse, quia res Turcarum erant, quod variis argumentis sibi innotuisse asseruit, sed hunc Michaellem Facell agentem esse illius Navis prædator dominum, agnosceret negavit; Deinde in causæ progressu præterit, quod & res prædatis Turcarum fuisse non præterit, eorum

earum tamen licitam fuisse depredationem; eum ad infidelium regiones contra Sactorum Canonum, legumque Civium Sanctiones deferre, & precipue cum earum exportatores Schifmatici, & Turcarum subsidii effere, quorum bona, ac si hostium essent, prædari sibi fas fuisse commendabat.

Incipit Prosepi pro identitate personæ dicti Milidaci, prefatus D. Gubernator interlocutus fuit, a quo decreto ad Consilios Matris Pifarum dictus Cardus provocavit, quibus ex benigno Rescripto Sacerdotis, Principis etiam in meritis cum nostro Voto decernenda Causa commissa fuit, quo tandem instructa, ex plenitudine patribus, ac eorum Advocatis auditis, & medum cum ipse, sed, & inter nos utriusque partis Iuribus diligentissime discussis, & ponderatis, in concedi Voto suum confirmandi interlocutorium D. Gubernatoris, & in meritis dictum Cardum ad Navis, & rerum prædatarum consumptarum valorem restituendum condemnant, sed in hoc diffinitum, omni Executendis. D. Magnus, fuis opinionem sequi vult fuit Illustr. Dom. Auditor Boromæi arbitratu fuit dictum Cardum, ut bonæ fidei possessorum, non teneri nisi ad id, in quo factus effectus locupletior, ego autem indultum ad verum valorem rerum prædatarum una cum damnorum passorum restitutione esse condemnandum existimavi.

Nam quoad identitatem, & verificationem personæ dicti Michaelis præparati fuit visa fuit iustificata ex depositionibus duorum Religiosorum Ordinis Dominici sequente testificacionum hunc Michaelen esse illum Dominum Navis, qui de D. Cardo de Anno 1662. fuit prædata, quibus accedebant alie iustificationes ex subitis extrajudicialibus, & aliis depositionibus, tamcum aliæ partes citatione facta erant, quibus propterea pleneque esse asserendum fuit indicavimus l. 3. §. Alioquin & l. ob eam rē. Si testes ff. de test.

Quo verò ad causae meritis facis fundata visa fuit
intento dñi Michaelis et sui possessoris Navis, de
recum depraudatorem in ea existentium optime in Pro-
cessu probata, et qua prospera eidem actio contra violentum
spoliatorem competeat, quae cuicumque posses-
sori, vel alteri cuius modicum interesse habenti pro
reum discrepant recuperatione danti. l. 2. §. in alione
vñ scrib. ff. de rei ven. rapto, §. fin. inst. de iur. lit. c. §.
Hec actio vi de, et de quod met. caus. Refr. de libel.
par. 1. rub. de vi de, rapto, num. 2. vers. 3. Jaf. con-
170. Jaf. num. 2. lib. 3. Ref. de Furt. num. 44. Siste
dec. 105. n. 1. Farin. de Furt. quæst. 165. n. 18. quinimo
etiam contra violentum rei alienæ occupatorem domi-
nium et sola possessione periculum placuit Adscard. de
Probat. causat. 340. num. 30. & 32. Atraccio. lib. 6.
pref. 63. num. 10. & in addita. Ref. d. numer. 44. Fe-
rent. ad Bar. dec. 326. in fin.

Et cum de ipso violente ageretur, dictum Michaellem ad Iudicium possunt admitti euinsumamque nedum pro propria portione quam in dictis mercibus habebat, verum quoque pro portione aliorum, quam ad Infinitum Chii in dicta sua Navi deforcebat, eum factis sua interere poterat, tum ex molestia, cui eae subiectus, si a Vectornibus ex ejus Causa, & factu Navis fuisset deprezandam, preterea deinde ad text. in l. eum qui. An Pauci §. de fari. c. l. pr. 5. Item Pomponij §. de Naut. Cap. Rob. & Strac. de Navibus part. 3. numer. 15. 23. & 25. & per. ult. num. 2. & 3. cum ex mercede, fve Navio, ex dicta delatione sibi vni Navis Domino, & Naveatili attem extenuari debere, ad quam mercedem consequendum via sibi parata non erat, nisi dictis mercibus, fve earum pretiis recuperatis, & Dominiis restituis, juxta distinctionem Palaei. confilij. 75. nu. 11. in med. Zach. de Salar. quest. 88. n. 25. pff. vtrum Cui. de rat. eum. §. num. 4.

Mandavimus tamen per dictum Michaellem cautionem præstari de indemnitate conservando dictum Cardum pro molestiis, quæ sibi ab aliis Natis pro dicta portione possent inferri, juxta cautelam quam refert *Concord. in l. univ. in notab. numer. 13. C. si de moment. possit.*

Ex quoque dictis Cardus pro sua depredatione tuenda, afferendo, ut diximus, quod Navis, & Merces predictæ Tuccarum essent, multa deduxisset, ea tamen levia satis existimavi.

Nam ultra quod ex Testibus à dicto Cardo produ-
ctis alii, ut pauperes, et viles, aut per premedita-
tum feruorem, et varie loquentes, illi dicto Cardo
confincti, et ejus Commissionibus, et omnes eosdem
in preda locessit, et participes, cum ad eos quæ-
dam portio etiam ex capillis Armatum, perueniret,
nullum mercedem fidem ex l. nullus ff. de testib. l. 3. e-
dem tit. l. in omnia C. eodem reg. conf. 381. num. 2.
Suar. alleg. 18. fol. num. 1. Farin. de opof. contr. reg.
quæ. 60. num. 2. & seq. Iam nec numerus inhabili-
tatem eorum supplere possent, etiam si deponentes
de eo quod aliter sciri non posset, quælibet eorum
non vnum tantum, sed plures, et incontestabiles
defectus pateretur, ex Barbat. conf. 320. num. 18. &
conf. 331. num. 32. Farin. eod. tit. l. 3. quæ. 62. nu-
mer. 334. Aterlin. dec. 379. num. 4. Ferenc. ad Barbat.
dec. 143. num. 38. adde si integra fides illis nullis
prestanda, in eo tamen quod ipsi deponunt, nullum
Dom. Cardus fundamentum in probando, quod res
predicte Tuturam essent, sicut nec in aliis ab eo
allegatis facere oportet.

Non in eo quod in dicta Navi Turcicum Vexillum fuisset inventum, nam cum non elevatum, nec ut dicitur inazboratum, sed ut dicunt relictis, in Camera ejusdem Michaelis fuisset repositum, ex eo nullo Domini Turcarum conjectura poterat desumi, cum solummodo ex tali signo aliquid Domini argumentum elici posse supponatur potest, si in Navi elevatum, & erectum, seu didem potenter appositum esset, tunc enim Navis signata dicitur, & ex hisque presumptivè signaturæ cognoscitur ex text. lib. 2. in princip. ibi, ne quasi vela regia suspendere, & in verb. de pependi cum l. seq. C. ut nem. privar. reg. & gloss in l. nemini C. ut nemini lib. 4. Titulus Artus de Stand. Priv. Lat. de Pen. in l. abjje nam. 2. C. de Privil. Dom. August. lib. 11. Jaf. d. consil. 170. num. 2. in fin. vers. sepius Strac. de Mercat. par. 3. n. 72. Affili. ad Consil. Regni l. pr. rub. B. n. 75. Avond. de ex. meord. par. 6. cap. pr. num. 11. vers. arma Fas. in C. lib. 2. tit. 39. diffin. pr. in principio Barac. ed. 132. num. pr. Non autem si in Navi simpliciter reineratur, cum talis repositio possit ad diversos effectus secundum casum accidentia fieri, vel pro habendo libero ingressu in aliquam Portam futeote tempestate, vel alius ex causis, ex quibus non potest inferri illicum Navis esse Domini, quorum est Vexillum, ut casus referre Strac. de Navar. par. 3. num. 23. Cabal. cas. crim. 210. numer. 3.

Non in isto quod dictus Michael paulo prius cum Theophilanton iter, à quodam Equite Melitense facte dependamus, quia non prospera, ex quo d. Equis Melitenis actum illicitum, & injustum fecit, poterat dictus Cardus equi malum exemplum sequi & pravam enim actiones imitando non sunt, nec vanæ suspitiones attendendæ *Cap. Principatus ubi loq. in cap. de quibus dist. 20. Cap. præcept. 11. quest. 3. cap. 4. de trans. Epist. l. pr. §. pen. ff. de iocund. ruin.* Et cum non constet de causa, ex qua d. Eques ad talem depredationem faciendam motus fuerit, non est pro illius iustitia summendam argumentum ab illa Legis præsumptione, quod quilibet bonus iudicari debeat, quia ultra quod talis præsumptio in seriis præjudiciis non militat *Athenoch. late d. 5. pref. prima n. 19. Fachin. conf. 38. num. 37. lib. pr. ad hac inferri non poterat, quod opera illius essent bona, & præcipue cum de genere effectus prohibitorum, cum & iustitia, quæ circa personas hominum Legis præsumptione versatur, illorum actus non iustificet, nec ad inferendum facti consequentiam valeat argumentum illud, quilibet præsumitur bonus, ergo & opera illius bona esse dicantur ut per Joan. Oldendor. in *sup. leg. in loc. à comparat. & Modest. Puer. lib. 2. quest. alleg. ff. de iur. t. & 6.**

Pariter *non fuga*, quam dicitur Michael et Socii ad appetitum Navis armatae, ac invasionem ipsius Cardis, eorum Navigio, et Mercibus detentis in Scapha arripuerunt, quiquecum suffragi eisdem Cardo offerre poterat, cum ex hac nulla posset bona resultare conclusio, quod res prodere Turcarum fuerint, cum potius eisdem Græcos metu, et timore periculosi omnibus detentis aufugisse credendum sit, ex his quæ ex *Alidæ*, ac *Jesf. tradit*, *sup. in rub. de dno. inv. et univ. §. 34. num. 6.* dum fugæ impetum (speciem

- 17 esse docent, voluntariam nempe, causariam, in qua Nos sumus, & ignominiosam, & ex causaria omnem suspicionem abesse dicunt, & post eos *Bas. de Plur. violen. num. 78. Nat. conf. 451. num. 12. cum à per-*
 17 *secutorem, & potentiorum manibus fugere, fauoris*
his sit connatare, multoque Vitos probos, quam-
vis innocentissimos, ex persequenti facie auersisse
legimus, & elegantissimam Apologiam de fuga con-
scriptis Sanctus Athanasius per extenuum relatum à
Nicophor. Hist. Eccl. lib. 10. cap. 16. & proxime nec
fugam prestat infelicibus culpe tribuendum esse di-
cendum omnino videbatur, ex laze concessis à Luc.
de Pen. in l. 14. num. 10. & 11. C. de agric. & cen-
sis, lib. 11. Jaf. in l. admonendi num. 169. ff. de Jure
jur. Bajard. ad Clar. §. fin. quæst. 21. num. 70. & 71.
 & quatenus etiam ex prædicta fuga aliquid culpe
 argumentum poniſſet à dicto Cardo desumi, hoc ta-
 men ex præfatorum auſugentium spontanea reverſio-
 ne sublatum romanſet *Grammat. conf. 42. num. 18.*
Rom. Jan. conf. 88. num. 49. lib. 1.

- Quod Dom. Michael à dicto Equite Melitenſi,
 mediantes pecunia se redemerit, & quod pariter à ma-
 nibus dicti Cardis se redimere eodem modo teneaverit
 ejusdem Cardis intentioni prodesse non poterat, cum
 Dom. Michael redarguendus non erat ſi sanguinem
 suum à Pictatis redarguit, vel redimere curavit, cum
 19 hoc cuicunque licitum sit modis etiam violentis fu-
 cere l. *pr. ubi glaf. ff. de bon. corr. qui ante ſent. late*
Luc. de Pen. in l. prohibitum sub num. 10. C. de jure
ſſe. lib. 10. & in l. si calpai numer. 11. & 13. C. de
agric. & cenſ. lib. 11.

- Prout nec altera quod dictus Michael & Socii
 Græci, & Turcarum subditi eſſent, alium juſtitie
 fundamentum tali depredationi afferre poterat, quia ex
 personarum ſubjectione terram privatorem dominium
 in Principe argui non poteſt, cum Territorii, & ju-
 20 riſdictionis, non rerum ſubditorum, Princeps Do-
 minus dicatur *Mart. in l. pr. §. Per hanc, ff. de rei*
vend. Angel. in l. bene à Seneca C. de præſcript. qua-
drien. Socin. conf. 127. sub num. 5. verſ. hoc probatur
lib. pr. Adm. de ſindus cap. 96. num. 9.

- Frivola tandem, & levis eximiſſima ſua illa, quod
 dictus Michael ſine Episcopis, aut alterius ſui Superio-
 ris parentibus literis ſue inventus, & propitius
 quod licite prædatis poniſſet; Non enim ullo Jure
 prohibicum legitur ſine dictis parentibus navigare,
 21 quominus indiſtincte Navigantes à depredationibus ſe-
 curus eſſe debere, ſtatuit *Imperat. in l. ab his C. de*
Naucler. lib. 11. male enim cuſtios liberum eſt,
 22 & liber uſus ipſius nemini inhiberi debet l. *num. ff.*
de diverſ. §. Nemo hoſt. cod. tit. Angel. conf. 290.
sub num. 2. verſ. tertium, Roder. Suar. alleg. 17. nu-
mer. 4. & 7.

- Nec ad rem pertinere videtur *sext. in l. ante. C.*
de lib. & ſerv. cauſ. lib. 12. ubi enim non prohibent
 23 Imperatores Navigantibus liberam Mariſ uſum, nec
 ex nullo ſine publicis documentis navigant, ſeſe advo-
 catis ad barbaros pertinere præſumpſum, ita ut licite
 poſſint diripi, ſed quo tantum ſtatuant, unum, ne
 merces illicite ad barbaros deſtinentur, ſicuta, & in-
 iura cuſtodiunt jubent, jungendo principium Legis cum
 Rubrica, ut admonet *lib. Luc. de Pen. in princ. in*
verſ. conſentans, alterum, quod antequam Naucleri à
Portu ſolvant, ne à Publicanis conſuſiones patian-
tur, manifeſtent ad quem locum pergere intendant,
 prout notant *Barr. & Luc. de Pen. ibi Suar. d. alleg.*
 18. n. 4. *Strac. de Navic. part. 2. numer. 31. & eſt*
 conſimile, *text. in cap. ſignificavit, extr. de Judeis*
 Non ergo ex illo textu eſſe poſſe, ſine præſatis li-
 teris Navigantes prædatis Jure poſſe tamquam Barba-
 24 rorum ſeſe deferentes, & ideo cum non habeantus Le-
 gem, quæ hoc ſinit, Mariſ libertas nemini eſt deno-
 ganda, ut in ſimilibus terminis dicebat *Suar. diſſ.*
allegat. 18. num. 8.

- Nec dicto Cardo faveat ab eo allegata conſuetudo
 diſcipulandi quotquot ex Navigantibus ſine dictis li-
 teris inveniantur, quia ſi de facto talis abuſus ſervave-
 rit à Piratis, non poteſt dicti legitime introducta con-
 ſuetudo, nam cum Pirata Legu condempne poteſta-
 tem non habeant, nec etiam conſuetudinem intro-
 ducere poſſunt, cum de conſuetudinis ſubſtantiali re-
 quido ſit, ut introducantur ab illis, qui condempne

Legis juſi habent, ut à Populo, vel majori parte ipſius ut
 tradunt *Rad. in l. 2. C. qui ſit longe conſue. Adm. de Ju-*
riſd. par. 4. cap. 1. caſ. 63. n. 3. Ping. de Conſuetud. quæſt.
7. n. 21. in Enciclope Jur. part. 1. tit. 4. cap. 1. & deſicant
 alin ad inducendum conſuetudinem neceſſaria, de qui-
 bus late per *Hon. d. cit. 4. cap. 1. 2. & 3. nec teſtes de*
 26 ea deponentes, ſufficientem rationem eorum depoſiti-
 onis reddant, quod etiam non interrogari facere de-
 bebant *Alex. conf. 136. n. 10. lib. 1. Adſcord. de Probat.*
concluſ. 424. n. 36. & ſeq. Farinacc. de Teſtibus quæſt. 70.
 n. 54. Immo etiam talis conſuetudo fuiſſet probata,
 & de facto ſervarentur, cum ſit injuſta, & imperſcri-
 27 ptibilis, & potius corruptela, & abuſus, & tanto ma-
 gis abſoluta quæſo veruſſimè, attendenda non erat
Ret. dec. 1. num. 1. de conſue. in Nov. & dec. 6. n. 3.
idem cit. Et dictum Cardum à penis in Piratas ſtatui-
 28 tus poterat forte excuſare, non autem ſub prætextu,
 quod res Turcarum eſſent, à reſtitutione rerum in-
 juſte Chriſtianis ablatus *Alex. conf. 107. num. 22.*
vol. 2. Bero conf. 167. num. 10. vol. 1. Caroc. dec. 3.
 num. 11. & infra citius dicemus.

Cum itaque præſate omnes conſuetudines à dicto Car-
 do, per juſtificationem, quod res prædite non ad dictum
 Michaelem, ſed ad Turcas attinerent, allegata, pen-
 29 ſus vana, ſuiles, & inconſideratas fuiſſent, ita-
 ut nec ſimul unice prodeſſe utilitatem eidem poſſent,
 ex traditis ab *Alex. conf. 150. num. 26. lib. 5. Jaf. in*
l. 2. num. 58. C. de paſſ. int. emp. & vend. Men-
och. lib. 3. præf. 35. num. 6. merito, & reſpecte fue-
 runt, & eo magis, cum alie per dicto Michaelem
 abundanti ponderate eſſent advertebantur, cum una
 conſuetudine ſive præſumpſio ab alia elidatur, & for-
 30 tius debiliorem vincat, & ſi æqualis potentie ſint in-
 vicem conſueſcentur, *Viv. dec. 61. num. 12. Menoch.*
de Arbitr. quæſt. 76. num. 19. Hon. Enciclope part. 2.
 tit. 20. cap. 1. num. 1. 2. & ſeq. & cap. 3. num. 16.

Prima quæſum erat, quia prædicta Navis, & Mer-
 ces in ea exiſtentes à dicto Michaele, & aliis Chri-
 ſtianis poſſidebantur, ex qua rerum mobilium poſſeſ-
 ſione facile reſultat præſumpſio, quod ad illos per-
 31 tineant *Jaf. d. conf. 170. num. 1. & 2. Admoch. lib. 6.*
præf. 63. num. 10. & per tot. Schaff. Meſſ. dec. 6. nu-
mer. 5. Scraphin. dec. 670. num. 2.

Secunda, quia cum dictus Michael ex Melitenſis E-
 quitis manibus proprio ære ſuam perſonam, Navem,
 & Merces quas Theſſalonicensem vebat redemerit,
 & etiam à dicto Cardo capens iterum, pro pretio
 ſcutorum 1500. redimere præſatis res prædite qua-
 ſiſet, reſulſat præſumpſio; quod res prædite non
 Turcarum ſed proprie fuiſſent, cum alias nec de ſuo ſol-
 32 videt, neque ſolvere curaret, cum neminem ſuo
 pro alioſtate velle veruſſimè ſit, nec hoc Lex præſumat
 l. cum de ſubdito ubi omnes *DD. ff. de Cond. Indeb.*

Tertia, quia ſi præſate res depredate Turcarum
 fuiſſent, non eſt credendum Turcas ipſorum dominos
 Chriſtianorum ſimplici cuſtodie eas committere voluiſſe,
 33 abſque eorum Præpoſito, vulgo *Supercario* appella-
 to, ut fieri ſolent, ut per *Strac. de Navic. nu-*
mer. 10. in fin. & abſque literarum Onerariarum con-
ſcriptione, quæ hoc declarant ex Barr. dec. 178. sub
num. 34. Schaff. Meſſ. diſſ. dec. 5. n. 8. verſ. primum, ſuo
Gen. de Script. priv. in addit. de lit. Onerar. Admoch.
conf. 576. num. 16. & ſeq. ut etiam in Turcarum re-
 gionibus fieri ſolent, eſt, tradit idem *Apud. d. dec.*
 6. d. verſ. primum. Verum quia nullus Inſidelis in
 34 Navi, & præſatis Michael ſine dictis literis fui
 inventus, ut dicunt Teſtes per dicto Cardo examinati,
 inveniriſſe propterea ſatis eſt ad alios, quam ad ip-
 ſumſet Michaelem Navis Magiſtrum, & ad alios ſe-
 cum Navigantes, qui talibus literis, & cauſis opus
 non habebant, ſpectaſſe *Hon. d. cap. pr. num. 43.*

Quarta, deſumitur ex titulo ipſius Navis, quæ ſub
 Nomine Sancti Nicolai, ut plane in actis conſtat,
 erat appellata, & in illius Puppi ejusdem Sancti
 Imagi depicta, ſecundum Navigantium antiquiſſi-
 35 mum morem, de quo in *Alb. Apollor. cap. 28. nu-*
mer. 11. ubi de Navi Alexandrina Calliſtor ſcilicet
 & Polluxis inſignibus decoraſi ſit mentione, & apud
Nicol. Eryer. in annot. ad Ping. in diſtincta ſilla. ac
Alex. ab Alex. Diar. Ger. lib. 4. cap. 2. & lib. 6.
 cap. 2. multa de iis inſignibus enarrantur; Unde
 ex hoc, ſecuti veruſſimè eſt eam fuiſſe Chriſtianorum;
 36

fic & inverifimile penitus est ad Turcas perveniffe, cum non fit credibile illorum Navim sub Sancti Nominis esse signatam, cum Sanderum omnium Christianorum Nomen & Cultum Turce maxime abhorreant, teste Gahr. Prætol. in Elem. annc. harsf. libr. 11. cap. 3. *Adhuc meritis versf. sed à Sanctis.*

Quinta, longa lis, quam per duorum annorum spatium in maximis miseris, & dispendiis dictus Michael cum dicto Cardo sustinuit, probabilium conjecturam præbuit, existimandè præfatur Navem, & Merces suas fuisse, cum ad alios commodum non esset credibile eundem tot expensas, damna, & infelicitates pari voluisse, ex his que tradidit Bar. in l. *idemque in fin. ff. pro Soc. quem sequitur Arrian. conf. 16. n. 5. versf. tertio.*

Que conjectura & præsumptiones, si non validiores, ut judicari possunt, cum saltem aequales fuissent allegatis à dicto Cardo, ex illis propterea istæ elixæ, & omni veritatis apparenia definitæ magis apparebant, ex *Alk. conf. 56. n. 7. Han. d. tit. 10. cap. 3. n. 16. pro ut sic existimare fuerunt, cum in egressis factorum consuetudinis sub Lege non comprehendis, Judex, qui Juris auxilium ab Equivar. Baran. de divid. & individ. cap. 4. n. 11. appellatur, directione rationis ad veritatem ex probabilibus argumentis Negotium diffinit debet, & quantum valeant conjectura existimare, ut monuerunt Atenoch. de pref. lib. 1. q. 5. n. 8. & 10. & 10. & 7. n. 26. Sord. dec. 23. n. 17. Brillan. Jun. conf. 20. n. 2. Aderlin. dec. 714. num. 29. & seq.*

Collapsio hoc fundamentum, quod in eo quod Turcarum res ablatæ essent dictus Cardus pro sua depredatione tuenda jecerat, ad alia idem Cardus, ut diximus, convolvit, præcedendo scilicet prædationem licitam fuisse, cum qua res prædictæ ad Barbarorum Terras, nempe ad Chium Insulam, contra Juris Canonici & Civis dispositionem, deferrebat, tum etiam quia dicti Græci, Turcarum subditi, & Schismatici essent, quorum bona, non fuit ac Turcarum jure belli diripi possunt contendeas.

Sed hæc paniter parum soliditatem continere visa fuerunt, nam ultra quod ex eo quod in ius ordinis Dom. Cardas solummodo allegavit, se prædicta bona rapuisse, quia ad Turcas pertinebant, alie supradictæ Cause, & tituli ab eo excogitati, magnam calumniam speciebus demonstrabant ex *Parf. conf. 114. num. 18. libr. pr. Ojasti. decis. 101. num. 17. Sord. conf. 28. num. 76. Barbo. in rub. num. 357. & 358. C. de prefcript. 30. nel. 40. anorum, adhuc præ hac oppositione evolvenda, in hac materia delationis iterum ad Infideles à Jure Canonico, quod possitimum attenditur, prohibitum, placuit inter casus & res, à sacris Canonibus ad Barbaros exportari prohibitas, distinguere.*

Supposito igitur prius, quod ratione universalis Justificationis, quam in omnes fideles habet Summus Pontifex, ad quocumque Christianum ubique degentes, ejus

40 Constitutiones in hac materia extenduntur ex *Navar. in cap. ita quorundam notab. 2. feb. n. 13. & 14. & notab. 8. n. 2. de Judois. Sav. in Thesaur. caf. consilium. libr. 3. cap. 11. num. 13. Verreuil. de Appl. Miss. tit. 3. q. 83. num. 4. versf. tertio. Considerare libuit, quod alia*

41 ad Turcarum, & Infidelium regiones deferri sunt prohibita, quoad omne tempus & omnem locum, & hæc sunt Arma, Ferrum, Naves, & alia ad usum belli parata, & in consecrationes, ne dum encommunicationis, sed & servitutis pœna inficta est, ut in dicto cap. ita quorundam, de Jud. cujus appendices sunt cap. ad liberandum tit. & Canon. 7. Bull. Cane. Dam. quoniam in hac sola encommunicatio indicitur, & cum transgressores istam ferri capientium efficiuntur sicut libertate, sic etiam bonis, nedum à Principibus, sed & à privatis propria auctoritate, sic tamen Lege permissæ, spoliari possunt, tum quia tales facinorosi, transfugas, & rebellantes equiparantur, & uti Christianæ Reip. proditores judicantur, ut per Bald. & Salic. in l. pr. & C. que res export. non poss. Navar. in d. Cap. ita quorundam notab. pr. feb. num. 43.

42 Lat. de Pen. in l. pr. feb. numer. 13. versf. item qui pœnam C. de his qui se defer. libr. 10. & propterea eorum bona à quocumque, jure disceptant possunt. l. possim. ff. de Capt. & possim. l. item ei ff. ex quibus Conf. Major. l. transfugas ff. de acquir. rer. dom. Sacra. conf. 94. num. 26. lib. 5. Bof. de Crimine lesa Atq. libr. num. 119. & 130. Bonifac. de Furt. §. 10. n. Casarez. de Commer. Tom. II.

97. & 98. Tum etiam quia, cum in persona ex hoc crimine possint offendi, eo magis & bonis spoliari poterunt l. Justifine ff. de adul. exili. Sacra. in d. num. 26. Bof. ubi supra Farinac. de Par. & extraordin. d. quæst. 103. num. 20.

Alia sunt prohibita quoad omne tempus, sed non quoad omnem locum, ut sunt illa que enumerantur in cap. 4. significavit de Judois, & in extravag. multa eodem tit. que Alexandriam, & ad alia loca Soldani terræ Aegypti tantum deferri prohibentur, & contra hos deferentes eadem encommunicationis pœna, servitutis, & ulterius infamie, & alie sunt comminæ, ut in dictis capitulis continentur.

Alia sunt denique prohibita quoad omnem locum, sed non quoad omne tempus, & hæc sunt Merces, Vi- 45 chualia, & alia subsidia pœne nsum belli destinata, quæ solum tempore pacis, non belli exportari ad Infideles conceduntur, & in transgressores encommunicationis tantum pœna est inficta, & in Cap. quod olim de Judois, sic hanc distinctionem affectant Navar. in d. cap. ita quorundam notab. 10. num. 30. & ex aliis Leandr. de Confess. tract. 3. diffus. 7. quæst. 42. & 43.

Et quoniam Navarrus, & alii consentant fidei dicti Cap. ita quorundam prohibitionem, in illis verbis necessaria subministrant, etiam victualia posse contineri, & ex quo Aegyptus sub Turcarum Imperio modo reperi- 46 tur, dispositionem cap. significavit, & extravag. multa ad omnes Turcarum Imperii regiones extendi, & sic quod semper victualia sub eisdem pœnis sint prohibita, ut in dicto cap. ita quorundam notab. 10. num. 4. & seq. & n. 31. in fin. & n. 46. Ejus tamen opinio se simpliciter intellecta insubstantiabilis videtur, cum ex ea, allegata & recepta distinctione omnino destruitur, & repugnet communi Doctorum Sententiæ, quod Merces, & Victualia, tempore pacis ad Infideles translati non sine prohibita, ut per Abb. in dict. cap. quod olim Alex. conf. 130. num. 2. l. 7. Sord. diff. allegat. 18. num. 3. Bar. dec. 178. num. 20. Leandr. d. quæst. 42. & in materia Bullæ Cane. Domini Gihah. in singul. conf. in verbo Arma versf. pr. Caffr. Pal. de Conf. diff. 3. punct. 8. num. 6. & alii ab eo allegati, & eadem Navarii opinio locum habere posset, quando Infideles mala intentione actuali, vel virtuali inimicos adjuvandi, à Christianorum oris ad Infidelium solum ea transferrent, quia tunc prohibita tantum tempore belli, & in uno casu, ex pravo fine quocumque tempo- 48 re, & casu prohibita censentur, ut per eundem Navar. ibi num. 13. & 14. & Leandr. diff. quæst. 42. fecus si Christiani ab uno loco Principis Infidelis ad aliam ejusdem Principis regionem, tales res transferrent; nam tunc si ad Christianos illic habitantes eas deferant, in nullam incidunt pœnam, cum ad tales neque Victualia, & Merces, sed & Arma, & alia vitæ quocumque tempore deferri non sit prohibeant, nisi perab- 49 biliter posset dubitari, quod Barbari in Christianorum perniciem illis ut possent, quia tunc saltem in Bullæ Censuris remanent innodati, ut in materia ejusdem Bullæ scripturatur Caffr. Pal. d. punct. 8. n. 16. Azor. Just. Moral. part. pr. lib. 8. cap. 23. quæst. 6. & in fortioribus terminis Dauid. ad Bullam Cane. Domini lib. 2. Canon. 7. quæst. 6. num. 3. Bonac. de Conf. diff. pr. quæst. 8. punct. 3. num. 7. Si vero ad Infideles exportent, & tunc nisi gravissimum damnum Christianis immineret, ut si in ea regione Victualia non nascantur, & Turce ex illis apiores contra Christianam Republicam redderentur, vel fidelata non in eadem substantia, sed meliora per Christianos efficerentur, vel si ex eis Barbari munitiones, & validiores redditus Christianos facilius impetire, vel ab eis se defendere possent, ex dictorum Canonum dispositione nedum Victualia, quinimodo & arma, & alia quocumque tempo- 50 re vitæ, ab uno loco ad alium Infidelium, deferre non prohibentur, & eo magis si Infideli illorum locorum Principi subditi sint, cum hoc casu dictorum Canonum cesset ratio, quod fuit ne de tebas Christianorum adversus eos muniar potentia Saracenum, quorum transitu ad alium illorum Imperii locum, non magis eorum fierent, quam ante erant, ut sic distinguendo tradiderunt idem Navar. in dicto cap. ita quorundam notab. 8. num. 27. & notab. 10. num. 23. & n. 31. & 37. quem, quicquid dicat Dauid. in materia Bullæ aliter sentiens, secuti fuerunt Savr. in Thesaur. 51

anf. conf. cap. 11. n. 19. Caffr. Pal. d. Pont. B. n. 6. Gubelin. d. verb. arma n. 3. verf. 3. Bonacini. de Conf. difp. 1. p. 8. pont. 2. n. 17. Filippi. de Conf. tr. 16. cap. 6. pont. 133. verf. denique Pueron. in Bulla cap. 7. per tot. Leand. d. difp. 7. quæst. 3.

Modo, his præmissis, si queramus an dictus Michael, ex quo à Theſſalonienſi Civitate ad Inſulam Chii victualia deſerre facit inventus, ex Canonico ſanctionum diſpoſitione poterit à dicto Cardo prædari, & bonis ſuis ſpoliari, & dicendum eſt ex d. Cap. quod alim depradari non poſſuit, cum tempore Belli ad Barbaricum ſolum Victualia deſerret, ex eo non niſi ad ſummum in excommunicationis poenam poſuiſſet incidere, ex qua conſecutive non venit deſtructionis poena, cum excommunicationis bona non ſint in eo caſu, ut occupanti conceduntur Cap. tam deſtitit de Conſuet. Peraz. de Jur. Fiſc. lib. 3. tit. 9. n. 21. Strac. de Judic. lib. 2. cap. 2. n. 185. verf. quicquid, ſed revera dictus Michael nec excommunicationem incidit, cum ex aliis Summorum Pontificum declarationibus Chriſtianiſ Orientalibus prohibitiſ non ſit de uno loco ad alium Turcarum, Victualia & merces, etiam tempore belli, transferre, ut infra dicemus.

Minus ex diſpoſitione cap. ita querendum, cap. ſignificavit & erravit. Alſte poterat depradari, quia nec ad Egypti Terras deſerebat, ut probatur in dicto Cap. ſignificavit, & erravit. multa, nec Arma, Navigia, & ſimilia exportabat, ut veterat in d. Cap. ita querendum, & quævis in ejus Navi aliquas ligna fuerint inventa, ætatem in idem Cardus in reſponſione ſuper 5.

Interrogat. falſus fuit, erant pro domibus ædificandis, quæ de genere prohibitum non ſunt, ut tradit Leym, in Theol. Aſtral. tract. 4. cap. 37. in fin.

Si vero Navarri conſideremus, ut ſupra tamen declaratum, ſequi deberemus, nec ex ea dictus Michael ex præſatione Canonum diſpoſitione, de ſuis bonis privati poterat, nam quia cum Victualia deſerret ad prædictam Inſulam Chii, ubi utriuſque Ritus, Latini, & Græci Catholicorum maxima mixturo inhabitat, à quibus, ut dicunt Teſtes Religioſi, & alii examinati, ad maximum victualium penuriam, quæ laborabant, quotidie amare expectabant, & ad quos idem Michael deſerre voluiſſet aſſeruit, in nulla culpa erat, & ei in hoc ſaltem dum ejus juramento erit erodendum ex gloſ. in Clem. ſin. de Conf. Bald. in L. cum proponas in fin. C. de Nov. ſan. & in arch. habita C. ne ſil. pro per. Suar. d. alleg. 18. n. 4. in fin. Tum etiam quia, quævis ad Turcas ibi habitantes illa portare voluiſſet, adhuc cum dictis Cardus non probaverit, ex eis Turcas in perniciem Fideium maniciones, & validiores ad eos aggrediendum fore reddendos, in dictorum Canonum poenas idem Michael incidere non poterat, cum habere intentionem fundatam in libero Commercio, & uſu Maris.

Nec Chriſtiani Orientales, cum Turcis etiam tempore Belli commercium habere, nec ad eos Merces & Victualia, ut res indiſtincte deſerre, ſunt ut diximus prohibiti, etiam ſi ut ſcribit Pueron. in d. cap. 7. n. 7. in fin. periculum eſſet, quod contra Chriſtianos Turcas dictis rebas uſi poſſent, & pro ut ſic alias Romæ ex Sententia Rev. P. Arceſſi Rev. Camera Apoſtolica Auditoris ſub die 24. Aprilis 1663. judicatum fuit, & exatæ ſuper hoc multe Summorum Pontificum Bullæ in dicta Sen. Relatæ.

Ex quævis dictus Cardus aſſeruiſſet nunc temporis Martium Turcarum Claſſem in præſata Inſula Chii moram trahiſſe, ad quam dictum Michaelẽ, præſata victualia transferre voluiſſet dicbas, ætatem hanc ſuam aſſeruiſſent excogitari tantum, ſed non probavit, facta enim, & maxime pro delicto arguendo, non præſumuntur, ſed probanda ſunt, vulgata l. merita ff. pro ſoc. & cum prædictæ rei, tam pro uſu Chriſtianorum, quam Turcarum poſſint ſervire, & magis pro illis quam illis, pro ut ex qualitate materie, quæ in parva frumetu, hordei, & lignorum conſiſtebat quantitate, erat verſimile, non erat ſumenda illa interpretatio, ut poſſus ad Turcas deſerrentur, quam ad Chriſtianos, cum ex æſu indiſtincti illiſ mixteliſ capi debeat, qui culpa de delicto excludat Aſenach. l. 3. q. 12. n. 65. Grat. diſcept. for. cap. 542. n. 4. Hændich. conf. 5. n. 60. lib. 1.

Hinc, in Enciclop. par. 2. tit. 20. cap. 2. n. 12. & ſeq. conjunctis maxime probationibus in proceſſu exiſtentibus, quod dictus Michael ad Chriſtianos prædictæ Inſu-

le dicta victualia deſerret, à quibus cum maximo expoſtulat deſiderio, ut ſupra diximus.

Nec etiam pro juſtificando, quod dicta Claſſis de dicto tempore in præſata Inſula fuerit (ut ex abundanti ponderatum fuit) conſtat Teſtes à præſato Cardo prædicti, non quia omnes patiuntur exceptiones ſupra commemoratas, non etiam quia deponunt de auditu à Nauticero per Interpretẽ, qui pariter ut interpretando reſultat, audierat eo hominibus Navis præſare, qui propterea nullum probationis gradum conſtituere poterant ad Bald. in l. 3. n. 3. C. de diverſ. reſcripti. Ret. apud Gregor. XV. dec. 432. ſub num. 1.

Conjecturæ quoque, quas dictus Cardus allegabat, pro juſtificando dicti Michaelis intentionem, ad Turcas d. Claſſis prædictæ victualia deſerendi (poſſe quod conſtat dictam Claſſem ibi fuiſſe, quod omnino falſum eſt) pro ſo poſſe hoc probari dicebat ex Boer. d. det. 178. n. 32. & Svar. d. alleg. 18. ſub n. 6. ultra quod à Teſtibus pro dicto Michaelẽ examinatis, ab ejus aſſerione & aliis præſumptionibus pro ea militantiſ ſupra deductis, deſtruebantur, adhuc leviſſime erant, & penitus inconcludentes.

Nam illa, quam elicit, ex fuga dicti Michaelis, ſatis vana redditur ex eo quod in hac materia ſupra dictum fuit: Non enim culpa illius tribuendum erat, ſi, cum in manus armatorum Paratarum incidere, auſugit, fed poſſus terroci & metu, qui etiam ex verifiſſimis probatur, ut per Aſenach. conf. 410. n. 10. Aſenach. dec. 45. n. 21. & eidem juſtam Cauſam ſugendi dedit, ex Boſ. de plur. 19. ſolent. n. 74. ultra quod, ex ſpontanea dicti Michaelis reverſione, omne culpa indicium ſatis perquam remanſit, ut ſupra diximus.

Non quod dictus Michael viam inſolitam fecerit, quia hoc inſolitum iter fuiſſe, quod Michael faciebat, præſatus Cardus minime probavit, unde nec præſumendum erat.

Non quod tempore huiusmodi prohibito navigaret ex Boer. d. det. 178. ſub n. 32. quia illuc prohibitio de conſuetudine non ſervatur, & quævis viginti non 60 tam tempore æſtivo quam hyemali Nautas navigare Boer. in l. quies C. de Navis. lib. 11. Caput. de Servit. ruſt. præd. cap. 29. n. 5. & Strac. de Navibus par. 3. ſub n. 1. & propterea talis conjectura à Boerio allegata ſatis frigida, & inſipida redditur.

Quæ verò, circa Vexilli Turciſi delationem, hic à dicto Cardo reperebatur, ſatis ſupra dicta fuit, cum ex ſimplici aliquis Vexilli retentione, in occulto reſpoſito, nulla ſufficiens, nec juſtificationis, nec domini, nec præſcriptionis conjectura poſſit deſumi, ut ſupra probavimus, quibus adhuc poſſet Caput. dec. 27. n. 47. in fin. Peraz. conf. 114. num. 2. verf. Vexilla lib. 3.

Pariter, nec ex Juriſ Civilis diſpoſitione ullum ſomentum ſue deſtructionis præbere dictum Cardus poterat, nam quævis, & ex Jure etiam prohibitum ſit ferrum, ſal, Victualia, & alia ad Barbaros Romani Imperii hoſtes deſerre, ex l. cæſen. ff. de publ. & vell. l. 1. & a. C. que res export. l. fin. C. de pen. l. unic. C. de lib. & irin. caſt. lib. 12. cum aliis concordandis, hæc tamen prohibitio, ultra quod recipit omnes declarationes & limitationes, quas ſupra diſpoſitioniſ dicti Canonici adſtravimus, cum eadem viget ratio, adhuc, comprehendere non debet, niſi in Romani Imperii ſubſiſtiſ habitantes, ut per Gloſ. in d. l. 1. verbo quicquam, & de illar. ibi, non accen. nos qui Ottomanis parent Imperio, ſub quo Leges Civiles Romanorum non ſervantur, ut ex Innocent. tradit Bald. conf. 265. in princ. lib. 4. & poſt eum alios etiam referens Rand. dec. 46. n. 6. quod ex evidentiffime ex dictarum Legum ſanctionibus comprobatur, dum poenam Capitis, & bonorum publicationis ſuſtinent in contrariationes, tanquam in prædores, & rebelles, ut per Bald. & Salic. in d. l. 2. quæ non poſſunt convenire niſi ſubſiſtiſ Romani Imperii, non alienis qui ſimilis vixit capaces non ſunt, ideoque cum ſuppoſitum non veniunt, nec diſpoſitio locum habere poſſet, ex gloſ. in l. municipia C. de ſerv. ſigil. Dec. conf. 251. n. 5. Sord. conf. 150. num. 73.

Tertium quoque fundamentum à dicto Cardo ſtatutum, nempe, quod cum dictus Michael deſiſtenteſ eſſet, & Turcarum ſubſiſtiſ poſſiſſet non mirum quæſi ipſi Turci, ut publici & diſtincti Chriſtianiſ Nominis hoſtes, Jure belli impune depradari, ex doctrina punctuſa P. Angeli. Mar. Particul. de Adſign. Apoſt. tit. 15. cap. 214. n. 7. & ex Part. de Fe. Proreg. tit. 11. n. 11. Alſtrill. dec. 254. num. 41. unanem Dom. Cardum recte non poterat.

Nam,

Nam, quicquid sit de hac *Verricelli* opinione an vera sit, prout multum & probabiliter de- & dubitari, immo absolute falsa dici possit, ex traditis etiam ab eodem *Auctore* d. *trall. tit. 3. quæst. 99. numer. 8. & quæst. 101. numer. 14.* ubi Græcos Christianos in Ottomanno Imperio degentes cum Reip. Hostibus partes non
 45 sint, immo Turcis ipsis infestissimi hostes, bonis suis expoliari non posse scripsit, quod & auctoritavit *Roca apud Merl. decif. 606. sub numer. 3.* ubi firmavit Græcorum depredationem, ne dum ex Apostolicis Constitutionibus, sed & Jure communi esse prohibitam, eo acrius videatur in bello quamvis iusto, innocentes & eorum bona, non detrecte quoque invadendo, sed tan-
 46 tum indirecte diripi posse, ex receptis Theologorum opinione, ut per *Dian. refol. Adral. part. 6. trall. 4. refoluit. 12. 13. & 14. Adral. de Just. & Jure disp. 119. & 122. P. Francisc. à Vitoria de Jure Belli num. 34. P. Stephan. à S. Gregor. de refol. lib. 1. cap. 17. numer. 83. & 84.* cui opinioni in foro etiam externo, qui
 47 in restitutionis materia non differt ab interno, standum esse docuit *Sanchez super decet. lib. 4. cap. 23. numer. 40. in fin. & in facto* videmus à Christianorum Principibus iustis elassis Græcorum Schismaticorum Turcis subsecutorum bona, nisi aliud obstat, nullo pacto violenter diripi, nec prædari.

Vel saltem, an præfata *Verricelli* Sententia locum habeat ad effugiendo tantum Bulla Pii V. censuras, cui beneficio Legis Pontificie digni non sint, qui
 48 Summanus Pontificem Superiorem non recognoscunt, si indicent fundamenta ab eo pro hac sua opinione allegata, & laus *tit. 14. quæst. 190. sect. 3. numer. 43. & seq.* Non tamen quod dicitur Bulla beneficio cessante, permittat debeat esse illorum depredatio, quæ de
 49 Jure communi, ut diximus, & ex iustis præceptis naturalibus alterum non laudendi, prohibita dicitur ex *Adral. decif. 606. numer. 3. & det. 619. sub numer. 1.*
 50 Vel, an dicta *Verricelli* doctrina intelligi debeat de Schismaticis formalibus, non autem materialibus, uti sunt commutæ omnes Græci, & alii Christiani Occidentales, qui cum in maximis ignorantie tenebris sint involuti, ex malitia peccare non dicuntur, & propterea cum in grana esse & salvari possint, haberi debent, ut
 51 ea esse Catholicæ, ut ex Div. Augustini auctoritate relata in *Cap. Dixit Apostolus* aq. *quæst. 3. tradidit Sanch. in sum. lib. 2. cap. 1. numer. 8. Laym. in Theologia Adral. libr. 2. trall. 1. cap. 12. in fin. Verricelli. cod. trall. de Missis. Apol. tit. 9. quæst. 134. numer. 5. & tit. 14. quæst. 180. numer. 12. vers. ad quædam.*

Vel saltem, an locum habere possit, ubi conestrat
 52 Principis Christiani expressa prohibitio amplissimis verbis, de non molestando directæ, vel indirecte quicunque Christianos, facta, sub qua omnes Christiani non etiam Schismaticos cogeneri facile credi possit, ex universalitate dictionis quævisque; *Atenech. conf. 224. numer. 7.* cum alius, adeo ut in casu nostro talis ob-
 53 jectio ex *Verricelli* desumpta omnino resolvatur, cum dictus Cardus non probaverit præfatum Michaelen esse Schismaticum, immo tantum abest, quod talis sit, cum potius appareat illum esse Catholicum Ritus Græci, ut suis literis testatur Reverendus. Episcopus. Latinus Chii, cui cum de his quæ circa ejus morantur sunt, te-
 54 steur, plena fides erat adhibenda. *Abh. in cap. post Cysium* sub numer. 4. *apud 7. de probat. Bald. in l. si qua C. de Episc. & Cler. Gen. de Scrip. priv. lib. 3. de lit. Episc. numer. 17. ad seq.*

Et quavis ex processu probatum dictus Cardus dicat, dictum Michaelen Episcopum Græco Chii fuisse, non propterea inferri possit, illum esse Schismaticum, quia tamen in una Civitate, duos Episcopos esse de Jure fit prohibitum, ex *gloss. in cap. didicimus 24. quæst. 1.* hæc tamen conclusio, ultra alias limitationes, hæc patitur, quando scilicet in una Civitate dæ Nationes differens Ritus essent, ut Latini, & Græci, nam tunc unus Episcopus. Latinus, & alter Græcis ejusdem
 55 Ritus esse non prohibetur, abque eo quod unicus Ecclesie scindatur, ut docuit idem *Verricelli. d. trall. tit. 9. quæst. 115. numer. 10.*

Cum itaque in facto appareat præfatum Michaelen esse Catholicum, ex Sententia etiam ejusdem *Verricelli*, certum est prædicti de jure non potuisse, etiam si subditus sit Turcarum; Tales enim Christiani, uti
Casarej. de Commert. Tom. II.

immanissimo tyranno defæcto, non de Jure fidei, in nullo dolo, aut culpa sunt, etiam si Turcis aliquando auxilia subministrant, nam hoc potius metu, & vi facere presuntur, quam ex mera voluntate, & nostri hostes passive tantum dicuntur, & cum in infelicitissima servitute vivant, non est eisdem major afflictio addenda, ut & à Christianis, qui potius eos liberari reddere deberent, eorum bonis spoliarent, & præcipue cum ex his rapinis nullum Turcis detrimentum resulset, sed totum eras in illorum miserorum perniciem, ut patet rationibus *Perr. Rel. de re milit. part. 2. tit. 11. numer. 5. & Fagun. Grot. de Jur. bel. lib. 3. cap. 18. numer. 4. & post Sanch. Les. Benacim. Duard. & alios, tradidit idem Verricelli. d. quæst. 214. numer. 5. & inconcuse supponit Merl. d. decif. 606. numer. 1. & det. 619. numer. 1. & per tot. part. 2.*

Nec obstant *Penz. & Maltrilli*, à dicto Cando allegati, quia dicta Jura locum habere possent in Infidelibus Turcico Imperio suppositis, uti in Judeis, qui non secus, ac alii Turcæ prædicti possunt, ut per *Maltrilli* ibi ex *Scraph. dec. 433. nu. 4.* cum tales Reip. Christianæ hostes, immo Turcicæ partes sint, cum vere ejus sint subditi, ut alias in simili casu declaravit *Acyr. Congreg. S. Officii* relata à *Verricelli. d. trall. tit. 5. quæst. 99. numer. 11.*

Cum itaque ex præmissis undequaque injustissima appareat dicta depredatio, merito ad restitutionem totius valoris rerum ablatarum, & damnorum pastorum erga D. Michaelen, præfatum Cardum esse condemnandum existimavi, cum quilibet alienarum rerum violentus occupator, ne dum ad ipsarum rerum resti-
 51 tutionem, sed & ad omnia damna illata, & quæ occasione sua invasus passus fuit, restitenda teneatur *capit. fin. de Injur. & damn. dat. l. fin. ff. de injur. l. qui accidit 9. in hoc ff. ad l. Aquil. Paris. conf. 109. numer. 30. vol. 3. Juss. dille conf. 170. numer. 1. Seraphin. dec. 453. numer. 1. Plot. de in lit. Jur. 5. 43. numer. 2. & seq.*

Non obstant quod, dictum Cardum iusta credulitate, & causa ductum, purantem scilicet res Turcarum esse, vel ad Turcas deferre dictam prædam fuisse, allegaretur; Ideoque uti bonæ fidei possessorem non teneri nisi ad id, in quo locupletior esset factus, tum quia de tali Jura causa non constat, cum ex supra dictis, omnia per eum allegata nullum juridicum fundamentum habuissent, demonstraverimus, & Jura causa ad hunc effectum sit illa, quæ in jure pro tali sit approbata *Lac. de Pen. in l. qui restitit numer. 4. in fin. C. de desert. lib. 12. & in l. fin. sub numer. 2. C. de Conf. lib. 11. Afflicti. ad Conf. Regu. lib. 1. rubr. 31. in princ. numer. 12.* Tum etiam quia, aliud esset, si credere posse bona fide alienum occupare, aliud credere, se posse bona fide alienum possidere, ut hic innocens censeri possit, ille vero à poma omnino non sit immunis *l. fin. C. unde vi & gloss. Magn. in l. si quis in tantum C. cod. tit. Atenech. de recap. remod. 5. rubr. 59. & 60. & remod. 9. n. 133. in fin. Afflicti. d. rubr. 51. n. 12.* Tum demum, quia conclusio prædicta, quod bonæ fidei possessor non teneatur nisi in quantum locupletis sit factus, locum habere possit in illo, qui bona fide & titulo à jure non reprobato alienam rem acquireret; uti si quis bona fide rem furivam à fure vel à violento occupatore emisset *l. si ipse ff. de re quod Mer. Casa, vel si hæres esset, qui alienam tem in hereditate repertam venderet, vel aliquis si qui heredem se putans, alienum bona fide possideret, & similis *l. si a l. 5. Consulatus ubi scrio. ff. de per. hered. l. pr. 5. fin. ff. de pign. l. si cum servum ff. si corra per. Ulp. de Usur. cap. 5. §. 1. numer. 5. Scart. de Commert. 1. 1. quæst. 7. part. 2. amplius. 19. numer. 28. vers. 1.* Non autem in quo, qui titulo à Jure Naturali & Civili damnato, peccaminoso & possibilibus, erronee putans sibi ex aliqua causa etiam iusta licere, cum revera licitum non sit rem alienam violententer occupare, ut est casus noster omni Jure prohibitus, & reprobatus, ut supra diximus, tunc enim iusta creditur, & bona fides, quæ etiam ex infestis, & temerariis causis oriri
 52 potest, ut tradunt *Rond. conf. 100. numer. 55. libr. 2. Atenech. de recuper. remod. 13. nu. 33.* non justificat actum, nec accipionem licitam reddit, sed solum ad summum excusat à penis, in quas ob ejus factum
 53 quiescunt, & reprobatum incidisset, ut ex *Bart. in l. 2. 2. & ff.**

*Et si lege §. Item scire numer. 4. ff. de per. hered. tradit. Alex. conf. 121. num. 12. lib. 4. Bald. conf. 345. in fin. libr. 4. late Tuffi. concl. 152. per tot. libr. C. Fari-
naci. de pen. temp. quesi. 90. num. 55. Et seq. Et per
tot. Alagon. decif. Flor. 120. numer. 18. 19. Gratian.
cap. 14. numer. 12. Et seq. Bero. conf. 167. numer. 10.
vol. prim. Caroc. decif. 111. num. 11. Ulpian. de Ufur.
dift. cap. 5. §. prim. Duar. de Conf. 4. 2. quesi. pr.
numer. 42. Et 43. Et §. 3. quesi. 20. numer. 12. Et cum
talis, si non in haec, quae in pecuniariis dolo acqui-
situr, ut per Ugon. decif. 120. numer. 18. tempore in
levi, vel levissima scilicet culpa, in non diligentissi-
mo investigando an hoc fibi licuisset, esse doceant
Bald. in l. pr. numer. 9. C. si a non compet. iud. Alex.
conf. 87. numer. 8. lib. 3. Adenoch. de Recup. remed. 5.
num. 61. Et 62. ad restitutionem damnorum civiliter
intentatam tenetur, ut late Novar. conf. 36. de Ufur.
libr. 5. Praef. Fagnan. in cap. Navicanti numer. 81.
de Ufur. Et per Farinac. de Pen. temp. quesi. 87. num.
80. à qua concordantes allegantur.*

Declarari itaque dictum Cardum ad restitutionem
totius valoris rerum depravandarum, & damnorum
per dictum Michaelen passorum, esse condemnandum
iuxta liquidationem per eundem Michaelen per
juramentum in litem faciendam, tam super valore,
quam super quantitate rerum depravandarum, ex Alex.
conf. 103. numer. 4. libr. pr. Boer. dist. decif. 179. in
fin. Plac. de in litem. Jur. dist. §. 43. numer. 2. Fontan.
decif. 300. num. 2. part. 1. ne dum, stante dolo ip-
sius Cardis in vendendo praestas res paupertati auctori-
tate, cum illas Libanum deserte, vel transmutare
debuisse, ut per Suarez. dist. allegat. 18. num. 7. ut
etiam iudicem capitula Armeniensis, sed etiam & for-
tius in odium ipsius depravandas Boer. in l. pr. §. Ser-
vi num. 4. ff. furt. adanf. Nau. Et Bonifac. de Furt.
§. 8. num. 16.

Personarum quoque exceptio opposita, ex eo quod di-
ctus Michael postea posita probatus negaverit, ex
qua eundem in personam ad iudicio esse repen-
dendum praetendebatur, pariter obstat visa non fuit
93 Tum quia una ex positionibus, non fuit probata nisi
per Testes, suspensissimos, ut supra diximus, unde nec
de mendacio convictus dictus Michael dici poterat
Flam. Charar. decif. 88. numer. 47. altera vero fuit
qualificata negata, non credit, ut ponitur in ex Grat.
dissep. for. cap. 109. num. 14. Tum etiam quia, per-
jurus ex positione negata in nullam penam multari
potest, sed tantum Deum ultorem habet, ut sic ser-
vari in pratica tradit Scac. de Judicis lib. 2. cap. 7.
num. 715. Et seq. Et post eam Poff. de Monst. observ.
83. num. 38. qui alios refertur, ex quorum auctori-
tate, quicquid dicit Michael, de Poff. cap. 40. in
dubio etiam contra personam penam erat iudicandum,
ex consensu à Sara. decif. 38. numer. 6. 7. Et se-
quentibus.

Tum denique quia, quicquid sit de illo qui contra-
dicti contravenit secundum terminos l. si quis maior C.
de transact. in iure cauum non reperitur in aliis ca-
96 de transact. etiam hanc penam pari ut ab agendo
repellatur, ut per Alex. in d. l. si quis maior num. 15.
Et Cor. Jan. ibi num. 51. 52. vol. 7. repet. divers. Car-
roc. de Jaram. decif. quesi. part. 9. quesi. prim. num. 21.
quesi. declaratur 5. Farinac. de Falso. quesi. 160. n. 189.
qui alios allegat, & de comuni testatur.

Praedictum meum Verum fuit postea in mandatu Se-
rentissimi Magni Ducis revivum ab Excellentiss. Dom.
Bartholomaeo Chesio Lectore Primario Juris Civilis
in alma Universitate Pisarum, & ab eo plenissime
confirmatum rejecta DD. Maggi, & Bononi contra-
ria opinione, &c.

Cessum Farsetius Rota Audit.

ARGUMENTUM.

Catholicos inter, & Turcas perpetuum bellum
inductum censetur: unde non solum Turca-
rum bona licite praeclantur, sed, & Christi-
anorum, qui illis adherent. Adhuc Imperio
Ottomannico quomodo probetur.
Christiani Catholici subditi Imperio Turcarum,

non ex eo tantum quod subditi sunt, prae-
dari possunt, & redigi in servitutem.
Bona fides, & iusta credulitas, quod Navis
pradata ad Turcas perveneret, operantur, prae-
dationem non teneri, nisi quatenus factus fue-
rit locupletior.

S U M M A R I U M.

- 1 Christiani inter & Turcas bellum perpetuum indi-
ctum est.
- 2 Christiani Turcarum bona licite praeclantur. Et
de ratione ibid.
- 3 Bona hostium de Jure Gentium acquiri possunt.
- 4 Christianorum quoque bona, Barbaris adhaerentibus,
praeclari possunt, & isti tamquam hostes in
servitutem redigi.
- 5 Vexilla & insignia Navis denotant classem Do-
minum.
- 6 Pradator Navis, vexilla inimicorum infrella,
tenetur tantummodo aliorum merces restituere.
- 7 Ufus vexilli alicuius Principis in vexilli detractione
confistit.
- 8 Conspicua simplex Dominii desumitur ex retentio-
ne vexilli in Navis, vel in cubiculo Magistri
Navis.
- 9 Scis quando ex gestatione vexilli inimicorum
non convincatur voluntaria delicta, sed elove-
ret tantummodo ad se extorrendam ab impiis
Turcarum.

Contrarium num. 10. & 11. praecipue si alia insi-
gnia non extant in Navis.

- 12 Destinatio simplex habetur pro fallo ad effectum
dignoscendi animum, & adhaerentem alicuius.
- 13 Testes qui aliquos patiuntur excipientes nihil pro-
bent.

14 Testes quando plures sunt, & unanimiter de eodem
deponunt, desistit si patitur, ex affirmati na-
more suppletur.

15 Testes minus idonei admittantur, maxime cum
agatur de re, de qua per alios censere non possit.

16 Graeci Schismatici subditi Imperio Ottomannico, si-
dem adherere praesumunt, & ideo licite prae-
clantur, & num. 18.

17 Graeci Schismatici, vel Haeretici, ex eo solum,
quod tales sint, & ab Ecclesia desisterint, prae-
clari nequeunt.

19 Graeci, Hebraei, aliosque Orientalibus per Con-
stitutum Paul. V. permixtum est liberum maria trans-
frustrare, ac merces ad Turcarum loca tra-
nsferre, & referre, exceptis periculis ad usum belli.

20 Constit. Pauli V. praedicti quod Graeci aliosque
Orientales, qui in terra Ecclesia domicilium,
& incolatum habent.

Non autem in iuribus subditi sunt Imperio Ottomannico
num. 21.

22 Constitutio praedicta procedit in terminis Bullae Cro-
nic Dominii, & quoad praesidium ex ea ma-
nens, seu quoad dispositum per alias Sacras
Constitutiones, & praecipue quoad Jura Belli.

23 Constitutio praedicta, neque habet locum quoad Gre-
cos subditi Imperio Turcarum, nisi concurrant
conspicuae suadentes Navium & Merces ad Tur-
cas spectare.

24 Nomen, qui Villalia, & Merces Christiani in
Oriente degentibus transferunt, indigent Testimo-
nialibus ad docendum equi de eorum Religio-
ne, ac iure.

25 Conservatio Maris specialiter servanda in materia
Navigationis.

26 Navis, & earum bona praesumuntur pro Turcis
navigare, quando Nautici desistant Testimonien-
lia Christianorum Principum.

Et ex aliis consuetudinibus, ut num. 27.

28 Mare omnibus liberum est.

29 Graeci Christiani subditi Imperio Ottomannico
licitum est aliisque Testimonialibus merces, &
Villalia deferre ab uno ad alium Turcarum
locum etiam tempore belli, & 40.

Et de ratione num. 30.

31 Constitutio praedicta non est permixtum Villalia
deferre in loco, in quo alii vident bellum con-

tra Christi Fideles; Nec etiam in locis in quo exercitus Turcarum, auxilium recipere possit, & num. 47.

32. Villalium delatio tempore belli est contra Jus Divinum.

33. Christianis subditis Infidelibus revocantur tempore belli per Bullam Cœmæ Privilegia Apostolicis sanctionibus concessa.

34. Navis deprederi possunt, & comburi ratione Status Politici, ne hostes opulentiores fiant.

35. Testimonialia requiruntur ad tollendum periculum fraudis, & presumptionis vetula experientia Mercium, & Villalium ad Infideles.

36. Coniunctio, & presumptio probatur vetula, vel non vetula experientia Mercium.

37. Navem ad Turcas spectare, & praderi posse presumptionibus convincitur, & maxime ex quo alias à Catholicis pradata fuerit, & num. 39.

38. Exempla non admittunt ad iustificandum, quod ex Legge Divina prohibetur.

39. Exempla infamium virorum ubi de veritate in contrarium non apparet, summi operantur, etiam in casu dubio.

40. Fides Navis ad aspectum vexilli Magni Ducis Hæretici iustis aliis probationibus demerit adhesionem Imperio Ottomanico, & num. 44.

41. Piratarum nulla fides est. Contrarium in militumibus sub Vexillo Magni Ducis Hæretici num. 43.

42. Navis redempta cum pecuniis conductis à Turcis, illis adherere presumitur.

43. De Jure Belli deprederentur etiam innocentes subditi, ut hostium vires attenuentur.

44. Catholicis per vim sub Imperio Turcarum viventes dicitur nequeant membra hostilibus Republica. Et itaque amici nostri deprederi non possunt, & deprederentur ad restitutionem tenentur n. 50.

45. Presumptiones cadere debent veritate probata.

46. Presumptiones non relevant ad probandum Navis Imperio Ottomanico adherere, & merces ad Turcas spectare, ubi per publica documenta constat res Christianas esse, & Merces ad usum Christianorum destinatas.

47. Possessor bona fides non tenetur nisi in quantum saluus est locupletior, & num. 73.

48. Bona fides non potest considerari, ubi ius resistit, & agitur de alio reprobat à Legge Divina.

49. Depradatio rei iustitiam inimicorum Legge Humana, & Divina permittitur.

50. Causa fidei dividentur Merces, & Villalia ad iniustas spectare, bonam fidem deprederationis inducit.

51. Prædator bona fide militante non tenetur ad novas probationes iusta deprederationis, nisi quatenus effectus sui locupletior.

52. Prædator rei aliena etiam ex levi culpa tenetur ad precium rei depradate restituendum.

53. Contrarium num. 59.

54. Navis afferentibus res Christianorum esse fides præstanda est.

55. Secus consensibus concurrentibus in contrarium numer. 61.

56. Et maxime in re adeo à Legibus prohibita, prout est inimici infidelium auxilium, num. 62.

57. Depradationis generalis prohibitio non tantum Christianis Latine, sed & Græcis, & Armenis tenetur.

58. Christianis auxiliantibus, & confederatis cum Turcis praderi possunt, & de ratione ibid.

59. Christianorum confederatorum cum Turcis, & illis auxiliantium depradatio, de Jure Canonico & Gentium, permittitur.

60. Prædator servanda, donec de eius iustitia concludenter doceatur, alias prædator in dolo esse dicitur, & contra tandem in iurari potest.

61. Depradationis, quæ fit in Regno Imperio Ottomanico subiecta, ob periculum, quod ex conversione Aetherum oritur, contrarium dicendum est.

62. Bona fides non suffragatur, nisi contrarium iustitiam.

63. Dissimulatio, ut numer. 69.

64. Caffares, de Commere. Tom. II.

70. Titulus iustus requiritur quando agitur de acquirendis rebus alienis, fœcus in propriis non amittendis.

71. Titulus iustus non deficit in acquirendis bonis Infidelium.

72. Et ex illo oritur bona fides num. 72.

73. Depradatur iniustus tenetur ad damna, & verum valorem rerum ablatarum; iustus vero ad id tantummodo ex quo saluus est locupletior.

Liberum. Prædæ Navis.

Die 22. Junii 1668.

ET DISCURSUS CCXII.

CUM in semine Theſſalonice Navis oneraria Michaelis Facti Chiensis Triremem Dom. Francisci de Bonaville Equitis S. Joannis offendifset ab eo capta, mille quingentes Regibus Theſſalonice conductis redempta à Nauticis Mercatoribus extirpi; Comque ad oras penitus appulisset, novis onusta Mercibus iterum mari commissa fuit, idem subitura periculum, dum aditric longe ei obviam occurrit Prædatoria Navis Dom. Joannis Maris de Cardis Militanis sub Patrocinio Serenissimi Magni Ducis Etruriæ D. Nostri, qui ut nalis instructum testimonialibus literis demonstrantibus Res Christianorum esse agnovit, sed Ottomanici Imperatoris Vexillo munitum, alisque presumptionibus indicantibus Res Turcarum esse percipit, in suam ditionem redegit, illarumque, & merces plurimas Majorice Mercatoribus vendidit.

At de iniustitia Prædæ conquirentem modo Michaelis Facti causam Rescripto Serenissimi Magni Ducis Nobis commissa, plura accerit militabant ad favorem Domini Depradatoris, eo quia ut expeditum est, Turcas nostros esse infestissimos hostes, cum quibus, & eticiale bellum ardet apud Cretam tot ab hinc annis, & illis perpetuo indiditum consensu Alex. conf. 130. n. 6. lib. 7. Cabell. resol. crim. Caf. 140. num. 30. & Caf. 230. num. 4. Caff. Letr. conf. 97. num. 23. tom. 1. Pont. de Potest. Prærog. tit. de Trirem. num. 3. & seq. ubi Theor. in add. num. 1. Gam. decif. 335. numer. 1. sic indubitanum est, non solum eorum bona nos posse deprederi, quia tanquam Nobis ablata iure possimini ad nos iuste redire dicuntur, l. possimini ff. de cap. & possim. rever. & tanquam bona hostium de iure gentium acquiri possunt l. naturali §. fin. ff. de acquir. rer. Domi. l. hostes, & l. §. quid in bello C. de capti. & possim. rever. l. hanc. ff. de Verbor. signific. Regens ad Pont. diss. tit. de Trirem. num. 7. & seq. & det. 21. num. 1. Lanar. conf. 84. num. 4. Caron. resol. 1. num. 9. Caff. Galv. resp. ff. 13. numer. pr. & seq. Verum etiam, & bona eorum qui illis adherent, eisque auxiliantur, quanquam Christianorum qui ob id unum Corpus efficiuntur cum Barbaris, adeo ut, & impudē capi, immo, & in servitutem redigi valeant, ut docent communiter Doctores in cap. ita quorundam, & cap. ad liberandum, & cap. quod nōm de Judois Bald. in l. 2. num. 76. C. de Servo. & aqua Arg. de Jur. & Off. bell. lib. pr. cap. 5. n. 19. Pont. conf. 93. num. 15. 19. & 20. & de Potest. Prærog. tit. de Trirem. num. 11. 12. & 13.

Porro Navem, ac merces, vel Turcarum fuisse, vel pro Turcis, & in eorum auxilium navigasse ex pluribus deducebatur.

Et primo, quia Ottomanici Imperatoris Vexillo instructa incedebat, ex quo clarissime dignoscitur illius esse, cuius ferebat insignia, ut docent Bart. & Lucas de Penca in l. stigma C. de Fabricen. lib. 11. Bald. in auth. das data C. de Donat. ante imp. Sord. conf. 61. num. 28. & 39. Mascard. de Prob. concil. 160. num. 1. & concil. 552. num. 4. Affili. decif. 23. num. 3. & Rota Janen. decif. 201. num. 2. & 3. Gratian. diff. cap. 100. num. 3. & 6. Sic Jaf. conf. 170. num. 2. lib. 2. ex eo quod Navis incedebat instructa Vexillo splendide (ut utar Verbis antiqui J. C.) Domus Medicorum, illam fuisse Illustrissimi Viti, non interitæ memorie, Petri Medices evidenter probari fimeat, & cum refert, ac eruditissime prosequitur Sirc. de Mercat. part. 2. numer. 72. sic quoque idem Sirc. de Nam.

ris part. 3. num. 23. ex eo quod, Navis Anconitanæ Magister inter navigandum infensibus Gallorum est usus tempore quo vigeat bellum inter Cæsarum Majestatem, & Gallorum Regem, à Prefecto Classis Imperii captam Navem fuisse testis, & tantummodo merces restitutas, cum magno tamen detrimento, innocentibus Mercatoribus, qui probaturus suas esse, testatur, ac scribit *Roc. in suis nauticulis de Navi numer. 181. & 182.*

- Nec obstat Vestilium patenter erectum, ac in Navi extensum minime repertum fuisse, sed tantummodo in Cubiculo Magistri Navis, itaque cum ejusdem usus non probetur, qui in elevatione consistit, ut colligitur ex *Capp. det. 27. in fine Peregrin. conf. 114. nu. 9. vers. Vestilium lib. 3. unicus nec ex illo probatur Navem, & 8. Merces Turcarum fuisse, cum no tantum causa aliqua conjectura Dominii ex insignis, ac Vestilis possit desumi, si illis Navis uteretur ad l. eos §. qui se ff. ad l. Cornelianum de falsis* Perpetuum quod cum Michael Faci Mare Ottomanicum navigaret, illiusque subditus esset, sui Superioris Principis adhibere insignia in delictum ei obijci non debet, dum necessitate cogente, & ad effectum se à Turcarum injuriis evitandi id fecerit, non ut sub illius voluntario Patrocinio militaret. Proinde cum pro sui Vestili gestatione alia viget causa, sine ea illa argui non potest præsumptio voluntaria delictio, & dominium Turcarum in Navi, ac Mercibus, ut distinguit *Bald. in rubr. C. de peris. & com. rei vendit. & post cum Salic. in l. fin. in fine C. eodem.* Fuit enim responsum, quod Græci Christiani subditi Imperatori Ottomanico, non solum non coguntur accedere cum Vexillo Turcarum, immo nec eo penitus indigunt, ex à periculis evitantur, cum Turcæ Christianis subditis molestias non inferant, quamvis insignis Beatiſſimæ Virginis, vel alius Sancti in eorum navigationibus mercimoniis causâ inieciunt, veram etiam illud nunquam deservit, ut ex attestantibus Admirantur Religionis Sancti Stephani, abominum Equitum plene edoctum extrahat, itaque ex hac voluntaria gestatione Ottomanici Vestilis optime inferatur per receptissimam Juris axiomatam, vel ad dominum, quod in superscriptis bonis, & Nave Barbaris competeat, vel saltem ad suspitionem, ac deductionem quem libenti animo, & spontanea Nave professantur Græci Turcas; minime obſtante, quod patenter erectum Vestilium visum non fuerit, allata enim in contrarium procederent, ubi ageretur de retentione Vestilis, quæ posset atque bene se habere ad usum, & non usum; fecit autem in casu nostro, in quo alia insignia non erant in Navi, & hæc in Navem immensa dicti non possunt ad usum effectum, quam extendi, cum in Nave ad aliquem usum non inservit; Proinde nulla est in facti specie differentia inter Vestilium Male alligatum, & Vestilium in Cubiculo Magistri Navis collocatum, non solum quia ratione loci insignis ubi servabatur, non minus quam in Male demonstrabatur subſpectio; & reverentia erga Principem, cuius erant insignia; verum quia hic agitur ad effectum dignoscendi animum, & adherentiam alicuius, quo casu, cum sola intentio perficiat actum, præordinata ac destinata habetur pro se perfecta, & pro facto, ut opus est distinguat *Bart. in l. Divi fratres ff. de re Jud. Bel. in l. si mandum in fin. C. de iuris. & late explicat Casell. lib. 3. contrav. cap. 62. numer. 53. & numer. 81. 82. & 83.*

- Nec obstat conclusentem probatum non fuisse existantiam Vexilli Ottomanici, cum de illa deponant tantummodo Nave, & Milites Domini Joannis Marine de Castis, qui plures patitur defectus, tum ratione eorum vius conditionis, tum famularum, tum interfectis tanquam participes in præda, itaque merito nullam mercantur fidem, juxta tradita per *Suarez. alleg. 18. num. 1.* Respondetur enim, nec humilitatem personarum in Testibus omnibus verificari, nec qualitates famularum amplius in eis vigere, nec interesse probari, cum præda milites hanc essent participes; immo cum sea sint Testes, qui unanimis de Vestili deponunt, illorum defectus, si qui adesset, ex affluenti numero bene suppleret, ad *Glaſ. in l. 3. §. 1. in verbo numerus ff. de testi. & alios relatos per Rotam dec. 136. numer. 2. part. 5. & dec. 67. numer. 21.*

part. 8. & dec. 250. num. 14. & dec. 34. num. 4. part. 11. recent. & cum agatur de re gesta in medio Maris, de qua per alios consilare non poterat, quamvis minus 15 adonem admittamus, ex regula cap. danius de testib. Farinac. de Test. quest. 55. num. 35. & quest. 62. nu. 30. Rota dec. 195. num. 4. part. 8. & dec. 309. num. 7. part. 10. recent. *Astensis. det. 606. num. 27.*

Secundo, quia Nave omnes erant Græci subditi Turcarum Imperatori, suspensæ fidei, notaque perfidie, & quemadmodum Gens & natio illa universales schismatica, Ottomanico Imperio, contra Catholicos Latinos, adherant, prout refert *Ruſſus Relat. lib. 3. cap. de Græcis*; atque docuunt non minus in viginti bello; ad quod Turcæ à Cretenſibus ipsis vocati fuerit, quam ab antiquis historicis, ita Nave perfidii merito Turcis adherentes displicari poterant, ad rem. in l. quod si miles §. Qui municipia ff. de adilit. *Edic. Menoch. de Præſup. lib. 3. pr. 15. numer. 28. & lib. 6. pr. 18. numer. 1. & 7. Caron. de Off. Inquis. part. 3. tit. 3. §. 4. ff. Angel. in l. si fugitio C. de Serv. fugit. dixit ad rem nostram, quod ex eo quod præsumitur transivisse ad Hostes, quod natus sit ex progenie eo nomine infamata, & *Perrelli. de Appell. lib. 15. quest. 214. num. 7. & seq.* firmat Græcos illos Schismaticos qui Turcis subditi sunt depradati Nobis licitum esse, quod quidem non procedit ex eo quod Schismatici, vel Hæretici sint, hoc enim simpliciter depradati foret minus iustum, & si ob defectum à fide, & Ecclesia Catholica, sub cuius potestate, & Dominio semel fuerant, tanquam rebelles considerari possint, jussuque illis ab Ecclesia bellum iudici, ut docet *Sanctus Thomas Secunda Secunda quest. 10. art. 8. & loquitur Ayal. de Jur. & Offic. Belli. lib. 1. cap. 2. numer. 30.* Sed quia Græci isti subditi Turcis, Turcis ipsis adherent, ac passim auxiliantur contra Latinos Catholicos, itaque omnes proinde corpi efficiuntur cum Barbaris, ac membra dicantur hostium Reipublice non obstantibus salutaribus Baptismi Aquis, per quas tantum perfidie, & impietatis Catæches non abstant, nec imponitur quid depradati, & in ferventem ducere nobis permittuntur sic dicantibus non minus Sacratissimis Legibus in cap. multa mentis amaritudine contrav. de Judas aliisque supra adductis, quam Iuribus Belli.*

Nec obstat Græcis Hæretis, aliisque Orientalibus 19 licere libere deferre, & referre quatenus ad corundem Turcarum loca, exceptis paratis ad usum belli, obſtante eo quod possint reſcriptalari, ut vigore litterarum Apostolicarum, pro libertate Commœcii; editur à Paulo V. Summo Pontifice, declaratum extiterit per Sententiam Auditoris Camere sub die 4. Aprilis 1663. firmantem Canonice quæplurimum, & loquitur *Rota Januensis in Janu. Præda 18. Februarii 1661.* Nam omnino, quod non sine causa in dubium revocata fuit existentia aliæ Sententiæ; dicebat primo, procedere tantummodo in Græcis, Hæretis, aliisque Orientalibus domesticum, & incolatum habentibus in Provinciis, & Regnis Ecclesiæ, ac Principum Christianorum, quos etiam Schismaticos, Hæreticos, vel Judæos, solum Schisma, Hæresis, ac Judaismus, prout obſtationem non facit, fecit autem in Judæis, Schismaticis & Hæreticis subditi Ottomanico Imperio, in quibus usque ratio subſpectiois, per quam viventes extra finem Ecclesiæ Catholicæ, considerantur tanquam membra hostium Reipublicæ, ac illos deprædici possumus, tanquam veros Subditos, & publicos hostes vasallos, prout aſſumit auctoritate *Perrelli. de Ipo Decilio Jurum. Præda in commercium allata, & est recepta distinctio, de qua per Astens. dec. 254. numer. 41. Lencor. conf. 24. de Pomi conf. 97. lib. primo. Capell. dec. 107. Reuſſer. dec. 76. & ibi late Regene de Marinis, ac latius in dec. 545. num. 8.*

Secundo dicebat Auctores, firmantes libertatem Commœcii Judæorum, Græcorum, & similium Orientalium, atque in scrutinis Bullæ Canon Domini, & quoad præjudicia ex Bulla emanant, non vero respectu aliorum Sacrorum Canonum, ac Juris Belli, ut revocando allatam decisionem factam, per Rotam in Janu. Præda 18. Februarii 1661. diffinuerunt DD. Jo. Baptista Calligaris, & Julius Caesar de Ferraris Judices Appellationis electi à Serenissimo Senatu, prout

videre est in Decisione in illa Causa nimis emana-
ta in §. Secunda responderetur. Ac tertio repeten-
tur, non ex eo, quod Graeci subditi Turcarum Impera-
tori erant, obnoxios fuisse Praedae simpliciter non ferre;
re, sed ex eo quod Subditi, & Graeci erant, deducere
ac colligere, concurrentibus Barbarico Vesillo, aliisque
praesumptionibus, Navem & Merces ad Turcas specda-
re, quia natio praedicta communiter Schismatica, ut
dicit *Ferricelli, dista. quæst. 214. num. 7. ac infida, pas-*
sus Turcis adheret, & pro eo Navigationem subditi
Catholicorum perniciem, prout non minus à teipso,
& ab Historicorum exemplis, quam à pluribus attesta-
tionibus productis in Processu edocetur.

Tertio, quia nullis Catholicis Fidei Testimonialibus
litteris, nulloque Nautae erant documento muniti, ex
quo dignoscitur potest eorum Religio, ac Vicinalia, &
Merces ad ipsos spectasse, illaque directæ Christianis;
Chimibus, non autem Turcis, ac in eorum auxilium;
Pecunia quædam Praedis Nautarum observata, & con-
firmata Maritima fides exigit non dissimili disposi-
tione. *Text. in l. unica C. de litter. & sin. Causa juxta*
ea quæ observat Suarez, alleg. 18. n. 3. & 4. Et notat
Straus, de Aderat. tit. de Nautis part. 2. no. 33. Ex
quorum deficiencia, si Dom. de Cardis Navem depræ-
trandi non poterat, prout posse accertime concedebat
confutatio Maris, quæ specialiter spectanda, & ser-
vanda est in materia Navigationis l. de praevario ff. ad
l. Rhed. de Jalis §. fin. ubi Glaf. Auth. de Ufo. Navi Bald.
in l. observari §. Anre ff. de Offic. Praecon. Caput. de Ser-
viti. Ruffi. prae. rub. de Mori Straus, de Nautis, num.
24. & 25. Rect. de Navi num. 48. no. 122. & 123. &
quæ probare sagaxibus quamplurimis attestacionibus
Equitum Religionis Sancti Joannis, ac sancti Sepha-
ni, ac pluribus casibus ad rem allatis, quibus consue-
rent tradere per Rect. in suis Notab. de Affecur. n. 386.
Sane ex illorum carentia, eorum ingerebat praesumptio
Naves, & bona pro Turcis, & in eorum auxilium
navigare; Annuadverto maxime, quod à Porta sol-
verat Thessalonice Civitatis Morduchianæ Sectæ ap-
pud culticis, Hæreticæ exercitus Ottomanici, ac
Vicinalia deferenti, Mare illud seculari dubio & anti-
cipiti itinere, & quæ Insulam Chio, ac Cretense Ra-
gnum ubi ardet humane bellum contra Christi Fideles
potiata, itaque jure ac merito praesumitur poterat, Navem
& Vicinalia ad Barbaros hostes directæ, præci-
pue præbentibus ansam, ultra superius dinumerata,
etiam qualitate loci, & carentia expeditionum, ac Te-
stimonialium, quibus Nautæ more solito muniuntur ad
decendum aequæ de eorum Religione, & de itinere, ut
docet *Bart. in l. qui Fyrtles C. de Nautic. lib. 11.*
Ripa de Nautis. Temp. cap. 16. num. 30. Caput. conf.
183. num. 46.

Nec obstat Mare omnibus liberum esse l. quodam, &
l. riparum §. In Mari ff. de rer. divif. Christianisque
subditi septem Ottomanico licium Vicinalia & mer-
ces, ab uno ad alium Turcarum Portum, etiam tempo-
re Belli, deferre ad trad. per *Sayr. de Conf. lib. 3. cap.*
11. n. 19. Bonac. de Conf. diffus. 1. quæst. 8. puncti. 2.
n. 17. Catrupal. in opere Mar. par. 6. de Conf. Perh.
Arma Stracensis num. pr. & alios late, & novissime
congestos per Leander. ad Bull. Causa tract. 3. diffus. 7.
quæst. 3. per totam, ac distit Rota in Aduersissima Afer-
eiam 28. Junii 1666. eorum Corra, itant cum responsa-
lia, & expeditionibus sine tantum ad effectum, ne Bar-
baris res deferantur, hæcque per Christianos subditi ad
loco Domini Turcarum ad loca finitima deferre permis-
sam sit, utique necessitate hujusmodi iura Græcis
non erant, & ex illarum omissione cessat omnis præ-
sumpcio, cessante periculo fraudis Borsari. conf. 77.
num. 8. tom. pr. Feic. alleg. 4. num. 20. part. 1. Per-
magliol. conf. 412. Farinac. Frag. lit. l. numer. 318.
Gualcin. ad defen. 29. cap. 2. num. 23. Semoral. de Vi-
fic. Carcer. lib. 3. cap. 9. num. 28. Conciol. alleg. 95. n.
30. & 96. num. 2.

Respondetur enim, quod delatio Vicinalium, alio-
rumque similitum, quæ Christianis Catholici subditi
Turcarum Imperatori absque periculo Praedae fieri per-
mittitur inter loca Turannici Ottomanice subjecta, pro-
cessu, ubique loca quæ deferantur, ac non sinita
quibus adhuc bellum viget contra Christi Fideles, vel
Italia, ex quibus exercitus, & Turcarum copiae robur,
& auxilium recipiatur in perniciem Christianorum,
Casarez. de Commercio, Tom. II.

propt. declarat *Pueron. ad Bullam Causa cap. 7. num.*
61. & 62. & annuadverto Navem, in cap. ita quon-
dam not. R. n. 21. de Judais Layr. Thesaur. cap. conf.
tom. 1. lib. 3. cap. 11. n. 19. & 20. Proindecum hūc
temporibus Cretense bellum ardet, cui opem & sub-
sidium singulare præstet Chienfis Insula, in qua ut
plurimum Copie Navales Ottomanorum resident, ut
notum est, sine, vel dicendum est delationem
praedictam omnino prohiberi subiectamque legitime
praedae, cum edere probabiliter poterit in subditi
Turcarum contra Fideles, prout affirmat idem Pueron.
A. n. 9. n. 148. ubi notat, delationem non tantum esse
contra Jus Divinum, quando est ad favorem infide-
lium in petalione Reipublicæ Christianæ, sed etiam
in eis circumstantiis, in quibus certo timetur hostilis
potentia augmentum, in talem perniciem, quo Ca-
sa non solum per Bullam Censæ revocantur Privile-
gia Apostolica Sanctionibus concessa in beneficium
Christianorum Infidelibus subditorum, ut annuadver-
te Pueron. d. cap. 7. num. 153. Sed ratione Status
potentia licet deprætrandi, & combure obmetum hostium,
ne ex illa fiant opulentiores Cabreris in delin. de mo-
ris lib. 2. cap. 39. Carer. resp. l. num. 17. vel silem,
cum periculum fraudis & veritæ exportationis non ces-
set, dicendum est quoque non cessare requisitum Te-
stimonialium, ex quibus dignosci possit bona esse fide-
lium, illisque destinata, itaque et alioquin carentia si
adeo fortis juris praesumptio veritæ exportationis ad
infideles non eliciat, ut ex illa folum permissa sit
praeda, prout elici virtute l. unica C. de lit. & sin.
conf. contentebat Dominus de Cardis, ac exemplis plu-
rimis externarum, cerè negari non posset, maximum
fraus indeium fuisse, cum quo ceteræ conjunctæ
praesumptiones clarissime constituunt probatio, Navem
& Mercem Turcarum fuisse, & pro eis navigasse, cum
etiam conjecturis, & praesumptionibus probetur ad
quem locum, & in cujus auxilium res exportaret, ut
dictæ Suarez, allegat. 18. sub num. 6. Bors. det. 178.
num. 31.

Quarto, quia non solum ex nullis Testimonialibus
litteris, atque expositionibus, vel publicis, vel priva-
tis innotece poterat res Christianorum esse, sed alie
aderant comprobantes Inimicorum Infidelium fuisse,
dum praesentes litteræ reperta fuerant denotantes ean-
dem Navem paulo ante à Dom. Francisco de Bonaville
Equite Sancti Joannis capam, ac mille & quin-
gentis regalibus Thessalonice conductis redemptam,
ex qua fortis urgebat praesumptio Navem Inimico-
rum fuisse, prædique dignam, dum ab Equite inhi-
erante militis quique non fuit, sed Religioni acqui-
rit, talis paulo ante reperta fuerat ac adjudicata, no-
que Judicia sub pallio, aut accipere quæstione, sed
procul dubio comperte Justitiae, dum Testimonialibus
litteris peractæ deprætrationis Nautis ipsi consignati
ad instar expeditionum consociati fuit.

Nec obstat exempla quæcumque non imitanda, ubi
cumque id interdicitur Lete Divina, quæ prohibetur,
non furaberis. Respondebatur enim maxime exemplis
uri, ut licitum judicetur id, quod Decalogi præcepto
vetatur, sed illa in facti specie perpendi ad effectum
dignoscendi, an Dominus de Cardis justam causam
hauerit iudicandi Navem, & bona Turcarum fuisse;
Cumque urgentibus praesumptionibus, deducit ex
Vesillo, ex qualitate Personarum, ex defectu expedi-
tionum, ex circumstantiis temporis & loci, aliisque
infra dinumeratis, & per se satis comprobantibus agi
de re nostrorum inimicorum; accedant & ea, quæ
paulo ante ab Equite Sacrae Religionis Hierosolymi-
tanae circa eandem Navem cognita fuisse, omnimodi
si hæsitatio dicebatur, annuadverto non solum ea
gesta fuisse ab Equite Nobilissime Militæ, ac Reli-
gioso, qui non sibi, sed Religioni acquirit, sed gis-
ta evidentiissimis signis iustissimæ Praedae, dum Testi-
monialibus Litteris illam fuit prosequutus, itaque denique
suspicari alia quoque non existeret clarissime com-
probantia de re Turcarum agi, quæ Nauticus pro-
prio malo eductus fortasse depulit, & quæ non im-
merito nobis suggerit omisso Judicii militæ adeo fa-
cili ex propriis expeditionibus Equiti de Bonaville
in manibus Nautarum relicta, dum agredi M. Abel
Facci ausus est hoc adeo difficile contra Dominum
de Cardis, quod per jilium negotiationis nihil uni-
Z. 4

nino possidet; Ut peninde huiusmodi exemplo accedente, ambigi minime possit iustitiam habuisse causam Dominum de Cardis estimandi Navem, & Mercos Turcarum fuisse, suscipiatque legitima Prædæ, cum exempla maxime Insignium Virorum, ubi de veritate non apparet in contrarium, summe operentur in casu etiam dubio ad *Capital. res. 18. lib. 3. Barboz. axiom. 86. num. 3.*

- Quinto confert et fides, quam statim arripere Navium ad nostrissimum Vexillum Serenissimi Magni Ducis Hetruræ in Scaphis ipsa Navi derelicta, que quidem Hetruræ aliis probationibus, bene demonstrat illicum adversam conditionem ab eis, à quibus fugiebant, minime refragante, quod metu, & timore perculsi, se in fugam dederunt, ne in manus Pyrratarum incidere, quorum nulla fides ut memorabilis exemplo docet *Strabo. de Natur. lib. 3. num. 25. & Bonifac. de Furt. 6. Furtum num. 64.* Satis enim nota Insignia Serenissimi Principis nostri sunt ubique Terrarum, que nullum inferre poterant concussionis timorem, dum omnibus præstant auxilium vadamoniis; ut proinde si insuperior, dicendum sit fecisse impellente conscientia criminis, & ex fuga non leve indicium surrexisse ad *Gomez. variar. reser. tom. 3. cap. 13. num. 10. & ibi Aylon. Fineses. de indic. quest. 48. na. 3. & Sep. Giach. conf. 73. n. 19. & num. 20. Cencial. reser. crim. 1. num. 10. in verbo Fuga.*

At demum accedit quod cum pecunia pro redemptione Navis tradita Domino Equiti de Bonaville, Theofalensis fuerit ad Carthum Marimum conducta, ubi omnes Maometanæ Sectæ cultores inhabitant, vel ex hoc quoque dignoscatur interesse, quod Turcis locutoribus in Nave comprehatis, vel saltem ex prima deprehensione, argens surgebat conjectura, novum omnis victualium non spectare ad depauperatos Nautas, sed ad Barbaros Infideles, Theofalonicam Civitatem accedentes.

- Hæc autem, quamvis urgenda, huiusmodi tamen non iudicavimus, quæ eximere possent Dominum Joannem Mariam de Cardis à restitutione præci receptæ Venditione Navis, ac mercium in quantitate Regalium mille bissenorum octuaginta, una cum omni de toto eo, quo ultra prædictum summam, dictum Dominum Joannem Mariam de Cardis ex deprehensione prædicta fuisse locupletatum legitime apparebit, iusta liquidationem faciendam; Cum etenim ex publicis literis theofalonicis Episcopi Clientis, ex depositione unius Tellis Libani formiter examinatis, ac doctum Patrum Ordinis Sancti Dominici Florentinæ pariter, servatis servandis, examinatorum, ultra alias attestaciones minus legitime receptas, sed que conjungi possent, dum opus esset tot aliis ad veritatem erendum, apparet vere Michaelen Facca hujus Navis Dominum, non solum Christianum, sed Catholicum Fidei cultorem, victualisque non in subsidium inimicorum, sed Christianis Clientibus fuisse destinatas, hunc emergit reco-
pta ab omnibus conclusio, quod Græci Catholica Ecclesie addicti, cum Turcarum Tyrannidi non voluntate, sed necessitate subiacerent, omni Jure capi prohibentur, eisque permittitur et Meximonii Causa etiam Victualia aliisque huiusmodi ab uno ad alium Turcarum locum deferre, dummodò ex hoc robat non
augmentur Barbaris Inimici in bello contra Christi-
fideles, & in eorum perniciem, ut per *Angel. Sylvest. Tabien. Filios. Alber. Bonar. aliisque, firmas Leon. de Crisier. trail. 3. in Bulla Causa diffus. 7. qu. 2. & 3.* que quidem opinio omnino est amplectenda ex *Dierrie Sacre Congregationis S. Officii auctoritate Apostolica per Alex. VII. specialiter confirmata.*

Nec obstat, prædicta procedere iusta dispositionem *Bulle in Causa Domini*, non autem de Jure Belli, per quod deprehenduntur enim innocentes subditi, ut locutura Vires antecurant, & debilitentur *Suarez. de Causis diffus. 13. sect. 7. num. 12. & 14. Molin. de Jus. & Jur. trail. 3. diffus. 131. Caren. reser. pr. num. 17.* Fuit enim responsum Jure belli vigere etiam contra subditi innocentes, quando illi sunt membra hostilis Reipublice, secus in Catholicis subditi excepto Ottomanico, qui cum solius sub Patrocinio Ecclesie sint, & per vim sub Tyrannico Imperio vivant, dici nequeunt membra hostilis Reipublice, ut distinguunt probat *Ferrari. de Apost. missi lib. 14. quest. 114. ne*

2. & tanquam veri nostri Amici, eorum bona ratione hostilitatis capi non possunt, & capta restituenda veniunt ex decessu à *Franc. decr. 368. Cabal. reser. pr. num. 21.*

Ad præsumptiones autem late superius dinumeratas, ex quibus probari debebat Navem, ac Mercos Turcarum esse, vel Schismaticorum Græcorum illis volumine intervenientium, ac in illorum auxilium navigantium; fuit responsum, hodie omnino ademptas remanere ex publicis attestacionibus ac depositionibus Tellium, probantem vere fuisse Christianorum Orthodoxos Catholicos Fidei addictorum, Victualisque Christianis Clientibus destinata, cum vulgare sit, præsumptiones cedere veritati probate, per *Text. ad l. fin. in princ. ff. quod metu causa l. cum de indebitis ff. de probationibus, & late explicat Ateuch. de Præsump. lib. 1. quest. 37. per totam*, itaque quemadmodum dinumeratas præsumptiones iustam causam, ac bonam fidem præbere poterant à principio dictam Navem tunc capendi, sic nova probationes omnem adstante sunt remanendi ac omnia, quæ ex deprehensione prædicta Dominus de Cardis fuerit superabundans.

Consensum autem Dominum de Cardis immortem à restitutione damnorum, ac præci per Juramentum in litem liquidandi, sed teneri quantummodo diximus ad pretium receptum una cum omni, & toto eo, quo ultra summam prædictam locupletatum fuisse constabit; Cum enim præsumptiones late superius dinumeratas iustam à principio eundem præbuerint Dominum Joannem Mariam de Cardis capendi tanquam bona Turcarum, & his adherentium; hinc sequitur, quod illa venditio, ipse ipsi Possessor bone Fidei non teneatur nisi in quantum factus est locupletior ad *Text. expressum in l. utrum autem 26. & l. sed & si lege 28. ff. de petic. hered. de unobusque Bart. ac latius in l. mater tua numer. 6. Cod. de rei vendit. & in l. ex diverso numer. 7. ff. de. Bal. in l. solusque numer. 3. ff. de solut. & l. si & rem numer. 1. ff. de petic. hered. Cyprien. in l. sed & si 2. Item si rem n. a. & in l. item veniens 5. Apenda n. 6. & 5. Præter hoc n. 4. ff. de. Cavour. in reg. potestatem par. 2. §. 12. Clar. in Prædict. Furtum n. 27. & ibi addens. Farinac. de Furtis qu. 177. n. 49. & seq. ac late per exempla distinguit, & explicat Auctor de Jure pacis, & bulli lib. 2. cap. 10. per tot.*

Nec obstat, bonum fidem minime procedere, vel considerari posse, ubi jus resistit, agiturque de actu omnino reprobatò à Legge Divina, que interdicunt, ne foras ferri; respondentur enim minime nos ubi bona fide, ut sibi quique faciat licitum summi rem alienam, quod Legge Humana, & Divina prohibetur, sed ut permittatur deprehensio rei ultimate inimicorum, que Legge Humana, & Divina comendatur; non enim addeimus præsumptiones, ut insurgat bona fides in occupatione rei alienæ simpliciter, quo casu potius esset crassa, & supina credulitas Divina, & humano Jure regnante; Sed adducimus, ut significatur iusta causa, quam habuit Dom. Joannes Maria de Cardis in sustinendo Navem, & Victualia Turcarum fuisse, quarum deprehensio iustissima sane erat, Jure Divino & Humano permittente; Proinde totius nostre questionis cardo in eo versari nobis videbatur; An præsumptiones, & conjecturæ huiusmodi fuerint, quibus cum temporis latius demonstratur bona inimicorum fuisse, si nunquam tales erant, nemo infichitatur Navem iuste capiam, iustaque existente deprehensione, possiderent Dominum Cardium effectum bone fidei, bonaque fidei militante non teneri ob novas probationes, quibus fuit doctum rem aliter existere, nisi quæmus effectus est locupletior, ex peribus aliatis.

Nec refragatur Dominum Joannem Mariam de Cardis ab omni culpa immortem maxime fuisse deprehensum Navem, & bona, que vere Christianorum erant tanquam bona Turcarum, cum sileto diligenter circa ea perquirent possideret, & etiam lovis culpa abesse debeat, ut à vero rei pretio emaretur, qui aliena deprehendit; nam quid aliud posset mediis in undis, & inter inimicos perquirent non videretur, respondentibus cunctis, que videbantur res inimicorum esse. Quod si attestaciones officiosas Nautarum afferrentur Christianorum non esse, ac Caglianum Clientibus debitatas, quibus fidem præ-
statu-

Quandam placuit Suarez, d. alleg. 18. numer. 4. in fine, Respondetur, allegata à Suarez, posse procedere alius concurrere ut in suo casu, secus ceteris, ut hic, in contrariis militibus, quo casu nullum pignus meretur fidem Aver. dec. 178. numer. 32. Cum, conf. 243. numer. 3. & conf. 109. numer. 4. lib. 2. Deven, conf. 2. numer. 55. lib. 5. maxime in re adeo à Legibus prohibita, prout est inimici infidelissimi auxilium Tiraquell. de rev. Donat. in verbo donationis largitus n. 89. Astarta voto Pisan. 39. nov. 10.

Nec pariter obstat in diplomate Serenissimi Magni Ducis Sivebatensis Duxing Cardine Christiano persequetur, aut eorum bona diriperet, nulla temporis, status, loci, aut gradus habita distinctione, sub qua generali prohibitione, ne dum Christiani Latini, sed & Græci, & Armeni continentur ex universitate, & intensione verborum ad Barthol. d. lib. 3. 17. Aterlin. dec. 606. numer. 1. Respondetur cum prohibitionem prædictam nequaquam comprehendere Christianos illos, qui ratione auxilii, ac considerationis cum Turcis in publicam inimicitiam inciderunt, non solum ex eo, quod per huiusmodi Apostatam Christiani amplius appellari non merentur, verum etiam quia, cum facilius prædictæ à Principibus concedantur ut maria à Barbaris Inimici purgentur, ut firma Lucas de Penna in l. unica C. de Cel. si lib. 11. de Ponte de Pucell. Prærog. tit. 11. de Tritem. numer. 1. inter quos denumerari Christianos adherentes Infidelibus ceterum est per Sacrorum Canonum constitutiones, utique hi exciperentur huiusmodi Christiani contrariam inferrent, ac in hostium, & Infidelium auxilium derogaretur Juris Canonum, ac Gentium, à quibus illosum depredatio & captivitas permittitur, dicto capitulo quod olim & ac cap. multa mentis amaritudine extraxit. de Jure, & c.

Ad id autem quod dicebatur, quod reservandæ erant res ut immedie primo Judici offerrendæ inspiciebat, quo omisso adeo in dolo fuit D. de Cardis ut iurati pœneri contra eum in iuram, iuxta doctrinam B. d. in arch. sed amicus C. ne Uxor pro Aterio quam sequitur Suarez, d. alleg. 18. numer. 7. & 8.

Respondetur quod, quicquid sit de conclusionis prædictæ, quam nec ipse Bald. indistincte approbat & nullo iure caveatur, certum est minime posse sibi locum vendicare in depredationibus istis, quæ in remotis tegionibus Imperii Ottomanico subiectis contingunt, quarum servatio impossibilis fore est, vel saltem evidentialibus obnoxia periculis, dum necesse fore solem nudare Navem prædictam, ut alteram intrinsecus singulasque inspicere, & male paratas ingruere Barbarorum Inimicorum offerre, prout sequentalibus ad exemplum docetur.

Nec relevat, necesse esse, ut bona fides suffragetur, 68 concurrere quoque iustum titulum, prout apparet ex Doctoribus firmantibus Possessionem bonæ fidei non teneri nisi quatenus factus sit locupletior, quam loquantur in eo qui possidet hereditario iure bona fide rem alienam in hereditate repertam, vel qui possidet situ locupletior bona fide rem alteri furto substractam, & sibi venditam ab eo quem exilimabat verum Dominum, nam omisso, quod nequi teneatur nisi in quantum factus est locupletior, pendet omnino à bona fide, non autem à titulo, cum hic reparatur ubi agitur ad effectum aliena acquirere, illa autem sufficit, dum agitur ad effectum propria non amittendi. Respondetur in Casu nostro, nec etiam titulum desiderari, immo ab illo unico ceteri bonam fidem, tamquam effectum à Causa procederent, quod enim adeo iustus titulus in acquirendis bonis dominicorum nemo est qui dubitet, & docent Reges de Ponte de Pucell. Prærog. tit. 11. de Tritem. numer. 17. & seg. Lumar. conf. 84. numer. 4. Caren. resol. 1. numer. 10. & ab illo successivè emanat bona fides, per quam depredator potest possidere, & alienare capta bona, proinde dum à principio iuste fuerint Causæ custodiandæ Navem, & bona Turcarum fuisse, qui amiserunt iustum quoque aduifit titulum ex capiendi, atque ut certum est per illum effectum fuisse Possessorem bonæ fidei, sic indubitanter est, quod illis venditis non teneatur, nisi in quantum factus est locupletior: hac intercedente differentia, ut per est, inter iustum & iniustum depredatorem, ut hic teneatur ad damna, & verum valorem rerum abla-

tarum, ille autem ad id tantummodo, quo locupletior 74 rem factum fuisse apparebit, iustus altius.

Ex quibus proprio Marte animadvertis in prædictam invimus Seneniam, hanc oobis commostrarum viam sola iustitia, sequente tamen in præclarissimum compertæ veritatis testimonium Illustrissimo Dom. Auditore Bononio S. C. S. à Capillis J. C. Celeberrimo Etuditionis.

Et ita, &c.

Petrus Matthæus Maggus Rota Audier.
Bartholomæus Bononius Audier.

ARGUMENTUM.

Navis Christiani Græci ritus, cæteroquin Catholicæ, licet more Turcico edificata, eorumque vexillo munita sit, attamen nequit à Christianis capi.

Predator quando dicatur iustus, & quando iniustus; quibus de causis expulsetur à dolo & delicto, & per consequens à refectione damnorum, & interesse; Quomodo huiusmodi damna probentur, & an debeantur à die iniuste depredationis, sive à die morte litis.

SUMMARIUM.

- 1 Archiepiscopi dicto plena fides adhibenda est.
- 2 Confessio, licet emissa in actu iam impugnato, plane probat contra conscientiam.
- 3 Aterci Christiani Catholici, licet subditi Imperii Ottomanico, depredationi non subiacent, & numer. 10.
- 4 Huiusmodi prohibitio ex pluribus Decretis Sacra Congregationis emanat.
- 5 Mercium dominium probatur per depositionem Patriarchæ Alexandriæ.
- 6 Et per Apocam anarariam; in qua regulariter continentur species mercium, nuntia Atercarum, & specificis loci anararii, & de anararii, ut numer. 7.
- 7 Domino restituerenda sunt res ablata.
- 8 Anglia, etiam ab hostibus forent recuperata.
- 9 Consulatus Maris dispositio cap. 173. expenditur.
- 10 Et in materiis maritimis habet vim Legis.
- 11 Nauta pro nauta, saltem de equitate, preferuntur omnibus Creditoribus.
- 12 Transactio super iure certo & clare, non sustinetur.
- 13 Et de ratione numer. 15.
- 14 Receptum ex turpi causa, conditione ob turpem causam revocatur.
- 15 Adeptus quod nomen sit, & quid pro eo intelligatur.
- 16 Alibi solidatis datur contra quolibet ex Piratis.
- 17 Persimile habetur pro Lege, & veritate.
- 18 Mercium capturarum ab hostibus, quantitas ac existentia, probatur per testimonium, etiam levis.
- 19 Fideliter, per eorum possessionem, vel iuramentum depredationem passus, numer. 21. & 22.
- 20 Depredator iniustus, ultra pretium emptionis mercium, tenetur ad omnia damna, & interesse. Declara, ut ibid. & numer. 24.
- 21 Damnum emergens, & lucrum cessans, debetur in causa maleficis & doli, à quibus non est immunitas iniusta depredatio.
- 22 Etiam absque probationibus requisitorum Castren. in l. 3. R. de eo quod certi. loc.
- 23 Et de rationibus ibid.
- 24 Ad investitionem obligatus tenetur ad fructus ob eius amissionem.
- 25 Damnum emergens, & lucrum cessans, propter iniustam depredationem, debetur à die depredationis, non à die morte litis.
- 26 Et de ratione ibid.
- 27 Liquidatio damnum depredationem passus quomodo facienda sit, & numer. 30.
- 28 Predator iustus non tenetur ad damna, & interesse, sed solum ad id, de quo, altera pretium rerum.

verum depredatarum, si vendita fuerint, fa-
lus est locupletior.

- 32 Prædator excoisendus sit à dote, & deli-
cto, & num. 33. 43. 44.
- 34 Novis munus vexille inimici præsumitur ini-
mica.
- 35 Vexilla dicuntur signa locusta.
- 36 Et variantur ad opportunitatem num. 36.
- 37 Græci Christiani subditi Imperio Ottomanico non
indigent vexillo Turcarum.
- 38 Prædator infensum Novum munus vexille ini-
mici excoisatur, etiam quoad damna & inter-
esse.
- 39 Secus si fuerit in mala fide, & dolo.
- 40 Bone fidei, ex vexilli gestatione exorta, nec sta-
tim subditi per contraria documenta, sufficit ad
excoisandum à damnis, & interesse.
- 41 Testes, dependentes de grada de qua participant,
minime attendendi sunt.
- 42 Limita, si dependant de re gesta in medio ma-
ris, quia in hoc casu, etiam minus idonei ad-
mittuntur.
- 43 Titulus iustus præsumitur adesse, nisi agatur de ac-
quisicione Bazarum Turcarum.
- 44 Mercator, non impeditur in alterius commodum
navigare, neque petere à Prædatore interesse
lucris cessantis.
- 45 Fructus non debentur ex credite pecuniaria.
- 46 Limita, si, ultra morem à debitorum contra-
ctam, crediderit fidei Mercator solus negociari,
& pecuniam erogare in mercimonio, ex quo lu-
crum, saltem verisimile, concludatur.
- 47 Mercator non potest fructus exigere ex mercimo-
nio, ex quo sperare nequeat lucrum certum in
potestate proxima.
- 48 Mora, & præteritum interesse, excluditur in ha-
bente postea causam liquidandi creditum.
- 49 Amplia, etiam si dictum creditum in parte liqui-
dum sit.
- 50 Et maxime, in potestate majoris summam damne-
rum plus debite.

Liburnen. Depredationis.

Veneris 14. Septembris 1716.

E T

DISCURSUS CCXIII.

CUM Salamon Elifajani Christianus Græci ritus, ex æroquin Catholicus Mense Februarii Anni 1711, ab Incarnate Syriacum Mare sulcans propria Sayca sub novo nautica Divæ Catharina, more Turcico adificata, ac vastis mercibus onusta, ex eas à Damiatina Athachium versus traderet, improviso lato in piratæ Navim Dom. Capitanei Francisci Franceschi, nuncopatum Delaparam Montis Nigri, Insignis S. R. C. condecoratum sub Gubernio Capitanei Antonii illius fratris existentem incurrit, qui cum fuerit dictam Syam infensus, & agerebus eam facili negotio subegit, & postea ad Civitatem Melitæ, inde Liburnum cum omnibus mercibus, ac Trevis Turcis ibidem reperis, & in servitutem redactus secum fecerit transire.

Novem fere mensibus ab hinc peractis, præfatus Salamon prædam passus, perquisitis & obsecris justificationibus comprobantibus se esse Catholicum, appulsi ad Ocas Liburci, ac ibidem enixè expostulando, ab eisdem DD. Franceschi Saycam, Naula, & damna sua cum nonnullis rebus ad ipsum spectantibus, vis itam cum suis instrumentis recevit, mediante transac-tione inita opera, & interpretatione cuiusdam Religiosi Laici callentis Linguen Turcicam, ac erratè se iactante Missionarium Apostolicum in partibus Ethio-pum, & alterius Mercatoris Turcarum in eadem Civitate commorantis, cupis transactionis vigore majus, ac longius malum fore partemque alias res proprias, naula, ac quicquid aliud petere possent suis prædatoribus condonavit, ut patet ex Instrumento io actus exhibito.

Verum obtenta successivè per dictam Elifajani iurp-menti absolutioe, habitoque recessu ad Supremum

Magistratum hujus Civitatis, ad effectum consequendi ab eisdem DD. de Franceschi dictas prædæ res, seu merces, Naula, ac damna, & interesse passæ occasio-ne hujus depredationis, cum obstante transac-tione præfata exitu hujus Causæ cognito Nobis commissis, à quibus post meritum, seu rationum hinc inde allega-tarum discussionem, resolutum fuit non liceat dictis Dom. de Franceschi in dicto Instrumento transac-tionis stipulari condonationem Nautorum, & aliarum re-rum in dicta Sayca existentium ad dict. Elifajani illius Magistrum spectantium, & propterea eos condemnari ad solvendum eidem pro Naulis pecias 473. ngr non pro dictis rebus propriis alias pecias 160. & in reliquis respectivè absolvimus, reservata facultate decla-randi etiam super præterito excessu expensarum, proot de jure ex rationibus inferius habendibus.

Consilio namque, quod dictus Elifajani, licet sub-ditus Imperio Ottomanico, sit Christianus Catholicus, ex pluribus documentis, & præsertim ex huj. Archiepi-scopi Ptolomæider, cui plenè deferendum venit ex tra-ditis per Gen. de Scrip. prius, lib. 3. de lit. Epi-scop. numer. 27. & seqq. Puvurini. decis. Florent. 44. sub num. 39. 6. Quia, pluribus Testibus formiter exami-natis in respons. ad octavum process. Elifajani pagin. 122. & 126., ac ipsimet patris confessione in transac-tione emissa, quæ confessio, licet facta io acti jam impugnato, adhuc contra consistentem plenum gradum probationis constituit, ut in specie advertit Anjald. de Commert. & Mercator. disp. 9. numer. 25. qui sequitur Urcal. de transac-tion. quest. 86. per totam Mens. consil. 275. numer. 16. tom. 3. sequitur, quod illius Saycam, nec non res in ea existentes, & ad ipsum spe-ctantes, nullo pacto pœceat dictus Capitaneus de Fran-ceschis deprimari, ut literaliter habetur ex Concilio Lateranensi in Cap. excommunicationis de rapto. ac in puncto penes Anjald. de Commert. & Mercat. d. disp. 9. tom. 3. ubi testatur hanc prohibitionem oriri ex plu-ribus Decretis Sacre Congregationis de Propaganda Fi-dei de Card. de Luc. de Regal. disp. 100. num. 11. & seqq. Puvurini. consil. 275. Canon. 9. tom. 8. Puvurini. decis. Florent. 44. numer. 1. & sequentibus Res. in re-vent. decis. 497. num. 1. & seqq. part. 14. cor. Aterlin. decis. 606. num. 3. versis. præsertim, & decis. 892. con-firmata io decis. 8. 4. coram Cerra, in Aterliniana de-predationis 1. Julii 1693. §. 6. coram cl. mem. Cardini. Caprera, & in Aterliniana Depredationis quoad De-metrium 22. Februarii 1712. §. Principale numer. 23. relata quod D. meum Caprera de Commert. disp. 116. & in Liburnen. Prædationis proximè supra quod exi-dit disp. 312. §. Nec autem num. 46.

Quod Sayca effe de proprietate dicti Elifajani, quod-que in ea adesse quantitas grani, aliarumque rerum ad ipsum spectantium oamimur concludunt Consula-rii Francie io Civitate Calci, medianibus deposti-tionibus Patriarchæ Alexandrie, & aliorum Testium indultorum, nec non aliz depositiones duorum PP. Missionariorum pro Terra Sancta in eadem Civitate existentium, juncta Apocis onerata in ipso limite ex-peditionis Causæ nobis obfensa, ex quibus non potest amplius dubitari, dictas res ad dictum Elifajani Chri-stianum Catholicum pertinere, ut in puncto, quod depositioni Patriarchæ Alexandrie super pertinentia, & quantitate mercium maxime fides sit adhibenda Res. in Aterliniana depredationis dict. Disp. 116. §. Concorde numer. 38. licet similibus institutionibus eadem Res. in revent. decis. 497. sub numer. 3. part. 14. & in For-emporian. Testamenti 4. Martii 1698. §. Nec facit, & 3. Septembris ejusdem Anni §. Et sunt coram clari. mem. Cardini. Caprera, quodque apocis oneratozic probent dictarum mercium Dominium Caprera, refel. Fiskal. 160. Dom. meus Auditor de Caprera de Com-mert. disp. 10. numer. 37. & 84. & disp. 25. numer. 4. & 5. Baldacc. decis. 13. rñ. de Africana. numer. 39. Res. decis. 340. num. 2. part. 18. confirmata decis. 612. & decis. 794. eadem part. tom. 2. pñ Cardini. Albin. de Inconst. in Judic. decis. 57. num. 6. & seqq. tam-que regulariter consistentes species mercium, nomina 7 Mercatorum cum specificatione loci, à quo oneratur, & ad quem oneratio dirigitur, d. Aterliniana Depredationis 22. Februarii §. Nil relevent in fine.

Posita autem pertinentia, seu dominio dictarum re-rum ad Christianum Orthodoxum Fidei adiectum, etiam

dem

481 debita omnino erat eandem rerum integra restitutio, ut communiter firmant *Cardin. de Luc. de Regaliis*, diff. 197. num. 12. *Alfald. de Commere. d. diff. 9. num. 7. Ferriac. de Fort. quest. 165. num. 2. Cabal. resolat. criminal. 120. num. 7. Carth. resolat. 1. num. 21. Venturin. deff. Florent. 42. num. 5. Franc. deff. 268. per tot. ubi etiam si bona recuperata sint ab hostibus in dicta *Liburni. Prada Navis 3. Nec obstat* num. 50. *supra* diff. 212. *Rota in dicta Melviana Depredationis quoad heredes Thimori 8. Maji 1711. 3. Primo numer. 1. & in eadem quoad Dremetricum 22. Februarii 1712. 3. Principale* num. 24. diff. 116.*

10 Et ratio est, quia Christiani Catholici, licet subditi sint saepio Ottomanico, adhuc non dicuntur membra Hostilis Reipublicae, nec unum corpus cum ea constituunt, quia illi subiacent ex necessitate, non ex voluntate, prout Schismatici praecipue formales, ceterique Infidelibus adherentes; adeoque Catholici viventes in durissima, ac tyrannica servitute non est adhibenda afflictio propiorum bonorum rapinis, quae non in Turcaram, sed in eorum perniciem redundaret, ut bene observat *Georg. Bell. de Re Militari. part. 2. tit. 11. num. 3. Peritelli. de Appellat. Missiv. tit. 15. quest. 214. numer. 3. & supponunt omnes auctoritates superiores relaxe, praecipue* diff. *Liburni. Prada Navis 3. Nec obstat praedicta procedere* n. 49.

Hinc non refragatur opposita transactio, in qua Dom. de Francechis dempta Sayca obtinuerunt condonationem rerum ad dictum Elsfajani spectantium, ac etiam Naulorum pro mercium transportatione debitorum, quia sicuti, ut supra probatum est, debita erat dicto Elsfajani integra rerum restitutio, ut etiam circa aliquam dubietatem debebatur eidem solutio dictorum Naulorum, ex clara dispositione

11 *Consulatus Maris cap. 203. versic. Je la Nave, e Naviglio, que in materis maritinis, tamquam universalis consuetudo habens vim Legis, inviolabiliter*

12 attendenda est apud omnes Provincias & Nationes *Rece. resp. 20. numer. 5. volum. 1. tit. de Navib. numer. 122. & seqq. & tit. de Affertor. numer. 209. & seqq. Capit. deff. 73. num. 9. & 10. lib. 1. cum alius per Dominum meum Andior. de Casareis de Commere. diff. 19. numer. 3. quibus additur Cepparel. resolat. fiscal. 159. num. 8. & 9. tom. 2. ubi quod dicti Consulatus Capitula incurre acceptata à Pisanis Anno 2118. & bene firmat Zach. de Salar. quest. 88. num. 23. versic. verum Capit. de ration. rata quest. 5. numer. 4. versic. sicuti merces, fra Naulum Valsic. consule. 75. numer. 11. *Reynold. observat. criminal. cap. 29. in fine*, ubi quod Naula pro notitia, saltem de acquirent praefertur omnibus Creditoribus *num. 3. Rece. resp. 24. per totum tom. pr. & resp. . . . tom. 2. tit. de Navibus & Naul. notat. 72. cum seqq. & notat. 90. & 91. numer. 234. cum seqq. adeoque dicta transactio, & condonatio dictarum rerum, & Naulorum tamquam emanata super iure certo, claro, & indubitato non sustinetur l. 1. de Transact. l. Praefat. & leg. causa cognita Codic. eodem. Urceol. de Transact. quest. 43. per totum. & numer. 7. ubi quod in hoc casu dicitur adesse lationem enormissimam, & quest. 94. numer. 27. De Luc. de regalibus diff. 195. numer. 11. *Cyrian. contravers. 3. numer. 2. contravers. 237. numer. 5. & contravers. 330. num. 13. Andreal. contravers. 246. numer. 16. & contravers. 228. num. 1. & seqq. Torr. varior. quest. tit. 3. part. 16. num. 45. tom. 1. Paulat. differ. 15. num. 69. & 68. Rot. nostra ser. Adagon. deff. 87. per tot.***

13 Praecipue quoque, sicuti invidibile est depraedationem voluisse exercere liberalitatem erga suum praedatorem, ita facile est mente concipere, quod in metu majoris mali perterritus, & ad redimendas majores vexationes, praedictas res repetere in actu transactionis desideret, ut in nostris praefatis terminis observat *Adanf. consulat. 275. sub numer. 34. & 33. tom. 3. & per consequens, quicquid ex praefatis causis, ac forsitan passionibus interpretat in dicto actu dedit, seu remissit, dicitur ipsum dedisse, seu remississe, & Domini*

14 nunt Franciscum stipulatum esse, & recepisse ex turpi causa, & condonatione ob turpem causam revocatur l. 2. tit. 2. Codic. de condit. ob turp. caus. ita

ut nec quid minimum ex tali causa retinere liceat *Calderf. in l. 1. §. 1. num. 4. idem Urceol. de Transact. diff. quest. 43. num. 42. & 43. tam sequentibus ac numer. 50. 52. & 53. Rota nostra coram Melior. deff. 85. num. 11. per tot. ubi etiam quod promissio non dicitur liberatio.*

Rite igitur, ac facile moderate fuerunt condemnari Domini de Francechis ad solvendum petitarum 747. pro nautis, & ad alias petias 160. pro rebus ad ipsum Elsfajani spectantibus; quo cum ad Nautis cum Cimba, seu Sayca esset plene onerata, ut faterentur omnes Testes, & esset capacitas Sarcinarum, seu, ut ajunt salmarum 200., ut habetur ex Instrumento Navigationis exhibito per Dominos de Francechis eorum *Procef. fol. 211. reducere* ad libras 1710. pro qualibet salma componere numerum in totum librarum 340. millia, ex quibus constituuntur 425. Ardepe ad rationem librarum 800. pro singula Ardeppa, 17 cujus nomina meminit *Rot. coram Corro deff. 944. in §. 2. Calculari* autem dictis Ardeppis 425. non ad majorem rationem petiarum datorum cum dimidio Alnali pro Nautis conjungit Ardeppe ad effectum transportandi merces à Damiatia ad Athachiam, & Tripolim, ut praecise deponit de Annis 1711., & 1712. tres Testes Elsfajani, ejus *Procef. fol. 141. 143. & 164. cum solutum iter per oram progrediarur* ad miliaria Italica 350. ut ex libris Ducatoris, & Consiliarii Tirrenium S. C. R. *Procef. à c. 137. sed ad anteriorem rationem unius penae cum tribus quartis ex octo regalibus pro singula Ardeppa, iuxta praefatum Instrumentum Navigationis cum eadem Sayca à Civitate Drepani ad Civitatem Januae ejusdem ferat itineris, clarè resultat ex calculo arithmetico praefata summa petiarum 743. ad quam dicti de Francechis fuerunt condemnati in solidum, cum actio solidalis detur contra quolibet ex Pteas, ut in puncto firmant *Manf. consulat. 275. numer. 30. §. Nam prima Summ. 3. Rot. coram Merlin. deff. 606. & deff. 619. per totum.**

Quo vero ad alias res ad ipsum depraedatum spectantes, iuxta pariter visa fuit condemnatio in summa petiarum 160. nam computato pretio currenti, quantitas frumenti, & orizae, vulgo *Rife*, de quibus in dictis justificationibus Elsfajani, & Apoca onerata, parva pecunie quantitas deficiens pro complemento dictarum petiarum 160. eidem visa fuit debita ex valde moderato, ac verisimili pretio rerum utensilium Cubiculis ejusdem Magistri Navis, quod verisimile invenit pro probatione casus Legis & veritate, ex relat. per *Barbif. axiom. 223. numer. 4. Adanf. consulat. 226. num. 56. tom. 3.*

Fuerunt tamen DD. de Francechis absoluti à damnis, & interesse praetentis ab enunciatione Elsfajani occasione dictae depraedationis, praevia discussione, an dictus Capitaneus Antonius fuerit iustus, vel injustus Depredator, à qua solutio illa dependet; nam contra injulium praedatorem omnia iura clamant, quia consilio de delicto in genere, seu de substantia depraedationis super eadem, pertinentia, seu Dominio, ac quantitate mercium in Navi oneratarum, non solum admittuntur leves & imperfectae probationes, ex firmatis per *Rot. in dicta Melviana Depredationis quoad Heredes Thimori 8. Maji 1711. 3. De Domini coram Melior. Decano. & in eadem quoad Dremetricum 22. Februarii 1712. dicto diff. 116. numer. 37. & 39. sed etiam (nisi aliae justificationes contrarium fuissent) fuit etiam sola earundem mercium possessio, ut paucissimè advertunt *Ferriac. de Fort. quest. 176. numer. 19. & sequentibus Adanf. diff. consulat. 275. numer. 25. & sub numer. 36. §. Sed obstat tom. 3. Venturin. deff. Florent. 44. à numer. 12. ad 23. Rot. coram Corro. deff. 892. numer. 5. & deff. 944. numer. per. & sequentibus in recent. deff. 497. numer. 3. part. 14. & in dicta Melviana Depredationis Diff. 116. numer. 36. ac ipsorum Juramentum Depredationem passu *Cardin. De Luc. de Regaliis diff. 193. num. 3. Alfald. de Commere. d. diff. 9. num. 20. & Adanf. d. consulat. 275. num. 31. num. 3.***

Uterius injustus Depredator teneatur ad omnia 23 damna, & interesse etiam licet cessantes, videlicet, ultra

- ultra pretium quo merces fuerunt emptæ, ad damna
consuetudinis in augmentum intrinseci pretii, ad cuius
rationem fuisse venditæ merces in Porto, in
quo exonerari debebant, & sic non solum in re,
sed etiam in spe, quæ consistit in privatione, seu
oblacione illius quod deperditum fuisse habuerunt, ut
in nostris terminis firmant Cardin. *De Luc. de regu-*
libus diff. 195. numer. 13. Ansaldo. de Commere.
diff. 9. in fine Penuria. decif. Florentin. 44. num. 6.
Rota in dicta Ateleuana Depredationis diff. 116.
numer. 1. & numer. 24. & in eadem quoad dictum
Demetrium super dampnis, & interesse 1. Julii 1715.
§. Damna coram Cardinali Scoto, nec non etiam
24 *ad interesse extrinsecum, seu lucrum cessans consi-*
dens in fructibus, qui retrahit fuisse ex capitali à
Mercatoribus depredationem passis, cum tam damnum
emergens, quam lucrum cessans debeatur in casu
25 *Maleficii, vel Doli, à quo non est immunitas in*
fra depredationem quæ sapit delictum, ex collectis per
Letard. de Usur. quæst. 96. numer. 31. & 32. cum
aliis, in specie per Ansf. diff. consulti. 275. sub nu-
mer. 37. & num. 31. & per Rotam in d. Ateleuana
Depredationis quoad Demetrium super dampnis & in-
teresse verè, cor. Card. Scoto.
- Abique eo quod opponi valeat defectus requisito-
rum *Casbrenf. in l. 3. ff. de re, quod certo loco,*
iuxta Decisiones *Bich. 16. & 185. quia iste oblatæ*
potest, quando petitur dampnum, & interesse resolu-
tas ex contractu, & ex simplicis mora debitoris,
ut est casus dictarum decisionum, secus quando agitur
actione ex delicto ad prædam mercium delin-
tarum ad mercedonem in aliquo loco, causa casu
26 *poundi lucri, quo casu lucrum cessans debetur præ-*
dictive ab omnibus requisitis, siue quia illa non
intrauit in actione ex delicto Lancellet. de Arment.
part. 3. capit. 31. numer. 167. Rota coram Rich. de-
cif. 125. numer. 2. & sequentibus, & in recenti, de-
cif. 431. numer. 17. per 13. siue quia oblatio rei
distinuit ad lucrum capendum ratione Mercatoris im-
perius condemnationem, seu refectionem illius lucri,
quod percipi potuisset, si dicta res ablata non foret,
exemplo obligati ad investendum in rebus fructifican-
27 *tis, qui prædictæ ab omnibus requisitis, semper*
teneant ad refectionem fructus ad investendum non
factum. Rota coram Priol. decif. 294. numer. 14. &
per eadem sed verba firmavit in dicta Ateleuana
Depredationis quoad Demetrium super dampnis, &
interesse, prima Julii 1715. §. Non iuvante cor. Car-
din. Scoto.
- Dictaque damna, & interesse regulariter debentur
à die iniuste depredationis, non à die morte licti,
quia etiam iusta credulitas, quod merces essent Tur-
carum, & ea mala fides, quæ non inficit primam
actum depredationis in ipsa rei apprehensione, fat
est, quod superveniat in retentione, comperto post-
modum, quod eadem merces essent Catholicorum
De Luca de Regalibus diff. diff. 195. numer. 17. &
prosequitur. Rota in dicta Ateleuana Depredationis
quoad Demetrium super dampnis & Quæ subreptæ,
& sequentibus, & §. Quandoque coram Cardin.
29 *Scoto facta pariter didictum damnum liquidatio-*
ne, vel iuramentum in licem venturis, vel saltem su-
pletorio depredationem passis, ut bene observant Ansf.
diff. consulti. 275. numer. 31. & 32. cum sequenti-
bus Ansf. de Commere. diff. diff. 9. numer. 20.
21. & 24. Letard. de Usur. quæst. 74. numer. 17.
30 *vel in condita variarum probationum, interpolari*
arbitrio regulando à circumstantiis facti, qualesse
loci, temporis, & personarum Rota coram Corro
diff. decif. 924. numer. 3. Penuria. diff. decif. Flo-
rentin. 44. numer. 7. & in dicta Ateleuana Depre-
dationis quoad Demetrium super dampnis, & inter-
esse 1. Julii 1715. §. Transfundo, & §. Quo de-
dem coram Cardin. Scoto, & in eadem quoad ha-
beredes Theodori in §. Quo vero coram Eodem, ubi,
tam pro damno emergenti, quam pro lucro cessan-
te, fuerunt taxata in totum scuta decem domtaxat
pro centenario, ad mensuram capitalis liquidati, ultra
condemnationem ad expensas judiciales, & extra-
judiciales.

Adversus autem iustum prædantorem, hoc est com-

tra eum, cuius favore intrat bona fides, seu iusta
excusatio à dolo & delicto, saltem in principio, ad ef-
fectum prædam capiendi, si non ad effectum retinen-
di post novas supervenientes probationes, non fit con-
demnatio ad damna & interesse, ut supra probatum
est, sed solum fieri debet ad id, quod depredator ultra
pretium rerum depredatarum, si videlicet fuerint, 21
factus est locupletior ad rem, in l. arum autem ab l.
sed et 1. & l. 28. §. Constat si de per. heredit. cum
aliis rebus per Rotam nostram in dicta Liburnæ. Præ-
da Navis supra relata diff. 212. §. Constat nam. 53.
& §. Nec relevat numer. 74.

Quodque dictus Dom. Capitaneus de Francefchis ex-
cussandus sit à dolo, & delicto, iustamque habuerit
causam faciendi prædam, de qua agitur, colligitur ex
pluribus circumstantiis, tam ante, quam post illam
concurrentibus, ante, quia Sayca efformata erat more
Turcico, precederat à Regione Turcica subdita, &
ad aliam eorundem migrabat, nec obo ante illius sub-
33 *jurationem elevavit vexillum more Turcarum consue-*
tum, ut deponere tres Testes ad instantiam DD. de
Francefchis examinati super 13. 15. & 16. cum quibus
videtur concordare primus Testis examinatus ad in-
stantiam alterius Mercatoris super hac eadem Sayca su-
per 14. cum sequentibus; Navis enim indructa Vexil-
34 *li in inimici præsumitur illius, quem denotat Vexillum l.*
signata C. de Fabric. lib. 11. Bald. in Auth. ubi de
14 C. de Donat. aut Negi. Sard. conf. 61. num. 28.
& 29. Jafen. consil. 170. numer. 2. lib. 2. Adversus de
Probat. cunct. 160. num. 1. & consil. 5053. Strac. de
Mercat. part. 2. num. 72. & de Naut. part. 3. num.
23. Gratian. dispici. 100. num. 5. & 6. Affili. decif.
23. numer. 3. & 4. Rot. Jansen. decif. 201. numer. 2.
& 3. & in prædictis terminis extendi à damnis, & inter-
esse prædantorem Navis mentis tali vexillo Cardin. de
Luc. de Regal. diff. diff. 195. numer. 13. & 20. Rota
nostra in dicta Liburnæ. Præda Navis & Constat
eum sequente.

Non obstat, quod vexillum sit signum æquivocum, 35
& non certum, ut observat *Ansf. consulti. 275. num.*
29. tum. 3. quodque illius variatio hodie fiat ad oppor-
tunitatem, vel ad evitandas molestias, vel ad procu-
36 *randum benevolam receptionem, ut ait Rota in d. Atele-*
uana Depredationis quoad Demetrium diff. diff.
116. num. 31. Penuria. decif. Florentin. 44. numer. 35.
quia ultra quod Græci Christiani subditi Imperio Otto-
mannico non indigent Vexillo Turcarum, seu conspecto
more Turcico, nec illud unquam deferre solent, ut à
periculis eripiantur, cum Turce Christianis subditi
molestias non inferant, quamvis insignis Beatissime
Virginis, vel allicujus Sancti in earum navigationibus mer-
cimonis causa in eis utantur, ut ex pluribus attestatio-
nibus Equitum Sancti Stephani, testatur *Rota nostra*
in d. Liburnæ. Præda Navis supra diff. 212. §. Nec
obstat vexillum vers. fuit enim responsum; Semper erit
verum dicere, quod dicti vexilli gestatio præbet saltem
bonam fidem, & iustam excusationem à principio, dum
38 *aspicientibus tale vexillum iusta præsumptio occurrit*
dictam Navem tamquam inimicam interfecendi, subjugan-
di, & retinendi, donec contrarium contesteretur do-
ceatur, ut admittit eadem Rota in d. Ateleuana Depre-
dationis quoad Demetrium supra diff. 116. numer.
39 *32. in qua ideo fuerunt prædatores condemnati ad dam-*
na, & interesse, & in mala fide & dolo,
dum in actu depredationis confusis plures adhibuit Te-
stium depositiones, res depredatas esse Demetrii Ca-
tholici, ut in §. *Nihil relevat, & §. Prima namque*
cum sepp. d. diff. 116. & tamen eas resellente denega-
rant, quæ depositiones in prædictis non concurrunt,
ideoque bona fides ex dicta Vexilli gestatione exorta, 40
nec statim subverti per contraria documenta, fat est
etiam ad effectum excusandi à damnis, & interesse in
puncto *Card. de Luc. de Regal. diff. 195. numer. 13.*
& 20. & Rota nostra in dicta Liburnæ. Præda Na-
vis & Ad præsumptiones numer. 52. & §. Sequenti nu-
mer. 53.

Necque restat, quod prædicti Testes examinati ad
instantiam dictarum DD. de Francefchis non sint at-
tendendi, eo quia illis interveiebant, & participabant
de præda *Penuria. diff. decif. Florentin. 44. sub num.*
33. §. Nam primo; quodque contra eos militent depo-
sitiones.

43 quæones aliorum Testium formiter examinatosum ad infantiam alterius Mercatoris Christiani super hac eadem Vestiti delatione: quoniam, quoad hoc aliud testimonium examen, respondetur eos inter se nullatenus concordare, adeoque non posse super eorum depositionibus fieri aliquid fundamentum, quo vero ad nos examinatos ad infantiam dictorum DD. de Franciscis constanter dicitur, quod nullo modo iustificavit dictos Testes participasse de Præda, neque tempore depositionis fuisse actu fundatos, nec interventus eisdem de Franciscis, & tamen quando etiam dicti Testes aliquos decessus patenter, aut efficit attendendi, quia cum agatur de re gestis in medio Maris, de qua per alios constare non potest, citius testes minus idonei, nomen informes, domesticis, & intercepti recipiuntur. *l. quæst. C. Neufrag. lib. 31. cap. penitus de Testibus Furacis. eodem tract. quæst. 55. numer. 35. & quæst. 62. numer. 50. & de penis quæst. 24. numer. 222. Ansaldo. de Commer. disc. 9. numer. 20. Baer. decif. 56. numer. 6. Rot. coram Alderis. decif. 606. num. 27. coram Corr. decif. 865. numer. 2. & 3. & decif. 892. numer. 3. cum seqq. coram Eadem. in recent. decif. 248. num. 27. part. 6. decif. 195. num. 4. part. 8. & decif. 309. num. 7. part. 10. Et in dicta Alderis. Depradet, quoad Demerium disc. 316. num. 28.*

Post Sayce subjectionem, ad excusationem Dom. Capitanei de Franciscis, succedit, quod in dicta Sayce aderant tres Turce, & plures mercen Turcorum, ut est in confesso inter Partes, quod iidem depositant Saycam spectare pro diatribis ex tribus partibus ad Amer Turcam, quemadmodum hoc ab initio veritas nititur, ut delicta etiam in sua depositione Reverendissimus Patriarcha Alexandrinus, qui, licet affert Eliajanum tunc temporis verè emisit alias duas tertias partes illius, adhuc ingenuè addit, quod de hoc eis nullam habebat probationem, quam novissimè demonstrat exhibuit, mediante Instramento emptionis, quodque demum in eadem Sayca adinventum fuit quedam cartula, seu Apoca oneratoria, in qua merces in ea invectæ caractere Turcico, seu Atabo fuerunt adnotatæ, ita ut in Regione Infidelibus subiecta & in medio Maris, non poterat Capitaneus de Franciscis facilius scire contrarium eorum, quæ in illo actu apparebant, nec inquirent veritatem ex dicta Apoca oneratoria, quinimodò exercens artem piratæ non tueretur esse petitus Iurificatus, acque cum Iuris subtilitatis de Iudicio condonare, & basijmodi exactas diligenter adhibere & Apocis oneratoriis, ut in pæso ad effectum excusationis à damnis, & interesse observet De Loi, de Regalis. di. disc. 195. numer. 16. proindeque ex his omnibus, præcipue simul junctis, satis dicitur dictum Capitaneum Franciscis bonam fidem ab initio habitam, usque ad superventas novas justificationes retinuisse, ex transitis in his terminis per Roman nostram in dicta Liburny. Credo Navis Disc. 212. §. Ad præsumptiones, & Nec refragatur, & §. Nec relevat, ubi quod bona fides in his circumstantiis sufficit absque titulo, qui etiam dicitur iustus adesse, quoniam agitur de acquirendis bonis inimicorum, seu Turcorum, quibus à Christianis bellum censetur perpetuo indiditum. Lucas de Penna in l. unica C. de Cras. lib. 27. Alvar. in l. Elites §. de verbor. significat. Syad. consil. 8. num. 1. & l. vers. post lib. 2. de Pont. de Paro. Prærog. tit. 11. de Tretem. numer. 1. Calvin. de Acquirat. cap. 121. num. 32. & 33. Lomar. consil. 84. numer. 4. Cabal. resolut. Crimin. cap. 140. & Caf. 223. numer. 4. Coran. resolut. 3. numer. 10. Ansaldo. de Commer. di. disc. 9. numer. 5. & num. 7. Venturini. di. decif. Florent. 44. num. 9. & 10.

46 Exclusio ex prædictis dolo, ac delicto in Capiteano de Franciscis, penitus cessabat quolibet prætextum interesse, etiam lucri cessantis, nam quia Sayca istam exhibitis documentis necessariis fuit restituta, eaque mediante dictus Eliajan alia maritima iuncta peregris, quo itame non potest ratione alicujus impedimenti Navigationis aliquid petere pro eo, quod sua interest, ut firmas Lestard. de Uxor. di. quæst. 74. numer. 38. in fine. tum quia non constitit, parvam

frumentis, & Oriæ quantitate in Sayca existentem, & ad ipsum spectantem, fuisse potius ibi reventam causa mercimorii faciendi, quam erogandi in sui & Nautarum alimentum, tum etiam quia, neque ex prægio suarum rerum amplius non extantem, neque ex assulis eidem non solutis, debuit fuisse aliqui fructus, cum ex Credito pecuniario illis non debebantur. *l. usura §. de verbor. significat. Gratian. discip. 823. numer. 14. nisi ultra moram Magister Navis vellet probet (quæ probatio hic deficiit) se solium esse negociare, & pecuniam erogare in mercimoniis, quodque iuxta minorem opinionem ejus lacrum sit saltem verisimile, & à communiter accidentibus concludatur Angel. in l. continas §. Non ita §. de verbor. obligat. qui testatur, hoc ad proximè redeffisse Florentine Almagrad. consil. 21. numer. 58. libr. 1. Lestard. de Uxor. quæst. 74. numer. 35. ad 43. ubi de Mercatura vigente in hac eadem Civitate, & in ea Senatuum de Commer. §. 1. quæst. 7. part. 2. amplias. 8. numer. 225. Refa. consilias. 48. numer. 55. Benden. consil. 14. in fine. 2. numer. 46. tom. 11. Seminias. contrav. 144. numer. 14. & 15. & contrav. 185. num. 29. Ansaldo. de Commer. disc. 65. numer. 77. Mans. consil. 58. num. 1. & 2. tom. 1. Rot. Juxta decif. 139. num. 9. Merimend. decif. Senen. 14. numer. 22. Baldus. tit. de Dote decif. 88. numer. 39. decif. 111. num. 18. penes Palm. Nip. vol. 2. & Rota Nostra coram Magon. dec. 103. n. 19. omnia opinione magis rigorosa exigente lacrum certum in potentia proxima etiam in Mercatura emergente, de qua idem Scacc. de Commer. §. 1. quæst. 7. part. 2. amplias. 8. numer. 226. Pothum. resolut. 115. numer. 16. & seqq. Cyriac. contrav. 526. numer. 35. Benden. consil. 634. numer. 5. Gob. consilias. decif. 32. num. 48. libr. 1. Rot. coram Celf. decif. 277. numer. 6. & 7. & coram Bich. decif. 16. numer. 10. cum seqq. repetit. post Alderis. de Fignor. decif. 39. num. 1.*

Et demum difficilis removeretur in universum, quia defecit etiam mora, cum enim credidit pecuniarum dictarum rerum propriarum, & nautarum esse ante sententiam illiquidam, donec, & quousque illius quantitas ministerio Judicis liquida fieret, iustum dicebatur DD. de Franciscis habere contrarium litigandi, per quam excluditur mora, & per consequens non valet, ad rest. in l. qui Roma §. Engenius, ubi Bart. Castren. & alii §. de verbor. significat. h. si quis solutio 29. §. de Uxor. Bald. in l. acceptam numer. 20. C. de Uxor. Zorich. de Salar. quæst. 47. numer. 20. ubi quod etiam si aliqua pars liquida esset, propter illiquidam non operatur, ut continuatur in mora, & numer. 20. Lestard. de Uxor. quæst. 84. numer. 1. & seqq. Strahlen de Interress. lib. 1. quæst. 19. numer. 15. & 16. Gob. consilias. 14. numer. 75. & seqq. libr. 1. Mans. consilias. 58. numer. 51. & seqq. Gratian. discip. 42. numer. 42. Surd. decif. 179. numer. 13. Sperel. decif. 40. numer. 62. & seqq. Rot. Lucen. coram Magon. decif. 69. numer. 21. coram Corr. decif. 109. numer. 16. & decif. 177. numer. 3. & 4. ubi de pop. debito petente, quod maxime congruit speciei nostre, in qua tam ingentem summam diminuere, quæ ei non debebatur dictus Eliajan perierat, & est plena Decisio in Romana Cambiorum coram Alderis inter reconditas per Palm. Nipor. decif. 372. per tot. tom. 4.

Et ita utraque, & doc.

Jo: Bonaventura Neri Radia Rota Audire.
Olivius Falsi Piratinus Rota Audire.
Mandius Urbani Rot. Audire. & Relat.

ARGUMENTUM.

Navis Capitanei Catholici, & Catholicorum arma, merces, & alia omnia in Navi existentia iustè, & legitime prædari non possunt, etiam si aliqui ex Turba Nautica Turce, vel subditi Turcarum essent, & merces ad Turcas pertinerent.

Domi.

Dominium Navis, cui spectet, & quomodo probari possit.

Merces Turcarum, Hebræorum, aliorumque Infidelium an de Jure semper prædari possint, & quid dicendum de illis Græcorum Schismaticorum: ubi data opera de diversis speciebus Schismatis mirabiliter differitur, reprobatur, seu ad veram intelligentiam traditis Auctoribus. Verricelli de Mission. Apostol. Titul. 5. quest. 215. numer. 7. Cardin. de Luc. de Regal. disc. 170. per tot. & Regis Nollæ in Liburnen. Di. prædat. 14. Septembr. 1716. habita proximè supra Disc. 213.

Reservatur, & interpretatur juxta mentem piissimam R. C. COSMI III. Felicissimæ Recondicionis, & JOANNIS GASTONIS I. Epistol. Diei 15. Octobr. Ann. 1720. directæ Ministro Residenti pro SUA R. C. in Insula Melevitana, & Instructio generalis diei 4. Julii Ann. 1732. data ab eodem Ministro Militantibus sub Auspiciis Magni Ducis Hetruræ.

Prædator litteris Patentibus, & vexillo Regiæ Celsitudinis Magni Ducis Hetruræ munitus, quam potestatem habeat super suos Milites, & Piratas; an dare possit inimicis fidem, & promissionem securitatis; an Promissiones hujusmodi, & Salvi Conductus à Ministro Principis, etiam sine facultate, concessi validi sint, Navique opulentur pro sua affectatione, mercium, aliarumque rerum: adeo ut contrarietatis effectus illicitus, violentus, & spoliatus de prædator tepetur ad restitutionem rerum omnium Deprædatorum, Damnorum, & Interest.

S U M M A R I U M.

- 1 Præda Navis non sustinetur ex simplici, & non probata assertione de prædatoris.
- 2 Catholicorum Navis cumque mercibus, arma, &c. prædari nequeunt.
- 3 Etiam si subditi Turcarum essent, & aliqua merces ad Turcas spectaret, num. 3.
- 4 Consensus Maris dispositio caput. 273. explicatur.
- 5 Instrumentum emptoris Navis terram & indubitatum Dominii præbationem facit.
- 6 Factum & consensu prædatoris prævalet cuicunque præbationi in contrarium.
- 7 Litteræ Patentis, & ipsa præsumptionem faciunt emptoris, & Domini Navis.
- 8 Testis unicus deponens favore prædatoris de jure non probat, si sit indolus dum retinetur sub ejus potestate, & num. 11.
- 9 Transactio facta per vim, & metu prædatoris nullius est roboris.
- 10 Prædator concluditur probare remitti Schisma eorum, quod de prædatoris est.
- 11 Merceres Græcorum Schismaticorum de jure prædari non possunt.
- 12 Et ita decisum pluries Roma, & Florentia.
- 13 Et de ratione num. 13.
- 14 Schisma aliud formale, & voluntarium, aliud materiale, & consensum.
- 15 Ecclésiæ Græcæ Schismaticæ tolerat, & compenitur ut suavit ad Ovile reducat: Non autem Turcas & Infideles: & de ratione, ibidem.
- 16 Rejectionem in materia Schismaticæ Auctoritates Verricelli de Mission. Apostol. tit. 5. quest. 215. numer. 7. Cardin. de Luc. de Regal. Disc. 170. Et Reg. Nollæ in Liburnen. De prædat. supra relat. Disc. 213. §. Et ratio est, numer. 10.
- 17 Græci Schismatici an sint omnes Hæretici, & in quibus Schisma, & Hæresis distinguatur.
- 18 Roma, & Merceres Græcorum Schismaticorum, se-

cut Anglorum, & Germanorum, qui Hæretici non sint de prædationis non subjacent.

19 Anglia, etiam si talis Græci subditi sint Turcis.

20 Contrarium sententiam de Bonis Hebræorum, & de ratione, ibid. & num. 26.

21 Expressio Infidelis in Litteris Patentibus R. C. Magni D. Hetruræ Græcos Schismaticos non comprehendit, & de ratione ibid.

22 Prædator Regiæ Celsitudinis Magni Ducis Hetruræ vexillo instructus, jus non habet de prædandi Naves, & Merceres Græcorum, vel sint Catholici, vel sint Schismatici.

Quia Naves, & Merceres Amicorum nostrorum reputantur num. 24.

23 Merceres Infidelium de jure legitimè de prædator, quomodo à Navi amica deprecatur.

Et sic in praxi, & de consuetudine servatur, numer. 27.

24 Distin. quævis de sui natura ampliata est.

25 Religio Jerosolymitana in materia navigationis contra Infideles tamquam magistra, & regularis veneratur.

26 Princeps concedendo aliquibus Commensas, vulgo Passaporti, non intelligitur auferre aliis Privilegia diversæ titulo competens, & de ratione, ibid.

27 Parificatio ad unum effectum, ad alterum extendi non debet: Maxime obstante manifestis, & palpabilis diversitate rationis: aliud enim est agere Gratiam, & Commensam, aliud vero dispensare de prædationis subiectis, num. 31.

28 Verba, quomodo generalia, regulanda, & restringenda sunt ad subiectam materiam.

29 Dispositio adversativa de sui natura repetit terminis dispositionis, cui opponitur.

30 Casus in Diplomate non expressi tamquam omisi, & indistincti remanent sub dispositione Juris.

31 A voluntate Principis, directæ ad præcedendum, vel nuncum suis Diplomataribus, pendet declaratio hostis, vel injuria de prædationis.

32 Determinatio reipiciens placet determinabilia omnia debet æqualiter determinare.

33 Verba eadem æqualem, ac determinatam semper retinere debent significationem.

34 Casus, & Tituli deus excogitati ad legitimisationem præda inducendum, reprobat antecedentibus, calumniam speciem præferunt.

35 Quædam Causarum ratio prohibens appropriationem vitulorum ad Turcas, non applicatur Commercio Græcorum Catholicorum, vel Schismaticorum Orientalium per Regionem Turcis subiectas, & de ratione ibid.

36 Vexillum Turcicum non inchoatorem tempore de prædationis, prædatoribus jus non suppeditat licet aliorum bona diripiendi.

37 Prædator dicitur nequit verè à peritu discessisse, dum à peritu solvitur animo statim redeundi.

Et sic tamquam non discedens regulari debet, maxime discedens momentaneè, malitiosè, & in fraudem num. 44.

38 Præsumptio est, in dubio, contra violentum de prædatorum.

39 Et magis in circumstantia facti fraudem, & malum prædatoris animum ostendens.

40 Possessionem dimisso non dicitur qui rem dolo dedit possidere.

41 Navis prædari nequit loco, & tempore contrariis contra fidem datam à Prædatore.

42 Navigatio per mare Adriaticum permixta in necessariam consequentiam venit permixto usus suarum Portuum.

43 Ex permissione expressa adveniendi aliquem locum, tacita permissio refertur redeundi.

44 Pactum virtualiter, & tacite continet totum id, quod necessario requiritur ad hoc, ut expressè convenire, effectum fortiantur.

45 Fides promissa etiam hostibus, Perfidis, & Hæreticis de Jure Divino, Gentium, & Civili servanda est.

46 Fides servanda obligatio in rebus litis, & honestis

negis fundatur in iustitia, fidelitate, & veritate.

32 *Dale fallere hostem laudabile est, & dolus bonus dicitur; sedem autem si datum frangere non minus iustitiam, & veritatem, quam ipsum hostem offendit.*

33 *Refutatur Coballus Resolut. Crim. cas. 321. num. 40. & seqq.*

34 *Fides, & securitas per privatum Bannum promissa ad eodem impune frangi nequit secundum veterem.*

35 *Salvus Condottus à Principe, vel à Ministro jurisdictionem habens Bannum concessus violari nequit.*

36 *Salvus Condottus, & Commensus, id est Passaporto concessus Navigantibus, Navis, & mercibus prae subiectis immutabiliter servari debet.*

Etiam si praeatore, & contra dispositionem legum concedatur, validus est: Et vigore ipsius salvi condottus, praeator concedens, & raptim tenetur ad restitutionem depredatorum, numer. 59.

37 *Praeator super Navem, & suam militiam Patentibus Literis, & Pexillo aliquem Principis maria discurrens, eandem habet potestatem economicam, & jurisdictionalem qualem habet Dux Bellica Classis, vel Militia territorii.*

38 *Dux Bellica Classis iudicium concedere potest, non autem iudicij super statu Belli, & de ratione, ibidem.*

Florentia. Præsentia Præda.

Diei 4. Octobr. 1733.

E T

DISCURSUS CCXIV.

SI è eretto, che la Præda del Sambeccchino controverfo, e del suo Carico non possa sostenersi, perchè avendo il Capitano Coclearo Francesco di Giovanni nella sua Comparsa del 27. Maggio 1733. avanzati al Ministro di V. A. R. in Malta, per giustificare la suddetta Præda, allegate due ragioni con queste formali parole.

« Mi indovino a depredare detto Sambeccchino a malincuore non solamente, perchè la Grecia del suo Equipaggio, come la maggior parte sono abitanti nell'Isola di Palma, e come tali Schismatici, la Patente, e Bandiera, colla quale si costringevano, mi dà il diritto di legittimamente depredarli; ma ancora, perchè le Mercanzie caricate sopra detto Sambeccchino sono appartenenti a' Turchi, e come tali soggette alla Depredazione, non essendo verisimile, che gente di detta Isola di Palma potesse aver di proprio il Riso, Lino, Telerie, Bordati, alcune Casse, e Balleste Caffè, di che era carico il Sambeccchino. »

Niuna di queste due ragioni è bastante a legittimare, e sostenere la Præda del Sambeccchino, nè del suo carico; Imperocchè trasalasciando di considerare la seconda, cioè, che le Mercanzie appartengono a' Turchi, giacchè colla data del deposito di tutti i Testimoni, che le Mercanzie spettano alle Persone dell'Equipaggio, fra le quali non era alcuno Turco, ed all'incontro il Corsaro non ha addotta alcuna prova, da cui risulti la verità della sua asserzione: il che solo basta per dichiarare, che la Præda per questo capo non si sostenga, come in punto il *Penturion. decis. Florent. 44. n. 26. §. Nam hoc cum seqq. Ret. decis. 480. num. 3. vers. Fuit responsum part. 3. rec.*

Io quanto alla prima; Il supposto, che le Persone fossero Greci Schismatici, non è in parte vero di fatto, e per quella parte, che potesse esser vero, non sussiste, che la Patente, e Bandiera desse al Capitano il diritto di depredare, anche specialmente le circostanze del caso, di che si tratta.

Non è in parte vero di fatto il detto supposto, perchè dalla confessione del medesimo Corsaro, e dal deposito de' Testimoni, ad istanza sua esaminati a Malta,

si raccoglie, che Demetrio Licudi Capitano del Sambeccchino è Cattolico dell'Isola del Xanex, e Suddito della Repubblica di Venezia, come un suo Fratello, e due Marinari, uno de' quali è di Napoli, e l'altro oriundo Francese; onde sendo questi Cattolici, non poteva, nè doveva prestarsi il Sambeccchino, e l' suo Armamento, che era di proprietà del Capitano, nè le robe spettanti a lui, ed agli altri tre del suo Equipaggio per il *Togo espresso nel capit. Excommunicationis. de Repet. n. 111. Excommunicationis subdatur, qui Romanus, aut alius Christianus pro negotiis, vel aliis honestis causis Navis velis capere, aut rebus suis expellere presument, »* e allegati i Concordanti la *Rota Nostra in Liburnen. Depredationis 14. Septembr. 1716. supra relata Diff. 213. §. Consilio namque sub num. 3.*

Anco quando fossero stati sudditi del Turco, ed il 3 Carico, e l'Equipaggio fosse stato in parte composto di Turchi, e di Mercanzie appartenenti a' Turchi, come per la prima proposizione son pieni i Motivi della nostra Ruota nella famosa *Liburnen. Præda 22. Junii 1668. supra Diff. 212. io cui rispetto a' danni solamente scissero gli Auditori Maggi, e Bologna dal Voto dell'Audiotore Farfesi, riportato al Diff. 211. e più modernamente nella detta *Liburnen. Depredationis 14. Septemb. 1617. Specialmente al detto §. Consilio avanti l'Audiotore Urbani; E per la seconda 4 proposizione è chiaro il Consolato del Mare al cap. 273. riferito a quell'effetto dall'Audiotore Casareggi dopo il primo Tom. de Commercio. Grot. de Jur. Belli, & Pacis lib. 3. cap. 6. §. 6. numer. 5. & 6. & §. 26. numer. 26. n. 111. Quæ verò res hostium non sunt, nisi apud hostes reperiuntur, captivatum non sunt: id enim, ut jam antea diximus, nec naturali Jure congruit, nec Jure Gentium intrudendum est. » *Galea fraile Collette dal Baldus. decis. 4. numer. 14. tit. 3. de Affricuras. Ret. Roman. decis. 1303. numer. 16. avanti Molines.***

Li difensori del Capitano Corsaro hanno preteso, che il Sambeccchino fosse nato di Licudi Cattolico, ma di Costantin Sacchetta Greco Scismatico: ma tutti i Testimoni esaminati ad istanza del Corsaro depongono concordemente, che otto, o dieci Mesi avanti alla Depredazione Costantin Sacchetta lo vendette a Demetrio Licudi, il quale in oltre ha testimoniato il deposito de' Testimoni in questa parte, e la verità della compra, coll'esibizione della copia autentica del pubblico istrumento celebrato avanti al Cancelliere del Consolato di Francia in Cipro il dì 27. Ottobre 1732. il qual recapito rimuove ogni dubbio, e fa una prova certa, ed indubitata *l. cum presibus Cod. de probat. l. desiderium Cod. de positi. Afriord. de Probat. vol. 2. consens. 906. Pax Jordan. lib. 14. tit. 30. num. 237. Gratian. cap. 796. num. 1. Ret. decis. 574. num. 1. part. 9. recetti.*

Si aggiunga il fatto del medesimo Corsaro, il quale ha riconosciuto per Capitano del Sambeccchino Demetrio Licudi, scrivendogli, ed invitandolo come Capitano a portarsi a Bordo del suo Vascello senza sospetto, e facendogli, come a Capitano, il Giuramento di sicurezza, del quale si parlerà in appresso; onde la pretesione incuita da' Difensori del Corsaro, che Costantin Sacchetta fosse il vero Capitano del Sambeccchino, ha contro di se il fatto, e la confessione del Corsaro, che prevale a qualunque sorta di provanza, in questi termini la *Rota Rom. nella Medesima Depredationis appresso l'Audiotore Casareggi diff. 116. num. 11. & num. 37.*

Conferisce anco al fine di provare, che il Sambeccchino sia di proprietà di Demetrio Licudi la Patente di Venezia ritrovata appresso di lui, ed esibita in Malta dal Corsaro, nella quale si enuncia, che il Sambeccchino doveva capitanoarsi da Demetrio Licudi sotto la Bandiera della Repubblica, e scendere la detta Patente apparisse spedim. or. 5. Luglio 1731., e così quindici Mesi avanti, che Demetrio Licudi comprasse il Sambeccchino, non essendoci stata portata alcuna Legge, o Marittima Ordinanza, per cui venga disposto, che non possano prenderli le Patenti, avanti di faccia l'acquisto del bastimento, abbiamo creduto, che la disposizione della Patente conferisca ancor' essa a provare, che

che Demetrio Licudi abbia dipoi fatta la compra del Sambecchino; poichè non potendosi credere, che procurasse, non senza spcia la Patente con animo di non servirla, e non costando, che egli abbia avuto altro sussidio, che presumersi, che abbia dipoi acquistato il controverfo, per usar la Patente, che aveva precedentemente spedita, coll'argomento del *Teste nella leg. pr. §. primo ff. si Usufruct. perat. leg. 3. §. Qui habet fr. de Sentent. Kar. dopo il De Luc. de Jurisd. tom. 3. decis. 4. n. 2. decis. 8. n. 5.*

A fronte di quelle provanze non possono attendersi alcuni indizj in contrario, che i Difensori del Corsaro hanno rilevato dal deposito de' Testimonj, cioè: Che Demetrio Licudi deponga aver comperato il Sambecchino in Agulto, quando dall'istrumento apparisce comprato in Ottobre; Che egli asserisca, che il prezzo fu di Piastre 5150. e di averlo pagato; e Costantin Sacchetta deponga, che il prezzo fu di 5650. e che ne fu pagata una sola parte; Che Demetrio Licudi fosse Uomo di poco avere, ed all'incontro il Sacchetta Uomo facoltoso, onde fosse molto inverisimile, che il primo avesse comprato, ad il secondo venduto lo Sambecchino.

Poichè sta bene insieme, che la compra seguisse verbalmente, ed in parola in Agulto, e che poi in Cipro se ne celebrasse l'istrumento in Ottobre, come ne danno ancor riscontro le parole dell'istrumento medesimo, in cui Sacchetta disse, e dichiarò „ aver venduto, e reduto. „ In quanto alla contrarietà del deposito del Sacchetta a quello del Licudi sendo il primo venditore, depone a proprio vantaggio, che il prezzo fu maggiore, e che non era stato in tutto pagato, e così non è atendibile in veran modo, tanto più che il deposito contrario del Licudi, è conforme al tenore dell'istrumento, da cui apparisce, che il prezzo fu in verità di Piastre 5150. e che fu tutto pagato al venditore.

Della supposta povertà del Licudi, e delle facoltà del Sacchetta depone solamente un Testimonio, che di ragione non prova, tanto meno, che è indotto dal Corsaro, ed eliminato in tempo, che egli era nelle sue forze, come in termini di più Testimonj Greci deponenti a favore del Predatore il *Pemuriz. decis. Flor. 44. num. 34. vers. raturum*, e la *Ruota Romana decis. 19. sub numer. 8. §. Nec obstat oram Caprar.* e per il fine più duro di annullare una transazione fatta da Greci depredati, per il motivo della forza, e del timore *Atanz. confut. 275. num. 33. e 34. e la Nostra Ruota in Livorno Degradatione 14. Septembris 1756. d. decis. 213. §. Precipue* quia oltre di che lo stesso Testimonio, dal di cui deposito vuol' elidersi la provanza, che Demetrio Licudi comprasse il Sambecchino dal Sacchetta, conferma costantemente questa verità.

In quella parte poi, in cui potesse esser vero il supposto, cioè, che il Calico quasi in tutto spettasse a Greci Scismatici, non sussiste, che per questo il Corsaro abbia avuto il preteso diritto di depredarlo, attese specialmente le circostanze del caso nostro, o si riguardi la disposizione di ragione, o si consideri la Patente, e la Bandiera di V. A. R. per cui pretendi il Corsaro di legittimar la Preda delle Mercanzie spettanti a i Greci Scismatici.

La qualità di Scismatico o' Greci, a' quali spettano le Mercanzie, che dev' provarsi costantemente dal Corsaro, che all'egge, come in termini la *Ruota Rom. decis. 480. num. 3. pars. 3. res. si deducit dal Verbale fatto a Malta, in cui per il deposito di alcuni di detti Greci apparisce, che nell'Isola di Pamos, di cui è la più parte dell'Equipaggio, e in Lero, e in Rodi, di dove sono alcuni altri pochi, i Vescovi sono eietti dal Patriarca di Costantinopoli, il quale è riconosciuto per Superiore nello Spirituale.*

Ciocchè sia, se debba deferirsi a un tal deposito, come fanno ad istanza del Corsaro in tempo, che i Testimonj erano nelle sue forze, come lo sono stati finchè non furono messi in libertà in Livorno, per quello ne dice il *Pemuriz. decis. Flor. 44. num. 34. §. ivi „ Caterum data, non tamen concessa, quod probata dici possit asserita dillorum Gracorum confut. 275. adducit tamen in illa fundamentum ad favorem della Capitanei consisti non possit, quando*

quidem cum dilli Graci per eum capti, & pro pria libertate privati sub potestate dilli Capitanei essent constituti, si quid fassj fuissent, vel dississent in eorum praejudicium, id dixisse, & fassj fuisset praesumeretur metu, & per minas in familiaribus se- ri solitas „ con cui concedo la Ruota di Roma decis. 19. sub num. 8. §. Nec obstat oram Caprar.

Ciocchè sia (dico) della verità di tal deposito, ed ammetto, che perciò sia provato lo Scisma ne Pro-prietarij delle Mercanzie, non per tanto ne segue, che a i termini di ragione elle potessero depredarsi, come fermato puntualmente il Padre *Teslar. de Pannis Ecclesiasticis part. seconda verb. Scisma §. quarto vers. limita fol. 376. „ ivi „ limita quid non propter licitum est Catholicis asserere à Gracis Mercatoribus bona eorum, etiam si Scismatici esse dicantur, seu de Ecclesia Scismaticorum, quia Ecclesia Catholica eis tolerat, & quia ipsi serv- lares sepi laborant ignorantia inevitabili Scisma- tis „ il Cardin. Albini de invest. in fid. cap. 10. sub numer. 41., dove colle stesse parole ferma il medesimo, e non citati quelli il Pignarelli. *confutlar. Canon. tom. 8. confutlar. 99. per totum*, ove riferisce così essere stato dichiarato due volte dalla S. agra Congregazione del Sant' Uffizio, e in quello sentimento risiede l' *Auditor Farferti nella Libreria Prada 22. Januarii 1668. sopra Discurs. 211. à §. Nam quidquid sit tam tribus sequentibus*, il di cui Voto fu approvato dal Donatissimo Chesi, a cui il Serenissimo Gran Duca rimette la causa, stante il contrario sentimento degli Auditori Maggi, e Bologna, e secondo quello fu giudicato, ed eseguito.*

Quella proposizione non s'impugna dalli Auditori Maggi, e Bologna, poichè, come costa dal Voto loro delli 22. Giugno 1668. riportato quivi al *Disc. 212.*, ancor essi convennero, che la Preda fosse ingiusta, ed illegittima, ma scissero nell'arico- lo de' danni, e degli interessi, pretendendo, che le cose dedotte per provare la Giustizia della Preda, benchè non bastassero a quell'effetto, secondo il sentimento concordato di tutti, fossero però sufficien- ti per indurre nel Corsaro una tal qual buona fede, per cui dovesse assolverli da' danni, e dagl'interesi, onde si potevano ancor' essi, che nè lo Scisma, nè la qualità di Soldato del Turco non d' appello di loro per legittimar la Preda, e per esime- re il Corsaro dall'obbligo di restituire la roba preda- ta; ma l'uno, e l'altro nel complesso di tutte le circostanze unite assieme, lo crederono sufficiente per scusare il Corsaro dalla retenzione de' danni, e de- gli'interesi, discordando in quello solamente dal pa- rere dell' Auditor Farferti, come al §. *Secundo* di qua, al §. *Secundo* dicendum, e più chiaramente al §. *Hoc autem*.

La ragione, per cui li Greci, benchè Scismatici, ed i di loro effetti, e beni non sempre sono soggetti alla Preda, si è, perchè essendo lo Scisma più, e meno delittuoso, e desolabile, secondo le diverse specie del medesimo riferite dal *Riccardi de Jur. Personar. libr. 2. cap. pr. Caren. de Sacri. Inquis. part. 2. de Apostasi, & Scismat. tit. 3. §. 10. & sequentibus*, *Forinac. de Heresi. quest. 174. §. primo num. 2. con sequentibus*, *Perricelli de Mis- sion. Apostol. tit. 14. quest. 186. per totum*, bene spesso succede, come dev' presumersi nel caso nostro, non essendo stato provato il contrario, che i Greci siano Scismatici materiali, e di fatto, come nati in Luoghi soggetti al Turco, dove i Vescovi sono eletti, e mandati da Patriarchi Orientali, i quali sono ri- conosciuti come Superiori nello Spirituale, o per forza, o per ignoranza, non già, che siano Scis- matici formali, e molto meno siano infedeli, per- chè negli Articoli sostanziali della Nostra Santa Fe- de concordano co' Cattolici, come in questa ragione si fondano le Autorità sopra allegate, alle quali per la distinzione dello Scisma materiale dal forma- le, può aggiungersi l' *Autorità di Sant' Agostino Epi- scol. 162. riferita nel Capitolo Dixit Apostolus 24. quest. 3. riferita, e seguita dal Sanchez in summa libr. 2. cap. pr. numer. 8. Layman lib. 2. tract. 1. cap. 12. in fin. lo stesso Perricelli. de Mission. Apostol. tit. 9.*

tit. 9. quæst. 155. numer. 3. & tit. 14. quæst. 186. numer. 18. vers. ad quintum.

Di qui è, che la Chiesa non considera, regolarmente parlando, i Greci, benchè Scismatici, come i Turchi, e gl'Infedeli, ma li tollera, gli accarezza, li compatisce quasi deingueni involontarij, e forzati dalla foggione, e dal Dominio del Turco, ed in tal modo procura soavemente di ritrarli alla sua Unità. *Tommassin. de Peter. & Neo. Ecclesi. Dissipul. tom. 1. cap. 16. num. 10. n. lvi.* Quamquam autem aliquis profusus videtur pagani a Pontifice Romano Patriarcha isti omnes, certo tamen consens ab eodem non preceps abfuisse, & abesse etiam nunc est; & nisi gratissimam hanc concordiam excluderet Turci Imperatoris dominatio brevi tam a consuetudine esse, potentes sapie hactenus sententiam ad optatos exitus pertraherem. *Arce. de Concord. Eccl. Orient. & Occident. lib. 4. cap. 5. §. Ite non obstant, Card. Albici de Inconf. in Fid. cap. 20. numer. 7. Petrus ad Constit. Apostol. tom. 3. ad Constit. Innoc. IV. tom. 10. 11. & seq.*

Nè sono attendibili le autorità, e le ragioni portate in contrario; In quanto alle autorità, si fondavano i Difensori del Costaro nel *Verriell. de Missi. Apost. tit. 3. quæst. 215. numer. 7. Card. De Luc. de Regal. diss. 170. per tot. e nella decis. della nostra Rota nella Liburna. Deprad. 14. Septemb. 1716. hic habita diss. 213. §. Et ratio est* avanti l'Audit. Urbani. Rispetto alle ragioni infundevano principalmente in due. Prima, che li Scismatici fossero in necessaria conseguenza Eretici. Seconda, che quelli, de' quali si tratta fossero Sudditi dell' Istimo comune, col quale i Cristiani, e specialmente V. A. R. ha sempre Guerra, e per l'una, e per l'altra pretendevano, che si potessero licitamente depre-

Il *Verriell.* nel luogo allegato parla degli Albigesi, che hanno Guerra attuale co' Turchi, e suppone uno Scisma nocivo, e manifesto, unico, o equivalente all'Eresia, ed è contrario a se medesimo al tit. 3. quæst. 99. numer. 2. & quæst. 161. numer. 14. come rispondendo istantemente a questa autorità, e dichiarandola averte l'*Audit. Farfetti nella detta Liburna. Præda dal §. Nam quædam sit cum seqq.*

Il *Card. De Luc.* nel detto diss. 170. insiste nella qualità di Suddito del Turco, alla quale unicamente pretende, che debba averli riguardo per legittimar la Præda, non atteso, se il Greco Suddito del Turco, sia Scismatico, o Cattolico, come da tutto il suo discorso chiaramente apparisce, specialmente al numer. 19., ove dice, che non deve considerarsi a quell' effetto la Religione, ma la foggione, e al num. 22. ove in conseguenza stima superfluo esaminare l'articolo, se della qualità Canonica, o Scismaticica possa concedere il Giudice Laico; onde è contrario alle risoluzioni tutte della Rota di Roma, e della Rota Nostra, le quali con atteso punto, che i Greci predati siano Sudditi del Turco, hanno avuto solamente riguardo all'esser egliino Cristiani talora Cattolici, e perciò hanno dichiarata illecita la Præda, senza però, che abbiano fermato il contrario, quando i Greci siano Scismatici, a riserva però dell'Audite Farfetti nella detta Liburna. *Depradatus*, in cui ha creduto, che lo stesso debba dirsi de' Greci Scismatici, che de' Cattolici.

Potrebbe al più ricercar l'opinione del *Card. De Luc.* nel caso, in cui fosse intumata, e aperta attualmente Guerra fra due Principi, la quale in conseguenza rendesse inimici all'uno tutti i Sudditi dell'altro, senza riguardare di qual Religione si fossero, ma non mai nel caso della Guerra, e inimicitia perpetua, che per causa, specialmente di Religione, veglia fra i Principi Cristiani, e li Turchi, ne quali terminati con potendosi precludere dalla Religione, che è la causa principale della Guerra, non debbono sottraherli a i pregiudizj delle rappresaglie, e delle Prede i Greci Cristiani, benchè Sudditi del Turco, che non vengono sotto nome di Turchi, e d'Infedeli, e ne quali non milita la ragione dell'Offensiv., come dichiarando in specie il detto diss. 170. del *De Luc. la Rota di Roma nella Adels. Cafarez. de Commercio. Tom. II.*

vistana *Depradationis* 2. Februarii 1713. §. *Missa* avanti Præl. impellia dopo il diss. 116. dell'*Audit. Cafarez* al numero 33. & 34. n. lvi. *Et* que in diss. discursu formatur, procedunt, quando in ter duo Principes apertum Bellum indicitur, quo ego subdistinguo Personam, & bona tandem aliam saltem cognatur; At quomodo ad compendendos Turcarum, & Barbarorum contra Christianos incurfiones continuo insequuntur a prædilibus Ereticis, actamen comprehendendi minime debent Sudditi Græci, quævisque ritus: Immo expressè in Decretis ipsam Religionis in eadem licentia censuræ exigitur, & præservantur una cum bonis, & mercibus suis.

La Nostra Rota nella detta Liburna. *Depradationis* del 14. Settembre 1716. sopra diss. 213. §. *Et ratio est*, non elamina l'articolo, se possano prederli le Mercanzie del Greco Scismatico, perchè nel suo caso il depredato era Greco Cattolico: onde distingue il primo dal secondo, e ferma, che questo non è membro della Repubblica Offile, benchè Suddito del Turco, con quelle formali parole, *Caribolici, licet subditi sint Imperio Ottomanico, ad hoc non dicuntur membra Reipublice, nec unum corpus cum ea constituunt, quia illi subditi sunt ex necessitate, non ex voluntate, prout Schismatici, præcipue formales* dalle quali li raccoglie, che la Rota, anche conobbe bene la distinzione del Scismatico formale Suddito volontario del Turco, dal materiale, ed involontario.

Come con ci hanno fatta impessioe la Autorità suddette, così non ci hanno persuaso le due ragioni allegate in contrario. Ed in quanto alla prima, cioè che fra, se l'Eresia possa dare ad un Cristiano diritto di privare gli Eretici de' propri Beni, senza che la Chiesa gli ammonisca prima, gli processi, e gli condanni, sopra di che molte cose potrebbero dirsi, non abbiamo creduto vera assolutamente la proposizione, che tutti i Greci Scismatici siano Eretici, Improchè è vero, che tutti gli Eretici sono Scismatici, ma non è vero il contrario, che tutti li Scismatici siano Eretici, perchè l'Eresia, che consiste nel negare gli Articoli della Fede, ed a questa si oppone, è distinta dallo Scisma, che consiste nella ripugnanza all'unione di tutto il corpo della Chiesa, e si oppone principalmente alla Virtù della Carità, come ben si spiegano il *Suarez de Piorate Theolog. tit. de Charitat. disp. 12. sect. prima, Sanchez in summa lib. 2. numer. 7. & 8. Arce. de Concord. Ecclesi. Oriental. & Occidental. lib. 4. cap. 5. §. Vel tandem*, il *Carona de Sac. Inquisit. par. 2. de Schismatico §. 10. num. 31. Del Bene de Offici. S. Inquisit. par. 2. dubit. 25. sect. prima numer. 16. Fernandez de Harref. quæst. 184. §. primo numer. 4. & sub numer. 5. & num. 14. Ursula Instit. Crim. lib. 1. tit. 7. num. 4. & 12. Viva consult. Theologic. tom. 3. par. 2. artic. 2. num. 6. & tom. 2. par. 2. quæst. 3. art. 3. num. 6. Card. Albici de Inconf. in fide cap. 10. numer. 4. & seqq. ove in specie si riprova il Fagnano portato in contrario, e l'*Audit. Farfetti nella detta Liburna. Præda §. Vel ex dicta.**

E benchè non possa negarsi, che fragli Greci Orientali Scismatici vi siano molti isofeti anco d'Eresia, particolarmente quando si tratti di Scisma formale volontario, e pertinace, ne quali termini parlano le Autorità portate in contrario, serve all'effetto, di che si tratta, che vi siano molti Scismatici non Eretici, come sono tutti li Scismatici materiali, affinché, non provandosi pienamente, che li Greci, de' quali si tratta, siano non solamente Scismatici, ma anco Eretici, non si possa sostenere per quello capo la Præda, come io termini di Tedeschi, e d'Inglese, fra' quali pure molti sono gli Eretici, a quell'effetto puntualmente ferma la Rota decis. 480. numer. 3. vers. quia fuit responsum, & numer. 4. par. 3. vers. e benchè parli non in termini di Greco Scismatico, ma d'Inglese depredato per la stessa ragione, che non tutta la Nazione de' Greci sia Eretica, deve così argomentarsi a favor loro, come io punto, così il *Verriell. de Missi. Apostol. tit. 14. quæst. 186. secto il numero 10. vers. probatur primo, & sub numer. 12. n. lvi.*

10 *Ad secundum, & quartum fuerit Graeci multis haereticis infidelis, ut non ex hoc dicenda Natio Graeca Haeretica, sicut nec Gallica, nec Germanica: quia non majore ex parte, sed aliqui, quamvis in magna numero haereticum posse sedantur* 11 e segne a dire lo stesso fino al fine, ove conclude, che non avendo mai Chiesia Santa dichiarata Eretica la Nazione Greca, non deve, benché Scismatici, cacciarsi da alcuno di questa nazione, e lo stesso ferma il Tommasini, *vetus, & nova Eccles. disciplin. part. 1. lib. 1. cap. 13. numer. 8.* dove dice, che la Chiesa non ha mai posti i Greci, in *Albo Haereticorum*.

Di minor peso ci è sembrata l'altra, che i Greci potessero depredarsi, almeno come Sudditi del Turco: poiché, come sopra si è detto in occasione di provare, e dichiarare, il *Card. De Luc. al dist. 170.* la Ruota di Roma, e la Ruota Nostra ha dichiarato nulli le Prede in tanti casi, ne quali si trattava di Greci Sudditi del Turco, il che è tanto vero, che nella detta *decis. 480. al num. 4. part. 3. rec. si* ferma, che per essere i Cristiani Sudditi del Turco, tanto è lontano, che possano depredarsi, che anzi debbono aiutarli, e compiarli: né vale l'argomento dedotto da quello fermato i Dottori in termini di Ebrei Sudditi del Turco, al quale precisamente risponde la *raccomm. decis. fatta al detto num. 4.* ottimamente il *Perricelli, de Apostol. Missus. tit. 3. quest. 99. sub num. 8. & 9.* dove dopo avere fermato, che i Beni de' Greci Cristiani Sudditi del Turco non possono depredarsi, soggiunge, che il contrario deve dirsi degli Ebrei, che sendo Sudditi del Turco, e non avendo né Tempio, né Regno, ed essendo infedeli, si reputano, e si trattano come i Turchi, allegando in ciò il Decreto della Sacra Congregazione: ed in punto soddisfa similmente all'intero, e distingue i Greci Sudditi del Turco, benché Scismatici dagli Ebrei l' *Auditor Farfesi nella detta Libreria. Prade 22. Janu. 1688. §. Nec obstat.*

Poiché, che il Corfaro non abbia avuto diritto di predare i Greci, benché Scismatici per la disposizione di ragione, o almeno l'ha potuto avere per la Patente, e per la Bandiera di V. A. R. Non per la Patente, che nel suo contesto anziché fondare la sua intenzione, gli ossa chiaramente; poiché la penna di V. A. R. s'ingiunge espressamente, che vada in Corso contro gl'infedeli, sotto nome de' quali non vengono i Greci Scismatici, e gli proibisce con uguale chiarezza il dar molestia alle Persone, ed alle robe de' Cristiani, sotto nome de' quali vengono con meno i Cristiani Cattolici Occidentali, che i Greci Scismatici Orientali, come avverte l' *Auditor Farfesi nella detta Libreria. Prade §. Vol saltem* 12 *ut saltem an locum habere possit, ubi concurrent* 13 *Principis Christiani expressa prohibitio amplius* 14 *verba de non molestando directis, vel indirectis quosdamque Christianos falsis, sub quo omnes Christianos, etiam Schismaticos contineri, facile credi possit.* 15

Molto meno il Corfaro si è potuto arrogare il Diritto di predare i Greci Scismatici per la Bandiera, la quale non può più valere della Patente: ed in fatti, che non sia stato mai della pia, e reverenziazione dell' A. V., che i Corsari di sua Bandiera, e specialmente il Capitano Francesco di Giovanni, potessero depredare i Balmeneri, e le Mercanzie de' Greci, o siano Cattolici, o siano Scismatici, costa ad evidenza dall'istruzione data al detto Capitano in congiuntura della sua spedizione per il corso dal Milmir, che per V. A. R. rispose in Malta il dì 4. Luglio 1731. nella quale dopo il preambolo concepito con queste parole: *Scrivete d'istruzione, e di regola* 16 *al Capitano Francesco di Giovanni, come pare ed agi altri Capitani Comandanti Balmeneri, con* 17 *Bandiera dell' A. R. del Serey. Gran Duca di Toscana,* 18 *si soggiunge per via d'ampliazione questo precepto* 19 *Di più se i infedeli Balmeneri armati con Bandiera di S. A. R. s'incontrano in altri* 20 *Balmeneri, o di cui Capitano, e l'Equipaggio sia di Greci, anche Cattolici, se la Mercè apparivano* 21 *ne esser di ragion de' Turchi, o di Ebrei, nemmeno possono soggiugarsi la Patente accennata sopra indicata.* 22

Don membri ha l'istruzione in questa parte; non, nel quale si parla de' Balmeneri, il di cui Capitano, e l'Equipaggio sia di Greci, benché Cattolici; l'altro riguarda le Mercè de' Turchi, e degli Ebrei, per le quali ordina non possa giovar la Patente. Nell'uno, e nell'altro pare, che resti chiaramente deciso il caso nostro a favore de' Greci, sicché né il Sambecchiano, né le Mercè dovessero, o potessero depredarsi.

Non il Balmenero, perché essendone Capitano Demetrio Licudi Cattolico del Xante, poteva bene il Corfaro in vigor dell'istruzione predare le Mercanzie de' Turchi, e degli Ebrei, se ve ne fossero state, non già mai il Balmenero, che come distinto dalle Mercanzie predabili, non poteva cadere sotto la Preda, tanto meno, che l'istruzione lo considera, come amico, e non predabile, e però tale, che poteva far dubitare, se per esso dovessero essersi dalla Preda le Mercanzie, benché di Nemici, onde per togliere questo dubbio, e chiarirlo ordina provvidamente, che la qualità del Balmenero amico non salvi le Mercanzie de' Nemici, il che è ancor coerente alle regole di ragione *Mauf. consil. 275. numer. 29. Card. De Luc. dist. 181. numer. 15. Reges de Maria. ad Reverter. decis. 345. numer. 9. Rot. de Offic. tit. de Praefat. claus. §. 2. de prada bonor. numer. 2829. & sup. Rot. dec. 3303. numer. 16. coram Adriaet.*

Anzi dovrebbe dirsi lo stesso anco, quando il Capitano fosse stato Costantino Sacchetta Greco Scismatico, perché in questa parte dell'istruzione si pongono sotto la stessa regola tutti i Balmeneri, e l'equipaggio di Greci, e si esprimono i Greci Cattolici per via di ampliazione, comeché questi sono più Amici della Scismatici, e rinforzano il dubbio, se per essi dovessero riputarli essersi dalla Preda le Mercanzie de' Nemici *in vii §. di cui Capitano, e l'Equipaggio sia di Greci, anche Cattolici* 23 *secondo la natura, e la forza della dizione* 24 *in Bencé,* 25 *che amplia, e non restringe la categoria, de' casi espressi Barbof. dist. 112. num. 4. Rot. dec. 1969. num. 19. coram Pustinger. dec. 191. num. 21. cor. Bich. dec. 762. num. 10. part. 12. tom. 2.*

Neppure le Mercanzie potevano predarsi, perché l'istruzione del secondo membro di quest' Articolo considera, come omniche, e soggiunge alla Preda le Mercanzie de' Turchi, e degli Ebrei, senza far menzione delle Mercanzie de' Greci Cattolici, o Scismatici, quando aveva nel primo membro fatta menzione del Capitano, e dell'Equipaggio Greco, tanto Scismatico, che Cattolico, segno evidente, che secondo l'istruzione, le Mercanzie de' Greci non possono, né debbono da' Corsari giudicarsi alla pari con quelle de' Turchi, e degli Ebrei ne' casi delle prede, come sopra abbiamo mostrato esser di ragione, e così è di pratica, e di consuetudine presso tutti i Balmeneri armati in corso da i Principi Cristiani, secondo n'accetta l' *Auditor Farfesi §. Nam quidquid* 26 *in vii. Et in fatto videmus a Christianorum* 27 *Principum jussu classibus Graecorum Schismaticorum bona, ne aliud obstat nullo pacto violentè diripi,* 28 *nec prodari* 29 *Atta qual pratica si conforma la Religione di Malta, che in materia di Balmeneri armati in corso contro gl'infedeli può dar regola come mostra, secondo ne avverte il Card. De Luc. de Regal. dist. 180. futo il num. 9. con queste esattiche parole* 30 *admodum inter Christianos Insulae Adriaticae videtur hujus Christianis praesentibus Balmeneri Aetropolitanis Sedes, ac major Universitatibus, vel Schola.* 31

Né fu contraria alla disposizione di ragione, al tenore delle Patenti, al contesto dell'istruzione, ed alla penica di tutti i Principi Christiani la volontà sempre giusta del Piusimo Regnante COSIMO III. di glori. mem., il quale si pretende, per una lettera fatta scrivere al suo Residente in Malta nel 15. Ottobre 1730. dichiarare, che i Capitani armati in corso colla sua Bandiera potessero depredare i Greci Cristiani Scismatici, poiché considerata nel suo contesto, e molto più nel suo spirito la detta Lettera, altro non si rileva dalla medesima, che una dichiarazione di non voler favorire, e proteggere con i Passaporti conceduti

ad alcuni Maremài i Turchi, ed i Greci Scismatici, che ne facevano uso contro l'intenzione del Concedente, che era unicamente diretta al vantaggio, ed alla sicurezza de' Maroniti; onde può ben dirsi, che agli Scismatici non abbia voluto il Principe concedere grazia, e favore, ma non già, che abbia voluto togliere alcuna cosa di quello, che avevano di loro natura, e per altri titoli, che nulla hanno di comune colla grazia, e col Passaporto, sendo di ragione diverso il voler dare, ed il voler togliere, dandosi il mezzo fra l'uno, e l'altro *Tufi. l. in Ad. cor. 171. num. 1. Gratian. cap. 405. sub numer. 22. Sord. dec. 111. num. 6. Ventur. dec. 72. sub na. 17. & num. 20. dove pone più esempi simili Rot. Rom. dec. 288. num. 7. par. 14. rec.*

A questa intelligenza non ripugnano le due particole della detta Lettera, nelle quali si è fatta la forma dagl'ingegnosi Difensori del Corfaro, cioè, che siano in una parificati i Turchi a' Greci Scismatici, e che nell'altra dopo circoscriverne le condizioni, e i requisiti, che dovevano avere quelli, a' quali si voleva giovare il Passaporto, si soggiugne „ In tutti gli altri casi, e circostanze contrarie, a non correnti, intendo S. A. R. che i Bassimenti, che saranno predati, e condotti a Malta da Corsari di sua Bandiera, vengono considerati, e dichiarati buona Preda.“ Poiché premesso il Proemio della Lettera, dal quale apparisce il fine, e l'occasione, per cui fu scritta, concepisco con queste parole „ Informato il Serenissimo Gran Duca, che in considerazione d'un suo Passaporto concesso ad alcuni Maroniti, fu stata data la libertà a un Sambuco rhino con Reic e Maroniti Greci Scismatici, a i quali, e a i Turchi apparteneva la maggior parte del carico del Sambuco predetto, che con Bandiera Turchesca era stata depredata, e condotta a Malta.“

Non pare sì possa mettere in dubbio, che la parificazione de' Turchi, e de' Greci Scismatici è stata fatta all'unico effetto di negare il favore, e l'indennità del Passaporto tanto agli uni, che agli altri, non già all'effetto prestato in contrario di disporre, ed ordinare, che gli uni, e gli altri siano giudicati ugualmente inimici, e come tali, soggetti ugualmente alla forza, ed al diritto passivo di esser predati; onde ancora la regola, che la parificazione fatta ad un effetto non dee stendersi all'altro Dec. in cap. Translato. de Confil. Cagnol. in l. Praetor 199. numer. 7. ff. de regul. Jur. Benden. collato legal. 39. numer. 37. & 38. tom. 1. Rot. coram Eminentijs, Falconerio tit. de Fideicom. decis. 54. numer. 12. & decis. 55. numer. 5. Rot. Fior. int. dec. Selett. de Fideicom. dec. 26. num. 61.

Senza dubbio, siate la patente, e sostanziale diversità di ragione, che milita fra il negare il favore, e la grazia del Passaporto, e il foggere diffinissimamente al danno, ed al pregiudizio di esser predato, chi di ragione non vi era soggetto, perchè la grazia del Passaporto si può negare con giustizia, e con onestà, ancor a quelli, che non sono inimici, e sono nel numero de' Fedeli, come sono i Greci Scismatici, ma non è giusto, nè conforme alla nota pietà del Principe, d'ordine di cui fu scritta la Lettera di foggerearli alla rapina; onde attesa una diversità di ragione sì palpabile, e manifesta, tanto meno la parificazione rispetto all'uno, può aver luogo rispetto all'altro *Ramen. conf. 120. sub numer. 5. vers. dicens. Tufi. prall. centijs. 308. num. 31. Sord. conf. 50. numer. 25. Pio. dec. 253. sub num. 21. Rot. coram Emerit Jan. dec. 1237. numer. 7. & post De Luc. de Fideic. dec. 13. num. 16. & dec. 21. num. 13.*

L'altra parte della Lettera, in cui si scrive „ che in tutti gli altri casi, ec. i Bassimenti condotti a Malta siano considerati, e dichiarati buona Preda,“ benchè nella sua materialità sembri generale, deve non ostante restringersi a que' casi, ne quali per evitar la Preda si allegasse la grazia, e la sicurezza del Passaporto, che il Principe ha inteso, che ne predetti casi non suffraggi, saltemente che il suo ragionevole si è, che la Preda sia considerata, e dichiarata per legittima in ordine al pre-

teso Passaporto, ma non in ordine all'altre cause, per le quali ella può esser ingiusta a i termini di ragione.

Si perchè la foggata materia della Lettera è la legittimità, o l'illegittimità della Preda precedente, o dell'efficacia, o dell'inefficacia del Privilegio, o del Passaporto, come costa dal proemio, e da tutto il suo contesto, onde contra la regola, che le parole, benchè generali, regular si debbono, e restringersi alla foggata materia *Sord. dec. 2. num. 13. & decis. 43. num. 16. Rot. coram Seraph. decis. 121. numer. 11. & cor. Molin. dec. 710. num. 15.*

Si perchè le parole suddette son poste al dicontrario, e come i nostri Dottori dicono *Adversative* al caso della Preda ingiusta, non per la disposizione di ragione, che ne renda esseti i depredati, ma per l'inefficacia del Passaporto, ed essendo di natura della disposizione avversativa il ripeterla i termini della disposizione, alla quale è opposta *Gratian. disp. Foren. cap. 539. num. 25. Mans. consil. 703. numer. 10. Rot. decis. 438. num. 27. par. 4. tom. 2. recent. decis. 527. num. 17. par. 13. in Admiss. ad De Luc. de Fideicom. dec. 82. la 2. num. 16. & Audis. Conti decis. Florus. 79. numer. 20, ne segue, che come la disposizione precedente ha rapporto all'inefficacia del Passaporto, così la susseguente riguarda quella Preda, che possa farsi per questa ragion particolare, rimanendo però gli altri casi sotto le regole di ragione, come onestà, e non espressamente decisi dal Principe l. commodissima ff. de lib. & post. Rot. selett. Jan. disp. cap. 174. num. 19. Rot. dec. 27. num. 9. par. 8. recent. Rot. cor. Eminentijs. decis. 1168. num. 27. & coram Eminentijs. Falcon. tit. de Jur. Patron. decis. 20. sub num. 9. & de Misicillan. decis. 29. num. 10.*

Del che ne danno un manifesto riscontro le parole apposte immediatamente dopo „ non avendo mai pensato (cioè S. A.) che i suoi Passaporti debbano protegger, e favorire, ec.“ le quali dimostrano, che l'ordine precedente di dichiarar buona Preda, è legato, e dipendente dalla volontà del Principe diretta unicamente a proteggere, o non proteggere col suo Passaporto, dichiarando così il detto, ed il disposto dalla ragione espressa dal medesimo disponente *Mans. consil. 484. num. 9. & seq. Torr. var. par. quest. tom. 1. tit. 2. quest. 15. sub numer. 22. fol. 274. Barbos. Axiom. 197. num. 11.*

Si perchè altrimenti non seguirebbe, che il Principe avesse voluto foggere alla predà, ancor i Bassimenti, e le Mercè de' Cattolici, che non avessero Passaporto, o lo avessero senza tutte quelle condizioni, e circostanze prescritte nella detta Lettera, con quelle parole „ in tutti gli altri casi, e circostanze contrarie, e non correnti a queste, intendo S. A. R. ec.“ se esse dovessero, secondo tutta la loro estensione diffusivamente operare, e non solamente all'effetto, per cui è stata scritta la Lettera di rimuovere l'abuso, che si faceva de' Passaporti, e toglier loro l'efficacia, ma ancor a quello, che si pretende di dichiarar buona, e legittima preda ancor di que' Bassimenti, e di quelle Mercanzie, che di ragione non sono predabili: il che non potendosi dire senza offendere la nota pietà della R. A. Paterna, ne segue, che le dette parole, come non possono comprendere a tal'effetto i Cattolici, così non comprendano i Greci Scismatici, sendo gli uni, e gli altri di ragione esseti dalla Preda per le note regole, che una determinazione riguardante più determinabili debba ugualmente determinarsi, e che le parole medesime debbano aver sempre una uguale, e determinata significazione, per la prima il Tefu nella l. iam hoc iure, & l. Latius ff. de vulg. & pupill. Barbos. axiom. 69. num. 6. Rot. dec. 522. numer. 7. per la seconda il Tefu nella leg. servus plurimus 50. §. fin. ff. de legat. 1. Rot. dec. 9. num. 10. dopo il De Luc. de Regal. & dec. 69. num. 11. num. 10. de fideicom. in Mansif.

Ma quando mai la volontà del Principe defuncto, areso il contesto di detta Lettera fosse in qualche modo dubbia, resterebbe chiarita, ed interpretata dalla volontà del Sovrano vivente espressa da V. A. R. mediante l'istruzione, che dal suo Ministro risentendo in Malta si dà a tutti i Capitani armati in Corfo con sua Bandiera, per la quale, come si è sopra dimostrato, i Bassimenti de' Greci, e le loro

A a 2 Mer-

Mercanzie si son bastantemente dichiarate esseri dalla Preda, ed in oltre io tutti i casi la legittimità, o illegittimità delle prede si è rimessa a i termini di ragione, come chiaramente si legge nelle finali parole di detta Istruzione, per le quali si conclude, che in tutti i casi il Ministro di Vostra Altezza Reale „ prenderà formalmente le debite informazioni de' „ fatti, e accerterà agli ordini, che succedono „ meno ricevuti dal Real Principe, deciderà come „ di giustizia. „

Provata l'insufficienza delle due cause, che il Corsaro ha espresse, e dedotte dalla sua comparfa fatta a Malta, e per le quali ha chiesto di sostenere la legittimità della Preda.

In quanto alle altre due allegate da' di lui Difensori, cioè, che le Mercanzie fossero destinate per Constantinopoli, e in conseguenza portandosi a i Turchi potessero legittimamente rapirli; E che il Sambecchino avesse la Bandiera Turca, neppur queste ci hanno persuaso; Poiché non trascurando di dire, che avendo il Capitano allegato nella sua comparfa le due prime ragioni, già riprovate, tutte le altre si rendono superflue di calunnia, come parlando puntualmente ancor di queste, avvisi di passare a riprovarle, avverte l' *Auditor Farfesi nella detta Libreria, Prede §. Sed hoc pariter „ vel „ „ Sed hoc pariter parum soliditatem continere visa „ fuerant, nam ultra quod ex eo quod in literis „ exercitio dicitur Cordas solammodo allegavit, se „ predita bona rapuisse, quia ad Tarcas primum „ bant, alie supradictae causa, & tituli ab eo „ recogitatis magnam calumniam speciem demonstrant. „*

Col motivo stesso, che si trattasse di Mercì destinate per Paesi Turchi, fu preso similmente di giustificare la Preda del Capitano Cardì, e tutti per i Giudici concordemente lo riprovarono per più fondamento, e specialmente per uno, che al parer nostro è il più concludente, cioè, che la ragione, per cui de' Sacri Canonici è proibito il trasporto de' viveri a i Turchi, non si adatta al commercio de' Greci

Cattolici, o Seldanici Orientali, per i Paesi del Turco, mediante il quale gli Israeliti in genere nella acquistano di ciò, che non avevano, ma solamente hanno il comodo del trasporto della roba loro da luogo a luogo suddito, ed in tutti l' *Estravaganza, Adita mentis & de Judeis prohibere l' estrazione dell'armi, e de' viveri da i Porti de' Cattolici per trasportarli al Turco; come per questo fondamento, e per altri si riprova pienamente questa ragione nel Voto dell' *Auditor Farfesi §. Colligae hoc fundamentum, e ne' seguenti, come nel §. Ad hoc hic promissio, e in quei, che seguono, e nel Voto dell' *Auditor Bologna, e Altezzi §. Nec obstat mare omnibus, &c.***

Neppure può legittimar la predà la Bandiera Turca, poiché non essendo ella inalberata, quando seguì la Preda, come depongono tutti i Testimoni, i quali dicono, che era in tal tempo innalzata la Bandiera della Repubblica di Venezia, deve credersi ritenuta sotto copertura per usarla affin d'ingannare i Turchi in caso di bisogno, per scambiarli da loro insulti, e per aver ricovero ne' loro Porti, e perciò non può somministrare al Corsaro alcun dicitio di papere i beni altrui, come precedentemente risponde l' *Auditor Farfesi nelle tante volte allegata Libreria, Prede §. Non in eo „ Anst. confute. 175. numer. 29. Pomerio. det. 44. num. 45. e la Rota di Roma nella *Medietate Depredationis* appellato l' *Auditor Casareo disp. 116. num. 28. e nella confermatória num. 30. e 31.**

Tutto però quel, che si è fin qui dedotto, e considerato, non è il principal motivo, per cui si siamo mossi a così riferire a V. A. R.; Poiché se avessimo dovuto esaminare, e risolvere la causa per le ragioni dette fin qui, avremmo forse conceduto quella dilazione, che domandava il Corsaro, fin tanto almeno, che venissero le risposte da Malta.

Il fondamento più stabile, su cui abbiamo appoggiata la nostra Relazione si è, che la predà controverfa si è creduta illecita, violenta, e spogliativa, come fatta nella Rada di Damietta, mentre che il Capitano Licudi stava compiendo il carico del

Sambecchino, nel qual luogo, e tempo gli aveva promesso il Corsaro di non molestarlo con un suo Biglietto il dì 27. Aprile prossimo passato, la di cui sostanza si contesta, e si telerisce dal Corsaro medesimo nella seconda comparfa fatta in Malta de' 2. Giugno 1733., e se ne proficisce il tenore io una sua Scrittura così fatta per sostenere la validità della predà; il qual Biglietto fece a Bordo della propria Nave, che in distanza di due, o tre miglia dal Raglio di Damietta stava ancorata nella Rada, dove l'aveva inviato a venire senza alcun sospetto con una Lettera scritta il dì 22.

Il tenore della Lettera è questo „ di fuori „ Al Sig. Capitano Demeriaci Licudi „ dentro. „

Affetto viene così la Filaga di Gio: Pransoff „ non manca di farli queste due righe, pregandolo, se „ V. S. avvisi raccontò qualche poco dopo di portar „ me a Bordo, che poi del favore li restere obbligar „ garo, e se volessero ripartir questi Adori, che tempo „ dentro, possa venire liberamente senza nessun sospetto, per la V. S. fa conto di venire, le aspetto „ sine dopo mezzo giorno, e resto con solacario. Data „ da mia Bordo li 22. Aprile 1733. „

Quello del Biglietto „ Noi Capitano sottoscritto „ se permettiamo al Signor Demeriaci di venire dal „ Raglio di Damietta, e di poter caricare, essendo „ nelle detta Rada le Grosse, quali verranno al „ suo servizio, senza darli alcuna molestia, né im „ paccio; l'intendo, che noi vogliamo, che il predetto „ se scritto abbia forza finché noi saremo vela dalla „ Rada di Damietta, Fatto nel Bordo del Vascello „ li 27. Aprile 1733. „

Con due risposte si sono haviggiati in vano i Difensori del Corsaro di eludere la forza di questa promessa. Una, che essendo il Biglietto condizionato, e ristretto ossia sua Firma a un certo tempo, restasse di niun valore, sotto che il Corsaro fece Vela dalla Rada di Damietta, come di fatto la fece prima di spedir la sua Filaga alla scoperta del Sambecchino. L'altra, che in ogni caso la promessa, e la fede data, e data all' Inimico possa attendersi, o non attendersi a piacere del Promittente.

Perché le repliche si son parute ben fondate, e concludenti. Prima di confutare la prima risposta è necessario premettere il fatto (cheché si dicano i Testimoni dell' Equipaggio del Corsaro) egli è certo per la confessione ben chiara, e distinta del medesimo, che dopo passato il Biglietto, cominciò egli a stare nella Rada ancorato nel suo Vascello per due, o tre giorni, quali passati, fece Vela, e si allontanò da terra sol tanto, che perdesse di vista Damietta, e il dì primo Maggio sbarcò di nuovo il Bordo per Damietta, e ancorò il suo Vascello nella Rada, e nel giorno seguente spedì la sua Filaga armata a predare il Sambecchino.

Da questo fatto risulta a meraviglia, che il Corsaro fece Vela per poche ore, non aneno, non di partire, ma di ricorran subito, e così chiese la forza della promessa, poiché da i 27. di Aprile, giorno, in cui si passò il Biglietto, a i trenta, giorno, in cui terminava il Mese, corse appunto li tre giorni, ne quali il Corsaro si era mosso nella Rada: il dì primo di Maggio fece Vela, e si allontanò tanto, che perdesse di vista Damietta, dove tornò a gettar l' Ancora, e il dì due tornando ancor fermò il suo Vascello nella Rada, spedì la Filaga per far la Preda del Sambecchino, che stava ancor caricandosi, onde li questi termini non può darsi purificata la condizione della pazienza, non potendosi dire essersi passato, chi parte con animo di subito ritornare, secondo li Testi nel §. *Poenam Infit. tit. de rer. divis. l. Dilectum non est. ff. de Donat. & repud. Angul. conf. 270. per rta. Allegrad. conf. 86. num. 26. lib. 2. Farinac. quest. 30. 130. comunemente il Greco, de Jure Belli lib. 2. cap. 12. §. 15. sub num. 3. „ in §. Quare probatur non possum, quod a quibusdam est traditum, cum, qui pre „ dant quidquam promissit, momentanea solutio „ posse desinere, ita ut liceat ei, quod solvit, recipere „ Verba enim in Juramento quod Deum simpliciter „ esse sunt intelligenda, atque adeo cum effectis; At „ qui idem, qui rediit ad Infitum clam, interrumpit „ abfit „*

« abis, non satisfecit Juramento de reditu, ut
relli à Senatu Romano iudicatum est » lib. 3. cap.
23. num. 13. « Ivi » At rediisse ad Hostem non di-
centur, qui eadem rediit, ut statim exiret; rediisse
enim ita intelligi debet; ut in possessione Hostium
interum sit, contraria interpretatio veteraria Ci-
ceroni fuisse collata, qua fraudem in se, & per-
itium habebat. Eandem Gellio fraudulenta collidi-
tas à Confore ignominiose notata, qui eam adhi-
berant inestabiles, & iniuri » &c. ivi f. Add. sub
num. 25.

Poco rilevando, che il Capitano confessi di essersi
trattenuto sull' Ancora due, o tre giorni, onde po-
rebbe forse disancorare, e far vela il dì 29. e così
stare in alto mare quasi per due giorni prima di ri-
tornare, perchè dovendosi anzi prelungere contro il
Predatore Rot. Romana in diti. Adlevisiana cor. Adelin.
appresso l' Auditor Casarzi diff. 116. num. 7. e nel-
la confermatoria num. 25. è più verisimile, che fa-
cesse vela dopo tre giorni, e così il dì primo di
Maggio, e fosse all' imboccare del giorno verso la fo-
ra, e elandellamente; giacchè confessò di essersi al-
lontanato sul tanto, che perdesse di vista Damiatra,
ed esser poi ritornato, e rimessosi alla Rada, avere
il giorno dopo mandata la sua Flaga addosso al
Sambecchino.

Tanto più dee presumersi contro il Corsaro, che
il fatto stesso mostra ad evidenza la frode, e l' suo
mal animo; Poichè ben conoscendo il Capitano Li-
cendi, avendo seco prima trattato, e sapendo bene,
che egli era entrato nel Bugasio di Damiatra col Sa-
mbeccino per caricarlo, come consta dal tenore della
Lettera scrittale, lo invitò prima a venire a Bordo
della sua Nave, senza alcun sospetto, e venuto,
perchè non poteva predarlo nel Bugasio, in cui sa-
peva bene esser sicuro, li passò il Biglietto per in-
durllo ad uscire, ed ancorarsi nella Rada, ed ivi
compiere il carico; Le quali circostanze tanto più
rendono chiara la di lui malizia, e la frode, quanto
che altamente tacendole nella sua prima compa-
ra, suppone di non aver mai conosciuto il Capitano
Licendi, di non sapere, che Battimento fosse il suo,
o amico, o inimico, e sospettoso in lontananza di
avere spedita la sua Flaga, per riconoscimento. Onde
in queste circostanze non può dubitarsi, che la pa-
tenza fosse momentanea, maliziosa, e simulata, sic-
chè debba riputarsi per non fatta. Respond. collati. leg.
42. num. 55. vol. 2. Farinacc. de Falso. & si-
mulac. quest. 163. a. num. 7. come appunto non si ha
per dimesso il posseduto rilasciato dolosamente esp. pro
posseffore. de reg. iur. in 6. Rot. Armati Palaeus. sub
tit. de Fideicom. diff. 49. numer. 6. ove i concen-
danti.

Ma concessi senza pregiudizio del vero, che il
Corsaro avesse fatta vela, e fosse ritornato ad an-
corarsi nella Rada di Damiatra a buona fede, non
per questo avrebbe potuto sorprendere il Sambe-
cchino, e predarlo nella Rada medesima, mentre sta-
va ancor caricandosi, senza mancarli di fede; Impe-
rechè la promessa di lasciarsi compiere il carico,
senza darli molestia, nè inciaccio, a fine non fides-
se vana, ed elusiva, deve necessariamente contene-
re ancor il patto, e la promessa di lasciarsi forar
carico dalla Rada, ed intraprendere per altrove il
suo cammino, talmentechè il Corsaro potesse bene
inseguirlo, e predarlo per viaggio, senza mancare
alla promessa, ma non mai sorprendere a mansi-
va nel luogo, e nel tempo, in cui stava caricandosi,
per il che nella leg. si fando §. 1. a. & §. f. si asse-
runt. per Angel. quest. 290. numer. 6. 7. 8. dove dalla
permessione data di navigar per l' Adriatico deduce
in necessaria conseguenza la permessione dell' uso di
quei Pordi, Adversus de Teste. lib. 3. tit. 11. num. 15.
Puffendorf. de iur. Mar. Gen. & Civili. lib. 3. cap. 6.
§. 4. a. dove dalla permessione esplicita di andare in un
luogo, ne risulta la tacita di ritornare, e cecili Elem.
della Giurisp. lib. 2. diffinit. 22. §. 23. dove porta
lo stesso esempio, e ne cumula molti altri simili al
nostro, dopo aver fermata la regola, che nel patto
si contiene virtualmente, e tacitamente tutto quel
che è necessario, perchè la convenzione esplicita re-
sulti effectiva.

Casariz. de Comm. Tom. II.

Di minor peso si è ritrovare la seconda risposta
ripugnante a ogni diritto delle genti, divino, e ci-
vile, dovendosi la fede, e la promessa religiosamen-
te osservare, anco ag' inimici, così Sant' Agostino
nell' Epistola 205. a Bonifacio » Ivi » Fides, quando
promittitur, etiam Hosti servanda est, contra
quem bellum geritur » Gros. de Iur. Belli, & Pac.
lib. 3. cap. 1. §. 18. cap. 19. §. 1. & 2. & 13. » Ibi
etiam perfidii est servanda fides » e cap. 30. §. 1. Puf-
fendorf. de Iur. natur. & gentium lib. 2. cap. 7. §. 2.
Alibi de Insuper. in fed. cap. 17. num. 72. & segg.
» Ivi » Nihilominus veritas Catholica est, &
» iugiter in Ecclesia observata in rebus licitis, & ho-
» nestis fidem hereticis servandam » dove lo prova
con più passi del Vecchio Testamento, e della Chie-
sa Santa, che tenne sempre la parola data agli Ete-
nici, e agli Scismatici, ne Concilii Ecumenici, e Pro-
vinciali; e di più osserva, che l'obbligo di man-
tenere la Fede è fondato nella giustizia, nella fedeltà,
e nella verità Adversus. quest. 100. num. 222. Julius
Perren. de re Numal. lib. 10. numer. 23. Calvin.
de Equitat. lib. 2. cap. 106. numer. 11. & segg.
Adelin. Pignatelli. com. pr. cap. 53. numer. 10.
Verrucilli. de Apost. Adelin. quest. 101. numer. 1.
& segg. l' Auditor Bonif. ad Bonum. Gros. cap.
33. numer. 53. Ursula Jufin. Crimin. tit. 9. nu-
mer. 138.

Onde non è punto applicabile al caso ciò, che
cominciammo sì dice esser gloriosa, e lodovola co-
sa, non che lecita l'ingannare il Nemico, poichè
convien distinguere la infidia, che li si rendono,
e le astuzie, che seco si praticano per occultare i
propri disegni, e per indurlo a credere tutto il con-
trario di quel che s'intende di fare, che sono lecite,
secondo le autorità, che sono state portate, e po-
ssono portarsi in contrario, dall' inganno, che do-
losamente vuol seco praticarsi con mancarli di fe-
de, e non attendersi la promessa, il che offende
non meno la giustizia, e la verità, che l'inimico,
come ben distingue il Gros. lib. 3. diti. cap. 1. §. 12.
» Ivi » sciendum verò, quod de falsitate dicitur
ad afferentem servandum, & quidem talem, qui
nulli, nisi publico hosti nocet, NON AD PRO-
MITTENTEM REFERENDA, nam ex pra-
missione, ut iam modo dicere coepimus, ius spe-
iat, ac novum confertur ei, cui sit promissa, idque
inter hostes etiam locum habere » e l' Addente spie-
gando la parola, afferentem » num. 9. » Ivi » quo
tantummodo aliquid promittitur esse, vel non esse,
non etiam promittitur, aut adstringitur » e si al-
numero. 10. tenente il detto di Agostino, e di Plutar-
co » Ivi » Fadera violare, Deum est contem-
nere Extra 12. verbi hostem decipere, non iustum
modo est, sed & gloriam habet, & cum lucro »
loquatur » ottimamente S. Tammaz. 2. Seconda
quest. 40. art. 3. Respondens dicendum Offendi, ad
Danell. lib. 15. comment. iur. civil. cap. 40. in nota
fol. 401. lit. C. » Ivi » ad hostem circumvenien-
dam, quem esse, infideli, & stragemeticum fallere,
non potest nisi laus est, modo sub ea specie fides
data non fallatur, aut belli iura violentur, fide
enim repta nihil indignius » Gomalez. » in cap. tre-
guas numer. 15. » Ivi » licet enim doli fallere
hostem laudabile sit, & ipse datus bonus dicitur; id
tamen si doli fallere, si fides data non fallatur,
aut iura violentur » De Pace, & Trege Farinacc.
prax. Crimin. quest. 29. num. 8. in fin.

A quello sicuramente fondamento non osta l'au-
torità del Caval. refal. crimin. cap. 231. num. 40. &
segg. sì perchè aco ne termini, ne quali pato di
fede, e sicurezza promessa al Bandito dal Privato,
non può ammettersi, che quello stesso, che ha pro-
messo di non opprimerlo, possa improvvisamente farlo,
e così mancarli di fede, come riprovando il Barro-
lo, della più equa, e vera opinione anzichè il Ca-
pitol. in l. ea est natura. numer. 19. & segg. f.
de Reg. iur. Farinacc. in prax. crimin. quest. 9. sub
numer. 8. e meglio sotto l' n. 101. dove distingue
ottimamente Campan. refal. crimin. 10. sub num. 1.
quest. quod si infidus.

Si perchè l'opinione suddetta può forse pro-
cedere ne' suoi termini, cioè quando si tratti di

Ala 3 unum

un Bandito assicurato dal Privato, che non ha alcun diritto di assicurarli, ed esserli dalla pubblica vendetta, alla quale lo ha soggetto il suo delitto, e la sentenza; Nel caso poi, che il Salvococondotto sia conceduto dal Principe, o dal Ministro, che

- 57 ha giurisdizione, non vi è alcun che dubiti della sua validità, e che sostenga, che possa vietarsi la fede, ed i giuramenti, e tutti comunemente terminano il contratto *Farinac. in prac. dist. quæst. 39. num. 6. & seqq. Hæpeler. de Maris. conf. 32. n. 27. Adenoch. consil. 100. n. 230. & seqq. Calvon. de Equit. lib. 3. cap. 238. nu. 40. Permittit. consil. 246. n. 8. Barro. resol. 51. n. 8. Reynald. obsequio. crimin. cap. 33. §. 4. sub n. 37. Card. Altit. de insolvent. in fide cap. 27. n. 82. De Philipp. differt. fiscal. 6. n. 18. e in termini di Salvococondotti, Passaporti, e sicurtanze fatte a' Naviganti con Bandimenti, e Mercanzie soggette alle pene *Perricci. de Missis. Appell. tit. 5. quæst. 101. num. 1. & 2. Rec. de Offic. tit. de Præd. §. 2. num. 13. respons. 33. numer. 10. tom. 1. l' Audis. Casaregi de Comm. dist. 174. num. 18. & 19. Galea frat. collator dal Baldus. decis. 4. num. 12. sub tit. de Assurac.**

- 58 Na può mettersi in controversia, che questo sia il caso nostro, perchè il Corsaro della Nave armata in Corso, con Patente, e Bandiera di V. A. R. non può, nè dog considerarsi come Privato, ma rappresenta la persona del Principe, ed è un' Ufficiale di Guerra, e circa l'Armamento della sua Nave ha quella

- 57 stessa potestà economica, e Giurisdizione, che ha un Generale d'Armata verrebbe a i termini del *Tell. nella l. Officium 12. ff. de re milit.*, come in punto firma l' *Audis. Casaregi de Comm. dist. 136. n. 10. & seqq. e conferisce il Card. de Luc. de Regal. dist. 170. n. 17.*
- 58 One è, che in questa figura poteva bene impegnar la sua fede a favor del Capitanio Lucidi, e prometterli di lasciarlo fare, e terminare il suo carico nella Rada di Damietta, senza darli alcuno impaccio, o molestia, fin tanto che ancor' egli stesse ivi ancorato, e non avesse fatta vela per altrove, trattandosi di semplice tregua, anzi di una mera sospensione di ostilità per un tempo effetto, e ristretta a un certo luogo, o a un certo tempo, come distinguendo
- 58 quella sorta di promesse, e di sicurtanze dalla pace coi Turchi, che spetta a farsi unicamente al Sovrano, avvertono *Perrin. Bell. de remiss. par. 9. tit. unic. n. 4. & sub n. 6. vers. & non sentiam. Gra. de Jur. Bell. lib. 3. cap. 22. n. 6. il Possessor. de Jur. Natur. & Gene. lib. 8. cap. 7. §. 2. n. 171. Ut ut ista sit, tamen inter cultiores Gentes uti plura alia, ita, & hoc in favor rem fortitudinis bellica recipiam est, ut & ista par ista valeant, que ad statum belli tollendum non pertinet, sed tantum ad hostilitatem tam aliquo modo ramine exercebendam spectant. Quales sunt indicia paucorum dierum, aut horarum, que item ne certis locis, hominibus, aut rebus plane pertineret, ut certo tempore hostilitas non exerceatur, " e nel lib. 4. cap. 1. §. 19., e ottimamente, e quasi colle stesse parole nel *Trat. Element. Jurisprud. univers. lib. 1. §. 22. a vers. introducta tamen.**

- 59 E quando ancor potesse dubitarsi, se il Corsaro avesse la facoltà di concedere, e promettere questa sicurtanza, o avesse ecceduto in questo i termini del suo potere, sarebbe ben possibile dal Principe, colla di cui Bandiera, e Patente era stato armato in Corso; ma la sua promessa sempre servirebbe per assicurare il Saggio bocchino, e il suo carico, e per ordinare la restituzione, come in questa termini prosegue l' *Audis. Casaregi al dero dist. 174. num. 18. e in termini generali di Salvococondotto conceduto nullamente da Misistio, che non abbia facoltà di concederlo, riferita moltissimi l' Audis. Cont. nella decis. Fiorani. 40. numer. 1. & num. 55.*

Questi sono i fondamenti, su' quali abbiamo appoggiata la Relazione fatta a V. A. R., a cui di nuovo ci inchiniamo profondamente, ec.

Umilissimi Servi, e Sudditi

Giacomo Conti Audisore.
Piez. Francesco Momarini,
Audisore, e Relatore.

ARGUMENTUM.

Assuracationis Contractus habet executionem paratam, neque admitti potest contra eam aliqua exceptio, que reservari debet ad Judicium Ordinarium juxta præscriptum Statutum Genæ; Hujusmodi Conclusio limitatur, & non procedit in aliquibus casibus, de quibus in præfati Discursu.

Ex sola possibilitate notitiæ casus sinistri in loco ubi fuit facta assuracatio arguitur in Assuracato notitia casus sinistri.

Quomodo regulatur tempus ad arguendam prædictam possibilem noticiam, tam respectu maritimi, quam terrestri; Ubi advenit quod notitia sinistri probari potest præsumptionibus, conjecturis, vel verisimilitudine.

Et hæc ad confirmationem nostrorum Discursus. §. 11.

S U M M A R I U M

- 1 Assuracationis Contractus habet executionem paratam non de jure, quam præscriptum Statutum Genæ nullum admittit exceptionem in contrarium.
- 2 Et Assuracator tenetur solvere non obstant quavis lit. iusta, vel injusta introducta.
- 3 Limita primo quando exceptiones non requirant alitermodum indagationem, & in promptu sunt probationes veritatem.
- 4 Limita secundo, quando ex Actis Processus excois in continentibus constat de verisimili possibilitate notitiæ in Assuracato casus sinistri longè antea sequenti de tempore Assuracationis.
- 5 Assuracationis Contractus non subsistit quando Assuracato veritatem habet casus sinistri de tempore initia assuracationis, vel simplicem suspitionem, ac verisimilitudinem talis notitiæ.
- 6 Et de rationibus ibid.
- 7 Amplia: sola possibilitas notitiæ casus sinistri sufficit ad invalidandum assuracationem, & num. 9.
- 8 Casus sinister, quando evenit in mari longinquo, solus deservit temporis absque alia conjectura non sufficit ad præsumendum in assuracato notitiæ casus sinistri.
- 9 Statutum indutendo modos probationum præsumptionis notitiæ sinistri, non censetur alius de jure auferre velis.
- 10 Possibilitas notitiæ casus sinistri, sive per mare, sive per terram probari potest, ultra modos à Statuto indutis, per solas conjecturas, verisimilitudinem, vel præsumptiones, pacta circumstantias casus, & num. 11. & 12.
- 11 Assuracationis premium restitui debet ad Assuracato Assuracatori, quando Assuracationis contractus impeditur, & nullus est.

Junon. Assuracationis 22. & 30. Aprilis 1733.

E T

D I S C U R S U S CCXV.

PAÏSO per Navim nuncupatam Guletto & Anna A. Capitani Beveridge Angli in ingressu Portus Minoræ verè fatali sinistro, Dominus Odavio Maria Rolandelli assequens super prædicta Navi à D. Dominico Boglia pro penis mille quingentis quinquaginta, judicium summariissimum advenit cum instituit ad formam Statuti de caus. brevior. in quo major difficultas reducta fuit ad examen arithmet. an scilicet natura, & qualitas judicii admittere possit exceptionem oppositam per præfatum Dominum Dominum Bogliam, possibili tempore notitiæ

in D.

in D. Rolandelli affectuato eius finitri longè antea sequenti de tempore affectationis. Unde Domini revocato huiusmodi præjudiciali articulo ad solam discussionem, ac perpenis particulatibus perentis casu circumstantis, quos opportunitiori loco referendas nobis relevantes, exceptionem juridicam, & attendibilem iudicantes, sub die 23. Aprilis unanimiter absolvent, dictum Dom. Dominicam Bogliam à petitis per dictum D. Rolandelli, cui propterea mandaverunt restitui præmium affectuacionis, de qua in actis, quam Sententiam de si ad fructuorem trutinam in melioratione per D. Rolandelli penita repositam, non dubitarunt esse iterum sub die 30. dicti mensis confirmant.

Mox et eo quod est prima sonet videretur rejiciendum examen huius exceptionis ad ordinatum, cum præfatum Statutum §. *De exallimentis*, facta promissione præfataque disquisitione idonea restituendi quicquid incidit exigi consistit una cum damnis, impensis, & interesse, ac pena triginta trium pro emersione, præcipiat, quod teneatur Magistratus concedere licentiam expeditam affectuato, vel habenti Balam contra affectuatores nulla admissa exceptione, 1. quod de de jure procedit, ut ex Consilium cap. 21. & 24. notat *Rocca de Affectuato*, notab. 86. numer. 327. & seqq. quem laudat *Roca notitia penes Baldacium cit. 1. dec. 10. num. 1. 17. & per tot.* adeo ut teneatur affectuatores solvere, non obstante quovis litigio iusto, vel injusto, nec possint antea audiri, ut innotet *De Luc. de Credit. dist. 106. num. 3. & 7. & dist. 106. vel. 1. ad 3.* quam excolit Dom. meas *Casarez. de Comm. dist. 1. num. 94. & 95.* & propterea de hoc eadem exceptione, & Statuto loquuntur *Seac. de Comm. §. 1. quæst. 1. num. 156. & Roca notitia penes Armeniam dec. 31. num. 5.*

Neutroque animadvertentes Domini prædictam exceptionem non indigere in hypothese alia extrinseca probatione, quæ dilationem, & alioquin indaginem exposceret, cum ex infra recensendis factis circumstantiis, possibilibus notitiæ in affectuato jam citare resisteret ex actis, factis duxerunt adhibere aliter famosi, & æquiori opinioni permittenti cognitionem dictæ exceptionis, vel quoniam de eadem in promptu sunt probationes, iuxta doctrinam *Adrem. de lib. 2. cap. 50. num. 32. ad 37. & Coler. de Proceff. execut. par. 4. cap. 1. num. 49.* vel sine ulla scrupulo, quoniam, prout in casu præfati, ex actis ejusdem processu executivi alio, & incontinenti constat de verisimili possibilitate dictæ notitiæ, ut post *Seac. de Comm. §. 1. quæst. 1. num. 156. Seac. de Affectuato. quæst. 29. numer. 8.* proferuntur *Altimar. de Notitiæ Contrah. libr. 1. part. 2. quæst. 90. & 91. Rocca de Affectuato. notab. 78. num. 295.* ac optimè latius, & melius Dom. meas *Casarez. dist. 11. de Comm. num. 10. & in addit. num. 12.* ubi refert in simili hujus notitiæ Auditoi decisionem *ex. Folletio*, quæ nunc est impensa penes D. Auditoiorem *Adfata ad Carter. dec. 18. num. 57. & Cam etiam num. 2. part. 3.*

Firmato igitur quod examen supra relatæ exceptionis attentis factis circumstantiis, iuxta æquioritatem, & receptionem opinionem, admissibile sit in hoc iudicio exarationum privilegiiatissimo, ea Domini viâ facti legitime, & undequaque justificata, tum in jure, tum in facto.

In pars iniquum contractus affectuacionis, qui solent iniri inter Mercatores, cum reputent mera emptio, & venditio succulptionis alieni periculi, unce contrahitur à totali incertitudine finitri jam sequenti. Quocirca incertitudo illa, quæ facit licitum huiusmodi contractum, in quo incertus de dubio eventus eminus, & periculi pretium in re incerta periturus, & hac de causa non solum nullam habet, 5. ut affectuatores contradiem de tempore affectuacionis, sed necesse est ut eo erulet omnis suspicio, & verisimilitudo notitæ ob obvium quantum fieri potest machinationi, ex qua laedi possent candor, & bona fides, quæ sunt anima commercii, ut totidem fere veris bene, ac solide firmatur per *Reu. dec. 309. à numer. 95. ad fin. & dec. 373. numer. 1. ad 3. part. 9.* quo loci propterea magis 6. straliter ostenditur, quod sola possibilibus notitiæ ex

decurfu tempore à finitro sequuto ad tempus initia affectuacionis sufficere, ne possit contra affectuatores relaxari Mandatum pro nulla affectuata ex *Stracco de Affectuato. Glos. 27. numer. 1. & 2. Adrem. dec. 395. numer. 3. & 6.* quibus addi possunt *Kurich. de Affectuato. vers. quarto, Affectuato Bernachin. ver. 160. numer. 8.* cum exteris quos laudat, & sequitur D. *Casarez. dist. 6. numer. 1.* ita si lapsus sit tantum temporis, quo humana potentia notitia potest pervenisse, ea peritiamatur, ut tenet *Seac. de Comm. §. 1. quæst. 1. num. 160. vers. prima ergo*, quod & pendente ac expresse sanctioni fuit per *Seac. Gronov. libr. 4. cap. 17. §. Securitates*, ibi „*securitates fuisse post casum finitri sequutum tali tempore, quod de ea habita prius fuerit notitia saltem per famam legitime probatam, vel tali tempore, quod notitia verisimiliter haberi potuerit, non valent, nec tenent, & censum restitui debeat.*“

At quævis in his casibus, in quibus casus finitri 7. fieri evenit in mari longinquo non videatur sufficere solus decursus temporis delictum à quavis alia conjectura, quia aliquando per mare brevissimo, aliquando longissimo tempore iter perficitur, maxime tempore biennali, ut post *De Luc. de Credit. dist. 109. num. 2. & 3. Valsin. consil. 64. num. 10. & 20. Rocca de Affectuato. Notab. 78. Reu. dec. 95. num. 13.* coram *Reyas* rectè de mote advertit Dom. *Casarez. dist. dist. 6. numer. 8.* quod & videtur de mente præfati Statuti „*ibi & si casus sequens esset in mari longinquo adeo quod notitia de ferenda esset per mare, antequam pervenire posset in terram firmam, calculator tempus ad rationem prædictam à loco, in quo prima venerit dicta notitia, seu novum*“ quod saltem audiit in Civitate Maritima, à qua prætedentibus pervenisse, vel pervenire possit, probandum dicebatur ab egregiis informantibus pro Dom. Rolandelli affectuato, ex eisdemmet *Seac. dist. §. 1. quæst. 1. numer. 165. juncta numer. 168. Dom. Casarez. dist. 6. num. 39. & 51.*

Placuit tamen Dom. replicatio, quod Statutum 8. prædictum præfatis quidem per verba affirmativa duos ex modis, quibus continentur præfati notitiam pervenisse ad aures affectuatorum, sed non ideo excludit alios modos, qui de jure adiant ad conjecturandam dictam præsumptionem, ut egregie notat sepe dictus *Aud. Casarez. cit. dist. 6. de Comm. num. 159. & 20.* & in additione. *num. 46.* ubi præterea subiungit quod si doceret iter fieri potuisse breviori tempore, quæsi eo, quod computat mandata perlatum Statutum Genæv, nempe ex aliis forte personarum adventibus, procedendum à patribus seu locis circumvicinis Civitatis aut loci, à quo notitia finitri venire debebat, eadem probata censeret oportet, quia à sola possibilitate de jure indicitur, ut in terminis Statuti Genæv. *Seac. cit. §. 1. quæst. 1. numer. 160.* & supponit quoque Roca nostra in objecta *dec. Armeniam. 31. per tot.* quod & clarius suadent ex eo quod non obstant quod Statutum vel quod iter per terram calculator ab illo terre firmæ loco, in quem primo venerit notitia finitri, attamen si celerius possit pervenire ad locum factæ securitatis ab illo alio loco, in quem pervenit secunda, vel ulterior notitia siue novum, idem sit prædicandum, ut prosequitur *Seac. cit. §. 1. quæst. 1. num. 165. in fin.*

In factis autem applicantes Dom. prædictas in- 10. refragabiles iuris theses, possibilibus immò verisimilitudinem delatæ Genæv notitiæ ante diem primam Februarii 1732. qua suspensa fuit affectuatio nostra, jute ac merito declinabant ex animadvertione, quod apud acta constabat finitrum sequutum fuisse die septima Januarii ejusdem anni de die, dum ingrediebatur navis portum vulgo di *Meane*, & sic palam, & publice, & ad notitiam notus Portus, & Civitatis, miserabilis spectaculum videntis, & commiserantis, juncta maxime consideratione, quod ab illo Portu exinde post biduum, scilicet die nona ejusdem Januarii, discederet Navis la *Catrina* ejusdem nationis Angliæ Capitanei Jacobi Malini, quæ apparebat appulsa ad Portum, & Utrem

Martiana die 17. dicti mensis qua habet permissum seu ut vulgo dicitur *prævia* ab Officialibus Sanitatis, qui assolent, & si non scribant nisi diem & locum discensus, interrogare quid novi sentis, quomodo ut Genus in dies videntur per unum ex his ad hæc specialiter deputatis deferuntur Mercatoribus præcipue de his sollicitis! Unde nil possibilibus, nec facilius, quod saltem per ordinatos cursos, vel per Pincum Patroni Joannis Jacobi de Cornicibus, qui pariter probabatur discensum fecisse ab illa Urbe die 19. & Gronau apud die 28. Januariæ pomerie iterato muni, & venisse dicta noxia, quod superabundare visum fuit ad convincendam dictam possibilitatem, & verosimilitudinem, & ad relevandam affectualem ab onere ulterioris probationis, ut firmavit *Rota cin. decis. 373. num. 20. & 21. part. 19.* præsertim quia illa possibilitas præsumptionibus, & verosimilitudinibus contentatur *Stracc. de Affecur. Glor. 27. num. 3. Rot. coram African. dec. 597. part. 1.* ac religioso iudicio arbitrio relinquunt *De Loc. de Credit. diss. 109. num. 5. & seqq. Stracc. de Commercio. §. 1. quest. 1. num. 159. D. Audin. Caserog. cin. diss. 6. num. 7.* juncta potissimum animadversione, tarditatis procuratae affectationis ab incerto risico, quare in hisce circumstantiis intrare argumentum de potentia ad actum cum saepe limitato *D. Caserog. diss. 8. num. 5. & Ansaldo. de Commercio. diss. 12. num. 2. & fin. Domini arbitratur.*

11. Quibus omnibus simul ponderatis Dom. interpede iudicatus pro insubstantia affectationis, de qua agitur, demandata tamen restitutione premii semper legitime, quando contractus affectationis est insubstantis; ut post *Rota. de Affecur. notat. 13. 14. & 15. num. 32. cum seqq. firmavit Sacra Rota. dec. 448. numer. 1. part. 18. & expecte famulatur à Statuto de Affecur. cin. §. Securitates.*
12. Et ita utraque parte acriter dimicante decidum fuit.

Joannes Petrusini Audit. Prior & Causa Re-lator.

Alexander Amaldi Pitti Audit.

Antonius Paduani Audit.

ARGUMENTUM.

Datio in solum facta per Debitorem de Fundaco, seu Taberna mercium alicui Creditori cum retrovenditione ejusdem Fundaci, vel Tabernæ ab eodem Creditore, postea immediate eidem Debitori facta, cum reservatione Domini, an dicatur simulata, seu potius pro vera haberi debeat: qua occasione demonstratur: Quznam requisita concurrere debeant pro simulatione inducenda, & quibus modis excludatur.

Et similiter, data veritate prædictorum actuum, siue contractuum inter Creditorem, & Debitorem, agitur: an & quando Pactum dictæ reservationis Domini per Creditorem ad sui favorem appositum asficere valeat alios Creditores, qui post dictam retrovenditionem cum Domino seu Infitore ejusdem Tabernæ contraxerunt: vel quando idemmet Reservationis Domini Pactum, tamquam in fraudem Statutorum Locī contractus appositum, pro nullo, & irritum haberi debeat: vel quando non obstante ratione publici Commerci, & Bonæ Fidei inter Mercatores inviolabiliter servandæ, alios Creditores, eisdem novæ Rationis Fundacalis cum eisdem Mercibus primæ rationis creant, afficiat.

Hypotheca conventionalis in dicta Retrovenditione pariter conventa quid operetur, conseruente Reservatione Domini, vel ex Statuti prohibitionem, vel ex cap. Publici Commerci, & Bonæ Fidei; An ejus anterioritati

præjudicare possint Creditores Novæ Rationis Fundacalis, vigore Statuti Florentini conventionalis hypothecæ Creditorum cessantium, Fugitivorum, & Decoctorum, ubi in proposito disputatur: An Pater Filii Cessantis, & Decoctor, & ipse cessans, & Decoctor ad mentem *Rom. cons. 123. tom. 5.* vel simplex iudex filii dicatur ex veriori sententia *Decis. cons. 268. per tot. Stracc. de Decoctor. par. 4. sub num. 25. & Rota Florent. in Florent. de Adimaribus dies 5. Novembris 1580. Lib. Motiv. 50. a car. 328.*

Et demum an Hypotheca conventionalis exercibilis sit contra Tertium super mercibus Fundaci, vel alterius Tabernæ, etiam quando, secluso pacto explicito subrogationis, novæ merces de facto subrogentur in Tabernæ, siue per Debitorem hypothecantem, vel ejus hæredes, siue per eundem Tertium, singularem successorem effectum.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli solet.
- 2 Contractus simulatur, & nullus in intentione Partium, nec Domini, nec validam hypothecam in contrahentibus transire.
- 3 Neque fructus debentur num. 7.
- 4 Simulatio non datur oblique proportionabili causa, vel saltem vagillim, & probabilis in opinione contrahentium.
- 5 Imo omnino tollitur, quando adest aliqua probanda Causa iusta, & incitativa ad incedendum contractum, & num. 14.
- 6 Non producit ab occulta cogitatione animæ ex contrahentibus, maxime in præjudicium Tertii titule interse contractus num. 6.
- 7 Quomodo ex solutis fructibus suo interse ab offensus fallit, in istis enim intentione excluditur num. 8.
- 8 Nec inducitur ex continuatione Possessionis patris Proditorum, quia Classula Constituti pro Emptore supplet num. 15.
- 9 Contrahens nunquam dicit potest ad contractus cogere, ex quibus suis Creditis, vel rebus majora damna resistent, sed veri, & realiter contrahere, ut sibi prædictorum bonum effectum contractus producat.
- 10 Conjectura, est infinita concurrant, nullum habent pondus contra defectum causæ proportionata ad efficiendum contractum simulatum.
- 11 Et minus valent in consensu causa æque, & aliam conjecturam fundantem veritatem contractus, & num. 12.
- 12 Contractus in sua unitate, & individuitate verus & realis, neque infimus filitius, & simulatus reputari.
- 13 Retrovenditio instantanea simulationem inducit in contractibus clandestinis, non autem in illis, qui publici, & palam sunt medicantibus instrumentis solemnibus, & iuratis.
- 14 Contrarium, & in suis terminis ut num. 16.
- 15 Præsumptio quælibet in evidentiis non habet locum, sicut & conjectura in ista fundatur.
- 16 Contractus novæ, & qualitas non à presumptionibus, sed à veritate probata dijudicanda est.
- 17 Per Statutum Florentia in Rub. de Decoctor. & alia similia odiosa, correctoria, & excusatoria, quodvis literaliter ab illis non prohibetur, consuetudo permittitur.
- 18 Et de ratione ibid. & num. 46.
- 19 Possessionem ad tollendum præjudicium Tertii numer. 50.
- 20 Contractus falsus inter Creditorem, & Debitorem ad eludendum Dispositionem Statuti odiosi, falsus dicitur in fraudem Legis.
- 21 Dissimile ut ibid. & num. 21.
- 22 Statuti, vel Legis circumventio in aliquo actu, vel contractus iniquitabilis est à dolo malo, & à fraude ex consilio.

- 35 Differant dicta intelligenda sunt ad limites Jurium, quibus innuuntur.
- 36 Erant ex consilio est alius malitiosus tendens de permisso ad prohibitum.
- 37 Erant ex ipsa non annuit alium, vel contrarium, procedentem ex causa onerosa, & corripitiva, expressis non prohibuit a Legi, vel Statute.
- 38 Emptio fallis à Decedente non revocatur ad instantiam suorum Creditorem, qui re ipsa fraudem, & praedictum ex tali contractu sentiant; nisi emptor scientiam dissolutionis habuerit, & recuset, & bona fide integram pecuniam non solverit.
- 39 In Dote non dicitur qui alium gerit causa Juris solvendi, & ut rebus suis consulat, est alius doteptor cedat damno Tertii.
- 40 Aditio resistit, vel revocatur ob fraudem incompetentem non datur illis Creditibus, qui de tempore alius fraudulenti non erant Creditores.
- 41 Nec etiam ratione publici Commerci, & Bona Fidei.
- 42 Sed illi tantum de Jure conceditur qui de tempore alius fraudulenti Creditores sunt, & damnum tunc temporis ex fraude ipsi inferant.
- 43 Et de rationibus ibid.
- 44 Adversarios pro eorum cautione, & regula commercii introducendi, statum, & vires eorum rationis, & facultates Complementarii cum quo, vel quando contrahere voluit, inquirere debent.
- 45 Et de ratione ibid. & num. 32.
- 46 Maximi attenta notificatione Complementarii, insatisfationis numerum Debitorum praexistens Rationis.
- 47 Adversarii omisso diligenter, inseparabilis à negligentia positum, imputabilis est, & nocere debet, non autem alius, & num. 33.
- 48 Neque est ratio bona fidei praestitae passim, dum sibi non providit cum possit, & eidem obici possit, Disce cautius negociari.
- 49 Aliamque dividit, & disparat, ut facti Dominii Reservatio, & hypotheca, altera inane remanens subsistit altera.
- 50 Hypotheca conventionalis anterior, non cursum per Statutum, prevaleat in ratione hypothecaria cuiusque posteriori illatam Bonis Debitoris eadem prima hypotheca subsistit.
- 51 Statutum Florentiae infringens hypothecas Creditorem Cessantium, Fugitivorum, & Decedentium extendi non potest in praedictum Tertium habentem hypothecam super Bonis non Cessantibus.
- 52 Et de ratione ibid.
- 53 Decedens per allegantem concilienter probanda est, vel ex iudicis Sententia, vel furi bonorumque cessante, aut Creditorem deceptione, ad hoc ut ex his, vel aliis equipollentibus requisitis probanda, praedictum Tertium.
- 54 Fideiussu statutoria, & castra Patris erga filium hereditatem facit non solvendo, autemque subire valeat Patrem pater Cessantium, &c.
- 55 Et de ratione ibid.
- 56 Etiamque Patris Filius praecipit exercere aliquam rem num. 44.
- 57 Laudetur Statutum Decii conf. 168. per tot. Summe de Decodit. part. 4. sub num. 25. & Rot. Fior. dec. 3. Novembri 1580. Libr. Motiv. 30. à car. 328. 5. Non enim nobis, & sequens.
- 58 Rejicitur opinio Ruin. conf. 123. tom. 5. pariterque Fideiussorem cessanti, & fugitivo.
- 59 Dilectio tamquam impropra est, & similitudinaria.
- 60 Statutum Florentiae disponens respectu Debiti, & Obligationis Filii familiae, apertis atque, & subiectis eadem Statuto post Temporis diffinitione de Cessantibus.
- 61 Et de ratione ibid.
- 62 Statutum posteriori trahens ad se dispositionem Statuti anterioris vim habet contra delinquentem quando militat eadem ratio, & in quibusdam terminis.

- 63 Non sic ut praedictum Tertio, quoniam eadem, vel maior ratio contraria.
- 64 Et de ratione ibid.
- 65 Hypotheca non durat in rebus subrogatis in aliquo Corpore, vel Jure Universali, nempe Graecis, vel Taberna, quando corpus, aut Jus universale hypothecatum transiit in Tertium singularem Possessorem, per quem subrogatio facta fuit.
- 66 Contrarium firmant alii.
- 67 Quia subrogatio non pendet à qualitate possessoris Graecis, vel Taberna hypothecata, non ab introductione mercium à Possessore facta, vel ab hypothecante, aut eius herede; sed ab ipsius hypothecae corporis universalis, qua transiit in quemlibet Tertium.
- 68 Et per consequens eorum merces per Tertium Possessorem introducta cadunt sub eadem prima hypotheca; vide tamen infra. numer. 58. & sequenti.
- 69 Possessum quando hypothecatur Corpus universale cum pacto expresse subrogationis.
- 70 Res hypothecata à principio retinet semper ipsam rem hypothecam, etiam si transiit in aliquem Tertium.
- 71 Creditore experienti iura sua in Fundacum, & super merces in eo existentes, nequit si praedictum, neque per unum Contrarium, nec per quodcumque aliud fallum Debitoris.
- 72 Hoc annotatur decisio facta in praesenti Casa.
- 73 Subrogatio novorum mercium in locum antiquorum, ut habeas locum, probari debet, saltem per conjecturas, quod nova merces subrogata fuerint ex pretio antiquarum.
- 74 Hypotheca mercium per debitorem opposita super aliqua Taberna durat etiam in mercibus subrogatis non solum ab ipso debitore, sed etiam à Tertio, & num. 66.
- 75 Declaratur Dubium qui videtur in hac materia contrarium docere, num. 67. & 68.
- 76 Adversus subrogata habentur ad si essent eademmet antiqua, & num. 62.
- 77 Explicatur Text. in l. cum Tabernam, & ibi Gloss. ff. de Pignor. & Hypothec. ac numer. 64. & 65.

Litterae. Penultima.

E T

DISCURSUS CCXVI.

L E dec Ragioni Fondaceli cantanti in Livorno sotto nome del Signori Bernardo Sassi, e Compagni, e del Signori Fùbbro, e Langiolo, la prima Credenza del fu Gio: Battista Castinelli Padre a tutto Novembre 1707. in Pezze 4234. 11. e la seconda in Pezze 5478. 12. 7. avendo di commun concerto deviato il modo di mettere in sicuro li suddetti loro crediti nel caso della sorte temuta, non mai però seguita Decolazione del detto loro Debitore, ad effetto, cioè di non soggiacere nell' anodetta costringenza al Contributo a solda; e tira voluto dalla Sacra, e Riformazione Fiorentina a beneficio di tutti li Creditori del Decetto, l'ipoteche de quali il medesimo Signor conquistata, e confonde, alla riserva solo della Dote, e de i debiti provenienti da Tutela, o Cura, Confessione sopra quella loro previdenza più, e diverse Persone Legali, che avendogli unanimemente consigliati di celebrare col detto loro Debitore li contratti, che ora narrebbero; Quindi fu, che il giorno 12. d' Aprile 1708. pigliarono per Istrumento pubblico, e solenne in salutare del suddetto Castinelli loro Debitore li di lui Fondaceli, per il prezzo stimato, e concordato di Pezze ventimilla, in parte delle quali avendo scompartito li mentovati loro crediti, pagarono il residuo suo alla detta intera somma di Pezze ventimilla in Mercanzia, e rispettivamente in Contanti, come colla d' Istrumento sopra di ciò rogato, che li legge rinnoio dalla Clausola del collatio, ed altre più efficaci a trasferire il dominio, e possesso.

Il giorno poi immediatamente seguente 14. Aprile a tenore del convenuto, col suddetto Castinelli, ed in villa di quanto avevano suggerito, e consigliavano nel loro

loro parere li suddetti Savj, come sopra consultati, retrovendero li suddetti Fondachi al mentovato Cassignelli per lo stesso prezzo di Pezze ventimila, quali questi si obbligò pagare assieme colli frutti rimpensativi convenuti fin tanto seguisse l'intero pagamento del suddetto prezzo, e tutto ciò non solo sotto l'Ipoteca generale de' suoi beni, ma di più colla cautela speciale della riserva del dominio, fino alla loro totale soddisfazione fuggitiva, e consigliata per loro sicurezza, ed indennità dalli antecedenti consulti Legali, ed aggiuntivi, che le Merci, quali si comprassero, e si intendessero di nuovo nel Fondaco, s'intendessero per gli effetti suddetti, situate in luogo dell'erivendute, lo che più ampiamente si spiega nel detto secondo Istrumento pubblico, fra le Parti non controverlo.

E perchè nel primo Istrumento di Dazione in solutum del giorno 13. Aprile ciascuno de' suddetti Signori Senie, Filibert, e Langlois, fu liquidato Creditore in Pezze 10061. 17. 5. ed il prezzo del Fondaco stimato, e ricevuto in solutum per Pezze ventimila non congruagliava inieramente il detto loro Credito, mancando per la totale soddisfazione d'ognuno di loro Pezze 61. 17. 5. quelle si vedono pagate in contanti ad ambedue li suddetti Creditori, e le partite del pagamento espressamente relative alle dette Pezze 10000. „ dovute a ciascheduno di loro „ in contante rucio per „ saldo „ per ridurne la giusta somma di Pezze „ 10000. „ si trovano diffinitamente, e specialmente descritte ne' Libri del detto Cassignelli Padre, sotto lo stesso giorno 13. Aprile, nel quale seguì il saldo de' Conti, e successivamente la dazione in solutum, del qual saldo de' conti terminato, ed aggiustato in quel giorno; si ha ragione ancora nelle Partite, a mecomunicate „ come appare distintamente dalli Conti „ aggiustati oggi Pezze diecimila. „

In virtù dunque del detto secondo Contratto, il Cassignelli Padre, riassunse, e continuò l'amministrazione, e possesso del detto Corpo di Negozio, segnando così fino nel giorno primo di Gennaio 1717. nel qual tempo afficò Gio: Battista Figlio, per un quarto negli utili, creando una nuova Ragione sotto il nome di Cassignelli Padre, e Figlio, e perchè prima aveva interamente soddisfatto li Signori Filibert, e Langlois della loro metà del suddetto prezzo in Pezze diecimila, come anco dei frutti corrispondenti, ma non già così de' Signori Senie, che rimanevano creditori delle Pezze diecimila, e de' frutti decorsi in altre Pezze 6948. 2. 5. Perciò il predetto Cassignelli Figlio, aggiunse la propria obbligazione solidale a quella del Padre, senza però innovazione della precedente paterna, ma salva l'antieriorità, a posteriorità della medesima, obbligandosi al continuato pagamento degli interessi alla paterna Ragione di sei per cento, come parimente si accorda in fatto, e passa fra le Parti senza contesa.

Nel tempo di questa seconda Ragione, che durò fino al dì 31. Luglio 1720. si trovano registrati ne' Libri della medesima molti pagamenti da quella fatti alli Signori Senie, per interessi calcolati sopra diverse quantità, ora di Pezze 17000. ora di Pezze 16000. ad ora di quantità inferiore, secondo le partite a me esibite; dopo li quali tempi, e precisamente il detto dì 31. Luglio avendo Cassignelli Padre abbandonato affatto la negoziazione, trasferì nel Figlio con precedente Inventario il Fondaco ricevuto da quelli per valuta di Pezze 1765. 1. Onde fu creata la terza Ragione sotto il solo nome di Cassignelli Figlio, con effetto però precedente le solite Lettere obblatorie, e notificatorie dirette alli Corrispondenti, ai quali fu detto, che era terminata con soddisfazione la suddetta Ragione Cassignelli Padre, e Figlio, e che si era creata l'altra in nome del solo Figlio, alla quale restava il carico di pagare i debiti dell'antecedente finita; circoslanza da tenersi sempre a calcolo unitamente coll'altra; che nei Libri di questa nuova Ragione il giorno medesimo 31. Luglio 1720. in cui cominciò, si trova descritta, e notata la seguente Partita in debito „ dei Signori Senie „ 1720. 31. Luglio da Cambi „ ec. per interessi valutati fino al presente giorno secondo Crediti di Pezze 11750. 15. Pezze 9948. 16. 6. „ In diminuzione delle quali Pezze 11750.

seguirono di anno in anno varj pagamenti in conto dei frutti, e capitale dimodochè nell'anno 1726. in cui fallì la suddetta nuova Ragione Cassignelli Figlio, li mentovati Signori Senie rimanevano Creditori delle Pezze 7059. 14.

Per conseguire le quali precipuamente, e senza la Legge del contributo ordinato dalli Signori Fiorentini fra tutti li creditori Ipotecari del Decorno, essendosi fondati gli detti Signori Senie nelle mentovate due contrattazioni del giorno 13. e 14. Aprile 1708. e nella riserva del Dominio a loro favore patuita dal detto secondo Contratto di retrovendita, hanno patito Senienza contraria, tanto dal Signor Governatore di Livorno, quanto dal Magistrato Supremo, a relazione della tre Signori Giudici forensi nell'elaboratissimo Motivo da loro pubblicato, ed a me assieme col volume dell'altre Scritture esibito. Dalla quale ultima Sentenza, chiedendo ora li detti Signori Senie nuova Revisione, o Appellazione, ed avendo desiderato, che a quello loro intento io unissi alla dotissima difesa de' loro Signori Avvocati Fiorentini la mia opera, quantunque inutile, e forse molto meno efficace, ho in realtà creduto dopo un Esame bene accurato di tutto il fatto, e delle circostanze, che l'accompagnano, che possa assistere alla loro istanza una ben ferma, e suda ragione, per dimostrare la quale colla maggior dilatazione possibile ho stimato opportuno dividere questa mia Allegazione in tre istepzioni capitali, dalle quali, se non erro, dipende in tutto, e per tutto la Causa, e la buona risoluzione della medesima.

Si cerca dunque nella prima, se li mentovati due Contratti del 13. e 14. Aprile siano stati fatti, e simulati in intenzione Partium, talmentechè altro nome non meriti, che d'ombre vane, ed immagini senza corpo; come appunto hanno creduto, ed in ragione principale di decidere li tre mentovati Signori Giudici nel detto loro Motivo pag. 12. e 13. 5. Quelle erano, ec. O pure in opposto debbono credersi pro se quasi attiner ad Partium intenzione, veri, reali, e sufficienti.

Potrà poi, che li detti due Contratti siano fittivi, e reali; perciò che concerne l'intenzione de' Contrattanti, succede la seconda, se la detta riserva di dominio sia efficace, ed operativa a produr del Reservatorio, e rispettivamente contro li Creditori, che oggi sono in causa, o pure all'incontro venga irritata dalli detti Signori Fiorentini, quali mediana in fraude del medesimo, lo che quando non possiede rigorosamente sostenersi, sia almeno di valido soccorso alli suddetti Creditori la ragione del pubblico commercio, per non essere stata la detta riserva di Dominio, né notificata ai Corrispondenti, né notata nei Libri della Ragione, dimodochè potesse dirsi molto violata la buona fede di quelli, che hanno filato alla detta terza Ragione Cassignelli Figlio credendosi sicuri col favore dello Stato, almeno del Contributo in caso di decisione, e senza che fosse a loro dannellato, né potessero informarsi dalla ispezione de' Libri, che il detto Corpo di Negozio era per una forma considerabile in dominio di altri, o non del Negoziante, che l'offensiva di commerciare, e corrispondere con essi loro.

In terzo luogo finalmente divideremo qual beneficio, e profitto possa derivare alli Signori Senie dalla sola Ipoteca convenzionale patuita nella detta retrovendita del dì 14. Aprile 1708; e quando mai la riserva del dominio, o per uno, o per l'altro motivo passasse delle difficoltà, e se l'antieriorità della detta Ipoteca promessa da Cassignelli Padre resti conquistata, e distrutta dallo Statuto Fiorentino a beneficio de' Creditori di Cassignelli Figlio, o potesse quella alterarsi in confronto anco del mentovato Statuto, e rispettivamente ora esercitarsi col privilegio del tempo, e della detta antieriorità sopra le Merci ritrovate nel Fondaco, quando fallì, e fece punto il suddetto Cassignelli Figlio.

Crederei, se non prendo errore, che la prima istepzione debba facilmente risolversi per la verità, e realtà del Contratti in Partium intenzione, parendo a me, che il tutto esprima in questo principio, e che evidentemente resti alla finazione, estinazione, che si pretende voluta dalle medesime Parti; Poichè parlando della Signori Senie, Filibert, e Langlois, è cosa indub-

indubitata in fatto, come pianamente l'ammette, e confessa il *Maisie contrarie*, che la causa finale moriva, ed unica de' suddetti due Contratti, fu la medesima cautela de' loro Crediti, in vista della riserva del Dominio, consegnata loro da più Persone Legali, ad oggetto di evitare il contumace in caso di fallimento del Castinelli, ed eleggere per intero, cioè, che a loro era dovuto. Ognuno ben vede, che contentandosi li suddetti Signori Senié, ed altri Interessati di Contratti, di averne *quasi*, ed *immagini senza corpo*. Era impossibile di conseguire il fine, che fu eraso proposto, perchè io vigore di simili Contratti, che nulla fanno, e non hanno entità alcuna, né li trasferisce dominio, né si contrae valida ipoteca da porsi in vista, e confronto di altri Creditori, ai quali efficacemane s'illu- la secondo la notissima proposizione, che *non ante nulla sunt qualitates*, al proposito nostro illustrata dal Baldo nella l. prima num. 4. verso, quando, *Codice filio nullo quod agitur, Gratian. discip. forens. cap. 264. num. 45. Rort. feli. Jar. quest. cap. 46. numer. 2. la Rota avanti Riccio dec. 394. num. 17. avanti l'Emmerich. for. dec. 7. num. final. avanti l'Emmerich. Cardinali Falcioni dec. 3. num. 2. fatto il tit. de fidei. et simular. nella Romana, ovvero Alben. Fernacci 6. Giugno 1707. §. Comperio, avanti la Rot. dec. de Ateneis, Ateneis. Se per conseguire dunque il fine voluto dalli Signori Senié, e da questi a se proposto né punto, né poco conservano atti simulati, ma li richiedevano veri, reali, e sufficienti, in forza de' quali possedero li detti Signori Senié, allegare un fermo titolo, ed un efficace ipoteca privilegiata dal detto titolo derivante, pare a me contraddittorio per termino dato per vera la suddetta Causa finale de' Contratti, e poscia stabilire, che quelli in *Partium intentione*, *sunt omne quae*, ed *immagini senza corpo*, essendo massima elementare, che non si dà simulazione senza causa proporzionata alla medesima, almeno verisimile, e probabile nell'opinione de' Parti al con- senso sentimento del Baro. conf. 65. num. 4. Admelli. Alben. conf. 93. num. 24. Bardillon. conf. 34. numer. 25. Gratian. discip. forens. cap. 17. numer. 7. Capyt. Laur. quest. 137. numer. 37. Gob. conf. de iur. 87. num. 34. Possio de Sponso, in specie 32. num. 35. la Rota avanti il Luperoni nella dec. 193. numer. 19. et 31. e nella dec. 459. numer. 8. et 9. avanti il Corrin. nella dec. 408. num. 2. nelle recent. dec. 629. numer. 7. par. 18. tom. 2. ed avanti l'Emmerich. Cardinali Falcioni nella dec. 9. numer. 20. fatto il tit. de Probatione.*

Pertanto, se qui in luogo di Causa proporzionata alla simulazione, ne abbiamo una ben certa, che è assolutamente con quella incompatibile, anzi all'incontro infusce quasi necessariamente nella verità degli Atti, e Contratti, pare a me inutile ogni ulteriore discorso sopra questo piano della Simulazione, come allorche dall' importanza, e verità della suddetta Causa preambola, che fa tutto in questa maniera per provare nella suoi rispettivi casi l'andole del Contratto, o falso, o vero, come appunto ci insegnano i Dottori nella l. siue §. Supervacuum, §. quibus modis pigra, vel Hyphoc. solcan. il Decio conf. 491. numer. 4. et conf. 648. num. 3. et segg. Roland. conf. 6. num. 30. libr. 3. Cracio de Crisp. quest. 48. num. 32. la Rota dopo il medesimo nella dec. 553. numer. 6. avanti il Cavalieri nella dec. 430. num. 4. avanti la S. Ateneis di Gregorio XP. dec. 193. num. 12.

Si aggiunge a questa evidenza un altro fatto ugualmente dimostrativo, che con pari forza conclude, che giannini li Signori Senié, Filibert, e Langlois, potevano pensare di far Contratti simulati, ma bensì veri, reali, e sufficienti. Nell'atto della prima dazione per solam, o sia vendita del Fondaco fatta dal Castinelli, pagarono al medesimo una grossa somma, parte in contanti, parte in Mercanzie per adeguare l'intera valuta del Fondaco rimasto in Paga venimiale, alle quali erano molto inferiori il loro Crediti, che precisamente computavano in parte del suddetto prezzo. Se li suddetti Signori avessero diretta la loro intenzione ad un Contratto falso, e di pura apparenza, e chi non vede, che esprimevano anche questa nuova forma pagata al pericolo del contumace in caso di Decessione, non dovendosi lusingare di ricevere alcun

prezzo da un Contratto, che era un nulla, a tale come tale essi lo avevano voluto, onde in vece di pagare il primo loro credito avevano il concorso degli altri Creditori, avrebbero accresciuto il loro pericolo, a discapito, cosa assolutamente inverisimile, ed eforbimante, in vista della quale dobbiamo necessariamente concludere, che li predetti Signori Senié, Filibert, e Langlois, giannini non pensarono a Contratti fittizi, dai quali avrebbero risposti tanti danni, e pregiudizi, ma bensì a Contratti veri, e reali, dai quali solamente dovevano sperare quei vantaggi, che nel meditati si eran proposti, siccome profondamente ragiona la Rota nella dec. 54. num. 18. par. 17. delle recent. et lvi, *quia in omni admissa hoc simulatio, et duplex inde Salario refutatur, et praesidium, dum praesidio empti procuratur, praesidium, et quod praesidium semper in illis acquisitionem eroga, non amittitur, et ideo cum agatur de interio praesidio, et quilibet illud furit cum quo res empti supponitur, non considerari non sufficiens.*

Stabilita questa massima, a mio giudizio inconstruibile, cioè, che li Signori Senié, ed altri con essi loro Interessati, altra intenzione non ebbero, che di comprare, e rivendere realmente, veramente, et cum effluo a nulla servivano quando anche si delle luogo a sopporre, se li Castinelli avesse avuto intenzione di simulare li monovanti Contratti, per la ragione assai viva, che dal suo solo interno pensiero non dipendeva fare un atto simulato in pregiudizio del Terzo con all'opponente ritale errore, et solus praesidio, perchè avendo quelli in animo di fare un Contratto vero, al quale il Castinelli diede il suo pubblico, e solenne consenso in virtù di pubblici, e giurati libramenti, nulla in contrario rilevarebbero qualunque di lui occulto pensiero in danno, a pregiudizio dell' altro contrattante, secondo l' insegnamento del T. 8. nella l. Julianus, §. Si a pupillo, §. de admissis empt. Credit. conf. 339. num. 6. Corneo conf. 167. num. 19. vol. 2. Admelli. conf. 92. num. 41. libr. primo. Nino conf. 112. num. 8. Riminaldi. Jur. conf. 199. numer. 14. Burset. conf. 137. num. 6. Cyriac. contrav. 502. numer. 40. et 41. lib. 4. Borden. collat. legal. 3. n. 88. vol. 2.

Ma in verità, né tampoco può dipartirsi dall'intenzione di Castinelli, quale si prova uniforme a quella de' Signori Senié, ed altri Interessati, cioè di fare Contratti veri, e reali collando la medesima da un fatto successivo, e che non ammette replica. Pagò il suddetto Castinelli agli Signori Filibert, e Langlois, non solo l'intero Capitale a loro spettante di Prezzo diecimila, ma inoltre li fratti intermedi alla ragione convenuta, e corrispondenti alla quantità del medesimo Capitale a loro di tempo in tempo dovuta, e l'illeffo praticò colla Signori Senié, che dalla prima, fornida, e terza Ragione Castinelli hanno conseguito li fratti, e porzione del Capitale residuo nel giorno del fallimento di Castinelli Figlio nella quantità sopra enunciata. Se li Castinelli avesse creduto li Contratti fittizi in intenzione *Partium*, non avrebbe certamente pagati li suddetti fratti alla ragion evoventiva, perchè in virtù di un Contratto, che non è, ed è nullo non li devono fratti, lochè poteva legittimamente opporsi dallo stesso Castinelli, al quale con tutta franchezza era permesso il dire, che le Parti di consenso unanime nihil altera intellexerant: Barlet. nella l. post contractum 15. num. 6. §. de Donat. Meuris de Tatis, et Ambig. libr. 13. tit. 37. num. primo, et segg. la Rota avanti il Rich. dec. 49. num. 29. et segg. avanti il Merlia. dec. 737. num. 2. et segg. nelle recent. dec. 638. numer. 10. et segg. par. 18. dec. 13. numer. 30. par. 19. ed avanti la chiar. mem. del Cardinale Caparra nella dec. 486. num. 4. et 5. Avendo dunque pagati sintonamente li suddetti fratti, ecco una prova incontrastabile della verità del Contratto in ipsum quaeque intentione, e vendendo in suo pregiudizio si pievolmente osservato, e adempito, lo che poteva non fare, ed avrebbe certamente non fatto, se avesse avuto valido fondamento la supposta simulazione in *Partium intentione*, per quel che, che opportunamente ragionano il Cipelli de Simular. Contrad. num. 77. il Marefieri. varior. lib. 3. cap. 133. num. 13. il Cyriac. nella contrav. 78. num. 6. et segg. la Rota nella dec. 642. num. 8. et 9. par. 18. delle recent.

In quelle circostanze adunque non vi è luogo di parlare di congettura, perchè ove manca la causa proporzionata alla simulazione, è molto più quando, come qui la causa certa del Contratto non ha altra astuzia, che per la verità del medesimo, non entra l'astuzia di congettura, che in qualunque numero concorranti, siccome sono di non peso, contro il difetto della suddetta Causa proporzionata alla simulazione. *Urbani. conf. 9. num. 30. la Rota avanti la bon. mem. di Aloisio. Anselmi dec. 74. numer. 9. avanti il Reverendissimo Aloisio. Crispi dec. 433. num. 9. avanti l'Eminentissimo Card. Falc. dec. 1. al num. 7. futo il tit. de Probat. e nella Romana Peraniana 29. Januarii 1725. §. 12. & 14. avanti il Reverendissimo Adv. Signor Rario. Così molto meno si finano in prospetto di una Causa certa, che persuade la verità del Contratto, il cit. *Cerr. de Crispi. quesi. 48. num. 32. la Rota dopo il medesimo nella dec. 533. al num. 6. ed avanti Cavalieri. dec. 420. num. 4. procedendo ciò con maggior sicurezza, quando fanno armonia alla suddetta Causa insieme nella necessaria verità del disputato Contratto, altre circostanze, e congettura della prima osservanza del medesimo, si rispetto agli Signori Fubieri, e Langlois inferiormente pagati, e del Capitale, ed in franti, ed in ordine agli Signori Senie, che hanno conseguito buona parte dell'uno, e degli altri. Poichè, se il Contratto è stato reale, ed ha avuto la sua piena esecuzione a favore dei menovati Fubieri, e Langlois, come potrà riputarsi nella sua unità, ed individualità finitico contro li Signori Senie, ed inqual forma potrà dirsi, che per un tempo, ed una certa porzione di franti, il medesimo Contratto sia stato vero a beneficio ancora dei Signori Senie, ed ora per il residuo debba riputarsi ombra vana? Queste cose sono assolutamente impossibili, anche le regole al caso nostro, specialmente approvate dal *Bollu. conf. 46. a num. 9. Adenoe de arbitrar. censur. prima casa 93. num. 19. Contratto discip. Foref. casa 94. num. 32. tom. primo Borden. collat. legal. 6. num. 74. & 73. vol. 2. la Rota avanti Fentinger. dec. 37. num. 10. nelle recent. dec. 69. num. 4. part. 17. & dec. 513. numer. 9. part. 19. tom. 2. Perchè se militano per la Verità in Partium intervenire, causa preambula, e circostanze al veramenti, le altre contrarie, quali, e quante sieno minima considerazione possono meritare, perchè arrise, e vinne, e dal vigor della Causa, e dalla preponderanza delle suddette congettura, che favoriscono la realtà dell'atto, il Card. De Luc. nel disc. 24. num. 7. e nel disc. 192. num. 19. de Dote la Rota avanti la Sacra mem. di Gregorio XV. dec. 162. num. 11. nelle recent. dec. 677. num. 4. part. 2. nella dec. 24. num. 20. e nella dec. 160. n. 17. part. 7. e nell'Egualina Peraniana 1. Julii 1719. §. 2. avanti Aloisio. Crispi.***

Il qual discorso acquista ancora maggior forza col riflettere, che le congettura rilevate nel contratto *Advisio* sono per loro naturale indole equivocate, ed inefficaci, onde tamen meno possono inserirsi al calcolo nel qual ficatissimo caso, di cui trattiamo: E riflettendo la prima, delle mosche nel possesso attuale del Fondaco consociato dal Calcinelli non ostentela vendita, e dazione in *salvum* ai Creditori, basterebbe senza fallo il dire, che essendo nei Comparatori trasferito il possesso in vigore della clausola del *confessione*, ciò avanza, acciocchè dell'attuale possesso continuato dal Venditore non debba farsi conto per l'incerto della simulazione, il *Cirico* nella *contraversa* 68. num. 3. la Rota avanti il Cavalieri nella dec. 13. num. 4. avanti il *Pania* nella dec. 446. al numer. 20. avanti il *Cerr.* nella dec. 93. num. 9. nelle recent. dec. 509. num. 18. e 20. part. 18. e nella dec. 509. num. 9. 12. e 13. part. 19. tom. 2. Ma stringe anco di vantaggio la riflessione, che essendosi convenuto fra le Parti di vendere, ed immediatamente rivendere, acciò a favore dei Rivenditori si potesse rivendere il dominio, e con questo mezzo porre in sicuro il loro credito. Quindi nasce, che la continuazione del possesso presso il Venditore giustamente, anzi necessariamente riferibile alla detta previa intelligenza, col principio però della verità, e realtà de' suddetti Contratti, non fa veruna prova per la Simulazione elusa dalla detta Causa, da cui ebbe dipendenza l'accennata continuazione di possesso dal Venditore,

conforme all'espressione discorrono il *Bartol.* nella 1. *post contractum*, numer. 17. ff. de Donat. il *Decio* nel *conf.* 308. numer. 8. il *caso Cigna de Simulat. contratt.* num. 77. il *Farinaccio de Falsis. & Simulat. qu.* 164. num. 107. & 108. la *Rota di Genova* nella dec. 13. al num. 37. vers. quarto non *obstat*: la *Rota Romana* avanti il *Cavalier*, nella citat. *decis.* 420. al num. 4.

E con pari facilità si risponde alla seconda congettura dell'insinuazione Retrovendita, poichè la verità di questa era l'unico mezzo per adempire il fine voluto, e meditato dai Contrattanti: Onde posto anco a parte, che questa riflessione stringe solo nei contratti clandestini, non già in quelli celebrati *publicis*, & *palam*, e per istrumenti solenni, e giurati, come spiega il *Farinaccio*, lodato in opposito de *Simulat. quesi.* 162. numer. 148. ciò che toglie ogni difficoltà si è, che l'immediata retrovendita fatta al primo Venditore fa ben presumere, quando ciò è presumibile, che egli non volesse realmente vendere, nè l'altro Contratto veramente compiere, come osserva il *Niperralli. alleg. 10. numer. 14.* e con esso l'altre autorità riferire nel *contrario Astenio* pag. 21. 6. *Secundaria* *mentis*: Ma qui collando per dimostrazioni evidenti, che si è voluto *hinc inde* vendere, e ricomprare, e tutto ciò per atti contemporanei, ed immediati ad effetto, che li Creditori, che comprano, e rivendevano, si potessero riservare il dominio, e porre in virtù di questa riserva li loro crediti in sicuro: Ognun ben vede, che contro l'evidenza non ha luogo la suddetta presunzione, nè tampoco la congettura in essa fondata, secondo la teoria del *Baldo* nella l. *ille. aut ille. §. Cum in Verbis. ff. de legat. 3. il *Marescotti. variar. libr. 1. cap. 13. num. 3. il *Roc.* *Sellef. iur. disp. cap. 115. num. 37. la Rota avanti il *Rich.* nella dec. 50. al num. 11. ed avanti il *Coccin.* nella dec. 1831. num. 6. & 7.***

La qual risposta mirabilmente anco si adatta all'altra congettura fondata nel difetto della denuncia, o sia notificazione alli Corespondenti tanto del primo, quanto del secondo Contratto, poichè da questo argomento negativo potrebbe al più presuntivamente inferirsi, che le Parti ebbero intenzione di simulare, e di nulla fare, che avesse fermezza, e solidità. Ma se questa presunzione qui è fuori del caso, perchè con evidenza si prova, che le Parti vollero fare *Contratti veri*, perchè questi solamente conferivano al loro intento, relativamente al quale gli hanno sempre osservati, ed eseguiti, come reali, e *sufficiens*, comprende ognuno, con somma facilità, che ogni, e qualunque presunzione cade alla verità in contrario dimostrata, in modo, che da questa, non già da un equivoco, e fallace presunzione si ha da prendersi norma per giudicare l'indole ed importanza del Contratto, il *Sammariti. contrav. 127. num. 36. & contrav. 175. numer. 111. il *Gratian. nel cap. 332. num. 15. la Rota avanti l'Emisio Jan.* nella dec. 171. al num. 4. nelle recent. dec. 94. num. 30. part. 4. avanti l'Emisio *Card. Falconer.* nella dec. 15. sotto il num. 8. tit. de *Crispi.* ed avanti il *Reverendissimo Astenio. Crispi* nella dec. 432. num. 14.*

Credo di aver fermato, e con prove incontrastabili, che li Contratti furono veri, reali, e *efficiens* in *Partium* *intentione*. Passo ora, secondo il metodo, che da principio divisi, alla seconda ispezione, nella quale si cerca, se la riserva del dominio patuina nella retrovendita a favore dei Signori Senie, Fubieri, e Langlois debba dirsi irrita, inefficace, ed inoperativa, o per la resistenza degli Scaturi Fiorentini, o perchè la detta riserva di Dominio non fu mai notificata ai Corespondenti, nè chiaramente registrata nei Libri della Ragione, come può crederli necessario per il motivo della buona fede, e del pubblico commercio, acciò quelli, che dopo hanno fidato il loro al Calcinelli, non restassero ingannati, o defraudati, credendosi sicuri col favore dello Scaturio Fiorentino, che per altro non avrebbe luogo contro il Reservatario del dominio, quando quelli fosse operativo, ed efficace.

E parlando in primo luogo della resistenza degli Scaturi Fiorentini si deve specialmente osservare, che li detti Scaturi confondono *bruti*, e conquistano *Apoteche*

anche da i Creditori del Decetto, acciò quelli sopra li Beni del medesimo Decetto concorrono a soldi, e lira, ma non hanno giammai pensato di dare veruna legge al debitore non decetto, e molto meno di proibirli quello, o quel Contratto con qualunque suo Creditore, onde standoti senza fallo di onno Scanzu odioso, corretto, ed esorbitante, secondo le 19 qualificazioni accordate dal *Medico contrario*, ne viene in conseguenza, che permesso deve crederli tutto ciò, che dallo stesso Scanzu non è literalmente proibito, stante la regola certissima, che simili Scanzu non possono ricevere veruna effusione da cosa, a cosa, da persona a persona, o da caso a caso, anco col pretesto dell'identità, e maggioranza di ragione, come è sentenza comune pienamente approvata dall' *Angel. nel conf. 210. lutto il num. 1. e 4. Conf. nel conf. 45. num. 16. il Socio. Jur. nel conf. 30. anner. 26. il Peregrin. conf. 144. num. 7. il Girasol. conf. 66. numer. 25. & segg. lib. 1. il Corvini. allegar. civil. 71. num. 35. 26. & 28. il Golia nella *confess. decis. 84. num. 24. la hpa. mura. di Monf. Anfoli nell' addizione alle sue Decis. dec. 12. num. 37. Mart. Medic. dec. Senen. 78. num. 17. la Rota nelle regie. dec. 357. num. 4. & segg. part. 14. dec. 118. num. 18. & 19. part. 17. e nella dec. 68. num. 5. & 21. & segg. part. 19.**

Nè giova il dire, che avendo voluto lo Statuto, che tutti li Creditori del Decetto siano uguali, e concorrono fra di loro a soldi, e lira ogni Contratto fatto fra il Creditore, e Debitore per eludere la disposizione del medesimo Statuto, si dice fatto in frode della Legge, e perciò deve crederli dalla stessa Legge proibito: *saltem emmenter, & per viciu comprehensionis, non excessivius*, come pare che fermino le autorità sopra questo punto allegate nel *Medico contrario pag. 25. 6. li seconde caute*. Poiché in questa materia suoi commentarii colla seguente distinzione da tutti per quanto ho potuto scorgere concordemente abbracciana. O l'atto, e Contratto espressamente non proibito dallo Statuto Correttorio, ed esorbitante si fa colla primizia, e principale intenzione di far frode allo Scanzu, e di apportar pregiudizio al terzo dal medesimo Statuto favorevole, e considerandosi allora in questo tal'atto quella specie di dolo, che male li appella, e che procede dalla frode detta *ex consilio*, l'atto, e contratto suddetto per la ragione della frode e malizia si reputa nullo, e vizioso, e di non valore; e questi sono i termini ne quali parlano le autorità contrarie, come ben presto si vederò.

Se poi *ex opposito*, il detto atto, e contratto, è assolutamente immune dal dolo *ex consilio*, perchè il suo principale oggetto non fa far frode alla Legge, nè pregiudicare al terzo, ma bensì provvedere alla propria indennità, e porre in tempo utile, e per niuna circostanza sospeso io sicuro il proprio avere per mezzo di un contratto permesso dalle Leggi, e non vietato dallo Statuto, ed io questo caso diametralmente opposto il detto Contratto fulsile, benchè in conseguenza secondaria nalesca dal medesimo pregiudizio al terzo, ed una specie di frode *re ipsa* allo Statuto. Poiché non procedendo questa da malizia, o dallo cattivo, ma da una diversa specie di dolo, che si dice *bueno*, cioè da vigilanza, industria, e avvedutezza nel provvedere opportunamente al proprio interesse, ed alla sua indennità, prevale quella ragione principale dell'atto, ed in virtù della medesima l'atto acquista forza, e fermezza, senza punto averli in considerazione il detto pregiudizio secondario, e conseguente del terzo, e la detta frode *re ipsa*, che per indurlo si dice fatta allo 31 Statuto, secondo ciò, che individualmente provano, o distinguono dopo il *Teste nella l. qui autem 6. ff. que in fraudem creditor. 31. i. v. Sciantum est Julia. num. scribere, quae pars nos uti, in qui debitem periculum accipit, antequam bona debitoris possideantur* tur quavis scient, prudat, &c. solendo aut esse recipit, non timens hoc Edictum, sibi enim vigilat ut in A Decian. nel conf. 23. numer. 17. lib. 2. il Sard. conf. 528. num. 37. il Tiracalli de retralla Lignager, nella prelatione al num. 78. la Rota avanti l'Ubaldo dec. 89. per un. e dopo il *Comfamin. ad Scanzu. Urb. dec. 51. num. 17.*

E di fatto tutte le contrarie dottrine suppongono dolo cattivo, e malizia *ex consilio* in eo qui aliam gerit

in fraudem legis, così il *Teste nella l. contra Legem ff. de Legibus, e nella l. Fraus enim ff. eodem*; necezzu il vale della parola circumvenit *in i. v. Sciantum est quae circumvenit* "Qual circumvenzione è insuperabile dal 22 dolo cattivo, e dalla frode *ex consilio*, conforme spiega il Caluin. nel suo *Laxation alla parola circumvenire fol. 184. l'altro nello poi nella l. non dubium Cod. de legibus*, glossato dal Bartolo *ibidem* al num. 7. parla pazientemente di un'atto veramente fraudolento, secondo li termini della detta *l. contra legem*, quelle sono le parole di Bartolo *Pone ergo exemplum, quando si fraudes de re ad rem, ut dicitur contra legem Cod. de Cur. conf. 29. lib. 3. parla specialmente il Tiracalli de retralla Lignager. in prefat. fol. n. 77. & 78. ove dice, che l'opinione del Cora, e dei suoi seguaci procede solo io quel caso, che la principale intenzione li ha di frodare la Legge "ex animo, & consilio ut legem fraudet" nè diversamente possono intenderli le autorità "dell' *Alimaz. de Nulit. tom. 3. quest. 12. num. 27. e del Fossanelli. decis. 476. & dec. 551. non solo, perchè si fondano su Tebbi logocostici, onde secondo il 23 sentimento di quella, e non altrimenti hanno intesa la proposizione da loro fermata, secondo la monitione Teorica del Bartol. nella l. non solum 5. *Liberationis ff. de liberi. legat. communemque* reputata dal *Mondef. nel conf. 51. al n. 3. dal Card. De Lus. de Uxor. dist. 29. a. 13. de Fideicom. dist. 96. n. 12. de Jurapatron. dist. 19. n. 7. La Rota nelle recent. dec. 474. n. 9. part. 2. e nella dec. 155. n. 56. part. 6. Ma di più ancora perchè il Fossanelli tanto nella dec. 477. al n. 13. quanto nella 551. al numer. 12. parla apertamente quando uno *gerit aliam malitiam tendentem de permisso ad prohibendum*: Qual spono malizio non li verifica senza la concomitanza del dolo cattivo, secondo l'insegnamento del mentovato Caluin. nel suo *Laxation. Verbu malitiam fol. 356. colon. 2.****

Lo che posso, credo di niuna forza la replica, che la sola frode *re ipsa* basta per irritare il contratto, perchè ciò ha luogo quando la detta frode *re ipsa* non è distinguata dal dolo malo, e per altro si tratta di uno, che possiede li beni del debitore per titolo meramente lucrativo, mentre all'incontro se non vi fu dolo cattivo nell'atto o contratto, e questi non procedere da causa lucrativa, una bensì onerosa, e corrispettiva la detta sola frode *re ipsa* separata dal consilio pavo, 25 e malizioso non è bastante per la nullità del suddetto Contratto non vietato espressamente dalla Legge, o Statuto per quello, che chiaramente si raccoglie da' *Testi nella l. qui autem 6. Edictum ff. que in fraudem Creditor. e nella l. ignoti Cod. de revocand. qua in fraud. Creditor.* secondo la mente de' quali fermano comunemente li Dottori, che la compra fatta da uno veramente decotto non può revocarsi ad istanza de' Creditori, se il Compratore non era colpevole della decozione, e sbonzo coo realtà, e buona fede il prezzo dato, che da questo, o simile, contratto li detti Creditori patiscono frode, e pregiudizio *re ipsa* come può vedersi presso il Civo nella l. si quis post hunc num. 3. nel fine Cod. de bon. praepriat. Bartol. nella l. post contrahunt numer. 1. ff. de donat. Fabr. e Giof. nel. 5. Item si quis in fraud. Infir. de alien. num. 27. Gratian. *discept. Forens. cap. 391. numer. 11. Rota de decet. Mercat. antabil. 27. num. 84. & 85. il Pagnier, nella dec. 471. num. 33.*

Se dunque li Signori Scodé, Filibert, e Langlois in circostanze sospette d'imminente decozione di Castinelli Padre avessero celebrati li contratti, de' quali trattiamo, si potrebbe forse ragionevolmente dubitare della loro validità, ma siccome od il detto Castinelli era punto sospeso di decozione, nè tal sinistro gli è poi accaduto ne'tempi successivi, manca perciò ogni fondamento di dolo, malizia, e circumvenzione principalmente meditata contro lo Statuto, ed io frode del terzo, e solo potrà dirli, che in tempo utile, e intero vigilare pro iuribus suis; Lo che si dee credere per ogni ragione permesso, non ofande che dalla detta vigilanza non fraudatore potesse nella vacuità, e vicissitudine delle umane cose risultare qualche danno contrariane, e secondario agli altri Creditori giusta il decanto degli Autori di sopra allegati, fra i quali più specialmente così afferiscono, e conchiudono il Gratian. *discept. Forens. cap. 391. numer. 24. 25. & 26.*

27 " & 26. " ivi " maxime quia huiusmodi Scriptura non fuit solita nisi ad creditum suum servare, unde illam licet facere ita ut non dicatur in dolo, quod causa juris sui conservandi aliquid agit, & ut rebus suis conservetur " & al. num. 27. " ivi " Cum ista sit solertia, industria, & diligentia, & bonas doli qui toleratur, quamvis eadem damna terrii, quasi principaliter eo qui statuit ad propriam commodum quicquid in consequentiam in alterius prejudicium succedat, quod non attenditur " Domin. Castorez, de Commers. discurs. 124. numer. 6. & 7. " ivi " Nam hi omnes alius sollicitudinem indicantes ab eis arte etiam aliqua, & industria gesti non solum pro satisfactione obtinenda, verum etiam illa obtenta pro majori eorum cautione, vel tutione in casu deestimationis sui debitoris ab omni molestia seu lesione per alios creditores contra se fore movenda, nisi a Creditore in eam tantum finem proprii Crediti satisfactionem obtinendi, servandamque directi, nequaquam dici possunt dolo, aut fraude, & in alterius prejudicium gesti, quamvis de facto tertio damnum afferant, & generaliter loquendo quando aliquis in sui utilitatem, & commodum operatur, nunquam dolo, aut fraude aliqua in eo praesumi debet, quoniam alius ab ipso gesti in tertii prejudicium redundant. "

28 Quando fin' ora abbiamo detto acquilla molto maggior forza, & pone a mio senso questa ipotezione fuori d'ogni dubbio col ponderare, che oggi sono in causa, non già li Creditori di Capinelli Padre preesistenti nel giorno de' Contratti, essendo certo in fatto, che questi hanno di già e da molto tempo conseguito il loro avere; ma bensì li Creditori nuovi di Capinelli figlio, sopravvenuti molti anni dopo li mentovati Contratti: Onde tutto ciò che potesse mai dirsi ad istanza delli detti Creditori preesistenti, cioè, che ad essi fu fatto frode vel re ipsa vel ex consilio secondo la diversità delle circostanze mai potrà applicarsi a' Creditori, che non erano in essere, & che nel giorno del Contratto *aque se habebant ad non esse*, poichè a simili Creditori incerti, incertamente possibili, eventuali, & futuri non compete veruna azione rescissoria, o revocatoria per motivo di Frode a loro fatta, che solo può competere ne' suoi adattati termini a quei Creditori, che *alia erant*, ed avevano in conseguenza *jus de praesenti quæsitum, & radicatum*, come letteralmente determina il Testo nella leg. *de Praerog.* §. *ita demum, ff. qui in fraud. Credit.* " ivi " *ita demum revocatur, quod fraudandorum Creditorum causa factum est, scilicet si li Creditores, quorum fraudandorum causa facta, bona ipsius vendiderunt, eorumque si illis dimisit, quorum fraudandorum causa facta, & alios sortitus est, siquidem simpliciter dimisit prioribus quos fraudare voluit, alios postea sortitus est, cessat revocatio " & nella leg. Si quis, ff. eodem " ivi " Si quis haberet Titium Creditorem, & sciret se solvendo non esse, libertatem dedit Testamentum, deinde dimisit Titio, postea Sempronium Creditorem habere coepit, & eodem Testamento manente defecit, libertas data, rata debet esse; etsi hereditas solvendo non sit, quia ut libertatis rescindatur utrumque in eorundem Personarum exigimus, & consilium, & eventum, siquidem, & Creditum, cuius fraudandi consilium initium erat, non fraudatur, adversus eum qui fraudatur, consilium initium non erit, libertas itaque rata fore. "*

29 Per dar pienno compimento alla seconda imposizione, deve ora esaminarsi se l'azione revocatoria, che non compete alli detti Creditori della nuova Ragione Capinelli Figlio per motivo di frode a loro fatta contro la mente delli Statuti Fiorentini, già si debba almeno in ragione del pubblico commercio, & della buona fede, che parrebbe in questo caso molto violata, se sussistesse la riserva del dominio a favore delli Signori Sené, stante che il detto Capinelli Figlio non notificò a' Corresp. falsi questo gravissimo peso, che solleva il Fondaco, quando gl' inviò col mezzo delle solite Lettere a commerciare colla Ragione nuova istituita, & creata in suo nome solamente, da che giustamente credendo li Corresponsali di fidarsi il loro ad un vero Padrone della Ragione, &

di non correre altro pericolo, che quello del Contributo decretato dalli detti Statuti Fiorentini, farebbono dati in uno scoglio molto maggiore del dominio riservato ad un Terzo, di cui mancavagli ogni notizia, & per le suddette Lettere obblatorie, ed anco per li Libri della nuova Ragione, ne quali questa privilegiata ipoteca non si trova chiaramente registrata, & notata, ne succederebbe quindi una specie d'inganno troppo nocivo alli predetti Corresponsali, anzi li aprirebbe l'adito di potere eludere la buona fede di questi consimili Contratti a loro occultati, & ciò contro tutte le regole di giustizia, & di equità.

Questo discorso, che alla sua prima apparenza fa molta impressione, quando si voglia porre forte il doveroso Squintino, & delle nostre regole, ed anco delle circostanze particolari di questo fatto, perde tutta la forza, & non ha veruna efficacia, poichè ritorna sempre quel principio, che oggi non sono in causa li Creditori della nuova Ragione Capinelli Padre, già come dicemmo pienamente soddisfatti, ma solo quelli della terza Capinelli Figlio; Cade in acconcio la massima legale presso tutti inecceffua, che allora solamente possono li Creditori dir di nullità contro li Atti, Contratti, & patti minorativi in loro pregiudizio, o dei beni da principio possi nella Bancariera, o delle facilità concesse all' Insolitore, quando simili Atti, & Contratti ad essi, ed alla loro sicurezza pregiudiziali sono stati ex intervallo, cioè dopo creata la Ragione, & inviati li Corresponsali di fidare alla medesima, stringendo in questo caso la ragione della buona fede, & del pubblico Commercio, che in niuna forma permette, che senza specifica scienza de' Corresponsali si diminuiscano le facilità al Complementario da principio costituito con mandato libero, & si sostenga dalla Ragione parte del Capitale in quella originalmente innesso, ovvero si faccia altra cosa comunque nociva ai Creditori, & da loro in tempo abile individualmente non saputa, essendo questi appunto li termini del celebre Teso nella leg. *Sed, & si populus, §. Condicio, ff. de insularia actione*, così ricevasi, & comunemente spiegati dal *Castren.* nella medesima Legge al numer. *Pafish. cons. 199. numer. 15. Anchutan. cons. 332. numer. 4. Galeotti. contr. Forens. 71. numer. 18. la Ruota avanti Adonfin. Crispi dec. 249. numer. 4.*

Ma non già così determinano le nostre Leggi, quando si tratta di una nuova Ragione, & de' pesi a quella insiti nel giorno, che fu creata, poichè la denunzia di questi non sta a carico del Mercante, o Banchiere che si offerisce ai Corresponsali, ma bensì de' Corresponsali, quali perciò devono indagare le forze della detta nuova Ragione, & le facilità del Complementario, nel per ciò possono col pretesto di non essere stati a loro denunziati li Contratti, che fin dal bel principio erano insiti alla detta nuova Ragione, pretendere la nullità col motivo del pubblico commercio, & buona fede, poichè era loro peso di sapere il vero stato, ed avere della mentovata nuova Ragione, ed essendosi ingannati nel credere di maggiore forza di quella era in realtà, ciò si ascrive a negligenza de' medesimi, imputabile pertanto ad essi solamente, & non ad altri, come si deduce dal Teso nella *L. qui cum alio, & nella L. qui contrahit, de regul. jur.* & siermano distinguendo on caso dall' altro, la buon. *memor. di Adonfin. Ansaldo nel trat. de Commers. & Mercator. disp. 46. al. numer. 33. la Ruota nella Romana Pecuniaria, sen. Transfessionis 20. Januarii 1712. §. Adhuc*, avanti il detto *Maniglieri Ansaldo* " ivi " *Adhuc contrahit omnis casus dubitandi, non cum ex parte habemus, quod quilibet Contrahens sibi debet imputare, si desistit ab inquirendo potestatem, & conditionem sui debitoris obligandi, & ex opposito certum quoque sit, quod patet, & capitalium foret non obest Creditorebus ignavis: discrepantia hac passim reconciliatur, videlicet: quod he prouta palliare veniant notificando quodcumque fuerint initia post Bancum adaperum, focus autem quous prout hic eadem capitalium consilia exterioriter usque ab initio erella Rationis, qua tunc prout obligata satagunt contrahere, ut ornatur inquirere de statu, facultate, & interesse illius, cum quo contrahit ex illo, que peribet distinguunt, &c.* "

Non mi dilungo a provare, che la Ragione infissa nell'anno 1730. sotto nome di *Caffinelli Figlio* solamente fosse veramente nuova, e in niuna forma confondibile colle due Antepaffate, *Caffinelli Padre*, e *Caffinelli Padre*, e *Figlio*. Poiché ciò non s'impugna, anzi si concede dal predetto *Adesivo*, Onde ciò supposto, pare legale la conseguenza, che se li Creditori della prima Ragione *Caffinelli Padre*, che a quella fidarono dopo il tempo de' i dibattuti Contratti si dolessero dei medesimi, perchè a loro non denunciarli, questa tal doglianza sarebbe plausibile per la Ragione sopracconosciuta del pubblico Commercio, e della buona fede. Ma siccome i Creditori della detta antica Ragione sono stati, come accennammo, pienamente soddisfatti, e in oggi si disputa con quei Creditori, che dopo l'anno 1730. hanno commerciato coll' antedetta terza Ragione *Caffinelli Figlio*, milita contro quelli l'acconciata regola, che dovevano curiosamente indagare, quali, e quanti fossero li Beni, che la detta nuova Ragione poteva a loro favore obbligare, e rispettivamente di quale indole fossero li pesi, o intrinseci, o estrinseci a quella inerenti nel giorno della sua infissione, lo che li hanno negletto, stando alla medesima fenna, la detta precedente difamina, la colpa in essi si rifonde non nel nuovo Mercante, che deve bensì notificare tutto ciò, che in pregiudizio dei Corrispondenti avesse fatto, piuttosto, e contrariato *ex intervallo* dopo l'Ereazione della Bancaria, ma non già li pesi ad essi intesi nel giorno primiero dell' istituzione, che devono dai Corrispondenti ricercarsi per loro cautela, e regola del Commercio da introdursi, secondo ciò che accuratamente ne divisano li *Gomez variis. resolut. tom. 2. cap. 3. sotto il numer. 8. Adresch. de praesumpt. libr. 3. praesumpt. 88. numer. 4. & sequentibus. Salign. Labyrinth. Creditor. part. 2. caput. 9. numer. 120. Adresch. de tacit. libr. 6. tit. 32. numer. 8. Gratian. decis. Aferchia 178. numer. 9. la Rota avanti Monsignor Crispo nella decis. 70. al numer. 10. decis. 95. sotto il num. 5. 6. Nihil relevente.*

Qual ragionamento pare invincibile nelle particolari circostanze di quello fatto, anco le quali dovevano li Corrispondenti della detta nuova Ragione *Caffinelli Figlio* molto dubitare delle forze della medesima, e perciò essere più cauti prima d'impegnarsi colla medesima indagando cioè *quid, & quantum* fosse in quella obbligabile a loro favore, essendo più, che certo, che il detto *Caffinelli Figlio* nelle solite Lettere notificatorie non gli offerì, né un certo Capitale, né una nuova Bancaria immune dai debiti, e pesi, anzi ben rotondamente lor disse, che restavano al carico di quella Ragione li debiti della passata, a conto dei quali dovevano colla medesima alla scadenza intenderli li Creditori: Io valia dunque di una tale notificazione suppositiva di debiti preesistenti indolfarsi alla detta nuova Ragione ogni diligente Padre di Famiglia prima di fidare il suo, avrebbe voluto sapere, o ben minutamente ricercare di qual natura fossero gli accennati debiti, e cosa rimaneva di Capitale nel Negozio, quelli soddisfatti.

Né giova il dire, che affidati li Corrispondenti nel Contributo ordinato dagli Statuti Fiorentini giustamente credettero di non correre altro pericolo, che del *solus*, e *lira*, perchè in primo luogo tanci ponevano essere li debiti già preesistenti, e che il Contributo diviso fra molti Creditori, e di somme considerabili, sarebbe stato infinitamente pregiudiziale, a chi di nuovo fidava alla medesima Ragione tanto gravata dai debiti anteriori. Io seconda poi deve avvertirsi, che li Statuti Fiorentini liberando dalle Leggi del Contributo le Doni, e li Debiti per titolo di Tutela, e Cura, ogni diligente Padre di Famiglia posto in legittimo dubbio dalle dette Lettere oblatorie, che notificavano generalmente debiti preesistenti, senza però specificarne la quantità, e molto meno il titolo, avrebbe voluto, e dovuto accertarsene, al quale effetto se li Signori Creditori, che oggi sono in causa, fossero ricorsi alli Libri, tanto dell' antiche Ragioni *Caffinelli Padre*, e *Caffinelli Padre*, e *Figlio*, quanto della terza *Caffinelli Figlio* farebbono da quelli con ogni facilità venuti in cognizione, che il dì 13. Aprile 1708. saldati ed aggiustati li

conti colli Signori Senù, Filibert, e Langlois, questi restarono Creditori di pezze venticinque, avendo ciascuno di loro per pareggio della suddetta quantità ricevuto in contanti pezze 61. 17. 5. che da quelle pezze venticinque si era coltissimo un Credito fruttifero alla ragione del 6. per 100. che gl'interessi si erano regolarmente pagati, anzi effuso tutto il Capitale delle pezze diciemila spettante alli Signori Filibert, e Langlois, e finalmente, che l'altra porzione, ancora dovuta alla Signori Senù si era in qualche parte diminuita. Tutte queste notizie somministrare affai chiaramente delli suddetti Libri delle Ragioni *Caffinelli*, dovevano obbligare li Creditori di ricercare la qualità, e titolo di quello debito per accertarsi almeno, se proveniva da qualche esula dello Statuto privilegiata, lo che se fatto avessero non sarebbe stato loro molto difficile di venire in piena cognizione dei contratti stipulati in Livorno per mezzo di pubblica, e solenni istrumenti, quali il medesimo *Caffinelli Figlio* sarebbe stato obbligato di indicare quando da Corrispondenti fosse stato richiesto dell'origine d'un debito sì scelerato descritto nei Libri: Periodo che trasalisse, o neglette delli Signori Creditori, che oggi sono in causa, tutte le preaccennate diligenze proprie di un provido, ed accurato Padre di Famiglia, costituito come dicemmo in legittimo dubbio, e sospeso dalle suddette Lettere oblatorie, vollero eiacamente seguire la fede della detta terza Ragione, tanto meno possono dolersi di essere stati ingannati, e che in loro riguardo perdeva ora di validità la ragione della buona fede, e pubblico Commercio, poichè secondo le regole il carico d'indagare spettava ad essi, e secondo il fatto, ebbero tanti, e tali motivi per non tralasciare le dette facili diligenze, che l'omissione di queste, come inespugnabile da una solenne negligenza, deve ad essi solo far pregiudizio perciò, che opportunamente considerano il *Sando conf. 528. numer. 46. 47. e 48. il Casarez. de Commercio, discurs. 127. dal numer. 11. al numer. 24. non già alli Signori Senù, che in tempo delle seccate un Contratto lecito con Caffinelli Padre, la*

denuncia del quale non stando de *jure* a loro peso, nulla può impararsi, se li Creditori della nuova Ragione *Caffinelli Figlio* non ne ebbero quella notizia, che erano tenuti ricercare, e potevano con somma facilità ottenere, come in simili circostanze ben comandano lo *Spada conf. 515. numer. 2. e 4. libr. 3. Fontanelli. decis. Carbalan. 508. numer. 18. & sequenti, la Rota dopo il *Asterius de Pign. nella decis. 99. numer. 31. & sequentibus, nelle recentior. decis. 155. numer. 6. & sequentibus, e avanti Monsignor Crispo nelle citat. decis. 70. al numer. 10. & dec. 95. sotto il num. 5. dist. 9. Nihil relevente.**

Quando dunque la ragione del pubblico Commercio, e della buona fede potesse esserli anco a quel caso in cui il nuovo Banchiere nulla deve denunciare ai Corrispondenti, ma questi sono obbligati d'indagare le forze della Ragione, che si istituisce; il destino della buona Giurisprudenza, d'insegnerebbe, che tale estensione avrebbe solamente luogo in quei termini, nei quali rispondendo *undequeque* la buona fede rispetto alli Creditori, questa da niuna contraria circostanza fosse vinta, o perturbata. Ma all'incontro ove, come qui la detta buona fede non fu, né può essere intera, perchè li Corrispondenti fossero in generale, che la Ragione era gravata di debiti, lo che doveva renderli curiosi, e solleciti di ricercarne la quantità, e qualità, siccome non ha luogo la Ragione, in cui si fonda il favore del pubblico Commercio, così questo si rende estraneo per la somma dubbiezza, nella quale furono costituiti li Creditori, che con detta nuova Ragione vollero senza precedente difamina contrarre, non essendo punto compatibile l'eagerata buona fede col timore, e scrupolo, che le dette Lettere oblatorie, ed altre concomitanti circostanze indussero, e inducono dovessero nell'animo dei Corrispondenti, secondo la Regola del Tello nella *1. a. Cod. de furt. che con buona relazione alle nostre circostanze viene spiegata, e adornata dal *Civac. contr. 83. num. 9.**

Si è fin qui provato, e per quanto devo credere con ragioni validissime, che la riserva del dominio passante nel suddetto istrumento di retrovendita, ha

MITA

esta la piena sussistenza, ed efficacia a pro delli nostri Signori Senie, ma quando mai per impossibile sopra di ciò rimanesse amarezza, o difficoltà, verchè sempre in loro soccorso l'Ipoteca convenzionale (ed eccoci già nella terza ipotesi.)

Di cui unitamente colla riserva del Dominio si trova munito il detto Istitumento per l'osservanza di tutte le cose in esso convenute, fra le quali sono le principali l'intero pagamento del prezzo, e dei frutti. Niuno controverserà, che quando anco o per la resistenza delli Statuti Fiorentini, o per la ragione del pubblico Commercio, la suddetta riserva di Dominio fosse inutile, e non operativa contro li Creditori, che oggi sono in Caula, niuno di questi difetti farebbe opposibile contro l'anedita Ipoteca convenzionale, onde essendo quella tanto di sua natura, quanto per gli effetti legali cosa diversa dalla riserva del Dominio, la nullità, o inefficacia di questa nulla influirebbe contro l'Ipoteca, che anzi fermamente stare dovrebbe, poichè nelle cose divide, e disparta,

37 come sono riserva di Dominio, e Ipoteca semplice, benchè l'una sia inutile, l'altra rimane utile, e sufficiente per li Terzi laterali nella *Leg. Sancimus*, a nella *l. penult. Cod. de donat. nella l. 1. §. Sed mihi, ff. de verb. obligat.* dei quali a questo proposito fanno menzione il *Signorelli de Homedici conf. 113. numer. 3. §. Non obstat, Beniel. conf. 73. numer. 34. Almagrad. Jun. conf. 28. numer. 5. de Aderin. refolat. lib. 2. refolat. 193. numer. 6. Clarin. contrav. 103. numer. 127. e 130. e la Rota avanti *Adonfigor. Crispi* nella dec. 513. al num. 16.*

Essendo questa Ipoteca contratta da Castinelli Padre molto anteriore in tempo a quelle, colle quali si obbliga Castinelli Figlio a favore dei Signori Creditori oggi comparenti, le attendenze si dovranno le regole di ragion comune, certa cosa farà, che la detta Ipoteca anteriore vincerà deve tutte le posteriori, onde tutta la difficoltà si ridurrà al dubbio, se li suddetti Statuti Fiorentini, che confiscano tutte le Ipoteche contratte dalli *Debitori decati*, cioè li loro Creditori concorrenti possano sopra li beni del medesimo *decati a soldo*, e *lira* siano allegabili contro la suddetta Ipoteca cantante a beneficio delli Signori Senie, poichè se per parte di questi si proverà, che la menovata Ipoteca sia ferma, e valida nell'esser suo naturale, nulla ad ella ostando li predetti Statuti, perchè quella in nessuna forma comprendono, nè alla medesima hanno data veruna Legge, ne derivarà una conseguenza ben sicura, che la detta Ipoteca anteriore non infranta dallo Statuto, prevale in ragione ipotecaria a tutte le posteriori sopra li beni del Debitore alla medesima prima Ipoteca soggetti, il *Belogin. al conf. 30. nel principio, Gellil. pratt. osservat. lib. 2. offero. 25. numer. 2. & seq. il Adonfigor. conf. 343. numer. 200. di Sord. decif. 44. al numer. 8. la Rota Fiorentina appello il Pentarion. nella dec. 20. sotto il n. 1. e appello il *Blasiffimo Signor Auditor Conti* nella decif. 116. numer. 48. la Rota Romana nella decif. 431. al num. 1. della par. 13. delle recent. avanti *Cassone* nella decif. 323. numer. 2. avanti l' *Eminentissimo Cardinale Falconieri* nella dec. 6. al num. 20. sotto il ric. de *rebus creditis*.*

Venendo per tanto alla discussione del preaccennato articolo, se l'Ipoteca contratta dell'anno 1708. da Castinelli Padre a favore dei Signori Senie, ed altri interessati cada, o non cada sotto la censura dei detti Statuti Fiorentini, pare a me, che la Sentenza negativa sia la più vera in virtù delle parole dei medesimi Statuti, che parlano unicamente dei Creditori *cessantium*, & *fugitivorum*, quali vogliono esser pagati a soldo, e *lira*, *nam de bonis ditorum cessantium, nam de pretio retratto ex venditione ditorum bonorum, nec alter alteri, &c.* con quello, che segue. Se dunque a noi costerà, che Castinelli Padre, che contrasse delli anni 1708. tale Ipoteca, nè allora, nè poscia fu mai cessante, *fugitivo*, o decato, ognuno converrà nella massima, che uno Statuto odioso, controterro, e esorbitante, che confiscava le Ipoteche dei Creditori, *cessantium fugitivorum*, &

39 decatorum non deve estendersi alli Saggi Senie Creditori di Castinelli Padre, che in niun tempo, fu cessante, *fugitivo*, o decato, poichè l'indole del pro-

detto Statuto non è capace di ricevere una sì dura, ed acerba ampliazione in pregiudizio del terzo l' *Almagrad. Jun. contrav. 22. numer. 14. tom. 1. Cyriac. contrav. 367. numer. 46. Borden. cellat. legal. 25. numer. 122. Andreol. contrav. 32. numer. 13. la Rota nelle recent. nella dec. 43. numer. 17. part. 7. e avanti *Adonfigor. Crispi* decif. 480. numer. 18. & decif. 503. numer. 4. & 5.*

40 Che il detto Castinelli Padre in niun tempo di sua vita sia stato cessante, *fugitivo*, o decato; si dimostra dall'aver egli finite le sue negoziazioni nell'anno 1710. con piena soddisfazione dei Corrispondenti, secondo ciò, che cantano le Lettere obblatorie per la terza Ragione Castinelli Figlio, e senza che mai contro il medesimo si sia convocato Concorso, o pronunziata Sentenza di decazione, e molto meno, che egli abbia ceduto ai beni, ovvero abbandonato il Fondo, abbia cercato rifugio in Luogo immune, senza li quali requisiti, o altri equipollenti sono affatto estranei li termini di cessante, o decato per gli effetti pregiudiziali al terzo, per quello, che concordemente sostengono, e provano lo *Statuta de Commere*, §. 2. gloss. 3. numer. 496. *Tondut. refolat. civil. cap. 72. numer. 7. tom. 1. Got. confutat. dec. 34. numer. 5. 6. & 7. ubi* *hic fit quod per allegamentum decellie plenius probanda est, cumque aliud sit, quam non esse solvendo, aliud vero esse decellum, ita quod unum ab altero valde differat, hinc etiam decellum non aliter concludendum probatur, quam ex Judicis Sententia, vel fori, honorumque testium, aut Creditorum deceptione.*

41 Né giova il dire, che li Statuti Fiorentini sotto la Rubr. de obligat. filii familias costituiscono il detto Castinelli Padre Fidejussore forzato del Figlio indubitabilmente decato, poichè quando anche nel Patrimonio del detto Castinelli Padre non vi fosse il bastante per soddisfare li Creditori del Figlio, questo proverebbe bensì, che la di lui Eredità essera sua non salvando in virtù della detta Fidejussione Statutaria, e coatta, ma quindi non mai deriverebbe, che il detto Castinelli fosse stato cessante, o decato, essendo queste due cose fra se molto diverse, e perciò dipendenti da principj totalmente difformi, secondo ciò che concludentemente si mostrano il *Sord. conf. 150. numer. 94. il Grazian. dyfess. forens. cap. 516. numer. 6. la Rota nelle recent. nella decif. 69. numer. 38. part. 19. avanti la chiazza memoria del Card. Caprara decif. 141. numer. 9. decif. 154. numer. 35. decif. 669. numer. 5. e avanti l' *Eminentissimo Falcon*, nella decif. 17. sotto il n. 8. nel ric. de *rebus creditis*, e nella decif. 38. numer. 11. sotto il ric. de *Adicellan*.*

42 Sopra di che deve cessare ogni dubbio, perchè li medesimi Statuti Fiorentini, che confiscano l'Ipoteca dei Creditori cessantium, & fugitivorum chiudono da questa Categoria di cessanti, e fugitivi, li Fidejussori, contro dei quali danno alli Creditori quell'azione, che loro compete de jure. Onde se il Padre in forza dello Statuto è semplice Fidejussore del Figlio, non farà mai quel cessante, o fugitivo, di cui lo Statuto parla, come individualmente, e pienamente dimostra il Decio nel suo conf. 268. per 25. seguitato dallo *Straccha de decellor. par. 4. sub n. 25. e dalla Rota Fiorentina in Florentin. de Adimaribus diti 5. Novembris 1780. Lib. Actoris. 50. a col. 328.*

43 Contro la quale opinione di Decio, benchè abbia scritto il *Ruin. nel conf. 123. tom. 3. in judicando* però non si deve receder dalla Sentenza del Decio, non solo perchè la vediamo approvata dallo *Straccha* Trattatista assai celebre, quando all'incontro *Ruino* riman singolare, e unico, ma in oltre, perchè posti, come far si deve, sotto maturo esame li fondamenti dell'uno, e dell'altro, quelli del *Ruino* in realtà vacillano, e gli opposti del Decio si riconoscono molto stabili, e fermi. Dice dunque il *Ruino*, che siccome il Padre obbligato dilla Legge per il Figlio, che di suo espresso consenso esercita qualche arte, fa figura di Debitor principis: così deve dirsi del medesimo Padre costretto dagli Statuti Fiorentini sotto la rubrica de obligatione filii familias ad essere in detto caso senz'altro per il Figlio. *Quemadmodum si Filius esse ab eo inspiratur in illa arte, si* perchè posto anche a parte, che il Padre pre stia deturione felle, su volente.

volente si dice Fideiussore solamente del Figlio, secondo la parolaccia del *Testo* nella l. 1. *Cod. de Decurion. lib. 10.* « Nam in hac parte vice Fideiussoris Patris accipitur. » Ciò che toglie ogni difficoltà si è, che la figura di principale Debitore attribuita al Padre del *Testo* nel §. penultimo. *Infinitas. quod cum eo*, è solamente impropria, e similitudinaria, ivi « tamquam principalis » come bene osserva il *Decio* sotto il numero 5, e glossa l'importanza della dizione *tamquam* dicono comunemente il *Riminald.* nel §. 1. num. 22. *Infinitas. per quas Personae nobis accipitur*, il *Succin.* *Jon. conf.* 5. vol. 6. num. 4. *Appollo Marsili sing.* 236. num. 1. il *Riccio in praxi resol.* 449. num. 4. il *Barbosa tractat. var. dition.* 403. num. 1. la *Rotta Romana* avanti la *S. Aem. di Gregor. XV. decis.* 467. n. 12. e la *Fiorentina* nella detta *dec. de Adamaribus §. Quod autem excoisio*. Perlocchè uno Statuto correttorio e eforbitante, che parla de i Debitori decoeti, non potrà mai intendersi, che delli Debitori veri, e propri, non degli abulivi, e similitudinari, perchè facendosi diversamente, ciò farebbe non restringere, ma ampliare l'odiosità del medesimo Statuto contro la Regola, che bene applica a questo caso il *Decio*, e unanimamente ancora viene stabilita dal *Castren.* nel *conf.* 109. al num. 4. lib. 1. del *Parisi* nel *conf.* 54. num. 35. lib. 2. del *Manso* nella *conf.* 397. al numero 64. la *Rotta* avanti *Ottobian.* nella *decis.* 111. num. 10. *Confess.* nelle *rec. decis.* 323. al numero 11. della *part. 15.* e nell'*Esina Decis.* 1. *Aprilis* 1718. §. *Spreta*, avanti *Ademijur* *Caro*.

Nè oltà ciò che replica il *Ricco* sotto il num. 12. distinguendo tra il fatto, e l'obbligazione, cioè, che quanto al primo il Padre non è veramente, e propriamente principale, giacchè il negozio si amministra dal Figlio, e con questo si contrae, non già così rispetto all'obbligazione, che risede principalmente anco nel medesimo Padre; poichè questa obbligazione principale, non è tale *ex voluntate Patris*, ma per la Legge coattiva dello Statuto, onde come di natura di forme dall'altro volontaria, si dirà principale per il solo fine voluto dallo Statuto, che riguarda il pagamento del Creditore, non però all'altro durissimo effetto, che quello Fideiussore forzoso sia quel *cessante*, fuggitivo di cui dispone l'altro Statuto *de modo*, e *ordine procedendi contra cessante*. Come fodamente risede il *Decio* sotto il numero 3. *versò. Ad hoc*, ove conferma questo suo sentimento con una riflessione, che non ammette risposta legale, cioè, che lo Statuto *contra cessante*, è molto posteriore in tempo all'altro *de obligatione filii familiae*; Perlocchè è impossibile, che quando li Statuti obbligarono il Padre ad essere debitore principale per il Figlio, potessero pensare di foggiettarlo allo Statuto de i *Cessanti*, che non era in *rerum natura*, e sopravvenne molto tempo dopo, lo che comprovava ancora l'*Alciat.* nel *cap. cum contraxit*, *de iure Juran.* num. 55. tom. 4. della *sua opera*. E benchè il *Ricco* pretenda di evitare questa difficoltà dicendo, che il detto Statuto posteriore *stabile ad se l'antiori*, si deve però avvertire; che una simile attrazione chiamata da i Dottori *offensio*, *passiva* può forse aver luogo contro il delinquente, quando concorre la stessa ragione, secondo i termini del *Test.* nella l. *Si quis servus. Cod. de furtis §. Servus corruptus*, che attira a se la Legge anteriore, *placuit*, e la *L. ut tantum §. de servo corrupto*, perchè come osserva la *Gloss.* nella detta l. *Si quis servus. corruptus*, *corrupti* « Idem dico in filio, cum eadem sit » *equitas* « Ma dove concorre il pregiudizio del terzo, e si tratta di estensione di Legge correttoria ed eforbitante, questa non si ammette, nè per identità, nè per maggioranza di ragione, secondo le regole comunemente ricevute, alle quali non contraddicon il *Barat.* e l'*Amala* citati dal detto *Ricco*, perchè questi dicendo generalmente, che qualche volta può darsi estensione anco in materia penale, devono intendersi in i casi bene piegnati dal *Farinacc.* *ut i sui frammemori criminali part. 1. lit. E.* al numero 144. 149. e 150. *Confess.* *var. dition.* cioè per evitare l'assurdo, che li delitti rimanghino impunisi, e la Legge senza operazione contro il favore della causa pubblica, o pare si tratti di evitare la pena, non già d'incorrerla, e molto meno di far pregiudizio al terzo, in vigore *Castren.* *de Comm.* *Tom. II.*

di una Legge penale, eforbitante, e correttoria, nel che anco concordano quei molti Dottori dal detto *Farinacc.* ivi allegati.

Quello però, a mio credere, che in questa inspezione ancora pone la cosa fuori di ogni dubbioza a pro della Sentenza del *Decio* si deduce dal medesimo Statuto *contra cessante*, che apertamente esclude dalla sua disposizione li fideiussori, benchè volonariamente costituiti per loro obbligazione *Debitori principali*; Onde è impensabile, che il fideiussore fatto debitore forzoso, Statuto *ita imperante*, debba foggiettare a quanto si prescrive *contra cessante*, e *§. fugitivos*, secondo la riflessione del *Decio* al numero 4. Lochè si conferma dal ponderare, che il detto Statuto parla di quel Debitore, che è veramente fuggitivo, ed in frode de i Creditori ha trasfugata la Roba a lui fidata, circostanze tutte, che solo si verificano nel solo Debitore principale, non già nel fideiussore, benchè tale costituito, o per propria obbligazione, o in virtù dello Statuto, e molto meno in Castinelli Padre, al quale per tanto, se le regole, ed il contesto dello Statuto in nessuna forma possono applicarsi, molto meno sarà a lui riferibile in pregiudizio del Terzo la disposizione del suddetto Statuto odioso, correttorio, ed eforbitante, secondo ciò, che sentenzialmente riasumono il *Corrad.* *ad Statut. Exagib. in Pralud.* num. 129. la *bon. mem. di Ademij.* *Zauli nelle osservazioni allo Statuto di Faenza*, rubr. 2. numero 13. lib. 6. il *Carpan.* allo Statuto di Milano nel *Pralud.* n. 247. *Confess.* il *Giurba ad confusum. Messan.* cap. 1. *gloss.* 1. numero 2. la *Rotta* nelle *recens. decis.* 465. numero 16. *part. 9.* nella *decis.* 46. num. 7. *part. 14.* e nella *Romana Consultat. Nationis Florentina*, li 25. *Giugio* 1719. §. *Præterquamquod*, avanti la *bon. mem. di Ademij. Corri.*

Se l'ipoteca contratta del 1708. da Castinelli Padre, a favore de i Signori Semè, è immune da ogni eccezione, e non può dirsi conquistata dallo Statuto Fiorentino, perchè il detto Castinelli Padre non è quel *cessante*, e *decoeto* di cui parla lo stesso Statuto, e potrebbe in questi principi francamente concludere, che la detta Ipoteca anteriore deve avere la sua piena esecuzione contro le Ipotecche posteriori de i Signori Creditori, che oggi sono in Causa, ma perchè forse ridotto il momento dell'affare a questo punto ritornerà in campo la difficoltà promossa, e non assolutamente risolta nel *canonico Activo*, cioè, se questa Ipoteca anteriore non conquistata, come provavamo dallo Statuto sia esercitabile sopra le Merci ritrovate nel Fondaco, quando fallì Castinelli Figlio, da cui le dette Merci furono introdotte, quali perciò debbano dirsi precipuamente affette, ed ipotecate alli di lui Creditori, non già a quelli di Castinelli Padre, a beneficio de i quali potrebbe solo aver luogo la Surrogazione *tam de iure, quam vigore patti*, se il Fondaco fosse sempre restato in potere di Castinelli Padre, o del di lui Erede, ma non così essendo passato in un Terzo singolare possessore, benchè per via di Corpo universale per l'opinione del *Card. De Luc. de Credit.* *dis.* 35. n. 15. e 16.

Non sarà fuori di proposito brevemente ripetere, che li Tribunali Supremi, e specialmente la nostra *Sacra Rotta* ha sempre tenuta l'opinione contraria favorevole alla Surrogazione rispetto al corpo universale, benchè passato nel Terzo Possessore, dal quale sia proceduta l'introduzione delle nuove Merci; come costa dalle molte *decisioni* allegate nel *Activo* pagin. 11. §. *Et in terminis*, *ex col. prima*. Ed in realtà la Surrogazione stabilita dal *Test.* nella *Leg. Cum Tabernam* 34. *§. de pignorat.* per nulla dipende dalla qualità del Possessore del Fondaco ipotecato, e molto meno dall'introduzione delle Merci fatta o da questi, o dall'Ipotecante, e suo Erede, ma bensì dalla stessa Ipoteca del detto Corpo universale, che siccome passa in qualsivoglia Terzo, secondo il sentimento de i Dottori riferiti nel *Activo* pagin. 11. §. *Oltre di che*, e lo fermano egregiamente il *Balde novello* nella *L. Si cessante*, num. 12. *§. solut. marum.* il *Marescotti. varior.* lib. 2. cap. 117. num. 2. il *Atellin.* *de pignor.* lib. 2. *tit. primo* *quasi.* 45. numero 31. la *Rotta* presso il *Pacifico de Salvien.* *decis.* 125. numero 3. e *6. decis.* 232. numero 4. e 5. *part. 4. diversorum*. Quindi ne nasce, che tutte le parti costituenti il detto Corpo, e anco anco le nuove Merci

inmelte dal detto Terzo possessor cadano sotto la detta Ipoteca, come puntualmente dimostrano il *Maresca*, *variar*, libr. 2. cap. 24. num. 2. il *Rostiglier*, *diff. forensi*, §. numer. 2. & 3. ed il *Asterlin*, *de pignor.* lib. 2. tit. 1. quafi. 43. num. 31.

E quando si vogliono esaminare le fondamenti, sopra de i quali ha preso il *Card. de Luc.* di stabilire la sopradetta sua distinzione, ben chiaro si scorgerà che nulla rilevano, perchè il *Tell.* nella *L. prima*, §. *primo*, *ff. de pignor.* non appartiene a quella materia; l'altro *Tell.* poi nella *L. Paulus*, e nella *L. Fideius*, §. *final.* *ff. de pignor.* sono spiegati dalla *Gloss.* nella detta *L. cum Tabernum*, verbo *obligata*, §. *non*, *dem.*, che così dice: *Aliud est si heres post mortem Debitoris, alias merces intelligitur, ut supra eodem tit. l. Paulus in princip. item contra supra eodem l. Fideius*, §. *finali* solvet, *ut ibi*, cioè nella *Gloss.* della citata *L. Fideius*, ricorrendo dunque alla *Gloss.* nella detta *L. Fideius*, §. *finali*, verbo *obligata*, in quella così leggiamo: *« Obligata esse quis in obligatione. »* specificando *Mancipia*, *alias omnia credent ut infra eodem l. cum Tabernum qua est contra*. Dal che si deduce, che in tanto nel caso della suddetta *L. Paulus*, e della concordante *Fideius*, la Surrogazione non ebbe luogo, perchè l'Ipotecante aveva specificato i Mancipi, che intendeva di obbligare, Circostanza totalmente opposta a quella, che concorre nel caso presente, ove fu ipotecata universalmente la Bottega, anco col patto esplicito della Surrogazione, in vigor della quale le nuove Merci cadono indubitabilmente sotto la prima Ipoteca, benchè introdotta da un Terzo, come insegna la *Rota* nella *decis.* 627. num. 26. & 27. avanti il *Ricci*.

Finalmente il detto *Cardinal de Luca*, allega il *Tell.* nella *L. pariter*, §. *Si de futura*, §. *qui poter. in pignore habentur*, che dispone le cose seguenti, cioè: *« che se uno obbligò il patto da nascere da una Schiava, o pure li frutti da nascere da un Poderi, acciocchè quella obbligazione abbia il suo effetto, si ricerca, che tanto la Schiava, che il Poderi fossero in dominio dell'Ipotecante del tempo, nel quale fu contratta quella obbligazione »*.

Chi ben considera questo Testo, facilmente vedrà, che si ritorce contro la sentenza del *Cardin. de Luca*, mentre fa consistere la forza dell'Ipoteca, non nella qualità del nuovo Possessore, o della Schiava, o de i frutti, ma nel dominio della medesima Schiava, e del fondo presso l'Ipotecante nel tempo, che contrasse l'Ipoteca, quale dura sopra il patto futuro, benchè nato in mano del Terzo, secondo la *Gloss.* nella sopracitata *L. Paulus* 29. §. *Si Mancipia* sotto la parola *perpetui*. E così anco sopra li frutti, tantochè raccolti dal medesimo Terzo, per quello risolve l'altra *Gloss.* nella *L. pariter*, §. *Si de futura*, sotto la parola *arandi*, §. *qui poter. in pignore habentur*. Essendo il tutto ciò consonante la regola, che le obbligazioni reali una volta intese legitimamente nella cosa, restano sempre le medesime, non essane il passaggio della cosa ipotecata in qualsivoglia Terzo, della qual regola fanno ragione al proposito nostro il *Asterlin*, *de Pignoris* lib. 4. tit. primo quafi. 41. numer. 29. *Gratian*, nella *disceptat.* 964. numer. 8. 10. & 18. ibique *De Luc.* numer. 6. il *Fossanello*, *de Poll. Nopr. claus.* 4. §. 1. numer. 9. la *Rota* nelle *recet. decis.* 726. numer. 7. & 8. *part.* 28. *decis.* 316. num. 4. *part.* 19. e nella *Romana Associationis Pecuniarum*, li 28. Marzo 1727. *Quandocumque*, & §. *Restato*, avanti *Almignone Aldrovandini Detano*.

Potendosi a tutto ciò aggiungere il riflesso della detta *decis.* 726. numer. 7. & 8. ove profondamente ci avvertisce, che sotto di mezzo la Surrogazione, non essane il patto per il passaggio della Bottega ipotecata in un Terzo, si aprirebbe una strada molto spaziosa al Debitore, di fraudare li suoi Creditori anteriori, spacciando le prime Merci, surrogandone delle nuove, e poscia vendendo il Fondo ad un Terzo, lo che come pregiudiziale alla buona fede, e ragione del pubblico Commercio, non deve in veruna forma tollerarsi, secondo il prudente dettame della detta *decisione*.

Non mi dilungo a provare, che qui la Vendita; Ipoteca, e patto di Surrogazione, riguardano non Merci particolari, ma bensì un Corpo universale di Bottega, o sia Negozio, perchè vedo ciò dimostrato ad evidenza nel *Motivo*, ove ancora ho letto risposte adeguate, e concludenti date a tutte le opposizioni, che si facevano in contrario, onde sfilano così intente ripeter le medesime cose già pienamente discusse, e ciò stante pongo fine a questa già lunga Allegazione, colla quale spero di avere posta in chiaro la Giustizia, che assiste alli Signori Senie.

Salvo sempre, ec.

Giac. Afferdiali Avvot.

ANNOTATIO AUTHORIS.

Fuit in hac Causa per Dominos Audientes, & 38 Doctissimos JJ. CC. Hieronymum Finet, & Martinum Venturinum, ac Reverendissimum Dominum Joannem Andream Pium Judices a Serenissimo Magno Duce Deputatos contra Dominum Bernardum Senie, & Socios resolutum: non obstante praemissa Allegatione Domini Afferdiali J. C. in Romana Curia celebrata, & Sacrae Concistorialis Aule Advocati per eum exarata ad favorem dictorum DD. de Senie, & Sociorum.

Si Ratio qua moti fuerit ad lae Judicandum praedicti Domini Judices, ea fuit, quia in casu, de quo agitur, nullatenus constaret, quod merces per dictum Dominum Catharinum Filium subrogatae, acquisite fuissent ex pretio antiquarum per eundem distractarum, unquam crederetur per hanc rationem fuisse per dictos DD. Judices in hac causa bene iudicatum; ad effectum enim inducendae subrogationis necessaria est de Jure, 39 saltem per conjecturas, hujusmodi probatio, ut in punctualibus terminis tradit *Card. de Luca de Credit.* dist. 35. num. 16. 17. 18.

Si vero altera ratio moti fuerit, quod nempe 60 super incertis, non ab ipso Debitore, sed à Terzio, loco antiquarum subrogatis oon daret amplius ea hypotheca, quae aderat super antiquis, nullatenus ratio huc mentis caperat intellectum; Ac propterea (quodvis super hoc puncto dicit *Cardin. de Luca* loco citato numer. 15. 16.) libentissimè concurreo in opinionem Domini Advocati Afferdiali sterneram in praemissa ejus celeberrima Allegatione, ubi eadem *Cardin. de Luca* respondet, & plures auctoritates, pro duratione hypothecae super mercibus, quamvis non à Debitore, sed à Terzio subrogatis, adducit, & 61 ratio possibilia est, quia merces novae ex pretio antiquarum subrogatae habentur in Jure, ac si essent exdemmet antiquae merces, ut punctualiter ponderat *decis.* 225. numer. 7. & in fin. & *decis.* 326. *terti per tot.* post *Pacifico*, de *Salvian. interdict.* quas sequitur altera *decis.* 256. *curam Cevaleri Rich.* *decis.* 627. numer. 29. *Millin.* *decis.* 224. numer. 1. & seq. Et praeterea num. 9. *Par.* 2. num. 44. *R. P. Argenti* post *der. Rembold. Basilien.* *differs.* 3. num. 3. cum aliis ab eo citatis.

Et generaliter, quod subrogatio hunc effectum de 62 Jure semper operetur, quod res novae subrogatae loco antiquarum habeantur pro sisdem rebus antiquis, docent *Adm. consular.* 143. num. 5. & 16. & *consular.* 148. numer. 37. & quoniamque alii citati per *Sabbell.* in verb. *subrogatio* num. 4. *Rat. Roman.* *decis.* 15. num. 7. *part.* 19. cum 1.

Neque obstat Textus in *L. cum Tabernum*, §. *de Pignor. & hypothec.*, & ibi *Gloss.* in verb. *obligata*, ubi Debitor obligaverat Tabernum suo Creditore, & postea merces vendiderat, & alias iniecit, & deinde decederat. Quaevis autem, an omnes merces essent Creditori obligatae, & ibi textus respondet, ea quae de tempore mortis Debitoris in Taberna inventa sunt pignori obligata esse, & ibi *Gloss.* in dict. verb. *obligata* subdit, aliud esse in mercibus, quas heres post mortem Debitoris in Tabernum iniecit, ex quo Textus cum *Gloss.* inferri praetenditur, quod si merces per heredem Debitoris subrogatae oon valent sub hypotheca, eo magis dicendum est de mercibus à Terzio subrogatis.

Nam quoad ipsum Textum huiusmodi argumen-
tum ab eo nullatenus elici potest, quia textus nihil
aliud determinat, nisi quod solum sint obligati Cre-
ditori illae merces, quae de tempore mortis Debitoris in
Taberna inventae fuerint; Quinimo ipsemet textus in
contrarium retorquetur, quia si res, vel merces sub-
rogatae in locum antiquarum habentur ac si essent sem-
per eandem res, vel merces antiquae, quia subroga-
tio de iure hunc effectum operatur, ut mox supra pro-
bavimus: igitur cum haeres antiquas merces relictas à
Debitore de tempore suae mortis vendit, & alias subro-
gat, illae subrogatae debent dici, & haberi omnino ac
si essent illaemet quae à Debitore defuncto relictæ fue-
runt in Taberna.

Neque *Glossa*, ibi in verbo *obligata* contrarium dicere
invenit, dum subdit, *aliud est in iis meritis*,
quae haeres post mortem Debitoris invenit, quia
non loquitur de meritis subrogatis ab haerede ex pre-
cio antiquarum à Debitore relictarum in Taberna,
quas ipse haeres post mortem Debitoris distraxerat, sed
de novis omnino meritis per haerem cum suis pro-
prie pecunias comparatis, & in Tabernam illatis ad
augendam, & ditiores reddendam cum novis meriti-
bus Tabernam, & ita tam Textum, & *Glossa*, prædi-
ctam intelligendo magis communiter Doctores affir-
mant, quod merces subrogatae per haerem Debitoris
ex precio antiquarum eidem pignori obligatae sint, ac
si essent subrogatae ab ipso Debitore, ut videtur est in
decis. 125. numer. 7. & 15. post *Pacifici*, de *Salvian*,
quam sequitur altera *decis.* 129. per totum coram *Ca-
valer.* & idem admittit *Cardin. De Luc.* *diss. dist.*
35. numer. 12. *vers.* *si quae case opinio*, &c. Neque
Glossa, diversimode intelligi debet, quia alias oppugna-
ret contra illud firmissimum Juris principium, ex quo
docemur, quod res in locum aequivoce subrogata assu-
mit naturam, conditiones, & qualitates omnes quas
habebat antiqua; & idem res ova subrogata, pro an-
tiqua omnino in iure reputatur.

Propterea si aliqui Doctores asseruerunt, ut *Aterlin.*
de *Pignorat.* & *hypothec.* libr. 2. titul. 1. *quest.*
45. numer. 64. & *Pacifici*, de *Salvian*, *in specul.* 3. *ca-
pit.* 2. numer. 188. quos sequitur *Faria ad Covarr.*
resolutio. libr. 2. *capit.* 5. numer. 17. quod merces,
quas comparavit haeres debitoris, & in Tabernam in-
venit, non sunt pignori obligatae, intelligi pariter
debent, quod loquantur de meritis comparatis ab
haerede cum propriis suis pecuniis, & non compara-
tis ex precio antiquarum mercium, & earum loco
subrogatis.

Et quod illi intelligi debeant *Pacifici* & *Aterlin.*
manifestum est, quia *Pacifici*, dicto loco citato sub
numer. 187. & *Aterlin.* eodem pariter loco citato sub
numer. 7. & *Faria* loco pariter citato numer. 8. *ver-
fic.* *quod limitatur*, cum aliis per eos laudatis, affir-
mant, quod si haeres ex contractu Debitoris defuncti
merces alias comparaverit, & in Tabernam inveni-
rit, illae pariter sunt pignori obligatae, prout alia,
quae invenit fuerint in Taberna de tempore mortis
Debitoris; si igitur merces illae comparatae per haere-
dem ex contractu Debitoris defuncti cadunt sub hy-
potheca ad favorem Creditoris, cui fuit à Debitore
defuncto hypothecata Taberna, licet de tempore mor-
tis Debitoris inventae non fuerint in Taberna, ex
quo illae merces sunt ab haerede acquisite ex contra-
ctu Debitoris defuncti; eo magis idem dicendum
est in meritis comparatis ab haerede ex precio anti-
quarum, quae Debitor de tempore mortis suae in
Taberna reliquit. Nam acquisitio immediata ex ipse
re, vel pecunia Debitoris, est potentior, quam ac-
quisitio ex illius contractu, aut actione, vel saltem
pacta sunt, &c.

quae, vel quam minor de iure praestare te-
neretur.

An & quando Contractus Minorum, videli-
cet Cambii, & similium, muniti juramen-
to validi sint, licet non intervenierint sole-
mnitates Statuti: in qua materia examinan-
tur, & explicantur Statuta Afulana.

Confobrinus an obligationem habeat alendi
& docendi Confobrinam,

Consanguineus ex proximioribus quis dicatur,
& qui Proximiores intervenire possint Con-
tractibus Minorum.

Cambii realitas quibus conjecturis, & demon-
strationibus desumi possit, etiam si desint spa-
cia, seu *Litterae Itus & Redinas*, vulgo
dell' Andata, & *Ritorno*.

S U M M A R I U M.

1 *Venditio facta à Minore interventus duorum Consanguineorum, & infirmatione Contra-
ctus nulla est vigore Statuti Afulani.*

2 *Amplius est Contractus fuit juramento muni-
tus.*

Et de ratione ibid.

*Etiam si Partes in Contractu renunciaverint ju-
ramento, quod fieri negat flante favore pu-
blici, numer. 4.*

*Quamvis Aditor se obligaverit via executiva, &
cum obligatione Camerali, num. 5.*

*Etiam si alienarius fuit favore Aditoris, pro ali-
mentis praestandis, & Dote constituenda, nu-
mer. 6. & 9.*

Et de rationibus, ibid.

*Limita quod hoc procedat in obligatione Mi-
noris non necessaria, sicut in necessaria, nu-
mer. 7.*

3 *Juramentum in Contractibus operatur, quando
Contractus celebratur contra formam, & so-
lemnitatem à Statuto requisitam, non autem
quando dolati, & metu antequam in contra-
ctibus, & num. 19.*

4 *Confobrinus nullam habet obligationem de ali-
mentis praestandis, neque de constituenda Dote Con-
fobrina.*

5 *Aditor quando agit pro damno vitando, & et
Rex convenitur, ipsius causa petitur, & ma-
gis privilegia illa Aditoris.*

6 *Cambium quia contrahitur favore Minoris inter-
ventus duorum Consanguineorum ex proximioribus,
sufficitur praescriptio Statuti Afulani.*

*Ex eis Decretis Judicis praesentis faciente omnia
riti, & reite gesta num. 16.*

7 *Consanguineus ex proximioribus interesse habens
cum Minore contractus, intervenire non po-
test.*

8 *Consanguinitatis proximitas ab allegante probari
debet praescriptis, & per gradus distinctis.*

9 *Et quod apud de tempore, & in loco Contractus,
quodque commode intervenire possint.*

10 *Consanguinitas asserta cum juramento se proximio-
res non habere aliorum existentiam excludit.*

11 *Cambium favore Minoris celebratum ex iusta, &
rationabili causa excludens circumventionem,
& dolum, illius Contractus etiam sine solemnita-
tibus statutaris validus est.*

*Quia juramento vallatus, & aliis rationibus ut
num. 18. 19.*

12 *Statutum generaliter loquens omnes Contractus
comprehendit.*

13 *Cambii realitas convincitur, ex Litteris suis Spa-
cibus Redinis vulgo del Ritorno, quae supponunt
Litteras Itus, vulgo dell' Andata.*

*Nec non ex aliis conjecturis, circumstantiis, &
praesumptibus, ut num. 25.*

14 *Cambii executio non retardatur per suspicionem
Andata, quae est exceptio extrinseca, & re-
quirens aliorum indaginem.*

15 *Maxime asserto Statuto Afulano lib. 2. rubri-
ca 22. rejiciente inter Adversarios omnes ex-
ceptiones.*

A R G U M E N T U M.

Contractus Minorum initi sine solemnitatibus
Statuti Afulani sunt nulli, quamvis facti
fuerint pro praestandis alimentis, vel Dote;
nisi tamen ageretur de alimentis vel Dote
necessaria, scilicet de alimentis, vel Dote,
Casarej. de Comm. Tem. II.

24 *Littere Cambii favore publici Commerciū pū habent publici instrumenti.*

Afculana Præsenſa Validitatis Obligationis.

E T

DISCURSUS CCXVII.

Venditio Prædii facta à Leonardo quondam Lini nulla est, quia ipse de tempore Contractus probatur habuisse duos Confanguineos, quorum unus tantum interfuit contractui, & omnia etiam fuit illius infirmatio, prout necesse erat vigore Statuti Afculani lib. primo rubric. 1. §. Statutus etiam, & Confanguinitas Agidiana lib. 5. rubr. 25.

Nec obstat, quod prædictus Contractus fuerit munitus juramento, quod illum eximit à solemnitatibus requisitis à Statuto, quod Contractus juratus non comprehendit, quia Statutum prædictum juramentum minoris bona sua alienantis, & gentis alios certos, & determinatos Contractus in d. versis. Statutus recentioris, presumit dolo, & metu extoritur, quo casu juramentum non operatur. *Adem. Episcop. Prælat. ad Statut. Favent. lib. 7. rubr. 25. numer. 18. Rich. decif. 200. numer. 25. & seqq. ubi etiam duo addent juramenta, & decif. 229. num.*

Nec obstat auctoritates in contrarium citatæ, quia loquuntur in terminis primæ partis rubricæ dicti Statuti, & rubric. 64. lib. 2., quæ loquuntur de diversis contractibus, & diversas solemnitates præscribunt: qui si celebrati sunt contra formam à Statuto determinatam, nullos quidem declarat, & irritos, sed dolo, & metu extoritur non presumit, quo casu non tollitur efficacia juramenti validius redditus Contractus cum eo celebratos, etiam si solemnitates Statutarie servatæ non sint. *Rat. decif. 44. numer. 4. coram Borat. decif. 338. numer. 3. part. 3. decif. 127. numer. 25. & seq. part. 17. retem. De Luc. de Credit. discif. 146. numer. 3.*

Sic ut non obstat, quod in Contractu fuerit juramento renunciatum, quia hæc renuntiatio fieri non poterat, cum Statutum emanaverit favore publico, cui per partes renunciari non potest. *Cant. varior. resolut. part. 2. cap. 1. no. 109. & seq. Tapia super Jur. Regn. Neapol. tom. 2. lib. 4. Pragm. prima de S. C. Atordiana, numer. 7. versis. adæ antem, Paschal. de Part. potestas, part. prima cap. 6. numer. 7. versis. verum hoc videtur, Rat. decif. 155. numer. 4. & 5. coram Adem.*

Et quod minor se obligaverit via exequutiva, & cum obligatione Camerale pariter tollere non potest nullitatem Contractus, ut tradunt Concilii, ad Statut. Eugab. lib. 2. rubr. 57. no. 17. *Carpan. ad Statut. Atordian. cap. 416. numer. 56. tom. 1.*

Atque hoc procedit etiam venditio facta fuerit pro alenda & dotanda Venetia Consobrina dicti Leonardi, quia solemnitates à Statuto requiritæ in contractibus minorum necessariæ etiam sunt, quando agitur de præstandis alimentis, & constituenda Dote, cum in hoc casu Dos non reperitur specialiter privilegiata, ut firmiter Reverendissimus Episcopus Perusinus ad Statut. Favent. lib. 3. rubr. 17. numer. 62. *Rat. coram Rich. decif. 229. numer. 26.*

Et quamvis multi in hoc contrarium tenuerint, oppositæ tamen auctoritates conciliantur, ut procedant quando obligatio minoris est necessaria, ad quam compelli, & adstringi poterat, sed procedere non possunt in obligatione Minoris non necessaria, ad quam ipse compelli non poterat. *Rev. Dom. meus Zaul. ad Statut. Faventin. discif. lib. 3. rubr. 17. numer. 62. Rat. coram Cuccin. decif. 433. numer. 3. & in recent. decif. 293. numer. 4. part. 15.*

Nec donatio in casu nostro poterat dici causa necessaria venditionis, quia agebatur de alenda, & dotanda Venetia Sorore Consobrina d. Leonardi, erga quam Consobrinus nullam habet obligationem pro alimentis præstandis, nec pro Dote constituenda, ut probare Invenit. *sepal. 97. no. 189. lib. 3. De Luc. de Dot. discif. 142. no. 63. Calvin. de Acquisit. lib. 1. cap. 83. numer. 37. Cancr. varior. resolut. part. 1. cap. 16. no. 31.*

Minus obstat potius, quod venditio facta fuerit Personæ privilegiatæ, nempe Mulieri, quia Statutum

Afculanum in dict. versis. Statutus loquuntur de minore contabente cum Mulieribus, aliisque similibus Personis privilegiatis. *Rich. decif. 229. numer. 27. & seq. ubi in puncto.*

Tanto magis, quia non probatur Minorem pecunias in propriam utilitatem convertisse, & erogasse, 10 casu cum ipse agat de damno vitando, potius, & magis privilegiata est causa ipsius, quam Mulieris. *Rich. discif. 229. numer. 30. & seqq. & numer. 36. ubi quod hoc maxime procedit si Minor Reus sit.*

Probavimus jam venditionem à Leonardo factam esse nullam, sed quod Cambium favore ipsius ab Innocentio contractum validum iudicandum esse speramus ab Illustrissimo Domino meo, quia cum interventor duo Confanguinei, minor etiam Innocentius obesse non potest, cum à Statuto Afculano lib. 1. rubr. prima Minores ad contrahendum habilitentur duobus Confanguineis proximioribus interventoribus, ut in eadem Rubrica legitur, & in rubrica 64. ejusdem Statuti lib. 2.

Non obstat, quod adesset Antonius, qui erat Minori proximior; ipse enim habebat interesse, cum Minore, & propterea contractus intervenire non poterat. *Ludovif. dec. 473. numer. 10. ibique Adem. numer. 23. Ottobon. decif. 182. numer. 5. Pamphil. dec. 319. numer. 23.*

Ita non obstat allegare, quod adesset etiam alii Confanguinei proximiores, quia hoc esset præcisè probandum ab allegante, & quidem per gradus distinctos. *Mag. card. de Probation. consil. 410. numer. 21. & seqq. Rat. dec. 389. numer. 2. part. 13. rec.*

Et probandum esset etiam, quod Confanguinei proximiores de eo tempore adessent in loco contractus, 14 quodque possent commode intervenire. *Castald. consil. 139. no. 11. & in Afculana Præsenſa 16. Junii 1683. §. Non obstat, coram Guazardo.*

Et proximiorum existentia excluditur ex jurata asserptione Innocentii affirmantis, se illos non habere. *Cuccin. dec. 725. numer. 3. & seqq. Adem. ad Gregor. dec. 406. numer. 19.*

Et ex decreto Iudicis, qui facit presumere omnia 16 rite, & rectè gesta fuisse. *Rat. part. 13. rec. decif. 495. numer. 3.*

Maximè quia Cambium fuit celebratum ex iusta, & rationali Causa, quæ cum excludat circumventionem, & dolum, contractus validus dijudicari debet etiam sine solemnitatibus Civitatis. *centr. 387. no. 12. & seqq. Lambertus, de Contractib. gloss. 8. no. 63. & seqq. Spad. consil. 271. numer. 2. lib. 2.*

Rufus contractus validus est, quia in eo fuit adhibitum juramentum, quod validat contractum etiam sine solemnitatibus Statuti gelum ex auctoritatibus super citatis. *§. Nec obstat auctoritates.*

Nec valet responſio, quod Statutum presumat juramentum dolo, & metu extoritur, quia hoc est verum quod contractus contentos in secunda parte Statuti lib. 1. rubr. 1. §. Statutus etiam, quæ de certis, & determinatis contractibus loquitur, non in prima, in qua de juramento non disponitur.

Nec alia responſio, quod Statutum non loquatur de 10 contractu Cambii, quia cum generaliter loquatur, omnes contractus comprehendit, & sic etiam Cambii. *Monf. consil. 168. numer. 15.*

Minus obstat alia nullitas Cambii, quia scilicet à Mercatore deputato non fuerunt transmissæ Litteræ ad nundinas; contrarium enim probatur ex litteris del. *Riverno*, quæ supponunt præfessæ Litteras del. *Andara*. *Cuccin. dec. 1901. numer. 13. Rich. decif. 819. numer. 15. Rojas dec. 457. numer. 2.*

Neque meretur considerationem Responſio, quod recognitionem illarum Litterarum, tamquam facta sine rebus involvat suspensionem antidote, vel quia exceptio hæc, tamquam extrinſeca, & requiratur altiorum indaginem non est apta retardare executionem Litterarum Cambii. *Arsald. de Commert. decif. 65. numer. 15. Rat. coram Rojas dec. 457. numer. 3. & 4.*

Maximè attento Statuto Afculano lib. 2. rubr. 42. demandante inter Mercatores Causas facturi debere de plano, summarie, sine strepitu, & figura iudicii, & sine aliis solemnitatibus, ac præinde illius vigore omnes exceptiones rejiciuntur.

Vel etiam quia, cum in Litteris Cambii, non solent

reſciſ

testes adhiberi, favore Commercio illis tribuit vim publicis instrumentis, & sine testibus, aliisque similibus solemnitatibus plenam probationem faciunt *Anfeld. de Comm. disp. 65. numer. 14. Gait. de Cred. cap. 2. tit. 8. numer. 3093. & seq. & confect aliud Secutorum Alculianum libr. 2. rubr. 55. tribuens vim instrumenti publici cum hypotheca Libris, & Scripioris privati à Mercatore confectis.*

Potest realis Cambii justificari etiam ex Scandalaccio à Mercatore nullo ad mundanas, in quo legitur descriptum Cambium, de quo agitur, una cum pluribus aliis negociis, ex solutione fructuum à Debitore facta per totum tempus, ex descriptione facta in Libris Mercatoris, et optima opinione, bona fama, integritate Mercatorum Civitatis Alfculi plenè in facto justificata, et dispositione duorum testium, & ex aliis circumstantiis tantè recentibus in facto ab accusato Cause Patrono, quod sufficit, quia realitas Cambii enim quando non ostenditur Litteræ dell' Andata, o del Ricorso, o aliis consuetudinibus, circumstantiis, & demonstrationibus defuncti, & probari potest *De Luc. de Camb. disp. 6. numer. 7. & disp. 7. sub numer. 4. versis. non negatum, & numer. 5. Scat. eodem tract. §. 1. quest. 3. numer. 10. & quest. 7. part. 3. limit. 5. numer. 6. & §. 6. gloss. 1. numer. 76. Torr. si mili tract. disp. 1. quest. 11. numer. 14. & seqq. Agure, &c.*

Joannes Baptista Quarinius Advocat.
& Capirelli Collateralis.

ARGUMENTUM.

Cambiorum platealium, & mundanorum materia latè explicatur, & quomodo conficiendi sint calculi Cambiorum cum limitato interesse, methodicè resolvuntur.

SUMMARIUM.

- 1 Cambium plateale inventum fuit à Florentinis.
- 2 Mundana Cambiorum intraducta fuerunt pro ampliori, & faciliiori usu Cambiorum platealium.
- 3 De origine, natura, et essentia Cambii obliqui.
- 4 Exponebat duplex methodus conficiendi calculi Cambiorum cum limitato interesse.
- 5 Stylus antiquus detrahendi summas solutas prius ab interesse usque tunc decurse, & impetandi reliquam in sortem, approbatur.
- 6 Locus dissipationis.
- 7 Rationes.
- 8 Doctorum autoritas.
- 9 Etiam solutio facta fuisse pro sorte, & fructibus.
- 10 Et ita servatur in usibus analibus.
- 11 In fructibus recompenso.
- 12 In interesse debito ab moram Debitoris.
- 13 In fructibus pignoris pretarii.
In venditione pignoris dati pro servitute capitalis, ibidem.
- 14 Et in fructibus censuum.
- 15 Nimia fructuum, usurarum, & accessuum Cambio non conveniunt.
- 16 Definitio Cambii realis, & directi.
- 17 Pecunia uti species venditur, & promittitur.
- 18 Cambium non producit fructum, quia totum est capitale.
- 19 Primum pecunia in Mundanis, pluribus causis augetur, & minuitur.
- 20 Sortes mercarum quid sit, & ad quem finem inventum.
- 21 Recambium quid sit, & quomodo fiat.
- 22 An hypotheca Cambii extingatur cum Recambio, licet creditor intermedius tunc primam crediderit ex Cambio.
- 23 Antiqua calculandi methodus comprobatur cum patto inito inter Fortes in apothecis cambiariis.
- 24 Item ex usu universali.
- 25 Et cum rebus iudicatis.
- 26 Solutiones aut & quando impetari nequeant in Casibus de Commercio, Tom. II.

fructus immaturas, illiquidas, & inexigibiles.

- 27 Cambium perficitur de Feria in Feriam, & pretium quod impetitur sortis mercarum in qualibet Feria est certum, & liquidum.
- 28 Pactum per quod limitatur interesse usque ad certam summam non concernit substantiam Cambii, sed importat remissionem, & condonacionem sortis quantitatibus, quæ ex pretio Mundanorum resultantes.
- 29 Cambium limitatum non differt in substantia à Cambio currenti.
- 30 Et typus per Mundanas fit ad inflat currentis.
- 31 Quando Debitur vult extinguere Cambium intra annum, in calculo habetur ratio ad Ferias precedenti, non currenti subsequenti.
- 32 Quando verò aliquid solvit ad compensum, in calculo intrando in alia extinctionis, habetur ratio ad quartam Feriam equalibus anni.
- 33 In fructibus recompenso attenditur quantitas naturalis omnia tunc legali, aut conventionali.
- 34 Quomodo conficiendus sit calculus ad fructum tam in casu quo impetitur sortem prius solvere voluit, quem in casu quo aliquid solvit ad compensum.
- 35 Fructus naturales licet colligantur in quibusdam mensibus anni, nihilominus dividuntur proportionabiliter pro omnibus mensibus ejusdem anni.
- 36 Aliquiditas fructuum, quæ non concernit substantiam, sed quantitatem, non impedit, quod solutiones non impetantur prius in causam fructuum, & postea sortis.
- 37 Pactum „ à capto à anno „ non respicit substantiam, sed solum limitat quantitatem.
- 38 Rejicitur obiectum, quod Creditur per antiquam calculandi normam, in fine anni plus intratur.
- 39 Item aliud obiectum, quod impetando solutiones in fructus, & non in sortem, Debitur in fine anni plus solvet.
- 40 Tam in casu quo solutiones sint in eadem summa, quem fructus.
- 41 Quam in casu quo sint in summa majori.
- 42 Et eadem in casu quo sint in summa minor.
- 43 In eodem anno non potest fieri duplicatum recambium, nec in quolibet die solutionis incitari novus annus.
- 44 Interesse decursum ad effusum impetitionis, quale dicitur.
- 45 Antiqua methodus conficiendi calculationes Cambiorum comprobatur etiam in sensu illam ingenuum.
- 46 In conficiendi calculi debet observari exacta Justitia, nec prevalere debet favor Debitoris, aut Creditoris, sed iuris unicuique quod suum est.

Florentina Cambii.

Dici 25. Septembris 1733.

E T

DISCURSUS CCXVIII.

Alie glorie della Nazione sempre ingegnosa de i Fiorentini di avere avuto un Gahico, che s'è propri nuovi Ceti, un Amerigo Vesputio, che trovò nuove Terre, ed un Accurdo, che nell'interpretare le Leggi fu il Principe de i Giureconsulti, & si può aggiungere il nuovo contratto del Cambio trovato da i nostri Concittadini della Parte-Guelfa per ricreare senza spesa, e pericolo le loro sostanze dalle Patrie in Lione, ove cacciati dalla parte contraria de i Ghibellini, s'erano rifugiati de Robis Affor. de Lion. pag. 249. Du Puy delle Lett. di camb. cap. 2. numer. 4.

Questo Cambio di Piazza à Piazza fu di poi ampliato, e ridotto quasi universale coll' introduzione delle Fiere in detta Città di Lione, poi in Bisanzone, e nel 1537. in Piacenza Torr. de Camb. disp. 1. quest. 4. n. 32. De Luc. de Camb. disp. 1. n. 8. cambiando non solo dalle Piazze alla Fiera, e dalla Fiera

Bb 3 alle

alle Pizze, ma da Fiera, a Fiera Tarr. de Camb. disp. 1. quest. 2. num. 15. 21. 32. & quest. 13. num. 37. & seq. Reginal. eodem tract. contrav. 5. de Camb. 3. prap. 3. num. 4. con utile inesplicabile del Pubblico, e del Privato. Perù il Negoziente part. 2. cap. 19. vers. ma quanto, Bernard. Davanzat. nat. de Camb. vers. tutti i Mercanti, Reginal. eodem tract. contr. 5. de Camb. 1. Leonard. de usur. quest. 25. num. 5. & 44. La Mercatura, che nelle sue industrie ha introdotto fra le Nazioni ancorchè divise da i Monti, e leparate da i Mari un perfetto commercio, cominciando promissivamente quei Romi, de i quali la Natura con alcune di esse è stata avuta, e con altre prodiga, rappresentò un corpo senza anima, se le mancassero, le Fiere de i Cambi Perù disp. 1. quest. 19. vers. ho accennato, vers. il fine Scato. de Comm. & Camb. 5. 2. quest. 6. numer. 14. & Quintana, nelle quali negoziandosi il denaro come una mercanzia Tarr. de Camb. disput. 1. quest. 24. num. 30. vers. & id. Leonard. disp. quest. 25. num. 6. si faldano fra i Negozianti i loro debiti, e crediti con tal facilità, che alle volte con poco contante si pareggiano i conti di un milione. Maa laborum, dalle offiziaz. cap. 12. & quest. 1. Perù disp. 1. quest. 29. & 5. Ho accennato, e le tendite de i Principati, de i Fendi, de i Benefizj Ecclesiastici, delle Commende, e delle Possessioni giunte in lontani Paesi si traggono coll'uso di detti Cambi Tarr. de Camb. disp. 1. quest. 3. numer. 7. quali nel 1590. furono pienamente approvati dal Santo Pontefice Pio V. colla sua Bolla de cam pro nostro Pastoralis officio, in ordine la 118. „ i vi „ cambio „ nam qm quoniamcunque „ & publica utilitas inducit „ riportata dal Leonard. d. quest. 25. num. 43. Tarr. de Camb. disp. 3. quest. 1. prap. 10. num. 23. Scato. de Comm. & Camb. 5. 9. num. 52.

A similitudine di detti Cambi reali, e diretti, ne fu di poi trovato un altro obliquo, ed indiretto, in cui si occultano tre contratti, cioè il mutuo, il mandato, ed il cambio: s'occulta il mutuo, perchè il Creditore impiega il denaro al Debitore per le sue indigenze; s'occulta il mandato, perchè non volendo il Creditore tenere ostoio il danaro, il Debitore in co-sistuzione procuratore a prendere l'equivalente somma da altri, o da se medesimo, e girarla a danno suo per le Fiere, o pure egli stesso promette di farne la circolazione: s'occulta finalmente il Cambio, perchè il Creditore, o il Debitore dovrebbe cambiare; e se il Creditore cambia, lascia i Cambi, e se non cambia, gli perde; all'incontro se il Debitore non cambia, è tenuto a i Cambi, non come Cambi, perchè non ha cambiato, ma come interessi, perchè doveva cambiare. Spad. conf. 267. numer. 23. rom. 2. Palm. allegaz. 348. num. 10. 11. De Luca de Camb. disp. 4. num. 5. & 6. disp. 5. numer. 2. vers. altera, disp. 27. num. 2. vers. la maniera obliqua, & disp. 32. nu. 7. & in Summ. num. 19. Alfrisi. Sig. And. Caserici de Comm. disp. 148. num. 1. Rota Bonas. pen. Ursol. de translat. quest. 40. numer. 3. Rota in Romana pecuniar. 12. Jun. 1615. con Sacra. impresa apud Spad. post. disp. confil. numer. 24. Rota Florent. pen. Palm. allegaz. 400. num. 39. & post Baldac. ad Roman. decif. 49. numer. 17. & in Florentin. Cambior. 14. Martii 1698. in Causa Merisi, & Cambi libr. 131. a capite 50. 1. numer. 8. ancorchè il Creditore si fosse riservata la scelta di cambiare, ed ancor esso non quello chiamato Rota in Romana Pecunaria 6. Adversus 1713. 6. Neque per annuata cor. Alfrisi. e questo Cambio è approvato come gli antecedenti dalla nostra Santa Chiesa Palm. disp. allegaz. 348. num. 10. & 11.

Nel formare i calcoli di questi Cambi obliqui, ne i quali l'interesse si fa solo per lo più lunare ad un tanto per cento a capo d'anno, si è stillo di defalcare i pagamenti dagli interessi fino a quel giorno do-cesi, e poi dal capitale; ma da poco tempo in qua è stato introdotto da alcuni uno stile diverso di tenere il frutto sospeso, o come a principio dovevano impiegare, perchè calcolano il frutto fino al giorno del pagamento, lo pongono a parte, sbattono il pagamento dalla forte, ed alla fine dell'anno uniscono detto frutto sospeso colla forte non ritinta.

Di queste due maniere di calcolare qual sia la più

fondata, si vive in questa Città con qualche incertezza. Noi in diverse occasioni abbiamo creduto, che la prima sia più contenete alla Giustizia, e così più volte abbiamo deciso, e specialmente nella presente Causa dipendente da due capitali di scudi 500. l'ono, che il Sign. Donato Ravagli nel 1700., e 1701. ac-commodò a cambio a quattro per cento agli Signori Giuseppe, e Jacopo Santoni suoi Cognati, ed essendo passato all'altra vita nel 1705. detto Ravagli, i Santoni riceverono in casa la di lui Madre, Moglie, e Figli, somministrando loro i componenti alimenti; onde pretendevano i Santoni, che giorno per giorno si dovessero contraporre detti alimenti al conto de i cambi, ed i Ravagli in fine dell'anno i tre Noi siamo stati di sentimento, che detta contrapposizione si dovesse fare Fiera per Fiera con defalcare l'impocatura di detti alimenti ridotti a cantranti, prima dagli interessi fino a quel giorno decorati, e poi dal capitale, al che avendo ragionato il Signor Ragioniere del Magistrato de i Pupilli nostro Collega, presentandogli più convenientemente alla ragione il secondo metodo, ed essendo stati dui alla luce da esso assieme con altri Signori Compunti i fondamenti del suo dissenso, ci siamo trovati in obbligo di pubblicare quegli della nostra Decisione dedotta dalla Legge, dalla Ragione, dall'Autorità dal Pato, e dall'Ufo.

Dispone la LEGGE, che il pagamento vada prima in conto degli interessi, e poi del capitale leg. in ius 3. & Imperator. vers. quod generaliter, ff. de solut. l. Titia qd. ff. ead. l. fidejussor 69. & Pro Avolio, vers. sed quidam, ff. de fidejuss. l. in pectore leg. C. de solut.

Lo persuade la RAGIONE, perchè essendo dovuti gli interessi per la mora del Debitore in relazione il capitale, perciò in odio suo si devono pagar prima della forte, come crede il Barral. nella l. 1. ff. de solut. num. 9. in fin. o pure, perchè essendo i frutti, e la forte un cteduo solo, e non due l. si deposta 4. vers. siquidem, C. de pign. nel potendo il Creditore esser altro a ricever parte del suo credito l. Tutor. 41. & Luvius, ff. de iusur. anzichè i pagamenti spezzati apportano un gravissimo danno l. plevi 3. vers. quia sap. ff. fam. erisc. perciò non per questo, che il Debitore oltre al primo danno di pagarlo in parte, gli apposti l'altro danno d'imputare il pagamento nel capitale, e lasciarsi in detto gli interessi, come dottamente il Cin. nella l. 2. num. 2. C. de solut. o pure, perchè essendo gli interessi accessori alla forte, non si può lasciare in essere l'accessorio, e distruggere il principale in quella guisa, che non si possono lasciar sospesi in aria i frutti naturali, che si recide la pianta, che gli ha prodotti, come prescrive il medesimo Cin. in d. l. 1. C. de solut. a segno, che gli interessi dovuti per officio del Giudice non si possono più dimandare, se si ricorre la forte prima degli. l. centrum Capua 9. & l. si post moram 11. ff. de eo quod cert. loc. Leonard. de usur. quest. 91. num. 2. & seq. De Luca de Din. disp. 95. num. 49. & 50.

Avvallozzo l'AUTORITA' il nostro assunto, essendo costante opinione dei Donpel, e de i Tribuna. li, che le somme pagate si defalcino prima da i frutti decorati fino a quel giorno, e poi dal capitale Gall. de fruct. disputat. 38. art. 1. num. 23. Maa. de solut. cap. 10. per totum. Gratian. disceptat. 226. num. 30. & seq. Mansi. conf. 393. numer. 34. rom. 5. Cancell. allegaz. 8. numer. 44. Rot. decif. 229. num. 1. 2. & 3. & decif. 360. numer. 9. part. 17. decif. 393. numer. 1. part. 14. & decif. 546. num. 4. part. 19. recent. & coram Emeric Jun. decif. 828. num. 2. & post De Luca de Usur. decif. 30. numer. 7. & decif. 31. numer. 4. Alfrisi. Domin. de Camb. de decif. Senesf. 23. num. 22. ancorchè il pagamento fosse stato fatto per forte, e frutti disp. leg. in ius, 3. Apud Marcellum, ff. de solut. Castrenf. in disp. l. 5. & Imperator. numer. 1. ff. eodem. Patell. Alfridi. civil. 42. numer. 34. & sequentibus Sanfel. decif. 133. numer. 3. Di. de Comitibus disp. decif. Senesf. 23. numer. 23. & decif. Florent. 51. numer. 19. Rot. coram Carill. decif. 120. numer. 2. coram Ottobon. decif. 42. num. 28. & coram Adlin. decif. 855. numer. 9. rom. 3. part. 2. perchè si suppone, che la forte sia stata promissa prima, come cagione produttiva de i frutti

e non perchè il pagamento cada prima contro l'ordine della Legge in conto di forte *Rat. post De Luc. de usur. decis. 30. numer. 7. & 8.* a differenza di quando fosse stato pagato espressamente in causa della forte *Capp. decis. 21. numer. 3. Sanfel. decis. 123. numer. 6. Rat. decis. 183. numer. 11. & decis. 393. numer. 17. part. 15. decis. 90. numer. 6. part. 17. decis. 344. numer. 5. part. 18. recent. & cor. Prial. decis. 17. numer. 12.*

- 10 E così i pagamenti, che si fanno dal Promissore della Dote al Marito, a cui sono dovute l'usure dotali per i pegni, che sostiene del matrimonio in vigore del *C. Salabriter 16. de usur. s'imputano prima nell'usure decore fino a quel giorno, e poi nel capitale Rat. decis. 329. numer. 1. & 3. part. 9. decis. 716. n. 16. part. 18. & decis. 243. n. 14. part. 19. rec.*
- 11 Lo stesso s'osserva ne i frutti ricompensativi dovuti dal Compratore al Venditore in vigore della *L. carubis, Cod. de alim. emp.*

- 12 Il medesimo si pratica negli interessi dovuti al Creditore per la mora del Debitore. *Leondar. de usur. quest. 91. num. 11. Rat. decis. 401. num. 2. & 3. part. 18. in termini d'alimenti prestati dal Debitore al Creditore, come nel caso nostro.*

- 13 Ed i frutti naturali, che percepisce il Creditore dal pegno pretorio, cedono prima in conto del suo credito di frutti, e poi della forte *Calder. in l. Titia 44. in prin. ff. de solut. Gratian. dispot. 224. num. 31. Cap. de usur. ad cap. naviganti in fin. Gall. de Fruct. diff. 30. art. 1. num. 4. 5. & 6.* e lo stesso procede nella vendita, e distribuzione del pegno, ancorchè sia dato per sicurezza del capitale per il *Test. ejusdem. nella leg. cum & fortis 35. ff. de pign. all.*

- E finalmente tutti i pagamenti, che si fanno al Creditore del Censo si dedicano prima da i frutti fino a quel giorno decoro, e poi dal capitale *Mart. Abad. decis. 75. numer. 23. Palm. decis. 365. numer. 22. Rot. coram Cuccin. decis. 1011. num. 5. & coram Pening. decis. 485. num. 3. & post De Luc. de usur. decis. 30. numer. 7. & decis. 331. numer. 4. & in recent. decis. 843. num. 15. part. 9. decis. 360. num. 9. part. 11. decis. 38. num. 5. decis. 331. num. 13. decis. 401. num. 3. & decis. 710. num. 16. part. 18. & decis. 146. num. 4. & 23. part. 19. anzi è mirabile in quella materia di censo, che permettendo la Bolla di S. Pio al Debitore di potergli restituire in due, o tre volte *Cenc. de Cens. quest. 110. num. 3. 7. Corrin. decis. 1869. num. 10. & decis. 2002. num. 4. Borart. decis. 526. num. 6.* contro la regola sopra addotta, che il Creditore non può esser forzato a ricevere il pagamento dimidiato *Spad. conf. 107. numer. 13. num. 3. Gratian. dispotat. 224. num. 36. Cenc. de Cens. quest. 88. num. 6. De Luca de usur. disp. 39. num. 2. Mart. Abad. decis. 27. n. 7. & decis. 38. num. 5. Rot. post Pasell. expedit. civil. decis. 20. num. 22.* se il Debitore del censo vuole estinguere la metà, o la terza parte non solo deve pagare il frutto decoro sopra quella parte del capitale, che vuole estinguere, ma ancora sopra l'altra parte, che vuol lasciare in essere, perchè non ostante, che il Sommo Pontefice permetta la redenzione parziale del censo in due, o tre volte, non per questo sono due, o tre centi, ma un solo; e perciò non si può redimere in parte senza pagar tutti i frutti, in quella guisa, che non si può recidere la radice, e lasciar per aria i germogli. *De Luca de cens. disp. 39. num. 3. vers. sed adhuc.**

- 14 Quelle robe, che non incontrano appresso a i segnapci della contraria opinione alcuna difficoltà ne i frutti ricompensativi, ne i frutti rennari, nelle doti, e ne i cenzi, mentre ancor essi ne formano i calcoli secondo il primo metodo, molto meno dovrebbero incontrarla ne i Cambi, ne i quali i nomi di frutti, usure, interessi, ed accessioni sono affatto estranei dalla natura di detto contratto *Rat. Fournier. Lib. Adicio. 121. a car. 50. l. 5. Notam.* che non è altro, che una compra del denaro allene col presente, cambiando questo con quello *Rat. conf. 348. num. 6. lib. 1. Pening. conf. 10. num. 90. Goh. conf. 13. numer. 14. lib. 2. Rosigneg. de Camb. cap. 6. vers. ne ante, & vers. preiudicis. Navar. eodem crall. num. 9. Ceter. eodem cr. cap. 1. numer. 2. & 3. Filine. de Cens. & Camb. tractat. 35. part. 2. cap. 10. num. 342. Turr. de Cafarez. de Comm. Tom. II.*

Camb. disp. 1. quest. 9. num. 28. & seq. & quest. 11. num. 1. Rot. Flor. Lib. Mss. 102. a car. 126. 5. Contrarium. Relatore il dotissimo Scaccia, che cita le Bello nel trattato de i Cambi §. 1. quest. 4. numer. 12. 21. & seq. & num. 35. non ostante che il censo sia stato propriamente inventato per prezzo delle cose vendibili, 17 perchè considerato come corpo ancor esso si vende, e si permuta *Cover. de veter. numis. collat. cap. 7. n. 3. Cojac. in leg. 2. §. Marti datio, §. si cor. perat. Lontard. de usur. quest. 25. numer. 8.* e perciò non vi è distinzione di capitale, e frutto, perchè tutto è prezzo, e così tutto è capitale *Scacc. de Comm. & Camb. §. 7. glof. 2. num. 25. & 50. in vi. interesse Cambiorum semper convertitur in capitale, unde nunquam remanet interesse alienius interesse, sed semper erit interesse capitalis.* Anselm. de Comm. disp. 69. numer. 16. *De Luc. de Camb. disp. 3. num. 10. disp. 31. num. 18. & de Fideicom. disp. 101. numer. 9. Turr. de Camb. disp. 1. quest. 24. per tot. & disp. 3. quest. 1. numer. 14. Rot. Florent. cor. Catan. decis. 4. numer. 31. & seq. inter recit. per Palm. decis. 314. numer. 48.* E benchè data l'eguaglianza del valore inerisco tanto dovete 19 valere il denaro presente, quanto l'assente, e così farsi il Cambio alla pari; tuttavia la Giustizia commutativa per le diverse circostanze vi conosce lo spargere, perchè se vi saranno da rimettere in una Piazza molte somme di contanti, e da trarne poche, chi non vede che i Mercanti, che hanno necessità di rimettere a i loro Corrispondenti i prezzi delle Mercanzie da essi ricevute, faranno a gara in comprar le Lettere di quelle poche occasioni, che vi sono per non esporre i loro contanti alle rapine de i Corsari, e degli Assassini, ed in tempo di guerra anco agli insulti de i Soldati; e perciò il Magistrato di Fiera bilanciando le suddette, ed altre circostanze, e specialmente le maggiori, o minori occasioni di strarre, e rimettere, o come dicono, se vi sia larghezza, o strettezza di danaro, che è la principal ragione, che il prezzo s'alzi, o abbassi *Scacc. de Comm. & Camb. §. 2. glof. 3. numer. 69. Roland. de Camb. contrari. §. camb. 1. diffinizione. 3. §. 1. numer. 4. pag. 267.* Per il Negoziante pare. 3. cap. 19. 6. *Dimmi.* vers. la ragione, *Turr. de Camb. disp. 1. quest. 24. num. 3. & 4. De Luca eodem tractat. disp. 3. num. 10.* ne stabilisce la Giustizia in tanti fodi di marche inventati con somma acume per render eguale il valore delle monete di diversi Regni, e Principati *Peri disp. part. 1. cap. 19. §. 6. Ho accennato, vers. certo 2. & 4. Antichè.* *Turr. de Camb. disputat. 1. quest. 1. Prolegom.* num. 21. in luogo delle Marche, che erano pezzi di oro effettivi di once otto l'uno che portavano in Fiera gli Alemanni, e gli vendevano come mercanzia *Scacc. disp. 5. 2. glof. 3. numer. 30. Turr. disp. quest. 1. num. 21.* e benchè il Cambio il più delle volte si faccia con utile, e così il capitale s'aument, al le volte però si fa con danno, ed il capitale si diminuisce *Dem. Cafarez. de Comm. disp. 26. numer. 15. Rot. decis. 52. num. 26. part. 5. decis. 518. numer. 7. & decis. 775. numer. 14. part. 18. recent. & coram Pening. decis. 99. num. 5. & coram Prial. decis. 296. num. 14. Rot. coram Molin. decis. 77. num. 2. num. 1.* e perciò essendo il Cambio tutto capitale senza mistura di frutto, bisogna per necessità dedicare il pagamento dalla forte, e così dall'ultima parte di essa, perchè l'augumento vi per accessionem, ma il decremento per deductionem, e detta ultima parte della forte è quella, che impropriamente si chiama frutto, essendo propriamente utile, perchè il capitale si è aumentato, e sarebbe danno, se fosse rimasto diminuito *Turr. de Camb. disputat. 3. quest. 1. num. 14. §. Quintissimo.* *Scacc. eodem sicut. §. 7. glof. 2. numer. 51.* onde per necessità il pagamento estingue quello, che assolutamente si chiama frutto, ma propriamente è capitale; e così poco importa, che si deduchi dal principio, dal mezzo, o dal fine, perchè la somma totale sarà sempre la stessa.

Quella verità, che è chiara nel Cambio, chiarissima è nel Ricambio, poichè se il Debitore vuol estinguere in Fiera il suo debito, si crea un nuovo Cambio coll'estinzione del primo, e si forma il secondo detto voigiamente Ricambio, composto del vecchio capitale, dell'augumento, o decremento risultante dal prezzo della Fiera, e delle Provvistioni, e così si

conservava a cambiare, e scambiare di Fiera in Fiera fino all'estinzione *Dom. Auditor Casares, de Comm. disp. 16. num. 7. & 3. & disp. 149. num. 2. Ansaldo, de Comm. disp. 65. num. 63. disp. 68. num. 18. & disp. 69. numer. 6. Refugul. de Camb. contratt. 5. camb. 1. dispensat. 1. §. 11. per tot. Turr. cod. tratt. disp. 2. quesi. 20. numer. 6. & 7. dispens. 3. quesi. 1. numer. 2. §. 1. per tot. Stat. de Comm. & Camb. §. 1. quesi. 4. numer. 38. & 39. & quesi. 5. numer. 79. Merend. de Camb. mundin. cap. 2. numer. 15. Letard. de Uff. quesi. 26. per tot. De Luca de Pluralit. hom. legal. cap. 11. num. 3. & seq. Rota post Borden. decis. 95. num. 8. & seq. onde quando mai vi fossero i fruttu, che non vi sono, non si potrebbero mai separare dalla sorte, e immergi per aria sospesi, perchè dovendosi formare il nuovo Cambio coll'estinzione del primo, non rimarrebbe questo estinto, se non si pagassero i fruttu, la sorte, e le provvisioni, ed in effetto dette tre partite si saldano per via di Scrittura, e si crea il secondo Cambio colla totale estinzione del primo, e di poi si forma il terzo coll'estinzione del secondo, e così si seguita fino all'ultimo di modo che il Creditore non può agitare contro il Debitore in vigore de i primi Cambi come novizi, e trasfusi nei susseguenti, ma solo in vigore dell'ultimo Turr. de Camb. disp. 1. quesi. 23. n. 12. disp. 2. quesi. 20. n. 6. & 7. disp. 3. quesi. 8. n. 5. e perciò i pagamenti mai vanno in conto degli interessi, che non vi sono, ma sempre in diminuzione del capitale, come puntualmente lo *Stacc. de Comm. & Camb. §. 6. glof. 1. n. 82. §. Ratio* „ ivi „ „ non dicatur solvi interesse de interest, sed semper „ solvi capitale „.*

Anzi antica, ed accertata è stata la questione, se i Creditori intermedi possano vincere il Creditore del Cambio, che io vigore della Scrittura ha l'ipoteca anteriore per essere questa rinuala estinta nel primo Cambio trasfuso nel secondo, e poi nei i susseguenti, benchè questi Ricambi siano stati creati in vigore di detta Scrittura, e così con detta prima ipoteca; e che come dipendente da una condizione potestativa di ricambiare non si possa retrotrarre al suo principio in pregiudizio di detti Creditori, che hanno fidato le loro sostanze nel tempo di mezzo fra la creazione, e l'estinzione di detto Cambio, come a favore di essi argomenta lo *Stacc. de Comm. & Camb. §. 2. glof. 5. num. 408. cam plur. seq. Ansaldo de Comm. disp. 68. numer. 18. & per tot. & disp. 69. per tot. Rota cor. Cuccia. dec. 1444. num. 5. & dec. 1556. per tot. ma in questi Tribunali è prevalsa, come più vera, l'opinione contraria, come puntualmente sei Auditori di questa Rota nella Causa Sirozzi 14. Febr. 1621. Lib. Adut. 108. a car. 167. perz. §. Dum autem, dopo aver riferito in oggetto l'autorità dello *Staccia* rispondono „ quid quidquid sit „ de veritate opinionis dilli Auditoris circa extintio- „ nem hypothecae debiti in nundinis solati, hoc unum „ habebatur pro indubitato in Civitate Florentia, quod „ licet utramque Cambium in singulis nundinis suum „ complementum a solutione recipere dicatur, ita ut „ debitum ex illis nundinis in eandem Debitorem „ tractum dicatur novum debitum, attamen omnia „ Cambia, & Ricambia, usque ad valem solutionem „ a proprio Debitore propriis pecuniis faciendam, po- „ tiri debent jure, & anterioritate illius hypothecae, „ quae a Debitore super eius bonis impressa fuerat tem- „ pore, quo contractus primum debitum cum fideiussore „ illud renendi super Cambiis, quo propterea retrotrahi „ debet ad tempus primi debiti cum dilla facultate, „ & hypothecae camliandis contrattis „, e nello stesso sentimento è venuta la *Rota di Roma in Camerino. Pen- sator. 12. Maji 1679. & in Roman. Camb. 29. Junii 1680. cor. Taya. & decis. 255. num. 7. part. 18. rec.**

Laonde essendo dette tenenze verissime, bisognerebbe guarir nuova al Cambio, e distruggerlo con reputar per frutto quello, che è capitale, separar quello da quello, tener sospeso il frutto per più Fiere, crear il nuovo Cambio con parte del primo, e l'altra parte lasciarla oziosa in Fiera, ed in forza fare una circolazione, affatto nuova contro l'opinione de i Dottori, e de i Tribunali, e contro l'uso delle Fiere, nelle quali si faldia interamente il Cambio antedecote, e se ne forma il susseguente.

Uniforme alla disposizione di ragione è il PATTO

fermato fra le Parti nella Scrittura del Cambio „ ivi „ e tutto quello fosse pagato prima vada in conto di „ Cambi, Provisionsi, e Spese, e poi a i Capitali „ „ onde formandosi il Cambio in ogni Fiera colla dop- „ pia Provisione dell'andata, e del ritorno per la tra- „ ta, e per la rimessa, perciò i pagamenti non possono „ imputarsi contro l'espressa volontà delle Parti con or- „ dine retrogrado, cioè prima nel capitale, e poi nelle „ Spese, Provisionsi, e Cambi „.

Concorre l'USO invertero, e pacifico fino a que- „ sti ultimi tempi di fare i calcoli secondo la prima ma- „ niera approvata se non espressamente, almeno tacita- „ mente da i tanti Teologi, e Giuriconsulti di primo „ nome, che dopo essersi portati più, e più volte per- „ sonalmente in Fiera affini di sincerarsi cogli occhi „ propri del metodo, che praticavano quei Negoziati „ in formare i Cambi, e Ricambi, hanno dato alla „ luce i loro dottissimi Trattati, con i quali hanno fatto „ vedere al Mondo di essere essi i Mariti, a non aver „ bisogno di andare a scuola da i Signori Compatrioti, „ che prendendo d'ingegnarsi a tutti come con parole „ troppo amiose, e pungenti si dichiarano in detto lo- „ ro discorso „ ivi „ bisognerebbe, che i Signori Le- „ gati deservisser all'opinione e costume de i Professori „ Mercanti per tener più pacifico il Commercio, e „ non tanto soggetto alla varietà delle loro opinioni „ e di poi „ avvertiti i Signori Legati di un tale erro- „ re fatti concludere con dimostrazioni di pratica „, e sotto „ così i da sparsi da i Signori Legati „ onde „ le tanti insigni Teologi, e Giuriconsulti avessero ve- „ duto, che il Mondo fosse in tale errore di far male le „ calcolazioni, avrebbero corretto un tale abuso, né „ permesso, che la Giustizia ricevesse nel loro interno, „ ed esterno questo pregiudizio; e pure nessuno di essi „ fa parola, per quanto a Noi è noto, che il frama si „ deva separar dalla Fiera tenerlo per aria infruttifero, e „ non ricambiario nella prossima Fiera „.

Ma quando mai non bastasse la tacita approvazione „ di tanti Dottori, non manca l'approvazione espressa „ de i Tribunali, mentre nella Causa della Studi dieci- „ mila, che la Signora Anna Maria Bonadellmonti Ba- „ doeci sotto di 26. Agosto 1690. accomodò a Cambio „ al Signor Marchese Piero Nerli a quattro per cento a „ capo d'anno, il Magistrato Supremo sotto di 25. Set- „ tembre 1719. a relazione del Sign. Auditore Belluzzi, „ e del Sign. Cancelliere Galeotti dichiarò il Credito „ dedotti i pagamenti fatti a detto conto da contrap- „ parti, e compensati prima con i fruttu decorsi fino „ al giorno di detti rispettivi pagamenti, ed ogni „ avanzo imputarsi in sorte, E NON TENERSI „ IL FRUTTO SOSPESO FINO ALLA FINE „ DELL'ANNO „.

Nella Causa de i Sign. Fratelli Dolci, nella quale „ il Sign. Bartolommeo Dolci loro Zio aveva accomo- „ dato a Cambio l'anno 1685. a Lorenzo Piselli suoi „ tenevano a cinque per cento, e nel 1693. il Piselli aveva ceduto a detto Signor Bartolommeo una prestazio- „ ne di fruttu dieci il mese col patto di tenergli in so- „ depositum, finché non fossero giunti alla somma di sou- „ di dugento, ed allora fosse tenuto a contrappositi al „ eredito del Cambio; inforte fra le Parti una fiera con- „ troverfia, pretendendo il Debitore, che ogni mese si „ dovesse fare la contrapposizione, ed i Signori Dolci, „ che si dovesse attendere il patto fatto dal Debitore con „ detto Sign. Bartolommeo loro Zio per pubblico Istra- „ mento; onde fu dichiarato ne i Tribunali Ecclesiastici „ per tre Sentenze conformi, cioè una de i 16. Settem- „ bre 1716. l'altra degli 11. Ottobre 1717., e l'altra „ de i 20. Luglio 1718. che ogni tre mesi si dovesse fare „ la contrapposizione, come abbiamo dichiarato Noi do- „ vetti fare Fiera per Fiera la contrapposizione di detti al- „imenti; onde eletti i Calcolatori, uno fece il calcolo „ secondo la solita prima maniera, l'altro col fruttu „ sospeso; ma il Sign. Auditor Calaresi, che fu uno „ de i Giudici nella terza istanza, rescio quella cono- „ versia per via di transazione, con deferre quella in „ tutto al calcolo de i Sign. Dolci senza il fruttu sospe- „ so; e benchè s'allegasse in contrario un Lodo di due ce- „ lestri Negozianti, che non ci fu presentato, tuttavia „ non sarebbe stato da Noi auseo, perchè nelle cose „ che riguardano l'essenza de i Contratti, o altri articoli „ di ragione, non si dee cedere al Voto, e parere de i „ Mercat- „

Mercantini D. Caffarelli, de Comm. diff. 38. num. 8. & diff. 42. num. 17. pienamente la Rotta Florent. Lib. Merc. 139. & car. 26. massime in concorso delle Sentenze del Magistrato Supremo secondo le molte autorità, e Decisioni riportate dall' Illustriss. Sig. Auditor Conti Desif. Florent. 115. num. 16.

N^E per rimuoverci da detta opinione ci hanno fatta alcuna immissione gli oggetti promossi in contrario, parte de i quali sono riportati nel sopradetto Discorso.

Non il primo, che essendo stato convenuto nelle precitate due Scritte, che il Cambio non potesse eccedere senzi quattro per cento a capo d'anno, i frutti maturino alla fine dell'anno, o almeno siano illiquidi, giacchè avanti al compimento dell'anno, non si può sapere, se le Fiere abbiano fatto più, o meno dell'interesse pattuito; e quel che è più detti frutti non si possono eleggere avanti alla scadenza dell'anno, e perciò le somme pagate dentro al medesimo anno, non si possono imputare ne i frutti immaturi, illiquidi, ed incerti, ma necessariamente nella sorte; poichè specioso è l'oggetto in apparenza, ma fragile nella sostanza, azzeto che il Cambio si perfeziona Fiera, per Fiera, e non al fine dell'anno, e non vi è prezzo più certo, e liquido di quello, che si di agli scudi di marche in ogni Fiera, come tassato dal Magistrato che a quella presiede Scrit. de Camb. §. 1. quest. 7. part. 2. ampl. 10. num. 56. & §. 6. gloss. 1. num. 82. vers. ratio, ivi „ item interesse „ est certum, & liquidum, quia in quolibet fieri imponitur pretium per Cambium, „ e più chiaramente il Terr. eodem tractat. diff. 1. quest. 24. num. 35. ed il patto de i quattro per 100. a capo d'anno, non riguarda la sostanza del Cambio, ma bensì una diminuzione, e condonazione, che fa il Creditore al Debitore di una parte de i Cambi di Fiera, come documentato il De Luc. de Camb. diff. 6. num. 13. §. limitatio, e perciò il Cambio limitato, è solido nella sostanza, che il corrente qualificato da detto patto Rot. Florent. in Causa Vergelli, & Roffelli 16. Adr. 1708. Relatore S. Illustriss. Sig. Auditor Vieri appresso al Sig. Auditor Caffarelli diff. 142. num. 28. e la circolazione del Cambio limitato si fa, come se fosse corrente, pienamente quella Rotta in Causa Merisi, & Cambi 14. Adr. 1698. diff. Lib. 121. a carte 30. 1. nella quale fu disputato, se per essere stato trasmesso il conio in Fiera, ad uso di Cambio corrente, e senza defalcare Fiera per Fiera i pagamenti, fosse stato legittimamente cambiato, e fu deciso per la legittimità, come al num. 46. 31. & per tal. talmente che se conservati i Cambi delle quattro Fiere dell'anno, non eccedono il limite convenuto, il Debitore paga il vero, e proprio Cambio corrente, cioè quello, che hanno prodotto le Fiere; se poi eccedono, l'eccezione come condono, e rimesso in vigore di detto patto, s'ha come se per via di accettilazione fosse stato effettivamente pagato; e così ancor nel caso dell'eccesso paga il Cambio corrente, cioè con il contante fino al limite preferito, ed il di più per via di condonazione, o accettilazione Rot. in diff. Causa Merisi num. 24. vers. vel per acceptationem.

Né è vero, che quando i pagamenti seguono dentro all'anno, non si possa fare l'appunto per non fatto per a quanto possa ascendere il Cambio nelle rimanenti Fiere di detto anno, poichè è da avvertirsi, che se il Debitore vuole estinguere, si prende il ragguaglio dalle Fiere antecedenti, senza curare delle successive, come puntualmente detto Illustriss. Sig. Auditor Vieri in detta Causa Roffelli num. 39. „ ivi „ ita „ ut extingatur si quid debitor vult extinguere, non „ capiat Creditorem plusquam ad proportionem cur. 3. com. vereturum „ si Cambia, & Recambia ad tantum acciderint, vel extinguerint, capiat vera minus „ si minus „ Ferie, vel Ferie usque tunc decursa simul producerint, „ non curato cunctis remanentibus Fierarum eiusdem anni, „ se poi fa il pagamento per farne a calcolo, nel conteggio, che si fa nell'atto dell'estinzione, si prende l'appunto di quanto hanno prodotto le Fiere nell'anno, in cui seguì il suddetto pagamento; e perciò essendo gli interessi cambiali maturi, e liquidi, benchè qualificati dal patto della riduzione, la somma paga-

ta deve cedere prima in conto degli interessi, e poi del capitale. Lo stesso procede ne i frutti ricompensativi, ne i quali la quantità naturale prevale alla tassa legale, ed alla convenzione. De Luc. de Urb. diff. 26. num. 9. Rot. cor. Orsolin. dec. 2. per tot. Rot. Flor. in Causa Strozzi 18. Augusti 1719. Lib. Merc. 136. a car. 231. §. diebus, §. Ex quibus, & Cerrum est, & per tot. e siccome non si può sapere la precisa quantità de i frutti naturali, se non alla fine dell'anno, così volendo il Debitore estinguere dentro all'anno, si prende la Tassa convenzionale, e in difetto la legale, giacchè non si può aver la naturale; ma se il Debitore non paga l'intero, nel calcolo, che si forma quando paga in residuo, si prende la quantità certa de i frutti prodotti dall'effetto comprato in quell'anno; in cui è seguito il pagamento, si riducono detti frutti a conosciuti, si fa il reparto per la rata del tempo, e si deduce la somma pagata prima da i frutti fino a quel giorno decorso, e poi dai capitali; attechè i frutti naturali, benchè si raccolgono in certi mesi dell'anno, si ripartono proporzionalmente per tutti i mesi, e giorni del medesimo anno. Barbat. de divis. fruct. part. 2. cap. 3. num. 2. & seq. & cap. 6. num. 8. vers. fructus itaque anni. Terrae, de Rerall. lignag. §. 15. gloss. 2. numer. 20. & seq. & de rerall. convens. §. 2. gloss. 4. numer. 3. & seq. & num. 15. Peregrin. de Fideicom. artic. 49. num. 98. Corradin. de Prelat. quest. 37. a num. 9.

Ma quando mai detti Cambi si potessero dire illiquidi, tuttavia l'illiquidità, che non riguarda la sostanza, ma solo la quantità, non impedisce, che la somma pagata non vada in conto di frutti, come colla corrente de i Dottori ferma il Sig. Auditor Caffarelli de Comm. diff. 120. num. 25. & 26. e la Rotta di Lorea fra le Roccie del Sig. Palm. desif. 121. num. 7. & 8.

Che poi gli interessi cambiali non si possano eleggere dentro all'anno, altro il patto „ a capo d'anno „ è necessario per la risoluzione di detto oggetto di ponderare, che dette parole non sono apposte propriamente per diffinire il pagamento, ma solo per limitare la quantità dell'interesse, che secondo le Fiere per lo più è maggiore del limite, che dalle Parti si prescrive „ ivi „ con che l'interesse non ecceda „ più di duecenti quattro per 100. a capo d'anno „ e lo „ ferma espressamente la Rotta in detta Causa Vergelli, & Roffelli num. 26. „ ivi „ qui prefata terminus „ censeri non potest apponere dilationis solutionem, sed „ calculationem, cum repugnet huiusmodi intelligentia „ praeclara verba de sui natura importuntur calculationem „ nem, atque ipsius calculationis modum „ e benchè il Creditore non possa eleggere dentro all'anno gli interessi delle Fiere decorse in detto anno non offende i pagamenti si devono imputare prima negli interessi decorso, e poi nel capitale, poichè anco i frutti ricompensativi, e l'usura decorsi si consegnano inta certa somma a capo di anno, ed i frutti de i Censi di 6. mesi in 6. mesi, né si possono quelli eleggere avanti all'anno, né quelli avanti al semestre, e pure se si fanno de i pagamenti dentro all'anno, s'imputano prima ne i frutti, e poi nella sorte per le ragioni, ed autorità sopra allegate.

Irrelevante è il secondo oggetto, che colla prima maniera di calcolare, il Creditore lucrerebbe più ad esser pagato dentro all'anno, che alla fine dell'anno; poichè se il capitale fosse di scudi dugento a cinque per cento, al fine dell'anno lucrerebbe dieci, e se il Debitore in capo a 6. mesi pagasse scudi 105. e così riducesse il capitale a 100. lucrerebbe più, perchè di 5. scudi in 6. mesi pagati 105. più pagati impiegandoli alla medesima ragione, frutterebbero scudi 2. 12. 6. e così il Creditore al fine dell'anno guadagnerebbe scudi 10. 2. 6. poichè pare a Noi questo argomento un vero sofisma, azzeto che la sorte effettiva, non può dar regola a qualche che è rimasta in essere, mentre quella dipende dall'impiego, che ne fa frutto, e quella dall'impiego da farsi; onde se il Creditore non trovasse da impiegare, o trovasse l'impiego a minore interesse; o facesse un Debitore cattivo, o perdesse il capitale, che forse si dovrebbe riflettere queste perdite col crescere al primo Debitore l'interesse pagato.

passuero) e siccome sarebbe una mostruosità il pretendere, così è un paradosso il supporre, che la forte esistenza debba regolare il frutto di quella reflata in effere. Se alla pianta si recide un ramo, quello come separato dal suo tronco, nulla conferisce a i frutti, che si producano da i rami non recisi, e fe il ramo reciso si pianta in altro terreno farà una pianta nuova senza aver alcuna connessione colla prima. Lo stesso avverrebbe nella Dose, nella Vendita, e nel Censo, ne i quali pagamenti vanno in conto di frutti, e poi della forte, perchè fe il Creditore trovasse in quel giorno l'impiego della somma, che riceve, certo che in capo all'anno, lucrare potrebbe più, che fe non fosse stato pagato, perchè i frutti sono convertiti in un nuovo capitale, il di cui frutto procederà dal secondo Contratto, anzicchè quello stato creato con i frutti incassati del primo *Ref. observ.* 11. n. 11. *cf. Jegg. Stati. de inter. lib. 1. quæst. 16. n. 2. Astarquard. de Mercat. lib. 1. cap. 8. num. 53. Rot. in Romana Cambiarum 16. Januari. 1699. §. Io qua, curram Adve apud D. Cafarej. disp. 49. num. 14. m. nel Cambio cheila questa disposta, perchè tutto è capitale, ed i pagamenti non ellinguono il debito de i frutti, che non v'è, ma sempre il capitale *Scut. de Comm. & Camb. diss. 6. §. 6. gloss. 1. n. 82. §. Ratio. vers. non discedit*, con gli altri di fuori all'estero.*

Insufficiente è il terzo oggetto, che ad imputare i pagamenti prima negl'interessi, e poi nel capitale, li farebbe pagare al Debitore maggiore interese di quello, che egli potrebbe se avesse indugiato a pagare al fine dell'anno, mentre se il capitale fosse 1000, e 6, per 1000, l'interesse io capo all'anno farebbe 60, e ne i primi sei mesi 30, che onzi al capitale fanno 1030, onde se allo scadere del semestre pagasse 30, rimarrebbero 1010, il frutto de i quali per gli altri sei mesi farebbe 30, e così pagherebbe di più dei soldi 6, d'oro; ma a Noi pare essere quello un manifesto equivoco, atteso che la regola d'imputare il pagamento prima ne i fruttu, e poi nella sorte, non produce mai questo errore di far pagare al Debitore più di quello, che egli deve pagare in capo all'anno, tanto nel caso, che la somma pagata sia eguale, che maggiore, o minore del frutto decorso fino al tempo del pagamento, ed eccone la dimostrazione.

C A S O P R I M O.

Quando la Somma pagata è uguale al Frutto.

	Paga- menti.	Inter- essi.	Capita- li.
Capitale a 6. per 100.	_____	_____	sc. 1000.
Frutto di mesi 6.	_____	sc. 30.	sc. 30.
formano	_____	_____	sc. 1030.
paga	_____	sc. 30.	_____
restano	_____	_____	sc. 1000.
Frutto de' 1000. per gli altri mesi 6.	_____	sc. 30.	_____
formano e l'Interessi	_____	sc. 60.	_____

Sicché la regola è buona, perchè il Debitore con li scudi 30. pagati, e con li scudi 30. che deve pagare non patisce maggiore interesse delli scudi 60. che fruttano gli scudi 1000. in capo all'anno.

41 C A S O 11

Quando la somma pagata è maggiore del Frutto.

	Paga- menti.	Inter- essi.	Capita- li.
Capitale a 6. per 100.	_____	_____	fc. 1000.
Frutto di mesi 6.	_____	fc. 30.	fc. 30.
formano	_____	_____	fc. 1030.
paga	_____	fc. 130.	fc. 130.
restano	_____	_____	fc. 900.
Frutto di 4. fc. 900.	_____	_____	_____
per gli altri mesi 6.	_____	fc. 27.	_____
formano all'Interessi	_____	fc. 57.	_____

Dunque la regola non è fallace, perchè il frutto in capo all'anno è 60. Il Debitore n'ha pagato 30, che un-
co 27, che deve pagare sono 33, e gli altri 3, che man-
cano sono il frutto del secondo Semestre, che averebbe
parito sopra li fe. 100, di capitale, se non fossero stati
estinti col pagamento dei feudi. 130. Io stesso procedo
in ogni forma, che il Debitore pagasse dalla fe. 30, fi-
no al 1000, onde farebbe una gran disgrazia, che una
regola così fedele dovesse fallire quando il Debitore pa-
ga minor somma del frutto, cioè dall' uno fino al 30.
Sopra di cui si fonda la mole del contrario discorso, co-
me nel seguente caso.

C A S E III

Quando la somma pagata è minore del frutto.

	Paga- menti.	Inter- essi.	Capita- li.
Capitale a 6. per 100.			fc. 1000.
Frutto di mesi 6.		fc. 30.	
paga	fc. 20.	fc. 20.	
restano		fc. 10.	
Frutto de i 1000. per gli altri mesi 6.		fc. 30.	
Somma de gl' Interessi		fc. 40.	fc. 40.
			fc. 1040.

Sicché la regola è buona, perchè li studi an. pagati, uniti alli studi 40. da pagarsi fanno sc. 60. dell'anno fruttano.

1. Né qui alluso la voce i Sigg. Compunisti, con dire, che secondo il congegno fatto da essi in detto loro discorso, o sia motivo riportato sopra in oggetto, si doveano aggiungere foli 6. poiché questo appunto è l'errore: mentre in detto congegno si ricambiavano li feudi 10. che avanzano al frutto del primo femelle, che in vigore di deo Ricambio rendono appunto nel secondò semestre detti fol. 6. al che refisse la Giustizia, perchè essendo detti feudi 10. parte detti fe. 60. risultanti dal Cambio, e Ricambio delle quattro Fiere dell' anno, a ricambiarsi li farebbe nel medesimo anno senza andare io Fiera un duplicato Ricambio, che non averebbe altro fondamento, che la pena, di chi l'ha calcolato. La nostra Senexia dice, che s'impunì il pagamento nel frutto e poi nel capitale, e così fe il frutto era 30. e la somma pagata a o. restano 10. ma non dice giacchè si faccia un nuovo Ricambio di detti 10. dentro al medesimo anno: tutto l'interesse dell'anno in fe. 60. risulta dalle 4. Fiere di detto anno; onde se li Debitore paga una parte del frutto dentro all'anno, non si può ricambiare l'altra parte dentro al medesimo anno, perchè farebbe un doppio Ricambio, una vera superfezzione, ed un solemne anacronismo: nè pote li può ad ogni pagamento mutar capo d'anno, perchè il ragguglio deve farli colle quattro Fiere dell'anno, e non con una, due, o tre Fiere immediatamente precedenti al pagamento: ciò solo si permette in caso di necessità, quando il Debitore vuole estinguere, perchè non si può prevedere il futuro; e non più quando il Cambio è durato, e che si può avere la certezza di quanto hanno fatto le 4. Fiere nell'anno di detto pagamento, secondo la Decisione in Causa Rosselli allegata sopra al 4. *NB* è vero.

Sola potrebbe ponderarsi, se il frutto decorso fino al tempo del pagamento sia quello maturato nell' antecedente prossima Fiera, o pure anche quello di e giorni spezzati fra detta ultima Fiera, ed il giorno del pagamento; la pratica universale è di calcolarlo ancor per detti giorni spezzati a fidejussione forse de i frutti naturali, che non si percepiscono, se non in 4 o 5 mesi dell'anno; e pure se il Computatore elingue il suo debito avanti le raccolte, paga il frutto ricompensativo a proporzione del tempo, attecché il frutto si divide proporzionalmente per tutti i giorni dell' anno, secondo l' autorità sopra allegata al detto 5. *Nò è vero in fin.* Nel Cambio la ragione è più potente, perchè se il Debitore non elingue il debito in Fiera dopo l' andata, o nella Piazza dopo il ritorno, futebro il suo luogo al mandato di scambiare per la futura Fiera, e così il capitale fem-

per è in moto per girare, e girare per le Fiere: ma ciò non cade per ora alcuna controversia, perchè anco i segna della contraria opinione, calcolano l'interesse fino al giorno del pagamento, e fin qui si cammina d'accordo; solo, che in vece d'imputare in esso la somma pagata, pongono a parte detto interesse, e dilano il pigaro dalla forte, e quel nasce la discordia.

All'evidenza di tante ragioni si aggiunge il sentimento degli stessi Oppositori, mentre negli anni passati essendo inforta scissura fra essi, ed altri della loro professione, se l'utile si deve considerare separato, e distinto in se in ciascuna Fiera, senza che l'una abbia connessione con l'altra, conservando poi in capo all'anno i FRUTTI di dette Fiere tenuti SOSPESI rispettivamente in ciascuna di esse, e così distaccati annessi poi tutti insieme alla fine dell'anno, furono di sentimento, che detti frutti non si potessero tener sospesi, e distinti, ma che di Fiera in Fiera s'unissero, e convertissero in capitale, come nel loro discorso appreso al Sig. Auditor Chasaregi dist. 148. n. 47. e con ragione, perchè in Fiera s'estingue il Cambio per via di accettazione, e si crea per la nuova Fiera il Ricambio, e così si seguita di Fiera in Fiera, come fermato tutti i Dottori sopra allegati, e specialmente lo Scacc. de Commercio. & Camb. §. 7. gloss. n. 53. in fin. n. ivi. & in Cambio cum in quolibet foro administrator solutio, etiam per Scriptura accommodationem, & renovatur Contractus, etiam difficultas, quia si verè dicatur falli solutio, tam totum est capitale n. Turc. cod. tit. dist. 1. quest. 23. numer. 12. & dist. 2. quest. 20. n. 6. & 7. & dist. 3. quest. 8. num. 5. e lo fermato i medesimi oppositori in dist. dist. 148. al §. E se è vero n. ivi. l'accrecimento de i Cambi, e come si vede integrale del capitale impegnato per così dire per causa del maggior prezzo della moneta, si rende INDIVISIBILE, e perciò anco INSEPARABILE dal Capitale, perchè tutto è capitale, onde se non si può tenere il frutto sospeso per la necessità di fare il Ricambio, molto meno si potrà tener sospeso per farne la calcolazione, che non è altro, che sommare il cambiato, con defalcare i pagamenti; e volendolo sospendere bisogna disunirlo, e separarlo dal suo tutto, con rescindere, ed annullare il Contratto del Ricambio, e di capital fruttifero, renderlo infruttifero fino alla fine dell'anno, ritornare il pagamento seguito nella Fiera antecedente, dar di fregio alle Scritture, che ne furono fatte per l'estinzione, ed in somma ridurre le cose all'antico Causa.

E benchè a tenere il frutto sospeso, risulti utile al Debitore, la Giustizia però vi repugna, perchè anco nella dote, ne i censì, e nelle vendite farebbe più utile al Debitore di pagar la forte, che produce il frutto, e non il frutto, che non fa frutto; ma la Legge dispone il contrario per le ragioni addotte al §. Lo persuade: e siccome abbiamo creduto a favore del Debitore, che nel medesimo anno non si possa fare un duplicato Ricambio; così abbiamo stimato a favore del Creditore, che con tenere il frutto sospeso non gli si possa levare l'interesse per il residuo del medesimo anno, secondo l'avvertimento di S. Tom. in 2. quest. 64. art. 2. riferito dall' Angel. de del. par. 1. cap. 1. num. 18. n. ivi. Statuta Judicum pendere non debet ad decessum, neque ad finem.

Laonde resistendo alla calcolazione col frutto sospeso la LEGGE, la RAGIONE, l'AUTORITÀ, il PATTO, e l'USO, ogni Giustizia richiede, che si continui ad imputare le somme pagate negli interessi fino a quel giorno decorsi, e poi nel capitale.

E così l'una, e l'altra Parte informante, &c.

Francesco Antonio Bonfini
Auditor del Magistrato Supremo.

Francesco Fabiani Cancelliere
di S. Sup. Magistrato, e Relatore.

L. I. Signori Calculatori, l'Ufficio de i quali è unicamente riferito alla facoltà aritmetica, o sia scienza de i numeri, che tra le matematiche discipline viene annoverata la prima; chiamati perciò Ragionieri, latinamente *Ratiocinatores*, il qual nome fida essi creduto più nobile, che quello di Compositi, come attesta *Syrrettell. in lex. jur. cap. vers. ratiocinatores* sono spesse volte impiegati in aiuto de i Giudici, a i quali non s'appartiene il fare da Ragionieri, nè perdere il tempo in formar numeri, e zeri &c. & Cod. de diffinit. lib. 10. Sanc. de Regim. Rob. Palen. cap. 13. §. 4. num. 35. *Maister de honoris lib. 1. cap. 55. num. 7. Baldac. dec. 100. na. 16. post Confl. Remon. tom. 4.*

Per tal ragione introdotti talvolta a sedere co i Giudici, sono saliti a così alta riputazione nella loro immaginazione, che non contenti della loro forte, hanno preteso non solo di fare di Giudici, ma in oltre di biasimare i Legisti, e confutare le loro opinioni, benchè sostenute dalle Sentenze de i Tribunali, e dall'autorità delle Leggi, come svelatamente hanno fatto nella Scrittura critica da essi data alle stampe, sull'esempio di colui, che richiesto da Apelle del suo parere intorno alle pannelle della Venere da lui dipinta, si avanzò a dar giudizio anche del volto, e del piede; onde ne uscì quel celebre adagio *ne forte ultra credidam riferito da Plinio lib. 35. cap. 10.*

Avendo pertanto il Sig. Cancelliere Fabiani nel presente suo descrivendo Voto, e di singolare erudizione adornato, pienamente abbatuto i deboli fondamenti della mentovata Scrittura, ben volentieri consentivo quanto giudicai nella presente Causa unitamente con il medesimo, e quanto è stato da lui con elegante penza saggiamente dimostrato, di cui meritamente può dirsi ciò, che della menzionata Venere di Apelle fu detto quidquid addas, demis.

Francesco Antonio Bonfini
Auditor del Magistrato Supremo.

ARGUMENTUM.

Hypotheca quæ competit pro legato, & hypotheca, quæ competit pro debito sunt ejusdem naturæ, & utraque aliquando est solidalis, & individua, aliquando partialis, & dividua, ad explicationem Tex. in 2. l. C. commun. delegat.

S. U. M. M. A. R. I. U. M.

- 1 Pro legato annuo competit hypotheca in bonis Testatoris.
- 2 Bona presumuntur pignora ab eo, in cujus creditum descripta sunt in Libris Decimarum.
- 3 Hypotheca, quæ competit pro legato an sit debitor hypotheca, quæ competit pro debito. Et resoluitur esse ejusdem Naturæ. Numer. 4. & 5.
- 4 Hypotheca dividua durat quousque portiones hereditaria remanent indivisa.
- 5 Secus sequuta divisio, quia tunc hypotheca efficitur solidalis, & individua.
- 6 Divisio de rigore juris non præjudicat hypothecis juxta opinionem Rota Fiorentina, secus quando in qualitate, & quantitate bonorum sunt æquales, juxta aequum opinionem Rota Romana.
- 7 Tertius possessor potest malefieri cum hypotheca solidali pro adimplemento totius legati.

N E R L I
FRANCISCUS Testator.

TANAI

*Florentina anni legati in Aeterna
Florentium.*

DISCURSUS CCXIX.

Ardum controversiam Nobis examinandum com-
misit Supremus hujus Inclitae Civitatis Magistrus
super Testamento confido anno 1451, à Nobili Vi-
ro Francisco de Nerli, in quo, scripto sibi herede
universali D. Tana ejus filio, ad favorem R.R. PP.
S. Crucis Ordinis Minorum Conventualium S. Fran-
cisci ita disposuit.

*Item reliquit, quod infra scripti ejus heredes, &
successores quolibet anno, in perpetuum cententur fa-
cere in Ecclesia S. Crucis unum renovale, seu pitean-
tiam, in qua, vel qua expendatur florenus quingue,
quod renovale, seu piteantiam fieri iussit quolibet an-
no in die, qua celebratur festum Sanctae Catharinae,
Item reliquit, quod die mortis dicti Testatoris ad
ejus heredes faciant dicti Fratres S. Crucis unam
piteantiam, in qua expendatur Florenus 10. auri, &
quod die piteantiae quilibet eorum dicat unam Mis-
sam pro Anima d. Testatoris.*

Cum autem heredes dicti Francisci per longissimum
tempus in solvendo dictae annuae praestationis desce-
runt, d. Patres egerunt tunc Salvianum eorum dicto
Supremo Magistratu adversus D. Commem Angelum
Galli, tamquam possessorem aliquorum bonorum in
hereditate dicti Testatoris remanentium, ad hoc ut ex
fructibus, aut ex eorum pretio, mediante subastatione
retrahendo, satisfieri possent de dicto eorum cre-
dito juxta liquidationem faciendam, & ad relationem
doctissimi ejus D. Auditoris sub die 1. Februarii 1725.
voti composere evaserunt petiam immisionem obti-
nendo; & deinde sub die 30. Aprilis 1726, fuit li-
quidationem per alteram Sententiam eorum creditum us-
que ad dict. diem 1. Februarii 1725. in sum. 711. 15.
ad rationem librarum 7. pro Florento.

Prædictis Sententiis non acquiescens dictus D. Co-
mes, remedium reformationis in integrum coram d. Su-
premo Magistratu innovent, sed insensit, quia quo-
ad utramque sententiam fuit restitutio denegata, licet
eos sententiam liquidationis sic noviter deductis mo-
derandum, & dictum annum legatum liquidandum
esse ad rationem lib. 4. 18. pro quolibet Florento, si-
miter crediderim.

Justitia primæ Sententiæ ondeque emicat ex actis
prima instatur, quia legatum annum perpetuum re-
lictum, ut supra, dictis Puribus non controversum,
& de eo plene constat ex Testamento dicti D. de Nerli.
Quod pro dicto legato competat hypotheca in bonis
Testatoris a die ejus mortis pro omnibus præsta-
tionibus in posterum decurrentibus, amplius non ambi-
gitur rationibus, & autoritatibus plene deductis per
Paulus. differt. 95. per tot. Rot. Flor. Lib. Adm. 137. à
car. 341. Rot. Roman. in Romana Salviani 9. Februarii
& 16. Januarii 1688. cor. Eminentijs. Caccia, & in

*Romana Frustrum Census 11. Maji 1714. & Infesta;
cor. Crispi inter suas det. 271. num. 5. Quod D. Co-
mes Galli possideat quandam bona à dicto Testatore
provenientia, non impugnatur, & constat ex fide De-
cimarum, quæ possessionem apud hujusmodi onera si-
sinecentem piceo probat, ut censui decisum fuit per Rot.
Florent. & signanter coram Magistris. Dem. de Commiss.
det. 17. num. 4. & 5. det. 81. num. 13. det. 96. nu. 20.
& decis. 109. num. 9.*

Nec obstat, quod hypotheca, quæ competit pro le-
gatis à Testatore relictis, sit debitor hypotheca, quæ
competit pro debitis ab eodem Testatore contractis,
cum hæc possit exerceri contra omnes ex hereditas
pro toto debito per text. in l. 2. C. si unus ex plurib.
hered. secus autem illa, quæ solum proportionem ha-
reditaria potest exerceri per text. express. in l. C. comman.
de legat. & ibi Gloss. in verb. in omnib. & Bartol. num.
fin. & Bald. numer. 17. Parisiæ. de Salvianis, in specul. 3.
cap. 4. num. 280. & seg. De Marin. quædian. resolut.
lib. 1. cap. 163. num. 4. Fab. de error. pragmat. decod.
48. error. 9. nu. 6. De Res. consule. 61. n. 7. Merlin. de
Fignor. lib. 3. tit. 1. q. 14. n. 85. Alet. Adm. examis. 23.
n. 29. & 30. Rot. stell. diffus. cap. 51. n. 30. & 31. ma-
xime in legato pio Tiræquel. de privileg. pia caus. privi-
leg. 56. & 59. Cyriac. contraven. 18. n. 23. Rot. Flor. Lib.
Adm. 84. à 575. lib. 80. à 215. lib. 87. à 432. Rot.
Roman. post De Legat. differt. 17. num. 7. & 8.
unde cum prædictus Tana sex filios habuerit, & bo-
na, quæ d. Comes Galli possideat ab uno tantum
ex eis proveniant; proinde molestari oco possit, nisi
pro sexta pars d. legatis quis pro hujusmodi objecti
restitutione animadvertendum est.

Quod hypotheca, quæ competit pro legatis, oco
est debitoris, nec diversæ qualitatibus ab illa, quæ com-
petit pro debitis, & utraque secundum facti contin-
gentiam aliquando est solidaria, & indivisa, aliquan-
do partialis & dividua: Si enim unus est debitor, hy-
potheca pro ejus debito est indivisa; si plures, di-
vidua: si unus est hæres, hypotheca, pro legato est
solidaria, si plures, partialis, secundum quotas hære-
ditarias; & ratio est, quia quilibet hypotheca inni-
tunt obligationi personalia, sine qua à principio in-
troducendi non valet, ut colligitur ex d. l. 2. §. de con-
tribus, C. commun. de legat. Tiræq. de privi. pia caus.
privi. 34. vers. quantum autem, Adm. conf. 118. num.
77. tom. 2. Gratian. allegat. fur. cap. 294. numer. 15.
Merlin. de Fignor. lib. 1. tit. 1. quæst. 10. numer. 24.
Adm. differt. 34. num. 20. Rot. coram Alet. det. 533.
num. 18. unde quoad hypothecam pro debito, cum
Testator sit obligatus in persona ad totum debitum,
& sit dominus rerum suarum in toto, & in parte;
propterea hypotheca ab eo imposita ad instar animæ
est tota in toto, & tota in qualibet parte; idcirco
apud quemcumque res hypothecata reperitur, potest
pro toto debito molestari per text. in d. l. 2. C. si
un. ex plurib. si verò Testator cum pluribus coheredibus
debitum se obligavit, hypotheca testingeretur ad ra-
tam

tam debiti ei tangentem, *Asterlin. de Fignor. lib. 3. tit. 1. quæst. 14. num. 89. vers. idemque.*

- 5 Hoc idem procedit in legato, quia Testator in vita, nullam habet obligationem præstandi legata, cum Testamentum vires assumat à die mortis, ex quo fit, quod obligatio ea adimplendi substantiatur in persona eius hæredis. Si igitur unus sit hæres, tenetur in solidum, & propterea hypotheca est solidaria, ut punctuatur *Leuard. de Usur. quæst. 97. num. 19. & 20.* Si vero plures sint hæres, unusquisque representat defunctum pro ea rata, pro qua est hæres, adeo ut ultra dictam rationem habeatur pro extraneo *Roc. diffus. foliis. cap. 51. num. 14. vers. merito.* & propterea hypotheca, tamquam peditioque obligationis personalis dicti hæredis retrahitur ad suam quotam, restituitur ad eandem quotam bonorum hereditarium, quæ ad eum pervenerunt pro indiviso cum aliis coheredibus, ut docet, & subtiliter explicat *tax. in d. l. 1. C. commun. de legat. Castrenf. ibid. num. 1. vers. quod sic declar.* quæ pluribus laudibus extollit *Surd. conf. 209. num. 8. & 9. Asterlin. de Fignor. diff. lib. 3. quæst. 14. num. 28. Roc. diff. cap. 51. num. 34. & 35.* & hæc hypotheca dividua durat, quousque portiones hereditarie indivise remanserint *Asterlin. de Fignor. lib. 3. d. quæst. 14. num. 92.*

- 6 Sequitur autem divisio, hypotheca pro legato potest exerceri contra quælibet ex hæredibus in solidum, quia omnes partes censualiter rei hypothecate, tempore quo possidebantur per omnes hæres pro indiviso, obveniant per dictam divisionem, utcumque cum suo toto materiali in totum, vel alterum ad dividendum, & consequenter quælibet res hereditaria, tamquam composita ex singulis partibus hypothecæ vinculo affecta, potest per legatarium pro toto legato molestari *Castrenf. in d. l. 1. num. 1. vers. & hoc vult Asterlin. de Fignor. diff. quæst. 14. num. 93. Roc. diff. cap. 51. num. 35. Roc. diff. quæst. 14. num. 16. part. 5. tom. 2. requia divisiones non præjudicant hypothecæ creditorem, iusta incommensuram huius Rocæ opinionem, quæ in puncto juris est verior, ut docet de more *Alphonsi. Don. Audis. Benfin. inter recedendi per Palm. decis. 440. per tot.* cui addi possunt alia Motiva ejusdem *Rota in Lib. Adm. 10.5. n. car. 251. lib. 1. in. 1. car. 79. lib. 118. d. car. 396. & lib. 140. n. car. 31. §. Adm.* sicut opinio contraria per Rotam Romanam ampleta, quando dividuntur in qualitate, & quantitate bonorum sunt æquales, summe æquivalere sinitur, ut in pluribus decisionibus allegatis in d. decis. 440. n. 2. & in *Bananien. Fideicom. de Giffertis super reintegratione quoad referentia 3. Junii 1715. coram Scar.* quibus adhæsit *Rot. Lucen. inter recedendi. per eundem Palm. dec. 252. num. 4. & 5.**

- 7 Idem generis procedit in tertio possessore rei hereditarie, qui in tantum potest hypothecaria pro toto legato conveniri, in quantum singule partes ejusdem rei ab eo possideat, & prius à Testatore intellectualiter divisit secundum portiones hereditarias, erant affectæ pro adimplendo totidem partium proportionabilium dicti legati unde cum omnes d. partes ab eo possideantur, præinde contra eum pro toto legato agi poterit, ut declarando *Textum in d. l. 1. C. commun. de legat. tradunt Mentio. de Tacit. & Ambig. lib. 11. tit. 17. n. 7. Alari. Med. exam. 23. num. 36. De Maria. quotidian. contr. lib. 1. cap. 163. nu. 4. Cest. de ration. varb. cap. 105. in fin. Roc. diff. disp. 51. num. 32.*

- 8 In hypothecâ Testator habebat unicum filium, ad quem, uti unicum hæredem, neque præstanti integra legata spectabat; ideoque hypotheca, quæ accessit ejus obligationi, erat solidaria, & indivisa *Leuard. de Usur. diff. quæst. 97. num. 19. & 20.* & talis semper permanet, licet d. filius sex filios haberet, & propterea, ubi sit uelutatio obiectum rejecimus, & pro confirmatione primæ Sententiæ concedo Votum transmissimus.

ARGUMENTUM.

De Florenti origine, ethymologia, materia, pondere, signis, speciebus, & valore. Supposita duplicitate Monetæ ejusdem nominis, legatum solvendum ne sit in Moneta meliori,

aut peiori. Moneta deperdita; reprobatæ; aut alterata in valore intrinseco, quomodo regulanda sit solutio facienda in Moneta nova diversâ ab antiqua.

S U M M A R I U M.

- 1 De Florenti origine, & ethymologia.
- 2 Materia.
- 3 Pondere.
- 4 Signis.
- 5 Speciebus.
- 6 Valore.
- 7 Causa incrementi valoris Florentinum.
- 8 Opinio Bernardi Davanzati rejicitur.
- 9 Valer extrinsecus moneta pretiosioris auctoritate quædam cuditur moneta inferior, cum qua solvi debet valor monete pretiosioris.
- 10 Supposita duplicitate monetæ ejusdem nominis, legatum favore pia causa solvendum est in moneta meliori.
- Contrarium, num. 11.
- 11 Castilianæ opinionis, num. 12.
- 12 Testatoris voluntas etiam ex consuetudine elicienda semper prevalens.
- 13 Consuetudo Testatoris solvendi in vitæ, quod perperam voluit in morte, multum attenditur.
- 14 Moneta ad effectum brevioris & facilioris calculationis dividuntur in solidas 20. intellectuales, vocatas „ soldi di oro, n. di moneta „.
- 15 Solida Florentinum sunt viginti partes unius Florenti.
- 16 Affectus Filius & heredis Testatoris debet attendi pro indaganda Patris voluntate, maxime quando refertur in ejus damnum.
- 17 Ad effectum minuendi eius Decimarum, quæque curat minuire valorem bonorum.
- 18 Liber contra Scribentem plene probat etiam si esse manuali, aut Stracciaglie, num. 21.
- 19 Confessio in parte verificata in totam versam presumitur.
- 20 Partia existens in Libris Conventus magnum veritatis fomentum recipit ex attestatione Patris Guardiani.
- 21 Florenti aurei, & de Sigillo sunt Sinonymi, num. 32.
- 22 Testator in alia loquendi presumitur se conformasse cum ipsa Regione.
- 23 Observantia plurimum censere ad erudendam Testatoris voluntatem de qua Moneta suspensum in ejus dubia dispositione.
- 24 Libri Admonestrii probant contra ipsam Admonestriam.
- 25 Florenti de Sigillo erant pondere leviores, & minoris valoris, quam Florenti largi.
- 26 Moneta deperdita, reprobatæ, aut alterata in valore intrinseco, vel extrinseco, quomodo faciendum sit solutio in Moneta nova.
- 27 Si acciderit maris valoris Moneta minima, cum qua solvitur Moneta imaginaria, an attendi debeas valer Moneta inferioris secundum nomen obligationis, vel solutonis.
- 28 Leges taxantes valorem Monete ligant etiam Ecclesiasticos.
- 29 Sententia declarans valorem monetæ antiquæ, deperditæ, aut reprobatæ sunt attendenda.
- 30 Observantia plurimum deferuntur in solutivis faciendis in moneta nova, in lacum antiquæ.

E A D E M

Super Liquidatione.

D I S C U R S U S CCXX.

Dicta die 4. Maji.

Absoluto examine super prima Sententia, & transigendo ad alteram liquidationis, in qua Florenti qualitatem, & valorem diligenter oportet; hocopus, hic labor, pugnare enim videntur inter se leges, rationes, authoritates, & res iudicæ: unde veritatem in oblivione per tot seculorum decursum parte sepultam perquirentes, Florenti originem, ethymologiam; materiam, pondus, signum, species, & valorem investigare optæ pretium duximus.

Flo-

1. **Florentinus** originem habuit in Civitate Florentinae, quae circa decimum saeculum Monetam argenteam denominari 12. eudere fecit, in qua impressis propriis insignibus Liliū representantibus ab eadem Florentia, quae re & nomine aliam Civitatem flos nuncupatur, & à Lili flore in d. Moneta impresso, Florenti nomen accepit *Joan. Villan. Chronic. Flor. lib. 5. cap. 10. Vinc. Burghin. difc. tit. de Monet. Florent. d. car. 207. & d. car. 210. Bernard. Deventer. in lect. cambior. d. car. 110. Scip. Ammirat. Hiflor. Florent. tom. 1. lib. 2. lit. B. d. car. 97. & sicuti Respublica Romana post acquisitionem insignem victoriam ad Metaurum sub Livio Salinatore, & Claudio Nerone adversus Aufubalem, praemium auri Monetam anno ab Urbe condita 546. cadere fecit *Burghin. d. difc. de Monet. Florent. d. car. 213. Lother. de re bencif. lib. 1. quafi. 39. num. 178. Gob. de Monet. quafi. 1. num. 3. Fernan. ad Statut. Urb. cap. 197. num. 141. ita Florentina Respublica proligatis hostibus, & signanter ad Monetam Alcanum, & magnis coactis opibus, ita et ejus potentia in immensum crevit, de mense Januarii 1232. primam auri Monetam, scilicet Florentium auri cadere fecit *Joan. Villan. Chronic. Flor. lib. 6. cap. 34. d. car. 52. ter. Ricard. Malaspin. Hiflor. Flor. cap. 132. d. car. 131. Scip. Ammirat. Hiflor. tom. 1. lib. 2. lit. B. d. car. 97. Paul. Min. de Nobilit. Florent. d. car. 51. ter. Bernard. Deventer. in lect. Monet. d. car. 110. Vincent. Burghin. d. difc. de Monet. Florentia. d. car. 229. & d. car. 213. & in tract. armor. Famil. Florent. d. car. 26. Bannijegen. Hifloriar. lib. 1. §. Per totum victoriat, d. car. 45. Du Cange glossar. ad Serapen. med. & infim. latinitas. verb. Florent. Ludovic. Gomez. in regul. Cancell. reg. de valor. exprim. quafi. 9. d. car. 445. ter. impress. Lagum. ann. 1575. ubi plene Fernan. ad Statut. Urb. cap. 197. num. 152. Goffar. Thesaur. de argumen. metall. pars. 1. num. 24. Gob. de Monet. quafi. 1. num. 49. Simplicius. curioz. 2. num. 18.***

2. **Florenti MATERIA**, in qua forasum Bald. in cap. quanto. nu. 4. extra. de jur. jur. ejus substantia consistit, fuit unum purissimum abique ulla aliorum metallorem mixtura, & sic 24. caradum, & propterea tamquam flos aliarum Monetarum fuit receptus, & quidem tanto plausu, ut summus Pontifex Joann. XXII. anno 1326. sub anathematis poena sanciverit, neminem praeter Florentinos ejus inventores, Florentem auri eudere posse *Gomez. in prefat. ad regul. Cancell. de valor. exprim. in imperat. benefic. d. car. 439. & dist. quafi. 9. d. car. 445. ter. Ammirat. Hiflor. Florentin. tom. 1. lib. 6. lit. D. d. car. 306. & Respublica Florentina anno 1378. extraxit Florentium auroreum nitra omentum 50. prohibuit ut ex provil. 21. Julii d. anni, & tradid. Ammirat. ubi supra tom. 1. lib. 16. lit. A. d. car. 838. verum contrarios refolvit effectus, quia aliae Nationes, & in specie Romani, Germani, Belgae, Batavi, Veneti, & Hungari similem Monetam eudere fecerunt *Bernard. Deventer. in lect. monet. impress. Pad. d. car. 144. Gomez. d. quafi. 9. d. car. 145. ter. Fernan. ad Statut. Urb. dist. cap. 197. num. 153.**

3. **PONDUS Florenti**, in quo secundum Bald. in cap. quanto. numer. 4. ejus iustitia substantiatur, in dicto anno 1232. fuit unus drachmae trium denariorum, quorum octo unciam, & 96. libram auri constabant *Ballan. d. lib. 6. cap. 34. d. car. 52. ter. Malaspin. dist. cap. 132. d. car. 131. & sic Florentis erat levior auro Romano, quorum sex unciam, & 72. libram auri pendebat *Gloss. in l. si sine 25. in verb. auroz. ff. de in jus vocan. & in rubr. C. de veter. numismat. petiti. lib. 11. deinde vero Florenti pondus fuit plus, aut minus diminutum, & aliquando ad pristinum statum redactum, ut colligitur ex Bartol. in l. quoscunque 5. C. de suspensur. lib. 10. ubi in HO- DIE vero auri Ponderi, & Florentini, quilibet habet vicem partem auri, & octavo facient unciam, & 96. libram auri, quod repetit in rubr. de veter. numismat. petiti. lib. 11. in HO DIE auri, quo nimis, ad pondus Florentinum, 96. faciunt libram auri, quia antiqui erant leviores ponderis, & d. Antioch. vixit ad anno ejus nativitas 1313. ad 1355. in quo decrevit, secundum Gravem. de orig. jur. civit. lib. 1. pag. 83. sed paulo post idem pondus iterum fuit diminutum, ut tradit Ammirat. Hiflor. Florent. tom. 1. lib. 10. d. car. 302. lura. A. aliter anno 1347. culum fuisse Florentium**

diversi ponderis, & de alio Ponderi fu attribuit per 14 verso ordinario de Florentini variatissimis 1. cap. 11. pag. 1. & qualitas delle Monete, & comprobatur ex Provisione edita sub die 6. Maji 1422. ad requisitionem DD. Consulum Maris Civitatis Florentiae in Officio Reformat. a car. 17. ubi in quod Florenti de novo eudendi, debent fieri, & vidi ad ligam confusam, sed ad MAJUS PONDUS, videlicet, quod eundem Florenti addatur tantum auri, quanta est valuta auri denarii ad eundem, ita quod 96. Florenti in totum addatur due quinta partes unius Florenti, & 100. Florenti salis novissimi ponderis debeant computari pro 106. & duabus tertiis partibus fignili veteris. id idipsum testatur Ammirat. dist. tom. 1. lib. 18. d. car. 997. in fu ridetio il Fiorini l' anno 1422. al peso di quello di Venezia, & fuchiamus Fiorini largo di Galea, de auctem Consules Maris residbant in Palacio DD. Priorum.

Duplex SIGNUM publicum nempe, & privatum Florentis imprimebant, publicum, ut testimonium veritatis, & bonitatis Monetae illud paciferebant secundum Aultherem Parisiens. incerti nemini de mutac. monet. in tract. diversif. quafi. 12. num. 26. d. car. 337. erat ab una parte imago S. Joannis Baptiste Prothetis nostrae Civitatis, ab altera vero Liliū & privatum vero erat parvulum signum ad liliūm Civitatis monetarium, ex gr. alpha, spica, &c. deinde vero loco dicti signi arbitratii, apposerunt insignia eorum Familiae. Tres erant praeterea Officiales scilicet Consul Artis Callimache, seu Mercatorum, vocatus Dominus Monete aetate, & Consul Artis Campforum Dominus Monete aetate, tertius vero Officialis Monete, & hoc ad exemplum d. Romane Respublicae, quae Tres-Viros monetales ad hunc praefatum effectum elegerat, scilicet Pomponio in l. 2. §. Confiteri, ff. de origin. jur. qui numismata 5. licet masculis signabant A A F F significantes, quod ipsi praepositi fuerant, auro, argento, ari, stenda, sciendo, ut videtur et apud Corael. Pailin. Imperator. Romanor. numismat. in numismata Angli pag. 30.

Plures aderat SPECIES Florentium reales, & effective, scilicet Florentis de Sigillo, vulgo di SUGELLO, Florentis STRICTUS, Florentis LARGUS, & Florentis de CAMERA, ut colligitur ex provisione 22. Decembris 1422. in Officio Reformat. d. car. 266. ubi in fiat novum sigillum in Civitate Florentia de Florenti novi LARGUS de Florentia ad pondus Florentium largum, & quod hujusmodi Florenti, valeant melius ad rationem Florentium decem pro centenariis, quam Florenticentes de SIGILLO veteri communis Florentia, & inferiori flos etiam alia Sigillum de Florenti STRICTIS, qui sunt melius Florentis sex, & duobus tertius pro cento. auro, & de Florentis de CAMERA ad pondus Florentium de Camera. Hujusmodi distinctio inter Monetam strictam, & largam fuit etiam Romae recepta respectu auroreum auri, quoniam leviores appellabantur stricti, graviores vero largi. De hoc de Benefic. dist. 89. num. 18. & clarus de Pension. dist. 35. num. 18. in fin. aderat etiam Florentis intelligibilis DE GROSSIS, ita appellatur, quia solvens erat in grossis argenteis ad eximo Concilium nostrorum acmine (ut puto) adveniens, ad evitandam alterationem valoris Florentium auroreum ad diversitate pretii cambiariae resistentem, & ad consequendum valorem Florentium largorum, & de Sigillo, ut colligitur videtur ex Prefat. 22. Obobris 1471. & 6. Obobris 1501. exemplo auroreum auri marcharum, qui ad eundem effectum adequandi valorem monetarium diversitatem Nationum adinventi fuerunt Per li Negotiantes pars. 2. cap. 19. 4. He accento, vers. certo, & §. Antiche, Tur. de Camb. dist. 1. quafi. 1. prolegem. num. 21. & in numismata cambiaria solo intellectu caduntur, & unica atramentum linea solvuntur, ut tradit Peri pars. 2. cap. 19. §. Antiche, Tur. de Camb. dist. 2. quafi. 18. numer. 14. Aderat tandem Florentis AURIF. AURIO, eo quia dicta verba in auro obligant debitorum ad solvendum in Florentis auri effectivis Curr. Sen. de monet. nu. 25. vers. quia additio, Lother. de re bencif. lib. 1. quafi. 39. nu. 224. Tendun. refutat. citat. lib. 2. cap. 6. numer. 10. & seqq. Gob. de Monet. quafi. 6. num. 46. & 61. Ansfeld.

de immo. diff. 89. num. 4. vetum d. Florenti de sigillo per legem DD. della Zecca 30. Maji 1464. & per Provif. 22. Oltobris 1471. in Officio Reformati. a car. 55. & pro conturbatibus in futurum incutendis, necnon pro solutionibus faciendis fuit decretum. *Ed intendafi dopo il prefente mife, in tutto fpette, a levata via il Fucino di fagello, e fua mone, per detta novis contratti, o devotizoni in tutto, e per tutto*

6. Florenti annu ducato anno 1252. fuit solidorum 20. Villan. lib. 6. cap. 54. a car. 52. ter. *Alafapio. cap. 153. a car. 131. Deputati in Tarit. apell. 3. a car. 53. Ammirat. lib. 8. tit. 2. lib. 3. a car. 97. Borghin. diff. part. 2. tit. de Monet. Fior. a car. 186. & a car. 237. Buonifig. hiflor. lib. 2. §. Per tante viterie §. a car. 45. Anno autem 1296. cui fuerunt Florenti argenti valoris duorum solidorum, & propterea appellati *graffi*, & antiqui parvi, ut ex provif. 12. Alaf. diff. anni in Officio Reformati. a car. 118. ter. *Ammirat. lib. 8. tit. 2. lib. 4. a car. 199. Borghin. ubi fupra a car. 128. quia ante d. annum 1252. nulla alia moneta preter argenteam in hac Civitate cuius fuit Ammirat. ubi fupra lib. 8. a car. 97. Buonifig. diff. §. Per tante viterie. Gomez ad Regal. Canell. rez. de valor. exprom. in impetrat. benef. quafi. 9. a car. 645. terz. deinde vetus Florenti ante valor lemper crevit, quia in dicto feculo 13. crevit ufque ad solidos 50. ut ex infcriptis authenticebus ordine temporis eongefte, in quibus habetur annu penceff. d. d. angustoni Villan. hiflor. lib. 7. cap. 50. *verf. a vel Ammirat. cap. 87. verfi. in quell anno, & cap. 110. verfi. negli anni, provif. 23. Alaf. anni 1296. & item placuit. In feculo 14. credit a solidis 50. ufque ad luncas 3. 10. Villan. lib. 6. cap. 66. verfi. il Fucino, & lib. 10. cap. 196. verfi. e vafio; provif. 21. Julii 1378. in Officio Reformati. a car. 3. Ammirat. hiflor. tom. 1. lib. 14. *lib. A. a car. 753. In feculo 15. crevit a libris 3. 10. ufque ad libras fex Scanti. Fior. lib. 5. rub. 129. de folat. fcond. Camera a car. 192. provif. anno 1432. in diff. Officio Reformati. a car. 87. & 22. Decembris 1442. a car. 266. provif. anni 1448. a car. 30. & 15. Februar. 1460. a car. 118. Julii 1470. a car. 30. & 22. Oltobris 1471. a car. 55. terz. per quam fuit deletus Florenti de sigillo, & declaratum, quod solutiones fierent in Florenti luncas, & provif. 21. Martii 1475. a car. 4. In principio autem feculi 16. & in pofterius ufque ad lib. 7. provif. 6. Oltobris 1502. a car. 37. ex quibus legitime, & authentice veritas valor Florentinorum, etiam fecundum eorum diverfas fpecies.****

7. Causa interuentio d. valoris ea foras fuit, quia inter meta, quae e terz vicibus erant, omnium pretiofus est aurum, licet n. igne liquefieri, & malto rundi poffit, nunquam tamen minuitur, licet ab omni labe expungatur, & propterea perfectius evadit, ut ex Plin. tradit diff. *Aufter Parisien. incerti nominis de mutat. monet. quafi. ult. num. 40. §. De non tamem, verfi. primo inter, traftat. difcor. de monet. Et adeo ductile, ut in folia, & in fila, quasi in immensum extendantur. Ant. le Grand. inftitut. philofoph. part. 6. art. 8. de metal. & mineralib. num. 9. fulget tamquam Sol, & ad instar Solis, omnia, quae fub Sole sunt, & ad rapit; unde non mirum, si homines ipsi ad eo rapinunt, & certum illud emere conantur, affluencia enim emporum peritum auger, deficientia minuit. Peri il Negozianti part. 2. cap. 19. §. E per rifolvere. De Luc. de Camb. fumm. num. 27. eundemque proflus effectum operatur auri copia, aut penuria, quoniam e fodinis non catalatur aequalis quantitas metallorum, fed minus auri, quam argenti, minus argenti, quam auri, & minus auri, quam forti; unde inaequales extractiones tam refpiciunt, quam inter fe, aequalium proportionem cum pretio fervare non poffunt. Gajfar. Thefaur. de auri. monet. cap. 1. n. 26. verfi. prima est. Uterius fepe accidit, quod in eadem Provincia delicia variis de causis modo aurum, modo argenti, adeo ut eorum perita notabiliter alterentur, & paffim in proportionem fervare non valeant. Ant. Fab. de var. numer. debitor. folat. cap. 1. verfi. ad primam, a car. 742. & a car. 743. Scat. de Commer. §. 1. quafi. 4. num. 22. verfi. fin. & quafi. 5. num. 65.*

8. Alteram causam d. interuenti dicere conatur Bernar-

du Davanassi, ex devaluatione monetae argenteae; ut in l. ell. monet. a car. 153. verum ejus opinio non ita facile adfuerendum, quia moneta argentea, de quibus loquitur, perfectae bonitatis materia, & ponderis semper fuerunt, ut colligunt ex legib. 4. Augusti 1531. 3. Martii 1534. 20. Julii 1552. & elius ex lege 30. Aprilis 1576. per quam ad impediendum eam tractationem monetae argenteae fuerunt aliquantulum in pondere diminuta, & nullatenus, *salvo mone mone de hactenus, si firmata, devotiffimo effragante auri* *negli Stati vicini per avere il loro intrinfeco valore* *rispetto alla valuta dell' Argentea*, unde vera causa fuit, quod ex minori auri copia, & ex majori emporum affluencia auri pactum crevit, quod evidenter offenditur, quia tempore Romani Imperii sub Constantino, proportio argenti ad aurum erat quatuordecupla, sc. tamquam 1. ad 14. quia solidi auri 72. reat. & effectivi librum auri pendebant. *quaricompof* *5. C. de fufceptorib. lib. 10. Glofa. in l. si fine 25. ff. de in juf. vocan. & in rubr. C. de veter. numifm. pereli. lib. 21. quinq. ex d. solidi librae argenti ad pondus equivalent per text. in l. unic. C. de argenti. pret. quod thefaur. inferi. lib. 10. & ibi Martol. Gajfar. Thefaur. de auri. monet. part. 1. num. 24. ubi verborum Glofa. in verbo quinq. hodie vero a proportio est, quafi sex decupla, quia uncia auri valet lib. 105. & libra argenti ad pondus lib. 81. & probatur ex relatione fuda anno 1573. S. C. a prime nominis Mercatoribus castra. in Arte Campofum, *perche si confi* *dere, che la valuta cui alcedella fudo d'orin nati* *te la parti dell' Andeno, e capienza della mone quan* *tita di argentea, e poca quantita di ore.**

Vetum, quia Republica Florentina anno 1315. denarios effectivos folides Florenti pavoilus ateo condere fecit vulgo *piccioli di Afoneta mone*, ut ex micro officinae monetariae, alias Zecca, anno vero 1321. fecundum Borghin diff. *tit. de monet. Florenti. a car. 189. pag. 2. & fecundum d. regulum monetale 1332. fuit eundem quadruplum denarii vulgo quatuorina*, poffet hinc triplum vulgo *foldino*, in quo dicit. Provif. anni 1477. propterea valor actualitatis monetae pretiofus augeri debet. *Kinch. dec. commat. 60. num. 38. Bodel. de monet. cap. 2. num. 33. & 34. Thefaur. de auri. monet. part. 1. num. 48. Barate. dec. 626. num. 4. & dec. 7902. num. 3. aut fadem debet augeri solidorum numerus, cum quibus Florenti aureus folvatur, ut fufliciet de mone argus. *Ammon. Fab. de var. numeris. debitor. folat. cap. 1. verfi. quod vero, prout revera ad ftrvandam aequalem proportionem auctus fuit, ut colligitur ex Rarod. in l. Paulus 99. num. 2. ff. de folutor. uti testatur, quod Florenti muniti antiqui, de quibus componebantur folidi, & libra; dupli-valentis exade hinc novam monetam, quia nobis Florenti valde folidos 29. moneta antiquae, & librae itea monetae nove.**

Hic igitur praecognitis, quae clausura reddi poffent, si ingenii vires, & provida aza, qui nulle quae permittent, pro resolutione caulae duplex quaeftio examinanda occurrat.

I. Super QUALITATE Florenti, scilicet de qua Florenti fentent Thefaur.

II. Super VALORE d. Florenti, & in qua quantitate monetae contenta fieri debeat folatio.

Quoad primam quod Thefaur. fentent de Florenti LARGO, & non de sigillo urgebat ad favorem d. Patrum text. in l. Titia 40. §. Sola, ff. de auri. & 20. gen. legat. in quo testatur auri iussu signum Dei in Aede Sacra ex libris centum, unde quiritum fuit, an d. signum fieri deberet de auro, argento, vel aere; & quia dona, quae adorant in templo erant auri, aut argentea, Scervola respondit, quod fieri deberet de argento, ex quo dicitur *Bartol. d. num. 2. quod favore Religioni fieri debet impetratio in eo, quod est* *magis, ex qua theuraica inferunt Doctores, quid da* *ta dupliciter moneta ejusdem nominis, legatum favore* *plur caulae intelligendum fit de moneta majori, &* *relicioi Sacra. *Sen. conf. 249. num. 6. & 7. lib. 3. Grat. *Ladiv. conf. 60. num. 15. Gratian. difcept. 611. m. 15. *Gab. de monet. quafi. 4. num. 88. Svat. Marvian. apud *Sord. dec. 298. num. 4. & fop. & ibi Holsten. num. 1. *Et apud eundem Gab. d. quafi. 4. num. 121. De Luc. *de legat. diff. 40. m. 12. & 21. super quo procedunt*******

qua-

quantor decisiones cor. Emerit. *Jun. det. ann. 4. & 5. det. 6. det. 8. num. 2. & seq. & det. 186.*

Econtra, quod Testator intellexit de Florentino minori; & sic de Florento de sigillo, vulgo DI SUGELLO, pugnavat ad favorem d. D. Comitis Galli, Ulpiani responsum in l. *nummi* 73. ff. de legat. 3. ubi *nummi indistincti legatarij hoc respectu est, ut exigentes legari viderentur*. Cor. *conf. 244. n. 20. lib. 2. Rem. Babel. de monet. & re nummar. cap. 20. n. 17. & cap. 25. n. 16. Persigen. de mutat. monet. quest. 10. & 11. Arabique n. 15.* ubi reprobat Sacrin. *dict. 247. Tiraquell. de privileg. pia caus. privileg. 25. vers. sed attende, Sarmient. foliolar. Interpres. lib. 3. cap. 3. n. 3. & n. 4. in fin. Leli. Bofol. ap. Mans. conf. 392. n. 26. vers. dandocimo, Sard. de aliment. tit. 8. privileg. 25. nu. 1. Tendat. resolut. civil. lib. 2. cap. 13. nu. 3. & 4. Masol. de augm. monet. quest. 2. n. 3. & seq. Rot. post. Cens. de censib. dec. 221. nu. 1. & cor. Falcener. tit. de solut. dec. 23. nu. 3.*

Predicti textus secundum unam opinionem, conciliari possent, quod primus in d. l. Titia procedat in legato pio, alter in d. l. *nummi* habet locum in legato prophano secundum distinctionem Bartoli in d. l. Titia §. *Seja* num. 1. cum concoctandis: secundum vero alteram opinionem d. textus nulla indigere conciliatione, cum ambo idem statuunt, quia argumentum a Scèveola electum est metallum auro inferius, & sic textus in d. l. Titia retorqueretur ut ponderant *Det. in l. semper in obsequio, num. 6. ff. de reg. iur. Bald. Novati. de dot. part. 6. privileg. 73. per tot. Imol. in l. si ita scriptum, ff. de legat. 1. Tiraquell. de privileg. pia caus. privileg. 25. vers. sed attende, & omnium latius Juss. in d. l. l. si ita scriptum, ubi num. 38. Bartolum, & sequaces de evidenti errore reprehendit; sed tunc vera primum jurisprudentie lumen non meretur ita libere de errore prodigari, quia textus in d. l. §. *Seja* legi potest AUREA, & non AUREA secundum Pandectas Florentinas, & ita legant Cajus. & Gothofred. in d. l. Titia, Barbac. in d. cap. indicante 4. col. 8. de testam. Covarruv. in d. l. cap. indicante, numer. 3. 4. & 5. & ita credendum est, Bartolum loquere, qui Pilius fuit lector, & auctor, prout ex *Olindar. in suis castigat. credit Sarmient. foliolar. Interpres. lib. 3. cap. 3. num. 3. & cap. 4. ubi litteram, & secundum dictam litteram electum esse metallum pretiosius, & sic non errasset; imo inde Bartolum observat, quod dict. Testatoris summam expendendam taxavit in libris centum (quod alii, & forte melius intelligant de libris in pondere, & non in moneta) & propterea se declarando firmat, quod id quod est majus, sumi debeat respectu quantitatis, accipiendum argentum pro aere, quod heredi non prejudicet, non autem respectu quantitatis, quae heredi prejudicaret, ut num. 3. in fin. unde ejus theoria faveat potius dict. D. Comiti juxta d. l. l. *nummi*, in qua agebatur de quantitate, quam d. Patribus juxta d. l. l. Titia, in qua agebatur de qualitate.**

13 Pugnavat pariter ad favorem dict. D. Comitis Galli alter textus in cap. ex parte 18. de censib. ubi Pontius respondit, quod vota facta ab Hispanis Divo Jacobo persolvenda quolibet anno in mensura tritici, solvi deberent in minima, & non in maxima mensura Tiraquell. d. privileg. 25. vers. & haec interpretatioem, Sarmient. d. l. cap. 3. num. 4. & licet DD. qui Bartolum sequuntur, conciliant predictos textus, quod primus in d. l. Titia procedat quando commodum legari applicatur Ecclesiae, textus vero in d. l. cap. ex parte quando commodum legari, licet Deo, aut Ecclesiae relicto, applicetur Ecclesiasticis, ut per Barbac. in cap. indicante, col. 8. de testam. Cagnal. in d. l. l. *semper in obsequio, num. 11. Sard. d. l. de rif. vol. numer. 13. Rot. Florentin. in Causa Barri 27. Alapi 1671. §. *Nec obstat, Lih. Ador. 117. a cart. 476.* attamen in hypothesei verificatae secunda pars distinctionis, ideoque dictus textus multum stringit ad favorem dicti D. Comitis, quia Ecclesiasticis tenentur benigne agere, & in dubio, quod minus est, ab eorum debitoribus exigere *Kisch. vot. ramerat. rital. 20. numer. 47. Roman. conf. 123. numer. 1. in fin. Adenach. conf. 149. num. 30.* maxime, quando agitur, ut in casu nostro, de prejudicio sibi dicti Testatoris inflicto in iuxta, haereditate, capis faveat praeva-*

let praesumptz electioni erga causam piam Novor. de inter. & male ablat. privileg. 6. numer. 7. & per tot. Sard. *conf. 112. numer. 77. & in tract. de aliment. tit. 9. quest. 9. numer. 150. Rub. de testam. cap. 21. num. 110.*

Verum quidquid sit de veritate d. opinionem, certum est quod in ambiguis ultimarum dispositionum controversiis Testatoris voluntas, tamquam Regina cuncta moderatur, & regit, & ad eam efficiendam docet in nostris terminis Julianus in l. *si servus plurium* 53. §. *Si numerus, ff. de legat. 1.* quod prius spectatur confectio Testatoris, deinde regulis, nec non chantias, & legatarii dilectio, & ea, quae praecedunt, aut subsequenter scripta reperiantur: & consumat textus in d. l. l. *nummi* ubi *si nequeat transgredere Patrie familias, neque ex regione, unde a fuerit, neque ex contraria sententia posse apparere* haec autem omnia, & alia praecedunt in casu nostro ad ostendendum nique ad evidentiorem, quod Testator intellexit de moneta minori, & sic de Florentino de sigillo, non autem de moneta majori Florentinum largiorum.

Consumendo Testatoris non tantum elicitur ex usu loquendi, ut voluit *Glofa. in d. l. l. si servus plurium, verb. consumendo*, sed multo fortius ex usu praestandi in vita annuum praestacionem jure legari relicti in morte per text. express. in l. 21. ff. de alim. & cibor. legat. ubi *ante omnia inspicendum est, quid de fundis solutus erat ei praestare* ut accidit in casu nostro, in quo D. Franciscus Nerli praestabat in vita id ipsum, quod in funturo post ejus mortem praestari voluit, ut ex ejus testamento *quod remota, seu pietantiam dictus Testator afferre ejus ascendentes, & se ipsum Testatorem fuisse temporibus praeteritis* quod autem in vita solutus fuerit praestare pietantiam in Florentis 5. de sigillo, refutat ex denunciatione bonorum ad ea facta eodem anno 1451. DD. Officialibus Decimarum, vulgo *perata*, in qua ex calculo confecto in Florentis, & solidis ad aurum ubi *A ORO* decurabatur Florenti 5. pro dicto uncti unde cum d. Officiales tunc temporis, & etiam in praesens conficiant calculos reddituum bonorum ad rationem Florentinorum de sigillo, propterea d. Florenti 5. esse non poterant diversae quantitates; & verba *A ORO* significant methodum calculandi, dividendo Florentum in 20. partes intellectuales, solidos appellatas: & sicut d. methodus est omnium facilissima, etiam in praesens apud omnes observatur, dividendo monetam in solidos 20. intellectuales vocatos *folli d'oro*, & d. moneta, ut tradit *Strac. de Commere. & Camb. §. 2. gl. 3. num. 16. & 25.*

Haec omnia mirifice comprobantur, quia eodem fere tempore, s. anno 1445. Republica Florentina concessit gratiam Communitati Mondis Calvoli solvendi pro annua Decima Florentis 12. & solidis 12. AD AURUM in Proviv. 13. Aprilis 1445. DD. Officiales Montis Communis, cui Decima introitus applicari sunt *Allegri. D. Comiti in Florent. Exemptionis 15. Martii 1730. art. 2. num. 8.* postea in debito eodem Communitati d. Florentis 12. & AD A ORO, & pro d. solidis 12. libras 2. 11. monetae currentis, ut ex *Lih. M flavi coloris d. anni a cart. 69. ver. ex* quod demonstratur, quod Florenti erant de sigillo, & quod solidi 20. AD AURUM Florentinum constituebant, quia valor Florenti de sigillo tunc temporis erat lib. 4. 5. ut ex Proviv. 11. Aprilis anni 1448. in Off. Reformation. n. cart. 20. unde si solidi 12. ad aurum dant lib. 2. 11. solidi 8. dantur lib. 2. 14. quibus inseri se respective conservatis refutatur solidi 20. valoris lib. 4. 5. monetae currentis, constituentes integrum Florentum de sigillo, in solidos 20. ad aurum intellectualiter divisum & consumatur ex Proviv. anni 1422. *relata supra in §. Pandur.* in qua firmatur, quod 96. denarii AD AURUM sint duae quintae partes unius Florenti; quoniam cum quilibet moneta dividatur in solidos 20. AD AURUM, & quilibet solidus in 12. denarios, & sic in denarios 240. in totum, ut punctuatur *Strac. de Commere. d. l. §. 2. gl. 3. num. 16. & 25.* denarii 96. AD AURUM sunt duae quintae partes unius Florenti.

Clarius assumpti veritas emergit ex denunciationibus factis a D. Tarzo ejusdem Testatoris filio, & signa-

18 signaverat ab illa anni 1498. occasione legis editæ mandantis, Decimæ onus esse perpetuum, & propterea omnia bona Civium in publicis casibus alibi; unde dicti Tanai in denunciacione bonorum vulgo portata infertit, ut sibi detrahatur dd. Florenti §. ut infra.

Incurichi.

„A i frasi di S. Croce siamo obbligati dare ogni anno Fiorini 5. DI SUGGELLO per far la festa di S. Caterina; e d. incarico lascio M. Maddalena Madre fu di M. Lodovico de Neri, come ap. par. al Lib. di Ad. R. L. de Ferra a 31. ed al Lib. di S. A a 34. ed al Lib. vesso segna A a car. 17.

Unde dd. Officiales Decimarum, viis denunciacionibus antecedentibus d. Tanai, & habita fide de observentia dicti legi d. summam detraxerunt, ex quo restatis maximum veritatis argumentum, quia si Florenti, quos ipse, & ejus Patres solvebant dd. PP. essent de largis, d. Tanai, qui preclaris virtutibus pendens erat, famulatus tota redargui posset, quia minorem diminutionem obtinuerat, & sic majorem Decimarum solvisset, contra communem consuetudinem minuendi, & non augendi proprium patrimonium ad effectum de liberandis ab onere Decimarum Surd. decis. 350. num. 5. in fin. & confert Rot. curam. Rich. decis. 503. num. 3. & in Nequissima Legati Masseria 1. Jul. 1697. §. Proce. cor. Adm. Rot. Lucen. inter recollet. per Palm. dec. 379. num. 13.

Certius convincitur ex d. Lib. A a car. 17. dd. Patrum in quo, anno 1497. debuerunt confiteri d. Tanai ut infra „Tanai di Francesco de Neri deve dare ogni anno in perpetuo la mattina di S. Caterina Fiorini 5. DI SUGGELLO per fare d. Festa, et. Lib. 5. DI SUGGELLO; PAGATO per tutto 24. Novembre 1496.

Unde cum d. Partita fit exarata ad rationem Florentinorum de sigillo, & sic refert ad annos precedentes, de quibus libri, ut supra enunciamus, in Partita Decimarum sunt deperiti, & in quibus facta fuit punctualis solutio „PAGATO per tutto 24. Novembre 1496. „certum est quod talis solutio fuit conformis, & sic in Florenti de sigillo, & non difformis l. in Florenti largis, quia dd. PP. erant informati de quantitate monetæ, quam Testator in vita, & ejus filius in morte solvebant; unde non scriptis Florinos de sigillo, si solutio facta fuisset in Florenti largis, libet cois contra Scribentem plenè probat, etiam si esset Manualis, aut Seracialis usque ad Commere. decis. gener. num. 158. & seq. Rot. Florent. cor. Alifris. Dom. de Comit. decis. 111. num. 11. 12. & 13. & apud Alifris. Dom. Cafare. de Commere. decis. 111. num. 5. & hac agit de libri Campioni summa diligentia conscripsit, & in Archivio repositis, & conservatis, de quibus infra, maxime quia sunt conformes denunciacioni bonorum dicti Tanai, quæ se refert ad tres libros dictorum Patrum cum indicacione paginarum; unde sicuti verificatur per d. librum A a car. 17. qui adhuc existit, ita vera præsumi debet respectu duorum antecedentium; qui sunt deperiti Gratian. decis. 503. num. 13. & seq. decis. 570. num. 36. & seq. Gen. de script. priv. tit. de libris ration. a num. 44. ad 54. lib. 4. Surd. dec. 199. numer. 12. & seq. Magan. dec. Flor. 3. num. 32. & seq. Paz Jordan. lib. 14. tit. 20. de fide instrum. num. 82. Adm. Adm. dec. 88. num. 1. 2. 3.

Nec obstat, quod dicta partita fidem non meretur, quia aliter erat Frater, qui scripsit, aliter, qui exegit, & id, qui scripsit, ignorare poterit quid, & quantum fuerit exactum, & an solutio pietatis facta fuerit in specie, non in pecunia; quoniam hujusmodi relaxationes facti veritas destruit, quia Patres Guardianus, tunc temporis indigens Famule de Strozzi, contrarium asseruit in ejus anthesione, de qua dd. Officiales Decimarum memoriam fumpserunt in propriis libris, in margine dictæ partite, ut infra.

„Avemo fede di detto Testamento, e d. OSSEB. PANZA di quello da Fra Nicolo Strozzi Guardiani di S. Croce fatto da 23. Marzo 1497. OGNI ANNO PAGATI FIORINI 5. DI SUGGELLO. „Unde quid clarius in re tam antiqua, in qua, sola præsumptiones, & conjecturæ ad Cafare. de Commere. Tom. II.

mittuntur leg. censur. & monumenta, ff. de probat. Castren. conf. 164. in principali causa col. 1. vol. 1. Adascard. de Probat. conclus. 103. num. 12. 13. Aff. decis. 13. num. 64.

Concurrere consuetudo Regionis, quia Magistratus Supremus sub die 31. Julii 1570. in causa Relinquentis Donis Dom. Vagge da Filicaja in summa Florentinorum 550. auri declaravit „per cosa certissima, ed indubitata li Fiorini di oro, e li Fiorini di Sog. grillo nel 1439. in cui furono confiscati dal Adm. 10. ed avanti, e dopo continuamente fino all' anno 1501. essere stati sempre una medesima cosa, e del medesimo curso, e valore „que consuetudo est maximi ponderis, quia præsumitur Testatorem, in usâ loquendi se conformasse consuetudini Regionis, ut ultra ext. in dist. l. si servus plerumq. §. ult. ff. de legat. 1. si serv. ext. in l. dominus fisco, §. Testamento. ff. de pecul. legat. & in l. si qui vivam, ff. de trici. vin. Succin. conf. 247. num. 5. libr. 2. Antichar. conf. 163. numer. 3. Corv. conf. 244. numer. 14. libr. 2. Antich. præsumpt. 106. numer. 4. 5. libr. 4. Renier. Budel. de Adm. & re numer. cap. 20. numer. 16. & 17.

Quatenus autem prædicta non fuissent, omnia coronas observantia, quia dicti Patres à die mortis Testatoris, usque ad annum 1636. & sic per annos 26 185. posuerunt de anno in annum in debitum dicti Tanai, ejusque heredum Florentos 5. DI SUGGELLO, ut respectu primi temporis l. a die mortis Testatoris, nique ad annum 1497. probatur ex attestacione d. P. Guardiani, & ex d. eorum libro d. anni 1497. „ibi „pagato per tutto 24. Novembre 1496. „& clarius restat ex libris præcedentibus Officio Decimarum indicatis, si deperiti non essent; respectu vero secundi temporis l. ab anno 1496. ad 1636. constat ex Campionibus adhuc existentibus; nihilominus securus ad indagandam Testatoris voluntatem, de qua moneta senseri in ejus dubia disponsione, quam observantia, quæ est tamen ponderis, ut etiam si uno alio elicianur, sufficiat. Gabriel. de solut. juris. 1. numer. 31. Rycol. inter confiscat. Adm. decis. 393. numer. 14. Balduer. ad Ramon. conf. 24. numer. 35. & 36. Gob. de Adm. quest. 6. numer. 27. Ansaldo. de Commere. decis. 89. num. 34. Roc. disp. 170. numer. 25. Rot. curam. Falconer. tit. de solut. decis. 123. num. 14. & in terminis Florentinorum Rot. Flor. in causa Marchi, & Præpositi dia. Martii 1542. Lib. Adm. 50. a car. 83. quæ magis si sit continuata per decem annos Joannes de Aquil. de nullis, & postea monet. part. 2. theorum. 10. §. Denique, Rot. cor. Falconer. decis. 23. numer. 14. fortius per 30. vel 40. annos, qui reputantur sufficientes contra laicos, & respectu contra Ecclesiam ad inducendum, eodem consuetudinem interpretativam, sed præscriptivam etiam in casu, quo Testator de alia moneta senseri fecerat, ad Statut. Urb. cap. 197. numer. 187. Renier. Budel. de Adm. & re numer. cap. 24. num. 18. & 37. Theaur. de augm. monet. part. 1. num. 73. & seq. Nuguerel. allegat. 2. numer. 78. & seq. Pistoria. conf. 45. num. 62. & 63. Adm. conf. 391. num. 27. vers. fide etiam, Rycol. apud eundem consult. 392. numer. 16. & seq. Tranchadun. consult. 59. numer. 13. Knoch. vot. Central. 20. numer. 64. & seq. Cenc. de censib. quest. 85. num. 31. & 35. Cyriac. contrav. 80. numer. 21. Saldad. Labry. Credit. part. 2. cap. 8. numer. 73. Gob. de monet. quest. 8. num. 11. De Luc. de regal. decis. 42. num. 9. & de pens. decis. 1. num. 34. Senar. Adm. apud Gob. de Adm. quest. 8. numer. 1. indubitanter in hypotehi, in qua concurrat observantia, quasi beneficium annorum cursum excedens, quæ inducit præsumptionem melioris tituli de Mundo, & habet vim legis, & patti ini in publicum instrumentum Borden. collat. 29. num. 3. & seq. Confession. ad Statut. Urb. annor. 62. num. 43. De Luc. de frad. decis. 3. & decis. 33. utrobique num. 18. Rot. decis. 168. num. 1. & seq. Rot. decis. 302. num. 7. & seq. dec. 467. num. 11. & seq. decis. 709. num. 3. & seq. part. 12. & decis. 656. numer. 8. part. 19. Rot. Florent. apud Palm. allegat. 327. numer. 46. & sequenti, & eorum Urceol. decis. 40. numer. 1. & seq. & eorum Alifris. Dom. Adm. de Comit. dec. 69. num. 58. & seq. & dec. 109. n. 4. & 5. & in causa Grifoni 30. Aprilis 1746. super Cc cente-

penetralia num. 1. & 7. *curam Excellentiss. Dom. Advocat. Ruc.*

Nec obstat, quod libri, ex quibus observantia de-
sumitur, nullam probationem constituant contra Mo-
nasterium, cum PP. etiam volentes ei prejudicare non
possint. *Sard. conf. 454. num. 45. & 46. Nugerel. al-
legat. 2. num. 87. Gratian. distictat. 560. num. 19. &
20. & ibi De Luc. numer. 17. vers. quia id procedit*
Ret. dec. 430. numer. 4. contraria enim opinio, est
verior, & interceptio Valais. consil. 10. numer. 1. Gen.
de script. privat. lib. 5. de Libr. Adversar. cap. 1. num.
29. Lothar. de re benef. libr. 2. quest. 33. numer. 32.
Ret. cor. Pamphil. decis. 86. num. 1. & decis. 126. nu-
mer. 1. & dec. 601. num. 2. quia vigore eorum Con-
stitutionum pluries in anno eorum Superiouribus ratio
redditur dari, & accepti cum exacta omnium patien-
tiam dispositione, ut ponderata Valais. diss. consil.
10. numer. 1. Gen. de script. privat. de Libr. Adversar.
diss. cap. 1. num. 29. Senar. Adversar. apud Gob. de Ad-
versar. quest. 8. num. 50. & oblique difficultate, quia li-
bri dictorum Patrum nuncupati Campionis, sunt anti-
qui, summa diligentia conscripti, & in eorum Archi-
voyis una cum eorum cordis introitus, & exitus, per
tot seculorum cursu fideliter conservati, quo in ca-
su nedum contra Scribentem, sed ad ejus favorem,
plene probant per text. express. in. cap. cum causam,
& ibi Glossa, de probat. Adversar. de probat. consil.
976. nam. 75. Gen. diss. quest. 1. numer. 14. De Luca
de iudic. diss. 30. numer. 24. Alstrijf. Domin. de Co-
munit. decis. Flor. 28. num. 53. Ret. decis. 134. numer.
4. part. 7. res.

Cum igitur super QUALITATE monete habea-
mus consensum Testatoris, asserionem filii, &
heredis, asserionem P. Guardiani, asserionem alio-
rum PP. consensumque doli, & observantiam,
quasi decernam, non potest huiusmodi veritas im-
pugnari.

ENucleus Florentinum legatorum qualitate, &
transfundo ad alteram questionem eorum VA-
LOREM respiciemem, certum est, quod Florenti de
Sigillo erant potius leviores *Stacc. de Commers. &
Camb. 5. l. quest. 4. num. 26. vers. item varietate ponde-*
ris, & fuerant semper infirmiores valoris, quam Finen-
si largi, ut ex Republica provisionibus supra enun-
ciatis clare resultat; verum quia secundum diversa
tempora edite fuerunt plures sanctiones consequentes
dicti valoris diversitatem, quæ ad cursu cambiorum
alterationem recipiebant, propterea quamplures fines, &
diffidia emerferunt super retributione doli, & extin-
ctionibus consensum, & annuorum legatorum presta-
tionibus, quarum solutio post intervallum plurium
annorum à die obligationis faciendi erat; unde Rep-
ubl. Flor. habito manro consilio sub die 6. Octob-
ris 1501. statuit, quod 100. Florenti largi æquiva-
lerent 119. Florenti de grossis, & 100. de grossis æqui-
pollerent 120. de sigillo, & quod unus de grossis va-
leret libr. 4. 11. 4. de quattrini bianchi; unde Ari-
thmetici illius temporis plures regulas tradiderunt re-
ducendi monetam albam ad nigram, & ab ea extra-
hendi unam, vel alteram dd. trium Florentinum spe-
ciem, & signanter Franc. Galigni summ. de arithmeti-
ca. lib. 5. a. num. 5. ad 12. vident omnes antecessit
Petrus Maria Bonini, qui invenit oblique alia redu-
ctione, multiplicatione, & subtractione, quod propor-
tionem diversitatis valoris inter Florentinum largum, &
de sigillo erat tamquam 7. ad 10. ita ut septem Floren-
ti largi valerent quantum decem de sigillo; unde in eo
computo secundum dictum legem, & alteram ab eo
emissam, quam repetere non posui, firmavit, quod
Florentis largus valeret libr. 7. & Florentis de sigillo
libr. 4. 18., ut in ejus Elucidar. arithmet. 5. No-
ta, che a voler fare, impress. Florentia anno 1517.

Prædictam Republicam sanctionem confirmavit Se-
natus. Alexander Medicus primus Dux Florentie per
Leg. editam super monetis 5. *Advers. 1334. 6. Po-*
leno rimoverre, & 6. Azofio che avanti, & impli-
cite etiam Ser. M. D. Cosimo I. seu potius Supre-
mus Magistratus cum ejus Decreto additur Legis-
pulatio 10. Jun. 1552. unde vigore dd. Legum hinc
antiqua questio, quam etiam modernis temporibus
revolutam, & jurisconsultorum ingenia torquentem,

reputant *Rub. in addit. ad decis. 67. part. 9. reveren-*
tiar. numer. 9. & 10. Cermen. respons. 36. numer. 1. De Lu-
ca de regal. diss. 128. numer. 4. Ret. in Perrellum
adv. praflationis 22. Junii 1701. 6. Eremio, cor. de la
Tremouill. am scilicet attendi debet tempus obligati-
onis, vel solutionis pro regulando valore monete de-
penditæ, seu receptæ, vel alias ab hominum com-
mercio sublate, in qua attendendum esse tempus ob-
ligationis solvendo in moneta nova ad estimationem
antiquæ firmant Bartol. in leg. Paulus 99. numer. 6.
vers. sed si non reperiatur, ff. de solut. Gabriel. de fa-
luc. consil. 1. numer. 4. Thefaur. de augm. monet. part.
1. numer. 66. Lothar. de re benef. libr. 1. quest. 39.
numer. 214. & sequenti, Cenc. de censib. quest. 85.
numer. 11. & 28. Gob. de monet. quest. 4. numer. 8.
38. & 39. Barden. in addit. ad Orr. de pasc. cap. 45.
numer. 11. & sequenti, De Luc. de regal. diss. 128.
numer. 4. Grivelli. decis. Dolan. 36. num. 6. 7. Caye,
Lothar. decis. 48. numer. 6. & 7. Ret. post Adversar.
de Pign. decis. 316. numer. 6. & coram Orr. decis. 64.
numer. 8. & in reventar. decis. 352. num. 2. part. 24.
& in Perrellum, antea præfationis 13. Junii 1704. cor-
am Ansaldo. & in Romano Causis 5. Decembris 1718.
curam Falcon. innot. suas res. de solut. decis. 23. numer.
2. ex viva ratione, quia moneta, que amplius non
existit, efficiens imaginaria, incapax augmenti, vel
decrementi, & propterea ejus valor non potest con-
siderari, nisi de tempore obligationis Venturini. conf.
45. numer. 30. vers. quia cum, Advers. consil. 392.
numer. 14. Gob. de Adversar. quest. 6. numer. 11. Lo-
thar. de Offic. quest. 67. numer. 27. & 28. Alstrijf.
Dem. Audis. Bapin. in suppl. ad Bannum. gener. ca-
p. 58. numer. 36. & 37. Ret. decis. 250. numer. 10.
& seq. & decis. 394. numer. 10. part. 16. reventar. & cor-
am Falconer. diss. decis. 23. numer. 9. unde cum Flo-
rentinus de Sigillo fuerit per dd. Leges anni 1464. &
1471. ab hominum commercio sublati, & propterea
effectus imaginarius, solvi debet, juxta valorem de
tempore obligationis in quantitate monete currentis,
præscripta per d. legem anni 1501. ut in terminis Flo-
rentinum Salpeter. in l. super chirographis 17. numer.
3. vers. sed dubitari possit C. si cert. petat. Brun. de
monet. part. 6. per res. Sol. ad consil. Sabaud. tit. de
pall. int. emp. & vendit. numer. 84. Thefaur. Jun. de
augm. monet. part. 2. num. 42. Affili. des. 194. per tot.
Gob. conf. decis. 138. num. 4.

Silicet pariter altera questio magis involuta, si ca-
sus accidisset mutationis, valoris monete minueretur
30
quia solvitur moneta imaginaria, ut attendi deberet
valor monete inferioris secundum tempus obligati-
onis, vel solutionis, in qua verior videtur opinio,
quod data mutatione in valore introducto, scilicet
respectu ponderis, aut materie, attendi debet tem-
pus obligationis, quia moneta imaginaria consistit
ex moneta inferiorioris, cum quibus fit solutio. *Lo-*
thar. de re benef. lib. 1. quest. 39. numer. 222. & seq.
Gob. de monet. quest. 4. numer. 50. unde si dicte
monete minuit incrementum mutationem pariter, pa-
ritur enim moneta pretiosior interfectualis, quia di-
minuitur paribus, diminiuitur etiam totum, & sic de-
betur minus solvere, ut ponderant Cenc. de censib.
quest. 85. numer. 36. Tondar. quest. titul. cap. 1. num.
2. & cap. 3. numer. 60. & sequenti, Lothar. de re
benef. libr. 1. quest. 39. num. 220. & seq. Dem. Au-
dis. Bapin. diss. cap. 58. numer. 38. & 39. Ret. post
Cenc. de censib. decis. 314. num. 4. secus autem, quan-
do moneta minuita variis effect in valore interfecit,
quia tunc augeretur tempus solutionis eo modo quo
attenditur, quando in obligatione est moneta physica,
& non interfectualis Bartol. in dist. l. Paulus 99. nu-
mer. 6. vers. secundo modo, ff. de solut. Covarr. de
vet. nomin. collat. cap. 7. 5. Unio. a. 4. Gob. de solut.
consil. 2. n. 1. Fab. de var. numerar. debet. solut. cap.
5. in princ. Andreal. contr. 319. num. 12. Fiquet. ad
Strac. Ferrar. libr. 2. rubr. 131. n. 49. Gob. de monet.
quest. 5. num. 2. Senar. Adversar. apud eundem diss. cap.
5. num. 40. & 41. etiam cum moneta minuita non
posset haberi de presenti ex ducit, ut Florenti, que
haberi possunt de tempore obligationis Carr. Sen. de
Adversar. numer. 8. vers. quod si Brun. eodem titul. par.
5. numer. 6. Advers. conf. 392. numer. 14. vers. nam be-
ne, & quando non constat de directioe valoris in-
tra-

trifecti inter monetarum minutam novam, & antiquam, ut est solvere in moneta currenti ejusdem nominis, que in locum antiquæ subrogata præsumitur. *Antenel. de temp. legal. lib. 1. cap. 42. numer. 12. Ansaldo. de commerc. dist. 89. numer. 23. Gab. de monet. quæst. 4. num. 103.* unde cum hujusmodi quæstiones Respublica Florentina edicto suo præfatus diremerit: ei omnino parendum. *Palm. allegat. 146. numer. 8. voss. sed om. Mans. conf. 391. numer. 1. voss. sed cum. Ansaldo. de commerc. dist. 89. numer. 18. De Luc. de regal. dist. 128. num. 5.* ubi de functionibus Reipublice Januensis *Barbosi. vot. decif. 120. numer. 33. Rot. in Ferrell. annos præstationis 13. Junii 1704. §. Et ob id. coram Ansaldo.*

Nec obstat, quod prædictæ leges non ligent personas Ecclesiasticas. *Socin. conf. 247. n. 7. lib. 2. De Luc. de regal. dist. 126. num. 8. §. 9. §. dist. 128. n. 7.* quia contrarium est verius, & receptius; cum omnino jus codendi monetam sit de regalibus, & æquidem majoribus *Rescript. de feud. cap. 5. conclus. 48. num. 1. & ibi gloss. lib. A. Pergrin. de jur. fidei. lib. 1. tit. 1. numer. 25. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 7. numer. 22. & seg. Atsch. & Sane. de re crim. contr. 44. num. 3. De Luc. de regal. dist. 127. numer. 8. Ansaldo. de commerc. dist. 89. num. 30.* ad solam Principem spectat pretium, & volentem monetis imponere *Adasir. de Adasir. lib. 3. cap. 10. num. 145. Sixtin. de regal. dist. cap. 7. num. 32. Sabel. in Summ. verb. moneta. num. 8. Gab. dist. quæst. 6. num. 124. Rot. decif. 329. num. 6. part. 19.* illurque augere, diminueret, & potius ad nihilum reducere *Ansaldo. de commerc. dist. dist. 89. num. 18. Gab. de monet. quæst. 3. numer. 27. Thefaur. de augm. monet. part. 2. num. 13.* & propterea comprehendunt quascunque personas, in ejus dominio monetæ expendentes *Fab. in Cod. lib. 8. tit. 30. definit. 30. in fin. Bessol. conf. 81. num. 16. part. 2. Seace. de Commer. & Camb. §. a. gloss. 3. num. 90. & 91.* quia alias esset intervenire Republicæ regimen, ut se declarando ponderet *De Luc. in Afficuli. Ecclef. dist. 4. n. 19. §. Et quandoque. & §. Arriam.*

Verum hujusmodi quæstio cessat in facto, quia auctoritates in objecto allatæ quæstionem proponunt in casu, quo Princeps monetam inferiorem introducit, aut eam mandaverit, quod in hoc dominio nunquam evenit, quia monetæ sunt adeo probæ, ut propter nimiam bonitatem, tamquam merces emantur, & ad alias Nationes transmittantur, non obstantibus bannimentis hujusmodi extraneis prohibentibus, & dicta lex anni 1503. ad præfatum solam diversum valorem d. Florinorum, ad hoc ut debitor solvat, & creditor usque ad obitum consequatur, quod sibi debetur: unde tamquam justa, & sancta ligat Ecclesiasticos, si non vi coactiva, saltem directiva *Ambrosin. de immunit. Ecclef. cap. 21. num. 27. Sales de legib. dist. 24. fol. 8. num. 94. & 104. Foreir. de max. reg. part. 2. cap. 33. num. 2. Molin. de iust. rom. 2. trall. 2. dist. 31. num. 15. Dian. resolut. moral. part. 1. trall. 2. resolut. 7. Palm. allegat. 146. num. 9. Barbosi. de jur. Ecclef. lib. 1. cap. 39. §. 5. numer. 47. & 48. Ansaldo. de commerc. dist. 89. num. 19. Thefi. prati. concl. lit. M. concl. 350. n. 1. & §. Sperli. dec. 13. num. 10.*

Concurrunt Tribunalium sententia, quia Supremus Magistratus die 31. Julii 1570. declaravit, dotem d. D. Vaggie da Filicaja ejus vero solummodo anno 1439. in Florentia 550. Auri, sessionem esse in tot Florentia de Sigillo juxta methodum præscriptam in d. lege anni 1501. & deinde DD. Officiales Montis Communis anno 1647. in causa DD. de Oricellariis, cum quibus per laudem anni 1479. fuerat conventum, quod bona d. Quaracci locarentur descendentibus D. Joannis Oricellarii pro Florentia 80. de Sigillo declarant, quod valor d. Florentinorum esse deberet in lib. 4. 12. & d. liquidatio fuit confirmata per DD. tres Judices secundarum appellationum, quorum relatio fuit à S. C. S. approbata ut in lib. delib. d. Officii anni 1639. *Fig. A. a. car. 239. & a. car. 247.* & iterum idem Supremus Magistratus die 4. Julii 1722. ad relationem Illusterrimi D. Auditoris Neri Gasia in Causa Frescobaldi, & Castellani Bissi taxavit Florentes de sigillo in lib. 4. 18. unde ex tot sententiis, & aliis, que adduci possunt, indubia fuit consuetudo judicandi, à *Casareg. de Commer. Tom. II.*

qua recedere non licet *Frane. dec. 91. num. 16. Marti. Atsch. exam. 4. num. 16. Gamm. dec. 297. num. 3. Rot. Florent. lib. Atsch. 90. a. 296. lib. 103. a. 119. lib. 120. a. 45.*

Observantia demum omnia perficit, quia dicti Patres à primo tempore usque ad annum 1533. possederunt in creditum in d. corum libris Flor. 5. DE SIGILLO, ubique expressione eorum valoris, sed à dicto anno 1533. usque ad annum 1636. eorum valorem expresserunt qualibet anno in lib. 4. 18. monetæ currentis, & sic ad formam d. legis anni 1501. unde non solum fuit d. lex acceptata, & præscriptus modus solvendi in futurum unam monetam pro alia *Lel. Bessol. apud Atsch. conf. 392. num. 14. 15. 16. Jo. Aquil. de monet. rheorem. 10. voss. demique. Cyriac. contr. 120. numer. 7. & contr. 680. num. 12. Gab. de monet. quæst. 6. n. 26. 38. & 39.* sed etiam inita tacita transactio super futuro eventu augmenti, vel decrementi dictæ monetæ *Bessol. dist. conf. 392. n. 24.*

Cum igitur ad constituendum VALOREM Florentiæ de SIGILLO in lib. 4. 18. concurrant Reipublicæ placitum, Serenissimorum Principum confirmationes, Tribunalium sententia, & observantia plurimum cententia, non potest de eo dubitari, & propterea si hujusmodi causa ex integro decidenda fuisset, nulla, uti ex colloquiis inter Nos habitis colligere potui, exorta fuisset discordia.

ARGUMENTUM.

Sententiæ late in curia Ecclesiastica an decident quod Florenti legati essent de Sigillo, aut de largis; & an dictæ Sententiæ obtineat D. Comit de Gallis.

S U M M A R I U M.

- 1 Duo ex DD. fuerunt in voto, quod dicta Sententia decideret, quod Testator sentisset de Florenti largis.
- 2 Contrarium demonstratur num. 2. usque ad 11.
- 3 Observantia prædicta prævalens observantia romana.
- 4 Contrarium in exhibenda habetur pro confesso.
- 5 Citatio nec per pallium, nec per legem, nec per Principem tolli potest.
- 6 Citatio facta sub nomine appellativum heredium, aut possessorum tamquam vaga, & incerta improbat.
- 7 Exequutio non potest fieri contra heredes, nisi plene probato quod sint tales.
- 8 Non obstantes Statuto Curia Mercatorum, numer. 17.
- 9 Sententia non potest capi sub nomine heredium aut possessorum, sed certissima persona heredis aut possessoris debet heres, aut possessor nominatim condemnari.
- 10 Solutio non fit conformis Sententiæ non potest referri ad executionem ejusdem Sententiæ.
- 11 Contra contraveniens in exhibenda omnis sumi debet interpretatio, & alterius partis intentio infirmata præsumitur.
- 12 Sententia lata contra unum ex heredibus, alteri non nocet.
- 13 Et lata super statu persona aut rei, officio etiam non ritatur.
- 14 Vide declarationes num. 26.
- 15 Et immo alicui supposita certum detecta falsitate suppositi non num. 23. & 24.
- 16 Exceptio non deducta, nec discussa, non censetur repella.

E A D E M

Super Sententiis Curia Ecclesiastica.

DISCURSUS CCXXI.

Crius certamen exarbit super interpretatione plurium Sententiarum in Tribunalibus Ecclesiasticis latorum ad favorem d. PP. & signanter eorum anni

1574. & 1575. quæ causam dederunt nostro dissen-
 sol: cum enim hændes dicti Testatoris in solutione
 dicti anni legati per 30. annos defecissent Rev. Fa-
 brica S. Petri præcepit fecit herediibus, seu posses-
 sionibus bonorum dicti. Dom. Francisci de Nerlis, ut
 solverent dd. legata, & sub die 23. Decembris 1574.
 favorabilem Sententiam reportavit contra Domoniam
 Joannem de Acciajolis Præpositum, & heredem pro
 senta parte d. Tanai pro summa Florentinum 150. de
 libris septem, quæ Senectia in gradu appellatio-
 nis sub die 20. Maji 1575. fuit reformata, ut infra
 Codemuramus dictam Dom. Joannem de Acciajolis,
 qui in causa comparuit, & quæsumus alios heredes,
 & possesores bonorum olim Francisci de Nerlis
 ad deponendum penes hospitalarium Innocentium
 solum, & damnavit Florenti 108. de 4. LIBRIS
 SEPTIMUM pro Florenti lib. 3. 12. 4. pro residuo
 FLORENTINUM QUINQUE singulis annis Con-
 ventui S. Crucis debitum, vigore legati anni per-
 petui renovandi, seu piamtiam restituendi in testamento
 dicti. Francisci, & insuper codemuramus dicti. Joan-
 nem, & alios heredes, vel possesores ad solvendum
 singulis annis in perpetuum dicti. Conventui FLO-
 RENTINUM QUINQUE occasione dicti legati, unde
 cum adjectum de libris septem appositum fuerit Flo-
 rentis 108. deponendis, non autem Florentis 5. 4. Te-
 statoris restituti, duplex dubium censuit.

I. An hujusmodi Sententia declaret, quod Floren-
 ti de quibus in legato, faciat de largis, & non de
 sigillo.

II. An in omeo casum dicta Sententia obstat D.
 Comini de Gallis.

Quoad primum præstantissimæ, ac doctissimi Colle-
 ge fuerunt in Voto, quod dicta Sententia decidat,
 quod Florenti, de quibus in testamento, non fuerit
 de sigillo, eo quia dicti. additio de libris septem ap-
 pposita summe Florentinum 108. repetita censetur etiam
 a Florentis 5. de quibus in legato. Ego autem licet
 minimus eorum Sententia adharete non ponit,
 quia omnis generalitas, quod repetitio qualitatibus non
 datur, quando orationes sunt diversæ, & separate,
 Utresq. consulas. 69. numer. 7. 8. Ludovici. decis. 225.
 numer. 9. Rot. decis. 216. per totam part. 18. reuata.
 Rot. Senen. coram Rostifris. Domin. Audit. Incursi in
 Causa Malagrida 1. Junii 1731. 5. Obijitum, semper
 sumi debet ex interpretatione, per quam Sententia redi-
 gatur conformis iudicij. Adelf. consulas. 453. numer.
 28. rom. 5. Rot. Flor. Lib. Acta. 123. à cor. 311. Rot.
 coram Coccin. decis. 2142. num. 6. & seq. Rich. decis.
 345. num. 16. & 17. dec. 334. numer. 13. decis. 374.
 numer. 21. & decis. 583. nom. 9. etiam impropiando
 verba ejusdem Sententia. Rot. coram Rich. dicti. decis.
 345. numer. 17. & coram Coccin. decis. 1335. numer.
 14. & coram Adelin. dec. 611. num. 9. hoc autem in
 hypothesi non accideret, quia deficeret causa variandi
 qualitatibus, & valorem monetæ, necnon reduendi
 summam Florentinum 150. de quibus in prima Sen-
 tentia, ad summam Flor. 108. 3. 12. 4. de quibus in
 secunda.

Deficeret causa variandi qualitatibus monetæ, quia
 supra offensum fuit, quod Florenti à Testatore reli-
 cti, erant de Sigillo. Nec obstat, quod iudex credere
 poterit, quod favore pie causæ Testator intellexerit
 Florentis majoribus, & non de minoribus; quia hujus
 interpretationis resistit (ut supra fuit offensum) con-
 sensu Testatoris, consuetudo Regionis, confessio D.
 Tanai ejus filii in libris Decimarum, confessio P.
 Guardiani, confessio omeio PP. in propriis libris,
 & observantia quasi ducentum annorum.

Deficeret causa variandi valorem; quia certum est,
 quod Florenti de Sigillo valent lib. 4. 18. largi autem
 lib. 7. ut supra probavimus, juxta Reipublice placu-
 4. tum, Serenissimum Principum functiones Tribuna-
 lium Sententias, & observantiam dd. PP. per centum,
 & plurius annorum decursum.

Deficeret ulterius causa reduendi summam Flor.
 150. de quibus in prima Sententia ad summam Floren-
 tinum 108. 3. 12. 4. de quibus in secunda, quia si
 iuxta iudex fuisset ejusdem opinionis summa in utra-
 que Sententia eisset eadem, & non diversa.

Nec obstat, quod cum deficiant acta d. Sententia-

rum, supponi possit, quod in secunda instantia exhi-
 bitæ fuerint uterque plurium solutionum reducen-
 tium dictam summam Flor. 150. ad 108. 3. 12. 4.,
 quia respondetur, quod contrarium convincitur ex li-
 bris dd. PP. nuncupatis Campiani cum eorum corre-
 ctis introitus, & eorum, summa diligenter conspici-
 & conservatis, in quibus minime summe notatæ re-
 periantur, & de illis, quæ supponantur solvæ, nul-
 la sit mentio. Si enim dictæ solutiones falsæ fuissent,
 Pater Siodycus, qui iacet bonos solet eligi opotius,
 eas ad innotum posuisset; maxime quia dictus Ta-
 nai lex habuit filios, quorum hereditas in partes de-
 scendentes divisa fuit, unde quilibet ex eis minimam
 partem dicti legati solvere tenebatur, ac propterea ad
 conciliandum summam sumptum 41. 3. 7. 8., quæ
 deest secunde Sententia, supponi debent innotum
 apocryphæ, & sic occultationis nullo modo subijctæ;
 & si de factis penditis apocryphæ in secunda instantia ex-
 hibite fuissent, prædicti Patres, qui erant in causa,
 dd. solutiones defecisse cavissent; & non solum non
 defecissent, sed calculum eorum crediti in præsta-
 tis libris, eis non derachis conturbant; unde
 cum dicti libri in præjudicium scribentium prebent
 negativum, non possunt supponi alia solutiones, præ-
 ter ibi notatas, nisi probata affirmativa falsitas.
 De Comitib. Det. Flor. 101. numer. 35. Duran. decis.
 368. num. 36. & 39. Ludovici. decis. 139. num. 5. Bar-
 ratt. decis. 73. num. 12. maxime quando propriam ul-
 timam involveret, quam ad proprium commodum alle-
 gare non licet, juxta doctrinam Jac. de Bv. quam re-
 fert, & sequitur Bartol. in l. cum mulier 49. numer. 7.
 ff. solut. matrim. Rot. Flor. Lib. Acta. 89. à cor. 487.
 vers. id quod fuit dictum, & lib. 91. à cor. 409. terg.
 vers. alius fundamentum.

Ex contrario autem ego fui in Voto, quod iudex
 secunde instantia sentierit, quod Florenti, de quibus
 in Testamento, fuerit de Sigillo solvendi tamen in
 Florentis de lib. 7. secundum celeberrimum Bartoli
 distinctionem desumptam ex sen. in leg. si quis singularis
 fuerit decem in mille 17. ff. de solut. ubi numer. 3.
 distinguit Florentes, qui sunt in obligatione ab illis,
 qui sunt in solutione, quam communiter sequuntur
 Interpretes, & signanter Caltrini in dict. leg. Gub.
 consulas. 131. numer. 47. & sequenti. Tardus. res-
 solut. civil. 14. numer. 7. & resolut. 17. numer. 7. plenè
 Canciel. allegat. 7. numer. 6. & 8. & cum hac inter-
 pretatione omnia ad perfectum concordium reducuntur;
 & concordat littera Sententia, quia adjectum de
 libris septem appositum fuit Florentis deponendis,
 non autem Florenti legati; consonant Leges supra re-
 centitæ delectes Florentum de Sigillo, & mandantes
 solutionem fieri in Florentis largis, & saltem re-
 ductio facta de Florentis 150. de quibus in prima Sen-
 tentia, ad Florentis 108. 3. 12. 4. de quibus in se-
 cunda, alieno diverso valore dd. monetarum.

Nec obstat unica difficultas, quod facta reductio-
 ne dd. Florentinum 150. largorum ad Florentis de 8
 sigillo, remaneant Florenti 105. de lib. 7. & non Flo-
 renti 108. 3. 12. 4., & propterea necesse sit suppone-
 re receptas noviter offensas pro adqueatione dd.
 summam: quia pro resolutione objecti animadverten-
 dum est, quod debitum DD. de Nerlis tempore
 dd. Sententiarum ascendebat ad scut. 106. 3. 2. 4.
 coefficientes ut in libris dd. Patrum lib. 745. 2. 4.
 quibus si addantur lib. 14. 10. efficiant ad obolum
 summam scut. 108. 3. 12. 4. ut in dict. secunda Sen-
 tentia. Error autem tam modicus lib. 14. 10. eveni-
 re potuit in calculatores crediti dd. PP. aut in con-
 servatione summam solutam in annis precedentibus,
 tot in destructione, & subductione soluti, quod
 frequenter contingit, ut notant omnes, præcipue Bar-
 in leg. unic. C. de error. calcul. numer. 1. vers. nota.
 Rot. decis. 95. numer. 6. & seq. part. 16. reuolenti.
 de semper melius erit allegata causam veram, & præ-
 existentiem, qualis est diversitas valoris dictæ monetæ,
 quam causam fictam solutionum 10 de libris non
 apparendum, & magnam summam constantem, si-
 licet ad obolum non corrigendos; quia absurda sunt
 vianda, & non multiplicanda Rot. coram Dumas.
 Jun. decis. 80. numer. 3. & in reuolenti. decis. 65. nu-
 mer. 10. par. 7. dec. 132. n. 21. par. 16. dec. 132. n. 9.
 part.

part. 17. & decif. 306. numer. 10. 11. & part. 19. Sed quando præfumptio tam modici erroris lib. 14. 10. in calculanoce commiffi plene fapientium mens non faciliorez, omnis umbra difficultatis triplici obfervatione remouetur.

I. Quia fecunda Sententia declarauit, quod dd. fca. 108. §. 12. q. fpeftabant pro medietate ad dict. Fabricam vigore ejus privilegiorum, de quibus *De Luc. de judic. dift. 10. num. 1. v. f. atque ex eis*, & pro alia medietate ad dd. Patres, unde ipfi d. medietatem Fabricæ fpeftantem, necnon folutiones eis factas ad computum indierunt ad eos pertinerent, contrapofuerunt eorum credito calculato ad rationem Florentinum de Sigillo, & fic fuffi fuerunt, si non verbis, faltem facto, quod et potentius verbis *Rota poff. De Luc. de legat. decif. 19. num. 19. & in Adami. decif. 1. num. 11. lib. 13.* quod Florenti de lib. 7. erat in folutione, Florenti autem de Sigillo in obligatione, quia fummam Fabricæ applicatam, & folutiones iis factas detraxerunt à d. eorum credito conftato ad rationem Florentinum de Sigillo; unde quæ major probatio expofuit in re tam antiqua, quales confelfio dd. PP. quæ erant in caufa, & dictam Sententiam fci interpretati fuerunt, & executioni mandauerunt Obferuantia enim immediata et omnium interpretationum Regina *Dom. Aud. Calderon. refolut. 91. numer. 31. Majord. de interpretat. Statut. conclus. 1. numer. 139. & fequentibus Fontanelli. decif. 85. num. 1. vol. 1. Beltram. ad Ludouic. decif. 184. numer. 8. Caparet. refolut. fiftal. 72. numer. 30. Domin. de Comit. det. Senen. 12. num. 10. & propterea laudi, & Sententiæ dubie optima interpretes *Amiel. conf. 94. numer. 17. & feq. & num. 102. Coccia. decif. 1619. num. 8. & det. 2142. num. 9. Priol. det. 337. num. 13. & in rec. det. 459. num. 7. par. 18.* etiamli contrarius intellectus videretur de jure verior *Rot. Flor. inter recollet. per Palm. det. 328. num. 45. & apud Terr. war. tom. 2. miffell. 1. tit. 12. decif. 24. numer. 39. à car. 674. & cor. Urcel. det. 48. num. 8. Rot. Romana in rec. det. 452. num. 24. & det. 582. num. 9. & 21. part. 19. & cor. Caprar. det. 610. numer. 11. & 12. Domin. de Comit. decif. Sen. 3. num. 61. imo tranfit in pactum, & tranfaccionem *Bartol. in l. 1. num. 6. ff. de re jud. Gratian. difcept. 775. num. 2. 34. & 37. Buzar. det. 657. numer. 4. & ibi Ferrerill. num. 8. 9. & 10. Cavalier. det. 128. num. 2. & 3. & in rec. det. 326. numer. 1. & det. 574. num. 2. & 3. part. 3. & decif. 459. num. 3. & 4. part. 18. & propterea à facerefortibus non impugnabilis *Birk. det. 406. numer. 1. & decif. 580. numer. 15. & 16. & in rec. det. 441. numer. 8. part. 12.****

II. Quia si Index qualitate, aut valore mone-
to varialit, prædicti Patres defcriptiffent in pofterum
eorum creditum in dictis libris ad rationem Florenti-
num de lib. 7., fed in dicto anno 1574. & 1575.
eum fequentibus defcriptiffent ad rationem lib. 4. 18.
ergo moneta non fuit variata, nec in qualitate, nec
in valore, quia præfumi non potest, quod fierent
legnes in faciliandis propriæ obligationi in præju-
diciu eorum Convencus *Dom. de Comitib. det. Flor. 24. num. 49.*

III. Quia dicti Patres anno 1581. nulla expreffa
caufa, aut ratione, pofuerunt in debitum dd. DD.
de Nerli Florenti 5. de lib. 7. in lib. 35. & per 14.
annos fe continuauerunt, verum folita probitate dictas
partitas emendauerunt, ut infra.

11. E deueno avere lir. 147. pie. fe gli fanno buoni,
perchè di tanti erano flati fatti debitori di
più 14. anni, cioè da 15. Novembre 1580. ai
25. Novembre 1594. perchè erano flati fatti debi-
tori a ragione di Fior. 5. di moneta l' anno, e di
li. 35. l' anno, e gli auuano ad effere Fiori-
ni 5. di SUGGELLO, che vagliono lire 24. 10.
e per ridarre a deueno fi fanno creditori di li-
re 147.

Et quia dd. Patres pofuerunt in debitum dd. DD.
de Nerli pro aliis tribus anni lib. 35. dd. partitas
anno 1597. correxerunt, ut infra.

12. Redi di Tanai di Francesco de Nerli deueno
auere lire 31. 10. di piccioli, tanti fono per auere
gli fatti debitori di lire 35. l' anno, e deueno
audare debitori di lire 24. 10. cioè di Fiorini 5. di
Cafareg. de Commert. Tom. II.

SUGGELLO ogn' anno, che vagliono lir. 4. 18. per 14.
Fiorini, lib. 32. 10. "

Nihil refragante, quod dd. Patres anno 1636. præ-
cedentes partitas confirmauerint, & refpectiue repe-
baverint, ut infra.

Rede di Tanai di Francesco Nerli deuo dare al
neffro Conuento lir. 24. 10. ogn' anno in perpetuo, "
come per obbligo in quifto a cart. 72., e dall' anno "
1575. in qua lir. 35. come per Sentenza data, come "
appare nel libro de i Teftamenti feg. C. a car. 337. "
fo bene mai fe gli è dato fomil debito; onde importa "
dall' anno 1575. fino al prefente anno 1636. lib. 640. "
& fic continuauerunt, & continuant ufque in prefens
de anno in annum in lib. 35. quoniam refponderunt,
quod hujusmodi partita confirmat, & non debruit af-
fumptum, quia prædicti PP. fatuerunt, quod Florenti
quinque, de quibus in Teftamento, erant valoris lib.
24. 10. ad rationem lib. 4. 18. pro Florenti, & quod ipfi
in eorum libris de tali fummâ debitorum confituerunt dd.
DD. de Nerli ufque ad annum 1636., & licet addant,
quod ab anno 1575. in pofterum debebant eos confi-
nuere debitoris lib. 35. vigore dictæ Sententiæ; at-
amen obvia et refponfo, quod dicta partita fuit exara-
ta poftea annos 72. à die lare Sententiæ, & fic à perso-
na non informatis de dicta diftinctione, quod alia
erat moneta in obligatione, alia in folutione; quod
Florenti de Sigillo feculis anteaftia fuerat delent, &
demandata folutio in Florentis largis; & quod eorum
antecedentes informati, prædictam Sententiam ad ra-
tionem Florentinum de Sigillo executioni mandave-
rant, cum aliis fupra ponderatis; unde non mirum,
si ex fimplici lectione dictæ Sententiæ deciperi remane-
rent; ab anno vero 1636. in pofterum nihil fuit folu-
tum, & propterea nulla adeft obferuantia, & quate-
nus adelfet, fempet attendenda effer obferuantia pro-
xima, quia Patres junc temporis erant informati, &
13. & optimi interpretes dictæ Sententiæ, non autem to-
rum fuccelfores *D. Andiar Calderon. refolut. 30. n. 30. & 31. D. Andis. de Comit. det. Flor. 31. num. 58. Rot. poff. Terr. de paff. decif. 41. numer. 14. & cor. Baratt. decif. 679. num. 13. & 14. & in rec. decif. 51. num. 15. part. 14. decif. 172. numer. 26. part. 17. & poff. De Luc. in Manifi. decif. 34. numer. 45. lib. 13. Rot. cor. Falconer. tit. de folat. decif. 23. num. 17. & cum fuerit continuata per longiffimum tempus, non poffit per adum fubfequentem delitui, aut reuocari *Miffell. D. Andis. de Comit. decif. Flor. 33. §. 1. num. 20. & §. 2. num. 32. & 33. Rot. cor. Royas decif. 264. num. 11. & feq. & cor. Otrebon. decif. 26. num. 14. & 15. & in rec. decif. 136. num. 32. part. 19. & poff. De Luc. decif. 27. num. 39. lib. 3.**

Tandem omnis hilitandi occasio remouetur animad-
vertendo, quod dd. Patres anno 1651. comparuerunt
coram D. Vicario Generali Florentino aduerfus DD.
Benedictum, & Arrigum Leonis de Nerli, & fub
die 11. Augufti allegant, & ad infpicendum præ-
14. ducunt alla fella anno 1575. inter Reuer. Fabrici-
um S. Petri, & heredes, & poffeffores huiusmodi
Francifci de Nerli, ut in aliis Ser Virgin. Co-
lumb. unde non effer verum, quod d. acta fint depen-
dita, & propterea exhibeantur, & ex eis clare appare-
bit, aut fuerint offenfa novæ recurre in libris dd.
PP. non regiftrata, aliis non facta exhibitione præfu-
mi debet, quod acta concordent cum eorum libris,
quia continuas in exhibendo habetur pro confelfio *Sord. conf. 380. num. 45. Parex. de inftrumt. edit. tit. 2. refolut. 2. numer. 30. & 31. Rimond. Sen. conf. 571. num. 21. lib. 3.*

R Efoluto primo dubio, majori facilitate refolvitur
fecundum, an dd. Sententiæ afficiant D. Comi-
tem Galli, cum enim DD. Flammota, & Alexan-
dra de Nerli athenopes d. Teftamentis, quarum prima
erat mater D. Comitis Simulphi de Otteris, qui an-
no 1623. vendit authoribus dicti D. Comitis Gal-
li bona controverfa, non fuerint in dicto judicio ci-
tate, nec audire, propterea dictæ Sententiæ ex non
afficiunt, quia citatio tamquam concernens naturalem
defenfionem, nec per pactum, nec per legem, nec
per Principem tolli potest *Adaf. ad det. Charar. ob-
feruat. 95. numer. 8. Barro. de citat. quafi. 15. nu-
mer. 60. & feq. & quafi. 18. numer. 81. & feq. Urra.*
Cc 3 de ci-

de citat. cap. 8. & num. 17. Rot. Flor. Lib. Act. 131. & car. 364. 1. 5. Nō obstante, & defectu citationis etiam post mille annos opponi possit *Adanf. consulti*, 327. num. 12. & 13. tom. 6.

Nec refert, quod ex prædictis Senemium appareat, factum fuisse præceptum ad solvendum „heredes“, *SEU possessoribus herum dñi Dom. Francisci de Nerlis*, & dñe DD. Flammetta, & Alexandræ, etiam heredes pro parte dicti Testatoris, & possidebant dicta bona, & prospera dñ. Senemium eas sufficere; quia respondent, quod citatio facta sub nomine appellativo *heredum, aut possessorum*, cumquam vaga, obfcura, & incerta omni jure improbat, & habetur, ac si facta non esset *Senec. de judic. lib. 4. cap. 31. numer. 12. Rot. Flor. Lib. Act. 98. & car. 303. ver. & Lib. Act. 123. & car. 179. matrem*, quando talis citatio excogeta fuit per eundem, & non in personam, aut ad domum citandi *Ubi de citat. dict. cap. 9. num. 234. verf. similiter*: quod autem excogeta fuerit per eundem defendantem et verbis primæ Senemium „*præceptum aliis factum heredibus*“, *SEU possessoribus herum dñi Francisci*, & claris, quia in dictis Senemium condemnatus fuit D. Joannes de Acciajolis, non ex dictis heredibus „*qui in causa comparuit*“, ad solvendum totam summam; unde si alii comparuerint, aut essent legitime citati, condemnati fuissent in adione personalis una cum D. Domin. de Acciajolis ad solvendum eam tantum: ultraquamquod D. Flammetta erat nupta D. Comiti Oneri Patrizio Senensi, unde test admodum inverisimile, quod citatio facta „*heredibus*“, *SEU possessoribus*, „*esset Senis excogeta*, & quod Nuncius perquirende deberet in Sena Senensium, quis esset heres, seu possessor, & quatenus d. Flammetta citasset in personam, vel ad domum, & citationem convallidaret, autem hoc procederet, quando ageretur de filio, & herede immediato Testatoris, qui scit, se esse heredem, & ejus bona possidere, qui non comparendo sibi præjudicaret; non autem habet locum in defendendis formis in tam remoto gradu cum Testatore existensibus; & in minoriestate gradibus, in quibus talis scientia præsumi non potest, ut declarando *Bald. cons. 128. lib. 4. decisum* fuit per *Rot. Flor. d. Lib. Act. 98. & car. 303. ver. & Quo vero*, & *Lib. Act. 123. & car. 179.*

Et valide comprobatur animadvertendo, quod excogeta non potest fieri contra heredes, nisi plene probato, quod sint tales, etiam legitime citati comparuerint, & iudicium in se susceperint, nihil opponendo de qualitate hereditaria, ut reprobato *Bald. in l. 1. col. fin. C. de man. de legat. Bernard. Alex. cons. 92. rub. 2. vol. 3. & in l. si cum dñis, & transigatur, ff. solut. matrim. Roland. cons. 20. numer. 30. Thufi. lib. 3. consilij. 478. & 329. per tot. Add. ad Samsil. decis. 365. Gratian. decis. 122. & 128. per tot. Franc. dec. 405. Chart. decis. 32. per tot. Adiff. ad eund. observat. 32. numer. 2. & seq. numer. 7. Rot. Flor. Lib. Act. 87. & car. 359. ver. & Quæ, lib. 91. & car. 310. lib. 95. & car. 173. ver. & *De Senina*, non obstante Statuto Mercatorum *Rot. Flor. Lib. Act. 108. & car. 125. & plene in Lib. Act. 110. & car. 478. impressi*, inter decis. *Caten. dec. 3. & num. 1. ad 33. & seq. num. 19. ubi alia plura Motiva recommendant* quia in quocunque iudicio tam ordinario, quam excogetivo qualitas hereditaria in reo convenio justificari debet *Virgil. de leg. person. in princl. num. 6. Olea de offi. jur. tit. 6. quest. 9. numer. 1. Paulat. differt. 28. num. 79. 80. & 88. Stat. de Commere. d. 7. quest. 5. numer. 27. & 28. plene Altman. de nullitat. sentent. rubr. 11. quest. 1. numer. 40. cum plurib. sequenti. Rot. d. Lib. Act. 98. & car. 303. nec potest quis in contumacia heres pronunciari, nisi servata forma præscripta per Reformationem 15. Aprilis 1477. ad Scant. nobil. lib. 2. rubric. 29. Rot. Flor. dict. Lib. Act. 123. & car. 180. & Arque ubiqueque, & ultionis facta legitimatione, & sic certificata persona heredis, non potest concipi Sententia condemnatoria sub nomine**

appellativo *heredum, FEL possessorum*, sed omnes heredes nominatim, & uniusquisque eorum pro sua ratione condemnari debet *Rot. Flor. dict. Lib. Act. 98. & car. 303. & Quo vero*, & *dict. lib. 123. & car. 179. sed in hypothese fuit condemnatus Dom. de Acciajolis*

in „*qui in causa comparuit*“ ad totam summam, & signum evidens, quod alii heredes non comparuerint, nec fuerint legitime citati.

Nec igitur, quod heredes de Nerlis post d. Sententiam aliquos fecerint solutiones dictis Patribus, qui exigere non poterant, nisi vigore dictæ Senemium, que medicamentum legari applicavit d. Fabricæ iuxta ejus privilegia, & alteram partem reliquit dictis Patribus, & inter eos, qui solverunt, adfuerit Dom. Elisabeth Nerli mater dñ. Flammetta, & Alexandræ, que anno 1577. solvit lib. 9. 10. & anno 1579. lib. 4. 1. 4. & propterea præsumi debet citatio, aut saltem, quod dictam Sententiam executioni mandaverit; quoniam respondent, quod in patris solutionum nunquam fit mentio de Sententia; & si fieri dicti heredes erant obligati ad solvendum vigore d. legari, propterea dñ. solutiones debent referri ad obligationem ex dicto legato proficiscentem; obsequo dubio in caso nostro, in quo omnes solutiones non adæquate creduntur ad dictis Patribus calculum ad rationem Florentinorum, de Sigillo, & propterea cum sine consensu legato, & diffinitis Senemium, non possunt referri ad eundem Senemium executionem *Rot. decis. 309. num. 2. part. 15. recent. & car. Emer. Jun. dec. 327. num. 7.*

Critas demum ex factis, quolibet difficultas, quia acta dñ. causam sum apud eundem Patres ut supra in §. Tandem; unde existimatur, & ex eis constat, an citatio *heredum, FEL possessorum* fuerit Senis commissa, & an relaxata in personam, aut domi DD. Continuum de Otteris; an quatuor hereditaria fuerit justificata, & que fuerit condemnatus ad totam summam Dom. de Acciajolis; alias non exhibitis, contra connoctas in eodem, omnis fandi debet interpretatio, & alterum partis innotio justificata præsumitur *De Luc. de iudic. disp. 28. num. 28. Cyprian. contrav. 556. num. 12. Rot. dec. 183. num. 7. & no. & decis. 310. numer. 7. & 11. verum Err. & apud Paulat. differt. 81. dec. 2. num. 20. & dec. 186. num. 14. part. 19. rub.*

Constat ex præmissis, quod prædicta Senemium non obstat, sed retrocedit, superfluum est examinare Sententias subsequentes latus contra alios DD. de Nerlis, à quibus causam non habet Dom. de Galles, quia certum est, quod Sententia lata contra unum ex heredes, alteri non obstat *Scarr. de sentent. & r. iudic. quest. 14. quest. 12. numer. 30. & 54. Perugin. de Fideicom. art. 33. numer. 40. in fin. Adanf. de fideij. sol. 4. cap. 34. num. 17. Salsed. de rig. protell. par. 4. cap. 8. num. 23. Altman. de nullitat. sent. rub. 4. quest. 27. num. 2.*

Nec vim habet, quod prædicta Sententia, nunquam late super statu, afficiant etiam non citatos, juxta text. in l. verumam 25. ff. de Statut. homin. qui licet loquatur super statu personæ, attamen ex identitate rationis procedit omnino super statu rei *Rot. decis. 552. numer. 3. part. 3. decis. 112. numer. 4. part. 8. decis. 108. numer. 2. part. 16. & decis. 31. numer. 8. & 9. part. 19. recent. & eorum Protell. decis. 114. numer. 14. & in Comm. Capellan. 31. Martij 1702. & Et ibi cor. de la Tremouille. & in Favon. Bonifac. 2. Julij 1703. & In qua, veram Caffari. & in Adrialetum. Prioratus 18. Junij 1703. & Omnem, cor. Sen. quoniam huiusmodi obijctum nec in facto, nec in jura subsistit.*

Non in facto; cum enim heredes d. D. de Nerlis in solutione d. anni legati decederint, dñ. Patres anno 1611. expulserunt in eorum libello, quod dictus Testator „*reliquit proutcumque in causa expulsa*“ quolibet anno *FLORENTI QUINQUE*, & quod „*DD. Loras, & Leo de Nerlis decederunt in solutio d. anni legati SCUTORUM QUINQUE*, & „*proinde prout præcipi dñis de Nerlis, quod decant*, & „*quolibet coram debent persolvere pro parte summa lib. 382. dñorum, decursum, & non solvatur dñis Patribus in causa dñi legati non adimpleri*“, Dom. autem Iudex præceptum confirmavit pro summa in dicta personis, & Abello convenit: unde ex dictis verbis *SCUTORUM*, & idem PP. scribere exclamant, quod dict. Senemium decidit, quod Florenti solvi debeant ad rationem lib. 7. pro Florenti in verumam, Sententia hoc non decidit, immo

contra-

contrarium disponi, quia sciti antea, & ducati argenti, tempore Testamenti non erant cuncti, & propterea fuit evidens equivocum Curialis in extensione libellitae commente autem fupposito contrarium Sententia Capituli. *contra. tom. 5. cap. 83. d. numer. 5. Salgadi. in labyris. part. 3. cap. 1. d. numer. 96. Rot. Flor. inter recollect. per Palm. decif. 140. numer. 4. & apud Dom. de Comit. decif. 71. numer. 17. quod manifeste convincit ex Campionibus dictorum Patrum, in quibus apparet, quod eorum credum confitiam ad rationem Florentinum de Sigillo, ascendebat de eo tempore ad dictam summam libe. 582. & sic dicti Patres prius Florentino de Sigillo, & Iudex eis conceffit Florentino de Sigillo, & clausula pro parte, aut referat ad personas dictorum de Nerlis, quod quilibet suam partem solvere teneretur, aut ad fragmenta alterius libe, quia in dictis Campionibus apparet, credum esse in libe. 582. 12. 8. & sic Sententia reputatur indubitante, quia solutiones contrapofitae fuerunt dicto credito calculato ad rationem Florentinum de Sigillo, & sic in diminutionem dicti crediti, cui fuerant contrapofitae Angel. de confef. tom. 1. libe. 2. quafi. 67. num. 6. *Adm. Adm. dec. 15. numer. 36. Rota coram Bith. decif. 306. numer. 31. & decif. 339. num. 10. & decif. 50. num. 7. par. 17. recent.**

Sententia vero anni 1612. emanavit in iudicio liquidationis portionis d. legati spectantis ad praedictos DD. Lucam, & Leonem, & fuit liquidata in summa libe. 1. 18. 8. cum fupposito, quod Testator legasset fratri quinq. « dii » d. & super annuatim « dato facto per Dom. Franciscum de Nerlis SCUTORUM quinque pro pietatis » unde idem error Curialis commissus in causa principali anni 1611. interplectitur in Sententia liquidationis anni 1612. & propterea tamquam lata ex falso fupposito non afficit Salgadi. de reg. praefat. part. 4. cap. 7. numer. 88. & sequentibus, & in labyris. decif. part. 3. cap. 1. numer. 97. *Rot. Flor. inter recollect. per Palm. decif. 243. num. 7.*

Cum eodem erroneo fupposito prolata fuit anno 1621. altera Sententia contra Dom. Elisabeth Cini Viduam Dom. Francisci de Acciajolis, per quam cuncta fuit immiffio d. Patribus, « donec, & quousque non fuerit satisfactio de decifis, quam de decurriendo annis legatus SCUTORUM » de quibus apparet in legato Francisci de Nerlis.

Ultima tandem Sententia anni 1651. nihil disponit, quia concedit immiffionem in bonis DD. Benedicti, & Henrici Leonis de Nerlis « secundum portionem hereditatis d. Francisci testatoris in ipsa perveniam pro summa eorum nobis liquidanda » unde cum exceptis diversae qualitates, aut valoris, d. monetae non fuerit proposita, cognita, & discussa, certum est, quod non remanet decifia Salgadi. in labyris. part. 3. cap. 1. numer. 4. *Adm. contra. 26. numer. 18. vers. unde succedit, Rota. diffat. 110. num. 36.*

Nec pariter subsistit obiectum in iure, quia tunc Sententia super statu afficit non citatos, quando lata fuit cum legitimo contradicatore sui primarium habente, illis vero non citatis, habentibus sui secundarium, & ad eo dependens tamquam membra sub capite, secus vero coequale, & sic aequae principale contra citato, quia tunc Sententia non afficit iurathoriam Bald. communiter receptam in dict. l. ingenuum « ff. de Stat. homin. » lib. 1. & idem inter partes committitur, sententia tunc non lata, puta contra unum ex fratribus, alteri non necesse debet ergo lingere esse talis ita, quod alii sunt sub eo sicut membra sub capite, & Bald. laudans, & sequitur Covarruv. praef. quafi. cap. 13. numer. 5. & seq. *Adm. contra. foref. cap. 32. numer. 23. ad 30. cent. 2. Scip. ad eundem num. 7. ad 12. Adm. Adm. dec. 39. numer. 7. vers. ita ut, Samminiat. contra. 14. num. 156. vers. non obstat, Card. de Luca de Decim. diff. 6. num. 5. & 6. vers. & consequenter, Sebastian. de veri. ven. ad caus. part. 2. cap. 3. infest. 1. num. 1. & per tot. Franc. dec. 124. num. 1. & per tot. decif. 523. num. 17. vers. ita etiam, Chartar. decif. 53. num. 43. 44. & seq. Rot. post conf. Ramen. tom. 2. decif. 41. numer. 18. & seq. cor. Bith. decif. 550. per tot. cor. Admancat. dec. 109. n. 7. cor. Cerr. dec. 382. Cafarez. de Commercio. Tom. II.*

ann. 7. 8. 9. & coram Emerio Jun. dec. 126. numer. 61 & 7. & aliteris requiritur, quod causa fuerit viriliter defensa. *Far. ad Covarruv. praef. quafi. cap. 13. num. 25. Altum. de nullit. sentent. tom. 1. rubr. 4. quafi. 4. num. 56. & seq. Palm. dec. 467. num. 58. & seq. Rot. cor. Bith. diff. dec. 550. numer. 6. & decif. 475. numer. 37. par. 19. Rot. Flor. post Urceol. de transfat. quafi. 50. numer. 62. & in Pisan. Separationis bonorum 28. Augusti 1716. 5. Statutus igitur, eorum illiusfide. Dom. Audir. Urbani. 3. actio quod ex adis. conflict. de iustitia d. Sententia secundum Melfi. ad decif. Chartar. tom. 1. part. 1. obferuat. 46. num. 4.*

Cum ergo praedictae sententiae non afficiant, & alique errorumque, iustitia undequaque laudet, quod huius liquidatio iuxta valeat Florenti de SIGILLO, & non Florenti LARGI.

Franciscus Fabrius
Supr. Magistr. Cancell.

ARGUMENTUM.

De validitate, & iustitia transactionis initae super Statuto Pisano prohibente conjugii relinquere alteri conjugii, & an dictum Statutum comprehendat bona extra territorium, pro cuius questionis dilucidatione materia Statutarie habilitationis, & inhabilitationis, plene discutitur.

SUMMARIUM.

1. Donationes inter virum, & uxorem de jure communi non sustinentur.
2. Nec dispositiones pro ultimam voluntatem in praedictum filium primi matrimonii, nisi intra virilem, ac si conjux esset unus ex liberis, aut in ea minori quantitate, qua tunc ex eis restita fuerit.
3. Referuntur plura Statuta, & sequenter Adulteriani, Papi, Parmae, Alexandriae, Atrinae, Robergi, Plumbini, & Pisauri, prohibentia ex conjugii altera certam summam alteri conjugii darent, aut relinquunt.
4. Praedicta municipalia sanctiones edita fuerunt ne conjuges mutuo amore se ad invicem flecterent, vel deciperent.
5. Examinatur ratio folii.
6. Et ratio praesumpta fraudis.
7. Praedicta statuta an sint obsoleta.
8. Falli series exponitur, & num. 9. & 10.
11. Transfatio valida, & iusta, est omnino exequenda.
12. Pater an possit transigere pro filiis.
13. Per alienationis prohibitionem an cessat Patris prohibens usufructus in bonis adventitiis filii.
14. Et in his an sit legitimus administrator.
15. Pater habet usufructum in bonis adventitiis filii etiam si non commisso fupposito.
16. Prohibitio usufructus debet, esse expressa, aut tacita ex urgentissimis considerandis elicit.
17. Prohibitio alienationis regulariter intelligitur de voluntaria, qua ex facto hominis procedit, non de necessaria, qua procedit a lege, ut est usufructus.
18. Prohibitio usufructus, non cessat prohibita commoditas percipiendi fructus.
19. Usufructus est sui reale infirmum fundo commoditatus est sui personale utendi fructibus postquam a solo sunt separati.
20. Admissa commoditate, Pater est legitimus administrator.
21. Prohibitio etiam commoditatis, Pater est legitimus administrator, quando Filius sunt pupilli, aut minores.
22. Pater an possit transigere absque intervento Filio.
23. Transfatio fieri non potest super jure clero.
24. Statutum Pisana prohibens conjugii alteri.

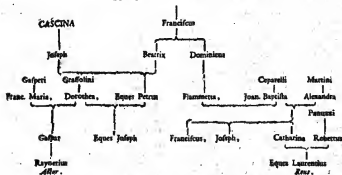
conjugi relinquere, an procedas nam in casu quo conjuges decedat non filius, quam sine filio.

- 25 Et an comprehendat bona extra territorium.
- 26 In materia successionum semper attenditur Statutum loci, ubi bona sunt sita.
- 27 Epistola radalla fuit in pacem Florentinorum anno 1406. & in desolatum ejus Statuti ad Florentina recurritur.
- 28 Statutum Pisenum non comprehendit bona extra territorium.
- 29 Contrarium, num. 34.
- 29 Inhabilitatio Statutoria simpliciter, & absoluta extenditur ad bona extra territorium, non per comprehensionem, sed per privationem.
- 30 Secus mixta, aut qualificata.
- 31 Statutum inhabilitatis subditum ad testandum, non laedit aliam Statuta nec respectu personae, nec respectu bonorum: & num. 32. & 33.
- 32 Prodigus cui interdicitur sit administratio, contrahere non potest, nec intra, nec extra territorium.
- 33 Nec etiam testari.
- 34 Testamentum solum ab inhabilitate ad testandum a Pisano Statuto non valet nec intra, nec extra territorium de bonis hic, aut illic existentibus.
- 35 Explicatur auctoritates in contrarium allatae: & num. 39. usque ad 48.
- 36 Fecisse testari potest in loco Statuti prohibendi de bonis ibi existentibus.
- 37 Quando inhabilitatio est mixta, aut qualificata, Statutum non pergit vires extra territorium, & num. 32.
- 38 Statutum Pisenum inhabilitatis conjugem ad dis-

pendendum ad favorem alterius coniugis est non valet personale, nec directi, nec indirecti dispositione de bonis inhabitatis.

- 39 Inhabilitatio Statutoria non excedit limites territorii.
- 40 Ad sustinendum translationem sufficit dubietas resulsans ex auctoritate unius excellentis Doctoris.
- 41 Etiam quod praeterito sit parum dubie, dammodo evidenter calumnia non interveniat.
- 42 Testamentum nullum ab incapacitate institui, vires assumit a substitutione vulgaris.
- 43 Statuta quae prohibent conjugi directi relinquere, prohibent etiam indirecti, si velint hoc per interpositam personam.
- 44 Dominium, & possessio bonorum assignatorum pro dote Commenda erit in Sacra Religione D. Stephani spectant ad dillam Religionem, & solum administratio, & fructus ad Commendatarium pertinent.
- 45 Religioni D. Stephani competunt iura Fisci, & privilegia pie causae.
- 46 Nec comprehenditur sub Statuto generaliter loquente.
- 47 Bartholomaeus Chesi laudatur.
- 48 Ad rescindendum translationem ex capite iniustitia requiritur laeso enormis.
- 49 Translatio ad instantiam Partium a Principe confirmata est irreversibilis.
- 50 Ademptum si sit geminum, excoctum, & abscissum.
- 51 Qui translationem ignorat, debet prius restituere quicquid accepit vigore dille translationis.
- 52 Translatio inter per Fideicommissarium bona fide, & utiliter, ligat etiam successores in fideicommissum.

A P P I A N I

Pisana Translatio.

5. Septembris 1722.

D I S C U R S U S CCXXII.

Matrimonialis amor aliquando Conjugum pectora tenerit, et mentis facultates adeo obumbrat, ut unus quasi in altero conjugis vivens, lacrymis, blanditiis, & falsis suasionibus deceptus, ejus libertatem obsequendo, omnia bona sua in prejudicium liberorum, aut aliorum ab intestato venientium ei donat, aut relinquat; unde Romanorum legibus prohibita fuerunt donationes inter virum, & uxorem, ut in l. 1. a. & 3. ff. de donat. inter vir. & ux. nec non dispositiones per ultimam voluntatem in prejudicium filiorum primi matrimonii, nisi intra virilem, ac si conjugis esset unus ex liberis, aut in ea minori quantitate, quam uni ex eis relicta fuerit, ut in leg. hac ad l. 1. b. Cod. de secund. nups.

Hujusmodi Romanorum leges Populorum moribus

ampliaz, ut testetur Jaf. in l. 1. ff. de virg. & pupill. & signanter per Statutum Mediolani, super quo scripsit Der. conf. 195. lib. 1. & late Carpan. ad 3. idem Statut. cap. 295. per Statutum Papie, super quo Cephal. conf. 59. & 60. Curt. Sen. conf. 11. Curt. Junier. conf. 6. Natt. conf. 483. Thast. lib. 5. concl. 386. num. 7. Ferrar. prall. Papien. in form. libel. ad ducem, gies. de dote, & legatus num. 2. Torr. ad id. Statut. rubric. 90. per Statutum Parme super quo Succin. Sen. conf. 74. lib. 3. Alexand. conf. 54. lib. 7. Bursif. conf. 189. Cephal. conf. 414. lib. 3. per consuetudinem Alexandrie quod Maritus non possit legare uxori ultra solidos 10. super quo Menest. conf. 11. lib. 1. & laeq. Lancill. Gall. inter tract. Magn. com. 2. impref. Pemet. ann. 1524. à car. 384. per Statutum Munizae, super quo Cephal. conf. 408. lib. 3. per Statutum Rhegii, super quo Roman. conf. 39. Thast. lib. 5. concl. 385. num. 9. Curt. in suis memorab. verbo Statutum civitatis Rhegi; per Statutum Plumbini, super quo Emin. De Lac. de Testam. disc. 32. & pluribus aliis emissis, per Statutum Pisenum rubr. 40. prohibens ne conjugis ultra solidos 300. donet, aut relinquat alteri conjugi.

conjugi, infra ascendenti, descendenti, aut transverſale inſula ſectum gradum, vel alteri, per quem ad ipſum revertatur, vel reverti fit verſimile, ſuper quo tranſeant plures *Rota noſtra deſiſſime*, & precipue ſuper teſtamento D. Frederici de Lanfranchia 11. Julii 1564. *Lit. Mot.* 25. a cor. 216. ſuper teſtamento D. Jacobi pueri de Lanfranchia 13. Adarii 1564. *diſt. lib.* 25. a cor. 307. ſuper teſtamento D. Andree del Teſta 8. Februar. 1574. *lib.* 39. a cor. 445. & in cauſa Boccerani 30. Adii 1575. *lib.* 40. a cor. 183. & de anno 1599. in celebri cauſa Compagni & Caignani, in qua pro reſolutione dubiorum ejusdem Roſa, Hieronymus Papponi edicta ſex conſilia, ſc. 67. 68. 69. 70. 71. & 72. & Andreas Fachineus tria, ſc. 51. & 52. *lib.* 1. & 32. *lib.* 3. & in cauſa Vinca, Roſſellini, & Medici die 31. Auguſti 1620. *lib.* 101. a cor. 347. & ſuper teſtamento Flaminii Aquilani 12. Septembris 1641. *lib.* 114. a cor. 746. & *lib.* 115. a cor. 371. & ſuper teſtamento Dom. Perri Schipis 18. Septembris 1687. *lib.* 131. a cor. 704. & tandem ſuper teſtamento D. Oſondio Roſſellini prodiit altera deſiſſio extenſa ſolita doctrinae profunditate, & ſermonis elegantia ab Illuſtriſſ. D. And. de Comitib. die 1. Septembris 1711. *inter ſuas* la 16.

4. Prædictæ nunciatae ſententiae duabus rationibus inniuntur ſecundum Baral. in l. *cunctis Populis* 1. C. de ſum. Trinzi. num. 32. ubi „ hoc eſt ſolium, „ ne mutas amorem ſe ad invicem ſPONENT, vel DECIPiant.

5. Contra penam inveniit Baldus, conf. 119. erga ſu. *lib.* 3. quia ratio ſpolii ab Ulpiano excogitata in *diſt. l. ſi maritus* 1. ff. de donat. int. vir. & ux. proprie convenit donatori inter vivos, per quem donator ſubſtantia ſua ſe ſpoliat; non autem ultimus voluntatis effectum fornicari pro mortem, qui diſponem bonis omnibus ſpoliis, & propterea per executionem teſtamenti amplius ſpoliari non poſſit & Baldus frequentat Cephal. conf. 428. num. 93. & conf. 414. num. 75. *lib.* 3. Fachin. conf. 52. num. 1. *lib.* 1. De Luc. de teſtamento. *diſt. diſt.* 32. num. 9. i. verum quia dicta verba benignè ne pat. et. intelligi debent, quia conjux conjugem influendo ſuis ſe ſpoliat in perſona liberorum, aut aliorum legitimorum hæredum, ut ingenit ſareat inde Fachin. *diſt. conf.* 52. num. 13. *lib.* 1. idoque dictum rationem admittunt Salvi. in *diſt. l. 1. n. 11. Joſ. in l. ſi arrogat*, numer. 43. ff. de adq. Rem. conf. 39. num. 1. & 2. Mandell. *Alib. conf.* 88. num. 2. Alex. conf. 41. nu. 7. *lib.* 3. Barbat. conf. ultimo num. 25. *lib.* 3. Der. conf. 195. num. 1. *lib.* 1. Brun. quod extant mafcul. art. 1. quæſt. 4. num. 39. Curt. Sen. & Jun. *diſt. conf.* 11. numer. 11. hic conf. 6. numer. 10. & 16. verſ. ſecunde, Rimini. conf. 11. num. 21. Caſſil. conf. 2. num. 5. Menoch. conf. 11. num. 9. verſ. ſecundum, Pappan. conf. 72. num. 17. Lancill. Gall. ad conf. Alex. preſat. 5. num. 39. Carpan. ad Statut. Altdiſ. cap. 295. numer. 147. Tor. ad Statut. Pap. rubr. 90. num. 6.

6. Altera ratio PEL DECIPiant impugnatur ab eodem Eminenſ. De Luc. de teſtamento. *diſt. diſt.* 32. numer. 9. verſ. prout & verum ipſe, & non Bartolus decipit, quia Roſa Florentina tam diſcretis verbis explicat & amplectitur *diſt. lib. Adm.* 114. a cor. 746. 5. Et quidem „ ibi „ diximus Pifanum Statutum fuiſſe editum in publicam utilitatem ad evellendas dolofas circumſtantiæ uxorum calliditate pollicem ab eorum viris, calore maritalis amoris bona ſuaſque legiti extorquentibus, & ſic ad remotionem fraudis, decipionum, & maritorum uxorum vias decipiendum „ & propterea dictam rationem commendat Saxon. conf. 74. vol. 2. *lib.* 3. Crut. in rubr. ff. de acquir. poſſeſſ. num. 34. Rip. in l. 2. numer. 14. ff. de legat. 3. Narr. conf. 483. num. 1. 2. & 30. Menoch. conf. 11. num. 2. *lib.* 1. Pappan. conf. 67. num. 1. 4. 5. & conf. 72. num. 18. & 30. Fachin. conf. 52. num. 13. verſ. & certe, *lib.* 1. Preb. de teſtamento. conjug. *lib.* 4. cap. 1. n. 3. 4. & 5. Gall. ad conf. Alex. preſat. 5. numer. 45. 46. & 47. Rot. Flor. *lib.* Ado. 40. a cor. 187. *diſt. lib.* 114. a cor. 746. & *lib.* 131. a cor. 715. rub. 6. Et hoc eodem.

7. Autrum dicta ſtatuta favorem, vel odium continent, acceps eſt quaſtio. Quod ſine odio, eo

quæ adimmet facultatem teſtandi, docet Baldus in *diſt. l. 1. num. 88. C. de ſum. Trinziar.* & conf. 119. verſ. reſtaſſa modo, *lib.* 3. & cum eo Anchoran. conf. 280. num. 1. & Joſ. Saccin. Sen. *diſt. conf.* 74. num. 4. vol. 3. Alex. conf. 26. num. 16. *lib.* 2. & conf. 41. num. 7. *lib.* 3. Der. conf. 196. num. 4. Roſa. conf. 174. num. 7. vol. 1. *Alib. conf.* 88. num. 20. Barfat. conf. 189. numer. 60. vol. 2. Cephal. conf. 414. num. 73. Torniell. conf. 67. num. 25. Tort. ad ſtat. Pap. rubr. 90. n. 5. & cum hac opinione tranſiit videtur Rot. *diſt. lib.* Ado. 101. a cor. 347. 5. Prout: E contra verò quod hujusmodi ſtatuta ſine favorabilia tamquam edita ad evicandas fraudes, quibus conjux illecebris, & blanditiis alterius conjugis irretitus, aut miniſ, jurgis, & inſeſtationibus communis liberos, alioſve legitimos ſuccelliones debui privat ſucceſſione, firmat Bar. in *diſt. l. 1. n. 1. C. de ſum. Trinziar.* & cum ſequuntur Rip. in l. 2. num. 14. ubi Alex. numer. 3. ff. de legat. 1. Saccin. Sen. conf. 74. num. 2. vol. 3. Alciat. conf. 8. numer. 14. *lib.* 2. Cur. Jun. conf. 6. per tot. Cephal. conf. 59. num. 8. vol. 1. Narr. conf. 483. num. 2. Roman. conf. 39. num. 2. Cep. conf. 13. num. 26. Menoch. conf. 11. num. 16. *lib.* 1. Chaffon. ad conf. Burgund. rubr. 4. 5. 7. tit. niſi aliter, num. 16. verſ. & quantum ad ſecundum, Thoſ. lit. 5. concl. 586. num. 4. & 6. Carpan. ad Statut. Altdiſ. cap. 295. num. 146. Biſioſiſ. D. And. Fiſcalis Luci San. poſt Girard. de Gabr. *deſiſſ.* 38. num. 6. intereſt enim Reipublice quod ſoprema morientium elogia à libera eorum voluntate omnino dependant Luc. Gal. ad conf. Alex. preſat. 5. num. 49. & quod teſtamentum bona in familiis converſetur Altdiſ. conf. 104. num. 14. Pech. de teſtamento. conjug. *lib.* 4. cap. 5. num. 5. & propterea dicta ſtatuta favorem publicum reſpiciunt Joſ. in l. 1. arrogat. ff. de adq. num. 43. Altdiſ. *diſt. conf.* 104. numer. 14. Rot. Flor. *lib.* Ado. 40. a cor. 187. *lib.* 39. a cor. 445. ver. & *lib.* 114. a cor. 146. 5. Et quidem, & appellante equas, optima, & ſancta, Ferrar. in preſ. Papien. in ſum. libel. ad dorem, gloſ. dedat, & legavit. n. 2. Chaffon. in conf. Burgund. rubr. 4. 5. 7. verſ. perſonam. n. 3. Pech. de teſtamento. conjug. *lib.* 4. cap. 1. n. 3. Lancill. Gall. ad conf. Alex. preſat. 4. n. 9. & licet pariter ſum quæ verſutias, & calliditates pro extorquenda coſanguine voluntate adhibeant, attamen hi pauci cauſam dederunt ſtatuto edito, quod fraudem præſumit & ſuper ſtatuto diſponit, prohibendo necum fieri, & factum haberi pro inſectio 1. ut docet ponderat Pappan. *diſt. conf.* 67. num. 1. 6. & 7. eo modo quo conditum ſuit Sententia conſultum Macedonianum propter Macedonem feneratorum, qui ſicut unicuique legi univerſali cauſam dedit Pech. de teſtamento. conjug. *lib.* 4. cap. 1. num. 4. Lancill. Gall. ad conf. Alex. preſat. 5. num. 57.

Inter graves controverſias, quæ ſuper dicto Pifano ſtatuto emerſerunt, non inſimum locum tenet ea, quæ exorta ſuit ſuper teſtamento condito anno 1646. à Nobili Muliere D. Flaminio Saxo Regio Appiani uxore in ſecundis nuptiis D. Joannis Baptiſte Capparelli, in quo hæredes univerſales inſtituit ejus filios mafculos natiſcuros ex ſe, & ex D. Capparelli, & ſi non extantiſſis, aut abſque filiis decedentiſſis inſtituit, & reſpectivè ſubſtituit filios mafculos dicti ejus ſecundi viri natos ex primo ejus matrimonio; aut natiſcuros ex aliis matrimoniis; & in eventum quod dicti ejus privigni hæredes non eſſent, erigi mandavit ſuper omnibus ejus bonis Commendam in Særa Religione D. Sephani ad eorum favorem; & in caſu quo ea fundari non poſſet, erigi voluit duas Canonicias in Eccleſia Primiſialis Civitatis Piſuræ, quorum ſonpatronatus activum dedit, privignis, eorumque decedentiſſis mafculis reſervavit: ſuſtentiſſis autem lineis mafculinis, & ab eis deſcendentiſſis, tam filiorum dictæ teſtatrix, quam filiorum mafculorum d. Joannis Baptiſte ex aliis nuptiis procreatis, & procreandis erigi voluit d. prebendas Canonicales, ut ſupra.

Deſuncta d. teſtatrix D. Eques Petrus Caſcina tamquam hæres ab inſectio adeptus fuit poſſeſſione bonorum ſubſtitum in dicta hæreditate remanentem cum prædicto decreto Prætoris Ripiſtractæ, in cuius territoria ſunt ſita, verum ſe oppoſuit d. Ceppa.

Cepparelli exhibendo d. testamentum, per quod testator pretendebat causam successione ab intestato non obtinere d. Pisano Statuto, quippe restricto ad casum, quo conjux decedat cum filiis, non autem abique filiis, ut in casu nostro, unde instructo processu proinde sententia favorabilis d. Celsine in possessione, reservans jura d. Cepparelli in petitorio, quae ab non prosecutam appellationem interponam ad Ratum Florentinam, transiit scilicet in iudicium.

Prædictæ controversiæ amicitibus concordia de consilio jurisprudentum primi nominis finem imposuit, in qua convenerunt, fuit quod dict. Joannes Baptista Cepparelli erigeret Commendam in d. Sacra Religione, assignando tot bona d. hæreditaria, quae ascendant ad valorem scutorum sex milium, & de eis investiri deberet p. loco d. D. Eques Celsina, à quo omnia bona hæreditaria disjuncta essent, reservata sibi pensio super d. Commenda scutorum 136. ejus vice durante; & post ejus obitum succedere deberent filii masculi d. Cepparelli ordine primogenituræ, & post extinctionem eorum linearum filii masculi d. Celsine; unde oblati precibus Sereñis. Magno Magistro pro fundatione dictæ Commende, d. Celsina bona hæreditaria dimisit, & dicto Cepparelli pensionem scilicet 136. per aliquos annos persolvit; verum quia Sereñis, M. Magister eorum precibus non annuebat, eas reiterantur, offerendo pro dote d. Commende ex parte dict. Cepparelli scilicet 7000. & ex parte d. Celsine alia scilicet 1000. pro extinguendo dictæ Commende solvenda statim ac ad favorem ejus descendentiū aperiret successio; unde Sereñis. Magus Magister transactionem confirmavit, & Commendam acceptavit; sed interim via fundi dicti Celsina, & postea d. Cepparelli, non fuit celebratum instrumentum fundationis d. Commende; unde d. Sacra Religio, & D. Eques Joseph Maria Celsina filius d. Equitis Petri judicium instituitur anno 1675, eorundem Magistratuum Supremo adversus Dom. Catharinam Cepparelli filiam d. Joannis Baptistæ, petentes eam condemnari ad complendam dictam fundationem; verum mortuo d. Equite Joseph abique filiis, D. Gaspar Sancia Pierre Galfieri d. Commendam pro se, & suis descendentiis impetravit, sed eo pariter defuncto, D. Raynerius ejus filius causam resumens adversus D. Equitem Læprium Panuzzi filium dicti D. Catharinæ, & ad nostram relationem victorie palam reportavit.

Transactio enim supra recensita, & super qua supra calamo scriptis Eminenti, De Lac. de alienat. diff. 70. non controversatur, & in omnem casum iudicatur ex confessione partium emissis in precibus Sereñis. M. Magistro potestis, & à d. partibus subscipis, quæ publico transactionis instrumento aequiparatur per text. express. in l. cum sit transactio §. C. de transact. unde cum transactio penitus sit
11 VALIDA, & JUSTA, omni jure est exequenda, ne controversiæ jam sopite, & extinctæ iterum suscitentur. Gratian. differt. 665. num. 11. Strab. jrn. regolat. 19. num. 6. lib. 1. Urral. consulti. 48. num. 25. & de transact. quæst. 69. num. 1. & quæst. 70. num. 4. transactio enim habet vim rei judicate, & impedit ingressum novæ litis Borden. collati. 7. numer. 5. tom. 1. Urral. de trans. d. quæst. 69. num. 2. Palm. decif. 139. num. 15. & plene decif. 170. numer. 2. Rot. coram Caprar. dec. 430. num. 1. & coram Arel. decif. 184. num. 1. decif. 103. num. 1. decif. 274. num. 9. tom. prim. decif. 913. numer. 4. tom. 3. & decif. 1305. num. 5. tom. 5. immo fortior est re judicata, quia difficilior rescinditur Rot. coram Falconer. tit. 24. decif. 9. num. 4. & sic de cons. dec. 7. num. 1.

Nec ad impediendam executionem d. transactionis obstat putativus NULLITAS, quæ ob defectum cause efficiens, & materialis adversus eam obijciuntur.

12 DEFECTUS CAUSÆ EFFICIENTIS deducatur, ex quo pater non potuisset transigere pro filiis, & filii debuisse transactioni intervenire una cum patre.

Quod pater non haberet facultatem transigendi pro filiis suadebat dispositio testamentaria d. D. Flammertæ, in qua hæreditas instituitur, & substituitur pro-

hibuit in æqui alienatione, o a lungo tempo allegando che di tutti li beni stabili di detta Signora Testa-
trius, volendo, che dal tutto si conservasse fatto per-
peruo vincolo di fidejcommisso " per quam alienatio-
prohibitionem censetur patri prohibere usufructus, Rot. cons. 18. num. 5. & seq. Rill. apud Adof. consulti. 405. num. 4. & consulti. 395. numer. 6. & seq. Ansaldo. apud eundem dicti. consulti. 474. numer. 2. & seq. Paschi. de Selo. in p. 3. cap. 2. numer. 728. De Lac. de servit. diff. 63. numer. 2. & seq. Rot. Florent. die 31. Augusti 1691. in celebri causa de Struzzi, in qua septem consultationes edidit Samminius. scilicet 18. 85. 86. 87. 88. 89. & 114. & dicit Adof. scilicet 475. & 600. post contr. consil. Sammin. a car. 733. confirmat. coram Illustrissim. D. de Comit. decif. Flor. 34. usque ad 39. patet autem in bonis adventitiis fitorum, in quibus non habet usufructum, transigere non potest, cum in illis non sit legitimus administrator Bafel. res. §. num. 20. apud Terr. de Præmogen. par. 2. Cancell. alleg. 47. numer. 13. Arel. in addit. ad Celsin. de alim. observat. 44. num. 5. Urral. de Transact. quæst. 15. numer. 13. & quæst. 16. num. 1. & 10. Rot. cor. Caprar. decif. 147. num. 13. & per consequens dicta transactio inita à solo patre nullitas vicio laborat; quoniam pro ob-
14 jecti resolutione animadvertimus, quod patri competat usufructus in bonis adventitiis filii etiam fidei-
commissio suppositis l. quædamque q. C. de bon. qua liber. Adof. consulti. 404. num. 2. Ansaldo. apud eundem consulti. 474. num. 6. Palm. apud Sammin. contr. 111. numer. 3. Girib. ad consilium Adof. cap. 7. gl. 3. part. 1. num. 9. D. de Comit. dicti. decif. Florent. 34. num. 2. & licet Tellan. possit usufructum prohibere, prohibito tamen debet esse expressa per text. in
16 auth. excipitur C. de bon. qua liber. & in novel. 118. no lic. matris, & avie in fin. princ. aut tamen ex urgentissimis coniecturis elicitur, quæ aequipollunt expresse Adof. consil. 404. num. 3. & consil. 407. num. 6. & consil. 475. num. 8. & 9. & apud Samminius. contr. 111. num. 13. Palm. apud eundem contr. 112. num. 25. Celsin. de usufr. cap. 3. numer. 57. Paschi. de patr. potest. part. 1. cap. 3. numer. 38. Arel. de Præmogen. cap. 19. num. 31. De Lac. de Servit. diff. 60. num. 4. & diff. 64. num. 2. vers. est bene verum, Rot. Flor. Lib. Adof. 134. a car. 6. In hypothefi D. Flammertæ prohibendo alienationem interdicti de ea, quæ ex facto hominis, non ex facto legis procedit, ut ad-
17 missi videatur in dicta causa Struzzi, in qua contra-
rent fuit decisum, quia prohibita fuerat alienatio
" causa voluntaria, quæ necessaria " & sic usufructus, qui est alienatio necessaria facta à lege Sammin. contr. 114. num. 13. & 14. & latius in Adofio post ejus contr. tom. 2. §. Et præcipue, & cor. Illustriss. D. de Comit. decif. Flor. 37. numer. 2. & 3. quod minime comprobatur, quia subditum non solum privignos jam natos, sed etiam nascituros ex aliis nup-
tis, in quibus cum nulla paroculica dilectio considerari possit, solum contemplatione patris invitati censentur Fodierx. in l. hoc edictal. quæst. 2. num. 45. vers. in secunda. Celsin. contr. lib. 4. cap. 5. num. 31. Sord. decif. 322. num. 43. 44. & 48. & dec. 324. num. 8. vers. tertio respondet. Rot. apud Baldern. tit. 3. decif. 44. num. 32. & seq. Senar. Nic. dec. 90. num. 4. post Consil. Ramer. vol. 4. & consequenter totum commodum spectat ad patrem, juxta theoricam Bartol. communiter receptam in l. sed si plures 103. §. in arrogato, num. 3. ff. de vulg. & pupil. Bald. in l. cum apparet, num. 3. C. de bon. qualibet. Sord. dicti. decif. 322. ex num. 47. Celsin. contr. lib. 4. cap. 5. num. 32. Rot. contr. feudal. post diff. 103. De Lac. de fund. art. 2. num. 80. idem De Lac. de credit. diff. 80. num. 3.

Verum aëroisio circa veritatem præjudicium, quod patri prohibens esset usufructus, acram probata-
18 tum non esset commoditas percipiendi fructus, quæ sub quacunque strictissima, & efficacissima alienationis prohibitionem non comprehenderetur, ea evidenti ratio-
ne, quia usufructus est jus reale infans fundo, & fundi partem constituitur Gert. de expens. cap. 10. num. 19. Sammin. apud Adof. consil. 473. num. 15. tom. 5. Rot. Florent. in dict. causa Struzzi post Sammin. §. Et ratio, & Lib. Adof. 134. a car. 6. ter-
minatio.

- 19 inmodicus autem utendi fructibus est ius personale possessoris, ut accedit in maris, qui si 10 decem receperit annuos fructus, debet eos solum matrimonio restituere, & eo constante, habet solum commoditatem ista utendi *De Luc. de servit. disc. 63. num. 3. & de regul. disc. 36. numer. 5. vers. ista- rum. Adria. dec. 243. n. 1.* & propterea in prohibitione alienationis bonorum testatoris venit usufructus, qui est pars fami, & non commoditas, quæ est ius utendi fructibus potiusquam a solo sunt separati; *Gara. de expen. d. cap. 10. num. 46. per eum. Surfat. conf. 133. num. 136. & seq. De Pont. conf. 19. num. 28. lib. 1. Adria. apud Sammin. contr. 111. numer. 47. Palm. apud eundem contr. 112. numer. 17. & seq. Giord. ad consuetud. Alessan. pars. 1. cap. 7. glof. 3. num. 25. & seq. Andrei. controu. 224. numer. 11. in fin. Adria. de Pringen. lib. 1. cap. 19. num. 33. Marti. de success. par. 4. quæst. 1. art. 3. num. 75. Durand. de art. testam. tit. 6. caut. 16. numer. 3. Transier. var. lib. 1. tit. de pecul. resolu. 5. numer. 14. vers. 42. Adria. dec. 3. num. 73. cum seq. lib. 2. Franc. dec. 10. num. 8. vers. prateria, ibique *De Luc. num. 5. Pergrin. decif. 102. num. 2. & seq. Rot. Flor. pluribus aliis congeitis apud Palm. decif. 478. num. 25. num. 5. & dicit. Lib. Adria. 134. a cor. 1.* imò idem Samminianus acriterius contrarie sententia propagator ingenitè fateri opinione Garzæ, & Molina in casu simplicis prohibitionis alienationis esse veram dict. contr. 114. num. 102. locum autem si ex aliis coniecturis colligatur quod Testator voluisset, quod fructus liberè ad eum succedentem pertineant, ex quo remanet exclusa ipsa commoditas, ut decidit ius per Rot. Floran. in dict. causa Seruati post controuers. Sammin. 5. Quia dict. limitatio, a cor. 749. & coram D. de Comit. decif. 37. num. 18. & 19. Samminian. dict. contr. 114. a num. 101, & signanter num. 108. & nihilominus in prima instantia scilicet fuerant vota ut in Lib. Marti. 134. a cor. 1. & Rota Romana contrariarum sentis in pluribus decisionibus, quas refert, & sequitur Aysfeld. in annot. ad dec. 50. in princ. & clarior in annot. ad decif. 75. num. 31. admissa autem commoditate cretum est, quod patet esse legitimis administrantem, ut pluribus relictis *Hodier. in l. hoc adhibui, quæst. 3. num. 6. Rot. infra Lib. Adria. 134. a cor. 1. & Pergrin. quæ omnia maxime procedunt quando usufructus prohibitionis fuit ad commodum filii, ut dicitur fiat, & non in odium patris, qui sit diligens, aut alia ratione suspectus, quia nunc competit ei commoditas cum administratione conjunta *Apost. conf. 19. num. 29. & 30. Cypri. Galien. contr. 41. num. 8. & per tot. lib. 2. Capiti. de iur. sep. 3. a num. 59. ad 64. ubi explicat Caldas. Giord. ad consuetud. Alessan. cap. 7. glof. 3. numer. 4. De Luc. de servit. disc. 64. num. 4. Oles. de cess. iur. tit. 2. q. 6. num. 47. vers. administracionem, imò prohibita etiam commoditas, quando filia sunt pupilli, aut minores, ut in casu nostro, patet esse eorum legitimis administrantem, si cum ratione usufructus, aut commoditatis, saltem ratione patris posuit *Harrm. Pistor. quæst. 81. num. 9. & 13. vers. hoc causa, & propterea potest contrahere, distrabere, transigere, & alienare *De Luc. de alienat. disc. 27. num. 12. & per tot. Quod filia transactionis intervenire debuissent, deducit d. D. Eques Panuzii ab eorum matre, quia non ex eis tempore transactionis infantilem, imò pupillarem etatem excebat, & propterea ejus consensus requireretur ad tradita per *Cajpren. in l. neque tutari, numer. 5. C. de procurator. Altolia. resolu. 22. numer. 13. Jov. de iurament. glof. 15. q. 8. ex num. 13. Angel. de consue. sum. 1. lib. 2. quæst. 14. num. 15. Rot. dec. 105. num. 3. & decif. 401. numer. 58. par. 16. decif. 354. num. 2. & dec. 678. num. 8. par. 18. rec. verum omnino quod contrarium sententia gravissimi Doctoris, & signanter *De Luc. de alienat. disc. 35. num. 26. & 17. quem laudat & sequitur Rot. infra in causa Dei & Ranquini 14. Novembris 1718. & Peram in fin. prædictæ authoritates loquuntur in terminis tutoris, & hic agitur de Patre, qui majorem auctoritatem habet, quam tutor; ideoque fure filius sit infans, sive infans major, potest pro eo transigere sine iudicis decreto,*******

quia habet administrationem cum libera potestate, ut laud probat *Ursul. de transact. quæst. 15. numer. 1. 5. 9. & per tot. maxime si transactio tendat in utilitatem filii, ex qua refutatur bona fides patris ingenuitatis, qui non improderent, sed iusta interveniente causa transigerit *Valerius de transact. tit. 4. quæst. 4. num. 18. Oles. de cess. iur. tit. 2. quæst. 6. num. 28. & 29. Ursul. dict. quæst. 15. num. 16. Rot. post *Cajpren. ad Spec. Urb. decif. 94. num. 9. decif. 36. num. 10. & decif. 57. num. 12. & in prædictis terminis transactio- nis unice super filii Scruato *De Luc. de testam. disc. 32. num. 12. n. quæ ad fin. bona fides autem patris, & unitas filii est evidens, ut infra luculenter demonstrabitur.****

Defectus CAUSÆ MATERIALIS opponebatur, quia transactio inita fuisse super iure claro secum ferenti præsumptionem calumnias, ob quam concordia relictur, & habetur ac si facta non esset *Ursul. de Transact. quæst. 43. num. 26. & seq. Alingrad. conf. 104. num. 35. & 53. vol. 2. Cypriat. contr. 183. num. 80. lib. 3. & Rot. 337. num. 5. lib. 2. Benden. collat. 7. num. 37. vel. 1. Rub. de Testam. cap. 84. num. 267. & seq. Rot. dec. 202. num. 10. & dec. 394. num. 12. par. 8. Ius autem clarum ex duobus fundamentis eliciebatur.*

I. Quia Statutus Pisanum vindictæ sibi locum in casu quoque concedat cum filius iuxta cap. Dec. 540. lib. 2. cum videtur adherere *Emin. De Luc. de testam. dict. disc. 32.* Nos autem Statuti renore mature perpenso sumus in Voto, quod utrumque casum tam obitus cum filius, quam absque filii partem inter complectatur juxta opinionem *Socii. Sen. consil. 79. num. 55. vers. sed iam absolute consilio, lib. 4. quem expresse Decis reprobat sequitur *Adria. del. consil. 88. numer. 1. & seq. Lancilotti. Gall. in commentar. ad consuetud. Alexandr. prefat. 5. num. 23. in fin. Pappan. conf. 72. num. 15. Anon. Gravati. in addit. ad dict. consil. decif. 540. ubi asserit quod Decis d. consilium tradidit ad allicuandos fau- dices, & propterea idem *De Luc. ingenue facit quod in iudicando ab hac opinione non recedens dict. disc. 32. num. 9. in fin. prout nunquam recessit *Rota infra, & signanter in dicta causa Bocce- tani, & Compagogni 30. Maji 1575. Lib. Marti. q. a cor. 184. ter. 5. Quibus tamen, ubi de peritica ob- servantia interpretativa d. Scruati, & in dicta causa Vinea, & Roldini dicit 31. Augusti 1620. Lib. Marti. 101. a cor. 347. 5. Et quæ ad primam, & in dicta causa Aquilani 12. Septembris 1641. Lib. Marti. 114. a cor. 746. & lib. 115. a cor. 270.****

II. (& quidem rati viribus) Quia prædictum Statutum non comprehendit bona sine extra territorium, cum in materia successiois, in quibus agitur de bonis defuncti, semper attenditur Statutum loci, ubi bona sunt sita, juxta theoricam Jacobi de Ravenna in l. cunctis populi 1. C. de sum. Trin. quam per totum Mundum esse receptam magistratraliter ostendit *Illustrat. D. de Comit. decif. Flor. 73. per tot. repetita distinctione an Statutum loquatur in rem, vel in personam Benden. collat. 41. num. 13. volum. 2. Gob. consil. 20. numer. 2. rem. 2. D. de Comit. d. decif. 73. num. 26. ex viva ratione, quia Statutum de successiois licet de personis loquatur, semper quoad effectum est reale, namque prin- cipaliter disponens de rebus defuncti, uni, vel alteri ea deferendo, ut docet *Adria. d. decif. 353. numer. 22. & per tot. D. de Comit. d. decif. 73. num. 18. ne- mo enim jurisdictionem exercere possit ultra propriam territorium *Adria. de legit. lib. 3. tit. 1. quæst. 18. num. 20. Benden. dict. collat. 41. numer. 75. Adria. dict. decif. 353. numer. 9. cum extra illud Statutum sint privatæ persone *Penturini. consil. 13. numer. 47. Concil. alleg. 39. num. 33. vers. extra enim *Adria. dict. decif. 353. numer. 10. unde cum bona contro- versa sita sint in territorio Florentino, quia Ripa- tistica usque de anno 1406. reducta fuit in potestatem Florentinorum, & condidit nova Statuta, in quibus appellatur olim comitatus Pistorum, & nunc comitatus Florentia; & anno 1594. coadiudici alia Statuta, in quorum defectum ad Florentinam recurrit præscriptum, ut in Rub. 40. & tradit idem D. de Comit. decif. Flor. 74. num. 6. & 7. autem non*****

- 28 debeat in eorum successione Statuorum Pisannorum, prohibens coniugii alteri coniugii transire, sed Statutum ubi bona sunt sita, & sic Florentinum, ut in terminis Similium Statutorum firmant Bald. in l. si arrogatur 31. num. 26. & 27. ff. de adopt. & conf. 119. vers. restat modo lib. 8. Caphal. conf. 414. num. 72. 73. & 74. vol. 3. Add. ad Alexandr. conf. 41. lib. C. lib. 5. Nar. conf. 514. num. 18. Preh. de testam. coniug. lib. 4. cap. 28. num. 5. & per tot. Bellon. de iur. accresc. cap. 10. quæst. 2. num. 16. & 17. Ret. var. Crisp. dec. 274. num. 15. & 16. & decif. 483. num. 9. & 10. & decif. 513. num. 3. vers. eorum, & in terminis dicti Statuti Pisani Alexandr. conf. 135. num. 4. vers. & saltem, & ibi add. lib. C. lib. 7. Pappen. conf. 54. numer. 33. & 34. Raudenf. respons. 18. num. 1. & seq. lib. 1. Ret. Nitra in Florentina hereditate 31. Auguf. 1620. 5. Tertia difficultas lib. Adet. tot. a 349. 1. & eorum Risfrisi. D. de Comit. dec. 16. numer. 14. Verum ut huic obiecto plenè satisfiat, inhabilitatio in matrimonium, quæ Jurisconsultorum ingenia semper commotæ, aliquantulum delibare optet pretium duximus.
- Statutaria INHABILITATIO, per quam persona regulariter habilis, per Statutum inhabilis redditur iuxta theoreticam Baldi in d. l. 1. num. 57. vers. dico
- 29 ergo C. de Summ. Trinitat. alia est simplex, & absoluta, per quam persona subdita prohibetur aliquid facere per viam denegatæ potestatis, & ut consistens in precepto simpliciter negativo, personam prohibitam non egrediatur; altera vero est mixta, aut qualificata, quando sc. Statutum ultra prohibitionem, directè, vel indirectè disponit de bonis persone prohibita; aut quando prohibet actum fieri, nisi subiectis quibusdam solemnitatibus. In primo casu Statutum extendit vires extra territorium, secus autem in secundo Ruin. conf. 180. num. 3. vers. secundus est casus lib. 4. Gratian. discipul. 886. numer. 12. Palm. alleg. 344. num. 13. lib. 4. Alengrad. conf. 36. numer. 49. & 11. & conf. 93. numer. 16. Andreal. contraven. 424. num. 10. & seq. Gabriel. commun. consil. lib. 6. de Sen. consil. 8. numer. 1. & 3. Rauden. collat. 41. numer. 86. vol. 2. Conciol. ad Statut. Reg. in prout. numer. 159. Urceol. de transmiss. quæst. 63. numer. 14. & 15. Adanf. consil. 420. num. 3. & 4. De Luc. de du. dist. 143. num. 42. & 43. Tarragel. de reservat. Statutor. art. 29. a 10. 14. usque ad num. 19. & num. 27. 28. & 29. Ret. var. Adelin. dec. 353. repetit. in recent. decif. 177. num. 33. & seq. part. 5. & eorum eadem dec. 601. repetit. in recent. dec. 238. num. 1. & seq. & num. 8. & 9. part. 6. & eorum ead. decif. 828. num. 15. & 16. confirmat. decif. 853. & eorum Rofaf. dec. 157. repetit. post Adelin. de legi. dec. 188. & in recent. decif. 66. num. 24. part. 9. Ret. cor. Penning. dec. 109. num. 8.

31 In hypothefi versamur in primo casu, quia forma substantialis, & intrinseca testamenti est testatoris voluntas Efic. de testam. cap. 1. num. 27. & 28. unicè residens in ejus persona tamquam animæ principis potentia. Atv. le Grand. institut. philosoph. part. 5. art. 5. num. 2. & 3. & prospera si Statutum prohibeat coniugii facultatem testandi ad favorem alterius coniugii, hujusmodi inhabilitatio non ledit animam Statuta, nec respectu persone, nec respectu bonorum.

Non respectu persone, quia est subdita Principi suo, qui tamquam habens potestatem condendi, vel dissolvendi legem positivam potest ei restringere facultatem testandi Terr. de pall. fur. success. lib. 3. cap. 1. num. 14. lib. 4. & in totum tollere, ad tradita per Eminentiæ. De Luc. de testam. in sum. num. 7, quia secundum veriorum opinionem non provenit à jure naturali, vel gentium, sed à benignitate legis positivæ De Luc. ead. tract. dist. 72. num. 12. & de fideicom. dist. 141. num. 28. & 36. qui saltem si iusta causa interveniat, ut pluribus relatis Adarf. de success. legal. part. 4. quæst. 9. art. 1. num. 1. maxime si ea publicam utilitatem concernat, ut de Statuto Pisano sentit Adanf. consil. 104. num. 14. Ret. dicit lib. Adet. 39. a 445. err. lib. 42. a 187. & lib. 114. a 146. 5. Et quidem, ejusque imperium contra personam subditam non ardeat territorio, quia quocumque vadet, semper iterumque mancipata vinculo prohibitorio dicti Statuti Tarragel. de leg. eadem. gloss. 8.

num. 219. vers. preterea Bellon. de iur. accresc. cap. 10. quæst. 2. numer. 25. Ret. coram Adelin. decif. 601. numer. 2.

Nec etiam laedit respectu bonorum, quia Statutum potest subditum inhabilitare quoad jura personalia, etiam respectu bonorum extra territorium existentium Dando. consil. 2. num. 1. 2. & 3. non per comprehensionem, sed per privationem. Capr. conf. 21. n. 9. & sic ei inhiere ne erat merces alterius Principatus I. mercatores C. de commerc. & mercatores non habuit in statu alieno Antonex. de denar. reg. lib. 2. cap. 10. num. 54. & seq. ne contrahat, aut testamentum conficiat, quod inter jura personalia connumeratur Bald. conf. 418. num. 1. volum. 4. Urceol. de transmiss. quæst. 63. num. 15. Bellon. de iur. accresc. cap. 10. quæst. 2. num. 37. Ret. dec. 177. numer. 25. & 26. part. 5. recent. unde si inhabilitatio testatur contra preceptum Statuti, testamentum est nullum, & si factum non esset, ut in terminis Statuti nostri Adacharian. conf. 89. num. 3. vers. accidit. Pappen. conf. 67. num. 6. Ret. Flor. in dicit. causa Schifis 12. Septembris 1687. lib. Adet. 131. a 710. & prospera fit locus successioni ab intestato, per quam bona defuncti distribuuntur, secundum leges vigentes in loco ubi sunt sita, juxta dictam theoreticam Jacob. de Rayen. ideoque non vulneratur, sed exequitur dispositio Statuti alterius territorii.

Cum ergo D. Flammæa origine, & habitatione Pisana, inhabilitata ad testandum, testamentum condiderit contra preceptum Pisani Statuti, in Civitate Pisannam, ubi illud condere erat ei interdictum, & ad favorem dictorum Cepparelli Civium Pisannorum, qui ob testamentum dicti Statuti acquirere non poterant Sertici. Sen. conf. 79. num. 31. lib. 4. Pappen. conf. 67. num. 6. Ret. Flor. coram Aligir. D. de Comit. dec. 16. numer. 50. prædictum testamentum est nullum etiam respectu bonorum extra territorium existentium, juxta opinionem Bartoli in dicit. l. ex illis populi l. nam 32. C. de Summ. Trinitat. quam frequenter innotuit, & signatur Salys. in dicit. l. 1. num. 12. Ludovic. Gomez in repetit. c. 10. animum 9. Statutum num. 61. de consil. in 6. inter repetit. canon. tom. 5. fol. 65. Ruin. conf. 160. num. 3. vers. 25. est casus lib. 4. Roman. conf. 39. num. 3. vers. his tamen non obstantibus Alexandr. conf. 41. num. 7. lib. 3. Caprar. conf. 21. num. 7. 8. & 9. Riminad. jun. conf. 436. num. 9. lib. 4. Corn. conf. 223. num. 21. lib. 4. Barbac. conf. ult. num. 25. lib. 3. Adarf. conf. 33. num. 12. vers. quod vir, & num. 18. Adarf. conf. 8. num. 9. lib. 2. ubi ab hac opinione in fere non esse recedendum Ruin. conf. 553. numer. 10. Baro. conf. 60. num. 20. vol. 2. Gratian. discipul. 886. num. 10. 11. & 12. Tarragel. de legib. eadem. leg. 16. gloss. 8. num. 219. vers. & alibi, & num. 227. & 228. Gabr. com. consil. lib. 6. consil. 8. numer. 1. 3. & 7. Lertan. ad Stat. Adelin. cap. 295. numer. 11. 12. & 13. Alengr. conf. 36. numer. 4. lib. 1. Adanf. consil. 420. num. 3. & 4. Summius. contraven. 192. num. 95. latè Lancill. Gall. qui in hac materia omnes alios antecellit (1880 De Luc. de testam. dist. 31. num. 7. in fin.) ad consensum. Alex. prefat. 8. num. 11. & num. 12. ubi 21, & sic cum Bartolo intrepide transendum Terr. ad Statut. fur. rubr. 90. in consil. numer. 40. Tarragel. quæst. pop. lib. 2. quæst. 4. num. 3. Declan. tract. crimin. lib. 2. cap. 35. num. 35. Lambertz. de contrah. gloss. 2. num. 33. plenè Mascard. de general. Statut. interpretat. consil. 6. num. 120. vers. vel pone numer. 124. & 128. Chaffan. ad consensum. Burgund. Rubr. 4. 5. 7. tit. nisi aliter num. 16. vers. quantum ad secundam. Rauden. collat. 41. numer. 89. vol. 2. Tarragel. de reservat. Statutoria art. 29. numer. 25. 26. & 27. usque ad 30. Ret. in Urbebrunat. restitutionis deus, in qua emanant plures decifiones, & signatur coram Adelin. decif. 828. num. 15. & 16. & eorum Rofaf. decif. 517. repetit. post Adelin. de legi. decif. 188. & in rec. decif. 66. num. 24. part. 9. Ret. cor. Penning. dec. 109. numer. 8. & pro omnibus aliis sufficit solus Baldus contrarie opinionis auctoritatem, qui in casu, quo testamentum condidit sit in loco Statuti prohibitive, Bartoli opinionem sequitur, addita ratione, quia consensus est reprobatum, ut in dicit. l. 1. num. 87. & 88. C. de Summ. Trinitat. ejusque doctrinam esse communiter receptam, & con-

ari eam difficile esse in foro obtinere, tradit *Bellon. de jur. accresc. cap. 10. quest. 2. numer. 39. 60. & 62.* & licet Natta *conf. 514. num. 16. & 17.* quem sequitur ejus collega *Roland. conf. 80. numer. 33. libr. 4.* contendit obesse quod Bartolus hoc non dicat, attamen loquitur contra communem, & propterea reprobatur à *Lancello. Gall. diff. prefat. 8. numer. 14. & à Mafcard. de gen. Stat. interpret. consil. 6. num. 121. vers. & consideratio.*

Confirmatur prædicta exemplo prodigi, cui à Judice interdicta sit bonorum administratio, qui contrahere non potest nec intrā, nec extrā territorium, & de bonis tam in territorio, quam extra territorium existentibus *Bartol. in l. ex capite 18. num. 1. ff. de test. pecul. Roman. conf. 39. num. 3. vers. ult. Marot. conf. 33. num. 12. Gratian. discept. 389. num. 44. Tiraquell. de legib. consueb. leg. 16. gloss. 8. numer. 219. vers. similiter.*

Nec obstat quod hoc procedat in contrahendis, in quibus inter obligatos personæ, & non in ultimis voluntatibus, in quibus agitur de successione in bonis defuncti; eorumque enim statum jura nostra, quia prodigus eodem mentis vicio, quo se ipso in vita, eodem prout spoliat legitimis ejus hæredes in morte; adeoque testari non potest, æque sunt excepti in l. in cas 18. ff. de testam. & qui testam. fac. poss. & §. item prodigus. unde, quib. non est permisi. *37. ff. testam. ita Statutum Pisanum effudit liberalitatem vitium in conjugē, ob existens amorem erga alterum conjugem præsumit, & prodigo æquiparatur. Novus. de elect. for. Sell. 2. num. 35. vers. & tandem Virgil. de legib. person. cap. 11. num. 9. in fin. Altim. de nullis. Sane. Rubr. 11. quest. 9. num. 65. ejusque voluntatem (motibus ita exigentibus) blanditus, & salvis susceptionibus exortum supponit, quia gaudent amans alucinatur, cæcavit, & erga quem amat efficitur amens. Altimar. diff. quest. 9. num. 4. Zach. quest. Aedictio. legal. lib. 2. tit. 1. quest. 10. num. 48. & propterea ejus voluntatem insufficientem ad testandum decernit; unde cum sit voluntas à lege declarata impetfecta, & ut inquit Baldus, *vis consensu reprobanda* non valet testamentum, nec intrā, nec extrā territorium de bonis hic, ut illis existentibus, quia unica est persona, & unica voluntas, & sic indivisibilis; unde non potest esse inhabilis ad testandum respectu bonorum territorii, & eodem tempore habilis respectu bonorum extra territorium, & quia declaratio habilitatis ad administrandum, contrahendum, & testandum, & sic an quis sit prodigus, furiosus, aut mentis impositus spectat ad Judicem, cum subest persona ratione originis, & domicilii, propterea subiens interdictioni trahitur ad omnia bona interdictionis, ut docet in fortioribus terminis habilitacionis ratione originis. *Emmenis. de Leg. de alienat. & contrah. probat. diff. 29. num. 9. 10. & 11.**

Nec prædictis obicem faciunt autoritates supra allegatæ, quoniam Bald. in *diff. l. §. arripator 21. ff. de adops. loquitur de testatore origine Rhegensi, Civitate tamen Bononiensis; & cum Bononiæ possit maritus relinquere uxori secundum jura commune, secus autem Rhegæ, resolvit quod in bonis Rhegionibus observetur Statutum Rhegii, in Bononiensibus consuetudo Bononiæ; & sibi de more adducit rationem, quod patria æquiparatur patri, & sicut quis possit habere duos patres, naturalem, & civilem; ita possit habere duas patrias, originis, & habitationis; & propterea cum sit duplex filius, Statutum utriusque patriæ observare tenetur, non solum ac testamentum utriusque patriæ in bonis ad eos respectu spectantibus, ut *numer. 26. & 27.* idem procius respondit in *conf. 119. lib. 3. in casu originarii Mediolanensis, qui domicilium Papie transvolaverat, & per consequens idem resolvit; ejusque doctrinam sequitur Jac. in d. l. §. arripator num. 43. ad 48. Alexand. conf. 16. num. 3. libr. 1. & conf. 41. numer. 7. vers. nisi talis lib. 3. Cephal. conf. 414. numer. 56. & 58. §. ultimo lib. 3. Lancello. Gall. ad consuet. Alex. prefat. 8. numer. 16. & 17. ubi multas cingit Mafcard. de general. Statut. interpret. consil. 6. num. 133. Gratian. discept. 431. num. 11. Rot. Florent. in celebris causa de Crescis lib. Adm. 190. n. 421. num. 38. tot in**

hypothesi D. Flammæta erat origine, & domicilio Pisana, & testamentum condidit in Civitate Pisaurum ad favorem Civium Pisaurorum, & propterea præfatus casus longe distat à doctrina Baldi in *diff. l. §. arripator, & in diff. conf. 119.* sed bene convenit alteri ejus doctrinæ in *diff. l. casus populi num. 87. C. de Sum. Trinit. quam communiter receperunt dicit Bellon. loco supra citato.*

Cephal. *conf. 414. lib. 3.* fuit sequens super testamento condito in Terra Roche Blanchæ à Dom. Marchione Rangoni antiquæ origine Munisense, & postea Parmense, qui domicilium Mantuæ transvolaverat, & ibi Civitatem, & quamplurima bona acquisiverat, & in codicillis ibi conditis legatum uxori confirmavit, unde rectè respondit cum doctrina Baldi in *diff. l. §. arripator, quod attendi deberet Statutum Mantuæ, ut per tot. conf. & signanter numer. 58. vers. ultimo, & numer. 72. & 77. vers. unde cum Dominis.*

Alexand. *conf. 41. num. 7. lib. 3.* loquitur opinionem Bartoli, sed in casu suo contrarium resolvit, quia *Statutum velus subdum legere extra territorium* n. 10. & Add. subdit quod in Galliæ cellas disputatio, quia *consuetudines sunt locales, & principaliter loca, & res illic sitas consernant* quod asserit etiam Tondus. *refol. 33. numer. 4.* unde trahi non possunt ad res alibi sitas.

Natta *conf. 514. num. 18.* procedit cum doctrina Bartoli, sed impugnat applicationem, quod habuimus Statuta sint favorabilia, & firmat quod sine odiosa, adeoque non extendenda ad bona sita, extra territorium: verum non est in jure pacificum, an dicta Statuta odium, vel favorem continent; certum autem est quod extra ratio, per quam Statuentes non possint dispoñere de bonis extrā territorium, est defectus potestatis; unde simpliciter personam inhabilitando, & nihili de rebus dispoñendo, non videmus exercere aliquam potestatem super bonis alterius territorii.

Pech. *de testam. coning. lib. 4. cap. 38. numer. 5.* assensum Baldi in casu diversis loquens in *diff. l. §. arripator, & in diff. conf. 119.* sed ejus doctrinam in *diff. l. 1.* non expendit, nec allegat; unde cum Baldus loquatur juxta diversos casus, & ille indistinctè merito respicit à Lancello. Gall. ad consuetud. Alexand. prefat. 8. num. 9. & seq.

Bellon. *de jur. accresc. cap. 10. quest. 2. numer. 59. 60. & 62.* ingenue facit opinionem Baldi in *diff. l. casus populi num. 87.* esse communiter receptam, & quod in foro contra eam non possit obtineri; & licet ei non ardeat, quia nulla sit differentia inter habitationem, & inhabilitacionem; ut tamen pace tanti viri discrimen est evidens, ut inficet & contra, & per consequens ejus auctoritas non est attendenda.

Decisiones Rotæ Romane ex *cap. Crisp.* emanarunt super Statuto Viterbi, quod non continet inhabilitacionem simplicem, sed præcisè disponit de successione; ut laudis inficet.

Nec pariter obstat alie auctoritates in terminis Pisani Statuti, quippe

Alexand. *conf. 155. numer. 4.* consuluit in casu, quo uxor origine Pisana nupta Vengis, in eadem Civitate Venenarum, testamentum condiderat, & bona erant sub dominio Veneno; Unde Alexander sequitur opinionem Baldi in *d. l. casus populi, qui testamentum condidit fuerat extrā territorium, & pariter extrā territorium bona reprobantur.*

Raudens. *refolus. 18. & Pappo. conf. 54.* scripserunt in casu quo testator transvolaverat domicilium ad Villas Forcolt, & Montis Castelli, ubi observantur jus commune, & ibi testamentum condiderat, & bona sua erant, & propterea procedunt cum doctrina Baldi in *diff. l. §. arripator.*

Rot. Florent. lib. Adm. 101. n. 349. §. tertia non eger declaratione, quia satis clare loquitur, ubi tertia differentia fuit per Nos resoluta, ut bona extrā territorium Pisaurum non veniant sub prohibitione dicti Statuti, sicut favorabilia, sicut odiosa, sive persona inhabilitatio, cum non perquirat ut res suas extrā faret Statutionem, in casu quo maritus, vel uxor ALIBI DOMICILIUM CONTRAXIT juxta theoricam Baldi &c.

Deci.

48 Decisio 16, num. 14. Illustris. D. de Comit. prodi-
dit super testamentis condito Pisis à Cive Pisano ori-
gine, & habitatione, & ex privilegio etiam sive Floren-
tino ad favorem uxoris Pisanæ de bonis Pisis exis-
tentibus, unde iuramento attendi debebat Statutum
Pisanum ut num. 11. 12. & per tot.

49 E converso autem quia Princeps in non solumum
nullum habet imperium *Thes. quæst. for. lib. 2. quæst.*
4. num. 4. forensis testari potest in loco Statui pro-
hibitivi de bonis ibi existentibus *Barol. in l. cunctis*
populis 1. numer. 26. vers. & ideo dico. C. de sum.
Trinit. & ibi Jaf. num. 86. vers. eodem modo Bern.
conf. 60. num. 31. vol. 2. Roland. conf. 91. num. 23.
lib. 3. Chaffan. ad confutand. Burgund. rubr. 4. §. 7.
tit. per testamentum numer. 9. Cancr. var. cap. 10.
numer. 20. part. 1. Lenciller. Gall. ad confutand.
Alex. prefat. 8. num. 36. & 37. Terz. ad Statut.
Pap. rubr. 90. in civilib. numer. 35. Rot. Flor. libr.
Adm. 75. n. 148. §. secundo Statutum, et semper re-
petita ratione quod Statutum inhabilitans simpliciter,
& absolute est mere personale, & non reale, & per
consequens attendi debet subiectio persone, & non
bonorum, quia bona veniunt accessorie ad perso-
nam, non persona ad bona Chaffan. ubi supra nu-
mer. 9. & in terminis Statuti Pisani distigis. D.
de Comit. decis. Flor. 73. num. 29.

50 In secundo verò casu principali, quando inhabili-
tatio est mixta, quia Statutum directè disponat de
bonis persone inhabilitare, non potest vires exten-
dere ultra territorium, quia posset manum in mes-
sem alienam disponendo de bonis spectantibus ad ju-
risdictionem Statuentium, in quorum territorio sita
sunt; ut super Statuto Viennensi differentia successio-
nem filii masculini in bonis Matris, quam proba-
bet testari ultra decimam partem, & sic inhabilita-
tio non fiat absolute, & de per se, sed famulativè
in confirmationem dicte successionis, lare *Tartagl.*
de refero. Statut. art. 29. numer. 15. ad 18. &
num. 27. ad 30. & licet num. 42. & 54. videatur
firmare quod actus testandi respiciat bona; atamen
animadvertendum quod dist. numer. 41. loquitur de
inhabilitazione secundum quid, ut a numer. 38. ad
45. & dist. numer. 54. agit de habilitazione, qua-
rum utraque continet facultatem disponendi de bo-
nis ad altera territoria non extendibilem, ut se de-
clarando firmat num. 56. fecus autem in habilita-
tione absoluta contentis in actu merè negativo, ut
num. 15. 16. & 27. usque ad 30. & ratio differen-
tie est manifesta, quia testando disponitur de bo-
nis, fecus autem non testando, & super eodem
Statuto emanarunt tres decisiones coram Crisp. §. 274.
tem. 2. & decis. 485. & 513. tom. 3. in quarum
prima, & secunda excipiuntur bona extra territo-
rium, quia pro eorum comprehensione requireretur
utraque subiectio, persona, & bonorum, ut in pr.
num. 15. & in fac. numer. 9. verum quia huiusmo-
di fundamentum non satis totum visum fuit, quia
sufficit unica subiectio, ut magistraliter in dist. dec.
73. per tot. coram dist. Dom. de Comit. Rota pre-
cedentes decisiones confirmavit ex verisimili Statu-
rum voluntate includenda in capite positivo sub-
ditis, & non exterius, & ex defectu potestatis com-
prehendendi Clericos in capite exclusive, ut num. 3.
§. ceterum, & num. 8. & 9. Statutum autem Pisa-

51 num ad differentiam Viennensis oon defert successio-
nem alicui; unde si relictum est particulare con-
solidatur cum hereditate, si est universale defertur
substituto vulgari, sin minus, si locus successionis
ab intestato; ut ponderat *Rot. in dist. causa Sclip-*
pi lib. Adm. 131. a 710. unde non mirum si Sta-
tutum Viennense non potest extendere vires extra ter-
ritorium, fecus autem Pisanum.

52 Idem esset si Statutum indirectè disponeret, ex-
gr. inhabilitando secundogenitum ad succedendum ex-
ante primogenito, aut excludendo famulas ad favo-
rem agnatorum; quia si vires pretendere extra ter-
ritorium, primogenito, & agnati vigore legis eo-
rum patris succederent in bona alicuius Principis,
quod non evenit in simplici, & absolute inhabi-
litatione, auctoritatibus supra relatis ut §. secundo.
Hoc ipsum procederet si inhabilitatio esset qualifica-
ta, ut si Statutum inhabilitaret subditum ad contra-

hendum, aut testandum, nisi ab illius quibusdam fu-
lminatibus, qui semper servande sunt iuxta censu-
ram Statui loci, ubi celebratum est instrumentum, quis
eas inducere pertinet ad jurisdictionem ejus, in cu-
jus domicilio actus geritur; ut egregie de more *Barol.*
in dist. l. cunctis populi numer. 26. vers. non
solennitas, quoniam omnes sequuntur relati longa so-
lentie à Borden. collat. legal. 41. num. 3. vol. 2. Cir-
roch. dispici. 53. numer. 23. Mascard. de general.
Statut. interpretat. com. 6. num. 22. Allogr. conf.
36. numer. 4. lib. 2. Juv. de contract. minor. quæst. 9.
§. 3. num. 84. Bellin. de jur. accresc. cap. 10. quæst.
2. numer. 135. & 136. Tartagl. de reservat. Statut.
art. 29. num. 38. & 74. Rub. de testament.
cap. 36. num. 232. & 233.

E contra verò Statutaria HABILITATIO, per quam
persone inhabilis, à Statuto efficitur habilis juxta
theoricam Baldi in dist. l. 1. numer. 57. verbi dico
ergo C. de sum. Trinit. ut si spiritum ad successio-
nem admittit contra text. in arch. ex complexu
C. de inest. nupt. si filio familias testamenti fuctio-
nem concedere contra text. in l. qui in potestate 6.
ff. de testam. & qui testam. dist. 1. si pater filio
emancipato papulariter substatuere permittit
contra text. in l. maritus 2. in princ. ff. de vulg. &
papular. non extenditur ultra territorium, quia hu-
jusmodi habilitaciones sunt leges speciales affirmativæ
tangentes alienam jurisdictionem quam vigore fac-
cederet in bona alicuius Principatus, quod non
permittitur, quia uniusquique legem dicere debet in
proprio, & non in alterius dominio; ad differen-
tiam præcepti simpliciter negativi, quod iotrā can-
cellos persone prohibuit restringitur, ut bene distin-
guat *Borden. collat. 41. num. 84. & 89. & n. 92.*
& 93. Tartagl. de reservat. Statut. art. 29. num. 55.
vol. 2. aliique plures supra citati.

His igitur præcognitis in dubium revocari non po-
telt, quod super dicta controversia fieri posset tran-
sactus, cum ad eam sustinendum sufficere dubitatis
resultans ex auctoritate unius excellentis Doctoris
Ejuse. Rota. distig. 111. num. 66. Samminias. contr.
123. num. 71. Rot. distig. 13. num. 8. part. 14. coram
Bich. distig. 350. numer. 15. coram Corr. decis.
675. num. 2. coram Octobon. decis. 25. num. 13. &
16. & decis. 2. num. 11. post Paulus. differt. 15. &
decis. 560. num. 3. coram Crisp. sed in hypotheti ad-
hære pro nullitate testamenti etiam respectu bonorum
extra ditionem Pisanam causentium duo juris luma-
ria magna Barolus, & Baldus cum innuenerit,
qui unum magis ample, aut alterum magis strictè
loquentem, ambos tamen casui nostro applicabiles,
constanter sequuntur; sufficeret pariter quod contro-
versia esset extrajudicialis Post. resus. 147. num. 12.
Cyriac. contr. 3. numer. 3. lib. 1. Gratian. dispici.
476. num. 3. Asterlin. decis. 163. numer. 1. hæc au-
tem non solum deducta erat in iudicio, sed prolata
Sententia in possessore ad favorem dicti Don. E-
quitis Calcina, quæ magnum robur ei adjuvit Sam-
minias. contr. 143. numer. 73. Rot. Senen. cor. Ill-
frisis. Dom. de Comit. decis. 45. num. 3. & 4. imò
sufficit solus timor litis. Paccon. allegat. 21. num. 48.
& 49. & alleg. 111. numer. 7. Rot. coram Gregor.
decis. 149. num. 2. & ibi Beltramin. cor. 5. & 6.
& coram Barati. d. 280. num. 11. & ibi Ferrentill.
lit. A. & coram Octobon. dist. decis. 25. num. 13.
& seq. & decis. 198. num. 9. & coram Cavalier. dec.
407. num. 7. & post De Luc. in Maniss. dec. 33.
num. 6. lib. 7. etiam procederet ex præsentione 55
juridica, aut patrum dubia, dummodo evidens, & pal-
pabilis calumnia non interveniat Utred. de translat.
quæst. 43. num. 29. & 33. Geb. consule. 21. num. 41.
Rodulphin. alleg. 115. numer. 18. Rot. coram Asterlin.
decis. 799. num. 19. vers. illudque & in retent. decis.
161. num. 5. part. 7. & decis. 312. num. 7. 10. &
11. part. 10. & decis. 107. num. 8. part. 15. & decis.
341. num. 10. part. 16. & decis. 262. num. 15. part.
19. & coram Falconer. tit. 24. decis. 7. num. 7. & ple-
ne decis. 9. num. 16. & 17. & cor. Asterlin. decis. 1305.
num. 7. tom. 5. & coram Herzer. decis. 128. n. 11.

Nec ad removendum prædictæ litis innoceum ob-
stat docta ponderatio quod Dom. Calcina non pos-
set ad successioneis aspirare, tam in casu quo testa-
mentum

minum esse validum, quam in casu quo effectum
habet: si enim erat validum, causa ipsa faciebat
cessare causam intentatam, *l. quandoque* 30. ff. de argu-
heredit. *l. quandoque* 90. ff. de reg. jur. *l. antequam*
8. Cod. comm. de success. si verò erat nullum repe-
ditu institutionis factæ ad favorem dictorum Domini-
corum Cepparelli, vires assumeret à substitutione
vulgari ad favorem Commende, ac Canonicanum
erigendum. *l. et si populus* 3. §. si fura restat ff. de lib.
§. posthum. etiam simili infirmitas caducetur ob incapaci-
tatem infirmi. *Mart. de success. part. 1. quest. 1. art. 3. n. 30. Falar. de subdit. quest. 23. n. 24. §. quest. 31. n. 1. & in terminis nostri Statuti Res. lib. mor. 13. l. 703. in prin. & in Pisan. hordinatio 14. Decembris 1691. §. qui
postea coram D. Audier. Cavalieri & per consensum
quibus certa erat in utroque casu conclusio D. Equitis*
quoniam pro responsione animadverterimus, quod hujus-
modi exceptio non competeat DD. Cepparelli, sed factæ
Religionis vulgariter substituitur, quæ transactionem
non impugnare, sed ejus executionem instanter pe-
dit, & jurejuramentum, quoniam supposita incapacitate
Cepparelli non cessabat controversia etiam respectu Re-
ligiosis, quia Statuta, quæ prohibent conjugii directè
relinquere, prohibent etiam indirectè per interpositum
personam, ut in simili respondit Jurisconsultorum Princeps
Accursius in casu quo Pater donaverat Ecclesiæ, Ec-
clesiæ autem non dedit ejus filio spurio, ac urgente ratione,
quia hujusmodi donatio facta videtur in fraudem legis
prohibens reliqui filio spurio, teste Bald. in *l. rem-
quum* 14. n. 39. *verf. sed julijanus* C. de fidei, & in ter-
minis Statuti prohibens conjugii relinquere alteri con-
jugi Alexand. *conf. 54. nu. 4. lib. 7. p. 1. p. 1. Menoch. de ar-
bitr. cas. 439. per tot. & sequatur n. 28. & de presump-
lib. 4. p. 1. quest. 97. num. 7. Lamell. Gall. ad consuetud.
Alex. in verb. non p. 1. num. 15. & in verb. acc. f. i. nu-
mer. 11. & in verb. legere quest. 1. num. 22. & seq. Tort.
ad Strat. p. 1. quest. 9. in c. 1. lib. 10. Mart. de suc-
cess. legat. part. 4. quest. 9. art. 2. num. 3. unâ cum ere-
cto Commende, & Canonicanum ordinata fuerit ad
commodum eorumdem Cepparelli, exorbitans dubita-
tio, an prædictæ substitutiones factæ fuerint ad evitân-
dum rigorem Pisanæ Statuti prohibentis relinquere con-
jugi, vel alteri pro quem ad ipsum revertatur, vel reu-
30 *31. verisimile* ut in terminis Hospitalis in simili casu
substitui tenuit Mandaf. olim Rot. nostra Aud. *conf.*
204. num. 4. §. num. 11. utrobique *verf. secundum*; & al-
legatally Statutum Civitatis Pisarum, annullans similes
dispositiones factas in fraudem ejusdem Statuti: ve-
rum quia quia facit Religionis potiori videbantur, quia
non fuit grava restituta bona hereditaria personis pro-
hibitæ, sed dominium & possessio d. bonorum ad eam
perpetuò spectant, & solum administratio, & fructus ad
Commendatariam pertinent, juxta Statutum d. Reli-
giosis *tit. 13. cap. 9. de tradit. Sard. conf. 151. num. 11.*
Cyrac. *conf. 222. num. 43. & seq. Ayn. conf. 14. nu-
mer. 40. Mayn. conf. 176. num. 48. Rot. decif. 569. n. 39.*
part. 5. *tem. 2. recent.* quia actus erectionis Commende
substantiatur, & perituræ per viam donationis cum d.
Religione, à qua investitur recipit bona destinata pro
dote ejusdem Commende *Mart. var. Pif. 9. num. 47. &*
48. *Ayn. d. conf. 14. num. 39. de Loc. de jur. paron.*
diff. 80. num. 7. & 8. cum ocre interveni in militia
dicti Sacri Ordinis, & dimicandi contra inimicos nostræ
fidei, disicteque fructus consequitur tamquam stipendium
debitum dictæ dictæ nobili militi *Ayn. d. conf. 15. n. 16. ab.*
37. 140. & 175. *alter Ayn. d. de comm. diff. 71. n. 38. D.*
39 *de Comm. decif. Flor. 46. num. 39. & decif. Religionis com-
mune Juris Filici Statut. in præf. §. Cavalieri n. 14. D. de*
Comm. decif. Florent. 50. num. 22. & privilegia p. 1. cause
Cabal. conf. 180. n. 51. & 52. Mart. de jurisdict. part. 4.
cent. 1. cap. 24. n. 16. & 17. Rot. dec. 552. n. 3. verf. in-
remro, & n. 2. part. 9. retenti. & propterea non comprehen-
ditur sed Statu generaliter loquente, ut in terminis
alterius Statuti Pisanæ probat *Ayn. d. conf. 20. n. 4. & seq.*
40 *& in terminis Florentini in præf. de cessan. rubr. §. Rot.*
Florent. in causa Brachiaro, & Ergas 31. Octobris 1686. &
super dict. Statuto Viceris Rot. var. Crisp. dict. dec. 48. n.
15. & dec. 513. n. 9. idè de consilio p. 1. iurum,
41 *quorum unus fuit Bartholomeus Chief indignus legum inter-
pres, & celeberrimus in foro Advocatus tunc Hieronym.*
Borg. in consil. jur. lib. 2. cap. 15. n. 3. & lib. 19. cap. 5.
*n. 7. & Blot. D. de Comm. in add. ad decif. Flor. de f.**

*dicendum. dec. 33. m. 16. vol. 1. convenimus fuit quod erigeretur dicta Commenda cum dote fecimorum septem milium, & de ea investiri deberet dict. D. Eques Celsina cum fola pensione f. 136. ejus vira durante, & post ejus mortem succedere deberet d. DD. Cepparelli viri primogenituræ, & post eorum lineas, descendentes masculi dicti Celsinae, cum onere satisfaciendi dotem in aliis f. centis mille; & sic dicti Celsinae nihil in proprietas relaxatum fuit, & in fructibus quid modicum, quia cum esset senio confectus, pensio reservata, breviter etiam duratura juxta *terc. in l. hereditaria 68. ff. ad l. falcid.* Commenda verò non fuit erecta super tota hereditate ad mentem testatitricis, sed super bonis summe f. 7000. correspondentibus, & per concessus omne commodum, & tota utilitas cessit ad favorem d. Cepparelli, quibus omnia bona relaxata fuerunt, partem tamen Commendæ, & reliquum jure hereditario *De Luc. de alienat. d. dist. 70. n. 11.* fufficit enim ad sustinendam transactionem modica condonatio *Rut. cor. Priol. dec. 187. m. 3. & dec. 164. m. 12. & cor. Caprar. dec. 746. n. 16.* cum ad eam refundendum est capere injussitè requiratur læsio enormitatis habito respectu ad incrementum lucus eventum, ad futuram incommoda, & expensas *Palerm. de transact. lib. 6. q. 2. n. 46. Urcel. eodem tit. quæst. 99. m. 17. Borden. collat. legal. 7. §. 36. §. 57. vol. 1. Rut. cor. Aulin. dec. 102. n. 1. 120. q. 4.* fortius quando imita fuit de conditio indignum Jurisperitorum *De Luc. de spon. dist. 33. n. 16. Rut. coram Caprar. dec. 730. n. 13. & dec. 748. num. 5.* imò fufficit quandoque fols recessus à line *Rut. difput. 121. §. 16. Rut. post Terr. de pall. dec. 78. n. 7. & post Urcel. dec. 21. n. 4. in fin. & cor. Emeriz dec. 1134. n. 8. & cor. Caprar. dec. 736. n. 17. & coram Aulin. dec. 1182. n. 10. rom. 5.**

Cum igitur conflet de VALIDITATE, & JUSTI-
 TIA transactionis, ejusque UTILITATE maxime res-
 pectu cum impugnatum, nimis absonum esset, & à ja-
 re devium illam reficere, & licium flammam jam extin-
 ctas rursus excitare, contra monitum Imperatorum Dio-
 cletiani, & Maximiani in l. causam 16. C. de transact. præci-
 pui: quia fuit à Patribus executionis mandata, quia D.
 Eques Calcina omnia bona hereditaria dimisit, D. Jo-
 annes Baptista Cepparelli ea recepit, & Serenif. Magnus
 Magister prævia informatione D. ejus Auditoris Vetho-
 ri Commentarii acceptavit Ros. coram Fulcrat. tit. de
 conf. dec. 7. n. 1. & dictam transactionem ad instantiam
 D. Parisium confirmavit, liti „ in d. p. sup. p. rior „
 restitutus A. F. S. ad accitatore dicta Commenda, „
 in confirmatio dicto agnoscimento „ & inferius „ S. A. con-
 firmat agnoscimento facto fra detto Parisi, ed accetto „
 la Commenda, e vuole, che si faccia quanto occorre per „
 l'operazione „ quo in casu est intercedendum Rovic. consil.
 89. n. 13. Veneris. conf. 3. num. 37. Utrius. de transact.
 infra præf. num. 17. & quib. 6. num. 62. Senat. Mann.
 inter revocell. per Palm. decif. 360. a numer. 204. sive ad
 309. maxime quia est genitoria Add. ad Motus. de pri-
 magent. Hispan. lib. 4. cap. 9. num. 38. & 33. vtrif. liti-
 zata quibus Utrius. de transact. quib. 94. num. 46. & observa-
 tum cum solutione dictæ propositi f. 136. in qua cum
 dict. Cepparelli calaverint fuerunt condemnati ad cam per-
 solvendum, ut refert De Luz. de alien. dict. diff. 70. n. 2.
 & quod quid est enim successores bona dictæ hereditatis
 adhuc possident; impugnati enim legi, & actioni bonis
 titulo transactionis accepta renuntiare, & eodem tempore
 eam impugnare, ipsamque in partibus favorabilibus ac-
 ceptare, in contrariis verò respice *Fulcrat. de transact.*
tit. 6. quib. 1. num. 1. & 3. Cypric. causat. 451. a. n. 33.
Cingio. last. decif. 26. num. 49. & 30. unde cum tam ob-
servaverit, & observet, etiam in posterum observare
venimus Ros. cor. Pruting. dec. 66. n. 7. cor. Burat. dec.
464. n. 7. cor. Reine dec. 259. n. 6. etiam Celsi. dec. 101.
num. 4. & coram Crispi. dec. 726. num. 7.

Agnoſcens D. Eques Paucius prædicatorem rationem
efficaciam, deduxit iura D. Catharine ejus Maritis tan-
quam vocata iure fideicommiſſi ad hereditatem dicti D.
Flaminie, in caſu quo d. ejus frater fuillet heredes;
unde cum ipſi heredes non acceptaverint, non poſſet D.
Joannes Baptiſta eorum communis Pater ad dictam tranſ-
faſionem devenire, nulla de ea facili mentione, & ni-
hil pro ea recipiendo: verùm huiusmodi fondamentum
in factu corruere nobis viſum fuit, quia revolutis testa-
mentariis tabulis D. Flaminie, etique tam in parte
diſpoſitiva, quam conditionali ſedulo perpenſis, ejus
exceſſio adeò clara apparuit; ut d. D. Eques ſuper hoc
actus.

articulo manus videtur dedit, & quantum de eius vocatione constaret, Commenda non fuit creta super tota hereditate ad mentem dictæ testatrici, sed solum super parte bonorum hereditarium, quorum residuum pro fideicommissio remansit, unde cum transactio in ea fuerit bona fide, & negotium prudentem, & utiliter gestum, liget etiam florentiorum iure proprio ad fideicommissum vocatus D. Pacius, allegat. 21. num. 3. *Urbal. de transact. quæst. 44. num. 25. Rot. Boman. inter vocall. per Palm. decif. 363. num. 3. Rot. Ferrariorum. apud eundem decif. 170. num. 6. Rot. post De Luc. de fideicom. dec. 71. num. 13. & in Mantiff. eodem tit. decif. 75. num. 3. & coram Molin. decif. 595. numer. 3. tom. 2. & decif. 1218. num. 16. tom. 5. & coram Falconer. tit. 21. decif. 2. numer. 8. & tit. 24. decif. 9. num. 12. & coram Crisp. decif. 589. per tot. plene Rot. Florent. in causa Marelli & Boccelli die 29. Aprilis 1721. num. 21. & seq. coram Illust. Dem. Audir. Calderoni; fortius si sint heredes transigentium Rot. post De Luc. de fideicommiss. dec. 71. num. 14. & in Mantiff. eod. tit. dec. 75. num. 4. & fideicommissum ab institui capacitate dependens sit validè dolum Rot. coram Priol. decif. 161. num. 14. & coram Caprar. decif. 726. num. 17. & 18.*

Comparuit tandem in actu expeditionis Reverendiss. Capitulum Ecclesiæ Præbendæ Pisarum petens erigi prædictos Canonicos: verum ne huiusmodi causa ad Nos foris statim protraheretur, ei iura reservavimus, & vocem nostram Supremo Magistratu transmissimus.

Joannes Bonaventura Neri Badia Aud.
Petrus Franciscus Marmorai Auditor.
Franciscus Fabiani Supremi Magistr. Cancellarius, & Relator.

ARGUMENTUM.

Veritas, & realitas Cambii ex quibus probetur, & simulatio excludatur. Cedens iura talia qualia, & dummodo, &c. non tenetur præstare bona & vera, & multo minus anteriora.

S U M M A R I U M

1. Implementum in prejudicium adimplere debentis, & ab eo causam habentem habetur, ac si sequatur fuerit.
2. Cambium præsumitur neque collusivum, & simulatum ab eo cuius à principio de veritate examinationis pecuniarum.
3. Realitas illius probatur ex comparis dati, & accipit.
4. Item ex solatione fructuum & ex geminatis confessionibus debitoris & num. 18.
5. Item si non erat antea cogitabilis casus cuius occasione allegaret postmodum simulatio.
6. Simulatio & Collusio probanda est ab allegante peripsum probationibus.
7. Cambium verum, & reale transigi potest ex credito procedenti.
8. Datus in cedendo iura talia qualia ex quibus excludatur.
9. Cedens iura talia qualia dummodo, &c. non tenetur de evulsionem favore cessantem, nec iura esse facta bona & vera, & de ratione numer. seq.
10. Cedens iura talia qualia dicitur cedere aliam & iacham reus.
11. Declarantur contrarii ut procedant in sessione nominis debitoris vel crediti principaliter facta, aut in venditione iurum.
12. Cedens iura talia qualia si non tenetur præstare vera multo minus anteriora.
13. Creditor Cambii non tenetur esse sollicitus de veritate in extinctionem debitoris, quia debitor cambii promissa exstinguere.
14. Declarantur contrarii ut procedant in contrahente cum Ecclesia, vel Pupilo, vel Minore.
15. Clausula quorum interest nullatenus potest illam qui de tempore instrumenti nullam interesse habebat.

16. Nec officere non obligatum, nec aliquid promittentem.
17. Contraria auctoritates declarantur procedere in se nullatenus extinguere debitorum cum dicta clausula quorum interest.
18. Exitus causa.
19. Ex quibus coniecturis, & circumstantiis antecedentibus & subsequenibus simulatio & collusio actulatur & num. 23. & 25.
20. Pecunia identitas quomodo probatur.
21. Creditor vendens signis sui debitoris non tenetur de evulsionem, nisi compromiserit, vel scilicet signis visum vendiderit, & n. 32.
22. Probatur, & integritas contrahentium efficacissima coniectura est pro excludenda simulatione.
23. Simulatio non admittitur, quando deficit probabilitas & verisimilitudo causa simulandi.
24. Et coniectura, quia adduci possumus pro inducenda simulationis remanens inefficax, ibid.
25. Cedens iura cum clausula præscripta. Talia tenetur qualia, & dummodo, &c. Non tenetur de evulsionem, nec debet facere bona, & vera iura esse.
26. Et de ratione num. 28.
27. Contrarium num. 29.
28. Distinguitur, ut num. 30. & 31.
29. Dominum pecunia transit & in primo recipiente, licet ipso unico contractu tam pecuniam alteri solvat.

Romana Pecuniaria,

E T

D I S C U R S U S CCXXIII.

Reverendissime Pater: Constituit Illustrissimus D. Advocatus Jacobus de Comitibus Auditor Cameræ Secretis. Ducis Emarie, & in Civitate Florentina commorans, suum Procuratorem in Urbe D. Franciscum Antonium Crucianum ad effectum exagendi tam fructus locorum Montium, & vacabilium, nec non Cambiorum, & aliorum effectuum ab eo in Urbe posseturum, ut ex mandato Procur. Summ. num. 1. cuius vigore Procurator Constitutus immediate exigi Capitale locorum 26. Montis Religionis vacabilium extinctionum per medium Banchi D. Letmi, nec non etiam aliorum Capitalium, & fructuum decursum, in totum consensum summam scilicet 3245. 62., ut ex computo ab eodem Procuratore subscripto, & Dom. Constituenti transmissa Summ. num. 2.

Cum autem easdem pecunias præsertim à superscriptis Capitalibus provenientes D. Advocatus reinvestire desiderasset pariter in Urbe, & pro investientis distulit Ordinem eodem Procuratori ut ex Epistolis unius; & aliorum huiusmodi Ordinem probantibus Summ. n. 3. Idem antedictus Crucianus Procurator indigena pecunia, obtulit Investimentum pro summa, & quantitate scilicet 2350. cum semet ipso, & Seraphio ejus fratre, mediane creatione Cambii, ad effectum erogandi pro majori securitate Creditoris in extinctionem totidem debito, & factum ita est, nam Illustriss. D. Eques Joseph Egnidius de Grassis, uti mandataris superscripti Advocati stipulatus fuit cambium cum præfatis DD. Seraphio, & Francisko Antonio fratribus de Crucianis sub ea lege solvendi pecunias Cambiales Creditoribus descriptis in eodem Instrumento Cambii, & signanter ratam scilicet 840. Dom. Francisko Caciolo alteri ex eorum Creditoribus, ut ex Summ. num. 4.

Verum quia integra summa pecuniarum Cambialium exhibebat penes eundem Franciscum Crucianum, utpote ab eo exactam ex antedictis Capitalibus locorum montium vacabilium extinctionum, propterea in Instrumento Cambii asseruerunt Contrahentes ratam scilicet 2350. solvere, & respectivè recuperare in pecunia numerata, summam verò residualem scilicet 840. solvere memorato Caciolo vigore Ordinis similis summe directæ S. Monti Præfatis Urbis à D. Equite Grassio subscriptis, Summ. num.

Cumque huiusmodi Ordo conclusus fuisset sub fide ipsius Francisci Antonii Cruciani, five afferentis depositum, five deponere voluisse in eodem S. Monte summam equivalentem, illamque nusquam deponeri, ex eo, quia vel consumpserat vel io aliis Causis erogare volebat, propterea Dem. Advocatus conquestus fuit, & conqueratur

rebat de sufficientia istius depositi, & respectivè reversione dictæ summæ in satisfactionem præfati D. Caroli, dubians de acquisitione Jurium Creditorum anteriorum, juxta pactum conventionum in Instrumento Cambii, requirebat saltem solutionem, vel totius dictæ summæ, vel saltem unius rate ad computum, ut ex *Summæ n.* sed quia nequum consequeretur, continuis precebat molestias, donec memoratus dictus Crucianus resolveret quædam Domum in Urbe sitam, & ex illius pretio exigere superaddidit Cambium, pro ut eum effectum Domum vendidit D. Philippo Silvano, & ex illius pretio D. Advocatus de Comitibus obtinuit satisfactionem fortis, & fructuum ejusdem Cambii, mediante R. P. D. de Simonibus Procuratore ab eo constituto, qui cessit favore Silvani omnia sua *vera talia, qualia, & domo* contra ipsum nunquam retorquei possent *Summæ n.*

Sub eo supposito, quod D. Silvano Empor passus fuerit immisionem in Silviano prædicta rata præfati sc. 820. ad instantiam præminimati dicti Caroli ad effectum ex pensionibus rate d. Domus satisfaciendi de fructibus, & fructibus ejusdem Cambii per Sententiam R. P. D. A. Camere suspensam, tamen per appellationem, & delegationem Causæ S. Roce iustitiam novam, & ex integro iudicium cor. Illustrissimo Dom. meo pro liberatione a molestiis, & pro effectu liberationis, pro restitutione sc. 820. ad effectum solvendi dicto Carolo, & liberandi Domum a præsentis immisionem, licet credimus, D. Advocatum de Comitibus suum conventionem fore absolvendam ab impetitis, pro ut submissis vocis deprecamur.

Etenim suam instantiam D. Silvano fundare prætendit in eo quod Cambium fuerit simulatum pro dicta rata sc. 820. non autem verum, & reale, quippe quia creditur, seu illius Procurator direxit Ordinem S. Montis Pietatis Urbis solvibilem Franciscum Antonium Cruciano sub ea lege relinquenti ei eodem S. Monte eandem summam, ad hoc, ut posset vigore ejus Ordinis istam solveret D. Franciscus Caroli in restitutionem fortis principalis dicti Cambii, dictusque Odo suum effectum fortis acquisivit, ex quo in S. Monte nulla reperiebatur, nec repetere fuerit pecunie ad creditum D. Advocati Creditoris Cambiæ, adeoque clara fit simulatio, & deceptio D. Silvani; Alii inane penitus competunt hujusmodi fundamentum, quia cum D. Crucianus erogasset pecunias etiam majores quantitas spectantes ad D. Advocatum de Comitibus, & signanter sc. 1600. provenientia ex pretio Locorum Mondium vacabulum extruendum destinatum ad investendum, & de Oedine ejusdem D. Advocati investitum mediante opera ipsius D. Cruciani ejus Procuratoris ut ex Epistola tum ipsius D. Advocati, quam Dom. Cruciani *Summæ n.* unquam vel eadem pecunias deponere tenebatur in S. Monte Pietatis, prope deposita supponebat idem D. Advoc. & pro eo D. Eques de Grassis, vel deposituras fuisset pro complemento d. Ordinis, quocumque ab eodem Cruciano dependeat, qui propter se negligit adimplere ea, quæ ipsemet adimplere tenebatur, habetur ac si adimpleretur ad sui præjudicium, & ab eo causam habentem, nec defectum adimplendi allegare valent, *Rot. decis. 26. numer. 3. pars. 16. recent.*

Neque exinde inferri valet inefficacium dicti Cambii, vel defectus illius realitatis, & veritatis, seu simulationis, tum quia consilio de præsentia pecuniarum Cambiali apud ipsum Crucianum contrahentem Cambium, & inconvocabili exactione majoris summæ pecuniarum ad creditum Cambii spectantium, quemadmodum exinde resultat presumptum existentie pecuniarum de tempore contracti Cambii partes dicti Crucianum Exactionem, & respectivi Cambium contrahentem ad ejus præjudicium, ita & quælibet præsentia collusio, aut simulatio, vel defectus realitatis Cambii remanet subsistens, nam consilio de veritate exactionis eandem pecuniarum citra ornatum dubietatem, ex hujusmodi certo principio substat remanet quælibet macula collusio, vel simulatio Cambii, juxta firmata per *Rot. in decis. 936. numer. 4. & 6. & decis. 1043. numer. 13. & decis. 1188. numer. 4. coram Emerico & cor. Falcover. dec. 2. numer. 21. de falsitatibus, & simulationibus & decis. 83. numer. 15. de dec.*

Tum quia veritas exactionis dicti Cambii, & consecutionis pecuniarum, pro quibus Cambium contraham *Casarg. de Comm. Tom. II.*

fuit a Cruciano superlativè probata remanet, non ex presumptionibus, sed ex probatione effectiva, veluti ex computo dicti, & recepti ab eodem Cruciano subscripro, & transmissio D. Advocato de Comitibus, sub die 21. Novembris 1720. in quo se constituit debitorum summæ sc. 3245. 62. pro totidem pecuniis spectantibus ad D. Advocatum, & ab eo exactis, & è contravertu computavit exitum eandem pecuniarum, & inter hujusmodi exitum posuit in calculo Cambium ab eo contrahendum, pro dicta summa sc. 2350. ut in dict. *Summæ n.* & de ejusdem computi transmissione constat ex Epistola contemporaneè transmissa eidem D. Advocato *Summæ n.*

Et sic prænotata justificationes exuberarent ad probandam realitatem d. Cambii, atamen nec deficiunt ultiores quoque probationes desumptæ ex pluribus compensis subsequenter, in quibus se constituit debitorum fructuum ejusdem Cambii, & pariter constat, ex computis transmissis D. Advocato, una cum suis Epistolis *Summæ n.* quocies igitur per plures, & renotatos actus dicti Cruciani se declaravit debitorem verum, & reale d. Cambii, illiusque fructum solvit, exclusa remanet quælibet imaginaria collusio, quælibet defectus realitatis, & veritatis illius, cum præmissis oqueat se simulare voluisse debitorem, quatenus non fuisset, ut observat *Cyprian. contr. 131. n. 4. Rot. Loren. apud Palm. Nep. dec. 57. n. 72. Rot. dec. 236. nu. 13. pars. 10. recent. & dec. 748. n. 9. coram Emerico.*

Præcipue quia omnes actus prædicti facti fuerant, 5 antequam Silvano cogitaret de emenda Domus, quo casu non est ab eo allegabilis aliqua simulatio, neque presumibilis ex *Text. in l. alla simulatio C. plus valere ac io nobis, & durioribus terminis resolvit Rota in Romana Pecuniaria per Evictionis 5. Decembris 1729. §. correre namque cor. Rev. Rato, ubi quod presumptio militat pro sinceritate, & realitate actus, & hæc oportet, ut allegans collusionem, simulationem, aut fraudem perspicuis probationibus, eam vincere debeat, juxta *Text. in l. quærit 18. §. qui dolo ff. de probat. cum aliis plena manus retatis in eadem decisione §. Correre namque.**

Præmissa indubitanter procedunt, quia agitur de Cambii quod quemadmodum creati possent ex credito præteritenti, ita & consilio de exactione pecuniarum facta a Cruciano contrahente Cambium ad sui præjudicium, præsentia hujusmodi crediti canonice realitatem dicti Cambii ex credito præcedenti creati, ad tradita per *Rot. in dec. 829. numer. 14. & 15. cor. Damore. Jun. & dec. 199. numer. 14. §. præterit & decis. 256. numer. 6. §. Minus relevat per. 10. recent. & dec. 121. numer. 10. & 201. numer. 2. tom. 1. cor. Crispo.*

Consilio autem de veritate, & realitate dicti Cambii, ne dum remanet exclusa quælibet collusio, vel illius inefficacia, ita quoque verificatur cessio juri, presentium talium, qualium, quia deficiente doli in Creditor ejusdem Cambii, vel participatione doli, pro ut deficiit in nostro casu, in quo quicumque doli excluditur ex præsentia crediti provenientis ex inconvocabili exactione pecuniarum roborata etiam ex destinatione ad investendum commissa eidem Cruciano, juxta animadvertentia per *Rot. in prædictis terminis nostri casus, ac etiam durioribus, dum in hypothesi D. Advocatus tamquam absens, & in Civitate Florentina permanens nullam potuit habere partem io contractu dicti Cambii, eo absente contracti, ut in dicta Decisione Romana Pecuniaria, per Evictionis 5. Tantum autem, cum pluribus sequentibus coram Reverendissimo Rato, nulla præcedit compositio Cessionario actio regressiva, aut evictionis, contra cedentem, quanvis jura cessa reperiantur mixta vera ratione, quia illa *Quæstio talia tamen qualia, & domo*, importat, quod cedens non teneatur de evizione favore cessionarii, nec jura cessa facere bona, & vera, ut in puncto puncti probat *Rot. in dicta decisione Romana Pecuniaria §. Eversio ex his cor. Reverendiss. Rato, ubi plures referunt punctualissimas auctoritates, & decisiones.**

Cedens namque jura talia, qualia dicitur cedere alius, & jactum remi, & demittat jura, quæ habet, ita ut si nihil habeat, nihil cessisse censetur, ut in prædictis terminis prosequitur *Rot. in dicta decisio §. Ratio autem.*

Atque adeo nullatenus applicantur auctoritates in contrarium allegatæ, velut *Text. in l. §. plura 79. in fine ff. de evictio.*

restituendis, et Adamis de restitu. q. 79. n. 7. Roderic.
 & alii quosque allegari possent, nam omnes loquuntur
 in casu in quo agitur de cessione nominis Debitoris,
 vel crediti principaliter, aut de venditione iurium,
 non autem quando D. Advocatus solum recipit facultatem
 suam crediti à Debitore, non autem vendit, vel
 cessit nomen Debitoris, vel creditum, tamquam Vendi-
 tor, vel Creditor, sed tanquam modo cessit iura talia,
 qualia, & dummodò &c. quia in tali terminis, nec ce-
 dens tenetur prestare veritatem iurium verisimilium, quia
 restringitur cessio ad illud ius tale, quale habet, ita
 quod si cedens nihil habet, nihil cedens censetur,
 ut egregie *Rot. in dila Romana Pecuniaria, seu Eul-*
donis in §. Non relevante, & §. seq. usque ad finem,
 quae decisio sibi decidit nostrum casum, ita cum pre-
 senti distribuitur.

Non attempta Epistola D. Advocati scripta dicto Cruci-
 ciano debitori Cambii, in qua suppositum non remanere
 eum, sed potius directum pro rata, quae solvenda erat
 D. Carolo, de qua in contrario *Samm. n. 4.* quoniam
 ex hac Epistola primario, & principaliter convincitur
 realitas Cambii, solumque creditor vocari in debium
 ejus auctoritatem, quam impugnavit nequit D. Adver-
 sarius, eo ipso quod eadem Epistola utitur in praesenti
 iudicio, quam anterioriter in casu nostro multò mi-
 nus prestare tenetur cedens iura talia, qualia, & dum-
 modò &c. quia si non tenetur prestare iura vera, & realia,
 multò minus prestare tenetur auctoritatem ejus crediti,
 Quare, &c.

Virgilius de Virgiliis.

ALTERA ALLEGATIO.

Reverendissime Pater, supplicamus pro Sententia ab-
 solutoria D. Advocati Jacobi de Comitibus princi-
 palis mei ab injusta petitione D. Philippo Sivani de res-
 titutione summam scilicet 820. petentem à dicto Fran-
 cesco Cruciano ex pecuniis provenientibus ex precio ejus
 dotus vendit dicto Dom. Philippo Sivano, non ob-
 stantibus contrariis objectionibus in novo memoriali de-
 ductis, quoniam obiectum, quod adimpleta non fuerit
 promissio erogandi pecunias Cambiales pro rata fo. 820.
 in extinctionem crediti D. Caroli, atque ideo vigore
 clausulae *quorum interest*, continetur in obligatione co-
 mitali agere valeat D. Sivanus Adversarius contra D.
 Advocatum de Comitibus Creditorem Cambii nullam
 penitus habet sustententiam, cum quia onus adimple-
 13 di supradictam promissionem spectabat ad debitorem
 Cambii, qui dictam promissionem curaverat, & onus
 erogandi dd. pecunias in extinctionem, dicti Cambii,
 assumpsit, non autem pertinebat ad eroditorem, juxta
 sententiam per *Rot. in dec. 511. n. 9. & seq. ibid. Add. n.*
33. cor. Gregor. & in dec. 462. n. 15. per. 18. rrr. tom.
 14 quidquid sit, quando contrahitur cum Ecclesia, vel
 Papulo, aut minore juxta distinctionem *Rot. in d. dec.*
462. n. 14. & 15. par. 18. & latius Addem in d. dec.
511. feb. num. 33.

Nec quidquam operari valeat clausula *Quorum in-*
terest contenta in obligatione comitali, quia clausula
 hujusmodi operatur duritatem contra obligatos in con-
 tractu, non autem contra D. Advocatum de Comitibus
 creditorem Cambii, qui nullam obligationem contraxit,
 sed solummodò à debitore Cambii reportavit obligatio-
 nem carpitalem adire, non autem passivè, proindeque
 cessat fundus questio, an ille, qui non fuit nomina-
 tus, in Instrumento juravi possit clausula, *Quorum in-*
 15 *terest*, & multò minus favore Sivani, qui de tem-
 pore nullum interesse habebat cum longe postea emerit
 domum à Debitore Cambii, ut respondit *Rot. in decif.*
27. n. 13. cor. Duran. dum quidam deficit quilibet pro-
 16 *missio adimplementum*, quilibetque obligatio D. Advocati,
 nequaquam clausula *Quorum interest* comprehendere
 potest, non obligatum, nec aliquod implementum in
 Instrumento promissionem, cum obligationes, tamquam
 stricti iuris, non comprehendunt personas non obliga-
 tas, nec adduntur extensionem de uno ad alium, juxta
 sententiam per *Rot. decif. 773. numer. 40. & 41. par.*
19. recent.

Nec propterea applicantur contrariae auctoritates,
 quia loquuntur in terminis, in quibus aliter contra-
 benta accesserit in de debium, illaque se obligavit
 exiungente, quo casu clausula favore Creditoris abstenet

propter accollationem, & obligationem remanere obli-
 gatus, vigore clausulae, *Quorum interest*, ex eo ratio-
 ne, quia illa obligatio principaliter respiciat illum
 creditorem, sicut absentem, cumque in nostro D. Ad-
 vocatus Creditor Cambii, nec in se accollaverit debi-
 tum; nec se obligaverit aliquod debium extinguere,
 nec quidquam adimplere promissis, sed onus quod-
 cumque assumpserit debitor Cambii, omniaque expen-
 sa in Instrumento adimplere promissis, omnes cessat
 quilibet efficacia clausulae, quorum interest, quilibet-
 que actio contra creditum Cambii.

Hanc inconcurrentem veritatem agnoscit D. Ad-
 versarius, atque ideo repetit insubstantiam antecedenti
 Cambii pro dicta summa fo. 820. ex motivo, quod
 Ordo hanc summam consensit directus fuisse S. Mon-
 ni Pietatis, & ex defectu existentie in eo pecuniarum
 adimpleti nequirit, sed hujusmodi refugium solutum
 jam fuit in antecedenti nostra allegatione, in qua pro-
 bavius pecunias exuberantes distribuisse prius ipsum Cruci-
 cianum, qui tamquam emisor jam elegerat majorem
 summam pecuniarum D. Advocati, illaque retine-
 bat, & pro complemento dicti Ordinis, deponere de-
 bebant in dicto S. Monne, ac proinde, si illis non
 depositis, sed prius, principaliter se debeat, debito-
 rem dicti Cambii, illiusque factus ad mensuram
 totius capitalis perfolvit, imo in extinctionem proprii
 debiti, deserpsit ad etedium suum in computis D.
 Advocato transmissis totum capitale ejusdem Cambii,
 ut concludenter in nostro antecedenti *Samm. probavi-*
 mus, nullatenus ex parte D. Sivani excipi valet de
 non realitate, sed veritate dicti Cambii, quod con-
 stat de presentia pecuniarum D. Advocati apud ip-
 sum Crucianum debitorem, & de tot subsequentibus
 Confessionibus in computis à Cruciano transmissis lon-
 ge ante contractum venditionis cum D. Sivano
 18 *Impulsari*, adeoque de plano inter decem in *Romana Pecuniaria, seu Euldonis, coram Reverendissimo Ratto*
 in nostra antecedenti allegatione indicata.

Quare, &c.

Virgilius de Virgiliis.

Juxta praedicta fuit iudicatum ab A. C. G. de Men-
 se Junii 1735. juxta Sententiam latam per Acta de
 Cefaris, tenoris sequens.

Consili nomine invocato à Pro Tribunali sedentes,
 &c. In omnia, &c. Quae prius, &c. coram nobis
 versis fuerant, & vertantur iudicant inter D. Phil-
 lipum Sivani Actorem ex una, & Illustrissimum D. Jaco-
 bum Seraphinum de Comitibus, reum conveniunt
 paribus ex altera, & super liberatione à molestiis
 praesentia à dicto Sivani ex causa evictionis passae su-
 per domo eidem vendita à quondam Francisco Antonio
 Cruciano debitori ejusdem Cambii favore supra-
 dicti Illustrissimi D. Jacobi Seraphini de Comitibus et
 onus pretio fuit dictum Cambium emendum, & loco
 dictarum molestiarum pro restitutione fo. 820. ad effe-
 ctum solvendi D. Francisco Cambii, ad cuius favorem
 tanquam creditoris dicti Francisci Antonii Cruciani
 supradicta summa fuit evidenti domus rebusque aliis de-
 ductis &c. & definitive sententiam, nullum dec.
 nullamque actionem compellit, & competere prae-
 dicto D. Philippo Sivani pro dicta liberatione à mole-
 stis contra supradictum D. de Comitibus petiti, &
 propter eundem D. de Comitibus absolvendum,
 & liberandum fore, & esse ab impetitis, prout illum ab-
 solvimus, & liberamus, & pro absoluto, & libero
 haberi volumus, & mandamus perpenamque silentii
 eidem D. Sivano imponendum fore, & esse, prout
 imposuimus super praemissis, videlicet victori in ex-
 pensis condemnatus quarum taxationem &c.

R. P. D. R A T T O

Romana Pecuniaria, seu Euldonis.

Luxi 5. Decembris 1749.

Ioseph Antonius Massajoles Anno 1719. per Apocan-
 privatam contractu Cambium scutorum mille in Sor-
 te ad bicanum duratorem, favore Bartholomaei Cap-
 pini, ad effectum erogandi eandem summam in satisfac-
 tionem plurium Artificum, qui supponebantur ejus Cre-
 ditores, pro retributione, atque amputatione ejusdem
 Patris existentis in Castro Cyoniani, & ad ipsum spe-
 ctan-

Ante, vigore universalis donationis reportata à Lamberto Vautier, juxta tenorem veteris Apocæ Cambialis apparet, quod in eodem actu creationis Cambii Antonius Paulucci Faber lignarius habuit scuta 354. Petrus Paulus Perniconius Faber mularius accepit scuta 559. de quod et dotalia scuta 87. fuerunt perfolia Joanni Baptiste Cerboni Vitarario, qui omnes, prævia quietantia summa recepit, ac satisfactura fecerunt Jurium collationem favore Capannini.

Elapso biennio præfata refractioni Sortis, pro qua litigabat Capanninus, cum præfatus Massajolus non haberet in promissi pecunias necessarias, die 12. Maji 1719. imposuit Censum consimili quantitate scutorum mille in Sortie, super dicto Palatio Caltri Cynthiani, favore Abbatis Petri Palati, & cum pecuniis ejusdem tractatibus usque concertis dimisit Capanninum, qui cessit eidem Petto Palatio Creditori Censui omnia, & singula jura, etiam anteriora, & potiora, sibi tamen vigore Apocæ Cambialis, ac Jurium cessionis factæ à prædictis Artificibus, quam alia quomodolibet competentia, cum clausula: *Talia tamen qualia, & damna &c. ut nec moras in concorsu.*

Cum autem successisset Antonius Cafarelli heres Abbat Petri Palati, post deceditionem Josephi Antonii Massajoli, & post convocatum Creditorum concursum instituit eorum R. P. D. Tanara Judice ab A. C. deputato, pro satisfactione Censui, & per contrarium Sententiam succubuerit, ex eo quod concorsum fuit pecunias Cambiales traditas fuisse diversis Personis, quas Massajolus falso induxerat, sui emensio nomine Artificum, Creditorum pro laboribus factis in Palatio Caltri Cynthiani, dum possessionem remanebat, quod Antonius Paulucci Faber lignarius, necquam interitus confessionis, & subscriptionis Apocæ Cambialis, quominus integram satisfactionem sui crediti obtineat, usque, & de anno 1716. quodque Joanni Baptiste Cerboni Vitarario, qui licet scribere nosset, legatur in Apocæ subscriptus, per annum ante confessionem dictæ Apocæ decedisset. Hinc idem Antonius Cafarelli, sub morbo, quod jura cessa per Capanninum Abbat Palati ejus Auctoris, essent insufficientia, & antequam falsas, & adirent et competere jura regrestas, & actio Evictionis adversus Capanninum destinata, reportavit contra ipsum in Tribunali A. C. usudatum executum pro restitutione capitis futurum mille, & solutione fructuum loco damnum, & interesse, una cum Sententia adversus executionem.

Verum ad redactionem Capannini delegata mihi per Signaturam Justitiae ulteriori Causæ cognitione, cum clausula: *De appellatione in hodierna industria censura Dominorum morum subditi dubium? Accusatur de credita, ita sit locus evictio?* Et negativum habui responsum.

Curritur namque visum fuit duplex fundamentum, cui auctoritas præcedens tradidit Cafarelli, seu Abbat Palati ejus Auctoris, primum scilicet desumptum, ex quo Capanninus, & Massajolus ad decipiendum Abbatem Palatum simulaverint contractum Cambii, secundum vero in eo confirmatum, quod jura cessa per Capanninum eidem Abbati Palati fuerint falsa, & insufficientia, ut propterea Cessionario competere debeat regressus, & ad eversionem adversus eundem. Et quidem pro eo, quod attinet ad primum fundamentum simulationis contractus inter Capanninum, & Massajolum uno, pro exclusione præfata confessionis, & fraudis, urgebat validissimè juris presumpcio militans pro fraudatore, ac realitate actus, qui operatur, ut allegans collusionem, simulationem, non fraudem, persequi probationibus, debeat illam evincere, ut per *Farin. q. 18. §. Qui dolo ff. de probat. & in l. Datus &c. de Dolo, committitur advertant Masq. consulti. 344. n. 15. Rat. det. 141. n. 4. cor. Boratti det. 196. n. 6. & 7. cor. Celso det. 37. n. 12. & 17. cor. Emeris Jun. det. 433. n. 10. cor. clar. mem. Card. Capar. in Interamen. Secretariis 5. Maji 1719. §. Nec probatur cor. bon. mem. Felciani, & in Romana Temis Montis Olearum. 23. Junii 1721. §. Ita quidem cor. R. P. D. moe Coris.*

Tantum autem abest, quod in præfata hypothesi ex parte Cafarelli adduceretur concitantes probationes collusionis, & simulationis Cambii à Massajolo contractus favore Capannini, ut uno plures concurrentes circumstantias, necnon antecedentes, verum etiam sub-

quens, ex quibus apparet, comprehensa dignoscitur veritas crediti, & sinceritatis actus, & constat enim, quod per mensum ante creationem Cambii prædicti, Capanninus investire cupiens pecuniam, quam in Arca osiosam retinebat, pro interpositum personam Dominici Faroldi, perquisivit occasione faceret emptionem à locupletibus Possessionibus in Territorio Montis Falcis, & certioranti paulo post de prompta occasione in vestendi, responsum dedit, quod res non erat amplius integra, quia pecuniam destinatam pro emptione Sebalium, jam erogaverat in aliud investimentum; Rursus constat, quod idem Capanninus pro complenda inægra summa scutorum mille eo contractus Cambii erogata, moras accepit à Canonico Bonaventura Verduzzi scuta 300. quæ profectò circumstantiæ aperte fuissent, quod contractus non fuit collatus, & simulatus, & quod reverà Capanninus acquiescit creditum Cambii, cum propositis pecuniis, ad quas investendas præcedenter animus dilexerat, ut in similibus terminis ponderat *Rat. in Placencia Pecuniaria no. Junii currentis anni 1729. §. Subsequatur cor. Adr. 17.*

Idipsum ostendebat circumstantiæ subsequentes; Postquam enim Capanninus die 12. Maji 1719. dimissus fuerat à Massajolo, cum pecuniis consensibus Abbatibus Palati, de immediate sequenti, deposuit liberè ad propriam credentem eam in Sacro Monte Petris Urbis, ac reportavit sex Cedula in sui favorem confectas, & ascendentes ad eandem identidem summam scutorum mille pro satisfactione crediti Cambialis receperat, & successivè restituit scuta 300. quæ ipsi intus dederat Canonico Verduzzi. Quod quidem factum, si cui attenta vicinitate æquum, & correspondenti præfixæ quantitas pecuniarum, satis superque demonstrat, quod summa per Capanninum in Sacra Arca ad sui liberam dispositionem deposita, erat illam, quam paulo post perolverat Massajolus, pro extinctione Cambii, ut ad probationem identidem pecuniam finiat *Rat. det. 662. n. 3. & 4. cor. clar. mem. Card. Capar. & in Romana Pecuniaria 20. Januarii 1725. §. 2. cor. Adr. Ita extulit præfatum ejusdem Cambii simulationem, & collusionem, quæ subsistens, Capanninus pecunias collative solvens, brevi manu, restituit Massajolo, non autem de Wa, inquantum propria liberè dispositus sit, prout disposuit; Censum autem est, quod ad eversionem simulationis ponderari debent, & manifestum vim facere actus subsequenti, ex animadvertis per *Rat. in Perusina Monumentis 27. Januarii 1704. §. Extulit cor. duabus seq. cor. clar. mem. Card. Scovelli & in Tuder. Perusina de Berardis 30. Maji 1706. §. 3. quidem coram bon. mem. Massajoli, & in Romana 17. Julii.**

Ad inducendum verò simulationem, nullius ponderis appareret unum argumentum, & operum, quod faspitè dimisso Artifice, qui pecunias Cambiales receperat, facta cessione Jurum potioritatis, & anterioritatis favore Capannini, fuerit proinde falsa, & simulata, dum confessio, & subscriptionis Apocæ non intertulerunt veritatem Creditoris Massajoli, sed alia diversa Personæ, quæ sub collusis representavit istorum figuram gerentem, quandoquidem, cum non probetur, quod Capanninus fuit conficiat hujusmodi falsitatem commisit per Massajolum, ad effectum inveniendi facilius pecunias, quas supponebat erogandas in dimissionem Creditorum portionem super Palatio Caltri Cynthiani, ex ea non refertur similitudo crediti Cambii, aut enim bene simul, quod Capanninus proprias extinguit pecunias effectus fuerit veris Creditor Cambii, & quod subsignatus in Juribus Creditorum dimissionem, ex dolo factis Massajoli esset falsus, & collusivus, in seio tamen Capannino, cui proinde nullam præjudicium irrogari poterat, quemadmodum in puncto ad eversionem eversionis actionem adversus Creditorum ignorarent dolum, & fraudem committunt, probat *Frez. in l. Si à Creditore in Cod. Creditum. edit. Figur. non debet, §. ibi n. Si à Creditore Jure Pignoris fundus obligatus Pater tuus emperaverat, editis Prædicti ita dicitur Petitionem adversus Creditorem habere Jure patris, si vel cum similitudine de eversione rei promissæ, vel etiam dolo malo, cum scientia, prædictus esset rem sua vitio non esse, cum Patris, vel successi venundata, non facti genus hujusmodi contractus infamiam Creditorem vinculo eversionis non adstringit, ita non, qui fraudem admittit, vel decepti, non tenetur.*

Attenta præfatum ejusdem Capannini probante,

Ad a

ac integritate, luculenter comprobata ex Attestationibus 38. Testium omni exceptione majorum, inter quos connumerantur plures Viri Religiosi, & universi fidei Censur Civitatis Monachi Faldici, quae sancte integritas, nequa praesumitur facit, quod ipse fuerit immunitas à participatione cuiusvisque fraudis, & doli, sed utriusque 37

fiduciam praeberet conjecturam pro excludenda simulatione, ad iradita per *Rot. dec. 332. num. 18. & 7. dec. 365. num. 3. & dec. 366. num. 9. coram Duxato. Jun. dec. 539. num. 16. par. 19. num. 2. rec. & in Flaminiana Pecuniaria 20. Junii 1719. anni 1729. & Et in hunc sensum coram Ate.*

Ceteroque certum quia nulla est assignabilis causa propter quam Capanninus colludendum cum Massajolo, obique ultra propria utilitate simulare voluerit contractum Cambii, ut deciperet Abbatem Palatium, quando athena deinde probabili, & verisimili causa simulanda, non admittitur simulatio, & quaeque conjectura adducitur pro eo evincenda remanet inefficax, & nullius momenti, ut admonet *Rot. dec. 609. num. 4. coram Ate. dec. 196. num. 8. cor. Caff. dec. 93. num. 6. & 7. & dec. 394. num. 23. cor. Carro dec. 188. num. 10. & feg. cor. Fautinger. dec. 55. num. 19. cor. Benicaf. dec. 317. num. 6. cor. d. mem. Card. Capr. dec. 80. num. 26. post Terr. de post. futur. success. dec. 509. num. 8. & 30. par. 18. num. 2. dec. 529. num. 6. & dec. 660. num. 3. par. 19. num. 2. recit. in Romana Tenete. Ate. Orluani 23. Junii 1721. & Ita quidem coram. R. P. D. meo Carlo, in Romana Pecuniaria 29. Januarii 1725. & Eversis coram Ate, & in dilla Placentina Pecuniaria 20. Junii praesentis anni 6. Simulandi causa, pariter cor. Ate.*

Eversio est hic primo fundamento consistit in simulatione contractus Cambii, quodem irrelevantis competens fuit secundum fundamentum praeterea regressus, & eversionis adversus Capanninum exercitibus pro restitutione summae receptae ob defectum infidelitatem, & falsitatem Jurium per ipsum cessum. Quocies namque iustificationem non remittit, quod Capanninus fuerit aliquo modo participes doli, & fraudis à Massajolo committit in falsis supposita dimissione Artificum, quae cessum Jurium elosioam, & inane reddida, nec ipse reportando satisfactionem crediti cambialis à Massajolo suo Debitore, freest cessum Jurium favore Abbatis Palatii Auctionis Casarelli, adhuc tamen Cessionario nulla competat actio regressus, aut eversionis contra cedentem, quatenus Jura cessu manui vera competant, quia Capanninus cessit Jura, cum clausula praeservativa *Talia tamen qualia, & dammodo cessu, quae importat, ut sic cedens non*

37 *tenetur de eversione favore Cessionarii, nec debeat facere bona, & vera Jura, quae cessu, ut per Text. in l. Quod si in venditione 10. ff. de Heredit. vel ali. vend. egregie confederat Coram. Toffi praesent. coram. Jur. lib. C. conclus. 181. n. 7. & 8. Carol. Anton. De Luc. ad Oleam de cess. Jur. spiritus. gemin. quest. 81. n. 3. & 4. De Amas. dec. Ferrarini. 65. n. 18. Massajol. dec. 242. n. 8. Rot. dec. 127. n. 6. cor. Celfo dec. 14. n. 21. coram Carro dec. 142. n. 1. ad 6. cor. Orlubum. dec. 355. n. 21. par. 13. dec. 309. n. 17. par. 13. dec. 535. num. 14. par. 12. item 2. recit. in Antoniana Pecuniaria 2. Junii 1706. & Quod vero cor. ben. mem. Orlubum in Romana, seu Capallien. Pecuniaria 1. Junii 1718. & Testis cor. ben. mem. Angulo in Romana Pecuniaria, seu Cessum 23. Februarii 1723. & Equo tamen cor. ben. mem. Laventis, & in Interamnia. Adcomptum 20. Februar. 1728. & Ique magis cor. R. P. D. meo Calcegrano.*

Ratio autem est, quia cedens Jura, cum pendenda clausula, *Talia, qualia*, dicitur facere cessionem Ate, & Jacta Reus & cessu Jura quae habet, itaut si nihil habet, nihil cedat, quemadmodum in terminis primae propositionis hinc Faber in *Gen. lib. 4. tit. 29. definit. 15. in append. no. 9. Carol. Anton. De Luc. ad Oleam de cess. Jur. spiritus. gemin. quest. 81. n. 3. Admag. de Evit. quest. 79. n. 5. Rot. dec. 127. n. 7. coram Celfo dec. 142. num. 4. cor. Orlubum, & dec. 335. n. 14. par. 12. item 2. recit. in eo proposito secundum adversentem. Alexand. conf. 93. num. 2. lib. 4. Cyriac. contrav. 345. num. 42. Anton. contr. 323. n. 3. Massajol. dec. 240. num. 8. Rot. dec. 241. n. 2. cor. Regis dec. 355. num. 14. par. 12. recit. & in Romana Pecuniaria, seu Cessum 27. Novembris 1723. & Nil propterea cor. ben. mem. Laventis.*

Non relevante, quod etiam cedens Jura *Talia, qualia*, non tenetur favore cessionarii ad eversionem Juris, praestare tamen debet Jurium cessum veritatem de facto, utque vera quod substantiam ostendere, itaut quatenus Jura cessu dignoscantur falsa, & à parte rei non existentia, Cessionario semper competens regressus, & actio eversionis adversus cedentem, ut ex censura *Text. in l. Si plus 74. in fine ff. de Evit. & in l. si nomen 4. ff. de Heredit. vel ali. vend. firmis Atlantic. de Tacti. lib. 4. tit. 13. no. 19. & 9. Olta de cess. Jur. tit. 7. quest. 3. n. 3. in fin. Cens. de Cess. par. 72. sub num. 23. & Prima off. & 5. Pelcander. Carol. Anton. De Luc. ad Franc. dec. 427. n. 3. Rot. dec. 579. n. 3. cor. Ludov. repet. in rot. dec. 414. par. 3. dec. 404. n. 4. cor. Duran. dec. 135. n. 12. par. 11. & dec. 387. n. 1. & feg. par. 19. rec.*

Conclusio namque praedicta, quod transmissum Jura in alium, eximiquidem possit ab illorum exigibilitate, nunquam tamen se liberare valet à praestatione veritatis Jurium cessum, procedit, vel quando agitur de cessione crediti, aut venditione Jurium, in quibus terminis loquuntur auctoritates in objecto adductae, ac probat ipse *Text. in l. Si plus 74. in fine ff. de Evit.*, ubi, *Qui nomen quale fuit vendidit &c. in d. l. si nomen 4. ff. de Heredit. vel ali. vendit.*, ubi, *Si nomen fuit dissolutum &c.* Vel quando Jura fuerint cessu simpliciter non tamen *Talia qualia*, ut egrepi, distinguendum inter speciem cessionis ab alia, declarat *Rot. in d. dec. 142. n. 1. cum feg. cor. Orlubum & dec. 335. n. 14. par. 19. item 2. rec.* Ideoque non applicatur praesentis hypothetis, in qua Capanninus recipiendo solentem Crediti à Massajolo suo Debitore non vendidit Abbati Palatio Jura, sed illa solum cessit *Talia qualia, & dammodo, &c.* in quibus terminis cedens non remanet obligatus ad praestandum veritatem Jurium cessum, & cessu restringitur ad illud Jura tale quale fit, quod habet cedens, in modum, ut quatenus cedens nullum Jura habet, nihil cessum distinet, ut probatum fuit super in §. Eversio cum feg.

Nulloque procuritur antidiversionem responso, quod Jura cessu per Capanninum fecerint transmissum in Abbatem Palatium, non graute, sed oneroso titulo, ac correlative ad pretium fructuum mille, quae imbutivae Capanninus in actu cessionis torquentem Jurium, in quo imbutivae, quod cedens gravatus remanet onere cedendi de veritate, ac dispensatione Jurium cessum, etiam cessu fuerint Jura *Talia qualia*. Objeum namque vix laederet, quatenus cedentis intentus fuisset, inter Palatium, & Capanninum, & Ac propterea cum Palatius non contraxerit cum Capannino, sed cum Massajolo; & quo deceptus fuit fide praesens subingressus in Juribus positionis, & anterioritatis, poterit quidem actionem directam adversus Massajolum diciptentem, non autem adversus Capanninum, cuiusqueque doli, & fraudis respectum, qui reportando satisfactionem Cambii, se habuit merè passivè, nullam promissa eversionem, nulloque Jure cogente fuisse cessu favore Palatii Jura *Talia qualia*.

Pertinet verò scutorum mille, quod Palatius extorsit, non fuit ab eo solutum in manibus Capannini, sed Massajoli, ubi, *Hinc autem Cor. Censu inpositionem &c. arrestitutum D. Massajoli fecit &c. pro parte scutorum mille &c.* quae sunt materialiter, & in contentis, ac promissa, & numerata pecunia habuit ab eod. D. Abbate Palatio &c., & de ea bene contentum, & satisfactum videretur &c. quatenus &c. & licet deinde Massajoli cum ejusdem pecuniam dimiserit Capanninum Cendorem Cambii ubi, *Endemque fuit a mille &c. idem D. Massajoli persolvit D. Abbatem Palatium Capannini &c. pro parte principali Cambii similis summe &c.*, non tamen inde sequitur, quod Palatius contraxerit cum Capannino, eidemque perolverit dictam summam correlative ad cessionem Jurium, quia Capanninus recepit suam mille in extinctionem crediti cambialis, non quidem à Palatio, sed à Massajolo suo Debitore, in cujus dominium pecuniae transiit fuisse per momentaneam detentionem, non obstante pacto, quod illi unico contractu solvi deberent Capannino, ut probant literales *Text. in l. Si plus 74. ff. de Evit. in fine. l. Si tibi 20. ff. de Sacer. sumptu. l. Qui id quod 34. ff. de A. l. ff. de donat.*, ubi, *Et si detentum causa Titia pecunia numerata sit statim Donatori minus dedit, non impeditur detentum translatio, ac propterea numerus istum Donatori credi-*

vis novum dominium in his queritur, & sicut etiam Bart. in l. Quis sit 55. nu. 1. ff. de solut. Cent. de Cref. q. 50. n. 26. vers. Perem Rat. dec. 468. num. 3. par. 1. recem. & dec. 57. nu. 11. inter impresas post Constant. ad Statut. Urb.

Et ita &c. Utraque &c.

ARGUMENTUM.

Obligatio Mulieris nuptæ, & in minori etate constituta facta pro alienatione rerum dotantium est nulla, quando est facta absque solemnitatibus Statuti Afculani lib. 1. Rub. 1. & Constitutionis Egidianæ; nil relevante, quod aliud Statutum lib. 1. Rub. 2. reddat validas alienationes rerum dotantium factas à Marito, & Uxore communiter, vel à Marito cum consensu Uxoris, & contra illas ullo modo possit dici de nullitate, si de constituta fuerit in quantitate, vel in specie, vel in fundo.

Tolluntur incompatibilitates dictorum Statutorum, & rejiciuntur fideiussiones à Marito præstiti, tamquam variis exceptionibus laborantes. Probatur, quod dicta nullitas alienationis bonorum dotantium deduci potest à Muliere etiam vivente Marito absque Testium examine, sed sola facti veritate inspecta.

Præsentia filiorum majorum 14. annis, juxta Statut. Afculani potest autorizare contractum Patris ad se obligandum impotentis.

Creditoribus debent prius excurrere Debitorem principalem, & postea fideiussorem, etiam si se obligaverit principaliter, & insolidum, in disponente dicto Statuto Afc. lib. 2. Rubr. 33.

SUMMARIUM.

1. Alienatio rerum dotantium facta à Marito, & Uxore communiter, vel à Marito cum consensu Uxoris, valida est juxta Stat. Afculanicum lib. 1. Rubr. 2.
2. Intelligit tamen ad num. seqq.
3. Adulter minor non potest se obligare sine solemnitatibus Statuti Afculani lib. 1. Rub. 1. de minoribus loquens.
4. Constitutio Egidiana locum habet in omnibus contrahentibus in Civitatibus, & locis Provinciæ Marchæ.
5. Et venit semper addendo non minuendo solemnitatibus requisitis à Statuto particularibus num. 5.
6. Statutum indistinctum loquens recipere debet interpretationem ab alio Statuto.
7. Et de ratione num. 5.
8. Filiifamilias non possunt se obligare absque solemnitatibus Statutariis.
9. Permittitur tamen illis contrahere si sint Mercatores, & se obligare absque consensu Patris.
10. Statutum Afc. lib. 1. Rubr. 2. ad dotis conservationem anici respicit.
11. Nec solum id continent obligatione Mariti, sed vult etiam idem fideiussures, & pignora n. 8.
12. Adulter autem tenetur agere pro sua dotis restitutione contra bona Mariti sita in extraneo Territorio.
13. Fidei commissum factum à transfusali super bonis ei donatis, & traditis ab ascendente Mariti, non reputatur ascendente.
14. Mulier pro restitutione, & securitate dotis pecuniar, & bona libera recipere debet, non litigiosa.
15. Emancipatio facta non servatis solemnitatibus Statuti non prodest.
16. Statutum in locis Statuentium subjiculis observari debet tamquam lex.
17. Decretum suspensum pro appellationem, non potest executioni demandari.
18. Lex Mercatorum ab Aristotele distinguit, nec unus venit sub nomine alterius.
19. Verba in Statutis sunt stricte interpretanda, nec extendi possunt de causa ad causam.
20. Statuta Afculani pro jure Communi reputari debent, & favorabiliter interpretanda.
21. Casarej. de Comm. Tom. II.

Contrarius num. 19.

20. Contractus facti contra formam à Statuto Afc. prescriptam dicuntur fraudulentæ.

21. Juramentum non debet esse vinculum iniquitatis.

22. Dotis repetitioni non est locus quando Maritus est vivens.

23. Adulter durante Matrimonio potest suas dotis repetere, quando Maritus non est compos mentis, & dissipat bona.

Et aut tenetur probare suam intencionem cum annis solemnitatibus, sed solum summarie, & sine strep. Judic. dammodo confisi de veritate n. 24.

25. Prædicas de bonis suis disponere non potest.

26. Adulter vivente viro nequit disponere absque ejus consensu, & si Maritus est incapax debet contrahum gerere cum presentia filiorum ad terminos Stat. Afc.

27. Filiifamilias minor 25. annis non est capax gerendi negotia propria, sine solemnitatibus à Stat. reg. Potest tamen intervenire contrahendi gesto à Matre si sit major ætate. 14. num. 28.

28. Absentia attenditur, & impedit quando est diu duratura, & sit in locis à Civitate longinquis.

29. Mulieris valida obligatio super tota Dote, verificatur solum intra Dotis dedicationem.

30. Creditor debet prius excurrere debitorem principalem, fideiussorem, etiam si se obligaverit ut principalis, & insolidum, juxta Stat. Afc. lib. 2. Rub. 33. &c.

Afculana Præsentia Nullitatis Alienationis.

E T

DISCURSUS CCXXIV.

Admiramus quippe regulam descriptam à Statuto Afculani lib. 1. Rubr. 2. quod alienatio rerum dotantium facta à Marito, & Uxore communiter, vel à Marito cum consensu Uxoris valida sit, nec infingit, & impugnari possit, si de dos consistat in quantitate, si in specie, & in fundo dotali, sed dicimus Statutum hoc nullatenus obesse D. Alexandri Principali ex pluribus capitibus, quorum

Primum est, quia Alexandra Uxor de tempore alienationis erat minor, quæ se obligare non poterat, sine solemnitatibus alterius Statuti Afculani lib. 1. Rub. 2. 1. de minoribus loquens, & certas solemnitates præscriptas, & constitutionis Egidianæ, quæ locum habet in omnibus contrahentibus gestis in Civitatibus, & locis Provinciæ Marchæ etiam habentibus Statuta particularia, quando ista non sunt cum constitutionibus generalibus ejusdem Provinciæ incompatibilia Stat. post. Constant. ad Statut. Urb. dec. 145. num. 10.

Nec relevat responso, quod cum Statutum nostrum lib. 1. Rubr. 2. reddat validas alienationes dotium factas à Marito, & Uxore, vel cum ipsius consensu à solo Marito, istud dicitur incompatible cum alio Statuto Afculano lib. 1. Rubr. 1. & constitutione Egidiana dictos contractus annullantibus. Incompatibiles enim excludunt, quia Statutum in dicta Rubr. 2. reddit validas alienationes bonorum dotantium indistinctè loquitur, & propterea recipere debet interpretationem ab alio Statuto disponente de contractibus minorum, in quo Mulieres minores, si nuptæ, si non, & si ve agatur de bonis dotalibus, si de aliis dici debent comprehendere, & à constitutione Egidiana de minoribus loquente; una enim pars Statuti aliam declarat, & constitutio Generalis Provinciæ venit semper addendo non minuendo solemnitatibus à Statutis particularibus requisitis, ut de prima conclus. Manf. consil. 245. nu. 13. de secunda Campell. ad consil. Ducat. Urbis. decif. 23. num. 359. Sord. conf. 53. num. 10. relat. à Rodol. phin. alleg. 92. num. 26. idem Manf. consil. 4. nu. 15. consil. 16. num. 37. & consil. 81. num. 62. & de rectoria Zeal. ad Statut. faveat. observ. ad Rubr. 14. tom. 1. pag. 161. num. 3.

Secundum motivum nullitatis venditionis deponitur ex quo Maritus licet de tempore factæ alienationis fideiussore præstiterit pro indennitate Mulieris, unus tamen ex dictis fideiussoribus omnia bona habebat obligata fideicommissum, & alter erat filius familiaris, qui non poterat se obligare sine solemnitatibus ab alio Statuto Afculano præscriptis lib. 1. Rub. 1. unde cum fideiussores non facerent

D d 3 ido-

idonei, prout requirit Statutum, nec apti ad servandum internum Mulierem pro conversatione sua dotis non dicitur adimplerum dicto Statuto lib. 1. rub. 2. quod ad dotis conversationem unius respicit, & nunquam fideiussor idoneus dicitur quoniam non habet bona, cum quibus possit succurrere necessitati, pro qua datus fuit *Complément* ad Statut. *Ork. annot.* 47. n. 16. & *seq. Tufch. lit. D. com.* 331. per tot. *Maur. de fideiuss.* par. 2. *señ.* 2. cap. 3. n. 37. & 38.

Nec minus dici potest, quod Maritus idoneus pignori legitime caverit de dote solvenda, quia presentatur habere bona propria, cum quibus Uxor rata est pro dote restitutione, cum quia Statutum non sine consensu obligatque Mariti, quam habet de iure favore Uxoris, si bona dotalia alienat, sed voluit majorem securitatem exhibere addendo idoneos fideiussores, & pignora, tum etiam quia bona Mariti, licet excedant valorem futurorum centum quadraginta mille, tamen sunt subiecta restitutioni plurimum dotium bona Tolignani, quae ascendunt ad centum triginta mille, sunt fideicommissum transmissum subiecta: bona Castellani futurum viginti mille pluribus libus involuta, & aliis obligationibus, & hypothecis affecta: alia bona della Lama sunt obligata pro debito unius census, & duorum cambiorum futurorum quoddecim mille, & alia bona, licet magis valoris sunt in Regno Neapolitano posita, & sic extrahuntur Ecclesiasticum, contra quia Mulier non tenetur agere pro sua dote restitutione *Rat. dec.* 30. n. 27. *dec.* 39. n. 1. & *dec.* 392. n. 12. par. 10. *revert.*

Néque potest eidem Mulieri proleste presentis Mariti, quod fideicommissum non sit transmissum, sed ascendente, quia illud fuit constitutum a transmissi, sed de bonis ei donatis, & traditis ab ascendente Mariti, quo casu reputari debet pro ascendente, quia quidquid sit de hoc cum negari non possit, quod sit litigiosa, Mulier pro restitutione, de securitate dotis penurias, & bona libera, non litigiosa recipere debet *Rat. Javan. dec.* 156. n. 7. & *Rat. cor. Caprar. dec.* 73. n. 7. par. 1.

Minus subsistit alia responsio, quod obligatio filifamilias sine solemnitatibus Statutariis valida sit, quia ipse de eo tempore erit emancipatus I. *jabemus C. de emancip. liber.* Emancipatio enim ad hunc effectum non desit non potest, quia sui facta non servatis solemnitatibus Statutariis a Statuto Alesani praecipitur lib. 2. rub. 37. disponente, emancipationem fieri debere cum auctoritate Judicis ordinarii, & gravi notificatione per peritones faciendâ ad hoc ut si aliquis contradicere voluerit comparere possit praesidio debet sub pena nullitatis actus, quod Statutum observari debet, tamquam lex in locis Statuentium subiectis *Bald. in l. ex duobus 9. fin. sub* n. 3. *ff. de Pignor. & Pignolier. Handed. conf.* 31. n. 83. lib. 1. *Sord. conf.* 8. n. 14. & *conf.* 100. n. 12. *Rat. in revent.* *dec.* 674. n. 1. par. 19.

Fortius quia habita de hac emancipatione extrajudiciali notitia Ludovico conradixit, & eidem se opposuit, quia oppositio eo magis emancipationem nullam reddit vigore praedicti Statuti; Et quamvis exadverso scilicet, quod contraditio fuerit a Iudice rejecta, à decreto tamen rejectionis fuit à Ludovico appellatum, & appellatio admissa fuit, quia stante non poterat decretum executioni demandari, cum illud fuerit suspensum per appellationem *Cecili. in annu. decisio. annu.* 158. n. 2.

Pariter non obstat, quod filiosfamilias fuerit mercator, cui Statutum Alesanum lib. 1. rub. 1. permittit contrahere, & se obligare sine consensu Patris, quia in facto laud probatur filiosfamilias non fuisse Mercatorem, sed Artificem, cui à iuribus non tribuntur privilegia Mercatoribus concessa favore conerariæ, & publici commercii, & proinde lex in his, & similibus materis Mercatorum ab Artificibus distinguit, nec unius venit sub nomine alterius *Alexand. in l. cetera 9. Sed & si quis n. 5. ff. de legat.* 1. *Sord. dec.* 313. n. 2. *Soratti. de Mercator. par.* 1. n. 5. & 23. praecipue in Statuto, in quibus verba stricte debent interpretari, nec extendi possunt de casu ad casum, & de persona ad personam, maxime quando non viget eadem ratio, sed potius diversitas existens rationis *Adm. consil.* 18. n. 34. *Rat. Lucen. divers. apud Palm. dec.* 183. n. 17.

Nec facit responsio, quod Statutum Alesani fuerint condita de tempore, quo ipsa plenatim liberatam habe-

bat, & se tanquam Republica gubernabat, & per consequens per iure communi reputari debeant, & favorabiliter interpretanda, juxta monitionem *Card. De Luc. de Jure. dig.* 35. n. 27. *de Jureff. ab inter. dig.* 45. n. 9. quandoquidem in puncto hujus nostri Statuti lib. 1. rub. 2. quod stricte interpretari debeat *Rat. coram Duran. dec.* 141. n. 9. & Statuta Reipublicae Januensis, & Lucensis, quae sunt Civitates liberae stricte patenter interpretari debent *Adm. consil.* 169. n. 30.

Et denique pro validanda alienatione non servata forma à Statuto praescripta, frustra exadverso recurritur ad juramentum, quod contractus exiit à Jurisdictione Statuentium, quia Statutum nostrum contractus gestos contra formam ab ipso praescriptam declarat fraudulentos, qui convalidari non possunt per juramentum, quod non debet esse vinculum iniquitatis, & fraudum *Rat. cor. Crisp. dec.* 28. n. 28.

Probata nullitate alienationis bonorum decemum frustra opponitur, quod hoc non possit hodie deduci in praesens iudicio, quod Maritus adhuc vivit, & non est locus repetitioni dotum, quandoquidem cum Statutum tales contractus irritet, & annullat, & disponat, consensus habet pro non praestito, adeoque integram rem remaneat Mulieri in bonis alienatis, quod ante alienationem habebat, actio eidem Mulieri competens semper, & quandoquocumque exerceri potest, siue factus sit locus repetitioni dotum, siue non, ut praestetur in Informatione Domini Coadjocati in hoc puncto scribentis. Ceterum ex abundanti, & ut omnino claudatur os Partis adversae dicimus factum esse locum repetitioni dotum non obstante quod adhuc directi matrimonium, quia cum doctum fuerit de imbecillitate mentis Mariti dubium ab hinc omnis cecidet, & dispositio per matrimonium, & residui bonorum dotum, quae vendita non sunt, & de banamentis necessaria à Statuto requisita, hoc sufficit ad hoc ut Uxor permittatur sit durante matrimonio dotes à viro sepepere, & ab eis, in quibus alienatae sunt recuperare, ut sancitur in alio Statuto Alesano lib. 1. rub. 8. consentiente ad *Tenc. in l. ubi adhuc C. de per. Dur. Fontenell. de poli. imp.* tom. 2. *claus.* 7. *gl.* 2. par. 4.

Nec obstat, quod hoc probatum non remanens ex fidibus extrajudicialibus à Muliere exhibitis, debet necesse sit, quod testes foeminae examinentur; & cum interrogantur Partia, & quod iudicium formale super hoc infirmatur, ut fuit in actis oppositum, si quidem ad hunc effectum Mulieri rebitur facilius omnia incumbencia peragendi, *in fine figura, & strepitus iudicii*, " & *libre non contestata, & omnibus juris solemnitatibus emissis* ", quae sunt verba Statuti in dicta rub. 8. eximientia Uxorem à porreditione libelli formalis, & alienationem sollemnium judicialium, sufficere Iudici in his terminis constare de veritate, etiam de ea se extrajudicialiter informando, & cum scriptura ab eo recepta, ut dicitur, *in manica ex deducit per Gratian. d. Jureff. furef. cap.* 106. *nom.* 1. *cap.* 322. *per tot.* & *cap.* 369. *nam.* 30. *Barhof. de Clausul. clausul.* 176. *per tot.* & *clausul.* 173. *per totum.*

Facilius est infringere venditionem aliorum bonorum dotialium factam de tempore progalitatem à Marito, prolixius enim de bonis suis disponere non potest resistente tam Statuto Alesano lib. 1. rub. 2. quam iuris communis dispositione, de qua in iuribus relatis per *Alexand. de nullis. contrah. lib.* 1. par. 4. qu. 38. n. 404. & *seqq.* tom. 6.

Nec relevat, quod in instrumentum intervenierit, & consensus praestiterit etiam Uxor, quia Mulier habens Maritum non potest de bonis suis disponere, nisi cum ipsius consensu, & si Maritum non habet, vel inopacem ad interveniendum contractus, illumque auctorizandum, contractum gerere non potest sine praesentia filiorum, ut sancitur in eodem Statuto Alesano lib. 1. rub. 14.

Nec subsistit responsio Partis adversae, quod fili fuerint minores viginquaginta annis, quo tempore tam non sunt capaces gerendi negotia propria, & celebrandi contractus sine sollemnitatibus à Statuto Alesano requisitis lib. 1. rub. 1. multo minus capaces esse possunt pro auctorizando contractus gesto à Matre, quandoquidem huic obiecto occurrat praescriptum Statutum Alesanum lib. 1. *dict.* rub. 14. disponentem sufficere ad hunc effectum, quod fili sint majores 24. annis *in ibi*

habitu-

habentibus filias majores quatuordecim annis, quod ordinare possint in praesentia filiorum, vel majores partem eorum in similibus sententia remanere vellet. Res. post Consensum ad Statut. Urb. dec. 179. n. 1.

Micos obstat, quod filii fuerint absentes, quia absentia fuit per unum diem tantum, & fuit pro eundo ad eorum praedia distantia in Civitate Afuli per duo miliaria quod erat eorum contrahentibus, & propterea expectari debebat ipsorum reditus, cum absentia insolita debet de ea, quae diu duratura est, non de illa unius, vel duorum dierum, nec intelligi potest de ea, quae fit pro eundo ad locum propinquum Civitati, sed de illa, quae sit ultra dietam, ut patet in eodem Statuto legitur, ibi n. si filii non essent absentes pro una die, & de jure probant. Rald. conf. 488. num. 1. Gravet. Theor. 15. num. 43. quos refert, & sequitur Consensum ad Stat. Urb. ann. 44. artic. 2. num. 99. tom. 2.

Neque meretur animadversionem replicatio, quod Mulieri salva remanserit medietas dotis, quo casu ejus obligatio sustinetur: Propositio enim non applicatur casui praesenti, in quo Statutum invalidat contrarium emulens sine certis solemnitatibus gestum, quod proinde nullum est, tam intra, quam ultra medietatem dotis, solumque obiectum adversus excitatum procedere in obligatione Mulieris valida, super qua verificari potest propositio, quod validitas verificetur solum intra dotis medietatem, non ultra, & in tota dote, ut observat Rademach. confil. 40. numer. 16.

Et demum condemnari non potest nostra Principalis pro fidejussione passiva pro Alexandro, qui suscepit ad Cambium ab Antonio Maria scuta mille, quia ille potius debere debet actionem contra Alexandrum debitorem principalem, qui cum oportuit solvendo fit, ipse prius iugari debet, & ab ipsius bonis satisfactio consequi, non fidejussoria. Auth. praesent. Cod. de fidejuss. Adm. de fidejuss. part. 2. feld. 6. cap. 3. numer. ubi quatuordecim modis ampliat.

Haud urgente replicatione Parisi, quod eadem Mulier sit in instrumentum obligaverit uti principalis, principaliter, & in solidum, quo casu respectu Creditoris, Principalis, & fidejussor habentur pro correis de eodem, & contra quemlibet ex eis actio dirigi potest ad libitum creditoris nulla facta exceptione contra bona principalis debitoris; quandoquidem obiecto satisfactio Statutum Afulan. lib. 2. rubr. 33. disponens, prius excuti debet bona principalis debitoris, & postea fidejussoria, quamvis iste se, uti principalis principaliter, & in solidum obligaverit, ibi n. si aliquis intercesserit pro aliquo, seu fidejussor sit in causa civilis, & Principalis solvendo fuerit, quod primo conveniatur, & adstringatur principalis, quam fidejussor, quantumvis ipse se principaliter obligaverit, & promiserit, & sua iura renunciaverit, & daret de bonis Principalis reperiri, fidejussor, & ejus bona non graventur. n.

Quare &c.

Ignatius Quatrachi Locum Tenens Generalis, & Prior Collegii Civitatis Afuli.

Juxta praedicta fuit iudicatum a Locum Tenente Civitatis Afuli in prima instantia, illiusque Sententia fuit confirmata ab A. C. in gradu appellationis, distincte Sententia Partes acquieverunt.

ARGUMENTUM.

Mercatores curam habentes expediendi mercos alienas, vulgo *spedizionieri* qui agere teneantur, & in quo consistat eorum officium; Et quando ex culpa, dolo, aut delicto etiam Naucleri, malionis, vel huiusmodi per quos merces transmittantur erga suos correspondentes teneantur; Et quid in casu, quod dicti Expeditioneris sive Naucleri substituerint eorum loco alias personas.

Navicularius alterum substituens sine consensu Mercatoris Expeditioneris an teneatur de facto substitui, quamvis substituitur juxta consuetudinem Plateae, & probum, ac periculum eligat; Et quid si substituitur de consensu sive tacito sive expresse dicti Mercatoris,

Industria Navicularii quando electa dicatur, atque de mercium custodia teneatur. Plura de naufragio, & quando non ex culpa, sed accidisse censetur.

Navicularius, quando mercium naufragio submerfarum pretium, damna, & expensis Domino refundere teneatur. Expenditur, & declaratur lex Consulum Maris Pisani anni 1591.

S U M M A R I U M.

- 1 Falsi series, & status controversiae.
- 2 Expeditioneris quid agere debeant ad manus propriam integre explendam, & in quo consistat, & numer. 5.
- 3 Mandatarius industria censetur semper electa a mandante.
- 4 Mandatarius substituens alterum sine consensu mandantis tenetur de culpa, dolus, aut delicto substitui. Sed si substituitur de consensu mandantis seu alterius sui deputati n. 44. & 46.
- 5 Amplia quomodo substituitur ex permissione vel necessitate, aut ex mera consuetudine n. 45.
- 6 Mandatarius promittitur datur ad ea quae de more concedi solent, & ad quae necessario concedi debet juxta naturam negotii.
- 7 Atque etiam extendi debet ad ea quae mandanti intractatim verosimiliter respondissent & n. 54.
- 8 Mandatarius non presumitur mandati fuisse excusasse, sed illud diligenter adimplerisse.
- 9 Mandatarius, si sit privatus siue publicus officialis, si ex necessitate sui officii alterum, a quo probum, & expertum substituit de illius factis non tenetur & n. 11. 12. 25. 31. & 32.
- 10 Etiam si substituit in explendo munere sibi mandante male, & negligenter se gesserit n. 10.
- 11 Et de ratione num. 9. & 40.
- 12 Expeditioneris transmittens merces de simpliciter ordine alterius Mercatoris, non tenetur de finis Mercibus abusu, sed damno crediti committenti.
- 13 Navicularius, siue alius quilibet mandatarius cum provisione, vel mercede tenetur de damno quod ex facto proprio, & culpa etiam levissima provenit mercibus sui Mandantis.
- 14 Et maxime de dolo sui substituti n. 15.
- 15 Rationes vide num. 16.
- 16 Culpa, & negligentia redargui non potest qui secundum consuetudinem, & Mandatorum system operatur.
- 17 Mandatarius non tenetur plus agere quam quod ab aliis ejusdem professionis in loco ubi acquiritur mandatum operari soleat.
- 18 Qua communi sunt de stylo aut consuetudine commercii introducta ab omnibus servari debent & num. 23.
- 19 Mercator non faciendo ea quae sunt de stylo, vel consuetudine dicitur culpatus, ac negligens, & ad omne damnum tenetur.
- 20 Consuetudo quadragenaria dicitur completa, & legitima praescripta, etiam si agatur de consuetudine contra 30.
- 21 Stylus, & consuetudo probatur ex altum frequentia per decem annos continuata.
- 22 Eligens male vel minus idoneus tenetur de damno substitutorum erga Dominum committi, quia dicitur in culpa & n. 27. & 28.
- 23 Refertur intelligentia Text. in leg. nam & servus az. §. Mandat. tuo ff. de negot. gest.
- 24 Explicatur Text. in l. de illo ff. pro socio, & l. nam & servus §. fin. ff. de negot. gest.
- 25 Depositaris quod alterum potius deponens ad nihilum tenetur, si substituitur de se in ea se gerat. Et de ratione ibid.
- 26 Navicularius, Portitor, & similes recipientes mercedem pro mercium transportatione tenentur de custodia, & sit de lata, levi, & culpa levissima.
- 27 Intelligit ut num. 41.
- 28 Navium est merces, seu premium pro labore naviculariorum, & transmissio mercium.

Hac itaque occasione requisitus à prænominatis de Urbs, quem inter tot colligatas ad solutionem dicti valoris mercium, ac refectionem damnorum, & expensarum de jure teneri posse pro veritate sententiam; ea infra scripta facti scribi, & jura solidissimum fundamentum à petitis per Domini Mercatores mercium proprietarios, tum DD. Expeditionarios, quam prænatis de Urbs Navicularum fore abolendum; quam deoique hereditatem, & hæredes à Nicolai, ad antedictam solutionem mercium, & refectionem damnorum, & expensarum favore DD. Proprietariorum neque obligata posse in voiti fui.

1. Mensis Decembris 1773. à D. Joanne Taglia Mercatore Brinensi transmissæ fuerunt Bononiæ DD. Heredes quondam Sebastiani de Balis duæ sarcinæ Serice, ut ipsi eas mitti curarent Libarum DD. Marcs, & Raguenas; Hinc DD. Heredes Florentium DD. de Lancilotti & Ambrosii eorum correspondens ad finem præfatum dixerunt, qui DD. Expeditionarios, ut emandatum de transmissis consueva celeritate, ac diligenter expleant, sub die 2. Januarii d. Anni, Leonis de Urbs Naviculario commisionem vendendi Libarum dicti Mercatoris intemissum fuerunt, & D. de Beris juvenem eorum negotii præ expositione mercium ab hac Dohane ad loca destinata deputato commisit ut inscribere Epistolas ad Candore pro ut inscripserit, & consignaret: Exinde quia d. Navicularius de Urbs descenderet ex hac Urbe non potuit ea celeritate, quæ requirebatur ob deficientiam propriarum Navicularum, juxta inveteratum stylum, atque notorium & approbatum in arte consuetudinem subsistit Franciscum de Nicolais alterum ex Naviculariis hujus Regni Fluminis & Emporis, qui acceptis litteris vulgo d. Candore à D. de Beris, & manifesta à Custode Dohane nec uno adimpletis cunctis omnibus quæ sibi spectabant inter Libarum verius suscepit.

Dix sequenti soluta à Pignone navicula d. mercium, & alia onusta Pisas petiverit, quo loca signanterque ad rotam variorum extra Portum Maris dicitur Urbs, ubi Navicula ab Aris flumine in soævum vulgo d. Naviculari immitti solent, audito ab ipsi Varioribus, & aliis Navicularibus ibidem abstantibus dictam soævum, tum necessarii aquis adeo deficientem esse, ut Navicula in soævum facile incideret possent, prout alias incidisse testabantur, tum insuper glacie correptam, iter prosperi Navicularis per eam facere omnino impediti, necessitate ductus eum quibus aliis Naviculariis, qui unioem cum eo iter fecerant consilium cepit viam per Arnum prosequi, ut celerius Libarum appelleret, ac vitæ egressus flumen, & mare ingrederet, borea obstreperans impetu aucto, Navicam propellens subsistere non valens, vi tempestatis cedere coactus, fracta Navicula in undas una cum ratis, puto, ejusque oneribus naufragis perit.

Huius in facto se habentibus assensum primario inspectionem inspectu ad DD. Expeditionarios de Lancilotti, hi quidem cum de mandatis à correspondens haberi punctuali executione docerent, ostendendo quod merces ab eis transmissæ alteri ex consensu Navicularis in arte petiti consignaverant, ipsi tradendo consuetas Epistolas à Caris Mercatori ab ipsi eorum correspondens prænotando Libarum directas, nec non Missiva hujus Dohane, vulgo le Bullette, atque alia, quæ ad expeditionis complementum erant necessaria, ad nihil amplius tenerent, per ea quæ docent Baldus, ad Roman, conf. 4. num. 8. de Luc. de Cambis diff. 9. m. 1. Rist. D. Audit. de Cafarez, de Commercio, diff. 24. numer. 4. Rot. Jansen. de Adreac. diff. 9. num. 5. & Rot. Rem. ex. Bichio det. 191. num. 7. & 8.

Hinc perperam obijciunt eisdem DD. de Lancilotti ad hoc ut ad solutionem preui mercium, ac damni, & expensarum refectionem, quam eorum personæ industria à correspondens conferret electa, quod semper in mandatis per ipsos mandantes fore præpositas electas præsumant, veluti tradit idem Dom. Audit. Cafarez, in dict. trall. de Commercio, diff. 36. numer. 5. post Rot. con. Ludovif. diff. 233. n. 4. idem enim potuerit oblique consensu mandantem Naviculari subsistere; aliter erga eos teneatur de omni damno, quod subsistit culpa, dolo, aut delicto ipsi præponentes, Dominis, corre sponsalibus, vel mandantibus obveniret, Text. est in l. 27. §. 2. Mandati, Stracca de Adreac. tit. Mandat. num. 51. Jacob. de Puy de art. Liber. Camb. c. 6. num. 24. D. Aud. Cafarez, diff. trall. diff. 54. num. 31.

num. 2. & decidit fuit per Rot. con. Ludovif. loc. cit. n. mer. 1. & per eorum.

Quoniam cum ipsi DD. de Lancilotti, juxta notorium 5 consuetudinem eorum ministerii, quod in mercium expeditione ad loca à correspondens destinata unicè veritas, quodque per se ipsos à nullis consensu professionis expleant, neque expleri possit, aut debeat; consequenter Naviculariorum, Plochariorum, & hujusmodi portitorum opera uti debeant, & propterea ceterum semper habere in mandatis liberam facultatem eorum omnium portorum & Naviculariorum industria ipsi possit, cum de jure mandatum semper darum præsumatur ad ea, quæ de more 6 concedi solent, ad quæ necessarii debet extendi; prout ad ea quoque omnia, quæ communiter aguntur ab aliis, qui simile mandatum habuerunt, de quibus laci in singulis eorum casibus affirmant Franc. Rot. respons. 25. numer. 8. l. 1. & de mandatis, seu compler. notab. 92. in fin. Stracca de Mercat. tit. Mandat. num. 41. Gulin. de Procurat. part. 2. cap. 4. num. 37. Cancr. Var. part. 2. cap. 5. numer. 269. & seq. Mandat. consil. 187. n. 11. & seq. Decol. de translat. quæst. 14. num. 7. D. Aud. Cafarez, de commercio, diff. 54. n. 32. Rot. conf. 461. n. 11. & 12. part. 24. recent. & in det. D. Ludovici de Salvis Consilium Maris Pisarum à Secretis impressi. apud eund. D. de Cafarez, d. trall. num. 3. diff. 173. num. 10.

Hinc cum nequeat præsumi ipsos excessisse fines Mandati, quia immo solita diligencia illud adimplevisse, utique ad assertum preui solutionem, atque damnorum & expensarum refectionem obligari non valent, per Text. in l. si vero §. si mihi l. si mutuum §. Sumptus & Linter Causas ff. Mandati Jansen. in l. si servus ff. de leg. 2. Rot. Jansen. de Adreac. diff. 110. n. 1. & seq. Rot. Rem. coram Priol. impressi. apud D. Aud. Cafarez, de commercio, diff. 184. num. 1.

Mulroque minus obligari valent quoque ex eo, quia subsidio five electio Naviculi ab eis facta pro mercium transmissione ad Portum Libarum, mercedi appellari debet 8 explera necessitate ministerii, & officii, quod exerceant; quo casu eis sufficit offerre virum probum, & in arte propria expertum electisse, ac subsidisse, ut ad reficiendo damno, quod ex subsidio culpa, aut delicto potest obveniret, expertes evadere queant, ut communiter tradunt post originale doctrinam Luca de Penn. in l. agencur no. 10. vers. vel dic melius Gr. Cod. de præposit. agent. in rebus lib. 12. Paris. de Putes de Syndacis, in verb. subsiditatis Cap. An subsiditatis num. 2. vers. in quo tamen Gr. Reges. Constant. in l. nullus num. 59. Cod. de decurionib. lib. 10. Cancr. Var. part. 2. cap. 2. per tot. Vermigli. consil. 420. n. 6. & seq. Rodier. in addit. ad de Marin. cap. 3. resolut. n. 6. & 7. Berari. in special. visio. cap. 25. num. 81. Mandat. consil. 418. numer. 6. & seq. Anfeld. de commercio, diff. 23. num. 7. & diff. 29. num. 9. D. Aud. de Cafarez, eod. trall. diff. 36. num. 23. Revier. diff. 79. n. 2.

Quoniam qui virum probum, & expertum in arte aut officio subsidit, & cum, qui pro tali committere reputatur, nulla de culpa, aut negligentia, etiam levi, vel levissima potest redargui, sine quibus damni refectione contra eligentem aut subsidientem favore Domini aut alterius Mandantis nunquam datur, juxta notabilem Glaf. in cap. ad hoc de offic. Archidia. Bald. in l. 5. §. Ex hoc edicto sub n. 2. vers. sed si ipsi ff. Neut. Capion. & Sabel. Bartolas in l. si solatarius 39. n. 1. ff. de solut. Lucas de Penna in d. l. Agencur num. 10. col. penult. vers. Vel dic melius Gr. Paris. consil. 156. n. 21. & seq. lib. 4. Cephal. conf. 362. n. 31. Bald. conf. 222. n. 1. & per tot. lib. 2. Reges. Constant. in l. 60. n. 63. & seq. Cod. de decurionib. lib. 10. Vermigli. consil. 420. n. 10. Anfeld. de commercio, diff. 23. num. 12. & 13. D. Aud. Cafarez, de commercio, d. diff. 36. num. 23. Pegaf. resolut. Jansen. cap. 3. n. 513. ubi concord. Rodier. ad de Marin. diff. cap. 3. n. 10. lib. 1.

Quin immo sufficit ad hoc ut subsidians ab omni culpa sit expertus, consequenterque à quacunque damni refectione, quod, subsiditum de tempore electionis probum, & 10 peritum communiter reputatum fuisse ostendat, quamvis postea ipse mores mutaverit, & in negotio sibi demandato dolose aut negligenter se gesserit, prout firmant Adreac. de Arbiter, lib. 1. quæst. 62. num. 2. Farinac. in prax. quæst. 24. num. 61. Adreac. de variat. admistr. cap. 19. n. 62. Cafar de Affili. contrav. 45. n. 21. Cap. 99. consil. 161. n. 82. Anfeld. de commercio, d. diff. 23. n. 13.

n. 13. *Adanf. confus.* 478. n. 6. 7. & 8. *D. Andis. Cafareg. d. dift.* 36. n. 20. *Ambrof. decif.* *Peraf.* 48. num. 30. *Roc. decif.* 317. n. 9. *Rovis. decif.* 79. n. 2. *Ros. curam Scraphin. decif.* 319. n. 1. & *coram Ladruf. decif.* 206. n. 3. in fin. & *dec.* 133. n. 3.

11 Quod locum sibi vindicant non solum in publicis Officialibus, verum etiam in privatis personis alius in proprio munere subsistentibus, prout confirmant fere omnes Autores hic supra congeſti, inter quos optime *Permoz.* *diff. conf. 450. fab n. 10. D. And. Cafarej. loc. cit. n. 33.* ubi probat *Manf. in confil. 458. & Anſald. diff. 29.* qui quoad publicos Officialis tantummodo propositionem procedere ajunt, nisi ostendatur eopulſum, & perer probatim ſubſiſtere, autem ipſius experientia, & fidelitas in ſimili, vel eodem exercicio, quae alias in hypothetiſis luculenter oſtenduntur, & bene quoque *Parlamentum Delphinatum apud Francicum Adardum dec. 533. per tot. & Rot. Rom. eam. Scraph. dec. 527. num. 2.*

Consequenter ergo et is, quod DD. de Lancilloniis expeditionibus certo certius abfolvi debuerint à peccata folatione cum pretis mercium mariis nudis fubmerfariis, tam à damnorum, & expenfarum refedione et caufa dihi naufragij, five transfufione committuntur Leonio de Urbs, five Francico de Nicolais naufragium perpeffo; utroque etenim vir probus, & integer, argo in exercitio Nauclerij communiter idoneus reputabitur; quod ex hac ipfius firmatis eodem DD. de Lancilloniis offendit fe, unicoquoque fuccedebat.

Præterea ex eadem electione probi, & experti Navi-
cularii, qualis qualis ille fuerit, five Urſus, five Nie-
colaus, live alter quicumque homo cognitus, ac peti-
tus: independentem etiam ab aliis motivis hæcæus ani-
madverſus DD. de Lancellottis tui omnino fuiſſe ſunt à
petita mercurii ſolutione, & reſeſſione damnoſum, & ex-
penſarum; quoniam cum in mandatis haberent damtaxat

13 : 4) Correspondentibus Bononiensibus expediendi fascinas DD. Marca, & Ragusanae obsequi ultra limitissime, aut dei terminacione persona Naucleri, cujus opera uni, sine itinere, quod praeiudicium fore debuit Nauclerius; qui deputaretur: fuisse propiora ipsius DD. Expeditionem ostendere, prout ostendunt, Naviculario optimae opinionis, & experientis commissiohem desisse, ut omne damnum inde secutum periculo ipsorum Proprietariorum omnino cedat, ita optimè docet post 7 ex. in. qui sub conditione 1 to. fit. de cudi. & demonstrat. Strac. de Mercat. res. Mandati. n. 36. Stanc. de commercio, & camb. & a. glafs. n. 400. affue ad 407. Gm. de cypta. forens. cap. 500. n. 17. Adanf. cypat. 192. n. 6. de 7. temp. a. n. 191. Perum amant.

etiam probatum fuisse datum mandatum non modo ad
vendendum, & exigendum pretium, sed infuper etiam
ad transfundendum Genium exaltum pecuniam, cum
tamen non fuisse explicitè traditus, & mandatum non
dostransfufivum, nempe in mediislibris Litteris Cam-
bii, an vera effiet pecunia numerata alicui confusa
da fore, ut eam Genium transfunderet curam habentes
idcirco omne pecuniam, quod acciderit domui Mandati-
ris cedere debet, qui causam agendo mandare quovis de-
bebat, quod periculo ipsius M. Roderici litteris Cambii
propter fragmenti profusum sibi Genium transfufi,
vel sub aliquacerta Nunci sibi transfundendum curaret;
quo casu acceptata huiusmodi Mandate, & potius pe-
riculo praevisae salutis receptae, allione Mandati con-
tineri potuisset, figuralem aliquod accidisset decolati-
onis in eo, qui pecunia fuerant ab ipsa traditis. Hec au-
tem non explicitè, sed arbitrio vetulio Magnifici Rode-
rici, putat ille sine sui periculo, cui tunc extremam fi-
dei creditis Mercatori ditti, pecuniam transfunditionem
committere: prout dicunt, & firmant in his propria ter-
minis D.D. in scribendis, & Mandante Francisci Venetii
commemorari simpliciter, ad sibi Genium remanere
seuta mille, qui habet in manibus, non explicando mo-
dum remissionis, nec minus indicando bancum, seu per-
sonam cuius litteris remissionem complere debeat: Tunc
enim si Franciscus remittat iuxta sibi mandatum ordi-
nem, dando eadem iuxta mille ad Cambium Antonio,
& ab eo receptis Cambii litteris Genium Mercatori di-
retilis, qui Antonio tempore receptae pecuniae, & dato-
rum litterarum publicè, & palam habebatur pro idento,
sed postea post data litteras derouit, periculum est Man-
dantis, & hoc est ratio, quae Ordinem simpliciter de-
dit, & esse fecit, quod quilibet alius versumissum in
res propria tunc fortiter, ad laet habebat quod daret.

de paulo post, que conclusio mirabili sacrificii casu no-
fructu conuenit, cum Ad. Dominici de deo ordine simp-
liciter transmittendi pretium, & Hyacinthi Pocius
tunc temporis idem, & solvendo publici in Malaga
Civitate creditus inter Adversarios existimatusque
fuerit, ut mihi ceres fopponitur; & ita pariter dum
committitur emptio Adversarii alius Mercatoris, & ita
empti per Mandatarium traditur idem, & tunc
approbata persona, ut res ad Mandatorem deferat, ha-
jusmodi configuratione nulla certum est omne periculum
mandanti spectare, bene quoque idem D. Aud. Cafa-
reg. de commerc. disc. 56. n. 16. ubi quod Mercator trans-
mittens merces de ordine alterius Mercatoris non timeat
de periculo, vel finituro in mercibus, sed illas spectat ad
Proprietarium committentem, & disc. 185. n. 10. tom. 3.
& Res. Sem. apud Adversarij. dec. 58. n. 29.

Expositus ex his à premissis per D. Proprietarios mercium contra D. de Lancellottis, oculos convertendo ad ea, que opitulantes defensionis præfati Leonis de Urdis, ac Vincentii illius Patris; Et verificata in facto acceptatione commissionis transmittendi merces, de quibus agitur, ab ipsi Leone Napeoleti facta, prima facie videbatur eundem, qui ab ipsis DD. Expeditioneris defensionis fuerat ad dictam transmissionem, illudque omne in se susceperat, teneri omnino de eodem damno, quod ex illius factis, et culpa, ipsi iustitiam obvenit ipsi mercium Dominis ob naufragium, quod accidit in persona Francisci de Nicolao naucleri ac in solbilitate, per Text. in l. 4. *Procurator Codic. Mandati*, cum aliis apud D. Andri. *Cajeteri*, d. tract. d. fe. 36. num. 2. Res. *Iamuri de Mercor*, d. 170. n. 1. et 3.

Et signatur Mandatarius tenet de omni negligentia, et culpa, multaque magis de eis fuit deputat, ut sub-
 statum commisso in perniciem eius Principis, ex vulgari
 nam et servat 22. 6. Mandate ut ff. de rege. q. 1.
 Rec. lib. 1. resp. not. de mandat. n. 105. R. J.
 Janu. d. dec. 170. n. 6. et Ro. Rem. dec. 233. n. 4. cor.
 Ludov. et prosequitur D. And. Cafarej. lib. cit. n. 5.
 ubi omnes hanc peccatam rationem assignat, quod
 nempe confetur à Mandante, seu committente inofficia
 Mandatarii electa, qui deinde ad complendum manda-
 tum alterum eligit, semper ipsius periculo facit, sibi que
 huiusmodi ordinis inobtemperantiam imputare debet: utrim
 enim opera aliena, et diversimodè disponens, ab eo, quod
 in mandatis habet, dicitur in culpa, rege damnum quod
 inde Dominum eveniat, de proprio emendare tenetur, et
 exorsus innoxiam Dybrosius in hoc emend. c. collecta.

Verum his, & similibus Insuper nihil obstantibus quatuor ex fundamentis in hypothesei immuncem fieri ab omni damni reflectione etiam d. Leonem de Urhis, quosdam me, pro veritate sentio.

Primum autem illud est, quod subrogatio d. de Nicolais, possum quod facta fuerit a Leone de Urdis, ad actum deducit fuisse iuxta in veterum consuetudinem, ac Rhytmum inter Nauclesorum notorum, & ab universis Mercatoribus hujus Dominiensis professione approbatum, substituendi scilicet alios Nauclesorum navigationis peritos in quocumque casu, quoniam ille ab Expeditione, seu alio quoque Mercatore deputatus, vel ob defectum proprium Navicularum, vel ob integritatem pondus farinarum deficientiam, vel ob aliam quancunque causam, nequeat in promptu ac celeriter prout serviri per eos prestandi necessitas abunde a litore solvere, & definiamus inter facipere vultis exposuit probare extenuationibus, plurimum Mercatorum hujus Regalis Emporii : & Naviculariorum etiam fluminis Arni, qui Plateam pro commotionibus requiritis quotidie frequentant, in quo themate indubitata promissa Juris regula quod nulla de culpa, nisi negligentia notari queat, illi, qui jura ceterorum Nabelorum, ac Mercatorum Rhytmum, & consuetudinem operatur est, pluribus laudatur D. Aud. Cofeg. diff. 164. ramer. 39. & diff. 176. n. 43. de commercio. Fontanelli. de cly. 453. n. 20. & seq. & de cly. 465. n. 20. tom. 2.

Et ex his convincentur ratione, quod Mandatus non obligat plus aget quam quod a ceteris ejusdem professionis in loco, ubi exequitur mandatum in suis casibus observari solet, egregie Decius cap. 430. num. 3. & seq. *Serast. de Mandat. l. 41. vbi. quod. cum. 1.* etque his rebus prosequitur idem D. de Caserj. diff. 113. n. 5. & l. 4. & diff. 176. num. 44. quod enim conflictu de iure filio commercii est communiter introductum, licet ab antiquis observari non. Intro debet. non sinit Cui.

noni conf. 319. n. 13. lib. 3. Paris. conf. 97. m. 8. lib. 1. & magis in individuo Rati. de lictor. Camb. 64. n. 175. D. Cafarez. eodem tract. difc. 34. num. 33. Adeo ut ille tantum, qui non agit id, quod communis consuetudine ac stylo commercii fieri debet, tanquam culpofus, ac negligens teneatur omne interefse, ordineque damnum reficere ex tradit. per Barlat. conf. 193. m. 46. Roland. conf. 57. n. 19. lib. 4. Garferez. prall. 94. n. 29. num. 22. Arias de Alfoja var. cap. 45. sub num. 3. verf. Et ideo &c. bene Alfald. de comm. difc. 29. n. 22. ubi quod et conclusio indubitanter D. Cafarez. loco proximi alleg. n. 34. Ludovic. dec. 62. n. 14. cum ceteris latè adductis per Rot. cor. Bichio dec. 646. num. 28. & seqs.

Neque huius primi fundamenti robur quidquam debilitat, quod hac consuetudo, & stylos non offendantur immemorabilis, aut centenarios, sed ducentas triginta, aut quadraginta ab hinc annis introductus, quoniam ad eum complendum quadragenarius cursum fufficere tradunt communiter Doctores in cap. fin. de consuet. & poll. alios Ancharan. conf. 545. numer. 21. verf. Præterea &c. & in tradit. de Jurisdic. lib. 3. cap. 11. & Requiritur septimo &c. & seqs. Corbin. De Lac. de Jurisdic. difc. 3. num. 5. Graun. difc. 10. fereq. cap. 581. numer. 23. ubi omnes concludunt, quod in simili temporis fpatio consuetudo dicitur legitime præfcripta, etiam si agere de consuetudine contra Jus Dom. Audat. Cafarez. de Comm. difc. 179. numer. 21. & optimè Fontanelli. dec. 336. numer. 11. & 12.

Quoniam cum ex antea dictis de hac consuetudine loquentibus ostendatur, quosque Nucleos ad de causis aliis ad vendendas merces equè peritos sublimare, & sic de actuum continuata frequentia deponant, fufficit ut ita prædictum fuisse per decemium tefterent, Ancharan. conf. 191. in fin. D. Audat. Calderan. refut. 70. num. 29. Sperell. difc. 67. m. 40. Panimelli. decif. 6. anno. 8. numer. 43. & 44. ad hoc ut idem de Utis, quatenus ipse alterum Navicularium substituit, ab omni ejus culpa præstante liber evadat, quia quod ætium fuit consuetudine approbante licet, legitimèque factum dicitur, quemadmodum præter antea congestos, confirmant Fontanelli. d. dec. 336. n. 9. & seqs. & D. Audat. Cafarez. d. tradit. difc. 99. n. 23.

Hinc alterum fundamentum emergit, effo quod ipse de Utis Nicolaium substituit, substituit quippe viros communis estimatione probum, & integram, quin imo in eadem arte nautica valde peritum, in quibus terminis nulli dubium est ipsum eligentem à refectione causa quicunque damni per substitutum infecti omnino excusari, quoniam tanquam in iure causam reperitur ob culpam, vel negligentiam à præponente committam in eligendo malos, vel minus idoneos viros tamen de eorum damnis erga Dominum committit, per apertos Text. in l. debet 4. l. f. Nemo. Capon. Strab. ubi „Culpa scilicet imputatur, qui tales adduxerit „ & in l. vel per lateres ff. si meos falsum „ ibi „ quia dolo malo versatus es, quia tali homini credidisti „ & in §. idem exercitior infest. tit. de obligat. quæ ex quasi delicto nascuntur „ ibi „ Aliqua culpa reus est, quod opera malorum atterat „ & post eos docent Olen de cess. jur. tit. 3. quæst. 6. num. 28. in fin. Carver. var. part. 2. cap. 2. n. 94. fupè habuimus D. de Cafarez. de comm. difc. 115. num. 2.

Potè hinc jure, ac merito committere in jure nostro receptum esse videtur, quod quocumque huiusmodi præponentis abfuerit culpa, aut negligentia, ex eo quod ipse elegerit hominem universali credulitate probum, & idoneum, toties ipse præponens non teneatur de damno infecto à substituto, necnon de delicto, quod in exercicio, & negotio eodem demandum commiserit, ut unanimiter decident Text. in l. cum qui 10. juncta l. seq. & præcipue in l. argenteum ff. commodat. ubi in puncto elegantissimè J. C. determinat quod is, qui tradiderat idoneo servo suo ad defendendam alicui agendam, ita ut non debuisset existimare futurum ut deciperetur, detrimetum erit Mandantis non Mandatarii, ex quo Barlat. in summa ejusd. Text. Ratur per regala „ ibi „ Si res culpa Nostri perdat, perit periculo Domini, nisi remittens fuerit in culpa mala electum „, ita quoque post alios semine Lopus in cap. per vestras §. primo inferius num. 3. in fin. & n. 4. et sub num. 12. de donat. inter vivos, & azorem Barlat. in l. si fultuarius 39. num. 1. ff. de solut. Bald. in l. acceptam

in 9. hyst. m. 33. Cod. de Usur. Alekand. conf. 19. num. 17. lib. 6. Oldrad. conf. 92. num. 1. Zileri. conf. crimin. difc. 116. num. 3. Vermigli. conf. 420. m. 10. Girvaz. conf. 43. n. 49. utque ex Salicet. Albert. Paul. de Cnstr. & aliis Negotior. de pignoris mudi. 3. part. 5. nu. 26. verf. Et hanc aletam capam &c. Gabriel. commun. consuef. tit. de malefic. consuef. 7. n. 9. Adm. ja in cod. lib. 10. tit. 31. de decurionib. l. nullus 60. n. 42. Felix. de facietis. cap. 21. n. 88. & seqs. Struc. de Vicar. Episcop. lib. 3. cap. 29. num. 7. Magistril. de Magistr. lib. 1. cap. 10. num. 42. Farinac. de delict. & penis quæst. 24. n. 62. & 89. verf. Quod Nominat. Petrus de Bril. in tractat. de re milite. part. 10. lib. 2. numer. 98. Gratian. difc. 10. fereq. cap. 635. n. 23. & 42. Martinus Herlich. consuef. practicae. consuef. 37. num. 7. part. 5. Roder. ad de Martinis refut. cap. 3. num. 10. lib. 1. Alfald. de comm. difc. 23. n. 12. Adm. confut. 418. n. 7. & 8. ex proleto omnino eligendum D. Audat. Cafarez. de comm. difc. 36. num. 6. & seqs. & difc. 115. num. 3. optimè quoque Alvarez Pegaz. refut. fereq. cap. 3. num. 113. de Marin. ad Revert. dec. 206. num. 3. Sanfelix. dec. 179. num. 8. lib. 2. Roder. dec. 79. n. 2. Mayor. dec. 111. m. 33. Magistril. dec. 276. n. 11. Straphin. dec. 327. n. 5. verf. Tamen limitator &c. & dec. 328. num. 1. Ludovic. difc. 233. num. 5. Bich. d. 302. numer. 2.

Aetque cum hoc temperamento intelligi debet Text. in 26 l. nam & servus 22. §. Adm. tuo ff. de neg. gest. paulo fupra in objecto relatus; nam ibi Jurisconsultus in tantum afferit cum, qui aliena negotia per substitutum gesta, teneti actione negotiorum gestorum, in quantum male, imprudenterque alium tertium substituit, ut ejusdem Text. littera definunt, & Gloss. offus in verb. Etegris eodem modo illum explicat „ ibi „ Sed etiam quod imprudenter num. 29. „ advertens emendatione damni puniri dumatat eum, qui malum hominem 17 elegit, ac Fabr ad ipsum Text. idem subdit his verbis „ Cum tibi debas deputare, car tam imprudenter non elegeris, in quo ut dolo carcas, non caris culpa „ atque elegantissimè præ omnibus advertisse dignoscitur ibidem Bald. verf. 3. Notando quod culpa versatur fohien 28 in eligendo minus idoneum; ita quoque contrariis fassitact Pegaz. nuper allegat. d. cap. 3. num. 511. ubi firmat ibid in l. de illo 23. ff. pro socio, & in leg. Num. 29 & servus §. fin. ff. de neg. gest. locum non liberari cedendo actiones ejus consociis, quando ad petendas res sociales Ministrum minus idoneum deputavit, propter culpam in mala ejus electione committam; locus vero addit idem Alvarez Pegaz. sancienti esse in l. si vi 16. ff. dequis non teneri depositum, qui apud alie- 30 rum pecuniam deposuit, si substitutus dolens in de gesserit, quia ibi pæfignavit nullam culpam, seu dolum per primam depositarium pataum fuisse Parisi formiter quoque istem contrariis rejectis solidissimè confirmat D. meus Audat. Cafarez. tam in d. difc. 36. sub num. 6. verf. secundo lege nato &c. & num. 11. & 33. & d. difc. 115. n. 2. & 3. utrobique relegendus.

Hæc autem conclusio, quæ videtur indubitanter oportet tot auctorum calculo confirmata, inestima 31 reddunt in hypothefi, ubi, ut dictum est, præter optimam famam, & probitatem de de Nicolais afferri ab Utro substituit, summam etiam ipsius in arte peritissimi comprobati certam est; in quibus terminis multò minus deputantem terner de damno ab electo causato indubitanter affectum Salicet. in leg. final. Cod. de penis judic. qui loquuntur in eo qui deputavit Ministrum alibi in eodemtem officio fidelem reperitum, Girvaz. conf. 36. num. 17. Farinac. d. quæst. 24. num. 61. ubi regulè limitationem adducens, ita scribit „ Ut non procedat quando pro parte Domini probatur, quod ab ipse deputatus in officio, in quo deliquit, erat homo bona fame, cognitus, & in tali officio solitus cum integritate se gerere nec delinquere „ Manf. consuef. 508. m. 7. „ ibi „ Admissio utramque quod electus tunc bona existimanda fuerit, nec eligentem periculo cedat, quando officialis electus ex aliis attenditur per eum quos existimatus, & etiam reportat fuerit idoneus, & fidelis, ita tamen fuit in mente Dollorum ut tunc casu firmore, quando scilicet talis minister ante electionem alia ejusdem qualitatibus muner, & et similia, quibus fuit modo præpositus fideiiter exerceat „ D. Audat. Cafarez. d. difc. 36. num. 10. & difc. 115. numer. 8. Rot. coram Straph. impref.

quodammodo periculo (non obstante qualibet eorum majori cura, & diligentia) amittere una quodammodo die, vel unico momento temporis mercedem omnem, quam pro toto cursu vite in hoc aleo operoso exercitio adsequi possunt: in quo propter themeat communiter receptum est, quod tantummodo quis teneatur de levi culpa, nuquam tamen de levissima, prout egregie distinguendo docent post Salicem, in l. in Judio, num. 2. cod. locat. ceteroque Interp. Martini de Pisar. inter conf. Corni conf. 242. ante num. 1. & num. 4. lib. 1. Derlonius conf. 29. numer. 32. & 33. lib. 1. Felix de societ. cap. 21. n. 11. & segg. & num. 23. & segg. Pacien. de locat. d. cap. 29. num. 47. & segg. & num. 23. & segg., optimè Ansaldo. de commerc. dist. 39. num. 5. & 6. n. ibi „ Potissimum autem quia nullam pecuniariam mercedem „ Crutius in correptione istius obligationis nec „ recipit, solum enim perfratit assestis stipendii con- „ mram fructum 300, quod rursus predecessores in „ officio praestabant, obsequi tali obligationi succumben- „ di falsificationibus ordinem, Mandatorum, & co- „ dalarum, in quibus praevisum erat decipiantur, „ conque ageretur de quotidianis periculo amittendi (non „ obstante qualibet scilicet, & diligentia) in una „ die, vel hora mercedem, quam pro tempore vite sua „ in hoc aleo operoso munere assesti parafset, receptum „ prout videmus in his terminis, quod tantummodo „ quis teneatur de levi, non autem de levissima culpa „ Rot. post 2. volumen conf. Parinac. dec. 208. num. 3. vers. primo, bene quoque Raudens. decif. Pison. 4. num. 174. & Magan. decif. Florent. 111. num. 54. vers. quoniam & num. 55., ubi regulam iurando ita decidit „ ibi „ Quoniam illud praestat quando quis prin- „ cipaliter fit obligatus ad custodiam ratione publici, vel „ privati officii, & pro custodia recipit aequalem mero „ cedem, sicut si custodia veniat secundario, & ac- „ cessorie, quod notatur in l. qui mercedem C. locat., „ ubi quis locaverat operas suas ad custodiam alicujus, „ rei adhibendum, & alter condaxerat pro ea soluta „ mercede, & tunc teneatur de exactissima diligentia, „ & sic de culpa levissima, quo casu si mercedem pro „ ea non recipit, non teneatur nisi de levi culpa „ ac melius Rota Roman. curam Priol. decif. 37. num- „ mer. 16. & 17.

Tertium inde fundamenentum ex animadversione resultat, quod idem Leo de Urüs, quem voluit post acceptam commissionem à DD. Expeditionem substituit Navicularium de Nicolais, in hac ipsius deputatione se profecto gessisset ad diligentia, & cura, quod si merces dependit ad ipsum de Urüs assertum deputatum ex domania petitiuissimè, majorem adhibere non potuisset, cum vitium probum, in arte peritum, & nom, de cuius fidelitate antea plures alii Mercatores considerant, elegisset; qua in hypothesi cum nulla negligentia, & culpa eadem mandatario substituenti possit imputari, ad nihil ideo tenetur, „ prout sententia communiter Crutius, conf. 247. sub num- „ ero 6. vers. Quinto respondens Derlonius conf. 430. n. 4. & conf. 473. num. 11. Scacc. de commerc. §. 2. gloss. 3. quest. 16. num. 405. atque post alios novissimè conclusionem exornavit Alvarez. Pegaz. resolut. libr. 1. cap. 3. num. 313. quibus relictis D. Andri. Cafarez. ord. dist. 36. num. 12. & 13.

Priusquamquod ex hac ipsa asserta substitutione ad- ed prudenter facta ab eodem de Urüs urgentissima conjectura defumatur veritissimè mentis ipsorum de Lancillottis grandianum, eorum nempe tacit consen- sus, & approbationis in electione substitui communi voto integrari, & idoneitate in munere ei deman- dato periculis, quo casu Mandatarium exiret omni culpa, qua fecit id, quod probabiliter ipse Mandans peregerit, notat Scacc. dist. §. 2. gloss. 3. n. 405. & ex Pileo antiquis. Glossat. apud Pign. decif. sur. contr. concludit eodem fere verbis d. dist. 36. num. 14. lenda- rus D. Cafarez. „ ibi „ Ultra quod defumatur ex urgen- „ tissima conjectura veritissimè mentis Mandantis, qui „ ob in usura specie (magnificus Julius) eius scilicet con- „ sensus, & consensu tunc in electione persona com- „ muni opinione idonea, & integra „ Mand. conf. 187. num. 25. tom. 2.

Quoniam itaque fundamenentum, per ceteris men- quidem sententia fundamenentum, suam basin constituit Cafarez. de Commercio. Tom. II.

super scientia, & consensu dicti D. de Betis juvenis Dolanæ praefatorum de Lancillottis, super asserta sub- stitutione Francisci de Nicolais, ut praelatè compro- bant in factis attestations tum Cusoris à Supreme Principe deputati ad Januum hujus Dolanæ, tum Af- sociatoris mercium, tum denique Portuorum, seu Pla- fteatorum, vulgò Carretari, in quibus terminis nul- lum inter Nostros auctorem ita facili debuit repe- riri, qui audeat affirmare, substituentem, sive de- putantem teneri de facto, negligentia, culpa, aut de- lictio deputati, sive electi, sed bene ipsum proprietar- ium, aut primum Mandantem omnino teneri deci- dent Glorh. conf. 36. num. 20. Cancer. variat. part. 1. cap. 2. num. 93. & segg. Guazco. ad defens. rer. defens. 33. cap. 2. num. 6. Mand. conf. 418. num. 5. & segg. ubi de substitutione ex necessitate, vel permis- sione, etiam ex mera consuetudine proveniente An- salf. de commerc. dist. 23. num. 10. & per tot. & dist. 29. num. 13. Rot. apud Lundenf. dec. 233. num. 4.

Ceterum omnes auctores, qui per possibiles allegari possunt in hujusmodi puncto, disputant articulum i an, & quando proponens teneatur pro facto, aut culpa substitui in supposito, quod nulla inveniatur sive tacita, sive expressa permissio, licentia, aut voluntas Principis, vel Domini, qua interveniente omnis difficultas perimitur, & quilibet disputandi oc- casio aufertur, ut latè videre est apud Ansaldo. Lex- p. de Off. de Cafarez. Pegaz. & aliis locis jam Lex- p. in hoc Responso relictis, ceterisque innumeris apud ipsos relegendis.

At frustra penitus hoc loci objiceretur, tum ex parte Proprietariorum, tum peritum ex parte DD. de Lancillottis praefatum de Betis eorum juvenem Ban- chi, signanter deputatum ad periciendos expeditiones Dobonæ, ut ipsimet fatentur in attestations per eor- dem producta in hac Mercatorum curia contra D. Joannem de Betis mi Procuratorem DD. Herodem quondam Sebastiani de Bassis Bononiensis, eandem, inquam, juvenem nullam habere potuisse facultatem permittendi, approbandi, seu transferendi commissio- nem ab Urüs ad Nicolauum, & sic ab uno Navic- lario ad alterum, quia forsitan praeponderem requiri in persona ejusdem D. de Betis speciale, immò spe- cialissimum Mandatum ob prejudicium, quod DD. que Principalibus asserbatur, tradendo, seu transfe- rendo commissionem vehendi merces à Naulero sibi ipsi magis bene viso ad alterum minus bene visum, & acceptum; ex regula quod, præcipit in prejudi- cialibus, mandati fines diligenter sunt custodiendi, alias Procurator in eo quod excedit, nullum valet ejus Principalis prejudicium inferre, neque illum obliga- re, sed ipse teneatur ad Text. in l. procurator §. de procurat. Gloz. ord. trad. part. 5. cap. 3. n. 2. Mand. conf. 104. num. 35. tom. 2. alique passim.

Verum enim verò, priusquamquod regula in ob- jecto relata plures patitur limitationes, signanterque eam quod habens generale mandatum ab ejus Prin- cipali nulli debiam esse quod circa ea, quae spectant ad negotia, super quibus Mandatum versatur, nec non circa dependentia, & annexa Domino, ac Prin- cipali praejudicat, cumque respectivè obligat, ex l. non cadendum §. §. si procurator §. de procurat. Mand. de tacit. lib. 7. tit. 22. n. 32. Omat. de contrail. tom. 2. trad. 13. dist. 44. §. §. 4. num. 90. & 91. Pacien. de locat. cap. 7. numer. 8. & 10. Mand. conf. 187. num. 8. & 20. Rot. recent. decif. 234. num. 5. & 6. part. 8. & decif. 137. numer. 12. post observat. Mellis.

Prout eum quoque obligat quoad ea omnia, sine quibus commissio effectum foret non valet, etiam non sine expressa, ad que semper Mandatum exten- di debet Laderch. conf. 91. num. 1. Gloz. de procurat. part. 3. cap. 3. numer. 14. & seg. Pacien. de locat. cap. 7. num. 19. Contr. dist. caus. 81. num. 23. Mand. conf. 187. numer. 42. tom. 2. Conf. ad Statut. Urb. adnot. 19. num. 57. Rot. post Abbe. de inconst. in Judo. decif. 54. num. 1. & coram Emiria Jan. decif. 1332. m. ord.; Atque ideo dictus juvenis cum ellet obique duobus destinatus pro mercium expedi- tione, & pro ipsa expeditione complenda oportet habuisset querere Naulerum, qui à Naulerum solveret, audito quod Leo de Urüs propriam Naviculariam paratum

Et non

non habebat, alterum actualiter discipularem quartum, & in eum commissionem transiit; egi ideo quod tenebatur explere, quoque necessarium erat pro expeditione mercium perficienda, quodque tandem ea de causa certo currit in ejus Mandato, & facultate contineri debebat, secundum Auctores immediatè concessos.

Quod certe superabundat ad ingenium omnimoda liberationis dicti Leonis de Urbs, maxime cum illud generale Mandatum pro commissionibus expendis, immò expeditionibus mercium demandandis ex parte DD. de Lancillottis, quoad personam peronomatam eorum
 30 juvenis ex pœmiliis inficiari non valet, cum nulla dari possit major probatio, quam proprii oris confessio, ex suis vulgato axiomate, de quo latè post *Text. in l. generaliter* 15. *Cod. de non numer. pecun. Angel. de consensu lib. 1. quest. 2. num. 13. & 14. & quest. 7. folio. 10. num. 5.* & alibi: ultra quod in omnem eventum, ut nulli suppositum est, non deest probatio etiam per publica documenta, ex quibus veritas istius generalis mandati certissima undique resulabit.

Præterea ex abundantis pluribus adhuc animadversionibus concurrentibus non dubitatur quod gesta per nominationem de Betis afficiant DD. Expeditionarios, ac liberent Leonem de Urbs ab impensis solutionis premit mercium, & refectione damno, & expensarum.

Hærum siquidem animadversionum priore descendit ex eo, quod assertum præjudicium, & excessus Mandati, qui resularet dicebatur ex commissionis data à prefato Dom. de Betis Naviculario postea in mari submerso, nullam in facto habet subsistentiam: quoniam quoad Mandati excessum nullo modo subsistere jam supra demonstratum est; respectu autem ad præjudicium animadverso quod fuit innegabile est, quod si dicto de Urbs assertum commissionem ab initio datam ipse Juvenis contingeret, respectu datam homini quidem probò, & in arte Navicularii satis superque perito nullum inde datum scilicet ejus Principibus affirmaretur, pariformiter eam imperitioso Francisco de Nicolais, seu eumque alio expertum Naviculario, nullum ex ea eadem de Betis ipsi Principibus suis intrinsecus præjudicium dicendum est; quia ex jam supra relictis sufficit, hanc Juvenem de mala cœchyone ab initio redargui non posse; ceterum etiam si post factum Navicularius ab eo deputatus fregisset fidem, neglegentem se gessisset, antequamque datum tradidit mercibus immisisset, non est
 31 culpe deputatus impurandam, sed meri casus eventuales, atque fortuiti censendi sunt, qui fallere quæque prudentissimum potuissent, consequenterque cum ab omni etiam levissima culpa penitus exculant, per ea que notantur à *Deus conf. 473. per res. Gratian. conf. 94. & 95. pariter per res. Paris. conf. 176. num. 31.* ubi, quod quando quis, cui committitur

32 pecunie, erat communi facta vir probus, & bonæ fidei; hoc casu si ille, qui se reputabat, eas subtrahat, certe talis subtrahio diceretur casus fortuitus, & id factum esse absque ulla culpa rem committentis; egregie quoque istis adductis animadversionibus *Emmerich. De Luc. de tutor. & procurat. diff. 16. n. 12. & de erudit. diff. 68. sub num. 13.*, quem sequitur *Dum. m. v. And. Cafareg. diff. 36. num. 24.*
 Secunda se offert animadversio, ex quo ipse de Betis absque dubio egi id, quod & ipsi DD. de Lancillottis, & Ambrucis, nec non ipsi DD. Proprietarii audito Leonem de Urbs non posse amplius discedere, mercosque Liburnum ferre, de per seipsos egissent, alterum nempe expertum Navicularium querendo, isque scilicet farcinas tradi faciendo, ut ad destinarum *lib. 1. sua navicula eadem velaret*; hoc igitur posito clarè remanet juvecom periculum fines Mandati non excesse, omnique vacat culpa; non enim dicitur excedere fines Mandati Procurator, qui illud idem egredit, quod verissimiliter inuenit ejus præcipue utilitatis ab ipsonet Domino gestum fuisse *Text. qd in l. fin. §. fin. ff. Mandati Crætor. conf. 274. n. 9. Alciat. conf. 67. num. 2. lib. 8. Alex. conf. 206. per res. lib. 2. Bard. Tufch. l. res. ad. com. 40. num. 29. Adm. de taur. & ambig. lib. 7. tit. 15. n. 25. Cypri. Laur. consil. 108. n. 20. Ansaldo. diff. 61. n. 16. de comm. D. And. Cafareg. de comm. & diff. 36. num. 13.*

Rat. Jansen. de Mercat. dec. 64. n. 2. si ergo ex verid. nulli mense ejus Principium fines Mandati non excesse D. de Betis, consequitur ex hoc ipsum de Urbs, a quem supponitur commissionem eo approbante in Nicolaum transiit, ad nihil teneri.

Quæ quidem conclusio magis sit indubitable favore d. de Urbs et tertia animadversionis, quæ deprehenditur ex altera conclusione, quam unanimiter confirmant post *Gloss. in l. casu postum ff. de pallis An. Cypri. conf. 99. n. 9. lib. 2. Rauden. conf. 21. n. 11. vers. tertia respondet lib. 1. Capital. conf. 768. n. 28. Manf. consil. 187. n. 15. Felice. alleg. 1. num. 10. & 11. par. 3. Ansaldo. de comm. diff. 61. n. 17. D. And. Cafareg. diff. 36. n. 16. Rat. Jansen. de Mercat. dec. 8. n. 3. dec. 64. n. 2. dec. 174. n. 26.* videlicet quod Mandatum comprehendere debet, & extendi ad eum casum, ad quem si Principibus, sive Mandatis fuisset interrogatus, verosimiliter extensum esse, & comprehensum respondisset.

Quæ conclusio adeo urget ad ipsenium, ut potius si D. de Betis audiendo Navicularium deputatum discedere non posse, seu aliter impeditum fuisse ad iter suscipiendum, alterum aequè periculum statim non subrogasset, potuisset ex hoc ipso de culpa redargui, ac de proprio teneri, quia ita quilibet alius diligens, ac prudens negotiorum gestor, & accuratus paternitatis pergens, per ea, quæ adducto *Text. in l. qui sub conditione ff. de condi. & demonst. notat Rocc. de mandat. seu complement. notat. 22. ex num. 41. impressi. post prim. volam. ejus respons. ubi ex *Strac. de Mercat. n. 36.* subnectit necessarium esse ad emendandum Procuratorem comprobare quod eo tempore etiam quilibet alius diligens Paternitatis se se gessisset, & post eos *Ansaldo. diff. diff. 61. ex num. 18.**

Aequi cum in hoc casu etiam ipsi DD. de Lancillottis, quorum unum verbarum circa promissam mercium expeditionem ad loca fibris à corresponsabilibus demandata, alterum absque dubio Navicularium probum, & peritum statim quaesiverit, pariformiter ipsorum juvenis id ipsum agere debebat, ad hoc ut ea, quæ par erat diligeri, propriè insuere fingeretur: Mandatarius enim, quibus citius fieri poterit, etiam debet quod in mandatis habuit *l. si pœsumo no. §. si quis ita & vers. Nos rursus ff. de stat. lib. 1. rogo 29. ff. quando dicit legat. cedat. l. hoc condicio ff. de condi. & demonst. Girib. ad consuet. Adiffon. cap. 3. gloss. 6. num. 19. Rat. Jansen. de Mercat. dec. 160. num. 5.*

Quia immo in longè ducitur temeritas, etiam si per modum discursus autumari possit, eandem de Betis subrogando alterum Navicularium, eique merces consignando excesse fines mandati, atamen cum manibus quodammodo palperet ipsum id pœsumi, ut diligenter, inuero diligentius proprium munus impleret, ad eum boni viri arbitrium, ac prudentia contrarium suadere non potuisset, ipsi equanimes liquisset, rem utilem agendo, propriè pœsumi lumen prætergredi, veluti cuiusque Mandatario licet tradidit *Jansen. in l. si procurator cod. de procurat. optione Apone conf. 23. num. 42. lib. 2. ubi per *Text. in l. si hominem ff. Adandari, regulam defumæ quod Procurator ex causa utilitatis potest agere contra voluntatem Domini, quia non dicitur contra, sed prater eam facere Cypri. Laur. consil. 108. num. 17.*, egregie *Ansaldo. de comm. l. res. lib. 2. & 23. Ciarlin. contr. 218. num. 19. Rat. res. diff. 234. num. 5. par. 4. & diff. 64. num. 6. par. 6.**

Quarta item animadversio deponitur ex eo, quod etiam per hypothesin, ut dicebamus, Dom. de Betis consentiendo subordinationi alterius Navicularii præterendi posset appossuere manus circa ea, quæ in facultate sibi à Principibus suis tradita non committentur: hoc non obstante ipsi Principibus præjudicaret, eodémque consequenter obligaret: ultra quod enim Mandatarius, sive Procurator non præsumitur excesse fines Mandati, nisi concludenter probetur
 30 *Seminian. contr. 32. no. 32. tom. 1. Urcol. de transact. quest. 34. num. 4. Rat. Emmer. recent. par. 5. tom. 2. diff. 428. num. 1. & 2. par. 7. diff. 106. num. 1. & par. 12. diff. 202. num. 2. Rat. Jansen. dec. 8. num. 3.* cum ceteris in *Dec. Liburn. Mandati mox alleganda num. 55.*

In omnem eventum eo validè obligasset, quia eo
 ejus

ejus excellens scienter non contradicere Text. habetur in l. fin. ff. quod cum eo, Ruin. conf. 33. sub num. 20. lib. 1. *Oldrad. conf. 199. num. 7. Adanf. conf. 437. num. 8.* cum ceteris plena manu emgessit ad *Anfeld. de commerc. dist. 25. num. 17. dist. 30. num. 23. & dist. 62. num. 7. Sord. decif. 209. num. 8. vers. nisi constet Res. Florent. in Libera. mandati 15. Aprilis 1719. num. 36. & num. 75. coram Illustri. Dom. Audit. Calcedon. Res. Roman. coram Prael. decif. 35. numer. 13. & part. 12. recent. decif. 202. num. 24.*

Hanc propterea certissima ortus liberatio dicti de Urbs, quem supponimus de consensu ipsius Juvenis dictum Franciscum de Nicolais subfinitum, etiam idem Juvenis, istud approbando diceretur transgressum esse fines Mandati, quia cum id egerit ejus Principalem scientibus, & saltem tacite approbationibus, eisdem propter dubio procul obligavit, ac si ipsi de per se antedictam depurationem fecissent, punctualis est Text. in l. qui patitur ff. mandati, & Gloss. in cap. cum aliam il prim. verb. proximus de offic. delegat. Alex. conf. 80. num. 12. lib. 4. Ruin. conf. 35. sub num. 20. lib. 1. *Manes. de tacit. lib. 7. tit. 15. num. 50. Sord. conf. 28. num. 22.* ceterisque relati per *Adanf. conf. 187. num. 45. & conf. 192. num. 8. & 9. Rubens de Valdeir. legal. cap. 15. n. 54. & 55.* optimo *Anfeld. dist. 25. num. 17. & dist. 62. num. 6. Sord. dist. decif. 208. num. 8. Borell. in summ. decif. 200. l. tit. 60. num. 442. Manes. decif. 100. num. 4. Res. decif. 157. num. 16. & 17. & decif. 202. num. 24. part. 12. recent.*

Nequaquam relevante quod non ostendatur memorata depurationis scientia, & approbatio DD. Principalem dicti de Betris ad effectum ut ex eis Mandatum & fuerit ratificatio ejus gestorum legis ministerio defuncti valeat: quoniam pro congrua responsione ab objectum, quoad scientiam videtur sufficere illam juris presumptionem probare, ex qua censetur Mandatarium certiorasse Principalem etiam ad effectum condemnationis cumdem ad damna & interesse, consequenterque ad effectum exemptionis eum, qui de consensu illius Procuratoris, aut negotiorum gestoris deputavit, ex doctrina *Bartol. in l. 1. §. familia nomen, in fin. ff. de Aquis. altius. Rote. de societ. Adversat. notat. 50. num. 100. Ceph. de fall. scient. & ignorare. impr. 43. num. 2. & 3. Cypri. Larr. conf. 73. num. 17. Gracian. dist. 677. num. 24. & seq. Scopp. ad eund. decif. 11. *March. obscurat. 122. num. 10. & Anfeld. dist. 25. num. 4. de commerc.**

Quod vero pertinet ad taciturnitatem, consequenterque ad ipsorum ejus Principalem consensum, ex plenè cumulatis per *Malcard. consil. 417. num. 10. de probat. Menoch. de presumpt. lib. 3. presump. 135. num. 7. Adanf. consil. 643. num. 24. Res. nostra in Arcina Grazi coram Illustri. Dom. meo Audit. Atanasio de Urbanis impresse apud Dom. Audit. Casarez. de commerc. dist. 161. num. 36. Res. Roman. dec. 388. num. 8. & 9. part. 17. & decif. 274. num. 15. part. 19. recent., deducitur ex eo quod pensati DD. de Lancillottis passi fuerunt manifesta in faciem d. de Nicolais a Custode Dohanze inscribi, & iter Liberum versus eum meritis ab eo prosequi; quin immo amittis ab eodem Nauclero primis manifestis vulgo *Bullerie*, denuo in ejus faciem altera quoque descripta, tum in hac Dohana, tum in illa Pisarum, etque consignari, obique eoque nunquam de his omnibus reclamaverint, seu reclamari fecerint adversus Leonem de Urbs, seu adversus ipsum de Betris eorum juvencum, nisi quando advenirent infortunium *submerisio* accidisse, & sic in casu duntaxat, quando neque ipse de Urbs, neque ipse de Betris poterant illo modo eorum indemnitas consulere; in quibus utrimque certum est cessasse taciturnitatem DD. de Lancillottis, cum illatum, & incontinenti non contradidit gestis per dictum eorum Juvenem, quem dicimus commissionem transivisse de Urbs in Nicolaiam, consequenterque ejus gestorum approbationem. Mercator enim tenetur incontinenti contradicere Negocio per ejus Mandatarium gesto, aliis illud approbare censetur *Ripa in l. Admonendi numer. 138. ff. de iur. jurand. Bald. in l. fin. cod. ad Alasdan. Bart. in l. que cum. ff. non val. habere Stracc. Casarez. de Commercio. Tom. II.**

de *afforcat. gloss. c. 11. num. 47. Franc. de prescript. conf. 14. numer. 8. & seq. prescriptio actus prescripta certioratione a d. Juvene ipsi facta, etiam ex lapsa 65 temporis, quod inter datam Nicolao commissionem, ejusque naufragium iniercessit, velutane, Anchoran. quest. 48. num. 5. & seq. part. 1. Carroc. de excessu. ne batur. part. 2. cap. 6. num. 63. vers. Et scientia Menoch. de presump. lib. 3. presump. 65. num. 13. & 14. Cancer. variat. part. 1. cap. 21. num. 13. & 14. *Levri. loc. cit. num. 11. in fin. Gratian. discip. cap. 699. numer. 39. ibique De Luc. in obscurat. num. 13. Res. Florent. coram Dom. Audit. Casarez. decif. 139. in eius tract. de commerc. dist. 176. num. 35. & 36.* Est enim communis DD. Sententia, quod si quis, statim 66 ac potuisset contradicere, non contradidit, censetur tempore, quo tacuit, neque contradidit, ogecium approbasse, atque ex prateria taciturnitate consequitur ita fuisse ius alteri parti quiescenti, ut per insolentem contradictionem resti amplius non valeat. *Ceph. tract. de re integr. dist. 62. num. 1. Gracian. discip. cap. 524. num. 31. Menoch. dist. lib. 3. presump. 15. num. 20. & seq. Rote. eodem loc. num. 14. vers. Et generaliter Or. aliquae apud eos, & penes Res. Florent. coram prelat. Dom. Audit. de Casarez. ubi proxime num. 39. ex gratia relegenda, & num. 40. ubi quod consensu Mercatorum exigitur ut citò citius lacer se respectivè montent de gestis de Mandato Correspondentis, an negotium pro eo expletum acceptet, ut queat in casu non acceptationis sibi consilare, se citans dist. 131. num. 4. Res. Roman. decif. 416. num. 7. & 20. coram Duran., quae consensum magis exigit inter juvenem negotii, & principalem, ac ternos contrahentes ne sub presump. facultatis sile decipiantur.**

Ultra quod insuper Leo de Urbs, qui sciebat D. de Betris publicè ab omnibus pro juvene Expeditionem Dohanze ad Expeditionem repartari, quod in facto (in antea memoratum est) inficari non potest; propterea non tenebatur esse sollicitus in perquirendo quiddam ejus facultatis dum intuebatur circa Expeditiones dd. de Lancillottis decernentes eam publicè, & palam agere, uti mandatarium prædictum ipsius Principalem, juxta notata per interpretes in l. deli in fin. cod. de Novat., & præsertim *Bart. numer. 8. Gratian. discip. cap. 952. num. 8.* ubi alii *Anfeld. eod. tract. dist. 30. num. 5. & seq. & dist. 35. num. 39. Res. coram Capaler. decif. 482. num. 3. & coram Ludovif. decif. 58. num. 9. & Beltram. in addit. lib. 8. & decif. 200. num. 6. part. 12. recent.*

Præsertim quia sciebat ipsum Betrum pluries alias 69 similes commissiones Naucleris ipsi magis benè visis nomine ejus Principalem tradidisse, quod tanò magis superabundat ad omnimodum liberationem ipsius Leonis veluti post Text. in l. qui hominem §. si Titium in fin. ff. de solut. & in l. cum Alasdan. in fin. ff. de Aquis. firmant *Carol. Marant. resp. 35. numer. 44. & seq. part. 4. & in fortioribus terminis benè relegend. Anfeld. de commerc. dist. 25. a num. 18. ad 27. ubi alios Auctores ad addit. *Salgad. Lohyrim. credit. part. 2. cap. 9. num. 36. & 37. Res. dec. 564. num. 2. & seq. part. 2. rec. repet. decif. 214. coram Urdad.*, consequenterque istud idem superabundat ad hoc ut ipsius juvenis Principales nempe DD. de Lancillottis teneantur Mercatoribus mercium proprietariis de substitutione, & electione ab eo facta, seu saltem de consensu eidem prestito: nisi ex peculiaribus motivis ius hujus responsi præmissis situm DD. de Lancillottis alias excusandi non essent, propter omnino excusandos esse non dubito.*

Huc usque fundamenta, ex quibus indubitanter existimari debet etiam, tam prædictis DD. de Lancillottis, & Ambrosio Expeditionem, quam Leonem & Vicecentium de Urbs Naviculatoris a requisita solatione mercium expenditarum, ac refectione damnum, & expensarum in medium attuli: nunc autem inchoatum opus prosequens inspectionem assumo, an saltem miseriam Navicularum in mari submeritis, si viveret, ejusque hæredes, & hæreditas quia mortuus, ad id intenteat: puto none equidem peritiam Actoris longè validioribus Armis, imbaliter vulnerare, & extinguere: quoniam non dubito etiam Nauclerum hunc ejusque hæreditatem ex infra subnectendis

fore abolvendos, consequenterque ex iuribus pro eo strenue militancibus, sum DD. de Lancillottis, tum prefatos de Urstis à penitus abolvendis futuris esse.

Admissio itaque in factis quod cum Naucleus de Nicolais ad oram Pisanam cum ejus Navicula mercibus onusta pervenisset, signatoretque ad Rocas varatoriam, ubi fonsit Navicula ad aquis Arni extrahi, atque introduci in illas foveas, vulgo de Navicelli, auditoque de foveam tunc temporis, tum glacie conceptam, tum necessarii aquae fore deficiunt, adeoque hac de causa alias plures Naviculae in sicum offendentes inter suspensum prosequi non posuerunt; animadvertens propterea necessitatem, qua premebatur, scilicet, celerius quam fieri posset, iusta commissionem, iter Liburnum prosequendi in contingentia hujus casus tam ipse, quam ceteri duo Navicularii, qui unanimiter cum eo ab hac Urbe Liburnum proficiscebantur, consilium sumptuque viam prosequi per ipsas fluminis aquas, ex quibus in Mari exiendo Liburnum pervenire posset, prout non ignorabat (sæpe sapienter agere solitos esse etiam ceteros Navicularios, præsertim in similibus contingentiis).

Hoc loquum admissio, facilis est inspectione animadvertente, quod idem misericors Navicularius in eo subitaneo evenit sumptu maritimi consilium, quod ab alio quocumque diligenter ejusdem artis professore sumi posuisset, in qua hypothese nullum præjudicium futuræ debebit hujus hereditatis, si postea venturum vi periculis, tam ipse, quam ejus Navicula, & merces salvis in undas perierunt, vel in puncto generalibus omittis fernet Dem. Audis. Cafarez. de commerc. disc. 69. num. 13. ubi n. Denique Capitaneus non sine sponte reversus est Liburnum, sed præstanter ac rationabiliter se gessit, nam commendando in Porto Adonis absque duabus tertiliis mercibus paritibus, & absque pretio illarum ibi exoneratam, præstanter, inquam, exsolvit (ut in tali casu quilibet alius vir prudens fecisset). Navicularius minime convenire opinionationem sapientis, ut videtur, ne debuisse solvere Capitaneus, ut videtur, dicitur, ille voci per pieno; & fortius eum ambigui perat de non inveniendi Lysipione à Naucleis, ceterisque correspondentiis navis oere pro reditu de illius Liburnum, assensu quia dicitur Correspondentiis, hic non amplius tradi poterant merces eisdem tempore. d. Navi à Naucleo transmissa; quapropter cum Capitaneus in hoc casu non præciso, ac inopinato inveniendi expensis prædicationis sapienter, nullum tam ex hoc præjudicium sentire debet. & in terminis consilium decusum fuit per Rot. Janen. de Mercat. disc. 8. numer. 6. & seq. & melius de disc. 64. numer. 2, ubi quod quando quis in evenit non præviso agit ut probabiliter existeret ejus Dominus, libetatur à quacumque damni refectione, loquendo pariter in terminis cuiusdam, qui hoc mandato ejus Principis acceptat ad Cambium pecuniam pro oneranda Navi ne solveret ille viro per pieno, & rati in alia simili hypothese, Rot. Senen. disc. 58. numer. 16. apud Mercurium.

Quin immo in casu eum duriori scilicet Mercatoris, qui contra mandatum onerandi mercimonia super determinata Navi, oneraverat super diversa, ex quo de tempore, quo onus perfici debebat, parata non erat illa ad onus recipiendum destinata, idem docet Joann. de Hovia de commerc. lib. 1. cap. 4. numer. 24, & eoque laudare sequitur Dem. Cafarez. disc. 69. num. 16.

Nec obstat quod Naucleus saltem teneretur certiorare mercibus Dominos, seu Expeditionarios atque deliberare mutationem inveniri; nam præterquamquod non subsistit in facto asserta mutatio inveniri, quia utraque via Liburnum ducbat, quidquid fuisset si habendo in mandatis, ut merces Liburnum veheret, ea Janum venisset; ulterius considerandum est quod ipse non habebat in mandatis determinationem peculiaris viæ, quam tenere debebat, ut Liburnum appelleret; sed simpliciter mandatum ei fuerat ut merces ad eundem Portum transpiceret, propterea opus non habebat illis de mutatione certiorandi, adeoque hanc certiorationem omittendo posset de aliqua, vel minima culpa exargui, quia

Mandatum non censetur limitatum, nisi de limitatione ipsius concludenter appareat, iuxta firmata per Rot. disc. 137. num. 5. post Adellii observat. Rot. Genov. disc. 76. numer. 4. ad fin. vers. Nec dicitur & Rot. nostra in dictis Liburn. Admantis coram D. Audis. Calderon. num. 54., egregie quoque Manf. consule. 192. numer. 6. & 7. omnino videtur, prout Mandatum perfunctum intellegendum habere mandatum eo modo, quo illud fuit executum, Rot. Florent. ubi proxime 75 numer. 4. Postibus disc. Bonon. 77. numer. 111., atque contrariis iuxta mentem sui Principalis, donec contrarium conclusivissime probetur, ut docent Gail. de credit. cap. 2. tit. 8. numer. 3064. & seq. Summiat. controvers. 32. numer. 91. & controvers. seq. numer. 74. & 75. tom. 1. Rot. coram Scraphin. disc. 1124. in fin. & cor. Emerit. Jan. dec. 534. numer. 8. & recent. disc. 56. numer. 12. disc. 308. numer. 8. part. 4. tom. 2. disc. 222. numer. 22. part. 12. disc. 58. num. 14. part. 16. & dec. 399. num. 2. part. 17.

Insuper cum tam Expeditionarii, quam mercium proprietarii à Pisis essent abentes, nulli dubium quod etiam illis ad dictam denunciationem fuisset vigore mandati præfatum viam illi designatis obstrictum, tunc nihilominus obligatus non fuisset non certiores facere, sed poterat per se ipsam deliberare quid melius propriæ prudentiæ videretur, iuxta Text. in l. item queritur 6. Exercit. & cor. vers. sed labus ff. Locati Sectin. Jun. cons. 120. num. 19. & seq. Stratt. de Naat. part. 3. num. 50. Rot. de Navib. cor. 70. sub num. 199. Carote. de Locat. tit. de remiss. mercat. quest. 8. numer. 91. & seq. D. Aud. Cafarez. disc. 19. numer. 9. 10. & 11. de commerc. Rot. disc. 129. num. 7. part. 15. recent. Navicularius enim absentibus Vedotibus, sive abis mercem proprietarii in quocumque casu contingenti ipsorum personam representant, prout ex Consuet. Maris capit. 192. & 193. Vian. & alii idem D. Aud. Cafarez. disc. 19. num. 8. disc. 69. num. 14. & disc. 115. num. 1. & 7.

Propterea pariter non obest quod quia Naucleus iste causam damni dedit, ideo ad ejus refectionem teneretur, secundum auctoritatem Sard. cons. 12. numer. 58. in fin. ceterorumque apud eum, & penes Ansd. de commerc. disc. 39. numer. 18. 19. & 27. D. Aud. Cafarez. de commerc. disc. 54. numer. 64. & seq. & disc. 119. numer. 81. Rot. Roman. disc. 51. num. 7. part. 17. res.

Quoniam, cum ex præmissis in clavis veterum Navicularium perfunctum fuisse viam fluminis, dictum fassori, ac meliori consilio, quod in eo evenit sumi posset, atque verissimum sit ipsam prius fecisset præmeditatione fuisse, an in suscepta navigatione adesse posset submergionis periculum, nec ne; cum hoc pertineret ad propriæ viæ, & rerum defensionem, ac tutelam, de quibus nemo præsumitur immensus, vulgatilissimis iuribus; prout pariter sit verissimum quod omnem consilium, ac diligenter adhiberit, ut tempestatis rabiem, & impetum evitaret, promptique saluti, & rerum conservaret. Hinc ultro emergit quod cum damnum mercibus obvenit, & casus qui evenit, accidit abique interventu sumi posset, atque culpæ illius, quem damni causam dedisse supponitur, tunc deficiunt, atque culpa hujusmodi nullum in parte parit effectum, neque præjudicium affert damna causam danti, cum præter expeditionarii, & humanam diligenter damnum acciderit, per elegantem Text. in l. fin. §. 1. ff. ad l. Rhodium de jactu Ramen. cons. 39. num. 4. 5. & 6. ab Eccles. observat. 126. numer. 16. part. 1. Pegas. refutat. forens. cap. 3. num. 23. D. Aud. Cafarez. de commerc. disc. 1. numer. 83. & disc. 125. numer. 229. ubi loquitur de Mercatore, qui merces ad vendendum habitas à suo correspondenti in pecunia numeratas, non inventi tempore præsentis pecunia, vendit habita fide de pretio cum dilatione aliquam temporis ad solvendum, atque eoquod notificare difficultatem correspondenti, & firmat dedecorationem temporis pendente dilatione obvenit, cedere damno ipsius correspondenti committentis, non autem Mandatarii, qui merces vendiderat, quia non reperto emptore in pecunia, vacare culpa, aut defectu ostendebatur Sard. dec. 87. n. 9. & 10.

§ 10. Rot. Roman. decis. 57. n. 27. & decis. 64. numer. 26. post Albic. de iur. iur. in p. d. c. & fuit plenissime decisa in Rota nostra in celebri Liburn. Petenaria, seu Mandati 31. Martii 1724. in causa Ferret, & Duran. Silva di Bartolotta coram Nostro. D. meo Andae. de Cafareg., ubi plura ad praesentem matrem.

Præterea refectebam ad ejusdem navicularii hereditatis defensionem, quod etiam per nudum hypothefim dici posset eam, eligendo viam fluminis, si nec commissio excessisset, adhuc tamen cum quodam agatur de damno viando, prout de eo viando agitur, tam quoad DD. Expeditionarios, quam

- 82 quoad Nauticos de Urfa, cumque animadvertatur consilium mutandi viam bona fide suscepisse, putans verosimiliter Mandatum non excedere, profectò ab omni damni refectioe excusari debet, ita post Text. in l. Mandati ff. de Mandati Ros. Jansen. dec. 8. per tot. & decis. 76. numer. 5. & melius Rot. Florent. coram Nostri. DD. Auditor. Calderon., & Piccinin. in causa Liburn. Mandati 15. Aprilis 1719. numer. 69. 70. & seq. ubi citati concordant:
- 83 Mandatarius enim cum bona fide agit ad nil quidquam aliud teneatur, punctualis est Text. in l. idemque in princip. ff. mandati ubi „ nihil enim amplius quam bonam fidem præstare cum quorundam Par. consil. 90. numer. 39. libr. 1. Scacc. de commerc. §. 2. gloss. 5. numer. 405. fol. 391. Ansaldo. de commerc. disc. 61. numer. 24. Goh. consil. decis. 90. numer. 10. Foffi. decis. Bonen. 77. numer. 113. Rot. Roman. coram Carilli. decis. 156. numer. 2. & 3. & di. Rot. Florent. loc. cit.

Quin amplius ad eundem finem animadvertendum videtur, quod admissio pro-indebitor, seu saltem pro valde verisimili quod Nauticus de Nicolais, quoad se petiti ponderaverit electæ viæ securitatem, & in ipso Maris periculo omne arie studium adhibuerit, ut non solam mercem, verum etiam, & modo magis viam propriam reddere incolumem, idem si omnia perierint, prout petisse non ambiguit, hoc quidem referri debet ad merum informatum, casumque fortuitum, imperiusculis Dei Omnipotentis Iudicio occurrenti, cui quidem humana imbecillitas non valens resistere, nec providere, ut monet ex multis Hoving. de fiducijs. cap. 26. numer. 48. in quo themate notata est difficultas ipsum Navicularium non teneri de damno mercatoris obvenio, juxta punctum Text. in l. item quatuor 14. §. si Navicularius ff. de locat. & in l. qui vers. ff. tamen ff. eod. Mart. in l. Et etiam Or. 3. & Bald. in l. Ex hoc edito ff. Naut. Casper. & Strahl. item Bald. consil. 222. numer. 2. libr. 2. Parer. consil. 86. numer. 39. & 40. centur. 2. Rota. de navib. numer. 158. Stracc. eod. tit. par. 2. numer. 5. Dom. Aud. Cafareg. de commerc. disc. 19. numer. 20., unde allegat Stypman. de iur. Maris. cap. 15. de exercitiis. alij. numer. 332. & seq. fol. 263., & profecutus disc. 36. numer. 24. in fin. tom. 1. & disc. 115. numer. 15.

- 86 numer. 2: Neque hactenus venit veterior viam, & impetum, ex quo tempestates in Mari oriuntur merum informatum, & casum fortuitum censeri, ita post Dom. Auditor. Cafareg. in observat. ad tract. de Avarijs numer. 24. & Rot. Roman. decis. 369. numer. 32. par. 19. recent. tom. 1. Rot. Florent. coram Dom. Audin. Calderon. impressa disc. 141. numer. 14. 15. apud eund. Dom. Cafareg. de Commer.
- 87 Ex generaliter quod nunquam Mandatarius, Procurator, seu quilibet alius. Negociorum gestio tenetur de casu fortuito contingenti super rebus, mercibus, aut pecuniis Domini, vel Mandantis, dum ejus Mandatum exequitur, nisi super se ipso omne periculum suscepit, apertus est Text. in l. à Procura-tore. Mandati Dec. consil. 7. per tot. Card. Tafel. l. i. ad. consil. 57. per tot. Scacc. de commerc. & eam. §. 2. gloss. 5. numer. 400. & seq. & melius §. 3. gloss. 2. numer. 1. & seq. Dom. Audin. Cafareg., licet laudat. tract. disc. 36. numer. 15. 16. & 17. Ansaldo. eod. tract. disc. 62. numer. 5. Rot. Jansen. de mercat. decis. 125. numer. 4. & dec. 374. numer. 2.

- 88 Manis tandem obesse valet quædam sanctio legis municipalis Consilium Maris Pifarum annis 1593. diei 27. Julii, cupis contextu omnibus Naviculariis universaliter prohibetur transporatio mercium à Porta Cafareg. de Commer. Tom. II.

Liburni ad dictam Pifarum Civitatem veniendo eas per Mare ad os Fluminis Arni abique expressa permissione Proprietariorum, nec aliorum, qui eis merces, & sarcinas consignaverint sub pena trecentium transgressoribus imponenda „ ibi „ Che negan Navicella, che con suo Navicello passa vicino di L. a torna per il foglio, ardita in modo d'entrare venire da Livorno per Mare con detto suo Navicello, con roba, o Mercanzie di qualsivoglia sorte senza licenza in scriptis del Padrone della roba, o Mercanzie, e di quello, che già ne ha consegnate, quando deve avere con seco, e con la roba, o Mercanzie dette alla pena della galera, e gli Barri che ne faranno cattura guadagnino la facoltà di rimettere un condannato alla galera, et.

Ex qua dispositione hauriri credier adversus Nauticum de Nicolais, tum determinationem pacis incineris ab eo tenendi pro transporatione mercium ab urbe Pisana ad Portum Liburni, quam alias dicimus præscripiam non habuisse in mandatis; tum dolum ejusdem Nautici, seu saltem litem culpam ipsius, qui sciens Legis prohibitionem teneret ipsum neglexit, iter his veniunt suscipiendo; tum denique negligentionem petendi, vel à mercium proprietariis, vel ab Expeditionariis permissionem eundi per Mare; & sic negligentionem illius in omittenda etiam cautione, notificatione scilicet pessima situationis, & iterni, in quo tunc repererat Foyesen vulgò del Navicelli, nec non consilii, quod prospera sumere inessebat; et quibus omnino videantur reddi inapplicabiles propositiones omnes favore dicti Nautici aena congestæ, consequenterque ipsum, si adhuc in humanis esset, nunc verò ejus hereditatem damnium mercibus ejus culpa casualium, & expensis omnes refundere teneri competeret, cum in hoc casu fortuitus eventus ipsius naufragium amplius appellari non valeat per litteralem Text. in l. item quatuor 14. §. si Navicularius, & §. si Attingit ff. locat. Stracc. tit. de Navib. par. 2. numer. 11. Rota. eod. tract. n. eod. Dom. Audin. Cafareg. disc. 19. numer. 19. Consil. del Mare cap. 61. cap. 99. & cap. 294., & alibi impressi post eundem volumine primam de commerc.

Quoniam dicte Legis Municipalis censura toto cetero distat à nostra hypothetis, quippe quia vetat duntaxat Navicularium non à Porta Liburni per Mare iter faciendo ad os Fluminis Arni Pisas proficiscantur, consequenterque disponit solummodo de casu convento, non autem de itinere, quod fieri velit à Naviculariis ab Urbe Pisana Liburnum versus ab ipso Flumine Arni, ejusque iter o aquas Maris egrediendo, quod est thema nostrum, unde irriti delinunt ejus dispositio contra Franciscum de Nicolais, nam 90 trunum est in jure didicimus quod si, quod à Legge non disponitur, nec ab homine præsumi debet neque dici, vulgat. l. differentis cod. de repud. cap. illa non sede vacante. Anst. Barb. auzim. 136. numer. 7. Terent. Fantez. apud Nostri. Domin. Audin. Bonfin. append. ad cap. 12. numer. 20. ubi alij.

Eo fortius quia nimum facile si voluissent Legisla-tores comprehendere etiam casum contrarium, scilicet ab Urbe Pifarum incedere per Flumen Arni in Mare, & ad Portum Liburni pervenire, prout prohibuerunt ab hoc Porta navigare per Mare, neque os dicti Fluminis Arni, ingrediendo, Pisas attingere; nimum inquam facile esset fuisse, si hoc etiam exprimeret in Legis contextu voluissent; cum vero exprimeret id omittunt, præsumunt consequenter quod comprehendere noluissent, argumento deducto à discreto loquendi modo, de quo post Text. in l. navic. §. Sin autem Or. cod. de cadut. Tollend. & l. si servus §. Prater alij vers. Non dixit ff. de acquirend. heredit., item habent Merach. consil. 1. numer. 178. consil. 140. numer. 4. Tafel. præf. consil. l. i. P. consil. 89. numer. 5. Tiracur. in l. si unquam v. Libris numer. 3. eod. de revocand. donat. Gortier. præf. quest. lib. 3. quest. 22. numer. 7., alique plures congesti à Barbos. loc. cit. numer. 5. & 6. Palm. alleg. 302. numer. 7. alleg. 309. numer. 4. alleg. 311. numer. 28. tom. 4., & in altera inspecta pernos Nostri. Dom. Audin. Bonfin. append. 2. ad cap. 24. numer. 9., & idem D. Audin. in suppl. ad cap. 45. numer. 24. Sord. decis. 88. numer. 4. & decis. 322. numer. 22. Altilon. resolut. 57. numer. 1.

92. Maximopere quia tamē minus casum nostrum comprehendit praesens debet, nam agitur de lege correctoria, & exorbitanti, quae, etiam si ageretur de casu omnino confisus, & nulla adesset diversitas ratio, ad eam tamen extendi non posset, veluti unaquodque docetur, tam Criminali, quam Civiliter, nimirum *Card. Tardif. lib. 2. c. 1. c. 1. §. 1. num. 43.* & alii collecti per *Barb. axiom. 197. num. 6. Laderch. conf. 27. num. 10. Exen. conf. 49. num. 27. & 28. Spad. conf. 23. numer. 19. & seq. lib. 1. Charar. de pœni. iur. art. 3. num. 538. & seq. Adelin. Pignatelli. contrav. 47. num. 9. lib. 1. Villiquet. de exten. leg. tit. de exten. leg. correct. & penal. num. 97. Orilla ad Campan. resolut. 28. per tot. Andreel. contrav. 63. num. 8. & contrav. 138. num. 6. Confal. vot. crimin. 11. num. 29. & seq. Cenciel. ad Statut. Engab. in prelat. numer. 123. Stannard. de visit. carcerat. lib. 3. §. 9. cap. 9. num. 21. & 22. Adelf. consulti. 340. feb. numer. 32. & consulti. 629. numer. 3. Samminio. contrav. 59. num. 15. & 36. lib. 1. Allegrad. iur. contrav. 30. num. 20. Borden. collecti. 15. num. 57. lib. 2. Epist. Rot. soluti. cap. 279. num. 6. & 7. lib. 2. Rainaldi. obfervat. crimin. cap. 34. §. 13. num. 10. & seq. Confal. ad Statut. Urbis in prelat. art. 3. num. 252. Dom. Audir. Calderon. resolut. 98. num. 73. Gannav. decif. 57. num. 22. & seq. Sanfelix. decif. 408. & 417. per tot.*

Quin immo, & eo minus, ad casum nostrum nullo modo extendenda est, quia dicta lex non solum est correctoria, & exorbitans, verum etiam exorbitans, & penalis simul, nam ultra poenam transgressoribus ibi iudicium, Navicularii impedit navigationem per iter ibi magis bene visum à Portu Libani ad Urbem Phœniam, nec non eis cohibet ad requirendum prius propiciationem, videretur, ceterorumque, qui eis merces traderent, permissionem in scriptis, antequam magis optatum iter inspicere valeant, quod aliis proprio mare, & consilio absentibus mercium Dominis iure fusciore possident, iuxta auctoritates, de quibus antea in 4. Insuper cum tam Expeditionem. In quibus terminis exploratissimi quidem Iuris est legem id tantum disponere, quantum literaliter exprimit, neque extendi posse ad alios casus in ea non expressos, etiam si rationis identitas vel majoritas pro inclusione, aut comprehensione urgeat, ita distinguendo severiora doctrina Auctores confirmant Allegrad. Sen. conf. 29. num. 33. lib. 2. Fernand. conf. 400. num. 2. Adelin. de primogenit. lib. 3. cap. 5. num. 20. Cenciel. in dict. Prelat. ad Statut. Engab. num. 131. Rainaldi. obfervat. crimin. in rapt. cap. 14. numer. 243. & 264. Cacerbarr. decif. Pedamont. Senat. 147. num. 3. & 21. Rot. Lucen. eorum Dom. Audir. Bonif. inter collecti. per Palm. dec. 347. num. 6. & 7. tom. 4.

At etiam non ageretur de lege correctoria, & penalis, prout veri agitur praeterit sufficeret ad omnino excludendam extensionem ad casum contrarium, in ea non expressum sola rationis diversitas, ex qua tantummodo, etiam in legibus non odiosis, & non exorbitantibus, extensio non permittitur, per *Text. in l. servus ff. de Stat. liber. l. si ita ff. de marumiff. testam. Dec. conf. 394. num. 3. Sorb. conf. 67. num. 29. Barb. axiom. 197. num. 5. Pola differt. forens. 7. num. 23. & seq. tom. 1. Palm. Nepes. allegat. 142. numer. 44. & alleg. 351. num. 12. tom. 4. Rot. decif. 104. num. 15. vtriusq. praesertim parte. 16. & decif. 154. num. 12. & 13. part. 17. & eorum Pampili. dec. 172. num. 2. Rot. Florent. inter collecti. per Palm. dec. 248. num. 14. tom. 2.*

93. Immo insuper superabundat per extensiones excludendo quod à casu in lege comprehenso, ad alterum, ad quem extendi vellet, non aequè potius mihi ter ratio, & sic diversitas non aequè palpabilis, prout ea, quae adest in hypothetico, veluti docent *Honded. conf. 1. num. 16. lib. 1. Gabriel. conf. 136. num. 9. lib. 1. Urceol. apud Palm. Nep. alleg. 344. num. 33. tom. 4. Sancti. mem. Clement. VIII. pœn. Rembold. ver. 3. num. 187. & firmat Rot. Senen. eorum Aliftrif. Dom. Audir. de Comitib. decif. 33. num. 5.* Cum enim in casibus, in quibus adest ratiois diversitas deatur legis animam deficere, adeo nil mirum si quis quoque dispositio deficiat, cum ipsa remanens nudius

Cadaver sine Animis, & sic quoad casum deest ratio similis inter *Barb. axiom. 136. n. 9. & axiom. 197. n. 12. D. Audir. Bonif. in supplet. praesent. ad bonum. n. 12. Rot. dec. 538. n. 22. & seqq. par. 13. recitat. & alii passim.*

Diversitatem autem rationis, immo plurium simul, inter utrumque casum esse manifestissimam, non videri hactenus, prout facit clarè offendunt omnes periculosi Navicularii in eorum assertionem, in qua exprimentis plures in eorum exercitio insubilitates argumenti quoniam majus periculum naufragii subit in Navigatione, quae veli suscipi à Nauticis per Mare à Portu Libani ad eos Anos, eo, quod subest in casu controverso, quod solvi vellet navicula juxta naturalem aquarum fluxum cursum, qui quasi deperire, atque ultra, libenter easdem rates in Mare ducit, nec non et alias rationes abundè in d. Assertionem reiegit, ex quibus non obstat immo clarissimè palpatum diversitas, quas supra praeposui.

At praeter diversitatem rationis, quae deducitur ex d. assertionem, dependenter insuper et altera plura pariter Naviculariorum, qui tunc compositi prope Maris Portum reperiebantur, expressum videlicet impedimentum navigandi tunc temporis per foveam vulgò de *Navicella*, ob antea dictum duplicem causam deficientem aquarum, & concretionem glaciæ, à ex quo duplici impedimento, seu impossibilitate hauritur ipsius objecti Legis municipalis expressa permissio, etiam in casu ab ea ceterum visum, eundem videlicet à Portu Libani etiam per Mare, quando alias Navicularii per foveam praedictam navigare non possent, ibi « ibi » *esse naves Navicellae, che con « sus Navicella pœna veniri di Livorno per il Foc. « se, ardisca in modo alcuno venir per Adara; »* Ex qua literalis permissio in dicto casu alias ab ea prohibito, tantò magis fit evidens non comprehensio abstractus casus, in quo versamur; tritum est enim quod exceptio fita regulari in contrarium in casibus non exceptis, juxta notissimum consensum, de qua *Text. in l. quatuor ff. de iur. ff. de fund. instrum. Ramon. conf. 82. numer. 3. conf. 337. num. 8. Alexand. conf. 107. num. 2. lib. 1. Adenrich. conf. 141. num. 17. & conf. 509. num. 9. Card. Tardif. lib. 2. c. 1. c. 1. §. 9. cap. 9. num. 21. & 22. Adelf. consulti. 340. feb. numer. 32. & consulti. 629. numer. 3. Samminio. contrav. 59. num. 15. & 36. lib. 1. Allegrad. iur. contrav. 30. num. 20. Borden. collecti. 15. num. 57. lib. 2. Epist. Rot. soluti. cap. 279. num. 6. & 7. lib. 2. Rainaldi. obfervat. crimin. cap. 34. §. 13. num. 10. & seq. Confal. ad Statut. Urbis in prelat. art. 3. num. 252. Dom. Audir. Calderon. resolut. 98. num. 73. Gannav. decif. 57. num. 22. & seq. Sanfelix. decif. 408. & 417. per tot.*

Consequens igitur est quod si nulla adesse Legis prohibitio in casu, in quo versamur, (prout non adeo videtur utroque manifestum) si firmè adeo remaneant propositiones favore Francisci de Nicolaus hoc usque collectae, atque respectivè tota penitus objecti ratio eliminabitur; quoniam si suscipere viam fluminis nulla Legis prohibitionem obstant, immo ipsa permittente, eoque magis in casu impedimentum navigationi per foveam Naviculariorum, propterea quicquid egi nauticis Navicularii defunctis, id ipsum bene, legitimè fecisse dicendum est, secundum elegantem *Text. in l. qui si fugitivus §. quid Labrum ff. de Adilic. Edili. in tit. « qui id egi, quod publicè facere liceret arbitratibus; »* cap. quid ducam 14. quæst. 4. Generis in prax. quæst. 46. c. ceterisque apud *Barb. axiom. 136. num. 12.* quique praetendit, quod Navicularius in aliqua fuerit culpa, id ipsum coincidentissimè probare tenetur, non solum in genere, sed etiam in specie, ut notant *Gloss. Bartol. & Dollerus communiter in l. qui si argutus, §. An vtro heredi, ff. de eadem. Burfart. conf. 193. numer. 16. & 33. Adelf. de probat. consulti. 467. num. 1. Adenrich. de pref. lib. 5. pref. 3. num. 123. Cyriac. contr. 63. num. 22. contr. 180. num. 12. contr. 268. num. 16. & contr. 459. num. 13. Andreel. contr. 36. num. 22. Gratian. Aliftrif. 123. num. 4. & seq. & conf. 628. num. 35. lausitit Gob. consulti. dec. 15. a. num. 9. usque ad num. 14. ubi alios plures refert, *Statut. Florent. 89. num. 14. 15. Contiel. de hered. art. 2. num. 83. Rot. Senen. decif. 76. num. 7. & seq. Aliftrif. decif. 13. num. 18. Rot. pœn. Torr. vtr.**

più 10. dicit. 4. num. 13. in *Adyell.* p. 2. r. 3. *Rot. Florent.* in d. *Libera. mandati* num. 74. Aque in puncto Navicularii docet *Strate. de Navib. part. 2. num. 6.* de post eum *Pantani.* dicit. 533. num. 9. tom. 2.

Quapropter ex hac usque deductis indubitatum remanet quod datum mercibus obvenit, neque DD. Expeditionem impetundum, neque minus culpe Naviculariorum tribuendum, sed vero casui inforsumio est referendum, consequenterque ipsorum Proportionem damno cedere ex amica luculenter adductis fundamentis me in opinione confirmo.

Sub censura tamen, &c.

Obsequens
Petrus Antonius Brandius Advocatus.

ARGUMENTUM.

Habes in precedenti Discursu.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli solet.
- 2 Expeditionem Adveniens munus quale sit.
- 3 Sollicitator, five pater mediator alieni negotii, non potest inducere receptum, seu novationem contractus gesti à suo Principali, cum ei nequeat, vel sibi in aliquo prejudicare.
- 4 Apud oneraria probat contra eum, cui fuit consignata.
- 5 Navicularius alterum substituitur tenetur de culpa, & negligentia sui substituti.
- 6 Culpa nunquam praesumitur. Et qui tam allegat probare debet conclusivissimè, num. 7.
- 7 Amicus de per se inter casus fortuitos dumeratur.
- 8 Culpa in constituendis mercibus non nocet casuoso, cum non sit de per se directa, neque ordinata ad casum inde sortum.
- 9 Distingue tamen, ut num. 11.
- 10 Refutatur authoritas in contrarium, n. 10. & 31.
- 11 Navicularius, velutalis, & similes minus ratum vim accipere possunt legitima causa interveniente. Neque temeritatis, & culpa imputari possunt viam minus ratum arrisquere, quando non adeo consentio expressa in contrarium, vel Legis expressa dispositio, n. 13. & 14.
- 12 Vel id agens alterum excepit num. 22.
- 13 Vel quando tempestas, aut ventorum impetu supererant navigationem, vel linere jam suspensum num. 24.
- 14 In Statutis, & Legibus particularibus locum habet argumentum à contrario sensu desumptum, damnum non refulsit corollis Juris Communitatis.
- 15 Lex penaliter extendit neque de casu ad casum. Potissimum attentis diversitate rationis inter unum, & alterum casum, n. 17.
- 16 Lex penaliter non extenditur ad casum non expressum, etiam si rationis identitas, vel maior ratio interveniat inter casum expressum, & omisum.
- 17 Index in conflictu opinionum, & peritiam sequi tenetur illum, quae innuitur rationibus magis suadentibus.
- 18 Lex, vel Statutum interpretari debent secundum observationem substitutum.
- 19 Utilitas, vel usus proprius alieno semper praeseri debet.
- 20 Culpa diei neque, qui iuxta mercatorum stylium, & consuetudinem operatur.
- 21 Navisquam de sui natura praesumitur casuale, & fortuitum.
- 22 Maxime quando praetendit non ex facto hominis, sed ex causa naturali, num. 26.
- 23 Tempus praetendit, & expliciter probandum est ab Altero, qui in ipso se fundat.
- 24 Testis deponenti de re cadente sub suis sensibus, vel de re spectante ad suum officium, & institutum magis credendum est.
- 25 Testes aliquam exceptionem parientes satis probant ad exclusionem culpa, ubi tamen veritas aliter haberi non potest.
- 26 Attentione quando verisimilia deponent, n. 30.

- 31 Expenditur, & detrahatur Text. in L. si veniens 10. §. Si ex conditione ff. ad L. Rhodium, de num. seqq.
- 32 Culpa ex quibus consiliariis, & circumstantiis dari possit.
- 33 Navicularius, & alias quilibet Locavor operatur, quorum industria nunquam elicta conficitur, substitui opera uti valent ex totius Legis permissione.
- 34 Praesertim in locis, ubi viget universalis huiusmodi consuetudo, num. 34.
- 35 Et si talis consuetudo deficiat necessaria requisitis publica firmitas, & approbationis in contradiitorio iudicio, num. 35.
- 36 Consuetudo alia est interpretativa, alia praescriptiva, & Juris Communitatis derogatoria.
- 37 Navigatio antiquarum Remanorum tempore magis erat periculosa, quam modernis navibus temporibus.
- 38 Et de ratione, ibid.
- 39 Nauta, alteram Navem quae bonam pro attendendis mercibus ab ipso confecta Domini substituit, non tenetur de damno, vel submersione Navis, & mercium ex casu fortuito procedente, sed Domino cedat.
- 40 Contrarium secundum aliquos, num. 40.
- 41 Praeterea tamen sine dubio prima opinio, quando, vigore consuetudinis loci, implicitum habet facultatem substituti, num. 30.
- 42 Causa etiam iniusta, & falsa excusata à dolo, culpa, & delicto, si habetis ipsam, & probabilem credulitatem.
- 43 Substitutus in officio dicitur habilis, si illius opera alii committere utatur, illiusque idoneum reputent, & integra fidei.
- 44 Alias animum ad navigationem aptissimum dicitur.
- 45 Et de ratione ibid.
- 46 Culpa extenditur, quando quis facit id, quod alii facere consueverunt.
- 47 Explicatur Dilectus citatus sub num. 32.
- 48 Fideiussor, vel substitutus alterum in negotio, non officio sibi demandato, ratione periculi cui se exposuit à debitoris, five substituti incram aliquid exgere potest.
- 49 Affertur contractus emptiorum naturam induit.
- 50 Index absolute vult ab observatione iudicis, quando probationes Alterius sunt turbidae, intricatae, & insufficientes.

Florentina, seu Brilicis. Navfragii.

Die 28. Septembris 1735.

E T

DISCURSUS CCXXVI.

Non meno celebre, che esemplare è stata la Causa avanti di noi con molto impegno agitata, e successivamente dopo maturo esame, come richiedeva la gravità dell'affare decisa à favore del Signori Lancellotti, e Ambrogi, e di Leo, e Fratelli Orsi: E dovendo adesso esporre i motivi, che s'indussero a così decidere, per intelligenza de' medesimi fa d'uopo promettere brevemente il fatto, che ha dato causa alla disputa, ed è il seguente.

Nel mese di Dicembre 1735. gli Eredi del già Sebastiano Bassi di Bologna spedirono a Signori Lancellotti, e Ambrogi Negozianti Spedizionieri di questa Piazza due Balle Seta di annessima, e proprietà del Sig. Gio: Taglia di Brescia a fine di farle pervenire in Livorno a Signori Marca, e Ragunani a' quali erano dirette. I Signori Lancellotti, ec. subito fermarono la condotta di dette Balle a Livorno con Leo Orsi Navicellajo, dell'opera del quale erano soliti servarsi nelle loro spedizioni. Ma o fosse che l'Orsi per non avere il carico sufficiente non pensasse di partire altrimenti, o incedesse d'approveccarsi del piccolo scia, che i primari Navicellaji ricavano dal mandare per altre Mercanzie al luogo destinato, finché in luogo suo Francesco Niccolai pure Navicellajo, a cui consegnò assieme colle due Balle la lettera di condotta causante in faccia di detto Orsi. Dopo più giorni ibante lo smarrimento delle Balle cadute in Arzo, che l'ob-

bligò

bligò tornare a Firenze per farlele tirare giuocò il Nicolai in Pisa, dove trovano il Fosso innavigabile per il diaccio, prese il partito con alcuni altri Navicellaj d'incamminarsene per bocca d'Arno: Non si sa, né s'è potuto chiarire il congegno, e la maniera chetentoro i compagni, se di fermarsi a bocca di Mare, o pmo enarci che fusono di tornare indietro per sottrarsi dall'impero del Vento fresco; Quello che si sa è, che il Nicolai entrato fosse il primo in Mare si erò in esso così impegnato, che non essendo più in suo potere il retrocedere li convenne miseramente cedere all'impeto della Tramontana colla perdita della propria Vita, e di quella di un suo Burdono, del Navicello, e di tutte le Mercanzie in esso caricate.

Per tale accidente fu introdotto giudizio da Signori Eredi Bassi come Procuratori del Signor Gio: Taglia proprietario delle due Balle Seta contro Signori Lancelotti, ec. perchè rendessero conto delle predette Balle ad essi trasmesse, e dai Signori Lancelotti fu fatta intimazione a Leo, e Fratelli Orsi per essere liberati dalle molestie, che li venivano inferite per le predette Balle sotto la loro condona consegnate, e spedite a Livorno. Commessari dunque dal Supremo Magistrato questa Causa triangolare riferimmo dovete essere in tutto, e per tutto assolti i Signori Lancelotti, ec. gli Orsi poi per difetto di sufficiente prova di colpa nel loro sostituto assolti dall'osservazione dell'intentato giudizio.

Il fondamento di così giudicare in quanto alla prima parte fu, perchè avendo i Signori Lancelotti consegnato le due Balle Seta ad un Navicellajo di tutto credito, come era l'Orsi, avevano con ciò interamente adempito il mandato ricevuto da Signori Bassi di spedirle a Livorno, essendo indubitato che l'incumbenza dello Spedizioniere in questo appatto consistesse di trasmettere le Mercanzie a' luoghi destinati per mezzo de' Vennari, e Navicellaj suoi fra simili condotte, come è a tutti noto, e provano oltre il Testo nella *L. cum qui* 10. §. fin. e la *L. argenteum* ff. commodati l' *Aufredo de Commercio* diff. 23. num. 12. *Gabriel. cuncti de Adaleph. 8. num. 62. Paris. conf. 156. numer. 20. libr. 4. Marin. ad Reverser. dec. 206. num. 3.*

E quantunque i Fratelli Orsi pretendessero, che la condotta delle due Balle fosse rimasta con essi sciolta, e direttamente contransa con il Nicolai per mezzo del Giovane di Banco dei Signori Lancelotti, che fu presente, e consenziente alla caticazione, che ne fece il detto Nicolai, e perciò a Signori Lancelotti incombesse il peso di render conto dell'operato del Nicolai.

Nondimeno una tale novazione di noleggio non fu mai giustificata, perchè in presenza, e conoscenza del Giovane di Banco dei Signori Lancelotti nella consegna delle Balle al Nicolai è benissimo comparabile colla condotta convenuta con l'Orsi per ragione dell'uso, e consuetudine introdotta tra i Navicellaj, e di cui si parlò nella seconda parte del motivo, di subingare ad altri Navicellaj il trasporto delle Mercanzie a loro fidare, senza che gli Spedizionieri s'itoo solleciti di tale fallaggione, avendo sempre per debitori di tutte le mancante i primi Navicellaj, con i quali essi contrattarono; Onde la consegna delle due Balle potendo essere fatta al Nicolai come a Navicellajo distruggo dall'Orsi, la scienza, e permissione del Giovane bene sciente di tale uso fra i Navicellaj, non si può in verun modo allegare per argomento di novazione, e recesso dal noleggio stabilito con l'Orsi, come al nostro proposito ostinatamente ponderano dopo il Testo nella *L. si vero* 12. ff. mandati, e la *l. fin. Cod. quod cum ex qui in aliena potestate est* il *Pigili. in Aethiad. Jur. Civ. lib. 19. c. 13. q. 3. excepta 3. Rot. dec. 322. n. 4. par. 1. dec. 588. n. 4. par. 4. rom. 3. e dec. 541. n. 19. p. 5. dec. 331. n. 8. dec. 361. n. 7. p. 16. rec.*

Senza alcun dubbio se si riferisce alle Lettere di Cacicco, che furono scritte in faccia dell'Orsi, e ad esso consegnate, e non altrimenti al Nicolai, come per altro doveva seguire, se veramente le due Balle fossero state da esso direttamente noleggiate per quello che insegna la *Rot. decif. 297. in princip. §. Nam apud tur. Card. Adria. dec. 371. num. 4. §. 5. part. 3. tom. 2. dec. 385. in princip. part. 6. recent. Rot. Janu. dec. 5. num. 11. e il Sig. Audit. Casareg. de Commercio. diff. 70. num. 20.*

Passando alla seconda parte della nostra Relazione, nella quale assolvemmo già Orsi, e Nicolai dall'osservazione del Giudizio, la ragione di così riferire fu il non vedere provata, come li doveva da Signori Bassi, la colpa nel Nicolai nel trasporto delle due Balle a Livorno, giacchè li conveniva tra ambe le parti, che qualunque il Nicolai fosse stato sostituito dall'Orsi, quelli però era sempre meno della colpa, e negligenza del suo sostituto nell'esercizio del suo ministero, come fermato ancor latamente, allegando il Testo nella *L. nam. §. servus* 22. §. *Mandato suo ff. de negot. 288. e la Teorica di Barolo nella l. 1. §. famula ff. de public. Rec. lib. 1. respons. vocab. de mandato n. 109. Cyriac. contr. 384. num. 27. §. 28. Borr. dec. 56. num. 1. Farinac. quest. 24. num. 5. §. 51. Rot. Janu. dec. 170. n. 6. Rot. Rom. dec. 233. n. 4. cor. Ludovif.*

Ma siccome tramandosi di colpa, che non li restasse secondo il Testo della *l. hortes §. Qui dale, ubique Gloss. ff. de probat. Bald. al cap. 1. in tit. de find. sine culpa non amittend. ed è peso, ed incumbenza di quello, che in essa li fonda il provarla concludemmo, mente, la *Rota Romana* dec. 1. num. 13. lib. 31. de *Salvian. iterd. avanti la B. M. del Cardinale Falconieri*, così non ci parve sufficientemente provata colle tre circostanze allegate da Difensori di Signori Bassi, cioè lo smarrimento delle Bollette, l'aver intrapreso la via del Mare, e non del Fosso sempre sicuro, e finalmente l'essere entrato il Nicolai temerariamente in Mare o solo, o almeno il primo tratto di quelli di sua condotta.*

Imperciocchè la perdita delle Bollette seguita per il Fiume d'Arno, benchè riguardale qualche giorno l'arrivo del Nicolai a Pisa, e in conseguenza fosse causa di trovare il Fosso diacciato, nondimeno ooo si può attribuire più a colpa del Nicolai, che al caso meramente fornito, come nota *Sebastiano Medice. de foris. cash. quest. 13. par. 1. num. 15.* dove che la perdita per se medesima li omera fra i casi fortuiti, come quella, a cui possono soggiacere anco gli Uomini diligenti.

Oltredichè in qualunque maniera si voglia considerare succeduta la perdita di dette Bollette, tuttavia non avendo per se stessa alcuna connessione con il caso d'aver trovato il Fosso diacciato, e molto meno con il caso del Naufragio, nè sostanziosamente la forma del Contratto, e è pari in esso contenuti nella custodia delle Bollette, le quali in caso di smarrimento si rifanno dai Ministri della Dogana, senza, che ristituisca alcun pregiudizio al Padrone delle mercanzie, come è noto, ne segue, che la perdita delle medesime non sia in alcuna maniera imputabile all'Orsi, e al Nicolai, benchè li volesse sopporre qualche colpa, e negligenza nel custodirle per la conclusione, che non nuoce mai la colpa, che per se stessa si vede non essere ordinata, nè diretta al caso di poi succeduto, in questi nostri precisi termini abbracciata, per il Testo nella *L. qui insula §. Qui melius ff. locati del Bald. nella L. si certo §. interdu ff. commodati, Card. de Luc. de Locat. diff. 7. sub num. 10. vers. verum, §. diff. 13. num. 6. *Pancion. de Locat. cap. 12. num. 111. Rot. dec. 185. num. 16. §. 18. cor. Bich. §. decif. 13. num. 16. cor. Falconer. tit. de reb. credit. §. post Gob. tractat. var. dec. 46. num. 1. §. 2.**

Non ostante l'amicizia contratta, e io spacio la *Rot. dec. 246. par. 3. rec.* perchè parlano tutte di colpa commessa nella contravvenzione dei passi espressi nel Contratto, ed in fatti nella precisata *dec. 246.* in quanto che lo Spedizioniere in vece d'indirizzare le mercanzie agli Eredi Taffoni a forma del Mandato, le aveva capricciosamente inviate a un David Ebreo, nel Magazzino del quale s'erano accidentalmente abbracciate, e così aveva mancato nella forma del Contratto, e in una parte sostanziale del medesimo, ne qualunque termini è comune l'opinione dei Dottori, che una tale colpa sempre si dice ordinata al caso, come ostinatamente distinguendo fermato il *Sardo conf. 12. num. 66. e seg. Rubin. conf. 65. num. 11. Cyriac. contr. 61. n. 35. 26.* con molti altri allegati dal Sig. Audit. Casareg. de Commercio. diff. 23. num. 46. §. segg. a quali li possono aggiungere *Rubens de cash. quest. 17. numer. 2. Sabell. int. etia allegat. num. 2. cap. 9. num. 115.* che

che il Voto decisivo nella Causa del celebre Furo commesso nell'Ufficio della Magana.

Imputabile parimente non parve a colpa del Nicolai l'aver intrapreso la via del Mare, perchè ogni volta, che il Follo destinato al sicuro trasporto delle mercanzie a Livorno era diacciato, e in conseguenza inasivibile, come dopo molti contrasti è stato in fatto giudicato con li Testimonj esaminati proc., e accorda anco il regimento della Dogana di Livorno. Secondo il quale appattiva, che per due giorni oltimo Navicello era giunto al Porto per il Follo, che il Nicolai giustò motivo di prendere la strada del Mare benchè meco sicura, secondo la *Distrina del Salent.* art. 1. *in fin. Cod. de Nautico fauore, Bald. conf. 395. in princ. lib. 2. Reracchion. in reperit. de Gabell. par. 9. quaff. 14. in princ. Sord. conf. 12. numer. 29. Stracc. de Navib. par. 3. num. 6. & segg. Zarth. de Salar. quaff. 88. numer. 34. Ber. dec. 178. num. 32. voff. niffi infra causa Rot. cor. Priol. dec. 37. numer. 11. Gamm. dec. Longi. 174. per tot.*

Fuor di dubbio non essendo stata prescritta nè all'Orfi, nè al Nicolai la strada per condursi a Livorno, perchè in questi termini non concordando l'esplicita convenzione d'aspettarli alla strada più sicura, e trovandosi quella impedita non li reputa temerario, nè colpevole quello, che intraprende la via meco sicura, come ben riflette la *Rer. dopo il Zarth. de Salar. dec. 72. num. 14. e parlando del nostro Follo, che da Pisa conduce a Livorno il Randenf. conf. 21. n. 2. lib. 2.*

Non appagando la replica, che le mancava la convenzione dell'Uomo circa al tenere più una strada, che un'altra non mancava però l'esplicita disposizione d'una Legge de' signori Consoli di Mare di Pisa del 27. Luglio 1593. che proibisce a' Navicellaj il trasporto delle Mercanzie per Mare senza l'esplicito consenso de' Proprietarij delle medesime.

Si perchè disponendo la Legge, *« Che nessuno Navicellajo, che con suo Navicello possa venire da Livorno per il Follo, ardisca in modo alcuno venire da Livorno per Mare non detto suo Navicello con robbe, e mercanzie di qualsivoglia sortt senza licenza in scriptis del Padrone della robbe, e mercanzie, e di quello, che glie ne ha consegnate, quale debba avere tutto, e intero »* eccettua il caso, che il Follo sia impedito, mentre ingiunge la sua proibizione a' Navicellaj, che possono andare per il Follo, quale argomento dedotto dal senso contrario senza dubbio milita anco nei Statuti, e Leggi particolari, quando non ne risulta la correzione dell'*jus commune* Everard. *Topic. Jur. lec. a contrariis sensu* tra 1. *Barth. Loc. commun. arg. 27. n. 1. Rot. cor. Duran. dec. 443. n. 35. Rot. nollira cor. Aliffrigo. D. de Comit. dec. 107. n. 16. e fu detto nella *Pistorian. Lacti dec. avanti di Afr.**

Si ancora perchè la Legge espressamente parla del trasporto delle mercanzie per Mare, o sia per Bocca d'Arno da Livorno a Pisa, ma non già da Pisa a Livorno, e trattandosi di Legge penale non è lecito renderla da caso a caso *L. differentibus Cod. de repud. cap. 111. in Sed. Vacante Barth. axiom. 136. numer. 7. il Sig. Auditor Bonfini Conquidice in Causa nell'opendice al cap. 12. dei Bandi generali numer. 20. deve molti tondendani.*

Anche massime la diversità di ragione tra l'uno, e l'altro caso fondata nel maggiore pericolo, che si corre nell'imboccatura del Fiume venendo da Livorno a Pisa, di quello, che si corre venendo da Pisa a Livorno, conforme con molto buone ragioni attestano i più periti Navicellaj proc., e stare quella diversità di ragione, molto meco poterli ritenere la Legge da un caso all'altro affermato il *Hondard. conf. 1. numer. 26. lib. 1. Palm. Nep. aff. 344. num. 35. Barth. axiom. 136. num. 9. & axiom. 197. num. 12. il Signor Auditor Bonfini in Supplet. provincial. ad Bannum. numer. 12. la Rota di Siena avanti all'Aliffrigo Sig. Auditor Conti dec. 32. num. 5.*

Vero è, che secondo l'attestato del Comitato delle Galere Reali, e d'altri Periti proc. a car. 322. de' Signori Bassi, li giudica maggiore il pericolo di chiederla dal Fiume in Mare, che dal Mare in Arno; ma tralasciando, che possa ancora l'identità, e maggioranza di ragione tra il caso aspesto, e l'omesso, la Legge penale ad ogni modo non si potrebbe ampliare a' casi

non esperti, come insegnano il *Perrigi. conf. 400. n. 2. Adol. de primis. lib. 3. cap. 5. num. 30. Concini. in princ. ad Stat. Engah. num. 131. Rainaldi. obsequio. crim. cap. 14. num. 245. & 246. Alagrad. fin. conf. 89. n. 33. lib. 2. Carboran. dec. 147. num. 3. & 21. Rot. Loc. conf. apud Palm. dec. 347. num. 6. & 7.*

Il giudizio di detti Periti li fonda sopra una circostanza particolare del vento, che aiuta tornare indietro, quando per causa di esso li rendo difficile l'imboccare il Fiume, qual beneficio di potere retrocedere non lo abbia il Navicellajo, che entra dall'Arno in Mare a causa delle correnti impetose, che dovrebbe superare, dove che all'esperto i Navicellaj periti per la parte dell'Orfi assolutamente assestano, che l'ingresso dal Mare in Arno è più pericoloso, e oe rendono una ragione, che oltre all'essere universale per tutte l'Ipotesi, e contingenz, appaga molto l'istotelmo, ed è, che chi entra in Mare, v'entra a seconda dell'acqua, all'oppo poi, chi dal Mare entra nel Fiume v'entra a dispetto della corrente, che nella Foce è molto violenta, e in conseguenza ha in ogni tempo un'ostacolo di più da superare, nel quale confuso d'opinioni, e di perize senza dubbio li dovevamo appigliare a quella appoggiata, a ragioni, che più persuadevano l'animo nostro, *Piccoli. in L. 2. part. 3. num. 4. & segg. Cod. de refind. Vend. Patien. de locat. cap. 34. §. 3. num. 95. Rot. cor. Rembold. dec. 113. num. 2.*

Tanto più, che la restrizione della oppolla Legge al caso solamente esperto è io tutto, e per trovarsi forme all'osservanza pubblica, e notoria dei Navicellaj, i quali comunemente senza richiamo nè del Governo: nè dei Particolari ovaggiano a Livorno per Bocca d'Arno, come risulta dai pubblici registri della Dogana di Livorno; il che per altro non è stato provato, che facciano quando vengono da Livorno a Pisa, segno manifesto, che la Legge non li proibisce di tenere la strada di Mare per il trasporto delle mercanzie a Livorno, come glie ne proibisce nel trasportarle a Pisa, come ne nostri termini argomentano il *Card. de Luc. de det. diff. 134. numer. 7. Constant. ad Stat. Urb. anver. 44. art. 6. num. 370. Palm. dec. 161. num. 5. Rot. cor. Uffald. dec. 14. num. 8. & in res. dec. 179. num. 31. parti. 9.*

Si replicava dai Difensori de' Signori Bassi, che il Nicolai doveva più tosto trattenersi in Pisa, e aspettare il tempo dola, che tentare la strada pericolosa di Bocca d'Arno; ma la replica non parve ragionevole. Primo perchè essendo incerto quanto fosse per durare il rigore del freddo, che impeliva la Navigazione per il Follo, non era giusto, nè doveroso, che il Nicolai, e qualunque altro Navicellajo dovesse così facilmente trattenersi in Pisa, e anticipatamente consumare il guadagno, e mettede delle sue fatiche per il tello nella *L. preses Cod. de servit. & aqua Card. de Luc. de servit. diff. 29. num. 9. & de regularit. diff. 32. n. 18.*

Secondo. Perchè il Nicolai non fu solo a prendere simile risoluzione, essendo stato giustificato, che parti per Bocca d'Arno assieme con un Rigoli, e Celhofano Nannucci pure Navicellaj, l'esperto de quali elime il Nicolai dall'ataccia d'imprudenza, e temerario secondo l'autorità dell'*Aliffr. conf. 100. num. 3. lib. 1. Cravetti. conf. 151. num. 16. Cyriac. contr. 268. & contr. 459. in ambobus al n. 18. Gub. conf. dec. 15. num. 34.*

Terzo. Finalmente perchè ciò che fosse nel caso, che la Navigazione per Bocca d'Arno fosse o mai, o di rado praticata, certamente nel caso oppo, che ella è tutto il giorno, e da ogni forte di Navicellaj frequentata, come li legge nel registri sopra menovati, repugnava troppo al senso di ragione, e d'equità far colpevole il Nicolai, fe con il motivo ben giusto del Follo diacciato l'aveva intrapresa, quando anco senza questo impedimento gli altri Navicellaj sono foliti di spontaneamente, e impunemente elleggerla, *Aderinda lib. 23. cap. 50. num. 14. Alomar. decif. Flor. 1. n. 25. Loccenzi. de Jur. Marit. lib. 2. cap. 5. num. 10. voff. item li Magister Navis. Heron de Comm. Nav. cap. 11. num. 7. & 8. & cap. 12. num. 8.*

Mancante pure di giustificazioni fu l'altra pretesa colpa dell'ingresso del Nicolai in Mare in tempo, che già soffiava il Tramontano, che causò il Naufragio.

gio. Imperocchè qualunque non si controversasse tra le parti, che il Nicolai perisse assieme con il Navicello per il gagliardo Tramontana, che lo mandò a traverso, nondimeno per parte de' Signori Bassi non fu mai provato, che il vento precedesse l'ingresso del Nicolai in Mare, nel qual caso solamente sarebbe stato imputato il di lui contegno, ma non già quando il Vento fosse sopraggiunto, mentre che il Baslimento navigava per Mare per il detto nella *L. item quaris*, 14. §. *Si Nauticarius ff. locati Rati. de Nautic. n. 158. Strac. cod. tit. part. 2. num. 5. il Sig. Auditor Casarez* nell'osservazioni al trattato de *Arar*, numer. 24. la nostra Rota appreso il prefato *Signor. Audir. dist. 142. numer. 14. & 15. de Commere.*

35 E trattandosi di Naufragio, che di sua natura si presume casuale *Pazar refel. for. cap. 3. num. 2. & 3.* con molti concordanti; massimamente quando procede per la forza de' Venti; e così per causa naturale, e non per dolo, e fatto dell'Uomo, come ben distingue il *Salicet. nella L. qui fortis Cod. de pignorat. alim. Malfard. de probat. concl. 271. n. 10. Mithaler. de fratrib. part. 2. cap. 46. num. 15.* la Rota di Roma dett. 369. num. 32. part. 19. rec. è indubitato, che se i Signori Bassi pretendevano il Naufragio non altrimenti casuale, ma colposo, dovevano concludentemente giustificare la preesistenza del Vento all'ingresso in Mare, giacchè da questa circostanza dipendeva la verificazione della colpa, per la nota regola, che qualora l'intenzione dell'Attore si fonda nel tempo, quello deve essere pienamente provato per il ref. nella *L. cum aliam Cod. de Negot. refel. L. cum re C. de probat. Mans. consil. 342. num. 16. & seq. Borden. collisi. legal. §. num. 62. Malfard. de probat. concl. 1358. num. 1. Rot. dett. 586. num. 2. part. 4. tom. 3. & dett. 182. num. 9. part. 18. recant.*

37 Alla mancanza della prova necessaria per escludere la possibilità in contrario, e in conseguenza la presunta buona condotta del Nicolai s'aggiunge il deposito d'Agostino della Nave, e Cristofano Nannucci Testimoni indotti da i Fratelli Orsi per. de i medesimi Orsi a car. 69. t. 165. r. i quali hanno affermato, che il Tramontana sopraggiunse dopo, che il Nicolai s'era inoltrato in Mare; e comecchè uno di detti Testimoni, cioè il Nannucci era compagno di Viaggio di detto Nicolai, così deponendo di cosa caduta sotto il suo senso merita d'essere creduto *Felin. in cap. in nautam §. de testif. Rot. apud Poff. de Menis. dett. 158. num. 7. & curam Adam. cond. dett. 553. num. 12. & cor. Falconer. de Miscellan. dett. 74. num. 8.*

Nè ci parvero degne di considerazione l'eccezioni rilevate contro la persona, e contro il loro deposito, perchè trattandosi d'un fatto di difficile prova, comecchè seguito in luogo dove non erano presenti altri, che il Nannucci, e il Rigoli, e il loro deposito rimanente somentato dalla presunzione di ragione, che ammette per casuale, e fortuito il Naufragio, e anco i Testimoni soggetti ad eccezioni vengono a fare prova sufficiente per esclusione della colpa, come concedentemente fermò l' *Aranell. de loco leg. lib. 2. cap. 6. num. 27. & 28. Malfard. de probat. concl. 272. nu. 15. Borsacchin. For. dett. 160. nu. 2. Hermessill. ad Lapa. lib. 3. tit. 2. part. 5. glof. 2. num. 11. Pazar refel. for. cap. 3. num. 68. Balduet. dett. & rer. judicat. tit. 1. dett. 7. num. 3. & 4. Rot. poff. Albiz. de inconflant. dett. 57. num. 12. & 13. & dett. 64. num. 2. & seqq.*

Ed io veriti volere sapere, che il Vento già sostasse quando il Nicolai sboccava in Mare converrebbe anco ammettere, che il detto Nicolai unitamente con il suo Bardomo aveva voluto esporre a una manifesta perdita non solo le mercanzie, le quali forse poteva non curare, ma il Navicello, e la propria Vita, che ogni Uomo, che non sia privo di ragione procura di conservare, il che essendo troppo inverisimile vengono a prendere un maggiore risalto nel caso nostro, e la disposizione di ragione, e i detti de i Testimoni, che l'escludono *Sard. consil. 490. numer. 46. Farinacc. de testif. quest. 65. n. 141. Tiraguell. ad L. si unusquisque verbo donatorem largitus num. 100. & seq. Cod. de revoc. donat. Sard. dett. 231. numer. 17. Rot. curam Ludovici. dett. 495. numer. 9. & de cif. 273. num. 4. & 5. & cor. Cerro dett. 183. n. 16. riconosciuta per tanto da Signori Bassi la mancanza della prova necessaria, per concludere la colpa nel Nicolai, e*

in conseguenza l'obbligazione del risarcimento nell'Orsi, ricorrero ad un altro fondamento, per il quale pretendono, che l'istesso Leo Orsi fosse io colpa, perchè contro i patti del Noleggio si fosse fatto lecito di sostituire in luogo suo altro Navicellajo, e perciò la sostituzione si dovesse intendere fatta in tutto, e per tutto a suo rischio, in tal maniera, che ammetto ancora per fortuito il Naufragio del Nicolai, nondimeno l'Orsi fosse dovuto a quello soccombere, allegando la confusione sopra menovata al §. *Non ostende la Autentia*, ec. che il caso fortuito prodotto dalla colpa s'imputa quello, che ha commesso la colpa, come oltre l'antecit. ivi allegata ferma in questi precisi termini il Giuriconsulto Labone nella *L. si vendendo §. Si ta conditio ff. ad L. Rhodiam*, perchè ivi si condanna il Capitano di Nave con cui era stato fatto il Noleggio al risarcimento del valore delle merci perite, perchè in vece di caricarle sulla propria Nave, come doveva, l'aveva caricate sopra un'altra Nave peggiore contro il volere del Padrone delle Mercanzie.

E applicavano il precitato testo in tutte le sue circostanze al caso nostro, perchè dicevano del dissenso del Padrone, o del suo Procuratore non potersi dubitare, perchè i Signori Lancollotti avevano fatto il Noleggio coll'Orsi, e in conseguenza avevano eletto il suo Navicello, e non quello del Nicolai. Che poichè Baslimento del Nicolai fosse peggiore lo deducevano dal deposito dei Testimoni, che asserirono essere detto Navicello Baslato, cioè minore della solita grandezza, e misura degli altri Navicelli, siccome dallo scarico equipaggio, mentre veniva guidato dal Nicolai Giovannetto di 24. anni in circa, e da un Bardotto in età d'anni 16. e così da persone di poca esperienza nella Navigazione, e oltre al testo canonizzavano la conclusione coll'autorità del *Duaren. in Comment. ad Pandect. ad L. Rhod. de jactu capit. 4. §. Nec possimus t. Targa Penderas. Maritim. cap. 26. §. 11. num. 19. Pazar. consil. 47. num. 38. & seqq. lib. 1. Botta consil. 105. num. 15. & num. 42. Scatt. de Camb. §. 2. glof. 5. n. 371. & seqq. Mas. dett. Sicil. 3. num. 6. Fagelli. method. jur. Civil. Unio. lib. 19. tit. de locato cap. 3. consil. 10. vers. quarta nisi cum locator. Larra alleg. 33. num. 18. Karich. ad jus maritim. Blankst. tit. 3. art. 19. n. 6. Stegman. de jur. maritim. & Naut. part. 4. cap. 10. num. 214. & seqq. Pech. ad L. Fird. §. Si ta conditio n. vers. sed quid si in Navim equi hanc ff. ad L. Rhod. de jactu.*

Quello nuovo assunto con molta forza sostenuto dal detto non meno, che eloquente Avvocato de' Signori Bassi, benchè alla prima sua comparita si facesse non piccola impressione, non dimesso effluivano poi attentamente non si crede applicabile al caso presente; imperocchè per quello riguarda la facoltà in genere di sostituire si considerò, che il viaggio da Firenze a Livorno essendo per se stesso facile, sicuro, come quello, che ordinariamente si fa per Arno, e per il Fofso, il quale di rado si trova impedito o per il diaccio, o per i bassi fondi, come è a tutti ben noto, non si poteva credere dal Padrone delle mercanzie e della l'industria, e la perizia del Navicellajo, con cui aveva convenuto della condotta, in tal guisa, che egli non potesse sostituire un altro in luogo suo per la nota regola, che nell'opera, dove non si ricerca eccellenza d'ingegno, o una particolare perizia del professore, ma più tosto fatica materiale, e meccanica, non s'intende mai eletta l'industria, e abilità della persona, a cui perciò è tacitamente permesso valersi dell'opera altrui, come concedentemente ammettono il ref. nella *Leg. univ. §. Non alit. vers. si vero talis Cod. de caduc. tollit. Bart. in L. probatarius Cod. de organum. milit. annu. lib. 10. Beron. consil. 5. num. 14. lib. 3. Cyriac. contr. 115. num. 4. Albulin. refel. 23. num. 2. & seq. Gravian. discept. 644. num. 24. & seqq. Sperelli. dett. 106. num. 86. & 27. Rot. dett. Merlino. dett. 395. n. 7. & seq. Sammin. contr. 185. num. 12.*

Più chiaramente ancora essere di tal natura l'opera del Navicellajo per questa sorte di viaggi, lo dimostra la consuetudine per concessione degli stessi Mercanti, e Spedizionieri di questa Piazza introdotta tra i Navicellajo di sostituire altri di loro professione in luogo loro proc. de' Signori Bassi a car. e giustificata altresì dal depò-

38

32

33

deputato dei Navicellaj medesimo proc. dell'Orli a car. e trattandosi di dichiarare, e interpretare non si può mettere in dubbio, che la consuetudine sia nella nostra Giurisprudenza uno de' più falsi, ed efficaci argomenti, come coll'autorità del testo litterale nella *Leg. si de interpretat.* 37. e nella *L. nam Imperator* 38. *ff. de Legib.* scema il *Crispo de Paldura obfero*. 1. n. 112. *et plurib. segg. de Leg. de iudic. difc.* 21. num. 7. *Zacch. de Salar. quesi.* 69. num. 9.

Né osta, che questa consuetudine sia mancante dei requisiti della pubblica scienza, e approvazione in contraddittorio giudizio, perchè trasfasciato, che la scienza d'un tale uso nei mercanti è inenigabile non solo perchè essi ne fanno una pubblica attestazione, ma ancora perchè dando essi le notizie di tutte, o almeno della maggior parte delle mercanzie al primarj Navicellaj, che, come essi pure ammettono, si riducono a cinque, o sei al più, fanno in conseguenza benissimo, che non potendole essi portare con i loro propri Navicelli incapaci di tante caricazioni, e di così frequenti viaggi, li conviene caricarle sopra i Bastimenti altrui, il che basta per arguente in essi la scienza di questo uso, e consuetudine *Ret. cor. Cervo dec.* 132. num. 8. *et cor. Rinas decif.* 20. numer. 11. *et in Manfrif. ad de Luc. de benef. decif.* 4. num. 18. b. m. *And. Bellar. aquid Terr. Adjection. lib. 2. par. 2. dec.* 30. tit. 11. num. 6.

Precederebbe l'obbiezione se si trattasse di consuetudine prescrittiva, e derogatoria dell'ius commune, ma non già nei termini di consuetudine allegata a soluzione di dichiarare di qual natura sieno le opere, e le condotte dei nostri Navicellaj, essendo costante proposizione, che la consuetudine di tal fatta, e comunemente chiamata interpretativa, che non ha bisogno del concorso di quei requisiti per altro necessari nella consuetudine prescrittiva, così in punto attinentemente distinguendo il *Covarras. var. resol. lib. 1. cap. 12. n. 8. et 10. Guizier. canon. q. lib. 2. cap. 21. n. 63. Ret. dec.* 33. num. 8. *et 9. par. 19. par. 4. et cor. Covarr. dec.* 326. num. 13. *et 14.*

Il detto fin qui basterebbe per la disapplicazione del testo nella *L. si vendendo* §. *Si ea conditio*, nel qual trattandosi di viaggio di Mare, che sempre, e anche più al tempo degli antichi Romani rispetta pericolo per la minore esperienza, che essi avevano nella Nautica, come egregiamente si deduce dal *T. off. nella leg.* 3. in fin. *Cod. de Navfrag. lib. 15. §. §. in l. qui petitorum* 37. *et qui rem lit. §. verbi. de aquaum. ff. de rei vindic.* era molto ragionevole il credere, che il Padrone delle mercanzie avesse elevato la perizia, e l'industria di quel Marinaro, con cui aveva contrattato il trasporto delle medesime, e perciò, non concorrendoci né pure alcuna assistenza d'uso, e consuetudine in contrario, senza una speciale permissione non fosse lecito farrognare altro Bastimento per l'autorità riportata nei §. *Amercedem*.

Proseguendo nondimeno il discorso si ritenne, che se non ostasse non avere il Marinaro secondo il precitato Testo, facoltà né esplicita, né implicita di sostituire, ad ogni modo per qualche giusta causa fornendo un altro Bastimento egualmente buono, e adatto alla Navigazione, a riserva del caso in cui vi sia un espresso dissenso del Padrone delle merci, la sostituzione gli ha per bene fatta, e il caso fortuito del Navfragio non s'impugna al sostituito, come prova l'istesso §. *Si ea conditio indotta a contraria sensu* „ ibi „ *Si ea conditio Navim condaxissit, ut ea merces tua portarentur, et quae merces Nauta nulla necessitate nullas in Navim dederunt, (cum id fieri se fieri nolle) transiit, et merces tua cum ea Navi perierunt, in quo nonnulli velle sunt, habet ex conducto cum priore nauta actionem* „ e fermato individualmente de *Navia de Comm. Naval.* cap. 12. num. 25. ibi „ *Scito est si in aliam aq. bonam Navim ea immiserit, nisi contra voluntatem dominum id faciat* „ *Kunick. ad ius maritum. Hæstet. tit. 3. art. 19. num. 6.* „ ibi „ *Non si tenent vel consentiente mercatore id fiat, vel etiam in Navim meliorem transferantur.*

Con maggiore ragione l'Orli, che già aveva per la subietta materia, e per la consuetudine l'implicita facoltà di sostituire, avendo sostituito il Niccolai, e suo Navicello non meno idoneo al viaggio, di cui si trat-

tava, senza alcuna espresa contraddizione de' Signori Lancellotti, doveva essere esente da ogni colpa, e obbligazione di risarcimento per il Navfragio legittimo. *Ret. dec.* 237. num. 15. par. 19. rec. *et dec.* 118. num. 12. *coram Falcener. tit. de solut. et in Manfrif. ad de Luc. dec.* 3. num. 6. lib. 3.

Che poi nel caso nostro i Signori Lancellotti non avessero espressamente dissenso alla sostituzione non si controverrebbe fra le parti, solo si pretendeva da' Signori Bassi, che il Noleggio fermato coll'Orli fosse in questa materia un espresso dissenso per la sostituzione d'ogni altro Navicellajo: ma che che sia dell'opinione del *Pech. al detto §. Si ea conditio* da essi allegato, a cui osta la proprietà della Lettera, e l'autorità dell'*Idria*, e del *Kunick*, sopra citati, certamente ella non si può in verun conto ammettere nella presente ipotesi, nella quale per la facilità del viaggio, e per la consuetudine di mandare per altri le mercanzie, l'Orli mai avrebbe potuto supporre nei Signori Lancellotti il dissenso alla sostituzione, se non l'avessero espressamente dedotta in patto, e in conseguenza non si farebbero mai verificate le parole del Testo „ *Cum id fieri se fieri nolle* „ perchè anzi dall'aver semplicemente i Signori Lancellotti fermato con esso la condotta delle due Balle poteva con tutto fondamento immaginarsi, che la condotta dovesse restar compita nella forma, che si praticava dagli altri primarj Navicellaj, e da lui medesimo nell'altre occasioni, così un più debole termine il *Cyprian. contr.* 624. num. 19. *et 21. et contr.* 693. num. 13. *Olise. dec.* 71. numer. 17. *Felic. de Societ. cap. 32. n. 1. Ret. Janu. dec.* 56. n. 6.

Ritorna dunque la difficoltà all'identità del sostituito fummo periti, che ella sufficientemente concorresse nel Niccolai, avendo l'Orli giustificato proc. de' Signori Bassi a car. 217. che di sette anni cominciò ad esercitarli nel molliere, e che alla vendita del Serenissimo Infante D. Carlo in questi Stati già guidava fregata di se il Navicello da Firenze a Livorno; impetendoci ogni volta, che il Niccolai coll'istesso Navicello, che qui rompe negli fogli della Gorgona aveva per lo spazio di due anni dato saggio di sua abilità nel navigare con rendere buon conto di se, e delle mercanzie a lui date, non si poteva mettere in dubbio la di lui sufficienza, né in conseguenza si poteva esigere che l'Orli per aver caricato le due Balle di Seta sopra il di lui Navicello, reputandosi sempre abile quello nel suo ministero, che tale vien comunemente giudicato, e della di cui opera gualtigi generalmente si servono senza richiamo, e diffamazione alcuna in contrario, come con quelle, e simili espressioni parlano il *Giur. conf.* 36. num. 17. *Farinacc. de delict.* *et parr.* quesi. 24. num. 61. *Manfrif. conf.* 368. n. 7. *Manfrif. dec.* 276. num. 11. il *Sig. Auditor Casareg. de Comm. difc.* 36. num. 10. *et difc.* 115. numer. 8. *Ret. cor. Seraph. parr. Farinacc. loco cit. num. 64. et cor. Ludovif. decif.* 233. num. 3.

E venendo al particolare l'età di 24. anni non si poteva dire disadatta, perchè anzi questa giudicandosi molto vigorosa era appunto quale si richiedeva a una professione, nella quale la fatica molto prevale all'ingegno, e abilità d'intelletto *L. idem juris* 8. §. *Admiration quod ff. ad L. Aquil. Narbon. de acat. de anno* 25. quesi. 1. num. 25. *et segg.*

L'aver poi avuto con se un solo Bardotto d'età d'anni 16. è quell'equipaggio, che comunemente hanno i Navicelli quando vanno seconda dell'acqua, e che non rinforzano altrimenti nel prendere la strada di Mare, dove la vela è quella, che dà il moto al Bastimento secondo l'antichità dato dall'Orli nel di lui proc. a car. 249. e in conseguenza né ancor per questo capo il Navicello del Niccolai si poteva dire inferiore al Navicello dell'Orli *L. pigna verfi. et alii solent C. de pignori. Anchoran. conf.* 328. num. 20. *Croveti. conf.* 8. num. 22. *Felic. de Societ. cap. 21. numer. 2. et segg. Arias de Mof. var. resol. par. 1. cap. 45. n. 2. verfi. et idem Ansaldo. de comm. difc.* 24. num. 4. *Ret. Janu. aquid Brillen. dec.* 14. num. 68. *et dec.* 56. numer. 7. *Ret. Rom. post Zacch. de Salar. dec.* 72. n. 13.

Per quelle ragioni adunque in quella forma, che non s'applica il testo nella *L. fin. §. Si ea conditio* ff. *ad L. Rhod. de solut.*, non s'adattano né pure l'autorità allegate per la parte de' Signori Bassi, come quelle,

quelle, che tutte si fondano nel precisato testo, e molte di esse altro non fanno, che semplicemente riportare le parole, come il *Targa*, *Pigella*, *Larrea*, *Kunich*.

Il *Boza conf.* 105. non parla di Naufragio, ma di preteso furto, il quale sempre si presume, che segna con qualche colpa del derubato, per il testo nella *L. cum Aulus §. Damna ff. pro Socio. Aferuch. lib. 5. pref. 3. num. 128. & segg. Adag. det. Flor. 123. num. 10.* e perciò militando una tale presunzione di colpa contro il sostituto, veniva quella con ragione a risolversi nel sostituto; tanto più che al num. 32. & seg. il prefato consulente nega, che seguisse il furto, e che questo fosse un preteso allegato da chi doveva rendere conto delle robe fiducie.

Il *Moa decif.* 3. num. 6. tratta della materia d'assicurazione, e ferma, che l'assicurazione fatta sopra una certa determinata Nave, non si estende ad un'altra diversa.

Lo *Stactia* poi, e il *Perigo* in tanto impurano il danno del Naufragio, e della pirateria al mantuario, in quanto, che non era stato osservato il mandato, che commetteva la caricazione sopra una certa Nave, nella quale il mandante per fini particolari confidava, oltre poi alla contravvenzione ad altri panti, e ordini concorsi nell'istesso mandato.

Finalmente il Consolato del Mare al cap. 89. disponendo con queste parole „*Impero se il detto Padrone della Nave, o Naviglio le noleggera, o metterà in altra Nave, o Naviglio senza licenza, e volontà di detti Aderenti (se la detta rubba si perderà del tutto, o in parte, o piglierà alcuna confusione, o alcun danno, il detto Padrone di Nave, o di Naviglio si tenuto del tutto a restituire.)*” Non parla di Naufragio della Nave, ma della semplice perdita di tutte, o di parte delle Mercanzie, o della loro deteriorazione, e in conseguenza di danno proveniente da colpa, e mala custodia del sostituto: lo oltre suppone il dissenso del proprietario delle mercanzie per la surrogazione d'altra Nave, il che giustamente procede ne' viaggi, e caricazioni di Mare, dove per il maggiore pericolo v'è bisogno di maggiore esperienza, e perciò si può credere ch'era la perizia del Marinaro, e il suo bastimento esclusivamente ad ogni altro, come sopra si è dimostrato: il quale dissenso nel caso nostro manca per la consuetudine già introdotta di sostituire, e per la molto differente qualità della Navigazione molto più facile nella sua elezione.

Per ultimo non si parve, che suffragasse il piccolo emolumento, che i primarij Navicellaj lucrano sopra i noli delle mercanzie, che fanno trasportare per i loro sostituiti; perchè siccome non ostante l'uso di sostituire, i Navicellaj sostituiti sono sempre tenuti delle mancanze commesse dai Navicellaj loro subordinati, come s'è sopra fermato, quale obbligazione essere apprezzabile affermano per il text. nella *Leg. 5. ff. de nav. fur. Bald. in L. antiqua num. 2. Cod. ad Vellejan. Stat. de Commere. §. 3. Gloss. 3. num. 7. Fol. mibi 614. Lestard. de Offic. quall. 23. numer. 34. & seg. Rot. var. Ludovif. dec. 187. num. 4. & dec. 139. num. 3. part. 1. res. così a riflesso d'essa si rende lecita, e onesta la partecipazione d'una piccola parte del Nolo; E che veramente a contemplazione del rischio, che corrono i principali Navicellaj per le colpe dei loro sostituiti lucino la detta partecipazione, e non già per i casi meramente fortuiti, lo dimostra evidentemente la considerazione che questa partecipazione, e sopra il Nolo dovun per il meno trasporto delle Merci, e non già per l'assicurazione delle medesime, e sarebbe molto ingiusto, che il Padrone delle Mercanzie si trovasse assicurato da tutti i casi fortuiti con il semplice pagamento del Nolo, e dove il caso fortuito farebbe danno a danno del Signor Taglia, se le due Balle fossero state caricate sul Navicello dell'Orfi, all'opposto poi dovette essere a danno dell'Orfi per essere stato semplicemente caricato sul Navicello del Niccolai Giarb. *ohserv.* 73. num. 6. vers. alii, & anius, & *Altimar. de nullit. contr. rubr. 1. part. 2. quall. 26. num. 9. Rot. dec. 375. n. 6. part. 19. res. Ansaldo. de commere. disp. 12. num. 4. Rot. disp. 97. num. 5.**

Sicchè cessando la colpa nell'Orfi per la fatta sostituzione, e non essendo stata giustificata per le cose fin qui dedotte, alcuna rementia, e mancanza nella condotta del Niccolai abbiamo creduto essere, secondo i dettami della buona Giustizia assolvere l'uno, e l'altro dall'osservazione del presente Giudizio, e insieme dare luogo a' Signori Baffi di supplire le Prove; che potessero sopraggiungerli per conchiudere la loro incenzione, conforme in Cause gravi, nelle quali l'Auttore adduce prove torbide, e insufficienti, praticare il Senato di Piemonte anche *Ab Erelf. ohserv. for. ohserv. 44. n. 12. & 13.* con molti altri concordanti.

Francesco Antonio Bonfini Auditore.
Giov. Francesco Quaratesi Relatore,
Michele Vanni Mercante.

INDEX GENERALIS RERUM NOTABILIUM,

Quæ continentur in toto Opere de COMMERCIO
A D. JOANNE FRANCISCO BRANDI
JURE CONSULTO FLORENTINO

In hac Editione Veneta denuò correctus, & amplius.

A

ABSENS.

Absenti adjecto, ex pacto, mandato, & stipulatione alterius, an acquiratur actio utilis. Disc. 177. num. 37. Vide in verbo *Actio*.

Inter Absentes Contractus, vel negotium gestum dicitur in eo loco, in quo ultimus consensus per literas ungitur. Disc. 179. num. 1.

Inter absentes contractus emptio, & venditio, quo loco dicuntur celebrati, si contrahentes prius in pretio differant, deinde pro minori pretio conveniant. ibid. num. 2. 3.

Et laste de hac materia, dicto Disc. 179. sed per tot. & vid. *Contractus*.

Absentia attenditur, & impedit, quando est diu duratura, & sit in locis à Civitate longinquis. Disc. 224. num. 29.

ACCEPTANS LITERAS CAMBII.

Vide. *Litera Cambii*.

Acceptans Literas Cambii non dicitur propriè fidejussor, sed principaliter, & nomine proprio in viam propriæ obligationis de constituta pecunia obligatus. Disc. 151. num. 4. & 6.

Acceptans Literas Cambii impropiè dicitur fidejussor, cum sit potius constitutor. Disc. 151. n. 5.

Acceptans Literas Cambii non potest evitare eorum solutionem, opponendo exceptionem inadimplementi, & quod verè debitum ad eum non spectet, & quod literarum valor non fuerit perisolutus. Disc. 151. num. 18.

Acceptans Literas Cambii tenetur eas subito persolvere presentanti, absque aliqua exceptione. Disc. 151. num. 2. & 30.

Quod tamen procedit, quando presentans est Creditor scribentis, aut remittentis. num. 28. & 29. ibid.

Acceptans presumitur acceptasse Literas sub tacita conditione, si scribens est idoneus solutioni. numer. 3. ibid.

Acceptans non tenetur Literas persolvere, si de tempore acceptationis, aut antea secum fuerit scribentis Decoditio. Disc. 151. num. 6. & 33.

Contrarium verò, quando scribentis decoditio sequatur post literarum acceptationem. num. 7. & 34. ibid.

Afferuntur rationes. num. 8. & seq. ibid.

Acceptans fit fidejussor scribentis, quando hic non est Creditor acceptantis. Disc. 151. num. 9.

Acceptans non tenetur literas persolvere, quando tempore sue acceptationis scribens in proximo statu decoditionis reperiretur. Disc. 151. num. 11.

Acceptans tenetur literas persolvere, quando casus novus, & improvisus dedit causam decoditioni scribentis. num. 25. ibid.

Acceptans opponere non potest Presentatori literarum, quod illarum pretium perisolutum non fuerit scribenti à remittente, nec alia quælibet exceptio per Acceptantem obijci valet. Disc. 151. n. 29.

Declara tamen hoc procedere quando Presentator gerit vices Terii, videlicet quando est Creditor. *Casusq. de Commers. Tom. II.*

ror, aut habuit literas ex causa, aut simulo oneroso. num. 29. & 39. ibid.

Acceptans literas scribentis decodit, vel proximè decodit non tenetur solvere literas acceptatas. Disc. 125. num. 11.

Decoditio illius qui Literas Cambii acceptavit, credit in damnum scribentis, & non illius ejus favore acceptate fuerunt. Disc. 190. num. 18.

Et ratio est, quia dicte literæ intelliguntur datæ pro solvendo, & non pro soluto. num. 19. & 22. ibid.

ACCEPTATIO.

Acceptatio Literarum Cambii. Vide *Literarum Cambii Acceptatio*.

Unus, & idem actus pro parte acceptari, & pro parte reprobari non potest. Disc. 78. num. 20.

Acceptans actum censetur etiam acceptasse conditionem illi adnexam. ibid. num. 21.

Per prescriptionem, & acceptationem etiam Literarum Cambii, vel ordinis de solvendo, non liberatur mandans, seu scribens, quia censetur ille, cui presentandæ sunt literæ, vel hujusmodi ordo datus pro solvendo, & non pro soluto. Disc. 78. num. 22.

Acceptatio quoad donationem. Vide *Donatio*.

Acceptatio contractus locativi presumitur ex sola scientia. Disc. 81. num. 56.

Et elici potest ex conjecturis, præsertim ex sanguinis conjunctione, ibid. num. 57.

Quantum est semper presumitur. ibid. num. 58.

Acceptare literas presumitur eas recipiens, & non reclamans, & videtur etiam cum scribente contrahere. Disc. 102. num. 54.

Ex acceptatione legati quando, & quomodo obligatur legatarius ad onera etiam excedentia utilitatem legati. Vide *Legatum*.

Filius acceptando legatum residuum à Patre pro sua legitima, non videtur acceptasse onus legam adnexum. Disc. 112. num. 6.

ACCESSORIUM.

Accessorium sequitur naturam sui Principalis. Disc. 166. num. 43.

ACCESSUS.

Accessus quando ex oculis inspectione nihil percipi potest, uni innotuit debet denegari. Disc. 99. n. 83.

Locut fuerit à principio concessus, si ei fuerit renuntiandum à parte, ibid. num. 84.

ACCOMMENDA, sive ACCOMANDITA.

Quid sit explicatur. Disc. 29. num. 4. 8. 18.

Accommenda, & Implicia, quomodo inter se differant. ibid. num. 7.

Quare denominetur talis. dicto Disc. n. 9.

Accommenda societas qualis sit. Disc. 29. num. 19.

Morte Accommendantis non extinguatur. ibid. n. 10.

Etiamsi res esset omnino integra. n. 16. & 17.

Participes in Accomandita non obligantur ultra Capitalem per eos expolita. num. 25. ibid.

Limita ut num. 27. ibid.

Accommodantes obligatur in solidum erga omnes
secum contrahentes, num. 26. *ibid.*

Limita ut num. 28. *ibid.*

In dubio semper presumitur imitari fuisse Accomman-
ditam, & non societatem, num. 29. *ibid.*

Præcipue si convenum fuisse quod Capitalia
stare debent in Creditum Accommodantium. *ibi-*
dem num. 30.

Ac etiam Accommodantes nominati semper
sunt Participes, num. 31. *ibid.*

Aut facultatem habuisse fassi participationes ce-
dendi alieni, num. 32. *ibid.*

Neque obstat, si in aliqua parte scripturæ Accom-
modatæ apparetur imitari fuisse societatem per viam
Accommodatæ, num. 33. *ibid.*

Et de ratione, num. 34. *ibid.*

Neque etiam obstat Pactum, per quod prohibetur
foret Accommodatio negotiorum pro se in particu-
lari, sive proprio negotio, & non in communi
facere, num. 35. *ibid.*

Et de ratione, num. 36. *ibid.*

Minusque obstat reservatio facultatis in Accomman-
dantibus reasumendum complementum, & petendi
restitutionem rationis, num. 37. *ibid.*

Et de ratione, *ibid.*

Accommodantes possunt admitti tam ad negotium
jam ceptum, quam ad negotia in futurum con-
trahenda, num. 38. *ibid.*

Et de ratione, *ibid.*

Facta divisione Capitalium, & locorum inter Ac-
commodantes, scientibus, & pariter creditori-
bus, si isti postea non satisfient ab Accomman-
datario, penes quem remanserunt alia Capitalia
Accommodatæ pro eorum solutione, nulla eis
actio competere poterit contra Accommodantes,
Difc. 29. num. 39.

ACCORDIUM. *Vide* CONCORDIA. ACQUIRENS. ACQUISITIO.

Acquirere bona in notabili quantitate, aut creditum
augere brevi tempore alicui potuisse, invidiami-
le est, Difc. 35. num. 36.

Acquirens rem alienam bona fide, & Titulo non re-
pugnantem iuri, non tenetur ad restitutionem, nisi
in quantum factus est locuplet, Difc. 21. num. 84.

A C T A.

Que sunt extra Acta sunt extra mundum, Difcurs.
199. num. 17.

Ex Actis sententia debet justificari, num. 13. *ibid.*

A C T I O.

Actio, vel nuda titulus proes unam remanere po-
test, & penes alterum voluit contractus, & Do-
minium, Difc. 5. n. 29. & Difc. 131. n. 21.

Ex Contractu Procuratoris Domino acquirere con-
tra alterum contrahentem, Difc. 5. num. 58.

Declaratur, si contrahens cum Procuratore so-
lvet cum esse talem, *ibid.*

Actionem habens cogi potest ad agendum ab eo ad
quem spectat commodum contractus, vel ad ce-
dendum actionem, Difc. 5. num. 73.

Nulla acquiritur Dominio per Procuratorem nisi ei
cedatur, Difc. 5. num. 4.

Limitatur in contrahente per nuncium, vel per
epistolam, num. 5.

Item quando Procurator contraxit super re Do-
mini, quia tunc utilis actio ei acquiritur, n. 6.

Declaratur limitationem, quando contraxerit
expresse mandato, num. 9. *ibid.*

Utilis non trahit vitium directæ, & viceversa, Difc.
9. num. 7.

Declaratur num. 18. *ibid.*

Actioni utili emulatores obstat exceptio, que non ob-
stat directæ, & vice versa, Difc. 9. num. 8.

Si alicui non competit, potest ille agere contra eam
habentem, ut ipse ad commodum suum agat, Difc.
25. num. 1.

Competit Mercatori, ad quem spectant merces, li-
cet directæ ad alium, valdelet contra Tertium,
ad quem pervenissent, Difc. 25. num. 1.

Ex sola numeratione pecunie oritur numerandi, Difc.
37. num. 22.

Et idem procedit in quocunque contractu, qui
re periculis, *ibid.*

Adionis unius electio ignorantem non nocet, Difcurs.
44. num. 51.

Et electione Actionis non liberantur debitores,
sed solutione, num. 50. *ibid.*

Actio constituitur pecunie ex nudo pacto oritur, Difc.
40. num. 1. & 8.

Indebitum non competit nisi probetur solutum nulla
ratione fuisse debitum, Difc. 28. num. 59.

Declaratur quando solutum fuit voluntarie, & non
coactè, num. 59. & 84.

Negotiorum gestorum competit illi, qui alicuius ne-
goria utiliter gessit, Difc. 22. num. 38. & 64.

Et datur adversus gerentem solum pro rata gestio-
nis, Difc. 30. num. 53.

Actio negotiorum gestorum datur, cum quis aliena
negotia utiliter gessit, aut quando gessit proprium
negotium cum altero commune, Difc. 30. num.
85. & 87.

Declaratur, ut num. 88.

Quando prædicta nullitas inefficacior, n. 86. *ib.*

In vim huius actionis ad quid teneatur alii
socii pro negotio utiliter gesto erga gerentem, n.
89. *ibidem.*

Intellige, ut num. 90. *ibid.*

Actio negotiorum gestorum non datur, cum quis
gerit negotium alienum invito Domino, n. 91. *ib.*

Contrarium de arbitratore, num. 92.

Sed contra hanc æqualem firmatur, n. 93. *ib.*

Actiones, & jura Decreti transeunt ipso jure in Cre-
ditores, Difc. 53. num. 13.

Actiones merè personales moveri non possunt contra
Tertium creditorem singularem successorum,
vel possessorem Bonorum, & jurium sui Debitori-
is, Difc. 56. num. 42. & Difc. 155. num. 40.

Actio, & obligatio inter Mercatores etiam ex his con-
tractibus, aut pactonibus oritur, que alias de jure
non solent obligationes producere, Difc. 76. n. 10.

Rei vel pignori potius, quam actioni semper est in-
cumbendum, Difc. 80. num. 27.

Actionem habens ad rem, ipsam rem habere vide-
tur, Difc. 84. num. 5.

Quod Actioem confici possimus, in bonis nostris
dicitur adesse, Difc. 84. num. 7.

Actionem habens contra alium ad repetendum sum-
mam quam solvit, non videtur solvisse, *ib.* n. 6.

Actionis, & obligationis naturas non suspenditur
per conditionem, que est omnino extingua, Difc.
89. num. 19.

De Actionum cessione. *Vide* Cessio.

Actio personalis *est* realis, in quo differat quoad vi-
rium singulorum. *Vide* Linguiam.

Actionem non habere, & per exceptionem posse in-
firmari idem est, Difc. 101. num. 10.

Actio pro reddenda administrationis ratione, tam
competit contra administratorem, quam contra
ejus heredes, Difc. 102. num. 75.

Actione exercitoria non tenetur dominus navis, nisi
ratione eorum, que vehuntur, & in navi reci-
piuntur, non vero pro deictis extra navem com-
missis, Difc. 115. num. 13.

Actio persecutoria ipsam navem competit pro damno
in navi illato, *ibid.* num. 18.

Contrarium venit, *ibid.* num. 29.

Ad summam actio persecutoria competet, si navis
spectaret ad illum qui defectum commisit, & pec-
nies eam repetitur, *ibid.* num. 31.

Secus è contra, *ibid.*

Actio hypothecaria non oritur sine personali, *ibid.*
num. 32.

Actio vindicacionis rei. *Vide* Vindicatio.

Actio subsidiaria *L. si me, & Titium*, & alia simi-
lis de in rem versio, quando locum sibi vindicet,
nec ne, Difc. 140. num. 23. & 24.

Actio contrahenti acquiritur, & non illi, qui non
intervenerit contractui, quamvis omne interesse con-
tractus ad hunc pertinet, num. 25. *ibid.*

Actio nulla orta dicitur ad petendum id quod in
obligatione fuit deducum, ob defectum condicio-
nis, sub qua contractus iniit fuit, Difc. 142. n. 34.

Actio Redhibitoria. *Vide* Redhibitoria.

Actio de in rem verò non competit mutanti alicujus Rationis Socio, quando Partim descripsit est in libris in Creditum socii, sed non mutantis. Disc. 147. num. 17.

Nec penitus actio locum habet, quando qui pecuniam recepit nullum lucrum ex ea percepit. num. 18. *ibid.*

Amplius num. 19. *ibid.*

Actio que datur ex L. 2. Cod. de Rerum vend. non competit adversus Tertium rei vendita possessorem. Disc. 155. num. 41.

Actio utilis acquiritur principali ex contractu inito per Procuratorem, seu Instrucentem etiam sine cessione. Disc. 173. num. 27.

Limita in negotiorum gestore ex cuius contractu non acquiritur actio utilis principali, vel personæ absenti, nisi mediante cessione, & subsecuta contrahus ratificatione. num. 29. *ibid.*

Actio ad interesse. Vide Mandatarius, Redhibitoria.
Actio utilis competit Creditori ad consequendum depositum, licet extrajudicialiter factum ad ejus favorem. Disc. 177. num. 12. & 48.

Contrarium verius. *ibid.* num. 50.

Declaratur contraria Authoritates. *ibid.* n. 51.

Favore Dotis acquiritur etiam absenti. *ibid.* num. 13. Debita, ut num. 17.

Actio non competit ei, qui in Instrumento non est nominatus. *ibidem* num. 34.

Actio utilis acquiritur favore absenti adjecti ex pacto, mandato, & stipulatione alterius. *ib.* n. 17.

Declarat id procedere, quando stipulatio cadit super ipsa re absenti, cujus favore concepta est stipulatio. num. 18. *ibid.*

Vel quando actum fit inter creditorem, & emptorem pignoris, ut liceat debitori absenti illud redimere. *ibid.* num. 39.

Vel quando super re nostra paciscitur noster Procurator, num. 40. & 41. *ibid.*

Vel quando extraneus super re nostra paciscitur ad nostrum favorem, vel ad sui tantum commodum, & utilitatem, modo cessio hoc casu præcedat. *ibid.* num. 42.

Vel si stipulatio concepta favore absenti fiat per stipulantem super re, & pecunia propria ipsius stipulantis. *ibid.* num. 46.

Actio statim ac ex parte actoris sic litigiosa, non potest alteri cedi. Disc. 178. num. 26.

Litigiosi vitium procedit tantum respectu Rei, non autem Actoris. *ibid.* num. 32.

Declaratur contraria opinio. *ibid.* n. 33. & 34.

Actio Negotii gesti competit Gestori contra absentem, cujus negotium gessit, licet gestum fuisset in ejus damnum, si fuit ab absente postea ratificatum. Disc. 197. num. 16.

Quod procedit etiam in negotio gesto contra expressam voluntatem absenti. *ibid.* num. 17.

Actio utilis Negotiorum gestorum acquiritur Tertio qui tractum alteri factum pro honore, vel utilitate scribitis acceptat, & solvit. Disc. 197. n. 18.

Actio negotiorum gestorum datur illi, qui negotia alicujus gerit absque mandato. Disc. 198. n. 13.

Actio eadem datur Mercatori, qui absque mandato in computum alicujus contrahit aliquod Cambium, num. 34.

Datur illi, qui solvit literas Cambii pro alio, cui earum solutio fuerat ordinata. num. 35. & 48. *ibid.*

Actio negotiorum gestorum contra solventem hujusmodi literas ordinatur etiam à Senato Geor. Disc. 198. num. 36.

Et de ratione hujusmodi actionis, quare competit contra ordinantem. num. 38. *ibid.*

Datur fiduciarii pro principali debitore, licet is si dejectionem ignoret. Disc. 198. num. 37.

Et competit gerenti contra eum, cujus negotium utiliter gessit, etiam si Gestor ex mandato Tertii illud utile negotium gesserit. num. 39. *ibid.*

Actio pro recuperatione rerum depraedatarum competit contra violentum ipsiorem cuiusque possessori, vel alteri etiam modicum interesse habenti. Disc. 211. num. 2.

Actiones prave non sunt imitandæ, & suspiciones vane non sunt attendendæ. Disc. 211. n. 11.

Casus, de Commers. Tom. II.

Actio solidalis datur contra quemlibet ex Piratis. Disc. 213. num. 18.

Actio rescissoria, vel revocatoria ob fraudem compeens non datur illis creditoribus, qui de tempore actus fraudulentii non erant credentes. Disc. 216. num. 28.

Nec etiam ratione publici commercii, & Bonæ Fidei. *ibid.* num. 29.

Sed illis tantum de Jure conceditur, qui de tempore actus fraudulentii Creditores sunt, & damnum tunc temporis ex fraude ipsius inferunt. n. 30. *ib.* Et de rationibus *ibid.*

Actiones dividuæ, & disparatæ, ut sunt Domini reservatio, & hypotheca, altera intelli remanente subsistit altera. Disc. 216. num. 37.

ACTOR.

Actor, vel reus an sit accusatus provocatus in Judicio ordinario. Vide in Verbo Judicium.

Actore non probante intra terminum à Statuto assignatum ad probandum, reus est definitivè absolvendus, nec sunt reservanda jura in alio judicio. Disc. 12. num. 14. & Disc. 142. n. 8.

Actor probare non potest per præsumptiones, quæ sunt principale illius fundamentum. Disc. 14. n. 17.

Actor conveniens reum, nisi satisfecisset, non potest victoriam obtinere ex alio instrumento; viget cujus rei principalis remaneret obligatus. Disc. 87. num. 17.

Ab Actore allegari non potest circumductio citationis, maxime si ipse prætenderet per circumductio nem suam non amplius pendere. Disc. 100. n. 3.

Actor dominio probato, & possessione penes reum, est locus rei vindicationi. Disc. 106. num. 6.

Actoris creditum quando est parum, illius debitorum conditionale, non sustinetur ex regula Dato petitis. *ibid.* num. 22.

Que inducunt sunt ad dimittendum jus actoris, non possunt juris augmentum ad illius favorem inducere. Disc. 135. num. 28.

Actor, & Reus non debent ad imparia judicari, quare Actor suum probare teneatur actionem, Reus autem exceptionem suam. Disc. 184. num. 12.

Negativam non tenetur probare Reus, quando simpliciter negat, sedus quando excipit, vel replicat. *ibid.* num. 13.

Actor debet probare fundamentum suæ intentionis. Disc. 199. num. 9.

In petitione, seu libello quando post plenam facti narrationem potuit Judex cognoscere, quales, & quot Actiones de Jure competant Actori, si adfuerint solite clause salutaris, intelliguntur per Actorem deductæ omnes actiones sibi competentes, ac si fuissent expressæ. Disc. 200. n. 11. & 12.

Actoris onus est in judicio repetitionis indebiti excludere omne possibile debitum, atque in Locis, ubi viget commercium diffiditior redditur talis probatio. Disc. 202. num. 66. & 67.

ACTUS

Consensus factus in vim præcedentis facultatis, seu Mandati. Disc. 3. num. 14.

Et in executionem præcedentis contractus, & obligationis. Disc. 21. num. 15.

Factus per executionem alicujus contractus, vel debiti, etiam non cogente Judice dicitur coacti factus. Disc. 12. num. 9.

Et sic quando ad eum faciendum cogi poterat Debitus, vel Partis, num. 10.

Actu impugnato nemo potest se jvare. Disc. 16. n. 3.

Actum qui approbare potest, quem ad sui utilitatem aliquis fecit, & reprobare, quod in deteriori ejus conditione fuit. *ibid.* Disc. num. 7.

Præsumitur factus potius ex causa necessaria, quam voluntaria, & ad illam debet referri. Disc. 21. n. 16. & Disc. 137. num. 16.

Licet non permittitur fieri potest, quando periculum est in mora. Disc. 24. num. 35. & 37.

Actus pluralitas, sive repetitio præsumi non debet. Disc. 30. num. 4.

Tribus agentis, & non consentientis, aut consulti. Disc. 30. num. 16.

Actus generatio arguit maiorem animi deliberationem. *ibid.* num. 26.

Actus gestus Officii solum causa, vel amicitia non inducit mandatum, vel obligationem, dicto *Disc.* num. 40. 42. 43. & 38.

Actus equivoci nihil relevant. *Disc.* 30. num. 41. & *Disc.* 129. num. 10.

Actus ratificatio. Vide in verb. *Ratificatio*.

Gestus immediatè post contractum, in ipso contractu inesse dicitur. *Disc.* 31. num. 5.

Factus presumitur ex titulo, vel causa perambula. *Disc.* 31. num. 7.

Factus sub una conditione extenditur etiam ad alium casum ex tacita voluntate partium contemplatum. *Disc.* 44. num. 33.

Actus accipiendus est in sensu favorabili ipsi Agenti. *Disc.* 49. num. 29.

Præsertim quando actus interpretatio tenderet ad exclusionem actus illiciti, num. 30. *ibid.*

Actum faciens, qui uno casu permittitur est, altero prohibitus, presumitur in permisso facere. *Disc.* 45. num. 32.

Sufficit actum fieri, licet actus de jure effect nullus, ubi dispositio loquitur per verba solum factum denotantia. *Disc.* 5. num. 91. & *Disc.* 8. num. 6. & 14.

Actus non potest subsistere ex alia potestate, qua quis non fuit usus. *Disc.* 35. num. 46.

Actus Mercatorum. Vide *Adversatorem contractus*.

Actus, quando est dubius vel equivocus, potest semper interpretari licet alteri parti fuerit jus acquisitionis. *Disc.* 58. num. 23.

Actus interpretari debet, ut ad casum magis necessarium trahatur. num. 18. *ibidem*.

In actu equivoco non censetur mercatorem voluisse alium à consueta obligatione liberare. *ibid.* n. 16.

Actum, qui simpliciter facere potest, ei quoque illum qualificare, ac diminuire permittitur. *Disc.* 76. num. 12.

Actus præter voluntatem agentis factus, sive per vim, aut metum reverentiam, nullum ei parit præjudicium. *Disc.* 71. num. 9.

Unus, & idem actus non potest pro parte approbati, pro parte reprobari. *Disc.* 78. num. 20.

Actum acceptum censetur etiam acceptasse conditionem illi adnotatam. *ibid.* num. 21.

Actus Procuratoris, sive administrationis, quando ille est solum probatoris, & nobilitas permittitur gestus saltem ex mandato tacito, sive cum certioratione, & precedenti placito principalis. *Disc.* 80. numer. 12.

Quod eo magis procedit, si de corpore, & familia sui principalis erat administrator. *ib.* n. 19.

Et ratio est, quia in personis qualificatis, nunquam recusat debet excessu mandati. *ibid.* n. 20.

Actus qui omnes particulatim tangit, fieri debet ab omnibus, quorum interest, & non sufficit consensus majoris partis. *Disc.* 81. num. 1. 3. 5. & 6.

Et hoc procedit, licet aliqui essent absentes. *ibid.* num. 4.

Secus si ad eos uti universos, & non uti singulos, nempe tamquam membra alicujus collegii, vel universitatis negotium spectaret. *ibid.* num. 2.

Actum valere facit conditio a partibus in contractu apposta, quæ salvat rationem legis prohibitive. *Disc.* 89. num. 23.

Per actum acquisitionem, per actum translativum in alium, & per actum possessionem inducitur actio hereditatis, quæ fit solummodo. *Disc.* 91. n. 15. & 17.

Actus interveniens non presumitur quando non versatur circa solemnitates, sed circa actus substantiam. *Disc.* 94. num. 16.

Solemnitas decreti, vel consensus, non versatur circa substantiam actus. *ibid.* num. 17.

Quando apparet aliquem principalem egisse ad sui commodum, nunquam presumitur in eo fraudis, quamvis actus resultet in damnum tertii. *Disc.* 97. num. 10.

Ad hoc ut dicatur aliquis necessario agere, sufficit quod de jure ad id agendum compelli possit. *ibid.* num. 13.

Actus, qui ex duplici jure fieri potest, ex eo dicitur gestus, per quod subsistet. *Disc.* 98. num. 3.

Semper enim dicitur electa via, quæ ad agendum conducit. *ibid.* num. 4.

Sumenda est interpretatio, ut actus firmus remaneat, ac nullitatem excludat. *ibid.* num. 5.

Actus gestus ex post interpretatur juxta observantiam antecedentem. *Disc.* 99. num. 32.

Etiamsi à proprietate verborum recederetur. *ib.* numer. 33.

Et illorum intellectus esset minus verum. *ib.* n. 34.

Qui actum facit uti heres, dicitur hereditatem adulescere. *Disc.* 101. num. 23.

Qui facit actum, qui circa jus, & nomen heredis fieri non potest, non dicitur verus, sed presumptus heres. *ibid.* num. 36.

Actus simulatus est corpus sine anima. *Disc.* 104. num. 18.

Actus dicuntur inter se correspondivi, si incontinenti, vel paulo post fieret unus ad alium. *Disc.* 105. num. 4. & 6.

Actus ad unum finem non debet operari contrarium effectum. *Disc.* 106. num. 18.

Nec egressi voluntatem, & intentionem agentium. *ibid.* num. 19.

Etiamsi sit favorabilis. *ibid.* num. 21.

Actus regulatur ab intentione, & voluntate. *ibidem* num. 20.

Actus scientia non inferitur à citatione transmissa ad videndum illum fieri. *Disc.* 107. num. 43.

Præter agendum intentionem operari non debent, nec in contrarium, inducitur ad unum effectum. *Disc.* 110. num. 16.

Quando **Actus** sunt diversi, diversitas temporis non attenditur. *Disc.* 116. num. 13.

Actus qui venit in consequentiam est expressus. *Disc.* 117. num. 8.

Actus, seu obligatio non præjudicat, quando ex errore, vel falsa creditur potestati. *ibid.* num. 47.

De primo actu, & non de secundo semper intelligitur loqui dispositionem. *Disc.* 118. num. 12.

Mandatum semper refertur debet ad primum actum, & non ad secundum. *ibid.* num. 13.

Ad primum actum, vel tempus referri non debet dispositio, vel mandatum, si res petenda de sui natura non patitur ad primum actum, vel tempus proximum, sed ad secundum, & tempus magis remotum referri. *ibid.* num. 75.

Actus. Vide *Omissio*.

Actus celebratus ab initio ab eo qui non habebat facultatem subsistit, si ei qui illum à principio egit, superveniat facultas. *Disc.* 144. num. 49.

In omnibus actibus accendi debet substantia voluntatis, non autem cortex, & figura verborum. *Disc.* 148. num. 18.

Actus præsumitur gestus cum omnibus solemnitatibus, donec contrarium probetur ab eo, qui illum impugnat. *Disc.* 149. num. 42.

Maximè quando res est de solemnitatibus extrinsecis, & sumus in extrajudicialibus. *ib.* n. 43.

Quidquid agitur post datum casum fortuitum non amplius ex Consilio, sed ex necessitate agitur. *Disc.* 152. num. 17.

Actus gestus ab aliquo ad consulendum suæ idemitati, vel commodo non potest unquam dici gestus in fraudem Tertii, licet damnum Tertio afferat. *Disc.* 154. num. 7.

Actus quando ad titulum, vel causam legitimam possunt referri, non sunt ad causam illicitam referendi. *Disc.* 159. num. 9. & *Disc.* 201. n. 11.

Actus semper debet interpretari, ut culpam & delictum excludat, & bonam fidem includat. *Disc.* 133. num. 2. & *Disc.* 211. num. 36.

Actus subsequens declarat præcedens. *Disc.* 162. n. 23. & *Disc.* 194. num. 60.

In quolibet actu necessaria omnia intelliguntur concessa, sine quibus actus subsistere non potest. *Disc.* 162. num. 7.

Actus omni meliori modo subsistere debet sive directe, sive indirecte. *ibid.* num. 8.

Actus coexistentia illa dicitur, qui in eodem stare, & terminis permanet. *Disc.* 182. num. 2.

Actus novus dicitur non solum ille, qui ex integro fit, sed etiam qui aliquo modo augetur, vel diminuitur.

minuunt, vel innovatur sine ratione loci, vel rei, aut personae. *ibid.* num. 3.
Actus prorogatus pro alio tempore, dicitur per fictionem juris idem actus quoad ipsos contrahentes prorogantes, secus vero quoad Tercios. *Difc.* 182. num. 7. & 8.
Pro actus prorogato debetur nova Gubella, quia novus actus dicitur. *ibid.* num. 9.
Actus possessionis circa iurisdictionem elandefine facti, non sunt attendendi. *Difc.* 194. num. 39.
Actus elandefini dicuntur, qui sunt absque scientia alterius partis. *ibid.* num. 61. *ibid.*
Scientia actus prejudicialis, vel turbativi non praesumitur in eo, qui reclamavit statim, ac illius notitia ad eum pervenit. *ibid.* num. 63.
Actus possessorii, qui causam sui dederunt, non sunt in consideratione habendi. *ibid.* num. 64. *ibid.*
Actus praesumitur gestus eo modo quo geri debuit. *Difc.* 202. num. 45.
Actus, vel **Contractus Procuratoris**, licet revocati, validus est, quoties gestus sit antequam Procurator solveret, se revocatum fuisse. *Difc.* 203. n. 1. & 32.
Actus gestus a Procuratore, nomine Domini dicitur gestus ab ipso Domino. *num.* 31. *ibid.*
Actus sequutus post alium actum in aliqua sui parte substantiali inceptum, re non integra factus dicitur. *Difc.* 203. num. 42.
Actus dicitur perfectus, quoties eadem nihil superest à paribus faciendum. *num.* 44. *ibid.*
Variatio actus illius perfectionem supponit. n. 60. *ibid.*
Actus gestus contra statuti, vel legis dispositionem, quando sit nullus, nec ne. *Difc.* 206. n. 25. & 26.

ADJECTUS SOLUTIONI.

Adjectus solutioni non minus dicitur ille, qui in ipso contractu nominatus fuit, quam alius post contractum nominandus à Creditore. *Difc.* 48. n. 11.
 Et dicitur etiam ille, qui praesentat debitori chirographum, in quo promissa fuit solutio, & *chi presentat il presentat feriat.* *ibid.* num. 12.
In literis cambi dicitur ille, cui solvi mandatur perceptionem literarum. *ibid.* num. 14.
Nisi circa debitum agere possit, nisi recipiendo solutionem. *Difc.* 33. num. 2. & 36.
Amplius licet debitor promissum solvere simpliciter adjecto. *ibid.* num. 3. 10. & 12.
Acquirat actionem contra debitorem, quando debitor de mandato Creditoris promittit adjecto solvere. *ibid.* num. 5. 8. 9. & 28.
Secus si non promittit solvere, *ibid.* num. 6. 10. & 39.
Fallit, si adjectus esset creditor. *ib.* n. 7. & 14.
Adjectus solutioni Literarum cambi, si non est creditor non possit agere contra acceptantem, licet illa acceptatio importet promissionem de solvendo. *dicto Difc.* 33. n. 12. & 40.
 Et equiparatur simplici mandatario. *ib.* n. 13.
Secus, si adjectus esset creditor, & tunc habet utilem actionem. *num.* 14. *ibid.*
Mandatum, quod datur primo adjecto de solvendo alteri, facit illum secundum adjectum. *Difc.* 33. num. 15.
 Et si adjectus est creditor, tale mandatum nullo modo revocari potest. *ibid.* num. 16.
Mandatum datum de solvendo adjecto revocari potest. *dicto Difc.* 33. num. 22.
 Et quando procedat, *num.* 28. 29. 30. 31. & n. 40. cum pluribus seq. *ibid.*
 Revocatur tacite per mortem mandantis. *ibid.* num. 23. & 24.
Secus, si adjectus fuit potius in stipulatione inter debitorem, & credentem. *num.* 25. *ibid.*
 Idem si mandataris solvere promittat creditori. *ibid.* num. 26.
 Reprobatur haec Doctrina n. 27. *ibid.*
Adjectus acceptans à solvere sui debent obligationem passivam solvendi, solum censetur mandatum de recipienda solutione acceptasse. *Difc.* 33. num. 27.
Adjecto post litteram contestatam per Creditorem cum Debitore non potest amplius solvi. *ibid.* n. 31.
 Et cum alius limitationibus remissive. *ib.* n. 63.
Cum adjecto contrahens alio mandante, non dicitur *Cafareo de Commere. Tom. II.*

tur fecisse negotium cum ipso adjecto, sed cum mandante. *Difc.* 44. n. 35. & *Difc.* 48. n. 5.
Adjectus solutioni potest agere in vim taciti mandati resultantis ex apocha, quamvis non constaret, de illius traditione facta à Creditore. *Difc.* 33. n. 37.
 Et hoc etiam procedit in literis Cambi, si apocham transmissit alicui pro exigenda aliqua summa, quia videtur electus à Scrivente procurator ad exigendum. *ibid.* num. 38.
Adjectus solutioni non potest agere, neque ullam actionem acquirere. *Difc.* 36. num. 61.
 Neque potest acceptantem literas sui obligare, vel alium. *ibid.* num. 63.
Adjectus causam solutioni, vel configurationi mercium, quando, & quomodo possit agere pro solutione, vel configuratione mercium. *ib.* n. 65.

ADIMPLEMENTUM.

Adimplementum impossibilitas non prodest ad agendum pro lucro; licet sit apud ad excludendum à potestate inobservantem. *Difc.* 20. num. 5.
Adimplere impeditur ex facto Principis, liberatur, neque tenetur ad interesse. *Difc.* 22. num. 14.
Adimplementum pro parte sua probare debet locator agens contra conductorem ad observantiam contractus. *Difc.* 23. num. 1.
 Imo contra eum obstat exceptio non adimplementi. *ibid.* num. 2.
Adimplementum licet non duret effectus, dicitur satisfecisse ejus obligationi, qui semel implevit. *Difc.* 23. num. 28.
 Secus in **Actibus**, vel obligationibus, quae tractum habent successivum, quia tunc non sufficit semel adimplevisse, nisi duret effectus. *ib.* n. 29.
 Exemplificatur haec conclusio in locutione, *num.* 30. *ibidem.*
Adimplementum pro parte sua non sufficit, imò obstat defectus in minimo. *Difc.* 23. num. 31.
Adimplementum per aequivalentem de jure permissum est, dummodo idem sequatur alteri parti effectus. *Difc.* 198. n. 13.

ADITIO HEREDITATIS.

Hereditatis aditio cum beneficio Legis, & Inventarii, facta à muliere absque solemnitatibus statuti, valet. *Difc.* 82. num. 61.
Quin imò non competit mulieri, vel minori restitutio in integrum adversus hereditatem aditam absque illa solemnitate si hereditas est opulenta, vel lucrativa. *num.* 81.
Hereditatis aditio ex possessione bonorum defuncti arguitur. *ibid.* num. 72.
 Quae magis procedunt ubi constaret in possessione bonorum de praesentibus voluntate adeundi hereditatem defuncti. *ibid.* num. 78.
Aditio hereditatis probari etiam potest ex illis actibus, qui verisimiliter, & praesumptivè illam inducant. *ibid.* num. 79.
Aditio hereditatis retrotrahitur ad tempus mortis Testatoris. *ibid.* num. 13.
Aditio hereditatis probatur ex possessione bonorum defuncti, cum perceptione fructuum, & ex alienatione bonorum hereditariorum. *ibid.* n. 11. & 12.
 Ex solutione debitorum defuncti. *ibid.*
 Ex declaratione expressa heredium in instrumentis. *ibid.* num. 13.
 Ex sola enunciativa notarii, herede praesente. *ibid.* num. 14.
Aditio hereditatis fit solo animo, & inducitur per actum acquisitivum, per actum translativum in alium, per actum possessivum. *ibid.* n. 15.
 Animus declaratur verbis, & factis & per conjecturas, & praesumptiones. *Difc.* 91. num. 16.
Aditio hereditatis patrimonium defuncti fit hereditas. *Difc.* 101. num. 7. & 30.
Hereditatem dicitur adisse, qui facit actum sui heredes. *ibid.* num. 23.
Ad favorem filii semper censetur adita hereditas lucrosa. *ibid.* num. 24.
Adire hereditatem opulentam potest mulier non obstante Statuto Genuei, sine propinquorum consensu. *ibid.* num. 26.

Ex id procedit in pupillo, qui sine tutoris auctoritate.

chorista potest opulentiam hereditatem adire .
ibid. num. 27.

Non jure scire aliquem esse heredem, nisi probetur hereditatem adivisse. ibid. num. 29.
Hereditatem mariti filii debent apprehendere, quia non sunt sub ejus potestate. ibid. n. 32.
Vel se pro heredibus gerere. ibid.

ADMINISTRATIO, ADMINISTRATOR.

Non potest praevidere expensas factas pro huiusmodi adversus verum creditorem. Dilect. 22. n. 32.
33. & vide Tutor.

Administrator dici non potest qui administrationi aliterius assistit, & curam pro altero administrandi habuit. Dilect. 30. num. 41.

Et de ratione. ibid.

Per administratorem gesta, & à principio ordinata in utilitatem domini, de jure valida sunt, licet per accidentis fortia non fuerint speratum effectum. Dilect. 80. num. 2.

Quilibet Procurator, seu administrator, licet non habeat sufficientes mandatum, inire valet pro domino quocumque contractus eidem utiles, & proficuos. ibid. num. 3.

Et hoc magis procedit in Administratoribus legalibus, quia de jure habent administrationem cum libera. ibid. num. 4.

Administratores cum libera habent facultatem alienandi, contrahendi, ac permutandi, & huiusmodi. Dilect. 80. num. 5.

Et similiter omnia facere possunt, quae principalis agere possit, licet speciale mandatum exigent. ibid. num. 7.

Vel ea, quae bonus ac prudens vir ageret ac consulendum negotiis suis. ibid. num. 8.

Vide plura in verbo *Procurator*.

Redditio rationis administrationis nisi mediante exhibitione librorum administrationis fieri nequit. Dilect. 102. num. 37.

Et sine illorum exhibitione dicitur imperfectè reddita. ibid. num. 38.

Administratori non potest remitti obligatio sciendi librorum. ibid. num. 39.

Quod procedit tam in administratore publico, quam privato. ibid. num. 40.

Vide distinctionem inter generalem, & particularem. ibid. num. 49.

Limita quia administrator, Tutor, Curator potest rationem reddere sive libris, & aliunde, quando sine ejus culpa libri perditus sunt. Dilect. 150. n. 1.

Vide *Liter Negotiorum*.

Administrator non advenitur ad jurandum super librorum amissione, sed defectum librorum per concludentes probationes docere debet, & amissionem econtra probare, quando constat de praesenti librorum existentia. Dilect. 102. num. 43. & Dilect. 150. num. 2.

Quod procedit etiam in ejus heredem. Dilect. 150. num. 4.

Contrarium verius. ibid. num. 5. & seqq.

Adio pro reddenda administrationis ratione, tam compellitur contra administratorem, quam contra ejus heredem. Dilect. 102. num. 75.

Quando patrimonium Patris sit hypothecatum filio ratione administrationis ejus bonorum. Vide plenè verbo *Pater*, & verbo *Redditio rationis*.

Creditor, & administrator si poeuit ex pecuniis, vel bonis debitoris suisolvere, & ea perierint, amittit creditum, nisi tamen bona, vel pecuniam ex aliqua iusta causa custodierit. Dilect. 102. n. 24.

Administrator quoad societatem. Vide *Societas*, *Assister Socii*.

Administrator, vel socius quando praefatur solvibile de pecuniis societatis, vel ejus, cujus bona administravit, & non proprias. Dilect. 181. num. 35.

Evincuntur praesumptionis conjecturae. ibidem num. 36. & 37.

ADMINISTRATOR PUBLICUS.

Administratores publici, seu Magistratus dicuntur habere administrationem cum libera. Dilect. 99. n. 76.

Ideoque alius cum his personis gestis non mi-

nus est validas, quam gestas cum Tutoribus aliis Populi. ibid. num. 77.

Tales personae alienare, permutare, & transigere possunt. ibid. num. 78.

Administratores Communitatis, omnia facere valent quae principales ipsi facere possunt. ibid. num. 79.

Ex omnia, quae vir prudens facere potest in rebus suis. ibid. num. 80.

ADVOCATUS.

Advocatus mortaliter peccat, quoties consultat repudiationem hereditatis in fraudem Creditorum. Dilect. 210. num. 20.

Et hanc opinionem est commendatione digna. numer. 21. ibidem.

AQUITAS.

Aequitas cerebina non est aequitas, sed iniqua voluntas. Dilect. 56. num. 1.

Aequitas ad notitiam Juris semper regulari debet. Dilect. 56. num. 2.

Aequitas legis, si me, & Titium, ff. Si Certam petatur quando procedat, & quando non. ibidem num. 55. 56. 57.

Aequitas inter Mercatores, etiam non scripta in specie, sequenda est in judicando. Dilect. 76. num. 12.

Aequitas, licet scripta à Jure fuerit in aliquo casu rariorem, trahi potest ad alium similem. ibid. n. 13.

Aequitas in causa mercatorum est à Jure scripta in genere, nempe per viam reguli, ideoque ea trahi potest ad alios casus. ibid. num. 14.

Aequitas, quae alteri suffragatur, non debet alteri nocere. Dilect. 83. num. 11.

Judicis est iniqua arbitria ad aequitatem reducere. Dilect. 114. num. 5.

Aequitas locus sibi vindicatur in casibus, in quibus vel nullo modo, vel saltem Jure dispositis, secus ubi clarum Jus scriptum est in contrarium. Dilect. 120. num. 45.

Aequitas major semper minori praefertur. ibid. n. 46.

Heredes illius, qui tenebatur ex aequitate tactorum, vel officio Judicis ad alimenta, non possunt in solidum conveniri. Dilect. 83. num. 6.

ÆRARIUM.

Ærarium particulari Principis licet veniat sub nomine Fisci, nihilominus in Judicio Concursus nulli prelationis privilegio gaudet. Dilect. 103. n. 36.

Et quando focus procedat. ibid. num. 37.

Sed debet cum aliis conditionibus concurrere. ibidem. num. 38.

AFFICTUS.

Vide *Socii*.

AFFLICTIO.

Afflictionem addere afflictio omni jure prohibetur. Dilect. 143. num. 9.

AGENS.

Ex facto alterius, ejus factum praestare debet. Dilect. 5. num. 4.

Ex obligatione conditionalis conditionis eventum docere gravatur, alias nulla actio competit. Dilect. 122. num. 13.

Quando quis alieno nomine agit plus juris habere non potest, quam habet ille, cujus personam representat. Dilect. 147. num. 5.

Agens ad repetitionem Dotis, Gabellae, collatae, &c. Vide *Andehum*.

ALIENATIO.

Alienationem factam fuisse in fraudem paratæ executionis dicitur, quando post expeditum mandatum, & bona sub hasta posita, alienatio facta fuerit. Dilect. 97. num. 6.

Secus si post sententiam, vel primum decretum alienatio facta fuerit. ibid. num. 7.

Alienatio facta per instrumentum guarantee, dummodo interveniat ex utraque parte intentio fraudandi, censetur facta in fraudem paratæ executionis. ibid. num. 8.

Alienatio non dicitur facta in fraudem paratæ executionis.

cutionis, quando facta fuit in credentem habentem causam ante mortem iudicium. ibi. n. 9. & 11. Bonorum communalium sine solemnitatibus alienatio fieri nequit. Dife. 99. num. 39.

Præcipue si solemnitates volumus fieri per Statutum, vel Leges particulares. ibid. num. 40.

Limita si factæ sint per Gubernatorem Civitatis, vel Provincie. ibid. num. 41.

Bonorum communalium alienationem Princeps facere non potest. ibid. num. 55.

Magistratus Supremi alienare possunt. d. Dife. 99. n. 75.

Prohibitis alienare feudis sine Regis assensu potest illam impetrare à Proregibus, vel Gubernatoribus. ibid. num. 55.

Alienatio rei communis facta in minime partis consensum impugari nequit à Consortibus majorem partem habentibus. Dife. 154. num. 5. & 6.

Declarata tamen hoc procedere, quando Statutum simpliciter prohibet alienationem non posse extra consortes; secus vero si Statutum ulterius disponat, quod ante alienationem requiratur vicinus, vel Consensus, quæ tractatum concedat, tunc appellatione consortis, vel vicini venit qui pro majori parte coheret. ibid. num. 7.

Afferitur ratio dispensantis inter unum, & alteram causam. ibid. num. 8.

Prohibitio simplex alienatio extra familiam non impedit, quin alienatio fieri valeat etiam in remotionem de familia. dicto Dife. 154. num. 9.

Secus vero si ultra prohibitionem appareat de vocatione alicujus generis personarum, tunc solum admittendi sunt ceteri de familia secundum ordinem proximioritatis. ibid. num. 10.

Alienatio rei communis fieri potest in minime partis consensum, quando ille consors est per participationem Domini. ibid. num. 17. & 18.

Hoc tamen non procedit in terminis Statuti tractatum concedentis vicinis ob murorum coherentiam. ibid. num. 19.

Per alienationis prohibitionem, an censetur Patri prohiberi usufructus in bonis adventitiis Filii. Dife. 222. num. 13.

Prohibitio alienationis regulariter intelligitur de voluntaria, quæ ex facto hominis procedit, non de necessaria, quæ procedit à lege, ut est usufructus. Dife. 222. num. 17.

Alienatio rerum dotalium facta à Marito, & uxore communitur, vel à marito cum consensu uxoris valida est juxta statutum Afcalan. Lib. 1. Rubr. 2. Dife. 224. n. 1.

Intellige tamen, ut num. 2. ibid.

ALIENUM.

De alienis nemo præsumitur magis sollicitus, quam de propriis. Dife. 116. num. 15.

ALIMENTA.

Ad alimenta à dote non valet argumentum, & viceversa. Dife. 82. num. 47.

Alimenta quando debita sunt ex contractu, ea peti possunt, quamvis præterita, & alienus habuisset aliunde vivere. ibid. num. 51.

Alimentis debitis de Jure naturali renunciare nemo potest. ibid. num. 52.

Secus si debeantur ex mero contractu. ibi. n. 53.

Alimentorum supplementum semper peti potest, quando taxativè non fuerint alimenta assignata. ibi. n. 55.

Alimenta, licet promissa sint in certa quantitate, possunt aucta necessitate, vel familia alendi, in majorem summam peti. Dife. 82. num. 67.

Alimenta debentur jure actionis, si vigore Testamenti, vel ultimæ voluntatis debeantur. ibid. n. 75.

Alimenta etiam præterita peti possunt si vigore Statuti debeantur. ibid. num. 80.

Plures hæredes debitoris ex contractu aliquo, vel stipulatione causâ alimentorum non possunt in solidum conveniri, sed solum pro portionibus hæredicis. Dife. 82. num. 1.

Contrarius. ibid. num. 3. & seqq.

Obligatio alimentorum, quæ tenebatur defunctus ex jure sanguinis, vel equitate tantum, quando transierat, vel non ad hæredes, dicto Dife. 82. n. 14.

Conf. leg. de Commenc. Tom. 11.

Obligatio alimentorum est individua de sui natura. ibid. num. 5.

Nulla hypotheca competit pro alimentis, sed actio tantum personalis. ibid. num. 24.

Unus plurius hæredum cogi potest à Judice ad solvendum annuum summam pro alimentis alicui legatam, alii vero coheredes contribuere debebant pro portionibus erga dictum hæredem. ibid. n. 15.

Pater non teneatur præstare alimenta filio aliaz sufficienter proviso. Dife. 103. num. 45.

Alimenta nepoti negati non possunt à Patre. Dife. 170. num. 16.

ALLEGARE.

Melius est nihil allegare, quam exceptionem, vel titulum nullum. Dife. 102. num. 21.

Quia tunc præsumitur nullum meliorem titulum competere. ibid. num. 22.

Allegans liberos deperditionem non potest dicere illos postea ostendisse. ibid. num. 63.

Et talem affirmativam ille teneatur probare, non altera pars negativam. ibidem num. 64.

Allegare non potest præsumptionem solutionem, qui negat debitum. ibid. num. 62.

ALTERNATIVUM.

Alternativum sufficit alteram partem esse veram. Dife. 101. num. 17.

AMISSIO.

Amisio de per se inter casus fortuitos dinumeratur. Dife. 226. num. 8.

ANCHORAGGIUM.

Anchoraggiū quare solvatur à navibus in portu. Dife. 10. num. 108.

Quando navis non teneatur solvere anchoraggiū, seu vestigal. Dife. 10. num. 109.

Declarata num. 110. ibid.

An navis, quæ venit ad portum, ut vulgo dicitur à *refresharsi*, teneatur solvere jus anchoraggi. Dife. 10. num. 111.

Distingue, ut ibi.

ANIMUS

Facientis non est attendendus, sed ipsum factum. Dife. 23. num. 24. & Dife. 129. num. 11.

Declaratur verbis, & factis, tacet, & expressè, & per conjecturas, & præsumptiones. Dife. 91. n. 16.

Vide *Polentia. Domicilium*.

Animus, & intentio agentis colligitur ex actibus subsequenteribus. Dife. 139. num. 21.

Animus permanendi in loco, ubique acquirendi Domicilium, siue Incolarum deprehenditur ex translatione laris cum familia. Dife. 199. num. 10.

Ex acquisitione stabilium. num. 11.

Item ex decenniali habitatione. num. 12. ibid.

Animus permanendi in loco excluditur in eo, qui non conduxit domum permanentem, sed habitat, ut vulgo dicitur, à *dormire*. num. 16. ibid.

ANNOŃA.

Vide *Fruentum*.

AnnoŃa frumentaria Civitatis continet publicam utilitatem. Dife. 161. num. 11.

Et habet executionem patrem. ibid. num. 13.

Et fruatur privilegiis fiscalibus. ibid. num. 14.

Quæ multo magis proceditur si AnnoŃa non faciat Mercionium, quamvis emat frumentum, modò id exequatur, quo penitentie Civitatis consulatur. ibid. num. 15.

ANNUA.

In annuis legatis semper inest condicio, si tempus veniet. Dife. 82. num. 29.

Sicut etiam in censibus. ibid. num. 30.

Nec non in annuis alimentis. ibid. num. 31.

In annuis præstationibus conditionalibus, tot requirantur præseptiones, quot sunt anni, quia tot sunt actiones, quot sunt termini solutionis. ibid. num. 32.

Unus plurius hæredum cogi potest à Judice ad sol-

solvendam annuam per rationem pro alimentis alio legatum, alii vero coheredes contribuere debeant pro portionibus rei, dictum heredem. Dife. 83. num. 15.

ANTERIORITAS.

Anterioritas cum hypotheca pro primo cambio contracta non potest suffragari Creditori pro recambis ab eo factis in prejudicium intermediis creditoris. Dife. 26. num. 22.

Assignantur rationes, num. 23. 24. 25. ibid.

Contrarium firmatur, & impugnatur D. Anfeld. num. 26. & seqq. ibid.

ANTIDATA.

Vide Apocha.

APOCHA.

Apochæ onerosæ probat metes spectare ad affectu-
rum. Dife. 1. num. 10.

Affectu rationis quantitatem iudici probat. ibid. n. 47. 53. & 111.

Affectu rationis facta cum clausula generalibus, & exceptione facta de Barataria includit omnes casus inopiaros, & cupulos ex parte navarchi. ibid. n. 56.

Oneratoria probat existentiam quantitatis, & qualitatis iudici, prout in ea descriptæ fuerint metes. dicto Dife. n. 111. & Dife. 10. n. 19. 25. & 33.

Et si ex Apocha constare non possit, eligi possunt periti ad estimationem rerum percipiarum arbitrandum. Dife. 1. num. 112.

Item probati potest ex nautico. ibid. n. 113.

Apocha affectu rationis, vel oneratoria probat existentiam iudici, & navis identitatem. Dife. 10. num. 16. & 35.

Enim sine alijs adminiculis, quando agitur inter solos contrahentes. ibidem num. 14.

Secus inter terrios. ibid. & num. 34.

Et ita in cambiis maritimis. dicto Dife. 10. n. 17.

Præcipue si fuit Apocha oneratoria subscripta a scribano navis, num. 18. & 20. ibid.

Et subscriptio Navarchi non est necessaria. ibid. num. 22.

Accedente præsertim bona fide tam Navarchi, quam scribæ. num. 23. ibid.

Oneratoria sufficit quod sit subscripta tantum a scribano Navis, & non à Navarcho. Dife. 10. num. 18. 20. & 22.

Apochæ oneratorie, licet probent factum onerationem, & metrum quantitatem, & qualitatem, non probant dominium rei. dicto Dife. 10. n. 33.

Contrarium. ibid. num. 35. 37. & 64. & Dife. 44. num. 24. & Dife. 273. num. 6. & 7.

Præsertim in navi perditâ, dicto Dife. 10. ibid.

Apochæ oneratorie, sive scripturæ Mercatorum præsumuntur confectæ tempore non suspecto, ne arguantur de falso. Dife. 10. num. 51.

Apochæ oneratorie verba illa, *dicere esse*, in fine posita quid importent. num. 55. & 56. ibid.

Apochæ oneratorie ad aliquem transmissæ docent merces ad illum vici spectare. Dife. 23. num. 4.

Quibus omnino fides est adhibenda. ibid. n. 5.

Tanto magis, quando prædictæ apochæ fuerint approbatæ ab illis, cui merces fuerint consignatæ, num. 6. ibid.

Apocha receptionis probat causam. Dife. 30. num. 37. & 56.

Apocha magis attenditur quoad verba per partes superaddita, quam quoad illa contenta in formula impressa. Dife. 10. num. 112. & Dife. 127. n. 33.

Et magis attenditur verba Dominus, quam persona in eadem apocha nominata. dicto Dife. 10. num. 113.

Ex apochæ oneratoria subscripta à scriba navis probatur mercium existentiam. ibid. num. 114.

Subscripta ab aliquo, solumque Signo Crucis appositum per Patronum scribendi ignarum non probat, nisi alijs conjecturis comprobetur, num. 115. ibid.

Magister navis, post datas literas onerationis, potest alias conicere, in quibus eisdem merces in alio loco, & auctori persone consignari se obliget. ibid. num. 116.

Neque primus, cui merces consignari debebant,

ullam actionem habet contra Capitanem. Dife. eod. num. 117.

Limita num. 118. & 119.

Apocha oneratoria subscripta à Patrono, sive scriba cum conditione, *dicere esse*, non probat conclusenter onerationem. Dife. 10. num. 124.

Contrarium firmatur ibid. num. 125.

Apocha oneratoria legitime recognita probat. Dife. 70. num. 20.

Et ex ipsa refertur creditum. Dife. 103. num. 32.

Quod si continetur obligatio Bonorum præferitur credito hypothecario illi posteriori. ib. n. 33.

Apocha cambiaria ex Statuto Florentino habet executionem paratam. Dife. 110. num. 1.

Apocha. Vide *Nominatio*.

Solemnitates L. *Scripturas* non sunt pro forma substantiali, sed sufficit antidata exclusi alio æquivalenti modo. Dife. 164. num. 9.

Scripturæ recognitio sufficiens est, si fiat per duos Testes subscriptos in eadem eisdem scripturæ, & subscriptio Testis promissum recognoscitur per testes superfluit. ibid. num. 11.

Ubi imperfecta probatio recognitionis apochæ reperitur, suppleri potest per iuramentum Creditoris ad effectum etiam solvendi antidata suspitionem. Dife. eod. num. 12.

Apocha oneratoria probat contra eum, cui fuit consignata. Dife. 226. num. 4.

APPALTATOR.

Novus Appaltator veteri appaltatori congruum remunerationem pro refectione mercium debet concedere. Dife. 114. num. 1.

Merces venditæ remanente, potius ex commercii deterioratione evenisse præsumendum est, quam ut vetus appaltator novum supplantaverit. ibidem num. 13.

APPALTUS.

Appaltus præsumitur concessi juxta solitum. Dife. 114. num. 2.

An, & quando aliqui assumpti in socios, vel subconductores publici Appaltus à principalibus Appaltatoribus remaneant obligati. Vide in verbo *Socii*.

APPELLATIO.

Appellatio interrupta in manibus Notarii domtaxat absque presentia Iudicis a quo est nulla. Dife. 82. num. 23.

Limita in casu, in quo non possit haberi copia Iudicis à quo. ibid. num. 34.

Declarata limitatione, iudex si appellantes se non posuerit in angustia ultimæ diei termini ad appellandum. ibid. num. 35.

Vel obviare potestur prorogationem termini, num. 38. ibid.

Appellari potest sententia à singulis Iudicibus unius Magistratus. ibid. num. 39.

Appellatio. Vide *Judicium*.

Appellatio à sententia Consulum alienæ Nationis ad quem datur. Vide *Consules*.

Appellatioque publicæ pecuniæ, aut publicæ rei, & interesse, non comprehenduntur nisi pecunia, res & bona, quæ sint de Patrimonio publico, & privato Principis. Dife. 180. num. 1.

Et ideo non veniunt res, & bona spectantia ad aliquam Civitatem, & universitatem. ibid. n. 2.

Ineelligi in sensu proprio, secus lato modo, vel improprie. ibidem num. 4. & 5.

Unus lato modo, vel improprie sub appellatio-
ne rei, vel pecuniæ publicæ, comprehenditur omne id, quod non est privatorum. ibid. n. 6.

Item Hospitalia, Gymnasia, Collegia, & huiusmodi, necnon Mones Pii. ibid. num. 7. & 8.

Et alia opera pia, seu legata Civitati, Universitati, vel Populo relicta. ibid. num. 9.

Appellatio suspendit omnes executiones, tam in causa creditoris renitentis venire ad accordum, & appellantis, quam in casu debitoris appellantis propter debetationem iudicariam, vel accordi. Dife. 172. num. 32.

Appellatio suspendit exequutionem sententiæ, & ipsam
len-

sententiam de medio tollit, perinde ac si lata non fuisset. Dife. 204. num. 19.

Interponi debet intra decem dies, & prosequi intra biennium. num. 20. & 21. ibid.

Rejiciunt *Ansaldo*, qui ex quo erodit fideiustorem primæ Instantiæ teneri etiam in gradu Appellationis, inserti illum teneri etiam in gradu Revisionis. Dife. 204. num. 27.

Argumentum ab Appellatione ad Revisionem in subiecta materia procedit solum via negativa, idest non tenetur in gradu Appellationis, ergo nec etiam in gradu Revisionis. ibid. num. 26.

APPROBATIO.

Approbare videtur scripturas, qui eas exhibet. Dife. 30. num. 59. & 65.

Et vide *Ratificatione*.

Ad approbationem indecorandæ fassit taciturnitas diuturnitatis temporis conjuncta, licet nullus actus positivus interveniat. Dife. 176. num. 30.

Quin imo ubi agitur de utilitate publica, seu libertate, prout in commercio, sola taciturnitas sufficit oblique aliquo actu positivo, ac temporis diuturnitate. ibid. num. 31.

ARBITRIUM.

Arbitria iniqua ad equitatem reducere Judicis est. Dife. 114. num. 5.

ARCHIEPISCOPUS.

Archiepiscopi dicto plena fides adhibenda est. Dife. 213. num. 1.

ARDEPPA.

Ardeppa quod nomen sit, & quid pro ea intelligatur. Dife. 213. num. 17.

ARGENTARIUM. Vide MERCATOR.

Argentarium, & Nummulationum Libris plena fides præstatur. Dife. 202. num. 35.

ARGUMENTUM.

Argumentum à contrario sensu sententiarum, Doctorum, & Decisionum, quamvis Roræ Romanæ, non admittitur. Dife. 10. n. 20. & Dife. 98. n. 16.

Argumentum non valet à Dote ad alimenta. Dife. 82. num. 47.

Non bene arguitur à minori facultate uni attributa ad derogationem majoris, vel generalis alteri concessa. Dife. 99. num. 29.

A legatus ad Dominationem valet argumentum. Dife. 109. num. 18.

In mandato valet argumentum à majoritate rationis. Dife. 129. num. 31.

Argumentum à contrario non valet, nisi fiat sensu correcto. ibid. num. 72.

Argumentum à communiter contingentibus multum efficax est in jure. Dife. 127. num. 9.

Argumentum valet à pacto ad Statutum. Dife. 179. num. 53.

Argumentum à lege derogatoria fieri non valet. Dife. 187. num. 32.

Argumentum à majoritate rationis non habet locum in diversis, multo minus in correctis. ibidem, num. 33. & 36.

Et pariter non procedit in privilegiis. ibid. n. 34.

Argumentum ab experientia est validissimum. Dife. 199. num. 35.

A Discretiva, pariter est validissimum. eod. Dife. 199. num. 38.

Limita dummodo ex eadem scriptura, non ex diversa desumantur. num. 39.

Item limita, si addit diversitas ratio. n. 40. ib.

Argumentum à solito est fortissimum, quando sumus inter eisdem Personam, & in eisdem circumstantiis. ibid. num. 41.

Idem Juri est de Toto ad totum, quam de parte ad partem. num. 42. ibid.

Argumentum de renunciatione ad presentationem subsistit in Beneficialibus. Dife. 203. num. 29.

Argumentum à minori ad majus via affirmativa non est à Jure permittum. Dife. 204. num. 24.

Argumentum ab Appellatione ad Revisionem in Fl. dejudice procedit solum via negativa, idest non tenetur in gradu Appellationis, ergo nec etiam in gradu Revisionis. ibid. num. 26.

Argumentum à fortiori est in jure validissimum. ibid. num. 27.

Argumentum valet à mandato capere ad mandatum sequenti. Dife. 209. num. 4.

ARMA.

Arma, Ferrum, naves, & alia ad usum belli parata prohibentur deferri ad Terrarum, & Infidelium regiones, quoad omne tempus, & omnem locum. Dife. 211. num. 41.

Et asportantes æquiparantur rebellibus, & transfugis, & judicantur proditores Reipublice Christianæ. num. 42.

Et possunt spoliari Bonis. num. 43. ibid.

ARTIFEX.

Artifex quicumque sive Tabernarius non possunt ab eorum negotio adventores rejicere, neque recusare cum eis consociare super rebus ad eorum artium spectantibus. Dife. 190. num. 8.

Præsertim si ante Tabernam aliquid signum expulerant. num. 10.

Limita num. 11. & 12. ibid.

ASSECURATIO.

Epochæ Assecurationis præciè inhatendam est. Dife. 1. num. 1. & 107.

Assecuratio est bonæ fidei contra opinionem *Athenæ*. ibid. num. 2. & 3.

In ea attenditur solum æquitas, n. 4. ibid.

Explicatur à stylo, consuetudine, ac Judicio Mercatorum. ibid. num. 5. & 7. & Dife. 127. num. 11. & 12.

Contra prædicta est *Lozerre & Marquard*, penes quos habes distinctiones super diversis modis assecurationum, eod. num. 7.

Est contractus emptiois periculi alieni, sive sequeatur sinistram in totum, sive in parte. Dife. 1. n. 90.

Dife. 3. num. 1. & Dife. 70. num. 9.

Substantur in tribus personis, scilicet Assecuratore, Assecurato, ac Navarcho. Dife. 10. num. 45.

Refunditur propter lesionem enormissimam, sicut ceteri contractus. Dife. 1. n. 6.

Illius periculum quando incipit. ibid. n. 8. 9.

Ad hoc ut valet, quid probandum sit. n. 10.

Ut valet, probari debet merces onerata fuisse nomine assecrati, aut per apodictam onerata, vel per *Dulhane* expeditionem. n. 10. & 11. ibid.

Non valet, si tempore Assecurationis casus sinistri jam fuisset sequutus. ibid. num. 13.

Contrarium firmatur num. 14.

Intellige si de tempore factæ assecurationis nulla aderat suspicio casus sinistri, dicto Dife. 1. num. 15.

Præsertim stante dispositione Statuti Jannensis. num. 16. ibid.

Neque valet si facta fuit de mercibus ad portum jam perventis, & à periculo liberatis. Dife. 1. num. 17.

In hoc differt à sponsione, quod illa absolute non valet post casum sinistram sequutum, secus assecuratio, quando casus sinistri non erat ad notitiam contrahentium. num. 24. ibid.

Quando casus sinistri non est omnino certus, sed aliquantulum dubius, an illa valeat. Dife. 1. n. 18.

Scipitula ab uno sciente, & altero ignorante casum sinistram jam sequutum, respectu tantum ignorantis valet. num. 25. ibid.

Mandatum de assecrandis mercibus sub aliqua conditione, & qualitate, si non est adimpletum etiam in qualitatibus, tenetur mandataris etiam de casu sinistro. Dife. 1. num. 26.

Non valet, si navis est diversa ab ea, de qua in contractu Assecurationis. ibid. num. 27.

Veluti si fuit assecraturæ *Fregata*, & *Barca*, aut hujusmodi. num. 28. ibid.

Ad probationem casus sinistri, & rursi valet pactum de stando simplici scripturæ Navarchi, & contractus Assecurationis. Dife. 1. num. 46.

Per Apocam Affecutionis rifici quantitas probatur, dicto Dife. 1. n. 47. 53. & 111.

Pactum, quod Affecutus non teneatur offendere hoc, vel illud quod alias probare teneretur, sed ejus fletur jramento, de jure est validum, ibid. n. 48.

Si navis à porta discedat ad illum redierit, inique reassumere non poterit, pretium Affecutionis ad ratam itineris, & periculi reducit. num. 50. ibid.

Item si navis navigare non poterit, pretium Affecutionis non debetur, & si fuerit solummodo restitui debet. num. 51. ibid.

Limica, ut num. 52.

Casus finititer sequutus ob merces onerari, & transvehit prohibitas non est impetendus Navarcho id ignoranti. Dife. 1. num. 54.

Et Affecutores tenentur, licet id obveniat culpa Navarchi. num. 55. ibid.

Casus finititer licet inopinatus, & culposus ex parte Navarchi non intelligitur exceptus in Affecutione, praeterquam concurrentibus clausulis, & exceptione tantum facta de barataria. num. 56. ibid.

Affecutio subsistit tantum pro ea summa quam valent merces. Dife. 1. n. 65.

Facta pro itinere talis navis, intelligitur de primo tantum. num. 70. ibid.

Mutatio itineris, multum differt à mutatione viaggiu. dicto Dife. 1. num. 72. 187. & seq. & n. 132.

Affecutio facta de omni periculo, excepto jactu, & nauia rerum jacturam comprehendit. n. 88. ibid.

Plures Affecutiones fieri non possunt super eodem risico, & assignatur ratio. Dife. 1. n. 89. & Dife. 142. num. 48.

Declara seu limita, ut num. 91. 92. 93. & vide num. 175. 176. & 177. Dife. 1.

Affecutio si est facta tantum super parte mercium, Affecutores tenentur ad contributionem tantum pro rata. Dife. 1. num. 96.

Facta super mercibus communibus cum sociis tenet quoad omnes. ibid. num. 97.

Idem si merces erant omnino alienae, & hoc constabat contrahentibus. num. 98.

Procedit hoc etiam si merces alienae cedebant periculo affecuti. dicto Dife. 1. num. 99.

Valet, licet merces non sint Affecuti, dummodo tamen illarum periculum Affecuti esse possit. ibid. num. 100.

Secus si promissa sit certa summa. ibid. n. 102.

Apocha operatoria probat existentiam quantitatis, & qualitatis rifici, pro ut in ea descripta fuerint merces. Dife. 1. num. 111.

Et si ex apocha constare non possit, eligi possunt Perici ad estimationem rerum peremptarium arbitrandam. num. 112. ibid.

Item probatur ex nauio. num. 113.

Alia. Vide in verbo *Nisum*.

Affecutio facta post notitiam expressam, vel praesumptam casus finititer in Affecutis non valet. Dife. 1. num. 114.

Affecutio, quando est facta pro certo tempore, licet navis redierit in Portum, novumque viaggium infra idem tempus inierit, in quo naufragavit, Affecutores tenentur. ibid. num. 127.

Secus, si pro certo viaggio facta fuit. n. 128. Navis digressio ad plures Regiones, seu loca non mutat viaggium, sed dicitur una ac eadem navigatione. num. 129. ibid.

Eo magis si conventum fuit, *che il Patrone possa passare, e toccare quelle parti a lui ben viste*. num. 130. ibid.

Apocha Affecutionis verbo *di poter navigare a destra, e a sinistra*, &c. exponitur, ut tantum diverti possit iter, quantum inferviat faciliiori navigationi, non autem ut in toto diversetur ab itinere destinato. Dife. 1. num. 131.

Secus si affecutus facta fuit secundum nostram formulam Januensem. ibid. n. 132. & n. 179.

Affecutio facta super uno Vascello non valet, si oneratio fiat super altero, dicto Dife. 1. num. 133. Damnum mercium periculum rescindendum est per Affecutores secundum pretium Civitanis, ad quam salvam navim tradendam promissum fuit. ib. n. 134.

Secus, si simpliciter facta fuit affecutio, nam tunc proceditur cum distinctione de qua licet. Dife. 1. num. 135.

Si verò de mercibus quae navigant facta fuit venditio mercatoribus loci, ad quem destinatae fuerunt attenditur pretium illius loci. n. 136. ibid.

Affecutio facta in casu naufragii non habet locum: si navis non sit penitus demersa. Dife. 1. n. 140.

Explicatur. num. 142.

Ea, quae pro omnibus mercibus, & rebus praestantur, non censetur praestari pro rebus prohibitis. num. 143. ibid.

Facta pro certa quantitate unius generis mercium, ex quo alia quantitas superest, & addit inter merces ejusdem generis differentia in pretio, tunc est Affecutoria electio usque ad solutionem. Dife. 1. num. 144.

Censetur facta pro mercibus tantum, quae Affecutio de tempore contractus habet in navi. num. 145. ibid.

In Affecutione facta ad favorem alicujus Terti, & cum clausula *qualiter, ad quem spectent*, comprehenditur etiam persona ipsiusmet stipulantis. Dife. eod. num. 146.

Facta pro casibus fortuitis intelligitur pro solitis, seu insolitis. Dife. 1. num. 149.

Et hoc procedit, licet dictum fuerit pro solitis, ac insolitis, cogitatis, & integritatis. ibid.

Limica, si fuit stipulata verbis generalibus. numer. 150.

Facta in eventum boni, vel mali nunci, vulgo *a buona, e cattiva nave*, explicatur. Dife. 1. num. 152. & 183.

Non valet, si facta sit postquam omnino inverisimile sit, quod nuntius haberetur nuntium de navi. ibid. num. 153.

Limica si in hoc casu expressè facta fuit. num. 154. ibid.

An Affecutionis sit locus navi in portu feliciter perventa, & ejus merces ob pestis suspicionem comburantur, quia contra hanc non exoneretur. Dife. 1. num. 158.

Affecutionis stipulatio dilecti commissi statim à sequo Navis naufragii. Dife. 1. num. 1.

Quando est facta pro certo tempore, probatio casus finititer debet fieri de tempore praefixo, & non in genere. Dife. eod. num. 8. & 14.

In Judiciis Affecutionum solet Curia Genuensis relaxare mandata Affecutis cum clausula *relitte la men prius implicita Affecutoribus cum traditione scripturarum arbitrio Ad. Rata*. Dife. 3. num. 7.

Risicum, seu interesse est principale fundamentum Affecutionis. Dife. 4. n. 1. & 5. & Dife. 173. n. 1.

Formula affecuti per se, & per consuetudinem ibi inserta quid operetur, & ad quem effectum fuerit introducta. Dife. 4. num. 2. & 7. & Dife. 173. numer. 22. & 23.

Et quid operetur in mercibus communibus cum sociis, & quid in mercibus alienis affecutis. dicto Dife. 4. num. 10. 11. & seq.

Opiniones inter se repugnantes circa praedictam formulam, referuntur. num. 3. ibid.

Occasione hujus formulae, nonnulli Decii, Rota Romanae declarantur, nonnulli reprobandur. dicto Dife. 4. num. 12. 13. & seq.

Item examinantur, declarantur, & redarguuntur alii Doctores. Dife. eod. num. 4. 5. 6. 7. 8. & 9.

Affecutio facta cum clausula *excluso gero, & avaria* utrum omne genus Avariae, & jactus excipiat. Dife. 47. per tot.

Facta per consuetudinem *chi spetta*, non indiget nominatione stipulantis. Dife. 5. num. 2.

Secus, si facta fuit pro persona nominanda. ibid. num. 3.

Facta per se, & persona nominanda, nominatione facta persona nominata accumulari ipsi contrahit. num. 26. & 27. ibid.

Persona nominata, vel ipse stipulans ea non nominata tenetur de risico docere. Dife. 5. num. 24.

Alia plura de affecutionibus factis pro persona nominanda, aut pro se, & persona nominanda. Vide in verb. *Contrahit*.

Affecuraciones fieri vetat Statutum Genuefe, nifi expreffo nomine perfonæ, quæ fe affecurare fecit. Difc. 5. num. 25. & 36.

Facta fpectante rifico tam nominatim, quam perfonæ per ipfam quocumque exclamanda, operatur, ut contractus in fola perfonâ fupulatoris radicans, fit licet commodum, vel utilitas ad alium fpectet. dicto Difc. 5. num. 27. & 28.

Contrahens tenetur cedere actionem ei pro quo facta eft fupulator affecuracionis. n. 28. ibid.

Securitates non valent nifi pro quantitate fci valoris rifici mandat Statutum Genuefe. n. 36. ibid.

Ex tali Statuto attento reficari potest affecuratio quæfio Domini. num. 57.

Explicatur formula noftra affecuracionis Genuefis. num. 71. ibid.

Notitia cafus finiftri præfumiatur ex fola poffibilitate ejufdem. Difc. 6. num. 1.

Limita in Affecuracione facta in evenum boni, vel mali nunci. num. 2.

Item limita in Procuratore affecurari. n. 5. ib.

Notitia dubia cafus finiftri fufficit ad destruendum intentionem affecurati circa non existentiam ejufdem notitiæ. num. 6. ibid.

Pro præfumenda notitiæ cafus finiftri computatio itineris, præfertim maritimi, tenuitur arbitrio judicis. n. 7. & 8. ibid.

Notitia cafus finiftri an adfit, nec ne, in dubio pro Affecuratore judicandum eft. num. 9.

Contrarium. num. 10. ibid.

Pro itinere folum reftitri computatio taxæ cenfetur à Confultu Barenonen. Difc. 6. n. 12.

Ex ideo non debet trahi illius difpofitio ad computationem itineris maritimi. ibid. num. 13.

Ex in hoc etiam fenfu intelligi debet Statutum Genuefe de fecurit. §. Securitates factæ. num. 17. & 20. ibid.

Notitia cafus finiftri ex quibus conjefturis, vel præfumptionibus probari poffit. Difc. 6. n. 15. 16.

Ex ea probatur etiam ex fama. ibid. n. 32.

Ex quomodo hæc fama probetur. n. 33. ibid.

Notitia cafus finiftri quomodo cenfetur habita in Civitate. num. 38. ibid.

In computatione duorum militium pro fingula hora tradita à Confultu comprehenduntur etiam hœc nocturnæ. Difc. 6. num. 24.

Ex in in Statuto Genuefi intelligi debet. ibid. num. 25. 26. 27. & 29. ubi affignantur rationes.

Affecuraciones non valent, quando Affecuratus fingit habere merces in Navi, quas reverts non habet. Difc. 7. num. 4.

Sponfionis contractus eft diversus ab Affecuracione, nam ille valet etiam fine aliqua operatione, vel rifico. num. 5. ibid.

Ex poffe fequitur eafum finiftrum invalidus eft. num. 6.

Ex tota fumma affecuracionis in contractu fponfionis debetur, licet in parte tantum merces perierint. dicto Difc. 7. num. 7.

Idem fi affecuratio facta effet pro fumma excedente valorem mercium. ibid.

Rata mercium recuperatarum ad credendum affecuratorum femper ponenda eft, quomodocumque fit contractus. num. 8. ibid.

Sponfionis, & Affecuracionis contractus, quando dicantur iuri. num. 9. 10. ibid.

Affecuratio præfumiatur facta eo modo, quo fieri debuit. dicto Difc. 7. num. 12.

Expenditur Statutum Genuefe de fecurit. §. Securitates. num. 14. ibid.

Statutum loquens de affecuracione trahi non debet ad fponfiones. ibid. n. 15.

Notitia finiftri non præfumiatur in eo, qui nullum intereffe habet in affecuracione. Difc. 8. n. 1.

Secus pro Statuto Januense de fecurit. ibid. num. 2. 3. 7. 8. 9. & 10.

Verifimilis fcienza cafus finiftri reftitens à poffibilitate ejufdem fentitur, præfumi an debet in Procuratore affecurati ad intelligendam Statuti jamentia de fecurit. §. Securitates factæ. Difc. 8. per tot.

Scienza cafus finiftri in Procuratore affecurati an, & quando præjudicat Domino ignoranti, vel notitia

superveniens Domino poffe dictum mandatum de affecurandis mercibus, & à procuratore ignorante exequatur, præjudicat Domino affecurato. Difc. 9. per tot.

Navi ad Portum deftinatur non appellente dicitur fequitur cafus finiftri, & affecuratores tenentur. Difc. 10. num. 5.

Præfertim attento Statuto excludente folum cafum baratarie. num. 6. ibid.

Affecuracionis pretium redargit poffe de injuftitia. Difc. 17. num. 10.

Notatur differentia inter Affecuracionem de mercibus, & eam factam in certa fumma fuper mercibus. Difc. 10. num. 62.

Quantitas affecurata fuper mercibus, non præfumiatur excedere valorem mercium nifi ab Affecuratore probetur. num. 63. ibid.

Declaratione, feu nominatione intereffatorum facta pro affecuratum tranfitur in eos omne jus contractus, dummodo ab eis fit acceptata. dicto Difc. 10. num. 66. & 71.

Ex in cafu non factæ declarationis intereffatus necesse habet onus probandi intereffe, five fpectantiam rifici. num. 67. ibid.

Facta pro fe, & attinenti, e a chi fpecta, non valet, nifi in perfonâ tantum exprefa in ipfa affecuracione. n. 68. ibid. & Difc. 173. n. 35.

Incerta, vel refpectu perfonæ, vel mercium non tenet. dicto Difc. 10. n. 69. & 70. ibid.

Quantitas, vel qualitas rifici, feu damni paffi probari poffit per juramentum affecurati, quando in genere confat de damno paffo. dicto Difc. 10. n. 78.

Affecuracionis contractus factus pro perfonâ nominanda, ante factam nominationem remanet potens nominantem. ibid. num. 92.

Quoniam ille remanet ufque ad diem ratificationis faciente pro perfonam nominantem. n. 94.

Vel ufque ad terminationem leia, fi emens pro perfonâ nominanda promittit pretium. n. 95.

Ex hæc procedunt in affecuracione facta ab affecurato pro fe, & perfonis exclamandis. num. 96. ibid.

Statutum concedens facultatem, pro ut Genuefi de Cafu ordin. probandi finiftrum etiam minus legitime, intelligi debet, quando haberi non poffit magis legitima, ac concludens probatio. Difc. 11. num. 1. 2. & 3.

In Judicio executivo, licet prohibetur probatio fcientie cafus finiftri per reftes, tamen fi ex actis ipfius proceffus appareat affecuratum notitiam habuiffe cafus finiftri, deneganda ei eft fecuritas exactio. ibid. num. 10. & 12.

In Contractu Affecuracionis valor mercium debet probari ab Affecurato. Difc. 13. num. 11.

Juramentum præftitum ad probandum finiftrum in Judicio Summativo vigore paffi, non probat in ordinario. num. 20. ibid.

Dux fuit affecuracionis fpecies fuper cambio maritimo. Difc. 14. num. 13.

Ad validitatem affecuracionis fuper cambio maritimo non eft neceffaria probatio operationis, & hujusmodi. ibid. num. 14.

Contrarium firmatur. n. 15. & 18. ibid.

Facta fuper cambio maritimo exiftens in eo paffo, vix per plene, non valet licet pactum valeat. Difc. eod. num. 21.

Secus, fi pactum prædictum ab affecuratore non ignorabatur. num. 22.

Ex ftante difpofitione Statuti Genuefi, an prædictum pactum fit validum. num. 23. ibid.

Facta Genuefi fuper fponfione alicui contracta, ubi non eft prohibita fponfio, an valeat attento Statuto Genuefi de fecurit. Difc. 15. per tot.

Cambii mantini nihil aliud eft, quam reaffecuracio. Difc. 15. n. 2. & Difc. 127. n. 21.

Quale rificum ad validitatem affecuracionis requiritur à Statuto Genuefi de fecurit. §. fecuritates non poffunt fieri. n. 34. & 5. eod. Difc. 15.

Exceptio declarationis non factæ de cafu finiftri ad terminos Statuti Genuefi de fecurit. §. Cafus finiftri, an & quando admittatur in Judicio executivo. Difc. 17. num. 9.

- Super eadem summa possunt duplicari assicuraciones, dummodo secunda assicuratio alios sinistros comprehendat, quos non continebat prima. Dile. 1. num. 176.
- Assicuratio fieri potest pro certo ac determinato tempore habito respectu ad tempus, quo navis juxta naturalem cursum ad portum destinatum pervenit, vel ad alium, à quo differit, sedere valeat. Dile. eod. num. 178.
- Ac etiam fieri potest pro determinato tempore distributo in singulos menses cum pactis, de quibus num. 179. ibid.
- Pro assicurazione facta à *buona, e cattiva nuova*, majus solvitur premium. Dile. 1. num. 183.
- Et in dubio, presumitur quod assicuratio facta fuerit à *buona, e cattiva nuova* in casu, quo major quantitas pretii solvata fuisset. n. 184. ibid.
- Error in expressione loci, seu portus qualiter viciat assicuracionem. num. 185. ibid.
- Pactum in assicuracionibus appositum, quod non debeat audiri Assicurator in judicio, nisi prius soluto integro pretio assicuracionis, servandum est. Dile. 1. num. 188.
- An & quando contractus assicuracionis respiciat res tantum oneratas, vel solum navis adventum incolumem. ibid. num. 189.
- Assicuratio facta à *buona, e cattiva nuova* valet. Dile. 6. num. 40.
- Et assicuratus in hac assicuracione potest se purgare medio juramenti à suspitione quod ipse pro certa media fecerit sinistram navis. n. 41. ibid.
- Quod si constaret certo scivisse, assicuratio prædicta non valeret. eod. Dile. num. 42.
- In Calculatione duorum milliarum pro singula hora quid teneatur assicuratus probare. num. 44.
- Testes deponentes de fama teneatur exprimere personas, à quibus ea, que deponunt, audiverunt, remissivè. ibid. num. 48.
- Assicuracionis contractus non potest extendi de uno risico ad alium, nempe de una re ad aliam. Dile. 62. num. 36.
- In Cambio maritimo comprehenduntur contractus assicuracionis, sed iste assicuracionis contractus differt, quoad aliqua accidentalia, ab aliis assicuracionibus factis extra Cambium maritimum. Dile. 64. num. 1. & 2.
- Confisario pecunie facta à Principe ob fraudem commissam contra edicta publica non extrahendi pecuniam, nunquam comprehendit potest sub depra-datione Piratarum. ibid. num. 7.
- Et hoc procedit etiam si confisario prædicta esset injusta. ibid. num. 8.
- Naufragata navi cum toto onere, cambista maritimus non solum amittit sortem, sed etiam premium, seu consensum assicuracionis comprehensæ in cambio. Dile. 65. num. 6.
- Et assignatur ratio. ibid.
- Assicuratio procuratur ab uno ex sociis super mercibus communibus, valet tantum portione socii, qui assuretur eas fecit. Dile. 66. num. 11.
- Viaggiu destinatio ab uno ad alium terminum est ad favorem, tam assicurati quam assicuratoris. Dile. 67. num. 21.
- Irus, & reditus navis pro duobus viaggiis considerantur. ibid. num. 26.
- Praesertim quando convenum fuit quod in casu sinistri contingens in iura navis assurentes teneantur ad restitutionem premii accepti etiam pro reditu navis. ibid. num. 27.
- Contrarium. ibid. num. 28. & 29.
- Explicatur in quibus terminis procedat opinio Doctorum. ibid. num. 30.
- Assicuratio non regulatur Viaggiu navis. ibid. n. 31.
- Irus, & reditus navis potest esse unus viaggiu; sed assicuratio facta pro iura, & reditu possunt esse duæ, nempe una pro iura, altera pro reditu, & etiam plures. ibid. num. 32.
- Si navi in via aliquod occurreret quo impediretur iter sumum prosequi, assurentes pro ea parte interitis, que periculi non poterat, teneantur premium, seu consensum assicuracioni tradere, seu restituere. ibid. num. 33.
- Assicuratio si fuit facta super navi conjunctam nationis ad hoc, ut assurentes teneantur, consistere debet, quod dicta navis toto tempore sui viaggiu gesserit insignia, aut vexilla cum patentibus dictæ nationis. Dile. 68. num. 1.
- Assicuratio si fuit facta super navi *restita, & paronizata per Capitaneum N. Januensis, vel quomvis alium*, Assicurantes non teneantur si Capitaneus non reperitur Januensis, ibid. num. 5. & 6.
- Et hoc procedit, non obstante dicta clausula, vel per quomvis alium. ibid. num. 7.
- Mens assurentis, & assurenti arguitur ex premio, seu consensu solum ab assurentis. ibid. num. 8.
- Per assicuracionem factam super navi gubernata, seu ut vulgo dicitur, Capitanea per Capitaneum N. Gallum, contrahentes intelligunt de navi navigante sub insignibus ac patentibus Gallicis, non de hujusmodi qualitate in sola Capitanei persona existente. ibid. num. 9. & 10.
- Assicuratio trahit originem à pecunia trajectory, illiusque periculi susceptione de qua in L. 1. c. 5. c. et. tit. ff. de navt. sen. Dile. 70. num. 1.
- Et illa est maxime proficua pro publicis negotiis, & commerciis. ibid. num. 2.
- Assicuracionis obligacioni sit locus probato sinistro, uno ex duobus extremis necessariis in hoc judicio. Dile. 142. num. 1.
- Sinistram probatur ex quo navigium scilicet non pervenit ad locum destinatum, & quando propter ventum, seu tempestatem dampnum passum illud fuit, seu ad litus ejectum, & expulsum fuerit. ibid. num. 2.
- Sinistram probatur dicitur, tam ex submersione navis, quam ex dejectione in terram, ex qua navis perierit. ibid. num. 3.
- Assicuratio non sustinetur absque risico, altero extremo in hoc judicio necessario. Dile. 142. n. 5.
- Sinistri probatio facienda est in eodem loco, vel viciniori per consilium cum strictione Testium, qui casui interfuerunt. ibid. num. 10.
- Infortunium etiam sine consensu probari potest alio modo, & per testes. ibid. num. 12.
- Absentio magistri navis non sufficit ad probandum sinistram in præjudicium Assicuratorum. ib. n. 13.
- Assicuracionis contractus, est contractus emptionis, & iidem regnis regulatur. Dile. 142. num. 32. & Dile. 126. num. 47.
- Actio contra assurentes remanet inefficax eo vi-rum rei assurentæ, & eo defectum causæ finalis. ibid. num. 35.
- Assicuratio non sustinetur ultra periculum quod currunt assurenti. Dile. 142. num. 47.
- Assuratori in judicio absolutorie assurentorum locus est, non probatis requisitis in hoc judicio necessariis, videlicet sinistro, & risico. ibid. n. 78.
- Assicuratio intelligitur facta tantum super corpore navis, non autem super mercibus in ea existentibus. Dile. 127. num. 1.
- Assicuratio intelligitur facta non solum super navi, sed etiam super mercibus. ibid. num. 7.
- Qualitas assurentis malum valet pro interpretanda assicuracione. ibid. num. 8.
- Assicuratio intelligitur facta tantum super corpore navis, quando verba assicuracionis directa sunt in ipsam navem. Dile. 127. num. 18.
- Assurario intelligitur facta etiam super mercibus, quando verba assicuracionis referri non possunt ad navem. ibid. num. 26.
- Assuracionis premium denotat quæ loca, seu Portus attingere debeat Magister navis. Dile. 134. num. 20.
- Assicuratio facta cum clausula per se, & per conto di chi spetta, tunc valida est, quando ostenditur, quod persone, ad quas spectant merces assurentæ, dederint mandatum procedentem ad procurandum mercium assicuraciones. Dile. 135. n. 25.
- Secus si non constet de præcedenti mandato. ibid. n. 26. & de ratione.
- Assicuratio procuratur ab eo, qui non habebat ad id speciale mandatum, sustinetur, si Principalis eam postea ratificaverit. num. 30. ibid.

Declara tamen, dummodo ratificatio principalis sequatur autem finalitatem, & re integra. *ibid.* n. 31.
 Spoliatio Affectionis requiritur pro forma, quod oneratio mercium fiat sub nomine Affectionis, & quod ad eam vere dominium mercium spectet, quamvis facta sit Affectionis cum clausula generalis per conto di chi spetta. *Difc.* 173. num. 32. 33. & 34.

Contrarium. num. 36. *ibid.*

Affectionis stipulatio quando concipitur per verba, & per alia a chi spetta non est necessaria, quod oneratio mercium fiat sub nomine affectionis. *dicto* num. 36. *ibid.*

Affectionis habens relationem ad Cambium maritimum intelligitur facta juxta naturam precedentis Cambii maritimi. *Difc.* 127. num. 23.

Interesse vel pretium affectionis excessivum convenum non reddit utilitatem contractum, sed debet excessus à iudice moderari. *Difc.* 101. n. 23. & 24.

In contractu affectionis vix hominis premium, si ve premium decem pro singulo censum non est excessivum. num. 25.

Est similiter in contractu scommisse, si ve sponsonis, vel huiusmodi. num. 26. & 27. *ibid.*

Premium, seu premium affectionis, vel periculi suscepti in aliquem futurum eventum semper est iustum, si juxta consuetudinem loci taxatum fuit à Partibus. num. 28. *ibid.*

Est vide in verb. *Contrarius Adversum*.

Affectionis Contractus habens executionem paratam tam de Jure, quam Prescripto Statuti Genue nullam admittit exceptionem in contrarium. *Difc.* 215. num. 1.

Est affector tenetur solvere non obstante quasvis lre iusta, vel iniusta introducta. n. 2. *ibid.*

Limita primo, quando exceptiones non requirunt altorem indaginem, & in promptu sunt probationes eorumdem. *ibid.* num. 3.

Limita secundo, quando ex Actis Processus executivi in contrarium constat de verisimili possibilitate notitie in affecum casus finitri longe antea sequi da tempore Affectionis. *ibid.* n. 4.

Affectionis Contractus non subsistitur, quando Affector certitudinem habet casus finitri de tempore initie affectionis, vel simplicem suspicionem, ac verisimilitudinem talis notitie. *Difc.* 115. num. 5.

Est de rationibus. *ibid.*

Amplia: Sola possibilitas notitie casus finitri sufficit ad invalidandam affectionem. num. 6. & 9. *ibid.*

Est Vide *Causa finitri*.

Affectionis premium restitui debet ab Affectu Affectori, quando Affectionis contractus invalidus, & nullus est. *Difc.* 215. num. 13.

ASSECCURATOR

Tenetur ad restitutionem illius, quod accepit cum damnis, & interesse, si fiverit navim appulsi, & merces in tuto esse. *Difc.* 1. num. 19. & 20.

Secus, si via extraordinaria id sciret. *dicto* *Difc.* 1. num. 21. & 114.

Contrarium. num. 22.

Quid tenetur probare. num. 25. *ibid.*
 Debet et dari notitia de qualitate navigii. *Difc.* 1. num. 30.

Est huc notitia quomodo intelligatur habita. num. 31.

Non tenetur, si merces ad aliud vasculum asportare fuerint. num. 34. *ibid.*

Secus, si utraque navis perit. num. 35.

Tenetur ad risicam, licet merces fuerint salvæ, sed non fuerint ad locum destinatum transportatæ. *Difc.* 1. num. 49. & 103.

Tenetur, si merces affectoris ob hannonem Principis transvelli prohibuit ex culpa etiam navarchi intercepere fuerint. *ibid.* num. 55. & 165.

Suspiciens in re generaliter omne damnum, & periculum intencit in totum ad pretium Affectionis, licet merces tantum deteriorate fuerint. num. 57.

Sed debet affector renouari Implicite, vulgo *all'incerta*. *dicto* *Difc.* 1. n. 58. & 167.

Secus, quando ex pacto habetur facultatem sumptibus Affectorum reliquis mercium recuperandi. num. 59. *ibid.*

Est in hoc casu, id quod recipit Affector ex mercibus affectoris, excompensare debet expensis affectionis. num. 60.

Affector tenetur solvere affectionem, si intra certum tempus notitia navis ex pacto contrahentium habita non fuerit. *Difc.* 1. num. 61.

Est talis notitia tunc probata dicitur si doctum fuerit ex non existisse in loco, ad quem merces erant vehende. num. 62.

Ac etiam probatur per alias conjecturas. num. 63. *ibid.*

Refacere solum tenetur damnum occursum pro parte rerum affectoriarum. num. 64.

Affector mercium tantum, non tenetur pro casu finitri sequi in pecunia ex mercibus tetractis. *Difc.* 1. num. 66. & *Difc.* 129. num. 3.

Contrarium. *Difc.* 1. num. 162. & *dicto* *Difc.* 129. num. 12.

Reaffector ad idem tenetur ad quod obligatus erat primas affectoris. *ibid.* num. 67.

Interim mutato, vel incerto tempore, per Capitaneum navis, affectorum non tenetur. *Difc.* 1. n. 68. Et *Difc.* 67. num. 1.

Est hoc procedit, licet ex viaggi mutatione minueretur iter navigationis. *Difc.* 67. num. 4. 17. & 18.

Secus, si ex aliqua rationabili causa id procedat. num. 69. *Difc.* 1.

Vel quando est facta affecum cum verbis generalibus, & cum exceptione tantum baratarie. num. 71. *ibid.*

Pro culpa aut dolo Navarchi non tenetur. *Difc.* 7. num. 73. & *Difc.* 129. num. 1. & 2.

Praeterea si intervenit culpa, vel dolo Infortis. *ibid.* 74. & 171. *Difc.* 1.

Est hoc declaratur multifarie. *ibid.* num. 75. 76. 166. 172. & 173.

Contrarium. *dicto* *Difc.* 129. num. 7. & seq.

Declara conclusionem procedere quando Affector in eligendo navarchum culpam commississet, eligendo magistrum imperium, aut male fides, & excommunicationis. *Difc.* 129. num. 4. & 6.

Culpa seu dolo imputari non debet quando non fuit ordinatus ad casum, ita ut sine eo casus contingeret, & nullatenus teneretur affector. *Difc.* 1. num. 83. 84. & 86.

Exceptiones affectorum, si aliquid dubii habeant, admitti non debent. num. 94.

Est redarguitur in hoc stylo Romanus, & Neapolitanus, & laudatur Genensis. num. 95. *ibid.*
 Affectores omnes contribuere debent ad casum, si incertum sit an perierint merces ab uno portus, quam ab altero affector affecum. *Difc.* 1. num. 104.

Non tenetur ad casum affectorum, si merces onerande in uno loco, in alio oneratae fuerint. num. 105. *ibid.*

Est assignatur ratio. num. 106. 107. & 108.
 Illius commodum merces salve cedere debent. n. 109.
 Declaratur. num. 110. *ibid.*

Affectores non tenentur, quando navis capta fuit in odium affectoris. *Difc.* 1. num. 115.

Amplia, etiam si adesset in contractu clausula generalis. num. 116.

Navis licet iniuste capta ab amicis tenetur Affectores, praecipue ob pactum tam ab amicis, quam inimicis apponi consuetum. num. 118.

Si damnum in parte mercium contingit, an affectores tenentur ad totam summam, pro ut si in omnibus casus contingit. num. 119. *ibid.*

Cambii maritimi affector tenetur ne dum ad pecuniam traditum, sed etiam ad lucra Cambii. *dicto* *Difc.* 1. num. 123.

Ac etiam de casu fuge mutuarii, licet navis redierit salva. num. 124. *ibid.*

Affectores tenentur pro barataria, quando ea comprehensa fuit in affectione. num. 125.

Navis in portum ingressa statim affectores liberantur. num. 126. *ibid.*

Secus,

Secus, si ad exonerationem usque facta fuit affe-
cturatio. *Ibid.*
Quale pretium refarcire debeant affe-
cturati, ad quem destinata fuerant merceres peremptae,
vel loci, à quo procefferant. *Difc. 1. num. 134.*
& feq.
Si verb de mercibus, quae navigant, facta fuit
venditio mercatoribus loci, ad quem destinata fue-
runt, attenditur pretium illius loci. *n. 136. Ibid.*
Affecuratio tenetur de Avaria, gressu, et agnomen-
to. Ibid. num. 141.
Præmissum siue conatus adhuc in totum deberetur
affe-
cturatori ab affe-
cturato, licet iste nullum haberet
risicum in navi, vel illud in parte. *Difc. 1. n. 148.*
Si in parte reperiantur res affe-
cturatae, liberatur affe-
cturatus in eo, quod repositum fuit, & merces re-
perita debet affe-
cturatus recipere, dicto *Difc. 1. n. 158.*
64. & 151.
Limita, si reperiantur post solutionem, quia tunc
datur electio affe-
cturato, utrum suam rem velit,
vel non. *Ibid. num. 151.*
Affe-
cturatores dicuntur potius emptores periculi, quam
mercium. *Difc. 3. num. 1.*
Et sic tenentur ad solam emendationem dam-
ni mercium; & non ad totam summam affe-
cturati. *Difc. 3. num. 2. 18. 19. & 20. & Difc. 14.1.*
num. 18.
Limita in casu, quo facta fuit generalis affe-
cturatio pro omni risico, & damno, & huiusmodi.
dicto *Difc. 3. num. 4.*
Vel quando adest consuetudo, aut Statutum,
prout Genue. de *securit. concedens facultatem*
*Affecuratis petendi totam summam affe-
cturatum. num. 6. Ibid.*
Affe-
cturatores liberantur solvendo Affe-
cturato ante no-
titium nominationis. *Difc. 5. num. 44.*
Rata mercium recuperatum ad credendum Affe-
cturatum, super pendenza est, quomodocunque sit
contractus. *Difc. 7. num. 8.*
Affe-
cturatores afferenti affe-
cturatum fuisse factum pro
summa excedente valorem risici, incumbit onus
probandi. *Difc. 7. num. 11.*
Affe-
cturatores tenentur de sinistro sequo ex culpa
navarchi. *Difc. 10. num. 8. 11. & 107.*
Limita, quando Navarchus est Dominus, vel
particeps mercium, vel est deputatus ab affe-
ctura. *Ibid. & num. 14. & Difc. 66. num. 1.*
Assignatur ratio limitationis. dicto *Difc. 61. num.*
2. & 6.
Sed hac limitatio non est semper vera, idem di-
stingue casus, ut *num. 8. 11. & feq. Ibid.*
Respectu affe-
cturati non dicitur Tertius. *Difc. 10.*
num. 39. 43. 44. & 45.
Vel dicitur Fideiussor, siue relevator indemni-
tatis. *num. 40. & 41. Ibid.*
Vel emptor periculi alieni. *num. 42.*
Affe-
cturatori repetenti indebitè exactum ab affe-
cturato in iudicio executivo, incumbit onus negativè pro-
bandi risicum non habuisse affe-
cturatum. *Difc. 10.*
num. 103.
Sed hac opinio reprobat. *Ibid.*
In iudicio ordinario preveniendè intentato ab Affe-
cturatore, vel post, vel ante executionem obstant
ab affe-
cturato, tenetur idem affe-
cturatus probare legi-
timè finitimum, risicum, ac cætera fundamenta
sue intentionis. *Difc. 12. num. 1. 6. 11. & 12. &*
num. 33.
Et hoc procedit in omnibus iudiciis casibus, in
quibus reservata sunt iura iudicii Ordinario.
num. 2. & 3.
Item in iudicio appellationis à sententia obtenta in
prima instantia iudicii executivi. *Ibid. num. 3.*
In iudicio Ordinario exhibere debet acta iudicii ex-
ecutivi ad effectum ostendendi probationis imper-
fectionem. dicto *Difc. 12. num. 4. & 7.*
Sponsæ solvens potest nihilominus intentare iudicium
ordinarium. *num. 8. Ibid.*
Affe-
cturatores tenentur ad affe-
cturatum, licet na-
vis redempta, ac recuperata fuerit ab hostibus, &
ad portum destinatum pervenerit, quia dici potest
passam fuisse finitimum. *Difc. 17. num. 1.*
Contrarium. *num. 2.*

Et hæc contraria opinio fortius procedit stance
Statuto Genue. de *securit. 5. Capis finit. n. 3.*
& 4. Ibid.
Causa finitè si erat reparabilis, sed ob culpam Na-
varchi non fuit reparata navis, ac ideo petitis, af-
fe-
cturatores adhuc tenentur. *Difc. 17. num. 7.*
Secus si ex dolo navarchi hoc proveniret. *nu-*
mer. 8. Ibid.
Subscriptio secundi affe-
cturatori non refertur ad prin-
cipalem dispositionem apocæ affe-
cturati, sed
ad subscriptionem qualiscumque à primo Affe-
ctura-
toe factam. *Difc. 1. num. 157.*
In Affe-
cturatoribus Mercatorum observatur potius varia-
tas, quam apocæ foris. *num. 169. Ibid.*
An Affe-
cturatus, qui affe-
cturavit Zafiranos, tenetur
in casu, quo illi ex eorum natura accenderetur.
num. 186. Ibid.
Affe-
cturator ultra damni emendationem tenetur ad
omne id, quod pro salvandis mercibus impensum
fuit à Navarcho, vel quolibet alio. *Difc. 3. n. 19.*
Et condemnari potest ad evincendum inane cit-
enicum pro dictis impensis ad instantiam tantum
Navarchi, non etiam Domini mercium. *n. 20.*
Sub damni emendatione ab affe-
cturatoribus facienda
quid veniat. *num. 21. Ibid.*
Si ab Affe-
cturatoribus, aut ex personis suspectis fue-
rit malinose procurata fama, vel novum, non est
attendenda. *Difc. 6. num. 58.*
Affe-
cturator in iudicio Ordinario pro indebitè soluti
repetitione debet fidem facere de solutione summæ
affe-
cturatae post iudicium executivum vigore licen-
tie expedite. *Difc. 12. num. 26.*
Affe-
cturatores directè condemnari etiam possunt ad
emendationem damni mercium affe-
cturatum ad
evitandum inane circum. *Difc. 46. num. 67.*
Merces affe-
cturatae in casu iactus, & naufragii amissa,
quomodo extimari debeant pro earum valore
ab affe-
cturatoribus exigendo. *num. 78. Ibid.*
Affe-
cturator non tenetur de casu pecunie conficere
ob veritatem illius existimationem. *Difc. 64. num. 11.*
Affe-
cturator censetur suscepisse periculum tantum fortune,
non culpe. *Ibid. num. 12.*
Limita quando Affe-
cturator obligatus etiam esset
sive ex contractu, sive ex consuetudine regionis
pro casu barataria, aut culpe. *num. 13. Ibid.*
Dummodo tamen barataria, & culpa non procedat
ab ipso affe-
cturato, vel illius Instigatore, seu
Administratore, seu à Tertio. *Ibid.*
Affe-
cturatores non tenentur de sinistro secuto ex culpa
Institoris, vulgo *supra-
cturati perpositi ab Affe-
cturato. Difc. 66. num. 4.*
Affe-
cturatores non solent habere considerationem,
cujus nomine Affe-
cturati fuerint, sed navi, viaggio,
& itineri. *Difc. 70. num. 17.*
Nec possunt opponere, quod res vel merces affe-
cturatae non sint affe-
cturati, nec quæstionem do-
mini reficere. *Ibid. num. 18.*
Affe-
cturator tenetur de culpa navarchi, quando affe-
cturatus elegit Navarchum communiter bonum vi-
rum reputatum. *Difc. 129. num. 7.*
Affe-
cturator non tenetur pro sinistro sequo ob in-
tentionem itineris factam à Magistro Navis. *Difc.*
134. num. 18.
Affe-
cturatoribus probato adverso casu non permittitur
allegare aliam causam non productam iudicis, &
damni passi, nisi plenis demonstrat probationibus.
Difc. 142. num. 4.
Affe-
cturatorum obligationi factus dicitur locus pro-
batæ extremis in hoc iudicio necessarius. *num. 7.*
Ibid.
Affe-
cturatores non tenentur quoties infortunium præ-
cesserit vel ex culpa naturarum, vel ex vicio inter-
fecto rei affe-
cturatae. *Difc. 144. num. 26.*
Affe-
cturator non tenetur de periculo rei affe-
cturatae, quoties illud ob culpam Domini Navis, vel ipsius
Ministri evenit. *Ibid. num. 27.*
Affe-
cturator tenetur solum de periculo futuro, vel
habentem causam de futuro, scilicet habentem causam
de præterito, & à vino rei affe-
cturatae de tempore
Contractus. *Ibid. num. 28.*
Pretium, seu præmium periculi assumpti ab Affe-
cturatore à principio in pactum deduci potest, & in
certa

certa quantitate taxari, sicut Lucrum cessans, & damnum emergens. Dicit. 101. num. 8.

ASSECURATUS.

Non tenetur ex pacto offendere apodixas, sed statim ejus assertioni, ac juramento. Dicit. 2. n. 11. & 48. Habere debet octavam partem periculi. ibid. o. 32.

Contrarium. num. 33.

Probare prius debet casum finitrum, & valorem rei assecuratæ. Dicit. 1. num. 36. & 101.

Et hoc non procedit in Cambio maritimo. dicto Dicit. 1. num. 37. & Dicit. 13. num. 11.

Ad eum spectat omnis liquidandi valoris rei assecuratæ. Dicit. 1. num. 101.

Secus, si promissa sit certa summa. num. 102. ibid.

Si non solverit assecurationis premium, non gaudet assecurationis beneficio. Dicit. 1. num. 138.

Contrarium de stylo servatur. num. 139. ibid.

Debet renunciare implicitæ, valgo *all'incerta*. Dicit. 1. num. 58. & Dicit. 3. num. 4. & 21.

Secus, si ab initio conventum fuit, quod merces in casu finitri spectaret ad assecuratorem. dicto Dicit. 3. num. 8.

Item secus, ut in verbo *Assecuratore*.

Renunciatio implicitæ expressa est necessaria, quatenus intersit assecuratoribus pro faciliore totum assecuratorem exactione. Dicit. 3. num. 9. & 10.

Renunciatio *all'incerta* assecurati non tenetur, quando notæ, vel post ex pacto habuissent liberam facultatem assecuratorem impensis merces recuperandi. ibid. num. 11. 13. & 25.

Implicita debet per Assecuratorem dimitti, vel renunciari mediante cessione tantum mercium deterioratarum. Dicit. 70. num. 10.

Et quidem cum ratione scripturarum, ex quibus constet risicum assecurati. ibid. & num. 35.

Non est tamen necessaria hujusmodi cessio, si ve renunciatio implicitæ, quando navis, & res assecuratæ simul in totum perierint. ibid. num. 11. & seq.

Distigue verò. ut num. 34.

Assecuratus non solum tenetur renunciare implicitam, sed actionem quoque, quæ sibi competere possit contra quolibet alium obligatam. dicto Dicit. 70. num. 38.

Assecrati excompensate debent omne id, quod ab eis pro meribus recuperatum fuit. Dicit. 3. n. 12.

Assecratus quidquid egit circa merces post casum finitrum egisse censetur in vim mandati, seu pacti ab assecratoribus attributi. ibid. num. 14.

Si post casum finitrum de meribus disponit, repellitur à petitione summe assecuratæ. ibid. num. 15. & 16.

Non tamen impeditur ad petendam emendationem damni ipsarum mercium. num. 17. ibid.

Jurate non tenetur assecurationem non esse sibi duplicatam. Dicit. 4. num. 14.

Assecratus, qui in Judicio executivo exegit restitutionem ad alium spectantem, conveniri potest in Judicio ordinario ab assecratore, pro restitutione indebitæ exacti. Dicit. 5. n. 64. & Dicit. 12. n. 17.

Declaratur hoc procedere, quando assecratus stipulatus fuit securitatem *pro se, & alieno nomine*, vel *pro spectante risica ad alium*, juxta formulam Fœi Gemensis. dicto Dicit. 3. num. 67.

Præsertim hoc procedit, si assecratus in judicio executivo exegerit proprio nomine. n. 68. ibid.

Et amplius traditur cautela pro evitandis omni dubio. num. 69. ibid.

Debet probare onerationem mercium, & risicum. Dicit. 7. num. 1.

Secus in Cambio maritimo. num. 2. ibid.

Non tenetur probare se habuisse interesse de tempore assecurationis factæ, quia sufficit illud supervenisse. Dicit. 7. num. 16.

Intellige si superveniat interesse super mercibus jam oneratis, focus in eis superadditis, nisi aliter sit conventum. num. 17. ibid.

In assecratis regulariter frans non præsumitur. Dicit. 10. num. 59.

Assecratus non simpliciter super mercibus, sed pro

certa quantitate super mercibus, non tenetur liquidare eorum valorem. dicto Dicit. 10. num. 61.

Ex productione apochæ onerationis facta per assecratum remanent declarari intercessit, pro quibus assecratus contraxit. num. 65. ibid.

Pactum, quod circa risicum, damnum, valorem, quantitatem, & qualitatem præficio mercium credatur assecrati juramento de jure esse validum. Dicit. 10. num. 72.

Et hoc habet locum tam in Judicio executivo, quam in ordinario. n. 80. 82. 85. & seq. ibid.

Quin imo eo juramento præficio in executivo, non debet iterari in Judicio ordinario. num. 83. & 87. ibid.

Sed solum reproduci. ibid. num. 91.

Assecratus provocans in Judicio ordinario est reus quoad ordinem, & formam Judicii, sed est Actor quoad effectum obligatoris faciendæ. Dicit. 12. n. 11.

Non solum debet probare risicum, & ejus valorem, & finitrum, sed etiam omnes condiciones appostas in contractu assecurationis verificatas fuisse. Dicit. 13. per tot.

Probat debet etiam nationis literas patentes, aut insignia habere navis assecuratæ, si in assecurationis apocha hæc conditio ab assecratore requisita fuit. num. 10. & 13. ibid.

Et non sufficit tunc casu probare navem gestavisse insignia ejusdem nationis. dicto Dicit. 13. num. 15. & 14.

Assecratus si ex aliquo impedimento non potuit merces suas onerare, contractus assecurationis non valet, & pretium assecrationis repeti potest per assecratum. Dicit. 1. n. 18. & Dicit. 62. n. 3.

Assecratus non tenetur ad rennociationem implicitam, quando navis cum mercibus in totum perit. Dicit. 3. num. 23.

Et proceditur eum distinctione. eod. Dicit. n. 24.

Assecratus declarans commodum, & incommodum contractus spectare ad alium, ad nihil amplius tenetur. Dicit. 5. num. 95.

An valeat pactum de stando circa risicum, damnum, & interesse simplici dicto assecrati cum juramento. Dicit. 10. num. 126.

Sufficitur illius validitas. num. 127. ibid.

Et tunc solum non est validum, cum assecratus efficiat non solvendo. num. 128. ibid.

Assecratus licet omittat onerare merces, tenetur ad solutionem confecti sui præmii assecrationis erga assecratorem. Dicit. 62. num. 3.

Limita in casu, quo ex aliquo justo impedimento eas onerare non poterit. ibid. num. 4.

Assecratus si in vim pacti juraverit se habuisse risicum, spectat ad assecratorem probare contrarium per rationes adductas. Dicit. 70. num. 22. & 23.

Assecratus incumbit onus legitimæ, & coincidenter probandi casum finitrum navigii assecrati eventisse. Dicit. 142. num. 9.

Assecratus tamquam actoris incumbit onus probandi eorum intentionem plenissimè, & debitis solemnitatibus. num. 43. ibid.

ASSERTIO. Vide MERCATOR.

Assertionibus Testium accedentibus depositionibus, & scilicet, etiam extrajudicialibus, & abque parvis citatione factis plena fides habenda est. Dicit. 211. num. 1.

Astherio Fili, & hæredes Astheriorum debet attendi pro indaganda Patri voluntate, maxime quando resultat in ejus damnum. Dicit. 220. num. 18.

ASSUMPTIO PERSONÆ.

Fidejussor, qui se obligavit per assumptionem personæ remanet obligatus in quacumque instantia. Dicit. 106. num. 17.

ATTESTATIO. Vide FIDES.

Attestatio non attenditur, quando ratio, super qua ipsa fuodatur, derogatur erronea. Dicit. 173. n. 20.

AVARIA.

Avariæ nomen est usumum apud omnes gentes. Dicit. 45. num. 1.

AVACIN

Avariae definitio. *ibid.* num. 2. & 3.
 Avariae materies, de qua agitur in *L. Rhodia* pro
 jactis tantum, extensa fuit per Doctores ex iden-
 titate rationis ad omne aliud damnum causatum
 navi, seu mercibus. *Difc.* 45. num. 33.
 Dividitur in propriam, & impropriam. *eod.* *Difc.*
 num. 13.
 Impropria est illa, quae ex stylo in certis casibus in
 quandam potius graevae remunerationis speciem
 Magistro navis solvitur per Dominos mercium.
Difc. 45. num. 14.
 Statutum Genue de *securis*. §. *Securatores* loqui-
 tur de avaria impropria. num. 15. *ibid.*
 Propria dividitur in communem, & grossam. *ibid.*
 num. 16.
 Communis avariae definitio. n. 17. *ibid.*
 Sed si per aliquod Statutum navis contribuere
 debet ad impensas, de quibus hic, tunc Avaria
 non esset amplius communis, sed grossa. *Difc.* 45.
 num. 39.
 Plura adnotantur exempla Avariae communis. dicto
Difc. 45. num. 18.
 Pro communi Avaria tenentur solum merces contri-
 buere, non vero navis. *ibid.* num. 19.
 Limita, quando plus solito impendi contingeret.
 num. 20. *ibid.*
 Avaria communis diversimodè secundum stylos Re-
 gionum practicaur. *Difc.* 45. num. 21.
 Et de jure communi non debetur. num. 22. &
 num. 40. *ibid.*
 Avariae grossae definitio. *Difc.* 19. n. 5. *Difc.* 45. n. 25.
 & *Difc.* 121. num. 1.
 Avaria grossa semper committitur, ubi datum vel
 promissum sit, ut navis cum mercibus redimeretur.
Difc. 46. num. 14.
 Ad avariam grossam Mercatores non tenentur nisi
 jactus mercium, vel armamentorum navis fiat de
 voluntate mercatorum in navi existentium. *Difc.*
 19. num. 2. & 6.
 Limita in casu, quod temerè recusant con-
 sensum praestare ad jactum. dicto *Difc.* 19. num.
 8. & 9.
 Vel quando periculum esset instantaneum, vel
 periculum in mora. num. 14. *ibid.*
 Expenditur, & declaratur *Text.* in *L. 2. §. Si con-
 servari ff. ad L. Rhodiam de jactu*. *Difc.* 19.
 num. 4. 11. 12. & 13.
 Magister navis fungitur vicibus Mercatorum ab-
 sentium. *eod.* *Difc.* num. 7.
 Sed tenetur periculum navis eis denunciare, si
 adessent, licet jactum recusarent. *ibid.* n. 8. & 9.
 Secus, si adesset periculum instantaneum, aut
 in mora. num. 14. *ibid.*
 Inter Magistrum navis, & alium conductorem hac
 notatur differentia, ut ille tenetur denunciare pe-
 riculum navis, secus ille. dicto *Difc.* 19. num. 11.
 Avariae onere non debent praegravari Mercatores,
 quando navis damnum passa fuit ob tempestatem,
 vel vim ventorum. *Difc.* 19. num. 16.
 Et attenditur solum causa immediata hujus damni,
 & non mediata, sive remota. *ibid.* num. 17.
 Et solum tenetur ad contributionem, quando
 detrimentum factum fuit cum voluntate, & ex
 causa immediata, ac directa ad removendum un-
 ne navis periculum. num. 18. *ibid.*
 Limita in casu, quo causa hac immediata fuit
 consequentia, ex dependens ab altero damno
 jam causato à tempestate navis, vel vi ventorum.
 num. 21. *ibid.*
 Sed hac limitatio non est vera, & impugnatur.
 num. 22. *ibid.*
 Omnes res, & merces venient in Avaria licet le-
 ves sint, aut levissimae. *Difc.* 45. num. 4.
 Item mancipia, animalia, pecunia, aurum,
 gemmae, margaritae, ac hujusmodi. *ibid.* num. non
 vestimenta. num. 5.
 Primo. Limita in vestibus, quae ordinario corporis
 cultui intersunt. dicto *Difc.* 45. num. 7.
 Secundo. In personis liberis, quae non veniunt
 in contributione. num. 6. *ibid.*
 Tertio. In Cibariis, seu quovisunque generis
 alimentis. *ibid.*

Navis etiam in contributione ponitur, & navis cen-
 sia. *Difc.* 45. num. 6. & 37.

Sed diversum à jure communi in navi, & nau-
 tis observatur de Jure Consulari. *ibid.* num. 10.
 11. & 38.

Et explicatur Statutum Genue de *jactu* §. *Om-
 nia jacta*. num. 12. *ibid.*

Nulla debetur, si ob tempestatem Maris deterior fa-
 cta sit navis, vel aliqua armamenta perdidit.
Difc. 46. num. 1.

Vel quando è navi ob incursionem, vel ob ean-
 dem maris tempestatem aliquid delatitur, aut ef-
 fluit, vel madefcit, aut corrumperetur in navi. *ibid.*
 num. 2.

Debetur, quando pro salute navis Capitaneus eam
 in foris perfortavit: ut aquae per devium cursum
 in fenniam decurrerent, ex quo sequeretur fuisse
 aliquid damnum in mercibus. *Difc.* 46. num. 8.

Item quando magister navis rudemem credit,
 & anchora jacturam fecit ad effugium insequendi
 elalem, in cujus societate iter agere debebat. n. 9.
ibid. & num. 68.

Navis si jactum fecit, aut aliquid credit, vel dam-
 num aliquod sustinuit eo quia majori pondere,
 quam debuit onerata fuit, vel quia merces male
 collocatae fuerunt, ad nullam avariam tenentur
 Mercatores. *Difc.* 46. num. 10. & 69.

Merces etiam in Navi deteriorate contribuere debent
 pro praesenti estimatione pro damno jacturam. *Difc.*
eod. num. 11. & 75.

Distinguitur, & declaratur. ut num. 70. & 71. *ibid.*
 Pro damno rerum in navi deterioratae nihil con-
 tribuendum est. *Difc.* 46. num. 12.

Declaratur hoc procedere, quando casu fortuito de-
 terioratae fuerunt, secus si ex causa jactus. num.
 13. *ibid.*

Assignatur ratio. num. 14.

Et reprobat *Loeten.* dicto *Difc.* 46. num. 16.

Explicatur *Textus* in *L. Navis* §. 4. *Cam au-
 tem jactus*. num. 17. *ibid.*

Pro damno etiam scaphae deest, sive telescane aut
 contributo facienda sit. *Difc.* 46. num. 18.

Limita, seu declaratur. num. 19. *ibid.*

Pro damno, sive rapto facto à Pirata, vel praedoni-
 bus Avaria fieri non debet. *Difc.* 46. num. 20.

Secus, si Magister eos inducat, ut certis mer-
 cibus contenti sint, ac aliis mercibus abstant.
Difc. *eod.* num. 21. & 72.

Pro pretio redemptionis navis à manibus Piratae,
 sive hostis, unum contribuere debent. *Difc.* 46. n. 22.

Idem pro quocunque liberatione à manibus Principis,
 vel Praedicti eam confiscare volentis. num. 23.
 & 73. *ibid.*

Si Magister navim redemerit promissa pecunia sum-
 ma, pro qua interim captivus tenebatur, ab om-
 nibus pro illius liberatione contribuendum est.
Difc. 46. num. 25.

Pro damno, aut rapto facto à praedonibus in bonis
 alicujus vectoris, alii nihil contribuere tenentur,
 licet verisimile sit, quod si ab uno raptum non
 fuisset, alii simile sustinissent damnum. *Difc.* *eod.*
 num. 26.

Si Pirata pro redemptione Navis contentus esset de
 certa pecunie summa, habito respectu ad id,
 quod prius è Navi subreptum, pro hoc etiam con-
 tributo facienda est. num. 27. *ibid.*

Omne id, quod amittitur pro effugendis inimicis,
 per Avariam restitui debet. *ibid.* num. 28.

Pro mercibus in scapham exoneratis ad levandam
 Navim, & postea cum scapha deperditis, aut in
 ea corruptis, seu deterioratis, competit Avaria.
Difc. 46. num. 29. & 74.

Et magis hoc procedit, quando exoneratio fa-
 cta fuit non inavio Mercatore debim tempore, &
 in scapham idoneam. num. 30. *ibid.* & num. 74.

Sed scaphae damnum faciri non debet. num.
 31. *ibid.*

Magister si maluerit servare merces, quam medio ja-
 ctus Navim arena implicavit, pro hoc Navis
 damno contribuendum erit. *Difc.* 46. num. 32.

Si aliquis jactus factus sit, & nihilominus navis pe-
 rierit, & plures merces ex naufragio servatae fue-
 rint,

- rius, Domini servatarum mercium tenentur ad contributionem erga eos, qui per jactum suas amiserunt. *Disc. 46. num. 33.*
- Et assignatur ratio. *num. 34. & 75.*
- Ampla, etiam inter jactum, & naufragium Navis, temporis, & loci diversitas plurimum intercesserit. *ibid. num. 35.*
- Secus dicendum in casibus contrariis, si nempe scapha cum mercibus servata fuisset, vel res jactae recuperatae fuissent, & nihil ex naufragio Navis recuperari possit, Domini mercium recuperatarum ex jactu ad nihil tenentur erga alios, qui ex naufragio merces amiserunt. *dicto Disc. 46. numer. 36.*
- Si vero scapha, & Navis simul perierint, & aliquae merces ex naufragio Navis recuperatae, pro damno illarum, quae in scapha perierant, nihil contribui debet. *num. 37. ibid.*
- Dammum amissarum, seu jactarum mercium in solidum faciri non debet, sed dominus earum suam quoque damni portionem sustinere tenetur. *Disc. 46. num. 38.*
- Declaratur. *num. 39.*
- Mercator si Navium conduxit, & tam plene oneravit eam conditione, ne alie in Navi merces à Magistro recipiantur, & tamen ipse contumaciter pacto, alias facinas intrando, quas postea ob tempestatem projicere necesse fuit, Mercator qui totam navim conduxit, tenetur contribuere pro damno illarum mercium jactarum, & contra pactum oneratarum. *Disc. 46. num. 40.*
- Sed mercator habet contra magistrum actionem pro refectione damni sibi dati. *ibidem num. 41. & 76.*
- Hoc intellige, vel quando Navis non erat exacta majoris oneris, aut licet capax, Mercator protestaverit non plus, quam onere suo navim repleti. *num. 42. ibid.*
- Dammum, quod passus fuerit Navis, & merces in confusio habito cum inimicis, per Avariam refecti non debet excludis impensis, medicinalibus, & premiis. *Disc. 46. num. 43.*
- Si quis tamen Naviarum in corpore laesus fuit, non tantum sanetur, sed etiam providatur de victu in tota ejus vita, & hoc per Avariam. *num. 44. ibid.*
- Si in portu, ubi adsunt plures naves, una ex ipsis comburatur, & ab aliis navibus propinquior navis incensa destruitur, omnes reliquiae naves contribuere debent pro damno navis destructae. *dicto Disc. 46. num. 45. 63. & 77.*
- Res jactae, sive amissae quomodo in contributione estimari debeant. *Disc. 46. num. 46. 47. & 48.*
- Et quoad incolores, & salvas. *num. 79. ibid.*
- Declaratur, & distinguitur. *num. 80. & 81. ibid.*
- Et quomodo id procedat de jure civili. *num. 82. ibid.*
- Pecunia in contributione estimari debet secundum bonitatem intrinsecam, & non secundum valorem impositivum. *num. 83. ibid.*
- Et quomodo etiam estimari debeant lictae, & facinae vedhorum clausae, ubi erant repositae nummi, aurum, & argentum, & res pretiosae, non tamen ad notitiam Magistri Navis. *dicto Disc. 46. num. 49. & 50.*
- Referitur formula faciendi calculum estimationis rerum pro Avaria. *ibid. num. 51.*
- Quidquid inventum, & recuperatum fuit ex mercibus jactis, sive amissis post contributionem factam, illud amplius non restituitur vero Domino, sed vendi debet, & pretium repartiri inter omnes contribuentes. *num. 52. ibid.*
- Adnotantur plures loci, in quibus agitur de hac materia Avariae. *num. 53. ibid.*
- Avaria non debetur pro eo, quod tenetur Capitaneus facere ex proprio munere, licet ex eo navis salva evadat. *Disc. 19. num. 35.*
- Avariam non debet decidere *S. Consilium Neapol.* pro refectione rudentium facta de ordine Capitanei ad evigandum periculum navi aeminens. *Disc. eod. num. 40.*
- Contrarium firmatur. *num. 41. ibid.*
- Cafarej, de Commer. Tom. II.*
- Statim damnum venit in communem contributionem, quoties navis pro evitandis hostibus aliquem portum adierit. *ibid. num. 42.*
- Et similiter, si ob aliquod imminens periculum fugam accipiens, anchoram relinqueret. *n. 43. ibid.*
- Adhuc ad petendam contributionem est in rem scripta, unde si res salvatae postea perierint, earum Domini liberationem consequuntur. *Disc. 45. n. 34.*
- Limita. *ur num. 35. ibid.*
- In Contributionem veniunt vendibilia nauarum excedentia notabiliter taxam ipsi concedi solitam ex consuetudine, quia tali casu pro mercatoribus repurantur. *num. 36. ibid.*
- Alia notabilia ad hanc materiam. Vide in additionibus *discursus 46.*
- Si navis alias metores in alia statione pro complendo suo onere oneraverit, in casu jactis secundarum, primae merces contribuere debent, dummodo nauclerus viam ordinariam servaverit, aliter teneretur nauclerus de toto damno. *Disc. 46. num. 56.*
- Si vi fluctuantium alique merces durante jactu in mare ceciderint, earum damnum in contributionem venit, ac si jactae fuissent. *num. 57. ibid.*
- Expense factae pro reficienda navi deteriori facta ab ictu fulminis, aut adversa tempestate, non veniunt in contributionem. *Disc. 46. num. 54.*
- Limita, quando ob fractionem majorem cendi debent tendentes, aut alia armamenta majoris periculi vitandi causa. *num. 55. ibid.*
- Expense factae à Capitaneo suo permanente in aliquo portu pro evitandis hostibus, aut piratis, refici debent ad modum communis avariae etiam à Domini mercium. *num. 58. ibid.*
- Ille vero, qui à navi stramento onusta ob publicam causam detenta factae fuerint tempore sui arresti, non debent à mercatoribus refici. *num. 59. ibid.*
- Dammum mercium unius tantum mercatoris inimici manifestatarum, et aliorum merces salvarentur, refici debet ab aliis mercatoribus, quorum merces non manifestatae fuerint. *Disc. 46. n. 62.*
- Contributio propter jactum non fit, nisi postquam navis pervenerit ad portum destinatum, per rationes, de quibus *num. 64. ibid.*
- Sequenti primo jacta, si quis merces suas exoneravit, contribuere non debet pro alio jactu postea sequenti. *num. 65. ibid.*
- Locis faciendae avariae est portus ille, ad quem navigatio dirigitur. *num. 66. ibid.*
- Affecuratores ditacitè condemnari etiam possunt ad contributionem damni mercium affecuratarum ad evitandum inanem circuitum. *num. 67. ibid.*
- De exceptione jactus, & avariae *encliso gesto & avariae* agitur. *Disc. 47. ferè per totum.*
- Illa exceptio non extenditur ad nauia à Capitaneo amissa ob non configurationem mercium projectarum; & ideo affecuratores tenentur eidem solvere dicta nauia, & de ratione. *ibid. num. 12.*
- Avariae, & jactus casus tenentur excludi quando per Cambistam fuerint suscepta tria tantum onera, nempe igitur, maris, & Piratarum. *Disc. 65. numer. 13.*
- Limita in casu jactus irregularis, & avariae potest cedente ab jactu irregulari. *ibid. num. 4.*
- Pro regulanda avaria estimari debent merces projectae in mari juxta qualitatem scribæ pacis de tempore earum configurationis in navi. *Disc. 72. num. 2.*
- Leges Romanorum loquuntur tantum de Avaria, seu Contributione propter jactum rerum, aut mercium. *Disc. 1. tit. num. 2.*
- Tamen extensis fuerunt à DD. ad omne aliud damnum navi, aut mercibus casuum. *ibid.*
- Avaria non debetur ob damnum ex casu merè sortuito proventum. *num. 3. & 11. & seqq. ibid.*
- Nec debetur, si cessat utilisitas, ob quam damnum voluntarie illatum fuit. *num. 4. & 13. ibid.*
- Neque debetur ob damnum, quod à tempestate, fulmine, vel vi Principis navis passa fuit. *num. 7. & 8. ibid.*
- Neque debetur quando Navarchus ierit divertire, vel morari in devio Portu trahere oneratus fuit reficiendi causa instrumenta navis. *num. 18. ibid.*

Item non debetur ob impensas navi factas post Casum finitimum, & si mercium conservationem respiciant. num. 19. *Ibid.*
 In materia Avarie servandæ sunt hodie Constitutiones Consularis Maris, non Leges Romanorum, & de ratione. *Disc.* 121. num. 9.
 Avaria propria, & non impropria debetur. n. 10. *ib.*
 Declaratus odiosioris maritima Gallie *lib. 2. n. 7. de Avaria ari. 2. & 7. num. 14. ibid.*

AUCTORITATES.

Auctoritati Rerum Romanarum quomodo deferendum. *Disc.* 103. num. 37.

AVOCATIO.

Vide Pecuniarum debitor.

B

BANCHERII

Per negotiacionem in Nundinis aureum moneta imaginaria, nempe scutis auri Marchatum. *Disc.* 102. num. 6.
 A Bancheris notantur omnes Negotiaciones in Scarafaciis Feciarum. num. 7. *ibid.*

BANNIMENTUM.

Bannimentorum ignarus præsumitur Navarchia esse. *Disc.* 10. num. 9.

BARATTARIA.

Barattaria quid sit. *Disc.* 1. num. 77. *Disc.* 10. n. 7. & *Disc.* 141. num. 2.
 Barattaria ex conjecturis probari potest. *Disc.* 1. n. 79. & num. 174.

Sed convincentissime est probandum. n. 80. *Disc.* *endi*
 Ex circo eam scribere navis creditur. n. 81. *ibid.*
 Sententia absolutoria Capitanei à barattaria facit statum quoad omnes. *Disc.* 1. num. 82.

An sit barattaria supra Patroni. *Disc.* 1. num. 78.
 Barattaria inter casus administratur consilio Navarchi cum Gossellariis, ut merces incidunt in commissum. *Disc.* 1. num. 120.

Secus si factum fuit à Navarcho ex industria, pro evitanda vedigialium solatione, n. 121. *ibid.*
 Barattaria non est, si merces confiscate fuerint ob datam non solutam à Navarcho. *Disc.* 1. n. 121. & 13.
Vide Culpa, & Affertatio.

Barattaria tunc committitur, quando trusior nullum jus habebat in re diversimode disposita, & illius dolus præmeditatus, fuit præordinatus ad casum cum intentione covertendi in proprios usus rem alienam. *Disc.* 73. num. 1.

Barattariæ plures casus referuntur. *Disc.* 141. num. 3. & 5. 6. 8. & 17.

Circumstantia fraudis, deceptionis, ac fuge navarchi concurrente, factum in barattariam commutat. *Disc.* 141. num. 9.

Fuga navarchem Barattariæ reum constituit. *ibid.* num. 16.

Barattaria non potest probari ex actibus equivocis. *Disc.* 129. num. 8.

BESTIA VENDITA.

Vide Venditio.

BILANCIA.

Bilancia nundinarum quando legitimam cambiorum probationem constituent. *Disc.* 28. num. 21.
 Bilancium sine libris non probat rationem perfectè redditam. *Disc.* 102. num. 44.

Secus quando procedat. *ibid.* num. 48.
 Bilancium non probat nisi sit extractum à perito, vel à persona legitimè deputata. *ibid.* num. 45.

Et nisi continer omnes parvas debitas, & crediti cum suis causis. num. 46. *ibid.*

Bilanci approbatio resultat ex taciturnitate. *ib.* n. 50.
 Bilanci retentum non probat redditum fuisse rationem, etiam si non fuerit contra illud reclamatum. *disc.* 102. num. 33.

Maximè si sit factum ad alium effectum. *ibid.* num. 35.

Bilancium erroneum revindendum: est in unica parte. *ibid.* num. 80.

BONA.

Capta in communi periculo omnibus communicari debent. *Disc.* 20. num. 7.

Bona in notabili quantitate acquirere, aut creditum augere brevi tempore aliquem potuisse, inverisimile est. *Disc.* 35. num. 36.

Bona capta in bello, an omnibus communicari debeant. *Disc.* 20. num. 7.

Hostium personæ, & bona possunt ubique capi, etiam in aliena jurisdictione, & Marti alieni Principi subiecto. *Disc.* 24. num. 11.

Distigue hanc opinionem. ut num. 13. 14. 15. 16. & 17. *ibid.*

Bona paraphernalia quomodo differant ab extradotalibus. *Disc.* 92. num. 1.

Reprobatur *Adesa* assertum nullam esse inter realem differentiam inter dicta Bona. *ibid.* n. 2.

Etiā quoad fructus bona paraphernalia distinguuntur ab extradotalibus. *ibid.* num. 3.

Bonorum Paraphernalium fructus differunt à fructibus extradotalium. *ibid.* num. 5.

Bonorum paraphernalium fructus maritus facit suos, quando eos de voluntate uxoris in usus illius, seu familie consumpserit. *ibid.* num. 7.

Etiā si non in usus necessarios, sed ad honorem & dignitatem committunt. *ibid.* num. 8.

Secus si ad utilitatem sui tantum maritus eos consumpserit. *ibid.* num. 9.

Quia tunc tenetur illos restituere in quantum ipse vir factus esset locupletior. *ibid.* num. 10.

In dubio præsumitur vir fuisse factus locupletior ad ratam fructuum perceptorum. *ibid.* num. 11.

Contrarium dicitur. *ibid.* num. 12.

Distinctio facta de fructibus naturalibus, ac industrialibus non rectè procedit. *disc.* *Disc.* 93. num. 13.

Et sic illa de fructibus parvi momenti, vel magis momenti. *ibid.* num. 14.

Præsumitur virum consumpsisse fructus bonorum paraphernalium in usus promiscuos familie, vel domus. *ibid.* num. 15.

Ex onus probandi contrarium spectat ad mulierem, quia dicto heretum mariti in hoc standum est. num. 16. & 17. *ibid.*

Nisi contrarium appareat per conjecturas. *ibid.* num. 18.

Bonorum extradotalium fructus sunt quoque viri patiente, & tacente uxore. *Disc.* 93. num. 19.

Quia sunt tunc per patientiam uxoris bona paraphernalia. *ibid.* num. 20.

In dubio ad favorem viri pronuntiandum est. *ibid.* num. 21.

Bona communalia sive solemnitaribus alienari nequeunt. *Disc.* 99. num. 39.

Præcipuè si solemnitates valde sint per Scaturum, vel leges particulares. *ibid.* num. 40.

Limita si factæ sint per Gubernatorem Civitatis, vel Provincie. *ibid.* num. 41.

Bona communalia Princeps alienare non potest. *ibid.* num. 55.

Neque perpetuo locare, neque in emphyteusim concedere. *ibid.* num. 56.

Limita quando ad illi constructa, vel est communis utilis. *ibid.* num. 59. & 63.

Ampla limitationem, ut num. 64.

Innocentium maternorum usufructus post mortem uxoris remanet penes patrem, si in ejus potestate non adsint. *Disc.* 101. num. 5.

Bona fideicommissi. *Vide Fideicommissum.*

Bona Emphyteusica. *Vide Emphyteusis.*

Bonorum restitutioni subdotalium fructus restituantur bona alodialia, & non cadunt sub illa prohibitione durante vita debitoris. *Disc.* 103. num. 71.

Sub usufructu omnium bonorum, an et comprehendantur, quæ sunt fideicommissi subiecta. *Disc.* 103. num. 7. usque ad 5.

Bona. Vide *Mobilia*.

Bona mobilia dicuntur de territorio debitoris, nisi per Principem, aut Statum alterius loci, in quo illa existunt, effecta fuerint de suo territorio. Dific. 130. num. 25.

Bona, sive res omnes, quae sunt alienius Civitatis, Universitatis, vel Populi ad Principem dicuntur spectare ratione superioris protectionis, vel administrationis, vel curae. Dific. 180. num. 17. & 18.

Bona transunt in Clericos, & Ecclesiam cum onere illis impresso. Dific. 191. num. 39.

Quamvis de iure Divino, & humano immunitate gaudeant. ibid. num. 40.

Bona subaltaria, & Tertio deliberata per Iudicem in vim sententiae iustae, vel iniustae possunt per Dominum à dicto Tertio vindicari, licet pretium bonorum de mandato eisdem Iudicis fuerit creditoribus solutum. Dific. 200. num. 7.

An, & quando permittantur, vel dividentur ob evidenciam passam in bonis sibi per divisionem, aut permutationem obveniens duri regressus ad alia bona quae permittantur, & contrividerint pervenirent, & quomodo, vide late Dific. 200. seré per tot. & verb. *Evellio*.

Bona, vel merces iniuste sequestrata pereunt damno sequestrantis, secus si sequestrum sit iustum, nam tunc id cedit damno debitoris. Dific. 205. num. 40. & 41.

Bonorum identitas probatur ex eorum expressione à Fidei committente facta. Dific. 209. num. 7.

Bona excommunicati, occupant non conceduntur. Dific. 211. num. 51.

Bona hostium de Jure Gentium acquiri possunt. Dific. 212. num. 3.

Bona Christianorum, Barbaris adherentium, praedari, & ipsi tamquam hostes in servitium redigi. n. 4. ibi. In acquirendis bonis inimicorum non deficit titulus iustus. Dific. 212. num. 70.

Ex eo illo oritur bona fides. ibid. num. 72.

Bona Gazarorum Schismaticorum. Vide *Meres*.

Bona praesumuntur possessa ab eo in cujus creditum descripta sunt in Libris Detramarum. Dific. 219. n. 2.

BONA FIDES.

Vide *Commercium*.

Bona Fides non patitur, ut bis per eodem debito solvatur. Dific. 148. num. 16.

Bona Fides non excusat à restitutione Cambiorum illegitimè perceptorum. Dific. 148. num. 55.

Acquirens rem alienam bona fide, & Titulo non reprobatum à jure, non tenetur ad restitutionem, nisi in quantum factus est locuplex. Dific. 211. num. 84.

Bona Fides exoriri potest, etiam ex causis iniustis, & temerariis. ibid. num. 85.

Bona Fides non iustificat actum, nec reddit licitam acceptionem, sed ad forum excusat à poenis, quibus subiacet factum illicitum, & reprobatum. ibid. num. 86.

Bona fides non potest considerari, ubi jus resistit, & agitur de actu reprobatum à Lege Divina. Dific. 212. num. 54.

Bona fides non suffragatur, nisi concurrente iusto titulo. Dific. 212. num. 68.

Distigue. ut num. 69.

Bona fides, ex vexillis gestatione extorta, nec statim sublati per contraria documenta, sufficit ad excusandum à damnis, & interesse. Dific. 213. num. 40.

BONAE FIDEI POSSESSOR.

Bonae fidei possessor non tenetur restituere fructus perceptos. Dific. 28. num. 61.

Bonae fidei possessor. Vide *possessor bona fidei*.

BONUS.

Vide *Prasumptio*.

BULLA.

Bullae Summorum Pontificum in temporalibus extra Statum Ecclesiae, si non ut legi, tamen tamquam magistrales auctoritates attenduntur. Dific. 138. n. 3.

Declinantur. n. 11. 12. & 14. ibid.

Cajet. de Comm. Tom. II.

C

COELIBATUS.

COelibatus, & orbatus olim non erat sine poena. Dific. 191. num. 1.

CALCULUS.

Duplex methodus conficiendi Calculus Cambiorum exponitur. Dific. 28. num. 4.

Stylus antiquus detrahendi summas solutas prius ab interesse usque nunc decurio, & imputandi reliquum in sortem, approbant Legi dispositione, Ratione, & Doctorum auctoritate. Dific. eod. num. 5. 6. 7. & 8.

Amplia etiam solutio facta fuisset pro sorte, & fructibus. ibid. num. 9.

Et ita servatur in usura dotalibus, in fructibus recompenfatis, in interesse debito ob moram debitoris, in fructibus pignoris praetorii, in venditione pignoris dati pro securitate capitalis, & in fructibus censuum. ibidem num. 10. 11. 12. 13. & 14.

Antiqua calculandi methodus comprobatur cum pacto inito inter Partes in apochis cambiariis. Dific. 218. num. 23.

Item ex usu universalis, & cum rebus iudicatis. ibid. num. 24. & 25.

Debitor quando vult extinguere Cambium intra annum, in calculo habetur ratio ad Feras praecedentes, non curatis subsequens. Dific. 218. n. 31.

Quando verò aliquid solvat ad computum calculo inpendo in actu extinctionis, habetur ratio ad quasque Feras coajunctas anni. ibid. num. 32. Quomodo conficiendus sit calculus fructuum recompenfatorum, tam in casu quo emptor totum pretium solvere velit, quam in casu quo aliquid solvat ad computum. Dific. 218. num. 34.

Rejicitur obiectum, quod Creditor per antiquum calculandi normam, in fine anni plus incretat. Dific. eod. num. 38.

Item aliud obiectum, quod imputando solutionem in fructus, & non in sortem, Debitor in fine anni plus solvat. ibid. num. 39.

Tam in casu quo solutiones sint in eadem summa, quam fructus, quam in casu quo sint in summa majori, & in casu quo sint in summa minori. ibid. num. 40. 41. & 42.

Antiqua methodus conficiendi calculationes Cambiorum comprobatur etiam in sensu illam impugnantium. Dific. 218. num. 45.

In calculis conficiendis debet observari exacta iustitia, nec prevalere debet favor Debitoris, aut Creditoris, sed tribui unicuique quod suum est. ibid. num. 46.

CAMBIATARIUS MARITIMUS.

Cambiatorius maritimus non tenetur restituere Cambiis pecuniam conversam in alios usus, si navis naufragum passa fuerit. Dific. 16. num. 2.

Conterarium. num. 4. & seq.

Et alia. Vide in verb. *Cambijsa*, & verb. *Cambium maritimum*.

Cambiatorius maritimus tenetur ex natura contractus cambii pro infelici exitu negotii, sive sinistro secus in meritis ex culpa & facto proprio, vel illius infelicitatis. Dific. 62. num. 39.

Cambiatorius maritimus adhuc tenetur ad cambium licet navis passa fuerit in navigatione grave damnum, vel deteriorationem, detracta tamen portione damni ad cambium credentem spectante. Dific. 65. num. 1.

Eo magis hoc procedit in casu quo fuerunt suscepta per Cambiistam, ut plurimum contingit, tria tantum pericula nempe masis, ignis, & Piratarum. ibid. num. 2.

CAMBISTA MARITIMUS.

Cambiis maritimi, vel mutantes in usum Navis sunt ceteris aliis creditoribus anterioribus potiores. Dific. 18. num. 1.

- Cambila maritimus** probare tenetur pecuniam fuisse mutuatam in usum Navis, & in illius necessariam utilitatem cessisse. Dife. 18. num. 6.
- Et ad hoc probandum sufficientes presumptiones, & conjecturae. ibid. num. 8.
- Et pro pluri mutato extra necessitatem portu-ritatis privilegium amittitur. num. 7. ibid.
- Cambila maritimi** pecunia navis praesumitur infra-cta, & expedita, si de tempore contracti cambii navis indigebat. Dife. 18. n. 9. 10. 11. 12. 13. & 10.
- Inter Cambilas maritimos de consuetudine Amstelodami novissimi praeservantur primis, licet habeant parem causam. Dife. 18. num. 14. & 13.
- Secus, de jure communi. ibid.
- Cambila maritimi** nullam habent necessitatem probandi eorum pecuniam cessisse in usum necessarium navis, quando Capitaneus habet mandatum accipendi pecuniam ad hoc cambium. Dife. 18. num. 15. & 24.
- Declaratur. num. 18. ibid.
- Et hoc procedit etiam in mandato tacito, vel praesumpto ex patientia Participum Navis. dicto Dife. 18. num. 16. & 24.
- Cambila maritimus** solet assumere in se tria tantum pericula, nempe maris, ignis, & Piratarum. Dife. 62. num. 2.
- Cambila maritimus**, qui in se suscipit pericula supradicta non tenetur de casu intercepit pecuniae ob fraudem commissam contra publica edicta. Dife. 64. num. 3.
- Cambila maritimus** videtur in se suscipere periculum confiscationis pecuniae, quando Cambium maritimum contractum fuit non solum super mercibus, sed etiam super pecuniis. num. 9. ibid.
- Cootrarium. ibid. num. 10.
- Quando per Cambilam faciant suscipere tria tantum pericula, nempe maris, ignis, & Piratarum, censetur exclusi casus iustus, & avariae. Dife. 65. num. 3.
- Cambila maritimus** disponens, vel alienans merces sibi datas ad cambium maritimum, nullam committit baratriam. Dife. 73. num. 6.
- Et vide in verbo *Cambium maritimum*.
- C A M B I U M.**
- De origine, natura, ac essentia Cambii obliqui. Dife. 118. num. 3.
- Definitio Cambii realis, & directi. ibid. num. 16.
- Cambium nihil aliud est, quam solutio pecuniae in uno loco pro alibi habenda. Dife. 196. num. 13.
- Cambiorum realitas probari debet, quando per debitorem accipitur de impetendis cambis in extinctionem crediti. Dife. 16. num. 2.
- Secus, si ad repetitionem eorum ageretur. ibid. num. 3.
- Cambii literae, vulgo *del ritorno*, sufficiunt ad docendam realitatem Cambii absque exhibitione litterarum *dell'andata*. ibid. n. 4. & 5. & Dife. 117. n. 31.
- Nec non aliae conjecturae, circumstantiae & praesumptiones. eod. Dife. 117. num. 25.
- Cambium verum, & reale creari potest ex creditis antecedentibus absque numeratione pecuniae. Dife. 26. num. 6. & Dife. 223. num. 7.
- Cambiorum continuatio, sive cambium cum recursum quando dicitur illicitum, & prohibitum, & quando secus. num. 7. ibid.
- Cambium *culla riera* quale sit, & quando contrahatur, & an licitum sit. ibid. num. 8. & 9. & Dife. 202. num. 14. & 42.
- Et institutum fuit ad favorem Campsarii debitoris. eod. Dife. 26. num. 10.
- Cambii Literae redeuntis proferantur resistent in maximum verecundiam, & detrimentum Mercatorum. Dife. 26. num. 11.
- Cambia in quibus casibus sint ficta, & illicita. Dife. eod. num. 12.
- Cambia non redduntur illicita ex probabili scientia Creditoris, quod debitor continuare debebat cambium ex propria inhabilitate. ibid. num. 13.
- In Cambis debitoris idoneitas non consideratur, sed illa correspondentis literas implerari. Dife. 26. n. 14. & Dife. 27. num. 22.

- Cambii natura est, ut nullum donet, seu constituae locum ab initio certum, imo illud subiacit etiam periculo diminutionis fortis. Dife. 26. num. 15.
- Cambia ab initio taxari possunt super incerto futuro evento, modo concurrant requisita realitatis cambiorum. num. 16. 27. ibid.
- In Cambiis taxatio interesse utpote excessiva, licet illicita sit, non tamen vitatur contractus, sed excessus reducit ad justitiam. eod. num. 17. ibid.
- Cambia cum pacto certi interesse, si minus reddant lucro taxato, intelliguntur pro quantitate currenti in mundinis. Dife. 26. num. 20.
- Cambia dicuntur simulata, & foneratitia, si non appareat transmissio cedulatum ad mundinas. Dife. 27. n. 2.
- Cambiandi onus quando debitor in se assumptum, si non adimplet tenetur ad cambia solum ratione lucris cessantis, & damni emergentis. ibid. num. 3. Dife. 148. num. 3. & 30. & Dife. 149. num. 47.
- Cambiorum luera regulari debent iuxta eorum communem gentem. Dife. 27. num. 6.
- Cambii debitor assumptum in se onere cambiandi tenetur ad interesse. Dife. 27. num. 5.
- Amplius, etiamsi Creditor hanc facultatem cambiandi sibi reservaverit. num. 7. ibid.
- Et hoc procedit etiam in casu, quo fuit per debitorem data facultas creditoris accipendi ad cambium. dicto Dife. 27. num. 8.
- Licet hoc non fiat creditor, tenetur debitor ad cambia solum, ut locum cessans. ibid.
- Secus, si perentur uti cambia. num. 9. ibid.
- Dicitur fictum, & illicitum, quando Campsor scit recipientem non esse verum cambiaturum, sed in alios usus converturum. Dife. 27. num. 10.
- Declaratur. num. 13. & 14. ibid.
- Cambiorum species distinguuntur, & quale sit directum, quale obliquum. Dife. 27. num. 11.
- Et quando contractus cambii dicatur simulatus gestus. ibid.
- Ad Cambium pecuniam ex iustis causis sine Decreto Judicis pro Pupilo accipere possunt Tutores. Dife. 27. num. 15.
- Cambia, seu recambis provenientia ex interesse multiplicato cambiorum propter motum solutionis sunt illicita, & ficta. Dife. 28. num. 2.
- Ad cambia obligari non potest debitor nisi creditore data sit facultas cambiandi, & cum effectu accipiantur pecuniae, & realiter transmittantur ad mundinas, & quod suscepio ad cambium possit notificetur debitori. Dife. eod. num. 3. & 23.
- Cambiare potest cum se ipso Creditor mandato dato à debitor creditore eandem pecuniam debitam cambio accipendi à quavis persona. Dife. 28. num. 4.
- Declaratur procedere quando concurrat debitoritacita, vel expressa voluntas. num. 5. ibid.
- Alias sub clausula, *quavis persona*, non intelligitur comprehensa creditoris persona, ita ut à semetipso non possit cambio accipere. num. 6. ibid.
- Seylus Mercatorum cambiandi à semetipso quando data est solum facultas cambio accipendi à quavis persona, reprobat. num. 7. ibid.
- Dicitur fictum, quando forma non est realiter transmissa ad mundinas. Dife. 28. num. 9.
- Vel quando Campsor non habet in loco solutionis cambiorum correspondentem habentem proprias, vel alienas pecunias, quibus saltem virtualis solutio fieri possit. num. 10. ibid.
- Vel pecunias, aut nomina, seu effectus, ipsiusmet Campsoris. num. 11. ibid.
- Cambia dicuntur ficta sine transmissione, ac reddito literarum. Dife. 28. num. 12.
- Neque pars potest probationem literarum remittere, quia esset aperire viam fraudibus. n. 13. ibid.
- In Cambio ultra transmissionem literarum requiritur etiam acceptio eorumdem. Dife. 28. n. 14. & 52.
- Quam transmissionem sola litera reditus probant. num. 15. ibid.
- Cambiorum realitas ut probetur, requiruntur etiam scartafaccia seriarum, Bilancium privatum ipsius Bancharii, & generale Consiliu Frie. Dife. 28. n. 16.
- Ad probandum Cambiorum realitatem admittuntur etiam probationes adminiculativa, & quales sufficiant in defectu

defectu spaciolorum, ac literarum. *ibid.* num. 17. & *Difc.* 217. num. 25.

Pro cambiorum justificatione simplex allegatio emiffionis literarum cambii de per se attendi non debet. *Difc.* 28. num. 18.

Ad cambii realitatem justificandum sine spaciis, seu literis cambiorum, libri, aut lista Mercatorum non attenduntur. num. 19. *ibid.*

Pro justificatione realitatis Cambii non est attendendum pactum standi libris, & confessionibus, vel juramento Campforis. *Difc.* 28. num. 30. 30. 31. & 32.

Præcipue contrahentes possedores. n. 33. & 35. *ib.*

Cambiorum legitimam probationem quando constituunt scartafaccia, seu bilancia nundinarum. *Difc.* 28. num. 31.

Cambiorum valor probatur etiam per listam, seu attestaciones Notarii, aut Cancellarii Magistratus Cambiorum, num. 32. *ibid.*

Facultas sumendi ad cambium absque alia notificatione, seu intimatione non intelligitur de secunda faciendi post pecuniam ad cambium receptam. *Difc.* 28. num. 24. & 29.

Secus, si dicta intimatio esset per debitorem remissa, vel præcessisset, seu facultas data esset Creditori cambii quoque cum se ipso. *ibid.* n. 25. 26. 27. & 28.

Cambia debentur Campfori, licet ipse usus non fuerit facultate cambiandi à debitor sita tradita. *Difc.* 28. num. 36.

Contrarium. n. 37. 39. 40. 41. 46. & 47. *ibid.*

Ubi reprobat *Secus*. Declaratur *Capp. Lett. & Rei. Gener. de Mercat.*

Secus, quando ultra facultatem datam Creditori cambiandi hinc promissum interesse. dicto n. 41. *ib.*

Cambiandi modus in falsis reprobat. dicto n. 37. *ib.*

Cambium aliquando debetur rectori lucri cessantis, & damni emergentis, ut in casu quo debitor habuit mandatum cambiandi, & non cambiavit. *Difc.* 28. num. 45.

Secus, si à debitore creditori facultas cambiandi data esset, & creditor non cambiavit. num. 46. & 47. *ibid.*

Bona fides excusat creditorem ab imputatione soluti pro cambis in extinctionem fortis. *Difc.* 28. n. 48.

Contrarium, si pactum cambiandi observatum non fuit à creditore, vel cambium non esset de jure debita. num. 49. *ibid.*

Mutuum si non restituitur convento tempore naturam veri cambii assumit, dummodo contrahentes progressi fuerint in casu non factæ restitutionis ad facultatem cambiandi, & Recambiandi. *Difc.* 28. num. 50.

Neque verbum *mutuum* alterat naturam cambii, ita ut ex ratione lucri cessantis, vel damni emergentis interesse debeat absque requisitis cambii. dicto num. 47. & 51. *ibid.*

Verba *per la valuta eruta*, apposta in literis Cambii veram solutionem pecunie probant. *Difc.* 47. num. 1.

Pactum literarum Cambii remanet obligatum, usque dum literæ fuerint completæ. dicto *Difc.* 43. num. 4.

Et est debitor conditionalis, quatenus scilicet non fuerint illæ adimpletæ. num. 5.

Et declaratur Adversus contrarium. num. 6. *ibid.*

Cambii creditor quando recipit partem pecunie debite ab eo, qui literas acceptavit, & fidem cum eo habuerit de residuo, novationem dicitur intervenisse, & liberationem scribentis. *Difc.* 44. n. 1.

Contrarium. num. 2.

Declaratur. num. 3. *ibid.*

Scribens, seu trahens non apponens in literis, *povero a conto*, sed recapita pro supplemento providens, non uti credito transire videtur. *Difc.* 44. num. 4.

Scribens non remanet liberatus finem interveniente negligentia, sive mora creditoris Cambii, nisi magna fuerit, & longior. num. 5. *ibid.*

Contrarium. num. 58.

Mora, & negligentia creditoris Cambii excluditur, quando creditor credidit ex aliqua causa se ad exigendum tali tempore non teneri. *Difc.* 44. num. 6.

Cambium, seu verba, *pagate all ordine*, in literis *Cafereq. de Commert. Tom. II.*

cambii apposta non faciunt, quod cambium constitutum sit cum eo, cui postea ordinata sit solutio. num. 34. *ibid.*

Si Cambii Literæ redeunt protestata, & non soluta, competit tam Receptorum literarum, quam ejus Girantis regressus contra Scribentem. *Difc.* 48. n. 1.

Exceptio non numeratæ pecunie, vel inadimplementum competit Scribenti, nemum contra receptorem literarum cambii, sed etiam ejus Girantem. *ibid.* num. 2.

Explicatur essentia clausulae, *all ordine S. P.* à Scribentibus in literis cambii, ut plurimum appositæ. *ibid.* num. 4. 6. & 10.

Exceptio non numeratæ pecunie non competit Scribenti, si literæ cambii scriptæ fuerint, *per valuta contra*, aut *contra*. *Difc.* 48. num. 7.

Et idem per la valuta, absque alio addendo. *ib.*

Ex clausula Literarum Cambii dicentibus, *per la valuta interfa*, aut *per la valuta cambiata*, arguitur eorum valorem non fuisse solutum. *Difc.* 48. n. 13.

Cambium contrahitur principaliter inter datorem, & receptorem literarum, & alter, qui solvi mandatur, est adjectus solutioni. num. 14. *ibid.*

Girare verba, & *per me pagare*, in literis cambii importat mandatum, aut cessionem in gratiam tantum Girantis. *Difc.* 48. num. 15. & 26.

Secus in Literis cambii scriptis, *all ordine S. P.* quia tunc ea verba, *girare*, resolvuntur in nominationem personæ adjectæ. num. 16. *ibid.*

Mandatum de solvendo in literis Cambii datum est irrevocabile. *Difc.* 48. num. 18.

Declaratur. num. 21. *ibid.*

Giratio Literarum cambii ex causa onerosa non obstat exceptiones, quæ obstant giranti. *Difc.* 48. num. 19.

Declaratur. num. 22. & 23. *ibid.*

Verba, & *per noi*, in literarum Cambii girata exponuntur vice, & nomine Girantis. *Difc.* 48. n. 26.

Vide *Littera Cambii*.

Anterioritas eum hypotheca pro primo cambio constituta non potest suffragari creditori pro recambis ab eo factis in præjudicium intermedii Creditoris. *Difc.* 26. num. 22.

Assignatur ratio. num. 23. 24. & 25. *ibid.*

Contrarium firmatur. num. 26. & seq. *ibid.*

Mandatum datum ad cambiandum mortuo creditore, vel debitore non expirat. *Difc.* 26. num. 23.

Limita in mandato ad cambiandum cum se ipso. num. 34. *ibid.*

Mandatum ad cambiandum simul, & eodem tempore dari potest creditori, & debitori pro eadem summa respectivè debiti, & crediti. *Difc.* 26. n. 35.

Declaratur. ut num. 36. & 38. *ibid.*

Quando data est debitori facultas cambiandi, creditor non potest summam sibi debitam girare super Cambiis. num. 37. *ibid.*

Creditor non potest nisi præcedente facultate, aut profectione in casum mortis accipere ad cambium, & recambium eandem pecuniam sibi debitam. *Difc.* 27. num. 16.

An attenda facultate, sive mandato dato per debitorem creditori capiendi ad cambium, creditor absque ulla intimatione, vel notificatione valeat super cambis pecuniam sibi debitam girare. Et in hoc concurrent assensum opinionem *Rota Romana*. *Difc.* 27. num. 17.

Sed conciliantur distinguendo plures casus, ut num. 18. 19. 20. 21. & 22. *ibid.*

Pactum, quod creditor girare valeat super cambis absque ulla intimatione, vel profectione debitori faciendi, quomodo intelligatur, & quando procedat. *Difc.* 27. num. 23.

Et tale pactum appositum in primo termino extendi non potest ad terminum prorogatum. n. 24. *ibid.*

Ex pacto, quod creditor possit cambiare etiam post mortem debitorum absque onere denunciandi eorum heredes, inferri non potest alia similis remanentia in casu, quo superviverent ipsi debitores. *Difc.* 27. num. 25.

Per omissionem dicte denunciationis, & per negligendum creditorem in non girando pecuniam super iuris debitor tantum interesse simplex, vulgo *di un Tirone*. num. 26. *ibid.*

Debitor, qui assumpsit mandatum cambiandi, si cambiari non potuit, vel quia non invenit accipientes ad cambium, vel ex alia causa tali mandato renunciaverit, & ad creditorem denunciaverit, non tenetur ad cambium. num. 27. ibid.

Sed difficile est id in praxi sequi posse ob rationem adductam. num. 28. ibid.

In materia infurarum, confessio partium, ac solidationes computorum non probant realitatem cambiorum, sed aliunde peti debet eorum iustificatio, & de ratione. Disc. 40. num. 19.

Impensa descripta in libris Campforum, & cursus Cambiorum, & recambiorum in eis adnotata non probant realitatem crediti. eod. Disc. 40. num. 20.

Similiter quantitas debita non probatur per transactiones factas super cambis, & recambis, & de ratione. num. 24. ibid.

Declarat, ut num. 25. ibid.

Sed eorum positiva iustificatio, & liquidatio requiritur iuxta pretium per Magistratum impositum in locis, ubi fiunt nundine. num. 22. ibid.

Quando constat de realitate cambiorum ratio excessiva non vincit cambium. num. 23. ibid.

Cambius exactus in aliquo modico excessu singulis vicibus, iste modicus excessus imputatur in sortem facto computo ad modum scientie. Disc. 40. n. 24. & Disc. 148. num. 43.

Contrarium. Disc. 148. num. 41.

Cambia eunt etiam contra decoctum. Disc. 120. num. 30.

Cambium. Vide *Littera Cambii*.

Intelligentia scripturarum Cambialium magis dependet a consuetudine Platearum, in quibus exarantur, quam a jure. Disc. 148. num. 1.

Cambiorum species distinguuntur. num. 2. ibid.

Debitor teneatur prestare provisiones si onus cambiandi injunctum sit Creditori. Disc. 148. num. 4. 13. 31. & 33. & Disc. 149. num. 49. & 50.

Creditor in Cambio limitato majus interesse consequi non potest, quam sit illi per debitorem conventum. Disc. 148. num. 5.

Patrum quod in calculandis Cambis ex nundinis productus comprehendendi debeant provisiones, validum est, & rationabile. num. 6. & seqq. ibid.

Creditor cambii potest praecedere eorum illud Cambium, quod producit ex nundinis. n. 7. ibid.

Certi lucri, seu interesse, aut Cambii exactio fieri potest in Cambio, quando creditor debitori remittit eorum id, quod super taxatum Cambium nundine responderent. eum. 8. ibid.

Impugnatur *Anseld*. Disc. 65. n. 37. & 38. Explicatur *Card. de Loc. de Camb.* Disc. 17. n. 2. verbi *non potest* *pos.* ibid.

Cambium cum limitato interesse non dicitur usurarium, si ad hoc respectiva lucri remissio facta per contrahentes. Disc. 148. num. 12.

Provisiones de jure spectant ad Creditorem, nisi pactum fuisset in contrarium. num. 19. ibid.

Cambium certum ab initio taxari nequit. n. 20. ibid.

In cambio reali nullum dari potest lucrum certum, quia creditor potest esse in damno, & debitor in lucro. num. 21. ibid.

Explicatur *Bulla Pii V.* num. 42. ibid.

Bulla Pii V. observari debet in materia Cambiorum. Disc. 148. num. 27.

Cambium limitatum ad differat à currenti. n. 28. ibid.

Patrum in Cambiis limitatis, ut si currentia cambia imponent moras, adhuc creditores debeant summa convenia, est usurarium. Disc. 148. num. 35.

Est tamquam non attingens substantiam contrahentis, vitatur, & non vincit, & reducit ad purum cambium nundinarum. num. 36. ibid.

Patrum, quod Creditor lucratur Provisiones non obstante onere cambiandi debitori imposito, non sustinetur. num. 37. ibid.

Cambii soluti restituitur. Vide *Bona fides*.

Regula vel modus calculandi cambia limitata per Portus calculatores late traditur. Disc. 148. num. 47.

Realitas, sive essentia Cambii in eo consistit, quod cambium verè factum sit pro alio loco distant cum sincera intentione quod ibi sequatur solutio. Disc. 149. num. 1.

Recambium legitime celebratur cum intervenit veta, & realis extinctio prioris Cambii, & realiter novum cambium contrahitur. num. 2. ibid.

Littera ius, & reditus, sive spaccia, vulgo *dell'andata*, & *del ritorno* non sunt de substantia Cambii, sed de executione, vel facilitati illius probatione. num. 3. ibid.

Cambium, seu recambium potest absque litteris, per alia quaecunque media exequi. num. 4. ibid.

Cambii realitas probari debet per litteras missivas, & responsivas, vulgo *dell'andata*, & *del ritorno*. num. 5. ibid.

Contrarium verius cum iustificari possit per alia equipollentia documenta, & conjecturas. n. 6. 8. 9. 10. & 31. ibid.

Referuntur conjecturae pro realitate Cambii iustificanda. num. 11. 17. 18. 20. 23. & 24. & seqq. ibid.

Constitutio Pii V. de Cambis non damnat Cambia tamquam ficta, illa, in quibus littera absolute non consistunt, sed illa in quibus littere non consistunt, & pecunia tepetur cum lucro in loco, ubi data sunt. Disc. 149. num. 7.

Liberculus vulgo *starrasaccio*, probat realitatem Cambii, quando sine conscriptis, ac missis ad nundinas à campforibus, & in eo continentur negocia, & cambia ad alias personas spectantia, & in nundinis inter alios mercatores, seu campfores tractata, & conclusa. Disc. 149. num. 11. 12. & 38.

Liber, vulgo *starrasaccio* non probat realitatem cambiorum per Creditorem enim *de ipso* celebratorum, quae vocantur vulgo *Marterelli* seu *culla ricarfa*. num. 13. ibid.

Et de ratione. num. 14. & 39. ibid.

Contrarium, quando haec cambia remanent aliunde comprobata. num. 15. 20. 21. 22. & 40. ibid.

Cambii realitas iustificatur ex computis transmissis ad nundinas, si recipies non contradicant. n. 17. ibid.

Item ex partium multiplicitate, attenta praefatum aliarum distinctione in singulas series cum annotationis temporum, & subordina annotationis. num. 24. ibid.

Item ex solutione aliorum debitorum. n. 26. ibid.

Onus cambiandi residet de jure penes Creditorem, quando aliud in contrarium non apparet. Disc. 149. num. 48.

Seylus, & observantia Mercatorum in Cambiis facit ius. Disc. 151. num. 9.

Inter Cambium factum, & mutuum simulatum per venditionem nulla intercedit disparitas. Disc. 169. n. 8.

In Cambio *culla Ricarfa* non sequitur novatio primi cambii. Disc. 196. num. 4.

Cambii seu Recambii contractus nullo partium consensu petificatur, nam cambii litterae, quibus Trafixe ordinantur, non ad perfectionem, sed executionem tantum interveniunt. Disc. 198. n. 3. 4. & 5.

Cambii, & Recambii contractus est plurimum formalium Personarum representatione, quare sustinetur. Disc. 198. num. 44.

Cambium, à Creditore, seu Procuratore initium eum se ipso valet. eum. 49. ibid.

Vel si pretium currentis non excedat. ibid.

Vel si initium fuerit pro minori pretio quam currentis, & ita in maiorem utilitatem Domini, seu debitoris. eum. 50.

Cambium, quod universaliter praedicatur, pro injusto, vel illicito haberi non potest. num. 53. ibid.

Patrum de stando libris, vel simplici scripturae Creditorum, super realitate cambiorum, est invalidum. Disc. 202. num. 2.

Contrarium verius addito iuramento, & ubique attenditur excepta Curia Romana. num. 52.

Patrum praedictum maxime attenditur in Regno Neapolis, & Sicilia, imo etiam de recenti in Curia Romana. num. 53. & 55.

Et attenditur dictum pactum etiam sine iuramento. num. 56. ibid.

Creditor in Cambiis repraesentat triplicem personam, unum scilicet creditorem, aliam mandatarum debitoris, & aliam Campforis. Disc. 202. num. 3.

In Cambii celebratione de uno loco ad alium quatuor intervenire debent personae, eaeque omnes reparesentantur in Creditore Cambii, eisque correspondunt. num. 4.

In Cambii materia admittitur reduplicatio personarum, etiam in figuris oppositis. num. 5. *ibid.*
 Literæ non requiruntur uti de substantia Cambii, sed ad effectum probationis, quod nempe Cambium fuerit verè, & realiter fecerit de loco ad locum. *Difc.* 202. num. 17. 18. & 19.
 Cambium fuisse securum probatur falem ex literis reditis, non tamen ad exclusionem principalis probationis, quæ potest fieri per librum nunciatum *la fteartafacio*, vel per paritatem extraxtas ab eodem libro, ita ut una probatio fufficiat vel alia. num. 26. 28. & 36. *ibid.*
 Item probatur per testes, præfumpciones, conjecturas, atque adminicula juxta venoem opinionem. num. 29. *ibid.*
 Cambia cum fe ipfis non ponuntur in bilancio fciarum, & quare? *Difc.* 202. num. 39. & 41.
 Cambia cum fe ipfis gefta poffunt probari cum fcripturis factis à fe ipfis, tamquam perfonis diverfis. num. 43. *ibid.*
 Creditor excluditur à confequencia Cambiorum, juxta unam opinionem, remanet exclusus etiam ab intereffe lucri reflantis. *Difc.* 202. num. 60.
 Conatarius. num. 61. 62. & 64.
 Confufa cum *refeñione damnum*, &c. appofita in Inftrumento Cambii operatur, ut non debitis cambis, debeatur tamen lucrum ceffans. n. 63. *ibid.*
 Cambia quæ conatibus Minoris interveniunt duorum confanguineorum ex proximioribus, fuffiçienter præfcripto Statuti Afconiani. *Difc.* 217. n. 12.
 Ex ex Decreto Judicis præfumere faciente omnia rite & rectè gefta. *ibid.* num. 16.
 Cambium favore Minoris celebratum ex juffa, & rationabili caufa excludens circumventionem, & dolum, gñus contractus etiam fine folemnitatibus Statutariis validus efl. *Difc.* 217. num. 17.
 Quæ juramento vallatur, & aliis rationibus. ut num. 18. & 19. *ibid.*
 Cambii executio non reftatutur per fufpicionem Antidatæ, quæ efl exceptio extrinfeça, & requirit altiorum indaginem. *Difc.* 217. num. 22.
 Maximè attento Statuto Afconiano lib. 2. rubr. 22. rejiciunt inter Mercatores omnes exceptiones. *ibid.* num. 23.
 Cambium plateale invenitur færi Florentinis. *Difc.* 218. num. 1.
 Nundinae Cambiorum introductæ fuerunt pro ampliori, & fæliciori ufu Cambiorum pluralium. *ibid.* n. 2.
 Exponitur duplex methodus conficiendi calculos Cambiorum cum limato intereffe. num. 4. *ibid.*
 Et vide in verb. *Stylus*.
 Nomina Inchoatum, ufuratum, & accrefcentium Cambio non conveniunt. *Difc.* 218. num. 15.
 Cambium non producit fructum, quia totum efl capitale. *ibid.* num. 18.
 An hypotheca Cambii exingatur cum Recambio, ita ut creditor intermedius vincat primum Creditorem ex Cambio. *Difc.* 218. num. 22.
 Antiqua calculandi methodus comprobatur cum pacto inito inter Partes in Apochis Cambiarum. eod. *Difc.* num. 23.
 Item ex ufu univerfali, & cum rebus judicatis. *ibid.* num. 24. & 25.
 Cambium periculis de Feria in Feriam; & pretium quod imponitur fenis Mercatorum in qualibet feria efl certum, & liquidum. *Difc.* 218. num. 27.
 Pactum per quod limitatur intereffe, utque ad certam formam non concernit fubftantiam Cambii, fed importat remiffionem, & condonationem majoris quantietatis, quæ ex pretio nundinarum refultaret. *Difc.* eod. num. 28.
 Cambium limitatum non differt in fubftantia à cambio currenti. *Difc.* 218. num. 28.
 Ergitur per nundinas fci ad inflat currentis. *ibid.* 30.
 Debitor volens extinguere cambium intra annum, in calculo habetur ratio ad ferias præcedentes, non curatis fubfequentibus. *Difc.* eod. num. 31.
 Quando verò aliquis folvit ad computum, in calculo incedendo in afcu extinctionis, habetur ratio ad quatuor Ferias quæ præcedunt anni. *ibid.* n. 32.
 Et vide in verb. *Calculus*.
 In eodem anno non potefl fieri duplicatio recambi.

Cafarg. de Comm. T. am. 11.

bium, nec in qualibet die folutionis inchoati novus annus. *Difc.* 218. num. 43.
 Cambium præfium nequit collatum, & fimulatum ubi confiat à principio de veritate exactiõis pecuniarum. *Difc.* 223. num. 2.
 Realitas cambii probatur ex compenfis dari, & accepti. *Difc.* 223. num. 3.
 Item ex folutione fructuum, & ex geminatis confeffionibus dari, & accepti. n. 4. & 18.
 Item fi non erat antea cogitabilis cafus, cujus occasione allegatur poftmodum fimulatio. *ibid.* n. 5.
 Creditor Cambii non tenetur eflle follicitus de veritate in extinctionem debitorum, quæ debitor cambii promiffis extinguere. *Difc.* 223. num. 13.
 Declarantur contrarii ut procedant in contrahente cum Ecclefia, vel Pupillo, vel minore. *ibid.* n. 14.

CAMBIUM MARITIMUM.

In Cambio Maritimo non probatur oneratio pecunie, fed fufficit fola ejus redditio. *Difc.* 1. n. 37. & *Difc.* 7. num. 2.
 Cambii maritimi afcurator tenetur eodem ad pecuniam traditam, fed etiam ad lucra Cambii. *Difc.* 1. num. 123.
 Ac etiam de cafu fuge mutuatarii, licet navis redeat falva. *ibid.* num. 124.
 Quando dicatur ufurarium. *Difc.* 7. num. 3.
 Probatum ab ipfo Inftrumento, feu apochis cambii maritimi. *Difc.* 10. num. 17.
 In jure efl admiifum. *Difc.* 14. num. 1. & num. 25.
 Cambii maritimi effentia quid fit. *Difc.* 14. n. 23. 4. 5. 7. 11. 26. 40. 28. & *Difc.* 18. n. 5. & 6.
 Explicatur formula Genuef. Cambii Maritimi. *Difc.* 14. num. 12. 28. & 29.
 Super Cambio Maritimo duo fant Afcuraciones Species. num. 13. *ibid.*
 Ad validitatem afcuracionis fuper cambio maritimo non efl neceffaria probatio onerationis hujusmodi. num. 14. *ibid.*
 Contractum firmatur. num. 15. & 18. *ibid.* 7.
 Pactum voto per piene apofitum in cambio maritimo quid importet. *Difc.* 14. n. 20.
 Afcuratio facta fuper cambio maritimo exiftente in eo pacto, voto per piene, non valet, licet pactum valet. num. 21. *ibid.*
 Secus fi pactum prædictum ab afcuratoribus non ignorabatur. *Difc.* 14. num. 22.
 Et ftante difpofitione Statuti Genuefis, an prædictum pactum fit validum. num. 23. *ibid.*
 Cambii maritimi afcuratio, nihil aliud efl, quam reafcuratio. *Difc.* 15. num. 2.
 Cambii maritimi lucra an debeantur, fi receptor pecunie ad cambium maritimum eam in alios ufus convertit, quam in mercedem onerationem. *Difc.* 16. num. 1. & 2.
 Limita ut num. 9. *ibid.*
 Cambii maritimi Gratiatio regreffum habet contra Grantem, fi debitor cambii maritimi effectus fuerit non folvendo. *Difc.* 33. num. 2.
 Genæ cedule continentis cambium maritimum, importat venditionem nominis. *ibid.* n. 5. 7. & 10.
 Cambium maritimum committit in fe ritum contractum, & quales illi fint, explicatur. *Difc.* 62. n. 1. & 23. cum feqq.
 Recipiens pecuniam ad cambium maritimum, licet omitat onerare merces, tenetur ad reftitutionem fœvis cum omnibus lucris, & præmio. *ibid.* n. 3.
 Item procedit in afcurato. *ibid.*
 Mutuans pecuniam ad cambium maritimum non tenetur de facto & culpa Patroni Navis. *ibid.* n. 6.
 Declara. ut in num. 8.
 Navarchus fi receperit ad cambium maritimum longe majorem fummam, quam fuerit tificum, præfumi- tur in dolo per auftrage navis fcipto. *Difc.* 62. n. 7.
 Excufatur, fi de nocte à pifcatorum lumine deceptus incadat in vada. *ibid.* num. 9.
 Recipiens pecuniam ad cambium maritimum, fi eam non implicaverit fuper navi, aut meribus, etiam dato calò finifit, vel naufragio tenebitur ad reftitutionem fortis. *ibid.* num. 10.
 Affignatur ratio. num. 11. *ibid.*
 Recipiens pecuniam ad cambium maritimum tenetur

probare habuisse riscam in navi ad effectum se
extimendi à restitutione fortis. eod. Disc. 62. num.
13. & 14.

Si non constaret quantum summam ex pluribus sibi datis
ad cambium maritimum navarchus impicaverit su-
per navi, aut mercibus, dato casu naufragii, om-
nes creditores cambium sentire debent damnus.
num. 15. & 17. ibid.

Inter creditores pro cambii maritimo non datur prela-
tio, sed omnes pro rata eorum crediti concurre-
re debent super bonis debitoris. ibid. num. 18.

Declaratur si omnes creditores essent pro eodem
viaggio. num. 19. ibid.

Secus, si ex diversis viaggiis, quia tunc ultimi
pro ultimo viaggio preferri debent. ibid. num. 20.

Dependit aliqua mercium portione ad plures Domi-
nos spectantium, que in simul commixta, aut
confusa fuerunt, amissionis dampnum debet ab om-
nibus Dominis sentiri. Disc. 62. num. 16.

Pactum *voto per pieno* utpote connaturale cambio
maritimo, super quo interpretetur, in nihilo alter-
at illius naturam. ibid. num. 17.

Explicatur natura, & qualitas hujus pacti *voto
per pieno*. num. 29. ibid.

Impugnatur *Rat. Roman. & Anald. de Com-
merc. & Mercat.* in materia hujus pacti *voto per
pieno*. ibid. num. 29. 30. 31. 32. & 33.

Cambium maritimum stipulationem super impensione
facienda per Capitaneum, non censetur contractum
super corpore navis, sed super rebus, & mercibus.
Disc. 62. num. 34.

Præsertim flante pacto *voto per pieno*. ibid. n. 35.

Fidejussio facta pro Cambio maritimo non extendit-
ur ad casum restitutionis fortis ob omissionem
orationem mercium, quia de casu ad casum illa ex-
tendi non potest. Disc. 62. num. 37.

Conseruatur. ibid. num. 38.

Declaratur tamen aliqui casus, in quibus fide-
jussor non tenetur. ibid. num. 42. & 49.

Fidejussor cambii maritimi tenetur etiam pro casu
pro quo debitor principalis non adimpleverit ex
parte sua cambium maritimum, nempe non ope-
randi merces. ibid. num. 43. & 44.

Recipiens pecuniam ad cambium maritimum super
mercibus tenetur ad restitutionem fortis cum om-
nibus cambiis, licet nullas merces in navi ope-
raverit. Disc. 63. num. 1.

Mentio navis facta occasione cambii maritimi potest
referri, cum ad cambium maritimum factum im-
per corpore navis, quam ad cambium maritimum
super mercibus operandis in navi. Disc. 63. n. 11.

In cambio maritimo comprehenditur contractus asse-
curacionis, sed ille assecurationis contractus differt,
quoad aliqua accidentalibus ab aliis assecurationi-
bus factis extra cambium maritimum. Disc. 64.
num. 1.

Si Cambista maritimus assumpserit in se generaliter
& indistincte omnem adversum casum, & fini-
strum, tunc de omni dampno, & sinistro tenetur.
Disc. 65. num. 3.

Navi naufragata cum toto suo onere cambista maritimus
non solum amittit fortem, sed etiam primum,
seu consensum assecurationis comprehensio in Cam-
bio. ibid. num. 6.

Ex assignatur ratio. num. 7. ibid.

Cambium maritimum an & quando navis Magister
contrahere possit; latè Disc. 71.

Explicatur contractus Cambii maritimi. Disc. 73.
num. 2.

Pecunie seu merces datur ad cambium maritimum
transire verè in dominium Cambiatorum. ibid.
num. 3.

In Cambio maritimo committeri potest circa usum
alter contractus, sive assecurationis, vel assump-
tionis periculi in aliquem futurum eventum, vel qui-
libet alius, dummodo de jure sit licitus, & ju-
stus. Disc. 801. num. 4.

CAPITANEUS.

Capitaneus Navis. Vide *Magister Navis*.
Capitaneus Navis absentibus Mercatoribus fuisse et
eodem vice, & potest agere in casu occurrenti, & non

previsto quod agere poterant ipsi mercatores. Disc.
69. num. 14.

Dux Navis unanimiter electus ab omnibus officiali-
bus præsumitur recte, & integre fidei, & ido-
neitatis. Disc. 113. num. 5.

Maximè si de hoc constet etiam testium depo-
sitione. ibid. num. 12.

Revocatio Decisæ alicuius navis non est ita facilis, quan-
do in remotissimo mari reperitur. ibid. n. 11.

Arrestacioni Capitanei navis multum est defendendum
super rebus ad navem spectantibus. Disc. 116. n. 37.

CARTULARIA S. GEORGII.

Natum dant Creditoribus privilegium hypothecæ.
Disc. 28. num. 64.

CASTRENSIS.

Castrensis requirit probare non est necessarium in
Civitatibus Mercantibus. Disc. 41. num. 15.

Præsertim Genue. num. 17. ibid.

Et hoc procedit in personis utriusque sexus, &
cujuscunque conditionis. dicto Disc. 41. num. 18.

CASUS.

Casus, quem culpa præcessit, si nihilominus conse-
quisset, culpa transgressoris non attenditur. Disc. 1.
num. 83. & seq. & Disc. 67. num. 10.

Casus, de quo fieri debet specialis mentio, non com-
prehenditur sub verbis generalibus. Disc. 1. n. 117.

Casus, seu dampnum præsumitur evenisse ex facto,
seu culpa immediate ad illum præcedente. Disc. 19.
num. 45.

Casum culpa præcedens non obligat culpofum, nisi
quando est præordinata ad casum. Disc. 23. n. 45.

Secus in socium contra socium, quia indistinctè
obligatur. Disc. eod. num. 53.

Ad casum quis obligatur quando facit contra con-
venta, licet ejus culpa non sit præordinata ad casum.
Disc. 23. num. 46.

Imo tali casu semper culpa dicitur ordinata ad
casum. num. 48. ibid.

Ad casum præordinatum semper dicitur culpa, quan-
do si non præcessisset culpa, casus non evenisset.
Disc. 23. num. 52.

Necesse tamen non est, quod culpa sit ordina-
ta præcisè ad casum, sed sufficit quando secundum
possibilitatem actus dicitur ordinata. n. 54. & 55. ib.

Ad casum dicitur culpa ordinata, quando quis non
fecit quod diligens Pater familias fecisset. Disc. 23.
num. 56.

Si Cambista maritimus assumpserit in se generaliter
& indistinctè omnem adversum casum, & fini-
strum, tunc de omni dampno, & adverso tenebitur.
Disc. 65. num. 3.

Casus similis qui uno tempore accidit, alio tempo-
re evitatur. Disc. 67. num. 20.

In Casu inopinato mandaturus si aliquis prudens ex-
piciens sumperit, non debet sentire prejudicium.
Disc. 69. num. 13.

Casus finistri possunt dari in toto, vel in parte, nem-
pe cum peremptione totius rei, aut in parte tan-
tam ipsius. Disc. 70. num. 5.

Casus superveniens conductui operarum, ob quem
locator prestare non potest operas, non impedit
quomvis idem locator petere possit integrum sa-
larium. Disc. 77. num. 1.

Ubi vide alias explicationes istius casus.

Casus censetur cognatus, si credibile est casum co-
gitari potuisse. ibid. num. 9.

Pro casu fortuito casus, & stabilius non tene-
tur. Disc. 115. num. 15.

Ventorum vis inter casus fortuitos enumeratur. Disc.
122. num. 14.

Ventorum, vel aquarum magnitudines, & tempesti-
tates in Mari inter casus fortuitos enumerantur. n. 15. ib.

Ventorum vis, aquarum impetus, tempestates, & si-
milis solent frequenter in Mari evenire. n. 25. ib.

Casus fortuitus. Vide *Assecuratio* & *Possit*.

Casus remotus non est habendus in consideratione.
Disc. 162. num. 3.

Casus in Diplomate non expressi tamquam omitti, & in-
decisi remanent sub dispositione juris. Disc. 124. n. 34.

C. A.

CASUS FORTUITUS.

Est accidens, quod per diligentiam, curamve mentis humane non potest evitari, nec provideri. Dife. 13. num. 38. & Dife. 23. num. 24. & 26.

Non dicitur talis, quando à diligentissimo provideri potest. Dife. eod. num. 33.

Infortius non venit sub appellatione casuum fortuitorum. Dife. 1. num. 129.

Et hoc procedit, licet dictum sit pro foliis, ac infolitis, cogitatis, ac incogitatis. *ibid.*

Limita, ut num. 130.

Casum fortuitum probare debet, qui in eo se fundat. Dife. 23. num. 9.

De Casu fortuito Capiteanus navis non tenetur. Dife. 23. num. 25.

Nisi aliter conventum fuerit, num. 26. *ibid.*

Casus fortuitus non excusat, quando cum præcessit culpa. Dife. 43. num. 43. & num. 51.

Et præsumi debet, quod casus non evenisset, si culpa non præcessisset. num. 49. *ibid.*

Casus si nihilominus contigerit culpa non attenditur. Dife. 1. num. 83. & seq.

Casus fortuitus mandatario non obest. Dife. 23. num. 51. & 52. ubi exempla.

CASUS SINISTER.

Quid sit. Dife. 17. num. 3.

Et talis non est, si providentia humana est reparabilis, ad intellectum Searui Genesi. *De Searui. §. Casus sinister.* num. 4. & 5. *ibid.*

Si erat reparabilis, sed ob culpam Navarchi non fuit reparatus, ac ideo navis perit, asscuratores ad hoc tenentur. Dife. 17. num. 7.

Secus, si ex dolo Navarchi hoc provenierit, num. 8. *ibid.*

De Casu sinistro exceptio declarationis non facit ad terminos Searui Genesi. *De securis §. Casus sinister*, an, & quando admittatur in iudicio executivo. Dife. 17. num. 9.

Sequitur ob merces onerari, & transvahi prohibitas, non est impediendus Navarcho id ignoranti. Dife. 1. num. 34. & 165.

Licet inopinas, & culposus ex parte Navarchi non intelligitur exceptus in asscuracione, præsertim concurrentibus causis generalibus, & exceptione tantum facta de Barataria. num. 36. *ibid.*

Probari potest per conjecturas. Dife. 1. num. 155.

Et probatio debet fieri intra annum in loco vicini, ad quem accedi poterit, num. 160.

Et eo modo potest fieri quo sub n. 161. *ibid.*

Probari debet de tempore præciso, & non in genere. Dife. 2. num. 8.

Casus sinisteri notitia. Vide *Notitia*.

Præbatur per Testes deponentes de publica voce, & fama, ac de auditu à Navarcho. Dife. 10. n. 3.

Ex per Testes examinatos in loco sinisteri etiam sine citatione Partis. num. 3. & num. 105. *ibid.*

Et admiuntur ad probandum sinistram possibiles probationes, & leviores. num. 4. *ibid.*

Dicitur sequutus non appellente navi ad Portum destinatum, & asscuratores tenentur. Dife. 10. n. 3.

Præcipue attento Statuto excludente solum casum barataria. num. 6. *ibid.*

Per Statutum Genesi. in iudicio executivo etiam minus legem probari potest. Dife. 11. n. 1.

Declara. num. 2.

Casum sinistram dici potest passam fuisse navem redemptam, vel recuperatam ab hostibus, quæ ad portum destinatum pervenerit, ut Asscuratores teneantur. Dife. 17. num. 11.

Contrarium. num. 2.

Et hæc contraria opinio fortius procedit stante Statuto Genesi. *de securis. §. Casus sinister.* dicto Dife. 17. num. 3.

Sub casu sinistro in asscuracione comprehenso venit etiam confusio, remissio. Dife. 10. num. 106.

Casus sinister, quando evenit in mari longinquo, solum decursus temporis absque alia conjectura non sufficit ad præsumendum in Affecuto notitiam casus sinisteri. Dife. 23. num. 7.

Statutum inducendo modos probationum præsum-

pionis notitiam sinisteri, non censetur alios de jure asserere voluisse. *ibid.* num. 8.

Possibilitas notitiam casus sinisteri, sive per mare, sive per terram probari potest, ultra modos à Statuto inductos, per insas conjecturas, verosimilitudinem, vel præsumptiones, juxta circumstantias casus. num. 10. 11. & 12. *ibid.*

Et vide *Affecuto*.

CATHOLICUS.

Tanquam Catholicus haberi debent Schismatici materiales. Dife. 211. num. 71.

Catholici Turcarum subditi, non possunt imponi prædari, etiam aliquando subministrant Turcia auxilium. Dife. eod. num. 77.

Catholicorum Turcarum subditi depredatio, non cedit in damnum Turcarum. *ibid.* num. 78.

Et in proposito declaratur Doctrina *Pam. de Pæst. Præst. Tit. 11. num. 12. & Adæst. Dese.* 254. num. 41. *ibid.* num. 79.

Catholici per vim hoc Imperio Turcarum viventes dici nequeunt membra hostilis Reipublicæ. Dife. 212. num. 49.

Et tanquam amici nostri depredati non possunt, & depredatorem ad restitutionem tenentur. num. 50. *ibid.*

Catholicorum Navis eorumque merces, arma, &c. prædari nequeunt. Dife. 214. num. 2.

Etiamsi subditi Turcarum essent, & aliquæ merces ad Turcas spectarent. *ibid.* num. 3.

CAUPONES.

Caupones, & Stabularii pro casu fortuito non tenentur. Dife. 115. num. 15.

Caupones teneantur ad præstandum hospitium Peregrinis, & equos locandum, &c. si signum ad hæc significandum visitoribus exposuerint. Dife. 122. num. 23. & Dife. 190. num. 7. & 10.

Limita. eod. Dife. 190. num. 11. & 12.

CAUSA.

Causa justa ligandi an excuset à mora. Vide in verb. *Adra*.

In Causis executivis, si probata fuerint ea quæ in illis admitti non debebant, debent à Judio attendi. Dife. 11. n. 10. & 12.

Proxima, & immediata Causa debet attendi, non mediata, ac remota. Dife. 19. num. 36.

Limita si causa mediata, vel remota necessario influeret ad causam proximam. n. 37. *ibid.*

Explicatio omnium velorum, vulgo *forza di vele*, non est causa necessario influens ad relaxationem faciem, conflagrationis navis, &c. n. 38. *ibid.*

Indicatur modus dignoscendi, an causa mediata necessarii influat in causam immediatam. n. 39. *ibid.*

Causa finalis contractus defectus deficientis contrahentis licet nominatus. Dife. 59. num. 24.

Declara primo id procedere quando Causa finalis esset extrinseca contractui nominato, secus si causa finalis esset intrinseca, sive ex natura contractus. num. 25. *ibid.*

Declara secundo, quando contractus nominatus est mixtus cum aliquo innominato. *ibid.* n. 27.

Tertio, quando causa finalis non potest amplius adimpleri, secus si possit. *ibid.* num. 28.

Quarto, quando illa causa finalis non esset principalis, sed alia adesse principalis in eodem contractu. *ibid.* num. 31.

Causa finalis contractus Cambii, & pure substantialis ejusdem, est pecunia cambiaria solvenda per datorem literarum in alio loco. Dife. 59. n. 26.

Causa finalis designat ex proximo dispositionis. Dife. 204. num. 33.

Ex defectu Causæ finalis, quando resolvatur contractus. Vide *Contractus*.

Causa contraria, & causa lucrativa, quas differentias parians quoad solutionem collectarum in fructuariis. Dife. 92. num. 4. usque ad 7.

Causa. Vide *Præsumptio*.

Causa expressa præsumitur demonstrative tantum apposta, non taxative. Dife. 166. num. 23.

Causæ naturalis, vel intrinseca, & non accidentalis, vel

vel extrinsecus est casus referendus. Dife. 142. numer. 22. & seqq. & Dife. 168. numer. 11. & 12.
 Causa principis privilegii subacta, vel cessante, cessant etiam omnes alii effectus ab ea in consequentiam producti. Dife. 195. numer. 4.
 Causa saepe saepius tam loquendo, quam scribendo pro causario, vel effectu ponitur. Dife. 197. n. 6.
 Qui falsitatem commisit circa Processum causae ponitur in amissione ejusdem causae. Dife. 199. n. 89.
 Causa, quae scilicet ingressa fuit Aulam Principis, non potest amplius cognosci à Judicibus inferioribus. Dife. 202. numer. 5.
 Fidejussor qui pro securitate Judicii accessit in prima Instantia, an qua fuit absolutus is, pro quo fidejussit, non amplius teneatur si Causa reabsolvatur in gradu Revisionis. numer. 7. ibid.
 Causa iusta ad effectum inducendum bonam fidem debet esse approbata in Jure. Dife. 211. numer. 82.
 Causa iusta dispositionis merces, & Vicualia ad inimicos spectare, bonam fidem deperditionis inducit. Dife. 212. numer. 56.
 Receptum ex turpi causa, conditione ob turpem causam revocatur. Dife. 213. numer. 16.
 Causae, & Tituli deus ex cogitati ad legitimam praeinde inducendum, & reprobis antecedentibus, calumniae speciem praefertunt. Dife. 214. numer. 39.
 Causa etiam iniusta, & falsa, excusat à dolo, culpa, & delicto, si habeat iustam & probabilem credulitatem. Dife. 226. numer. 41.

C E D E N S.

Cedens persona cum cessionario reputatur una, & eadem persona. Dife. 5. numer. 32.
 Cedens literas Cambii postquam intervenierit unum ex requisitis L. 3. C. de Alocat. nullo modo potest agere. Dife. 44. numer. 39.
 Limita, si ageret ad utilitatem Girararii, seu Cessionarii, ut ei tempe solvant. numer. 40. ibid.
 Ex ratio est, quia girata, sive cessio fit pro solvendo, & non pro soluto. ibid. numer. 41.
 Limita secundo, si de consensu cessionarii, vel infirmum cum ipso ageret. numer. 42. ibid.
 Et Vide in Verb. Cessio.

Cedens conditio non debet esse inferior conditione cessionarii. Dife. 199. numer. 48.

C E N S U S.

Census super obligatione personali constitui non potest. Dife. 80. numer. 28.
 Census fundus semper presumitur capax ad solutionem annui census super eo venditi. ibid. numer. 30.
 Quod procedit etiam, quando constitutus fuerit census super duobus praediis & postmodum super uno tantum fuisset ille de praeterito consensu restrictus. ibid. numer. 32.
 Census non extinguitur, si fundus censuarius per injuriam, & negligentiam illius impositoris infractus fuerit hoc in totum tolleretur. numer. 38. ibid.
 Census Vitalicius in Semetia aliquorum non est licitus. Dife. 96. numer. 11.
 Sed venor est contraria sententia, esse licitum, & validum. ibid. numer. 3.
 Et ratio afferitur. ibid. numer. 4. & 5.
 Potissimum si sit reservatus ad vitam venditoris. ibid. numer. 6.
 Quiaquid sit de reservato ad vitam emptoris. ibid. numer. 7.
 An sit validus constitutus sine fundo fructifero, negat sententia auctor. dicto Dife. 96. numer. 8.
 Sed contraria hodie verior est recepta. ib. n. 9.
 Et ratio allegatur. ibid. numer. 10.
 Census Vitalicius est quidam contractus incommutatus sub aëre fortunae. Dife. 96. numer. 11.
 Et si prohibitus sit ut census à Bulla Sancti Pii V. non prohibetur uti sponsonis genus. ib. n. 12.
 Revera non est contractus census, sed quidam commutatio periculi. ibid. numer. 13.
 Et sustinetur sive constitutus sit ante Bullam D. Pii V. numer. 15. ibidem.
 Sive post dictam Bullam. ibid. numer. 16.
 Nec comprehenditur sub dispositione dictae Bullae, praeteritum probata frequentia horum censuum in loco. ibid. numer. 17.

Non est validus, constitutus cum pacto redimibilitatis in favorem emptoris. dicto Dife. 96. numer. 27.
 Secus si pactum sit appositum ad favorem venditoris. ibid. numer. 28. & 29.
 Et de ratione. ibid. numer. 30. & 31.
 Et non pro eodem spreto, sed pro minori Judicio arbitrio. ibid. numer. 32.
 Et quando pactum appositum est de consensu tam emptoris, quam venditoris. ibid. numer. 33.
 Durus ratio. ibid. numer. 34.
 Regulariter est irrepetibilis ex parte emptoris invice venditoris. ibid. numer. 35.
 Rarissime restituitur. ibid. numer. 36.
 Restituitur ad litum venditoris. ibid. n. 37.
 Non variatur per anticipatam solutionem annuatim factam à venditore. ibid. numer. 43.
 Est excessivus, vel lesivus ad pretii modicitatem, vel superfluitatem. eod. Dife. 96. numer. 46.
 Ex posteriori eventu, ex sola aetate, & annua praestatione non potest lesivus, & excessivus estimari. ibid. numer. 47.
 Neque talis probari potest ex computatione desumpta ex L. Hereditatem ff. ad L. Falcid. ibid. numer. 48. & 49.
 Sed ex Consuetudine loci, quae ad iustum pretium estimandum est servanda. ibid. numer. 50.
 Et ex aetate, & complexionem ejus ad casus vitae census reservatur, & ex bona, vel mala valetudine, ex ubertate seu penuria pecuniarum, ex qualitate loci, temporis, & personarum, & ex aliis circumstantiis consideranda. ibid. numer. 51.
 Excessivus non iudicatur Census reservatus ad rationem decem pro centenario in anno. Dife. 96. n. 52.
 Ad novem. ibid. numer. 53.
 Ad majorem summam. ibid. numer. 54.
 Ad rationem 12. ibid. numer. 55. 56. & 58.
 Ad rationem 14. ibid. numer. 57. 58.
 Ad rationem 15. ibid. numer. 59.
 Ad rationem 12. etiam in vita duorum. ibid. numer. 60.
 Fructus, qui percipiuntur ex censu vitalicio, revera non sunt fructus, sed pecuniae distributa exactio fortis sub incerto eventu. Dife. 96. numer. 14.
 Census merè personalis, diversus est à censu vitalicio. ibid. numer. 27.
 Solutio praestationis censuum in censu vitalicio spontanea facta non vivit contractus census. ibidem numer. 44.
 Lex vigens in Hispania, ut pretium censuum vitaliciorum sit semper pro uno pensionis solvendae nulla habita distinctione aetatis, à gravissimis DD. est approbata. ibid. numer. 61.
 Pretium censui vitalicio proportionabiliter esse debet dimidio plus censu perpetuo. ibid. numer. 62.
 Census vitalicius iustus, vel iniustus iudicatur ab aetate, vita cum valetudine, & aliis circumstantiis considerandis de tempore contractus, & pro illius iusticia praesumitur, nisi aliter probetur. ibid. numer. 64.
 Census quoad Creditorem est irrepetibilis. Dife. 103. numer. 8.
 Secus provocante debitore. ibid. numer. 9.
 Ut accedit in iudicio concursus. ibid. numer. 10.
 Ab Instrumento Census, creditum, & hypotheca resultat. ibid. numer. 41.
 Census non dicitur distinctus cum ad effectum fructus patienti, non adimpleti pacti inter partes conveniens. Dife. 103. numer. 47.
 Census non valet si pretium in illius venditione simulatur, vel per appareniam tantum intervenierit. Dife. 103. numer. 3. & 10.
 Census creati non possunt ex pecunia ante debita per venditorem. ibid. numer. 5.
 Census emptus ex pecuniis depositis, sed non liberis ad favorem debitoris, non valet de jure. ibid. n. 9.
 Census venditio valida est, licet pecunia adhibita pro creando censu ad ipsum emptorem, vel alium de illius mandato revertitur. Dife. 103. numer. 11.
 Secus si pecunia neque per moerentem temporis facta fuerit venditoris census. ibid. numer. 12.
 Census constitui non potest ex fructibus, pensionibus, & interesse decurio. ibid. numer. 13.

Census creari potest cum cedula bancaria. Dife. 181. num. 14.

In virtutem censu si adest pactum restituendi pecuniam pro forte datam, non potest resolverscenfus, nisi in mutuum. Dife. 101. num. 2.

Ideoque talis Census cum huiusmodi pacto juxta quamplures Doctores reputatur usurarius. n. 3.

Sed declaratur eorum sententia cum distinctione ibi adducta. num. 6. & seq. & num. 10. & 13. ibidem.

CENTENARIA.

Centenaria, vel praescriptio, vel immemorabilis probari debet cum nuntiis suis requisitis per eum, qui illam allegat. Dife. 186. num. 6. & 7.

CESSIO.

Cessionem actionis tenetur contrahens facere ei, pro quo facta fuit stipulatio. Dife. 3. num. 28. & 29.

Ad cedendum actionem, vel ad agendum, cogi potest ille, qui habet actionem ab eo, ad quem spectat commodum contractus. Dife. 5. num. 73.

Cedere debet procurator actionem Domino, pro quo contraxit. Dife. 9. num. 4.

Limitatur in contrahente, per nuncium, vel per Epistolam. num. 5.

Item quando procurator contraxit super re Domini, quia tunc utilis actio ei acquiritur. n. 6. ib.

Declarat istam limitationem, quando contraxit expresse mandato. num. 5. ibid.

Cedere actionem tenetur contrahens alieno nomine ei pro quo contraxit, licet utilitas contractus ad eum spectet. Dife. 37. num. 7.

Limitatur. num. 8.

Actiones intelliguntur cessae statim ac aliquis declarat negotium à se gestum ad alium pertinere. Dife. 5. num. 30.

Cessio facta cum amplissimis clausulis, praeteritum cum clausula *penus* &c. tollit etiam omne exercitium actionis cedenti. Dife. 44. num. 66.

Cedens, an & quando possit agere post nomen cessum, recessivè. num. 67. ibid.

Cedens aliquam summam pro solvendo potest revocare mandatum, & exigere summam, secus hoc procedit in dote literarum Cambi. Dife. 34. n. 16.

In Cessionibus mandatum pro solvendo datum, plurimum differt à mandato de solvendo in literis Cambi. ibid. num. 25.

Cessio, seu gressa facta mediante pretio continet principaliter contractum venditionis. Dife. 56. n. 28.

Cessio in incorporalibus fiat locutionis. ibid. num. 31.

Cessio aliquando sequitur virtutem legis absque facto hominis. ibid. num. 32.

Proinde in casu venditionis nominis, aut jurium incorporalium. ibid. num. 33.

Cessio intelligitur tacite facta ei, cui tractantur scripturae, vel instrumenta crediti. ibid. num. 34.

Cessio iurium, & traditio Instrumentorum non est necessaria, quando cessionario esset inutile exercitium iurium sui cessori. Dife. 70. num. 13.

Contrarium, quando aliquo modo potest esse utilis. num. 34. & 35. ibid.

Cessio iurium, quando fit traditio scripturarum, etiam sequi debet. ibid. num. 35.

Eo magis quando agitur de scripturis privatis. ibid. num. 36.

Quicquid sit de scripturis publicis, quoniam casu sufficere videtur eorum indicatio. ibid. num. 37.

Cedens amplius agere non valet contra debitorem cessum, facta cessione in alium, quando cessio fuit extata generalissimis, & amplissimis verbis, & quando cessit actiones tam directas, quam utiles, nihil in se retinendo, & de ratione. Dife. 91. numer. 68.

Etiam debitor fit ignorans, ac etiam non cneaturat requisita L. 3. C. de reor. ibid. num. 70. 71. 72.

Debitor post denunciationem non potest solvere cedenti. ibid. num. 74.

De nomine cessio, & de eius exigibilitate. Vide *Debitum, Nomen Debitum, & Enigilitas*.

Cessio etiam ex solo facto praesumitur, & dicitur cessio tacita. Dife. 133. num. 4.

Dicitur facta translativa, quando translativa à contrahentibus denominatur. Dife. 178. num. 13.

Et quando in Instrumento Cessionis adiunguntur verba, *cede, & transferre*. ibid. num. 14.

Nec non etiam clausula *Confiessens, Penus*. ibid. num. 15.

Et fit mentio fructuum crediti cessi. ibid. n. 16.

Facta pendente iudicio nulla est, & invalida. ibid. numer. 25.

Declarat tamen non procedere, quando cessio fiat ex causa necessaria, secus si ex causa voluntaria. ibid. num. 27. & 28.

Vel si concurrat bona fides cedentis, & cedatur jus certum, & indubitatum. ibid. n. 29. & 30.

Vel si cessionarius potius sit in locum cedentis, & constituitur Procurator in rem suam. ibid. num. 31.

Creditor solutionem recipiens, vel à correo debendi, vel fideiussore, vel Tertio Possessore, an teneatur eis credere jura, & qualia, ac etiam contra se ipsum. Vide *Creditor*.

Debitor cessus, an possit contra cessionarium opponere creditum sibi post cessionem obvenum contra cedentem. Vide *Debitum*.

Cedens jura talia qualia, dummodo &c. non tenetur de evizione favore cessionarii, nec jura cessae facere bona, & vera, & de ratione. Dife. 223. num. 9. & seq.

Cedens jura talia qualia, dicitur cedere alean, & jactum testis. Dife. eod. num. 10.

Declaratur contrarii ut procedant in cessione nominis debitoris, vel crediti principaliter facta, aut in venditione Jurium. ibid. num. 11.

Cedens jura talia, qualia, si non tenetur praestare veta, multo minus anteriora. Dife. 223. num. 12.

Cedens jura cum clausula praeservantia. *Talia ea men qualia, & dummodo, &c.* non tenetur de evizione, nec debet facere bona, & vera jura cessae. Dife. 223. num. 27.

Et de ratione. num. 28.

Contrarium. num. 29.

Distingue, ut num. 30. & 31. ibid.

Dolus in cedente jura talia qualia &c. ex quibus excludatur. Dife. 223. num. 8.

CESSIONARIUS.

Cessionario obstat eadem exceptio, quae obstat cedenti. Dife. 9. num. 10.

Negligentia imputatur cessionario, qui non exegit, etiam nullus terminus ei praefixus fuerit ad agendum. Dife. 41. num. 20.

Pro Cessionem parium Cessionarius in omnibus representat cedentem, & una ac eadem persona reputatur. Dife. 34. num. 14.

Cessionarius denunciare tenetur cedenti, si non potuerit cessionem prosequi. ibid. num. 15.

Cessionarius succedit in locum, & universum jus cedentis, & etiam in hypothecam cedenti competentem. Dife. 70. num. 22. & Dife. 178. n. 7. 8.

Cessionarius habet conditionem indebiti, si debitor cessus post denunciationem sui factam à cessionario solverit cedenti. Dife. 91. num. 73.

Cessionarius prior in tempore praesert debet secundo si habeat actiones utiles, etiam si secundus habeat directas, ac etiam si habeat pro se fementum, dummodo illa non sit executata. ibid. num. 76.

Et primus Cessionarius potest avocare pecuniam posteriori solutam. ibid. num. 77. 78.

Cessionarius agere valet cum suis prioribus Juribus, quando jura in solutum cessae sunt integra, & non sunt penitus libera, ac sunt effecta difficultoris exactionis, & quando illa fuerint cessae sub conditione reus solutionis. ibid. num. 79.

Ex quando cessae fuerint ad maiorem cautelam, & securitatem cessionarii. ibid. num. 80.

Cessionarius representat personam cedentis. Dife. 103. num. 21.

Et in iudicio concursus obtinet illius locum, & illius anterioritatem. num. 22. ibid.

Cessionarius iustificare debet gradum cedentis, & do-

doctre de cessione sibi facta ad effectum succedendi in locum, & Jus cedentis. Disc. 178. n. 1. 3. & 4. In Cessionarium transiit creditum eodem modo, quo penes cedentem prius reperiebatur. ibid. num. 5. Cessionario debentur fructus etiam Cambium sibi cessi. ibid. num. 6. 9. & 12.

Non solum ante cessionem, verum etiam postea decurrit. num. 10. ibidem.

Sive cessio facta sit ex causa lucrativa, sive onerosa. ibid. num. 11.

Dicitur proprie ipse primus creditor. ibid. num. 17. Furtum proprium committit Falsus Cessionarius qui se simulans esse personam veri Cessionarii alienam pecuniam exigit. Disc. 189. num. 18. & seqq.

Quod procedit etiam in casu, quo falsus cessionarius exigeret pecuniam non a debitore, sed a Procuratore, vel administratore ipsius debitoris. ibid. num. 26.

Cessionarii conditio non debet esse melior, quam conditio cedentis. Disc. 199. num. 48.

CHRISTIANI.

Christiani deferentes victualia, & merces ab uno loco Principis Infidelis, ad alium ejusdem Principis Regionem, probabiliter dubitantes Principem infidelem in Christianorum perniciem illis uti velle, remanent obnoxii Censurae Bullae *Cane Domini*. Disc. 211. num. 49.

Christiani Orientales non prohibentur habere commercium de mercibus, & victualibus, & aliis rebus indifferentibus, cum Turcis, etiam tempore Belli. ibid. num. 54.

Christianos inter, & Turcas bellum perpetuum inditum est. Disc. 212. num. 1.

Christiani Turcarum bona licite dependantur. ibid. num. 2.

Et de ratione. ibid.

Christianorum bona Barbaris adherentium, predari possunt, & ipsi tamquam hostes in servitutem redigi. Disc. 212. num. 4.

Grecis Christianis subditi Imperio Ottomanico licitum est abque Testimonialibus merces, & victualia deferre ab uno ad alium Turcarum locum, etiam tempore Belli. Disc. 212. num. 29. & 46.

Et de ratione. num. 30.

Christianis predictis non est permittum victualia deferre in loco, in quo actu viget Bellum contra Christi Fideles; nec etiam in loco in quo exercitus Turcarum, robur, & auxilium recipere possit. ibid. num. 31. & 47.

Christiani subditi Infidelibus revocantur tempore belli per Bullam *Cane* Privilegia Apostolica sanctionibus concessa. Disc. 212. num. 33.

Præsumptiones non relevant ad probandum navitas Imperio Ottomanico adherere, & merces ad Turcas spectare, ubi per publica documenta constat eos Christianos esse, & Merces ad usum Christianorum destinatas. Disc. 212. num. 32.

Depravationis generalis prohibitio non tantum Christianos Latinos, sed & Grecos, & Armenos continet. Disc. 212. num. 63.

Christiani auxiliantes, & confederati cum Turcis predari possunt. num. 64. ibid.

Et de ratione. ibid.

Christianorum confederatorum cum Turcis, & illis auxilium depravatio, de Jure Canonum, & Gentium permittitur. ibid. num. 65.

Christiani Catholici merces, licet subditi Imperio Ottomanico, depravationi non subjacent. Disc. 212. num. 3. & 10.

Hujusmodi prohibitio ex pluribus Decretis Sacrae Congregationis emanat. ibid. num. 4.

CIRCUMDUCTIO CITATIONIS.

Circumductio Citationis allegari potest à Reo, & non ab Actore, maxime si Actor pretendit per hujusmodi Circumductionem licem non amplius pendere. Disc. 100. num. 3.

CITATIO.

Citationis defectus per comparitionem ejus qui citari debet, suppletur. Disc. 70. num. 28. & 31.

Ampla hoc procedere licet comparitio fuerit facta ad alium effectum, nempe ad effectum excipiendi contra citationem. ibid. num. 29.

Citationis sollemnitates per æquivalentes impleri possunt. ibid. num. 30.

Quando pars prestat impedimentum ne citetur, citatio eo ipso habetur pro executâ. ibid. num. 32.

Decretum Principis, vel ejus Governoris est validum absque citatione, si ab altero ministro habuerint informationem. Disc. 99. n. 42. & 43.

Maxime si Princeps processerit extrajudicialiter. ibid. num. 44.

Citatio non requiritur in concessione gratuita à Principe facta. ibid. num. 45.

Eiusdem esset in præjudicium tertii, si talis præjudicium scientiam habuerit. ibid. num. 47.

Citationis Circumductio allegari potest tantum à Reo & non ab Actore, maxime si Actor pretendit per hujusmodi Circumductionem licem non amplius pendere. Disc. 100. num. 3.

Citatio non recte probatur per simplicem enunciationem Notarii, vel Judicis executoris. Disc. 107. numer. 2.

A Citationem ad videndum fieri actum transmissa non inferitur scientia ejusdem actus. ibid. num. 3.

An sola Citatio, vel liti consensatio sufficiens sit ad interrompendam prescriptionem, & inducendum malum fidem. Vide Disc. 110. per tot.

Sine Citationem Paris, extradictio facta Particularum à Libris Mercatorum non valet. Disc. 206. num. 35.

Citatio nec per pactum, nec per legem, nec per Principem tolli potest. Disc. 221. num. 14.

Citatio facta sub nomine appellativo *heredum, aut posterorum*, tamquam vaga, & incerta improbat. ibid. num. 15.

CIVILITAS CIVIS.

Privilegia Civitatis amittit, si habitationem, & consuetudinem Civis debeat. Disc. 117. n. 1. & 2.

Civitas acquiritur per habitationem 12. annorum continuam, cum onerum Civitatis dispositione. ibid. num. 2.

A Civitate discedere nemo potest absque licentia Principis, ob pectus Canam. ibid. num. 16.

Contrarium. ibid. num. 17.

Imo preta etiam inhibitione superioris. ibidem numer. 18.

Transgressor legis simpliciter prohibitive recessus à Civitate incit in penam amissionis immunitatis. dicto Disc. 117. num. 19.

Principis patientia habetur pro licentia, & permissione. ibid. num. 20.

Et ista ex longo temporis casu præsumitur. ibid. num. 21.

Sub Civis appellatio in Statutis proprie comprehenditur tam Civis originarius, quam ex privilegio. ibid. num. 23.

Et iste gaudet omnibus privilegiis concessis civibus originariis. ibid. num. 24.

Declaratur lex municipalis Januæ anni 1539. circa eivum immunitatem. ibid. num. 25.

Civilitas, seu domicilium concessum cum onere habitandi censetur per viam modi, & non amittitur non habilitando, nisi prævia interpellatione. ibid. num. 37.

Refertur lex anni 1650. Januæ circa amissionem privilegii immunitatis. Disc. 117. num. 42.

Hereditas jacens retinet omnia jura, & privilegia personalia defuncti, & sic etiam illud Civilitatis. ibid. num. 40.

Et sic retinet omnia immunitatis in Civibus. ibid. num. 41.

Civilitas non probatur ex simplici enunciativa. Disc. 199. num. 19.

CIVITAS.

Præta Civitas non ligatur Legibus, & Statutis Florentiæ Dominantibus. Disc. 195. num. 6.

CLAUSULA.

Clausula *salvis exceptis* in sententia interlocutoria apposta adiungit vim rei judicæ, quando per defunctum.

finitivam fuit iudicio finis impoſitus. Diſcut. 9. num. 40.

Claufula dies eſſe appoſita à Scribano ſubſcribente in fine Apocæ Oneratoſis reſertur ad conſignationem, & non ad ipſam ſcribentem. Diſc. 10. n. 5.

Et quid importet dicta clauſula. n. 56. ibid.

Claufula vnde per primo appoſita in Cambio maritimo quid importet, & quale pactum continet. Diſc. 14. num. 20. 21. & Diſc. 62. num. 27. & 29.

Et an valeat ſtante Statum noſtro Genueſi de ſecuris. dicto Diſc. 14. num. 23.

Claufula ſub pena dicta importat obligationem, & promiſſionem intereſſe. Diſc. 28. num. 42.

Secus omnino Genue, cum intereſſe comprehendatur ſolum ſub Clauſula cum reſellione ex ſtylo Curie, juxta formulacium Picti. num. 43. ib.

Claufula cum reſellione quid importet juxta ſtylum Genueſem. Diſcut. 28. num. 43. & Diſc. 41. n. 12.

Claufula deducens in libello appoſita preſervat libellanti facultatem utendi remedio ſua magis proficuum. ibid. num. 36.

Claufula ad voluntatem venditoris non importat dilationem aliquam ad ſolvendum. Diſc. 38. n. 16.

Et contra venditorem nihil operatur. num. 17. ibidem.

Et non preſervat à mora incurſa per debitorem ob lapſum dicti interpellationis. num. 18. ibid.

Secus, ſi dies, vel locus ſolutionis erat declarandus per pactum ab ipſo Creditore, vel Judice, vel nulla dies erat appoſita pro interpellatione. num. 20. ibid.

Aux erat appoſita cum clauſula *quando fuerit interpellatus debitor*, vel ſimilibus. num. 22. ibid.

Non poteſt vigore dictæ clauſulæ ad omnem voluntatem debitor ſtatim in mora poni. dicto Diſc. 38. num. 21. & Diſc. 40. num. 6.

Claufula circa interpellationem operatur, ut creditor agere poſſit evicta re ex primævis juriſus. Diſc. 42. num. 7.

Et hoc procedit in omnibus aliis contractibus innovatis, quibus propter incomparabilitatem nihil juretur dicta proteſtationis clauſula, quocumque ſecundus contractus non poteſt effectum fortiri. ibid. num. 8.

Et prædicta clauſula poſita in ſecundo contractum cum primo incomparabili, operatur tacite conditionem, quod locus non ſit primo, ſi ſecundus effectum non habuerit. num. 9. ibid.

Et per illam conditionem creditor ad primæva jura ſemper redire poteſt. num. 10. ibid.

Limitantur prædicta, quando navatio eſſet penitus extinguiſiva primi contractus, medio ſcilicet veræ ſolutionis in pecunia. num. 11. ibid.

Et procedunt prædicta etiam in præjudicium ſidejuſſorum. num. 12. ibid.

Claufula excluſo gæto, & avaria in aſſecuratione quid importet, latè Diſc. 47. per tot.

Claufula di maniera che, latine ita ut, nequid declarat, ſed etiam ampliatur ad caſus prius non comprehenſos diſpoſitionem præcedentem. Diſcut. 77. num. 8.

Judex poteſt cum clauſula *prout nunc* aliqua tantum definire. Diſc. 78. num. 24.

Explicatur quid ſignificent hæc clauſula *prout nunc*, ibid. num. 25.

Claufula pro omni, & ex toto, quod à legatario præſtandum poſſit legatarius, cum qua legatum reliquum fuerit, operatur excluſionem compenſationis legati cum debito voluntario deſuncti. Diſc. 84. num. 18.

Claufula pro ſe, & hereditas appoſita in venditione Feudi, ſeu rei feudalis, quid operetur. Vide *Feudum*.

Et *Claufula ad habendum* Gr. quidquid Gr. appoſita pariter in venditione Feudi, quid operetur. Vide *Feudum*.

Claufula in Inſtrumentis tamquam acceſſorie regulatur ſecundum formam contractus. Diſc. 98. n. 11.

Quæ hyperabundant, non videntur, neque obſeſe poſſunt. ibid. num. 12.

Claufula de ſtylo notariorum appoſite non cenſentur de voluntate partium volitæ. ibidem num. 13.

Judex delegatus non poteſt revocare ſententiam jo ju-

dicialium tranſactas mediante reſcripto delegationis cum clauſula, *ſtanti ſerme le coſe giudicate, caſo che ve ne fuſſero*. Diſc. 103. num. 31.

Claufula Conſtituti. Vide *Conſtitutum*.

Alia vide in verbo *Verba*.

Claufula verba quomvis generalia reſtringi debent ad verumſimile, præteritum ſi abſurdum per illam iudicaretur. Diſc. 134. num. 14.

Claufula per conto, & altera a diſpoſitione di N. probant Dominium rei tranſactum in N. Diſcut. 137. num. 8. & 9.

Limitatur, & declaratur. numer. 21. 22. 24. 25. 27. & 28. ibid.

Claufula derogatoria non obſtantibus in Reſcriptis, legibus, & ſimilibus appoſi non poteſt niſi per ipſum Principem, vel de ipſius Principis commiſſione. Diſc. 194. num. 6.

Claufula non obſtantibus non ſufficit ad pariendam derogationem privilegii clauſi in corpore juriſus communis. num. 15. ibid.

Item non operatur derogationem privilegii alteri conceſſi, quando ſui appoſita in aliquo Reſcripto factò à Principe ad inſtantiam, & favorem aliquas perſonæ particularis, vel aliqujus Collegii, & Univerſitatis. ibid. num. 16.

Claufula ex certa ſcientia Gr. Et non obſtantibus Gr. non ſunt aptæ ad ſupplendum defectum voluntatis in Principe, quando apparet in factò de ignorantia Principis, vel illius falſo ſuppoſito. Diſc. 195. num. 2.

Claufula cum reſellione damnum Gr. appoſita in Inſtrumento Carbi operatur, ut non debeat cambi, debeatur tamen lucrum ceſſans. Deſen. 202. numer. 63.

Claufula altrimenti ex. Caterata de ſtylo Curie Florentinæ inducit nullitatem actus alio modo geſti. Diſc. 206. num. 19.

Claufula Conſtituti in contracta donationis appoſita, præſcribunt donationis, & eorum deſcendentibus. Diſcut. 209. num. 12.

Maximè ſi adjecta fuerit clauſula *ex nunc*, numer. 11. ibid.

Claufula quorum intereſſi, nullatenus juvare poteſt illum, qui de tempore Inſtrumentum nullum intereſſe habebat. Diſc. 223. num. 15.

Nec afficit non obligatum, nec aliquid promittentem. num. 16.

Contractus authoritates declaratur, procedere in ſe acceſſorie extingueri debent cum dicta clauſula quorum intereſſi. ibid. num. 17.

CLERICUS. Vide FORENSIS.

Clerici poſſunt ſe ſubmittere Statutis Laicorum, & ſecundum eorum formam ſe obligare, & ſic ad formam Statuti de Conſentibus debentur. Diſc. 98. num. 24.

Clerici negotiatores ſubjacent laicalibus legibus circa mercatum. Diſc. 130. num. 10.

Clericus cogi poteſt à Judice Laico ad concedendum diſſolutionem, vel firmam concordiam cum debitore per majorem partem Creditorum laicorum inſtram. ibid. num. 11.

Clerici, & Presbyteri Græci, atque eorum filii & uxores, an gaudeant immunitate ob numerum duodecim liberorum, & ad quæ onera extendatur immunitas remiſſivè. Diſc. 191. num. 9.

In Clericos, & Eccleſiam Bona tranſeunt cum onere illis impoſito. Diſc. 191. num. 39.

Quamvis de Jure Divino, & humani inſtitutione gaudeant. ibid. num. 40.

COACERVATIO.

Coacervatio ſummarum, ſeu paritatum fieri debet, quando illæ petuntur ex eadem cauſa. Diſc. 82. n. 1.

Si verò ex diverſis, tunc ſi materia eſt favorabilis, coacervatio fieri debet. ibid. num. 2.

Secus in materia odioſa. ibid. num. 3.

Ad effectum admittendi appellationem ſi coacervatio plurium ſummarum, quia appellatio eſt materia favorabilis. ibid. num. 4.

Pro Coacervatione, vel ſeparatione ſummarum rerum, vel perſonarum indicoſa regulariter attenditur.

dicitur, an favor ita exigit, secus in odiosis. ibid. numer. 5.

Actor quando agit ad plures summas procedentes ex diversis causis, & actionibus, non debet admitti concessio dictarum summam, ut admittatur appellatio, quæ alias non daretur pro singulis summis. ibid. numer. 6.

De ratione. numer. 7.

Secus si dictæ summe in una tantum cumulatione fuerint ab Actore in suo libello. ibid. numer. 8.

Et quomodo fieri debeat ad hunc effectum cumulationis. ibid. numer. 9. 10. 11.

Quando vero Actor egerit ad plures summas, seu prestationes annuas, vel res ab unica causa, sive actione procedentes, tunc concessio illarum semper est indistincte facienda. ibid. numer. 12.

Secus si dictas summas separari per Capita distincta in libello deduxerit. ibid. numer. 13.

Et de ratione. numer. 14. ibid.

COLLECTÆ.

Collectæ, seu Taxæ non sint onera merè realia, neque merè personalia, sed mixta, quia imponuntur personis pro rebus ad mensuram patrimonii cuiuscumque. Dific. 92. numer. 1.

Collectæ alie ordinariæ, alie extraordinariæ. ib. n. 2. Collectæ extraordinariæ quoniam sint. ibid. numer. 3. Usufructuarius, vel quilibet alius percipitor fructuum ad collectionem collectarum extraordinariorum teneretur. ibid. numer. 4.

Intellige de Usufructuario, vel huiusmodi causa lucra percipiente fructus. ibid. numer. 5.

Secus de eo, qui percipit fructus ex causa onerosa, ad quem spectat tantum Inlusio collectarum ordinariarum merè realium, non verò extraordinariorum, quarum solutio spectare debet ad dominum, vel proprietarium. ibid. numer. 6. & seqq. & numer. 11. ubi de ratione.

Dos respectu viri dicitur causa onerosa, & ideo fructus dotis ex titulo oneroso percipiuntur à viro. ibid. numer. 7.

Vir tamquam usufructuarius bonorum dotialium ex titulo oneroso, non tenetur solvere collectas extraordinarias, sed solutio spectat ad uxorem. ibid. numer. 8.

Limita, seu declara. ibid. numer. 9. & 10.

Agens ad repetitionem Collectæ, Danti, Gabelle &c. Vide *Indebitum*.

Usus primo, & ante omnia spectandus est in materia Gravaminum & Collectarum. Dific. 191. numer. 84.

COLLUSIO. Vide NOMINATIO.

Collusio, & fraus arguitur ex inani rerum profusione. Dific. 209. numer. 42.

Item si pater ad favorem filiorum repudiet. numer. 43. ibid.

COMMEATUS.

Princeps concedendo aliquibus Commeatus, vulgo *Passaporti*, non intelligitur aufere aliis privilegia diverso titulo competentia. Dific. 214. numer. 29.

Et de ratione. ibid.

Aliud enim est negare Gratiam, & commeatum, aliud verò disponere de depredatione subijcere. numer. 31. ibid.

Commeatus, & salvis Conductus concessus Navigantibus, Navi, & mercibus prædictis subiectis inviolabiliter servari debet. Dific. 214. numer. 56.

Etiam si à prædatore, & contra dispositionem legum concedatur, validus est; Et vigore ipsius salvi conductus, prædator concedens, & raptus tenetur ad restitutionem depredatorum. ib. n. 59.

COMMENDANS. Vide FIDEJUSSIO.

COMMERCIIUM.

Bona fides est primum mobile, ac spiritus vivificans commercii. Dific. 144. numer. 10.

Favore Commercii à regulis Juris recedendum est, si bona fides commercii læderetur, & æquitas aliud servari mercatoribus dicat. numer. 11. ibid. & Dific. 190. numer. 13.

Republica absque commercii utilitate sustineri nequit. Dific. 145. numer. 11. & 43.

Favore, sive ratio Commercii vel publice utilitatis, consideramus in aliquo casu extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publice utilitatis militat. Dific. 187. numer. 16.

Commercio Græcorum Catholicorum, vel Schismaticorum Orientalium per Regiones Turcicæ subiectas non applicatur Sacrorum Canonum ratio prohibens apositionem victualium ad Turcas. Dific. 214. numer. 39.

Et de ratione. ibid.

COMMODUM.

Commodum qui vult sentire, incommodum etiam pati debet ex eodem contractu. Dific. 5. numer. 33.

Commodum, vel damnum quod in consequentiam venit, non est in iure attendendum. Dific. 194. n. 25.

Similiter non est in consideratione habendum, quod alteri in consequentiam acquiratur ob jus, vel beneficium alicui principaliter concessum. eod. Dific. 194. numer. 35.

Et sic, utilitatis vel commodi cessatio, quæ in consequentiam venit ob jus principale alteri absolutum non habetur in consideratione. ibid. numer. 37.

Commodum, seu beneficium indirectum, seu accessorium, vel consecutivum illud dicitur, quod alicui oritur ex provisione, seu dispositione, seu dispositione directæ, & principaliter in alterum cultura. Dific. 195. numer. 1.

COMPENSATIO.

Compensatio inter debitorem, & creditorem nunquam inducitur in præjudicium creditorum creditores. Dific. 21. numer. 12. & 18.

Contrarium. numer. 13. & 19.

Consiliantur prædictæ opinioniones. numer. 20. & per tot. ibid.

Fit ipso iure, & absque facto hominis, quando præjudicium debitori imminet. Dific. 21. numer. 14.

Compensatio non potest fieri in præjudicium aliorum creditorum, quando debitor est decedens. Dific. 21. numer. 21.

Compensationem propriam crediti non potest debitor hereditarius opponere adversus heredem agentem contra eum ex credito hereditario, vel vicerversa. Dific. 31. numer. 21.

Explicantur DD. contrarii. ibid.

Hæc autem Compensatio admittitur, quando constat hereditatem esse sufficientem. ib. n. 22.

Item quando Creditor agit contra heredem licet beneficiarium, pro credito proprio, vel hereditario. numer. 23. ibid.

Compensationis exceptio transit, tam contra singulares, quam universales successores. Dific. 31. n. 24.

Opponi non potest contra cessionarium à debitore se denovo obligante ad solvendum Cessionario. n. 25.

Secus, nulla suscepit obligationem. numer. 26. ibid.

Amplia, licet ante cessionem non fuerit opposita cedenti compensatio. numer. 27.

Reprobantur DD. contrarii. numer. 28. ibid.

Contra cessionarium à debitore cello opponi potest etiam in credito, quod sibi ex persona propria debetur. Dific. 31. numer. 29.

Idem in debitor, cui iura alterius sibi cessa sunt. numer. 30. ibid.

Secus, in debitor delegatus, cui nulla competit contra delegatorem compensatio. numer. 31. ibid.

Compensationis renunciatio inducitur in creditore contribuentem se debitorum suo Debitori. Dific. 32. n. 1.

Contrarium. numer. 3. 5. & 34.

Decleara id procedere in obligationibus iuratis, vel in forma cameræ. dicto Dific. 32. n. 4. & 35.

Vel in obligatione aliqua forma speciali facta. numer. 6. ibid.

Contra has declarationes contrarium firmatur. dicto Dific. 32. numer. 7. & 38.

Limitatur conclusio principalis, quando compensatio esset liquida. numer. 12. ibid.

Amplia, & declara, ut uom. 40. 41. & 42.

Item quando proceditur sola facti veritate inspecta. numer. 13. ibid.

Et quando debitor se obligavit ignorando creditum compensandum. num. 15. *ibid.*
 Compensatio renunciatio, an inducatur ex suspensione termini ad solvendum. *Disc.* 32. num. 11.
 Renunciatio compensatio fieri debet verbis expressis. *Disc.* 32. num. 36.
 Renunciatio retentionis non extenditur ad compensationem, & de contra. num. 37. *ibid.*
 Principes de equitate non obstant compensationis renunciatione soluti mandari iudicibus ad instantiam partis, ut illam admittant. num. 39. *ibid.*
 Compensatio an fiat per modum contrapositionis partium, & quando, & quomodo. *Disc.* 35. numer. 52. & seq.
 Compensare, & non remittere quia censetur cum eo, quod sibi debetur, & ceteris alias censetur remissum, si aliquid compensandum non esset. *Disc.* 38. num. 25.
 Compensationis renunciare censetur debitor, qui sine compensatione creditori suo solvit. num. 48. *ibid.*
 Debitores decocti non possunt propria debita cum suis creditoribus compensare in prejudicium aliorum creditorum. *Disc.* 75. num. 23. & 24.
 Compensationi intelligitur renunciatio ex dilutione solvendi concessa per creditorem debitori suo, quia alias debitorum cum creditore suo proprium creditum compensasset absque praedicta dilutione. numer. 26. *ibid.*
 Compensatio non intrat neque de jure fieri potest de credito in diem cum credito puro. *cod. Disc.* 75. num. 27. & *Disc.* 135. num. 11.
 Compensatio dari non potest inter diversas personas vel separata negotia, neque debiti proprii, cum credito societatis. *ibid.* num. 30.
 Vide Limitationes. *Disc.* 76. num. 23.
 Et hoc procedit, licet facta fuerit compensatio de communi consensu. *Disc.* 75. num. 31.
 Mercator potest cum alio debita, & credita hinc inde imer se viginti compensare, licet caudae ad aliquem eorum correspondant spectarent. *Disc.* 76. num. 1.
 Et assignantur rationes. *ibid.* num. 4. & seq.
 Compensatio inter mercatores admittitur in his etiam casibus, in quibus regulariter attentio juris rigore non procedit. *ibid.* num. 9. & 15.
 Et similiter plura exorbitantia a jure permittuntur Mercatoribus ratione publici Commerci, *cod.* num. 9. in fin.
 In teritis cambiorum compensationes inter Procuratores recurrentium admittuntur. *ibid.* num. 19.
 Legatum non debet compensari cum debito necessario defuncti, nisi pro rata debiti, quae ad defunctam licet insolvidum, cum aliis obligatum realiter spectabat, secus pro aliis portionibus ad alios creditores spectantibus. *Disc.* 84. num. 11.
 Secus si contrarium appareret ex conjecturis. *ibid.* num. 12.
 Enumerantur aliquae conjecturae ad praesumentum compensationem legati cum debito, nempe quando summa legata correspondet debito. *ibid.* num. 13.
 Et hoc videtur procedere in casu etiam quo summa legata esset majus. *ibid.* num. 14.
 Distingue. *ibid.* num. 15.
 Compensatio legati cum debito defuncti excluditur, si legata ignorabat debitor. num. 16. *ibid.*
 Declara id procedere in debito voluntario, quando legatum fuit cum elapsula pro omni, & eo roto, quod a legatore praetendit possit. *ib.* n. 18.
 Compensatio. *Vide Socius, Decedens, Debitor.*
 Compensatio crediti, & debiti ad solvendum cursum usurarum solo ministerio legis inducitur. *Disc.* 146. num. 58. & *Disc.* 178. num. 18.
 Compensatio ipso jure fit quando periculum adest creditum amittendi. *Disc.* 147. num. 13.
 Talique compensatio locum habet etiam in prejudicium creditorum anteriorum. *Disc.* 147. n. 14.
 Compensatio proprii debiti cum credito alieno non permittitur. *Disc.* 135. num. 1.
 Limita inter mercatores. num. 2. *ibid.*
 Intellige ante decoctionem, secus postea. numer. 3. *ibid.*

Compensatio praeterea ante imminentem casum decoctionis intelligitur ipso jure facta in prejudicium etiam aliorum creditorum, quamvis hypotheca minorum. *Disc.* 135. num. 2.
 Compensatio inducitur ipso jure inter Mercatores dato hinc inde crediti, & debiti concursu. *Disc.* 135. num. 9. *Disc.* 147. n. 12. & *Disc.* 155. n. 21.
 Compensatio fieri potest de credito in diem cum credito puro, quando unus ex mercatoribus decoquit, quia tunc propter decoctionem creditum in diem fit parum. *cod.* *Disc.* 135. num. 12.
 Compensatio fit de credito puro cum alio per mercatorem retento in compenso separato, vulgo *a paris*, sive semper accensio constat debitorum, quando datur casus imminens decoctionis. n. 13. *ib.*
 Animus, sive voluntas in debitore expressa non compensandi differt a casu, quo desinit, seu non adfuit in eo voluntas compensandi. num. 18. *ibid.*
 Compensatio fieri nequit ipso jure, quando in debitore expressa voluntas adest non compensandi, sed si voluntas simpliciter non adfuit. num. 19. *ib.*
 Actus, sive compensationis exceptio non prejudicat compensationi, quia antea ipso jure a lege facta fuisset, quia talis exceptio operari non debet contra intentionem agens. num. 23. *ibid.*
 Compensationem inter Mercatores ipso jure non induci, nisi factio hominis concurrente, tamen nonnulli. *Disc.* 135. num. 21.
 Compensatio quo fit ipso jure, requirit, quod debitum, & creditum hinc inde fit compensabile, dummodo non repugnet in contrarium expressa voluntas illius, in cujus favorem lex compensationem operatur. *Disc.* 135. num. 37.
 Compensatio de consuetudine Mercatorum inducitur quavis debitum, & creditum de jure non sit compensabile. num. 38. *ibid.*
 Compensatio a lege ipso jure inducitur, modo creditum, & debitum fit compensabile de consuetudine eorum mercatorum, & non de jure. numer. 39. *ibid.*
 Compensatio admitti non valet, nisi ad mensuram debiti, & crediti inter easdem personas reciprocè vertentis. *Disc.* 155. num. 17.
 Compensatio fit ipso jure inter Mercatores etiam in prejudicium creditorum anteriorum hypothecam habentium. num. 21. *ibid.*
 Praecipue si creditor esset sub periculo amittendi proprium creditum. num. 22. *ibid.*
 Compensationi praecedere secus non potest a Partibus aliquod praedictum inferri. *Disc.* 155. n. 33.
 Debitum semel cum aliquo creditore, vel facto hominis, vel ipso jure compensatum, non amplius cum alijs creditis compensabile. *num.* 34. *ib.*
 Compensatio aequivalet solutioni. *Disc.* 199. n. 160.

COMPLIMENTARIUS.

Socii remanentes obligati in solidum ob administrationem, & negotiorum gestionem complementariam, etiam si hic esset tacite insinuatus sciens, & patiens sociis, aut saltem continuatur oeconomicum post mortem alicujus ex socijs. *Disc.* 39. n. 24.
 Idem dicendum est de alia quacunque persona expensende nomen in negotijs alicujus mercatoris, cum illius patientia de permessione. n. 25. *ib.*
 Item haeredes mercatoris defuncti remanent obligati si complementarius, seu alia quavis persona de illius mandato continuatur negotiationem sub nomine dicti defuncti. *num.* 26. *ibid.*
 Principales non obligantur a complementario in rebus ad negotiationem non spectantibus. n. 27. *ib.*
 De eorum mandato tantum complementarius potest recipere pecunias ad cambium. n. 28. *ib.*
 Plura de complementario, & insinuatione temissive. num. 29. *ibid.*
 Si quis afferat esse aliquem complementarium certi negotij, vel nomen proprium expensidisse, concludenter id probare tenetur. *Disc.* 78. num. 1.
 Complementarius, vel socius, si voluerit obligare societatem, sive rationem insinuat, an nomen proprium, vel rationis, vel societatis expendit. *ibidem* num. 3.
 Pro Complementario Negotij aliquid habetur si alterius

rius nomen expedit scientie, & paciente eo, cuius nomen expensum fuit. *ibid.* num. 4.

Declarata in rebus tantum, vel negotiis cum scientia, & paciencia illius, cuius nomen expensum fuit, secus in aliis. *ibid.* num. 5.

Socius, vel infitor, vel complementarius non expressio aliquo ex dictis nominibus, censetur contrahe-
re nomine proprio. *ibid.* num. 8. & 9.

Praefertim quando inter eos aliquod vinculum amicitiae intercedit. *ibid.* n. 10.

Socius, vel infitor, vel complementarius non potest nomine rationis eum se ipso contrahere. *ibid.* n. 15. & 16.

Restriccio facultatis complementarii non praepjudicat corresponsionibus cum eo consentientibus, & ignorantibus restrictionem, sed talis restrictio attenditur inter complementarium, & socios. *Disc.* 146. num. 27.

Et vide *Socius, Infitor.*

COMPUTUM.

Ex computi retentione, in quo non continetur nisi calculus dari, & recepti, argui non valet illius approbatio. *Disc.* 50. num. 3.

Praefertim si nullus fuerit subsequens actus in executionem illius. *num.* 4. *ibid.*

Solutiones factae ad computum, vulgo a *curre* agnitionem debiti absolutam non inducunt. n. 5. *ibid.*

Etiamsi agatur de solvendo conficito de qualitate, & quantitate sui debiti. *ibid.*

Computum probat in praepjudicium illius scribentis, vel mittentis. *Disc.* 50. num. 34.

Secus, si scriptum fuerit pro privata tantum memoria scribentis, & non fuerit adhuc transmissum. num. 35. *ibid.*

Et quomodo cognoscatur computum factum fuisse animo deliberato, aut pro memoria tantum, remissive. num. 36. *ibid.*

Computa approbata, vel solida post discussionem omnium partiarum factam, executioni mandari possunt. *Disc.* 118. num. 1.

Amplius etiam patet discussio, & liquidatio non fuerint. *ibid.* num. 3.

Si pars computi contradixerit, quoad aliquas par-
tes tantum, quoad alias illud approbasse censetur. *ibid.* num. 2.

Quoad stylum computorum, verborum, & Literarum mearum, ipsorum iudicium attenditur, non autem in articulis iuris. *Disc.* 119. num. 54.

Computum per debitorem retentum, & postea creditori absque reclamazione remissum censetur a debitore approbatum. *Disc.* 131. num. 2.

CONCESSIO. CONCESSUM.

Concessum intelligitur in tempore praeterito, quod in futurum prohibetur. *Disc.* 131. num. 8. & 9.

CONCORDIA.

Concordia inita per maiorem partem creditorum cum debitore dolose decepto, & in tuto se posito valida est, & praepjudicat minori parti creditorum. *Disc.* 172. num. 22. & de ratione num. 23.

Declarata ut num. 25. *ibid.*

Nisi recuperari possint bona debitoris sufficiencia ad satisfactionem creditorum, licet debitor la-
ziaretur. num. 24. *ibid.*

Referuntur Auctores de hac materia late agentes. *Disc.* 172. num. 1.

Clerici an possint cogi a Iudice laico stare concordie. *Vid.* in verb. *Clericus*, & infra.

In concedendis iudiciis, vel concordis cum debito-
re faciendis omnes creditores sunt citandi, & si
muti congregandi. *Disc.* 172. num. 2.

Nec non creditores absentes. num. 3. *ibid.*

Contrarium servatur de consuetudine univer-
sa. num. 5. *ibid.*

Creditores citati pro accordis, vel pro concedenda
iudicia debitori pro non comparant, habentur pro
praesentibus, & consentientibus. num. 6. *ibid.*

Io numero majoris partis creditorum, qui se acco-
dio subscripserunt, computantur etiam consanguine
i debitoris. num. 7. *ibid.*

Limita vero quoad uxorem. n. 8. & 9.

Accordium firmatum per maiorem partem credito-
rum, ut minori praepjudicat, debet confirmari per
Iudicem. *Disc.* 172. num. 10.

Nec operatur nisi sententia emanata fuerit in
iudicatum. num. 11. *ibid.*

Vel nisi sententia fuerit inappellabilis. n. 12. *ibid.*

Major pars creditorum potest iterum novam con-
cordiam inire cum eodem debitore, & ita praep-
judicare minori parti. num. 13. *ibid.* & de ratio-
ne num. 14.

Debitor quando teneatur nec ne ostendat fiduciam
sui Patrimonii, si ad concordiam devenire velit
cum suis creditoribus. n. 16. 17. 19. 20. & 21. *ibid.*

Debitori assenti se nil aliud in bonis habere etc.
attendendum est, nisi in contrarium per creditores pro-
betur. num. 18. *ibid.*

Creditor non potest obligari ad standum concordiae
a majori parte creditorum firmatae, quando eius
credutum contrafactum fuit paulo ante dictam con-
cordiam. num. 26. *ibid.*

Creditor, qui est alterius creditoris Procurator, & se
subscripsit accedens debitoris, intelligitur se utro-
que nomine subscripsisse. *ibid.* num. 27.

Creditor, qui se subscripsit sub conditione, dummo-
do ceteri creditores concordiae adhererent, computa-
tur in numero creditorum consentientium. *Disc.*
172. num. 28.

Accordium initum per maiorem partem creditorum
si non habuit effectum quoad alios creditores, nec
quidem tenet pro majori parte creditorum, qui se
subscripserunt. num. 29. *ibid.*

Creditores possunt recedere a concordia quando de-
bitor illam non servat. *Disc.* 172. num. 30.

Inedige tamen de majori parte creditorum,
non autem de minori. num. 31. *ibid.*

Accordium factum debitori non compendit debi-
ta futura. num. 32. *ibid.*

Limita tamen in debitis conditionalibus, & ha-
bentibus causam de praeterito. num. 33. *ibid.*

Accordium factum per maiorem partem creditorum
habendum personale tantum actionem non praep-
judicat creditoribus hypothecariis. num. 34. *ibid.*

Limita ut num. 35. *ibid.*

Nec creditoribus fideiussoribus habentibus. n. 36.

Limita ut num. 37. & 38.

Declarata ut num. 39. & 40. *ibid.*

Quinquennales dilationes debitori concessae non tran-
seunt ad illius heredes. num. 41. *ibid.*

Major pars creditorum hypothecariarum, quae con-
venit cum debitore, si habet hypothecam anterior-
es, praepjudicat minori parti creditorum postero-
res hypothecas habentium, secus vero si major
pars creditorum habeat hypothecas posteriores. nu-
mer. 42. & 43. *ibid.*

Creditores hypothecarii licet posteriores, qui habent
aliquam prerogativam posteriorum, vel prioritarum,
non teneantur stare accordo inito per maiorem
partem creditorum anteriores etiam hypothecas ha-
bentium. num. 44. *ibid.*

Factum factum a majori parte creditorum non nocet
creditoribus privilegiatis. num. 45. *ibid.*

Creditores qui conveniunt cum decepto, ut eis sol-
veret 50. pro 100. si alii creditores superveniant,
possunt advocare a primis creditoribus pro rara quid-
quid eis solutum fuerit, remanente penes primos
creditores actio adversus debitorem, ut eis sol-
vatur id quod eis fuerit per talem avocationem
diminutum. *Disc.* 172. num. 46. & 47.

Creditor ex causa Dotis, vel ex pia causa tenetur
concurrere ad accordum factum per maiorem partem
creditorum. *Disc.* 172. num. 50.

Distingue tamen conclusionem, ut *ibid.*

Limita in creditoribus ex causa pensionis domo-
rum, Depositi, rerum concessibilium, & mercede-
dis. num. 51. *ibid.*

Concordia facta cum debitore a majori parte Credi-
torum, non tenentur concurrere illi Creditores,
qui sunt de Jure singulariter Privilegiati. *Disc.* 172.
num. 1.

Et quales isti dicantur. num. 2. *ibid.*

Creditores alii dicuntur, qui sunt in jure non singulariter,
sed simpliciter tantum privilegiati. *Disc.* 172. n. 3.

Et

Et ibi cogi possunt ad standum concordie à maiori parte Creditorum inter: num. 4.

Declarat. ibid. ut num. 5.

Creditorum in iure linguitate privilegiati, qui non tenentur accedens concurrere, non faciunt numerum quoad suas personas, neque partem pro illis credent in calculando numero, & summi aliorum Creditorum, qui tenentur ad accordum concurrere. Dile. aor. num. 62.

Et de ratione. num. 7. ibid.

Creditorum hypothecati quoad personam debitoris tenentur accedens à maiori parte Creditorum facto concurrere, secus quoad ea que respiciunt bona hypothecata. Dile. aor. num. 8.

Creditor, qui simul, & simul est debitor communis debitoris faciens concordiam, non tenetur ad tale accordum concurrere, sed per viam compensationis potest integrum suum creditum exigere. ib. num. 9.

Concordie iudicium si agitur coram Iudice seculari, tenetur etiam Clericus Creditor coram in comparere, quia huiusmodi iudicium est universale. Dile. aor. num. 10.

Et pendente hoc iudicio nullus ex Creditoribus potest particularia iudicia, seu executiones contra debitorem movere. num. 11.

Et de ratione. num. 12. & 13. ibidem.

Quod procedit etiam in casu, quo esset terminum primum iudicium, sed penderet appellatio. num. 14.

Siue talis appellatio interposita sit à Creditoribus, ex qua sententia primi iudicis super concordia esset contra eos lata, siue interposita à debitore, qua sententia fuisset ei contraria. ibid. n. 15.

Si debitor alius ex suis Creditoribus meliorem conditionem fecerit, ut de subscipiendo concordia, talis melioratio non valet, sed omnimodum valida erit concordia. Dile. aor. num. 16.

Si vero debitor caside, vel dolose Creditores suos induxerit ad subscipiendum accordum, nullus momenti tale accordum reputabitur. n. 17. ib.

CONCURSUS.

In concursu Creditorum decodi dominus praeferitur suo competenti actio rei vindicatoria. Dile. 75. n. 16.

Et quatenus res essent à decodo alienatae competit hac actio contra pretium loco dictarum rerum in hoc casu succedens. ibid. num. 15. & 17.

In concursu Creditorum hypothecariorum anteriores in tempore sunt praeferendi. Dile. 103. n. 7. & 68. Censet esse repetitibus in iudicio concursus etiam quoad creditorem, quia tunc censetur provocare ipse debitor. ibid. num. 8. 9. 10.

Expense factae in iudicio concursus habent tacitam hypothecam, & sunt ceteris praeferendae. ib. n. 14.

Sicut etiam expense pro recuperatione bonorum debitoris. ibid. num. 15.

Vide *Expenses*.

Publica Instrumenta in iudicio concursus faciunt tem claram, & indubitantem. ibid. num. 16.

Cessionarius in iudicio concursus obtinet locum, & anterioritatem cedentis. ibid. num. 32.

Dominus directus comparatur in iudicio concursus pro canonibus decurris, & non solent, & in ipsa re emphyteutica omnibus aliis creditoribus praeferitur. ibidem num. 25. & 35.

Et quia ratione. ibid. num. 26.

Creditor in diem, vel sub conditione dicitur verus creditor ad effectum agendi, secus exigendi. ib. n. 28.

Et ad effectum comparandi in iudicio concursus. ibid. num. 39.

Et adveniente die, vel conditione obtinendi suam satisfactionem. ibid. num. 30.

Ararium particulare Principis in iudicio concursus. Vide *Ararium*.

Creditor diversis habens credita, & sub diverso tempore creata contra eundem creditorem potest diversis personas representare, & diversimode etiam graduari in iudicio concursus. ibid. num. 48. & 49.

Deposarius cogi potest ad conferendam rem depositam in iudicio concursus. ibid. num. 50.

Super re inuenta in praedicti Urbani ad habendum conditionem, locum de iure communi nullam habet

Casareg. de Commert. Tom. II.

in concursu creditorum petitionem. Dile. 103. num. 52.

Secus si agatur de horene, vel Apotheca pro custodia, & conservacione mercium. ibid. num. 53. Sicut in Civitate Lucensi stante statuto. ibid. num. 60.

Hares tenetur ultra vires hereditarias creditoribus concursus. ibid. num. 54.

Creditorum hypotheca, & privilegia destruitur in iudicio concursus, veniunt in contributum; & per res, & libram. ibid. num. 59.

Super bonis Fideicommissi non habet locum concursus, nec super illis potest demandari subhastatio, licet in patrimonio debitoris repeniantur. ib. n. 70.

Fructus tamen illorum posside creditoribus assignari. ibid. num. 71.

Super bonis emphyteuticis transitoriis ad quoscumque heredes, & successores habet locum concursus, & subhastatio possunt, & alienari. ib. n. 72.

Neque pro tali alienatione cadunt in commutacionem, nec habet locum caecitas, seu devolutio. ib. Creditores in iudicio concursus dimissi debent satisfactionem praestare de restituendo prioribus, & posterioribus, ac contribuendi cum aequalibus. ibidem num. 74.

CONDICTIO.

Condictio indebiti non datur contra eum qui contraxit alieno nomine. Dile. 5. num. 65.

Condictio ob turpem causam revocatur ex turpi causa receptum. Dile. 113. num. 16.

CONDITIO.

Conditio quae respicit executionem, non impedit retrotractionem ad effectum etiam metiendi hypothecam ab initio contractus. Dile. 26. num. 27.

Et contractus per hanc conditionem respicientem tantum executionem quoad alios iuris effectus pro pure habetur. num. 28. ibid.

Conditio potestativa non retrotrahitur ad initium contractus. num. 29. ibid.

Limita si partes sic expresse voluerint. n. 30. ib.

Conditiones casuales, vel mixtae retrotrahuntur ad initium contractus, non solum in praedictum creditorem intermedium, sed etiam illos, qui medio tempore acquisiverint ex titulo oneroso bona debitoris. Dile. eod. num. 32. & Dile. 103. num. 39.

Potestativa non retrotrahitur. Dile. 5. num. 41.

Conditionis adimpletionem docere debet Actor agens ex obligatione conditionali. Dile. 12. num. 13. & Dile. 13. num. 13. & 14.

Habetur pro adimpleta, quando per alterum stetit, quo minus ea adimpleatur. Dile. 20. num. 6.

Habetur pro adimpleta, quando non fiat per adimpletorem debentem. Dile. 21. num. 3.

Conditio, vel pactum, quod tacite inest ex natura rei, vel io vim legis, dicitur pactum, seu conditio intrinseca, & cohaerens contractui. Dile. 56. num. 43.

Conditio, quae intrinsece inest in contractu, licet sit expressa à partibus nihil operatur. Dile. 59. num. 21.

Conditio semper inest in annuis legatis, sicut in censibus, & annuis alimentis. Dile. 82. num. 39. 30. & 31.

Conditio, quae est certo casura, non suspendit naturam actionis, & obligationis. Dile. 89. n. 19.

Secus si conditio incerta sit. ibid. num. 21.

Conditio apposta à Partibus in contractu, quae salvet rationem legis prohibitive, valere facit actum. ibid. num. 23.

Creditor sub conditione, vel in diem dicitur verus creditor ad effectum agendi, secus exigendi. Dile. 103. num. 28.

Et ad effectum comparandi, in iudicio concursus, & obtinendi suum locum. ibid. num. 29.

Et adveniente die, vel conditione obtinendi suam satisfactionem. ibid. num. 30.

Conditio restricta ad certum tempus, post illud impleti non potest. Dile. 139. num. 23.

Datum sub una conditione, adimpletum censetur illa non purificata, vel non adimpleta. Dile. 117. n. 48.

Con-

Cendicio, quæ secundum ius apponi debet, nihil oportetur, ac si non esset apposta. Dile. 103. n. 37.

CONDUCTIO.

Vide. *Locatio*.

In renovatione, vel prolongatione conductio, siue tacita, siue expressa per alium tempus eadem solemnitates sunt necessario iterande, quæ ab initio interveniente debebantur. Dile. 188. num. 11.

Et de ratione. num. 12.

Declarata. num. 13. ibid.

CONDUCTOR.

Excusatur, si Domino periculum non denunciaverit in casu, quo incertum futurum esset denunciatio. Dile. 19. num. 10.

Secus, in magistro Navis. num. 11. ibid.

Conductor Navis potest reperire Naula pro sua temporis, quæ ea non interviit. Dile. 22. num. 21. Potest reperire mercedem, quando ex casu fortuito ejus usus impeditur. num. 22. ibid.

Conductor navis potest cum aliis sublocare pro eodem tamen Viaggio. Dile. eod. num. 61.

Locata navi duobus præferatur primus conductor, num. 62. ibidem.

Limita in casu, quo secundus conductor jam contraxisset navem, vel ei tradita fuisset possessio ejusdem. ibid.

Conductor equi, vel muli, qui eis usor ultra quam se convenit, vel quando eos ducit per loca insolita, dicitur in culpa. Dile. 23. num. 57.

Idem in Vehicularibus, & Nautis, si res vehendas imponunt equis, vel navibus non bene instructis. ibid. num. 58.

Item si promissio tempore iter non facerent, & illud differrent, num. 59. ibidem.

Non tenetur de culpa levissima. ibid. num. 60.

Limita in Nautis, Navibus, & Campionibus, num. 61. ibid.

De conductore alicujus Appellus, ejusque sociis, vel subconductibus. Vide in verb. *Socii*.

Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum destinatum, si pro aliis Portibus aliquam remanet palam, & publice non contradicere primo Conductore oneraverit, potest illos Portus attingere pro ibi aliorum mercibus exonerandis. Dile. 193. num. 5.

CONFESSIO.

Facta ad unum finem non præjudicat consenti quo alium. Dile. 23. num. 4. & Dile. 40. num. 13.

Secus, quando percussit factam, & statum rei. Dile. 23. num. 5.

Confessio partis nullam admittit in iure contradictionem. Dile. 23. num. 3.

Confessio unius, licet alteri non præjudicet, intersit tamen pro probatione administrativa. Dile. 31. numer. 8.

Confessio simplex debiti non præjudicat eis, quibus contrahere prohibetur. Dile. 33. num. 54.

Amplius, licet postea munera fuerit Decreto Judicis, juramento, & Statuti solemnitatibus, num. 55. ibid.

Sive tacita, siue expressa in materia usurarum non admittitur ad probandam interpellationem, etiam accedente juramento. Dile. 40. num. 12.

Confitemur in descriptione pro extimo facienda se esse debitorem alicujus, non potest ex illa conveniri. ibid. num. 14.

Facta à debitore ad favorem creditoris, confert solum facta ob evitandas molestias creditoris. ibid. num. 15.

Ex confessione debitoris in materia usuraria non justificatur interesse. Dile. 40. num. 12. & Dile. 49. numer. 3.

Confessio accipienda est in sensu favorabili ipsi consentienti. Dile. 49. num. 29.

Præsumitur dolosa, si facta detegatur. Dile. 40. n. 34.

Confessiones, & enunciative dicta scindit non possunt. Dile. 82. num. 4.

Confessionaria instrumenta de jure habent executionem paratam, tamquam res judicata. Dile. 98. n. 2. Pro confessionariis instrumentis Aduarii valent con-

cedere licentiam, cum de jure communi, quæ statutio. ibid. num. 6.

Confessio voluntaria Procuratoris non nocet Domino, nisi mandatum habuerit à Principali, vel procedente Judicis præcepto illam emittere. Dile. 201. n. 32.

Confessio Dotis. Vide *Dotis*, ubi plenius.

Confessio debitoris circa interesse præsumitur involuntaria, & per motum ac fraudem extorta à creditore. Dile. 105. num. 14.

Confessio. Vide *Tegit*.

Confessio extrajudicialis licet facta deficiente Parte, plenum probationis gradum constituit, si sentiat ad liberandum debitorem. Dile. 151. num. 1.

Confessio extrajudicialis facta absente Parte non attenditur quando constat de debito in scriptis, nam tunc ad probandum solutionem requiritur æquivalens scriptura debitoris, vel testes ad audiendam confessionem rogati. num. 15. ibid.

Contrarium veritas. num. 14. & freq. ibid.

Confessio solutionis licet per testes non rogatos probata, valida est si adminiculis fuerit. n. 15. ib.

Nisi pactum sit per contrahentes, quod in debiti cancellatione, seu solutione conficiatur publica scriptura, vel instrumentum. num. 16. ibid.

Confessio adversus consistentem, superaliam inducit probationem. Dile. 157. num. 3.

Confessio minoris emanata ad propandam veritatem probat sine solemnitatibus. Dile. 161. num. 18.

Confessionem propriam impugnare nemini licet. Dile. 199. num. 44.

Confessione Partis, præsertim geminata nulla potest haberi melior, & major probatio. num. 61. ibid.

Confessio, licet emissa in actu jam impugnato, plenè probat contra consistentem. Dile. 213. num. 2.

Confessio, & factum Prætoris prævalent cuicumque probationi in contrarium. Dile. 214. num. 6.

Confessio in parte verificata in totum vera presumitur. Dile. 220. num. 22.

CONFISCATIO.

Confiscatio pecunie facta à Principe, vel ab ejus Ministris ob fraudem committam contra edicta publica pro extractione pecunie emanata, nunquam comprehendit potest sub deputatione Piararum. Dile. 64. num. 7.

Et hoc procedit licet confiscatio prædicta esset injusta. ibid. num. 8.

Assessorum non tenetur de casu pecunie confiscate ob veritatem illius extractionem. ibid. num. 11.

CONJECTURÆ.

Conjecturæ debiles à fortioribus vincuntur, & excluduntur. Dile. 104. n. 36. & Dile. 111. n. 30.

Conjecturas simulationis Dotis. Vide *Simulatio*.

Frivola reputatur conjectura solutionis Dotis, quæ habetur ex consuetudine, quod matrimonium sine dote non contrahitur. Dile. 104. num. 64.

Pro ut illa deducta ab alimentis uxori preestitis. ibid. num. 65.

Conjectura solutionis Dotis destituta ab juramento est levissima. ibid. num. 67.

Cognitio qualitarum conjecturarum committitur arbitrio Judicis. ibid. num. 70.

Judex secundum validiores conjecturas in materia conjecturarum judicare debet. ibid. num. 69.

Deposito alicujus Sacerdotis, licet minus solemniter habita, intersit per conjectura veteritas dotis. ibid. num. 68.

Conjecturæ quæ trahi possunt ad diversos sensus, nihil relevant. Dile. 117. num. 57.

In casu non est opus conjectura. Dile. 160. n. 19. In re dubia ad conjecturas est recurendum. Dile. 168. num. 13.

Conjectura naturalis prævalent debet accidentali. numer. 17. ibid.

Conjecturæ majores numerum, & pondere prævalent minoribus, ita ut ibi nihil omnino attendende sit. Dile. 194. num. 58.

Conjecturæ in probationem repudiationis Lucris, vel hereditatis fraudulenter factæ, emittuntur. Dile. 209. num. 41.

Conjectura etiam unica sufficit ad probandum fraudem in materia de per se suspensa. num. 44. ibid.

Acc.

Accedente maxime causa colludendi. *Ibid.* n. 45.
 Conjectura vana, futile, & inconcludentes, nec si-
 mul nitra aliquam faciunt probationem. *Discut.*
 212. num. 29.
 Conjectura simplex Domicii desumitur ex reventio-
 ne vestili in Navi, vel in cubiculo Magistris Na-
 vis. *Disc.* 212. num. 8.

Secus, quando ex perfassione vestili inimicorum
 non convincatur voluntaria delictio, sed elevetur
 tantummodo ad se excusandum ab Injuriis Turca-
 rum. *Ibid.* n. 9.

Concursus. *num.* 10. & 11. *Ibid.* praesertim
 si alia iustitia non extet in navi.

Conjectura, & praesumptionibus probatur veritas,
 vel non veritas exportationis mercium. *Discut.* 212.
 num. 36.

Conjectura, etsi infinita concurrant, nullum habent
 pondus contra defectum causae proportionatae ad
 efficiendum contractum simulatum. *Disc.* 216. n. 9.

Et minus valent in conspectu causae certae, &
 aliarum conjecturarum fassentium veritatem con-
 tractus. *Ibid.* num. 12. & 13.

CONJUGIUM.

Conjugia quibus praemissis fuerint procurata post ab-
 rogationem legum calibatus, & Orbicis. *Disc.*
 191. num. 3.

CONQUESTIO.

Conquestiones tempore congruae emissae circa defi-
 cientiam alicujus rei, saltem probant, conquestum
 credibile illam rem deesse. *Disc.* 199. n. 64.

CONSANGUINEUS.

Consanguineus ex proximioribus interesse habens cum
 minor contractui intervenire non potest. *Discut.*
 227. num. 12.

Consanguinei assertum cum iuramento se proximiores
 non habere aliorum existentium includit. *Ibid.* n. 13.

Consanguinitatis proximitas ab allegante probari de-
 bet praecise, & per gradus distinctos. *Discut.* 217.
 num. 13.

Et quod adfuit de tempore, & in loco Con-
 tractus, quodque commodè invenire possint. *Ibid.*
 num. 14.

SENSUS.

Consentientes propinqui ad formam Statuti dicuntur
 tantummodo consentire actui, qui principaliter con-
 ficitur, non vero praesupposito, vel enunciato. *Disc.*
 201. num. 25.

Sine consensu propinquorum adire potest mulier ha-
 reditatem optentiam non obstante Statuto Genucu-
 si. *Ibid.* num. 26.

Assensus Domini directi non extenditur ad personam,
 de cuius pecunia res Feudalis acquisita fuit, sed
 ad eam personam tantum refertur, favore ejus
 consensus praestitus fuit. *Disc.* 105. num. 44.

Et scientia, & non contradictione actus consensus
 praesumitur. *Disc.* 161. num. 36.

Consensus non mixtus ex verbis, quam ex factis col-
 ligitur. *Disc.* 184. num. 4.

CONSERVA.

Conserva navigationis facta inter Naves. Vide in
 verb. Navis.

Conservae definitio. *Disc.* 20. num. 16.

Societates quae fiunt in arte piratica, etiam inter
 Principes sunt ejusdem generis Conservae. n. 17. *Ibid.*
 Prædæ, sive damnum communicari debet inter om-
 nes, & singulas naves de conserva. n. 18. *Ibid.*

Et hoc procedit, licet ex aliquo casu fortuito
 una navis de conserva navigare non poterit, vel
 opem praestare in actu pugnae. *Ibid.* n. 19. *Ibid.*

Plura de materia conservae remissivè. n. 20. *Ibid.*

CONSILIUM.

Nemo tenetur de consilio, nisi consiliarius det con-
 silium cum dolo. *Disc.* 185. numer. 13.

Et Dolus in Consilio conciliatissimè pro-
 bari debet. *num.* 14. *Ibid.*

Consobrinus nullam habet obligationem de alimentis
 praestandis, neque de consuenda dote. *Conso-*
brinus. *Discut.* 217. num. 8.

CONSTITUTAE PECUNIAE ACTIO.

Oritur ex nudo pacto. *Disc.* 40. num. 1. & 2.

In consuetudine datur Debitori à jure decem dies,
 ne creditor iura illos contra eum agat. *Disc.* 40.
 numer. 3.

Et hoc particulare est in consuetudine, secus in
 aliis obligationibus. *num.* 4. *Ibid.*

CONSTITUTIO. Vide LEX.

Constitutio Pontificum in materia spiritali ad
 quoscunque Christianos ubiqueque degentes ex-
 tenduntur. *Disc.* 311. num. 40.

Constitutio Pauli P. in quibus terminis loquitur, an
 procedat in terminis *Nulla Cuna Domini*, de qui-
 bus perlonis loquitur, & ad quem situm prola-
 ta. Vide *Disc.* 212. & signanter *num.* 19. 20. 21.
 22. 23. & 24.

Constitutio Aegidiana locum habet in omnibus con-
 tractibus gestis in Civitatibus, & locis Provinciae
 Marchiae. *Disc.* 224. num. 3.

Et venit semper addendo, non minnendo so-
 lemnitatibus requisitis à Statutis particularibus,
Ibid. num. 5.

CONSTITUTUM.

Adversus possessionem innitum clausula consuetudini ad-
 mitti debent omnes exceptiones, quae competunt
 contra principalem contractum. *Disc.* 105. n. 28.

Constitutarius non potest uti beneficio consuetudinis, si
 sit pendet super nullitate contractus. *Ibid.* n. 29.

Constitutum nihil operatur si contractus est nullus,
 neque per tale consuetudinem possessio transferretur,
Ibid. num. 30.

Constitutarius post mortem Constituentis amittit pos-
 sessionem saltem naturalem. *Ibid.* num. 31.

Licet adhuc durare possit civilis non obstante
 obitu Constituentis. *Ibid.* num. 32.

Declara si Constitutarius sciens per modicum
 tempus dictam possessionem ab haeredibus, vel aliis
 fuisse apprehensam, sive ignorans per decennium
 recuperare neglexerit. *Ibid.* num. 33.

Constitutum activè, & passivè transit ad haeredes.
Ibid. num. 34.

Intellige quoad civilem tantum possessionem.
Ibid.

Clausula consuetudinis transfert realem possessionem in
 Constitutarium. *Disc.* 220. num. 38.

CONSUETUDO.

Consuetudo alia est interpretativa, alia praescriptiva,
 & juris Communis detegatoria. *Disc.* 226. n. 36.

Consuetudine, & stylo commercii, quod est com-
 munitur introductum ab omnibus debet observa-
 ti. *Disc.* 24. num. 33. & *Disc.* 225. num. 19. & 23.

Consuetudo est inter mercatores eorum negotia, &
 correspondentes nemini paudere, ac nemi secretio-
 ri via agere. *Disc.* 58. num. 14.

Consuetudo contraria à lege reproba, etiam de
 consuetudine futura intelligitur. *Disc.* 90. num. 5.

Maximè durante ratione abolende consuetudi-
 nis. *Ibid.* num. 6.

Contrarium sententiam tenere videtur *Pater Bof-*
fius. *Ibid.* num. 7.

Tamen ipse contrarium concludit, dum esset
 contra bonos mores consuetudinem non posse con-
 sultari. *Ibid.* num. 8.

Consuetudo facit licitum, quod antea erat illicitum.
Disc. 99. num. 25.

Consuetudo servatur circa auctoritatem Gubernato-
 rum Provinciarum. *Ibid.* num. 27.

Et tanta est vis talis consuetudinis, ut etiam
 specialia, & ipsi Principi reservata ipsi Gubernato-
 ribus demandata praesumantur. *Ibid.* num. 22.

Consuetudo. Vide *Contrarius.*

Stylus & consuetudo probatur ex attestatione Curia-
 leum. *Disc.* 142. num. 40.

Consuetudo mercatorum etiam de jure communi attendi debet. Dific. 144. num. 40.

Consuetudo iudicandi non inducitur ex erroneis Sententiis, & Decisionibus. Dific. 150. num. 7. & Dific. 154. num. 13.

Consuetudo semper efficit ut contractus interpretetur licitus. Dific. 169. num. 39.

Consuetudo, quando est dubium an licita sit nec ne, excusat à restitutione fructuum bona fide perceptorum, & consumptorum. Dific. 169. num. 43.

Consuetudo, vel usus excludit per omnia etiam actum contrarium. Dific. 173. num. 11.

Consuetudo cum sit quod facti, probari debet ab eo, qui eam allegat. Dific. 75. num. 12.

Consuetudo in quo differat à prescriptione. num. 13. ibid.

Ad consuetudinem inducendam minora requisita exiguntur, quam ad complendam prescriptionem. num. 14. ibid.

Ad consuetudinem inducendam plura quoque requisita sunt necessaria, & ideo difficilis est probatio. num. 15. ibid.

Consuetudo excusandi jurisdictionem. Vide *Jurisdictionem*.

Pro complenda consuetudine requiritur curus 30. vel 40. annorum. Dific. 175. num. 21.

Testes deponentes super consuetudine debent esse talis ætatis, ut de dicto tempore 30. aut 40. annorum, bene deponere valeant, deducta eorum ætate pubertatis. num. 22. ibid.

Ex deponere valeant de pacifica observantia, & uniformi pro toto dicto tempore. num. 23. ibid.

Unicus actus contrarius, quinimo solus rumor sufficit ad impediendam consuetudinis perfectionem. num. 24. ibid.

De Consuetudine mercatorum. Vide *Amercator*.

Consuetudo navigationis servanda est. Dific. 134. num. 21.

Consuetudines Gallie reservant hypothecam specialem, & posterioritatem favore venditoris super re vendita, etiam si habita fuerit fides de pectio. Dific. 179. num. 41.

Consuetudines Gallie, ceteraque Statuta vigentia in pluribus Principatibus reservantia Dominium, & specialem hypothecam pro pretio favore venditoris, eorum habita sit fides de pretio, dicuntur rationabiles, vel correctiores responsi, *Ulpiani in L. Præcuratoris §. Plani ff. de tribus. ult. numer. 43. ibidem*.

Statuta hujusmodi extant in Civitate Luce, & in Statu Avenionensi, Manenano, Ferrariensi, ac etiam in Civitate Equibii. num. 44. ibid.

Consuetudo, vel stylus à Mercatoribus introductus pro maiori libertate commercii est rationalis, & ideo invariabiliter servandus. Dific. 187. num. 4.

Consuetudo non solum vera legis interpres, sed lex ipsa est. Dific. 191. num. 42.

Ex ad eam confugiendum pro rariori resolutione in materiis pluribus difficultatibus obnoxiiis. ibi. num. 43.

Consuetudo Principi nota, & quæ ipsi usus est legem ipsam superat. Dific. 191. num. 66.

Consuetudinis requisitum necessarium est, ut introducantur ab illis, qui jus habent Legis condendæ. Dific. 211. num. 25.

Testis de consuetudine deponens etiam non interrogatus, tenetur reddere rationem sui depositionis. ibid. num. 26.

Consuetudo iniusta, abusus, & corruptela est, ideoque non est attendenda. Dific. 211. num. 27.

Consuetudo prædandi omnes Navigantes sine licentia seu patentibus, non excusat depradantem à restitutione rerum ablatarum. num. 28. ibid.

Consuetudo Maris specialiter servanda in materiis Navigationis. Dific. 212. num. 35.

Consuetudo Testantis solvendi in viâ, quod perperam valet in morte, nullum attenditur. Dific. 220. num. 15.

Consuetudo quadragesimæ dicitur completa, & legitime præscripta, etiamsi agatur de consuetudine contra jus. Dific. 225. num. 21.

Stylus, & consuetudo probatur ex actuum frequentia per decennium continuata. ibid. num. 22.

Consuetudo Mercatorum universalis est promptè & invicem monere de negotiis gestis medio Ministrorum, vel correspondens, ut in casu non acceptationis, unusquisque sibi consilium valeat. Dific. 225. num. 67.

CONSULATUS.

Consularis Barcinonæ nullibi allegari potest pro lege, & Observantia. Dific. 4. num. 17. & Dific. 6. num. 14.

Ex reprobatum plures Rote Romanæ Decisiones contrarias affirmantes. dicta Dific. 4. num. 16. & 17.

Consularis Maris ubique locorum attendi debet. Dific. 19. num. 3.

Si non est factus in loco naufragii, vel illi propinquiore, nullam ad favorem Capitanei fidem patitur. Dific. 23. num. 12.

Secus ad favorem mercatoris. ibid. num. 13.

Consularis Maris dispositio cap. 273. expenditur. Dific. 213. num. 11. & Dific. 214. num. 4.

Et in materiis maricis habet vim legis, numer. 12. ibid.

CONSULES.

Consules exterorum Principum non possunt in alienis oris maritimis Jurisdictionem exercere, nisi accedat consensus Principis illius loci, in quo resident. Dific. 174. num. 33.

Non tamen requiritur consensus partium, cum possint subditi etiam invitos iudicare. num. 35. ibid. & de ratione. ibid.

Consules si in alieno territorio jurisdictionem exercent, illum dicuntur habere à Principe à quo missi sunt, non vero à Principe Territorii, in quo resident. num. 37. ibid.

Rejicitur contraria opinio. num. 36. ac declaratur. num. 38. & 40. ibid.

Consules intelliguntur electi à propriis Principibus non solum ad prærogativas nacionales in alieno territorio, verum etiam ad decidenda ibi eorum causas. num. 39. ibid.

Referunt Jurisdictionem, quam habent Consules exteri residentes Germani, ac in Regno Neapolitano. numer. 42. ibid.

Consules Gallicæ Nationis, quam Jurisdictionem habent in alienis territoriis, seu oris maritimis. num. 43. ibid.

Consules tenentur iudicare causas eorum nationum quoad decisoria, secundum propria eorum statuta, & mores. num. 44. ibid.

Secus in ordinariis, nam tunc servatur Statutum loci, in quo hæc agitur. num. 45. ibid.

Consules habent Jurisdictionem emulativam cum aliis Iudicibus ordinariis locorum. ibid. num. 46.

Nisi per Principes permitti, vel prerogata fuerit eorum Jurisdictioni privative quoad alios Iudices ordinarios. num. 47. ibid.

Consules ipsi sunt subiecti Iudicibus ordinariis locorum. ibid.

Appellatio à Sententiis Consularum an detur ad proprium eorum Principem, vel ad illum Territorii in quo resident. num. 48. ibid.

CONSULENTES.

Consulentium fides suspecta est, quia secundum opportunitatem Causæ servantur. Dific. 10. num. 32.

Præceptum si non docetur de decisione in causâ emanata. ibid. num. 33.

CONTINENS.

Continens appellatio non continetur contrarium. Dific. 127. num. 2. & 6.

CONTRACTUS.

Pro persona nominanda validus est. Dific. 5. n. 5.

Et illa persona nominanda etiam potest ex conjecturis. num. 4. ibid.

Ab initio dicitur radicatus in persona nominata. numer. 6. & 7. ibid.

Et de effectibus nominationis predictæ personæ. dicta Dific. 5. num. 8. usque ad num. 24.

Con-

Contra nominatum agi potest vigore primi Instru-
menti, petende ac si in eodem fuisset expressus.
Difc. 5. num. 9.
Post nominationem factam actus tribuitur nomina-
to, non nominanti. num. 10. ibid.
Nominatione sequuta jus quæsitum emptari transiit
de nominante in nominatum, & cum eo conso-
lidatur. num. 11. & 12. ibid.
In nominatum ne dum transiit dominium, sed et-
iam possessio rei, quæ etiam penes nominatum.
ibid. num. 13.
Facta nominatione acquisitio retrotrahitur ad tem-
pus contractus. Difc. 5. numer. 15. & 16.
Et emptor liberatur à pretii solutione. n. 16. ib.
Emptionis cum pacto nominandi dicitur unicus, &
unica tantum Gabelia debetur. Difc. 5. num. 17.
& 18.
Emens censum pro persona nominanda cum referen-
tione nominationis, nominatione sequuta expi-
rat jus reservatum. ibid. numer. 19.
Nominato ante illius ratificationem nullum jus qua-
situr. Difc. 5. num. 39. Difc. 10. num. 94. & Difc.
12. num. 18.
Ante noticiam nominationis solvens contrahenti libe-
ratur ab obligatione. Difc. 5. num. 44.
Sententia lra ante acceptationem nominationis no-
cet nominato. Difc. 5. num. 48.
Factus nominis exclamando non valet, quando Sea-
tutum exigit expressionem nominis. Difc. 5. n. 71.
Nominatione sequuta creditores nominantis nullum
jus habent super re in contractum deducta. Difc.
5. num. 50.
Per nominationem resolutio dominio resolvitur etiam
hypotheca favore debitoris. ibid. num. 51.
Secus, nulla nominatione facta, quis presumit
contrahentem pro persona nominanda ab in-
itio illi acquirere voluisse. num. 52. & 53. ibid.
Nominatione sequuta nominans egreditur de scena, &
fit retrotractio ad diem contractus. Difc. 5. n. 34.
Contrarium, quando persona nominanda non
est adjecta in radicatione contractus, sed solum
in spectamine risci. ibidem num. 35.
Et non fit retrotractio, quando conditio no-
minandi est potestativa contrahenti. ibid. num. 41.
Neque habet locum, quando adest tertii præjui-
dium, & res non est amplius integra. n. 42. ib.
Et in hoc casu nominatione sequuta, id quod
medio tempore contingit, ad nominantem spectat.
num. 43. ibid.
Factus nomine exclamando, declaratione intra annum
non sequuta, refidet in persona contrahentis. Difc.
31. num. 2. & 34.
Exclamatio personæ à contrahente nomine exclaman-
do, induci potest à conjecturis. Difc. 31. n. 3. & seq.
Emptionis factus nomine exclamando, censetur factus
pro eo, qui rem emptam caput possidere. Difc.
31. num. 6.
Affecutionis actus pro se, & persona nominanda,
nominatione facta, persona nominata accumula-
tur ipsi contractui, sed persona nominata, vel
ipse stipulans ea non nominata, tenetur docere de
risico. Difc. 5. num. 15.
Affecutionis actus spectante risico tam nominato,
quam personæ per ipsum quodcumque exclaman-
da, operatur, ut contractus in sola persona stipu-
latoris radicans sit, licet commodum, vel utili-
tas ad alium spectet. ibid. num. 27.
Alia. Vide in verb. *Affecutionis*.
Contrahens tenetur credere actionem ei, pro quo fa-
cta est stipulatio. ibid. num. 28.
Contractus oritur, & commodum penes unum re-
manere potest, & penes alterum titulus, vel actio.
Difc. 5. num. 39.
Et unus potest esse nudus Minister respectu com-
modi, secus respectu tituli, aut actionis. ibidem
num. 38.
Contractus commodum, qui uti vult, debet etiam ex
eodem incommodum pati. Difc. 5. num. 33.
Ex contractu Procuratoris actio Domino acquiritur
contra alterum contrahentem. Difc. 5. num. 58.
Declaratur, si contrahens cum Procuratore sei-
verit cum esse talem. ibid.
Cajarg. de Commere. Tom. II.

Contractus doloso utens dicitur dolum committere,
licet eum non fecerit. Difc. 9. num. 13.
Contractus locus, & tempus, & non mandataz at-
tenditur. Difc. 9. numer. 21. & 22.
Non infirmatur à notitia supervolenti, licet si ea
adhaeret à principio ille non valuerit. num. 23.
ibidem.
Contractus substantialia in unius ex contrahentibus
arbitrium tenenti non possunt. Difc. 10. num. 73.
Declaratur. num. 74. ibid.
Sed augumentum pretii remitti potest. numer.
75. ibid.
Contractus minus reprobarur. Difc. 14. num. 3.
Affecutionis contractus pro persona nominanda om-
ne jus ante factam nominationem tenet penes
nominantem. Difc. 10. num. 93.
Quin ante illud remanet usque ad diem rati-
ficationis faciente per Personam nominatam. nu-
mer. 94. ibid.
Vel usque ad terminationem litis, si emens pro
persona nominanda promittit pretium. n. 95. ibid.
Et hæc procedunt in affecutione facta ab af-
fecutoz, pro se, & personis exclamandis. n. 96. ib.
In contractu pacta, & conditiones apponitur, ut il-
lius pars observanda sunt. Difc. 32. num. 2.
Limitatur in casu, quo mutatur status ad ter-
minos contractus. Difc. eod. num. 34.
Contractus non præjudicat contrahenti alieno nomi-
ne, tanto minus in fama. Difc. 32. num. 30.
Contractus inobservantia presumere facit nedum cul-
pam, sed etiam dolum. Difc. 33. num. 6.
Et idem in magistro navis. num. 7. ibid.
Expressum in contractu dicitur, quod per conjectu-
ras apparet. Difc. 31. num. 4.
Actus gestis immediatis post contractum, in ipso con-
tractu inserti dicuntur. ibid. num. 5.
Contractui nihil de novo addit, neque illius substan-
tiam innovat exclamatio Personæ nominande. Difc.
31. num. 17.
In contrahentium voluntatem pacta, seu conditiones
ut pars pretii conferti non possunt. Difc. 34. n. 2.
Declaratur num. 4. ibid.
Non vitatur ex vitio solito procedente ex illius na-
tura. Difc. 34. num. 3.
Pacta accidentalia possunt conferti in arbitrium testi-
um, & contrahentium. ibid. num. 4.
Contractus inominatus resolvitur, ubi non est con-
stitutum pretium, & agitur subscriptis verbis se-
quuta traditio. Difc. 34. num. 13.
Contractus emptionis non potest subverti ut inno-
minatus contra nesciam contrahentem, sed in
totum resolvitur. Difc. 34. num. 26.
Et tali casu venditor agere debet ad declaratio-
nem pretii taxandi per iudicem, si res empta non
esset amplius integra. ibid. num. 27.
Gestus cum Tutore bona fide, licet ille sollemnia ad-
huc non adimpleverit, validus est. Difc. 35. n. 31.
Factus nomine mulieris sine sollemnialibus valet,
dummodo postea in ratificatione mulieris interve-
niant sollemnialiter Statutarie. Difc. 37. num. 1. &
plur. seqq.
Contractu resolutio omnia illius accidentalia, & con-
sequencia resolvuntur. Difc. 38. num. 10. & seqq.
Factus ab uno ex focis, licet abique consensu
nominatione, omnes obligat consocios. Difc. 39.
num. 2.
Initius sub una conditione extenditur etiam ad aliam
casum ex tacita voluntate partium. Difc. 44. n. 53.
Contractus conditio, siue qualitas non mutat mu-
tatione personarum. Difc. 48. num. fin.
Contrahendi aliquis confectusque reus licitum con-
tractum, quamvis de illius validitate possit etiam
in foro conscientiarum dubitari. Difc. 49. num. 18. &
Difc. 148. num. 15.
An, & quando quis presumatur contraxisse non
suo, sed procuratoris tantum nomine. Difc. 5. n. 93.
In contrahibus regulariter tenetur esse inæqualitas
in præjudicium illius, cuius causa, culpa, vel do-
lo illa processit. Difc. 16. num. 10.
Ex conjecturis potest probari contractum non fuisse
factum pro persona nominanda, licet contrarium
apparet videri posse. Difc. 31. num. 35.
c 3 Et

Et de his coniecturis remissive. num. 36. ibid.
 Quid iuris in caso, quo apparet contractum non fuisse factum pro persona nominanda, & tamen contrahens aliquam personam nominasset. Dile. 31. num. 37.
 Contractus nominatus non potest resolvi, neque revocari, licet deficiat causa finalis. Dile. 36. n. 43.
 Intelligence, ut explicatur, de causa finali intrinseca, sicut in caso causae finalis extrinsecae. ib. n. 42.
 In contractibus nominatis, nunquam agi potest actione revocatoria. ibidem num. 46.
 Contractus, mandata, aut alii actus mercatorum sunt nulli si gestu fuerint in statu eorum oculorum deprehensis, vel in proximo fluxu decoquendi. Dile. 37. num. 11.
 In contractibus nominatis regulariter agi non potest pro eorum rescissione, sed ad damna, vel ad interesse. Dile. 39. num. 3.
 Contractus ambobus recipit suam perfectionem à literis, & literarum acceptatione. ibid. num. 6.
 Contrarium. ibid. num. 10. & 11.
 Contractus dupliciter perfici potest, uno modo quoad substantiam, altero quoad executionem, & una perfectio est longe diversa ab alia, & diversos in iudicio parit effectus. Dile. 39. num. 16. & 18.
 Contractus Cambii habet hanc tacitam conditionem, ut nempe si literae datae non fuerint complete, teneatur scribens ad restitutionem valoris jam receptae, & amplius ad interesse. ibid. num. 10.
 Causa finalis contractus cambii est pecunia cambiana solvenda in alio loco, cum sit pars substantialis ejusdem contractus. Dile. 39. num. 16.
 Contractus Cambii. Vide *Littera Cambii*.
 Contractus nominatus rescindi potest, quando ejus implementum ex parte unius reductum fuit ad impossibilitatem. Dile. 39. num. 32. & Dile. 60. n. 8.
 Sed haec conclusio declaratur cum responsione ad omnes exceptiones contrarias. dicto Dile. 39. num. 33. 34. 38. 39. 40. 41. usque ad 48.
 In Contractibus nominatis quandoque agi potest ad rescissionem pretii. Dile. 39. num. 49. & Dile. 60. num. 15. & 21.
 Declara, non ad restitutionem pretii uti pretii, sed ut interesse. dicto Dile. 39. num. 30. & 34. & Dile. 60. num. 4.
 Et qualem differentiam, & quales effectus diversos pariat in jure Actio ad restitutionem pretii uti pretii, & pretii uti interesse. eod. Dile. 39. num. 31. & 32. & Dile. 60. num. 16. 17. & seq. & num. 23. & seq.
 Contractus Cambii est innominatus secundum unam opinionem. Dile. 60. num. 2.
 Juxta veriorum tamen est nominatus. ibidem num. 3.
 Contractus rescindi non potest per defectum causae finalis, quae inest ex natura rei intrinsece in contractibus, sicut si causa finalis esset extrinseca. ibid. num. 6.
 Contractus nominatus per defectum causae finalis non rescinditur, quando est mixtus cum aliquo innominato. ibid. num. 7.
 Inaequalitas contractus, quando provenit ex culpa, & facto aliquo ex contrahentibus solvendi debet in illius damnum. Dile. 61. num. 12.
 Verba interpretanda sunt in sensu magis verisimili, & contrahentium intentioni magis conformi, non curato sensu materiali eorum verborum. Dile. 63. num. 12.
 Contractus quando ob inopinarum eventum reducitur extra terminos, in quibus fuit celebratus, rescindi potest. Dile. 69. num. 7.
 Contractus, seu obligatio est variabilis secundum naturam rei variabilis, super qua illa obligatio contracta fuit, & sic variata resolvitur obligatio. ib. n. 8.
 Et hoc procedit etiam rei variata sit in parte tantum. ibid. num. 9.
 Pro contractus validitate consensus simultaneus dicitur adesse, in casu etiam quo durante unius consensus supervenit alter ex intervallo. Dile. 77. n. 3.
 In Contractibus respectibus, ac donationibus onerosis, seu mixtis, licet interveniat pro donatario absente stipulatio notarii, contractus sive donatio est

revocabilis per eum, qui contraxit, vel donavit usque ad acceptancem. Dile. 82. num. 40.

Vide plura in verb. *Donatio*.

Contractus mulieris, quomvis utilis, non adhibetur juris solemnitatibus est nullus. Dile. 82. num. 39.

Secus, si contractus esset evidenter utilis. ib. n. 66.

Et eo magis in contractu ex parte mulieris non obligatorio. ibid. num. 62. & 68.

Contractus semper est interpretandus prout de jure fieri debebat. ibid. num. 64. & 65.

In Contractu appodis oneribus quae solvae rationem legis prohibentur, valere facit alium. Dile. 89. n. 23.

In Contractu minoris licet ex Statuto requiratur consensus proximioris sufficit tamen consensus remotioris sufficiens in locum proximioris consensu recusantis. Dile. 94. num. 1.

Contractus ratificatio ex lapsu temporis praesumitur. ibid. num. 18. & 19.

Contrahentium pactio operatur tamquam lex. Dile. 98. num. 15.

Contractus mulierum. Vide *Mulierum contractus*. Minores, vel mulieres mercatorum exercentes, possunt contrahere sine solemnitatibus Statuti. Dile. 100. num. 15.

Contrarium. ibid. num. 16.

Simulatio omnes contractus infirmat. Dile. 104. n. 17. Scante simulatione, & consensu deficientia in contractus juramentum non valdatur. Dile. 104. numer. 19. & Vide *Simulatio*.

In Contractibus non attenditur id quod ex parte unius fuit cogitatum, sed quod utraque pars contrahendo cogitavit. Dile. 119. num. 68.

Contractus. Vide *Scelus*, *Empire*, *Venditio*, *Nominatio*, *Pactum*, *Decretum*.

Contractus namque dicitur mutari in alium contractum, quomvis variatio non sequatur in partibus substantiis, sed sufficit, quod contingat in partibus etiam naturalibus contractus. Dile. 139. n. 11.

Contractus invalidus ab initio sufficitur per executionem ei à partibus datur. Dile. 140. n. 1.

Contractus in scriptura, seu Instrumento invalido contentus probari potest per alias probationes de jure conclusiones. ibid. num. 2. & 3.

Ex contractu Procuratoris, qui non exhibuit mandatum, non obligatur principalis, sed solus Procurator. Dile. 140. num. 16.

Et id procedit etiam in casu, quo contrahens cum Procuratore fuerit extrajudicialiter mandatum Principalis. n. 37. ibid. Et vide in verb. *Procurator*.

Contractus quando equaliter, & lucrum, & damnum afferre potest contrahentibus, semper dicitur iustus, & rationalis. Dile. 148. num. 14.

Consuetudo contractus inter mercatores attenditur. Dile. 126. num. 7.

Consuetudo regionis attenditur ad intelligentiam contractus. Dile. 127. num. 10.

Statutum loci contractus attendi debet, quomvis contrahens habeat plura Domicilia. Dile. 166. n. 45.

Statutum loci contractus attenditur in his, quae oriuntur à principio ex natura contractus, sicut autem in his, quae oriuntur ex post facto, & post contractum, nempe ex mora, & consummatione debitoris, nam tunc attenditur locus, ubi est facta petitio. num. 53. ibid.

In contractibus pignoratitius fructus imputantur in fortem. Dile. 169. num. 1.

Contractus, quem contrahentes licet potuerunt vellet fructuiterum, non debet solvi in mutuum gratuitum. Dile. eod. num. 6.

Ex contractibus qui sunt contra legem nullum beneficium percipi potest. num. 21. ibid.

Contractus quoad interesse. Vide *Interesse*. Solido compoiturum cum longa observantia debitoris facit presumere omnia necessaria pro iustitia contractus interveniente. Dile. 169. num. 34.

Contractus, vel negotium inter absentes gestum dicitur in eo loco, in quo ultimus consensus ponitur. Dile. 179. num. 1.

In contractibus lucrativis in majori summa semper inest minor. n. 7. ibid.

Contractus ad cognoscendum in quo loco celebratus sit, plures casus effinguntur, & quot pariter con-

rebus celebrati sint. *ibid.* num. 16. 17. 18. 19. & 20.

Quo loco dicantur celebrati isti contractus videlicet si mercator mandet suo correspondenti, ut merces pro se emat, & correspondens acceptet mandatum, quoque contractus perficiantur. *ibid.* num. 11. & ut supra.

Vide in verb. *Mandatam*.

Contractus quales celebrantur, quando mercator pro altero correspondente absente sine aliquo mandato, vel mandato excedendo aliquem contractum, & negotium gerit, quod postea ab absente ratificatur. *Dile.* 179. num. 16. 17. 18. & 19.

Contractus, qui à Mercatore absente ratificatur, non dicuntur gestus in loco contractus, sed in loco in quo fuit per gestorem dictus contractus celebratus. *ibid.* num. 30. & 31.

Amplius, ut num. 25. 26. & 27. *ibid.*

Contraria opinio rejicitur, ac declaratur. *ibid.* num. 21. 22. 23. & 24.

Locus attenditur quoties agitur de conditionibus, & pactis in contractu inter. *ibid.* num. 56.

Etiamsi iudicium infirmetur extra locum contractus, & in alieno foro. *ibid.* num. 57.

Contractus iudicatur secundum leges loci in quo fuit celebratus, etiamsi ibi agatur in alio loco, & territorio. *ibid.* num. 58.

Contractus celebrati locus attenditur, quando agitur de viribus contractus: & locus iudicis, quando differitur de modo procedendi in iudicio. *ib.* n. 59.

Locus attenditur, quando differitur de conditionibus contingentibus in ipso contractu: & locus iudicii, quando differitur de conditionibus contingentibus post contractum ex negligentia, vel mora. *ibid.* num. 60.

Etiamsi contrahentes essent Forenses. *ib.* n. 61.

Contractus dicitur celebratus in loco, in quo mandatum à mandatorio fuit acceptatum, & executioni demandatum. *ibid.* num. 63.

Secundo Loci Contractus Forensis ligatur. *ib.* n. 62. Contractus ob defectum consensu ab initio impugnari non potest ab eo, qui postea illum approbavit, neque per longum tempus reclamavit. *Dile.* 184. num. 12.

Contractus plene probatur ab actibus id necessario supponentibus. *Dile.* 198. num. 6. 7. & 8.

Contractus seu cambium à Creditore, seu Procuratore internum cum se ipso valet. *Dile.* 198. n. 49.

Vel si pretium currentis non excedat. *ibid.*

Vel si initum fuerit pro minori pretio quam currentis, & ira in maiorem utilitatem Domini, seu debitoris. num. 50.

Contractus, seu Cambium quod non universitatem perficitur, pro iniusto vel illicito haberi non potest. num. 53. *ibid.*

Contractus regulari iuxta Leges Locis, in quo fuit celebratus, licet forte contrahentes essent forenses. *Dile.* 199. num. 1.

In contractibus magis attendi debet eorum substantia, & mens contrahentium, quam verba. *Dile.* 201. num. 1.

In mutuo committeri potest circa usuram alter contractus, sive afectionationis, vel assumptionis periculi in aliquem futurum eventum, vel quilibet alius, aliquando de iure sit licitus, & iustus. numer. 3. *ibid.*

Mutuum admittitur cum altero contractus afectionationis in foro interno potest esse licitus, sed in foro externo semper iudicari debet utriusque. *Dile.* 201. num. 14.

Contrarium firmatur, videlicet, quod etiam in foro externo licitum iudicari debet mutuum cum aliis contractibus mixtum. num. 15. & seqq.

Et quibus in casibus. num. 16. & 17. *ibid.* ubi de trino Contractu.

Mixtum cum mixtura alterius contractus sponsonis, vel afectionationis validum est & licitum. numer. 18. 19. & 20. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.*

Mutuum mixtum cum contractu sponsonis non intelligitur prohibeum à Statuto Genuesi de *securitatibus*. num. 29. *ibid.*

Casarej. de Commert. Tom. II.

Et quae ratio. *ibid.*

In Contractibus aliquando ob impenitiam Notarii, vel Parium aliquid improprie nominatur. *Dile.* 201. num. 72.

Contractus, si ambigi possit, quod sit Usurarius, non est pro Usurario iudicandus, si communiter in aliqua Civitate vel Provincia praticetur. numer. 21. & 22. *ibid.*

Interesse, vel pretium afectionationis excessive conventum non reddit Usurarium contractum, sed debet excessus à Iudice moderari. num. 23. & 24. *ibid.*

In contractus afectionationis vice hominis pretium, sive premium decem pro singulo centenarium non est excessivum. num. 25.

Et similiter in contractus scommisae, sive sponsonis, vel huiusmodi. num. 26. & 27. *ibid.*

Et vide *Afectionatio*.

Contractus quoad originem, ubique interpretari debet, iuxta Leges loci, in quo fuit celebratus. *Dile.* 202. num. 54.

Contractus Procuratoris, licet revocari, validus est, quoties gestus sit ante quam Procurator sciverit, se revocatum fuisse. *Dile.* 203. num. 2. & 3.

Contractus, alias perfectus, ex sola possibilibus variationibus, seu revocationibus, infici nequit. num. 59. *ibid.*

Afectionationis contractus habens executionem paratam tam de iure, quam Praescripto Statuti Genue nullam admittit exceptionem in contrarium. *Dile.* 215. num. 1.

Et Affectuator tenetur solvere non obstante quavis lre iusta, vel injusta introducta. *ibid.* num. 2.

Et vide *Afectionatio*.

Contractus simulatus, & nullus in intentione Partium, nec Dominium, nec validum hypothecam in contrahentibus transfert. *Dile.* 216. num. 2.

Neque fructus debentur. *ibid.* num. 7.

Contractus in sua unitate, & individuate verus, & realis, nequit infirmari scilicet, & simulatus reputari. *Dile.* eod. num. 11.

Contractus natura, & qualitas, non à presumptionibus, sed à veritate probata iudicanda est. *ibid.* num. 18.

Contractus factus inter Creditorem, & debitorem ad eludendam dispositionem Statuti odiosi, factus dicitur in fraudem legis. *Dile.* 216. num. 20.

Distingue, ut *ibid.* & num. 21.

Juramentum in Contractibus operatur, quando contractus celebrantur contra formam, & solemnitatem à Statuto requisitam, non autem quando dolose, & metu extorqueatur in contrarium. *Dile.* 217. num. 3. & 19.

Contractus facti contra formam à Statuto Alesis praescriptam, dicuntur fraudulentum. *Dile.* 214. n. 20.

CONTRADICENS, CONTRADICTION.

Vide *Oppositi*.

Ex actu contradicentis, vel impugnantis aliquid ad ejus prejudicium inferri nequit. *Dile.* 135. n. 35.

CONTRAHENS.

Vide *CONTRACTUS, LEX*. Contrahens tenetur credere actionem ei, pro qua facta est stipulatio. *Dile.* 5. num. 28.

In contrahentium voluntatem pacta, seu conditiones uti pars prelii confecti non possunt. *Dile.* 34. n. 2. Declaratur. num. 4.

Contrahens alieno nomine tenetur credere actionem ei, pro quo contrahit, licet utilitas contractus ad eum spectet. *Dile.* 37. num. 7.

Limitatur. num. 8.

Contrahens alieno nomine tali pacto videtur contraxisse, ut si Tertius eum non habebit contrahendum, contractus remaneat ipsius generis. *Dile.* 37. num. 9. & num. 19.

Amplius, limitatur, & explicatur. n. 10. *ib.*

Limitatur etiam in Notario stipulante pro alius. *ibid.* num. 11.

Contrahentium mens arguitur ex subsequenti facto, vel obstantia partium. *Dile.* 38. num. 27.

Contrahens cum adjecto alio mandante, non dicitur fecisse

- ciffe negotium cum ipso adfecto, sed, cum mandante. Dific. 44. num. 35.
- Contrahens in moneta imaginaria non censetur habuisse respectum ad valorem monetæ specificæ, quæ currebat de tempore initii contractus cambi, vel alterius contractus. Dific. 61. num. 3.
- Contrahens in moneta imaginaria non potest unquam conquiri de iniquitate, quia debitor æque subiacet damno diminutionis, quam lucro augmenti monetæ. ibid. num. 4.
- Vide *Societas, Dissolutio*.
- Contrahentes non prohibentur sibi donare, & firmare pactis, quod alias de se esset iniustum. Dific. 143. num. 34.
- Contrahens cum aliquo tamquam persona habili non potest postea negare illum fuisse talem. Dific. 166. num. 28.
- In Contrahentibus, quando lex requirit certam qualitatem, unice inspicitur, an contrahentes qualitatem illam habeant. Dific. 199. num. 21.
- Contrahens cum Procuratore sciens illum essentem, acquirit actionem contra Dominum, non contra Procuratorem: & viceversa Domino non Procuratori acquiritur actio adversus eum, qui scienter contraxit cum Procuratore. Dific. 199. n. 36.
- Contrahens omniquam dici potest ad contractus cogitare, ex quibus suis creditis, vel rebus maiora damna resultent, sed vere, & realiter contrahere, ut sibi præmeditatum bonum effectum contractus producat. Dific. 216. num. 5.
- Contrahens cum aliquo, qui uti mandatarius alterius publice, & palam agere solet, quiddam ipsius facultatem perquirere non tenetur, ut mandantem ex facto suo mandatarii obliget. Dific. 225. num. 68.
- Præteritum si contrahat negotium, quod cum alius per sepe nomine mandantis gesserit. ibid. n. 69.

CONTRAPOSITIO PARTITARUM.

- Contrapositio Partitarum in Libris mercatorum scripta in modum solutionis extinguit debita antiquiora. Dific. 53. n. 17. & 37. & factus sub n. 53. n. 54. ubi declaratur, & distinguitur materia.
- Contrapositio Partitarum in Libris mercatorum habet vim solutionis. Dific. 14. num. 37.
- Secus, si contrapositio Partitarum est facta à mercatore in suis libris ad regulandum girum cambiorum. num. 38. ibid.
- Debitum, & Creditum per contrapositioem Partitarum extinguitur, quæ non sunt *Pagadore*. Dific. 146. num. 24. & 37.

CONTRIBUTIO.

Vide *Quarta*.

CONTUMAX.

- Contumax in exhibendo habetur pro confesso. Dific. 221. num. 13.
- Contra contumaces in exhibendo omnis sumi debet interpretatio, & alterius partis intentio iustificata præsumitur. Dific. 221. num. 20.

COPIA.

- Copia plus non est credendum, quam Originali. Dific. 142. num. 56.

CORRELATIVUM.

- Id correlativo quicquid conceditur uni, alteri etiam in casu contrario censetur concedendum. Dific. 86. num. 21.
- Relatum est in relatione cum omnibus suis partibus. Dific. 98. num. 42.
- Etiam in referente aliter sit expreßum. ibid. num. 42.

CORRESPECTIVITAS.

- Quando actus non censentur correspondere, licet committantur unico instrumentum. Dific. 82. num. 40. & seq.
- Actus dicantur inter se correspondere, si in continendo, vel paulo post fuerit unus ad alium. Dific. 103. num. 4.

CORREUS. CONSTITUTOR. CONSTITUENS.

Vide *Fideliſſer*.

CREDITOR. Vide SOLUTIO.

Hypothecarius, un legalis cessionarius possit exercere omnes actiones utiles, sed eodem modo, & causa prout debitori suo competebat. Dific. 3. num. 62.

Amplia etiam post traditum ipsius gentis ortu fuisse exceptiones contra debitorem. numer. 63. ibid.

Creditor alicujus societatis, vel Rationis, sive Navis præstari debent cæteris aliis Creditoribus anterioribus, tam de Jure communi, quam Statuti nostri Genuensis de *societ. 5. Creditores Insupermodi*. Dific. 18. num. 3.

Differens exigentiam literarum cambi non præjudicat eorum Datori, si camparius decesserit. Dific. 21. num. 11. & Dific. 190. num. 20. & 21.

Et peticulum nominis debitoris credit in damnum morali, & culpam habentis. ibid.

Non præsumitur recepte debitum, quod alteri credit. Dific. 32. num. 33.

Non debet statim venire cum sacco paratus ad exigendum, licet debitor statim obligetur. Dific. 40. num. 5.

Amplia etiam Creditor stipulatus sit cum patre ad sui liberam pensionem. num. 6. ibid.

Imo statim debent per Judicem decem dies, ne Actor contra eum agat. num. 7. ibid.

Evidet se agere possit ex primariis iustis quando dationem in solutum accipit cum sola protestatione clausula *citra innovationem*. Dific. 42. n. 7.

Et vide in verb. *Jura*, & in verb. *Novatio*.

Creditor vel debitor ante traditam rationem nemo dici potest. Dific. 44. num. 28.

Nunquam creatus renuntiavit, vel recessit à jurebus suis, si solutio, aut satisfactio est destinata per debitorem, & etiam à creditore acceptata, effectum non habuerit. num. 34. ibid.

Creditor hypothecarius, & anterior præstetur posteriori. Dific. 44. n. 53. & Dific. 103. num. 61.

Creditor possit exercere, & præponere omnes actiones utiles, & exceptiones competentes suo debitori contra alium creditorem. Dific. 5. num. 94.

Creditor non potest nisi præcedente facultate, aut protestatione in casum morte, accipere ad cambium, & recambium eandem pecuniam sibi debitam. Dific. 27. num. 16.

An attentis facultate, five mandato dato per debitorem creditori capiendi ad cambium creditor absque ulla intimatione, vel notificatione valeat super cambi pecuniam sibi debitam girare. ibidem numer. 17.

Et in hoc contrarie asseruntur opiniones Rotæ Romanæ, quæ conciliantur distinguendo plures casus. num. 18. n. 10. 21. & 22. ibid.

Creditor literarum cambi. Vide *Litterarum Cambii creditores*.

Creditor Cambii est præcise obligatus nuociare debitori suo acceptionem literarum, vel earum solutionem fuisse sequutam. Dific. 54. num. 53.

Et hæc nunciatio est diversa obligatio ab elevatione Protesti. ibid. num. 54.

Creditum præcedens præsumitur extingui, quando quis postmodum suo debitori se constituit debitorem ex aliqua summa. ibid. num. 61.

Creditor habens in rebus communis debitoris aliqua bona, super his præstetur cæteris aliis creditoribus in pari conditione. Dific. 56. num. 26.

Omnes creditores cambiorum marinarum scire debent datum, si non constaret quantum summam ex pluribus sibi datis ad cambium maximum Navarchus impleverit super navi, sue mercibus dato casu naufragii. Dific. 62. num. 15. & 17.

Inter Creditores pro cambiis maritimis non datur prælatio, sed omnes pro rata eorum crediti concurrere debent super bonis debitoris. ibid. n. 18.

Declaro si omnes creditores essent pro eodem viaggio. ibid. num. 19.

Secus si ex diversis viaggiis, quia tunc ultimi, pro ultimo viaggio præstari debent. ibid. num. 20. Cre-

Creditorum à mercatoribus positum *in conto de' tempi* non est purum, sed in diem. Dife. 71. num. 28.
Creditor alieno nomine non potest debitum proprium, quod habet erga suum creditorem compensare cum dicto credito, quod habet alieno nomine. *ibid.* num. 29.

Creditor agere potest tam contra ejus debitorem, quam ex jure debitoris contra debitorem debitoris. Dife. 91. num. 18. & 19.

Eriam sine cessione. *ibid.* num. 20.

Et potest agere actione utili personali pro nomine debitori obligato. *ibid.* num. 24.

Et actione hypothecaria utili. *ibid.* num. 25. & seq.

Et personali in rem scriptam. *ibid.* num. 26.

Creditorum defuncti preferuntur creditoribus hereditatis, licet anterioribus hypothecariis privilegiatis. Dife. 103. num. 1.

Quamvis per aditionem hereditatis effectum sit unicuique patrimonium. *ibid.* num. 2.

Nihilominus facienda est divisio patrimoniorum. *ibid.* num. 3.

Creditorum expensarum ultime infirmitatis sunt alii omnibus preferendi, etiam hypothecariis anterioribus. *ibid.* num. 4.

Sicui etiam expense funeralium. *ibid.* num. 5.

Defunctorum etiam corpora insculpta remanere non debent. *ibid.* num. 6.

In concursu creditorum hypothecariorum anteriores in tempore sunt preferendi. *ibid.* num. 7. & 68.

Creditor meliorationem praefertur in re pignora alius creditoribus licet anterioribus. *ibid.* n. 11.

Creditor qui sententiam obtinuit extra iudicium concursus, pendente illo executionem habere nequit, sed pro illius executione graduandus est in suo loco. *ibid.* num. 12. 34. & 68.

Vide *Expressa*.

Creditum, & hypotheca refertur ad Instrumentum census. Dife. 103. num. 20. & 41.

Creditor in dicta, vel sub conditione dicitur verus creditor, ad effectum agendi, secus exigendi. *ibid.* num. 28.

Et ad effectum comparandi in iudicio concursus, & obtinendi summam locum. *ibid.* num. 29.

Et adveniendi ad, vel conditione obtinendi suam satisfactionem. *ibid.* num. 30.

Ex Apocha recognita refertur creditum. *ibid.* n. 32.

Creditoribus habentibus hypothecam expressam vel tacitam, Fisco in tempore posteriori praefertur. *ibid.* num. 40.

Creditor diversa habens credita ex diverso tempore creata potest plures personas repraesentare contra eundem debitorem. Dife. 103. num. 48.

Et diversimodè etiam graduari debet in iudicio concursus. *ibid.* num. 49.

Creditorum hypothecarii. Vide *Hypotheca*.

Creditorum hypotheca, & privilegia aequaliter delicti veniunt in iudicio concursus in contributum, & per 25. & libram. *ibid.* num. 69.

Auctor creditum purum, quando debitum est conditionale, non subvenitur ex regula *dolo petis*, *Str.* Dife. 106. num. 22.

Ex ex qua ratione. *ibid.* num. 23.

Creditor hypothecarius fideiussoris pignoris. Vide *Fideiussor*, & *Pignus*.

Etiam in hereditatis beneficiis creditoribus habet locum imaginaria solutio. Dife. 108. num. 18.

Secus si in eorum damnum redunderet. *ibid.* num. 19.

Creditor invitus non tenetur minuatim recipere summam creditum. *ibid.* num. 20.

Inter creditores habentes parum titulum, & hypothecam praefertendus est qui in possessione reperitur. Dife. 120. num. 1. & Dife. 151. num. 17.

Pignoratarius ceteris aliis creditoribus paria tituli aut hypothecae praefertur. dicto Dife. 120. num. 2.

Limitationes. Vide *Pignus*.

Creditor, licet praeventur executione agendo, vel sequestrari faciendo bona communis debitoris, nullam acquiri praestantiam in praesidium creditorum anteriorum. *ibid.* num. 21. & 22. & Dife. 120. num. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. & 44.

Limita quando omnes creditores sunt *Chirographarii*, eod. Dife. 120. n. 13. & Dife. 192. n. 26. 27. 29. 30. 31. 34. & 35.

Aur sunt paria tituli, & hypothecae. eod. Dife. 120. num. 24.

Creditor, qui ab aufugiente debitore bona subripuit, vel ea occultata recuperavit, perferri debet super illis omnibus aliis creditoribus licet anterioribus. Dife. 120. num. 15. & Dife. 192. num. 30.

Secus respectu Creditorum hypothecariorum. Dife. 192. num. 32. ubi explicatur. *idem* Dife. 120.

Contrarium. Dife. 120. num. 16.

Declarata. eod. Dife. 120. num. 17. & Dife. 192. num. 33.

Creditor an praefertatur super pecunia depositata ad ejus favorem à tercio pro liberando debitore ad instantiam dicti creditoris carcerari. Dife. 120. octobr. 18. & 19.

Creditor per negligentiam agendi contra debitorem principalem non amittit ius agendi contra fideiussorem, vel tertium Possessorem. *ibid.* num. 20.

Limita si negligentia esset conjuncta cum dolo. *ibid.* num. 27.

Et similiter quando creditor fuisset interpellatus à fideiussore ad agendum contra debitorem. *ibid.* num. 24.

Creditor, vel administrator si possit ex pecunia, vel bonis debitoris penes se existentibus sibi solvere, & ea perierint, amittit creditum, nisi tamen bona, vel pecuniam ex aliquo iusta causa custodierit. *ibid.* num. 24.

Creditor prior in tempore super re communis delictoris est prior in iure, & posterioribus praefertur. *ibid.* num. 39.

Ex confessione creditoris clarè resultat, quod res sunt sibi iam in pignus, & non in solutum. *ibid.* num. 51.

Creditor. Vide *Pecunia*, *Societas*, *Empus*, *Cambrum*, *Commoda*.

Creditor, qui penes se pignus debitoris retinet, agere nequit contra debitorem, nisi si pignus prius offerat. Dife. 143. num. 3.

Creditor si morem gerendo suo debitori principali callide devitavit ad solutionem consequi in fraudem, vel damnum fideiussorem, vel correorum debendi, perdit actionem contra fideiussorem, aut alios correos debendi. num. 6. & 8. *ibid.*

Idem dicitur si creditor rem debitoris, qua sibi potest satisfacere, reliquit ad effectum conveniendi fideiussorem, aut alios obligatos. num. 7. *ibid.*

Creditor ad quem bona debitoris pervenerunt, praesumitur sibi de illis satisfecisse, usque dum eorum rationem reddat. Dife. 143. num. 13.

Que praesumptio magis procedit, quando creditor potuit dubitare de solutione consequenda. num. 14. *ibid.*

Creditor, si agere velit contra debitorem sui debitoris, prius ostendete debet creditum debitoris sui debitoris esse clarum. Dife. 146. num. 23.

Creditorum unius negotii, vel societatis separantur à creditoribus alterius negotii, vel societatis, & unusquisque satisfieri debet in illo negotio cum praesentione aliis Creditoribus alterius negotii, etiam anterioribus. Dife. 146. num. 34.

Creditor exigens, & consentiens bona fide fructus excessivos, non tenetur ad eorum restitutionem. Dife. 148. num. 44.

Contrarium. *ibid.*

Creditor praedum fideiussori, ac accessorie obligato, verum etiam correo, aut cullibet alio principali obligato, qui pro altero, ad quem verò spectat negotium, solvit, tenetur etiam contra se omnia iura, & actiones credere, quando cessio ex necessitate, & non ex aequitate fit. Dife. 151. n. 13.

Fallit conclusio, si creditor cedens apud se retineat bona debitoris, nam tunc non tenetur contra se ipsum cedere, secus si bona debitoris sint apud ipsum debitorem, vel alium. num. 16. *ibid.*

Creditor procurans satisfactionem à debitore, quem decedendum timet, aut suspicatur, non debet fraudem committere, licet aliis creditoribus damnum afferat. Dife. 124. num. 6. 8. & 14.

Amplia, etiam debitor de tempore solutionis, vel satisfactionis data creditori esset non solvendo. num. 9. ibid.

Limita primo, si fuisset debitor jam decoctus, vel decoctionis proximus, eod. num. ibid.

Limita secundo, si creditor fuisset debitori pecuniam à Tertio ad cambium, seu mutuum capere, vel tradam alicui facere, ut cum ea ei solveret. Disc. 124. num. 10. 11. 12.

Eoque magis procedit limitatio, si creditor tertius fuisset ad dandum cambium, vel mutuo suo debitori. num. 13. ibid.

Limita tertio si creditor aliquam extortionem, vel concussionem fecissent ex se sum debitorum, pro consequendo ejus credito. num. 21. ibid.

Creditor si rem, vel mercem à suo debitore in solutum receptam aliis vendiderit, vel transulerit, pretiumque exegerit, non tenetur pretium domino rei restituere. Disc. 124. num. 15. 19.

Creditorum anteriores advocare possunt à posterioribus nomina debitorum ad hoc intracta. Disc. 155. num. 19. & 23.

Fallit si inter debitorem, & creditores posterior sequax fuerit compensatio. num. 20. ibid.

Creditorum Chirographarii non possunt actionem personalem movere contra alium creditorem, in quem transierunt bona communis debitoris pro dictis bonis advocandis. num. 24. ibid.

Creditor hypothecarius super nomine debitoris cessi preferendus est nisi creditoribus Chirographariis, & hypothecariis posterioribus. Disc. 155. num. 27. Creditor non potest propria auctoritate rem hypothecam capere. Disc. 161. num. 39.

Creditor anterior etiam in pecunia praferri debet adversus posteriorem creditorem cui aliquid tradidit, & solutum fuerit à communis debitore. Disc. 161. num. 46.

Contrarium veritas, si posterior creditor cum bona fide receperit, & consumperit. num. 47. & 49. ibid.

Creditor anterior quando est simul hypothecarius, & privilegiatus, veluti Fiscus, potest avocare pecuniam à posteriore creditore bona fide consumptam. Disc. 161. num. 48.

Item quando Creditor posterior consecutus fuisset proprium creditum ex causa locativa. num. 50. ibid.

Nec non quando tempore solutionis pars fuit omnium creditorum diligentia, & tamen fuit posterior gratificatus. num. 51. ibid.

Vel demum quando creditor posterior per fraudem, & dolum suum creditum receperit. num. 52. ibid.

Contra creditorem morosum praesumitur, quod satisfactionem suam fuisset consequutus si eam petisset. Disc. 164. num. 2.

Creditoris negligentia in non exigendo proprium creditum, non debet tertio, sed ipsi tantum, praedictum inferre. num. 3. ibid.

Creditor quoad executionem. Vide *Executio*.

Creditor quoad hypothecam. Vide *Hypotheca*.

Creditor anterior, qui ultra res specialiter sibi obligatas habet etiam generalem hypothecam in bonis debitoris, non potest agere generali hypotheca, nisi prius condidit consequi non posse ex specialis pignore, quod sibi deberetur. Disc. 171. num. 13.

Limitatur conclusio in multis casibus, de quibus num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. ibid.

Ampliat conclusio in multis casibus, de quibus num. 14. 15. 16. 17. 18. ibid.

Creditor prior in tempore praefertur omnibus aliis creditoribus posterioribus. num. 34. ibid.

Creditor quoad concordatam inopem cum debitoribus, vel ei concedendam inducias.

Aque, an & quando tenetur stare accordio per majorem partem creditorum firmato. Vide *Concordia*, & Disc. 173. & Disc. 208. per tex.

Creditorum decoctorum debent esse omnes aequales pro rata debiti, & bonorum repertorium. Disc. 173. num. 48. & 49.

Creditorum causa Dotis, vel ex pia causa tenentur concurrere ad accordium solum per majorem partem creditorum. Disc. 173. num. 50.

Distingue tamen conclusionem ex ibid.

Limita in Creditoribus ex causa pensionis Donorum, Depositum, terum consiliorum, & mercedis. num. 51.

Creditorum vendentis, vel donantis hac conditione, ut emptor solvat creditoribus, & Jure communi nullum Jus habent in emptorem, vel donatarium. Disc. 177. num. 43.

Creditor, & Debitor sui ipsius nemo esse potest. Disc. 178. num. 19.

Sive agatur in actione personali, sive hypothecaria. ibid. num. 20.

Creditori anteriori tertius possessor solvens ad effectum eximendi rem per se possessam à vinculo hypothecae, cogere potest creditorem invitum ad cedendum sibi Jura. ibid. num. 21.

Et de ratione. num. 23.

Creditor non tenetur cedere Jura suo debitori. ibid. num. 22.

Creditor duplici Juri privilegio munitus licet sit posterior, praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus hypothecariis. Disc. 187. num. 21.

Creditor hypothecarius, si est Mercator, praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus, & hypothecariis. Disc. 187. num. 22.

Et de ratione. ibid.

Amplia in Mercatore Florentino, qui habet vigore Statuti ex Partitis libri debitoris hypothecam. num. 23. ibid.

Creditor ex causa depositi, & hypothecam habens praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus hypothecariis non Mercatoribus. ibid. num. 24.

Amplia in creditore hypothecario alicujus Mercatoris ex causa cambii, vel mutui quavis posteriore. num. 25. ibid.

Declara num. 26. ibid.

Falsus Creditor, si exigit & falsi Causa indebitum, furum proprium committit, secus si se finxit esse aliam personam. Disc. 189. num. 27.

Sed contrarium indistincte firmare. num. 28.

Et de rationibus. num. 29. ibid.

Creditor Cambii, vel ejus Statutarius non potest se excusare ab omissione Protesti, vel denunciationis non solum scribenti de reluctantia acceptantis in non solvendi literis Cambii sub protestu, quod scribens aliunde sciverit literas non fuisse completas. Disc. 190. num. 25.

Et de ratione. ibid. & num. 29.

Creditor chirographarius an, & quando acquirat praedilectionem super re sequestrata. Vide in verb. *Sequestrum*.

Inter Creditores chirographarios non datur praedilectio, sed omnes pares sunt. Disc. 192. num. 3.

Creditor, qui fuit praeter ceteris vigilans, aliis praefertur. ibid. num. 4.

Vigilantia ad hunc effectum non est consideranda in Creditore, qui prius creditum in iudicio, vel extra petierit Neque in Creditore, qui prius Sententiam obtinuerit. num. 5.

Sed in eo, qui prius rem iudicatum executioni mandaverit. num. 6. ac 26. cum seqq. ibid.

Sive in eo, qui vigore Instrumenti garantigari, aut hujusmodi executionem prius tenuerit. ibid. num. 7.

Et quandoque in eo, qui prius tantum sententiam obtinuerit. ibid. num. 10.

Creditor, qui prius satisfactionem in bonis debitoris obtinuit, non tenetur aliis Creditoribus pecunias exactas, vel bona habita in solutum, communicare. Disc. 192. num. 9.

Missio unius Creditoris in possessionem prodest aliis, licet non immittis. Disc. eod. num. 16.

Et de ratione. num. 17.

Contrarium. num. 19. ibid.

Creditor de Jure novissimo Authentice non potest mitti in possessionem bonorum debitoris, nisi ad mensuram tantum sui crediti. Disc. 192. num. 18.

Ideoque hodie nisi missio non prodest, nisi ipsimet creditori immisso, quam. 19. ibid.

Cro-

Creditor missus in possessionem bonorum debitoris acquirit in iussu bonis jure reale, seu hypothecam, vel pignus priorum. *ibid.* num. 10.

Et de talis Creditor immixtus in dictis bonis praefertur aliis creditoribus cum thesiographariis, cum hypothecariis posterioribus. n. 21. & 22. *ibid.*

Reprobantur contrarium tenentes. num. 23.

Creditor ex sequestro nullum acquirit jus reale seu pignus, vel hypothecam in bonis sequestratis. *Difc.* 192. num. 24.

Limita in casu confectudinis, vel Statuti contrarium disponentis. num. 35. *ibid.*

Creditor unius negotii, vel societatis licet sequestraverit merces negotii, non praefertur super meribus sequestratis aliis Creditoribus ejusdem negotii. *Difc.* 192. num. 42.

Declara, & limita, ut num. 43. *ibid.*

Creditor in Cambiis representat triplicem personam, unam scilicet creditoris, aliam mandatarii debitoris, & aliam campitoris. *Difc.* 101. num. 3.

Creditor exclusus à consecutione Cambiorum juxta usum opinionem, remanet exclusus etiam ab interesse lucri cessantis. num. 60.

Contrarium. num. 61. 62. & 64. *ibid.*

Creditor tenetur emendare damnum quod provenit mercibus quas penes se tenet causa pignoris. *Difc.* 101. num. 7.

Crediti liquidatio fieri non potest sine calculo dati, & recepti. *Difc.* 106. num. 36.

Creditor potest plures executiones reales, & personales facere in bonis, & Persona sui Debitoris, & de una executione ad aliam convolare. *Difc.* 107. num. 1.

Et de ratione. num. 2.

Precipue si bona super quibus facta est prima executio, sine aliis Creditoribus hypothecata, vel intricata. num. 3. *ibid.*

Limita, si variando executionem damnum notabile resultaret Creditori. *ibid.* num. 5.

Et vide in verb. *Executio, Sequitram.*

Creditor non potest miti in possessionem omnium bonorum sui Debitoris, sed tot bonorum, quae non excedant summam sui Crediti. *Difc.* 107. num. 21.

Sequestrum, & executio non potest fieri super bonis Debitoris, nec alia causa ab eo pretendi, si ipse paratus sit ad dandum cautionem, vel Pignus suo Creditori. *ibid.* num. 25 & 26.

Ampla, etiam comparere possint alii Creditores anteriores ad advocandam pecuniam, vel pignus à Debitore datum. num. 30. & 31. *ibid.*

Creditorum decodi percipere possunt fructus Fideicommissi ad illum spectantis, quousque vixit Decodus. *Difc.* 109. num. 1.

Ampla, etiam si strictissima alienandi prohibitio adjecta fuerit. num. 2. *ibid.*

Decodus an possit in creditorum perneciem lucra sibi obvenientia reculare. Vide *Discessus*.

Creditori experienti jura sua in Fundacum, & super merces in eo existentes, nequit ei prejudicari, neque per novum contractum, neque per quodcumque aliud factum debitoris. *Difc.* 116. num. 57.

Creditor Cambii non tenetur esse sollicitus de versione in extinctionem debitorum, quae debitor Cambii promissit contingere. *Difc.* 213. num. 13.

Declarantur contrarii, ut procedat in contrahente cum Ecclesia, vel Pupillo, vel Minore. *ibid.* num. 14.

Creditor vendens pignus sui debitoris non tenetur de evicthone, nisi eam promissit, vel scienter pignus viciosum vendiderit. *Difc.* 223. n. 24. & 32.

Creditor, si prius exactione debitorem principalem, non subalternum, etiam si obligaverit uti principalis, & insolventem, juxta Statut. *Alfulan. Lib. 2. Rub. 23. Et. Difc.* 224. num. 31.

CREDITUM.

Vide CONTRAPOSITIO.

Creditum probatur ex Partibus extrahis à libris metacorum, eorumque liberis. *Difc.* 145. num. 18.

Credito in genere firmato, quoad ejus quantitatem standum est relationi Partis. *Difc.* 159. num. 5.

Mandati executio pro credito posteriori non datur, quando constat de credito anteriori. *Difc.* 171. num. 33.

Creditum posterior, & hypotheca definitum non praefertur credito anteriori hypothecam expressam habenti. *Difc.* 171. num. 59.

Creditum minuitur per longum temporis dilationem. *Difc.* 173. num. 15.

CREDULITAS.

Credulitas non excusat, quando ea non est rationalis, sed colorata, & affectata. *Difc.* 199. numer. 66.

Credulitas debitoris dicitur iusta, & rationalis, si in eadem credulitate fuerit quandoque ipsemet creditor. *ibid.* num. 66.

Credulitas iusta, non excusat occupatorem, sed possessorum. *Difc.* 212. num. 83.

CULPA, CULPOSUS.

Vide *Magister Navis*.

Culpa seu dolus imputari non debet, quando non fuit ordinatus ad casum, ita ut sine eo casus contingeret, & nihilominus tenerentur asscuratores. *Difc.* 1. num. 83. 84. & 86.

Præcedens casum non obligat culposum, nisi quando est præordinata, & disposita ad casum sequentem. *Difc.* 23. num. 45.

Limita prædictas propositiones in facio contra socium, quia indistincte tenetur, & obligatur. *dicto Difc.* 2. num. 85. & *Difc.* 23. num. 53.

Et quando aliquis contra conventa facit, etiam absque præordinatione culpe ad casum, obligatur. *dicto Difc.* 23. num. 46.

In Culpa nemo est faciendo id, quod si factum non fuerit nihil eveniret futurum erat. *Difc.* 1. num. 87.

Culpa Magistri Navis damnum datum, ab eo refecturi debet, licet non sit culpa ordinata ad casum. *Difc.* 19. num. 23. & 24.

Culpa, seu dolus praesumitur ob inobservantiam contractus. *Difc.* 23. num. 6.

Et sic in eo Magistro Navis. num. 7. *ibid.*

Culpa casum exclusivum probare tenetur Magister Navis ad excusandum se à culpa. num. 8. *ibid.*

Culpa lata est non adhibere vulgarem diligentiam. *Difc.* 23. num. 39. & *Difc.* 122. num. 7.

Levis est deviare ab ea diligentia quam adhibent ejusdem conditionis, & professionis homines. *Difc.* 23. num. 40. & *Difc.* 122. num. 8.

Exemplificatur hæc in Magistro Navis. *dicto Difc.* 23. num. 47. & *Difc.* 122. num. 10. 21.

Quando præcessit casum fortuitum, iste non excusat. *Difc.* 23. num. 43. & 51.

Et præsumi debet quando casus non evenisset, si culpa non præcessisset. num. 44. *ibid.*

In omittendo non obligat. *Difc.* 23. num. 47.

Culpa faciens aliquid contra pacta semper dicitur ordinata ad casum. *ibid.* num. 48.

Dicitur semper præordinata ad casum, quando si non præcessisset culpa, casus non evenisset. *Difc.* 23. num. 52. & 98.

Non est tamen necesse, quod culpa sit præcedens ordinata ad casum, sed sufficit, quod secundum possibilitatem actus dicatur ordinata. *ibid.* num. 54. 55. & 99.

Dicitur ad casum ordinata, quando quis non facit quod diligens, vel diligentissimus Pater Familias fecisset. *ibid.* num. 56.

In culpa est condactor equi, vel muli, qui eis utitur ultra quam sit conventum, vel quando eos ducit per loca infesta. *Difc.* 23. num. 57.

Idem in Vestibulariis, ac Nautis, si res vendendas imponunt equis, vel navibus non bene instructis, ac provisus. *ibid.* num. 58.

Item si promissio tempore iter non facerent, & illud differrent. num. 59. *ibid.*

De culpa levissima nemo tenetur in contractu locationis. *Difc.* 23. num. 60.

Limita in Nautis, Navibus, Scabulariis, & Campionibus. num. 61. *ibid.*

Item in culpa, quae consistit in omittendo. numer. 62. *ibid.*

De culpa etiam lata, levi, & levissima teneretur Magister Navis. num. 63. ibid.
De culpa levissima non teneretur locator, sed de dolo, lata, & levi culpa, quia est contractus gratis utriusque celebratus. Disc. 36. num. 27.
Et ita Mandatarius, ac Depositarus. ibid.
Secus in casu, quo receperint mercedem pro custodia. dicto Disc. 36. num. 22.
In culpa non est qui elegit personam, aut substitutum. ibid. num. 23.
Tanto magis, quando electio facta fuit ex causa necessaria. num. 25. ibid.
Ab omni culpa excusatur, qui agit in casu necessitatis. Disc. 36. num. 27. 28. & 29.
Si infelicem exitum habuerit negotium, five per finitrum sequitur in meritis ex culpa, & facto proprio, vel illius institutoris, vel administratoris, cambiatoris maritimus tenetur ex natura contractus cambi. Disc. 62. num. 39.
Non culpa, sed solum fortuna periculum videtur in se suscepisse assessorum. Disc. 64. num. 12.
Limita quando assessorum obligatur etiam esset, five ex contractu, five ex consuetudine regionis pro casu barataria, & culpe. ibid. num. 13.
Dummodo tamen barataria, & culpa proveniat ab ipso assessorum, vel illius infestore, seu administratore, seu à tercio. ibid. num. 14.
Culpa institutoris. Vide *Assessoris culpa*.
De culpa, vide plura in verbis, *Assessoris, Cambium Maritimum, & Fidejussor*.
Culpa mutationis viaggii non est attendenda si casus finitior aditus evenierit eo non mutato. Disc. 67. num. 10. & 11: ubi sic verificari favore depositarii etc.
Contra culpam in dubio, an casus finitior secutus, vel non fuerit secutus, semper interpretandum est. Disc. 72. num. 5.
Culpa in principio non est presumenda. Disc. 99. num. 20.
Dominus tenetur pro culpa in eligendo homines minus idoneos. Disc. 115. num. 2.
Secus si à principio elegerit viros probos, qui postea mores mutaverint. ibid. num. 3.
Culpa committitur nam faciendo, quam non faciendo. Disc. 122. num. 4.
Culpa à negligentia, aut imprudentia provenit, dolo vero à malo ageris animo. num. 5. ibid.
Culpa lata dolum inducit. num. 6. ibid.
Culpa levissima explicatur. num. 9. ibid.
A culpa non excusat spes, seu opinio evitandi damnum, quod probabiliter evenire debebat. Disc. 122. num. 16.
Culpofus ad damnum tenetur, licet malum animum non habuerit. num. 20. ibid.
Culpa, seu dolo imputari non debet quando casus nihilominus sine culpa, & dolo commisit. Disc. 125. num. 26. & Disc. 190. num. 14.
Culpa major quando concurren in uno non debet attendi minor culpa alterius. Disc. 144. num. 15.
Culpa, & negligentia notari non potest, qui iuxta mercatorum stylum operatur. n. 39. ibid. & Disc. 225. num. 17. & Disc. 226. num. 23.
Culpa commissio, major est culpa omissionis. Disc. 144. num. 43.
Culpofus dicitur, qui non exegit, dum exigere potuit à Debitore casso, vel girato. Disc. 190. n. 24.
Culpa unus non debet alteri nocere. Disc. 199. num. 86.
Culpa cum culpa, & delictum cum delicto compensantur. num. 86. ibid.
Culpa lata in pecuniariis aequiparatur dolo. Disc. 211. num. 87.
Culpa levis, vel saltem levissima est, non investigare diligentissime, an aliquid sibi liceat. num. 88. ibid.
Culpa levissima civititer puniunt cum refectione damnum. ibid. num. 89.
Culpam qui allegat conclusentissime probare tenetur. Disc. 225. num. 99. & Disc. 226. num. 6. & 7.
Culpa in custodiendis mercibus non nocet culpofus, cum non sit de per se directa, neque ordinata ad casum inde secutum. Disc. 226. num. 9.

Distingue tamen. ut num. 71.
Refelluntur auctoritates in contrarium. n. 10. & 31. ibid.
Culpa ex quibus conjecturis, & circumstantiis deduci possit. Disc. 226. num. 32.
Culpa excluditur, quando quis facit, quod alii facere consueverunt. Disc. 204. num. 44.
Explicatur Doctores citati sub num. 32. ibid. num. 45.

CURATOR.

Vide *Administratorem*.
Principis dare potest curatores avaris, sicut & pto- digis. Disc. 99. num. 73.
Terminus non est assignandus Curatori absenti ad certiorandum factum Principalem, nisi petatur. Disc. 206. num. 29.
Fallit Florentie, & Liburni avaritia contrafacta consuetudine. num. 30. ibid.
Curatori absenti terminus non assignatur Sententia à Judice prolata non valet. ibid. num. 31.
Curatori Persona decedente competunt omnes actiones decedente competentes. Disc. 209. num. 17.
Intellige, dum agat contra bona subiecta Fidei commisso ad favorem decedentis. num. 19. ibid.
Curator absenti potest ejus nomine hereditatem opulentiam adire, & pro ejus ademptione, actiones omnes absenti competentes exercere. Disc. 202. n. 22.

D

DAMNUM. Vide NAVIS.

NON videtur sentire, qui sua culpa illud sentit. Disc. 16. num. 5.
Presumitur evenisse ex facto, seu culpa immediatè ad illud procedenti. Disc. 19. num. 25.
Qui sua culpa dedit, illud emendare debet. Disc. 23. num. 14.
Datum à navi, vel navigantibus in rebus Piscato- rum, ab eis refici debet, non verò extirpationem piscium. ibid. num. 20.
Ad illud tenetur, qui passionibus contravenit, licet citra propofitum damnum intendi damnum fa- pervenit. ibid. num. 23.
Damnum est amissio lucri. Disc. 23. num. 64.
Sub damni emendatione faciendà ab assessorum quid veniat. Disc. 31. num. 21.
Quomodo extimandum sit damnum proveniens mer- cebus ex culpa Magistri. Disc. 23. num. 88.
Dominus mercium debet eas recipere, & petere illarum damnum à Magistro Navis. n. 89. ibid.
Distingue tamen, ut ibi.
Possibile damnum, aut remotum, five lucrum in jure non attenditur. Disc. 38. num. 57. & Disc. 99. num. 52.
Damnum navis, ut vulgo dicitur, *arenata* dum iter sum agbat, cessat Domino illius. Disc. 46. n. 60.
Secus, si consilio in navi prius habito Capita- neus eam in litus impelleret fecisset pro salvandis mercibus, & navigantibus. num. 61. ibid.
Damnum factus sequi ad navim operatum ultra debiti ponderis mensuram emendari debet à Ma- gistro navis, nisi ad fiat consensu exercitorum, vel Mercatorum. Disc. 47. num. 16.
Damnum, quod quis ex sua credulitate, aut negli- gentia sentit, sibi & non alteri debet imputare. Disc. 51. num. 23.
Eo magis, quando absque tali negligentia non erat centè alteri damnum obvenitur. ibid. n. 24.
In damnum proprium nemo perfonice voluisse fa- cere solutionem, quando eam poterat evitare, aut alio modo se premunire. Disc. 54. num. 60.
De omni damno, & adverso tenetur Cambista Ma- ritimus, qui assumpserit in se generaliter omnem advenum casum, & finitrum. Disc. 65. num. 6.
Damnum, seu periculum si sit valde remotum, vel dependeat à futuro incerto evenire, nullatenus est in jure considerabile. Disc. 80. num. 36. & 39.
Pro refectione damnum est non expromissum agere potest Fidejussor. Disc. 103. num. 63.

Iner socios *damnum* uti commune est dividendum.

Difc. 103. num. 66.

Ex alter tenetur relevare alterum pro sua rati-
damni paffi. ibid.

Pro damno in navi illaco compenfis actio perfcutoria
ipfam navim. Difc. 113. num. 28.

Contrarium verius, exemplo illius, qui alienis
armis *damnum* intulit, contra quæ nulla datur
actio, fed contra delinquentem. ibid. num. 29.

Et ad fumum dicta actio competere, fi navis
fpectaret ad illum, qui delictum committit, & pe-
nes eum reperiretur. ibid. num. 31.

Secus e contra.

Mandarius, quando agitur folùm de damno viran-
do, excufatur à damno, fi bona fide credidit non
excedere mandatum. Difc. 119. n. 76. & 80.

Secus fi ageretur de damno mandantis, vel ter-
tii. ibid.

Damnum femper emendari debet à mandario, vel
hujusmodi, qui illud dedit, licet animum, vel re-
ctam intentionem habuerit in gerendo aliena ne-
gotia. Difc. 34. num. 64. & Difc. 119. num. 81.
82. & 83.

Damnum, quod poffet contingere etiam fine culpa
illius, qui damno caufam dedit, non nocet cul-
pofo. Difc. 123. num. 27.

Damnum emergens, & lucrum celfans à principio
in pactum deducti poffet, & in certa quantitate
taxari. Difc. 201. num. 8.

Item pretium, feu premium periculi affumpti
ab Affecuratore. ibid.

Damnum patitur qui lucrum fibi ex contractu, vel
quafi radicatum amittit. Difc. 203. n. 13. & feq.

Dammorum appellatio venit Deterioratio, tam in-
trinfecca, quam extrinfecca Mercum fequeftationis,
confiftens in diminutione pretii ex lapfu temporis
proveniente. Difc. 205. num. 2.

Et expenfæ itineris, navigationis, cibarium,
& reditus Debitoris ad Patriam. num. 9.

Et omne id, quod quis non poffit lucrari propter
impedimentum fequeftri, & adfiftentiam illius
liti. num. 10. & 11.

Et id quod non poffit Debitore folvere fuis Cre-
ditoribus, vel fcrvitiis, vel operas preftare in alio
quo Officio, vel Apotheca. num. 14.

Limita fi Mercator, vel Artifex poffit commodè
abique fuis præfentia per Procuratorem licentia
agere, & fequeftum liberare. num. 13. ibid.

Sequefters tenetur folum ad Damna, & expenfæ
pro rata tantum fumme non debita. Difc. 205.
num. 15.

Præcipuè in Dominio Florentino attento Sta-
tuto Mercatorie Lib. 2. Rubr. 2. n. 26. 27. & 28.

Contraria opinio verior, & probatur. num. 29.
30. 31. 34. 35. 36. 37. 38. & 62.

Rejiciuntur Doctores contrarium tenentes. nu-
mer. 32. ibid.

Damna, expenfæ, & follicitates nemo pro aliorum
interrefe paffi velle præfinitur, fed pro fuo. Difc.
211. num. 38.

Damnum emergens, & lucrum celfans, debetur in
cafui maleficiæ, & doli, à quibus non eft immu-
nis injufta depredatio. Difc. 213. num. 15.

Etiam abque probatione requifitorum *Caffren.*
in l. 3. ff. de eo quod certi. loc. num. 26.

Et de ratiocibus. ibid.

Damnum emergens, & lucrum celfans, propter in-
juftam depredationem, debetur à die depredatio-
nis, non à die morte litis. Difc. 213. num. 28.

Et de ratiocibus. ibid.

DATIO IN SOLUTUM

Facta non pro foluto, fed pro folvendo non impo-
nit faufufionem. Difc. 35. num. 39.

Quando fuit nulla revivifcant primæva jura. Difc.
42. num. 5.

Et hoc procedit in quocumque alio contractu.
ibid.

Datio in folutum facta per unum ex Correis de-
bendi omnis obligum aliorum correorum folvitur.
Difc. 42. num. 14.

Declarat, fi evicta non fuit datio in folutum,

aliam tam contra ipfum, qui in folutum dederit;
quàm contra omnes alios correos, vel fidejuffo-
res revivifcant primæva jura. ibid. n. 15. & 16.
Datio in folutum, licet facta fine Judicis authori-
tate, dicitur neceffaria alienatio, quia fit pro com-
pletmento alienis contractus. Difc. 97. num. 121.

DATIUM.

Agens ad repetitionem Danti. Vide *Indebitum*.

DATOR LITERARUM CAMBII.

Vide *Littera Cambii*.

DEBITOR.

Vide *Nomen debitoris. Solutio. Confefio. Mora.*
Concordia.

Debitore, fi debitum folvit etiam ann cogente Judi-
ce, dicitur coacti folvere. Difc. 46. num. 9. 10.

Negans debitum, licet naturale tantum, propriam fu-
mam, & nomen induit. Difc. 22. num. 29.

Debitore à creditore fuo hypothecatus, opponere po-
teft contra fuam credentem retentionem nominis
pretii, fi à Creditore fui Creditores jura acquifi-
vit. Difc. 31. num. 32.

Si elegit Depofitum pecunie debita ad fui libera-
tionem de quo omnes diligenter veroumiller con-
fidere, valet depofitum, & periculum foret Cre-
ditoris. Difc. 36. n. 9. & 12. & Difc. 225. n. 39.
& de ratione. ibid.

Et diligens dicitur effe fi eum elegit, qui ido-
neus, & integræ fidei reputatur. end. Difc. 36.
num. 10.

Solvens Creditori cenfetur renunciaffe juri compen-
fandi in eo, cujus remanebat Creditor fui Credi-
toris. Difc. 38. num. 48. & 62.

In mora flatum poni non poffet, licet promiferit fol-
vere ad omnem voluntatem Creditoris. Difc. 38.
num. 48. & Difc. 40. num. 5. 6.

Assignari imo debent per judicem 10. dies, ne
actor contra eum agat. Difc. 40. num. 7.

A Creditore inducitur ad confeffionem debiti, vide-
tur ad folum feciffe ad evitandas moleftias Credi-
toris. ibid. num. 15.

Ante redditam rationem nemo creditor, vel debitor
fidei poffet. Difc. 44. num. 28.

Liberatur folutione, & non electione. ibid. num. 50.

Debitore Cambii, qui affumpfit onus in fe cambian-
di, licet non carniaverit, tenetur ad cambia, &
hoc procedit, licet Creditor eandem facultatem
cambianti fibi refervaffet. Difc. 27. num. 6. & 7.

Debitoris plures hæredes ex contractu aliquo, vel fi-
fupulatione per caufa alimentorum, non poffunt in-
folutum conveniri, fed folum pro portionibus hæ-
reditatis. Difc. 83. num. 1.

Contrarium. num. 3. & feq.

Debitoris confeflio circa interrefe præfinitur in vo-
luntaria, & per merum, & fraudem extorta à cre-
ditore. Difc. 105. num. 14.

Debitore excufatur ab interrefe ob juftam caufam li-
gandi. Difc. 120. num. 27.

Limita in interrefe debito ex conventionne, vel
figulari. ibid. num. 29. & 30.

Secundum limita quando illiquiditas procedit ex
facto, aut malitia debitoris. ibid. num. 31.

Tertio limita quando antea effer debitor in mo-
ra confignatus. ibid. num. 33.

Contra debitorem fufpectum, & decoctum agi po-
teft ante diem. Difc. 135. num. 13.

Nomen debitoris ceffum avocari poffet à creditoribus
anterioribus, quando non datum fuit in fo-
lutum, fed ceffum ex titulo pignoris tantum, aut
fimplicis ceffionis, nempe pro folvendo. Difc. 155.
num. 26.

Debitore ceffum non poffet regulariter compenfare cre-
dita, quæ ei fupervenerunt poft ceffionem illius de-
biti à fuo creditore in alterum factam. n. 35. ibid.

Præfertim quando concurrat intimario ceffionis
facta à ceffionario debitori ceffo. num. 36. ibid.

Debitores decocti non poffunt propria debita cum
fuis creditis compenfare in præjudicium aliorum
creditorum, fed venire debent in iudicio concur-
fus. num. 37. ibid.

- Cello nomen debitorum recondi potest ratione le-
sionis ultra dimidium. num. 18. *ibid.*
- Nomen debitoris incerte, vel difficulte executionis mul-
to minus eo quod communiter valet, cedit, & citari
potest. num. 19. *ibid.*
- Debitor non dicitur in mora si post interpellationem
elapsam sit tempus trium, aut decem dierum.
Difc. 161. num. 31.
- Debitor quoad concordiam sibi per creditores con-
cessam. Vide *Concordia*.
- Debitor tenetur in quietate, & non in bonis de-
bitum solvere, quando quantitas est in obligatio-
ne, bona vero in executione. Difc. 184. num. 6.
- Statuta, quae in aliquo casu mandant à Debitore
solvendos esse fructus, etiam non fuerit in mora
valida non sunt. Difc. 199. num. 49.
- Contrarium. num. 50. *ibid.*
- Sacrum, seu Lex edita per Urbano precipiens sol-
vi debere fructus à debitore etiam si non sit in
mora, debet intelligi de mora regulari, secus de
irregulari, quae semper est necessaria. Difc. 199.
num. 54.
- Contrarium firmatur, cum. 93. & seqq.
- Debitor non dicitur fuisse in mora solvendi si iuste
credidit, vel credere potuit se nihil debere, &
ideo contra eum non potest intrare condemnatio
ad fructus, seu interesse. eod. Difc. 199. num. 59.
- Debitor credens habere aliud creditum cum suo cre-
ditore compensabile cum suo debito, non tenetur
ad fructus pro suo debito, etiam si postea declara-
tur, vel non subsistere suum creditum, vel illud
non esse compensabile. Difc. eod. num. 80.
- Debitor interpellatus ut solvat, si iustum habuit li-
gendam causam, licet condemnatur ad solutionem
debiti, non tenetur ad fructus decursos post sibi
factam interpellationem. num. 81. *ibid.*
- Debitor propter sequestra realia iniuriatur. Difc.
205. num. 19.
- Debitor seu sequestrarius non tenetur sequestrum
in suis bonis iuste, vel nullius factum remove-
re, neque pro eo removendo diligencias facere.
Difc. 205. num. 39.
- Debitor non tenetur ad omnes expensas, quas cre-
ditor fecit in singulis replicationibus, & variatio-
nibus executionum, sed ad illas tantum unius ex-
ecutionis. Difc. 207. num. 6.
- Distingue. cum. 7. & 8. *ibid.*
- Et vide, *Sequestrum, Executio*.
- Debitor Fidei ex crimine potest iam ante, quam post
condemnationem eidem in querendis praesidiare.
Difc. 209. num. 23.
- Limita, nisi Fiscus eidem administrationem ho-
norum iocundaverit, quia tunc Fiscus potest ex per-
sona Debitoris, quicquid in eum, interius obve-
nerit, acceptare. cum. 24. *ibid.*
- Debitor, qui in Creditorum fraudem tepidius hae-
ditatem, mortaliter peccat. Difc. 209. num. 48.
- Amplia etiam ad Advocatos, & ita consilien-
tes, num. 49. *ibid.*
- Debitoris cessantis appellatione quoniam comprehen-
dantur. Difc. 209. num. 52.
- Debitor cessans dicitur etiam latitans. *ibid.* num. 53.

DEBITUM.

- Vide, *Contrapassio, Compensatio*.
- Apparens per Cartularia Sancti Georgii habet hypo-
thecam. Difc. 28. num. 64.
- Contrarium firmatur. num. 65.
- Remissum, sive solutum probatur concurrentibus Re-
quisitis *L. Procula de Probat.* Difc. 30. num. 24.
- Aut per alias conjecturas equipollentes. n. 25.
- Enumerantur, & declarantur Requisitiones *L. Pro-
cula de Probat.* *ibid.* num. 26. 27. 28. & 29.
- Et alia. Vide in verbo *Remissio debiti*, & in
verbo *Solutio*.
- Declaratio circa substantiam debiti non variat illius
virtutem, & naturam. Difc. 33. cum. 49.
- Debitum quantumvis necessarium non debet compensa-
ri, quando incommodum dicti debiti necessariu re-
vera ad alium eorum spectat. Difc. 84. num. 1.
- Si mandaverit Testator, ut solvantur debita sua, tan-
tum de propriis debitis, non de illis, quae fidejusso-

- rio nomine debet, *conferat. legatum. fuisse. ibid.*
num. 2.
- Cum debito necessario defuncti legatum compensa-
tur. *ibid.* cum. 3.
- Limita in casu, quo debitum necessarium de-
functi ad alium spectaret. *ibid.* cum. 4.
- Debitum defuncti quando compensetur cum legato
facto creditori, declarationes, & limitationes. Vi-
de in verbo *Compensatio*.
- Debitum negans cum potest allegare praesumptam so-
lutionem. Difc. 102. num. 63.
- Quando creditum actoris est purum, & debitum
condicionale, non intrat regula *Dole peris*. Difc.
106. num. 22.
- Debitum ex deposito, an intelligatur comprehensum
in transatione generali intra inter partes. Difc. 177.
num. 4. & 7. Vide *Transactio*.
- Debitor appellatione comprehendi non potest id, quod
in actione tri vindicationem, vel quaecumque actio-
ne reali restitui debet, seu vindicari potest. Difc.
182. num. 4.
- Si debitum non sit liquidum, nec facile liquidabile
per solum operationem arithmetica, non debetur
fructus, nec etiam à die morte litis. Difc. 199.
num. 82. & 83.
- Petens plus debito non debet consequi nec etiam
formam verè debitam. num. 84. *ibid.*

DECIMA.

- Decima est onus reale, & perpetuum, pro qua re-
manens affecta ipsa bona subditorum. Difc. 191.
num. 33.
- Et quae de causa imposita fuerit Florentinis. *ibi-*
dem num. 49.
- Ad effectum minuendi onus Decimarum, quique
corat minuitur valorem bonorum. Difc. 220. nu-
mer. 19.

DECISIONES.

- Decisiones iuxta stylum Roze supponendae sunt. Difc.
146. cum. 26. & 32.
- Decisiones Roze Romanae, & aliorum Tribunalium,
nullam faciunt Auctoritatem, circa ea, quae di-
cunt solum incidere, & circa causas necessitas-
tem. Difc. 204. num. 30.

DECLARATIO.

- Circa substantiam debiti non variat illius virtutem,
& naturam. Difc. 33. num. 19.
- Declarans contractum ad alium spectare non potest
amplius agere, licet reservaverit sibi jus agendi.
Difc. 5. num. 75.

DECOCTIO, DECOCTUS.

- Periculum decoctionis incumbit socio, quando ad-
sum illa verba. *Si flarem del credere*. Difc. 39.
num. 8.
- Decodti actiones, & iura ipso jure transiunt in cre-
ditores. Difc. 53. num. 13.
- Mercatores sunt semper in proximo statu decoquen-
di. Difc. 54. num. 28.
- Post decoctionem omnia jura, & actiones transiunt
in creditores in vim legalis cessionis. Difc. 56.
num. 47.
- Omnes actus mercatorum in obcultis eorum deco-
ctione gesti, nulli sunt, sicut etiam in proximo
statu decoquendi. Difc. 57. num. 14.
- Decoctus, vel decoctioni proximus nullum actum,
vel contractum facere potest. Difc. 75. n. 1. & 3.
- Decoctus, & proximus decoctioni in nihilo distin-
guuntur. *ibid.* num. 2.
- Distingue tamen, ut fob. num. 1. *ibid.*
- Decoctus neque alieno nomine negotium, neque con-
tractum inire potest, quin censetur ei revocatum
omne, & quodcumque mandatum. *ibid.* num. 4.
- Et hoc procedit in proximo decoctioni. *ibid.*
- Decoctioni proximus quando aliquis habetur, &
variae de hoc opiniones referuntur. *ibid.* num. 5.
- Idem remittitur arbitrio iudicis. *ibid.* n. 6.
- Proximus decoctioni, sive occulta decoctio probatur,
quando constat ex illius libris eo fuisse in statu
solvendi suis creditoribus. *ibid.* cum. 10.

Præferunt de iudiciis coniectura, de quibus. *ibid.* num. 10. 11.

Ut aliquis pro decodito habeatur, non requiritur aliqua iudicis declaratio. *ibid.* num. 12.

Sed sufficit iuratio, vel alia huiusmodi signa, & argumenta. *Difc.* 75. num. 13.

Proximus decoditioi solet aliquem creditorem gratificare in fraudem aliorum, solutionem ei faciendo, antequam detegatur decoditio. *ibid.* num. 15.

Explicite Scaturum Florentinum in §. *E per la distinzione*, quo loci supponuntur valere emptiones, ac permutationes, aut alia huiusmodi a decodito facta antea sine fraude. *ibid.* num. 18.

Decoditus aut proximus decoditioni persolvitur dolose agere, solum quoad effectum civilem. *ibidem* num. 19.

Decoditi debitores non possunt propria debita cum suis creditis compensare in prejudicium aliorum creditorum, sed venire debent in iudicio concursus. *ibid.* num. 23.

Opinio contraria reprobat. *ibid.* num. 24.

Quomodo intelligendum sit Statutum disponens, quod aliquis pro decodito habeatur. *Difc.* 75. num. 7. 9. & 14.

Decoditio creditoris impedit prescriptionis progressum. *Difc.* 108. num. 26.

Contra decodum currunt cambia. *Difc.* 120. n. 30.

Vide. *Acceptum literarum Cambii*, Vide *Adecuratorem*.

Mandatum datum a scribente testat, & intelligitur revocatum si sequatur sententia decoditio. *Difc.* 152. num. 4. & 5.

Decoditio ab allegatis concludenter probanda est, vel ex iudicio sententia, vel fori honorum cessante, aut creditorum deceptio, ad hoc ut ex his, vel aliis aequipollentibus requisitis probata, praedicta Tertio. *Difc.* 152. numer. 12. & *Difc.* 126. num. 40.

Decoditio longas preparationes habere solet. *Difc.* 152. num. 13.

Decoditio proxima non deducitur ex sola temporis brevitate. *Difc.* 152. num. 15. 17. & seqq. & num. 38.

Sed requiruntur etiam coniecturae, & facti circumstantiae. num. 16. *ibid.*

Decoditio proxima probari debet actibus perculentibus tempus, in quo talis decoditio desideratur. num. 24. *ibid.*

Decoditus, seu decoditioni proximus nil agere potest in prejudicium suorum creditorum. *Difc.* 153. num. 6.

Decoditus, seu decoditioni proximus non valet Partita scripta immutare, seu ut vulgo dicitur *flurre*, aut aliquid adnotare, vel scribere in libris. num. 5. *ibid.*

Decoditus compensare nequit creditum cum altero creditore, quod post suam decoditionem debitori suo obvenisset. num. 6. *ibid.*

Declaratio quando de vera causa, & solutione vera legitime constat. num. 7. *ibid.*

Ignorantia decoditionis in contrahente probata quilibet actus initus cum decodito subditur. *Difc.* 164. num. 4.

In Decoditionem emptorem, vel proximum decoditioni dominium mercium venditarum habita fide de pretio non transferitur. *Difc.* 179. num. 87.

Decoditus qui sit, vel proximus decoditioni regula certa in iure non est determinata. *ibid.* num. 88.

Decoditus, vel proximus decoditioni dicitur ille, qui passus non fuit detrimentum casu fortuito, & de tempore contractus probatur inops. *ibid.* num. 89.

Decoditioni proximus an debeat ille, qui foro credit per bidendum, vel iudicium, seu post quatuor, vel sex dies, seu intra decem, vel post quindecim dies. *ibid.* num. 90.

Quis sit, remissum est arbitrio iudicis. *ibid.* n. 91.

Etenim declaratur decoditus iudicialiter post annum. *ibid.* num. 91.

Decoditionis argumenta in foro exclusis mercatoris communis nomina estimatio. *ibid.* num. 93. & *Difc.* 190. num. 31.

Secus quando ex statu legitime probato constat

contrarium, & ex aliis publicis circumstantiis. *Difc.* 179. num. 94.

Decoditus non dicitur ille, qui fecit negocio suo Fundum ob caronem promptae pecuniae, sed qui fuit impotens ad satisfaciendum suis creditoribus. *Difc.* 192. num. 2.

Decoditi creditores participare possunt fructus Fideicommissi ad illum spectantis, quousque vixit decoditus. *Difc.* 209. num. 1.

Amplia, etiam si strictissima alienandi prohibitio adjecta fuerit. *ibid.* num. 2.

Curatori Personae decodite competunt omnes actiones decodito competentes. *Difc.* 209. num. 17.

Intellige dum agat contra bona subiecta Fideicommissi ad favorem decoditi. *ibid.* num. 19.

Decoditus possit Fideicommissum reculare in prejudicium Creditorum. *Difc.* 209. num. 18.

Intellige de Fideicommissi ante, non autem post decoditionem obvenio. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.* num. 20. & 21. *ibid.*

Decoditorum species enumerantur. *Difc.* 209. num. 26. 27. & 28.

Strac. part. 3. de Decodito. num. 37. & seqq. declaratur. num. 29. *ibid.*

Decoditus ad hoc, ut valide possit lucra sua obvenientia in creditorum prejudicium reculare, necessaria est expressa repudiatio, quia tacita non sufficit. *Difc.* 209. num. 30.

Limita in illis hereditatibus in quibus non agnitione, pro expressa repudiatione habetur. num. 31.

Item in his, quae ex Scaturum Florentini dispositione rub. 39. lib. 2. vel ipso iure ad heredes transmigrarent. num. 32. 33. & 37. *ibid.*

Enumerantur Decodites, qui de ipsorum Statuti validitate agunt. *ibid.*

Decoditus habet contra se omnes praesumptiones, falsi, fraudis, & malitiae. *Difc.* 209. num. 46.

Consequencia valet, Decoditor, ergo fraudator. *ibid.* num. 47.

Statutum loquens de Cessantibus, non extenditur ad Decoditos. *Difc.* 209. num. 55.

Iuridico sex Subrogatorum Curia Mercatorum quoad decoditorum bona penditur. *ibid.* num. 56.

Emptio facta a Decodito non revocatur ad instantiam suorum Creditorum, qui re ipsa fraudem, & prejudicium ex tali contractu sentiunt; nisi emptor scientiam decoditionis habuerit, & restiter, & bona fide integrum pretium non solverit. *Difc.* 216. num. 26.

DECRETUM.

Decretum suspensum per appellationem, non potest executioni demandari. *Difc.* 224. num. 14.

DEFENSIO.

Defensio propria unicuique licet. *Difc.* 104. num. 34.

Defensoris ius nullum limitem, seu terminum agnoscit. *Difc.* 174. num. 15. ...

DEFUNCTUS.

Defunctorum creditores praefertuntur creditoribus hereditatis antea venientibus, & hypothecariis, & privilegiatis. *Difc.* 103. num. 1.

Quamvis per hereditatis aditionem unicum effectum sit Patrimonium. *ibid.* num. 2.

Nihilominus faciendi est separatio patrimoniorum. *ibid.* num. 3.

Creditorum expensarum ultimarum infirmitatis sunt omnibus aliis praefertendi, etiam hypothecariis, & anterioribus. *ibid.* num. 4.

Sicuri etiam expense funeralium. *ibid.* num. 5.

Defunctorum enim corpora indeputa manere non debent. *ibid.* num. 6.

Hereditas iacens retinet omnem privilegia personalia defuncti, & sic etiam illud civilitatis. *Difc.* 117. n. 40.

DELEGATIO.

Quae sint delegationis, & subdelegationis requirita. *Difc.* 79. num. 18.

Subdelegatio facta de mandato creditoris, & acceptata ab eo, cui solvi debet, inter Mercatores habet vim vere solutionis. *ibid.* num. 27.

Delegatus iudex interpositus fieri potest simpliciter, & nudo pacto. *ibid.* num. 19. *et* 20.
Delegatus iudex non potest sine animo mandantis, neque sine animo mandatum recipiens. *ibidem* num. 23.
Delegationis scriptum est subreptitium, si non sit narrata. Principale hoc pendens. *Disc.* 100. num. 2.
Delegatus iudex revidere non potest sententias in iudicium transactas mediante scripto delegacionis cum clausula *flanti ferre le case giudicare, caso, che se ne fassero*. *Disc.* 103. num. 33.
Delegatus potest promovere in causa etiam non exhibitis literis, vel scriptis delegationis, si partes id non opposuerint. *Disc.* 103. num. 3.
Iudex delegatus ius dicere non potest inter personas non contentas in scriptis delegationis. *Disc.* 105. num. 12.
Referata delegationis sunt stricti iuris. *ibid.* num. 13.

DELEGATUS PRINCIPIS.

Vide *Jurisdic. iudic.* num. 1. *et* 2.

DELICTUM.

In delictis initium semper inspicitur. *Disc.* 134. num. 12. *et* 13.
Dominus tenetur pro delicto famuli. *Disc.* 115. n. 1.
Delictum in officio commissum ab electo ad dictum officium, eligenti adhiberi acquirit, si hoc diligeret in electione se gesserit. *ibid.* num. 9. *et* 10.
Nec opus est probare idoneitatem, & integritatem praesentis in exercicio dicti officii. *ibid.* n. 8.
Postquam si non deliquit circa peritum officium. *ibid.* num. 9.
Contra delinquentem aliena arma, non contra ipsa arma datur actio persecutoria. *Disc.* 115. n. 19.
Pro clamore in nave commisso. Vide *Deumum Navis*.
Delictum cum delicto, & culpa etiam culpa comparatur. *Disc.* 199. num. 23.

DELINQUENS.

Delinqueret si in alienum territorium fugat, an ibi securus sit. *Disc.* 174. num. 8. *et* 9.

DEPERDITIO.

Depeditio librorum magni momenti difficultis praesumitur. *Disc.* 104. num. 25.
Depeditorem librorum allegans non potest petendere illos postea ostendere. *ibid.* num. 63.
Et talem affirmativam ille tenetur probare, non altera pars. *ibid.* num. 64.

DEPOSITARIUS. DEPOSITUM.

Depositum Pecuniae debet factum à debitore ad sui liberationem sentiens, unde de quo omnes diligenter verificaverint transigere, valuit est, de periculum fore crediticis. *Disc.* 36. num. 9. *et* 12.
Et diligens dicitur esse qui cum electo, qui idoneus, ac integritas fidei reparatur. *ibid.* num. 10.
Depositarius tenetur de levissima culpa eo casu, quo amitteret per custodiam receptam. *Disc.* 36. num. 21.
Ex eligendo, subreptum idoneum an nulla culpa est. *ibid.* num. 23.
Tanto magis, quando electio facta fuit ex causa necessaria. *ibid.* num. 25.
Depositarius liberatur, si res depositae perire ex causa fortuito penes deponentem. *Disc.* 67. num. 11.
Depositarius cogi potest ad conferendum rem depositam, in iudicio concursum. *Disc.* 103. num. 50.
Deponens auctoritate iudicis recte solvitur dicitur. *ibid.* num. 51.
Depositum non liberatur, sed cum conditione intrinseca non visitatur. *Disc.* 170. num. 26.
Ad depositum consequendum an competat Creditori actio, nulla, licet extrajudicialiter factum ad ejus favorem. *Disc.* 177. num. 12. *et* 28. Vide *Alto*.
Depositum rei, vel pecuniae factum ex causa dotis, non potest revocari. *ibid.* num. 14. *et* 30. *et* de ratione, dicto num. 14.
Contrarium verum. *ibid.* num. 18. *et* 27.
Explicatur, & declaratur contrariae auctoritates. *ibid.* num. 19. 20. 21. 22. *et* 29.

Depositum factum favore defuncti possit, quantumcumque à deponente recipiatur. *Disc.* de ratione. *ibid.* num. 130.
Declaratur contrariae Auctoritates. *ibid.* n. 16.
Depositarius apud aliquam pecuniam deponens ad nihilum tenetur, si substitutas solent. *ibid.* n. 3.
Disc. 225. num. 30. *et* 31.
Et de ratione. *ibid.*

DEPRADATIO. Vide NAUTA.

Depradatio nequeque naves Christianorum, eorumque merces sub rebus Sacrae Religionis Hierosolymitanis. *Disc.* 116. num. 6. *et* 23.
Alias deponentes tenentur ad restitutionem, vel solutionem pretii, & ad damna, & interese. *ibid.* num. 24. *et* 25.
Et ad respondendum praedatum in eo statu in quo fuisse non liquet depradatione, huius numeri. 3.
Depradatio mercurium ex testibus informis domesticis, & immensis bene probatur. *ibid.* numeri. 5. *et* 28.
Nec non per indicia, & conjecturas. *ibid.* num. 19.
Maxime si aliqui sint ex depradantibus. *ibid.* num. 11. *et* 40.
Contra violentum depradationem administrant etiam testes aliquam patientes exceptionem. *ibid.* n. 7.
In navi depradata si exstant merces Turcarum, & Christianorum, prius tantum depradari possunt. *ibid.* num. 17.
In dubio praesumitur navim depradatorem fuisse peccatam in aggrediendo navim depradam. *ibid.* num. 18.
Depradatio Navis non potest fieri ex sola capite resistentia, quin scia nava depradata, dummodo illa non fuerit prima in aggrediendo. *Disc.* 116. num. 19. *et* 33.
Depradata navi Turcica, quae prius Christianam aggressa fuerit, merces Christianorum in Turcica existentes sunt depradantis. *ibid.* num. 20.
Secus si navis Christiana navim Turcicam prius aggressa fuerit. *ibid.*
Depradationis iniustitia agnoscitur, ex quo depradator aliquid restituit, vel cum aliquo de preda transigerit. *ibid.* num. 22. *et* 41.
Depradatio mercurium, & navis videtur iusta, si nava variavit vexitum, & facit resistentiam. *Disc.* 116. num. 26.
Depradata navi merces ad Christianos spectantes sunt relaxandae. *ibid.* num. 32.
Depradatio est prohibita de jure communi, & naturalis. *Disc.* 211. num. 69.
Et ista generalis prohibitio non tantum Christianos Latinos, sed & Graecos, & Armenos continet. *Disc.* 212. num. 63.
Actio pro recuperatione rerum depradarum competit contra violentum spoliatorem cumque possessori, vel alteri etiam modicum interesse habenti. *Disc.* 211. num. 23.
A Depradationibus Navigantes securi esse debent. *ibid.* num. 27.
Consuetudo praedandi omnes Navigantes sine literis, seu patentibus non excusat depradantem à restitutione rerum ablatarum. *Disc.* 211. num. 28.
Judei possunt iuste depradari sicut & Turcae. *Disc.* 211. num. 30.
Et vide in verb. *Schismaticus*, *Catholicus*, & in verb. *Grati Schismatici*.
Juramentum in liem datur spoliato super nomen, & valore rerum praedatum in odium depradatoris. *Disc.* 211. num. 32.
Et vide *Juramentum*.
Christiani Turcarum bona licite depradantur. *Disc.* 212. num. 2.

Et de ratione. *ibid.*

Naves depredari possunt, & combinati ratione status politici, ne hostes optationes fiant. Dile. 112. num. 34.

De Jure Belli depredantur etiam Innocentes subditi, ut hostium vires aternantur. *ibid.* num. 48.

Catholici per vim sub Imperio Turcarum viventes, tamquam amici nostri depredari non possunt, & depredatores ad restitutionem tenemur. Dile. 112. num. 50.

Depredatio rei extimitate Inimicorum lege humana & Divina permittitur. num. 55. *ibid.*

Et Vide *Prædator, Principi.*

Depredationis bonam finem inducit causa justa indicandi Merces, & Victualia ad Inimicos spectare. Dile. 112. num. 56.

Christianorum confederatorum enim Turcis, & illos auxilium depredatio, de Jure Canonum, & Gentium permittit. *ibid.* Dile. 112. num. 65.

Depredator injustus tenetur ad damna, &c. de verum valocem rerum ablatarum, Iustus vero ad id tantummodo ex quo factus est locupletior. Dile. 112. num. 74. & Dile. 113. num. 33.

Declaratur *ibid.* & num. 49.

Depredatio iniusta non est immunitas a dolo, vel maleficio, & ideo debetur damnum emergens, & lucrum cessans à die depredationis, non à die mortis litis. Dile. eod. num. 25. 26. & 28.

Et de rationibus. *ibid.*

Præsumptio est, in dubio, contra violentum depredatorem. Dile. 114. num. 42.

Eo magis in circumstantia facti fraudem, & malum prædatoris animum ostendens. *ibid.* num. 43.

DESTINATIO

Rei, vel personæ parit hypothecam. Dile. 44. num. 52.

Et hoc procedit etiam per literas aut nuncium, res fuerit demonstrata, vel designata. *ibid.*

Destinata traditio, nempe res consignata alicui pro ea tradenda sibi non sufficit ad transferendum dominium. Dile. 44. num. 14. & 15.

Neque sufficit promissio tradendi, nisi sequatur realis traditio, aut per modum verum, aut fictum. *ibid.* num. 18.

Destinatio simplex habetur pro facto ad effectum dignoscendi animum, & adhesionem alicujus. Dile. 312. num. 12.

DETERMINATIO.

Determinatio nomen respiciens plura determinabilia, ea pariter determinare debet. Dile. 160. n. 17. & Dile. 214. num. 36.

DICTIO. Vide VERBUM.

Dictio *per hoc* vel *per eis* stat causam, & causam finalem indicat, ex quo tota dispositio regulatur. Dile. 82. num. 66.

Dictio *Governo, e Maneggio* indicant administrationem fuisse concessam. Dile. 80. num. 13. & 14.

Dictio universalis restringitur secundum subjectum materiam. Dile. 70. num. 8.

Dictio *per quæ* includit non solum totum tractum maris, ac itineris, quod reperitur inter limites terminis à quo, & ad quem, sed excludit etiam ulteriorem progressum. Dile. 67. num. 22.

Dictio *sem* aliquando stat pro conjunctiva, & declarativa. Dile. 101. num. 18.

Dictio *alibi* aliquando involvit dissimilia, vel saltem sufficit aliquam similitudinem præferre, licet non in omnibus. Dile. 117. num. 26. & 29.

Dictio *penitus*, & verba in *tota hereditate*, vel *omnia bona* nullam limitationem adiungunt, & comprehendunt bona defuncti ubique terrarum sita. Dile. 178. num. 6. & 8.

De differentia inter dictam verbum *hereditas*, & verba *tota hereditas*, vel *omnia bona*. n. 16. 20. & seq. *ibid.*

Dictio *Et* connexitatem, & relationem cum præcedenti oratione significat, quando oratio sequens, sub cujus initio illa posita fuit, efficit de per se in *Cassus. de Commere. Tom. II.*

perfecta, scilicet verò si efficit perfecta, & recta à suo particulari verbo. Dile. 160. num. 23. 24. Dictio *per lucine pro* non semper importat comprehensionem personæ, easque intus aditus geritur. Dile. 161. num. 19.

Contrarium verius. num. seq. *ibid.*

Dictio *pro* causam finalem denotat. num. 20. *ibid.*

Et indicat actum emptionis fuisse factum nomine illius, pro quo contrahitur. num. 21. *ibid.*

Dictio *Et sic* quod significat. Dile. 165. num. 18. Dictio *qualiter* verificatur etiam in uno. Dile. 176. num. 20.

Dictio *super* significat tam locum, quam subjectum, sive materiam. Dile. 127. num. 3. 4. 5. & 19.

Dictio *in circa* ad quantum tempus se extendat. Dile. 132. num. 1. & 5.

Et recipit ampliationem, & moderationem ex iudicis arbitrio. num. 2. *ibid.*

Dictio *invenienti* ex propria ejus natura significat tempus immediatum sine intervallo. n. 3. *ibid.*

Vel nullum, aut brevissimum patitur interval- lum. Dile. 204. num. 31.

Dictio *quæcumque* est universalis omnes comprehendens. Dile. 111. num. 73.

Dictio *quomodo* de sui natura ampliativa est. Dile. 114. num. 25.

Dictio *tamquam* impropria est, & similitudinaria. Dile. 216. num. 45.

DIES

Interpellat, & debitorem ponit in mora, licet in contractu addita clausula, *et ad omnes voluntatem Creditore*. Dile. 38. num. 18.

Secus, si dies, vel locus solutionis esset declarandus per pactum ab ipso creditore vel iudice, aut nulla dies erat apposta pro interpellatione. num. 20. *ibid.*

Aux erat apposta cum clausula, quando fuerit interpretatus debitor, vel hujusmodi. n. 22. *ibid.* Legalis, sicut dies ab homine constitutus ad solvendum, in mora constituitur. Dile. 40. num. 8. & 10. & Dile. 41. num. 4.

Ampla etiam dies non fit certa, sed certificabilis per arbitrium iudicis. num. 11. *ibid.*

Incerta etiam interpellat. Dile. 41. num. 3. & 6.

Et eo magis, quando dies incerta addita est post tempus certum. *ibid.* num. 7.

Assignatur ratio. num. 10.

Et procedunt prædicta in qualibet die legali num. 4. *ibid.*

Idem in die tacita, sive implicita ex natura rei promittit. num. 5. *ibid.*

Declarantur hæ conclusiones. n. 6. & 11. *ibid.*

Incerta, quando certe est extinguita, pro certa habetur. Dile. 41. num. 10. & 22.

Et non interpellat debitorem, quando non succedit in vita debitoris, nec est ad scientiam illius heredis. Dile. 41. num. 11. & 23.

Dies legalis seu tacita, quæ inest ex natura rei, statim ponit in mora, sicuti dies expressa. Dile. 54. num. 3.

Creditor in diem, vel sub conditione dicitur verus creditor ad effectum agendi, scilicet exigendi. Dile. 103. num. 28.

Et ad effectum compensandi in iudicio concursus, & obtinendi suum locum. *ibid.* num. 29.

Et adveniente die vel conditione obtinenda suam satisfactionem. *ibid.* num. 30.

DILATIO

Temporis incerti concessa emptori ad solvendum non excusat eum ab obligatione solvendi interim fructus recompenfativos. Dile. 38. num. 32.

Dilatio post mortem ad petendum redditionem rationis contra heredes non obstat petenti, nisi sit dolosa. Dile. 103. num. 28.

DILIGENTIA, DILIGENS.

Diligentia ubi non potest proficere, negligentia non potest imputari. Dile. 22. num. 34.

Diligens dicitur esse qui elegit eum qui idoneus reputabatur, ac integre fidei. Dile. 36. num. 10.

d

Et

Et vide in verb. *Mandataria*.
 Diligentia major exigitur, ubi maior est periculum,
 ut in materia commercii. Dife. 54. num. 33.
 Diligentia quando profuturæ non sunt impune pos-
 sunt omitti. ibid. num. 49.
 Sed fpectat ad contentum probare, quod pro-
 futuræ non erant. ibid. num. 50.
 Diligentia, & cautela nunquam nocent. Dife. 119.
 num. 25.
 Diligentia poffibiles teneatur facere mandataria, li-
 cet eas puer non profuturas ob arduum nego-
 tium. Dife. cod. num. 26.

DIPLOMA.

Cafus in Diplomate non expreffus, tamquam omiffus,
 & indeciffi remanent fub difpofitione Juris. Dife.
 214. num. 34.

A voluntate Principis directæ ad protegendum vel
 non cum fuis Diplomatiis, pendet declaratio ju-
 ftæ, vel injuftæ depredationis. num. 35. ibid.

DISPOSITIO.

Difpofitio, five contractus initus fub una conditio-
 ne extenditur etiam ad alium cafum ex eadem vo-
 luntate partium contemplatione. Dife. 44. num. 33.
 Difpofitio aliqua facta ad tollendas dubitationes non
 effi extendenda ad cafus claros, & manifeflos.
 Dife. 47. num. 7.

Cogitatum faltem in genere præfumiatur, quod cadit
 fub generali, & indefinita difpofitione. Dife. 77.
 num. 10.

Difpofitio fi confertur ad aliquem certum cafum con-
 fideratur à difponente fpectu certi effectus, tunc
 licet cafus ille non eveniat, fed alius per quem
 idem fequeretur effectus, difpofitio nihilominus tra-
 hitur ad illum alium cafum non expreffum. ib. n. 13.

Et hoc procedit tam in contractibus, quàm in
 ultimis voluntatibus. ibid. num. 14.

Nec non etiam in difpofitionibus conditionali-
 bus, & conditionibus voluntariis. num. 15. ibid.

Et fic trahitur etiam difpofitio de cafu volunta-
 tis ad cafum impotentis. ibid. num. 16.

In difpofitione hominis minima quæque fillaba fine
 ministerio appofita cenferi non debet. Dife. 88.
 num. 17.

Difpofitio femper præfumiatur loqui de primo actu,
 & non de fecondo. Dife. 119. num. 12.

Si de mense, aut tempore dictum fuerit, intelligitur
 femper de viciniore. ibid. num. 14.

Ad primum actum, vel tempus magis proximum
 referri non debet difpofitio, vel mandatum, li res
 gerenda de fui natura ad primum actum, vel
 tempus proximius, referri non poteft. ibid. nu-
 mer. 23.

Difpofitio. Vide *Qualitas*.

Factum, & voluntas hominis ceflare facit legis di-
 pofitionem. Dife. 155. num. 31.

Præceptum quando lictum, feu hominis difpofitio
 effi contraria legis difpofitioni, num. 32. ibid.

Ratio difpofitionis principaliter attendi debet, & fub
 ipfa omnes cafus rei adaptables intelliguntur com-
 prehenfi. Dife. 154. num. 21.

Uniformis difpofitio uniformes effectus fortiri debet.
 Dife. 162. num. 17.

Difpofitio generalis ubi non extenditur, ita nec etiam
 accessoria extendi debet. Dife. 166. num. 44.

Principalis difpofitio, & non id quod in confequen-
 tiam venit de jure tantum attenditur. Dife. 194.
 num. 56.

Difpofitio, feu lex quæcumque pofterior habens cum
 prima incompatibilitatem, derogat priori. Dife. 195.
 num. 2.

Principalis difpofitione fublata ceffant omnia alia,
 quæ alteri in confequentiam illius acquifita fue-
 runt. num. 3. ibid.

Difpofitio adverfaria de fui natura repetit terminos
 difpofitionis, cui opponitur. Dife. 214. num. 33.

DISTRICTUS.

Terræ, feu loca commendata, & federata non ve-
 niunt fub nomine districtus. Dife. 166. num. 49.
 Sequentes non intelliguntur fub nomine districtus

voluisse totum dominium comprehendere, fi ex-
 preffe de aliis locis, & terris differentiam poftea
 mentionem faciant. num. 50. ibid.

DIVISIO.

Dividenti ob evidenciam paffam in bonis fibi per di-
 visionem obvenit datur regressus ad alia bona con-
 dividendi assignata. Dife. 200. num. 2.

Et de ratione. num. 3.

Declaratamen. ut num. 5. ibid.

Divisionis judicium tamquam individuum coram uno
 Judice peragendum effi. Dife. 209. num. 57.

Divisiones de rigore juris non præjudicant hypothe-
 cis juxta opinionem Rotæ Florentinæ, fecus quan-
 do in qualitate, & quantitate bonorum funt aqua-
 les, juxta æquiorum opinionem Rotæ Romanæ.
 Dife. 219. num. 8.

DIVITIÆ.

Divitæ probantur eodem modo, quo probatur pau-
 peritas. Dife. 170. num. 14.

DOCTORES.

Doctores juris articulum non difcutienti non effi de-
 ferendum. Dife. 28. num. 91.

Qui magis in individuo cafum ponit, dummodo non
 habeat contradicentem pro lege habendus effi. Di-
 fe. 35. num. 28.

Doctores propter feras irrationabiles Judaifmos, ac
 fubtilitates inter alios fcientiarum Profeflores tam-
 quam Hebræi reputantur. Dife. 38. num. 41.

Doctores ignari peritiofores funt Reipublicæ, quam
 docti inquit. Dife. 38. num. 2.

Anfeld. de Commercio, & Rot. Roman. loquentes de
 pacto voto per pectus explicantur, & impugnantur.
 Dife. 62. num. 29. 30. 31. 32. 33.

Oddus in conf. 31. lib. 1. & Giord. Obferuat. 73.
 explicantur. Dife. 66. num. 5.

Ramenius declarat, & impugnatur. Dife. 67. n. 8.
Armentarius decif. 12. & illius fundamenta impugnan-
 tur. Dife. 86. num. 19. 20. & 23.

Beffius, & Card. De Luc. reputantur. Dife. 88.
 num. 5.

Redargitur *Beffius*. ibid. num. 19.

Reputantur *Hermesop. & Boff. de Dec.* Dife. 89.
 num. 5.

Quanta fit authoritas Gloffæ, quæ omnes Doctores
 antecedit, licet offenditur. ibid. num. 2.

Card. de Luc. impugnatur. Dife. 90. per tot.

Doctores, qui de donum fideiuffione tractaverunt,
 enumerantur. ibid. num. 10.

Joannes Stephanus Picci author Formulæ Janu-
 enfis laudatur. ibid. num. 14.

Alaxii authoritas confult. 387. reputatur. Dife. 96.
 num. 24.

Doctores parum deferendum effi non vifa decifione
 fuper eorum confiliis. ibid. num. 25.

Seraphinus decif. 130. & 234. declarat. Dife. 102.
 num. 78. & 79.

Poffinius decif. 77. n. 88. explicantur. Dife. 119. n. 82.

Doctores fidem facientibus de ftyle deferendum effi.
 Dife. 187. num. 7.

Cafiren. conf. 57. & conf. 361. feu 362. lib. 1. reproba-
 tur, & declarat quibus cafibus procedat. Dife.
 203. num. 5. 6. & 16. & aliis feqq.

Lambertinus, reputatur. ibid. num. 18.

Ferentilli, & Alaxii authoritas reputatur. num.
 21. & feqq. ibid.

Card. De Luc. Dife. 82. num. 11. de Jur. Patronat.
 laudatur. ibid. num. 33.

Anfaldis, qui ex quo credit fideiufforem primæ in-
 ftantiz teneri etiam in gradu Appellationis, inferit
 illum teneri etiam in gradu Revisionis, rejicitur.
 Dife. 204. num. 25.

Doctores loquentes contra communem aliorum fenfum,
 attendi non debet. Dife. 204. num. 28.

Maxime fi fcribat, non in fenfu veritatis, fed
 ad caufe opportunitatem, numer. 29. ibid.

Salgad. cap. 14. per tot. part. 1. Lætyr. Creditur. de-
 claratur. Dife. 209. num. 25. & 29.

Stracc. part. 3. de Decif. num. 37. & feq. declara-
 tur, cod. num. 29. ibid.

Theſaur. lib. 3. quæſt. 74. reprobitur. Diſcut. 109. num. 36.
Ferriſcelli opinio declaratur. Diſc. 211. num. 68. 70. & 72.
*Pont. de Poſſ. Præſ. Tit. 11. num. 11. & Ad-
 ſtrill. Decif. 254. num. 41. declaratur. Diſc. 211.
 num. 79.*
 Reſpiciuntur in materia Schiſmatis Authoritates *Fer-
 riſcelli. de Miſſion. Apſtol. tit. 5. quæſt. 215. n. 7.*
*Card. de Luc. de Regal. Diſc. 170. & Rot. no-
 ſtra in Liburnen. Depredat. ſupra relat. Diſc. 213.
 6. Et ratio eſt. num. 10. Diſc. 214. num. 16.*
*Caball. Reſolur. Crimin. caſ. 221. num. 40. & ſeqq.
 reſolur. Diſc. 214. num. 53.*
 Doctorem dicta intelligenda ſunt ad limites Jurium,
 quibus inniuntur. Diſc. 216. num. 23.
 Laudant ſententia *Dreſi conf. 268. per tot. Strac. de
 Decret. part. 4. ſub num. 25. & Rot. Floren. de-
 cif. diei 5. Novembris 1580. lib. Motu. 50. a
 cart. 328. §. Non enim nobis. & ſeqq. Diſc. 216.
 num. 42.*
 Reſpiciuntur opinio *Ruin. conf. 123. tom. 5. paſſimans Fi-
 dejuſſorem ceſſant. & ſiguius. Diſc. 216. n. 43.*

DOLUS.

Vide *Fraus, Subſtaſio, Colluſio.*

Dolus impenſari non debet, quando non fuit ordinatus
 ad caſum, ita ut ſine eo caſus contigerit.
Diſc. 1. num. 83. 84. & 86.
 Limita in ſocio, qui indiſtincte tenetur. num.
 85. *ibid.*
 Navarchi adhibitis in non ſolventi Gabella non fa-
 cit incidere merces in communiſum. *Diſc. 1. n. 221.*
 Doloso utens contractus dicitur dolum committere,
 licet cum non fecerit. *Diſc. 9. num. 13.*
 In dubio non eſt præſumendus. *Diſc. 6. num. 11.*
 Mandatum eſſe in dolo, ſi in caſu improvifo ha-
 bens tempus expectandi reſponſum ad mandatum,
 adhuc tamen expectetur mandatum. *Diſc. 119.
 num. 63.*
 Dolus arguitur in mandatorio, ſi cum potuerit non
 adimpleverit mandatum. *ibid. num. 65.*
 Dolus dicitur eſſe in mandatorio quando excedit, vel
 comitit adimplere mandatum. *ibid. num. 77.*
 In mendace præſumitur doli, ſi mendacium tendit
 ad ſui favorem. *ibid. num. 78.*
 Dolus excluſivus ex qualitate perſonæ nobilis. *Diſc.
 150. num. 13.*
 Dolo vel culpa Teſtatoris adſcribi nequit ſi execu-
 tores ab initio elegit, qui ab omnibus bonæ fidei
 reparabantur; ſi poſtea aliquid fraudis, vel doli
 per eos committatur, ſed potius adſcribi debet ca-
 ſui fortuito. *Diſc. 150. num. 29.*
 Dolus non arguitur in eo, qui liberè, & ſaltem ope-
 rat. *Diſc. 184. num. 3.*
 Quipſo tenetur de conſilio dato cum dolo. *Diſc.
 185. num. 13.*
 Dolus in conſilio debet concludentiſſimè probari.
 num. 14. *ibid.*
 Dolo fallere hoſtem laudabile eſt, & doli bonus di-
 citur; fidem autem ei datam frangere non minus
 juſtitiæ, & veritatem, quam ipſum hoſtem of-
 fendit. *Diſc. 214. num. 52.*
 In dolo non dicitur qui actum gerit quaſi Juris ſui
 ſervandi, & ex rebus ſuis conſuluit, cuſi actus delin-
 quens cedat damno Terti. *Diſc. 216. num. 27.*
 Dolus in credente jura ratiæ qualiæ, ex quibus exclu-
 datur. *Diſc. 223. num. 8.*

DOMICILIUM.

Domicilium ex quibus conjecturis probatur. *Diſcut.
 117. num. 3. 4. & 14.*
 Et ex quibus probatur deſertio. num. 46.
 Et à quibus pendet mutatio. num. 47. & 51.
ibid.
 Domicilium originarium eſt immutabile. *ibid. nu-
 mer. 5.*
 Declaratur, & limitatur. *ibid. num. 6.*
 Duo domicilia, ſive etiam plura haberi poſſunt. *ibid.
 dem num. 7.*
 Domicilium non amittitur per diſſocium à civitate
 ex cauſa aliqua rationabili. *ibid. num. 9.*
Cafarej. de Commercio. Tom. II.

Præcipuo ob timorem peſtis, licet ſalutem. *ibid.
 num. 11. & 12. & de ratione.*

Et præſumitur in plurimis alijs caſibus. *ibid. nu-
 mer. 13. & 17.*

Domicilium Patris eſt diverſum à domicilio filii. *ibid.
 dem num. 10.*

Pro domicilio in dubio judicandum eſt. *ibid. n. 15.
 & 60.*

Qui tenetur pro acquirendo domicilio habitare opem
 familiæ, illud non acquirit ſi cum parte familiæ
 habitet. *ibid. num. 30.*

Declaratur, & limitatur. *ibid. n. 32. & ſeqq.*

Familiaris abſentia ab Urbe pro negotiis domini habet
 tur pro præſente. *ibid. num. 31.*

Habitatio, quæ vigore legis eſt neceſſaria ad acqui-
 rendum domicilium non requiritur ad illius reſcen-
 tionem. *ibid. num. 35.*

Habitans pro majore anni parte in civitate cenſetur
 per integro anno in ea habitaffe. *ibid. n. 36.*

Civitas, ſeu domicilium conceſſum cum onere ha-
 bitandi, cenſetur per viam modi, & non amittit-
 tur non habitando, niſi prævia interpellatione.
ibid. num. 37.

Habitatio à lege in Cive requiſita, non eſt ita præ-
 ciſe obſervanda, quod non poſſit aliquando extra
 Urbem habitare. *ibid. num. 38.*

Mutatio domicilii principaliter pendet ab animo.
Diſc. 117. num. 47.

Et animus deſertendi primum domicilium con-
 ſtare debet, ut dici poſſit domicilium mutatum.
num. 52. ibid.

Domicilium non præſumitur mutatum, ſi adeſt juſta
 cauſa recedendi à loco habitationis. *Diſc. 117. n. 49.*

Et quæ ſint juſte cauſe mutationis. n. 50. & 51. *ib.*

Domicilium Patris non pendet ab habitatione filii,
 qui potius ſequitur Domicilium Patris. *Diſc. 117.
 num. 56.*

Domicilium. Vide *Des.*

In Concursu duplicis domicilii vici de tempore Ma-
 trimonii, illud tantum attenditur, in quo vir moratur.
Diſc. 163. num. 4.

Antiquus non acquirendi domicilium de tempore ma-
 trimonii, ex quibus colligatur. num. 5. *ibid.*

Domicilium, ſeu Civitas Patris tranſit ad filios.
Diſc. 166. num. 1.

Et acquirendum dicitur pro filiis ſi pater in loco
 domicilii ſeuſum, vel Cappellam, ſeu ſepulchram
 pro eodem acquireverit. num. 2. *ibid.*

Ex domicilio Patris inferitur ad domicilium filii
 concurrentibus conjecturis, de quibus num. 3. &
 ſeqq. *ibid.*

Domicilium acquiritur longeva habitatione cum Uxo-
 re, & familia in loco domicilii. num. 4. *ibid.*

Item ex matrimonio ibidem contracto. n. 5. *ib.*

Poſſeſſione ſtabilium. num. 6. *ibid.*

Electio ſepulchre, & permanentia uſque ad
 obitum. num. 7. *ibid.*

Domicilium quis poſſet forſiti in pluribus locis, &
 in uno retinere originem, & in alio acquirere in-
 colatum. *Diſc. 166. num. 19.*

Et vide in verb. *Habitatio, & Incolatus.*

DOMINIUM

Vide *Penditio, & Venditio.*

Rei, ſive mercium præſumitur eſſe illius, cujus no-
 mine ſuſta ſuit eorum operatio. *Diſc. 4. num. 12.
 & Diſc. 25. num. 5.*

Mercium operatarum non probatur ab Apocha me-
 moratoria, licet ipſa probet factum operationis, &
 qualiterque, ac quantitatem mercium. *Diſc. 10. n. 33.*

Contrarium. num. 35. 37. & 64.

Præſentia in navi dependit. *ibid. & Diſc. 215
 num. 5. 6. & 7.*

Quando eſt difficilis probationis conjecturæ ac in-
 dia ſufficiunt. *Diſc. 10. num. 36.*

Probatur ex ſignis, & marchis. *ibid. num. 38.*

Et probatur aſſertioe ipſius Domini mercium,
 ſi nulla adeſt ſuſpicio fraudis. *ibid. n. 57. & 60.*

Non acquiritur ei cujus opera res, quæ alias pericu-
 ra erat, ſalva fuit. *Diſc. 16. n. 6.*

Dominiū rei reſtituere non poſſet, nec ullam
 opponere exceptionem, quando quis bona ſide
 d a rem

- rem habuit ab agente. Discurs. 13. num. 7. §. 9. & 12.
- Reservatio Domini tacite intelligitur in contractu venditionis. Disc. 38. num. 5.
- Dominium non transferitur, nisi interveniant post traditionem effectivam rei, solutio integri pretii, vel fides habita de illo. Disc. 38. num. 6. & 29.
- Neque sufficit solutio partis pretii, sed ad ultimum numerum pretii prius solvi debet. num. 30. ibid.
- Rei sibi vendite non acquirit emptor ad eam pretii soluti. Disc. 38. num. 7.
- Utile in emptorem non transferitur per Investituram factam à Domino directo, nisi per eum solutum fuerit pretium, quia illa regulariter secundum formam contractus. ibid. num. 13.
- Soluta pecunia resoluta, vel non adimplendo contractu ex parte alterius contrahentis restitui debet. & in ea ceteris loci praefertur. Disc. 43. num. 45. & 47.
- Pecunie in seculis consignatae cum marca non transferuntur in Navarchum, aut alium cui consignatio facta fuit. Disc. 44. num. 7.
- Et hoc procedit etiam pecuniae numeratione non facta, vel pro scienda quantitate, vel pro navis exigendis. num. 8. ibid.
- Dominium transferri acquirit nisi tria requisita concurrant, videlicet ritus, voluntas partium, & traditio realis, aut per modum verum, aut fictum. Disc. 44. num. 14. 15. & 18. & Disc. 137. num. 10.
- Domini mutatio probari debet. Disc. 44. §. 23.
- Dominium rei probatur vel praesumitur ex apocha oneratoria. ibid. num. 24.
- Et ex verbis in Apocha appositis per *cuncto, e rifice del tale*. ibid. num. 25.
- Rei dominium habere nequeunt qui tamquam Procuratores, aut administratores sunt. ibid. num. 26.
- Dominium non arguitur ex solo periculo. Disc. 56. num. 19.
- Dominium, & possessio per Procuratorem acquiritur. ibid. num. 27.
- Et hoc procedit sicut Procurator non expressis mandatum. ibid. num. 23.
- Si verbis constaret, quod voluerit contrahere nomine proprio, dominium, & possessio acquiritur ipsi Procuratori. ibid. num. 24.
- Sed potest conveniri à mandante ut restituat rem acquisitam. ibid. num. 25.
- Dominium in corporalibus non transferitur, nisi cum traditione, in incorporalibus verbis medio cessionis, quae stat loco traditionis. Disc. 56. num. 31.
- Dominium, & possessionem rei esse penes heredem probatur, si ea descripta sit in inventario hereditatis. Disc. 106. num. 1.
- Dominium probatur per testes confestim, & optimam reducentes dicti rationem. ibid. num. 2.
- Dominium alicujus rei probatur ex signo, vel signato appposito in illa re. ibid. num. 3.
- Legitima possessio alicujus rei sufficienter probata, probat eam ipsam rei Dominium. ibid. n. 4.
- Inventarium, divisio, & signa probant rei dominium. ibid. num. 5.
- Dominium mercium est conclusivissimè probandum in iudicio, seu rei vindicatione. Disc. 116. n. 23.
- Dominium rei acquiritur nominato ab initio stipulationis contractus iniuncti pro persona nominanda. Disc. 139. num. 2.
- Dominium rerum potest esse penes unum, velitas, aut commodum, aut incommodum, & periculum contractus stare potest penes alterum. Disc. 137. num. 26. & 27.
- Domini in beneficium Civitatis, Fisci, Ecclesiae, vel Principis etiam absque traditione transferuntur. Disc. 161. num. 12.
- Domini rerum supponitur translatum in eum qui obtinet licentiam expediendi, seu transmissendi res emptas. eod. Disc. num. 37.
- Domini reservatio, sive per pactum, sive per Statutum, idem operatur. Disc. 179. num. 34.
- Domini mercium venditum habita fide de pretio non transferuntur in emptorem decoctum, seu proximum decoctioni. num. 87. ibid.
- Domini pecunia solvitur à Debitore vel Procuratori, in hunc non transit, sed in Dominum medio Procuratore. Disc. 189. n. 13. 14. & 17.
- Quod procedit non obstante commissione, quam facit Procurator de pecunia aliena cum propria. ibid. num. 14.
- Domini pecunia ex sola possessione praesumitur in odium violenti rei alicui occupatoris. Disc. 211. num. 3.
- Domini Navis arguitur ex vexillo inarborato. Disc. 211. num. 9.
- Secus si non sit inarborato, sed simpliciter in navi retentum. num. 10. & 61. ibid.
- Et vide in verb. *Conjellara*.
- Vexilla & Insignia Navis denotant ejusdem Domini. Disc. 212. num. 5.
- Instrumentum empionis Navis certam, & indubitatam Domini probationem facit. Discurs. 214. num. 5.
- Litterae Parentes, & ipsae probationem faciunt empionis, & Domini Navis. ibid. num. 7.
- Domini, & possessio bonorum assignatorum pro deo Commenda erecta in Sacra Religione Divi Stephani spectant ad dictam Religionem, sed solum administratio, & fructus ad Commendatarium pertinent. Disc. 222. num. 58.
- Et vide in verbo *Religio*.
- Domini pecunia transit, & in primo recipiente, licet ipse unico contractu eam pecuniam alteri solvat. Disc. 223. num. 33.
- DOMINUS. Vide PROCURATOR.**
- Domino non acquiritur actio per Procuratorem, nisi ea cedatur. Disc. 9. num. 4.
- Limita in contrahente per nuncium, vel per Episcopum. ibid. num. 5.
- Item quando Procurator contraxit super re Domini, quia tunc utilis actio ei acquiritur. ibid. num. 6.
- Declarat istam limitationem, quando contraxit expresse mandato. num. 9. ibid.
- Domino nocet scientia Procuratoris eo nomine emittens. Disc. 9. num. 11.
- Praesertim quando considerat scientia Procuratoris, non sit simpliciter Domino nocet, sed ut aliquod commodum ab eo consequi velit Dominus. num. 12. & 16. ibid.
- Domino non praesudat scientia Procuratoris. Disc. 101. num. 34.
- Et de ratione. ibid. num. 35.
- Domini scientia sibi praesudat, licet ejus Procurator in contractibus eam non habuerit. Discurs. 9. num. 19.
- Et sufficit praesentia scientiam adfuisse in Domino de tempore contractus, licet de tempore scripti mandati eam non habuisset. num. 20. ibid.
- Declaratur. num. 24.
- Domini approbare potest quod ad sui commodum, & reprobare quod in detrimentum ejus conditionem gestum fuit. Disc. 16. num. 7. & num. 11.
- Domini in concursu creditorum decocti praesertur, imo ei competit actio rei vindicatoria. Disc. 75. num. 16.
- Et quaeritur res esse à decocto alienare competit hac actio contra pretium succedens, hoc casu, loco rei. ibid. num. 17. & 25.
- Distingue tamen, & limita hanc conclusionem, ut num. 32. ibid.
- Domino non nocet confessio voluntaria Procuratoris, nisi mandatum habuerit à principali, vel praecedente iudicis precepto illam emisit. Disc. 101. num. 31.
- Domini directus super re propria nullam hypothecam acquirit, etiam si utile dominium sit penes alium. Disc. 103. num. 23.
- Limita super fundo emphyteutico pro canone non soluto. ibid. num. 24. & 25.
- Et quoad pensionem sibi reservatam super fructibus. ibid. num. 27.
- Domini directus comparens in iudicio concursus pro canonibus decurrit, & non solutus, in ipsa re emphyteutica omnibus aliis creditoribus praesertur. ibid. num. 25. & 35.

Donatus directus habet peremptionem in emptione rei emphiteutice. *ibid.* num. 73.
 Assensus Domini directi non extenditur ad personam, de cujus pecunia res feudaliter acquisita fuit, sed ad eam personam tantum referatur, favore cujus assensus praestitus fuit. *Disc.* 105. num. 44.
 Dominus tenetur pro delicto famuli. *Disc.* 115. num. 1.

Item pro excessibus. *ibid.*

Et pro culpa in eligendo homines minus idoneos. *ibid.* num. 2.

Secus vero si à principio elegerit viros probos, qui postea mores mutaverint. *ibid.* num. 3.

Dominus navis. *Vide Navis Domini.*

Dominus rei potest agere etiam adversus eum qui pretium rei suae habet in manibus titulo lucrativo, vel absque ullo titulo. *Disc.* 124. n. 16. 17. & 18. ubi notatur etiam peregrinans.

Dominus rei, per alterum incipit Dominio pignorate, eam vindicare potest à Pignoratario absque refectione pretii. *Disc.* 187. num. 1. 9. & 10.

Nulla habita ratione publici Commercii. *ibid.* num. 2. & 11.

Contrarium firmatur inter Mercatores, tum eorum universali stylo attento, tum etiam ad retinendum juris Communis. *ibid.* n. 3. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. & 21. ubi de ratione.

Dominus Mercium non potest illas vindicare sine refectione pretii à Tertio, in quem ex aliquo titulo oneroso alienatae fuerant per Navatam, aut Mulionem, aut alium ejus fidei consignatae fuerunt à Domino. *Disc.* 189. num. 19.

In furto impropio favore publici Commercii: non datur Domino rerum furatarum actio vindicationis contra emptorem, aut alium titulo oneroso eas possidentem, nisi rebus pretio. *Disc.* 189. num. 1.

Secus in furto proprio. num. 2. *ibid.*

In Dominium medio Procuratori transit dominium pecuniae solutae à debitore vero Procuratori. *Disc.* 189. num. 13. 14. & 17.

Et hoc procedit non obstante commissione, quam facit Procurator de pecunia aliena cum propria. *ibid.* num. 14.

Domini rerum depraedatarum possunt molestare Navatam cujus culpa, & factio navis depraedata est. *Disc.* 211. num. 4.

Dominio restituenda sunt res ablatae. *Disc.* 113. n. 8.
 Amplius, etiam ab hostibus fuissent recuperata. *ibid.* num. 9.

DONATIO.

Donatio, aut remissio facta à Procuratore aliquo recepto, vel obento non est gratuita, sed inter contractus onerosos, & correlative numeratur. *Disc.* 80. num. 11.

In Donationibus onerosis, seu mixtis, sicut interveniat pro donatario absente stipulatio Notarii, contractus, sive donatio est irrevocabilis per eum, qui contraxit, vel donavit usque ad acceptationem alterius partis. *Disc.* 82. num. 40.

Quae acceptatio fieri debet cum debitis solemnitatibus Statuti, si donatio facta fuerit mulieri, vel minori. *ibid.* num. 41.

Et necesse est quod illa sequatur in via donantis, alias post illius mortem non valet. *ibid.* n. 42.

Contra opinionem de qua supra numer. 40. referuntur Doctores nonnulli qui tenentur iuxta consuetudinem universalem non esse revocabilem donationem onerosam, vel alium contractum correlative. *ibid.* num. 43.

Donatio, sicut continet in se onus, retinet semper naturam contractus lucrativi, dummodo tamen onus nunquam valeat emolumentum superare, ita ut possibile non sit quod donatarius remaneat in damno. *ibid.* num. 44.

Et in huiusmodi donationibus non est necessaria acceptatio donatarii ad effectum illam reddendi irrevocabilem, nec necessaria sit ad acquisitionem. *ibid.* num. 45.

Et sic post mortem sequi potest dicta acceptatio, seu ratificatio. *ibid.* num. 46.

Caesare de Commere. Tom. II.

Donatio propter nuptias recedit ab auctoritate. *Disc.* 106. num. 7. & vide *Dei.*

Donatio inter conjuges, si conferatur inter tempus mortis, valet. *Disc.* 89. num. 13.

Donatio inter conjuges eget inscriptione, si excedat quingentes solidos, alia in toto non valet. *Disc.* 104. num. 7.

Ex morte donantis confirmaretur haec donatio, non consilio de illius contraria voluntate. *ib.* n. 8.
 Et eo Casu in vim legati, non donationis finieretur. *ibid.* num. 9.

Jus verò tertius interum acquisitionem tolli non potest. *ibid.* num. 10.

Ratio est, quia non agitur de Dote, sed de donatione. *ibid.* num. 11.

Donatio si incipiat à promissione, donante tenetur de evizione, sicut si illa incipiat à traditione. *Disc.* 109. num. 1.

Donatio dicitur à traditione incipere, cum res tradatur eo tempore, quo illa donatur. *ibid.* num. 2.

Neque per verba offerri, tradit efficitur donatio incipiens à traditione, nisi adsit rei praesentia. *ibid.* num. 13.

Donatio hinc incipiat à traditione si ea facta fuerit descendens donatorem, vel cause pro, tenetur donator de evizione. *ibid.* num. 4.

Et hoc procedit, licet donator heredes sibi simili modo conjuncti cum donatore. *ibid.* n. 6.

Donator in quocumque casu tenetur de evizione, si scilicet bona esse aliena, vel alteri obligata. *ib.* n. 7.
 Praesentem favore pro cause. *ibid.* num. 8.

Nomen debitoris si est donatum, donator non tenetur de illius invigilantia. *ibid.* num. 9.

Res intelligitur donata, pro ut erat penes donantem. *ibid.* num. 10.

Et similiter jus tantum donatum, quod donante habebat in re donata. *ibid.* num. 11. & 12.

Et sic, si res erat in parte aliena, censetur donata tantum illa pars, quam habebat donator. *ibid.* num. 13.

Si fuerit facta donatio de Capitalibus montium, non tenetur donator de illorum invigilantia, vel fructuum diminutione. *ibid.* num. 14.

Si nomina debitorum donata non sunt, donator ad nihil tenetur. *ibid.* num. 16.

Secus si scierit donatum fuisse nomen, quod nihil deberet. *ibid.* num. 17.

A Legatis ad donationem valet argumentum. *ibid.* num. 18.

Demonstratio falsa si respicit substantiam legati, vel donationis viciat legatum, vel donationem. *ibid.* num. 19.

Nomen donatum, si non est verum, non tenetur donator ad quantitatem, quam assensit sibi deberi à debitore donato, quia quantitas sua demonstrativa. *Disc.* 109. num. 20.

In Legatis, & Donationibus, quando quantitas sit demonstrativa. *Vide ibid.* num. 21. & seqq.

Si donata fuerit aliqua quantitas, vel res quae non sufficiat ad adimplenda onera ordinata per Testamentum, tunc heres supplere debet. *ibid.* num. 25.

Intellige si demandata fuerint à Testatore opera certa, non incerta. *ibid.* num. 26.

Quidquid donator exegerit à nomine donato tenetur restituere cum fructibus donatario, praesertim si passum de hoc interfuerit. *ibidem* numer. 27. & 28.

Donatio non praesumitur licet dispositio esset amplissima verborum concepta, vel rediderit inavida, & superflua. *Disc.* 167. num. 3.

Et debet per verba univoca, & indubitata concludentissimè probari. num. 8. *ibid.*

Causula censetur in contractu donationis apponere proferre donatarius, & eorum descendens. *Disc.* 209. num. 10.

Maximè si adjecta fuerit clausula ex nunc. num. 11. *ibid.*

Donatario competit actio in rem scripta pro obtinenda re sibi donata. *ibid.* num. 16.

Donationes inter viros & uxorem de jure communi non solum tenentur. *Disc.* 222. num. 1.

Nec dispositiones per ultimam voluntatem in

- prejudicium filiorum primi matrimonii, nisi intra vires, ac si conjux esset unus ex liberis, aut in ea minori quantitate, quam uni ex eis relicta fuerit. *ibid.* num. 2.
- Referuntur plura Sancta, & signaverit Mediolani, Papie, Parme, Alexandrie, Mucinae, Rhegii, Plumbini, & Pysarum prohibentia, ne conjuges ultra certam summam alteri conjugi donent, aut reuincant. num. 3.
- Examinantur rationes dictorum Senatorum spoli, & presumpit fraudis. num. 4. 5. & 6. *ibid.*

D O S.

- Ad Docum nuntius restitutionem obligat Pater ex solo consensu praestum filio, quando non modo consensit, sed se quoque obligare tenetur, secus autem quando nec consensit, nec se obligare compelli possit per theoricam *Barbosi*. *Disc.* 87. n. 1. 10. & 14.
- Dos praesumit debet ad patrem pervenisse, quando filius est juri subiectus, ideoque per solum consensum obligatus tunc Pater censeri debet. *ibidem* num. 6.
- De Dote, quando Pater Mariti pen ea se obligare, easque restituere debeat, & quomodo, limitationes, & declarationes. Vide in verb. *Pater*.
- Pro dote restituenda fidejussores, nedum constante matrimonio, sed ante ibid prohibuitur esse dare. *Disc.* 89. num. 1. 3. 9. & 13.
- Assignantur rationes, cur omni tempore fidejussores dote dari prohibeantur. *ibid.* num. 4.
- Eadem ratio dissidii, per quam prohiberi sunt hujusmodi fidejussores, militat, tam ante Matrimonium, quam eo constante. *ibid.* num. 6.
- Pro dote affectuatione pignora à Marito constitui possunt. *ibid.*
- Fidejussores dote non possunt liberationem petere, nisi casu restitutionis pervenito. *ibid.* num. 11.
- Contraria opinio verior est. *ibid.* num. 12.
- Fidejussores pro dote praestari possunt à Marito, quando constituitur in tempus Matrimonii soluti. *ibid.* num. 13.
- Contrarium. num. 16. & seq. *ibid.*
- Comprobatur hoc ex donatione inter Conjuges, quae si conferatur in tempus mortis valet, nam paria sunt, aliquid facere tempore licito, & in tempus licitum id conferre. *ibid.* num. 15.
- Litterae hanc regulam. *ibid.* num. 17. & 13.
- Pro dote restituenda neque ulterius offerre fidejussorem Maritus potest. *Disc.* 89. num. 14.
- Pro dote restituenda fidejussores, neque ut principales sese obligare possunt, nec ipsi Pater pro Filio. *ibid.* num. 30.
- Item nec Pater Uxoris, nec quilibet alius potest fidejussionem pro dote erigere à viro. *ibid.* num. 31.
- Eiusdem adest precorsum pactum dandi fidejussiones. *ibid.* num. 32.
- Nec valet obligatio fidejussoria, licet facta fuerit cum iuramento. *ibid.* num. 33.
- Questionem de dote fidejussione antiquam esse dicit *Card. de Luc.* *Disc.* 90. num. 1.
- Impugnatur dicta Sententia in casu quo etiam fidejussor obligaretur, ut correat, vel cum iuramento. *ibid.* num. 2.
- Fundamentum Sententiae *Card. de Luc.* nempe *Leges Cad. de Fidejussore* in defectum habuisse, impugnatur. *ibid.* num. 3. 4. & seq.
- Decisio ad favorem nostrae Sententiae. *ibid.* num. 11.
- Quando vis vergit ad inopiam, vel est suspectus de mala administratione, fidejussores dote exigi possunt. *ibid.* num. 13.
- Dodones qui hanc materiam tractaverunt, enumerantur. *ibid.* num. 10.
- Dos respectu viri dicitur causa onerosa, & sic fructus dote ex titulo oneroso percipiuntur à viro. *Disc.* 92. num. 7.
- Vir tanquam fructuarius bonorum dotum ex causa onerosa non tenetur solvere collectas extradiarias, sed solutio spectat ad uxorem. *ib. n. 8.*
- Litterae, seu declaratio. ut *ibid.* num. 9. & 10.

- Docum item tenetur restituere vir post mortem uxoris, si ea consistat in immobilibus, & intra annum, si in pecunia numerata. *Disc.* 101. n. 3.
- Nec intra annum contra eum agi potest, ut eo transacto dos solvatur. *ibid.* num. 4.
- Post mortem Mariti nulla competer filio actio consequendi dote, si in medio adde Pater reuincat eas pro usufructu. *ibid.* num. 9.
- Dotem retinendo Pater post mortem uxoris non potest fingere sibi solvisse, tanquam creditoris nomine filiorum, ad hoc ut dote possit actio ex instrumento dotali filibus competere. *ibid.* num. 15.
- Dos constante Matrimonio conficienda non est vera dos. *Disc.* 104. num. 1.
- Dos conficienda à viro constante Matrimonio nullum conficiunt probationis genus in prejudicium viri ejusque haereditum. *ibid.* num. 2.
- Et resolvitur in eadem promissionem, quae nihil relevat. *ibid.* num. 3.
- Dos promissa, seu conficienda nulli dote privilegio gaudet. *ibid.* num. 4.
- Dos conficienda habetur pro donatione inter conjuges prohibita. *ibid.* num. 5.
- Statutum loquens de lucro dote non habet locum in dote promissa. *ibid.* num. 6.
- Dos conficienda assensum naturam donationis, quae licet valetur, adhuc si excederet aureos 500. egeret infirmatione, alias in nullo non valetur. *ibid.* num. 7.
- Et morte donantis confirmaretur praestita donatio, non consulto de illius contraria voluntate. *ibid.* num. 8.
- Et eo casu in vim legati, non autem donationis sustinetur. *ibid.* num. 9.
- Jus verò tertius interum acquisitum non posset tolli. *ibid.* num. 10.
- Ratio est, quia non agitur de dote, sed de donatione. *ibid.* num. 11.
- Exceptio dote conficienda, non consulto de illius solutione, impedit etiam executionem Instrumenti quarantigiani. *ibid.* num. 12.
- Disputatur inter Doctores, an dote confesso emissae fuerit spe futurae enumerationis, vel in fraudem legis, vel foris, vel pompe gratia. *ibid.* num. 13.
- Confessio dote confessa constante matrimonio nullum probationis genus constituit, & pro similitate apud omnes Doctores habetur, etiam respectu confitentis. *ibid.* num. 14. & 15.
- Nisi de illius solutione, ac veritate doceatur, eod. num. 15.
- Confessio dote ob simulationem caret essentia veritatis. *ibid.* num. 10.
- Quando confessio dote est simulata, nulla ratio haberi debet de exceptione non numeratae dote intra tempus opponenda. num. 11.
- Renunciatio exceptionis non numeratae dote non potest obviare exceptioni praesumptionis donationis, quia ista est perpetua. *Disc.* 104. num. 13.
- Praeterea quando renunciatio exceptionis non numeratae dote facta fuerit in eodem instrumento confessionis. *ibid.* num. 14.
- Dos conficienda ad instar aliorum contractuum simulationum non firmatur iuramento. *ibid.* num. 16.
- Dos conficienda concipitur tanquam donatio facta in fraudem legis prohibitive donationes inter conjuges. *Disc.* 104. num. 15.
- Confessio dote, seu emissae fuerit animo donandi, siue alienationis causa, eundem effectum quoad simulationem habet. *ibid.* num. 17.
- Confessio viri de dote facta Socero, Fratri, Mariti, vel extraneae personae censetur facta sub spe futurae enumerationis. *ibid.* num. 18.
- Contrarium. *ibid.* num. 31.
- Exceptio dote non numeratae claspio decennio non admittitur. *ibid.* num. 19.
- Maxime quando credita exuperet post decennium à die confessionis. *ibid.* num. 30.
- Confessio dote facta à Marito, Socero, vel Socro censetur facta in fraudem legis, ac si facta fuisset ipsi mulieri. *ibid.* num. 31.
- Confessio dote facta à viro constante Matrimonio cum praecedenti promissione, praenunciatur facta sub spe futurae

future innumerationis, vel presumetur continere veritatem solutionis, si concurrerent alie conjecturæ. *ibid.* num. 33.

Promissio dotis, quando non præcedit Matrimonium, non potest intervenire ad validandam confessionem viri constante Matrimonio pro conjecturas. *ibid.* num. 33.

Præcipue quando promissio inest in ipso instrumento confessionis. *ibid.* num. 34.

Et ista promissio debet apparere per Scripturam, in qua non possit haberi suspicio antizetæ. *ibid.* num. 35.

Dotis soluta confessio facta coram Notario Gabelle valet, si constet factam fuisse presentem Socrero, seu absente. *Difc.* 104. num. 35.

Dotis simulatio. Vide *Simulatio*.

Inverificatio solutionis dotis. Vide *Simulatio*.

Dotis confessio veritas deducitur ex consimilibus dotium solutionibus à Socero factis pro aliis filiabus. *Difc.* 104. num. 61.

A dotis constitutione non debet argui solutio. *ibid.* num. 62.

Confessio Mariti habuisse dotem de contrariis nil magis operatur, quam simplex confessio. *ibid.* num. 66.

Conjectura solutionis dotis desumpta à juramento est levisissimi momenti. num. 67. *ibid.*

Simplex tractatus dotis constituendo obligationem, & actionem non parit. *Difc.* 157. num. 1.

Ad firmandam dotis congruitatem tempus dotationis attendi debet. num. 4. *ibid.*

Filia ab initio congrue dotata non potest anctis Patris facultatibus supplementum petere. num. 5. *ibid.*

Dos filie tradita non diminuitur, si Patris facultates postea diminuantur. num. 6. *ibid.*

Fideicommissa transversalia non possunt pro dotibus alienari. num. 7. *ibid.*

Nec ex eorum fructibus potest Dos confirmari quando sunt consumpti. num. 8. *ibid.*

Et quando isti fructus habendi essent in consideratione, debet prius haberi ratio ad necessarium dotantis sustentationem. num. 9. *ibid.*

Mater, & alii ascendentes materni non tenentur dotare Filiam, vel aliam descendentem jam nuptam. num. 10. *ibid.*

Et de ratione. num. 11. & 12. *ibid.*

Privilegium *Ancæ res* que non habet locum favore mulieris jam nuptæ. num. 13. & 14. *ibid.*

Fideicommissa ascendentia non teneantur pro constitutione dotis alterius columellæ. num. 15. *ibid.*

Limitis si possessor fideicommissi ascendentis est obligatus ad dotandum. num. 16. *ibid.*

Patrum & similes tenentur dotare nepem vel aliam descendentem non congruè, sed ad limites necessitatis. *Difc.* 157. num. 17.

Contrarium. num. 24. intelligi tamen ut n. 26. & 27. *ibid.*

Quæ necessitas cessat post secutas neptis nuptias. num. 18. & 18. *ibid.*

Præcipue si illius viro aliqua dos licet tenuis fuisset constituta. num. 19. *ibid.*

Revelantur contraria Authoritates tenentes Patrum non ad limites necessitatis, sed congruè teneri ad dotandum nepem. num. 20. 21. 29. & 30. *ibid.*

Causa dotis, & alimentorum æquiparantur. num. 22. *ibid.*

Patrum non tenetur dotare ad limites solius necessitatis, sed congruitatis, quando est hæres Avi, vel alterius ascendens dotantis, qui si viveret, teneretur congruè dotare. num. 24. & 25. *ibid.*

Declarari procedere, quando obligatio dotandi ascendenti amittitur cum alia simili obligatione descendenti possessoris ejusdem fideicommissi. num. 26. & 27. *ibid.*

Dos constituta, interdum ex æquitate augetur. num. 31. *ibid.*

Ufuræ dotales non debentur pro dote postea antea ex æquitate. num. 32. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.* num. 38.

Retroactio ad effectum condemnationis fructuum dotis quando indicatur nec ne. num. 35. 36. & 37. *ibid.*

Caj. arg. de Commert. Tom. II.

Statutum Domicilii viri, non uxoris attendendum est respectu loci dotalis, & illud Domicilium tantum, quod habet de tempore contracti Matrimonii. *Difc.* 163. num. 1. & 2.

Quamvis postea Maritus habet in loco uxoris. num. 3. *ibid.*

Lucro dotali non censetur per Marium renunciarum, nisi constet evidenter in contrarium, quamvis dotium promiserit restitutionem. num. 6. *ibid.*

Et absque dubio cum testamento promissa fuerit cum clausula *pro ut de jure*. num. 7. *ibid.*

Præcipue, quando inter contrahentes de bonis dotalibus nec ne, habita fuit discretiva locutio. num. 8. *ibid.*

Causa restitutionis dotum per virum faciendam non dicitur evenisse, si uxor viro præmonetur, quia potius rursus dicitur evenisse causas eas lucrandi. num. 9. *ibid.*

Exceptio lucti dotalis debitorum dotale ipso jure extinguit, adeo ut dos uxoris amplius dici non possit, neque inter bona viri recenseatur. n. 13. *ibid.*

Neque rejecta intelligitur à Statuto quamvis omnes exceptiones rejiceret. num. 14. *ibid.*

Maritus dotem lucratur, quando uxor sine liberis ei præmonetur. *Difc.* 163. num. 15.

Lucrum dotale semper stipularum censetur quoties partes illud expressè non remiserint, cum contrahentes cessante contrario pacto censentur voluisse, quod lucrum procedat ad formam Statuti. num. 17. *ibid.*

Filiæ dispositione Romani Statuti non possunt conquiri de dote in quacunque summa eis per Patrem constituta, licet dos sacerdoti loco legitimæ, & minor sit legitima, nec possunt petere supplementum. *Difc.* 166. num. 20.

Promittens dotem cum falso supposito non remanet obligatus. *Difc.* 166. num. 29.

Declarari tamen procedere respectu mulieris, non autem respectu viri, cui promissor remanet obligatus ad totam dotem constitutam. num. 30.

Declarantur Authoritates in contrarium. num. 31. 32. & 33. *ibid.*

Dotis solutio ex conjecturis probatur, & ex quibus habetur nec ne. *Difc.* 171. num. 36. 37. & 39.

Et vide in verb. *Solatio*.

Augmentum dotis constitutum uxori per Marium, non est proprium augmentum dotis, sed pura, & non privilegiata donatio propter nuptias. *Difc.* 172. num. 40.

Augmentum dotis fruitur omnibus privilegiis doli concessis. num. 41. *ibid.*

Et præcipue privilegio prælationis, & potioritatis inter Creditores Mariti. num. 45. *ibid.*

Declarari tamen dimmodo augmentum ab initio liberè, & pure constitutum, nec conferatur in tempore dissoluti Matrimonii. num. 42. & 43. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.*

Augmentum dotis per virum mulieri liberè constitutum transmittitur per uxorem ad suos heredes etiam viro superstiti. num. 43. *ibid.*

Dos promissa in tempore dissoluti Matrimonii nulla est. num. 44. *ibid.*

Donatio, que fiebat per Marium uxori necesse loco pignoris, & pro securitate dotis restituenda non est amplius in usu. num. 46. *ibid.*

Donatio, in qua succedit loco lucti uxoris superstitis, & alibi Anastasium, alibi Augmentum, & alibi Donatio propter nuptias nuncupatur, non consideratur tamquam dos, sive augmentum, sed uti lucrum. num. 47. *ibid.*

Nec ei privilegium prælationis competit in præjudicium creditorum potiorum. num. 48. *ibid.*

Donationi propter nuptias, si sit anterior, competit prælatio etiam adversus creditores, quorum pecuniis res emptæ, vel restituta fuit. num. 51. *ibid.*

Lexio *Text.* in §. *his consequens Auth. de equalit. Dotis* erronea detegitur, ac rejicitur. *Difc.* 171. num. 52. 53. 54. 55. 56. & 57.

Dotis favore acquiritur etiam abiciat depositum extrajudicialiter factum. *Difc.* 177. num. 13.

- Declarat. n. num. 17.
 Dotis causa depositum rei, vel pecunie factum, an possit revocari. *ibid.* num. 14. & 30.
 Et vide in verb. *Depositum*.
 Dos non est privilegiata, nisi in casibus à jure expressis, in ceteris vero utitur jure communi. *ibid.* num. 22.
 Ad dotem solvendum mandatum datum semper revocabile est, quando res est integra. *ibid.* num. 23.
 Et vide in verb. *Admandatum*.
 Dotis repetitioni non est locus, quando Maritus est vivens. *Disc.* 224. num. 22.

DUBIUM.

- In dubio media via est eligenda. *Disc.* 46. num. 48.

DUX. *Prole PRINCEPS.*

- Dux Bellicæ Classis inducias concedere potest, non autem pacificæ super Statu Belli. *Disc.* 214. n. 58.
 Et de ratione. *ibid.*

E

ECCLESIA.

- E**cclēsia Græcos Schismaticos tolerat, & compati-
 tur ut suavius ad Orile reducat; Non autem
 Turcas, & Infideles. *Disc.* 214. num. 15.
 Et de ratione. *ibid.*

EDITIO.

- Ad Editionem Librorum, vel instrumentorum nemo
 cogi potest. *Disc.* 102. num. 1.
 Secus si justa causa concurrat, quæ qualis sit,
 Judicia arbitrio remittitur. *ibid.* num. 2.
 Justa causa reputatur, quando aliunde actor justitiam
 suæ petitionis probare non potest. *ibid.* n. 3.
 Duo dumtaxat sunt per actores probanda, existētia
 scilicet, & interesse. *ibid.* num. 4.
 Mercator ex triplici ratione cogi potest ad edēdum
 libros. *Disc.* 104. num. 5.
 Et de æquitate etiam libros particulares pro ejus
 memoria tenentes. *ibid.* num. 6. & 87.
 Quod procedit tam si Mercatoris à Magistratibus
 sine approbatione, quam non. *ibid.* num. 7. 8. & 9.
 Limita tamen ubi statutum est in contrarium.
ibid. num. 10.
 Existētia librorum non est probanda, quando probatur
 illorum confessio. *ibid.* num. 12.
 Depredatio librorum probat confessionem. *ibid.* num.
 13.
 Mercator presumitur libros conficiisse, & illos con-
 servasse. *ibid.* num. 14.
 Probata præcedens existētia librorum presumitur etiam
 subsequētia, nisi erus probarent depredationem
 fortuitam. *ibid.* num. 15.
 Nec admittitur illius juramentum, quovis aga-
 tur de persona nobili. *ibid.* num. 16.
 Quod procedit etiam contra heredes. *ibid.* num.
 17.
 Declarantur auctoritates contrarie. *ibid.* n. 18.
 Depredatio navis non probat depredationem libro-
 rum in ea existentium. *ibid.* num. 19.
 Maxime si exceptio depredationis fuit in alio ju-
 dicio allegata, & non arrepta. *ibid.* num. 20.
 Et alias fuerint producti, & alia ad sint con-
 jecturæ in contrarium. *ead.* num. *ibid.*
 Nisi subsequens depredatio probetur. *ibid.* num.
 23.
 Ab existētia libri subsequētis, presumitur existētia
 librorum præcedentium. *ibid.* num. 24.
 Interesse ad effectum exhibitionis sufficit quod pro-
 betur per possibile. *ibid.* num. 27.
 Redditio rationis fieri nequit, nisi mediante exhibi-
 tione librorum administrationis. *Disc.* 102. n. 37.
 Et sine illorum exhibitione dicitur imperfectè
 reddita. *ibid.* num. 38.
 Administratori non potest remitti obligatio conficien-
 di libros. *ibid.* num. 39.
 Quod procedit tam in administratore publico;
 quam in privato. *ibid.* num. 40.

- Vide distinctionem inter generalem, & particu-
 larem. *ibid.* num. 40. 1.
 Etiam sine libri ratio reddi potest. *ibid.* n. 41.

Administratores defectuum librorum administrationis
 per concludentes probationes docere debent. *ibid.* num. 43.

- Licet ratio fuerit reddita, editio librorum ali-
 quando non est deneganda. *ibid.* num. 46.
 Maxime inter Mercatores. *ibid.* num. 77.
 Ad quem effectum sit edendi libri in quibus suffi-
 cit, quod appareat de aliquo premissis interesse.
ibid. num. 82.

Etiam non docere de interesse, & sic finis
 societas, & ratio sic semel reddita. *ibid.* num. 83.
 Socius contra socium non potest prescribere. *ibid.*
 num. 84.

Nec exceptio prescriptionis defendere se ab
 exhibitione librorum socium. *ibid.* num. 85.

Nec ei creditur, si velit probare illorum amissi-
 onem. *ibid.* num. 86.

Sicut Argentarius argentario libros edere non tene-
 tur. *ibid.* num. 88.

Limita, ut num. 90. *ibid.*

Ita nec Mercator Mercatori libros rationum.

ibid. num. 89.
 Serotina librorum, aut jurium suorum editio non
 libera, maximam suspensionis presumptionem facit.
Disc. 104. num. 50. & 51.

EFFECTUS.

- Effectus adimplementi licet non ducit dicitur satis-
 ficere ejus obligationi, qui semel implevit. *Disc.* 23.
 num. 28.
 Secus in actibus, vel obligationibus quæ tra-
 ctum habent successivum, quia tunc non sufficit
 semel adimplevisse, nisi ducit effectus. *ibid.* num.
 29.

Exemplificatur hæc consilio in locutione. *ibid.*
 num. 30.

Effectus cessante causa non cessat, quando fuerit jam
 consummatus. *Disc.* 43. num. 15.

Effectus tribuendus est principaliter causæ potentiori,
 & majores activitatis. *Disc.* 124. num. 24.

Effectus magis amittitur, & substantia, quam so-
 lus verborum. *Disc.* 127. num. 31.

Effectus volutus à contrahentibus, vel disponente in
 quacunque dispositione, obligatione, vel contra-
 ctu attendi principaliter debet. *Disc.* 162. num. 5.

Et de ratione. num. 6. *ibid.*

ELECTIO.

Electio facta alterius impulsu viciatur. *Disc.* 81. nu-
 mer. 29.

Electus semel ad officium removeri sine aliqua cau-
 sa non potest. *Disc.* 81. num. 8.

Præsertim si fuit confirmatus à superiore. *ib.* n. 10.

Et de ratione. *ibid.* num. 11.

Interpellatio, vel monitio procedere debet, ut aliquis
 electus propter inobedientiam in penam priva-
 tionis incurrere valeat. *Disc.* 81. num. 14.

Et hoc procedit in quocunque casu, quo quis
 per legem, aut Statutum in penam incurreret.
ibid. num. 15.

Dominus tenetur pro culpa in eligendo homines mi-
 nus idoneos. *Disc.* 115. num. 2.

Secus si à principio viros probos elegerit, qui
 postea morte mutaverint. *ibid.* num. 3.

Dux Navis unanimiter electus ab omnibus Officia-
 libus Navis presumitur rectus, & integre fidei.
ibid. num. 5.

Secus, & idoneitatis. *ibid.*

Maximè si hoc constet etiam ex restium depo-
 sitione. *ibid.* num. 6.

Nec à Domino removeri debet. *ibid.* num. 12.

Delictum in officio commissum ab electo ad dictum
 officium, eligenti adscribi nequit, si hic diligenter
 in electione se gesserit. *ibid.* num. 7. & 10.

Nec opus est probare integritatem, & idoneita-
 tem præcisè in exercitio dicti officii. *ibid.* num. 8.

Præsertim si non deliquerit circa peritiam offi-
 cii. *ibid.* num. 9.

Eligens malos, vel minus idoneos tenetur de damnis
 sub-

subditorum erga Dominum commissis, quia dicitur in culpa. Disc. 117. num. 24. 27. & 28.

ELEVATIO CANNELLÆ.

Vide. *Excursus, Tertius.*

EMANCIPATIO.

Emancipatio facta non servatis solemnitatibus Statuti non prodest. Disc. 124. num. 12.

EMPHYTEUSIS.

In Bonis emphyteuticis transmissis ad quoscunque heredes, & successores habet locum concursus, & sublevari possunt, & alienari. Disc. 103. n. 72.

Neque pro tali alienatione cadunt in commissum, nec habet locum caducitas, seu devolutio. *ibidem.*

Dominus directus habet peremptionem in emptione rei emphyteuticæ. *ibid.* num. 77.

Dominus directus sive emphyteusi tenetur refundere emphyteutæ pretium melioramentorum magni valoris, etiam si pactum fuisset, quod melioramenta ad Dominum devolverentur. Disc. 137. num. 1.

Et de ratione. num. 7. *ibid.*

Declarare procedere in locatione, & emphyteusi improperia. num. 4. *ibid.*

Contraria opinio refertur. num. 3. ac declaratur, num. 3. *ibid.*

Pactum devolutionis melioramentorum rei emphyteuticæ cum omnibus melioramentis ad dominum directum æquipollens pacto expresse devolutionis melioramentorum absque ulla refusione pretii. num. 6. & 7. *ibid.*

Declarare procedere in vera emphyteusi, non in casu locationis. num. 8. *ibid.*

Finis emphyteusi ob non solutionem canonum, an devolvantur omnia melioramenta, quamvis magni valoris, ad dominum directum, remissive traditur. Disc. 167. num. 9.

Causa devolutionis emphyteusi ob culpam emphyteutæ longe differt à casu devolutionis ob defectum Linæ. Disc. 167. num. 12.

Emphyteusis est concessio ad meliorandam. Disc. 178. num. 44.

Emphyteuta non tenetur facere melioramenta magni valoris. *ibid.* num. 45. & 46.

Melioramenta non spectant ad Dominum directum, si in contracta emphyteusis causam non sit, quod ad ipsam pertinet debent. *ibid.* num. 47.

Ex pacto devolutionis melioramentorum ad Dominum directum an canonem non solum inferri nequit ad devolutionem melioramentorum sive emphyteusi. *ibid.* num. 48.

Melioramenta quando dicantur probata. *ibid.* num. 49. & 50.

EMPTIO

Facta pro persona nominanda censetur pro eo, qui dedit ante mandatum ad emendum. Disc. 3. n. 74.

Contracta nomine excludendo censetur facta pro eo qui rem emptam corpore possidere. Disc. 31. n. 6.

Semper intelligitur pro pretio iusto declarando ad arbitrium boni viri, vel iudicis. Disc. 34. num. 19.

Alia. Vide in verb. *Penditio.*

Non potest subsistere, nisi contractum innominatum contra mentem contrahentium, sed in totum resolvitur. Disc. 34. num. 26.

Emptio facta pro persona nominanda, facta nominatione retrotrahitur ad diem initii stipulationis. Disc. 139. num. 1.

Facta pro persona nominanda, secuta nominatione non licet nominant in contractu emptiois nova pacta, & conditiones adicere. num. 3. *ibid.*

Contrarium. num. 7. & 9. *ibid.*

Declarare tamen procedere contrariam opinionem quando nominatus non recusat nominationem ita alteratam, & innovatam recipere. num. 8. *ibid.*

Facta pro persona nominanda, tota statim in nominatum cum omnibus honoribus, & oneribus nihil remanente penes nominantem. Disc. 139. num. 4.

Emptio pro persona nominanda, & ipsa nominatio

unicus est contractus, & non diversus, num. 7. *ibidem.*

Contractus emptiois initus pro persona nominanda, si nova continet pacta non remanet amplius in terminis puræ nominationis, sed importat novum contractum venditionis. num. 6. *ibid.*

Nominans an habeat ab initio animum emptioem faciendæ pro se, & non pro nominato ex conjecturis colligitur. Disc. 139. num. 12.

Et quilibet etiam devotiores conjecturæ sufficiens. num. 13. *ibid.*

Emptio dicitur facta pro persona nominata si constet, quod ex ejus pecuniis facta fuerit pretii solutio. Disc. 139. num. 20.

Dicitur facta pro nominante si post nominationem securam nominatus absque ulla causa concedat nominanti aliquid tempus ad redimendam bona emptæ erant cum sui præjudicio. *ibid.* num. 22.

Super re emptæ pro persona nominanda, si constet quod sit acquisita personæ nominanti, perferri debent Creditores ipsius nominantis. Disc. 139. n. 31.

Emptio quando non est facta expresse nomine mandantis, ad transferendum dominum requiritur quod fiat configuratio Potestatis approbato, vel Procaccio, Mulioni, vel Naviculario. Disc. 161. num. 29.

In emptione rerum, que consistunt in numero, pondere, & mensura non transiunt dominium in emptorem nisi sequatur numeratio, & ponderatio & periculum interea est venditoris. *ibid.* n. 26.

Mensuratio, & traditio dicitur secuta, & habetur pro facta quando emptoris mora intercedit in recipiendo res emptas. num. 29. *ibid.*

Idemque procedit in odium venditoris, si per eum stetit, quo minus mensuratio, & traditio sequatur. num. 31. *ibid.*

Traditio supplet defectum mensurationis in emptione non secuta. Disc. 161. num. 33.

Emptio quoad simulationem. Vide *Simulatio.*

Emptio, & venditio eo loco dicitur conclusa, in quo Procurator expeditur, & consignavit merces venditori. Disc. 179. num. 66.

Emptio facta à Decocho non revocatur ad instantiam suorum Creditorum, qui re ipsa fraudem, & præjudicium ex tali contractu fecerint; nisi emptor scientiam decoctionis habuerit, & realiter & bona fide integrum pretium non solverit. Disc. 116. num. 26.

EMPTOR

Potest rem emptam, & adhuc non evictam, absque defensione vero Dominio tradere, & pretium à venditore recuperare. Disc. 22. num. 31.

Emptor, licet solverit partem pretii, non acquirit dominium prædii sibi venditi ad ratam pretii soluti. Disc. 38. num. 7.

Et tenetur restituere eodem fructus, quos recepit ex fundo vendito, si pretium non solverit. *ibid.* num. 12.

Non acquirit dominium utile rei venditæ accidentem etiam investitura Domini directi, nisi per eum solutum fuerit pretium. Disc. 38. num. 13.

Ad emptorem periculum rei venditæ spectat ex natura contractus. *ibid.* num. 14.

Emptor quod habeat rem venditam sine pretio ex solo cumulo fructuum ejusdem rei venditæ ab ipso venditore perceptorum est processus interveniens. Disc. 38. numer. 40.

Tenetur ad fructus recompensativos, ne actualiter fruatur re, & pretio. *ibid.* num. 44.

Secus, si vere non potuit emptor ex re fructus percipere. *ibid.* num. 45.

Et ita procedit ex parte venditoris si pretio frui vere non potuit. *ibid.* num. 46.

Non habet actionem petendi fructus recompensativos, nisi prius solverit totum pretium. num. 47. *ibid.*

Emptor tenetur prius solvere pretium, secus si emptor non constaret de venditore, & venditor de emptore; & in hoc casu quomodo procedendum sit. Disc. 38. num. 60.

Emptor agendo pro evictione, non potest perire nisi valorem rei estimare de tempore evictionis sequatur. Disc. 60. num. 19. 23. 26. & 29.

Em-

Emptor, re evicta non potest agere pro refectione contractus, nisi dolus, aut mala fides debitoris intercesserit, non exprimendo onus rei venditæ. ibid. num. 20. & 30.

Secus, si onus à venditore ignorebatur, quia tunc non potest pro refectione agi. ibid. num. 21. Emens pro persona nominanda sibi libere rem acquirat, & ante nominationem nemini jus dicitur acquisitum. Diff. 105. num. 43.

Res emptæ de pecunia terti non est terti, sed emptoris, neque est terti obligata. ibid. num. 47. & 42.

Emptori competit actio pro refectione damni ob non adimplementum secuti. Diff. 132. num. 8.

Emptor, sive rei possessor, si ex propria pecunia divinitus creditores venditoris, in illorum iuribus succedit sine cessione, & pacto ad effectum remittendi bona emptæ. Diff. 139. num. 32.

Emptori impositum onus bonorum, quando venditorem comprehendat, vel totam immunitatem à lege, vel Statuto concessam. Diff. 117. num. 56. Solvere cogitur pretium conventum, etiam si tempore contractus pretium rei venditæ immunitum fuerit editio Principis, quod nondum ad notitiam contrahentium pervenerit. Diff. 156. num. 2.

Configuratio precedere debet antequam ad aliquod emptor teneatur. Diff. 161. num. 28.

Emptor rei furatæ. Vide *Furtum*.

Mandans rem emi pro determinato pretio teneatur pro illo actione mandati, etiam si Procurator plaris emiserit. Diff. 179. num. 72.

ENUNCIATIVA.

Enunciativæ dictæ, & confessiones scindi non possunt. Diffur. 94. num. 4.

Enunciativæ Notarii de solemnitatibus, & actibus extrinsecis ipsi contractui faciunt fidem. ibid. numer. 6. & seq.

Fortius inter easdem personas contrahentium, vel eorum hæredes. ibid. num. 8.

Et ubi actus enunciativus esset necessarius ad validitatem ejus, quod principaliter geritur. ibid. num. 9.

Enunciata in Instrumento præsumuntur vera, & folementur gesta, ac de voluntate partium. ib. n. 10.

Præcipue contra partem patientem inferi verba enunciativa. ibid. num. 11.

Enunciatio, vel præsuppositio non videtur consentire propinqui ad formam Statuti consentientes, tantummodo actui, qui principaliter geritur. Diffur. 101. num. 25.

Enunciatio simplex Notarii, vel Judicis executoris non recte probat citationem. Diff. 107. num. 2.

Enunciatio non probat, quando principaliter dubitatur de enunciatio. Diff. 199. num. 19.

Enunciativa reperta in Libro Officialis publicæ habita, quod res subalternæ pertineret e. g. ad Titium, non probat rem vere ad Titium pertinere. num. 34. ibid.

Et de ratione. ibid.

EPISCOPUS.

Episcopo testanti de iis, quæ pertinent ad ejus munus, plena fides habenda est. Diff. 211. n. 74.

Episcopos duos in una Civitate esse prohibitum est. eod. Diff. 211. num. 75.

Limita, quando in una Civitate adsint duæ nationes differentis ritus. ibid. num. 76.

EPISTOLA.

Vide in verb. *Littera*.

Epistolam recipiens, & ei non contradicens censetur eam approbare. Diff. 131. num. 7.

Epistolæ scriptor sibi præjudicat quavis illam alieno nomine, & pro aliis exaraverit. Diffur. 133. numer. 13.

EQUIPARATUM.

Equiparatorum idem est iudicium. Diff. 28. num. 21. & Diff. 154. num. 24.

Ab uno equiparatorum optimè, & validè inferitur ad aliud. Diff. 204. numer. 32.

ÆQUITAS.

Præ oculis semper haberi debet à Judice. Diffur. 32. numer. 8.

Etiam si contraria opinio magis æqua non esset communis, ac verior. ibid. num. 9.

Contrà æquitatem lex ipsa aliquid statueret erubescit. eod. Diffur. 32. num. 10.

Æquitas ubi intrat, fallentia ipsi legi inducitur. eodem num. 10.

Æquitates duo circa idem, & eandem personam sapiunt iniquitatem. Diff. 157. num. 34.

Æquitas non debet Tertio nocere. Diff. 182. n. 12. Limita. ibid. in fin.

EQUITES.

Equites Divi Stephani possunt Mercatorum exercere absque nobilitatis iactura. Diff. 206. num. 6.

Et negotiationem profuturo gaudent omnibus Privilegiis à Statutis fidei Religiosis eisdem elargitis. num. 8. ibid.

Idem procedit in Equitibus Hierosolymitanæ Religionis. num. 7. ibid.

Et in omnibus Nobilibus, & Equitibus in extranea Civitate Mercatorum professores, quavis negotio ibi Nobilitati derogaret. numer. 9. ibidem.

ERROR. Vide OBLIGATIO.

Error nominis alicujus navis non attenditur, cum ex aliis conjecturis constat de navis identitate. Diffur. 1. num. 159.

Error in expressione loci, seu portus, qualiter vitiet assecurationem. ibid. num. 185.

In nomine, consilio de substantia non officit dispositioni, seu obligationi. Diff. 35. num. 25.

Error excusat etiam, quando agitur de evitando proprio damno, secus si ageretur de damno alterius. Diff. 54. num. 65. & 66.

Error potius, & non consensus præsumi debet, si contra conventionem aliquid per unam ex partibus agatur. Diff. 74. num. 5.

Præsertim in sui præjudicium. ibid. num. 6.

Error probatur remanet statim ac actus diversus esse deberet ab eo, qui gestus fuit. Diff. 74. n. 7. 8.

Error in magnis viis permittit Deus, ut semper humilitate noveriant viros. Diff. 79. num. 1.

Scripturæ originali recurrendum est, quando error in copia reperitur. Diff. 96. num. 19.

Error potius in copia, quam in originali præsumendus est. numer. 40. ibid.

Bilancium erroneum revidendum est etiam in unica partita. Diff. 102. num. 80.

Actus, seu obligatio non præjudicat, quando ex errore, aut falsa credulitate processit. Diffur. 117. numer. 44.

Error probatur statim ac de veritate in contrarium apparet in facto. Diff. 119. num. 42.

Error etiam in proprio facto admittitur. ib. n. 43.

Erroneum ubi est, aut falsum suppositum, quilibet actus, vel dispositio cessat. ibidem num. 44.

Et inefficaces, ac nullas reddunt obligationes. ibid. num. 45.

Error cum errore compensatur. Diff. 170. num. 27.

ÆSTIMATIO.

Rei peremptæ quomodo fieri possit. Vide in verb. *Rei*.

Æstimatio fieri debet cum omnibus suis qualitatibus intrinsecis, & extrinsecis, viis, & oneribus. Diffur. 142. num. 53.

Æstimationem rei, Possessor à creditore hypothecario conveniens solvendo, an liberetur. Diff. 178. n. 38.

Vide in verb. *Pagitor*.

ÆTAS.

Ætas annorum 24. navigationis aptissima dicitur. Diff. 226. num. 43.

Et de ratione. ibid.

EVENTUS.

Eventus dubius non consideratur quando verosimili-

ter pendet potius ad unum quam alterum casum.

Disc. 162. num. 4.

Eventus, qui verosimiliter dari non potest, censetur impossibilis. Disc. 162. num. 10.

EVICTIO.

Re evicta in solutum data non reviviscunt Creditori primæva jura. Disc. 42. num. 1. & num. 17. Contrarium. num. 2.

Præsertim in subsidium, quando nempe creditor consequi aliter non potest solutionem. num. 3. ibidem.

Item pro rebus datis in solutum pro dote, ubi sine dubio jura semper reviviscunt. Disc. 42. num. 18.

Et contra tertium possessorem agi non potest ex primævis jurbus, nisi excussis bonis principalis Debitoris. ibid. num. 4.

Et reviviscunt primæva jura, quando datio in solutum fuit nulla. ibid. num. 5.

Et hoc procedit in quocunque alio contractu. ibid. num. 6.

Evicta re Creditor agere potest ex primævis jurbus, quando datationem in solutum accepit cum solita protectionis clausula citra innovationem &c. Disc. 42. num. 7. & 19.

Et hoc procedit in omnibus aliis contractibus innovatis, quibus propter incompatibilitatem nihil juvaret dicta protectionis clausula, quotiescumque secundus contractus non potest effectum foris. ibid. num. 8. & 20.

Et prædicta clausula apposta in secundo contractu cum primo incompatibili operatur tacitam conditionem, quod locus non sit primo, si secundus effectum non habuerit. ibid. num. 9.

Ac pro istam conditionem creditor ad primæva jura semper redire potest. ibid. num. 10.

Limitantur prædicta, quando Novatio esset penitus extinctiva primi contractus, medio scilicet vere solutionis in pecunia. ibid. num. 11.

Et procedunt prædicta etiam in præjudicium fidejussorum. ibid. num. 12.

Evicta re in solutum data sequitur nova actio ex empto contra debitorem. Disc. 42. num. 13.

Evicta datatione in solutum facta per unum ex co-reis reviviscunt primæva jura ad favorem Creditoris contra omnes Co-reos debendi, & eorum fidejussores. ibid. num. 15. & 16.

De evictione tenetur donator, si donatio incipiat à promissione. Disc. 109. num. 1.

Secus si à traditione. ibid.

Declarationes, & limitationes. Vide in verb. *Donatio*.

In evictionis materia attenditur pretium juxta tempus secus evictionis, non autem celebrati contractus. Disc. 178. num. 39. & 43.

Permanenti, qui passus fuit evictionem in bonis permanentis datur regressus actione vindicationis ad bona propria. Disc. 200. num. 1.

Limita in casu, quo fuissent bona in Tertium ex titulo oneroso alienata. num. 5.

Declara hanc limitationem non procedere in casu alienationis ex titulo nullo, vel invalido. num. 6. ibid.

Dividenti etiam ob evictionem passum in bonis sibi per divisionem obvenit datur regressus ad alia bona condicendi assignata. Disc. 200. num. 2. & 4.

Et de ratione. num. 3.

Declara tamen, ut num. 5. ibid.

Evictio pro quibusvis bonis expressè promissa non extenditur quoad alia, pro quibus promissa non sit. Disc. 209. num. 60.

Evictio generaliter promissa, non extenditur ad eam, quæ ex natura rei provenire potest. num. 61. ibid.

EXACTIO.

Exactorem Literarum Cambi Creditor differens non præjudicat eorum datori, si Campitarius decoqueat. Disc. 21. num. 11.

Et periculum nominis debitoris cedit in damnum morosi, & culpam habentis. ibid.

EXAMEN.

Vide *Nullitas*.

Exceptiones assessorum, si aliquid dubii habent, admitti non debent. Disc. 31. num. 94.

Et in hoc redegitur Stylus Romanus, & Neapolitanus, & laudatur Genues. ibid. num. 95.

Exceptio rei judicate obstat concurrentibus requisitis Tertius in *L. Cum quatuor ff. de exceptione rei judice*. Disc. 5. num. 30.

Exceptio que obstat cedenti, eadem obstat Cessionario. Disc. 9. num. 10.

Exceptiones liquidæ, ac incontinenti probandæ non censentur prohibiti à Statuto mandante nullam exceptionem deduci posse. Disc. 11. num. 2.

Præcipue hoc procedit, quando exceptiones tendunt ad docendum dolum, seu fraudem agentis. ibidem num. 5. & 6.

Et eo magis quando deducitur in vim alterius Statuti. ibid. num. 7.

Tamen hoc limita in Statuto reservante jus partibus in judicio ordinario. ibid. num. 8.

Exceptio aliqua si sit prohibita in judicio executivo, tamen si ex aliis appareat admitenda est ad exclusionem juris Agentis. Disc. 11. num. 10.

Exceptio declarationis non factæ de casti finistro ad terminos Statuti Genues. de *Securis*. ff. *Causa si noster*, an, & quando admittatur in judicio executivo. Disc. 17. num. 9.

Exceptio non adimplementi. Vide in verb. *Adimplementum*.

Exceptionem nullam potest opponere, qui tem bona sibi habuit ab Agente. Disc. 35. num. 8. 9.

Exceptiones examinantur, & discutuntur, rejectæque in uno judicio, in altero amplius opponi non possunt. Disc. 28. num. 66. 96. 100. & 101. Et Disc. 170. num. 12.

Præcipue si tenderent ad rescissionem illius, quod fuit jam declaratum. ibid. num. 63.

Secus, si non faciant plene discussas. ibid. num. 83. 85. & 89.

Exceptionum sola oppositio in aliis deducta non sufficit ad indicandum rei judicate exceptionem, nisi plene fuerit super eis cognitum, & pronunciatum. Disc. 28. num. 68. & 98.

Vel à Judice rejectæ fuerint. ibid. num. 97.

Et quando rejectio deducitur ex eo, quod Judex de illa mentionem non fecerit, præsumitur facta non quia insubsistens, sed quia non probata. ibid. num. 98.

Exceptiones alicuius indignis retardare non debent Sententiam in Judicio executivæ vel Salviani. Disc. 28. num. 70. 71. 83. 89.

Sive fuit jura, aut facti exceptiones. ibidem num. 72.

Secus illæ quæ incontinenti cum sola documentorum inspectione, & librorum apertura decidi possunt. ibid. num. 73.

Exceptiones alicuius indignis remittuntur ad Judicium ordinarium, seu pecciorum. Disc. 28. n. 74. Quæ dicuntur. num. 75. ibid.

Et quæ non sint. Disc. 105. num. 31.

Et hoc Judicis arbitrio remittitur. ibid. n. 93.

Exceptio nescitur non admittitur in Judicio Salviani, si non oriatur ex ventre Instrumenti. Disc. 28. num. 76.

Exceptio, quæ respicit nullitatem contractus non admittitur in Salviani Judicio, nisi nullitas ex instrumentum patens sit. ibid. num. 77.

Exceptio rei judicate allegari non potest, quando fuerant jura reservata. Disc. 28. num. 80.

Exceptionem eam rejectit Judex, dici tunc debet, quod arbitratus fuerit eam requirere alicuius indignitatem. ibid. num. 92.

Exceptio rei judicate non potest opponi super eo, quod non fuit actum, nec cognitum. n. 94. ibid.

Exceptio rei judicate non obstat, nisi concurrant identitas rei, personarum, & causæ, sive actionis. Disc. 28. num. 102. & 103.

Et in dubio faciendum est interpretatio pro exclusionem exceptionis rei judicate. ibid. num. 106.

Exceptio compensationis transit tam contra singularem, quam universalem successorem. Disc. 31. n. 14.

Exceptio, five oppositio resultans à narratione facti, vel alio modo, attendenda est. Dific. 32. num. 24. & 25.

Licet non sit formaliter facta. ibid. num. 26.

Exceptio si sit opposita in actis, & iudex super ea cognovit, censetur per eum ratiocinari super ea iudicatum. Dific. 38. num. 49.

Exceptio excussionis. Vide Excussio.

Exceptio non numeratæ pecunie, vel inadimplementum competit scriptioni Literarum Cambii, nedum contra receptorem literarum, sed etiam ejus Giratarium. Dific. 48. num. 2.

Secus, si Literæ scriptæ fuerant per la valuta

mutua; aut contra. ibid. num. 7.

Et hoc procedit in omnibus aliis Chirographis,

vel Scriptionis Mercatorum. ibid. num. 8. & 37.

Non habet locum hæc exceptio in Confessionibus de recepto per referentibus ad causam de præterito. ibid. num. 9. & 38.

Exceptiones quæ obstant Giranti non obstant Giratorio literarum Cambii ex causis onerosis. Dific. 48. num. 29.

Declarata. num. 22. & 23.

Exceptionem non numeratæ pecunie non potest opponere scribens literas Cambii contra eum, cui fuerint giratæ. Dific. 48. num. 28.

Et de ratione. ibidem.

Contrarium, sub num. 29. & 30. ibid.

Et vide. *Litteræ Cambii*.

Exceptio excussionis locum non habet inter Mercatores. Dific. 68. num. 14.

Præsertim in causa receptæ mercædis à Mercatoribus. ibid. num. 15.

Eo magis si debitorum causati forent absentes,

& in longinquis partibus commorantes. ibid. n. 16.

Exceptio cedenda, vel renuncian-
do implicite affectu rationis, veluti exceptio non adimplementum, vel rei non traditæ, nonquam censetur rejecta per Statutum generaliter prohibens quavis exceptionem. Dific. 70. num. 39.

Exceptio licet sit prohibita opponi per Statutum, per implorationem officii iudicis admitti potest. ibid. num. 40.

Exceptio ad differendum iudicium dicitur cavillosa, & ideo non est admittenda. Dific. 99. num. 82.

Per exceptionem posse inferri, & actionem non habere paria sunt. Dific. 101. num. 10.

Exceptionem, & titulum nullum allegare peius est, quam nihil allegare. Dific. 102. num. 2.

Quia tunc presumitur, nullum meliorem titulum competere. ibid. num. 22.

Exceptio prescriptionis in iudicio redditionis rationis non attenditur in Tribunali, ubi agitur sola facti veritate inspecta. ibid. num. 29.

Exceptio dotis confessæ, non consistit de illius solutione, impedit etiam exceptionem instrumenti garantigati. Dific. 104. num. 12.

Quando confessio dotis est simulata, nulla ratio haberi debet de exceptione dotis non numeratæ intra tempus opponenda. ibid. num. 22.

Renunciatio exceptionis non numeratæ dotis non potest obulare exceptioni presumptionis donationis, quia ista est perpetua. ibid. num. 23.

Exceptio dotis non oumetur, elapso decennio, non admittitur. Dific. 104. num. 29.

Maxime quando creditus ceperunt post decennium à die confessionis. ibid. num. 30.

Adventus possessionem innoxiam clausule constituit admitti debent omnes exceptiones, quæ competunt contra principalem contractum. Dific. 105. n. 28.

Exceptio si sit turbida per replicationem, ita ne turbiditas sit in replicatione, & non in exceptione, tunc exceptio est admissibilis, etiam in iudicio contra patientem exceptiones alioquin indaginis. ibid. num. 32.

Exceptio juris agendis exclusiva est admissibilis in quacunque iudicio, etiam summario, quia dicitur inconsonanti probabilis. ibid. num. 33.

Et similiter exceptio procedens ex viceribus actionis intentatæ. ibid. num. 34.

Exceptio regulæ *doli periti*, quod statim et resistitur, tam habet locum, si agatur de ipsa re resistenti-

da, sive de illius evaditione. Defens. 106. num. 7.

Sive de illa resistenda illi, à quo petitur, five alteri, cui resistenda est ab eodem, qui eam petit. ibid. num. 16.

Et quando non procedit. num. seqq.

Credendum actoris purum, quando debium est conditionale, non subuenitur ex regula *doli periti*. ibidem numer. 22.

Et ex qua ratione. ibid. num. 23.

Imo etiam circumscripta conditione sufficit, quod de tempore obligationis clare non liquet, quod petens sit obligatus ad restituendum. ibid. numer. 24.

Exceptio doli mali oritur ab ipsa actione ab actore promota. Dific. 143. num. 5.

Exceptiones resistentes ex viceribus Instrumenti, cuius vigore agitur, non censentur rejectæ, etiam si Statutum generalibus verbis omnes, & quascunque exceptiones rejiceret. Dific. 163. num. 10.

Super exceptione per iudicem in iudicio rejecta non est licitum parti se fundare. Dific. 170. num. 12.

Exceptio centenarie opponi potest contra debitum, quod constaret per centum annos antea non fuisse solutum. Dific. 186. num. 7.

Non minus contra presentem annuos census, vel alias annuas prestazioni decursas per antiquissimum tempus. num. 2.

Limita, & declarata. num. 3. & seqq. ibid.

Exceptio prescriptionis, vel centenarie, aut immemorabilis, ut locum habeat contra debitum petitum, non sufficit locus cursum 30. vel 40. vel respectu centum annorum à die creationis debiti cum cessatione solutionis. Discurs. 186. num. 4.

Sed probari debet debitum fuisse petitam, & denegatum, & denegationi per 30. vel 40. annos, vel 100. creditorem se acquiescisse. ibid. n. 10. & 11.

Relevantur aliquæ Decisiones Florentinæ. numer. 5. & 8. ibidem.

Exceptio non deducta, nec discussa, non censetur rejecta. Dific. 221. num. 25.

Exceptio firmæ regulam in contrarium in casibus non exceptis. Dific. 225. num. 97.

EXCIPIENS.

Excipiens creditorem satisfactum esse de indebito ejus credito non agit ad repetitionem indebiti. Dific. 28. num. 54.

Et ita excipiens, quod usure solute imputetur in extinctionem foris. ibid. num. 57.

Excipiens non videtur facere quod ex sua exceptione inferri valet. Dific. 135. num. 27.

EXCOMMUNICATUS.

Excommunicati Bonis occupanti non conceduntur. Dific. 211. num. 51.

EXCUSATIO.

Excusatur, qui proprio pudori patitur. Discurs. 22. numer. 28.

EXCUSSIO.

Vide. *Creditor. Excussio*.

Principalis debitoris petendæ debet antequam Creditor agat contra tertium possessorem. ex primævis Juribus. Dific. 42. num. 4.

Principalis debitoris premiti debet antequam Creditor agere possit contra Tertios. Dific. 44. n. 43.

Et hoc procedit etiam in Fisco creditore. ibid. num. 44.

Excussionis exceptio non admittitur in Salviano. Dific. eod. num. 45.

Excussio est necessaria, quando tertius possidet nomine proprio, secus si nomine debitoris. dict. Discurs. numer. 48.

Creditori incumbit docere excussionem factam fuisse eo tempore, quo venit dies petendi creditum à debitoribus. Dific. 170. num. 1.

Quo tempore elapso non competit ei ius agendi contra alios subsidarie obligatos. num. 2. ibid.

Paupertas debitoris probari debet de tempore, quo fieri debet excussio. ibid. num. 3.

Paupertas debitoris, ad effectum agendi contra subsidarios.

fiduciarie obligatus, non iustificatur ex simplici aliquo fide. num. 4. ibid.

Nec sufficit probatio paupertatis in genere, sed requiritur in specie, videlicet, quod debitor ad creditum, de quo agitur, persolvendum idoneus non sit. num. 7. ibid.

Et de ratione. num. 8.

Nec probatur ex eo, quod debitor petierit alimenta pro alenda sua familia. num. 9. ibid.

Præcipue si ea postea non obtinuerit. num. 17. ibidem.

Item non iustificatur ex eo, quod quis non vivat ex redditibus, sed de lucris tantum per industriam, ac labore comparatis. num. 23. ibid.

Excussio conventionalis debet esse omnino formalis, & excludere possibilitatem existentie aliorum bonorum. Disc. 170. numer. 20.

Creditori deponentis de diligentibus per eum factis contra debitorem non est credendum. ibid. num. 21.

Præcipue si assertio creditore sit indefinita, & non percipiat tempus, quo fieri debebat excussio. num. 22. ibid.

Excussio specialis pignoris exceptio debet opponi ante litem contestationem. Disc. 171. num. 19.

EXECUTIO.

Executionem quando certius impedire possit creditoribus. Disc. 86. per totum. Vide *Tertium*.

Executionis iudex tantum sive merus, aut mixtus executor Sententia ab altero iudice prolatæ, non potest cognoscere nisi de exceptionibus, quæ respiciunt ipsam executionem, scus de illis quæ tendunt ad vulnerandam Sententiam. Disc. 86. numer. 7.

Et sic merè executor cognoscere potest, an executio facta fuerit super bonis aliorum, quam debitoris. ibid. num. 8.

Sed alias exceptiones coram se deductas, & sententiam tagentes, & causam principalem, debet cum processu instructo remittere ad cognitionem, & decisionem iudicis, qui tulit Sententiam. ibid. num. 9.

Executores meri, sive mixti, quantum sine. ibidem num. 10.

Tertio venientes ad impediendam executionem omnia jura, & exceptiones secundum Statutum Januæ, de elevatione *Cancelli* non cognoscuntur, neque definiuntur ab Executoribus, sed à iudice principali, qui tulit Sententiam. ibid. num. 11.

Alienationem factam fuisse in fraudem paratæ executionis dicitur, quando post expeditum mandatum de bona sub hasta posita fuerint, alienatio facta fuerit. Disc. 97. num. 6.

Secus si post Sententiam, vel primum Decretum alienatio facta fuerit. ibid. num. 7.

Alienatio facta per instrumentum garantigiarum, dummodo interveniat ex utraque parte intentio fraudandi, censetur facta in fraudem paratæ executionis. ibid. num. 8.

Alienatio non dicitur facta in fraudem paratæ executionis, quando facta fuit in creditorem habentem causam ante motum iudicium. ibid. num. 10. & 11.

Instrumenta confessionaria habent executionem paratam, tanquam res iudicata. Disc. 98. num. 2.

Explicantes verba Statuti Januensis de Causis executivis, à die quo advenit tempus petendi, vel consuequendi. Disc. 101. num. 16. & 19.

Notatur differentia inter præscriptionem quinquennalem Statuti de *consensibus debitorum*, & decennale Statuti de Causis executivis. ibid. num. 20.

Exceptio dotis consistit, non consilio de illius solutione, impletur etiam executionem instrumenti garantigiarum. Disc. 104. num. 12.

Quando confessio dotis est simulata, nulla ratio haberi debet de exceptione non numeratæ dotis. ibid. num. 22.

Instrumenta publica post decennium executionis amplius demandari nequeunt ex Statuto Genuensi. Disc. 110. numer. 1.

Secus vero si sit interruptum decennium mediente citatione, & litem contestatione. ibid. n. 2.

Licet fuerit perempta inflamia primi iudicis.

ibid. num. 3.

Dummodo non fuerit perempta ex negligentia actoris. ibid. num. 4.

Diffinguitur tamen interruptio, quæ fuit facta ex litem citatione, ab alia facta ex litem contestatione. ibid. num. 5.

Rejicitur ex communiori Sententia dicta distinctio. Disc. eod. num. 4. & 8.

Sententia in eo, quod est liquidum exequi potest, licet ex aliis liquidandis, vel declarandis per iudicem illa variari possit. Disc. 118. n. 4. 5. & 6.

In executivis attendi debet Statutum loci in quo fit executio. Disc. 130. num. 35. & 38.

Declara procedere tantum in ordinatoriis, non in decisoris. num. 37. ibid.

Paria in iure sunt executionem fieri in vim rei iudicatæ, ac vigore Instrumenti habentes paratam executionem. Disc. 192. num. 2.

Ab Executione nemo debet iudicium inchoare. Disc. 192. numer. 28.

Sequestrum est una species executionis. ibid. n. 27.

Qualibet executio capta in vim mandati pro summa maiore debito, & non consummata per substationem, vel adjudicationem perfectam sustinetur pro summa vere debita. Disc. 205. num. 21. 45. & 46.

Præcipue si facta fuit in mercibus, & rebus divinis. numer. 22.

Et in loco in quo in iudiciis executivis proceditur sola facti veritate inspecta. num. 23.

Vel inter personas, ut Mercatores, inter quas de iure ex bono, & æquo proceditur. num. 24. ibidem.

Contrarium, de quo in principali conclusione. num. 47. ibid.

Consultatur utraque opinio. ibid. num. 48.

Et vide in verb. *Sequestrum*.

Executio obventa obique prævia assignatione terminis à Statuto indicti ad solvendum, nulla est, & invalida. Disc. 206. num. 1.

Statutum disponens de Executionibus factis ad effectum solvendi, non comprehendit executiones, quæ sunt ad effectum cavendi, vel sibi fieri bona. num. 2. ibid.

Limita. num. 3. ibid.

Iudex non potest procedere ad executionem contra aliquem, nisi prius procedat liquidatio Crediti. Disc. 206. num. 33.

Prodici debent etiam ex omnibus, quæ cum productis necessariam connexionem, & relationem habent. num. 34. ibid.

Executio facta contra debitorem, antequam veniat dies solutionis, nulla est. Disc. 206. num. 38.

Replicatio, vel variatio executionis non potest fieri simulatæ, sed successivæ. Disc. 207. num. 4.

Statutum Mercatorie Civitatis Florentiæ *L. 2. Rubric. 8. della sponzioni 5. Final.* disponens quod debitor non teneatur nisi ad expensas unius executionis ad electionem Creditoris, declaratur. Disc. 207. num. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. & 17.

Executio Realis, & Personalis non potest fieri ante liquidationem Crediti. Disc. 207. num. 11.

Et vide *Sequestrum*.

Executio non potest fieri contra heredes, nisi plenè probato quod sine tales. Disc. 221. num. 16.

Non obstante Statuto Curie Mercatorum. num. 17. ibid.

EXEMPLATIO PARTIÆ.

Locus iudicii attendi debet quando ad effectum probationis, seu hypothecæ requiritur exemplatio ex post iudicio officio facienda. Disc. 166. num. 54.

Contrarium veritas, quod exemplationis effectus referatur ad tempus negotii gestis. ibid. num. 56.

EXEMPLUM.

Exempla, sive transumpta facta, licet non servatis servandis, faciunt aliis administrativis interventionibus præsumptionem, aut fidem. Disc. 30. num. 57.

Exempla non admittenda ad iustificandum quod ex Lege Divina prohibetur. Disc. 212. num. 38.

Execu-

Exempla insignium vitorum ubi de veritate in contrarium non apparet, sumunt operantur, etiam in casu dubio, *ibid.* num. 40v.

EXEMPTIO.

Multiplicatio exemptionum est contra aequitatem, cum in non immunes onera redudent, *Discurs.* 191. num. 19.

EXERCITOR.

Exercitores obligantur pro pecunia ad cambium data in usum navis, & Creditor non tenetur iustificare veritatem pecunie in illam causam, *Disc.* 18. num. 21.

Exercitores hodie obligantur ex sola confessione Capitanei, etiam si pecuniam cambiant in alium usum Capitaneus converterit, num. 23. *ibid.*

Exercitores, si praeponuntur obligati sunt pro pecunia ad cambium data magistro Navis in usum ejusdem navis, neque Creditores onus habent iustificandi dictam pecuniam in illius utilitatem convertit fuisse, *Disc.* 71. num. 1.

Et hoc procedit licet magister dictam pecuniam in alios usus converterit, *ibid.* num. 2.

Exercitor praedicta, quando magister non habet limitatam institutionem seu praepositionis, secus si fuit ille perpositus cum facultate limitata, *ibid.* numer. 3. 4. 22. & 23.

De hac tamen facultatis limitatione debet constare in ipso instrumento praepositionis, & non per diversas, & separatas scripturas, *ibid.* num. 8. ubi assignatur ratio.

Exercitores non tenentur pro pecunia mutuata magistro navis in loco, ubi navis non poterat refici; minisque sui instrumenta, siue astra, quibus navis indigebat, *ibid.* num. 15. & 33.

Actione exercitoria non tenetur Dominus navis, nisi ratione eorum quae vehuntur & in navi teporantur, non vero pro delictis extra navem commissis, *Disc.* 115. num. 13.

Dominus navis ut de delicto officialis teneatur, necesse est ut sit etiam exercitor, *ibidem* num. 16. & 19.

Exercitor, non Dominus pro delicto officialis tenetur, *ibid.* num. 18.

EXHIBITIO.

Exhibitiones factae in iudicio executivo, siue summario debent iterum produci in ordinario, *Disc.* 13. num. 8. & 16.

Exhibens iura, vel Instrumenta, omnia in eis contenta approbasse censetur, *Disc.* 13. numer. 21. & *Disc.* 30. num. 59. & 65.

Secus, si per coepistolam, aut eam clausula futuram forem producta, *cod.* *Disc.* 13. num. 22.

EXIGIBILE.

Exigibile de facto fuisse praesumitur de tempore cessionis nomen cessum, nisi contrarium probetur, *Disc.* 95. num. 1.

Contrarium, *ibid.* num. 2.

Cessionarius non tenetur agere contra debitorem cessum, si non est creditum cessum in eorum exigibile, sed in parte tantum, *ibid.* num. 3.

Afferuntur variae opiniones super promissione exigibilitatis, an scilicet usque quo illa durare valeat, *Disc.* 95. num. 4.

Exigibilitas nominis cessi praesumitur tantum promissa de tempore cessionis, dummodo non adfuerit verba perpetuitatis, *ibid.* num. 5.

Limita in annis redditibus, quia illa extenditur ad quatuor annos, *ibid.*

Limita secundo, si cessionarius non fuisset negligent, nam tunc pro futuris etiam temporibus teneatur, *ibid.* num. 6.

EXPEDITIONERII.

Expeditionerii munus quale sit, *Disc.* 226. num. 2.

Expeditionerii quid agere debeant ad minus proprium integre explendum, & in quo consistat, *Disc.* 225. num. 2. & 5.

Expeditionerius transmittens merces de simplici ore

alio atriarius Mercatoris, non trahitur de dolo Mercatoris oborto, sed damno eodem committentis, *ibid.* num. 13. a.

EXPENSÆ.

Expensæ factæ pro reficienda navi deteriori facta ab idu fulminis, aut adversa tempestate non veniunt in contrahentibus, *Disc.* 46. num. 54.

Limita, quando ob fractionem qualiendi debent tendentes, aut alia armamenta majoris periculi vitandi causa, *ibid.* num. 55.

Expensæ factæ a Capitaneo diu permanente in aliquo Portu pro evitandis hostibus, aut Piratis refici debent ad modum communis avacis, etiam a Dominis mercium, num. 58. *ibid.*

Ille vero quæ a navi frumento onusta ob publicam causam detentam fuisse superius tempore sui arresti, non debent a mercatoribus refici, num. 60. *ibid.*

Expensæ suas debent in vim actionis, aut promissionis solvi debent a reo non obstante iusta causa litigandi, *Disc.* 50. num. 42.

Intellige de debitis in vim promissionis voluntariis, secus si promissio facta fuerit iuxta legem, vel Statuto, num. 46. *ibid.*

Et ab hostibus expensæ nunquam intelligitur rem absolutas a iudice, num. 41. *ibid.*

Dummodo non faciant ab alio petere, num. 44. *ibidem*.

Valeat argumentum ab expensis ad interesse, numer. 45. *ibid.*

Expensæ suas prius instantie nequeant cumulari per reum condemnatum ad impugnamdam sententiam, ut ea reddatur appellabilis, *Disc.* 82. num. 19.

Creditorum expensarum ultimæ infirmitatis sunt omnibus aliis preferendi, etiam hypotecariis, & anterioribus, *Discurs.* 103. num. 4.

Secus etiam expensæ funeralium, *ibid.* num. 5.

Defunctorum enim corpora inscripta remanere non debent, *ibid.* num. 6.

Expensæ factæ in iudicio concursus habent tacitam hypothecam, & sunt ceteris preferendæ, *ib.* num. 14.

Sicut etiam expensæ pro reparacione bonorum debitoris, *ibid.* num. 15.

Expensæ. Vide *Fraus*.

Expensas, damna, & infelicitates nemo pro aliorum interesse pati velle praesumitur, sed pro suo, *Disc.* 211. num. 38.

EXPRESSIO. EXPRESSUM.

Expressum dicitur, quod per coniecturas apparet, *Disc.* 31. num. 4.

Expressio ejus quod tacite inest, nihil operatur, *Discurs.* 62. num. 26.

Expressum, quod non repetitur habetur pro consulto omisso, *Disc.* 148. num. 32.

EXTENSIO.

Extensio in equiparatione ut fiat, debet esse equiparatio universalis, *Disc.* 151. num. 12.

Extensio non fit in scriptura ad personam de qua scriptura non loquitur, *Disc.* 157. num. 2.

EXTRADOTALIA. Vide Bona.

EXTREMUM.

Externis probatis iuxta praesumuntur, *Discurs.* 141. num. 16.

F

FACTUM.

Factum ejus probare debet, qui ex illius facto agit, *Disc.* 23. num. 24. & 97.

Factum, & observantia magis delectant quam verba, *Disc.* 38. num. 26.

Et secundum factum, aut observantiam talia fuisse mentem contrahentium praesumitur, numer. 27. *ibidem*.

Ubi sola verba dispositionis requirunt factum, sufficit.

scit actum fieri, licet actus de jure effect nullus. Dife. 5. num. 91. & Dife. 8. num. 6. & 14.
 Factum sequens declarat voluntatem precedentem. Dife. 125. num. 25.
 Factum Procuratoris dicitur vere, & proprie factum mandantis. Dife. 198. num. 15.
 Facta, maxime pro delicto arguendo, non presumuntur, sed sunt probanda. Dife. 111. num. 55.
 Factum, & Confessio praedictoris praevalet cuicumque probationi in contrarium. Dife. 214. num. 6.

FALSITAS

Non debet presumi, quando alteratio, seu mutatio characteris, est visibilis. Dife. 10. num. 99.
 Praecipue quando nulla adeft causa eam committendi. ibid. num. 100.
 Falsitas, sive alteratio Characteris, non magis uni, quam alteri patri attribui potest, quando processus est in posse Notarii. ibid. num. 101.
 Ad exclusionem falsitatis interpretatio semper facienda est. Dife. 10. num. 98.
 Falsitas non presumitur, quando nulla adeffe potuit causa, vel utilitas in ea committendo. Dife. 149. num. 16. & 19.
 Item excluditur ex inverisimilitudine, quod plures personae in illam conspirare voluerint. num. 18. & 25. ibid.
 Falsitas Instrumenti scripturae &c. non arguit falsitatem contractus in dicta scriptura contenti. Dife. 173. num. 18. & Dife. 199. num. 92.
 Qui falsitatem commisit circa processum Cause puniuntur in amissione ejusdem cause. eod. Dife. 199. numer. 89.
 Falsitatis sola suspicio non attenditur, sicut nec sola possibilitas delinquendi. Dife. 102. num. 44.
 Et in mercatoribus nobilibus exclusa remanet quilibet suspicio falsitatis, & fraudis, ibid. n. 49.

FALSUM.

Falsum & erroneum suppositum facit ut quilibet actus vel dispositio cesset. Dife. 119. num. 44.
 Et inefficacies, & nullas reddit obligationes. ibidem num. 45.
 Actus sive obligatio non praesumat, quando ex errore, aut falsa credulitate processit. Dife. 117. num. 44.

FAMA.

Fama casus sinistra distinguitur à Novo. Dife. 6. num. 35.
 Et fama vel novum sinistra quale esse debeat. ibidem num. 39.
 Fama, vel novum si inceptis ex personis suspectis, aut ab assecutoribus malitiose fuerit procurata, non est attendenda. Dife. 6. num. 51.

FAMILIARIS.

Familiaris abiens ab urbe pro negotiis Domini sui habetur pro praesente. Dife. 117. num. 31.
 Ex quibus personis familia constituitur. ibid. n. 33.

FAMULUS.

Pro famuli delicto Dominus tenetur. Dife. 115. n. 1.
 Et pro ejus excessibus. ibid.

FAVOR.

Quae in aliquibus favore indulta sunt, in ejus odium retorqueri non debent. Dife. 119. num. 50. & Dife. 135. num. 29.
 Favor, sive ratio publicae utilitatis vel commercii consideratur in aliquo casu, extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publicae utilitatis militat. Dife. 187. num. 16.

FERIA. Vide SCARTAFACIUM.

In Feriis cambiorum compensationes inter Procuratores recurrentem admittuntur. Dife. 76. n. 19.
 In compensanda triennalis praescriptione Salviani deducitur tempus minoris aetatis, & feriarum omnium. Dife. 107. num. 6.
 Feriarum Leges sunt ubique de consuetudine receptae. Dife. 202. num. 37.

In Bilancio Feriarum non ponuntur Cambia cum se ipsis, & quare. num. 39. & 41. ibid.
 Feriis durantiis scriptum praesumitur quod est in Scartafacio scriptum, non eis finis. num. 46. ibid.
 Solutiones in Feriis quomodo fiant. Vide Salarias.

FERRUM.

Ferrum, Naves, Arma, & alia ad usum belli parata prohibentur deferri ad Turcarum, & Infidelium Regiones, quoad omne tempus, & omnem locum. Dife. 111. num. 41.

FEUDUM.

Predium rei feudalis remanet hereditarium, & in libero Patrimonio Feudatarii, & ejus hereditum. Dife. 91. num. 52. 55.

Nec ad aliud agere possunt successores in feudo. ibid. num. 54.

Res acquisita ex pretio feudi transit ad heredes Feudatarii. ibid. num. 53.

Feudum ubi est emptium possunt successores in feudo compelli à creditoribus defuncti actione personali ad vendendum, ut de pretio satisfiat creditoribus, & feudum emptium est feudum improprium. ibid. num. 60.

Feudum reputatur alienabile, & transitorium ad extraneos ex consuetudine, & in Statu Genovesi. ibid. num. 58.

Et quando est emptium, & pluries fuit in extraneos alienatum. ibid. num. 59.

Et quando in venditione fuit enunciatione francum, & liberum, & fuit venditum cum clausula *pro se, & hereditas*, & cum clausula *ad habendum*, &c. & quid. ibid. num. 61.

Etiamsi illae clausulae non legantur in investitura. ibid. num. 62.

Et quando venditor se obligavit. mantere feudum cum dictis qualitatibus. ibid. num. 63.

Et quando à domino directo fuit approbata alienatio cum dictis clausulis, & conditionibus. ibidem num. 64. 65. & 66.

Feuda alienare prohiberi sine Regio imperato assensu possunt illum impetrare à Proregibus, vel Gubernatoribus. Dife. 99. num. 30.

Feudorum investitura concedere possunt Protectores. ibid. num. 10.

Assensus domini directi non extenditur ad personas, de quarum pecunia res feudalis acquisita fuit, sed ad eam personam tantum refertur, favore cuius assensus permissus fuit. Dife. 105. num. 44.

FICTIO.

Fingere lex civilis non dicitur, quando derogando alicui per ipsam legem inducitur, edit ad primum naturae. Dife. 182. num. 44.

Casus fictus à jure non habet locum in statuti, & dispositionibus hominum. ibid. num. 36.

Limita quando eadem ratio viger, tam in casu ficto, quam vero. ibid. num. 37.

Limita secundo quando ostendit aliquod absurdum, vel dolus. num. 38. ibidem.

Limita tertio in materia subrogationis. ibidem num. 39.

FIDEICOMMISSUM.

Cum prohibitione alienandi à proponente institutum non impedit alienationem pro solutione debitorum, imo intelligitur inducitur in eo, quod soluto aze alieno superest. Dife. 35. num. 35.

Super bonis fideicommissi non habet locum concursus, nec super illis potest demandari subhastatio, licet in patrimonio debitoris reperiantur. Dife. 103. num. 70.

Fructus tamen illorum possunt creditoribus assignari. ibid. num. 71.

Bona fideicommissio subiecta an veniant sub usufructu omnium bonorum. Dife. 113. n. 1. usque ad 5.

Fideicommissum. Vide *Der.*
 Gravamen reciproci fideicommissi inter fratres non habetur in consideratione ob mutuum spem inter eos succedendi. Dife. 162. num. 1.

Fideicommissa aequè ordinantur in contraditionibus, ac in Testamentis. Dife. 209. numer. 3.

Fideicommissum probatur ex confessione alicujus, necdum contra eum, velum etiam contra ejus heredes, & successores. *Ibid.* num. 8. & 9.

Fideicommissi renunciatio ex divisione ejusdem inter vocatos inducitur. *Disc.* 209. num. 38.

Ea ex quibus aliis refertur. *Ibidem* numer. 39. & 65.

Renunciatio Fideicommissi nunquam praesumitur quod illud post mortem tenuerunt purgatur in ejus filios. *Disc.* 209. num. 62.

Fideicommissarius potest petere, & advocare bona, ad eandem in vim Fideicommissi devota. *Ibidem* numer. 63.

Etiam absque resolutione precii, supposita scientia Fideicommissi in decemorem. num. 64. *Ibid.*

FIDEJUSSIO

Nihil aliud est quam suscepio in se alienae obligationis. *Disc.* 35. num. 20.

Est strictissimi juris, & non durat, neque extenditur de uno contractu ad alium contractum, de re ad rem, de persona ad personam, de tempore ad tempus. *Ibid.* num. 24. & *Disc.* 197. num. 24.

Fidejussoris obligatio inducitur ex verbis *quibus fuisse debet, aut incurre viis pro illo obligo*. *Disc.* 25. num. 27.

Fidejussio facta pro cambio maritimo non extenditur ad casum restitutionis fortis ob omissionem cautionem mercatorum, quia de casu ad casum illa extendi non potest. *Disc.* 62. num. 37.

Contrarium num. 38.

Declaratur tamen aliqui casus, in quibus fidejussor non tenetur. *Ibid.* num. 48. & 49.

Fidejussio regulariter, uti accessorio induit naturam principalis obligationis. *Disc.* 63. num. 5.

Et in dubio interpretari debet eadem conformiter. *Ibid.* num. 6.

Praeteriam predicta procedunt, quando fidejussio facta fuit incontinenti, & cum aliquibus verbis relativi ad praecedentem obligationem. *Ibid.* n. 7.

Obligatio fidejussoria de dote restituenda oritur tempore iniit contractus, licet confectus illius executio in tempus solui Matrimonii. *Disc.* 89. n. 18.

Fidejussoris obligatio sine stipulatione constitui non potest. *Ibid.* num. 26.

Neque valet, licet facta fuerit cum iuramento. *Ibid.* num. 33.

Questionem de dotium fidejussione antiquatam esse docet *Card. De Luc.* *Disc.* 90. num. 1.

Impugnatur dicta sententia in causa, quo etiam fidejussor obligatur, ut coartatus, vel cum iuramento. *Ibid.* num. 2.

Fundamentum Sententiae *Card. De Luc.* nempe *legis Cod. de fidejussore* in delictum habuisse impugnatur. *Ibid.* num. 3. 4. & seqq.

Fidejussio, Fidejussor. Vide *Mercator, Mandatarius*.

Fidejussore dicitur qui aliquem commendat, ut res, vel pecunia alteri tradatur, vel mutuetur. *Disc.* 126. numer. 1. & 2.

Contrarium firmatur. *num.* 10. & seqq. *Ibid.*

Mediator, Procurator, vel Commissarius commendat aliquam personam non censetur fidejussore pro persona commendata. num. 3. & 4. *Ibid.*

Commendans si id faciat per modum simplicis narrationis alicujus animo de obligandi non habetur tamquam fidejussor. num. 9. *Ibid.*

Sedens, & Commendans aliquam personam in nihilo obligatur, licet suo, vel commendatio respiciat effectum alicujus certi negotii. n. 10. *Ibid.*

Ampla etiamque fassiones recipiens sine tali commendatione res suas non sufficit. num. 11. *Ibid.*

Commendans, si in commendando non fuerit usus dolo, non tenetur tamquam fidejussor, secus vero si dolo de gestis. num. 12. *Ibid.*

Limita tamen si in quibus fassiones recipit, sine tali commendatione res suas commendatio sufficit. num. 13. *Ibid.*

Commendans si usus fuerit verbis importanteribus obligationem, vel mandatum fidejussisse censetur. num. 15. 16. & 20. *Ibid.*

Praeteriam si fuerit dictum *supra di me*, vel *a mio risiko*, vel *a mio punto*, vel *a mio nome*. n. 22. *ib.*

Commendans, si commendatio sit generalis, & nullam certam commissionem respiciat, non dicitur fidejussisse, secus vero si commendatio certum negotium respiciat. *Disc.* 126. num. 19.

Ampla etiam in casu quo certum Negotium non fuerit expresse commendatum, sed tacite. numer. 20. & 21. *Ibid.*

Commendans habetur tamquam fidejussor si persona commendata sit ejus Minister, Insular, vel Agens, num. 22. *Ibid.*

Commendans licet sit persona tertia non censetur fidejussore, nisi id dolo fecerit, & adit expressa promissio. *Disc.* 131. num. 15.

Fidejussio facta pro mercibus tradendis non valet, si illae fuerint jam traditae. *Disc.* 197. num. 25.

Fidejussio praestata pro debito, quod erat in vim prescriptionis, vel alio modo extinctum, nullus est inonem. *Ibid.* num. 26.

Praestata pro fallo debito, quod fuit pro vero Treditore suppositum nullatenus valet. *Ibid.* num. 27.

Fidejussio pro affectatione Judicii, qua mediante debito effugit carcerationem, durat quando data est debitoris carceratio. *Disc.* 204. num. 4.

Sed si res eo deveniat, ut debitor carceratus debuisset excarcerari, illius extinguatur fidejussoris obligatio. num. 10. *Ibid.*

Fidejussio statuta, & coacta Patris erga filium hereditatem suam non solvendo, non auctem subiecte valet Patrem penes cessantem &c. *Disc.* 126. num. 41.

Et de ratione. *Ibid.*

Etiam Patre Filio praecipiat exercere aliquam Artem. *Ibid.* num. 44.

Laudatur Sententia *Dei* &c. num. 45.

Et rejicitur opinio *Rui* *conf.* 123. tom. 5. paricans Fidejussorem cessantem, & fugitivo. *Ibidem* num. 43.

FIDEJUSSOR

Potest Creditori satisfacere, & sui principalis bona vendere. *Disc.* 22. num. 39.

Fidejussoris obligatio transit in actu, quam passivum. *Disc.* 35. num. 22.

Fidejussorum obligatio reviviscit debitum. *Disc.* 42. a num. 12. usque in fin.

Fidejussor tenetur non solum pro quo principalis debitor obligatus fuit, sed etiam pro omnibus tautis, & casibus non expressis, qui provenire possunt ex natura contractus. *Disc.* 62. numer. 40. & 46.

Et pariter pro omnibus accessoriis annexis, & dependentibus ab eodem contractu. *Ibid.* num. 41.

Ac etiam pro causa resolutionis contractus ex culpa principalis debitoris provenientis. *Ibid.* n. 42.

Fidejussor cambio maritimo tenetur etiam pro causa, quo debitor principalis non adimpleverit ex parte sua cambium maritimum, nempe non otcrando metes. *Disc.* 62. num. 43. & 44.

Fidejussor tenetur ad omne damnum & interesse propter inobservantiam contractus ad debitore principali commissum, prout tenetur ipse principalis. *Ibid.* num. 45.

Declaratur quod hoc *Decis.* 15. in *Mansi.* ad *Card. De Luc. de Credit.* *Ibid.* num. 47.

Fidejussor non tenetur pro causa, seu causa diverso ne extraneo a contractu, pro quo fidejussit. *Ibid.* numer. 50.

Fidejussor obligatus intelligitur pro eadem causa, si ve contractu gesto a debitore principali. *Disc.* 63. numer. 2.

Et hoc procedit etiam in causa, quo fidejussori expressa non fuerit causa, propter quam fidejussit. *Ibidem* numer. 3.

Nam intelligitur fidejussisse pro causa antecedentis obligationis. *Ibid.* num. 4. & 10.

Fidejussor pro dote restituenda, neminem constanter matrimonio, sed ante illud prohibetur esse dare. *Disc.* 89. num. 13. 9. & 13.

Assignantur rationes cur omni tempore fidejussor dote dari prohibetur. *Ibid.* num. 4.

Fidejussor sentientes debitorem facultatibus laici, vel duu Attide in obligatione, possunt eum molestare, ut ab obligatione liberentur. *Ibid.* num. 7.

Fideiussor dotis non possit liberationem petere, nisi casu restitutionis perveniat. *Disc. 89. num. 11.*
 & *Disc. 204. num. 38.*
 Contra est vniuersa opinio, eodem *Disc. 89. num. 12.*

Fideiussor pro dote prestari potest a marito, quando contrahitur in tempus solui matrimonii. *Ibid. num. 13.*

Contrarium, *ibid. n. 16. & seqq.*

Sed comprobatur prima, exemplo donationis inter coeuges. *Ibid. num. 15.*

Assignatur tamen ratio, cur hoc non procedat in fideiussoribus pro dote datis à viro. *Ibid. num. 16.*

Fideiussor pro dote restituenda, neque ultra offerre maritus potest. *Disc. 89. num. 24.*

Fideiussor pro dote restituenda, neque rei principales esse obligare possunt, neque ipsi Pater pro filio. *Ibid. num. 30.*

Item neque Pater uxoris, nec quilibet extraneus possit fideiussor pro dote exigere à viro. *Ibid. num. 31.*

Eiusmodi adfletus praecedens pactum dandi fideiussorem. *Ibid. num. 32.*

Quando maritus verge ad inopiam, vel est suspectus de mala administratione, fideiussor dotis exigi possunt. *Disc. 90. num. 13.*

Enumerantur Doctores, qui hanc questionem tractaverunt. *Ibid. num. 10.*

Fideiussor potest debitorum principalem pro restitutione solui urgere. *Disc. 102. num. 61.*

Sacra etiam agere pro reuersione damnorum, cum non expressorum. *Ibid. num. 63.*

Et dicitur creditor conditionalis, quantum scilicet debitor principalis non soluerit. *Ibidem numer. 64.*

Praesertim tamen creditores anterioribus solutioni ab eis facta, sed posterioribus obligationi fideiussoris. *Ibid. num. 65.*

Fideiussor, qui se principaliter obligauit per modum assumptionis personae, obligatus remanet in quasi liberam instantiam. *Disc. 106. num. 17.*

Fideiussor pignoris potest conuocare debitorem principalem, ut eum pignoratim tradere creditori, vel ut eum liberet à custodia fideiussione. *Ibidem numer. 28.*

Et hanc aditionem potest etiam exercere creditor hypothecarius fideiussoris. *Ibid. num. 29.*

Secus tamen procedit, si dicta actio directa non competat creditori hypothecario. *Ibidem numer. 30.*

Fideiussor. *Vide Creditor, Acceptans litteras Cambii.* Fideiussor propter dicitur, qui alterius obligationi accedit. *Disc. 151. num. 1.*

Statutum comitens hypothecam fideiussoribus non comprehendit carere debendi, vel alios principaliter obligatos, licet debitum, pro quo se obligauerant, spectet ad alterum. *num. 2. ibid.*

Correi debendi, vel Constitutores, & huiusmodi principales pro altero obligati, non sunt propter, & verè fideiussores. *num. 15. ibid.*

Constitutor in pignoris etiam essentialiter differt à fideiussore. *Disc. 151. num. 7. & seqq.*

Constitutores, & Fideiussor in iure parificantur. *num. 10. & 11. ibid.*

Contrarium verum, *num. 13. & 14. ibid.* ubi auctoritates in contrarium declarantur.

Fideiussor non liberatur, quamvis sequatur mors naturalis, aut civilis debitoris principalis. *Disc. 152. num. 10.*

Fideiussor potest pro alio absente haberi in iure pro uni negotiorum Gestore, eique propter competat actio utilis negotii gesti contra debitorem, pro quo fideiussit. *Disc. 157. num. 10.*

Fideiussor de iudicio facti, & iudicatum soluen. debet solvere illam quantitatem, in qua fuit condemnatus ille, pro quo fideiussit. *Discurs. 204. num. 1.*

Idque procedit, etiam si ab illa Sententia Actor appellauerit, contra *Caballum regium. crimin. sup. 109. num. 20. & sequentib. num. 2. & 3. ibidem.*

C. de reg. de Comm. T. om. II.

Fideiussor qui pro damnato iudiciali accessit in prima instantia, in qua fuit absolutus ille, pro quo fideiussit, non amplius tenetur, si Contra res assumatur in gradu Reuisionis. *Discurs. 204. num. 7.*

Fideiussor pro accusatione Iudicis, quo mediante debitor effugit latronum, durat quantum durat in debitori carceratio. *Ibid. num. 9.*

Sed si res eo deueniat, ut debitor carceratus debuit exarcerari, illico extinguitur fideiussoris obligatio. *num. 10. ibid.*

Princeps concedendo Reuisionem non est creditus, quod voluerit praedictum fideiussor non adire, qui iam omnimodam liberationem sortis consecutus. *Disc. 204. num. 13.*

Instantia perempta, Iudex liberatur fideiussor, qui accesserat pro securitate Iudicis. *Ibid. num. 14.*

Princeps si instantiam refuserit, non est novo-fideiussor, nec cogi potest ad iurum satisfaciendum ille, qui prius fideiussit. *Ibid. num. 15.*

Fideiussor datus in prima Instantia, tenetur etiam in gradu Appellationis. *Disc. 204. num. 16.*

Lex in casu, quo in fideiussione adfuit verba importantis restrictionem ad Iudicem primae Instantiae. *num. 16.*

Contra, quod iurino non teneatur. *num. 17. ibidem.*

Reuertitur *Asfeld.* qui ex quo credit fideiussorem primae instantiae teneri etiam in gradu Appellationis, infert illum teneri etiam in gradu Reuisionis. *Ibid. num. 25.*

Fideiussoris obligatio cessat, cessante causa, ob quam fideiussit. *Disc. 204. n. 22.*

Fideiussor datus in prima Instantia non tenetur etiam in gradu Appellationis si in fideiussione adfuit verba importantis restrictionem ad Iudicem primae Instantiae. *num. 26.*

Idque procedit tam si quis promittat se fideiussurum ad quod iudicabit solus Iudex examine illius expresso, quam si quis promittat se fideiussurum ad quod iudicabit Iudex huius, vel illius Curiae, sine expressione nominis Iudicis. *num. 37. ibid.*

Fideiussor, vel substitutus alterum in negotio, aut officio sibi demandato, ratione pericul cui excep-
 tionis, à debitoris, seu substituto lucrum aliquod exigere potest. *Disc. 226. num. 46.*

FIDES. Fide BONA FIDES.

Fides de pretio quando censetur habita per Mercatores, & ex quibus illa arguatur. *Disc. 36. nu. 49. & seqq.*

Fides de pretio quando habita fuit, mercator nullam habet praetensionem super ea vendita, licet adhuc exstat. *Ibid. num. 53.*

Et assignatur ratio favore commercii. *Ibidem num. 54.*

Mala fides in possessore non inducit per solam citationem, seu litem contestationem, quia hoc modo possessor non potest esse certus quod res per eum possessa sit aliena. *Disc. 110. n. 9.*

Contraria sententia tamen verior est. *Ibidem num. 10.*

Bona fides excusat mandatarium, qui credit non excedere mandatum, à damno. *Discurs. 119. num. 76.*

Declaratur quando agitur de evitando tantum proprio damno, secus quando agitur de damno mandantis, vel terti. *Ibid. n. 80. & seqq.*

Fides Praeterea maiorem vim habet, quam habet fides unius testis, sed quando aliunde est administrata plene probat. *Disc. 140. n. 4. & 5.*

Fides, seu attestaciones extrajudiciales attenduntur, quando conuenit verosimilitudo. *Disc. 173. n. 12.*

Fides promissa etiam hostibus perfitur, & Haereticis de Jure Divino, Gentium, & Civili seruanda est. *Disc. 214. num. 30.*

Fides seruanda obligat in rebus licitis, & honestis fundatur in iustitia, fideitate, & veritate. *Ibid. num. 31.*

Dolo fallere hostem laudabile est, & dolo bonus dicitur, fidem autem ei datam frangere non minus iusti-

aditum, & respectum, quod ipsum hoc non ob-
stat, Dile. 214. num. 33.
Filius & hereditas per testamentum habentur promissa ab
eodem testatore, tamen sequitur legatum, sequitur.
num. 14. ibid.

FIDUCIARIUS.

Fiduciarius declaratio plenaria probationem facit, in
quod, quod dicitur, diuturno cum iuramento de-
ponat. Dile. 33. num. 48. & 49.

Explicatur Text. in *L. Thompsonus §. de Don.*
prolet. num. 30. ibid.

Et hic Testis adhibetur omnibus aliis dispo-
sitionibus, & contradietibus. ibid. num. 31.

Fiduciarius iurata declaratio non sufficit, nisi alia gen-
tium consensu. Dile. 33. num. 52.

Hec autem non militat in contradietibus, num.
33. ibidem.

FILIUS.

Filius Patris tenetur de, bonorum sua obligare pro
dote matris. Dile. 87. num. 8.

Contrarium refertur, sed prima opinio est, com-
munis, ibid. num. 9.

Hec tamen procedit in filio familias, secus in
emancipato. ibid. num. 10.

Refertur *Barthol.* contrarium assertum in filio
emancipato, quando utroque invenitur non potest sine
Patris obligatione. ibid. num. 11. & 12.

Nam filius emancipatus potest pluribus modis,
preter Patris obligationem, causam amplecti do-
mum. ibid. num. 13.

Locum magis pro filio emancipato se obligare Patre
non tenetur, quando filius matrimonium iam con-
traxit. ibid. num. 13.

De Patris obligatione quoad dotem filii, Vide *Pa-*
ter.

Quod filio familias obvenit ex mechanicis operis di-
citur periculum adveniens. Dile. 88. num. 8.

Filius hereditarius sunt quam Patrem, quorum una
licet ad interitum propter, augeat prope diem
pariterque percipiant. ibid. num. 14.

Comparatur auctor casum ejusdem juvenis anti-
ci, sui, qui ob avarium Patris a misericordia torque-
batur. ibid. num. 15.

Filius, licet sit puerus traditione dotis facta ejus
Patris, non remanet obligatus, licet suum consen-
sum perhibuit dotei solvendi. ibid. num. 21.

Filius nulla competit actio consequendi dotem post
mortem Matris, si in medio alius Patre tenetur
casu pro solvendo. Dile. 201. num. 9.

Patre post mortem uxoris relinquendo dotem non po-
test fingere sibi solvendi tamenque erodendi nomine
filiorum ad hoc, ut exinde dici possit actio ex do-
talibus instrumentis proveniens filibus. ibid. num. 15.

Filius debet expressis hereditatem Matris apprehende-
re, vel se pro hereditibus gerere, quia non sunt
sub ejus potestate. Dile. 101. num. 22.

Ad favorem filii, semper preferuntur alia hereditas
hereditas. ibid. num. 24.

Quando filius habet pro se hypothecam patrimonium
Patris ratione administrationis bonorum suorum.
Vide *Patre*, & *Redditio rationis*.

Filius, vel minor affertur de vel emancipatum, vel
postquam emancipatum, vel puerum, in contra-
hendo valide obligatur absque solennitatibus sta-
tuti. Dile. 103. num. 18, 19, 22. & 23.

Contrarium quando Senatus loquitur prohibi-
tivè, annullando ultimus contractus mulieris in-
ter absque solennitatibus, ut est Statutum Comen-
te. ibid. num. 20.

Reprobatur nonnulli contra sententias. ibid.
num. 21.

Filius minor, vel mulier si contrahendo affertur se
esse majorem, vel emancipatum, licet non possit
gaudere beneficio Statuti ad effectum annullandi
obligationem, habet tamen certum remissionem
in integrum. ibid. num. 25.

Filius acceptando legatum pro sua legitima relicta
a Patre non censetur acceptasse omnia legata an-
nexam. Dile. 114. num. 6.

Filius mortui ante Patre, ipsum non tenetur a su-

rele, vel iugatus de novo deferendo. Dile. 197.
num. 17. & sequenti di. *probat*.

Filius emancipatus, & qui in possessionem non sunt, po-
tunt ad emancipandum perire. num. 19. ibid.

Et de qua causa hoc contingat, num. 20.

Qua sunt vere rationes, ex quibus Patre Familias
immunitatem a quolibet iudicio obsequatur ob
num. 12. Lib. 1. & an sit puer in Fi-
lius. cod. Dile. 207. num. 17.

Filius succedens in oneribus Patris, ubi ipse filius im-
munis. num. 22. ibid.

Privilegium immunitatis in oneribus volumus trans-
fere ad filios; an extrorsum ad bona Patre mortui
per eodem acquisita. ibid. num. 24.

Filius in hac immunitate nemquam efficit meliores con-
ditiones generis sui. ibid. p. 28. & 29.

Et vide in verb. *Patre*.

Contractus gestus a filio familias sine patris consen-
su, est nullus jura dispositionem Statuti Florentini.
Dile. 204. num. 39.

Filius familias publicè se gerens tamquam Patre Fa-
milias, non subiacet dispositioni dicti Statuti, &
ejus obligatio subsistit etiam sine Patris consensu.
num. 40. ibid.

Filius familias vivens socium a Patre, & domum
propro ejus commune condicens, habetur pro Pa-
tre Familias. Dile. 204. num. 41.

Item habetur pro Patre familias, si contrahendo
non Patris, sed proprium ejus nomen publicè
expendat. num. 42.

Item, si exerceat aliquod officium publicum,
cujus virtute debeat authoritate contrahere immo-
rum, & mulierum. num. 43. ibid.

Filius familias, qui post mortem Patris, tenetur per
quingentum tenetur, tamen obligatur a
se vivente Patre susceptus, nec ideo potest am-
plius illarum nullitatem opponere. Dile. 204. n. 44.

Intelligi tamen, dummodo habuerit facultatem
nullitatis suæ obligationis. num. 45. ibid.

Filius aliquos probatur ex indicatione, & nomi-
natione ejusdem a proprio Patre facta in sua tes-
tamento. Dile. 204. num. 46.

Filius familias non possunt se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dile. 214. num. 6.

Permutatus tamen inter contrahere si cum Ma-
joribus, & se obligare absque consensu Patris. ibid.
num. 15.

Filius familias minor 25. annis non est capax geren-
di negotia propria, sine *Spemianis* & Statuto
requiritur. Dile. 214. num. 29.

Potest tamen intervenire contractus gesto a ma-
jore si sit actor puerum 24. ibid. num. 21.

FLORENTINUS.

De Florenti originis, Etymologia, Materia, Mode-
re, signis, Speciebus, & valore. Dile. 219.
num. 1. n. 3. 4. 5. & 6.

Causæ incognitum valorem Florentinum, eodem Dile.
num. 7.

Requiritur in hac materia opinio *Bernardi De*
venerari, ibid. num. 8.

Solidi Florentinum sunt viginti quatuor. Flo-
renti. Dile. 219. num. 29.

Florenti auri, & de sigillo sunt synonymi. Dile. 219.
num. 24. & 31.

Florenti de sigillo tantum pondus leviores, & mino-
ris valoris, quam Florenti auri, n. 28. ibid.

De diversis Sententiis in materia Florentinum. Vi-
de de iure. Dile. 221. & n. 1. usque ad 11.

FISCUS.

Fiscus an tamen hypothecæ privilegium competat pro
contractibus, hyp. quibus, & pro omni debito Fi-
scali. Vide in verb. *Apprehensio*.

Fiscus in alium modum privilegium reale, sed etiam
personale transdere potest. Dile. 221. n. 25.

Fiscus quodammodo iure expressè privilegium, vel com-
petit non apparet, nisi privatus reputatur. Dile.
201. num. 26.

Et creditores habentes hypothecam auctorem,
vel incipit. Fisco in tempore posteriori preferuntur.
ibid. num. 40.

Debita Fisci et Testatorum potestatem sunt, quibus post condemnationem, eadem in querendis praestantur. *Diff. 29. num. 13.*
 Limita, nisi Fiscus eadem administrationem bonorum interdicat: quia tunc Fisci potest et persona Debetoris quoad in eam interdictum dederit, acceptetur. *ibid. num. 14.*

F O E M I N A E.

Feminae opulentiores Patri ad immunitatem affluenter onerum personarum, & personarum ob numerum domesticorum liberantur. *Diff. 191. num. 18.*

F O R E N S I S.

Forensis, vel Clerici iniquitates in alieno foro ligantur Statuti illius fori, vel loci circa ordinem. *ibid. non verò circa decuria.* *Diff. 170. n. 18.*
 Forensis ligatur Statuto loci contractus. *Diff. 179. num. 61.*

Forensis fidei non ligatur Statuto Loti, in non habent in eodem iurari. *Diff. 199. num. 17.*
 Forensis cessari potest in loco Statuti prohibitive de iuribus. *Diff. 121. num. 49.*

F O R T U N A .

Fortuna tantum non estiam culpa periculum videtur in se sufficiens affluenter. *Diff. 64. n. 71.*
 Limita quando affluenter obligatus esset delin-
 que in contractu, sive ex consuetudine Regionis
 pro causa barbarie, & culpa. *ibid. n. 17.*
 Damnum tamen barrat. *Diff. 111. non pro-*
 duat ab ipso afferre, vel illius insititote, sed
 Administratore, sed à tertio. *ibid. num. 14.*

F R A U S . F I D E D O L U S .

In affluenter regulariter non praesumitur. *Diff. 10. num. 39.*

Etiam si aliquis alius Fraz desit, intelligitur tamen comprehensus per legem prohibentem iurari fieri ad tollendas fraudes. *Diff. 8. num. 9. & 12.*

Fraz non praesumitur, & ab affluenter probanda est. *Diff. 114. num. 11.*

Sed praesumitur fraudis committente, nemo est pri-
 vatus suo exercitio. *ibid. num. 14.*

Fraz, & collusio quomodo esse possint in socio scien-
 ter committentem societatis, & tamen permittente
 noniam suum expedire. *Diff. 144. num. 33.*

Fraz à nemine praesumitur commissa in damnum
 in ipsas. *Diff. 103. num. 40.*

In Mercatoribus nobilibus etiam remanet omnia suspi-
 cio fraudis, & falsitatis, & probationes contra
 eos esse debent luce meridiani clariores. *num. 49.*
ibid.

Fraz, & Collusio arguitur ex inani rerum probatio-
 ne. *Diff. 109. num. 41.*

Item si Pater ad favorem filiorum repedit. *num. 43. ibid.*

Conjectura etiam unica sufficit ad probandum frau-
 dem in materia de per se suspensa. *Diff. 109. num. 44.*

Accidente maxime causa colludendi. *num. 45. ibid.*

Fraz ex casibus est actus manifestus videns de per-
 missis ad prohibitionem. *Diff. 178. num. 14.*

Fraz vs. qda non annullat actum, vel consensum
 procedentem ex causa erroris, & contrapetiva,
 expressis non prohibitionem à Legge, vel Statuto. *ibid.*
num. 35.

Et vide in verb. *Altit.*

F R A U D U L T U S .

Vide *Debitis. Solus.*

Fructus peremptos non tenetur habere restituere, quod
 do bona sua possidet. *Diff. 38. num. 617.*

Bona fide constanter, licet ex simplici moras, & mo-
 do ex requisitis Calternis interventionem repeti non
 debet, quando sumus in civitate mercatorum. *ibid.*
num. 61.

Secus si de iure iudiciali, vel incompensationis.
num. 63. ibid.

Casareg. de Commere. Tom. II.

Sequitur dominum. *Diff. 38. num. 1.*

Fructus rei venditae spectant ad venditorem, & non
 ad solutum pretium, & emptor ad fructus re-
 compensativos tenetur. *ibid. n. 4.*

Remanent semper venditoris, licet in emptorem do-
 minium rei venditae translatum fieri poterit. *Diff.*
38. num. 8.

Fructus eisdem, quos recepit, emptor tenetur restitu-
 ere venditori, si pretium non solvatur. *ibid.*
num. 12.

Recompensativi debentur ab emptore, licet venditor
 habuerit fidem de pretio per tempus incertum.
Diff. 38. num. 31.

Nam dilatio incerti temporis concessa emptori
 ad solvendum non non vincit ad onere solvendi
 interius fructus recompensativos. *ibid. num. 31.*
 Recompensativi non debentur tam rigorose ad ra-
 tam rei venditae ab emptore, quando res ulla
 subiacet periculo peremptionis, sed moderatè exi-
 guntur. *Diff. 38. num. 33.*

Et debentur ad ratam fructuum, quos fundus
 generavit, & hoc procedit etiam in fundo Em-
 phyτευico vendito. *num. 34. ibid.*

Quia periculum caducitatis tanquam letis, ac
 remotionis non habetur quoad hunc effectum in
 consideratione. *ibid. num. 35.*

Fructus omnes facit fructus venditor, si non est in mo-
 do tradendi rem. *Diff. 38. num. 36. & 37.*

Fructus omnes facit fructus venditor bona fide, licet
 in contractu caelestis inaequalitas requiratur.
ibid. num. 38.

Fructus excessivè exacti non debent restituere in locum,
 sed imposterum soluti moderandi. *ibid.*
num. 39.

Declarat, ut num. 41.

Ad fructus recompensativos tenetur venditor erga
 emptorem ad ratam pretii soluti. *Diff. 38. num.*
41.

Recompensativi ab emptore debentur ne actualiter
 fruatur re, & pretio cum redditu factura. *ibid.*
num. 44.

Secus, si verè non possit emptor ex re ven-
 dita fructus percipere. *num. 45. ibid.*

Et ita procedit ex parte venditoris, si pretio
 sui verè non possit. *ibid. num. 46.*

Fructus recompensativos percendi actionem non habet
 emptor nisi prius solvatur totum pretium.
Diff. 38. num. 47.

Fructuum imperpetuo in causam fortis hypothecae de-
 bi possit pro creditis ab eo divertit, sed quo so-
 luti fuerint fructus. *Diff. 30. num. 10.*

Fructus an possint in novam formam, & capitale re-
 duci, latissime vide in verb. *Interesse.*

Quoties fructuum percipere tenetur ad solvendum
 collectarum extraordinariorum. *Diff. 31. num.*
4.

Intellige de usufructuario ex causa lucrativa per-
 cipiente fructus. *ibid. num. 5.*

Secus de eo, qui percipit fructus ex causa onero-
 sa, ad quem spectat tantum solutio collectarum
 ordinariorum, vel verè reatum, non verò extra-
 ordinariorum, quorum solutio spectare debet ad
 dominum, seu proprietarium. *ibid. num. 6. &*
sequ. & num. 11.

Ubi de ratione.

Fructus bonorum paraphernalium, in quo differant
 à fructibus bonorum extraneorum, vide plenissi-
 me in *Diff. 93.*

De his fructibus. Vide *Rosa.*

Nulla est differentia inter legitimam, & aliam por-
 tionem ex Statuto debitam respectu fructuum, à
 quibus debentur. *Diff. 104. num. 13.*

Fructus bonorum restitutioni subiectionum existiman-
 tur bona alienabilia, & non cadunt sub illa pro-
 hibitione, durante via debitoris. *ibid. num. 71.*

Fructus bonorum fidei commissi assignari possunt ere-
 ditore in iudicio concursus. *ibid. num. 72.*

Ex fructibus, & interesse decurrit casus continui,
 non possit. *Diff. 104. num. 15.*

Item nec est pensio. *ibid.*

Fructus hereditatis. Vide *Altit.*

Solutio facta à debitoribus cadit prius in causam

fructuum, & interesse, licet interesse non esset liquidum quoad quantitatem, *Disc.* 180. num. 27. & *Disc.* 118. num. 5. & seqq.

Secus si fuisset illiquidum quoad substantiam, *ibidem*.

Ex vide in verb. *Calculus*.

Fructus. Vide *Contractus Simulatus*.

Ex Fructibus prius debentur debentur expensæ factæ pro ipsi fructibus consequendis. *Disc.* 149. num. 17.

Item expensæ pro cultura & custodia, seu conservatione dictorum fructuum factæ, *ibidem* num. 28.

Item expensæ litis factæ pro defensione pætorum, num. 28. *ibid.*

Liquidatio fructuum uti difficultas probationis sit etiam per conjecturas, & presumptiones. *Disc.* 168. num. 1.

Ex remittitur arbitrio Iudicis habita consideratione fundi, & ceterarum circumstantiarum. numer. 2. *ibid.*

Iure sufficit sola conjectura antecedentis, vel subsequens rodus, num. 3. *ibid.*

Sicuti taxare valor à fructibus, ita prius hi taxantur à valore, num. 4. *ibid.*

Fructus oliyarum uno anno solet esse pinguis, altero vero, vel penitus varius, vel saltem tenuissimus. num. 5. & 6. *ibid.*

Ad eo ut bignium pæd tunc anno computatur, *ibid.* & num. 14. *ibid.*

Limita tamen hoc procedere ex accidenti iactoria temporis, vel incuria coloris, *Discurs.* 168. num. 7. & 11.

Fructus impensarum in sortem quando pensio in stipulationem deducta esset excessiva, *Discurs.* 169. num. 19.

Fructus quoad restitutionem, Vide *Contractus*.

Fructus crediti Cambiarii an debeantur cessionario, cui creditus cessus fuit. *Disc.* 178. num. 6. 9. & 12.

Ex vide in verb. *Cessionarius*.

Fructus seu interesse nunquam debentur sine debito, *Disc.* 199. num. 57.

Si debitum non sit liquidum, nec facile liquidabile per solam operationem Arbitratorum, non debentur fructus, nec etiam à die morte litis, *ibidem* num. 82. & 83.

Fructus pignoris excompensantur cum interesse loci cessantis, & damni emergentis, quando illud debetur, *Disc.* 202. num. 65. & 68.

An Fructibus recompensativis formæ solutæ prius detrahantur ab intereste decurso, & reliquum in sortem impatur, *Disc.* 218. n. 11.

Ita in fructibus pignora pætorum. num. 13.

Et ita in fructibus censuum, *ibid.* num. 14.

Nomina fructuum usurarium, & acquisitionem cambio non conveniunt. *Disc.* 218. num. 15.

Solutiones an & quando impatori nequeant in fructus immutuos, illiquidos, & inexigibiles, *Disc.* 218. num. 16.

In fructibus recompensativis attenditur quantitas naturalis omnia taxa legali, nec conventionali. *Disc.* 218. num. 33.

Dictorum fructuum calculus quomodo constituendus sit tam in casu, quo emptor totum pretium solvere velit, quam in casu quo aliquid solvat ad computum, num. 34. *ibid.*

Fructus naturales licet colligantur in quibusdam mensibus anni, nihilominus dividuntur proportionabiliter pro omnibus mensibus ejusdem anni, *Disc.* 218. num. 35.

Illiquiditas fructuum, que non concernit substantiam, sed quantitatem, non impedit, quod solutiones non impetuntur prius in causam fructuum, & potest fortis, *Disc.* eod. num. 36.

FRUMENTUM, Vide *ANNOA*.

Transportantes frumentum, aliisque species annone, rias ad Civitatem sunt exempti à Gabelis, nec possunt molestari pro debitis etiam cameralibus, sive in personis, sive in rebus tam in accessu, quam in recessu, *Disc.* 161. num. 18.

Frumentum ultra pætorium durare non præsumitur, *ibid.* num. 53.

FUGA. Vide BARATTARIA.

Fuga, alia est voluntaria, alia casaria & alia ignominiosa. *Disc.* 212. num. 15.

Fuga casaria omnem solitæ suspensionem, *ibidem* num. 16.

Fugere aspectum, & invasionem Navis armate non arguit, quod navis fugiens sit hostis, sed fuga præsumitur propter motum incepta. *Discurs.* 211. num. 14. & 59.

Fugere à omnibus potentiorum, & perfectiorum nobis est inhærentiale. eod. *Disc.* n. 17.

Reversio spontanea adversarium, remouet omnem suspensionem, que ex fuga oriri posuisset, num. 18. *ibid.*

Fuga navis ad aspectum Vexilli Magni Ducis Hætrunæ iunctis aliis probationibus denotat adhesionem Imperio Ottomanno, *Discurs.* 212. num. 41. & 44.

FUGITIVUS.

Fugitivus dicitur qui in loco immunitatis, quantvis à territorio, vel civitate non aufugit, *Disc.* 141. num. 10.

Fugitivus etiam dicitur qui moratur in loco, in quo fugiendi commoditatem habet, numer. 11. & 12. *ibidem*.

FUNDUS

Emphyteusis minori pretio venditur, & in hoc attenditur stylus Regionis, *Disc.* 38. num. 42.

FURTUM, RES FURATA.

Furti definitio. *Disc.* 141. num. 1.

Furti proprii definitio, & illius explicatio. *Discurs.* 129. num. 3.

Furti improprij explicatio, *ibid.* num. 4.

Emptor rei furatæ non tenetur illam domino restituere quando fuit emptor bona fide, nisi prius emptori per Dominum restitueret pretium, *Disc.* 123. num. 1.

Sed contrarium firmiter, & assignatur ratio. num. 2. *ibid.*

Quod procedit, etsi emptor in publicis mandatis rem furatam emittit, num. 3.

Declaratio, num. 4. & 8. *ibid.*

Limita quando præcessit edictum de re furata vendenda. num. 5. *ibid.*

Vel aliunde Dominus rei habuerit scientiam rei sue vendende, & non commiserit. *ibid.*

Item limita quando rei furatæ non existit pætor emptorem. num. 6. *ibid.*

Que limitatio procedit in quocunque bono fidei possessore, pones quem res aliena amplius non existit, num. 7. *ibid.*

Dominus rei furatæ non potest agere contra illum emptorem, sed solum adversus tertium possessorem, in quem ab emptore alienata fuit, sicut si per tertium possessorem fuerit consumpta, vel confusa, aut commissa. *Disc.* 123. n. 8. & 10.

Dominus rei furatæ potest etiam agere contra emptorem, licet illum amplius non possideret pro eo tantum, in quo ibi deductus tamen, pretio furi soluto, expensis, & lucro ex sua industria sibi compensato, effectus fuisset locupletior, num. 9. *ibid.*

Item potest agere tam contra primum emptorem, quam contra quocunque alios, si fuit rei furatæ ab eis dolo consumpta vel alienata, num. 11. *ibid.*

Et similiter contra eum in quem titulo hereditivo pervenit, licet illum amplius non possideret, num. 12. *ibid.*

Intellige si factus esset acquiritus ex illa re locupletior, eod. num. 12. *ibid.*

Dominus rei furatæ in casibus, in quibus habet actionem contra primum ejusdem rei, non est super eo potior alius Creditorebus illius, qui habet dictum pretium, *Disc.* 123. num. 13.

Emptor rei furatæ non tenetur vero Domino rem restituere absque sui pætor refusione, si scilicet sciat, vel Lex disponens, quod illa bona fide emptori non restituantur, num. 14. *ibid.*

Neque tenetur si eam ematit à Piratis barbaris vel indolis Nationis. num. 15. ibid.

Amplius, etiam si illam ematit à Piratitamine, vel Christianis gentibus. num. 16. ibid.

Intellige si id factum fuerit ab emptore non animo pro se lucrificandi, sed ad commodum Domini. num. 21. ibid.

Secus si mala fide, vel animo lucrificandi, quo causa tantum expensis repetere poterit. num. 17. ibid.

Et quomodo cognoscatur hanc malam fidem, vel animum adfuisse in emptore. num. 18. & 19. ibidem.

Et an sufficiat ad illam malam fidem evitandam sola profectione emptoris, quod intendit rem illam emere ad commodum veri Domini. num. 19. & 20. ibid.

Sed omnino tenetur ad restitutionem rei alienae emptor à Piratis, si quis eam ematit, cum adhuc remanebat spes vero Domino eam recuperandi, vel redimendi. num. 22. ibid.

Domini rei furtivae si cum restitutione pretii illam ab emptore bonae fidei recuperaverit, non potest deinde pretium à se solutum ab illo repetere. Disc. 123. num. 23.

Furtum improprium committere dicitur qui de re furti cura, vel administratione, aut fidei commissaria, prater, aut contra Domini intentionem, vel mandatum disposuerit, & plura afferuntur exempla. Disc. 124. num. 1. 2. & 30.

Emptor rei furatae non tenetur in revenditione ejusdem rei restituere lucrum, quod pro sua industria fecit, sed tantum iustum illius pretium. Disc. 155. num. 14.

In furto duo copulativè concurrere debent, dolus scilicet, & animus lucrificandi. Discurs. 161. num. 42.

Furtum non committit, qui rem anserit, engitans dominum id esse permittentem. num. 43. ibid.

Animum ferens potestatem rem furatam, & dicenti esse propriam excoatur, & tenetur dumtaxat in solvendo excoatur bonis principalis furis. num. 44. & 45. ibid.

Furtum committitur, quando per falsas literas cambii pecunia exigitur. Disc. 182. num. 3.

Furtivae rei pretium an succedat loco ipsius rei furtivae. ibid. num. 5.

Aliaeque quamplurimae usque ad num. 39. & vide *Præsum.*

In furto improprio favore publici Commercii non datur Domino rerum furatarum actio vindictionis contra emptorem, aut alium titulo oneroso eas possidentem, nisi refofo pretio. Discurs. 189. num. 1.

Secus in furto proprio. num. 2. ibid.

Explicaneur alique Leges Codicis, & Digestorum indistinctè loquentium de Furtis. ibid. n. 5.

Furtum proprium committit falsus Procurator, & sic ille, qui se simulans esse personam veri Procuratoris, aliam pecuniam exigat. Disc. 189. num. 4. & 16.

Item ille qui fingit habere mandatum, & non habet, vel illud habet insufficiens. ibid. num. 7.

Amplius in falso procuratore in rem propriam. num. 18. 19. 20. & 21. ibid.

Quod procedit etiam in casu, quo procurator falsus, seu falsus cessionarius exigeret pecuniam non à debitoribus, sed à Procuratore, vel administratore ipsius debitoris. ibid. num. 26.

Respondetur variis obiectis in hac materia. eod. Disc. 189. num. 8.

Declara. num. 10. & 11. ibid.

Contra voluntatem Domini semper praesumitur fuisse à Fure res contractata. num. 12. ibid.

Falsus Procurator, vel quilibet alius exigens vigore falsarum scripturarum alienam pecuniam furtum proprium committit. Disc. 189. num. 22.

Falsus Novus pariter exigendo pecuniam alienam proprium Furtum committit. num. 23. ibid.

Secus si Nuntius, vel Familiaris missus fuisset ab aliquo ad deferendum alteri pecuniam, aurum, aut alias res. num. 33. ibid.

Colleg. de Comm. Tom. II.

Et de ratione. ibid.

Furtum proprium committit Procurator, five falsus, five verus, qui scienter indebitum exigat. Discurs. 189. num. 24. & 25.

Falsus Creditor si exigit ex falsa causa indebitum, Furtum proprium committit, secus si se fuisse esse aliam personam. Disc. 189. num. 27.

Sed contrarium indistinctè firmatur. num. 28. Et de rationibus. num. 29. ibid.

Furtum improprium, vulgariter *Truffa*, vel *Barataria* appellata, plurima referuntur. Disc. 189. num. 30. 31. & seqq.

Et assignatur ratio cur impropria dicantur. ibid. num. 32. 33. 34. 35. & 36.

Conciliantur plures Leges Digestorum, & Codicis, quae videntur inter se contrariare. num. 33. & 34. ibid.

G

GABELLA.

Si ex dolo Navarchi non fuit soluta merces non incidunt in commissum. Disc. 1. num. 121.

Gabellæ Notarius. Vide *Notarius*.

Quando solutio gabellæ inducat solutionem dotis, & quando non. Disc. 104. num. 56.

Solutio gabellæ non est conjectura solutionis dotis, quando debet illa solvi ex lege imponentis pecuniam amissionis dotis. ibid. num. 57.

Nova Gabella debetur pro Actu protegato, quia novus actus dicitur. Disc. 188. num. 9.

Agens ad repetitionem Gabellæ. Vide *Indebitum*.

GEMINATIO.

Actus vel consensus arguit majorem animi deliberationem. Disc. 30. n. 26.

GENERATIO.

Habitus ad generandum quilibet semper praesumitur. Disc. 162. num. 2.

GENUS.

Generi per speciem derogatur. Disc. 173. num. 6.

Secus quando species super eodem jure potest concurrere cum genere. ibid. num. 7.

GIRATA, GIRANS.

Litterarum Cambii cessio, vel mandatum semper importat. Disc. 44. num. 37. 38. & num. 64.

Girans Literas Cambii, postquam interveniret unum ex requisitis *L. 3. Cod. de Novat.* nullo modo potest agere. ibid. num. 59.

Limita primo si ageret ad utilitatem Giratarum, qui ei nempè solvatur. ibid. num. 40. & 65.

Ex ratio est, quia girata fuit pro solvendo, & non pro soluto. ibid. num. 41. & 68.

Limita secundo, si de consensu giratarum, vel infimul cum ipso ageret. ibid. num. 42.

In Literis Cambii factis cum verbis, *per me pagate*, important mandatum, five cessioem in gratiam tantum Giratarum. Disc. 48. n. 19. & 56.

Secus in Literis Cambii scriptis, *altrordine S. P.* quia tunc verba Giranz resolvuntur in nominationem personae adjecti. Disc. eod. num. 16.

Giranti vice, ac nomine exponuntur verba, *e per noi*. Disc. 48. num. 26.

Girata Literarum Cambii quid importet, referuntur variae Doctorum opiniones. Disc. 51. n. 1.

Girata literarum quando sit nulla praesentente causa obligationis in girante, sed pro pretio habito, scilicet *per valuta avuta*, & similibus, ultra cessioem continet etiam implicitum contractum cambii, vel venditionem inter Girantem, & Giratarum. ibid. num. 2. & 3.

Girata quando sit *per la valuta cambiata*, aut *combiati in noi*, vel *contati*, vel *contati in noi* continet implicitè ultra cessioem, contractum cambii inter girantem, & giratarum. ibid. num. 11.

Verba *per la valuta cambiata* important fidem habitam fuisse de pretio, & similiter verba *combiati in noi*, vel *contati*, aut *contati in noi*. ibid. n. 12.

Girata

Girata literarum cambii quando fit per la valuta in-
tata quomodo contrahendus continetur illa, possi-
bilitas, ibid. num. 13.

Quam exceptionem opponere permittitur giranti
in tali casu, ibid. n. 13. & 14.

Girata quando fit pro solutione alicuius debiti prece-
denti conuenit tantum cessionem pro solvendo,
non pro soluto, Disc. 51. num. 15.

Sed casus alii est parum contingibilis in praxi
inter mercatores, & quare, ibidem numer. 15,
& 16.

Girata facta per la valuta avuta, sed virtualiter ha-
bens dissolutionem alicuius debiti precedentis, non
inducit novationem primi contractus, ibidem nu-
mer. 17.

Si fit facta non accessoria ad aliquem contra-
ctum, vel obligationem, sed pro compenso tantum
girantis, tunc non importat, nisi simplex manda-
tum, ibid. num. 18.

Girata quando fit pro indolutione literarum, quid
importet iuxta varias Doctorum opiniones, ibid.
num. 19.

Sed importare expromissionem favore Giratarii
verius est, ibid. num. 20.

Girata, vel indolutione literarum cambii aliquando
nullam inducit obligationem in Girante, ibidem
num. 21.

Assignatur alius notabilis casus, in quo licet Gira-
ta, sine animo se obligandi, nihilominus Giratarius
regressum habet contra Girantem, ibidem n. 22.

Dammum, quod quis ex sua credulitate, vel
negligentia fecit, sub, & non alteri debet imputare,
ibid. num. 23.

Girata quando fiat accessoria ad aliquem contractum,
aliquando importat mandatum, aliquando cessionem,
pro ut hic demonstratur distinguendo casus,
Disc. 51. num. 25.

Sub una litera cambii possunt fieri plures giratae
diverse omnino naturae, ibid. num. 26.

Girata ex parte Girantis est revocabilis, Disc. 51.
num. 1.

Limita, nisi interveniat quum ex requisitis L.
3. Cod. de Noyat. ibid. num. 2.

Girata in quibus casibus possit esse irrevocabilis ex
parte Girantis, ibid. num. 3. & 5.

Girata in quibus casibus sit revocabilis ex parte Gi-
rantis, ibid. num. 8.

Nunquam est revocabilis, quando fuerint ac-
ceptata licet cambii, ibid. num. 9.

In quibus casibus sit revocabilis ex parte Gi-
rantis, ibid. num. 10.

Limita, & declara, ut n. 21. & 22.

Girata sub literis Cambii importat mandatum de sol-
vendo, sive cessionem nominis debitoris in utili-
tatem creditoris, & ideo Giratarius, illis non ad-
impletis habet regressum contra girantem, Disc.
55. num. 3.

Hae conclusio locum habet etiam in qualibet
girata facta sub aliis cedulis, vel chirographis,
ibid. num. 4.

Girata cedulis continentiis cambium maritimum im-
portat venditionem nominis, ibidem numer. 5,
& 10.

Girata licet importet venditionem nominis debitoris,
nihilominus utenta tacita promissione de illius
exigibilitate, Giratarius habet regressum contra Gi-
rantem, ibid. num. 7.

Girata literarum Cambii per la valuta avuta, im-
portat ultra cessionem, venditionem nominis de-
bitoris, ibid. num. 8.

Girata, sive cessio facta mediante pretio concipit
principaliter contractum venditionis, Disc. 56.
num. 28.

Giratur, & dicitur literarum cambii non liberantur,
nisi postquam fuerint litera completa, Disc. 58.
num. 2.

Ex ideo Giratarius regressum habet illis non
completis, tam contra eorum datorem, quam con-
tra eamdem Giratorem, Et ad malum fortius habet
locum in literis conscribendis a girante S. P. ibi-
dem num. 3. & 7.

Assignatur ratio predictarum propositionum:
ibid. num. 3. & 4.

Girata seu litera cambii intelliguntur semper factae
cum hac tacita conditione, quatenus adimpletae
fuerint, ibid. num. 5.

Impugnatur haec conclusio, ibid. num. 6.

Tertius Giratari solvens super protecta, vel hono-
re illius, habet sine dubio regressum contra Gi-
rantem, Disc. 58. num. 8.

In dubio non praesumitur fuisse regressus contra
Girantem fuisse tenentem, ibid. num. 15.

GIRATARIUS.

Vide. *Littera Cambii.*

Giratario Literarum Cambii ex causa onerosa non
obstant exceptiones, quae obstant Giranti, Disc.
48. num. 19.

Declinatur num. 22. & 23. ibid.

Giratarius licet non adimplet regressum habet tam
contra Girantem, quam contra Datorem literarum,
Disc. 51. num. 8. & Disc. 138. num. 2.

Assignatur vera ratio in nomine Doctorum pon-
derata, eod. Disc. 51. num. 9.

Impugnatur *Rot. resp. 6. tom. 1.* & cum eo
Ansald. de Commere. ibid. n. 9. usque ad n. 10.

Quo tempore Giratarius debeat elevare Protestum,
tam non acceptationis, quam non solutionis,
Disc. 54. num. 18.

Giratarius cambii meriti regressum habet contra
Girantem, si debitor cambii meriti effectus fur-
rit non solvendo, Disc. 55. num. 2.

Ultimus Giratarius licet non adimplet habet re-
gressum, tam contra datorem, quam contra om-
nes precedentes Giratarios, Disc. 58. num. 7.

GRADUS.

Vicium gradus inveniendi est interlevans in casu Sta-
tus vocantis ad successorem statum, vel Agna-
tos, Disc. 134. num. 22.

GRATIA.

Gratia licet generalis trahenda non est ultra solemem,
quoties contrarium specificum non exprimitur, Di-
scut. 191. num. 81.

Per Gratiam nemo praesumitur impetisse, quod de
iure obtingere potuit, Disc. 194. num. 40.

GRAECI SCHISMATICI.

Graecorum Schismaticorum bona, quoniam Turcarum
subditorum, non possunt diripi directè, sed tan-
tum indirectè, Disc. 311. num. 66.

Et huius opinionis standum est etiam in foro ex-
terno, ibid. num. 67.

Graeci Schismatici subditi Imperio Ottomanico, ei-
dem adherere praesumuntur, & ideo licetè pre-
dicantur, Disc. 312. num. 16. & 18.

Graeci Schismatici, vel Heterici, ex eo solum quod
tales sint, & ab Ecclesia defecerint, perdiri ne-
queunt, ibid. num. 17.

Graeci, Hebraei aliisque Orientalibus per *Confirme.*
Pauli P. permittum est liberè mercatū transigere, ac
merces ad Turcarum loca tunc ferre, & referre,
exceptis paratis ad usum belli, Disc. 312. num. 10.

Confirme. Pauli P. procedit quoad Graecos alio-
que Orientales, qui in Terra Ecclesiae domici-
lium, & incolatum habent, num. 20.

Non autem in iis qui subditi sunt Imperio Otto-
mannico, num. 21. ibid.

Constitutio predicta procedit in terminis *Bulle Coe-*
nae Domini, & quoad praedicta ex ea manan-
tia, secus quoad dispositum per alias Sacras Con-
stitutiones, & praecipue quoad iura Belli, ibidem
num. 22.

Constitutio predicta, neque habet locum quoad
Graecos subditi Imperio Turcarum, nisi concu-
rant conjecturae suadentes Navim, & Mercem ad
Turcas spectare, num. 23. ibid.

Graeci Christiani subditi Imperio Ottomanico si-
cutum est absque Telimonibus merces & victua-
lia deferre ab uno ad alium Turcarum locum etiam
tempore belli, Disc. 312. n. 29. & 46.

Et de ratione, num. 30.

Christianis praedictis non est permittum victualia de-
servire in loco, in quo adhuc viget bellum contra
Christi Fideles; nec etiam in loco, in quo exer-
citur Turcarum, robur, & auxilium recipere pos-
sit. *ibid.* num. 31. & 47.

Græci Christiani subditi Imperio Osmannico non in-
digent vesligio Turcarum. *Disc.* 213. num. 37.
Ecclesia Græcorum Schismaticos tolerat, & compatiunt
ut suavit ad Ovilē redoccat, non autem Turcas,
& Infideles. *Disc.* 214. num. 17.

Et de ratione, *ibid.*

Græci Schismatici an sint omnes Hæretici, & in qui-
bus Schisma, & Hæresis distinguatur. *ibid.* num-
mer. 17.

Bona, & Merces Græcorum Schismaticorum, sicut
Anglorum, & Germanorum, qui hæretici non
sunt depredationi non subjacent. *Discurs.* 214.
num. 18.

Anapla, etiam si tales Græci subditi sint Turcis.
num. 19.

Contrarium sentiendum de Bonis Hebræorum,
& de ratione. *ibid.* num. 20. & 26.
Et vide in verb. *Commercium*.

GUBERNATOR PROVINCIÆ.

Moderni Gubernatores Provinciarum assimilantur an-
tiquis Praefidis Provinciarum. *Disc.* 99. n. 1.

Qui post Imperatorem primum locum obtine-
bant in Provincia. *ibid.* num. 2.

Isdem, & Praefecto Praetorio assimilantur Pro-
reges Neapolit. *ibid.* num. 3.

Et ipsos Reges representant, num. 4.

Gubernatores Status Senatorum representant ipsam Ma-
gnum Ducem. *ibid.* num. 5.

Gubernatores representant vicem Principis in omni-
bus, exceptis iis, quæ per ipsum veteri fuerunt.
ibid. num. 8.

Etiamsi nullum habeant privilegium. *ibid.* n. 9.
Gubernatores non presumuntur transgressos esse si-
nes mandati, & instructionis Principis. *Disc.* 99.
num. 11.

Et nisi obtineo prius illius beneficium non pre-
sumitur aliquid egisse. *ibid.* num. 12. 15. & 37.

Et illud presumitur obtemperare saltem in infra-
ctionibus secretis. *ibid.* num. 36.

Maximè si Gubernator sit Principis consanguineus. *ibid.* num. 13.

In personis qualificatis, Cardinalibus, & Principi-
bus mandati transgressio nunquam presumitur.
ibid. num. 14.

Et talis excessus ab ipso supremo Principe est
recognoscendus, non à personis privatis. *ibidem*
num. 16.

Principes sibi impune si eorum Gubernatores eorum
instructiones non servaverunt. *ibid.* num. 17.

Gubernatores si resistunt sub nomine Principum,
eos verè representant. *ibid.* num. 18.

Illorum concessionibus sunt observandæ, præcipuè
si tendant in utilitatem publicam. *ibid.* num. 19.

Gubernatores presumuntur habere eandem Guberna-
torum antierorum auctoritatem, nisi aliter appa-
reat. *Disc.* 99. num. 23.

Et tanta est vis talis consuetudinis, ut etiam spe-
cialia, & ipsi Principi personalia ipsis demandata
presumantur. *ibid.* num. 22. & 38.

Gubernatoris electio facta presumitur juxta solitum.
ibid. num. 26.

Prohibetur alienare fœda sine regio imperato assen-
su potest illum impetrare etiam à Proregibus, vel
Gubernatoribus. *ibid.* num. 30.

H

HABILITAS.

Habiles, & existens proximioris propinquitatis,
qui adhiberi debebat, probari debet ab eo qui
eam allegat. *Disc.* 94. num. 3.

HABITATIO.

Quæ habitatio requiritur ad acquirendam civilita-
tem. *Disc.* 117. num. 2.

Confereq. de Commer. Tom. II.

Vide. Civit.

Habitatio accidentaliter facta in aliquo loco pro ibi
exercendo Mercatum, non sufficit ad acquiren-
dum Incolarum illius loci. *Disc.* 199. num. 13.

Limita in Mercatoribus Liburni, ubi pene om-
nes sunt Forenses. num. 14.

Diffingue tamen inter Mercatores Forenses, qui
Liburnum accedunt animo ibi permanendi, & il-
los qui clara animum deferendi eorum Domici-
lium, illos accedunt explendi aliquam Negociatio-
nem. Primi acquirunt Incolarum, alii non. num.
15. *ibid.*

H E B R Œ I.

Bona Hebræorum, an & quando predari possint?
Disc. 14. num. 34. 35. & 36.

HÆREDITAS.

Hæreditas aditio. *Vide Aditio hæreditatis.*

Hæreditas adita non dicitur amplius hæreditas, sed
patrimonium adveniens. *Disc.* 108. num. 6.

Ideoque fructus hæreditatis percepti, sunt per-
cipientes. *ibid.* num. 7. & 8.

Inventarium facit censere hæreditatem tamquam ja-
centem. *ibid.* num. 15.

Et heredem quid distinctum ab hæreditate. *ibid.*
num. 16.

Quāvis reputatur tamquam creditor extraneus.
ibid. num. 17.

Hæreditas jacentis retinet omnia jura, & privilegia
personalia defuncti, & sic etiam illud Civilitatis.
Disc. 117. num. 40. & 59.

Et sic retinet omnia jura immunitatis concessa
Civibus. *ibid.* num. 41.

Hæreditas unius defuncti in plures hæreditates non
nisi improprie dividi potest. *Disc.* 158. n. 7. & 9.

H Æ R E S.

Hæres qui bonis fide possidet, fructus perceptos non
tenetur restituere. *Disc.* 128. num. 61.

Presumitur habere libros, scripturas, & epistolas
defuncti. *Disc.* 30. num. 44.

Limita, & declar. ut numer. 45. 47. 48. &
50. *ibid.*

In herede presumitur ignorantia. *Disc.* 31. num. 18.

Hæres debitoris. *Vide Debitoris hæres.*

Hæres Conductoris tenetur integram mercedem præ-
stare locatori operarum, licet per mortem condu-
ctoris locatar non poterit prestare operas suas,
nec non contractus locationis dici valeat perso-
nalis, non transforis ad hæredes. *Disc.* 77. n. 7.

Hæres tenetur in solidum pro obligationibus de-
functi naturam individui habentibus. *Discurs.* 83.
num. 3. & 10.

Et ratio est, quia mutatione personarum non
mutatur natura individui obligationis. *ibid.*

Hæres illius qui tenebatur ex æquitate tantum,
vel officio Judicis ad alimenta non possunt in so-
lidum conveniri. *Disc.* 83. num. 6.

Contrarium. *ibid.* num. 7. & seq.

Unus plurius hæredum cogens potest à Jure ad sol-
vendam annuam summam pro alimentis alicui le-
gatum, alii vero cohæredes contribuere debentur
pro portionibus erga dictum hæredem. *Disc.* 84.
num. 15.

Et idem procedit, quando ab initio fuerant pro-
missa alimenta. *ibid.* num. 16.

Limita quando alter cohæres sive obligatus non
est solvendo. *ibid.* num. 17.

Limita secundo in alimentis præteritis. *ibidem*
num. 18.

Hæres tenetur servare factum defuncti, ejusque obli-
gationes adimplere activè, & passivè, & solvere
ejus debita. *Disc.* 91. num. 7. & 8.

Sive sit primus hæres, sive secundus, & ultio-
rior gradus. *ibid.* num. 9.

Et tenetur actione personalis ex quasi contra-
ctu cum creditoribus defuncti. *ibidem* num. 23.
& 28.

Qui se simpliciter obligavit, non censetur obliga-
tus nomine hæreditario, sed propin. *Discurs.* 98.
num. 21.

Hæres qui simpliciter se denuo obligat, intelligitur velle facere proprio nomine aliam obligationem, diversam à prima facta in aditione hereditatis nomine hereditario. *Ibid.* num. 32.

Obligatio simpliciter facta ab herede non prædit beneficium Inventarii, quando processit ex necessitate, scilicet in executionem officij Iudicis. *Ibid.* num. 33.

Declaratum est procedere, quando incompetentissimum sit ab herede in viam legis, vel Iudicij, locus si sit heres, & non consule. *Ibid.* n. 34.

In Regno secundum ejus consuetudines hares leges simpliciter obligat, nonquam censetur renunciasse beneficio Inventarii, nisi specialiter id fecerit, sicut de jure communi. *Disq.* 98. num. 251.

Qui facit actum, qui citra jura, & nomen heredis fieri non potest, non dicitur velle hares, sed præsumitur. *Disq.* 101. num. 36.

Creditorum defuncti præteritur creditoribus heredis, licet anterioribus, hypothecariis, & privilegiatis. *Disq.* 103. num. 2.

Quamvis per aditionem hereditatis unicum effectum sit patrimonium. *Ibid.* num. 3.

Nihilominus faciendus est divisio patrimoniorum. *Ibid.* num. 3.

Hares simplex tenetur ultra vires hereditarias creditoribus concursus. *Disq.* 103. num. 34.

Hares non potest revocare mandatum à defuncto alicui datum, quando illud est ad favorem tertii. *Disq.* 105. num. 1.

Hereditarium inventarium. Vide *Inventarium*.

Hares cum beneficio Inventarii non facit fructus suos, sed de illis tenetur rationem reddere. *Disq.* 108. n. 1. & seqq.

Idemque reputatur tamquam fructus rerum hereditariarum. *Ibid.* num. 4.

Contrariam tamen sententiam alii defendunt. *Ibid.* num. 5.

Hereditas acta non dicitur amplius hereditas, sed patrimonium aduentis. *Ibid.* num. 6.

Idemque fructus hereditaria percepti sunt percipientis. *Ibid.* num. 7. 8.

Hereditas bona non veniat in generali obligatione Testatoris. *Ibid.* num. 8.

Distinctiones tamen. ut num. 9. 10.

Ad hoc ut hares beneficiatus faciat ratione bonæ fidei fructus suos non sufficit simplex potestatis à creditoribus facta, sed necessaria est inceptio. *Ibid.* num. 10.

Hares facit fructus suos usquequo creditores illum non urgent pro solutione. *Ibid.* num. 11.

Hares beneficiatus non tenetur imputare fructus perceptos in credendum dotium antecessarum, minusque conjugis. *Ibid.* num. 12.

Hares beneficiatus tenetur solvere creditoribus primo venientibus. *Ibid.* num. 13.

Secus quando scit adeire anteriores, & posteriores, tunc enim graduatim solvere debet. *Ibid.* num. 14.

Inventarium facit censere hereditatem tamquam jactentem. *Ibid.* num. 15.

Et heredes quid distinctum ab hereditate. *Ibid.* num. 16.

Eadem in hereditibus beneficiis extraneis habet locum imaginaria solutio. *Disq.* 108. n. 18.

Secus tamen, si in ejus damnum cessaret. *Ibid.* num. 19.

Hares de insolvibilitate nominis legati non tenetur. *Disq.* 109. num. 15.

Si nomina debitorum legata non sunt verà, hares ad nihil tenetur. *Ibid.* num. 16.

Secus si scierit legatum fuisse nomen, quod nihil deberet. *Ibid.* num. 17.

Hares gravari non potest in omnibus propriis bonis. *Disq.* 113. num. 4.

Hares. Vide *Socius*, *Societas*, *Liber*, *Administratio*.

Hares alienus delictis neque in creditorum perniciem repudiare ulla iura in defunctum à jure transmissa. *Disq.* 109. num. 39.

Intelligendum vero, & sincers fiat repudiatio, non autem fraudulentè. num. 40. *Ibid.*

HYPOTHECA

Hypothecæ sunt tacite merces pro vectura, aut augenda, etiam cum privilegio præstationis adversus anteriores Creditores. *Disq.* 11. num. 22.

Et hoc procedit in Advocato, & Procuratore pro re ab eo defensa. num. 13. *Ibid.*

Hypothecæ horum apponit in contractis non comprehendit interesse ex Officio Iudicis debitum, sed tantum contentum, ex jure antepæ actionis derivans. *Disq.* 28. num. 44.

Hypothecam habet pecunia girata per Cartularia Sancti Georgij. *Disq.* 28. n. 64.

Contrarium firmatur. num. 65.

Hypotheca afficit etiam pecunia. *Disq.* 43. num. 7.

Hypothecæ tacite privilegium competit Fusco per constructibus, vel quasi constructibus. *Disq.* 43. num. 8. & 9.

Et pro omni debito Fiscali. num. 10.

Hypothecæ tacite privilegium competit Principi pro omnibus creditis tam ex causa onerosa quam lucrativa, exceptis hiis, quæ ex debito præstancuntur. *Disq.* 43. num. 11.

Ampla, etiamsi Princeps contraheret super re ad mercionium pertinente. *Ibid.* num. 12.

Et hæc hypotheca habet etiam effectum suum extra Principis Territorium. num. 13. 14. & 26. *Ibid.*

Sed ex Principi non competit, quando contrahit extra suum Territorium. *Ibid.*

Hypothecæ causa productiva cessante, non cessat ipsa hypotheca jam producta. *Disq.* 43. num. 16.

Hypothecæ tacite privilegium efficitale, idco cessabile, & transmissibile. *Disq.* 43. n. 23. & 24.

Idemque procedit in privilegio tacite hypothecæ à jure Fusco concessio. *Ibid.* num. 25.

Tacite inducta à lege, vel Statuti, in tacito etiam consensu partis radicatur, quia præsumitur secundum leges contrahere voluisse. *Disq.* 43. num. 27.

Et talis hypotheca statutaria ex dicto tacito contrahentium consensu ab eorum bona extra Territorium fluentium sit extenditur. num. 28. *Ibid.*

Hypothecæ remissio, quando est condicionalis non habet locum, si conditio non fuerit per Debitorem adimpleta. *Disq.* 43. num. 49.

Hypotheca uno loco contracta per dispositionem Senatori datur oblique, etiam in Territoriis aliorum Principum. *Disq.* 43. num. 53.

Et de ratione. *Ibid.*

Durat super pecunia, quamvis distracta, dummodo non sit consumpta, & appareat de identitate. *Disq.* 44. num. 29.

Secus, si pecunia esset consumpta. num. 30. *Ibid.*

Durat super mercibus venalibus etiam distractis. *Disq.* 44. num. 31.

Secus, si essent merces exposte in aliqua Taberna. num. 32. *Ibid.*

Non exinguitur, licet res hypothecatas in qualitatibus, ac forma mutare faciant, & non in substantia, & natura. *Disq.* 44. num. 33.

Eiam specialis resultat, quando sunt demonstrata, vel destinata res, unde satisfaciendum sit Creditori. *Disq.* 44. num. 52.

Et hoc procedit, etiam per literas, aut nuncium res fuerit demonstrata, vel destinata. *Ibid.*

Non durat super prelo rei, quando pretium non succedit loco rei. *Disq.* 44. num. 56.

Et dantur remissive plures limitationes. n. 57. *Ibid.*

Hypothecæ est de sui natura indivisa. *Disq.* 82. num. 20.

Declarat, quando illa incipit in nostra persona, secus vero quando ab initio accedit obligationi plurium personarum. *Ibid.* num. 21.

Et hoc procedit etiam in omnibus actionibus de sui natura indivisibilibus. *Ibid.* num. 32.

Hypotheca accedere potest, tam actioni, quam officio Iudicis. *Disq.* 83. num. 9.

Nulla hypotheca competit pro alimentis, sed actio tantum personalis. *Disq.* 83. num. 24.

Tertius Possessor creditoris simpliciter solvens, non est pressio quo nomine, censetur solvissè ad liberandum rem

rem hypothecam ab eo possidem, simulque tacite emisse nomen debitoris. Dife. 103, n. 1.

Nec non tali casu à dicto creditore cedi etiam ex intervallo possunt iura dicto tertio possessori. ibid. num. 2.

Et post dictam solutionem à possessore factam iura directi pnes creditorum remanent penitus inefficacia. ibid. numer. 3.

In concursu creditorum hypothecariorum, qui anterior est tempore preferendus est. Dife. 103, num. 7. & 68.

Expense facte in iudicio concursus habent tacitam hypothecam, & sunt ceteris preferende, sicuti etiam expense pro reparatione bonorum debitoris. ibid. n. 13.

Et vide in verb. *Expense*.

Hypotheca, & creditum rebus ab Instrumento censu. Dife. 103, numer. 20. & 41.

Dominus directus nullam acquirit hypothecam super re propria, etiam si nullo dominium sit penes alium. ibid. num. 7. & 68.

Limita super fundo emphyteutico pro canone non soluto. ibid. num. 35.

Et quoad pensionem sibi reservatam super fructibus. ibid. num. 27.

Si apocha recognita continet obligationem bonorum praeter creditum hypothecario illi postiori. ibid. num. 33.

Creditor habens hypothecam expresse, vel tacitam sisco in tempore postea posterior praefertur. ibid. num. 40.

Patrimonium patris quando sit hypothecatum filio. Vide *Pater*, & *Reddito rationis*, & *Administratio*.

Hypotheca oritur à sententia à die tantum executionis, & capax bonorum possessionis. Dife. 103, num. 56.

Ex sententia de iure nulla oritur hypotheca. ibid. num. 57.

Creditor hypothecarii praefertur debent creditoribus hypotheca destituta. ibidem num. 58.

Ex Statuto *Luce* cap. 110. lib. 1. favore creditoris à die Sententiae oritur hypotheca super bonis debitoris. ibid. num. 59.

Hypothecarius creditor subalternis pignoris. Vide *Fiduciariorum*, & *Pignus*.

Actio hypothecaria non oritur sine personali. Dife. 115, num. 32.

Hypotheca tam super rebus, quam super rebus, aut mobilibus manualibus, aut venalibus per alienationem in tertium bona fide factam deletur, ac perit. Dife. 120, num. 47.

Secus si metes, aut mobilia non fuerint distracta, sed tantum hypothecata, aut data pro pignore in manibus alicuius creditoris. ibid. num. 48.

Mons Fictus pro pecuniis mutuo datis super pignoris ex speciali privilegio praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus cum hypotheca. ibidem num. 49.

Mulier remittere nequit suam hypothecam dotalem super bonis viis, absque solennitatibus Statuti. ibid. num. 52.

Hypotheca. Vide *Creditor*.

Hypotheca parafacta conditione retrotrahitur ad tempus apothecae conditionis. Dife. 126, num. 30.

Declarata si conditio esset casualis, secus si voluntaria, & potestativa. num. 35. ibid.

Hypotheca, vel potioritas, quae competit super rebus in aliquo loco vigore illius legis, vel consuetudinis non amittitur, si res transferantur ad locum in quo non gaudet creditor hypotheca, vel potioritate. Dife. 130, num. 30.

Maximè si transitorio iurum fiat absque prejudicio partium. num. 31. ibid.

Erantio creditore, cui competit dicta hypotheca, vel potioritas. num. 32. ibid.

Hypotheca favore Creditoris inducitur ob solum destinationem bonorum factam à debitoribus ad ejus favorem. Dife. 135, numer. 28.

Hypotheca incipit non à die recognitionis, sed à die, quo apocha confecta fuit, quia recognitio retrotrahitur ad tempus confectae apothecae, modo sequa-

tur ad formam & Scripturas. Cod. qui perit, de pign. habent, vel alio acquiescenti modo. Dife. 164, num. 8. & 9.

Contraria opinio rejicitur, & debeat. num. 10. ibid.

Hypotheca non datur nisi fuerint convensa. Dife. 166, num. 36.

Hypotheca per statutum duas Mercatorum paritatem incipit à die quo fuerint scriptae, non autem à die quo fuerint exemplatae. num. 55. ibid. & vide *Partita*.

Hypotheca an competat muniti in refectionem seu conservationem rei? Vide *Admuni*.

Hypotheca non competit Creditori ex causa contradietionis, nisi sibi hypothecam reservaverit. Dife. 171, num. 58, 60.

Secus vero procedit in creditore ex causa reedificationis. num. 63. ibid.

Adferat ratio dispensationis. num. 61. ibid.

Ab Hypothecario creditore possessor convenitur, si rem melioravit, solvendo rei estimationem literatur, deductis tamen melioramentis à se ipsa factis. Dife. 178, num. 35. & 38.

Hypothecaria conventus tertius possessor, an melioramenta necessaria deducere possit. ibid. num. 5.

Cetera vide in verb. *Possessor*.

Hypotheca sequitur rem hypothecam, etiam si sepra sepositum. Dife. 179, numer. 52.

Hypothecata rei loco in particularibus pretium regulariter non succedit, quare Creditor super eo non valet nam hypothecam exercere, quae sibi super re competeat. Dife. 183, num. 2.

Limita primo, quando res esse precepta, vel praescripta, vel diffinitur vindicari possit à tertio possessore, & debitor non esset solvendo. ibidem num. 2.

Ampla limitationem ad casum, quo praedum reperitur penes tertium ex causa iurativa. ibid. num. 3.

Secus si tertius retineret pretium ex causa onerosa. ibid.

Declarat, nisi rem hypothecam dolo derelicti possidere, quia tunc nihil refert, quod ille habuit rem hypothecam ex causa onerosa. ibid. num. 4.

Limita secundo in casu, quo debitor alienans, vel ipse tantum, vel simul cum acquirente rem obligatam expresse, vel tacite per vim consensuum subrogaverit pretium loco rei hypothecatae. ibid. num. 5.

Extende limitationem istam ad casum etiam quo subrogatio loco rei obligat demandata fuisset per Principem, vel superiorem. ibid. num. 6.

Limita tertio, quando pretium non deberetur nisi pretium, sed tamquam interesse. ibid. num. 7.

Limita quarto, quando res hypothecata fuisset distincta de iudicio mandaro pro satisfaciendis creditoribus, vel ex aliqua urgenti causa. ibidem num. 8.

Quinto limita, ubi alias daretur inanis circumspectio, qui evitari debet. ibidem num. 9.

Limita sexto quando res, vel merces hypothecatae fuissent penes aliquem sequestrare, & sequeretur eas vendidisset, nam tunc pretium ab illarum venditione pro sequestrum tractatum loco curandum tertium succedit. ibid. num. 10.

De Hypotheca concessa à Statuto Libris Mercatorum. Vide *Libri*, *Statutum*.

Hypothecarius creditor, si est Mercator praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus, & hypothecariis. Dife. 187, num. 22.

Et de ratione. ibid.

Ampla in Mercatore Florentino, qui habet vigore Statuti ex partibus Libri debitorum hypothecam. num. 23. ibidem.

Creditor ex Causa depositi, & hypothecam habens praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus hypothecariis non mercatoribus. Dife. 187, num. 24.

Ampla in creditore hypothecario alicuius mercatoris ex causa cambii, vel muni, quatenus potestioris. num. 25. ibid.

Declarat, num. 26. ibid.

Credi-

Creditor ex sequestro nullam acquirat ius reale, seu pignus, vel hypothecam in bonis sequestratis, Disc. 192. num. 24.

Limita in casu confusionis, vel Statuti contrarium disponeris, ibid. num. 25.

Hypotheca conventionalis anterior non evicta per Statutum, prevallet in ratione hypothecae cuiusque posteriori illatae in Bonis Debitoris, etiam dem prima hypotheca subiectis, Disc. 216. n. 38.

Hypotheca non durat in rebus subiectis in aliquo Corpore, vel Jure universali, nempe Gregis, vel Tabernae, quando corpus, aut jus universale hypothecatum, transivit in Tertium singularem Possidentem, per quem subrogatio facta fuit, Disc. 216. num. 51.

Contrarium firmant alii, n. 52. ibid.

Quia subrogatio non pendet à quantitate possessionis Gregis, vel Tabernae hypothecatarum, non ab introductione mercium à Possessore facta, vel ab hypothecante, aut ejus haerede; sed ab ipsamet hypotheca corporis universalis, quae transiit in quemlibet Tertium, ibid. num. 53.

Et per consequens novae merces per Tertium Possidentem introductae cadunt fidei eadem prima hypotheca, num. 54. 58. & seqq. ibid.

Possimum quando hypothecatur Corpus universale cum pacto explicito subrogationis, ibid. num. 55.

Hypotheca mercium per debitorem apponit super aliquas Tabernas durat etiam in mercibus subrogatis non solum ab ipsi debitore, sed etiam à Tertio, Disc. 216. num. 60. & 66.

Declaratur Doctores, qui vigent in hac materia contrarium dicere, num. 67. & 68. ibid.

Res hypotheca à principio retinet semper idem onus hypothecae, etiam si transiit in aliquem Tertium, Disc. 216. num. 56.

An Hypotheca Cambii extinguatur cum recambio, ita ut creditor intermedius, vincat primum creditorem ex cambio, Disc. 218. num. 22.

Per Legato annuo competit hypotheca in bonis Testatoris, Disc. 219. n. 1.

Hypotheca, quae competit pro legato, an sit debitor hypotheca, quae competit pro debito, Disc. eod. num. 3.

Et resolvitur esse ejusdem naturae, ibidem num. 4. & 5.

Hypotheca dividua durat quousque porciones hereditariae remanent indivisae, Disc. 219. num. 6.

Secus sequuta divisione, quia tunc hypotheca efficitur solidalis, & indivisa, ibid. num. 7.

Et vide in verb. *Divisio*, & *Possessor*.

HOMINES

Presumuntur ipso jure probi, ac integre fidei, Disc. 36. num. 17.

Vide alia in verb. *Persona*.

HOSTIS.

Vide etiam *Prædæ*.

Hostium personae & bona possunt ubique capi, etiam in aliena jurisdictione, & mari alieno Principi subiecto, Disc. 24. num. 11.

Et in hac materia ponderatur *Jacobus Galea quod Baldus. res. de officio. dec. 4.* ibid. num. 12.

Distingue hanc opinionem, num. 13. 14. 15. 16. & 17. ibid.

Regulariter res, vel merces invectae in naves hostiles presumuntur esse hostium, donec contrarium probetur, aliter prædari non possunt, Disc. 24. num. 18.

Limita tamen ut hic.

Hostium bona de Jure Gentium acquiri possunt, Disc. 212. num. 2.

Christianorum quoque bona Barbaris adherentium, prædari possunt, & ipsi tanquam hostes in servitium redigi, n. 4. ibidem.

Ne Hostes opulentiores fiant Naves dependendi possunt, & comburi ratione Status Politici, Disc. 212. num. 34.

Ut Hostium vires atterantur de Jure Bellietiam innocentes subditi dependantur, num. 48. ibid.

I

JACTARE:

Jactare sume pro alio, & sibi nocere voluisse neminem presumunt, Disc. 135. numer. 22. Disc. 199. numero 46. Disc. 210. numero 12. & Disc. 217. num. 32.

JACTURA.

Jactura alterius locupletari dicitur, qui retinet pretium rei alienae, vel furvae, Disc. 182. num. 40.

Jactura alterius qui locupletatur, dolosus, & fraudolentus dicitur, ibid. num. 41.

Jactura alterius locupletari, tam à lege Divina, quam naturali vetum est, ibid. num. 42.

JACTUS

Mercium fieri debet de voluntate Mercatorum in navibus existentium, Disc. 19. num. 2. & 6.

Limita in casu, quo temere recusant consensum prestare ad jactum, numer. 8. & 9. ibid.

Vel quando periculum efficit instantaneum, vel periculum in mora, ibid. num. 14.

Magister navis denunciare debet mercatoribus in ea existentibus periculum navis, licet jactum recusent, Disc. 19. num. 8. & 9.

Secus, si addit periculum instantaneum, aut in mora, ibid. num. 14.

Jactum, aut damnum quod ex eorum negligentia sequeretur, magistri navis emendare tenentur, Disc. 45. num. 24.

Ante jactum faciendum explorare debet magister voluntatem vechorum, Disc. 45. num. 26.

Declaratur, & limitatur, ut in Disc. 19. num. 17.

Quis duo sunt generatim unum regulare, & alterum irregulare, Disc. 45. numer. 28.

Et quid observari debeat cum in uno, quam in altero, num. 29. & 30. ibid.

In dubio cujus generis jactus dicendus sit, n. 31. ibid.

Jactus est tantum causa mediata amissionis, & non configurationis mercium, quae in jure non attenditur, Disc. 47. numer. 13.

Et attenditur solum causa immediata, quae est non configuratio mercium, ob quam amissa fuerunt navis, num. 14. ibid.

Et illa causa non comprehenditur sub verbis, ne exceptione jactus, & avariae, num. 15. ibid.

De hac exceptione jactus, & avariae agitur in hoc Disc. fere per totum.

Jactus, & avariae casus censentur exclusi, quando per Cambium fuerunt suscepta tria tantum pericula maris, ignis, & Piratarum, Disc. 43. numero 3.

Limita in casu jactus irregularis, & avariae praecedentis ab jactu regulari, ibid. num. 4.

IDENTITAS

Pecuniae ex quibus presumuntur, Disc. 43. num. 41. & 55. & Disc. 213. num. 22.

Et vide in verb. *Peruvia*.

Ex quibus conjecturis identitas pariterum in libris inducitur, & quando non, Disc. 43. num. 36. & 57.

Identitas mobilium quomodo probetur, num. 58. Remissive ibid.

Identitas mercium transmissarum probatur literis responsivis, & compoiss mercatorum, Disc. 74. n. 1. Et vide *Adversus*.

Identitas in rebus mobilibus, & formae communis non presumuntur, sed pluralitas, Disc. 176. numerum 23.

Et quando pluralitas non presumuntur, sed debeat ab allegata probari, ibid. num. 24.

Identitas bonorum probatur ex eorum expressione à Fideicommittente facta, Disc. 209. num. 7.

IGNORANTIA.

Presumuntur in herede, vel alieno nomine agente, Disc. 32. num. 18.

Ignor-

Ignoranti non nocet unius actionis electio. Dife. 44. num. 51.

Et electio actionis non liberatur debitores, sed solutio. num. 30. ibid.

Ignorantia quando non est verifimilis, scientia prefumitur debet. Dife. 63. num. 2.

Ignorantia nihil proferat, imo nocet ei qui negligit inquirere, & scire, quod debet. Dife. 63. num. 9. & Dife. 127. n. 24.

Ignorans legem, vel decretum personale in penam incidere non potest. Difeur. 81. num. 16.

Adducuntur nonnulli conjecturæ ad presumendam ignorantiam decreti penalis in contrahente. ibid. num. 17.

Ignoranti non currit prescriptio. Dife. 107. num. 7. Ignorantia Juris præsumitur in mercatore. Dife. 135. num. 30.

Ignorantia Juris excusat quando apparet propter aliquam causam fuisse jus ignoratum. Dife. 135. num. 32.

Amplius primo, quando agitur de danno vicando, vel de lucro pavi quantum amittendo. numero 33. ibid.

Amplius secundo, quando agitur de Jure inter DD. controverfo. num. 34. ibid.

Licet ignorans potuerit peritos consulere, quia ipsi peritiores errare etiam possunt. ibid. num. 37.

Quod procedit, etiam si ageretur de lucro capiando. ibid. num. 37.

ILLATIO.

Illatio fieri non potest de uno casu ad alterum, quando juris vel facti discrimen aliquod intercedit. Dife. 173. num. 18.

A diversa non fit. Dife. 204. num. 12.

IMAGO.

Imagines Divorum pingere in navibus mos est navigantium antiquissimus. Difeur. 211. num. 36.

IMMUNITAS.

Immunitas quando terminatur à Cive non habitando. Vide plenissime in verb. *Civis*.

Immunitas, qua detrahitur gaudebat, reſtat etiam penes hereditatem pccentem. Dife. 117. n. 41.

Referatur Lex Januensis anni 1630. circa amiffionem privilegii immunitatis in Civibus. ibid. num. 42.

Immunitas debita Patri ob numerum duodecim liberorum à quibus oneribus cum liberet, & prescriptum Florentine. Parte mortuo an detur in Eliis & in quibus Bonis. Dife. 191. per tot.

IMPEDIMENTUM.

Principis liberat ab omni adimplemento, ac interesse. Dife. 22. num. 14.

Impedimentum legitimum est carceratio. Dife. 81. num. 21.

Legitime impedito non currit tempus, præcipue ad effectum evitandi penam privationis officii. ibid. num. 22.

Et eo magis si impedimentum provenierit à tertio desiderante privationem officii in electo, ut illud consequi valeat tertius. ibid. num. 23.

Amplius etiam si hujusmodi impedimentum à tertio tertio proveniens non effec de jure legitimum, aut capax ad excusandum impedimentum. ibid. num. 24.

Si minister electus est legitime impeditus ad exercendum munus suum, debet in ejus locum alius subrogari usquequo ille impedimento fuerit solutus. Dife. 81. numer. 30. 31.

Allegans impedimentum, an & quando illud probare debeat. Vide *Astutianum*.

IMPLEMENTUM.

Presumptio implementi, & diligentie pro aliis temporibus, locum habet quando doctor pro parte temporis implementum fecerit fuisse. Dife. 149. num. 44.

Implementum tempus debet regulari secundum prudentiam

Judicis, utriusque temporis celeritate quam patitur subiecta materia. Dife. 123. num. 4.

Implementum in præjudicium adimplere debetur, & ab eo causam habentium, habetur, ac si sequutum fuisset. Dife. 221. num. 1.

IMPLICITA.

Quid sit explicatur. Dife. 29. num. 6. 8. & 12.

Quare denominetur talis. ibid. n. 9.

Implicita, & Accommodata, quomodo inter se differant. Dife. 29. num. 7.

Morte implicitantis non extinguitur. ibid. num. 10. & 16.

Eiusdem res effec omnino integra, ibidem dict. num. 16. & 17.

Implicitæ renunciatæ tenetur allocutur. Dife. 3. num. 4. & 5.

Secus, si ab initio conventum fuit, quod merces in casu finis spectaret ad Assicuratores. ibid. num. 8.

Implicitæ renunciatio exequens pro necessaria, quatenus inservit Assicuratores pro faciliore renunciatione exactione. Dife. 3. num. 9. & 10.

Implicitæ renunciatio Assicurati non tenetur, quando ante, vel post ex pacto habuissent facultatem Assicuratorum impensis merces recuperandi. ibid. num. 11.

IMPOSSIBILITAS.

Adimplementum non potest ad agendum pro lucro, licet opus ad exequendum à pena impossibilitatem. Dife. 20. num. 5.

IMPUTATIO.

Ab imputandis cambiis solutis in extinctionem sortis Creditorum bona fides excusat. Dife. 28. num. 48.

Contra, si pactam cambiandi observatum non fuerit à Creditore, vel Cambia non esset de jure debita. ibid. numer. 49.

Imputatio fructuum in passum sortis nunquam dari potest pro credito ab eo diverso, pro quo soluti fuerunt fructus. Dife. 50. num. 10.

INCERTITUDO.

An quis sit debitor, liberat debitorum à mora, & ab onere solvendi fructus, siue illa incertitudo versetur in jure, siue in tempore, siue etiam in facto. Dife. 199. num. 77.

INCOLATUS.

Incolatus in aliquo loco non acquiritur sine delibetato animo ibi permanendi. Dife. 199. num. 8.

Animus permanendi in loco, ibique acquirendi Domusculum, siue incolatum deprehenditur ex translatione laris cum Familia. num. 10.

Ex acquisitione habitum. num. 11.

Item ex decennali habitatione. num. 12. ibid.

Et vide in verb. *Habitatio*.

INCONSTANTIA.

Inconstantia in Principe non est presumenda, perferant intera breve tempus. Dife. 194. num. 50.

INDEBITUM.

Indebiti conditio non datur contra eum qui contra alio alieno nomine. Difeur. 5. num. 65.

Indebiti actio non competit, nisi probetur solum nulla ratione fuisse debitum. Dife. 28. num. 53.

Declara, quando solum fuit voluntarie, & non coactè. num. 59. & 84. ibid.

Ad indebitum repetitionem non agit, qui excipit Creditorem satisfactum esse de debito ejus credito. Dife. 28. n. 54.

Et ita excipiens quod usure solute impugnetur in extinctionem sortis. ibid. num. 57.

Indebite solum per Debitum Creditori impugnetur in sortem. Dife. 148. n. 49.

Pro indebiti repetitione agi debet via ordinaria. Dife. 184. num. 2.

Agens ad repetitionem Darii, Gabelæ, Colicetæ, indebitum plene, & concludenter probare debet. Dife. 191. n. 77.

Intelligi si agatur de solutione voluntaria, & spontanea, non de necessaria, & coacta. n. 78.
Contra dicitur, quod sit rigorosa Publicanis, & duris Exactoribus. n. 79.
Secus, si absque ulla profectione facilissima sub iussissimo Principe, pacifice continuata fuerit per multos annos. num. 80. ibid.
In iudicio repetitionis indebiti onus est Actoris excludere omne possibile debitum, atque in Loca ubi viget commercium difficulter redditur talis probatio. Dife. 202. num. 66, & 67.

INDEMNITAS.

Indemnitas. Vide *Liberatio a Adolefcentis*.

INDUCIE.

Inducie. Vide *Concordia*.

INFIDELIS.

Infidelibus etiam commune est Privilegium Immunitatis ab oneribus tam personalibus, quam patrimonialibus ob numerum duodecim liberorum. Dife. 391. n. 6.
An victualia, armenta, & alia subsidia, arma, naues, ferrum, & alia, &c. sint prohibita, ad Infideles deferri, quod sint prohibita, & semper distinctiones, & limitationes vide, Dife. 317, ferre per tot.

Anglicus expressio in Literis Patentibus R. C. Magni D. Hetruriae Graecos Schismaticos non comprehendit. Dife. 214. numer. 21.
Et de ratione. ibid.

INFORTUNIUM.

Infortunium referri debet causae antiquiori, originali, certae, & iorioris fragilitatis, & vetustatis navis, non causae incertae ventis fortuiti. Dife. 142. num. 22.
Infortunium potius referendum est causae naturali navis, quam causae accidentali, & extrinseca ventorum. num. 23. ibid.

INSIGNIA NAVIS. Vide VEXILLUM.

INSTANTIA.

Instantia petentia statim liberatur si quisque, qui accesserat pro securitate Iudicii. Dife. 204. num. 14.
Et vide in verb. *Fidessing*.
Instantia Revisioalis, postquam fuit petita est perpetua, nulloque tempore circumferibitur. Dife. 204. num. 23.
Rejicitur *Ansula*, qui ex quo credit fideiustorem primae Instantiae teneri etiam in gradu Appellationis, inferri illum teneti etiam in gradu Revisionis. num. 25. ibid.

INSTITOR.

Vide. *Proponentis, Societas, Socius*.
Qualis dicatur. Dife. 29. num. 5.
Institoris mandatum durat etiam post mortem Proponentis. ibid. num. 11.
Et hoc procedit in quocumque mandato universalis. num. 12. ibid.
Amplia etiam res esset omnino integra. ibid. num. 13.
Contra hanc ampliationem. num. 14. ibid.
Limitatur. num. 15.
Institoris mandatum morte non exinguitur etiam existentibus Pupillis, seu minoribus haeredibus, quia hoc casu mutatio status cessare non facit mandatum Proponentis defuncti. Dife. 35. num. 27. 29. & 30.
Institor in re communi tacite ab uno ex sociis induci non potest. Dife. 35. n. 32.
Secus simplex institoris de negotio ad unam personam perponentem spectante, quia tunc nulla est differentia inter institoris tacitam, & expresse. ibid. num. 34.
Videtur tacite praepositus à Mercatore, si iste patitur nomen proprium in domo sua, vel tabernis inscribere. Dife. 35. n. 33.
Institoris mandatum à Proponente ducit ad nego-

mandum totamque expirat post mortem Proponentis ob mutacionem status obtingentem in Praeposito, seu Institoris. Dife. 35. num. 32.

Secus, si institoris, seu mandatum in literis oblatum esset à Proponente universaliter datum. num. 33. ibid.

Ex facto Institoris Praepositi tenetur. Vide in verb. *Admandatum Institoris, vel Praepositi*.
Institoris, vulgo *supraeactoris*, praepositi ab effectu culpa, si institoris sequatur, adlocutores non tenentur. Dife. 66. numer. 4.

Institor. Vide *luz*. Dife. 71.

Institor, Socius, aut Complementarius non expresso aliquo ex dictis nominibus, censetur censere nomine proprii. Dife. 78. num. 8. & 9.

Praesertim quando inter eos aliquod vinculum amicitiae, vel Parentele inseruit. ibid. num. 10.
Fortius quando ab Institore, vel Socio non fuit descriptum negotium gestum in literis societatis, vel rationis, cui institor fuit ipse praepositus. ibid. num. 11. & 12.

Neque pariter in libro nominum *Copia Letterae* scriptae à socio, vel institore pro tractatu negotii. ibid. num. 13.

Socius, Institor, vel Complementarius non potest nomine rationis cum se ipso contrahere. ibid. num. 15. & 16.

Institor occultante libros societatis, vel tenente rationem reddere, praesumuntur capitalia dictae societatis adhuc vigere, aut in metibus, aut in pecunia, aut in omnibus debitorum. Dife. 144. numer. 61.

Institor Minister removeri non potest ab administratione sine omnium consensu. Dife. 128. num. 9.

Institor, Mandatarius, seu complementarius habet generale mandatum quoad ea quae conveniunt sine administrationi, non vero quoad ea, quae sunt extra sphaeram negotii, cui praepositus. Dife. 173. num. 4.

Institor, seu socius non potest procurare affectionem capitulum societatis, si ita non sit inter socios conventum. numer. 9. ibid.

Institores, sive socii praepositi ad diversas curas societatis non tenentur nisi pro rata, & unusquisque pro provincia sibi demandata à praepositi. Dife. 182. num. 39.

INSTITUENS.

Non censetur post mortem suam voluisse continuare negotiariocem, quando de bonis suis universum instituit fideicommissum, & addit alii filii minore, seu pupilli. Dife. 35. num. 16.

INSTITUTIO.

Institutio non est de necessarius requisitis pro perficienda praesentatione. Dife. 203. num. 43.
Et vide in verb. *Pragmatica*.

INSTRUMENTUM.

Instrumentaria probationes dicuntur praesentationes, & conjecturae resultantes ex instrumentis. Dife. 37. num. 18.

Et censentur admitti à Statuto exigente solum probationes per instrumenta publicae. num. 19. & 20. ibid.

Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem claram, & evidentem. Dife. 96. num. 38. & Dife. 178. num. 2. & 29.

Per Instrumentum quarantigiatum facta alienatio, dummodo interveniat ex utraque parte intentio fraudandi, censetur facta in fraudem patris executionis. Dife. 97. num. 8.

Instrumenta confirmata de jure habent executionem paratam, tamquam res iudicata. Dife. 98. num. 3. Tam de jure communi, quam de jure Statutario actuali valent concedere licentiam pro instrumentis confirmatis. ibid. num. 6.

Nascitur differentia inter Instrumenta confirmata, & quarantigata. ibid. num. 8.

Publica Instrumenta in iudicio concursus faciunt rem claram, & indubitatam. Dife. 203. numer. 16.

Ab instrumento census eradicum, & hypotheca refulat. *ibid.* num. 30. & 41.
 Ex Sacerdotio Januarii instrumenta publica post decennium amplius demandari nequeunt executioni. *Diff.* 110. num. 1.
 Secus tamen, si sit interruptum decennium mediante citatione, & liti concessione. *ibidem* num. 3.
 Licet scire perempta instantia primi Iudicii, *ibid.* num. 3.
 Dummodo non fuerit perempta ex negligentia actoris, *ibid.* num. 4.
 Distinguitur tamen interruptio, quae secuta sit ex liti citatione, ab alia secuta ex liti concessione, ne. *ibid.* num. 5.
 Rejicitur ex communi sententia ista distinctio, *ibid.* num. 6. 7. & 8.
 Instrumentum. *Vide Exceptio, Nuntius.*
 Non mensur statuscionem si conditio in isto apposta purificata non sit. *Diff.* 163. num. 12.
 Tenor instrumenti dicitur solum id quod ex verbis ipsius virtualiter refultat. *num.* 16. *ibid.*
 In instrumento qui non est nominatus ei non competit actio, *Diff.* 177. n. 14.
 Alteri per alterum inter absentes intelligitur stipulantur, si deficiat Novarii acceptatio, *ibid.* num. 15.
 Quod procedit etiam de Juris Canonico, nisi agatur de persona publica, vel de collatione beneficiorum, *ibid.* num. 32.
 Quamvis stipulatio sit juramento confirmata, *num.* 33. *ibid.*
 Instrumentum emptionis Navis errem, & indubitatum Domini probationem facit. *Diff.* 214. n. 5.

INTENTIO, *Vide* ANIMUS.

INTERESSE.

Taxatio quando est excessiva non vincit contractum, sed reducitur excessus ad Justitiam. *Diff.* 26. num. 19.
 Interesse taxatio, licet excessiva, non reddit contractum illicitum, sed exactio, *ibid.* num. 30.
 Ex officio Iudicis debitum non cadit sub hypotheca bonorum apposta in contractu, sed solum interesse conventum, ex jure nempe actionis derivans, *Diff.* 28. num. 44.
 Interesse solummodo indebitum ipso jure imputatur in extinctionem sortis, vel est restituendum, *Diff.* 28. num. 58. & *Diff.* 148. num. 43.
 Interesse solutio, licet voluntaria, presumi debet eadem facta à debitore, ne versetur ad restitutionem sortis, *Diff.* 28. num. 66.
 Solutum ac bona fide consumptum, licet ex simplici mutuo nullo ex requisitis Castrensis interveniente, repeti non debet, quando sumus in Civitate Mercantili. *Diff.* 28. num. 62.
 Secus à de notis Judicii, vel interpellationis, *num.* 63. *ibid.*
 Habetur pro certo, quando ex consuetudine Regionis in certa quantitate solet semper liquidari, *Diff.* 34. num. 46.
 Interesse solvendi pactum habetur loco more, *Diff.* 41. num. 13. *Diff.* 169. num. 35. & *Diff.* 199. num. 93.
 Et de ratione. *dicto* *Diff.* 41. num. 14. & *Diff.* 169. num. 24.
 Pro interesse justificatione non est necessarium probare requisita Castrensis in Civitatibus Mercantilibus. *Diff.* 41. num. 15. & *Diff.* 202. num. 59.
 Praefertur Genus. *cod.* *Diff.* 41. num. 17. & *Florentia* num. 25.
 Et hoc procedit in personis utriusque sexus, & conjugumque conditionis. *Diff.* 41. num. 18.
 Redigi non potest in novam formam. *Diff.* 49. num. 1.
 Nec fructus census, aut locura cambiorum, *ibid.*
 Contractum estimatur, *num.* 2. & 3. & *ibid.* num. 12. & 14.
 Et in fructibus census. *dicto* *Diff.* 49. num. 6. & 34.
 Et in fructibus cambiorum, *num.* 8. *ibidem.*
 Et ratio est, quia singitur primo interesse, seu

fructus, aut cambia soluta fuisse, & deinde deinde pecuniam ad cursum, *dicto* *Diff.* 49. num. 9. & 19. ubi assignatur alia ratio, & *num.* 20. & *Diff.* 218. num. 12.
 Praesumitur debitorum rusticorum, & pauperum eadem converterisse usuras praesentis in sortem fructiferam. *Diff.* 49. n. 3.
 Et similiter coacta voluntas praesumitur in solvendo pluris. *num.* 23. *ibid.*
 Conciliantur, & declarantur omnes Doctores propria opinione adducti. *num.* 10. & *explicatur.*
Text. in *L. fin. C. de Usur.*
 Limita tamen secundum opinionem in casu quo interesse convertitur sit in novum capitale ex pacto procedenti in contractu sortis, *dicto* *Diff.* 49. num. 13.
 Vel ex conversio fuerit accessoria, & augmentative. *ibidem.*
 Interesse convertitur in novam sortem fructiferam accedens in sublevationem debitoris. *Diff.* 49. num. 13.
 Et utique praedicatur excepto casu, quia ex forma fuisse ex fructibus antiquis sortis non potest. *Diff.* 49. n. 6. & 17.
 Mercatores de stylo possunt petere interesse pro simina, de qua remanent creditores sortum correctionis. *Diff.* 41. num. 26.
 Et de ratione. *num.* 27. & 32. *ibid.*
 Interesse alterius interesse à jure non permittitur. *Diff.* 199. num. 72.
 Interesse alterius interesse semper debetur, quando agitur de interesse damni emergentis, *Diff.* 49. num. 31.
 Ad hoc tamen ut debeatur distinetur Interesse damni emergentis tenetur creditor per veras prohibitiones, & non presumptivas justificare, quod si pecunia sibi soluta fuisset, cum illa necessario suum debitum eximisset, contra *Ruin. Card. de Luc. & Bovelet.* *num.* 32. *ibid.*
 Interesse licet non sit à principio taxatum, habetur pro certo, quia de facili certificari potest ex consuetudine loci, *Diff.* 50. num. 49.
 Interesse licet à principio taxatum, debet per probationes in postum facienda semper justificari. *ibid.* num. 50. *ibid.*
 Interesse ex confessione, seu declaratione, vel aliquo alio actu voluntario debitoris non potest reddi licitum. *Diff.* 40. num. 12. & *Diff.* 49. num. 3. & 4.
 Interesse nihil aliud est, quam justa reductio totius damni alteri causati, vel luti impediti, *Diff.* 59. num. 51.
 Interesse est diversum à re, nam aliquando illud minus esse potest ipsa re, quod consignari, vel restitui debeat, *ibid.* n. 53.
 Interesse ad effectum exhibitionis sufficit, quod probetur per possibile. *Diff.* 102. num. 27.
 Interesse illicitum non potest in sortem converti. *Diff.* 105. num. 13.
 Confessio debitoris circa interesse praesumitur involuntaria, & per metum, & fraudem erroris à Creditore, *ibid.* num. 14.
 Ex interesse decurso, & ex fructibus census constitui non potest. *ibid.* num. 15.
 Interesse non debetur à die, qua creditor penes se pignora, vel bona debitoris habuit, cum quibus possuisset sibi solvere. *Diff.* 120. num. 23.
 Interesse non debetur, quousque creditum non fuerit liquidatum, vel consolidata computa, *ibid.* num. 26.
 Interesse usure, aut cambia conventa, vel stipulata currunt etiam contra decursum, *ibidem* num. 30.
 Solutiones factae à debitore cadunt prius in causam fructuum, vel interesse, licet interesse non esset liquidum quoad quantitatem. *Diff.* 120. num. 25. & *Diff.* 199. num. 75.
 Secus, si fuisset illiquidum quoad substantiam, *cod.* *Diff.* 120. & *num.* 25.
 Ad interesse tenetur interpellatus ad reddendum rationem, si fuit morosus. *ibid.* num. 32.
 Interesse. *Vide Mercator.*
 Conventio de certo futuro lucro, vel interesse valet,

Interdum acquiritur in contrahendis periculum. Dico. 178. num. 17. & 18.
Interesse, seu lucrum consequi negat a creditoribus. Ex tota numeratione pecunie, vel ditione remota. Dico. 169. num. 18.
Quod sit dicitur de jure Civili, seu Divino, & Canonico peremptorio. num. 19. ibid.
Ex contractu dominum, vel usufructum iustum interitus. Ex ratione debet potest, & quando numerus. Dico. 170. num. 19.
Rejiciatur, ac declaratur. *Liberatus de Dicit.* Dico. 171. num. 20. & 21. ibid.
Interesse in speculationem sub nomine pecunie defraudat. Dico. 172. num. 22.
Conventio facit interesse in omnibus contractibus admittitur. Ibid. num. 23.
Fructus, seu interesse nunquam debetur sine debito. Dico. 173. num. 24.
Limita, quando interesse punitur in vim arripas. Dico. 174. num. 25.
Interesse, vel pretium ascensionis excessive convenitur non reddere iustitiam contractum, sed debet excedere ad iudicium moderatum. Dico. 175. num. 26. & 27.
Interesse lucra defraudantur potest usque ad sex pro quolibet centenarium. Dico. 176. num. 27.
Interesse detrahatur ad effectum imputationis, quia debetur. Dico. 177. num. 28.

INTERPELLATIO

Ad effectum continuandi in mora debitorem non requiritur pro forma, quod sit personalem, sed sufficit qualivisque, et quia debetur certam facultatem solvendi de voluntate Creditoris. Dico. 178. num. 6. & 7. contra *Buchman* num. 39. ibid.
Et etiam per presumptionem, & verisimilitudinem illa procedit, n. 38. ibid.
Hinc si facta fuerit Procuratori, Inspecti, ac Administratori sufficit, dicitur Dico. 179. num. 7.
Interpellatio, vel monitio precedere debet, ut aliquis creditus propter inobedientiam in primis privationis incurrere valeat. Dico. 180. num. 14.
Et hoc procedit in quocunque casu, quo quis per Legem, aut Statutum in penam privationis incurrere. Ibid. n. 15.
Interpellatio creditorum necessaria est ad hoc, ut heredes beneficiarii non faciat fructus suos fructus hereditatis. Dico. 181. num. 10.
Interpellatio *Ubi Nota.*
Interpellatio pro forma verum debitum excedente, non continet debitorem in mora, nec etiam pro forma vero debita. Dico. 182. num. 11.

INTERPRETATIO

Interpretatio deducta est a iura rei, vel subiecto materiae dicitur praefata. Dico. 183. num. 6. & 7.
Interpretatio verborum. *Vide verba.*
Interpretatio illa est praeposenda, qua utantur lex contra iustitiam salvant, & iura iustitiae concordant. Dico. 184. num. 38. ibid.

INTERRUPTIO

Interruptio praescriptionis sola ditione, & ius acquisitionis non procedit, si peremptus fuerit instantis, quia possessor per solam citationem, vel litem contestationem non potest esse certus, quod contra peremptoriam sit alientis, & itaque locum non habet mala fides. Dico. 185. num. 9.
Communia tamen opinio videtur est, si idem numerus sequitur. Ibid. num. 10.
Interruptio praescriptionis habet locum etiam non currente iure fidei. Ibid. num. 11.
Repugnans *Liberatus* ibid. num. 12.
Interruptio praescriptionis evanescit per settlementum praescriptum. Ibid. num. 14.
Constitutio verius est, si desistentia post citationem, & de ius constitutionem super voluntaria. Ibid. num. 15.

Et tunc voluntas excluditur et quo nonnulli sunt inceptum Inducium. Ibid. num. 17.

INVESTITURA

Super re investita in praesentem Urbem, ac huiusmodi investiturae locum de jure omnimodum nullum habet in iudicio concussus passionem. Dico. 186. num. 13.
Secus, si agatur de herede, vel investita pro familia, & conservandis mercibus, habent omnino. Ibid. num. 14.
Sicut in Civitate Lucerna fuisse. Ibid. num. 15.

INVENTARIUM

Duplicato in Inventario hereditario proinde dominum, & possessionem rei descripta ponit heredes. Dico. 187. n. 1.
Inventarium fuit censere hereditatem tantquam iacentem. Dico. 188. num. 15.
Et heredes, quid distinctum ab hereditate. Ibid. num. 16.
Quia immo reputatur tanquam creditor etiam nec. Ibid. num. 17.
Inventarium probat nil aliud fuisse in hereditate repositum, nisi quod fuit in eo descriptum. Dico. 189. n. 14. & 15.
Nullitas Inventarii non censetur ad descriptionem scripturatum in genere factam. Dico. 190. num. 18.
Principes si Administratores, sibi reservaverint imperium omnes scripturas singulas recedere, tunc enim supervenientis illorum declaratio retrotrahatur ad tempus Inventarii. num. 17. ibid.
Inventarium dicitur autem, si mobilis descripta fuerint absque expressione valoris, & quantitas, ob suspensionem, ne una res pro alia sublegetur. num. 18. ibid.
Contrarium verius ex generalis consuetudine. num. 19. ibid.
Omissio aliquis rei in Inventario non nocet, nisi evidenter probetur fuisse dolosa. num. 20. ibid.

Principes si concurrant signa dolum excludenda. num. 21. ibid.
Quin immo sufficit pro validitate Inventarii quodlibet, vel creditus, quod aliqua rei non debuit deseri. num. 22. ibid.
Inventarium non redimat nullum ex omissione reorum, quae debuerit conscribi debent. num. 23. ibid.
Item nec ex omissione rei modici valoris. num. 24. ibid.
Omissio aliquis rei non vitiat Inventarium, nisi constet de precedenti rei existentia. Dico. 191. num. 24.
Ratione in integrum compos. Pie Cause infirmat adversas omissionem solenne Inventarii. num. 25. ibid.

INVERISIMILITUDO

Inverisimilitudo non attenditur concurrentibus in contrarium contradietis probationibus. Dico. 192. num. 17.

INVESTIMENTUM

Ad Investimentum obligatus tenetur ad fructus & ejus amissionem. Dico. 193. num. 27.

INVESTITURA

Dominus directi non transfert dominium usque in emptionem, nisi per eum solutum fuerit pretium, quia regulari debet secundum formam contractus. Dico. 194. num. 13.

INVITATIO

Invitus autem dicitur, qui contradicere, verum quatenus qui consensisse non probatur. Dico. 195. num. 9. ibid.

ITER, PARS VIAGGIUM

Iter, transitus vel transitus tempore per Capitulum. Na.

Nova Adversusque non tenentur. Dile. 1. numer. 68.

Scito, si ex aliqua rationabili causa id possit. num. 69. ibid.

Vel quando est facta adversusque verbi generalibus, & cum exceptione ipsam hereditatem. ibid. num. 71.

Inter Navis intelligitur de primo tantum. Dile. 1. num. 70.

Mutatio itineris, multum differt à mutatione viaggi. Dile. 1. num. 72. 127. & seq. & num. 242.

Non intelligitur mutatio, si Navis digesta est ad plures Regiones, seu loca. sed dicitur una ac eadem navigatio. Dile. 1. num. 128.

Et magis si consentium fuit. *che il Padre non possa passare, e accipere quelle parti a lui dovute.* ibid. num. 130.

Interius potestatis maritimi compendio pro paratenda novius, casus similes continentur arbitrio Iudicis. Dile. 6. n. 7. & 8.

Interius territorii computatio taxata solum profertur à Consulari. Dile. 6. num. 12.

Et ita non debet trahitur à dispositione ad computationem itineris maritimi. ibid. num. 13.

Et in hoc, etiam casu intelligi debet Statutum Generale de Securi. *Securitates facta.* numer. 17. 20. & 22. ibid.

In itinere computato ad ratam duorum miliarium pro singula hora traditur à Consulari. Macis comprehenduntur etiam hora nocturnae. Dile. 6. numer. 24.

Et ita intelligi debet etiam Statutum Generale de Securi. *Securitates facta.* numer. 25. 26. 27. 28. & 29. ibid.

De mutatione itineris plura. Dile. 67.

Interius mutatio non dicitur facta, quando defecit si pro attingendis locis propinquas, secus si fiat ad loca remota. Dile. 134. num. 3. & 30.

Interius mutatio. Vide *Navis.*

J U D E I.

Judei possunt jure deprecari sicut & Turci. Dile. 211. num. 80.

J U D E X

Vide, *Palium. Jurisdic.*

Rejiciens exceptiones oppositas super eis judicare videtur. Dile. 28. num. 97.

Et quando rejectio deducatur ex eo, quod Judex de illa suspensionem non fecerit, censetur facta non quia infundens, sed quia non probata. num. 98. ibid.

Cum rejicerit exceptionem, dici debet quod arbitraria hinc eam requirit alioquin indagatio. Dile. 28. num. 97.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam interrogatorum. Dile. 70. numer. 12. Dile. 189. num. 6. & Dile. 198. num. 31.

Judicis Sententia interpretari debet, pro ut de Jure fieri debebat. Dile. 70. numer. 44.

Judex cum clausula pro ut non possit aliqua tantum desistere. Dile. 78. n. 24.

Quod officio Judicis consequi possimus in hoc nonnulla dicunt. Dile. 84. num. 7.

Judicis officium suscipit loco actionis, & idem censetur ac actio. Dile. 83. n. 8.

Officium Judicis, quod loco actionis comprehendit contra defunctum obligatum ex acquire, vel jure sanguinis E. G. ad aliquam prestanda, transit ad heredes. ibid. num. 10.

Insuper, quando militemus, ac duramus post mortem defuncti eadem acquiritur contra heredes. ibid. num. 13.

Secus vero si illa cessaret. ibid.

Judex executionis tantum, sive servus, aut miles exequitur sententiam ab alio Judge petita, non potest cognoscere, nisi de exceptionibus, quas respiciunt ipsam executionem, secus de illis que tendunt ad vulnerandam sententiam. Dile. 86. numer. 7.

Tercia veniens ad impedirendam executionem omnia Jura, & exceptiones secundum Statutum Januense.

in non cognoscunt, neque desinunt ab executionibus, sed à Jure Principis, qui tunc sententiam. ibid. num. 81.

Judex semper potest ex iusta aliqua causa, sive sententiam, & interpellatione amoveri. Dile. 80. numer. 25.

Etiam nulla ex causis quos revocari possunt, quinimo potestis revocari. ibid. num. 80.

Judex delegatus e videtur non potest sententiam in jura dignam transmitti, mediante scripto delegacionis cum clausula, *sicut fuit in caso giudiziale, caso che ne sia fatto.* Dile. 103. num. 31.

Judicis arbitrio ceditur argutio quatuor conjectionum. Dile. 104. num. 10.

Judex secundum validiores conjuncturas, in materia conjecturali judicare debet. ibid. num. 89.

Judicis excusatio, aut notitia simplex sententiam non recte probat citationem. Dile. 107. num. 2.

Judicis est inquisitio arbitria ad requirendum reos. Dile. 114. num. 6.

Judicis auctoritate deponere recte solvit duntaxat. Dile. 103. num. 31.

Judex in obscuris questionibus semper propinquare debet favore Rei. Dile. 117. num. 61.

Judex in causa facta, vel facti ambigua potest in iudicando mediam viam tenere. Dile. 140. num. 31. & 32.

Principio in causa Mercatorum. numer. 33. ibidem.

Judex potest sua reservare moderationem sine sententia ob probationes per partes impetitas. ibid. num. 34.

Judex debet illam opinionem sequi, quam Doctores bene sentiant. Dile. 150. num. 8. & Dile. 154. num. 14.

Judex super confutatione notitia potest se oppositionaliter informare. Dile. 127. numer. 16.

Amplius etiam per solam litteram a numer. 17. ibid.

Judex circa decisoria judicare debet secundum statutum loci contractus. Dile. 136. num. 30.

Declarat hoc penetrare in his, quos antea per secundum naturam contractus, de consensu ipsius contractus, nullo facto extrinsecum interveniente, secus in his que oriuntur post contractum perfectum ob negligentiam, & culpam moris ex contractibus. num. 30. ibid.

Judex ordinarius, seu delegatus ad universitatem causarum non potest exercere Jurisdictionem contentiosam extra suam territorium. Dile. 179. num. 1. & 4.

Amplius, neque voluntarium, ubi aliqua causa cognita sequitur ob prejudicium tunc. num. 2. ibid.

Secus si nulla causa cognita requiratur, & agatur tantum de jure interventionum. num. 3. ibid. & Limites infra.

Judex potest exercere Jurisdictionem inter suos subditos extra territorium, quando in alieno territorio viget talis consuetudo, & tunc non acquiritur, neque censetur Judicis territorii, neque partium. num. 12. ibid.

Judex ordinarius, sive delegatus Principis in alieno territorio servare debet in decembris Statuta sui Principis, in ordinariis vero Statuta loci in quo judicat. Dile. 175. num. 31.

Judex expectare non debet probationem, quando credit, quod posita probatio fieri non possit. Dile. 176. num. 47.

Judex ad evitandas lites, de vasis circumscribere potest etiam in certis, sicut extrajudicialiter noticiis. num. 48. ibid.

Participat quando non requiritur Judicium notitia extrajudiciali, sed etiam ex aliquo titulo, de quo notat in Processu. num. 50. ibid.

Quod percipere procedit in Judicium superioribus, & Consiliis Justitiae Principis a numer. 40. ibid.

Judex sive Magistratus datus ad examinandum, vel quatuor prestantibus averti Judicis non intervenit donec nulli subdantur, vel subdantur. Dile. 180. num. 27.

Sylus incrementum quando est Judicis minoris non videtur probatio. Discut. 217. num. 5.

Judicium Mercatorum super eorum dyo est a Judice in decedendo sequendum. Disc. 190. num. 29. & Disc. 199. num. 31.

Probationum materia pendet ex pluribus ab Activo Judice. Disc. 199. num. 78.

Judicis mandatum quodcumque executivum recte facit pro finem debent excedere est in totum nullum. Disc. 205. fere per tot. & signanter num. 27.

Sententia a Judice prolata non affigatur termino. Cuiusmodi sententia non valet. Disc. 204. num. 31.

Judex non potest procedere ad executionem contra aliquem nisi prius procedat liquidatio crediti. num. 33. ibid.

Prodici debent etiam ea omnia, que cum prodictione necessaria connexionem, & relationem habent. num. 34. ibid.

Judex in dubio adhibere debet opinionem, que valet in foro conscientie. Disc. 210. num. 21.

Judex directione rationis, ad veritatem debet libere vim, & efficientiam conjecturarum, & presumptionum. Disc. 211. numer. 39.

Causas, & rimas calumniosas evagatorias nullatenus standere. ibid.

Judex in conflictu opinionum, & perituram signi sententiam illam, que innuitur vicionibus magis fidentibus. Disc. 226. cum. 39.

Judex absolvens valet ab observatione Judicis, quando probationes Actoris sunt turbide, intricatæ, & insufficientes. Disc. eod. num. 48.

JUDICIUM.

Vide. *Judex. Sententia.*

In Judicio non est judicandum ad imperia. Disc. 5. num. 48.

In Judicio ordinario conveniri potest pro restitutione indebitæ exacti asscuratus, qui prius in Judicio executivo egerit estimationem ad alium spectantem. Disc. 3. num. 64.

Declinatur hoc proceura, quando asscuratus stipulatus fuit sequeatorem pro se, & alieno nomine, vel pro se spectante risko ad alium, juxta formam nostri Fœdi Genensis. num. 67. ibid.

Protestum hoc procedit si asscuratus in Judicio executivo egerit proprio nomine. num. 68. ibid.

Et tamen ad tollendum omne dubium caute. num. 69. ibid.

In Judicio executivo probationes factæ, non valent in ordinario. Disc. 10. num. 83.

Limita. ut cum. 84. & 92.

In Judicio ordinario preventive intentato ab asscuratore, vel ante, vel post executionem obentem ab asscurato, tenetur idem asscuratus probare legitimæ simulationis, ruficis, ac cetera fundamenta sue intercessionis. Disc. 12. num. 1. 6. 11. & 12.

Et hoc procedit in omnibus aliis casibus, in quibus servata sunt jura in Judicio ordinario. ibid. num. 103.

Item in Judicio appellationis a Sententia obentem in prima instantia Judicii executivi. dicto Disc. 10. num. 3.

In Judicio ordinario Asscurator exhibere debet acta Judicii executivi ad effectum ostendendi probationum imperfectionem. Disc. 12. num. 4. & 7.

Judicium ordinatum intentari potest ab asscuratore, licet spoum jura solvere. ibid. num. 8.

In Judicio ordinario asscuratus si fuerit provocatus dicatur rem quoad ordinem, & figuram Judicii, sed est Actor, quoad probationes faciendas. Disc. 12. num. 11.

In Judicio ordinario pro restitutione indebitæ exacti conveniri potest ab asscuratore asscuratus, qui in Judicio executivo egerit estimationem riski ad alium spectantem. Disc. 12. num. 17.

Judicii fundamentum consistit in Actu, & probatis. Disc. 17. num. 6.

In Judicio executivo ad administratæ exceptio declarationis non facit de casu finitro ad terminos Statuti Genens. de futuris. & Casus finitro. Disc. 17. n. 9.

In Judicio ordinario agi potest etiam post executio-

nem, & consummationem mandati rebus in J. dicto executivo. Disc. 22. num. 104.

In Judicio J. quod deductum non fuit, potest ab Actore, live Reo non obstante quocumque finientia scilicet provocari. Disc. 21. num. 105.

In Judicio ordinario preventive intentato ab asscuratore ad instar L. *affirmari. C. de Jurejur.*

Mutandis asscuratus debet probare ea omnia, que possunt esse de sui intentione. Disc. 23. n. 19.

Sensu, si dictum Judicium ab eis preventivum ad instar L. *de contrahenda f. de Fidejussoribus. C. de Auctoritate. C. de eadem. legat. C. de Si deb. parat f. de Juri. Jurand. ibid. num. 20.*

Idem dic. si preventivum ab asscuratore post factum, ac terminatum Judicium executivum. num. 21. ibid.

Limita, si in Judicio executivo fuisse plene cognitum tunc super exceptionibus asscuratoris, quoniam super juribus asscurati. num. 22. ibid.

Nec asscuratus tenetur producere processum executivum. num. 23. ibid.

Et de ratione. ibidem. 24. & 25.

Asscuratus in Judicio ordinario pro indebiti soluti repetitione debet idem facere de solutione summa asscuratus post Judicium executivum viget licentia expeditum. Disc. 25. num. 26.

Et ulla pacto asscurator tenetur exhibere processum executivum, & de ratione. num. 27. ibid.

Et notetur cautela per archid. & numer. 28. ibid.

Solutio si fuisset facta voluntarie ab asscuratore, si ne aliqua hereditas, vel Judicium executivo intentato per asscuratum, tunc asscurator incidit in Judicio ordinario probare indebitum. n. 29. ibid.

Declarat. num. 30.

Amplia. num. 31.

Limita. num. 32. ibid.

Judicium elevationis tantummodo licet sit a tercio comparato ad impediendum executivum, non est summarium, sed plenarium patet Statuti Genens. Disc. 28. num. 13. & 14.

Judicium petitorium absorbet possessionum. Disc. 28. num. 30.

Judicium nunquam debet reddi elusivum. ibid. numer. 31.

Pro Judicii validitate semper est pronuntiandum. Disc. 201. num. 32.

Judicium Concursum. Vide *Concursum.*

Judicium Salvium. Vide *Salvium.*

Judicium universale concursus Creditorum licet fiat in loco debitoris decessi, tamen Creditores circa decissionem non legantur Statuti illius loci, in quo fit Judicium concursus. Disc. 130. num. 27.

In loco Judicii ex qualitate personarum circa decissionem judicatur interdem secundum leges alterius Fori, & Civitatis. num. 29. ibid.

In possessionis Judicii non datur appellatio saltem quoad effectum suspensivum. Discut. 165. num. 1.

Etiams de Jure Canonico. num. 2. ibid.

Secus, quando Judicia possessionis habent mixturam penitus. num. 3. ibid.

Pro ut in casu devolutionis ob caducitatem, num. 4. ibid.

Præcipue si cognitum fuerit plene super proprietate. num. 5. ibid.

Quas mixturas posse dari in Judiciis possessionis, unam ex natura, alteram ex accidenti, qualia sunt explicare. Discut. 165. num. 6.

Quando de sui natura Judicia possessionis sunt mixta semper admittitur appellatio, secus quando non sunt de sui natura, scilicet quando non aque principaliter cognoscitur de proprietate, sed consequutive, & incidenter. Disc. 165. numer. 7. & 9.

Et exemplificatur. num. 10. ibid.

In Judicio devolutionis ob caducitatem cognoscitur incidenter, seu consecutive de titulo ad effectum tantummodo possessionis declarandi. numer. 8. ibid.

In Judicii possessionis mixtura petitoris non inducitur ex illo, vel probationibus factis, & licet plene concludentibus petitorium. num. 14. ibid.

Præfentem si probationes fuerint factæ ad effectum possessionis, vel ob causam exceptionis à parte obiectæ. num. 15. ibid.

Admissio appellacionis cum clausula: *si et quantum* in iudicio possessionis non reddit appellabilem sententiam ad utrumque effectum. Discurs. 165. numer. 21.

Titulus quando adducitur in consequentiam, vel ob effectum obtinendi possessionem, namquam firmatur, focus si principaliter. Disc. 165. num. 16.

Quæ diffinitio procedit etiam in sententia. numer. 17. ibid.

Iudicium in iure cum falso Procuratore est nullum. Discurs. 203. num. 31.

Secus in iure cum vero licet revocato, nisi revocatus intinuit fuerit iudici, & Partis, ad hoc tenet scientia extrajudicialis non sufficit. num. 31.

Reprobatur Decis. 542. num. 6. cor. Ludov. fidem. 56. ibid.

Fideiussor de iudicio sibi, & iudicium solvendo datus à Reo ad quid teneatur, & quando liberetur, Similiter Fideiussor pro assicuracione iudicis, quando datur, & alia ad hanc materiam spectantia. Vide plene Disc. 204. fere per tot.

Iudicium divisionis tamquam individuum coram uno iudice peragendum est. Disc. 209. num. 37.

JURAMENTUM. Vide LEX.

Juramentum tollit præsumptionem doli à Statuto inductam. Disc. 6. num. 4.

Juramentum solum securitatis so remitti possit probationi damni, valoris mercum, & causæ quantitatæ. Vide *Palam, Affecuratio*.

Ad Juramentum pariti remitti possunt probationes. Disc. 10. num. 77.

Juramentum securitatis probari potest quantitas, sive qualitas rei, seu damni passi, quando in genere constat de damno passio. Disc. 10. num. 78.

Et ita quantitas cuicumque alterius crediti. num. 79. ibidem.

Juramentum est individuum. Disc. 10. num. 86.

Et illud facit præsumtum non est reiterandum. num. 87.

Præstari debet intra terminum probatorum. numer. 88. ibidem.

Contrarium. num. 89.

Et hæc contraria opinio fortis procedit quando remissum fuit aliquid ad juramentum Partis cum clausula absque alia fide, seu probatione. num. 90. ibid.

Quo casu neque citatio partis adversariæ est necessaria. num. 99. ibid.

Contra juramentum probationes contrarie admitti possunt. Disc. 10. num. 104.

Juramentum præsumtum vigore pacti ad probandum finitum in iudicio summario, non probat in ordinario. Disc. 13. num. 20.

Juramentum rei ad probandum fornicationem rei deperditionem non adjuvat, etiam si agatur de persona nobili. Disc. 104. num. 16.

Quod procedit etiam contra hæredes. ib. n. 17.

Declanatur auctoritates contrarie. ibid. n. 18.

Juramentum non valens stare simulatione, & consensu deficienti in contractu. Discurs. 204. num. 19.

Ad supplendam probationem testium datur juramentum suppletorium. Disc. 116. num. 10. & 41.

Juramentum in litem non datur contra Administratorem, qui non conficit litem, & inventarium, nisi probetur illius doli. Disc. 159. num. 2.

Neque tale Juramentum defecti potest ei, qui non est informatus de statu rerum, super quibus illud est deferendum. num. 2. ibid.

Juramentum in litem antequam datur debet prius aequaliter iudici consistere de quantitate veridicis super qua est jurandum. Disc. eod. num. 5.

Ad Beneficium Juramentum suppletorium admittitur altera Pars, contra negantem scienter possessiones. Discurs. 199. num. 90.

Juramentum in litem conceditur ei, qui semper suam intentionem probavit. num. 91. ibid.

Juramentum in litem datur sponte, super numero, *Casareg. de Commere. Tom. II.*

& estimatione rerum procurarum. Discurs. 111. num. 90.

Forus in odium dependencie. num. 91. ibid.

Perjurum quando contravenit Juramento præstito in aliquo contractu ad terminos legis si quis Adversari agendo non repellitur. Disc. 211. numer. 96.

Juramentum in Contractibus operatur, quanto contractus celebrantur contra formam, & solemnitatem à Statuto requisitam, non autem quando dolo, & men extorqueatur in contrahendo. Disc. 217. num. 3. & 19.

Juramentum non debet esse vinculum iniquitatis. Disc. 224. num. 21.

JURISDICTION. Vide JUDEX.

In mare adiacente territorio alicujus Principis non potest aliquam Jurisdictionem exercere. Disc. 174. numer. 1.

Limes in Generalibus, Generalissimis, ac Delictis alicujus classis maritimus, vel exercitus, nec non in ducibus navis militaris. ibid. num. 2.

Jurisdicchio, sive concessio, sive voluntaria Jussu ordinis, seu delegati ad universitatem eandem prorogatur de consensu Partium extra territorium cum eandem Principis, seu Jussu alicuius territorii etiam tacito. Disc. 171. num. 5. & 34.

Consensus expressus Partium requiritur pro prorogatione Jurisdictionis Jussu delegati ad causas particulares extra suum territorium. num. 9. ibid.

Secus si agatur de prorogatione Jussu ordinis, seu delegati ad universitatem eandem, nam tunc sufficit tacitus. numer. 8. & 10. ibid.

Consensu exercendi Jurisdictionem in alieno territorio non potest introduci absque scientia, & patientia Principis ejusdem territorii. Discurs. 175. n. 16.

Reprobatur contrarium tenentes. ibid. num. 17.

Et hæc scientia Principis debet esse vera, & non præsumpta. num. 18. ibid.

Neque sufficit scientia Officialium, vel Magistrorum Principis. ibid.

Secus si ageretur de consuetudine immemorabili, quia nulla scientia probari debet in Principe. numer. 19. ibid.

Scientia non præsumitur in Principe si agatur de odia vel exercitio Jurisdictionis facto in aliquo loco sui territorii admodum distant à suo terminis. ibid. num. 20.

Delegatus Principis ad unam causam causam potest extra territorium de solo partium consensu Jurisdictionem delegatam exercere, nec requiritur consensus Jussu alicuius territorii. Discurs. 179. n. 27.

Declara tamen, ut num. 26. & 27. n. 28.

Principis, sive Jussu potest alicui etiam delegari in alieno territorio Jurisdictionem suam dare, nec delegare. num. 29. ibid.

Et de ratione. ibid. num. 30.

Rescinditur contraria opinio. ibid.

Secus si vellet Jussu dare in alieno territorio, & cogere alium ad judicandum inter subditos. num. 31. ibid.

Jurisdicchio Consuetudine eorumdem Nationum. Vide Consuetudines.

Jurisdictionis per actum exercitum, quoad aliquam speciem rerum, intelligitur universalis Jurisdictionis quoad omnes species sub Jurisdictione universalis contentas. Disc. 180. num. 15.

Jurisdicchio concessa alicui Magistratus contra aliquam intelligitur etiam concessa contra alium subditum, & subalternum ministrum, ex regula si vincis vincemur te, &c. ibid. num. 26.

Quod aliquos actus spectare possit ad unum Jussu, & quoad alios ad alterum. ibid. n. 28.

Jurisdicchio specialis concessa alicui Jussu non derogat alicui universali competenti superiori, vel supremo Jussu. ibid. num. 29. & 31.

Jurisdicchio licet alicui per Principem concessa verbis amplissima, & effusiva, namquam intelligatur concessa privative quoad ipsum Principem. ib. n. 30.

Compatibiliter hæc potest penes unum tantum Superiorem Jussu, vel Superiorem super omnes, & penes aliam tamquam Jussu ordinariam, & subordinatam. ibid. num. 30.

Jurisdictionem si quis habet pro eo quod plus est, tam

eam etiam habet in eo, quod minus est. Discut. 180. num. 34.
Jurisdiclio fex subrogatorum Curia Mercantie Civitatis Florentine perpertuat, Disc. 209. num. 96.

J U S.

Quod in Judicio deductum non fuit, potest Adari, five Reus non exhibere quatuordecim sententia semper promovere. Disc. 28. num. 105.

Jura primæva evicta re insolentia data non revivunt Creditori. Disc. 42. numer. 2.

Copularum. num. 2.

Præteritum in subditum, quando nempe Ceditur consequi solucione aliter non potest. num. 3. ibidem.

Et contra actum possessorum agi non potest ex primævis juribus, nisi exculsi bonis principis debitoris. num. 4. ibid.

Jura primæva revivunt, quando datio in solutum fuit nulla. Disc. 42. num. 5.

Et hoc procedit in quocunque alio contractu. ibid.

Et primævis juribus agere potest Creditor, quando dationem insolentem accepit cum solita profectione citra innovacionem. Discut. 42. num. 7.

Et hoc procedit in omnibus aliis contractibus innovatis, quibus propter incompatibilitatem nihil prodest dicta profectione, quoniamque secundus contractus non potest effectum sortiri, vel adimpleri. num. 8. ibid.

Et semper ad primæva jura redire potest Creditor, si secundus contractus effectum non habeat. num. 10. ibid.

Limita. num. 11. & 12. ibid.

Jura primæva revivunt cum favore creditoris contra casum coram debentis, & eorum siquidque, quando datio in solutum facta per unum ex dictis coram fuit evicta. Disc. 42. num. 15. & 16.

Jura, & privilegia personarum a Persona regulariter nequeunt divelli. Disc. 43. num. 20.

Limita nisi transierint in contractum. num. 21. ibidem.

Jura specialia a persona privilegiata separari possunt, nec cessant ipsa Persona cessante. Disc. 43. n. 22.

Jus superveniens de præterito in causa appellationis etiam deduci potest, non obstante secundo prohibita probationes fieri non posse in causa appellationis. Discut. 82. num. 72.

Et sic jus superveniens ex ratificatione subsecuta, tamquam jus superveniens de præterito, potest deduci in causa appellationis. ibid. num. 73.

Quando vero jus superveniens de præterito non potest, quod aliter judicium. ibid. num. 74.

Nemo plus juris in alium transire potest, quam ipse habet. Disc. 91. num. 67.

Jus proprio quilibet renunciare potest. Discut. 96. numer. 34.

Jura periti renunciant non præsumunt, nisi conclusum probetur. Disc. 102. num. 56.

Jura reale transierunt sententia a die tantum executionis, & capta honorum possessione. Disc. 103. num. 96.

Jura arguta, licet dicantur certa, non tamen hoc procedit, quando consultant in jure dubio. Disc. 106. num. 25. & 26.

Si quando jus dicatur dubium remittitur arbitrio Judicis. ibid. num. 27.

Jus civile ubi in temporalibus deficit, ad canonicum est referendum, & viceversa. Disc. 158. n. 12.

Declaratur. ibid.

Jus offendi. Vide Offendi Jus.

Jus redimendi. Vide Redimendi.

Jus conjugii. Vide Conjugii.

Jus de legitimis. Vide De legitimis.

Jus ignorantiæ. Vide Ignorantiæ.

Jus in re eriguntur, vel quod dependet ab aliena voluntate non habent in consideratione. Discut. 194. num. 27.

Quilibetque in alium derogationem non requiritur, quod de eo mentio fieri debeat, neque necessaria est illius derogatio, nisi in prædictum fuit per aliam hancque Rescriptum. num. 28. ibid.

Et de ratione. num. 27. ibid.

De jure quod quis obtinere potest, non præsumitur impetire per Gratiam. Disc. 194. num. 40.

Jus in re potentius est jure ad rem. Disc. 203. n. 61.

Jura non curant de successu, & a merito eventus dependentibus. Disc. 207. num. 29.

Jura Civiles dispositio, non comprehendit subiecta Imperio Ottoniano. Disc. 211. num. 62.

De jure Gentium bona hostium acquiri possunt. Disc. 212. num. 3.

Est contra jus Divinum delatio Victualium tempore Belli. ibid. num. 32.

De jure Belli deprædantur etiam innocentes subditi, ut hostium vires avertantur. Disc. eod. num. 48.

De jure Canonum, & Gentium permixta est deprædatio Christianorum confederatorum cum Turcis, & illis auxiliantibus. Disc. 212. num. 63.

L

LÆSIO. Vide SUBHASTATIO.

LÆSIO ultra dimidium non habet locum nisi in casu quo emeretur pro decem, quod valet 20. Disc. 79. num. 6.

Sed in permutationibus, & venditionibus hinc inde plurium mercium non debet testificari contractus ex læsione ultra dimidium reperti in una re tantum. ibid. num. 10. & 12.

Dummodo in aliis rebus, vel partibus contractus tanta utilitas invenitur, que compensat, aut saltem excludere valeat læsionem ultra dimidium repertam in una re tantum, vel in una parte tantum contractus. ibid. num. 13.

Læsiō non consideratur in contracto, qui haberi potest, tam ad datum, quam ad luctum. Disc. 184. num. 10.

LAUDUM.

Fatum sublequens Arbitrationi, vel parium multum valet pro declaratione Læsi. Disc. 162. n. 16.

LAUS.

Laudatur Sacra Religio Hierosolymitana. Disc. 116. numer. 27.

Joannes Stephanus Vicenti auctor formulæ Jamensis laudatur. Disc. 90. num. 14.

LEGATARIUS. LEGATUM.

Legatum scriptum à Nuptio, vel ab alio in testamento non valet, licet scriptor sit iure iure fidei. Disc. 2. num. 13.

In annis legata semper inest conditio, sicut in censibus, & annis alimentis, nempe si tempus veniat. Disc. 82. num. 29. 30. 31.

Legatum compensatur cum debito necessario defuncti. Disc. 84. num. 3.

Limita in casu quo debitum necessarium defuncti ad alium vere spectaret. ibid. num. 4.

Si defunctus cum altero, vel pro altero obligatus crediti legaverit id, quod deberet, legatum crediti in unitatem coram debent, vel alterius, ad quem vere spectat debitum. ibid. num. 8.

Et hoc procedit tam in casu, quo defuncto pro altero obligatus competat exceptio excussionis, quam in casu, quo ea non competat. ibid. num. 9.

Nemo pro altero, vel contemplatione alterius, sed favore tantum legatum legare præsumitur. Disc. 84. num. 10.

Legatum non debet compensari cum debito necessario defuncti, nisi pro rata debiti, que ad defunctum, licet insolentem cum alia obligatum realiter spectabat, fecit pro aliis personis ad alios coram spectantibus. ibid. num. 11.

Secus si contrarium appareret ex conjecturis. ibid. num. 12.

Legatum quomodo, & quomodo, & quibus casibus compensatur cum debito defuncti. Vide Compensatur. & Disc. 84.

Hæres non tenetur de inexigibilitate nominis legatum. Disc. 109. num. 19.

Si nomina debitorum legata non sunt vera, hæc ad nihil tenentur. *ibid.* num. 16.

Secus, si scilicet legatum fuisset nomen, quod nihil deberet. *ibid.* num. 17.

A Legatus ad donationem valet argumentum. *ibid.* num. 18.

Demonstratio falsa, si respicit substantiam Legati, vitiat legatum. *ibid.* num. 19.

In Legatis ad pias causas verba taxativa non debent resolvi in demonstrativa contra mentem Testatoris. *Difc.* 109. num. 21.

In Legatis, aut donationibus, quando quantitas flet demonstrativa. *ibid.* num. 22. 23. 24.

Si legata fuerit aliqua quantitas, vel res, quæ non sufficit ad implenda onera per testatorem ordinata, tunc hæres supplere debet. *ibid.* num. 25.

Intellige, si demandata fuerint à Testatore opera certa, secus si incerta. *ibid.* num. 26.

Onus legatario impossibile intelligitur respectivum viribus legati. *Difc.* 112. num. 1.

Es debet restitui, & regulari secundum emolumentum legata. *ibid.* num. 2.

Quia legatarius non potest gravari ultra vires legati. *ibid.* num. 3.

Legatarius si accipiat legatum cum onere sibi relicto, non tenetur ultra vires legati. *ibidem* num. 5.

Legatarius acceptans legatum cum onere sibi relicto tenetur etiam ad implementum oneris. *ibid.* numer. 7.

Declarat, quando onus est appositum per viam conditionis. *ibid.* num. 8.

Secus si per viam modi. *ibidem* num. 9.

Legatarius acceptans legatum cum onere nungquam tenetur ad onus extra vires legati, si onus est intrinsicum, neque quando onus est adimplendum ex re ipsa legata. *ibid.* num. 10.

Si vero onus est extrinsecum, nempe adimplendum extra rem legatam, legatarius non tenetur extra vires legati. *ibid.* num. 11.

Limites si legatarius gravatus fuerit aliquam speciem propriam alteri danda, quæ tunc licet species propria exeat emolumentum, ad eam dandam tenetur. *ibid.* num. 12. & 30.

Item procedit, si acceptaverit legatarius speciem sibi relictam, cum onere alteri solvendi aliquam summam, nam ad eam summam, licet sit major species legata, trahitur. *ibid.* num. 13.

Limita in onere ab initio incerto. *ibid.* n. 14.

Pro ut in legato pro eo toto, quod fisco possit legatarius, & aliis similibus incertis, de quibus. *ibid.* num. 15. 16.

Limita tunc favore libertatis. *ibid.* num. 17.

Limita quarto in legato alicuius juris universali. *ibid.* num. 21.

De usufructu legato. Vide *Ufructus*.

Si aliqua species, vel fundus fuerit per testatorem pluribus legatus, si postea aliqua quota ejusdem species fuerit alteri relicta, censetur dicta quota à prioribus legatariis adempta. *Difc.* 160. num. 1.

Ampla procedere etiam de summa pecuniarum preus aliis legatis, aliquam illius ratam testator alteri legaverit. *num.* 2. *ibidem*.

Præcipue si legata esset pecunia, vel quantitas de certo loco. *num.* 3. *ibid.*

Legatarius quoties vires hereditatis non sufficiunt ad integram legatorum solutionem, concurrere debent pro rata ad diminutionem. *num.* 4. *ibid.*

Item si hæres ab eis per testatorem diminuta per ademptionem alicuius portionis species legata. *num.* 5. *ibidem*.

Itemque procedit in legatis pias. *num.* 6. *ibid.*

Contrarium. *num.* 7.

Declarat tamen, ut *num.* 10. *ibidem*.

Legata pia in generali diminutione, vel ademptione non veniunt. *Difc.* 160. num. 7. & 16.

Legata pia non patiuntur diminutionem simul cum profanis, si vires hereditatis non sufficiunt. *num.* 8. *ibidem*.

Secus si legata omnia sunt pia, nam tunc omnis pro rata diminutionem patiuntur, licet adessent legata magis pia. *num.* 10. *ibidem*.

Cydog. de Commert. T. III.

Legatum factum Reipublice in exortationem, & levanten Populorum dicitur. *num.* 9. *ibid.*

Legatum pium relictum ad arbitrium executorum magis acribus debet pietati executorum, in quorum arbitrium illud reponitur, quam pietati Testatoris. *num.* 11. *ibid.*

Legatum relictum dicitur ad arbitrium hæredum, si Testator usus sit verbis *si vis videbitur*, & c. non non arbitrantibus, tanquam cessante conditione, legatum evanescit. *Difc.* 160. num. 12. & 13.

Ampla etiam legatum conditionale factum si favore pietatis causæ, vel Ecclesiæ. *num.* 14. & 25. *ibidem*.

Legatarius si integrum legatum faciat consecratur ultra vires patrimonii tenetur ceteris legatariis restituere pro rata quidquid indebit. per eum exactum fuit. *Difc.* 160. num. 26.

Contrarium. *num.* 28. *ibid.*

Legatarius potest repetere solummodo per hæredem alius legatarius, quando hereditas non est solvendo pro omnibus. *num.* 27. *ibidem*.

Legatum à Testatore factum de eo, quod ipse legatario non debebat, non vitatur si testator favore sit ei. Legatario debere, & tamen legatari. *Difc.* 166. num. 28. & 29.

Legatarius & legati ad hæredes, revocabiles tamen, transmittuntur. *Difc.* 209. num. 34.

Pro Legato annuo competis hypotheca in bonis Testatoris. *Difc.* 219. num. 1.

Hypotheca, quæ competis pro legato, an sit debitor hypotheca, quæ competis pro debito. *Difc.* 219. numer. 3.

Et resolvitur esse ejusdem nature. *ibidem* numer. 4. & 5.

Legatum favore pias causæ solvendum est in modum meliori, supposita dupliciter moneta ejusdem nominis. *Difc.* 320. num. 10.

Contrarium. *num.* 11.

Conciliantur opiniones. *num.* 12. & 13. *ibid.*

LEGATUS.

Legati, & Commissarii Principis, Oratores, vel Capessarii dant aliquo impedito, ob quod non possint ordines Principis servare, possunt agere quidquid eis videbitur, dummodo tempus non habeant monendi Principem, & responsum expectandi. *Difc.* 69. num. 13. vers. *idem* & c. & *Difc.* 125. numer. 24.

LEX, ET LEGES.

Et vide Statutum.

In Lege loquente per verba solum factum denotans sufficit adus fieri, licet adus de jure esset nullus. *Difc.* 3. n. 91. & *Difc.* 8. n. 6. & 14.

Lex prohibens fieri aliquem adum ad tollendas fraudes, etiam si adus ille probatus sit sine fraude, nullus est, & dicitur fraudulentus. *Difc.* 8. num. 5. & 12.

Lex emanata ad tollendas dubitationes non est extendenda ad casus claros, & manifestos. *Difc.* 47. n. 7.

Leges aliarum Civitatum interserviunt pro interpretatione Statuti alterius Civitatis. *Difc.* 6. num. 30.

Presumuntur notæ, adeo nec Juxæ, nec Partes allegatæ de eis valeant ignoranciam. *Difc.* 28. n. 79.

Limita in legibus extravagantibus non insertis in volumine Statutorum. *ibid.*

Legis *Procula de probat.* Explicatio. Vide in verb. *Remissa debiti*.

Dispositio textus in *L. a. C. de Nisfragis* procedit tantum in casu particulari, nempe favore Filii. *Difc.* 1. num. 161.

Contrarium firmatur. *num.* 162.

Limita. *numet.* 163. *ibid.*

Lex, seu Statutum in aliquo contra jus dispensans, non derogat alteri derogasse, ad quod etiam de jure qui tenebatur. *Difc.* 14. n. 58. & 80.

Lex, seu Statutum dispensans per verba prohibitiva, vel negativa formam inducit, quæ non servatur, adus est ipso jure nullus. *Difc.* 71. num. 28.

Secus si per verba tantum assertiva, vel dispositiva. *ibid.*

Ubi agitur de observantia interpretativa casus in individua decisio acquiritur. *ibid.* num. 31.

Si vero de interpretatione novi juris inducitur, saltem duo casus in consideratione debiti eriguntur. *ibid.* num. 32.

Qui contra prohibitionem Legis, vel Statuti mercatur, dicitur esse in dolo. *Difc. 80.* num. 31.

Legem, vel Decretum personale ignorans, in penam incidere non potest. *Difc. 81.* num. 16.

Lex, non Statutum habens aliquem finem, non obligat eos, qui illud facere non valent. *ibid.* num. 25.

Legis, aut Statuti dispositio in inter, contra illius qualitates verificari debet. *ibid.* num. 28.

Lex non est impossibilis verbi. *Difc. 73.* num. 22.

Lex vigens in Hispania, ex pretium censum vitalitiorum se septem pro uno pensionis solvendo nulli habens ratione ætatis, & gravissimis Doctoribus esse approbata. *Difc. 80.* num. 61.

Explicatur *L. in tempus fi. de herediis insti. & L. in fuga C. de plagis.* *Difc. 89.* num. 20. & 21.

Leges ab institutis clericis abstrahit. *Difc. 98.* num. 18.

Per legem, vel edictum Principis acquiritur jus quod in Legge, vel Edicto continetur. *Difc. 99.* num. 38.

Leges posteriores à præcedentibus declarationem recipiunt. *Difc. 114.* num. 7.

Transgressor legis prohibitive recessus à Civitate incidit in penam anathematis immunitatis. *Difc. 117.* num. 19.

Lex obligat cives ad habitationem intelligitur ab ea semper exclusis rationabilis causa recessus. *ibidem* num. 27. & 39.

Observantia est interpretativa legis concedentis immunitatem. *ibid.* num. 28.

Lex ubi aperte non disponit in præteritum, non censetur habere oculos retro, sed tantum determinare casus futuros. *Difc. 149.* num. 47. & 46.

Lex una, seu Statutum declarat aliud. *Difc. 154.* num. 3.

Legis, vel Constitutionis non modo verba consideranda sunt, sed ratio, & effectus. *Difc. 181.* n. 15.

Lex laicali indirecte juramentum tollere potest. *Difc. 130.* num. 3.

Lex innovat, & obsolete nunquam censetur disponere. *Difc. 135.* num. 10.

Lex *Supplicans Cod. qui potiores in pignor. habent. Vide Apoc.*

Lex universalis non intelligitur legem, particularem præcedentem comprehendere voluisse, neque huic derogare. *Difc. 180.* num. 3.

Loquens de re, vel pecunia publica comprehendit etiam res, vel bona spectantes ad aliquam Civitatem, Communitatem, Populumque, quando lex facta sit pro bono publico, licet hæc bona dicantur impiores publicæ. *ibid.* num. 10.

Maxime quando lex loquitur cum amplissima verborum universitate. *ibid.* num. 12. & 13.

Lex, seu Statutum conditum ad obviandum fraudibus, vel ad impedienda delicta, intelligitur factum pro publica utilitate. *ibid.* num. 11.

Leges, vel Statuta ab observanda optima recipiunt interpretationem. *ibid.* num. 24. & *Difc. 228.* num. 20.

Lex condita ab bono publico, semper derogat legi antecedenti. *Difc. 180.* num. 35.

Lex Civilis fingere non dicitur, quando derogando alicui per ipsam legem inducitur, redit ad jus primævum nature. *Difc. 182.* num. 44.

Leges Romanorum quædam de antiquis Argentariis procedunt etiam in Mercatoribus nostri temporis. *Difc. 187.* num. 27.

Privilegium datum antiquius à lege deponebitur pecuniam gentes Argentarii, habet etiam locum in deposito facto apud modernos Mercatores. *ibidem* num. 28.

Alique Leges Codicis & Digestorum in distinctis loquentes de Furtis explicantur. *Difc. 187.* num. 5.

Constatum plures alia, quæ videtur licet se contrariare. *ibid.* num. 33. & 34.

Lex, seu Statutum conditum de Mandato Principis habetur pro lege ab ipso Principe promissa. *Difc. 139.* num. 1.

Præsertim si sit potius confirmatio. *ibid.* 2.

Lex magis à lege confirmatio sit facta in forma fœderis, autem confirmatione Principis data ab illius depositum. *num. 1. & 2. ibid.*

Lex à sui facta in forma commissionis. *ibidem* num. 3.

Legis publicatio à Principe ordinata arguit esse legem ipsius Principis. *Difc. 194.* num. 7.

Lex universalis dicitur, quæ sit condita pro omnibus totius domini, & cum clausula derogatoria non habentibus. *Difc. 194.* num. 8.

Per legem posterioriorem, quamvis generalem, & habentem prædictam clausulam, non intelligitur antecedere privilegio, vel legi derogatoriæ, ubique illius mentione derogationis. *ibidem* num. 9.

Præcipue quando lex præcedens particularis, seu privilegium habet clausulas derogatorias ad futuras leges, & dispositiones. *num. 10.*

Limita tamen quando contrarius consensu contrarius fuerit. *num. 11.*

Item limita quando lex generalis posterior effect contraria, seu incompatibilis cum lege præcedenti particulari, vel privilegio. *num. 12. ibid.*

Lex generalis posterior habens clausulam non habentibus derogat antecedenti legi particulari, seu privilegio, licet habenti derogatorium ad futuras leges, quando ex consensu constat de Principis mente derogandi. *Difc. 194.* num. 13.

Quod magis procedit, quando clausula derogatoria ad futuras leges appolita in præcedenti lege particulari, vel privilegio, non refertur ad personam ipsius Principis, sed suorum Officialium, & Ministrorum. *ibid.* num. 14.

Lex, seu Statutum conditum de commissione Papæ, seu Principis, licet dicatur Papæ, vel Principis quod potestatem, tamen quod voluminem attenditur mens Depositionum. *Difc. 194.* num. 15.

Quod procedit licet talia Statuta sint etiam posita à Principe confirmata. *num. 20.*

Limita in casu, quo de contraria Principis voluntate constaret in decreto confirmationis. *num. 21. ibid.*

Declaratio principalis conclusio. *ibid.* num. 22.

Lex condita de commissione Principis ab aliquo arte, vel universitate non comprehendit personas, quæ dicte arti, vel universitati subdite non sunt, licet sint subdite ipsi Principi. *Difc. 194.* n. 23.

Declaratur hæc conclusio. *num. 24. ibid.*

Lex, seu dispositio prolata in res, contractus, aut personas subdite disponens, in consequentiam afficit etiam non subdites. *Difc. 194.* num. 26.

Quis vero cessante à quo alterum dependet, hæc etiam cessare debet. *num. 27.*

Lex posterior, ex quibus consensum arguitur priori legi derogare. *Difc. 194.* num. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 41. 42. & 48. *ibid.*

Legis natura, & qualitas interpretatur ex observantia. *num. 48. ibidem.*

Legi priori non præsumitur Princeps voluisse derogare, quam magna sollicitudine amore, & studio condidit. *Difc. 194.* num. 51.

Lex, quæ in præi iudicis, & damna repetitur, variari debet, ut si de medicis. *num. 54. ibid.*

Lex, seu dispositio quæcumque posterior habens cum prima incompatibilitatem, derogat priori. *Difc. 195.* num. 2.

Suppositio Legis, vel Principis deficiente, videtur etiam ipsa lex, vel Principis Decretum. *num. 7. ibid.* & *Difc. 309.* num. 51.

Lex à Principe promulgata pro aliquo Universitate, non afficit nisi illos qui sunt de dicte Universitate. *Difc. 199.* num. 3.

Legi non subdit is, qui non subit equalitatem à lege volitis in suis subditis. *num. 6. ibid.*

Lex quando requirit certum quædam in contrahentibus, tunc inficitur ad contrahentem qualitatem illam habentem. *Difc. 199.* num. 9.

Lex, quæ non fuit abrogata, nec cassata debet omnino observari. *num. 20.*

Leges servari debent, non violari. *num. 39. ibid.*

Statutum seu Lex edita pro Libano præcipiente solvi debere traditur à iudice etiam non sit in

mora, debet intelligi de mora regulari, licet de irregulari, quae semper est necessaria. Disc. 199. n. 54.

Concitarium firmatur. num. 93. & seqq. ibid.

Leges Feriarum sunt ubique de consuetudine receptae.

Disc. 202. num. 37.

Lex nulla dicitur inanis libertatem denegandam esse.

Disc. 211. numer. 24.

Legis dispositio locum non habet, ubi non verificatur legis suppositum. Disc. 211. numer. 63.

Legis, vel Statuti circumventio in aliquo actu, vel

contractu insignificabilis est à dolo malo, & à fraude ex consilio. Disc. 216. num. 22.

Leges tassantes valorem Monetae ligant etiam Ecclesiasticos. Disc. 220. numer. 31.

Lex Mercatorum ab Artifice distinguitur, nec unus venit sub nomine alterius. Disc. 224. num. 16.

Expenditur, & declaratur lex municipalis Consilium

Maris Pisarum. Anus 1593. Disc. 225. numer. 28.

& 96.

Quod lex non disponit nec ab homine praesumi debet, aut dici. Disc. eod. num. 90.

Omissum in lege, quod facile exprimi poterat consilio praetermissum censetur. ibid. num. 91.

Lex correctoria, & exorbitans extendi nequit de casu ad casum, quatenus nulla sit assignabilis diversitas ratio, & agatur de casu omnino consimili. Disc. 225. num. 92.

Tortius si lex sit exorbitans simul, & penaliter.

ibid. num. 93.

Lex non odiosa, neque exorbitans non extenditur de casu ad casum rationis diversitate accedente.

Disc. 225. num. 94.

Immo sufficit quod de uno casu ad alium non

zoque potens ratio misceat. ibid. num. 95.

Quod sit lege permittente, bene & legitime factum dicitur. Discurs. 225. num. 98.

In Statutis, & Legibus particulare locum habet argumentum à contrario sensu desumptum, dummodo non resultet correctio juris communis. Discurs. 226. num. 15.

Lex penalis extendi nequit de casu ad casum. Disc.

eod. num. 16.

Constitutum attenta diversitate rationis inter unum, & alterum casum. ibid. num. 17.

Lex penalis non extenditur ad casum non expressum, etiam si rationis identitas, vel major ratio interveniat inter casum expressum, & omissum. Discurs. 226. num. 18.

LEGITIMA.

Nulla est differentia inter legitimam, & aliam portionem ex Sacerdotio debitam respectu fructuum à quo die debeatur. Discurs. 103. num. 13.

Filius accipiendo legatum pro sua legitima relictum à Patre, non censetur acceptasse onus dicto legato adnexum. Disc. 112. num. 6.

Legitima, & legata ad haereditatem, revocabantur tamen, etiam si in testamento. Disc. 209. num. 34.

LIBERATIO A MOLESTIIS.

Promissio indemnizatis, seu liberationis à molestiis postestatis dicitur, probatis molestiis ac damnis passis etiam per solam condemnationem. Discurs. 91.

num. 12. & 2.

Ac etiam per solam licentiam morant, & solam denunciationem, quando liberatio à molestiis, & indemnitas amplissima promissa fuit. ib. n. 3. & 4.

Ideoque ex sola denunciatione, & promissione indemnizatis sub forma obligationis cameralis. ibid. num. 5. & 6.

Et quod lapsam tempore obligationi adjecti. ibid. num. 6.

Debitor ovis potest ad relevandum fideiussorem. Discurs. 103. num. 63.

Socius tenetur relevare alterum socium pro rata damni passi. ibid. num. 67.

LIBER. LIBRI.

Vide. Administratio.

Libri Scrivani Navis, & illius Manifestum plenam fidem facit. Disc. 100. num. 27. 30. & 130. & Disc.

23. num. 27.

Casareg. de Comm. Tom. II.

Alia. Vide in v. Scritta Navis.

Libri Defuncti presumuntur esse penes haereditarios. Discurs. 30. num. 44.

Limini, & delecta, ut num. 47. 49. 48. & 50.

Capituli, vulgo di membra prelati, sufficiunt et ad obligandum Dominum. Disc. 39. numer. 7.

Mercator tenetur tantum exhibere libros in ea parte, aut pagella, ubi adest controversia. Disc. 30.

num. 79.

Mercator propter argentem causam potest reculare exhibitionem librorum in Actis; & eos tantum exhibere Indici in occulto. Disc. 30. num. 86.

Libri relativi ad alium non probant, nisi exhibitis aliis relatis. num. 87. ibid.

Proposens stare debet libris suis Insinuatoris, seu administratores. num. 82. ibid.

Et debitores in eis descripti censentur veri. numer. 83. ibidem.

Mercatores de consuetudine adnotant tantum suos debitores in libris rationum. num. 84. ibid.

Libri Mercatorum, vel pariter in eis scriptae ab alio presumuntur scripti, vel scriptae de eorum mandato. Disc. 35. num. 55.

Impense receptae in mercatoribus, & eorum cambiorum, & recalcibrorum in eis adnotatas non probant realitatem crediti. Disc. 40. num. 20.

An Libri Mercatorum sufficiant pro justificatione realitate Cambii. Disc. 50. num. 15.

Libri scripti in loco ubi per statum plene probant ubique locorum probationem faciunt. Discurs. 43.

num. 54.

Libro navis, vulgo manifesti, plena fides adhibenda est, pro ut publicis instrumentis. Disc. 71. n. 7.

Mercator tenetur in propriis Libris adnotare pariter reliquias à correspondente receptas. Discurs. 102. num. 38.

De Librorum exhibitione, vide plenissime Editio, Librorum depredationem allegans, non potest praetendere illos ex post ostendisse. ibid. num. 67.

Libri non probant, quatenus in eis cognita sint aliqua pariter falsa apposta. Disc. 104. num. 28.

Libri Apothecae probant solum in his, quae pertinent ad apothecam, & meteatram, non vero dotum. ibid. num. 59.

Ex Libri Dehance probatur oeratio; & quibus metcium, & ad quem ille pertineat. Disc. 116.

num. 12. & 35.

Libri, vulgo scartafaccio. Vide Cambium. Scartafaccio.

Libri administrationis presumuntur fuisse in haereditate, & ad haereditatem pervenisse. Disc. 130. n. 3.

Amisso Libri probatur peramentis eptis, qui alias edere tenentur concurrentibus conjecturis. Disc. 150.

num. 5.

Praesumptio quod libri administrationis apud haereditatem reperiantur, est praesumptio juris, quae per aliam praesumptionem contrariam eliditur. Discurs. 150.

num. 11.

Haereditas praesumitur velle occultare libros, quando ex librorum occultatione nullum commodum, & utilitas ei redundat. Disc. 150. n. 12. & 37.

Præsumptio concurrentibus conjecturis, quae temeretur. num. 26. & 28. ibid.

Libri administrationis comprehenduntur sub generali descriptione scripturarum in Inventario facta. Discurs. 150. num. 15.

Statutum concordans prohibitionem Libris Mercatorum intelligitur de scriptis in territorio Statuentium, non autem extra. Disc. 166. num. 34. & 46.

Statutum concedens hypothecam pariter in Libris Mercatorum extrahi procedit, dummodo pariter descriptae sint in loco Statuentium, & non extra. num. 39. 40. 41. & seqq. ibid.

Et vide Hypotheca, & Pariter.

De Insinuatoris, vel socio occultantibus Secreta Rationis, vel negotii. Vide Offitium. Secretis.

Libri Argentariorum, & nummulariorum plena fides praestatur. Disc. 205. num. 35.

Factum de stando Libris pro tractate Cambii. Vide Factum.

A Libris Mercatorum extractio pariterum facta sine citatione Paris non valet. Disc. 206. num. 35.

Libri contra scribentem plene probat, etiam si effectus manualis, aut *stracciaglie*. Dile. 110. num. 10. & 21.
 Partita existens in Libris Conventus magnam veritatis fontem recipit ex attestazione Patris Gaudium. ibid. num. 23.
 Libri Monasterii probant contra ipsum Monasterium. num. 27. ibidem.

LICENTIA.

Licentia exequi non potest contra obligatum hereditario nomine. Dile. 98. num. 20.
 Magistratus Supremorum Syndicatorum Genus compendit solum cognitio nullitatis licentiae, siue actuum, non autem iustitiae, aut injustitiae. ibid. num. 19.
 Licentia quando praesumitur habita. lute Dile. 117. num. 20. 21. & 22.

LIGNA.

Ligna pro Domibus edificandis, non sunt de genere prohibitorum deferri ad Turcas, & Infideles. Dile. 111. num. 32.

LIQUIDATIO. *Vide* FRUCTUS, LUCRUM.

Liquidatio Crediti fieri non potest sine Calculo dati, & recepti. Dile. 106. num. 36.
 Liquidatio damnorum depredationem passu quomodo faciendi sit. Dile. 113. num. 29. & 30.

LITERÆ

Debet esse deliberatæ, & non incidentur scriptæ, & cum causis prolatae, ut probent contra scribentem ad favorem litibus ad quos fuerant transmissæ. Dile. 30. num. 13.
 Mercatorum exemplares in Registro probationem faciunt. Dile. 30. num. 49.
 Mercator literas recipiens, & eis non contradicens censetur eas approbasse, & omnia gesta à scribente. Dile. 30. num. 63. & 64.
 Literarum formam, seu Pacta innovantes circa notitiam correspondentium, non possunt infringere primariam obligationem in dictis literis contractam. Dile. 33. num. 26.
 Literæ responsivæ, & computa mercatorum probant identitatem mercium transmissarum. Dile. 74. numer. 1.
 Literæ Mercatorum contra ipsos, & ab eis causam habentes plene probant. Dile. 78. num. 1.
 Literarum intentio non importat approbationem facti in eo contenti. Dile. 102. num. 53.
 Literas recipiens, & non reclamans illas acceptare censetur, & cum scribente cohabitare. ibidem numer. 54.
 Literæ Mercatorum plene probant eorum contractus & mandata. Dile. 119. num. 1.
 Nihilque refert, quod illæ scriptæ sint per modum rogationis, exhortationis, vel desiderii. ibid. num. 2.
 Literæ plene probant contra Mercatorem scribentem, ibid. num. 19.
 Literæ Mercatorum subsequentes dubiis declarantur, per antecessas claras. ibid. num. 20.
 Epistole Mercatorum, si aliqua verba sunt dubia, intelligi debent juxta verisimilem mentem scribentis. Dile. 119. num. 27.
 Et interpretari debent in sensu magis profecto mandanti, vel scribenti. ibid. num. 28.
 Et nunquam no sensu contrario, & absurdum persistente. ibid. num. 29. 34. & 39.
 Epistola responsiva non debet intelligi contra respondentem, sed in sensu et magis utili. ibid. num. 30. & 37.
 Et adversus illum, qui se contra respondentem, fundare praesumit. ibid. num. 31. & 35.
 Epistole verba dubia, & equivoca declarari possunt à scribentibus. ibid. num. 36.
 Mercator fundare se non potest in epistola, quæ de tempore actus, seu mandanti extenuat, mandum ad eum pervenerat. Dile. 119. num. 48.
 Ratificatio enim non habet locum, ubi non habet locum actus consummatus. ibid. num. 49.

In Mercatorum Epistolis ex discreto modo scribendi, diversa mens arguitur. ibid. num. 52.
 In istis Literarum Mercatorum, iustitiam eorum attenditur, non vero in articulis iuris. Dile. 119. num. 34.

LITERÆ CAMBII.

Vide Cambium, Societas, & verba in specie.
 Literarum cambii exactionem differtens non praesumit earum datorum, si Camplarius qui solvere eas debebat, interim decoqueret. Dile. 21. num. 11.
 Et periculum nominis debitoris cedit in damnum mortui, & culpam habentis. ibid.
 Literæ vulgo *del ritorno* sufficient ad decendam reparationem cambii, ubique exhibitione litterarum *deli andata*. Dile. 26. n. 4. & 5. & Dile. 28. n. 15.
 Literæ cambii solventes protestatae trahunt in maximam veracitatem, & decursum mercatorum. Dile. 26. num. 11. & alia vide in *vesti Cambium*.
 Literarum cambii solutorum adjunctus, si non est creditor non potest agere contra acceptantem, licet illa acceptatio imponeret promissionem de solvendo. Dile. 33. num. 12.
 Et acquiritur hujusmodi adjunctus simplici mandatorio. ibid. num. 13.
 Secus si adjunctus esset creditor, quia tunc habet utilem actionem. num. 14. ibid.
 Acceptans literas cambii tenetur eas solvere post mortem scribentis. Dile. 33. num. 32.
 Declaratur. num. 36.
 Literarum cambii acceptatio importat novam obligationem solvendi ei, qui literas praesentat. Dile. 33. num. 36. 37. & 61.
 Qua scilicet in actu acceptationis mandatum extinguatur. num. 38. ibid.
 In Literis Cambii verba *per la valuta avuta* important veram solutionem pecuniae. Dile. 43. num. 1.
 Literarum cambii dator remanet obligatus usquequod iure fuerint completæ. Dile. 43. num. 2. 4. & 50. & Dile. 190. num. 16.
 Et est debitor conditionalis, quatenus scilicet non fuerint illæ adimpletæ. ibidem num. 5.
 Contrarium. num. 51.
 Et declaratur Doctores contrarii. ibid. num. 6. & 52.
 Scribas non apponens in literis cambii clausulam *ponere a conto*, sed recepta pro supplemento providens, non unum gradum transiit dictum. Dile. 44. num. 4.
 Verba *pagate all ordine S. P.* apposta in literis cambii non operantur, quod cambiarius contractum sit cum eo, cui postea ordinata fuit solutio. Dile. 44. num. 34.
 Literis Cambii indentibus protestatis, & non solvitis competet, tam receptatoris literarum, quam eius Girantis regressus contra scribentem. Dile. 48. n. 1.
 Explicatur essentia clausulae *all ordine S. P.* à scribentibus in Literis cambii, ut plurimum appositæ. Dile. 48. num. 4. 6. 10.
 Literæ Cambii, si fuerint scriptæ *per la valuta*, una *per la valuta comati* exceptio non numeratæ pecuniae non competit scribenti. Dile. 48. num. 7.
 Ex verbis literarum cambii *per la valuta incassa*, aut *per la valuta cambiata* arguitur non fuisse earum valorem perfolutum. Dile. 48. num. 13. & 39.
 Girata Literarum cambii, & *per me pagate* important mandatum, vel cessionem in gratiam tantum Giranti. Dile. 48. num. 23. & 26.
 Secus in Literis cambii scriptis *all ordine S. P.* quia tunc televisitur in nominationem personæ adjecti. Dile. 48. num. 16.
 Literæ cambii, siue mandatum in eis datum de solvendo est irrevocabile. Dile. 48. num. 18.
 Declaratur. num. 21.
 Giratorio Literarum cambii ex causa onerosa non obstat exceptio, quæ obstat Giranti. Dile. 48. num. 19.
 Declaratur. num. 22. & 23.
 Literæ revocatae in cella mercatoris censentur acceptatæ. Dile. 30. num. 98.
 Scribens literas cambii non potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniae contra eum, cui fuerint girata, & de ratione. Dile. 48. n. 28.
 Con-

Et firmatur magis vers. ibid. num. 2.
Literarum cambii acceptatio dat perfectionem contra-
ctui cambii. ibid. num. 6.

Conterarium. ibid. num. 10. & 11.
Literarum acceptatio non est novus contractus, sed
pars primi contractus inter remittentem, & dolo-
rem initi. ibid. num. 9.

Declinatur hæc propositio, ibid. num. 17.
Literarum acceptatio est pars substantialis contractus
cambii. ibid. num. 7. & 8.

Conterarium. ibid. num. 9.
Literæ cambii non sunt pars substantialis cambii. ib.
num. 10. & 19.

Sed ejus executionem dimittat respiciente. ib.
Absque literis potest alii modis exequi contra-
ctus cambii. ibid. num. 17.

Literæ cambii sunt necessarie ad justificandam reali-
tatem cambii. ibid. num. 12.
Conterarium. ibid. num. 13.

Literarum cambii remittens, & remittens prorestitu-
tis literis sibi datis à scribente, potest agere ad res-
tutionem pretii, seu valore non solute dictæ scri-
bebit. Diff. 59. num. 55.

Intelligitur tamen ad restitutionem pretii uti inte-
resse, & non uti pretii. ibid.

Et similiter videtur per remittentem agi posse ad
restitutionem contractus cambii, & sic ad restitu-
tionem valore actione ob causam, & causa data, &
non facta. ibid. num. 56.

Conterarium firmatur respondendo omnibus au-
thoritatibus contrariis. ibid. num. 57.

Literarum cambii datur, videtur se à principio obli-
gare sub tacita conditione erga remittentem res-
tutendi pecuniam, seu valorem receptam, si literæ
non fuerint adimpletæ. Diff. 60. num. 1.

Literæ cambii remittens, five contrahens in mone-
ta imaginaria, non censetur habuisse respectum ad
valorem monetæ specificæ, quæ curretat de tem-
pore initi contractus cambii, five alterius con-
tractus. Diff. 61. num. 3.

Apocha Cambiaria ex Statuto Florentino habet exe-
cutionem paratam. Diff. 111. num. 1.

Cambiorum justitia fundatur super periculo trajectio-
nis pecunie, cum incertitudine loci, vel damni.
ibid. num. 2.

Cambiorum realitas justificatur ex transmissioe spaci-
orum, vel literæ d' andata, & ritorno. ib. n. 3.
Vel acquiescentibus documentis, aut conjectu-
ris. ibid. num. 4.

Et per idem nominatur *Scarsafacio*, si de
ejus missione ad nundinas, & de exitu conliet.
ibid. num. 5. & 12.

Præceptum si fuit *scarsafacciū* prædictum scri-
ptum, & missum ab altero comploce. ibidem nu-
mer. 6.

Et ratione non solum negotia, & cambia a-
liena; sed etiam propria; & habeat relationem ad
compta, & bilanciā aliorum nummulariorum,
ita ut una cum eo efformatum fuerit generale bi-
lancium feriarum. ibid. num. 7. & 8.

Cambia valida sunt, licet cambiarum, & recambiarum
fuerit in feris, cum nomine debitoris scriptum
in cifra. ibid. num. 13.

Et quavis nomen debitoris fuerit in *scarsafac-
cio* scriptum non in loco nundinarum, sed ante
illorum missionem ad nundinas. ibid. num. 14.

Vel etiam deficiat in dictis *scarsafacciis* subsc-
ripto Cancellarii, vel Consulis feriarum. ibid. n. 15.

Prædictum si aliunde constet de illorum trans-
missione ad nundinas. ibid. num. 16.

Acceptas literas cambii, nec nomine proprio, nec
nomine alieno scribentis nullam exceptionem op-
ponere valet. Diff. 143. num. 3.

Declara, & limita, ut num. 4. ibid.

Literæ Cambii ex generali consuetudine, & per le-
gem particularem Liburni habent executionem pa-
ratam. Diff. 143. num. 15.

In Judicio executivo Literarum Cambii nulla exte-
rio admitti potest. ibid. num. 16.

Quod intelligitur quas exceptiones turbidas,
& lingulas, non vero quas faciles, & claras.
num. 17. & 19. ibidem.

Contra Literas Cambii opponi potest exceptio doli
mali. Diff. 143. num. 18.

In Literis Cambii an sufficiat, quod nomina debito-
rum exprimeantur in eis in cifra. Diff. 148. n. 37.

Exceptio non observata pecunie non datur contra
Literas Cambii. Diff. 151. numer. 8. & 12.

Literæ cambii acceptatæ habent executionem paratam.
Diff. 152. num. 1. & 31.

Neque hæc exceptio retardari potest exceptionibus
alioem indagorem, requiruntibus. numer. 31.
ibidem.

Datur Literarum cambii an valet post eorum gira-
tam revocare mandatum de solvendo in præpa-
ratum Giratarum. Diff. 164. num. 1.

Negativa opinio venior juxta municipalem Li-
burni dispositionem. ibid.

Datur Literarum *all ordine* S. P. & obligat ad illa-
rum solutionem, cum respectu receptis illarum,
quam casualiter Giratarum. num. 5. ibid.

Obligatio datur Literarum *all Ordine* S. P. intel-
ligitur induta hac conditione, quatenus valor Li-
terarum à receptore exarumdem literarum solvatur.
num. 6. ibid.

Consilio favore giratarum pro adimplenda haberi debet
cum per datorem literarum sitit minus illa
adimplenda fuerit. Diff. 164. num. 7.

Decretum illius qui literas Cambii acceptavit, credit
in damnum scribentis, & non illius cujus favore
acceptatæ fuerunt. Diff. 190. num. 18.

Et ratio est, quia dictæ literæ intelliguntur da-
re pro solvendo, & non pro soluto. num. 19. &
22. ibid.

Literarum cambii Creditor, vel illius Giratarum, si
fuit negligens in præstatis literis, vel præsen-
tatis non denunciavit intra debitum tempus scri-
benti morositatem, seu reluctantiam illius, cui pro
eis solvendis directæ fuerunt, nullum regnum
habet contra scribentem. Diff. 190. num. 26.

Enunciati possunt, qui eis solvere debebat, deco-
necit. num. 21. ibid.

Item non potest se excusare ab omissione progenti,
vel denunciationis non factæ scribenti de reluctan-
tia acceptantis in non solvendis literis cambii sub
prætextu, quod scribens aliunde sciverit literas non
fuisse completas. num. 25. ibid.

Et de ratione. ibid. & num. 29.

Literas cambii dant Romæ pro Hispania teneret jux-
ta particularem stylum Romanorum Mercatorum
docere infra certum tempus de eorum solutione,
alias reddere teneret Creditori Cambii eorum va-
lutam. Diff. 190. num. 16.

Quod procedit in Literis cambii datis pro His-
pania certæ personæ, secus in literis datis *all or-
dine* S. P. ibid. num. 27.

Et vide. *Altercatio*.

Transmissio pecuniarum in nundinis probatur ex li-
teris *dell andata*, & *del ritorno*. Diff. 202. nu-
mer. 16. 22. & 23.

Literæ non requirunt uti de substantia Cambii,
sed ad effectum probationis, quod nemp Cambi-
um fuerit vetæ, & remiserit secum de loco ad
locum. Diff. 202. num. 17. 18. & 19.

Literarum exemplaria fieri potest ex literis, & scri-
pturis feriarum, tamquam originalibus, & certis.
num. 24.

Literæ *dell andata* manere solent penes mercatorem
ad quem directæ fuerunt in onodinis. numer. 25.
ibidem.

Literæ in alio faciant dubitare, quod *scarsafacciū*
etiam fuerit missum absque eo quod scripta in eo
fuerint nomina debitorum. Diff. 202. num. 31.

Literæ cambii favore publici Commerci vni habent
publici Instrumenti. Diff. 217. num. 24.

L I T E R Æ M I S S I V Æ.

Ex Literis responsivis præcedentiam tenore detegitur.
Diff. 30. num. 21. & 28.

Litera responsiva interpretatur à prima litera missi-
va. Diff. 38. num. 10.

Item in sensu magis utri respondentis. ibid. &
Diff. 119. num. 30. & 37.

Inter contra illum, qui se fundere vult super altera responsiva. Dife. 58. num. 17.

Littera responsiva, si est dubia, debet intelligi in sensu minus prejudiciali scribenti. *ibid.* num. 19.

Imo habetur ad effectum evitandae majoris prejudicii ac si scripta non fuisset. *ibid.* num. 20.

Vel intem est in locatore respondens eum interpretandi. *ibid.* num. 21.

Et id procedit, etiam si littera fuerit acceptata à correspondenti. *ibid.* num. 22.

Littera Missiva, & responsiva inter Mercatores probant mandatum. Dife. 101. num. 3.

Nec non etiam iurata occupationem, & executionem. num. 4. *ibid.*

Et vim obtinent publici Instrumenti, sententiae, seu rei iudicis. *ibid.* num. 5.

Et vide in verb. *Epistola*, & in verb. *Littera*.

LITERÆ OBLATORIÆ.

Innovationes, ac mutationes, vel nova pacta facta à Mercatoribus contra formam litterarum oblatoriarum, & non deducta ad notitiam correspondentium, non infringunt primariam obligationem in dictis litteris contractum. Dife. 35. num. 26.

Litteræ oblatoriæ Mercatorum tantum, non autem capitula societatis attendi debent inter Mercatores. Dife. 144. num. 37.

Et sunt necessaria à sociis transmittende, ut Mercatores forentes alliciantur cum nova societate. num. 50. *ibid.*

Dissolutio societatis, & illius renovatio debet fieri per litteras oblatorias. Dife. 145. num. 13. 16. 17. & 35.

Vide plenius de his litteris in verb. *Societas*.

LITERÆ ONERARIÆ.

Vide in verb. *Apocha oneraria*.

LITERÆ PATENTES.

Litteræ Patentes presumptionem faciunt emptionis, & domini Navis. Dife. 214. num. 7.

In Litteris Patentibus R. C. Magni Ducis Hetruriz *Infelisis* expressio Græcorum Schismaticorum non comprehendit. Dife. 214. num. 21.

Et de ratione. *ibid.*

LITES

Non debent in infinitum multiplicari. Dife. 13. numer. 16.

Litæ dicunt pendere per citationem jam executam. Dife. 100. num. 1.

Si litis pendens Principi narrata non fuit, restitutum delegationis est subreptitum. *ibid.* num. 2.

Circumductio Citationis allegari potest tanquam à reo, & non ab Actore, maxime si actor prævenerit per huiusmodi circumductionem, litem non amplius pendere. *ibid.* num. 3.

LITIGIOSUM.

Vitium Litigiosum committitur solum, quando actum fuit in actione reali, secus personalis. Dife. 97. n. 2.

Si res effectus fuerit litigiosa, tunc agi poterit contra acquirentem, quemadmodum fieri poterat contra primum eum. *ibid.* num. 3.

Nulla requiritur scientia ex parte acquirentis de litis pendente ad effectum inducendi vitium litigiosum. *ibid.* num. 4.

Vitium litigiosum committitur, etiam quando actum fuit in actione personali ratione erroris rei, ut ex vendito, deposito, censu, legam, & aliis. Dife. 97. num. 3.

Litigiosa actio, statim ac ex parte Actoris talis sit, an possit alteri cedere. Dife. 178. num. 26.

Vide in verb. *Actio*.

LITIS CONTESTATIO.

Litis contestatio, aut citatio per se non inducit interruptionem prescriptionis, & malam fidem. Vide plenissime. Dife. 110. per tot.

Litis jam contestatae renunciatio, & super ea transigens, licet fuerit victor, præsumitur malum jus fovere. Dife. 116. num. 14.

Litis contestatio non inducitur ex sola libelli oblatione, sed requiritur, ut lis etiam veniat. Dife. 130. num. 10.

LOCATIO. LOCATOR.

In Locatione pactum appositum, quod finito tempore locationis sit in arbitrio conductoris continuare, vel non in locum esse, valet. Dife. 10. num. 76.

Locator agens contra Conductorem ad observantiam contractus debet pro sui parte implementum probare. Dife. 23. num. 1.

Imo contra eum obstat exceptio non adimplementi. *ibid.* num. 2.

Locator operarum non tenetur nisi de dolo, lata, & levi culpa, non autem de levissima, quia est contractus gratia utriusque celebratus. Dife. 36. num. 21. & Dife. 235. num. 36. & 37.

Secus, si recipit mercedem pro custodia, & diligentia. *ibid.* Dife. 36. num. 22.

Sed eligendo personam, sive substitutum idoneum in nulla culpa est. *ibid.* num. 23.

Tanto magis, quando electio facta fuit ex causa necessaria. *ibid.* num. 25.

Locationis, aut venditionis, aut alius huiusmodi contractus, si in parte relictus tenetur, in totum relictus debet. Dife. 69. num. 3.

Conductor illico liberatur à toto contractu, quando in aliqua parte non potest impleri sui re conductus. *ibid.* num. 4. & 6.

Quod dicitur de conductore, procedit in locatore, & ab uno ad alterum valet argumentum. *ibid.* num. 5.

Locator operarum, si operas prestare non potest ob casum supervenientem in persona conductoris, nihilominus salarium integrum petere potest. Dife. 77. num. 1.

Locationis contractus solo consensu perficitur, ideo quomodocumque ille appareat, etiam sine aliquis scriptura attendendus est. *ibid.* num. 2.

Ob mortem conductoris operarum, dicitur casus contingit in persona conductoris, & ideo salarium semper tali causa deberetur integrum conductori operarum. *ibid.* num. 4.

Secus, si casus contingit in persona locatoris, vel in rebus conductis. *ibid.* num. 6.

Hæres conductoris tenetur integram mercedem prestare locatori operarum, licet per mortem Testatoris locator non ponerit operas suas prestare, nec non contractus locationis dici videretur personalis, & non transmissio ad hæredes. *ibid.* num. 7.

Super re iuncta in prædium Urbanum ad habitandum conductum Locator de iure communi nullum habet in iudicio concursus prælationem. Dife. 103. num. 32.

Secus, si agatur de herede, vel apotheca pro custodia, & conservatione mercium. *ibid.* n. 33.

Sicut in Civitate Lucensi statuit Sacerdos. *ibid.* num. 33. & 60.

LOCUPLETATIO. *Id est* JACTURA.

LOCUS. LOCA.

Locus, & tempus contractus, & non mandari attenditur. Dife. 9. num. 11. 22.

Loci devia dicuntur ex, que sunt probata à via, & à destinatione navigationis. Dife. 134. num. 2. & 10.

In loco, in quo ultimus consensus inter, contractus, vel negotium inter absentes gestum dicitur. Dife. 179. num. 1.

Vide cetera multa in verb. *Contractus*.

Locus dictus à mandatorio committi attenditur, & non locus, in quo fuit datum mandatum. Dife. 179. num. 64.

Locus, in quo procurator expedivit, & consignavit merces vectori, attenditur, & emptio, & venditio ibi dicitur conclusa. *ibid.* num. 66.

LOCUTIO.

Indefinita locutio omnia comprehendit que sub universalis dispositione videri possunt. Dife. 127. num. 20.

LUCRUM. PRO INTERESSE.

Amisio lucri est damnum. Dife. 37. num. 64.
 Lucrum, vel damnum remorum, vel possibiles par-
 tum, aut nulli in iure considerantur. Dife. 38. nu-
 mer. 77. & Dife. 99. num. 52.
 Lucrorum liquidatio iudicii arbitrio remittitur cum
 sit res difficultis probationis, & in ea leviores pro-
 bationes, & conjecture sufficiunt. Dife. 159. nu-
 mer. 6.
 Lucrum Deale. Vide *Deo. Meritis*.
 Lucrum donale non compensatur cum legato relicto
 per uacantem hereditatem, quando necessarium illud de-
 betur ex Statuto. Dife. 181. num. 41.
 Sectus si erat in potestate partium illud non con-
 venit. *ibid.*
 Et expletur Statutum Affluens Lib. 1. Rub.
 4. de lucro donali. Dife. 181. num. 42.
 Lucrum donalis renunciatio fieri potest in prejudicium
 creditorum. *ibid.* num. 43.
 Lucrum cessans, vel damnum emergens a principio
 in pactum deduci potest, & in certa quantitate
 taxari. Dife. 101. num. 8.
 Interdum lucri cessans, & damni emergentis, quan-
 do agitur de Mercatoribus, & locis insignibus
 mercantibus, debetur arbitrio aia probatione re-
 quiritur. *Parsi de Castro*. Dife. 302. num. 59.
 Lucra alieni obveniens quomodo in ejus patrimonio
 esse dicantur. Dife. 109. num. 38.
 Habet aliquis debitoris nequit in Creditorum per-
 niciem repudiare alia lucra in detrimentum à iure
 transmissa. Dife. 109. num. 39.
 Dummodo verè, & sincere fiat repudiatio, non
 autem fraudulenter. num. 40. *ibid.*

M

MAGISTER NAVIS.

Circa incoluntatem, aut negligenciam navis, vel
 mercium fides et adhibetur. Dife. 1. num. 47.
 Quando exterius est, presumitur ignorantiam habuisse
 bonam memoriam. Dife. 10. num. 9.
 Prepositus ab aliquibus Dominis navis, aliis scienti-
 bus, ac patientibus, ab omnibus cum eadem fa-
 ciente prepositus dicitur. Dife. 18. num. 170.
 Functus vicibus mercatorum absentium a navis. Di-
 fect. 19. num. 7.
 Sed tenetur periculum navis, & denuntiare, si
 adesse, sicut factum fecerunt. *ibid.* num. 8. & 9.
 Secus, si adesse periculum inflammacionum, aut pe-
 riculum in mora. *ibid.* num. 14.
 Tenetur ad vitia damna, ejus dolo, vel culpa mer-
 cibus obvenit. Dife. 19. num. 19. Dife. 46. num. 3.
 & 5. & Dife. 122. num. 17.
 In omnibus casibus nec nullum potestatem potest.
ibid. Dife. 122. num. 20.
 Secus, si damnum obveniat ex casu fortuito.
ibid. Dife. 19. num. 10.
 Tenetur de damno si licet culpa non sit ordinata ad
 casum. Dife. 19. num. 13. 34.
 Item bene, neque navis instruere, alias de
 negligentia tenetur. *ibid.* num. 11. & 34.
 De negligentia quoque tenetur, quando in tem-
 pore poterat damno occurrere, & non solum de
 levi, sed etiam de levissima tenetur amenire mer-
 cedes, seu navis quod accipit. *ibid.* num. 35.
 Non potest ante eractionem Navium compelli per
 mercatores in libris Dominis ad ei intendas
 merces vendat. Dife. 91. num. 2.
 Parsimonia culpabilis ad inobservantiam comatus.
 Dife. 23. num. 9.
 Et ad excusandum se à culpa tenetur probare
 absolutam exclusivam culpæ. *ibid.* num. 8.
 Custodie debet diligenter merces, etque consignare
 bene conditionatas, alias non solum tenetur ad
 refectionem damnorum, sed etiam nullam conse-
 quitur intercedere. Dife. 23. num. 15.
 Debet rationem reddere de aia, seu damno aper-
 to, & quod clausum erat. consignatum. *ibid.* num. 17.
 & 94.

Et circa quinquagesimam, & qualiter mercem
 dicti fardelli aperiri fieri debet juramento Domi-
 norum. *ibid.*
 Sed debet prius constare quod arca fuerit sigil-
 lara, & postea diligenter. *ibid.* num. 18.
 Quinimo est necessarium quod probetur jam
 fuisse sigillatam, & quod de facili diligenter non
 possit. *ibid.* num. 19.
 Si ob mala armamenta navis perit, amissionem mer-
 cum damnum emendare tenetur. Dife. 23. num.
 22. & 38.
 Non tenetur de casu fortuito. *ibid.* num. 25.
 Nisi aliter conventum fuerit. *ibid.* num. 26.
 Considerare debet, quod si verosimiliter occurrere
 possit, neque alicui periculo se exponere. Dife. 23.
 num. 36. 37.
 Providere tenetur omnes impensas faciendas pro iso
 navigii. *ibid.* num. 42.
 Est in lata culpa, si non adhibet vulgarem diligen-
 tiam. Dife. 23. num. 39.
 Et est in levi culpa, si deviat ab ea diligentia,
 quam adhibet alii. *ibid.* num. 40. 41.
 Item est in culpa, si res velendas imponit in
 navi non bene instructa. *ibid.* num. 38.
 Et similiter si promissio tempore licet non app-
 ret, illudque differret. *ibid.* num. 59.
 Non solum tenetur de dolo, sed etiam de lata, le-
 vi, & levissima culpa. Dife. 23. num. 60. & 63.
 & Dife. 122. num. 3.
 Tenetur in locis particularibus exploratore, seu do-
 ctore, vulgo *Piloto di terra* secum conducere.
 Dife. 45. num. 23.
 Alias omne damnum, vel factum, qui ex illius
 negligentia sequeretur, emendare tenetur. Dife. 45.
 num. 24. & Dife. 46. num. 3. & 5.
 Ante factum faciendum explorare debet voluntatem
 vectorum. Dife. 45. num. 26.
 Declaratur, ac limientur hæc conclusio, Dife.
 19. num. 27.
 Sarcine debet omne damnum, quod ob ejus culpam
 aut negligentiam obvenit mercibus in navi onera-
 tis. Dife. 46. num. 3. & 5.
 Et talis causa merces contrahi extimari debent
 quanti in loco destinato vendi possident. num. 6.
ibid.
 Præstare debet navim bene instructam, pictam, &
 stipatam, nec non involucia nautica ad repara-
 mentum rerum, sive incertum spatiatum. Dife.
 46. num. 4.
 Si non est in dolo, neque in culpa, ad nihil tenetur.
 num. 7. *ibid.*
 Si navim plus oneraverit, quam ea pati poterat,
 damnum mercatoribus obveniens sarcine debet. Dife.
 46. num. 41. 42.
 Magister navis, seu Capitaneus pro avaria sibi debi-
 ta super mercibus affectuarius agere potest, non solum
 contra Dominos mercium, sed etiam contra
 Assurantes. Dife. 1. num. 287.
 Regulariter navarchus tenetur ad emendacionem dam-
 ni sua culpa, dolo, & ignorantia meribus obven-
 tis. Dife. 23. num. 65.
 Videlicet ob non prædictam navim bene picta-
 tam, stipatam, ac integram. Dife. 23. num. 66.
 Vel si imperitos nautas, aut inestros adhibue-
 rit. num. 67. *ibid.*
 Vel pernoctante, vulgo *Piloto di terra* non
 fuerit usus. *ibid.* num. 68.
 Vel extra navim pernoctaverit. num. 69.
 Aut si plus iusto navim oneraverit. num. 70.
 Aut si per loca notorie non ita navigaverit.
 num. 71. *ibid.*
 Item si vasis illicitis, vel falsis nulla neces-
 sitate urgente usus fuerit. Dife. 23. num. 72.
 Item si merces damnificare faciant à muribus
 ob non delatas scles super navi. num. 73. *ibid.*
 Item si ob suas incontinentias, vel iniquitatem,
 damnum aliquod patiatur Dominus mercium, nu-
 mer. 74.
 Item non resistendo Piratis cum potuisset, ne-
 mer. 75.
 Aut si minimum plenis velis navigando in spe-
 tes, vel vada, vulgo *ferre* incidere. num. 76.
 Pa.

Pariter si pluvialis aqua inundare merces deteriores faciat. *ibid.* num. 77.

Item pen mercibus furcis, vel amittis. *ibid.* num. 78.

Item si merces corumpantur ob sentinam nimis impletam. *ibid.* num. 79. *ibid.*

Navarchus custodire debet omnes merces in navem invectas. *ibid.* num. 80.

Et tenetur non solum de propriis, & navium negligentia, sed etiam de facto vectorum, seu Peregrinorum. *ibid.* num. 81.

An navarchus teneatur de damno mercibus obveniens eas transferendo de navi in scapham. *ibid.* num. 82. *ibid.*

Distingue, ut ibi.

Tenetur pro effusione vini, ac aliorum liquorum, si eorum vasa non fuerint bene collocata, & suspensa. *ibid.* num. 83. *ibid.*

Quid juris si navarchus inspecta à longe aliqua navi, quam hostilem putans, aufugiendo suam detelinquar. *ibid.* num. 84.

Distingue, ut ibi.

Tenetur Navarchus ad emendationem damni ejus dolio, vel culpa mercibus obveniens, nec nautam pretereundum. *ibid.* num. 85.

Magister navis non potest retinere ex quocumque credito merces vectas, nisi propter navis. *ibid.* num. 11.

Cum magistro navis contrahere volentes, inquirere prius debent instrumentum suae propositionis ut sciant, an valeant, vel quomodo valeant, cum eo contrahere. *ibid.* num. 5. 21. & seqq.

Non tamen tenetur inquirere personales qualitates dicti magistri. *ibid.* num. 7.

Magister navis si sit ius praepositus, ne aliquid gerat sine altero, sibi imponitur, qui nullum cum eo contraxit sine alterius interitu. *ibid.* num. 6. 16. & 19.

Iste tamen, qui sic contraxit non servat formam praepositionis, alioquin habebit contra magistrum navis, licet agere non possit contra exercitores. *ibid.* num. 9.

Imo etiam contra exercitores agere poterit, si pecuniam numeratam in utilitate, & commodum navis versata fuisse apparebit. *ibid.* num. 10.

Et datur ratio. *ibid.* num. 11.

Forma, fines, & pacta, sub quibus praepositus soli magister navis ab exercitoribus debet omnino servari, ad effectum, ut obligati remaneant dicti exercitores. *ibid.* num. 7. 4. 16. 19. & 20.

Cum magistro navis nemo potest voluisse contrahere, nisi vere fiat navim indigere. *ibid.* num. 12.

Licet non teneatur praefate inquirere, quanto illa indigeat. *ibid.* num. 13.

Verum si contrahens constituit navim non indigere, nulla ei datur actio contra navim, vel exercitores. *ibid.* num. 14.

Magister navis potest alium in suo officio subducere, licet sic praepositus fuerit, ut ei non liceat alium substituere. *ibid.* num. 17.

Magister navis, licet praepositus fuerit absque ulla restrictione, simpliciter non potest obligare exercitores; sed quatenus concurrentibus requisitis. *ibid.* num. 33.

Ea exponuntur haec requisita. *ibid.* num. 34.

Magister navis est culpa reus si damnum per negligentiam, aut ignorantiam non evitavit. *ibid.* num. 12. num. 12.

Item si navigationem, ob suam negligentiam, vel imperitiam, felicitatem non perdat. *ibid.* num. 13.

Magister navis loco pelle infecta, seu suspecta fugere tenetur pro eo etiam consilio nautarum, & vectorum. *ibid.* num. 15. & 16. *ibid.*

Magister navis dicitur culpofus si actum ab eo pen necessario cognoscitur ad evitandum naufragium non fecerit, renuente etiam navis, ac vectorum. *ibid.* num. 17. *ibid.*

Item de culpa tenetur, & negligentia nautarum ac vectorum si illam impudere possint. *ibid.* num. 18. *ibid.*

Magister navis tenetur ad damna illata mercatoribus ex mutatione itineris. *ibid.* num. 21.

Item servare tenetur, quae in programmate, vulgo *Cartella di portanza*, se factorum expoluit. *ibid.* num. 22. & 24. *ibid.*

Magister navis propter pestem in navi posuit eam deferre. *ibid.* num. 27.

Magistri perceptorum culpa arribenda est ipsi Affectuati praepositi. *ibid.* num. 5.

Magistro navis data libera facultate arribendi quocumque portum, & navigandi ad dextera & sinistram, intelligitur restricta ad portus, qui in ipsa navigatione reperiantur, non quatenus ad loca devia, & remota. *ibid.* num. 7. 8. 11. & 13.

Magister si loca, & limora devia amigat, dicitur plures navigationes fecisse. *ibid.* num. 12.

Magister navis mercantibus nullam habet jurisdictionem in Nautas, aut gentem suae navis, sed quandam tantum oeconomiam potestatem, & disciplinam. *ibid.* num. 14. & 15.

Licet habeat ignavia aut vexillum alterius Principis. *ibid.* num. 16. & 17. *ibid.*

Magister navis, seu Navarchus habet mandatum generale à suis Principalibus agentis ea, quae pertinent ad administrationem, & conservandam navis. *ibid.* num. 17. num. 2. & 7.

Non vero quoad ea, quae sunt extra sphaeram sui officii. *ibid.* num. 5. *ibid.*

Nec potest procurare assicuracionem merium super sua navi imposituram. *ibid.* num. 8. *ibid.*

Conjectura simplex Domini dicitur ex retentione vexilli in Navi, vel in culiculis magistri navis. *ibid.* num. 12.

M A J U S.

In majori non continetur minor, quando mutatur species. *ibid.* num. 17.

M A N D A N S.

Mandans praesumitur in eadem voluntate perseverare. *ibid.* num. 24. & *ibid.* num. 31.

Et sic in eodem ordine, & compositione alteri data, cod. *ibid.* num. 33.

Sciens excessum mandatarum in mandans, & si non contrahens, tenetur excessum praestitum approbare. *ibid.* num. 61. & *ibid.* num. 6.

Intellige dummodo cum tacite vel expresse conduxerit aliquis actus positivus. *ibid.* num. 62.

Mandans alicui soli aliquid pecuniarum summae, quae principaliter obligatur est cum ipso numerario erga solventem. *ibid.* num. 20.

Declinatur. *ibid.* num. 21.

Mandans alteri aliquid fieri ex materia mandati intelligitur obligatus ad providendum procuratori necessarium pro implemento mandati. *ibid.* num. 44.

Vel ad redintegrandum mandatarum de omni impensa, damno & interesse. *ibid.* num. 45.

Qui mandat solvi, ipse mandator, & non mandatarus solvere videtur. *ibid.* num. 46.

Mandans non tenetur ratum habere id quod contra formam mandati gestum fuit à mandataro. *ibid.* num. 47.

Neque in ea parte tantum, quae est conformis mandato. *ibid.* num. 48.

Licet excessus esset solus in quibusdam partibus. *ibid.* num. 49.

Epistolarum mandantis interpretari debetur in sensu magis profecto ipsi mandanti, seu causanti. *ibid.* num. 48.

Et nunquam in sensu contrario epistolae praecedenti. *ibid.* num. 49. & 50.

Nec in sensu improprio, & absurdo. *ibid.* num. 51.

Mandans potest quocumqueque verba dubia mandantis interpretari. *ibid.* num. 52.

Mandans opinio, & mens attendi debet, & non voluntas. *ibid.* num. 53.

Mandans voluntas mutata censetur mutare statu Procuratoris. *ibid.* num. 54.

Mandans querens actio adversus Mandatarum pro rei empta restitutione, quia praesumitur emisse virtute praecedentis mandati. *ibid.* num. 55.

Mandans rem emi. Vide *Emptor*.

Mandans alicui, ut pro alio solvat, reputatur in jure tanquam subdiligens. *ibid.* num. 56.

Mandata habita debent non contrahi teneat de
electo mandataria. Dile. 155. num. 60. & 61.
Mandata presumuntur certiorata à Mandatario pò
lipsis temporis. ibid. num. 63.

MANDATARIUS. Vide PROCURATOR.

Teneat de casu sinistro erga mandatum non ad
implem mandatum, etiam in qualicunque. Dile. 1.
num. 36.

Mandatarium tenet aliquid pro persona nominanda
centum emisse pro mandante. Dile. 5. n. 24.

Potest ordinem alteri implendum committere, quem
approbavit Dominus. Dile. 30. num. 54.

Et tali caso non tenetur substitutus reddere tationem
mandatario, sed Domino. ibid. num. 55.

Mandatario adfectus equiparatur. Vide in verb. *Adfectus*.

Mandatarium cum provisione tenetur de omni damno,
quod ex illius facto, & culpa etiam levissimi
obvenit ejus mandanti. Dile. 36. num. 2.
& 31.

Mandatarium tenetur de omni negligentia, & culpa,
& de bono suorum substitutorum. Dile. eodem
num. 4.

Industria Mandatarii censetur semper electa, idem
alium substituit non potest. ibid. n. 5. & Dile.
324. num. 3.

Si elegit personam idoneam ad defendendam argen-
turm, vel aliud negotium peragendum, mandataris,
& non mandantii detrimentum erit. Dile.
36. num. 6.

Teneat erga suum principalem de dolo, aut culpa
suorum substitutorum, vel agentium, dum de mala
administratione redargui potest. Dile. 36. n. 7.

Scitis si electa esset persona integre fidei. ibid.
Ampla, licet persona electa esset pauper. ibid.
num. 8.

Nam ex eo quod personae pauperes sunt, & viles
non debent dici non idoneae. Dile. eod. n. 9.

Mandatarium dicitur diligens, si elegit eum qui idoneus,
ac integre fidei habebatur. Dile. 36. n. 10.

Et hanc probas in substitutis, sive electis ipso
jure periculum. ibid. num. 17.

Ac fuisse solum eum adfuisse de tempore electio-
nis, facta non curato eventus contrario. ibid.
num. 20. & 26.

Mandatarium excusatur à culpa, seu dolo, quando
per rebus mandatis disposuit non secus, ac de
suis. Dile. 36. num. 25.

Si elegit substitutum idoneum, juxta tenent mandatum
facere tunc dicitur. num. 14. ibid.

Et tunc nulla est culpa. Dile. eod. num. 23.

Tanto magis quando electio facta fuit ex causa
necessaria. ibid. num. 25.

Mandatarium capere omni culpa, quando fecit id, quod
verosimiliter ipse mandans fecisset. Dile. 36. num.
15. & 29.

Et pariter si fecit id, quod alii prudentes Mercatores
fecissent. ibid. num. 32.

Vel prudenter se gessit circa aliena negotia. ibid.
num. 30. & 31.

Mandatarium gerens negotium ad utilitatem mandan-
tis non potest esse Procurator in rem propriam. Dile.
44. num. 19.

Mandatarium in rem propriam in omnibus fere pro
Domino reparatur. ibid. num. 20.

Ex iustitia, sive damnum negotii ad eum spectat. num. 21. ibid.

Mandatarium si situm ac potestas, non agit, alienat,
in mora. Dile. 54. num. 7.

Mandatum nota attendit, omne damnum quod man-
danti sequitur, per situm credendum debet. Dile. 54.
num. 8. 45. & 46.

Mandatarium, si non potest explet mandatum, so-
letur id transire mandanti, ut si velit electus
opera utatur. Dile. 54. num. 31.

Mandatarium non tenetur de casu fortuito contingenti
super rebus, mercibus, & pecuniis mandatis.
Dile. 56. num. 15. & 18.

Et de ratione. num. 35. ibid.

Mandatarium agere potest actione conerari mandati
contra mandantem pro omnibus impensis factis,

damno, ac interesse puto in exequendo mandatum.
ibid. num. 36.

Similiter si committens non praesentat in tem-
pore, sua responsalia pecunia. pro executione
mandati. ibid. num. 37.

Mandatarium, sive literas cumbo acceptas, non te-
manet obligatus, si ante acceptationem impidat,
sive daret literas decessit. Dile. 56. num. 58.

Mandatarium, si in casu insuperato, & non periculo
aliquid expensis accepit, nullum est hoc gra-
judicium sentire debet. Dile. 69. num. 13.

Et de Legatum, & Commissarium Principis, ibid.

Mandatarium, seu corresponsalis, qui accepit ad cam-
bium pecuniam, ne navium ejus principale onera-
ret, ne solveret vasa per pium, ad omni damno
immunis esse debet, licet predicta gessit, oblique
mandato. ibid. num. 15.

Mandatarium quando contrahit non expresse mandato,
nulla mandati actio competit contra tenentem,
cum quo mandarius contrahit. Dile. 76. num.
mer. 2.

Sed ille cogi potest judicialiter ad executionem
mandanti actionem. ibid. n. 3.

Mandatarium nihil potest addere, vel diminuisse man-
dato. Dile. 119. num. 5.

Ad mandatarium spectat onus probandi iustitiam impedi-
mentum, per quod non potuit adimplere man-
datum. ibid. num. 20. & 37. ubi de distinctione
inter impedimentum positivum, & negativum.

Mandatarium scribens mandanti se nihil gessisse circa
eius negotia, oblique prius intellecta ejus vo-
luntate, nihil potest deliberare ante acceptam
responsionem. ibid. num. 21.

Mandatarium potest exequi mandatum, licet illud no-
luerit ab initio acceptare, dummodo de tempore
executionis ei non constaret de mutatio voluntatis
mandantis. ibid. num. 23.

Mandatarium, si non adimplet mandatum prius acce-
ptatum, tenetur de damno, & interesse erga man-
dantem. ibid. num. 24.

Diligentias possibiles tenetur mandatarium facere, licet
eas puer non profecturus ob adiutorum negotio.
ibid. num. 26.

Mandatarium significat se non habere mandatum trans-
mittendi, si scripsit, se prius expedire ubique
ordines corresponsalis. ibid. num. 40.

Mercator, seu mandatarium tenetur observare id quod
scripsit se facturum circa omnes ipsius corresponsalis.
ibid. num. 41.

Mercator mandatarium non potest se fundare in ap-
pella, quae de tempore actus, seu mandati execu-
tioni nondum ad eum pervenerat. ibid. num. 48.

Mercator, sive Mandatarium dum casu impetito,
vel non excogitato, potest exequi mandatum pò
modo, quo illud exequeretur prudens Pater Familias.
Dile. 119. num. 55.

Declarat, si non habet tempus solvendi man-
dantem, & responsum expectandi. ibidem
num. 64.

Secus si tempus habebat responsum expectandi,
alias diceretur in dolo, si illud non expectaret.
ibid. num. 67.

Mercator, seu mandatarium non dicitur excusari man-
datum, si transmissit merces in aliquo vicinio, quan-
do merces, ne plurimum esse vicium habere solent,
Dile. 119. num. 58. & 59.

Mandatarium, cui non sit pretium limitatum à man-
dante, potest emere pro omni pretio sibi bene vi-
so, dummodo non excedat pretium commune.
ibid. num. 62.

Mandatarium, seu mercator si non potest exequi man-
datum eo modo, quo fuit sibi datum, debet id
prius notificare mandanti, antequam alio modo
illud exequatur. ibid. num. 63.

Declarat ut num. 64.

Mandatarium potest excedere finem mandati in ma-
jorem mandantis utilitatem. Dile. 119. n. 66. &
Dile. 124. num. 57.

Et quomodo id probetur. eod. Dile. 119. n. 67.

Mandatarium, si bona fide creditur non excedere man-
datum, excusari debet à damno. Dile. 119. n. 68.
mer. 76.

Declaro, quando agitur tantum de evitando pro-
prio damno, sicut quando agitur de debito man-
datis, vel tercia, ibid. num. 80. & seq. & Dif.
124. num. 81. & 82.

Mandatus semper debet extendere dumtaxat, licet
animam & rectam intentionem habuerit in geren-
do aliena negotia, ibid. num. 81.

Alto ad interesse datur contra mandatarium si erit
mactus minus bonus, vel si eas perperam vendit
contra mentem mandantis, ut damnum ei Man-
datus refoctat, Dif. 176. num. 4. & 5.

Mandatus culpa redargui non potest si sit securus
sacrum publicorum ministerium, Dif. 176. num.
mer. 47.

Et si in negotio sui Principalis operatus sit co-
dem modo, quo operatur et in negotio proprio,
num. 42. ibid.

Et secundum hunc mercatorum, num. 43. ibid.
Mandatus non tenetur plus agere, quam quod ab
aliis mercatoribus in loco, ubi exequitur manda-
tum, observatum est, Dif. 176. numer. 44. &
Dif. 124. num. 18.

Nec tenetur extraordinario modo, vel contra man-
datus exequi, eod. Dif. 176. num. 45. ibid.

Mandatus extenditur finis mandati tenetur ad re-
fectionem damni mandanti illi, Dif. 176. n. 1.
Mandatus vendens merces, seu res mandanti mi-
noris pretio, vel habita fide de pretio contra ex-
pectatum mandantem, tenetur ad damni refectionem,
num. 2. & 30. ibid.

Mandatus, qui vendit merces sub fide pretii mer-
cantis habito committit idonem, non tenetur ad
damni refectionem si potest mercatui decostrit
num. 10. ibid.

Plures casus distinguuntur, in quibus manda-
tus rectoratur, nec ne, num. 19. ibid.

Mandatus potest excedere finem mandati, quando
excessus tendit ad utilitatem mandantis, num. 21.
ibid.

Mandatus non tenetur mandatum executioni man-
dare, quando ob improvidum rerum mutationem
casus contingit, in quo executio mandati esset
damnosa mandanti, num. 32. ibid.

Mandatus quando ob impedimentum aliquod non
potest mandatum in forma sui perspicere, et
tenetur de eo inchoare mandantem, & responsum
expectare, eod. num. 22. ibid.

Intelligi si negotium moram patitur, alius po-
test mandatus agere prout prudentie sue vide-
bitur, num. 23. & 34. ibid.

Mandatus tenetur probare impossibilitatem, vel
impedimentum ob quod non potuit exequi man-
datum, Dif. 125. num. 28.

Declaro ut num. 29. 30. 31. ibid.

Mandatus si in casu inopinato, & non previsto
aliquid providere expediret accepit, nullum ex hoc
prejudicium sentire debet, Dif. 125. num. 34.

Mandatus, seu Procurator commendatus suo Prin-
cipali aliquem Mercatorem non consecit pro co
suscipere, secus si sit tercia persona, Dif. 131.
num. 14.

A Mandatus commissi delicti locus ascenditur, &
non locus in quo fuit datum mandatum, Dif.
179. num. 64.

Mandatus si mandati fines non excedit, ad nihil
tenetur, Dif. 184. num. 1.

Mandatus, ob cuius negligentiam, vel culpam ali-
quod damnum sentit, tenetur illud emendare, Di-
f. 184. num. 2.

De Mandato ubi in genere constat, ibi presumi de-
bet mandatum illud non excedisse, licet de qua-
litate mandati non appareat, Dif. 197. n. 4. & 5.
& Dif. 198. num. 24.

Mandatus non potest de excessu mandati convin-
ci, nisi producatur Littere mandantis, ex quibus
de vera qualitate mandati constare fiat, Dif. 197.
num. 10.

Mandatus mandatum sibi à suo correspondenti da-
tum potest ab alia Tercia persona vasque facere,
ibid. num. 11.

Idemque quilibet Tercia potest exequi manda-
tum, quod fuerit alicui datum, ibid. num. 12.

Mandatus potest contractum facere cum diversa
persona ab ea cum qua sibi mandatum contrahere
debuerat, Dif. 197. num. 15.

Mandatus maxime nobilis, & consanguineus man-
dantis, nunquam presumitur ab eo voluisse man-
dare, Dif. 198. num. 23.

Mandatus substitutus alterum sine consensu man-
dantis tenetur de culpa, dolo, aut delicto substi-
tuti, Dif. 213. num. 4.

Secus si substitutus de consensu mandantis sep-
aratus sit deputatus, ibid. num. 45. & 46.

Ampla quavis substituti est permissio, vel
necessitate, aut ex mora consuetudine, ibid. nu-
mer. 47.

Mandatus non presumitur mandati finis excessi-
se, sed illud diligenter adimplevisse, Dif. 225. nu-
mer. 7.

Mandatus, sive sit privatus sive publicus officii,
si ex necessitate sit officii alterum, equo probato,
& expertum substituit de illius facto non tenetur,
Dif. 225. num. 8. 11. 12. 25. 37. & 38.

Eriam substitutus in explendo mittere sibi de-
mandato male, & negligenter se gesserit, num. 10.
ibid.

Et de ratione, num. 9. & 40.

Mandatus ratione potest, vel privato officio & ob-
ligans principaliter ad custodiam, & pro eo mor-
talem aequalem recipiens, tenetur etiam ad levis-
sima culpa, Dif. 225. num. 47.

Secus si custodia veniat secundario, & accessio-
rie, tunc enim de levi tantum tenetur, ibid.

Mandatus in re aliena se gerens, sicut in re pro-
pria quodlibet diligentissimus, non dicitur negligens,
neque culpatus, Dif. 225. num. 48.

Mandatus eligens substitutum contra rationem
indonem, & integritatem, juxta mentem man-
dantis dicitur substituisse, ibid. num. 49.

Mandatus non agens in tempore id quod alius
eligens negotiorum gestor in re sibi commissa pe-
regit, culpatus est, & ad damnum tenetur, Dif.
225. num. 55.

Secus si ostenderit se gestisse ad iustitiam diligenter
Pactis familiaribus, ibid.

Mandatus, quo civis fuit potest, debet manda-
tum exequi, ibid. num. 56.

Mandatus prefertur Principalem ratione de re-
bus à se gestis, ut Principalem ad damnum, & in-
teresse obliget, Dif. 225. num. 62.

Mandatus presumitur intellexisse habere in ma-
dato, omne id quod executioni demandavit, Di-
f. 225. num. 75.

Et contraxit juxta mentem sui Principalis,
nisi contrarium concludentissime probetur, ibid.
num. 76.

Mandatus, vel Commendatus licet mandatum ha-
beat vendendi merces solum pecunia presentis, &
monetaria, non investito emptore potest eas ven-
dere dilato pretio, & à tempore statutus de-
dito emptori sequatur, damno cedit committen-
tis, Dif. 225. num. 87.

Et de ratione, ibid.

MANDATUM

Datum de alteranda, vel transvehenda mercibus
sub aliqua conditione, vel qualitate, si non est
adimpletum, etiam in qualitate, tenetur man-
datus de casu finito, Dif. 1. num. 26.

Mandati tempus, seu locus non attenditur, sed con-
tractus, Dif. 9. num. 21. & 22.

Mandatum, quod inest in casibus, & contractibus nau-
ticationis, usque necessarium, & in rem propriam
creditoris, non potest revocari, Dif. 27. num. 17.

Mandatum suscipiens ad aliquid agendum tenetur il-
lud adimplere, alia tenetur ad interesse, Dif. 27.
num. 4.

Quando non est gratuitum sonat in alterum contra-
ctum, Dif. 19. num. 2. 16. 27. & 28.

Mandatum indicium, vel Administratum datur etiam
post mortem possidentis, Dif. 29. num. 71. &
Dif. 128. num. 6.

Et hoc procedit in quocunque mandato uni-
versali, eod. Dif. 29. num. 18.

Amplia etiam res esse omnium integra. *ibid.* num. 17.
 Contra hanc ampliationem. num. 14. & 23.
 Limitatur. num. 15.
 Mandatum probari debet ab allegante. *Diff.* 30. n. 2. & 8. & *Diff.* 173. num. 13.
 In mandatis mortis voluntas eodem tempore non est prefutenda. *Diff.* 30. num. 6.
 Principes, quando mandata sunt concessa duabus personis infirmis. *ibid.* num. 7. & 23.
 Mandatum sub conditione datum sub contraria censetur ademptum. *Diff.* 30. num. 9.
 Inducitur, vel excluditur secundum verisimilem mentem mandantis. *Diff.* 30. num. 12.
 Mandatum vendendi continet *sed* aliud recipiendi pretium. *Diff.* 30. num. 14.
 In mandato antecedenti continetur subsequens. *ibid.* num. 15.
 Mandata eodem tempore data diversis personis censeri debent conformia. *Diff.* 30. num. 23.
 Primum mandatum per secundum censetur revocatum. *Diff.* 30. num. 27.
 Mandatum magis arguitur, & interpretatur ex observantia subiecta. *Diff.* 30. n. 29. *Diff.* 80. n. 22. & *Diff.* 131. num. 1.
 Ac etiam ex verisimili, aut inverisimili. *cod.* *Diff.* 30. num. 30.
 Licet intellectus ceticus ab observantia esset de jure minus verus. *Diff.* 80. num. 26.
 Mandatum veri facti est æque præstabile per unum, ac per alium. *Diff.* 30. num. 35.
 Secus mandatum, in quo electa fuit industria personæ. *ibid.*
 Et quomodo unum potius, quam aliud censetur datum. *ibid.* num. 36.
 Actus gesti solum officii, vel amicitie causa mandatum non inducant. *Diff.* 30. num. 40. 42. 43. & 58.
 Mandatum ejus duraturum post mortem revocatur, quando heredes sunt minores. *Disent.* 31. num. 33.
 Speciale requiritur pro juribus cedendis. *Discurs.* 33. num. 4.
 De solvendo morte mandatum intelligitur revocatum. *ibid.* num. 11.
 Mandatum, quod datur primo adjecto de solvendo alteri, facit hoc secundum adjectum. *Diff.* 33. num. 15.
 Et si adjectus est creditor, tale mandatum nullo modo revocari potest. *ibid.* num. 16.
 Ad exigendum non debet probari per testes, sed per scripturas. *ibid.* num. 18.
 Mandatum dependens ab executione alterius mandati requirit prius verificationem illius, à quo dependet, ut possit exerceri. *Diff.* 33. num. 20. & *Diff.* 119. num. 73.
 Mandatum est indivisibile, præcise, & cum omnibus suis qualitatibus observari debet. numer. 21. *ibid.*
 Datum de solvendo alteri revocari potest, & quando hoc habeat locum. *Diff.* 33. num. 22. & 28. 29. 30. 31. & 40. cum pluribus seqq. & n. 62.
 Mandatum de solvendo per mortem mandantis censetur tacite revocatum. *ibid.* num. 23. & 24.
 Secus si adjectus potius fuerit in stipulatione inita inter debitorem, & creditorem. *ibid.* numer. 25.
 Idem si mandariusolvere promiserit creditori. *ibid.* num. 26.
 Reprobatur hæc doctrina. num. 27. *ibid.*
 Adjectus acceptans à solvere sibi debent obligationem passum solvendi censetur solum mandatum de recipiendi pecunia accepisse. *Diff.* 33. num. 27.
 Mandatum ad faciendam, quod mandans facere tenetur, non expirat morte mandantis. *Diff.* 33. numer. 36. & 60.
 Et sic mandatum de solvendo creditori. *ibid.* num. 34. 40. 41. & seqq.
 Mandatum tenens ad favorem tertii morte non expirat. *Diff.* 33. num. 35.
 Necessarium, vel de solvendo creditori, morte mandantis non expirat. *Diff.* 33. num. 39.

Creditorum. num. 40. 41. 42. & 43.
 Hæc tamen procedunt in speciebus præcisè, necesse, sicut in mandato necessitas causæ. *ibid.* num. 44. 45.
 Mandatum, cuiusmodi post mortem ad favorem tertii non potest revocari ab hærede. *Diff.* 33. num. 46. 47. & *Diff.* 105. num. 1.
 Mandatum post mortem relicta pupillis, seu minoribus hæredibus extinguitur. *Diff.* 33. num. 8.
 Declara quando aliter per mandatum proprium non fuerit. *ibid.* num. 9. & 40.
 Et quando res est integra, sicut te non integra. *ibid.* num. 10. 11. & 41. n. 2.
 Mandatum post mortem collatum, etiam si non integra expirat, quando nullus adeat hæres mandantis defendendi. *Diff.* 33. num. 12.
 Et assignatur ratio. *ibid.* num. 13.
 Ad negociandum penitus expirat post mortem præsentis ob mutationem status obligantis in præposito, seu insueto. *Diff.* 33. num. 15.
 Secus, si præpositus, seu mandatum in literis oblationis esset à præponente universaliter datum. *ibid.* num. 19.
 Mandatum Insolentis morte non extinguitur, etiam existentibus Pupillis, seu minoribus hæredibus, quia hoc casu mortis status certus non facit mandatum præponentis defuncti. *Diff.* 33. n. 27. 29. & 30. & *Diff.* 128. num. 6.
 Mandatum debet extendi ad eum casum, in quo si mandans fuisset interrogatus, idem verosimiliter respondisset. *Diff.* 36. num. 16. & *Diff.* 225. n. 34.
 Simpliciter datum extenditur ad omnia conexas, antecedentia, & dependentia ad eandem principalem perficiendam. *Diff.* 39. num. 3. *Diff.* 119. num. 74. & *Diff.* 225. num. 6.
 In rem propriam revocari non potest, imò tribuit facultatem exigendi, & satisfaciendi creditoribus. *Diff.* 39. num. 9.
 Mandatum de solvendo continet respectu mandantis principalem obligationem, & respectu mandatarii accessoria, & necessitatem. *Diff.* 43. num. 3.
 Mandatum, ex solvendo moribus summa facta nomine alterius, præsumitur præcise. *Discurs.* 43. num. 37.
 Mandatum habens ad contrahendum, si simpliciter contrahit, mandantis nomine contraxisse censetur. *Diff.* 43. num. 39.
 Et omnijs actio, de utilitas contrahens mandanti acquiritur, præcipue si contraxit non conveniebat mandatario. *ibid.* num. 40.
 Mandatum sive expresse, sive tacitum idem operatur. *Diff.* 43. num. 41.
 Mandatum in rem propriam constituitur ex verbis *a vestra voglia, e a vostra disposizione.* *Diff.* 44. num. 9.
 Secus, si mandatum principaliter factum sit favore mandantis. *ibid.* num. 10.
 Et id cognoscitur, quando periculum rei demandæ spectat ad mandantem. *ibid.*
 Imò in hoc casu prædicta verba resolvuntur in mandatum cum libera. *ibid.* num. 11.
 Mandatum, quod non est in rem propriam, statim per subsequens decessionem revocatum censetur. *Diff.* 44. num. 16.
 Mandatum de solvendo in Literis Cambii datum est irrevocabile. *Diff.* 48. num. 18. & *Diff.* 54. numer. 24.
 Declaratur. *cod.* *Diff.* 48. num. 21.
 Mandatum de solvendo, donec fuerit acceptatum à mandatario, est revocabile. *Diff.* 48. num. 25.
 Mandatum datum ad cambiandum mortuo creditore, vel debitore non expirat. *Diff.* 26. num. 33.
 Limites in mandato ad cambiandum cum se ipso. num. 34. *ibid.*
 Mandatum ad cambiandum simul, & eodem tempore dari potest creditori, & debitori pro eadē summa respectivè debiti, & crediti. *Discurs.* 26. num. 35.
 Declara. num. 36. & num. 38. *ibid.*
 Quando data est debitori facultas cambiandi, creditor non potest summam sibi debitam girare super cambiis. num. 37. *ibid.*

Quando mandata sunt diversis & non corresponsiva inter se, potest unum adimpleri sine alio, aut div. Dile. 33. num. 61.

Mandatum necessarium datum alicui de solvendo est revocabile, solutione non ad hoc facta. Dile. 33. num. 64.

Limita tamen ut ibi.

Si mandata decedit cum herede, tunc processus prosequi potest cum Procuratore. Dilect. 33. numer. 42.

Secus, si decedit sine herede. num. 43. ibid.

Sed contra hanc secundam opinionem asserunt Doctores tenentes contrarium. num. 44. ibid.

Auctor tamen remanet in opinione firmata sub num. 43. Dile. 33. num. 45.

Adus factus cum mandato invalido non subsistit ex alio valido. ibid. num. 47.

Limita hanc conclusionem. num. 48. & 49.

Ex eo illo mandato valido saltim arguitur adus fuisse factum de voluntate Domini. num. 50. ibid.

Mandatum probatur etiam per solas conjecturas. numer. 51. ibid. & Dile. 140. om. 10.

Mandatum de solvendo, quando est conjunctum cum cessione nihil, non est revocabile. Dilect. 51. num. 6.

Quomodo sequatur huc conjunctio mandati cum cessione utilium. ibid. num. 7.

Mandatum solvendi litterarum acceptatione fit irrevocabile, etiam si acceptatio fuerit facta praesentatori litterarum, qui erat simplex adjectus solutionis. Dile. 53. num. 15.

Reprobatur hanc opinio, & subsistit contra hanc magis vesta, & communis. ibid. num. 16.

Limita in acceptatione litterarum facta adjecto in fensu propriam, vel habente interesse super remissa, tunc mandatum non potest amplius revocari a remittente. ibid. num. 17.

Et assignatur ratio. ibid. num. 18.

Primum differtur inter se mandatum de solvendo ut scilicet excludi, & aliud datum in cessionibus pro solvendo. Dile. 54. num. 25. 26. & 27.

Mandatum semper recipit interpretationem à stylo mercatorum. Dile. 54. num. 31.

Mandatum dedisse, scilicet qui per litteras aliquid faciendum demandat. Dile. 56. num. 6.

Mandatum dicitur ille ordo datus à Mercatore alteri de emendo aliquo mercium genere. ibid. numer. 7.

Et similiter ordo datus circa revaluationem pro pretio exorbitante. ibid. om. 9.

Item ordo datus ad exigendum, & semistendum humum exactum. ibid. num. 10.

Mandatum de solvendo suo Creditori est semper revocabile. Dile. 56. num. 39.

Mandata, Contractus, vel alii actus mercatorum sunt nulli, si gelli fuerint in statu eorum occulte de consuetudine, vel in proximo statu decoquendi. Dilect. 57. om. 12.

Mandata in extendi potest ad similia, vel verisimilia. Dile. 56. num. 17.

Pro, & subesse mandati solum debium operatur. Dilect. 58. num. 6.

Mandatum expressum debet ad diversum ab expressis, si longa verba sunt latente superflua. Dilect. 59. num. 13.

Mandatum debet semper eodem modo intelligi, ne detur absurdum, quod auctoritas mandatum modo aliquando, modo denegat ad libitum mandantis in praesidium, etiam qui bona fide contraxerunt. ibid. num. 16.

Mercatorum mandata eorum licet plene probantur. Dile. 59. num. 1.

Ma. denuntiant mercatores quibuscunque verbis constatque, dummodo de voluntate appareat. ibid. num. 3.

Mandata finit, & qualitates omnes, sive extrinsecas, sive intrinsecas, necessaria, sua voluntate sunt diligenter servanda. ibid. num. 4.

Mandatum etiam circa tempus debet pariter observari. ibid. om. 6. 7. & 8.

Mandatum referri debet semper ad primum actum, & non ad secundum. Dile. 59. num. 13.

Mandatum statim ac potest, exequi debet à mandatorio. ibid. num. 15.

In mandato collato ad liberum arbitrium mandatarii nunquam interest quilibet excessus mandata à ibid. num. 17.

Mandatum pro ceteri transmissione mercium datum, non dicitur ab uno Mercatore cedere executioni, si fuerit ante dies aliquot ab alia mercatoribus merces transmissa. ibid. num. 18.

In mandato habet locum argumentum à maiestate rationis. Dile. 59. om. 51.

Ad primum actum, vel tempus magis proximum referri non debet mandatum, si res gerenda de sui natura non paritur, ad primum actum, vel tempus proximum, sed ad secundum, vel tempus magis remotum referri. Dile. 59. num. 75.

Referuntur quampilures conjecturae pro mandato inducendo. Dile. 140. num. 11. 12. & 13. usque ad num. 22.

Mandatum quando praesumatur praecessisse. Dile. 144. num. 53. 54. 55. & 56.

Mandatum non finitur per mortem unius socii quoad negotia incorporata. Dile. 128. num. 4.

Mandatum re non integra revocari non potest. Dile. 50. num. 5. & 7.

Mandatum favore mandatarii sine eius consensu revocari non potest, etiam si res sit integra. ibid. num. 8.

Mandati excessus impugnari nequit à mandante postquam illum ratificaverit. Dilect. 131. numer. 12.

Mandatum suscipere, vel recusare liberum est procuratori, sed suscipit cogitur executioni mandata, alias tenetur ad damna, & interesse. num. 16. ibid.

Mandatum suo corresponsori à mercatore datum non praesumitur variatum, nisi clare probetur. Dilect. 137. num. 18.

Discretivus mandatorum modus diversum voluntatem mandantis inducit. Dile. 137. num. 18.

Mandatum datum à Domino tradende merces sufficiens non est ad transferendum eorum dominium, si mandatum actuali traditione non eveniat. Dile. 137. num. 23.

Mandatum quale habet Magister navis. Vide *Allegor. navis*.

Mandatum propter extenditur ad ea, quae mandantibus utilia sunt, & ad ea quae tendunt ad conservationem, & perfectionem negotii, pro quo datur mandatum. Dile. 137. num. 3.

Mandatum extenditur ad ea omnia, quae de more consuetudinis solent, & ad ea quae communiter aguntur ab illis, qui simile mandatum habent. numer. 10. ibid.

Mandatum semper restringitur ad actus quorum in totum concessum videtur, nec extenditur ad alios extraneos, quomodo verba essent generalia. Dile. 173. num. 14.

Mandati probatio debet esse clara, & debet penes se concludere. ibid. num. 21.

Mandatum datum à mercatore interpretatur ad modum ordinarium, & non extraordinarium illud exequendi. Dile. 176. num. 45.

Et de ratione. num. 51.

Mandatum datum ad solvendum dotem semper revocabile est, quando res est integra. Dilect. 177. num. 13.

Et an extinguatur morte Mandantis, vel ab illius herede revocari possit. ibidem num. 24. 25. & 26.

Datum ad certam causam, & si non debet ad alteram causam facereque extendi. ibidem num. 20. 47.

Finis mandati non possunt egredi, nec illius obligationem alterari. ibid. num. 49.

Mandatum si mittit Mercator suo Corresponsori, ut merces per se emat, & corresponsor acceptum mandatum, duo contractus perficimus, & quomodo, & quo loco dantur illi contractus celebrant. Dilect. 179. numer. 11. 12. 13. 16. 27. & 28.

Et quid si mandatarius, vel negotiorum gestor non

non à tertia persona, sed à se ipso emere. n. 12. & 99.

Et quid si mercator mandant, non declaraverit licet, se velle directe emere à suo correspondente, neque expresse dederit mandatum ad emendum. ibid. num. 13. & seqq.

Et quid si mercator habens aliquas merces requirit correspondentem, ut eas emat, & correspondens, volens eas emere, proponat alium emptorem, quales tunc contractus celebrantur. ibidem numer. 15.

Pro mandati executione tantum provisiones solvantur à mercatoribus, sed debentur correspondentibus, quando agitur personam venditoris. ibidem num. 14. 34. & 71.

Sine mandato, vel mandato excedendo, quando mercator pro altero correspondente absente, aliquem contractum, & negotium gerit, quod postea ab absente ratificatur, quales tunc contractus celebrantur. ibid. num. 16. 17. 18. & 19. Vide *Contractus*.

Mandatum eo loco, in quo à mandatario fuit acceptatum, & executioni demandatum, dicitur contractus celebratus. ibid. num. 63.

Mandati forma est servanda. ibid. num. 67.

Non servata nihil actum dicitur. ibid. n. 68. Mandati actione emptor tenetur ad pretium ab eo ordinatum, etiam si Procurator plures emisit. ibidem num. 72.

Sine mandato, qui negotium pro alio gerit, efficitur de mandatario negotiorum gestor. ibid. n. 74.

Mandato aequiparatur ratificatio, quæ retrotrahitur ad diem contractus. ibid. num. 76.

Mandatum. Vide *Scelus*, *Decretum*, *Ratificatio*. Mandatum de jure nemo acceptare tenetur. Dicitur. 190. num. 1.

Mandatum, seu ordo datus à mercatore de solvendo alicui, non probat solutionem fuisse sequutam. Dicitur. 196. num. 21.

Mandatum excedens, vel illud non recte adimplens, fidem & amicitiam violat. Dicitur. 197. num. 1.

Et ideo in personis qualificatis, & sanguine conjunctis mandatum semper adfidei personam debet, ne dicitur eas tale crimen voluisse committere. num. 2. ibid.

Mandati qualitas facili presumitur, quam ipsam mandatum. ibid. num. 3.

De mandato uti in genere constat, ibi præsumi debet mandatum illud non excesse, licet de qualitate mandati non appareat. num. 4. & 5. ibid. & Dicitur. 198. num. 24.

Mandati excessus opponi non potest, nisi à mandante. Dicitur. 197. num. 13.

Mandati abusus à solo mandante potest allegari. Dicitur. 198. num. 25.

Mandatum extenditur ad quocumque casum etiam non expressis, in quibus eadem ratio concurrat, vel idem mandati sequatur effectus. ibidem numer. 26.

Mandatum ad negotiandum cum certis personis extenditur etiam ad contrahendum cum aliis diversis etiam non expressis. Dicitur. 198. num. 27.

Contra. num. 28.

Declarat. num. 29.

Et de ratione. num. 30. ibid.

Mandata Mercatorum tacite comprehendunt omnia alia mandata necessaria ad peragendum id, quod juxta eorum stylium fieri solet. ibid. num. 31.

Mandatum speciale requiritur ad contrahendum cum se ipso. Dicitur. 198. num. 47.

Limita. ut num. 48. & seqq. ibid.

Mandatum adificationis factum pro summa debitorum excedente est nullum in totum. Dicitur. 203. num. 3.

Idem in mandato Capturæ de suspecto per Judicem relaxato. num. 5.

Idem in quocumque alio mandato Judicis executivo reali. ibid. num. 2.

A mandato Capturæ ad mandatum sequestrari valet Argumentum. Dicitur. 205. num. 4.

Mandatum non censetur limitatum, nisi de limitatione appareat. Dicitur. 225. num. 74.

Vide *Signum*, & *Artes*.

MARE.

Vide *Jurisdiclio*, *Navis*.

Mare, seu territorium Principis communis Amici fecunditatem præstat culibet in eo naviganti, vel exstemi. Dicitur. 179. num. 6.

Intellige quoad ea, quæ explicantur per jurisdictionis exercitium, & non ex facultate à jure gentium concessa. num. 7. ibid.

Mare omne, quod adiacet territorio terrestri alicujus Principis est de illius jurisdictione, potest suam territorium terrestrem. Dicitur. 136. num. 1.

Mare liberum cuiusque est, & usus ipsius nemini potest inhiberi. Dicitur. 211. num. 22. & Dicitur. 212. num. 28.

Maris libertatem denegandam esse nulla lex dicit. ibid. num. 24.

Consuetudo Maris specialiter servanda in materia navigationis. Dicitur. 212. num. 25.

MARITUS.

Maritus, vel ejus hæredes constituantur in mora tradendi dotes post mortem uxoris per promissionem factam de restituendis dotibus adveniente casu restitutionis. Dicitur. 41. num. 8. & 21.

Maritus, qui promissit totam, & integram dotem uxori restituere, videtur lucro dotis renunciasse. Dicitur. 181. num. 43.

Præcipue si renunciaverit omni jure, legem, & Statutorum auxilio. ibid. num. 44.

Et hoc fieri etiam potest in præjudicium creditorum. ibid. num. 45.

Maritus si pro parte dotalis concedit promissionem tempus, ad ejus solutionem non potest per ea pacte, vel ad illius ratam lucrum dotalis remittere, sed debet expectare diem solutionis advenientem. ibidem num. 46.

Maritus tenetur pro rata lucri dotalis concurrere ad expensas funeris uxoris. ibid. num. 47.

MATER.

Post mortem matris nulla competit filijs actio consequendi dotes, si in medio adfuit Pater retinens eas pro usufructu. Dicitur. 101. num. 9.

Matris bona. Vide *Bona*.

Matris hereditatem filii debent expresse apprehendere, vel se pro hæreditibus gerere, quia non sunt sub ejus potestate. ibid. num. 22.

Vide plura in verbo *Pater*.

Mater gaudet immunitate ab oneribus tam personarum, quam patrimonialibus, ob protectionem duodecim liberorum, pro suis bonis non dotalibus, & quæ uti propria, & patrimonialis possidet. Dicitur. 191. num. 5.

Et de ratione. ibid.

MATRIMONIUM.

Matrimonium solvitur per mortem Uxoris. Dicitur. 101. num. 2.

Matrimonio soluto Maritus tenetur uxorem restituere dotem, si in bonis mobilibus consistit, vel saltem intra annum, nisi pecunia numerata. ibid. n. 3.

Constante matrimonio quando dos repeti obligatur possit, vide *Dos*, & an valeat donatio, hæreditas dotis, aut ejus confessio. Vide *Dos*, *Donatio*, *Fi-desjussio*.

Matrimonium spirituale non contrahitur per pensionationem. Dicitur. 203. num. 68.

MEDIATOR.

Sollicitator, sive purus mediator alieni negotii non potest inducere recessum, seu novationem contractus gesti à suo Principali, cum ei nequeat vel sub aliquo præjudicare. Dicitur. 226. num. 3.

MEDIUM, Vide EXTREMUM.

MELIORAMENTA.

Melioramentorum creditor præferitur in re meliorum alius creditoribus, licet anterioribus. Dicitur. 193. n. 11.

Melioramenta necessaria restituenda sunt etiam possessori male fidei. Dife. 178. num. 91.

Pro melioramentis necessariis repetendum sufficit tantum probare, quid fuerit impensum. ibid. numer. 93.

Secus in melioramentis malis, circa quae attendi debet id, quod est minus inter expensum, & melioratum. ibid. num. 94.

Quae sequitur procedit etiam in melioramentis urbana. ibid. num. 95.

Valoris bonorum vario contingere potest ex augmento intrinseco causato ex cursu temporis. ibid. num. 99.

Falsis si consistit de melioramentis factis, nam tunc hoc augmentum referendum est melioramentis, non vero beneficio temporis. ibid. n. 60. & 61. *Principale si non tam elapsam sit decem annorum. ibid. num. 62. & 63.*

Melioramenta non compensant cum fructibus, si possessor illos iure domini, licet melius, perciperit. ibid. num. 64. & 65.

Secus vero, si eos perciperit tantum ratione bonae fidei, nam tunc tenetur illos cum melioramentis compensare. ibid. num. 67.

Et de ratione. ibid. num. 66.

De melioramentis ab emphyteuta factis. Vide *Emphyteusis*.

M E N D A X.

In mendare semper presumitur dolus, si mendacium tendit ad illius favorem. Dife. 119. numer. 78.

Mendax convictus in respondendo positionibus condemnari debet ad damna, & interesse favore abstantis Partis. Dife. 199. num. 87.

M E N S

Loquens deducitur ex folio stylo loquentis. Dife. 90. num. 27.

Argumentum ex praecedentibus, ac subsequen-
tibus. ibid. num. 28.

M E R C A T O R.

In causis Mercatorum summatim, sola facti veritate inspecta, & non per apices juris proceditur, sed iudicium Mercatorum additur. Dife. 10. cum. 31. & Dife. 199. num. 33.

Et absque iuris apicibus, ac subtilitatibus. eod. Dife. 10. cum. 107.

Et in materiis mercantilibus attenditur mercatorum usus. Dife. eod. cum. 58.

Mercatorum fides maxime deferenda est. Dife. 23. cum. 34.

Mercator recipiens merces alteri consignandas nequit opponere eas non spectare ad eum, cui sunt destinatae. Dife. 25. cum. 7.

Nec potest ex tali differentia eas retinere. ibid. cum. 8.

Ampla generaliter in quolibet contractu, vel ubicunque quis causam habet ab agente. ibid. cum. 9. & 12.

Iudicio mercatorum leges ignorantium cause non sunt decidenda. Dife. 38. cum. 8.

Et ideo bonum iudicium non attenditur in articulis juris, & in exigenda natura contractus. Dife. 48. cum. 77.

Mercator non tenetur voluisse post mortem suam contrahere negotiationem, quando de bonis suis universis instituit fideicommissum, & ad finem alii filii minores, seu pupilli. Dife. 35. numer. 76.

Mercatores innovantes pacta contra formam litterarum oblatorum, contra fideiussurum correspondens, non possunt infringere primariam obligationem in dictis litteris contractam. Dife. 35. num. 16. In re communi tacite iustitiam inducere non potest. ibid. num. 32.

Secus si agatur de simplicis iustitia circa negotium ad unam personam preponentem spectans, quia tunc nulla esset differentia inter iustitiam tacitam, & expresse. ibid. num. 34.

Mercator patendo alium in domo sua, vel Taberna

nomen proprium inscribere, videtur non institutum tacite peripossibile. Dife. 35. num. 33.

Mercator, si fideicommissum cum prohibitione alienandi instituit, illud instituisse videtur in eo, quod solus arte alieno superest. ibid. num. 35.

Nec tale fideicommissum impedit alienationem pro solatione debitorum. ibid.

Bona, aut mercatorum credita in necessitate quancunque augeri, vel acquiri brevi tempore possunt verificari. Dife. 35. num. 36.

Mercator de stylo non solum asponere nomen sui correspondens mandatis. Dife. 5. cum. 92.

Et de ratione. ibid.

Merces transire in Dominum eas constitutis, statim ac mercator, cui sunt datus odo eas transmittendi, earum faciat compositionem, & eas tradit matre, nullis, vel alio punitori ob eas tradendas constitutis. Dife. 38. num. 51.

Mercator transmittens merces de ordine sui correspondens induit personam venditoris, & etiam procuratoris eiusdem correspondens. num. 33. ibid.

Et unicus praedictae transmissae fecit decolitione eas constitutis consideratur de illius patrimonio, licet adhuc non fuisset ad eum perventum. num. 53. ibid.

Et ousla est consideranda aequitas ad favorem transmittentis. num. 54. ibid.

Hoc tamen procedit, si per transmittentem habita fuerit fides de pretio, aut constitutis de tempore mercium transmissarum erat iam decolatus, vel proxime decolatus. num. 55. ibid.

Mercatores sunt semper in proximo statu decolandi. Dife. 54. num. 28.

A mercatorum stylo mandatum semper recipit interpretationem. ibid. num. 32.

Mercator non sciendo ea, quae de consuetudine fieri debent, dicitur negligens & ad omne damnum tenetur. Dife. 54. num. 34. & Dife. 125. num. 20.

Inter mercatores, qui solent pro rebus mandata mercem recipere, ubi facillime evenire potest periculum, adscribitur culpa illius, qui illud non prevenit. Dife. 54. num. 36. 37.

Mercatores consensu sunt tantum pro addenda significacione verborum, aut cognicione terminorum mercaturae. Dife. 56. num. 3.

Secus pro addenda articulis iuris. ibid. num. 4. & Dife. 119. num. 54.

Mercatores solent contrahere, & negotiari sine expressione personarum, pro quibus contrahunt. Dife. 56. num. 12.

Mercator transmittens merces de ordine alterius mercatoris non tenetur de periculo, vel sinistro secuto in mercibus, sed illud spectat ad committentem. ibid. num. 16.

Idem procedit in eo, qui dedit ordinem pro remissa pecunia suae sibi facienda. ibid. num. 17.

Mercatorum contractus, mandata, & alia sunt nulli, si gesti fuerint in statu eorum occulte decolitionis, vel in proximo statu decolandi. Dife. 57. num. 11.

Inter mercatores notus est eorum negotia, & fides correspondens nemini pandere, ac omni secretiori via agere. Dife. 58. num. 14.

An mercatorum libri legaliter tenent sufficiant pro iustificacione realitatis cambii. Dife. 59. num. 15.

Mercatorum stylos, iudicium, vel opinio non est curanda, licet agatur de re ad mercatorem spectante. Dife. 67. num. 34. & seq.

Et assignatur ratio. ibid.

Inter mercatores locum non habet exceptio exceptio-
nis. Dife. 48. num. 14.

Praesertim in casu receptae mercedis. ibid. numer. 15.

Eo magis si debitorum causam forent adgentes, & in longinquis partibus commorantes. ibid. n. 16.

Si mercator accepta ordinem a suo correspondens onerandi ejus merces super quidam navis, & non obstant tali mandato eas oneravit super alia, non quia navis designata a dicto correspondens, non erat tunc parata ad suscipiendum omnes dictorum mercium, non tenebatur de causa, & dummodo possint modum mercibus secuto. Dife. 69. num. 16.

Mercatorum iudicio standum est: quod est, quod ad mercatum spectant. Dile. 179. num. 15.

Declarari procedere quoad ea tantum, quae iudici, et de constitutionem mercatorum deservit, non verum quoad ea, quae ad iuris decisionem pertinent. num. 16. ibid.

Mercatorum iudicium suum plerumque conferat, ut morem gerant requirentibus. num. 15. ibid. Mercatores censentur approbasse negotium a suis correspondentibus gestum, licet excederent fines mandati, quando tacuerunt, & non reclamaverunt, modo si tunc iacturamentum aliquis actus pollitibus concurrat. Dile. 176. num. 28. & Dile. 225. num. 64. & 66.

Et contra illam approbationem non potest id legem error iuris, neque facti ad contrarium. ibid. Dile. 176. num. 31. in fin.

Mercatores solliciti sunt in indaganda eorum negotiorum. num. 34. ibid.

Mercator an teneatur subito contradicere negotio per suum correspondentem gesto ad effectum ne debeat illud approbasse, vel quando tempore expectare debeat. num. 35. & 36. ibid.

Mercator qui tande reclamavit contra factum, aut executionem sui mandati, vel correspondentia nihil agit, quia ex praeterea iacturamentum per illi iam quodam est, quod per subsequenter contradicendum amplius tolli nequit. Dile. 176. num. 38. & 39.

De consuetudine mercatorum existit, quod correspondentes cito fiant a mandato ad negotium pro eo gestum accepti, ad effectum sine consulendi in casu contradictionis. num. 40. ibid.

Mercator si mandat suo Correspondenti, ut mercem pro se emat, & Correspondens acceptet mandatum, duo contractus periculantur, & quomodo & quo loco dicantur illi contractus celebrati. Dile. 179. num. 11.

Et quid si mandatus, vel negotiorum gestor non a tota persona, sed a se ipso emerit. num. 12. & 99. ibid.

Et quid si mercator mandans non declaraverit literis se velle directe emere a suo Correspondente, neque expresse dedisse mandatum ad emendum. num. 13. & seq.

Et quid si mercator habens aliquas merces requirat Correspondentem, ut eas emeret, & Correspondens nolens eas emere, proponat alium emptorem, quatenus contractus celebratur. num. 15. ibid. Mercator dicitur qui emit, & vendit vinum, oleum, fruges, & huiusmodi. Dile. 181. num. 2.

De mercatore disponente de mercibus sub a suo correspondente transmissis contra illius ordines, & mandata.

Vide Furum.

A mercatoribus stylis, vel consuetudo innotuit. Et pro maiori libertate commercii est rationabilis, & ideo inviolabiliter servanda. Dile. 187. num. 4.

Stylis mercatorum, quando est iudici notorius, non indiget probatione. ibid. num. 5.

De stylo mercatorum potest iudex se causa iudicialiter informare. Dile. 187. num. 6. & Dile. 198. n. 32.

Mercator, qui super pignore pecuniam suam mutuavit, si non esset praesentibus creditoribus hypothecarius, impenditur libertas publici commercii. Dile. 187. num. 17.

Et alia vide in verb. Creditor.

Leges Romanorum loquentes de antiquis argentariis procedunt etiam in mercatoribus nostri temporis. Dile. 187. num. 27.

Privilegium datum antiquis a Rege deponentibus pecuniam pene Argentariis, habet etiam locum in deposito facto apud modernos mercatores. ibid. num. 28.

Mercator si omittit facere, quod fieri solet ab aliis, est in culpa. Dile. 190. num. 4. & Dile. 225. n. 20.

Mercator non potest reculare mandatum sibi datum ab alio mercatore extero pro suis angulis peragendis. eod. Dile. 190. num. 5. & 6.

Praesentibus autem obstantibus literis transmissis ad exteros mercatores. ibid. num. 21.

— *Confarg. de Commers. Tom. II.*

Mercatoribus quando aliquis, & bona fides aliud servati debent in materia mercatorum, iure regule non attenduntur. Dile. 190. num. 12.

Mercator non potest dies in penultimo suis decemquendi de tempore, quo aliqua litera Cambii solvitur. ibid. num. 19. & 29.

Imo praefati debet et solvitur aliquam tractatum, quod causas alias solvitur, si creditores tractatum diligenter fuisse in exigendo. ibid.

Iusta particularum stylum Romanorum Mercatorum, datae litterae Cambii Romae pro Hispania spectant docere infra certum tempus de actione solutione, alias sedere spectant Creditori Cambii eorum valutam. Dile. 190. num. 26.

Quod procedit in literis cambii datus pro Hispania certe persona, sicut in literis datus, all. ordine S. P. num. 27. ibid.

Iudicium mercatorum super eorum stylo est a iudice in decidendum sequendum, num. 28. ibid. Mercatores solent impetere loqui, & forbare in suis negotiis, & literis. Dile. 197. num. 7.

Mercatores de eorum stylo, accepto mandato pro negotio aliquo faciendo, solent molitores sui correspondentes scribere per eos negotium demandatum perfectum fuisse, licet adhuc illud non incipit. Dile. eod. num. 22. & 23.

Mercator mandans solutionem alienam Tracta, vel debiti alieni supra de se constante se quoque debentem vigore actum clausula erga eum, cui talem solutionem mandat. Dile. 194. num. 1.

Hac tamen eligendo mandans huiusmodi solutionem supra de se respectu principis debentis Tracta semper dicat accessoria, num. 17. & 19. ibid.

Autem peripetui Sineu Genou, nomen, an. & seqq.

Mercatorum consuetudo universalis est cambium cum se ipsis. Dile. 198. num. 32.

Mercatorum stylis in iudicando strenui debet, etiam si foret contrarius dispositioni iuris communis, num. 32. ibid.

Mercator dicitur ille, qui mercem emit, illaque possidet, non mutata eorum forma. Dile. 199. num. 5.

Mercatores solent proficisci, quod illos spes facti invitat. ibid. num. 7.

Mercatores Libani pene omnes sunt, Foenices. num. 14. ibid.

Inter Mercatores totum facit bona fides. Dile. 199. num. 32.

Mercatores solent esse diligentissimi circa commercium interese. ibid. num. 46.

Non solent relinquere suas pecunias cunctis, & infestis. num. 73. ibid.

In Mercatoribus nobilibus exclusa censetur quilibet suspicio fraudis, & falsitatis, & contra eos probationes esse debent luce meridiana clariore.

Dile. 202. num. 49.

Mercator non impeditur in alterius commodum invigilare, nequit petere a Pandatorum interesse lucu cessante. Dile. 219. num. 46.

Mercator non potest fructus exigere a mercimonio, ex quo speras negotia horum casum in potentia proxima. ibid. num. 49.

Mercatores pro eorum cantione, & regis Commericii introductum, statum, & viis nove rationis, & facultates Complementarii, cum quo, & quando contrahere volent, inquirere debent. Dile. 216. num. 32.

Et de ratione. ibid. & num. 32.

Maxime autem notificationes Complementarii, indolationis nominum debitorum praesentis rationis. ibid. num. 33.

Mercatori omittit diligenter, inseparabilis a negligentia positiva, imputabilis est, & nocere debet, non solum aliis. Dile. 216. num. 34. & 35.

Neque ei ratione bona fidei prodelle potest, dum sibi non providet cum possit, & eadem obijci potest alia causae negantur. ibid. num. 36.

MERCATURA.

Vide. *Franchiseri. Aditus. Equites.*

Mercatura respectu publicum militatum, & dicitur quantum Reipublice, & Mundi elementum. Dife. 144. num. 34. & 35.

MERCES.

Non incidunt in commissum, quando defictus solationis Gabelle processit ex dolo Navarchi. Dife. 1. num. 122.

Mercium asscurarum quantitas, & qualitas, quomodo probetur. Vide *Rifum, & Apoca. oneratoria.*

Merces contraxit ob incuriam magistri navis eximari debent quanti in loco destinato vendi potuissent. Dife. 46. num. 6.

Merces pro vectura, & nautis hypothecata sunt tacite, etiam cum privilegio prelacionis adversus anteriores creditores. Difeur. 23. numer. 12. & 43.

Mercium quantitas, & qualitas probatur juramento dominorum, si fuit aperta arca, seu fudellum, quod prius fuerat consignatum claufum, & sigillatum. Difeur. 23. num. 17. & 18.

Debet tamen prius probari ita fuisse sigillatam Arcam, quod de facili dissigillari non posuisset. dicto Dife. num. 9.

Magister navis, post datae mercis oneratoria, potest alias conficere, in quibus eadem mercis in alio loco, & alteri personae consignare se obligat. Dife. 10. num. 116.

Noque primus, cui mercis consignari debebant, ullam actionem habet contra Capiteanum, ibid. num. 117.

Limita ut num. 118. & 119.

Ex signis, vel marchis impositis in Ballis Pannorum, five mercium arguitur eas spectare ad illum, cujus signum esse probatur. Dife. 10. num. 121.

Ex impositione alterius marchi super mercibus arguitur eas fuisse traditus mercatoris, cujus est novum marchum. ibid. num. 122.

Si mercis, aut frumentum ab initio confolum fuit de voluntate dominorum in navi, navarchus potest restituere uni ex eis suam portionem, & sequuta postea missione navis erga ceteros condonminos ad nihil tenetur, nisi fuerit in culpa. Dife. 23. num. 90.

Ex similiter nulla adio condonminis competit praedicto casu contra eum, qui portionem suam prius recepit. ibid.

Idem procedit, si frumentum in navi per dominos fuerit separatum impositum, & deinde mixtum per navarchum. num. 91. ibid.

Declara, & limita, num. 92. & 93. ibid.

Ad quid tenetur navarchus pro confusione seu mixture frumenti, & huiusmodi sequuta in navi, num. 94. ibid.

Distingue ut ibi.

Post confusionem frumenti, aut pecunie mercato, non in navem sequatur, si pars illius perierit, non potest navarchus uni portionem suam in totum restituere, sed cuiuslibet ex Dominis pro rata. Difeur. 23. num. 95.

Merces asscuratae in casu iactus, & naufragii amittit quomodo eximari debeant pro eorum valore ab asscuratoribus exigendo. Dife. 46. num. 78.

Depredatio aliqua mercium portione ad plures Dominos spectantium, quae simul committitur, aut coequis fuerint, amissionis damnum debet ab omnibus Dominis sentiri. Dife. 63. num. 16.

Mercium appellatione venit pecunia. Difeur. 70. numer. 94.

Mercium venditarum deteriorationem, seu commixtionem, si praetenditur fuisse factam post venditionem, id convincendissime probari debet per venditores. Difeur. 74. num. 4.

Merces projectae in mare debent eximari pro regulanda avaria juxta qualitatem demonstratam scribis navis de tempore eorum consignationis in navi. Dife. 72. num. 1.

Assignantur rationes, ibid. num. 2. & 3.

Mercium, vel rei qualitas probatur ex solutione

nauti, aut pretii dictarum mercium manifestata scribis navis. Dife. 72. num. 8.

Pro mercibus venditis, vel permutatis habentibus aliquod vitium occultum competet actio redhibitoria, vel quanti minoris. Difeur. 79. numer. 8.

Secus, si vitium erat visibile. ibid. num. 3.

Limita in forminis, rusticis, & huiusmodi, quia propter eorum ignorantiam, semper actio redhibitoria, vel quanti minoris ei competit, licet vitium fuerit visibile. ibid. num. 4.

Dummodo tamen non adhibuerit medium peritorum in recognitione mercis, vel rerum, quando fuerint eis venditae. ibid. num. 5.

Merces si venduntur minutim magis valent. Dife. 79. num. 14. & vide *Pretium.*

Merces venditae pretio in concursu minus valent. ibid. num. 15.

Datur prelazio in concursu locatori hortei, vel apothecae pro custodia, & conservacione mercium, super introitis in horreum, vel apothecam. Dife. 103. num. 33.

Sicut evenit in Civitate Lucensi. ibid. num. 33. & 60.

Merces invenditae remanisse, potius ex commercii deterioratione evenisse praesumendum est, quam ut vetus appellator novum supplantaverit. Dife. 114. num. 13.

Merces Christianorum sub vesitio Hierosolymitanarum Religionis depredari non possunt. Dife. 116. numer. 23.

Depredantium poena. Vide in verb. *Depredatio.*

Quomodo probetur depredatio. Vide ibid.

Mercium operatio, & qualitates, & ad quem ille pertineat, probatur ex libris Dobanz. Dife. 116. num. 12.

Mercium dominium conclusivissime est probandum in iudicio, vel actione rei vindicationis. Dife. eod. num. 25.

Merces persumuntur pertinere ad eum, sub cujus nomine, aut signo sunt operatae. ibid.

Mandatarius non dicitur excessisse mandatum, si transmisit mercem in aliquo vitiatam, quando ut plurimum tale vitium habere solet. Dife. 119. num. 58. & seqq.

Mercium identitas ex quibus probetur. Dife. 176. num. 17. & 25.

Ex quibus excludatur, ibid. num. 22. & 26.

Fallit si persona penes quam reperitur facina signata esset suspecta. num. 26. ibid.

Mercium transmissio, quamvis repetita fuerit deteriorior, approbata censetur per mercatorum statum ac ille sine ulla reclamacione esse receptus. Dife. 176. num. 29.

Maxime attenda mercatorum consuetudine.

Dife. 131. num. 4. & 5.

Vide. *Redhibitoria. Approbatio.*

Merces repetita in navi iuste, & legitime pagata, spectant ad Dominum navis depredationis. Dife. 199. num. 30.

Mercibus iniuste, vel nullius pignoris damnum, proveniens ex deterioratione, devassatione, vel corruptione, creditur, qui eas habuit penes se, tenetur emendare. Dife. 105. num. 8.

Deterioratio tam intrinseca, quam extrinseca mercium sequestrarum, consistens in diminutione pretii ex lapsu temporis proveniens, venit appellatione damnorum. num. 8. ibid.

Merces, vel bona iniuste sequestrata pereant damno sequestrantis, secus si sequestrus rei iustum, nam tunc id erit damno debitoris. Dife. 105. num. 40. & 41.

Venditio rerum, vel mercium sequestratarum facta a sequestre absque Decreto Iudicis, & citatione parium valet, si facta fuerit bona fide, vel pro pretio, quo communicat mercis, vel res vendebantur. ibid. num. 44.

Merces solent committi custodie Praepositi, vulgo nuncupati *supercarices*, cum conscriptione litterarum oneratarum. Dife. 311. num. 33.

Ex hoc fieri solent etiam in Turcarum regionibus. num. 34. ibid.

Merces in navi existentes, quando non adfunt littere onerarie, & alie solite canonice, de quibus supra, presumuntur esse Magistri navis, & aliorum secum navigantium. Dific. 211. num. 35.

Testimonialis requiruntur ad tollendum periculum fraudis, & presumptionis veræ exportationis mercium, & vicissim ad Infideles. Dific. 212. num. 35.

Veritas, vel non veritas exportationis mercium probatur presumptionibus, & conjecturis. ibid. num. 36.

Et vide in verb. *Nauta. Prædator.*

Merces Christiani Catholici, licet subditi Imperio Ottomanico depredationi non subjacent. Dific. 213. num. 3. & 10.

Hujusmodi prohibitio ex pluribus Decretis Sacre Congregationis emanat. ibid. num. 4.

Mercium Dominium probatur per depositionem Patriarchæ Alexandriæ. eod. Dific. num. 5.

Et per apocum onerarium, in qua regulariter continentur species mercium, nomina mercatorum, & specificatio loci onerationis, & deonerationis. numer. 6. & 7. ibid.

Mercium captarum ab hostibus quantitas, ac existentia, probatur per conjecturas, etiam leves. Dific. 213. num. 20.

Videlicet per earum possessionem, vel juramentum depredationem passi. num. 21. & 22. ibid.

Merces Græcorum Schismaticorum de jure prædari non possunt. Dific. 214. num. 12.

Et ita decisum pluries Romæ, & Florentiæ. ibid.

Et de ratione. num. 13. ibid.

Bona, & mercis Græcorum Schismaticorum, sicut Anglorum, & Germanorum, qui Hæretici non sunt, depredationi non subjacent. Dific. 214. numer. 18.

Amplius etiam tales Græci subditi sunt Turcicis. num. 19.

Contrarium sentiendum de Bonis Hebræorum, & de ratione. ibid. num. 20. & 26.

Merces inimicorum de jure legitime depredantur, quamvis à navi amica asportentur. Dific. 214. num. 23.

Et sic in praxi, & de consuetudine servatur. ibid. num. 27.

Merces subrogare habentur, ac si essent eademmet antiquæ. Dific. 216. num. 61. & 62.

Et vide in verb. *Hyperborea.*

MERCES, Fide PRÆMIUM.

M I L E S.

Miles Mercaturam exercens non gaudet Privilegiis de jure communi militibus concessis. Dific. 206. num. 4.

Declarat id procedere in iis militibus tantum, quibus mercatura prohibetur.

Capitularis deliberatio Militaria Religionis D. Stephani, declaratur. Dific. 206. numer. 12. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27.

M I L L I A R I A

Tam itineris terrestriis, quàm maritimi pro pensuenda moris casus finitri, quomodo computari debeant. Vide *Iter*, & vide *Notitia casus finitri*.

M I N I S T E R.

Vide *Infans*, & *Administator*.

Minister electus antequam removeretur propter aliquam causam, ea probari debet. Dific. 81. numer. 12.

Neque potest removeri pro eligendo magis idoneo. ibid. num. 13.

Semel approbatus reprobari amplius non potest. ibid. num. 9.

Circa delictum ministrorum navis servatur usus loci, ubi electio facta fuit. Dificur. 115. numer. 14.

Ministrorum navis delictum. Vide *Delictum & Electio*.

Cf. art. de Commert. Tom. II.

Minores mercaturas mercatoris possunt contrahere absque solemnitatibus Statuti. Dificur. 200. numer. 15.

Contrarium. ibid. num. 16.

Nequeunt tamen societatem inire sine solemnitatibus. Dific. 145. num. 22.

Limita hanc conclusionem. num. 27. ibid.

Fortius nequeunt societatem contrahere sine solemnitatibus Statuti. Dific. 181. num. 15.

Limita pariter hanc conclusionem. num. 16. & 17. ibid.

Filius, vel minor assertens se, vel emancipatum, vel majorem, vel publicum negotiatorem, in contrahendo valide obligatur absque solemnitatibus Statuti. Dific. 109. num. 18. & seqq.

Contrarium quando Statutum loquitur prohibitive, annullando ulterius contractus mulieris inivos absque solemnitatibus, ut est Genuefæ. ibid. num. 20.

Reprobantur nonnulli cohera tenentes. ibid. num. 21.

Filius, vel minor si in contrahendo assertor, se esse emancipatum, vel majorem, licet non possit gaudere beneficio Statuti ad effectum annullandi suam obligationem, haberet tamen remedium restitutionis in integrum. ibid. num. 27.

Minor, vel Filius familias extraneis mercaturam potest contrahere, & se obligare ex quocunque contractu, licet illius obligatio, vel contractus initus non respiceret mercatorem, vel ex causa mercaturæ factus non sit. Dific. 181. num. 4.

Præcipue si se assertor cum juramento esse Majorem, vel Patrem familias, vel alias se gesserit pro majore, vel Patre familias. ibid. num. 3. & 7. 11. 12. & 13.

Fortius quando contra alios ex suis contractibus agit, & in judicio obtineat. ibid. num. 8.

Et sine dubio quando Pater filii familias contractum rati huius. ibid. num. 9.

Minoris, vel Mulieris obligatio licet facta sit absque consensu proximorum à Statuto requiritur, valet quando ille, vel illa se assumit, cum juramento non habere proximiores. Dific. 181. numer. 6.

Minor quando agit pro damno virando, & ut Reus conveniatur, ipsius causa prior est, & magis privilegia illa impleris. Dific. 217. numer. 10.

Et vide *Cambium. Mendicis*.

M I N U S.

Minus non continetur in majori quando mutatur species. Dific. 67. num. 17.

M O B I L I A.

Mobilia in dies variantur, deteriorantur, & consumuntur. Dific. 142. num. 59.

Mobilia estimari debent secundum tempus præsens. ibid. num. 62.

M O N E T A.

Moneta immutata in bonitate intrinseca, illius datum debitor sentire tenetur, si illius datum consistat in aliqua reali specie monetæ, sicut si in moneta imaginaria. Dific. 61. num. 1. & 2.

Assignatur ratio. ibid.

Remittens, seu contrahens in moneta imaginaria, non censetur habuisse respectum ad valorem monetæ specificæ, quæ currebat de tempore initii contractus cambii, sive alienis contractibus. Dific. 61. num. 3.

Contrahens in moneta imaginaria non potest unquam conquiri de iniquitate contractus, quia debitor æque subiacet damno diminutionis, ac lætæ augmenti monetæ. ibid. num. 4.

Scuta folia in Gallia sunt moneta imaginaria. ibid. p. 5. Augmentum extrinsecum monetæ non est pars debitoris, sed mere lucrum ex parte creditoris, & ideo numquam illud debetur, nisi post moram commissam à debitore. ibid. num. 6.

Monetæ mutatio crediti commodo, vel incommodo debitoris. Dific. 60. num. 26.

Valor etiamque monetae praestantioris quae sit, non
do caditur aemota inferior, cum quis solvi de-
bet valor monetae praestantioris. Dife. 228. num. 9.
Moneta ad effectum brevioris, & facilius calcula-
tionis dividuntur in solidos 20. interfectuales, vel
cinos *solidi denari*, & *denarii*. Dife. 336. num. 16.
Moneta deprecia, & probata, aut alterata in valore
jurisisco, vel extrinseco, quandoque solvitur se-
cundo in aemota nova. Dife. 220. num. 29. &
vide in verb. *Salutio*.

MONITORIUM.

Apost opponemem absolutoria praestantur existentia
rei contravenire. Dife. 193. num. 26.

MORA. Vide DEBITOR.

Alia dicitur irregularis, seu ex se, alia regularis,
seu ex persona. Dife. 199. num. 33.

Mora regularis non nisi per legitimam interpellationem
contrahitur. num. 55.

Irregularis re ipsa, & sine ullo hominis facto con-
trahitur. num. 56. ibid.

Mora non permittitur, ex qua praesudicium resula-
ret. Dife. 22. num. 36. 37.

A mora sentia per deprecia ob lapsum diei non
praeservat clausula ad emem voluntatem creditoris.
Dife. 38. num. 18.

Secus, si dies, vel locus solutionis erat decla-
randus per pactum ab ipso Creditore, vel Iudice,
aut nulla dies erat apposta pro interpellatione.
ibid. num. 20.

Aut erat apposta cum clausula quando fuerit in-
terpellatus debitor, vel hominod. ibid. num. 22.

In mora per clausulam ad emem voluntatem non
potest statim debitor poni. Dife. 38. num. 12.
& Dife. 40. num. 6.

Imo assignari ei debent per Iudicem decem dies
ad solvendum. Dife. 40. num. 7.

Numquam constituitur sine die, aut hominis in-
terpellatione. Dife. 40. num. 2.

Constitutio potest per lapsum temporis a lege limitari.
Dife. 40. num. 8. 10. & 18.

Constitutio num. 9.

Ampla, etiam si dies non sit certa, sed cessis-
sabilis per arbitrium Iudicis. ibid. num. 11.

Probari non potest in materia usurarum per confes-
sionem expectantem, vel tacitam partium. Dife. 40.
num. 12.

Contrahitur etiam per interpellationem diei incerta.
Dife. 41. num. 3. & 8.

Et eo magis quando dies incerta addita est post
tempus certum. ibid. num. 7.

Assignatur ratio. ibid. num. 10. & 22.

Ei praestata procedunt in qualibet die legali.
ibid. num. 4.

Idem constituitur in die tacita, sive implicita
ex natura rei promissa, sicut per lapsum diei
expresse. ibid. num. 5. & Dife. 54. num. 3.

Declaratur haec conclusio. cod. Dife. 41. num.
6. & 11.

Pactum solvendi interesse stat loco morae. Dife. 41.
num. 13. & 24.

Assignatur ratio. ibid. num. 14.

Ad effectum constituendi debitorem in mora inter-
pellatio non requiritur pro forma, quod sit per-
sonalis, sed sufficit quascunque, ex qua debi-
tor habeat certam scientiam de voluntate credito-
ris. Dife. 50. num. 6.

Hinc si facta fuerit Procuratori, Institori, ac
Administratori fuisse. ibid. num. 7.

Iusta causa ligandi a mora excusat. Dife. 50.
num. 8.

Constitutio. num. 9. & 40. ibid.

Limita quando ageretur de interesse debiti in
vim actionis, seu conventionis. num. 41. & n.
47. ubi assignatur ratio.

Ex hoc procedit tam in interesse ab initio taxa-
to, quam non taxato. num. 42. ibid.

Obligatio ad aliquid faciendum sine praesensione
temporis tenetur id facere statim ac potest, aliis
dicitur in mora, & sic regitur ad interesse. Dife.
41. num. 29.

Mandatum, hoc non mandant, quando non sum-
plent ex fide parte, dicuntur in mora. Dife. 41.
num. 28.

Debetor constituitur in mora per interpellationem
non solum extrajudicialium, sed etiam quomodocumque
sequamur. num. 50. ibid.

Licet probatur per praesumptiones, & verisimilitudines. num. 35. ibid.

Quomodo appareat aliquo modo, quod debi-
tor scire potuerit creditorem voluntatem esse, ne
sibi solutio sui crediti differatur. num. 21. ibid.

Praestata foris haberi locum si debitor jam
solverit aliquas summas pro interesse, quia pos-
sunt ponitur fuisse interpellatum. num. 33. ibid.

Limita. num. 34. ibid.

Mora statim committitur ex eo quod quis habet in-
tentatem agendi, & non esse. Dife. 54. num. 4.

Mora mandataria. Vide *Mandataria mora*.

Mora parva creditoria literarum cambi, vel
correspondenti in elevando proinde excuset, fectis
magna. Dife. 54. num. 19.

Impugnatio haec sufficit, & insufficit, ne-
cessit etiam parvam moram praesudicare moram
in hac materia. ibid. num. 21. & seqq.

Et relictur decisio Parliamenti Parisiensis vela-
ta per D. de Fay de arte literarum cambi. ibid.
num. 22.

Quae parva, aut magna mora fuisse dicatur in cre-
ditorum literarum cambi. Dife. 54. num. 20. 21.

Mora an fuerit modica, vel magna secundum sub-
iectam materiam remittitur arbitrio Iudicis. ibid.
num. 23.

Mora, vel negligentia semper negligit moram
vel negligentiam ad emendationem damni alterius.
ibid. Dife. 54. num. 47.

Mora irregularis non distinguitur a regulari per
interpellationem, vel lapsum diei, si autem casus
omnes qui excusant ab incurrendo mora regulari,
excusant etiam ab incurrendo mora irregulari.
Dife. 50. num. 28.

Morosus in tradenda re tenetur ad extinctionem
rei, licet illa perierit. Dife. 72. num. 40.

Contra morosum, seu culpofum dubius evenus in-
terpretari debet. ibid. num. 5.

Ita in per eum committente, & praeside pro-
bat debet, quod etiam culpa non adesse, casus
contingit. ibid. num. 6.

Interpellatus ad reddendam rationem si fuit moro-
sus, tenetur ad interesse. Dife. 720. num. 32.

Non dicitur in mora debitor, si post interpellatio-
nem clausum fuerit tempus paucorum dierum.
Dife. 162. num. 32.

Iusta causa in parte, non tollit moram in alia par-
te. Dife. 170. num. 24.

Protestatio, seu interpellatio moram ad hoc opo-
retur, requiritur, quod ea fiat ab ipso principa-
li, vel a procuratore habente ad id speciale man-
datum, & contra propriam personam debitoris.
num. 25. ibid.

Causa iusta, & rationalis excusat a qualibet mora
productiva interesse. num. 28. ibid.

Mora in transmittendo proestata praesudicat licet
praesentanti. Dife. 138. num. 9.

Limita, quando proestata fuisse innotuit. ibid.
num. 10. ibid.

Mora Cessionarii, vel Girarii in exigendo si non
nocet, si debitor cessio fuisse fuit tantum pro
solvendo, & non pro soluto. Dife. 198. num.
21.

Declaratur. num. 23. ibid.

Quis inter moram magnam, & parvam nota-
bilis intercedit differentia, & diversus effectus ab
eis produciunt. ibid.

Pro mora exclusionem in dubio est iudicandum. Dife.
199. num. 74.

Incertitudo an quis sit debitor, liberat debitorem a
mora, & ab onere solvendi fructus, sive illa in-
certitudo versetur in iure, sive in tempore, sive
etiam in facto. ibid. num. 77.

Mora, & praesentum interesse excluditur in habente
iustam causam ligandam creditum. Dife. 113. n. 50.

Amplius etiam dictum: confitetur in parte liqui- dum &c. num. 31.

Et maxime, in petente majorem summam damnum plus debito. num. 52. ibid.

MORBUS.

Morbus qui alia fuit, & nunc inest, praesumitur medio tempore continuasse. Discut. 141. num. 17.

MORS.

In homine praesumitur intercessisse, quoties post tempus congruum nullum nuntius de eo habitus fuit. Discut. 2. num. 8.

Mors uxoris solvit Matrimonium. Discut. 101. num. 2.

Matri mortua secuta nulla competit filius actio consequendi dotes, si in medio aetate Pater testatus eas pro usufructu. Discut. 101. num. 9.

In mortui articulo non praesumitur immemor salutis aeternae. Discut. 115. num. 3.

Mors arguit fidem libris, etiamque vim habet iuramenti judicialis. Discut. 302. num. 37.

Mors ex heredeum confessione probatur. Discut. 309. num. 5.

Et de ratione. num. 6.

MULIER.

Solus Matrimonio non potest amplius alimenta ex privilegio dotis petere, sed interesse ex causa laeti cessantis, vel damni emergentis. Discut. 41. n. 1.

Et hoc dummodo probata per eam fuerint requiritur Calentia. ibid. num. 2.

Mulieris bona extrajudicialia. Vide *bona*.

Mulieris contractus, quavis utilis, non adhibitis Statuti solemnitatibus est nullus. Discut. 82. num. 39.

Secus si contractus esset evidenter utilis. ibid. num. 60. & Discut. 100. num. 7. 10. & 17.

Et eo magis in contractu ex parte mulieris non obligatorio. dicto Discut. 82. num. 62. & 68. & dicto Discut. 100. num. 14.

Contra primam limitationem, dicto Discut. 100. num. 8. & 13.

Et de ratione. ibid. num. 9.

Hereditatis aditum cum beneficio legis, & inventarii, facta à muliere abque solemnitatibus Statuti valet. Discut. 82. num. 61.

Mulier secundo matrimonio censetur approbasse omnia contenta in tabulis nuptialibus. Discut. 82. num. 16. & Discut. 89. num. 39.

Mulieris contractus, vel ejusdem ratificatio sine solemnitatibus Statuti nulla est. Discut. 100. num. 4.

Licet factus fuerit in testamento, vel ultima voluntate. ibid. num. 5.

Praesertim accedente stipulatione Notarii in eodem testamento inserta. ibid. num. 6.

Mulieris contractus non praesumitur fuisse ei utilis, si ejus celebratus abque solemnitatibus Statuti. ibid. num. 12.

Mulier, vel minores metuentem exerceant possumus contrahere abque solemnitatibus Statuti. Discut. 100. num. 15.

Conarium ibid. num. 16.

Mulier non obtinere Statuti Genuensis potest sine propinquorum consensu adire hereditatem opulentam. Discut. 102. num. 26.

Mulieris contractus initus sine solemnitatibus Statuti, licet fuerit juratus non valet. Discut. 105. num. 16.

Mulier à Judice habili reddita ad contrahendum cum consilio alicujus, non potest contrahere, nisi accedente dicto consilio. ibid. num. 17.

Mulier praesumitur inducta à viro ad consentiendum, vel renunciandum propter notum reverentiam, praesertim si remaneat indecora. ibid. num. 24. & 25.

Vel remaneret manifestissime lesa. ibid. n. 26. Mulier nequit remittere suam hypothecam dotalem super bonis viis abque solemnitatibus Statuti. Discut. 100. num. 52.

Mulier. Vide *Dot.*

Casareg. de Commercio. Tom. II.

Privilegium qualificationis, quod habet mulier adversus maritum in refectionem, seu conservationem rerum, in multis casibus non procedit, de quibus revidere. Discut. 171. num. 9.

Mulier in bonis post matrimonium à viro, vel alio pro dote obligata quousque praesumitur quibuscumque creditoribus etiam hypothecam anteriorem habentibus. num. 9. & 10. ibid.

Limita si concurrant duae Dotes in bonis à marito quaesitis, quia tunc servatur posterioris temporis cujuscumque dotei, n. 11. ibid.

Vel praesertim ea dote, ex cujus pecuniis illa bona acquisita fuerunt. num. 12. ibid.

Et vide *Aditor*.

Mulier minor non potest se obligare sine solemnitatibus Statuti Afculani Lib. 2. Rubr. 3. de minoribus loquentis. Discut. 124. num. 2.

Mulier non tenetur agere pro fuz dotei restitutione contra bona Mariti sita in extraneo Territorio. Discut. 124. num. 9.

Mulier pro restitutione, & fecunditate dotei pecuniarum, & bona libera recipere debet, non insignia. ibid. num. 11.

Mulier durante matrimonio potest suas dotes repetere, quando Maritus non est compos mentis, & dissipat bona. Discut. 124. num. 13.

Et non tenetur probare suam intentionem cum omnibus solemnitatibus, sed solum summam, & sine strepsu iudicii, dummodo constet de veritate. ibid. num. 14.

Mulier vivente viro nequit disponere abque ejus consensu, & si maritus est incapax debet contractum gerere cum praesentia fidei, ad terminos Statuti Afculani. Discut. 124. num. 26.

Mulieris valida obligatio super tota dote, verificatur solum intra Dotis medietatem. ibid. num. 30.

MUTATIO.

Personarum non operatur mutationem qualitatis, & conditionis contractus. Discut. 48. num. 27.

Mutatio itineris quae fit. Vide Discut. 67.

Et vide *Iter, Navis*.

MUTUANS. Vide MULIER.

Mutantes in usum navis sunt ceteris aliis Creditoribus anterioribus potiores. Discut. 18. num. 1.

Idem procedit in qualibet alio re mutantis pecunia conservata, vel rejecta. ibid. num. 2.

Sed probare debet pecuniam verum fuisse in usum navis, & in illius necessariam utilitatem cessasse. ibid. num. 6.

Et ad hoc probandum sufficiunt praesumptiones, & conjecturae. ibid. num. 8.

Pro pluri mutuo extra necessitatem pietatis privilegium amittit. Discut. 18. num. 7.

Alia vide in verb. *Cambium maritimum*.

Mutans alicui aliquam summam de ordine, vel voluntate alicujus tertii habet hunc pro dicta summa obligatum. Discut. 48. num. 20.

Declaratur. num. 24.

Mutans simpliciter mercator pro emendis mercibus per Mariam deferendis, nihil aliud gerens in animo, potest sub certo pretio eas assecurare, nec usum committere. Discut. 14. num. 27.

Mutans in refectionem, seu conservationem rerum, praesertim in re resecta, & conservata Creditoribus anterioribus habentibus anteriorem sive expressam, sive tacitam hypothecam. Discut. 171. num. 1. 2. & 3.

Ampla procedere etiam contra mulierem anteriorem hypothecam habentem pro dote. num. 4. ibid.

Contrarium verum, quando Dotis creditum est antecius. num. 5. & 35. ibid.

Intellige tamen de Credito dotei remittenda mulieri, focus de Dote constituta. num. 6. ibid.

MUTUUM.

Vide *Contractus Cambium, Simulatio*.

Mutuum, quod apparet per cartulam Sancti Georgii non habet hypothecam. Discut. 18. num. 64.

Mutuum cum pacto solvendi solum, & plateale interdictum, prohibitum non est. Discut. 169. num. 13.

inactionabile est quod incertum, qui potest incertum
expresse contrahere, amittit ius in eo interci-
fere conventionem, eo quod incertum non expresse
sed implicite sub alio contractu venditionis in-
tervenit. num. 17. de 22. ibid.

Maxime ob inactionem aliorum pacti, aut con-
tractus cuiuslibet modo sit iustus, & equalis,
non dicitur inactionis. Dile. 248. num. 23. &
Dile. 261. fere per tot.

In munitio, hec de sui natura herit, ex paritate
causis iurum tunc, & tunc adempti potest. Dile.
261. num. 7.

Minus minus cum contractu speciei non in-
telligitur prohibitum à Statuto Genavensi de fero-
ciatibus. num. 29. ibid.

Et qua ratione ibid.

Et vide in verb. *Affertur*.

N

NATURA, NATURALE, NATURALIA.

Naturalis factus facit, ut qua pro alio velit,
quod pro se iudicare vellet. Dile. 114. n. 10.
Naturalia prevalere debent accidentalibus. Dile. 168.
num. 11.

Et magis presumitur, quod naturale, quam
quod accidentale est. num. 12. ibid.

A natura quod generatur, regulatur ab eo, quod
est placitum eodem modo sit. num. 13. ibid.

Et quod secus procedit, non à natura, sed ab
accidenti ceteris dicitur, num. 16. ibid.

NAVARCHUS.

Vide *Metaphr.* *Navis*.

Navarchus si recepit ad cambium quidamque lon-
ge majorem summam, quam fuerit riscupi, pen-
sumitur in dolo pro naufragio ravis secuso. Dile.
63. num. 7.

Si Navarchus de nocte à piscatorum lumine deceptus
incadat in vasa, quid juris sit. Vide ibid. num. 9.

Si non constaret quoniam summam ex pluribus sibi
datis ad cambium mutuumque navarchus applica-
verit super navi, & mercibus, dato casu naufragii,
omnes creditores cambiorum sentire debent da-
minum. ibid. num. 15. & 17.

Plura ad hanc rem. Vide in verb. *Cambium mariti-
mum ibi recipiens ad Cambium*.

Suifto secuso ex culpa navarchi, quando iste est
particeps super mercibus affectuatis, affectuatores
pro eo non tenentur. Dile. 66. num. 4.

Assignatur ratio. ibid. num. 2. 6.

Sed hoc conclusio non est semper vera, idem
distinguenti sunt casus, ut numer. 8. & seq. ibid.

Navarchus merces ad locum generationi destinatum
tradidisse non dicitur, si ibidem pro mercibus
emertandis non impetretur. Dile. 141. num. 13.
& eum. 15.

Navarchus debet fideliter observare leges, & condi-
tiones, quæ ei præscribuntur, dum ad navis ge-
nerationem expedit. Dile. 175. num. 6.

NAUCLERUS.

Nauclerus, seu alius quilibet Mandatarius, vel ag-
entium gestor, si in casu impetito, & non
previsto aliquid prodest expedienti accepit nullum
ex hoc præjudicium, aut damnum sentire debet.
Dile. 215. num. 70.

Amplius præbo, etiam in positis circumstantiis
sine mandato agere. num. 71.

Amplius secundo, & in fortioribus terminis, si
contra mandatum. ibid. num. 72.

Nauclerus tenetur certiorare dominum mercium, si-
ve ejus mandatumque ante quam delinqueret incideret
mutationem. Dile. 215. eum. 73.

Limitis in casu absente Dominorum mercium
num. 77. ibid.

Et quando in contingenti casus ipsos Dominos
reprehendit. ibid. num. 78.

Nauclerus tenetur damnum significare, cui causæ de-
dit. Dile. 215. num. 79.

Naves si damnum arguantur ex casu fortuito
preter omnes expectationes, & humanas pos-
sibiles diligentiæ. ibid. num. 80.

Nauclerus non arguitur de damno mutante obitum,
non ex culpa, sed casu fortuito. Dile. 215. nu-
mer. 81.

Amplius, & in quolibet amandando, nisi per-
iculum in se suscipiat. ibid. num. 82.

NAUFRAGIUM

Quomodo, & quando, & quo loco probari de-
beat. Dile. 1. num. 38. & late sub num. 160. 161.
162. 163. 164. & 166.

Et ad illud probandum pro testibus sufficiunt
Naves. ibid. num. 39.

Etiam si pars non fuerit citata, adhuc restat ad-
monitum illud probatur. ibid. num. 40.

Item probatur per publicum vocem, & famam.
ibid. num. 41.

Et per nuntium navis sumptuose profectus. ibid.
num. 42. & Dile. 2. num. 3. 4. & 5.

Nec non ex eo quod aliqui affectuatores sol-
verint premium. Dile. 1. num. 43.

Item probatur per Consilium, aut probationes de-
ri confusas in loco viciniori naufragio per per-
sonas ab infortio superstitibus. Dile. 2. num. 1.

Ex circumstantiis, siue conjunctis, aut ex estimio-
Capitani navis, vel Procuratorum de publi-
ca voce, & fama attestantium. Dile. 2. num. 3.
& 13.

Et nuncio navis amplius non addit, & in-
junctum. ibid. num. 3. 4. 5. 6. & 7.

Item ex sola attestacione aliorum Capitanei
vel nautæ de viis referentis illud factum fuisse.
Dile. 2. num. 12.

Item probatur ex eo quod aliqui affectuatores
ratas suas affectuacionum solverint. ibid.

Probari debet de tempore præciso, & non in gene-
re. Dile. 2. num. 8.

Naufragium dici potest, donec navis navigans non
possit, ut nempè si fuerint ex rempente maris
abscissa vela, & males desolati. Dile. 2. nu-
mer. 142.

Naufragii plura vide in verb. *Casus sinister*.

In Casu naufragii omnes eroduntur cambiorum sen-
tentiæ debent dampnum, si non constaret quantum
summam ex pluribus sibi datis ad cambium mutu-
umque navarchus implicaverit super navi, & mer-
cibus. Dile. 64. num. 15. & 17.

Naufragata navi cum toto onere cambii mercium
non solum amittit sortem, sed etiam premium,
seu contraam affectuacionis compensatur in com-
bin. Dile. 65. num. 6.

Et assignatur ratio. ibid. num. 7.

Naufragium mercium quod ex culpa naucleri accidit
non dicitur casus fortuitus. Dile. 215. num. 82.

Naufragium de sui natura præsumitur casuale, &
fortuitum. Dile. 216. num. 25.

Maxime quando procedit non ex facto homi-
nis, sed ex causa naturali. ibid. num. 26.

NAVICULARIUS.

Navicularius, siue alius quilibet mandataria, aut
provisione, vel mercede tenetur de damno, quod
ex facto proprio, & culpa etiam levissima pro-
venit mercibus sui mandantis. Dile. 225. n. 14.

Et maxime de dolo sui sustinenti, num. 15. &
Dile. 226. num. 5.

Rationes. Vid. eod. Dile. 225. num. 16.

Navicularius, Possitor & similis, recipientes merce-
den per mercium transportationem, tenentur de
custodia, & sic de laa, lev, & culpa levissi-
ma. Dile. 225. num. 33.

Intellige ut eum. 42.

Navicularius alium etiam equo probum as-piri-
um, etiam à culpa levissima est expertus. Dile.
225. num. 38.

Navicularius, vechualis, & similis minus tutam
vinci accipere possunt, legitima causa intervenien-
te. Dile. 226. num. 12.

Neque temeritatis, & culpa imputari possunt
viam minus tutam accipiente, quando non ad-
opt.

conventio expressa in contrarium, vel legis expressa dispositio. ibid. num. 13. & 14.

Vel id agere aliorum exemplo. ibid. num. 21.

Vel quando tempestas, aut ventorum impetus impediunt navigationem, vel interim jam suscepto. ibid. num. 24.

Navigantibus, & aliis quilibet Locatores Operarum, quorum industria sumptibus electa censetur, subficiunt opera vel valet ex tacita Legum permissione. Dilect. 126. num. 33.

Præfentis in locis ubi viget universalis hospitio de consuetudo. num. 34.

Esti talis consuetudo deficiat necessitas requisitæ publicæ scientiæ, & approbationis in contradictorio iudicio. num. 35. ibid.

NAVIGANS. NAVIGATIO.

Vide *Perus. Navi.*

Navigatio fieri debet per se solent ubi navigare ratione temporis, & locorum. Dilect. 134. num. 22. Navigantes debent esse secuti à depraedationibus.

Dilect. 211. num. 21.

Conferendo prædanti omnes navigantes sine steris, seu parentibus, non excludit depraedationem à restitutione rerum ablatarum. ibid. num. 28.

In Materis Navigationis, consuetudo maris specialiter servanda est. Dilect. 212. num. 23.

Navigatio per Mare Adriaticum permittitur, in necessitatem consequentiam venit permittitur usus suorum Potuum. Dilect. 214. num. 47.

Navigatio antiquiorum Romanorum tempore magis erat periculosa, quam modernis nostris temporibus. Dilect. 226. num. 37.

Et de ratione. ibidem.

N A V I S.

Nomen navis, vel generale, convenit omnibus Vascellis. Dilect. 1. num. 29.

Dilectio navis ad plures regiones, seu loca non dicitur viaggium, sed dicitur una & eadem navigatio. Dilect. 1. num. 29.

Et magis si consuevit fuit, *che il Padrone possa passare, & socorre quello parti à lui ben visto.* Dilect. 1. num. 30.

Mentis navis probatur per ipsam apostropham oratoriam. Dilect. 10. num. 16. & 35.

Sonitus navis. Vide *Sermones.*

Retinere, vel recuperare ab hostibus, quæ ad Portum destinatum pervenerat, dici potest passum fuisse in finitimum, ut affectuones teneantur. Dilect. 17. num. 1.

Contrarium. num. 2.

Et hæc contraria opinio fortiter procedit hæc dispositione Statuti Genovæ. *de fidei. §. Casus fidei.* num. 3. & 4.

Creditor navis. Vide in verb. *Creditor.*

Præsumitur iustitiam, ac expedita pretiis Cambii maritimi, si de tempore contracti cambi navis indigebat. Dilect. 18. num. 9. 10. 11. 12. 13. & 20.

In navis usum pecunia data. Vide *Cambium maritimum.*

Societas, sive *Confraternitas* inter duas naves simul navigantes, de qua in verb. *Dilect.* 30. n. 1.

Et Dominus navium dicitur socius navigationis.

num. 2. ibid.

Arque inter huiusmodi socios lucrum sue damnum in navigatione occursum communicari debet. num. 3. ibid.

Quod procedit, licet aliqui ex causa, seu casu sortito una navis de *Confraternitate* navigare non poterit. num. 4. ibid. & num. 29.

Naves omnes contribuatæ tenentur ad emendationem damni ipsam alicui navigio per aliam navem pro se, ac ipsam navem à naufragio liberandis. Dilect. 20. num. 12.

Et quomodo faciendi sit hæc contributio. ibid. num. 13. 14. 15.

Conductor navis potest repetere navis pro cura temporis, quo ea non interviit. Dilect. 23. num. 21.

Navis, vel navigantes, si damnum causerit in reti-

bis *Miscellanea*, tenentur ad illius restitutionem, non vero *Piscium*. Dilect. 23. num. 20.

Promittens navem in genere providere cibariis, his deficientibus alia providere debet. Dilect. 23. num. 32.

Navis per Piratas capta, & vendita recipiari ab emptore per Dominum non potest, nisi testato prius cum omnibus navis. Dilect. 24. num. 1.

Et hoc procedit in Piratis eorum gentis, sicut in Piratis eiusdem gentis. num. 2. ibid.

Si vero emptor eo animo navem redemerit, ut eam vero Domino restitueret, tunc sive à Piratis ejusdem, sive eorum gentis ematur, emptor pretium repetere potest. ibid. num. 3.

Et omnes interfecti super preteritis conficere debeant. num. 4. ibid.

Insuper emptor præter pretium obtinere potest aliquod premium. ibid. num. 5.

Verum si navis fuit redempta, sed recuperata à Piratis, recuperantes nullo modo tenentur ad illius restitutionem. num. 6. ibid.

Intellige, quando fuit navis iura præstidia inimicorum, & non infensa, vel quando sponte data fuit à Capiteano metu desertio. ibidem. num. 7. & 9.

Et navis quando dicatur inter præstidia inimicorum. Dilect. 24. num. 9.

Navis oneraria non gaudens privilegio iure Postumini, sicut Naves, ac Trirèmes bellicæ. Dilect. 24. num. 10.

Naufragus navis, sive naufragium navis. Vide *Naufragium.*

Dammum navis, ut vulgo dicitur, arenæ dum iter suum agebat, cedit Domino illius. Dilect. 46. num. 60.

Secus, si confisio in navi prius habito, Capiteanus eam in litus impellere fecisset pro salvandis mercibus, & navigantibus. num. 61. ibid.

Dammum iactus sequi ob navem onerariam, ultra debiti ponderis mensuram emendari debet à Magistrato navis, nisi illi fiat consensu exercitorum, vel mercatorum. Dilect. 47. n. 16.

Navis mentio facta occasione cambi maritimi potest referri, tam ad cambium maritimum factum in corpore navis, quam ad cambium maritimum factum in mercibus onerandis in navi. Dilect. 63. num. 11.

Navis intra & rediens pro duobus viaggis consistantur. Dilect. 67. num. 26.

Navis depraedatio non probat depraedationem librorum in ea existentium. Dilect. 102. num. 19.

Maxime si exceptio depraedationis fuerit in alio iusticio allegata, & non sinita. ibid. num. 20.

Et alias fuerint producti, & alie ad hoc concludunt in contrarium. ibid.

Dux navis. Vide *Capiteanus.*

Navis Dominus debet sibi habere, iuxta dispositionem cap. 1. *Armen.* de non inferendo molestias Christianis. Dilect. 113. num. 20.

Sed hoc procedit nisi fuerit etiam exercitor. ibid. num. 21.

Tales sibi habent in defensionem abierunt.

ibidem.

Navis socius tenetur pro delicto conficere. ibidem. num. 22.

Dominus navis non tenetur exercitoria actione, nisi ratione eorum qui vehuntur, & in navi recipiuntur, non vero pro delicto extra navem commissis. Dilect. 113. num. 13.

Circa delictum ministrorum navis servatur usus loci, ubi electio facta fuit. ibid. num. 14.

Dominus navis ut generetur de delicto officio, necesse est, ut sit etiam exercitor. ibid. num. 19.

Navis potest locari, & per quemcumque contractum alteri concedi. Dilect. 113. num. 17.

Quando navis unus est Dominus, ceteri locum operas suas considerantur qui huiusmodi. ibid. num. 24.

Dominus, & socius navis tenetur ex contractu, non ex delicto, vel maleficio. ibid. num. 26.

Maxime si exercitor propositus electus fuerit intergen fidei, & probatus. ibid. num. 27.

Pro damno in navi illato compescit actio persecutoria ipsam navem, Disc. 145. num. 28.

Contractum venus, ibid. n. 29. & 30.
Et ad summum dicta actio compescitur, si navis spectaret ad illum, qui delictum commisit, & penes eum reperiretur, ibid. num. 31.
Secus si contra, ibid.

Naves Christianarum sub Vexillo, Sacra Religionis Hierosolymitanae deprecari nequeunt, Disc. 116. num. 33.

Depredatio navis, quomodo probetur, & puniatur. Vide Depredatio.

In mari depredati si essent merces Turcarum, & Christianarum, prime tantum depredati possunt, Disc. 116. n. 17.

In dubio presumitur debet, navem depredatricem fuisse primam in aggrediendo navem depredatam, ibid. num. 18.

Navis, Vide Magister navis, Princeps.
Navis extra in mari aliquis Principis possint ab aliis navibus inimicis, depredari, Disc. 174. num. 3.

Diffingue, ut num. 4. & 11. ibid.

Navis insinuatum de jure gentium in quocunque mari existant depredari possunt, Discurs. 474. num. 3.

Limita, ut num. 10. & 12. ibidem.

Naves emere, etiam si sint hostiles, & communium inimicorum, scilicet Turcarum, vel Infidelium, si habent saltem conductum à Principe, cujus mare navigant, non possunt visitari, & molestari ab illius Officialibus, etiam intra centum miliaria, nec à navibus atque Principibus quavis inimici depredari, num. 10. ibid.

Naves extra dicuntur esse sub protectione illius Principis, cujus mare navigant, quando reperiuntur intra Portus illius, aut in mari ibi vicino, ut illuc tormenta bellica adigi possint, num. 12. ibidem.

Et si depredentur ab inimicis, de jure restituende sunt, num. 13. ibid.

Naves hostiles usque in portum, & mare alieni Principis persequi, & depredari possunt, si id fiat defensionis, & persecutionis causa, num. 14. ibidem.

Declara, num. 13. in fin. ibid.

Naves amice, seu extra alienae nationis visitari non possunt à Principe, in cujus Mare intra centum miliaria reperiuntur, ob suspitionem, quod deferant res prohibitas, num. 16. ibid.

Et de ratione, num. 17. ibid.

Quod fortius procedit si navis in portu libere ad commercium admittitur, & salvoconductu secuta reposita sit, n. 18. ibid.

Naves dicuntur admitti ad publicum commercium, ac sub fide publica protegi, quando suis anchoris in portu reperiuntur, num. 19. ibid.

Salvus conductus navi concessus per Officiales etiam contra legum dispositiones, validus est, navique opusculari, quavis Officialis à suo Principe puniri possint, num. 20. ibid.

Damnum navi inferti potest ut ab imminenti majori damno, & periculo, ea cum mercibus liberetur, Disc. 121. num. 16.

Navis non potest suscipere iter divertere neque ad eam, neque ad finitram nisi cogente necessitate, Disc. 124. num. 1. & 16.

Navis quando dicatur iter mutasse, standum est formulis assecurationis, Disc. 134. n. 6.

Navis dicatur mutasse iter, quando attingit Portus remotus, Disc. 134. num. 17.

Navis quando dicatur primi, secundi, & tertii ordinis, vulgo de prima, secunda, & tertia portata, Disc. 136. num. 13. & 16.

Naves mercantiles deferentes species, vel res ad aliquem Principem, vel Republicam spectantes gaudent de jure privilegio salvi conductus civilis, & criminalis, Disc. 136. num. 18.

Nec non, que Annonam, sive Armam, sive Militem, sive Principum Legatos vehunt, num. 19. ibidem.

Sicut naves ille, vel nauta, aut vectores, qui

fugas, vinum, oleum, fomentum, ac legumina, vel alia victualia ad aliquem Civitatem, seu Portum transvehunt, num. 20. ibid.

Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum, attingendo alios Portus, vel loca à via navigationis multum remota, dicuntur viagrum delictarum molestae, Disc. 197. num. 1.

Secus si attingat alios Portus, vel loca non multum remota, neque insolita, num. 3.

Navis possit, navigando ad destinationem Portum, attingere alios Portus sibi in navigatione obvios, vel illos quos solent alie naves attingere, ibid. num. 4.

Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum destinationem, si pro aliis Portibus aliorum merces palam, & publice non contradicente primo Conductore operaretur, possit istos Portus attingere pro ibi aliorum mercibus emendis, num. 5. ibid.

Navis dominium arguitur ex vexillo inaurato, Disc. 211. num. 9. & Disc. 212. num. 5. & 6.

Secus si non sit inauratum, sed simpliciter in navi retentum, ibid. num. 10. & 67.

Fugere aspectum, & invasionem navis armatae, non arguit quod navis fugiens sit hostis, sed fuga presumitur propter metum arrepta, Disc. 211. num. 14. & 19.

In navibus pingit imagines Divorum et mos antiquissimus navigationum, Disc. 217. n. 36.

Navis, Sancti Christiani nomine oncupata, presumitur pertinere ad Christianos, non ad Turcos, qui abhorrent cultum, & nomen Sanctorum Christianorum, ibid. num. 37.

Naves, ferrum, arma, & alia ad usum Belli parata prohibentur deferri ad Turcarum, & Infidelium regiones, quoad omne tempus, & omnem locum, Disc. 217. num. 41.

Et adportantes predicta, equiparentur rebellibus, & transfugas, & judicantur proditores Reipublice Christiane, num. 42. ibid.

Et possunt spoliari bonis, ibidem num. 43.

Naves, & eorum bona presumuntur pro Turcis navigare quando nautis deficient Testimonialia Christianorum Principum, Disc. 212. num. 26.

Et ex aliis conjecturis, ut num. 27. ibid.

Naves depredari possunt, & comburi ratione Sacrorum Politici, ne hostes opulentiores fiant, Disc. 212. num. 34.

Naves ad Turcas spectare, & pradari posse presumuntur convincunt, & maxime et quo alias à Catholicis pradata fuerit, num. 37. & 39. ibidem.

Fuga navis ad aspectum vexilli Magni Ducis Hungariae junctis aliis probatioribus denotat adhaerentem Imperio Ottomanico, Disc. 212. num. 41. & 44.

Navis redempta cum pecuniis conductis à Turcis, illis adhærere presumuntur, ibid. n. 45.

Præda navis servanda, donec de ejus justitia constiterit docuerit, alias prædatur in dolo esse dictur, & contra eandem in iuram jurari potest, Disc. 212. num. 66.

Depredationis quæ fiat in Regione Imperii Ottomanico subjecta, ob periculum, quod ex observatione mercium oritur, contractum dicendum est, ibidem num. 67.

Navis munica vexillo inimici, presumuntur inimica, Disc. 213. num. 34.

Præda navis non sustinetur ex simplici, & non probata assertionem depredationis, Disc. 214. num. 1.

Catholicorum navis eorumque merces, arma, & pradari nequeunt, ibid. num. 2.

Etiamsi subditi Turcarum essent, & aliquæ merces ad Turcas spectarent, num. 3. ibid.

Navis pradari nequit loco, & tempore observationis contra fidem datam à Prædatore, Discurs. 214. num. 46.

NAULA.

Naulum est merces seu præmian pro labore navigationis, & transmissiois mercium, Disc. 215. num. 34.

Aut Nautorum solationem non potest magister navis compelli pro mercatore in libris Debitum ad ei interlandas merces venditas. Discurs. 21. num. 2.

Navis conductor potest repetere navis pro rata tempore, quo ea non interivit. Disc. 22. num. 21. Nautorum exactio quando fieri debeat per duntaxat pro mercibus venditis, ad ante, vel post consignatas merces, easque retinere possit pro navis sui delictis, ut tunc hypothecatas. Disc. 22.

Navis integra an debeatur, licet navis amissa, vel impedita fuerit, & alia ad materiam Nautorum. ibidem.

Magistro navis navis non debetur, quando contra-ventio sequatur de uno ad alium locum merces non transevit, & non praebeas eas bene condonatas. Discurs. 23.

Nullum nautum debetur Capiteo amissa navi, & mercibus absque culpa conductoris. Discurs. 22. num. 44.

Nec pro mercibus amissis, navi etiam ad Portum incolam redeunt. ibidem num. 45.

Nautum debetur pro mercibus ad Portum conductis, quovis vitio. Disc. 22. n. 46.

Limina ut ibi, & numer. 47. 48. 49. & 50. ibidem.

An navis debeatur in casu, quo Navis per aliquod singulum sine culpa Navarchi, merces in totum non veniet. Disc. 22. num. 51.

An hoc casu debeatur pro rata solutio. num. 52. ibid.

Declara. num. 53. ibid.

Limina. num. 54. ibid.

Integrum nautum debetur, si navis propter periculum incolumem merces in aliquo Portu etonera- debetur. Disc. 22. num. 55.

Et integrum etiam debetur, si culpa Navarchi Navarchus destinatum iter non implevit, num. 56. ibid.

Similiter debetur Nautum integrum, si quis navim conductam Statuto tempore non oneret. num. 57. ibid.

Idem procedit, si contrapositionis conductoris onus non praestet. num. 58.

Limina. num. 59. & 60. ibid.

Locata navi sine expressione certi navis, quale nautum debetur. Disc. 22. num. 61.

Nautum non debetur Navarchi pro damno mercibus ejus donec vel culpa obvenio, immo illud emendare debet. Disc. 22. num. 62.

Integrum nautum tamen ei debetur, si merces ob casum fortitum vultus fuerit sine ejus culpa. num. 63. ibid.

Et postea mercator, si ei non intererit, loco navis merces Navarcho relinquere. numer. 67. ibidem.

Navis non debetur nisi ad ratam itineris, quando navis non possit ex aliquo impedimento locum destinatum petere. Disc. 69. num. 1.

Nautorum contractus est proprie contractus locationis, & conductus. ibid. num. 2.

Habent mandatum ad navilandam navim potest eam navillare, cum solus patris vult per pene, & statim conductus, licet de his nihil fuerit dictum in quando. Disc. 119. num. 56.

NAUTAE.

Nautarum testimonium est suspectum, principis quando sunt complices ejusdem culpe commisit a Capiteo. Disc. 19. num. 25.

Nautae possunt reticere etiam ad favorem magistri navis. Disc. 19. num. 28.

Declara primo, quando alii, vel Mercatores, vel velatores non habentes interesse non auctam haberi non possit, nisi ab ipsis navis. ibidem num. 30.

Nautae tenentur de levissima culpa. Discurs. 23. num. 64.

Et vide alia in verb. *Magister Navis*.

Nautae tenentur recipere Merces, & velatores in suis

navibus pro his aliis vendendis. Discurs. 190. num. 6.

Maxime si subest pulum expostione pro illis levissimis. num. 10. ibid.

Limina. num. 11. & 12. ibid.

Navis, cuius culpa, & sedo Navis depredanda, potest molestari a Dominis rerum depredatarum. Disc. 211. num. 4.

Nautae mercedem breviter nequit pro adpositione rerum depredatarum, nisi recuperant, & restitunt Dominis Mercibus, seu pretio illarum. num. 5.

Navis, cui restituntur merces depredatae, debet prestare cautionem de indemnitate servando depredantem a molestis Dominorum evincunt. ibid. num. 6.

Nautae cum juramento assentiunt se deservire merces ad aliquem locum est credendum. Discurs. 211. num. 53.

Interitio ejusdem deferendi merces ad aliquem locum probari potest circumstantiis, conjecturis, & presumptionibus. ibid. num. 58.

Nautae navigant tempore activo, & hyemali. num. 60. ibid.

Nautae, qui victualia, & merces Christianis in Oriente degravitas transferunt, indigent Testimonialibus ad docendum aequae de eorum Religione, ac itinere. Disc. 212. num. 24.

Quando Nautae deficiunt Testimonialia Christianorum Principum, Naves, & eorum bonas possunt moveri pro Turcis navigare. ibid. num. 26.

Praesumptiones non relevat ad probandum navis Impetio Onomastico adherere, & merces ad Turcos spectare, ubi per publica documenta constaret eis Christianis esse, & Merces ad usum Christianorum destinatas. Disc. 212. num. 27.

Nautae assentiuntur res Christianorum esse fides praesumptio est. Disc. eod. num. 60.

Scias conjecturis concurrentibus in contrarium. num. 61. ibid.

Et maxime in re adeo a Legibus prohibita, pro ut est inimici iohannis sitis auctas. num. 62. ibid.

Nautae pro nobis, solum de aequitate, praesentant omnibus creditoribus. Disc. 213. num. 13.

Nautae, alteram Navem aequae bonam pro obsequiis mercibus absque consensu Domini destinatas, non tenentur de damno, vel intermissione Navis, & mercium ex casu fortitum procedente, sed Domino credi. Disc. 216. n. 38.

Contrarium secundum aliquos. num. 40.

Procedit tamen sine dubio prima opinio, quando, vigore consuetudinis loci, implicitam habet facultatem subrogandi. num. 39. ibid.

NECESSITAS.

Facit scilicet, quod alius illicitum fuisset. Disc. 96. num. 26.

In casu necessitatis non exigitur consensus, ubi alius omnino requireretur. ibid. n. 27.

In necessitate dicitur, qui in postremo vult saltem agere debet. Disc. 96. num. 28.

NEGATIVA.

Negativam non tenetur probare Reus quando simpliciter negat, sed quando excipit, vel resistit. Disc. 186. num. 13.

NEGLIGENS. NEGLIGENTIA.

Non potest imputari, ubi diligentia non potest proferre. Disc. 22. num. 34.

Negligentia imputatur Cessionario, qui non etiam, etiam nullas terminis ei peritus fuerit ad agendum. Disc. 41. n. 20.

Ob negligentiam, seu moram Creditoris Caribis in exigendo non remaneat liberatis scriptis incurre, nisi magna fuerit, & longior. Discurs. 44. num. 5.

Contrarium. num. 38. ibid.

Mora, aut negligentia extenditur, quando creditor credit ex aliqua causa se ad exigendum tali tempore non tenet. Disc. 44. num. 6.

Dammum, quod quisque sentit ex negligentia, & creda.

- credulitate, sibi, & non alius impare, debet, Diff. 11. num. 23.
- Et magis, quando abique tali negligentia non erat certe damnum alteri obvenit, ibidem num. 24.
- Negligentia quous cum alterius negligentia componitur, Discurs. 34. num. 41. & Discurs. 144. num. 14.
- Negligentia, vel mora semper obligat mortuum, aut negligentem ad emendationem damni alteri illati, Diff. 14. num. 45.
- Negligentia unius, in his, que de jure, vel consuetudine facienda erant, nonquam debet alteri nocere, ibid. num. 43. & seq.
- Et hoc procedit, licet negligens, vel culpatus inani animo non habuerit, ibid. num. 44.
- Negligentia, Officialium, seu administratorum non valet iuribus pauperum, vel evisibit, alterius pias causas prejudicare, Diff. 160. num. 28.
- Imo modernis Officialibus competis relictio in integrum adversus negligentiam primorum administratorum, num. 39. ibid.
- Negligentia antecessoris non nocet illi, qui venit ex propria persona, tanquam à Testatore vocatus, Diff. 160. num. 30.
- Negligentia, aut culpa imputari non potest illi, qui habuit iustam causam credendi aliquam personam idoneam, licet tenebatur de eo prius se informare, Discurs. 183. num. 21.
- Præcipue si iusta causa credendi orta fuisset ex facto, & dato, pueris contrarie, num. 22. ibid.
- De jure enim excusatur si quis viro bono, & digno credit, Diff. 183. num. 20.
- Negligens nemo præsumitur in arguendo id quod sibi debetur, Diff. 199. num. 70.

NEGOTIATOR.

- Possunt negotiator potest recipere pignus, illud non restituere, non numerato illius valore, Discurs. 116. num. 7.

NEGOTIORUM GESTOR, ET
NEGOTIORUM GESTIO

- Excusatur à levissima culpa quando prudenter se gerit circa negotia tercia, Diff. 36. num. 30. & 31.
- Negotiorum gestor tenetur de negligentia, Disc. 30. num. 24.
- Item si fluctuati in causa, ibid. num. 25.
- Et de ratione, ibid.
- Etiam si compulsi fuerit de facto ad solvendum, ibid. num. 25. ibid.
- Datumque obveniens Domino ob culpam gestoribus non compensatur cum lucro per eum ipsi Domino quaesivisse, sed totum ab eo solvi debet, Diff. 30. num. 26.
- Secus, si illud abique ejus culpa obvenisset, num. 27. ibid.
- Alia vide in verb. *Alibi*.
- Negotiorum gestor dicitur is, qui sine præcedenti mandato pro persona absentis stipulatur, Disc. 173. num. 28.
- Negotiorum gestor de mandatario efficitur, qui negotia pro alio sine mandato gerit, Diff. 179. num. 74.
- Et in gestione negotii reputatur pro mandato, ibid. num. 75.
- In negotii gestione an ratificatio retrotrahatur, & ratificans trahatur ad se negotium, tanquam suum, num. 77. ibid.
- Et vide *Ratificatio*.
- Negotiorum gestorum varia dantur in jure genera, & eorum differentia, ac effectus notantur, Disc. 197. num. 14. & 15.
- In negotiorum gestione tres Personæ quandoque interveniunt, Diff. 198. num. 40.
- Negotiorum gestum quare dicatur quasi contractus, num. 41. ibid.
- Negotiorum gestor potest cum se ipso ad utilitatem absentis contrahere, Diff. 198. num. 45.
- Negotiorum gestor Procuratori equiparatur, num. 46. ibidem.

ANOTACIONES.

- Vide *voluntas*, *Plurim.*
- Generi negotiorum antea expresso per speciem sub-
scriptum additum non derogant, Discurs. 198.
num. 39.
- Et de ratione, ibid. in munda. cap. 1.
- Negotium aliquis dicitur voluntaria: seu taberna
tanquam corpus universale non immutatur, ne-
que dissolvitur per mutationem personarum, &
ideo ad hæcres etiam transit, Diff. 146. n. 41.
- Intelligi, vel ubi agitur de societate publicæ
vehicularum, num. 43. ibid.
- Vel circa negotia jam coepta, seu præterita,
quorum commodum, & inconmodum hæres
effigere nequeat, num. 43.
- Vel quando quis alium socium admittit, vel sub-
rogat in locum alienius socii, num. 44. ibid.
- Vel tandem procedit ad favorem corresponden-
tium forensium ignorantium personæ mutacionem,
vel mortem socii non dimissionem ejus dis-
solutionem societatis, vel negotii ad alterum alium
socii, vel mutationem personæ, num. 45. ibid.
- Status negotiorum, vel administrationis liquidatorum
per peritum de consensu partium eisdem, Discurs.
159. num. 4.
- Negotium, quod uniter aliquis gerit pro alio cum
tertio, ipso jure ratificat lex pro eo, in cuius fa-
vorem id gestum fuit, Diff. 198. n. 42.
- Negotium uniter gestum debet approbati ab eo, pro
quo illud gestum fuit, num. 43. ibid.

NOMEN.

- Nomen nomen potest esse pater unum, & mulier,
vel domitium rei potest alterum, Diff. 23.
num. 3.
- In qua patitur nomen proprium in domo, vel taber-
na ab aliquo inscribi, videtur cum inhærentem ra-
tione præposuisse, Diff. 33. num. 33.
- Datum in solutum non pro soluto, sed pro solvendo,
non importat satisfactionem, Discurs. 45.
num. 39.
- Nominis simulatio, Vide in verb. *Simulatio*.

NOMEN DEBITORIS.

- Periculum nominis ad eam spectat, cuius culpa, aut
negligentia nomen deditur factum fuit, Disc. 74.
num. 62.
- Nominis venditor, quando promittit de exigibilitate,
tenetur ad restitutionem pretii antea huiusmodi
pacti, Disc. 55. num. 6.
- Nominis debitoris emptor non habet regressum contra
venditorem, licet nomen venditum ejus in-
exigibile, nisi promissa fuerit illius originitas per
venditorem, Diff. 55. num. 10.
- Nomen debitoris emisse censetur tacite tertius pos-
sessor, qui creatori simpliciter solvit, non capessit
quo nomine, Diff. 85. num. 1.
- Nominis debitoris venditor etiam post factum cessio-
nem emptori potest agere contra nomen venditum,
nisi interveniat unum ex dictis requisitis in L. 3.
C. de novat. ibid. num. 4.
- Limitis in venditione nominis ministerio legis
procedente, ut in casu terti possessoris solven-
tis debitum ad liberandum rem hypothecam,
quam possidet, ibid. num. 5. & 6.
- Nomen cessum de tempore cessationis præsumitur sus-
seque inextinguibile de facto, nisi contrarium probetur,
Diff. 95. num. 1.
- Coacta, ibid. num. 2.
- Cessionarius non tenetur agere contra debitorem ces-
sum, si non est creditum cessum in totum exigibile,
sed in parte tantum, ibid. n. 3.
- Afferuntur varie opiniones super promissione-exi-
gibilitatis nominis cessi, an scilicet usqueque illi
durare valeat, ibid. num. 4.
- Exigibilitas nominis cessi præsumitur tantum promissa
de tempore cessationis, dummodo non addit verba
perpetuitatis, ibid. num. 5.
- Limitis in annis redditibus, quia illa extendit-
ur ad quatuor annos, ibid.
- Limitis secundo, si cessionarius non esset ne-
gligens,

plena, nam tunc p[ro]p[ri]a fuit etiam temporibus
veniens. ibid. n. 6.

Nomen debitoris si est donatum, donator non tene-
tur de illis imperignatibus. ibid. n. 9.

Heres non tenetur de imperignatibus nominis legari.
ibid. num. 15.

Si nomina debitorum legata, vel donata non sunt
vera, heres, vel donator ad nihil tenetur. ibid.
num. 16.

Secus, si sciatur legatum, vel donatum fuisse
nomen, quod nihil deberet. ibid. n. 17.

Nomen legatum, vel donatum si non est verum,
non tenetur donator, vel heres ad quantitatem,
quam asserit donator sibi deberi a debitore dona-
to, vel legato, quia quantitas huc demonstrati-
ve. ibid. num. 20.

Quidam egerit a debitore donator tenetur
restituere donatorem cum fructibus. ibid. n. 27.

Præsumitur accipere pacta. ibid. n. 28.

An notarius possit a Creditore antea debitoribus, quan-
do est simpliciter cessum, vel quando est in fo-
rum datum.

Vide *Creditor & Debitor*.

NOMINATO, NOMINANS.

Nominatio Personæ. Vide *Contrahens pro persona
nominianda*, & vide *Empio*, & in verb. *Affe-
ctatio*.

Effectus nominationis referuntur ibid. & Disc. 5. i.
num. 8. usq. ad 24.

Nominatio personæ debet fieri regulariter intra tri-
mensem a die contractus. Disc. 5. n. 76.

Declarat ut num. 77. 78. 79. ibidem.

Et ex quibus arguatur iacta, & virtualis nomi-
natio. num. 80. ibidem.

Contrahens pro persona nominanda non tenetur no-
tificare ei, cum quo contraxit, nominationem per
seum posset factam. num. 82. ibid.

Et dicta nominatio fieri debet vivente eo, qui
contraxit. Et facta ab herede nominare debetur,
dicitur novus contractus. ibid. num. 82.

Item acceptatio ejusdem nominationis sequi de-
bet, saltem tacite in vita nominantis ad effectum,
de quo. num. 83. ibidem.

Ad quem finem fiant isti contractus pro persona no-
minanda. Disc. 5. n. 84.

Omnes fructus precepti facti nominationis debentur
nominato. num. 85. ibidem.

Nominans non potest in nominatione imponere
aliquid cuius nominatio sine ejus consensu. num.
86. ibid.

Ex conjecturis potest probari contractum non fuisse
factum pro persona nominanda, licet contrarium
apparet videri potest. Discurs. 31. num. 55.

Et de his conjecturis sensitive. num. 56. ibid.

Quid juris in casu, quo apparet contractum non
fuisse factum pro persona nominanda, & tamen
contrahens aliquam personam nominasset. num.
57. ibid.

Nominatio vera dici nequit si pretium varietur, &
nova pacta, & conditiones adiciantur. Discurs.
139. num. 14.

Factum procedens ex mera liberalitate nominati parit
effectus diversus a pactis proximis, & contem-
poraneis nominationi. num. 15. ibid.

Apocha privata facta post nominationem secretam, ac-
tente possit suspensio, habenda est, ac si facta
fuisse ipso tempore nominationis. Discurs. 139.
num. 16.

Apocha dicitur suspecta de postdata si facta fuerit pri-
vata, quando nominatio facta fuit per instru-
mentum publicum. num. 17. ibid.

Collatio dicitur facta in nominatione, si inquirat
status mutatio in nominantibus. Discurs. 139.
num. 18.

Contractum non fuisse factum pro persona nomina-
ta testatur ex observantia, & si nominans per lon-
gum tempus rem possideat, & fructus, & pensio-
nes erigat. num. 19. ibid.

Collatio dicitur facta in contractus nominationis, si
quis contra actum contractus sibi debet pre-
colum rei vendicet. Disc. 139. num. 20.

Nominans in contractu sine pro persona nominan-
da, secuta nominatione non tenetur prestare evi-
dentiis. num. 17. ibid.

139-21

NOSTRUM

Dicitur etiam id, quod ratione administrationis no-
bis committitur, ideo per illud verbum non inferitur
dominium. Disc. 44. num. 22.

139-21

NOTARIUS.

Notarii nullam habent auctoritatem, recipiendi con-
fessiones. Disc. 98. num. 7.

Declaratur ibid. num. 8.

Notarii recipiunt debita confessiones, & omnia
acta iudicii auctoritate non propria. ibid. num.
9. & 10.

Notarius potest relaxare licentiam in Actis si non
constet de adimplimento, & solutione, etiam
auctoritas eam relaxandi concessa fuerit notario
sub conditione. Disc. 98. num. 17.

Simulatio dotis arguitur a confessione facta a viro
coram Notario Gabelle, & modo, & tempore,
& loco insolito. Disc. 104. num. 37.

Notario Gabelle, seu officiali creditur solum in
eis, quæ pertinet ad illius officium. Disc. 184.
num. 53.

Simplex notarii fides nullam facit fidem. ibidem
num. 54.

Confessio Dotis facta a marito coram notario Gabel-
le valet, dummodo confiter factum fuisse potius
fecero, secus aliter. ibid. num. 55.

Notarii, seu iudicis simplex enuntiatio non iudic
probat citationem. Discurs. 107. n. 2.

Notarii verba in Instrumento apposta, constitunt
adhibita de voluntate partium. Discurs. 186. nu-
mer. 22.

Simplex assertio notarii non probat. Discurs. 176.
num. 12.

Notarius recte stipulatur pro filijs, & descendenti-
bus alicujus. Discurs. 209. num. 13.

139-21

NOTITIA

Causa finitri presumitur ex sola possibilitate ejus-
dem. Discurs. 6. num. 1.

Limita in affectatione facta in evenum boni,
vel mali vocis, vulgo *a bona*, & *caritia* vocis.
ibid. num. 2.

Item limita in Procuratore Affectuati. ibidem
num. 5.

Notitia dubia casus finitri sufficit ad destruendam
intentionem assertoræ, citra non existentiam ejus-
dem notitæ. Disc. 6. n. 6.

Pro notitia casus finitri, an adit, nec ne, in du-
bio pro assertore iudicandum est. Discurs. 6.
num. 9.

Contrarium num. 10.

Notitia casus finitri ex quibus conjecturis, vel pre-
sumptionibus probari possit. Discurs. 6. numer.
15. & 16.

Probat etiam per famam. ibid. num. 12.

Et hæc fama, quomodo de fore probetur. ibi-
dem num. 13.

Notitia casus finitri non presumitur in eo, qui
nullum interesse habet in affectatione. Disc. 6.
num. 1.

Secus per Statutum Januense *securis*. ibid. num.
2. 3. 7. 8. 9. & 10.

Notitia verisimilis casus finitri testatur a possibili-
tate ejusdem scilicet, præsumi aut debet in Pro-
curatore affectuati ad intelligentiam Sacri Ge-
neralis de Securis. 9. *Securitates falsæ*. Disc. 6.
per tot.

Notitia casus finitri in Procuratore Affectuati an,
& quando præjudici Domino ignorant, vel no-
titia superveniens Domino post datum modum
de affectuati meritis, & a Procuratore ige-
rantur executionem præjudici Domino affectuati.
Disc. 9. per tot.

Notitia casus finitri in iudicio executivo licet pro-
batur probari per reber, verum si ex alia ca-
patur, deneganda est securitatis exceptio. Disc.
11. num. 10.

139-21

NOTORIUM.

Vide Res Notoria. Index.

NOVATIO

Quid sit. Diff. 13. num. 3.
Inducitur propter novum Domini mercium ordinem, novamque obligationem cum prima incompatibilem. Diff. 21. num. 4. & 9.

Van habet solutionis. Diff. 21. num. 6.
Et per novationem absolute censetur extincta prima obligatio. ibid. num. 7.

Iner merces per quemlibet contractum facillime infertur. Diff. 21. num. 8.

Inducta ratione incompatibilitatis non tollitur per contrariam protestationem. Diff. 21. num. 10.

Ad novationem aliquis obligatus exigit expressam obligationem, vel actum incompatibilitatis. Diff. 33. num. 23.

Non inducitur per secundum contractum. Diff. 43. num. 6. & 19.

Neque inducitur in datione in solutum, si ante clausula sita innovatioem etc. Diff. 43. eodem num. 7. & 19.

Et hoc procedit in omnibus aliis contractibus innovatis, quibus propter incompatibilitatem nihil jure praedicta clausula protestativa, quoviscumque secundum Contractum non possit effectum fore, vel adimpleri. ibid. num. 8. & 30.

Nam ea clausula posita in secundo contractu cum primo incompatibili operatur tacite conditionem, quod locus non sit primo, si secundus effectum non habuerit. ibid. num. 9.

Et per hanc conditionem creditur ad primam jura semper redire posse. ibid. num. 10.

Limitatur praedicta, quando novatio effectus ponitur extinctioni primi contractus, modo scilicet vere solutionis in pecunia. ibid. num. 11.

Sicut in bonis receptis in solutum per creditorem medio liberationis, siue liberationis fuerit ipse creditor. Diff. 43. num. 21.

Et procedunt haec in prejudicium etiam fidejussorum. ibid. num. 12. & 22.

Novationem dicitur innovare, & liberationem scribens litterarum cambii, quando creditor cambii recepit partem pecuniae debite ab eo, qui litteras acceptavit, & scilicet cum eo habuit de residuo. Diff. 44. num. 1.

Contractum. num. 2.

Declaratur. num. 3.

Inducitur eo ipso quo extinguitur primus titulus debiti, & novus includitur. Diff. 49. num. 19.

Præsertim quando secundus titulus, aut contractus est diversae naturae, vel qualitate cum primo. ibid. num. 21.

Et ratio est, quia ex fictione legis tantum inducitur primi extinctio, quae deservit postea profundo, aut capiti novi contractus. ibid.

Ad hunc tamen effectum videtur necessaria numeratio pecuniae in actu novationis, vel saltem illius presentis obligatio, aut ea solutio parata. eod. num. 21. & seqq. ibid.

Contractum tamen verius est, cum solum fido legis hoc idem operetur ob potestatem solvendi in debitor existentem. ibid. num. 22. 24. 26. & 27.

Novatio primae obligationis non inducitur, nisi per expressam partem voluntatem, aut per actum omnino incompatibilem. Diff. 138. num. 2.

Novatio non praesumitur quando ea inducitur valde esse prejudicialis. ibid. num. 5.

Novatio non inducitur ex actibus ad majorem cautelam, & securitatem gestis. eod. num. 6. ibid.

Novatio non inducitur ex variatione circa modum solutionis. num. 7. ibid.

Novatio non inducitur ex actibus ad adimplementum, & executionem primae obligationis tendentibus. num. 8. ibid.

Et vide in verb. Obligatio.

Novatio inducitur a sola creatione, non ab executione novi contractus. Diff. 198. num. 234.

NOVUM.

Novum casus finitri distinguitur a fame. Diff. 6. num. 35.

Et quale debet esse novum, & qualis fama. ibid. num. 39.

NULLITAS.

Vide Impossibilitas.

Nullitas non debet induci, quando a lege non fuit inducitur. Diff. 149. num. 41.

De nullitate examinis dicere nequit qui eodem modo testes examinavit. Diff. 125. n. 18.

NUMERATIO.

Ex sola pecunie numeratione ritur actio numerata. Diff. 37. num. 12.

Et hoc procedit in quocumque contractu, qui re perficitur. ibid.

Pecuniae numeratio per legem demandata inest in contractibus, quoniam non exigitur de forma, sed causa finali, semper demonstrativè, & non taxativè adjecta praesumitur. Diff. 49. num. 24.

Numeratio pecuniae per legem suppletur, imò ea dicitur parata solutioni, quoniam debitor habet facultatem, & potestatem solvendi. Diff. 49. num. 27.

Et hoc procedit non obstante confessione Creditoris, qui assensit debitorem non habuisse facultatem solvendi pecuniam. ibid. num. 28.

Et ratio est, quia confessio impotentiae retrahit debet ad impotentiam tantum moralem, non naturalem, seu physicam. ibid.

NUMMULARII.

Nummulariorum, & Argentariorum Libris plena fides praestatur. Diff. 202. num. 33.

NUNDINE.

Nundine Cambiorum introductae fuerunt pro ampliori, & faciliiori usu Cambiorum placeant. Diff. 218. num. 3.

Et vide in verb. Cambium.

NUNTIVS.

Falsus nuntius exigendo pecuniam alienam furtivum proprium committit. Diff. 189. n. 23.

Sicut si nuntius, vel famulus missus fuisse ab aliquo ad deferendum alteri pecuniam, autum, aut alius res. ibid. num. 33.

Et de ratione. ibid.

OBLIGATIO.

Obligationis conditio non mutatur per se mutatione. Diff. 5. num. 61.

Obligatio impersonaliter concepta reducitur ad certam personam, cui ex subiecta materia attribuitur actus. Diff. 30. num. 10. & 73.

Obligationis verba interpretari debent pro exactitudine proprie obligationis. Diff. 30. num. 11.

Obligatio non inducitur ex actu gesto tamen officii, vel amicitiae causa. Diff. 30. num. 40. 42. 43. & 58.

Obligatio penalis non contrahitur ex consensu delinquentis, sed procedit ex lege publica coherere fideiorem tantum. Diff. 43. ibid. 39.

Obligatio quando reducitur ad minorem, non dicitur variata, neque innovata. Diff. 67. num. 9.

Declaratur quando minoratio, seu diminutio verfarent circa partem substantialem obligationis. ibid. num. 15. & 17.

Obligatio prima dicitur variata, & innovata, quando mutata fuit in aliqua parte substantiali, focus in accidentalibus. Diff. 67. num. 14.

Obligatio est variabilis secundum naturam rei variabilis, super qua illa obligatio contracta fuit, & sic variata resolvitur obligatio. Diff. 67. n. 8.

Et hoc procedit, licet variata sit in parte tantum. ibid. num. 9.

Obli-

Obligatio respiciens unum tempus, attendi non potest, ad aliud, ibid. num. 12. *Idem quod supra.*
Inter mercatores obligatio, & actio oritur ex his, contractibus, aut pactationibus, quod aliis de jure non sunt obligationes producunt. Dile. 76. num. 10.

Sola obligatio, naturalis inter mercatores attenditur. ibidem num. 11.

Obligaciones non sunt inter se contrariae, quando ille sunt diversae naturae, quarumque separatae habent, licet in eodem instrumentis inveniantur. Dile. 82. num. 48. & 49.

Vel quando habent suam causam specialem, & expressam. ibid. num. 50. & 51.

In obligationibus personarum defuncti haeredes non tenentur, nisi pro portione haereditatis. Dile. 82. num. 3.

Pro omnibus obligationibus defuncti naturam individui habentibus haeredes tenentur, in solidum. ibid. num. 10.

Et ratio est, quia mutatio personarum non mutatur natura individui obligationis. ibid.

Obligatio alimentorum, quae tenetur defunctus ex jure sanguinis, vel agnitionis tantum, quando transiit, vel non, ad haeredes. Dile. 83. p. 14.

Obligatio de sui naturae individua, mutatio personarum mutari non potest. ibid. num. 4.

Obligatio alimentorum est individua de sui naturae. Dile. 83. num. 5.

Sicut promissum defuncti haereditas, ibid. n. 5.

Obligatio infidelitatis. Vide Fidejussor.

Obligatio Patris, pro respicienda dote filio data. Vide Patris.

Obligatio, id est, actionis naturae non suspenditur per conditionem, qua certo terminata est. Dile. 89. num. 19.

Secus, si conditio incerta est. ibid. num. 24.

Qui se simpliciter obligavit, non tenetur obligatus nomine proprio. Dile. 98. n. 21.

Haeres, qui simpliciter de censu obligat, intelligitur velle facere aliam obligationem diversam, si prima facta in aditione haereditatis nomine haereditario. ibid. num. 22.

Obligatio simpliciter facta ab haerede non perdit beneficium Inventarii, quando percipit ex necessitate, scilicet in executionem aliquis laudis. ibid. num. 23.

Declaratur id procedere, quando compromissum fuit ab haerede in vim legis, vel iudicii, secus si libere, & non coacte. ibid. num. 24.

In Regno secundum quae consuetudines, haeres licet se simpliciter obliget, nunquam censetur renuntiare beneficio inventarii, nisi specialiter id fecerit, secus de jure communi. ibidem num. 25.

In generali obligatione Testatoris non veniunt bona haereditis. Dile. 108. num. 8.

Distingue tamen ut num. 9.

Obligatio non prejudicat, quando, ex errore, vel falsa credulitate procedit. Dile. 119. num. 44.

Ut obligationes iustitiae sine ulla, facit iustum, & errorem supponit. Dile. 119. num. 45.

Ad irritandam obligationem praestitum gratis, non solum debet error concludenter probari, sed etiam quod ubi contrahens errorem agnovisset non foret contracturus eo modo, quo contraxit. Dile. 128. num. 15.

Obligatio mulieris, vel minoris licet facta sit, absque consensu proximorum, a Statuto, requiritur, valet, quando illa, vel ille se adfuerit cum juramento non habere proximiores. Dile. 131. num. 6.

Obligatio alijque, qui se tanquam principalem, vel fiduciarium, vel expromissorem obligavit, re spectu defuncti principalis dicitur acceptum. Dile. 198. num. 18. & 19.

OBREPTIO.

Vide Jurispr.

OBSERVANTIA.

Vide Sententia.

Argumentum magis facit mandatum in agere. Dile. 30. num. 19.

Magis declarat actum. Dile. 30. num. 16.

Et secundum eam, talem iussu mentem contrahentium praesumitur. ibid. num. 27.

Observantia, sive consuetudo, facit scilicet etiam contractum magis, ex quibuslibet in sortem contractis, quavis de illis, vel alterius, validum possit etiam in foro consuetudinis dubitari. Dile. 49. num. 18.

Observantia interpretatur mandatum. Dile. 40. num. 20.

Licet intellectus eliciatur ab observantia de jure sit minus verus. ibid. num. 21.

Eiusmodi si veritatem propinquare recte dicunt, observantia in re dubia, sive in facto, sive in iure, maxime est attendenda. ibid. num. 23.

Quoties observantia est varia, minus Statuti est attendenda. Dile. 96. n. 24.

Observantia tollit contra antiquitatem. ibid. num. 31.

Actus, quibus ex potest interpretatur iura, observantiam antecedentem. ibid. num. 32.

Eiusmodi si propinquare veritatem recte dicunt, ibid. num. 33.

Et illorum intellectus elicit minus verus. ibid. num. 34.

Observantia favore nulla continetur praesumptio, sed sufficit ea aliquando fuisse observatam. ibid. num. 35.

Observantia est interpretatio legis, consuetudinis, immunitatis. Dile. 147. num. 20.

Observantia voluntatem partium interpretatur. Dile. 132. num. 17.

Ab observantia transiitio non recipit de iuramento, quando illa est etiam, & iurata. Dile. 177. num. 32.

Inducta per actus factos, & Testibus magis non nocet, sed adhiberi debet, sicuti iuramentum, & imprecaciones. ibid. num. 33.

Observantia probanda est in causa speciosa. Dile. 191. num. 63. & Dile. 199. num. 24.

Observantia etiam in actibus non foret interpretandum, habet, & interpretationem, sicuti. Dile. 194. num. 47.

Ex observantia interpretatur natura, & qualitas rei. ibid. num. 48.

Observantia illa attendenda, quae est proximior rei, qui interpretari debet. ibid. num. 49.

Observantia Judicialis valde potest adhiberi interpretandi legi, & Statuti. Dile. 199. num. 20.

Observantia Judicialis non valet ex generali contrarietate. ibid. num. 21.

Observantia non bene videtur sentiri, seu Decisioibus, in quibus non fuit discussa, de quoque dubitatur, non est in re. ibid. num. 22.

Observantia nil magis repugnat, quam actum, & sententiarum discordantias. num. 26. ibid. 13.

Observantia declarat an Statutum, seu regulum continet in se absolutam irritantem potestatem, modo gilli. Dile. 194. num. 47.

Observantia plurimum ostendit ad irritandam Testamentum, valetatem, & de qua errata sententia iudicis dubia dispendio. Dile. 194. num. 48.

Et eadem plurimum docent in iudicialibus faciendis in omnia nova, in locum antiquum. ibid. num. 33.

Observantia proxima praevalet observantia remotiori. Dile. 201. num. 12.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 34.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 35.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 36.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 37.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 38.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 39.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 40.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 41.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 42.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 43.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 44.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 45.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 46.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 47.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 48.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 49.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 50.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 51.

Observantia non valet, nisi sit in re. ibid. num. 52.

Jus offerendi datur per triginta, vel quadraginta annos. *Ibid.* num. 10.

Est potest in quatuordecim post iudicii oppositum, ac etiam post laicam sententiam. *Ibid.* 11.

Nel post tres excoherentes. *Ibid.* n. 12.

Jus offerendi non datur reus possidentem bona communis debitoris jure tantum pignori, vel hypotheca. *Ibid.* num. 14.

Jus offerendi deduci potest recipiendo, licet agendo completa fuisset praesumptio. *Ibid.* num. 15.

Jus offerendi datur de jure agendo per triginta annos, de est perpetuum expleto. num. 17. *Ibid.*

OFFICIALIS.

Vide *Admiral*, *Electus*, *Novis exercit*, & *Sub-latus*.

OFFICIUM.

Officium praefatur concessum a Principe cum eadem antecessorum auctoritate, nisi contrarium probetur. *Disc.* 99. num. 27.

Officium habentem ex causa onerosa Princeps non potest ab officio removere, vel ei facultates restringere, focus si ex causa lucrative. *Ibid.* n. 27.

Officio suo nemo privandus est sub praesentia fraudis committenda. *Disc.* 114. n. 14.

Statutum in officio commissum ab electo ad dictum officium, eligenti adscribi nequit, si hic diligenter in electione de gestis. *Ibid.* num. 7. & 10.

Nec onus est probare integritatem, & idoneitatem passim in exercitio dicti officii. *Ibid.* n. 8.

Præfatus, si non delinquit circa periciam, officii. *Ibid.* num. 9.

Officium suum non adimplet, qui illud, quamvis incipit, ad finem non perducit. *Disc.* 141. num. 14.

OMISSIO. Vide CULPA.

Omissio alius solvi facili, & necessari praefere suspensionem, & praesumptionem damni non secum, seu mali juris. *Disc.* 142. num. 11.

ONERATIO.

Mercum si quisque fieri sicut sub nomine aliorum perferatur, quam Affecrati, ad quem & si re-
spiciantur. *Disc.* 4. num. 12.

Vide alia in verb. *Spacia oneraria*, *Magister navis*, *Navis*, *Adversus*.

ONUS. Vide DECIMA.

Ex acceptione legati, quando, & quomodo obligetur legatarius ad onera ordinaria, etiam ultra vires legati. *Vide Legatum*.

Ad onera imposita, quando usufructuarius tenetur, nullus ex usufructu excedat. *Disc.* 112. num. 22.

Vide in verb. *Usufructus*.

Onus impositum emptori bonorum quando venditorem comprehendat, vel tollit immunitatem a lege, vel statum concessum. *Disc.* 117. num. 58.

Onus Partitionalia quid sint, & in quibus speciebus distinguantur. *Vide lra*. *Disc.* 191. & signatur num. 72. & seqq.

OPINIO.

Opinio communis Doctorum non est ea, quae est omni jure deservita. *Disc.* 150. num. 6.

Sed quae magis rationibus fundatur, quam majori Doctorum numero. num. 9. *Ibid.* & *Disc.* 154. num. 17.

Communis opinio non dicitur illi, quae est omni jure deservita, licet eam fecerit fuerint innumerati Doctores. *Disc.* 154. num. 12.

OPPONENS. OPPOSITIO.

Sive exceptio resistit ad narrationem facti, vel alio modo, attendenda est. *Disc.* 132. n. 24. & 25.

Ubi non sit formaliter facta. *Ibid.* n. 26.

Opponentis incipio est jus suum defendendi, non autem illi nocendi. *Disc.* 135. num. 26.

Vide in verb. *Requisita*.

ORDINARIUS.

Provisus ab Ordinario vero, praefertur provisus ab ordinario putativo. *Disc.* 203. num. 29.

Et vide in verb. *Provisus*.

ORDO. Vide MANDATUM.

P

PACTUM.

Vide *Nominaria*, *Penditis*, *Societas*, *Cambium*, *Emphyteusis*.

Pactum, quod non recipitur Affecrati ostendere Apodixas, sed sicut ejus juramento, & assertioni valet. *Disc.* 1. num. 12. & 48.

Pactum de stando simpliciter scriptum navandi, & contractus Affecrationis circa probationem casus finit, & rite est validum. *Disc.* 7. num. 45.

Pactum quod affecratus non teneatur ostendere hoc, vel illud, quod alias probare videretur, sed ejus sicut juramento, de jure validum est. *Disc.* 1. num. 48.

Pactum, quod Affecrator teneatur ad solvendam affecrationem, si intra certum tempus notitia Navis non haberetur, de jure validum est. *Disc.* 1. num. 61. & *Disc.* 3. num. 2.

Et talis notitia tunc probata dicitur, si doctorem foret Navim non existisse in loco, ad quem mercatores erant vehenda. *Disc.* 1. num. 62.

Item hac notitia probatur per alias conjecturas. *Ibid.* num. 63.

Pactum, quod de risico, damno, valore, quantitate, & qualitate mercium creditur juramento affecrati, est de jure validum. *Disc.* 10. num. 72. & 127.

Et hoc habet locum tam in executivo, quam in ordinario. *Ibid.* n. 80. 82. 85. & seq.

Quinimo eo juramento praestito in executivo non debet iterari in iudicio ordinario. num. 85. & 87. *Ibid.*

Sed solum reproduci. num. 91. *Ibid.*

Pactum in locatione appositum, quod finito tempore locationis, sit in arbitrio conductoris continuare, vel non in locatione valet. *Disc.* 10. num. 76.

Pactum vero per pieno appositum in Cambio Maritimo, quid importet. *Disc.* 14. num. 20. 21. & num. 31.

Et an valet sicut Statuto Genuen. de Secura. *Ibid.* num. 23.

Pacta apposta in contractu, uti illius pars obervanda sunt. *Disc.* 22. n. 2. & 40.

Limitatur in casu, quo morietur status, & terminatur contractus. num. 3. & 41.

Declaratur, ut num. 42. *Ibid.*

Pacta non observant ad id, quod interest stipulatoris, tenetur. *Disc.* 23. num. 15.

Pactis contraveniens tenetur ad damnum, licet extra propositum damnum supervenerit. *Disc.* 23. num. 23.

Pactum aliquid ultra juris dispositionem debet operari. *Ibid.* num. 33.

Pactum standi libris, & confessionibus, vel juramento Camporis pro justificatione realis cambio non est attendendum. *Disc.* 28. num. 20. 30. 31. 32.

Præcipue contra reitulos. num. 33. & 35. *Ibid.*

Pacta, seu conditiones, uti pars pretii non valent in voluntatem contrahentium conferri. *Disc.* 34. num. 2.

Declaratur, num. 4.

Pacta accidentaliter possunt confecti in arbitrio tertii, & contrahentium. *Disc.* 34. num. 4.

Pacti verba cum si parti, & conditioni, vel si appropinquamus ad accorda non reddunt imperfectam venditionem. *Ibid.* num. 5. & 6.

Et tali casu, de quibus pactis intellexerit contrahentes. num. 7. *Ibid.*

Pacta

Pacta subdotalia nisi vere pax contractus non valent confiteri in arbitrium contrahentium. *idem* num. 9.

Pactum solvendi interesse habetur per quos. *Difc.* 41. num. 13. & 24.

Assignatur ratio. num. 16.

Pactum *ex clausa gesto*, & *averia* appositum per assignationem in assignatione, utrum omne genus, vel quodam speciebus tantum iudicet, & avaria comprehendat. *Difc.* 47. per 100.

An valeat pactum de stando circa risum, damnum, interesse, &c. simpliciter dicto cum iuramento affectu. *Difc.* 10. num. 126.

Solventur illius validitas. *ibid.* num. 127.

Et tunc solum non est validum, cum affectu. *idem* num. 128.

Pactum *voto per piam* regulariter non praesertit conditionem. *Difc.* 115. num. 6.

Pactum, quod creditor girare valeat super cambiis absque illa inscriptione, vel prohibitione debitoris facienda quomodo intelligatur, & quando procedat. *Difc.* 27. num. 23.

Et tunc pactum appositum in primo termino extendi non potest ad ultimam prorogationem. *idem* 24. *ibid.*

Ex pacto, quod creditor possit cambiare etiam post mortem debitoris absque onere denunciandi eorum heredibus, inferri non potest alia similis renuntiatio in causa, quod superviverent ipsi debitor. *Difc.* 27. num. 25.

Per conditionem dicte denunciationis, & per neglegentiam creditoris in non girando pecuniam super scriis, debetur tantum interesse simplex, seu curiam. *vulgo di. an. Tirone.* num. 26. *ibid.*

Pactum, seu conditio, quae tacite inserta ex natura rei, vel in vim legis, dicitur pactum, seu conditio iustitiae, & ceteris contractui. *Difc.* 56. num. 43.

Pacta intransmissa, vel ex natura actus, licet sint expectata apposta a Partibus in contractu, in nihil alterant naturam contractus. *Difc.* 59. num. 32.

Pactum *voto per piam* oppositum naturali cambiis maritimo super quo interpretatur, in nihil alterat illius naturam. *Difc.* 62. num. 27.

Explicatur natura, vel qualitas pacti *voto per piam*. *ibid.* num. 28.

Loquuntur *Rota Romana*, & *Artoles de Commercio* loquentes de hoc pacto *voto per piam*. num. 29. & seqq.

Haec mandatum ad navigandum navim potest cum navigare cum solis patet *voto per piam*, & *finis confusus*, licet de his nihil dictum fuerit in mandato. *Difc.* 119. num. 16.

Pactum, & contractus dicuntur inter se correspondere, quando sunt in eadem scriptura. *Difc.* 149. num. 9.

Et quando unus immediate alterum sequitur, & sunt inter se connexi. num. 10. *ibid.*

Et quando pars utilis scindi nequit a parte perjudiciali. num. 11. *ibid.*

Ad iudicem perituri decidere an de quomodo pactum appositum per contrahentes intelligendum veniat, & de iure solvantur. *Difc.* 148. num. 35.

Pactum *scriptum* in venditione. *Vide Pandectas.*

Si quis vendendo, vel dando cum emptore, vel donatario pactum inserit, quod suis creditoribus aliquam summam solvat, nullum ius ex tali pacto creditoribus acquiritur potest. *Difc.* 179. num. 43.

Pactum *de non appropiare* in Regno Siciliae, equipollet *Guarantiae*. *Difc.* 202. num. 1.

Et importat, quod debitor statim solvere debet, relictas exceptionibus, etiam praevias usurariae non potestis, ad aliud iudicium, ut in obligationibus in forma Cameræ, vel Guarantiae. num. 49. *ibid.*

Pactum de stando Libris, vel scripturis creditorum super rebus Censualibus, est invalidum. *Difc.* 202. num. 1.

Contrahunt, num. 52.

Casarez de Commercio. Tom. II.

Item Pactum quod situr Libris, vel simpliciter scriptis Censualibus, cum paramento ubique affirmatur, excepta Curia Romana. *ibid.* num. 53.

Maxime attenditur in Regno Neapolitanae, & Siciliae, imo etiam de reventi in Curia Romana. num. 53. & 55.

Aque etiam sine iuramento vincuntur. num. 56. *ibid.*

Pactum virtualiter, & tacite conditum totum id quod necessario requiritur ad hoc, ut exspectet contenta, effectum forisunt. *Difc.* 274. num. 49.

Pactum per quod limitatur interesse ubique ad certam summam non connotat substantiam caritatis, sed importat remissionem, & condonationem super ipsius quantitate, quae est per se iudicialiter restituitur. *Difc.* 218. num. 28.

Pactum a capis d' anno non respicit substantiam, sed solum limitat quantitatem. *Difc.* 218. num. 27.

PARIFICATIO.

Parificatio ad novum effectum, ad alterum extendi non debet. *Difc.* 114. num. 30.

P A R T I C I P A T I O.

Partis appellatione totum continetur, quando dici non potest quod magis de una parte videatur intellectum, quam de altera, ut videtur in contrahentibus. *Difc.* 162. num. 23.

Idem iuris est de modo ad novum, quam de parte ad partem. *Difc.* 199. num. 42.

Parti minor eligenda est pro salute animae. *Difc.* 270. num. 23.

PARTICEPS.

Socii, & Particeps differunt inter se. *Difc.* 35. num. 30.

Particeps non tenetur nisi ad ratum capitalem, pro quo participat in negotio. num. 31. *ibid.*

Nec potest agere contra debitorum societatis, nec conveniri a creditoribus ejusdem. num. 32. *ibid.*

Quomodo cognoscatur, an quis altissimus fuerit in socium, five participem societatis sui inter alios contrahat, & an per illam altissimum contrahat innovata prima societate, remissive. num. 33. *ibid.*

PARTITA.

Vide Summa. Hypothecae.

Partitum contrapositione in Libro Mercatorum scriptis in modum solutionis contrahitur debitor, antiquior. *Difc.* 55. n. 27. & 37.

Partitum contrapositione in libro mercatorum habet vim solutionis. *Difc.* 55. num. 37.

Secus, si eorum contrapositione sit solus a mercatore in suis libris ad regulandum solum solum cambiorum. *ibid.* num. 38.

Partita scripta in libro mercatorum ad credendum aliquos, quae tamen solvenda erant in venditione in vim recipiendi, five licentiarum daturum a deceptor, si postea non solvantur, non inducunt satisfactionem, quia praesumitur eam partem habere contra positionem pro solvendo, & non pro soluto. *Difc.* 55. num. 38.

Partita seu crediti habentia diversas causas non confunduntur, licet in eodem computo continentur. *Difc.* 56. num. 1.

Amplius, etiam si una partita habere solutionem quoad quatuor ad aliam. num. 2. *ibid.*

Partita scripta ab alio in libro, scripta praesumitur de mandato Domini Libri. *Vide an verba Libri.*

In partitis exemplis in libro mercatorum habentibus per Scientias probationes, & hypothecam, talis probatio, & hypotheca melius a die scriptae partitis, non a die iuris exemplationis ordinatur. *Vide Exemplatio, & Libri.*

Partitis identitas. *Vide Merito.*

Partitum contrahit a Libro Mercatorum facit sine citatione partis non valet. *Difc.* 506. num. 55.

Partia exiles in libro conventus, in quibus variis fontibus scriptis ex auctoritate Patris Constantini. Diff. 230. num. 33.

P A T E R

Non potest pro impubere constitui, qui in eum potestatem. Diff. 30. n. 17.

Pater obligat ad sustentandam dotem filii in sua contentia, quando non modo contentus, sed levisque obligatus tenetur. Secus tamen quando nec contentus, nec levis obligatus compelli possit. In jura theocratica Savari. Diff. 82. num. 1. 10. & 14.

Pater licet alius non tenetur contentus, nec levisque obligatus, aliquando Reipublice favore ex sola contentia obligatur. Ibid. num. 2.

Hoc intelligitur in filio potestate questu, subiecto, secus in emancipato. Ibid. num. 3.

Pater non obligatur ex contentia praestito suo emancipato ad sustentandam dotem, ibidem num. 4. & 5.

Pater tenetur de bonaque sua obligare pro dote mariti. Ibid. num. 8.

Generatim tenetur, sed prima opinio est communior. Ibid. num. 9.

Hoc tamen potest in filio suspensum, secus in emancipato. Ibid. num. 10. & 11.

Refertur Barbaea contrarium asserens, in filio emancipato, quando uxorem inuenerit, non potest filio Patri obligationem, sedam numer. 12. & 14.

Nam emancipatus potest pluribus modis pater Patri obligationem, causam reddere dotem, ibidem num. 13.

Eoque magis pro filio emancipato se obligat pater non tenetur, quando filius matrimonium jam contraxit. Ibid. num. 15.

Pater si dotem, quam decet pro filio, postquam emancipatus fuerit, vel fortis habitaverit, statuerit, ab obligatione filii restituendi liberatur, neque per mulierem contrahi potest, licet filius effectus tunc non solvendo. Ibid. num. 14.

Secus, si dotem filio decetis tempore solvendo de nuptiis filius admittit, ibid. num. 15.

Ad Patrem dote perpetua pertinet, licet Pater, & filius simul contenti sint, ut expositum, quomodo de eo tempore filius esset in potestate Patris. Diff. 82. num. 7.

Et ideo ad solvendum dotis Pater tenetur. Ibid. num. 8.

Ex hoc procedit, etiam ut pater non potest suffragari. Ibid. num. 9.

In iure potest pater Patrem admittit de contentia. Ibid. num. 10.

Pater compelli potest ad sustentandam dotem, licet non ad filium, sed ad uxorem, accipere dotem, ut amque ad sustentandam. Ibid. num. 11.

Parentibus filii liberatissimi sunt, ut enim, uti communiter fit propter ad iuramentum, neque propter paterfamilias recipiant. Ibid. num. 12.

Pater per se iam praestitum adhibere in acceptione dote filius filio obligatur, quam pater tenetur. Ibid. num. 13.

Pater, si filium contentum praestitum in matrimonio, & non tradidit dote cum filio, pro dote obligatus non est. Ibid. num. 14.

Pater Patrem tenetur sustentare, non tamen mater, non potest mater moriens, si in potestate postea ex filio restitui. Diff. 101. num. 3.

Pater tenetur post mortem uxoris dotem sustentare, licet liberatam nomine filiorum advenit. Ibid. num. 6.

Declaratur, ac limitatur. Ibid. num. 11. & 23.

Pater post mortem uxoris sustentando dotem non potest dargere sed solvere tantquam crediti nomine filiorum, ad hoc se emancipatus potest adio et dote instrumentum filiorum compungere. Diff. 101. num. 15.

Paterfamilias Pater non est hypotecarius filio in eum potestate subiecto, ut expositum, ratione dote aorum ejusdem filii. Diff. 102. num. 4.

Quod procedit tamen in administratione vel potestate, licet in dote, & sustentatione tenetur advenitorem filii. Ibid. num. 43.

Secus tamen in alio bono, in quo filius Pater non habet administrationem. Ibid. num. 44.

Et quando filius filium administratorem destituit. Ibid. num. 45.

Pater non tenetur praestare alimenia filio sufficienter alim potest, ibid. num. 46.

Pater habet actionem liberos in alimentis, ut in carnis tunc personarum, quam paterfamilias. Diff. 192. n. 3.

Et in potestate sufficienter destituit de bonis Matris. Ibid. n. 4. & 5.

Mater quidem tamen in alimentis pro filio bonis non destituit, & quod uti proprium de paterfamilias possidet, & de ratione, n. 7. & 8.

Amplius, ut hoc privilegium continetur in filio ipso libello, nam & ibidem non tenetur.

Quid in Clericis, & Presbyteris Gratia, & canonis filio de uxore restituitur. Ibid. n. 9.

Morus Pater in privilegium hoc tenetur ad filium est quibus iuribus. Diff. 191. num. 2.

Opinio affirmativa efficitur, & canonis filii deinde potestatem. num. 9. ibidem.

Negativa qui accuset, & quibus sustentandis. num. 10. ibidem.

Primo, proinde si superavit mater, & cum filio habuit filii. num. 11. ibid.

Secundo, ut mater uxorem sit, num. 12. ibid.

Amplius, ut filium sufficit filius in communione vivere. num. 13. ibid.

Contra, quod communio sit circumstantia, ut ad sustentandam Principi ad gratiam. num. 14.

Et opinio negativa probatur veris in potestate. num. 15. de seq.

Et in Civitate Florentina recepta. num. 16. ibidem.

Femina ad hanc immunitatem affectum operantur. Diff. 191. num. 16.

Filius mortui auctoris Pater non tenetur propter uxorem de novo deferendo. Ibid. num. 17.

Filius auctoris mortui, & de qui in potestate non sunt propter ad sustentandam uxorem. Ibid. 19.

Ex qua de causa hoc procedit. num. 19.

Quae sunt veteres rationes huius immunitatis, & an ea durent in filio. num. 21. ibid.

Utilitas enim Reipublice consistit in protectione liberos non est sola ratio privilegii. Ibid. Diff. 191. n. 18.

Privilegium immunitatis in filio non voluitur traditum ad filios, & non tenetur filius boni Pater mortui per contentum acquirit. Diff. 191. num. 22.

Sententia affirmativa adducitur, & de potestate. num. 23. de seq.

Declaratur contrarium tenetur. num. 24. ibidem.

Explicatur Text. in cap. qua res in Privilegio, quod huiusmodi non applicatur. Ibid. num. 25.

Pater mortui filii non tenetur immunitatem deferre, sed non est immunitas quod potestatem potest eorum obitum. Diff. 191. num. 26.

Filius in uxore filio immunitatis esse non tenetur. Constatia Genere fecit. Ibid. num. 28.

Medietati adit Summum continens patrem ipsam immunitatem in filio. num. 30. ibid.

Novae constitutiones ejusdem Civitatis immunitatem tamen Pater, quoniam filius debeat in dote potestatem. num. 31. ibid.

Pater duodecim liberos non tenetur ad sustentandam & uniformibus oneribus. Diff. 191. num. 32.

Et in Civitate Florentina constitutum est. Ibid. num. 33.

Contrarium tenetur affirmatur. num. 34. ibid.

Et de eorum rationibus. num. 35. ibid.

In Saxi, & Dominio Florentino gratia, & dote dote immunitatis de Decimis collectis filio, ut vis omni perpetuum de dote filio. num. 36. ibid.

Prima auctoritas opinio magis tenetur in bonis post privilegium acquirit. num. 37. & 38. ibid.

Ad confirmationem revocari debet in hac materia immunitas duodecim liberorum. num. 43.

Ibidem.
Temporibus Florentine Republice minus frequenter ipsa Paxibus fuit hac immunitas elargita. Disc. 191. num. 47.

Et de ratione. num. 8. & seqq. *Ibid.*
Florentia tamen obvenit se Consiliorum commemorat Angelus Arctonius, qui legum facultatis insignia accepit, nonnullum incepto Principum. num. 44. & 47. *Ibid.*

Pater non excusatur a debito, & obligatione praecedente concessa pro superveniens Privilegium. Disc. 191. num. 50.

Quae fuerit prima Gratia facta filiis supplicantibus pro confirmatione exemptionis paterna, & qualis ejus formula. num. 51. *Ibid.*

Immunitas fuit habita pro personali, & filiis de rigore non competens. num. 52. & seqq. *Ibidem.*

Afferuntur nomina exempla denegatae confirmationis. num. 53.

Confirmatio modo fuit denegata, modo concessa. num. 54.

Licet hodie invariabiliter annuere solet Regia Magni Ducis Munificencia. num. 55. *Ibid.*

Opinio volens de jure rigore immunitatem mortui Patre transire ad Filios non fuit in Civitate Florentina recepta. Disc. 191. num. 56.

Gratiae confirmationum immunitatis patrum factae filiis, semper limitatae fuerunt ad bona paterna. *Ibid.* num. 60.

Afferuntur plura rescripta generalia non sine aliqua limitatione intellecta, & exequuta. *Ibidem.* num. 62.

Supremus Magistratus Civitatis Florentiae apponens restrictionem ad bona paterna in executione gratiarum filijs exequatur ostenditur. *Ibidem.* num. 67.

Restrictio ad bona paterna evaserat contraria, & impetita hujusmodi gratia usque de anno 1632. num. 68. *Ibid.*

Referuntur Sententiae, ad relationem Assessorum Tribunalis Decimarum Florentiae, firmantes pro bonis a filiis post mortem Patris acquisitis immunitatem competere. eod. Discurs. 191. num. 71.

Repuantur tanquam procedentes cum fallo, & erroneo supposito. num. 72. *Ibid.*

Afferuntur testimonium Alexandri Victorii, Auditoris Tribunalis Reformationum in Civitate Florentina, afferentis de anno 1645. nunquam gratias fuisse ad bona propria filiorum extensas. *Ibid.* num. 73.

Pater immunes ob duodecim liberos fuisseque substantias aliquid onus, licet exacer cives, ostendit quoad illud immunitatem non suffragare. Disc. 191. num. 76.

Pater unumvis continuant in substantiatione onerum per triginta, vel quadraginta annos sibi praesudat in fuorum. Disc. 191. num. 82.

Novitates sunt semper fugiende, vel Republicae praesudicantes. *Ibid.* num. 87.

Usus primo, & ante omnia spectandus est in materia Gravaminum, & Collectarum. num. 84. *Ibidem.*

Pater an possit transigere pro filiis. Discurs. 222. num. 12.

Etiamsi absque filii interventu. *Ibid.* num. 23.

An Patri censetur prohiberi usufructus in bonis adventitiis Filiis per prohibitionem alimentorum. Disc. 222. num. 13.

Et in iis an sit legitimus administrator. *Ibidem.* num. 14.

Pater habet usufructum in bonis adventitiis Filiis etiam sinecommissio suppositis. Discurs. 222. num. 15.

Admissa in Patre sola commoditate, est legitimus administrator. Disc. 222. num. 20.

Qua etiam probabitur, Pater est legitimus administrator, quando Filius fuit pupillus, aut minor. num. 21. *Ibid.*

Casarej. de Commenc. Tom. II.

PATIENTIA, pro SCIENTIA.

Patientia habet vim traditionis possessionis quando possidet ex parte sua adimplevit contrarium. Disc. 171. num. 34.

PATRONUS.

Patronus quare dicitur, quod non moraliter sed causative debeat praesentare iura temporis a Legescriptum. Disc. 203. num. 27.

Duobus instigui a Patrono praesentatus, nemini eorum acquiritur jus ad rem. num. 38.

Patronus post praesentationem unius licet possit accumulative variare, si tamen alterum accumulative non praesentaverit, non potest dici fuisse alterum jus ad rem primo praesentatum acquisitionem. num. 42. *Ibid.*

PAUPER, PAUPERITAS.

Pauper praesumitur etiam, qui debitum non solvit, & tenet pecuniam sub usuris. Disc. 88. num. 9. & 12.

Pauper quis praesumitur, nisi propterea dives. *Ibid.* num. 11.

Pauper etiam dicitur is, qui non potest factum adimplere. Disc. 88. num. 12.

Paupertas debetur. Vide *Excessu*.

Pauper dicitur is, qui non habet bona sufficientia pro se, & familia alenda. Discurs. 170. numero 10.

Secus vero quoad debiti solutionem, nam si habeat in bonis quantum pro debiti solutione sufficit, tunc non dicitur pauper. *Ibid.* num. 11. & 19.

Paupertatis probatio sufficit quod obumbratur ad excludendam Auctoritatem intentionem, numero 18. *Ibidem.*

PECUNIA.

Pecunia venit sub appellatione pecuniae. Disc. 4. num. 66. & 162. & Disc. 70. num. 14.

Signanter in contraria Assurancione. Disc. 120. num. 12. & 13.

Pecunia girata per Carguheria S. Georgii habet hypothecam. Disc. 28. num. 64.

Contrarium. num. 65.

Cedit etiam sub hypotheca. Disc. 43. num. 70.

Per subrogationem eadem censetur. Disc. 43. numero 42.

Mutata non venit sub hypotheca. *Ibid.* num. 43.

Et hoc procedit in mutuo, non in Carnio. num. 44. & 48. *Ibid.*

Pecuniae identitas ex qua praesumatur & probetur. Disc. 43. num. 44. & 55. & Disc. 221. num. 22.

Pecuniae solutio dominium resoluta, vel non adimpleto contrarius ex parte alterius contrahentis cedit ad Dominum, & in ea ceteris aliis praesentatur. *Ibid.* num. 45. & 47.

Pecuniae dominium in saecula consignata cum nunciis non transiit in Navarchum aut alium, cui consignatio facta fuit. Disc. 44. num. 20.

Et hoc procedit etiam pecuniae numeratione facta, vel pro ferenda quantitate, vel pro annuis exigendis. *Ibid.* num. 8.

Quantitas distracta, dummodo non sit consumpta, & apparat de identitate restitui hypothecam. Disc. 44. num. 29.

Et vide in verb. *Hypotheca*.

Pecuniae numeratio per legem demandata in contrahendis, quoties non exigatur de forma, aut causa finali, semper demonstrativa, & non taxativa adjecta praesumitur. Disc. 49. num. 24.

Pecuniae numeratio per legem suppletur, uno ea dicitur solutioni parata, quod debitor habet facultatem, & potentiam solvendi. Disc. 49. num. 25.

Et hoc procedit non obstante confessione Creditoris, qui afferit debitorem non habuisse facultatem solvendi pecunias. *Ibid.* num. 28.

Et ratio est, quia haec confessio impotens restringi debet ad impotentiam tantum moralem, seu physicam. *Ibid.*

Pecunia valor propter promptam occasionem illam
interuenientem in negotiationibus consideratur etiam
in iudiciis iustitia, *pena* iustitia, *Dile* 26,
num. 19.

Pecunia non censetur tradita, si traditur, et res-
tatur, *Dile* 107, num. 7.

Pecunia soluta non creditur fore cessione de resi-
piendo interueniente, et solutio, habetur ac si
ceteris, *Dile* 146, num. 10.

Avvocato pecunia datur ex arbitrio, *et* me et
alii quando res remanent cum damno iuris
venerit alterum sine causa, *Dile* 155, n. 25.

Pecunia soluta pro iudicio et iudicio postea, si
non sit consumpta, advocati potest a proprio cre-
ditore, *idem*, 29, *ibid*.

Pecunia potest, aut res, & interesse speculatore,
an comprehendatur pecunia, rei, & bona, que
sunt tanquam de Patrimonio publico, & privato
Potest, *Dile* 185, num. 1.

Vide *Appellatio*.

Pecunia in specie venditur, & permutatur, *Dile*,
218, num. 17.

Præsum pecunie in Negociis, pluribus casibus au-
getur, & iungitur, *ibid* num. 19.

PENSIO

Si nomines penitus, & Debitore Creditore promif-
se venit id quod gere interit, præsumit si con-
dici merita sit, *Dile* 169, num. 31.

Et de ratione, *num* 32, *ibid*.

Pensio si soluta soluta, & soluta interesse regionis
comprehendere debet, *num* 32, *ibid*.

PERICULUM

Quod est in mora non fuit querenda consilia,
seu sapientia, *Dile* 19, num. 15.

Periculum inveniendi res suas dicitur iustus timor,
Dile 20, num. 5.

Et licet sit eo, ad quod quis facendum te-
neatur, *num* 6, *ibid*.

Periculum quando est in mora adus fieri potest,
licet alius non esset periculum, *Dile* 21, num.

Periculum rei vendite spectat ad emptorem ex na-
tura contractus, *Dile* 38, num. 14.

Periculum capiculatoris Regni Emphyteutici non ha-
betur in consideratione, quod possunt haberi sua
commoda, *Dile* 38, num. 35, & 36.

Est etiam est periculum in in materia commercii,
major exigitur diligentia, *Dile* 39, num. 19.

Et ubi facile evenire potest periculum adferrentur
causæ ejus, quod tunc non præsumitur, *ibidem*
num. 30.

Præceptum inter mercatores, qui solent pro rebus
manuatis intercomem recipere, *ibid* num. 37.

Periculum nominis spectat ad eum, cuius culpa,
& negligentia nominis operatus factum fuit, *ibid*,
num. 63.

Periculum solvendi non arguitur, *Dile* 36,
num. 19.

Periculum omne in re assumit promittens *pari del*
credere, *Dile* 68, num. 12, & 13.

Periculum fortune, non etiam casus videtur in re
suscepisse acceptator, *Dile* 64, num. 24.

Limita quando acceptator etiam etiam obligat,
si res ex contractu, sit ex consuetudine re-
gionis pro casu baratarie, & culpa, *ibid* n. 13.

Quomodo tamen barataria, sua culpa non pro-
cedit ad ipsi acceptator, seu a tercio, *ibid* n. 14.

Periculum majus datur potest in breviori tempore,
quam longiori, *Dile* 67, num. 18.

Periculum navigationis, seu viaggi non videtur a
breviori, vel longiori tempore, sed a qualitate
viaggi, seu navigationis faciente, *ibid* n. 19.

Periculum res damnetur, si est valde temeraria, vel
dependet a futuro incerto evento, nullitas est
in iure considerabilis, *Dile* 68, num. 16.

PERITI

Periti non possunt iudicare super qualitate rei pre-
dictæ, si tantummodo sint inspecti præsumunt non
inspexerunt, *Dile* 142, num. 26.

Periti tenentur deponere de qualitate rei præsumunt
dumtaxat, *ibid* n. 27.

Perito electo iudice pro sui animi introductione,
& eius relationis res submittitur, *Dile* 152,
num. 28.

Præsum quando relatio facta est iudicibus
partibus, & potest non contradicere, *ibid*,
num. 27.

Periti debent stare iudice, etiam eorum testis non
attenditur, *Dile* 176, num. 21.

Non tamen eligi debet extrajudicialiter, nec
ad istam sanam partem requisitionem, *num* 23,
ibidem.

Et debet constare quod res sit in iure peri-
ti, *num* 23, *ibid*.

Et eligendi sunt de partium consensu, vel ex
eorum consensu, *num* 14, *ibid*.

Et requiritur cautio in ratione iudicantis, no-
mero 19, *ibid*.

Relatio Peritorum facta ad iudicem iuramentum
partis, electa non citata non valet, n. 18.

Recognitio Peritorum, quando non valet, *Dile*,
176, num. 25.

Nota Peritorum recognitio non sufficit, si quod-
dam perita est ad præcedendum iuramentum
num. 26, *ibid*.

PERJURUS

Quando contraveniens iuramento iudicis in aliquo
contractu ad iuramentum, *et* per iuramentum ad
decedere, *Dile* 211, num. 26.

PERMISTERE

Ex permissione expressa assumit aliquem iuramentum,
licet permissio solatur recedens, *Dile* 214,
num. 48.

PERMUTATIO

Permutatio contractus, vel venditionis arbitrium
certum, ratione individuationis rei non potest
in parte, sed in totum, *Dile* 79, num. 2,
& 11.

Lesio ultra dimidium regulariter non habet locum,
nisi in casu, quo emerit decem, quod valet
viginti, *ibid* num. 9.

In permutacionibus tantum, & venditionibus tunc
inde plurum intercomem non debet relinqui con-
tractus ex lesione ultra dimidium operis in una
re tantum, *ibid* num. 10, & 11.

Quomodo in aliis rebus, vel partibus consti-
tus tanta utilitas invenitur, non compensare
aut saltem excludere valet lesionem ultra dimi-
diam expectat in una re tantum contrahenti
idem num. 13.

Permutatio qui passus fuit prædicem ad venditi-
onem causæ segregis actionis vindicantem ad
bona propria, *Dile* 200, num. 1.

Limita in casu quo habetur bona in sermone
neculo bonorum aliena, *num* 10, *ibid*.

Detra hanc limitationem non potest in
casu alienationis ex parte nullo, vel utroque,
num. 6, *ibid*.

PERSONA

Loquens in favorabilibus inclinetur in favorem,
licet in otiosis, *Dile* 11, num. 199.

Persona nominanda, ad cuius favorem contracta
sui stipulatio, decernitur potest ex voluntate,
Dile 4, num. 4.

Persona comprehensa magis extenditur, quam stu-
pido nominis in contracta, *Dile* 31, num. 4.

Pro persona nominata acceptator, vel contractus,
Vide *Contractus*, *acceptator*.

Persona testis cum confessione, & nominatio
eius non valet, censetur esse una, & compen-
satio, *Dile* 7, num. 12.

Personarum mutatio non mutatur conditio ad-
missionis, *Dile* 31, num. 21, & *Dile* 31, num. 22.

Personarum præsumitur ipso iure probetur, *et* probetur
per, *et* probetur, *Dile* 11, num. 19.

Et sufficit eorum uenientiam aduicere tempore electionis facta non cursum cunctis constantio. ibid. num. 20. & 21.
Et hoc procedit, licet personae illius pauperes. Dicit. 34. num. 8.
Nam ex eo quod personae pauperes sint, & viles non debent dici non idoneae. n. 19. ibid.
Et personae dicuntur idoneae, & integre fidei, quando pro talibus communiter reputantur, not. Dicit. 34. num. 10.
Personae dignitas qualis sit, deducitur ex nominis, & similibus reputationibus. Dicit. 39. num. 7.
In personis qualificatis, Cardinalibus, & Principibus, impeditur excessus non praesumitur, ibidem num. 14.
Et talis excessus ab ipso Supremo Principe est recognoscendus, non à personis privatis, ibidem num. 16.
Personalis prohibicio non egreditur personas prohibitas, ibid. num. 18.
Personalis exceptio. Vide *Exceptio persona*.

PERSUADENS, PERSUASIO.

Creditor persuadens suo debitori, qui non est solvendo pecuniam ad cambium, vel mutuo capere à tertio pro consequenda solutione à dicto suo debitor, dicitur in dolo, & tenetur pecuniam mutuatam, vel cambium datum sibi à debitore solvendi, tertio restituere. Dicitur. 124. numer. 10. 11. 12.
Et quae magis id procedit, si creditor ipsum tertium ad mutuum pecuniam suo debitori suadet, ibid. num. 11.
Cetera. Vide in verb. *Falsitas*, & *Commendatio*.

PESTIS.

Pestis timor, & alius similis passus, mutuo facit iusse dissolvitur. Dicit. 117. numer. 49. 50. & 51.
Pestis suspicio inter causas mere fortuitas adnumeratur. Dicit. 121. num. 12.
Ob pestis timorem potest Praefectus Civitatem deferre, Imperator militiam, & excohibere locorum. Dicit. 122. num. 25. & 26.
Virescentes ob suspicionem pestis possunt vestigalia publicana subducere, merces à recto iungere divellendo, ibid. num. 28.

PETITIO.

In petitione, seu libello, quando post plenam factam narrationem ponit iure cognoscere quales, & quot actiones de jure competant Actoris, si actus solae clausulae salutaris intelliguntur de Actorum deductis omnes actiones suo competentes, ac si fuissent expresse. Dicitur. 200. numer. 22. & 23.

PIGNUS.

Publicus negotiator potest recipere pignus illud non restituere non numerum illius valore. Dicitur. 106. num. 7.
Pignus recipiens sub fiducia pecuniae creditae praestatur creditori, etiam anteriori in re oppignorata, ibid. num. 8.
Recipiens pignori rem alienam, etiamque illam vero Domino restituere, etiam non restituit pignori. Dicit. 106. num. 9. & Dicit. 187. num. 3. & 4. & 10.
Nota habita ratione publici commercii, ibid. num. 2. & 11.
Commercium inter mercatores, ibid. num. 3. 12. 13. 14. 17. 18. 19. & 21. ubi de ratione.
Limes principatus Conchaenensis in Urbe fuit vocatus Hicetorum. Dicit. 106. num. 10.
Contra pignoratitium rem alienam competit contraria actio pignoratitia, ibid. num. 14.
Pignoris acceptio potest contineri principalem, ut rem pignoratam tradat creditori, vel ut eam liberet à subcepta fiduciacione. Dicitur. 206. num. 28.
Et hoc, si alienum potest, etiam antequam tradatur hypothecari subpignoris, ibid. num. 29.
Capitulum de Commert. Tom. II.

Secus tamen pignoris, si dicta actio directa non competit subpignori, nec nec etiam actio nulla competit creditori hypothecario, ibid. n. 30.

Pignoratitium capere, alia conditionibus pars iusti, & hypothecae praestatur. Dicit. 106. num. 27.
Limes quatenus medius alioquin provenientem ab eadem origine, vel causa, nam ante creditor possidet, seu pignoratitium veniens concursu cum alio, ibid. num. 31.
Declaratio limitationem hanc locum non habere, nisi excusso prius principii debitor pro alio creditore non possidentem, ibid. num. 4.
Nec quando pecunia erat exorta, num. 32.
Declaratio etiam quoad capitale, nam quod fructus semper praestatur, qui est creditor pro pignore in concursu alterius creditore, pro subsequenibus annis, ibid. num. 5.
Limes secundo in causa universali concursus, ibid. num. 6.

Pignoratitium super pignore praestatur omnibus aliis creditoribus, ibid. num. 7. & 40.
Contrarium firmatur, num. 8. & 41. & sequenti respondetur omnibus contrariis.
Declaratio, et num. 9. & 10.

Pignoratitium potest proveniri ab anteriore creditore ad exhibendum pignus, ut illud subdistinguitur pro sui ipsius satisfactione, & postea pignoratitium pro residuo, ibid. num. 36.
Si vero pignus non excederet creditum anterioris, potest habere omnia actiones ad exhibendum, & subdistinguitur illud adhibere à pignoratitio, & immediate applicare anteriori creditori, ibid. num. 37.

Mentor, qui super pignore pecuniam suam mutuat, si non esset praefectus creditorebus hypothecariis, impetraret libertatem publicam, eodemque. Dicit. 187. num. 17.

Pignoratitium vel alienum minus alienum est, quam illud venditio, ibid. num. 20.

Natura pignus in bonis, insequitur, acquirere creditorem, tot et sequitur, Dicit. 192. num. 49.

Limes in causa consuetudinaria, vel Statuti contrarium disponit, num. 25. ibid.

Fructus pignoris incomputantur cum interesse lucu cessantis, & damni emergentis, quando illud debetur, Dicit. 202. num. 65. & 66.

Pignus per legem longissimi temporis praesumitur destitutum, quando quis valet, quae, vel est superior delictum, num. 70. ibid.

Damnorum provenientia mercibus lapsis, vel palatibus pignoratitii Creditor competere debet, Dicit. 202. num. 5.

PIRATA. Vide NAVIS.

Nathus privatus, sine licentia Principis capere potest piratam armem, Dicit. 24. num. 25.

Pirata persequi ille dicitur, qui sine potestate aliquis Principis ex privata tantum, authoritate persequitur, deprenderet, etiam, Dicit. 24. num. 4.

Improprie, pirata dicitur, qui solus parentibus, aut vexillis aliquis Principis, mare infestat, ibidem num. 5.

Sus Piratarum dampnis veniens mutui qui sunt à Piratis improprie, ibid. num. 6.

A Pirata se redimere cuiusque licentia, etiam modis violentis, Dicit. 214. num. 49.

Piratarum omnia filia, Dicit. 212. num. 48.

Contrarium in mulieribus sui, res illi Magni Ducis Medice, ibid. num. 49.

PLURALITAS.

Actum, siue appropinquatum, non debet, Dicit. 30. num. 4.

Pirata. Vide *Adpirata*.

P. O. E. N. A.

Penalis obligatio non contrahitur per consensum delinquentis, sed procedit ex lege publica contra delinquentem. Dicitur 43. num. 19.

A pena exculsoria debet, qui intra breve tempus adimplerit illa, quod prius erat adimplendum. Dicitur 81. num. 18.

Et ad hunc effectum pro brevi tempore habentur, quantum, quinque, aut decem dies, ibidem num. 19.

Penales leges, vel Decretum ignorans in penam incidere non potest. Dicitur 86. num. 16.

Qua iniquitate committit circa Processum Causae, puniuntur in iustitia eisdem Causae. Dicitur 159. num. 89.

Altera pena contra negantem scienter Positiones, est quod admittatur altera pars ad beneficium iuramenti suppletorii, num. 90. ibid.

POPULUS.

Populus satius nihil letius est, nihilque fructuosius illo jejuno, ac superbo. Dicitur 161. num. 17.

P. O. R. T. U. S.

Portus vicini non grauat navigationem. Dicitur 134. num. 2.

Vide *Nexi*, *Magister Nexi*.

P. O. S. I. T. I. O. N. E. S.

Negans scienter Positiones puniuntur in admissione alterius partis ad beneficium iuramenti suppletorii. Dicitur 159. num. 90.

Positiones pishare per testes suppositos non continentur de mendacio negantem dictas positiones. Dicitur 211. num. 95.

Verba non erant in potestate, non sunt negantia simpliciter, sed qualificata. num. 94. ibid.

Negans positionem veram non puniuntur in futo. Dicitur 212. num. 95.

Et res dicuntur in praesentia Florentiae. ibid.

P. O. S. S. E. S. S. I. O.

Natura praesumitur ex titulo praesentato. Dicitur 37. num. 7. de Dico. 353. num. 4.

Possessionem sapere impeditur usque a principio habetur pro possessore. Dicitur 86. num. 26.

Beneficium claustralis iurisdictionis ad elidendum ius tertii est nulla, nihilque de iure processit. Dicitur 86. num. 28.

Et possessione bonorum defuncti probatur adio hereditaria cum perceptione fructuum, & ex alienatione bonorum hereditariorum. Dicitur 91. num. 18.

Adversus possessionem iustitiam clausulae *casibus* iustitiae debent duntaxat exceptiones, quae comprehendunt contra punctionem contractum. Dicitur 113. num. 28.

Vide plura in verb. *Cypharum*.

Possessio naturalis recuperari non potest absque civilis. ibid. num. 36.

Possessio non acquiritur ei, pro quo adeptus fuit, nisi praecedat mandatum, vel subsecuta fuerit ratificatio. ibid. num. 40.

Possessio per acquisitionem per aliquem non transfertur in eum, pro quo res empti fuit, ibidem num. 45.

Possessio civilis consistit in animo habendi, & ita sine animo voluntatis traditio, & voluntas acquiritur, non transiunt. ibid. num. 46.

Possessio, & dominium rei est pene identica, si ea res descripta sit in inventario. Dicitur 106. num. 1.

Legitima possessio alicuius rei sufficienter iustificata, probat eundem rei dominium. ibid. num. 4.

Probat dominium actum, & possessionem penes eum est locus rei vindicationis. Dicitur 106. num. 6.

Inerit Creditores habentibus potestatem titulum, & hypothecam, preferendus est, qui in possessione repositus. Dicitur 159. num. 90.

Possessio. Vide *Possessio*.

Possessio bonorum capi non potest propria auctori-

tate, quod tamen intelligitur si possessio per vim capitur. Dicitur 161. num. 40.

Falsa conclusio, quando dispositio positum nullum ius habere, vel quando invadens crederetur possidere, nam ista credentia acum oportet exceptionis opposita illam mutare, numero 41. ibidem.

Creditor iustus in possessionem. Vide *Creditor*. Possessio dicitur potest ex Legis dispositione aliquo illo corporali actu. Dicitur 209. num. 14.

Possessio obtenta in vim Statuti, vel clausulae Constituti ad omnes iuris effectus quibus intelligitur, ibid. num. 15.

Possessionem diutius non dicitur, qui rem dolo debet possidere. Dicitur 214. num. 45.

P. O. S. S. E. S. S. O. R.

Bona fidei non tenetur fructus preteritis restituere. Dicitur 215. num. 46.

Et vide in verb. *Fructus*.

Bona fidei facit omnes fructus suos, licet in tractu excessiva iniquitas reperitur. Dicitur 38. num. 38.

Possessor rei sine titulo non potest actionem in rem agere et Salviano impedire. Dicitur 40. num. 47.

Possessor tenetur solvere censuras antea non effectum eximendi rem per se positam a viatico hypothecae, tunc potest creditorem in rem agere pendens sibi iura. Dicitur 168. num. 27.

Et de ratione, num. 27.

Agens ex iuribus sibi celsis a creditibus antea non tenetur alios compromittere, nec tenetur deest rationem respectu Corporis, ut rei & se possidet. ibid. num. 24.

Possessor a creditore hypothecario convenitur a iure melioravit solvendo per estimationem iustitiae, deductis tamen melioramentis a se ipso factis. ibid. num. 35. & 38.

Quantum creditur ex dicta estimatione iustitiae creditur suam non consequatur. ibidem num. 36.

Sicut verum si possessor non melioravit, nam tunc totum pretium offerre tenetur. ibidem num. 37.

Augmentum incrementum pretii, seu valoris ex actum temporis provenientem creditur beneficiarius creditore, & non tenetur possessori. ibid. num. 40.

Distigue inter Creditorem anteriorem, & posteriori, ut dicitur 88. T. 7. num. 1.

Repetitur notanda opinio. ibid. cum 41. & 42.

Tenetur possessor hypothecarius conveniens deductis per se melioramentis necessaria. ibid. num. 36.

Ampla etiam melioramentum utitur, ibid. num. 38.

Et voluparia, in eis ubi praedictum, & utilior res reddita fuit. ibid. num. 36. & 37.

Possessori male fidei melioramenta anteriorum non restitueret. Dicitur 178. num. 51.

Possessor si fructus iure domini etiam velis per experire, an cum eis melioramentis compensetur. ibid. num. 64. & 67.

Et vide in verb. *Actio nemine*.

Possessor male fidei ad fructum, & expensam restitutionem tenetur. Dicitur 209. num. 46.

Possidentibus praesumuntur penes eos possidere. Dicitur 211. num. 51.

Possessor bona fidei non tenetur nisi in quantum factus est occupator. Dicitur 214. num. 45.

P. O. S. S. E. S. S. O. R. I. O. R. I. U. M.

Vide *Judicium*, *Sententia*.

P. R. A. D. A. T. O. R. P. R. A. D. A.

Vide etiam *Allogia*.

Praed, live damnus etiam dicitur debet fore damnus, & singulari naves de conservata. Dicitur 205. num. 19.

Amortem naves praedari non possunt et non tenentur in eis invadere. Dicitur 205. num. 19.

Continuatio quae 20. ibid.

Coactior praedicta opinio, num. 37. non Anteriorum intercedentibus praedictum, & satis indicia in qua omittitur fuit, solum opus, & acusticia

aggressa fuerit, alteram inimicam. *Discut.* 24. num. 22.

Regularet bona eorum, qui auxilium præstant inimicis, vel confederatis cum eis sunt, prædari possunt. *ibid.* num. 23.

Depredationes, & Repraesalias personarum, & bonorum subditorum Principis inimici ab alieno Principe inimico concedi, ac permitti possunt. *ibid.* num. 24.

Navis, quavis amica, denegans visitari, & recognoscere, prædari potest ob factam resistentiā. *Disc.* 24. num. 25.

Ad hoc ut merces licite deprehendatur non sufficit, quod in origine fuerit inimicorum, sed requiritur quod tales eam fuerint de tempore prædationis. num. 27. *ibid.*

Navis defensor merces mercatoribus degentibus in Territorio Principis amici, & si in origine inimicis, prædari non potest. *ibid.* num. 28.

Contrarium. *ibid.* num. 29.

Merces inimicorum, onerata in navi amica hypothece Capiteo, vel alio Creditori, non possunt depraedari. *Disc.* 24. num. 30.

Bona inimicorum onerata in navi amica, seu inimica ad litus inimicorum vi tempestatis impulsā prædari possunt. num. 31. *ibid.*

Randa capta per unam ex navibus navigantibus in conspectu debent communicari alteri navi, quæ ex casu fortuito non potuit iter suum proficui. *Disc.* 24. num. 32.

An navis capta ab hostibus, vel insuleis & possit per hostes redempta restitui debeat veris Dominis, remissive. num. 33. *ibid.*

Bona, Hebræorum an, & quando prædari possint. num. 34. 35. & 36. *ibid.*

Plura de prædis navium, & mercium remissive. num. 37. *ibid.*

Hostium persone, & bona possunt ubique capi, etiam in aliena jurisdictione, & mari alieno Principis subiecto. *Disc.* 24. num. 11.

Distingue hanc opinionem, ut num. 13. 14. 15. 16. & 17. *ibid.*

Prædis. Vide *Depredatio*.

Reus debet deferre, seu transmittere res prædatis ad portum Principis, à quo habet privilegia. *Disc.* 212. num. 95.

Christianorum bona, Barbaris adhaerentibus prædari possunt, & ipsi tanquam hostes in servitium cogi. *Disc.* 212. num. 4. 64. & 65.

Prædator Navis, vessillo inimicorum instructa, tenetur tantummodo alicuius merces restituere. *Disc.* apud. num. 6.

Et vide in verbo *Græci*.

Prædator bona siæ militante non tenetur ad novam probationem iuxta depredationes, nisi quatenus effectus sit locupletior. *Disc.* 212. num. 57.

Prædator rei alienæ etiam ex levi culpa tenetur ad pretium rei depraedatæ restituendum. num. 58.

Contrarium. num. 59. *ibid.*

Præda navis servanda, donec de ejus iustitia conclusiones doceatur, alias prædator in dolo esse dicitur, & contra eundem in litem iuxta potest. *Disc.* 212. num. 66.

Depredationis que fit in Regione Imperio Ottomanico subiecta, ob periculum, quod ex conservatione mercium ostendit, contrarium dicendum est. num. 67. *ibid.*

Prædator jure non tenetur ad damna, & interesse, sed solum ad id, de quo, ultra pretium rerum depraedarum, si venditæ fuerint, factus est locupletior. *Disc.* 212. num. 41.

Prædator quando excusandus sit à dolo, & delicto. *Disc.* 212. num. 30. 33. 43. & 44.

Prædator iniquam navem munitam vessillo inimici excusatur, etiam quoad damna, & interesse. *Disc.* 212. num. 38.

Soma si fuerint in mala fide, & dolo. n. 39. *ibid.*

Præda navis non sustinetur ex simplici, & non probata assertionis depredationis. *Disc.* 212. n. 1.

Fictum, & passivum prædatoris generaliter cum quocunque prædatori in contrarium. *ibid.* num. 6.

Et vide. *Testis*.

Cæteræ de Commercio. Tom. II.

Prædator concidenter probate tenetur schiffo eorum, quos deprehensus est. *Disc.* 212. n. 10.

Prædator, Rexi Celsitudinis Magni Ducis Hebræis vessillo instructus, jus non habet depraedari naves, & merces Græcorum, vel sint Catholici, vel sint Schismatici. *Disc.* 212. num. 21.

Quia naves, & merces amicorum nostrorum reputantur. *ibid.* num. 24.

Prædator dici nequit vere à Portu discessisse, dum à Portu solvit animo statim redeundi. *Disc.* 212. num. 41.

Et sic tanquam non discedens reparari debet, maxime si celerem mentiantur, malitiose, & in fraudem. *ibid.* num. 42.

Contra fidem datam à Prædatore, navis prædari nequit loco, & tempore operationis. *ibid.* n. 46.

Prædator super navim, & suam militum Patribus Liberis, & vessillo aliquis Principis Maritæ discurrens, remittens habet postestatem economicam, & jurisdictionalem, qualem habet Dux Bellicæ Classis, vel Militæ terrestres. *Disc.* 212. num. 57.

Et vide. *Salvati Condita*.

PRÆDIUM

Emphyteuticum minoris pretio venditur, & in hoc stylos Regionis attenditur. *Disc.* 38. n. 42.

PRÆJUDICIUM.

Leve, ac remedium non habetur in consideratione. *Disc.* 38. num. 34. 35.

PRÆLATIO.

Vide *Concessio*, *Creditor*, *Hypotheca*, *Pignus*, *Possessio*, *Mortuus*, *Mulier*, *D. 1.*

Inter Creditores pro cambis multissimi non datur prælatio, sed omnes pro rata eorum crediti concurrere debent super bonis debitoris. *Disc.* 42. num. 18.

Declara si omnes creditores essent pro eodem viaggio. *ibid.* num. 19.

Secus, si ex diversis viaggiis, quia tunc ultimi pro ultimo viaggio præferri debent. *ibid.* num. 20.

Prælationem nullam habet venditor, qui merces suas vendit habitis si de pretio, & absque illa domini reservatione in rebus venditis adreversus Creditores emptoris. *Discut.* 179. num. 39. 36. 37. & 41.

Cætera. Vide in verbo *Panditor*.

PRÆMIUM.

Premium siue constitutum adhuc in topum debentis affecutoris ab affecutato, sicut ille nullum haberet riscum in navi, vel illud in parte. *Disc.* 1. num. 148. & 180.

Premium debetur ei, qui rem alienam sua industria servat. *Disc.* 120. num. 17.

Premium seu pretium petitiu assumpit ab Affecratore à principio in pretium deduci potest, & in certa quantitate taxari. *Disc.* 201. num. 8.

Interesse, vel premium affecutionis taxative conveniunt non reddi usurarum Contractum, sed debet excedere à iudice moderari. n. 23. & 24. *ibid.*

In contractu affecutionis viat hominis premium, siue premium decem pro singulis centenis non est excessivum. num. 25.

Et similiter in Contractu committit, siue sponsionis, vel huiusmodi. num. 26. & 27. *ibid.*

Premium, seu premium affecutionis, vel peticu suscepit in aliquem futurum eventum semper est iustum, si iuxta consuetudinem loci taxatum fuit à Patribus. num. 28. *ibid.*

Merces, ac premium laborem sequitur, cum eo proportionari debet, & sui daci laboranti. *Disc.* 225. num. 35.

PRÆPONENS. Vide INSTITUTOR.

Præponentes tenentur in solidum pro facto Institutoris. *Disc.* 20. num. 2.

Et tenentur etiam ultra capitale commune ab omnibus in societate positum. num. 9. *ibid.*

- Secus, si adit postea expense in curiam, ibid. num. 10.
- Vel de participibus ageretur, num. 11. ibid.
- Non censetur preponens voluisse post mortem suam continere negotiorum, quando de bonis suis universum instituit fideicommissum, & adit ad illi omnes, seu populi. Dile. 33. n. 16.
- Preponens mandatum morte non extinguatur, etiam existentibus pupillis, seu minoribus heredibus, quia hoc casu negotio statim cessare non facit mandatum preponens defuncti, Dile. 33. num. 29. 30. & 30.
- Idem vide in verbis *Abdandum*.
- Preponens, seu socius tenetur pro culpa Infantis, seu a socio commissa. Dile. 144. num. 38. & 62.
- Preceptor si culpa commissa sit ab Infante circa officium suum, & in utilitate preponens societas, & patientis, num. 39. & 60. ibid.
- Preponens vel socius tenetur pro culpa ab Infante, vel socio commissa non solum ad mensuram capitalium societatis solvere damnum inde resultans omnibus Creditoribus societatis, num. 63. ibid.
- Verum etiam ad mensuram lucrorum, quas preponens ob necessitatem suorum, & ob redhibitionem rationem, num. 64. ibid.
- Et quidem in ea quantitate, in qua solent proficere alii mercatores similia negotia exercentes, num. 65. ibid.
- Vel saltem ad rationem octo pro singulis centenario, num. 66. ibid.
- Quod intelligi si agatur de veteri negotio, seu Taberna, sequi in novo negotio, vel Taberna se recentia aperta, num. 67. ibid.

PREPOSITUS NAVI.

- De magistro navis preposito ab exercitibus, seu Ducibus ejusdem, & qualis sit ejus auctoritas, & facultas, & alia plura. Vide late Dile. 91.

PRESBYTER.

- Presbyteri de pure Canonici menciuntur exercere prohibetur. Dile. 145. num. 21.
- Limina in Presbyteris heredes, qui negotium defuncti conduxerunt, alienationis, ibid. num. 39.

PRAESCRIPTIO.

- Vide *Censuras*. Vide *Exceptio*.
- Notatur differentia inter praescriptionem quinquennalem Statuti Januensis de *conferendis debitorum*, & aliam de *compensando iussuque Statuti de Causis extremis*. Dile. 191. num. 20.
- Præscriptio exceptio in iudicio conditionis non attenditur in Tribunali, qui agitur sola facta veritate inspecta. Dile. 102. num. 29.
- Præscriptio non habet locum, si sine mala fide. ibid. num. 30.
- Tam contra praescribentem, quam contra ejus heredem. ibid. num. 31.
- Declarationis contrarius auctoritates, ibid. n. 32.
- Qui debuit, vel sui obligationis conditio non potest praescribere, nec per eorum, nec per filios eorum, ibid. num. 33.
- Donec datur absentia, non incipit praescriptio, ibid. num. 34.
- Fluoribus ad praescribendum requiritur 36. anni. ibid. num. 35.
- Decretio *procuratoris* impedit praescriptionis progressum. ibid. num. 36.
- Socius contra socium non potest praescribere. Dile. 82. num. 84.
- Nec exceptio praescriptionis se defendere ab editione librorum societatis, ibid. num. 85.
- Salvianus praescriptus incipit a die, quo creditur scilicet rem hypothecam alienatam esse in usum. Dile. 107. num. 1.
- Non praescribitur Salvianus, nisi viginti annorum spatio, ibid. num. 4.
- In praescriptione comparanda deducitur tempus minoris aetatis, nec minoris annorum, ibidem. num. 5. & 6.

- Præscriptio non currit ignorantem. ibid. num. 7.
- Salvianus praescriptio allegari non potest a detentore iure pignoris, & hypothecae, sed a vero Possessore. ibid. num. 8.
- Executionis Instrumentorum publicorum, quando praescribitur ex Statuto Januensis de *causis extremis*, Dile. 110. per tot.
- Præscriptio interruptio. Vide *Interruptio*.
- Præscriptio debet probata remanet ex solo lapsu temporis cum cessante solutione, ita ut creditori incumbat probare solutionem pro interruptione solutionis. Dile. 186. num. 9.
- Contrarium, num. 10. & seqq. ibid.

PRESENTATIO.

- Quid sit. Dile. 203. num. 17. & 43.
- Presentatio facta a Procuratore evocato, ante notitiam evocationis mandati subsistit. Dile. 203. num. 4.
- Limina, & declarata num. 19. & 25. videlicet si Ordinarius ante indicationem praesentationis, sit, revocatum fuisse Procuratorem, qui praesentavit, Reprobatur *Capitulum*, conf. 57. et conf. 367. seu 363. lib. 1. & declarat quibus in casibus procedat, num. 5. 6. 16. & aliis seqq. ibid.
- Declaratur Text. in *L. si Pater ff. de manum vendit.* num. 8. 9. & 12.
- Declaratur Text. in *L. si quis dematurus ff. de Demat.* num. 11. ibid.
- Sublimis, ut num. 20. & 21.
- Reprobatur auctoritas *Fernandus, & Albius*, num. 22. & seqq. ibid.
- Patronus quare dicatur, quid non moraliter, sed positive debeat praesentari intra tempus a lege praescriptum. Dile. 203. num. 17.
- Reprobatur *Lombardus*, num. 18. ibid.
- Argumentum de renunciatione ad praesentationem subsistit, num. 24. ibid.
- Provisus ab Ordinario vero, praefertur provisus ab Ordinario putativo. Dile. 203. num. 29.
- Amplius etiam ad praesentationem, qui praesentatur a vero Domino praefertur praesentatio a Domino putativo Patronatus, num. 30.
- Card. De Lot. Dile. 84. num. 11. de Jure Patron.* laudatur, num. 33.
- Præsentatio ab Ordinario admissa cum Clausula *si, et in quantum*, non dicitur pura, sed conditionalis, num. 34.
- Contra, num. 36. ibid.
- Præsentatio dicitur valida, etiam si non interveniat admisso Ordinari, dummodo tamen fiat coram eo, vel Curia, & Notario, & ad ejus notitiam notum. Dile. 203. num. 35.
- Præsentatio habita respectu ad Praesentationem, ac Praesentatum dicitur perfecta, & pura quoad irrevocabilitatem, etiam si admissa fuisset ab Ordinario, cum complice interfecta, vel extrinseca, num. 38.
- Præsentatio quando dicitur facta et adhuc integra, num. 40.
- Præsentatio facta coram Ordinario, de cum acceptatione praesentati dicitur perfecte completa, & consummata, num. 41. ibid.
- Pro perfecta Praesentatione Institutio non est de requiritis necessaria. Dile. 203. num. 43.
- Præsentatione rurs sequuta non admittitur ulla variatio, tam in Patrois Ecclesiasticis, quam in Laicis, num. 45.
- Ex sola praesentatione, praesentatum acquirere dicitur jus ad rem, num. 46. & seqq.
- Amplius, etiam si non sequuta fuerit Institutio, num. 48.
- Reprobatur, ac declarat auctoritas *Rota cur. Parmae* de *1021. numer. 49. 50. 51. & 55. ibidem*.
- Quibus in simul a patrono praesentatus, nemini eorum acquiritur jus ad rem, Dile. 203. n. 58.
- Patronus post praesentationem unius fieri possit accumulative variare, si tamen alterum cumulative non praesentaverit non possit diu fuisse alterum per ad rem primo praesentato acquiritum, num. 62. ibidem.

Præfentatio non dicitur adus perfectus, donec sequatur factus insignis præfentati, num. 66. *ibid.*
 Distingue, ut num. 67. *ibid.*
 Per præfentationem matrimonium spirituale contrahitur, num. 68. *ibid.*

P R E S U M P T I O.

Præfumpcio legis aut Statuti non est juris, & de jure, immo admiſſæ probationem in contrarium, Difc. 6. num. 3.
 Non relevat Actorum ab onere probandi, quæ sunt principale illius fundamentum, Difc. 14. num. 17. & 40.
 Præfumpciones, & conjecturæ resultant ex instrumentis dicuntur probationes instrumentariæ, Difc. 31. num. 18. & 38.
 1. Et censetur admiſſæ à Statuto exigente solum probationes per instrumenta publica, Difc. eod. num. 19. & 20.
 Præfumpcionibus solum non probatur, quando fieri debet sub certa forma, Difc. 102. num. 71.
 Quod expresse aliquo modo fieri non potest, multo minus præſumpe eo modo fieri potest, *ibid.* num. 70.
 Præfumpcio simulationis in dote confessa est juris, & de jure, Difc. 104. num. 16.
 Inter præfumpciones, verisimilitudo, vel inverisimilitudo obinet principium, *ibid.* num. 21.
 Præfumpcio vehementer oritur contra eum, qui non utitur probationibus, quas de facili habere potest, *ibid.* num. 49.
 Scitotia iurium exhibitio plurimum suspicionis habet, *ibid.* num. 50.
 Liber libere non exhibens maximam suspicionis præfumpcionem inducit, *ibid.* num. 51.
 Nemo præsumitur magis sollicitus de rebus alienis, quam de propriis, Difc. 116. num. 15.
 Præfumpcio aliunde non roborata cedit veritati notoria in contrarium, Difc. 142. num. 77.
 Præfumpcio, quod quilibet sit bonus, non militat in præjudicium tertii, Difc. 211. num. 12.
 Bonus ex eo quod quisque præsumatur, non sequitur, quod ipsius opera, bona esse dicantur, *ibid.* num. 13.
 Præfumpciones cedere debent veritati probatæ, Difc. 212. num. 51.
 Præfumpcio quilibet in evidentibus non habet locum, sicut & conjecturæ in ipsâ fundantur, Difc. 216. num. 17.

P R E T I U M.

Vide, *Fundus, Falor.*

Pretium Civitatis, ad quam servam navim tradendum promissum fuit pro danno ab afflictatoribus relicto, attenditur, Difc. 1. n. 134.
 Secus, si suspicari facta fuisset allectatio, nam tunc proceditur cum distinctione, de qua hic, num. 135. *ibid.*
 Pretium loci, ad quem destinare fuerunt merces, attenditur, si de mercibus, quæ navigant, facta fuit venditio mercatoribus illius loci, *ibidem.* num. 136.
 Pretium loci ad quem, attenditur in casu, quo agitur ex iudic. 137. *ibid.*
 In unum ex contrahentibus arbitrium remitti potest, Difc. 30. num. 75.
 Non possit consensu in arbitrium emens, secus de acquiescente canonica, Difc. 34. num. 10.
 Quæ tamen solum locum habent in terris Ecclesiæ, num. 11. 12. 13. *ibid.*
 Contrarium, quod possint dicta passa, & pretium consensu, probatur, numer. 14. 15. & 16. *ibidem.*
 Quando collatum est in arbitrium boni viri, vel peritorum, valida est venditio, Difc. 34. n. 18.
 Per relationem consensibile habetur pro certo, Difc. 34. num. 21.
 Et reprobatum *Gravem & Mole*, contrarium tenentes, num. 22. *ibid.*
 Ubi non est consensio solvitur contractus inominatus, & agitur præscriptis verbis sequata traditio, Difc. 34. num. 23.

Rei emptæ declarandum attenditur de tempore declarationis faciendæ, non venditionis, *ibid.* n. 37.
 Cæterum censeri debet, quando ex communi usu certificari potest, *ibid.* num. 43.
 Non succedit loco rei, & ideo non datur super eo hypotheca, Difc. 44. num. 36.
 Et dantur remissive plures limitationes, dicto Difc. 44. num. 37. & num. 69. ubi explicantur.
 Fides de pretio quando confestur habita, remissive, *ibid.* 38. num. 36.
 Pro mercibus, quæ minutionem voluntur, majus pretium confitui potest, quam in venditione magis quantitate, Difc. 79. num. 14.
 Pretia rerum, vel mercium, quando venduntur parata, & prompta pecunia, minorari solent, *ibidem.* num. 16.
 Pretium rei venditæ præsumitur ad virum pervenisse, licet vir, & uxor simul, & semel se recipisse faciant, Difc. 88. num. 4.
 Pretium in particularibus non succedit loco rei, & Contrahentium ex conventionione partium, Difc. 91. num. 33. & 35.
 Et quomodo de huiusmodi conventionione, & subrogatione patet, *ibid.* num. 36. & 36q.
 Et de ea conflict, sive tacito, sive expresse, *ibid.* num. 39. & 40.
 Idem succedit in casu male fidei, *ibid.* n. 41.
 Et in casu cause lucrative, in quo emptor, ac possessor contendit remittere rem venditam, & non solvere pretium, nec aliter sit consultum venditori, *ibid.* num. 44.
 Et ad evitandam circumum, *ibid.* num. 45.
 Et succedit ex conventionione etiam in feudibus, *ibid.* num. 51.
 Pretium in casu male fidei, etiam exactum, & consumptum, subiacet restitutioni, & possit agi pro eo contra tertium actione personali, *ibidem.* num. 54.
 Pretium subrogatum loco rei venditæ vindicari potest actione itali, & utili hypothecaria in subsidium aduersus tertium, & aduersus hæredem, *ibidem.* num. 49.
 Pretium rei feudalis remanet hereditarium, & in libero patrimonio feudatarii, & eius hæredum, *ibid.* num. 52. & 55.
 Nec ad illud agere possunt successores in feudo, *ibid.* num. 54.
 Pretium probatur ex communi hominum estimatione, & non ab affectione singulari, neque à iudicio, & opinione sola venditoris, sive interesse habentis, Difc. 142. num. 55.
 Pretium rei propriæ determinari non valet à venditoris ratione affectionis, & interesse in se præscripta, Difc. 142. num. 57. & 58.
 Pretium rei concluditur non determinari ex subhabitatione, Difc. 142. num. 68.
 Contrarium, & contrariæ opiniones conciliantur, num. 69. *ibid.*
 Pretium ex subhabitatione desumptum admittit probationem in contrarium, num. 70. *ibid.*
 Pretium in particularibus non succedit loco rei, neque à contra, Difc. 177. numer. 44. & 45. & Difc. 182. num. 4.
 Nec etiam pretium rei furivæ succedit loco ipsius rei furivæ, Difc. 182. num. 5.
 Quod eo magis patet rei alia res ex pretio rei furivæ fuisse comparata, quia nulla in re mediata, seu per circumum acquiescit admittitur subrogatio, *ibid.* num. 6.
 Limita tamen in casu subditi, nempe quando res furiva, vel aliena est perempta, vel præscripta, vel diffinitur vindicari potest à possessore, & detur, seu fur non esset solvendo, *ibidem.* num. 7. 8. 9.
 Quæ humanum procedit etiam in favorem cuiuscunque personæ in iure non privilegiate, *ibid.* num. 10. 16. & 17.
 Nec non in præjudicium creditoris anteriori, *ibid.* num. 18.
 Reprobatur, & declaratur *Salgado*, *ibidem.* num. 11. 12. 13. 14.

Aliique

- Alique Doctores, num. 15.
 Et pariter, iurata pericula procedit ad
 dicta acquisitione obveniente ex pretio rei futu-
 rae, vel alienae distractae per sumptus, vel non do-
 minum, ibid. num. 27, 28, 29, 30, 31, & seq.
 Declaratur eadem limitatio, ibid. num. 30, &
 Explicatur textus, qui videtur decidere in con-
 trarium, ibid. num. 26, & 28.
 Pretium faveat populi, minoris, Ecclesiae, & bupst
 modi personae regulariter succedit loco rei, quan-
 do rei alienata fuerit per illius Tutorem, Curato-
 rem, vel Administratorem; Secus si foverit alie-
 nata per extraneum, Dile. 182, num. 12.
 Et in casu alienationis facta per curatorem
 subrogatio pretii loco rei non datur, nisi si sub-
 stitutum, proui in ceteris personis non privilegia-
 tum, ibid. num. 19.
 Pretium rei futuri, vel alienae, quod repetitus po-
 test recipi ex malo, vel causa onerosa, non
 quam succedit loco rei futuri, vel alienae, ne-
 que in subrogatum, ibid. num. 21, 22, & 24.
 Secus si ex causa lucrativa, ibid. num. 25.
 Adversus pretium rei per alium venditum competis Do-
 minio rei non solum vindicatio; sed altera perso-
 nalis actio, negotiorum gestorum, ibid. n. 23.
 Pretii subrogatio loco rei alienae, vel futuri, sicut
 ut est casus, vel status à lege factus, ideo non
 habet locum in status, & dispositionibus ho-
 minum, Dile. 182, num. 36.
 Limitatur primo, quando viget eadem ratio in
 casu facti, quam vero, ibid. num. 37.
 Secundo, quando alias oritur aliquod obstar-
 dum, vel dolus per statum, ibid. n. 38.
 Tercio, in materia subrogationis, ibidem, nu-
 mero 39.
 Pretium rei alienae, vel futuri si quis retinet, di-
 citur, locupletari cum aliena iactura, ibid. n. 40.
 Pretii subrogationem loco rei futuri, vel alienae in
 subrogatum, lex civilis exteros indicit, quatenus
 ita exigi naturalis ratio, ibid. num. 43.
 Pretium regulariter in particularibus non succedit
 loco rei hypothecatae, Dile. 183, num. 1.
De hypothecis.
 Pretium securitatis. Vide *Pignus*.
 Pretium pignoris in Nundinis pluribus causis aug-
 met, & minoratur, Dile. 184, num. 29.
P. R. I. M. U. S.
 De primo actio semper intelligitur dispositionem lo-
 qui, Dile. 119, num. 12.
 Et in referendum mandatum ibid. n. 13.
 Si de, gestis, aut tempore dictum fuerit, intelligit-
 ur de viciniori, ibid. num. 14.
 Primus dicitur, vel qui anticus, vel qui ceteros
 omnes praecedat, vel qui simul cum aliis, à po-
 sta ratione procedat, ibid. num. 16.
 Ad primum actum, vel tempus magis proximam
 refertur non debet dispositio, vel emanatio; si
 res gerenda de sui natura non patitur ad pri-
 mum actum, vel tempus magis proximam, sed
 ad secundum, vel tempus magis remotum, ibi-
 dem num. 23.
P. R. I. N. C. E. P. S.
 Princeps iurisdictionem liberat ab omni adimple-
 mento, ac iustitiae, Dile. 22, num. 14.
 Princeps ultra iurisdictionem habet etiam in subdi-
 tis, monarchiam potestatem, Dile. 15, m. 6.
 Imperatoris auctoritate ex parte Principi in precibus,
 quod est tantum eventuale, aut valde concessiva,
 Dile. 38, num. 58.
 Principi iuxta hypothecae privilegium pro omnibus
 creditis, tam ex causa onerosa, quam lucrativa
 competit, exceptis hiis quae ex debito production-
 tur, Dile. 43, num. 1.
 Amplius, cumque Princeps contrahat super re
 ad iurisdictionem pertinet, num. 12, ibid. num. 1.
 Et hac hypotheca habet etiam effectum sum-
 mare Principi Tercitium, ibid. num. 13, 14,
 & 16.
 Sed et non competit, quando illi contrahit
 contra ipsum territorium, ibid.
- Principis auctoritas in iurisdictionibus intra limi-
 tes sui territorii clauditur, Dile. 43, num. 12.
 Distingue, ut num. 59.
 Secus in his iurisdictionem meram non
 sapiunt, sed sunt iura privati, ut emanatio
 dato, iure, interdictione bonorum, eod. Dile. 43,
 num. 17, & 18.
 Princeps, & Fiskus in alium, sedum privilegium
 reale, sed etiam personae transferre possunt, ibi-
 dem num. 26.
 Contrahens qui privatus nullum habet privilegium,
 Dile. 43, num. 30.
 Declaratur hae haec conclusio, num. 31, ibid.
 Princeps supremus solus recognoscere debet ston-
 tum mandati factum à persona quavisque, puta
 Principe, Cardinale: non autem cognosci debet
 ceteris à privati personis, Dile. 99, num. 16, &
 Nunquam enim personae tales personae quae
 libere transgredere esse mandatum, ibid. n. 14.
 Principes sibi impungit si eorum Gubernatores non
 severentur contra instructiones, ibid. num. 37.
 Io Principe culpa non est praesumenda, ibidem, nu-
 mero 30.
 Officium habentem ex causa personae Princeps non
 potest ab officio removere, ibid. num. 27.
 Principis, vel Gubernatores decet ut etiam
 absque citatione, si ab aliquo Ministri habuerint
 informationem, ibid. num. 42, & 43, num. 18.
 Maxime si Princeps processerit extrajudiciali-
 ter, ibid. num. 44, & 45.
 Causa non requiritur in concessione gratiarum alie-
 ri facta, Dile. 99, num. 46.
 Etiam si esset in praesentem, si tamen
 iudex fuerit habuerit, ibid. num. 47.
 Ad Principem spectat et praeparare, quae ad rationem
 vivendi rationem, & ad Republicam conservandam
 non pertinent, ibid. num. 59.
 Ideoque eundem habet in subditis, et in Rem-
 publicam potestatem, quam possidet Pater simi-
 liar in propria domo, ibid. num. 60, &
 Princeps ad publicam Civium, & Subditorum iuri-
 dictorem, naturalia etiam & Jura Gentium docle-
 rare, limitare, & derogare possit, ibid. n. 61.
 Et tertium quoque id facit, siueque jura priva-
 te, num. 62.
 Princeps potest prospicere, ne Subditi, aut Cives
 rebus suis male utantur, ibid. num. 65.
 Et cogere partes ad componendum, vel ad
 transigendum, ibid. num. 66.
 Et idem potest iudex praestare inter personas
 Illustres, num. 67.
 Vel ad organandum, vel contrahendum aliquo
 limato modo, ibid. num. 68.
 Vel ad ius Patris familias subditi spectant,
 ibid. num. 69.
 Princeps immo publice utilitatis potest principari
 id, quod singulis subditi esset prejudiciale, ibi-
 dem num. 70.
 Ad Principem spectat administratores, & curatores
 bonorum dare in, qui rebus suis interesse non
 possunt, Dile. 99, num. 72.
 Et dare Curatores avari, sique de prodigiosis
 non, 73.
 Et depurare personas ad tenenda jura communi-
 tatum, ibid. num. 74.
 Et tales personae, siue Magistratus habere de-
 bent administrationem cum libera, ibid. n. 76.
 Et Republicae, Civitatis, municipiorum opul-
 tam, universitatum, vicum, & hospitalium, 77.
 Tales personae possunt alienare, personarum, &
 transigere, ibid. num. 78.
 Et quoque actus cum his personis gestis et va-
 lida non sunt, quia gestus cum Tutoribus
 alienis Populi, num. 79, ibid. num. 80.
 Princeps est Supremus Curator, siue Tutor publicus
 & communis populi, ibid. num. 81.
 Principis particularis Avarum, Vide *Avarum*, men-
 Princeps iurisdictionem suam semper interpretandum, ut
 tertius iudex in causam paratam, Dile. 99, n. 4.
 Absque licentia Principis non alienare possit Liber
 eorum ad pedis causam, Dile. 99, num. 14, &
 Contrarium, num. 17.

Legispræsentiam inhibitionis suspensionis. n. 11. h. 1.
 Principis pœnitentia habetur per Regula. de pœnitentia. ibid. num. 70.
 Et illa ex longo tempore curia præsumitur. num. 21. ibid.
 Principes quoad jurisdictionem. Vide Jurisdic. Quod ad Principem spectat, sive de Patrimonio suo publico, sive privato publicum dicitur. Dilectio. num. 10. de vido. Publicum.
 Ad Principem debent spectare bona Civitatis, vel Universitatis ratione sapientie protectionis, seu administrationis vel eura. Dilectio. num. 17. ibid.
 Principes dicuntur Reipublicæ Maritimæ, de Patet subditum. de subditis obligantur tempore indigentie illis providere de fumento, aliisque vi. duntur. etiam de proprio. Dilectio. 161. n. 38.
 Principes super suo Mari, vel Portibus possunt jurisdictionem cum Civitate, qualem civitas exerceat. Dilectio. 136. num. 6.
 Principes valent in Gabellis, & vestigialia vehentibus metere imponere, ibid. num. 3.
 Nec non navigationes permittunt, aut prohibere, vel quascunque alias leges statuerent, & si contra factum fuerit, naves arrestare, & metere confiscare. num. 14. ibid.
 Item possunt delinquentes de navigatione in suis Portibus, seu Mari, exhibere poenitentiam. n. 5. ibid.
 Item ad Principem naves veniunt ad Principem, vel iudici illius Portus, vel Mari perferre. num. 6. ibid.
 Principes possunt pro debito civilis naves arrestare, & sequi facere ad instantiam creditorum. Dilectio. 136. num. 7.
 Principes non possunt in exercitum, vel bellicum classem aliam Principi mandare in suo Territorio, vel Mari, aut Portibus suam jurisdictionem exercere, sed illa remanet pape. Supremum Dominum, vel alios Officiales dicte classis territorii, aut maritimæ. num. 9. ibid.
 Quod pœnitentia existit in una circum navi, ibid. et per Principem, vel Principem, dampno habent licet pœnitentia sit Principis. Dilectio. 136. num. 10.
 Principes non ignorant, quæ sunt iura, nec in iura decipiunt. Dilectio. 191. num. 57.
 Et quæ competunt ex iustitia omnibus acquiescunt. num. 58.
 Principes de jure relictore crediti non possunt. ibid.
 Principes non tenentur dicere, si sit omnia contra veritatem. num. 65. ibid.
 Considerato Principi nota, & quæ ipse usus est in tempore ipsius sapientie. ibid. num. 66.
 In Principe innotuit non est pœnitentia, pœnitentia nota deo tempore. Dilectio. 194. num. 30.
 Principes sepe aliquæ leges condunt, quas antea, & sanctas credunt, quæ postea in præiudicium, & damnosum inveniantur. num. 53. ibid.
 Et vide in verbo Lex. & Leges.
 Supposito Principi, vel Legi debentur contra veritatem ipsa lex, vel Principis decretum. Dilectio. 195. num. 7.
 Principes concedendo alienis inferiori Civitati aliquid Privilegium non presumunt voluisse derogare legibus, & Statutis sui Civitatis Dominantia, quibus altera inferior Civitas subiacet. Dilectio. 195. num. 9.
 Amplius etiam Principes appollicent in concessione privilegii civitatibus non propriis, & non exhibentur. ibid.
 Principes presumunt agnoscere Statuta, & Leges ipsorum sue Civitatis, licet presumantur etiam per ea de dispositionem juris communis. n. 10. ibid.
 Statutum in forma specificæ à Principe confirmatum, debet omnino observari, etiam si aliquid continet, innotuit per contrarium. Dilectio. 199. num. 51.
 Principi quod placuit, subditi obsequii rationem tamen debent. num. 52. ibid.
 Consuetudo, vel derogatio revisionis à sola Principis gratia dependit. Dilectio. 204. num. 1.
 Principes non solent gratias concedere, quæ sine notis præjudicant. num. 32. de iustitia.

Principes concedendo revisionem, non est censendum, quod voluerit perjudicare subditis non iudicant, qui sunt administrationem liberationem fuerit concessione. num. 33.
 Principes si infamiam relictore, omnia et nove de iustitia, nec cogi possunt ad instantiam subditorum illo, qui prius subdolerat. num. 25. ibid.
 Revisores, & de Decretum Principis declarant à Precibus etiam per supplicantes potestatis. Dilectio. 206. num. 21.
 Principes dicunt Dominos Territorii, & jurisdictionis, non rerum subditorum. Dilectio. 211. n. 10.
 Principes concedunt aliquibus Commencibus, vulgo Pauperibus, non intelligitur mitti alia privilegia diverso titulo competentis, & de ratione. Dilectio. 214. num. 24.
 Principes concedunt aliquibus Commencibus, vulgo Pauperibus, non intelligitur mitti alia privilegia diverso titulo competentis, & de ratione. Dilectio. 214. num. 24.

PRINCIPALE.

Ea quæ sunt consequentia, & accessoria non debent mutari. patrum principum. Dilectio. 165. num. 12.
 Principali destructo, vel subdito omne necessarium, vel consequentium statim corrumpit. Dilectio. 195. n. 1.
 Privilegium. Dilectio. 199. num. 1.
 Privilegium personarum regulariter à personis dicitur de quatuor. Dilectio. 49. num. 20.
 Limita nulli transgressio contraria. n. 21. ibid.
 Privilegia, & ex jura realia à personis privilegia, si parari possunt, nec debent ipsa persona ostendere. ibid. num. 22.
 Privilegia non excedunt personam, quibus sunt concessa. Dilectio. 106. num. 17.
 Privilegium Civitatis. Vide Civitas. ibid.
 Privilegium, seu pœnitentia dispositio non est necessaria, quando dispositio iura in contrarium. Dilectio. 120. num. 51.
 Privilegium datur antiquius à lege de personis, pœnitentia pœnitentia Argentinis habet etiam innotuit in deposito facto apud modicos mercatores. Dilectio. 187. num. 18.
 Privilegium immunitatis à Decimis, vel aliis tributibus sive personarum sive Patrimoniorum, quando Patribus concessus, & ad eorum filios, & posteritatem. Dilectio. 194. per totum.
 Privilegia intelligenda, etiam deinde, & declaranda ex usu, & consuetudine. Dilectio. 204. num. 11.
 Privilegium, quantumvis amplum non est restituendum ad ea, quod non fuerit concessum. ibid. n. 49.
 Et polita invenitur consuetudine, & particulari expresse requiritur in Receptis Principum ad eas derogationem. num. 70. ibid.
 Privilegium concessio personis malevole dicitur, & qui, si licet derogare Principes non præsumunt. Dilectio. 194. num. 52.
 Privilegia concessio renunciantur, quando qui se subiecit alicui legi, vel Statuto incompatibile cum eodem privilegio. Dilectio. 204. num. 10.
 Declaratur num. 21. de seq. ibid.

PROBATIO.

Probationes renuntiare possunt ad iuramentum patrum. Dilectio. 10. num. 77.
 Probari possunt per iuramentum assecurari quædam, seu quasdam res, seu damni periti, quando in genere constat de damno passio. ibid. num. 78.
 Et ita quantitas quædamque creditur. num. 79. ibid.
 Probationes factæ in iudicio executivo non probant in ordinario. Dilectio. 10. num. 85. & de Defensio. num. 76. de iustitia.
 Secus, si in executivo fuissent legitime factæ. num. 86. de 92. et de Dilectio. 70. et de iustitia.
 Probationes contra iuramentum admitti possunt. Dilectio. 10. num. 84.
 Probationes plene, & legitime factæ in iudicio executivo probant in ordinario. Dilectio. 12. num. 7. & de Defensio. num. 76. de iustitia.
 Probationes, sive exhibentes factæ in iudicio sumario, reiterni debent in iudicio ordinario. Dilectio. 13. num. 2. & de iustitia.
 Probare non debet actor per presumptiones, quæ sunt illius fundamentum. Dilectio. 14. num. 77. & de iustitia.

ante Secus ubi per consensum, aut cum stipulato-
falsari licetina producta, ibid. num. 32.
Productum Scripturam, eas approbasse censetur, Dife.
30. num. 39. & 65. de scriptura, ibid. num.
Productio testis fieri potest ante terminum, si ver-
batur facta fuit in principio, Dife. 31. num. 22.
Contractum, num. 35. nulla est obligatio contra

PROHIBENS, & PROHIBITUM.

Prohibens, cuius est consuetudo an re communi,
Dife. 31. num. 4. & 7.
Prohibens capere possessionem habere usque à prin-
cipio per possessorum, Dife. 36. num. 26.
Prohibitio personalis non procedit personam publi-
citas, Dife. 39. num. 148.
Prohibet alienare fonda nisi Regio imperatoris af-
fectio, postea illam imperatoris & Prohibet, &
Gubernatoribus, ibid. num. 340. & 341. num. 342.

PROHIBITIO, PROHIBITUM.

Videi. *Alimentis. Ususfructus.*
Cum aliquod prohibetur, contra prohibentem, qui
ex alio sequitur, Dife. 146. num. 39. ibid.

PROMISSIO, PROMISSUM.

Quando est facta in genere providendi Meritis ci-
vibus, isti deficientibus alia providere tenentur,
Dife. 33. num. 30.

Promittens aliquid, tenetur illud adimplere, tunc du-
bitant publici an profuturum sit, Dife. 33. num. 49.

Secus si apparet, quod nihil profuturum fuit,
ibid. num. 50.

Promissio simplex inter mercatores habet vim stipu-
lationis, Dife. 33. num. 37.

Promissio de faciendo, disticta est ab ipso facto,
Dife. 34. num. 19.

Expressio cuius facta de pactione facta à fructu,
non videtur esse promissionem, Dife. 186. num. 24.

Promissio conditionalis non adimpleta conditione
extinguitur, Dife. 221. num. 30. & 31. num. 32.

Promissio xironia, quomodo iurata, nihil valet,
num. 23. ibid.

Promissio ei cuius affectuenda, num. 23. ibid.

Promissum aliquid solveri, promissum intelligitur, quia
erit de iure tenetur, Dife. 221. num. 30. & 31. num. 32.

Promissa facta etiam Ministri, Personis, & Hiere-
dicia de Jure Divino, Gentium, & Civile ser-
vanda sūt, Dife. 224. num. 30. & 31. num. 32.

PROPINQUUS.

Propterea ad formam Statuti consensientes dicuntur
consensisse in eodem modo adhi, qui principaliter
conceditur, non vero presupposito, vel enunciato,
Dife. 102. num. 24.

Sine Propinquorum consensu adire potest similiter ha-
redes per opulentiam, non obstantibus Statuto Ge-
nerali, ibid. num. 26.

Et sine procedit in Pupillo, qui sine tutoris au-
thoritate potest opulentiam hereditatem adire, ibi-
dem num. 27.

PROPRIETARIUS.

Proprietarius potest petere ab usufructuario reddi-
torem rationis, licet ille adhuc vivat, Dife. 187.
num. 30.

PROPRIVM.

De alienis nemo presumitur magis sollicitus, quam
de propriis, Dife. 216. num. 43.

PROREX.

Prorex Neapolis assistitque acieque Potestibus
Provinciarum, & Praefecto Praetoris, Dife. 99.
num. 3.

Et ipsomet Rex representatur, ibid. num. 4.
Prorex possunt investituram feudorum concedere,
de pro alienis alienatione adfensum praestare, ibi-
dem num. 10.

Etiam prohibitis alienare ipsa fuda, num. 30.
ibidem.

PROTESTA. Vide MORA.

Protesta de qua constat non adest in foro

Romano, sed solum testimonium per litteras avi-
di detentis literarum de non sequens acceptatio-
ne, vel solutione, Dife. 34. num. 11.

Protestum elevandum est à recipiente, tam de non
acceptatione, quam de non solutione, alias re-
cipiens tenetur de non dante, Dife. 34. nu-
mero 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 810. & 811. & 812. & 813. & 814. & 815. & 816. & 817. & 818. & 819. & 820. & 821. & 822. & 823. & 824. & 825. & 826. & 827. & 828. & 829. & 830. & 831. & 832. & 833. & 834. & 835. & 836. & 837. & 838. & 839. & 840. & 841. & 842. & 843. & 844. & 845. & 846. & 847. & 848. & 849. & 850. & 851. & 852. & 853. & 854. & 855. & 856. & 857. & 858. & 859. & 860. & 861. & 862. & 863. & 864. & 865. & 866. & 867. & 868. & 869. & 870. & 871. & 872. & 873. & 874. & 875. & 876. & 877. & 878. & 879. & 880. & 881. & 882. & 883. & 884. & 885. & 886. & 887. & 888. & 889. & 890. & 891. & 892. & 893. & 894. & 895. & 896. & 897. & 898. & 899. & 900. & 901. & 902. & 903. & 904. & 905. & 906. & 907. & 908. & 909. & 910. & 911. & 912. & 913. & 914. & 915. & 916. & 917. & 918. & 919. & 920. & 921. & 922. & 923. & 924. & 925. & 926. & 927. & 928. & 929. & 930. & 931. & 932. & 933. & 934. & 935. & 936. & 937. & 938. & 939. & 940. & 941. & 942. & 943. & 944. & 945. & 946. & 947. & 948. & 949. & 950. & 951. & 952. & 953. & 954. & 955. & 956. & 957. & 958. & 959. & 960. & 961. & 962. & 963. & 964. & 965. & 966. & 967. & 968. & 969. & 970. & 971. & 972. & 973. & 974. & 975. & 976. & 977. & 978. & 979. & 980. & 981. & 982. & 983. & 984. & 985. & 986. & 987. & 988. & 989. & 990. & 991. & 992. & 993. & 994. & 995. & 996. & 997. & 998. & 999. & 1000.

Protestum. Vide plura sub verbo *Lettera Cambi*.

Protesti omisso non nocet, quando tractatur non
est creditor talium, & de ratione, ibid. n. 32.

Declaratur, num. 39. quando non est creditor

Protesti omisso non nocet, quando talium op-
dator literarum cambi fuit creditor per liti-
cas avvisi de non acceptatione, vel de non so-
lutione, ibid. num. 40.

Declaratur, num. 43. & seqq.

Protesta elevare non tenetur recipiens literas, quan-
do qui eas solvere debet est mortuus, vel deced-
dit, ibid. num. 42. & 49.

Circa modum, & tempus elevandi protesta literarum
cambi, Statuta observanda sunt, ibid. num. 32.

PROTESTATIO. Vide MORA.

Protestationis omisso erga aliquem statum auctori-
tatis non perjudicat, Dife. 74. num. 10.

Protestatio semel emissis repetita non tenet in iudi-
bus frequentibus, licet expressa amplius non sit,
ibid. num. 21.

Protestatio contraria facto, quando dicitur, & quan-
do tollit mentem à facto, Dife. 177. num. 43.

PROVISO.

Provisus ab Ordinario vero praefatus provisus ab
ordinario parativo, Dife. 203. num. 29.

PROXENETA. Vide FIDES.

PUBLICUM.

Appellatio publicae pecuniae, aut publicae rei, vel
universae non comprehenditur nisi pericula, res,
& bona, quae sunt de Patrimonio publico, &
privato Principis, Dife. 180. num. 1.

Et idem non veniunt res, & bona spectantia
aliquam Civitatem, & universitatem, ibid. num. 2.
Intellige in sensu proprio, secus improprie,
ibid. num. 4. 5.

Et idem improprie, vel tunc modo, sub appella-
tione rei, vel pecuniae publicae comprehenditur
omne id, quod non est Privatarum, ibid. n. 6.

Item Gymnasia, Hospitalia, Collegia, & huius-
modi, nec non Mones Pri. ibid. num. 7. & 8.

Et alia Opera pia, seu legata Civitatibus po-
pulo relicta, ibid. num. 9.

Publica vulgari sermone pronunciationis comprehendit
res, & bona improprie publica, ibid. num. 14.

Pro publica utilitate facta intelligitur ex lex, seu
Statutum, quae ad obviandum fraudibus, seu ad
impedienda delicta sunt condita, ibid. num. 17.

Ob publicationem bonorum liti condita, semper derogat
legi antecedenti, ibid. num. 35.

PUDOR.

Pulcri proprio parentis circumspecti, Dife. 22. n. 20.

Q

QUALITAS.

Concipi non potest suspensa, Dife. 30. nu-
mero 30.

Qualiter ubi non conveniunt, neque suspensio
municipalis locum sibi vindicare debet, Dife. 185.
num. 17.

Qualiter adjecta verbo, verificari debet de tempore
verbi, Dife. 377. num. 31.

QUANTITAS.

Quantitas quando fit demonstrative in legatis, &
donationibus, Dife. 209. num. 23. 24.

Quantitas, ac existenda mercium capacitas ab ho-
libus probatur per conjecturas, etiam leves, Dife.
213. num. 20.

quis potestate existens pro redditione rationis bonorum ejusdem filii. Dife. 103. num. 42.

Quod proceffus tantum in administratione nullus, ficut in dolo, & fraudulenta bonorum advenitionum filii. ibid. num. 43.

Secus tamen in aliis bonis, in quibus pater non habet usufructum. ibid. num. 44.

Et quando filius illum administratorem deputavit. ibid. num. 45.

Idemitas rationis ubi concurrat, non debet admitti diverfa juris difpofitio. Dife. 148. num. 46.

Sub ratione alterius difpofitionis omnes casus illi adpugnabiles comprehenduntur. Dife. 154. num. 47.

Ratio ubi est eadem, ibi eadem juris difpofitio esse debet. Dife. 169. num. 9. & Dife. 191. num. 29.

Ratio, five favor publice utilitatis vel commercii confiderans in aliquo casu extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publice utilitatis militat. Dife. 187. num. 16.

REASSECURATIO

Quid fit. Dife. 15. num. 1. & 4.

Cambii marioni affecuratio nihil aliud est quam reassecuratio. ibid. num. 2.

Vide alia in verb. *Affecuratio*, & *Affecuratio*.

RECAMBIIUM. Vide CAMBIUM.

Recambium quid fit, & quemodo fiat. Dife. 118. num. 21.

Recambium fit quoties non completa Tracta, Creator illius accipit Cambio à semetipso, vel ab aliis summam æquivalentem cum pretio novi cambii, & aliis expensis in damnum debitoris, quod Recambium dicitur Retorum inierit Mercatores. Dife. 196. num. 1.

Quemam requiruntur, ut à creditori tracta fieri possit hoc recambium, seu retorum in damnum debitoris. ibid. num. 2.

Recambium verum colla Ricarfa quale fit explicatur, & de hoc sequitur novatio primi cambii. Dife. 196. num. 3. & 7. & medius. num. 16. & 18. Atque novatione primi cambii quod sequitur per verum recambium colla Ricarfa, extinguuntur primæ obligationes, hypotheca, & fidejussiones primi cambii. num. 8. & 11. ibid.

Pro Recambio nova debetur gabella. Dife. 196. num. 9.

Explicantur verba continuationis del debito, quibus tenentur mercatores pro indicando longo giro, & cursu recambiorum. ibid. num. 10.

Recambium Recurrit si est initium cum pacto, quod creditor pro certo tempore recambiare debeat, neque creditori durante illo tempore admittatur debitorum ad solutionem debiti. Dife. 196. num. 12.

Recambium, vel Retorum cum se ipso pro retorum facere non potest, nisi prævis solita præstatione debitori intimata de capiendo ad cambium ob inimplem Tractam. Dife. 196. num. 16.

Recambium potius qualem Retorum fuisse initum ex quibus conjecturis arguitur. ibid. num. 18. 19. & 20.

Recambii, seu Cambii contractus nudo parum consensu perficitur, nam cambii fiteri, quibus Tracta ordinantur, non ad perfectionem, sed executionem tantum interviunt. Dife. 198. num. 3. 4. & 5. Retoribus contractus ex quibus conjecturis inferatur. ibid. num. 9. 10. & seq.

Cambii, & recambii contractus ex plurim formalium Personarum representatione quare sustinetur. Dife. 198. num. 44.

An hypotheca cambii extinguatur cum recambio, ita ut creditori intermedium vincit primum creditorem ex cambio. Dife. 198. num. 28.

RECEDERE.

A Tracta quilibet ex partibus semper recedere potest. Dife. 179. num. 70.

RECIPERE.

Non videtur quis recipere, quod sibi non est permittendum. Dife. 107. num. 10.

Index Generalis.

RECLAMATIO.

Receptum litteras, & non reclamans, illas acceptare dicitur, & cum scribente quasi consensere. Dife. 102. num. 36.

RECOGNITIO.

Scripturarum privatorum quomodo fiat Genus uterque Statuto de probat. script. privatarum. Dife. 10. num. 46.

Et illud Statutum habet solam locum inter claves, & differentiales. ibid.

Contrarium. num. 50.

Scriptura private recognitione de jure est sufficiens, quando est facta per testes deponentes habere notam manum scribentis. Dife. 10. num. 47.

Et hoc processu etiam, quibus, apponuntur admodum. ibid. num. 48.

Et hinc conclusio procedit scripturarum, in quibus testes non sunt de substantia. ibid. num. 49.

Recognitione litterarum Cambii per testes facienda est. Dife. 28. num. 70.

Recognitionis oppositio fieri non valet, quando jura paria adversæ expientis non sunt recognita. Dife. 142. num. 42.

Recognitione Peritorum. Vide Peritus.

REDITUS.

Ex redditu vicinorum prædictorum deducitur etiam redditus prædicti adherentis. Dife. 168. num. 8.

REDEMPTIO.

Navis redemptio. Vide Navis. Redimere se à Prædictis cuiusque licitum est etiam modis violentis. Dife. 211. num. 19.

REDHIBITORIA.

Redhibitoria locus est pro restitutione pretii, probato vicio latenti vel venditi de tempore contractus, vel ante contractum. Dife. 142. num. 29.

Actio redhibitoria locus habet non tam in animalibus morbofis, & vitiatis, quam in quibuscunque aliis rebus, & ideo quolibet contractu oneroso. Dife. 142. num. 30.

Sive venditor sciverit, five ignoraverit vicium. num. 31. ibid.

Actio redhibitoria competi emptori contra venditorem etiam pro rebus mobilibus, seu mercibus vitiatis. Dife. 176. num. 1.

Ampla etiam contra mercatorem mercis minus bonas vendentem. num. 2. & 3. ibid.

Actio redhibitoria, & actio ad intercessit conceditur si merces non sunt bonitatis, seu sapientis, & odoris, seu qualitatibus in contractu promissis, quævis in eis non addit aliquid vici, seu defectus. num. 6. 7. 8. & 9. ibid.

Vel quando res emptæ deservire non valet ad usum volutum per emptorem. eod. 10. ibid.

REGISTRUM.

In quo sunt exemplaria litterarum Mercatorum probationem facit. Dife. 30. num. 49.

REGRESSUS.

An & quando deat regressus ad bona propria propter eversionem passam à permittente, vel dividente. Vide late Dife. 200. fere per tot.

REGULA.

Exceptio regulæ Dolo potest quæ fieri et replicatur, tam habet locum si agatur de ipsa re restituenda, five de illius eversione. Dife. 106. num. 25. Quod quis semel approbavit, reprobat amplius non potest. Dife. 204. num. 6.

RELATIO.

Referens, & non relatum attendi debet, quando relatum discordat ab intentione referentis. Dife. 70. num. 53.

Relatio non est attendenda, sed voluntas referentis, quando dispositio pendere potest aliunde, quam ex relato, & relatum est contrarium intentioni disponentis. Dife. 70. num. 45.

Rela-

Relatio non debet fieri ad omnia precedentia, quando sequitur absurdum. eod. Dile. 70. num. 12.
 Relatus non attenditur, sed clarum, eo quia relatus non praesumitur errare. Dile. 119. num. 46. & Dile. 106. num. 24. & 27.
 Relatio ad proxima, vel remota semper fit iuxta rationem, vel ad normam veritatis mentis Testatoris. Dile. 160. num. 12. & 25.
 Relatio non fit ad proxima, sed ad remota, quando verba dispositionis alia, & non illa conveniunt. num. 21. ibid.
 Relatio fieri debet ad ea tantum, quibus bene adaptator nec facienda est ad omnia, quando assignari potest ratio probabili cur ad unum, & non ad alium trahi debeat. Dile. 167. num. 10.
 Principale si aliquid exorbitans a iure vel aliquod absurdum refutaret. num. 11. ibid.

RELIGIO.

Religio Hierosolymitana in materia Navigationis contra Infideles cumque Magistra, & regulari veneratur. Dile. 114. num. 28.
 Dominium, & Possessio bonorum adsignatorum pro dote Commendae eredit in Sacra Religione D. Seraphini spectans ad dictam Religionem, & solum administratione, & fructus ad Commendatarium pertinent. Dile. 222. num. 28.
 Religiosi Dni Seraphini competunt iura Fidei, & privilegia pae Causal. ibid. num. 59.
 Nec comprehenditur sub Statuto generaliter loquente. num. 60. ibid.

RELIQUATUS.

Mercator tenetur adnotare in propriis libris partias reliquatas à correspondente receptas. Dile. 102. o. 58.
 Pro redditione rationis non sufficit consignare reliquatos non exhibitis prius libris. ibid. num. 59.

REMEDIUM.

Reintegranda dici debet interitum per interpellationem ad dimittentem, & relaxandum factum à priori possessore inante à iudice spoliaro. Dile. 28. num. 55.

REMISIO.

Debit, siue solutio probatur concurrentibus requisitis. *L. Præula de probat.* Dile. 50. num. 24.
 Aut per alias conjecturas equipollentes. ibidem num. 25.
 Enumerantur, & declarantur requisiti *L. Præula.* ibid. num. 26. 27. 28. & 29.
 Presumptio remissionis debiti non habet locum in hereditibus Creditoris. Dile. 50. num. 30.
 Quando agitur de remissione juris proprii, que restat debet ex lapsu longi temporis, rigore probanda sunt requisiti, de quibus in *L. Præula ff. de probat.* Dile. 102. num. 6.
 Sicut in terminis remissionis redditionis rationis habetur in eod. Dile. 102. num. 65. & seq.
 Ex quibus huiusmodi remissio desicere probatur. ibid. num. 68. & 69.
 Si expressa remissio non sufficit sine libris, multo minus tacita, & presumpta. ibid. num. 70.

REMITTENS.

Remittens non potest pretendere in causa protestationis, aut inadimplementi literarum restitutionem ejusdem pecunie, sed solum interesse redditus. Dile. 156. num. 1.

RENUNCIATIO.

Affecuatori renunciare debet implicite, vulgo *est in eorum.* Dile. 7. num. 58. & Dile. 3. num. 4. & 5.
 Secus, si ex pacto habere facultatem sumptibus affecuatorum reliquas mercenem recuperandi. Dile. 1. num. 59. & Dile. 3. num. 21. & 13.
 Et in hoc casu id quod recipit ex mercedis affectu, excompensare debet ex pretio affectuationis. eod. Dile. 1. num. 60.
 Item renunciare implicite non tenetur, si ab initio convenit fuit, quod merces in causa finitui spectaret ad Affecutores. Dile. 7. num. 2.
Cf. seq. de Comm. Tom. II.

Implicite renunciatio etiam est necessaria, quatenus interit Affecutoribus pro faciori eorum affectuatum est. ibid. num. 9. & 10.
 Renunciare implicite Affecutori non tenetur, quando ante, vel post ex pacto habuisse facultatem, affecutorum sumptibus mercem recuperandi. Dile. 7. num. 12. & 13.

Compensationis repudiatio ad indicendum est sufficientior termini ad solvendum. Dile. 32. num. 11.
 Inducitur in errorem constituisse se debitorum suo debitori. Dile. 32. num. 7.

Contrarium. num. 3. 5. & 34.

Renunciatio iuram, que ignoratur, nunquam presumitur. Dile. 32. num. 16.

Renunciare non censetur creditor iuribus suis, si solutio, aut satisfactio ei delibata per debitorem, ac etiam à creditore acceptata, effectum non habuerit. Dile. 44. num. 24.

Renunciatio proprii iuris nulli concludere potest non presumitur. Dile. 102. num. 56.

Renunciatio exceptionis non numerate dote non potest obitare exceptionem presumptionis donationis, qua ista est perpetua. Dile. 104. num. 23.

Renunciatio Fideicommissi ex divisione ejusdem loci vocatur inducit. Dile. 209. num. 28.

Et ex quibus aliis refutetur. n. 59. & 61. ibid.

Renunciatio Fideicommissi nunquam presumitur, quatenus illud post mortem renunciantis pariter sit in ejus filios. Dile. 209. num. 62.

Repudiatio siue renunciatio hereditatis iam adite facta à debitoribus in prejudicium creditoris nil valet. Dile. 210. num. 1. & 2.

REPETITIO INDEBITI.

Vide *Indebitum.*

Repetitioni Dotis non est locus, quando Maritus est vivens. Dile. 224. num. 22.

REPUDIATIO.

Repudiatio transmissionem excludit. Dile. 209. num. 35.

Et in proposito repudiat *Thybor.* lib. 2. c. 474. num. 26. ibid.

Repudiatio, siue renunciatio hereditatis iam adite facta à debitoribus in prejudicium Creditorum, nil valet. Dile. 210. num. 1. & 2.

Repudiatio juris querendi substat etiam in prejudicium creditorum hypothecariorum. *L. de Fidei.* ex causa tam notoria, quam lacrimosa. Dile. 210. n. 3.

Et de ratione. num. 4.

Quod procedit in foro fori, non autem in foro conscientie. ibid. num. 4.

Et etiam in foro fori illa opinio non ita generaliter intelligenda est. num. 5.

Et maxime ea non procedit hodiernis temporibus, quibus hereditates cum beneficiis legibus, & inventariis adiri solent. num. 6.

Et illa nullatenus substat quando repudiatio est simulata, vel collusive facta. num. 7. ibid.

Repudiatio facta in sita proxime conjunctum presumitur simulata. Dile. 210. num. 10.

Et de ratione. num. 11. ibid.

Simulatio repudiationis ex verisimilitudine arguitur. Dile. 210. num. 13.

Item ex emancipatione filiorum in ipso actu repudiationis factæ ad eorum favorem. num. 24. 5.

Et ex consuetudine repudiantis. num. 25. 6.

Et ex defectu alterius causæ, per quam repudiatio facta fuerit. num. 26. ibid.

Repudiatio canonice, & sincere facta non afficit repudiantem in conscientia, licet si facta fuerit fraudulenter. Dile. 210. num. 18.

Maxime ubi creditoris fuit ex causa canonica. num. 19. ibid.

Advocati mortaliter peccant, quatenus consilium repudiationis hereditatis in fraudem creditorum. Dile. 210. num. 20.

Et hac opinio est commero ditione digna. n. 21. ib.

REQUISITA.

Cilivencia probare non est necesse in Civitatibus mercantibus. Dile. 41. num. 15.

Prædictum Genus, & Florentia *ibid.* num. 17. & 25.

Et hoc procedit in personis utriusque sexus, & cuiuscunque conditionis. *ibid.* num. 18.

Legis Prædicta de Probatione *Vide in verb. Remissio.* Requiritur necessarius consensus est, ut introducantur ab illis, qui ius habent. *Legis Prædictæ* *ibid.* num. 25.

R. E. S. *ibid.* num. 26.

Res, quæ alias peritura erat, & salva sua opera aliquis, non sit illius, qui salvam eam fecit, *ibid.* num. 26.

Rei præterper quantitas, & qualitas estimari etiam potest per Penitus. *ibid.* num. 27.

Res etiam solæ materiae longo alio atteruntur, senescunt, ac recipiunt valorem diminutionem. *ibid.* num. 28.

Rei veritas non pendet ab affirmativa, vel negativa hominum. *ibid.* num. 29.

Rei hypothecæ a principio ratione semper idem omnis hypothecæ, etiam si transierit in aliquem titulum. *ibid.* num. 30.

RES JUDICATA.

Vide Sententia.

RES NOTORIA.

Res notoria non requirit ordinem iudicium. *ibid.* num. 31.

RES CRIPTUM.

Rescriptum delegationis est scriptum si non sit narrata Principi sitis pendencia. *ibid.* num. 32.

Rescripta delegatoria sunt finis iuris. *ibid.* num. 33.

Judex delegatus ius dicere non potest inter personas non constitutas in rescripto delegationis. *ibid.* num. 34.

Rescriptum, & decretum Principis declaratur à prelatibus eisdem per supplicantes potestatem. *ibid.* num. 35.

Obtestatio declarat an securum, seu rescriptum continet in se clausulam irritantem actus alio modo gestum. *ibid.* num. 36.

RESERVATIO.

Facta ad alium modum agendi, de qua iure intelligenda fit. *ibid.* num. 37.

Reservata, quando fuisse expresse iura allegari non potest exceptio rei iudicæ. *ibid.* num. 38.

Reservata ipso iure remanent iura Patris in iudicio ordinario, quando ea succumbit in iudicio Salviani. *ibid.* num. 39.

RESIGNATIO.

PRESENTATIO.

Beneficium facta per Procuratorem revocatum, ante mortem revocationis mandati subsistit. *ibid.* num. 40.

Reprobantur, ac declarantur authenticæ adductæ contra prædictam conclusionem. *ibid.* num. 41.

Pro valitudine resignationis beneficium fidei per Papam requiritur, ex parte resignantis ejus veritas, & formati consensu. *ibid.* num. 42.

Intelligitur juxta stylum Datarie Romanæ, secus de iure Communi. *ibid.* num. 43.

RESPUBLICA.

Universa Republicæ restituitur ex profectione liberorum, non est tunc ratio Privilegii Imperialis, quæ parti conceditur ob numerum duodecim liberorum. *ibid.* num. 44.

Novantes sunt semper fupenda ad Republicam præjudicant. *ibid.* num. 45.

RESTITUTIO.

Seve solutio fieri debet ei, à quo accepta fuit pecunia, vel res, aut cum quo sit in iure contractus, hoc pecunia ad alterum spectet. *ibid.* num. 46.

Et hoc procedit non solum profectione veluti Dominus. *ibid.*

Restitutio rei probatur per novam accommodationem alteri factam ab eo, cui restitui debet. *ibid.* num. 47.

Restitutio in integrum denegari nequit concurrentibus vultus, & iniustitia sententiae. *ibid.* num. 48.

RETENTIO.

Eorum, pro quibus debentur aliquid contractum fuit, cuiuslibet permittitur. *ibid.* num. 49.

Amplius, quando ea sunt tacite, vel expresse hypothecata pro solutione. *ibid.* num. 50.

Rei non datur, quando quis bona sine causam habuit ab agente. *ibid.* num. 51.

Semper completi etiam compensatione prohibita, vel renuntiata. *ibid.* num. 52.

Renunciatio retentionis non extenditur ad compensationem, & e contra. *ibid.* num. 53.

Non opposita in processu nihil relevat. *ibid.* num. 54.

Retentionem nominis proprii potest debitor hypothecatus opponere contra suam creditorem, si sit ille cessionarius creditores sui creditoris. *ibid.* num. 55.

Ex compiti retentione, in quo aliud non continetur quam calculum dari, & recepti, argui non valet illius approbatio. *ibid.* num. 56.

Declara ut num. 57. *ibid.*

Præcipue si nullus eveniret subsecutus actus in executionem illius. *ibid.* num. 58.

Retentio literarum non importat approbationem facti in eis approbati. *ibid.* num. 59.

Retentio bilanci non probat reditum fuisse rationem, etiam si non fuerit contra illud reclamatum. *ibid.* num. 60.

Maxime si sit factum ad alium effectum. *ibid.* num. 61.

RETORNUM.

Retorum licet sit recambium, utrumque in eo nulla sequitur novatio primi cambii. *ibid.* num. 62.

Retorum, vel recambium cum se ipso pro retorum facere nemo potest, nisi prævia solita protestatione debitoris intimata de cæpiendo ad cambium ob inadimplentem tractam. *ibid.* num. 63.

Retorum est gravior, quam simplex recambium cum recambio. *ibid.* num. 64.

RETRACTUS.

Jus retractus competit vicino, vel consorti habenti majorem, ac digniores confines. *ibid.* num. 65.

Quod procedit etiam si Statutum concedat simpliciter ius retractus consorti, aut vicino, *ibid.* num. 66.

Statutum Florentinum concedens retractum vicino, aut consorti intelligitur de vicino, ac consorti per majores, ac latiores confines. *ibid.* num. 67.

Consors etiam in omnia parte potest retractare. *ibid.* num. 68.

Retractus de iure non datur ratione consorsii etiam proprii. *ibid.* num. 69.

Statutum affirmative quando disponit, quod retractus competat vicino, vel consorti, semper preferendus est qui ex majori parte consorsii, vel vicini apparet. *ibid.* num. 70.

Præventio prælationem tribus vicino in materia retractus, si iura concurrentium sint paria, non vero quando qui prævenit est de parte inferiori, ac minores confines habet, tunc enim præventio nihil operatur. *ibid.* num. 71.

Creditori censuario nulla præventio, aut prælatio operatur in perjudicium consorsii, seu vicini ad retractum primo loco vocati. *ibid.* num. 72.

R. E.

RETROTRACTIO.

Retractio fit ad diem contractus nominatione secuta, & nominans egreditur de scena. Discurs. 5. num. 34.

Contractum, quando persona nominanda non est affecta in radicatione contractus, sed solum in spectatione risici. ibid. num. 35.

Retractio non fit ad initium, quando conditio nominandi est potestativa contrahendi. Discurs. 5. num. 41.

Non habet locum, quando adest prejudicium tertii, & res non est amplius integra. Discurs. 5. num. 42.

Et in hoc casu, nominatione secuta in quod medio tempore contingit ad nominantem spectat. ibid. num. 43.

Retractio fundatur in acquire. Disc. 177. n. 33.

RETROVENDITIO.

Retrovenditio instantanea simulationem inducit in contractibus clandestinis, non autem in illis, qui publice, & palam fiunt mediante instrumentis solemnibus, & juratis. Disc. 216. num. 15.

Contractum, & in suis terminis. ut num. 16.

REVERSIO.

Reversio spontanea ausipientiam removet omnem suspensionem, quae ex fuga oriri potuisset. Discurs. 211. num. 18.

REVISIO.

Revisio est concedenda propter injustitiam. Disc. 179. num. 27.

Et sententia est revocanda. ibid. num. 28.

Revisio petitio non suspendit executionem sententiae, cujus petitur revisio. Disc. 104. num. 8.

Revisio concessio, vel denegatio à sola Principis gratia dependet. num. 11. ibid.

Revisio potest peti intra Biennium de jure communi. ibid. num. 22.

Princeps concedendo Revisionem, non est credibile, quod voluerit praedjudicare descenderi non audito, qui jam omnimodum liberationem fuerat consecutus. Disc. 204. num. 13.

Instantia Revisionis, postquam fuit petita, est perpetua, nulloque tempore circumscribitur. num. 23. ibid.

Argumentum ab appellatione ad Revisionem in subiecta materia procedit solum via negativa, id est, non reventur in gradu appellationis, ergo nec etiam in gradu revisionis. num. 26. ibid.

REUS.

Aktor, an reus sit affectatus, qui fuit provocatus in iudicio ordinario. Vide in verb. *Judicium*.

Succumbens in iudicio secunde instantiae per noviter deducta non tenetur ad expensas primae instantiae in qua vicit. Disc. 30. num. 16.

Contractum. num. 17. ibid.

A Reo tantum, & non ab Actore allegari potest circumductio citationis, maxime si Actor pretendat per huiusmodi circumductionem litum non amplius pendere. Disc. 100. num. 3.

Probat dominio rei penes actorem, & possessione penes reum, est locus rei vindicationi. Disc. 106. num. 6.

Reo convento sufficit vincere per non jus Actorum. Disc. 142. num. 44.

Et sufficit officiare, debilitare, & reddere dalias actorum probationes. ibid. num. 45. & Disc. 199. num. 61.

Etiamsi ex ejus parte nihil probaverit. eod. Disc. 142. num. 46.

Reus excipiendo non censetur adducere quod est contra ipsum, & actori faver. Disc. 135. num. 24. & vide *Exceptio*.

RISICUM.

Qualitas, seu quantitas risici probatur ex spota onerosioris. Disc. 1. num. 111. & Disc. 10. num. 29. 25. & 33.

Calculus de Commert. Tom. II.

Et similes, etiam leviores probationes, & con-
jectura. ibid. num. 54.

Sed si ex apocha constare non possit, citi pos-
sunt petiti ad estimationem rectorum peremptoria mar-
bitandum. Disc. 1. num. 112.

Insti probatur ex nullo, sive rectora presso.
ibid. num. 113. & Disc. 10. num. 53.

Est principale fundamentum affectationis. Disc. 4.
num. 15. Disc. 5. num. 24. & Disc. 13. num. 2.
& 3.

Risicum, & ejus valorem probare debet affecturum.
Disc. 7. num. 1.

Secus in (positione. Disc. 7. num. 5. & Disc. 13.
num. 11. 12. 17. & 18.

Est de substantia affectationis. Disc. 10. num. 15.

Et quoad ad validitatem affectationis requiritur à
Statuto Genens de securitat. 3. *Securitates non*
posunt. Disc. 15. num. 3. 4. & 5.

Quantitas, seu qualitas risici, seu damni passi pro-
bati potest per juramentum affecturum, quando in
genere constat de damno passo. Disc. 10. n. 78.

An probari possit dicto, vel juramento Affecturum,
& alia plura circa hanc materiam. Vide in verb.
Affecturum.

ROTA. Fide SENTENTIA.

Rota Genensis de Mercatura in causis mercantilibus
est maxime auctoritatis. Disc. 16. num. 3.

Rota Romana aliquando amplectitur particulares opi-
niones contra communem aliorum Tribunalium.
Disc. 59. num. 14.

Rota Romana in materia pacti voto per plene, &
Anfeld de Commert. declaratur, & impugnan-
tur. Disc. 62. à num. 29. ad 33.

Rota Romana auctoritas in *Romana Pinea ad Repu-*
sum sub die 28. Junii 1589. coram R. P. Argu-
ter. declaratur. Disc. 96. num. 26.

Rota Romana particularis opinio, & contra commu-
nem, quod etiam sine libris tatio testis possit.
Disc. 104. num. 42.

Rot. cor. Pen. det. 1031. reprobat, & declaratur.
Disc. 203. num. 49. 50. 51. & 55.

Cor. Ludov. Dec. 452. n. 6. reprobat, n. 36. ibid.
Auctoritatem Rota Romanae quomodo defendendum.
num. 57. ibid.

Decisiones Rota Romanae, & aliorum Tribunalium
nullam faciunt auctoritatem circa ea quae dicunt
solum incidenter, & citra causae necessitatem.
Disc. 204. num. 30.

S

SACERDOS.

U NUS Sacerdotis depositio, licet minus solemniter
habita, intersit pro conjectura veritatis Do-
ctis. Disc. 104. num. 68.

Et vide in verb. *Clericus*.

SACRI CANONES.
Fide Commertum.

SALARIIUM, Fide MERCES.

Debetur Doctori meriti pectus, vel alia legitima causa
officium deferendi. Disc. 22. num. 25. & 26.
Declaratur. num. 34. ibid.

Et hoc procedit, in quolibet alio, qui ex con-
tractu aliquid facere debet, sed aliqua justa causa
impeditur. ibid. num. 17.

Et sic in locatore operarii, si per eum non
fecit, quo minus opera sua praestaret. ibid. n. 18.

Declaratur. num. 23.

Ampliat. num. 19.

Contractum. num. 20.

SALVIANUM.

Salviani requiritur ex quibus constat. Discurs. 28. nu-
mer. 69.

In Salviano non admittuntur exceptio ultimus, si
non oritur ex veritate instrumenti. Discurs. 28. nu-
mer. 77.

Neque ea, quae respiciunt nullitatem contractus, nisi nullitas ex instrumenti patens sit. *ibid.*
 In Salviano referenda remanent iura partium in iudicio destinatio. *Diff. 18. num. 32.*
 Sententia in Salviano non potest exceptionem rei iudicantem in ordinario, sicut in ceteris causis executivis. *Diff. 18. num. 32.*
 Intelligi, nisi foris in iudicio executivo pignus cognitur. *ibid. num. 36.*
 Iudicium Salviani requirit plenum probationem, & cognitionem crediti. *Diff. 18. num. 36.*
 Intelligi, ut num. 38.
 Item requirit discussionem anterioritatis oppositae à possidente. *ibid. num. 37.*
 Intelligi, ut num. 40.
 Salvianum competit etiam super pecunia hypothecata. *Diff. 44. num. 46.*
 Possidens rem sine titulo non potest agere in Salviano immolationem impedire. *ibid. num. 47.*
 Exceptio excussionis non admittitur in Salviano. Vide in verbo *Exceptio excussionis*. & *Excussio*.
 Salviani praescriptio incipit à die quo creditor scivit rem hypothecam fuisse in terram. *Dilecti 107. num. 1.*
 Salvianum non praescribitur nisi triginta annorum spatio. *ibid. num. 2.*
 In praescriptione computanda deducitur tempus minoris aetatis. *ibid. num. 5.*
 Nec non senae omnes. *ibid. num. 6.*
 Salviani praescriptio. Vide in verbo *Praescriptio*.
 In iudicio Salviani ius offerendi apponit contra possessorem. *Diff. 107. num. 9.*
 Jus offerendi durat triginta, vel quadraginta annis. *ibid. num. 10.*
 Er potest opponi in quacunque parte iudicii, & etiam post latam sententiam. *ibid. num. 11.*
 Et post tres conformes. *ibid. num. 12.*

SALVUS CONDUCTUS.

Salvus Conductus civilis, & criminalis in quibus locis concedatur navibus deferendis victualia. *Diff. 136. num. 21.*
 Salvus conductus, sive securitas concessa per Principem pro mercibus, & bonis alicujus, non comprehendit merces, & res furivas, vel alienas ceptas penes allecuratum. *Diff. 183. num. 1.*
 Salvus conductus à Principe, vel à Ministro jurisdictionem habente penam concessus violati nequit. *Diff. 114. num. 35.*
 Salvus Conductus, & Commencatus, id est *Passeports* concessus Navigantibus Navi, & mercibus praeter subiectis invidiabiliter servari debet. *Ibidem num. 36.*
 Etiam si à penderet, & contra dispositionem legum concedatur validus est; Et vigore ipsius salvi conductus, pendatur contentens, & capiens teneatur ad restitutionem depradatorum. *num. 39. ibid.*

SCARTAFACIA. Vide CAMBIUM.

Scartafacia, seu bilancia nummarum, licet non habeat formam librorum legalium, quando legitimum probationem cambiorum constituit. *Diff. 18. num. 21.*
 Scartafacia an probet realitatem cambii. *Diff. 111. num. 5. cum seq. Et Dilecti 149. num. 11. cum seq.*
 Pro veritate, ac legitimitate scartafacii fieri debet attestatio mercatoris fide digni, ac in arte periti. *Diff. 111. num. 9. to. 11.*
 Praeterea ejus legitimitas apparet, si hinc per litteras comprobatur. *ibid. num. 12.*
 In Scartafacia Ferrarum norantur à Bancheis nomen Negotiationes. *Diff. 202. num. 7.*
 Litterae dell' *andata*, & del *ritorno*, videlicet *spaccia*, dicuntur basis, & fundamentum scartafacii Ferrarum. *cod. Diff. num. 12.*
 Scartafacia quando fungatur vice Litterarum dell' *Andata*. *num. 12.*
 Ex scartafacii inspectione oculis iudicatur falsum fuisse debiti transmissionem in mandatis. *num. 13. & 20. ibid.*

Scartafacia Mercatorum regulariter non solum probationem, sed limitatur in scartafacii ferrarum, post completas mandatas. *Diff. 202. num. 30. 37. & 38.*
 Scartafacia Ferrarum equantur Libri Publici. *num. 32.*
 Scartafacii requirunt quantum dicuntur, ad hoc ut dicatur libere legatis. *num. 33. & 34. ibid.*
 In Scartafacio quod est scriptum, praesumitur scriptum damnosus feris, non eis fidei. *Diff. 202. num. 46.*
 Scartafacii scriptura praesumitur vera, cum ea correspondent parvae librorum mercatorum. *num. 30.*
 Litterae in albo faciunt dubitare, quod scartafacium etiam fuerit missum absque eo quod scriptum in eo fuerint nomina debitorum. *num. 31. ibid.*

SCHISMA. SCHISMATICUS.

Schisma aliud formale, & voluntarium, aliud materiale, & conatum. *Diff. 214. num. 14.*
 Rejiciuntur in materia Schismatica Auctoritates *Ferricelli de missis. Appell. tit. 5. quest. 23. n. 7. Card. De Luc. de Regal. Diff. 170. & Rot. nott. in Liburnen. Depradas. supra relata Diff. 213. §. & ratio est num. 20. ibid. num. 26.*
 Schismatici Turcarum subditi possunt impune depradari. *Diff. 211. num. 64.*
 Intelligi, ut num. 68. 70. & 72. *ibid.*
 Contrarium ceptabatur *Ferricelli. probatur. ibid. num. 65.*
 Graecorum Schismaticorum bona, quamvis Turcarum subditorum, non possunt diripi directè, sed tantum indirectè. *Diff. 211. num. 66.*
 Et haec opinio standum est etiam in futo-
 termo. *ibid. num. 67.*
Ferricelli opinio declaratur. n. 68. 70. & 72. ibid.
 Schismatici materiales haberi debent nunquam Catholicis. *Diff. 211. num. 71.*
 Ecclesiae Graecos Schismaticos tolerat, & componitur, ut fassus ad civilem redirent non autem Turcas, & Infideles. *Diff. 214. num. 15.*
 Et de ratione. *ibid.*
 Graeci Schismatici an sint omnes Haeretici, & in quibus Schisma, & Haeresis distinguantur. *ibid. num. 17.*

SCIRE. SCIENS. SCIENTIA.

Vide *Ignorantia*, *Justitiam*, *Sanctam*.
 Scientia Procuratoris emittit per Dominum nomen ipsi Domino. *Diff. 9. num. 11.*
 Praeterea quando consideratur scientia procuratoris, non ut simpliciter Domino nocet, sed aliquod commodum ab ea consequi velit Dominus. *ibid. num. 12. & 16.*
 Domini praedictat sibi, licet ejus Procurator in contrahendo eam non habeat. *Diff. 9. n. 19.*
 Et sufficit praedictam scientiam adesse in Domino de tempore contrahendi, quamvis de tempore scripti mandati cum non habuisset. *ibid. n. 20.*
 Declaratur. *num. 24.*
 Superveniens non informat contractum, licet si ea adhaeret à principio, ille non valuerit. *Dilecti. num. 23.*
 Scientia casus finit. Vide in verbo *Notitia*.
 Principis arguitur à productione scripturarum facta per Procuratorem. *Diff. 33. num. 19.*
 Lancia, quomodo Procurator aliunde, quam à principali verosimiliter eas habere possit. *Ibidem num. 20.*
 Scientia praesumi debet, ubi, & quando ignorantia non est verisimilis. *Diff. 49. n. 8. Diff. 127. n. 23. Diff. 144. num. 32. Diff. 176. num. 32. & Diff. 194. num. 43.*
 Et haec verisimilitudo ignorantiae ex quibus arguitur. *cod. Diff. 194. num. 44. & 45.*
 Scientia sola inducit praesumptionem acceptationis contractus lucrativi. *Diff. 82. num. 36.*
 Et hac scientia elici potest ex conjedura, praeterea ex finguntur conjedura, & corroboratio, aut hujusmodi. *ibid. num. 37.*
 Quomodo ea semper praesumitur. *ibid. n. 38.*
 Non jure dicit aliquando esse haereticum, nisi probetur eum haereticum adesse. *Diff. 402. num. 28.*

Scientia procuratoris non prejudicat Domino. Dife. 101. num. 34.

Scientia vere procuratoris, est Scientia per seipsum Domini. Ibid. num. 35.

Scientia superveniens non sufficit ad intelligendum contra generalem causatorem, ut à domino scientie prosequi teneatur judicium contra lites, sed requiritur, ut in iudicio compareat et opponat. &c. de intelligenda est §. *Alia*, & *Goffe* de *Contr.* §. 11. num. 31.

De vera, & non de per seipsum. Scientia Status intelligenda sunt. Ibid. num. 37.

Scientia actus non interit in occasione transmissa ad videndum fieri actum. Dife. 107. num. 4.

Scientia per seipsum subveniens, scientiam non prejudicat. Dife. 116. num. 16.

Scientia, & scientia in prejudicium non est sufficiens ex se sola aliquod prejudicium inferre, praesertim quando scientia habet in sui favore iuris confirmatam. Dife. 144. num. 29.

Fallit primo, quando per scientiam, & patientem impediri poterat actus ab aliis in sui damnum commissus. Ibid. num. 30.

Fallit secundo, quando in tolerante argui potest aliqua fraus in prejudicium. Tertio, num. 31. Ibid.

Fallit tertio, quando agitur de virore, libertate, &c. utiatur publica. num. 32. Ibid.

Paria sunt scire, & nolle scire, vel scire debere. Dife. 176. num. 13.

Scientia redditur inquisitibilis ob locorum distantiam. Dife. 194. num. 62.

Scientia actus prejudicialis, vel turbativa non praesumitur in eo, qui reclamavit actum, ac illius notitia ad eum pervenit. num. 63.

Scientia nullitatis inducitur à iure communi praesumitur in viro Doctore, & Cancellario. Dife. 204. num. 96.

Est foris in viso &c. qualicunque praesumitur scientia nullitatis inducitur à Statuto. num. 47. Ibid.

Scietis, & tacere dicere consentire. Dife. 235. num. 5.

SCOMMISSÆ. Vide SPONSIO.

SCRIBA NAVIS.

Scribe Navis dicendi nullum facisse opusculum oblationis fidei subhibere. Dife. 1. num. 11.

Scriba, vel Scribanus novus ad quid teneatur circa mercatorum merces. Dife. 10. num. 26.

bono. Et qua pena puniatur, si repenitur deficiente. Ibid. num. 28.

Libris Scribanus navis datur plena & indubitanza fides. Dife. 10. num. 27. & 30.

Ex sic etiam Apochas onerosas per totum sub-
scriptas. Ibid. num. 28. & 30.

Datus librum conficere, qui vocatur *Admiffus* in
quem adnotantur omnes merces cum falsis Marchis,
& Apochis onerosis. Dife. 10. num. 29.

SCRIBENS.

Litteras cambi. Vide in verb. *Cambius*. *Littera*. *Dr-*
collis. *Admiffus*.

Admiffus. Ibid. num. 29.

SCRIPTURA.

Recognitio scripturae privatae quomodo fiat Genue
nuper Statutum de *probas*, *scripsit*, *privat*. Dife. 10.
num. 46.

Et illud Statutum habet solum locum inter Ci-
vices, ac domiciliarios. Ibid.

Ibid. Conarum. num. 50. Ibid.

Recognitio scripturae privatae de iure est sufficiens,
quando est fida per testes deponentes habere notam
manum scriptoris. Dife. 10. num. 47. & Dife.
10. num. 78.

Eriam nullis accidentibus adimittitur. eod. Dife.
10. num. 78.

Quod de hac conclusio procedit in scripturis, ac liti-
ris, in quibus testes non sunt de substantia. Ibid.
num. 79.

Idem de hoc procedit in scripturis, ac liti-
ris. eod. Dife. 10. num. 78.

Idem de hoc procedit in scripturis, ac liti-
ris. eod. Dife. 10. num. 78.

Scriptura Marchatocum dicitur. Apochas onerosas pre-
sumuntur contra tempore non suspensio, ne ap-
gatur de *illis*. Dife. 10. num. 51.

Scriptura originali recurrendum est, quando error
in Copia operatur. Dife. 99. num. 30.

Scriptura ad effectum probandi eorum valorem,
plus non probant, quam quod de necessitate in-
ferunt. Dife. 10. num. 52.

Scriptura mortui habet praesumptionem veritatis, cum
certa praesentia immemor factus memoret. Dife.
149. num. 3.

In his, quae respiciunt prohibitionem scripturam, atten-
dendus locus, ubi prohibita sunt, ut notandum postmo-
dum ea exhibentur. Dife. 166. num. 35.

Productio scripturae ad unum finem non prejudicat
productum, quando diversum finem & effectum. Dife.
170. num. 6.

Scripturae recognitio. Vide *Apochas*.

Probatum in materia, non una sola scriptura spe-
cies attenditur. Dife. 202. num. 11.

Scriptura existens vera in parte, praesumitur vera in
totum. num. 47.

Scriptura, seu littera, praesumit debet quod fuerit
facta tempore licito, ad excludendum delictum.
num. 48.

Scriptura scripta per praesentem veram, quando cum
ea correspondent pariter litterarum operantis, nu-
mer. 50. Ibid.

SCUTUS.

Scutus Marcum quod sit, & ad quem finem in-
ventus. Dife. 218. num. 26.

Non cadens in morem parium, attendi non debet,
licet, verba hoc importent violentiam. Dife. 278. §.

SENTENTIA.

Absolutoria Capituli à barrataris facta scutum quo-
ad omnes. Dife. 10. num. 82.

Interlocutoria, ex qua rejiciuntur exceptiones dilato-
riae cum clausula *salvo exceptis*, assensu vim rei
iudicatae, quando per definitivam fuit iudicium. Ibid.
num. 49.

Lata ante acceptationem nominationis necesse moti-
gato. Dife. 5. num. 46.

Sententia parit eam prejudicium habenti causam à
vicio. Dife. 5. num. 47.

Intellige, si causa fuit à vicio defecta. Ibidem
num. 49.

Conarum. num. 50.

Dilatorum. num. 51. 52. Ibid.

Sententia praesumitur lata eo modo, quo de iure
debetur. Dife. 12. sub num. 53. & ibidem.

Lata inter alios, Tertio non prejudicat. Dife. 18.
num. 34.

Facta in iudicio Salviano revocari non debet per-
ceptiones alterius indagari. Dife. 18. num. 70. 71.
& 89.

Sive sint iuris, sive facti exceptiones. Ibid. num. 72.

Sive ille qui intentionem cum sola intentione
ipsum inspectione, & librorum apertura decidi
possunt. Ibid. num. 77.

In Salviano non parit exceptionem rei iudicatae in
ordinario, licet in ceteris causis executiva. Dife.
18. num. 89.

Intellige, nisi fuerit in iudicio executivo plene
cognita. Ibid. num. 96.

Post mortem Principis pronunciari debet contra
Procuratorem, unum defuncti Procuratorem in dam-
nam, & commedens litem. Dife. 73. num. 3.

Et ferri potest contra haereditas iudicis officio.
Ibid. num. 4.

Et in hoc casu non est opus citare Procurato-
rem defuncti, nisi confitemur fuerit ab heredi-
bus. Ibid. num. 5.

Sententia, quando sunt in substantia conformes,
licet non fuerint modo prolatae fuerint, tamen iudicandi
pariunt. Dife. 38. num. 50. & 51.

Sententiae in diversis causis conformes non sunt
concordantes. Ibid. num. 64.

Sententiae in diversis causis conformes non sunt
concordantes. Ibid. num. 64.

Sententiae in diversis causis conformes non sunt
concordantes. Ibid. num. 64.

Sententiae in diversis causis conformes non sunt
concordantes. Ibid. num. 64.

Sententia conclusiva lata, & contra eum inoffensam, alteri non prejudicat. Dife. 16. num. 34.
Creditor, qui in executionem obtinuit extra iudicium conclusam, procedente alio executionem habere nequit, sed pro illius executione gradandus est in suo loco. Dife. 103. num. 4. & 22. 24. & 28. 29.

Sententia in iudicium transacta de iustitia redargui nequit, & facit de alio iuramentum. Ibid. numer. 17.
Et nullus alius locus est, nisi executionis. Ibid. num. 18.

Sententia emanata ad effectum supplendi creditoris, nec executionem incurret, nec prejudicium refert non citatus. Ibid. num. 19.

Judex delegatus revidere non potest sententiam in iudicium transactam, mediante reciproco delegationis cum clausula *fiante forme te esse iudicare, eade ebe ut ut fuisset*. Dife. 103. num. 31.

Sententia à die tantum executionis, & capta bonorum possessionis transcurrit ius reale, & hypothecarum paritatem. Dife. 103. num. 36.

Ex sententia de iure nulla oritur hypotheca. Ibidem num. 37.

Ex Sacrum Luceni cap. 120. à die sententiae oritur hypotheca super bonis debitoris favore creditoris. Dife. 103. num. 39.

Sententia per verba dubia, & obscura, & per verba eadem condempnandum, & absolvendum absolvi non potest, quando instantia petierit. Dife. 118. num. 7.

Sententia, in eo, quod est liquidum exequi potest, licet pro aliis liquidandis, vel declarandis per iudicem, illa variari possit. Ibid. num. 4. 5. & 6.

Sententia praesumitur lata ex probationibus in processu deductis. Dife. 142. num. 37.

Sententia recipit interpretationem ab actis. Ibid. numer. 38.

Sententia facit Statum quoad alios, quando concernit eandem rationem decidendi. num. 39. Ibid.

Sententia ratione incertitudinis dicitur nulla. Dife. 161. num. 2.

Sententia declarata debet secundum intentionem agentis, vel libelli. Dife. 165. num. 11.

Sententia facta in possessione, non per viam simplicis peremptoriae, sed per eandem speciem definitivam habentem, facit cursum peritorem. num. 19. Ibid.

Contrarium. num. 20. Ibid.

A sententia habente missam possessionem, ne petitorii, respectu possessorii non potest appellari, sed executioni mandari valet. Dife. 165. num. 22.

In sententiarum consensu ea tenenda, quae in Provincia viguerit. Dife. 191. num. 23.

Sententiae non examinautes principalem fundamentum, non procedentes cum fallo suppositum non sunt attendendae. Ibid. num. 74.

Sententia iustificari debet ex Actis. Dife. 199. n. 23.

Sententia iniusta lata, & contra ius clarum est nulla. Dife. 200. num. 8.

Neque movetur nomen sententiae. num. 9.

Neque pariter indiget revocatione. n. 10. Ibid.

Sententia lata contra ius non debet esse nulla, licet iudex habuerit incertitatem teste iudicandi, vel ob ignorantiam necessitatem ex se supplere in eis, quae de iure supplere teneat. Dife. 200. num. 13.

Quod procedit, quamvis à Partibus non fuissent ante sententiam, sed postea eorum iura, vel exceptiones deductae. num. 14. Ibid.

A sententia lata in Curia Mercatorum Civitatis Florentiae appellatur ad alterum ex Iudicibus Quartariorum eisdem Civitatis. Dife. 204. num. 4.

Revisionis petitis non suspendit executionem sententiae, cuius petitur Revisio. num. 8.

Appellatio suspendit executionem sententiae, & ipsam sententiam de medio tollit, petende ac si lata non fuisset. num. 19. Ibid.

Sententia absolutoria Rei, vulnerat viam executivam, & post illam procedi debet via ordinaria. numer. 34. Ibid.

Sententia à Iudice prolata non assignat termino Cautori absentis non valet. Dife. 206. num. 37.

Sententia precipitanter lata contra absentem, & si

ne assignationis termini ad faciendam suam declarationem, nullatenus vino laborat. num. 37. Ibid.

Quando constat de magna quantitate damavorum, & interesse potest quia condempnari ad praestandum aliquam partem eorum, licet adhuc non sit liquidata. Dife. 206. num. 38.

Et in observatur à Rota Florentina. num. 40. Ibid.

Sententiae declarantes valorem monetae ligant etiam Ecclesiasticos. Dife. 220. num. 32.

Sententia non potest concepti per nomine hereditum, aut possessorum, sed certiorum persona heredis aut possessoris, debet heredes, aut possessoris nominatione condempnari. Dife. 222. num. 18.

Sententia lata contra unum et hereditatem, alteri non nocet. Ibid. num. 21.

Et lata super Sacra personis aut rei, officio etiam non citatorum. num. 22.

Vide declarationem. num. 26.

Et in iura alicui supposito, corrigit detecta falsitate suppositi. num. 23. & 24. Ibid.

SEQUESTNUM

Non inducit pendendum litis, ac illam praevencionem iudicii. Dife. 44. num. 49.

Sequestrum qui primo injecti in bona debitoris, praestari debet omnibus creditoribus, five forensibus sit, five subditis. Dife. 150. num. 23.

Sequestrum rerum, aut pecuniae in uno loco factum cogit Dominum rei, aut pecuniae, quamvis forensis, & absens, iudicium subire in loco facti sequestri. Dife. 133. num. 14.

Sequestrum non tribuit Creditori Chirographario aliquam praevencionem super re sequestrata, quando de tempore facti sequestri debitor iam fecerit negotio suo punctum, rediens prout decedens. Dife. 192. num. 3.

Socii si punctum factum fuerit non ob impotentiam solvendi, sed ob carentiam statim pecuniae promptae. Ibid. & num. 2.

Sequestrum non videtur posse tribuere praevencionem creditoribus in sequestratis. Dife. 192. num. 17.

Et de rationibus. num. 12. & seqq.

Contrarium firmatur. num. 25. & seqq. Ibid.

Sequestrum est merum iudicii preparatorium, adeoque nullum potest producere praevencionem effectum. Dife. 192. num. 13.

Sequestrum factum ad instantiam unius creditoris prodest omnibus aliis creditoribus. num. 14. Ibidem.

Creditor ex sequestro nullum acquirit ius reale seu pignus, vel hypothecam in bonis sequestratis. Dife. 192. num. 24.

Limita in casu consensu, vel Statuti contrarium disponens. num. 25. Ibid.

Creditor Chirographarius qui petat executionem reorarii, vel sequestravit bona sui debitoris, acquirit praevencionem super alio Chirographario. Dife. 192. num. 26. & 34.

Et de rationibus. num. 27. 29. 30. & 31.

Ampla, ut num. 35.

Limita in pluribus casibus, de quibus sub n. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. & 44. Ibid.

Sequestrum est una species executionum. Dife. 192. num. 27.

Creditor unius negotii, vel societatis, licet sequestraverit merces negotii, non praestatur super meribus sequestratis aliis creditoribus ejusdem negotii. num. 42. Ibid.

Declarata, & limita, ut num. 43. Ibid.

Sequestra judicialia facta pro summa debitoris excedente sunt in totam nulla, Dife. 205. numero 1.

Et de ratione. Ibid.

Et id procedit in quocumque mandato iudicii executivo reali. num. 2.

Et in mandato adjudicationis. num. 3.

Et in mandato Capite de suspecto per iudicem relatum. num. 5. Ibid.

Sequestrata bona debitoris pro summa creditum excedente tenetur esse debitum ad omnia damna, interesse, & litem expensis, quas, & quas passus

passus sit debitor occasione dicti sequestri. Dile. 205. num. 6.

Idem procedit etiam in rebus, vel mercibus injudice, vel nullius pignoris. num. 7.

Sicut etiam tenetur ad omne damnum, & interesse licti cessantis. num. 11.

Et tenetur actioe injuriarum ad solutionem alterius summe exadante favore debitoris arbitrio iudicis. num. 15. 16. 17. & 18. ubi plura exempla referuntur, & num. 20. ubi quomodo arbitrium iudicis debeat regulari.

Nam debitor propter sequestra realia injuria afficiat. num. 19. ibid.

Sequestrans tenetur solum ad damna, & expensas pro rata tantum summe non debet. Dile. 205. num. 25.

Præcipue in Dominio Florentino, attento Statuto Mercant. lib. 2. rubr. 8. numer. 26. 27. & 28.

Contraria opinio verior, & probatur. num. 29.

30. 31. 34. 36. 37. 38. & 62.

Rejiciuntur DD. contrarium sentientes. num. 32. ibid.

Declaratur predictum Statutum Mercant. ibid. num. 33.

Debitor, seu sequestrarius non tenetur sequestratum in suis bonis injudice, vel nullius factum removere, neque pro eo removendo diligentias facere. Dile. 205. num. 39.

Merces vel Bona injudice sequestrata pereant damno sequestrantis, locus si sequestrum sit justum, nam tunc id cessat damno Debitoris. ibid. numer. 40. & 41.

Si res sequestratur, quæ servando servari non possunt, pereant, pereant damno sequestris. num. 42. & de ratione. num. 43. ibid.

Venditio rerum seu mercium sequestratarum facta à sequestre absque Decreto iudicis, & citatione Partium valet, si facta fuerit bona fide, vel pro pretio, quo communiter merces, vel res vendebatur. ibid. num. 44.

Sequestrum, vel alio executione extrajudicialis facta pro majori summa non est in totum nulla, sed invalida pro rata tantum summe non debet, etiam si accedat iudicis mandatum. Dile. 205. num. 45. & 46.

Contrarium. num. 47.

Conciliatur utraque opinio. num. 48. ibid.

Sequestrum, vel alia executio extrajudicialis facta pro summa debitorum excedente est nulla in totum, quando creditum erat illiquidum, & incertum. Dile. 205. num. 49. & 50. ubi de ratione.

Contrarium verum. num. 51.

Rejicitur prima opinio. ibid. num. 54. 55. 56. 57. 58. & 59. ubi de ratione.

Sequestrum sive reale, sive personale fieri debet, ut debitor caveat de stando juri, vel iudicatum solvendo. Dile. 205. num. 52. & 53.

Decisio Causæ. num. 60. & 62. ibid.

Confirmatio sequestri facta per sententiam iudicis nulla est, & invalida, si sequestrum factum fuit pro summa verum debitorum excedente. ibidem numer. 61.

Ad validitatem confirmationis sequestri necessaria est præcedens crediti liquidatio. Discurs. 206. num. 32.

Plura sequestra, vel executiones possunt pro eadem summa replicari super mercibus, vel rebus, etiam in valore summam debitorum excedentibus. Discurs. 207. num. 18.

Contraria opinio verior, & probatur. num. 19.

20. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.

Rejiciuntur fundamenta primæ opinionis. num. 27. 28. 30. & 32.

Missio in possessionem ejusdem est naturæ, cujus sequestrum. Dile. 207. num. 22.

Et est magis odiosa, quam sequestrum. num. 23. ibid.

Sequestrum, & executio non possit fieri super bonis debitoris, nec alia cautio ab eo petenda, si ipse paratus sit ad dandum cautionem, vel pignus sup. creditoris. Dile. 207. num. 25. & 26.

27. Cofarez de Comm. Tom. II.

ampius etiam comparere possint alii Creditores anteriores ad avoidandam pecuniam, vel pignus à Debitori datum. num. 30. & 31. ibid.

SIGNUM.

Vide Merces, & Societas.

Per signum, vel signum in aliqua re appositum, probatur ejusdem res dominium. Dile. 103. n. 3.

Capones tenentur ad prestandum hospitium, & equos locandum, si signum ad huc significandum viatoribus exposuerint. Dile. 122. num. 13.

Magister Navis tenetur vectores, & mercatores recipere in Navi, si signa, vel tabula ad id significandum publice exposuit. ibid. & vide Magister Navis.

SIMULATIO. Vide INTERESSE.

Quando reperitur in homine, & veritas in actu gestio, tunc omne jus quæritur personæ contemplante. Dile. 43. num. 33.

Simulandi causa sufficit etiam opinata. Discurs. 43. num. 34.

Et non exigitur in simulatione de personâ ad personam. ibid. num. 35.

Quando plene simulatio est probata, non est opus inquirere de causa simulandi. ibid. num. 36.

Pro simulata habetur confessio dotis emissa constanter matrimonio, etiam respectu conjugum, & nullum probationis genus constituit. Dile. 104. n. 14. & 15.

Nulli de ejus solutione, & veritate docetur. ibid. num. 15.

Præsumptio simulationis in dote confessura est jure, & de jure. ibid. num. 16.

Simulatio omnes contractus infirmat. ibid. num. 17.

Actus simulatus est corpus sine anima. ibid. n. 18.

Scante simulatione non validentur juramentum, & similiter si consensus desit in contractibus. ibid. num. 19.

Confessio dotis propter simulationem caret essentia veritatis. ibid. num. 20.

Quando confessio dotis est simulata, nulla ratio haberi debet de exceptione non numeratæ dote intra tempus opponenda. ibid. num. 22.

Simulatio dotis arguitur à confessione facta à viro coram Notario Gabelle, & modo, & tempore, & loco insolito. ibid. num. 37.

Item in malo Statu fuerit, ac viri qualitatibus, scilicet senis, bigami, & ære gravari. num. 38. ibid.

Dotis simulatio etiam arguitur ex eo quod fecerit non curavit sibi celebrari instrumentum publicum, pro ut fecerat in aliis dotium constitutionibus. ibid. num. 39.

Inversimilitudo solutionis dotis deficiente ex eo quia fecerit nullam quæstionem sibi fieri curavit à marito. Dile. 104. num. 40. & 63.

Item præstatur simulata dotis confessio, quando io ea confessione nulla qualitas, seu circumstantia solutionis, aut momentæ explicationis fuerit. ibidem num. 41.

Et eo quoque quod contrahentes noluerint celebrare publicum instrumentum, timere forte perjurii incurrendi. ibid. num. 42.

Et deducitur simulatio, quando considerari potest in fraudem primæ matrimonii. ibidem num. 43.

Altera conjectura simulationis, quando præter nullam memoriam scripsisse docetur de dote exhibita. ibid. num. 44.

Item alia ex silentio servato cuilibet circumstantiarum in ipsa confessione, ac veritas simulationis indagari possit. ibid. num. 45.

Maxima simulationis conjectura consideratur ea, quæ oritur ex ipsa confessione, non confitendo de aliquibus partibus dotis numeratione. ibid. num. 46.

Item conjectura dissimulationis confessionis à patre nonnulli in libro fuerit. ibid. num. 47.

Prout etiam illa resistit in exhibendo libros fuerit, vel mariti. ibid. num. 48.

Contractus emptionis posita simulatione resolvitur in pignus, vel in manum. Dile. 109. num. 2.

Et ex utroque debetur societas. num. 7. & 4. ibid.

Supposita simulatione Contractus studius impari debent in formam. num. 10. ibid.

Contractum verum, ubi iusta ratio interesse concurrat. num. 11. ibid.

Simulatio licita est de contractu licito ad contractum licitum. num. 12. ibid.

Simulatio de contractu venditionis ad contractum suum cum pacto solvendi pensionem iusto, & folio interesse correspondente, licita est. numer. 14. ibidem.

Simulatio illa non prelubet, qui maiorem utilitatem creditur, nec majores damnum debitor facit. num. 16. ibid.

Simulatio venditionis adde dicitur quando contrahentes, qui ex iure iuratum stipulationem licite habere non possunt, simulare celebrare contractum venditionis. num. 20. ibid.

Simulatio, vel collusio probatur presumptionibus, & conjecturis. Dicit. 210. num. 8.

Fortius accedente Causa colludendi. n. 9. ibid.

Simulatio ex ipsa presumptione argui solet. Dicit. 210. num. 17.

Et vide *Repudiatio*.

Simulatio non datur absque proportionabili causa, vel saltem verisimili & probabili in opinione contrahentium. Dicit. 216. num. 3. & Dicit. 223. numer. 26.

Imo omnino collucet, quando adest aliquaprobabilis Causa iustitia, & incentivum ad invicem contractum. eod. Dicit. 216. num. 4. & 14.

Non propter hoc ad omnia cognitiones unius ex contrahentibus, maxime in prejudicium Tertijs titulo operoso contrahentibus. Dicit. 216. num. 6.

Quicquid ex solutione fraudum, sive interesse ipsorum facta, in ipsius etiam intentione excluditur. ibid. num. 8.

Nec inducitur ex constitatione Possessionis penes venditorem, quia Clausula Constitui pro emptore supplet. ibid. num. 13.

Conjectura, quod indicat contrahentes, nullum habent pondus contra directum casus proportionem ad efficiendum contractum simulationis. Dicit. 216. numer. 9. & Dicit. 223. num. 26.

Et quique valent in conspectu causae contrahentium, & altorum conjecturarum similitudinem veritatem contractum. eod. Dicit. 216. num. 10. & 21.

Reprehensio instantanea simulationem inducit in contractibus clandestinis, non autem in iis, qui publici, & palei sunt medijs in infirmis infirmis & iure. Dicit. 216. num. 15.

Contractum, de in ius terminis, ut num. 16. ibid.

Simulatio, de collusio probantis est ab aliquante peritipio propositionibus. Dicit. 223. num. 6.

Ex quibus conjecturis, & circumstantiis antecedentibus, & subsequentibus simulatio, de collusio excluditur. ibid. num. 21. & 23.

Inter quas probatur, & integritas contrahentium efficacissima est. num. 23. ibid.

et vide

SINISTRUM.

Vide *Affectatio*, *Affectatus*, & *Causa Singula*.

SOCIETAS.

Vide *Socius*, *Complementarius*, *Negotium*.

Societas inducitur etiam ex pecunia imposta per unum, & inducitur per alterum. Dicit. 29. num. 1.

Et fieri potest super locis tantum, absque communicatione capitalis. ibid. num. 3. & 20.

In qua societate amodo capitalis censet solum in damnum illud ponitur. num. 22. ibid.

Societas per viam Accedentem quae fit. Dicit. 29. num. 20. & 24.

Societas extra tempus, quo illa amplius non durat, non potest ratificari per eam, cujus nomine ab alijs contracta fuit. Dicit. 37. num. 14.

Contrarium. ibid. num. 15. & 16.

Societas, vel ratio decidit. Vide *Creditor*.

Societas, per *Conferre* indivisum navigandi facta inter Naves. Vide in verbis *Naves*.

Societas contrahenda inter quos Mercatoribus assignatur ex signo, vel marco. Dicit. 10. num. 223.

Societas non praesumitur in iis, quae fieri possunt certa ius, & nomina societatis. Dicit. 119. & 23.

Societas per pactum unius ex sociis soluta dicitur. ibid. num. 23.

Societas sinitur consumere capitalibus ipsius societatis. Dicit. 44. num. 6. & 26.

Societas intelligitur renovata cum eodem capitali, quod ab initio positum fuerat. num. 7. ibid.

Contrarium nominis Societatis jam finis iustitiam perbet causam contrahentibus credendi renovatio nem ipsam societatem, & illa credenda obligat socios ad observantiam contractus per initium initii. Dicit. 144. num. 13. & 37.

Contrahens cum Infirme habens a sociis limitem facultatem contrahendi non habet socios obligatos, si infirmus in contrahendo excessum suavitularem, quia contrahens credebatur investigare qualitates, & conditiones conditionis infirmos, & societatis. Dicit. 144. num. 16. & 21.

Declarat hoc non procedere, prout quicquidque contrahens potuit credere diversimode. num. 17. ibid.

Secundo declaratur quando bona fides commercii violaretur. num. 22. ibid.

Tercio, quando socii post capitalium consumptionem, ab negligentia in non persolvendo Bilancium debitis temporibus, nomen suum expendi permiserunt. num. 23. ibid.

Quarto, quando transactio fuerat licite obligatoria indefinita, tunc etiam contrahens, nec capitula societatis, nec conditiones infirmis investigare tenetur. num. 44. ibid.

In societate renovata intelligitur repetitum idem capitale, quod fuerat in erectione societatis positum. Dicit. 144. num. 25.

Societas regulariter non renovatur absque aliquo capitali. num. 27. ibid.

Societas renovata censetur, quando illa socii nomen societatis expendunt a sociis, & intelligitur renovata cum pactis, & conditionibus in prima appositis. ibid. num. 28.

Littera tantum oblatrice, non autem capitula societatis noviter erecta antea debent a mercatoribus societatis. Dicit. 144. num. 37.

Pactum dissolvendi magis comparatur societatem, & compositionem durare. Dicit. 144. num. 46.

Observantia subiecta declarat qualitates societatis. num. 47. ibid.

Revocatio societatis, vel eius dissolutio publice notificari debet, ut contrahentes cum eo ex sociis, vel infirmo decipiantur. num. 48. ibid.

Littera oblatrice necessaria a sociis transmittenda fuit, quod societatis mercatores alligantur ad contrahendum cum nova societate. num. 50. ibid.

Denunciatio dissolutione societatis per nomen socii debet fieri omnibus mercatoribus etiam modernis, licet ab initio iure societatis non fuerint illis transmissis litterae oblatrice. Dicit. 145. numer. 16. & 31.

Societas per nomen socii solvitur, neque ad heredes transit, nisi de eorum consensu actum infirmetur. Dicit. 145. num. 20.

Societatis renovatio non praesumitur, nec non plures actus hic recensentur, ex quibus ea excluditur. num. 23. & 24. ibid.

Renovatio primae societatis inducitur statim ac socii permittunt post dissolutionem societatem eorum nomen expendi, vel continuari in negotijs. num. 30. ibid.

Et procul dubio, quando concurrunt aliqui positivi actus, hic recensiti, novam societatem inducunt. num. 31. ibid.

Verba *si Negocio suo renovata cum illo nomen di N. cum governo, & facultate de dar recipere a qualivis Negocio* in litteris oblatricis solita apponi per mercatores innuunt aliquam societatem, adeo lata sunt, ut nullum negotium excludant. Dicit. 145. num. 38.

Renovatio Negocii praesumitur facta cum omnibus qualitatibus antiquis. Dicit. 145. num. 40.

Secus, si ex literis oblationis contrarium apparet. num. 41. ibid.

Societas morte unius ex sociis dissolvitur, nec transit ad heredes. Dific. 146. num. 1.

Non obstante pacto quum jurato, quod transire debeat ad heredes. num. 2. 3. 33. & 30. ibid.

Secus vero si conventum sit, quod societas per mortem alicujus ex sociis durare debeat quoad alios socios superfluitas. num. 4. & 49. ibid.

Societas per Testatoris preceptum ab heredibus continuanda, non dicitur eadem societas, sed nova. num. 5. 18. 34. & 46. ibid.

Quod procedit tam, si heredes non teneant preceptum Testatoris observare. num. 9. ibidem.

Quam si debent illud acceptare, num. 10. ibidem.

Vel si heres fuisset minor, vel pupillus & de ratione. num. 11. & 12. ibid.

Idcirco pro contractibus per heredes in eis non virtute antiquae, sed novae societatis agendum est. num. 6. ibid.

Ad hoc, & jus agendi, & hypothecam incipit a die renovationis societatis, & non ab initio primae societatis. num. 7. 29. & 37. ibid.

Iustus, seu mandatum Testatoris de continuanda societate, coartat a Testatore collatum etiam aliis sociis superfluitas. Dific. 146. num. 11.

Heredes quando non tenent adimplere preceptum Testatoris de continuanda societate, si continuent societatem, non tamen bona Testatoris, sed etiam propria obligant. Dific. 146. num. 13.

Secus si tenent observare preceptum Testatoris, nam tunc non bona heredes, sed Testatoris tantum tenent obligata. ibid. num. 14. & 15.

Quod tamen procedit si advenit hereditatem cum beneficio legis & inventarii, & se declaraverit continue societatem in viam tantum precepti Testatoris. ibid. num. 16.

Societas ex quibus causis dissolvatur. Dific. 146. num. 17.

Non dissolvitur per mortem socii, sed durat quousque dimissis creditoribus fieri possit capitalium, & lucrum divisio. ibid. num. 35.

Intellige, quoad negotia contracta, seu ut vulgo dicitur *fructus*, secus pro nova. num. 37. ibid.

Societas quomodo post mortem socii dicatur durare, & quando iste socius defunctus mandaverit per heredes suos continuari. Dific. 146. num. 32.

Nova societas, & non continuatio primae societatis arguitur ex nova forma, & scriptura facta a sociis. num. 36. & 31. ibid.

Item ex novo complementario, & aliis. n. 38. ibidem.

Dissoluitur societas capitalia ipso jure dividuntur in socios, & credentes particulares conjunctis socii statim acquirunt super portionibus divisis jus hypothecae non amplius refovetas, sed ipsi socii cum illis capitalibus novam societatem inveniunt. Dific. 146. num. 39. 40. 48. & 55.

Societas quomodo differat a negotio nummulario. Dific. 146. num. 53.

Creditoribus alicujus societatis non habent actionem contra portionem positam in societate ab aliquo novo socio adjuncto societati. Dific. 147. num. 2.

Societas quoad contracta negotia per mortem socii non finitur. Dific. 148. num. 1. & 2.

Societatis administrator, vel infusus ex dissoluta perseverat debet in abolitio negotiorum coprorum, & ut dicitur *la fructus*. Dific. 149. num. 3.

Societatem contrahere neque minor sine sollemnibus statuit. Dific. 181. num. 15.

Limita. num. 16. & seq. ibid.

Societas, & administratio societatis ex quibus actibus, vel conjecturis probetur. Dific. 181. num. 32. 33. & 34.

Societas intra inter plures intelligitur contracta pro virili. Dific. 181. num. 40.

Societas pro limitato tempore contracta, si provocetur, vel tacite per alios continuationem, vel expresse in scriptis pro alio tempore, dicitur nova, & diversa. Dific. 188. num. 4. & 5.

Societas prorogata pro alio tempore, licet alii socii

etiam eadem societatis, & non quoad ipsos socios nova, tamen quoad creditores, & tertios reputari debet pro nova. ibid. num. 6.

Pro renovatione, seu prorogatione sine talibus, five expressa alicujus societatis eadem requiritur sollemnitas, quae necessaria ab initio pro illa contrahenda intervenierunt. Dific. 188. num. 10.

SOCIUS.

Vide etiam *Complementarius. Infusus. Prapropius. Societas.*

Socius vel participes praesentur respectu sui portiones omnibus aliis creditoribus alterius socii sui, vel participis. Dific. 18. num. 4. & 19.

Socii tenentur insolidum pro facto societatis. Dific. 20. num. 2.

Et tenentur etiam altera capitale commune ab omnibus in societate positum. ibid. num. 9.

Secus, si ad hoc positum expresse in contrarium. ibid. num. 10.

Vel de participibus ageretur. ibid. num. 11.

Non potest post tempus, quo durabat societas, societatem ab altero ejus nomine contractam ratificare. Dific. 37. num. 14.

Contrarium statuitur. num. 15. & 16.

Socii omnes obligantur ex contractu factis ab altero ex sociis, licet oblique consociatione nominati. Dific. 39. num. 1.

Ampla etiam conventum sit, ut societas tantum debeat sub nomine sociorum. ibid. num. 2.

Socius non liberatur erga consocios, vel minimum ad peragendas res sociales minus idoneum esse, seu si idoneum. Dific. 36. num. 11. & 12.

Socius, five prapropius non obligat consocios, vel Principales si contrahat super his quae per capitula societatis prohibita sunt. Dific. 39. num. 10.

Et hoc procedit etiam sociis, five prapropius contrahat cum aliquo ignorante capitula societatis. num. 11. ibid.

Et finitur si contrahat super res vel negotio ad societatem non spectante. ibid. num. 12.

Socius non tenetur ex contractu contracti, nisi in eo expressum fuerit nomen sociale, vel saltem illud argui possit ex conjunctis. num. 13. ibid.

Limita in aliquibus sociis. num. 14. ibid.

Si socius finis societatis contrahat sociali nomine obligat consocios. num. 15. ibid.

Socii tenentur finis societate, per publicas edicta, vel per literas circumlatis notitiam habere quatenus dissolutionem. Dific. 39. num. 16.

Quod etiam tenetur scire qui a societate extrahi desiderat. num. 17.

Declarat, ut num. 18. ibid.

Infinitus plaribus societatis & diversis Membris, decedens unus societas non soluit in aliam. etd. num. 18. ibid. §. *Admendum* 39.

Creditoribus enim unius negotii non constituantur cum creditoribus alterius. num. 19. ibid.

Et de ratione. num. 20.

Declarat, ut num. 21. ibid.

Unde arguatur diversitas negotiationum. Dific. 39. num. 22.

Novus socius potest admitti ad aliquam societatem, five negotium, & sic creditoribus causari tempore primi socii nullum jus habent contra novam societatem. num. 23. ibid.

Socii remanent obligati insolidum ad administrationem, & negotiorum gestionem complementariam, etiam si hic esset solus infusus societas, & penebris sociis, aut plures continerent negotium post mortem alicujus ex sociis. num. 24. ibid.

Socii, & participes differunt inter se. Dific. 39. num. 30.

Quomodo cognoscatur an quis adimpletus fuerit in socium, five participem societatis sui inter alios contracta, & an per illam assumptionem censetur innovata prima societas, remittit. num. 33. ibid.

Socius, seu participes in portione praesente ad participem, five socium induit probationem suam administrationis. Dific. 64. num. 3.

Societum persone sunt diverse, ideoque eorum interesse est distinctum, licet negotium sit autem idemque inter eos commune. *ibid.* num. 10.

Affociatio procurata ab uno ex sociis super mercibus communibus valet tantum pro portione socii qui affociatus est fecit. *ibid.* num. 11.

Socii aliquis negotiationis remanent obligati ex eurobis, vel mutuo contractis per administratorem. *Discurs.* 71. num. 13.

Socii censetur habere mandatum ab altero socio ad exigenda integra credita societatis. *Discurs.* 76. num. 20.

Quod procedit etiam in societate particulari. *ibid.* num. 21.

Socii non possunt debitorum proprium cum credito societatis compensare. *Disc.* 76. num. 22. & *Disc.* 155. num. 18.

Limita quando apparet in facto socium injustum compensationem confuisse facere non contradicente alteri socio. *eodem Discurs.* 76. num. 23.

Et limita, si fiat compensatio dissoluta societate. *eod.* *Disc.* 155. num. 18.

Socius an nomine sociali vel proprio debitorum contraxerit, demonstratur ex parva crediti exarata per creditorem in suis libris per conto a parte. *Disc.* 78. num. 7.

Socius, vel Insitor, vel Complementarius, non expressa aliquo ex dictis nominibus censetur contrahere nomine proprio. *ibid.* num. 8. & 9.

Præsertim quando inter eos aliquod vinculum amicitie, vel parentele intercedit. *ibid.* num. 10.

Fortius quando ab Insitore, vel socio non fuit defectum negotium gestum in libro societatis, vel rationis, cui Insitor fuit ipse prepositus. *ibid.* num. 11. 22.

Neque patet in libro nominari Copia littere registratae fuerunt epistole scripte a socio, vel Insitore pro tractu negotii. *ibid.* num. 13.

Socius, Insitor, vel Complementarius non possunt nomine rationis cum se ipsi contrahere. *ibidem* num. 15. & 16.

Socius rationem reddere debet de sua administratione. *Disc.* 102. num. 4.

Socii rationem eandem, non autem deneganda editio librorum societatis. *Disc.* 102. num. 32.

Eandem non doceat de interitis, & se sine societate, & ratio sit semel reddita. *ibidem* num. 33.

Socius contra socium non possit presentare. *ibid.* num. 84.

Nec exceptione principalis se defendere ab editione librorum societatis. *ibid.* num. 85.

Nec ei creditur si velit jurare illorum authenticum. *ibid.* num. 86.

Quando negotiorum est inter Mercatores reciproca, non possit unus alterum cogere ad reddendam rationem. *Discurs.* 102. num. 91.

Limita tamen hoc procedere inter socios qui promissum administrantur, vel quando rem communem æqualiter administrantur. *ibid.* num. 92.

Inter socios damnum uti commune est dividendum. *Disc.* 103. num. 66.

Et alter tamen relevare alterum pro sua rata damni passi. *ibid.* num. 67.

Socius Navis tenetur pro delicto consocii. *Discurs.* 115. num. 22.

Socius Navis tenetur ex contractu, non autem ex delicto, vel maleficio. *ibid.* num. 26.

Socii tenentur in solidum pro contractibus ab eorum administratione gestis. *Disc.* 144. numer. 1.

Decreta tamen procedere inter homines tantum capitalium ab eis in negotio implicitorum, non autem obligantur in aliis propriis bonis. num. 2. *ibidem*.

Maxime si in capitalibus societatis pactum sit se ad nihil aliud teneri velle, quam ad simplex eorum capitale. numer. 3. *ibid.*

Socii quando voluerit se obligare ultra capitale possum in societate deducitur ex facti circumstantiis. num. 4. *ibid.*

Socii qui permittit consumptio toto societatis capitali

ab Administratore nomen suum publice expendi, in aliis etiam bonis suis correspondentes valde obligantur. num. 9. & 36. *ibidem*.

Contrarium. num. 18. & 19. *ibid.*

Præter opus est verior, & communior. num. 20. *ibid.*

Socius in renovatione societatis non obligatur ultra capitale, quod fuerat primo in societate possum. *Disc.* 144. num. 29.

Contrarium. num. sequ. *ibidem*.

Socius quoad fraudem. *Vide Franc.*

Socii qui ab initio indefinitam societatem contraxerunt, tenentur ultra sortem in propriis bonis, quamvis deinde societas limitetur ad certum capitale, nisi de pactis modificatis societatis correspondentes certioraverint. *Disc.* 144. num. 41.

Socii obligantur juxta sortem societatem, quamvis limitate, si transmissa sine interu oblatore indefinitam negotii et extensionem continentes. *ibidem* numer. 42.

Socius, si post solutam societatem permittit nomen suum expendi, sibi præjudicat. *Disc.* 145. num. 1.

Limita in casu, quo societas soluta fuerit ob lapsum temporis à sociis ab initio peracti. num. 2. *ibidem*.

Sed hæc limitatio tantum procedit, quando in eorum nomen expensum fuit, potest allegare aliquem justam causam, propter quam ignorabat nomen suum expendi. numer. 3. *ibid.*

Hæres socii defuncti, si non habet notitiam de expeditione nominis defuncti per socios superfluit facta, non obligatur. *Discurs.* 145. num. 4. & 10.

Socius vero, si hæres habeat sortem quam nomen socii defuncti expenditur à consociis, tunc enim obligatur. num. 5. & 16. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.* num. 27.

Quod procedit licet hæres esset pupilli, vel minores, si habuerint Tutores, vel Curatores. num. 9. & 30. *ibid.*

Sola credulitas Mercatorum, quod nomen aliquis expenditur à sociis de illius consensu, sufficit ad excludendos Mercatores, qui cum sociis contraxerunt, licet verè non adesset societas, vel esset soluta. *Disc.* 145. num. 6.

Sola scientia, & patientia Mercatoris in permitendo nomen suum expendi in aliquam negotiationem post societatem dissolutam sibi præjudicat. num. 7. *ibid.*

Imo sufficit, quod ipse aliquod morivum dederit Mercatoribus sortibus, quod ea adhuc daretur. num. 8. *ibid.*

Socius, si post solutam societatem permittit nomen suum expendi in nova societate, censetur in eadem cum aliis sociis perleverare, eoque magis si coconsentit aliquis actus positivus, ex quo tacita illius voluntas habeatur. num. 12. *ibid.*

Hæres socii defuncti tenetur notificare dissolutionem societatis, si societas ab initio, & literæ oblatore fuerint illimitata. *Disc.* 145. num. 13. & 14.

Mimisque sufficienter actus privati, vel fecerit gesti inter socios, ex quibus constaret fuisse ab eis societatem dissolutam. *ibid.* num. 15. & 44.

Neque sufficit notificatio facta uni tantum mercatori, quia debet fieri omnibus. num. 32. *ibid.*

Nequidem expressa dissoluta societatis, nisi judicaverit à sociis sibi invicem immanata. numer. 34. *ibidem*.

Neque sufficit conventionale fideicommissum à sociis inter eosdem constitutum. num. 42. *ibid.*

Et hæc procedunt, tam quoad Mercatores presentes, quam absentes, circa quos requiritur intimatio in scriptis, vel per literas, sociis quoad ipsos socios. *ibid.* num. 34. *ibid.*

Contractus, vel negotiationes ab uno ex sociis extra sferam socialis negotii gesti alios consocios non obligant. *Disc.* 145. num. 36.

Mandatum quod de jure habent socii ad invicem, intelligitur quoad ea dumtaxat, quæ ad ipsam societatem pertinent. num. 37. *ibid.*

Hæres potest renunciare præcepto Testatoris de continuanda societate, quando est in sui favore. *Disc.* 146. num. 8.

Socius recedens ante tempus, vel sine iusta causa à societate alios socios à se liberat, non tamen ipse ab aliis sociis remanet liberatus, & tenetur subire omne damnum, quod post societatem ab eo illegitime dissolutam impervenerit. Dilecti 146. num. 18.

Quod tamen procedit si damnum superveniat ex novis negotiis, locus vero si illud processerit à negotiis jam coepta ante dissolutionem illegitime societatem. ibid. num. 19.

Socius ex quibus causis legitime possit à societate discedere. Dilecti 146. num. 21. a. 2. & 25.

Socius, aut particeps socii alienus societatem non habet actionem contra societatem. Dilecti 147. num. 2.

Sed solum agere potest actione, quae competit socio principali adversus alios rationis confocios. num. 3. & 11. ibid.

Et in hoc casu poterunt socii principales contra rem socium, & participem sui confocii omnes illas exceptiones obijcere, quas contra ipsam eorum confocium principalem habent. num. 4. ibid.

Ratio afferat. num. 5. ibid.

Socii omnes rationis, quando sunt eadem persone alterius societatis, inter duas societates, aut socios utriusque rationis admitteri debet compensatio. Dilecti 147. num. 6.

Debitum quod unum ex sociis habet nomine proprio cum tamen, finita societate, compensatur cum ejus credito sociali. ibid. num. 7.

Socius finita societate nil aliud pretendere potest, quam ut, quod liquidatis rationibus cum sociis mediante compensatione, ac compositione exauratione superest. Dilecti 147. num. 8. & 10.

Mutans socio aliquem rationis aliquam pecunie quantitatem non habet actionem contra societatem, quamvis socius eandem pecuniam debeat societati. Dilecti 147. num. 15.

Socius potest exigere à debitore societatis non solum portionem suam, sed etiam portiones aliorum sociorum. Dilecti 155. num. 1.

Quod procedit etiam dissoluta, vel finita societate. num. 2. & 4. ibid.

Et de ratione. num. 3.

Reprobat contra opinio. num. 6. ibid.

Limita si interesset inter socios pactum contrarium, vel aliquem ex sociis contraxerit. num. 7. ibid.

Socius quicquid exegit à debitore societatis tenetur aliis sociis pro eorum ratibus communicare. Dilecti 155. num. 7. & 9.

Et de ratione. num. 10.

Reprobat contra opinio. num. 8. ibid.

Socius exigens pro sua industria creditum societatis dissolutione exactionis, non tenetur aliis totum communicare, sed solum valorem, quem poterit esse creditum valere. num. 11. 12. 13. ibidem.

Vel solum ei debetur pro tali exactione aliquod premium. num. 15. ibidem.

Socii non obligantur ultra capitalia ab eis in societate posita. Dilecti 155. num. 16.

Socius novus admittitur ab uno ex sociis aliquem rationis de consensu aliorum confociorum, potest administrare, & alios socios societatis convenire. Dilecti 137. num. 8.

Et socius ita admittitur habetur tamquam si ab initio fuisset socius rationis. num. 9. ibid.

Socius in quacumque rei communis minima parte, habet suam ratem & portionem. num. 10. ibid.

Socius, vel condominios si rei communis partem alienet, tota pars rei alienata in ejus assignationem credit, veliusa vero pars spectat ad alterum socium. Dilecti 137. num. 21.

Quod fortius procedit, quando agitur de credito, aut quantitate communi, quae de sua natura divisionem patitur. num. 12. ibidem.

Socii, vel subconductores assumpti à conductore, vel Appaltatore principali publico officio, etiam post conductorem, infuso Fisco vel Principe, remanent pro pensionibus Appaltus obligati erga Fiscum aut cameram Principis, licet cum eo non commiserint. Dilecti 181. num. 18. & 15.

Quod procedit, licet socii finitum tantum ad-

sumpti ad participationem loci, & damni appaltus. ibid. num. 19. & 22.

Et si sit dubio, quando principis conductor, sive appaltator habuerit animum à principio vendendi officium pro se & sociis, licet istos in conductio non non nominaverit. num. 26. & 27. ibidem.

Contrarium dicendum in caso privati officii. num. 20. 23. & 24. ibidem.

Vel inter socios officii. ibid. num. 21.

Socii, vel subconductores aliquis appaltus, vel officii, post conductorem assumpti à principali conductore, semper in solidum tenentur pro pensionibus erga dominum, quando principis conductor non est solvendo. num. 28. ibidem.

Socius administrator tenetur omnibus interessibus rationem reddere. ibid. num. 29.

Administrator, vel socius quando pensionem solvit se de pecunia societatis, vel ejus cuius bene administravit, & non propriam. Dilecti 181. num. 35.

Enumerantur praesumptiones conjecturae. ibidem num. 36. & 37.

Socii inter ipsos tenentur solum pro rata ad debita contributio, sicut quoad tertios contrahentes cum societate. num. 38. ibid.

Influores, sive socii propositi ad diversam coram societatis non tenentur nisi pro rata, & unusquisque pro portione sibi demandata à praesumptionibus. ibid. num. 39.

SOLEMNITAS.

Sacri solemnitates sufficienti in rationatione tantum actus ab aliquo gesti nomine multis. Dilecti 37. num. 3.

Et sufficienti de tempore mandati, licet de tempore actus gesti per procuratorem multis non repetatur. ibid. num. 5.

Solemnitatem intervenit probare ex mandativa Notarii de his in instrumentis factis. Dilecti 94. num. 5. & 7.

Praescriptum quando agitur de solemnitate, & actus extrinsecus ipsi contractui. ibidem num. 6. & 8. & 9.

Fortius inter eandem personas contrahentium, vel eorum heredum. ibid. num. 8.

Et ubi actus enunciatus esset necessarius ad validitatem ejus, quod principaliter geritur. ibid. num. 9.

Solemnitates extrinsecas ex alimenter temporis praesumi debent. Dilecti 94. num. 12.

Intrinsicae vero solemnitates etiam ad recentia. ibid. num. 13.

Limita si ex revolutione actorem contrarium appareret. ibid. num. 14.

Declaratio limitationis. num. 15. ibid.

Limita quoque si defectus tangat substantiam actus. ibid. num. 16.

Solemnitates Oratorum, vel confensum praesentium, non versatur circa substantiam actus. ibid. num. 17.

Sine solemnitatibus alienari nequeunt bona communalia. Dilecti 99. num. 35.

Principes si solemnitates voluit fieri per statum, vel leges paritatem. ibid. num. 40.

Limita si facta sint per Gubernatorem Civitatis, aut Provinciae. ibid. num. 41.

Sine solemnitatibus sacri contractus nulli. vel ejus ratificatio nulla est. Dilecti 100. num. 1.

Licet facta fuerint in testamento, vel ultima voluntate. ibid. num. 5.

Praescriptum accedente Notarii stipulatione in eodem testamento inserta. ibid. num. 6.

Vide plura in verbo *Adulterio* de mulieribus.

Mulieres vel minores Mercatorum mercem possunt contrahere absque sacri solemnitatibus. Dilecti 100. num. 15.

Contrarium. ibid. num. 16.

Sine solemnitatibus quando obligentur filii familias, vel minores. Vide *Adulterio*, *Contrahere*, & *Adulterio*.

Debitum. et solutio. et solutio. Dicitur. 148.
num. 9.
SOLLICITATOR.
Vide. Sollicitator.
SOLUTIO.

Vide Indebitum. Confessio. Pecunia.

Ex solitione per aliquos Affecutores facta arguitur veritas causa finitii, etiam contra alios affectuatores. Dicitur. 2. num. 12.

Solutio, si fuisset facta voluntarie ab affectuatore, sine aliqua licentia, vel iudicio executivo tentato per affectuatum, tunc affectuarius incumbit in iudicio animatio probare indebitum. Dicitur. 12. num. 19.

Declarat. num. 30. ibid.

Amplia. num. 31. ibid.

Lamina. num. 32. ibidem.

Solutio vari debiti sine iudicio condemnatione facta pro alio valet. Dicitur. 22. num. 25. & 26.

Præcipue inter Mercatores. ibid. num. 27.

Amplia in casu etiam protestationis et facta per Principalem de non solvendo. ibid. num. 28.

Solutio, si sit remissio fieri debet ei a quo accepta fuit pecunia vel res, nec cum quo inius fuit contractus, licet pecunia ad alterum spectet. Dicitur. 30. num. 32.

Et hoc procedit non obstante protestatione veri domini. ibid.

Facta per manus aliquis denotat solvendum fuisse nudum, & merum Portatorem. Dicitur. 30. num. 31. & 32.

Solutio facta famulo, vel juveni creditoris, qui erat solutus mini a Creditore ad exigendum valida est. Dicitur. 30. num. 4. & 5.

Præcipue statim confusione solutionem facien- di juvenibus Mercatorum. ibid. num. 6.

Debiti presumuntur, quando aliquis se constituit de- bitorem suo creditori. Dicitur. 32. num. 1.

Declarat. ac lamina præter num. 28. 29. 30. 31. & 32.

Solutio, & non electio liberatur debitorum. Dicitur. 44. num. 50.

Solutio, cum satisfactio creditori per debitorem destina- ta, ac etiam a creditore acceptata, si effectum non habuerit, nunquam censetur creditore renun- ciante iuribus suis. Dicitur. 44. num. 54.

Solvere, & liberationem a iudice codequi paria sunt. Dicitur. 5. num. 45.

Pro solvendo, & non pro soluto cessiones, vel nomi- na debitorum accipiuntur. Dicitur. 44. num. 41. & 42.

Et hoc Arraetio, v. 48. num. 3. ibid.

Solutiones factæ ad computum, vulgo a carta, agni- tionem debiti absolute non inducunt. Dicitur. 30. num. 5.

Etiam si agatur de solvendo confusio de qualita- te, & quantitate sui debiti. ibid.

Solutio licet sit quid facti, potest per conjecturas probari. Dicitur. 50. num. 11.

Plures referuntur presumptiones, & conjecturæ ad probandam aliquam debiti solutionem. ibidem num. 12. 13. 14. 15. usque ad num. 23. Iunctis numer. 54. 55. usque ad 63. ubi ille ad cruciam revocatur.

Presumptio solutionis facilius admittitur excipiendo & ad liberandum, quam ad obligandum, & re- mittendum. Dicitur. 50. num. 23.

Solutio, si sit remissio debiti probatur concurrentibus requisitis. L. Provisio de probatione. ibid. num. 24.

Aut per alias conjecturas equipollentes. ibid. num. 25.

Magis presumitur solutio, quam remissio debiti, & ideo leviores conjecturæ in presumptione solutione, quam remissione debiti exiguntur. Dicitur. 50. num. 31.

Solutio facta per eum, qui ad duo debita cum nota tenetur, prius cedere debet in extinctionem

utrumque eorum solvendum, vel ejus effectus, qui quo solvitur, & potest in extinctionem forte ra- tumdem utrumque prior solutionem. Dicitur. 50. num. 31.
Solutio in casum solutionis imponi debet. Ista- que in alteram casum debet. ibidem.
Solutio si sit remissio debiti, non est solutio. Dicitur. 50. num. 32.
Solutio si sit remissio debiti, non est solutio. Dicitur. 50. num. 33.

Quia tempus solutionis conventum nunquam præsumitur, nisi condescensum probetur. ibid. num. 34.

Solvens aliquam summam, si habet actionem con- tra aliam ad repetendam dictam summam, non dicitur solvere. Dicitur. 30. num. 40.

Solvens simpliciter creditori totum potest, non expresse quo nomine, censetur solvere ad liberan- dam rem hypothecam ab eo positam, etiamque tacite emittit nomen debitoris. Dicitur. 35. num. 17.

Nec non talis casu a dicto creditore de- cessat possit iura ex intervallo dicta tertio possidere. ibid. num. 2.

Et post dictam solutionem a possessore factam iura directa penes creditorem remanent penitus inefficacia. ibid. num. 3.

Ex solutione debitoris deinde potest agitur hereditas. Dicitur. 51. num. 12.

Solutio presumptionis censum in casu virtuali spon- tanea facta non vincit contractum censum. Dicitur. 36. num. 43.

In solutionem dato, licet facta sine iudicio authori- re, dicitur necessaria silentio, quis sit pro- complemento alterius contractus. Dicitur. 57. num. 14.

Solutionem presumptam non potest allegari, qui de- bitum negat. Dicitur. 62. num. 62.

Solutio presumptionibus non probatur, quando de- ri debet sub certa forma. ibid. num. 71.

Bene arguitur a solutione ad redditionem rationis. ibid. num. 72.

Deposens pecuniam auctoritate iudicis non solvere dicitur. Dicitur. 103. num. 51.

Quando solutio Gabelle inducit solutionem dotis, & quando non. Dicitur. 104. num. 56.

Solutio Gabelle non est conjectura solutionis dotis, quando debet illa solvi ex lege imponente penam amissionis ipsius dotis. ibid. num. 57.

A dotis constitutione non debet argui solutio. ibid. num. 62.

Frivola conjectura solutionis dotis reputatur contin- tendo, quod matrimonium sine dote non contrahitur. ibid. num. 64.

Conjectura solutionis dotis. Vide Conjectura, & Dot. Qui solvi mandator, ipse mandator, non mandataris solvere videtur. Dicitur. 105. num. 8.

Solutio imaginaria habet locum etiam in beneficiis beneficiis creditoribus. Dicitur. 108. num. 18.

Secus tamen si in ejus damnum rediret. ibidem num. 19.

Solutiones factæ a debitore cadunt prius in causam fructuum vel interesse, quam sortis, licet inter- esse non esset liquidum in quotiari. Dicitur. 110. num. 25. & Dicitur. 199. num. 75.

Secus si fuisset aliquid quoad substantiam. ibid. Dicitur. 120. & num. 25.

Solutio presumptiva facta pro eo debito, cui corres- pondet solutio. Dicitur. 140. num. 18.

Multo magis quando solutio fiat eo tempore, pro quo sit promissa, ut valgo dicitur. Dicitur. 140. num. 19. ibidem.

Solvens creditori alterius debitoris dicitur proprium debitum persolvere, si idem pro eo debito esse obligatus erga eandem tertium debitorem. Dicitur. 140. num. 30.

Solutio duplex prius non potest. Dicitur. 143. num. 11.

Quod procedit quavis secunda solutio ab eodem debitore non poterit, sed ab altero obli- gato, qui habet regressum contra illum, qui solvit debitum prius solvitur. num. 12. ibid.

Mutatio pariarum in libris Mercatorum solutionem impoitat. Dicitur. 147. num. 16.

Debitum non potest impugnare causam, in quantitate solvitur ab illo facta. Dicitur. 148. num. 2.

Solutio facta creditoribus, postquam interventus est iudicis universalis concursus, est nulla, nec debitor liberatur. Dile. 135. num. 30.

Solutio, & tractatio rerum non praesumitur facta ante tempus. Dile. 137. num. 13.

Mutatioque magis quando alter ex contrahentibus, cui solutio, seu tractatio rerum fieri debet, ex parte sua, non adimplevit id, ad quod tenebatur. num. 14. ibid.

Quando aliquis est curae modis solvendi, aliud pro suo solvi non potest. Dile. 184. num. 5.

Solutio debiti propter causam centenario praesumitur facta, nisi debitor ipsum aliquo titulo extinguit. Dile. 186. num. 4.

Declaratur, ibid. & per tot. & vide in verb. *Exceptio Commensurata*.

Solvendi alicui de ordine alterius habet obligatum mandatum, atque ac principalem debitorem. Dile. 198. num. 2.

Maxima solvendi praesumptio occurrit ex eo quod debitor esset dives, & solutus quatuordecim solvere a lia sua debita. Dile. 199. num. 65.

Solutio non praesumitur per solam creditoris acquiescentiam etiam longissimam, maxime si creditori sit fructiferum. num. 69. & 70. ibid.

Solutio debiti antiquioris praesumitur, si creditor in actu recipiendi solvendum credidi retentionem, nihil de illo dixit. Dile. 199. num. 76.

Solutio non probatur per probationes dubias, & equivocas. num. 79. ibid.

Solutiones omnes in scriptis sunt virtualiter, seu per directionem scripturae, aut per contrapositionem partium. Dile. 202. num. 8. & 9. & 15.

Solutiones, an de quando impuram nequeant in fructibus immaturis, aliquando, & inextinguibiles. Dile. 218. num. 26.

Et vide in verb. *Calculus*.

Moneta dependens, approbata, aut alterata in valore intrinseco, vel extrinseco, quomodo facienda sit solutio in moneta nova. Dile. 220. num. 19.

Si accidat mutatio valoris monetae minime cum qua solvitur moneta imaginaria, an attendi debeat valor monetae inferioris secundum tempus obligationis, vel solvendi. ibid. num. 30.

Et vide plene. Dile. 220. fore per tot.

Observantia plurimum defectus in solutionibus faciendis in moneta nova, in locum antiquae. ibid. num. 33.

Solutio quae non fit conformis sententiae non potest referri ad executionem ejusdem sententiae. Dile. 221. num. 19.

SPACCIA

Dicitur inter *spacia dell'andata*, & *del ritorno*. Dile. 202. num. 10.

Eadem dicitur *basia*, & fundamentum scartaciorum scriarum. num. 11. ibid.

SPECIALE.

Specialem plura ad de quando circa possint conseruare. Dile. 182. num. 32. 33. 34. & 35.

SPECIES.

Generi per speciem derogatur. Dile. 113. num. 6.

Secus quando species sapit eodem jure potest concurrere cum genere. ibid. num. 7.

SOLIATOR.

Contra violentum spoliatorem competit actio pro recuperatione rerum depraedatarum cumque possessori, vel alteri etiam modicam interesse habenti. Dile. 214. num. 2.

SPONSIO.

Absolute non valet post causam finitram factam, licet illa non esset ad novum contrahendum. Dile. 216. num. 24. & Dile. 7. num. 6.

Contractus sponsionis valet sine aliqua conditione, vel risico. Dile. 7. num. 5.

Non valet tamen post secum causam finitram. ibid. num. 6.

In sponsionis conceptu tota summa affectionis

debetur, sive in parte nuptum antea perierit.

Dile. 7. num. 7.

Sponsio, de affectionis contractus, quando accititur iuri. ibid. num. 9. & 10.

Sponsio quando dicitur contractus. Dile. 14. num. 24.

Contractus sponsionis confertur in novum indicium ad postulandum ultimum. Dile. 24. num. 9. & 10.

Mutuum cum mixtura alterius contractus sponsionis vel affectionis validum est, & licitum. Dile. 201. num. 18. 19. & 20.

Et de ratione. ibid.

Mutuum mixtum cum contractu sponsionis non intelligitur prohibendum à Statuto Generali de *servitutibus*. num. 20. ibid.

Et qua ratione. ibid.

In Contractu sponsionis, siue commissa, vel iusmodi vix hominis pretium, siue premium decem pro singulo centenario non est excessivum. Dile. 201. num. 26. & 27.

STATIA.

Statie damnum venit in communem contributionem, quoties navis pro evadendis hostibus aliquem portum adiit. Dile. 19. num. 43.

STATUTUM.

Vide *Fideiussor*.

Statutum quando exigit expressionem nominis, non valet contractus factus nomine exclamando. Dile. 5. num. 71.

Statuti, aut legis praesumptio non est praesumptio iuris, & de jure, suo admittit probationem in contrarium. Dile. 6. num. 3.

Dolus à Statuto praesumptus inducitur per juramentum tollitur. ibid. num. 4.

Statutum inducens novum probationum modos, non censetur alios de jure inferre voluisse. Dile. 6. num. 18. & 47. & Dile. 215. num. 6.

Et hoc procedit in Statuto Genesio ubi *de securitate*, & *de damnis*, & *de fraud*, *creditor*, & *de probat*, *scriptur*, *privator*. Dile. 6. num. 19. 20. 23. & 46.

Statutum loquens de affectione trahi non debet ad sponsionem. Dile. 7. num. 15.

Declaratur in eadem materia à dispositionibus, seu legibus municipalibus aliarum Civitatum. Dile. 6. num. 30.

Statutum, dum providet circa actum, omnes personas indistincte comprehendit. Dile. 8. num. 3.

Est late interpretandum, ut omnis via funditus occludatur. Dile. 7. num. 4.

Edictum ad removendas fraudes aequaliter committitur potentiam, & actum. Dile. 8. num. 5.

Quando respicit solum ad actum, veritas actus non est attendenda. ibid. num. 6.

Concedens facultatem probandi etiam minus legitime causam finitram, intelligi debet, quando haberi non possit magis legitima ac conclusiva probatio. Dile. 11. num. 1. 2. & 3.

Mandans in iudicio executivo non posse per numulum deduci exceptionem, non censetur prohibere exceptiones liquidas, ac innotuente probatas. Dile. 11. num. 2. & 11.

Praesentia hoc procedit, quando exceptioni tendunt ad docendum fraudem, seu dolum praesentis. ibid. num. 3. 4.

Et eo magis, quando delatatur in eam aliter Statuti. ibid. num. 7.

Hoc tamen non est verum, quando statum reservat jura partibus in iudicio ordinatis. ibid. num. 8.

Praecipiens quod verba intelligantur ad litteram, non excludit intrinsecam, & rationaliorem interpretationem. Dile. 28. num. 85.

Prohibens probationem per testes in causa executiva per summam, non habet locum in probationibus per testes, & instrumenta. Dile. 31. num. 13.

Declaratur. num. 16.

Ergens solum probantes per instrumenta publica, non videtur excludere praesumptiones, & conjecturas resistentes ab instrumentis publicis. Dile. 31. num. 18. 19. & 20.

Legis, de constitutionibus ipsi emendatis in decessibus
 unius attendenda sunt. Dico. 49. num. 19.
 Censum ad tollendas subietas, non est extenden-
 dum ad casus claros, & manifestos. Dico. 49. n. 7.
 Statutum, nisi Gentilis de futuris, mandans affec-
 tum non ostendit, nisi pro quantitate, non va-
 let. ritei. et. laudabile. Dico. 49. num. 96.
 Statutum, si attinet ad futurum potest revocari a futuro
 quodam Domini. ibid. num. 37.
 Statutum providens in genere pro evitanda inveni-
 tus, habet etiam locum in casibus, in quibus con-
 trarius potest. ibid. commissio non furit. Dico.
 51. num. 12. Dico. 51. num. 13. ibid. num. 14.
 Statutum Gentilis de futuris, prohibet alienatio-
 nem fieri non existentis ritei super navi, alioque
 contractu sponsonis naturam perferentes. Dico.
 51. num. 7.
 Nec sufficit quodcumque simplex villum scilicet
 tunc ex sponsonis, sed debet esse tale, censetur
 saltem mediate in ipsimet rebus, aut navibus,
 & ibid. num. 96.
 Ex hac dispositio Statuti Gentilis non est dis-
 pensatio a iure communi. ibid. num. 10. ibid. num. 11.
 Statutum prohibens subditis aliquid contractum fa-
 cere, extenditur etiam ad eos contractus factos
 cum forensibus non subditis. ibid. n. 1. ibidem.
 Statutum Gentilis assignans triginta dies ad elevan-
 dum de quocumque. Dico. 52. num. 31.
 Statuta observanda sunt circa modum, & tempus
 elevandi praeter litterarum cambii. ibid. num. 32.
 Statuta debent ad litteram intelligi praeterquam Gen-
 tili. ibid. num. 37.
 Statutum, seu lex in aliquo contra ius dispensans
 non censetur aliter derogare, ad quod etiam de
 iure quis remanebat. ibid. num. 38.
 Per Statutum generaliter prohibens quolibet exco-
 pationem, non censetur rejecta exceptio totentis,
 seu renunciandi arbitrio, veluti exceptionem
 adimplendi, vel rei non tradit. Dico. 52. num.
 39.
 Exceptio, licet sit prohibita per Statutum per
 implorationem officii iudicis admitti possit. ibid.
 num. 40.
 Explicatur Statutum Florentinum in §. 9. per la. dis-
 pensatio. de hoc supra, quo loci disponit valere
 venditiones, & permutationes, & acquisitiones
 a decessu antea sine fraude factas. Dico. 52. nu-
 mer. 40. Dico. 52. num. 41.
 Statutum disponens quidam aliquis pro decessu habes-
 se, non censetur nullus dies a die decessu illius deco-
 chonis, accipitur tamen praesumptive. Dico. 52.
 num. 42.
 Igitur si ante terminum statutorum constaret de-
 coctionem iussu proximorum decessioni, pro de-
 cocto haberi deberet etiam longe ante terminum
 statutorum. ibid. num. 44.
 Similiter si apparet in isto termino, intra
 quem a Statuto praesumitur decoctus, non fuisse
 verum decoctus, sed verum illum postea decoctus,
 non debet pro decocto antea haberi. ibid. n. 45.
 Statutum, sive lex disponens per verba prohibitiva,
 vel negativa forum inducit, qua non servata,
 actus est ipso iure nullus. Dico. 52. num. 48.
 Secus si per verba tamen affirmativa. ibid.
 Ubi agitur de observantia legis, aut Statuti in-
 terpretatio casus in individuo decessus requiritur.
 ibid. num. 51.
 Si verò de interpretatione novi juris induci-
 tur, saltem duo casus in contradichione decessi exi-
 guntur. ibid. num. 52.
 Consulatus Maris explicatur in cap. 236. neminem
 aliqua ordinemque Magistratus Juris. ibid. num.
 54. usque ad 57. & seqq.
 Statutum, aut lex iubens aliquid fieri non obligat
 eos, qui illud facere non valent. Dico. 51. n. 25.
 Statutum, vel legis in totum dispositio, omnes illos
 qualesvis verificari debet. ibid. num. 28.
 Statuti solemnitates non adhibitis contradichis tra-
 heris, quavis unius, et talis. Dico. 51. num. 30.
 Secus, si contractus esset nullus evident. ibid.
 num. 60.
 Et eo magis in contractu ex parte mulieris

non obligatur. ibidem num. 62. & 63.
 Ad hoc Statuti solemnitates, ad hoc hereditas a
 quibus facta cum beneficiis legis, & inventaria,
 valeat. Dico. 52. num. 61. ibid. num. 62. & 63.
 Statutum concedens omni remissionem non censetur
 celebrari etiam de iure communi. Dico. 52. n. 22.
 Statutum sentiens quod iudicium arbitrium, vi-
 deat plenius. explicatur. Dico. 52. per totum.
 In contractu minoris, licet ex statu requiratur con-
 sensus penultimus, sufficit tamen consensus re-
 motionis sufficiens in locum positionis conditio
 recurrens. Dico. 54. num. 11. ibid. num. 12.
 Statutum prohibens alienationem, intelligitur de vo-
 luntaria, & non de necessaria in vii. usus de
 biel, vel contrahis. Dico. 57. num. 24.
 Statuti solemnitates quae, & quando requiruntur.
 Vide Solemnitates.
 Sine Statuti solemnitatibus contrahere possunt mino-
 res, vel Mulieres mercaturam exercere. Dico.
 100. num. 15.
 Contrarius. ibidem num. 16.
 Statuti iustitiam verba de causis excoctis. ibi d
 de quo advenit tempus petendi, vel emendandi ex-
 plicatur. Dico. 101. num. 19.
 Notatur differentia inter praescriptionem quin-
 quennalem statuti de confessoribus, & aliam de
 censuralem de causis excoctis. ibid. num. 20.
 Ad formam statuti confessoribus propinquum dicuntur
 tammodo confiteri actum, qui principaliter
 confitetur, non vero praescripto, vel mutuo.
 ibid. num. 21.
 Statuta intelligi debent de vera, & non de presump-
 ta sententia. Dico. 101. num. 37.
 Nulla est differentia inter legem, & aliam por-
 tionem a statuto debent respectu fructuum a quo
 die debeantur. Dico. 103. num. 13.
 Ex Statuto Luceni cap. 100. ibi. 1. favore cre-
 ditoris si sit sententia contra hypothecam super bo-
 nis debitoris. Dico. 103. num. 39.
 Statutum loquens de loco Dotis non habet locum
 in dote promissa. Dico. 104. num. 6.
 Sine Statuti solemnitatibus, quando obligentur mi-
 nor, vel filius vid. vrb. Minor, et Filius.
 Ex Statuto Genensi de causis excoctis iustitiam
 publica post decennium executionis amplius
 demandari nequeat. Dico. 100. num. 1.
 Secus vero si sit interruptio decennium me-
 diante citatione, & liti contestatione. ibid. num. 2.
 Licet fuerit precepta instantia prout iudicial.
 ibidem num. 3.
 Dummodo non fuerit precepta ex negligentia
 actoris. ibidem num. 4.
 Distinguitur tamen interruptio, quae fuit secuta
 ex citatione, ab illa secuta ex liti contestatio-
 ne. ibid. num. 5.
 Refertur ex communi dicta sententia. ibid.
 num. 6. & 8.
 Sub appellatione civilis in Statutis, proprie com-
 prehenditur, tam civilis originarius, quam civilis ex
 privilegio. Dico. 117. num. 23.
 Statutum, sive lex obligans civem ad habitationem
 intelligitur ab ea semper exclusa rationalis causa
 recessus. ibid. num. 27. & 39.
 Statutum reservans venditoribus dominium vel ven-
 ditione, quid operetur. Vide Confessio.
 Statutum concedens hypothecam fideiussoribus pro
 solutione debui alieni ab eis facta, non compre-
 hendit coereos debendi, vel alios principaliter obli-
 gantes pro aliis. Dico. 131. num. 2.
 Ex de ratione. ibid. num. 3.
 De Statuto concedente vim probationis, & hypo-
 thecam libris Mercatorum, & parit in iudem
 libris scriptis. Vide Libri. Partis. Hypotheca.
 Fictio in Statutis, an & quando habeat locum.
 Dico. 182. num. 37. cum seqq.
 Statuta, & leges non procedunt in illis casibus, qui-
 bus eorum dispositio non potest convenire. Dico.
 229. num. 14.
 Statuta non comprehendunt illos casus, in quibus
 difficultas sit eorumdem observantia. ibid. num. 15.
 Statutum mandans creditores concurrere per rem, &
 liberam non afficit contractus iuratos. Dico. 130. n. 2.
 Con-

Contrarium verum. *num. 2. ibid.*

Statutum disponens, quod contractus, vel negotia gesta intra aliquod tempus à mercede ante illius dedicationem contrahantur similia, de in statu proxima de conditione emanant, non habet locum si prohibetur talis mercatoria et informatio post contractum, vel negotium superveniens, vult deductionem illius provenire. *Difc. 130. num. 5.*

Statutum mandans censuram per *Es.* et libram non comprehendit personam Ecclesiasticam, & Fontes. *num. 6. ibid.*

Contrarium verum. *num. 7. 9. 12. & 13. ibid.*
Statutum hinc digne verba in personam, tamen principaliter respicit bona, si principaliter de bonis, non de persona disponere intenderit. *num. 8. ibidem.*

Statuta in rem directa comprehendunt Clericos, & Fontes. *num. 9. ibid.*

Statuta, quae publicum utilitatem condita comprehendunt Clericos. *Difc. 130. num. 12.*

Statuentes non possunt evincere jurisdictionem in bonis extra territorium posita. *num. 14. ibid.*

Statutus non comprehendit contrahentes extra territorium clericorum. *num. 15. ibidem.*

Statutum intelligit semper disponere de contrahentibus factis intra, non extra territorium. *num. 16. ibidem.*

Statutum ligare, & inhabilitare potest subditos quando bona extra territorium posita, quando verba statum diriguntur in personam subditam, sicut si statum bona tantum principaliter respiciat. *Difc. 130. num. 17. 18. 19.*

Statuentes acquiescent sub potestate verborum in personam subditi dictionem alienam jurisdictionem violare, quando dispositio principaliter in effectu respicit bona, & non personam subditum. *num. 20. ibid.*

Statutus loquens in personam subditi, vel ei prohibendo, vel eum inhabilitando, valet etiam comprehendere bona in alieno territorio posita, quia vis illius effectus circa bona subditi versaretur. *num. 21. ibid.*

Declarare hoc procedere, quando statum expresse etiam de bonis extra territorium positis disponit, sicut si de eis non disponat. *num. 22. ibidem.*

Statutum alieni territorii, ubi bona sunt loca, prevalere semper debet alteri statum subditi. *Difc. 130. num. 24.*

Statutum unius Civitatis redicent omnes Creditores ad aequalitatem non extendit vires suas ad bona mobilia alibi existentia, tamquam immobilia effectus. *num. 26. ibid.*

Statutum quando disponit de rebus tantum in suo territorio positis, non astringit illius, qui sunt extra territorium, iudex in decidendo servare debet illius dispositionem circa res, & bona tantummodo in territorio posita. *Difc. 130. num. 26.*

Statutus si saltem conductum, vel aliquid aliud privilegium, seu remedium concedit, non censetur alios saltem conductus, vel privilegia de jure communis competentia denegare. *Difc. 136. n. 22.*

Declarare, dummodo statum non loquatur per verba exclusiva, vel alio modo exclusivae conductus, vel privilegia de jure competentia expresse excludat. *num. 23. ibid.*

Statutum loci honorum in materia successionis attendi non debet, sed juxta commune, cum defunctus, & persona ad successionem adspirantes non sunt subditi tunc statum, vel eorum. *Difc. 138. num. 1. & 10.*

Refertur contraria opinio, & reprobat. *num. 2. & 10. ibid.*

Statutum jamvisum quando successionem regulat juxta suum statum de successionis ab herede in bonis etiam extra territorium suis. *num. 3. & 19. cum seq. & 10. ibid.*

Sed non est in alienis Territoriis Principum servanda. *num. 25. ibid.*

Examinatur, & declaratur statum Janus de familia. *dec. non de successione ab intest. Difc. 138. num. 15. 16. 23. & 24. & 25. ibid.*

Statutum quodam herede locale. *Vide Difc. 138. n. 25.*

Statutum disponens item, quod sit communis, est in iure, quia addit novum vinculum, & determinationem. *Difc. 130. num. 20. & 21. ibid.*

Statutum loci, in quo debet gestus fieri, non astringit etiam contrahentem alterum, quando agitur de forma probationis à Statum iniqua, quae periculo addita à principio. *Difc. 134. num. 38. & 37.*

Statutum quodammodo herede mercatorum. *Vide Liber 2. Statutum, constituitur procedens in omnibus suis dispositionibus, partem meret, & cum eisdem qualitatibus dispositum censetur. num. 41. ibid.*

Verborum eorum in statum non est attendendi, sed tantum suspici debet intentio statum in numeris. *apud ibid. 11. & 12. ibid.*

Dictionis modus loquendi statum diversus illius voluntatem demonstrat. *num. 48. ibid.*

Et alia parte statum mens, & intentio, & ubi loquendi statum interpretatur. *num. 51. ib.*

Statutum loquens cum aliqua qualitate non potest, nisi verborum dicta qualitas. *num. 52. ibid.*

Statutum quoad locum contrahens. *Vide Contrarius.*

Statutus disponens, quod alteri per alterum ligari possit, procedit quando quoque voluntas alteri ad hoc dicitur obligare, non vero quando indigne se obligatur. *Difc. 177. num. 54.*

Non ligat Fontes, neque ad hoc, neque passim et deinde postulat. *ibid. num. 55.*

Statutus vigens in pluribus Principatibus, ut in Civitate Lucen, & in statu Avinionensi, Montemano, & Ferrarensi, ac etiam in Civitate Sanguis, & consuetudinis Gallicae referuntur admodum & specialiter per hoc in praesentia statum rationis, etiam si habita de fide de parte, dicantur rationabiles, non excoercitae responsi Ulpii in *L. Praetoribus 6. plane si de arbitris. ad. Difc. 179. num. 43. & 44.*

Statutus idem operatur ac pactum, immo magis fortis operatur, quam pactum. *ibid. num. 56.*

Statutus loci contractus Forensis ligatur. *ibid. n. 61.*

Contrarius. *Difc. 139. num. 37. & 38.*

Statutum Patrie defuncti, & non loci domus in sacramento servari debet, quando Testator dispositionem ordinavit juxta statum Patrie suae. *Difc. 138. num. 17.*

Statutum, seu lex condita ad obviandum fraudibus, vel ad impedienda vitia, intelligitur facta pro publico utilitate. *Difc. 130. num. 21. & 22.*

Statuta, vel Leges ab observantia optima recipiunt interpretationem. *ibid. num. 23. & Difc. 130. n. 30.*

Statutum Afcus expresse permissit filio families exercere mercatorem posse se obligare, & contrahere alique solemnitatibus alias regulat necessitates. *Difc. 138. num. 2. & 3. ibid.*

Idem de jure procedit, licet statum non expresse ad disponeret. *num. 3. ibid.*

Explicatur iterum Statutum Afcianum. *ibid. n. 4. & de iure dotali loquens. Difc. 131. num. 42.*

Explicatur Statuta Florentina in rebus, de Creditore, testamento, de fugiunt, & aliis. *Codic Mercatorum. n. de testamento fugiunt. Difc. 135. num. 29. 30. & seq. ac num. 38. ibid.*

Statutum extendi non potest ob majorem rationis ad ea quae sunt diversa. *Difc. 137. num. 32. & 37.*

Statutum mandans in bonis talibus omnes creditores partes esse debere, fundatur super publico utilitate. *ibid. num. 35. & 36. ibid.*

Statuta, quae in aliquo casu mandant à debitore solvendo esse fructus, etiam non facient in mora, valida non sunt. *Difc. 139. num. 40. & 41.*

Contrarius. *num. 30. 31. & 32. ibid.*

Ex statuto quidquid nobis debetur, non minus in vim actionis, quam in vim potest debetur. *Difc. 139. num. 44. & 45. ibid.*

Statutum quicquid disponit, quod contractus postum censetur à partibus contrahentibus, contra quibus tamquam per pactum, licet illud contrahentes non exprimitur. *ibid. num. 46. & 47. ibid.*

Statutum in forma scriptis à Principe confirmatum debet omnino observari, etiam si aliquid in eo, quod de jure contrarium. *ibid. num. 56. & 57.*

Statutum, seu lex edita p[ro] Liburno principem solvi debere fructus & debitorum etiam non sit in minoribus, debet intelligi de mora regulari, scilicet de irregulari, quae semper est necessaria. Dilect. 199. num. 54.

Contrarium firmatur. num. 99. & seq. ibid.
Statutum. Curia Mercatorum Civitatis Florentiae lib. 2. rubr. 8. delle sfecuzioni, declaratur. Dilect. 203. num. 33.

Idem Statutum declaratur, & conciliatur cum capitulari delictorum. *Sarra Militari, Religioni, D. Stephani*. Dilect. 206. num. 11. 12. 13. 14. 21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27.

Idem Statutum lib. 2. rubr. 8. delle sfecuzioni disponens §. final. quod debitor non teneatur nisi ad expensas unius executionis ad electionem creditorum declaratur. Dilect. 207. num. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. & 17.

Statutum disponens de executionibus factis ad effectum solvendi, non comprehendit executiones quae fiunt ad effectum cavendi, vel solvendi bona. Dilect. 206. numer. 2.

Limita. num. 3. ibidem.

Statutum, seu lex potest fieri limitationem, vel modificationem continens habetur ac si esset in primo statuto id inferatur. Dilect. 208. num. 14.

Statutum loquens per verba affirmativa, vel dispositiva tantum, non arem prohibitiva, non importat nullitatem actus gesti contra ordinationem statuti, sed contraveniens puniri potest. num. 16.

Præcipue si observantia actus sit injuncta Judici, & non Patri. num. 17. ibidem.

Observantia declarat an Statutum, seu scriptum continere in se clausulam irritationis actus alio modo gesti. Dilect. 208. num. 22.

Statutum intelligi debet, ut minus corrigat ius commune, & ut non continet absurdum. Dilect. 207. numer. 16.

Et quod loquatur de actibus de jure validis, & permittis. num. 17. ibid.

Statuti Florentini dispositio lib. 2. rubr. 39. declaratur. Dilect. 209. num. 12.

Statutum loquens de censibus, non extenditur ad decodum. Dilect. 209. numer. 35.

Statutum indicens modos probationum presumptionis notitiae sinititri, non censetur alios de jure antea valuisse. Dilect. 215. num. 8.

Per Statutum Florentiae in rubr. de Decollis, & alia similia odiosa, correctoria, & exorbitantia, quidquid literaliter ab illis non prohibetur, censetur permittum. Dilect. 216. num. 19.

Et de ratione. ibid. & num. 46.

Potissimum ad tollendum prejudicium tertii. num. 50. ibid.

Statuti, vel legis circumventio in aliquo actu, vel contradietio inseparabilis est à dolo malo, & à fraude ex consilio. Dilect. 216. num. 22.

Statutum Florentiae insingens hypothecas creditorum Cessantium, Fugitivorum, & Decollorum extendi non potest in prejudicium tertii habentis hypothecam super bonis non cessantibus. Dilect. 216. n. 39.

Et de ratione. ibid.

Statutum Florentiae disponens respectu debitorum, & obligationis filii familiae aperiri nequit, & subiecti eadem Statuto post tempore disponente de restantibus. num. 47. ibid.

Et de ratione. ibidem.

Statutum posterius trahens ad se dispositionem statuti anterioris, vim habet contra delinquentem, quando militat eadem ratio, & in quibusdam terminis. Dilect. 216. num. 48.

Non sic ut prejudicium Tertio, quamvis eadem vel major ratio concurrat. ibid. num. 49.

Et de ratione. ibidem.

Statuti Auliculi præscriptio sufficienter cambis, quae contrahuntur favore minoris interventus quorum consanguineorum et proximicibus. Dilect. 217. n. 11.

Statutum generaliter loquens omnes contractus comprehendit. Dilect. 217. num. 20.

Et vide in verb. Cambium, Fenditio.

Statutum Pisanum prohibens conjugii alteri conjugii relinquere, an procedat tam in casu quo conjugii

decadat cum filio, quam sine filio. Dilect. 222. num. 24.

Et an comprehendat bona extra territorium. ibid. num. 25.

In materia successioneum semper attenditur Statutum loci, ubi bona sunt sita. Dilect. 222. num. 26.

Statutum Pisanum non comprehendit bona extra territorium. Dilect. 222. num. 28.

Contrarium. numer. 34. ibid.

Rigida & radicalis fuit in potestatem Florentinorum anno 1406. & in defectum ejus Statuti, ad Florentinam restituitur. Dilect. 222. num. 27.

Inhabilitatio statutoria simplex, & absolute extenditur ad bona extra territorium, non per comprehensionem, sed per privationem. Dilect. 222. n. 29.

Secus mixta, aut qualificata. num. 30. ibidem.

Quando inhabilitatio est mixta, aut qualificata, statutorum non porrigit vires extra territorium. ibid. num. 30. & 32.

Et de ratione. num. 53. ibid.

Statutum inhabilitans subditum ad testandum, non laedit aliena statuta, nec respectu persone, nec respectu bonorum. Dilect. 222. num. 31. 32. & 33.

Statutum Pisanum inhabilitans conjugem ad disponendum ad favorem alterius conjugis est mere personale, nec directe, nec indirecte disponit de bonis inhabilitati. Dilect. 222. num. 31.

Statuta quae prohibent conjugii directæ relinquere, prohibent etiam indirectæ, si relictum fiat per interpositum personam. Dilect. 222. num. 37.

Statutum indistincte loquens recipere debet interpretationem ab alio statuto. Dilect. 224. num. 4.

Et de ratione. num. 5.

Statutum in locis Statutorum subiectis observari debet tamquam lex. ibid. num. 13.

Verba in Statutis sunt stricte interpretanda, nec extendi possunt de casu ad casum, ibid. num. 17.

Statutum Auliculi lib. 1. rubr. 2. ad docis conservandam unice respectu. Dilect. 224. num. 7.

Nec solum est contentum obligatione mariti, sed vult etiam idoneos fidejussores, & pignora. ibid. num. 8.

Statuta Auliculi pro jure communi reputari debent, & favorabiliter interpretanda. Dilect. 224. num. 18.

Contrarium. num. 19. ibid.

In Statuta, & legibus particularibus locum habet argumentum à contrario sensu desumptum, dummodo non refutet correctio iura communia. Dilect. 226. num. 13.

STATUTA GENUÆ

Explicatur, videlicet de securis, in Principiis, & alibi. Dilect. 3. n. 25. 56. 57. & 70. & Dilect. 70. n. 3. & seq. ac num. 19. & melius num. 39.

Et item in §. Affecuratus in quacunque causa. Dilect. 3. n. 6. 7. & Dilect. 70. n. 4. 6. 33. 42. & 48.

Et §. Securitates. Dilect. 3. n. 14. Item in §. fideiuratus facta. Dilect. 6. n. 20. 21. 25. 28. 27. 29. 31. 32. & 47. & Dilect. 8. n. 2. 3. 7. 8. 9. 10.

Item in §. Non possit pariter. & §. & domum. Dilect. 14. num. 8. & 23.

Item §. Casus singuli. Dilect. 17. num. 3. 4. 9.

Item §. Affecuratus. Dilect. 45. num. 15.

De probatione, Scriptis, privatate. Dilect. 10. num. 46.

Et hoc Statutum habet solum locum inter cives, & districtuales. ibidem.

Contrarium. ibid. num. 50.

De casu brevioribus §. in Exaltationibus securis. Dilect. 11. n. 4. & 9. & Dilect. 70. num. 3. & seq. ac numer. 25.

De Casu ordinis. §. Tenetur. Dilect. 12. n. 15.

De Societate §. Creditores inopmodi. Dilect. 18. n. 3.

De Casu extensio §. Non possit. Dilect. 31. n. 9.

De Jussu §. Omnia jussu. Dilect. 45. num. 12.

De Cambiis. Dilect. 54. num. 56.

De Decollis §. Quando creditor, & §. Proditio omnia. Dilect. 73. n. 22. & Dilect. 107. n. 13. 16. & seq.

De Elevatione Cancelli §. Non possit. Dilect. 97. n. 15.

De Contrahitis minorum, & Aulicis §. Non possit. Dilect. 100. num. 12. & 13.

De Curat. general. in §. Alia, & §. Alia. Dilect. 101. num. 28. 32. & 33.

De formis datarum nec non de successione ab intestato. examinantur, & declarantur. Dific. 158. num. 15. 16. 23. & 24.

STATUENTES GENUENSES.

Commendantur ob Securitatem de securis in §. securis falsa. Dific. 8. num. 10.

STIPULATIO

Notarii facta nomine mulieris sine solemnitatibus statim valet, dummodo postea in ratificatione mulieris interveniant solemnitates requiritur. Dificur. 37. num. 1. & plur. seqq.

Sine stipulatione fidei iuratio obligatio confirmari non potest. Dific. 89. num. 23.

Scipulario Notarii pro absentia, qui de eo notitiam habuit, operatur suum effectum, ac si principalis stipulatus fuisset, qui praesentatur ratificasse actum. ibid. num. 27.

Secus, si expresse principalis dissentiret. ibidem numer. 28.

Stipulatio est inusitata alteri per alterum facta inter absentes, si deficiat Notarii acceptatio. Dific. 177. n. 35. Vide in verb. *Instrumensum*.

Stipulatio facta de solvendo tertio, non dat tertio actionem contra stipulatorem. ibid. num. 36.

Stipulari posse alteri per alterum statum disponens procedit, quando quis voluerit se alteri absenti directum obligare, non vero quando indirecte se obligaverit. ibid. num. 34.

STYLUS.

Vide. *Cambium. Mercatorum.*

Curia Genuensis relaxandi mandatum pro auctoritate cum clausula: *Relaxa tamen prius implicita a securantibus cum traditione scripturarum arbitrio. Ad Nota referat.* Dificur. 3. num. 7.

Stylus respiciens probationem iurici dicitur de decernis, & non de ordinariis iudiciis. Dific. 70. n. 46.

Et sic probari non debet cum sola fide notariarum, sed etiam formalis & exacta iustificatione, possit cum frequentia rerum iudicarum. ibid. num. 49.

Mercatorum Stylus, aut consuetudo prevaleat debet iuri communi. Dific. 76. num. 16.

Stylus, vel consuetudo à Mercatoribus introducta pro maiori libertate commercii est rationabilis, & ideo invariabiliter servandus. Dific. 187. numer. 4.

Stylus Mercatorum, quando est iudici notorius, non indiget probatione. ibid. num. 5.

De Stylis Mercatorum possit iudex se extrajudicialiter informare. ibid. num. 6. & Dific. 198. num. 32.

De Stylo Doctoribus fidem facientibus est deferendum. eod. Dific. 187. num. 7.

Mercatorum Stylus in iudicando attendi debet, etiam si foret contrarius dispositioni iuris communis. Dificur. 198. num. 52.

Stylo maleum defectu solet inseri Mercatores. Dific. 199. num. 67.

Stylus in calculando solutiones cambii. Vid. in verb. *Calculus*.

Que committuntur sunt de Stylo aut consuetudine commercii introducta ab omnibus servari debent. Dificur. 225. num. 19. & 23.

Stylus, & consuetudo probantur ex actum frequentia per decennium continuata. ibid. num. 22.

SUADENS. SUASIO.

Vide. *Persuadens. & Fidei iussio*.

SUBCONDUCTOR.

De Subconductorum conductorum appellus. Vide *Scius. Appalus*.

SUBHASTATIO.

Vide. *Pretium. Viler*.

In subhastationibus cessat dolus, & suspicio fraudis. Dific. 142. num. 71.

In Subhastationibus non potest dici de lesione, & deceptione ultra dimidium iusti pretii. n. 72. ibid.

Nisi probata iniustitia peccati, & docto de veritate in contrarium. ibid. 73. ibid.

Solemnitatem debitis adhibitis in subhastationibus nefas est dubitare de validitate, & de iustitia pretii redditi. Dific. 142. num. 74.

Subhastatio secunda mediante iudicio Decreto, & aliis formalibus à iure principis conclusivissime probat iudicium pretii rei subhastati. ibid. num. 75.

Cafareg. de Commert. Tom. II.

Emptoria reperta in Libro Officialis publicis habita, quod res subhastata perveniret ex. gr. ad Titium, non probat rem vendi ad Titium pervenire. Dific. 199. num. 34.

Et de ratione. ibidem.

Bona subhastata, & tertio deliberata per iudicem in vim sententiae nulla, vel iniuste possunt per doctorem à dicto tertio vindicari, licet peritum bonorum de mandato ejusdem iudicis fuerit creditibus solutum. Dificur. 200. num. 7.

SUBREPTIO, ET OBREPTIO.

Subreptio, & obreptio non habet locum, quando tertio sciri non potest aliquid fuisse Principi falso narratum, vel reticentum. Dific. 99. num. 48.

Pro exclusione subreptionis, vel obreptionis sufficit, ut Princeps aliquo modo notitiam habuerit, vel habere poterit de his, de quibus agitur. ibid. num. 51.

Subreptionem, vel obreptionem dici nequit Decretum, quando Princeps statim non refertur, sed post captam informationem. ibid. numer. 54.

Quod est secretum, vel eventuale in precibus non est necesse narrare. Dificur. 99. num. 53.

Subreptionem est delegationis rescipitur, si non fiat narrata Principi sua pondantia. Dific. 100. numer. 2.

SUBROGATIO.

Res empta ex pecunia redempta à venditione, non subrogatur in loco rei primo vendite. Dific. 91. n. 34.

Subrogatum sapit in omnibus narram ejus, in cuius locum subrogatur. ibid. num. 46.

Quando pretium suadet loco rei, & subrogatur, declarationes, & limitationes. Vid. verb. *Pretium*.

Subrogatio pretii rei furtiva, loco ipsius rei furtivae non fieri possit. Dific. 182. num. 5.

Aliaque exemplum usque ad num. 39.

Subrogationem pretii loco rei furtivae vel aliter in subsidium, lex civilis exonerat indebit, quatenus non exigit naturalis ratio. ibidem numer. 43.

Subrogatio pretii in particularibus loco rei regulariter, non fieri possit. Dific. 182. & Dific. 183. Vide *Hypotheca. & Pretium*.

Subrogatio non pendet à qualitate possessoris Gregis vel Tabernae hypothecatae, non ab introductione mercium à Possessore facta, vel ab hypothecante, aut ejus herede, sed ab ipsius hypothecae corporis universalis, que transit in quantibus Tertium. Dific. 216. num. 53.

Per consequens novae merces per tertium Possessorem introductae cadunt sub eadem prima hypotheca. num. 54.

Possitimum quando hypothecatur corpus universale cum pacto explicito subrogationis. ibid. n. 55.

Subrogatio novarum mercium in locum antiquarum ut habeat locum probari debet saltem per conjeduras, quod novae merces subrogatae fuerint ex pretio antiquarum. ibid. num. 59.

Meres subrogatae habentur ac si essent eandemque antiquae. Dific. 216. num. 61. & 62.

SUBSCRIPTIO, SUBSCRIBENS.

Subscribens se Apodixis, vel scripturae sibi praesentat, licet ignotaverit contenta in d. Scriptura, & ex qua ratione. Dific. 127. num. 25.

SUBSIDIUM.

Non conceduntur remedia subsidaria ei qui sine sponte se necessitatem incidit. Dific. 82. numer. 37.

SUBSTENTATIO.

Pro necessaria vitae sustentatione panis, & aquae sufficit. Dific. 157. num. 23.

SUBSTITUTUS, SUBSTITUERE.

Vide in verb. *Adamantarius*.

Substitutus in officio dicitur habita, si illius operis alii committuntur utantur, illamque idoneam reputent, & integre fidei. Dific. 226. num. 42.

SUBTILIZATIO.

Nimia, est perniciosa veritas. Dific. 30. numer. 3.

Succesio. Vide *Stammum*.

SUCCESSOR.

Non debet esse melioris conditionis, quam Auditor. Dific. 3. num. 31.

Succesores habentis eandem a iudice sententia prejudicium pati. Dile. 3. num. 17.
Intelligi in eandem hinc deservit, secus si non fuit. ibid. num. 49.
Contrarium. num. 50.
Distinguitur. num. 51. & 52. ibid.
S. U. M. A.

Summe, five cuncta habentia diversis causis non confunduntur, licet in eodem computo consueverint. Dile. 50. num. 1.

Ampla etiam una summa habet relationem quoad qualitates ad aliam. ibid. num. 2.

Summarum conservatio. Vide *Conservatio Summarum*.

Si per diversa, & distincta capita iudex condemnaverit aliquem ad plures summas, quarum aliquae sint appellabiles, aliae non, appellabiles non trahunt inappellabiles, licet omnes penduntur summe procedente ab unica causa, vel obligatione. Dile. 82. num. 15.

Unica summa dividi potest in plures summas per actorem in libello, ad effectum, tribuendi iudici jurisdictionem, quoniam non habet pro tota summa collectivae summae. ibid. num. 16. & 22.

Et hoc procedit etiam altera parte non opponente. ibid. num. 23. & 24.

Declarata, si divisio unice summa fieret ab Actore in libello eodem, coram eodem iudice, secus si divisio fieret coram pluribus iudicibus. ibid. num. 25. & 26.

Sed ea dividi debet a principio, non post conclusum in causa, vel ante sententiam. ibid. num. 27.
Multa minus post sententiam, licet renunciare velle plus debito, vel certe quantitati ejusdem summae ad effectum restitutionis summarum intra quantitatem non appellabilium. ibid. num. 28.

Si in libello petita fuerit summa appellabilis, semper erit appellabilis sententia, licet iudex sententiam restrinxerit ad summam non appellabilem. ibid. num. 29.

Summe praestationes non censentur tot actiones, quae sunt sine, sed pro unica actione habentur quando dependunt ab unica stipulatione, quae sit plura. ibid. num. 32.

Secus, si stipulatio esset conditionalis. ibid. num. 33.
Pro ut in letis annuis. ibid. num. 34.

Et annuis censibus. num. 30.

Nec non in annis alimentis. ibid. num. 31.
Parens reliquus a correspondente recipias Mercator tenetur adnotare in propriis libris. Dile. 402. num. 38.

SUSPICIO.

Suspicio, five etiam falsitas scripturae, non sufficit pro arguenda falsitate contractus in dicta scriptura contenti. Dile. 199. num. 92.

T

TABERNA.

An hypotheca mercium per debitorem apponenda super aliquo Taberna, duxerit etiam in mercibus hypothecatis non solum ab ipso debitore, sed etiam a tertio. Vide plene. Dile. 216. five per 109.

TABERNARIUS.

Tabernarius, five Artifex quicumque non possit ab eorum negotio adventores recedere, neque reculare cum eis contrahere super rebus ad eorum artem spectantibus. Dile. 100. num. 8.

Praefectus si ante tabernam aliquid signum expresserint. num. 10. ibidem.

Limites. num. 11. & 12. ibidem.

TACITUM.

Tacitum non potest plus operari, quam expressum. Dile. 82. num. 54.

Actum non intelligitur, quod solum tacite fieri potest. Dile. 82. num. 63.

TACITURNITAS.

Vide *Aterator*.

TEMPESTAS.

Vide *Causa fortuita*, *Interdictum*.

TEMPUS.

Quando est de Edictum, vel fundamentum incertum, praecise probari debet ab Actore. Dile. 2. n. 9. & 13. Dile. 199. num. 17. & Dile. 226. num. 27.

Et quomodo intelligatur sententia probata. ibid. Dile. 2. num. 10. 11. 12. 16. & 17.

Tempus, & locus contrarius, & non mutari accipitur. Dile. 9. num. 21. & 22.

Temporis ob brevitate arguitur inveniendum, quod quis possit, vel debeat, qui creditur augere, seu bona in notabili quantitate acquirere. Dile. 31. num. 36.

Tempus concilium ad aliquod secundum tempus actus, vel actus non curit, nisi a de die cause, vel actus postea. Dile. 81. num. 177.

Pacta sunt facere aliquod tempore iurato, vel in tempore licitum conferre. Dile. 89. num. 240.

Limita hanc regulam, ibid. num. 272. & 273.

Assignatur ratio, quae hoc concipit non procedat in falsificatione pro die data a magistro. ibid. num. 16.

Tempus currit etiam impotens, quando agitur de levi praesumptione. Dile. 401. num. 24.

Longi temporis lapsu, obligatio solvendi, rationis censetur remissa ad terminos *de Praescriptio*.

Sed hoc praecise concurrentibus actibus, quibus, de quibus in *de Praescriptio*, ibid. num. 66.

Que rigorose sunt probanda, quando agitur de remissione propria iuris. ibid. num. 67.

Tempora diversitas non ascendit, quando actus sunt diversi, & probationes solvendi non conciliantur in tempore. Dile. 2. num. 43.

Dispositio semper censetur loqui de praesentibus, aut tempore, non de futuris. Dile. 199. num. 12.

Si de mente, aut tempore dictum fuerit, intelligitur semper de viciniori. ibid. num. 14.

Ad primum tempus referri non debet dispositio, vel mandatum, si res petenda de sui natura non paritur ad primum actum, vel tempus praesentium, sed ad secundum, vel tempus praesentium referri. ibid. num. 75.

A tempore praesentis praesentium ad praesentem, & futurum. Dile. 199. num. 16.

Et de praesentis ad praesentem. num. 19.

Maxime in contrariis, per le venditorem semper ad delictum tenetur, & totum per destructionem succedentem eandem contraveniens. num. 20. ibidem.

Tempore omnia consumuntur. Dile. 199. num. 31.

TERMINUS.

Termino probationum statuitur lapsus postea sunt probationes declarative, & corroborative, & insinuatione. Dile. 31. num. 12.

Et extra terminum fieri potest probatio, si verba sua facta in tempore, ibid. num. 12.

Contrarium. ibid. num. 13.

Terminus non est assignandus, Curator, obsequio ad certiorandum suum principium nisi petens. Dile. 406. num. 29.

Fallit Florentinus, & Liberius, auctoritate consuetudine. num. 30. ibidem.

TERRITORIUM.

Vide *Delinquens*, *Jurisdicte*, *Jus*, *Prærogative*.

TERTIUS.

Tertius Possessor credendus simpliciter solvens non expressio quo nomine, censetur solvere ad liberandam rem hypothecam ab eo positam, similiter tunc emisse nomen debitoris. Dile. 89. num. 2.

Nec non tali causa a dicto creditori credi etiam ex intervallo postea iura dicta rem possessoris. ibid. num. 2.

Et post dictam solutionem a possessoris factam iura directa prius creditori non minus significat. ibid. num. 3.

Tertius possessor, qui obtinet sententiam in actione personalis, impedit executionem super re, in qua ipse tenetur de qua summatim in iudicio de executione, vel possessione. Dile. 86. num. 1.

Tertius quoque creditur tantum hypotheca admittitur ad impediendam executionem; quæ per ipsum fieri tentatur super re hypothecata. *ibid.* num. 3.

Et magis, si ultra hypothecam tertius creditor haberet classificatum constituti. *ibid.* n. 3.

Tertius admittitur ad impediendam executionem potest opponere de utilitate sententiæ; etiam trium conformium, licet debitor videtur non possit. *ibid.* num. 4.

Nec non exceptiones opponere circa merita causæ, tam ex sua propria persona; quam communis debitoris sibi competentes, & omnia quæ forte omittit reus competentes. *ibid.* num. 5. 16. & 17.

Tertius veniens ad impediendam executionem omnia jura, & exceptiones secundum Statutum Januense de *Elevatione Carnelle* non cognoscitur, neque delinatur ab executoribus, sed a Judice principalis, qui tollit sententiam. *ibid.* n. 11.

An hoc iudicium elevationis Carnelle, quod fit à tertio compario ad impediendam executionem, fit summarium. *ibid.* n. 13. & 14.

Tertius veniens ad impediendam executionem, quomodo possit jura reservari in iudicio ordinario. *ibid.* num. 15.

Quando apparet aliquem principaliter episcopo ad sui commodum, utrumque presumitur in eo fraudis, quævis actus reseretur in damnum tertii. *Disc.* 97. num. 10.

Hæres non potest revocare mandatum à defuncto aliis datum, quando illud est ad favorem tertii. *Disc.* 107. num. 1.

Principum concessionis sunt semper interpretandæ, ne tertius indebitum damnum patiarur. *Disc.* 114. num. 4.

Tertio acquiritur actio iuris negotiorum gestorum, qui tractam alteri factam pro onere vel utilitate tribuentis accipit, & solvit. *Disc.* 197. num. 18.

In tertio præjudicium non militat presumptio, quod quilibet sit bonus. *Disc.* 211. num. 12.

Tertius possessor potest molestari cum hypotheca fidelis pro adimplendo totius legiti. *Disc.* 219. num. 9.

TESTAMENTUM.

Licet in Testamento, vel ultima voluntate factus fuerit à muliere contractus, nullus erit, si carebit solemnitatibus statuti. *Disc.* 100. num. 5.

Præsertim accedens Novæ dispositioni in eodem testamento inserta. *ibid.* num. 6.

Testamentum factum ab inhabilitato ad testandum à Pisano statuto non valet nec intra, nec extra territorium de bonis hic, aut illic existentibus. *Disc.* 232. num. 37.

Explicantur auctoritates in contrarium aliter. num. 38. & 39. usque ad 48. *ibid.*

Testamentum nullum ob incapacitatem infirmi, vires affinitis à substitutione vulgari. *Disc.* 232. n. 56.

TESTATOR. *Idem* DOLUS.

In Testatoris generali obligatione non veniunt bona hæredit. *Disc.* 108. num. 8.

Distingue ut num. 9. *ibid.*

Testator si infirmus heredes, quos vocat statutum Patriæ suæ de successione ob intestato, tunc servari debet statutum defuncti, & non loci honorum, secus si Testator nullo facto testamento mortuus fuerit. *Disc.* 158. num. 17.

Testator dicitur ad totam summam respectum habuisse, quando ab eo universaliter tanquam unicuique corpus nominata fuit. *Disc.* 160. num. 32.

Testator presumitur se conformare cum statuto ubi vivit, & testando destitit, quam originis. *Disc.* 264. num. 8.

Et de ratione, num. 9. *ibid.*
Declaratur auctoritas in contrarium. num. 10. 11. 12. 13. & 19.

Amplius conclusionem procedere, etiam quoad bona extra territorium posita. num. 14.
Et de ratione, *ibid.*

Declaratur contraria opinio. num. 15. 16. 17. & 18. *ibid.*

Testatoris voluntas etiam ex conjecturis claudis semper prævalet. *Disc.* 220. num. 14.

Cofert. de Comm. T. em. 11.

Et ejus consuetudo solvendi in viis, quod per personam voluit in mure, multum attenditur. *ibid.* num. 19.

Testator in usu loquendi presumitur se conformasse cum usu regionis. *Disc.* eod. num. 35.

Et vide in verb. *Obligatoria*.

TESTES

Non formis examinatis nihil probant. *Disc.* 13. n. 16.
Testis examinatus nihil probat contra inducentem. *Disc.* 19. num. 16.

Testes esse possunt Naves ad favorem magistris navis. *Disc.* 19. num. 28.

Declara, quando alii vel mercatores, vel videntes non habentes interesse, non aderant in navis. *ibid.* num. 39.

Vel in tali, qui facti veritas aliunde haberi non possit, nisi ab ipse navis. num. 30. *ibid.*

In causa propria nullam fidem faciunt. *Disc.* 23. n. 10.

Præsertim informis, & sine citatione partis examinati. *ibid.* num. 17.

Licet summarie examinati fervunt pro administranda veritate. *Disc.* 30. num. 32.

Præsertim coram Judice debent indicare sola facti veritate inspecta. *ibid.* n. 33. & 58.

Testi fiduciario, licet fides adhibenda sit, non creditur, nisi cum juramento deponat. *Disc.* 33. num. 17. & 48. cum pluribus seq. 56. num. 67.

Testis fiduciarius, licet unicus, facit plenam probationem in eo quod deponit, dummodo deponat cum juramento. *Disc.* 33. num. 48. & 49.

Testes deponentes de fama tenentur exprimere personas, à quibus ea, quæ deponunt audiverunt, remissive. *Disc.* 6. num. 48.

Testis licet unicus deponens de facto proprio iuratis alii administratus plene probat. *Disc.* 79. num. 6. & 7. *Disc.* 127. num. 14. *Disc.* 133. num. 12. & *Disc.* 199. num. 61.

Etiamsi delinatur de alio administratus. *ibid.*

Testes de communitate non probant super communitatis. *Disc.* 99. num. 49.

Testes non admittuntur ad probandum id quod ex libris refertur in contrarium. *ibid.* num. 50.

Testes confictes, & optimam residentiam dicti rationem probant dominium. *Disc.* 106. num. 2.

Testibus bene informatis, ac specificam dicti sol rationem reddentibus esse plene deferendum. *Disc.* 116. num. 4.

Ex Testibus informis, domesticis, & intermediis, bene probatur mercium deprehensio. *ibid.* n. 5. & 8.

Testes ratione officii, & qualitate persone magis probant. *ibid.* n. 6. & 38.

Contra violentiam deprehensionem admittuntur etiam testes aliquam patientes exceptionem. *ibid.* n. 7.

Ad conciliandas testium contrarietates omnis possibilis fieri debet interpretatio. *ibid.* n. 8.

Testium contrarietates non attenditur si non est in substantialibus, sed in accidentalibus. *ibid.* n. 9.

Ad supplendam probationem testium datur juramentum supplementum. *ibid.* num. 10. & 42.

Unus testis Sacramenti depositio, licet minus solemniter habita, intersit pro valida conjectura. *Disc.* 104. num. 46.

Testes examinati sine citatione partis, quamvis non sufficient ad legitimam probationem, nihilominus indicium faciunt, vel saltem presumptionem. *Disc.* 117. num. 53.

Integrati etiam probationem faciunt, si sine omni exceptione majores, & quando proceditur in causa de equitate, vel sola facti veritate inspecta. num. 54. & 55. *ibid.*

Juvenes, non ministri mercatorum possunt esse testes in causis eorum principalium. *Disc.* 140. num. 7.

Ratio affectus. num. 8. & 9. *ibid.*

Testes probant contra inducentem. *Disc.* 143. n. 65. & *Disc.* 149. num. 32.

Testis contra detrahentem dare interrogatoriis plene probat. *Disc.* 149. num. 33.

Repetitio testium dari solet expensis petentis, si omiserit in termino sibi per Judicem assignato exhibere interrogatoria. num. 34. *ibid.*

Contrarius veritas quando intervenit longa, ac geminas testamentaria repetere volentis. n. 35. *ibid.*

k 2 Ad

Pecunia non censetur tradita, si traditur ut redimatur. Diff. 207. num. 7. *De rebus.*

Donator non tenetur de evizione, quando donatio incipit à traditione. Diff. 109. num. 1.

Donatio dicitur à traditione incipere, cum res traditur eo tempore, quo illa donatur. Diff. 109. num. 2.

Neque per verba efficitur traditio, sed et huiusmodi efficiunt donatio incipiens à traditione, nisi addit sit prefatio. Diff. 109. num. 3.

Acti incipit à traditione, vide, quando donator nihilominus de evizione tenetur. Diff. 109. num. 4.

Vide plura in verb. Donatio.

Traditio rei venditur facta Procuratori, habetur potestate ad facta fuisse ipsi principali. Diff. 137. num. 3.

Traditio mercium facta de communione mandati molitoris, aut naviculario, censetur facta ipsi communi. Diff. 137. num. 3. et 4.

Per traditionem mercium venditor facta à Procuratore sub nomine, & signo mandantis, an perficitur. Diff. 179. num. 38. & vide *Procurator.*

TRAHENS.

Quidam mandator alienus trahit non potest dici trahens, sed procurator illius, quo minus. Diff. 137. num. 4.

Trahens non videtur tradit, sed et qui aliam rem dicitur. Diff. 198. num. 24.

TRANSACTIO.

Transactio super hisio scilicet facta non infringitur peremptorio exceptio, sed valida est, & sustinetur. Diff. 166. num. 31.

Verba generalibus, & amplissimis conceptis comprehenduntur litem, & incognita, & alia non capientia, & extendunt ad quancunque casus, & patentes, & absentes. Diff. 177. num. 2.

Transactio seu quietantia facta ex aliquo casu, licet verba generalibus continet, tamen non tenent ad terminos ejusdem casus, ibidem num. 3.

Declara, pr. num. 6.

Fallit tamen quando transigent non possunt ex hac transigere, consequi declarationem terminationis omnium precavimus inter eos retentionem, ibid. num. 5.

Debitum ex deposito non intelligitur comprehendendum administratione generali omnia inter partes. Diff. 207. num. 4.

Contrarius verus fuisse generalis, & effectus, ut verborum conceptione, & ampliandine. Ibid. num. 7. & 9.

Declaramus contrarie administrare. Ibid. num. 8. 10. & 11.

Transactio non recipit declarationem ab observantia, quando illa est clara, & summa. Ibid. num. 13.

Transactio super precepto, & alio non sustinetur. Diff. 217. num. 24. & Diff. 232. num. 37.

Et de ratione, eod. Diff. 217. num. 37.

Transactio facta per viam, & non perdatorem, nullius est robore. Diff. 214. num. 90.

Transactio valida, & iusta, est contra servanda. Diff. 222. n. 17.

Ad suscipiendam transactionem sufficit habere res solvendi ex auctoritate omni excellentis Doctoris. Diff. 223. num. 54.

Etenim quod presentio de parum dubia, dummodo evidens calumnia non interveniat. Ibid. num. 55.

Transactio ad instantiam Partium à Principe confirmata est irrevocabilis. Diff. 222. num. 67.

Maxime si sit germinata, eorumque de observantia. Ibid. num. 64.

Transactionem impetrans debet prius restituere quicquid accepit vigore ejusdem transactionis. Diff. 222. num. 67.

Transactio inica per fideicommissarium bona fide, & utiliter legit etiam succedere. Diff. 223. num. 66.

Ad rescindendam transactionem ex capite iniustitie, requiritur lesio fideicommissarii. Diff. 223. num. 67.

TRANSMISSIO.

Transmissio mercium quando censetur approbata. Vide *Merces.*

Clarus, de Commer. Tom. 2.

Transmissio mercium in nautica probatur ex litteris dell' Andata, & del Libro. Diff. 202. num. 16. 22. & 23.

TRANSMPTA.

Vel exempla non servantur servandi facit cum administratore intervenitbus transpositionem, aut fidei. Diff. 202. num. 27.

Transumpta sine citatione, ac testibus, nullum probationis gradum habent. Diff. 104. num. 60.

TURCÆ.

Vide: Nihil. Nihil.

Turcæ possunt esse depredati à Christianis, itaq; & iusti, nec non possunt bona. Diff. 211. n. 80. & Diff. 212. num. 2.

Vidua, merces, naves, & alia ad usum belli parata an sint semper prohibita deferri ad Turcas, & Infideles, distinctiones, & limitationes, vide. Diff. 211. fere per tot.

Christianos inter & Turcas bellum perpetuum inditum est. Diff. 212. num. 1.

Naves ad Turcas hactenus, & pradiari posse prosumptionibus convincitur, & maxime ex quo alius à Catholicis pradiari fuerit. Diff. 212. n. 37. & 38.

Christiani auxilium, & consilium cum Turcis pradiari possunt, & de ratione. Diff. 202. n. 64.

Storum depredatio de Jure Canonum, & Gentium permittitur. Ibid. num. 65.

TUTOR. Vide ADMINISTRATOR.

Non potest prætendere expensas factas in defensione, ac liti pupilli contra verum creditorem. Diff. 22. num. 31.

Item in administratoribus publicis. num. 33.

Tutores, etiam sine Decreto Judicis, petunt ad pupillum ex iusta causa pro pupillo accipere possunt. Diff. 27. num. fin.

Cum Tutor gela, amicum solentia Tutor admittitur, obsequium fidei contrahentis valida sunt. Diff. 31. num. 21.

Tutores non tenentur de suo, si culpa sit tutoris recte non admittitur. Diff. 30. num. 16.

Tutorum genera enumerantur. Diff. 185. n. 2.

Et quis dicatur Tutor honorarius. num. 7.

Tutores solidum tenentur erga pupillos pro administratione, & gelis etiam ab altero contrahere, & licet inter ipsos tutela fuisse divisa. Diff. 185. num. 2.

Limita quando divisa fuit à Testatore, vel iudice. Ibid. num. 4.

Tutores non administratores, si conveniunt ad restituendam tutam, habent plura beneficia transire indicata. Diff. 186. n. 3.

Licit eis non fuerit data administratio, tamen ut an mores, gela, & administrationem, ac rationes Tutoris administrantis inquirere, ut sciatur si male ille gerat administrationem sua fidele. n. 6. ibidem.

Limita, & de illis n. 7. & seq. ibid.

Tutores duntaxat causa aliqua administratione à Testatore tenentur administrare, & informare, alios.

Tutores administratores de facta, rebus, & negotiis Testatoris. Ibid. num. 2.

Tutores, sive honorarii, sive dati, ante causa, seu quibet aliud administrationem non habent, non tenentur de gelis ex culpa, vel negligentia aliorum Tutorum administrantium, licet si defecerint in eorum respectu officio, vel munere. num. 8. & 10. ibid.

Referuntur obligationes, & munita quælibet de jure Tutoris recti, vel dati quæque administrationem, non 9. ibid.

Tutores dati ad provisionem tutorum pupillorum, quoniam dicuntur non, tamen non tenentur ad illam.

Et illi tenentur duntaxat de sola potestate erga pupillos pro gelis, & administratione, aliorum tutorum. Ibid. prout supra.

Conditio, seu consilium recti Tutoris, non tenetur erga pupillos nisi de sola solutio in consilio. Diff. 185. n. 11.

Amplius ad illud quod fuit probatur, etiam mutandis aliis munitis, & aliis parat, & munitis, num. 15. ibidem.

Merces non possit iniquis commutari merces corruptas, nec alius incomparabilis, nam, qd. ibid.
 Limita ad num. 90. ibid.
 Neque autem potest commutari similes falsitates, nec quicquam alias, nisi siq. num.
 Merces optima qualitate mixta cum inferioribus sit, et deficientia vendi possunt, dummodo reddantur ad valorem aliarum, scilicet, qui eodem pretio venduntur ab aliis mercatoribus. Dico. 34. num. 51. ibid.
 Affertur contraria opinio, num. 52. ibid.
 Se commutatur cum prima per Accursum n. ibi.
 Venditio facta pro pretio, quod concordatur non valet. Dico. 34. num. 54. ibid.
 Venditio valet, facta pro pretio, quo res alias fuit empti, num. 57. ibid.
 Venditio non committitur, ubi pretium intervenit. Dico. 36. num. 39.
 In hoc procedit etiam in rebus incorporabilibus, ibid. num. 39.
 Venditio rei evictioe, secuta non potest agi ad rescissionem contractus, sed tantum ad interesse adionis ex empto. Dico. 55. num. 55.
 Venditionis contractus rescinditur si res vendita repleatur aliquo vinculo, vel obligatione affecta. Dico. 59. num. 36.
 Res assignatur vera ratio, ibid. num. 43.
 Partia iura sunt, quod res vendita ab initio tradi non possit, de quod postquam facta tradita, et convenerit. Dico. 59. num. 37.
 Res vendita evictio non potest agi ad rescissionem pretii, sed ad interesse, de idem interesse minus esse potest pretio recepto per venditorem. Dico. 59. num. 34.
 Venditionis, quo locationis, aut alias iurisdictionis, et locationis, si in parte rescidit remanet, in totum rescindi debet. Dico. 60. num. 3.
 Res venditur, seu permutatur vitiosis meritis, que actio, et quibus competat, de limitatione, ac declaratione vide. Dico. 79. num. 3. 5. 4. de 3.
 Locus ultra dimidium non habet locum, nisi quando emittitur pro decem, quod valet viginti. Dico. 79. num. 9.
 Sed in permutationibus, et venditionibus hinc inde plurium mercium non debet rescindi contractus, ex lesione ultra dimidium reperta in una re, tantum ibid. num. 10. de 13.
 Dummodo in alia rebus, vel partibus contractus, et tunc utilitas invenitur, que compensat, vel saltem excludere valet lesionem ultra dimidium repertam in una re, vel parte tantum contractus. ibid. num. 11.
 Pro mercibus, que minutim venduntur, majus pretium constitui possit, quam in venditione majoris quantitatis mercium. ibid. num. 12.
 Res venditur pretium perficiens ad vicium pervenisse, licet via, de utroque transeat simul de semel illud recipisse. Dico. 88. num. 4.
 Contractus venditionis dicitur alterari, si variatum sit pretium, nam illud dicitur de substantialibus constitutum. Dico. 139. num. 10.
 Periculum rei vendite pendente conditione emendi, non spectat ad habentem potestatem remediandi, sed ad eum qui recuperare propositum. Dico. 139. num. 14.
 Periculum incertis, seu peremptoris rei sub conditione venditae pertinet ad venditorem. num. 15. ibid.
 Pactum conventum, ut pretio restitueretur res vendita, ad venditorem revertatur, vel si restituitur, defert ad pactum recuperandum. Dico. 139. num. 29.
 Res venditur, de qua ultra breve tempus peragitur dictum pro venditione, praesumitur facta de meritis de tempore venditionis. ibid. num. 31.
 Pretium dicitur certum in venditione, si restituitur sit ad illud, quod erit in publico foro, vel deo emissa declaratione. Dico. 161. num. 17.
 Venditio quasi simulationem, videtur, si venditor pactum apponit, ut venditione solvendi pretium, si postea venditio ob simulationem irrita

est, et resoluta, unde restitui in pactum naturalis iurum, et videtur solvendi illud iustitia, et aere. Quod venditionis, tanquam mercato, pertinet. Dico. 169. num. 12. de 17.
 Rei venditio valet. Vide. Fructus. 20. de 60.
 Dominium rei vendite transire debet, nisi prius res vendita pendens fuerit, et soluta sit. Dico. 177. num. 5.
 Declaratur, et tribuitur, num. 6. de 7. ibid.
 Venditionis contractus rescinditur neque ob defectum, nec adimplementum constitutum in mora venditoris. Dico. 181. num. 7. num. 10. ibid.
 Venditionis contractus ob non adimplementum rescinditur neque, nisi adde pactum rescisivum in casu adimplementi non facti. Dico. cod. num. 9.
 Pactum rescisivum in casu adimplementi non facti rescindere neque contractum venditionis, si adimplementum sequitur in venditore, quo non dom daturum aliquod passus sit emptor, nomen. 10. ibid.
 Venditio de emptione contractus licet absterget, quo loco dicitur celebratus, si contrahentes prius in pretio differant, deinde pro minori pretio conveniant. Dico. 179. num. 2. 3. de 9. 32. de 31.
 Venditio nulla est statim acceptata in pretio differant. ibid. num. 4. 5. 6. de 7. num. 3. 4. 5. ibid.
 Limita in num. 6. ibid.
 Venditio per traditionem mercium facta a Procuratore sub homine, de signo mandantis, pericula dicitur. Dico. 179. num. 36.
 Ac transferuntur dominium in emptorem. ibid. num. 39.
 Etiam facta non sit vera, et tunc mensuratio, quando merces appositae sunt a mandantio in ballis, de facinris, de traditis sunt nase, de venditori. ibid. num. 40.
 Venditio rerum, seu mercium sequatur facta a sequebre absque Decretum Judicis, de cessione partium, valet si facta fuerit bona fide, vel pro pretio, quo committitur merces, vel res venditionis. Dico. 205. num. 44.
 Venditio facta a minore, et absque interventu darent consanguineorum, et infansione contractus, nulla est vigore Statuti Alesandri. Dico. 277. n. 11.
 Amplia est contractus facere juramento iuramentum. num. 2. ibid.
 Et de ratione. ibid. n. 11. de 11. de 11. de 11.
 Etiam si Partes in contractu venditionis iuramentum, quid fieri nequit tunc favore publico. num. 4.
 Quamvis minor sit obligatus via executiva, et cum obligatione contractus. num. 3. ibid.
 Etiam alienari fiat favore iuramentum, pro alienis praestandi, de dote constitutum. n. 6. de 9.
 Et de rationibus. ibid. n. 11. de 11. de 11.
 Limita, quod hoc procedat in obligatione minoris non necessaria, si non necessaria. num. 7. ibid.
 In venditione iuramentum pro fecimus valet, et iuramentum prius in interesse darent, et omne reliquum in formam. Dico. 218. num. 13.
 VENDITOR. num. 1.
 Emptor, licet solvere partem pretii, non acquirit dominium ad rem venditam ad statum pretii soluti. Dico. 38. num. 7.
 Venditoris semper remanent fructus rei vendite, licet dominium diu possit transire in emptorem. ibid. num. 8.
 Res potest ante vendi sine fide suspitione, si postea non termino pretium ab emptore non solvatur, vel illius restituitur. Dico. 71. num. 9.
 Limita in casu, quo fuerit iuramentum emptori. ibid. num. 11.
 Contractus venditionis resolutio omnia illius accidentalia resolvuntur. Dico. 81. num. 10.
 Si res venditur ab eo restituitur omnes fructus, quos percipit ex fundo vendito. ibid.
 Emptor si non solvitur pretium, tenetur restituere fructus fundi, quos percipit ex fundo vendito. Dico. 81. num. 12.
 Du.

dominium uelle non transferat in emptorem per in-
uestituram factam a domino directo, nisi per eum
solum etiam fuerit pretium emptoris. *Ibid.* num. 3.
Periculum rei venditæ spectat ad emptorem et magis
contractus, non vero ex causa domini. *Ibid.* num. 14.
Stipulatio facta de rebus solvendis ad venditorem
venditoris rei ad emptorem ipsius, debetur prout
di non potest ab emptore fuisse soluta etiam
quam dilacionem ad solvendum. *Ibid.* num. 16.

Et hæc clausula ad venditorem creditorem, nihil
contra venditoris operatur. *Ibid.* num. 17.

Et non præstat a mora incursa per debito-
rem ob lapsum dies interpellantis. *Ibid.* num. 18.

Alia vide in verb. Clausula ad venditorem ven-
ditæ.

Quoque pretium sibi solvitur potest venditor re-
sistere venditori. *Ibid.* num. 19.

Et eo ipso quod resurget res, tunc debetur se-
nolle habere fidem de pretio. *Ibid.* num. 24.

Ad probandam fidem de pretio non sufficit traditio
rei facta a venditore. *Ibid.* num. 28.

Venditor, licet habeat fidem de pretio per tempus
interceptum, adhuc fructus retroperatit debentur
ab emptore. *Ibid.* num. 31.

Nam et ratio interit temporis concedit emptori
ad solvendum non remover illam ab obligatione
solvendi intercepti fructus retroperatit. *Ibid.*
num. 32.

Venditor facit omnes fructus suos, si non sit in mo-
ra tradendi rem. *Ibid.* num. 36. & seq.

Et inconvencient, quod emptor sine pretio rem ven-
ditam habeat ex suo cumulo fructuum ipsius rei
venditæ ab ipso venditore perceptorum. *Ibid.* num. 40.

Venditor tenetur etiam fructus retroperatit ostendere em-
ptorem ad ratam rei soluti. *Ibid.* num. 43.

Et vide alia in verb. *Fructus*.

Emptor tenetur prius solvere pretium, si sit em-
ptor non consensit de venditore, & venditor de
emptore, & in hac causa quomodo procedendum
est. *Ibid.* num. 60.

Venditor nominis debitoris, etiam post factam res-
tutionem pretium emptori, potest agere contra no-
men venditum, cui tamen ex requisiis notie in-
tervenit, de quibus in L. 3. C. de res. *Ibid.*
num. 4.

Limites in venditionibus nominis in officio legis
procedunt, ut in causa tunc possessoris solvendi
debitum ad liberandam rem hypothecam, quam
possidet. *Ibid.* num. 5. & 6.

Venditor ex reservatione domini, agere potest hypo-
thecariam ad rem venditam non soluta pretio, si
ve reservat etiam ad hypothecam, si rem
dominium suspensum remanet. *Ibid.* num. 1. & 2.

Venditor non amittit ius redimendi, si licet cessante
tempore ei datus ad redimendum, si contractus ex
consequenti apparet peremptorius. *Ibid.* num. 30.

Venditor non compenit pretio super re vendita,
quando habuit fidem de pretio. *Ibid.* num. 42.

Preceptum si bona sine re traditur in aliam
tertiam personam ex titulo oneroso. *Ibid.* num. 43.

Venditor ad hoc ut confirmetur in rem tradendi
rei venditæ, etiam quia sufficit interpellatio.
Ibid. num. 100.

Venditor non tenetur certiorque emptorem, nisi de
substantiis qualitatibus, quæ illum possunt
retrahere ab emptione. *Ibid.* num. 8.

Venditor, qui res de mercis in genere vendidit,
propius, de qua habet æqualem sententiam vendi-
dit. *Ibid.* num. 133. num. 6. & 7.

Venditor, qui mercis suas vendit habita fide de pre-
tium, & oblique domini reservatione, nullam habet
præiudicium in rebus venditis adversus creditores
emptoris. *Ibid.* num. 19. num. 36. 37. & 41.

Limites, nisi in loco venditionis adesse statu-
tum, quod venditor præstare debeat omnibus cre-
ditoribus. *Ibid.* num. 30. num. 42. & seq.

Venditor in re propria pro potest præferre omnibus
aliis creditoribus etiam anterioribus. *Ibid.* num. 1.

Venditoris favore consuetudines Gallicæ reservan-
tibus speciem, de possessione super re ven-
ditæ, etiam habita fuerit fide de pretio. *Ibid.* num. 41.

Venditor, licet non tenetur certiorque emptorem, tamen
statim in contractibus hypothecariis reservatione
domini, & speciem hypothecam non pre-
stare, etiam habita fide de pretio, & conser-
vatione speciei, ut de retentione rescripti. *Ulpianus* in
l. *Prætoris* §. *plane* ff. de *rebus* vel. *Ibid.* nu-
mer. 43.

Venditor cum reservatione domini, vel specia-
lis hypothecæ super re vendita, agere potest rei
vindicatione adversus quoscunque creditores pro
consecutione pretii ab eis retracti. *Ibid.* num. 45.

Venditor pro reservatione domini præferretur in re
vendita quodvisque creditores, etiam ante-
rioribus. *Ibid.* num. 46.

Item pro reservatione specialis hypothecæ
num. 47. *Ibid.*

Et præferretur etiam in mercibus venditis. *Ibid.*
num. 48.

Nec non præferretur creditoribus privilegiatis,
& ex causa etiam dotis. *Ibid.* num. 49.

Et agere potest ratione reservationis domini,
ne dum contra emptorem, verum etiam contra
tertium possessionem emptoris successorem. *Ibid.* num. 50.

Et agere potest contra tertiorum contra rei ven-
ditæ. *Ibid.* num. 51.

Agere potest rei vindicatione adversus rei venditoris
successores, quando dominium in emptorem non est
translatum. *Ibid.* num. 52.

Et hypothecariam adversus quoscunque creditores,
etiam anteriores, quando est reservatum dominium
vel hypothecæ, etiam specialis super re vendita.
Ibid. num. 56.

VENTUS.

Vide: *Casus fortuitus*.

VERBA.

Vide: *Clausula*; *Diffusio*.

Verba quamvis generalia nunquam comprehendunt
casum, de quo fieri debet specialis mentio. *Ibid.*
num. 117. & *Ibid.* num. 19.

Ut bene interpretetur requirendum est finis, præ-
ter quam prolata fuerint, vel qua occasione, &
causa. *Ibid.* num. 47. num. 6.

Verborum significatio debet ad intellectum hominum,
sanum, & civilem applicari. *Ibid.* num. 7.

Verborum impersonalia, seu incertitudo reduci-
tur ad certam personam, cui ex subiecta materia ac-
ciderit. *Ibid.* num. 10. num. 10. & 71.

Verba interpretantur pro exclusionem proprie obli-
gationis. *Ibid.* num. 11.

Verba subsecutiva declarantur a causa, vel titulo
perambulanti. *Ibid.* num. 18. & 38.

Et referri debent ad suum principium, & se-
quendum illud declarari. *Ibid.* num. 19.

Impersonalia verba non inducunt obligationem
num. 30. num. 72.

Et semper referuntur ad illum, ad quem de
iure pertinet subire onus. num. 74. *Ibid.*

Iuris intellectus non est antecedendus, nisi ex
aliquo adjuncto impersonalia aliter declarari debet.
num. 75. *Ibid.*

Et plura de hac materia remissive. n. 76. *Ibid.*

Relatio fieri semper debet ad verba principaliter dispo-
sitiva, & ad eam dispositionis partem, cui conve-
niunt. *Ibid.* num. 8.

Et hoc procedit, licet relatio fieri deberet ad re-
mota, *Ibid.*

Verba obscura, dubia, & æquivoca semper inter-
pretari debent contra scribentem. *Ibid.* num. 9.

Verborum relatio, ita fieri debet, ut non inducat
aliquam repugnantiam cum precedentibus. *Ibid.* num. 10.

Verba intelligi debent in sensu magis rationabili, aut
verosimili. *Ibid.* num. 17.

Verba, siue actus unius quandoque debent, vel æqui-
vocis, potest semper interpretari, licet alteri passi
fuerit ius acquisitum. *Ibid.* num. 23.

Verba interpretanda sunt in sensu magis verosimili,
& inveniendi contrahentium magis conformi, non
curato sensu materiali eorum verborum, *Ibid.*
num. 12.

Ver.

Verba universalia restringuntur secundum substantiam materiam. Dile. 70. num. 3. & Dile. 134. n. 32.

Verba conditionalia qualiterque per alia subsequenter adiuncta. Dile. 70. num. 27.

Verba affirmativa, vel negativa, per quædam, seu statum ad se habent, inducitur forma, quæ non servatur, adus est ipso jure nullus. Dile. 71. num. 28.

Socius si per verba affirmativa, vel dispositiva, ibid. num. 29.

Quæ loquuntur per verba generalia, nemini quæ sub genere comprehendere possunt, inordinatè censentur. Dile. 77. num. 11.

Verba assertiva animo deliberato prolata in contrariis probant, & disponunt. Dile. 81. num. 49.

Et non possunt impugnari, nisi de errore constiterit plenissime. ibid. num. 50.

Verba dubia, & obscura, qualia sunt. Dile. 94. n. 2. Verba demonstrativa, quid operentur in legibus, & dispositionibus. Dile. 109. num. 20.

Verba demonstrativa in quo differant à taxativis. ibid. num. 21.

Et quando intelligi debeant demonstrative, vel taxative. ibid. num. 22. & seqq.

Serapientia per verba dubia, & obscura fieri potest, quando instantia periret. Dile. 118. num. 7.

Epistole Mercatorum, si aliqua verba sunt dubia, intelligi debent juxta verisimilem sententiam scribentis. Dile. 119. num. 27.

Verba clara, & non dubia attendenda sunt. num. 29. ibid.

Epistole, verba dubia, & equivoca declarari possunt à scribentibus. ibid. num. 36.

Verba positiva in executivis restringi debent ad limitis patris dispositiva. Dile. 144. num. 5.

Verba quoad contrarium societatis. Vide Societas.

Verba relativa referuntur ad eam partem, in qua Testator eisdem verbis usus est. Dile. 160. num. 20.

Verba clausula quævis generalia restringi debent ad verisimilitudinem, præcipue si absurdum sequeretur. Dile. 134. num. 14.

Verbum conventionis, aut consuetudinis dispositionis semper trahi debent ad positivum, & finem intellectum. Dile. 163. num. 9.

Et ita intelligi debent, ut æqualiter compensationem condicio. num. 10. ibid.

Et juxta modum, & significacionem, quam patitur subjecta materia. num. 11. ibid.

Verbum in sua dispositione positum habens diversos respectus, si in uno eorum non possit verificari dispositio, nisi diverso modo, diversimode intelligi debet, ut effectum suum secundum diversos respectus sortiatur. Dile. 163. num. 14.

Et quoties subjecta materia non patitur, quod eodem modo idem verbum accipitur, diversimode interpretandum est, ut proportionabiliter subjecte materię accommodetur, nup. 15. ibid.

Verba frequenter, quævis generalia restringuntur ad ea, quæ superius expressa sunt. Dile. 173. n. 17.

Verba in operantibus appositæ per contrabentes non debent remanere otiosa, neque superflua, sed debent effectum suum sortiri. num. 24. ibid.

Verba Notarii. Vide Notarius.

Verba Mercatorum intelligi debent in sensu, quo ipsi ea intelligunt, licet committunt, vel de jure habeant diversam significacionem. Dile. 148. n. 17.

Verba sunt referenda ad id, cui magis conveniunt, & probabilius accommodantur. Dile. 127. num. 17.

Verba improprie accipienda sunt, ut voluntati Testatoris inferantur. num. 28. ibid.

Verba simpliciter intelligi debent, et explicitem voluntatem contrahentium non destruant. num. 30. ibid.

Verba intelligenda sunt secundum subjectam materiam, licet improprie debeant. Dile. 131. n. 10.

Verba quævis universaliter intelligenda sunt juxta verum eorum ordinem, non vero extraordinarium. Dile. 134. num. 15.

Interpretatio verborum semper sumenda est quæ voluntatis contrahentium per accommodata, licet verborum non conveniat. Dile. 127. num. 19.

Interpretatio quilibet tribuenda est verbis ad evitandam contrarietatem. Dile. 127. num. 32.

Verbo, qualitas adjecta substantiæ debet de tempore verbi. Dile. 177. num. 241.

Verba, vulgariter sermone prolata in statutis, vel legibus, debent intelligi secundum communem, & vulgarem hominum sensum. Dile. 180. num. 15.

Verba semper in lato, vel improprio sensu sumenda sunt, ad evitandum absurdum, vel inconveniens. Dile. 197. num. 8.

Verba, eadem, æquale, ac determinatam semper retinere debent significacionem. Dile. 244. num. 17.

Verba in statutis suis strictè interpretanda, nec extendenda possunt de calis ad casum. Dile. 224. n. 17.

VERBA IN SPECIE.

Che il Padrone possa passare, e toccare quelle parti a lui ben volte, exponuntur. Dile. 1. num. 130.

Di poter navigare a destra, e a sinistra, ita exponuntur, ut tantum divergi possit iter, quantum intervallat facilitas navigationis, non autem ut in toto diverteretur ab itinere destinato. Dile. 1. num. 131.

Socius, si affectuatio facta fuit secundum formam notitiam Jansewast. ibid. num. 132.

E per noi, important mandatum. Dile. 5. num. 37.

Dice essere apposta à Scribano Navis subsergente in fine Apotece onerariæ, referuntur ad consignatorem, & non ad ipsum scribentem. Dile. 10. num. 35.

Et quid illa important. ibid. num. 36.

Fato per pieno, appositæ in Cambio Maritimo quid important, & quales pactum continent. Dile. 14. num. 20. & 22. & 23. Dile. 63. n. 27. 28. & seqq.

Et an valeant statim statuo Januæ de *Scrittari*, eod. Dile. 14. num. 33.

Con la parte, e Condizioni che si aggiungeranno d'accordo, non inducunt imperfectionem contractus venditionis: Vide in verbo *Venditio*.

Per quella sorte di moderni, all'incontro vi offre il più utile, non inducunt veram, ac propriam institutionem, seu potius dissolutionem. Dile. 35. num. 27.

Vi sierra del credere prendendo il tutto sopra di noi, periculum assumptionem important. Dile. 39. num. 8.

Per la valuta avuta, in litteris cambiis appositæ probant veram solutionem. Dile. 43. num. 7.

Item simpliciter, *per la valuta*. Dile. 43. n. 7.

Et quid important. ibid.

A vostra voglia, e a vostra disposizione, procurationem in rem propterea conferunt. Dile. 44. n. 5.

Socius, si mandatum principaliter subitam fuerit, vult mandantem. ibid. num. 10.

Et id cognoscitur, quando periculum rei demandatæ spectat ad mandantem. ibid.

Igo in hoc casu prædicta verba referuntur in mandatum *quo libera*. ibid. num. 11. & num. 59. ubi declaratur.

A vostra voglia, important etiam translationem dominii. Dile. 44. num. 12.

Intellige; si subjecta materia in patitur, & concurrant extrema habilia, nempe traditio, voluntas, & titulus. ibid. num. 13.

Adio, e nostra possunt secundum subjectam materiam administrationem, & non dominium importare. Dile. 44. num. 22. & Dile. 137. num. 29.

Per conto, e rischio del tale, probant dominium. Dile. 44. num. 25.

Et significant, quod iste sit dominus, & omne commodum, & incommodum contractus ad eum spectare. num. 30. ibid.

Pagare all'ordine, in litteris cambiis appositæ non faciunt quod cambiarius contractum sit eum eo, cui postea ordinatus sit solutio. Dile. 44. num. 14.

E per mercatore, exponi debent notione mandantis. ibid. num. 16.

Enciclo giro, & avaria, appositæ in affectuatio ne per affectuatores; usum omne genus, vel qualem speciem tantum avarie, & sedus comprehendunt. Dile. 47. per totum.

De exceptione *passus, & avaria vestigio fatto, & avaria*, agitur remissive. num. 11. ibid.

Per la valuta comata, quid important in litteris cambiis. Dile. 48. num. 7.

Alc.

At videtur S. P. apponit in thesa cambi licet capi-
atur. Diff. 48. num. 4. & 10.
A chi presentat il progetto scritto, conferuenti Apo-
che portatoreem affectum solutioni. Diff. 48. nu-
 mer. 12.
Per la valuta cambiata, aut per la valuta interfa-
valorem litterarum cambi non fuisse solutum osten-
dent. Ibid. num. 13.
E per noi esponentia vice, & nomine giansio li-
teras cambi. Diff. 48. num. 26.
Parere a nistro conto, significat quod scribens sit
dominus, & debitor principalis tractae, nec non
probat mandatum sub periculo mandantis datam
fuisse. Diff. 44. num. 60.
Secus, si tracta fuit facta ad computum alter-
ius, ut quando scribitur punere a conto di N. aut
per conto di N. live intenditur per il vostro rim-
borsio di N. aut per valore di N. nam tunc
solvens non dicitur debitor tractae. num. 61. ibid.
Debita, nisi scribens subderet, alimenenti fa-
re per mio conto. num. 62. ibid.
Tracta facta cum verbo sopra di noi, & sic accepta-
ta, operatur, ut periculum debitoris cambi ad
trahatur, & non trahatur species. n. 63. ibid.
Verba a buona, & cariva nuova, in affectu debitoris
quid importent. Diff. 1. n. 152. & Diff. 6. n. 1. & 2.
Per la valuta cambiata importat quod habitum fuit
de pretio, & similiter verba cambiati in noi,
vel comiti, vel comi in noi. Diff. 51. num. 12.
Vide late verb. Littera Cambii, & verb. 63
vota.
At suo tempo ne faretece il seguito per nostra quie-
te, scripta trahens ab acceptante litteras Cam-
bii, docere non valet quod acceptans habere re-
gressum contra trahentem de ordine, & compone
erit. Diff. 57. num. 3.
Explicatur predicta verba, ibid. num. 6.
Verba cum li quali se l'intenderemo faria che altera
sententia, quam obligationem inducant in Gira-
tio. Diff. 58. num. 3. & seq.
Verbum Plagium, quomodo distinguatur ab itine-
re. Diff. 67. num. 6. & 24.
Et vide late in verb. Plagium.
Verba. posse Capitaneus aliqui tangere, ire, stare,
& navigare, abire, & quocumque Et. a den-
to, & assessoris, accendere, & rescindere,
tam infra, quam extra limites, invicere, & ex-
ternare famel, & pluries, quocumque portus, &
plures facere, explicatur. Diff. 67. num. 53.
Ussus includit non solum totum tractum maris, ac
litora, quod reperitur intra limites termini a quo,
& ad quem, sed excludit etiam ulteriorem progres-
sus. Diff. 67. num. 22.
Si Adversarius fuisse fuit per haec verba: super navis
vella parmitata per Capitaneum N. Jansensem,
vel per quancum alium, affectuatores non tenen-
tur, & Capitaneus non reperitur Jansenis.
Diff. 68. num. 5. & 6.
Et haec procedit non obstante dicta clausula vel
per quancum alium. Ibid. num. 7.
Per verba. Navis capitaneata per Capitaneum Daltum
intelligunt contributores de navis navigante cum
indignis, ac Patentes Gallicae, non de hujus-
modi qualitate in sola persona Capitanei existente.
Ibid. num. 9. & 10.
Star del credere, per quod promittit Mercator, im-
portant tantum in eo fideiussorem, & ideo ille
gaudet privilegio executionis. Diff. 68. num. 11.
Concratium, quod nempe ipse habetur pro
principaliter obligato. Ibid. num. 12. & 21.
Spillente velle, tam dicto N. quam alio quibuscum-
que personis per cum quocumque tempore declara-
ndis, appon solita in apocha affectuatois, ca-
plicatur. Diff. 70. num. 26.
Credendum à Mercatoribus positum in conto de tempore
non est purum, sed in dices. Diff. 75. num. 28.
Verba di maniera che, letine, ita ut, nodum decla-
rant, sed etiam ampliant ad casus pectus non com-
prehensos, dispositionem praecedentem. Diff. 77. n. 8.
Governo, & manage, indicant administrationem fuis-
se concessam. Diff. 80. num. 13. & 14.
Verbo Status Jansenis de causis executionis ibi a

de qui advenit tempore postendi, vel consequendi
explicatur. Diff. 101. num. 16. & 19.
Verbum posse aliquando est facultativum. Diff. 114.
 num. 2.
Aliquando tamen importat necessitatem. Ibid.
 num. 3.
Verbum debent importat necessitatem. Ibid. num. 8.
Seniensa per verba continere condemnandum, &
absolve absolvendum, fieri potest, quando instan-
tia perierit. Diff. 118. num. 7.
Verbum rescindere idem significat ac reddere, vel
restituere. Diff. 139. num. 28.
Verba per conto, & altera a dispositione di N. pro-
bant dominium rei fuisse in N. translatum. Diff.
 137. num. 8.
Limita, & declara. num. 21. 22. 24. 25. 27.
 & 28. ibid.
Verba per conto di N. important ut ipse N. dicatur do-
minus, & principalis, & omne commodum, &
inconmodum contractus ad eum spectet. Diff.
 161. num. 22. & Diff. 198. num. 16.
Verba non cavio feno non excludunt possessionem mer-
cium bonitatem. Diff. 174. num. 19.
Publico vulgari sermone prolatum, vel pronunciatum
comprehendit res, & bona improprie publi-
ca. Diff. 180. num. 14.
Verba possessiva nonum, tam, sunt equipollens cu-
libus genitiis. Diff. 180. num. 18.
Significant solum dominium, vel possessionem.
 Ibid. num. 19.
Limita. Ibid. num. 53.
Verbum interesse quid significet. Diff. 180. num. 30.
Appareare quid significet. Ibid. num. 27.
Verbum res, quid importet. Ibid. num. 22.
Verba remissionis de debito, quibus utitur mer-
catores pro indicando longo giro, & ceteris to-
cambiorum, explicantur. Diff. 196. num. 10.
Verba, & per quanto gli è venuto a mancare, inter-
mercatores quid significant. num. 14. ibid.
Verba non eratis ut putatis, non sunt negativa sim-
pliciter, sed qualificata. Diff. 211. num. 94.

VERISIMILE.

Verisimile quod est, semper praesumi debet. Diff.
 261. num. 37.
 Verisimilitudo habetur pro ipsa veritate, & lege.
 Diff. 299. num. 47. & Diff. 313. num. 19.

VERITAS.

Veritas rei non pendet ab affirmativa, vel negativa
 hominum. Diff. 197. num. 9.

VEXILLUM.

Vexille ascensus Principis explicata in navi non pro-
 bant nisi cum suis patribus qualitate subjectionis,
 aut protectionis dicti Principis. Diff. 68. n. 2.
 Quia vexilla solum Navarchi, aut ductoris ubi-
 tris deferuntur, & quodcumque similiter variet
 possunt. Ibid. num. 2. 3.
 Sub vexillo Sacre Religionis Microsotymitane, na-
 ves Christianarum, eorumque merces depraedari
 nequeunt. Diff. 114. num. 1.
 Vexilli proprii variet in aliud vexillum iuxta op-
 portunitatem ad iter tantum rursus peragendum,
 nullum praebet fundamentum ad substantiandam de-
 praudationem. Diff. 116. num. 21. 30. & 31.
 Depredatio mercium, & navis videtur iuxta, si na-
 vis variet vexillum, & fecit restitutum. Diff.
 116. num. 26.
 Variatio vexilli iuxta opportunitatem hostis est in
 usu. Ibid. num. 31.
 Vexilla, & insignia navis denotant ejusdem domi-
 nium. Diff. 212. num. 5.
 Vex vexilli alicujus Principis in vexilli elevatione
 consistit. num. 7. ibid.
 Et vide in verb. Confessura.
 Foga navis ad aspectum vexilli Magni Ducis Errurie,
 juxta alios probationibus denotat adhesionem Impe-
 rio Ottomanico. Diff. 212. num. 41. & 44.
 Vexilla dicuntur signa incerta. Diff. 213. num. 15.
 Et variantur ad opportunitatem. num. 36. ibid.
 Bona fides et Vexilli gestatione exorta, nec
 fa.

hujus soluta per contraria documenta, sufficit ad evincendum dampni, & interesse. Dilectus. 112. n. 40.
 Vultum Turcicum non anabibatur & ipso depre-
 satione, prodandibus suis non succedit licite
 aliorum bona diripiendi. Dilectus. 114. num. 40.

V I A.

Via media pro dubio est electior. Dilectus. 46. num. 48.
 Via recta dicitur, non tantum ea, quae recta, qualis
 recta est, sed ea quae, quae per obsequium, & per
 amplexus, secus si obsequium, necesse sit sumi, la-
 tis, atque temore. Dilectus. 134. num. 4. f.

VIAGGIUM, sive NAVIS.

Non intelligitur navis mutuae, sed potius
 mercatoria, seu loca dispersa sunt, sed dicunt una,
 ac eadem navigatio. Dilectus. 1. num. 129.

Et magis si conveniunt, sunt, ubi si Radone
 per passare, & locare quodam parvi a. sui non di-
 citur. Ibid. num. 130.

Assurance non tenetur in casu mutationis viag-
 gii per Capitaneum ab ipso definitio. Dilectus. 167. n. 1.
 Et hoc procedit, licet ex viagi mutatione non
 tenetur nisi navigatio. Ibid. n. 4. 17. & 18.

Viagium mutatio non sequitur, quando navis non perve-
 nit usque ad locum destinationis. Dilectus. 7. n. 1. 3. 7. & 16.

Viagium, est nomen, quod continetur in industria
 destinatione intellectus de uno loco ad alium. Dilectus.
 67. num. 3.

Viagium quomodo distinguitur ab itinere. Ibid. n. 8.
 Declaratur, & interpretatur. Ratione. Ibid. n. 7.

Causa mutationis viagii non est attendenda, si quae
 fuerit adhuc excoisset, viagium non mutatur.
 Ibid. num. 10.

Periculum magis dicitur potest in breviore itinere, quam
 in longiori. Dilectus. 67. num. 11.

Periculum viagii non tenetur a breviori, vel lon-
 giori itinere, sed a qualitate viagii, seu naviga-
 tionis. Ibid. num. 19.

Viagii destinatio ab uno ad alium terminum est ad
 favorem, non affectum, quomodo affectus, ibi n. 11.

Pro quibus viagii constituitur navis una, & re-
 dunt. Dilectus. 67. num. 26.

Præsumitur quando conveniunt fieri, quod in ca-
 sa sua non conveniunt in, ita sunt affectus
 tenentur ad retentionem, prout accepti, quoniam
 pro reditu navis. eod. Dilectus. 67. num. 42.

Contrarium. Ibid. num. 28. & 29.

Explicatur in quibus terminis procedat prima
 opinio Doctorum. Ibid. num. 30.

Ius, & reditus navis potest esse: utrum viagium,
 sed affectus facta pro ipso, & reditu possunt esse
 due, una pro ius, altera pro reditu, & etiam plures.
 Dilectus. 67. num. 31.

Viagium definitum quando dicitur navis mutasse.
 Dilectus. 122. per tot.

VICTUALIA, sive NAVIS.

Victualia, merces, & alia similia pariter, autem ibi
 non prohibetur tempore pacis, deserti ad uci-
 cas, & insidias, sed solum tempore belli. Dilectus.
 111. num. 45.

Victualia sunt semper prohibita adportari ad Turcas,
 & Indicos. Ibid. num. 46.

Contrarium probatur, refutatur. Numer. 47. ibi.

Victualia sunt semper prohibita adportari ad Turcas,
 & Indicos, quando adportantur mala intentione,
 & contra. sine. Dilectus. 111. num. 48.

Lupa autem pro dampnis adferendis non sunt
 de genere prohibitorum. Ibid. num. 52.

Chastini, dependentes, velivis, & merces ab uno lo-
 co Principis indies, ad alium ejusdem Principis
 Remotionem prohibetur adportare. Frangem infide-
 lem in Christianorum perniciem illis, uti velle,
 sequentes, piosque, contra. Dilectus. 111. num. 49.

Et vide in verb. Christiani.

Victimam delatio tempore belli est contra ius Di-
 vinum. Dilectus. 111. num. 32.

Causa iusta prohibenda merces, & victualia ad inimi-
 cos spectare, totam fidem depredatam inducit,
 Ibid. num. 56.

VINDICATIO, sive.

Est locus reviviscendi, probum domino, vel pene-
 tratione, & possessione peremptum. Dilectus. 108. n. 6.

Domini in concursu, etiam si peremptum deinde peremptum,
 uno et competet esse vindicatio. Dilectus. 77. num. 16.

Et quatenus res, etiam si deinde alienata, con-
 petu, hac causa contra, peremptum faciens, in hoc
 casu loco dictarum mercium. Ibid. n. 17. & 18.

Novi. V. A. B. C. Fide. ad A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Rel. venditur peremptum ad rem, peremptum
 licet, licet vi & uter faciant sumi, & semel
 strepit. Dilectus. 88. num. 4.

Ratio dicitur fieri, ut tam aneque mentem, quam
 eo, possit, & deinde, peremptum, non deinde.
 Dilectus. 89. num. 6.

Uxor, quae viro sua omnem molestem, excolet,
 & donec per excoletando impendat, ibi n. 2.

Vir, quae pro officio potest adjectionem, pro, dote
 soluta. Dilectus. 89. num. 24.

Vir, quatenus fiduciarum bonorum deinde, in causa
 merita non tenetur solvere, colligat excoletando,
 ibi, solutio, sed ad, utrum. Dilectus. 111. n. 8.

Luna, & deinde, ibi n. 9. & 10.

Vir, quod perceptionem fructuum, peremptum,
 vide. Dilectus. 83. per tot, & vide. Ibid. ibi n. 11.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 12.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 13.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 14.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 15.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 16.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 17.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 18.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 19.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 20.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 21.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 22.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 23.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 24.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 25.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 26.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 27.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 28.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 29.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 30.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 31.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 32.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 33.

Vir, quatenus tenetur, licet, utrum, ibi n. 34.

- rum, sed aliunde peti debet eorum iustificatio, & de ratione. Dife. 40. num. 29.
- Solutio per eum, qui ad duo debet cum ufuris tenetur, prius edere debet in extinctionem ufuram crediti anterioris, vel crediti, pro quo folvitur, & poftea in extinctionem foris earundem ufurarum prius folvitarum. Dife. 50. num. 52.
- Ufus ufur. am. Vide in verb. *Interesse*, & plura alia no. ailla.
- Ufus, vel intereffe, aut cambia convenia, vel fipulata euntur etiam contra decemum. Dife. 120. num. 30. & num. 54. 55. ubi diffinitiones.
- Debitor non prefertur folviffe ufuras, fi ille vere non fuiffet debitor. Dife. 169. num. 35.
- Mora inducitur fi poffit duratorem ufurarum prefationem debitor poffit in illarum folutione deficiat. ibid. num. 36.
- Pena adjecta contradiabus reddit illis de ufura fup pedos, & non fubfinitur, nifi quatenus inferit. num. 37. ibid.
- Ad excludendas ufuras illicitas omnis poffibilis titulus prefumendus est. Dife. 169. num. 40.
- Conventio ufurarum in contradiabus illicitis, & ufuracis non fubfinitur, nifi appareat contrahentes ufuram nomine intellectiffe acceffiones legitimas, & quod vere intereffe. ibid. num. 41.
- In dubio pro exculione ufurarum iudicandum est. Dife. 169. num. 44.
- Debitor ufurarum fi eas confcis, fponfe, & ultro folvas non poffit illas credito repetere. ib. n. 45.
- Contradus, an & quando ufurarius, vel non, dici poffit. Vide in verb. *Contradus*. *Affertio*. *Admum*.
- U S U F R U C T U S.**
- Ufufufructus, vel quilibet alius fructuum percceptor ad folutionem collectarum extraordinariorum tenetur. Dife. 92. num. 4.
- Intellige de ufufufructuario, vel huiusmodi ex causa lucrativa percipientis fructus. ibid. num. 5.
- Secus de eo, qui percipit fructus ex causa onerosa, ad quem fpectat folviti collectarum ordinariorum, vel mere realium, non vero extraordinariorum, quorum folvicio fpectare debet ad dominum, vel proprietarium. ibid. num. 6. & feq. & num. 11. ubi de ratione.
- Ufufufructus bonorum maternorum poffi mortem uxoris remanet penes patrem, fi in ejus potestate nulli adiunt. Dife. 101. num. 3.
- Ufufufructus non dicitur fubi, fed proprietarius poffidere, & dicitur procurator proprietarii. Dife. 101. num. 8.
- Ufufufructus tenetur femper fingulis annis ad implementum annui oneris, vel refponfionis, licet aliquot annis annua onera excedant ufumfructum, quando ufufufructus non effi perpetuus incapax, fed temporaliter tantum ad fubfistendum annua onera. Dife. 112. num. 22. & 23.
- Secus fi effi ufufufructus perpetuus inespax ad fubfistendum annis. ibid. num. 24.
- Ufufufructus legatus fi non effi fufficiens ad folvenda annua legata, debent ea folvi per heredem, & non per ufufufructarium. ibid. num. 25.
- Sub ufufufructu generali omnium bonorum, venit etiam ufufufructus bonorum, quae tanquam fideicommissio antiquo fubjecta Teftator refinuere debet. Dife. 113. num. 1.
- Contrarium tenent alii. ibid. num. 2.
- Alii vero diftinguunt. ibid. num. 3.
- Opinio tamen venit et, quod bona fubjecta fideicommissio non veniant. ibid. num. 4.
- Secus verb procedit fi fideicommissum fit ab eodem Teftatore fuper fuis bonis propriis inftitutum. ib. n. 5.
- Uxor relicta ufufufructaria omnium bonorum concurrat cum ufufufructu rerum particularium alteri legatarum. Dife. 113. num. 8.

- Imo integrum ufumfructum habet, fi verba ufusfructus legati fint univerfalis. ibid. num. 9. & 18.
- Præcipue fi fuerit maxime directi. ibid. n. 19.
- Nifi tamen in contrarium addeffent conjecturae. ibid. num. 10.
- In ufufufructu omnium bonorum relicto uxori non continentur ufusfructus bonorum, fuper quibus acta per feparatam fcripturam fideicommissum, aut majoratus inftitutus fuit a defuncto. Dife. 113. n. 12.
- Contrarium. ibid. num. 13. 14. 15. & 16. 17.
- Prefertim attenta conjectura. num. 17. ibid.
- Ufufufructum habet Pater in bonis adventitiis filia etiam fideicommissio fuppositis. Dife. 222. n. 15.
- Prohibito ufufufructu, debet effi expreffa aut tacita ex urgentiffimis conjecturis elicita. Dife. 222. n. 16.
- Prohibito ufufufructu, non cenfetur prohibita commoditas percipiendi fructus. ibid. num. 18.
- Quid fit ufufufructus, & quid commoditas. Dife. 222. num. 19.

U S U S.

- Vide. *Affertio*. *Utilitas*.
- Ufus primo, & ante omnia fpectandus effi in materia gravaminum, & collectarum. Dife. 191. n. 84.
- Ufus venili aliquos Principis in venili elevatione confiftit. Dife. 212. num. 7.

U T E N S.

- Acta, vel fcripturis, aut profectum rem gestam cenfetur acta approbare. Dife. 30. num. 65.

U T I L I A.

- Utilitas negotii, vel Tabernæ, quomodo de jure taxari debeant, quando de eis non confiare. Dife. 144. num. 64. & feq.

Et vide. *Proventus*.

U T I L I T A S.

- Utilitas in contradu femper adde, five adhaiffe prefumitur in dubio. Dife. 80. num. 41.
- Prefertim, quando contradus fuit gestus a Procuratoribus, vel administratoribus qualificatis, ne aliis dici debeant in culpa. ibid.
- Utilitas in contradu metiri debet ex toto complexo hinc inde conventum, datorum, receptorum. ib. n. 35.
- Utilitas femper effi aliquid in prefentia. ciperi, quam fperu aliquis longe majore lucrari, & emolumentum incerti, ac eventualis habere. ibid. num. 40.
- Utilitas effi rei vel pignori incumbere, quam aditioni. ibid. num. 27.
- Utilitatis publica, vel commercii ratio, five favor confideratus in aliquo casu extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publice utilitatis militat. Dife. 187. num. 16.
- Et vide in verb. *Favorem*.
- Utilitas Reipublicæ refultant ex profectione liberorum inter rationes concessiois Privilegii exemptionis Decimarum adumectum. Dife. 192. num. 18.
- Utilitas majos publica prevaleat minori. Dife. 194. n. 32.
- Utilitatis vel commodi celfatio, quæ in confequentiam venit ob jus principale alteri abfolute, non habetur in confideratione. ibid. num. 57.
- Utilitas, vel ufus proprius alieno femper prefertur debet. Dife. 226. num. 21.

U X O R.

- Uxoris bonis extradotalis. Vide *Bona*. *Mater*.
- Uxor, fecus matrimonio dicitur ratificaffe omnia in tabulis nuptialibus contenta. Dife. 89. num. 29.
- Et vide plura ad hanc materiam in verb. *Pir*. *Danatio*. *Alienatio*.
- Uxor relicta ufufufructaria omnium bonorum concurrat cum ufufufructu rerum particularium alteri legatarum. Dife. 113. num. 8.
- Imo integrum ufumfructum habet, fi verba ufusfructus legati fint univerfalis. ibid. num. 9. & 18.
- Præcipue fi fuerit viro maxime directi. num. 19. ib.
- Nifi tamen in contrarium addeffent conjecturae. ibid. num. 10.

F I N I S.

865649

005184756

5.80

44

